
ERINDALE COLLEGE
3 1761 02436282 4

Gilbert Norwood
October 11th 1934.

ARISTOTELIS

OPERA

EX RECENSIONE

IMMANUELIS BEKKERI.

ACCEDUNT

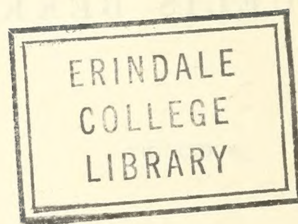
INDICES SYLBURGIANI.

TOMUS III.

OXONII,

E TYPOGRAPHEO ACADEMICO.

MDCCCXXXVII.

ERINDALE
COLLEGE
LIBRARY

ARISTOTELIS

METEOROLOGICA
DE MUNDO
DE ANIMA
DE SENSU ET SENSILI
DE MEMORIA
DE SOMNO
DE INSOMNIIS
DE DIVINAT. PER SOMN.
DE LONGITUDINE VITÆ
DE JUVENTUTE ETC.
DE RESPIRATIONE
DE SPIRITU

EX RECENSIONE

IMMANUELIS BEKKERI.

OXONII,

E TYPOGRAPHEO ACADEMICO.

MDCCCXXXVII.

INDEX CODICUM.

E. Parisiensis Regius 1853.
F. Laurentianus 87 7.
H. Vaticanus 1027.
L. Vaticanus 253.
M. Urbinas 37.
N. Vaticanus 258.
O. Vaticanus 316.
P. Vaticanus 1339.
Q. Marcianus 200.
R. Parisiensis 1102.
S. Laurentianus 81 1.
T. Vaticanus 256.
U. Vaticanus 260.
V. Vaticanus 266.
W. Vaticanus 1026.
X. Ambrosianus H. 50.
Y. Vaticanus 261.
Z. Oxoniensis collegii corporis Christi W. A. 2 7.
B^a. Palatinus Vaticanus 162.
G^a. Marcianus 212.
H^a. Marcianus 214.
c. Parisiensis 1861.
f. Marcianus 206.
i. Parisiensis 2032.
l. Parisiensis 1860.
m. Parisiensis 1921.
n. Urbinas 39.
o. Coislinianus 166.

[a] ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΩΝ Α.

ΠΕΡΙ μὲν οὖν τῶν πρώτων αἰτίων τῆς φύσεως καὶ περὶ
πάσης κινήσεως φυσικῆς, ἔτι [b] δὲ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἄνω φο-
ρὰν διακεκοσμημένων ἄστρων καὶ περὶ τῶν στοιχείων τῶν
σωματικῶν, πόσα τε καὶ ποῖα, καὶ τῆς εἰς ἄλληλα μεταβο-
λῆς, καὶ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς τῆς κοινῆς εἴρηται πρότε-
ρον. Λοιπὸν δ' ἐστὶ μέρος τῆς μεθόδου ταύτης ἔτι θεωρη- 2
τέον, ὃ πάντες οἱ πρότερον [c] μετεωρολογίαν ἐκάλουν· ταῦτα
δ' ἐστὶν ὅσα συμβαίνει κατὰ φύσιν μέν, ἀτακτοτέραν μέντοι
τῆς τοῦ πρώτου στοιχείου τῶν [d] σωμάτων, περὶ τὸν γειτνι-
ῶντα μάλιστα τόπον [e] τῇ φορᾷ τῶν ἄστρων, οἷον περί τε
γάλακτος καὶ κομητῶν καὶ τῶν ἐκπυρουμένων καὶ κινουμένων
φασμάτων, ὅσα τε θείημεν ἂν ἀέρος εἶναι κοινὰ πάθη καὶ
ὕδατος, ἔτι δὲ γῆς ὅσα [f] εἴδη καὶ μέρη καὶ πάθη τῶν μερῶν,
ἐξ ὧν περί τε πνευμάτων καὶ σεισμῶν θεωρήσαιμεν ἂν τὰς
αἰτίας καὶ περὶ πάντων τῶν γινομένων κατὰ τὰς κινήσεις τὰς
τούτων· ἐν οἷς τὰ μὲν ἀποροῦμεν, τῶν δ' ἐφαπτόμεθά τινα
τρόπον· ἔτι δὲ περὶ κεραυνῶν πτώσεως καὶ τυφώνων καὶ
πρηστήρων καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐγκυκλίων, ὅσα διὰ πῆξιν
[g] συμβαίνει [h] πάθη τῶν αὐτῶν σωμάτων τούτων. Διελθόντες 3
δὲ περὶ τούτων, θεωρήσωμεν εἴ τι δυνάμεθα κατὰ τὸν ὑφηγη-
μένον τρόπον [i] ἀποδοῦναι περὶ ζῴων καὶ φυτῶν, καθόλου τε
καὶ χωρίς· σχεδὸν γὰρ τούτων ῥηθέντων τέλος ἂν εἴη γεγο-
νὸς τῆς ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν προαιρέσεως πάσης. Ὧδ' οὖν ἀρξάμε-
νοι λέγωμεν περὶ αὐτῶν πρῶτον.

Codices E.F.H.N. [a] μετεώρων N. [b] δὲ τῶν περὶ τὴν ἄνω E. [c] μετεωρολόγον N. [d] σωμάτων κινήσεως περὶ H.N. [e] τῇ φορᾷ] διαφορὰ pr. N, τῇ φορᾷ τῇ E. [f] μέρη καὶ εἴδη F.H.N. [g] συμβαίνει om. N. [h] πάθη om. H.N. [i] ἀποδοῦναι om. E.

2 [k]Ἐπεὶ γὰρ διώρισται πρότερον ἡμῖν μία μὲν ἀρχὴ τῶν
σωμάτων, ἐξ ὧν συνέστηκεν ἡ τῶν [l]ἐγκυκλίως φερομένων σω-
μάτων φύσις, ἄλλα δὲ [m]τέτταρα σώματα διὰ τὰς [m]τέττα-
ρας ἀρχάς, ὧν διπλῆν [n]εἶναί φαμεν τὴν κίνησιν, τὴν μὲν ἀπὸ
τοῦ μέσου, τὴν δ' ἐπὶ τὸ μέσον· [o]τεττάρων δ' ὄντων τούτων,
πυρὸς καὶ ἀέρος καὶ ὕδατος καὶ γῆς, τὸ μὲν [p]τούτοις πᾶσιν
ἐπιπολάζον εἶναι πῦρ, τὸ δ' ὑφιστάμενον γῆν· δύο δ' ἃ
πρὸς αὐτὰ τούτοις ἀνάλογον ἔχει· ἀὴρ μὲν γὰρ πυρὸς [q]ἐγ-
2 γυτάτω τῶν ἄλλων, ὕδωρ δὲ γῆς. Ὁ δὴ περὶ τὴν γῆν
[r]ὅλος κόσμος ἐκ τούτων συνέστηκε τῶν σωμάτων· περὶ [s]ὃν
τὰ συμβαίνοντα πάθη φαμὲν εἶναι ληπτέον. Ἔστι δ' ἐξ
ἀνάγκης συνεχής πως οὗτος ταῖς [t]ἄνω φοραῖς, ὥστε πᾶσαν
αὐτοῦ τὴν δύναμιν κυβερνᾶσθαι ἐκεῖθεν· ὅθεν γὰρ ἡ τῆς κινή-
3 σεως ἀρχὴ πᾶσιν, ἐκείνην [v]αἰτίαν νομιστέον πρώτην. Πρὸς
δὲ τούτοις ἡ μὲν ἀΐδιος καὶ τέλος οὐκ ἔχουσα τῷ τόπῳ τῆς
κινήσεως, ἀλλ' ἀεὶ ἐν τέλει· ταῦτα δὲ τὰ σώματα [w]πάντα
4 [x]πεπερασμένους διέστηκε τόπους ἀλλήλων. Ὥστε τῶν συμ-
βαινόντων περὶ αὐτὸν πῦρ μὲν καὶ γῆν καὶ τὰ συγγενῆ τού-
τοις ὡς ἐν ὕλης εἴδει τῶν γιγνομένων αἴτια χρὴ νομίζειν (τὸ
γὰρ ὑποκείμενον καὶ πάσχον τοῦτον προσαγορεύομεν τὸν
τρόπον), τὸ δ' οὕτως αἴτιον [y]ὡς ὅθεν ἡ τῆς κινήσεως ἀρχή,
τὴν τῶν ἀεὶ κινουμένων αἰτιατέον δύναμιν.

3 Ἀναλαβόντες οὖν τὰς ἐξ ἀρχῆς θέσεις καὶ τοὺς [z]εἰρημένους
πρότερον διορισμούς, λέγωμεν περί τε τῆς τοῦ γάλακτος
φαντασίας καὶ περὶ κομητῶν καὶ τῶν ἄλλων ὅσα τυγχάνει
2 τούτοις [a]ὄντα συγγενῆ. Φαμὲν [b]δὲ πῦρ [c]καὶ ἀέρα καὶ ὕδωρ
καὶ γῆν [d]γίνεσθαι ἐξ ἀλλήλων, καὶ ἕκαστον ἐν ἑκάστῳ ὑπάρ-
χειν τούτων δυνάμει, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων οἷς ἕν τι καὶ ταὐ-
3 τὸν ὑπόκειται, εἰς [e]ὃ ἀναλύονται ἔσχατον. Πρῶτον μὲν

[k] ἐπειδὴ F.H.N. [l] ἐγκύκλῳ E. [m] τέσσαρα et τέσσαρας H. [n] φαμὲν εἶναι F.H. [o] τεσσάρων N. [p] πᾶσι τούτοις F.H.N. [q] ἐγγύτατα E. [r] ὅλην E. [s] οὗ F.H.N. [t] ἄνωθεν E. [v] αἰτίαν εἶναι ν. H.N. [w] πάντα om. E. [x] πεπερασμένοις τόποις διέστηκεν F. [y] ὡς om. F.H N. [z] ὡρισμένους F. [a] συγγενῆ ὄντα H.N. [b] δὴ F.H N. [c] καὶ ἀέρα om. E. [d] γενέσθαι E. [e] ὃ] ὃ δὴ F.H.N.

οὖν ἀπορήσειεν ἄν τις περὶ τὸν καλούμενον ἀέρα, τίνα τε χρὴ
λαβεῖν αὐτοῦ τὴν φύσιν ἐν τῷ περιέχοντι κόσμῳ τὴν γῆν,
καὶ πῶς [f] ἔχει τάξει πρὸς τἆλλα τὰ λεγόμενα στοιχεῖα τῶν
σωμάτων. Ὁ μὲν [g] γὰρ τῆς γῆς ὄγκος πηλίκος ἄν [h] τις εἴη 4
πρὸς τὰ περιέχοντα μεγέθη, οὐκ ἄδηλον· ἤδη γὰρ ὦπται
διὰ τῶν ἀστρολογικῶν θεωρημάτων ἡμῖν ὅτι πολὺ καὶ τῶν
ἄστρων ἐνίων ἐλάττων ἐστίν. Ὕδατος δὲ φύσιν συνεστη- 5
κυῖαν καὶ ἀφωρισμένην οὔθ' ὁρῶμεν οὔτ' ἐνδέχεται κεχωρι-
σμένην εἶναι τοῦ περὶ τὴν γῆν ἱδρυμένου σώματος, οἷον [i] τῶν
τε φανερῶν, θαλάττης καὶ ποταμῶν, κἂν εἴ τι κατὰ βάθους
[k] ἄδηλον ἡμῖν ἐστίν. Τὸ δὲ δὴ μεταξὺ τῆς γῆς τε καὶ τῶν 6
ἐσχάτων ἄστρων πότερον ἕν τι νομιστέον εἶναι σῶμα τὴν
φύσιν ἢ πλείω, κἂν εἰ πλείω, πόσα, καὶ μέχρι ποῦ διώρισται
τοῖς τόποις; Ἡμῖν μὲν οὖν εἴρηται [l] πρότερον περὶ τοῦ 7
πρώτου στοιχείου, ποῖόν τι τὴν δύναμίν ἐστι, καὶ [m] ὅτι πᾶς
ὁ περὶ τὰς ἄνω φορὰς κόσμος ἐκείνου τοῦ σώματος πλήρης
ἐστίν. Καὶ ταύτην τὴν δόξαν οὐ μόνον ἡμεῖς τυγχάνομεν 8
ἔχοντες, φαίνεται δ' ἀρχαία τις ὑπόληψις αὕτη καὶ τῶν πρό-
τερον ἀνθρώπων· ὁ γὰρ λεγόμενος αἰθὴρ παλαιὰν εἴληφε
τὴν προσηγορίαν, [n] ἣν Ἀναξαγόρας μὲν τῷ πυρὶ ταὐτὸν ἡγή-
σασθαί μοι δοκεῖ σημαίνειν· τά τε γὰρ ἄνω πλήρη πυρὸς
εἶναι, κἀκεῖνος τὴν ἐκεῖ δύναμιν αἰθέρα καλεῖν ἐνόμισεν, τοῦτο
[o] μὲν ὀρθῶς νομίσας· τὸ γὰρ ἀεὶ σῶμα θέον [p] ἅμα θεῖόν [q] τι
τὴν [r] φύσιν ἐοίκασιν ὑπολαβεῖν, καὶ διώρισαν ὀνομάζειν αἰ-
θέρα τὸ τοιοῦτον ὡς ὂν οὐθενὶ τῶν παρ' ἡμῖν τὸ αὐτό· οὐ
γὰρ δὴ φήσομεν ἅπαξ οὐδὲ δὶς οὐδ' ὀλιγάκις τὰς αὐτὰς
δόξας ἀνακυκλεῖν γινομένας ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλ' ἀπειρά-
κις. Ὅσοι δὲ πῦρ καθαρὸν εἶναί φασι τὸ περιέχον καὶ μὴ 9
μόνον τὰ φερόμενα σώματα, τὸ δὲ μεταξὺ γῆς καὶ τῶν
ἄστρων ἀέρα, θεωρήσαντες [s] ἂν τὰ [t] νῦν δεικνύμενα διὰ τῶν

[f] ἔχει τῇ τάξει F.H.N. [g] γὰρ δὴ τῆς F.H.N. [h] τις om. F. [i] τε τῶν E. [k] ἡμῖν ἐστὶν ἄδηλον H.N. [l] πρότερον καὶ περὶ H.N. [m] ὅτι] διότι E.H.N. [n] ἣν] ἣν καὶ H.N. [o] μὲν] μὴ pr. N. [p] ἅμα καὶ θεῖον F.H.N. [q] τι om. E. [r] φύσιν τε ἐοίκασιν E. [s] ἂν om. F. [t] νῦν om. H.N.

μαθημάτων ἱκανῶς ἴσως ἂν ἐπαύσαντο [v] ταύτης τῆς παιδικῆς
δόξης· λίαν γὰρ ἁπλοῦν τὸ νομίζειν μικρὸν [w] τοῖς μεγέθεσιν
εἶναι τῶν φερομένων ἕκαστον, ὅτι φαίνεται θεωροῦσιν [x] ἡμῖν
10 ἐντεῦθεν οὕτως. Εἴρηται μὲν οὖν καὶ πρότερον ἐν τοῖς περὶ
τὸν ἄνω τόπον θεωρήμασι, [y] λέγωμεν δὲ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ
νῦν. Εἰ γὰρ τά τε διαστήματα πλήρη πυρὸς καὶ τὰ σώματα
συνέστηκεν ἐκ πυρός, πάλαι φροῦδον [z] ἂν ἦν ἕκαστον τῶν ἀλ-
11 λων στοιχείων. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἀέρος γε μόνου πλήρη· πολὺ
γὰρ ἂν ὑπερβάλλοι τὴν ἰσότητα τῆς κοινῆς ἀναλογίας πρὸς
[a] τὰ σύστοιχα σώματα, κἂν εἰ δύο στοιχείων πλήρης ὁ με-
ταξὺ [b] γῆς καὶ οὐρανοῦ τόπος ἐστίν· οὐδὲν γὰρ ὡς εἰπεῖν μό-
ριον ὁ τῆς γῆς ἐστὶν ὄγκος, ἐν ᾧ συνείληπται πᾶν καὶ τὸ
12 τοῦ ὕδατος πλῆθος, [c] πρὸς τὸ περιέχον μέγεθος. Ὁρῶμεν δ'
οὐκ ἐν τοσούτῳ μεγέθει γινομένην τὴν ὑπεροχὴν τῶν ὄγκων,
ὅταν ἐξ ὕδατος ἀὴρ [d] γένηται διακριθέντος ἢ πῦρ ἐξ ἀέρος.
Ἀνάγκη δὲ τὸν αὐτὸν [e] ἔχειν λόγον ὃν ἔχει [f] τὸ τοσονδὶ καὶ
[g] μικρὸν ὕδωρ [h] πρὸς τὸν ἐξ αὐτοῦ γινόμενον ἀέρα, καὶ τὸν
13 πάντα πρὸς τὸ πᾶν ὕδωρ. Διαφέρει δ' οὐθὲν οὐδ' εἴ τις [i] φή-
σει μὲν μὴ γίγνεσθαι ταῦτα ἐξ ἀλλήλων, ἴσα μέντοι τὴν δύ-
ναμιν εἶναι· κατὰ [k] τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον ἀνάγκη τὴν ἰσό-
τητα τῆς δυνάμεως ὑπάρχειν τοῖς μεγέθεσιν αὐτῶν, ὥσπερ
14 κἂν εἰ γιγνόμενα ἐξ ἀλλήλων ὑπῆρχεν. Ὅτι μὲν οὖν οὔτ'
ἀὴρ οὔτε πῦρ συμπεπλήρωκε μόνον τὸν μεταξὺ τόπον, φανε-
ρόν ἐστιν· λοιπὸν δὲ [l] διαπορήσαντας εἰπεῖν πῶς τέτακται
[m] τὰ δύο πρὸς τὴν τοῦ πρώτου σώματος θέσιν, λέγω δὲ ἀέρα
[n] τε καὶ πῦρ, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν ἡ θερμότης ἀπὸ τῶν ἄνωθεν
15 ἄστρων [o] γίγνεται τοῖς περὶ τὴν γῆν τόποις. Περὶ ἀέρος
οὖν εἰπόντες πρῶτον, ὥσπερ ὑπεθέμεθα, [p] λέγωμεν οὕτω καὶ

[v] ταύτης om. E.N, ante δόξης ponit F. [w] τοῖς om. F. [x] ἐντεῦθεν ἡμῖν F. [y] λέγομεν H.N. [z] ἦν ἕκαστον ἂν N. [a] σύστοιχα τὰ σώματα N. [b] γῆς τε καὶ F.H.N. [c] πρὸς] εἰς E. [d] γίνηται N. [e] λόγον ἔχειν ὅσον F.H.N. [f] τὸ om. H.N. [g] μικρὸν] μὴ pr. N. [h] πρὸς τὸν πάντα corr. E. [i] φησὶ E.F, φαίη N. [k] γὰρ τοῦτον N. [l] διαπορήσαντ' F. [m] τὰ om. pr. N. [n] τε om. F. [o] γίνεσθαι N. [p] λέγομεν E.

περὶ τούτων πάλιν. Εἰ δὴ γίνεται ὕδωρ ἐξ ἀέρος καὶ ἀὴρ ἐξ
ὕδατος, διὰ τίνα ποτ' αἰτίαν οὐ συνίσταται νέφη κατὰ τὸν
ἄνω τόπον; Προσῆκε γὰρ μᾶλλον ὅσῳ [q]πορρώτερον ὁ τόπος 16
τῆς γῆς καὶ ψυχρότερος, διὰ τὸ μήθ' οὕτω πλησίον εἶναι τῶν
ἄστρων θερμῶν ὄντων μήτε τῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἀνακλωμένων
ἀκτίνων, αἳ κωλύουσι πλησίον τῆς γῆς συνίστασθαι, διακρί-
νουσαι τῇ θερμότητι τὰς συστάσεις· γίνονται γὰρ [r]αἱ τῶν
νεφῶν ἀθροίσεις, οὗ λήγουσιν ἤδη διὰ τὸ σχίζεσθαι εἰς
ἀχανὲς αἱ ἀκτῖνες. Ἢ οὖν οὐκ ἐξ ἅπαντος τοῦ ἀέρος [s]ὕδωρ 17
πέφυκεν γίγνεσθαι, ἢ εἰ ὁμοίως ἐξ ἅπαντος, ὁ περὶ τὴν γῆν
οὐ μόνον ἀήρ ἐστιν ἀλλ' οἷον ἀτμίς, διὸ πάλιν συνίσταται
εἰς ὕδωρ. Ἀλλὰ μὴν εἰ τοσοῦτος ὢν ὁ ἀὴρ ἅπας ἀτμίς 18
ἐστιν, δόξειεν ἂν πολὺ ὑπερβάλλειν ἡ τοῦ ἀέρος φύσις καὶ
ἡ τοῦ ὕδατος, εἴπερ τά τε διαστήματα τῶν ἄνω πλήρη ἐστὶ
σώματός τινος, καὶ πυρὸς μὲν ἀδύνατον διὰ τὸ κατεξηράνθαι
ἂν τἆλλα πάντα, λείπεται δ' ἀέρος καὶ [t]τοῦ περὶ τὴν γῆν
[v]πᾶσαν ὕδατος· ἡ γὰρ ἀτμὶς ὕδατος διάκρισίς ἐστιν. Περὶ 19
μὲν οὖν τούτων ἠπορήσθω τοῦτον τὸν τρόπον· ἡμεῖς δὲ
[w]λέγωμεν ἅμα πρός τε τὰ λεχθησόμενα διορίζοντες καὶ
πρὸς τὰ νῦν εἰρημένα. Τὸ μὲν γὰρ ἄνω καὶ μέχρι σελή- 20
νης [x]ἕτερον εἶναι σῶμά φαμεν πυρός τε καὶ ἀέρος, οὐ μὴν
ἀλλ' ἐν αὐτῷ γε τὸ μὲν καθαρώτερον εἶναι τὸ δ' ἧττον εἰ-
λικρινές, καὶ διαφορὰς ἔχειν, καὶ μάλιστα ᾗ καταλήγει πρὸς
τὸν ἀέρα καὶ πρὸς τὸν περὶ τὴν γῆν κόσμον. Φερομένου δὲ 21
τοῦ πρώτου στοιχείου κύκλῳ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ σωμάτων, [y]τὸ
προσεχὲς ἀεὶ τοῦ κάτω κόσμου καὶ σώματος τῇ κινήσει δια-
κρινόμενον ἐκπυροῦται καὶ ποιεῖ τὴν θερμότητα. Δεῖ δὲ
νοεῖν οὕτως καὶ ἐντεῦθεν ἀρξαμένους. Τὸ γὰρ [z]ὑπὸ τὴν 22
ἄνω περιφορὰν σῶμα οἷον ὕλη τις οὖσα καὶ δυνάμει θερμὴ
καὶ [a]ψυχρὰ καὶ ξηρὰ καὶ ὑγρά, καὶ ὅσα ἄλλα τούτοις ἀκο-

[q] πορρώτερος F.H. [r] αἱ] καὶ E. [s] πέφυκεν ὕδωρ F.H.N. [t] τοῦ] τὸ E. [v] ἅπασαν F.H.N. [w] λέγομεν E.H. [x] εἶναι σῶμα ἕτερον F. [y] τὸ] τότε N. [z] ὑπὸ] ὑπὲρ pr. N. [a] ξηρὰ καὶ ψυχρὰ E.

λουθεῖ πάθη, γίγνεται τοιαύτη καὶ ἔστιν ὑπὸ κινήσεώς [b] τε καὶ ἀκινησίας, [c] ἧς τὴν αἰτίαν καὶ τὴν ἀρχὴν εἰρήκαμεν πρό-
23 τερον. Ἐπὶ μὲν οὖν τοῦ μέσου καὶ περὶ τὸ μέσον τὸ βαρύτατόν [d] ἐστι καὶ ψυχρότατον ἀποκεκριμένον, γῆ καὶ ὕδωρ· περὶ δὲ ταῦτα [e] καὶ [f] τὰ ἐχόμενα τούτων, ἀήρ τε καὶ ὃ διὰ συνήθειαν καλοῦμεν πῦρ, οὐκ ἔστι δὲ πῦρ· ὑπερβολὴ [g] γὰρ
24 θερμοῦ καὶ οἷον ζέσις ἐστὶ τὸ πῦρ. Ἀλλὰ δεῖ νοῆσαι τοῦ λεγομένου ὑφ' ἡμῶν ἀέρος τὸ μὲν περὶ τὴν γῆν οἷον ὑγρὸν καὶ [h] θερμὸν εἶναι διὰ τὸ ἀτμίζειν [i] τε καὶ ἀναθυμίασιν [k] ἔχειν γῆς, τὸ δ' ὑπὲρ τοῦτο θερμὸν ἤδη καὶ ξηρόν. Ἔστι [l] γὰρ ἀτμίδος μὲν φύσις ὑγρὸν καὶ [h] θερμόν, ἀναθυμιάσεως δὲ θερμὸν καὶ ξηρόν· καὶ ἔστιν ἀτμὶς μὲν δυνάμει οἷον
25 ὕδωρ, ἀναθυμίασις δὲ δυνάμει οἷον πῦρ. Τοῦ μὲν οὖν ἐν τῷ ἄνω τόπῳ μὴ συνίστασθαι νέφη ταύτην ὑποληπτέον αἰτίαν εἶναι, ὅτι οὐκ [m] ἔνεστιν ἀὴρ μόνον ἀλλὰ μᾶλλον [n] οἷον πῦρ.
26 Οὐθὲν δὲ κωλύει καὶ διὰ τὴν κύκλῳ φορὰν κωλύεσθαι συνίστασθαι νέφη ἐν τῷ [o] ἄνω τόπῳ· ῥεῖν γὰρ ἀναγκαῖον ἅπαντα τὸν κύκλῳ ἀέρα, ὅσος μὴ ἐντὸς τῆς περιφερείας λαμβάνεται τῆς ἀπαρτιζούσης ὥστε τὴν γῆν σφαιροειδῆ εἶναι πᾶσαν· φαίνεται [p] γὰρ καὶ νῦν ἡ τῶν ἀνέμων γένεσις ἐν τοῖς λιμνάζουσι [q] τόποις τῆς γῆς, καὶ οὐχ [r] ὑπερβάλλειν τὰ πνεύματα τῶν [s] ὑψηλοτάτων [t] ὀρῶν. Ῥεῖ δὲ κύκλῳ διὰ [v] τὸ συνεφέλ-
27 κεσθαι τῇ τοῦ ὅλου περιφορᾷ. Τὸ μὲν γὰρ πῦρ τῷ ἄνω στοιχείῳ, τῷ δὲ πυρὶ ὁ ἀὴρ συνεχής ἐστιν· ὥστε καὶ διὰ τὴν κίνησιν κωλύεται συγκρίνεσθαι εἰς ὕδωρ, ἀλλ' ἀεὶ ὅ τι ἂν βαρύνηται μόριον αὐτοῦ [w] ἐκθλιβομένου εἰς τὸν ἄνω τόπον τοῦ θερμοῦ κάτω φέρεται, ἄλλα δ' ἐν μέρει συναναφέρεται τῷ ἀναθυμιωμένῳ πυρί, καὶ οὕτω συνεχῶς τὸ μὲν ἀέρος δια-

[b] τε om. F.H.N. [c] ἧς καὶ τὴν H.N. [d] καὶ ψυχρότατόν ἐστιν H.N. [e] καὶ ante τὰ om. H. [f] τὰ om. F.N. [g] γὰρ ἀέρος θερμοῦ E. [h] θερμὸν] ψυχρὸν pr. E. [i] τε om. N. [k] γῆς ἔχειν F. [l] ἀτμίδος μὲν γὰρ F.H.N. [m] ἔστιν E. [n] οἷον om. E. [o] ἀνωτέρω F.H.N. [p] γὰρ om. E. [q] τόποις corr. E. [r] ὑπερβάλλει N. [s] ὑψηλῶν F.H.N. [t] ὀρέων E.F. [v] τὸ σ.] τοῦ σ. E. [w] ἐκθλ.] ἐκ τοῦ θλιβομένου E.

τελεῖ πλῆρες ὂν τὸ δὲ πυρός, καὶ ἀεὶ ἄλλο καὶ ἄλλο γίνεται
ἕκαστον αὐτῶν. Περὶ μὲν οὖν τοῦ μὴ γίγνεσθαι νέφη μηδ' 28
εἰς ὕδωρ σύγκρισιν, καὶ πῶς δεῖ λαβεῖν περὶ τοῦ μεταξὺ τό-
που τῶν ἄστρων καὶ τῆς γῆς, [x] καὶ τίνος ἐστὶ σώματος πλή-
ρης, τοσαῦτα εἰρήσθω. Περὶ δὲ τῆς γιγνομένης θερμότη- 29
τος, ἣν παρέχεται ὁ ἥλιος, μᾶλλον μὲν καθ' [y] αὑτὸ καὶ
ἀκριβῶς ἐν τοῖς περὶ αἰσθήσεως προσήκει λέγειν (πάθος
γάρ τι [z] τὸ θερμὸν αἰσθήσεώς ἐστιν), διὰ τίνα δ' αἰτίαν γί-
γνεται μὴ τοιούτων ὄντων ἐκείνων τὴν φύσιν, λεκτέον καὶ
νῦν. Ὁρῶμεν δὴ τὴν κίνησιν ὅτι δύναται διακρίνειν τὸν ἀέρα 30
καὶ ἐκπυροῦν, ὥστε καὶ τὰ φερόμενα τηκόμενα φαίνεσθαι
πολλάκις. [a] Τὸ μὲν οὖν γίγνεσθαι τὴν ἀλέαν καὶ τὴν θερ-
μότητα ἱκανή ἐστι παρασκευάζειν καὶ ἡ τοῦ ἡλίου φορὰ μό-
νον· ταχεῖάν τε γὰρ δεῖ καὶ μὴ πόρρω εἶναι. Ἡ μὲν οὖν 31
τῶν ἄστρων ταχεῖα μὲν πόρρω δέ, ἡ δὲ τῆς σελήνης κάτω
μὲν βραδεῖα δέ· ἡ δὲ τοῦ ἡλίου ἄμφω ταῦτ' ἔχει ἱκανῶς. Τὸ
δὲ [b] μάλιστα γίγνεσθαι ἅμα τῷ ἡλίῳ αὐτῷ τὴν θερμότητα
εὔλογον, λαμβάνοντας τὸ ὅμοιον ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν [c] γιγνομέ-
νων· καὶ γὰρ ἐνταῦθα τῶν βίᾳ φερομένων ὁ πλησιάζων ἀὴρ
[d] μάλιστα γίνεται θερμός. Καὶ τοῦτ' εὐλόγως συμβαίνει· 32
μάλιστα γὰρ ἡ τοῦ στερεοῦ διακρίνει κίνησις αὐτόν. Διά τε
ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν ἀφικνεῖται πρὸς [e] τόνδε τὸν τόπον ἡ
θερμότης, καὶ διὰ [f] τὸ τὸ περιέχον πῦρ τὸν ἀέρα διαρραίνε-
σθαι τῇ κινήσει πολλάκις καὶ φέρεσθαι [g] κάτω βίᾳ. Σημεῖον 33
δ' ἱκανὸν ὅτι ὁ ἄνω τόπος οὐκ ἔστι θερμὸς οὐδ' [h] ἐκπεπυρω-
μένος καὶ αἱ διαδρομαὶ τῶν [i] ἀστέρων. Ἐκεῖ μὲν γὰρ οὐ
γίνονται, κάτω δέ· καίτοι τὰ μᾶλλον κινούμενα [k] καὶ [l] μᾶλ-
λον ἐκπυροῦται. Πρὸς δὲ τούτοις ὁ ἥλιος, ὅσπερ μάλιστα
εἶναι [m] δοκεῖ θερμός, φαίνεται λευκὸς ἀλλ' οὐ πυρώδης ὤν.

Τούτων δὲ διωρισμένων, λέγωμεν [n] διὰ τίν' αἰτίαν αἵ τε 4

[x] καὶ ante τίνος om. E. [y] ἑαυτὸ H.N. [z] τὸ om. E. [a] τοῦ E.F. [b] μᾶλλον F.N. [c] γενομένων F.N. [d] μᾶλλον F. [e] τὸν αὐτὸν τόπον N. [f] τὸ alterum om. H. [g] βίᾳ κάτω F.H.N. [h] πεπυρωμένος E. [i] ἄστρων E. [k] καὶ μᾶλλον] καὶ θᾶττον F.H.N. [l] ἐκπυροῦται θᾶττον. πρὸς F. [m] δοκεῖ om. pr. N. [n] δι' ἣν E.

φλόγες αἱ [o] καόμεναι φαίνονται περὶ τὸν οὐρανὸν καὶ οἱ δια-
θέοντες ἀστέρες καὶ οἱ καλούμενοι ὑπό τινων δαλοὶ καὶ αἶγες·
ταῦτα γὰρ πάντ᾽ ἐστὶ τὸ αὐτὸ [p] καὶ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν,
διαφέρει δὲ τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον. Ἀρχὴ δ᾽ ἐστὶ καὶ τού-
2 των καὶ πολλῶν ἄλλων ἥδε. Θερμαινομένης γὰρ τῆς γῆς
ὑπὸ τοῦ ἡλίου τὴν ἀναθυμίασιν ἀναγκαῖον γίνεσθαι μὴ ἁπλῆν,
ὥς τινες οἴονται, ἀλλὰ διπλῆν, τὴν μὲν ἀτμιδωδεστέραν τὴν
δὲ πνευματωδεστέραν, τὴν μὲν τοῦ ἐν τῇ γῇ καὶ ἐπὶ τῇ γῇ
ὑγροῦ ἀτμίδα, τὴν δ᾽ αὐτῆς τῆς γῆς οὔσης ξηρᾶς καπνώδη·
καὶ τούτων τὴν μὲν πνευματώδη ἐπιπολάζειν διὰ τὸ θερμόν,
3 τὴν δ᾽ ὑγροτέραν ὑφίστασθαι διὰ τὸ βάρος. Καὶ διὰ ταῦτα
τοῦτον τὸν τρόπον κεκόσμηται [q] τὸ πέριξ· πρῶτον μὲν γὰρ
ὑπὸ τὴν ἐγκύκλιον φοράν ἐστι τὸ θερμὸν καὶ ξηρόν, ὃ [r] λέ-
γομεν πῦρ (ἀνώνυμον γὰρ τὸ κοινὸν ἐπὶ πάσης τῆς καπνώ-
δους διακρίσεως· [s] ὅμως δὲ διὰ τὸ μάλιστα πεφυκέναι τὸ τοι-
οῦτον [t] ἐκκάεσθαι τῶν σωμάτων οὕτως ἀναγκαῖον χρῆσθαι
4 τοῖς ὀνόμασιν), ὑπὸ δὲ ταύτην τὴν φύσιν ἀήρ. [v] Δεῖ δὲ νοῆ-
σαι οἷον ὑπέκκαυμα τοῦτο [w] ὃ νῦν [x] εἴπομεν πῦρ περιτετάσθαι
τῆς περὶ τὴν γῆν σφαίρας ἔσχατον, ὥστε μικρᾶς κινήσεως
τυχὸν [t] ἐκκάεσθαι πολλάκις ὥσπερ [y] τὸν καπνόν· ἔστι γὰρ
ἡ φλὸξ πνεύματος ξηροῦ ζέσις. Ἧι ἂν οὖν μάλιστα εὐκαί-
ρως [z] ἔχῃ ἡ τοιαύτη σύστασις, ὅταν ὑπὸ τῆς περιφορᾶς κι-
5 νηθῇ πως, ἐκκαίεται. Διαφέρει [a] δ᾽ ἤδη κατὰ τὴν τοῦ ὑπεκ-
καύματος θέσιν [b] ἢ τὸ [c] πλῆθος· ἂν μὲν γὰρ πλάτος ἔχῃ καὶ
μῆκος τὸ ὑπέκκαυμα, πολλάκις ὁρᾶται καιομένη φλὸξ ὥσπερ
ἐν ἀρούρᾳ καιομένης καλάμης, [d] ἂν δὲ [e] κατὰ μῆκος μόνον, οἱ
6 καλούμενοι δαλοὶ καὶ αἶγες καὶ ἀστέρες. [f] Καὶ ἐὰν μὲν
[g] πλέον τὸ ὑπέκκαυμα ᾖ κατὰ τὸ μῆκος [h] ἢ τὸ πλάτος, ὅταν
μὲν [i] οἷον ἀποσπινθηρίζῃ [k] ἅμα καιόμενον (τοῦτο δὲ γίνεται

[o] καιόμεναι F.H.N. [p] καὶ et αὐτὴν om. E. [q] τὸ] τὰ E. [r] λέγωμεν E.F. [s] ὁμοίως E. [t] ἐκκαίεσθαι F.H.N. [v] δεῖ δὲ] δεῖ δὴ F.N. [w] ὃ om. E. [x] εἴπωμεν pr. E. [y] τὸν om. E. [z] ἔχει N. [a] δ᾽ ἤδη] οὖν δὴ E. [b] ἢ τὸ corr. E. [c] πλῆθος αὐτοῦ ἂν F. [d] ἐὰν F.H.N. [e] κατὰ τὸ μῆκος N. [f] καὶ ἐὰν μὲν] ἐὰν μὲν οὖν N. [g] πλεῖον F.H.N. [h] ἢ] καὶ E. [i] οἷον] οὖν N. [k] ἅμα δὲ καιόμενον E.

διὰ τὸ παρεκπυροῦσθαι, κατὰ μικρὰ μέν, [l] ἐπ' ἀρχὴν δέ), αἶξ
καλεῖται, ὅταν δ' ἄνευ τούτου τοῦ πάθους, δαλός. Ἐὰν δὲ 7
τὰ [m] μήκη τῆς ἀναθυμιάσεως κατὰ μικρά τε καὶ [n] πολλαχῇ
διεσπαρμένα ᾖ καὶ ὁμοίως κατὰ πλάτος [o] καὶ βάθος, οἱ δο-
κοῦντες ἀστέρες διάττειν γίνονται. Ὁτὲ μὲν οὖν ὑπὸ τῆς 8
κινήσεως ἡ ἀναθυμίασις ἐκκαιομένη γεννᾷ αὐτά· ὁτὲ δὲ ὑπὸ
τοῦ διὰ τὴν ψύξιν συνισταμένου ἀέρος [p] ἐκκρούεται καὶ ἐκθλί-
βεται τὸ θερμόν, διὸ καὶ ἔοικεν ἡ φορὰ ῥίψει μᾶλλον αὐτῶν,
ἀλλ' οὐκ ἐκκαύσει. Ἀπορήσειε γὰρ ἄν τις πότερον ὥσπερ 9
ἡ ὑπὸ τοὺς λύχνους τιθεμένη ἀναθυμίασις ἀπὸ τῆς ἄνωθεν
φλογὸς [q] ἅπτει τὸν [r] κάτωθεν λύχνον (θαυμαστὴ γὰρ καὶ
τούτου ἡ ταχυτής ἐστι καὶ ὁμοία ῥίψει, ἀλλ' οὐχ ὡς ἄλλου
καὶ ἄλλου γιγνομένου πυρός), ἢ [s] ῥίψεις τοῦ [t] αὐτοῦ σώματός
εἰσιν αἱ διαδρομαί. Ἔοικε [v] δὲ [w] δὴ δι' ἄμφω· καὶ [w] γὰρ 10
οὕτως ὡς [x] ἡ ἀπὸ τοῦ λύχνου γίνεται, καὶ ἔνια διὰ [y] τὸ ἐκθλί-
βεσθαι ῥιπτεῖται, ὥσπερ οἱ ἐκ τῶν δακτύλων πυρῆνες, ὥστε
καὶ [z] εἰς θάλασσαν καὶ εἰς γῆν φαίνεσθαι πίπτοντα, καὶ
νύκτωρ καὶ μεθ' [a] ἡμέραν αἰθρίας οὔσης. Κάτω δὲ ῥιπτεῖται 11
διὰ τὸ τὴν πύκνωσιν [b] εἰς τὸ κάτω [c] ῥέπειν [d] τὴν ἀπωθοῦσαν.
Διὸ καὶ οἱ κεραυνοὶ κάτω πίπτουσιν· πάντων γὰρ τούτων ἡ
γένεσις οὐκ ἔκκαυσις ἀλλ' ἔκκρισις ὑπὸ τῆς ἐκθλίψεώς ἐστιν,
ἐπεὶ κατὰ φύσιν γε τὸ θερμὸν ἄνω πέφυκε φέρεσθαι πᾶν.
Ὅσα μὲν οὖν [e] μᾶλλον ἐν τῷ ἀνωτάτω τόπῳ συνίσταται, 12
[f] ἐκκαομένης γίγνεται τῆς ἀναθυμιάσεως, ὅσα δὲ κατώτερον,
ἐκκρινομένης διὰ τὸ συνιέναι καὶ ψύχεσθαι τὴν ὑγροτέραν
ἀναθυμίασιν· αὕτη γὰρ συνιοῦσα καὶ κάτω ῥέπουσα ἀπωθεῖ
πυκνουμένη καὶ κάτω ποιεῖ τοῦ θερμοῦ τὴν ῥίψιν· διὰ δὲ τὴν
θέσιν τῆς ἀναθυμιάσεως, ὅπως ἂν [g] τύχῃ κειμένη τοῦ πλάτους

[l] ἐπάρχειν F. [m] μήκη] μέρη N. [n] πολλὰ ἢ διεσπαρμένα pr. E.
[o] καὶ κατὰ βάθος H.N. [p] ἐκκρ. καὶ ἐκθλ.] ἐκθλίβεται καὶ ἐκκρίνεται F.H.N.
[q] ἅπτει] ἐπὶ E. [r] κάτω F.N. [s] ῥίψις N. [t] αὐτοῦ τινὸς σώματος
F.H.N. [v] δὲ om. F.H.N. [w] δὴ et γὰρ om. E. [x] ἡ] εἰ F.
[y] τοῦ F. [z] εἰς τὴν γῆν καὶ εἰς τὴν θάλατταν F.H.N. [a] ἡμέραν καὶ
αἰθρίας E.F.H.N. [b] εἰς τὸ om. N. [c] ῥίπτειν E. [d] τὴν] εἰς γῆν E.
[e] μᾶλλον om. E. [f] ἐκκαιομένης F.H.N. [g] τύχοι N.

καὶ τοῦ βάθους, οὕτω φέρεται [h] ἢ ἄνω ἢ κάτω ἢ εἰς τὸ πλά-
13 γιον. Τὰ πλεῖστα δ' εἰς τὸ πλάγιον διὰ τὸ δύο φέρεσθαι
φοράς, βίᾳ μὲν κάτω, φύσει δ' ἄνω· πάντα γὰρ κατὰ τὴν
διάμετρον φέρεται τὰ τοιαῦτα. [i] Διὸ καὶ τῶν διαθεόντων
ἀστέρων ἡ πλείστη [k] λοξὴ γίνεται φορά. Πάντων δὴ τού-
των αἴτιον ὡς μὲν ὕλη ἡ ἀναθυμίασις, ὡς δὲ τὸ κινοῦν ὁτὲ μὲν
[l] ἡ ἄνω φορά, ὁτὲ δ' [l] ἡ τοῦ ἀέρος συγκρινομένου πῆξις.
14 Πάντα δὲ [m] κάτω σελήνης ταῦτα γίνεται. Σημεῖον δ' ἡ φαι-
νομένη αὐτῶν ταχυτὴς [n] ὁμοία οὖσα τοῖς ὑφ' ἡμῶν [o] ῥιπτου-
μένοις, ἃ διὰ τὸ πλησίον εἶναι ἡμῶν πολὺ δοκεῖ τῷ τάχει
παραλλάττειν ἄστρα τε καὶ [p] ἥλιον καὶ σελήνην.

5 Φαίνεται δέ ποτε συνιστάμενα νύκτωρ αἰθρίας [q] οὔσης
πολλὰ φάσματα ἐν τῷ οὐρανῷ, οἷον χάσματά τε καὶ βό-
θυνοι καὶ αἱματώδη χρώματα. Αἴτιον δὲ [r] καὶ τούτων τὸ
2 αὐτό. Ἐπεὶ γὰρ φανερός ἐστι συνιστάμενος [s] ὁ ἄνω ἀὴρ
ὥστ' ἐκπυροῦσθαι, καὶ τὴν ἐκπύρωσιν ὁτὲ μὲν τοιαύτην γί-
γνεσθαι ὥστε φλόγα δοκεῖν [t] κάεσθαι, ὁτὲ δ' οἷον δαλοὺς
[v] φέρεσθαι καὶ ἀστέρας, οὐθὲν ἄτοπον εἰ χρωματίζεται ὁ
αὐτὸς [w] οὗτος ἀὴρ συνιστάμενος παντοδαπὰς χρόας· διά τε
γὰρ [x] πυκνοτέρου διαφαινόμενον ἔλαττον φῶς καὶ ἀνάκλασιν
δεχόμενος [y] ὁ ἀὴρ παντοδαπὰ χρώματα ποιήσει, μάλιστα δὲ
φοινικοῦν ἢ πορφυροῦν διὰ τὸ ταῦτα μάλιστα ἐκ τοῦ πυρώ-
δους καὶ λευκοῦ φαίνεσθαι μιγνυμένων κατὰ τὰς [z] ἐπιπροσθή-
σεις, οἷον ἀνίσχοντα τὰ ἄστρα καὶ δυόμενα, ἐὰν ᾖ καῦμα, καὶ
3 διὰ καπνοῦ φοινικᾶ φαίνεται. Καὶ τῇ ἀνακλάσει [a] δὲ ποιή-
σει, ὅταν τὸ ἔνοπτρον ᾖ τοιοῦτον ὥστε μὴ τὸ σχῆμα ἀλλὰ
τὸ χρῶμα δέχεσθαι. Τοῦ δὲ μὴ πολὺν χρόνον μένειν ταῦτα
ἡ σύστασις αἰτία ταχεῖα οὖσα. Τὰ δὲ [b] χάσματα ἀναρρη-
γνυμένου τοῦ φωτὸς ἐκ [c] κυανέου καὶ μέλανος ποιεῖ τι βάθος

[h] ἡ ante ἄνω om. N. [i] διὸ καὶ τῶν om. E. [k] γίνεται φορὰ λοξή F. [l] ἡ utrumque om. E. [m] κάτω ταῦτα σελήνης F.H, ταῦτα κάτω σελ. N. [n] ὁμοία om. E. [o] ῥιπτομένοις H. [p] σ. καὶ ἥλ. E. [q] οὔσης om. E. [r] καὶ] ἐπὶ F.H.N. [s] ἄνω ὁ ἀήρ N. [t] καίεσθαι F.H.N. [v] φαίνεσθαι H.N. [w] οὗτος om. E. [x] πυκνότερον pr. N. [y] ὁ om. N. [z] ἐπιπροσθέσεις F.H.N. et pr. E. [a] δὲ om. N. [b] σχήματα E. [c] κυανοῦ F.H.N.

ἔχειν δοκεῖν. Πολλάκις δ' ἐκ τῶν τοιούτων καὶ δαλοὶ ἐκπί- 4
πτουσιν, ὅταν συγκριθῇ μᾶλλον· συνιὸν δέ [d] τι χάσμα δοκεῖ.
Ὅλως δ' ἐν τῷ μέλανι τὸ λευκὸν πολλὰς [e] ποιεῖ ποικιλίας,
οἷον ἡ φλὸξ ἐν τῷ καπνῷ. Ἡμέρας μὲν οὖν ὁ ἥλιος κωλύει, 5
νυκτὸς δ' ἔξω τοῦ φοινικοῦ τὰ ἄλλα δι' [f] ὁμοιόχροιαν οὐ φαί-
νεται. Περὶ μὲν οὖν τῶν διαθεόντων [g] ἀστέρων καὶ τῶν ἐκ-
πυρουμένων, ἔτι [h] δὲ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων φασμάτων ὅσα
ταχείας ποιεῖται τὰς φαντασίας, ταύτας ὑπολαβεῖν δεῖ τὰς
αἰτίας.

Περὶ δὲ τῶν κομητῶν καὶ τοῦ [i] καλουμένου γάλακτος λέ- 6
γωμεν, διαπορήσαντες πρὸς τὰ [k] παρὰ τῶν ἄλλων εἰρημένα
πρῶτον. Ἀναξαγόρας μὲν οὖν καὶ Δημόκριτός φασιν εἶναι
τοὺς κομήτας σύμφασιν τῶν πλανήτων ἀστέρων, ὅταν διὰ τὸ
πλησίον ἐλθεῖν δόξωσι θιγγάνειν ἀλλήλων. Τῶν δ' Ἰταλι- 2
κῶν [l] τινὲς [m] καὶ καλουμένων Πυθαγορείων ἕνα λέγουσιν αὐτὸν
εἶναι τῶν πλανήτων [n] ἀστέρων, ἀλλὰ διὰ πολλοῦ τε χρόνου
τὴν φαντασίαν αὐτοῦ εἶναι καὶ τὴν ὑπερβολὴν ἐπὶ μικρόν,
ὅπερ συμβαίνει καὶ περὶ τὸν τοῦ Ἑρμοῦ ἀστέρα· διὰ γὰρ
τὸ μικρὸν ἐπαναβαίνειν πολλὰς ἐκλείπει φάσεις, ὥστε διὰ
χρόνου [o] φαίνεται πολλοῦ. Παραπλησίως δὲ τούτοις καὶ οἱ 3
περὶ Ἱπποκράτην τὸν Χῖον καὶ τὸν μαθητὴν αὐτοῦ Αἰσχύ-
λον ἀπεφήναντο. Πλὴν τήν γε κόμην οὐκ ἐξ αὐτοῦ φασὶν
ἔχειν, ἀλλὰ πλανώμενον διὰ τὸν τόπον ἐνίοτε λαμβάνειν
ἀνακλωμένης τῆς ἡμετέρας ὄψεως ἀπὸ τῆς ἑλκομένης ὑγρό-
τητος ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὸν ἥλιον. Διὰ δὲ τὸ ὑπολείπεσθαι 4
[p] βραδύτατα τῷ χρόνῳ διὰ πλείστου χρόνου φαίνεσθαι τῶν
ἄλλων ἄστρων, ὡς ὅταν ἐκ ταὐτοῦ φανῇ [q] ὑπολελειμμένον
ὅλον τὸν ἑαυτοῦ κύκλον· ὑπολείπεσθαι δ' αὐτὸν καὶ πρὸς
ἄρκτον καὶ πρὸς νότον. Ἐν μὲν οὖν τῷ μεταξὺ τόπῳ τῶν 5
τροπικῶν οὐχ ἕλκειν τὸ ὕδωρ πρὸς [r] ἑαυτὸν διὰ τὸ κεκαῦσθαι

[d] τι om. E. [e] ποιεῖ τὰς ποικιλίας F. [f] ὁμόχροιαν F.H.N. [g] ἄστρων E. [h] δὲ καὶ τῶν F. [i] λεγομένου H.N. [k] παρ' ἄλλων H.N. [l] τινὲς ante ἕνα H.N. [m] καὶ om. F.H.N. [n] ἄστρων E. [o] φαίνεσθαι F.H.N. [p] βραδυτάτῳ χρόνῳ E. [q] ὑπολελειμμένος F. [r] αὐτὸν N.

ὑπὸ τῆς [s] τοῦ ἡλίου φορᾶς· πρὸς δὲ νότον ὅταν φέρηται, δαψίλειαν μὲν ἔχειν τῆς τοιαύτης νοτίδος, ἀλλὰ διὰ τὸ μικρὸν εἶναι τὸ [t] ὑπὲρ τῆς γῆς τμῆμα τοῦ κύκλου, τὸ δὲ κάτω πολλαπλάσιον, οὐ δύνασθαι τὴν ὄψιν τῶν ἀνθρώπων φέρεσθαι κλωμένην πρὸς τὸν ἥλιον οὔτε τῷ [v] τροπικῷ πλησιά-
6 ζοντος οὔτ' ἐπὶ θεριναῖς τροπαῖς ὄντος τοῦ ἡλίου. Διόπερ ἐν τούτοις μὲν τοῖς τόποις [w] οὐδὲ γίγνεσθαι κομήτην αὐτόν· ὅταν δὲ πρὸς βορέαν ὑπολειφθεὶς τύχῃ, λαμβάνειν κόμην διὰ τὸ μεγάλην εἶναι τὴν περιφέρειαν τὴν ἄνωθεν τοῦ ὁρίζοντος, τὸ δὲ κάτω μέρος τοῦ [x] κύκλου μικρόν· ῥᾳδίως γὰρ τὴν ὄψιν
7 τῶν ἀνθρώπων ἀφικνεῖσθαι τότε πρὸς τὸν ἥλιον. Πᾶσι δὲ τούτοις τὰ μὲν κοινῇ [y] συμπίπτει λέγειν ἀδύνατα, τὰ δὲ [z] καὶ χωρίς. Πρῶτον μὲν [a] οὖν τοῖς λέγουσιν ὅτι τῶν πλανωμένων ἐστὶν εἷς ἀστέρων ὁ κομήτης· οἱ γὰρ πλανώμενοι πάντες ἐν τῷ κύκλῳ ὑπολείπονται τῷ τῶν ζῳδίων, κομῆται δὲ πολλοὶ [b] ὠμμένοι εἰσὶν ἔξω τοῦ κύκλου. Εἶτα καὶ πλείους
8 ἑνὸς ἅμα γεγένηνται πολλάκις. Πρὸς δὲ τούτοις, εἰ διὰ τὴν ἀνάκλασιν τὴν κόμην [c] ἴσχουσι, καθάπερ φησὶν Αἰσχύλος καὶ Ἱπποκράτης, ἔδει ποτὲ φαίνεσθαι καὶ ἄνευ κόμης τὸν ἀστέρα τοῦτον, ἐπειδήπερ ὑπολείπεται μὲν καὶ εἰς ἄλλους τόπους, τὴν δὲ κόμην ἴσχει οὐ πανταχοῦ. Νῦν δ' οὐθεὶς ὦπται παρὰ
9 τοὺς πέντε ἀστέρας. Οὗτοι δὲ πολλάκις ἅμα πάντες μετέωροι φαίνονται ὑπὲρ τοῦ ὁρίζοντος. Καὶ φανερῶν δ' [d] αὐτῶν ὄντων ἁπάντων καὶ μὴ φαινομένων [e] ἁπάντων, ἀλλ' ἐνίων ὄντων πρὸς τῷ ἡλίῳ, οὐθὲν ἧττον κομῆται φαίνονται
10 [f] γιγνόμενοι πολλάκις. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦτο ἀληθές, [g] ὅτι ἐν τῷ πρὸς ἄρκτον τόπῳ γίνεται κομήτης μόνον, [h] ἅμα καὶ τοῦ ἡλίου ὄντος περὶ θερινὰς τροπάς· ὅ τε γὰρ μέγας κομήτης ὁ γενόμενος περὶ τὸν ἐν Ἀχαΐᾳ σεισμὸν καὶ τὴν τοῦ

[s] τοῦ om. E. [t] ὑπὲρ τῆς γῆς τμῆμα rc. in litura E. [v] τροπικῷ] νότῳ E, τροπικῷ τόπῳ H.N. [w] οὐ F.H.N. [x] ἡλίου (supra posito κύκλου) F. [y] συμπίπτειν N. [z] καὶ om. F.H.N. [a] οὖν om. F. [b] ἑωραμένοι F.H.N. [c] ἔχουσι F.H.N. [d] ὄντων αὐτῶν F.H.N. [e] πάντων, ἀλλ' F.H.N. [f] πολλάκις γιγνόμενοι H.N. [g] ὅτι] ὡς F.H.N. [h] ἀλλὰ E.F.

κύματος ἔφοδον ἀπὸ δυσμῶν [i] τῶν ἰσημερινῶν ἀνέσχε, καὶ
πρὸς νότον ἤδη πολλοὶ γεγόνασιν. Ἐπὶ δ' ἄρχοντος Ἀθή- 11
νησιν Εὐκλέους τοῦ Μόλωνος ἐγένετο κομήτης ἀστὴρ πρὸς
ἄρκτον μηνὸς γαμηλιῶνος περὶ τροπὰς ὄντος τοῦ ἡλίου χει-
μερινάς· καίτοι τοσοῦτον ἀνακλασθῆναι καὶ αὐτοὶ τῶν ἀδυνά-
των [k] εἶναί φασιν. Κοινὸν δὲ καὶ τούτοις [l] καὶ τοῖς τὴν
σύναψιν λέγουσι πρῶτον μὲν ὅτι καὶ τῶν ἀπλανῶν λαμβά-
νουσι κόμην τινές. Καὶ τοῦτ' οὐ μόνον Αἰγυπτίοις πιστεῦ- 12
σαι δεῖ, καίτοι κἀκεῖνοί φασιν, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς [m] ἐφεωράκα-
μεν· τῶν γὰρ ἐν τῷ ἰσχίῳ τοῦ κυνὸς ἀστήρ τις ἔσχε κόμην,
ἀμαυρὰν μέντοι· ἀτενίζουσι [n] μὲν γὰρ εἰς αὐτὸν [o] ἀμυδρὸν
ἐγίγνετο [p] τὸ φέγγος, [q] παραβλέπουσι δ' ἠρέμα τὴν ὄψιν
πλεῖον. Πρὸς δὲ τούτοις ἅπαντες οἱ καθ' ἡμᾶς ὠμμένοι 13
ἄνευ δύσεως ἠφανίσθησαν ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ ὁρίζοντος τόπῳ
ἀπομαρανθέντες κατὰ μικρὸν οὕτως, ὥστε [r] μήτε ἑνὸς ἀστέ-
ρος ὑπολειφθῆναι σῶμα μήτε πλειόνων, ἐπεὶ καὶ ὁ μέγας
ἀστὴρ περὶ οὗ πρότερον ἐμνήσθημεν, ἐφάνη μὲν χειμῶνος ἐν
πάγοις καὶ αἰθρίαις [s] ἀφ' ἑσπέρας, ἐπὶ [t] Ἀστείου ἄρχοντος,
καὶ τῇ μὲν πρώτῃ οὐκ ὤφθη ὡς [v] προδεδυκὼς τοῦ ἡλίου, τῇ δ'
ὑστεραίᾳ ὤφθη· ὅσον ἐνδέχεται [w] γὰρ ἐλάχιστον ὑπελείφθη
καὶ εὐθὺς ἔδυ· τὸ δὲ φέγγος ἀπέτεινε μέχρι τοῦ τρίτου
μέρους τοῦ οὐρανοῦ οἷον [x] ἅλμα, διὸ καὶ ἐκλήθη ὁδός. Ἐπα- 14
νῆλθε δὲ μέχρι [y] τῆς ζώνης τοῦ Ὠρίωνος, καὶ [z] ἐνταῦθα διε-
λύθη. Καίτοι Δημόκριτός γε [a] προσπεφιλονείκηκε τῇ δόξῃ
τῇ αὑτοῦ· φησὶ [b] γὰρ ὦφθαι διαλυομένων τῶν κομητῶν
ἀστέρας τινάς. Τοῦτο δ' οὐχ ὁτὲ μὲν ἔδει γίγνεσθαι ὁτὲ δ'
οὔ, ἀλλ' ἀεί. Πρὸς [c] δὲ τούτοις καὶ οἱ Αἰγύπτιοί φασι 15
καὶ τῶν πλανήτων καὶ πρὸς αὐτοὺς καὶ πρὸς τοὺς ἀπλανεῖς
γίνεσθαι συνόδους, καὶ αὐτοὶ ἑωράκαμεν τὸν ἀστέρα τὸν τοῦ

[i] τῶν om. E. [k] εἶναι om. E. [l] καὶ τοῖς τὴν om. pr. E. [m] ἔφη ἑωράκαμεν pr. E. [n] μὲν om. E. [o] ἀμυδρὸς pr. E. [p] τὸ om. E. [q] περιβλέπουσι N. [r] μὴ τοῦ ἑνὸς E. [s] ἐφ' N. [t] ἀστίου E.H.N, ἀρισταίου F. [v] προβεβηκὼς γρ. F. [w] γὰρ] καὶ γὰρ H.N, om. E. [x] ἅμμα E. [y] τοῦ ὠρίωνος τῆς ζώνης N. [z] ἐνταιθοῖ F.H.N. [a] προσπεφιλονεικηκὼς F. [b] γὰρ om. F. [c] δὲ om. E.

Διὸς [d] τῶν ἐν τοῖς διδύμοις [e] συνελθόντα τινὶ [f] δὶς ἤδη καὶ ἀφανίσαντα, ἀλλ' οὐ κομήτην γενόμενον. Ἔτι δὲ καὶ ἐκ τοῦ λόγου φανερόν· οἱ γὰρ ἀστέρες [g] κἂν [h] εἰ μείζους [i] κἂν ἐλάττους [k] φαίνωνται, ἀλλ' ὅμως [l] ἀδιαίρετοί γε καθ' [m] ἑαυ-
16 τοὺς εἶναι δοκοῦσιν. Ὥσπερ οὖν καὶ εἰ ἦσαν ἀδιαίρετοι, ἁψάμενοι οὐθὲν ἂν ἐποίησαν μέγεθος μεῖζον, οὕτω καὶ ἐπειδὴ οὐκ εἰσὶ μὲν φαίνονται δὲ ἀδιαίρετοι, καὶ συνελθόντες οὐθὲν φανοῦνται μείζους τὸ μέγεθος ὄντες. Ὅτι μὲν οὖν αἱ λεγόμεναι περὶ αὐτῶν αἰτίαι ψευδεῖς οὖσαι τυγχάνουσιν, [n] εἰ μὴ διὰ πλειόνων, ἀλλὰ καὶ διὰ τούτων ἱκανῶς δῆλόν ἐστιν.

7 Ἐπεὶ δὲ περὶ τῶν ἀφανῶν τῇ αἰσθήσει νομίζομεν ἱκανῶς ἀποδεδεῖχθαι κατὰ τὸν λόγον, ἐὰν εἰς τὸ [o] δυνατὸν [p] ἀναγάγωμεν, ἐκ [q] τε τῶν νῦν [r] φαινομένων ὑπολάβοι τις ἂν ὧδε
2 περὶ τούτων μάλιστα συμβαίνειν. Ὑπόκειται γὰρ ἡμῖν τοῦ κόσμου τοῦ περὶ τὴν γῆν, ὅσον ὑπὸ τὴν ἐγκύκλιόν [s] ἐστι φοράν, εἶναι τὸ πρῶτον μέρος ἀναθυμίασιν ξηρὰν καὶ θερμήν.
3 Αὕτη δὲ αὐτή τε καὶ τοῦ συνεχοῦς ὑπ' αὐτὴν ἀέρος [t] ἐπὶ πολὺ συμπεριάγεται περὶ τὴν γῆν ὑπὸ τῆς [v] φορᾶς καὶ τῆς κινήσεως τῆς κύκλῳ· φερομένη δὲ καὶ κινουμένη τοῦτον τὸν τρόπον, ᾗ ἂν τύχῃ εὔκρατος οὖσα, πολλάκις ἐκπυροῦται, διό φαμεν γίγνεσθαι καὶ τὰς τῶν σποράδων ἀστέρων διαδρομάς.
4 Ὅταν οὖν εἰς [w] τὴν τοιαύτην πύκνωσιν ἐμπέσῃ διὰ τὴν [x] τῶν ἄνωθεν κίνησιν [y] ἀρχὴ πυρώδης, μήτε οὕτω [z] πολλὴ λίαν ὥστε ταχὺ καὶ ἐπὶ πολὺ [a] ἐκκάειν, μήθ' οὕτως ἀσθενὴς ὥστ' ἀποσβεσθῆναι ταχύ, ἀλλὰ πλείων καὶ ἐπὶ πολύ, ἅμα δὲ κάτωθεν [b] συμπίπτῃ [c] ἀναβαίνειν εὔκρατον ἀναθυμίασιν, ἀστὴρ [d] τοῦτο γίνεται κομήτης, ὅπως ἂν τὸ ἀναθυμιώμενον [e] τύχῃ ἐσχηματισμένον· ἐὰν μὲν γὰρ πάντῃ ὁμοίως, κομήτης, [f] ἐὰν δ' ἐπὶ

[d] τῶν] τὸν N. [e] ἀπελθόντα (supra posito ὑ) N. [f] δὶς corr. E, om. F.H.N. [g] καὶ N. [h] εἰ om. F. [i] καὶ E.N. [k] φαίνονται N. [l] ἀδιετοι καθ' E. [m] αὑτοὺς H.N. [n] εἰ] καὶ εἰ F. [o] ἀδύνατον γρ. E. [p] ἀνάγωμεν H.N. [q] τε om. H.N. [r] λεγομένων E. [s] ἔσται N. et pr. F. [t] ἐπὶ] τὸ F. [v] φορᾶς] σφαίρας F.H N. [w] τὴν post εἰς om. E.F. [x] τῶν om. N. [y] ἀρχὴ μὴ πυρώδης pr. F. [z] πολὺ N. [a] ἐκκαίειν F.H.N. [b] συμπίπτει F.H.N. [c] ἀναβαίνειν εὔκρατον om. pr. E. [d] γίνεται κομήτης τοῦτο F. [e] τύχοι H. [f] ἂν δ' H.N.

μῆκος, καλεῖται πωγωνίας. Ὥσπερ δ' ἡ τοιαύτη [g] φορὰ 5
ἀστέρος φορὰ δοκεῖ εἶναι, οὕτω καὶ ἡ μονὴ ἡ ὁμοία ἀστέρος
[h] μονὴ δοκεῖ εἶναι· παραπλήσιον γὰρ τὸ γιγνόμενον οἷον εἴ
τις εἰς ἀχύρων θημῶνα καὶ πλῆθος ὤσειε δαλὸν ἢ πυρὸς [i] ἀρ-
χὴν [k] ἐμβάλοι μικράν· φαίνεται γὰρ ὁμοία καὶ ἡ τῶν [l] ἀστέ-
ρων διαδρομὴ τούτῳ· ταχὺ γὰρ διὰ τὴν εὐφυΐαν τοῦ ὑπεκ-
καύματος διαδίδωσιν ἐπὶ μῆκος. Εἰ δὴ τοῦτο [m] διαμείνειε 6
καὶ μὴ καταμαρανθείη διελθόν, ᾗ μάλιστα ἐπύκνωσε τὸ ὑπέκ-
καυμα, γένοιτ' ἂν ἀρχὴ τῆς [n] φορᾶς ἡ τελευτὴ [o] τῆς διαδρο-
μῆς. [p] Τοιοῦτον ὁ κομήτης ἐστὶν ἀστήρ, ὥσπερ διαδρομὴ
ἀστέρος, ἔχων ἐν [q] αὑτῷ πέρας καὶ ἀρχήν. Ὅταν μὲν οὖν ἐν 7
[q] αὐτῷ τῷ κάτω τόπῳ ἡ ἀρχὴ τῆς συστάσεως [r] ᾖ, καθ' [s] ἑαυ-
τὸν φαίνεται κομήτης· ὅταν δ' ὑπὸ τῶν ἄστρων τινός, ἢ τῶν
ἀπλανῶν ἢ τῶν πλανήτων, ὑπὸ τῆς κινήσεως [t] συνιστῆται [v] ἡ
ἀναθυμίασις, τότε κομήτης γίγνεται τούτων τις· οὐ γὰρ
πρὸς αὐτοῖς ἡ κόμη γίγνεται τοῖς ἄστροις, ἀλλ' ὥσπερ αἱ
ἅλῳ περὶ τὸν ἥλιον φαίνονται καὶ τὴν σελήνην παρακολου-
θοῦσαι, καίπερ μεθισταμένων [w] τῶν ἄστρων, ὅταν οὕτως ᾖ
πεπυκνωμένος ὁ ἀὴρ ὥστε τοῦτο γίγνεσθαι τὸ πάθος ὑπὸ
τὴν τοῦ ἡλίου πορείαν, οὕτω καὶ ἡ κόμη τοῖς ἄστροις οἷον
ἅλως ἐστίν. Πλὴν ἡ μὲν γίγνεται δι' ἀνάκλασιν τοιαύτη τὴν 8
χρόαν, ἐκεῖ δ' ἐπ' αὐτῶν τὸ χρῶμα φαινόμενόν ἐστιν. Ὅταν
μὲν οὖν κατ' ἀστέρα γένηται ἡ τοιαύτη σύγκρισις, τὴν αὐτὴν
ἀνάγκη [x] φαίνεσθαι φορὰν κινούμενον τὸν κομήτην ἥνπερ
[y] φέρεται ὁ ἀστήρ· ὅταν δὲ [z] συστῇ καθ' αὑτόν, τότε ὑπο-
λειπόμενοι φαίνονται. Τοιαύτη γὰρ ἡ φορὰ τοῦ κόσμου τοῦ 9
περὶ τὴν γῆν. Τοῦτο γὰρ μάλιστα μηνύει μὴ εἶναι ἀνά-
κλασίν τινα τὸν κομήτην, [a] ὡς ἅλω ἐν ὑπεκκαύματι καθαρῷ
[b] πρὸς αὐτὸν τὸν ἀστέρα γιγνομένην, καὶ μὴ ὡς λέγουσιν οἱ

[g] φορὰ om. E. [h] δοκεῖ μονὴ F. [i] ἀρχὴν om. E. [k] ἐμβάλλοι F. [l] ἄστρων E.H. [m] μείνειε F, μείνοιε N. [n] φορᾶς τοῦ κομήτου ἡ τελευταία pr. E. [o] τῆς] ἀρχὴ τῆς E. [p] τοιοῦτον] τοῦ διαΐσσοντος. τοιοῦτος καὶ F. [q] ἑαυτῷ E. [r] ᾖ] εἴη F. [s] αὑτὸν N. [t] συνίσταται F.H.N. [v] ἡ om. E. [w] τῶν ἄστρων om. E.H.N. [x] φέρεσθαι H.N. [y] φαίνεται N. [z] καθ' αὑτὸν συστῇ H.N. [a] ὡς] εἰς N, ὡς τὴν F. [b] πρὸς] εἰς N.

περὶ Ἱπποκράτην, πρὸς τὸν ἥλιον, ὅτι [c] καὶ [d] καθ' αὑτὸν γίγνεται [e] κομήτης [f] πολλάκις καὶ πλεονάκις ἢ περὶ τῶν
10 ὡρισμένων τινὰς ἀστέρων. Περὶ μὲν οὖν τῆς ἅλω τὴν αἰτίαν ὕστερον ἐροῦμεν· περὶ δὲ τοῦ πυρώδη τὴν σύστασιν αὐτῶν εἶναι τεκμήριον χρὴ νομίζειν ὅτι σημαίνουσι γιγνόμενοι [g] οἱ πλείους πνεύματα καὶ αὐχμούς· δῆλον γὰρ ὅτι γίγνονται διὰ τὸ πολλὴν εἶναι τὴν τοιαύτην ἔκκρισιν, ὥστε ξηρότερον ἀναγκαῖον εἶναι τὸν ἀέρα, καὶ διακρίνεσθαι καὶ διαλύεσθαι τὸ διατμίζον ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ πλήθους τῆς θερμῆς ἀναθυμιάσεως, ὥστε μὴ συνίστασθαι ῥᾳδίως εἰς ὕδωρ. Σαφέστερον δ' ἐροῦμεν καὶ περὶ τούτου τοῦ πάθους, ὅταν καὶ
11 περὶ πνευμάτων λέγειν ᾖ καιρός. Ὅταν μὲν οὖν πυκνοὶ καὶ πλείους φαίνωνται, καθάπερ λέγομεν, ξηροὶ καὶ πνευματώδεις γίγνονται οἱ ἐνιαυτοὶ ἐπιδήλως· ὅταν δὲ σπανιώτεροι καὶ ἀμαυρότεροι τὸ μέγεθος, ὁμοίως μὲν οὐ γίνεται [h] τὸ τοιοῦτον, οὐ μὴν ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίγνεταί τις ὑπερβολὴ πνεύματος ἢ κατὰ χρόνον ἢ κατὰ μέγεθος, ἐπεὶ καὶ ὅτε [i] ὁ ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ἔπεσε λίθος ἐκ τοῦ ἀέρος, ὑπὸ [k] πνεύματος ἀρθεὶς ἐξέπεσε μεθ' ἡμέραν· ἔτυχε δὲ καὶ τότε κομή-
12 της ἀστὴρ γενόμενος ἀφ' ἑσπέρας. Καὶ περὶ τὸν μέγαν ἀστέρα τὸν κομήτην ξηρὸς ἦν ὁ χειμὼν καὶ βόρειος, καὶ τὸ κῦμα δι' ἐναντίωσιν [l] ἐγίγνετο πνευμάτων· ἐν μὲν γὰρ τῷ κόλπῳ [m] βορέας κατεῖχεν, ἔξω δὲ νότος ἔπνευσε μέγας. Ἔτι δ' ἐπ' ἄρχοντος [n] ἐγένετο Νικομάχου [o] Ἀθήνησιν ὀλίγας ἡμέρας κομήτης περὶ τὸν ἰσημερινὸν κύκλον, οὐκ ἀφ' ἑσπέρας ποιησάμενος τὴν ἀνατολήν, ἐφ' ᾧ τὸ περὶ Κόρινθον πνεῦμα
13 γενέσθαι συνέπεσεν. Τοῦ δὲ μὴ [p] γίνεσθαι πολλοὺς μηδὲ πολλάκις κομήτας, καὶ μᾶλλον ἐκτὸς τῶν τροπικῶν ἢ ἐντός, [q] αἴτιος ἥ τε τοῦ ἡλίου καὶ ἡ τῶν [r] ἀστέρων κίνησις, οὐ μόνον ἐκκρίνουσα τὸ θερμόν, ἀλλὰ καὶ διακρίνουσα τὸ συνιστά-

[c] καὶ om. F. [d] καθ' ἑαυτὸν F, κατ' αὐτοῦ E. [e] κομήτης καὶ π. H.N. [f] πολλάκις καὶ om. E. [g] οἱ om. E.F.H.N. [h] τὸ post γίνεται om. F. [i] ὁ om. pr. E. [k] πνευμάτων N. [l] ἐγένετο F.H.N. [m] βορέας—Νικομάχου margo F. [n] νικομάχου ἐγένετο N. [o] Ἀθήνησιν] ἐγένετο F, om. E.N. [p] γενέσθαι H.N. [q] αἰτία ἡ τοῦ F.H.N. [r] ἄστρων H.N.

μενον. Μάλιστα δ᾽ αἴτιον ὅτι τὸ πλεῖστον εἰς τὴν τοῦ γάλακτος ἀθροίζεται χώραν.

Ὅπως δὲ καὶ διὰ τίν᾽ αἰτίαν γίνεται καὶ τί ἐστι τὸ γάλα, 8
λέγωμεν ἤδη. [s] Προδιέλθωμεν δὲ καὶ περὶ τούτου τὰ παρὰ τῶν ἄλλων εἰρημένα πρῶτον. Τῶν μὲν οὖν καλουμένων Πυ- 2
θαγορείων φασί τινες ὁδὸν εἶναι ταύτην οἱ [t] μὲν τῶν ἐκπεσόντων τινὸς [v] ἄστρων, κατὰ τὴν λεγομένην ἐπὶ Φαέθοντος [w] φθοράν, οἱ δὲ τὸν ἥλιον τοῦτον τὸν κύκλον φέρεσθαί ποτέ φασιν· οἷον οὖν διακεκαῦσθαι [x] τὸν τόπον τοῦτον ἤ τι τοιοῦτον ἄλλο πεπονθέναι πάθος ὑπὸ τῆς φορᾶς [y] αὐτοῦ. Ἄτοπον 3
δὲ τὸ μὴ συννοεῖν ὅτι εἴπερ τοῦτ᾽ ἦν τὸ αἴτιον, ἔδει καὶ τὸν τῶν ζῳδίων κύκλον οὕτως ἔχειν, καὶ μᾶλλον [z] ἢ τὸν τοῦ γάλακτος· ἅπαντα γὰρ ἐν αὐτῷ [a] φέρεται τὰ πλανώμενα καὶ οὐχ ὁ ἥλιος μόνος. Δῆλος δ᾽ ἡμῖν ἅπας ὁ κύκλος· ἀεὶ γὰρ αὐτοῦ φανερὸν ἡμικύκλιον τῆς νυκτός. Ἀλλὰ πεπονθὸς οὐθὲν 4
φαίνεται τοιοῦτον, πλὴν εἴ τι συνάπτει μόριον αὐτοῦ πρὸς τὸν τοῦ γάλακτος κύκλον. Οἱ δὲ περὶ Ἀναξαγόραν καὶ Δημόκριτον φῶς εἶναι τὸ γάλα λέγουσιν ἄστρων τινῶν· τὸν γὰρ ἥλιον ὑπὸ τὴν γῆν φερόμενον οὐχ ὁρᾶν ἔνια τῶν ἄστρων. Ὅσα μὲν οὖν περιορᾶται ὑπ᾽ αὐτοῦ, τούτων μὲν οὐ φαίνεσθαι 5
τὸ φῶς (κωλύεσθαι γὰρ ὑπὸ τῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων)· ὅσοις δ᾽ ἀντιφράττει ἡ γῆ ὥστε μὴ ὁρᾶσθαι ὑπὸ τοῦ ἡλίου, τὸ τούτων οἰκεῖον φῶς [b] φασὶν εἶναι τὸ γάλα. Φανερὸν δ᾽ ὅτι καὶ τοῦτ᾽ ἀδύνατον. Τὸ μὲν γὰρ γάλα ἀεὶ τὸ αὐτὸ ἐν τοῖς 6
αὐτοῖς ἐστὶν ἄστροις (φαίνεται γὰρ [c] μέγιστος ὢν κύκλος). ὑπὸ δὲ τοῦ ἡλίου ἀεὶ ἕτερα τὰ οὐχ ὁρώμενα διὰ τὸ μὴ ἐν ταὐτῷ [d] μένειν τόπῳ. Ἔδει οὖν μεθισταμένου τοῦ ἡλίου μεθίστασθαι καὶ τὸ γάλα· νῦν δ᾽ οὐ φαίνεται τοῦτο γινόμενον. Πρὸς δὲ τούτοις, εἰ καθάπερ δείκνυται [e] ἐν τοῖς περὶ [f] ἀστρο- 7
λογίαν θεωρήμασιν, [g] οὕτως ἔχει, καὶ τό τε τοῦ ἡλίου μεγε-

[s] προέλθωμεν H. [t] μὲν οὖν τῶν E. [v] ἀστέρων N. [w] φορὰν E.F.N. [x] τοῦτον τὸν τόπον F, τοῦτον τὸν τρόπον H.N. [y] αὐτῶν H. [z] ἢ τὸν τοῦ γάλακτος om. E. [a] φαίνεται E. [b] εἶναί φασι F.H.N. [c] μέγας κύκλος E. [d] μένειν τὸν ἥλιον τόπῳ H.N. [e] ἐν] νῦν ἐν F.N. [f] ἀστρολογίας N. [g] οὕτως ἔχει καὶ τό τε] τὸ F.H.N.

θος μεῖζόν ἐστιν ἢ τὸ τῆς γῆς καὶ τὸ διάστημα πολλαπλασίως μεῖζον τὸ τῶν ἄστρων πρὸς τὴν γῆν ἢ τὸ τοῦ ἡλίου, καθάπερ τὸ τοῦ ἡλίου [h] πρὸς τὴν γῆν ἢ τὸ τῆς σελήνης, οὐκ ἂν πόρρω που [i] ἀπὸ τῆς γῆς ὁ κῶνος ὁ ἀπὸ τοῦ ἡλίου συμβάλλοι τὰς ἀκτῖνας, οὐδ' ἂν ἡ σκιὰ πρὸς τοῖς ἄστροις εἴη
8 τῆς γῆς, ἡ καλουμένη νύξ. Ἀλλ' ἀνάγκη πάντα τὸν ἥλιον τὰ ἄστρα περιορᾶν, καὶ μηθενὶ τὴν γῆν ἀντιφράττειν αὐτῶν. Ἔτι δ' ἐστὶ τρίτη τις ὑπόληψις περὶ αὐτοῦ· λέγουσι γάρ τινες ἀνάκλασιν εἶναι τὸ γάλα τῆς ἡμετέρας ὄψεως πρὸς τὸν
9 ἥλιον, ὥσπερ καὶ τὸν ἀστέρα τὸν κομήτην. Ἀδύνατον δὲ καὶ τοῦτο. Εἰ μὲν γὰρ τό τε ὁρῶν ἠρεμοίη καὶ τὸ ἔνοπτρον καὶ τὸ ὁρώμενον ἅπαν, ἐν τῷ αὐτῷ σημείῳ τοῦ ἐνόπτρου τὸ αὐτὸ φαίνοιτ' ἂν μέρος τῆς ἐμφάσεως· εἰ δὲ κινοῖτο τὸ ἔνοπτρον καὶ τὸ ὁρώμενον ἐν τῷ αὐτῷ [k] μὲν ἀποστήματι πρὸς τὸ ὁρῶν καὶ ἠρεμοῦν, πρὸς ἄλληλα δὲ μήτε [l] ἰσοταχῶς [m] μήτ' ἐν τῷ αὐτῷ ἀεὶ διαστήματι, ἀδύνατον τὴν [n] αὐτὴν ἔμφασιν
10 ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ εἶναι μέρους τοῦ ἐνόπτρου. Τὰ δ' ἐν [o] τῷ τοῦ γάλακτος κύκλῳ φερόμενα ἄστρα κινεῖται [p] καὶ ὁ ἥλιος πρὸς ὃν ἡ ἀνάκλασις, μενόντων ἡμῶν, καὶ ὁμοίως καὶ ἴσον πρὸς ἡμᾶς ἀπέχοντα, αὐτῶν δ' οὐκ ἴσον· ὁτὲ μὲν γὰρ [q] μέσων νυκτῶν ὁ δελφὶς [r] ἐπιτέλλει, ὁτὲ δ' ἕωθεν, τὰ δὲ μόρια τοῦ
11 γάλακτος τὰ αὐτὰ μένει ἐν ἑκάστῳ. Καίτοι οὐκ ἔδει, εἰ ἦν ἔμφασις, ἀλλὰ μὴ ἐν αὐτοῖς τι ἦν τοῦτο τὸ πάθος τοῖς τόποις. Ἔτι δὲ νύκτωρ ἐν ὕδατι [s] καὶ τοιούτοις ἐνόπτροις τὸ μὲν γάλα ἐμφαίνεται θεωροῦσιν, τὸ δὲ τὴν ὄψιν ἀνακλᾶσθαι πρὸς τὸν ἥλιον πῶς δυνατόν; Ὅτι μὲν οὖν οὔτε ὁδὸς τῶν πλανήτων οὐδενὸς οὔτε φῶς ἐστὶ τῶν μὴ ὁρωμένων ἄστρων
12 οὔτ' ἀνάκλασις, ἐκ τούτων φανερόν. Σχεδὸν δὲ ταῦτ' ἐστὶ [t] τά γε μέχρι τοῦ νῦν [v] παραδεδομένα παρὰ τῶν ἄλλων. Ἡμεῖς δὲ [w] λέγωμεν ἀναλαβόντες τὴν ὑποκειμένην [x] ἀρχὴν

[h] πρὸς τὴν γῆν] τῇ γῇ E. [i] ἀπὸ ante τῆς om. F.H.N. [k] μὲν] μένει corr. N, μέντοι H. [l] ἰσαχῶς N. [m] μὴ E. [n] αὐτὴν εἶναι ἔμφασιν N. [o] τῷ] τούτῳ E. [p] καὶ om. E [q] μέσον E. [r] ἀνατέλλει F. [s] καὶ τοῖς τοιούτοις F.H.N. [t] τά γε] μόνα τὰ F, μόνον τὰ H.N. [v] παρὰ διδόμενα N. [w] λέγομεν E. [x] ἀρχὴν ἡμῖν om. pr. E.

ἡμῖν. Εἴρηται γὰρ πρότερον ὅτι τὸ ἔσχατον τοῦ [y] λεγομένου ἀέρος δύναμιν ἔχει πυρός, ὥστε τῇ κινήσει διακρινομένου τοῦ ἀέρος [z] ἀποκρίνεσθαι [a] τοιαύτην σύστασιν [b] οἵαν καὶ τοὺς κομήτας ἀστέρας εἶναί φαμεν. Τοιοῦτον δὴ δεῖ 13
νοῆσαι [c] τὸ γιγνόμενον ὅπερ ἐπ' ἐκείνων, ὅταν μὴ αὐτὴ καθ' αὑτὴν γένηται ἡ τοιαύτη ἔκκρισις, ἀλλ' ὑπό τινος τῶν ἄστρων ἢ τῶν ἐνδεδεμένων ἢ τῶν πλανωμένων· τότε γὰρ [d] οὗτοι φαίνονται κομῆται διὰ τὸ παρακολουθεῖν αὐτῶν τῇ φορᾷ ὥσπερ τῷ ἡλίῳ τὴν τοιαύτην σύγκρισιν, ἀφ' ἧς διὰ τὴν ἀνάκλασιν τὴν ἅλω φαίνεσθαί φαμεν, ὅταν οὕτω τύχῃ κεκραμένος ὁ ἀήρ. Ὃ δὴ καθ' ἕνα συμβαίνει τῶν ἀστέρων, τοῦτο δεῖ 14
λαβεῖν γιγνόμενον περὶ ὅλον τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν ἄνω φορὰν ἅπασαν· εὔλογον γάρ, εἴπερ ἡ ἑνὸς ἄστρου κίνησις, καὶ τὴν τῶν ἁπάντων [e] ποιεῖν τι τοιοῦτον καὶ [f] ἐκριπίζειν. Καὶ πρὸς 15
τούτοις ἔτι καθ' ὃν τόπον πυκνότατα, καὶ πλεῖστα καὶ μέγιστα τυγχάνουσιν ὄντα τῶν ἄστρων. Ὁ μὲν [g] οὖν τῶν ζῳδίων [h] κύκλος διὰ τὴν τοῦ ἡλίου φορὰν καὶ τὴν τῶν πλανήτων διαλύει τὴν τοιαύτην σύστασιν, διόπερ οἱ πολλοὶ τῶν κομητῶν [i] ἐκτὸς γίνονται τῶν τροπικῶν. Ἔτι δ' οὔτε [k] περὶ 16
ἥλιον οὔτε περὶ σελήνην γίγνεται [l] κόμη· θᾶττον γὰρ διακρίνουσιν ἢ ὥστε [m] συστῆναι τοιαύτην σύγκρισιν. [n] Οὗτος δ' ὁ κύκλος ἐν ᾧ τὸ γάλα φαίνεται τοῖς ὁρῶσιν, [o] ὅ τε μέγιστος ὢν τυγχάνει καὶ τῇ θέσει κείμενος [p] οὕτως ὥστε πολὺ τοὺς τροπικοὺς ὑπερβάλλειν. Πρὸς δὲ τούτοις ἄστρων ὁ 17
τόπος πλήρης ἐστὶ τῶν [q] τε μεγίστων καὶ λαμπροτάτων, καὶ ἔτι τῶν σποράδων καλουμένων (τοῦτο δ' ἐστὶ καὶ τοῖς ὄμμασιν ἰδεῖν φανερόν), ὥστε διὰ ταῦτα συνεχῶς καὶ ἀεὶ ταύτην [r] πᾶσαν ἀθροίζεσθαι τὴν σύγκρισιν. Σημεῖον δέ· 18
καὶ γὰρ αὐτοῦ τοῦ κύκλου πλεῖον τὸ φῶς ἐστιν ἐν θατέρῳ

[y] λεγομένου om. E. [z] ἀποκρίνασθαι H.N. [a] τὴν τοιαύτην F.H.N. [b] οἵους E. [c] τὸ om. E.N. [d] τοιοῦτοι E. [e] ποιεῖ E. [f] ἐκριπίζειν ἀέρα καὶ διακρίνειν διὰ τὸ τοῦ κύκλου μέγεθος, καὶ H. et margo F. [g] οὖν τὴν τῶν N. [h] κύκλος om. E.H.N. [i] ἐντὸς E. [k] περὶ τὸν ἥλιον οὔτε περὶ τὴν σ. F.H.N. [l] κομήτης E. [m] συστ. τὴν τ. F.N. [n] αὐτὸς E. [o] ὅτι τε F, om. H.N. [p] οὗτος N. [q] τε om. H.N. [r] πᾶσαν om. N.

ἡμικυκλίῳ [s] τῷ τὸ δίπλωμα ἔχοντι· ἐν τούτῳ γὰρ πλείω καὶ πυκνότερά [t] ἐστιν ἄστρα [v] ἢ ἐν θατέρῳ, ὡς οὐ δι' ἑτέραν τιν' αἰτίαν γιγνομένου τοῦ φέγγους ἢ διὰ τὴν τῶν ἄστρων φοράν· εἰ γὰρ ἔν τε τῷ κύκλῳ τούτῳ γίνεται ἐν ᾧ τὰ πλεῖστα κεῖται τῶν ἄστρων, καὶ αὐτοῦ τοῦ κύκλου ἐν ᾧ μᾶλλον φαίνεται καταπεπυκνῶσθαι καὶ μεγέθει καὶ πλήθει ἀστέρων, ταύτην εἰκὸς ὑπολαβεῖν οἰκειοτάτην αἰτίαν εἶναι τοῦ πάθους.
19 Θεωρείσθω δ' ὅ τε κύκλος καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἄστρα ἐκ τῆς ὑπογραφῆς. Τοὺς δὲ σποράδας καλουμένους οὕτω μὲν εἰς τὴν σφαῖραν οὐκ [w] ἔστι τάξαι διὰ τὸ μηδεμίαν διὰ τέλους ἔχειν φανερὰν ἕκαστον θέσιν, εἰς δὲ τὸν οὐρανὸν ἀναβλέπουσίν ἐστι δῆλον· ἐν μόνῳ γὰρ τούτῳ [x] τῶν κύκλων τὰ μεταξὺ πλήρη [y] τοιούτων ἀστέρων ἐστίν, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις διαλείπει
20 φανερῶς. Ὥστ' εἴπερ καὶ περὶ τοῦ φαίνεσθαι κομήτας ἀποδεχόμεθα τὴν αἰτίαν ὡς εἰρημένην μετρίως, καὶ περὶ τοῦ γάλακτος τὸν αὐτὸν [z] ὑποληπτέον τρόπον ἔχειν· ὃ γὰρ ἐκεῖ περὶ ἕνα ἐστὶ πάθος ἡ κόμη, τοῦτο περὶ κύκλον τινὰ συμβαίνει γίγνεσθαι τὸ αὐτό, καὶ ἔστι τὸ γάλα, ὡς εἰπεῖν οἷον ὁριζόμενον, [a] ἡ τοῦ μεγίστου διὰ τὴν ἔκκρισιν κύκλου κόμη.
21 Διὸ καθάπερ [b] εἴπομεν πρότερον, οὐ πολλοὶ οὐδὲ πολλάκις [c] γίγνονται κομῆται, διὰ τὸ συνεχῶς ἀποκεκρίσθαι [d] τε καὶ ἀποκρίνεσθαι καθ' ἑκάστην περίοδον εἰς τοῦτον τὸν τόπον
22 ἀεὶ τὴν τοιαύτην [e] σύστασιν. Περὶ μὲν οὖν τῶν γιγνομένων ἐν τῷ περὶ τὴν γῆν κόσμῳ τῷ συνεχεῖ ταῖς [f] φοραῖς εἴρηται, περί τε τῆς διαδρομῆς τῶν ἄστρων καὶ τῆς [g] ἐκπιμπραμένης φλογός, [h] ἔτι περί τε κομητῶν καὶ τοῦ καλουμένου γάλακτος· σχεδὸν γὰρ [i] ἐστι [k] τοσαῦτα [l] τὰ πάθη τὰ φαινόμενα περὶ τὸν τόπον τοῦτον.

9 Περὶ δὲ τοῦ τῇ θέσει μὲν δευτέρου τόπου μετὰ τοῦτον,

[s] τῷ τοδὶ πλήρωμα N. [t] ἐστι τὰ ἄστρα N. [v] ἢ om. E. [w] ἔσται H.N. [x] τῷ οὐρανῷ (supra posito κύκλῳ) F. [y] τοιούτων ἄστρων F, ἀστέρων τοιούτων N, ἄστρων τ. H. [z] τρόπον ὑποληπτέον F.H.N. [a] ἡ om. E. [b] πρότερον εἴπομεν F.H.N. [c] κομῆται γίνονται F. [d] τε καὶ ἀποκρίνεσθαι om. E. [e] ἀναθυμίασιν F. [f] σφαίραις F. [g] ἐμπιπραμένης N, ἐκπιμπραμένης F. [h] ἔτι δὲ π. F.H.N. [i] εἴσιν E. [k] ταῦτα F. [l] τὰ om. E.

πρώτου δὲ περὶ τὴν γῆν λέγωμεν· οὗτος γὰρ κοινὸς ὕδατός
τε τόπος καὶ ἀέρος καὶ τῶν συμβαινόντων περὶ τὴν ἄνω γέ-
νεσιν αὐτοῦ. Ληπτέον δὲ καὶ τούτων τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς
αἰτίας πάντων ὁμοίως. Ἡ μὲν οὖν ὡς κινοῦσα καὶ [m] κυρία 2
καὶ πρώτη τῶν ἀρχῶν ὁ [n] κύκλος ἐστίν, ἐν ᾧ φανερῶς ἡ τοῦ
ἡλίου φορὰ διακρίνουσα καὶ συγκρίνουσα τῷ [o] γίγνεσθαι
πλησίον ἢ πορρώτερον αἰτία τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς
ἐστίν. Μενούσης [p] δὲ τῆς γῆς, τὸ περὶ αὐτὴν ὑγρὸν ὑπὸ τῶν 3
ἀκτίνων καὶ ὑπὸ τῆς ἄλλης [q] τῆς ἄνωθεν θερμότητος ἀτμι-
ζόμενον φέρεται ἄνω· τῆς δὲ θερμότητος [r] ἀπολιπούσης τῆς
ἀναγούσης αὐτό, καὶ τῆς μὲν διασκεδαννυμένης πρὸς τὸν ἄνω
τόπον, τῆς δὲ [s] καὶ σβεννυμένης διὰ τὸ μετεωρίζεσθαι πορρώ-
τερον εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς γῆς ἀέρα, συνίσταται πάλιν ἡ ἀτμὶς
ψυχομένη διά τε τὴν ἀπόλειψιν τοῦ θερμοῦ καὶ τὸν τόπον,
καὶ γίνεται ὕδωρ ἐξ ἀέρος· γενόμενον δὲ [t] φέρεται πάλιν
πρὸς τὴν γῆν. Ἔστι δ' ἡ μὲν ἐξ ὕδατος ἀναθυμίασις ἀτμίς, 4
ἡ δ' ἐξ ἀέρος εἰς ὕδωρ νέφος· ὁμίχλη δὲ νεφέλης περίττωμα
τῆς εἰς ὕδωρ συγκρίσεως. Διό[v]περ σημεῖον μᾶλλόν [w] ἐστιν
[x] εὐδίας ἢ ὑδάτων· οἷον γάρ ἐστιν ἡ ὁμίχλη νεφέλη ἄγονος.
Γίνεται [y] δὲ [z] κύκλος οὗτος μιμούμενος τὸν τοῦ ἡλίου κύκλον·
ἅμα γὰρ ἐκεῖνος εἰς τὰ πλάγια μεταβάλλει καὶ οὗτος ἄνω
καὶ κάτω. [a] Καὶ δεῖ νοῆσαι τοῦτον ὥσπερ ποταμὸν ῥέοντα 5
κύκλῳ ἄνω καὶ κάτω, κοινὸν ἀέρος καὶ ὕδατος· πλησίον μὲν
γὰρ ὄντος τοῦ ἡλίου ὁ τῆς ἀτμίδος ἄνω ῥεῖ ποταμός, ἀφι-
σταμένου δὲ [b] ὁ τοῦ ὕδατος κάτω. Καὶ τοῦτ' ἐνδελεχὲς [c] ἐθέ-
λει γίγνεσθαι κατά γε τὴν τάξιν· ὥστ' εἴπερ ᾐνίττοντο τὸν
ὠκεανὸν οἱ πρότερον, τάχ' ἂν τοῦτον τὸν ποταμὸν λέγοιεν
τὸν κύκλῳ ῥέοντα περὶ τὴν γῆν. Ἀναγομένου δὲ τοῦ ὑγροῦ 6
ἀεὶ διὰ τὴν τοῦ θερμοῦ δύναμιν καὶ πάλιν φερομένου κάτω

[m] πρώτη καὶ κυρία F. [n] οὐρανός (supra posito κύκλος) F. [o] γενέσθαι F. [p] δὲ μέσῳ τῆς F. [q] τῆς ante ἄνωθεν om. H.N. [r] ἀπολειπούσης τῆς ἀναγαγούσης H.N. [s] καὶ om. F. [t] πάλιν φέρεται F.H.N. [v] περ om. F.H.N. [w] εἰσιν E. [x] εὐδίας om. pr. N. [y] δὲ] δὲ ὁ N. [z] κύκλος] οὐρανὸς (supra posito ὁ κύκλος) F. [a] καὶ δεῖ] δεῖ δὲ F.H.N. [b] ὁ post δὲ om. E. [c] θέλει N.

διὰ τὴν ψύξιν πρὸς τὴν γῆν, οἰκείως τὰ ὀνόματα τοῖς πάθεσι κεῖται καί [d] τισι διαφοραῖς αὐτῶν· ὅταν μὲν γὰρ κατὰ μικρὰ φέρηται, [e] ψακάδες, ὅταν δὲ κατὰ μείζω μόρια, ὑετὸς καλεῖται.

10 Ἐκ δὲ τοῦ καθ' ἡμέραν [f] ἀτμίζοντος ὅσον ἂν μὴ με-
τεωρισθῇ δι' ὀλιγότητα τοῦ ἀνάγοντος αὐτὸ πυρὸς πρὸς τὸ
ἀναγόμενον ὕδωρ, πάλιν καταφερόμενον ὅταν [g] ψυχθῇ νύ-
κτωρ, καλεῖται δρόσος καὶ πάχνη, πάχνη μὲν ὅταν ἡ ἀτμὶς
παγῇ πρὶν εἰς ὕδωρ [h] συγκριθῆναι πάλιν (γίνεται δὲ χειμῶνος,
καὶ μᾶλλον ἐν τοῖς χειμερινοῖς τόποις), δρόσος δ' ὅταν
συγκριθῇ εἰς ὕδωρ ἡ ἀτμίς, καὶ μήθ' οὕτως [i] ἔχῃ ἡ ἀλέα
ὥστε ξηρᾶναι τὸ ἀναχθέν, μήθ' οὕτω [k] ψῦχος ὥστε παγῆναι
τὴν ἀτμίδα αὐτὴν διὰ τὸ ἢ τὸν τόπον ἀλεεινότερον ἢ τὴν
ὥραν εἶναι· γίνεται γὰρ [l] μᾶλλον ἡ δρόσος ἐν εὐδίᾳ καὶ ἐν
τοῖς εὐδιεινοτέροις τόποις, ἡ δὲ πάχνη, καθάπερ εἴρηται,
τοὐναντίον· δῆλον γὰρ [m] ὡς ἡ ἀτμὶς [n] θερμότερον ὕδατος
(ἔχει γὰρ τὸ ἀνάγον ἔτι πῦρ), ὥστε πλείονος ψυχρότητος
2 αὐτὴν πῆξαι. Γίνεται δ' ἄμφω αἰθρίας τε καὶ νηνεμίας· οὔτε
γὰρ ἀναχθήσεται μὴ οὔσης αἰθρίας, οὔτε συστῆναι δύναιτ'
ἂν ἀνέμου πνέοντος. Σημεῖον δ' ὅτι γίνεται ταῦτα διὰ τὸ μὴ
πόρρω μετεωρίζεσθαι τὴν ἀτμίδα· [o] ἐπὶ γὰρ τοῖς ὄρεσιν [p] οὐ
3 γίνεται πάχνη. Αἰτία δὲ μία μὲν αὕτη, ὅτι ἀνάγεται ἐκ τῶν
κοίλων καὶ ἐφύδρων τόπων, ὥστε καθάπερ φορτίον φέρουσα
[q] πλέον ἡ ἀνάγουσα θερμότης ἢ καθ' αὑτὴν οὐ δύναται με-
τεωρίζειν ἐπὶ πολὺν τόπον αὐτὸ τοῦ ὕψους, ἀλλ' ἐγγὺς ἀφί-
ησι πάλιν· ἑτέρα δ' ὅτι καὶ ῥεῖ μάλιστα ὁ ἀὴρ ῥέων ἐν τοῖς
4 ὑψηλοῖς, ὃς διαλύει [r] τὴν τοιαύτην σύστασιν. Γίνεται δ' ἡ
δρόσος πανταχοῦ νοτίοις, οὐ βορείοις, πλὴν ἐν τῷ Πόντῳ.
Ἐκεῖ δὲ τοὐναντίον· βορείοις μὲν γὰρ γίγνεται, νοτίοις δ' οὐ
γίγνεται. Αἴτιον δ' ὁμοίως ὥσπερ ὅτι εὐδίας μὲν γίγνεται,
χειμῶνος δ' οὔ· ὁ μὲν γὰρ νότος εὐδίαν ποιεῖ, ὁ δὲ βορέας

[d] τισι] ταῖς F. [e] ψεκάδες F.H.N. [f] ἀτμισθέντος γρ. N. [g] ψυχῇ N. [h] συγκριθῇ F. [i] ἔχῃ ἡ] ᾗ F.H.N. [k] ψῦχος om. E. [l] μᾶλλον om. E. [m] ὡς] ὅτι F.H.N. [n] θερμότης N. [o] ἐπὶ] ἐν F.H.N. [p] οὔτε E. [q] πλεῖον F.H.N. [r] τὴν σύστασιν τὴν τοιαύτην F.H.

χειμῶνα· ψυχρὸς γάρ, ὥστ' ἐκ τοῦ χειμῶνος τῆς ἀναθυ-
μιάσεως σβέννυσι τὴν θερμότητα. Ἐν δὲ τῷ Πόντῳ ὁ μὲν 5
νότος οὐχ οὕτως ποιεῖ εὐδίαν ὥστε γίγνεσθαι ἀτμίδα, ὁ δὲ
βορέας διὰ τὴν ψυχρότητα ἀντιπεριστὰς τὸ θερμὸν ἀθροί-
ζει, ὥστε πλεῖον [s]ἀτμίζειν μᾶλλον. Πολλάκις δὲ τοῦτο καὶ
ἐν τοῖς ἔξω τόποις ἰδεῖν γινόμενον ἔστιν· [t]ἀτμίζειν [v]γὰρ τὰ
φρέατα βορείοις μᾶλλον ἢ νοτίοις. Ἀλλὰ τὰ μὲν βόρεια 6
σβέννυσι πρὶν συστῆναί τι πλῆθος, ἐν δὲ τοῖς νοτίοις ἐᾶται
ἀθροίζεσθαι ἡ ἀναθυμίασις. Αὐτὸ δὲ τὸ ὕδωρ οὐ πήγνυται,
καθάπερ ἐν τῷ περὶ τὰ νέφη τόπῳ. [w]Ἐκεῖθεν γὰρ τρία 11
φοιτᾷ σώματα συνιστάμενα διὰ τὴν [x]ψύξιν, ὕδωρ καὶ χιὼν
καὶ χάλαζα. Τούτων δὲ τὰ μὲν δύο ἀνάλογον καὶ διὰ τὰς
αὐτὰς αἰτίας γίγνεται τοῖς κάτω, διαφέροντα τῷ μᾶλλον
[y]καὶ ἧττον καὶ πλήθει καὶ ὀλιγότητι· χιὼν γὰρ καὶ πάχνη
ταὐτόν, καὶ ὑετὸς καὶ δρόσος, ἀλλὰ τὸ μὲν πολὺ τὸ δ'
ὀλίγον. Ὁ μὲν γὰρ ὑετὸς ἐκ πολλῆς ἀτμίδος γίγνεται ψυ- 2
χομένης· τούτου δ' αἴτιον ὅ τε τόπος πολὺς καὶ ὁ χρόνος
ὤν, ἐν ᾧ συλλέγεται καὶ ἐξ οὗ. Τὸ δ' ὀλίγον ἡ δρόσος·
ἐφήμερος γὰρ ἡ σύστασις καὶ ὁ τόπος μικρός· δηλοῖ [z]δ' ἥ
τε γένεσις οὖσα [a]ταχεῖα καὶ βραχὺ τὸ πλῆθος. Ὁμοίως δὲ 3
καὶ πάχνη καὶ χιών· ὅταν γὰρ παγῇ τὸ νέφος, [b]χιών ἐστιν,
ὅταν δ' [c]ἡ ἀτμίς, πάχνη. [d]Διὸ ἢ ὥρας ἢ χώρας [e]ἐστὶ σημεῖον
ψυχρᾶς· οὐ γὰρ ἂν ἐπήγνυτο ἔτι πολλῆς ἐνούσης θερμότη-
τος, εἰ μὴ ἐπεκράτει τὸ ψῦχος. Ἐν [f]γὰρ τῷ νέφει [g]ἔτι
ἔνεστι πολὺ [h]τὸ θερμὸν τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ἐξατμίσαντος ἐκ
τῆς γῆς τὸ ὑγρὸν [i]πυρός. Χάλαζα δ' ἐκεῖ μὲν γίγνεται, ἐν 4
δὲ τῷ πλησίον τῆς γῆς [k]ἀτμίζοντι τοῦτ' [l]ἐλλείπει· καθάπερ
γὰρ εἴπομεν, ὡς μὲν ἐκεῖ χιών, ἐνταῦθα γίγνεται πάχνη, ὡς δ'
ἐκεῖ ὑετός, [m]ἐνταῦθα δρόσος· ὡς δ' ἐκεῖ χάλαζα, ἐνταῦθα

[s] ἀτμίζει N. [t] ἀτμίζει F.N. [v] γὰρ om. E. [w] κεῖθεν E. [x] τῆξιν (supra posito ψύξιν) F, ψύξιν καὶ E. [y] καὶ τῷ ἧττον N. [z] δ'] τε F. [a] ταχεῖα] βραχεῖα E. [b] ἐστὶ χιών N. [c] ἡ om. E. [d] διὸ καὶ ἡ F. [e] σημεῖόν ἐστι F.H.N. [f] γὰρ om. E. [g] ἔτι] τι E. [h] τὸ ante θ. om. F.H.N. [i] πυρός om. F. [k] ἀτμίζονται N. [l] ἐκλείπει F.H.N. [m] ἐνταῦθα δὲ δρ. E.

οὐκ ἀνταποδίδωσι τὸ ὅμοιον. Τὸ δ' αἴτιον εἰποῦσι περὶ χαλάζης ἔσται δῆλον.

12 Δεῖ δὲ λαβεῖν ἅμα καὶ τὰ συμβαίνοντα περὶ τὴν γένεσιν αὐτῆς, τά τε μὴ πλανῶντα καὶ τὰ δοκοῦντ' εἶναι παράλογα. Ἔστι μὲν γὰρ ἡ χάλαζα κρύσταλλος, πήγνυται δὲ τὸ ὕδωρ τοῦ χειμῶνος· αἱ δὲ χάλαζαι γίνονται [n]ἔαρος μὲν καὶ μετοπώρου μάλιστα, [o]εἶτα καὶ τῆς ὀπώρας, χειμῶνος δ' ὀλιγάκις,
2 καὶ ὅταν [p]ἧττον ᾖ ψῦχος. Καὶ ὅλως δὲ γίνονται χάλαζαι μὲν ἐν τοῖς [q]εὐδιεινοτέροις τόποις, αἱ δὲ χιόνες ἐν τοῖς ψυχροτέροις. Ἄτοπον δὲ καὶ τὸ πήγνυσθαι ὕδωρ ἐν τῷ ἄνω τόπῳ· οὔτε γὰρ παγῆναι δυνατὸν πρὶν γενέσθαι ὕδωρ, οὔτε
3 τὸ ὕδωρ [r]οὐθένα χρόνον οἷόν τε μένειν μετέωρον [s]ὄν. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὥσπερ αἱ [t]ψακάδες ἄνω μὲν ὀχοῦνται διὰ μικρότητα, ἐνδιατρίψασαι δ' ἐπὶ τοῦ ἀέρος, ὥσπερ [v]καὶ ἐπὶ τοῦ ὕδατος γῆ καὶ χρυσὸς διὰ μικρομέρειαν πολλάκις ἐπιπλέουσιν, οὕτως ἐπὶ τοῦ ἀέρος τὸ ὕδωρ, συνελθόντων δὲ πολλῶν μικρῶν μεγάλαι καταφέρονται [t]ψακάδες· τοῦτο γὰρ οὐκ ἐνδέχεται γενέσθαι ἐπὶ τῆς χαλάζης· οὐ γὰρ συμφύεται τὰ πεπηγότα
4 ὥσπερ τὰ ὑγρά. Δῆλον οὖν ὅτι ἄνω τοσοῦτον ὕδωρ [w]ἔμεινεν· οὐ γὰρ ἂν ἐπάγη τοσοῦτον. Τοῖς μὲν οὖν δοκεῖ τοῦ πάθους αἴτιον εἶναι [x]τούτου καὶ τῆς γενέσεως, ὅταν [y]ἀπωσθῇ τὸ νέφος εἰς τὸν ἄνω τόπον μᾶλλον ὄντα ψυχρὸν διὰ τὸ λήγειν ἐκεῖ τὰς ἀπὸ τῆς γῆς τῶν ἀκτίνων ἀνακλάσεις, ἐλθὸν
5 δ' ἐκεῖ πήγνυσθαι τὸ ὕδωρ. Διὸ καὶ θέρους μᾶλλον καὶ ἐν ταῖς ἀλεειναῖς χώραις γίνεσθαι τὰς χαλάζας, ὅτι ἐπὶ πλεῖον τὸ θερμὸν ἀνωθεῖ ἀπὸ τῆς γῆς τὰς νεφέλας. Συμβαίνει δ' ἐν τοῖς σφόδρα ὑψηλοῖς ἥκιστα γίνεσθαι [z]χάλαζαν· καίτοι ἔδει, ὥσπερ [a]καὶ τὴν χιόνα ὁρῶμεν ἐπὶ τοῖς
6 ὑψηλοῖς μάλιστα γιγνομένην. Ἔτι δὲ πολλάκις ὦπται νέφη φερόμενα σὺν ψόφῳ πολλῷ παρ' αὐτὴν τὴν γῆν, ὥστε φοβερὸν εἶναι τοῖς ἀκούουσι καὶ ὁρῶσιν ὡς ἐσομένου τινὸς μεί-

[n] ἀέρος E. [o] εἶτα δὲ καὶ F.H.N. [p] ἧττον om. pr. N. [q] εὐδιεινοτέροις—ἐν τοῖς om. pr. E. [r] οὐχ ἕνα F. [s] ὄν om. E.F. [t] ψεκάδες F.H.N. [v] καὶ om. H.N. [w] γέγονεν (supra posito ἔμεινεν) N. [x] τοῦτο E. [y] ἀποστῇ N. [z] χαλάζας E. [a] καὶ om. E.

ζονος. Ὁτὲ δὲ καὶ ἄνευ ψόφου τοιούτων ὀφθέντων νεφῶν 7
χάλαζα γίνεται πολλὴ καὶ τὸ μέγεθος ἄπιστος, καὶ τοῖς
σχήμασιν οὐ στρογγύλη, διὰ τὸ μὴ πολὺν χρόνον γίνεσθαι
τὴν φορὰν [b]αὐτῆς ὡς πλησίον τῆς πήξεως [c]γενομένης τῆς γῆς,
ἀλλ' οὐχ ὥσπερ ἐκεῖνοί φασιν. Ἀλλὰ μὴν ἀναγκαῖον ὑπὸ 8
τοῦ μάλιστ' αἰτίου τῆς πήξεως [d]μεγάλας γίνεσθαι χαλάζας·
κρύσταλλος γὰρ ἡ χάλαζα, καὶ τοῦτο παντὶ δῆλον. Μεγά-
λαι δ' [e]εἰσὶν αἱ τοῖς σχήμασι [f]μὴ στρογγύλαι. Τοῦτο [g]δὲ 9
σημεῖον τοῦ παγῆναι πλησίον τῆς γῆς· αἱ γὰρ φερόμεναι
πόρρωθεν διὰ τὸ φέρεσθαι [h]μακρὰν περιθραυόμεναι γίνονται
τό τε σχῆμα περιφερεῖς καὶ τὸ μέγεθος ἐλάττους. Ὅτι μὲν
οὖν οὐ τῷ ἀπωθεῖσθαι εἰς τὸν ἄνω τόπον [i]τὸν ψυχρὸν ἡ πῆξις
συμβαίνει, δῆλον. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁρῶμεν ὅτι γίνεται ἀντιπερί- 10
στασις τῷ θερμῷ καὶ [k]τῷ ψυχρῷ ἀλλήλοις, διὸ ἔν τε ταῖς
ἀλέαις ψυχρὰ [l]τὰ κάτω τῆς γῆς καὶ ἀλεεινὰ ἐν τοῖς πάγοις,
τοῦτο δεῖ νομίζειν καὶ ἐν τῷ ἄνω γίνεσθαι τόπῳ, ὥστ' ἐν
ταῖς ἀλεεινοτέραις [m]ὥραις ἀντιπεριιστάμενον εἴσω τὸ ψυ-
χρὸν διὰ τὴν [n]κύκλῳ θερμότητα ὁτὲ μὲν ταχὺ ὕδωρ ἐκ [o]τοῦ
νέφους ποιεῖ, [p]ὁτὲ δὲ χάλαζαν. Διὸ καὶ αἱ [q]ψακάδες πολὺ 11
μείζους ἐν ταῖς ἀλεειναῖς [r]γίνονται ἡμέραις ἢ ἐν τῷ χει-
μῶνι, καὶ [s]ὕδατα λαβρότερα· λαβρότερα μὲν γὰρ [t]λέγε-
ται ὅταν ἀθροώτερα, ἀθροώτερα δὲ διὰ τὸ τάχος τῆς πυ-
κνώσεως. Τοῦτο δὲ γίγνεται [v]αὐτὸ τοὐναντίον ἢ ὡς Ἀναξα- 12
γόρας λέγει· ὁ μὲν γὰρ ὅταν εἰς τὸν ψυχρὸν ἀέρα ἐπα-
νέλθῃ φησὶ τοῦτο πάσχειν, ἡμεῖς δ' ὅταν εἰς τὸν θερμὸν
[w]κατέλθῃ, καὶ μάλιστα ὅταν μάλιστα. Ὅταν [x]δ' ἔτι μᾶλ-
λον ἀντιπεριστῇ ἐντὸς τὸ ψυχρὸν ὑπὸ τοῦ ἔξω θερμοῦ, [y]ὕδωρ
ποιῆσαν ἔπηξε καὶ γίνεται χάλαζα. Συμβαίνει δὲ τοῦτο, 13

[b] αὐτοῖς N. [c] γινομένης N. [d] μεγίστας F.H.N. [e] εἰσὶ καὶ αἱ F. [f] μὴ] οὐ N. [g] δ' ἐστὶ σ. F.H.N. [h] μακρὸν H.N. [i] τὸν ψ.] τὸ ψ. F.N. [k] τῷ ante ψ. om. E. [l] τὰ] καὶ τὰ F. [m] ὥραις om. E. [n] κύκλῳ om. N. [o] τοῦ om. F.H.N. [p] ὁτὲ δὲ χάλαζαν om. E.F.H. et pr. N. [q] ψεκάδες F.H.N. [r] γίνεσθαι N. [s] ὕδ. λαμπρότερα E. [t] λέγεται (supra posito γίνεται) F, γίνεται H.N. [v] αὐτὸ om. E. [w] κατέλθῃ (supra posito ἐμπέσῃ) F. [x] δέ τι F. [y] ὕδωρ δὲ π. F.

ὅταν [z]θᾶττον ᾖ ἡ πῆξις ἢ ἡ τοῦ ὕδατος φορὰ ἡ κάτω· εἰ
γὰρ φέρεται μὲν ἐν τοσῷδε χρόνῳ, ἡ δὲ ψυχρότης σφοδρὰ
οὖσα ἐν ἐλάττονι ἔπηξεν, οὐθὲν κωλύει μετέωρον [a]ὂν παγῆναι,
ἐὰν [b]ἡ πῆξις ἐν ἐλάττονι [c]γίνηται χρόνῳ [d]τῆς κάτω φορᾶς.
14 Καὶ ὅσῳ δ' ἂν ἐγγύτερον καὶ ἀθροωτέρα γένηται ἡ πῆξις, τά
τε ὕδατα λαβρότερα γίνεται καὶ αἱ [e]ψακάδες καὶ αἱ χάλαζαι
μείζους διὰ τὸ βραχὺν φέρεσθαι τόπον. Καὶ οὐ πυκναὶ αἱ
[e]ψακάδες αἱ μεγάλαι πίπτουσι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν.
15 Ἧττον δὲ τοῦ θέρους γίνεται ἢ ἔαρος καὶ μετοπώρου,
μᾶλλον μέντοι ἢ χειμῶνος, ὅτι ξηρότερος ὁ ἀὴρ τοῦ θέρους·
ἐν δὲ τῷ [f]ἔαρι ἔτι ὑγρός, ἐν δὲ τῷ μετοπώρῳ ἤδη ὑγραίνεται.
Γίγνονται δέ ποτε, καθάπερ εἴρηται, καὶ τῆς ὀπώρας χαλάζαι
διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. Συμβάλλεται [g]δ' ἔτι πρὸς τὴν [h]ταχυτῆτα τῆς πήξεως καὶ τὸ προτεθερμάνθαι τὸ ὕδωρ· θᾶττον
16 γὰρ ψύχεται. Διὸ πολλοὶ ὅταν τὸ [i]ὕδωρ ψῦξαι ταχὺ
βουληθῶσιν, εἰς τὸν ἥλιον τιθέασι πρῶτον, καὶ οἱ περὶ τὸν
Πόντον ὅταν ἐπὶ τοῦ κρυστάλλου σκηνοποιῶνται πρὸς τὰς
τῶν ἰχθύων θήρας (θηρεύουσι γὰρ διακόπτοντες τὸν κρύσταλλον), ὕδωρ θερμὸν περιχέουσι τοῖς καλάμοις διὰ τὸ θᾶττον
πήγνυσθαι· χρῶνται γὰρ τῷ κρυστάλλῳ ὥσπερ τῷ μολίβδῳ,
17 ἵν' ἠρεμῶσιν οἱ κάλαμοι. Θερμὸν δὲ γίνεται ταχὺ τὸ συνιστάμενον ὕδωρ ἔν τε ταῖς [k]χώραις καὶ ταῖς ὥραις ταῖς
ἀλεειναῖς. Γίνεται δὲ [l]καὶ περὶ τὴν [m]Ἀραβίαν καὶ [n]τὴν
Αἰθιοπίαν τοῦ θέρους τὰ ὕδατα καὶ οὐ τοῦ χειμῶνος, καὶ
ταῦτα ῥαγδαῖα, καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας πολλάκις, διὰ τὴν
αὐτὴν αἰτίαν· ταχὺ γὰρ ψύχεται τῇ ἀντιπεριστάσει, ἣ γί-
18 νεται διὰ τὸ ἀλεεινὴν εἶναι τὴν χώραν ἰσχυρῶς. Περὶ μὲν
οὖν ὑετοῦ καὶ δρόσου καὶ νιφετοῦ καὶ πάχνης καὶ χαλάζης,
διὰ τίν' αἰτίαν γίγνεται καὶ τίς ἡ φύσις αὐτῶν [o]ἐστίν,
εἰρήσθω τοσαῦτα.

[z] *θάττων* E. [a] *ὂν* om. F.N. [b] *ἡ* om. E. [c] *γίνεται* pr. H. [d] *τῆς*] *ἡ τῆς* E. [e] *ψεκάδες* F.H.N. [f] *ἀέρι* E. [g] *δέ τι* H.N. [h] *ταχύτητα* N. [i] *ὕδωρ*] *θερμὸν* H.N. et pr. F. [k] *ὥραις καὶ ταῖς χώραις* F.H.N. [l] *καὶ* om. E. [m] *ἀρραβίαν* F.H.N. [n] *τὴν* om. E. [o] *ἐστίν* om. H.N.

Περὶ δ' ἀνέμων καὶ [p] πάντων πνευμάτων, ἔτι δὲ ποταμῶν 13
καὶ [q] θαλάττης λέγωμεν, πρῶτον καὶ περὶ τούτων [r] προαπο-
ρήσαντες πρὸς ἡμᾶς αὐτούς· ὥσπερ γὰρ καὶ περὶ [s] ἄλλων,
οὕτω καὶ περὶ τούτων οὐθὲν παρειλήφαμεν [t] λεγόμενον τοι-
οῦτον ὃ μὴ κἂν ὁ τυχὼν [v] εἴπειεν. Εἰσὶ δέ τινες οἵ φασι 2
τὸν καλούμενον ἀέρα κινούμενον μὲν καὶ ῥέοντα ἄνεμον εἶναι,
συνιστάμενον δὲ τὸν αὐτὸν τοῦτον πάλιν νέφος καὶ ὕδωρ, ὡς
τῆς αὐτῆς φύσεως οὔσης ὕδατος καὶ πνεύματος, καὶ τὸν ἄνε-
μον [w] εἶναι κίνησιν ἀέρος. Διὸ καὶ τῶν [x] σοφῶς βουλομέ- 3
νων λέγειν τινὲς ἕνα φασὶν [y] ἄνεμον εἶναι πάντας τοὺς ἀνέ-
μους, ὅτι συμπέπτωκε καὶ τὸν ἀέρα [z] τὸν κινούμενον ἕνα καὶ
τὸν αὐτὸν εἶναι πάντα, δοκεῖν δὲ διαφέρειν οὐθὲν διαφέροντα
διὰ τοὺς τόπους ὅθεν ἂν [a] τυγχάνῃ ῥέον ἑκάστοτε, παραπλη-
σίως λέγοντες ὥσπερ ἂν εἴ τις οἴοιτο καὶ τοὺς ποταμοὺς
[b] πάντας ἕνα ποταμὸν εἶναι. Διὸ βέλτιον οἱ πολλοὶ λέγου- 4
σιν ἄνευ ζητήσεως τῶν μετὰ ζητήσεως οὕτω λεγόντων· εἰ
μὲν γὰρ ἐκ μιᾶς ἀρχῆς ἅπαντες ῥέουσι, κἀκεῖ τὰ πνεύματα
τὸν αὐτὸν τρόπον, τάχ' [c] ἄν τι λέγοιεν οἱ λέγοντες οὕτως·
εἰ δ' ὁμοίως ἐνταῦθα κἀκεῖ, δῆλον ὅτι τὸ κόμψευμα [d] ἂν εἴη
τοῦτο ψεῦδος, ἐπεὶ τοῦτό γε προσήκουσαν ἔχει σκέψιν, τί
τ' ἐστὶν ὁ ἄνεμος, καὶ γίνεται πῶς, καὶ τί τὸ κινοῦν, καὶ ἡ
ἀρχὴ πόθεν αὐτῶν, καὶ [e] πότερον [f] ἄρ' ὥσπερ ἐξ ἀγγείου δεῖ
λαβεῖν ῥέοντα τὸν ἄνεμον, καὶ μέχρι τούτου ῥεῖν ἕως ἂν
κενωθῇ τὸ ἀγγεῖον, οἷον ἐξ ἀσκῶν ἀφιέμενον, ἢ καθάπερ καὶ
οἱ γραφεῖς γράφουσιν, ἐξ αὐτῶν τὴν ἀρχὴν [g] ἀφιέντας.
Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῆς τῶν ποταμῶν γενέσεως δοκεῖ τισὶν 5
ἔχειν· τὸ γὰρ ἀναχθὲν ὑπὸ τοῦ ἡλίου ὕδωρ πάλιν ὑόμενον
ἀθροισθὲν ὑπὸ γῆν [h] ῥεῖν ἐκ κοιλίας μεγάλης, ἢ πάντας [i] ἐκ

[p] πνευμάτων πάντων N. [q] θαλάσσης N. [r] διαπορήσαντες F.H.N. [s] ἄλλου τινὸς καὶ E. [t] τοιοῦτον λεγόμενον H.N. [v] εἴποιεν E.N, εἴποι ἂν H. [w] εἶναι] ὄντα H.N. et corr. E. et pr. F. [x] σαφῶς F. [y] ἄνεμον om. H.N. [z] τὸν post ἀέρα om. E.F. [a] τυγχάνει N. [b] εἶναι ποταμὸν ἕνα πάντας N. [c] λέγοιεν ἄν τι E.H.N. [d] εἴη ἂν H.N. [e] πρότερον E. [f] ἄρ' om. F. [g] ἀφίενται E.F.H. [h] ῥεῖν οἷον ἐκ E. [i] ἐκ om. F.H.N.

μιᾶς ἢ ἄλλον ἄλλης· καὶ οὐ γίνεσθαι ὕδωρ οὐθέν, ἀλλὰ τὸ
συλλεχθὲν [k] ἐκ τοῦ χειμῶνος εἰς τὰς τοιαύτας ὑποδοχάς,
6 τοῦτο γίνεσθαι τὸ πλῆθος [l] τῶν ποταμῶν. Διὸ καὶ μείζους
[m] ἀεὶ τοῦ χειμῶνος ῥεῖν ἢ τοῦ θέρους, καὶ τοὺς μὲν [n] ἀενάους
εἶναι τοὺς δ' οὐκ ἀενάους· ὅσων μὲν γὰρ [o] διὰ τὸ μέγεθος
τῆς κοιλίας πολὺ τὸ συλλεγόμενον ὕδωρ ἐστίν, ὥστε διαρ-
κεῖν καὶ μὴ [p] προαναλίσκεσθαι πρὶν ἐπελθεῖν [q] τὸ ὄμβριον
[r] ἐν τῷ χειμῶνι πάλιν, τούτους μὲν [n] ἀενάους εἶναι διὰ τέλους,
[s] ὅσοις δ' ἐλάττους αἱ ὑποδοχαί, τούτους [t] δὲ δι' ὀλιγότητα
τοῦ ὕδατος [v] φθάνειν ξηραινομένους πρὶν ἐπελθεῖν τὸ ἐκ τοῦ
7 οὐρανοῦ, κενουμένου τοῦ ἀγγείου. Καίτοι φανερόν, εἴ τις
βούλεται ποιήσας οἷον ὑποδοχὴν πρὸ ὀμμάτων τῷ καθ' ἡμέ-
ραν ὕδατι ῥέοντι συνεχῶς νοῆσαι τὸ πλῆθος· ὑπερβάλλοι
γὰρ ἂν τῷ μεγέθει τὸν τῆς γῆς ὄγκον ἢ οὐ πολὺ ἂν [w] ἐλλεί-
8 ποι τὸ [x] δεχόμενον πᾶν τὸ ῥέον ὕδωρ εἰς τὸν ἐνιαυτόν. Ἀλ-
λὰ δῆλον ὅτι συμβαίνει [y] μὲν καὶ πολλὰ τοιαῦτα [z] πολλαχῇ
τῆς γῆς, [a] οὐ μὴν ἀλλ' ἄτοπον εἴ τις μὴ [b] νομίζοι διὰ τὴν
αὐτὴν αἰτίαν ὕδωρ ἐξ ἀέρος γίγνεσθαι δι' ἥνπερ ὑπὲρ γῆς
9 καὶ ἐν τῇ γῇ. Ὥστ' εἴπερ κἀκεῖ διὰ ψυχρότητα συνίσταται
ὁ ἀτμίζων ἀὴρ εἰς ὕδωρ, καὶ ὑπὸ τῆς ἐν τῇ γῇ ψυχρότητος
τὸ αὐτὸ τοῦτο δεῖ νομίζειν συμβαίνειν, καὶ γίγνεσθαι μὴ μό-
νον [c] τὸ ἀποκεκριμένον ὕδωρ ἐν αὐτῇ, καὶ τοῦτο ῥεῖν, ἀλλὰ
10 καὶ γίγνεσθαι συνεχῶς. [d] Ἔτι δὲ τοῦ μὴ γιγνομένου ἀλλ'
ὑπάρχοντος ὕδατος καθ' ἡμέραν μὴ τοιαύτην εἶναι τὴν ἀρχὴν
τῶν ποταμῶν, οἷον ὑπὸ γῆν λίμνας τινὰς ἀποκεκριμένας,
καθάπερ ἔνιοι λέγουσιν, ἀλλ' ὁμοίως ὥσπερ καὶ ἐν τῷ [e] ὑπὲρ
γῆς τόπῳ μικραὶ συνιστάμεναι ῥανίδες, καὶ πάλιν [f] αὗται
ἑτέραις, τέλος μετὰ πλήθους καταβαίνει τὸ ὑόμενον ὕδωρ,
οὕτω καὶ ἐν τῇ γῇ ἐκ μικρῶν συλλείβεσθαι τὸ πρῶτον καὶ

[k] ἐκ] ὑπὸ N. [l] τῶν] τούτων E. [m] ἀεὶ om. E. [n] ἀεννάους F.H.N. [o] διὰ om. E. [p] παραναλίσκεσθαι N. [q] τὸν ὄμβρον N. [r] ἐν om. E. [s] ὅσους E. [t] δὲ] δὴ F, om. H.N. [v] φθίνειν N. [w] ἐλλείπει pr. F, ἐλλίποι N. [x] ἐνδεχόμενον F. [y] μὲν ante ὅτι ponit N, om. E. [z] πολλαχοῦ F.H.N. [a] οὐ μὴν om. E. [b] νομίζει E.F.N. [c] ὕδωρ τὸ ἀποκεκριμένον F. [d] ἔτι] ὅτι N. [e] ὑπὲρ τῆς γῆς F.H.N. [f] αὐταὶ H.

εἶναι οἷον [g] πιδώσης εἰς ἓν τῆς γῆς τὰς ἀρχὰς τῶν ποταμῶν.
Δηλοῖ δ' αὐτὸ τὸ ἔργον· οἱ γὰρ τὰς ὑδραγωγίας ποιοῦντες 11
ὑπονόμοις καὶ διώρυξι συνάγουσιν, ὥσπερ ἂν [h] ἰδιούσης τῆς
γῆς ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν. Διὸ καὶ τὰ ῥεύματα τῶν ποταμῶν
ἐκ τῶν [i] ὀρῶν φαίνεται ῥέοντα, καὶ πλεῖστοι καὶ μέγιστοι
ποταμοὶ ῥέουσιν ἐκ τῶν μεγίστων ὀρῶν. Ὁμοίως δὲ καὶ
αἱ κρῆναι αἱ πλεῖσται ὄρεσι καὶ τόποις ὑψηλοῖς γειτνιῶσιν·
ἐν δὲ τοῖς πεδίοις ἄνευ ποταμῶν ὀλίγαι γίγνονται πάμπαν.
Οἱ γὰρ ὀρεινοὶ καὶ ὑψηλοὶ τόποι, οἷον σπόγγος [k] πυκνὸς 12
[l] ἐπικρεμάμενος, κατὰ μικρὰ μὲν πολλαχῇ δὲ [m] διαπιδῶσι καὶ
συλλείβουσι τὸ ὕδωρ· δέχονταί τε [n] γὰρ τοῦ κατιόντος ὕδα-
τος πολὺ πλῆθος (τί γὰρ διαφέρει κοίλην καὶ ὑπτίαν ἢ
[o] πρηνῆ τὴν περιφέρειαν εἶναι καὶ κυρτήν; ἀμφοτέρως γὰρ
τὸν ἴσον ὄγκον περιλήψεται σώματος) καὶ τὴν ἀνιοῦσαν
ἀτμίδα ψύχουσι καὶ συγκρίνουσι πάλιν εἰς ὕδωρ. [p] Διὸ 13
καθάπερ εἴπομεν, οἱ [q] μέγιστοι τῶν ποταμῶν ἐκ τῶν μεγί-
στων φαίνονται ῥέοντες [r] ὀρῶν. Δῆλον δ' ἐστὶ τοῦτο θεωμέ-
νοις τὰς τῆς γῆς περιόδους· ταύτας γὰρ ἐκ τοῦ πυνθάνεσθαι
παρ' ἑκάστων οὕτως [s] ἀνέγραψαν, [t] ὅσων μὴ συμβέβηκεν αὐ-
τόπτας γενέσθαι τοὺς λέγοντας. Ἐν μὲν οὖν τῇ Ἀσίᾳ 14
πλεῖστοι [v] μὲν ἐκ τοῦ [w] Παρνασσοῦ καλουμένου φαίνονται
ῥέοντες ὄρους καὶ μέγιστοι ποταμοί, τοῦτο δ' ὁμολογεῖται
πάντων εἶναι [x] μέγιστον ὄρος τῶν πρὸς τὴν ἕω τὴν χειμε-
ρινήν· ὑπερβάντι γὰρ ἤδη τοῦτο φαίνεται [y] ἡ ἔξω [z] θά-
λαττα, ἧς τὸ πέρας οὐ δῆλον τοῖς ἐντεῦθεν. Ἐκ μὲν οὖν 15
τούτου ῥέουσιν ἄλλοι τε ποταμοὶ καὶ ὁ Βάκτρος καὶ ὁ
Χοάσπης καὶ ὁ Ἀράξης· τούτου δ' ὁ Τάναϊς ἀποσχίζεται
μέρος ὢν εἰς τὴν Μαιῶτιν λίμνην. Ῥεῖ δὲ καὶ [a] ὁ Ἰνδὸς ἐξ
αὐτοῦ, πάντων τῶν ποταμῶν ῥεῦμα πλεῖστον. Ἐκ δὲ τοῦ 16

[g] πηδώσης E.F.H.N, πιδυούσης γρ. E. [h] ἱδρούσης F.H. [i] ὀρέων F.H. [k] μικρὸς N. [l] ἐπικρεμάμενοι E. [m] διαπηδῶσι N. [n] γὰρ om. H.N. [o] πρινὴ N. [p] διόπερ E. [q] πλεῖστοι pr. F. [r] ὀρέων E. [s] ἀνέγραψα N, ἀνεγράψαμεν F. [t] ὅσον N. [v] μὲν οὖν ἐκ E. [w] παρνασοῦ F.N. [x] μέγιστον τὸ ὄρος H.N, τὸ ὄρος μέγιστον F. [y] ἡ om. E. [z] θάλασσα N. [a] ὁ om. E.

Καυκάσου [b] ἄλλοι τε ῥέουσι πολλοὶ καὶ κατὰ πλῆθος καὶ
κατὰ μέγεθος ὑπερβάλλοντες, καὶ ὁ Φᾶσις· ὁ δὲ Καύκασος
μέγιστον ὄρος τῶν πρὸς τὴν ἕω τὴν θερινήν ἐστι καὶ πλήθει
17 καὶ ὕψει. [c] Σημεῖον δὲ τοῦ [d] μὲν ὕψους ὅτι ὁρᾶται καὶ
[e] ἀπὸ τῶν καλουμένων βαθέων καὶ εἰς τὴν λίμνην εἰσπλεόν-
των, ἔτι δ' ἡλιοῦται τῆς νυκτὸς [f] αὐτοῦ τὰ ἄκρα μέχρι τοῦ
τρίτου μέρους ἀπό τε τῆς ἕω καὶ πάλιν ἀπὸ τῆς ἑσπέρας·
τοῦ [g] δὲ πλήθους ὅτι πολλὰς [h] ἔχον ἕδρας, ἐν [i] αἷς ἔθνη [k] τε
κατοικεῖ πολλὰ καὶ λίμνας εἶναί φασι μεγάλας, ἀλλ' ὅμως
πάσας τὰς ἕδρας [l] εἶναί φασι φανερὰς μέχρι τῆς ἐσχάτης
18 κορυφῆς. Ἐκ δὲ τῆς Πυρήνης (τοῦτο δ' ἐστὶν ὄρος πρὸς
δυσμὴν ἰσημερινὴν ἐν τῇ Κελτικῇ) ῥέουσιν ὅ τε Ἴστρος καὶ ὁ
[m] Ταρτησσός. Οὗτος μὲν οὖν ἔξω στηλῶν, ὁ δ' Ἴστρος δι'
ὅλης τῆς Εὐρώπης εἰς τὸν Εὔξεινον [n] πόντον. Τῶν δ' ἄλ-
λων ποταμῶν οἱ πλεῖστοι πρὸς ἄρκτον ἐκ τῶν [o] ὀρῶν τῶν
[p] Ἀρκυνίων· ταῦτα δὲ καὶ ὕψει καὶ πλήθει μέγιστα περὶ
19 τὸν τόπον τοῦτόν ἐστιν. Ὑπ' αὐτὴν δὲ τὴν ἄρκτον ὑπὲρ
τῆς ἐσχάτης Σκυθίας αἱ καλούμεναι Ῥῖπαι, περὶ ὧν τοῦ
μεγέθους λίαν εἰσὶν οἱ λεγόμενοι λόγοι μυθώδεις· ῥέουσι δ'
οὖν οἱ πλεῖστοι καὶ μέγιστοι [q] μετὰ τὸν Ἴστρον τῶν ἄλλων
20 ποταμῶν ἐντεῦθεν, ὥς φασιν. Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὴν Λι-
βύην [r] οἱ μὲν ἐκ τῶν Αἰθιοπικῶν [o] ὀρῶν, ὅ τε Αἰγὼν καὶ ὁ
Νύσις, οἱ [s] δὲ μέγιστοι τῶν διωνομασμένων, ὅ τε Χρεμέτης
καλούμενος, ὃς εἰς τὴν ἔξω ῥεῖ [t] θάλατταν, καὶ τοῦ Νείλου
τὸ ῥεῦμα τὸ πρῶτον, ἐκ τοῦ [v] Ἀργυροῦ καλουμένου ὄρους.
21 Τῶν δὲ περὶ τὸν Ἑλληνικὸν τόπον ὁ μὲν Ἀχελῷος ἐκ Πίν-
δου, καὶ ὁ Ἴναχος ἐντεῦθεν, ὁ δὲ Στρυμὼν καὶ [w] Νέστος καὶ
ὁ [x] Ἕβρος ἅπαντες τρεῖς ὄντες ἐκ τοῦ Σκόμβρου· πολλὰ δὲ
22 ῥεύματα καὶ ἐκ τῆς Ῥοδόπης ἐστίν. Ὁμοίως [y] δὲ καὶ τοὺς

[b] ἄλλοι τε et πολλοὶ om. E. [c] σημεῖα H. et pr. F. [d] μὲν om. E. [e] ὑπὲρ E. [f] αὐτοῦ τε τὰ F. [g] δὲ om. E. [h] ἔχει F, ἔχων H.N. [i] οἷς E. [k] τε om. H.N. [l] εἶναι om. F. [m] ταρτησός N. [n] τόπον E. [o] ὀρέων E. [p] ἀρκυνίων corr. E. [q] μετὰ] περὶ H.N. [r] ὁ E. [s] δὲ om. E. [t] θάλασσαν F. [v] ἀγροῦ E. [w] νέσσος F, νέσος N. [x] εὖρος F.H.N. [y] δὴ H.N.

ἄλλους ποταμοὺς εὕροι τις ἂν ῥέοντας· ἀλλὰ [z] μαρτυρίου
χάριν τούτους εἴπομεν· ἐπεὶ καὶ ὅσοι αὐτῶν ῥέουσιν ἐξ ἑλῶν,
τὰ ἕλη ὑπ' ὄρη κεῖσθαι συμβαίνει πάντα σχεδὸν ἢ τόπους
ὑψηλοὺς ἐκ [a] προσαγωγῆς. Ὅτι μὲν οὖν οὐ δεῖ νομίζειν 23
οὕτω γίνεσθαι τὰς ἀρχὰς τῶν ποταμῶν ὡς ἐξ ἀφωρισμένων
κοιλιῶν, φανερόν· οὔτε γὰρ ἂν ὁ τόπος ἱκανὸς ἦν ὁ τῆς γῆς
ὡς εἰπεῖν, ὥσπερ οὐδ' ὁ τῶν νεφῶν, [b] εἴπερ τὸ ὂν ἔδει ῥεῖν
μόνον, ἀλλὰ μὴ τὸ μὲν ἀπῄει τὸ δ' ἐγίγνετο, ἀλλ' ἀεὶ [c] δὴ
ἀπὸ ὄντος ἐταμιεύετο· τό τε ὑπὸ τοῖς ὄρεσιν ἔχειν τὰς
πηγὰς μαρτυρεῖ διότι [d] τῷ συρρεῖν [e] ἐπ' ὀλίγον καὶ κατὰ μι-
κρὸν ἐκ πολλῶν νοτίδων διαδίδωσιν ὁ τόπος καὶ γίγνονται
οὕτως αἱ πηγαὶ τῶν ποταμῶν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοιούτους 24
εἶναι τόπους ἔχοντας πλῆθος [f] ὕδατος, οἷον λίμνας, οὐθὲν
ἄτοπον, πλὴν [g] οὐ τηλικαύτας ὥστε τοῦτο συμβαίνειν, οὐθὲν
μᾶλλον ἢ εἴ τις οἴοιτο τὰς φανερὰς εἶναι πηγὰς τῶν ποτα-
μῶν· σχεδὸν γὰρ ἐκ κρηνῶν οἱ πλεῖστοι ῥέουσιν. Ὅμοιον
οὖν τὸ [h] ἐκείνας καὶ τὸ ταύτας [i] νομίζειν εἶναι τὸ σῶμα τὸ
τοῦ ὕδατος πᾶν. Ὅτι δ' εἰσὶ τοιαῦται φάραγγες καὶ δια- 25
στάσεις τῆς γῆς, δηλοῦσιν οἱ καταπινόμενοι τῶν ποταμῶν.
Συμβαίνει δὲ τοῦτο [k] πολλαχοῦ τῆς γῆς, οἷον τῆς μὲν Πε-
λοποννήσου πλεῖστα τοιαῦτα περὶ τὴν Ἀρκαδίαν ἐστίν.
Αἴτιον δὲ διὰ τὸ ὀρεινὴν οὖσαν μὴ ἔχειν ἐκροὰς ἐκ τῶν [l] κοι- 26
λιῶν εἰς [m] θάλατταν· πληρούμενοι γὰρ οἱ τόποι καὶ οὐκ
ἔχοντες ἔκρυσιν [n] αὐτοὶ εὑρίσκονται τὴν δίοδον εἰς βάθος,
ἀποβιαζομένου τοῦ ἄνωθεν ἐπιόντος ὕδατος. Περὶ μὲν οὖν
τὴν Ἑλλάδα μικρὰ τοιαῦτα παντελῶς ἐστὶ γιγνόμενα· ἀλλ'
ἥ γε ὑπὸ τὸν Καύκασον λίμνη, ἣν καλοῦσιν οἱ ἐκεῖ θάλατταν,
φανερά. Αὕτη γὰρ [o] ποταμῶν πολλῶν καὶ μεγάλων [p] εἰσ- 27
βαλλόντων οὐκ ἔχουσα ἔκρουν φανερὸν ἐκδίδωσιν ὑπὸ γῆν
κατὰ [q] Κοραξούς, περὶ τὰ καλούμενα βαθέα τοῦ Πόντου·

[z] μαρτυρίας F.H. [a] προαγωγῆς N. [b] εἴπερ] εἰ F.H.N. [c] δὴ om. F.H.N. [d] τὸ N. [e] ἐπ'] εἰς H.N. [f] ὑδάτων F. [g] οὔτι τηλικ. H.N. et pr. F. [h] κείνας E. [i] εἶναι νομίζειν H.N. [k] πολλαχοῖ E. [l] κοίλων F.H. [m] θάλασσαν F. [n] αὐτοῖς F.H.N. [o] πολλῶν ποταμῶν H. [p] εἰσβαλόντων H.N. [q] κορεξοὺς N.

ταῦτα δ' ἐστὶν ἄπειρόν τι τῆς θαλάττης βάθος· οὐθεὶς
28 γοῦν πώποτε [r] καθιεὶς ἐδυνήθη πέρας εὑρεῖν. Ταύτῃ [s] δὴ
πόρρω τῆς γῆς σχεδὸν περὶ τριακόσια στάδια πότιμον ἀνα-
δίδωσι ὕδωρ ἐπὶ πολὺν τόπον, οὐ [t] συνεχῆ δέ, ἀλλὰ τρισ-
σαχῆ. [v] Καὶ περὶ τὴν Λιγυστικὴν οὐκ ἐλάττων τοῦ [w] Ῥο-
δανοῦ καταπίνεταί τις ποταμός, καὶ πάλιν ἀναδίδωσι κατ'
ἄλλον τόπον· ὁ δὲ Ῥοδανὸς ποταμὸς ναυσιπέρατός ἐστιν.
14 Οὐκ ἀεὶ δ' οἱ αὐτοὶ τόποι τῆς γῆς οὔτ' ἔνυγροί εἰσιν οὔτε
ξηροί, ἀλλὰ μεταβάλλουσι κατὰ τὰς τῶν ποταμῶν γενέσεις
καὶ τὰς ἀπολείψεις. Διὸ καὶ τὰ περὶ τὴν ἤπειρον μετα-
βάλλει καὶ τὴν θάλατταν, καὶ οὐκ ἀεὶ τὰ μὲν γῆ τὰ δὲ θά-
λαττα διατελεῖ πάντα τὸν χρόνον, ἀλλὰ γίγνεται [x] θάλαττα
μὲν ὅπου χέρσος, ἔνθα δὲ νῦν [x] θάλαττα, πάλιν ἐνταῦθα
2 γῆ. Κατὰ μέντοι τινὰ τάξιν νομίζειν χρὴ ταῦτα γίγνε-
σθαι [y] καὶ περίοδον. Ἀρχὴ δὲ τούτων καὶ αἴτιον ὅτι καὶ
τῆς γῆς τὰ ἐντός, [z] ὥσπερ τὰ σώματα [a] τὰ τῶν φυτῶν καὶ
ζῴων, ἀκμὴν ἔχει καὶ γῆρας. Πλὴν ἐκείνοις μὲν οὐ κατὰ
μέρος ταῦτα συμβαίνει πάσχειν, ἀλλ' ἅμα πᾶν ἀκμάζειν καὶ
φθίνειν [b] ἀναγκαῖον· τῇ δὲ γῇ τοῦτο γίγνεται κατὰ μέρος
3 διὰ ψύξιν καὶ θερμότητα. Ταῦτα μὲν οὖν [c] αὔξεται καί φθί-
νει διὰ τὸν ἥλιον καὶ τὴν περιφοράν, διὰ δὲ ταῦτα καὶ τὴν
δύναμιν τὰ μέρη τῆς γῆς λαμβάνει διαφέρουσαν, ὥστε μέ-
χρι τινὸς ἔνυδρα δύναται [d] διαμένειν, εἶτα ξηραίνεται καὶ γη-
ράσκει πάλιν· ἕτεροι δὲ τόποι βιώσκονται καὶ ἔνυδροι γίγνον-
4 ται κατὰ μέρος. Ἀνάγκη δὲ τῶν μὲν τόπων γιγνομένων
[e] ξηροτέρων τὰς πηγὰς ἀφανίζεσθαι, τούτων δὲ συμβαινόντων
τοὺς ποταμοὺς πρῶτον μὲν ἐκ μεγάλων μικρούς, εἶτα τέλος
γίγνεσθαι ξηρούς, τῶν δὲ ποταμῶν μεθισταμένων καὶ ἔνθεν
μὲν ἀφανιζομένων ἐν ἄλλοις δ' ἀνάλογον γιγνομένων μετα-
βάλλειν τὴν θάλατταν· ὅπου μὲν γὰρ ἐξωθουμένη ὑπὸ τῶν

[r] καθεὶς ἠδυνήθη F.H.N. [s] δὲ F.H.N. [t] συνεχῶς H. [v] καὶ om. E. [w] ἠριδανοῦ γρ. E. [x] θάλασσα—θάλασσα N. [y] καὶ περίοδον om. E. [z] ὥσπερ καὶ τὰ F. [a] τὰ om. E.F.N. [b] ἀναγκαῖον—καὶ φθίνει om. pr. F. [c] αὔξει τε καὶ rc. F. [d] μένειν N. [e] ξηρῶν N.

ποταμῶν [f] ἐπλεόναζεν, [g] ἀπιοῦσα, ξηρὰν ποιεῖν ἀναγκαῖον,
ὅπου δὲ τοῖς ῥεύμασι [h] πληθύνουσα ἐξηραίνετο προσχουμένη,
πάλιν ἐνταῦθα [i] λιμνάζειν. Ἀλλὰ διὰ τὸ γίγνεσθαι πᾶσαν 5
τὴν φυσικὴν [k] τὴν [l] περὶ γῆν γένεσιν ἐκ [m] προσαγωγῆς [n] καὶ
ἐν χρόνοις παμμήκεσι πρὸς τὴν ἡμετέραν ζωήν, λανθάνει ταῦτα
γιγνόμενα, καὶ πρότερον ὅλων τῶν ἐθνῶν ἀπώλειαι γίγνονται
καὶ φθοραὶ πρὶν μνημονευθῆναι τὴν τούτων μεταβολὴν ἐξ ἀρ-
χῆς εἰς τέλος. Μέγισται μὲν [o] οὖν φθοραὶ γίγνονται καὶ 6
τάχισται ἐν τοῖς πολέμοις, ἄλλαι δὲ νόσοις, αἱ δ' ἀφορίαις,
καὶ ταύταις αἱ μὲν μεγάλαι αἱ δὲ κατὰ μικρόν, ὥστε λαν-
θάνουσι [p] τῶν γε τοιούτων ἐθνῶν καὶ αἱ μεταναστάσεις διὰ τὸ
τοὺς μὲν λείπειν τὰς χώρας, τοὺς δ' ὑπομένειν μέχρι τούτου
μέχριπερ ἂν μηκέτι δύνηται τρέφειν ἡ χώρα πλῆθος μηθέν.
Ἀπὸ τῆς πρώτης οὖν ἀπολείψεως εἰς τὴν [q] ἐσχάτην εἰκὸς 7
γίγνεσθαι [r] χρόνους μακρούς, ὥστε μηθένα μνημονεύειν, ἀλλὰ
σωζομένων ἔτι τῶν ὑπομενόντων ἐπιλελῆσθαι διὰ χρόνου
[s] πλῆθος. Τὸν αὐτὸν δὲ [t] τρόπον χρὴ νομίζειν καὶ τοὺς κατοι- 8
κισμοὺς λανθάνειν πότε πρῶτον ἐγένοντο τοῖς ἔθνεσιν ἑκά-
στοις εἰς τὰ μεταβάλλοντα [v] καὶ γιγνόμενα ξηρὰ ἐξ ἑλωδῶν
καὶ [w] ἐνύδρων· καὶ γὰρ ἐνταῦθα κατὰ μικρὸν ἐν πολλῷ γίγνε-
ται χρόνῳ ἡ ἐπίδοσις, ὥστε [x] μὴ μνημονεύειν [y] τίνες [z] πρῶτοι
καὶ πότε καὶ πῶς ἐχόντων ἦλθον τῶν τόπων, οἷον συμβέβηκε
[a] καὶ περὶ [b] τὴν Αἴγυπτον· καὶ γὰρ οὗτος [c] ἀεὶ ξηρότερος ὁ
τόπος φαίνεται γιγνόμενος καὶ πᾶσα ἡ χώρα τοῦ ποταμοῦ
[d] πρόσχωσις οὖσα τοῦ Νείλου, διὰ δὲ τὸ κατὰ μικρὸν ξηραι-
νομένων τῶν ἑλῶν τοὺς πλησίον εἰσοικίζεσθαι τὸ τοῦ χρόνου
μῆκος ἀφήρηται τὴν ἀρχήν. Φαίνεται [e] δ' οὖν καὶ τὰ στό- 9
ματα πάντα, πλὴν ἑνὸς τοῦ Κανωβικοῦ, χειροποίητα καὶ οὐ

[f] ἐπλεόνασεν H.N. [g] ἀπιοῦσαν N. [h] πληθύνουσα F.H.N, om. pr. E. [i] λιμνάζει F. [k] τὴν om. H.N. [l] περὶ τὴν γῆν F.H.N. [m] προαγωγῆς N. [n] καὶ om. E. [o] οὖν om. N. [p] τῶν om. E. [q] ἐσχάτην] ὑστέραν F.H.N. [r] μακροὺς χρόνους F.H.N. [s] πλῆθος ταῖς μεταναστάσεσι τὸν F.H.N. [t] τρόπον om. N. [v] καὶ τὰ γ. E. [w] ἐνύγρων E. [x] μὴ om. E. [y] τίνος N. [z] πρῶτον F.H. [a] καὶ τὰ περὶ F.H.N. [b] τὴν om. H.N. [c] αἰεὶ H.N. [d] πρόχωσις pr. N. [e] δ' om. F.H.N.

τοῦ ποταμοῦ ὄντα, καὶ τὸ ἀρχαῖον ἡ Αἴγυπτος Θῆβαι κα-
λούμεναι. Δηλοῖ δὲ καὶ Ὅμηρος, οὕτω πρόσφατος ὢν ὡς
εἰπεῖν πρὸς τὰς τοιαύτας μεταβολάς· ἐκείνου γὰρ τοῦ τόπου
ποιεῖται μνείαν ὡς οὔπω [f] Μέμφιος οὔσης ἢ ὅλως ἢ οὐ τηλι-
10 καύτης. Τοῦτο δ' εἰκὸς οὕτω συμβαίνειν· οἱ γὰρ [g] κάτωθεν
τόποι τῶν [h] ἄνωθεν ὕστερον ᾠκίσθησαν· ἑλώδεις γὰρ ἐπὶ
[i] πλείω χρόνον ἀναγκαῖον εἶναι τοὺς ἐγγύτερον τῆς [k] προσ-
χώσεως διὰ τὸ λιμνάζειν ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἀεὶ μᾶλλον. Με-
ταβάλλει δὲ τοῦτο καὶ πάλιν [l] εὐθηνεῖ· ξηραινόμενοι γὰρ οἱ
τόποι ἔρχονται εἰς τὸ καλῶς ἔχειν, οἱ δὲ πρότερον εὐκραεῖς
11 ὑπερξηραινόμεναι [m] τότε γίγνονται χείρους. Ὅπερ συμβέ-
βηκε τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ τὴν Ἀργείων καὶ Μυκηναίων
χώραν· ἐπὶ μὲν γὰρ [n] τῶν Τρωϊκῶν ἡ μὲν Ἀργεία διὰ τὸ
ἑλώδης εἶναι ὀλίγους [o] ἐδύνατο τρέφειν, ἡ δὲ Μυκηναία καλῶς
εἶχεν (διὸ ἐντιμοτέρα ἦν), νῦν δὲ τοὐναντίον διὰ τὴν [p] εἰρημέ-
νην αἰτίαν· ἡ μὲν γὰρ ἀργὴ γέγονε καὶ ξηρὰ πάμπαν, τῆς
δὲ τὰ τότε διὰ τὸ λιμνάζειν ἀργὰ νῦν χρήσιμα γέγονεν.
12 Ὥσπερ οὖν ἐπὶ τούτου τοῦ τόπου συμβέβηκεν ὄντος μικροῦ,
ταὐτὸ δεῖ νομίζειν τοῦτο συμβαίνειν καὶ περὶ μεγάλους τό-
πους καὶ χώρας ὅλας. Οἱ μὲν οὖν βλέποντες ἐπὶ μικρὸν αἰ-
τίαν οἴονται [q] τῶν τοιούτων εἶναι παθημάτων τὴν τοῦ ὅλου
μεταβολὴν ὡς γινομένου τοῦ οὐρανοῦ· διὸ καὶ τὴν θάλατταν
ἐλάττω γίγνεσθαί φασιν ὡς ξηραινομένην, ὅτι πλείους φαί-
13 νονται τόποι τοῦτο πεπονθότες νῦν ἢ πρότερον. Ἔστι δὲ
τούτων τὸ μὲν ἀληθὲς τὸ δ' οὐκ ἀληθές· πλείους μὲν γάρ εἰ-
σιν οἱ πρότερον ἔνυδροι νῦν δὲ χερσεύοντες, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ
τοὐναντίον· [r] πολλαχῇ γὰρ σκοποῦντες [s] εὑρήσουσιν ἐπεληλυ-
14 θυῖαν τὴν θάλατταν. Ἀλλὰ τούτου τὴν αἰτίαν οὐ τὴν τοῦ
κόσμου γένεσιν οἴεσθαι χρή· γελοῖον [t] γὰρ διὰ μικρὰς καὶ
ἀκαριαίας [v] μεταβολὰς κινεῖν τὸ πᾶν, ὁ δὲ τῆς γῆς ὄγκος καὶ

[f] μέμφιδος H. [g] κάτω F.N. [h] ἄνω F.N. [i] πλεῖον E.N, πλείονα F. [k] προχώσεως F.N. [l] εὐθενεῖ E. [m] πότε pr. F, ποτὲ H.N. [n] τῶν om. F.N. [o] ἠδύνατο F.H.N. [p] προειρημένην H.N. [q] τῶν τοιούτων π. εἶναι τὴν τοῦ ὅλου μ. H, τῶν π. τῶν τοιούτων τὴν τοῦ ὅλου εἶναι μ. N. [r] πολλαχοῖ E. [s] εὑρήσομεν F.H.N. [t] γὰρ] δὲ E. [v] μεταβολῆς F.

τὸ μέγεθος οὐθέν ἐστι δή που πρὸς τὸν ὅλον οὐρανόν· ἀλλὰ
πάντων τούτων αἴτιον ὑποληπτέον ὅτι γίγνεται διὰ χρόνων
εἱμαρμένων, οἷον ἐν ταῖς κατ' ἐνιαυτὸν ὥραις χειμών, οὕτω
περιόδου [w] τινὸς μεγάλης μέγας χειμὼν καὶ ὑπερβολὴ ὄμ-
βρων. Αὕτη δ' οὐκ ἀεὶ κατὰ τοὺς αὐτοὺς τόπους, ἀλλ' ὥσπερ 15
ὁ καλούμενος ἐπὶ Δευκαλίωνος κατακλυσμός· καὶ γὰρ οὗτος
περὶ τὸν Ἑλληνικὸν ἐγένετο [x] μάλιστα τόπον, καὶ τούτου
περὶ τὴν Ἑλλάδα τὴν ἀρχαίαν. Αὕτη δ' ἐστὶν ἡ [y] περὶ Δωδώ-
νην καὶ τὸν Ἀχελῷον· οὗτος γὰρ πολλαχοῦ τὸ ῥεῦμα μετα-
βέβληκεν· ᾤκουν γὰρ οἱ Σελλοὶ ἐνταῦθα καὶ οἱ καλούμενοι
τότε μὲν Γραικοὶ νῦν δ' Ἕλληνες. Ὅταν οὖν [z] δὴ γένηται 16
τοιαύτη ὑπερβολὴ ὄμβρων, νομίζειν χρὴ ἐπὶ πολὺν χρόνον
διαρκεῖν, καὶ ὥσπερ [a] νῦν [b] τοῦ τοὺς μὲν ἀενάους εἶναι τῶν πο-
ταμῶν [c] τοὺς δὲ μὴ οἱ μέν φασιν αἴτιον εἶναι τὸ μέγεθος τῶν
[d] ὑπὸ γῆς [e] χασμάτων, ἡμεῖς δὲ τὸ μέγεθος τῶν ὑψηλῶν τό-
πων καὶ τὴν πυκνότητα [f] καὶ ψυχρότητα αὐτῶν· οὗτοι γὰρ
πλεῖστον καὶ δέχονται ὕδωρ καὶ στέγουσι καὶ ποιοῦσιν. Ὅσοις 17
δὲ μικραὶ αἱ ἐπικρεμάμεναι [g] συστάσεις τῶν [h] ὀρῶν ἢ σομφαὶ
καὶ λιθώδεις καὶ ἀργιλώδεις, τούτους δὲ προαπολείπειν οὕτως
οἴεσθαι δεῖν τότε, ἐν οἷς [i] ἂν γένηται ἡ τοιαύτη τοῦ ὑγροῦ
φορὰ οἷον ἀενάους ποιεῖν τὰς ὑγρότητας τῶν τόπων μᾶλλον.
Τῷ χρόνῳ δὲ ταῦτα ξηραίνεται γιγνόμενα μᾶλλον, θάτερα 18
δ' ἐλάττω τὰ ἔφυδρα, ἕως ἂν ἔλθῃ [k] πάλιν [l] ἡ καταβολὴ τῆς
περιόδου τῆς αὐτῆς. Ἐπεὶ δ' ἀνάγκη [m] τοῦ ὅλου γίγνεσθαι
μέν τινα μεταβολήν, μὴ μέντοι γένεσιν καὶ φθοράν, [n] εἴπερ
μένει τὸ πᾶν, ἀνάγκη, καθάπερ ἡμεῖς λέγομεν, μὴ τοὺς αὐτοὺς
ἀεὶ τόπους ὑγρούς τ' [o] εἶναι θαλάττῃ καὶ ποταμοῖς [p] καὶ ξη-
ρούς. Δηλοῖ δὲ τὸ γιγνόμενον· οὓς γάρ φαμεν [q] ἀρχαιοτά- 19
τους εἶναι τῶν ἀνθρώπων Αἰγυπτίους, τούτων ἡ χώρα πᾶσα

[w] μεγάλης τινὸς N. [x] τόπον μάλιστα F.H.N. [y] περὶ τὴν δωδώνην F.H.N. [z] δὴ om. F.H.N. [a] νῦν] οὖν N. [b] τοῦ ἀεννάους εἶναί τινας τῶν F.H.N. [c] τοὺς δὲ] τούτους δὲ E. [d] ὑπὸ γῆν F.H, ὑπὸ τὴν γῆν N. [e] χασμάτων] ἄντρων corr. E. [f] καὶ τὴν ψ. N. [g] τῶν ὀρῶν συστάσεις F.H.N. [h] ὀρέων E. [i] ἐὰν E. [k] πάλιν om. N. [l] ἡ om. E. [m] τοῦ om. H.N. [n] εἴπερ—λέγομεν margo F. [o] εἶναι τῇ θ. F.H.N. [p] καὶ διαξήρους E. [q] ἀρχαιοτέρους H.N.

20 γεγονυῖα φαίνεται καὶ οὖσα τοῦ ποταμοῦ ἔργον. Καὶ τοῦτο
κατά [r] τε τὴν χώραν αὐτὴν ὁρῶντι δῆλόν ἐστι, καὶ τὰ περὶ
τὴν ἐρυθρὰν [s] θάλατταν τεκμήριον ἱκανόν· ταύτην γὰρ [t] τῶν
βασιλέων τις ἐπειράθη διορύττειν (οὐ γὰρ μικρὰς εἶχεν ἂν
αὐτοῖς ὠφελείας πλωτὸς [v] ἅπας ὁ τόπος [w] γενόμενος· λέγεται
δὲ πρῶτος Σέσωστρις [x] ἐπιχειρῆσαι τῶν παλαιῶν), ἀλλ' εὗρεν
21 ὑψηλοτέραν οὖσαν τὴν θάλατταν [y] τῆς γῆς. Διὸ ἐκεῖνός τε
πρότερον καὶ Δαρεῖος ὕστερον ἐπαύσατο διορύττων, ὅπως [z] μὴ
[a] διαφθαρῇ τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ συμμιγείσης τῆς [b] θαλάτ-
της. Φανερὸν οὖν ὅτι θάλαττα πάντα μία [c] ταῦτα συνεχὴς ἦν.
22 Διὸ καὶ τὰ περὶ τὴν Λιβύην τὴν Ἀμμωνίαν χώραν ταπεινό-
τερα φαίνεται καὶ κοιλότερα [d] παρὰ λόγον τῆς [e] κάτωθεν
χώρας· δῆλον γὰρ ὡς ἐγχώσεως μὲν [f] γενομένης [g] ἐγένοντο
[h] λίμναι καὶ χέρσος, χρόνου δὲ [i] γενομένου τὸ [k] ἐναπολειφθὲν
23 καὶ λιμνάσαν ὕδωρ ξηρανθέν ἐστιν ἤδη φροῦδον. Ἀλλὰ μὴν
καὶ τὰ περὶ τὴν Μαιῶτιν λίμνην ἐπιδέδωκε τῇ [l] προσχώσει
τῶν ποταμῶν τοσοῦτον, ὥστε πολλῷ [m] ἐλάττω μεγέθει
πλοῖα νῦν [n] εἰσπλεῖν πρὸς τὴν ἐργασίαν [o] ἢ ἔτος ἑξηκοστόν·
ὥστ' ἐκ τούτου ῥᾴδιον ἀναλογίσασθαι ὅτι καὶ τὸ πρῶτον,
ὥσπερ αἱ πολλαὶ τῶν λιμνῶν, καὶ αὕτη ἔργον ἐστὶ τῶν πο-
ταμῶν, καὶ τὸ τελευταῖον πᾶσαν ἀνάγκη γενέσθαι ξηράν.
24 Ἔτι δ' ὁ Βόσπορος ἀεὶ [p] μὲν ῥεῖ διὰ τὸ [q] προσχοῦσθαι, καὶ
ἔστιν ἔτι ταῦτα [r] καὶ τοῖς ὄμμασιν ἰδεῖν ὅν τινα [s] συμβαίνει
τρόπον· ὅτε γὰρ ἀπὸ τῆς Ἀσίας ᾐόνα ποιήσειεν ὁ ῥοῦς, τὸ
ὄπισθεν λίμνη [t] ἐγίγνετο μικρὰ τὸ πρῶτον, εἶτ' [v] ἐξηράνθη,
μετὰ δὲ τοῦτο [w] ἄλλη ἀπὸ ταύτης ᾐών, καὶ λίμνη [x] ἀπ' αὐ-

[r] γε F. [s] θάλασσαν F.H.N. [t] τις τῶν β. N. [v] πᾶς F.N. [w] γιγνόμενος H. [x] ἐγχειρίσαι N. [y] τῆς γῆς om. E. [z] μὴ om. E. [a] φθαρῇ F. [b] θαλάσσης N. [c] ταύτῃ F.H.N. [d] παρὰ τὸ κατὰ λ. E.F. [e] κάτω F.H.N. [f] γινομένης N. [g] ἐγένετο E. [h] λίμναι corr. E. [i] γινομένου N. [k] ἀπολειφθὲν F.H.N. [l] προχώσει N. [m] ἐλάττω τῷ μ. F. [n] εἰσπλεῖ E. [o] ἢ πρὸ ἔτους ἑξηκοστοῦ F, ἢ ἕτερον ἑξηκοστόν N. [p] μὲν] ἄλλη γρ. E. [q] προχοῦσθαι E.N. [r] καὶ ante τοῖς om. E. [s] συνέβαινεν E. [t] ἐγένετο F.H.N. [v] ἐξηραίνεται pr. E, ἐξηράνθη ἂν F.H.N, ἐξηραίνετ' ἂν corr. E. [w] ἀλλ' ἢ N, ἄλλη ἡ F.H. [x] ἀπὸ ταύτης F.H.N.

της· καὶ τοῦτο ἀεὶ οὕτω συνέβαινεν ὁμοίως· τούτου δὲ γινομένου πολλάκις ἀνάγκη [y]προϊόντος τοῦ χρόνου ὥσπερ ποταμὸν γενέσθαι, τέλος δὲ καὶ τοῦτον ξηρόν. Φανερὸν τοίνυν, 25
ἐπεὶ [z]ὅ τε χρόνος οὐχ [a]ὑπολείπει καὶ τὸ ὅλον ἀΐδιον, ὅτι οὔτε ὁ Τάναϊς [b]ποταμὸς οὔτε ὁ Νεῖλος ἀεὶ [c]ἔρρει, ἀλλ' ἦν ποτὲ ξηρὸς ὁ τόπος ὅθεν ῥέουσιν· τὸ γὰρ ἔργον ἔχει [d]αὐτῶν πέρας, ὁ δὲ χρόνος οὐκ ἔχει. Ὁμοίως δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων [e]ἁρμόσει ποταμῶν λέγειν. Ἀλλὰ μὴν [f]εἴπερ οἱ πο- 26
ταμοὶ γίγνονται καὶ φθείρονται καὶ μὴ ἀεὶ [g]οἱ αὐτοὶ τόποι τῆς γῆς ἔνυδροι, καὶ τὴν θάλατταν ἀνάγκη μεταβάλλειν ὁμοίως. Τῆς δὲ [h]θαλάττης τὰ μὲν ἀπολειπούσης τὰ δ' ἐπιούσης ἀεὶ φανερὸν ὅτι τῆς πάσης γῆς οὐκ ἀεὶ τὰ αὐτὰ τὰ μέν ἐστι θάλαττα τὰ δ' ἤπειρος, ἀλλὰ μεταβάλλει τῷ χρόνῳ πάντα. Διότι μὲν οὖν οὐκ ἀεὶ ταὐτὰ οὔτε [i]χερσεύεται τῆς 27
γῆς οὔτε πλωτά ἐστι, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν ταῦτα συμβαίνει, εἴρηται· ὁμοίως δὲ καὶ [k]διὰ τί οἱ μὲν ἀέναοι οἱ δ' οὔ τῶν ποταμῶν [l]εἰσίν.

Β.

Περὶ δὲ θαλάττης, καὶ τίς ἡ φύσις αὐτῆς, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν ἁλμυρὸν τοσοῦτόν ἐστιν ὕδατος πλῆθος, ἔτι δὲ περὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς γενέσεως λέγωμεν. Οἱ μὲν οὖν ἀρχαῖοι καὶ δια- 2
τρίβοντες περὶ τὰς θεολογίας ποιοῦσιν αὐτῆς πηγάς, ἵν' [m]αὐτοῖς ὦσιν ἀρχαὶ καὶ ῥίζαι γῆς καὶ θαλάττης· τραγικώτερον γὰρ οὕτω καὶ σεμνότερον ὑπέλαβον ἴσως εἶναι τὸ λεγόμενον, ὡς μέγα τι τοῦ παντὸς τοῦτο μόριον ὄν· καὶ τὸν λοιπὸν οὐρανὸν ὅλον [n]περὶ τοῦτον [o]συστῆναι τὸν τόπον καὶ τούτου χάριν ὡς ὄντα τιμιώτατον καὶ ἀρχήν. Οἱ δὲ σοφώ- 3
τεροι τὴν ἀνθρωπίνην σοφίαν ποιοῦσιν αὐτῆς γένεσιν· εἶναι γὰρ τὸ πρῶτον ὑγρὸν ἅπαντα τὸν περὶ τὴν γῆν τόπον, ὑπὸ

[y] χρόνου προϊόντος, omisso τοῦ, F.H.N. [z] ὅτε ὁ χρόνος H.N. [a] ὑπολείψει F.H.N. [b] ποταμὸς om. F.H.N. [c] ῥεῖν corr. E. [d] αὐτῷ E. [e] ποταμῶν ἁρμόσει H.N, ποταμῶν ἁρμόσειε F. [f] εἴπερ] καὶ εἴπερ καὶ N, εἴπερ καὶ F. [g] οἱ om. E. [h] θαλάσσης N. [i] χερσεύει F.N. [k] διότι E. [l] εἰσίν om. F. [m] αὐτῶν N, αὐτῆς F.H. [n] περὶ om. E. [o] συνεστάναι F.N.

δὲ τοῦ ἡλίου ξηραινόμενον τὸ μὲν διατμίσαν πνεύματα καὶ τροπὰς ἡλίου καὶ σελήνης φασὶ ποιεῖν, τὸ δὲ λειφθὲν θάλατταν εἶναι· διὸ καὶ ἐλάττω γίνεσθαι ξηραινομένην οἴονται, καὶ
4 τέλος ἔσεσθαί ποτε πᾶσαν ξηράν. Ἔνιοι δ' αὐτῶν θερμαινομένης φασὶν ὑπὸ τοῦ ἡλίου τῆς γῆς οἷον ἱδρῶτα γίγνεσθαι, διὸ καὶ ἁλμυρὰν εἶναι· καὶ γὰρ ὁ ἱδρὼς ἁλμυρός. Οἱ δὲ τῆς ἁλμυρότητος αἰτίαν [p] τὴν γῆν εἶναί φασιν· καθάπερ γὰρ τὸ διὰ τῆς τέφρας ἠθούμενον [q] ἁλμυρὸν γίνεται, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ταύτην ἁλμυρὰν εἶναι μιχθείσης [r] αὐτῇ τοιαύτης γῆς.
5 Ὅτι μὲν οὖν [s] πηγὰς θαλάττης ἀδύνατον εἶναι, διὰ τῶν ὑπαρχόντων ἤδη θεωρεῖν δεῖ. Τῶν [t] γὰρ [v] περὶ τὴν γῆν ὑδάτων τὰ μὲν ῥυτὰ τυγχάνει ὄντα τὰ δὲ στάσιμα. Τὰ μὲν οὖν ῥυτὰ πάντα πηγαῖα· περὶ δὲ τῶν πηγῶν εἰρήκαμεν πρότερον, ὅτι δεῖ νοεῖν οὐχ ὥσπερ ἐξ ἀγγείου [w] ταμιευόμενον τὴν ἀρχὴν εἶναι πηγήν, ἀλλ' εἰς [x] ἓν ἀεὶ γινόμενον καὶ συρρέον [y] ἀπαντᾶν
6 [z] πρώτην. Τῶν δὲ στασίμων τὰ μὲν συλλογιμαῖα καὶ ὑποστάσεις, οἷον τὰ τελματιαῖα καὶ ὅσα λιμνώδη, πλήθει καὶ ὀλιγότητι διαφέροντα, τὰ δὲ πηγαῖα. Ταῦτα δὲ [a] πάντα χειρόκμητα, λέγω δ' οἷον τὰ φρεατιαῖα καλούμενα· πάντων γὰρ ἀνωτέρω δεῖ τὴν πηγὴν εἶναι τῆς ῥύσεως. Διὸ τὰ μὲν αὐτόματα ῥεῖ τὰ [b] κρηναῖα καὶ [c] ποταμιαῖα, ταῦτα δὲ τέχνης
7 προσδεῖται τῆς ἐργασομένης. Αἱ μὲν οὖν διαφοραὶ [d] τοιαῦται καὶ τοσαῦται [e] τῶν ὑδάτων εἰσίν· τούτων δ' οὕτω διωρισμένων ἀδύνατον πηγὰς εἶναι τῆς [f] θαλάττης· ἐν οὐδετέρῳ γὰρ τούτων οἷόν τ' εἶναι τῶν γενῶν αὐτήν· οὔτε γὰρ ἀπόρρυτός ἐστιν οὔτε χειροποίητος, τὰ δὲ πηγαῖα πάντα τούτων [g] θάτερον πέπονθεν· αὐτόματον δὲ στάσιμον τοσοῦτον πλῆθος
8 οὐθὲν ὁρῶμεν πηγαῖον γιγνόμενον. Ἔτι δ' ἐπεὶ πλείους εἰσὶ [h] θάλατται πρὸς ἀλλήλας οὐ συμμιγνύουσαι κατ' οὐθένα τό-

[p] εἶναί φασι τὴν γῆν F. [q] ἁλμυρὸν—τρόπον om. E. [r] αὐτῇ τῆς τοιαύτης H.N. [s] πηγὰς τῆς θ. F.H.N. [t] γὰρ om. E. [v] περί γε τὴν F. [w] ταμιευομένων E. [x] ἓν corr. E, ἣν H. et corr. N. [y] ἀπαντᾷ E.N. [z] πρῶτον F. [a] πάντα om. E. [b] κρηνιαῖα H.N. [c] ποτάμια F.H.N. [d] τοσαῦται καὶ τοιαῦται F.H.N. [e] τῶν om. H.N. [f] θαλάσσης N. [g] θάτερα πεπόνθασιν N. [h] θάλασσαι H.N.

πον, ὧν ἡ μὲν ἐρυθρὰ φαίνεται κατὰ μικρὸν κοινωνοῦσα πρὸς
τὴν ἔξω στηλῶν [i]θάλατταν, ἡ δ' Ὑρκανία καὶ Κασπία κεχω-
ρισμέναι [k]τε ταύτης καὶ περιοικούμεναι κύκλῳ, ὥστ' οὐκ ἂν
ἐλάνθανον αἱ πηγαί, εἰ κατά τινα τόπον αὐτῶν ἦσαν. Ῥέουσα 9
δ' ἡ [l]θάλαττα φαίνεται κατὰ τὰς στενότητας, [m]εἴ που διὰ
τὴν περιέχουσαν γῆν εἰς μικρὸν ἐκ μεγάλου συνάγεται πελά-
γους, διὰ τὸ ταλαντεύεσθαι δεῦρο [n]κἀκεῖσε πολλάκις. Τοῦτο
δ' ἐν μὲν πολλῷ πλήθει θαλάττης ἄδηλον· ᾗ δὲ διὰ τὴν στε-
νότητα τῆς γῆς ὀλίγον ἐπέχει τόπον, ἀναγκαῖον τὴν ἐν τῷ
πελάγει μικρὰν ταλάντωσιν ἐκεῖ φαίνεσθαι μεγάλην. Ἡ δ' 10
ἐντὸς Ἡρακλείων στηλῶν ἅπασα κατὰ τὴν τῆς [o]γῆς κοιλό-
τητα ῥεῖ, [p]καὶ [q]τῶν ποταμῶν τὸ πλῆθος· ἡ μὲν γὰρ Μαιῶ-
τις εἰς τὸν Πόντον ῥεῖ, οὗτος δ' εἰς [r]τὸν Αἰγαῖον. [s]Πάντα
δ' ἤδη τὰ τούτων ἔξω πελάγη ἧττον ποιεῖ τοῦτ' ἐπιδήλως.
Ἐκείνοις δὲ διά τε τὸ τῶν ποταμῶν πλῆθος [t]συμβαίνει τοῦτο 11
(πλείους γὰρ εἰς τὸν Εὔξεινον ῥέουσι ποταμοὶ καὶ τὴν Μαι-
ῶτιν ἢ τὴν πολλαπλασίαν [v]χώραν αὐτῆς) καὶ διὰ τὴν [w]βρα-
χύτητα τοῦ βάθους· ἀεὶ γὰρ [x]ἐκεῖ βαθυτέρα φαίνεται οὖσα
ἡ θάλαττα, καὶ τῆς μὲν Μαιώτιδος ὁ Πόντος, τούτου δ' [y]ὁ
Αἰγαῖος, τοῦ δ' Αἰγαίου ὁ Σικελικός· ὁ δὲ Σαρδονικὸς καὶ
[z]ὁ [a]Τυρρηνικὸς βαθύτατοι πάντων. Τὰ δ' ἔξω στηλῶν 12
[b]βραχέα μὲν διὰ τὸν πηλόν, [c]ἄπνοα δ' ἐστὶν ὡς ἐν κοίλῳ τῆς
θαλάττης οὔσης. Ὥσπερ οὖν καὶ κατὰ μέρος ἐκ τῶν ὑψη-
λῶν οἱ ποταμοὶ φαίνονται ῥέοντες, οὕτω καὶ τῆς ὅλης γῆς
ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων τῶν πρὸς ἄρκτον τὸ ῥεῦμα γίνεται τὸ
πλεῖστον. Ὥστε τὰ μὲν διὰ τὴν ἔκχυσιν οὐ βαθέα, τὰ δ'
ἔξω [d]πελάγη βαθέα μᾶλλον. Περὶ δὲ τοῦ τὰ πρὸς ἄρκτον 13
εἶναι τῆς γῆς ὑψηλὰ σημεῖόν τι καὶ τὸ πολλοὺς πεισθῆναι

[i] θάλασσαν N. [k] τε] τῆς N. [l] θάλασσα N, qui ita solet. [m] εἴ που] ὅπου N. [n] κακεῖ E. [o] γῆς om. pr. E. [p] καὶ—ῥεῖ margo F [q] τῶν om. pr. N. [r] τὸ N. [s] πάντα δ' ἤδη τὰ] τὰ δ' ἤδη H.N. [t] τοῦτο συμβαίνει N. [v] αὐτῆς χώραν F. [w] βραδυτῆτα E. [x] ἐκεῖ] ἔτι E.H.N. [y] ὁ post δ' om. E. [z] ὁ post καὶ om. F.N. [a] τυραννικὸς N. [b] βαθέα (supra posito βραχέα) F. [c] ἄποια E. [d] βαθέα μᾶλλον πελάγη F.

τῶν ἀρχαίων μετεωρολόγων τὸν ἥλιον μὴ φέρεσθαι [e]ὑπὸ γῆν ἀλλὰ περὶ τὴν γῆν καὶ τὸν τόπον τοῦτον, ἀφανίζεσθαι δὲ καὶ ποιεῖν νύκτα διὰ τὸ ὑψηλὴν εἶναι πρὸς ἄρκτον τὴν γῆν. ¶Ὅτι μὲν οὖν οὔτε πηγὰς οἷόν τ' εἶναι τῆς θαλάττης, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν οὕτω φαίνεται ῥέουσα, τοιαῦτα καὶ τοσαῦθ' ἡμῖν εἰρήσθω.

2 Περὶ δὲ τῆς γενέσεως αὐτῆς, εἰ γέγονε, καὶ τοῦ χυμοῦ τίς [f]ἡ αἰτία τῆς ἁλμυρότητος [g]καὶ πικρότητος, λεκτέον. ¶Ἡ μὲν οὖν αἰτία ἡ ποιήσασα τοὺς πρότερον οἴεσθαι τὴν [h]θάλατταν
2 ἀρχὴν εἶναι καὶ σῶμα τοῦ παντὸς ὕδατος ἥδ' ἐστίν. [i]Δόξειε γὰρ [k]ἂν εὔλογον εἶναι, καθάπερ καὶ τῶν ἄλλων στοιχείων ἐστὶν ἠθροισμένος ὄγκος καὶ ἀρχὴ διὰ τὸ πλῆθος, ὅθεν μεταβάλλει [l]τε [m]μεριζόμενον καὶ μίγνυται τοῖς ἄλλοις, οἷον [n]πυρὸς μὲν ἐν τοῖς ἄνω τόποις, ἀέρος δὲ πλῆθος τὸ μετὰ [o]τὸν τοῦ πυρὸς τόπον, γῆς δὲ σῶμα περὶ ὃ ταῦτα πάντα κεῖται
3 φανερῶς. ¶Ὥστε δῆλον ὅτι κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ περὶ ὕδατος ἀνάγκη [p]ζητεῖν. Τοιοῦτον δ' οὐθὲν [q]ἄλλο φαίνεται σῶμα κείμενον ἀθρόον, ὥσπερ [r]καὶ τῶν ἄλλων στοιχείων, πλὴν τὸ τῆς [s]θαλάττης μέγεθος· τὸ γὰρ τῶν ποταμῶν οὔτ' ἀθρόον οὔτε στάσιμον, ἀλλ' ὡς γιγνόμενον ἀεὶ [t]φαίνεται καθ' ἡμέραν.
4 ¶Ἐκ ταύτης [v]δὴ τῆς ἀπορίας [w]καὶ ἀρχὴ τῶν ὑγρῶν ἔδοξεν εἶναι καὶ τοῦ παντὸς ὕδατος ἡ θάλαττα. Διὸ καὶ τοὺς ποταμοὺς οὐ μόνον εἰς ταύτην ἀλλὰ καὶ ἐκ ταύτης φασί [x]τινες ῥεῖν· διη-
5 θούμενον γὰρ γίνεσθαι τὸ ἁλμυρὸν πότιμον. ¶Ἀντίκειται δ' ἑτέρα πρὸς ταύτην τὴν δόξαν ἀπορία, τί δή ποτ' οὐκ ἔστι τὸ [y]συνεστὸς ὕδωρ [z]τοῦτο πότιμον, εἴπερ ἀρχὴ τοῦ παντός [a]ἐστιν ὕδατος, ἀλλ' ἁλμυρόν. Τὸ δ' αἴτιον ἅμα ταύτης τε τῆς ἀπορίας λύσις ἔσται, καὶ περὶ [b]θαλάττης [c]τὴν πρώτην λαβεῖν

[e] ὑπὸ τὴν γῆν F.H.N. [f] ἡ om. E. [g] καὶ πικρότητος om. pr. E. [h] θάλασσαν F.H.N. [i] δόξει E. [k] εὔλογον ἂν N. [l] τε om. E. [m] μετεωριζόμενον E. [n] πῦρ E. [o] τὸν F. [p] ζητεῖν] ζεῖ E. [q] φαίνεται ἄλλο F. [r] καὶ om. N. [s] θαλάσσης F. [t] φέρεται pr. F. [v] δὲ H.N. [w] καὶ om. F.H.N. [x] τινες om. F. [y] συνεστὼς E.F.H.N. [z] τοῦτο om. F. [a] ἐστὶν om. F.H.N. [b] θαλάσσης F. [c] τὴν πρώτην om. E.

ὑπόληψιν ἀναγκαῖον ὀρθῶς. Τοῦ γὰρ ὕδατος περὶ τὴν γῆν 6 [d]περιτεταμένου, καθάπερ περὶ τοῦτο ἡ τοῦ ἀέρος σφαῖρα καὶ περὶ ταύτην ἡ λεγομένη πυρός (τοῦτο γάρ ἐστι [e]πάντων ἔσχατον, εἴθ' [f]ὡς οἱ πλεῖστοι λέγουσιν εἴθ' ὡς ἡμεῖς), φερομένου [g]δὲ τοῦ ἡλίου τοῦτον τὸν τρόπον, καὶ διὰ ταῦτα τῆς μεταβολῆς καὶ γενέσεώς [h]τε καὶ φθορᾶς οὔσης, τὸ μὲν λεπτότατόν [i]τε [k]καὶ γλυκύτατον ἀνάγεται καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ [l]φέρεται διακρινόμενον καὶ ἀτμίζον εἰς τὸν ἄνω τόπον, ἐκεῖ δὲ πάλιν συστὰν διὰ τὴν ψύξιν [m]κάτω φέρεται πάλιν [n]πρὸς τὴν γῆν. Καὶ τοῦτ' [o]ἀεὶ βούλεται ποιεῖν ἡ φύσις οὕτω, καθάπερ εἴρηται 7 πρότερον. Διὸ καὶ γελοῖοι πάντες ὅσοι τῶν πρότερον [p]ὑπέλαβον τὸν ἥλιον τρέφεσθαι τῷ ὑγρῷ. Καὶ διὰ τοῦτ' ἔνιοί [q]γέ φασι [r]καὶ ποιεῖσθαι τὰς τροπὰς αὐτόν· οὐ γὰρ ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς δύνασθαι τόπους παρασκευάζειν αὐτῷ [s]τὴν τροφήν. Ἀναγκαῖον δ' εἶναι τοῦτο [t]συμβαίνειν περὶ αὐτὸν ἢ φθεί- 8 ρεσθαι· καὶ γὰρ τὸ φανερὸν πῦρ, ἕως ἂν ἔχῃ τροφήν, μέχρι τούτου ζῆν, τὸ δ' ὑγρὸν τῷ πυρὶ [v]τροφὴν εἶναι μόνον, ὥσπερ ἀφικνούμενον μέχρι πρὸς τὸν ἥλιον [w]τὸ ἀναγόμενον τοῦ ὑγροῦ, [x]ἢ τὴν ἄνοδον τοιαύτην οὖσαν οἵανπερ τῇ γιγνομένῃ φλογί, δι' ἧς τὸ εἰκὸς λαβόντες οὕτω καὶ περὶ τοῦ ἡλίου ὑπέλαβον· Τὸ δ' οὐκ ἔστιν ὅμοιον· ἡ μὲν [y]γὰρ φλὸξ διὰ 9 συνεχοῦς ὑγροῦ καὶ ξηροῦ μεταβαλλόντων γίγνεται καὶ οὐ τρέφεται (οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ οὖσα διαμένει οὐθένα χρόνον ὡς εἰπεῖν), περὶ δὲ τὸν ἥλιον ἀδύνατον τοῦτο συμβαίνειν, ἐπεὶ τρεφομένου γε τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ ἐκεῖνοί φασι, δῆλον ὅτι καὶ ὁ ἥλιος οὐ μόνον καθάπερ [z]ὁ Ἡράκλειτός [a]φησι, νέος ἐφ' ἡμέρῃ ἐστίν, ἀλλ' [b]ἀεὶ νέος συνεχῶς. Ἔτι δ' ἡ ὑπὸ 10 τοῦ ἡλίου ἀναγωγὴ τοῦ ὑγροῦ ὁμοία τοῖς θερμαινομένοις

[d] τεταμμένου N. [e] πάντων] τούτων F.H.N. [f] ὡς πλεῖστοι τοῦτο λέγουσιν H.N. [g] δὲ om. E. [h] τε om. F. [i] τε om. E.N. [k] καὶ γλυκύτατον om. N. [l] φαίνεται E. [m] κάτω] κατὰ E.H.N, om. F. [n] πρὸς] εἰς F. [o] ποιεῖν βούλεται ἀεὶ F. [p] τὸν ἥλιον τρέφεσθαι ὑπέλαβον N. [q] γε om. F. [r] καὶ om. H. [s] τὴν om. E. [t] συμβαίνειν om. F. [v] τροφὴ F. [w] τὸν N. [x] ἢ om. E. [y] γὰρ om. E. [z] ὁ om. F.H.N. [a] φησὶ om. F. [b] αἰεὶ F.

ὕδασίν [c]ἐστιν ὑπὸ πυρός· εἰ οὖν μηδὲ τὸ [d]ὑποκαόμενον τρέφεται πῦρ, οὐδὲ τὸν ἥλιον εἰκὸς ἦν ὑπολαβεῖν, οὐδ' εἰ [e]πᾶν θερμαίνων ἐξατμίσειε τὸ ὕδωρ. Ἄτοπον δὲ καὶ τὸ μόνον φροντίσαι τοῦ ἡλίου, τῶν δ' ἄλλων [f]ἄστρων παριδεῖν αὐτοὺς τὴν σωτηρίαν, τοσούτων καὶ τὸ πλῆθος καὶ τὸ μέγεθος
11 ὄντων. Τὸ δ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ τούτοις ἄλογον καὶ τοῖς φάσκουσι [g]τὸ πρῶτον ὑγρᾶς οὔσης καὶ τῆς γῆς, καὶ τοῦ [h]κόσμου τοῦ περὶ [i]τὴν γῆν ὑπὸ τοῦ ἡλίου [k]θερμαινομένου, ἀέρα γενέσθαι καὶ τὸν ὅλον οὐρανὸν αὐξηθῆναι, καὶ τοῦτον πνεύματά [l]τε παρέχεσθαι καὶ τὰς τροπὰς αὐτοῦ ποιεῖν· φανερῶς γὰρ ἀεὶ τὸ ἀναχθὲν ὁρῶμεν καταβαῖνον πάλιν ὕδωρ· κἂν μὴ κατ' ἐνιαυτὸν [m]ἀποδιδῷ καὶ καθ' ἑκάστην ὁμοίως [n]χώραν, ἀλλ' ἔν γέ τισι τεταγμένοις χρόνοις ἀποδίδωσι πᾶν τὸ ληφθέν, ὡς οὔτε τρεφομένων τῶν ἄνωθεν, οὔτε τοῦ μὲν μένοντος ἀέρος ἤδη μετὰ τὴν γένεσιν, τοῦ δὲ [o]γιγνομένου καὶ φθειρομένου πάλιν εἰς ὕδωρ, ἀλλ' ὁμοίως ἅπαντος διαλυο-
12 μένου καὶ συνισταμένου πάλιν [p]εἰς ὕδωρ. Τὸ μὲν οὖν [q]πότιμον [r]καὶ γλυκὺ διὰ κουφότητα πᾶν ἀνάγεται, τὸ δ' ἁλμυρὸν [s]ὑπομένει διὰ βάρος οὐκ ἐν τῷ αὐτοῦ οἰκείῳ τόπῳ· τοῦτο [t]γὰρ οἰητέον ἀπορηθῆναί [v]τε [w]προσηκόντως (ἄλογον γὰρ εἰ μή τίς ἐστι τόπος ὕδατος [x]ὥσπερ τῶν ἄλλων στοιχείων) καὶ ταύτην εἶναι λύσιν· ὃν γὰρ ὁρῶμεν κατέχουσαν τόπον τὴν [y]θάλατταν, οὗτος οὐκ ἔστι [z]θαλάττης ἀλλὰ μᾶλλον ὕδατος.
13 Φαίνεται δὲ [z]θαλάττης, ὅτι τὸ μὲν ἁλμυρὸν ὑπομένει διὰ τὸ βάρος, τὸ δὲ γλυκὺ [a]καὶ πότιμον ἀνάγεται διὰ [b]τὴν κουφό-
14 τητα, καθάπερ ἐν τοῖς τῶν ζῴων σώμασιν. Καὶ γὰρ ἐν τούτοις τῆς τροφῆς εἰσελθούσης γλυκείας ἡ τῆς ὑγρᾶς τρο-

[c] ἐστιν om. F, ante ὕδασιν ponunt H.N. [d] ὑποκαιόμενον F.H.N. [e] πᾶν] πᾶς ὁ ἥλιος H.N. [f] ἄστρων αὐτοὺς παριδεῖν H, ἄστρων αὐτοῖς παριδεῖν N, παριδεῖν αὐτοὺς ἄστρων F. [g] ὑγρᾶς οὔσης πρῶτον F. [h] κώνου N. [i] τὴν om. F. [k] θερμαινόμενον N, θερμενον E. [l] τε om. E. [m] ἀποδιδῶσι F. [n] ὥραν F. [o] γιγνομένου καὶ τρεφομένου καὶ pr. F. [p] εἰς ὕδωρ om. E. [q] πόσιμον N. [r] καὶ om. F. [s] ἀπομένει N. [t] γὰρ εἰκὸς ἀπορηθῆναι οἰητέον F. [v] τε] γε E, om. H. [w] προσηκόντως om. H. [x] ὥσπερ καὶ τῶν F.H.N. [y] θάλασσαν F.H. [z] θαλάσσης F. [a] καὶ τὸ π. N. [b] τὴν om. F.

φῆς ὑπόστασις καὶ τὸ περίττωμα φαίνεται πικρὸν ὂν καὶ ἁλμυρόν· τὸ γὰρ γλυκὺ καὶ πότιμον ὑπὸ τῆς ἐμφύτου θερμότητος ἑλκυσθὲν εἰς τὰς σάρκας καὶ τὴν ἄλλην σύνταξιν [c]ἦλθε τῶν μερῶν, ὡς ἕκαστον πέφυκεν. Ὥσπερ οὖν 15
[d]κἀκεῖ, εἴ τις τῆς ποτίμου τροφῆς μὴ νομίζοι τόπον εἶναι τὴν [e]κοιλίαν, ὅτι ταχέως ἀφανίζεται, ἀλλὰ τοῦ περιττώματος, ὅτι τοῦθ' ὁρᾷ ὑπομένον, οὐκ ἂν [f]ὑπολαμβάνοι καλῶς, ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τούτοις· ἔστι γάρ, ὥσπερ λέγομεν, οὗτος ὁ τόπος ὕδατος. Διὸ καὶ οἱ ποταμοὶ ῥέουσιν εἰς αὐτὸν ἅπαντες καὶ 16
πᾶν τὸ γινόμενον ὕδωρ· εἴς τε γὰρ τὸ κοιλότατον ἡ ῥύσις, καὶ ἡ [g]θάλαττα τὸν τοιοῦτον ἐπέχει τῆς γῆς τόπον. Ἀλλὰ τὸ μὲν ἀναφέρεται ταχὺ διὰ τὸν ἥλιον ἅπαν, τὸ δ' ὑπολείπεται διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν. Τὸ δὲ ζητεῖν τὴν ἀρχαίαν 17
ἀπορίαν, διὰ τί τοσοῦτον πλῆθος ὕδατος οὐδαμοῦ φαίνεται (καθ' ἑκάστην γὰρ ἡμέραν ποταμῶν ῥεόντων ἀναριθμήτων καὶ τὸ μέγεθος ἀπλέτων οὐθὲν ἡ [g]θάλαττα γίνεται πλείων), τοῦτο [h]οὐθὲν μὲν ἄτοπον ἀπορῆσαί τινας, οὐ μὴν [i]ἐπιβλέψαντί γε χαλεπὸν ἰδεῖν. Τὸ γὰρ αὐτὸ πλῆθος ὕδατος εἰς 18
πλάτος τε διαταθὲν καὶ ἀθρόον οὐκ ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἀναξηραίνεται, ἀλλὰ [k]διαφέρει τοσοῦτον ὥστε τὸ μὲν [l]διαμεῖναι ἂν ὅλην τὴν ἡμέραν, τὸ δ' ὥσπερ εἴ τις ἐπὶ τράπεζαν μεγάλην περιτείνειεν ὕδατος κύαθον, ἅμα διανοουμένοις ἂν ἀφανισθείη πᾶν. Ὃ [m]δὴ καὶ περὶ τοὺς ποταμοὺς συμβαίνει· συνεχῶς 19
γὰρ ῥεόντων ἀθρόων ἀεὶ τὸ ἀφικνούμενον εἰς ἀχανῆ καὶ πλατὺν τόπον ἀναξηραίνεται ταχὺ [n]καὶ ἀδήλως. Τὸ δ' ἐν τῷ Φαίδωνι γεγραμμένον περί τε τῶν ποταμῶν καὶ τῆς θαλάττης ἀδύνατόν ἐστιν. Λέγεται γὰρ ὡς ἅπαντα μὲν εἰς ἄλληλα 20
συντέτρηται ὑπὸ γῆν, ἀρχὴ [o]δὲ πάντων εἴη καὶ πηγὴ τῶν ὑδάτων ὁ καλούμενος Τάρταρος, περὶ τὸ μέσον ὕδατός τι πλῆθος, ἐξ οὗ καὶ τὰ ῥέοντα καὶ τὰ μὴ ῥέοντα ἀναδίδωσι

[c] εἰσῆλθε F. [d] κἀκεῖ] ἄτοπον (supra posito κἀκεῖ) F, κἀκεῖ ἄτοπον E. [e] κοίλην N. [f] ὑπολαμβάνῃ F. [g] θάλασσα H. [h] μὲν οὐθὲν F. [i] ἐπιβλέψαντι E, ἐπιβλέψαντα F.H.N. [k] διαφθείρει N. [l] ἂν διαμεῖναι F. [m] δὴ post ποταμοὺς F. [n] κἂν N. [o] δὲ om. N.

πάντα· τὴν δ' ἐπίρρυσιν ποιεῖν ἐφ' [p]ἕκαστα τῶν [q]ῥευμάτων
διὰ τὸ σαλεύειν ἀεὶ τὸ πρῶτον καὶ τὴν ἀρχήν· οὐκ [r]ἔχειν γὰρ
ἕδραν, ἀλλ' ἀεὶ περὶ τὸ μέσον [s]εἱλεῖσθαι· κινούμενον [t]δ' ἄνω
21 καὶ κάτω ποιεῖν τὴν [v]ἐπίχυσιν τοῖς ῥεύμασιν. Τὰ δὲ πολ-
λαχοῦ μὲν λιμνάζειν, [w]οἵαν καὶ τὴν παρ' ἡμῖν εἶναι [x]θάλασ-
σαν, πάντα δὲ πάλιν κύκλῳ περιάγειν εἰς τὴν ἀρχήν, ὅθεν
[y]ἤρξαντο ῥεῖν, πολλὰ μὲν [z]καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον, τὰ δὲ
καὶ καταντικρὺ τῇ θέσει τῆς ἐκροῆς, οἷον εἰ ῥεῖν [y]ἤρξαντο κά-
22 τωθεν, ἄνωθεν εἰσβάλλειν. Εἶναι δὲ μέχρι τοῦ μέσου τὴν κά-
θεσιν· τὸ γὰρ λοιπὸν [a]πρὸς ἄναντες ἤδη [b]πᾶσιν εἶναι τὴν
φοράν. Τοὺς δὲ χυμοὺς καὶ [c]τὰς χρόας ἴσχειν τὸ ὕδωρ δι'
23 οἵας [d]ἂν τύχωσι ῥέοντα γῆς. Συμβαίνει δὲ τοὺς ποταμοὺς
[e]ῥεῖν οὐκ ἐπὶ ταὐτὸν [f]ἀεὶ κατὰ τὸν λόγον τοῦτον· ἐπεὶ γὰρ
εἰς τὸ μέσον [g]εἰσρέουσιν ἀφ' οὗπερ ἐκρέουσιν, οὐθὲν μᾶλλον
[h]ῥευσοῦνται κάτωθεν ἢ ἄνωθεν, ἀλλ' [i]ἐφ' ὁπότερ' ἂν [k]ῥέψῃ
κυμαίνων ὁ Τάρταρος. [l]Καίτοι τούτου συμβαίνοντος γένοιτ'
24 ἂν τὸ λεγόμενον ἄνω ποταμῶν· ὅπερ ἀδύνατον. Ἔτι τὸ
γιγνόμενον ὕδωρ καὶ τὸ πάλιν ἀναγόμενον πόθεν ἔσται;
τοῦτο γὰρ [m]ἐξαίρειν ὅλον ἀναγκαῖον, εἴπερ ἀεὶ σώζεται τὸ
ἴσον· ὅσον γὰρ [n]ἔξω ῥεῖ, πάλιν ῥεῖ πρὸς τὴν ἀρχήν. Καίτοι
πάντες οἱ ποταμοὶ φαίνονται τελευτῶντες εἰς τὴν [o]θάλατταν,
ὅσοι μὴ εἰς ἀλλήλους· εἰς δὲ [p]τὴν γῆν οὐθείς, ἀλλὰ κἂν ἀφα-
25 νισθῇ, πάλιν ἀναδύνουσιν. Μεγάλοι δὲ γίγνονται [q]τῶν πο-
ταμῶν οἱ μακρὰν ῥέοντες διὰ κοίλης· πολλῶν γὰρ δέχονται
ῥεύματα ποταμῶν, ὑποτεμνόμενοι τῷ [r]τόπῳ καὶ τῷ μήκει τὰς
ὁδούς. Διόπερ ὅ τ' Ἴστρος καὶ ὁ Νεῖλος μέγιστοι τῶν πο-
26 ταμῶν εἰσὶ τῶν εἰς τήνδε τὴν [o]θάλατταν ἐξιόντων. Καὶ περὶ

[p] ἑκάστῳ H. [q] ὑδάτων F. [r] ἔχει N. [s] ἕλκεσθαι E. [t] δ' ἀεὶ ἄνω F. [v] ἔκχυσιν E. [w] οἷον F.H.N. [x] θάλατταν F.H. [y] ἤρξατο F.H.N. [z] καὶ om. F.H.N. [a] πρὸς τὸ ἄναντες F. [b] πάλιν N. [c] τὰς om. E. [d] ἂν om. F. [e] εἰσρεῖν F, ἀεὶ ῥεῖν H.N. [f] ἀεὶ] ἀεὶ καὶ E, om. H.N. [g] ῥέουσιν ἀφ' οὗπερ ἂν ἐκρέωσιν F. [h] ῥεύσονται F.H. [i] ἐφοτέραν ρ. E, ἐφ' ὅπερ ἂν ρ. H.N. [k] ῥεύσῃ F.H.N. [l] καίτοι τοῦτο F, καὶ τοῦ τοιούτου H.N. [m] ὅλον ἐξαίρειν F.H.N. [n] ἐξεχώρει E. [o] θάλασσαν F.N. [p] τὴν om. F.H.N. [q] τῶν om. F. [r] μήκει καὶ τῷ τόπῳ H.N.

τῶν πηγῶν [s] ἄλλοι λέγουσιν [t] ἑκάστου τῶν ποταμῶν ἄλλας αἰτίας διὰ τὸ πολλοὺς εἰς τὸν αὐτὸν ἐμβάλλειν. [v] Ταῦτα δὴ πάντα φανερὸν ὡς ἀδύνατόν ἐστι συμβαίνειν ἄλλως τε καὶ τῆς θαλάττης [w] ἐκεῖθεν τὴν ἀρχὴν ἐχούσης. Ὅτι μὲν οὖν 27
ὕδατός τε ὁ τόπος [x] ἐστὶν οὗτος καὶ οὐ [y] θαλάττης, καὶ διὰ τίν᾽ αἰτίαν τὸ μὲν πότιμον ἄδηλον πλὴν ῥέον, τὸ δ᾽ [z] ὑπομένον, καὶ διότι τελευτὴ μᾶλλον ὕδατος ἢ ἀρχή ἐστιν ἡ [a] θάλαττα, καθάπερ τὸ ἐν τοῖς σώμασι περίττωμα τῆς τροφῆς πάσης, καὶ μάλιστα τὸ τῆς ὑγρᾶς, εἰρήσθω τοσαῦθ᾽ ἡμῖν.

Περὶ δὲ τῆς ἁλμυρότητος αὐτῆς λεκτέον, καὶ πότερον ἀεί 3
ἐστιν ἡ αὐτή, ἢ οὔτ᾽ ἦν οὔτ᾽ ἔσται [b] ἀλλ᾽ ὑπολείψει· καὶ γὰρ οὕτως οἴονταί τινες. Τοῦτο μὲν [c] οὖν ἐοίκασι πάντες ὁμολογεῖν, ὅτι γέγονεν, εἴπερ καὶ πᾶς ὁ κόσμος· ἅμα γὰρ αὐτῆς ποιοῦσι τὴν γένεσιν. Ὥστε δῆλον [d] ὡς εἴπερ [e] ἀΐδιον τὸ πᾶν, καὶ περὶ τῆς θαλάττης οὕτως ὑποληπτέον. Τὸ δὲ νομί- 2
ζειν ἐλάττω τε γίγνεσθαι τὸ πλῆθος, ὥσπερ φησὶ Δημόκριτος, καὶ τέλος ὑπολείψειν, τῶν Αἰσώπου μύθων οὐθὲν διαφέρειν ἔοικεν ὁ πεπεισμένος οὕτως· καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἐμυθολόγησεν ὡς δὶς μὲν ἡ Χάρυβδις ἀναρροφήσασα τὸ μὲν πρῶτον τὰ ὄρη ἐποίησε φανερά, τὸ δὲ δεύτερον τὰς νήσους, τὸ δὲ τελευταῖον ῥοφήσασα ξηρὰν ποιήσει [f] πάμπαν. Ἐκείνῳ 3
μὲν οὖν [g] ἥρμοττεν ὀργιζομένῳ πρὸς τὸν πορθμέα τοιοῦτον εἰπεῖν μῦθον, τοῖς δὲ τὴν ἀλήθειαν ζητοῦσιν ἧττον· δι᾽ ἣν γὰρ αἰτίαν ἔμεινε τὸ πρῶτον, εἴτε διὰ βάρος, ὥσπερ τινὲς καὶ [h] τούτων φασίν (ἐν προχείρῳ γὰρ τούτου τὴν αἰτίαν ἰδεῖν), εἴτε καὶ δι᾽ ἄλλο τι, δῆλον ὅτι διὰ τοῦτο διαμένειν ἀναγκαῖον καὶ τὸν λοιπὸν χρόνον αὐτήν. Ἢ γὰρ λεκτέον αὐτοῖς ὅτι 4
οὐδὲ τὸ ἀναχθὲν ὕδωρ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἥξει πάλιν, [i] ἢ εἴπερ τοῦτ᾽ ἔσται, ἀναγκαῖον ἤτοι ἀεὶ ἢ [k] μέχρι οὗπερ ἂν ᾖ τοῦτο [l] ὑπολείπεσθαι τὴν [m] θάλατταν, καὶ πάλιν ἀναχθῆναι ἐκεῖνο

[s] ἄλλοι δὲ λ. E. [t] ἑκάστου margo F. [v] ταῦτα—συμβαίνειν om. F. [w] τὴν ἀρχὴν ἐκεῖθεν H.N. [x] οὗτός ἐστι F. [y] θαλάσσης F. [z] ὑπομένει E. [a] θάλασσα F. [b] ἀλλ᾽ ὑπολείψει om. F. [c] οὖν om. F. [d] ὡς] ὥσπερ E. [e] αἴτιον F. [f] πάντα F. [g] ἥρμοζεν N. [h] τούτους E. [i] ἢ om. E. [k] μέχρις E.F. [l] λείπεσθαι E. [m] θάλασσαν F.

5 πρότερον δεήσει τὸ πότιμον. Ὥστε οὐδέ ποτε [n] ξηρανεῖται·
πάλιν γὰρ ἐκεῖνο φθήσεται καταβὰν εἰς τὴν αὐτὴν [o] τὸ προ-
ανελθόν· διαφέρει γὰρ οὐθὲν ἅπαξ τοῦτ᾽ εἰπεῖν ἢ πολλάκις.
Εἰ μὲν οὖν τὸν ἥλιον παύσει τις τῆς φορᾶς, τί ἔσται τὸ
ξηραῖνον; Εἰ δ᾽ ἐάσει εἶναι τὴν περιφοράν, ἀεὶ πλησιάζων
τὸ πότιμον, καθάπερ εἴπομεν, ἀνάξει, ἀφήσει δὲ πάλιν
6 [p] ἀποχωρῶν. Ἔλαβον δὲ ταύτην τὴν διάνοιαν κατὰ τῆς
θαλάττης ἐκ τοῦ πολλοὺς τόπους φαίνεσθαι ξηροτέρους
νῦν ἢ πρότερον· περὶ οὗ τὴν αἰτίαν εἴπομεν, ὅτι τῶν κατά
τινα [q] χρόνον ὑπερβολῶν [r] γιγνομένων ὕδατος τοῦτ᾽ ἐστὶ
τὸ πάθος, ἀλλ᾽ οὐ διὰ τὴν τοῦ παντὸς γένεσιν καὶ τῶν
μορίων· καὶ πάλιν [s] γ᾽ ἔσται τοὐναντίον· καὶ ὅταν γένηται,
ξηρανεῖται πάλιν· καὶ τοῦθ᾽ οὕτω [t] κατὰ κύκλον ἀναγκαῖον
ἀεὶ βαδίζειν· μᾶλλον γὰρ οὕτως εὔλογον ὑπολαβεῖν ἢ
7 διὰ [v] ταῦτα τὸν οὐρανὸν [w] ὅλον [x] μεταβάλλειν. Ἀλλὰ
περὶ μὲν τούτων πλείω τῆς ἀξίας ἐνδιατέτριφεν ὁ λόγος·
περὶ δὲ τῆς ἁλμυρότητος, τοῖς μὲν ἅπαξ γεννήσασι καὶ
8 ὅλως αὐτὴν γεννῶσιν ἀδύνατόν ἐστιν [y] ἁλμυρὰν ποιεῖν. Εἴ-
[z] τε γὰρ [a] ἅπαντος τοῦ ὑγροῦ τοῦ περὶ τὴν γῆν ὄντος
καὶ ἀναχθέντος ὑπὸ τοῦ ἡλίου τὸ ὑπολειφθὲν [b] γέγονε θά-
λαττα, εἴτ᾽ ἐνυπῆρχε τοσοῦτος χυμὸς ἐν τῷ πολλῷ ὕδατι
καὶ γλυκεῖ διὰ τὸ συμμιχθῆναί τινα γῆν τοιαύτην, οὐθὲν
ἧττον ἐλθόντος πάλιν τοῦ [c] διατμίσαντος ὕδατος ἀνάγκη,
ἴσου γ᾽ ὄντος τοῦ πλήθους, καὶ τὸ πρῶτον· [d] ἢ εἰ [e] μηδὲ τὸ
9 πρῶτον, [f] μηδ᾽ ὕστερον ἁλμυρὰν αὐτὴν εἶναι. Εἰ δὲ καὶ τὸ
πρῶτον εὐθὺς ἦν, λεκτέον τίς ἡ αἰτία, καὶ ἅμα διὰ τί οὐκ εἰ
10 καὶ τότε ἀνήχθη καὶ νῦν πάσχει ταὐτό. Ἀλλὰ μὴν καὶ
ὅσοι τὴν γῆν αἰτιῶνται τῆς ἁλμυρότητος [g] ἐμμιγνυμένην
(ἔχειν γάρ φασι πολλοὺς χυμοὺς αὐτήν, ὥσθ᾽ ὑπὸ τῶν ποτα-

[n] ξηρανθήσεται F. [o] τὸ] καὶ E. [p] ἀναχωρῶν N. [q] χρόνον] τόπον H.N. [r] γενομένων F. [s] γ᾽] γὰρ H.N, om. E. [t] κατὰ] καὶ E.H.N. [v] ταῦτα om. E. [w] ὅλον om. H.N. [x] μεταβαλεῖν N. [y] ἁλμυρὸν E. [z] τε om. E.F. [a] παντὸς F.H.N. [b] ἐγένετο F.H.N. [c] διατμίζοντος E. [d] ἢ om. E. [e] μηδὲ μὴ τὸ N. [f] μηδ᾽—εἶναι om. pr. N. [g] ἐμμεμιγμένην N.

μῶν συγκαταφερομένην διὰ τὴν μίξιν ποιεῖν ἁλμυράν), ἄτοπον [h]τὸ μὴ καὶ τοὺς ποταμοὺς ἁλμυροὺς εἶναι· πῶς γὰρ δυνατὸν ἐν πολλῷ μὲν πλήθει ὕδατος ἐπίδηλον [i]οὕτω ποιεῖν τὴν μίξιν τῆς τοιαύτης γῆς, ἐν ἑκάστῳ δὲ μή; Δῆλον γὰρ [k]ὅτι ἡ θάλαττά ἐστιν ἅπαν τὸ [l]ποτάμιον ὕδωρ· [m]οὐθενὶ [n]γὰρ [o]διέφερεν ἀλλ' ἢ τῷ [p]ἁλμυρὰ εἶναι τῶν ποταμῶν· τοῦτο δ' ἐν ἐκείνοις ἔρχεται εἰς τὸν τόπον εἰς ὃν ἀθρόοι ῥέουσιν. Ὁμοίως δὲ γελοῖον καὶ εἴ τις εἰπὼν ἱδρῶτα τῆς γῆς 11
εἶναι τὴν θάλατταν οἴεταί τι σαφὲς εἰρηκέναι, καθάπερ Ἐμπεδοκλῆς· πρὸς ποίησιν μὲν γὰρ [q]οὕτως εἰπὼν ἴσως εἴρηκεν ἱκανῶς (ἡ γὰρ μεταφορὰ ποιητικόν), πρὸς δὲ τὸ γνῶναι τὴν φύσιν οὐχ ἱκανῶς· οὐδὲ γὰρ [r]ἐνταῦθα δῆλον πῶς ἐκ γλυκέος τοῦ πόματος ἁλμυρὸς γίνεται ὁ ἱδρώς, πότερον ἀπελθόντος [s]τινὸς μόνον οἷον τοῦ γλυκυτάτου, ἢ συμμιχθέντος τινός, καθάπερ ἐν τοῖς διὰ [t]τῆς τέφρας ἠθουμένοις ὕδασιν. Φαί- 12
νεται δὲ τὸ αἴτιον ταὐτὸ [v]καὶ περὶ τὸ εἰς τὴν κύστιν περίττωμα συλλεγόμενον· καὶ γὰρ ἐκεῖνο πικρὸν καὶ ἁλμυρὸν γίνεται τοῦ πινομένου καὶ τοῦ ἐν [w]τῇ τροφῇ ὑγροῦ γλυκέος ὄντος. [x]Εἰ δὴ ὥσπερ τὸ διὰ τῆς κονίας ἠθούμενον ὕδωρ 13
γίνεται πικρόν, καὶ [y]ταῦτα, τῷ μὲν οὔρῳ συγκαταφερομένης [z]τοιαύτης τινὸς δυνάμεως οἵα καὶ φαίνεται ὑφισταμένη ἐν τοῖς ἀγγείοις ἁλμυρίς, τῷ δ' ἱδρῶτι συνεκκρινομένης ἐκ τῶν σαρκῶν, οἷον καταπλύνοντος τὸ τοιοῦτον ἐκ τοῦ [a]σώματος τοῦ ἐξιόντος ὑγροῦ, δῆλον ὅτι [b]κἂν τῇ θαλάττῃ τὸ ἐκ τῆς γῆς [c]συγκαταμιγνύμενον [d]τῷ [e]ὑγρῷ αἴτιον τῆς ἁλμυρότητος. Ἐν μὲν οὖν τῷ σώματι γίγνεται [f]τὸ τοιοῦτον ἡ 14
τῆς τροφῆς ὑπόστασις διὰ τὴν ἀπεψίαν· ἐν δὲ τῇ γῇ τίνα τρόπον ὑπῆρχε, λεκτέον. Ὅλως [g]δὲ πῶς [h]οἷόν τε τοσοῦ-

[h] καὶ τὸ μὴ F. [i] οὕτω] ὅπως N. [k] ὅτι] εἰ N. [l] πότιμον E. [m] οὐθὲν E, ἐν οὐδενὶ F.H.N. [n] γὰρ om. N. [o] διαφέρει F. [p] ἁλμυρὰν E.F. [q] οὗτος N. [r] ἐντεῦθεν F. [s] τινὸς οἷον γλυκυτάτου μόνον ἢ συμμιγέντος F. [t] τῆς om. N. [v] καὶ τὸ περὶ τὸ E. [w] τῇ om. F. [x] εἰ δὴ om. E. [y] ταύτῃ H. et pr. N. [z] τοιαύτης om. F. [a] σώματος ὑγροῦ ἐξιόντος F. [b] κἂν] καὶ F. [c] καταμιγνύμενον E, συγκαταμισγόμενον H, συγκαταμιγόμενον F, συγκατασμιγόμενον N. [d] τὸ N, om. F. [e] ὑγρὸν N. [f] τὸ om. F. [g] δὲ om. F. [h] οἴονται E.

*του ὕδατος πλῆθος ξηραινομένης καὶ θερμαινομένης ἐκκρι-
θῆναι; Πολλοστὸν γὰρ δεῖ μέρος [i] αὐτὸ τοῦ λειφθέντος
15 εἶναι ἐν τῇ γῇ. Ἔτι [k] δὲ διὰ τί οὐ καὶ νῦν ὅταν ξηραινο-
μένη [l] τύχῃ ἡ γῆ, εἴτε πλείων εἴτε [m] ἐλάττων, ἰδίει; [n] Ἡ
γὰρ ὑγρότης καὶ ὁ ἱδρὼς γίνεται πικρός· εἴπερ [o] γὰρ καὶ
τότε, καὶ νῦν ἐχρῆν. Οὐ φαίνεται δὲ τοῦτο συμβαῖνον, ἀλλὰ
[p] ξηρὰ μὲν οὖσα ὑγραίνεται, ὑγρὰ δ' οὖσα οὐθὲν [q] πάσχει
16 τοιοῦτον. Πῶς [r] δ' οὖν οἷόν τε περὶ τὴν πρώτην γένεσιν,
ὑγρᾶς οὔσης τῆς γῆς, [s] ἰδίειν ξηραινομένην; Ἀλλὰ μᾶλλον
εἰκός, ὥσπερ φασί τινες, ἀπελθόντος τοῦ πλείστου καὶ μετεω-
ρισθέντος τοῦ ὑγροῦ διὰ τὸν ἥλιον τὸ λειφθὲν εἶναι θάλατ-
17 ταν· ὑγρὰν δ' οὖσαν [s] ἰδίειν ἀδύνατον. Τὰ μὲν οὖν λεγό-
μενα τῆς ἁλμυρότητος αἴτια διαφεύγειν [t] φαίνεται τὸν λό-
γον· ἡμεῖς δὲ [v] λέγωμεν ἀρχὴν λαβόντες τὴν αὐτὴν [w] ἣν [x] καὶ
πρότερον. [y] Ἐπεὶ γὰρ κεῖται διπλῆν εἶναι τὴν ἀναθυμίασιν,
τὴν μὲν ὑγρὰν τὴν δὲ ξηράν, δῆλον ὅτι ταύτην οἰητέον [z] ἀρ-
18 χὴν εἶναι τῶν τοιούτων. Καὶ δὴ καὶ περὶ οὗ [a] ἀπορῆσαι
πρότερον ἀναγκαῖον, πότερον καὶ ἡ [b] θάλαττα ἀεὶ διαμένει
τῶν αὐτῶν οὖσα μορίων ἀριθμῷ ἢ τῷ εἴδει καὶ τῷ ποσῷ με-
ταβαλλόντων ἀεὶ τῶν [c] μερῶν, καθάπερ ἀὴρ καὶ τὸ πότιμον
ὕδωρ καὶ πῦρ. Ἀεὶ γὰρ ἄλλο καὶ ἄλλο γίνεται τούτων
ἕκαστον, τὸ δ' [d] εἶδος τοῦ πλήθους ἑκάστου [e] τούτων μένει,
καθάπερ τὸ τῶν ῥεόντων ὑδάτων καὶ [f] τὸ τῆς φλογὸς ῥεῦμα.
19 Φανερὸν [g] δὴ τοῦτο καὶ πιθανόν, ὡς ἀδύνατον μὴ τὸν αὐτὸν
εἶναι περὶ πάντων τούτων λόγον, καὶ διαφέρειν ταχυτῆτι
καὶ βραδυτῆτι τῆς μεταβολῆς ἐπὶ πάντων [h] τε, καὶ φθορὰν
εἶναι καὶ γένεσιν, ταύτην μέντοι τεταγμένως συμβαίνειν πᾶσιν
αὐτοῖς. Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, πειρατέον ἀποδοῦναι τὴν*

[i] *αὐτοῦ* E. [k] *δὲ* om. F.H.N. [l] *τύχῃ* margo F. [m] *ἐλάττων οὖσα ἰδίει* N. et (qui cum F. *ἱδρίει*) H. [n] *ἡ γὰρ ὑγρότης* margo H, *ἡ γὰρ ἱδρότης* margo N. [o] *γὰρ καὶ* om. E. [p] *ξηρᾶς μὲν οὔσης* E. [q] *τοιοῦτον πάσχει* N. [r] *δ'* om. F.H.N. [s] *ἱδρίειν* F.H. [t] *φαίνονται* H.N. [v] *λέγομεν* E.N. [w] *ἣν*] *ἥνπερ* N. [x] *καὶ* om. E. [y] *ἐπειδὴ* F.H.N. [z] *εἶναι ἀρχὴν* F. [a] *προαπορῆσαι* E. [b] *θάλασσα* F. [c] *μορίων* F.H.N. [d] *εἶδος τούτου τοῦ* F. [e] *τούτων* om. F. [f] *τὸ* om. H.N. [g] *δὴ*] *δὴ καὶ* E.F.H. [h] *γε* E.

αἰτίαν καὶ περὶ τῆς ἁλμυρότητος. Φανερὸν δὴ διὰ πολλῶν 20
σημείων ὅτι γίνεται τοιοῦτος [i] ὁ χυμὸς διὰ σύμμιξίν τινος.
Ἔν τε γὰρ τοῖς σώμασι τὸ ἀπεπτότατον ἁλμυρὸν καὶ πικρόν, ὥσπερ καὶ πρότερον εἴπομεν· ἀπεπτότατον [k] γὰρ τὸ περίττωμα τῆς ὑγρᾶς τροφῆς· τοιαύτη δὲ πᾶσα μὲν ἡ ὑπόστασις, μάλιστα δὲ ἡ εἰς τὴν κύστιν. Σημεῖον δ' ὅτι λεπτο- 21
τάτη ἐστίν· τὰ δὲ πεττόμενα [l] πάντα συνίστασθαι πέφυκεν. [m] Ἔπειτα ἱδρὼς ἐν οἷς τὸ αὐτὸ σῶμα συνεκκρίνεται, ὃ ποιεῖ τὸν χυμὸν [n] τοῦτον. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς [o] καομένοις· οὗ γὰρ ἂν μὴ κρατήσῃ τὸ θερμόν, ἐν μὲν τοῖς σώμασι γίγνεται περίττωσις, ἐν δὲ τοῖς [o] καομένοις τέφρα. Διὸ καὶ τὴν [p] θάλατταν τινες ἐκ κατακεκαυμένης φασὶ [q] γενέσθαι γῆς. Τὸ 22
[r] δ' οὕτω μὲν εἰπεῖν ἄτοπον, τὸ μέντοι ἐκ τοιαύτης ἀληθές· ὥσπερ γὰρ καὶ ἐν τοῖς εἰρημένοις, οὕτω καὶ ἐν τῷ ὅλῳ ἔκ τε τῶν φυομένων καὶ γιγνομένων κατὰ φύσιν ἀεὶ δεῖ νοεῖν, [s] ὥσπερ ἐκ πεπυρωμένων τὸ λειπόμενον [t] τοιαύτην εἶναι γῆν, καὶ δὴ καὶ τὴν ἐν τῇ ξηρᾷ ἀναθυμίασιν πᾶσαν· αὕτη γὰρ καὶ παρέχεται τὸ πολὺ τοῦτο πλῆθος. Μεμιγμένης δ' οὔσης, 23
[v] ὥσπερ εἴπομεν, τῆς τε ἀτμιδώδους ἀναθυμιάσεως καὶ τῆς ξηρᾶς, ὅταν συνιστῆται εἰς νέφη καὶ ὕδωρ, ἀναγκαῖον ἐμπεριλαμβάνεσθαί τι πλῆθος ἀεὶ [w] ταύτης τῆς δυνάμεως, καὶ συγκαταφέρεσθαι πάλιν [x] ἐν τοῖς ὑετοῖς, καὶ [y] τοῦτ' ἀεὶ γίνεσθαι κατά τινα τάξιν, ὡς ἐνδέχεται μετέχειν τὰ ἐνταῦθα τάξεως. Ὅθεν μὲν οὖν ἡ γένεσις [z] ἔνεστι τοῦ ἁλμυροῦ ἐν τῷ ὕδατι, 24
εἴρηται. Καὶ διὰ τοῦτο τά τε νότια ὕδατα πλατύτερα καὶ τὰ πρῶτα τῶν μετοπωρινῶν· ὅ τε γὰρ νότος καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῷ πνεύματι ἀλεεινότατος ἄνεμός [a] ἐστι, καὶ πνεῖ ἀπὸ [b] τόπων ξηρῶν καὶ θερμῶν, ὥστε μετ' ὀλίγης ἀτμίδος. Διὸ 25
καὶ θερμός ἐστιν· εἰ γὰρ καὶ μὴ τοιοῦτος, ἀλλ' ὅθεν ἄρχεται

[i] ὁ om. F. [k] γὰρ] μὲν γὰρ E. [l] ἅπαντα N, ἀεὶ πάντα H. [m] ἔπειτα δὲ ὁ ἱδρὼς F. [n] τοιοῦτον F. [o] καιομένοις F. [p] θάλασσάν φασί τινες ἐκ κατ. F. [q] γίνεσθαι F.H.N. [r] δ' om. N. [s] ὥσπερ καὶ ἐκ E. [t] εἶναι γῆν τοιαύτην F. [v] ὡς F. [w] τῆς τοιαύτης ἀεὶ ἀναθυμιάσεως (supra posito δυνάμεως) F. [x] ἐν τοῖς ὑετοῖς] ὕοντος F.H, οἴοντος N. [y] ταῦτα γίνεσθαι E. [z] τοῦ ἁλμυροῦ ἔνεστιν F.H.N. [a] ἐστι om. E. [b] τόπων καὶ ξ. καὶ H.

πνεῖν ψυχρός, οὐδὲν ἧττον προϊὼν διὰ τὸ [c]συμπεριλαμβάνειν
[d]πολλὴν ἀναθυμίασιν ξηρὰν ἐκ τῶν σύνεγγυς τόπων θερμός
ἐστιν· ὁ δὲ βορέας ἅτε ἀφ' ὑγρῶν τόπων ἀτμιδώδης, [e]διὸ
ψυχρός· τῷ δ' ἀπωθεῖν αἴθριος ἐνταῦθα, ἐν δὲ τοῖς ἐναντίοις
ὑδατώδης. Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ νότος αἴθριος τοῖς περὶ τὴν
26 Λιβύην. Πολὺ οὖν ἐν τῷ καταφερομένῳ ὕδατι συμβάλλε-
ται [f]τοιοῦτον, καὶ τοῦ μετοπώρου πλατέα τὰ ὕδατα· ἀνάγκη
γὰρ τὰ [g]βαρύτατα [h]πρῶτα [i]φέρεσθαι. Ὥστ' ἐν ὅσοις
ἔνεστι τῆς τοιαύτης γῆς πλῆθος, ῥέπει τάχιστα κάτω ταῦτα.
Καὶ θερμή γε ἡ θάλαττα διὰ τοῦτό ἐστιν· πάντα γὰρ ὅσα
27 πεπύρωται, ἔχει [k]δυνάμει θερμότητα ἐν αὐτοῖς. Ὁρᾶν
δ' ἔξεστι καὶ τὴν κονίαν καὶ τὴν τέφραν καὶ τὴν ὑπόστασιν
τῶν ζῴων καὶ τὴν [l]ξηρὰν καὶ τὴν ὑγράν· καὶ τῶν θερμοτά-
των γε κατὰ τὴν κοιλίαν ζῴων συμβαίνει θερμοτάτην [m]εἶναι
28 τὴν ὑπόστασιν. Γίγνεται μὲν οὖν [n]ἀεὶ [o]πλατυτέρα διὰ
ταύτην τὴν αἰτίαν, ἀνάγεται δ' ἀεί τι μέρος αὐτῆς μετὰ τοῦ
γλυκέος· ἀλλ' ἔλαττον τοσούτῳ [p]ὅσῳ καὶ ἐν τῷ [q]ὑομένῳ τὸ
ἁλμυρὸν καὶ πλατὺ τοῦ [r]γλυκέος ἔλαττον. Διόπερ ἰσάζει
ὡς ἐπίπαν εἰπεῖν. Ὅτι δὲ γίνεται ἀτμίζουσα πότιμος καὶ
οὐκ εἰς θάλατταν συγκρίνεται τὸ ἀτμίζον, ὅταν συνιστῆται
29 πάλιν, πεπειραμένοι [s]λέγομεν. Πάσχει [t]δὲ καὶ τἆλλα
ταὐτό· καὶ γὰρ οἶνος καὶ πάντες οἱ χυμοί, ὅσοι ἂν ἀτμίσαν-
τες πάλιν εἰς ὑγρὸν συστῶσιν, ὕδωρ γίγνονται· πάθη γὰρ
τἆλλα διά [v]τινα σύμμιξιν τοῦ ὕδατός ἐστιν, καὶ οἷον ἄν τι
ᾖ τὸ συμμιχθέν, τοιοῦτον ποιεῖ τὸν χυμόν. Ἀλλὰ περὶ
[w]μὲν τούτων ἐν ἄλλοις καιροῖς οἰκειοτέροις ποιητέον τὴν
30 σκέψιν. Νῦν δὲ [x]τοσοῦτον [y]λέγωμεν, ὅτι τῆς [z]θαλάττης
ὑπαρχούσης ἀεί τι ἀνάγεται [a]καὶ γίνεται πότιμον καὶ ἄνωθεν

[c] συμπαραλαμβάνειν E.N. [d] πολλὴν τὴν ἀναθ. F. [e] διὸ καὶ ψ. F.H.N. [f] τοιοῦτο N, τὸ τοιοῦτον F. [g] βαρύτερα E. [h] πρῶτα post φέρεσθαι F, om. E. [i] φέρ.] κάτω φέρ. F. [k] δυνάμει om. N. [l] ὑγρὰν καὶ τὴν ξηράν F. [m] εἶναι καὶ τὴν F. [n] ἀεί τε E.F. [o] πλατυτέρα om. N, in margine ponit H: πλατὺ καὶ ἑτέρα pr. E. [p] ὅσον E. [q] οἰομένῳ N. [r] γλυκέος ὕδατος ἔλ. διόπερ τε ἰσάζει F. [s] λέγωμεν F.H. [t] τε F. [v] τινα ὕδατος σύμμιξίν εἰσι F. [w] μὲν οὖν τούτων N. [x] τοῦτον N. [y] λέγομεν F. [z] θαλ. ἁλμυρᾶς ὑπ. F. [a] καὶ γίνεται om. E.

ἐν τῷ ὑομένῳ κατέρχεται ἄλλο γεγενημένον, οὐ τὸ ἀναχθέν.
Καὶ διὰ βάρος ὑφίσταται τῷ ποτίμῳ. Καὶ διὰ τοῦτ' οὔτ' 31
ἐπιλείπει, [b] ὥσπερ οἱ ποταμοί, ἀλλ' [c] ἢ τοῖς τόποις (τοῦτο
δ' ἐπ' ἀμφοτέρων [d] ἀνάγκη συμβαίνειν ὁμοίως), οὔτε ἀεὶ τὰ
αὐτὰ μέρη [e] διαμένει, οὔτε γῆς οὔτε θαλάττης, [f] ἀλλὰ μόνον
ὁ πᾶς ὄγκος. Καὶ γὰρ καὶ περὶ γῆς ὁμοίως δεῖ ὑπολαβεῖν· 32
τὸ μὲν γὰρ ἀνέρχεται, τὸ δὲ πάλιν συγκαταβαίνει, καὶ τοὺς
τόπους [g] συμμεταβάλλει τά τ' ἐπιπολάζοντα καὶ τὰ [h] κατι-
όντα πάλιν. Ὅτι δ' ἐστὶν ἐν μίξει τινὸς τὸ ἁλμυρόν, δῆλον 33
οὐ μόνον ἐκ τῶν εἰρημένων, ἀλλὰ καὶ ἐάν τις ἀγγεῖον πλά-
σας [i] θῇ κήρινον εἰς [k] τὴν θάλατταν, περιδήσας τὸ στόμα
τοιούτοις ὥστε μὴ παρεγχεῖσθαι [l] τῆς θαλάττης· τὸ γὰρ εἰσ-
ιὸν διὰ τῶν τοίχων τῶν κηρίνων γίνεται πότιμον ὕδωρ· ὥσ-
περ γὰρ δι' ἠθμοῦ τὸ γεῶδες ἀποκρίνεται καὶ τὸ ποιοῦν τὴν
ἁλμυρότητα διὰ τὴν σύμμιξιν. Τοῦτο γὰρ αἴτιον καὶ τοῦ 34
βάρους (πλεῖον γὰρ ἕλκει τὸ ἁλμυρὸν ἢ τὸ πότιμον) καὶ
τοῦ πάχους· καὶ [m] γὰρ τὸ πάχος διαφέρει τοσοῦτον ὥστε τὰ
πλοῖα ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ τῶν ἀγωγίμων βάρους ἐν μὲν τοῖς
ποταμοῖς [n] ὀλίγου καταδύνειν, ἐν δὲ τῇ θαλάττῃ μετρίως
ἔχειν καὶ πλευστικῶς, διόπερ ἔνιοι τῶν ἐν τοῖς ποταμοῖς
[o] γεμιζόντων διὰ ταύτην τὴν ἄγνοιαν ἐζημιώθησαν. Τεκμήριον 35
δὲ τοῦ μιγνυμένου [p] τινὸς παχύτερον εἶναι τὸν ὄγκον· ἐὰν
γάρ τις ὕδωρ ἁλμυρὸν ποιήσῃ σφόδρα μίξας ἅλας, ἐπι-
πλέουσι τὰ ᾠά, κἂν ᾖ πλήρη· σχεδὸν γὰρ ὥσπερ πηλὸς
γίνεται· τοσοῦτον [q] ἔχει σωματῶδες πλῆθος ἡ [r] θάλαττα.
Ταὐτὸ δὲ τοῦτο [s] δρῶσι καὶ περὶ τὰς ταριχείας. Εἰ δ' ἔστιν 36
ὥσπερ μυθολογοῦσί τινες ἐν Παλαιστίνῃ τοιαύτη λίμνη, εἰς
ἣν ἐάν τις [t] ἐμβάλῃ συνδήσας ἄνθρωπον ἢ ὑποζύγιον ἐπι-
πλεῖν καὶ οὐ καταδύεσθαι [v] κατὰ τοῦ ὕδατος, μαρτύριον ἂν

[b] ὥσπερ οὐδὲ οἱ H.N. et margo F. [c] ἢ om. E. [d] ἀνάγκη] ἀνάξιον N. [e] διαμένειν N. [f] ἀλλ' ἢ μ. F.N. [g] μεταβάλλει F.H.N. [h] κατιόντα] ὑφιστάμενα H.N. [i] θείη F. [k] τὴν om. F. [l] τῆς] τι τῆς F. [m] γὰρ om. E. [n] ὀλίγον F. [o] γεμιζομένων τῶν πλοίων διὰ E. [p] τινὸς] τὸ E.F. [q] ἔχει post σωματῶδες ponit H, om. N. [r] θάλασσα F. [s] δρῶσι] ποιοῦσι F. [t] ἐμβάλλῃ H. [v] κατὰ om. F.

[w]εἴη τοῖς εἰρημένοις· λέγουσι γὰρ πικρὰν οὕτως εἶναι τὴν
λίμνην καὶ ἁλμυρὰν ὥστε μηθένα ἰχθὺν ἐγγίνεσθαι, τὰ δ᾽
37 ἱμάτια [x]ῥύπτειν, ἐάν τις διασείσῃ βρέξας. Ἔστι δὲ [y]καὶ
τὰ τοιαῦτα σημεῖα πάντα τῶν εἰρημένων, ὅτι τὸ ἁλμυρὸν
ποιεῖ σῶμά τι, καὶ γεῶδές ἐστι τὸ ἐνυπάρχον· ἔν τε γὰρ
τῇ Χαονίᾳ κρήνη τίς ἐστιν ὕδατος πλατυτέρου, ἀπορρεῖ δ᾽
αὕτη εἰς ποταμὸν πλησίον γλυκὺν μέν, ἰχθῦς δ᾽ οὐκ ἔχοντα·
εἵλοντο γὰρ δή, ὡς [z]οἱ ἐκεῖ μυθολογοῦσιν, ἐξουσίας δοθείσης
ὑπὸ τοῦ [a]Ἡρακλέους, ὅτ᾽ ἦλθεν ἄγων [b]ἐκ τῆς [c]Ἐρυθείας
τὰς βοῦς, ἅλας ἀντὶ τῶν ἰχθύων, οἳ γίγνονται αὐτοῖς ἐκ
τῆς κρήνης· τούτου γὰρ τοῦ ὕδατος ἀφέψοντές τι μέρος τι-
θέασι, καὶ γίνεται ψυχθέν, ὅταν [d]ἀπατμίσῃ τὸ ὑγρὸν ἅμα
τῷ θερμῷ, ἅλες, οὐ χονδροὶ ἀλλὰ χαῦνοι καὶ λεπτοὶ ὥσπερ
38 χιών. Εἰσὶ [e]δὲ τήν [f]τε δύναμιν ἀσθενέστεροι τῶν ἄλλων καὶ
πλείους ἡδύνουσιν ἐμβληθέντες, καὶ τὴν χρόαν οὐχ ὁμοίως
λευκοί. [g]Τοιοῦτον δ᾽ ἕτερον γίνεται καὶ ἐν Ὀμβρικοῖς· ἔστι
γάρ τις τόπος ἐν ᾧ πεφύκασι [h]κάλαμος καὶ σχοῖνος· [i]τού-
των [k]οὖν [l]κατακάουσι, καὶ τὴν τέφραν [m]ἐμβαλόντες εἰς
ὕδωρ ἀφέψουσιν· ὅταν δὲ [n]λίπωσί [o]τι τοῦ ὕδατος, τοῦτο
39 ψυχθὲν ἁλῶν γίνεται πλῆθος. Ὅσα δ᾽ ἐστὶν [p]ἁλμυρὰ ῥεύ-
ματα ποταμῶν ἢ κρηνῶν, τὰ πλεῖστα [q]θερμά ποτε εἶναι δεῖ
νομίζειν, εἶτα τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπεσβέσθαι τοῦ πυρός, δι᾽ ἧς
δὲ [r]διηθοῦνται γῆς, ἔτι μένειν οὖσαν οἷον κονίαν καὶ τέφραν.
40 Εἰσὶ [s]δὲ [t]πολλαχοῦ [v]καὶ κρῆναι καὶ ῥεύματα ποταμῶν παν-
τοδαποὺς ἔχοντα [w]χυμούς, ὧν πάντων αἰτιατέον τὴν ἐνοῦσαν
ἢ ἐγγινομένην δύναμιν πυρός· καομένη γὰρ ἡ γῆ τῷ μᾶλ-
λον καὶ ἧττον παντοδαπὰς λαμβάνει μορφὰς καὶ χρόας
χυμῶν· [x]στυπτηρίας γὰρ καὶ κονίας καὶ τῶν ἄλλων τῶν

[w] εἴη τι τοῖς H.N. [x] ῥίπτειν N. [y] καὶ] κα E, om. F. [z] οἱ om. E. [a] ἡρακλέος N. [b] ἐκ om. E, τῆς om. E.F. [c] ἐριθείας F. [d] ἀποτμίσῃ F. [e] δὲ] τε H.N. [f] τε om. E. [g] καὶ ἐν ὀμβρικοῖς δὲ τοιοῦτόν τι ἕτερον γίνεται F. [h] κάλαμοι H.N. [i] τοῦτον N. [k] οὖν om. H.N. [l] κατακαίουσι E.F.N. [m] ἐμβάλλοντες H.N. [n] λείπωσι N. [o] τι μέρος τοῦ F.H.N. [p] ποτ. ἁλμ. ῥεύματα F. [q] ποτε θερμὰ F, θερμά τε E. [r] ἠθοῦνται E. [s] τε N. [t] πολλαχῇ F. [v] καὶ ante κρ. om. E. [w] μυχοὺς N. [x] στιπτηρίας N.

τοιούτων γίνεται πλήρης δυνάμεων, δι' [y] ὧν τὰ ἠθούμενα ὕδα-
τα ὄντα γλυκέα μεταβάλλει, καὶ τὰ μὲν ὀξέα γίγνεται,
καθάπερ [z] ἐν τῇ [a] Σικανικῇ τῆς Σικελίας· ἐκεῖ γὰρ ὀξάλμη
γίνεται, καὶ χρῶνται καθάπερ ὄξει πρὸς ἔνια τῶν ἐδεσμάτων
αὐτῷ. Ἔστι δὲ καὶ περὶ [b] Λύγκον κρήνη τις ὕδατος ὀξέος, 41
περὶ [c] δὲ τὴν Σκυθικὴν πικρά· τὸ δ' ἀπορρέον αὐτῆς τὸν
ποταμὸν εἰς ὃν [d] εἰσβάλλει ποιεῖ πικρὸν ὅλον. Αἱ [e] δὲ
διαφοραὶ τούτων ἐκεῖθεν δῆλαι. Ποῖοι [f] δὲ χυμοὶ ἐκ ποίων
[g] γίνονται κράσεων, [h] εἴρηται περὶ αὐτῶν χωρὶς ἐν ἄλλοις.
Περὶ μὲν [i] οὖν [k] ὑδάτων καὶ [l] θαλάττης, δι' ἃς αἰτίας ἀεί τε 42
συνεχῶς εἰσὶ καὶ πῶς μεταβάλλουσι καὶ τίς ἡ φύσις αὐτῶν,
ἔτι δ' [m] ὁπόσα πάθη κατὰ φύσιν αὐτοῖς συμβαίνει ποιεῖν ἢ
πάσχειν, εἴρηται σχεδὸν ἡμῖν περὶ τῶν πλείστων.

Περὶ δὲ πνευμάτων [n] λέγωμεν, [o] λαβόντες ἀρχὴν τὴν 4
εἰρημένην ἡμῖν ἤδη πρότερον. Ἔστι γὰρ [p] δύο εἴδη τῆς
ἀναθυμιάσεως, ὥς φαμεν, ἡ μὲν ὑγρὰ ἡ δὲ ξηρά. Καλεῖται
δ' ἡ μὲν ἀτμίς, ἡ δὲ τὸ [q] μὲν ὅλον ἀνώνυμος, [r] τῷ δ' ἐπὶ μέ-
ρους [s] ἀνάγκη χρωμένους καθόλου προσαγορεύειν [t] αὐτὴν οἷον
καπνόν. Ἔστι [v] δ' οὔτε [w] τὸ ὑγρὸν ἄνευ τοῦ ξηροῦ οὔτε τὸ
ξηρὸν ἄνευ τοῦ ὑγροῦ, [x] ἀλλὰ [y] πάντα ταῦτα λέγεται κατὰ
τὴν ὑπεροχήν. Φερομένου δὴ τοῦ ἡλίου κύκλῳ, καὶ ὅταν μὲν 2
πλησιάζῃ, τῇ θερμότητι ἀνάγοντος τὸ ὑγρόν, πορρωτέρω
δὲ γιγνομένου διὰ τὴν ψύξιν συνισταμένης πάλιν τῆς ἀνα-
χθείσης ἀτμίδος εἰς ὕδωρ· διὸ χειμῶνός τε μᾶλλον γίγνεται
τὰ ὕδατα, καὶ νύκτωρ ἢ μεθ' ἡμέραν· ἀλλ' οὐ δοκεῖ διὰ τὸ
λανθάνειν τὰ νυκτερινὰ τῶν μεθ' ἡμέραν μᾶλλον. Τὸ [z] δὴ 3
κατιὸν ὕδωρ διαδίδοται πᾶν εἰς τὴν γῆν· ὑπάρχει δ' ἔν [a] τε

[y] ὧν καὶ τὰ διηθούμενα F. [z] ἐν τῇ σικανικῇ margo F. [a] σικάνῃ H.N. [b] λύγκην F. [c] τὴν σκυθικὴν δὲ F. [d] ἐμβάλλει F. [e] δὲ om. N. [f] δὲ om. E.N. [g] εἴρηνται (supra posito γίγνονται) F. [h] εἴρηται δὲ περὶ E.F.H.N. [i] οὖν om. N. [k] ὕδατος F.H.N. [l] θαλάσσης F. [m] ὅσα F.H. [n] λέγομεν E.N. [o] λαβόντες ἄλλην ἀρχὴν H.N. [p] εἴδη δύο H.N. [q] ὅλον μὲν E. [r] τὸ N. [s] ἀνάγκη] ἀναξίῳ N. [t] αὐτὸν N. [v] δ' οὔτε] δ' ὅτε N. [w] τὸ ξηρὸν ἄνευ τοῦ ὑγροῦ οὔτε τὸ ὑγρὸν ἄνευ τοῦ ξηροῦ H.N. [x] ἀλλὰ] ἀλλὰ καὶ N. [y] ταῦτα πάντα F.N. [z] δὲ H.N. [a] τε om. F.N.

τῇ γῇ πολὺ πῦρ καὶ πολλὴ θερμότης, καὶ ὁ ἥλιος οὐ μόνον τὸ ἐπιπολάζον τῆς γῆς ὑγρὸν ἕλκει, [b] ἀλλὰ καὶ τὴν γῆν αὐτὴν ξηραίνει θερμαίνων. Τῆς δ' ἀναθυμιάσεως, ὥσπερ εἴρηται, [c] διττῆς οὔσης, τῆς μὲν ἀτμιδώδους τῆς δὲ καπνώδους,
4 ἀμφοτέρας [d] ἀναγκαῖον γίγνεσθαι. Τούτων δ' ἡ μὲν ὑγροῦ [e] πλέον ἔχουσα πλῆθος [f] ἀναθυμίασις ἀρχὴ τοῦ ὑομένου ὕδατός [g] ἐστιν, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, ἡ δὲ ξηρὰ τῶν πνευμάτων ἀρχὴ καὶ φύσις πάντων. Ταῦτα δ' ὅτι τοῦτον τὸν τρόπον ἀναγκαῖον συμβαίνειν, [h] καὶ ἐξ αὐτῶν [i] τῶν ἔργων δῆλον· καὶ γὰρ τὴν ἀναθυμίασιν διαφέρειν ἀναγκαῖον, καὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν ἐν τῇ γῇ θερμότητα [k] ταῦτα ποιεῖν οὐ
5 μόνον δυνατὸν [l] ἀλλ' ἀναγκαῖόν ἐστιν. [m] Ἐπεὶ δ' ἕτερον ἑκατέρας τὸ εἶδος, φανερὸν ὅτι διαφέρει, καὶ οὐχ ἡ αὐτή ἐστιν [n] ἥ τε [o] τοῦ ἀνέμου φύσις καὶ ἡ τοῦ ὑομένου ὕδατος, καθάπερ τινὲς λέγουσιν· τὸν γὰρ αὐτὸν ἀέρα κινούμενον
6 [p] μὲν ἄνεμον εἶναι, συνιστάμενον δὲ πάλιν ὕδωρ. Ὁ μὲν οὖν ἀήρ, καθάπερ ἐν τοῖς πρὸ τούτων λόγοις εἰρήκαμεν, γίνεται ἐκ τούτων· ἡ μὲν γὰρ ἀτμὶς ὑγρὸν καὶ ψυχρόν (εὐόριστον μὲν γὰρ ὡς ὑγρόν, διὰ δὲ τὸ ὕδατος εἶναι ψυχρὸν τῇ οἰκείᾳ φύσει, ὥσπερ ὕδωρ μὴ θερμανθέν), ὁ δὲ καπνὸς θερμὸν καὶ
7 ξηρόν. Ὥστε καθάπερ ἐκ [q] συμβόλων, [r] συνίσταιτο ἂν ὁ ἀὴρ [s] ὑγρὸς καὶ θερμός· καὶ γὰρ ἄτοπον εἰ ὁ [t] περὶ ἑκάστους [v] περικεχυμένος ἀὴρ [w] οὗτος γίνεται κινούμενος πνεῦμα, καὶ ὅθεν ἂν τύχῃ κινηθείς, ἄνεμος ἔσται, ἀλλ' οὐ καθάπερ τοὺς ποταμοὺς ὑπολαμβάνομεν οὐχ [x] ὁπωσοῦν τοῦ ὕδατος [y] εἶναι ῥέοντος, οὐδ' ἂν ἔχῃ πλῆθος, ἀλλὰ [z] δεῖ πηγαῖον εἶναι τὸ ῥέον, [a] οὕτω καὶ περὶ τῶν ἀνέμων ἔχει· κινηθείη γὰρ ἂν πολὺ πλῆθος ἀέρος ὑπό τινος μεγάλης πτώσεως, οὐκ ἔχον ἀρχὴν

[b] ἀλλὰ om. E. [c] διπλῆς F.H.N. [d] γίγνεσθαι ἅμα ἀναγκαῖον N, ἀναγκαῖον γίγνεσθαι ἅμα H. [e] πλέονος E. [f] ἀναθυμίασις ὕλη ἀρχὴ N. [g] ἐστιν om. F. [h] καὶ τὸ ἐξ E. [i] τῶν ἔργων om. E. [k] ταῦτα πάντα ποιεῖν F. [l] ἀλλὰ καὶ ἀν. H. [m] ἐπειδὴ F.H. [n] ἥ τε ἀν. φ. ante καὶ οὐχ N. [o] τοῦ post τε om. F.H.N. [p] μὲν om. F. [q] συμβόλου F. [r] συνίσταται ὁ ἄνω ἀὴρ F.H.N. [s] θερμὸς καὶ ὑγρὸς F. [t] περὶ ἑκάστους om. E. [v] κεχυμένος F. [w] οὕτω F.H. [x] ὁποσοῦν F. [y] ῥέοντος εἶναι οὐδ' ἂν ἐὰν ἔχῃ F. [z] δεῖ] ἀεὶ E. [a] οὕτω δὴ καὶ F, οὕτω γὰρ καὶ H.N.

οὐδὲ πηγήν. Μαρτυρεῖ δὲ τὰ γινόμενα τοῖς εἰρημένοις· διὰ 8
γὰρ τὸ συνεχῶς μὲν μᾶλλον δὲ καὶ ἧττον καὶ πλείω καὶ
ἐλάττω γίνεσθαι τὴν ἀναθυμίασιν, ἀεὶ νέφη τε καὶ πνεύματα
γίνεται κατὰ τὴν ὥραν ἑκάστην ὡς πέφυκεν· διὰ δὲ τὸ ἐνίοτε
μὲν τὴν ἀτμιδώδη γίνεσθαι πολλαπλασίαν ὁτὲ δὲ τὴν ξηρὰν
καὶ καπνώδη, ὁτὲ μὲν ἔπομβρα [b] τὰ ἔτη γίνεται καὶ ὑγρά,
ὁτὲ δὲ ἀνεμώδη καὶ αὐχμοί. Ὁτὲ μὲν οὖν συμβαίνει καὶ τοὺς 9
αὐχμοὺς καὶ τὰς ἐπομβρίας [c] πολλοὺς ἅμα καὶ [d] κατὰ συνεχῆ
γίνεσθαι χώραν, ὁτὲ δὲ [e] καὶ κατὰ μέρη· πολλάκις [f] γὰρ ἡ
μὲν [g] κύκλῳ χώρα λαμβάνει τοὺς ὡραίους ὄμβρους ἢ καὶ
πλείους, ἐν δέ τινι μέρει ταύτης αὐχμός ἐστιν· ὁτὲ δὲ τοὐ-
ναντίον τῆς κύκλῳ πάσης ἢ μετρίοις χρωμένης ὕδασιν [h] ἢ καὶ
μᾶλλον αὐχμώσης, ἕν τι μόριον ὕδατος ἄφθονον λαμβάνει
πλῆθος. Αἴτιον δ' ὅτι ὡς μὲν τὰ πολλὰ τὸ αὐτὸ πάθος 10
ἐπὶ πλείω διήκειν [i] εἰκὸς χώραν, διὰ τὸ παραπλησίως κεῖσθαι
πρὸς τὸν ἥλιον [k] τὰ σύνεγγυς, ἐὰν μή τι διαφορὰν ἔχωσιν
ἴδιον· οὐ μὴν ἀλλ' ἐνίοτε κατὰ τοδὶ μὲν [l] τὸ μέρος ἡ ξηρὰ
ἀναθυμίασις ἐγένετο πλείων, κατὰ δὲ τὸ ἄλλο ἡ ἀτμιδώδης,
ὁτὲ δὲ τοὐναντίον. Καὶ αὐτοῦ [m] δὲ τούτου αἴτιον τὸ [n] ἑκα- 11
τέραν [o] μεταπίπτειν εἰς τὴν τῆς ἐχομένης χώρας ἀναθυμίασιν,
οἷον ἡ μὲν ξηρὰ κατὰ τὴν οἰκείαν ῥεῖ χώραν, ἡ δ' ὑγρὰ πρὸς
τὴν γειτνιῶσαν, ἢ καὶ εἴς τῶν πόρρω τινὰ [p] τόπον ἀπεώσθη
[q] ὑπὸ πνευμάτων· ὁτὲ δ' αὕτη μὲν ἔμεινεν, ἡ δ' ἐναντία ταὐ-
τὸν ἐποίησεν. Καὶ συμβαίνει τοῦτο πολλάκις, ὥσπερ ἐπὶ 12
τοῦ σώματος, [r] ἐὰν ἡ ἄνω κοιλία ξηρὰ ᾖ, [s] τὴν κάτω ἐναντίως
διακεῖσθαι, καὶ ταύτης ξηρᾶς οὔσης ὑγρὰν εἶναι τὴν ἄνω καὶ
ψυχράν, οὕτω καὶ περὶ τοὺς τόπους ἀντιπεριίστασθαι καὶ
μεταβάλλειν τὰς ἀναθυμιάσεις. [t] Ἔτι δὲ μετά τε τοὺς 13
ὄμβρους ἄνεμος ὡς τὰ πολλὰ γίνεται ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις
καθ' οὓς ἂν συμπέσῃ [v] γίνεσθαι τοὺς ὄμβρους, καὶ τὰ πνεύ-

[b] γίνεται τὰ ἔτη F. [c] πολλὰς F.N. [d] κατὰ πολλὴν σ. E. [e] καὶ om. F.H.N. [f] γὰρ] μὲν γὰρ F, om. N. [g] κύκλῳ] μέσης E. [h] ἢ post ὕδ. om. E. [i] χώραν εἰκὸς F. [k] τὰς E. [l] τὸ om. F.H. [m] δὲ τούτου] δὴ τούτου F. [n] ἑκάτερον E. [o] ἐμπίπτειν F. [p] τόπων H.N. [q] ἀπὸ N. [r] ἂν F.N. [s] τὴν] τὰ F. [t] ἔτι] ὅτι N. [v] γενέσθαι F.H.N.

ματα παύεται ὕδατος [w] γενομένου. Ταῦτα γὰρ ἀνάγκη
συμβαίνειν διὰ τὰς εἰρημένας [x] ἀρχάς· ὕσαντός τε γὰρ ἡ γῆ
ξηραινομένη ὑπό τε τοῦ ἐν αὐτῇ θερμοῦ καὶ [y] ὑπὸ τοῦ ἄνωθεν
14 ἀναθυμιᾶται, τοῦτο δ' ἦν ἀνέμου σῶμα. Καὶ ὅταν ἡ τοιαύτη
ἀπόκρισις ᾖ καὶ ἄνεμοι [z] κατέχωσι, [a] παυομένων διὰ τὸ ἀπο-
κρίνεσθαι τὸ θερμὸν ἀεὶ καὶ ἀναφέρεσθαι εἰς τὸν ἄνω τόπον
συνίσταται ἡ ἀτμὶς ψυχομένη καὶ γίνεται ὕδωρ· [b] καὶ ὅταν
εἰς [c] ταὐτὸν συνωσθῶσι τὰ νέφη καὶ ἀντιπεριστῇ εἰς αὐτὰ ἡ
ψύξις, ὕδωρ γίνεται καὶ καταψύχει τὴν ξηρὰν ἀναθυμίασιν.
Παύουσί τε οὖν τὰ ὕδατα γιγνόμενα τοὺς ἀνέμους, καὶ παυ-
15 ομένων αὐτὰ γίνεται διὰ ταύτας τὰς αἰτίας. Ἔτι [d] δὲ [e] τοῦ
γίνεσθαι [f] μάλιστα πνεύματα ἀπ' [g] αὐτῆς τε τῆς ἄρκτου καὶ
μεσημβρίας τὸ αὐτὸ αἴτιον· πλεῖστοι γὰρ βορέαι καὶ νότοι
γίγνονται τῶν ἀνέμων· ὁ γὰρ ἥλιος τούτους μόνους οὐκ
ἐπέρχεται τοὺς τόπους, ἀλλὰ πρὸς τούτους καὶ ἀπὸ τούτων,
ἐπὶ δυσμὰς δὲ καὶ [h] ἐπ' ἀνατολὰς ἀεὶ φέρεται· [i] διὸ τὰ νέφη
συνίσταται ἐν τοῖς πλαγίοις, καὶ γίνεται προσιόντος μὲν ἡ
ἀναθυμίασις τοῦ ὑγροῦ, ἀπιόντος δὲ πρὸς τὸν ἐναντίον τόπον
16 ὕδατα καὶ χειμῶνες. Διὰ μὲν οὖν τὴν φορὰν τὴν ἐπὶ τρο-
πὰς καὶ [k] ἀπὸ τροπῶν θέρος [l] τε γίνεται καὶ χειμών, καὶ
17 [m] ἀνάγεταί τε ἄνω τὸ ὕδωρ καὶ γίνεται πάλιν. Ἐπεὶ [n] δὲ
πλεῖστον [o] μὲν καταβαίνει ὕδωρ ἐν τούτοις τοῖς τόποις ἐφ'
οὓς τρέπεται καὶ ἀφ' ὧν, οὗτοι δ' εἰσὶν ὅ τε πρὸς ἄρκτον καὶ
μεσημβρίαν, ὅπου δὲ πλεῖστον [p] ὕδωρ ἡ γῆ δέχεται, ἐνταῦθα
πλείστην [q] ἀναγκαῖον γίνεσθαι τὴν ἀναθυμίασιν παραπλη-
σίως οἷον ἐκ χλωρῶν ξύλων καπνόν, ἡ δ' ἀναθυμίασις αὕτη
ἄνεμός ἐστιν, εὐλόγως [r] ἂν οὖν ἐντεῦθεν γίγνοιτο τὰ πλεῖστα
18 καὶ κυριώτατα τῶν πνευμάτων. Καλοῦνται δ' οἱ μὲν [s] ἀπὸ
τῆς ἄρκτου βορέαι, οἱ δ' ἀπὸ τῆς μεσημβρίας νότοι. Ἡ δὲ

[w] γινομένου N. [x] αἰτίας F. [y] ὑπὸ post καὶ om. F. [z] κατέχουσι pr. E. [a] παυομένων δὲ διὰ τὸ ἀποκρίνασθαι F. [b] καὶ om. E.N. [c] ταὐτὸ F.H.N. [d] δὲ om. F. [e] τοῦ] τοῦτο N. [f] μᾶλλον τὰ πν. F. [g] αὐτῆς om. F.H.N. [h] ἐπ' om. E. [i] διὸ καὶ τὰ F. [k] ἐπὶ N. [l] τε om. F.N. [m] ἀνάγεται τὸ ὕδωρ ἄνω F. [n] δὲ] τὸ H. [o] μὲν om. E. [p] ἡ γῆ ὕδωρ F. [q] ἀναγκαίαν E. [r] ἂν οὖν] οὖν καὶ F. [s] ἀπὸ τῆς om. E.

φορὰ [t]λοξὴ αὐτῶν ἐστίν· περὶ γὰρ τὴν γῆν πνέουσιν εἰς ὀρθὸν
γινομένης τῆς ἀναθυμιάσεως, [v]ὅτι πᾶς ὁ κύκλῳ ἀὴρ συνέπε-
ται τῇ φορᾷ. Διὸ καὶ ἀπορήσειεν ἄν τις ποτέρωθεν ἡ ἀρχὴ 19
τῶν πνευμάτων ἐστί, πότερον ἄνωθεν ἢ κάτωθεν· ἡ μὲν γὰρ
κίνησις ἄνωθεν καὶ πρὶν πνεῖν, [w]ὁ δ' ἀὴρ ἐπίδηλος, κἂν ᾖ
νέφος ἢ ἀχλύς· [x]σημαίνει γὰρ κινουμένην πνεύματος ἀρχὴν
πρὶν φανερῶς ἐληλυθέναι τὸν ἄνεμον, ὡς ἄνωθεν αὐτῶν ἐχόν-
των τὴν ἀρχήν. Ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἄνεμος πλῆθός τι [y]τῆς ἐκ 20
γῆς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως κινούμενον περὶ [z]τὴν γῆν, δῆλον ὅτι
τῆς μὲν κινήσεως [a]ἡ ἀρχὴ ἄνωθεν, τῆς δ' ὕλης καὶ τῆς γενέ-
σεως κάτωθεν· [b]ᾗ μὲν γὰρ ῥευσεῖται τὸ ἀνιόν, ἐκεῖθεν τὸ
αἴτιον· ἡ γὰρ φορὰ τῶν πορρωτέρω κυρία τῆς γῆς· καὶ
ἅμα κάτωθεν μὲν εἰς ὀρθὸν ἀναφέρεται, καὶ πᾶν ἰσχύει μᾶλ-
λον ἐγγύς, ἡ δὲ τῆς γενέσεως ἀρχὴ δῆλον ὡς ἐκ τῆς γῆς
ἐστίν. Ὅτι δ' ἐκ πολλῶν ἀναθυμιάσεων συνιουσῶν κατὰ 21
μικρόν, ὥσπερ αἱ τῶν ποταμῶν [c]ἀρχαὶ γίγνονται νοτιζού-
σης τῆς γῆς, δῆλον καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων· ὅθεν γὰρ ἑκάστοτε
πνέουσιν, ἐλάχιστοι πάντες εἰσί, προϊόντες δὲ καὶ πόρρω
λαμπροὶ πνέουσιν. Ἔτι δὲ καὶ [d]τὰ περὶ τὴν ἄρκτον ἐν τῷ
χειμῶνι νήνεμα καὶ ἄπνοα, κατ' αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν τόπον·
ἀλλὰ τὸ κατὰ μικρὸν ἀποπνέον καὶ λανθάνον ἔξω προϊὸν
[e]ἤδη πνεῦμα [f]γίνεται λαμπρόν. Τίς μὲν οὖν ἐστὶν ἡ τοῦ 22
ἀνέμου φύσις καὶ πῶς γίνεται, ἔτι δ' αὐχμῶν τε πέρι καὶ
ἐπομβρίας, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν καὶ παύονται καὶ γίγνονται
μετὰ τοὺς ὄμβρους, διά τί τε βορέαι [g]καὶ νότοι πλεῖστοι
τῶν ἀνέμων εἰσίν, εἴρηται· πρὸς δὲ τούτοις καὶ περὶ τῆς φο-
ρᾶς αὐτῶν.

Ὁ δ' ἥλιος καὶ παύει καὶ [h]συνεξορμᾷ τὰ πνεύματα· 5
ἀσθενεῖς μὲν γὰρ καὶ ὀλίγας οὔσας [i]τὰς ἀναθυμιάσεις μα-

[t] αὐτῶν λοξή F. [v] ὅτι δὴ πᾶς F.H.N. [w] ὅ τ' H.N. [x] συμβαίνει N.
[y] τῆς ξηρᾶς ἐκ γῆς H.N. τῆς ἐκ γῆς om. F. [z] τὴν om. F. [a] ἡ om. E.
[b] ᾗ] εἰ E. ᾗ—αἴτιον] τὸ αἴτιον γὰρ καθὸ μὲν ῥευσεῖται τὸ ἀνιὸν ἐκεῖθεν N.
[c] πηγαὶ E, ἀρχαὶ καὶ N. [d] τὰ om. E. [e] ἤδη om. F. [f] λαμπρὸν
γίνεται H. [g] καὶ] τε καὶ N. [h] ξυνορμᾷ N. [i] τὰς ἀναθυμιάσεις
margo F.

ραίνει τῷ πλείονι θερμῷ τὸ ἐν τῇ ἀναθυμιάσει ἔλαττον ὄν, καὶ διακρίνει. Ἔτι δ' αὐτὴν τὴν γῆν φθάνει ξηραίνων πρὶν γενέσθαι ἔκκρισιν ἀθρόαν, ὥσπερ εἰς πολὺ πῦρ ἐὰν ὀλίγον [k] ἐμπέσῃ ὑπέκκαυμα, φθάνει πολλάκις πρὶν καπνὸν [l] ποιῆσαι
2 [m] κατακαυθέν. Διὰ μὲν οὖν ταύτας τὰς [n] αἰτίας καταπαύει τε τὰ πνεύματα καὶ ἐξ ἀρχῆς γίνεσθαι κωλύει, τῇ μὲν μαράνσει καταπαύων, τῷ δὲ τάχει [o] τῆς ξηρότητος γίνεσθαι κωλύων· διὸ περὶ Ὠρίωνος ἀνατολὴν μάλιστα γίνεται νηνε-
3 μία, καὶ μέχρι τῶν ἐτησίων καὶ [p] προδρόμων. Ὅλως δὲ γίγνονται [q] αἱ νηνεμίαι διὰ δύ' αἰτίας· ἢ [r] γὰρ διὰ ψῦχος ἀποσβεννυμένης τῆς ἀναθυμιάσεως, οἷον ὅταν [s] γένηται πάγος ἰσχυρός, ἢ καταμαραινομένης ὑπὸ τοῦ πνίγους. Αἱ δὲ πλεῖσται [t] καὶ ἐν ταῖς ἀνὰ μέσον ὥραις, ἢ τῷ μήπω ἀναθυμιᾶσθαι, ἢ τῷ [v] ἤδη ἐξεληλυθέναι τὴν ἀναθυμίασιν καὶ ἄλλην
4 μήπω ἐπιρρεῖν. Ἄκριτος δὲ καὶ χαλεπὸς ὁ Ὠρίων εἶναι δοκεῖ, καὶ δύνων καὶ ἐπιτέλλων, διὰ τὸ ἐν μεταβολῇ ὥρας συμβαίνειν τὴν δύσιν καὶ τὴν ἀνατολήν, θέρους ἢ χειμῶνος, καὶ διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ἄστρου [w] ἡμερῶν γίνεταί [x] τι πλῆθος· αἱ δὲ μεταβολαὶ πάντων ταραχώδεις διὰ τὴν ἀοριστίαν
5 εἰσίν. Οἱ δ' ἐτησίαι πνέουσι μετὰ τροπὰς καὶ κυνὸς ἐπιτολήν, καὶ οὔτε τηνικαῦτα ὅτε [y] πλησιάζει μάλιστα ὁ ἥλιος, οὔτε ὅτε πόρρω· καὶ τὰς μὲν ἡμέρας πνέουσι, τὰς δὲ νύκτας
6 παύονται. Αἴτιον δ' ὅτι πλησίον μὲν [z] ὢν φθάνει ξηραίνων πρὶν γενέσθαι τὴν ἀναθυμίασιν· ὅταν δ' ἀπέλθῃ μικρόν, σύμμετρος ἤδη γίνεται [a] ἡ ἀναθυμίασις καὶ ἡ θερμότης, ὥστε τὰ πεπηγότα ὕδατα τήκεσθαι, καὶ τῆς γῆς ξηραινομένης ὑπό τε τῆς οἰκείας θερμότητος καὶ ὑπὸ τῆς τοῦ ἡλίου οἷον
7 τύφεσθαι καὶ θυμιᾶσθαι. Τῆς δὲ νυκτὸς [b] λωφῶσι διὰ τὸ τὰ πεπηγότα τηκόμενα παύεσθαι διὰ τὴν ψυχρότητα τῶν νυκτῶν. Θυμιᾶται δ' οὔτε τὸ πεπηγὸς οὔτε τὸ μηθὲν ἔχον

[k] πέσῃ F. [l] ποιήσει H.N. [m] κατακαφθέν N. [n] αἰτίας καὶ παύει τὰ F. [o] τῆς om. E. [p] προδρομίων N. [q] αἱ om. E. [r] γὰρ om. F. [s] γίγνηται F. [t] καὶ αἱ ἐν F. [v] ἤδη om. E. [w] ἡμερῶν] κακῶν N. [x] τι om. F.N. [y] μάλιστα πλησιάζει F.H.N. [z] ὢν μᾶλλον φθάνει F. [a] ἡ ἀναθυμίασις καὶ om. E. [b] λοφῶσι διὰ τὰ π. N.

ξηρόν, ἀλλ' [c] ὅταν ἔχῃ τὸ ξηρὸν ὑγρότητα, τοῦτο θερμαινό-
μενον θυμιᾶται. Ἀποροῦσι δέ τινες διὰ τί βορέαι [d] μὲν 8
γίνονται συνεχεῖς, οὓς καλοῦμεν ἐτησίας, μετὰ τὰς θερινὰς
τροπάς, νότοι δ' οὕτως οὐ γίνονται μετὰ τὰς χειμερινάς.
Ἔχει δ' οὐκ ἀλόγως· γίνονται μὲν γὰρ οἱ καλούμενοι λευ-
κόνοτοι τὴν ἀντικειμένην ὥραν, οὐχ οὕτως δὲ γίγνονται συν-
εχεῖς, διὸ λανθάνοντες ποιοῦσιν ἐπιζητεῖν. Αἴτιον δ' ὅτι ὁ 9
μὲν βορέας ἀπὸ τῶν ὑπὸ τὴν ἄρκτον πνεῖ τόπων, οἳ πλήρεις
ὕδατος καὶ χιόνος εἰσὶ πολλῆς, ὧν τηκομένων ὑπὸ τοῦ ἡλίου
μετὰ τὰς θερινὰς τροπὰς μᾶλλον ἢ [e] ἐπ' αὐταῖς πνέουσιν οἱ
ἐτησίαι· οὕτω γὰρ καὶ τὰ πνίγη γίνεται, οὐχ ὅταν μάλιστα
πλησιάζῃ πρὸς ἄρκτον, ἀλλ' [f] ὅταν πλείων μὲν ᾖ [g] χρόνος
θερμαίνοντι, ἔτι δ' [h] ἐγγύς. Ὁμοίως δὲ καὶ μετὰ [i] τὰς χει- 10
μερινὰς τροπὰς πνέουσιν οἱ ὀρνιθίαι· καὶ γὰρ οὗτοι ἐτησίαι
εἰσὶν ἀσθενεῖς· ἐλάττους δὲ καὶ ὀψιαίτεροι τῶν ἐτησίων
[k] πνέουσιν· ἑβδομηκοστῇ γὰρ ἄρχονται πνεῖν διὰ τὸ πόρρω
ὄντα τὸν ἥλιον ἐνισχύειν ἧττον. Οὐ συνεχεῖς δ' ὁμοίως
πνέουσι, διότι τὰ μὲν ἐπιπολῆς καὶ ἀσθενῆ τότε ἀποκρίνεται,
τὰ δὲ μᾶλλον πεπηγότα [l] πλείονος δεῖται θερμότητος. Διὸ 11
διαλείποντες οὗτοι πνέουσιν, ἕως ἂν ἐπὶ τροπαῖς [m] πάλιν
[n] ταῖς θεριναῖς πνέωσιν [p] οἱ ἐτησίαι, ἐπεὶ θέλει γ' ὅτι μά-
λιστα συνεχῶς ἐντεῦθεν [q] ἀεὶ πνεῖν ἄνεμος. Ὁ δὲ νότος
ἀπὸ τῆς θερινῆς τροπῆς πνεῖ, καὶ οὐκ ἀπὸ τῆς ἑτέρας ἄρκτου.
Δύο γὰρ ὄντων τμημάτων τῆς δυνατῆς οἰκεῖσθαι χώρας, τῆς 12
μὲν πρὸς τὸν ἄνω πόλον [r] τὸν καθ' ἡμᾶς, τῆς δὲ πρὸς τὸν
ἕτερον καὶ πρὸς μεσημβρίαν, [s] καὶ οὔσης οἷον τυμπάνου· τοι-
οῦτον γὰρ σχῆμα τῆς γῆς ἐκτέμνουσιν αἱ ἐκ τοῦ κέντρου αὐ-
τῆς ἀγόμεναι [t] γραμμαί, καὶ ποιοῦσι δύο κώνους, τὸν μὲν

[c] ὅτε ἔχει N. ἔχῃ post ξηρὸν E. [d] μὲν ante βορέαι F, om. N. [e] ἐν F.H.N. [f] ὁπόταν μὲν πλείονα χρόνον θερμαίνηται F. [g] χιόνος pr. N. [h] ἐγγὺς ᾖ. ὁμοίως F. [i] τὰς om. E.H.N. [k] πνέουσιν—ἄρχονται om. pr. E. [l] πολλῆς F. [m] πάλιν] μᾶλλον N. [n] ταῖς om. E. πνεύσωσι ταῖς θεριναῖς F.H.N. [p] οἱ ἐτησίαι om. N. et pr. F.H. [q] πνεῖν ἄνεμος ἀεί F. [r] τὸν post πόλον om. E.F.H.N. [s] καὶ om. N. [t] γραμμαὶ om. N. et pr. F.

ἔχοντα βάσιν τὸν τροπικόν, τὸν δὲ [v] τὸν διὰ παντὸς φανερόν,
τὴν δὲ κορυφὴν ἐπὶ τοῦ μέσου τῆς γῆς· τὸν [w] αὐτὸν δὲ τρό-
πον πρὸς τὸν κάτω πόλον ἕτεροι δύο κῶνοι τῆς γῆς ἐκτμή-
13 ματα ποιοῦσιν. Ταῦτα δ' οἰκεῖσθαι μόνα [x] δυνατά, καὶ οὔτ'
ἐπέκεινα [y] τῶν τροπῶν· σκιὰ γὰρ οὐκ ἂν ἦν πρὸς ἄρκτον, νῦν
δ' ἀοίκητοι πρότερον γίγνονται οἱ τόποι πρὶν ἢ [z] ὑπολείπειν
ἢ μεταβάλλειν τὴν σκιὰν πρὸς μεσημβρίαν· τά [a] θ' ὑπὸ τὴν
14 ἄρκτον ὑπὸ ψύχους ἀοίκητα. Φέρεται δὲ καὶ [b] ὁ στέφανος
κατὰ τοῦτον τὸν [c] τόπον· φαίνεται γὰρ ὑπὲρ κεφαλῆς γινό-
μενος ἡμῖν, ὅταν ᾖ κατὰ τὸν μεσημβρινόν. Διὸ καὶ γελοίως
γράφουσι νῦν τὰς περιόδους τῆς γῆς· γράφουσι γὰρ κυκλο-
τερῆ τὴν οἰκουμένην, τοῦτο δ' ἐστὶν ἀδύνατον [d] κατά τε τὰ
15 φαινόμενα καὶ κατὰ τὸν λόγον. Ὅ τε γὰρ λόγος δείκνυσιν
ὅτι ἐπὶ πλάτος μὲν ὥρισται, τὸ δὲ κύκλῳ [e] συνάπτειν ἐνδέ-
χεται διὰ τὴν [f] κρᾶσιν (οὐ γὰρ [g] ὑπερβάλλει τὰ καύματα καὶ
τὸ ψῦχος [h] κατὰ μῆκος, ἀλλ' ἐπὶ πλάτος, ὥστ' εἰ [i] μή που
κωλύει θαλάττης πλῆθος, [k] ἅπαν εἶναι [l] πορεύσιμον) καὶ κατὰ
τὰ φαινόμενα περί τε τοὺς πλοῦς καὶ τὰς πορείας· πολὺ
16 γὰρ τὸ μῆκος διαφέρει τοῦ πλάτους. Τὸ γὰρ ἀπὸ Ἡρα-
κλείων στηλῶν μέχρι τῆς Ἰνδικῆς τοῦ ἐξ Αἰθιοπίας πρὸς
τὴν Μαιῶτιν καὶ τοὺς [m] ἐσχατεύοντας τῆς Σκυθίας τόπους
[n] πλέον ἢ πέντε [o] πρὸς τρία τὸ μέγεθός ἐστιν, [p] ἐάν τις τούς
[q] τε πλοῦς λογίζηται καὶ τὰς ὁδούς, ὡς [r] ἐνδέχεται λαμβά-
17 νειν τῶν τοιούτων τὰς ἀκριβείας. Καίτοι ἐπὶ [s] πλάτους μὲν
μέχρι τῶν ἀοικήτων ἴσμεν τὴν οἰκουμένην· ἔνθα [t] μὲν γὰρ
διὰ ψῦχος οὐκέτι κατοικοῦσιν, ἔνθα δὲ διὰ τὴν ἀλέαν. Τὰ
δὲ τῆς Ἰνδικῆς ἔξω καὶ τῶν στηλῶν τῶν Ἡρακλείων διὰ τὴν
θάλατταν οὐ φαίνεται συνείρειν, τῷ συνεχῶς εἶναι [v] πᾶσαν

[v] τὸν om. F. [w] δ' αὐτὸν τρόπον καὶ πρὸς F. [x] δυνατόν F.H.N. [y] τῶν om. E. [z] ὑπολιπεῖν H.N. [a] δ' E. [b] ὁ om. E. [c] τρόπον E. [d] κατά τε] κατά γε F. [e] συνάπτειν οὐκ ἐνδ. E. [f] κρᾶσιν] ἀκρᾶ' N. [g] ὑποβάλλει E. [h] κατὰ] καὶ τὸ N. [i] μήπω F. [k] ἅπαν corr. N. [l] πορεύσιμα N. [m] ἐσχάτους ὄντας E. [n] πλεῖον F.N. [o] πρὸς τὰ τρία F. [p] ἄν γε τις H.N. [q] τε om. N. [r] δέχεται N. [s] πλάτος E.N. [t] μὲν om. N. [v] πᾶσαν τὴν οἰκ. N.

οἰκουμένην. Ἐπεὶ δ' ὁμοίως ἔχειν ἀνάγκη τόπον τινὰ πρὸς 18
τὸν ἕτερον πόλον [w]*ὥσπερ ὃν ἡμεῖς οἰκοῦμεν πρὸς τὸν ὑπὲρ*
ἡμῶν, δῆλον [x]*ὡς ἀνάλογον ἕξει τά* [y]*τ' ἄλλα καὶ τῶν πνευ-*
μάτων [z]*ἡ στάσις· ὥστε καθάπερ ἐνταῦθα βορέας ἐστί, κἀκεί-*
νοις ἀπὸ τῆς ἐκεῖ ἄρκτου τις ἄνεμος [a]*οὕτως* [b]*ὤν, ὃν* [c]*οὐθὲν*
δυνατὸν [d]*διήκειν δεῦρο, ἐπεὶ οὐδ' ὁ βορέας* [e]*οὗτος εἰς τὴν*
ἐνταῦθα οἰκουμένην [f]*πᾶσάν* [g]*ἐστιν· ἔστι γὰρ ὥσπερ ἀπό-*
γειον τὸ πνεῦμα τὸ βόρειον, [h]*ἕως ὁ βορέας* [i]*οὗτος εἰς τὴν*
ἐνταῦθα οἰκουμένην πνεῖ. Ἀλλὰ διὰ τὸ τὴν οἴκησιν κεῖσθαι 19
ταύτην πρὸς ἄρκτον, πλεῖστοι βορέαι πνέουσιν. Ὅμως
δὲ καὶ ἐνταῦθα [k]*ἐλλείπει καὶ οὐ δύναται πόρρω* [l]*διήκειν, ἐπεὶ*
περὶ τὴν ἔξω Λιβύης [m]*θάλατταν τὴν νοτίαν, ὥσπερ ἐνταῦθα*
οἱ βορέαι καὶ οἱ νότοι πνέουσιν, οὕτως [n]*ἐκεῖ εὗροι καὶ ζέ-*
φυροι διαδεχόμενοι συνεχεῖς ἀεὶ πνέουσιν. Ὅτι μὲν [o]*οὖν* 20
νότος οὐκ ἔστιν ὁ ἀπὸ τοῦ ἑτέρου πόλου πνέων ἄνεμος, δῆ-
λον. Ἐπεὶ [p]*δ' οὔτ' ἐκεῖνος οὔθ' ὁ ἀπὸ χειμερινῆς τροπῆς·*
δέοι γὰρ ἂν [q]*ἄλλον* [r]*ἀπὸ θερινῆς εἶναι τροπῆς· οὕτω γὰρ*
τὸ ἀνάλογον ἀποδώσει. Νῦν δ' οὐκ ἔστιν· εἷς γὰρ μόνος
φαίνεται πνέων ἐκ τῶν ἐκεῖθεν τόπων. Ὥστ' ἀνάγκη τὸν 21
ἀπὸ τοῦ [s]*κατακεκαυμένου τόπου πνέοντα ἄνεμον εἶναι νότον.*
Ἐκεῖνος δ' ὁ τόπος διὰ τὴν τοῦ ἡλίου γειτνίασιν οὐκ ἔχει
ὕδατα καὶ νομάς, αἳ διὰ τὴν [t]*πῆξιν* [v]*ποιήσουσιν ἐτησίας.*
Ἀλλὰ διὰ [w]*τὸ τὸν τόπον* [x]*εἶναι πολὺ πλείω ἐκεῖνον καὶ* 22
ἀναπεπταμένον, μείζων [y]*καὶ πλείων καὶ μᾶλλον ἀλεεινὸς ἄνε-*
μος ὁ νότος ἐστὶ τοῦ βορέου, καὶ διήκει μᾶλλον δεῦρο ἢ οὗτος
ἐκεῖ. Τίς μὲν [z]*οὖν αἰτία τούτων ἐστὶ τῶν ἀνέμων, καὶ πῶς*
ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους, εἴρηται.

[w] *ὥσπερ*] *ἔτι περ* N. [x] *ὡς*] *ἔτι* N. [y] *τ'* om. N. [z] *ἡ σύστασις* H.N. [a] *οὗτος* N. [b] *ὢν* om. E. [c] *οὐ* F. [d] *διέχειν* E.H, *διϊκνεῖσθαι* N. [e] *οὗτος*] *ὁ αὐτὸς* F.N. [f] *πᾶσαν* om. F. [g] *ἐστιν* om. E. [h] *ἕως—πνεῖ* margo E.H. [i] *οὗτος* om. margo E. [k] *ἐλλείπειν* E. [l] *διέχειν* E. [m] *θάλασσαν* E. [n] *ἐκεῖ* om. E. [o] *οὖν ὁ νότος* F.H.N. [p] *δ'* om. E. [q] *ἄλλο* N. [r] *εἶναι ἀπὸ θερινῆς* F. [s] *κεκαυμένου* F.N. [t] *τῆξιν* N. et corr. E. [v] *ποιοῦσιν* H.N. [w] *τὸ* om. F. [x] *πολὺ εἶναι* F. [y] *καὶ πλείων* om. E. [z] *οὖν ἡ αἰτία* N.

6 Περὶ [a]δὲ θέσεως αὐτῶν, καὶ τίνες ἐναντίοι [b]τίσι, καὶ ποίους
ἅμα πνεῖν ἐνδέχεται καὶ ποίους οὔ, ἔτι [c]δὲ τίνες καὶ πόσοι
τυγχάνουσιν ὄντες, καὶ [d]πρὸς τούτοις περὶ τῶν ἄλλων [e]πα-
θημάτων ὅσα μὴ συμβέβηκεν ἐν τοῖς προβλήμασιν εἰρῆσθαι
τοῖς κατὰ μέρος, νῦν λέγωμεν. Δεῖ δὲ περὶ τῆς θέσεως
2 ἅμα τοὺς λόγους ἐκ τῆς ὑπογραφῆς θεωρεῖν. Γέγραπται
μὲν οὖν, τοῦ μᾶλλον εὐσήμως ἔχειν, ὁ τοῦ ὁρίζοντος κύκλος·
διὸ καὶ στρογγύλος. Δεῖ δὲ νοεῖν [f]αὐτοῦ τὸ ἕτερον ἔκτμημα
[g]τὸ ὑφ' ἡμῶν οἰκούμενον· ἔσται γὰρ [h]κἀκεῖνο διελεῖν τὸν
3 αὐτὸν τρόπον. Ὑποκείσθω δὲ [i]πρῶτον ἐναντία [k]κατὰ τό-
πον εἶναι τὰ πλεῖστον ἀπέχοντα κατὰ τόπον, ὥσπερ κατ'
εἶδος ἐναντία τὰ πλεῖστον ἀπέχοντα κατὰ τὸ εἶδος. Πλεῖ-
στον δ' ἀπέχει κατὰ τόπον τὰ κείμενα πρὸς ἄλληλα κατὰ
διάμετρον. Ἔστω οὖν τὸ μὲν ἐφ' ᾧ Α δυσμὴ ἰσημερινή,
ἐναντίος δὲ [l]τούτῳ τόπος, ἐφ' [m]οὗ [n]τὸ Β, ἀνατολὴ ἰσημε-
4 ρινή. Ἄλλη δὲ διάμετρος ταύτην πρὸς ὀρθὴν τέμνουσα, ἧς
[o]τὸ ἐφ' οὗ Η, [p]ἔστω ἄρκτος· τούτῳ δ' [q]ἐναντίον ἐξ ἐναν-
τίας, τὸ ἐφ' οὗ Θ, μεσημβρία· τὸ δ' ἐφ' οὗ Ζ ἀνατολὴ θε-
ρινή, [r]τὸ δ' ἐφ' οὗ Ε δυσμὴ θερινή, τὸ δ' ἐφ' οὗ Δ ἀνατολὴ
5 χειμερινή, τὸ δ' ἐφ' οὗ Γ δυσμὴ χειμερινή. Ἀπὸ δὲ τοῦ Ζ
ἤχθω διάμετρος ἐπὶ τὸ Γ καὶ ἀπὸ τοῦ Δ ἐπὶ τὸ Ε. Ἐπεὶ
οὖν τὰ μὲν πλεῖστον ἀπέχοντα κατὰ τόπον [s]ἐναντία κατὰ
τόπον, πλεῖστον δ' [t]ἀπέχει τὰ κατὰ διάμετρον, ἀναγκαῖον
καὶ τῶν πνευμάτων ταῦτα ἀλλήλοις ἐναντία εἶναι, ὅσα κατὰ
6 διάμετρόν ἐστιν. Καλεῖται δὲ κατὰ τὴν θέσιν τῶν [v]τόπων
τὰ πνεύματα ὧδε, ζέφυρος μὲν τὸ ἀπὸ τοῦ Α· τοῦτο γὰρ
δυσμὴ ἰσημερινή. Ἐναντίος δὲ τούτῳ ἀπηλιώτης ἀπὸ τοῦ Β·
τοῦτο γὰρ ἀνατολὴ ἰσημερινή. Βορέας δὲ [w]καὶ ἀπαρκτίας

[a] δὲ om. E. [b] τίσι] εἰσὶ H.N, om. F. [c] δὲ] δὲ καὶ F.N. [d] πρὸς om. E. [e] μαθημάτων N. [f] αὐτὸν H.N. [g] τὸ ὑφ' ἡμῶν οἰκούμενον margo F. [h] διελεῖν κἀκεῖνο N. [i] πρῶτον μὲν ἐναντία F.H.N. [k] εἶναι κατὰ τόπον F. [l] τούτου F. [m] ᾧ F. [n] τὸ om. F.H.N. [o] τὸ μὲν ἐφ' N. [p] ἄρκτος ἔστω F.N. [q] ἐναντία N. [r] τὸ δ' ἐφ' οὗ Ε —χειμερινὴ margo F. [s] ἐναντία κατὰ τόπον om. N. [t] ἐπέχει F. [v] τόπων καὶ τὰ H.N. [w] καὶ om. E.H.N. et pr. F.

ἀπὸ τοῦ Η· ἐνταῦθα γὰρ ἡ ἄρκτος. Ἐναντίος δὲ τούτῳ 7
νότος ἀπὸ τοῦ Θ· μεσημβρία τε γὰρ αὕτη ἀφ' ἧς πνεῖ, καὶ
τὸ Θ τῷ Η ἐναντίον· κατὰ διάμετρον γάρ. Ἀπὸ [x] δὲ τοῦ
Ζ καικίας· [y] αὕτη γὰρ ἀνατολὴ θερινή. Ἐναντίος δ' οὐχ ὁ
ἀπὸ τοῦ Ε πνέων, ἀλλ' [z] ὁ ἀπὸ τοῦ Γ λίψ· οὗτος γὰρ ἀπὸ
δυσμῆς χειμερινῆς [a] πνεῖ, ἐναντίος δὲ τούτῳ· κατὰ διάμετρον
γὰρ [b] κεῖται. [c] Ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ Δ εὖρος· οὗτος γὰρ ἀπ' ἀνα- 8
τολῆς χειμερινῆς πνεῖ, γειτνιῶν τῷ νότῳ, διὸ καὶ πολλάκις
[d] εὐρόνοτοι λέγονται πνεῖν. Ἐναντίος δὲ τούτῳ οὐχ ὁ ἀπὸ
τοῦ Γ λίψ, ἀλλ' ὁ ἀπὸ τοῦ Ε, ὃν καλοῦσιν οἱ μὲν [e] ἀργέ-
στην, οἱ δ' [f] ὀλυμπίαν, οἱ δὲ [g] σκίρωνα· οὗτος γὰρ ἀπὸ δυ-
σμῆς θερινῆς πνεῖ, καὶ κατὰ διάμετρον αὐτῷ κεῖται μόνος. Οὗ- 9
τοι μὲν οὖν οἱ κατὰ διάμετρόν [h] τε κείμενοι ἄνεμοι, καὶ οἷς
εἰσὶν ἐναντίοι· ἕτεροι δ' εἰσὶ καθ' οὓς οὐκ ἔστιν ἐναντία πνεύ-
ματα. Ἀπὸ μὲν γὰρ τοῦ Ι ὃν καλοῦσι θρασκίαν· οὗτος γὰρ
μέσος [i] ἀργέστου καὶ ἀπαρκτίου· [k] ἀπὸ δὲ τοῦ [l] Κ ὃν καλοῦσι
μέσην· οὗτος γὰρ μέσος καικίου καὶ ἀπαρκτίου. Ἡ δὲ τοῦ
ΙΚ διάμετρος βούλεται μὲν κατὰ τὸν διὰ παντὸς εἶναι φαι-
νόμενον, οὐκ ἀκριβοῖ δέ. Ἐναντία δὲ τούτοις οὐκ ἔστι τοῖς 10
πνεύμασιν, [m] οὔτε τῷ θρασκίᾳ, [n] οὔτε τῷ μέσῃ (ἔπνει γὰρ ἄν
τις ἐφ' οὗ τὸ Μ· τοῦτο γὰρ κατὰ διάμετρον), οὔτε τῷ Ι,
[o] τῷ θρασκίᾳ· [p] ἔπνει γὰρ ἂν ἀπὸ τοῦ Ν· τοῦτο γὰρ κατὰ
διάμετρον τὸ σημεῖον, εἰ μὴ [q] ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐπ' ὀλίγον [r] πνεῖ
τις ἄνεμος, ὃν καλοῦσιν οἱ περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον φοινικίαν.
Τὰ μὲν οὖν κυριώτατα καὶ διωρισμένα πνεύματα ταῦτ' ἐστὶ 11
καὶ τοῦτον τέτακται τὸν τρόπον· [s] τοῦ δ' εἶναι πλείους ἀνέ-
μους ἀπὸ τῶν πρὸς ἄρκτον τόπων ἢ τῶν [t] πρὸς μεσημβρίαν
αἴτιον τό τε τὴν οἰκουμένην [v] ὑποκεῖσθαι πρὸς τοῦτον τὸν

[x] δὲ om. F. [y] αὕτη om. E. [z] ὁ om. F. [a] πνεῖ om. F.H.N. [b] κεῖται om. F. [c] ἀπὸ δὲ, omisso ὁ, F.H.N. [d] εὐρόνοτοι πνέουσιν· οὕτω γὰρ λ. F. [e] ἀργέτην N, ἀργέτα (supra posito ἀργέστην) F. [f] ὀλύμπιον H.N. [g] σκείρωνα F. [h] τε om. F.N. [i] ἀρχέτου N. [k] ἀπὸ δὲ—ἀπαρκτίου margo F. [l] Κ] η N. [m] οὔτε τῷ θρασκίᾳ om. N, in margine ponunt F.H. [n] οὐδὲ N. [o] τῷ post Ι om. E. [p] ἔπνει γὰρ ἂν om. E. [q] ἀπ' αὐτοῦ] ἐνταῦθα F. [r] τις πνεῖ F, ἔστι τις E. [s] τοῦ] τὸ F, οὐ N. [t] πρὸς om. E. [v] προσκεῖσθαι pr. N.

τόπον, καὶ ὅτι πολλῷ πλεῖον ὕδωρ καὶ χιὼν ἀπωθεῖται εἰς
[w] τοῦτο τὸ μέρος διὰ τὸ ἐκεῖν' ὑπὸ τὸν ἥλιον εἶναι καὶ τὴν
ἐκείνου φοράν, ὧν τηκομένων εἰς τὴν γῆν [x] καὶ θερμαινομένων
ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ [y] τῆς γῆς ἀναγκαῖον πλείω καὶ ἐπὶ πλείω
τόπον γίγνεσθαι τὴν ἀναθυμίασιν διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν.
12 Ἔστι δὲ τῶν εἰρημένων [z] πνευμάτων βορέας μὲν ὅ τ' ἀπαρ-
κτίας κυριώτατα, [a] καὶ θρασκίας [b] κοινὸς ἀργέστου [c] καὶ μέσου·
[d] ὁ δὲ καικίας κοινὸς ἀπηλιώτου καὶ βορέου· νότος δ' ὅ τε
ἰθαγενὴς ὁ ἀπὸ μεσημβρίας καὶ λίψ· ἀπηλιώτης δὲ ὅ τε ἀπ'
ἀνατολῆς ἰσημερινῆς καὶ ὁ εὖρος· ὁ δὲ φοινικίας κοινός· ζέ-
φυρος δ' ὅ τε ἰθαγενὴς καὶ ὁ [e] ἀργέστης καλούμενος. Ὅλως
13 δὲ τὰ μὲν [f] βόρεια τούτων καλεῖται, τὰ δὲ νότια. Προστί-
θεται δὲ τὰ μὲν ζεφυρικὰ τῷ βορέᾳ (ψυχρότερα γὰρ διὰ τὸ
ἀπὸ δυσμῶν πνεῖν), [g] νότῳ δὲ τὰ ἀπηλιωτικά (θερμότερα γὰρ
[h] τῷ ἀπ' ἀνατολῆς πνεῖν). Διωρισμένων οὖν [i] τῷ ψυχρῷ
καὶ τῷ θερμῷ [k] καὶ ἀλεεινῷ τῶν πνευμάτων οὕτως ἐκάλεσαν.
14 Θερμότερα [l] δὲ [m] τὰ ἀπὸ τῆς ἕω τῶν ἀπὸ δυσμῆς, ὅτι [n] πλείω
χρόνον ὑπὸ τὸν ἥλιόν ἐστι τὰ ἀπ' ἀνατολῆς· [o] τὰ δ' ἀπὸ
δυσμῆς ἀπολείπει τε θᾶττον καὶ πλησιάζει τῷ τόπῳ ὀψιαί-
15 τερον. Οὕτω δὲ τεταγμένων τῶν ἀνέμων, δῆλον ὅτι ἅμα
πνεῖν τοὺς μὲν ἐναντίους οὐχ οἷόν τε (κατὰ διάμετρον γάρ·
ἅτερος οὖν παύσεται ἀποβιασθείς), τοὺς δὲ μὴ οὕτω κειμέ-
νους πρὸς ἀλλήλους οὐθὲν κωλύει, οἷον τὸ Ζ καὶ Δ. Διὰ
[p] τοῦτο ἅμα πνέουσιν ἐνίοτε ἀμφότεροι [q] οὔριοι, ἐπὶ τὸ αὐτὸ
16 σημεῖον, οὐκ ἐκ [r] τοῦ αὐτοῦ οὐδὲ τῷ αὐτῷ πνεύματι. Κατὰ δὲ
[s] τὰς ὥρας τὰς ἐναντίας οἱ ἐναντίοι μάλιστα πνέουσιν, οἷον
περὶ ἰσημερίαν τὴν μὲν ἐαρινὴν καικίας καὶ ὅλως τὰ ἐπέκεινα
τροπῆς θερινῆς, περὶ δὲ τὴν μετοπωρινὴν λίβες, περὶ δὲ τρο-

[w] τοῦτον τὸν τόπον F. [x] καὶ post γῆν om. E. [y] τὴν γῆν F.H. [z] πνευμ. κυριώτατος β. N, omisso κυριώτατα. [a] καὶ ὁ θρασκέας F. [b] κοινὸς ἀργέστου om. E.H.N. [c] καὶ μέσου—ἀπηλιώτου καὶ margo F, omisso κοινὸς. [d] ὁ om. F. [e] ἀργέτης F. [f] τούτων βόρεια F. [g] νότια δὲ E, τῷ δὲ νότῳ F. [h] τῷ ἀπ'] διὰ τὸ ἀπ' F.H.N. [i] τῷ θ. καὶ τῷ ψ. H.N, τῷ ψ. καὶ θ. F. [k] καὶ τῷ ἀλ. N. [l] δὲ] μὲν F.H.N. [m] τῶν ἀπὸ δυσμῆς τὰ ἀπὸ ἕω F. [n] πλείονα H.N. [o] τὰ δ'] τῶν δ' E.F.H. [p] τοῦτο καὶ ἅμα F. [q] εὖροι N. [r] ταυτοῦ N. [s] τὰς om. F.

πὰς θερινὰς μὲν ζέφυρος, [t]χειμερινὰς δ' εὖρος. [v]Ἐπιπίπτουσι 17
δὲ [w]τοῖς ἄλλοις μάλιστα καὶ παύουσιν ἀπαρκτίαι καὶ θρα-
σκίαι καὶ [x]ἀργέσται· διὰ τὸ ἐγγυτάτω γὰρ τὴν ὁρμὴν αὐ-
τῶν εἶναι [y]πολλοί τε καὶ ἰσχυροὶ [z]πνέουσι μάλιστα οὗτοι.
Διὸ καὶ αἰθριώτατοί εἰσι τῶν ἀνέμων· πνέοντες γὰρ ἐγγύθεν 18
[a]μάλιστα ἀποβιαζόμενοί τε [b]τἆλλα [c]πνεύματα παύουσι, καὶ
ἀποφυσῶντες τὰ συνιστάμενα νέφη ποιοῦσιν αἰθρίαν, [d]ἂν μὴ
ψυχροὶ σφόδρα [e]τύχωσιν ἅμα ὄντες. Τότε [f]δ' οὐκ αἴθριοι·
[g]ἂν γὰρ ὦσι [h]μᾶλλον ψυχροὶ ἢ μεγάλοι, φθάνουσι πηγνύν-
τες ἢ [i]προωθοῦντες. Ὁ δὲ καικίας οὐκ αἴθριος, ὅτι ἀνακάμ- 19
πτει [k]εἰς αὐτόν· ὅθεν καὶ λέγεται ἡ παροιμία

ἕλκων [l]ἐφ' αὐτὸν [m]ὥστε καικίας νέφος.

Αἱ δὲ περιστάσεις [n]γίνονται αὐτῶν καταπαυομένων εἰς τοὺς
ἐχομένους [o]κατὰ τὴν τοῦ ἡλίου μετάστασιν, διὰ τὸ κινεῖσθαι
μάλιστα τὸ ἐχόμενον τῆς ἀρχῆς. Ἡ δὲ ἀρχὴ οὕτω κινεῖται
τῶν πνευμάτων ὡς ὁ ἥλιος. Οἱ ἐναντίοι δ' ἢ ταὐτὸ ποιοῦσιν 20
ἢ ἐναντίον, οἷον ὑγροὶ λὶψ καὶ καικίας, ὃν ἑλλησποντίαν ἔνιοι
καλοῦσι, καὶ εὖρος, [p]ὃν ἀπηλιώτην. Ξηροὶ δ' [q]ἀργέστης
καὶ εὖρος· ἀπ' ἀρχῆς δ' οὗτος ξηρός, τελευτῶν δὲ ὑδατώδης.
Νιφετώδης δὲ μέσης καὶ ἀπαρκτίας μάλιστα· οὗτοι γὰρ ψυ-
χρότατοι. [r]Χαλαζώδης [s]δ' ἀπαρκτίας καὶ θρασκίας καὶ
[q]ἀργέστης. [t]Καυματώδης δὲ νότος καὶ ζέφυρος καὶ εὖρος. 21
Νέφεσι δὲ πυκνοῦσι τὸν οὐρανὸν καικίας μὲν σφόδρα, λὶψ δ'
[v]ἀραιοτέροις, [w]καικίας μὲν διά τε τὸ ἀνακάμπτειν πρὸς αὐ-
τὸν καὶ διὰ τὸ κοινὸς εἶναι βορέου καὶ εὔρου, ὥστε διὰ μὲν τὸ
ψυχρὸς εἶναι πηγνὺς τὸν ἀτμίζοντα ἀέρα συνίστησι, διὰ δὲ
τὸ τῷ τόπῳ ἀπηλιωτικὸς εἶναι ἔχει πολλὴν ὕλην καὶ ἀτμίδα

[t] δὲ χειμερινὰς E. [v] πίπτουσι E. [w] μάλιστα τοῖς ἄλλοις N. [x] ἀργέται N. [y] πολύ E. [z] μάλιστα πνέουσιν H.N. [a] μάλιστά τε ἀποβ. τε E. [b] ἄλλα H. [c] παύουσι πνεύματα F. [d] ἂν om. E. [e] ἅμα τύχωσιν F. [f] δ'] γὰρ H. [g] ἐὰν N. [h] ψυχροὶ μᾶλλον H [i] παρωθοῦντες N. [k] εἰς om. E. [l] πρὸς ἑαυτὸν H. [m] ὥσπερ F.H.N. [n] γίνονται μὲν αὐτῶν παυομένων H. [o] κατὰ—μετάστασιν ante καταπαυομένων N. [p] ὃν ἀπηλιώτην om. corr. F. [q] ἀργέτης F.N. [r] χαλαζώδεις N. [s] δ' ὁ ἀπ. H. [t] καυματώδεις N. [v] ἀραιοτέρως F. [w] καὶ καικίας μ. H.

22 ἣν προωθεῖ. Αἴθριοι δὲ [x] ἀπαρκτίας, [y] θρασκίας, ἀργέστης·
ἡ δ' αἰτία εἴρηται πρότερον. [z] Ἀστραπαῖοι [a] δὲ μάλιστα
οὗτοί τε καὶ ὁ μέσης· διὰ μὲν γὰρ τὸ ἐγγύθεν πνεῖν ψυχροί
εἰσι, διὰ δὲ τὸ ψυχρὸν ἀστραπὴ γίνεται· ἐκκρίνεται γὰρ
συνιόντων τῶν νεφῶν. Διὸ καὶ ἔνιοι τῶν αὐτῶν τούτων χα-
23 λαζώδεις εἰσίν· ταχὺ γὰρ πηγνύουσιν. Ἐκνεφίαι δὲ γίνον-
ται μετοπώρου μὲν μάλιστα, εἶτ' ἔαρος, καὶ μάλιστα ἀπαρ-
κτίας καὶ θρασκίας καὶ [b] ἀργέστης. Αἴτιον δ' ὅτι [c] οἱ ἐκνε-
φίαι γίνονται μάλιστα [d] ὅταν ἄλλων ἐκπνεόντων [e] ἐμπίπτω-
σιν ἕτεροι, οὗτοι δὲ μάλιστα [f] ἐμπίπτουσι τοῖς ἄλλοις πνέου-
24 σιν· ἡ δ' αἰτία εἴρηται καὶ τούτου πρότερον. Οἱ δ' ἐτησίαι
περιίστανται τοῖς μὲν περὶ δυσμὰς οἰκοῦσιν ἐκ τῶν [g] ἀπαρ-
κτίων εἰς θρασκίας καὶ [h] ἀργέστας καὶ ζεφύρους (ὁ γὰρ
[i] ἀπαρκτίας ζέφυρός ἐστιν), ἀρχόμενοι μὲν ἀπὸ τῆς ἄρκτου,
τελευτῶντες δ' εἰς τοὺς πόρρω· τοῖς δὲ πρὸς ἕω περιίσταν-
ται μέχρι τοῦ ἀπηλιώτου. Περὶ μὲν οὖν ἀνέμων, [k] τῆς τε
ἐξ ἀρχῆς αὐτῶν γενέσεως καὶ οὐσίας καὶ τῶν συμβαινόν-
των [l] κοινῇ τε παθημάτων καὶ περὶ [m] ἕκαστον, τοσαῦθ' ἡμῖν
εἰρήσθω.

7 Περὶ δὲ σεισμοῦ καὶ κινήσεως γῆς μετὰ ταῦτα λεκτέον·
ἡ γὰρ αἰτία τοῦ πάθους ἐχομένη τούτου τοῦ γένους [n] ἐστίν.
Ἔστι δὲ τά [o] γε παρειλημμένα μέχρι τοῦ νῦν χρόνου τρία
καὶ παρὰ τριῶν. Ἀναξαγόρας [p] τε γὰρ ὁ Κλαζομένιος καὶ
[q] πρότερος Ἀναξιμένης ὁ Μιλήσιος ἀπεφήναντο, καὶ τούτων
2 [r] ὕστερος Δημόκριτος ὁ Ἀβδηρίτης. Ἀναξαγόρας μὲν οὖν
φησὶ τὸν αἰθέρα πεφυκότα φέρεσθαι ἄνω, ἐμπίπτοντα δ'
εἰς τὰ κάτω τῆς γῆς καὶ [s] τὰ κοῖλα κινεῖν αὐτήν· τὰ μὲν γὰρ

[x] ἀπ. καὶ θρ. καὶ ἀργ. F.H.N. [y] θρασκίας om. pr. E. [z] ἀστραπὰς δὲ ποιοῦσι μάλιστα H.N, ἀστραπὰς δὲ μάλιστα ποιοῦσιν F. [a] γε F. [b] ἀργέτης F.N. [c] οἱ om. F. [d] ὅταν τῶν ἄλλων πνεόντων F.H.N. [e] ἐπιπίπτωσιν E. [f] ἐπιπίπτουσι E. [g] ἀπαρκτικῶν E. [h] ἀργέτας F. [i] ἀρκτικὸς E. [k] τῆς τε] καὶ τῆς F, τῆς H.N. [l] κοινῇ καὶ καθ' ἕκαστον παθημάτων F. [m] ἕκαστα H.N. [n] ἐστίν om. E. [o] γε post μέχρι F.H.N. [p] τε] μὲν F, om. H.N. [q] πρότερον F.H.N. [r] ὕστερον H.N. [s] τὰ post καὶ om. F.H.N.

ἄνω [t] συναληλίφθαι διὰ τοὺς ὄμβρους, ἐπεὶ φύσει γε [v] πᾶσαν ὁμοίως εἶναι σομφήν, ὡς ὄντος τοῦ μὲν ἄνω τοῦ δὲ κάτω τῆς ὅλης σφαίρας, καὶ ἄνω μὲν τούτου ὄντος τοῦ μορίου ἐφ' οὗ τυγχάνομεν οἰκοῦντες, κάτω δὲ θατέρου. Πρὸς μὲν οὖν 3
ταύτην τὴν αἰτίαν οὐθὲν ἴσως δεῖ λέγειν ὡς λίαν ἁπλῶς εἰρημένην· τό τε γὰρ ἄνω [w] καὶ κάτω νομίζειν οὕτως ἔχειν ὥστε μὴ [x] πρὸς τὴν γῆν [y] πάντῃ φέρεσθαι τὰ βάρος ἔχοντα τῶν σωμάτων, ἄνω δὲ τὰ κοῦφα καὶ τὸ πῦρ, εὔηθες, καὶ ταῦθ' [z] ὁρῶντας τὸν ὁρίζοντα τὴν οἰκουμένην, ὅσην ἡμεῖς ἴσμεν, ἕτερον ἀεὶ γιγνόμενον μεθισταμένων, ὡς οὔσης κυρτῆς καὶ σφαιροειδοῦς· καὶ τὸ λέγειν μὲν ὡς διὰ τὸ μέγεθος ἐπὶ τοῦ ἀέρος μένει, σείεσθαι δὲ φάσκειν τυπτομένην [a] κάτωθεν ἄνω δι' ὅλης. Πρὸς δὲ τούτοις οὐθὲν ἀποδίδωσι τῶν συμβαινόν- 4
των περὶ τοὺς σεισμούς· οὔτε γὰρ χῶραι οὔτε ὧραι αἱ τυχοῦσαι μετέχουσι τούτου τοῦ πάθους. Δημόκριτος δέ φησι 5
πλήρη τὴν γῆν [b] ὕδατος οὖσαν, καὶ πολὺ δεχομένην ἕτερον ὄμβριον ὕδωρ, ὑπὸ τούτου κινεῖσθαι· πλείονός τε γὰρ γινομένου διὰ τὸ [c] μὴ δύνασθαι δέχεσθαι τὰς κοιλίας ἀποβιαζόμενον ποιεῖν τὸν σεισμόν, καὶ ξηραινομένην [d] καὶ ἕλκουσαν εἰς τοὺς κενοὺς τόπους ἐκ τῶν πληρεστέρων τὸ μεταβάλλον ἐμπῖπτον κινεῖν. Ἀναξιμένης δέ φησι βρεχομένην τὴν γῆν καὶ ξηραι- 6
νομένην ῥήγνυσθαι, καὶ ὑπὸ [e] τούτων τῶν ἀπορρηγνυμένων κολωνῶν ἐμπιπτόντων σείεσθαι· διὸ καὶ γίγνεσθαι τοὺς σεισμοὺς ἔν τε τοῖς αὐχμοῖς καὶ πάλιν ἐν ταῖς [f] ὑπερομβρίαις· ἔν τε γὰρ τοῖς αὐχμοῖς, ὥσπερ εἴρηται, ξηραινομένην ῥήγνυσθαι, καὶ ὑπὸ τῶν ὑδάτων ὑπερυγραινομένην διαπίπτειν. [g] Ἔδει δὲ τούτου 7
συμβαίνοντος ὑπονοστοῦσαν [h] πολλαχοῦ φαίνεσθαι τὴν γῆν. [i] Ἔτι δὲ διὰ τίν' αἰτίαν περὶ τόπους τινὰς πολλάκις γίνεται [k] τοῦτο τὸ πάθος οὐδεμιᾷ διαφέροντας ὑπερβολῇ τοιαύτῃ παρὰ

[t] συναληλεῖφθαι F, συναλειλῆφθαι E, συναλλίφθαι N, συναναλίφθαι H. [v] ἅπασαν F.H.N. [w] καὶ τὸ κάτω F.H.N. [x] πρὸς μὲν τὴν H.N. [y] π. φ.] φέρεσθαι πάντα F, κάτω φέρεσθαι corr. E. [z] ὁρῶντες pr. H. [a] ἄνω κάτωθεν δι' ὅλης εὔηθες. πρὸς N. [b] ὕδατος om. N. [c] μὴ om. N. [d] καὶ om. E.F. [e] τῶν ἀπορρ. τούτων F. [f] ἐπομβρίαις F.H.N. [g] ἔδει corr. E. [h] πολλαχῇ F.H.N. [i] ὅτι N. [k] τοῦτο om. F.

8 τοὺς ἄλλους; καίτοι ἐχρῆν. Ὅλως δὲ τοῖς οὕτως ὑπολαμβά-
νουσιν ἀναγκαῖον ἧττον ἀεὶ τοὺς σεισμοὺς φάναι γίγνεσθαι,
καὶ τέλος [l] παύσασθαί ποτε σειομένην· τὸ γὰρ σαττόμενον
τοιαύτην ἔχει φύσιν. Ὥστ' εἰ τοῦτ' ἀδύνατον, δῆλον ὅτι
ἀδύνατον [m] καὶ ταύτην εἶναι τὴν αἰτίαν.

8 Ἀλλ' [n] ἐπειδὴ φανερὸν ὅτι ἀναγκαῖον καὶ ἀπὸ ὑγροῦ καὶ
ἀπὸ ξηροῦ γίγνεσθαι ἀναθυμίασιν, [o] ὥσπερ εἴπομεν ἐν τοῖς
[p] πρότερον, ἀνάγκη τούτων ὑπαρχόντων γίγνεσθαι [q] τοὺς
2 σεισμούς. Ὑπάρχει γὰρ ἡ γῆ καθ' αὑτὴν μὲν ξηρά, διὰ δὲ
τοὺς ὄμβρους ἔχουσα ἐν αὑτῇ νοτίδα πολλήν, ὥσθ' ὑπό [r] τε
τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ἐν αὑτῇ πυρὸς θερμαινομένης πολὺ μὲν
ἔξω πολὺ δ' ἐντὸς γίνεσθαι τὸ πνεῦμα· καὶ τοῦτο ὁτὲ μὲν
[s] συνεχὲς ἔξω ῥεῖ πᾶν, ὁτὲ δ' [t] εἴσω πᾶν, ἐνίοτε δὲ καὶ μερί-
3 ζεται. Εἰ δὴ τοῦτ' ἀδύνατον ἄλλως ἔχειν, τὸ μετὰ τοῦτο
σκεπτέον ἂν εἴη [v] ὁποῖον [w] κινητικώτατον [x] ἂν εἴη τῶν σωμά-
των· ἀνάγκη γὰρ τὸ ἐπὶ πλεῖστόν τε πεφυκὸς ἰέναι καὶ
4 σφοδρότατον μάλιστα τοιοῦτον εἶναι. Σφοδρότατον μὲν
οὖν ἐξ ἀνάγκης τὸ τάχιστα φερόμενον· τύπτει [y] γὰρ μά-
λιστα διὰ τὸ τάχος· ἐπὶ πλεῖστον δὲ πέφυκε διιέναι τὸ διὰ
παντὸς ἰέναι μάλιστα δυνάμενον, τοιοῦτον δὲ τὸ λεπτότα-
τον. Ὥστ' εἴπερ ἡ τοῦ πνεύματος φύσις τοιαύτη, μάλιστα
[z] τῶν σωμάτων [a] τὸ πνεῦμα κινητικόν· καὶ γὰρ τὸ πῦρ ὅταν
5 μετὰ πνεύματος ᾖ, γίγνεται φλὸξ καὶ φέρεται ταχέως. Οὐκ
ἂν οὖν ὕδωρ οὐδὲ γῆ αἴτιον εἴη, ἀλλὰ πνεῦμα τῆς κινήσεως,
ὅταν [b] ἔσω τύχῃ ῥυὲν τὸ ἔξω ἀναθυμιώμενον. Διὸ γίγνονται
νηνεμίᾳ οἱ πλεῖστοι καὶ μέγιστοι τῶν σεισμῶν· συνεχὴς γὰρ
οὖσα ἡ ἀναθυμίασις ἀκολουθεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τῇ ὁρμῇ τῆς
6 ἀρχῆς, ὥστε ἢ ἔσω ἅμα ἢ ἔξω [c] ὁρμᾷ πᾶσα. Τὸ δ' ἐνίους
[d] γίνεσθαι καὶ πνεύματος ὄντος οὐδὲν ἄλογον· ὁρῶμεν γὰρ
ἐνίοτε ἅμα πλείους πνέοντας ἀνέμους, ὧν ὅταν εἰς τὴν γῆν

[l] παύεσθαί F. [m] εἶναι καὶ ταύτην F.N. [n] ἐπεὶ N. [o] ὥσπερ—πρότερον om. E. [p] προτέροις N. [q] τοὺς om. F. [r] γε H.N. [s] συνεχῶς N. [t] εἴσω ῥεῖ πᾶν E. [v] ποῖον F.H.N. [w] κινητικὸν H. [x] ἂν εἴη] ἔσται H.N. [y] γὰρ] μὲν γὰρ F. [z] τῶν] ἀπὸ τῶν N. [a] τὸ πνεῦμα κινητικόν om. E. [b] εἴσω F.H.N. [c] ὁρμᾷ] ῥεῖ F. [d] γίγνεσθαι σεισμοὺς καὶ F.

ὁρμήσῃ [e] θάτερον, ἔσται [f] πνεύματος ὄντος [g] ὁ σεισμός.
Ἐλάττους δ' οὗτοι [h] τὸ μέγεθος γίγνονται διὰ τὸ διῃρῆσθαι
τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν αἰτίαν αὐτῶν. [i] Καὶ νυκτὸς δ' οἱ πλείους 7
καὶ μείζους γίγνονται τῶν σεισμῶν, οἱ δὲ τῆς ἡμέρας περὶ
μεσημβρίαν· νηνεμώτατον γάρ ἐστιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τῆς
ἡμέρας ἡ μεσημβρία (ὁ γὰρ ἥλιος ὅταν μάλιστα [k] κρατῇ,
κατακλείει τὴν ἀναθυμίασιν εἰς τὴν γῆν· κρατεῖ δὲ μάλιστα
[l] περὶ τὴν μεσημβρίαν) καὶ αἱ νύκτες δὲ τῶν ἡμερῶν νηνεμώ-
τεραι διὰ τὴν ἀπουσίαν [m] τὴν τοῦ ἡλίου· ὥστ' [n] εἴσω γίγνε-
ται πάλιν ἡ ῥύσις, ὥσπερ ἄμπωτις, εἰς τοὐναντίον τῆς [o] ἔξω-
θεν πλημμυρίδος, καὶ πρὸς ὄρθρον μάλιστα· τηνικαῦτα γὰρ
καὶ τὰ πνεύματα πέφυκεν ἄρχεσθαι πνεῖν. [p] Ἐὰν οὖν εἴσω 8
τύχῃ μεταβάλλουσα ἡ ἀρχὴ αὐτῶν ὥσπερ Εὔριπος, διὰ τὸ
πλῆθος [q] ἰσχυρότερον ποιεῖ τὸν σεισμόν. Ἔτι δὲ περὶ
τόπους τοιούτους [r] οἱ [s] ἰσχυρότατοι γίνονται τῶν σεισμῶν,
ὅπου [t] ἡ [v] θάλασσα ῥοώδης ἢ ἡ χώρα σομφὴ καὶ ὕπαντρος.
Διὸ καὶ περὶ Ἑλλήσποντον καὶ περὶ Ἀχαΐαν καὶ Σικελίαν,
καὶ τῆς Εὐβοίας [w] περὶ τούτους [x] τοὺς τόπους· δοκεῖ γὰρ
[y] διαυλωνίζειν ὑπὸ τὴν γῆν ἡ θάλαττα. Διὸ καὶ τὰ θερμὰ 9
τὰ περὶ [z] Αἴδεψον [a] ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας γέγονεν. Περὶ δὲ
τοὺς εἰρημένους τόπους οἱ σεισμοὶ γίνονται μάλιστα διὰ
[b] τὴν στενότητα· τὸ γὰρ [c] πνεῦμα γινόμενον σφοδρὸν [d] διὰ
τὸ πλῆθος τῆς θαλάττης πολλῆς προσφερομένης ἀπωθεῖται
πάλιν εἰς τὴν γῆν, τό [e] γε πεφυκὸς ἀποπνεῖν [f] ἀπὸ τῆς γῆς.
Αἵ τε χῶραι ὅσαι σομφοὺς ἔχουσι τοὺς κάτω τόπους, πολὺ 10
δεχόμεναι πνεῦμα σείονται [g] μᾶλλον. Καὶ ἔαρος δὲ καὶ με-
τοπώρου [h] μάλιστα καὶ ἐν ἐπομβρίαις [i] καὶ αὐχμοῖς γίνονται

[e] θάτερος N. [f] ὄντος πνεύματος H.N. [g] ὁ om. E. [h] τῷ μεγέθει F. [i] καὶ νυκτὸς] νυκτὸς δ' F.H.N. [k] κρατεῖ F. [l] πρὸς N. [m] τὴν om. F.N. [n] ἔσω F.H.N. [o] ἔξω H.N. [p] ἂν N. [q] ἰσχυρὸν F. [r] οἱ om. F. [s] ἰσχυρότεροι H.N. [t] ἡ—ἡ om. F.N. [v] θάλαττα N. [w] περὶ] καὶ περὶ F. [x] τοὺς om. F. [y] ἡ θάλασσα διαυλωνίζειν ὑπὸ τὴν γῆν F. [z] ἔδεψον E.H, ἔδηψον F.N. [a] ἀπὸ τῆς τοιαύτης F. [b] τὴν om. H.N. [c] πνεῦμα] ῥεῦμα E. et rc. F. [d] διὰ] καὶ διὰ E.H.N. [e] γε om. E.F.N. [f] ἀπὸ] ἐκ F.H.N. [g] μάλιστα F. [h] μάλιστα] πάλιν F. [i] καὶ ἐν αὐχμοῖς H.N.

διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· [k]αἵ γὰρ ὧραι αὗται [l]πνευματωδέστα-
ται· τὸ γὰρ θέρος καὶ ὁ [m]χειμών, [n]τὸ μὲν διὰ τὸν πάγον,
τὸ δὲ διὰ τὴν ἀλέαν ποιεῖ τὴν ἀκινησίαν· [o]τὸ μὲν γὰρ ἄγαν
11 ψυχρόν, τὸ δ' [p]ἄγαν ξηρόν ἐστιν. Καὶ ἐν μὲν τοῖς αὐχμοῖς
πνευματώδης [q]ὁ ἀήρ· τοῦτο γὰρ αὐτό ἐστιν ὁ αὐχμός, ὅταν
πλείων ἡ ἀναθυμίασις ἡ ξηρὰ [r]γίγνηται τῆς ὑγρᾶς· ἐν δὲ
ταῖς [s]ὑπερομβρίαις πλείω τε ποιεῖ τὴν ἐντὸς ἀναθυμίασιν,
καὶ τῷ ἐναπολαμβάνεσθαι [t]ἐν στενωτέροις τόποις καὶ ἀποβιά-
ζεσθαι εἰς ἐλάττω τόπον τὴν τοιαύτην ἀπόκρισιν, πληρου-
μένων τῶν κοιλιῶν ὕδατος, ὅταν ἄρξηται [v]κρατεῖν διὰ τὸ
[w]πολὺ εἰς ὀλίγον πιληθῆναι τόπον, ἰσχυρῶς κινεῖ ῥέων ὁ
12 ἄνεμος καὶ [x]προσπίπτων. Δεῖ γὰρ νοεῖν [y]ὅτι ὥσπερ ἐν
τῷ σώματι ἡμῶν καὶ τρόμων καὶ σφυγμῶν αἴτιόν ἐστιν ἡ
τοῦ πνεύματος [z]ἐναπολαμβανομένη δύναμις, [a]οὕτω καὶ ἐν τῇ
γῇ τὸ πνεῦμα παραπλήσια [b]ποιεῖν, καὶ τὸν μὲν τῶν σεισμῶν
οἷον τρόμον εἶναι τὸν δ' οἷον σφυγμόν, καὶ καθάπερ συμ-
βαίνει πολλάκις μετὰ τὴν οὔρησιν διὰ τοῦ σώματος (γίνεται
γὰρ ὥσπερ τρόμος [c]τις ἀντιμεθισταμένου τοῦ πνεύματος
ἔξωθεν [d]ἔσω ἀθρόου), [e]τοιαῦτα γίνεσθαι καὶ περὶ τὴν γῆν.
13 Ὅσην δ' ἔχει τὸ πνεῦμα δύναμιν, οὐ μόνον ἐκ τῶν [f]ἐν τῷ
ἀέρι δεῖ θεωρεῖν γιγνομένων (ἐνταῦθα μὲν γὰρ διὰ τὸ μέγε-
θος ὑπολάβοι τις ἂν τοιαῦτα δύνασθαι ποιεῖν) ἀλλὰ καὶ ἐν
τοῖς σώμασι [g]τοῖς τῶν ζῴων· οἵ τε γὰρ τέτανοι καὶ οἱ
σπασμοὶ πνεύματος [h]μέν εἰσι κινήσεις, τοσαύτην δ' [i]ἔχουσιν
ἰσχὺν ὥστε πολλοὺς ἅμα πειρωμένους ἀποβιάζεσθαι μὴ
14 δύνασθαι κρατεῖν τῆς κινήσεως τῶν ἀρρωστούντων. [k]Τὸ
αὐτὸ δεῖ [l]νοεῖν γινόμενον καὶ ἐν τῇ γῇ, ὡς εἰκάσαι πρὸς μικρὸν

[k] αἵ τε γὰρ H.N, καὶ γὰρ αἱ F. [l] πνευματωδέστεραι F. [m] χειμὼν ἀεὶ τὸ E. [n] τὸ μὲν διὰ τὴν ἀλέαν, ὁ δὲ διὰ τὸν πάγον N. [o] ὁ—ψυχρὸς N. [p] ἄγαν θερμὸν καὶ ξ. F. [q] ὁ om. N. [r] γίνεται H, γένηται F.N. [s] ἐπομβρίαις F.H.N. [t] ἐν τοῖς στ. H.N. [v] διακρατεῖν τὸ E. [w] πολὺ πνεῦμα εἰς N. [x] προπίπτων F. [y] ὅτι om. F. [z] ἐναπολαμβανομένου H, ἀπολαμβανομένη E. [a] οὕτω γὰρ καὶ E. [b] ποιεῖ H.N. [c] τις om. E. [d] εἴσω F.H.N. [e] τοιαῦτα γὰρ γ. H.N. [f] ἐν om. E. [g] τοῖς ante τῶν om. E. [h] μέν om. F. [i] ἰσχὺν ἔχουσιν F.H.N. [k] τὸ τοιοῦτον δεῖ F, τὸ τοιοῦτον δὴ δεῖ N. [l] νοεῖν τὸ τοιοῦτον γ. H.

[m] μεῖζον. Σημεῖα δὲ τούτων καὶ πρὸς τὴν ἡμετέραν αἴ-
σθησιν [n] πολλαχοῦ γέγονεν· ἤδη γὰρ σεισμὸς ἐν τόποις [o] τισὶ
γινόμενος οὐ πρότερον ἔληξε, πρὶν ἐκρήξας εἰς τὸν [p] ὑπὲρ
γῆς τόπον φανερῶς ὥσπερ ἐκνεφίας ἐξῆλθεν ὁ κινήσας ἄνεμος,
οἷον καὶ περὶ Ἡράκλειαν [q] ἐγένετο τὴν ἐν τῷ Πόντῳ νεωστί,
καὶ πρότερον [r] περὶ τὴν Ἱερὰν νῆσον· αὕτη δ᾽ ἐστὶ μία τῶν
Αἰόλου καλουμένων νήσων. Ἐν ταύτῃ γὰρ [s] ἐξανῴδει τι 15
τῆς γῆς, καὶ ἀνῄει οἷον λοφώδης ὄγκος μετὰ ψόφου· τέλος
δὲ [t] ῥαγέντος ἐξῆλθε πνεῦμα [v] πολύ, καὶ τὸν φέψαλον καὶ
τὴν τέφραν ἀνῆκε, καὶ τήν τε [w] Λιπαραίων πόλιν οὖσαν οὐ
πόρρω πᾶσαν κατετέφρωσε, καὶ εἰς ἐνίας τῶν ἐν Ἰταλίᾳ πό-
λεων ἦλθεν· καὶ νῦν [x] ἔτι ὅπου τὸ ἀναφύσημα τοῦτο ἐγένετο,
δῆλόν ἐστιν. Καὶ γὰρ δὴ [y] τοῦ γιγνομένου πυρὸς ἐν τῇ γῇ 16
ταύτην οἰητέον εἶναι τὴν αἰτίαν, ὅταν κοπτόμενον [z] ἐκπρησθῇ
πρῶτον εἰς μικρὰ [a] κερματισθέντος τοῦ ἀέρος. Τεκμήριον 17
δ᾽ ἐστὶ τοῦ ῥεῖν ὑπὸ [b] τὴν γῆν τὰ πνεύματα καὶ τὸ γιγνό-
μενον περὶ ταύτας τὰς νήσους· ὅταν γὰρ ἄνεμος μέλλῃ πνευ-
σεῖσθαι [c] νότος, προσημαίνει πρότερον· ἠχοῦσι γὰρ οἱ τόποι
ἐξ ὧν γίνεται τὰ ἀναφυσήματα, διὰ τὸ τὴν [d] θάλατταν μὲν
προωθεῖσθαι ἤδη πόρρωθεν, ὑπὸ δὲ ταύτης τὸ ἐκ τῆς γῆς
ἀναφυσώμενον ἀπωθεῖσθαι πάλιν εἴσω, ᾗπερ ἐπέρχεται ἡ
[e] θάλαττα ταύτῃ. Ποιεῖ δὲ ψόφον ἄνευ σεισμοῦ διά τε 18
τὴν εὐρυχωρίαν τῶν τόπων ([f] ὑπερχεῖται γὰρ εἰς τὸ ἀχανὲς
ἔξω) καὶ δι᾽ ὀλιγότητα τοῦ ἀπωθουμένου ἀέρος. Ἔτι τὸ
γίγνεσθαι τὸν ἥλιον ἀχλυώδη καὶ ἀμαυρότερον ἄνευ νέφους,
καὶ πρὸ τῶν ὀρθρίων σεισμῶν ἐνίοτε νηνεμίαν τε καὶ κρύος
ἰσχυρόν, σημεῖον τῆς εἰρημένης [g] αἰτίας ἐστίν. Τόν τε γὰρ 19
ἥλιον ἀχλυώδη καὶ [h] ἀμαυρὸν ἀναγκαῖον [i] εἶναι ὑπονοστεῖν

[m] μέγα F. [n] πολλαχῇ H.N. [o] τις F. [p] ὑπὲρ τῆς γῆς H.N, ὑπὲρ τῆς E. [q] γέγονε F. [r] ἐν τῇ ἱερᾷ νήσῳ F. [s] ἀνῴδει E.F. [t] ῥαγέντος N. [v] πολύ om. E. [w] λιπαρέων H.N. E. τε λι et α corr. [x] ἔτι om. H.N. [y] τοῦ] που E. [z] πρῶτον ἐκπρησθῇ F. [a] κερματιζομένου F. [b] τὴν om. H.N. [c] νότος] τοιοῦτος E. [d] θάλασσαν F.N. [e] θάλασσα F. [f] ὑπέρχεται E.H.N. [g] ἐστὶν αἰτίας F.H.N. [h] ἀμαυρότερον H.N. [i] εἶναι om. E.

ἀρχομένου τοῦ πνεύματος εἰς τὴν γῆν τοῦ διαλύοντος τὸν
ἀέρα καὶ διακρίνοντος, καὶ πρὸς τὴν ἕω καὶ περὶ τοὺς ὄρθρους
20 νηνεμίαν τε καὶ ψῦχος. Τὴν μὲν γὰρ νηνεμίαν ἀναγκαῖον
ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συμβαίνειν, καθάπερ εἴρηται [k] καὶ πρότερον,
οἷον μεταρροίας εἴσω γινομένης τοῦ πνεύματος, καὶ μᾶλλον
πρὸ τῶν μειζόνων σεισμῶν· μὴ διασπώμενον γὰρ τὸ μὲν ἔξω
τὸ δ' ἐντός, ἀλλ' [l] ἀθρόον φερόμενον ἀναγκαῖον ἰσχύειν μᾶλ-
21 λον. Τὸ δὲ ψῦχος συμβαίνει διὰ τὸ τὴν ἀναθυμίασιν εἴσω
22 [m] περιτρέπεσθαι, φύσει θερμὴν οὖσαν καθ' αὑτήν. Οὐ δο-
κοῦσι δ' οἱ ἄνεμοι εἶναι θερμοὶ διὰ τὸ κινεῖν [n] τὸν ἀέρα πλήρη
[o] ψυχρᾶς ὄντα καὶ πολλῆς ἀτμίδος, [p] ὥσπερ τὸ πνεῦμα [q] τὸ
διὰ τοῦ στόματος φυσώμενον· καὶ γὰρ τοῦτο ἐγγύθεν μέν
ἐστι θερμόν, ὥσπερ καὶ ὅταν [r] ἀάζωμεν, ἀλλὰ δι' ὀλιγότητα
οὐχ ὁμοίως ἐπίδηλον, πόρρωθεν δὲ ψυχρὸν διὰ τὴν αὐτὴν αἰ-
23 τίαν τοῖς ἀνέμοις. [s] Ἐπιλειπούσης οὖν εἰς [t] τὴν γῆν τῆς
τοιαύτης δυνάμεως, συνιοῦσα δι' ὑγρότητα ἡ ἀτμιδώδης [v] ἀπορ-
ροὴ ποιεῖ τὸ ψῦχος, ἐν οἷς συμβαίνει [w] τόποις γίνεσθαι τοῦτο
24 τὸ πάθος. Τὸ δ' αὐτὸ αἴτιον καὶ τοῦ εἰωθότος ἐνίοτε γίγνε-
σθαι σημείου πρὸ τῶν σεισμῶν· [x] ἢ γὰρ μεθ' ἡμέραν ἢ μικρὸν
μετὰ δυσμάς, αἰθρίας οὔσης, [y] νεφέλιον λεπτὸν φαίνεται δια-
τεῖνον καὶ μακρόν, οἷον γραμμῆς μῆκος εὐθύτητι διηκριβω-
μένον, [z] τοῦ πνεύματος ἀπομαραινομένου διὰ [a] τὴν μετά-
25 στασιν. [b] Τὸ δ' ὅμοιον συμβαίνει καὶ ἐν τῇ [c] θαλάττῃ [d] περὶ
τοὺς αἰγιαλούς· ὅταν μὲν γὰρ κυμαίνουσα [e] ἐκβάλλῃ, σφό-
δρα [f] παχεῖαι καὶ σκολιαὶ γίνονται αἱ ῥηγμῖνες, ὅταν [g] δὲ
γαλήνη [h] ᾖ, διὰ τὸ μικρὰν ποιεῖσθαι τὴν ἔκκρισιν λεπταί εἰσι
26 καὶ εὐθεῖαι. Ὅπερ οὖν ἡ θάλαττα ποιεῖ περὶ τὴν γῆν, τοῦτο
τὸ πνεῦμα περὶ τὴν ἐν τῷ ἀέρι ἀχλύν, ὥσθ' ὅταν γένηται

[k] καὶ om. F.H.N. [l] ἀθρόως N. [m] τρέφεσθαι E. [n] τὸν om. E. [o] πολλῆς ὄντα καὶ ψυχρᾶς F, ὄντα πολλῆς καὶ ψυχρᾶς H.N. [p] ὥσπερ δὴ τὸ F. [q] τὸ ante διὰ om. E.F.H.N. [r] αἰάζωμεν F.H.N, ἀτμίζωμεν E. [s] ἐκλειπούσης F.H.N. [t] τὴν om. E. [v] ἀπόρροια F.H.N. [w] τόποις post γίγνεσθαι F, om. H.N. [x] ἢ] εἰ F. [y] νεφέλιον μακρὸν καὶ λ. F, omissis καὶ μακρὸν. [z] τοῦ γὰρ πν. E. [a] τὴν ὑπὸ γῆν μ. N. [b] τὸ δ' om. E. [c] θαλάσσῃ F.H. [d] περὶ om. E. [e] ἐκβάλῃ E.N. [f] σκολιαὶ καὶ παχεῖαι F. [g] δὲ om. F. [h] ᾖ om. E.

νηνεμία, πάμπαν εὐθεῖαν καὶ λεπτὴν καταλείπεσθαι ὥσπερ
ῥηγμῖνα [i] οὖσαν ἀέρος τὴν νεφέλην. Διὰ ταῦτα δὲ καὶ περὶ 27
τὰς ἐκλείψεις [k] ἐνίοτε τῆς σελήνης συμβαίνει γίγνεσθαι σει-
σμόν· ὅταν γὰρ ἤδη πλησίον ᾖ ἡ ἀντίφραξις, καὶ μήπω μὲν
[l] ᾖ πάμπαν ἀπολελοιπὸς τὸ φῶς καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ἡλίου θερ-
μὸν ἐκ τοῦ ἀέρος, ἤδη δ' ἀπομαραινόμενον, νηνεμία γίνεται
ἀντιμεθισταμένου τοῦ πνεύματος εἰς τὴν γῆν, ὃ ποιεῖ τὸν
σεισμὸν πρὸ τῶν [m] ἐκλείψεων. Γίνονται γὰρ καὶ ἄνεμοι 28
πρὸ τῶν [m] ἐκλείψεων πολλάκις, [n] ἀκρόνυχοι μὲν πρὸ τῶν
μεσονυκτίων [m] ἐκλείψεων, [o] μεσονύκτιοι δὲ πρὸ τῶν ἑῴων.
Συμβαίνει δὲ τοῦτο διὰ τὸ ἀμαυροῦσθαι τὸ θερμὸν τὸ ἀπὸ
τῆς σελήνης, ὅταν πλησίον ἤδη [p] γίγνηται ἡ [q] φορὰ ἐν ᾧ
γενομένων ἔσται [r] ἡ ἔκλειψις. Ἀνιεμένου οὖν ᾧ κατείχετο 29
ὁ ἀὴρ καὶ ἠρέμει, πάλιν κινεῖται καὶ γίγνεται πνεῦμα τῆς
ἐκλείψεως [s] πρωϊαίτερον. Ὅταν δ' ἰσχυρὸς γένηται σεισμός,
οὐκ εὐθὺς οὐδ' εἰσάπαξ παύεται σείσας, ἀλλὰ τὸ πρῶτον μὲν
μέχρι [t] περὶ [v] τετταράκοντα πρόεισι πολλάκις ἡμέρας, ὕστε-
ρον δὲ καὶ ἐφ' ἓν καὶ ἐπὶ δύο ἔτη ἐπισημαίνει κατὰ τοὺς [w] αὐ-
τοὺς τόπους. Αἴτιον δὲ τοῦ μὲν μεγέθους τὸ πλῆθος τοῦ 30
πνεύματος καὶ τῶν τόπων τὰ σχήματα δι' ὧν ἂν ῥυῇ· ᾗ [x] γὰρ
ἂν ἀντιτυπήσῃ καὶ μὴ ῥᾳδίως διέλθῃ, μάλιστά [y] τε σείει καὶ
ἐγκαταλείπεσθαι ἀναγκαῖον ἐν ταῖς δυσχωρίαις, οἷον [z] ὕδωρ
[a] οὐ δυνάμενον [b] διεξελθεῖν. Διὸ καθάπερ ἐν σώματι οἱ 31
σφυγμοὶ οὐκ ἐξαίφνης παύονται οὐδὲ ταχέως, ἀλλ' ἐκ προσ-
αγωγῆς ἅμα [c] καταμαραινομένου τοῦ πάθους, καὶ ἡ ἀρχὴ
ἀφ' ἧς [d] ἡ ἀναθυμίασις ἐγένετο καὶ ἡ ὁρμὴ τοῦ πνεύματος
[e] δῆλον ὅτι οὐκ εὐθὺς ἅπασαν ἀνάλωσε τὴν ὕλην, ἐξ ἧς ἐποί-
ησε τὸν ἄνεμον, ὃν καλοῦμεν σεισμόν. Ἕως [f] ἂν [g] οὖν ἀνα- 32

[i] ἀέρος οὖσαν F. [k] τῆς σελήνης ἐνίοτε F. [l] ᾖ om. E. [m] ἐκλείψεων corr. E. [n] ἀκρόνυχοι F. [o] μεσονύκτιον E.H.N. [p] γένηται N. [q] φθορά pr. E. [r] ἡ om. E. [s] ὀψιαίτερον H.N. [t] περὶ om. F. [v] τεττ. ἡμέρας πρόεισι πολλάκις E, τεττ. σείει ἡμερῶν F. [w] αὐτοὺς om. E. [x] γὰρ ἀντιτυπήσει N, γὰρ ἂν ἀντιτυπήσει H. [y] τε om. F. [z] ὕδωρ] ὕδωρ ἐν σώματι E.H.N. [a] οὐ] μὴ F. [b] διελθεῖν F. [c] μαραινομένου N. [d] ἡ post ἧς om. E.F. [e] δῆλον ὅτι om. H.N. [f] ἂν om. F. [g] οὖν om. N.

λωθῇ τὰ ὑπόλοιπα τούτων, [h] ἀνάγκη [i] σείειν, [k] ἠρεμαίτερον δὲ καὶ μέχρι τούτου ἕως ἂν ἔλαττον ᾖ τὸ ἀναθυμιώμενον ἢ ὥστε δύνασθαι κινεῖν ἐπιδήλως. Ποιεῖ δὲ καὶ τοὺς ψόφους τοὺς ὑπὸ [l] τὴν γῆν γινομένους τὸ πνεῦμα, καὶ τοὺς πρὸ τῶν σεισμῶν· καὶ ἄνευ δὲ σεισμῶν ἤδη που γεγόνασιν [m] ὑπὸ γῆν.
33 Ὥσπερ [n] γὰρ ῥαπιζόμενος ὁ ἀὴρ παντοδαποὺς ἀφίησι ψόφους, οὕτως καὶ τύπτων [o] αὐτός· οὐθὲν γὰρ διαφέρει· τὸ γὰρ τύπτον ἅμα καὶ αὐτὸ τύπτεται πᾶν. Προέρχεται δ' [p] ὁ ψόφος τῆς κινήσεως διὰ τὸ [q] λεπτομερέστερον εἶναι καὶ
34 μᾶλλον διὰ παντὸς ἰέναι τοῦ πνεύματος τὸν ψόφον. Ὅταν δ' ἔλαττον ᾖ ἢ ὥστε κινῆσαι τὴν γῆν διὰ λεπτότητα, διὰ μὲν τὸ ῥᾳδίως διηθεῖσθαι οὐ δύναται κινεῖν, διὰ δὲ τὸ προσπίπτειν [r] στερεοῖς ὄγκοις καὶ κοίλοις καὶ παντοδαποῖς σχήμασι παντοδαπὰς ἀφίησι φωνάς, ὥστ' ἐνίοτε δοκεῖν ὅπερ
35 λέγουσιν οἱ τερατολογοῦντες, μυκᾶσθαι τὴν γῆν. Ἤδη δὲ καὶ ὕδατα ἀνερράγη [s] γιγνομένων σεισμῶν· ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο [t] αἴτιον τὸ ὕδωρ τῆς κινήσεως, ἀλλ' ἂν ᾖ [v] ἐξ ἐπιπολῆς ἢ κάτωθεν βιάζηται τὸ πνεῦμα, ἐκεῖνο τὸ κινοῦν ἐστίν, ὥσπερ [w] τῶν κυμάτων οἱ ἄνεμοι ἀλλ' οὐ τὰ κύματα τῶν ἀνέμων [x] ἐστὶν αἴτια, ἐπεὶ καὶ τὴν γῆν οὕτως ἄν τις αἰτιῷτο τοῦ πάθους· ἀνατρέπεται [y] γὰρ σειομένη, καθάπερ ὕδωρ (ἡ
36 γὰρ ἔκχυσις ἀνάτρεψίς [z] τίς ἐστιν). Ἀλλ' αἴτια [a] ταῦτα μὲν ἄμφω ὡς ὕλη (πάσχει γάρ, ἀλλ' οὐ ποιεῖ), τὸ δὲ πνεῦμα ὡς ἀρχή. Ὅπου δ' ἅμα κῦμα σεισμῷ γέγονεν, αἴτιον, ὅταν
37 ἐναντία γίγνηται τὰ πνεύματα. Τοῦτο δὲ γίγνεται, ὅταν τὸ σεῖον τὴν γῆν πνεῦμα φερομένην ὑπ' ἄλλου πνεύματος τὴν [b] θάλασσαν ἀπῶσαι [c] μὲν ὅλως μὴ δύνηται, προωθοῦν δὲ καὶ συστέλλον εἰς ταὐτὸν συναθροίσῃ πολλήν· τότε γὰρ

[h] ἀνάγκη om. E. [i] σείειν corr. E. [k] ἠρεμαίτερον corr. E, ἠρεμαιότερον F.H.N. [l] τὴν om. F. [m] ὑπὸ τῆς γῆς F. [n] γὰρ καὶ ῥαπ. F.H.N. [o] ὁ αὐτός F.H. [p] ὁ om. E. [q] λεπτομερέστερος E. [r] στερεοῖς] ἑτέροις E. [s] σεισμῶν γενομένων N. [t] τὸ ὕδωρ αἴτιον E. [v] ἐξ om. E. [w] οἱ ἄνεμοι τῶν κυμάτων F. [x] εἰσιν F.H.N : sed F. εἰσὶν αἴτια in margine. [y] γὰρ] γοῦν F. [z] ἐστί τις H.N, τῆς γῆς ἐστὶν F. [a] μὲν ἄμφω ταῦτα F. [b] θάλατταν H.N. [c] μὲν om. F.

ἀναγκαῖον ἡττηθέντος τούτου τοῦ πνεύματος [d] ἀθρόαν ὠθου-
μένην ὑπὸ τοῦ ἐναντίου πνεύματος ἐκρήγνυσθαι καὶ ποιεῖν
τὸν κατακλυσμόν. Ἐγένετο δὲ τοῦτο καὶ περὶ Ἀχαΐαν· 38
ἔξω μὲν γὰρ ἦν νότος, ἐκεῖ δὲ βορέας, νηνεμίας δὲ γενομένης
καὶ ῥυέντος εἴσω τοῦ ἀνέμου ἐγένετο τό τε κῦμα καὶ ὁ σει-
σμὸς ἅμα, καὶ μᾶλλον διὰ τὸ τὴν [e] θάλατταν μὴ διδόναι
διαπνοὴν τῷ ὑπὸ τὴν γῆν ὡρμημένῳ πνεύματι, ἀλλ' ἀντι-
φράττειν· ἀποβιαζόμενα γὰρ ἄλληλα τὸ μὲν πνεῦμα τὸν
σεισμὸν ἐποίησεν, ἡ δ' ὑπόστασις [f] τοῦ κύματος τὸν κατα-
κλυσμόν. Κατὰ μέρος δὲ γίγνονται οἱ σεισμοὶ τῆς γῆς, 39
καὶ πολλάκις ἐπὶ μικρὸν τόπον, οἱ δ' ἄνεμοι οὐ [g] κατὰ μέρος·
κατὰ μέρος μέν, ὅταν αἱ ἀναθυμιάσεις αἱ κατὰ τὸν τόπον
αὐτὸν καὶ τὸν γειτνιῶντα συνέλθωσιν εἰς ἕν, ὥσπερ καὶ τοὺς
αὐχμοὺς ἔφαμεν γίγνεσθαι καὶ τὰς ὑπερομβρίας τὰς κατὰ
μέρος. Καὶ οἱ μὲν σεισμοὶ γίγνονται διὰ τοῦτον τὸν τρό- 40
πον, οἱ δ' ἄνεμοι οὔ· τὰ μὲν γὰρ ἐν τῇ γῇ τὴν ἀρχὴν ἔχει,
ὥστ' ἐφ' ἓν ἁπάσας ὁρμᾶν· ὁ δ' ἥλιος οὐχ ὁμοίως δύναται,
τὰς δὲ μετεώρους μᾶλλον, ὥστε [h] ῥεῖν, ὅταν ἀρχὴν λάβωσιν
ἀπὸ τῆς τοῦ ἡλίου φορᾶς ἤδη κατὰ τὰς διαφορὰς τῶν τό-
πων, [i] ἐφ' ἕν. Ὅταν μὲν οὖν ᾖ πολὺ τὸ [k] πνεῦμα, κινεῖ τὴν 41
γῆν, ὥσπερ [l] ἂν ὁ τρόμος, ἐπὶ πλάτος [m] μέν, γίγνεται δ'
ὀλιγάκις [n] καὶ κατά τινας τόπους, οἷον [o] ὁ σφυγμός, [p] ἄνω
καὶ κάτωθεν· διὸ καὶ ἐλαττονάκις σείει [q] τοῦτον τὸν τρόπον·
οὐ [r] γὰρ ῥᾴδιον οὕτω πολλὴν συνελθεῖν [s] ἀρχήν· ἐπὶ μῆκος
γὰρ πολλαπλασία τῆς ἀπὸ τοῦ βάθους ἡ διάκρισις. Ὅπου 42
δ' ἂν γένηται [t] τοιοῦτος σεισμός, ἐπιπολάζει πλῆθος λίθων,
ὥσπερ τῶν ἐν τοῖς [v] λίκνοις ἀναβραττομένων· τοῦτον γὰρ
τὸν τρόπον [w] γενομένου σεισμοῦ [x] τὰ περὶ Σίπυλον ἀνε-

[d] ἀθρόαν—πνεύματος om. F. [e] θάλασσαν F. [f] τοῦ κύματος om. F, πνεύματος E.H.N. [g] κατὰ μέρος om. pr. F. [h] ῥεῖν ἐφ' ἓν ὅταν F. [i] ἐφ' ἓν om. F. [k] πνεῦμα κάτωθεν ἄνω κινεῖ N. [l] ἂν] δὲ E. [m] μέν om. F.H.N. [n] καὶ om. H. [o] ὁ om. F. [p] ἄνω καὶ κάτωθεν om. N. [q] τὸν τρόπον τοῦτον N. [r] γὰρ δίδωσι ῥᾴδιον E.H.N. [s] ἀρχὴν post πολλὴν F, om. E. [t] τοιοῦτον σεισμὸν E. [v] λί μοις N. [w] γινομένου N. [x] τά τε περὶ F.H.N.

τράπη καὶ τὸ Φλεγραῖον καλούμενον πεδίον καὶ τὰ περὶ τὴν
43 Λιγυστικὴν χώραν. Ἐν δὲ ταῖς νήσοις ταῖς [y] ποντίαις ἧτ-
τον [z] γίγνεται σεισμὸς τῶν προσγείων· τὸ γὰρ πλῆθος τῆς
θαλάττης [a] καταψύχει τὰς ἀναθυμιάσεις καὶ κωλύει τῷ βάρει
καὶ ἀποβιάζεται, ἔτι δὲ ῥεῖ [b] καὶ οὐ σείεται κρατουμένη ὑπὸ
τῶν πνευμάτων· καὶ διὰ τὸ πολὺν ἐπέχειν τόπον οὐκ εἰς ταύ-
την ἀλλ' ἐκ ταύτης αἱ ἀναθυμιάσεις γίγνονται, καὶ ταύταις
44 ἀκολουθοῦσιν αἱ ἐκ τῆς γῆς. Αἱ [c] δ' ἐγγὺς τῆς ἠπείρου μό-
ριόν εἰσι τῆς ἠπείρου· τὸ γὰρ μεταξὺ διὰ [d] μικρότητα οὐδε-
μίαν ἔχει δύναμιν· τὰς δὲ [e] ποντίας οὐκ ἔστι κινῆσαι ἄνευ τῆς
θαλάττης ὅλης, ὑφ' ἧς περιεχόμεναι τυγχάνουσιν. Περὶ
μὲν οὖν σεισμῶν, καὶ τίς ἡ φύσις [f] αὐτῶν, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν
γίγνονται, καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν συμβαινόντων περὶ αὐ-
τούς, εἴρηται σχεδὸν περὶ τῶν μεγίστων.

9 Περὶ δὲ ἀστραπῆς καὶ βροντῆς, ἔτι δὲ περὶ τυφῶνος [g] καὶ
πρηστῆρος καὶ κεραυνῶν λέγωμεν· καὶ γὰρ τούτων τὴν αὐτὴν
2 [h] ἀρχὴν [i] ὑπολαμβάνειν [k] δεῖ πάντων. Τῆς γὰρ ἀναθυμιά-
σεως, ὥσπερ εἴπομεν, οὔσης διττῆς, τῆς μὲν ὑγρᾶς τῆς δὲ ξη-
ρᾶς, καὶ τῆς συγκρίσεως ἐχούσης [l] ἄμφω ταῦτα δυνάμει καὶ
συνισταμένης εἰς νέφος, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, ἔτι δὲ πυ-
κνοτέρας τῆς [m] συστάσεως τῶν νεφῶν γιγνομένης πρὸς τὸ
ἔσχατον πέρας· ᾗ γὰρ ἐκλείπει τὸ θερμὸν διακρινόμενον εἰς
τὸν ἄνω τόπον, ταύτῃ πυκνοτέραν καὶ ψυχροτέραν ἀναγκαῖον
3 εἶναι τὴν σύστασιν. Διὸ καὶ οἱ κεραυνοὶ καὶ οἱ ἐκνεφίαι καὶ
πάντα τὰ τοιαῦτα φέρεται κάτω, καί[n]τοι πεφυκότος [o] ἄνω
τοῦ θερμοῦ φέρεσθαι παντός· ἀλλ' εἰς τοὐναντίον τῆς πυκνό-
τητος ἀναγκαῖον γίγνεσθαι τὴν ἔκθλιψιν, οἷον οἱ πυρῆνες οἱ
ἐκ τῶν δακτύλων [p] πηδῶντες· καὶ γὰρ ταῦτα βάρος ἔχοντα
4 φέρεται πολλάκις ἄνω. Ἡ μὲν οὖν ἐκκρινομένη θερμότης

[y] ποντίοις H. [z] γίνονται σεισμοὶ F. [a] ἀναψύχει E. [b] καὶ οὐ σείεται post πνευμάτων N. [c] ἐγγὺς δὲ F. [d] σμικρότητα F. [e] ποντίους H.N. [f] αὐτῶν om. E. [g] καὶ περὶ πρ. F. [h] ἀρχὴν om. E. [i] ὑπολαβεῖν H. [k] πάντων δεῖ E. [l] ἄμφω margo F. [m] συστ. οὔσης τῶν νεφῶν F, γιγνομένης in margine posito. [n] τοι] περ F.H.N. [o] τοῦ θερμοῦ ἄνω φέρεσθαι διὰ παντὸς F. [p] ἐκπηδῶντες F.H.N.

εἰς τὸν ἄνω [q] διασπείρεται τόπον. Ὅση δ' ἐμπεριλαμβάνεται τῆς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως ἐν τῇ μεταβολῇ ψυχομένου τοῦ ἀέρος, αὕτη συνιόντων τῶν νεφῶν ἐκκρίνεται, βίᾳ δὲ φερομένη καὶ προσπίπτουσα τοῖς περιεχομένοις νέφεσι ποιεῖ
πληγήν, ἧς ὁ ψόφος καλεῖται βροντή. Γίνεται δ' [r] ἡ πληγὴ 5
τὸν αὐτὸν τρόπον, [s] ὡς παρεικάσαι μείζονι μικρὸν πάθος, τῷ ἐν τῇ φλογὶ γινομένῳ ψόφῳ, ὃν καλοῦσιν οἱ μὲν τὸν Ἥφαι-
στον [t] γελᾶν, οἱ δὲ τὴν Ἑστίαν, οἱ δ' ἀπειλὴν τούτων. Γί- 6
γνεται δ' ὅταν ἡ ἀναθυμίασις εἰς τὴν φλόγα συνεστραμμένη φέρηται, ῥηγνυμένων καὶ ξηραινομένων τῶν ξύλων· οὕτω γὰρ καὶ ἐν τοῖς νέφεσι γιγνομένη [v] ἡ τοῦ πνεύματος ἔκκρισις πρὸς τὴν πυκνότητα τῶν νεφῶν [w] εἰσπίπτουσα ποιεῖ τὴν
βροντήν. Παντοδαποὶ δ' [x] οἱ ψόφοι διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τε 7
γίνονται τῶν νεφῶν καὶ [y] διὰ τὰς μεταξὺ κοίλιας, [z] ᾗ τὸ συνεχὲς ἐκλείπει τῆς πυκνότητος. Ἡ μὲν οὖν βροντὴ τοῦτ' ἔστι καὶ γίνεται διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν· τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἐκθλιβόμενον τὰ πολλὰ μὲν ἐκπυροῦται λεπτῇ καὶ ἀσθενεῖ πυρώσει, καὶ τοῦτ' ἔστιν ἣν καλοῦμεν ἀστραπήν, ᾗ ἂν ὥσπερ
ἐκπῖπτον τὸ πνεῦμα χρωματισθὲν ὀφθῇ. Γίνεται δὲ μετὰ 8
τὴν πληγὴν [a] καὶ ὕστερον τῆς βροντῆς· ἀλλὰ φαίνεται πρότερον διὰ τὸ τὴν ὄψιν προτερεῖν τῆς ἀκοῆς. Δηλοῖ [b] δ' ἐπὶ τῆς εἰρεσίας τῶν τριήρων· ἤδη γὰρ ἀναφερόντων πάλιν τὰς
κώπας ὁ πρῶτος ἀφικνεῖται ψόφος τῆς κωπηλασίας. Καίτοι 9
τινὲς λέγουσιν ὡς ἐν τοῖς νέφεσιν ἐγγίνεται πῦρ· τοῦτο δ' Ἐμπεδοκλῆς μέν φησιν εἶναι τὸ [c] ἐμπεριλαμβανόμενον τῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων, Ἀναξαγόρας δὲ τοῦ ἄνωθεν αἰθέρος, ὃ δὴ
[d] ἐκεῖνος καλεῖ πῦρ κατενεχθὲν ἄνωθεν κάτω. Τὴν μὲν οὖν 10
διάλαμψιν [e] ἀστραπὴν εἶναι τούτου τοῦ πυρός, τὸν δὲ ψόφον [f] ἐναποσβεννυμένου καὶ τὴν σίξιν βροντήν, ὡς καθάπερ φαί-

[q] διασπιραται E, διακρίνεται (supra posito διασπείρεται) F. [r] τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ πληγὴ F. [s] ὥσπερ εἰκάσαι E.F.H.N. [t] γενᾶν pr. N. [v] ἡ om. F.H, ante γιγνομένη ponit N. [w] ἐμπίπτουσα H.N. [x] οἱ om. F. [y] διὰ om. H.N. [z] ᾗ om. E. [a] καὶ om. E. [b] δὲ καὶ ἐπὶ N. [c] ἐμπεριεχόμενον pr. F. [d] κεῖνος E, κακεῖνος F. [e] τοῦ τοιούτου π. ἀστρ. εἶναι F, ἀστρ. εἶναι τὴν τούτου τοῦ π. H.N. [f] καὶ τὴν σίξιν ἐναποσβ. N.

νεται [g] καὶ [h] γιγνόμενον, οὕτω καὶ πρότερον [i] τὴν ἀστραπὴν
οὖσαν τῆς βροντῆς. Ἄλογος δὲ καὶ ἡ τοῦ πυρὸς [k] ἐμπερίλη-
ψις, ἀμφοτέρως μέν, μᾶλλον δ' ἡ κατάσπασις τοῦ ἄνωθεν αἰ-
11 θέρος. Τοῦ τε γὰρ κάτω φέρεσθαι τὸ πεφυκὸς ἄνω δεῖ λέ-
γεσθαι τὴν αἰτίαν, καὶ διὰ τί ποτε τοῦτο γίγνεται κατὰ τὸν
οὐρανὸν ὅταν [l] ἐπινέφελον ᾖ μόνον, [m] ἀλλ' οὐ συνεχῶς οὕτως·
αἰθρίας δ' οὔσης οὐ γίγνεται. Τοῦτο γὰρ παντάπασιν ἔοικεν
12 εἰρῆσθαι προχείρως. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ τὴν ἀπὸ τῶν ἀκτί-
νων θερμότητα φάναι τὴν ἀπολαμβανομένην ἐν τοῖς νέφεσιν
εἶναι τούτων αἰτίαν οὐ πιθανόν· καὶ γὰρ οὗτος ὁ λόγος
ἀπραγμόνως εἴρηται λίαν· ἀποκεκριμένον τε γὰρ ἀναγκαῖον
εἶναι τὸ αἴτιον ἀεὶ καὶ ὡρισμένον, [n] τῆς τε βροντῆς καὶ [o] τῆς
ἀστραπῆς καὶ τῶν ἄλλων [p] τῶν τοιούτων, καὶ οὕτω γίνεσθαι.
13 Τοῦτο δὲ διαφέρει πλεῖστον· ὅμοιον γὰρ [q] κἂν εἴ τις οἴοιτο
τὸ ὕδωρ καὶ τὴν χιόνα καὶ τὴν χάλαζαν ἐνυπάρχοντα πρότε-
ρον ὕστερον ἐκκρίνεσθαι καὶ μὴ γίνεσθαι, οἷον ὑπὸ χεῖρα ποι-
14 ούσης ἀεὶ τῆς συγκρίσεως ἕκαστον αὐτῶν. Ὡσαύτως γὰρ
ἐκεῖνά τε συγκρίσεις [r] καὶ ταῦτα διακρίσεις ὑποληπτέον εἶναι,
ὥστ' εἰ θάτερα τούτων μὴ [s] γίγνεται ἀλλ' ἔστι, περὶ ἀμφο-
15 τέρων [t] ὁ αὐτὸς ἁρμόσει λόγος. Τήν τε [v] ἐναπόληψιν τί ἂν
ἀλλοιότερον λέγοι τις ἢ καθάπερ ἐν τοῖς πυκνοτέροις; Καὶ
γὰρ τὸ ὕδωρ ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ πυρὸς γίνεται θερμόν·
ἀλλ' ὅμως ὅταν πάλιν συνίῃ καὶ ψύχηται τὸ ὕδωρ πηγνύμε-
νον, οὐδεμίαν συμβαίνει γίνεσθαι τοιαύτην ἔκπτωσιν [w] οἵαν
16 ἐκεῖνοι λέγουσιν. Καίτοι γ' ἐχρῆν κατὰ λόγον τοῦ μεγέ-
θους [x] τὴν ζέσιν [y] ποιεῖν τὸ ἐγγινόμενον πνεῦμα ὑπὸ τοῦ πυ-
ρός, ἣν οὔτε δυνατὸν ἐνυπάρχειν πρότερον, οὔτ' ἐκεῖνοι [z] τὸν
ψόφον ζέσιν ποιοῦσιν ἀλλὰ σίξιν· ἔστι δὲ [a] καὶ ἡ σίξις μικρὰ

[g] καὶ om. N. [h] γιγνόμενα N. [i] οὖσαν τὴν ἀστραπὴν F.H.N.
[k] ἐμπ. καὶ ἀμφ. F. [l] ἐπινέφελον μὲν ᾖ F. [m] ἀλλ' οὐ om. H.N.
[n] τῆς τε] τό τε τῆς F, τῆς H.N. [o] τῆς om. E. [p] τῶν om. E.
[q] κἂν om. E. [r] καὶ ταῦτα διακρίσεις om. pr. E. [s] γίνηται F.
[t] ὁ om. E. [v] ἀπόληψιν E. [w] οἷον F, ὥσπερ E. [x] τὴν] καὶ τὴν F,
τὴν δὲ E. [y] ποιεῖ E, ἐμποιεῖν F. [z] τὸν ψόφον margo F, τὸν om. E.
[a] καὶ om. F.

ζέσις· ᾗ γὰρ τὸ προσπῖπτον κρατεῖ σβεννύμενον, ταύτῃ ζέον ποιεῖ τὸν ψόφον. Εἰσὶ δέ [b] τινες οἱ τὴν ἀστραπήν, ὥσπερ 17
καὶ Κλείδημος, οὐκ εἶναί φασιν ἀλλὰ φαίνεσθαι, παρεικάζοντες ὡς τὸ πάθος ὅμοιον ὂν καὶ ὅταν [c] τὴν [d] θάλατταν [e] τις ῥάβδῳ τύπτῃ· φαίνεται γὰρ τὸ ὕδωρ ἀποστίλβον τῆς νυκτός· οὕτως [f] ἐν τῇ νεφέλῃ ῥαπιζομένου τοῦ ὑγροῦ τὴν φαντασίαν τῆς λαμπρότητος εἶναι τὴν ἀστραπήν. Οὗτοι μὲν 18
οὖν οὔπω συνήθεις ἦσαν ταῖς περὶ τῆς ἀνακλάσεως δόξαις, ὅπερ αἴτιον [g] δοκεῖ τοῦ τοιούτου πάθους εἶναι· φαίνεται γὰρ τὸ ὕδωρ στίλβειν τυπτόμενον ἀνακλωμένης [h] ὑπ' αὐτοῦ τῆς ὄψεως [i] πρός τι τῶν λαμπρῶν. Διὸ καὶ γίνεται [k] τοῦτο μᾶλλον νύκτωρ· τῆς γὰρ ἡμέρας οὐ [l] φαίνεται διὰ τὸ πλέον ὂν τὸ φέγγος [m] τὸ τῆς ἡμέρας [n] ἀφανίζειν. Τὰ μὲν οὖν λεγόμενα 19
περὶ [o] βροντῆς καὶ ἀστραπῆς [p] παρὰ τῶν ἄλλων ταῦτ' ἐστί, τῶν μὲν ὅτι ἀνάκλασις ἡ ἀστραπή, τῶν δ' ὅτι πυρὸς μὲν ἡ ἀστραπὴ διάλαμψις, ἡ δὲ βροντὴ σβέσις, οὐκ ἐγγινομένου παρ' ἕκαστον πάθος τοῦ πυρὸς ἀλλ' [q] ἐνυπάρχοντος. Ἡμεῖς 20
δέ φαμεν [r] τὴν αὐτὴν εἶναι φύσιν ἐπὶ μὲν τῆς γῆς ἄνεμον, ἐν δὲ τῇ γῇ σεισμόν, ἐν δὲ τοῖς νέφεσι βροντήν· πάντα γὰρ εἶναι ταῦτα τὴν οὐσίαν ταὐτόν, ἀναθυμίασιν ξηράν, ἣ ῥέουσα μέν πως ἄνεμός ἐστιν, ὡδὶ δὲ ποιεῖ τοὺς σεισμούς, ἐν δὲ τοῖς νέφεσι [s] μεταβάλλουσα [t] ἐκκρινομένη, [v] συνιόντων καὶ συγκρινομένων [w] αὐτῶν εἰς ὕδωρ, βροντάς τε καὶ ἀστραπὰς καὶ πρὸς τούτοις [x] τἆλλα τὰ τῆς αὐτῆς φύσεως τούτοις ὄντα. Καὶ περὶ μὲν βροντῆς εἴρηται καὶ ἀστραπῆς.

Γ.

Περὶ δὲ τῶν ὑπολοίπων εἴπωμεν ἔργων τῆς ἐκκρίσεως ταύ-

[b] τινὲς ante ὥσπερ E. [c] τὴν om. E. [d] θάλασσάν τε F. [e] ῥάβδῳ τις F.H.N. [f] ἐν] καὶ ἐν F. [g] δοκεῖ post εἶναι F. [h] ἀπ' F.N. [i] εἰς τὸ λαμπρόν F. [k] μᾶλλον τοῦτο H.N. [l] γίγνεται F. [m] τὸ om. F. [n] ἀφανίζον F.H. [o] βροντῆς τε καὶ F.H.N. [p] παρὰ] καὶ περὶ H.N. [q] ἐνυπάρχοντος ᾗ ἡμεῖς F. [r] εἶναι τὴν αὐτὴν F.H.N. [s] μεταβάλλουσα om. F. [t] διακρινομένη F.N. [v] συνανιόντων F. [w] αὐτῶν ante καὶ συγκρινομένων H, post εἰς τὸ ὕδωρ (ita enim) F. [x] ἄλλα E.

της, τὸν ὑφηγημένον ἤδη τρόπον λέγοντες. Τὸ γὰρ πνεῦμα τοῦτο ἐκκρινόμενον κατὰ μικρὰ μὲν καὶ σποράδην [y] διαχεόμενον καὶ πολλάκις γιγνόμενον καὶ [z] διαπνέον καὶ λεπτομερέστερον ὂν βροντὰς ποιεῖ καὶ ἀστραπάς· ἂν δ' ἀθρόον καὶ πυκνότερον, ἧττον δ' ἐκκριθῇ λεπτόν, ἐκνεφίας [a] ἄνεμος γί-
2 νεται. Διὸ καὶ βίαιος· τὸ γὰρ τάχος τῆς ἐκκρίσεως ποιεῖ τὴν ἰσχύν. Ὅταν [b] μὲν οὖν συνακολουθήσῃ πολλὴ καὶ συνεχὴς ἔκκρισις, [c] τὸν αὐτὸν [d] γίνεται τρόπον ὥσπερ ὅταν πάλιν εἰς τοὐναντίον ὁρμήσῃ· τότε γὰρ ὑετὸς καὶ ὕδατος γίνεται
3 πλῆθος. Ὑπάρχει μὲν οὖν [e] ἄμφω δυνάμει ταῦτα κατὰ τὴν ὕλην· ὅταν δ' ἀρχὴ γένηται τῆς δυνάμεως ὁποτερασοῦν, ἀκολουθεῖ [f] συνεκκρινόμενον ἐκ τῆς ὕλης, ὁποτέρου [g] ἂν πλῆθος [h] ἐνυπάρχῃ [i] πλεῖον, [k] καὶ γίνεται τὸ μὲν ὄμβρος, τὸ δὲ τῆς
4 ἑτέρας ἀναθυμιάσεως ἐκνεφίας. Ὅταν δὲ τὸ ἐκκρινόμενον πνεῦμα τὸ ἐν τῷ νέφει ἑτέρῳ ἀντιτυπήσῃ οὕτως, ὥσπερ ὅταν ἐξ εὐρέος εἰς στενὸν βιάζηται ὁ ἄνεμος [l] ἐν πύλαις ἢ ὁδοῖς· συμβαίνει γὰρ πολλάκις ἐν τοῖς τοιούτοις ἀπωσθέντος τοῦ πρώτου μορίου τοῦ ῥέοντος σώματος διὰ τὸ μὴ ὑπείκειν, ἢ διὰ στενότητα ἢ διὰ τὸ [m] ἀντιπνεῖν, κύκλον καὶ δίνην γίνεσθαι τοῦ πνεύματος· τὸ μὲν γὰρ εἰς τὸ πρόσθεν κωλύει προϊέναι, τὸ δ' ὄπισθεν ἐπωθεῖ, ὥστ' ἀναγκάζεται εἰς [n] τὸ πλάγιον, [o] ᾗ οὐ κωλύεται, φέρεσθαι, καὶ οὕτως ἀεὶ τὸ ἐχόμενον, [p] ἕως ἂν ἓν γένηται, τοῦτο δ' ἐστὶ κύκλος· οὗ γὰρ μία φορὰ σχήματος,
5 τοῦτο [q] καὶ αὐτὸ ἀνάγκη [r] κύκλον εἶναι. Ἐπί [s] τε τῆς γῆς οὖν διὰ ταῦτα γίγνονται [t] οἱ δῖνοι, καὶ ἐν τοῖς νέφεσιν ὁμοίως κατὰ τὴν ἀρχήν, πλὴν [v] ὅτι, [w] ὥσπερ ὅταν ἐκνεφίας γίγνηται, ἀεὶ [x] τὸ νέφος ἐκκρίνεται καὶ γίνεται [y] συνεχὴς ἄνεμος,

[y] διαχ.] μαχόμενον E. [z] διαπνεόμενον F. [a] γίνεται ἄνεμος F. [b] μὲν om. pr. E. [c] τὸν αὐτὸν om. pr. E, ante τρόπον ponit N. [d] τρόπον γίνεται F. [e] ταῦτα ἄμφω δυνάμει F.H.N. [f] συγκρινόμενον E.F. [g] ἂν] δ' ἂν H.N, δ' ἂν ᾖ F. [h] ἐνυπάρχει E, ἐνυπάρχον F. [i] πλέον E. [k] καὶ om. F. [l] ἐν] ἢ ἐν F. [m] ἀντιτυπεῖν E, et supra posito πνεῖν F. [n] τὸ om. F. [o] ἢ οὗ N. [p] ἕως ἂν ἓν] ἐὰν E. [q] καὶ αὐτὸ om. F. [r] κύκλον] ἓν E.N. [s] τε om. E. [t] αἱ δῖναι H.N. [v] ὅτι ὥσπερ om. F. [w] ὅταν ὥσπερ N. [x] τοῦ νέφους H. [y] συνεχὴς ὁ ἄνεμος H.N.

οὕτως [z] ἐνταῦθα ἀεὶ τὸ συνεχὲς ἀκολουθεῖ τοῦ νέφους. Διὰ 6
δὲ πυκνότητα οὐ δυνάμενον ἐκκριθῆναι τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ νέ-
φους στρέφεται μὲν κύκλῳ τὸ πρῶτον διὰ τὴν εἰρημένην αἰ-
τίαν, [a] φέρεται δὲ κάτω διὰ τὸ ἀεὶ τὰ νέφη πυκνοῦσθαι, ᾗ
ἐκπίπτει τὸ θερμόν. Καλεῖται δ', ἂν ἀχρωμάτιστον ᾖ, τοῦτο
τὸ πάθος τυφών, ἄνεμος ὤν, οἷον ἐκνεφίας ἄπεπτος. [b] Βο- 7
ρείοις δ' οὐ γίγνεται τυφών, οὐδὲ νιφετῶν ὄντων ἐκνεφίας,
διὰ τὸ πάντα [c] ταῦτ' εἶναι [d] πνεύματα, τὸ δὲ πνεῦμα [e] ξηρὰν
εἶναι καὶ θερμὴν ἀναθυμίασιν. Ὁ οὖν πάγος καὶ τὸ ψῦχος
διὰ τὸ κρατεῖν σβέννυσιν [f] εὐθὺς γιγνομένην ἔτι τὴν ἀρχήν.
Ὅτι [g] δὲ κρατεῖ, δῆλον· [h] οὐ γὰρ [i] αν ἦν νιφετός, οὐδὲ βόρεια 8
τὰ ὑγρά· ταῦτα γὰρ συμβαίνει [k] κρατούσης εἶναι τῆς ψυ-
χρότητος. Γίγνεται μὲν [l] οὖν τυφών, ὅταν ἐκνεφίας γιγνό-
μενος μὴ δύνηται ἐκκριθῆναι τοῦ νέφους. Ἔστι δὲ διὰ τὴν
ἀντίκρουσιν τῆς δίνης, ὅταν [m] ἐπὶ γῆς φέρηται ἡ ἕλιξ συγ-
κατάγουσα τὸ νέφος, οὐ δυναμένη ἀπολυθῆναι. Ἧι δὲ κατ' 9
[n] εὐθυωρίαν [o] ἐκπνεῖ, ταύτῃ τῷ πνεύματι κινεῖ, καὶ τῇ κύκλῳ
κινήσει στρέφει καὶ ἀναφέρει ᾧ ἂν προσπέσῃ βιαζόμενον.
Ὅταν δὲ κατασπώμενον ἐκπυρωθῇ (τοῦτο [p] δ' ἐστίν, ἂν λε-
πτότερον τὸ πνεῦμα [q] γένηται), καλεῖται πρηστήρ· [r] συνεκ-
πίμπρησι γὰρ τὸν ἀέρα τῇ [s] πυρώσει χρωματίζων. Ἐὰν δ' 10
[t] ἐν αὐτῷ τῷ νέφει πολὺ καὶ λεπτὸν [v] ἐκθλιβῇ πνεῦμα, τοῦτο
γίνεται κεραυνός, [w] ἐὰν μὲν πάνυ λεπτόν, οὐκ [x] ἐπικάων διὰ
λεπτότητα, ὃν οἱ ποιηταὶ ἀργῆτα καλοῦσιν, [y] ἐὰν δ' ἧττον,
[x] ἐπικάων, ὃν ψολόεντα καλοῦσιν· ὁ μὲν [z] γὰρ διὰ [a] τὴν λε-
πτότητα φέρεται, διὰ δὲ τὸ τάχος φθάνει [b] διεξιὼν πρὶν ἐκ-
πυρῶσαι καὶ [c] ἐπιδιατρίψας μελᾶναι· ὁ δὲ [d] βραδύτερος

[z] ἀεὶ ἐνταῦθα F, καὶ ἐνταῦθα ἀεὶ H.N. [a] κάτω δὲ φέρεται F.H.N. [b] βορίοις E, οριοις N. [c] εἶναι ταῦτα F.H.N. [d] πνεύματα] ὑγρὰ καὶ ψυχρὰ F. [e] θερμὴν εἶναι καὶ ξηρὰν N. [f] εὐθὺς om. E. [g] δὲ] γὰρ E.F. [h] οὐδὲ γὰρ H. [i] ἦν νιφετὸς ἂν F. [k] εἶναι κρατούσης F. [l] οὖν] οὖν ὁ F.H. [m] ἐπὶ τῆς γῆς H.N, ἐπὶ γῆν F. [n] εὐθυθεωρίαν E. [o] πνεῖ F. [p] δ' ἐστὶν ἂν om. E. [q] γίνηται N. [r] ἐκπίμπρησι E, συνεμπίμπρησι F. [s] πυκνώσει pr. F. [t] ἐν om. E. [v] ἐκληφθῇ pr. F. [w] ἂν F.H.N. [x] ἐπικᾶον F.H.N. [y] ἂν F. [z] γὰρ om N. [a] τὴν om. H.N. [b] διϊὼν F. [c] ἐπιτρίψας N. [d] βραδ.] διὰ τὴν βραδύτητα F.

11 ἔχρωσε μέν, ἔκαυσε δ' οὔ, ἀλλ' ἔφθασε [e] διιών. Διὸ καὶ τὰ
μὲν ἀντιτυπήσαντα πάσχει τι, τὰ δὲ μὴ οὐθέν, οἷον ἀσπίδος
[f] ἤδη τὸ μὲν χάλκωμα ἐτάκη, τὸ δὲ ξύλον οὐθὲν ἔπαθεν· διὰ
γὰρ μανότητα ἔφθασε τὸ πνεῦμα διηθηθὲν καὶ διελθόν· καὶ
δι' ἱματίων ὁμοίως [g] οὐ κατέκαυσεν, ἀλλ' οἷον τρύχος ἐποί-
ησεν· ὥστε ὅτι γε πνεύματα ταῦτα [h] πάντα, δῆλον [i] καὶ ἐκ
12 τῶν [k] τοιούτων. Ἔστι δ' ἐνίοτε [l] καὶ τοῖς ὄμμασι θεωρεῖν,
οἷον καὶ νῦν [m] συνέβαινε περὶ τὸν ἐν Ἐφέσῳ ναὸν καόμενον·
[n] πολλαχῇ γὰρ [o] ἡ φλὸξ ἐφέρετο συνεχής, ἀποσπωμένη χω-
ρίς. Ὅτι μὲν γὰρ ὅ τε καπνὸς [p] πνεῦμα καὶ [q] κάεται ὁ κα-
πνός, φανερόν, καὶ εἴρηται [r] ἐν ἑτέροις πρότερον· ὅταν δ'
13 ἀθρόον χωρῇ, τότε φανερῶς δοκεῖ πνεῦμα εἶναι. Ὅπερ οὖν
ἐν ταῖς μικραῖς πυρκαϊαῖς φαίνεται, τοῦτο καὶ τότε πολλῆς
ὕλης [s] καομένης [t] ἐγίγνετο πολλῷ ἰσχυρότερον. Ῥηγνυμένων
οὖν τῶν ξύλων, ὅθεν ἡ ἀρχὴ τοῦ πνεύματος ἦν, πολὺ ἐχώρει
ἀθρόον, [v] ᾗ ἐξέπνει, καὶ [w] ἐφέρετο [x] ἄνω [y] πεπυρωμένον, ὥστ'
ἐφαίνετο ἡ φλὸξ φέρεσθαι καὶ [z] εἰσπίπτειν [a] εἰς τὰς οἰκίας.
14 Ἀεὶ γὰρ οἴεσθαι δεῖ [b] συνακολουθεῖν τοῖς κεραυνοῖς πνεῦμα
καὶ προϊέναι· ἀλλ' οὐχ ὁρᾶται διὰ τὸ ἀχρωμάτιστον [c] εἶναι.
Διὸ καὶ ᾗ μέλλει πατάξειν, κινεῖται πρὶν πληγῆναι, ἅτε πρό-
15 τερον προσπιπτούσης τῆς ἀρχῆς τοῦ πνεύματος. Καὶ αἱ
βρονταὶ δὲ [d] καὶ ἀστραπαὶ διιστᾶσιν οὐ τῷ ψόφῳ, ἀλλ' ὅτι
ἅμα συνεκκρίνεται τὸ τὴν πληγὴν ποιῆσαν καὶ τὸν ψόφον
πνεῦμα· ὃ ἐὰν [e] πατάξῃ, διέστησεν, [f] ἐπέκαυσε δ' οὔ. Περὶ
μὲν οὖν βροντῆς καὶ ἀστραπῆς καὶ ἐκνεφίου, ἔτι [g] δὲ πρηστή-
ρων [h] τε καὶ τυφώνων καὶ κεραυνῶν, εἴρηται, καὶ ὅτι ταὐτὸ
πάντα, καὶ τίς ἡ [i] διαφορὰ αὐτῶν.

[e] διιών] διελθεῖν N, om. F.H. [f] ἤδη om. F. [g] οὐκ ἔκαυσεν E.H.N. [h] πάντα om. H.N. [i] καὶ om. F. [k] τοιούτων ἐστίν. ἔστι N. [l] καὶ ἐν τοῖς E. [m] συνέβαινε] ἐθεωροῦμεν E.H.N. [n] πολλαχοῦ N. [o] ἐφέρετο ἡ φλὸξ F, ἡ φλὸξ ἐφαίνετο N. [p] πνεύματα F. [q] καίεται F.H.N. [r] ἐν ἄλλοις πρότερον H.N, πρότερον ἐν ἑτέροις F. [s] καιομένης F.H.N. [t] ἐγένετο H.N. [v] ᾗ] καὶ N. [w] ἐφαίνετο N. [x] ἂν pr. E. [y] πυρούμενον F. [z] εἰσέπιπτεν E.N. [a] εἰς om. F. [b] ἐπακολουθεῖν F. [c] εἶναι om. N. [d] καὶ ἀστραπαὶ om. F.N, καὶ αἱ ἀστραπαὶ margo H. [e] παρατάξῃ E. [f] ἔκαυσε H.N. [g] δὲ περὶ πρηστήρων H. [h] τε om. F. [i] διαφορὰ πάντων αὐτῶν E.F.

Περὶ δὲ ἅλω καὶ ἴριδος, τί θ' ἑκάτερον καὶ διὰ τίν' αἰτίαν 2
γίγνεται, λέγωμεν, καὶ περὶ παρηλίων καὶ ῥάβδων· καὶ γὰρ
ταῦτα γίγνεται πάντα διὰ τὰς [k] αὐτὰς αἰτίας ἀλλήλοις.
Πρῶτον δὲ [l] δεῖ λαβεῖν τὰ πάθη καὶ τὰ συμβαίνοντα περὶ
ἕκαστον αὐτῶν. Τῆς μὲν [m] οὖν ἅλω φαίνεται πολλάκις κύ- 2
κλος ὅλος, καὶ γίγνεται περὶ ἥλιον καὶ σελήνην καὶ περὶ τὰ
λαμπρὰ τῶν ἄστρων, ἔτι δ' οὐθὲν ἧττον νυκτὸς ἢ ἡμέρας καὶ
περὶ μεσημβρίαν ἢ δείλην· [n] ἕωθεν δ' [o] ἐλαττονάκις καὶ περὶ
δύσιν. Τῆς δ' ἴριδος οὐδέποτε γίνεται κύκλος οὐδὲ μεῖζον 3
ἡμικυκλίου τμῆμα· καὶ δύνοντος μὲν καὶ ἀνατέλλοντος ἐλα-
χίστου μὲν κύκλου, μεγίστη [p] δ' ἡ ἁψίς, [q] αἰρομένου δὲ μᾶλ-
λον κύκλου μὲν μείζονος, ἐλάττων [p] δ' ἡ ἁψίς· καὶ [r] μετὰ
μὲν τὴν [s] ὀπωρινὴν ἰσημερίαν, [t] ἐν ταῖς [v] βραχυτέραις ἡμέ-
ραις, πᾶσαν ὥραν γίγνεται τῆς ἡμέρας, ἐν δὲ ταῖς θεριναῖς
οὐ γίγνεται περὶ μεσημβρίαν. [w] Οὐδὲ δυοῖν πλείους ἴριδες 4
γίνονται ἅμα. Τούτων δὲ [x] τρίχρως μὲν ἑκατέρα, [y] καὶ τὰ
χρώματα ταὐτὰ καὶ ἴσα τὸν ἀριθμὸν ἔχουσιν ἀλλήλαις, ἀμυ-
δρότερα [z] δ' ἐν τῇ ἐκτὸς καὶ ἐξ ἐναντίας κείμενα κατὰ τὴν
θέσιν. Ἡ μὲν γὰρ ἐντὸς τὴν πρώτην ἔχει περιφέρειαν τὴν
μεγίστην [a] φοινικίαν, ἡ δ' ἔξωθεν τὴν ἐλαχίστην μὲν ἐγγύ-
τατα δὲ πρὸς ταύτην, καὶ τὰς ἄλλας ἀνάλογον. Ἔστι δὲ 5
τὰ χρώματα ταῦτα ἅπερ μόνα σχεδὸν οὐ δύνανται ποιεῖν οἱ
[b] γραφῆς· ἔνια γὰρ αὐτοὶ κεραννύουσι, τὸ δὲ φοινικοῦν καὶ
πράσινον καὶ [c] ἁλουργὸν οὐ γίγνεται [d] κεραννύμενον· ἡ δὲ
ἶρις ταῦτ' ἔχει τὰ χρώματα. Τὸ δὲ μεταξὺ [e] τοῦ φοινικοῦ
[f] καὶ πρασίνου φαίνεται πολλάκις ξανθόν. Παρήλιοι δὲ καὶ 6
ῥάβδοι γίνονται ἐκ πλαγίας ἀεὶ καὶ οὔτ' ἄνωθεν [g] οὔτε πρὸς
[h] τῇ γῇ [i] οὔτ' ἐξ ἐναντίας, [k] οὐδὲ δὴ νύκτωρ, ἀλλ' ἀεὶ περὶ τὸν

[k] αὐτὰς] προειρημένας pr. F. [l] λαβεῖν δεῖ F, δεῖ λαμβάνειν E. [m] οὖν om. N. [n] εἴωθεν E. [o] ἔλαττον F. [p] δ' om. H.N. [q] αἰρουμένου E. [r] μετὰ] περὶ E. [s] μετοπωρινὴν F. [t] ἐν μὲν ταῖς N. [v] βραχυτάταις H. [w] οὐ δὴ δυοῖν N, οὐδὲ δὴ δυεῖν H. [x] τρίχως E. [y] καὶ τὰ] τὰ δὲ F. [z] δὲ τῆς ἐκτὸς καὶ ἀπεναντία F. [a] φοινικείαν F. [b] γραφεῖς F.H.N. et corr. E. [c] ἀλοῦγρον E. [d] κεραννυμένων N. [e] τοῦ om. E. [f] καὶ τοῦ πρ. H.N. [g] οὐδὲ H. [h] τῆς γῆς E. [i] οὐδὲ H.N. [k] οὐδὲ δὴ νύκτωρ] νύκτωρ ὁμοίως οὐδαμῶς F.

ἥλιον, ἔτι [l]δ' ἢ αἰρομένου ἢ καταφερομένου· τὰ [m]πλεῖστα δὲ
πρὸς δυσμάς· μεσουρανοῦντος δὲ σπάνιόν [n]τι γέγονεν, οἷον ἐν
Βοσπόρῳ ποτὲ συνέπεσεν· δι' ὅλης γὰρ τῆς ἡμέρας συνανα-
7 σχόντες δύο παρήλιοι διετέλεσαν μέχρι δυσμῶν. Τὰ μὲν οὖν
περὶ ἕκαστον αὐτῶν συμβαίνοντα [o]ταῦτ' ἐστίν, τὸ δ' αἴτιον
τούτων ἁπάντων [p]ταὐτό· πάντα γὰρ ἀνάκλασις ταῦτ' ἐστίν.
Διαφέρουσι δὲ τοῖς τρόποις καὶ ἀφ' ὧν, καὶ ὡς συμβαίνει [q]τὴν
ἀνάκλασιν γίγνεσθαι πρὸς τὸν ἥλιον ἢ πρὸς ἄλλο τι τῶν
8 λαμπρῶν. Καὶ μεθ' ἡμέραν μὲν ἶρις γίγνεται, νύκτωρ δ'
ἀπὸ σελήνης, ὡς μὲν [r]οἱ ἀρχαῖοι [s]ᾤοντο, [t]οὐκ ἐγίγνετο· τοῦ-
το δ' ἔπαθον διὰ τὸ σπάνιον· ἐλάνθανε [v]γὰρ αὐτούς· γίνεται
9 μὲν γάρ, ὀλιγάκις δὲ γίγνεται. Τὸ δ' αἴτιον [w]ὅτι τ' ἐν τῷ
σκότει λανθάνει τὰ χρώματα, καὶ ἄλλα πολλὰ δεῖ συμπε-
σεῖν, καὶ ταῦτα πάντα ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ τοῦ μηνός· ἐν τῇ παν-
σελήνῳ γὰρ [x]γενέσθαι ἀνάγκη τὸ μέλλον ἔσεσθαι, καὶ τότε
ἀνατελλούσης ἢ δυνούσης. Διόπερ ἐν ἔτεσιν [y]ὑπὲρ τὰ πεν-
10 τήκοντα δὶς [z]ἐνετύχομεν μόνον. Ὅτι μὲν οὖν ἡ ὄψις ἀνα-
κλᾶται, ὥσπερ καὶ [a]ἀφ' ὕδατος, οὕτω καὶ ἀπὸ ἀέρος καὶ
πάντων τῶν ἐχόντων τὴν ἐπιφάνειαν λείαν, ἐκ τῶν [b]περὶ τὴν
ὄψιν δεικνυμένων δεῖ λαμβάνειν τὴν πίστιν, καὶ [c]διότι τῶν
ἐνόπτρων [d]ἐν ἐνίοις [e]μὲν καὶ τὰ σχήματα ἐμφαίνεται, ἐν
11 ἐνίοις δὲ τὰ χρώματα μόνον. Τοιαῦτα δ' ἐστὶν ὅσα μικρὰ
τῶν ἐνόπτρων, καὶ μηδεμίαν αἰσθητὴν ἔχει διαίρεσιν· ἐν γὰρ
τούτοις τὸ μὲν σχῆμα ἀδύνατον ἐμφαίνεσθαι (δόξει [f]γὰρ εἶ-
ναι διαιρετόν· πᾶν γὰρ σχῆμα ἅμα δοκεῖ σχῆμά [g]τε εἶναι
καὶ διαίρεσιν [h]ἔχειν), ἐπεὶ δ' ἐμφαίνεσθαί τι ἀναγκαῖον,
τοῦτο δ' ἀδύνατον, λείπεται τὸ χρῶμα μόνον ἐμφαίνεσθαι.
12 Τὸ δὲ χρῶμα ὁτὲ μὲν [i]λαμπρὸν φαίνεται τῶν λαμπρῶν, ὁτὲ

[l] δ' ἐπαιρομένου ἀεὶ ἢ κατ. F. [m] δὲ πλεῖστα H.N. [n] τι] εἰ H.N, om. F. [o] ταῦτ'] τάδ' E. [p] ταὐτόν N. [q] γίγνεσθαι τὴν ἀνάκλασιν F.H. [r] οἱ μὲν N. [s] οἴονται F. [t] οὐ γίγνεται F, οὐκ ἐγίνετο ἶρις margo H. [v] γὰρ] δὲ E. [w] ὅτι ἐν σκότει F. [x] γίγνεσθαι ἀνάγκη εἰ μέλλει ἔσεσθαι F. [y] ὑπὲρ τὰ margo F. [z] ἔτυχε F. [a] ἀπὸ τοῦ ὕδατος N. [b] περί τε τὴν F. [c] ὅτι N. [d] ἐν om. H.N. [e] μὲν οὐ μόνον τὰ χρώματα ἀλλὰ καὶ H.N. [f] γὰρ ἂν εἶναι F. [g] τε post ἅμα F. [h] ἔχειν πάντα ἐπεὶ H.N. [i] φαίνεται λαμπρὸν F.

δέ, ἢ τῷ μίγνυσθαι [k] τῷ τοῦ ἐνόπτρου ἢ διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς ὄψεως, ἄλλου χρώματος ἐμποιεῖ φαντασίαν. [l] Ἔστω δὲ περὶ [m] τούτων ἡμῖν τεθεωρημένον ἐν τοῖς περὶ τὰς αἰσθήσεις δεικνυμένοις· διὸ τὰ μὲν [n] λέγωμεν, τοῖς δ' ὡς ὑπάρχουσι [o] χρησώμεθα αὐτῶν.

Πρῶτον δὲ περὶ τῆς ἅλω τοῦ σχήματος εἴπωμεν, διότι 3
[p] τε κύκλος γίνεται, καὶ διότι περὶ τὸν ἥλιον ἢ τὴν σελήνην,
ὁμοίως δὲ καὶ περί [q] τι τῶν ἄλλων ἄστρων· ὁ γὰρ αὐτὸς
[r] ἐπὶ πάντων ἁρμόσει λόγος. Γίγνεται μὲν οὖν ἡ ἀνάκλασις 2
τῆς ὄψεως συνισταμένου τοῦ ἀέρος καὶ τῆς ἀτμίδος εἰς νέφος,
ἐὰν [s] ὁμαλὴς καὶ μικρομερὴς [t] συνισταμένη τύχῃ. Διὸ καὶ
σημεῖον ἡ μὲν σύστασις ὕδατός ἐστιν, αἱ μέντοι διασπάσεις
[v] ἢ μαράνσεις, αὗται μὲν εὐδιῶν, αἱ δὲ διασπάσεις πνεύματος.
[w] Ἐὰν μὲν γὰρ μήτε καταμαρανθῇ μήτε διασπασθῇ, ἀλλ' 3
ἐαθῇ τὴν φύσιν [x] ἀπολαμβάνειν [y] τὴν [z] αὑτῆς, ὕδατος [a] εἰκότως σημεῖόν ἐστιν· δηλοῖ [b] γὰρ ἤδη γίγνεσθαι τοιαύτην τὴν
σύστασιν, ἐξ ἧς τὸ συνεχὲς λαμβανούσης τῆς πυκνώσεως
ἀναγκαῖον εἰς ὕδωρ ἐλθεῖν. Διὸ καὶ μέλαιναι γίνονται τὴν 4
χρόαν αὗται μάλιστα τῶν ἄλλων. Ὅταν δὲ διασπασθῇ,
πνεύματος σημεῖον· ἡ γὰρ διαίρεσις ὑπὸ πνεύματος γέγονεν
ἤδη μὲν ὄντος, οὔπω δὲ παρόντος. Σημεῖον δὲ τούτου διότι 5
ἐντεῦθεν γίγνεται ὁ ἄνεμος, ὅθεν ἂν ἡ κυρία [c] γίγνηται [d] διάσπασις. Ἀπομαραινομένη δὲ εὐδίας· εἰ γὰρ [e] μὴ ἔχει πως οὕτως ὁ ἀὴρ ὥστε κρατεῖν τοῦ ἐναπολαμβανομένου θερμοῦ μηδ' [f] ἔρχεσθαι εἰς πύκνωσιν ὑδατώδη, δῆλον ὡς οὔπω [g] ἡ ἀτμὶς ἀποκέκριται τῆς [h] ἀναθυμιάσεως τῆς ξηρᾶς καὶ πυρώδους· τοῦτο δ' εὐδίας αἴτιον. [i] Πῶς μὲν οὖν ἔχοντος τοῦ ἀέ- 6
ρος γίγνεται ἡ ἀνάκλασις, εἴρηται. Ἀνακλᾶται δ' ἀπὸ τῆς

[k] τῷ τοῦ] τὸ τοῦ F. [l] ἔστι F. [m] τοῦτο E. [n] λέγομεν H, λέγοιμεν F. [o] χρησόμεθα H.N. [p] τε om. F. [q] τι om E.F, et in lacuna N. [r] ἐπὶ] διὰ F. [s] ὁμαλὸς F.N. [t] ἐπισυνισταμένη H. [v] ἢ] καὶ F. [w] ἐὰν γὰρ μηκέτι κατ. F. [x] ἀπολαβεῖν F. [y] τὴν om. F. [z] ἑαυτῆς H.N. [a] σημεῖον εἰκότως F. [b] γὰρ] δὲ F. [c] γένηται N. [d] διάστασις F. [e] μὴ δὲ διέκειτο (supra posito ἔχει) πως F. [f] ἔρχηται E. [g] ὁ ἀὴρ (supra posito ἡ ἀτμὶς) ἀποκέκριται τῆς ξηρᾶς καὶ πυρώδους ἀναθυμιάσεως F. [h] ἀναθ. ἀπὸ τῆς E.H.N. [i] πῶς] ὡς E.

συνισταμένης ἀχλύος περὶ τὸν ἥλιον ἢ τὴν σελήνην ἡ ὄψις·
διὸ οὐκ ἐξ ἐναντίας ὥσπερ [k] ἡ ἶρις φαίνεται. Πάντοθεν δ'
ὁμοίως ἀνακλωμένης [l] κύκλον ἀναγκαῖον εἶναι ἢ κύκλου μέρος·
ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ σημείου πρὸς τὸ αὐτὸ σημεῖον αἱ ἴσαι
7 κλασθήσονται ἐπὶ κύκλου [m] γραμμῆς ἀεί. Ἔστω γὰρ ἀπὸ
[n] τοῦ σημείου ἐφ' ᾧ τὸ Α πρὸς τὸ Β κεκλασμένη ἥ τε τὸ
Α Γ Β καὶ ἡ τὸ Α Ζ Β καὶ ἡ τὸ Α Δ Β· ἴσαι δ' αὗταί [o] τε
αἱ Α Γ Α Ζ Α Δ ἀλλήλαις, καὶ αἱ πρὸς [p] τὸ Β ἀλλήλαις,
[q] οἷον αἱ Γ Β Ζ Β Δ Β· καὶ ἐπεζεύχθω [r] ἡ Α Ε Β, ὥστε
τὰ τρίγωνα ἴσα· καὶ γὰρ ἐπ' ἴσης [s] τῆς Α Ε Β ἤχθωσαν [t] δὴ
κάθετοι ἐπὶ τὴν Α Ε Β ἐκ τῶν γωνιῶν, ἀπὸ μὲν τῆς Γ ἡ τὸ
Γ Ε, ἀπὸ δὲ τῆς Ζ ἡ τὸ Ζ Ε, ἀπὸ δὲ τῆς Δ ἡ τὸ Δ [v] Ε.
8 Ἴσαι [w] δὴ αὗται· ἐν ἴσοις γὰρ τριγώνοις καὶ ἐν ἑνὶ ἐπιπέδῳ
πᾶσαι· πρὸς [x] ὀρθὰς γὰρ πᾶσαι τῇ Α Ε Β, καὶ ἐφ' ἓν ση-
μεῖον τὸ Ε συνάπτουσιν. Κύκλος ἄρα [y] ἔσται ἡ [z] γραφο-
μένη, κέντρον δὲ τὸ Ε. Ἔστω [a] δὴ τὸ μὲν Β ὁ ἥλιος, τὸ δὲ
Α ἡ ὄψις, ἡ δὲ περὶ τὸ Γ Ζ Δ περιφέρεια τὸ νέφος ἀφ' οὗ
9 ἀνακλᾶται ἡ ὄψις πρὸς τὸν [b] ἥλιον. Δεῖ [c] δὲ νοεῖν συνεχῆ
τὰ ἔνοπτρα· ἀλλὰ διὰ [d] μικρότητα ἕκαστον μὲν ἀόρατον, τὸ
δ' ἐξ ἁπάντων ἓν εἶναι [e] δοκεῖ διὰ τὸ ἐφεξῆς. Φαίνεται [f] δὲ
τὸ μὲν λευκόν, ὁ ἥλιος, κύκλῳ συνεχῶς ἐν ἑκάστῳ φαινόμενος
τῶν ἐνόπτρων, καὶ μηδεμίαν ἔχων αἰσθητὴν διαίρεσιν, πρὸς
δὲ τῇ γῇ μᾶλλον διὰ [g] τὸ νηνεμώτερον εἶναι· πνεύματος γὰρ
10 ὄντος οὐκ εἶναι στάσιν [h] φανερόν. Παρὰ δὲ τοῦτο μέλαινα
ἡ ἐχομένη περιφέρεια, διὰ τὴν ἐκείνης λευκότητα δοκοῦσα
εἶναι [i] μελαντέρα. Πλεονάκις δὲ [k] γίγνονται αἱ ἅλῳ περὶ
τὴν σελήνην διὰ τὸ τὸν ἥλιον θερμότερον ὄντα θᾶττον δια-
λύειν τὰς συστάσεις τοῦ ἀέρος. Περὶ δὲ τοὺς ἀστέρας [l] γί-

[k] ἡ ante ἶρις om. F. [l] ἀνάγκη κύκλον F, ἀναγκαῖον κύκλον E. [m] γραμμαῖς N. [n] τοῦ αὐτοῦ σημείου F. [o] τε om. E. [p] τὸ] τῷ H. [q] οἷον —Δ Β om. E. [r] ἡ] ἡ τὸ F. [s] τῆς α ε β ἴσης F. [t] δὲ F. [v] E post Δ om. N. [w] δὴ] δὲ F.N. [x] ὀρθὴν F. [y] ἐστι F.N. [z] ἀναγραφομένη H.N. [a] δὴ] δὲ F.H. [b] ἥλιον ὧδε E, ubi versus quattuor patent diagrammati. [c] δὲ μὴ ἐννοεῖν F. [d] σμικρότητα F.H.N. [e] δοκεῖν F. [f] δὴ F. [g] τοῦ E. [h] φανεράν F. [i] μελανωτέρα H.N. [k] δείκνυνται F. [l] γίνεται E.N.

νονται μὲν διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας, οὐ σημειώδεις δ' ὁμοίως, ὅτι μικρὰς πάμπαν ἐπιδηλοῦσι τὰς συστάσεις καὶ οὔπω γονίμους.

Ἡ δ' ἶρις ὅτι μέν ἐστιν ἀνάκλασις, εἴρηται πρότερον· 4
ποία δέ τις ἀνάκλασις, καὶ πῶς καὶ διὰ τίν' αἰτίαν ἕκαστα
γίγνεται τῶν συμβαινόντων περὶ [m] ταύτην, λέγωμεν νῦν.
Ἀνακλωμένη [n] μὲν οὖν ἡ ὄψις ἀπὸ πάντων φαίνεται τῶν
λείων, τούτων δ' ἐστὶ καὶ ἀὴρ καὶ ὕδωρ. Γίγνεται δ' ἀπὸ
μὲν ἀέρος, ὅταν τύχῃ συνιστάμενος. Διὰ δὲ τὴν τῆς ὄψεως 2
ἀσθένειαν πολλάκις καὶ ἄνευ [o] συστάσεως ποιεῖ ἀνάκλασιν,
οἷόν ποτε συνέβαινέ [p] τινι πάθος ἠρέμα καὶ οὐκ ὀξὺ βλέ-
ποντι· ἀεὶ γὰρ εἴδωλον ἐδόκει προηγεῖσθαι βαδίζοντι αὐτῷ,
ἐξ ἐναντίας βλέπον πρὸς αὐτόν. Τοῦτο δ' ἔπασχε διὰ τὸ 3
τὴν ὄψιν ἀνακλᾶσθαι πρὸς αὐτόν· οὕτω γὰρ ἀσθενὴς ἦν καὶ
λεπτὴ πάμπαν ὑπὸ τῆς ἀρρωστίας, ὥστ' ἔνοπτρον ἐγίνετο
καὶ [q] ὁ πλησίον ἀήρ, καὶ οὐκ [r] ἐδύνατο ἀπωθεῖν [s] ὡς ὁ πόρρω
καὶ πυκνός. Διόπερ αἵ τ' ἄκραι ἀνεσπασμέναι φαίνονται ἐν 4
τῇ [t] θαλάττῃ, καὶ μείζω τὰ μεγέθη πάντων, ὅταν εὖροι
πνέωσι, καὶ τὰ ἐν ταῖς ἀχλύσιν, οἷον [v] καὶ ἥλιος καὶ ἄστρα
ἀνίσχοντα καὶ δύνοντα μᾶλλον ἢ μεσουρανοῦντα. Ἀπὸ δ' 5
ὕδατος μάλιστα ἀνακλᾶται, καὶ [w] ἀπὸ ἀρχομένου γίνεσθαι
μᾶλλον ἔτι ἢ ἀπ' ἀέρος· ἕκαστον γὰρ τῶν μορίων ἐξ ὧν γί-
νεται [x] συνισταμένων ἡ ψακὰς ἔνοπτρον ἀναγκαῖον [y] εἶναι
μᾶλλον τῆς ἀχλύος. Ἐπεὶ δὲ καὶ δῆλον καὶ εἴρηται πρό- 6
τερον ὅτι ἐν τοῖς τοιούτοις ἐνόπτροις τὸ χρῶμα μόνον ἐμ-
φαίνεται, τὸ δὲ σχῆμα ἄδηλον, ἀναγκαῖον, [z] ὅταν ἄρχηται
ὕειν καὶ ἤδη μὲν συνιστῆται εἰς [a] ψακάδας ὁ ἐν τοῖς νέφεσιν
ἀήρ, μήπω δ' [b] ὕῃ, ἐὰν ἐξ ἐναντίας ᾖ ὁ ἥλιος ἢ ἄλλο τι [c] οὕτω
λαμπρὸν ὥστε γίγνεσθαι ἔνοπτρον τὸ νέφος, καὶ τὴν ἀνά-

[m] αὐτὴν F. [n] μὲν om. F. [o] πυκνώσεως F. [p] τινι] τῳ F. [q] ὁ om. F. [r] ἠδύνατο F.H. [s] ὥσπερ ὁ πόρρω καὶ ὁ π. διὸ F. [t] θαλάσσῃ F. [v] καὶ] ὁ F, om. cum ipso ἥλιος H.N. [w] ἀπὸ om. F. [x] ἡ ψεκὰς συνισταμένων H.N. ψεκὰς etiam F. [y] μᾶλλον εἶναι F. [z] ὅτι E. [a] ψεκάδας F.H.N. [b] ὕει F.H. [c] λαμπρὸν οὕτως F.

κλασιν γίνεσθαι [d] πρὸς τὸ λαμπρὸν ἐξ ἐναντίας, γίγνεσθαί
7 [e] τε ἔμφασιν χρώματος, [f] οὐ σχήματος. Ἑκάστου δ' [g] ὄντος
τῶν ἐνόπτρων μικροῦ καὶ ἀοράτου, τῆς δ' ἐξ ἁπάντων [h] αὐ-
τῶν συνεχείας [i] τοῦ μεγέθους ὁρωμένης, ἀνάγκη συνεχὲς μέ-
γεθος τοῦ αὐτοῦ φαίνεσθαι χρώματος· ἕκαστον γὰρ τῶν
8 ἐνόπτρων τὸ [k] αὐτὸ ἀποδίδωσι χρῶμα τῷ συνεχεῖ. Ὥστ'
[l] ἐπεὶ ταῦτ' ἐνδέχεται συμβαίνειν, ὅταν τοῦτον [m] ἔχῃ τὸν
τρόπον ὅ τε ἥλιος καὶ τὸ νέφος καὶ ἡμεῖς ὦμεν μεταξὺ αὐ-
τῶν, ἔσται διὰ τὴν ἀνάκλασιν ἔμφασίς τις. Ἀλλὰ μὴν καὶ
φαίνεται τότε καὶ [n] οὐκ ἄλλως ἐχόντων γιγνομένη ἡ ἶρις.
9 Ὅτι μὲν οὖν ἀνάκλασις [o] ἡ ἶρις τῆς ὄψεως πρὸς τὸν ἥλιόν
ἐστι, φανερόν· [p] διὸ καὶ ἐξ ἐναντίας ἀεὶ γίνεται, ἡ δ' [q] ἅλως
περὶ αὐτόν· καίτοι ἄμφω ἀνακλάσεις· ἀλλ' [r] ἥ γε τῶν χρω-
μάτων ποικιλία διαφέρει· ἡ μὲν γὰρ ἀφ' ὕδατος καὶ μέλανος
γίνεται ἀνάκλασις καὶ πόρρωθεν, ἡ δ' ἐγγύθεν καὶ ἀπ' ἀέρος
10 λευκοτέρου τὴν φύσιν. Φαίνεται δὲ τὸ λαμπρὸν διὰ τοῦ
μέλανος ἢ ἐν τῷ μέλανι (διαφέρει [s] γὰρ οὐθέν) [t] φοινικοῦν.
Ὁρᾶν δ' ἔξεστι τό γε τῶν χλωρῶν ξύλων πῦρ, ὡς [v] ἐρυθρὰν
ἔχει τὴν φλόγα διὰ τὸ [w] τῷ καπνῷ πολλῷ μεμῖχθαι τὸ πῦρ
λαμπρὸν ὂν καὶ λευκόν· καὶ δι' ἀχλύος καὶ καπνοῦ ὁ ἥλιος
11 φαίνεται φοινικοῦς. Διὸ ἡ μὲν τῆς ἴριδος ἀνάκλασις, ἡ μὲν
πρώτη τοιαύτην ἔχειν φαίνεται τὴν [x] χρόαν (ἀπὸ ῥανίδων
[y] γὰρ μικρῶν γίνεται ἡ ἀνάκλασις), ἡ δὲ [z] τῆς [a] ἅλω οὔ.
12 Περὶ δὲ τῶν ἄλλων χρωμάτων ὕστερον ἐροῦμεν. Ἔτι δὲ
περὶ αὐτὸν [b] μὲν τὸν ἥλιον οὐ γίνεται διατριβὴ τοιαύτης
συστάσεως, ἀλλ' ἢ ὕει ἢ διαλύεται. Ἐκ δὲ τῶν ἐναντίων ἐν
τῷ μεταξὺ τῆς τοῦ ὕδατος γενέσεως [c] γίνεταί τις χρόνος·

[d] πρὸς—γίγνεσθαι om. pr. E. [e] τε om. F.H.N. [f] οὐ σχήματος om. pr. E. [g] ὄντων E. [h] τούτων F. [i] τοῦ—ἐνόπτρων margo F. [k] αὐτὸ] ἑαυτοῦ H.N. [l] ἐπεὶ] εἰ E. [m] ἔχῃ τοῦτον F.H.N. [n] οὐκ om. H. [o] ἡ om. N. [p] διὸ καὶ] ἀλλ' ἡ μὲν H.N. [q] ἅλως ἀεὶ περὶ H. [r] ἡ μὲν τῇ τῶν H.N. [s] γὰρ om. E. [t] φοινικοῦν post μελανι F, φοινικοῦ N. [v] ἔχει τὴν φλόγα ἐρυθρὰν H.N. [w] τῷ om. H.N. [x] χροιὰν H.N. [y] γὰρ om. F. [z] τῆς om. E.H.N. [a] ἅλλος N. [b] μὲν om. F. [c] ἐγγίνεται F.

[d] τούτου γὰρ μὴ συμβαίνοντος ἦσαν ἂν κεχρωματισμέναι αἱ
ἅλῳ ὥσπερ ἡ ἶρις. Νῦν δ' ὅλα μὲν οὐ γίγνεται τοιαύτην 13
ἔχοντα τὴν ἔμφασιν, οὐδὲ κύκλῳ, μικρὰ δὲ καὶ κατὰ μόριον,
αἳ καλοῦνται ῥάβδοι, ἐπεὶ εἰ συνίστατο τοιαύτη ἀχλὺς [e] οἵα
γένοιτ' [f] ἂν ὕδατος ἢ τινος ἄλλου μέλανος, καθάπερ [g] ἐλέγο-
μεν, ἐφαίνετο ἂν ἡ ἶρις [h] ὅλη, ὥσπερ ἡ περὶ τοὺς λύχνους.
Περὶ γὰρ τούτους τὰ πλεῖστα νοτίων [i] ὄντων ἶρις γίγνεται 14
τοῦ χειμῶνος, μάλιστα δὲ δήλη γίνεται τοῖς ὑγροὺς ἔχουσι
τοὺς ὀφθαλμούς· τούτων γὰρ ἡ ὄψις ταχὺ δι' ἀσθένειαν ἀνα-
κλᾶται. Γίγνεται δ' ἀπό [k] τε τῆς τοῦ ἀέρος ὑγρότητος καὶ 15
ἀπὸ λιγνύος τῆς ἀπὸ [l] τῆς φλογὸς ἀπορρεούσης [m] καὶ [n] μι-
γνυμένης· τότε γὰρ γίγνεται ἔνοπτρον, [o] καὶ διὰ τὴν μελα-
νίαν· καπνώδης γὰρ ἡ λιγνύς· τὸ δὲ τοῦ [p] λύχνου φῶς οὐ
λευκὸν ἀλλὰ πορφυροῦν φαίνεται κύκλῳ καὶ ἰριῶδες, φοινι-
κοῦν δ' οὔ· ἔστι γὰρ ἥ τε ὄψις ὀλίγη ἡ ἀνακλωμένη, καὶ
μέλαν τὸ ἔνοπτρον. Ἡ δ' ἀπὸ τῶν κωπῶν τῶν [q] ἀναφερο- 16
μένων ἐκ τῆς θαλάττης ἶρις τῇ μὲν θέσει τὸν αὐτὸν γίγνεται
τρόπον τῇ ἐν τῷ οὐρανῷ, [r] τὸ δὲ χρῶμα ὁμοιοτέρα τῇ περὶ
τοὺς λύχνους· οὐ γὰρ [s] φοινικῆν ἀλλὰ πορφυρᾶν ἔχουσα
φαίνεται τὴν χρόαν. Ἡ δ' ἀνάκλασις ἀπὸ τῶν μικροτάτων
μὲν συνεχῶν δὲ γίγνεται ῥανίδων· αὗται δ' ὕδωρ ἀποκεκρι-
μένον εἰσὶν ἤδη παντελῶς. Γίνεται δὲ [t] κἄν τις λεπταῖς ῥα- 17
νίσιν [v] ῥαίνῃ [w] εἴς τι τοιοῦτον χωρίον, ὃ [x] τὴν θέσιν πρὸς
[y] τὸν ἥλιον ἐστραμμένον ἐστί, καὶ τῇ μὲν ὁ ἥλιος [z] ἀνέχει τῇ
δὲ [a] σκιάζει· ἐν τῷ τοιούτῳ γάρ, ἐὰν εἴσω τις ῥαίνῃ, τῷ
ἑστῶτι [b] ἐκτός, [c] ᾗ ἐπαλλάττουσιν αἱ ἀκτῖνες καὶ ποιοῦσι
τὴν σκιάν, φαίνεται ἶρις. Ὁ δὲ τρόπος καὶ ἡ χρόα ὁμοία 18
καὶ τὸ αἴτιον τὸ αὐτὸ τῇ ἀπὸ τῶν κωπῶν· τῇ γὰρ χειρὶ

[d] τούτου—ἅλῳ] ἐπεὶ εἰ μὴ ἐγίγνετο ἦν ἂν κεχρωματισμένη ἡ ἅλως F. [e] οἵα om. E. [f] ἂν] ἀπὸ τοῦ F. [g] λέγομεν E.F.N. [h] ὕλη N. [i] ὄντων ἡ ἶρις N. [k] τε τοῦ ἀέρος δι' ὑγρότητα E. [l] τῆς ante φλ. om. H. [m] καὶ om. E. [n] ῥηγνυμένης pr. F. [o] καὶ om. H. [p] λύχνου καὶ τῆς αὐγῆς φῶς H.N. [q] ἀνακλωμένων pr. F. [r] τῷ δὲ χρώματι H.N. [s] φοινικῇ E, φοινικοῦν N. [t] κἄν τις] καὶ ἐν ταῖς H.N. [v] ῥαίνῃ om. F.H.N. [w] εἰς] ἐὰν N, ἐὰν ᾖ H. [x] τῇ θέσει H.N. [y] τὸν om. F. [z] ἀνέχῃ E. [a] σκιάζῃ E. [b] ἐντὸς E. [c] ᾗ] ὅπου margo F.

κώπῃ χρῆται ὁ ῥαίνων. Ὅτι δὲ τὸ χρῶμα τοιοῦτον, ἅμα δῆλον ἔσται καὶ περὶ τῶν ἄλλων χρωμάτων τῆς φαντασίας,
19 [d] ἐκ τῶνδε. Δεῖ γὰρ νοήσαντας, ὥσπερ εἴρηται, καὶ ὑποθεμένους πρῶτον μὲν ὅτι τὸ λαμπρὸν ἐν τῷ μέλανι ἢ διὰ τοῦ μέλανος χρῶμα ποιεῖ φοινικοῦν, δεύτερον δ' ὅτι ἡ ὄψις [e] ἐκτεινομένη ἀσθενεστέρα γίνεται καὶ ἐλάττων, τρίτον [f] δ' ὅτι τὸ μέλαν οἷον ἀπόφασίς ἐστιν· τῷ γὰρ [g] ἐκλιπεῖν τὴν ὄψιν φαίνεται μέλαν, διὸ τὰ πόρρω πάντα μελάντερα φαίνεται,
20 διὰ τὸ μὴ διικνεῖσθαι τὴν ὄψιν. Θεωρείσθω μὲν [h] οὖν ταῦτα ἐκ τῶν περὶ τὰς αἰσθήσεις συμβαινόντων· ἐκείνων γὰρ ἴδιοι οἱ περὶ τούτων λόγοι· νῦν δ' ὅσον ἀνάγκη, τοσοῦτον περὶ αὐτῶν λέγωμεν. Φαίνεται [i] δ' οὖν διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τά τε πόρρω μελάντερα καὶ ἐλάττω καὶ λειότερα, καὶ τὰ ἐν τοῖς ἐνόπτροις, καὶ τὰ νέφη [k] μελάντερα βλέπουσιν εἰς τὸ ὕδωρ
21 ἢ εἰς αὐτὰ τὰ νέφη. Καὶ τοῦτο πάνυ ἐπιδήλως· διὰ γὰρ τὴν ἀνάκλασιν ὀλίγῃ τῇ ὄψει θεωροῦνται. Διαφέρει δ' οὐθὲν τὸ ὁρώμενον μεταβάλλειν ἢ τὴν ὄψιν· ἀμφοτέρως γὰρ
22 ἔσται [l] ταὐτόν. Πρὸς δὲ τούτοις δεῖ μὴ λεληθέναι καὶ τόδε· συμβαίνει γὰρ ὅταν ᾖ τοῦ ἡλίου νέφος πλησίον, εἰς μὲν αὐτὸ βλέποντι [m] μηδὲν φαίνεσθαι κεχρωματισμένον ἀλλ' εἶναι λευκόν, ἐν δὲ τῷ ὕδατι [n] ταὐτὸ τοῦτο θεωροῦντι χρῶμά τι
23 ἔχειν τῆς ἴριδος. Δῆλον τοίνυν ὅτι ἡ ὄψις ὥσπερ καὶ τὸ μέλαν κλωμένη δι' ἀσθένειαν [o] μελάντερον ποιεῖ φαίνεσθαι, καὶ τὸ λευκὸν ἧττον λευκόν, καὶ προσάγει πρὸς τὸ μέλαν. Ἡ μὲν οὖν ἰσχυροτέρα [p] ὄψις εἰς φοινικοῦν χρῶμα μετέβαλεν, ἡ δ' ἐχομένη εἰς τὸ πράσινον, ἡ δ' ἔτι ἀσθενεστέρα εἰς τὸ
24 ἁλουργόν. [q] Ἐπὶ δὲ τὸ πλεῖον οὐκέτι φαίνεται, ἀλλ' ἐν τοῖς τρισίν, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων τὰ πλεῖστα, καὶ τούτων ἔσχε τέλος· τῶν [r] δ' ἄλλων [s] ἀναίσθητος ἡ μεταβολή. Διὸ καὶ ἡ
25 ἶρις [t] τρίχρως φαίνεται, ἑκατέρα μέν, ἐναντίως δέ. Ἡ μὲν

[d] ἐκ] δῆλον ἐκ N. [e] ἀποτεινομένη F. [f] δ' om. F. [g] ἐκλείπειν F.H.N. [h] οὖν om. F. [i] δ' οὖν] γοῦν N. [k] μελανώτερα N. [l] ταὐτό E.H. [m] μηδὲ F.H. [n] αὐτὸ E.H.N. [o] μελάντερον om. E, post ποιεῖ ponit N. [p] ὄψις margo F. [q] ἐπεὶ F.H. [r] δ' om. E. [s] ἀναίσθητον N. [t] τριχῶς N.

οὖν πρώτη τὴν ἔξω [v] φοινικῆν ἔχει· ἀπὸ μεγίστης γὰρ περι-
φερείας πλείστη προσπίπτει [w] ἡ ὄψις πρὸς τὸν ἥλιον, μεγί-
στη δ' ἡ ἔξω· ἡ δ' ἐχομένη καὶ ἡ τρίτη ἀνάλογον. Ὥστ' εἰ
[x] τὰ περὶ τῶν χρωμάτων τῆς φαντασίας εἴρηται καλῶς,
ἀνάγκη τρίχρων τε εἶναι αὐτὴν καὶ τούτοις τοῖς χρώμασι κε-
χρῶσθαι [y] μόνοις. Τὸ δὲ ξανθὸν φαίνεται διὰ τὸ παρ' ἄλ- 26
ληλα φαίνεσθαι. Τὸ γὰρ φοινικοῦν παρὰ τὸ πράσινον λευ-
κὸν φαίνεται. Σημεῖον δὲ τούτου· ἐν γὰρ τῷ μελαντάτῳ
νέφει μάλιστα ἄκρατος γίνεται [z] ἡ ἶρις· συμβαίνει δὲ τότε
[a] ξανθότατον εἶναι δοκεῖν τὸ φοινικοῦν. Ἔστι δὲ τὸ ξανθὸν
ἐν τῇ ἴριδι χρῶμα μεταξὺ τοῦ τε φοινικοῦ [b] καὶ πρασίνου
χρώματος. Διὰ τὴν μελανίαν [c] οὖν τοῦ κύκλῳ νέφους ὅλον 27
αὐτοῦ φαίνεται τὸ [d] φοινικοῦν λευκόν· ἔστι γὰρ πρὸς [e] ἐκεῖνα
λευκόν. Καὶ πάλιν ἀπομαραινομένης τῆς ἴριδος [f] ἐγγυτάτω,
ὅταν λύηται τὸ φοινικοῦν· ἡ γὰρ νεφέλη λευκὴ οὖσα, προσ-
πίπτουσα παρὰ τὸ πράσινον, μεταβάλλει εἰς τὸ ξανθόν.
Μέγιστον δὲ σημεῖον τούτων ἡ ἀπὸ τῆς σελήνης ἶρις· φαίνε- 28
ται γὰρ λευκὴ πάμπαν. Γίγνεται δὲ τοῦτο, ὅτι ἔν τε τῷ
νέφει ζοφερῷ [g] ὄντι φαίνεται καὶ ἐν νυκτί. Ὥσπερ [h] οὖν πῦρ
ἐπὶ πῦρ, μέλαν παρὰ μέλαν ποιεῖ τὸ ἠρέμα λευκὸν παντελῶς
φαίνεσθαι λευκόν· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ [i] φοινικοῦν. Γίγνεται 29
δὲ τοῦτο [k] τὸ πάθος καταφανὲς καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθῶν· ἐν γὰρ
τοῖς ὑφάσμασι καὶ ποικίλμασιν ἀμύθητον διαφέρει τῇ φαν-
τασίᾳ ἄλλα παρ' ἄλλα τιθέμενα [l] ἔνια τῶν χρωμάτων, οἷον
καὶ [m] τὰ πορφυρᾶ ἐν λευκοῖς ἢ μέλασιν ἐρίοις, [n] ἔτι δ' ἐν
αὐγῇ τοιᾳδὶ [o] ἢ τοιᾳδί· διὸ καὶ οἱ ποικιλταί φασι διαμαρτά-
νειν ἐργαζόμενοι πρὸς τὸν λύχνον πολλάκις τῶν [p] ἀνθῶν,
λαμβάνοντες ἕτερα ἀνθ' ἑτέρων. Διότι μὲν οὖν τρίχρως τε, 30

[v] φοινικίαν F. [w] ἡ om. E.H.N. [x] περὶ τὰ N. [y] μόνον E. [z] ἡ om. E.H.N. [a] ξανθότερον F.H.N. [b] καὶ τοῦ πρ. N. [c] οὖν] γὰρ H.N, om. E. [d] φοινικιοῦν E. [e] ἐκεῖνο corr. E. [f] ἐγγύτατα rc. E: pr. enim om. [g] ὄντι om. E.H.N. [h] οὖν πῦρ παρὰ μέλαν ποιεῖ H. et corr. N, οὖν παρὰ μέλαν πῦρ pr. N. vulgatam corr. E. [i] φοινικιοῦν E. [k] τὸ πάθος om. E. [l] ἔνια om. F.H.N. [m] τὰ om. E. [n] ἔστι E.N. [o] ἢ τοιᾳδί om. pr. E. [p] ἀνθῶν καὶ λανθάνειν λαμβ. pr. F.

καὶ ὅτι ἐκ τούτων φαίνεται τῶν χρωμάτων [q] μόνων ἡ ἶρις, εἴρηται. Διπλῆ δὲ καὶ ἀμαυροτέρα τοῖς χρώμασιν ἡ περιέχουσα, καὶ τῇ θέσει τὰς χρόας ἐξ ἐναντίας ἔχει κειμένας διὰ
31 τὴν αὐτὴν αἰτίαν. [r] Μακροτέραν γὰρ ἀποτεινομένη ἡ ὄψις ὥσπερ τὸ πορρώτερον [s] ὁρᾷ, καὶ τὸ ἐνταῦθα τὸν αὐτὸν τρόπον. Ἀσθενεστέρα οὖν ἀπὸ τῆς ἔξωθεν ἡ ἀνάκλασις γίνεται διὰ τὸ πορρώτερον ποιεῖσθαι τὴν ἀνάκλασιν, ὥστ᾽ ἐλάττων προσπίπτουσα τὰ χρώματα ποιεῖ ἀμαυρότερα φαίνεσθαι.
32 Καὶ ἀντεστραμμένως [t] δὴ διὰ τὸ [v] πλεῖον ἀπὸ τῆς ἐλάττονος καὶ τῆς ἐντὸς περιφερείας προσπίπτειν πρὸς τὸν ἥλιον· ἐγγυτέρω γὰρ τῆς ὄψεως [w] οὖσα ἀνακλᾶται ἀπὸ τῆς ἐγγυτάτω περιφερείας τῆς πρώτης ἴριδος. Ἐγγυτάτω δ᾽ ἐν τῇ ἔξωθεν ἴριδι ἡ ἐλαχίστη περιφέρεια, [x] ὥστε [y] αὕτη ἕξει τὸ χρῶμα
33 [z] φοινικοῦν· ἡ δ᾽ ἐχομένη καὶ [a] ἡ τρίτη κατὰ λόγον. Ἡ ἔξω ἶρις ἐφ᾽ ᾧ [b] τὸ Β, ἡ [c] ἔσω ἐφ᾽ ᾧ τὸ Α· τὰ χρώματα δ᾽, ἐφ᾽ [d] ᾧ τὸ [e] Γ, [z] φοινικοῦν, ἐφ᾽ ᾧ τὸ [f] Δ, πράσινον, [g] ἐφ᾽ ᾧ [h] Ε, ἁλουργόν· τὸ [i] ξανθὸν δὲ φαίνεται ἐφ᾽ [k] οὗ [l] τὸ Ζ. Τρεῖς δ᾽ οὐκέτι γίνονται, οὐδὲ πλείους ἴριδες διὰ τὸ καὶ τὴν δευτέραν γίγνεσθαι ἀμαυροτέραν, ὥστε καὶ τὴν τρίτην ἀνάκλασιν πάμπαν ἀσθενῆ γίγνεσθαι καὶ ἀδυνατεῖν ἀφικνεῖσθαι πρὸς τὸν ἥλιον.

5 Ὅτι δ᾽ οὔτε κύκλον οἷόν τε [m] γίγνεσθαι τῆς ἴριδος οὔτε μεῖζον ἡμικυκλίου τμῆμα, καὶ περὶ τῶν ἄλλων [n] τῶν συμβαινόντων περὶ αὐτήν, ἐκ τοῦ διαγράμματος ἔσται θεωροῦσι δῆ-
2 λον. Ἡμισφαιρίου γὰρ ὄντος ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος κύκλου τοῦ ἐφ᾽ [o] ᾧ τὸ Α, κέντρου δὲ τοῦ Κ, ἄλλου δέ τινος ἀνατέλλοντος σημείου ἐφ᾽ [p] ᾧ τὸ Η, [q] ἐὰν [r] αἱ ἀπὸ τοῦ Κ γραμμαὶ κατὰ κῶ-

[q] μόνον E, μόνη N, idque post ἶρις. [r] μακροτέρα E.H.N, μακρότερον F. [s] ὁρᾶται E.H.N. [t] δὲ E. [v] πλείω F.H.N. et corr. E. [w] οὖσα om. E. [x] ὥστε om. pr. E. [y] αὐτῆς F. [z] φοινικιοῦν E. [a] ἡ ante τρίτη om. E. [b] τὸ om. F. [c] ἔσω ἡ πρώτη ἐφ᾽ H.N. [d] ὧν F. [e] Γ] ε pr. N. [f] Δ] γ pr. N. [g] ἐφ᾽ ᾧ om. pr. E. [h] Ε] θ F. et pr. N. [i] δὲ ξανθὸν F. [k] ᾧ H.N. [l] τὸ om. F. [m] γενέσθαι H.N. [n] τῶν ante συμβ. om. E. [o] οὗ E. [p] οὗ H. [q] ἂν E. [r] αἱ om. E.H.N.

νον [s]*ἐκπίπτουσαι* [t]*ποιῶσιν* [v]*ὥσπερ ἄξονα τὴν ἐφ'* [w]*ᾗ* [x]*ἡ* Η Κ,
[y]*καὶ ἀπὸ τοῦ* Κ *ἐπὶ τὸ* [z]Μ *ἐπιζευχθεῖσαι ἀνακλασθῶσιν ἀπὸ*
τοῦ ἡμισφαιρίου ἐπὶ τὸ Η, *ἐπὶ τὴν μείζω γωνίαν πρὸς κύ-*
κλου περιφέρειαν προσπεσοῦνται [a]*αἱ ἀπὸ τοῦ* [b]Κ· *καὶ ἐὰν*
μὲν [c]*ἐπ' ἀνατολῆς ἢ ἐπὶ δύσεως τοῦ ἄστρου ἡ ἀνάκλασις γέ-*
νηται, ἡμικύκλιον ἀποληφθήσεται τοῦ κύκλου ὑπὸ τοῦ ὁρίζον-
τος τὸ ὑπὲρ γῆν γιγνόμενον, [d]*ἐὰν δ' ἐπάνω,* [e]*ἔλαττον ἀεὶ*
[f]*ἡμικυκλίου.* Ἐλάχιστον *δ', ὅταν ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ γέ-* 3
νηται τὸ ἄστρον. [g]Ἔστω *γὰρ ἐπ'* [h]*ἀνατολῆς πρῶτον, οὗ*
τὸ Η, *καὶ ἀνακεκλάσθω ἡ* Κ Μ *ἐπὶ τὸ* Η, *καὶ* [i]*τὸ ἐπίπεδον*
ἐκβεβλήσθω [k]*ἐν ᾧ τὸ* Α, *τὸ ἀπὸ τοῦ τριγώνου ἐν ᾧ τὸ*
Η Κ Μ. Κύκλος *οὖν ἡ τομὴ ἔσται τῆς σφαίρας.* Ὁ *μέ-*
γιστος ἔστω [l]*ὁ ἐφ' ᾧ* Α· *διοίσει γὰρ οὐθέν, ἂν ὁποιανοῦν*
τῶν ἐπὶ τῆς Η Κ *κατὰ τὸ τρίγωνον* [m]*τὸ* Κ Μ Η *ἐκβληθῇ* [n]*τὸ*
ἐπίπεδον. Αἱ *οὖν ἀπὸ* [o]*τῶν* [p]Η Κ *ἀναγόμεναι γραμμαὶ ἐν* 4
τούτῳ τῷ λόγῳ οὐ συσταθήσονται τοῦ ἐφ' ᾧ Α *ἡμικυκλίου*
πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο σημεῖον· ἐπεὶ γὰρ τά τε [q]Η Κ *σημεῖα*
δέδοται, καὶ ἡ [r]Κ Η *δεδομένη ἂν εἴη καὶ ἡ* Μ Η, *ὥστε καὶ* [s]*ὁ*
λόγος τῆς Μ Η *πρὸς* [t]*τὴν* Μ Κ. Δεδομένης *οὖν περιφε-*
ρείας ἐφάψεται τὸ Μ. Ἔστω [v]*δὴ αὕτη ἐφ' ἧς* [w]*τὰ* Ν Μ· 5
ὥστε ἡ τομὴ τῶν περιφερειῶν δέδοται. Πρὸς *ἄλλῃ δὲ τῇ*
πρὸς τῇ Μ Ν *περιφερείᾳ ἀπὸ τῶν* [x]*αὐτῶν σημείων ὁ αὐτὸς*
λόγος ἐν τῷ αὐτῷ ἐπιπέδῳ οὐ συνίσταται. Ἐκκείσθω *οὖν*
τις γραμμὴ ἡ Δ Β, *καὶ τετμήσθω ὡς ἡ* Μ Η *πρὸς* Μ Κ, [y]*ἡ*
Δ *πρὸς τὸ* Β. Μείζων *δὲ ἡ* Μ Η *τῆς* [z]Μ Κ, *ἐπείπερ ἐπὶ* 6
τὴν μείζω γωνίαν ἡ ἀνάκλασις τοῦ κώνου· ὑπὸ γὰρ τὴν μεί-
ζω γωνίαν ὑποτείνει [a]*τὴν τοῦ* [b]Κ Μ Η *τριγώνου.* [c]Μείζων

[s] *ἐκπίπτωσιν* E, *ἐμπίπτουσαι* H.N. [t] *ποιοῦσιν* E. [v] *ὡσπερεὶ* F.H.N. [w] *ᾗ*] *ὧν* E. [x] *ἡ* om. N. [y] *καὶ* om. E. [z] M om. in lacuna N. [a] *αἱ* om. N. [b] K] *η* N. [c] *ἀπ'* N. [d] *ἂν* H.N. [e] *ἀεὶ ἔλαττον* F.H.N. [f] *ἡμικύκλιον* N. [g] *ἔστω γὰρ* om. pr. E. [h] *ἀνατολῇ* H. [i] *τὸ* post *καὶ* om. N. [k] *ἐν ᾧ τὸ* A om. H.N. et pr. E. [l] *ὁ* ante *ἐφ'* om. E. [m] *τὸ* K M H om. E. [n] *τὸ* om. H. [o] *τῶν*] *τοῦ* N, *τῆς* E. [p] H K] *κέντρου* H. [q] *κ η* E. [r] *η κ* H: E. pr. om. *η*. [s] *ὁ* om. H.N. [t] *τὴν* om. E.F.H N. [v] *δὲ* F. [w] *τὰ*] *τὸ* F. [x] *αὐτῶν* om. E. [y] *ἡ* Δ—M K om. N. et pr. E. [z] *κ μ* F.H. [a] *τὴν* ante *τοῦ* om. E. [b] *μ κ η* H. [c] *μείζων*—B margo E.F.

ἄρα καὶ ἡ Δ τῆς Β. Προσπεπορίσθω οὖν πρὸς τὴν Β, ἐφ'
ἧς τὸ Ζ· ὥστ' εἶναι ὅπερ τὴν Δ πρὸς [d]τὴν Β, τὴν Β Ζ πρὸς
7 [e]τὴν Δ. Εἶτα ὅπερ ἡ Ζ πρὸς [f]τὴν Κ Η, ἡ τὸ Β πρὸς ἄλ-
λην πεποιήσθω τὴν Κ Π, καὶ ἀπὸ τοῦ Π [g]ἐπὶ τὸ Μ ἐπε-
ζεύχθω ἡ τὸ Μ Π. Ἔσται οὖν τὸ Π πόλος τοῦ κύκλου,
πρὸς ὃν αἱ ἀπὸ τοῦ Κ γραμμαὶ προσπίπτουσιν· ἔσται γὰρ
ὅπερ ἡ Ζ πρὸς [h]τὴν [i]Κ Η, καὶ ἡ Β πρὸς [k]τὴν Κ Π, καὶ ἡ
8 Δ πρὸς [k]τὴν [l]Π Μ. Μὴ [m]γὰρ ἔστω, ἀλλ' ἢ πρὸς ἐλάττω
ἢ πρὸς μείζω τῆς [n]Π Μ· [o]οὐθὲν γὰρ διοίσει. [p]Ἔστω
πρὸς Π Ρ. Τὸν αὐτὸν ἄρα λόγον αἱ Η Κ καὶ Κ Π καὶ [q]ἡ
Π Ρ πρὸς ἀλλήλας ἕξουσιν ὅνπερ αἱ Δ Β Ζ. [r]Αἱ δὲ Δ Β Ζ
ἀνάλογον ἦσαν, [s]ὅπερ ἡ Δ πρὸς Β, ἡ Ζ Β πρὸς Δ· ὥστε
ὅπερ ἡ Π Η πρὸς [t]τὴν Π Ρ, ἡ [v]τὸ Π Ρ πρὸς [w]τὴν [x]Π Κ.
9 Ἂν οὖν ἀπὸ τῶν Κ Η αἱ Η Ρ καὶ Κ Ρ ἐπὶ τὸ Ρ ἐπιζευ-
χθῶσιν, αἱ ἐπιζευχθεῖσαι αὗται τὸν αὐτὸν ἕξουσι λόγον ὅνπερ
ἡ [y]Π Η πρὸς [z]τὴν Π Ρ· περὶ γὰρ τὴν αὐτὴν γωνίαν τὴν Π
ἀνάλογον αἵ τε τοῦ Η Π Ρ [a]τριγώνου [b]καὶ [c]τοῦ Κ Ρ Π.
10 Ὥστε καὶ ἡ [d]Π Ρ πρὸς [e]τὴν [f]Κ Ρ τὸν αὐτὸν ἕξει [g]λόγον,
καὶ [h]ἡ Η Π πρὸς [e]τὴν Π Ρ. Ἔχει δὲ καὶ ἡ Μ Η πρὸς
[i]τὴν [k]Μ Κ [l]τὸν αὐτὸν λόγον ὅνπερ ἡ τὸ [m]Δ πρὸς [n]τὸ Β
ἀμφότεραι. Ὥστ' ἀπὸ τῶν Η Κ σημείων οὐ μόνον πρὸς [o]τῇ
Μ Ν [p]περιφερείᾳ συσταθήσονται τὸν αὐτὸν ἔχουσαι λόγον,
11 ἀλλὰ καὶ ἄλλοθι· ὅπερ ἀδύνατον. Ἐπεὶ οὖν ἡ Δ οὔτε πρὸς
[q]ἐλάττω [r]τῆς [s]Π Μ οὔτε πρὸς μείζω (ὁμοίως γὰρ [t]δείξο-
μεν), δῆλον ὅτι πρὸς αὐτὴν ἂν εἴη τὴν ἐφ' ᾗ Μ Π. Ὥστ'

[d] τὴν Β] τὸ β rc. E : pr. enim om. [e] τὴν om. E. [f] τὴν] τὸ F. [g] ἐπὶ μὲν τὸ F.H. [h] τὴν om. E F. [i] κ η καὶ ἀπὸ τοῦ π καὶ pr. F. [k] τὴν om. E.F.N. [l] μ π F.H. [m] ἔστω γὰρ F. [n] μ π F. [o] οὐδὲ H. [p] ἔστω γὰρ πρὸς H.N. [q] ἡ om. E. [r] αἱ δὲ Δ Β Ζ om. E. [s] ὅπερ γρ. F, ὅνπερ E.H.N, ὅνπερ ἄρα F. [t] τὴν om. E. [v] τὸ om. F. [w] τὴν om. E. [x] κ π N. [y] η π F.H. [z] τὴν ante Π Ρ om. E. [a] τριγώνου] □ F. [b] καὶ ante τοῦ om. N. [c] τοῦ] αἱ τοῦ E. [d] Π post ἡ om. E. [e] τὴν utrumque om. E. [f] Κ Ρ] π κ N. [g] λόγον ὃν καὶ F. [h] ἡ] ἡ τὸ E.H.N. [i] τὴν om. E.H.N. [k] κ μ F.H.N. [l] τοῦτον τὸν H.N, τοῦτον F. [m] Δ] δ ε κ μ N. [n] τὸ] τὴν F.H.N. [o] τῇ] τὴν F.N. [p] περιφέρειαν H.N. [q] ἔλαττον H.N. [r] τοῦ H. [s] μ π F.H.N. [t] δειχθήσεται F.H.N.

ἔσται ὅπερ ἡ Μ Π πρὸς [v] τὴν [w] Π Κ, ἡ [x] τὸ Π Η πρὸς τὴν
Μ Π, [y] καὶ λοιπὴ ἡ τὸ Μ Η πρὸς Μ Κ. [z] Ἂν οὖν τῷ ἐφ' 12
ᾧ [a] τὸ Π πόλῳ χρώμενος, διαστήματι [b] δὲ τῷ ἐφ' [c] ᾧ Μ Π,
κύκλος γραφῇ, ἁπασῶν ἐφάψεται τῶν γωνιῶν ἃς ἀνακλώμε-
ναι ποιοῦσιν αἱ ἀπὸ τοῦ [d] Μ Η κύκλου· εἰ δὲ μή, ὁμοίως
δειχθήσονται τὸν αὐτὸν ἔχουσαι λόγον [e] αἱ ἄλλοθι καὶ ἄλ-
λοθι τοῦ ἡμικυκλίου συνιστάμεναι, ὅπερ ἦν ἀδύνατον. [f] Ἂν 13
οὖν περιαγάγῃς [g] τὸ ἡμικύκλιον τὸ ἐφ' ᾧ τὸ Α περὶ τὴν ἐφ'
ᾗ Η Κ [h] Π διάμετρον, αἱ ἀπὸ τοῦ Η Κ ἀνακλώμεναι πρὸς τὸ
ἐφ' ᾧ τὸ [i] Μ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπιπέδοις ὁμοίως ἕξουσι, καὶ ἴσην
ποιήσουσι γωνίαν τὴν Κ Μ Η. Καὶ ἣν [k] ποιοῦσι δὲ γωνίαν 14
αἱ Η Π καὶ Μ Π ἐπὶ τῆς Η Π, [l] ἀεὶ ἴση ἔσται. Τρίγωνα
οὖν ἐπὶ τῆς Η Π καὶ [m] Κ Π ἴσα τῷ Η Μ Π [n] καὶ Κ Μ Π
συνεστήκασιν. Τούτων δ' αἱ κάθετοι ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον
πεσοῦνται τῆς Η Π καὶ ἴσαι ἔσονται. Πιπτέτωσαν ἐπὶ τὸ
Ο. Κέντρον ἄρα τοῦ κύκλου τὸ Ο, ἡμικύκλιον δὲ τὸ περὶ τὴν 15
Μ Ν ἀφήρηται [o] ἀπὸ τοῦ ὁρίζοντος· [p] τῶν μὲν γὰρ ἄνω τὸν
ἥλιον οὐ κρατεῖν, τῶν δὲ [q] πρὸς τῇ γῇ στηριζομένων κρατεῖν,
καὶ διαχεῖν τὸν ἀέρα. Καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἶριν οὐ συμβάλ-
λειν τὸν κύκλον. Γίνεσθαι δὲ καὶ νύκτωρ ἀπὸ τῆς σελήνης 16
ὀλιγάκις· οὔτε γὰρ ἀεὶ πλήρης, ἀσθενεστέρα τε τὴν φύσιν
ὥστε κρατεῖν τοῦ ἀέρος. Μάλιστα δ' ἵστασθαι τὴν ἶριν,
ὅπου μάλιστα κρατεῖται ὁ ἥλιος· πλείστη γὰρ ἐν [r] αὐτῇ
ἰκμὰς [s] ἐνέμεινεν. Πάλιν ἔστω [t] ὁ ὁρίζων μὲν ἐφ' οὗ [v] τὸ 17
Α Β Γ, ἐπανατεταλκέτω δὲ τὸ Η, ὁ δ' ἄξων ἔστω νῦν ἐφ' [w] ᾧ
τὸ Η Π. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα πάντα ὁμοίως δειχθήσεται ὡς

[v] τὴν om. E.F. [w] κ π N. [x] τὸ om. F.H.N. [y] καὶ λοιπὴ—Μ Κ om. E.F.N. [z] ἐὰν N. [a] τὸ om. E. [b] δὲ om. F. [c] ᾧ] ἧς τὸ E. [d] μ α E.H, om. N. [e] αἱ om. E. [f] ἐὰν N. [g] τὸ ἡμικ.] τε ὡς (supra posito τὸ) ἡμικ. F. [h] Π om. N. [i] Μ] γ corr. N. [k] ποιήσουσι F.H.N. [l] ἀεὶ—Η Π om. pr. E. [m] Κ Π] η π E. [n] καὶ om. N, καὶ Κ Μ Π om. pr. E. [o] ὑπὸ N. [p] τῶν] τὰ N. τῶν μὲν — ἰκμὰς ἐνέμεινεν rc. margo E. [q] πρὸς τῇ γῇ στηριζομένων γρ. E, προσπεριζομένων F. et rc. E, περιζομένων H.N, διασκορπιζομένων margo H. [r] αὐτῇ ἡ ἰκμὰς F. [s] ἐνέμεινεν om. H.N. [t] ὁ om. F.N. [v] τὸ post οὗ om. E. [w] οὗ F.H.N.

καὶ πρότερον, ὁ δὲ πόλος [x] τοῦ κύκλου [y] ὁ ἐφ' ᾧ Π κάτω
ἔσται τοῦ ὁρίζοντος τοῦ ἐφ' ᾧ τὸ ΑΓ, ἀρθέντος τοῦ ἐφ' [z] ᾧ
18 τὸ Η σημείου. ⁺Ἐπὶ δὲ τῆς αὐτῆς ὅ τε πόλος καὶ τὸ κέν-
τρον τοῦ κύκλου καὶ τὸ τοῦ ὁρίζοντος νῦν τὴν ἀνατολήν·
ἔστι γὰρ [a] οὗτος ἐφ' ᾧ τὸ ΗΠ. ⁺Ἐπεὶ δὲ τῆς διαμέτρου
τῆς ΑΓ τὸ ΚΗ ἐπάνω, τὸ κέντρον εἴη ἂν [b] ὑποκάτω τοῦ
ὁρίζοντος πρότερον τοῦ ἐφ' ᾧ τὸ ΑΓ, ἐπὶ τῆς ΚΠ γραμ-
19 μῆς, ἐφ' οὗ τὸ Ο. ⁺Ὥστ' ἔλαττον ἔσται τὸ ἐπάνω τμῆμα
ἡμικυκλίου [c] τὸ ἐφ' ᾧ Ψ [d] ΥΩ· τὸ [e] γαρ [f] ΨΥΩ ἡμικύκλιον
ἦν, νῦν δ' ἀποτέτμηται [g] ἀπὸ τοῦ ΑΓ ὁρίζοντος. Τὸ δὴ
[h] ΥΩ ἀφανὲς ἔσται ἐπαρθέντος [i] αὐτοῦ τοῦ [k] ἡλίου, ἐλάχιστον
δ', ὅταν ἐπὶ [l] μεσημβρίαν· [m] ὅσῳ γὰρ ἀνώτερον τὸ Η, κατώ-
20 τερος ὅ τε πόλος καὶ τὸ κέντρον τοῦ κύκλου [n] ἔσται. ⁺Ὅτι
δ' ἐν μὲν ταῖς ἐλάττοσιν ἡμέραις ταῖς μετ' ἰσημερίαν [o] τὴν
μετοπωρινὴν ἐνδέχεται [p] ἀεὶ γίγνεσθαι ἶριν, ἐν δὲ ταῖς μα-
κροτέραις ἡμέραις ταῖς ἀπὸ ἰσημερίας [q] τῆς ἑτέρας ἐπὶ τὴν
[r] ἰσημερίαν [s] τὴν ἑτέραν [t] περὶ μεσημβρίαν οὐ γίγνεται ἶρις,
[v] αἴτιον ὅτι τὰ μὲν πρὸς ἄρκτον τμήματα πάντα μείζω
ἡμικυκλίου καὶ [w] ἀεὶ ἐπὶ μείζω [x] ἡμικυκλίου, τὸ δ' ἀφανὲς
μικρόν, τὰ δὲ πρὸς μεσημβρίαν τμήματα τοῦ ἰσημερινοῦ, τὸ
21 μὲν ἄνω τμῆμα μικρόν, τὸ δ' ὑπὸ γῆν μέγα. Καὶ ἀεὶ δὴ
[y] τὰ πορρωτέρω μείζω· ὥστ' ἐν μὲν ταῖς πρὸς [z] τὰς θερινὰς
τροπὰς ἡμέραις διὰ τὸ μέγεθος τοῦ τμήματος, πρὶν ἐπὶ τὸ
μέσον ἐλθεῖν τοῦ τμήματος καὶ ἐπὶ [a] τὸ μεσημβρινὸν τὴν τὸ
Η, κάτω ἤδη [b] παντελῶς γίνεται [c] τὸ Π, διὰ τὸ πόρρω
ἀφεστάναι τῆς γῆς τὴν μεσημβρίαν διὰ τὸ [d] μέγεθος τοῦ

[x] τοῦ κύκλου om. H.N. [y] ὁ om. N. [z] οὗ F. [a] αὐτὸς E. [b] ὑπὸ τοῦ κάτω N. [c] τὸ] τοῦ E.H. [d] ΥΩ om. F, Ω om. E.H.N. [e] γὰρ] γ N. [f] ψυον E. [g] ὑπὸ H.N. [h] ΥΩ] ου F.H.N. [i] αὐτοῦ om. F, ante ἐπαρθέντος ponunt H.N. [k] ἡλίου ἐπὶ ἐλάχιστον E. [l] μεσημβρίας N. [m] ὅσον H. [n] ἔσται om. E. [o] τὴν om. E. [p] ἀεὶ om. E. [q] τῆς ἑτέρας om. H.N. [r] ἰσημερίαν om. E. [s] τὴν om. E N. [t] περὶ] πρὸς H.N, om. cum ipso μεσημβρίαν E. [v] αἴτιον δ' ὅτι E. [w] αἰεὶ F.H, om. E. [x] ἡμικυκλίου om. E. [y] τὰ πορρωτερον μείζω E, μείζω τὰ πορρωτέρω F, μείζω τὰ πορρώτερα H.N. [z] τὰς om. E.F. [a] τὸν μεσ. N. [b] τελέως F.H.N. [c] τὸ] ἡ τὸ F.H.N. [d] μέγεθος] μέρος N.

τμήματος. [d]Ἐν δὲ ταῖς πρὸς τὰς χειμερινὰς τροπὰς ἡμέραις, 22
διὰ τὸ μὴ πολὺ ὑπὲρ γῆς εἶναι τὰ τμήματα τῶν κύκλων,
τοὐναντίον ἀναγκαῖον γίγνεσθαι· βραχὺ γὰρ ἀρθείσης [e]τῆς
ἐφ' ᾧ τὸ Η, ἐπὶ τῆς μεσημβρίας γίγνεται ὁ ἥλιος.

Τὰς δ' αὐτὰς αἰτίας ὑποληπτέον καὶ [f]περὶ [g]παρηλίου 6
καὶ ῥάβδων [h]ταῖς εἰρημέναις. Γίνεται γὰρ παρήλιος μὲν
ἀνακλωμένης τῆς ὄψεως πρὸς τὸν [i]ἥλιον, ῥάβδοι δὲ διὰ τὸ
προσπίπτειν τοιαύτην οὖσαν [k]τὴν ὄψιν, οἵαν εἴπομεν [l]ἀεὶ
γίγνεσθαι, ὅταν πλησίον ὄντων τοῦ ἡλίου νεφῶν ἀπό τινος
ἀνακλασθῇ τῶν ὑγρῶν πρὸς τὸ νέφος· φαίνεται γὰρ αὐτὰ
μὲν ἀχρωμάτιστα τὰ νέφη κατ' εὐθυωρίαν εἰσβλέπουσιν, ἐν
δὲ τῷ ὕδατι ῥάβδων μεστὸν τὸ νέφος· πλὴν τότε μὲν ἐν τῷ
ὕδατι δοκεῖ τὸ χρῶμα τοῦ νέφους εἶναι, ἐν δὲ ταῖς ῥάβδοις
ἐπ' αὐτοῦ τοῦ νέφους. Γίγνεται δὲ τοῦτο, ὅταν ἀνώμαλος 2
[m]ἡ τοῦ νέφους [n]ᾖ σύστασις, καὶ τῇ μὲν [o]πυκνὸν τῇ δὲ μανόν,
καὶ τῇ μὲν ὑδατωδέστερον τῇ δ' ἧττον· ἀνακλασθείσης γὰρ
τῆς ὄψεως πρὸς τὸν ἥλιον, τὸ σχῆμα μὲν [p]τοῦ ἡλίου οὐχ
ὁρᾶται [q]διὰ μικρότητα τῶν ἐνόπτρων, τὸ δὲ χρῶμα [r]διὰ τὸ
[s]ἐν ἀνωμάλῳ φαίνεσθαι λαμπρὸν καὶ λευκὸν τὸν ἥλιον, πρὸς
ὃν ἀνεκλάσθη ἡ ὄψις, τὸ μὲν [t]φοινικοῦν φαίνεται, τὸ δὲ
πράσινον ἢ ξανθόν. Διαφέρει γὰρ οὐθὲν διὰ τοιούτων [v]ὁρᾶν 3
ἢ ἀπὸ τοιούτων ἀνακλωμένην· ἀμφοτέρως γὰρ φαίνεται τὴν
χρόαν ὅμοιον, ὥστ' εἰ κἀκείνως [t]φοινικοῦν, καὶ οὕτως. Αἱ
μὲν οὖν ῥάβδοι γίγνονται δι' ἀνωμαλίαν τοῦ ἐνόπτρου οὐ τῷ
σχήματι ἀλλὰ τῷ χρώματι, ὁ δὲ παρήλιος, ὅταν ὅτι μά-
λιστα ὁμαλὸς ᾖ ὁ ἀὴρ καὶ πυκνὸς ὁμοίως· διὸ φαίνεται λευ-
κός. Ἡ μὲν γὰρ ὁμαλότης τοῦ ἐνόπτρου ποιεῖ χρόαν μίαν 4
τῆς ἐμφάσεως· ἡ δ' ἀνάκλασις ἀθρόας τῆς ὄψεως, διὰ τὸ

[e] τῆς ἐφ'] τῆς τε ἐφ' F, τῆς γῆς ἐφ' E. [f] περὶ om. N. [g] παρηλίων F.H, παρ' ἡλίων N. [h] τὰς εἰρημένας E. [i] ἥλιον ἀπό τινος ὑποκειμένου νέφους ῥ. rc. E. [k] τὴν ὄψιν τοιαύτην, omisso οὖσαν, N. [l] γίγνεσθαι ἀεὶ N. [m] ᾖ τοῦ νέφους ἡ F. [n] σύστασις ᾖ H.N. [o] πυκνότερον F.H.N. [p] τοῦ ἡλίου om. E.F. [q] διὰ—ἐνόπτρων om. E.F, τῶν ἐνόπτρων ὄντων μικρῶν margo F. [r] διὰ δὲ τὸ F.H.N. [s] ἐν om. E. [t] φοινικιοῦν E. [v] ὁρᾶν ἢ ἀπὸ τοιούτων om. pr. E.

ἅμα προσπίπτειν πρὸς [w] τὸν ἥλιον ἀπὸ πυκνῆς οὔσης τῆς
ἀχλύος, καὶ οὔπω μὲν οὔσης ὕδωρ ἐγγὺς δ' ὕδατος, [x] τὸ ὑπάρ-
χον τῷ ἡλίῳ ἐμφαίνεσθαι χρῶμα ποιεῖ, ὥσπερ ἀπὸ χαλκοῦ
5 λείου [y] κλωμένης διὰ τὴν πυκνότητα. Ὥστ' ἐπεὶ τὸ χρῶμα
τοῦ ἡλίου λευκόν, καὶ ὁ παρήλιος φαίνεται λευκός. Διὰ δὲ
τὸ αὐτὸ τοῦτο μᾶλλον ὕδατος σημεῖον ὁ παρήλιος τῶν
ῥάβδων· μᾶλλον γὰρ συμβαίνει τὸν ἀέρα [z] εὐεργῶς ἔχειν
πρὸς γένεσιν ὕδατος. Ὁ δὲ νότιος τοῦ βορείου μᾶλλον, ὅτι
μᾶλλον ὁ νότιος ἀὴρ εἰς ὕδωρ μεταβάλλει τοῦ πρὸς ἄρκτον.
6 Γίγνονται δ' ὥσπερ εἴπομεν, περί τε [a] τὰς δυσμὰς καὶ [b] περὶ
τὰς ἀνατολάς, καὶ οὔτ' ἄνωθεν οὔτε κάτωθεν, ἀλλ' ἐκ τῶν
πλαγίων καὶ ῥάβδοι καὶ παρήλιοι· καὶ οὔτ' [c] ἐγγὺς τοῦ
ἡλίου λίαν οὔτε πόρρω παντελῶς· ἐγγὺς μὲν γὰρ οὖσαν ὁ
ἥλιος [d] διαλύει τὴν σύστασιν, πόρρω δ' οὔσης ἡ ὄψις οὐκ
ἀνακλασθήσεται· ἀπὸ [e] γὰρ μικροῦ ἐνόπτρου πόρρω ἀπο-
7 τεινομένη ἀσθενὴς γίγνεται. Διὸ καὶ αἱ [f] ἅλῳ οὐ γίγνονται
ἐξ ἐναντίας τοῦ ἡλίου. Ἄνω μὲν οὖν ἐὰν γίγνηται καὶ
ἐγγύς, διαλύσει ὁ ἥλιος· ἐὰν δὲ πόρρω, ἐλάττων ἡ ὄψις
8 [g] οὖσα ἢ ὥστε ποιεῖν ἀνάκλασιν οὐ προσπεσεῖται. Ἐν δὲ
τῷ πλαγίῳ [h] ὑπὸ τὸν ἥλιόν ἐστι τοσοῦτον [i] ἀποστῆναι τὸ
ἔνοπτρον, ὥστε μήτε τὸν ἥλιον διαλῦσαι, τήν τε ὄψιν
ἀθρόαν [k] ἐλθεῖν, διὰ τὸ πρὸς τὴν γῆν φερομένην μὴ [l] δικνεῖ-
σθαι ὥσπερ δι' ἀχανοῦς φερομένην. Ὑπὸ δὲ τὸν ἥλιον οὐ
γίγνεται διὰ τὸ πλησίον μὲν τῆς γῆς διαλύεσθαι [m] ἂν ὑπὸ
τοῦ ἡλίου, ἄνω δὲ μεσουρανίου [n] ὄντος τὴν ὄψιν διασπᾶσθαι.
9 Καὶ ὅλως οὐδ' ἐκ [o] πλαγίας μεσουρανίου γίγνεται· ἡ γὰρ
ὄψις οὐχ ὑπὸ τὴν γῆν φέρεται, ὥστ' ὀλίγη ἀφικνεῖται πρὸς
τὸ ἔνοπτρον, καὶ ἡ ἀνακλωμένη γίγνεται πάμπαν ἀσθενής.

[w] τὸν ἥλιον] τὴν ἀχλὺν E.F, τὸν ἥλιον τὴν ἀχλὺν H. [x] τὸ] διὰ τὸ E.F. [y] ἀνακλωμένης margo F. [z] ἐναργῶς pr. F. [a] τὰς post τε om. E.H.N. [b] περὶ om. E. [c] ἐγγὺς] εὐθὺς E. [d] διαλύσει E. [e] γὰρ om. E, post μικροῦ ponit F. [f] ἅλως N. [g] οὖσα ante ἡ N, om. H. [h] ὑπὸ τὸν ἥλιον om. F.H.N. [i] ἀπωσθῆναι N. [k] διελθεῖν E. [l] διασπᾶσθαι E, δύνασθαι δικνεῖσθαι rc. F.H, δύνασθαι ἀφικνεῖσθαι N. et pr. H. [m] ἂν om. E. [n] ὄντος] διὰ τὸ H.N, om. F. [o] πλαγίου F.H.N.

Ὅσα μὲν οὖν ἔργα συμβαίνει παρέχεσθαι τὴν ἔκκρισιν ἐν
τοῖς τόποις τοῖς ὑπὲρ [p] τῆς γῆς, σχεδόν ἐστι τοσαῦτα καὶ
τοιαῦτα.
Ὅσα δ' ἐν αὐτῇ τῇ γῇ, [q] ἐγκατακλειομένη [r] τοῖς τῆς 10
γῆς [s] μέρεσιν, ἀπεργάζεται, λεκτέον. Ποιεῖ γὰρ δύο δια-
φορὰς σωμάτων [t] διὰ τὸ διπλῆ πεφυκέναι καὶ αὐτή, καθά-
περ καὶ ἐν τῷ μετεώρῳ· δύο μὲν γὰρ [v] αἱ ἀναθυμιάσεις, ἡ
μὲν ἀτμιδώδης ἡ δὲ καπνώδης, ὥς φαμεν, [w] εἰσίν· δύο δὲ
[x] καὶ τὰ εἴδη τῶν [y] ἐν τῇ γῇ γινομένων, τὰ μὲν ὀρυκτὰ τὰ
[z] δὲ μεταλλευτά. Ἡ μὲν οὖν ξηρὰ ἀναθυμίασίς [a] ἐστιν ἥ τις 11
ἐκπυροῦσα ποιεῖ τὰ ὀρυκτὰ πάντα, οἷον λίθων τε γένη τὰ
ἄτηκτα καὶ [b] σανδαράκην καὶ [c] ὤχραν καὶ μίλθον καὶ θεῖον
καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα. Τὰ δὲ πλεῖστα τῶν ὀρυκτῶν ἐστὶ
τὰ μὲν κονία [d] κεχρωματισμένη, τὰ δὲ λίθος ἐκ τοιαύτης
[e] γεγονὼς συστάσεως, οἷον [f] τὸ [g] κιννάβαρι. Τῆς δ' ἀναθυ- 12
μιάσεως τῆς [h] ἀτμιδώδους, ὅσα μεταλλεύεται, καὶ ἔστιν ἢ
χυτὰ ἢ ἐλατά, οἷον σίδηρος, [i] χαλκός, χρυσός. Ποιεῖ δὲ
ταῦτα [k] πάντα ἡ ἀναθυμίασις ἡ ἀτμιδώδης ἐγκατακλειομένη,
καὶ μάλιστα ἐν τοῖς [l] λίθοις, διὰ ξηρότητα εἰς ἓν συνθλιβο-
μένη καὶ πηγνυμένη, [m] οἷον δρόσος ἢ πάχνη, [n] ὅταν ἀποκρι-
θῇ. Ἐνταῦθα δὲ πρὶν ἀποκριθῆναι γεννᾶται ταῦτα. Διὸ 13
[o] ἔστι μὲν ὡς ὕδωρ ταῦτα, ἔστι δ' ὡς οὔ· δυνάμει μὲν γὰρ
ἡ ὕλη ὕδατος ἦν, ἔστι δ' οὐκέτι, οὐδ' ἐξ ὕδατος [p] γενομένου
διά [q] τι πάθος, ὥσπερ οἱ χυμοί. [r] Οὐ γὰρ οὕτω γίνεται τὸ
μὲν χαλκὸς τὸ δὲ χρυσός, ἀλλὰ πρὶν γενέσθαι παγείσης τῆς
ἀναθυμιάσεως ἕκαστα τούτων ἐστίν. Διὸ καὶ πυροῦται 14
πάντα καὶ γῆν ἔχει· ξηρὰν γὰρ ἔχει ἀναθυμίασιν· ὁ δὲ

[p] τὴν γῆν F. [q] ἐγκατακλειομένης F.H. [r] τοῖς om. N. [s] μέρος N. [t] διὰ τὸ] τῷ H.N. [v] αἱ om. E.H.N. [w] ἐστι H, om. F. [x] καὶ om. F. [y] ἐν τῇ γῇ γιγνομένων] εἰρημένων E. [z] δὲ om. E. [a] ἐστιν ἥ τις om. E. [b] σανδαράχην F. [c] ὄχραν N. [d] κεχρωματισμένα N. [e] συστάσεως γεγονὼς F.N. [f] τὸ om. E. [g] κινάβαρι H.N. [h] ἀτμ. καὶ ὅσα N. [i] χρυσὸς χαλκὸς F.H.N. [k] πάντα ἡ ἀτμ. ἀναθ. ἐγκ. N. [l] λίθοις] χλίοις pr. E. [m] οἷον ἢ δρ. H.N. [n] ὅταν δ' ἀπ. E. [o] ἐστι μὲν ταῦτα ἔστιν ὡς ὕδωρ E, ταῦτα ἐστὶ μὲν ὡς ὕδωρ F. [p] γινομένου N. [q] τι] τὸ E. [r] οὔτε γὰρ F.H.N.

χρυσὸς μόνος οὐ πυροῦται. Κοινῇ μὲν οὖν εἴρηται περὶ [s] πάντων αὐτῶν, ἰδίᾳ δ' [t] ἐπισκεπτέον προχειριζομένοις περὶ [v] ἕκαστον γένος.

Δ.

1 Ἐπεὶ δὲ τέτταρα [w] διώρισται αἴτια τῶν στοιχείων, τούτων δὲ κατὰ [x] τὰς [y] συζυγίας καὶ τὰ στοιχεῖα τέτταρα συμβέβηκεν εἶναι, ὧν τὰ μὲν δύο ποιητικά, τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν, τὰ δὲ δύο [z] παθητικά, τὸ ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρόν· ἡ δὲ πίστις τούτων ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς· φαίνεται γὰρ ἐν πᾶσιν ἡ μὲν θερμότης καὶ ψυχρότης ὁρίζουσαι καὶ συμφύουσαι καὶ μεταβάλλουσαι [a] τὰ ὁμογενῆ [b] καὶ τὰ μὴ ὁμογενῆ, καὶ ὑγραίνουσαι καὶ ξηραίνουσαι καὶ [c] σκληρύνουσαι καὶ μαλάττουσαι, τὰ δὲ ξηρὰ καὶ ὑγρὰ ὁριζόμενα καὶ τἆλλα τὰ εἰρημένα πάθη πάσχοντα αὐτά τε καθ' αὑτὰ καὶ ὅσα κοινὰ ἐξ
2 ἀμφοῖν σώματα συνέστηκεν. [d] Ἔτι δ' ἐκ τῶν λόγων δῆλον, οἷς ὁριζόμεθα τὰς φύσεις αὐτῶν· τὸ μὲν γὰρ θερμὸν [e] καὶ ψυχρὸν ὡς ποιητικὰ λέγομεν ([f] τὸ γὰρ συγκριτικὸν [g] ὥσπερ ποιητικόν [h] τι ἐστί), τὸ δὲ ὑγρὸν καὶ ξηρὸν [i] παθητικόν (τὸ γὰρ εὐόριστον [k] καὶ δυσόριστον [l] τῷ πάσχειν τι
3 λέγεται τὴν φύσιν αὐτῶν). Ὅτι μὲν οὖν τὰ μὲν ποιητικὰ τὰ δὲ παθητικά, φανερόν· διωρισμένων δὲ τούτων ληπτέον ἂν εἴη τὰς ἐργασίας αὐτῶν, [m] αἷς ἐργάζονται τὰ ποιητικά, καὶ τῶν παθητικῶν τὰ εἴδη. Πρῶτον μὲν οὖν καθόλου ἡ ἁπλῆ γένεσις καὶ ἡ φυσικὴ μεταβολὴ τούτων τῶν δυνάμεών ἐστιν
4 ἔργον, καὶ ἡ ἀντικειμένη [n] φθορὰ κατὰ φύσιν. Αὗται μὲν οὖν τοῖς τε φυτοῖς ὑπάρχουσι [o] καὶ ζῴοις καὶ τοῖς μέρεσιν αὐτῶν. Ἔστι δ' ἡ ἁπλῆ [p] καὶ φυσικὴ γένεσις [q] μεταβολὴ ὑπὸ τούτων τῶν δυνάμεων, ὅταν ἔχωσι λόγον ἐκ τῆς ὑποκει-

[s] αὐτῶν ἁπάντων F.N. αὐτῶν om. E. [t] σκεπτέον F.N. [v] ἑκάστου γένους N. [w] ὥρισται αἴτια E, αἴτια διώρισται F.H.N. [x] τὰς om. FHN. [y] συζυγίαν H.N. [z] παθητικὰ καὶ τὸ E. [a] τά θ' ὁμογενῆ H.N. [b] καὶ τὰ μὴ ὁμογενῆ om. E. [c] σκληραίνουσαι F. [d] ἔτι] ὅτι N. [e] καὶ τὸ ψ. H.N. [f] τὸ μὲν γὰρ H. [g] ὅπερ E. [h] τι om. F. [i] παθητικὰ H.N. [k] καὶ δυσόριστον om. E. [l] τῷ] τὸ N. [m] ἃς H.N. [n] φορὰ E. [o] καὶ τοῖς ζῴοις H. [p] καὶ ἡ φυσικὴ H.N. [q] μεταβολὴ om. E.

μένης ὕλης ἑκάστῃ φύσει· αὗται δ' εἰσὶν αἱ εἰρημέναι δυνάμεις
παθητικαί. Γεννῶσι δὲ τὸ θερμὸν [r] καὶ ψυχρὸν κρατοῦντα 5
τῆς ὕλης· ὅταν δὲ μὴ κρατῇ, κατὰ μέρος μὲν [s] μώλυσις καὶ
ἀπεψία γίγνεται. Τῇ δ' ἁπλῇ γενέσει ἐναντίον μάλιστα
κοινὸν σῆψις· πᾶσα γὰρ ἡ κατὰ φύσιν φθορὰ [t] εἰς τοῦθ'
ὁδός ἐστιν, οἷον γῆρας καὶ αὔανσις. Τέλος [v] δὲ [w] τῶν ἄλλων 6
ἁπάντων σαπρότης, [x] ἂν μή [y] τι βίᾳ φθαρῇ τῶν φύσει συνε-
στώτων· ἔστι γὰρ καὶ σάρκα καὶ ὀστοῦν καὶ ὁτιοῦν κατα-
καῦσαι, ὧν τὸ τέλος τῆς κατὰ φύσιν φθορᾶς [z] σῆψίς ἐστιν.
Διὸ ὑγρὰ πρῶτον, εἶτα ξηρὰ τέλος γίγνεται τὰ σηπόμενα·
ἐκ τούτων γὰρ ἐγένετο, καὶ ὡρίσθη τῷ ὑγρῷ τὸ ξηρὸν ἐργα-
ζομένων τῶν ποιητικῶν. Γίγνεται δ' ἡ φθορά, ὅταν κρατῇ 7
τοῦ ὁρίζοντος τὸ ὁριζόμενον διὰ τὸ περιέχον. Οὐ μὴν ἀλλ'
ἰδίως λέγεται σῆψις ἐπὶ τῶν κατὰ μέρος φθειρομένων, ὅταν
χωρισθῇ τῆς φύσεως. Διὸ καὶ σήπεται [a] πάντα τἆλλα
πλὴν πυρός· καὶ γὰρ [b] γῆ καὶ ὕδωρ καὶ ἀὴρ σήπεται· πάντα
γὰρ ὕλη τῷ πυρί ἐστι ταῦτα. Σῆψις δ' ἐστὶ φθορὰ [c] τῆς 8
ἐν ἑκάστῳ ὑγρῷ οἰκείας καὶ κατὰ φύσιν θερμότητος ὑπ'
ἀλλοτρίας θερμότητος· αὕτη δ' ἐστὶν ἡ τοῦ περιέχοντος.
Ὥστ' ἐπεὶ κατ' ἔνδειαν πάσχει θερμοῦ, [d] τὸ δὲ ἐνδεὲς τοιαύ-
της δυνάμεως ψυχρὸν πᾶν, ἄμφω ἂν αἴτια εἴη, καὶ κοινὸν
τὸ πάθος ἡ σῆψις, ψυχρότητός τε οἰκείας καὶ θερμότητος
ἀλλοτρίας. Διὰ [e] τοῦτο γὰρ καὶ ξηρότερα γίνεται τὰ ση- 9
πόμενα πάντα, καὶ τέλος γῆ καὶ κόπρος· ἐξιόντος γὰρ τοῦ
οἰκείου θερμοῦ [f] συνεξατμίζει τὸ κατὰ φύσιν ὑγρόν, καὶ τὸ
[g] σπῶν τὴν ὑγρότητα [h] οὐκέτ' [i] ἔστιν· ἐπάγει γὰρ ἕλκουσα
ἡ οἰκεία θερμότης. Καὶ ἐν τοῖς ψύχεσι δ' ἧττον σήπεται 10
ἢ ἐν ταῖς ἀλέαις· ἐν μὲν γὰρ τῷ χειμῶνι ὀλίγον ἐν τῷ
περιέχοντι [k] ἀέρι καὶ ὕδατι τὸ θερμόν, ὥστ' οὐδὲν ἰσχύει, ἐν

[r] καὶ τὸ ψ. F. [s] μόλυνσις F.H.N. [t] εἰς—ἐστιν post αὔανσις N.
[v] δὲ] γὰρ E. [w] πάντων τῶν ἄλλων τούτων σ. F.H.N. [x] ἐὰν N.
[y] τι] τε F.H, om. E. [z] ἐστι σῆψις F. [a] τἆλλα πάντα F.H.N.
[b] γῆ] δὴ E. [c] τῆς] τι F.H. [d] τὸ ἐνδεὲς δὲ ὂν τ. H. et omisso τὸ
F.N: η δὲ ἐνδεὲς E. [e] γὰρ τοῦτο N. [f] συνεξατμίζεται F.H.N.
[g] σπῶν] ἐπάξον E. [h] οὐκ F.H.N. [i] ἔσται F. [k] ἀέρι om. E.

11 δὲ τῷ θέρει [l] πλέον. Καὶ οὔτε τὸ πεπηγός (μᾶλλον γὰρ
ψυχρὸν ἢ ὁ ἀὴρ [m] θερμός· οὔκουν [n] κρατεῖται, τὸ δὲ κινοῦν
κρατεῖ) οὔτε [o] τὸ ζέον ἢ θερμόν· ἐλάττων γὰρ ἡ ἐν τῷ ἀέρι
θερμότης τῆς ἐν τῷ πράγματι, ὥστ' [p] οὐ κρατεῖ οὐδὲ ποιεῖ
12 μεταβολὴν [q] οὐδεμίαν. Ὁμοίως δὲ [r] καὶ τὸ κινούμενον [s] καὶ
ῥέον ἧττον σήπεται τοῦ ἀκινητίζοντος· ἀσθενεστέρα γὰρ
γίνεται ἡ ὑπὸ τῆς ἐν τῷ ἀέρι θερμότητος κίνησις τῆς ἐν τῷ
πράγματι προϋπαρχούσης, ὥστε οὐθὲν ποιεῖ μεταβάλλειν.
13 Ἡ δ' αὐτὴ αἰτία καὶ τοῦ τὸ πολὺ ἧττον τοῦ ὀλίγου σήπεσθαι·
ἐν γὰρ τῷ πλείονι πλεῖόν ἐστι πῦρ οἰκεῖον καὶ ψυχρὸν [t] ἢ
ὥστε [v] κρατεῖν τὰς ἐν τῷ [w] περιεστῶτι δυνάμεις. Διὸ [x] καὶ
ἡ [y] θάλασσα κατὰ μέρος μὲν [z] διαιρουμένη ταχὺ σήπεται,
14 ἅπασα δ' οὔ, καὶ τἆλλα ὕδατα ὡσαύτως. Καὶ ζῷα ἐγγίνε-
ται τοῖς σηπομένοις διὰ τὸ τὴν ἀποκεκριμένην θερμότητα
φυσικὴν οὖσαν [a] συνιστάναι τὰ ἐκκριθέντα. Τί μὲν οὖν [b] ἐστὶ
[c] γένεσις καὶ [d] τί φθορά, εἴρηται.

2 Λοιπὸν δ' εἰπεῖν τὰ ἐχόμενα εἴδη, ὅσα αἱ εἰρημέναι δυνά-
μεις ἐργάζονται ἐξ ὑποκειμένων τῶν φύσει συνεστώτων ἤδη.
1 Ἔστι [e] δὴ θερμοῦ μὲν πέψις, πέψεως δὲ πέπανσις, ἕψησις,
[f] ἔτι ὄπτησις· ψυχρότητος [g] δὲ ἀπεψία, ταύτης δὲ ὠμότης,
2 [h] μώλυσις, στάτευσις. Δεῖ [i] δ' ὑπολαμβάνειν μὴ κυρίως
ταῦτα λέγεσθαι τὰ ὀνόματα τοῖς πράγμασιν, [k] ἀλλ' οὐ κεῖ-
ται καθόλου τοῖς ὁμοίοις, ὥστε οὐ ταῦτα ἀλλὰ τοιαῦτα δεῖ
νομίζειν εἶναι τὰ εἰρημένα εἴδη. [l] Εἴπωμεν δ' αὐτῶν ἕκαστον
3 τί ἐστιν. [m] Πέψις μὲν οὖν ἐστὶ τελείωσις ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ
καὶ οἰκείου θερμοῦ ἐκ τῶν ἀντικειμένων παθητικῶν· ταῦτα
δ' ἐστὶν ἡ [n] οἰκεία ἑκάστη ὕλη. Ὅταν γὰρ πεφθῇ, τετε-
λείωταί τε καὶ γέγονεν. Καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς [o] τελειώσεως ὑπὸ

[l] πλεῖον F.H.N. [m] θερμόν E.H. [n] κρατεῖται τὸ δὲ κινοῦν om. pr. E. [o] τὸ om. pr. E. [p] οὐ] οὐδὲ N. [q] μίαν E. [r] καὶ om. N. [s] καὶ τὸ ῥέον H. [t] ἢ om. E. [v] κρατεῖ E. [w] περιέχοντι H.N. [x] καὶ om. E.H.N. [y] θάλαττα F.H. [z] διαιρουμένη om. E. [a] συνεστάναι F.H.N. [b] ἐστι om. H.N. [c] γένος N. [d] τι om. H.N. [e] δὴ om. E. [f] ἔτι om. E. [g] δὲ ante ἀπ. om. N. [h] μόλυνσις F.H.N. [i] δ' om. E. [k] ἀλλ' οὐ] οὐ γὰρ H.N. [l] εἴπομεν N. [m] ἡ μὲν πέψις ἐστὶ F. [n] οἰκεία ἐν ἑκάστῳ H.N. [o] τελειότητος H.N.

θερμότητος [p] τῆς οἰκείας συμβαίνει, κἂν διά τινος τῶν ἐκτὸς
βοηθείας συνεπιτελεσθῇ, οἷον ἡ τροφὴ [q] συμπέττεται διὰ
λουτρῶν καὶ ἄλλων τοιούτων· ἀλλ' ἥ γε ἀρχὴ ἡ ἐν αὐτῷ
θερμότης ἐστίν. Τὸ δὲ τέλος τοῖς μὲν ἡ φύσις ἐστί, φύσις 4
δὲ ἣν λέγομεν ὡς εἶδος καὶ [r] οὐσίαν· τοῖς δ' εἰς ὑποκειμένην
τινὰ [s] μορφὴν τὸ τέλος ἐστὶ τῆς πέψεως, ὅταν [t] τοιονδὶ
γένηται καὶ τοσονδὶ τὸ ὑγρὸν ἢ [v] ὀπτώμενον ἢ ἑψόμενον ἢ
σηπόμενον ἢ ἄλλως πως θερμαινόμενον· τότε γὰρ χρήσιμόν
ἐστι καὶ πεπέφθαι [w] φαμέν, ὥσπερ τὸ γλεῦκος καὶ τὰ ἐν τοῖς
φύμασι συνιστάμενα, ὅταν γένηται πῦον, καὶ τὸ δάκρυον,
ὅταν γένηται λήμη. Ὁμοίως δὲ καὶ τἆλλα. Συμβαίνει δὲ 5
τοῦτο πάσχειν ἅπασιν, ὅταν κρατηθῇ ἡ ὕλη καὶ ἡ ὑγρότης·
αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ὁριζομένη ὑπὸ τῆς ἐν τῇ φύσει θερμότη-
τος. Ἕως γὰρ ἂν ἐνῇ ἐν αὐτῇ ὁ λόγος, φύσις τοῦτ' ἔστιν.
Διὸ καὶ ὑγιείας σημεῖα τὰ τοιαῦτα, καὶ οὖρα καὶ ὑποχωρή-
σεις καὶ ὅλως τὰ περιττώματα. [x] Καὶ λέγεται [y] πεπέφθαι, 6
ὅτι δηλοῖ κρατεῖν τὴν θερμότητα τὴν οἰκείαν τοῦ ἀορίστου.
Ἀνάγκη δὲ τὰ [z] πεττόμενα παχύτερα καὶ [a] θερμότερα [b] εἶναι·
τοιοῦτον γὰρ ἀποτελεῖ τὸ θερμόν, εὐογκότερον καὶ παχύ-
τερον καὶ ξηρότερον. Πέψις μὲν [c] οὖν τοῦτ' ἐστίν, ἀπεψία 7
δὲ ἀτέλεια δι' ἔνδειαν τῆς οἰκείας θερμότητος· [d] ἡ δ' ἔνδεια
τῆς θερμότητος ψυχρότης ἐστίν· ἡ δ' ἀτέλεια ἐστὶ τῶν
ἀντικειμένων παθητικῶν, ἥπερ [e] ἐστὶν ἑκάστῳ [f] φύσει ὕλη.
Πέψις μὲν οὖν καὶ ἀπεψία διωρίσθω τοῦτον τὸν τρόπον.

Πέπανσις [g] δ' ἐστὶ πέψις τις· ἡ γὰρ τῆς ἐν τοῖς περι- 3
καρπίοις τροφῆς πέψις πέπανσις λέγεται. Ἐπεὶ δ' ἡ πέ-
ψις τελείωσίς [h] τις, τότε ἡ πέπανσις τελεία ἐστίν, ὅταν τὰ
ἐν τῷ περικαρπίῳ σπέρματα δύνηται ἀποτελεῖν τοιοῦτον

[p] τῆς om. F. [q] συμπ. καὶ διὰ λ. καὶ δι' ἄλλων F.H.N. [r] οὐσία N. [s] μορφὴν] φύσιν F. [t] τοιόνδε H.N, τοιοῦτον δὴ F. [v] ὀπτόμενον F. [w] φαμὲν] μὲν F. [x] καὶ λέγεται om. F. [y] πεπέφθαι om. E. [z] πεπτόμενα E, περιττώματα pr. F. [a] θερμότερα] ξηρότερα F. [b] εἶναι—ξηρότερον margo F. [c] οὖν om. E. [d] ἡ δ' ἔνδεια τῆς θερμότητος] ὃ E. [e] ἐστίν om. F. [f] ὕλη φύσει N. [g] δὲ πέψις ἐστίν. ἡ γὰρ ἐν τοῖς περικαρπίοις τῆς F. [h] τις om. F.

ἕτερον οἷον αὐτό· καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων τὸ [i]τέλειον [k]οὕτω
2 λέγομεν. Περικαρπίου μὲν οὖν αὕτη πέπανσις, λέγεται δὲ
[l]καὶ ἄλλα πολλὰ πέπονα τῶν [m]πεπεμμένων, κατὰ μὲν τὴν
αὐτὴν ἰδέαν, [n]μεταφορᾷ δέ, διὰ τὸ μὴ κεῖσθαι, καθάπερ
εἴρηται καὶ πρότερον, ὀνόματα καθ' ἑκάστην τελείωσιν
περὶ τὰ ὁριζόμενα ὑπὸ τῆς φυσικῆς θερμότητος [o]καὶ
3 ψυχρότητος. [p]Ἔστι δὲ ἡ φυμάτων καὶ φλέγματος καὶ
τῶν τοιούτων πέπανσις ἡ ὑπὸ τοῦ φυσικοῦ θερμοῦ τοῦ ἐνόν-
τος ὑγροῦ πέψις· ἀδύνατον γὰρ ὁρίζειν μὴ κρατοῦν. Ἐκ
μὲν οὖν [q]τῶν πνευματικῶν ὑδατώδη, ἐκ δὲ τῶν τοιούτων τὰ
γεηρὰ συνίσταται, καὶ ἐκ λεπτῶν ἀεὶ παχύτερα γίγνεται
4 πεπαινόμενα πάντα. Καὶ τὰ μὲν εἰς αὐτὴν ἡ φύσις [r]ἄγει
κατὰ τοῦτο, τὰ δ' ἐκβάλλει. Πέπανσις μὲν οὖν [s]εἴρηται τί
ἐστιν, ὠμότης δ' ἐστὶ τὸ ἐναντίον· ἐναντίον δὲ πεπάνσει ἀπε-
ψία τῆς ἐν τῷ περικαρπίῳ τροφῆς· αὕτη δ' ἐστὶν ἡ ἀόριστος
ὑγρότης. Διὸ ἢ πνευματικὴ ἢ ὑδατώδης ἢ τῶν [t]ἐξ ἀμφοῖν
5 ἐστὶν ἡ ὠμότης. Ἐπεὶ δ' ἡ πέπανσις τελείωσίς τις ἐστίν,
ἡ ὠμότης ἀτέλεια ἔσται. Γίγνεται [v]δ' ἀτέλεια δι' ἔνδειαν
τοῦ φυσικοῦ θερμοῦ καὶ ἀσυμμετρίαν πρὸς τὸ ὑγρὸν τὸ
πεπαινόμενον. Οὐδὲν [w]δ' ὑγρὸν αὐτὸ καθ' αὑτὸ πεπαίνεται
ἄνευ ξηροῦ· ὕδωρ γὰρ [x]οὐ παχύνεται [y]μόνον τῶν ὑγρῶν.
6 Συμβαίνει δὲ τοῦτο ἢ τῷ [z]τὸ θερμὸν ὀλίγον εἶναι ἢ [a]τῷ τὸ
ὁριζόμενον πολύ· [b]διὸ καὶ λεπτοὶ οἱ χυμοὶ τῶν ὠμῶν, καὶ
ψυχροὶ μᾶλλον ἢ θερμοί, καὶ ἄβρωτοι καὶ ἄποτοι. Λέγεται
7 δὲ [c]καὶ ἡ ὠμότης ὥσπερ καὶ ἡ πέπανσις, πολλαχῶς. Ὅθεν
καὶ οὖρα καὶ ὑποχωρήσεις καὶ κατάρροι ὠμοὶ λέγονται διὰ
τὸ [d]αὐτὸ αἴτιον· τῷ γὰρ μὴ κεκρατῆσθαι ὑπὸ τῆς θερμότη-
τος μηδὲ [e]συνεστάναι ὠμὰ πάντα προσαγορεύεται. Πόρρω

[i] τέλεον N. [k] οὕτω] τοιοῦτον F. [l] πέπονα καὶ ἄλλα πολλὰ F.H.N. [m] πεπαμμένων E. [n] μεταφοραῖς E.N. [o] καὶ ψυχρότητος om. E. [p] ἔτι δὲ ἔστιν ἡ F. [q] τῶν om. E. [r] ἄγει ὅταν τρέφηται κατὰ F. [s] τί ἐστιν εἴρηται H.N. [t] ἐξ om. E. [v] δ' ἡ ἀτ. F.H.N. [w] δ'] γὰρ F. [x] οὐ παχύνεται om. N. [y] μόνων N. [z] τὸ om. F.H.N. [a] τῷ om. F. [b] διὸ καὶ] καὶ γὰρ διὰ τοῦτο F. [c] καὶ post δὲ om. N. [d] αὐτὸ om. E. [e] συνιστάναι N.

δὲ προϊόντων καὶ κέραμος ὠμὸς καὶ γάλα ὠμὸν καὶ ἄλλα
πολλὰ λέγεται, ἐὰν δυνάμενα μεταβάλλειν καὶ συνίστασθαι
ὑπὸ θερμότητος ἀπαθῆ ᾖ. Διὸ τὸ ὕδωρ ἑφθὸν μὲν λέγε- 8
ται, ὠμὸν δ' οὔ, ὅτι οὐ [f] παχύνεται. Πέπανσις μὲν οὖν καὶ
ὠμότης εἴρηται τί ἐστι, καὶ διὰ τί [g] ἐστιν ἑκάτερον αὐτῶν·
[h] ἕψησις δ' ἐστὶ τὸ μὲν ὅλον πέψις ὑπὸ θερμότητος ὑγρᾶς
τοῦ ἐνυπάρχοντος ἀορίστου ἐν τῷ ὑγρῷ, λέγεται δὲ τοὔνομα
κυρίως [i] μόνον ἐπὶ τῶν ἑψομένων. Τοῦτο δ' ἂν [k] εἴη, ὥσπερ 9
εἴρηται, πνευματῶδες [l] ἢ ὑδατῶδες. Ἡ δε πέψις γίνεται
ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ ὑγρῷ πυρός· [m] τὸ γὰρ ἐπὶ τῶν τηγάνων
ὀπτᾶται· ὑπὸ γὰρ τοῦ [n] ἔξωθεν [o] θερμοῦ πάσχει, ἐν ᾧ δ'
ἐστὶν ὑγρῷ, ποιεῖ ἐκεῖνο μᾶλλον [p] ξηρόν, εἰς αὐτὸ ἀναλαμ-
βάνον. Τὸ δ' ἑψόμενον τοὐναντίον ποιεῖ· ἐκκρίνεται γὰρ 10
ἐξ αὐτοῦ τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τῆς ἐν τῷ ἔξω ὑγρῷ θερμασίας. Διὸ
ξηρότερα τὰ [q] ἑφθὰ τῶν ὀπτῶν· οὐ γὰρ ἀνασπᾷ εἰς [r] αὐτὰ
τὸ ὑγρὸν τὰ ἑψόμενα· κρατεῖ γὰρ ἡ ἔξωθεν θερμότης τῆς
ἐντός· εἰ δ' ἐκράτει ἡ ἐντός, εἷλκεν ἂν εἰς ἑαυτήν. Ἔστι δ' 11
οὐ πᾶν σῶμα ἑψητόν· οὔτε γὰρ ἐν ᾧ μηθέν ἐστιν ὑγρόν,
οἷον [s] ἐν λίθοις, οὔτ' ἐν οἷς [t] ἔνεστι μέν, ἀλλ' ἀδύνατον κρα-
τηθῆναι διὰ πυκνότητα, οἷον ἐν [v] τοῖς ξύλοις· ἀλλ' ὅσα τῶν
σωμάτων ἔχει ὑγρότητα παθητικὴν ὑπὸ τῆς ἐν τῷ ὑγρῷ
πυρώσεως. Λέγεται δὲ καὶ χρυσὸς ἕψεσθαι καὶ ξύλον καὶ 12
ἄλλα πολλά, [w] κατὰ μὲν τὴν ἰδέαν [x] οὐ τὴν αὐτήν, [y] μετα-
φορᾷ δέ· οὐ γὰρ [z] κεῖται [a] ὀνόματα ταῖς διαφοραῖς. Καὶ 13
τὰ ὑγρὰ δὲ ἕψεσθαι λέγομεν, οἷον γάλα καὶ γλεῦκος, ὅταν
[b] ὁ ἐν τῷ ὑγρῷ χυμὸς εἰς εἶδός τι μεταβάλλῃ ὑπὸ τοῦ κύκλῳ
καὶ ἔξωθεν πυρὸς θερμαίνοντος, ὥστε τρόπον τινὰ παραπλή-
σιον τῇ εἰρημένῃ ἑψήσει ποιεῖ. Τέλος δ' οὐ [c] ταὐτὸ πᾶσιν, 14

[f] παχύνεται] παχύνεται ἑκάτερον αὐτῶν, in margine positis πέπανσις—αὐτῶν F. [g] ἐστιν om. H.N. [h] ἡ ἕψησις F. [i] ἐπὶ τῶν ἑψ. μόνον H, ἐπὶ τῶν ἑψ. μόνων N. [k] ἦν N. [l] ἢ ὑδατῶδες om. E. [m] τὰ E. [n] ἔξω E. [o] θερμοῦ] πυρὸς F. [p] εἰς ἑαυτὸ ἀναλ. ξηρὸν F. [q] ὀπτὰ τῶν ἑφθῶν E. [r] ἑαυτὰ F.H.N. [s] ἐν post οἷον om. E. [t] ἔστι E. [v] τοῖς om. F. [w] κατὰ] καὶ τὰ pr. F. [x] οὐ om. pr. E. [y] μεταφοραῖς pr. F, διαφοραῖς rc. [z] κεῖται] κρατεῖται τὰ pr. E. [a] ὄνομα H.N. [b] ἐν τῷ ὑγρῷ ὁ E.F.N. [c] ταὐτὸ] τὸ F.

οὔτε ἑψομένοις οὔτε πεττομένοις, ἀλλὰ τοῖς μὲν πρὸς ἐδω-
δήν, τοῖς δὲ πρὸς ῥόφησιν, τοῖς δὲ πρὸς ἄλλην χρείαν, ἐπεὶ
15 καὶ τὰ φάρμακα [c] ἕψειν λέγομεν. Ὥστε ὅσα παχύτερα δύ-
ναται γίγνεσθαι ἢ ἐλάττω ἢ βαρύτερα, ἢ τὰ μὲν αὐτῶν τοι-
αῦτα τὰ δ' ἐναντία, διὰ τὸ διακρινόμενα τὰ μὲν παχύνεσθαι
τὰ δὲ λεπτύνεσθαι, ὥσπερ τὸ γάλα [d] εἰς ὀρρὸν καὶ [e] πυτίαν,
πάντα ἑψητά [f] ἐστιν. Τὸ δ' ἔλαιον οὐχ ἕψεται αὐτὸ καθ'
16 αὑτό, ὅτι τούτων οὐθὲν πάσχει. Ἡ μὲν οὖν κατὰ τὴν
ἕψησιν λεγομένη πέψις τοῦτ' ἐστίν· καὶ οὐδὲν διαφέρει ἐν
ὀργάνοις [g] τεχνικοῖς ἢ φυσικοῖς, [h] ἐὰν [i] γίγνηται· διὰ τὴν
αὐτὴν γὰρ αἰτίαν [k] πάντα ἔσται. [l] Μώλυσις δ' ἀπεψία
[m] μὲν [n] ἡ [o] ἐναντία ἑψήσει· εἴη δ' [p] ἂν ἐναντία ἥ τε πρώτη
λεχθεῖσα ἀπεψία [q] τοῦ ἐν τῷ σώματι ἀορίστου δι' ἔνδειαν
17 τῆς ἐν τῷ ὑγρῷ [r] τῷ πέριξ θερμότητος. Ἡ δ' ἔνδεια μετὰ
ψυχρότητος ὅτι ἐστίν, εἴρηται· γίγνεται δὲ διὰ κίνησιν ἄλ-
λην· [s] ἐκκρούεται γὰρ ἡ πέττουσα, καὶ ἡ ἔνδεια δὲ ἢ διὰ τὸ
πλῆθος τῆς ἐν τῷ ὑγρῷ ψυχρότητος, ἢ διὰ τὸ ἐν τῷ ἑψο-
μένῳ πλῆθος· τότε γὰρ συμβαίνει τὴν ἐν τῷ ὑγρῷ θερμό-
τητα πλείω μὲν εἶναι ἢ ὥστε [t] μὴ κινῆσαι, ἐλάττω δὲ ἢ ὥστε
18 ὁμαλῦναι καὶ συμπέψαι. Διὸ σκληρότερα μὲν τὰ [v] μεμω-
λυσμένα γίγνεται τῶν ἑφθῶν, τὰ δ' ὑγρὰ διωρισμένα μᾶλ-
λον. Ἕψησις μὲν οὖν [w] καὶ μώλυσις εἴρηται, καὶ τί ἐστι
καὶ διὰ τί [x] ἐστιν· ὄπτησις δ' ἐστὶ πέψις ὑπὸ θερμότητος
19 ξηρᾶς καὶ ἀλλοτρίας. Διὰ τοῦτο [y] κἂν ἕψων τις [z] ποιῇ
μεταβάλλειν καὶ πέττεσθαι, μὴ ὑπὸ τῆς [a] τοῦ ὑγροῦ θερμό-
τητος ἀλλ' ὑπὸ τῆς τοῦ πυρός, ὅταν [b] τελεσθῇ, ὀπτὸν γί-
νεται καὶ οὐχ [c] ἑφθόν, καὶ τῇ ὑπερβολῇ [d] προσκεκαῦσθαι

[c] ἕψειν μὲν λέγομεν H. [d] εἰς] εἴς τε F.H.N. [e] πυετίαν N, πυτνίαν F. [f] εἰσιν F. [g] τεχν. καὶ φυσ. H, καὶ τ. καὶ φ. N, φ. καὶ τ. F. [h] ἐάν τι H.N. [i] γένηται N. [k] ἅπαντα H.N. [l] μόλυνσις F.H.N. [m] μὲν om. E. [n] ἡ om. F. [o] ἐναντία δ' ἑψήσει F. [p] ἂν om. F.H.N. [q] τοῦ] τῷ E. [r] τῷ π.] τὸ π. N. [s] ἐκκρούεται γὰρ πέττουσα E, ἡ γὰρ πέττουσα ἐκκρούεται F. [t] μὴ om. F. [v] μεμολυσμένα H.N. [w] καὶ μόλυνσις εἴρηται F, εἴρηται καὶ μόλυνσις H.N. [x] ἐστίν om. N. [y] κἂν] καὶ N. [z] ποιεῖ E.N. [a] τοῦ om. E. [b] τελευτηθῇ F. [c] ἑφθὲν N. [d] προσκεκλύσθαι E.

λέγεται· ὑπὸ ξηρᾶς δὲ θερμότητος γίνεται, [e]ὅταν ξηρό-
τερον γίγνηται ἐπιτελεσθέν. Διὸ καὶ τὰ ἐκτὸς ξηρότερα 20
τῶν ἐντός· τὰ δ' ἑφθὰ τοὐναντίον. Καὶ ἔργον ἐπὶ τῶν
[f]χειροκμήτων τὸ ὀπτῆσαι [g]μεῖζον ἢ ἑψῆσαι· χαλεπὸν [h]γὰρ
τὰ [i]ἐντὸς καὶ τὰ ἐκτὸς ὁμαλῶς θερμαίνειν. Ἀεὶ γὰρ τὰ
[k]ἐγγύτερον τοῦ πυρὸς [l]ξηραίνεται θᾶττον, ὥστε καὶ μᾶλ-
λον. Συνιόντων οὖν τῶν ἔξω πόρων οὐ δύναται ἐκκρίνεσθαι
τὸ ἐνυπάρχον [m]ὑγρόν, ἀλλ' ἐγκατακλείεται, ὅταν οἱ πόροι
μύσωσιν. Ὄπτησις μὲν οὖν καὶ ἕψησις γίγνονται μὲν τέχνῃ, 21
ἔστι δ', ὥσπερ λέγομεν, τὰ εἴδη [n]καθόλου ταὐτὰ καὶ φύσει·
ὅμοια γὰρ τὰ γιγνόμενα πάθη, ἀλλ' ἀνώνυμα· μιμεῖται γὰρ
ἡ τέχνη τὴν φύσιν, ἐπεὶ καὶ ἡ τῆς τροφῆς ἐν [o]τῷ σώματι
πέψις ὁμοία [p]ἑψήσει ἐστίν· καὶ γὰρ [q]ἐν ὑγρῷ [r]καὶ θερμῷ
ὑπὸ τῆς τοῦ σώματος [s]θερμότητος [t]γίγνεται. Καὶ ἀπε-
ψίαι ἔνιαι ὅμοιαι τῇ [v]μωλύσει. Καὶ ζῷον οὐκ ἐγγίνεται ἐν 22
τῇ [w]πέψει, ὥσπερ τινές φασιν, ἀλλ' [x]ἐν τῇ ἀποκρίσει ση-
πομένῃ ἐν τῇ κάτω κοιλίᾳ, [y]εἶτ' ἐπανέρχεται ἄνω· [z]πέττε-
ται μὲν γὰρ ἐν τῇ ἄνω κοιλίᾳ, σήπεται δ' ἐν τῇ κάτω τὸ
ἀποκριθέν· δι' ἣν δ' αἰτίαν, [a]εἴρηται ἐν ἑτέροις. Ἡ μὲν
οὖν μόλυνσις τῇ ἑψήσει ἐναντίον· τῇ δὲ [b]ὡς ὀπτήσει λεγο-
μένῃ πέψει ἔστι μέν τι ἀντικείμενον [c]ὁμοίως, ἀνωνυμώτερον
δέ. Εἴη δ' ἂν [d]ὅμοιον, εἰ γένοιτο [e]στάτευσις ἀλλὰ μὴ 23
ὄπτησις δι' ἔνδειαν θερμότητος, ἢ συμβαίη ἂν ἢ δι' ὀλιγό-
τητα τοῦ ἔξω πυρὸς ἢ διὰ [f]τὸ πλῆθος τοῦ ἐν τῷ [g]ὀπτωμένῳ
ὕδατος· τότε γὰρ [h]πλείων μέν ἐστιν ἢ ὥστε μὴ κινῆσαι,
[i]ἐλάττων δ' ἢ ὥστε πέψαι. Τί μὲν οὖν ἐστὶ πέψις καὶ

[e] ὅταν ξ. γίγνηται om. F. [f] χειροτμήτων E. [g] μεῖζον] μᾶλλον H.N, om. F. [h] γὰρ καὶ τὰ F. [i] ἐκτὸς καὶ τὰ ἐντὸς F.H.N. [k] ἐγγύτερα N. [l] θερμαίνεται E. [m] ὑγρόν om. E. [n] ταυτὰ καθόλου F, καθόλου ταῦτα H. [o] τῷ om. F. [p] ἐστὶν ἑψήσει F. [q] ἐν τῷ ὑγρῷ H.N. [r] καὶ om. F. [s] θερμότητος margo F. [t] γίνονται H.N. [v] μωλύνσει E, μολύνσει F.H.N. [w] ἑψήσει F. [x] ἐν om. F. [y] εἶτ' om. E. [z] πεπέφθαι H.N. [a] ἐν ἑτέροις εἴρηται F. [b] ὡς om. F.H. et pr. N. [c] ὅμοιον N, ὁμογενῶς F. [d] ὅμοιον] οἷον F.H.N. [e] σάτευσις N. [f] τὸ om. H.N. [g] ἐπτομένῳ N. [h] πλείω E, πλεῖον F. [i] ἐλάττω E.N.

*ἀπεψία, καὶ πέπανσις καὶ ὠμότης, καὶ ἕψησις καὶ ὄπτησις
καὶ τἀναντία τούτοις, εἴρηται.*

4 *Τῶν δὲ παθητικῶν, τοῦ ὑγροῦ καὶ τοῦ ξηροῦ, λεκτέον τὰ
εἴδη. Εἰσὶ δ' αἱ μὲν ἀρχαὶ τῶν σωμάτων αἱ παθητικαὶ
[k] ὑγρὸν καὶ ξηρόν, τὰ δ' ἄλλα μικτὰ μὲν ἐκ τούτων, ὁπο-
τέρου [l] δὲ μᾶλλον, [m] τούτου [n] μᾶλλον τὴν [o] φύσιν ἐστίν, οἷον
τὰ μὲν ξηροῦ μᾶλλον τὰ δ' ὑγροῦ. Πάντα δὲ τὰ μὲν ἐντε-
λεχείᾳ [p] ἔσται, τὰ δ' ἐν τῷ ἀντικειμένῳ· ἔχει δ' οὕτω τῆξις
2 [q] πρὸς [r] τὸ [s] τηκτόν. Ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὸ μὲν ὑγρὸν εὐόρι-
στον, τὸ δὲ ξηρὸν δυσόριστον, ὅμοιόν τι τῷ ὄψῳ καὶ τοῖς
ἡδύσμασι πρὸς ἄλληλα πάσχουσιν· τὸ γὰρ ὑγρὸν [t] τῷ ξηρῷ
αἴτιον τοῦ ὁρίζεσθαι, καὶ ἑκάτερον ἑκατέρῳ οἷον [v] κόλλα
γίγνεται, ὥσπερ [w] καὶ Ἐμπεδοκλῆς ἐποίησεν ἐν τοῖς [x] φυσι-
κοῖς*

Ἄλφιτον ὕδατι κολλήσας.

3 *Καὶ διὰ τοῦτο ἐξ ἀμφοῖν ἐστὶ τὸ ὡρισμένον σῶμα. Λέ-
γεται δὲ [y] τῶν στοιχείων [z] ἰδιαίτατα [a] ξηροῦ μὲν γῆ, [b] ὑγροῦ
[c] δὲ ὕδωρ. [d] Διὰ τοῦτο [e] ἅπαντα τὰ ὡρισμένα σώματα ἐν-
ταῦθα οὐκ ἄνευ γῆς καὶ ὕδατος· [f] ὁποτέρου [g] δὲ πλεῖον, κατὰ
4 [h] τὴν δύναμιν τούτου ἕκαστον φαίνεται. Καὶ ἐν γῇ καὶ ἐν
ὕδατι ζῷα μόνον ἐστίν, [i] ἐν ἀέρι δὲ καὶ πυρὶ οὐκ ἔστιν, ὅτι
τῶν σωμάτων ὕλη ταῦτα. [k] Τῶν δὲ σωματικῶν παθημάτων
ταῦτα πρῶτα [l] ἀνάγκη ὑπάρχειν τῷ ὡρισμένῳ, σκληρότητα
ἢ μαλακότητα· ἀνάγκη γὰρ τὸ [m] ἐκ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ ἢ
5 σκληρὸν εἶναι ἢ μαλακόν. Ἔστι δὲ σκληρὸν μὲν τὸ μὴ
ὑπεῖκον εἰς αὑτὸ κατὰ τὸ ἐπίπεδον, μαλακὸν δὲ τὸ ὑπεῖκον
τῷ μὴ ἀντιπεριίστασθαι· τὸ γὰρ ὕδωρ οὐ μαλακόν· οὐ γὰρ*

[k] *ὑγρῶν καὶ ξηρῶν* N. [l] *δ' ἂν μᾶλλον* H.N. [m] *τούτου* om. E. [n] *μᾶλλον* om. E.F. [o] *φυσικὴν* E. [p] *ἔστι* F. [q] *περὶ* F. et fortasse pr. E. [r] *τὸ* om. H.N. [s] *τηκτικόν* E. [t] *αἴτιον τῷ ξηρῷ* F. [v] *γίγνεται κόλλα* F. [w] *καὶ* om. F. [x] *περσικοῖς* E. [y] *τῶν* om. E. [z] *ἰδιώτατα* E. [a] *ξηρὸν μὲν γῆς* F, *ξηροῦ μὲν ἡ γῆ* N. [b] *ὑγρῷ* F. [c] *δὲ τὸ ὕδωρ* N. [d] *διὰ τοῦτο*] *καὶ διὰ τοῦτο* F, *διὰ τοῦτο δ'* H. [e] *ἅπαντα γε τὰ* H.N. [f] *ὁπότερον* E. [g] *δὲ ἂν πλ.* H.N. [h] *τὴν δύναμιν*] *φύσιν* N. [i] *ἐν—ἔστιν* om. H.N. et corr. F. [k] *δὲ τῶν* E. [l] *ὑπάρχειν ἀνάγκη* F. [m] *ἐξ ὑγροῦ καὶ ξηροῦ* F.H.N.

ὑπείκει τῇ θλίψει τὸ ἐπίπεδον εἰς βάθος, ἀλλ' ἀντιπερίστα-
ται. ‖Ἁπλῶς μὲν οὖν σκληρὸν ἢ μαλακὸν [n]τὸ ἁπλῶς τοιοῦ-
τον, πρὸς ἕτερον δὲ τὸ πρὸς ἐκεῖνο τοιοῦτον. Πρὸς μὲν 6
οὖν ἄλληλα ἀόριστά ἐστι [o]τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον· ἐπεὶ δὲ
πρὸς τὴν αἴσθησιν [p]πάντα κρίνομεν τὰ αἰσθητά, δῆλον ὅτι
καὶ τὸ [q]σκληρὸν καὶ τὸ μαλακὸν ἁπλῶς πρὸς τὴν ἁφὴν ὡρί-
καμεν, ὡς μεσότητι χρώμενοι τῇ ἁφῇ. Διὸ τὸ μὲν ὑπερ-
βάλλον [r]αὐτῆς σκληρόν, τὸ δ' [s]ἐλλεῖπον μαλακὸν εἶναί
φαμεν.

‖Ἀνάγκη δὲ σκληρὸν [t]ἢ μαλακὸν εἶναι τὸ ὡρισμένον σῶμα 5
οἰκείῳ ὅρῳ· ἢ γὰρ [v]ὑπείκειν ἢ μή· ἔτι πεπηγὸς εἶναι· [w]τούτῳ
γὰρ ὁρίζεται. ‖Ὥστ' ἐπεὶ [x]πᾶν [y]μὲν τὸ ὡρισμένον καὶ
[z]συνεστηκὸς [a]ἢ μαλακὸν ἢ σκληρόν, ταῦτα δὲ [b]πήξει ἐστίν,
ἅπαντ' ἂν εἴη τὰ σώματα [c]τὰ σύνθετα καὶ [d]ὡρισμένα οὐκ
ἄνευ πήξεως. [e]Πήξεως οὖν πέρι [f]ῥητέον. ‖Ἔστι [g]δὲ τὰ 2
αἴτια τὰ [h]περὶ τὴν ὕλην δύο, τό τε ποιοῦν καὶ τὸ πάθος, τὸ
[i]μὲν [k]ποιοῦν ὡς ὅθεν ἡ κίνησις, τὸ δὲ πάθος ὡς εἶδος. ‖Ὥστε
καὶ πήξεως καὶ διαχύσεως, καὶ τοῦ ξηραίνεσθαι καὶ τοῦ ὑγραί-
νεσθαι. Ποιεῖ δὲ τὸ ποιοῦν δυσὶ δυνάμεσι, καὶ πάσχει [l]τὸ 3
πάσχον [m]παθήμασι δυσίν, [n]ὥσπερ εἴρηται· ποιεῖ μὲν θερμῷ
καὶ ψυχρῷ, τὸ δὲ πάθος ἢ [o]παρουσίᾳ ἢ ἀπουσίᾳ θερμοῦ ἢ
ψυχροῦ. ‖Ἐπεὶ δὲ τὸ πήγνυσθαι ξηραίνεσθαί πώς ἐστι, περὶ
τούτου εἴπωμεν πρῶτον. Τὸ δὴ πάσχον [p]ἢ ὑγρὸν ἢ ξηρὸν
[p]ἢ ἐκ τούτων. Τιθέμεθα δὲ ὑγροῦ σῶμα ὕδωρ, ξηροῦ δὲ 4
γῆν· ταῦτα [q]γὰρ τῶν ὑγρῶν καὶ [r]τῶν ξηρῶν παθητικά.
Διὸ καὶ [s]τὸ ψυχρὸν τῶν παθητικῶν μᾶλλον· ἐν τούτοις γάρ

[n] τὸ ἁπλῶς om. E. [o] τὸ H. [p] κρίνομεν πάντα F. [q] μαλακὸν καὶ τὸ σκληρὸν F. [r] αὐτὴν E.N. [s] λεῖπον F, λεπτὸν E, λεπτὸν καὶ H.N. [t] εἶναι ἢ μαλακὸν N. [v] ὑπείκει E.N. [w] τοῦτο F. [x] πᾶν om. F. [y] μὲν om. E.F. [z] συνεστὼς margo N: qui pr. cum H. om. καὶ συνεστηκός. [a] ἢ μ.] καὶ μ. H.N. [b] πῆξις F.N. [c] τὰ ante σύνθ. om. E.F. [d] ὡρ. καὶ οὐκ ἄνευ πήξεως καὶ διαχώσεως pr. F. [e] πήξεως alterum om. E.F. [f] ῥητέον ἐστίν. ἔστι E. [g] δὴ H.N. [h] παρὰ E.N. [i] μὲν] μὲν οὖν F.H N. [k] ποιοῦν om. N. [l] τὸ πάσχον om. H.N. [m] δυσὶ παθήμασιν F.H.N. [n] ὡς E. [o] ἀπουσία ἢ παρουσία E.H.N. [p] ἢ ante ὑγρὸν et ante ἐκ om. E. [q] γὰρ ἐκ τῶν H.N. [r] τῶν post καὶ om. E. [s] τὸ om. E.

5 ἐστι· καὶ [t] γὰρ ἡ γῆ καὶ τὸ ὕδωρ ψυχρὰ ὑπόκειται. Ποιη-
τικὸν δὲ τὸ ψυχρὸν ὡς φθαρτικὸν ἢ ὡς κατὰ συμβεβηκός,
καθάπερ εἴρηται πρότερον· ἐνίοτε [v] γὰρ καὶ [w] κάειν λέγεται
καὶ θερμαίνειν τὸ ψυχρόν, οὐχ ὡς τὸ θερμόν, ἀλλὰ τῷ συνά-
γειν ἢ [x] ἀντιπεριστάναι τὸ θερμόν. Ξηραίνεται δὲ ὅσα
ἐστὶν ὕδωρ καὶ ὕδατος εἴδη, ἢ ἔχει ὕδωρ εἴτ' ἐπακτὸν εἴτε
6 συμφυές. Λέγω δ' ἐπακτὸν μὲν οἷον ἐν ἐρίῳ, σύμφυτον δ'
οἷον ἐν γάλακτι. Ὕδατος δ' εἴδη τὰ τοιάδε, οἶνος, οὖρον,
[y] ὀρρός, καὶ ὅλως ὅσα μηδεμίαν ἢ βραχεῖαν ἔχει ὑπόστασιν,
μὴ [z] διὰ γλισχρότητα· ἐνίοις [a] μὲν γὰρ αἴτιον τοῦ μὴ ὑφί-
7 στασθαι μηδὲν ἡ γλισχρότης, ὥσπερ ἐλαίῳ ἢ πίττῃ. Ξηραί-
νεται δὲ πάντα ἢ θερμαινόμενα ἢ ψυχόμενα, ἀμφότερα δὲ
θερμῷ, καὶ ὑπὸ τῆς ἐντὸς θερμότητος ἢ τῆς [b] ἔξω· καὶ γὰρ
τὰ τῇ ψύξει ξηραινόμενα, ὥσπερ ἱμάτιον, [c] ἐὰν ᾖ κεχωρι-
σμένον αὐτὸ καθ' αὑτὸ [d] τὸ ὑγρόν, ὑπὸ [e] τοῦ ἐντὸς θερμοῦ
συνεξατμίζοντος τὸ ὑγρὸν ξηραίνεται, ἂν ὀλίγον ᾖ τὸ ὑγρόν,
8 ἐξιούσης τῆς θερμότητος ὑπὸ τοῦ περιεστῶτος ψυχροῦ. Ξη-
ραίνεται μὲν οὖν, ὥσπερ [f] εἴρηται, [g] ἅπαντα ἢ θερμαινόμενα
ἢ ψυχόμενα, καὶ πάντα θερμῷ, ἢ τῷ ἐντὸς ἢ τῷ ἐκτὸς συνεξ-
ατμίζοντι τὸ ὑγρόν. Λέγω δ' ἐκτὸς μέν, ὥσπερ τὰ ἑψό-
μενα, ἐντὸς δέ, [h] ὅταν ἀφαιρεθέντος ὑφ' ἧς ἔχει θερμότητος
ἀναλωθῇ ἀποπνεούσης. Περὶ μὲν οὖν τοῦ ξηραίνεσθαι εἴ-
ρηται.

6 Τὸ δ' ὑγραίνεσθαί ἐστιν ἓν μὲν τὸ ὕδωρ γίγνεσθαι συνι-
στάμενον, ἓν δὲ τὸ τήκεσθαι τὸ πεπηγός. Τούτων δὲ συνί-
σταται μὲν [i] εἰς ὕδωρ ψυχόμενον τὸ πνεῦμα· περὶ δὲ τήξεως
ἅμα [k] καὶ πήξεως ἔσται δῆλον. Πήγνυται δὲ ὅσα πήγνυται
ἢ ὕδατος ὄντα ἢ γῆς καὶ ὕδατος, καὶ ταῦτα [l] ἢ θερμῷ ξηρῷ ἢ
2 ψυχρῷ. Διὸ καὶ λύεται τοῖς ἐναντίοις, ὅσα λύεται τῶν ὑπὸ

[t] γὰρ post καὶ om. E.N. [v] γὰρ] δὲ F. [w] καίειν F.H.N. [x] ἀντι-περιΐστασθαι F. [y] ὀρὸς E.H. [z] διὰ] δὲ E. [a] μὲν om. F.H.N. [b] ἔξω] ἐκτὸς F. [c] ὅταν F. [d] τὸ om. H.N. [e] τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐντὸς F. [f] προείρηται H. [g] πάντα F.H. [h] ὅτε H. [i] εἰς ὕδωρ om. E.N, in margine ponit F. [k] καὶ περὶ πήξεως H.N. [l] ἢ θερμῷ ἢ ψυχρῷ ἢ ξηρῷ E, ἢ ψυχρῷ ἢ ξηρῷ ἢ θερμῷ ἢ ὑγρῷ F.

θερμοῦ παγέντων ἢ ὑπὸ ψυχροῦ· τὰ μὲν γὰρ ὑπὸ ξηροῦ
θερμοῦ παγέντα [m] ὑπὸ ὕδατος λύεται, [n] ὅ ἐστιν ὑγρὸν [o] ψυ-
χρόν, τὰ δὲ ὑπὸ ψυχροῦ παγέντα ὑπὸ πυρὸς λύεται, ὅ ἐστι
θερμόν. Πήγνυσθαι δ' ἔνια δόξειεν ἂν ὑπὸ ὕδατος, [p] οἷον τὸ 3
μέλι τὸ ἑφθόν· πήγνυται δ' οὐχ ὑπὸ τοῦ ὕδατος, ἀλλ' ὑπὸ
τοῦ ἐν αὐτῷ ψυχροῦ. Ὅσα μὲν [q] οὖν ἐστὶν ὕδατος, οὐ
πήγνυται ὑπὸ πυρός. [r] Λύεται γὰρ ὑπὸ πυρός, τὸ δ' αὐτὸ
τῷ αὐτῷ κατὰ ταὐτὸ οὐκ [s] ἔστιν αἴτιον τοῦ ἐναντίου. Ἔτι 4
τῷ [t] ἀπιέναι τὸ θερμὸν πήγνυται, ὥστε δῆλον ὅτι [v] τῷ εἰσιέ-
ναι λυθήσεται· [w] ὥστε ποιοῦντος τοῦ ψυχροῦ πήγνυται.
[x] Διὸ οὐ παχύνεται [y] τὰ τοιαῦτα πηγνύμενα· ἡ γὰρ πάχυνσις
ὑγροῦ μὲν ἀπιόντος γίγνεται, τοῦ ξηροῦ δὲ συνισταμένου·
ὕδωρ δὲ τῶν ὑγρῶν οὐ παχύνεται μόνον. Ὅσα δὲ κοινὰ γῆς 5
καὶ ὕδατος, καὶ [z] ὑπὸ πυρὸς πήγνυται καὶ [a] ὑπὸ [b] τοῦ ψυ-
χροῦ, παχύνεται [c] δ' ὑπ' ἀμφοῖν ἔστι [d] μὲν ὡς τὸν αὐτὸν
τρόπον, ἔστι δ' ὡς ἄλλως, ὑπὸ [e] μὲν θερμοῦ τὸ ὑγρὸν [f] ἐξά-
γοντος (ἐξατμίζοντος [g] γὰρ τοῦ ὑγροῦ παχύνεται τὸ ξηρὸν
καὶ συνίσταται), ὑπὸ δὲ [h] τοῦ ψυχροῦ [i] τὸ θερμὸν ἐκθλί-
βοντος, μεθ' οὗ τὸ ὑγρὸν συναπέρχεται συνεξατμίζον. Ὅσα 6
μὲν οὖν μαλακὰ ἀλλὰ μὴ ὑγρά, οὐ παχύνεται ἀλλὰ πήγνυ-
ται ἐξιόντος τοῦ ὑγροῦ, οἷον ὁ [k] ὀπτώμενος κέραμος· ὅσα δὲ
ὑγρὰ τῶν μικτῶν, καὶ παχύνεται, οἷον γάλα. Πολλὰ δὲ 7
καὶ ὑγραίνεται πρῶτον, ὅσα ἢ παχέα ἢ σκληρὰ ὑπὸ ψυχροῦ
προϋπῆρχεν ὄντα, ὥσπερ καὶ ὁ κέραμος τὸ πρῶτον [k] ὀπτώ-
μενος ἀτμίζει καὶ μαλακώτερος γίνεται· διὸ [l] καὶ διαστρέ-
φεται ἐν [m] ταῖς καμίνοις. Ὅσα μὲν οὖν ὑπὸ ψυχροῦ πήγνυ- 8
ται τῶν κοινῶν γῆς καὶ ὕδατος, [n] πλεῖον δὲ [o] ἐχόντων γῆς,

[m] ὑπὸ ὑδ.—παγέντα om. N. [n] ὅπερ F. [o] ψυχρόν om. F. [p] οἷον] ὡς F.N. [q] οὖν om. F. [r] λύεται γὰρ ὑπὸ πυρός om. E. [s] ἔσται H. [t] ἀπεῖναι F.H.N. [v] τῷ] τὸ F. [w] ὡς δὲ ποιοῦντος ὑπὸ ψ. E. [x] διὸ καὶ οὐ F.H.N. [y] τὰ τοιαῦτα] ταῦτα F. [z] ὑπὸ τοῦ πυρὸς F. [a] ὑπὸ om. E. [b] τοῦ om. E.H.N. [c] δ'] δὲ καὶ F. [d] μὲν οὖν ὡς F. [e] μὲν τοῦ θ. F. [f] ἐξαγαγόντος F. [g] τοῦ ὑγροῦ γὰρ E. [h] τοῦ om. E.H.N. [i] τὸ θ. ἐκθλ.] τοῦ θερμοῦ ἐκλυθέντος H, τοῦ θερμοῦ ἐκβληθέντος N. [k] ὀπτόμενος F. [l] καὶ om. E. [m] τοῖς N. [n] πλέον N, πλέων E. [o] ἐχόντων τῆς γῆς F.

τὰ μὲν τῷ τὸ θερμὸν ἐξεληλυθέναι πηγνύμενα, ταῦτα τήκεται
θερμῷ [p] εἰσιόντος πάλιν τοῦ θερμοῦ, οἷον [q] ὁ πηλὸς ὅταν
παγῇ· ὅσα δὲ διὰ ψύξιν, καὶ τοῦ θερμοῦ [r] συνεξατμίσαντος
ἅπαντος, ταῦτα [s] δὲ ἄλυτα [t] μὴ ὑπερβαλλούσῃ θερμότητι,
9 ἀλλὰ μαλάττεται, οἷον σίδηρος καὶ κέρας. Τήκεται δὲ [v] καὶ
ὁ εἰργασμένος σίδηρος, ὥστε ὑγρὸς γίγνεσθαι καὶ πάλιν
πήγνυσθαι. Καὶ τὰ στομώματα ποιοῦσιν οὕτως· ὑφίστα-
ται γὰρ καὶ ἀποκαθαίρεται κάτω ἡ [w] σκωρία· ὅταν δὲ πολ-
λάκις πάθῃ καὶ καθαρὸς γένηται, [x] τοῦτο στόμωμα γίγνεται.
10 Οὐ ποιοῦσι δὲ πολλάκις αὐτὸ διὰ τὸ ἀπουσίαν γίγνεσθαι
πολλὴν καὶ τὸν σταθμὸν ἐλάττω ἀποκαθαιρομένου. Ἔστι
δ' ἀμείνων σίδηρος ὁ ἐλάττω ἔχων [y] ἀποκάθαρσιν. Τήκεται
δὲ καὶ ὁ λίθος ὁ πυρίμαχος ὥστε στάζειν καὶ ῥεῖν· τὸ [z] δὲ
11 πηγνύμενον ὅταν ῥυῇ, πάλιν [a] γίγνεται σκληρόν. Καὶ αἱ
μύλαι τήκονται [b] ὥστε ῥεῖν· τὸ δὲ ῥέον πηγνύμενον τὸ μὲν
χρῶμα μέλαν, ὅμοιον δὲ γίνεται [c] τῇ τιτάνῳ. Τήκεται [d] δὲ
καὶ ὁ πηλὸς καὶ ἡ γῆ. Ὅσα δ' ὑπὸ [e] θερμοῦ ξηροῦ πήγνυ-
12 ται, τὰ μὲν ἄλυτα, τὰ δὲ [f] λύεται ὑγρῷ. Κέραμος μὲν οὖν
καὶ λίθων ἐνίων γένη, [g] ὅσοι ὑπὸ πυρὸς τῆς γῆς [h] συγκαυ-
θείσης γίγνονται, οἷον οἱ μυλίαι, [i] ἄλυτα, νίτρον δὲ καὶ ἅλες
λυτὰ ὑγρῷ, οὐ παντὶ δὲ ἀλλὰ ψυχρῷ. Διὸ ὕδατι καὶ ὅσα
ὕδατος εἴδη [k] τήκεται, [l] ἐλαίῳ δ' οὐ τήκεται. Τῷ γὰρ ξηρῷ
θερμῷ ἐναντίον ψυχρὸν ὑγρόν. Εἰ οὖν ἔπηξε θάτερον,
[m] θάτερον λύσει· οὕτω γὰρ τἀναντία ἔσται [n] αἴτια τῶν
ἐναντίων.

7 Παχύνεται μὲν οὖν ὑπὸ πυρὸς μόνον, ὅσα ὕδατος [o] πλεῖον ἔχει ἢ γῆς, πήγνυται δέ, ὅσα γῆς. Διὸ καὶ τὸ νίτρον [p] καὶ οἱ ἅλες γῆς εἰσὶ μᾶλλον, καὶ λίθος καὶ κέραμος. [q] Ἀπορώ-

[p] προσιόντος H.N. [q] ὁ om. F. [r] συνεξατμίζοντος F.N. [s] δὴ F.H.N. [t] μὴ] εἰ μὴ H.N. [v] καὶ post δὲ om. F. [w] σκορία H. [x] τοῦτο τὸ στ. E.H.N. [y] κάθαρσιν H.N. [z] δὲ ῥέον ὅταν πηχθῇ N. [a] σκληρὸν γίνεται F. [b] ὥστε—γίνεται margo F. [c] τῷ N. [d] δὲ om. F. [e] ξηροῦ θερμοῦ F.H.N. [f] λυτὰ E. [g] ὅσα F. [h] καθείσης F. [i] ἄλυτοι F.H. [k] τήκονται E. [l] ἐλαία N. ἐλαίῳ δ' οὐ τήκεται margo F. [m] θάτερον alterum om. F.H. [n] τῶν ἐναντίων αἴτια F. [o] ἔχει πλεῖον H.N. [p] καὶ οἱ ἅλες om. F. [q] ἀποιώτατα E.

τατα δ' ἔχει ἡ τοῦ ἐλαίου φύσις. Εἰ μὲν γὰρ ὕδατος [r] ἔχει 2
πλέον, ἔδει πήγνυσθαι ὑπὸ ψυχροῦ [s] ὡς οἱ πάγοι, εἰ δὲ γῆς
[t] πλεῖον, ὑπὸ πυρὸς [v] ὡς ὁ κέραμος· νῦν δὲ πήγνυται μὲν ὑπ'
οὐδετέρου, παχύνεται δ' ὑπ' ἀμφοῖν. Αἴτιον δ' ἐστὶν ὅτι
ἀέρος ἐστὶ πλῆρες. Διὸ καὶ ἐν τῷ ὕδατι ἐπιπολάζει· καὶ
[w] γὰρ ὁ ἀὴρ φέρεται ἄνω. Τὸ μὲν οὖν [x] ψυχρὸν ἐκ τοῦ 3
ἐνόντος πνεύματος ὕδωρ ποιοῦν παχύνει· ἀεὶ γάρ, ὅταν μιχθῇ
[y] ὕδωρ καὶ ἔλαιον, ἀμφοῖν γίνεται παχύτερον. Ὑπὸ δὲ
πυρὸς καὶ χρόνου παχύνεται καὶ λευκαίνεται, [z] λευκαίνεται
μὲν ἐξατμίζοντος εἴ τι ἐνῆν ὕδατος, παχύνεται δὲ διὰ τὸ
μαραινομένου τοῦ θερμοῦ ἐκ τοῦ ἀέρος γίγνεσθαι ὕδωρ.
Ἀμφοτέρως μὲν [a] οὖν τὸ αὐτὸ γίνεται πάθος, καὶ διὰ τὸ 4
αὐτό, ἀλλ' οὐχ ὡσαύτως. [b] Παχύνεται μὲν οὖν ὑπ' ἀμφο-
τέρων, ξηραίνεται δ' ὑπ' οὐδετέρου· [c] οὔτε γὰρ ὁ ἥλιος [d] οὔτε
τὸ ψῦχος ξηραίνει· οὐ μόνον διότι γλίσχρον, [e] ἀλλὰ καὶ
διότι ἀέρος ἐστίν. Οὐ ξηραίνεται δὲ τὸ [f] ὕδωρ οὐδ' [g] ἐξέψε-
ται ὑπὸ πυρός, ὅτι [h] οὐκ ἀτμίζει διὰ γλισχρότητα. Ὅσα 5
δὲ μικτὰ ὕδατος καὶ γῆς, κατὰ τὸ πλῆθος ἑκατέρου ἄξιον
λέγεσθαι· οἶνος γάρ τις καὶ πήγνυται καὶ ἕψεται, οἷον τὸ
γλεῦκος. Ἀπέρχεται δ' ἀπὸ πάντων τῶν τοιούτων ξηραι-
νομένων τὸ ὕδωρ. Σημεῖον δ' ὅτι τὸ ὕδωρ· ἡ γὰρ ἀτμὶς
συνίσταται εἰς ὕδωρ, [i] ἐάν τις βούληται συλλέγειν. Ὥστε 6
ὅσοις λείπεταί τι, τοῦτο γῆς. Ἔνια δὲ τούτων καὶ ὑπὸ
ψυχροῦ, ὥσπερ εἴρηται, παχύνεται καὶ ξηραίνεται· τὸ γὰρ
ψυχρὸν οὐ μόνον πήγνυσιν, ἀλλὰ ξηραίνει μὲν [k] τὸ ὕδωρ,
παχύνει δὲ τὸν ἀέρα ὕδωρ ποιοῦν. Ἡ δὲ πῆξις εἴρηται ξη-
ρασία τις οὖσα. Ὅσα μὲν οὖν μὴ παχύνεται ὑπὸ [l] τοῦ 7
ψυχροῦ ἀλλὰ πήγνυται, ὕδατός ἐστι μᾶλλον, οἷον [m] οἶνος

[r] ἔχει πλέον om. E.H.N. [s] ὡς οἱ πάγοι om. E.H.N. [t] πλέον N.
[v] ὡς ὁ κέραμος om. E.H.N. [w] γὰρ om. E. [x] ψυχρὸν τὸ ἐκτὸς ἐκ H.N.
[y] ἔλαιον καὶ ὕδωρ F. [z] λευκαίνεται alterum om. E. [a] οὖν om. F.
[b] παχύνεται—ἀμφοτέρων om. pr. E. [c] οὔτε] οὐ E.H.N. [d] οὔτε] οὐδὲ H, οὐδὲ γὰρ N. [e] ἀλλὰ καὶ ὅτι H.N, ἀλλ' ὅτι καὶ F. [f] ὕδωρ] ἔλαιον F.H.N. [g] ἕψεται F.H.N, ψύχεται E. [h] οὐ κατατμίζει E. [i] ἂν F.H.N.
[k] τὸ om. E.F. [l] τοῦ om. F. [m] οὖρον καὶ οἶνος N.

καὶ οὖρον καὶ ὄξος καὶ κονία καὶ [n] ὀρρός· ὅσα δὲ παχύνεται μὴ ἐξατμίζοντα ὑπὸ πυρός, τὰ μὲν γῆς, τὰ δὲ [o] κοινὰ ὕδατος
8 καὶ ἀέρος, μέλι [p] μὲν γῆς, ἔλαιον δ' ἀέρος. Ἔστι δὲ καὶ τὸ γάλα καὶ τὸ αἷμα ἀμφοῖν μὲν κοινὰ [q] καὶ ὕδατος καὶ γῆς, μᾶλλον δὲ τὰ πολλὰ γῆς, ὥσπερ καὶ ἐξ ὅσων ὑγρῶν νίτρον [r] γίνεται καὶ ἅλες. [s] Καὶ λίθοι δ' ἔκ τινων συνίστανται τοιούτων. Διὸ ἐὰν μὴ χωρισθῇ ὁ [n] ὀρρός, [t] ἐκκάεται ὑπὸ τοῦ
9 πυρὸς ἑψόμενος. Τὸ δὲ γεῶδες συνίσταται καὶ ὑπὸ τοῦ ὀποῦ, ἐάν πως ἕψῃ τις, οἷον [v] οἱ ἰατροὶ ὀπίζοντες. Οὕτω δὲ [w] χωρίζεται ὁ [n] ὀρρὸς καὶ ὁ τυρός. Ὁ δὲ χωρισθεὶς [n] ὀρρὸς οὐκέτι παχύνεται, ἀλλ' [x] ἐκκάεται ὥσπερ ὕδωρ. Εἰ δέ τι μὴ ἔχει [y] τυρὸν γάλα ἢ ὀλίγον, τοῦτο [z] μᾶλλον ὕδατος
10 καὶ ἄτροφον. Καὶ τὸ [a] αἷμα ὁμοίως· πήγνυται γὰρ τῷ ξηραίνεσθαι ψυχόμενον. Ὅσα δὲ μὴ πήγνυται, οἷον τὸ τῆς ἐλάφου, τὰ τοιαῦτα ὕδατος μᾶλλον, καὶ [b] ψυχρότατα [c] ταῦτα. Διὸ καὶ οὐκ ἔχει ἶνας· αἱ γὰρ ἶνές [d] εἰσι γῆς καὶ στε-
11 ρεόν. Ὥστε [e] καὶ [f] ἐξαιρεθεισῶν οὐ πήγνυται. Τοῦτο δ' [g] ἔσται, ὅτι οὐ ξηραίνεται· ὕδωρ γὰρ τὸ λοιπόν, ὥσ[h]περ τὸ γάλα τοῦ τυροῦ ἐξαιρεθέντος. Σημεῖον δέ· τὰ νοσώδη [i] γὰρ αἵματα οὐ θέλει πήγνυσθαι· ἰχωροειδῆ γάρ, τοῦτο δὲ φλέγμα καὶ ὕδωρ διὰ τὸ ἄπεπτον εἶναι καὶ ἀκράτητον ὑπὸ
12 τῆς φύσεως. [k] Ἔτι δὲ τὰ μὲν λυτά ἐστιν, οἷον νίτρον, τὰ δὲ ἄλυτα, οἷον [l] κέραμος, καὶ τούτων τὰ μὲν μαλακτά, οἷον [m] κέρας, τὰ δὲ ἀμάλακτα, οἷον κέραμος καὶ λίθος. Αἴτιον [n] δ' ὅτι τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων αἴτια, ὥστ' εἰ πήγνυται [o] δυοῖν, ψυχρῷ καὶ ξηρῷ, λύεσθαι ἀνάγκη θερμῷ καὶ ὑγρῷ.
13 Διὸ πυρὶ καὶ ὕδατι (ταῦτα γὰρ ἐναντία), ὕδατι μὲν ὅσα πυρὶ

[n] ὀρὸς E. [o] ὕδατος καὶ ἀέρος κοινὰ F. [p] μὲν οὖν γῆς F. [q] καὶ ante ὕδ. om. F.H.N. [r] καὶ ἅλες γίνεται H.N. [s] καὶ om. F. [t] ἐκκαίεται F. [v] οἱ om. E. [w] χωρ. καὶ ὁ F.H.N. [x] ἐκκαίεται F.N. [y] τυρὸς F. [z] μᾶλλον—γὰρ margo F. [a] αἷμα δὲ ὁμοίως πλεῖον γῆς. πήγνυται H.N. [b] ψυχρὰ H.N. [c] ταῦτα om. E. [d] εἰσι τῆς γῆς F. [e] καὶ om. H.N. [f] διεξαιρεθεισῶν F. [g] ἐστιν F.H.N. [h] περ om. F.H.N. [i] γὰρ om. H.N. [k] ἔτι] ὅτι N. [l] κέραμος καὶ λίθος καὶ F. [m] κέρας—οἷον om. E. [n] δ' om. E. [o] δυσὶ N.

μόνῳ, πυρὶ δὲ ὅσα [p] ψυχρῷ μόνῳ· ὥστ' [q] εἰ ὑπ' ἀμφοῖν συμ-
βαίνει πήγνυσθαι, ταῦτ' ἄλυτα μάλιστα. Γίγνεται δὲ [r] τοιαῦ- 14
τα ὅσα θερμανθέντα ἔπειτα τῷ ψυχρῷ πήγνυται· συμβαίνει
γάρ, ὅταν τὸ θερμὸν ἐξικμάσῃ ἐξιόν, τὸ πλεῖστον ὑγρὸν
συνθλίβεσθαι πάλιν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ, ὥστε μηδ' ὑγρῷ διδό-
ναι δίοδον. Καὶ διὰ ταῦτα οὔτε τὸ θερμὸν λύει· ὅσα γὰρ 15
ὑπὸ ψυχροῦ πήγνυται μόνου, ταῦτα λύει· [s] οὔθ' ὑπὸ ὕδατος·
ὅσα γὰρ ὑπὸ ψυχροῦ πήγνυται, οὐ λύει, ἀλλ' ὅσα ὑπὸ θερ-
μοῦ ξηροῦ μόνον. Ὁ δὲ σίδηρος τακεὶς ὑπὸ θερμοῦ [t] ψύχει
πήγνυται, [v] ὥστε πρὸς πῆξιν ἀμφοτέρων δεῖται· διὸ ἄλυτον.
Τὰ δὲ ξύλα [w] ἐστὶ γῆς καὶ ἀέρος· [x] διὸ καυστὰ καὶ οὐ τηκτὰ 16
οὐδὲ μαλακτά, καὶ [y] ἐπὶ τῷ ὕδατι ἐπιπλεῖ, πλὴν ἐβένου. Αὕτη
δ' οὔ· τὰ μὲν γὰρ ἄλλ' ἀέρος ἔχει [z] πλεῖον, ἐκ δὲ τῆς ἐβένου τῆς
μελαίνης διαπέπνευκεν ὁ ἀήρ, καὶ ἔστι πλεῖον ἐν αὐτῇ γῆς.
Κέραμος δὲ γῆς μόνης διὰ τὸ ξηραινόμενος παγῆναι κατὰ 17
μικρόν· οὔτε γὰρ τὸ ὕδωρ εἰσόδους ἔχει, δι' ὧν [a] μόνον πνεῦ-
μα ἐξῆλθεν, οὔτε πῦρ· ἔπηξε γὰρ αὐτό. Τί μὲν οὖν [b] ἐστὶ
[c] πῆξις καὶ τῆξις, καὶ διὰ πόσα καὶ ἐν πόσοις ἐστίν, εἴρηται.

Ἐκ δὲ τούτων φανερὸν ὅτι ὑπὸ [d] θερμοῦ καὶ ψυχροῦ 8
συνίσταται τὰ σώματα, ταῦτα [e] δὲ παχύνοντα καὶ πηγνύντα
[f] ποιεῖται τὴν ἐργασίαν αὐτῶν. Διὰ δὲ τὸ ὑπὸ [g] τούτων
δημιουργεῖσθαι ἐν ἅπασι [h] μέν ἐστι θερμότης, τισὶ δὲ καὶ
ψυχρότης ᾗ ἐκλείπει. Ὥστ' ἐπεὶ ταῦτα μὲν ὑπάρχει διὰ
τὸ ποιεῖν, ὑγρὸν δὲ καὶ ξηρὸν διὰ τὸ πάσχειν, [i] μετέχει
αὐτῶν τὰ κοινὰ πάντων. Ἐκ μὲν οὖν ὕδατος καὶ γῆς τὰ 2
ὁμοιομερῆ σώματα συνίσταται, καὶ ἐν φυτοῖς καὶ [k] ἐν ζῴοις,
καὶ τὰ μεταλλευόμενα, οἷον χρυσὸς καὶ ἄργυρος καὶ ὅσα
[l] ἄλλα τοιαῦτα, ἐξ αὐτῶν τε [m] καὶ τῆς ἀναθυμιάσεως τῆς

[p] ψυχρῷ] ὕδατι H.N. [q] εἰ] εἴ τι F, εἴ τιν' H.N. [r] τοιαῦτα] ταῦτα E. [s] οὔθ' ὑπὸ ὕδατος om. E. [t] ψύχει] ψυχθεὶς E.H.N. [v] ὥστε—ἄλυτον om. E.F.H.N. [w] γῆς καὶ ἀέρος ἐστί H.N. [x] διὸ καὶ καυστὰ ἀλλ' οὐ F. [y] ἐπὶ om. H.N. [z] πλείω H.N. [a] μόνων E, om. H.N. [b] ἐστὶ om. F. [c] τῆξις καὶ πῆξις F.N. [d] ψυχροῦ καὶ θερμοῦ F. [e] δὲ καὶ παχ. καὶ F. [f] ποιεῖ F.N. [g] τοιούτων H.N. [h] μέν om. E.H.N. [i] μετέχειν E. [k] ἐν ante ζῴοις om. E. [l] τοιαῦτα ἄλλα F. [m] καὶ ἐκ τῆς H.N.

3 ἑκατέρου ἐγκατακλειομένης, ὥσπερ εἴρηται ἐν ἄλλοις. Ταῦτα
δὲ διαφέρει ἀλλήλων τοῖς τε πρὸς τὰς αἰσθήσεις ἰδίοις
[n] ἅπαντα [o] καὶ τῷ ποιεῖν [p] τι δύνασθαι· [q] λευκὸν γὰρ καὶ
εὐῶδες καὶ ψοφητικὸν καὶ γλυκὺ καὶ θερμὸν [r] καὶ ψυχρὸν
τῷ ποιεῖν τι [s] δύνασθαι τὴν αἴσθησίν ἐστι, καὶ ἄλλοις οἰκει-
οτέροις πάθεσιν, ὅσα τῷ πάσχειν λέγονται, λέγω δ' οἷον τὸ
[t] τηκτὸν καὶ πηκτὸν καὶ καμπτὸν καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα·
[v] πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα παθητικά, [w] ὥσπερ τὸ ὑγρὸν καὶ
4 τὸ ξηρόν. Τούτοις [x] δ' ἤδη διαφέρει ὀστοῦν καὶ σὰρξ καὶ
νεῦρον καὶ ξύλον καὶ φλοιὸς καὶ λίθος καὶ τῶν ἄλλων ἕκα-
στον τῶν ὁμοιομερῶν μὲν φυσικῶν δὲ σωμάτων. Εἴπωμεν
δὲ πρῶτον [y] τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν, ὅσα κατὰ δύναμιν καὶ ἀδυ-
5 ναμίαν λέγεται. Ἔστι δὲ [z] τάδε, πηκτὸν [a] ἄπηκτον, τηκτὸν
ἄτηκτον, [b] μαλακτὸν ἀμάλακτον, [c] τεγκτὸν ἄτεγκτον, καμ-
πτὸν ἄκαμπτον, κατακτὸν ἀκάτακτον, θραυστὸν ἄθραυστον,
θλαστὸν ἄθλαστον, πλαστὸν ἄπλαστον, πιεστὸν ἀπίεστον,
ἑλκτὸν ἄνελκτον, ἐλατὸν [d] ἀνήλατον, σχιστὸν ἄσχιστον,
τμητὸν ἄτμητον, γλίσχρον ψαθυρόν, πιλητὸν ἀπίλητον,
6 καυστὸν [e] ἄκαυστον, θυμιατὸν ἀθυμίατον. Τὰ μὲν οὖν πλεῖ-
στα [f] σχεδὸν τῶν σωμάτων τούτοις διαφέρει τοῖς πάθεσιν·
τίνα δ' ἕκαστον [g] τούτων ἔχει δύναμιν, εἴπωμεν. Περὶ μὲν
[h] οὖν πηκτοῦ καὶ ἀπήκτου [i] καὶ τηκτοῦ καὶ ἀτήκτου εἴρηται
7 μὲν καθόλου πρότερον, ὅμως δ' ἐπανέλθωμεν καὶ νῦν. Τῶν
γὰρ σωμάτων ὅσα [k] πήγνυται καὶ σκληρύνεται, τὰ μὲν ὑπὸ
θερμοῦ πάσχει τοῦτο τὰ δ' ὑπὸ ψυχροῦ, ὑπὸ μὲν τοῦ θερ-
μοῦ ξηραίνοντος τὸ ὑγρόν, ὑπὸ δὲ τοῦ ψυχροῦ ἐκθλίβοντος
τὸ θερμόν. Ὥστε τὰ μὲν ὑγροῦ ἀπουσίᾳ τὰ δὲ θερμοῦ

[n] ἅπαντα ante διαφέρει N. [o] καὶ om. E.H.N. [p] δύνασθαί τι F. [q] λευκὸν—θερμὸν post λέγονται N. [r] καὶ ψυχρὸν om. E, καὶ ψ.—ἐστι om. N. [s] δύνασθαι om. F, qui post ἐστι pr. καὶ τῷ δύνασθαι. [t] πηκτὸν καὶ τηκτὸν F. [v] πάντα ἅπαντα γὰρ E. [w] ὥσπερ καὶ τὸ N. [x] δ' ἤδη] δὴ E. [y] τὸν om. E. [z] τάδε om. E. [a] ἄπηκτον om. E. [b] μαλακὸν F. [c] τεγκτὸν—ἀκάτακτον om. H, τεγκτὸν—ἄκαμπτον om. N. [d] ἀνέλατον F.H, quorum F. hæc ἐλ. ἀνελ. ante θραυστὸν ponit. [e] ἄκαυστον om. E. [f] τῶν σωμάτων σχεδὸν F. [g] ἔχει τούτων N. [h] οὖν om. E. [i] καὶ τηκτοῦ καὶ ἀτήκτου H.N. [k] πηγνύεται F.H.

τοῦτο πάσχει, ὅσα μὲν ὕδατος, θερμοῦ, ὅσα δὲ γῆς, ὑγροῦ.
Τὰ μὲν οὖν ὑγροῦ ἀπουσίᾳ ὑπὸ ὑγροῦ διατήκεται, ἂν μὴ 8
οὕτω συνέλθῃ ὥστ' ἐλάττους τοὺς πόρους [l]λειφθῆναι τῶν
τοῦ ὕδατος ὄγκων, οἷον ὁ κέραμος· ὅσα δὲ μὴ οὕτω, [m]πάντα
ὑγρῷ τήκεται, οἷον νίτρον, [n]ἅλες, γῆ [o]ἡ ἐκ πηλοῦ. Τὰ
δὲ θερμοῦ στερήσει ὑπὸ θερμοῦ τήκεται, οἷον κρύσταλλος,
[p]μολίβδος, χαλκός. Ποῖα μὲν [q]οὖν [r]πηκτὰ καὶ τηκτά, 9
[s]εἴρηται, καὶ ποῖα ἄτηκτα. ‖Ἄπηκτα δὲ ὅσα μὴ [t]ἔχει
ὑγρότητα ὑδατώδη, [v]μηδ' ὕδατός ἐστιν, ἀλλὰ πλεῖον θερμοῦ
καὶ γῆς, οἷον μέλι καὶ γλεῦκος ([w]ὥσπερ ζέοντα γάρ ἐστι),
καὶ ὅσα [x]ὕδατος μὲν ἔχει, ἔστι δὲ πλεῖον ἀέρος, ὥσπερ τὸ
ἔλαιον [y]καὶ [z]ἄργυρος χυτός, καὶ εἴ τι γλίσχρον, οἷον ἰξός.

Μαλακτὰ δ' ἐστὶ τῶν πεπηγότων ὅσα μὴ ἐξ ὕδατος, οἷον 9
κρύσταλλος ([a]πᾶς γὰρ κρύσταλλος ὕδατος), ἀλλ' [b]ὅσα γῆς
μᾶλλον, καὶ μήτ' ἐξίκμασται πᾶν τὸ ὑγρὸν ὥσπερ ἐν νίτρῳ
ἢ ἁλσί, μήτ' ἔχει ἀνωμάλως ὥσπερ ὁ κέραμος, ἀλλ' [c]εἰσὶν
[d]ἑλκτὰ μὴ ὄντα διαντά, ἢ ἐλατὰ μὴ [e]ὄντα ὕδατος, [f]καὶ
μαλακτὰ πυρί, οἷον σίδηρος καὶ κέρας καὶ [g]ξύλα. ‖Ἔστι δὲ 2
καὶ τῶν τηκτῶν καὶ τῶν ἀτήκτων τὰ μὲν τεγκτὰ τὰ δὲ
ἄτεγκτα, [h]οἷον χαλκὸς ἄτεγκτον, τηκτὸν [i]ὄν, ἔριον δὲ καὶ
γῆ τεγκτόν· βρέχεται γάρ. Καὶ χαλκὸς μὲν δὴ τηκτόν,
οὐχ ὑπὸ ὕδατος δὲ τηκτόν. ‖Ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ ὕδατος 3
τηκτῶν ἔνια ἄτεγκτα, οἷον νίτρον καὶ [k]ἅλες· οὐδὲ γὰρ ἄλλο
τεγκτὸν οὐδὲν ὃ μὴ [l]μαλακώτερον γίνεται βρεχόμενον.
‖Ἔνια δὲ τεγκτὰ ὄντα οὐ τηκτά ἐστιν, οἷον ἔριον καὶ οἱ
καρποί. ‖Ἔστι δὲ τεγκτὰ μὲν ὅσα γῆς ὄντα ἔχει τοὺς πό-
ρους μείζους τῶν τοῦ ὕδατος ὄγκων, [m]ὄντων [n]δὲ σκληροτέ-

[l] ληφθῆναι F.H.N. [m] πάντα] ταῦτα F. [n] ἅλες καὶ γῆ F. [o] ἡ om. H.N. [p] μόλυβδος H.N. [q] οὖν om. F. [r] τηκτὰ καὶ πηκτὰ N. [s] εἴρηται—ἄτηκτα] καὶ ἄτηκτα εἴρηται H.N. [t] ἔχῃ F. [v] μηδ'] ἢ μὴ F. [w] ὥσπερ τὰ ζέοντα ἄτηκτα γὰρ F. [x] μὲν ὕδατος N. [y] καὶ ὁ ἄργυρος F. [z] ἄργ. χ.] ὑδράργυρος H.N. [a] πᾶς γὰρ κρύσταλλος rc. E: pr. enim cum F.H.N. om. [b] ὅσα om. H.N. [c] εἰσὶν] ἢ H.N, et corr. E. [d] ἑλκτὰ corr. E, ἑλκτὰ οἷον νεῦρον ἱμᾶς H.N. [e] ὄντος N. [f] καὶ μ.] ἀλλὰ μ. H.N. [g] ξύλον N. [h] οἷον ὁ χαλκὸς H.N. [i] ὢν F. [k] ἅλας E. [l] μαλακὸν F. [m] ὄντων om. corr. F. [n] δὲ om. E.H.N.

4 ρων τοῦ ὕδατος. Τηκτὰ δὲ ὕδατι ὅσα δι' ὅλου. Διὰ τί
[o] δ' ἡ μὲν γῆ [p] καὶ τήκεται καὶ τέγγεται ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ, τὸ
δὲ νίτρον τήκεται μέν, τέγγεται δ' οὔ; Ὅτι ἐν μὲν τῷ νίτρῳ
δι' ὅλου οἱ πόροι, ὥστε [q] γε [r] διαιρεῖται [s] εὐθὺς ὑπὸ τοῦ ὕδα-
τος τὰ μόρια, ἐν δὲ τῇ γῇ καὶ παραλλάξ εἰσιν [t] οἱ πόροι,
5 ὥστε ὁποτέρως ἂν δέξηται, διαφέρει τὸ πάθος. Ἔστι δὲ
καὶ τὰ μὲν [v] τῶν σωμάτων καμπτὰ [w] καὶ εὐθυντά, οἷον κάλα-
μος καὶ λύγος, τὰ δ' ἄκαμπτα τῶν σωμάτων, οἷον κέραμος
6 καὶ λίθος. Ἔστι δὲ [x] καμπτὰ μὲν καὶ εὐθυντὰ [y] ὅσων σω-
μάτων [z] τὸ μῆκος δύναται εἰς εὐθύτητα ἐκ περιφερείας καὶ
[a] ἐξ εὐθύτητος εἰς περιφέρειαν μεταβάλλειν, καὶ τὸ κάμπτε-
σθαι καὶ τὸ εὐθύνεσθαί ἐστι τὸ εἰς εὐθύτητα ἢ περιφέρειαν
[b] μεθίστασθαι ἢ κινεῖσθαι· καὶ [c] γὰρ τὸ ἀνακαμπτόμενον
7 [d] καὶ τὸ κατακαμπτόμενον κάμπτεται. Ἡ μὲν οὖν εἰς [e] κυρ-
τότητα ἢ κοιλότητα κίνησις τοῦ μήκους σωζομένου κάμψις
ἐστίν· εἰ γὰρ [f] καὶ εἰς [g] τὸ εὐθύ, εἴη [h] ἂν [i] ἅμα κεκαμμένον
8 καὶ εὐθύ· ὅπερ ἀδύνατον, τὸ εὐθὺ κεκάμφθαι. Καὶ εἰ κάμ-
πτεται πᾶν ἢ ἀνακάμψει ἢ κατακάμψει, τούτων δὲ τὸ μὲν εἰς
τὸ κυρτὸν τὸ δ' εἰς τὸ κοῖλον μετάβασις, οὐκ ἂν εἴη [k] καὶ
εἰς τὸ εὐθὺ κάμψις, ἀλλ' ἔστι κάμψις καὶ εὔθυνσις ἄλλο
[l] καὶ ἄλλο. Καὶ ταῦτά ἐστι καμπτὰ καὶ εὐθυντά, [m] καὶ
ἄκαμπτα καὶ ἀνεύθυντα. Καὶ τὰ μὲν κατακτὰ καὶ θραυστὰ
ἅμα ἢ χωρίς, οἷον ξύλον μὲν [n] κατακτόν, θραυστὸν δ' οὔ,
κρύσταλλος δὲ καὶ λίθος [o] θραυστόν, κατακτὸν δ' οὔ, κέρα-
9 μος δὲ καὶ [p] θραυστὸν καὶ κατακτόν. Διαφέρει δ', ὅτι κά-
ταξις [q] μέν ἐστιν [r] ἡ εἰς μεγάλα μέρη [s] διαίρεσις καὶ χω-

[o] δ' om. E. [p] καὶ ante τήκεται om. H. [q] γε om. F.H.N. [r] διαιρεῖ H. [s] εὐθὺ F.H. [t] οἱ om. E.H.N. [v] τῶν σωμ. om. pr. E. [w] καὶ εὐθυντὰ om. F. [x] ἄκαμπτα μὲν καὶ ἀνεύθυντα F.H.N. [y] ὅσων] ὧν E. [z] τὸ μῆκος οὐ δύν. N, οὐ δύν. τὸ μῆκος F.H. [a] ἐξ om. E. [b] συνίστασθαι E. [c] γὰρ om. E. [d] καὶ τὸ] ἢ F. [e] κοιλότητα ἢ κυρτότητα N. [f] καὶ om. E. [g] τὸ ante εἰς N, om. F. [h] ἂν om. E.F. [i] ἅμα κεκ.] ἀνακεκ. E. [k] καὶ ἡ εἰς F. [l] καὶ ἄλλο om. E. [m] καὶ ἄκαμπτα καὶ ἀνεύθυντα om. H. [n] κατακτὸν ὂν θραυστὸν E. [o] θραυστὸν μὲν κατ. N. [p] θραυστὸν καὶ τικτὸν N, κατακτὸν καὶ θραυστόν. F. [q] μέν ἐστιν om. F. [r] ἡ om. E.F.H. [s] διαίρεσις καὶ χώρησις N, χώρισις καὶ διαίρεσις H.

ρισμός, θραῦσις δ' [t] ἡ εἰς τὰ τυχόντα [v] καὶ πλείω δυοῖν.
Ὅσα μὲν οὖν οὕτω πέπηγεν ὥστε [w] πολλοὺς ἔχειν [x] παραλ-
λάττοντας πόρους, θραυστά (μέχρι γὰρ τούτου διίσταται),
ὅσα δ' εἰς πολύ, κατακτά, ὅσα δ' ἄμφω, ἀμφότερα. Καὶ 10
τὰ μὲν θλαστά, οἷον χαλκὸς καὶ κηρός, τὰ δ' ἄθλαστα, οἷον
κέραμος καὶ ὕδωρ. Ἔστι δὲ [y] θλάσις [z] μὲν [a] ἐπιπέδου κατὰ
μέρος εἰς [b] βάθος μετάστασις ὤσει ἢ πληγῇ, τὸ δ' ὅλον
ἁφῇ. Ἔστι δὲ [c] τὰ τοιαῦτα [d] καὶ μαλακτά, οἷον κηρὸς 11
μένοντος τοῦ ἄλλου ἐπιπέδου κατὰ μέρος μεθίσταται, καὶ
σκληρά, οἷον χαλκός, καὶ ἄθλαστα καὶ [e] σκληρά, οἷον κέρα-
μος (οὐ γὰρ ὑπείκει εἰς βάθος τὸ ἐπίπεδον), καὶ ὑγρά, οἷον
ὕδωρ (τὸ γὰρ ὕδωρ ὑπείκει μέν, ἀλλ' οὐ κατὰ μέρος, ἀλλ'
ἀντιμεθίσταται). Τῶν δὲ θλαστῶν ὅσα [f] μὲν μένει θλα- 12
σθέντα καὶ [g] εὔθλαστα χειρί, ταῦτα μὲν πλαστά, τὰ δὲ ἢ
μὴ εὔθλαστα, ὥσπερ λίθος ἢ ξύλον, ἢ [h] εὔθλαστα μέν, μὴ
μένει δὲ ἡ [i] θλάσις, ὥσπερ ἐρίου ἢ σπόγγου, οὐ πλαστά,
ἀλλὰ πιεστὰ [k] ταῦτ' [l] ἐστίν. Ἔστι δὲ πιεστὰ ὅσα ὠθού- 13
μενα εἰς [m] αὑτὰ συνιέναι δύναται, εἰς βάθος τοῦ ἐπιπέδου
παραλλάττοντος, οὐ [n] διαιρουμένου, καὶ μεθισταμένου ἄλλου
[o] ἄλλῳ [p] μορίου, οἷον τὸ ὕδωρ [q] ποιεῖ· τοῦτο γὰρ ἀντιμε-
θίσταται. Ἔστι δ' ὦσις [r] ἡ κίνησις ὑπὸ τοῦ κινοῦντος, ἣ
γίγνεται [s] ἀπὸ τῆς ἅψεως· πληγὴ δέ, [t] ὅταν ἀπὸ τῆς φορᾶς.
Πιέζεται δὲ ὅσα πόρους ἔχει [v] κενοὺς [w] συγγενοῦς σώματος· 14
καὶ πιεστὰ ταῦτα ὅσα δύναται εἰς τὰ ἑαυτῶν [x] κενὰ συνιέναι
ἢ εἰς τοὺς ἑαυτῶν πόρους· [y] ἐνίοτε γὰρ οὐ κενοί εἰσιν εἰς οὓς
συνέρχεται, [z] οἷον ὁ βεβρεγμένος σπόγγος ([a] πλήρεις γὰρ
αὐτοῦ οἱ πόροι), ἀλλ' ὧν ἂν οἱ πόροι πλήρεις ὦσι μαλακω-

[t] ἡ om. F.H.N. [v] καὶ om. E. [w] πολλοὺς μὲν ἔχειν H. [x] παραλλάσσοντας F. [y] θλάσις om. F. [z] μὲν om. F.H.N. [a] ἐπιπέδου καὶ κατὰ E. [b] βάθος ἡ θλάσις μετάστασις F. [c] τὰ om. E. [d] καὶ μαλακτὰ ante τὰ F. [e] σκληρὰ] ξηρὰ N. [f] μὲν om. F.H.N. [g] ἄθλαστα N. [h] εὔφθλαστα E. [i] φθλάσις E. [k] ταῦτ' ante ἀλλὰ N, post ἐστιν F. [l] ἐστίν om. N. [m] ἑαυτὰ H, ἑαυτὸ F. [n] διαιρομένου N. [o] ἄλλῳ corr. E. [p] μορίῳ F. [q] ποιεῖ om. F. [r] ἡ om. F.H.N. [s] ὑπὸ H. [t] ὅταν om. N. [v] κοινοὺς N. [w] συγγενεῖς H. [x] κοινὰ N. [y] ἐνίοτε—συνέρχεται om. H. [z] οἷον ὁ β. σπ. ante ἐνίοτε F. [a] πλήρεις om. E.

15 τέρων [b] ἢ αὐτὸ τὸ πεφυκὸς [c] συνιέναι εἰς [d] αὐτά. Πιεστὰ μὲν οὖν ἐστὶν οἷον σπόγγος, κηρός, σάρξ· ἀπίεστα δὲ τὰ μὴ πεφυκότα συνιέναι [e] ὤσει εἰς [f] τοὺς ἑαυτῶν πόρους διὰ τὸ ἢ μὴ ἔχειν ἢ [g] σκληροτέρων [h] ἔχειν [i] πλήρεις· ὁ γὰρ σίδηρος
16 ἀπίεστος καὶ λίθος καὶ ὕδωρ καὶ [k] πᾶν ὑγρόν. Ἑλκτὰ δ' [l] ἐστὶν ὅσων δυνατὸν εἰς τὸ πλάγιον μεθίστασθαι τὸ ἐπίπεδον· [m] τὸ γὰρ ἕλκεσθαι ἐστὶ τὸ ἐπὶ τὸ κινοῦν μεθίστασθαι τὸ ἐπίπεδον συνεχὲς ὄν. Ἔστι δὲ τὰ μὲν ἑλκτά, οἷον θρίξ, ἱμάς, νεῦρον, σταίς, ἰξός, τὰ δ' ἄνελκτα, οἷον ὕδωρ καὶ λίθος.
17 Τὰ [n] μὲν οὖν ταὐτά ἐστιν ἑλκτὰ καὶ πιεστά, [o] οἷον ἔριον, τὰ δ' οὐ ταὐτά, οἷον φλέγμα πιεστὸν μὲν οὐκ ἔστιν, ἑλκτὸν δέ, καὶ ὁ σπόγγος πιεστὸν μέν, οὐχ ἑλκτὸν δέ. Ἔστι [p] δὲ καὶ τὰ μὲν ἐλατά, οἷον χαλκός, τὰ δ' [q] ἀνήλατα, οἷον λίθος καὶ
18 ξύλον. Ἔστι δ' ἐλατὰ μὲν ὅσα τῇ [r] αὐτῇ πληγῇ δύναται ἅμα καὶ εἰς πλάτος καὶ [s] εἰς βάθος τὸ ἐπίπεδον μεθίστασθαι κατὰ μέρος, [q] ἀνήλατα δὲ ὅσα ἀδύνατα. Ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐλατὰ [t] ἅπαντα καὶ θλαστά, τὰ δὲ θλαστὰ οὐ πάντα ἐλατά, οἷον ξύλον· ὡς μέντοι ἐπὶ πᾶν εἰπεῖν, ἀντιστρέφει.
19 Τῶν δὲ πιεστῶν τὰ μὲν ἐλατὰ τὰ δ' οὔ, κηρὸς μὲν καὶ πηλὸς ἐλατά, [v] ἔριον δ' οὔ, οὐδ' ὕδωρ. Ἔστι δὲ καὶ τὰ μὲν σχιστά, οἷον ξύλον, τὰ δὲ ἄσχιστα, οἷον κέραμος. Ἔστι δὲ σχιστὸν τὸ δυνάμενον διαιρεῖσθαι ἐπὶ πλεῖον ἢ τὸ διαιροῦν [w] διαιρεῖ· σχίζεται γάρ, [x] ὅταν ἐπὶ πλεῖον διαιρῆται ἢ τὸ διαιροῦν διαιρεῖ, καὶ προηγεῖται ἡ διαίρεσις· ἐν δὲ τῇ
20 τμήσει οὐκ ἔστι τοῦτο. Ἄσχιστα δ' ὅσα μὴ δύναται τοῦτο πάσχειν. Ἔστι δ' οὔτε μαλακὸν οὐδὲν σχιστόν (λέγω δὲ τῶν ἁπλῶς μαλακῶν [y] καὶ μὴ πρὸς ἄλληλα· οὕτω μὲν γὰρ

[b] ἢ] γὰρ ἢ H. [c] εἰσιέναι N. [d] ἑαυτὰ H, αὐτὸ N. [e] ὤσει om. H. [f] τοὺς ἐν ἑαυτοῖς π. H, τοὺς ἐν αὐτῷ π. E. [g] σκληροτέρους H. [h] ἔχειν om. N. [i] πλ.] ἢ πλ. H. [k] πᾶν om. E. ἅπαν, idque post ὑγρόν, F. [l] ἐστιν om. N. [m] τὸ γὰρ—ἐπίπεδον om. H, post συνεχὲς ὂν ponit N, post ὑδ. καὶ λίθος F. [n] μὲν ἑλκτὰ καὶ πιεστὰ ταυτά ἐστιν N. [o] οἷον ἔριον om. F. [p] δὲ ante καὶ om. N. [q] ἀνέλατα F.H. [r] αὐτῇ] τοιαύτῃ H. [s] εἰς ante β. om. H. [t] πάντα F.H. [v] ἔρια H. [w] διαιρεῖ om. E.N. [x] ὅταν—διαιρεῖ om. F. [y] καὶ οὐ πρὸς ἄλλα N.

καὶ σίδηρος ἔσται μαλακός) οὔτε τὰ σκληρὰ πάντα [z] ἐστί,
ἀλλ' ὅσα μήθ' ὑγρά ἐστι μήτε θλαστὰ [a] μήτε θραυστά.
Τοιαῦτα δ' ἐστὶν ὅσα κατὰ μῆκος ἔχει τοὺς πόρους, καθ' οὓς
προσφύεται ἀλλήλοις, ἀλλὰ μὴ κατὰ πλάτος. Τμητὰ δ' 21
ἐστὶ [b] τῶν [c] συνεστώτων σκληρῶν ἢ μαλακῶν ὅσα δύναται
μήτ' ἐξ ἀνάγκης προηγεῖσθαι [d] τῆς διαιρέσεως μήτε θραύε-
σθαι διαιρούμενα· ὅσα [e] δὲ ἢ ὑγρὰ ἢ τοιαῦτα, ἄτμητα. Ἔνια 22
[f] δ' [g] ἐστὶ ταὐτὰ καὶ τμητὰ καὶ σχιστά, οἷον ξύλον· ἀλλ' ὡς
ἐπὶ τὸ [h] πολὺ σχιστὸν μὲν κατὰ τὸ μῆκος, τμητὸν [i] δὲ κατὰ
[k] τὸ πλάτος· ἐπεὶ γὰρ διαιρεῖται ἕκαστον εἰς πολλά, ᾗ μὲν
[l] μήκη [m] πολλὰ τὸ ἕν, σχιστὸν ταύτῃ, ᾗ δὲ [n] πλάτη [m] πολλὰ
τὸ ἕν, τμητὸν [o] ταύτῃ. Γλίσχρον δ' ἐστίν, ὅταν [p] ἑλκτὸν ᾖ
ὑγρὸν ὂν ἢ μαλακόν. Τοιοῦτον δὲ γίνεται τῇ [q] ἐπαλλάξει 23
ὅσα ὥσπερ αἱ ἁλύσεις [r] σύγκειται τῶν σωμάτων· ταῦτα γὰρ
ἐπὶ πολὺ δύναται ἐκτείνεσθαι καὶ συνιέναι. Ὅσα δὲ μὴ τοι-
αῦτα, ψαθυρά. Πιλητὰ δ' ὅσα τῶν πιεστῶν μόνιμον ἔχει
τὴν πίεσιν, [s] ἀπίλητα δὲ ὅσα ἢ ὅλως ἀπίεστα [t] ἢ μὴ μόνιμον
[v] ἔχει τὴν πίεσιν. Καὶ τὰ μὲν καυστά ἐστι τὰ δὲ ἄκαυστα, 24
οἷον ξύλον μὲν καυστὸν καὶ ἔριον καὶ ὀστοῦν, λίθος δὲ καὶ
κρύσταλλος [w] ἄκαυστον. Ἔστι [x] δὲ καυστὰ ὅσα ἔχει πό-
ρους δεκτικοὺς πυρὸς καὶ ὑγρότητα ἐν τοῖς κατ' εὐθυωρίαν
πόροις ἀσθενεστέραν πυρός. Ὅσα δὲ [y] ἢ μὴ ἔχει ἢ ἰσχυρο-
τέραν, οἷον κρύσταλλος καὶ τὰ σφόδρα χλωρά, ἄκαυστα.
Θυμιατὰ δ' ἐστὶ τῶν σωμάτων ὅσα ὑγρότητα [z] ἔχει μέν, 25
οὕτω δ' ἔχει ὥστε μὴ ἐξατμίζειν πυρουμένων χωρίς· ἔστι
γὰρ ἀτμὶς ἡ ὑπὸ θερμοῦ [a] καυστικοῦ εἰς ἀέρα καὶ πνεῦμα

[z] ἐστί om. F.H.N. [a] μήτε θραυστά om. H. [b] τῶν om. E. [c] συνθέτων pr. F. [d] τῆς διαιρέσεως om. H. [e] δὲ ἢ ὑγρὰ ἢ τοιαῦτα corr. F, δὲ ὑγρὰ τοιαῦτα E, δὲ μὴ ὑγρὰ ᾖ τὰ τοιαῦτα H.N. et pr. F. [f] δ'] μὲν pr. F. [g] ἐστι om. F. [h] πολὺ δὲ σχιστὰ μὲν κατὰ μῆκος F. [i] δὲ καὶ κατὰ F. [k] τὸ om. E. [l] μήκει H.N. [m] τὸ ἓν πολλὰ N. [n] πλάτει H. [o] ταύτῃ om. N. [p] ἑλκτὸν ἢ ὑγρὸν ὂν μαλακὸν ᾖ E.H.N. [q] ἐπάλξει E, ἕλξει corr. F. [r] σύγκεινται N. [s] ἀπίλητα—πίεσιν margo F. [t] ἢ ante ὅσα N, om. H. [v] ἔχῃ H. [w] ἄκαυστα H. [x] δὲ καὶ κ. F. [y] ἢ utrumque om. F.H.N. [z] μὲν ἔχει H. [a] ἐκ-καυστικοῦ E.

ἔκκρισις ἐξ ὑγροῦ διαντική. Τὰ δὲ [b] θυμιατὰ χρόνῳ εἰς ἀέρα
ἐκκρίνεται, καὶ τὰ μὲν ἀφανιζόμενα ξηρά, τὰ δὲ [c] γῆ γίνεται.
26 Διαφέρει δ' αὕτη ἡ ἔκκρισις, ὅτι οὔτε διαίνει οὔτε πνεῦμα
γίγνεται. Ἔστι δὲ πνεῦμα ῥύσις συνεχὴς [d] ἐπὶ μῆκος ἀέρος·
θυμίασις δ' ἐστὶν [e] ἡ ὑπὸ θερμοῦ καυστικοῦ [f] κοινὴ ἔκκρισις
ξηροῦ καὶ [g] ὑγροῦ [h] ἀθρόως. Διόπερ οὐ διαίνει, ἀλλὰ χρω-
ματίζει μᾶλλον. Ἔστι δ' ἡ μὲν ξυλώδους σώματος θυμίασις
27 καπνός. Λέγω [i] δὲ [k] καὶ ὀστᾶ καὶ τρίχας καὶ πᾶν [l] τὸ τοι-
οῦτον ἐν ταὐτῷ· οὐ γὰρ κεῖται ὄνομα κοινόν, ἀλλὰ κατ'
ἀναλογίαν ὅμως ἐν ταὐτῷ πάντ' ἐστίν, ὥσπερ [m] καὶ Ἐμπε-
δοκλῆς φησὶ

> Ταὐτὰ τρίχες καὶ φύλλα καὶ οἰωνῶν πτερὰ [n] πυκνὰ
> καὶ [o] λεπίδες γίγνονται ἐπὶ στιβαροῖσι [p] μέλεσσιν.

28 Ἡ δὲ πίονος θυμίασις λιγνύς, ἡ δὲ λιπαροῦ [q] κνίσσα. Διὰ
τοῦτο [r] τὸ ἔλαιον [s] οὐχ ἕψεται οὐδὲ παχύνεται, ὅτι θυμιατόν
ἐστιν [t] ἀλλ' οὐκ ἀτμιστόν· ὕδωρ δ' οὐ θυμιατὸν ἀλλ' ἀτμι-
στόν. Οἶνος δ' ὁ μὲν γλυκὺς θυμιᾶται. Πίων [w] γάρ, [x] καὶ
ταὐτὰ ποιεῖ τῷ ἐλαίῳ· οὔτε γὰρ ὑπὸ ψύχους πήγνυται,
29 καίεταί [y] τε. Ἔστι δ' ὀνόματι οἶνος, ἔργῳ δ' οὐκ [z] ἔστιν·
οὐ γὰρ οἰνώδης ὁ χυμός, διὸ [a] καὶ οὐ μεθύσκει. Ὁ τυχὼν
δ' οἶνος [b] μικρὰν ἔχει [c] ἀναθυμίασιν, διὸ ἀνίησι φλόγα. Καυ-
στὰ δὲ δοκεῖ εἶναι ὅσα εἰς τέφραν διαλύεται τῶν σωμάτων.
Πάσχει δὲ τοῦτο πάντα ὅσα [d] πήγνυται [e] ἢ ὑπὸ θερμοῦ ἢ
ὑπ' ἀμφοῖν, [f] ψυχροῦ καὶ θερμοῦ· [g] ταῦτα γὰρ φαίνεται
30 κρατούμενα ὑπὸ τοῦ πυρός. Ἥκιστα δὲ τῶν λίθων ἡ σφρα-
γίς, [h] ὁ καλούμενος ἄνθραξ. Τῶν δὲ καυστῶν τὰ μὲν φλο-

[b] θυμ. καὶ χρ. N. [c] γῆ om. N. [d] ἀέρος ἐπὶ μῆκος F.H.N. [e] ἡ om. N. [f] ἔκκρισις κοινὴ N. [g] ὑγροῦ] τοῦ E. [h] ἀθρόως] ἀέρος E.H.N. [i] δὲ] γὰρ E.H.N. [k] καὶ post δὲ om. N. [l] τὸ om. N. [m] καὶ om. N. [n] πυκνὰ om. F. [o] λοπίδες E. [p] μελεσιν H. [q] κνίσα E. [r] τὸ om. F.H. [s] οὐχ ἕψεται margo F, οὐ παχύνεται ἀλλ' οὐδὲ ἕψεται ὅτι F. [t] ἀλλ' οὐκ—θυμιατὸν margo F. [w] γὰρ om. H. [x] καὶ] καὶ γὰρ καὶ F.H. [y] τε om. E. [z] ἔστιν] ἔτι E. [a] καὶ om. F.H.N. [b] μικρὰν δ' ἔχει F.H.N. [c] θυμίασιν E.N. [d] πέπηγεν F.H.N. [e] ἢ post πηγν. om. E. [f] ψ. τε καὶ θ. N. [g] ταῦτα] ἅπαντα E. [h] ὁ] καὶ ὁ H.

γιστά ἐστι τὰ δ' [i] ἀφλόγιστα· [k] τούτων δ' ἔνια [l] ἀνθρα-
κευτά. Φλογιστὰ μὲν οὖν ὅσα φλόγα [m] παρέχεσθαι δύ-
ναται· ὅσα [n] δ' οὐ δύναται, ἀφλόγιστα. Ἔστι δὲ φλογιστὰ
ὅσα μὴ ὑγρὰ ὄντα θυμιατά ἐστιν. Πίττα δὲ [o] ἢ ἔλαιον ἢ 31
κηρὸς μᾶλλον μετ' ἄλλων ἢ καθ' αὑτὰ [p] φλογιστά. [q] Μά-
λιστα δ' ὅσα καπνὸν ἀνίησιν. Ἀνθρακευτὰ δ' ὅσα τῶν τοι-
ούτων γῆς πλέον ἔχει ἢ [r] καπνοῦ. [s] Ἔτι δ' ἔνια τηκτὰ ὄντα
οὐ φλογιστά ἐστιν, οἷον χαλκός, καὶ φλογιστὰ οὐ τηκτά,
οἷον ξύλον, τὰ δ' ἄμφω, οἷον λιβανωτός. Αἴτιον δ' ὅτι τὰ 32
[t] μὲν ξύλα ἀθρόον ἔχει τὸ ὑγρὸν καὶ δι' ὅλου [v] συνεχές, ὥστε
[w] διακάεται, [x] ὁ δὲ χαλκὸς παρ' ἕκαστον [y] μὲν μέρος, οὐ συνε-
χὲς δὲ καὶ ἔλαττον ἢ ὥστε φλόγα ποιῆσαι· ὁ δὲ λιβανωτὸς
τῇ μὲν οὕτως τῇ δ' ἐκείνως ἔχει. Φλογιστὰ δ' ἐστὶ τῶν 33
θυμιατῶν ὅσα μὴ τηκτά ἐστι διὰ τὸ μᾶλλον εἶναι γῆς· τὸ
ξηρὸν γὰρ ἔχει κοινὸν τῷ πυρί. Τοῦτ' οὖν θερμὸν ἂν γέ-
νηται τὸ ξηρόν, πῦρ γίγνεται. Διὰ τοῦτο ἡ φλὸξ πνεῦμα
ἢ καπνὸς [z] καόμενός ἐστιν. Ξύλων μὲν οὖν ἡ θυμίασις καπνός, 34
κηροῦ δὲ καὶ λιβανωτοῦ καὶ τῶν τοιούτων καὶ πίττης, καὶ ὅσα
ἔχει πίτταν ἢ τοιαῦτα, λιγνύς, ἐλαίου δὲ καὶ ὅσα ἐλαιώδη,
[a] κνίσσα· καὶ [b] ὅσα ἥκιστα [c] κάεται [d] μόνα, ὅτι ὀλίγον [e] ξηρὸν
ἔχει, ἡ δὲ μετάβασις διὰ τούτου, μετὰ δ' ἑτέρου τάχιστα.
Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ πῖον ξηρὸν λιπαρόν. Τὰ μὲν οὖν ἐκθυ-
μιώμενα τῶν ὑγρῶν ὑγροῦ μᾶλλον, [f] ὡς ἔλαιον καὶ [g] πίττα,
τὰ δὲ [h] καόμενα ξηροῦ.

Τούτοις δὲ τοῖς [i] παθήμασι καὶ ταύταις ταῖς διαφοραῖς τὰ 10
ὁμοιομερῆ τῶν σωμάτων, ὥσπερ εἴρηται, [k] διαφέρει [l] ἀλλή-
λων κατὰ τὴν ἁφήν, καὶ ἔτι [m] ὀσμαῖς καὶ χυμοῖς καὶ [n] χρώ-

[i] ἄφλογα E. [k] τούτων—ἀφλόγιστα margo F. [l] ἀνθρακιστὰ E. [m] δύναται παρέχεσθαι H, δύναται παρασχέσθαι N. [n] δ' ἀδύνατα E.N, δ' ἀδυνατεῖ H. [o] ἢ ἔλαιον margo F. [p] φλογιστά ἐστι. μ. F. [q] μᾶλλον H. [r] καπνόν E. [s] ἔτι] ὅτι N. [t] μὲν om. H. [v] συνεχές ἐστιν ὥστε E.N. [w] διακαίεσθαι F.H.N. [x] ὁ δὲ] καὶ N. [y] μὲν om. E. [z] καιόμενος F.N. [a] κνῖσα E. [b] ὅσα om. N. [c] καίεται F.H.N. [d] μόνον E. [e] ξηροῦ H.N. [f] ὡς—πίττα om. E. [g] πίτταν N. [h] καιόμενα F.H.N. [i] πάθεσι F. [k] διαφέρουσιν H. [l] ἀλλήλων om. N. [m] χυμοῖς καὶ ὀσμαῖς F.H.N. [n] σώμασιν E.

2 μασιν. Λέγω δ' ὁμοιομερῆ [o]τά τε μεταλλευόμενα, [p]οἷον [q]χρυσόν, χαλκόν, ἄργυρον, καττίτερον, σίδηρον, λίθον καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα, [r]καὶ [s]ὅσα ἐκ [t]τούτων γίγνεται ἐκκρινόμενα, καὶ τὰ ἐν τοῖς ζῴοις καὶ φυτοῖς, οἷον σάρκες, ὀστᾶ, [v]νεῦρον, [w]δέρμα, [x]σπλάγχνον, τρίχες, ἶνες, φλέβες, ἐξ ὧν ἤδη συνέστηκε τὰ ἀνομοιομερῆ, οἷον πρόσωπον, χείρ, πούς [y]καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα, καὶ ἐν φυτοῖς ξύλον, φλοιός, [z]φύλ-
3 λον, ῥίζα, καὶ ὅσα τοιαῦτα. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα μὲν ὑπ' [a]ἄλλης αἰτίας συνέστηκεν, ἐξ ὧν δὲ ταῦτα, ὕλη μὲν τὸ [b]ξηρὸν καὶ ὑγρόν, [c]ὥστε ὕδωρ καὶ γῆ (ταῦτα γὰρ προφανεστάτην ἔχει τὴν δύναμιν ἑκάτερον ἑκατέρου), τὰ δὲ ποιοῦντα τὸ θερμὸν καὶ [d]τὸ ψυχρόν (ταῦτα γὰρ συνίστησι καὶ πήγνυσιν ἐξ ἐκείνων), λάβωμεν τῶν ὁμοιομερῶν ποῖα γῆς εἴδη καὶ ποῖα
4 ὕδατος καὶ ποῖα κοινά. Ἔστι δὴ [e]τῶν σωμάτων τῶν δεδημιουργημένων τὰ μὲν ὑγρά, τὰ δὲ μαλακά, τὰ δὲ σκληρά· τούτων δὲ [f]ὅσα [g]μαλακὰ ἢ σκληρὰ πήξει ἐστίν, εἴρηται
5 πρότερον. Τῶν μὲν οὖν ὑγρῶν ὅσα μὲν ἐξατμίζεται, ὕδατος, ὅσα δὲ μή, [h]ἢ γῆς ἢ κοινὰ γῆς καὶ ὕδατος, οἷον γάλα, ἢ γῆς καὶ ἀέρος, οἷον [i]ξύλον, ἢ ὕδατος καὶ ἀέρος, οἷον ἔλαιον. Καὶ ὅσα μὲν ὑπὸ θερμοῦ παχύνεται, κοινά· ἀπορήσειε δ' ἄν τις περὶ οἴνου τῶν ὑγρῶν. Τοῦτο γὰρ [k]καὶ ἐξατμισθείη ἄν,
6 καὶ παχύνεται ὥσπερ [l]ὁ νέος. [m]Αἴτιον δ' ὅτι [n]οὔτε ἑνὶ εἴδει [o]λέγεται [l]ὁ οἶνος, καὶ ὅτι ἄλλος ἄλλως· ὁ γὰρ νέος μᾶλλον γῆς ἢ ὁ παλαιός· διὸ καὶ παχύνεται [p]τῷ θερμῷ μάλιστα καὶ πήγνυται ἧττον ὑπὸ [q]τοῦ ψυχροῦ· ἔχει γὰρ καὶ θερμὸν πολὺ καὶ γῆς, ὥσπερ [r]ἐν Ἀρκαδίᾳ οὕτως [s]ἀναξηραί-

[o] τά] οἷον τά N, ὄντα ὧν τά H. [p] οἷον om. F.H.N. [q] χαλκ. χρυσ. F. [r] καὶ ante ὅσα om F. [s] ὅσα om. E. [t] τοιούτων N. [v] νεῦρα F.N. [w] δέρμα om. H. [x] σπλάγχνα N. [y] καὶ τἆλλα τὰ— ῥίζα om. H. [z] φύλλον ἶνες ῥίζα N. [a] ἄλλαις αἰτίαις H. [b] σκληρὸν pr. E. [c] ὥστε] ὡς τὸ H. [d] τὸ ante ψ. om. F.H.N. [e] τῶν δεδημ. σωμάτων F. [f] ὁπόσα F.H. [g] σκληρὰ ἢ μαλ. F.H.N. [h] ἢ ante γῆς om. E.N. [i] ξύλα N. [k] καὶ post γὰρ om. H.N. [l] ὁ om. E. [m] αἴτ.] δῆλον E. [n] οὔτε ἐν ἑνὶ F.N. [o] λέγεται post οἶνος F. [p] τὸ θερμὸν μάλιστα N, μάλιστα τῷ θερμῷ F.H. [q] τοῦ om. N. [r] ἐν] ὁ ἐν F.H.N. [s] ἀποξηραίνεται F.H.

νεται [t] ὑπὸ τοῦ καπνοῦ ἐν τοῖς ἀσκοῖς ὥστε [v] ξυόμενος [w] πί-
νεσθαι. Εἰ δὲ [x] πᾶς [y] ἰλὺν ἔχει, οὕτως ἑκατέρου ἐστίν, ἢ γῆς 7
ἢ ὕδατος, ὡς [z] ταύτης ἔχει [a] πλῆθος. Ὅσα δὲ ὑπὸ ψυχροῦ
παχύνεται, γῆς, ὅσα δ' ὑπ' ἀμφοῖν, κοινὰ πλειόνων, οἷον
ἔλαιον καὶ μέλι καὶ [b] ὁ γλυκὺς οἶνος. Τῶν δὲ συνεστώτων 8
ὅσα μὲν πέπηγεν ὑπὸ ψυχροῦ, ὕδατος, οἷον κρύσταλλος,
χιών, [c] χάλαζα, πάχνη, ὅσα δ' ὑπὸ θερμοῦ, γῆς, οἷον κέραμος,
[d] τυρός, νίτρον, ἅλες· ὅσα δ' ὑπ' ἀμφοῖν, τοιαῦτα δ' ἐστὶν
ὅσα ψύξει· ταῦτα δ' ἐστὶν ὅσα ἀμφοῖν [e] στερήσει, θερμοῦ
καὶ ὑγροῦ συνεξιόντος τῷ θερμῷ· οἱ μὲν γὰρ ἅλες ὑγροῦ
μόνου στερήσει πήγνυνται, καὶ ὅσα εἰλικρινῆ γῆς, ὁ δὲ κρύ-
σταλλος θερμοῦ μόνου· ταῦτα δ' ἀμφοῖν. Διὸ καὶ ὑπ' ἀμ-
φοῖν καὶ εἶχεν ἄμφω. [f] Ὅσων μὲν οὖν [g] ἅπαν ἐξικμάσθη, 9
οἷον κέραμος ἢ ἤλεκτρον· καὶ γὰρ τὸ ἤλεκτρον, καὶ ὅσα λέ-
γεται ὡς δάκρυα, ψύξει ἐστίν, οἷον σμύρνα, λιβανωτός, [h] κόμ-
μι. Καὶ τὸ ἤλεκτρον δὲ τούτου τοῦ γένους ἔοικε, καὶ πήγνυ-
ται· ἐμπεριειλημμένα γοῦν [i] ζῷα ἐν αὐτῷ φαίνεται. Ὑπὸ
δὲ [k] τοῦ ποταμοῦ [l] τὸ θερμὸν ἐξιὸν ὥσπερ τοῦ ἑψομένου
μέλιτος, ὅταν εἰς ὕδωρ [m] ἀφεθῇ, ἐξατμίζει τὸ ὑγρόν. Ταῦτα 10
πάντα γῆς. Καὶ τὰ μὲν ἄτηκτα καὶ ἀμάλακτα, οἷον τὸ
ἤλεκτρον [n] ἢ [o] λίθοι ἔνιοι, ὥσπερ οἱ [p] πῶροι οἱ ἐν τοῖς σπη-
λαίοις· καὶ γὰρ οὗτοι [q] ὁμοίως [r] γίγνονται τούτοις, καὶ οὐχ
ὡς ὑπὸ πυρὸς ἀλλ' [s] ὡς ὑπὸ [t] τοῦ ψυχροῦ διεξιόντος τοῦ
θερμοῦ, [v] συνεξέρχεται τὸ ὑγρὸν [w] ὑπὸ τοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξιόντος
θερμοῦ· ἐν δὲ τοῖς ἑτέροις ὑπὸ τοῦ ἔξωθεν πυρός. [x] Ὅσα 11
[y] δὲ μὴ [z] ὅλα, [a] γῆς μέν ἐστι μᾶλλον, μαλακτὰ δ', οἷον σί-
δηρος καὶ κέρας. [b] Λιβανωτὸς δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα παρα-

[t] ὑπὲρ H. et γρ. F. [v] ἐξαγόμενος H. [w] πήγνυσθαι H, τήκεσθαι F. [x] δὴ ἅπας F.H.N. [y] ἠλὺν H. [z] αὐτῆς E, ταύτης τ' F. [a] πλήθει E. [b] ὁ om. F. [c] πάχνη χάλαζα F. [d] τυρὸς] κηρὸς H. [e] στερ. καὶ θ. H.N. [f] ὅσον N. [g] ἅπαξ F.H. [h] κόμη E. [i] ἐν αὐτῷ ζῶα F. [k] τοῦ—ἐξιὸν] τούτου τὸ ὑγρὸν corr. E. [l] ἐξιόν τε τὸ θ. F. [m] ἀφὲν ἐξατμίζῃ H. [n] ἢ] καὶ F. [o] λίθων H. [p] πόροι E.H. [q] ὅμοιοι E. [r] γίνεται N, πήγνυνται F. [s] ὡς post ἀλλ' om. E. [t] τοῦ om. N. [v] συνεξέρχεται—πυρός om. F. [w] ἀπὸ H. [x] ὅσον N. [y] δὲ om. H. [z] ὅλον N. [a] γῆς μᾶλλόν ἐστι F. [b] λιβανωτοὶ E.

πλησίως τοῖς ξύλοις ἀτμίζει. Ἐπεὶ [c] οὖν τηκτά γε θετέον,
καὶ ὅσα τήκεται [d] ὑπὸ πυρός, ταῦτ' ἐστὶν ὑδατωδέστερα, ἔνια
δὲ καὶ κοινά, οἷον κηρός· ὅσα δὲ [e] ὑπὸ ὕδατος, ταῦτα [f] δὲ
12 γῆς· ὅσα δὲ [g] μηδ' ὑφ' ἑτέρου, [h] ταῦτα ἢ γῆς ἢ ἀμφοῖν. Εἰ
οὖν ἅπαντα μὲν ἢ ὑγρὰ ἢ πεπηγότα, τούτων δὲ τὰ ἐν τοῖς
εἰρημένοις πάθεσι, καὶ οὐκ ἔστι μεταξύ, ἅπαντ' ἂν [i] εἴη εἰρη-
μένα [k] οἷς διαγνωσόμεθα πότερον [l] γῆς ἢ ὕδατος ἢ πλειόνων
[m] κοινόν, καὶ πότερον [n] ὑπὸ πυρὸς συνέστηκεν ἢ ψυχροῦ ἢ
13 ἀμφοῖν. Χρυσὸς μὲν δὴ καὶ ἄργυρος καὶ χαλκὸς καὶ καττί-
τερος καὶ [o] μόλυβδος καὶ [p] ὕελος καὶ λίθοι [q] πολλοὶ ἀνώ-
νυμοι ὕδατος· πάντα γὰρ ταῦτα [r] τήκεται θερμῷ. Ἔτι
[s] οἶνοι ἔνιοι καὶ οὖρον καὶ ὄξος καὶ κονία καὶ [t] ὀρρὸς καὶ ἰχὼρ
ὕδατος· πάντα γὰρ πήγνυται ψυχρῷ. Σίδηρος δὲ καὶ
[v] κέρας [w] καὶ ὄνυξ καὶ ὀστοῦν καὶ νεῦρον καὶ ξύλον καὶ τρίχες
14 καὶ φύλλα καὶ φλοιὸς γῆς μᾶλλον. Ἔτι ἤλεκτρον, σμύρνα,
[x] λίβανος καὶ πάντα τὰ δάκρυα λεγόμενα, [y] καὶ πῶρος, καὶ οἱ
καρποί, οἷον [z] τὰ [a] χέδροπα, καὶ σῖτος· τὰ τοιαῦτα γὰρ τὰ
μὲν σφόδρα, τὰ δὲ ἧττον μὲν τούτων, ὅμως δὲ γῆς· τὰ μὲν
15 γὰρ μαλακτά, τὰ δὲ θυμιατὰ καὶ ψύξει γεγενημένα. Ἔτι
νίτρον, ἅλες, λίθων γένη, ὅσα [b] μήτε ψύξει μήτε τηκτά.
[c] Αἷμα δὲ καὶ γονὴ κοινὰ γῆς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος, τὸ μὲν
ἔχον [d] αἷμα ἶνας μᾶλλον γῆς, διὸ [e] καὶ [f] ψύξει πήγνυται καὶ
ὑγρῷ τήκεται, [g] τὰ δὲ μὴ ἔχοντα ἶνας ὕδατος, διὸ καὶ οὐ
πήγνυται. Γονὴ δὲ πήγνυται ψύξει ἐξιόντος [h] τοῦ ὑγροῦ
μετὰ τοῦ θερμοῦ.

11 Ποῖα δὲ θερμὰ ἢ ψυχρὰ τῶν πεπηγότων ἢ τῶν ὑγρῶν,

[c] οὖν] οὐ E. [d] ὑπὸ τοῦ πυρὸς F.H. [e] ὑπὸ τοῦ ὕδατος F. [f] δὲ om. F.N. [g] μὴ F.H.N. [h] ταῦτα om. E. [i] εἴη τὰ εἰρ. H. [k] οἷς δὴ γνωσόμεθα H.N. [l] γῆς—πότερον margo F. [m] κοινῶν N. [n] ὑπὸ τοῦ πυρὸς F. [o] μόλιβδος F.H. [p] ὕαλος E. [q] ἀνώνυμοι ὕδατος πολλοὶ N. [r] τήκεται ante ταῦτα H, post θ. F. [s] οἴνων H. [t] ὀρὸς E. [v] κέραμος N. [w] καὶ ὀστοῦν καὶ ὄνυξ F. [x] λιβανωτὸς H.N, λιβανωτὸν F. [y] καὶ οἱ πῶροι N. [z] τὰ om. F. [a] χεδρωπὰ H, χυδρωπὰ N. [b] μήτε om. F. [c] κοινὰ δὲ γῆς καὶ ὕδατος καὶ ἀέρος αἷμα καὶ γονὴ F. [d] ἶνας αἷμα F. [e] καὶ om. F.H.N. [f] ψύχει H. [g] τὸ δὲ μὴ ἔχον F. [h] τοῦ ὑγροῦ τοῦ μετὰ θ. F.

ἐκ τῶν εἰρημένων [i] δεῖ μεταδιώκειν. Ὅσα μὲν οὖν ὕδατος, ὡς
ἐπὶ τὸ πολὺ ψυχρά, ἐὰν μὴ ἀλλοτρίαν ἔχῃ θερμότητα, οἷον
κονία, οὖρον, οἶνος· ὅσα δὲ γῆς, [k] ὡς ἐπὶ [l] τὸ πολὺ θερμὰ διὰ
τὴν τοῦ θερμοῦ δημιουργίαν, οἷον τίτανος καὶ τέφρα. Δεῖ 2
δὲ λαβεῖν τὴν ὕλην ψυχρότητά [m] τινα εἶναι· ἐπεὶ γὰρ τὸ
[n] ξηρὸν καὶ τὸ ὑγρὸν ὕλη (ταῦτα γὰρ παθητικά), τούτων [o] δὲ
[p] σώματα μάλιστα γῆ καὶ ὕδωρ ἐστί, ταῦτα [q] δὲ ψυχρότητι
ὥρισται, δῆλον ὅτι πάντα τὰ σώματα ὅσα ἑκατέρου ἁπλῶς
τοῦ στοιχείου, ψυχρὰ μᾶλλόν ἐστιν, [r] ἂν μὴ ἔχῃ ἀλλοτρίαν
θερμότητα, οἷον τὸ ζέον ὕδωρ ἢ τὸ διὰ [s] τέφρας [t] ἠθημένον·
καὶ γὰρ τοῦτο ἔχει τὴν ἐκ τῆς τέφρας θερμότητα· ἐν ἅπασι
γάρ [v] ἐστι θερμότης, ἢ πλείων ἢ ἐλάττων, τοῖς πεπυρωμέ-
νοις. Διὸ καὶ ἐν τοῖς σαπροῖς ζῷα ἐγγίγνεται· ἔνεστι γὰρ 3
θερμότης ἡ [w] φθείρασα τὴν ἑκάστου οἰκείαν [x] θερμότητα.
[y] Ὅσα δὲ κοινά, ἔχει θερμότητα· [z] συνέστη γὰρ τὰ πλεῖστα
ὑπὸ θερμότης πεψάσης. Ἔνια δὲ [a] σῆψίς [b] ἐστιν, οἷον τὰ
[c] συντηκτά. Ὥστε ἔχοντα μὲν τὴν φύσιν θερμὰ καὶ αἷμα καὶ 4
γονὴ καὶ [d] μυελὸς καὶ ὀπὸς καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, φθειρό-
μενα δὲ καὶ ἐξιστάμενα τῆς φύσεως οὐκέτι· λείπεται γὰρ ἡ
ὕλη, [e] γῆ οὖσα [f] ἢ ὕδωρ. [g] Διὸ ἀμφότερα δοκεῖ τισί, καὶ οἱ
μὲν ψυχρὰ οἱ δὲ θερμὰ ταῦτά φασιν εἶναι, ὁρῶντες, ὅταν
μὲν ἐν τῇ φύσει ὦσι, θερμά, ὅταν δὲ χωρισθῶσι, πηγνύμενα.
Ἔχει μὲν [h] οὖν οὕτως, [i] ὅμως δ' ὥσπερ διώρισται, ἐν οἷς μὲν 5
ἡ ὕλη ὕδατος τὸ πλεῖστον, ψυχρά (ἀντίκειται γὰρ [k] τοῦτο
μάλιστα τῷ πυρί), ἐν οἷς δὲ γῆς ἢ ἀέρος, θερμότερα. Συμ- 6
βαίνει δέ ποτε [l] ταὐτὰ γίνεσθαι [m] ψυχρότατα καὶ θερμότατα

[i] δεῖ] χρεῖ E. [k] ὡς] καὶ pr. F. [l] τὸ om. E. [m] εἶναί τινα F.H.N. [n] ὑγρὸν καὶ τὸ ξηρὸν F. [o] δὲ] γὰρ E. [p] σωμάτων N. [q] δὲ] γὰρ F.H.N. [r] ἐὰν N. [s] τέφρας] τῆς τέφρας N, τέφρας θερμότητα E. [t] ἠθούμενον N. [v] ἐστιν ἡ θερμότης N. [w] φθείρουσα F.H.N. [x] θερμότητα ὅσα δὲ κοινὰ om. E. [y] ὅσα—θερμότητα om. N. [z] συνέστηκε F.H.N. [a] σήψεις H.N. [b] εἰσὶν E.F.H.N. [c] τηκτὰ pr. F, συμπηκτὰ H, συντάγματα E. [d] ὀπὸς καὶ μυελὸς F. [e] γῆ om. E. [f] ἢ] καὶ F.N. [g] διὸ καὶ ἀμφότερα F. [h] οὖν om. E. [i] ὅμως δ'] ὅλως F.H. [k] μάλιστα τοῦτο F.H.N. [l] τὰ αὐτὰ F.H.N. [m] ψυχρότερα καὶ θερμότερα N.

ἀλλοτρίᾳ θερμότητι· ὅσα γὰρ μάλιστα πέπηγε καὶ [n] στερεώτατά ἐστι, ταῦτα ψυχρά τε μάλιστα, [o] ἐὰν στερηθῇ θερμότητος, καὶ [p] κάει μάλιστα, ἐὰν πυρωθῇ, οἷον ὕδωρ καπνοῦ [q] καὶ λίθος ὕδατος κάει μᾶλλον.

12 Ἐπεὶ δὲ περὶ τούτων διώρισται, καθ' ἕκαστον [r] λέγωμεν τί σὰρξ ἢ [s] ὀστοῦν ἢ τῶν ἄλλων τῶν ὁμοιομερῶν· ἔχομεν γὰρ ἐξ ὧν ἡ τῶν [t] ὁμοιομερῶν φύσις συνέστηκε, τὰ γένη αὐτῶν, τίνος ἕκαστον γένους, διὰ τῆς γενέσεως· ἐκ μὲν γὰρ τῶν στοιχείων τὰ ὁμοιομερῆ, [v] ἐκ τούτων δ' ὡς ὕλης τὰ [w] ὅλα
2 ἔργα τῆς φύσεως. Ἔστι δ' ἅπαντα ὡς μὲν ἐξ ὕλης ἐκ τῶν εἰρημένων, ὡς δὲ κατ' οὐσίαν τῷ λόγῳ. Ἀεὶ [x] δὲ μᾶλλον [y] δῆλον ἐπὶ τῶν ὑστέρων καὶ ὅλως ὅσα οἷον ὄργανα καὶ ἕνεκά του. Μᾶλλον γὰρ [z] δῆλον ὅτι ὁ νεκρὸς ἄνθρωπος ὁμωνύμως.
3 [a] Οὕτω τοίνυν καὶ χεὶρ τελευτήσαντος ὁμωνύμως, καθάπερ [b] καὶ αὐλοὶ λίθινοι λεχθείησαν· οἷον γὰρ καὶ ταῦτα ὄργανα ἄττα ἔοικεν εἶναι. Ἧττον δ' ἐπὶ σαρκὸς καὶ ὀστοῦ τὰ τοι-
4 αῦτα δῆλα. Ἔτι δ' [c] ἐπὶ πυρὸς καὶ ὕδατος [d] γῆς ἧττον· τὸ γὰρ οὗ ἕνεκα ἥκιστα ἐνταῦθα δῆλον [e] ὅπου πλεῖστον τῆς ὕλης· ὥσπερ γὰρ [f] εἰ τὰ ἔσχατα ληφθείη, ἡ μὲν ὕλη οὐθὲν ἄλλο παρ' αὐτήν, ἡ δ' οὐσία οὐθὲν [g] ἄλλο ἢ [h] ὁ λόγος, τὰ δὲ μεταξὺ ἀνάλογον τῷ ἐγγὺς εἶναι ἕκαστον, [i] ἐπεὶ καὶ τούτων ὁτιοῦν ἐστὶν ἕνεκά του, καὶ οὐ πάντως ἔχον ὕδωρ ἢ πῦρ,
5 ὥσπερ οὐδὲ σὰρξ οὐδὲ σπλάγχνον. Τούτων δ' ἔτι μᾶλλον πρόσωπον καὶ χείρ. Ἅπαντα δ' ἐστὶν ὡρισμένα τῷ ἔργῳ· τὰ μὲν γὰρ δυνάμενα ποιεῖν τὸ αὑτῶν ἔργον ἀληθῶς ἐστὶν [k] ἕκαστα, οἷον [l] ὁ ὀφθαλμὸς εἰ ὁρᾷ, τὸ δὲ μὴ δυνάμενον ὁμωνύμως, οἷον ὁ τεθνεὼς ἢ ὁ λίθινος· οὐδὲ γὰρ πρίων ὁ ξύλινος,

[n] στερεώτερα H. [o] ἂν F.H.N. [p] καίει F. [q] καὶ ὁ λίθος N. [r] λέγωμεν margo F. [s] ὀστᾶ H. [t] ἀνομοιομερῶν E. [v] ἐκ δὲ τούτων F.H.N. [w] ὅλα] ἄλλα H. [x] μᾶλλον δὲ F. [y] δῆλον ὅτι κατὰ τὸν λόγον αὐτοῖς ἐστὶ τὸ εἶναι ἀπὸ τῶν H. et ἀπὸ etiam N. [z] δῆλον οἷον ὅτι F. [a] οὕτω—ὁμωνύμως om. H. [b] καὶ αὐλ.] κἂν αὐλ. N. [c] ἐπὶ om. E. [d] γῆς om. F.H.N. [e] ὅπου δὲ πλεῖστον H, ὅπου δὴ πλεῖστον F.N. [f] εἰ καὶ τὰ F.H.N. [g] ἄλλο μᾶλλον ἢ H. [h] ὁ om. F.H.N. [i] ἐπεὶ] ἔχει E. [k] ἕκαστον H.N. [l] ὁ om. E.N.

ἀλλ' ἢ [m] ὡς εἰκών. Οὕτω τοίνυν καὶ σάρξ· ἀλλὰ τὸ ἔργον 6
αὐτῆς ἧττον δῆλον ἢ τὸ τῆς γλώττης. Ὁμοίως δὲ καὶ πῦρ·
ἀλλ' [n] ἔτι ἧττον ἴσως [o] δῆλον φυσικῶς ἢ τὸ τῆς σαρκὸς ἔργον.
Ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἐν τοῖς φυτοῖς καὶ τὰ ἄψυχα, οἷον χαλκὸς
καὶ ἄργυρος· πάντα γὰρ δυνάμει τινί ἐστιν ἢ τοῦ ποιεῖν ἢ
τοῦ πάσχειν, ὥσπερ [p] καὶ σὰρξ καὶ νεῦρον· ἀλλ' οἱ λόγοι
αὐτῶν οὐκ ἀκριβεῖς. [q] Ὥστε πότε ὑπάρχει καὶ πότε οὔ, οὐ 7
ῥᾴδιον [r] διιδεῖν, [s] ἂν μὴ σφόδρα ἐξίτηλον ᾖ καὶ τὰ σχήματα
[t] μόνον ᾖ λοιπά, [v] οἷα καὶ τὰ τῶν παλαιουμένων νεκρῶν σώ-
ματα, [w] ἃ ἐξαίφνης τέφρα γίνεται ἐν ταῖς θήκαις· καὶ [x] καρ-
ποὶ μόνον τῷ σχήματι, τὴν δ' αἴσθησιν οὐ [y] φαίνονται [z] πα-
λαιούμενοι σφόδρα· καὶ τὰ [a] ἐκ τοῦ γάλακτος πηγνύμενα.
Τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα μόρια θερμότητι [b] καὶ ψυχρότητι καὶ 8
[c] ταῖς τούτων κινήσεσιν ἐνδέχεται γίγνεσθαι, [d] πηγνύμενα τῷ
θερμῷ καὶ τῷ ψυχρῷ· [e] λέγω δ' ὅσα ὁμοιομερῆ, οἷον [f] σάρ-
κα, ὀστοῦν, τρίχας, [g] νεῦρα, καὶ ὅσα τοιαῦτα· πάντα γὰρ
διαφέρει ταῖς πρότερον εἰρημέναις διαφοραῖς, τάσει, ἕλξει,
θραύσει, σκληρότητι, μαλακότητι καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς [h] τοι-
ούτοις· ταῦτα δ' ὑπὸ [i] ψυχροῦ καὶ θερμοῦ καὶ τῶν κινήσεων
γίνεται μιγνυμένων. Τὰ δ' ἐκ τούτων συνεστῶτα οὐθενὶ [k] ἂν 9
δόξειε τὰ ἀνομοιομερῆ, [l] οἷον κεφαλὴ ἢ χεὶρ ἢ πούς, ἀλλ'
ὥσπερ καὶ τοῦ χαλκὸν μὲν ἢ ἄργυρον γενέσθαι αἰτία [m] ψυ-
χρότητος καὶ θερμότητος κίνησις, τοῦ δὲ [n] πρίονα ἢ φιάλην
ἢ κιβωτὸν οὐκέτι, ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν τέχνη, ἐκεῖ δὲ φύσις ἢ
ἄλλη τις αἰτία. [o] Ἐπεὶ οὖν [p] ἔχομεν τίνος γένους ἕκαστον 10
τῶν ὁμοιομερῶν, ληπτέον καθ' ἕκαστον τί ἐστιν, οἷον [q] τί

[m] ὡς ἡ εἰκών E. [n] ἔτι] ἔστιν H. [o] ἄδηλον E. [p] καὶ ante σὰρξ om. E. [q] ὥστ' εἴποτε E. [r] ἰδεῖν H, διελθεῖν F. [s] ἂν om. E. [t] μόνα F.H.N. [v] οἷον N. [w] ἃ om. E.F.H.N. [x] καρπὸς H. [y] φαίνεται H. [z] παλαιούμενα F.H. [a] ἐκ om. N. [b] καὶ] ἢ N. [c] ταῖς ὑπὸ τούτων F.H.N. [d] πήγνυται τῷ ψ. καὶ τῷ θ. N. [e] λόγῳ H. [f] σάρκα καὶ ὀστοῦν καὶ νεῦρα καὶ τρίχας E. [g] νεῦρον H. [h] τοσούτοις F. [i] θερμοῦ καὶ ψυχροῦ F.H.N. [k] ἂν ἔτι δόξειε F.N, ἂν ἔτι εἶναι δόξειε H. [l] οἷον] ἢ N. [m] ψυχρότης καὶ θερμότης καὶ κίνησις H.N, θερμότης καὶ ψυχρότης καὶ κίνησις F. [n] φιάλην ἢ πρίονα F. [o] ἐπεὶ] εἰ F.H.N. [p] ἔχοιμεν H. [q] τί post οἷον om. E.

αἷμα ἢ σὰρξ ἢ σπέρμα καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον· οὕτω γὰρ ἴσμεν ἕκαστον διὰ τί καὶ τί ἐστιν, [r] ἐὰν τὴν ὕλην ἢ τὸν λόγον ἔχωμεν, μάλιστα δ' ὅταν ἄμφω τῆς [s] τε γενέσεως καὶ φθορᾶς, καὶ πόθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως. [t] Δηλωθέντων δὲ τούτων ὁμοίως τὰ [v] μὴ ὁμοιομερῆ θεωρητέον, καὶ τέλος τὰ ἐκ τούτων συνεστῶτα, οἷον [w] ἄνθρωπον, [x] φυτὸν καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα.

[r] ἐὰν ἢ τὴν H.N, ἐὰν μὲν τὴν F. [s] τε om. E.F. [t] δῆλον· τεθέντων H. [v] μὴ om. E.F.H.N. [w] ἄνθρωπος N. [x] φυτὸν] καὶ φυτὰ H.

[a]ΠΕΡΙ ΚΟΣΜΟΥ

ΠΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ.

ΠΟΛΛΑΚΙΣ μὲν ἔμοιγε θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον ὄντως
χρῆμα ὦ Ἀλέξανδρε ἡ φιλοσοφία ἔδοξεν εἶναι, μάλιστα δὲ
ἐν οἷς μόνη διαραμένη πρὸς τὴν τῶν ὅλων θέαν ἐσπούδασε
γνῶναι τὴν ἐν αὐτοῖς ἀλήθειαν, καὶ τῶν ἄλλων ταύτης ἀπο-
στάντων διὰ τὸ ὕψος καὶ [b]τὸ μέγεθος, αὕτη τὸ πρᾶγμα οὐκ
ἔδεισεν οὐδ' αὑτὴν τῶν καλλίστων ἀπηξίωσεν, ἀλλὰ καὶ [c]συγ-
γενεστάτην ἑαυτῇ [d]καὶ μάλιστα πρέπουσαν ἐνόμισεν εἶναι
τὴν ἐκείνων μάθησιν. Ἐπειδὴ γὰρ οὐχ οἷόν τε ἦν τῷ σώ- 2
ματι εἰς τὸν οὐράνιον ἀφικέσθαι τόπον καὶ τὴν γῆν [e]ἐκλι-
πόντα τὸν [f]οὐράνιον ἐκεῖνον [g]χῶρον κατοπτεῦσαι, [h]καθάπερ
οἱ ἀνόητοί ποτε ἐπενόουν Ἀλωάδαι, [i]ἡ γοῦν ψυχὴ διὰ φιλο-
σοφίας, λαβοῦσα ἡγεμόνα τὸν νοῦν, ἐπεραιώθη καὶ ἐξεδήμη-
σεν, ἀκοπίαστόν τινα ὁδὸν εὑροῦσα, καὶ τὰ πλεῖστον ἀλλή-
λων ἀφεστῶτα τοῖς τόποις [k]τῇ διανοίᾳ [l]συνεφρόνησε, ῥᾳ-
δίως οἶμαι τὰ συγγενῆ γνωρίσασα, καὶ θείῳ ψυχῆς ὄμματι
τὰ θεῖα [m]καταλαβοῦσα, τοῖς τε ἀνθρώποις προφητεύουσα.
Τοῦτο δ' ἔπαθε, καθ' ὅσον οἷόν τε ἦν, πᾶσιν ἀφθόνως μετα- 3
δοῦναι βουληθεῖσα τῶν παρ' [n]αὐτῇ τιμίων. Διὸ καὶ τοὺς 4
μετὰ σπουδῆς διαγράψαντας ἡμῖν ἑνὸς τόπου φύσιν ἢ μιᾶς
σχῆμα πόλεως ἢ ποταμοῦ μέγεθος ἢ ὄρους κάλλος, οἷά τινες

Codices O.P.Q.R. [a] Ἀριστοτέλους περὶ κοσμογραφέας Marc. 216. et γρ. Q. ἀριστοτέλους περὶ κόσμου (παντὸς addit Z.) πρὸς ἀλέξανδρον βασιλέα O.Z. ἀριστοτέλους πρὸς ἀλέξανδρον περὶ κόσμου Barocc. 125. ἀριστοτέλους πρὸς ἀλέξανδρον περὶ κόσμου καὶ ἑτέρων ἀναγκαίων Reg. 1603. ἀριστοτέλους πρὸς ἀλέξανδρον σύνοψις φιλοσοφίας περὶ κόσμου Reg. 2992. [b] τὸ ante μ. om. P. [c] ξυγγενεστάτην Q. [d] καὶ] ἢ καὶ P.R. [e] ἐκλεί-ποντα R. [f] οὐράνιον] ἱερὸν corr. O. [g] χῶρον] τόπον P. [h] ὥσπερ P. [i] τῇ γοῦν ψυχῇ δ. φ. λαβούσῃ Q. et pr. R. [k] τῇ διανοίᾳ om. Q.R. [l] συνεφόρησε Q, ambiguo R. [m] καταλαβομένη O.Q.R. [n] αὐτῆς P.

ἤδη πεποιήκασι, [o] φράζοντες οἱ μὲν τὴν Ὄσσαν, [p] οἱ δὲ τὴν
[q] Νύσαν, οἱ δὲ τὸ [r] Κωρύκιον ἄντρον, οἱ δὲ ὁτιοῦν ἔτυχε τῶν
ἐπὶ [s] μέρους, οἰκτίσειεν ἄν τις τῆς μικροψυχίας, τὰ τυχόντα
ἐκπεπληγμένους καὶ μέγα φρονοῦντας ἐπὶ θεωρίᾳ μικρᾷ.
5 Τοῦτο δὲ πάσχουσι διὰ τὸ ἀθέατοι τῶν κρειττόνων εἶναι,
[t] κόσμου λέγω καὶ τῶν ἐν κόσμῳ μεγίστων· οὐδέποτε γὰρ
ἂν τούτοις γνησίως [v] ἐπιστήσαντες ἐθαύμαζόν τι τῶν ἄλλων,
ἀλλὰ πάντα αὐτοῖς τὰ ἄλλα μικρὰ κατεφαίνετο ἂν καὶ [w] οὐ-
6 δενὸς ἄξια πρὸς τὴν τούτων ὑπεροχήν. Λέγωμεν [x] δὴ ἡμεῖς,
καὶ καθ' ὅσον ἐφικτόν, θεολογῶμεν περὶ τούτων [y] συμπάν-
των, ὡς ἕκαστον ἔχει φύσεως καὶ θέσεως καὶ κινήσεως. Πρέ-
πειν δὲ οἶμαί γε καὶ σοί, [z] ὄντι ἡγεμόνων ἀρίστῳ, τὴν τῶν
μεγίστων ἱστορίαν μετιέναι, φιλοσοφίᾳ τε [a] μηδὲν μικρὸν
ἐπινοεῖν, ἀλλὰ τοῖς [b] τοιούτοις δώροις [c] δεξιοῦσθαι τοὺς ἀρί-
στους.

2 Κόσμος μὲν οὖν ἐστὶ σύστημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τῶν
ἐν τούτοις περιεχομένων φύσεων. Λέγεται δὲ καὶ ἑτέρως
[d] κόσμος ἡ τῶν ὅλων τάξις [e] τε καὶ διακόσμησις, ὑπὸ [f] θεῶν τε
καὶ διὰ [g] θεῶν φυλαττομένη. Ταύτης [h] δὲ τὸ [i] μὲν μέσον,
ἀκίνητόν τε ὂν καὶ ἑδραῖον, ἡ φερέσβιος εἴληχε [k] γῆ, παντο-
2 δαπῶν ζῴων ἑστία [l] τε οὖσα καὶ μήτηρ. Τὸ [m] δ' ὕπερθεν
αὐτῆς πᾶν τε καὶ πάντῃ πεπερατωμένον· [n] ἧς τὸ [o] ἀνωτάτω
θεῶν οἰκητήριον οὐρανὸς ὠνόμασται· πλήρης δὲ ὢν σωμάτων
θείων, ἃ δὴ καλεῖν ἄστρα [p] εἰώθαμεν, κινούμενος κίνησιν ἀΐ-
διον, [q] μιᾷ περιαγωγῇ καὶ κύκλῳ [r] συναναχορεύει πᾶσα τού-

[o] οἱ μὲν φράζοντες Q. [p] οἱ δὲ τὴν νύσαν om. pr. O, post ἄντρον ponit Q. [q] νύσσαν P.Q. et rc. O. [r] κωρύκειον P, κορύζιον pr. O. [s] μέρους οὓς οἰκτίσειεν O.P.R. [t] λέγω δὲ κόσμου P. [v] ἐπιστατήσαντες Q, ambiguo R, qui corr. ἐκεῖ τὴν ἀρχήν, in margine rc. ἐρείσαντες προσχόντες ἀσχολήσαντες. [w] οὐδενὸς λόγου ἄξια P.Q. [x] δὲ P. [y] ξυμπάντων O, ἁπάντων R. [z] ἡγεμόνων ὄντι P. [a] μὴ P. [b] τοιούτοις] ταύτης P. [c] δεξ. καὶ τοὺς O. [d] κόσμος ἐστὶν ἡ Q. [e] τε om. O. [f] θεόν R, θεοῦ Q. [g] θεὸν Q.R. [h] δὲ om. P. [i] μὲν om. O. [k] γῆ om. pr. O. [l] οὖσά τε O. [m] δ'] τε O.P.R. [n] ἧς] εἰς R, nescio an corr. [o] ἀνώτατον O.P.Q. [p] εἰώθειμεν Q. [q] μιᾷ περιαγωγῇ] ἐν περιαγωγῇ corr. R,. ἐμπεριάγωγον καὶ κύκλῳ ἐν περιαγωγῇ καὶ κύκλῳ O. [r] συναχορεύει O.

τοις [s] ἀπαύστως δι' αἰῶνος. Τοῦ δὲ σύμπαντος οὐρανοῦ τε 3
καὶ κόσμου σφαιροειδοῦς ὄντος καὶ κινουμένου, καθάπερ εἶ-
πον, ἐνδελεχῶς, δύο ἀκίνητα ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ σημεῖα, καταν-
τικρὺ ἀλλήλων, καθάπερ τῆς ἐν τόρνῳ κυκλοφορουμένης
σφαίρας, στερεὰ μένοντα καὶ συνέχοντα τὴν σφαῖραν, περὶ
ἃ ὁ πᾶς κόσμος κινεῖται. Ὁ μὲν οὖν κόσμος [t] ἐν κύκλῳ πε- 4
ριστρέφεται, [v] καλοῦνται δ' οὗτοι πόλοι· δι' ὧν εἰ νοήσαιμεν
[w] ἐπεζευγμένην εὐθεῖαν, ἥν τινες ἄξονα καλοῦσι, διάμετρος
ἔσται τοῦ κόσμου, μέσην μὲν ἔχουσα τὴν γῆν, τοὺς δὲ δύο
πόλους πέρατα. Τῶν [x] δὲ ἀκινήτων πόλων τούτων ὁ μὲν 5
[y] ἀεὶ φανερός ἐστιν ὑπὲρ κορυφὴν ὢν κατὰ τὸ βόρειον κλίμα,
[z] ἀρκτικὸς καλούμενος· ὁ δὲ ὑπὸ γῆν ἀεὶ κατακέκρυπται, κατὰ
τὸ νότιον, ἀνταρκτικὸς καλούμενος. Οὐρανοῦ δὲ καὶ [a] ἄστρων 6
οὐσίαν μὲν αἰθέρα καλοῦμεν, οὐχ ὥς τινες διὰ τὸ πυρώδη οὖ-
σαν αἴθεσθαι, πλημμελοῦντες περὶ τὴν πλεῖστον πυρὸς ἀπηλ-
λαγμένην δύναμιν, [b] ἀλλὰ διὰ τὸ ἀεὶ θεῖν κυκλοφορουμένην,
στοιχεῖον οὖσαν ἕτερον τῶν [c] τεττάρων, ἀκήρατόν τε καὶ
θεῖον. Τῶν γε μὴν ἐμπεριεχομένων ἄστρων τὰ μὲν ἀπλανῆ 7
τῷ [d] σύμπαντι οὐρανῷ [e] συμπεριστρέφεται, τὰς αὐτὰς ἔχοντα
ἕδρας, ὧν μέσος [f] ὁ ζῳοφόρος καλούμενος κύκλος [g] ἐγκάρσιος
διὰ τῶν τροπικῶν διέζωσται, κατὰ μέρος διῃρημένος εἰς δώ-
δεκα ζῳδίων χώρας· τὰ δὲ πλανητὰ ὄντα οὔτε τοῖς προτέροις
ὁμοιοταχῶς κινεῖσθαι πέφυκεν οὔτε ἀλλήλοις, ἀλλ' ἐν ἑτέροις
[h] καὶ ἑτέροις [i] κύκλοις, ὥστε αὐτῶν [k] τὸν μὲν προσγειότερον
εἶναι τὸν δὲ ἀνώτερον. Τὸ μὲν οὖν τῶν ἀπλανῶν πλῆθός 8
ἐστιν [l] ἀνεξεύρετον ἀνθρώποις, καίπερ ἐπὶ μιᾶς [m] κινουμένων
ἐπιφανείας τῆς τοῦ σύμπαντος οὐρανοῦ· τὸ δὲ τῶν πλανήτων
εἰς ἑπτὰ μέρη κεφαλαιούμενον ἐν τοσούτοις ἐστὶ κύκλοις ἐφε-
ξῆς κειμένοις, ὥστε ἀεὶ τὸν [n] ἀνωτέρω μείζω τοῦ ὑποκάτω

[s] ἀπαύστως—σφαιροειδοῦς] ἀεὶ δὲ, idque rc, R. [t] ἐν om. P. [v] οὗτοι δὲ καλοῦνται P. [w] ἐπεζευγνυμένην O. [x] δὲ δύο ἀκινήτων P. [y] φανερός ἐστιν ἀεὶ Q. [z] ἀρκτῶος O. [a] ἀστέρων O. [b] ἀλλὰ καὶ διὰ O. [c] τεσσάρων O.P. [d] παντὶ P. [e] συμπεριστρέφονται Q. [f] ὁ om. R. [g] ἐγκάρδιος Q. [h] καὶ] καὶ ἐν O. [i] κύκλοις ante καὶ P. [k] τὸν μὲν] τὸ μὲν Q. [l] ἀνεξερεύνητον P.Q. [m] κινούμενον O. [n] ἀνώτερον P.

εἶναι, τούς τε ἑπτὰ [o] ἐν ἀλλήλοις περιέχεσθαι, πάντας γε
9 μὴν ὑπὸ τῆς τῶν ἀπλανῶν σφαίρας περιειλῆφθαι. Συνεχῆ
δὲ [p] ἔχει ἀεὶ [q] τὴν θέσιν ταύτῃ ὁ τοῦ [r] Φαίνοντος ἅμα καὶ
Κρόνου καλούμενος [s] κύκλος, ἐφεξῆς δὲ ὁ τοῦ Φαέθοντος Διὸς
[t] λεγόμενος, εἶθ' ὁ Πυρόεις Ἡρακλέους τε καὶ [v] Ἄρεος προσ-
αγορευόμενος, ἑξῆς δὲ ὁ Στίλβων, ὃν ἱερὸν Ἑρμοῦ καλοῦσιν
ἔνιοι, [w] τινὲς δὲ Ἀπόλλωνος· μεθ' ὃν ὁ τοῦ Φωσφόρου, ὃν
Ἀφροδίτης, οἱ δὲ Ἥρας προσαγορεύουσιν, εἶτα ὁ ἡλίου, καὶ
10 τελευταῖος ὁ τῆς σελήνης [x] μέχρι γῆς ὁρίζεται. Ὁ δὲ αἰθὴρ
τά τε θεῖα [y] ἐμπεριέχει σώματα καὶ τὴν τῆς κινήσεως τάξιν.
Μετὰ δὲ τὴν αἰθέριον καὶ θείαν φύσιν, ἥν τινα τεταγμένην
ἀποφαίνομεν, ἔτι δὲ ἄτρεπτον καὶ ἀνετεροίωτον καὶ ἀπαθῆ,
συνεχής ἐστιν ἡ δι' ὅλων παθητή τε καὶ τρεπτή, καὶ τὸ σύμ-
11 παν εἰπεῖν, φθαρτή τε καὶ ἐπίκηρος. Ταύτης δὲ αὐτῆς
πρώτη μέν ἐστιν ἡ λεπτομερὴς καὶ φλογώδης οὐσία, ὑπὸ τῆς
αἰθερίου [z] φύσεως πυρουμένη διὰ τὸ μέγεθος αὐτῆς καὶ τὴν
ὀξύτητα τῆς κινήσεως· ἐν δὲ τῇ πυρώδει καὶ ἀτάκτῳ λεγο-
μένῃ τά τε σέλα [a] διάττει καὶ φλόγες ἀκοντίζονται καὶ δο-
κίδες τε καὶ βόθυνοι καὶ κομῆται λεγόμενοι στηρίζονται καὶ
12 σβέννυνται πολλάκις. Ἑξῆς δὲ ταύτης ὁ ἀὴρ [b] ὑποκέχυται,
ζοφώδης ὢν καὶ παγετώδης τὴν φύσιν· ὑπὸ δὲ [c] κινήσεως
λαμπόμενος ἅμα καὶ διακαιόμενος λαμπρότερός [d] τε γίνεται
13 καὶ ἀλεεινός. Ἐν δὲ τούτῳ τῆς [e] παθητῆς ὄντι [f] καὶ αὐτῷ
δυνάμεως καὶ παντοδαπῶς ἀλλοιουμένῳ [g] νέφη τε συνίσταν-
ται καὶ ὄμβροι [h] καταρράσσουσι, χιόνες τε καὶ πάχναι καὶ
χάλαζαι [i] πνοαί τε ἀνέμων καὶ τυφώνων, [k] ἔτι τε βρονταὶ καὶ
ἀστραπαὶ καὶ πτώσεις κεραυνῶν μυρίων τε γνόφων συμ-
πληγάδες.

[o] ὑπὸ ἀλλήλων Q. [p] ἀεὶ ἔχειν rc. O: pr. om. ἔχει. [q] ταύτην τὴν θέσιν O, τὴν θέσιν ταύτην μὲν Q, τὴν θέσιν ταύτην P.R. [r] φαέθοντος O. [s] κύκλος om. Q. [t] καλούμενος P.R. [v] ἄρεως R, ἀοριος O. [w] τινὲς om. corr. R. [x] μέχρι] μέτρον τῆς O. [y] ἐμπεριέχων O.R. [z] φύσεως om. O.R, post πυρουμένη ponit Q. [a] διατάττει Q. [b] κέχυται O. [c] κινήσεως] ἐκείνης Q. [d] τε om. O. [e] παθητῆς τῷ ὄντι Q.R. [f] καὶ αὐτῷ ante τῆς P. [g] νέφη συνίσταται O. [h] καταράσσουσι P.Q.R. [i] πνοιαί R. [k] ἔτι τε] ἔτι δὲ O.

Ἑξῆς δὲ τῆς ἀερίου φύσεως γῆ [l] τε καὶ θάλασσα ἐρήρει- 3
σται, φυτοῖς βρύουσα καὶ ζῴοις πηγαῖς τε καὶ ποταμοῖς,
τοῖς μὲν ἀνὰ γῆν ἑλιττομένοις, τοῖς δὲ ἀνερευγομένοις εἰς
[m] θάλασσαν. Πεποίκιλται δὲ καὶ χλόαις μυρίαις ὄρεσί τε
ὑψηλοῖς καὶ βαθυξύλοις δρυμοῖς, καὶ πόλεσιν, ἃς τὸ σοφὸν
[n] ζῷον ἱδρύσατο ἄνθρωπος, νήσοις τε [o] ἐναλίαις [p] καὶ ἠπεί-
ροις. Τὴν μὲν οὖν οἰκουμένην ὁ πολὺς λόγος εἴς [q] τε νήσους 2
καὶ ἠπείρους διεῖλεν, ἀγνοῶν ὅτι καὶ ἡ [r] σύμπασα μία νῆσός
ἐστιν, ὑπὸ τῆς [s] Ἀτλαντικῆς καλουμένης θαλάσσης περιρρεο-
μένη. Πολλὰς δὲ καὶ ἄλλας εἰκὸς τῆσδε ἀντιπόρθμους [t] ἄπο- 3
θεν κεῖσθαι, τὰς μὲν μείζους αὐτῆς, τὰς δὲ ἐλάττους, ἡμῖν δὲ
πάσας πλὴν τῆσδε ἀοράτους· ὅπερ γὰρ αἱ παρ' ἡμῖν νῆσοι
πρὸς ταῦτα τὰ πελάγη πεπόνθασι, [v] τοῦτο ἥδε ἡ οἰκουμένη
πρὸς τὴν Ἀτλαντικὴν θάλασσαν [w] πολλαί τε ἕτεραι πρὸς
σύμπασαν τὴν θάλασσαν· καὶ γὰρ αὗται μεγάλαι τινές εἰσι
νῆσοι, [x] μεγάλοις περικλυζόμεναι πελάγεσιν. Ἡ δὲ σύμ- 4
πασα τοῦ ὑγροῦ φύσις ἐπιπολάζουσα, κατά τινας τῆς γῆς
σπίλους τὰς καλουμένας ἀναπεφυκυῖα οἰκουμένας, ἑξῆς ἂν εἴη
τῆς ἀερίου μάλιστα φύσεως. Μετὰ δὲ ταύτην ἐν τοῖς βυθοῖς
κατὰ τὸ [y] μεσαίτατον τοῦ κόσμου [z] συνερηρεισμένη γῆ πᾶσα
καὶ πεπιεσμένη συνέστηκεν, ἀκίνητος καὶ ἀσάλευτος· καὶ τοῦτ'
ἔστι τοῦ κόσμου [a] τὸ [b] πᾶν, ὃ καλοῦμεν κάτω. Πέντε δὴ 5
στοιχεῖα ταῦτα, ἐν πέντε χώραις σφαιρικῶς ἐγκείμενα, περιε-
χομένης ἀεὶ τῆς ἐλάττονος τῇ μείζονι (λέγω [c] δὲ γῆς μὲν ἐν
ὕδατι, ὕδατος δὲ ἐν ἀέρι, ἀέρος δὲ ἐν πυρί, πυρὸς δὲ ἐν αἰθέρι)
τὸν [d] ὅλον κόσμον συνεστήσατο, καὶ τὸ μὲν ἄνω [e] πᾶν θεῶν
ἀπέδειξεν οἰκητήριον, τὸ κάτω δὲ ἐφημέρων ζῴων. Αὐτοῦ γε 6
μὴν τούτου τὸ μὲν ὑγρόν ἐστιν, ὃ [f] καλεῖν [g] ποταμοὺς καὶ

[l] τε om. Q. et fortasse R. [m] θάλατταν Q. [n] ζῶον ὁ ἄνθρωπος ἱδρύσατο Q. [o] ἐναλίοις O.P. [p] καὶ ἠπείροις om. O.R. [q] νήσους τε O. [r] σύμπασα ἅπασα μία P. [s] ἀταλαντικῆς pr. P. [t] ἄπωθεν R. [v] τοῦτο δὲ ἥδε O. [w] πολλάς τε ἑτέρας R. [x] μεγάλοις τισὶ περικλ. Q. [y] μεσώτατον Q. [z] συνηρεισμένη O.P.R. [a] τὸ om. O.Q.R. [b] πᾶν om. Q. [c] δὴ O.R. [d] κόσμον ὅλον O.P. [e] πᾶν om. P. [f] καλοῦμεν Q, omisso mox εἰθίσμεθα. [g] ποταμούς τε καὶ O.

νάματα καὶ θαλάσσας εἰθίσμεθα, τὸ δὲ ξηρόν, ὃ γῆν τε καὶ
ἠπείρους καὶ νήσους ὀνομάζομεν.
7 Τῶν δὲ νήσων αἱ μέν εἰσι μεγάλαι, καθάπερ ἡ σύμπασα
ἥδε οἰκουμένη λέλεκται πολλαί τε ἕτεραι [h] μεγάλοις περιρ-
ρεόμεναι πελάγεσιν, αἱ δ' εἰσὶν ἐλάττους, φανεραὶ [i] δὲ ἡμῖν
καὶ ἐντὸς οὖσαι. Καὶ τούτων αἱ μὲν ἀξιόλογοι Σικελία καὶ
Σαρδὼ καὶ Κύρνος [k] Κρήτη τε καὶ Εὔβοια καὶ Κύπρος καὶ
Λέσβος· αἱ δὲ ὑποδεέστεραι, ὧν αἱ μὲν Σποράδες, αἱ δὲ Κυ-
κλάδες, αἱ δὲ ἄλλως ὀνομάζονται.
8 Πέλαγος δὲ τὸ μὲν ἔξω [l] τῆς οἰκουμένης [m] Ἀτλαντικόν τε
καὶ Ὠκεανὸς καλεῖται, περιρρέων ἡμᾶς. Ἐν δὲ τῷ πρὸς
[n] δύσιν στενοπόρῳ [o] διανεῳγὸς στόματι, κατὰ τὰς Ἡρακλεί-
ους [p] λεγομένας στήλας, τὸν εἴσρουν εἰς τὴν ἔσω [q] θάλασσαν
ὡς [r] ἂν εἰς λιμένα [s] ποιεῖται, κατὰ μικρὸν δὲ ἐπιπλατυνόμενος
ἀναχεῖται, μεγάλους περιλαμβάνων κόλπους ἀλλήλοις συνα-
φεῖς, πῇ μὲν κατὰ στενοπόρους αὐχένας [t] ἀνεστομωμένος, πῇ
9 δὲ [v] πάλιν [w] πλατυνόμενος. Πρῶτον μὲν οὖν λέγεται ἐγκε-
κολπῶσθαι ἐν δεξιᾷ εἰσπλέοντι τὰς Ἡρακλείους στήλας, δι-
χῶς, εἰς τὰς καλουμένας Σύρτεις, ὧν τὴν μὲν μεγάλην τὴν δὲ
μικρὰν καλοῦσιν· ἐπὶ [x] θάτερα δὲ οὐκέτι ὁμοίως ἀποκολπού-
μενος τρία ποιεῖ πελάγη, τό τε [y] Σαρδόνιον καὶ τὸ [z] Γαλα-
τικὸν [a] καλούμενον καὶ [b] Ἀδρίαν, ἑξῆς δὲ τούτων ἐγκάρσιον
τὸ Σικελικόν, μετὰ δὲ τοῦτο τὸ Κρητικόν, συνεχὲς δὲ [c] αὐτοῦ
[d] τῇ μὲν τὸ Αἰγύπτιόν τε καὶ Παμφύλιον καὶ Σύριον, [d] τῇ
10 δὲ τὸ Αἰγαῖόν τε καὶ Μυρτῷον. Ἀντιπαρήκει δὲ τοῖς εἰρη-
μένοις πολυμερέστατος ὢν ὁ Πόντος, οὗ τὸ μὲν μυχαίτατον
Μαιῶτις καλεῖται, τὸ δὲ ἔξω πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον [e] συν-
ανεστόμωται τῇ καλουμένῃ Προποντίδι. Πρός γε μὴν ταῖς

[h] περιρρ. μεγάλοις P. [i] δὲ] τε Q, om. O.R. [k] Κρήτη τε] καὶ κρήτη P. [l] τῆς om. O. [m] ἀταλαντικὸν καλεῖται καὶ ὁ ὠκεανὸς P. [n] δύσεις Q.R. [o] στόματι διανεωγότι P. [p] λεγ.] καλουμένας O. [q] θάλατταν P. [r] ἂν om. O. [s] ποιῆται Q. [t] ἀνεστομωμένον O, ἀνεστομωμένους Q. [v] πάλιν om. O.Q. [w] πλατυνόμενον O.Q. [x] θάτερον O, θατέρου Q.R. [y] σαρδώνιον O.P. [z] γαλακτικὸν pr. R. [a] λεγόμενον R. [b] ἀνδρίαν Q. [c] αὐτὸ Q. [d] πῇ μὲν et mox πῇ δὲ P. [e] συνεστόμωται Q.

[f] ἀνασχέσεσι τοῦ ἡλίου πάλιν εἰσρέων ὁ Ὠκεανός, τὸν Ἰνδι-
κόν τε καὶ [g] Περσικὸν διανοίξας κόλπον, ἀναφαίνει συνεχῆ
τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν διειληφώς. Ἐπὶ θάτερον δὲ κέρας 11
κατὰ στενόν τε καὶ ἐπιμήκη διήκων αὐχένα πάλιν [h] ἀνευρύνε-
ται, τὴν Ὑρκανίαν τε καὶ [i] Κασπίαν ὁρίζων· τὸ δὲ ὑπὲρ ταύ-
την βαθὺν ἔχει τὸν ὑπὲρ τὴν Μαιῶτιν λίμνην τόπον. Εἶτα
κατ' ὀλίγον ὑπὲρ τοὺς Σκύθας [k] τε καὶ Κελτικὴν σφίγγει
τὴν οἰκουμένην, πρός τε τὸν Γαλατικὸν κόλπον καὶ τὰς προ-
ειρημένας Ἡρακλείους στήλας, ὧν ἔξω περιρρέει τὴν γῆν ὁ
Ὠκεανός. Ἐν τούτῳ γε μὴν νῆσοι μέγισταί [l] τε τυγχάνου- 12
σιν οὖσαι δύο, [m] Βρετανικαὶ λεγόμεναι, Ἄλβιον καὶ Ἰέρνη,
τῶν προϊστορημένων μείζους, ὑπὲρ τοὺς [n] Κελτοὺς κείμεναι.
Τούτων δὲ [o] οὐκ ἐλάττους ἥ τε Ταπροβάνη πέραν Ἰνδῶν,
λοξὴ [p] πρὸς τὴν οἰκουμένην, καὶ ἡ Φεβὸλ καλουμένη, κατὰ
τὸν [q] Ἀραβικὸν κειμένη κόλπον. Οὐκ ὀλίγαι δὲ μικραὶ περὶ 13
τὰς Βρετανικὰς καὶ τὴν Ἰβηρίαν κύκλῳ περιεστεφάνωνται
τὴν οἰκουμένην ταύτην, ἣν δὴ νῆσον εἰρήκαμεν· ἧς πλάτος μέν
ἐστι κατὰ τὸ βαθύτατον τῆς ἠπείρου βραχὺ ἀποδέον τετρα-
κισμυρίων σταδίων, ὥς φασιν οἱ εὖ γεωγραφήσαντες, μῆκος
δὲ περὶ ἑπτακισμυρίους μάλιστα. Διαιρεῖται δὲ εἴς τε Εὐ-
ρώπην καὶ Ἀσίαν καὶ Λιβύην.

Εὐρώπη μὲν οὖν ἐστιν [r] ἧς ὅροι κύκλῳ στῆλαί τε Ἡρα- 14
κλέους καὶ μυχοὶ Πόντου θάλαττά τε Ὑρκανία, καθ' ἣν
στενώτατος ἰσθμὸς εἰς τὸν [s] Πόντον διήκει· τινὲς δὲ ἀπὸ

[f] ἀνισχέσεσι O, ἀνισχήσεσι P. [g] περσινὸν Q. [h] ἁδρύνεται O, εὐρύνεται corr. R. [i] κασσίαν O. [k] τε om. Q. [l] τε om. P. [m] βρεττανικαι (vel βρετανικαὶ) λεγόμεναι λάβιον καὶ κέρνη Q. cum Barocciano et, qui in margine ἄλβιον, Regio 1038. βρεττανικαὶ λεγόμεναι τό τε λάβιον καὶ ἡ ἔρνη Regius 1302. βρεττανικαὶ λεγόμεναι λάβιον καὶ βέρνιον Z, qui in margine ἰέρνη. βρετανικαὶ λεγόμεναι ἢ λάβιον καὶ ἡ ἑρμοφώνη Regius 1603. βρεττανικαὶ λαβίων καὶ ἱέρνη Regius 2992. βρετταναικαὶ λεγόμεναι κε (ε loco duarum capace) λαβίων καὶ ἱέρνη R. βρετανία καὶ λεγόμεναι λαβίων καὶ ἰέρνη O. βρετανία (vel βρεττανία) καὶ ἡ λεγομένη καλαβρῶν ἰέρνη P. cum Marcianis 215 et 216, Coisliniano 166, Regiis 2257 et 2372 et 2494, quorum 215 ἴρνη, 2494 ἔρνη. [n] κελτικοὺς O. [o] οὐκ om. O.P.Q.R, cum 166 et Barocc. [p] πρὸς τὴν οἰκουμένην] καλουμένη O. [q] ἀρραβικὸν P. [r] ἧς οἱ ὅροι Q. [s] πόντον] τόπον O.

15 τοῦ ἰσθμοῦ Τάναϊν ποταμὸν εἰρήκασιν. [t]Ἀσία [v]δ᾽ ἐστὶ τὸ
ἀπὸ τοῦ εἰρημένου ἰσθμοῦ τοῦ τε Πόντου καὶ τῆς Ὑρκανίας
θαλάσσης μέχρι [w]θατέρου ἰσθμοῦ, ὃς μεταξὺ κεῖται τοῦ [x]τε
[y]Ἀραβικοῦ κόλπου καὶ τῆς ἔσω θαλάσσης, περιεχόμενος ὑπό
τε ταύτης καὶ τοῦ πέριξ Ὠκεανοῦ· τινὲς δὲ [z]τὸ ἀπὸ Ταναΐδος
μέχρι Νείλου [a]στομάτων τίθενται [b]τὸν τῆς Ἀσίας ὅρον.
16 Λιβύη δὲ τὸ ἀπὸ [c]τοῦ [d]Ἀραβικοῦ ἰσθμοῦ ἕως Ἡρακλέους
στηλῶν· οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ Νείλου [e]φασὶν ἕως ἐκείνων. Τὴν
δὲ Αἴγυπτον, ὑπὸ [f]τῶν τοῦ Νείλου [g]στομάτων περιρρεομένην,
οἱ μὲν τῇ [h]Ἀσίᾳ οἱ δὲ τῇ Λιβύῃ προσάπτουσι, καὶ τὰς
νήσους οἱ μὲν ἐξαιρέτους ποιοῦσιν οἱ δὲ προσνέμουσι [i]ταῖς
γείτοσιν ἀεὶ μοίραις. Γῆς μὲν [k]δὴ καὶ θαλάττης φύσιν καὶ
θέσιν, ἥν τινα καλεῖν εἰώθαμεν οἰκουμένην, τοιάνδε τινὰ ἱστορήκαμεν.

4 Περὶ δὲ τῶν ἀξιολογωτάτων ἐν αὐτῇ καὶ περὶ [l]αὐτὴν παθῶν
νῦν [m]λέγωμεν, αὐτὰ τὰ ἀναγκαῖα [n]κεφαλαιούμενοι.
[o]Δύο γὰρ δή τινες ἀπ᾽ αὐτῆς ἀναθυμιάσεις ἀναφέρονται συνεχῶς
εἰς τὸν ὑπὲρ ἡμᾶς ἀέρα, λεπτομερεῖς καὶ ἀόρατοι παντάπασιν,
εἴ τι μὴ κατὰ τὰς ἑῴας ἐστίν· αἵ τε [p]διὰ ποταμῶν
2 τε καὶ ναμάτων ἀναφερόμεναι θεωροῦνται. Τούτων δὲ ἡ μέν
ἐστι ξηρὰ καὶ καπνώδης, ἀπὸ τῆς γῆς ἀπορρέουσα, ἡ δὲ [q]νοτερὰ
καὶ ἀτμώδης, ἀπὸ τῆς ὑγρᾶς [r]ἀναθυμιωμένη φύσεως.
3 Γίνονται δὴ ἀπὸ μὲν ταύτης ὁμίχλαι καὶ δρόσοι καὶ πάγων
ἰδέαι, νέφη τε καὶ ὄμβροι καὶ χιόνες καὶ χάλαζαι, ἀπὸ δὲ
τῆς ξηρᾶς ἄνεμοί τε καὶ πνευμάτων διαφοραί, βρονταί τε καὶ
ἀστραπαὶ καὶ πρηστῆρες καὶ κεραυνοὶ καὶ τἆλλα ἃ δὴ [s]τούτοις
4 τοις ἐστὶ [t]σύμφυλα. [v]Ἔστι δὲ ὁμίχλη μὲν ἀτμώδης ἀναθυμίασις
ἄγονος ὕδατος, ἀέρος μὲν παχυτέρα, νέφους δὲ

[t] ἀσίας R. [v] δὴ Q. [w] ἑτέρου O. [x] τε om. Q. [y] ἀρραβικοῦ P.Q. [z] τὸ om. O.P.R. [a] στομάτων—ἀπὸ τοῦ Νείλου om. Q. [b] τὸν om. R. [c] τοῦ om. P. [d] ἀρραβικοῦ O.P.Q. [e] φασὶν—Νείλου om pr. O. [f] τῶν om. Q. [g] ναμάτων O. [h] λιβύῃ οἱ δὲ τῇ ἀσίᾳ P. [i] ἀεὶ ταῖς γείτοσι P. [k] δὴ om. O. [l] αὐτὴν] τῶν αὐτῆς P. et pr. R. [m] λέξομεν P. [n] ἀνακεφαλαιούμενοι P. [o] δύο μὲν γὰρ P. [p] διὰ] ἐκ Q. [q] νοτιώτερα P.R, νοωτέρα O. [r] ἀναθυμιωμένης γίνονται φύσεως. γίνονται P. [s] τούτων Q. [t] σύμφυτα O.R. [v] ἀναθυμίασίς τις ἄγ. P.

ἀραιοτέρα· γίνεται δὲ ἤτοι [w] ἐξ ἀρχῆς νέφους ἢ ἐξ ὑπολείμματος. Ἀντίπαλος δὲ αὐτῇ λέγεται καὶ ἔστιν αἰθρία, οὐδὲν ἄλλο οὖσα πλὴν ἀὴρ ἀνέφελος καὶ ἀνόμιχλος. Δρόσος δ' 5
ἐστὶν ὑγρὸν ἐξ αἰθρίας κατὰ σύστασιν [x] λεπτὸν φερόμενον, [y] κρύσταλλος δὲ ἀθρόον ὕδωρ ἐξ αἰθρίας πεπηγός, πάχνη δὲ δρόσος πεπηγυῖα, δροσοπάχνη δὲ ἡμιπαγὴς δρόσος. Νέφος δ' ἐστὶ πάχος ἀτμῶδες συνεστραμμένον, γόνιμον ὕδατος. Ὄμβρος δὲ γίνεται μὲν κατ' [z] ἐκπιεσμὸν νέφους εὖ μάλα πε- 6
παχυσμένου, διαφορὰς δὲ ἴσχει τοσάσδε [a] ὅσας καὶ ἡ τοῦ νέφους θλίψις· ἠπία μὲν γὰρ οὖσα μαλακὰς [b] ψακάδας διασπείρει, σφοδρὰ δὲ ἀδροτέρας· καὶ τοῦτο καλοῦμεν ὑετόν, [c] ὄμβρου μείζω καὶ συνεχῆ συστρέμματα ἐπὶ γῆς φερόμενα. Χιὼν δὲ γίνεται κατὰ νεφῶν πεπυκνωμένων ἀπόθραυσιν πρὸ 7
τῆς εἰς ὕδωρ μεταβολῆς ἀνακοπέντων· ἐργάζεται δὲ ἡ μὲν κοπὴ τὸ ἀφρῶδες καὶ ἔκλευκον, ἡ δὲ σύμπηξις τοῦ ἐνόντος ὑγροῦ [d] τὴν ψυχρότητα οὔπω χυθέντος οὐδὲ ἠραιωμένου. Σφόδρα δὲ αὕτη καὶ ἀθρόα καταφερομένη νιφετὸς ὠνόμασται. Χάλαζα δὲ γίνεται νιφετοῦ συστραφέντος καὶ βρῖθος 8
ἐκ πιλήματος εἰς καταφορὰν ταχυτέραν λαβόντος· παρὰ δὲ τὰ μεγέθη τῶν ἀπορρηγνυμένων θραυσμάτων οἵ τε ὄγκοι μείζους αἵ τε [e] φοραὶ γίνονται [f] βιαιότεραι. Ταῦτα μὲν οὖν ἐκ τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως πέφυκε [g] συνεκπίπτειν.

Ἐκ δὲ τῆς ξηρᾶς ὑπὸ ψύχους μὲν ὠσθείσης ὥστε ῥεῖν ἄνε- 9
μος ἐγένετο· οὐδὲν γάρ ἐστιν οὗτος πλὴν ἀὴρ πολὺς ῥέων καὶ ἀθρόος· ὅστις ἅμα [h] καὶ πνεῦμα λέγεται. Λέγεται δὲ καὶ ἑτέρως πνεῦμα ἥ τε ἐν φυτοῖς καὶ ζῴοις καὶ διὰ πάντων [i] διήκουσα ἔμψυχός [k] τε καὶ γόνιμος οὐσία, περὶ ἧς [l] νῦν λέγειν οὐκ ἀναγκαῖον. Τὰ δὲ ἐν ἀέρι πνέοντα πνεύματα κα- 10
λοῦμεν ἀνέμους, αὔρας δὲ τὰς ἐξ ὑγροῦ φερομένας ἐκπνοάς.

[w] ἐξ ἀραιώσεως ἀρχῆς P. [x] λεπτὴν O.P.R. [y] κρύσταλος Q.R. [z] ἐκπιασμὸν νέφους καὶ μάλα πεπαχυμένου Q. [a] ὅσαι Q. [b] ψεκάδας O.P.Q. [c] ὄμβρον O. [d] post τὴν litteras duas deletas R. [e] καταφοραὶ P. [f] βιαιότεροι Q. [g] συνεμπίπτειν O.R. [h] καὶ post ἅμα om. P. [i] διήκουσα καὶ ἔμψυχός R. [k] τε om. O. [l] λέγειν νῦν P.

Τῶν δ' ἀνέμων οἱ μὲν ἐκ νενοτισμένης γῆς πνέοντες ἀπόγειοι
λέγονται, οἱ δὲ ἐκ κόλπων [m] διεξάττοντες ἐγκολπίαι· τούτοις
11 δὲ ἀνάλογόν τι ἔχουσιν οἱ ἐκ ποταμῶν καὶ λιμνῶν. Οἱ δὲ
κατὰ ῥῆξιν νέφους γινόμενοι καὶ ἀνάλυσιν τοῦ πάχους πρὸς
ἑαυτοὺς ποιούμενοι ἐκνεφίαι καλοῦνται· μεθ' ὕδατος δὲ [n] ἀθρόως
ῥαγέντος ἐξυδρίαι λέγονται. Καὶ οἱ μὲν ἀπ' ἀνατολῆς συν-
εχεῖς εὖροι κέκληνται, βορέαι δὲ οἱ ἀπὸ ἄρκτου, ζέφυροι [o] δὲ
12 οἱ ἀπὸ δύσεως, νότοι [o] δὲ οἱ ἀπὸ μεσημβρίας. Τῶν γε μὴν
εὔρων καικίας μὲν [p] λέγεται ὁ ἀπὸ τοῦ [q] περὶ τὰς θερινὰς
ἀνατολὰς [r] τόπου πνέων ἄνεμος, [s] ἀπηλιώτης δὲ ὁ ἀπὸ τοῦ
περὶ τὰς ἰσημερινάς, εὖρος δὲ ὁ ἀπὸ τοῦ περὶ τὰς χειμερινάς.
Καὶ τῶν ἐναντίων ζεφύρων ἀργέστης μὲν ὁ ἀπὸ τῆς θερινῆς
δύσεως, ὅν τινες καλοῦσιν ὀλυμπίαν, οἱ δὲ [t] ἰάπυγα· ζέφυρος
δὲ ὁ ἀπὸ τῆς ἰσημερινῆς, λὶψ δὲ [v] ὁ ἀπὸ τῆς χειμερινῆς.
13 Καὶ τῶν βορεῶν ἰδίως ὁ μὲν ἑξῆς τῷ καικίᾳ καλεῖται βορέας,
ἀπαρκτίας δὲ ὁ ἐφεξῆς ἀπὸ τοῦ πόλου κατὰ τὸ μεσημβρινὸν
πνέων, [w] θρασκίας δὲ ὁ ἑξῆς πνέων τῷ ἀργέστῃ, ὃν ἔνιοι και-
14 κίαν καλοῦσιν. Καὶ τῶν νότων ὁ μὲν ἀπὸ τοῦ ἀφανοῦς πό-
λου [x] φερόμενος ἀντίπαλος τῷ ἀπαρκτίᾳ καλεῖται νότος,
[y] εὐρόνοτος δὲ ὁ μεταξὺ [z] εὔρου καὶ νότου· τὸν δ' ἐπὶ θάτερα
[a] μεταξὺ λιβὸς καὶ νότου οἱ μὲν λιβόνοτον οἱ δὲ λιβοφοίνικα
15 καλοῦσιν. Τῶν δὲ ἀνέμων οἱ μέν εἰσιν εὐθύπνοοι, ὁπόσοι
διεκπνέουσι πρόσω κατ' εὐθεῖαν, οἱ [b] δὲ ἀνακαμψίπνοοι, καθά-
περ ὁ καικίας λεγόμενος. Καὶ οἱ μὲν χειμῶνος, ὥσπερ οἱ
νότοι, δυναστεύοντες, οἱ δὲ θέρους, ὡς οἱ ἐτησίαι λεγόμενοι,
μίξιν ἔχοντες τῶν τε ἀπὸ τῆς ἄρκτου φερομένων καὶ ζεφύ-
ρων· οἱ δὲ ὀρνιθίαι καλούμενοι, ἐαρινοί τινες ὄντες ἄνεμοι,
16 βορέαι εἰσὶ τῷ γένει. Τῶν γε μὴν βιαίων πνευμάτων κα-
ταιγὶς μέν ἐστι πνεῦμα ἄνωθεν τύπτον ἐξαίφνης, θύελλα δὲ
πνεῦμα βίαιον καὶ ἄφνω προσαλλόμενον, λαῖλαψ δὲ καὶ

[m] διεξάγοντες Q. [n] ἐκραγέντος ἀθρόως P. [o] δὲ utrumque om. O. [p] λέγεται om. P. [q] παρὰ P. [r] τόπου om. P. [s] ἀφηλιώτης O. [t] ἰάμπυγα P. [v] ὁ alterum om. R. [w] θρακίας R. [x] φερόμενος om. pr. O. [y] εὐρότονος Q. [z] νότου καὶ εὔρου P. [a] μεταξὺ om. O. [b] δέ εἰσιν ἀνακ. O.P.R.

στρόβιλος πνεῦμα [c] εἰλούμενον κάτωθεν ἄνω, ἀναφύσημα δὲ
γῆς πνεῦμα ἄνω φερόμενον κατὰ τὴν ἐκ βυθοῦ τινὸς ἢ ῥή-
γματος ἀνάδοσιν· ὅταν δὲ εἰλούμενον πολὺ φέρηται, πρηστὴρ
χθόνιός ἐστιν. [d] Εἰληθὲν δὲ πνεῦμα ἐν νέφει παχεῖ τε καὶ 17
νοτερῷ, καὶ ἔξωθεν δι' αὐτοῦ [e] βιαίως ῥηγνύον τὰ συνεχῆ
πιλήματα τοῦ νέφους, βρόμον καὶ πάταγον [f] μέγαν ἀπειρ-
γάσατο, [g] βροντὴν [h] λεγόμενον, ὥσπερ ἐν ὕδατι [i] πνεῦμα
σφοδρῶς ἐλαυνόμενον. Κατὰ δὲ τὴν τοῦ νέφους ἔκρηξιν 18
πυρωθὲν τὸ πνεῦμα καὶ λάμψαν ἀστραπὴ λέγεται· ὃ δὴ
πρότερον τῆς βροντῆς προσέπεσεν, [k] ὕστερον γενόμενον,
ἐπεὶ τὸ ἀκουστὸν ὑπὸ τοῦ ὁρατοῦ πέφυκε φθάνεσθαι, τοῦ
μὲν καὶ πόρρωθεν ὁρωμένου, τοῦ δὲ ἐπειδὰν ἐμπελάσῃ τῇ
ἀκοῇ, καὶ μάλιστα ὅταν τὸ μὲν τάχιστον [l] ᾖ τῶν ὄντων,
λέγω [m] δὲ τὸ πυρῶδες, τὸ δὲ ἧττον ταχύ, ἀερῶδες ὄν, ἐν τῇ
πλήξει πρὸς ἀκοὴν ἀφικνούμενον. Τὸ δὲ [n] ἀστράψαν ἀνα- 19
πυρωθέν, βιαίως ἄχρι τῆς γῆς διεκθέον, κεραυνὸς καλεῖται·
ἐὰν δὲ ἡμίπυρον ᾖ, [o] σφοδρὸν δὲ ἄλλως καὶ ἀθρόον, πρηστήρ·
ἐὰν δὲ ἄπυρον ᾖ παντελῶς, τυφών. Ἕκαστον δὲ τούτων
κατασκῆψαν εἰς τὴν γῆν σκηπτὸς ὀνομάζεται. Τῶν δὲ 20
κεραυνῶν οἱ μὲν αἰθαλώδεις ψολόεντες λέγονται, οἱ δὲ τα-
χέως διάττοντες [p] ἀργῆτες, ἑλικίαι δὲ οἱ γραμμοειδῶς φε-
ρόμενοι, σκηπτοὶ δὲ ὅσοι κατασκήπτουσιν εἴς τι. Συλλή- 21
βδην δὲ τῶν ἐν [q] ἀέρι φαντασμάτων τὰ μέν ἐστι κατ' ἔμ-
φασιν τὰ δὲ καθ' ὑπόστασιν, κατ' ἔμφασιν μὲν ἴριδες καὶ
ῥάβδοι καὶ τὰ τοιαῦτα, καθ' ὑπόστασιν δὲ σέλα [r] τε καὶ
[s] διάττοντες καὶ κομῆται καὶ τὰ [t] τούτοις παραπλήσια. [u] Ἶρις 22
μὲν οὖν ἐστιν ἔμφασις ἡλίου τμήματος ἢ σελήνης, ἐν νέφει
νοτερῷ καὶ κοίλῳ καὶ συνεχεῖ πρὸς φαντασίαν ὡς [w] ἐν κα-
τόπτρῳ θεωρουμένη κατὰ κύκλου περιφέρειαν. [v] Ῥάβδος δ'

[c] ἡγούμενον O. [d] εἰληχθὲν Q. [e] ῥηγνύον βιαίως P. [f] ἀπειργάσατο μέγαν P. [g] βροντὴ plerique. [h] λέγεται P. [i] πνεῦμα om. R. [k] ὕστερον δὲ γενόμενον O.R. [l] τῶν ὄντων ᾖ Q. [m] δὲ τὸ] δὴ τὸ O. [n] ἀναστράψαν O. [o] σφοδρότερον δὲ ἄλως δὲ καὶ O. [p] ἀργῆται P. [q] ἀερίῳ Q, αἰθέρι O.P.R. [r] τε καὶ om. P. [s] διάττοντα Q. [t] τούτων O. [w] ἐν om. O.

ἐστὶν ἴριδος ἔμφασις εὐθεῖα. Ἄλως δ' ἐστὶν [x] ἔμφασις λαμπρότητος ἄστρου [y] περίαυγος· διαφέρει δὲ ἴριδος, ὅτι ἡ μὲν ἶρις ἐξ ἐναντίας φαίνεται [z] ἡλίου καὶ σελήνης, ἡ δὲ ἅλως
23 κύκλῳ παντὸς ἄστρου. Σέλας δ' ἐστὶ πυρὸς ἀθρόου ἔξαψις ἐν ἀέρι. Τῶν δὲ σελάων [a] ἃ μὲν [b] ἀκοντίζεται ἃ δὲ στηρίζεται. Ὁ μὲν οὖν ἐξακοντισμός ἐστι πυρὸς γένεσις ἐκ παρατρίψεως, [c] ἐν ἀέρι φερομένου ταχέως καὶ φαντασίαν μήκους [d] ἐμφαίνοντος διὰ τὸ τάχος· ὁ δὲ στηριγμός ἐστι χωρὶς φορᾶς προμήκης ἔκτασις καὶ οἷον ἄστρου ῥύσις· πλατυνο-
24 μένη δὲ κατὰ θάτερον κομήτης καλεῖται. Πολλάκις δὲ τῶν σελάων τὰ μὲν ἐπιμένει πλείονα χρόνον, τὰ δὲ παραχρῆμα σβέννυται. Πολλαὶ δὲ καὶ [e] ἄλλαι [f] φαντασμάτων ἰδέαι θεωροῦνται, λαμπάδες τε καλούμεναι καὶ δοκίδες καὶ πίθοι καὶ βόθυνοι, κατὰ τὴν πρὸς ταῦτα ὁμοιότητα ὧδε προσαγο-
25 ρευθεῖσαι. Καὶ τὰ μὲν τούτων ἑσπέρια τὰ δὲ ἑῷα τὰ δὲ [g] ἀμφιφαῆ θεωρεῖται, σπανίως δὲ βόρεια καὶ νότια. Πάντα δὲ ἀβέβαια· οὐδέποτε γάρ τι τούτων ἀεὶ φανερὸν ἱστόρηται κατεστηριγμένον. Τὰ μὲν [h] τοίνυν ἀέρια τοιαῦτα.

26 Ἐμπεριέχει δὲ καὶ [i] ἡ γῆ πολλὰς ἐν αὑτῇ, καθάπερ ὕδατος, οὕτω καὶ πνεύματος καὶ πυρὸς πηγάς. Τούτων δὲ αἱ μὲν [k] ὑπὸ γῆν εἰσὶν ἀόρατοι, πολλαὶ δὲ ἀναπνοὰς ἔχουσι καὶ ἀναφυσήσεις, ὥσπερ Λιπάρα τε καὶ Αἴτνη καὶ τὰ [l] ἐν Αἰόλου νήσοις· αἱ δὲ καὶ ῥέουσι [m] πολλάκις [n] ποταμοῦ δίκην,
27 καὶ [o] μύδρους [p] ἀναρριπτοῦσι διαπύρους. Ἔνιαι δὲ ὑπὸ γῆν οὖσαι πλησίον πηγαίων ὑδάτων θερμαίνουσι ταῦτα, καὶ τὰ μὲν χλιαρὰ τῶν ναμάτων ἀνιᾶσι, τὰ δὲ ὑπέρζεστα, τὰ δὲ εὖ
28 ἔχοντα κράσεως. Ὁμοίως δὲ [q] καὶ τῶν πνευμάτων πολλὰ πολλαχοῦ [r] γῆς στόμια ἀνέῳκται, ὧν τὰ μὲν ἐνθουσιᾶν ποιεῖ

[x] λαμπρότατος περίαυγος ἔμφασις ἄστρου P. [y] περίαυτος Q. [z] ἡλίου τε καὶ Q. [a] ἃ μὲν—φερομένου om. pr. O: ἃ—ἃ] τὰ—τὰ rc. O. [b] ἀκοντίζονται ἃ δὲ στηρίζονται Q. [c] ἐν ἀέρι om. Q.R. [d] ἐκφαίνοντος Q. [e] ἄλλων O. [f] φασμάτων R. [g] ἀμφιφανῆ P.R. [h] τοίνυν] τοι O. [i] πολλὰς ἡ γῆ Q. [k] εἰσὶν ὑπὸ γῆν O. [l] ἐν ταῖς αἰόλου O. [m] πολλάκις om. O. [n] ποταμῶν Q. [o] μύδρας Q. [p] ἀναρρίπτουσι O, ἀναρριποῦσι pr. P. [q] καὶ om. R. [r] στόμια γῆς Q.R.

τοὺς ἐμπελάζοντας, τὰ δὲ ἀτροφεῖν, τὰ δὲ χρησμῳδεῖν,
ὥσπερ τὰ ἐν Δελφοῖς [s] καὶ Λεβαδίᾳ· τὰ δὲ καὶ παντάπασιν
ἀναιρεῖ, καθάπερ [t] τὸ ἐν Φρυγίᾳ. Πολλάκις δὲ καὶ [v] συγ- 29
γενὲς πνεῦμα εὔκρατον ἐν γῇ παρεξωσθὲν εἰς [w] μυχίους [x] σή-
ραγγας αὐτῆς, ἔξεδρον [y] γενόμενον ἐκ τῶν οἰκείων τόπων,
πολλὰ μέρη συνεκράδανεν. Πολλάκις δὲ πολὺ γενόμενον
[z] ἔξωθεν [a] ἐγκατειλήθη τοῖς ταύτης κοιλώμασι, καὶ ἀποκλει-
σθὲν ἐξόδου μετὰ βίας αὐτὴν συνετίναξε, ζητοῦν ἔξοδον ἑαυ-
τῷ, καὶ ἀπειργάσατο [b] πάθος τοῦτο ὃ καλεῖν εἰώθαμεν
σεισμόν. Τῶν δὲ σεισμῶν οἱ μὲν εἰς πλάγια σείοντες κατ' 30
[c] ὀξείας γωνίας ἐπικλίνται καλοῦνται, οἱ δὲ ἄνω ῥιπτοῦντες
καὶ κάτω κατ' ὀρθὰς γωνίας βράσται, [d] οἱ δὲ συνιζήσεις
ποιοῦντες εἰς τὰ κοῖλα χασματίαι· οἱ δὲ χάσματα ἀνοίγον-
τες [e] καὶ γῆν ἀναρρηγνύντες ῥῆκται καλοῦνται. Τούτων δὲ 31
οἱ μὲν καὶ πνεῦμα προσαναβάλλουσιν, οἱ δὲ πέτρας, οἱ δὲ
πηλόν, οἱ δὲ πηγὰς φαίνουσι τὰς πρότερον οὐκ οὔσας. Τι-
νὲς δὲ ἀνατρέποντες κατὰ μίαν πρόωσιν, οὓς καλοῦσιν ὤστας.
Οἱ δὲ [f] ἀναπάλλοντες καὶ ταῖς εἰς ἑκάτερον [g] ἐγκλίσεσι καὶ
ἀναπάλσεσι διορθοῦντες ἀεὶ τὸ σειόμενον παλματίαι λέγον-
ται, τρόμῳ πάθος ὅμοιον ἀπεργαζόμενοι. Γίνονται [h] δὲ 32
καὶ μυκητίαι σεισμοί, σείοντες τὴν γῆν μετὰ βρόμου. Πολ-
λάκις δὲ χωρὶς σεισμοῦ γίνεται μύκημα γῆς, ὅταν [i] τὸ πνεῦμα
σείειν μὲν μὴ [k] ᾖ αὔταρκες, ἐνειλούμενον δ' ἐν αὐτῇ κόπτηται
μετὰ ῥοθίου βίας. Συσσωματοποιεῖται δὲ τὰ εἰσιόντα πνεύ-
ματα καὶ ὑπὸ τῶν ἐν τῇ γῇ ὑγρῶν κεκρυμμένων.

[l] Τὰ δὲ ἀνάλογον συμπίπτει τούτοις καὶ ἐν θαλάσσῃ· 33
χάσματά τε γὰρ γίνεται θαλάσσης καὶ ἀναχωρήματα πολ-
λάκις, καὶ κυμάτων ἐπιδρομαί, ποτὲ μὲν [m] ἀντανακοπὴν
ἔχουσαι, ποτὲ δὲ πρόωσιν [n] μόνον, ὥσπερ ἱστορεῖται περὶ

[s] καὶ τὰ ἐν λ. Q. [t] τὰ P. [v] ἀσυγγενὲς P.Q. [w] μυχοὺς P. [x] σύ-
ριγγας Q. [y] γινόμενον Q. [z] ἔσωθεν P. [a] ἐγκατελείφθη Q. [b] τοῦτο
τὸ πάθος P. [c] ὀξεῖαν γωνίαν P. [d] οἱ δὲ—χασματίαι om. Q. [e] καὶ τὴν
γῆν O. [f] ἀνταποπάλλοντες P.R, ἀνταποβάλλοντες O. [g] ἐκκλίσεσι P.
[h] δὲ om. R. [i] τὸ om. O. [k] ᾖ] ὂν O. [l] τὸ Q. [m] ἀνακοπὴν P, ἀνα-
σκοπεῖν pr. O. [n] μόνην Q.

34 Ἑλίκην τε καὶ [o] Βοῦραν. Πολλάκις δὲ καὶ ἀναφυσήματα
γίνεται πυρὸς ἐν τῇ [p] θαλάσσῃ, καὶ πηγῶν ἀναβλύσεις καὶ
ποταμῶν ἐκβολαὶ καὶ δένδρων ἐκφύσεις, ῥοαί τε καὶ δῖναι
ταῖς τῶν πνευμάτων ἀνάλογον, αἱ μὲν ἐν μέσοις πελάγεσιν,
35 αἱ δὲ κατὰ τοὺς εὐρίπους τε καὶ πορθμούς. Πολλαί τε
ἀμπώτεις λέγονται καὶ κυμάτων ἄρσεις συμπεριοδεύειν ἀεὶ
τῇ σελήνῃ κατά τινας ὡρισμένους καιρούς. Ὡς δὲ τὸ πᾶν
εἰπεῖν, τῶν στοιχείων ἐγκεκραμένων ἀλλήλοις, ἐν ἀέρι τε καὶ
γῇ καὶ θαλάσσῃ κατὰ τὸ εἰκὸς αἱ τῶν παθῶν ὁμοιότητες
συνίστανται, τοῖς μὲν ἐπὶ μέρους φθορὰς καὶ γενέσεις φέ-
ρουσαι, τὸ δὲ σύμπαν ἀνώλεθρόν [q] τε καὶ [r] ἀγένητον φυλάτ-
τουσαι.

5 Καίτοι γέ τις ἐθαύμασε πῶς ποτέ, [s] εἰ ἐκ τῶν ἐναντίων
ἀρχῶν [t] συνέστηκεν [v] ὁ κόσμος, λέγω δὴ ξηρῶν τε καὶ [w] ὑγρῶν
ψυχρῶν τε καὶ θερμῶν, οὐ πάλαι διέφθαρται καὶ ἀπόλωλεν,
ὡς κἂν εἰ πόλιν τινὲς θαυμάζοιεν, ὅπως [x] διαμένει συνεστη-
κυῖα ἐκ τῶν [y] ἐναντίων ἐθνῶν, πενήτων λέγω καὶ πλουσίων,
[z] νέων γερόντων, ἀσθενῶν ἰσχυρῶν, [a] πονηρῶν χρηστῶν.
2 Ἀγνοοῦσι δὲ ὅτι τοῦτ' ἦν πολιτικῆς ὁμονοίας τὸ θαυμασιώ-
τατον, λέγω [b] δὲ ὅτι ἐκ πολλῶν μίαν καὶ ὁμοίαν [c] ἐξ ἀνο-
μοίων [d] ἀποτελεῖ διάθεσιν, [e] ὑποδεχομένη [f] πᾶσαν καὶ φύσιν
3 καὶ τύχην. Ἴσως δὲ [g] καὶ τῶν ἐναντίων ἡ φύσις γλίχεται,
καὶ ἐκ τούτων [h] ἀποτελεῖ τὸ σύμφωνον, οὐκ ἐκ τῶν ὁμοίων,
ὥσπερ ἀμέλει τὸ ἄρρεν συνήγαγε πρὸς τὸ θῆλυ καὶ οὐχ
ἑκάτερον πρὸς τὸ ὁμόφυλον, [i] καὶ τὴν πρώτην ὁμόνοιαν διὰ
4 τῶν ἐναντίων συνῆψεν, οὐ διὰ τῶν ὁμοίων. Ἔοικε δὲ καὶ ἡ
τέχνη τὴν φύσιν μιμουμένη τοῦτο ποιεῖν· ζωγραφία μὲν γὰρ
λευκῶν τε καὶ μελάνων ὤχρων τε καὶ ἐρυθρῶν χρωμάτων

[o] βοῶπιν Q. [p] θαλάττῃ R. [q] τε καὶ ἀγ. om. O. [r] ἀγέννητον P.Q. [s] εἰ om. O.Q. et fortasse R. [t] συνεστηκὼς O.Q.R. [v] ὁ om. P. [w] ὑγρῶν καὶ ψ. P. [x] διαμένῃ P. [y] ἐναντιωτάτων Q. [z] νέων καὶ γ. P. [a] πονηρῶν καὶ χρ. R. [b] δὲ] οἷον P. [c] ἐξ ἀνομ. ἀποτ. διάθ. om. R. et pr. O. [d] ἀποτελεῖν Q. [e] ὑποδεχομένην O.R, ὑποδέχεται P. [f] πᾶσαν καὶ] δὲ πᾶσαν P, πᾶσαν O.R. [g] καὶ post δὲ om. O.P.R. [h] libri ἀποτελεῖν. [i] καὶ τὴν] καὐτὰ pr. P, καὶ τὰ corr.

ἐγκερασαμένη φύσεις τὰς εἰκόνας τοῖς προηγουμένοις ἀπετέλεσε [k] συμφώνους, μουσικὴ δὲ ὀξεῖς ἅμα καὶ βαρεῖς [l] μακρούς τε καὶ βραχεῖς φθόγγους μίξασα ἐν διαφόροις φωναῖς μίαν ἀπετέλεσεν ἁρμονίαν, γραμματικὴ δὲ ἐκ φωνηέντων καὶ [m] ἀφώνων γραμμάτων κρᾶσιν ποιησαμένη τὴν ὅλην τέχνην ἀπ' αὐτῶν συνεστήσατο. Ταὐτὸ δὲ [n] τοῦτο ἦν καὶ τὸ παρὰ 5
τῷ σκοτεινῷ λεγόμενον Ἡρακλείτῳ "[o] συνάψειας [p] οὖλα καὶ οὐχὶ οὖλα, συμφερόμενον καὶ διαφερόμενον, συνᾷδον [q] καὶ διᾷδον· καὶ ἐκ πάντων ἕν, καὶ ἐξ ἑνὸς πάντα."

Οὕτως οὖν καὶ τὴν τῶν ὅλων σύστασιν, οὐρανοῦ λέγω καὶ 6
γῆς τοῦ τε σύμπαντος κόσμου, διὰ τῆς τῶν [r] ἐναντιωτάτων [s] ἀρχῶν κράσεως μία διεκόσμησεν [t] ἁρμονία· ξηρὸν γὰρ ὑγρῷ, θερμὸν δὲ ψυχρῷ βαρεῖ τε κοῦφον [v] μιγέν, καὶ ὀρθὸν περιφερεῖ, γῆν τε πᾶσαν καὶ θάλασσαν αἰθέρα τε καὶ ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τὸν ὅλον οὐρανὸν διεκόσμησε μία ἡ διὰ πάντων διήκουσα δύναμις, ἐκ τῶν ἀμίκτων καὶ ἑτεροίων, ἀέρος τε καὶ γῆς [w] καὶ πυρὸς καὶ ὕδατος, τὸν σύμπαντα κόσμον δημιουργήσασα καὶ μιᾷ [x] διαλαβοῦσα σφαίρας ἐπιφανείᾳ, τάς τε ἐναντιωτάτας ἐν αὐτῷ φύσεις ἀλλήλαις ἀναγκάσασα ὁμολογῆσαι, [y] καὶ ἐκ τούτων μηχανησαμένη [z] τῷ παντὶ σωτηρίαν. Αἰτία δὲ ταύτης [a] μὲν ἡ τῶν στοιχείων ὁμολογία, 7
τῆς δὲ ὁμολογίας ἡ ἰσομοιρία καὶ τὸ μηδὲν αὐτῶν πλέον [b] ἕτερον [c] ἑτέρου δύνασθαι· τὴν γὰρ ἴσην ἀντίστασιν ἔχει τὰ βαρέα πρὸς τὰ κοῦφα καὶ τὰ θερμὰ πρὸς τὰ θάτερα, τῆς φύσεως ἐπὶ τῶν μειζόνων διδασκούσης ὅτι τὸ ἴσον σωστικόν [d] πώς ἐστιν ὁμονοίας, ἡ δὲ ὁμόνοια τοῦ πάντων γενετῆρος [e] καὶ περικαλλεστάτου κόσμου. Τίς γὰρ ἂν εἴη φύσις τοῦδε 8
κρείττων; Ἣν γὰρ ἂν [f] εἴποι τις, μέρος [g] ἐστὶν αὐτοῦ. Τό

[k] συμφώνως O.P.R. [l] βραχεῖς τε καὶ μακροὺς P. [m] συμφώνων Q. [n] τοῦτο om. O. [o] συνάψας Q, συνάψιες O.R, συλλήψιες P. [p] ὅλα καὶ οὐχ ὅλα P. οὐχ etiam R, οὐκ O. [q] καὶ ante διᾷδον om. R. [r] ἐναντίων P. [s] κράσεως ἀρχῶν O.R, κράσεων καὶ ἀρχῶν Q. [t] ἁρμονίους Q. [v] καὶ ὀρθὸν περιφερεῖ μιγὲν P. [w] καὶ ante πυρὸς om. O. [x] διαβαλοῦσα O.R. [y] καὶ om. P. [z] τὴν πάντων Q. [a] μὲν om. P. [b] ἕτερον om. O.P.R. [c] δύνασθαι ἑτέρου P. [d] πως] περ O. [e] καὶ om. P. [f] εἴπῃ P.Q. [g] αὐτοῦ ἐστὶ P.

τε καλὸν πᾶν ἐπώνυμόν ἐστι τούτου, καὶ τὸ [h] τεταγμένον,
[i] ἀπὸ τοῦ κόσμου λεγόμενον κεκοσμῆσθαι. Τίς δὲ τῶν ἐπὶ
μέρους δύναιτ' ἂν ἐξισωθῆναι τῇ κατ' [k] οὐρανὸν τάξει [l] τε καὶ
φορᾷ [m] τῶν ἄστρων ἡλίου τε καὶ σελήνης, κινουμένων ἐν ἀκρι-
9 βεστάτοις μέτροις ἐξ αἰῶνος εἰς ἕτερον αἰῶνα; Τίς δὲ γέ-
νοιτ' ἂν ἀψεύδεια τοιάδε, ἥν τινα φυλάττουσιν αἱ καλαὶ καὶ
γόνιμοι τῶν ὅλων ὧραι, θέρη τε καὶ χειμῶνας ἐπάγουσαι
[n] τεταγμένως, ἡμέρας τε καὶ νύκτας, εἰς μηνὸς [o] ἀποτέλεσμα
καὶ ἐνιαυτοῦ; Καὶ μὴν μεγέθει μὲν [p] ὁ αὐτὸς παννπέρτατος,
κινήσει δὲ [q] ὀξύτατος, λαμπρότητι δὲ [r] εὐαυγέστατος, δυνάμει
10 δὲ ἀγήρως τε καὶ ἄφθαρτος. Οὗτος ἐναλίων ζῴων καὶ πεζῶν
καὶ ἀερίων φύσεις ἐχώρισε καὶ βίους ἐμέτρησε ταῖς ἑαυτοῦ
κινήσεσιν. Ἐκ τούτου πάντα [s] ἐμπνεῖ τε καὶ ψυχὴν ἴσχει
τὰ ζῷα. Τούτου καὶ αἱ παράδοξοι νεοχμώσεις τεταγμένως
ἀποτελοῦνται, [t] συναραττόντων μὲν ἀνέμων παντοίων, πι-
πτόντων δὲ ἐξ οὐρανοῦ κεραυνῶν, [v] ῥηγνυμένων δὲ χειμώνων
ἐξαισίων. Διὰ δὲ τούτων τὸ νοτερὸν ἐκπιεζόμενον τό τε
πυρῶδες διαπνεόμενον εἰς ὁμόνοιαν ἄγει τὸ πᾶν καὶ καθί-
11 στησιν. Ἥ τε γῆ φυτοῖς κομῶσα παντοδαποῖς, νάμασί τε
[w] περιβλύζουσα καὶ περιοχουμένη ζῴοις, κατὰ καιρὸν ἐκφύ-
ουσά τε πάντα καὶ τρέφουσα καὶ δεχομένη, μυρίας τε φέ-
ρουσα ἰδέας καὶ πάθη, τὴν ἀγήρω φύσιν ὁμοίως τηρεῖ, καίτοι
καὶ σεισμοῖς τινασσομένη καὶ [x] πλημμυρίσιν [y] ἐπικλυζομένη,
12 πυρκαϊαῖς τε κατὰ μέρος φλογιζομένη. Ταῦτα δὲ πάντα
ἔοικεν αὐτῇ πρὸς ἀγαθοῦ γινόμενα τὴν δι' αἰῶνος σωτηρίαν
παρέχειν· σειομένης τε γὰρ διεξάττουσιν αἱ τῶν πνευμάτων
παρεμπτώσεις κατὰ [z] τὰ ῥήγματα τὰς [a] ἀναπνοὰς ἴσχουσαι,
καὶ ὡς [b] ἄνω λέλεκται, καθαιρομένη τε ὄμβροις [c] ἀποκλύζεται

[h] τεταραγμένον O. [i] ἀπὸ om. O. [k] οὐρανοῦ O.P. [l] τε om. O. [m] τῶν om. P. [n] τεταγμένας Q. [o] καὶ ἐνιαυτοῦ ἀποτέλεσμα O. [p] ὁ αὐτὸς] οὗτος Q. [q] ὀξύτατος, λαμπρ. δὲ om. Q. [r] εὐαγέστατος P. et fortasse R, διαυγέστατος O. [s] ἐμπνεῖται καὶ O.R. [t] συνδραττόντων Q. [v] χειμώνων δὲ ῥηγνυμένων O. [w] περικλύζουσα O. [x] πλημμυρίσιν O.P.R, πλημυριζομένη Q. [y] ἐπικλυζομένη—φλογιζομένη om. Q. [z] τὰ om. O. [a] διαπνοὰς P. [b] ἀνωτέρω O. [c] περικλύζεται P.

*πάντα [d] τὰ νοσώδη, περιπνεομένη δὲ αὔραις τά τε [e] ὑπ᾽ αὐτὴν
καὶ τὰ ὑπὲρ αὐτὴν εἰλικρινεῖται. Καὶ μὴν αἱ φλόγες μὲν τὸ* 13
*παγετῶδες [f] πιαίνουσιν, οἱ πάγοι δὲ τὰς φλόγας ἀνιᾶσιν.
Καὶ τῶν ἐπὶ μέρους τὰ μὲν γίνεται, τὰ δὲ ἀκμάζει, τὰ δὲ
φθείρεται· καὶ αἱ μὲν γενέσεις [g] ἐπαναστέλλουσι τὰς φθοράς,
αἱ δὲ φθοραὶ κουφίζουσι τὰς γενέσεις. Μία δὲ ἐκ πάντων* 14
*περαινομένη σωτηρία [h] διὰ τέλους, [i] ἀντιπεριισταμένων ἀλλή-
λοις καὶ τοτὲ μὲν κρατούντων τοτὲ δὲ κρατουμένων, φυλάττει
τὸ σύμπαν ἄφθαρτον δι᾽ αἰῶνος.*

Λοιπὸν [k] δὲ [l] δὴ περὶ τῆς [m] τῶν ὅλων συνεκτικῆς [n] αἰτίας 6
*κεφαλαιωδῶς εἰπεῖν, ὃν τρόπον καὶ περὶ τῶν ἄλλων· πλημ-
μελὲς γὰρ περὶ κόσμου λέγοντας, εἰ καὶ μὴ δι᾽ ἀκριβείας,
ἀλλ᾽ οὖν γε ὡς [o] εἰς τυπώδη μάθησιν, τὸ τοῦ κόσμου κυριώ-
τατον παραλιπεῖν. Ἀρχαῖος μὲν οὖν [p] τις λόγος καὶ πά-* 2
*τριός ἐστι πᾶσιν ἀνθρώποις ὡς ἐκ [q] θεοῦ πάντα καὶ διὰ [r] θεοῦ
ἡμῖν συνέστηκεν, οὐδεμία δὲ φύσις αὐτὴ καθ᾽ ἑαυτὴν [s] ἐστιν
αὐτάρκης, ἐρημωθεῖσα τῆς ἐκ τούτου σωτηρίας. Διὸ καὶ τῶν* 3
*παλαιῶν εἰπεῖν τινὲς προήχθησαν ὅτι [t] πάντα ταῦτά ἐστι
θεῶν [v] πλέα [w] τὰ καὶ δι᾽ ὀφθαλμῶν [x] ἰνδαλλόμενα ἡμῖν καὶ δι᾽
ἀκοῆς καὶ πάσης αἰσθήσεως, τῇ μὲν θείᾳ δυνάμει πρέποντα
καταβαλλόμενοι λόγον, οὐ μὴν τῇ γε οὐσίᾳ. Σωτὴρ μὲν* 4
*[y] γὰρ [z] ὄντως [a] ἁπάντων ἐστὶ καὶ [b] γενέτωρ τῶν ὁπωσδήποτε
κατὰ τόνδε τὸν κόσμον συντελουμένων ὁ θεός, οὐ μὴν αὐ-
τουργοῦ καὶ ἐπιπόνου ζῴου κάματον ὑπομένων, ἀλλὰ δυνάμει
[c] χρώμενος ἀτρύτῳ, δι᾽ ἧς καὶ τῶν πόρρω δοκούντων εἶναι
περιγίνεται. Τὴν μὲν οὖν ἀνωτάτω καὶ πρώτην ἕδραν αὐτὸς* 5
*ἔλαχεν, ὕπατός τε διὰ τοῦτο ὠνόμασται, καὶ κατὰ τὸν ποιη-
τὴν ἀκροτάτῃ κορυφῇ τοῦ σύμπαντος ἐγκαθιδρυμένος οὐ-*

[d] τὰ om. P. [e] *ὑπ᾽ αὐτὸν* Q, *ὑπ᾽ αὐτῶν* O. [f] *ἠπιαίνουσιν* Q. [g] *ἐπανασώζουσι* P. [h] *διατελεῖ* P. [i] *περιϊσταμένων* O, *τὰ περιϊσταμένων* P. [k] *δὲ* om. Q. [l] *δὴ*] *δεῖ* O.P. [m] *συνεκτικῆς τῶν ὅλων* O. [n] *αἰτίας*] *οὐσίας* Q. [o] *εἰς* om. O.Q. [p] *τις* om. P. [q] *θεοῦ τὰ πάντα* P. [r] *θεὸν* Q. [s] *ἐστιν* om. P. [t] *ταῦτα πάντα* P. [v] *ἔμπλεα* O.Q. [w] *τὰ*] *τε* O.Q.R. [x] *ἰδαλλόμενα* P. [y] *γὰρ* om. O. [z] *οὕτως* O, om. P. [a] *πάντων* P. [b] *γενέτης τῶν ὄντων δὴ τούτων τῶν κατὰ* Q. [c] *χρώμενοι ἀρρήτῳ* Q.

ρανοῦ· μάλιστα δέ πως αὐτοῦ τῆς δυνάμεως ἀπολαύει τὸ
πλησίον [d] αὐτοῦ σῶμα, καὶ ἔπειτα τὸ μετ' ἐκεῖνο, καὶ ἐφεξῆς
6 οὕτως [e] ἄχρι τῶν καθ' ἡμᾶς [f] τόπων. Διὸ γῆ τε καὶ τὰ ἐπὶ
[g] τῆς γῆς ἔοικεν ἐν ἀποστάσει πλείστῃ τῆς ἐκ θεοῦ ὄντα
ὠφελείας ἀσθενῆ καὶ [h] ἀκατάλληλα εἶναι καὶ πολλῆς μεστὰ
ταραχῆς· οὐ μὴν [i] ἀλλὰ καὶ καθ' ὅσον ἐπὶ πᾶν [k] διικνεῖσθαι
πέφυκεν τὸ θεῖον, καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς ὁμοίως συμβαίνει· τά τε
ὑπὲρ ἡμᾶς κατὰ τὸ ἔγγιόν τε καὶ πορρωτέρω [l] θεοῦ εἶναι
7 [m] μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ὠφελείας μεταλαμβάνοντα. Κρεῖτ-
τον οὖν ὑπολαβεῖν, ὃ καὶ πρέπον ἐστὶ καὶ θεῷ μάλιστα
ἁρμόζον, ὡς ἡ ἐν οὐρανῷ δύναμις ἱδρυμένη καὶ τοῖς πλεῖστον
ἀφεστηκόσιν, ὡς ἔνι γε εἰπεῖν, καὶ σύμπασιν [n] αἰτία γίνεται
σωτηρίας, μᾶλλον ἢ ὡς διήκουσα καὶ φοιτῶσα ἔνθα μὴ καλὸν
8 μηδὲ εὔσχημον [o] αὐτουργεῖ τὰ [p] ἐπὶ γῆς. Τοῦτο μὲν γὰρ
οὐδὲ ἀνθρώπων ἡγεμόσιν ἁρμόττει, παντὶ καὶ τῷ τυχόντι
ἐφίστασθαι [q] ἔργῳ, οἷον στρατιᾶς [r] ἄρχοντι ἢ πόλεως ἢ οἴκου
καὶ εἰ χρεὼν στρωματόδεσμον εἴη δῆσαι, καὶ εἴ τι [s] φαυλό-
τερον ἀποτελεῖν ἔργον, ὃ ἐπὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως οὐκ ἂν
τὸ τυχὸν ἀνδράποδον ποιήσειεν· ἀλλ' οἷον ἱστορεῖτο Καμ-
βύσου Ξέρξου τε καὶ [t] Δαρείου πρόσχημα, εἰς [v] σεμνότητος
9 καὶ ὑπεροχῆς ὕψος μεγαλοπρεπῶς διεκεκόσμητο. Αὐτὸς μὲν
γάρ, [w] ὡς λόγος, ἵδρυτο ἐν [x] Σούσοις ἢ Ἐκβατάνοις, παντὶ
ἀόρατος, θαυμαστὸν ἐπέχων βασίλειον οἶκον καὶ περίβολον
[y] χρυσῷ καὶ ἠλέκτρῳ καὶ ἐλέφαντι ἀστράπτοντα· πυλῶνες δὲ
πολλοὶ καὶ συνεχεῖς, πρόθυρά τε συχνοῖς εἰργόμενα σταδίοις
ἀπ' ἀλλήλων θύραις τε χαλκαῖς καὶ τείχεσι μεγάλοις ὠχύ-
ρωτο· ἔξω δὲ τούτων ἄνδρες οἱ πρῶτοι καὶ δοκιμώτατοι διε-
κεκόσμηντο, οἱ μὲν ἀμφ' [z] αὐτὸν βασιλέα, δορυφόροι τε καὶ
θεράποντες, οἱ δὲ ἑκάστου περιβόλου φύλακες, πυλωροί τε

[d] αὐτοῦ] ἀεὶ Q.R. [e] ἄχρι] ἔχει O. [f] τόπων] desinit pr. R. [g] τῆς om. O. [h] κατάλληλα Q. [i] ἀλλὰ om. O. [k] διϊκνεῖται Q. [l] εἶναι θεοῦ O. [m] libri μᾶλλον δὲ. [n] αἴτιος P. [o] libri αὐτουργεῖν. [p] ἐπὶ τῆς γ. O. [q] ἔργῳ λέγω δὲ οἷον Q. [r] ἄρχοντος P. [s] φαῦλον O. [t] δαρείου τὸ πρ. O.Q. [v] σεμνότητα O. [w] ὡς ὁ λόγος O.Q. [x] σούτοις ἢ ἐν βατάνοις P. [y] χρυσίῳ P. [z] αὐτὸν τὸν β. O.

καὶ ὠτακουσταὶ λεγόμενοι, ὡς ἂν ὁ βασιλεὺς αὐτὸς δεσπότης
καὶ θεὸς ὀνομαζόμενος πάντα μὲν βλέποι, πάντα δ' ἀκούοι.
Χωρὶς δὲ τούτων ἄλλοι [a] καθεστήκεσαν προσόδων [b] ταμίαι, 10
καὶ στρατηγοὶ πολέμων καὶ κυνηγεσίων, δώρων τε ἀποδεκτῆ-
ρες, τῶν τε λοιπῶν ἔργων ἕκαστοι κατὰ τὰς [c] χρείας ἐπι-
μεληταί. Τὴν δὲ σύμπασαν ἀρχὴν τῆς Ἀσίας, περατου- 11
μένην Ἑλλησπόντῳ [d] μὲν ἐκ τῶν πρὸς ἑσπέραν μερῶν, [e] Ἰνδῷ
δὲ ἐκ τῶν πρὸς [f] ἕω, [g] διειλήφεσαν κατὰ ἔθνη στρατηγοὶ καὶ
σατράπαι καὶ βασιλεῖς δοῦλοι τοῦ μεγάλου βασιλέως, ἡμε-
ροδρόμοι τε καὶ σκοποὶ καὶ [h] ἀγγελιαφόροι φρυκτωριῶν τε
ἐποπτῆρες. Τοσοῦτος δὲ ἦν ὁ κόσμος, καὶ μάλιστα τῶν 12
φρυκτωριῶν, κατὰ διαδοχὰς [i] πυρσευουσῶν [k] ἀλλήλαις ἐκ πε-
ράτων τῆς ἀρχῆς μέχρι Σούσων καὶ Ἐκβατάνων, ὥστε τὸν
βασιλέα γινώσκειν αὐθημερὸν πάντα τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ [l] και-
νουργούμενα. Νομιστέον [m] δὴ τὴν τοῦ μεγάλου βασιλέως 13
ὑπεροχὴν πρὸς τὴν τοῦ τὸν κόσμον ἐπέχοντος θεοῦ [n] τοσοῦ-
τον καταδεεστέραν ὅσον τῆς ἐκείνου τὴν τοῦ φαυλοτάτου τε
καὶ ἀσθενεστάτου ζῴου, ὥστε εἴπερ [o] ἄσεμνον ἦν [p] αὐτῷ αὐτὸν
δοκεῖν Ξέρξην αὐτουργεῖν ἅπαντα καὶ [q] ἐπιτελεῖν ἃ βούλοιτο
καὶ ἐφιστάμενον διοικεῖν, πολὺ μᾶλλον ἀπρεπὲς ἂν [r] εἴη θεῷ·
σεμνότερον δὲ καὶ πρεπωδέστερον αὐτὸν μὲν ἐπὶ τῆς ἀνωτάτω
[s] χώρας ἱδρῦσθαι, τὴν δὲ δύναμιν διὰ τοῦ σύμπαντος κόσμου
διήκουσαν ἥλιόν τε κινεῖν καὶ σελήνην, καὶ τὸν πάντα οὐρανὸν
περιάγειν, αἴτιόν [t] τε [v] γίνεσθαι [w] τοῖς ἐπὶ [x] τῆς γῆς σωτη-
ρίας. [y] Οὐδὲν γὰρ ἐπιτεχνήσεως [z] αὐτῷ δεῖ καὶ ὑπηρεσίας 14
τῆς παρ' ἑτέρων, ὥσπερ τοῖς παρ' ἡμῖν ἄρχουσι τῆς [a] πολυ-
χειρίας διὰ τὴν ἀσθένειαν· ἀλλὰ τοῦτο ἦν τὸ θειότατον, τὸ
μετὰ ῥᾳστώνης καὶ ἁπλῆς κινήσεως παντοδαπὰς ἀποτελεῖν

[a] καθειστήκεσαν O.Q. [b] ταμιεῖαι Q. [c] χεῖρας P. [d] μὲν om. P. [e] ἰνδῶν Q. [f] ἑώαν O.P. [g] διειλ. δὲ κατὰ Q. [h] ἀγγ. καὶ φύλακες φρ. P. [i] πυρσευόντων O. [k] libri ἀλλήλοις. [l] κενουργούμενα Q. [m] δὲ P.Q. [n] τοσοῦτον δὲ κατ. O. [o] ἄσμενον Q. [p] αὐτὸν αὐτῷ O.Q. [q] διατελεῖν O.P. [r] εἴη τοῦτο θεῷ Q. [s] χωρίας P. [t] τε om. O. [v] γενέσθαι O. [w] τῶν Q, τῆς O. [x] τῆς om. O. [y] οὐδὲ P. [z] αὐτῷ om. O.Q. [a] πολυχερείας O.

ἰδέας, ὥσπερ ἀμέλει δρῶσιν οἱ [b] μεγαλότεχνοι, διὰ μιᾶς
ὀργάνου [c] σχαστηρίας πολλὰς καὶ ποικίλας ἐνεργείας ἀπο-
15 τελοῦντες. Ὁμοίως δὲ [d] καὶ οἱ νευροσπάσται μίαν [e] μήριν-
θον ἐπισπασάμενοι ποιοῦσι καὶ αὐχένα κινεῖσθαι καὶ χεῖρα
τοῦ ζῴου [f] καὶ ὦμον καὶ ὀφθαλμόν, ἔστι δὲ ὅτε πάντα τὰ
16 μέρη, μετά τινος εὐρυθμίας. Οὕτως οὖν καὶ ἡ θεία φύσις
ἀπό τινος ἁπλῆς κινήσεως τοῦ πρώτου τὴν δύναμιν εἰς τὰ
ξυνεχῆ δίδωσι, [g] καὶ ἀπ' ἐκείνων πάλιν εἰς τὰ πορρωτέρω,
[h] μέχρι ἂν διὰ τοῦ παντὸς διεξέλθῃ· κινηθὲν γὰρ ἕτερον [i] ὑφ'
ἑτέρου καὶ αὐτὸ πάλιν ἐκίνησεν ἄλλο σὺν κόσμῳ, [k] δρώντων
[l] μὲν πάντων οἰκείως ταῖς σφετέραις κατασκευαῖς, οὐ τῆς
αὐτῆς [m] δὲ ὁδοῦ πᾶσιν οὔσης, ἀλλὰ διαφόρου καὶ ἑτεροίας,
ἔστι δὲ οἷς καὶ ἐναντίας, καίτοι τῆς πρώτης οἷον [n] ἐνδόσεως
εἰς [o] κίνησιν μίαν γενομένης, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐξ ἄγγους ὁμοῦ
ῥίψειε σφαῖραν καὶ κύβον καὶ κῶνον καὶ κύλινδρον· ἕκαστον
γὰρ αὐτῶν κατὰ τὸ ἴδιον κινηθήσεται σχῆμα· ἢ εἴ [p] τις ὁμοῦ
ζῷον ἔνυδρόν τε καὶ χερσαῖον καὶ πτηνὸν ἐν τοῖς κόλποις
ἔχων ἐκβάλοι· δῆλον γὰρ ὅτι τὸ μὲν νηκτὸν [q] ἀλλόμενον εἰς
τὴν ἑαυτοῦ δίαιταν ἐκνήξεται, τὸ δὲ χερσαῖον εἰς τὰ σφέτερα
[r] ἤθη καὶ νομοὺς [s] διεξερπύσει, τὸ δὲ ἀέριον ἐξαρθὲν ἐκ γῆς
μετάρσιον [t] οἰχήσεται [v] πετόμενον, μιᾶς τῆς πρώτης αἰτίας
17 πᾶσιν ἀποδούσης τὴν οἰκείαν εὐμάρειαν. Οὕτως [w] ἔχει καὶ
[x] ἐπὶ κόσμου· διὰ γὰρ ἁπλῆς τοῦ σύμπαντος [y] οὐρανοῦ περι-
αγωγῆς ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ περατουμένης ἀλλοῖαι πάντων δι-
έξοδοι γίνονται, καίτοι ὑπὸ μιᾶς σφαίρας περιεχομένων,
τῶν μὲν θᾶττον τῶν δὲ σχολαιότερον κινουμένων παρά τε
τὰ τῶν διαστημάτων μήκη καὶ τὰς ἰδίας [z] ἑκάστων κατα-
18 σκευάς. Σελήνη μὲν γὰρ ἐν μηνὶ τὸν ἑαυτῆς διαπεραίνεται

[b] μεγαλώτεροι O. [c] χαριστηρία O. [d] καὶ om. P. [e] ἐπισπ. μήρ. O. [f] καὶ ὦμον om. O.P, post ὀφθαλμὸν ponit Q. [g] καὶ ἀπ' ἐκ.] ἀπ' ἐκ. δὲ P. [h] μέχρις ἂν διὰ παντὸς O.Q. [i] ὑφ'] ἐξ O.P. [k] δρώντων] δέον P, δέων Q, incerto O. [l] μὲν] μετὰ O.P.Q. [m] δὲ om. O.P.Q. [n] ἐνδέσεως O.P. [o] μίαν κίνησιν O. [p] τις τῆς ὁμοῦ Q. [q] λαβόμενον O.P.Q. [r] ἤθη om. P. [s] ἐξερπύσει Q. [t] ἠχήσεται Q, οἴχεται O. [v] πετώμενον O.Q. [w] ἔχει om. P. [x] ἐπὶ τοῦ κ. O. [y] οὐρανοῦ om. O. [z] ἑκάστων διαφορὰς καὶ κατ. P.

κύκλον, [a] αὐξομένη τε καὶ μειουμένη καὶ φθίνουσα, ἥλιος [b] δὲ
[c] ἐν ἐνιαυτῷ καὶ οἱ τούτου ἰσόδρομοι, ὅ τε Φωσφόρος καὶ ὁ
Ἑρμῆς [d] λεγόμενος, ὁ δὲ Πυρόεις [e] ἐν διπλασίονι τούτων
χρόνῳ, ὁ δὲ Διὸς ἐν ἑξαπλασίονι τούτου, καὶ τελευταῖος ὁ
[f] τοῦ Κρόνου λεγόμενος ἐν διπλασίονι καὶ ἡμίσει τοῦ ὑποκάτω.
Μία δὲ ἐκ πάντων ἁρμονία συνᾳδόντων καὶ χορευόντων κατὰ 19
τὸν οὐρανὸν ἐξ ἑνός τε γίνεται καὶ εἰς [g] ἓν [h] ἀπολήγει, κόσμον
[i] ἐτύμως τὸ σύμπαν ἀλλ' οὐκ ἀκοσμίαν ὀνομάσασα. Καθάπερ 20
[k] δὲ ἐν χορῷ κορυφαίου κατάρξαντος συνεπηχεῖ πᾶς ὁ χορὸς
ἀνδρῶν, ἔσθ' ὅτε καὶ γυναικῶν, ἐν διαφόροις φωναῖς ὀξυτέ-
ραις καὶ βαρυτέραις μίαν ἁρμονίαν ἐμμελῆ κεραννύντων, οὕ-
τως ἔχει καὶ ἐπὶ τοῦ τὸ σύμπαν διέποντος θεοῦ· κατὰ γὰρ
τὸ ἄνωθεν ἐνδόσιμον ὑπὸ τοῦ φερωνύμως ἂν κορυφαίου προσ-
αγορευθέντος κινεῖται μὲν τὰ ἄστρα ἀεὶ καὶ ὁ σύμπας οὐρα-
νός, πορεύεται δὲ διττὰς πορείας ὁ παμφαὴς ἥλιος, [l] τῇ μὲν
ἡμέραν καὶ νύκτα διορίζων ἀνατολῇ καὶ δύσει, τῇ δὲ τὰς
τέσσαρας ὥρας ἄγων τοῦ ἔτους, πρόσω τε βόρειος καὶ ὀπίσω
νότιος [m] διεξέρπων. Γίνονται δὲ ὑετοὶ κατὰ καιρὸν καὶ ἄνεμοι 21
καὶ δρόσοι, τά τε πάθη τὰ ἐν τῷ περιέχοντι συμβαίνοντα,
διὰ τὴν πρώτην καὶ ἀρχαιόγονον αἰτίαν. Ἕπονται δὲ τού-
τοις ποταμῶν ἐκροαί, θαλάσσης ἀνοιδήσεις, δένδρων ἐκφύσεις,
καρπῶν πεπάνσεις, γοναὶ ζῴων, ἐκτροφαί τε πάντων καὶ ἀ-
κμαὶ καὶ φθίσεις, συμβαλλομένης πρὸς ταῦτα καὶ τῆς ἑκά-
στου κατασκευῆς, ὡς ἔφην. Ὅταν οὖν ὁ πάντων ἡγεμών τε 22
καὶ [n] γενέτωρ, ἀόρατος ὢν [o] ἄλλῳ πλὴν λογισμῷ, σημήνῃ
πάσῃ φύσει μεταξὺ οὐρανοῦ τε καὶ γῆς φερομένῃ, κινεῖται
[p] πᾶσα ἐνδελεχῶς ἐν κύκλοις καὶ πέρασιν ἰδίοις, ποτὲ μὲν
ἀφανιζομένη ποτὲ δὲ φαινομένη, μυρίας ἰδέας ἀναφαίνουσά
τε καὶ πάλιν ἀποκρύπτουσα ἐκ μιᾶς ἀρχῆς. Ἔοικε δὲ [q] κο- 23
μιδῇ τὸ δρώμενον τοῖς ἐν πολέμου καιροῖς μάλιστα γινομέ-

[a] αὐξανομένη O.P. [b] δὲ om. Q. [c] ἐν om. O.P. [d] καλούμενος P. [e] ἐν—Κρόνου λεγόμενος om. pr. O. [f] τοῦ ante Κρ. om. P. [g] ἕνα O.P.Q. [h] ἀπολήγει] κόσμον λήγει O. [i] τὸ σύμπαν ἐτύμως P, ἑτοίμως τὸ σύμπαν O.Q. [k] δὲ] γὰρ O. [l] τὴν Q. [m] ἐξέρπων O. [n] γενέτης Q. [o] ἄλλως Q. [p] πᾶσιν P, πᾶν O. [q] κομιδῇ om. P.

νοις, [r] ἐπειδὰν ἡ σάλπιγξ σημήνῃ τῷ στρατοπέδῳ· τότε γὰρ
[s] τῆς φωνῆς ἕκαστος ἀκούσας ὁ μὲν ἀσπίδα ἀναιρεῖται, [t] ὁ δὲ
θώρακα ἐνδύεται, ὁ δὲ κνημῖδας ἢ κράνος ἢ ζωστῆρα περιτί-
θεται· καὶ ὁ μὲν ἵππον χαλινοῖ, ὁ δὲ συνωρίδα ἀναβαίνει, ὁ
δὲ σύνθημα παρεγγυᾷ· καθίσταται δὲ εὐθέως ὁ μὲν λοχα-
γὸς εἰς λόχον, ὁ δὲ ταξίαρχος εἰς τάξιν, ὁ δὲ ἱππεὺς ἐπὶ
κέρας, ὁ δὲ ψιλὸς εἰς τὴν ἰδίαν ἐκτρέχει χώραν· πάντα δὲ
ὑφ᾽ ἕνα [v] σημάντορα δινεῖται κατὰ πρόσταξιν τοῦ τὸ κράτος
24 ἔχοντος ἡγεμόνος. Οὕτω χρὴ καὶ περὶ τοῦ σύμπαντος φρο-
νεῖν· ὑπὸ γὰρ μιᾶς ῥοπῆς ὀτρυνομένων ἁπάντων γίνεται τὰ
25 οἰκεῖα, καὶ [w] ταύτης ἀοράτου καὶ ἀφανοῦς. Ὅπερ οὐδαμῶς
ἐστὶν ἐμπόδιον οὔτε ἐκείνῃ πρὸς τὸ δρᾶν οὔτε ἡμῖν πρὸς τὸ
πιστεῦσαι· καὶ γὰρ ἡ ψυχή, δι᾽ ἣν ζῶμέν [x] τε καὶ [y] οἴκους καὶ
πόλεις ἔχομεν, ἀόρατος οὖσα τοῖς ἔργοις [z] αὐτοῖς ὁρᾶται·
πᾶς γὰρ ὁ τοῦ βίου διάκοσμος ὑπὸ ταύτης εὕρηται καὶ δια-
τέτακται καὶ συνέχεται, γῆς ἀρόσεις καὶ φυτεύσεις, τέχνης
[a] ἐπίνοιαι, χρήσεις νόμων, [b] κόσμος [c] πολιτείας, ἔνδημοι πρά-
26 ξεις, ὑπερόριος πόλεμος, εἰρήνη. Ταῦτα χρὴ καὶ [d] περὶ θεοῦ
διανοεῖσθαι, δυνάμει μὲν ὄντος ἰσχυροτάτου, [e] κάλλει δὲ [f] εὐ-
πρεπεστάτου, ζωῇ δὲ ἀθανάτου, ἀρετῇ δὲ κρατίστου, διότι
πάσῃ θνητῇ φύσει γενόμενος ἀθεώρητος [g] ἀπ᾽ αὐτῶν τῶν ἔρ-
27 γων θεωρεῖται. Τὰ γὰρ πάθη, καὶ τὰ δι᾽ ἀέρος ἅπαντα καὶ
τὰ ἐπὶ γῆς καὶ τὰ ἐν ὕδατι, θεοῦ [h] λέγοιτ᾽ ἂν ὄντως ἔργα εἶ-
ναι τοῦ τὸν κόσμον ἐπέχοντος· ἐξ οὗ κατὰ τὸν φυσικὸν Ἐμ-
πεδοκλέα

πάνθ᾽ [i] ὅσα τ᾽ ἦν [k] ὅσα τ᾽ ἐστὶν ὅσα τ᾽ ἔσται [l] ὀπίσσω,
[m] δένδρεά [n] τ᾽ ἐβλάστησε καὶ ἀνέρες ἠδὲ γυναῖκες
θῆρές [o] τ᾽ οἰωνοί τε καὶ ὑδατοθρέμμονες ἰχθῦς.

[r] ὁπότ᾽ ἂν P. [s] ἕκαστος τῆς φωνῆς P. [t] ὁ δὲ θώρακα ἐνδύεται om. O.P.Q. [v] σημάντορα δονεῖται O, δονεῖται σημάντορα P. [w] ταῦτα P. [x] τε om. P. [y] πόλεις καὶ οἴκους P.Q. [z] αὐτῆς P. [a] ἐπίνοια Q. [b] κόσμου corr. P. [c] καὶ πολιτεῖαι O, καὶ πολιτείας P. [d] παρὰ P. [e] κάλλει—ἀθανάτου om. pr. O. [f] ἐκπρεπεστάτου rc. O. [g] ἀπ᾽] δι᾽ O. [h] λέγοιντ᾽ ἂν ἔργα εἶναι ὄντως P. [i] ὅσα τ᾽ ἦν om. O.P.Q. [k] ὅσσα P. [l] ὀπίσω O.P.Q. [m] δένδρα O. [n] τε βλαστήσειε P. [o] τ᾽ om. O.

Ἔοικε δὲ [p] ὄντως, εἰ καὶ μικρότερον, [q] παραβάλλειν τὸν κό- 28
σμον τοῖς [r] ὀμφαλοῖς λεγομένοις τοῖς ἐν ταῖς ψαλῖσι λίθοις,
οἳ μέσοι κείμενοι κατὰ τὴν εἰς ἑκάτερον μέρος ἔνδεσιν ἐν ἁρ-
μονίᾳ τηροῦσι καὶ ἐν τάξει τὸ πᾶν σχῆμα τῆς ψαλῖδος καὶ
ἀκίνητον. Φασὶ δὲ καὶ [s] τὸν ἀγαλματοποιὸν Φειδίαν κατα- 29
σκευαζόμενον τὴν ἐν ἀκροπόλει Ἀθηνᾶν ἐν [t] μέσῃ τῇ ταύτης
ἀσπίδι τὸ ἑαυτοῦ πρόσωπον [v] ἐντυπώσασθαι, καὶ συνδῆσαι
τῷ ἀγάλματι διά τινος ἀφανοῦς δημιουργίας, ὥστε ἐξ ἀνάγ-
κης, εἴ τις βούλοιτο [w] αὐτὸ περιαιρεῖν, τὸ σύμπαν ἄγαλμα
[x] λύειν τε καὶ συγχεῖν. Τοῦτον οὖν ἔχει τὸν λόγον ὁ θεὸς 30
ἐν κόσμῳ, συνέχων τὴν τῶν ὅλων ἁρμονίαν τε καὶ σωτηρίαν,
πλὴν οὔτε μέσος ὤν, ἔνθα ἡ γῆ τε καὶ ὁ [y] θολερὸς [z] τόπος
οὗτος, ἀλλ' [a] ἄνω καθαρὸς ἐν καθαρῷ χώρῳ βεβηκώς, ὃν ἐτύ-
μως καλοῦμεν οὐρανὸν [b] μὲν ἀπὸ τοῦ ὅρον εἶναι τῶν ἄνω,
ὄλυμπον δὲ οἷον ὁλολαμπῆ [c] καὶ παντὸς ζόφου καὶ ἀτάκτου
κινήματος κεχωρισμένον, [d] οἷα γίνεται παρ' ἡμῖν διὰ χει-
μῶνος καὶ ἀνέμων βίας, ὥσπερ ἔφη καὶ ὁ ποιητὴς Ὅμηρος

> [e] Οὔλυμπόνδ', [f] ὅθι φασὶ θεῶν [g] ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί
> ἔμμεναι. Οὔτ' ἀνέμοισι τινάσσεται [h] οὔτε ποτ' ὄμβρῳ
> δεύεται, [i] οὔτε χιὼν ἐπιπίλναται, ἀλλὰ μάλ' αἴθρη
> πέπταται [k] ἀννέφελος, [l] λευκὴ δ' ἀναδέδρομεν αἴγλη.

Συνεπιμαρτυρεῖ δὲ καὶ ὁ βίος ἅπας, τὴν ἄνω χώραν ἀποδοὺς 31
θεῷ· καὶ γὰρ πάντες [m] οἱ ἄνθρωποι ἀνατείνομεν τὰς χεῖρας
εἰς τὸν οὐρανὸν εὐχὰς ποιούμενοι. [n] Καθ' ὃν λόγον οὐ [o] κα-
κῶς κἀκεῖνο ἀναπεφώνηται

> Ζεὺς δ' ἔλαχ' οὐρανὸν εὐρὺν ἐν αἰθέρι καὶ νεφέλῃσιν.

Διὸ καὶ τῶν αἰσθητῶν τὰ τιμιώτατα τὸν αὐτὸν ἐπέχει τό- 32
πον, ἄστρα τε [p] καὶ ἥλιος καὶ σελήνη. Μόνα [q] τε τὰ οὐρά-

[p] οὕτως P. [q] παραβαλεῖν Q. [r] ὀφθαλμοῖς P.Q. [s] τὸν φειδίαν τὸν ἀγαλματοποιὸν O. [t] μέσῃ αὐτῆς τῆς ἀσπίδος O.P. [v] ἐκτυπώσασθαι O. [w] αὐτὸ om. P. [x] κωλύειν καὶ O. [y] θολερὸς] ἱερὸς O. [z] οὗτος τόπος Q. [a] ἄνω καὶ καθ. Q. [b] μὲν O.P. [c] καὶ π.] τε καὶ π. Q. [d] οἷος P. [e] οὔλυμπόν θ' P, οὔλυμπον O. [f] ὅτι Q, ὅσοι P. [g] ἕδος] ὕδατος Q. [h] οὔτε] οὐδὲ O. [i] οὔτ' αὖ χιόνες O. [k] ἀνέφελα P, ἀνέφελος Q. [l] λευκὴ] ἀλκὴ O. [m] οἱ om. P. [n] καθ' ὃν—ἀναπεφώνηται om. Q. [o] κἀκείνῳ κακῶς P. [p] καὶ ante ἥλιος om. O. [q] τε om. O.

νια διὰ τοῦτο ἀεὶ τὴν αὐτὴν σῴζοντα τάξιν διακεκόσμηται,
καὶ οὔ ποτε ἀλλοιωθέντα μετεκινήθη, καθάπερ τὰ ἐπὶ γῆς
[r] εὔτρεπτα ὄντα πολλὰς ἑτεροιώσεις καὶ πάθη [s] ἀναδέδεκται·
σεισμοί τε γὰρ ἤδη βίαιοι πολλὰ μέρη τῆς γῆς ἀνέρρηξαν,
ὄμβροι τε κατέκλυσαν [t] ἐξαίσιοι καταρραγέντες, ἐπιδρομαί
τε κυμάτων καὶ ἀναχωρήσεις [v] πολλάκις καὶ ἠπείρους [w] ἐθα-
λάττωσαν καὶ θαλάττας ἠπείρωσαν, βίαι τε πνευμάτων καὶ
τυφώνων ἔστιν ὅτε πόλεις ὅλας ἀνέτρεψαν, πυρκαϊαί τε καὶ
φλόγες αἱ μὲν ἐξ οὐρανοῦ γενόμεναι πρότερον, ὥσπερ φασίν,
ἐπὶ Φαέθοντος τὰ πρὸς ἕω μέρη [x] κατέφλεξαν, αἱ δὲ πρὸς
ἑσπέραν ἐκ γῆς ἀναβλύσασαι καὶ ἐκφυσήσασαι, καθάπερ τῶν
ἐν Αἴτνῃ κρατήρων ἀναρραγέντων καὶ ἀνὰ [y] τὴν γῆν φερομέ-
33 νων χειμάρρου δίκην. Ἔνθα καὶ τὸ τῶν εὐσεβῶν γένος ἐξ-
όχως ἐτίμησε τὸ δαιμόνιον, [z] περικαταληφθέντων [a] ὑπὸ τοῦ
ῥεύματος διὰ τὸ βαστάζειν γέροντας [b] ἐπὶ τῶν ὤμων γονεῖς
[c] καὶ σώζειν· πλησίον [d] γὰρ αὐτῶν γενόμενος ὁ τοῦ πυρὸς
ποταμὸς ἐξεσχίσθη, παρέτρεψέ τε τοῦ φλογμοῦ τὸ μὲν ἔνθα
τὸ δ' ἔνθα, καὶ ἐτήρησεν ἀβλαβεῖς ἅμα τοῖς γονεῦσι τοὺς
34 νεανίσκους. Καθόλου δέ, ὅπερ ἐν νηῒ μὲν κυβερνήτης, ἐν ἅρ-
ματι δὲ ἡνίοχος, ἐν χορῷ δὲ κορυφαῖος, ἐν πόλει δὲ νόμος,
ἐν στρατοπέδῳ δὲ ἡγεμών, [e] τοῦτο θεὸς ἐν κόσμῳ, πλὴν καθ'
ὅσον τοῖς μὲν καματηρὸν τὸ ἄρχειν πολυκίνητόν τε καὶ πο-
λυμέριμνον, τῷ δὲ [f] ἄλυπον ἄπονόν τε [g] καὶ πάσης κεχωρι-
σμένον σωματικῆς ἀσθενείας· ἐν ἀκινήτῳ γὰρ ἱδρυμένος πάντα
κινεῖ καὶ περιάγει, ὅπου [h] βούλεται καὶ ὅπως, [i] ἐν διαφόροις
[k] ἰδέαις τε καὶ φύσεσιν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ ὁ τῆς πόλεως νό-
μος ἀκίνητος ὢν ἐν ταῖς τῶν [l] χρωμένων ψυχαῖς πάντα οἰκο-
νομεῖ τὰ [m] κατὰ τὴν πολιτείαν· ἐφεπόμενοι γὰρ αὐτῷ δῆλον

[r] ἄτρεπτα Q. [s] ἀναδέδεικται Q. et pr. O.P. [t] ἐξαίσιον Q. [v] πολλάκις] πόλεις O.Q, πόλεις ὅλας P. [w] ἐθαλάσσωσαν καὶ θαλάσσας P. [x] προσέφλεξαν O. [y] τῇ γῇ P, γῆν O. [z] περικαταλειφθέντων P. [a] ὑπὸ] γὰρ ὑπὸ O.Q, τινῶν ὑπὸ P. [b] γονεῖς ἐπὶ τῶν ὤμων O.P. [c] καὶ σώζειν om. O. [d] γὰρ om. O. [e] τοῦτο ὁ θεὸς O. [f] ἄπονον ἄλυπόν P. [g] καὶ om. P.Q. [h] βούλοιτο P. [i] ἐν] ἂν O. [k] τε ἰδέαις Q. [l] χρωμάτων Q. [m] κατὰ πόλιν P.

ὅτι ἐξίασιν ἄρχοντες μὲν ἐπὶ τὰ ἀρχεῖα, θεσμοθέται δὲ εἰς
τὰ οἰκεῖα δικαστήρια, βουλευταὶ δὲ καὶ ἐκκλησιασταὶ εἰς συν-
έδρια τὰ προσήκοντα, καὶ ὁ μέν τις εἰς τὸ πρυτανεῖον βαδίζει
[n] σιτησόμενος, ὁ δὲ πρὸς τοὺς [o] δικαστὰς [p] ἀπολογησόμενος,
ὁ δὲ εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀποθανούμενος. Γίνονται δὲ καὶ 35
δημοθοινίαι νόμιμοι καὶ πανηγύρεις ἐνιαύσιοι, θεῶν τε θυσίαι
καὶ ἡρώων θεραπεῖαι καὶ χοαὶ κεκμηκότων· ἄλλα δὲ ἄλλοις
ἐνεργούμενα κατὰ μίαν πρόσταξιν ἢ νόμιμον ἐξουσίαν σώζει
[q] τὸ τοῦ ποιήσαντος ὄντως

> [r] πόλις δ' ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων γέμει,
> ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων.

Οὕτως ὑποληπτέον καὶ [s] ἐπὶ τῆς μείζονος πόλεως, λέγω [t] δὲ 36
τοῦδε τοῦ κόσμου· νόμος [v] μὲν γὰρ ἡμῖν ἰσοκλινὴς ὁ θεός,
οὐδεμίαν ἐπιδεχόμενος διόρθωσιν ἢ μετάθεσιν, κρείττων δέ,
οἶμαι, καὶ βεβαιότερος τῶν ἐν [w] ταῖς κύρβεσιν ἀναγεγραμμέ-
νων. Ἡγουμένου δὲ [x] ἀεικινήτως αὐτοῦ [y] καὶ [z] ἐμμελῶς ὁ 37
σύμπας [a] διοικονομεῖται διάκοσμος οὐρανοῦ [b] καὶ γῆς, μεμερι-
σμένος κατὰ τὰς φύσεις πάσας διὰ τῶν οἰκείων σπερμάτων
εἴς τε τὰ φυτὰ καὶ ζῷα, κατὰ γένη τε καὶ εἴδη· καὶ γὰρ ἄμ-
πελοι καὶ φοίνικες καὶ περσέαι [c] συκαῖ τε γλυκεραὶ καὶ ἐλαῖαι,
ὥς φησιν ὁ ποιητής, τὰ δὲ ἄκαρπα μὲν ἄλλας δὲ παρεχόμενα
χρείας, πλάτανοι καὶ πίτυες καὶ πύξοι

> [d] κλήθρη τ' αἴγειρός [e] τε καὶ εὐώδης κυπάρισσος,

αἵ τε [f] καρπὸν [g] ὀπώρης [h] ἡδὺν ἄλλως δὲ δυσθησαύριστον
φέρουσαι,

> [i] ὄχναι καὶ ῥοιαὶ καὶ μηλέαι ἀγλαόκαρποι,

τῶν [k] τε ζῴων τά τε ἄγρια καὶ ἥμερα, τά τε [l] ἐν ἀέρι καὶ
ἐπὶ γῆς καὶ ἐν [m] ὕδατι βοσκόμενα, γίνεται καὶ ἀκμάζει καὶ

[n] σιτισόμενος P.Q. [o] δανειστὰς O. [p] ἀπολογισάμενος O. [q] τὸ om. Q. [r] πόλις δ'] ὅτι πόλις O. [s] ὑπὸ Q. [t] δὴ O.P. [v] μὲν om. O.P. [w] ταῖς om. P. [x] αὐτοῦ ἀεικινήτως P, ἀκινήτως αὐτοῦ O. [y] καὶ—(c. 7. sect. 3.) ὥσπερ οἱ ποιηταὶ λέγουσι rc. in lacuna P. [z] ὁμαλῶς rc. P. [a] οἰκονομεῖται rc. P. [b] καὶ] τε καὶ rc. P. [c] συκέαι Q. [d] κλεῖθραί rc. P. [e] τε om. O. [f] καρπῶν rc. P. [g] ὀπώρας O. et rc. P. [h] ἡδὺν] εἰδυῖα O. [i] ὄγχνη corr. O. [k] τε ζ.] δὲ ζ. O. [l] ἐναέρια Q. [m] ὕδασι rc. P.

φθείρεται τοῖς τοῦ θεοῦ πειθόμενα θεσμοῖς· πᾶν γὰρ ἑρπετὸν
τὴν γῆν νέμεται, ὥς φησιν Ἡράκλειτος.

7 Εἷς δὲ ὢν πολυώνυμός ἐστι, κατονομαζόμενος τοῖς πάθεσι
πᾶσιν ἅπερ αὐτὸς [n] νεοχμοῖ. Καλοῦμεν δὲ αὐτὸν καὶ Ζῆνα
καὶ Δία, παραλλήλως χρώμενοι τοῖς ὀνόμασιν, ὡς [o] ἂν εἰ
2 λέγοιμεν δι' ὃν ζῶμεν. Κρόνου δὲ παῖς καὶ χρόνου λέγεται
διήκων ἐξ αἰῶνος ἀτέρμονος εἰς ἕτερον αἰῶνα· ἀστραπαῖός τε
καὶ βρονταῖος καὶ αἴθριος καὶ αἰθέριος κεραύνιός τε καὶ
ὑέτιος ἀπὸ τῶν ὑετῶν καὶ κεραυνῶν καὶ τῶν ἄλλων καλεῖται.
3 Καὶ μὴν ἐπικάρπιος μὲν ἀπὸ τῶν καρπῶν, πολιεὺς δὲ ἀπὸ
τῶν πόλεων ὀνομάζεται, γενέθλιός τε καὶ ἕρκειος καὶ ὁμό-
γνιος καὶ πάτριος ἀπὸ τῆς πρὸς ταῦτα κοινωνίας, ἑταιρεῖός
[p] τε καὶ φίλιος καὶ ξένιος καὶ στράτιος καὶ τροπαιοῦχος
[q] καθάρσιός τε καὶ παλαμναῖος καὶ ἱκέσιος καὶ μειλίχιος,
ὥσπερ οἱ ποιηταὶ λέγουσι, σωτήρ τε καὶ ἐλευθέριος ἐτύμως,
ὡς δὲ τὸ πᾶν εἰπεῖν, οὐράνιός τε καὶ χθόνιος, πάσης ἐπώνυ-
μος [r] ὢν φύσεώς τε καὶ τύχης ἅτε πάντων αὐτὸς αἴτιος [s] ὤν.
4 Διὸ καὶ ἐν [t] τοῖς Ὀρφικοῖς οὐ κακῶς λέγεται

Ζεὺς πρῶτος [v] γένετο, Ζεὺς ὕστατος [w] ἀργικέραυνος·
[x] Ζεὺς [y] κεφαλή, Ζεὺς [z] μέσσα· Διὸς δ' ἐκ [a] πάντα [b] τέτυκται.
Ζεὺς [c] πυθμὴν [d] γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος.
Ζεὺς [e] ἄρσην γένετο, Ζεὺς ἄμβροτος [f] ἔπλετο νύμφη.
[g] Ζεὺς [h] πνοιὴ πάντων, Ζεὺς ἀκαμάτου πυρὸς ὁρμή.
Ζεὺς [i] πόντου ῥίζα, Ζεὺς ἥλιος [k] ἠδὲ σελήνη.
Ζεὺς βασιλεύς, Ζεὺς [l] ἀρχὸς ἁπάντων [m] ἀργικέραυνος·
[n] πάντας γὰρ [o] κρύψας αὖθις φάος [p] ἐς πολυγηθὲς
[q] ἐξ ἱερῆς [r] κραδίης ἀνενέγκατο, μέρμερα [s] ῥέζων.

[n] νεοχμεῖ. καλοῦσι δὲ αὐτοῦ Q. [o] ἂν] κἂν Q. et rc. P. [p] τε καὶ φίλιος om. rc. P. [q] καθάρσιος—μειλίχιος om. rc. P. [r] ὢν O.P. [s] ὢν om. O. [t] τῷ ὀρφικῷ P. [v] ἐγένετο O.Q. [w] ἀρχικέραυνος P.Q, ἀρχοκέραυνος Regius 2494. [x] Ζεὺς om. Regius 1603. [y] μεγάλως Regius 2372. [z] μέσος 1603, μέσα O.P.Q. [a] πάντων P. [b] τέτακται 1603, τέτμηται O. [c] πυγμὴν Regius 2992. [d] γαῖος 2494. [e] ἄρσην ἐγένετο Q, ἀρχιγενέτωρ O. [f] ἔμπλετο 2494, ἔπλετος 2992. [g] Ζεὺς—ῥίζα om. O. [h] πνοὴ Q, ποιὴ Regius 2257. [i] π.] τούτων 1603. [k] ἠδὲ] ἢ O. [l] ἀργὸς 1603, ἀρχὴ P.Q, ἀρχῆς 2494, ἀρχηγὸς O. [m] ἀργικέραυνος 2992: ceteri ἀρχικέραυνος. [n] πάντα O. [o] κρύψαι 2372. [p] εἰς πολυγηθὲς P, εἰς πολυγηθὴ Q, ἐπηλυγηθὲς 2992. [q] ἀξιερῆς 1603. [r] κραδίας O. [s] ῥέξων O.

Οἶμαι δὲ καὶ τὴν ἀνάγκην οὐκ ἄλλο τι λέγεσθαι πλὴν τοῦ- 5
τον, οἱονεὶ [t] ἀνίκητον οὐσίαν [v] ὄντα, εἱμαρμένην δὲ διὰ τὸ
εἴρειν τε καὶ χωρεῖν ἀκωλύτως, πεπρωμένην δὲ διὰ τὸ πεπε-
ρατῶσθαι πάντα καὶ μηδὲν ἐν τοῖς οὖσιν [w] ἄπειρον εἶναι, καὶ
μοῖραν ἀπὸ τοῦ μεμερίσθαι, Νέμεσιν δὲ ἀπὸ τῆς [x] ἑκάστῳ
διανεμήσεως, Ἀδράστειαν δὲ ἀναπόδραστον [y] αἰτίαν οὖσαν
κατὰ φύσιν, αἶσαν δὲ ἀεὶ οὖσαν. Τά τε περὶ τὰς μοίρας 6
καὶ τὸν ἄτρακτον εἰς τοῦτό πως νεύει· τρεῖς μὲν γὰρ αἱ μοῖ-
ραι κατὰ [z] τοὺς χρόνους μεμερισμέναι, νῆμα δὲ ἀτράκτου τὸ
μὲν ἐξειργασμένον, τὸ δὲ μέλλον, τὸ δὲ περιστρεφόμενον·
τέτακται δὲ κατὰ μὲν τὸ γεγονὸς μία τῶν μοιρῶν, Ἄτρο-
πος, ἐπεὶ τὰ παρελθόντα πάντα ἄτρεπτά ἐστιν, κατὰ δὲ τὸ
μέλλον Λάχεσις (εἰς πάντα γὰρ ἡ κατὰ φύσιν μένει λῆξις),
κατὰ δὲ τὸ [a] ἐνεστὸς Κλωθώ, συμπεραίνουσά τε καὶ κλώ-
θουσα ἑκάστῳ τὰ οἰκεῖα. Περαίνεται δὲ καὶ ὁ μῦθος οὐκ 7
ἀτάκτως. Ταῦτα δὲ πάντα ἐστὶν οὐκ ἄλλο τι [b] πλὴν ὁ
θεός, καθάπερ καὶ ὁ γενναῖος Πλάτων φησίν. Ὁ μὲν δὴ
θεός, ὥσπερ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχήν [c] τε καὶ τελευτὴν καὶ
[d] μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων, [e] εὐθείᾳ περαίνει κατὰ φύσιν
πορευόμενος· τῷ δὲ ἀεὶ ξυνέπεται δίκη, τῶν [f] ἀπολειπομένων
τοῦ θείου νόμου τιμωρός, ἧς ὁ εὐδαιμονήσειν μέλλων μακάριός
τε καὶ εὐδαίμων ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς μέτοχος [g] εἴη.

[t] ἀκίνητον O. [v] ὄντα om. P. [w] ἄπορον O. [x] ἑκάστου P.Q. [y] αἰτίαν] οὐσίαν O. [z] τοὺς] τρεῖς O. [a] ἐνεστὼς O.P. [b] πλὴν ὁ] ἢ P. [c] τε] μὲν P. [d] μέσην P. [e] εὐθείας περ. κ. φ. πορευομένας O. [f] ἀπολιπομένων O. [g] εἴη. γῆ μὲν ὡς κέντρον τῷ οὐρανίῳ κατὰ γεωμετρικὴν ἐπιστημονικωτάτη ἀπόδοσις περιεχομένη καὶ τῇ ἐν τοῖς τόποις ἐναντιωτάτη θέσει κατὰ διάμετρα ἑστηκυῖα λαμβάνει μὲν ἐξ αὐτοῦ τὴν ἕδραν τῷ ἀεικινήτου τῆς ἀξίας καὶ οὐρανοῦ περιδινήσεως——ὅρα γὰρ ὅτι τὸ ἐναπολαμβανόμενον πνεῦμα, ὡς εἴρηται, νέφους παχύτητα καὶ μὴ ἔχον διέξοδον θλίβεται, θλιβόμενον δὲ ἐκπυροῦται καὶ βιαίως ῥήγνυσι τὸ νέφος, καὶ τὸ μὲν ἐκπυρώμενον ἐξιὸν ἐξάπτει, τὸ δὲ νέφος ῥηγνύμενον ἠχεῖ ἤτοι βροντᾷ. 1603. fol. 296—299). τελος τῆς περὶ κόσμου κυκλικῆς θεωρίας ἀριστοτελους 2494.

ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ Α.

ΤΩΝ καλῶν καὶ τιμίων τὴν εἴδησιν ὑπολαμβάνοντες, μᾶλλον
δ' ἑτέραν ἑτέρας [a]ἢ κατ' ἀκρίβειαν ἢ [b]τῷ βελτιόνων [c]τε καὶ
θαυμασιωτέρων εἶναι, δι' ἀμφότερα [d]ταῦτα τὴν [e]τῆς ψυχῆς
ἱστορίαν [f]εὐλόγως ἂν ἐν πρώτοις τιθείημεν. Δοκεῖ δὲ [g]καὶ
πρὸς ἀλήθειαν [h]ἅπασαν ἡ γνῶσις αὐτῆς μεγάλα συμβάλ-
λεσθαι, μάλιστα [i]δὲ πρὸς τὴν φύσιν· ἔστι γὰρ οἷον ἀρχὴ
2 τῶν ζῴων. Ἐπιζητοῦμεν δὲ θεωρῆσαι καὶ γνῶναι τήν τε
φύσιν αὐτῆς καὶ τὴν οὐσίαν, εἶθ' ὅσα συμβέβηκε περὶ αὐτήν·
ὧν τὰ μὲν ἴδια πάθη τῆς ψυχῆς [k]εἶναι δοκεῖ, τὰ [l]δὲ δι'
ἐκείνην καὶ τοῖς ζῴοις ὑπάρχειν. Πάντῃ [m]δὲ πάντως [n]ἐστὶ
3 [o]τῶν χαλεπωτάτων λαβεῖν τινὰ πίστιν περὶ αὐτῆς. Καὶ
γὰρ ὄντος κοινοῦ τοῦ [p]ζητήματος πολλοῖς ἑτέροις, λέγω [q]δὲ
[r]τοῦ περὶ τὴν οὐσίαν καὶ [s]τοῦ τί ἐστι, τάχ' ἂν τῳ δόξειε
μία τις εἶναι μέθοδος κατὰ πάντων περὶ ὧν βουλόμεθα γνῶ-
ναι τὴν [t]οὐσίαν, ὥσπερ καὶ τῶν κατὰ συμβεβηκὸς ἰδίων
4 [v]ἀπόδειξιν, [w]ὥστε ζητητέον ἂν εἴη τὴν μέθοδον ταύτην. Εἰ
δὲ μή ἐστι μία [x]τις καὶ κοινὴ μέθοδος περὶ [y]τὸ τί ἐστιν,
[z]ἔτι χαλεπώτερον [a]γίνεται τὸ [b]πραγματευθῆναι· δεήσει
γὰρ λαβεῖν περὶ [c]ἕκαστον τίς ὁ τρόπος, [d]ἐὰν δὲ φανερὸν

Codices E S.T.U.V.W.X. et libro tertio L. [a] ἢ ante κατ' om. V. [b] τῶν S. [c] τε om. E. [d] ταῦτα om. E. [e] τῆς] περὶ V, περὶ τῆς E. [f] ἐν πρώτοις τ' ἂν εὐλόγως τίθεμεν V. [g] καὶ om. V. [h] ἡ γνῶσις αὐτῆς ἅπασαν T. [i] δὲ καὶ πρὸς V. [k] εἶναι om. T. [l] δὲ κοινὰ καὶ τοῖς ζῴοις δι' ἐκείνην U. [m] δὲ καὶ πάντως S.T.U.V.W. [n] εἶναι X. [o] τῶν χαλεπωτάτων] χαλεπώτατον W. [p] ζητήματος καὶ π. S.T.U.V.W. [q] δὴ V. [r] τοῦ] τὰ U.V. [s] τοῦ] τὸ E, τὰ T.U. [t] οὐσίαν ἴσως ὥσπερ S. [v] ἀπόδειξις E.V, ἡ ἀπόδειξις T. [w] ὥστε] ὅθεν V. [x] καὶ κοινή τις U.W.X. [y] τὸ] τοῦ S.T.U.W.X. [z] ἔτι om. V. [a] γίνεται om. T. [b] πραγματεύεσθαι U. [c] ἑκάστου V. [d] ὅταν S.U.W, εἰ V.

[e] ᾖ, πότερον ἀπόδειξίς [f] τίς ἐστιν ἢ διαίρεσις ἢ καί τις ἄλλη
μέθοδος. Ἔτι [g] δὲ [h] πολλὰς ἀπορίας ἔχει καὶ πλάνας, ἐκ
τίνων [i] δεῖ ζητεῖν· ἄλλαι γὰρ ἄλλων ἀρχαί, καθάπερ ἀρι-
θμῶν καὶ ἐπιπέδων. Πρῶτον δ' ἴσως ἀναγκαῖον διελεῖν ἐν 5
τίνι τῶν γενῶν καὶ [k] τί ἐστι, λέγω δὲ πότερον τόδε τι καὶ
οὐσία ἢ [l] ποιὸν ἢ ποσὸν ἢ καί τις ἄλλη τῶν διαιρεθεισῶν
κατηγοριῶν, ἔτι [m] δὲ πότερον τῶν ἐν δυνάμει ὄντων ἢ μᾶλ-
λον ἐντελέχειά τις· διαφέρει γὰρ οὔ [n] τι [o] σμικρόν. Σκε- 6
πτέον δὲ [p] καὶ εἰ μεριστὴ ἢ ἀμερής, καὶ πότερον [q] ὁμοειδὴς
[r] ἅπασα ψυχὴ ἢ οὔ· εἰ δὲ μὴ [q] ὁμοειδής, πότερον εἴδει [s] δια-
φέρουσιν [t] ἢ γένει. Νῦν μὲν γὰρ οἱ λέγοντες καὶ ζητοῦντες
περὶ ψυχῆς περὶ τῆς ἀνθρωπίνης [v] μόνης ἐοίκασιν [w] ἐπισκο-
πεῖν. Εὐλαβητέον δ' ὅπως μὴ λανθάνῃ πότερον εἷς [x] ὁ λό- 7
γος αὐτῆς [y] ἐστί, καθάπερ ζῴου, ἢ καθ' [z] ἕκαστον ἕτερος, οἷον
ἵππου, κυνός, ἀνθρώπου, θεοῦ· τὸ [a] δὲ ζῷον τὸ καθόλου ἤτοι
οὐθέν ἐστιν ἢ ὕστερον. Ὁμοίως δὲ κἂν εἴ τι κοινὸν ἄλλο
[b] κατηγοροῖτο. Ἔτι δ' εἰ μὴ πολλαὶ ψυχαὶ ἀλλὰ μόρια,
πότερον δεῖ ζητεῖν πρότερον [c] τὴν ὅλην ψυχὴν ἢ τὰ μόρια.
Χαλεπὸν δὲ καὶ [d] τούτων διορίσαι ποῖα πέφυκεν [e] ἕτερα ἀλ- 8
λήλων, καὶ πότερον τὰ μόρια [f] χρὴ ζητεῖν πρότερον ἢ τὰ
ἔργα αὐτῶν, οἷον τὸ νοεῖν ἢ τὸν νοῦν καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι ἢ
τὸ αἰσθητικόν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Εἰ δὲ τὰ
ἔργα πρότερον, πάλιν ἄν τις ἀπορήσειεν [g] εἰ τὰ ἀντικείμενα
[h] πρότερον τούτων ζητητέον, οἷον τὸ [i] αἰσθητὸν τοῦ αἰσθη-
τικοῦ καὶ τὸ νοητὸν τοῦ [k] νοητικοῦ. Ἔοικε δ' οὐ μόνον τὸ 9
τί ἐστι [l] γνῶναι χρήσιμον εἶναι πρὸς τὸ θεωρῆσαι τὰς αἰτίας
τῶν συμβεβηκότων ταῖς οὐσίαις, ὥσπερ ἐν τοῖς [m] μαθήμασι

[e] ᾖ] εἴη V. [f] τις om. T.U.W.X. [g] δὲ om. E.S.X. [h] πολλὰς ἂν ἀπ. U. [i] δεῖ] δὴ W. [k] τίς S. [l] ποσὸν ἢ ποιὸν W. [m] δὲ καὶ πότερον S. [n] τι om. S.V.W.X. [o] μικρὸν X. [p] καὶ ante εἰ om. X. [q] ὁμοιοειδὴς utrobique T.U.V.W.X. [r] ἅπασα ἡ ψυχὴ U. [s] διαφέρουσα T. [t] ἢ καὶ γένει X. [v] μόνον pr. E. [w] ζητεῖν V. [x] ὁ om. X. [y] ἐστὶν ἢ καθ. X. [z] ἑκάστην pr. E, ἕτερον V. [a] δὲ] γὰρ V. [b] κατηγορεῖται E. [c] ὅλην τὴν V. [d] τοῦτο V. [e] ἀλλήλων ἕτερα X. [f] δεῖ U.W.X. [g] εἴ τε τὰ T.U. [h] πρότερα E.S. [i] αἰσθητικὸν S. [k] νοητοῦ S, νοῦ E.V.X. [l] γνῶναι om. X. [m] μαθήμασιν οἷον τί W.

τί τὸ εὐθὺ [n] καὶ καμπύλον ἢ τί γραμμὴ καὶ ἐπίπεδον πρὸς
τὸ κατιδεῖν πόσαις ὀρθαῖς αἱ τοῦ τριγώνου γωνίαι [o] ἴσαι,
ἀλλὰ καὶ ἀνάπαλιν τὰ συμβεβηκότα συμβάλλεται μέγα
μέρος πρὸς τὸ [p] εἰδέναι τὸ τί ἐστιν· ἐπειδὰν γὰρ [q] ἔχωμεν
ἀποδιδόναι κατὰ τὴν φαντασίαν περὶ τῶν συμβεβηκότων,
[r] ἢ πάντων ἢ τῶν πλείστων, τότε καὶ περὶ [s] τῆς οὐσίας [t] ἕξο-
μεν [v] λέγειν [w] κάλλιστα· πάσης γὰρ [x] ἀποδείξεως ἀρχὴ τὸ
τί ἐστιν, ὥστε καθ' ὅσους τῶν ὁρισμῶν [y] μὴ συμβαίνει τὰ
συμβεβηκότα γνωρίζειν, ἀλλὰ μηδ' εἰκάσαι περὶ αὐτῶν εὐ-
μαρές, δῆλον ὅτι διαλεκτικῶς εἴρηνται καὶ [z] κενῶς [a] ἅπαντες.
10 Ἀπορίαν δ' ἔχει καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, πότερόν ἐστι
[b] πάντα κοινὰ καὶ τοῦ ἔχοντος ἢ ἐστί [c] τι καὶ τῆς ψυχῆς
ἴδιον αὐτῆς· τοῦτο γὰρ λαβεῖν μὲν ἀναγκαῖον, οὐ ῥᾴδιον δέ.
11 Φαίνεται [d] δὲ [e] τῶν πλείστων οὐθὲν [f] ἄνευ σώματος πάσχειν
οὐδὲ ποιεῖν, [g] οἷον ὀργίζεσθαι, θαρρεῖν, ἐπιθυμεῖν, ὅλως αἰ-
σθάνεσθαι. Μάλιστα δ' ἔοικεν [h] ἴδιον τὸ νοεῖν· εἰ δ' ἐστὶ
καὶ τοῦτο φαντασία τις ἢ [i] μὴ ἄνευ φαντασίας, οὐκ ἐνδέχοιτ'
12 ἂν [k] οὐδὲ τοῦτ' [l] ἄνευ σώματος εἶναι. Εἰ μὲν οὖν ἐστί [m] τι
τῶν τῆς ψυχῆς ἔργων ἢ παθημάτων ἴδιον, ἐνδέχοιτ' ἂν [n] αὐτὴν
χωρίζεσθαι· εἰ δὲ [o] μηθέν ἐστιν ἴδιον αὐτῆς, οὐκ ἂν εἴη χωρι-
στή, ἀλλὰ καθάπερ [p] τῷ εὐθεῖ, [q] ᾗ εὐθύ, πολλὰ συμβαίνει,
οἷον ἅπτεσθαι τῆς χαλκῆς σφαίρας κατὰ στιγμήν, οὐ μέντοι
[r] γ' ἅψεται [s] τούτου χωρισθὲν τὸ εὐθύ· ἀχώριστον γάρ,
13 εἴπερ ἀεὶ μετὰ σώματός τινός ἐστιν. Ἔοικε δὲ καὶ τὰ τῆς
ψυχῆς [t] πάθη πάντα εἶναι [v] μετὰ σώματος, θυμός, πραότης,
φόβος, ἔλεος, θάρσος, ἔτι χαρὰ καὶ τὸ φιλεῖν τε [w] καὶ μι-

[n] καὶ τί τὸ κ. S.U.W, καὶ τί κ. T.X. [o] ἴσαι εἰσὶν ἀλλὰ T. [p] εἰδήσειν V, εἰδῆσαι S.T.U.W.X. [q] ἔχομεν W. [r] ἢ τῶν πάντων U. [s] τῆς om. V. [t] ἕξωμεν U. [v] λέγειν] μὲν λέγειν W, τι λέγειν T.U.V. [w] κάλλιστα] ὅτι κάλλιστα T.V.X, τι κάλλιον W, ὅτι S. [x] ἀποδ. ἡ ἀρχὴ S.T.U. [y] μὴ om. S. [z] κενῶς] περιττῶς W. [a] πάντες V. [b] κοινὰ ἅπαντα V. [c] καὶ τῆς ψυχῆς τι V. [d] δὲ om. E. [e] τῶν μὲν πλ. E.X. [f] ἄνευ τοῦ σώματος E. [g] οἷον om. W. [h] ἰδίῳ S.W.X. [i] μὴ om. S. [k] οὐδὲ—παθημάτων ἴδιον om. X. [l] ἄνευ τοῦ σώματος W. [m] τι om. S. [n] αὐτοῦ T. [o] μηθέν] μή V. [p] τὸ εὐθὺ X. [q] ᾗ εὐθεῖ W. [r] γ' om. V.W, post ἅψεται ponit X. [s] οὕτω E. [t] πάθη πάντα] παθήματα W. [v] μετὰ τοῦ σ. V. [w] καὶ τὸ μισεῖν S.W.X.

σεῖν· ἅμα [x] γὰρ τούτοις πάσχει [x] τι τὸ σῶμα. [y] Μηνύει δὲ 14
τὸ ποτὲ [z] μὲν ἰσχυρῶν καὶ ἐναργῶν παθημάτων συμβαινόντων
μηδὲν παροξύνεσθαι ἢ φοβεῖσθαι, ἐνίοτε [a] δ' ὑπὸ [b] μικρῶν καὶ
ἀμαυρῶν κινεῖσθαι, [c] ὅταν ὀργᾷ τὸ σῶμα καὶ οὕτως ἔχῃ
ὥσπερ ὅταν [d] ὀργίζηται. Ἔτι δὲ [e] τοῦτο μᾶλλον φανερόν·
μηθενὸς γὰρ φοβεροῦ συμβαίνοντος ἐν τοῖς πάθεσι γίνονται
τοῖς τοῦ φοβουμένου. Εἰ δ' οὕτως [f] ἔχει, δῆλον [g] ὅτι τὰ 15
πάθη λόγοι [h] ἔνυλοί εἰσιν. [i] Ὥστε οἱ ὅροι τοιοῦτοι οἷον τὸ
[k] ὀργίζεσθαι [l] κίνησίς [m] τις τοῦ τοιουδὶ σώματος ἢ μέρους ἢ
δυνάμεως ὑπὸ τοῦδε [n] ἕνεκα τοῦδε. Καὶ διὰ ταῦτα [o] ἤδη φυ-
σικοῦ τὸ θεωρῆσαι περὶ ψυχῆς, ἢ πάσης ἢ [p] τῆς τοιαύτης.
[q] Διαφερόντως δ' ἂν [r] ὁρίσαιντο φυσικός τε [s] καὶ διαλεκτικὸς 16
ἕκαστον αὐτῶν, οἷον [t] ὀργὴ τί ἐστιν· ὁ μὲν γὰρ ὄρεξιν ἀντι-
λυπήσεως ἤ τι [v] τοιοῦτον, ὁ δὲ ζέσιν τοῦ [w] περὶ καρδίαν αἵ-
ματος [x] καὶ θερμοῦ. Τούτων δὲ ὁ μὲν τὴν ὕλην ἀποδίδωσιν,
ὁ δὲ τὸ εἶδος καὶ τὸν λόγον. Ὁ μὲν γὰρ λόγος [y] εἶδος τοῦ 17
πράγματος, ἀνάγκη δ' [z] εἶναι τοῦτον ἐν ὕλῃ τοιᾳδί, εἰ ἔσται,
[a] ὥσπερ οἰκίας ὁ μὲν λόγος τοιοῦτος, [b] ὅτι σκέπασμα κωλυ-
τικὸν φθορᾶς ὑπ' ἀνέμων καὶ [c] ὄμβρων καὶ καυμάτων, ὁ δὲ
[d] φήσει λίθους [e] καὶ πλίνθους καὶ ξύλα, ἕτερος δ' [f] ἐν τούτοις
τὸ εἶδος, ἕνεκα τωνδί. Τίς οὖν ὁ φυσικὸς τούτων; Πότερον 18
ὁ περὶ τὴν ὕλην, τὸν δὲ λόγον ἀγνοῶν, ἢ ὁ περὶ τὸν λόγον
μόνον; Ἢ μᾶλλον ὁ ἐξ ἀμφοῖν; Ἐκείνων δὲ [g] δὴ τίς ἑκά-
τερος; Ἢ οὐκ ἔστι τις ὁ περὶ τὰ πάθη τῆς ὕλης τὰ μὴ
χωριστά, μηδ' ᾗ χωριστά, ἀλλ' ὁ φυσικὸς περὶ [h] ἅπανθ' ὅσα

[x] γὰρ et τι om. E. [y] μηνύει] σημεῖον E. [z] μὲν ὑπὸ ἰσχ. T.U.V.W.X. [a] δ'] δὲ καὶ U.V.W. [b] σμικρῶν W. [c] ἐὰν S.T.V.W.X. [d] ἐργάζηται S. [e] μᾶλλον τοῦτο S.T.V.W.X. [f] ἔχοιεν V. [g] ὅτι καὶ τὰ U.V. [h] ἐν ὕλῃ E.T. [i] ὥστε καὶ οἱ V. [k] ἐργάζεσθαι S. [l] κίνησιν E. [m] τις om. E.S. [n] ἕνεκεν W, καὶ ἕνεκα U. [o] ἤδη] δὴ S.T.V.W, om. X. [p] τῆς om. X. [q] διαφόρως X. [r] ὁρίσαιτο φ. V, ὁρίσαιτο ὁ φ. S.T.U.W.X. [s] καὶ ὁ διαλεκτικὸς W. [t] ὀργὴν X. [v] τοιοῦτο S.T.U.V.W. [w] περικαρδίου T. [x] καὶ] ἢ S.T.U.V.W.X. [y] εἶδος τοῦ] ὅδε τοῦ W, ὁ δὲ τοῦ E.S.T.V. [z] εἶναι τοιοῦτον V, τοῦτον εἶναι W. [a] ὥσπερ ἐπὶ οἰκίας W. [b] ὅτι] τις S, τις ὅτι X, ἂν εἴη T.W, ἂν εἴη ὅτι U.V. [c] καυμάτων καὶ ὄμβρων W.X, ὄμβρων καὶ πνευμάτων E. [d] φησι S.V.X. [e] καὶ om. V. [f] ἐν om. W. [g] δὴ om. U.V. [h] πάνθ' T.

[i]τοῦ [k]τοιουδὶ σώματος καὶ τῆς τοιαύτης ὕλης ἔργα καὶ πάθη· [l]ὁπόσα δὲ μὴ [m]ᾖ τοιαῦτα, ἄλλος, καὶ περὶ [n]τινῶν μὲν τεχνίτης, ἐὰν τύχῃ, [o]οἷον τέκτων ἢ ἰατρός, τῶν δὲ μὴ χωριστῶν μέν, ᾗ δὲ μὴ τοιούτου σώματος πάθη καὶ ἐξ ἀφαιρέσεως, [p]ὁ
19 μαθηματικός, ᾗ δὲ κεχωρισμένα, ὁ πρῶτος φιλόσοφος. Ἀλλ' ἐπανιτέον ὅθεν ὁ λόγος. Ἐλέγομεν δ' ὅτι τὰ πάθη τῆς ψυχῆς [q]ἀχώριστα τῆς φυσικῆς ὕλης τῶν ζῴων, [r]ᾗ δὴ [s]τοιαῦθ' ὑπάρχει, θυμὸς καὶ φόβος, καὶ οὐχ ὥσπερ γραμμὴ καὶ ἐπίπεδον.

2 Ἐπισκοποῦντας [t]δὲ περὶ ψυχῆς ἀναγκαῖον ἅμα διαποροῦντας περὶ ὧν εὐπορεῖν δεῖ, [v]προελθόντας τὰς τῶν προτέρων δόξας [w]συμπαραλαμβάνειν ὅσοι τι περὶ αὐτῆς ἀπεφήναντο, ὅπως τὰ μὲν [x]καλῶς εἰρημένα λάβωμεν, εἰ δέ [y]τι μὴ καλῶς, [z]τοῦτ' εὐλαβηθῶμεν. Ἀρχὴ δὲ τῆς ζητήσεως προ-
2 θέσθαι τὰ μάλιστα δοκοῦνθ' ὑπάρχειν αὐτῇ κατὰ φύσιν. Τὸ ἔμψυχον δὴ τοῦ ἀψύχου [a]δυοῖν [b]μάλιστα [c]διαφέρειν δοκεῖ, κινήσει τε καὶ τῷ αἰσθάνεσθαι. Παρειλήφαμεν δὲ καὶ παρὰ τῶν προγενεστέρων σχεδὸν δύο ταῦτα περὶ ψυχῆς· [d]φασὶ [e]γὰρ ἔνιοι καὶ μάλιστα καὶ [f]πρώτως ψυχὴν εἶναι τὸ κινοῦν. Οἰηθέντες δὲ τὸ μὴ κινούμενον αὐτὸ [g]μὴ ἐνδέχεσθαι κινεῖν
3 ἕτερον, τῶν κινουμένων τι τὴν [h]ψυχὴν ὑπέλαβον εἶναι. [i]Ὅθεν Δημόκριτος μὲν πῦρ τι καὶ θερμόν [k]φησιν αὐτὴν εἶναι· ἀπείρων γὰρ ὄντων σχημάτων καὶ ἀτόμων τὰ σφαιροειδῆ πῦρ καὶ ψυχὴν λέγει, οἷον ἐν τῷ ἀέρι τὰ καλούμενα ξύσματα, ἃ φαίνεται ἐν ταῖς διὰ τῶν θυρίδων ἀκτῖσιν, ὧν τὴν πανσπερ-
4 μίαν [l]στοιχεῖα λέγει τῆς ὅλης φύσεως. Ὁμοίως [m]δὲ καὶ

[i] τοῦ om. S.U.W. [k] τοιουδὶ] φυσικοῦ T. [l] ὅσα E. [m] ἦν E. [n] τινος T, τινα U.W. [o] οἷον] ἢ X. [p] ὁ om. E. [q] χωριστὰ T.V.X, οὔτε ὡς χωριστὰ E. [r] ᾗ δὴ] ᾗ γε U, εἴγε T, ἢ X. [s] τοιαύτη X. [t] δὲ πάλιν περὶ S. [v] προδιελθόντας S, διελθόντας X. et pr. T. [w] συμπεριλαμβάνειν T.W.X, διαλαμβάνειν V. [x] καλῶς om. T, post εἰρημένα ponit U. [y] μήτι U.V. [z] τοῦτ' ἀληθῆ θῶμεν S. [a] δυεῖν E, δυσὶ S.V.W.X. [b] μάλιστα ante δυσὶ W. [c] δοκεῖ διαφέρειν X. [d] φασὶ] φασὶ μὲν V. [e] ἔνιοι γὰρ W. [f] πρῶτον E.T. [g] μὴ ἐνδ.] μηδ' ἐνδ. V. [h] ψυχὴν οὕτως ὑπ. U. [i] ὅθεν καὶ δημόκριτος πῦρ V. [k] αὐτήν φησιν T.W. [l] τῆς ὅλης φύσεως στοιχεῖα λέγει E. [m] δὴ W.

Λεύκιππος. Τούτων [m] δὲ τὰ [n] σφαιροειδῆ ψυχήν, διὰ τὸ
μάλιστα [o] διὰ παντὸς δύνασθαι διαδύνειν τοὺς τοιούτους ῥυ-
σμούς, καὶ κινεῖν τὰ λοιπὰ κινούμενα καὶ αὐτά, ὑπολαμβά-
νοντες τὴν ψυχὴν εἶναι [p] τὸ παρέχον τοῖς ζῴοις τὴν κίνησιν.
[q] Διὸ καὶ τοῦ ζῆν ὅρον εἶναι [r] τὴν ἀναπνοήν· συνάγοντος γὰρ 5
τοῦ περιέχοντος τὰ σώματα, καὶ ἐκθλίβοντος τῶν σχημάτων
τὰ παρέχοντα τοῖς ζῴοις τὴν κίνησιν διὰ τὸ μηδ᾽ αὐτὰ ἠρε-
μεῖν μηδέποτε, βοήθειαν γίγνεσθαι [s] θύραθεν [t] ἐπεισιόντων
ἄλλων τοιούτων ἐν τῷ ἀναπνεῖν· [v] κωλύειν γὰρ [w] αὐτὰ καὶ
τὰ ἐνυπάρχοντα ἐν τοῖς ζῴοις ἐκκρίνεσθαι, συνανείργοντα τὸ
συνάγον καὶ πηγνύον· καὶ ζῆν δὲ ἕως ἂν δύνωνται τοῦτο ποι-
εῖν. Ἔοικε δὲ καὶ τὸ παρὰ τῶν Πυθαγορείων λεγόμενον 6
τὴν αὐτὴν ἔχειν διάνοιαν· [x] ἔφασαν [y] γάρ τινες αὐτῶν ψυχὴν
εἶναι τὰ ἐν τῷ ἀέρι ξύσματα, οἱ δὲ τὸ ταῦτα κινοῦν. [z] Περὶ
δὲ τούτων εἴρηται, [a] διότι [b] συνεχῶς φαίνεται κινούμενα, κἂν
ᾖ νηνεμία παντελής. Ἐπὶ ταὐτὸ δὲ φέρονται καὶ ὅσοι λέ- 7
γουσι τὴν ψυχὴν τὸ [c] αὐτὸ κινοῦν· ἐοίκασι γὰρ [d] οὗτοι
πάντες ὑπειληφέναι τὴν κίνησιν οἰκειότατον εἶναι τῇ ψυχῇ,
καὶ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κινεῖσθαι διὰ τὴν ψυχήν, ταύτην δ᾽
[e] ὑφ᾽ [f] ἑαυτῆς, διὰ τὸ μηθὲν ὁρᾶν κινοῦν ὃ μὴ καὶ αὐτὸ κι-
νεῖται. Ὁμοίως δὲ καὶ [g] Ἀναξαγόρας ψυχὴν εἶναι [h] λέγει 8
[i] τὴν κινοῦσαν, καὶ εἴ τις ἄλλος εἴρηκεν ὡς τὸ πᾶν [k] ἐκίνησε
νοῦς, οὐ μὴν παντελῶς [l] γ᾽ ὥσπερ Δημόκριτος. Ἐκεῖνος
μὲν γὰρ ἁπλῶς [m] ταὐτὸν ψυχὴν [n] καὶ νοῦν· τὸ γὰρ [o] ἀληθὲς
εἶναι τὸ φαινόμενον· διὸ καλῶς ποιῆσαι τὸν Ὅμηρον [p] ὡς
Ἕκτωρ κεῖτ᾽ ἀλλοφρονέων. Οὐ δὴ χρῆται τῷ νῷ ὡς δυνάμει
τινὶ περὶ τὴν ἀλήθειαν, [q] ἀλλὰ ταὐτὸ λέγει ψυχὴν καὶ νοῦν.

[m] δὴ W. [n] σφαιρ. πῦρ καὶ ψυχὴν V. [o] δύνασθαι διὰ παντὸς W. [p] τὸ om. V. [q] διὸ—κίνησιν om. V. [r] τὴν εἰσπνοὴν καὶ τὴν ἀναπνοήν S. [s] οὐρανόθεν T. [t] εἶτ᾽ εἰσιόντων E. [v] κωλύουσι X. [w] ταῦτα U. [x] ἔφασκον X. [y] γάρ om. S. [z] περὶ δὲ] καὶ περὶ X. [a] ὅτι S. [b] συχνῶς W. [c] ἑαυτὸ S.T.V.W.X. [d] πάντες οὗτοι V. [e] ἀφ᾽ V. [f] αὑτῆς E. [g] ἐξαγόρας S. [h] λέγει om. V. [i] τὴν] εἶναι τὴν S. [k] ἐκίνησεν ὁ νοῦς S.W.X. [l] γ᾽ om. W. [m] ταυτὸ T, ταυτὸ τὴν U.W. [n] καὶ τὸν νοῦν U. [o] ἀληθῶς U.W. [p] ὡς ὁ ἕκτωρ S.W. [q] ἀλλ᾽ αὐτὸ V.

9 Ἀναξαγόρας δ᾿ ἧττον [r] διασαφεῖ περὶ αὐτῶν· [s] πολλαχοῦ
μὲν [t] γὰρ [v] τὸ αἴτιον τοῦ καλῶς καὶ ὀρθῶς τὸν νοῦν λέγει,
ἑτέρωθι [w] δὲ τοῦτον εἶναι τὴν ψυχήν· [x] ἐν ἅπασι γὰρ [y] ὑπάρ-
χειν αὐτὸν τοῖς ζῴοις, καὶ μεγάλοις καὶ μικροῖς, καὶ τιμίοις καὶ
[z] ἀτιμοτέροις. Οὐ φαίνεται δ᾿ ὅ γε κατὰ φρόνησιν [a] λεγό-
μενος νοῦς πᾶσιν [b] ὁμοίως ὑπάρχειν τοῖς ζῴοις, ἀλλ᾿ οὐδὲ τοῖς
10 ἀνθρώποις [c] πᾶσιν. Ὅσοι μὲν [d] οὖν ἐπὶ τὸ κινεῖσθαι τὸ ἔμ-
ψυχον ἀπέβλεψαν, οὗτοι [e] τὸ κινητικώτατον ὑπέλαβον τὴν
ψυχήν· ὅσοι δ᾿ ἐπὶ τὸ γινώσκειν καὶ [f] τὸ αἰσθάνεσθαι τῶν
ὄντων, οὗτοι [g] δὲ λέγουσι τὴν ψυχὴν τὰς ἀρχάς, οἱ [h] μὲν
πλείους [i] ποιοῦντες, οἱ δὲ μίαν [k] ταύτην, ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς
[l] μὲν ἐκ τῶν στοιχείων [m] πάντων εἶναι δὲ [n] καὶ ἕκαστον ψυ-
χὴν [o] τούτων, [p] λέγων οὕτω

γαίῃ μὲν [q] γὰρ γαῖαν ὀπώπαμεν, ὕδατι [r] δ᾿ ὕδωρ,
αἰθέρι δ᾿ αἰθέρα [s] δῖαν, ἀτὰρ πυρὶ πῦρ [t] ἀΐδηλον,
[v] στοργῇ δὲ στοργήν, νεῖκος δέ [w] τε νείκεϊ λυγρῷ.

11 Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον [x] καὶ [y] Πλάτων ἐν τῷ Τιμαίῳ τὴν ψυ-
χὴν ἐκ τῶν στοιχείων ποιεῖ· γινώσκεσθαι γὰρ [z] τῷ ὁμοίῳ τὸ
ὅμοιον, τὰ δὲ πράγματα ἐκ τῶν ἀρχῶν εἶναι. Ὁμοίως δὲ
καὶ ἐν τοῖς περὶ φιλοσοφίας [a] λεγομένοις διωρίσθη, αὐτὸ μὲν
τὸ ζῷον ἐξ [b] αὐτῆς [c] τῆς τοῦ ἑνὸς ἰδέας καὶ τοῦ πρώτου μή-
12 κους καὶ πλάτους καὶ βάθους, τὰ δ᾿ ἄλλα ὁμοιοτρόπως. Ἔτι
δὲ καὶ ἄλλως, νοῦν μὲν τὸ ἕν, ἐπιστήμην δὲ τὰ δύο· μοναχῶς
[d] γὰρ [e] ἐφ᾿ ἕν· τὸν δὲ [f] τοῦ ἐπιπέδου ἀριθμὸν δόξαν, αἴσθησιν

[r] *ἀσαφεῖ* X. [s] *πολλαχῇ* E, *πολλαχῶς* W. [t] *γὰρ* ante *τοῦ* E. [v] *τὸ* om. V. [w] *δὲ ταὐτὸν εἶναι τὸν νοῦν τῇ ψυχῇ* V, *δὲ τὸν νοῦν εἶναι ταὐτὸν τῇ ψυχῇ* T.W. et, qui *τὸν αὐτὸν*, U. [x] *ἐν* om. X. [y] *αὐτὸν ὑπάρχειν* X. [z] *ἀτιμιωτέροις* U. [a] *νοῦς λεγόμενος* W. [b] *ὑπάρχειν ὁμοίως* V.X. [c] *πᾶσιν* om. S.T.W.X. [d] *οὖν* om. V. [e] *τὸ* om. X. [f] *τὸ* post *καὶ* om. S.T.V.W. [g] *δὴ* U, om. V.W. [h] *μὲν οὖν πλ.* X. [i] *ποιοῦντες ταύτας οἱ* V.W, *ποιοῦντες τὰς ἀρχὰς οἱ* T.U, *ποιοῦντες τὰς ἀρχὰς ταύτας οἱ* S.X. [k] *τοιαύτην* S. [l] *μὲν* om. S.T.W. [m] *ἁπάντων* W. [n] *καὶ* om. V. [o] *τούτων* om. X. [p] *οὕτω λέγων* S.U, om. T.W. [q] *γὰρ* om. V. [r] *δ᾿* om. E. [s] *δία* S, *δῖον* T.U.V.W. [t] *ἄδηλον* E. [v] *στοργὴν δὲ στοργῇ* X, *στοργῇ δέ τε στοργὴν* W. [w] *τε*] *γε* T, *πε* S, om. V.W. [x] *καὶ*] *καὶ ὁ* E, om. S.T.U.V.W. [y] *πλάτων* post *τιμαίῳ* U.W, post *ψυχὴν* S.T. [z] *τῷ* et *τὸ* om. U. [a] *λόγοις* V. [b] *αὐτῆς* om. U. [c] *τῆς* om. S. [d] *γὰρ* om. S.T. [e] *ἐφ᾿ ἕν*] *γίνεται* X, om. S.T. [f] *τοῦ* om. S.

[g] δὲ τὸν τοῦ στερεοῦ· οἱ μὲν γὰρ ἀριθμοὶ τὰ εἴδη [h] αὐτὰ καὶ
[i] αἱ [k] ἀρχαὶ ἐλέγοντο, εἰσὶ δ' ἐκ τῶν στοιχείων. Κρίνεται δὲ
τὰ πράγματα [l] τὰ μὲν νῷ, τὰ δ' ἐπιστήμῃ, τὰ δὲ δόξῃ, τὰ δ'
αἰσθήσει· εἴδη δ' οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι τῶν πραγμάτων. [m] Ἐπεὶ 13
δὲ καὶ κινητικὸν [n] ἐδόκει [o] ἡ ψυχὴ εἶναι καὶ [p] γνωριστικόν, οὕ-
τως ἔνιοι [q] συνέπλεξαν ἐξ ἀμφοῖν, ἀποφηνάμενοι τὴν ψυχὴν
ἀριθμὸν κινοῦνθ' ἑαυτόν. Διαφέρονται δὲ περὶ τῶν ἀρχῶν, τίνες
καὶ πόσαι, μάλιστα [r] μὲν οἱ σωματικὰς ποιοῦντες [s] τοῖς ἀσω-
μάτοις, τούτοις δ' οἱ μίξαντες καὶ ἀπ' ἀμφοῖν τὰς ἀρχὰς ἀπο-
φηνάμενοι. Διαφέρονται δὲ καὶ περὶ [t] τὸ πλῆθος· οἱ μὲν γὰρ 14
μίαν οἱ δὲ πλείους λέγουσιν. Ἑπομένως δὲ τούτοις καὶ τὴν
ψυχὴν ἀποδιδόασιν· τό [v] τε γὰρ κινητικὸν τὴν φύσιν τῶν
πρώτων ὑπειλήφασιν, οὐκ ἀλόγως. [w] Ὅθεν ἔδοξέ τισι πῦρ
εἶναι· καὶ γὰρ τοῦτο λεπτομερέστατόν τε καὶ μάλιστα τῶν
στοιχείων ἀσώματον, [x] ἔτι δὲ κινεῖταί [y] τε καὶ κινεῖ τὰ [z] ἄλλα
πρώτως. Δημόκριτος δὲ καὶ γλαφυρωτέρως εἴρηκεν [a] ἀπο- 15
φηνάμενος διὰ [b] τί τούτων ἑκάτερον· ψυχὴν μὲν [c] γὰρ εἶναι
[d] ταὐτὸ καὶ νοῦν, τοῦτο δ' [e] εἶναι τῶν πρώτων καὶ ἀδιαιρέτων
σωμάτων, κινητικὸν δὲ διὰ [f] μικρομέρειαν καὶ τὸ σχῆμα· τῶν
[g] δὲ σχημάτων εὐκινητότατον τὸ σφαιροειδὲς λέγει· τοιοῦ-
τον δ' εἶναι τόν τε νοῦν καὶ τὸ πῦρ. Ἀναξαγόρας δ' ἔοικε 16
μὲν ἕτερον λέγειν ψυχήν [h] τε καὶ νοῦν, ὥσπερ [i] εἴπομεν καὶ
πρότερον, [k] χρῆται δ' ἀμφοῖν ὡς μιᾷ φύσει, πλὴν ἀρχήν γε
τὸν νοῦν τίθεται μάλιστα [l] πάντων· μόνον γοῦν φησὶν αὐτὸν
τῶν ὄντων ἁπλοῦν εἶναι καὶ ἀμιγῆ [m] τε καὶ καθαρόν. Ἀπο- 17
δίδωσι δ' ἄμφω τῇ αὐτῇ ἀρχῇ, τό τε γινώσκειν καὶ τὸ κινεῖν,

[g] δὲ] γὰρ S. [h] αὐτὰ om. S.X. [i] αἱ om. S.T.U.V.W.X. [k] ἀρχαὶ τῶν ὄντων ἐλέγοντο U. [l] τὰ ante μὲν om. S. [m] ἐπειδὴ X. [n] ἐδόκει om. V. [o] εἶναι ἡ ψυχὴ W, ψυχῇ εἶναι U. [p] γνωστικόν V. [q] συνέλεξαν δι' V. [r] μὲν] δὲ X. [s] τὰς ἀσωμάτους X. [t] τοῦ πλήθους S.T.V.X. [v] τε om. S.T. [w] ὅθεν καὶ ἔδοξε V. [x] ἔτι δὲ] ἔτι δὲ καὶ S.T.W, καὶ V.X. [y] τε om. S.T.W. [z] ἄλλα om. S. [a] ἀποφαινόμενος E. [b] τί τὸ κινεῖσθαι καὶ κινεῖν τούτων S. [c] γὰρ om. V. [d] ταυτὸν S.T.V.X. [e] εἶναι ἐκ τῶν T.U.V.W.X. [f] λεπτομέρειαν T, μικρολεπτομέρειαν S. [g] δὲ] τε S. [h] τε om. X. [i] καὶ πρότερον εἴπομεν V. [k] χρῆσθαι E.X. [l] ἁπάντων E.S. [m] τε om. S.V.W.

λέγων νοῦν κινῆσαι τὸ πᾶν. Ἔοικε [n] δὲ καὶ Θαλῆς ἐξ ὧν
ἀπομνημονεύουσι κινητικόν [o] τι τὴν ψυχὴν [p] ὑπολαβεῖν, εἴπερ
18 [q] τὸν λίθον [r] ἔφη ψυχὴν ἔχειν, ὅτι τὸν σίδηρον κινεῖ. Διο-
γένης δ' ὥσ[s]περ καὶ ἕτεροί τινες, ἀέρα τοῦτον οἰηθεὶς πάντων
[t] λεπτομερέστατον εἶναι καὶ ἀρχήν· καὶ διὰ τοῦτο γινώσκειν
τε καὶ κινεῖν τὴν ψυχήν, ᾗ [v] μὲν πρῶτόν [w] ἐστι, καὶ [x] ἐκ τού-
του τὰ λοιπά, γινώσκειν, ᾗ δὲ [y] λεπτότατον, κινητικὸν εἶναι.
19 Καὶ Ἡράκλειτος δὲ τὴν ἀρχὴν εἶναί [z] φησι ψυχήν, [a] εἴπερ
τὴν ἀναθυμίασιν, ἐξ ἧς τἆλλα συνίστησιν· [b] καὶ ἀσωματώ-
τατον [c] δὴ [d] καὶ ῥέον ἀεί· [e] τὸ δὲ κινούμενον κινουμένῳ γινώ-
σκεσθαι. Ἐν κινήσει δ' εἶναι τὰ ὄντα [f] κἀκεῖνος ᾤετο καὶ
20 οἱ πολλοί. Παραπλησίως δὲ τούτοις καὶ Ἀλκμαίων ἔοικεν
[g] ὑπολαβεῖν περὶ ψυχῆς· φησὶ γὰρ αὐτὴν ἀθάνατον εἶναι
διὰ τὸ ἐοικέναι τοῖς ἀθανάτοις, τοῦτο δ' ὑπάρχειν αὐτῇ ὡς
ἀεὶ κινουμένῃ· κινεῖσθαι [h] γὰρ καὶ τὰ θεῖα [i] πάντα συνεχῶς
ἀεί, σελήνην, ἥλιον, [k] τοὺς ἀστέρας καὶ τὸν οὐρανὸν ὅλον.
21 Τῶν δὲ φορτικωτέρων καὶ ὕδωρ τινὲς ἀπεφήναντο, καθάπερ
Ἵππων. Πεισθῆναι δ' [l] ἐοίκασιν ἐκ τῆς γονῆς, ὅτι πάντων
ὑγρά· καὶ γὰρ ἐλέγχει τοὺς αἷμα φάσκοντας τὴν ψυχήν,
[m] ὅτι ἡ γονὴ οὐχ αἷμα· ταύτην δ' εἶναι [n] τὴν [o] πρώτην ψυ-
22 χήν. Ἕτεροι δ' αἷμα, καθάπερ Κριτίας, τὸ [p] αἰσθάνεσθαι
ψυχῆς οἰκειότατον [q] ὑπολαμβάνοντες, τοῦτο δ' ὑπάρχειν διὰ
τὴν τοῦ αἵματος φύσιν. Πάντα [r] γὰρ τὰ στοιχεῖα κριτὴν
εἴληφε, πλὴν τῆς γῆς· ταύτην δ' οὐθεὶς [s] ἀποπέφανται, πλὴν
εἴ τις αὐτὴν εἴρηκεν ἐκ πάντων εἶναι τῶν στοιχείων ἢ πάντα.
23 Ὁρίζονται δὲ πάντες [t] τὴν ψυχὴν τρισὶν [v] ὡς εἰπεῖν, κινήσει,

[n] δὲ om. V. [o] τι om. V. [p] ὑπολαμβάνειν T.U.V.W, ἀπολαμβάνειν S. [q] τὴν X. [r] ψυχὴν ἔφησεν S. om. ἔφη V. [s] περ om. W. [t] λεπτομερέστερον X. [v] μὲν γὰρ πρῶτον V. [w] ἔσται S. [x] ἐκ τούτου καὶ T. [y] λεπτομερέστατον T.U.V.W. [z] φησι τὴν ψυχὴν U.W. [a] εἴπερ καὶ τὴν V. [b] καὶ γὰρ ἀσ. T.U. [c] δὲ S.X, τε E.W, om. V. [d] καὶ τὸ ῥέον X. [e] τὰ δὲ κινούμενα T, τὸ κινούμενον δὲ W. [f] κἀκεῖνός τε καὶ οἱ πολλοὶ ᾤοντο X. [g] περὶ ψυχῆς ὑπολαβεῖν W. [h] γὰρ] δὲ U. [i] ἅπαντα S.T.U.V.X. [k] τοὺς om. U.V.W. [l] ἔοικεν T. [m] ὅτι—ψυχήν om. X. [n] τὴν om. S.T. [o] πρώτην om. W. [p] αἰσθ. τῆς ψυχῆς U. [q] ὑπολαβόντες X. [r] γὰρ] δ' οὖν T.V. [s] ἀποφαίνεται S.T.V.W.X. [t] τὴν om. S.T, τὴν ψυχὴν om. V. [v] ὡς om. S.

αἰσθήσει, τῷ ἀσωμάτῳ· τούτων δ' ἕκαστον [w] ἀνάγεται πρὸς
τὰς ἀρχάς. Διὸ καὶ οἱ τῷ γινώσκειν ὁριζόμενοι αὐτὴν [x] ἢ
στοιχεῖον ἢ ἐκ τῶν στοιχείων ποιοῦσι, λέγοντες παραπλησίως
ἀλλήλοις, πλὴν ἑνός· φασὶ γὰρ [y] γινώσκεσθαι [z] τὸ ὅμοιον
τῷ ὁμοίῳ· ἐπειδὴ γὰρ [a] ἡ ψυχὴ πάντα γιγνώσκει, [b] συνι-
στᾶσιν αὐτὴν ἐκ πασῶν τῶν ἀρχῶν. Ὅσοι μὲν οὖν μίαν 24
τινὰ λέγουσιν αἰτίαν καὶ στοιχεῖον ἕν, καὶ τὴν ψυχὴν ἓν
τιθέασιν, οἷον πῦρ ἢ ἀέρα· οἱ δὲ [c] πλείους λέγοντες τὰς
ἀρχὰς καὶ τὴν ψυχὴν πλείω [d] ποιοῦσιν. Ἀναξαγόρας [e] δὲ
μόνος ἀπαθῆ [f] φησὶν εἶναι τὸν νοῦν, καὶ κοινὸν οὐθὲν οὐθενὶ
τῶν ἄλλων ἔχειν. Τοιοῦτος δ' ὢν πῶς [g] γνωριεῖ καὶ διὰ τίν' 25
αἰτίαν, οὔτ' ἐκεῖνος εἴρηκεν οὔτ' ἐκ τῶν εἰρημένων συμφανές
ἐστιν. Ὅσοι δ' ἐναντιώσεις ποιοῦσιν ἐν ταῖς ἀρχαῖς, καὶ
τὴν ψυχὴν ἐκ τῶν ἐναντίων [h] συνιστᾶσιν· οἱ δὲ θάτερον τῶν
ἐναντίων, [i] οἷον θερμὸν ἢ ψυχρὸν ἤ τι τοιοῦτον [k] ἄλλο, καὶ
τὴν ψυχὴν ὁμοίως ἕν τι [l] τούτων τιθέασιν. Διὸ καὶ τοῖς 26
ὀνόμασιν ἀκολουθοῦσιν, οἱ [m] μὲν τὸ θερμὸν λέγοντες, [n] ὅτι
διὰ τοῦτο καὶ τὸ ζῆν ὠνόμασται, οἱ δὲ τὸ ψυχρὸν διὰ τὴν
ἀναπνοὴν καὶ τὴν κατάψυξιν καλεῖσθαι ψυχήν. Τὰ μὲν οὖν
[o] παραδεδομένα περὶ ψυχῆς, καὶ δι' ἃς αἰτίας λέγουσιν οὕτω,
ταῦτ' ἐστίν.

Ἐπισκεπτέον δὲ πρῶτον μὲν περὶ κινήσεως· ἴσως γὰρ οὐ 3
μόνον [p] ψεῦδός [q] ἐστι τὸ τὴν οὐσίαν αὐτῆς τοιαύτην εἶναι
[r] οἵαν φασὶν οἱ λέγοντες [s] ψυχὴν εἶναι τὸ κινοῦν [t] ἑαυτὸ ἢ
δυνάμενον [v] κινεῖν, ἀλλ' ἕν τι τῶν ἀδυνάτων τὸ ὑπάρχειν
[w] αὐτῇ κίνησιν. Ὅτι μὲν οὖν [x] οὐκ ἀναγκαῖον τὸ κινοῦν καὶ
αὐτὸ κινεῖσθαι, πρότερον εἴρηται. Διχῶς δὲ κινουμένου 2

[w] ἀνάγεσθαι U.W. [x] ἢ post αὐτὴν om. S.X. [y] γιγν. καὶ τὸ ὅμοιον U, τὸ ὅμοιον γιγν. S.T, καὶ τὸ ὅμοιον γίγν. V.W. [z] τῷ ὁμ. τὸ ὁμ. X. [a] ἡ om. E. [b] συνίστησιν X. [c] πλείω U.V.W. [d] ποιοῦσιν] λέγουσιν S.T.U.W. [e] δὲ om. S. [f] φύσιν V. [g] γνωρίζει S.U. [h] συνιστᾶσιν om. T. [i] οἷον om. T.V. [k] ἄλλο om. X, ἄλλο—τούτων om. E. [l] τούτων εἶναι τιθ. U. [m] μὲν γὰρ τὸ E. [n] ὅτι—ὠνόμασται om. V. [o] παραδεόμενα S. [p] ψευδές W. [q] ἐστι om. X. [r] οἵαν—ψυχὴν margo W. [s] εἶναι τὴν ψυχὴν U. [t] αὐτὸ U.W. [v] κινοῦν X. [w] αὐτῇ τὴν κ. W. [x] οὐκ om. S.

[y]παντός (ἢ [z]γὰρ καθ' ἕτερον ἢ καθ' αὑτό· καθ' ἕτερον δὲ
λέγομεν, ὅσα κινεῖται τῷ ἐν κινουμένῳ εἶναι, [a]οἷον πλωτῆρες·
οὐ γὰρ ὁμοίως κινοῦνται τῷ πλοίῳ· τὸ μὲν γὰρ καθ' αὑτὸ
3 κινεῖται, οἱ δὲ τῷ [b]ἐν κινουμένῳ εἶναι. Δῆλον δ' ἐπὶ τῶν
μορίων· οἰκεία [c]μὲν γάρ ἐστι κίνησις ποδῶν [d]βάδισις, αὕτη
δὲ [e]καὶ [f]ἀνθρώπων· οὐχ ὑπάρχει δὲ τοῖς πλωτῆρσι τότε)
[g]διχῶς [h]δὲ λεγομένου τοῦ κινεῖσθαι, νῦν [i]ἐπισκοποῦμεν περὶ
τῆς ψυχῆς εἰ καθ' αὑτὴν κινεῖται καὶ μετέχει κινήσεως.
4 Τεσσάρων δὲ [k]κινήσεων οὐσῶν, [l]φορᾶς ἀλλοιώσεως [m]φθί-
σεως αὐξήσεως, ἢ μίαν τούτων κινοῖτ' ἂν ἢ πλείους ἢ πάσας.
Εἰ δὲ κινεῖται μὴ κατὰ συμβεβηκός, φύσει ἂν ὑπάρχοι κίνη-
σις αὐτῇ· εἰ δὲ τοῦτο, καὶ τόπος· πᾶσαι γὰρ αἱ λεχθεῖσαι
5 κινήσεις ἐν τόπῳ. Εἰ δ' ἐστὶν [n]ἡ οὐσία τῆς ψυχῆς τὸ κι-
νεῖν ἑαυτήν, οὐ κατὰ συμβεβηκὸς [o]αὐτῇ τὸ κινεῖσθαι [p]ὑπάρ-
ξει, ὥσπερ τῷ λευκῷ ἢ [q]τῷ τριπήχει· κινεῖται γὰρ καὶ
ταῦτα, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός· ᾧ γὰρ ὑπάρχουσιν, ἐκεῖνο
κινεῖται τὸ σῶμα. Διὸ [r]καὶ οὐκ [s]ἔστι τόπος αὐτῶν· [t]τῆς
6 δὲ ψυχῆς ἔσται, εἴπερ φύσει κινήσεως μετέχει. Ἔτι δ' εἰ
φύσει κινεῖται, [v]κἂν βίᾳ κινηθείη· κἂν εἰ βίᾳ, [w]καὶ φύσει.
Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἔχει καὶ περὶ ἠρεμίας· εἰς ὃ γὰρ κινεῖ-
ται φύσει, καὶ ἠρεμεῖ ἐν τούτῳ φύσει· ὁμοίως δὲ [x]καὶ εἰς ὃ
κινεῖται βίᾳ, καὶ ἠρεμεῖ ἐν τούτῳ βίᾳ. Ποῖαι δὲ βίαιοι τῆς
[y]ψυχῆς κινήσεις ἔσονται καὶ ἠρεμίαι, οὐδὲ [z]πλάττειν βουλο-
7 μένοις ῥᾴδιον ἀποδοῦναι. Ἔτι δ' εἰ μὲν ἄνω κινήσεται, πῦρ
ἔσται, εἰ δὲ κάτω, γῆ· τούτων γὰρ τῶν σωμάτων [a]αἱ κινή-
σεις αὗται. Ὁ δ' [b]αὐτὸς λόγος καὶ περὶ [c]τῶν μεταξύ.
[d]Ἔτι δ' ἐπεὶ φαίνεται κινοῦσα τὸ σῶμα, [e]ταύτας εὔλογον

[y] παντός om. S. [z] γὰρ om. W. [a] οἷον οἱ πλ. W. [b] ἐν τῷ S.X. [c] μὲν om. S. [d] βάσις U. [e] καὶ om. W. [f] ἀνθρώπῳ V. [g] δισσῶς E. [h] δὲ] οὖν U. [i] περισκοποῦμεν V. [k] οὐσῶν κινήσεων V. [l] φθορᾶς S. [m] φθίσεως om. pr. E. [n] ἡ om. X. [o] τὸ κινεῖσθαι αὐτῇ S.U. [p] ὑπάρχει E. [q] τῷ post ἢ om. E.S.X. [r] καὶ om. V.W. [s] ἔστιν ὁ τόπος T. [t] τῇ δὲ ψυχῇ V. [v] καὶ ἂν W. [w] καὶ φύσει] κατὰ φύσιν E. [x] καὶ post δὲ om. T. [y] ψυχῆς αἱ κ. T. [z] πλάσσειν X. [a] αὗται αἱ κινήσεις V. [b] αὐτὸς] αὖ S. [c] τῶν ἀέρος λέγω καὶ ὕδατος μεταξύ W. [d] ἔπειτα δ' εἰ E. corr. [e] εὔλογον ταύτας S.T.V.W.X.

κινεῖν τὰς κινήσεις ἃς [f] καὶ αὐτὴ κινεῖται. Εἰ δὲ τοῦτο, καὶ ἀντιστρέψασιν εἰπεῖν ἀληθὲς ὅτι ἣν τὸ σῶμα κινεῖται, ταύτην καὶ αὐτή. Τὸ δὲ σῶμα κινεῖται [g] φορᾷ· ὥστε καὶ ἡ 8
ψυχὴ μεταβάλλοι ἂν κατὰ τὸ [h] σῶμα ἢ ὅλη ἢ κατὰ μόρια μεθισταμένη. Εἰ δὲ τοῦτ' [i] ἐνδέχεται, καὶ ἐξελθοῦσαν [k] εἰσιέναι πάλιν [l] ἐνδέχοιτ' ἄν· τούτῳ δ' ἕποιτ' ἂν τὸ ἀνίστασθαι τὰ τεθνεῶτα τῶν ζῴων. Τὴν δὲ κατὰ συμβεβηκὸς κίνησιν [m] κἂν ὑφ' ἑτέρου κινοῖτο· ὠσθείη γὰρ ἂν βίᾳ τὸ ζῷον. Οὐ δεῖ δὲ ᾧ τὸ ὑφ' [n] ἑαυτοῦ κινεῖσθαι ἐν τῇ οὐσίᾳ, 9
τοῦθ' ὑπ' ἄλλου κινεῖσθαι, πλὴν εἰ [o] μὴ κατὰ συμβεβηκός, ὥσπερ οὐδὲ τὸ καθ' αὑτὸ ἀγαθὸν ἢ δι' αὑτό, τὸ μὲν δι' ἄλλο [p] εἶναι, τὸ δ' ἑτέρου [q] ἕνεκεν. Τὴν δὲ ψυχὴν [r] μάλιστα φαίη [s] τις ἂν ὑπὸ τῶν [t] αἰσθητῶν κινεῖσθαι, εἴπερ κινεῖται. 'Ἀλλὰ 10
μὴν καὶ εἰ κινεῖ [v] γε αὐτὴ [w] αὑτήν, καὶ αὐτὴ κινοῖτ' ἄν, [x] ὥστ' εἰ πᾶσα κίνησις ἔκστασίς ἐστι τοῦ κινουμένου [y] ᾗ κινεῖται, καὶ ἡ ψυχὴ [z] ἐξίσταιτ' ἂν [a] ἐκ τῆς οὐσίας, εἰ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς [b] αὑτὴν κινεῖ. 'Ἀλλ' ἔστιν ἡ κίνησις τῆς οὐσίας [c] αὐτῆς καθ' αὑτήν. 'Ἔνιοι δὲ καὶ κινεῖν [d] φασὶ τὴν ψυχὴν τὸ σῶ- 11
μα ἐν ᾧ ἐστίν, ὡς αὐτὴ κινεῖται, οἷον Δημόκριτος, παραπλησίως λέγων Φιλίππῳ τῷ [e] κωμῳδοδιδασκάλῳ. Φησὶ γὰρ τὸν Δαίδαλον κινουμένην ποιῆσαι τὴν ξυλίνην 'Ἀφροδίτην, ἐγχέαντ' ἄργυρον χυτόν. 'Ὁμοίως [f] δὲ [g] καὶ Δημόκριτος 12
λέγει· κινουμένας γάρ [h] φησι τὰς ἀδιαιρέτους σφαίρας διὰ τὸ πεφυκέναι μηδέποτε μένειν, συνεφέλκειν [i] καὶ κινεῖν τὸ σῶμα πᾶν. 'Ἡμεῖς δ' [k] ἐρωτήσομεν εἰ καὶ [l] ἠρέμησιν ποιεῖ

[f] *καὶ* om. V. [g] *φορὰν* S. [h] *σῶμα καὶ αὐτὴ ἢ* U. [i] *ἐνδέχοιτο* S.T.V.W. [k] *εἰσιέναι καὶ πάλιν* W. [l] *ἐνδέχοιτ' ἂν* om. S.W.X. [m] *καὶ* W. [n] *αὑτοῦ* V. [o] *μὴ* om. E. [p] *εἶναι*] *ἐστὶ* X. [q] *ἕνεκα* T.U. [r] *μάλιστα* ante *ὑπὸ* W. [s] *ἄν τις* X. [t] *αἰσθητικῶν* S. [v] *γε* om. S.T.V.W. [w] *ἑαυτὴν* S.T.U.V.W. [x] *ὥστ'*] *εἶτ'* V. [y] *ᾗ* om. V. [z] *ἐξισταίη* T, *ἐξίσταται* (omisso *ἂν*) S.W.X. [a] *ἐκ*] *αὐτῆς* V, om. T.W. [b] *ἑαυτὴν* E.S. [c] *αὐτῇ* S.V. [d] *τὴν ψυχήν φασι* S.T.W. [e] *κωμῳδιδασκάλῳ* T.U.V.W.X. [f] *δὲ* om. W. [g] *καὶ ὁ δ.* S. [h] *φησι* om. X. [i] *καὶ*] *τε καὶ* T.V. [k] *ἐρωτήσωμεν* S.T.U.V.W. [l] *ἠρεμήσειν ποιεῖ τοῦτ' αὐτὸ* S.T.U.W, *ἠρεμεῖν ποιεῖ τοῦτ' αὐτό* X, *ἠρεμήσειν τοῦτο ποιεῖ ποτέ* V.

ταὐτὰ ταῦτα. Πῶς δὲ [m] ποιήσει, χαλεπὸν [n] ἢ [o] καὶ ἀδύνα-
13 τον εἰπεῖν. Ὅλως δ' οὐχ οὕτω φαίνεται [p] κινεῖν ἡ ψυχὴ
τὸ ζῷον, ἀλλὰ διὰ προαιρέσεώς τινος καὶ νοήσεως. Τὸν
αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ὁ Τίμαιος φυσιολογεῖ τὴν ψυχὴν κινεῖν
τὸ σῶμα· τῷ γὰρ κινεῖσθαι αὐτὴν καὶ τὸ σῶμα κινεῖν διὰ τὸ
14 [q] συμπεπλέχθαι πρὸς αὐτό. [r] Συνεστηκυῖαν γὰρ ἐκ τῶν
στοιχείων, [s] καὶ μεμερισμένην κατὰ τοὺς ἁρμονικοὺς ἀριθμούς,
ὅπως αἴσθησίν [t] τε σύμφυτον [v] ἁρμονίας ἔχῃ καὶ τὸ πᾶν
[w] φέρηται συμφώνους φοράς, τὴν εὐθυωρίαν εἰς κύκλον κατέ-
καμψεν· καὶ [x] διελὼν ἐκ τοῦ [y] ἑνὸς [z] δύο κύκλους δισσαχῇ συν-
ημμένους πάλιν τὸν ἕνα διεῖλεν εἰς ἑπτὰ κύκλους, ὡς οὔσας
15 τὰς τοῦ οὐρανοῦ φορὰς τὰς τῆς ψυχῆς κινήσεις. Πρῶτον
μὲν [a] οὖν οὐ καλῶς τὸ λέγειν τὴν ψυχὴν μέγεθος εἶναι· τὴν
γὰρ τοῦ παντὸς δῆλον ὅτι τοιαύτην [b] εἶναι βούλεται οἷόν ποτ'
ἐστὶν ὁ καλούμενος νοῦς· οὐ γὰρ [c] δὴ οἷόν [d] γ' [e] ἡ αἰσθητική,
οὐδ' οἷον ἡ ἐπιθυμητική· τούτων γὰρ ἡ κίνησις οὐ κυκλοφο-
16 ρία. Ὁ δὲ νοῦς εἷς καὶ συνεχής, ὥσπερ καὶ [f] ἡ νόησις· ἡ
δὲ νόησις τὰ νοήματα· ταῦτα δὲ τῷ ἐφεξῆς ἕν, [g] ὡς ἀριθμός,
ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ μέγεθος. Διόπερ [h] οὐδ' ὁ νοῦς οὕτω συνεχής,
ἀλλ' ἤτοι ἀμερὴς ἢ οὐχ ὡς μέγεθός τι συνεχής· πῶς γὰρ δὴ
καὶ νοήσει μέγεθος [i] ὢν ὁτῳοῦν [k] τῶν μορίων [l] τῶν [m] αὐτοῦ;
μορίων δ' ἤτοι κατὰ μέγεθος ἢ κατὰ στιγμήν, εἰ δεῖ καὶ
17 τοῦτο μόριον εἰπεῖν. Εἰ μὲν οὖν κατὰ στιγμήν, αὗται δ'
ἄπειροι, δῆλον ὡς οὐδέποτε διέξεισιν, εἰ δὲ κατὰ μέγεθος,
πολλάκις ἢ ἀπειράκις νοήσει [n] τὸ αὐτό. Φαίνεται δὲ καὶ
ἅπαξ ἐνδεχόμενον. Εἰ [o] δ' [p] ἱκανὸν θιγεῖν ὁτῳοῦν τῶν μο-
ρίων, τί δεῖ κύκλῳ κινεῖσθαι ἢ [q] καὶ ὅλως μέγεθος ἔχειν; Εἰ

[m] ποιήσει τοῦτο χ. U. [n] ἢ om. W. [o] καὶ om. V.X. [p] ἡ ψυχὴ κινεῖν V. [q] συμπεπλῆχθαι E. [r] συνεστηκέναι V. [s] καὶ om. V. [t] τε] τε καὶ T.U. [v] ἁρμονίαν T.U.W. [w] συμφέρηται W, φθείρηται T. [x] διόλων S. [y] ἑνὸς κύκλου δύο κ. U.W. [z] κύκλους δύο E. [a] οὖν om. W. [b] βούλεται εἶναι X. [c] δὴ om. S. [d] γ' om. W. [e] ἡ post γ' om. X. [f] ἡ δὲ νόησις] καὶ X. [g] ὡς ὁ ἀριθμὸς U. [h] οὐδὲ νοῦς U.W. [i] ὢν] ὢν πότερον E, ὢν ἐν V. [k] τῶν μορίων] μορίῳ E. [l] τῶν om. V [m] ἑαυτοῦ T. [n] ταυτό X. [o] δ'] δὴ X. [p] ἱκανὸν om. W. [q] καὶ om. S.V.W.

δ' ἀναγκαῖον νοῆσαι τῷ ὅλῳ κύκλῳ [r] θιγόντα, τίς ἐστιν ἡ
[s] τοῖς μορίοις θίξις; Ἔτι δὲ πῶς νοήσει τὸ μεριστὸν ἀμε- 18
ρεῖ καὶ τὸ ἀμερὲς μεριστῷ; [t] Ἀναγκαῖον [v] δὲ [w] τὸν νοῦν
[x] εἶναι τὸν κύκλον τοῦτον. Νοῦ μὲν γὰρ κίνησις νόησις,
κύκλου δὲ περιφορά. [y] Εἰ οὖν ἡ νόησις περιφορά, καὶ νοῦς
ἂν [z] εἴη ὁ κύκλος, οὗ ἡ τοιαύτη περιφορὰ νόησις. Ἀεὶ [a] δὲ 19
δή τι νοήσει· δεῖ γάρ, εἴπερ ἀΐδιος ἡ περιφορά· τῶν μὲν
[b] γὰρ πρακτικῶν [c] νοήσεων ἔστι πέρατα (πᾶσαι γὰρ ἑτέρου
χάριν), αἱ δὲ θεωρητικαὶ τοῖς λόγοις ὁμοίως ὁρίζονται.
Λόγος δὲ [d] πᾶς ὁρισμὸς ἢ ἀπόδειξις. [e] Αἱ δ' ἀποδείξεις καὶ 20
ἀπ' ἀρχῆς, καὶ [f] ἔχουσί πως τέλος τὸν συλλογισμὸν ἢ τὸ
συμπέρασμα· εἰ δὲ μὴ περατοῦνται, ἀλλ' οὐκ ἀνακάμπτουσί
[g] γε πάλιν ἐπ' ἀρχήν, [h] προσλαμβάνουσαι δ' ἀεὶ μέσον καὶ
ἄκρον εὐθυποροῦσιν· ἡ δὲ περιφορὰ πάλιν ἐπ' ἀρχὴν ἀνα-
κάμπτει. Οἱ δ' ὁρισμοὶ πάντες πεπερασμένοι. Ἔτι [i] εἰ ἡ 21
αὐτὴ [k] περιφορὰ πολλάκις, δεήσει πολλάκις νοεῖν [l] τὸ αὐτό.
Ἔτι δ' ἡ νόησις ἔοικεν ἠρεμήσει τινὶ καὶ ἐπιστάσει μᾶλλον
ἢ κινήσει· τὸν αὐτὸν [m] δὲ τρόπον καὶ ὁ συλλογισμός.
Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ μακάριόν γε τὸ μὴ ῥᾴδιον ἀλλὰ βίαιον· εἰ
δ' ἐστὶν ἡ κίνησις αὐτῆς μὴ [n] οὐσία, παρὰ φύσιν [o] ἂν κινοῖτο.
Ἐπίπονον δὲ καὶ τὸ μεμῖχθαι τῷ σώματι μὴ δυνάμενον 22
ἀπολυθῆναι, καὶ προσέτι φευκτόν, εἴπερ βέλτιον τῷ νῷ μὴ
μετὰ σώματος [p] εἶναι, καθάπερ εἴωθέ τε λέγεσθαι καὶ πολ-
λοῖς [q] συνδοκεῖ. Ἄδηλος δὲ [r] καὶ τοῦ κύκλῳ φέρεσθαι τὸν 23
οὐρανὸν ἡ αἰτία· οὔτε γὰρ τῆς ψυχῆς ἡ οὐσία αἰτία τοῦ
κύκλῳ φέρεσθαι, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς οὕτω κινεῖται, οὔτε
τὸ σῶμα αἴτιον, ἀλλ' ἡ ψυχὴ μᾶλλον [s] ἐκείνῳ. Ἀλλὰ μὴν
[t] οὐδ' ὅτι βέλτιον λέγεται· καίτοι γ' ἐχρῆν διὰ τοῦτο τὸν

[r] θίγοντι V. [s] τῶν μορίων W. [t] ἀνάγκη W. [v] τε X. [w] τὸ S. [x] εἶναι post ἀναγκαῖον δὲ V. [y] εἰ οὖν ἡ] ἡ οὖν W. [z] ὁ κύκλος εἴη X. [a] δὴ om. W. [b] γὰρ ποιητικῶν ἢ πρ. S.U.W.X. [c] κινήσεων S. [d] πᾶς] πᾶς ἢ U. [e] αἱ δ' ἀπ. καὶ] ἡ μὲν οὖν ἀπόδειξις E. [f] ἔχουσα E. [g] γε om. V. [h] προσαναλαμβάνουσαι E. [i] εἰ] δ' S. [k] φορὰ X. [l] ταυτὸ X. [m] δὴ V. [n] οὐσία καὶ παρὰ X. [o] ἂν κινοῖτο E: ceteri κινοῖτ' ἄν. [p] εἶναι καὶ καθάπερ S. [q] δοκεῖ W. [r] καὶ om. W. [s] ἐκεῖνο T. [t] οὐ βέλτιον δ' ὅτι S.

θεὸν [v] κύκλῳ ποιεῖν φέρεσθαι τὴν ψυχήν, ὅτι βέλτιον αὐτῇ
24 τὸ κινεῖσθαι τοῦ μένειν, κινεῖσθαι δ' οὕτως ἢ ἄλλως. Ἐπεὶ
δ' ἐστὶν ἡ τοιαύτη σκέψις ἑτέρων λόγων οἰκειοτέρα, ταύτην
μὲν ἀφῶμεν [w] τὸ νῦν. Ἐκεῖνο δὲ ἄτοπον συμβαίνει καὶ
τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ τοῖς πλείστοις [x] τῶν περὶ ψυχῆς· συν-
άπτουσι γὰρ καὶ τιθέασιν εἰς σῶμα τὴν ψυχήν, οὐθὲν [y] προσ-
διορίσαντες διὰ τίν' αἰτίαν καὶ πῶς ἔχοντος τοῦ σώματος.
25 Καίτοι [z] δόξειεν ἂν τοῦτ' ἀναγκαῖον εἶναι· διὰ γὰρ τὴν κοι-
νωνίαν τὸ μὲν [a] ποιεῖ τὸ δὲ πάσχει καὶ τὸ μὲν κινεῖται τὸ δὲ
κινεῖ, τούτων δ' οὐθὲν ὑπάρχει πρὸς ἄλληλα τοῖς τυχοῦσιν.
26 Οἱ δὲ [b] μόνον ἐπιχειροῦσι λέγειν ποῖόν τι ἡ ψυχή, περὶ δὲ
τοῦ [c] δεξομένου σώματος οὐθὲν ἔτι προσδιορίζουσιν, ὥσπερ
ἐνδεχόμενον κατὰ τοὺς Πυθαγορικοὺς μύθους τὴν τυχοῦσαν
ψυχὴν εἰς τὸ τυχὸν [d] ἐνδύεσθαι σῶμα· δοκεῖ γὰρ ἕκαστον
[e] ἴδιον ἔχειν εἶδος [f] καὶ μορφήν. [g] Παραπλήσιον [h] δὲ λέγου-
σιν ὥσπερ εἴ τις φαίη τὴν τεκτονικὴν εἰς αὐλοὺς ἐνδύεσθαι·
δεῖ γὰρ τὴν μὲν τέχνην χρῆσθαι τοῖς ὀργάνοις, τὴν δὲ ψυ-
χὴν τῷ σώματι.

4 Καὶ ἄλλη δέ τις δόξα παραδέδοται περὶ ψυχῆς, πιθανὴ
μὲν [i] πολλοῖς οὐδεμιᾶς [k] ἧττον τῶν λεγομένων, [l] λόγους δ'
ὥσπερ εὐθύνας δεδωκυῖα καὶ τοῖς [m] ἐν κοινῷ [n] γινομένοις λό-
γοις· ἁρμονίαν γάρ τινα [o] αὐτὴν λέγουσι· καὶ γὰρ τὴν [p] ἁρ-
μονίαν κρᾶσιν καὶ σύνθεσιν [q] ἐναντίων εἶναι, καὶ τὸ σῶμα
2 [r] συγκεῖσθαι ἐξ ἐναντίων. Καίτοι [s] γε ἡ μὲν ἁρμονία λόγος
τίς ἐστι τῶν μιχθέντων [t] ἢ σύνθεσις, τὴν δὲ ψυχὴν οὐδέτερον
[v] οἷόν τ' εἶναι τούτων. Ἔτι δὲ τὸ κινεῖν οὐκ ἔστιν ἁρμο-

[v] ποιεῖν κύκλῳ S.V.W. [w] τὰ T. [x] τῶν] τοῖς E. [y] προδιορίσαντες S, προσδιορίσαντες καὶ V. [z] δόξειέ γ' ἂν S. [a] ποιεῖ τι τὸ S.T.V.W.X. [b] λέγειν μόνον ἐπιχειροῦσιν W. [c] δεξαμένου S. [d] ἐνδύεσθαι om. S. [e] εἶδος ἴδιον ἔχειν W. [f] καὶ] σῶμα καὶ E. [g] παραπλησίως S. [h] δὴ S.X, δή τι T.V.W. [i] πολλοῖς καὶ οὐδεμιᾶς T.W. [k] ἥττων T.V.W.X. et corr. S. [l] λόγοις V. [m] ἐν τῷ κοινῷ S. [n] γινομένοις λόγοις] λεγομένοις λόγοις W, λεγομένοις S. [o] αὐτήν τινες λ. V.W. [p] ἁρμονίας S. [q] ἐναντίον S. [r] κινεῖσθαι S. [s] γε om. E. [t] ἢ] ἢ καὶ T.W. [v] τούτων οἷόν τ' εἶναι V.

νίας, ψυχῇ δὲ [w] πάντες ἀπονέμουσι τοῦτο μάλισθ' ὡς εἰπεῖν. Ἁρμόζει [x] δὲ μᾶλλον καθ' [y] ὑγιείας λέγειν ἁρμονίαν, καὶ ὅλως τῶν σωματικῶν ἀρετῶν, ἢ κατὰ ψυχῆς. [z] Φανερώτα- 3
τον [a] δ' εἴ τις ἀποδιδόναι πειραθείη τὰ πάθη καὶ τὰ ἔργα τῆς ψυχῆς ἁρμονίᾳ τινί· χαλεπὸν γὰρ ἐφαρμόζειν. Ἔτι δ' [b] εἰ [c] λέγοιμεν τὴν ἁρμονίαν εἰς δύο ἀποβλέποντες, κυριώτατα μὲν τῶν μεγεθῶν ἐν τοῖς ἔχουσι κίνησιν καὶ [d] θέσιν τὴν σύνθεσιν αὐτῶν, ἐπειδὰν οὕτω [e] συναρμόζωσιν ὥστε μηδὲν [f] συγγενὲς παραδέχεσθαι, ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὸν τῶν μεμιγμένων λόγον. Οὐδετέρως μὲν οὖν εὔλογον, ἡ δὲ σύνθεσις τῶν 4
τοῦ σώματος μερῶν λίαν εὐεξέταστος· πολλαί τε γὰρ [g] αἱ συνθέσεις τῶν [h] μερῶν καὶ πολλαχῶς· τίνος οὖν ἢ πῶς ὑπολαβεῖν [i] τὸν νοῦν χρὴ σύνθεσιν εἶναι, ἢ [k] καὶ τὸ αἰσθητικὸν [l] ἢ ὀρεκτικόν; Ὁμοίως δὲ ἄτοπον καὶ [m] τὸν λόγον [n] τῆς 5
μίξεως εἶναι τὴν ψυχήν· οὐ γὰρ τὸν αὐτὸν ἔχει λόγον ἡ μίξις τῶν στοιχείων καθ' ἣν σὰρξ καὶ καθ' ἣν ὀστοῦν. Συμβήσεται οὖν πολλάς τε ψυχὰς ἔχειν καὶ κατὰ πᾶν τὸ σῶμα, εἴπερ πάντα μὲν ἐκ τῶν στοιχείων μεμιγμένων, [o] ὁ δὲ τῆς μίξεως λόγος ἁρμονία καὶ ψυχή. Ἀπαιτήσειε δ' ἄν τις 6
[p] τοῦτό γε καὶ παρ' Ἐμπεδοκλέους· ἕκαστον γὰρ [q] αὐτῶν λόγῳ τινί φησιν εἶναι· πότερον οὖν [r] ὁ λόγος ἐστὶν ἡ ψυχή, ἢ μᾶλλον ἕτερόν τι οὖσα [s] ἐγγίνεται τοῖς [t] μέλεσιν; Ἔτι δὲ [v] πότερον ἡ φιλία τῆς [w] τυχούσης αἰτία μίξεως ἢ τῆς κατὰ [x] τὸν λόγον; Καὶ αὕτη πότερον ὁ λόγος ἐστὶν ἢ παρὰ τὸν λόγον ἕτερόν τι; Ταῦτα μὲν οὖν ἔχει τοιαύτας ἀπορίας· 7
εἰ δ' ἐστὶν ἕτερον ἡ ψυχὴ τῆς μίξεως, τί δή ποτε [y] ἅμα [z] τῷ σαρκὶ εἶναι ἀναιρεῖται καὶ [a] τῷ τοῖς ἄλλοις μορίοις τοῦ ζῴου;

[w] ἀπονέμουσιν ἅπαντες τοῦτο S.T.V.W, ἅπαντες ἀπ. τ. X. [x] τε X. [y] ὑγείας X. [z] φανερωτάτων E, φανερώτερον S.V. [a] δ' ἂν εἴη εἰ W. [b] ἐπεὶ V. [c] λέγομεν S.T.V.X. [d] θέσιν καὶ τὴν X. [e] συναρμοσθῶσιν X. [f] συγγενέσθαι E. [g] αἱ om. T.V. [h] μερῶν] πολλῶν T. [i] χρὴ τὸν νοῦν S.T.V.W. [k] καὶ om. W. [l] ἢ καὶ ὀρ. X, ἢ τὸ ὀρ. W. [m] τὸ V.X. [n] εἶναι τῆς μίξεως X. [o] ὁ] οὐ W. [p] γε τοῦτο W. [q] αὐτῶν ἐν λόγῳ W. [r] ὁ om. V. [s] ἐγίνετο T. [t] μέρεσιν W. et pr. E, μιχθεῖσιν X. [v] ἡ φίλια πότερον X. [w] τυχούσης] ψυχῆς S. [x] τὸν om. W. [y] ἅμα post ἀναιρεῖται W. [z] τὸ V. [a] τὸ T, om. S.V.W.

Πρὸς δὲ τούτοις εἴπερ μὴ ἕκαστον τῶν μορίων ψυχὴν ἔχει, εἰ μή ἐστιν ἡ ψυχὴ [b]ὁ λόγος τῆς μίξεως, τί ἐστιν ὃ φθείρεται τῆς
8 ψυχῆς [c]ἀπολειπούσης; Ὅτι μὲν οὖν οὔθ' ἁρμονίαν οἷόν τ' εἶναι τὴν ψυχὴν οὔτε κύκλῳ περιφέρεσθαι, δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων. Κατὰ συμβεβηκὸς δὲ [d] κινεῖσθαι, καθάπερ εἴπομεν, [e] ἔστι [f] καὶ κινεῖν ἑαυτήν, οἷον κινεῖσθαι μὲν ἐν ᾧ ἐστί, τοῦτο δὲ κινεῖσθαι ὑπὸ τῆς ψυχῆς· ἄλλως δ' οὐχ οἷόν τε [g]κινεῖσθαι
9 κατὰ τόπον αὐτήν. Εὐλογώτερον δ' ἀπορήσειεν ἄν τις περὶ αὐτῆς ὡς κινουμένης, εἰς τὰ τοιαῦτα ἀποβλέψας. Φαμὲν γὰρ τὴν ψυχὴν λυπεῖσθαι χαίρειν, θαρρεῖν φοβεῖσθαι, ἔτι δὲ ὀργίζεσθαί [h] τε καὶ αἰσθάνεσθαι [i] καὶ διανοεῖσθαι· ταῦτα δὲ
10 πάντα κινήσεις εἶναι δοκοῦσιν. Ὅθεν οἰηθείη τις ἂν αὐτὴν [k] κινεῖσθαι· τὸ δ' οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖον· εἰ γὰρ καὶ ὅτι μάλιστα τὸ λυπεῖσθαι ἢ χαίρειν ἢ διανοεῖσθαι κινήσεις εἰσί, καὶ ἕκαστον κινεῖσθαι [l] τούτων, τὸ δὲ κινεῖσθαί ἐστιν ὑπὸ τῆς ψυχῆς, οἷον τὸ ὀργίζεσθαι [m] ἢ φοβεῖσθαι [n] τῷ τὴν καρδίαν ὡδὶ [o] κινεῖσθαι, τὸ δὲ διανοεῖσθαι ἢ τοιοῦτον [p] ἴσως ἢ ἕτερόν τι· τούτων δὲ συμβαίνει τὰ μὲν κατὰ φορὰν τινῶν κινουμένων, τὰ δὲ κατ' ἀλλοίωσιν. Ποῖα δὲ καὶ πῶς, ἕτερός ἐστι
11 λόγος. [q] Τὸ δὲ λέγειν ὀργίζεσθαι τὴν ψυχὴν ὅμοιον κἂν εἴ τις [r] λέγοι τὴν ψυχὴν ὑφαίνειν ἢ οἰκοδομεῖν· βέλτιον γὰρ ἴσως μὴ λέγειν τὴν ψυχὴν ἐλεεῖν ἢ μανθάνειν ἢ διανοεῖσθαι,
12 ἀλλὰ τὸν ἄνθρωπον τῇ ψυχῇ. [s] Τοῦτο δὲ μὴ ὡς ἐν ἐκείνῃ τῆς κινήσεως [t] οὔσης, ἀλλ' ὁτὲ μὲν [v] μέχρι ἐκείνης, ὁτὲ [w] δ' ἀπ' ἐκείνης, οἷον ἡ μὲν αἴσθησις ἀπὸ [x] τωνδί, ἡ δ' ἀνάμνησις ἀπ' ἐκείνης ἐπὶ τὰς ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις κινήσεις ἢ μονάς. Ὁ δὲ νοῦς ἔοικεν ἐγγίνεσθαι οὐσία τις οὖσα, καὶ οὐ φθείρε-
13 σθαι. Μάλιστα γὰρ ἐφθείρετ' ἂν ὑπὸ τῆς ἐν τῷ γήρᾳ

[b] ὁ om. T. [c] ἀπολιπούσης T.V.X. [d] καθάπερ εἴπομεν κινεῖσθαι V. [e] ἔστι om. W. [f] κινεῖν καὶ W. [g] κινεῖσθαι post τόπον V, om. W. [h] τε om. V. [i] καὶ διανοεῖσθαι om. T. [k] κινεῖσθαι ἢ χαίρειν. τὸ W. [l] τούτων] τι X. [m] ἢ τὸ φ. X. [n] τὸ V. [o] κιν. ἢ οἰδεῖν. τὸ V. [p] ἴσως ἢ] ἢ ἴσως S.V, ἢ ἴσως δὲ W, ἴσως T.X. [q] τὸ δὲ] τὸ δὴ T. [r] λέγῃ T. [s] τούτῳ E. [t] οὔσης om. E. [v] μέχρις T.V.W.X. [w] δ' ὡς ἀπ' W. [x] τῶνδε X.

ἀμαυρώσεως, [y] νῦν δ' ἴσως ὅπερ ἐπὶ τῶν αἰσθητηρίων συμ-
βαίνει· εἰ γὰρ λάβοι ὁ πρεσβύτης ὄμμα τοιονδί, [z] βλέποι ἂν
ὥσπερ [a] καὶ ὁ νέος. Ὥστε τὸ γῆρας οὐ τῷ [b] τὴν ψυχήν τι
πεπονθέναι, ἀλλ' ἐν ᾧ, καθάπερ ἐν μέθαις καὶ νόσοις. Καὶ 14
τὸ νοεῖν δὴ καὶ τὸ θεωρεῖν μαραίνεται [c] ἄλλου τινὸς ἔσω
φθειρομένου, αὐτὸ δὲ ἀπαθές ἐστιν. Τὸ δὲ διανοεῖσθαι [d] καὶ
φιλεῖν ἢ μισεῖν οὐκ ἔστιν ἐκείνου πάθη, ἀλλὰ τουδὶ τοῦ
ἔχοντος ἐκεῖνο, [e] ᾗ ἐκεῖνο ἔχει. Διὸ καὶ τούτου φθειρομένου 15
οὔτε μνημονεύει οὔτε φιλεῖ· οὐ γὰρ ἐκείνου ἦν, ἀλλὰ τοῦ
κοινοῦ, ὃ ἀπόλωλεν· ὁ δὲ νοῦς ἴσως θειότερόν τι καὶ ἀπαθές
ἐστιν. Ὅτι μὲν [f] οὖν οὐχ οἷόν τε κινεῖσθαι τὴν ψυχήν, φα-
νερὸν ἐκ τούτων· εἰ δ' ὅλως μὴ κινεῖται, δῆλον ὡς οὐδ' ὑφ'
[g] ἑαυτῆς. Πολὺ δὲ τῶν εἰρημένων [h] ἀλογώτατον τὸ λέγειν 16
ἀριθμὸν εἶναι τὴν ψυχὴν κινοῦνθ' ἑαυτόν· ὑπάρχει γὰρ αὐ-
τοῖς ἀδύνατα [i] πρῶτα μὲν τὰ ἐκ τοῦ κινεῖσθαι συμβαίνοντα,
ἰδίᾳ δ' ἐκ τοῦ λέγειν [k] αὐτὴν ἀριθμόν· πῶς γὰρ χρὴ νοῆσαι
μονάδα κινουμένην, καὶ ὑπὸ τίνος, καὶ πῶς, ἀμερῆ καὶ ἀδιά-
φορον οὖσαν; [l] Εἰ γάρ ἐστι [m] κινητικὴ καὶ κινητή, διαφέρειν
δεῖ. Ἔτι δ' ἐπεί φασι κινηθεῖσαν γραμμὴν ἐπίπεδον ποιεῖν, 17
στιγμὴν δὲ γραμμήν, καὶ αἱ τῶν μονάδων κινήσεις γραμμαὶ
ἔσονται· ἡ γὰρ [n] στιγμὴ μονάς ἐστι θέσιν ἔχουσα· ὁ δ'
ἀριθμὸς τῆς ψυχῆς ἤδη πού ἐστι καὶ θέσιν ἔχει. Ἔτι δ' 18
ἀριθμοῦ μὲν ἐὰν [o] ἀφέλῃ τις ἀριθμὸν ἢ μονάδα, λείπεται
ἄλλος ἀριθμός· τὰ δὲ φυτὰ καὶ τῶν ζῴων πολλὰ διαιρούμενα
ζῇ, καὶ δοκεῖ τὴν [p] αὐτὴν [q] ψυχὴν ἔχειν τῷ εἴδει. [r] Δόξειε δ' 19
[s] ἂν [t] οὐθὲν διαφέρειν μονάδας λέγειν ἢ σωμάτια [v] μικρά· καὶ
γὰρ ἐκ τῶν Δημοκρίτου [w] σφαιρίων ἐὰν γένωνται στιγμαί,
μόνον δὲ [x] μένῃ τὸ ποσόν, ἔσται τι ἐν αὐτῷ τὸ μὲν κινοῦν τὸ

[y] νυνὶ δ' ὥσπερ S.T.V.W.X. [z] βλέπῃ V. [a] καὶ om. X. [b] πεπονθέναι τι τὴν ψυχὴν V.W, τὴν ψυχὴν πεπονθέναι S. [c] ἀλλ' οὗ S. [d] καὶ] ἢ T. [e] ᾗ] οὗ V. [f] οὖν om. S. [g] αὑτῆς X. [h] ἀλογώτερον T. [i] πρῶτον X. [k] αὐτὸν S. [l] εἰ] ἡ T, ᾗ X. [m] κινητὴ καὶ κινητικὴ W, κινητικὴ καὶ κινεῖται X. [n] μονὰς στιγμή T. [o] ἀφέλῃ τε τις S. [p] αὐτὴν om. E. [q] ἔχειν ψυχὴν S.T.U.V. [r] δόξει X. [s] ἂν] ἂν οὖν T. [t] οὐθὲν] ὁμοίως μηδὲν V.W. [v] σμικρὰ S.T. [w] σφαιρῶν T.X. [x] μένει V.

δὲ κινούμενον, ὥσπερ ἐν τῷ [y] συνεχεῖ· οὐ γὰρ διὰ τὸ μεγέθει
διαφέρειν ἢ [z] μικρότητι [a] συμβαίνει τὸ λεχθέν, ἀλλ' ὅτι πο-
20 σόν. Διὸ ἀναγκαῖον εἶναί τι τὸ [b] κινῆσον τὰς μονάδας. Εἰ
δ' ἐν τῷ ζῴῳ τὸ κινοῦν ἡ ψυχή, [c] καὶ ἐν τῷ ἀριθμῷ, ὥστε οὐ
τὸ κινοῦν καὶ [d] τὸ κινούμενον ἡ ψυχή, ἀλλὰ τὸ κινοῦν μόνον.
21 Ἐνδέχεται [e] δὲ δή πως μονάδα [f] ταύτην εἶναι· δεῖ γὰρ ὑπάρ-
χειν [g] τινὰ αὐτῇ [h] διαφορὰν πρὸς τὰς ἄλλας· στιγμῆς δὲ
22 μοναδικῆς τίς ἂν [i] εἴη διαφορὰ πλὴν θέσις; Εἰ μὲν οὖν εἰσὶν
ἕτεραι αἱ ἐν τῷ σώματι μονάδες [k] καὶ αἱ στιγμαί, ἐν τῷ
αὐτῷ ἔσονται αἱ μονάδες· καθέξει γὰρ χώραν στιγμῆς.
Καίτοι τί [l] κωλύει ἐν τῷ αὐτῷ εἶναι, εἰ δύο, καὶ ἀπείρους;
23 Ὧν γὰρ ὁ τόπος ἀδιαίρετος, καὶ αὐτά. Εἰ δ' [m] αἱ ἐν τῷ
σώματι στιγμαὶ [n] ὁ ἀριθμὸς ὁ τῆς ψυχῆς, [o] ἢ εἰ ὁ [p] ἐκ τῶν
ἐν τῷ σώματι στιγμῶν ἀριθμὸς ἡ ψυχή, διὰ τί οὐ πάντα
ψυχὴν ἔχουσι τὰ σώματα; Στιγμαὶ γὰρ ἐν ἅπασι δοκοῦσιν
[q] εἶναι καὶ ἄπειροι. Ἔτι δὲ πῶς οἷόν τε χωρίζεσθαι τὰς
[r] ψυχὰς καὶ ἀπολύεσθαι τῶν σωμάτων, εἴ [s] γε μὴ διαιροῦνται
αἱ γραμμαὶ [t] εἰς στιγμάς;

5 [v] Συμβαίνει [w] δέ, καθάπερ εἴπομεν, [x] τῇ μὲν [y] ταὐτὸ λέγειν τοῖς σῶμά [z] τι λεπτομερὲς αὐτὴν τιθεῖσι, τῇ δ', ὥσπερ Δημόκριτος κινεῖσθαί φησιν ὑπὸ τῆς ψυχῆς, [a] ἴδιον [b] τὸ ἄτοπον· εἴ[c]περ γάρ ἐστιν ἡ ψυχὴ ἐν παντὶ τῷ αἰσθανομένῳ [d] σώματι, ἀναγκαῖον ἐν τῷ αὐτῷ δύο εἶναι σώματα, εἰ σῶμά τι ἡ ψυχή· τοῖς δ' ἀριθμὸν λέγουσιν, ἐν τῇ μιᾷ στιγμῇ πολλὰς στιγμὰς ἢ πᾶν σῶμα ψυχὴν ἔχειν, εἰ μὴ διαφέρων τις ἀριθμὸς ἐγγίνεται καὶ ἄλλος [e] τις τῶν ὑπαρχουσῶν ἐν [f] τῷ σώ-

[y] συνεχεῖ] μεγέθει T.W. [z] σμικρότητι plerique. [a] συμβ.] τοῦτο συμβαίνει W. [b] κινῆσαν T.W. [c] καὶ τὸ ἐν T. [d] τὸ post καὶ om. S.U.W.X. [e] δὲ om. V.W.X. [f] αὐτὴν T.X. [g] αὐτῇ τινα V.W, τινα αὐτῆς S. [h] διαφορὰν—εἴη om. S. [i] εἴη] ᾖ E. [k] καὶ αἱ] καὶ S.U.V.W, ἢ T. [l] κωλύσει V.W. [m] αἱ om. S. [n] ὁ prius om. X, alterum E. [o] ἢ om. V. [p] ἐκ om. E. [q] καὶ ἄπειροι εἶναι W. [r] στιγμὰς V.W.X. [s] γε om. E. [t] εἰς τὰς στ. T.W. [v] συμβαίη U. [w] δὲ καὶ καθ. E. [x] πῇ W. [y] ταὐτὸν T. [z] τι om. T, in margine ponit W. [a] ἴδιον om. S. [b] τὸ om. X. [c] περ om. pr. E. [d] σώματι om. W. [e] τις ante τῶν om. X. [f] τοῖς σώμασιν E.

ματι στιγμῶν. [g] Συμβαίνει [h] τε [i] κινεῖσθαι τὸ ζῷον ὑπὸ 2
τοῦ ἀριθμοῦ, καθάπερ [k] καὶ Δημόκριτον [l] ἔφαμεν αὐτὸ κινεῖν·
τί γὰρ διαφέρει σφαίρας λέγειν σμικρὰς ἢ μονάδας μεγά-
λας, ἢ ὅλως μονάδας φερομένας; Ἀμφοτέρως γὰρ ἀναγ-
καῖον κινεῖν τὸ ζῷον τῷ κινεῖσθαι [m] ταύτας. Τοῖς [n] δὴ συμ- 3
πλέξασιν εἰς τὸ αὐτὸ κίνησιν καὶ ἀριθμὸν ταῦτά [o] τε συμβαί-
νει καὶ πολλὰ ἕτερα [p] τοιαῦτα· οὐ γὰρ μόνον ὁρισμὸν ψυχῆς
[q] ἀδύνατον τοιοῦτον εἶναι, ἀλλὰ καὶ συμβεβηκός. Δῆλον δ' 4
εἴ τις [r] ἐπιχειρήσειεν ἐκ τοῦ λόγου τούτου τὰ πάθη καὶ τὰ
ἔργα τῆς ψυχῆς ἀποδιδόναι, οἷον λογισμούς, αἰσθήσεις, ἡδο-
νάς, λύπας, ὅσα ἄλλα τοιαῦτα· ὥσπερ γὰρ εἴπομεν πρότε-
ρον, οὐδὲ [s] μαντεύσασθαι ῥᾴδιον ἐξ αὐτῶν. Τριῶν δὲ τρόπων 5
παραδεδομένων καθ' οὓς ὁρίζονται τὴν ψυχήν, οἱ μὲν τὸ κι-
νητικώτατον ἀπεφήναντο [t] τῷ κινεῖν ἑαυτό, οἱ δὲ σῶμα [v] τὸ
λεπτομερέστατον ἢ τὸ [w] ἀσωματώτατον τῶν ἄλλων. Ταῦτα
[x] δὲ τίνας ἀπορίας [y] τε [z] καὶ ὑπεναντιώσεις ἔχει, διεληλύθαμεν
σχεδόν. Λείπεται δ' ἐπισκέψασθαι πῶς λέγεται [a] τὸ ἐκ τῶν
στοιχείων αὐτὴν εἶναι. Λέγουσι μὲν γάρ, [b] ἵν' [c] αἰσθάνηταί 6
[d] τε τῶν ὄντων καὶ ἕκαστον [e] γνωρίζῃ, ἀναγκαῖον δὲ συμβαί-
νειν πολλὰ καὶ ἀδύνατα τῷ λόγῳ· τίθενται γὰρ γνωρίζειν
τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον, ὥσπερ ἂν εἰ τὴν ψυχὴν τὰ πράγματα
τιθέντες. Οὐκ ἔστι δὲ μόνα ταῦτα, [f] πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα,
μᾶλλον δ' ἴσως ἄπειρα τὸν ἀριθμόν, τὰ ἐκ τούτων. Ἐξ ὧν 7
μὲν οὖν [g] ἐστὶν ἕκαστον [h] τούτων, [i] ἔστω γινώσκειν τὴν ψυχὴν
καὶ αἰσθάνεσθαι· ἀλλὰ τὸ σύνολον [k] τίνι [l] γνωριεῖ ἢ αἰσθή-
σεται, οἷον τί θεὸς [m] ἢ ἄνθρωπος ἢ σὰρξ ἢ ὀστοῦν; Ὁμοίως
δὲ καὶ [n] ἄλλο ὁτιοῦν τῶν συνθέτων· οὐ γὰρ ὁπωσοῦν ἔχοντα

[g] συμβαίνῃ E. [h] δὲ U.X, om. S. [i] τὸ ζῶον κιν. W, τὸ σῶμα κιν. T. [k] καὶ om. S.U. [l] αὐτὸ ἔφαμεν E.X. [m] αὐτάς S.T.U.V.W.X. [n] δὲ V. [o] τε] γε X, om. U. [p] τοιαῦτα om. U. [q] τοιοῦτον ἀδύνατον X. [r] ἐπιχειρήσοι T. [s] μαντεύεσθαι S.T.U.V.W. [t] τῷ] τὸ V. [v] τὸ] τι V. [w] ἀσώματον X. [x] δὲ om. X. [y] τε om. V.W. [z] ἔχει καὶ ὑπεναντιώσεις W. [a] τὸ] τὰ E. [b] ἵν' om. pr. E. [c] αἴσθηται T.W. [d] τε om. V.X. [e] γνωρίζειν T. [f] πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα om. V. [g] ἐστὶν post τούτων W. [h] τούτων om. X. [i] ἔστω om. S. [k] τίνι—ἢ] οὐ—οὐδ' W.X. [l] γνωρίσαι V. [m] ἢ τί ἄνθρωπος S. [n] ὅτι οὖν ἄλλο S.T.U.V.W.X.

τὰ στοιχεῖα τούτων ἕκαστον, ἀλλὰ λόγῳ τινὶ καὶ συνθέσει,
καθάπερ φησὶ [o] καὶ Ἐμπεδοκλῆς τὸ ὀστοῦν.

Ἡ δὲ χθὼν ἐπίηρος ἐν εὐστέρνοις χοάνοισιν
[p] τὰ δύο τῶν ὀκτὼ [q] μερέων λάχε νήστιδος αἴγλης,
τέσσαρα δ' Ἡφαίστοιο· τὰ δ' ὀστέα [r] λεύκ' [s] ἐγένοντο.

8 Οὐδὲν οὖν ὄφελος [t] εἶναι τὰ στοιχεῖα [v] ἐν τῇ ψυχῇ, εἰ μὴ καὶ
[w] οἱ λόγοι ἐνέσονται καὶ ἡ σύνθεσις· γνωριεῖ γὰρ ἕκαστον τὸ
ὅμοιον, τὸ δ' ὀστοῦν [x] ἢ τὸν ἄνθρωπον οὐθέν, εἰ μὴ καὶ ταῦτ'
ἐνέσται. Τοῦτο δ' ὅτι ἀδύνατον, [y] οὐθὲν δεῖ λέγειν· τίς γὰρ
[z] ἂν ἀπορήσειεν εἰ [a] ἔνεστιν ἐν τῇ ψυχῇ λίθος ἢ ἄνθρωπος;
9 Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ μὴ ἀγαθόν. Τὸν αὐτὸν
δὲ τρόπον καὶ [b] περὶ τῶν ἄλλων. Ἔτι δὲ πολλαχῶς λεγο-
μένου τοῦ ὄντος (σημαίνει γὰρ τὸ μὲν τόδε τι, τὸ δὲ ποσὸν
ἢ ποιὸν ἢ καί τινα ἄλλην τῶν διαιρεθεισῶν κατηγοριῶν) πό-
τερον ἐξ ἁπάντων [c] ἔσται ἡ ψυχὴ ἢ οὔ; Ἀλλ' οὐ δοκεῖ
10 [d] κοινὰ πάντων [e] εἶναι στοιχεῖα. Ἆρ' οὖν ὅσα τῶν οὐσιῶν
ἐκ τούτων [f] μόνον; Πῶς οὖν γινώσκει καὶ τῶν ἄλλων ἕκα-
στον; Ἢ φήσουσιν ἑκάστου γένους εἶναι στοιχεῖα καὶ ἀρχὰς
[g] ἰδίας, ἐξ ὧν τὴν ψυχὴν συνεστάναι; [h] Ἔσται [i] ἄρα ποσὸν
καὶ ποιὸν καὶ οὐσία. Ἀλλ' ἀδύνατον [k] ἐκ τῶν τοῦ ποσοῦ
στοιχείων [l] οὐσίαν εἶναι καὶ μὴ ποσόν. Τοῖς [m] δὴ λέγουσιν
11 ἐκ πάντων [n] ταῦτά τε καὶ τοιαῦθ' ἕτερα συμβαίνει. Ἄτοπον
[o] δὲ καὶ τὸ φάναι μὲν ἀπαθὲς εἶναι τὸ ὅμοιον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου,
αἰσθάνεσθαι δὲ τὸ ὅμοιον τοῦ ὁμοίου καὶ γινώσκειν τῷ ὁμοίῳ
τὸ ὅμοιον. Τὸ [p] δ' αἰσθάνεσθαι πάσχειν [q] τι καὶ [r] κινεῖσθαι
12 τιθέασιν· ὁμοίως [s] δὲ καὶ τὸ νοεῖν [t] τε καὶ γινώσκειν. Πολ-
λὰς δ' ἀπορίας καὶ δυσχερείας ἔχοντος τοῦ λέγειν, καθάπερ

[o] καὶ om. X. [p] τὰ] τῶν E.S.T U.X, τὰς W. [q] μοιράων U.V.W. [r] λευκὰ E.T.V.W. [s] γένοντο T.V.W. [t] ἐνεῖναι E. [v] ἐν om. X. [w] οἱ om. V. [x] ἢ] καὶ S.U. [y] οὐδὲ X. [z] ἂν om. X. [a] ἐστὶν U.W.X. [b] ἐπὶ T.X. [c] ἐστὶν X. [d] κοινὰ] τινὰ S. [e] εἶναι τὰ στ. E. [f] μόνων S.T.U.V.X. [g] ἰδίως S, ἰδίας corr. E. [h] ἐστὶν X. [i] ἄρα καὶ π. W. [k] ἐκ om. U.V. [l] εἶναι οὐσίαν V. [m] δὲ V. [n] ταῦτά τε καὶ om. V. [o] δὲ om. W. [p] δ'] γὰρ T.X. [q] τε E. [r] κινεῖν E, ποιεῖν U.X. [s] δὲ om. V. [t] τε] τι V om. E.

Ἐμπεδοκλῆς, ὡς τοῖς σωματικοῖς στοιχείοις ἕκαστα γνωρί-
ζεται καὶ πρὸς τὸ ὅμοιον, μαρτυρεῖ τὸ νῦν [v] λεχθέν· ὅσα
γὰρ [w] ἔνεστιν ἐν τοῖς τῶν ζῴων σώμασιν ἁπλῶς γῆς, οἷον
ὀστᾶ νεῦρα τρίχες, οὐθενὸς αἰσθάνεσθαι δοκεῖ, [x] ὥστ' οὐδὲ
τῶν ὁμοίων. Καίτοι [y] προσῆκεν. [z] Ἔτι δ' ἑκάστῃ τῶν ἀρ- 13
χῶν ἄγνοια [a] πλείων ἢ σύνεσις [b] ὑπάρξει· γνώσεται μὲν γὰρ
ἓν [c] ἕκαστον, πολλὰ δ' ἀγνοήσει· [d] πάντα γὰρ τἆλλα. Συμ-
βαίνει [e] δ' Ἐμπεδοκλεῖ γε καὶ ἀφρονέστατον εἶναι τὸν θεόν·
μόνος γὰρ τῶν στοιχείων [f] ἓν οὐ [g] γνωριεῖ, τὸ νεῖκος, τὰ δὲ
θνητὰ πάντα· ἐκ πάντων γὰρ ἕκαστον. Ὅλως [h] τε διὰ τίν' 14
αἰτίαν οὐχ ἅπαντα ψυχὴν ἔχει τὰ ὄντα, ἐπειδὴ [i] πᾶν ἢ στοι-
χεῖον ἢ [k] ἐκ στοιχείου ἑνὸς [l] ἢ πλειόνων ἢ πάντων; Ἀναγ-
καῖον γάρ ἐστιν [m] ἕν τι γινώσκειν ἢ τινὰ ἢ πάντα. Ἀπορή- 15
σειε δ' ἄν τις καὶ τί ποτ' ἐστὶ τὸ ἑνοποιοῦν αὐτά· ὕλῃ γὰρ
ἔοικε τά [n] γε στοιχεῖα· κυριώτατον [o] γὰρ ἐκεῖνο τὸ συνέχον
ὅ τί ποτ' ἐστίν· τῆς [p] δὲ ψυχῆς [q] εἶναί τι κρεῖττον καὶ [r] ἄρ-
χον ἀδύνατον· ἀδυνατώτερον [s] δ' ἔτι τοῦ νοῦ· [t] εὔλογον [v] γὰρ
[w] τοῦτον εἶναι [x] προγενέστατον καὶ [y] κύριον κατὰ φύσιν, τὰ
δὲ στοιχεῖά [z] φασι πρῶτα τῶν ὄντων εἶναι. Πάντες δὲ καὶ 16
οἱ διὰ τὸ γνωρίζειν καὶ αἰσθάνεσθαι [a] τὰ ὄντα τὴν ψυχὴν ἐκ
τῶν στοιχείων λέγοντες αὐτήν, καὶ οἱ τὸ κινητικώτατον, οὐ
περὶ [b] πάσης λέγουσι ψυχῆς· οὔτε γὰρ τὰ αἰσθανόμενα πάντα
κινητικά· φαίνεται [c] γὰρ εἶναί τινα [d] μόνιμα τῶν ζῴων κατὰ

[v] λεχθησόμενον T. et corr. U. [w] ἔστιν E.W.X. [x] ὥστ'] ὥσπερ V. [y] προσῆκεν τὰ νεῦρα καὶ τὰς τρίχας γεηρὰ ὄντα τῶν ὁμοίων αἰσθάνεσθαι. ἔτι W. [z] ἔτι] εἰ U. [a] πλέον S.U.V.W.X. [b] ὑπάρχει W.X. [c] ἑκάστῃ T.W.X. [d] πάντα γὰρ τὰ ἄλλα om. pr. E. [e] δ'] δὲ καὶ S. [f] ἓν om. T. [g] γνωρίζει E. [h] δὲ S.T.U.V.W. [i] πᾶν om. pr. E. [k] ἐκ στοιχείου] ἐκ στοιχείων καὶ στοιχείων ἢ W, ἐκ τῶν στοιχείων καὶ στοιχείων X. [l] ἢ ἐκ πλ. T.V.W. [m] ἕν τι] ἓν S.U.X, ἢ ἓν W. [n] γε om. S.T.W.X. [o] γὰρ] δ' pr. E. [p] δὲ om. S. [q] εἶναί τι κρεῖσσον E.W.X, κρεῖττον εἶναί τι U. [r] ἀρχὴ S. [s] δέ τι W. [t] εὐλογώτερον T.W, εὐλογώτατον S.V. [v] γε S, γὰρ ἄρα X. [w] τοῦτο εἶναι X, εἶναι τοῦτον T.V. [x] προγενέστερον X, προσγενέστατον T.U.V. [y] κυριώτατον T. [z] φασὶ] ταυτὶ V. [a] τὴν ψ. τὰ ὄντα S.T.U, τὰ κατὰ τὴν ψ. V. [b] ἁπάσης S.T.U.V.W.X. [c] γὰρ] γε S. [d] μόρια S, ἑστῶτα margo S.

τόπον. Καίτοι [e] *δοκεῖ γε ταύτην μόνην τῶν κινήσεων κινεῖν*
17 *ἡ* [f] *ψυχὴ τὸ ζῷον. Ὁμοίως δὲ καὶ ὅσοι τὸν νοῦν καὶ τὸ αἰ-*
σθητικὸν ἐκ τῶν στοιχείων ποιοῦσιν· φαίνεται γὰρ τά τε
φυτὰ ζῆν οὐ μετέχοντα [g] *φορᾶς οὐδ' αἰσθήσεως, καὶ τῶν ζῴων*
πολλὰ διάνοιαν οὐκ [h] *ἔχειν. Εἰ δέ τις καὶ ταῦτα παραχωρή-*
σειε, καὶ θείη τὸν νοῦν μέρος τι τῆς ψυχῆς, [i] *ὁμοίως δὲ καὶ τὸ*
αἰσθητικόν, οὐδ' ἂν οὕτω λέγοιεν [k] *καθόλου* [l] *περὶ πάσης ψυ-*
18 *χῆς οὐδὲ περὶ ὅλης* [m] *οὐδὲ μιᾶς. Τοῦτο δὲ πέπονθε καὶ ὁ ἐν*
τοῖς Ὀρφικοῖς [n] *ἔπεσι καλουμένοις λόγος· φησὶ γὰρ τὴν*
ψυχὴν ἐκ τοῦ [o] *ὅλου εἰσιέναι ἀναπνεόντων, φερομένην ὑπὸ τῶν*
ἀνέμων. Οὐχ οἷόν τε [p] *δὴ* [q] *τοῖς φυτοῖς τοῦτο συμβαίνειν οὐδὲ*
19 *τῶν ζῴων* [r] *ἐνίοις, εἴπερ μὴ πάντα ἀναπνέουσιν. Τοῦτο* [s] *δὲ*
λέληθε τοὺς οὕτως ὑπειληφότας. [t] *Εἴτε* [v] *δεῖ τὴν ψυχὴν ἐκ*
τῶν στοιχείων ποιεῖν, οὐθὲν [v] *δεῖ ἐξ ἁπάντων· ἱκανὸν γὰρ*
θάτερον μέρος τῆς ἐναντιώσεως ἑαυτό τε κρίνειν καὶ τὸ ἀντι-
20 *κείμενον. Καὶ γὰρ τῷ εὐθεῖ καὶ αὐτὸ* [w] *καὶ τὸ καμπύλον*
γινώσκομεν· κριτὴς γὰρ ἀμφοῖν ὁ κανών, τὸ δὲ καμπύλον
οὔθ' ἑαυτοῦ οὔτε τοῦ εὐθέος. καὶ ἐν τῷ ὅλῳ δέ τινες αὐτὴν
μεμῖχθαί φασιν, ὅθεν [x] *ἴσως καὶ* [y] *Θαλῆς ᾠήθη πάντα πλήρη*
21 *θεῶν εἶναι. Τοῦτο δ' ἔχει τινὰς ἀπορίας· διὰ* [z] *τίνα γὰρ*
αἰτίαν ἐν [a] *μὲν τῷ ἀέρι* [b] *ἢ τῷ πυρὶ οὖσα ἡ ψυχὴ οὐ ποιεῖ*
ζῷον, ἐν δὲ τοῖς μικτοῖς, καὶ [c] *ταῦτα* [d] *βελτίων* [e] *ἐν τούτοις*
εἶναι δοκοῦσα; Ἐπιζητήσειε [f] *γὰρ ἄν τις καὶ διὰ τίν' αἰτίαν*
ἡ ἐν τῷ ἀέρι ψυχὴ τῆς ἐν τοῖς ζῴοις βελτίων ἐστὶ καὶ ἀθα-
22 *νατωτέρα. Συμβαίνει δ' ἀμφοτέρως ἄτοπον καὶ παράλογον·*
καὶ γὰρ τὸ λέγειν ζῷον τὸ πῦρ ἢ τὸν ἀέρα τῶν [g] *παραλο-*

[e] *γε δοκεῖ* X. [f] *ψυχὴ καὶ τὸ* U. [g] *φθορᾶς* S. [h] *ἔχει* W. [i] *ὁμοίως —πάσης ψυχῆς* margo T. [k] *καθόλου* om. T.U.V. [l] *περὶ τῆς πάσης* U. [m] *οὐδὲ περὶ μιᾶς* S.X. [n] *καλουμένοις ἔπεσι* T.V.W, *ἔπεσιν ᾀδόμενος λόγος* U, *ἔπεσι* (omisso *καλουμένοις*) S. [o] *λόγου*, ut videtur, E. [p] *δὲ* T.W.X. et corr. E. [q] *τοῖς φυτοῖς* om. U. [r] *ἐνίαις* T. [s] *δὴ* E. [t] *εἰ δὲ* X, *εἴ τε δὲ* E, *εἴπερ* S.V.W, *εἴπερ δὲ* T. [v] *δεῖ*] *δὴ* S. [w] *καὶ* ante *τὸ* om. X. [x] *ἴσως* om. V. [y] *θαλλῆς* U. [z] *τίνα μὲν γὰρ* V. et corr. E. [a] *μὲν* om. S.T.V. [b] *ἢ ἐν τῷ* S.T.U. [c] *ταῦτα*] *τοι* X. [d] *βελτιον* E. [e] *εἶναι ἐν τούτοις* S. [f] *γὰρ*] *γ'* E, *δ'* W.X. [g] *παραλόγων* S.U.X.

γωτέρων ἐστί, καὶ [h] τὸ μὴ λέγειν ζῷα ψυχῆς ἐνούσης ἄτο-
πον. ‘Υπολαβεῖν δ’ [i] ἐοίκασιν [k] εἶναι τὴν ψυχὴν ἐν τούτοις,
[l] ὅτι τὸ [m] ὅλον τοῖς μορίοις ὁμοειδές. ‘Ωστ’ ἀναγκαῖον 23
αὐτοῖς λέγειν καὶ τὴν ψυχὴν ὁμοειδῆ τοῖς μορίοις [n] εἶναι,
[o] εἰ [p] τῷ [q] ἀπολαμβάνεσθαί τι τοῦ [r] περιέχοντος ἐν τοῖς
ζῴοις ἔμψυχα [s] τὰ ζῷα γίνεται. Εἰ δ’ ὁ μὲν ἀὴρ [t] διασπώ-
μενος ὁμοειδής, ἡ δὲ ψυχὴ ἀνομοιομερής, τὸ μέν τι αὐτῆς
ὑπάρξει δῆλον ὅτι, τὸ δ’ οὐχ ὑπάρξει. ‘Αναγκαῖον οὖν 24
αὐτὴν [v] ἢ ὁμοιομερῆ εἶναι ἢ μὴ ἐνυπάρχειν ἐν ὁτῳοῦν μορίῳ
τοῦ παντός. Φανερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων ὡς οὔτε τὸ
γινώσκειν ὑπάρχει τῇ ψυχῇ διὰ τὸ ἐκ [w] τῶν στοιχείων εἶναι,
[x] οὔτε τὸ κινεῖσθαι αὐτὴν καλῶς [y] οὐδ’ ἀληθῶς λέγεται.
[z] ‘Επεὶ δὲ τὸ γινώσκειν [a] τῆς ψυχῆς ἐστὶ καὶ τὸ αἰσθάνε- 25
σθαί τε καὶ [b] τὸ δοξάζειν, ἔτι [c] δὲ τὸ ἐπιθυμεῖν καὶ [e] βού-
λεσθαι καὶ ὅλως [f] αἱ [g] ὀρέξεις, γίνεται δὲ καὶ ἡ κατὰ τόπον
κίνησις τοῖς ζῴοις ὑπὸ [h] τῆς ψυχῆς, ἔτι δ’ [i] αὔξη τε καὶ
ἀκμὴ καὶ φθίσις, πότερον ὅλῃ τῇ ψυχῇ τούτων ἕκαστον
ὑπάρχει, καὶ πάσῃ νοοῦμέν τε καὶ [k] αἰσθανόμεθα καὶ τῶν
ἄλλων ἕκαστον ποιοῦμέν τε καὶ πάσχομεν, ἢ μορίοις ἑτέροις
ἕτερα; Καὶ τὸ ζῆν [l] δὴ πότερον ἔν τινι τούτων ἐστὶν [m] ἑνὶ 26
ἢ καὶ [n] ἐν πλείοσιν [o] ἢ πᾶσιν, ἢ καὶ ἄλλο τι αἴτιον; Λέ-
γουσι [p] δή τινες μεριστὴν [q] αὐτήν, καὶ [r] ἄλλῳ μὲν νοεῖν
[r] ἄλλῳ δὲ ἐπιθυμεῖν. Τί οὖν δή ποτε συνέχει τὴν ψυχήν, 27
εἰ μεριστὴ πέφυκεν; Οὐ γὰρ δὴ τό [s] γε σῶμα· δοκεῖ γὰρ

[h] τὸ om. T.V.W. [i] ἔοικε T. [k] εἶναι om. S.U.X, post ψυχὴν ponunt T.V.W. [l] ὅτι] ἐπεὶ T.V. [m] ὅλον ἐν τοῖς E. [n] εἶναι om. pr. E. [o] εἰ] ἐν S, εἰ ἐν U.X, εἴπερ ἐν V. [p] τὸ T.W. [q] ἀπολαμβάνειν S.T.U.W. [r] περιέχοντος ἀέρος ἐν V. [s] τὰ om. S.T.U.V.W. [t] διασπώμενον ὁμοειδὲς U. [v] ἢ ante ὁμ. om. E. [w] τῶν om. W. [x] οὔτε δὲ τὸ V. [y] οὐδ’ ἀληθῶς om. pr. E. [z] ἐπειδὴ U.W. [a] τῆς om. T.W. [b] τὸ ante δοξ. om. S.T.U.W. [c] δὲ καὶ τὸ U.W.X. [e] βουλεύεσθαι T.U.V.W.X. [f] αἱ om. T.X. [g] ὄρεξις T. [h] τῆς om. T.V. [i] αὔξησις S.T.U.V.W.X. [k] αἰσθ. καὶ κινούμεθα καὶ E.V.W, αἰσθ. καὶ κινοῦμεν καὶ X. [l] δὲ V. [m] ἑνὶ] ἢ ἑνὶ E. [n] ἐν om. S.X. [o] ἢ καὶ πᾶσιν T.U.W.X, ἢ καὶ ἐν πᾶσιν S.V. [p] δέ S.T.U.V. [q] αὐτὴν εἶναι καὶ T.V. [r] ἄλλο E.W. [s] γε ante τό T.V, om. S.U.W.X.

[t] τοὐναντίον μᾶλλον ἡ ψυχὴ τὸ σῶμα συνέχειν· ἐξελθούσης [v] γοῦν διαπνεῖται καὶ σήπεται. Εἰ οὖν ἕτερόν τι μίαν [w] αὐτὴν ποιεῖ, [x] ἐκεῖνο μάλιστ' ἂν [y] εἴη ψυχή. Δεήσει δὲ
28 καὶ πάλιν κἀκεῖνο ζητεῖν, πότερον ἓν ἢ πολυμερές. Εἰ μὲν γὰρ ἕν, διὰ τί οὐκ εὐθέως [z] καὶ ἡ ψυχὴ ἕν; Εἰ δὲ μεριστόν, πάλιν ὁ λόγος ζητήσει τί τὸ συνέχον ἐκεῖνο, καὶ οὕτω δὴ πρόεισιν ἐπὶ τὸ ἄπειρον. Ἀπορήσειε δ' ἄν τις καὶ περὶ τῶν μορίων αὐτῆς, τίν' ἔχει [a] δύναμιν ἕκαστον ἐν τῷ σώματι.
29 [b] Εἰ γὰρ [c] ἡ ὅλη ψυχὴ πᾶν τὸ σῶμα συνέχει, προσήκει καὶ τῶν μορίων ἕκαστον συνέχειν τι τοῦ σώματος. Τοῦτο δ' ἔοικεν ἀδυνάτῳ· ποῖον γὰρ μόριον ἢ πῶς ὁ νοῦς [d] συνέξει,
30 χαλεπὸν καὶ πλάσαι. Φαίνεται δὲ [e] καὶ [f] τὰ φυτὰ διαιρούμενα ζῆν καὶ τῶν ζῴων ἔνια τῶν ἐντόμων, ὡς τὴν αὐτὴν ἔχοντα [g] ψυχὴν τῷ εἴδει, εἰ [h] καὶ μὴ ἀριθμῷ· ἑκάτερον [i] γοῦν τῶν μορίων αἴσθησιν ἔχει καὶ κινεῖται κατὰ τόπον ἐπί τινα χρόνον. Εἰ δὲ μὴ διατελοῦσιν, οὐθὲν ἄτοπον· ὄργανα γὰρ
31 οὐκ ἔχουσιν ὥστε σῴζειν τὴν φύσιν. Ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἐν ἑκατέρῳ τῶν μορίων ἅπαντ' ἐνυπάρχει τὰ μόρια τῆς ψυχῆς, καὶ [k] ὁμοειδῆ εἰσὶν ἀλλήλοις καὶ τῇ ὅλῃ, [l] ἀλλήλων μὲν ὡς [m] οὐ χωριστὰ ὄντα, τῆς δ' ὅλης ψυχῆς [n] ὡς διαιρετῆς οὔσης. Ἔοικε δὲ καὶ ἡ ἐν τοῖς φυτοῖς ἀρχὴ [o] ψυχή τις εἶναι· [p] μόνης γὰρ ταύτης κοινωνεῖ [q] καὶ ζῷα καὶ φυτά. Καὶ [r] αὕτη μὲν χωρίζεται τῆς [s] αἰσθητικῆς ἀρχῆς, αἴσθησιν δ' οὐθὲν ἄνευ ταύ της ἔχει.

[t] μᾶλλον τοὐναντίον W. [v] οὖν X. [w] αὐτὴν om. W. [x] ἐκεῖνο δὲ μ. T. [y] εἴη ἡ ψυχὴ T.V.W. [z] καὶ τὴν ψυχὴν ἓν S.U.W.X, καὶ τὴν ψυχὴν ἓν εἶναι T, ἓν καὶ τὴν ψυχὴν εἶναι V. [a] ἕκαστον δύναμιν S.V. [b] εἰ] ἡ W. [c] ἡ post ὅλη W, om. V. [d] συνέχει E.V. [e] καὶ om. S. [f] τὰ φυτὰ τὰ δ. W. [g] ψυχὴν om. V. [h] μὴ καὶ E, καὶ μὴ τῷ V. [i] οὖν U.W, γὰρ E.T. [k] ὁμοειδεῖς εἰσὶν ἀλλήλαις E.S.T.U.V.X. [l] ἀλλήλων] ἀλλήλοις W, ἀλλήλαις V. [m] οὐδὲ χ. X. [n] ὡς οὐ διαιρετῆς W. [o] ψυχὴ ante ἀρχὴ T, om. S.U. [p] μόνη X. [q] καὶ τὰ ζῷα E. [r] αὐτὴ X. [s] αἰσθητῆς X.

B.

[t] Τὰ μὲν δὴ ὑπὸ τῶν [v] πρότερον παραδεδομένα περὶ ψυ-
χῆς [w] εἰρήσθω· πάλιν δ' ὥσπερ ἐξ ὑπαρχῆς ἐπανίωμεν, πει-
ρώμενοι διορίσαι τί [x] ἐστι ψυχὴ καὶ [y] τίς [z] ἂν εἴη [a] κοινότα-
τος λόγος αὐτῆς. [b] Λέγομεν [c] δὴ [d] γένος ἕν τι τῶν ὄντων 2
τὴν οὐσίαν, ταύτης δὲ τὸ μὲν ὡς ὕλην, ὃ καθ' αὑτὸ μὲν οὐκ
ἔστι τόδε τι, ἕτερον δὲ μορφὴν καὶ εἶδος, καθ' ἣν ἤδη λέγε-
ται τόδε τι, καὶ τρίτον τὸ ἐκ τούτων. Ἔστι δ' ἡ μὲν ὕλη
δύναμις, τὸ δ' εἶδος ἐντελέχεια, καὶ τοῦτο [e] διχῶς, τὸ μὲν ὡς
ἐπιστήμη, τὸ δ' [f] ὡς τὸ θεωρεῖν. Οὐσίαι δὲ μάλιστ' εἶναι 3
δοκοῦσι τὰ σώματα, καὶ τούτων τὰ φυσικά· ταῦτα γὰρ τῶν
[g] ἄλλων ἀρχαί. Τῶν δὲ φυσικῶν τὰ μὲν ἔχει ζωήν, τὰ δ'
οὐκ ἔχει· ζωὴν δὲ λέγομεν τὴν δι' [h] αὑτοῦ τροφήν [i] τε καὶ
αὔξησιν καὶ φθίσιν. Ὥστε πᾶν σῶμα φυσικὸν μετέχον
ζωῆς [k] οὐσία [l] ἂν εἴη, οὐσία [m] δ' οὕτως ὡς [n] συνθέτη. Ἐπεὶ 4
[o] δ' [p] ἐστὶ σῶμα [q] τοιόνδε, ζωὴν γὰρ ἔχον, οὐκ ἂν εἴη [r] τὸ
σῶμα [s] ψυχή· οὐ γάρ ἐστι τῶν καθ' ὑποκειμένου τὸ σῶμα,

[t] Τὰ μὲν—ἐπανίωμεν] Ἐπεὶ δὲ τὰ παραδεδομένα περὶ ψυχῆς παρὰ τῶν ἄλλων, ἐφ' ὅσον (ὅσων X.) ἕκαστος ἀπεφήνατο, πρότερον (πρῶτον W.X.) εἴρηται σχεδόν, νῦν (νῦν δὲ W.) ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς πάλιν ἐπανίωμεν S.U. W.X.m. et E. folio 186, quod exit in hæc Ἐπεὶ—(sect. 3.) τὰ φυσικά, decem illa versibus comprehensa. idem E. Τὰ μὲν—(sect. 3.) ὥστε πᾶν σῶμα et in margine habet, præfatus γρ. ἀρχὴ τοῦ β λόγου ἐν ἄλλῳ, a manu earum quæ scholia scripserunt antiquissima, et folio 187, ubi librum secundum de integro exorditur, manu a superiore folio non multum dissimili. [v] προτέρων V. [w] εἴρηται margo E. [x] ἐστὶν ἡ ψ. E. 186. [y] τίς] τί U.X. [z] ἂν εἴη] ἐστι S.U.W.X. [a] κοινὸς U.W.X. [b] λέγομεν—φυσικά] χωρίζομεν δὴ τὰς μὲν οὐσίας ἀπὸ τῶν ὄντων τῶν ἄλλων. τῆς δὲ οὐσίας τὸ μὲν ὡς ὕλην λέγεσθαι τίθεμεν· ὁ καθ' αὑτὸ δὲ ἡ μορφή, τὸ δ' ἐκ τούτων. ἔστιν δ' ἡ μὲν ὕλη δυνάμει, τὸ δ' εἶδος ἐντελεχείᾳ. αὕτη δ' ὑπάρχει διχῶς· ἢ γὰρ ὡς ἡ ἐπιστήμη ἢ ὡς τὸ θεωρεῖν. οὐσίαι δὲ μάλιστα δοκοῦσιν εἶναι τὰ σώματα, καὶ τούτων τὰ φυσικά E. 186. [c] δὲ U.V. [d] ἕν τι γένος S.W.X. [e] διττῶς W. [f] ὡς τὸ om. E. et margo E. [g] ἄλλων αἱ ἀρχαὶ S. [h] αὑτῆς τροφῆς V. [i] τε post αὔξησιν S, om. U.X. [k] οὐσία ἂν εἴη margo U. [l] ἂν εἴη· οὐσία om. X. [m] δ' om. V.X. [n] σύνθετος U. [o] δή E. [p] ἐστι] ἐστι καὶ E.S.T. [q] τοιόνδε] καὶ τοιονδὶ τοῦτο S.U.V.W.X. [r] τὸ om. S.U. [s] ἡ ψυχὴ S.U.V.W.X.

μᾶλλον δ' ὡς ὑποκείμενον καὶ ὕλη. Ἀναγκαῖον ἄρα τὴν
ψυχὴν οὐσίαν εἶναι ὡς εἶδος σώματος φυσικοῦ δυνάμει ζωὴν
5 ἔχοντος. Ἡ δ' οὐσία ἐντελέχεια. [t] Τοιούτου ἄρα σώματος
ἐντελέχεια. Αὕτη δὲ λέγεται διχῶς, ἡ μὲν ὡς ἐπιστήμη, ἡ
δ' ὡς τὸ θεωρεῖν. Φανερὸν οὖν ὅτι ὡς ἐπιστήμη· ἐν γὰρ
τῷ ὑπάρχειν τὴν ψυχὴν [v] καὶ ὕπνος καὶ ἐγρήγορσίς ἐστιν,
ἀνάλογον δ' ἡ μὲν ἐγρήγορσις τῷ θεωρεῖν, ὁ δ' ὕπνος τῷ
ἔχειν καὶ μὴ ἐνεργεῖν. Προτέρα [w] δὲ τῇ γενέσει ἐπὶ τοῦ
6 αὐτοῦ ἡ ἐπιστήμη. [x] Διὸ ψυχή ἐστιν ἐντελέχεια ἡ πρώτη
σώματος [y] φυσικοῦ δυνάμει ζωὴν ἔχοντος. [z] Τοιοῦτο δέ, [a] ὃ
ἂν ᾖ ὀργανικόν. Ὄργανα δὲ καὶ τὰ τῶν φυτῶν μέρη, ἀλλὰ
παντελῶς ἁπλᾶ, οἷον τὸ φύλλον περικαρπίου σκέπασμα, τὸ
δὲ περικάρπιον καρποῦ. [b] Αἱ δὲ ῥίζαι τῷ στόματι ἀνάλο-
7 γον· ἄμφω γὰρ ἕλκει τὴν τροφήν. Εἰ [c] δή τι [d] κοινὸν ἐπὶ
πάσης ψυχῆς δεῖ λέγειν, εἴη ἂν [e] ἐντελέχεια ἡ πρώτη σώμα-
τος [f] φυσικοῦ ὀργανικοῦ. Διὸ [g] καὶ οὐ δεῖ ζητεῖν εἰ ἓν ἡ
[h] ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα, ὥσπερ οὐδὲ τὸν κηρὸν καὶ τὸ σχῆμα,
οὐδ' ὅλως τὴν ἑκάστου ὕλην καὶ τὸ [i] οὗ ὕλη· τὸ γὰρ ἓν καὶ
τὸ εἶναι ἐπεὶ πλεοναχῶς [k] λέγεται, τὸ κυρίως ἡ ἐντελέχειά
8 ἐστιν. Καθόλου μὲν οὖν εἴρηται τί ἐστιν ἡ ψυχή· οὐσία
γὰρ ἡ κατὰ [l] τὸν λόγον. Τοῦτο δὲ τὸ τί ἦν εἶναι τῷ τοιῳδὶ
σώματι, καθάπερ εἴ τι τῶν ὀργάνων [m] φυσικὸν ἦν σῶμα,
οἷον πέλεκυς· ἦν γὰρ [n] ἂν [o] τὸ πελέκει εἶναι ἡ οὐσία αὐτοῦ,
καὶ ἡ ψυχὴ [p] τοῦτο· χωρισθείσης [q] γὰρ [r] ταύτης οὐκ [s] ἂν ἔτι
9 πέλεκυς ἦν, ἀλλ' ἢ ὁμωνύμως. Νῦν δ' ἐστὶ πέλεκυς· οὐ γὰρ
τοιούτου σώματος τὸ τί ἦν εἶναι καὶ ὁ λόγος ἡ ψυχή, ἀλλὰ
φυσικοῦ τοιουδὶ ἔχοντος ἀρχὴν κινήσεως καὶ στάσεως ἐν

[t] τοιούτου ἄρα σ. ἐντ. om. V, post διχῶς ponit T. [v] καὶ post ψ. om. U. [w] δὴ U. [x] διὸ ἡ ψ. E.T.V. [y] φυσικοῦ ὀργανικοῦ δυνάμει X. [z] τοιοῦτον S.T.V.W.X. [a] ὃ] ὅ τ' W. [b] ἡ δὲ ῥίζα V. [c] δέ E.S.T.V. [d] κοινὸν] καὶ V. [e] ἡ πρώτη ἐντ. W.X. [f] ὀργανικοῦ φυσικοῦ S. [g] καὶ ante οὐ om. V. [h] ψυχὴ κατὰ τὸ εἶδος καὶ V. [i] οὗ ἡ ὕλη E.T.V. [k] λέγεται om. S.U.W.X. [l] τὸν om. pr. S. [m] ἦν φυσικὸν V. [n] ἂν om. X. [o] τὸ] τῷ E.T.W. et rc. X. [p] τούτῳ V. [q] γὰρ] δὲ E.T.U.V.W. [r] αὐτῆς S. [s] ἂν om. V.

[t] ἑαυτῷ. Θεωρεῖν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν μερῶν δεῖ τὸ λεχθέν. Εἰ γὰρ [v] ἦν ὁ ὀφθαλμὸς ζῷον, ψυχὴ ἂν [w] ἦν αὐτοῦ ἡ ὄψις· αὕτη γὰρ οὐσία ὀφθαλμοῦ ἡ κατὰ [x] τὸν λόγον. Ὁ δ' 10
ὀφθαλμὸς ὕλη ὄψεως, ἧς [y] ἀπολειπούσης οὐκ [z] ἔστιν ὀφθαλμός, πλὴν [a] ὁμωνύμως, καθάπερ ὁ [b] λίθινος καὶ [c] ὁ γεγραμμένος. Δεῖ [d] δὴ [e] λαβεῖν τὸ ἐπὶ μέρους ἐφ' ὅλου τοῦ ζῶντος σώματος· ἀνάλογον γὰρ ἔχει ὡς τὸ μέρος πρὸς τὸ μέρος, [f] οὕτως ἡ ὅλη αἴσθησις πρὸς τὸ ὅλον σῶμα τὸ αἰσθητικόν, [g] ᾗ [h] τοιοῦτο. Ἔστι δὲ οὐ τὸ ἀποβεβληκὸς τὴν ψυχὴν τὸ 11
δυνάμει ὂν ὥστε ζῆν, ἀλλὰ τὸ ἔχον. Τὸ δὲ σπέρμα καὶ ὁ καρπὸς τὸ δυνάμει τοιονδὶ σῶμα. Ὡς μὲν οὖν ἡ τμῆσις καὶ ἡ ὅρασις, οὕτω [i] καὶ ἡ ἐγρήγορσις ἐντελέχεια, ὡς δ' [k] ἡ ὄψις καὶ ἡ δύναμις τοῦ ὀργάνου, ἡ ψυχή· τὸ δὲ σῶμα τὸ δυνάμει ὄν· ἀλλ' ὥσπερ [l] ὁ ὀφθαλμὸς ἡ κόρη καὶ ἡ ὄψις, κἀκεῖ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα [m] τὸ ζῷον. Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ἡ 12
ψυχὴ χωριστὴ τοῦ σώματος, ἢ μέρη [n] τινὰ αὐτῆς, εἰ μεριστὴ πέφυκεν, οὐκ ἄδηλον· ἐνίων γὰρ ἡ ἐντελέχεια τῶν μερῶν ἐστὶν αὐτῶν. [o] Οὐ μὴν ἀλλ' ἔνιά γε οὐθὲν [p] κωλύει, διὰ τὸ [q] μηθενὸς εἶναι σώματος ἐντελεχείας. Ἔτι [r] δὲ ἄδηλον εἰ οὕτως ἐντελέχεια τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ ὥσπερ πλωτὴρ πλοίου. Τύπῳ μὲν [s] οὖν ταύτῃ διωρίσθω καὶ ὑπογεγράφθω περὶ ψυχῆς.

Ἐπεὶ δ' ἐκ τῶν ἀσαφῶν [t] μὲν φανερωτέρων δὲ γίγνεται 2
τὸ σαφὲς καὶ κατὰ [v] τὸν λόγον γνωριμώτερον, πειρατέον πάλιν [w] οὕτως ἐπελθεῖν περὶ αὐτῆς· οὐ γὰρ μόνον τὸ ὅτι δεῖ τὸν ὁριστικὸν λόγον δηλοῦν, ὥσπερ οἱ πλεῖστοι τῶν ὅρων λέγουσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν αἰτίαν ἐνυπάρχειν καὶ ἐμφαίνεσθαι.

[t] αὐτῷ X, αὑτῷ S.U.V.W. [v] ἦν ὁ om. pr. S. [w] ἦν om. V.X. [x] τὸν om. W. [y] ἀπολιπούσης T.V.W. [z] ἔστιν] ἔτι E.X. [a] ὁμώνυμος E. [b] λίθος X. [c] ὁ om. W. [d] δὲ V.X. [e] λαβεῖν] λέγειν S. [f] οὕτως om. U.V.W.X. [g] ᾗ] ἡ V. [h] τοιοῦτον S.T.V.X. [i] καὶ post οὕτω om. S.X. [k] ἡ primum om. V. [l] ὁ om. E.S.V. [m] τὸ ante ζ. om. E.T.V. [n] τινὰ om. W. [o] οὐ μὴν om. X. [p] κωλύει εἶναι διὰ V. [q] μηδὲν X, οὐθὲν S. [r] τε E. [s] οὖν om. W. [t] μὲν om. X, μὲν τῇ φύσει W. [v] τὸν om. V. [w] οὕτως γ' ἐπελθεῖν E, οὕτως ἐπανελθεῖν S.

2 Νῦν δ' ὥσπερ συμπεράσμαθ' οἱ λόγοι τῶν ὅρων εἰσίν· οἷον
[x] τί [y] ἐστι τετραγωνισμός; Τὸ ἴσον ἑτερομήκει ὀρθογώνιον
εἶναι ἰσόπλευρον. Ὁ δὲ τοιοῦτος ὅρος [z] λόγος τοῦ συμπε-
ράσματος. Ὁ δὲ λέγων [a] ὅτι ἐστὶν [b] ὁ τετραγωνισμὸς
3 [c] μέσης [d] εὕρεσις, τοῦ πράγματος λέγει τὸ αἴτιον. [e] Λέγο-
μεν οὖν ἀρχὴν [f] λαβόντες [g] τῆς [h] σκέψεως, διωρίσθαι τὸ ἔμ-
ψυχον τοῦ ἀψύχου τῷ ζῆν. Πλεοναχῶς δὲ τοῦ ζῆν λεγο-
μένου, κἂν ἕν τι τούτων [i] ἐνυπάρχῃ μόνον, ζῆν αὐτό φαμεν,
οἷον νοῦς, αἴσθησις, κίνησις καὶ στάσις ἡ κατὰ τόπον, ἔτι
4 κίνησις ἡ κατὰ τροφὴν [k] καὶ [l] φθίσις [m] τε καὶ [n] αὔξησις. Διὸ
[o] καὶ τὰ φυόμενα πάντα δοκεῖ ζῆν· φαίνεται γὰρ [p] ἐν αὐτοῖς
ἔχοντα δύναμιν καὶ ἀρχὴν τοιαύτην, δι' ἧς αὔξησίν τε καὶ
φθίσιν λαμβάνουσι κατὰ τοὺς ἐναντίους τόπους· οὐ γὰρ
[q] ἄνω μὲν αὔξεται, κάτω δ' οὔ, ἀλλ' ὁμοίως ἐπ' ἄμφω καὶ
[r] πάντοσε καὶ τρέφεται καὶ ζῇ διὰ τέλους, ἕως ἂν δύνηται
5 λαμβάνειν τροφήν. Χωρίζεσθαι δὲ τοῦτο μὲν τῶν ἄλλων
δυνατόν, τὰ δ' ἄλλα τούτου ἀδύνατον [s] ἐν τοῖς θνητοῖς. Φα-
νερὸν δ' ἐπὶ τῶν φυομένων· οὐδεμία [t] γὰρ αὐτοῖς ὑπάρχει
6 δύναμις ἄλλη ψυχῆς. Τὸ μὲν οὖν ζῆν διὰ τὴν ἀρχὴν ταύτην
ὑπάρχει [v] τοῖς ζῶσι, τὸ δὲ ζῷον διὰ τὴν αἴσθησιν πρώτως·
καὶ γὰρ τὰ [w] μὴ κινούμενα μηδ' ἀλλάττοντα τόπον, [x] ἔχοντα
δ' αἴσθησιν [y] ζῷα λέγομεν καὶ οὐ ζῆν μόνον. Αἰσθήσεως δὲ
7 [z] πρῶτον ὑπάρχει πᾶσιν ἁφή. Ὥσπερ [a] δὲ τὸ θρεπτικὸν
δύναται χωρίζεσθαι τῆς ἁφῆς καὶ πάσης αἰσθήσεως, οὕτως ἡ
ἁφὴ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων. Θρεπτικὸν δὲ λέγομεν τὸ τοι-
οῦτον μόριον τῆς ψυχῆς οὗ καὶ τὰ [b] φυτὰ μετέχει· τὰ δὲ

[x] τίς X. [y] ἐστιν ὁ τετρ. E.S.T.U.X. [z] λόγος om. E.T.V. [a] ὅτι] τί V. [b] ὁ om. W.X. [c] μέσου T, ὅτι μέσης V. [d] εὕρησις T.U.W.X. [e] λέγωμεν T.W. [f] λαβόντες ante διωρίσθαι W. [g] τῆς om. S.X. [h] σκέψεως] σκέψεως τοῦ πράγματος S.U.W.X. [i] ὑπάρχῃ S.W.X. [k] καὶ om. V. [l] φθίσιν S.U.W.X. [m] τε om. W. [n] αὔξησιν S.U.W.X. [o] καὶ om. W. [p] ἐν om. X. [q] ἄνω μὲν] ἄνωθεν V. [r] πάντῃ ἐκτρέφεταί τε καὶ S.U.X, πάντῃ ὅσα ἀεὶ τρέφεταί τε καὶ E.T. et omisso τε W. [s] ἔν γε τοῖς T. [t] γὰρ δύναμις τούτοις ὑπάρχει W. [v] τοῖς ζ.] πᾶσι τοῖς ζῶσι S.U, τοῖς ζῶσι πᾶσι X. [w] μὴ om. X. [x] αἴσθησιν δ' ἔχοντα V. [y] ζῷα λέγομεν ante ἔχοντα X. [z] ὑπάρχει πρῶτον πᾶσιν S, πᾶσιν ὑπάρχει πρῶτον X. [a] δὲ] γὰρ X. [b] φυόμενα E.T.V.W.

ζῷα [c] πάντα φαίνεται τὴν ἁπτικὴν αἴσθησιν ἔχοντα· δι' ἣν
δ' αἰτίαν ἑκάτερον τούτων συμβέβηκεν, ὕστερον ἐροῦμεν.
Νῦν δ' ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω μόνον, ὅτι ἐστὶν ἡ ψυχὴ τῶν 8
εἰρημένων τούτων ἀρχὴ καὶ τούτοις ὥρισται, θρεπτικῷ, αἰ-
σθητικῷ, διανοητικῷ, κινήσει. Πότερον δὲ τούτων ἕκαστόν
[d] ἐστι ψυχὴ ἢ μόριον ψυχῆς, καὶ εἰ μόριον, πότερον οὕτως
ὥστ' εἶναι χωριστὸν λόγῳ μόνον ἢ καὶ τόπῳ, περὶ [e] μὲν
τινῶν [f] τούτων οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν, ἔνια δὲ ἀπορίαν ἔχει.
[g] Ὥσπερ γὰρ ἐπὶ τῶν φυτῶν ἔνια διαιρούμενα φαίνεται 9
[h] ζῶντα καὶ χωριζόμενα ἀπ' ἀλλήλων, ὡς οὔσης τῆς ἐν [i] τού-
τοις ψυχῆς ἐντελεχείᾳ μὲν μιᾶς ἐν ἑκάστῳ [k] φυτῷ, δυνάμει
δὲ πλειόνων, οὕτως [l] ὁρῶμεν καὶ περὶ ἑτέρας διαφορὰς τῆς
ψυχῆς συμβαῖνον [m] ἐπὶ τῶν ἐντόμων [n] ἐν τοῖς διατεμνο-
μένοις· καὶ γὰρ αἴσθησιν [o] ἑκάτερον τῶν μερῶν ἔχει καὶ κί-
νησιν τὴν κατὰ τόπον, εἰ δ' αἴσθησιν, καὶ φαντασίαν καὶ
ὄρεξιν· ὅπου μὲν γὰρ αἴσθησις, [p] καὶ [q] λύπη τε καὶ ἡδονή,
[r] ὅπου δὲ ταῦτα, ἐξ ἀνάγκης καὶ ἐπιθυμία. Περὶ δὲ τοῦ νοῦ 10
καὶ τῆς θεωρητικῆς δυνάμεως [s] οὐδέν πω φανερόν, ἀλλ' ἔοικε
ψυχῆς γένος ἕτερον εἶναι, [t] καὶ τοῦτο μόνον ἐνδέχεται [v] χω-
ρίζεσθαι, καθάπερ τὸ ἀΐδιον τοῦ φθαρτοῦ. Τὰ δὲ λοιπὰ 11
μόρια τῆς ψυχῆς φανερὸν ἐκ τούτων ὅτι οὐκ ἔστι χωριστά,
καθάπερ [w] τινές φασιν· τῷ δὲ λόγῳ ὅτι ἕτερα, φανερόν·
αἰσθητικῷ γὰρ εἶναι καὶ δοξαστικῷ ἕτερον, εἴπερ καὶ τὸ αἰ-
σθάνεσθαι τοῦ δοξάζειν. Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον
τῶν εἰρημένων. [x] Ἔτι δ' ἐνίοις μὲν τῶν ζῴων ἅπανθ' [y] ὑπάρ- 12
χει ταῦτα, τισὶ δέ τινα τούτων, ἑτέροις δὲ ἓν μόνον. Τοῦτο
δὲ [z] ποιεῖ [a] διαφορὰν τῶν ζῴων· διὰ τίνα δ' [b] αἰτίαν, [c] ὕστε-

[c] φαίνεται ἅπαντα X. [d] ἐστιν ἡ ψ. X. [e] μὲν] μὲν οὖν X. [f] τούτων om. S.U.W.X. [g] ὡς T. [h] καὶ ζῶντα X. [i] αὐτοῖς S.U.V.X. [k] φυτῷ om. V. [l] ὁρῶμεν post τῆς ψυχῆς W. [m] ἀπὸ W. [n] ἐν τοῖς τεμνομένοις U, τῶν τεμνομένων W. [o] ἔχει ἕκαστον τῶν μερῶν V. [p] καὶ ante λ. om. S.U.W.X. [q] ἡδονή τε καὶ λύπη W. [r] ὅπου] παρακολουθεῖ ὅπου T. [s] οὐδέ T.U.V.W.X. [t] καὶ om. S. [v] χωρίζεσθαι om. X. [w] φασί τινες X. [x] ἔστι W, ὅτι U. [y] ὑπάρχειν X, ὑπάρχοντα W. [z] ποιήσει E.T.V.W. [a] διαφορὰς T.V.X. [b] αἰτίαν] αἰτίαν γέγονεν U.X. [c] σκεπτέον ὕστερον W.

ρον ἐπισκεπτέον. Παραπλήσιον δὲ καὶ περὶ [d] τὰς αἰσθήσεις
συμβέβηκεν· τὰ μὲν γὰρ [e] ἔχει πάσας, τὰ δὲ τινάς, τὰ δὲ
13 μίαν τὴν ἀναγκαιοτάτην, ἁφήν. Ἐπεὶ δὲ ᾧ ζῶμεν καὶ αἰ-
σθανόμεθα διχῶς λέγεται, καθάπερ ᾧ ἐπιστάμεθα, λέγομεν
δὲ τὸ μὲν ἐπιστήμην τὸ δὲ ψυχήν· ἑκατέρῳ γὰρ τούτων
φαμὲν ἐπίστασθαι· ὁμοίως δὲ καὶ ᾧ ὑγιαίνομεν, τὸ μὲν
14 [f] ὑγίεια, τὸ δὲ μορίῳ τινὶ τοῦ σώματος ἢ καὶ ὅλῳ. Τούτων
δ᾽ ἡ μὲν ἐπιστήμη [g] τε καὶ ὑγίεια μορφὴ καὶ εἶδός [h] τι καὶ
λόγος [i] καὶ οἷον ἐνέργεια [k] τοῦ δεκτικοῦ, ἡ μὲν τοῦ ἐπιστη-
μονικοῦ, ἡ δὲ τοῦ [l] ὑγιαστικοῦ (δοκεῖ γὰρ ἐν τῷ πάσχοντι
καὶ διατιθεμένῳ ἡ τῶν ποιητικῶν [m] ὑπάρχειν ἐνέργεια), [n] ἡ
ψυχὴ δὲ τοῦτο [o] ᾧ ζῶμεν καὶ αἰσθανόμεθα καὶ διανοούμεθα
πρώτως, ὥστε λόγος τις ἂν εἴη καὶ εἶδος, ἀλλ᾽ [p] οὐχ ὕλη καὶ
15 τὸ ὑποκείμενον. Τριχῶς γὰρ λεγομένης τῆς οὐσίας, καθά-
περ εἴπομεν, ὧν τὸ μὲν [q] εἶδος, τὸ δὲ ὕλη, τὸ δὲ ἐξ ἀμφοῖν·
τούτων δ᾽ ἡ μὲν ὕλη δύναμις, τὸ [r] δὲ εἶδος ἐντελέχεια· ἐπεὶ
[s] δὲ τὸ ἐξ ἀμφοῖν ἔμψυχον, οὐ τὸ σῶμά ἐστιν ἐντελέχεια
16 ψυχῆς, ἀλλ᾽ αὕτη σώματός τινος. Καὶ διὰ τοῦτο [t] καλῶς
ὑπολαμβάνουσιν οἷς δοκεῖ μήτ᾽ ἄνευ σώματος εἶναι μήτε σῶμά
τι ἡ ψυχή· σῶμα [v] μὲν γὰρ οὐκ ἔστι, σώματος [w] δέ τι, καὶ
διὰ τοῦτο ἐν σώματι ὑπάρχει, καὶ [x] ἐν σώματι τοιούτῳ, καὶ
οὐχ ὥσπερ οἱ πρότερον εἰς σῶμα ἐνήρμοζον αὐτήν, οὐθὲν
[y] προσδιορίζοντες ἐν τίνι καὶ ποίῳ, καίπερ [z] οὐδὲ φαινομένου
17 τοῦ τυχόντος δέχεσθαι τὸ τυχόν. Οὕτω [a] δὲ γίνεται καὶ
κατὰ λόγον· ἑκάστου γὰρ ἡ ἐντελέχεια ἐν τῷ δυνάμει ὑπάρ-
χοντι καὶ τῇ οἰκείᾳ ὕλῃ πέφυκεν [b] ἐγγίνεσθαι. Ὅτι μὲν οὖν
ἐντελέχειά τίς ἐστι [c] καὶ λόγος τοῦ δύναμιν ἔχοντος [d] εἶναι
τοιούτου, φανερὸν ἐκ τούτων.

[d] τὰς om. E. et rc. T. [e] πάσας ἔχει U. [f] ὑγίειαν X. et pr. S. [g] τε om. T.U. [h] τι om. V. [i] καὶ ante οἷον om. S.U.X. [k] τῶν δεκτικῶν X. [l] ὑγιαστοῦ X. [m] ἐνέργεια ὑπάρχειν W. [n] ἡ om. S. [o] ᾧ ζῶμεν om. V. [p] οὐχ] οὐχὶ ἡ W, οὐχ ὡς S.U.V.X. [q] ὕλη τὸ δὲ εἶδος U.X. [r] δὲ] τ᾽ S. [s] δὲ] τα E, om. U.V.W.X. [t] καλῶς om. V. [v] μὲν S.U.X. [w] δὲ εἶδός τι V. [x] ἐν om. S. [y] προσδιορίσαντες S.U.X. [z] οὐ S. [a] δὴ W. [b] γίνεσθαι S.U. [c] καὶ λόγος om. V. [d] τοιουδὶ εἶναι S.U.X.

Τῶν δὲ δυνάμεων τῆς ψυχῆς αἱ λεχθεῖσαι τοῖς μὲν ὑπάρ- 3
χουσι πᾶσαι, [e] καθάπερ εἴπομεν, τοῖς δὲ τινὲς αὐτῶν, ἐνίοις
δὲ [f] μία μόνη. Δυνάμεις δ' εἴπομεν θρεπτικόν, [g] ὀρεκτικόν,
αἰσθητικόν, κινητικὸν κατὰ τόπον, διανοητικόν. Ὑπάρχει
δὲ τοῖς μὲν φυτοῖς τὸ θρεπτικὸν μόνον, ἑτέροις δὲ [h] τοῦτό
[i] τε καὶ τὸ αἰσθητικόν. [k] Εἰ δὲ τὸ αἰσθητικόν, καὶ τὸ ὀρε- 2
κτικόν· ὄρεξις μὲν γὰρ ἐπιθυμία καὶ θυμὸς καὶ βούλησις, τὰ
δὲ ζῷα πάντ' [l] ἔχουσι μίαν γε τῶν αἰσθήσεων, τὴν ἁφήν· ᾧ
δ' αἴσθησις ὑπάρχει, τούτῳ ἡδονή τε καὶ λύπη καὶ τὸ ἡδύ
[m] τε [n] καὶ λυπηρόν, οἷς δὲ ταῦτα, [o] καὶ ἡ ἐπιθυμία· τοῦ γὰρ
ἡδέος [p] ὄρεξις αὕτη. Ἔτι [q] δὲ τῆς τροφῆς αἴσθησιν ἔχουσιν· 3
ἡ γὰρ ἁφὴ τῆς τροφῆς αἴσθησις· ξηροῖς γὰρ [r] καὶ ὑγροῖς
καὶ θερμοῖς καὶ ψυχροῖς τρέφεται τὰ [s] ζῷα πάντα, τούτων
δ' αἴσθησις ἁφή· τῶν δ' ἄλλων αἰσθητῶν κατὰ συμβεβηκός·
[t] οὐθὲν γὰρ εἰς τροφὴν συμβάλλεται ψόφος [v] οὐδὲ χρῶμα
οὐδὲ ὀσμή. Ὁ δὲ χυμὸς ἕν τι τῶν ἁπτῶν ἐστίν. Πεῖνα δὲ 4
καὶ δίψα ἐπιθυμία, καὶ ἡ μὲν πεῖνα [w] ξηροῦ καὶ θερμοῦ, ἡ
δὲ δίψα [x] ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ· ὁ δὲ χυμὸς οἷον ἥδυσμά [y] τι
τούτων ἐστίν. Διασαφητέον δὲ περὶ αὐτῶν ὕστερον, νῦν δ'
ἐπὶ τοσοῦτον [z] εἰρήσθω, ὅτι τῶν ζῴων τοῖς ἔχουσιν ἁφὴν καὶ
ὄρεξις ὑπάρχει. Περὶ δὲ φαντασίας ἄδηλον, ὕστερον δ' ἐπι-
σκεπτέον. Ἐνίοις δὲ πρὸς τούτοις ὑπάρχει καὶ τὸ κατὰ 5
τόπον κινητικόν, ἑτέροις δὲ [a] καὶ τὸ διανοητικόν τε καὶ νοῦς,
οἷον [b] ἀνθρώποις [c] καὶ εἴ τι τοιοῦτον [d] ἕτερόν ἐστιν ἢ [e] καὶ
τιμιώτερον. Δῆλον οὖν ὅτι τὸν αὐτὸν τρόπον εἷς ἂν εἴη
λόγος ψυχῆς τε καὶ σχήματος· οὔτε γὰρ ἐκεῖ σχῆμα παρὰ

[e] ὥσπερ εἴπομεν W, om. E.T. [f] μόνη μία V. [g] ὀρεκτικὸν post αἰσθητικόν U.V.X, om. W. [h] αὐτό S.W.X. [i] τε om. V. [k] εἰ δὲ τὸ αἰσθητικὸν om. U.X. et pr. S. [l] μίαν ἔχουσι W. [m] τε om. E.T. [n] καὶ τὸ λυπ. V. [o] καὶ ἡ om. S.U, ἡ om. V. [p] ὄρεξίς ἐστιν αὕτη S.T.U.X. [q] δὲ om. E.W. [r] καὶ ὑγροῖς om. V. [s] ζῶντα E.S.W. [t] οὐδὲ X. [v] οὐδὲ χρῶμα om. E. [w] θερμοῦ καὶ ξηροῦ S.X. [x] ὑγροῦ καὶ ψυχροῦ X, καὶ ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ S. [y] τι om. S.U.V.X. [z] διωρίσθω S.U.V.X. [a] καὶ ante τὸ om. W. [b] ἄνθρωπος V.X. [c] κἂν X. [d] ἐστιν ἕτερον S.U.V. [e] καὶ om. E.T.V.W.

τὸ τρίγωνόν [f]ἐστι καὶ τὰ ἐφεξῆς, οὔτ' [g]ἐνταῦθα ψυχὴ παρὰ
6 τὰς εἰρημένας. [h]Γένοιτο δ' ἂν καὶ ἐπὶ τῶν [i]σχημάτων
λόγος κοινός, ὃς ἐφαρμόσει μὲν πᾶσιν, ἴδιος δ' οὐδενὸς [k]ἔσται
σχήματος. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ ταῖς εἰρημέναις ψυχαῖς. Διὸ
γελοῖον ζητεῖν τὸν κοινὸν λόγον καὶ ἐπὶ τούτων καὶ ἐφ' ἑτέ-
ρων, ὃς οὐδενὸς [l]ἔσται τῶν ὄντων ἴδιος λόγος, οὐδὲ [m]κατὰ
7 τὸ οἰκεῖον [n]καὶ ἄτομον εἶδος, ἀφέντας τὸν τοιοῦτον. Παρα-
πλησίως δ' ἔχει [o]τῷ [p]περὶ τῶν σχημάτων [q]καὶ τὰ [r]κατὰ
ψυχήν· ἀεὶ γὰρ ἐν τῷ ἐφεξῆς ὑπάρχει δυνάμει τὸ πρότερον
ἐπί τε τῶν σχημάτων καὶ ἐπὶ τῶν ἐμψύχων, οἷον ἐν τετρα-
γώνῳ [s]μὲν τρίγωνον, ἐν αἰσθητικῷ δὲ τὸ θρεπτικόν. Ὥστε
καθ' ἕκαστον ζητητέον, τίς ἑκάστου ψυχή, οἷον τίς φυτοῦ
8 καὶ τίς ἀνθρώπου ἢ θηρίου. Διὰ τίνα δ' αἰτίαν [t]τῷ [v]ἐφε-
ξῆς οὕτως ἔχουσι, σκεπτέον. Ἄνευ μὲν γὰρ τοῦ θρεπτικοῦ
τὸ αἰσθητικὸν οὐκ ἔστιν· [w]τοῦ δ' αἰσθητικοῦ [x]χωρίζεται τὸ
θρεπτικὸν ἐν τοῖς φυτοῖς. Πάλιν δ' ἄνευ μὲν τοῦ ἁπτικοῦ
τῶν ἄλλων αἰσθήσεων οὐδεμία ὑπάρχει, ἁφὴ δ' ἄνευ τῶν
ἄλλων ὑπάρχει· πολλὰ [y]γὰρ τῶν ζῴων οὔτ' ὄψιν οὔτ'
9 ἀκοὴν ἔχουσιν οὔτ' [z]ὀσμῆς ὅλως αἴσθησιν. Καὶ τῶν αἰσθη-
τικῶν [a]δὲ τὰ μὲν ἔχει τὸ κατὰ τόπον κινητικόν, τὰ δ' οὐκ
ἔχει. Τελευταῖον δὲ καὶ [b]ἐλάχιστα λογισμὸν καὶ [c]διά-
νοιαν· οἷς μὲν γὰρ ὑπάρχει λογισμὸς τῶν φθαρτῶν, τούτοις
καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, οἷς δ' ἐκείνων ἕκαστον, οὐ πᾶσι λογι-
σμός, ἀλλὰ τοῖς μὲν οὐδὲ φαντασία, τὰ δὲ [d]ταύτῃ μόνῃ
ζῶσιν. Περὶ δὲ τοῦ θεωρητικοῦ [e]νοῦ ἕτερος λόγος. Ὅτι
μὲν οὖν ὁ περὶ τούτων [f]ἑκάστου λόγος οὗτος οἰκειότατος καὶ
περὶ ψυχῆς, δῆλον.

[f] ἐστι om. V. [g] ἐνταῦθα ἡ ψυχὴ E.V. [h] γίνοιτο E.T.W. [i] σχημάτων ὁ λ. W. [k] ἐστι V.X, εἴη T. [l] ἐστι S.U.X. [m] κατὰ] πρὸς W. [n] καὶ τὸ ἄτομον E.T. [o] τὰ S. [p] παρὰ S, ἐπὶ V. [q] καὶ τὰ—σχημάτων om. V. [r] κατὰ] περὶ τὴν S.U.V.X. [s] μὲν τὸ τρ. V. [t] τὸ U, om. V. [v] οὕτως ἔχουσιν ἐφεξῆς V. [w] τῆς δὲ αἰσθητικῆς V. [x] τὸ θρεπτικὸν χωρίζεται W. [y] γὰρ] δὲ S.X. [z] ὀσμὴν οὔτ' ἄλλην αἴσθησιν V. [a] δὲ om. W.X. [b] ἐλάχιστον S.U.V.W.X. [c] διάνοιαν οἷον ὁ ἄνθρωπος ἤ τι τοιοῦτον ἄλλο ὑπάρχει. οἷς W. [d] μόνῃ ταύτῃ W, ταύτῃ μόνον S.U.X. [e] νοῦ om. V. et pr. S. [f] ἑκάστου om. V.

Ἀναγκαῖον δὲ τὸν μέλλοντα περὶ τούτων σκέψιν [g]ποιεῖ- 4
σθαι λαβεῖν ἕκαστον αὐτῶν [h]τί ἐστιν, εἶθ' [i]οὕτως περὶ τῶν
ἐχομένων [k]ἢ καὶ [l]περὶ τῶν ἄλλων ἐπιζητεῖν. Εἰ δὲ χρὴ λέ-
γειν τί ἕκαστον αὐτῶν, οἷον [m]τί [n]τὸ νοητικὸν [o]ἢ τὸ αἰσθη-
τικὸν ἢ τὸ θρεπτικόν, πρότερον [p]ἔτι λεκτέον τί τὸ νοεῖν καὶ
τί τὸ αἰσθάνεσθαι· πρότερον γάρ εἰσι [q]τῶν δυνάμεων αἱ ἐν-
έργειαι καὶ αἱ πράξεις κατὰ [r]τὸν λόγον. Εἰ δ' οὕτως, τού- 2
των [s]δ' ἔτι [t]πρότερα τὰ [v]ἀντικείμενα [w]δεῖ τεθεωρηκέναι,
περὶ ἐκείνων [x]πρῶτον ἂν δέοι [y]διορίσαι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν,
οἷον [z]περὶ τροφῆς καὶ αἰσθητοῦ καὶ νοητοῦ. Ὥστε πρῶτον
περὶ τροφῆς καὶ γεννήσεως λεκτέον· ἡ γὰρ θρεπτικὴ ψυχὴ
[a]καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει, καὶ πρώτη καὶ κοινοτάτη δύναμίς
ἐστι [b]ψυχῆς, καθ' ἣν ὑπάρχει τὸ ζῆν ἅπασιν. [c]Ἧς ἐστὶν 3
ἔργα [d]γεννῆσαι καὶ τροφῇ [e]χρῆσθαι· [f]φυσικώτατον γὰρ
[g]τῶν ἔργων τοῖς ζῶσιν, ὅσα τέλεια καὶ μὴ πηρώματα, ἢ τὴν
γένεσιν [h]αὐτομάτην ἔχει, τὸ ποιῆσαι ἕτερον οἷον αὐτό, ζῷον
μὲν ζῷον, φυτὸν δὲ φυτόν, ἵνα τοῦ ἀεὶ καὶ τοῦ θείου [i]μετέ-
χωσιν ᾗ δύνανται· πάντα γὰρ ἐκείνου ὀρέγεται, [k]κἀκείνου
ἕνεκα πράττει ὅσα [l]πράττει κατὰ φύσιν. Τὸ δ' οὗ ἕνεκα, 4
[m]διττόν, τὸ μὲν οὗ, τὸ δὲ ᾧ. Ἐπεὶ οὖν κοινωνεῖν ἀδυνατεῖ
τοῦ ἀεὶ καὶ τοῦ θείου τῇ συνεχείᾳ, διὰ τὸ μηδὲν ἐνδέχεσθαι
τῶν φθαρτῶν [n]ταὐτὸ καὶ ἓν ἀριθμῷ διαμένειν, ᾗ [o]δύναται
μετέχειν ἕκαστον, [p]κοινωνεῖ ταύτῃ, τὸ μὲν μᾶλλον τὸ δ' ἧτ-
τον· καὶ διαμένει οὐκ αὐτὸ ἀλλ' οἷον αὐτό, ἀριθμῷ μὲν οὐχ

[g] ποιήσασθαι W. [h] τί ἐστιν om. S.U.X. [i] οὕτω καὶ περὶ W.
[k] ἢ om. E.T.V.W. [l] περὶ om. T. [m] τί om. T.U. [n] τὸ om. W.
[o] ἢ τί τὸ αἰσθ. S. [p] ἔτι om. V. [q] αἱ ἐνέργειαι τῶν δυνάμεων W.
[r] τὸν om. E. [s] δ' ante ἔτι om. E. [t] πρότερον U. [v] ἀντ. καὶ δεῖ
S.U.X. [w] δεῖ τεθεωρηκέναι om. W. [x] πρῶτον ἂν δέοι] δ' ἂν πρῶτον W.
[y] ὁρίσαι U. [z] περὶ] ἐπὶ T.V. [a] καὶ ante τοῖς om. V, ante πρ. om.
U.V.X. [b] ψυχῆς om. V. [c] ἧς] οἷς V.W. [d] γεννῆσαί τε καὶ W.
[e] χρήσασθαι S.T.U.V.X. [f] φυσικώτατα V. [g] τῶν ἔργων τοῖς ζώοις
E, τοῖς ζώοις τῶν ἔργων X, ἔργον τοῖς ζῶσιν W. [h] αὐτόματον S.U.W.
[i] μετέχουσιν U, μετάσχωσιν V. [k] καὶ ἐκείνου T.U.V.W. [l] κατὰ φύσιν
πράττει W. [m] δισσὸν X. [n] τὸ αὐτὸ S.U.X. [o] μετέχειν δύναται X.
[p] ταύτῃ κοινωνεῖ S.U.X.

5 ἕν, εἴδει [q] δ' ἕν. Ἔστι δὲ [r] ἡ ψυχὴ τοῦ ζῶντος σώματος αἰτία καὶ ἀρχή. Ταῦτα δὲ πολλαχῶς λέγεται. [s] Ὁμοίως [t] δ' ἡ ψυχὴ [v] κατὰ τοὺς [w] διωρισμένους [x] τρόπους τρεῖς αἰτία· καὶ γὰρ ὅθεν ἡ κίνησις [y] αὐτή, [z] καὶ οὗ ἕνεκα, καὶ ὡς [a] ἡ οὐσία
6 τῶν ἐμψύχων σωμάτων ἡ ψυχὴ αἰτία. Ὅτι μὲν οὖν [b] ὡς οὐσία, δῆλον· τὸ γὰρ αἴτιον τοῦ εἶναι πᾶσιν ἡ οὐσία, τὸ δὲ ζῆν τοῖς ζῶσι τὸ εἶναί ἐστιν, [c] αἰτία δὲ καὶ ἀρχὴ τούτων ἡ ψυχή. Ἔτι [d] τοῦ δυνάμει ὄντος λόγος [e] ἡ ἐντελέχεια. Φανερὸν [f] δ' ὡς καὶ οὗ [g] ἕνεκεν [h] ἡ ψυχὴ αἰτία· ὥσπερ γὰρ [i] ὁ νοῦς ἕνεκά του [k] ποιεῖ, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ φύσις, καὶ
7 τοῦτ' ἔστιν [l] αὐτῇ [m] τέλος. Τοιοῦτον δ' ἐν τοῖς [n] ζῴοις ἡ ψυχὴ [o] καὶ κατὰ φύσιν· πάντα γὰρ τὰ φυσικὰ [p] σώματα τῆς ψυχῆς ὄργανα, [q] καὶ καθάπερ [r] τὰ τῶν ζῴων, οὕτω καὶ [r] τὰ τῶν φυτῶν, ὡς [s] ἕνεκα τῆς ψυχῆς ὄντα. [t] Διττῶς δὲ τὸ οὗ
8 ἕνεκα, τό τε οὗ καὶ τὸ ᾧ. Ἀλλὰ μὴν καὶ ὅθεν πρῶτον ἡ κατὰ τόπον κίνησις, ψυχή· οὐ πᾶσι δ' [v] ὑπάρχει τοῖς [w] ζῶσιν ἡ δύναμις αὕτη. [x] Ἔστι δὲ καὶ ἀλλοίωσις καὶ αὔξησις κατὰ ψυχήν· ἡ μὲν γὰρ αἴσθησις ἀλλοίωσίς τις εἶναι δοκεῖ,
9 [y] αἰσθάνεται δ' οὐθὲν ὃ μὴ [z] ἔχει ψυχήν. Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ αὐξήσεώς [a] τε καὶ φθίσεως ἔχει· [b] οὐδὲν γὰρ φθίνει οὐδ' [c] αὔξεται φυσικῶς μὴ τρεφόμενον, τρέφεται δ' οὐθὲν ὃ μὴ [d] κοινωνεῖ ζωῆς. Ἐμπεδοκλῆς δ' οὐ καλῶς [e] εἴρηκε τοῦτο,

[q] δ' ἕν] δ' ἐνί. T. addunt διόπερ τὸ σπέρμα τῶν ζώων καὶ φυτῶν ὄργανόν ἐστιν U.m. et, qui φυτῶν etiam pro ζώων, X. διόπερ τὸ σπέρμα τῶν ζ. καὶ τῶν φ. ὄργανόν ἐστι τῆς ψυχῆς. ἔστι T. et, transpositis τὸ σπέρμα post τῶν ζῴων, V. [r] ἡ om. V. [s] ὅμως S.U.W.X. [t] δ' om. S. [v] κατὰ om. S U.X. [w] διῃρημένους S.U. et pr. X. [x] τρεῖς τρόπους ἐστὶν αἰτία W. τρεῖς om. pr. X. [y] αὐτῇ E.S. [z] καὶ τὸ οὗ T. [a] ἡ post ὡς om. U.X. [b] ὡς om. S.U. [c] αἴτιον E. [d] τοῦ ἐν δυνάμει S.U.X. [e] ἡ] ᾗ T. [f] δὲ καὶ ὡς οὗ W, δὲ καὶ ὡς τὸ οὗ V. [g] ἕνεκα S.T.U.V.W.X. [h] αἰτία ἡ ψυχὴ X. [i] ὁ om. V. [k] νοεῖ E.S.T.V. [l] αὐτῆς E.S.T. [m] τέλεος E. [n] ζῶσιν V. [o] καὶ om. U. [p] σώματα om. S. [q] καὶ om. S.U.X. [r] τὰ om. X. [s] ἕνεκεν S. [t] διχῶς X. [v] ἐνυπάρχει V. [w] ζώοις X. [x] ἔστι δὲ om. V. [y] αἰσθάνεσθαι U.X. [z] ψυχὴν ἔχει S.U.X, μετέχει ψυχῆς E.T.V. [a] τε om. X. [b] οὐδὲ X. [c] αὐξάνεται T.V.X. [d] κοινωνεῖ ζωῆς] μετέχει ψυχῆς W. [e] εἴρηκεν εἰς τοῦτο V.

προστιθεὶς [f] τὴν αὔξησιν συμβαίνειν τοῖς φυτοῖς κάτω μὲν
[g] συρριζουμένοις διὰ τὸ τὴν γῆν [h] οὕτω φέρεσθαι κατὰ φύσιν,
ἄνω δὲ διὰ τὸ πῦρ ὡσαύτως. Οὔτε γὰρ τὸ ἄνω καὶ κάτω 10
καλῶς λαμβάνει· οὐ γὰρ ταὐτὸ πᾶσι τὸ ἄνω [i] καὶ κάτω καὶ
τῷ παντί, ἀλλ' ὡς ἡ κεφαλὴ τῶν ζῴων, οὕτως αἱ ῥίζαι τῶν
φυτῶν, [k] εἰ χρὴ τὰ ὄργανα λέγειν ἕτερα καὶ ταὐτὰ τοῖς ἔρ-
γοις. [l] Πρὸς δὲ τούτοις τί τὸ συνέχον εἰς τἀναντία φερό- 11
μενα τὸ πῦρ καὶ τὴν γῆν; Διασπασθήσεται γάρ, εἰ μή [m] τι
[n] ἔσται τὸ [o] κωλῦσον· εἰ δ' [p] ἔσται, τοῦτ' ἐστὶν ἡ ψυχὴ [q] καὶ
τὸ αἴτιον τοῦ αὐξάνεσθαι καὶ τρέφεσθαι. Δοκεῖ δέ τισιν ἡ 12
τοῦ πυρὸς φύσις ἁπλῶς αἰτία τῆς τροφῆς καὶ τῆς αὐξήσεως
εἶναι· καὶ γὰρ [r] αὐτὸ φαίνεται μόνον τῶν σωμάτων ἢ τῶν
στοιχείων τρεφόμενον καὶ [s] αὐξόμενον. Διὸ καὶ ἐν τοῖς φυ-
τοῖς καὶ [t] ἐν τοῖς ζῴοις ὑπολάβοι τις ἂν τοῦτο εἶναι τὸ ἐρ-
γαζόμενον. Τὸ δὲ συναίτιον [v] μέν πώς ἐστιν, οὐ μὴν ἁπλῶς 13
γε αἴτιον, ἀλλὰ μᾶλλον [w] ἡ ψυχή· ἡ μὲν γὰρ τοῦ πυρὸς
αὔξησις εἰς ἄπειρον, ἕως ἂν ᾖ τὸ καυστόν, τῶν δὲ φύσει συνι-
σταμένων πάντων [x] ἐστὶ πέρας καὶ λόγος [y] μεγέθους τε καὶ
αὐξήσεως· [z] ταῦτα [a] δὲ ψυχῆς, ἀλλ' οὐ πυρός, καὶ λόγου
μᾶλλον ἢ ὕλης. Ἐπεὶ δ' ἡ αὐτὴ δύναμις τῆς ψυχῆς θρεπτικὴ 14
καὶ γεννητική, [b] περὶ τροφῆς ἀναγκαῖον [c] διωρίσθαι πρῶτον·
ἀφορίζεται γὰρ πρὸς τὰς ἄλλας δυνάμεις τῷ ἔργῳ τούτῳ.
Δοκεῖ δ' [d] εἶναι ἡ τροφὴ τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ, οὐ πᾶν δὲ 15
παντί, ἀλλ' ὅσα τῶν ἐναντίων μὴ μόνον [e] γένεσιν ἐξ ἀλλή-
λων ἔχουσιν ἀλλὰ καὶ αὔξησιν· γίνεται γὰρ πολλὰ ἐξ ἀλλή-
λων, ἀλλ' οὐ [f] πάντα [g] ποσά, οἷον ὑγιὲς ἐκ κάμνοντος. Φαίνε- 16
ται δ' [h] οὐδ' ἐκεῖνα τὸν αὐτὸν τρόπον ἀλλήλοις εἶναι τροφή,

[f] τὴν om. U. [g] ῥιζουμένοις T, ῥιζουμένων S.U.V.W.X. [h] οὕτω] κάτω V. [i] καὶ τὸ κ. V. [k] εἰ—ἔργοις om. W. [l] πρὸς δὲ] καὶ πρὸς W. [m] τι om. W. [n] ἔστι X. [o] κωλύον E.T.X. [p] ἐστὶ V. [q] καὶ τὸ αἴτ. om. X, τὸ om. T. [r] αὐτὸ] καὶ αὐτὸ V. [s] αὐξανόμενον S.U. V.W.X. [t] ἐν alteram om. W. [v] μὲν post πως S, om. V. [w] ἡ ante ψ. om. E.W. [x] πέρας ἐστὶ X. [y] μεγέθους τε] καὶ μεγέθους S, μεγέθους T.U.V.X. [z] τοῦτο V.W. [a] δὲ τῆς ψ. E.T. [b] περὶ] καὶ περὶ E.T.W. [c] διορίσαι U.W. [d] ἡ τροφὴ εἶναι W. [e] γέννησιν E. [f] πάντα om. S.U.X. et corr. E. [g] ποσὰ om. U.W. et pr. E. [h] οὐκ V.

ἀλλὰ τὸ μὲν ὕδωρ τῷ πυρὶ τροφή, τὸ δὲ πῦρ οὐ τρέφει τὸ
ὕδωρ. Ἐν μὲν οὖν τοῖς [i] ἁπλοῖς σώμασι ταῦτ᾿ εἶναι δοκεῖ
17 μάλιστα τὸ μὲν τροφὴ τὸ δὲ τρεφόμενον. Ἀπορίαν δ᾿
ἔχει· φασὶ γὰρ οἱ μὲν τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ τρέφεσθαι, κα-
θάπερ καὶ αὐξάνεσθαι, τοῖς δ᾿ ὥσπερ εἴπομεν τοὔμπαλιν δοκεῖ,
τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ, ὡς ἀπαθοῦς ὄντος τοῦ ὁμοίου [k] ὑπὸ
τοῦ ὁμοίου, τὴν δὲ τροφὴν μεταβάλλειν καὶ πέττεσθαι· ἡ δὲ
18 μεταβολὴ πᾶσιν εἰς τὸ ἀντικείμενον [l] ἢ [m] τὸ μεταξύ. Ἔτι
πάσχει τι ἡ τροφὴ ὑπὸ τοῦ τρεφομένου, ἀλλ᾿ οὐ τοῦτο ὑπὸ
τῆς τροφῆς, ὥσπερ οὐδ᾿ ὁ τέκτων ὑπὸ τῆς ὕλης, ἀλλ᾿ ὑπ᾿
ἐκείνου αὕτη· ὁ δὲ τέκτων μεταβάλλει μόνον εἰς ἐνέργειαν ἐξ
19 ἀργίας. Πότερον δ᾿ ἐστὶν [n] ἡ τροφὴ τὸ τελευταῖον προσ-
γινόμενον ἢ τὸ πρῶτον, ἔχει διαφοράν. [o] Εἰ δ᾿ ἄμφω, ἀλλ᾿
ἡ μὲν ἄπεπτος ἡ δὲ πεπεμμένη, ἀμφοτέρως [p] ἂν ἐνδέχοιτο
τὴν τροφὴν λέγειν· ᾗ μὲν γὰρ ἄπεπτος, τὸ ἐναντίον [q] τῷ
ἐναντίῳ τρέφεται, ᾗ δὲ πεπεμμένη, τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ.
20 Ὥστε φανερὸν ὅτι λέγουσί τινα τρόπον ἀμφότεροι καὶ ὀρ-
θῶς καὶ οὐκ ὀρθῶς. Ἐπεὶ δ᾿ οὐθὲν τρέφεται μὴ μετέχον
ζωῆς, τὸ ἔμψυχον ἂν εἴη σῶμα τὸ τρεφόμενον, ᾗ ἔμψυχον,
ὥστε καὶ ἡ [r] τροφὴ πρὸς ἔμψυχόν ἐστι καὶ οὐ κατὰ συμβε-
21 βηκός. Ἔστι δ᾿ ἕτερον τροφῇ καὶ αὐξητικῷ εἶναι· ᾗ μὲν
γὰρ ποσόν τι τὸ ἔμψυχον, αὐξητικόν, ᾗ δὲ τόδε τι καὶ οὐ-
σία, τροφή· σώζει γὰρ τὴν οὐσίαν, καὶ μέχρι τούτου ἐστὶν
ἕως ἂν καὶ [s] τρέφηται· καὶ [t] γενέσεως ποιητικὸν οὐ τοῦ τρε-
φομένου, [v] ἀλλ᾿ οἷον τὸ τρεφόμενον· ἤδη γὰρ [w] ἔστιν [x] αὐτὴ
22 ἡ οὐσία, γεννᾷ δ᾿ οὐθὲν [y] αὐτὸ ἑαυτό, ἀλλὰ σώζει. Ὥσθ᾿ ἡ
μὲν τοιαύτη τῆς ψυχῆς ἀρχὴ δύναμίς ἐστιν οἵα σώζειν τὸ
[z] ἔχον αὐτὴν ᾗ τοιοῦτον, ἡ δὲ τροφὴ παρασκευάζει ἐνεργεῖν.
23 Διὸ στερηθὲν τροφῆς οὐ δύναται εἶναι. Ἐπεὶ δ᾿ ἐστὶ τρία,

[i] ἄλλοις S.U.X. [k] ὑπὸ τοῦ ὁμοίου om. E.W. [l] ἢ] καὶ X. [m] τὸ om. E. [n] ἡ om. V. [o] εἰ δ᾿ ἄμφω om. S. [p] ἂν] δ᾿ ἂν X. [q] τῷ ἐναντίῳ om. S. [r] τρ. καὶ πρὸς ἔμψυχον ἔσται V. [s] τρέφηι E.T.W. [t] γεννήσεως E.S. [v] ἀλλ᾿ οἷον τὸ τρεφόμενον om. V, post αὐτὴ ἡ οὐσία ponit W. [w] ἐστὶν] ἐξ W. [x] αὐτοῦ S.T.V.W.X. [y] αὐτὸ om. T.V.W. [z] ἔχον] δεχόμενον E.W.

τὸ τρεφόμενον καὶ ᾧ τρέφεται καὶ τὸ τρέφον, τὸ μὲν τρέφον ἐστὶν ἡ πρώτη ψυχή, τὸ δὲ τρεφόμενον τὸ ἔχον [a] αὐτὴν σῶμα, ᾧ δὲ τρέφεται, ἡ τροφή. Ἐπεὶ δὲ ἀπὸ τοῦ τέλους ἅπαντα προσαγορεύειν δίκαιον, τέλος δὲ τὸ γεννῆσαι οἷον αὐτό, εἴη ἂν ἡ πρώτη ψυχὴ [b] γεννητικὴ οἷον αὐτό. Ἔστι δὲ 24
ᾧ [c] τρέφεται διττόν, ὥσπερ [d] καὶ ᾧ κυβερνᾷ, [e] ἡ χεὶρ καὶ τὸ πηδάλιον, τὸ μὲν κινοῦν καὶ κινούμενον, τὸ δὲ κινοῦν μόνον. Πᾶσαν δ' ἀναγκαῖον τροφὴν δύνασθαι [f] πέττεσθαι, ἐργάζεται δὲ τὴν πέψιν τὸ θερμόν· διὸ πᾶν ἔμψυχον ἔχει [g] θερμότητα. Τύπῳ μὲν οὖν [h] ἡ τροφὴ τί ἐστιν εἴρηται· διασαφητέον δ' [i] ἐστὶν ὕστερον περὶ αὐτῆς ἐν τοῖς οἰκείοις λόγοις.

Διωρισμένων [k] δὲ τούτων [l] λέγωμεν κοινῇ περὶ πάσης αἰ- 5
σθήσεως. Ἡ δ' αἴσθησις ἐν τῷ κινεῖσθαί [m] τε καὶ πάσχειν συμβαίνει, καθάπερ εἴρηται· δοκεῖ γὰρ ἀλλοίωσίς τις εἶναι. Φασὶ δέ τινες καὶ τὸ ὅμοιον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου πάσχειν. [n] Τοῦτο δὲ πῶς δυνατὸν ἢ ἀδύνατον, [o] εἰρήκαμεν [p] ἐν τοῖς καθόλου λόγοις περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν. Ἔχει δ' ἀπορίαν 2
διὰ τί καὶ τῶν αἰσθήσεων αὐτῶν [q] οὐ γίνεται αἴσθησις, καὶ διὰ τί ἄνευ τῶν ἔξω οὐ ποιοῦσιν [r] αἴσθησιν, ἐνόντος πυρὸς καὶ γῆς καὶ τῶν ἄλλων στοιχείων, ὧν ἐστὶν [s] ἡ αἴσθησις καθ' αὑτὰ ἢ τὰ συμβεβηκότα τούτοις. Δῆλον οὖν ὅτι τὸ αἰσθητικὸν οὐκ [t] ἔστιν ἐνεργείᾳ, ἀλλὰ δυνάμει μόνον. [v] Διὸ [w] κα- 3
θάπερ τὸ καυστὸν οὐ καίεται [x] αὐτὸ [y] καθ' αὑτὸ ἄνευ τοῦ καυστικοῦ· [z] ἔκαιε γὰρ [a] ἂν [b] ἑαυτό, καὶ οὐθὲν ἐδεῖτο τοῦ ἐντελεχείᾳ πυρὸς [c] ὄντος. [d] Ἐπειδὴ δὲ τὸ αἰσθάνεσθαι [e] λέγο-

[a] ταύτην T.X. [b] γεννητικὸν E.S.T.W.X. [c] τρέφει T. [d] καὶ om. S.U.W.X. [e] ἡ] καὶ ἡ E.V. [f] πέσσεσθαι X. [g] θερμότητος S. [h] ἡ τροφὴ τίς ἐστιν S.U, τί ἐστιν ἡ τροφὴ V. [i] ἐστὶν om. X. [k] τε X. [l] λέγομεν V.W.X. [m] τε] τι S.T.W.X, τι τὸ αἰσθητήριον V. [n] τοῦτο —πάσχειν om. U. [o] εἴρηται S.V. [p] ἐν] καὶ ἐν S.T.U.W.X. [q] οὐ post ἀπορίαν διὰ τί S.U.X. [r] αἰσθήσεις S.U.X. [s] ἡ om. S.U. [t] ἔνεστιν S.U. [v] διὸ om. V.W. [w] καθάπερ] καὶ καθάπερ U, οὐκ αἰσθάνεται καθάπερ T.X, καθάπερ οὐκ αἰσθάνεται S. [x] αὐτὸ om. W. [y] καθ' ἑαυτὸ E, ὑφ' ἑαυτοῦ S, ὑφ' αὑτοῦ U.V. [z] ἔκαε X. [a] ἂν om. W. [b] αὑτὸ S, αὐτὸ U.X. [c] ὄντος] εἶναι W. [d] ἐπεὶ X. [e] διχῶς λέγομεν W, λέγ. διττῶς T.

μεν διχῶς (τό τε γὰρ δυνάμει [f] ἀκοῦον καὶ ὁρῶν ἀκούειν καὶ
ὁρᾶν λέγομεν, [g] κἂν τύχῃ καθεῦδον, καὶ τὸ ἤδη ἐνεργοῦν), δι-
χῶς ἂν λέγοιτο καὶ ἡ αἴσθησις, ἡ μὲν ὡς δυνάμει, ἡ δὲ ὡς
4 ἐνεργείᾳ. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι, τό τε δυνάμει ὂν
καὶ τὸ ἐνεργείᾳ. Πρῶτον μὲν [h] οὖν ὡς τοῦ αὐτοῦ ὄντος [i] τοῦ
πάσχειν καὶ τοῦ κινεῖσθαι καὶ [k] τοῦ ἐνεργεῖν [l] λέγωμεν· καὶ
γάρ ἐστιν ἡ κίνησις ἐνέργειά τις, ἀτελὴς μέντοι, καθάπερ
[m] ἐν ἑτέροις εἴρηται. Πάντα δὲ πάσχει καὶ κινεῖται [n] ὑπὸ
5 τοῦ ποιητικοῦ καὶ ἐνεργείᾳ ὄντος. Διὸ ἔστι μὲν ὡς ὑπὸ τοῦ
ὁμοίου πάσχει, ἔστι δὲ ὡς ὑπὸ [o] τοῦ ἀνομοίου, καθάπερ [p] εἴ-
πομεν· πάσχει [q] μὲν γὰρ τὸ [r] ἀνόμοιον, πεπονθὸς δ' ὅμοιόν
ἐστιν. Διαιρετέον δὲ [s] καὶ περὶ δυνάμεως καὶ ἐντελεχείας·
6 [t] νῦν γὰρ ἁπλῶς λέγομεν περὶ αὐτῶν. Ἔστι μὲν γὰρ οὕτως
ἐπιστῆμόν τι ὡς ἂν [v] εἴποιμεν ἄνθρωπον ἐπιστήμονα, ὅτι
ὁ ἄνθρωπος τῶν [w] ἐπιστημόνων [x] καὶ ἐχόντων ἐπιστήμην·
ἔστι δ' ὡς ἤδη λέγομεν [y] ἐπιστήμονα τὸν ἔχοντα [z] τὴν γραμ-
7 ματικήν. Ἑκάτερος δὲ τούτων οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον δυνα-
τός ἐστιν, ἀλλ' ὁ μὲν ὅτι [a] τὸ γένος τοιοῦτον καὶ ἡ ὕλη, ὁ δ'
ὅτι [b] βουληθεὶς δυνατὸς θεωρεῖν, [c] ἂν μή τι κωλύσῃ τῶν ἔξω-
θεν· ὁ δ' ἤδη θεωρῶν ἐντελεχείᾳ [d] ὢν καὶ κυρίως ἐπιστάμενος
8 [e] τόδε τὸ Α. Ἀμφότεροι μὲν οὖν οἱ πρῶτοι κατὰ δύναμιν
ἐπιστήμονες, ἀλλ' ὁ μὲν διὰ μαθήσεως ἀλλοιωθεὶς καὶ πολ-
λάκις ἐξ ἐναντίας [f] μεταβαλὼν ἕξεως, ὁ δ' ἐκ τοῦ ἔχειν τὴν
αἴσθησιν ἢ τὴν γραμματικήν, μὴ ἐνεργεῖν δ' εἰς τὸ ἐνεργεῖν
9 ἄλλον τρόπον. Οὐκ ἔστι [g] δ' ἁπλοῦν οὐδὲ τὸ πάσχειν, ἀλλὰ
τὸ μὲν φθορά τις ὑπὸ τοῦ ἐναντίου, τὸ [h] δὲ σωτηρία [i] μᾶλ-

[f] ὁρῶν καὶ ἀκοῦον E, ἀκοῦον om. V. [g] καὶ ἐὰν U.X. [h] οὖν om. V. [i] τοῦ ante π. om. V. [k] τοῦ ante ἐν. om. E.V.W. [l] λέγομεν S.T. U.W.X. [m] εἴρηται ἐν ἑτέροις W. [n] ὑπὸ] καὶ ὑπὸ U. [o] τοῦ alterum om. V. [p] εἴρηται T. [q] μὲν om. X. [r] ἀνόμοιον ὄν, π. U. [s] καὶ post δὲ om. S.X. [t] νῦν μὲν γὰρ T.W. [v] εἴπωμεν E.T.U.V.W. [w] ἐχόντων ἐπιστήμην καὶ ἐπιστημόνων W. [x] καὶ τῶν ἐχόντων S.U.X. [y] ἐπίστασθαι S.X. [z] τὴν om. X. [a] τοιοῦτον τὸ γένος V. [b] βουληθείη V. [c] ἐὰν S.U.V. [d] ὢν om. V. [e] τόδε τὸ] δὲ τὸ τὸ S. [f] μεταβάλλων S.X. [g] δὲ τὸ πάσχον ἁπλοῦν W. πάσχον etiam V. [h] δὲ γένεσις καὶ σωτ. V. [i] μᾶλλον ὑπὸ τοῦ X.

λον τοῦ δυνάμει ὄντος ὑπὸ τοῦ [k] ἐντελεχείᾳ ὄντος καὶ [l] ὁμοίου,
οὕτως ὡς δύναμις ἔχει πρὸς ἐντελέχειαν· θεωροῦν γὰρ γίγνε-
ται τὸ ἔχον [m] τὴν ἐπιστήμην, ὅπερ ἢ οὐκ ἔστιν ἀλλοιοῦσθαι
(εἰς [n] αὐτὸ γὰρ ἡ ἐπίδοσις καὶ [o] εἰς ἐντελέχειαν) ἢ ἕτερον
[p] γένος ἀλλοιώσεως. Διὸ οὐ καλῶς ἔχει λέγειν τὸ φρονοῦν,
ὅταν φρονῇ, ἀλλοιοῦσθαι, [q] ὥσπερ οὐδὲ τὸν οἰκοδόμον ὅταν
οἰκοδομῇ. Τὸ μὲν οὖν εἰς ἐντελέχειαν ἄγον ἐκ δυνάμει ὄντος 10
κατὰ τὸ νοοῦν καὶ φρονοῦν οὐ [r] διδασκαλίαν ἀλλ' ἑτέραν
ἐπωνυμίαν ἔχειν δίκαιον· τὸ δ' ἐκ δυνάμει [s] ὄντος μανθάνον
καὶ λαμβάνον ἐπιστήμην ὑπὸ τοῦ ἐντελεχείᾳ ὄντος καὶ διδα-
σκαλικοῦ [t] ἤτοι [v] οὐδὲ πάσχειν φατέον, [w] ὥσπερ εἴρηται, ἢ
δύο τρόπους εἶναι ἀλλοιώσεως, τήν τε ἐπὶ τὰς στερητικὰς
διαθέσεις μεταβολὴν καὶ [x] τὴν ἐπὶ τὰς ἕξεις καὶ τὴν φύσιν.
Τοῦ δ' αἰσθητικοῦ ἡ μὲν πρώτη μεταβολὴ γίνεται ὑπὸ τοῦ 11
γεννῶντος, ὅταν δὲ γεννηθῇ, ἔχει ἤδη ὥσπερ ἐπιστήμην καὶ
τὸ αἰσθάνεσθαι. [y] Καὶ τὸ κατ' ἐνέργειαν [z] δὲ ὁμοίως λέγε-
ται [a] τῷ θεωρεῖν· διαφέρει δέ, ὅτι τοῦ μὲν τὰ ποιητικὰ τῆς
ἐνεργείας ἔξωθεν, τὸ ὁρατὸν καὶ τὸ ἀκουστόν, ὁμοίως δὲ καὶ
τὰ [b] λοιπὰ τῶν αἰσθητῶν. Αἴτιον δ' ὅτι τῶν καθ' ἕκαστον 12
ἡ κατ' ἐνέργειαν αἴσθησις, ἡ δ' ἐπιστήμη τῶν καθόλου· ταῦτα
δ' ἐν αὐτῇ πώς ἐστι τῇ ψυχῇ. Διὸ νοῆσαι μὲν ἐπ' αὐτῷ,
[c] ὁπόταν [d] βούληται, αἰσθάνεσθαι δ' οὐκ ἐπ' αὐτῷ· ἀναγκαῖον
γὰρ ὑπάρχειν τὸ αἰσθητόν. Ὁμοίως δὲ [e] τοῦτ' ἔχει κἀν ταῖς
ἐπιστήμαις [f] ταῖς τῶν αἰσθητῶν, καὶ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν,
ὅτι τὰ αἰσθητὰ τῶν καθ' [g] ἕκαστα καὶ τῶν ἔξωθεν. Ἀλλὰ 13
περὶ μὲν τούτων διασαφῆσαι καιρὸς γένοιτ' [h] ἂν καὶ εἰσαῦθις.
Νῦν [i] δὲ διωρίσθω τοσοῦτον, ὅτι οὐχ ἁπλοῦ ὄντος τοῦ δυνά-
μει λεγομένου, ἀλλὰ τοῦ μὲν ὥσπερ ἂν [k] εἴποιμεν τὸν παῖδα

[k] ἐντελεχείᾳ ὄντος om. X. [l] ὁμοῦ S. [m] τὴν om. S.X. [n] ἑαυτὸ X. [o] εἰς ἐντ.] ἡ ἐντελέχεια V. [p] εἶδος V. [q] ὥσπερ om. V. [r] διδασκαλία W. [s] ὄντος κατὰ τὸ νοοῦν καὶ φρονοῦν μανθ. X. [t] ἤτοι] εἶτα V. [v] οὐδὲν X. [w] ὥσπερ εἴρηται om. S.U.X. [x] τὴν ante ἐπὶ om. V. [y] καὶ post αἰσθ. om. E.U, καὶ τὸ om. V. [z] δὲ om. S.V, post ὁμοίως ponit E. [a] τὸ T. [b] λοιπὰ] ἄλλα X, λοιπὰ ἀπὸ S. [c] ὅταν V.W.X. [d] βούλεται V. [e] τούτῳ U.X, τούτοις S. [f] ταῖς om. X. [g] ἕκαστον V. [h] ἂν om. X. [i] δ' ἐπὶ τοσοῦτον διωρίσθω W, δὲ διωρίσθω τοῦτο S.T. [k] εἴπωμεν S.U.X.

δύνασθαι στρατηγεῖν, τοῦ δὲ ὡς τὸν ἐν ἡλικίᾳ ὄντα, οὕτως
14 ἔχει τὸ αἰσθητικόν. Ἐπεὶ δ' ἀνώνυμος αὐτῶν ἡ διαφορά, διώρισται δὲ περὶ αὐτῶν [l] ὅτι ἕτερα καὶ πῶς ἕτερα, [m] χρῆσθαι ἀναγκαῖον [n] τῷ πάσχειν καὶ ἀλλοιοῦσθαι ὡς κυρίοις ὀνόμασιν· τὸ [o] δ' αἰσθητικὸν δυνάμει ἐστὶν οἷον τὸ αἰσθητὸν [p] ἤδη ἐντελεχείᾳ, καθάπερ εἴρηται. Πάσχει μὲν οὖν οὐχ ὅμοιον [q] ὄν, πεπονθὸς δ' ὡμοίωται καὶ ἔστιν οἷον ἐκεῖνο.

6 Λεκτέον δὲ καθ' ἑκάστην αἴσθησιν περὶ τῶν αἰσθητῶν πρῶτον. Λέγεται δὲ τὸ αἰσθητὸν τριχῶς, [r] ὧν [s] δύο μὲν καθ' αὑτά φαμεν αἰσθάνεσθαι, τὸ δὲ ἓν κατὰ συμβεβηκός. Τῶν δὲ δύο τὸ [t] μὲν ἴδιόν ἐστιν [v] ἑκάστης [w] αἰσθήσεως, τὸ δὲ
2 κοινὸν πασῶν. Λέγω δ' ἴδιον μὲν ὃ μὴ ἐνδέχεται ἑτέρᾳ αἰσθήσει αἰσθάνεσθαι, καὶ περὶ ὃ μὴ ἐνδέχεται ἀπατηθῆναι, οἷον ὄψις χρώματος καὶ ἀκοὴ ψόφου καὶ γεῦσις χυμοῦ. Ἡ δ' ἁφὴ [x] πλείους μὲν ἔχει διαφοράς· ἀλλ' ἑκάστη γε κρίνει περὶ [y] τούτων, καὶ οὐκ ἀπατᾶται ὅτι χρῶμα οὐδ' ὅτι ψόφος, ἀλλὰ τί τὸ κεχρωσμένον [z] ἢ ποῦ, [a] ἢ τί τὸ ψοφοῦν ἢ ποῦ.
3 Τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα λέγεται ἴδια [b] ἑκάστου, κοινὰ δὲ κίνησις, ἠρεμία, ἀριθμός, σχῆμα, μέγεθος· τὰ γὰρ τοιαῦτα οὐδεμιᾶς ἐστὶν ἴδια, ἀλλὰ κοινὰ [c] πάσαις· καὶ [d] γὰρ ἁφῇ κίνησίς [e] τίς
4 ἐστιν [f] αἰσθητὴ καὶ [g] ὄψει. Κατὰ συμβεβηκὸς δὲ λέγεται αἰσθητόν, οἷον εἰ τὸ λευκὸν εἴη [h] Διάρους [i] υἱός· κατὰ συμβεβηκὸς γὰρ τούτου [k] αἰσθάνεται, ὅτι [l] τῷ λευκῷ συμβέβηκε τοῦτο [m] οὗ αἰσθάνεται. Διὸ [n] καὶ οὐδὲν πάσχει [o] ᾗ τοιοῦτον ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ. Τῶν δὲ καθ' αὑτὰ αἰσθητῶν [p] τὰ ἴδια κυρίως ἐστὶν αἰσθητά, καὶ πρὸς ἃ ἡ οὐσία πέφυκεν [q] ἑκάστης αἰσθήσεως.

[l] ἕτερα καὶ ὅτι ἕτερα χρ. W. [m] χρῆσθαι δ' ἀν. S. [n] τὸ T. [o] δ' om. E.S. [p] ἤδη ὡς ἐντελ. S. [q] ὂν om. S. [r] ὡς S. [s] δυοῖν S.U.X. [t] μὲν ἓν ἴδιόν V. [v] ἑκάστης τῆς αἰσθ. W. [w] αἰσθήσεως om. V. [x] πλείστας T. [y] τούτου V. [z] ἢ ποῦ om. U. [a] ἢ τί—ποῦ om. V, ἢ ποῦ om. W. [b] ἑκάστη X, ἑκάστης W. [c] πάσαις om. U.X, et pr. S, πάντων rc. S. [d] γὰρ ἡ ἁφὴ E. [e] τις] τε V, om. U. [f] αἰσθητικὴ S. [g] post ὄψει editi καθ' αὑτὰ μὲν οὖν ἐστὶν αἰσθητὰ ταῦτα. [h] διαρρους E.T, διαρρου V. [i] υἱὸς om. W. [k] αἰσθάνεσθαι U.X. [l] τὸ λευκὸν W. [m] ᾧ V. [n] καὶ om. S.U.V. [o] ᾗ om. S.U.X. [p] κυρίως τὰ ἴδια W. [q] ἑκάστου T.

Οὗ μὲν [r] οὖν ἐστὶν [s] ἡ ὄψις, τοῦτ' [t] ἐστὶν ὁρατόν. Ὁρα- 7
τὸν δ' ἔστιν χρῶμά [v] τε, καὶ ὃ λόγῳ μὲν ἔστιν εἰπεῖν, ἀνώ-
νυμον δὲ τυγχάνει ὄν· δῆλον δὲ ἔσται [w] ὃ λέγομεν προελ-
θοῦσι [x] μάλιστα. Τὸ γὰρ [y] ὁρατόν [z] ἐστι χρῶμα. Τοῦτο
δ' ἐστὶ τὸ ἐπὶ [a] τοῦ καθ' αὑτὸ ὁρατοῦ· καθ' αὑτὸ δὲ οὐ τῷ
λόγῳ, ἀλλ' ὅτι ἐν [b] ἑαυτῷ [c] ἔχει τὸ αἴτιον τοῦ εἶναι ὁρατόν.
Πᾶν δὲ χρῶμα κινητικόν ἐστι τοῦ κατ' ἐνέργειαν διαφανοῦς, 2
καὶ τοῦτ' ἔστιν αὐτοῦ ἡ φύσις. Διόπερ οὐχ ὁρατὸν ἄνευ
φωτός, ἀλλὰ [d] πᾶν τὸ ἑκάστου χρῶμα ἐν φωτὶ [e] ὁρατόν.
Διὸ περὶ φωτὸς [f] πρῶτον [g] λεκτέον τί ἐστιν. Ἔστι δή τι
διαφανές. Διαφανὲς δὲ λέγω ὃ ἔστι μὲν ὁρατόν, οὐ καθ'
αὑτὸ δὲ ὁρατὸν ὡς [h] ἁπλῶς εἰπεῖν, ἀλλὰ δι' ἀλλότριον χρῶμα.
Τοιοῦτον δέ ἐστιν ἀὴρ [i] καὶ ὕδωρ καὶ πολλὰ τῶν [k] στερεῶν· 3
οὐ γὰρ ᾗ ὕδωρ [l] οὐδ' [m] ᾗ ἀήρ, διαφανές, ἀλλ' ὅτι [n] ἐστὶ φύσις
[o] ἐνυπάρχουσα ἡ αὐτὴ ἐν τούτοις ἀμφοτέροις καὶ ἐν τῷ ἀϊδίῳ
τῷ ἄνω σώματι. Φῶς δέ ἐστιν ἡ τούτου ἐνέργεια τοῦ δια- 4
φανοῦς ᾗ διαφανές. Δυνάμει δὲ ἐν [p] ᾧ [q] τοῦτ' ἐστί, καὶ τὸ
σκότος. Τὸ δὲ φῶς οἷον χρῶμά ἐστι τοῦ διαφανοῦς, ὅταν
[r] ᾖ ἐντελεχείᾳ διαφανὲς [s] ὑπὸ πυρὸς ἢ τοιούτου οἷον τὸ ἄνω
σῶμα· καὶ γὰρ [t] τούτῳ [v] τι ὑπάρχει ἓν καὶ ταὐτόν. Τί μὲν 5
οὖν [w] τὸ διαφανὲς [x] καὶ τί τὸ φῶς, εἴρηται, ὅτι οὔτε πῦρ οὔθ'
ὅλως σῶμα [y] οὐδ' ἀπορροὴ σώματος οὐδενός (εἴη γὰρ ἂν σῶ-
μά τι καὶ οὕτως), ἀλλὰ πυρὸς ἢ τοιούτου τινὸς παρουσία
ἐν τῷ διαφανεῖ· [z] οὐδὲ γὰρ δύο σώματα ἅμα [a] δυνατὸν ἐν
τῷ αὐτῷ εἶναι. Δοκεῖ [b] δὲ τὸ φῶς ἐναντίον [c] εἶναι τῷ [d] σκό-

[r] οὖν om. T. [s] ἡ om. S.U. [t] ἐστὶν ὁρατόν. ἔστι δὲ χρ. X. [v] τε] μὲν E.W. [w] ὃ λέγομεν om. U, post ὁρατὸν ponunt S.X. [x] μάλιστα om S.U.X. [y] ὁρατόν τέ ἐστι S. [z] ἐστι ante χρ. om. U. [a] τοῦ—ὁρατοῦ] τῶν—ὁρατῶν T.W. [b] αὑτῷ X, αὐτῷ U.V. [c] ἔχει om. T. [d] πάντως ἕκαστον S.U.X. [e] ὁρᾶται E.T. [f] πρότερον W. [g] ληπτέον X. [h] εἰπεῖν ἁπλῶς U.X. [i] καὶ ante ὕδ. om. X. [k] στερεῶν οἷον ὕελος κρύσταλλος. οὐ T. et margo U. [l] οὐδ'] ἢ S.X. [m] ᾗ om. X. [n] ἔστι τις φ. U.X. [o] ὑπάρχουσα E.T.W. [p] οἷς U. [q] τοῦτο ante ἐν W. [r] ᾖ om. E. [s] ὑπὸ τοῦ πυρὸς X. [t] τοῦτο S. [v] ὑπάρχει τι S X. [w] τὸ ante δ. om. X. [x] εἴρηται καὶ τί τὸ φῶς V. [y] οὔτε T.V.W. [z] οὔτε U.X. [a] δυνατὸν ante ἅμα S.X, post αὐτῷ V. [b] τε E.S.W. [c] εἶναι om. V. [d] σκότῳ E.S.

τει· ἔστι δὲ [e] τὸ σκότος στέρησις [f] τῆς τοιαύτης ἕξεως ἐκ
διαφανοῦς, ὥστε δῆλον ὅτι καὶ [g] ἡ τούτου παρουσία τὸ φῶς
6 ἐστίν. Καὶ οὐκ ὀρθῶς Ἐμπεδοκλῆς, οὐδ' [h] εἴ τις ἄλλος
[i] οὕτως εἴρηκεν, ὡς φερομένου τοῦ φωτὸς καὶ [k] γιγνομένου
[l] ποτὲ μεταξὺ τῆς γῆς καὶ τοῦ περιέχοντος, ἡμᾶς δὲ λανθά-
νοντος· τοῦτο γάρ ἐστι καὶ [m] παρὰ [n] τὴν ἐν τῷ λόγῳ [o] ἀλή-
θειαν [p] καὶ παρὰ τὰ φαινόμενα· ἐν μικρῷ [q] μὲν γὰρ δια-
στήματι λάθοι ἄν, ἀπ' ἀνατολῆς δ' ἐπὶ δυσμὰς τὸ λαν-
7 θάνειν μέγα λίαν τὸ αἴτημα. Ἔστι [r] δὲ χρώματος μὲν
δεκτικὸν τὸ ἄχρουν, ψόφου δὲ τὸ ἄψοφον. [s] Ἄχρουν
δ' ἐστὶ τὸ διαφανὲς καὶ τὸ ἀόρατον ἢ τὸ [t] μόλις ὁρώμε-
νον, οἷον δοκεῖ τὸ [v] σκοτεινόν. Τοιοῦτον δὲ τὸ [w] διαφανὲς
μέν, ἀλλ' οὐχ ὅταν ᾖ ἐντελεχείᾳ διαφανές, ἀλλ' ὅταν δυ-
νάμει· ἡ γὰρ αὐτὴ φύσις ὁτὲ μὲν σκότος ὁτὲ δὲ φῶς
8 ἐστίν. Οὐ πάντα δὲ [x] ὁρατὰ ἐν φωτί ἐστιν, ἀλλὰ μόνον
[y] ἑκάστου τὸ οἰκεῖον χρῶμα· ἔνια γὰρ ἐν μὲν τῷ φωτὶ οὐχ
ὁρᾶται, ἐν δὲ τῷ [z] σκότει ποιεῖ αἴσθησιν, οἷον τὰ [a] πυρώδη
φαινόμενα καὶ λάμποντα (ἀνώνυμα δ' [b] ἐστὶ [c] ταῦτα ἑνὶ ὀνό-
ματι), οἷον μύκης, κέρας, κεφαλαὶ ἰχθύων [d] καὶ [e] λεπίδες [f] καὶ
ὀφθαλμοί· ἀλλ' οὐδενὸς ὁρᾶται [g] τούτων τὸ οἰκεῖον χρῶμα.
9 Δι' ἣν μὲν οὖν αἰτίαν ταῦτα [h] ὁρᾶται, ἄλλος λόγος· νῦν δ'
ἐπὶ τοσοῦτον φανερόν ἐστιν, ὅτι τὸ μὲν ἐν φωτὶ ὁρώμενον
χρῶμα. Διὸ [i] καὶ οὐχ ὁρᾶται ἄνευ φωτός· τοῦτο γὰρ ἦν
[k] αὐτῷ [l] τὸ χρώματι εἶναι τὸ [m] κινητικῷ εἶναι τοῦ κατ' ἐνέρ-
γειαν διαφανοῦς· [n] ἡ δ' ἐντελέχεια τοῦ διαφανοῦς φῶς ἐστίν.
10 Σημεῖον δὲ τούτου φανερόν· [o] ἐὰν γάρ τις [p] θῇ τὸ ἔχον χρῶμα

[e] ὁ T.U, om. V. [f] τῆς om. S. [g] τὸ φῶς ἡ τούτου παρουσία S.U.X.
[h] εἴ om. V. [i] ὡσαύτως T, περὶ τούτου X, om. S. [k] τεινομένου E.V.
[l] τότε V. [m] περὶ V. [n] τὴν τοῦ λόγου E.T.V.W. [o] ἐνάργειαν T.W.
[p] καὶ om. W. [q] μὲν om. W. [r] δὲ] μὲν S. [s] ἄχροον V. [t] μόγις X.
[v] ἐσκοτισμένον W. [w] ἀφανὲς T. [x] ὁρᾶται X, omisso mox ἐστίν.
[y] ἑκάστῳ V. [z] σκότωι E. [a] πυρρώδη E. [b] εἰσὶ T. [c] ταῦτα om. U.
[d] καὶ om. U.X. [e] λοπίδες E. [f] καὶ om. X. [g] τούτων τὸ] τοῦτο T.
[h] ὁρατὰ E. [i] καὶ om. E.U.W. [k] αὐτὸ W. [l] τῷ W, om. S.
[m] κινητὴν S. [n] ἡ δ'—οὐρανῷ εἴη om. pr. V. [o] εἰ γὰρ ἄν τις W.
[p] θείη W.X.

ἐπ᾽ αὐτὴν τὴν ὄψιν, οὐκ ὄψεται· ἀλλὰ τὸ μὲν χρῶμα κινεῖ
τὸ διαφανές, οἷον τὸν ἀέρα, ὑπὸ τούτου [q] δὲ συνεχοῦς ὄντος
κινεῖται τὸ αἰσθητήριον. Οὐ γὰρ καλῶς τοῦτο λέγει Δημό-
κριτος οἰόμενος, εἰ [r] γένοιτο [s] κενὸν τὸ μεταξύ, ὁρᾶσθαι [t] ἂν
[v] ἀκριβῶς καὶ [w] εἰ μύρμηξ ἐν τῷ οὐρανῷ εἴη· τοῦτο γὰρ [x] ἀδύ-
νατόν ἐστιν. Πάσχοντος γάρ [y] τι τοῦ [z] αἰσθητικοῦ γίνεται 11
τὸ ὁρᾶν· ὑπ᾽ αὐτοῦ μὲν [a] οὖν τοῦ ὁρωμένου χρώματος ἀδύνα-
τον, λείπεται [b] δὲ ὑπὸ τοῦ μεταξύ, [c] ὥστ᾽ ἀναγκαῖόν τι εἶναι
μεταξύ· κενοῦ δὲ γενομένου οὐχ ὅτι ἀκριβῶς, ἀλλ᾽ ὅλως οὐθὲν
ὀφθήσεται. Δι᾽ ἣν μὲν οὖν αἰτίαν τὸ χρῶμα ἀναγκαῖον ἐν 12
φωτὶ ὁρᾶσθαι, εἴρηται. Πῦρ δὲ ἐν ἀμφοῖν ὁρᾶται, καὶ ἐν
[d] σκότει καὶ ἐν φωτί, καὶ τοῦτο ἐξ ἀνάγκης· τὸ γὰρ διαφανὲς
ὑπὸ τούτου γίνεται διαφανές. Ὁ δ᾽ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ 13
ψόφου καὶ ὀσμῆς ἐστίν· οὐθὲν γὰρ αὐτῶν ἁπτόμενον τοῦ
αἰσθητηρίου ποιεῖ τὴν αἴσθησιν, ἀλλ᾽ ὑπὸ μὲν ὀσμῆς καὶ ψό-
φου τὸ μεταξὺ κινεῖται, ὑπὸ δὲ τούτου τῶν αἰσθητηρίων ἑκά-
τερον· ὅταν δ᾽ ἐπ᾽ αὐτό [e] τις ἐπιθῇ [f] τὸ αἰσθητήριον τὸ ψο-
φοῦν ἢ τὸ ὄζον, οὐδεμίαν αἴσθησιν ποιήσει. Περὶ δὲ ἁφῆς
καὶ γεύσεως ἔχει μὲν ὁμοίως, οὐ φαίνεται δέ· δι᾽ ἣν [g] δ᾽ αἰτίαν,
ὕστερον ἔσται δῆλον. Τὸ δὲ μεταξὺ ψόφων μὲν ἀήρ, ὀσμῆς 14
δ᾽ ἀνώνυμον· κοινὸν γὰρ [h] δή τι πάθος ἐπ᾽ ἀέρος καὶ ὕδατός
ἐστιν, ὥσπερ τὸ διαφανὲς χρώματι, οὕτω τῷ ἔχοντι ὀσμὴν
[i] ὃ ἐν ἀμφοτέροις ὑπάρχει τούτοις· φαίνεται γὰρ [k] καὶ τὰ
ἔνυδρα τῶν ζῴων ἔχειν αἴσθησιν [l] ὀσμῆς. Ἀλλ᾽ ὁ μὲν ἄν-
θρωπος καὶ τῶν πεζῶν ὅσα ἀναπνεῖ, ἀδυνατεῖ [l] ὀσμᾶσθαι μὴ
ἀναπνέοντα. Ἡ δ᾽ αἰτία καὶ περὶ τούτων ὕστερον λεχθή-
σεται.

Νῦν δὲ [m] πρῶτον περὶ ψόφου καὶ [n] ἀκοῆς διορίσωμεν. 8

[q] δὴ E.T.W. [r] γένηται W. [s] τὸ μεταξὺ κενὸν V. [t] ἂν om. W. [v] ἀκριβῶς om. X. [w] εἰ ὁ μ. W. [x] ἐστιν ἀδύνατον S.U.X. [y] τι om. S.U. [z] αἰσθητηρίου V.W. [a] οὖν om. S.U. [b] δὴ E.T.W. [c] ὥστ᾽—μεταξύ om. S.U.X. [d] σκότωι E. [e] τις ἐπιθῇ om. pr. E. [f] τὸ ante αἰσθ. om. E. [g] δ᾽ om. X. [h] δή om. S.U.V.W.X. [i] ὃ ἐν] ὃν S.X, ἐν T.V. [k] καὶ om. V. [l] ὀδμῆς et mox ὀδμᾶσθαι E.T. [m] πρῶτον om. V. [n] ἀκοῆς] ὀσφρήσεως E.W.X.

‖Ἔστι δὲ διττὸς ὁ ψόφος· ὁ μὲν γὰρ ἐνέργειά τις, ὁ δὲ [o]δύ-
ναμις· τὰ μὲν γὰρ οὔ φαμεν ἔχειν ψόφον, οἷον σπόγγον,
ἔρια, τὰ δ' ἔχειν, οἷον [p]χαλκὸν καὶ ὅσα στερεὰ καὶ λεῖα, ὅτι
δύναται ψοφῆσαι. Τοῦτο δ' ἐστὶν αὐτοῦ μεταξὺ καὶ τῆς
2 ἀκοῆς ἐμποιῆσαι ψόφον ἐνεργείᾳ. Γίνεται δ' ὁ κατ' ἐνέρ-
γειαν ψόφος ἀεί τινος πρός τι καὶ ἔν τινι· πληγὴ γάρ ἐστιν
ἡ ποιοῦσα. Διὸ καὶ ἀδύνατον ἑνὸς ὄντος [q]γενέσθαι ψόφον·
ἕτερον γὰρ τὸ τύπτον καὶ τὸ τυπτόμενον· ὥστε τὸ ψοφοῦν
3 πρός τι ψοφεῖ. Πληγὴ δ' οὐ γίνεται ἄνευ φορᾶς. ‖Ὥσπερ
δ' εἴπομεν, οὐ τῶν τυχόντων πληγὴ ὁ ψόφος· οὐθένα γὰρ
[r]ποιεῖ ψόφον [s]ἔρια ἂν πληγῇ, ἀλλὰ χαλκὸς καὶ ὅσα λεῖα
καὶ κοῖλα, ὁ μὲν χαλκός, ὅτι λεῖος· τὰ δὲ κοῖλα τῇ ἀνακλά-
σει πολλὰς ποιεῖ πληγὰς μετὰ τὴν πρώτην, ἀδυνατοῦντος
4 ἐξελθεῖν τοῦ κινηθέντος. ‖Ἔτι ἀκούεται [t]ἐν ἀέρι καὶ ὕδατι,
ἀλλ' [v]ἧττον. Οὐκ ἔστι δὲ ψόφου [w]κύριος ὁ ἀὴρ [x]οὐδὲ τὸ
ὕδωρ· [y]ἀλλὰ δεῖ στερεῶν πληγὴν γενέσθαι πρὸς ἄλληλα καὶ
πρὸς τὸν ἀέρα. Τοῦτο δὲ γίνεται, ὅταν [z]ὑπομένῃ πληγεὶς
5 ὁ ἀὴρ καὶ μὴ διαχυθῇ. Διὸ [a]ἐὰν ταχέως καὶ σφοδρῶς πλη-
γῇ, ψοφεῖ· δεῖ γὰρ φθάσαι τὴν κίνησιν τοῦ ῥαπίζοντος τὴν
θρύψιν τοῦ ἀέρος, ὥσπερ [b]ἂν εἰ σωρὸν ἢ ὁρμαθὸν [c]ψάμμου
[d]τύπτοι τις φερόμενον ταχύ. ‖Ἠχὼ δὲ γίνεται, ὅταν [e]ἀπὸ
τοῦ ἀέρος ἑνὸς [f]γενομένου διὰ τὸ ἀγγεῖον τὸ διορίσαν καὶ
κωλῦσαν θρυφθῆναι πάλιν ὁ ἀὴρ ἀπωσθῇ, ὥσπερ σφαῖρα.
6 ‖Ἔοικε δ' ἀεὶ γίνεσθαι ἠχώ, ἀλλ' οὐ σαφής, ἐπεὶ συμβαίνει
γε ἐπὶ τοῦ ψόφου καθάπερ καὶ ἐπὶ τοῦ φωτός· καὶ γὰρ τὸ
φῶς ἀεὶ ἀνακλᾶται ([g]οὐδὲ γὰρ ἂν ἐγίνετο πάντῃ φῶς, ἀλλὰ
σκότος ἔξω τοῦ [h]ἡλιουμένου), ἀλλ' οὐχ οὕτως ἀνακλᾶται
ὥσπερ ἀφ' ὕδατος ἢ χαλκοῦ [i]ἢ καί τινος ἄλλου τῶν λείων,

[o] δυνάμει E. [p] χαλκὸς T. [q] γίνεσθαι X, γενέσθαι τὸν E. [r] ψόφον ποιεῖ W. [s] ἔριον ἢ πατάξαν ἢ πληγέν, ἀλλὰ V.X. et margo U: ipse enim U. sola habet ἔριον ἀλλὰ. [t] ἐν] ὡς T. [v] ἧσσον X. [w] κυρίως S.T.V. [x] οὔτε T.W, οὔτε δὲ E. [y] ἀλλὰ διὰ στ. γενέσθαι πλ. X. [z] ὑπομείνῃ E. [a] ἂν W. [b] ἂν om. S.T.U.X. [c] ἄμμου X. [d] τύπτῃ W, τύπτει X. [e] ἀπὸ τοῦ om. S.U.V.X. [f] γινομένου U.V.W.X. [g] οὐ S.T.U.V.X. [h] ἡλιωμένου S.X. [i] ἢ καί] ἤ S.V, καί W.

ὥστε σκιὰν ποιεῖν, ᾗ τὸ φῶς ὁρίζομεν. Τὸ δὲ κενὸν ὀρθῶς 7
λέγεται κύριον τοῦ ἀκούειν. Δοκεῖ γὰρ εἶναι κενὸν ὁ ἀήρ,
οὗτος δ' ἐστὶν ὁ ποιῶν ἀκούειν, ὅταν [k] κινηθῇ συνεχὴς καὶ εἷς.
Ἀλλὰ διὰ τὸ [l] ψαθυρὸς εἶναι οὐ [m] γεγωνεῖ, [n] ἂν μὴ λεῖον ᾖ
τὸ πληγέν. Τότε δὲ εἷς γίνεται [o] ἅμα διὰ τὸ ἐπίπεδον· ἓν
γὰρ τὸ τοῦ λείου ἐπίπεδον. Ψοφητικὸν μὲν οὖν τὸ κινητι-
κὸν ἑνὸς ἀέρος συνεχείᾳ μέχρις ἀκοῆς, ἀκοὴ δὲ συμφυὴς [p] ἀέρι.
Διὰ δὲ τὸ ἐν ἀέρι εἶναι, κινουμένου τοῦ ἔξω [q] τὸ [r] εἴσω [s] κινεῖ. 8
[t] Διόπερ οὐ [u] πάντῃ τὸ ζῷον ἀκούει, οὐδὲ πάντῃ διέρχεται ὁ
ἀήρ· οὐ γὰρ πάντῃ ἔχει ἀέρα τὸ κινησόμενον μέρος καὶ [v] ἔμ-
ψυχον. Αὐτὸ μὲν δὴ ἄψοφον ὁ ἀὴρ διὰ τὸ εὔθρυπτον·
ὅταν δὲ κωλυθῇ θρύπτεσθαι, ἡ τούτου κίνησις [w] ψόφος. Ὁ 9
δ' ἐν τοῖς ὠσὶν ἐγκατῳκοδόμηται πρὸς τὸ ἀκίνητος εἶναι,
ὅπως ἀκριβῶς αἰσθάνηται πάσας τὰς διαφορὰς τῆς κινήσεως.
Διὰ ταῦτα δὲ καὶ ἐν ὕδατι ἀκούομεν, ὅτι οὐκ εἰσέρχεται πρὸς
αὐτὸν τὸν συμφυῆ ἀέρα· ἀλλ' οὐδ' εἰς τὸ οὖς διὰ τὰς ἕλικας.
Ὅταν δὲ τοῦτο συμβῇ, οὐκ ἀκούει· [x] οὐδ' ἂν ἡ [y] μῆνιγξ κάμῃ,
ὥσπερ τὸ ἐπὶ τῇ κόρῃ δέρμα [z] ὅταν κάμῃ. Ἀλλὰ καὶ ση- 10
μεῖον τοῦ ἀκούειν ἢ μὴ τὸ ἠχεῖν [a] αἰεὶ τὸ οὖς ὥσπερ τὸ κέρας·
ἀεὶ γὰρ οἰκείαν τινὰ κίνησιν [b] ὁ ἀὴρ κινεῖται [c] ὁ ἐν τοῖς ὠσίν·
ἀλλ' ὁ ψόφος ἀλλότριος καὶ οὐκ ἴδιος. Καὶ διὰ τοῦτό
φασιν ἀκούειν τῷ κενῷ καὶ ἠχοῦντι, ὅτι ἀκούομεν τῷ ἔχοντι
ὡρισμένον [d] τὸν ἀέρα. Πότερον δὲ ψοφεῖ τὸ τυπτόμενον ἢ 11
τὸ τύπτον; ἢ καὶ ἄμφω, τρόπον δ' ἕτερον· ἔστι γὰρ ὁ
ψόφος κίνησις τοῦ δυναμένου κινεῖσθαι τὸν τρόπον τοῦτον
ὅνπερ τὰ [e] ἀφαλλόμενα ἀπὸ τῶν λείων, ὅταν τις κρούσῃ.
Οὐ δὴ πᾶν, ὥσ[f]περ εἴρηται, ψοφεῖ τυπτόμενον [g] καὶ τύπτον,

[k] κινῆσθαι S. [l] ψαθυρὸν X. [m] γεγώνει S. [n] ἂν] ἀλλ' εἰ W. [o] ἅμα γὰρ διὰ U. [p] ἀήρ W. [q] ὁ E.T.W. [r] ἔσω S.U. [s] κινεῖται E.U.X. [t] διὸ V. [u] παντὶ μέρει τὸ ζῷον ἀκούει ἀλλ' ὠσίν· οὐδὲ πανταχοῦ τοῦ σώματος διέρχεται· οὐ γὰρ W. [v] ἔμψυχον, ὥσπερ ἡ κόρη τὸ ὑγρόν. αὐτὸ W. et margo U. [w] ψόφος γίνεται. ὁ W. [x] οὔτ' E.T. [y] μῆνιξ U. [z] ὅταν κάμῃ om. E.T.W. [a] αἰεὶ om. S.V.X. [b] κινεῖται ὁ ἀὴρ S.U.V. [c] ὁ ante ἐν om. S.T.U.W.X. [d] τὸν om. S.U.V.X. [e] ἀλλόμενα S.V.X, σφαλλόμενα W. [f] περ om. T. [g] καὶ τύπτον om. S.U.V.X.

οἷον [h] ἐὰν πατάξῃ βελόνη βελόνην· ἀλλὰ δεῖ τὸ τυπτόμενον
ὁμαλὸν εἶναι, ὥστε τὸν ἀέρα [i] ἀθροῦν [k] ἀφάλλεσθαι καὶ σείε-
12 σθαι. Αἱ δὲ διαφοραὶ τῶν [l] ψοφούντων [m] ἐν τῷ κατ' ἐνέρ-
γειαν ψόφῳ [n] δηλοῦνται· ὥσπερ γὰρ ἄνευ φωτὸς οὐχ ὁρᾶται
τὰ χρώματα, οὕτως οὐδ' ἄνευ ψόφου τὸ ὀξὺ καὶ τὸ βαρύ.
Ταῦτα δὲ λέγεται κατὰ μεταφορὰν ἀπὸ τῶν ἁπτῶν· τὸ μὲν
γὰρ ὀξὺ κινεῖ τὴν αἴσθησιν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἐπὶ πολύ, τὸ δὲ
13 βαρὺ ἐν πολλῷ [o] ἐπ' ὀλίγον. [p] Οὐ δὴ ταχὺ τὸ ὀξύ, [q] τὸ δὲ
βαρὺ βραδύ, ἀλλὰ γίνεται τοῦ μὲν διὰ τὸ τάχος ἡ κίνησις
[r] τοιαύτη, τοῦ δὲ διὰ βραδυτῆτα. Καὶ ἔοικεν [s] ἀνάλογον
ἔχειν τῷ περὶ τὴν [t] ἁφὴν ὀξεῖ καὶ ἀμβλεῖ· τὸ μὲν γὰρ ὀξὺ
οἷον κεντεῖ, τὸ δ' ἀμβλὺ οἷον ὠθεῖ διὰ τὸ κινεῖν, τὸ μὲν ἐν
ὀλίγῳ, τὸ δὲ ἐν πολλῷ, ὥστε [v] συμβαίνει τὸ μὲν ταχὺ τὸ δὲ
14 βραδὺ εἶναι. Περὶ μὲν οὖν ψόφου ταύτῃ διωρίσθω. Ἡ δὲ
φωνὴ ψόφος τίς ἐστιν ἐμψύχου· τῶν γὰρ ἀψύχων οὐθὲν
[w] φωνεῖ, ἀλλὰ καθ' ὁμοιότητα λέγεται φωνεῖν, οἷον αὐλὸς
καὶ λύρα καὶ ὅσα ἄλλα τῶν ἀψύχων ἀπότασιν ἔχει καὶ μέλος
καὶ διάλεκτον· ἔοικε [x] γὰρ ὅτι [y] καὶ ἡ φωνὴ ταῦτ' ἔχει, πολλὰ
δὲ τῶν ζῴων οὐκ ἔχουσι [z] φωνήν, οἷον τά τε ἄναιμα καὶ τῶν
15 ἐναίμων ἰχθύες. Καὶ τοῦτ' εὐλόγως, εἴπερ ἀέρος κίνησίς [a] τίς
ἐστιν ὁ ψόφος. Ἀλλ' οἱ λεγόμενοι φωνεῖν, οἷον ἐν τῷ
[b] Ἀχελῴῳ, ψοφοῦσι τοῖς βραγχίοις ἤ τινι ἑτέρῳ τοιούτῳ.
Φωνὴ δ' ἐστὶ [c] ζῴου ψόφος, καὶ οὐ τῷ τυχόντι μορίῳ. Ἀλλ'
ἐπεὶ πᾶν ψοφεῖ τύπτοντός τινος [d] καί τι καὶ ἔν τινι, τοῦτο
δ' ἐστὶν ἀήρ, εὐλόγως ἂν φωνοίη ταῦτα μόνα ὅσα δέχεται
16 τὸν ἀέρα. Ἤδη γὰρ τῷ ἀναπνεομένῳ καταχρῆται ἡ φύσις
ἐπὶ δύο ἔργα, καθάπερ τῇ γλώττῃ ἐπί [e] τε τὴν γεῦσιν καὶ
τὴν διάλεκτον, ὧν ἡ μὲν γεῦσις ἀναγκαῖον (διὸ [f] καὶ πλείοσιν

[h] ἂν W. [i] ἀθρόον S.T.U.V.W.X. [k] ἀφελέσθαι S. [l] ψόφων T, ψόφων τῶν U. [m] ἐν om. T. [n] δηλονότι V. [o] ἐπ' om. S.U.V.W. [p] οὐ δὴ] ὥστε οὐχὶ T.W, ὥστε οὐδὲ V, οὕτω X. [q] τὸ δὲ] οὐδὲ τὸ V. [r] τοιαύτη] τοῦ ταύ-της S, om. T. [s] ἔχειν ἀνάλ. X. [t] ἀκοὴν W. [v] συμβαίνειν E.S. [w] φωνὴ U. [x] γὰρ] δὲ S.U.V. [y] καὶ om. S. [z] φωνεῖν W. [a] τις om. S.U.V.X. [b] ἀχελώῳ ἰχθύες ψοφοῦσι S.V. [c] ψόφος ζώου W. [d] καὶ om. T.W. [e] τε om. S.U.V.W.X. [f] καὶ om. E.T.

ὑπάρχει), ἡ δ' ἑρμηνεία [g] ἕνεκα τοῦ εὖ, οὕτω καὶ τῷ πνεύματι
πρός τε τὴν θερμότητα τὴν ἐντὸς ὡς ἀναγκαῖον [h] (τὸ δ' αἴ-
τιον ἐν ἑτέροις εἰρήσεται) καὶ πρὸς τὴν φωνήν, ὅπως [i] ὑπάρχῃ
τὸ εὖ. Ὄργανον δὲ τῇ ἀναπνοῇ ὁ φάρυγξ· οὗ δ' [k] ἕνεκα 17
[l] καὶ τὸ μόριόν ἐστι τοῦτο, [m] πλεύμων· τούτῳ γὰρ τῷ μορίῳ
[n] πλεῖστον ἔχει τὸ θερμὸν τὰ πεζὰ τῶν ἄλλων. Δεῖται δὲ
τῆς ἀναπνοῆς καὶ ὁ περὶ τὴν καρδίαν [o] τόπος πρῶτος. Διὸ
ἀναγκαῖον [p] εἴσω ἀναπνεομένου εἰσιέναι τὸν ἀέρα. Ὥστε ἡ
πληγὴ τοῦ [q] ἀναπνεομένου ἀέρος ὑπὸ τῆς ἐν τούτοις τοῖς
μορίοις [r] ψυχῆς πρὸς τὴν καλουμένην ἀρτηρίαν φωνή ἐστιν.
Οὐ γὰρ πᾶς ζῴου ψόφος φωνή, καθάπερ εἴπομεν (ἔστι γὰρ 18
[s] καὶ τῇ γλώττῃ ψοφεῖν [t] καὶ [v] ὡς οἱ βήττοντες), ἀλλὰ [w] δεῖ
ἔμψυχόν [x] τε εἶναι [y] τὸ τύπτον καὶ μετὰ φαντασίας τινός·
σημαντικὸς γὰρ [z] δή τις ψόφος ἐστὶν ἡ φωνή, καὶ οὐ τοῦ
ἀναπνεομένου ἀέρος, ὥσπερ ἡ [a] βήξ· ἀλλὰ [b] τούτῳ τύπτει
τὸν ἐν τῇ ἀρτηρίᾳ πρὸς αὐτήν. Σημεῖον δὲ τὸ μὴ δύνασθαι 19
φωνεῖν ἀναπνέοντα μηδ' ἐκπνέοντα, [c] ἀλλὰ κατέχοντα· κινεῖ
γὰρ [d] τοῦτο ὁ κατέχων. Φανερὸν [e] δὲ καὶ διότι οἱ ἰχθύες
ἄφωνοι· οὐ γὰρ ἔχουσι φάρυγγα. Τοῦτο δὲ τὸ μόριον οὐκ
ἔχουσιν, ὅτι οὐ δέχονται τὸν ἀέρα οὐδ' [f] ἀναπνέουσιν. Δι'
ἣν [g] μὲν οὖν αἰτίαν, ἕτερός [h] ἐστι λόγος.

Περὶ δὲ [i] ὀσμῆς καὶ ὀσφραντοῦ ἧττον εὐδιόριστόν ἐστι 9
τῶν εἰρημένων· οὐ γὰρ δῆλον ποῖόν τί ἐστιν [k] ἡ [l] ὀσμή,
οὕτως ὡς ὁ [m] ψόφος ἢ τὸ χρῶμα. Αἴτιον δ' ὅτι τὴν

[g] ἕνεκεν S.T.U.V.W.X. [h] τὸ—εἴρηται post φωνήν W. εἴρηται etiam S.V.X. [i] ὑπάρχοι E.V, ὑπάρχει T.W. [k] ἕνεκεν S.X. [l] καὶ om. E.S.U.W. [m] πνεύμων S.T.U.V.W.X. [n] πλεῖον S.U.V.W, πλέον T. [o] πρῶτος τόπος U. [p] ἀναπνεομένου εἴσω W. [q] ἀναπνεομένου om. W. [r] ψυχικῆς δυνάμεως πρὸς W. [s] καὶ om. S.U.V.X. [t] καὶ om. E.W. [v] ὥσπερ οἱ W. [w] δεῖ] δὴ U.V. [x] τι S.U.V.X. [y] τὸ τύπτον post δεῖ X. [z] δή om. S.U.V.W.X. [a] βῆξις E.T. [b] τοῦτο X. [c] ἀλλὰ κατέχοντα om. E. [d] τούτῳ S.T.U.X. [e] δὲ] γὰρ S.T.U.V.W. [f] ἀναπνέουσιν. ἀλλ' οἱ λέγοντες οὕτως ἁμαρτάνουσιν. δι' S.V.W, ἀλλ' οἱ λέγοντες ὅτι φωνοῦσιν οἱ ἰχθύες διαμαρτάνουσιν. δι' X. [g] μὲν οὖν] δ' V.X, om. S.U. [h] ἔσται S.U.V.X, om. T. [i] ὀδμῆς W. [k] ἡ om. S.U.X. [l] ὀδμή E.T.W. [m] ψ. ἢ τὸ φῶς ἢ T.W.X.

αἴσθησιν ταύτην οὐκ ἔχομεν ἀκριβῆ, ἀλλὰ [n] *χείρω πολλῶν*
ζῴων· φαύλως [o] *γὰρ ἄνθρωπος ὀσμᾶται, καὶ οὐθενὸς* [p] *αἰσθά-*
νεται τῶν ὀσφραντῶν ἄνευ τοῦ λυπηροῦ ἢ τοῦ ἡδέος, ὡς οὐκ
2 *ὄντος ἀκριβοῦς τοῦ αἰσθητηρίου. Εὔλογον δ' οὕτω καὶ τὰ*
σκληρόφθαλμα τῶν χρωμάτων αἰσθάνεσθαι, καὶ μὴ [q] *διαδή-*
λους αὐτοῖς [r] *εἶναι τὰς διαφορὰς τῶν χρωμάτων πλὴν τῷ*
3 *φοβερῷ καὶ ἀφόβῳ. Οὕτω δὲ καὶ τὰς* [s] *ὀσμὰς τὸ τῶν ἀν-*
θρώπων γένος· ἔοικε μὲν γὰρ ἀνάλογον ἔχειν πρὸς τὴν
γεῦσιν καὶ ὁμοίως τὰ εἴδη τῶν χυμῶν τοῖς τῆς ὀσμῆς, ἀλλ'
[t] *ἀκριβεστέραν ἔχομεν τὴν γεῦσιν διὰ τὸ* [v] *εἶναι αὐτὴν ἁφήν*
τινα, ταύτην δ' ἔχειν [w] *τὴν αἴσθησιν* [x] *τὸν ἄνθρωπον ἀκρι-*
βεστάτην· ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἄλλαις λείπεται [y] *πολλῷ* [z] *τῶν*
ζῴων, κατὰ δὲ τὴν ἁφὴν [a] *πολλῶν τῶν ἄλλων διαφερόντως*
4 *ἀκριβοῖ. Διὸ καὶ φρονιμώτατόν ἐστι τῶν ζῴων. Σημεῖον*
δὲ [b] *τὸ καὶ ἐν τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων* [c] *παρὰ τὸ αἰσθητήριον*
τοῦτο [d] *εἶναι εὐφυεῖς καὶ ἀφυεῖς, παρ' ἄλλο δὲ μηδέν· οἱ μὲν*
γὰρ σκληρόσαρκοι ἀφυεῖς τὴν διάνοιαν, οἱ δὲ μαλακόσαρκοι
5 *εὐφυεῖς. Ἔστι δ', ὥσπερ χυμὸς ὁ μὲν γλυκὺς ὁ δὲ πικρός,*
οὕτω καὶ [e] *ὀσμαί. Ἀλλὰ τὰ μὲν ἔχουσι τὴν ἀνάλογον*
[f] *ὀσμὴν καὶ χυμόν, λέγω δὲ οἷον γλυκεῖαν* [f] *ὀσμὴν καὶ γλυκὺν*
χυμόν, [g] *τὰ δὲ τοὐναντίον. Ὁμοίως δὲ καὶ δριμεῖα καὶ*
6 *αὐστηρὰ καὶ ὀξεῖα καὶ λιπαρά* [h] *ἐστιν ὀσμή. Ἀλλ' ὥσπερ*
εἴπομεν, διὰ τὸ μὴ σφόδρα διαδήλους εἶναι τὰς [i] *ὀσμὰς*
[k] *ὥσπερ τοὺς χυμούς, ἀπὸ τούτων εἴληφε τὰ ὀνόματα καθ'*
ὁμοιότητα τῶν πραγμάτων· ἡ μὲν [l] *γὰρ γλυκεῖα* [m] *ἀπὸ τοῦ*
κρόκου καὶ [n] *τοῦ μέλιτος, ἡ δὲ δριμεῖα θύμου καὶ τῶν τοιού-*
7 *των· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.* [o] *Ἔστι δ'*

[n] *χείρονα* S.W, *χείρων* E, *χεῖρον* X. [o] *γὰρ ὁ ἄνθρωπος* W. [p] *αἰσθ.*] *ὀσφραίνεται* E.T.W. [q] *διαλλήλους* S. [r] *τὰς διαφορὰς εἶναι* X. [s] *ὀδμὰς* E.T.W. [t] *ἀκριβέστερον* T. [v] *αὐτὴν εἶναι* S.U.V. [w] *τὴν αἴσθησιν* om. V. [x] *ἀκριβ. τὸν ἄνθρ.* W. [y] *πολλῶν* T.W.X. [z] *τῶν* om. X. [a] *πολλῷ* E.S.T.U.V.W, om. cum ipsis *τῶν ἄλλων* X. [b] *καὶ τὸ* E.S.T.W. om. *καὶ* X. [c] *περὶ* W. [d] *εἶναι*] *ἐστὶν* X. [e] *ὀδμαί* E. [f] *ὀδμὴν* E. [g] *τὰ δὲ τοὐναντίον* ante *λέγω* S.U.V.X. [h] *ἐστιν ἡ ὀδμή* E. [i] *ὀδμὰς* E. [k] *ὥσπερ καὶ τοὺς* W. [l] *γὰρ* om. W.X. [m] *ἀπὸ τοῦ* om. S.T.U.V.W.X. [n] *τοῦ* om. E.S.U.V.W.X. [o] *ἔτι* V.X.

[p] ὥσπερ ἡ ἀκοὴ καὶ ἑκάστη τῶν αἰσθήσεων, ἡ μὲν τοῦ ἀκου-
στοῦ [q] καὶ ἀνηκούστου, ἡ δὲ τοῦ [r] ὁρατοῦ καὶ ἀοράτου, καὶ
[s] ἡ ὄσφρησις τοῦ ὀσφραντοῦ [t] καὶ ἀνοσφράντου. Ἀνό-
σφραντον δὲ τὸ μὲν παρὰ τὸ [v] ὅλως ἀδύνατον ἔχειν [w] ὀσμήν,
[x] τὸ δὲ μικρὰν ἔχον [y] καὶ φαύλην. Ὁμοίως [z] δὲ [a] καὶ τὸ
ἄγευστον λέγεται. Ἔστι δὲ [b] καὶ [c] ἡ ὄσφρησις διὰ τοῦ 8
μεταξύ, οἷον ἀέρος [d] ἢ ὕδατος· [e] καὶ γὰρ τὰ ἔνυδρα δοκοῦσιν
[f] ὀσμῆς αἰσθάνεσθαι. Ὁμοίως [g] δὲ καὶ [h] τὰ ἔναιμα καὶ τὰ
ἄναιμα, [i] ὥσπερ καὶ τὰ ἐν τῷ ἀέρι· καὶ γὰρ τούτων ἔνια
πόρρωθεν ἀπαντᾷ πρὸς τὴν τροφὴν ὕποσμα γινόμενα. Διὸ 9
[k] καὶ ἄπορον φαίνεται, εἰ πάντα μὲν ὁμοίως [l] ὀσμᾶται, ὁ δ'
ἄνθρωπος ἀναπνέων [m] μέν, [n] μὴ ἀναπνέων δὲ [o] ἀλλ' ἐκπνέων
ἢ κατέχων τὸ πνεῦμα οὐκ [l] ὀσμᾶται, [p] οὔτε πόρρωθεν οὔτ'
ἐγγύθεν, οὐδ' ἂν ἐπὶ τοῦ μυκτῆρος ἐντὸς τεθῇ. Καὶ τὸ μὲν 10
ἐπ' αὐτῷ τιθέμενον τῷ αἰσθητηρίῳ ἀναίσθητον [q] εἶναι κοινὸν
πάντων· ἀλλὰ τὸ ἄνευ τοῦ ἀναπνεῖν μὴ αἰσθάνεσθαι ἴδιον
ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων· δῆλον δὲ πειρωμένοις. Ὥστε τὰ ἄναιμα,
ἐπειδὴ οὐκ ἀναπνέουσιν, ἑτέραν ἄν τιν' αἴσθησιν [r] ἔχοι [s] παρὰ
τὰς λεγομένας. Ἀλλ' ἀδύνατον, εἴπερ τῆς ὀσμῆς αἰσθά- 11
νεται· ἡ γὰρ τοῦ ὀσφραντοῦ αἴσθησις καὶ [t] δυσώδους καὶ
εὐώδους ὄσφρησίς ἐστιν. Ἔτι [v] δὲ καὶ φθειρόμενα φαίνεται
ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν ὀσμῶν ὑφ' ὧνπερ ἄνθρωπος, οἷον ἀσφάλ-
του καὶ θείου καὶ τῶν τοιούτων. Ὀσφραίνεσθαι μὲν οὖν
ἀναγκαῖον, ἀλλ' οὐκ ἀναπνέοντα. Ἔοικε δὲ [w] τοῖς ἀνθρώ- 12
ποις διαφέρειν τὸ αἰσθητήριον τοῦτο πρὸς τὸ τῶν ἄλλων

[p] ὥσπερ καὶ ἡ ἀκοὴ E.T, ὥσπερ ἀκοὴ S.U.V.X. [q] καὶ τοῦ ἀνηκούστου T.X. [r] ὁρατοῦ καὶ τοῦ ἀορ. T.X, ἀορ. καὶ ὁρατοῦ U. [s] ἡ om. S.V.X. [t] καὶ τοῦ ἀνοσφρ. S.T.U.X. [v] ὅλως ἀδ.] μηδ' ὅλως W. [w] ὀδμὴν E.W. [x] τὸ δὲ τὸ μ. V. [y] καὶ τὸ φ. E.T.U.V. [z] δὲ om. W. [a] καὶ τὸ γευστὸν καὶ τὸ S.U.W. [b] καὶ om. S. [c] ἡ om. W. [d] ἢ om. S.U. [e] καὶ—αἰσθάνεσθαι om. W. [f] ὀδμῆς E, om. V. [g] δὲ om. T.W. [h] τὰ utrumque om. E.T.W. [i] ὥσπερ γὰρ καὶ U. [k] καὶ om. E. [l] ὀδμ. E. [m] μέν] μὲν ὀσμᾶται W, om. E.T. [n] μὴ ἀναπνέων δὲ om. S.U.V.X. [o] ἀλλ' ἐκπνέων om. W. [p] οὐδὲ U. [q] εἶναι καὶ κοινὸν X. [r] ἔχει T.V. [s] περὶ W. [t] δυσώδης καὶ εὐώδης T, δυσ. καὶ εὐωδίας W. [v] δὴ E. [w] τοῖς] τοῦ W.

ζῴων, ὥσπερ τὰ ὄμματα πρὸς τὰ τῶν σκληροφθάλμων· τὰ
μὲν γὰρ ἔχει [x] φράγμα καὶ ὥσπερ ἔλυτρον τὰ βλέφαρα,
[y] ἃ μὴ κινήσας μηδ' ἀνασπάσας οὐχ ὁρᾷ· τὰ δὲ σκληρό-
φθαλμα οὐδὲν ἔχει τοιοῦτον, ἀλλ' [z] εὐθέως ὁρᾷ [a] τὰ γινόμενα
13 ἐν τῷ διαφανεῖ. Οὕτως οὖν καὶ τὸ ὀσφραντικὸν αἰσθητήριον
τοῖς μὲν ἀκάλυφες εἶναι, ὥσπερ τὸ ὄμμα, τοῖς δὲ τὸν ἀέρα
δεχομένοις [b] ἔχειν ἐπικάλυμμα, ὃ ἀναπνεόντων [c] ἀποκαλύ-
14 πτεσθαι, διευρυνομένων τῶν [d] φλεβίων καὶ τῶν πόρων. Καὶ
διὰ τοῦτο τὰ ἀναπνέοντα οὐκ ὀσμᾶται ἐν τῷ ὑγρῷ· ἀναγ-
καῖον γὰρ ὀσφρανθῆναι ἀναπνεύσαντα, τοῦτο δὲ ποιεῖν ἐν τῷ
ὑγρῷ ἀδύνατον. Ἔστι δ' ἡ ὀσμὴ τοῦ ξηροῦ, ὥσπερ ὁ χυμὸς
τοῦ ὑγροῦ· τὸ δὲ ὀσφραντικὸν [e] αἰσθητήριον δυνάμει τοι-
οῦτον.

10 Τὸ δὲ γευστόν ἐστιν ἁπτόν τι· καὶ τοῦτ' αἴτιον τοῦ μὴ
εἶναι αἰσθητὸν διὰ τοῦ μεταξὺ [f] ἀλλοτρίου ὄντος σώματος·
οὐδὲ γὰρ ἡ ἁφή. Καὶ τὸ σῶμα [g] δὲ ἐν ᾧ ὁ χυμός, τὸ γευ-
στόν, ἐν ὑγρῷ ὡς ὕλῃ· τοῦτο δ' ἁπτόν τι. Διὸ [h] κἂν εἰ ἐν
ὕδατι [i] εἶμεν, [k] αἰσθανοίμεθ' ἂν ἐμβληθέντος τοῦ γλυκέος,
οὐκ ἦν δ' ἂν ἡ αἴσθησις ἡμῖν διὰ τοῦ μεταξύ, ἀλλὰ τῷ
2 μιχθῆναι [l] τῷ ὑγρῷ, καθάπερ ἐπὶ τοῦ ποτοῦ. Τὸ [m] δὲ
χρῶμα οὐχ οὕτως ὁρᾶται τῷ μίγνυσθαι, [n] οὐδὲ ταῖς ἀπορ-
ροίαις. Ὡς μὲν οὖν [o] τὸ μεταξὺ οὐθέν ἐστιν· ὡς δὲ χρῶμα
τὸ ὁρατόν, [p] οὕτω τὸ γευστὸν ὁ χυμός. Οὐθὲν δὲ ποιεῖ
[q] χυμοῦ αἴσθησιν ἄνευ ὑγρότητος, [r] ἀλλ' ἔχει [s] ἐνεργείᾳ ἢ
δυνάμει [t] ὑγρότητα, οἷον τὸ [v] ἁλμυρόν· [w] εὔτηκτόν τε γὰρ
3 αὐτὸ καὶ [x] συντηκτικὸν [y] γλώττης. Ὥσπερ δὲ καὶ [z] ἡ ὄψις

[x] φρ.] πῶμα W. [y] ἃ ἂν μὴ X. [z] εὐθὺς S.U.V.X. [a] τὸ γενόμενον U.X. [b] ἔχειν] ὥσπερ X. [c] ἀνακαλύπτεσθαι U. [d] φλεβῶν E.T. [e] αἰσθ. τὸ δ. S.U.X. [f] ὄντος ἀλλοτρίου U. [g] δὲ om. S.U.X. [h] κἂν] καὶ S.U.V.W.X. [i] ἦμεν S.T.U.V.W.X. [k] αἰσθανόμεθ' T, ᾐσθανόμεθα S.U.V.W.X. [l] τὸ ὑγρὸν W. [m] χρῶμα δὲ W. [n] οὐδὲν V. [o] τὸ μ.] τῶ μ. X. [p] οὕτω καὶ τὸ V. [q] αἴσθησιν χυμοῦ S.U.V. [r] ἀλλ'—ὑγρότητα om. E, post ἁλμυρόν ponit T. [s] ἢ δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ W. [t] ὑγρότητος T. [v] ἁλμυροῦν X, ἁλμηροῦν S. [w] τηκτόν S.U.X. [x] συντηκτὸν X. [y] γλώσσης S.U.V. [z] ἡ om. U.

ἐστὶ τοῦ [a] τε ὁρατοῦ καὶ [b] τοῦ ἀοράτου (τὸ γὰρ σκότος
ἀόρατον, κρίνει δὲ καὶ τοῦτο ἡ ὄψις), ἔτι τοῦ λίαν λαμπροῦ
(καὶ γὰρ τοῦτο ἀόρατον, ἄλλον δὲ τρόπον τοῦ σκότους),
ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ἀκοὴ ψόφου [c] τε καὶ σιγῆς, ὧν τὸ μὲν ἀκου-
στὸν τὸ δ' οὐκ ἀκουστόν, καὶ μεγάλου ψόφου, καθάπερ ἡ
ὄψις τοῦ λαμπροῦ· [d] ὥσπερ γὰρ ὁ μικρὸς ψόφος ἀνήκου-
στος τρόπον τινά, καὶ ὁ μέγας τε καὶ [e] ὁ βίαιος· ἀόρατον
δὲ τὸ μὲν ὅλως λέγεται, ὥσπερ καὶ ἐπ' ἄλλων τὸ ἀδύνατον,
τὸ δ', ἐὰν πεφυκὸς μὴ ἔχῃ ἢ φαύλως, ὥσπερ τὸ [f] ἄπουν καὶ
[g] τὸ [h] ἀπύρηνον· οὕτω [i] δὴ καὶ ἡ γεῦσις τοῦ γευστοῦ [k] τε
[l] καὶ ἀγεύστου· τοῦτο δὲ τὸ μικρὸν [m] ἢ φαῦλον ἔχον χυμὸν
ἢ φθαρτικὸν τῆς γεύσεως. Δοκεῖ δ' εἶναι ἀρχὴ τὸ ποτὸν 4
καὶ ἄποτον· γεῦσις [n] γάρ τις ἀμφότερα· ἀλλὰ τὸ μὲν φαύ-
λη καὶ φθαρτικὴ τῆς γεύσεως, τὸ δὲ κατὰ φύσιν. Ἔστι δὲ
κοινὸν ἁφῆς καὶ γεύσεως τὸ ποτόν. Ἐπεὶ δ' ὑγρὸν τὸ
γευστόν, ἀνάγκη [o] καὶ τὸ αἰσθητήριον αὐτοῦ μήτε ὑγρὸν
εἶναι ἐντελεχείᾳ μήτε [p] ἀδύνατον ὑγραίνεσθαι· πάσχει γάρ
τι ἡ γεῦσις ὑπὸ τοῦ γευστοῦ, ᾗ γευστόν. Ἀναγκαῖον ἄρα 5
ὑγρανθῆναι τὸ δυνάμενον [q] μὲν ὑγραίνεσθαι σωζόμενον, μὴ
ὑγρὸν δέ, τὸ γευστικὸν αἰσθητήριον. Σημεῖον δὲ τὸ μήτε
κατάξηρον οὖσαν τὴν [r] γλῶτταν [s] αἰσθάνεσθαι μήτε λίαν
ὑγράν· αὕτη [t] γὰρ ἁφὴ [v] γίνεται τοῦ πρώτου ὑγροῦ, ὥσπερ
ὅταν προγευματίσας τις ἰσχυροῦ [w] χυμοῦ γεύηται ἑτέρου·
καὶ οἷον τοῖς κάμνουσι πικρὰ πάντα φαίνεται διὰ τὸ [x] τῇ
γλώττῃ πλήρει τοιαύτης ὑγρότητος αἰσθάνεσθαι. Τὰ δ' 6
εἴδη τῶν χυμῶν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν χρωμάτων, ἁπλᾶ μὲν
τἀναντία, τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρόν, ἐχόμενα δὲ τοῦ μὲν τὸ
λιπαρόν, τοῦ δὲ τὸ ἁλμυρόν· μεταξὺ δὲ τούτων τό τε δριμὺ

[a] τε om. E.W. [b] τοῦ om. S.T.U.W. [c] τε καὶ] τε κριτικὴ καὶ V. [d] ὡς γὰρ X. [e] ὁ ante β. om. W. [f] ἄπτον S, ἄπλουν E. [g] τὸ om. E.T.U. [h] ἀπύρινον T. [i] δὲ E.T.U.W. [k] τε om. S. [l] καὶ τοῦ ἀγεύστου S.V. [m] ἢ] καὶ V.X. [n] γὰρ ἄν τις U. [o] καὶ om. S.T.V.X. [p] ὑγραίνεσθαι ἀδύνατον W.X. [q] μὲν om. S.U.V.W.X. [r] γλῶσσαν T.U.V.W. [s] αἰσθάνεσθαι ante τὴν T. [t] γὰρ ἡ ἁφὴ E. [v] γένηται W. [w] χυμοῦ om. E. [x] τὴν γλῶτταν πλήρη T.W.

καὶ [y]τὸ αὐστηρὸν καὶ στρυφνὸν καὶ ὀξύ· σχεδὸν γὰρ αὗται
δοκοῦσιν εἶναι διαφοραὶ χυμῶν. Ὥστε τὸ γευστικόν ἐστι
τὸ δυνάμει τοιοῦτον, γευστὸν δὲ τὸ ποιητικὸν ἐντελεχείᾳ
αὐτοῦ.

11 Περὶ δὲ τοῦ ἁπτοῦ [z]καὶ ἁφῆς ὁ αὐτὸς λόγος. Εἰ γὰρ
ἡ ἁφὴ μὴ μία ἐστὶν αἴσθησις ἀλλὰ πλείους, ἀναγκαῖον καὶ
τὰ ἁπτὰ [a]αἰσθητὰ πλείω εἶναι. Ἔχει δ' ἀπορίαν πότερον
πλείους εἰσὶν ἢ μία, καὶ τί τὸ αἰσθητήριον [b]τὸ τοῦ [c]ἁπτοῦ
ἁπτικόν, πότερον [d]ἡ σὰρξ καὶ [e]ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ ἀνάλογον,
ἢ οὔ, ἀλλὰ τοῦτο μέν ἐστι τὸ μεταξύ, τὸ δὲ πρῶτον αἰσθη-
2 τήριον ἄλλο τί [f]ἐστιν ἐντός. Πᾶσά [g]τε γὰρ αἴσθησις
μιᾶς ἐναντιώσεως εἶναι δοκεῖ, οἷον ὄψις λευκοῦ καὶ μέλανος
[h]καὶ ἀκοὴ [i]ὀξέος καὶ βαρέος καὶ γεῦσις πικροῦ καὶ γλυκέος·
ἐν δὲ τῷ ἁπτῷ πολλαὶ [k]ἔνεισιν ἐναντιώσεις, θερμὸν ψυχρόν,
ξηρὸν ὑγρόν, σκληρὸν μαλακόν, καὶ τῶν ἄλλων ὅσα τοιαῦτα.
3 Ἔχει δέ τινα λύσιν πρός γε [l]ταύτην τὴν ἀπορίαν, ὅτι καὶ
ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεών εἰσιν ἐναντιώσεις πλείους, οἷον ἐν
φωνῇ οὐ μόνον ὀξύτης καὶ βαρύτης, ἀλλὰ καὶ μέγεθος καὶ
μικρότης καὶ [m]λειότης καὶ τραχύτης φωνῆς καὶ τοιαῦθ' ἕτερα.
4 Εἰσὶ δὲ καὶ περὶ χρῶμα διαφοραὶ τοιαῦται ἕτεραι. Ἀλλὰ
τί τὸ ἓν τὸ ὑποκείμενον, ὥσπερ ἀκοῇ ψόφος, οὕτω τῇ ἁφῇ,
οὐκ ἔστιν [n]ἔνδηλον. Πότερον δ' ἐστὶ τὸ αἰσθητήριον ἐντός,
ἢ οὔ, ἀλλ' εὐθέως ἡ σάρξ; Οὐδὲν δοκεῖ σημεῖον [o]εἶναι [p]τὸ
5 γίνεσθαι τὴν αἴσθησιν ἅμα θιγγανομένων. Καὶ γὰρ [q]νῦν
εἴ τις περὶ τὴν σάρκα [r]περιτείνειεν οἷον ὑμένα ποιήσας,
ὁμοίως τὴν αἴσθησιν εὐθέως ἁψάμενος [s]ἐνσημαίνει· καίτοι
δῆλον ὡς οὐκ ἔστιν ἐν τούτῳ τὸ αἰσθητήριον· εἰ δὲ καὶ συμ-

[y] τὸ om. S.V.W. [z] καὶ περὶ ἁφῆς E.T, καὶ τῆς ἁφῆς W. [a] πλείω αἰσθητὰ εἶναι V, πλείω εἶναι αἰσθητά S. [b] τὸ ante τοῦ om. S.V.X. [c] ἁπτοῦ ἁπτικὸν] ἁπτικοῦ E.S.Γ.U.V.X, ἁπτοῦ W. [d] ἡ om. S.U.V.W. [e] ἐν τοῖς ἄλλοις] τῶν ἄλλων W. [f] ἐστὶ καὶ ἐντός V. [g] τε om. X. [h] καὶ ἡ ἀκοὴ W. [i] βαρέος καὶ ὀξέος V. [k] εἰσὶν S.T.U.V.X. [l] τὴν ἀπ. ταύτην W. [m] τελειότης S. [n] ἓν δῆλον E, ἐν δῆλον T, δῆλον S.U.V.X. [o] εἶναι om. X. [p] τῶι E. [q] νῦν om. S.U.V. [r] ἐπιτείνειεν T. [s] ἐνσημήνειε X, ἂν ἐνσημαίνει T.

φυὲς [t] γένοιτο, [v] θᾶττον ἔτι διικνοῖτ' ἂν ἡ αἴσθησις. Διὸ 6
τὸ [w] τοιοῦτο μόριον τοῦ σώματος ἔοικεν οὕτως ἔχειν ὥσπερ
[x] ἂν εἰ κύκλῳ ἡμῖν περιεπεφύκει ὁ ἀήρ· ἐδοκοῦμεν γὰρ ἂν ἑνί
τινι αἰσθάνεσθαι καὶ ψόφου καὶ χρώματος καὶ [y] ὀσμῆς, καὶ
μία τις αἴσθησις [z] εἶναι [a] ὄψις [b] ἀκοὴ ὄσφρησις. Νῦν δὲ
διὰ τὸ διωρίσθαι δι' οὗ γίνονται αἱ [c] κινήσεις, φανερὰ τὰ
[d] εἰρημένα αἰσθητήρια ἕτερα ὄντα. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀφῆς [e] τοῦτο 7
νῦν ἄδηλον· ἐξ ἀέρος μὲν γὰρ ἢ ὕδατος ἀδύνατον συστῆναι
τὸ ἔμψυχον σῶμα· δεῖ γάρ [f] τι στερεὸν εἶναι. Λείπεται
[g] δὴ μικτὸν ἐκ γῆς καὶ τούτων εἶναι, οἷον βούλεται ἡ σὰρξ
καὶ τὸ ἀνάλογον· ὥστε ἀναγκαῖον [h] καὶ [i] τὸ σῶμα εἶναι
[k] μεταξὺ τοῦ ἁπτικοῦ προσπεφυκός, δι' οὗ γίνονται [l] αἱ
αἰσθήσεις πλείους οὖσαι. Δηλοῖ δ' ὅτι πλείους ἡ ἐπὶ τῆς 8
[m] γλώττης ἀφή· [n] ἁπάντων γὰρ τῶν ἁπτῶν [o] αἰσθάνεται
κατὰ τὸ αὐτὸ μόριον καὶ χυμοῦ. Εἰ μὲν οὖν [p] καὶ [q] ἡ ἄλλη
σὰρξ [r] ᾐσθάνετο [s] τοῦ χυμοῦ, ἐδόκει [t] ἂν ἡ αὐτὴ [v] καὶ μία
εἶναι αἴσθησις ἡ γεῦσις καὶ ἡ ἀφή· νῦν δὲ δύο διὰ τὸ μὴ
ἀντιστρέφειν. Ἀπορήσειε δ' ἄν τις, εἰ πᾶν σῶμα [w] βάθος 9
ἔχει· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ τρίτον μέγεθος· ὧν δ' ἐστὶ [x] δύο
[y] σωμάτων μεταξὺ σῶμά τι, οὐκ ἐνδέχεται [z] ταῦτα ἀλλήλων
ἅπτεσθαι. Τὸ δ' ὑγρὸν οὐκ ἔστιν ἄνευ σώματος, οὐδὲ τὸ
διερόν, ἀλλ' ἀναγκαῖον [a] ὕδωρ εἶναι ἢ ἔχειν ὕδωρ. Τὰ δὲ
ἁπτόμενα ἀλλήλων ἐν τῷ ὕδατι, μὴ ξηρῶν τῶν ἄκρων ὄντων,
ἀναγκαῖον [b] ὕδωρ ἔχειν μεταξύ, [c] οὗ ἀνάπλεα τὰ ἔσχατα.
Εἰ δὲ τοῦτ' ἀληθές, ἀδύνατον [d] ἅψασθαι ἄλλο ἄλλου ἐν 10

[t] γίγνοιτο S. [v] θᾶσσον X. [w] τοιοῦτον S.T.U.V.W.X. [x] ἂν om. X. [y] ὀδμῆς E.T.W. [z] εἶναι] ἦν ἡ X. [a] ὄψις καὶ ἀκοὴ S. [b] ἀκοὴ καὶ ὄσφρησις W. [c] κινήσεις] κινήσεις καὶ αἱ αἰσθήσεις U, αἰσθήσεις γρ. S. [d] εἰρημένα om. X. [e] τοῦτο μὲν νῦν E.T.W. [f] τι om. U.X. [g] δὲ E.S.T.U.X. [h] καὶ] εἶναι καὶ E, om. U. [i] εἶναι τὸ σῶμα U. [k] μεταξὺ] τὸ μεταξὺ T.X. [l] αἱ om. V.W. [m] γλώσσης X. [n] πάντων X. [o] αἴσθεται S.T.U. [p] καὶ om. S.U. [q] ἡ om. V. [r] αἰσθάνεται W. [s] τοῦ om. S.X. [t] ἂν om. S.U.X. [v] εἶναι καὶ μία X. [w] βάρος S. [x] δύο om. S.U.V.X. [y] μεταξὺ σωμάτων W. [z] αὐτὰ E.W. [a] ὕδατος S.V.X. [b] ἔχειν ὕδωρ X. [c] ᾧ S.T.U.V.X. [d] ἅψεσθαι S, ἅψασθαι post ἄλλου T.

ὕδατι. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐν τῷ ἀέρι· ὁμοίως γὰρ
[e]ἔχει ὁ ἀὴρ πρὸς τὰ ἐν αὐτῷ καὶ [f]τὸ ὕδωρ πρὸς τὰ [g]ἐν τῷ
ὕδατι. Λανθάνει δὲ [h]μᾶλλον ἡμᾶς, ὥσπερ καὶ τὰ ἐν τῷ
11 ὕδατι ζῷα, εἰ διερὸν διεροῦ ἅπτεται. Πότερον οὖν [i]πάντων
ὁμοίως ἐστὶν ἡ αἴσθησις, ἢ ἄλλων ἄλλως, καθάπερ νῦν δοκεῖ
ἡ [k]μὲν γεῦσις καὶ ἡ [l]ἁφὴ τῷ ἅπτεσθαι, αἱ δ' ἄλλαι ἄποθεν.
Τὸ δ' οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ καὶ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ μαλακὸν δι'
ἑτέρων αἰσθανόμεθα, ὥσπερ καὶ τὸ [m]ψοφητικὸν καὶ τὸ
ὁρατὸν καὶ τὸ ὀσφραντόν· ἀλλὰ [n]τὰ μὲν πόρρωθεν, [o]τὰ δ'
12 ἐγγύθεν. Διὸ λανθάνει, ἐπεὶ αἰσθανόμεθά γε πάντων διὰ
τοῦ μέσου· ἀλλ' ἐπὶ τούτων λανθάνει. [p]Καίτοι καθάπερ
[q]εἴπαμεν [r]καὶ πρότερον, κἂν εἰ δι' ὑμένος [s]αἰσθανοίμεθα τῶν
ἁπτῶν ἁπάντων λανθάνοντος ὅτι διείργει, ὁμοίως ἂν ἔχοιμεν
ὥσπερ καὶ νῦν ἐν τῷ ὕδατι καὶ [t]ἐν τῷ ἀέρι· δοκοῦμεν [v]γὰρ
13 αὐτῶν ἅπτεσθαι καὶ οὐδὲν εἶναι διὰ μέσου. Ἀλλὰ διαφέρει
[w]τὸ ἁπτὸν τῶν [x]ὁρατῶν καὶ [y]τῶν ψοφητικῶν, ὅτι [z]ἐκείνων
μὲν αἰσθανόμεθα τῷ τὸ μεταξὺ [a]ποιεῖν τι ἡμᾶς, τῶν δὲ
ἁπτῶν οὐχ ὑπὸ τοῦ μεταξὺ ἀλλ' ἅμα τῷ μεταξύ, ὥσπερ ὁ
δι' ἀσπίδος πληγείς· οὐ γὰρ ἡ ἀσπὶς πληγεῖσα ἐπάταξεν,
14 [b]ἀλλ' ἄμφω συνέβη πληγῆναι. Ὅλως δ' ἔοικεν ἡ σὰρξ καὶ
ἡ [c]γλῶττα, ὡς [d]ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ πρὸς τὴν ὄψιν καὶ τὴν
ἀκοὴν καὶ τὴν ὄσφρησιν ἔχουσιν, οὕτως ἔχειν πρὸς τὸ αἰσθη-
τήριον ὥσπερ ἐκείνων ἕκαστον. Αὐτοῦ δὲ τοῦ αἰσθητηρίου
[e]ἁπτομένου οὔτ' ἐκεῖ οὔτ' ἐνταῦθα γένοιτ' [f]ἂν αἴσθησις,
οἷον εἴ [g]τις σῶμα [h]τὸ λευκὸν ἐπὶ τοῦ ὄμματος θείη τὸ
15 ἔσχατον. [i]Ἧι καὶ δῆλον ὅτι ἐντὸς [k]τὸ τοῦ ἁπτοῦ [l]αἰσθη-

[e] ἔχει καὶ ὁ W. [f] τὸ om. T. [g] ἐν αὐτῷ τῷ E.T.W. [h] μᾶλλον om. X. [i] ὁμοίως πάντων X, ἁπάντων ὁμοίως S.U.V.W. [k] μὲν γὰρ γεῦσις W. [l] ἁφὴ ἐν τῷ X. [m] ψοφητὸν S.X. [n] τὸ S.V.X. [o] τὸ S.U.V.X. [p] ἐπεὶ X. [q] εἴπομεν S.T.U.V.W.X. [r] καὶ om. X. [s] ᾐσθανοίμεθα E, αἰσθανώμεθα S.T.U.V.X. [t] ἐν om. S.V.W. [v] γὰρ νῦν αὐτῶν E.T.W. [w] τὸ om. X. [x] ὁρατικῶν E.T. [y] τῶν om. E. [z] ἐκεῖνα E.S.T.U.V.X. [a] τι ποιεῖν T. [b] ἀλλ' ἅμ' ἄμφω E. [c] γλῶσσα S.T.U.V.X. [d] ὁ om. S.T.V.X. [e] ἁπτομένων U.V.X. [f] ἂν U.V.X. [g] τι W. [h] τὸ ante λευκὸν om. S.U.V.X. [i] ᾗ W, om. S.U.V. [k] τὸ om. W, ante ἐντὸς ponit T. [l] αἰσθητήριον T.W.

τικόν. Οὕτω [m] γὰρ ἂν συμβαίνοι [n] ὅπερ [o] καὶ ἐπὶ τῶν
ἄλλων· ἐπιτιθεμένων γὰρ ἐπὶ τὸ αἰσθητήριον οὐκ αἰσθάνε-
ται, ἐπὶ δὲ τὴν σάρκα ἐπιτιθεμένων αἰσθάνεται· ὥστε [p] τὸ
μεταξὺ τοῦ ἁπτικοῦ ἡ σάρξ. [q] Ἁπταὶ μὲν οὖν [r] εἰσὶν αἱ 16
διαφοραὶ τοῦ σώματος ᾗ σῶμα· λέγω δὲ διαφορὰς [s] αἳ τὰ
στοιχεῖα διορίζουσι, θερμὸν ψυχρόν, ξηρὸν ὑγρόν, περὶ ὧν
εἰρήκαμεν πρότερον ἐν τοῖς [t] περὶ στοιχείων. Τὸ δὲ αἰσθη-
τήριον αὐτῶν τὸ ἁπτικόν, καὶ ἐν ᾧ ἡ καλουμένη ἀφὴ [v] ὑπάρ-
χει πρώτῳ, τὸ δυνάμει τοιοῦτόν ἐστι μόριον· τὸ γὰρ αἰσθά-
νεσθαι πάσχειν τι ἐστίν. Ὥστε τὸ ποιοῦν οἷον αὐτὸ ἐνερ- 17
γείᾳ, τοιοῦτον ἐκεῖνο ποιεῖ δυνάμει ὄν. Διὸ τοῦ [w] ὁμοίως
θερμοῦ [x] καὶ ψυχροῦ [y] ἢ σκληροῦ [z] καὶ μαλακοῦ οὐκ αἰσθανό-
μεθα, ἀλλὰ τῶν ὑπερβολῶν, ὡς τῆς αἰσθήσεως οἷον μεσότη-
τός τινος οὔσης τῆς ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ἐναντιώσεως. [a] Καὶ
διὰ τοῦτο κρίνει τὰ [b] αἰσθητά. Τὸ γὰρ μέσον κριτικόν· 18
γίνεται γὰρ πρὸς ἑκάτερον αὐτῶν θάτερον τῶν ἄκρων· καὶ
δεῖ ὥσπερ τὸ μέλλον αἰσθήσεσθαι λευκοῦ καὶ μέλανος μηδέ-
τερον αὐτῶν [c] εἶναι ἐνεργείᾳ, δυνάμει δ' ἄμφω, οὕτω [d] δὴ καὶ
ἐπὶ τῶν ἄλλων καὶ [e] ἐπὶ τῆς ἁφῆς μήτε θερμὸν μήτε ψυχρόν.
Ἔτι δ' ὥσπερ ὁρατοῦ καὶ ἀοράτου ἦν πως ἡ ὄψις, ὁμοίως δὲ 19
καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν ἀντικειμένων, οὕτω [f] καὶ ἡ ἀφὴ τοῦ ἁπτοῦ
καὶ ἀνάπτου· ἄναπτον δ' ἐστὶ τό τε μικρὰν [g] ἔχον πάμπαν
διαφορὰν τῶν ἁπτῶν, οἷον πέπονθεν ὁ ἀήρ, καὶ τῶν ἁπτῶν
αἱ ὑπερβολαί, ὥσπερ τὰ φθαρτικά. Καθ' ἑκάστην μὲν οὖν
τῶν αἰσθήσεων εἴρηται τύπῳ.

Καθόλου δὲ περὶ πάσης αἰσθήσεως δεῖ [h] λαβεῖν ὅτι ἡ μὲν 12
αἴσθησίς ἐστι τὸ δεκτικὸν τῶν [i] αἰσθητῶν [k] εἰδῶν ἄνευ τῆς

[m] γὰρ συμβαίνει W. [n] ὥσπερ S.U.V.X. [o] καὶ om. S.T.U.V.W.X. [p] τὸ om. X. [q] ἁπτὰ T.U.V. [r] εἰσὶν αὗται αἱ W. [s] αἷς S.U.V.X. [t] περὶ τῶν στ. E.T. [v] ὑπάρχει αἴσθησις πρώτῳ E, ὑπάρχει αἴσθησις καὶ πρώτῳ T.W. [w] ὁμοίου T.U.X. [x] καὶ] ἢ S.U.W. [y] ἢ] καὶ V. [z] καὶ] ἢ S.U.V. [a] καὶ om. E. [b] αἰσθητήρια S.T.U.X. [c] εἶναι om. W.X. [d] δὲ E.T.V, om. X. [e] ἐπὶ ante τῆς om. S.T.V.X. [f] καὶ post οὕτω om. X. [g] π. ἔχ. X. [h] διαλαβεῖν W. [i] ἀναισθήτων S. [k] εἰδῶν om. S.U.X.

ὕλης, οἷον [l] ὁ κηρὸς τοῦ δακτυλίου ἄνευ τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ
χρυσοῦ δέχεται τὸ σημεῖον, [m] λαμβάνει δὲ τὸ χρυσοῦν ἢ τὸ
[n] χαλκοῦν σημεῖον, ἀλλ᾽ οὐχ [o] ᾗ [p] χρυσὸς ἢ χαλκός, ὁμοίως
δὲ καὶ ἡ αἴσθησις ἑκάστου ὑπὸ τοῦ ἔχοντος χρῶμα ἢ χυμὸν ἢ
ψόφον πάσχει, ἀλλ᾽ οὐχ ᾗ ἕκαστον ἐκείνων λέγεται, ἀλλ᾽
2 [q] ᾗ τοιονδί, καὶ κατὰ τὸν λόγον. Αἰσθητήριον δὲ πρῶτον
ἐν ᾧ ἡ τοιαύτη δύναμις. Ἔστι μὲν οὖν [r] ταὐτόν, τὸ δ᾽ εἶναι
ἕτερον· μέγεθος μὲν γὰρ ἄν [s] τι εἴη τὸ αἰσθανόμενον· οὐ
μὴν [t] τό γε αἰσθητικῷ εἶναι, οὐδ᾽ ἡ αἴσθησις μέγεθός ἐστιν,
ἀλλὰ λόγος τις καὶ δύναμις [v] ἐκείνου. Φανερὸν δ᾽ ἐκ τούτων
3 καὶ διὰ τί ποτε τῶν αἰσθητῶν αἱ ὑπερβολαὶ φθείρουσι τὰ
αἰσθητήρια· [w] ἐὰν γὰρ ᾖ ἰσχυροτέρα τοῦ αἰσθητηρίου ἡ
κίνησις, λύεται ὁ λόγος· τοῦτο δ᾽ [x] ἦν ἡ αἴσθησις, ὥσπερ
[y] καὶ ἡ συμφωνία καὶ ὁ τόνος [z] κρουομένων σφόδρα τῶν χορ-
4 δῶν. Καὶ διὰ τί ποτε τὰ φυτὰ οὐκ αἰσθάνεται, ἔχοντά τι
μόριον ψυχικὸν καὶ πάσχοντά [a] τι ὑπὸ τῶν [b] ἁπτῶν· καὶ
γὰρ ψύχεται καὶ θερμαίνεται· αἴτιον [c] γὰρ τὸ μὴ ἔχειν με-
σότητα, [d] μηδὲ τοιαύτην ἀρχὴν οἵαν [e] τὰ εἴδη δέχεσθαι τῶν
5 αἰσθητῶν, ἀλλὰ πάσχειν μετὰ [f] τῆς ὕλης. Ἀπορήσειε δ᾽
ἄν τις εἰ πάθοι ἄν [g] τι ὑπ᾽ [h] ὀσμῆς τὸ ἀδύνατον ὀσφρανθῆναι,
ἢ ὑπὸ χρώματος τὸ μὴ δυνάμενον ἰδεῖν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ
τῶν ἄλλων. Εἰ [i] δὲ τὸ ὀσφραντὸν [k] ὀσμή, εἴ τι ποιεῖ τὴν
6 ὄσφρησιν, [l] ἡ [m] ὀσμὴ ποιεῖ. Ὥστε τῶν ἀδυνάτων ὀσφραν-
θῆναι [n] οὐθὲν οἷόν τε πάσχειν [o] ὑπ᾽ ὀδμῆς· ὁ δ᾽ αὐτὸς λόγος
καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων· οὐδὲ τῶν δυνατῶν, ἀλλ᾽ ᾗ αἰσθητικὸν
ἕκαστον. Ἅμα [p] δὲ δῆλον [q] καὶ οὕτως. Οὔτε γὰρ φῶς καὶ
σκότος οὔτε ψόφος οὔτε ὀσμὴ οὐδὲν ποιεῖ τὰ σώματα, ἀλλ᾽

[l] ὁ om. E.T. [m] λαμβάνει—σημεῖον om. W. [n] χαλκὸν U. [o] ᾗ] ὡς U. [p] χαλκὸς ἢ χρυσὸς X. [q] ἢ X. [r] ταυτὸ T, ταυτὰ S.X. [s] τι εἴη] ἦν X. [t] τό] τῷ S. [v] ἐκεῖνο E. [w] ἂν γὰρ ἰσχ. V.X. [x] ἦν om. E.T.W. [y] καὶ om. W. [z] κρουομένων σφόδρα] καὶ ἡ κροῦσις X. [a] τι om. S.U.X. [b] ἁπτῶν αὐτῶν. καὶ E.T.W. [c] γὰρ] δὲ U. [d] μηδὲ] καὶ X. [e] δέχεσθαι τὰ εἴδη S.V.X. [f] τῆς om. W. [g] τι om. E.T.W. [h] ὀδμῆς E.T. [i] δὴ τῶν ὀσφραντῶν U. [k] ὀδμή E, ἡ ὀσμή W. [l] ᾗ U.W, om. S.V.X. [m] ὀδμὴ E. [n] οὐθὲν] μὴ V. [o] ὑπ᾽ ὀδμῆς om. S.U.X. [p] δὲ om. S.V. [q] καὶ οὕτως om. V.

ἐν οἷς ἐστίν, οἷον [r] ἀὴρ ὁ μετὰ βροντῆς διίστησι τὸ ξύλον. Ἀλλὰ τὰ ἁπτὰ καὶ οἱ χυμοὶ ποιοῦσιν· εἰ γὰρ μή, ὑπὸ τίνος 7
ἂν πάσχοι τὰ ἄψυχα καὶ [s] ἀλλοιοῖτο; Ἆρ' οὖν κἀκεῖνα [t] ποιήσει; Ἢ οὐ πᾶν σῶμα παθητικὸν ὑπ' [v] ὀσμῆς καὶ ψόφου· καὶ τὰ πάσχοντα ἀόριστα, καὶ οὐ μένει, οἷον [w] ἀήρ· ὄζει γὰρ ὥσπερ παθών [x] τι. Τί οὖν ἐστὶ τὸ ὀσμᾶσθαι [y] παρὰ τὸ πάσχειν [x] τι; Ἢ τὸ μὲν ὀσμᾶσθαι αἰσθάνεσθαι, ὁ δ' ἀὴρ παθὼν ταχέως αἰσθητὸς γίνεται.

Γ.

Ὅτι δ' οὐκ ἔστιν αἴσθησις [z] ἑτέρα παρὰ τὰς πέντε (λέγω δὲ ταύτας ὄψιν, ἀκοήν, ὄσφρησιν, [a] γεῦσιν, ἁφήν), ἐκ [b] τῶνδε πιστεύσειεν ἄν τις. Εἰ γὰρ παντὸς οὗ ἐστὶν αἴσθησις ἁφή, 2
καὶ νῦν [c] αἴσθησιν ἔχομεν (πάντα γὰρ τὰ τοῦ ἁπτοῦ ᾗ ἁπτὸν πάθη τῇ ἁφῇ ἡμῖν αἰσθητά ἐστιν), [d] ἀνάγκη [e] τ', εἴπερ ἐκλείπει τις αἴσθησις, καὶ αἰσθητήριόν [f] τι ἡμῖν [g] ἐκλείπειν· καὶ ὅσων μὲν [h] αὐτῶν ἁπτόμενοι αἰσθανόμεθα, τῇ ἁφῇ αἰσθητά ἐστιν, ἣν τυγχάνομεν ἔχοντες· ὅσα δὲ διὰ τῶν μεταξύ, καὶ μὴ αὐτῶν ἁπτόμενοι τοῖς [i] ἁπλοῖς, λέγω δ' οἷον ἀέρι καὶ ὕδατι. Ἔχει δ' οὕτως, ὥστ' εἰ μὲν δι' ἑνὸς πλείω αἰσθητὰ ἕτερα [k] ὄντα 3
ἀλλήλων τῷ γένει, ἀνάγκη τὸν ἔχοντα [l] τὸ τοιοῦτον αἰσθητήριον ἀμφοῖν αἰσθητικὸν εἶναι· οἷον εἰ ἐξ ἀέρος ἐστὶ τὸ αἰσθητήριον, καὶ ἔστιν ὁ ἀὴρ καὶ ψόφου καὶ [m] χρόας. Εἰ δὲ πλείω τοῦ αὐτοῦ, οἷον χρόας καὶ ἀὴρ καὶ ὕδωρ (ἄμφω [n] γὰρ διαφανῆ), καὶ ὁ τὸ ἕτερον αὐτῶν ἔχων μόνον αἰσθήσεται [o] ἀμφοῖν. Τῶν δὲ ἁπλῶν ἐκ δύο τούτων αἰσθητήρια μόνον ἐστίν, 4

[r] ὁ ἀὴρ S, ὁ ἀὴρ ὁ U.W.X, ἀὴρ V. [s] οὐλλοιοῖτο V. [t] ἐμποιεῖ E.T.W, ἐμποιήσει U. [v] ὀδμῆς E.T.V. [w] ἀνήρ X, ὁ ἀήρ W. [x] τι om. S.U.X. [y] περὶ W. [z] παρὰ τὰς πέντε ἑτέρα W. [a] γεῦσιν καὶ ἁφήν W. [b] τούτων E.W, τῶνδε δῆλον S.X. [c] ἔχομεν αἴσθησιν S.T.U.W. [d] ἀνάγκη—ἁφῇ αἰσθητά ἐστιν margo T. [e] δ' X. [f] τι om. L, post ἡμῖν ponit W. [g] ἐκλιπεῖν E. [h] αὐτοὶ T.W. [i] ἁπλοῖς διαστήμασι λ. T.W. et margo U. [k] ὄντα τῷ γένει ἀλλ. X, ἀλλήλων ὄντα τῷ γένει S.T.U.V.W. [l] τὸ om. T.U. [m] χροιᾶς W. [n] γὰρ] δὲ V. [o] ἀμφοῖν] τοῖν ἀμφοῖν L, τοῦ δι' ἀμφοῖν T.W.

ἐξ ἀέρος καὶ ὕδατος· [p] ἡ μὲν γὰρ κόρη ὕδατος, ἡ δ' ἀκοὴ ἀέρος, ἡ δ' ὄσφρησις θατέρου τούτων. Τὸ δὲ πῦρ ἢ οὐθενὸς ἢ κοινὸν πάντων· οὐθὲν γὰρ ἄνευ θερμότητος αἰσθητικόν. [q] Γῆ δὲ [r] ἢ οὐθενός, ἢ ἐν τῇ ἁφῇ μάλιστα μέμικται [s] ἰδίως. [t] Διὸ λείποιτ' ἂν μηθὲν εἶναι αἰσθητήριον ἔξω ὕδατος καὶ
5 ἀέρος. Ταῦτα δὲ καὶ νῦν ἔχουσιν ἔνια [v] ζῷα. [w] Πᾶσαι ἄρα [x] αἱ αἰσθήσεις ἔχονται ὑπὸ τῶν μὴ ἀτελῶν μηδὲ [y] πεπηρωμένων· φαίνεται [z] γὰρ καὶ ἡ [a] σπάλαξ ὑπὸ τὸ δέρμα [b] ἔχουσα ὀφθαλμούς. Ὥστ' εἰ μή τι ἕτερόν ἐστι σῶμα, καὶ πάθος ὃ μηθενός ἐστι τῶν ἐνταῦθα σωμάτων, [c] οὐδεμία ἂν ἐκλίποι
6 [d] αἴσθησις. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῶν κοινῶν οἷόν τ' εἶναι αἰσθητήριόν τι ἴδιον, [e] ὧν ἑκάστῃ αἰσθήσει αἰσθανόμεθα κατὰ συμβεβηκός, οἷον κινήσεως, στάσεως, σχήματος, μεγέθους, ἀριθμοῦ [f] ἑνός· ταῦτα γὰρ πάντα κινήσει αἰσθανόμεθα, οἷον [g] μέγεθος κινήσει. Ὥστε [h] καὶ σχῆμα· μέγεθος γάρ [i] τι
7 τὸ σχῆμα. Τὸ δ' ἠρεμοῦν τῷ μὴ κινεῖσθαι· ὁ δ' ἀριθμὸς τῇ ἀποφάσει τοῦ συνεχοῦς καὶ τοῖς ἰδίοις· ἑκάστη γὰρ ἓν αἰσθάνεται αἴσθησις. Ὥστε δῆλον ὅτι ἀδύνατον ὁτουοῦν [k] ἰδίαν αἴσθησιν εἶναι τούτων, οἷον κινήσεως· οὕτω γὰρ ἔσται ὥσπερ
8 νῦν τῇ ὄψει τὸ γλυκὺ αἰσθανόμεθα. Τοῦτο δ' ὅτι ἀμφοῖν [l] ἔχοντες τυγχάνομεν αἴσθησιν, ᾗ [m] καὶ ὅταν συμπέσωσιν [n] ἀναγνωρίζομεν· εἰ δὲ μή, [o] οὐδαμῶς ἂν ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκὸς [p] ᾐσθανόμεθα, οἷον τὸν Κλέωνος υἱὸν οὐχ ὅτι [q] Κλέωνος υἱός, [r] ἀλλ' ὅτι λευκός· [s] τούτῳ δὲ συμβέβηκεν υἱῷ
9 Κλέωνος εἶναι. Τῶν δὲ κοινῶν [t] ἤδη ἔχομεν αἴσθησιν κοινήν,

[p] ἡ μὲν—ὕδατος om. pr. T. [q] γῆ δὲ] ἡ δὲ γῆ S.U.W. [r] ἢ om. W, ἢ οὐθενὸς ἢ om. S.U.V. [s] ἰδίως om. L.U.V.X. [t] διὸ om. E.L.S.U.V.X. [v] ζώων W. [w] πᾶσαι] οὐ πᾶσαι X. [x] αἱ om. W.X. [y] πεπληρωμένων S. [z] γὰρ καὶ] δὲ καὶ S, δὲ X. [a] ἀσπάλαξ L.T.U.V.W.X. [b] ἔχουσα τοὺς ὀφθ. T.U.W. [c] μίαν λιποι E, μία ἂν λείποιτο T, μία ἂν ἐλλείποι L. [d] αἴσθησιν X. [e] ὧν καὶ ἑκ. E. [f] ἑνός om. V. [g] κιν. μέγ. U. [h] καὶ τὸ σχ. W. [i] τι καὶ τὸ L.T.W. [k] τούτων ἰδίαν αἴσθησιν εἶναι W. [l] ἔχομεν τυγχάνοντες X. [m] καὶ om. L.S.T.U.V.W.X. [n] ἅμα γνωρίζομεν E, γνωρίζομεν L.S.U.V.W.X. [o] μηδαμῶς W. [p] αἰσθανοίμεθα L, αἰσθανόμεθα E.T.U.V.W. [q] κλέωνος γὰρ υἱὸς S.T.V.W. [r] ἄλλο τὸ λευκόν U. λευκόν etiam S. [s] τοῦτο L.V.X. [t] ἔχομεν ἤδη αἴσθησιν L.T.U.W, ἔχομεν αἴσθησιν ἤδη S.V.X.

οὐ κατὰ συμβεβηκός· οὐκ [v] ἄρ' ἐστὶν ἰδία· οὐδαμῶς γὰρ ἂν
ᾐσθανόμεθα ἀλλ' [w] ἢ οὕτως ὥσπερ εἴρηται [x] τὸν Κλέωνος
[y] υἱὸν ἡμᾶς ὁρᾶν. Τὰ δ' ἀλλήλων ἴδια κατὰ συμβεβηκὸς αἰ- 10
σθάνονται αἱ αἰσθήσεις, οὐχ [z] ᾗ [a] αἱ αὐταί, ἀλλ' ᾗ μία, ὅταν
ἅμα [b] γένηται ἡ αἴσθησις ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ, οἷον [c] χολὴν ὅτι
πικρὰ καὶ ξανθή· οὐ γὰρ [d] δὴ ἑτέρας γε τὸ εἰπεῖν ὅτι ἄμφω
ἕν· διὸ καὶ ἀπατᾶται, [e] καὶ ἐὰν ᾖ ξανθόν, χολὴν οἴεται εἶναι.
Ζητήσειε δ' ἄν [f] τις τίνος ἕνεκα [g] πλείους ἔχομεν αἰσθήσεις,
ἀλλ' οὐ μίαν [h] μόνην. Ἢ ὅπως [i] ἧττον λανθάνῃ τὰ ἀκολου- 11
θοῦντα καὶ κοινά, οἷον κίνησις καὶ μέγεθος καὶ ἀριθμός· εἰ
γὰρ ἦν [k] ἡ ὄψις [l] μόνη, καὶ αὐτὴ λευκοῦ, ἐλάνθανεν [m] ἂν μᾶλ-
λον [n] καὶ ἐδόκει [o] ταὐτὸ εἶναι πάντα διὰ τὸ ἀκολουθεῖν ἀλλή-
λοις ἅμα χρῶμα καὶ μέγεθος. Νῦν δ' ἐπεὶ [p] καὶ [q] ἐν ἑτέρῳ
αἰσθητῷ τὰ κοινὰ ὑπάρχει, δῆλον ποιεῖ ὅτι ἄλλο τι ἕκαστον
αὐτῶν.

Ἐπεὶ δ' αἰσθανόμεθα ὅτι ὁρῶμεν καὶ ἀκούομεν, ἀνάγκη ἢ 2
τῇ ὄψει αἰσθάνεσθαι ὅτι ὁρᾷ, ἢ ἑτέρᾳ. Ἀλλ' ἡ αὐτὴ ἔσται
τῆς ὄψεως καὶ τοῦ ὑποκειμένου χρώματος. Ὥστε ἢ δύο τοῦ
αὐτοῦ ἔσονται ἢ αὐτὴ αὑτῆς. Ἔτι [r] δ' [s] εἰ καὶ ἑτέρα [t] εἴη
τῆς ὄψεως αἴσθησις, [v] ἢ εἰς ἄπειρον [w] εἶσιν ἢ αὐτή τις [x] ἔσται
αὑτῆς. Ὥστ' ἐπὶ τῆς πρώτης τοῦτο ποιητέον. Ἔχει δ' 2
ἀπορίαν· εἰ γὰρ [y] τὸ τῇ ὄψει αἰσθάνεσθαί ἐστιν ὁρᾶν, ὁρᾶ-
ται [z] δὲ χρῶμα ἢ τὸ ἔχον, εἰ ὄψεταί τις τὸ [a] ὁρῶν, [b] καὶ
χρῶμα ἕξει τὸ ὁρῶν πρῶτον. Φανερὸν τοίνυν ὅτι οὐχ ἓν τὸ
τῇ ὄψει αἰσθάνεσθαι· καὶ γὰρ ὅταν μὴ ὁρῶμεν, τῇ ὄψει
κρίνομεν καὶ τὸ [c] σκότος καὶ τὸ φῶς, ἀλλ' οὐχ ὡσαύτως.

[v] ἄρ' om. T. [w] ἢ om. E.L.T.V. [x] τοῦ S. [y] ἡμᾶς υἱὸν U. [z] ᾗ om. E.L. [a] αἱ αὐταὶ] αὗται X, αὐταὶ T.V.W. [b] γένηται S.U.V. [c] ὅτι χολὴ S.T.U.V.W.X. [d] δὴ] δι' S. [e] καὶ ἐὰν] διὸ καὶ ἐὰν E. [f] τις διὰ τίνος T. [g] πλείονας T.W. [h] μόνον S.U.X. [i] ἧττον] μὴ T.V.W.X, ᾗ S. [k] ἡ om. S.T.U.V.W.X. [l] μόνον L, om. pr. E. [m] ἂν] κἂν E. [n] καὶ] κἂν L.S.T.U.V.W.X. [o] ταυτὸν T.X, ταυτὰ E.L.V, τοῦτο S.U. [p] καὶ post ἐπεὶ om. X. [q] ἐν om. L. et pr. E. [r] δ'] δὴ L. [s] καὶ εἰ E. [t] εἴη ἡ τῆς E. [v] ἢ om. X. [w] ἄνεισιν L.U.W.X. [x] ἐστιν X. [y] τὸ om. W. [z] δὲ τὸ χρῶμα W. [a] ὁρᾶν X. [b] καὶ τὸ χρῶμα W. [c] σκότος ᾗ καὶ X, σκότος ἡ καὶ S.

3 Ἔτι δὲ καὶ τὸ ὁρῶν ἔστιν [d] ὡς [e] κεχρωμάτισται· τὸ γὰρ αἰ-
σθητήριον δεκτικὸν τοῦ αἰσθητοῦ ἄνευ τῆς ὕλης ἕκαστον. Διὸ
καὶ ἀπελθόντων τῶν [f] αἰσθητῶν ἔνεισιν [g] αἱ [h] αἰσθήσεις [i] καὶ
4 φαντασίαι [k] ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις. Ἡ δὲ τοῦ αἰσθητοῦ ἐνέρ-
γεια καὶ τῆς αἰσθήσεως ἡ αὐτὴ μέν ἐστι καὶ μία, τὸ δ' εἶναι
[l] οὐ ταὐτὸν αὐταῖς· λέγω δ' [m] οἷον ψόφος ὁ κατ' ἐνέργειαν
[n] καὶ ἀκοὴ ἡ κατ' ἐνέργειαν· ἔστι γὰρ ἀκοὴν ἔχοντα μὴ ἀκού-
5 ειν, καὶ τὸ [o] ἔχον ψόφον οὐκ ἀεὶ [p] ψοφεῖ. Ὅταν δ' ἐνεργῇ
τὸ δυνάμενον ἀκούειν καὶ ψοφῇ τὸ δυνάμενον ψοφεῖν, [q] τότε
ἡ κατ' ἐνέργειαν ἀκοὴ ἅμα γίνεται καὶ ὁ κατ' ἐνέργειαν ψό-
φος, [r] ὧν [s] εἴπειεν ἄν τις τὸ μὲν εἶναι ἄκουσιν τὸ δὲ ψόφησιν.
6 Εἰ [t] δ' ἔστιν [v] ἡ κίνησις καὶ ἡ ποίησις καὶ τὸ πάθος ἐν τῷ
ποιουμένῳ, ἀνάγκη καὶ τὸν ψόφον καὶ τὴν ἀκοὴν τὴν κατ'
ἐνέργειαν [w] ἐν τῇ κατὰ δύναμιν εἶναι· ἡ γὰρ τοῦ ποιητικοῦ
καὶ κινητικοῦ ἐνέργεια ἐν τῷ πάσχοντι [x] ἐγγίνεται. Διὸ οὐκ
7 ἀνάγκη τὸ κινοῦν κινεῖσθαι. Ἡ μὲν οὖν τοῦ ψοφητικοῦ
ἐνέργειά [y] ἐστι ψόφος ἢ ψόφησις, ἡ δὲ τοῦ ἀκουστικοῦ ἀκοὴ
ἢ ἄκουσις· διττὸν γὰρ ἡ ἀκοή, καὶ διττὸν ὁ ψόφος. Ὁ δ'
αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων καὶ αἰσθητῶν.
[z] Ὥσπερ γὰρ ἡ ποίησις καὶ ἡ πάθησις ἐν τῷ πάσχοντι [a] ἀλλ'
οὐκ ἐν τῷ ποιοῦντι, οὕτω καὶ ἡ τοῦ αἰσθητοῦ [b] ἐνέργεια καὶ ἡ
8 τοῦ αἰσθητικοῦ ἐν τῷ αἰσθητικῷ. Ἀλλ' ἐπ' ἐνίων [c] μὲν ὠνό-
μασται, οἷον ἡ ψόφησις καὶ ἡ ἄκουσις, [d] ἐπὶ δ' ἐνίων ἀνώ-
νυμον θάτερον· ὅρασις [e] γὰρ λέγεται ἡ τῆς ὄψεως ἐνέργεια,
ἡ δὲ τοῦ χρώματος ἀνώνυμος, καὶ γεῦσις ἡ τοῦ γευστικοῦ, ἡ
9 δὲ τοῦ χυμοῦ ἀνώνυμος. Ἐπεὶ δὲ μία μέν [f] ἐστιν ἐνέργεια

[d] ὡς] ὡς καὶ X. [e] κέχρωσται T. [f] αἰσθητηρίων S. [g] αἱ om. S.W.X. [h] αἴσθησις S. [i] καὶ αἱ φ. T. [k] ἐν om. W. [l] οὐ τὸ αὐτὸ αὐταῖς L, αὐταῖς οὐ ταυτόν S.T.U.V.W, αὐτοῦ οὐ ταυτόν X. [m] οἷον ὁ ψόφος ὁ E.L W. [n] καὶ ἡ ἀκοὴ ἡ E.L. καὶ—ἐνέργειαν om. T. [o] ψόφον ἔχον W. [p] ψοφεῖν W. [q] τότε καὶ ἡ T.W. [r] ὧν] ὥστ' T.W, ὥστε καὶ S.U.V. [s] εἴποιεν E.L, φήσειεν S.U.V.X. [t] δή L.S.T.U.V.X. [v] ἡ post ἔστιν om. W. [w] ἐν τῇ] ἕν τι V. [x] γίνεται W. [y] ἐστὶν ante ἐνέργεια E.L, post ψόφησις T. [z] ὥσπερ γὰρ] καὶ ὥσπερ T.W, ὥσπερ γὰρ καὶ E.L. [a] ἀλλ'] καὶ L.T.U. [b] ἐνέργεια καὶ ἡ τοῦ αἰσθητικοῦ om. T.U.W. [c] μὲν καὶ ὠνόμασται T.U.W.X. [d] ἐπ' ἐνίων δ' L. [e] γὰρ] δὲ S. [f] ἐστιν ἡ ἐνέργεια ἡ E.

[g] ἡ τοῦ αἰσθητοῦ καὶ [h] ἡ τοῦ αἰσθητικοῦ, τὸ δ' εἶναι ἕτερον,
ἀνάγκη [i] ἅμα φθείρεσθαι καὶ σώζεσθαι τὴν οὕτω λεγομένην
ἀκοὴν καὶ ψόφον, καὶ χυμὸν δὴ καὶ γεῦσιν καὶ τὰ ἄλλα
ὁμοίως· τὰ [k] δὲ κατὰ δύναμιν λεγόμενα οὐκ ἀνάγκη, ἀλλ' οἱ
[l] πρότερον φυσιολόγοι τοῦτο οὐ καλῶς ἔλεγον, οὐθὲν οἰό-
μενοι οὔτε λευκὸν [m] οὔτε μέλαν εἶναι ἄνευ ὄψεως, οὐδὲ χυμὸν
ἄνευ γεύσεως. Τῇ μὲν γὰρ ἔλεγον ὀρθῶς, τῇ δ' οὐκ ὀρθῶς· 10
διχῶς γὰρ λεγομένης τῆς αἰσθήσεως καὶ τοῦ [n] αἰσθητοῦ, τῶν
μὲν κατὰ δύναμιν τῶν δὲ κατ' ἐνέργειαν, [o] ἐπὶ τούτων μὲν
συμβαίνει [p] τὸ λεχθέν, ἐπὶ [q] δὲ τῶν ἑτέρων οὐ συμβαίνει.
Ἀλλ' ἐκεῖνοι ἁπλῶς ἔλεγον περὶ τῶν λεγομένων οὐχ ἁπλῶς. 11
Εἰ [r] δ' ἡ συμφωνία φωνή τίς ἐστιν, ἡ δὲ φωνὴ καὶ [s] ἡ ἀκοὴ
ἔστιν ὡς ἕν [t] ἐστι καὶ ἔστιν ὡς οὐχ ἓν [v] τὸ αὐτό, λόγος δ' ἡ
συμφωνία, ἀνάγκη καὶ τὴν ἀκοὴν λόγον τινὰ εἶναι. Καὶ διὰ 12
τοῦτο [w] καὶ [x] φθείρει ἕκαστον ὑπερβάλλον, καὶ τὸ ὀξὺ καὶ τὸ
βαρύ, τὴν ἀκοήν· [y] ὁμοίως δὲ καὶ ἐν χυμοῖς τὴν γεῦσιν, καὶ ἐν
χρώμασι τὴν ὄψιν τὸ σφόδρα λαμπρὸν [z] ἢ ζοφερόν, καὶ ἐν
ὀσφρήσει ἡ ἰσχυρὰ ὀσμὴ καὶ γλυκεῖα καὶ [a] πικρά, ὡς λόγου
τινὸς ὄντος τῆς αἰσθήσεως. [b] Διὸ καὶ ἡδέα μέν, ὅταν [c] εἰλι- 13
κρινῆ καὶ [d] ἀμιγῆ [e] ἄγηται εἰς τὸν λόγον, οἷον τὸ ὀξὺ ἢ
γλυκὺ ἢ ἁλμυρόν· ἡδέα γὰρ τότε. Ὅλως δὲ [f] μᾶλλον τὸ
μικτὸν συμφωνία ἢ τὸ ὀξὺ [g] ἢ βαρύ. Ἁφὴ δὲ τὸ [h] θερμαν-
τὸν ἢ [i] ψυκτόν· ἡ δ' αἴσθησις [k] ὁ λόγος· ὑπερβάλλοντα [l] δὲ
λυπεῖ ἢ φθείρει. Ἑκάστη μὲν οὖν αἴσθησις τοῦ ὑποκειμένου 14
αἰσθητοῦ ἐστίν, ὑπάρχουσα ἐν τῷ αἰσθητηρίῳ ᾗ αἰσθητήριον,

[g] ἡ om. T.V.W. [h] ἡ addidit E. [i] ἄρα φθ. S.T, φθ. ἅμα L. [k] δὲ] γὰρ S. [l] πρότεροι U.V.W. [m] εἶναι οὔτε μελαν X. [n] αἰσθητικοῦ V. [o] περὶ E.S.T.V. [p] τὸ—συμβαίνει om. S. [q] δὲ τῶν] δ' X. [r] δ' ἡ] δὴ S.X, δὴ ἡ W. [s] ἡ om. L.S.T.U.V.X. [t] ἐστιν solus E. [v] τὸ] ἢ οὐ τὸ S.T.X, οὐδὲ τὸ V. [w] καὶ post τοῦτο om. L.W. [x] φθείρεσθαι S, φθείρει ὡς W. [y] ὁμοίως δὲ om. S.T.U.V.W.X. [z] ἢ τὸ ζ. S.T.U.V.W.X. [a] πικρά] λιπαρά E.L. [b] διὸ om. S.X. et pr. U, διὸ καὶ om. V. [c] εἰλικρινῆ καὶ om. X. [d] ἀμιγῆ] ἀμιγῆ ὄντα U, ἀμιγῆ ᾗ ὄντα L, ἄμικτα ὄντα S.T.V.W.X. [e] ἄγεται E.L, ἄγηται post ὅταν S.T.U.V.W.X. [f] μᾶλλον om. X. [g] ἢ βαρύ] καὶ βαρύ U.V.W, καὶ τὸ βαρύ L. [h] θερμαντικὸν W.X. [i] ψυκτικὸν W.X, χυρὸν V. [k] ὁ om. S.U.V. [l] δὲ] δὲ ἢ W.

καὶ κρίνει τὰς τοῦ ὑποκειμένου αἰσθητοῦ διαφοράς, οἷον λευ-
κὸν μὲν καὶ μέλαν ὄψις, γλυκὺ δὲ καὶ πικρὸν γεῦσις. ⊢Ὁμοίως
δ' ἔχει [m] τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ⊣Ἐπεὶ δὲ [n] καὶ τὸ λευ-
κὸν καὶ τὸ γλυκὺ καὶ ἕκαστον τῶν αἰσθητῶν πρὸς ἕκαστον
15 κρίνομεν, [o] τινὶ καὶ αἰσθανόμεθα ὅτι διαφέρει. ⊣Ἀνάγκη δὴ
αἰσθήσει· αἰσθητὰ γάρ ἐστιν. ⊤Ἧι καὶ δῆλον ὅτι ἡ σὰρξ
οὐκ ἔστι τὸ [p] ἔσχατον αἰσθητήριον· ἀνάγκη [q] γὰρ ἦν ἁπτό-
μενον αὐτοῦ κρίνειν τὸ κρῖνον. Οὔτε δὴ κεχωρισμένοις ἐνδέ-
χεται κρίνειν ὅτι [ἕτερον τὸ γλυκὺ τοῦ λευκοῦ, ἀλλὰ δεῖ ἑνί
τινι ἄμφω [r] δῆλα εἶναι. Οὕτω [s] μὲν [t] γὰρ κἂν εἰ τοῦ μὲν ἐγὼ
16 τοῦ δὲ σὺ αἴσθοιο, δῆλον ἂν εἴη ὅτι ἕτερα ἀλλήλων. Δεῖ δὲ
τὸ ἓν λέγειν ὅτι ἕτερον· ἕτερον γὰρ τὸ γλυκὺ τοῦ λευκοῦ.
Λέγει ἄρα τὸ αὐτό. ∨Ὥστε ὡς λέγει, οὕτω [v] καὶ [w] νοεῖ καὶ
αἰσθάνεται. ∨Ὅτι μὲν οὖν οὐχ οἷόν τε [x] κεχωρισμένοις κρίνειν
τὰ κεχωρισμένα, δῆλον· ὅτι δ' οὐδ' [y] ἐν κεχωρισμένῳ [z] χρόνῳ,
17 ἐντεῦθεν. ∨Ὥσπερ γὰρ τὸ αὐτὸ λέγει [a] ὅτι ἕτερον τὸ ἀγαθὸν
καὶ [b] τὸ κακόν, οὕτω καὶ [c] ὅτε θάτερον λέγει ὅτι [d] ἕτερον,
[e] καὶ θάτερον, οὐ κατὰ συμβεβηκὸς τὸ ὅτε· λέγω δ', [f] οἷον
νῦν λέγω ὅτι ἕτερον, οὐ μέντοι ὅτι νῦν ἕτερον. ⊣Ἀλλ' [g] οὕτω
18 λέγει, [h] καὶ νῦν, καὶ ὅτι νῦν· ἅμα ἄρα. ∨Ὥστε ἀχώριστον
καὶ ἐν ἀχωρίστῳ χρόνῳ. ⊣Ἀλλὰ μὴν ἀδύνατον ἅμα τὰς ἐναν-
τίας κινήσεις κινεῖσθαι τὸ αὐτὸ [i] ᾗ [k] ἀδιαίρετον καὶ [l] ἐν ἀδιαι-
ρέτῳ χρόνῳ. Εἰ γὰρ [m] τὸ γλυκύ, ὡδὶ κινεῖ τὴν αἴσθησιν
[n] ἢ τὴν νόησιν, τὸ δὲ πικρὸν ἐναντίως, καὶ τὸ λευκὸν ἑτέρως.
19 §Ἆρ' οὖν ἅμα μὲν [o] καὶ ἀριθμῷ [p] ἀδιαίρετον [q] καὶ ἀχώριστον
τὸ κρῖνον, τῷ εἶναι δὲ κεχωρισμένον; ⊣Ἔστι [r] δή πως ὡς τὸ
διαιρετὸν τῶν διῃρημένων αἰσθάνεται, ἔστι δ' [s] ὡς [t] ᾗ [v] ἀδιαί-

[m] τούτῳ X. [n] καὶ post δὲ om. T.U.V.W. [o] τινα L. [p] ἔσχατον τῶν αἰσθητηρίων W. [q] γὰρ ἂν ἦν W. [r] δῆλα om. X. [s] μὲν om. T. [t] γὰρ] ἔχει E.L.V. [v] καὶ om. S.T.V. [w] νοεῖ] φρονεῖ U.X. [x] κεχωρισμένων X. [y] ἐνὶ E. [z] χρόνῳ ἐστιν ἐντ. S. [a] ὅτι δι' ἕτερον S. [b] τὸ post καὶ om. E.L. [c] ὅτι S. [d] ἕτερον τότε καὶ T. [e] καὶ θάτερον καὶ οὐ W. [f] οἷον καὶ νῦν S. [g] οὕτω] αὐτῷ W. [h] καὶ νῦν] ὅτι νῦν X. [i] ἢ X. [k] διαίρετον E. [l] ἐν om. W. [m] τὸ om. L.S.U.V.X. et pr. E. [n] ἢ] καὶ S.T.W. [o] καὶ om. W. [p] οὐ διαιρετὸν T. [q] καὶ χρόνῳ ἀχώριστον U. [r] δή] δέ S.U. [s] ὡς om. T.W. [t] ᾗ] τὸ X. [v] διαιρετόν E.

ρετον· [w] τῷ εἶναι μὲν γὰρ διαιρετόν, τόπῳ δὲ [x] καὶ ἀριθμῷ [y] ἀδιαίρετον. Ἢ οὐχ οἷόν τε; Δυνάμει μὲν γὰρ τὸ αὐτὸ 20
[z] καὶ ἀδιαίρετον [a] τἀναντία, τῷ δ' εἶναι οὔ, [b] ἀλλὰ τῷ [c] ἐνεργεῖσθαι διαιρετόν, [d] καὶ οὐχ οἷόν τε ἅμα λευκὸν καὶ μέλαν εἶναι. Ὥστ' οὐδὲ τὰ εἴδη πάσχειν αὐτῶν, εἰ τοιοῦτον ἡ αἴσθησις καὶ ἡ νόησις, ἀλλ' ὥσπερ ἣν καλοῦσί τινες στιγμήν, ᾗ μία [e] καὶ ᾗ δύο, ταύτῃ [f] καὶ διαιρετή. Ἧι μὲν οὖν [g] ἀδιαί- 21
ρετον, ἓν τὸ κρῖνόν ἐστι καὶ ἅμα, ᾗ δὲ [h] διαιρετὸν ὑπάρχει, [i] δὶς τῷ αὐτῷ [k] χρῆται σημείῳ ἅμα. Ἧι μὲν οὖν δυσὶ χρῆται, τῷ πέρατι δύο κρίνει, [l] καὶ κεχωρισμένα ἐστὶν ὡς [m] κεχωρισμένων· ᾗ δ' [n] ἕν, [o] ἑνὶ καὶ ἅμα. Περὶ μὲν [p] οὖν τῆς ἀρχῆς [q] ᾗ φαμὲν [r] τὸ ζῷον αἰσθητικὸν εἶναι, [s] διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον.

Ἐπεὶ δὲ δύο [t] διαφοραῖς ὁρίζονται μάλιστα τὴν ψυχήν, 3
κινήσει τε τῇ κατὰ τόπον [v] καὶ τῷ νοεῖν καὶ τῷ κρίνειν [w] καὶ αἰσθάνεσθαι, δοκεῖ δὲ [x] καὶ τὸ νοεῖν καὶ τὸ φρονεῖν ὥσπερ αἰσθάνεσθαί τι εἶναι· ἐν ἀμφοτέροις [y] γὰρ τούτοις [z] κρίνει τι ἡ ψυχὴ καὶ [a] γνωρίζει τῶν ὄντων, καὶ οἵ [b] γε ἀρχαῖοι τὸ [c] φρονεῖν καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι ταὐτὸν εἶναί φασιν, ὥσπερ καὶ Ἐμπεδοκλῆς εἴρηκε

πρὸς παρεὸν γὰρ μῆτις [d] ἀέξεται ἀνθρώποισιν

καὶ ἐν ἄλλοις

ὅθεν σφίσιν [e] αἰεὶ
καὶ [f] τὸ φρονεῖν [g] ἀλλοῖα [h] παρίσταται.

[w] τὸ T. [x] καὶ χρόνῳ καὶ ἀριθμῷ U. [y] οὐ διαιρετόν T. [z] καὶ ἀδ.] διαιρετὸν καὶ ἀδιαίρετον U.W, οὐ διαιρετὸν καὶ διῃρημένον T, ἀδιαίρετον καὶ διῃρημένον X. [a] τἀναντία] καὶ τἀναντία E.U. [b] ἀλλὰ τὸ S. [c] ἐνεργεῖσθαι] εἶναι W. [d] καὶ om. S. [e] καὶ ᾗ] καὶ L, ἢ E.T.U.W, ἢ αἱ V, αἱ S, οὐ X. [f] καὶ om. L. [g] ἀδιαίρετος S.T.U. [h] διαιρετὸν οὐχ ἓν ὑπάρχει T. [i] δὶς γὰρ τῷ T.W. [k] σημείῳ χρᾶται X. [l] καὶ τὰ κεχ. T. [m] κεχωρισμένῳ E.L.T, καὶ κεχωρισμένων W.X, κεχωρισμένων τε καὶ κεχωρισμένως U. [n] ἓν om. E.L.S.V.X. [o] ἑνὶ om. pr. U. [p] οὖν om. V. [q] ἧς X. [r] αἰσθητικὸν εἶναι τὸ ζῷον S.T.U. [s] ὁρισθω E. [t] φοραῖς X. [v] καὶ τῷ νοεῖν καὶ τῷ κρίνειν] καὶ τὸ κρίνειν καὶ νοεῖν W, καὶ τῷ νοεῖν καὶ τῷ φρονεῖν S.U.V. [w] καὶ αἰσθάνεσθαι om. S.U.V. [x] καὶ post δὲ om. L.T. [y] γὰρ] τε γὰρ E.S.U. [z] κρίνει τὲ ἡ ψυχὴ T, ἡ ψυχὴ κρίνει τι S.U.V.W, ἡ ψυχὴ κρίνει τε X. [a] γνωρίζει τι τῶν T.X. [b] γε corr. E, τε S.U.V. [c] φρονεῖν τε καὶ X. [d] ἐναύξεται E. [e] ἀεὶ X. [f] τὸ φαντίζεσθαι καὶ ὀνειρώττειν φρονεῖν T. [g] ἀλλ' οἷα X. [h] καθίσταται T.

2 Τὸ δ' αὐτὸ [i] τούτοις βούλεται καὶ τὸ Ὁμήρου
τοῖος γὰρ νόος ἐστίν.
Πάντες γὰρ οὗτοι τὸ νοεῖν σωματικὸν [k] ὥσπερ τὸ αἰσθάνε-
σθαι ὑπολαμβάνουσιν, καὶ αἰσθάνεσθαί τε [l] καὶ φρονεῖν τῷ
ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς κατ' ἀρχὰς λόγοις διω-
3 ρίσαμεν. Καίτοι ἔδει ἅμα καὶ περὶ τοῦ ἠπατῆσθαι αὐτοὺς
λέγειν· οἰκειότερον γὰρ τοῖς ζῴοις, καὶ πλείω χρόνον ἐν
4 [m] τούτῳ διατελεῖ ἡ ψυχή. Διὸ ἀνάγκη ἤτοι ὥσπερ ἔνιοι
λέγουσι, πάντα τὰ φαινόμενα εἶναι ἀληθῆ, ἢ τὴν τοῦ ἀνο-
μοίου θίξιν ἀπάτην εἶναι· τοῦτο γὰρ ἐναντίον [n] τῷ [o] τῷ
ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον γνωρίζειν· δοκεῖ δὲ καὶ ἡ ἀπάτη καὶ [p] ἡ
ἐπιστήμη τῶν ἐναντίων [q] ἡ αὐτὴ εἶναι. Ὅτι μὲν οὖν οὐ ταὐ-
τόν ἐστι τὸ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ φρονεῖν, φανερόν· τοῦ μὲν
5 γὰρ πᾶσι μέτεστι, τοῦ δὲ ὀλίγοις τῶν ζῴων. Ἀλλ' οὐδὲ
τὸ νοεῖν, ἐν ᾧ ἐστὶ τὸ ὀρθῶς καὶ [r] τὸ μὴ ὀρθῶς, τὸ [s] μὲν
ὀρθῶς φρόνησις καὶ ἐπιστήμη καὶ δόξα ἀληθής, τὸ δὲ μὴ
ὀρθῶς τἀναντία τούτων· οὐδὲ τοῦτο δ' ἐστὶ [t] ταὐτὸ τῷ αἰσθά-
νεσθαι· ἡ μὲν γὰρ αἴσθησις τῶν ἰδίων ἀεὶ ἀληθής, καὶ πᾶσιν
ὑπάρχει τοῖς ζῴοις, διανοεῖσθαι δ' ἐνδέχεται καὶ ψευδῶς, καὶ
οὐδενὶ ὑπάρχει ᾧ μὴ καὶ λόγος· φαντασία γὰρ ἕτερον καὶ
αἰσθήσεως καὶ διανοίας· [v] αὐτή [w] τε οὐ γίγνεται ἄνευ αἰσθή-
6 σεως, καὶ ἄνευ ταύτης οὐκ ἔστιν ὑπόληψις. [x] Ὅτι δ' οὐκ
ἔστιν ἡ αὐτὴ [y] νόησις καὶ ὑπόληψις, φανερόν. Τοῦτο μὲν
γὰρ τὸ πάθος ἐφ' ἡμῖν ἐστίν, ὅταν βουλώμεθα (πρὸ ὀμμά-
των [z] γὰρ [a] ἔστι ποιήσασθαι, ὥσπερ οἱ ἐν τοῖς μνημονικοῖς
τιθέμενοι καὶ εἰδωλοποιοῦντες), δοξάζειν δ' οὐκ ἐφ' ἡμῖν·
7 ἀνάγκη γὰρ [b] ἢ ψεύδεσθαι ἢ ἀληθεύειν. [c] Ἔτι δὲ ὅταν

[i] βούλεται τούτοις S.T.U.V.W, βούλεται τούτων X. [k] ὥσπερ καὶ τὸ S.U.V. [l] τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον καὶ φρονεῖν T. [m] τούτοις S.T.V. [n] τῷ] τὸ S, ᾧ L, om. T.U. [o] τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ S.T.U.V.X. [p] ἡ om. X. [q] ἡ αὐτὴ om. X. [r] τὸ post καὶ om. T. [s] μὲν γὰρ ὀρθῶς T.U.W. [t] ταυτὸν L, τὸ αὐτὸ S.T.U.V.W.X. [v] αὐτὴ] ἡ αὐτή S.W.X. [w] τε] γὰρ V. [x] ὅταν X. [y] νόησις] φαντασία margo U. [z] γὰρ] γοῦν V, om. U. [a] ἔστι] ἔστι τι E, om. U. [b] ἢ om. S.T.U.W.X. [c] ἔτι δὲ om. X.

[d] μὲν [e] δοξάσωμεν δεινόν τι ἢ φοβερόν, εὐθὺς [f] συμπάσχομεν, ὁμοίως δὲ [g] κἂν θαρραλέον· κατὰ δὲ τὴν φαντασίαν ὡσαύτως ἔχομεν ὥσ[h]περ ἂν [i] οἱ θεώμενοι ἐν γραφῇ τὰ δεινὰ [k] ἢ θαρραλέα. Εἰσὶ δὲ καὶ αὐτῆς τῆς [l] ὑπολήψεως διαφοραί, ἐπιστήμη καὶ δόξα καὶ φρόνησις καὶ [m] τἀναντία τούτων, περὶ ὧν τῆς διαφορᾶς [n] ἕτερος [o] ἔστω λόγος. Περὶ δὲ τοῦ νοεῖν, 8
ἐπεὶ ἕτερον τοῦ αἰσθάνεσθαι, τούτου δὲ τὸ μὲν φαντασία δοκεῖ εἶναι τὸ δὲ ὑπόληψις, περὶ φαντασίας [p] διορίσαντας οὕτω περὶ θατέρου λεκτέον. Εἰ δή ἐστιν [q] ἡ φαντασία καθ' 9
ἣν λέγομεν φάντασμά τι ἡμῖν [r] γίγνεσθαι καὶ [s] μὴ εἴ τι κατὰ μεταφορὰν [t] λέγομεν, μία τίς [v] ἐστι τούτων δύναμις ἢ ἕξις, καθ' ἣν κρίνομεν [w] καὶ ἀληθεύομεν [x] ἢ ψευδόμεθα. [y] Τοιαῦται δ' εἰσὶν αἴσθησις, δόξα, [z] ἐπιστήμη, νοῦς. Ὅτι μὲν [a] οὖν οὐκ ἔστιν αἴσθησις, [b] δῆλον ἐκ τῶνδε. Αἴσθησις 10
μὲν γὰρ ἤτοι δύναμις ἢ ἐνέργεια, οἷον ὄψις [c] καὶ ὅρασις, φαίνεται [d] δέ τι καὶ μηδετέρου [e] ὑπάρχοντος τούτων, οἷον τὰ ἐν τοῖς ὕπνοις. Εἶτα αἴσθησις μὲν ἀεὶ πάρεστι, φαντασία δ' οὔ. Εἰ δὲ τῇ ἐνεργείᾳ τὸ αὐτό, πᾶσιν ἂν [f] ἐνδέχοιτο τοῖς θηρίοις φαντασίαν ὑπάρχειν· δοκεῖ δ' οὔ, οἷον μύρμηκι ἢ μελίττῃ ἢ σκώληκι. Εἶτα αἱ μὲν ἀληθεῖς αἰεί, αἱ δὲ φαν- 11
τασίαι γίνονται αἱ πλείους ψευδεῖς. [g] Ἔπειτ' οὐδὲ λέγομεν, ὅταν ἐνεργῶμεν ἀκριβῶς περὶ τὸ αἰσθητόν, ὅτι φαίνεται τοῦτο ἡμῖν ἄνθρωπος· ἀλλὰ μᾶλλον ὅταν μὴ [h] ἐναργῶς αἰσθανώμεθα, τότε [i] ἢ ἀληθὴς [k] ἢ ψευδής. Καὶ ὅπερ [l] δὲ 12
ἐλέγομεν πρότερον, φαίνεται καὶ μύουσιν ὁράματα. Ἀλλὰ

[d] μὲν] μέν τι W. [e] δοξάζωμεν L.S.U.W. [f] πάσχομεν V. [g] κἂν] καὶ ἐὰν T, κἂν ᾖ L, καὶ ἐὰν ᾖ S.U.V.W.X. [h] περ om. T. [i] οἱ] εἰ E.L.S.U.V.X. [k] ἢ] καὶ S.T.U.V.W.X. [l] ὑπολήψεως αἱ διαφοραί W. [m] τὰ ἐναντία S.U.V.W.X. [n] ἕτερος om. pr. W. [o] ἔσται X. [p] διορίσασιν U. [q] ἡ om. W. et pr. E. [r] γενέσθαι S.T.V.X, ἐγγίνεσθαι W. [s] εἰ μή T. [t] λέγωμεν X, λέγεται T. [v] ἐστι om. S.X. [w] καὶ] ἢ E.S.U.W.X. [x] ἢ] καὶ E.S.T.U.W. [y] τοιαῦτα S.V, ταῦτα L.W.X. [z] νοῦς ἐπιστήμη S.T.U.W.X. [a] οὖν om. S.U.X. [b] δῆλον δ' ἐκ X. [c] καὶ] ἢ T. [d] δή X. [e] τούτων ὑπάρχοντος S.T.U.V.W.X. [f] δέχοιτο X. [g] ἔπειτ'] ἔτι T. et corr. E. [h] ἐνεργῶς E. [i] ἢ] καὶ U, καὶ ἢ T, καὶ ἡ S.V. [k] ἢ] καὶ ἡ S.V. [l] δὴ S.T.U.V.X.

μὴν οὐδὲ τῶν [m] ἀεὶ ἀληθευόντων οὐδεμία [n] ἔσται, οἷον ἐπι-
στήμη ἢ νοῦς· ἔστι γὰρ φαντασία καὶ ψευδής. Λείπεται
ἄρα ἰδεῖν εἰ δόξα· γίνεται γὰρ δόξα καὶ ἀληθὴς καὶ ψευδής.
13 Ἀλλὰ δόξῃ μὲν ἕπεται πίστις (οὐκ ἐνδέχεται [o] γὰρ δοξά-
ζοντα οἷς [p] δοκεῖ μὴ πιστεύειν), τῶν δὲ θηρίων οὐθενὶ ὑπάρ-
χει πίστις, φαντασία [q] δὲ πολλοῖς. Ἔτι [r] πάσῃ μὲν δόξῃ
ἀκολουθεῖ πίστις, πίστει δὲ τὸ πεπεῖσθαι, πειθοῖ δὲ λόγος·
τῶν δὲ θηρίων ἐνίοις φαντασία μὲν ὑπάρχει, λόγος δ' οὔ.
14 Φανερὸν τοίνυν [s] ὅτι [t] οὐδὲ δόξα μετ' αἰσθήσεως, οὐδὲ δι'
αἰσθήσεως, οὐδὲ συμπλοκὴ δόξης καὶ αἰσθήσεως φαντασία ἂν
εἴη, διά τε ταῦτα καὶ δῆλον ὅτι οὐκ [v] ἄλλου τινός ἐστιν [w] ἡ
δόξα, ἀλλ' [x] ἐκείνου [y] ἐστὶν [z] οὗ καὶ αἴσθησις· λέγω δ', [a] ἐκ
τῆς [b] τοῦ λευκοῦ δόξης καὶ αἰσθήσεως ἡ συμπλοκὴ φαντασία
ἐστίν· οὐ γὰρ [c] δὴ ἐκ τῆς δόξης μὲν τῆς τοῦ ἀγαθοῦ, αἰσθή-
15 σεως δὲ τῆς τοῦ λευκοῦ. Τὸ οὖν φαίνεσθαί ἐστι τὸ δοξάζειν
ὅπερ αἰσθάνεται μὴ κατὰ συμβεβηκός. Φαίνεται [d] δὲ καὶ
ψευδῆ, περὶ ὧν ἅμα [e] ὑπόληψιν ἀληθῆ [f] ἔχει, οἷον φαίνεται
μὲν ὁ ἥλιος [g] ποδιαῖος, [h] πεπίστευται δ' [i] εἶναι [k] μείζων τῆς
οἰκουμένης· συμβαίνει [l] οὖν ἤτοι ἀποβεβληκέναι τὴν [m] ἑαυτοῦ
[n] ἀληθῆ δόξαν, ἣν εἶχε, σωζομένου τοῦ πράγματος, μὴ [o] ἐπι-
λαθόμενον μηδὲ μεταπεισθέντα, ἢ [p] εἰ ἔτι ἔχει, ἀνάγκη [q] τὴν
16 αὐτὴν ἀληθῆ [r] εἶναι καὶ ψευδῆ. Ἀλλὰ ψευδὴς [s] ἐγένετο,
ὅτε λάθοι μεταπεσὸν τὸ πρᾶγμα. [t] Οὔτ' [v] ἄρα [w] ἕν τι
17 τούτων ἐστὶν οὔτ' ἐκ τούτων ἡ φαντασία. Ἀλλ' ἐπειδή
ἔστι κινηθέντος [x] τουδὶ κινεῖσθαι ἕτερον ὑπὸ τούτου, ἡ δὲ

[m] ἀεὶ om. T. [n] ἔσται om. X. [o] γὰρ τὸν δ. V. [p] δοκεῖ] δοξάζει L.U.W. [q] δὲ] δ' ἐν E.L. [r] πάσῃ] εἰ πάσῃ S.X, εἰ πᾶσι W. [s] ὅτι om. W. [t] οὐδὲ ἡ δόξα U. [v] ἄλλη τις S.T.V.W. [w] ἡ om. S.V.X. [x] ἐκείνη S.T. [y] ἐστὶν] ἥπερ ἐστιν S, εἴπερ ἐστιν T.W, περ ἐστιν X. [z] οὗ καὶ] οὗ καὶ ἡ S.T.W.X, οὗπερ ἐστι καὶ ἡ U.V. [a] ἐκ] εἰ V. [b] τοῦ om. X. [c] δὴ om. W. [d] δὲ] δέ γε S.T.U.V.W.X. [e] ὑπόληψις ἀληθὴς U.W. [f] ἔχειν E.S. [g] ποδιος pr. E. [h] πέπεισται S.T.U.X, πιστεύεται L. [i] εἶναι post ποδιαῖος W. [k] μείζω E.S.T.V. [l] γοῦν X. [m] αὐτοῦ E.L. [n] ἀληθῆ post εἶχεν S.U.W.X. [o] ἐπιλανθανόμενον L.T.U.V.W.X. [p] εἰ ἔτι] ὅτι L. [q] τὴν αὐτὴν om. pr. E, ante ἀνάγκη ponunt L.W. [r] καὶ ψευδῆ εἶναι X. [s] ἐγίνετο L.S.U.V.X. [t] οὐκ E.L.T.W, οὐ X. [v] ἄρα] γὰρ X, om. S. [w] ἄν X. [x] τοῦδε S.U.V.

*φαντασία κίνησίς [y] τις δοκεῖ εἶναι καὶ οὐκ ἄνευ αἰσθήσεως
γίγνεσθαι ἀλλ' αἰσθανομένοις καὶ ὧν [z] αἴσθησις ἐστίν, ἔστι
δὲ [a] γίνεσθαι κίνησιν ὑπὸ τῆς ἐνεργείας τῆς αἰσθήσεως, καὶ
ταύτην ὁμοίαν [b] ἀνάγκη εἶναι τῇ αἰσθήσει, εἴη ἂν αὕτη ἡ
κίνησις οὔτε ἄνευ αἰσθήσεως ἐνδεχομένη οὔτε μὴ αἰσθανομέ-
νοις [c] ὑπάρχειν, καὶ πολλὰ [d] κατ' αὐτὴν [e] καὶ ποιεῖν καὶ πά-
σχειν τὸ ἔχον, καὶ εἶναι [f] καὶ ἀληθῆ [g] καὶ ψευδῆ. Τοῦτο δὲ* 18
*συμβαίνει διὰ τάδε. Ἡ αἴσθησις τῶν μὲν ἰδίων ἀληθής
ἐστιν ἢ [h] ὅτι [i] ὀλίγιστον ἔχουσα τὸ ψεῦδος. Δεύτερον δὲ
[k] τοῦ [l] συμβεβηκέναι ταῦτα· καὶ ἐνταῦθα ἤδη ἐνδέχεται [m] δια-
ψεύδεσθαι· ὅτι μὲν γὰρ λευκόν, οὐ [n] ψεύδεται, εἰ δὲ τοῦτο
[o] τὸ λευκὸν ἢ ἄλλο [p] τι, ψεύδεται. Τρίτον δὲ τῶν κοινῶν* 19
*καὶ ἑπομένων τοῖς συμβεβηκόσιν, οἷς ὑπάρχει τὰ ἴδια· λέγω
δ' οἷον κίνησις καὶ μέγεθος, [q] ἃ συμβέβηκε τοῖς αἰσθητοῖς,
περὶ ἃ μάλιστα ἤδη ἔστιν ἀπατηθῆναι κατὰ τὴν αἴσθησιν.
Ἡ [r] δὲ κίνησις [s] ἡ ὑπὸ τῆς ἐνεργείας [t] γινομένη διοίσει [v] τῆς
αἰσθήσεως [w] τῆς ἀπὸ τούτων τῶν τριῶν αἰσθήσεων. Καὶ ἡ* 20
*μὲν πρώτη παρούσης τῆς αἰσθήσεως ἀληθής, αἱ δ' ἕτεραι καὶ
παρούσης καὶ ἀπούσης εἶεν [x] ἂν ψευδεῖς, καὶ μάλιστα ὅταν
πόρρω τὸ [y] αἰσθητὸν ᾖ. Εἰ οὖν μηθὲν [z] μὲν ἄλλο [a] ἔχει τὰ
εἰρημένα [b] ἢ μὴ φαντασίαν, τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ λεχθέν, ἡ φαν-
τασία ἂν εἴη κίνησις [c] ὑπὸ τῆς αἰσθήσεως τῆς κατ' ἐνέργειαν
[d] γιγνομένης. Ἐπεὶ δ' ἡ ὄψις μάλιστα αἴσθησίς [e] ἐστι, καὶ* 21
*τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ φάους εἴληφεν, ὅτι ἄνευ φωτὸς οὐκ ἔστιν
ἰδεῖν. Καὶ διὰ τὸ ἐμμένειν καὶ [f] ὁμοίως εἶναι ταῖς αἰσθήσεσι,*

[y] *τις*] *τε* X, om. pr. W. [z] *αἰσθήσεις εἰσὶν* T.U.V.W. et omisso verbo S. [a] *γενέσθαι* U.X. [b] *ἀνάγκη* ante *ὁμοίαν* V, post *εἶναι* S. [c] *ὑπάρχει* E. [d] *κατὰ ταύτην* E.L. [e] *καὶ* om. T.V.X. [f] *καὶ* post *εἶναι* om. W. [g] *καὶ ψ.*] *ἢ καὶ ψ.* S, *ἢ ψ.* U. [h] *ὅτι* om. S. [i] *ὀλιγοστὸν* L.S.U.V.X. [k] *τοῦ*] *τῷ* L. [l] *συμβεβηκότος* X. [m] *διαψεύσασθαι* E. [n] *διαψεύδεται* S.U.V.X. [o] *τὸ* om. E.S.V.X. [p] *τι* om. S.T.U.V.W.X. [q] *ἃ* ante *συμβ.* om. S.T.U.V.W.X. [r] *δὲ*] *δὴ* T.U, *δ' ἡ* W. [s] *ἡ* om. T. [t] *κινουμένη* W. [v] *τῶν αἰσθήσεων* T. [w] *τῆς*] *ἡ* E.L.T.X. *τῆς—αἰσθήσεων* om. S.U.V.W. [x] *ἂν* om. X. [y] *αἰσθητήριον* T.U.V.W.X. [z] *μὲν* om. S.T.U.V.W.X. [a] *ἔχοι* L, *ἔχοι ἢ* E. [b] *ἢ φαντασία* L.T.U.V.X, *ἢ ἡ φαντ.* W, *ἡ φαντ.* E. [c] *ἀπὸ* L. [d] *γιγνομένη* L. [e] *ἐστι* om. S.T.U.V.W.X. [f] *ὁμοίας* T.U.X.

πολλὰ [g]κατ' αὐτὰς [h]πράττει τὰ ζῷα, τὰ μὲν διὰ τὸ μὴ ἔχειν νοῦν, οἷον τὰ θηρία, τὰ δὲ διὰ τὸ ἐπικαλύπτεσθαι [i]τὸν νοῦν ἐνίοτε πάθει ἢ [k]νόσοις ἢ ὕπνῳ, οἷον [l]οἱ ἄνθρωποι. Περὶ μὲν οὖν φαντασίας, [m]τί ἐστι καὶ [n]διὰ τί ἐστιν, εἰρήσθω ἐπὶ τοσοῦτον.

4 Περὶ δὲ τοῦ μορίου [o]τοῦ τῆς ψυχῆς ᾧ γινώσκει [p]τε ἡ ψυχὴ καὶ φρονεῖ, τε χωριστοῦ ὄντος εἴτε καὶ μὴ χωριστοῦ [q]κατὰ μέγεθος ἀλλὰ κατὰ λόγον, σκεπτέον τίν' ἔχει διαφοράν, καὶ πῶς ποτὲ [r]γίνεται τὸ νοεῖν. [s]Εἰ δή ἐστι τὸ νοεῖν ὥσπερ [t]τὸ αἰσθάνεσθαι, ἢ [v]πάσχειν [w]τι ἂν εἴη ὑπὸ τοῦ
2 νοητοῦ ἤ τι τοιοῦτον ἕτερον. Ἀπαθὲς ἄρα δεῖ εἶναι, δεκτικὸν δὲ τοῦ εἴδους καὶ δυνάμει τοιοῦτον ἀλλὰ μὴ τοῦτο, καὶ ὁμοίως [x]ἔχειν, ὥσπερ τὸ αἰσθητικὸν πρὸς τὰ αἰσθητά, οὕτω
3 [y]τὸν νοῦν πρὸς τὰ νοητά. Ἀνάγκη ἄρα, [z]ἐπεὶ πάντα νοεῖ, ἀμιγῆ εἶναι, ὥσπερ φησὶν Ἀναξαγόρας, ἵνα κρατῇ, τοῦτο δ' ἐστὶν ἵνα γνωρίζῃ· παρεμφαινόμενον γὰρ κωλύει τὸ ἀλλότριον καὶ [a]ἀντιφράττει, ὥστε μηδ' αὐτοῦ [b]εἶναι φύσιν [c]μη-
4 δεμίαν ἀλλ' ἢ ταύτην, ὅτι δυνατόν. Ὁ ἄρα καλούμενος τῆς ψυχῆς νοῦς (λέγω δὲ νοῦν ᾧ διανοεῖται καὶ ὑπολαμβάνει ἡ ψυχή) οὐθέν ἐστιν ἐνεργείᾳ τῶν ὄντων πρὶν νοεῖν. Διὸ οὐδὲ μεμῖχθαι εὔλογον [d]αὐτὸν τῷ σώματι· ποιός [e]τις γὰρ ἂν γίγνοιτο, [f]ψυχρὸς ἢ θερμός, [g]ἢ κἂν ὄργανόν τι εἴη, ὥσπερ
5 τῷ αἰσθητικῷ· νῦν δ' οὐθέν ἐστιν. Καὶ εὖ δὴ οἱ λέγοντες τὴν ψυχὴν εἶναι τόπον εἰδῶν, πλὴν ὅτι οὔτε ὅλη [h]ἀλλ' ἡ νοητική, οὔτε ἐντελεχείᾳ ἀλλὰ δυνάμει τὰ εἴδη. Ὅτι δ' οὐχ ὁμοία ἡ ἀπάθεια τοῦ [i]αἰσθητικοῦ καὶ τοῦ νοητικοῦ, φανερὸν
6 ἐπὶ τῶν αἰσθητηρίων καὶ τῆς αἰσθήσεως. Ἡ μὲν γὰρ αἴ-

[g] κατὰ ταύτας E.L. [h] πράττειν E. [i] ἐνίοτε τὸν νοῦν W. [k] νόσῳ T.U.V. [l] οἱ om. X. [m] τίς S.U.V.X. [n] διότι E. [o] τοῦ ante τῆς om. L.S.T.U.W.X. [p] τε] τι T, om. W. [q] κατὰ τὸ μ. W. [r] τὸ νοεῖν γίνεται W. [s] εἰ δή ἐστι τὸ νοεῖν om. pr. T. [t] τὸ om. S.V. [v] πάσχειν post εἴη T. [w] τι] ὅτι E.L. [x] ἔχειν om. pr. X. [y] τὸ νοοῦν V. [z] ἐπειδὴ S.U.V.W.X. [a] ἀντιφράζει S.V.X, ἀντιφράξει U.W. [b] φύσιν εἶναι W. [c] μηδ.] τινὰ μηδ. S.U.V. [d] αὐτὸν τῷ] αὐτῷ V. [e] γὰρ ἄν τις L.S.T.U.V.W.X. [f] ἢ ψ. ἢ θ. E, θ. ἢ ψ. S.T.U.V.W.X. [g] ἢ κἂν] κἂν S.T.W, καὶ U.V.X. [h] ἀλλ' ἡ om. S.U.X. [i] αἰσθητοῦ S.X.

σθησις οὐ δύναται αἰσθάνεσθαι ἐκ τοῦ σφόδρα αἰσθητοῦ,
[k] οἷον ψόφου [l] ἐκ τῶν μεγάλων ψόφων, οὐδ' [m] ἐκ τῶν ἰσχυ-
ρῶν χρωμάτων καὶ ὀσμῶν οὔτε ὁρᾶν οὔτε ὀσμᾶσθαι· ἀλλ' ὁ
νοῦς ὅταν τι νοήσῃ σφόδρα νοητόν, οὐχ ἧττον νοεῖ τὰ ὑπο-
δεέστερα, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον· τὸ μὲν γὰρ [n] αἰσθητικὸν οὐκ
ἄνευ σώματος, ὁ δὲ χωριστός. Ὅταν δ' [o] οὕτως ἕκαστα γέ- 7
νηται [p] ὡς ἐπιστήμων λέγεται [q] ὁ κατ' ἐνέργειαν (τοῦτο δὲ
συμβαίνει, ὅταν δύνηται ἐνεργεῖν δι' αὑτοῦ), [r] ἔστι [s] μὲν
[t] ὁμοίως καὶ τότε δυνάμει πως, οὐ μὴν [v] ὁμοίως καὶ πρὶν μα-
θεῖν ἢ εὑρεῖν· καὶ αὐτὸς δὲ αὑτὸν τότε δύναται νοεῖν. Ἐπεὶ 8
δ' ἄλλο ἐστὶ [w] τὸ μέγεθος καὶ τὸ μεγέθει εἶναι καὶ ὕδωρ
[x] καὶ ὕδατι εἶναι· [y] οὕτω δὲ καὶ ἐφ' [z] ἑτέρων πολλῶν, ἀλλ'
οὐκ ἐπὶ πάντων· ἐπ' ἐνίων [a] γὰρ ταὐτόν ἐστι τὸ σαρκὶ εἶναι
καὶ σάρκα· [b] ἢ ἄλλῳ ἢ ἄλλως [c] ἔχοντι [d] κρίνει· ἡ γὰρ σὰρξ
οὐκ ἄνευ τῆς ὕλης, ἀλλ' ὥσπερ τὸ σιμὸν [e] τόδε ἐν τῷδε. Τῷ 9
μὲν οὖν αἰσθητικῷ [f] τὸ θερμὸν καὶ [g] τὸ ψυχρὸν κρίνει, καὶ
[h] ὧν λόγος τις ἡ σάρξ· ἄλλῳ [i] δὲ ἤτοι χωριστῷ, ἢ ὡς [k] ἡ
[l] κεκλασμένη ἔχει πρὸς αὑτὴν ὅταν ἐκταθῇ, τὸ σαρκὶ [m] εἶναι
κρίνει. Πάλιν δ' ἐπὶ τῶν [n] ἐν ἀφαιρέσει ὄντων τὸ εὐθὺ ὡς
τὸ σιμόν· μετὰ συνεχοῦς γάρ· τὸ δὲ τί ἦν εἶναι, [o] εἰ [p] ἔστιν
ἕτερον [q] τὸ εὐθεῖ εἶναι καὶ τὸ εὐθὺ [r] ἄλλῳ· ἔστω γὰρ δυάς.
Ἑτέρῳ ἄρα ἢ [s] ἑτέρως ἔχοντι κρίνει. [t] Καὶ ὅλως [v] ἄρα ὡς 10
χωριστὰ τὰ πράγματα τῆς ὕλης, οὕτω καὶ τὰ περὶ τὸν νοῦν.
Ἀπορήσειε δ' ἄν τις, εἰ ὁ νοῦς [w] ἁπλοῦν ἐστὶ καὶ ἀπαθὲς καὶ
μηθενὶ μηθὲν [x] ἔχει κοινόν, ὥσπερ [y] φησὶν Ἀναξαγόρας, πῶς

[k] οἷον τοῦ ψ. S.T.V.X, οἷον ἐκ τοῦ ψ. E. [l] ἐκ om. E. [m] ἐκ] ἐπὶ W. [n] αἰσθητὸν X. [o] ἕκαστα οὕτως W. [p] ὡς ὁ ἐπ. E.L.T.U.V.X. [q] ὁ om. S.U.V.W.X. [r] ἔσται V. [s] μὲν] μὲν οὖν L.W. [t] ὁμοίως om. pr. E. [v] ὁμοίως alterum om. S.U.X. [w] τὸ post ἐστὶ om. W. [x] καὶ τὸ ὕδατι E. [y] οὕτω δὲ om. L.T. [z] ἑτέρων δὲ π. T. [a] γὰρ] μὲν γὰρ W. [b] ἢ ἄλλῳ] καὶ ἢ ἄλλῳ E. [c] ἔχοντι om. E.L.S.U.V. [d] κρίνει ὁ νοῦς ἡ E.L. [e] τόδε om. V. [f] τὸ θ. καὶ τὸ ψ. om. V. [g] τὸ ante ψ. om. E.L. [h] ὧν ὁ λόγος E. [i] δὲ om. V. [k] ἡ om. S.U.V.W.X. [l] κεχωρισμένη X. [m] εἶναι καὶ κρίνει L.S. [n] ἐν om. X. [o] εἰ om. L. [p] ἔστι δ' ἕτερον V. [q] τὸ εὐθεῖ] τῷ εὐθεῖ X. [r] ἄλλο T.V.X. [s] ἑτέρῳ X. [t] καὶ om. L.S.T.U.V.X. [v] ἄρα om. pr. E. [w] ἁπλοῦς V. [x] ἔχειν X, ἔχων S.U.V. [y] φασιν ὁ ἀναξαγόρας X.

11 [z] νοήσει, [a] εἰ τὸ νοεῖν πάσχειν τί ἐστιν. [b] Ἧι γάρ τι κοινὸν
ἀμφοῖν ὑπάρχει, τὸ μὲν ποιεῖν δοκεῖ τὸ δὲ πάσχειν. Ἔτι
[c] δ' εἰ νοητὸς καὶ αὐτός. Ἢ γὰρ τοῖς ἄλλοις [d] ὁ νοῦς ὑπάρ-
ξει, εἰ μὴ κατ' ἄλλο αὐτὸς νοητός, ἓν δέ τι τὸ νοητὸν εἴδει, ἢ
μεμιγμένον [e] τι ἕξει, ὃ ποιεῖ νοητὸν αὐτὸν ὥσπερ τἆλλα.
12 Ἢ τὸ μὲν [f] πάσχειν κατὰ κοινόν τι [g] διῄρηται πρότερον, ὅτι
δυνάμει πώς ἐστι τὰ νοητὰ ὁ νοῦς, ἀλλ' ἐντελεχείᾳ [h] οὐδέν,
πρὶν [i] ἂν νοῇ. Δεῖ δ' οὕτως ὥσπερ ἐν γραμματείῳ [k] ᾧ μηθὲν
[l] ὑπάρχει ἐντελεχείᾳ [m] γεγραμμένον. [n] Ὅπερ συμβαίνει ἐπὶ
13 τοῦ νοῦ. Καὶ αὐτὸς δὲ νοητός ἐστιν ὥσπερ τὰ νοητά. Ἐπὶ
μὲν γὰρ τῶν ἄνευ ὕλης τὸ αὐτό ἐστι τὸ νοοῦν καὶ τὸ νοού-
μενον· ἡ γὰρ ἐπιστήμη [o] ἡ θεωρητικὴ καὶ τὸ οὕτως [p] ἐπι-
στητὸν [q] τὸ αὐτό ἐστιν· τοῦ δὲ μὴ ἀεὶ νοεῖν τὸ αἴτιον ἐπι-
σκεπτέον. Ἐν δὲ τοῖς ἔχουσιν ὕλην δυνάμει ἕκαστόν ἐστι
τῶν νοητῶν. Ὥστ' ἐκείνοις μὲν οὐχ ὑπάρξει νοῦς (ἄνευ γὰρ
ὕλης [r] δύναμις ὁ νοῦς τῶν τοιούτων), [s] ἐκείνῳ δὲ τὸ νοητὸν
ὑπάρξει.

5 [t] Ἐπεὶ δ' ὥσπερ ἐν [v] ἁπάσῃ τῇ φύσει ἐστί τι τὸ μὲν
ὕλη ἑκάστῳ γένει (τοῦτο δὲ [w] ὃ πάντα δυνάμει [x] ἐκεῖνα),
ἕτερον δὲ τὸ αἴτιον [y] καὶ ποιητικόν, [z] τῷ ποιεῖν πάντα, οἷον
[a] ἡ τέχνη [b] πρὸς τὴν ὕλην πέπονθεν, ἀνάγκη καὶ ἐν τῇ ψυχῇ
2 ὑπάρχειν ταύτας τὰς διαφοράς. Καὶ ἔστιν ὁ μὲν τοιοῦτος
νοῦς [c] τῷ πάντα γίνεσθαι, ὁ δὲ τῷ πάντα ποιεῖν, ὡς ἕξις τις,
οἷον τὸ φῶς· τρόπον γάρ τινα [d] καὶ τὸ φῶς ποιεῖ τὰ δυνά-
μει ὄντα χρώματα [e] ἐνεργείᾳ χρώματα. Καὶ [f] οὗτος ὁ νοῦς
χωριστὸς καὶ [g] ἀπαθὴς καὶ ἀμιγὴς τῇ οὐσίᾳ ὢν ἐνεργείᾳ.

[z] νοήσειεν T.V.X. [a] εἰ—ἐστίν om. pr. W. [b] ᾗ] ἡ L. [c] δ' om. pr. E. [d] ὁ om. E.L.V. [e] τι ἕξει] τῇ ἕξει S. [f] πάσχειν om. V. [g] διείρηται S. [h] οὐδὲν—ἐντελεχείᾳ om. L. [i] ἂν] ἂν μὴ L.V.W. et inter versus U.X, om. E. [k] ᾧ om. E.S.U.V.X. [l] ὑπάρχειν S.U.V.X. [m] καταγεγραμμένον E.L, om. pr. T. [n] ὥσπερ S. [o] ἡ ante θ. om. E. [p] ἐπιστ.] θεωρητικὸν pr. T. [q] ταυτό T. [r] δύναμίς ἐστιν ὁ L.S.U. V.W.X. [s] ἐκεῖνο T. [t] ἐπειδὴ W. [v] πάσῃ T. [w] ὃ] ὅτι U.V.W. [x] ἐκεῖνο E. [y] καὶ τὸ π. L.W. [z] τῷ] ὃ τῷ L.T.X. [a] ἡ om. V. [b] πέπονθε πρὸς τὴν ὕλην S. [c] τῷ] τὸ S. [d] καὶ om. V. [e] ἐνεργείᾳ ὄντα χρώματα W. [f] οὗτος] οὐχ ὡς S. [g] ἀμιγὴς καὶ ἀπαθὴς S.T.U.V.W.X.

Ἀεὶ γὰρ τιμιώτερον τὸ ποιοῦν τοῦ πάσχοντος καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ὕλης. [h] Τὸ δ' αὐτό ἐστιν ἡ κατ' ἐνέργειαν ἐπιστήμη 3
τῷ πράγματι· ἡ δὲ κατὰ δύναμιν χρόνῳ προτέρα ἐν τῷ ἑνί, ὅλως δὲ [i] οὐ χρόνῳ· ἀλλ' [k] οὐχ ὁτὲ μὲν νοεῖ ὁτὲ δ' οὐ νοεῖ. Χωρισθεὶς δ' [l] ἐστὶ μόνον τοῦθ' ὅπερ ἐστί, καὶ τοῦτο μόνον [m] ἀθάνατον καὶ ἀΐδιον. Οὐ [n] μνημονεύομεν δέ, ὅτι τοῦτο μὲν ἀπαθές, ὁ δὲ παθητικὸς νοῦς φθαρτός, καὶ ἄνευ τούτου οὐθὲν νοεῖ.

Ἡ μὲν οὖν τῶν ἀδιαιρέτων νόησις ἐν τούτοις, περὶ ἃ οὐκ 6
ἔστι τὸ ψεῦδος· ἐν οἷς δὲ [o] καὶ τὸ [p] ψεῦδος καὶ τὸ ἀληθές, [q] σύνθεσίς [r] τις [s] ἤδη νοημάτων ὥσπερ ἓν ὄντων, καθάπερ Ἐμπεδοκλῆς ἔφη

ᾗ πολλῶν μὲν κόρσαι ἀναύχενες ἐβλάστησαν,

ἔπειτα συντίθεσθαι τῇ φιλίᾳ. Οὕτω καὶ ταῦτα κεχωρισμένα 2
[t] συντίθεται, οἷον τὸ ἀσύμμετρον καὶ ἡ [v] διάμετρος. Ἂν δὲ [w] γινομένων ἢ ἐσομένων, [x] τὸν χρόνον [y] προσεννοῶν καὶ συντιθείς. Τὸ γὰρ ψεῦδος ἐν συνθέσει [z] ἀεί· καὶ γὰρ ἂν τὸ λευκὸν μὴ λευκόν, [a] τὸ μὴ λευκὸν συνέθηκεν. Ἐνδέχεται δὲ καὶ διαίρεσιν φάναι πάντα. Ἀλλ' οὖν ἔστι γε οὐ μόνον 3
[b] τὸ ψεῦδος ἢ ἀληθές, ὅτι λευκὸς Κλέων ἐστίν, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἦν ἢ [c] ἔσται. Τὸ [d] δὲ ἓν ποιοῦν, τοῦτο ὁ νοῦς ἕκαστον. Τὸ δ' ἀδιαίρετον ἐπεὶ διχῶς, [e] ἢ δυνάμει ἢ ἐνεργείᾳ, οὐθὲν κωλύει νοεῖν τὸ ἀδιαίρετον, ὅταν νοῇ τὸ μῆκος· ἀδιαίρετον γὰρ ἐνεργείᾳ καὶ ἐν χρόνῳ ἀδιαιρέτῳ· ὁμοίως γὰρ ὁ χρόνος διαιρετὸς [f] καὶ ἀδιαίρετος τῷ μήκει. Οὔκουν ἔστιν εἰπεῖν ἐν τῷ ἡμίσει 4
τί [g] ἐννοεῖ ἑκατέρῳ· οὐ γάρ ἐστιν, ἂν μὴ διαιρεθῇ, ἀλλ' ἢ

[h] τὸ δ' αὐτό] αὐτὸ δ' S.T.U.V.W.X. [i] οὐ] οὐδὲ S.T.U.V.W.X. [k] οὐχ om. W. [l] ἐστι om. V, post μόνον ponit W. [m] ἀΐδιον καὶ ἀθάνατον W. [n] μνημονεύομεν—(c. 7. §. 10.) ἐκεῖνα desunt E, exciso inter folia 200. et 201. folio. [o] καὶ om. L. [p] ψ. ἤδη καὶ S.T.U. V.W.X. [q] σύνεσις L, συνθεμένων W. [r] τις] τε τις V, om. W. [s] ἤδη τῶν ν. W. [t] συντίθεσθαι S.T.V.W. [v] διάμετρος ἢ τὸ σύμμετρον καὶ ἡ διάμετρος. ἂν W. [w] γενομένων L.S.T.U. [x] τῶν χρόνων X. [y] πρὸς ἓν νοῶν L.X. [z] ἀεί om. X. [a] τὸ] καὶ τὸ T. [b] τὸ om. W. [c] ἔσται] ἐστί X. [d] δὴ U.X. [e] ἢ τὸ δ. S.U.X. [f] καὶ ἀδ.] καὶ οὐ διαιρετὸς T, om. X. et pr. W. [g] ἐνόει L, ἐννοεῖν T.U.W.

δυνάμει. Χωρὶς δ' ἑκάτερον νοῶν [h] τῶν ἡμίσεων διαιρεῖ καὶ
τὸν χρόνον ἅμα· [i] τότε δ' οἱονεὶ [k] μήκη. Εἰ δ' [l] ὡς ἐξ ἀμ-
5 φοῖν, καὶ [m] ἐν τῷ [n] χρόνῳ τῷ ἐπ' ἀμφοῖν. Τὸ δὲ μὴ [o] κατὰ
ποσὸν ἀδιαίρετον ἀλλὰ τῷ εἴδει νοεῖ ἐν [p] ἀδιαιρέτῳ χρόνῳ
καὶ ἀδιαιρέτῳ τῆς [q] ψυχῆς· κατὰ συμβεβηκὸς δέ, καὶ οὐχ ᾗ
ἐκεῖνα διαιρετά, ᾧ νοεῖ καὶ ἐν ᾧ χρόνῳ, ἀλλ' [r] ᾗ ἀδιαίρετα·
[s] ἔνεστι γὰρ κἀν τούτοις τι ἀδιαίρετον, ἀλλ' ἴσως οὐ χωρι-
6 στόν, ὃ [t] ποιεῖ ἕνα τὸν χρόνον καὶ τὸ μῆκος. Καὶ τοῦθ'
ὁμοίως ἐν [v] ἅπαντί ἐστι τῷ συνεχεῖ καὶ χρόνῳ καὶ μήκει. Ἡ
δὲ στιγμὴ καὶ πᾶσα διαίρεσις, καὶ τὸ [w] οὕτως ἀδιαίρετον,
δηλοῦται ὥσπερ ἡ στέρησις. Καὶ [x] ὅμοιος ὁ λόγος ἐπὶ τῶν
ἄλλων, οἷον [y] πῶς τὸ κακὸν γνωρίζει ἢ τὸ μέλαν· τῷ ἐναντίῳ
γάρ πως γνωρίζει. Δεῖ δὲ δυνάμει εἶναι τὸ [z] γνωρίζον [a] καὶ
7 ἐνεῖναι [b] ἐν αὐτῷ. Εἰ δέ τινι μή ἐστιν ἐναντίον τῶν [c] αἰτίων,
[d] αὐτὸ ἑαυτὸ γινώσκει καὶ ἐνεργείᾳ ἐστὶ καὶ χωριστόν.
Ἔστι δ' ἡ μὲν φάσις [e] τι κατά τινος, [f] ὥσπερ ἡ κατάφασις,
καὶ ἀληθὴς [g] ἢ ψευδὴς πᾶσα· ὁ δὲ νοῦς οὐ πᾶς, ἀλλ' ὁ τοῦ
τί [h] ἐστι κατὰ τὸ τί ἦν εἶναι ἀληθής, καὶ οὐ [i] τὶ κατά τινος·
ἀλλ' ὥσπερ τὸ ὁρᾶν [k] τοῦ ἰδίου ἀληθές, εἰ δ' ἄνθρωπος τὸ
λευκὸν ἢ μή, οὐκ [l] ἀληθὲς ἀεί, οὕτως ἔχει [m] ὅσα [n] ἄνευ
ὕλης.

7 Τὸ [o] δ' αὐτό ἐστιν ἡ κατ' ἐνέργειαν ἐπιστήμη τῷ πρά-
γματι. Ἡ δὲ κατὰ δύναμιν χρόνῳ [p] προτέρα [q] ἐν τῷ ἑνί,
ὅλως δὲ οὐδὲ χρόνῳ· ἔστι γὰρ ἐξ ἐντελεχείᾳ ὄντος πάντα τὰ
γιγνόμενα. Φαίνεται δὲ τὸ μὲν [r] αἰσθητὸν [s] ἐκ δυνάμει ὄν-
τος τοῦ αἰσθητικοῦ ἐνεργείᾳ ποιοῦν· οὐ γὰρ πάσχει οὐδ'

[h] τῶν ἡμίσεων ante νοῶν S.U, om. T.X. [i] τόδε δ' X. [k] μήκει S.T.V. [l] ὡς om. S. [m] ἐν om. T.V.W. [n] χρ. τὸ U. [o] κατὰ τὸ π. T.X. [p] διαιρετῷ χρ. X. [q] ψυχῆς νοήσει κατὰ T.V. [r] ᾗ] ἢ X. [s] ἔνεστι γὰρ om. X. [t] ποιεῖ καὶ ἕνα W. [v] παντί W. [w] οὕτως] οὔτε V. [x] ὁμοίως T. [y] πῶς καὶ τὸ W. [z] γνωρίζειν V. [a] καὶ ἓν εἶναι E.L.T. V.W.X. [b] ἐν om. W. [c] αἰτίων] ἐναντίων S. [d] αὐτὸ αὐτῷ S, ᾧ τὸ αὐτὸ W. [e] τις L. [f] ὥσπερ καὶ ἡ W. [g] ἢ] καὶ L. [h] ἐστιν ἢ κατὰ X. [i] τι post οὐ om. X. [k] τοῦ ἰδίου] τὸ δι' V. [l] ἀληθὴς X. [m] ὅσα om. W. [n] ἄνευ τῆς ὕλης V. [o] αὐτὸ δ' T.U.V.X. [p] ποτέρα U. [q] ἕνι ᾧ ἕνι T. [r] αἰσθητήριον S.V.X. [s] ἐν X.

ἀλλοιοῦται. Διὸ ἄλλο [t] εἶδος τοῦτο κινήσεως· ἡ γὰρ κί- 2
νησις τοῦ ἀτελοῦς [v] ἐνέργεια [w] ἦν, ἡ δ' ἁπλῶς ἐνέργεια ἑτέρα [x] ἡ τοῦ τετελεσμένου. Τὸ μὲν οὖν αἰσθάνεσθαι ὅμοιον [y] τῷ φάναι μόνον καὶ νοεῖν· ὅταν δὲ ἡδὺ ἢ λυπηρόν, οἷον καταφᾶσα ἢ ἀποφᾶσα, διώκει ἢ φεύγει· καὶ ἔστι τὸ ἥδεσθαι [z] καὶ λυπεῖσθαι τὸ ἐνεργεῖν τῇ αἰσθητικῇ μεσότητι πρὸς τὸ ἀγαθὸν [a] ἢ κακόν, [b] ᾗ τοιαῦτα. Καὶ ἡ φυγὴ [c] δὲ καὶ ἡ ὄρεξις 3
[d] τοῦτο [e] ἡ κατ' ἐνέργειαν, καὶ οὐχ ἕτερον [f] τὸ ὀρεκτικὸν [g] καὶ φευκτικόν, οὔτ' ἀλλήλων οὔτε τοῦ αἰσθητικοῦ· ἀλλὰ τὸ εἶναι ἄλλο. Τῇ [h] δὲ διανοητικῇ ψυχῇ τὰ φαντάσματα οἷον αἰσθήματα ὑπάρχει. Ὅταν δὲ ἀγαθὸν ἢ κακὸν [i] φήσῃ ἢ ἀποφήσῃ, [k] φεύγει ἢ διώκει. Διὸ οὐδέποτε νοεῖ ἄνευ φαντάσμα- 4
τος ἡ ψυχή, ὥσπερ δὲ ὁ ἀὴρ [l] τὴν κόρην τοιανδὶ ἐποίησεν, [m] αὐτὴ δ' ἕτερον, καὶ [n] ἡ ἀκοὴ ὡσαύτως· τὸ δὲ ἔσχατον ἕν, καὶ μία μεσότης· τὸ δ' εἶναι [o] αὐτῇ πλείω. Τίνι δ' ἐπικρίνει [p] τί διαφέρει γλυκὺ καὶ θερμόν, εἴρηται μὲν [q] καὶ πρότερον, λεκτέον δὲ καὶ [r] ὧδε. Ἔστι γὰρ ἕν τι, οὕτω δὲ [s] καὶ ὡς 5
ὅρος. Καὶ ταῦτα [t] ἓν τῷ ἀνάλογον [v] καὶ τῷ ἀριθμῷ ὂν ἔχει πρὸς ἑκάτερον, ὡς ἐκεῖνα πρὸς ἄλληλα· τί γὰρ διαφέρει [w] τὸ ἀπορεῖν [x] πῶς [y] τὰ ὁμογενῆ κρίνει ἢ [z] τἀναντία, οἷον λευκὸν καὶ μέλαν; Ἔστω δὴ ὡς τὸ Α τὸ λευκὸν [a] πρὸς τὸ Β τὸ 6
μέλαν, τὸ Γ [b] πρὸς τὸ Δ ὡς ἐκεῖνα πρὸς ἄλληλα· [c] ὥστε καὶ ἐναλλάξ. Εἰ δὴ [d] τὰ Γ Δ [e] ἑνὶ εἴη ὑπάρχοντα, οὕτως ἕξει

[t] εἶδος om. S.X, post τοῦτο ponunt T.U.V, post κινήσεως W. [v] ἐνεργείᾳ S. [w] ἦν om. L.S.U.V.X. [x] ἡ τοῦ] ἢ τοῦ X, τοῦ L. [y] τῷ] τὸ T.X. [z] καὶ λ.] ἢ λ. T.U.V.W. [a] ἢ κακὸν om. S. [b] ᾗ τοιοῦτο L, om. X. [c] δὴ S.U.W.X, om. T.V. [d] ταυτὸν T, τὸ αὐτὸ L.V. [e] ἡ om. V. [f] τὸ] τι V. [g] καὶ τὸ φ. L. [h] δὴ S. [i] φησὶν ἢ ἀπόφησι T.X, κατάφησιν ἢ ἀπόφησι U, κατάφασις ἢ ἀπόφασις W, ἔστι κατάφησιν ἢ ἀπόφησιν V, ἔστι καταφήσειν ἢ ἀποφήσειν corr. S. [k] φεύγει] καὶ φεύγει S.T.U.V.W.X. [l] τὴν κόρην om. X. [m] αὕτη L.S.T.X. [n] ἡ om. T. [o] αὐτῇ om. S.U.V.X. [p] τί] ᾗ T. [q] καὶ post μὲν om. W. [r] ὧδε] νῦν T.W. [s] καὶ ὡς] καὶ ὁ X, ἡ στιγμὴ καὶ ὁ T, om. cum ipso ὅρος L.V. S. incertus. [t] ἓν] ἐν L.S.V.X. [v] καὶ τῷ] ἢ τῷ L, ἢ U.V.W.X, om. S. [w] τὸ] τοδὶ W. [x] πῶς om. X. [y] τὰ μὴ ὁμ. L.S.U.X. [z] τὰ ἐναντία L.T.U.V. [a] πρὸς] καὶ S. [b] πρὸς] ἀέρος X. [c] ὥστε] οὕτως W. [d] τὰ om. X. [e] ἓν T.

ὥσπερ καὶ [f] τὰ Α Β, τὸ αὐτὸ μὲν [g] καὶ ἕν, τὸ [h] δ' εἶναι οὐ
τὸ αὐτό, κἀκεῖνο ὁμοίως. Ὁ δ' αὐτὸς λόγος [i] καὶ εἰ [k] τὸ
7 μὲν Α [l] τὸ γλυκὺ εἴη, τὸ δὲ Β [l] τὸ λευκόν. Τὰ μὲν οὖν εἴδη
τὸ νοητικὸν ἐν τοῖς φαντάσμασι νοεῖ, καὶ ὡς ἐν ἐκείνοις [m] ὥ-
ρισται αὐτῷ τὸ διωκτὸν καὶ φευκτόν, καὶ ἐκτὸς τῆς [n] αἰσθή-
σεως, ὅταν ἐπὶ τῶν φαντασμάτων ᾖ, [o] κινεῖται, οἷον αἰσθα-
νόμενος τὸν [p] φρυκτὸν ὅτι πῦρ, τῇ κοινῇ γνωρίζει, ὁρῶν κι-
8 νούμενον, ὅτι πολέμιος. Ὁτὲ δὲ τοῖς ἐν τῇ ψυχῇ φαντά-
σμασιν ἢ νοήμασιν ὥσπερ ὁρῶν λογίζεται καὶ [q] βουλεύεται
τὰ μέλλοντα πρὸς τὰ παρόντα· καὶ ὅταν εἴπῃ ὡς ἐκεῖ τὸ
[r] ἡδὺ ἢ λυπηρόν, ἐνταῦθα φεύγει ἢ διώκει, καὶ ὅλως ἐν πράξει.
Καὶ τὸ ἄνευ δὲ πράξεως, τὸ ἀληθὲς καὶ [s] τὸ ψεῦδος ἐν τῷ
αὐτῷ γένει ἐστί, τῷ ἀγαθῷ [t] καὶ κακῷ· ἀλλὰ [v] τῷ [w] γε
9 ἁπλῶς διαφέρει καὶ τινί. Τὰ δὲ [x] ἐν ἀφαιρέσει λεγόμενα
νοεῖ ὥσπερ [y] ἂν εἰ τὸ σιμόν, ᾗ μὲν [z] σιμόν, οὐ κεχωρισμένως,
[a] ᾗ δὲ κοῖλον, [b] εἴ τις [c] ἐνόει ἐνεργείᾳ, ἄνευ τῆς σαρκὸς ἂν
10 [d] ἐνόει [e] ἐν ᾗ τὸ κοῖλον. Οὕτω τὰ μαθηματικὰ οὐ [f] κεχωρι-
σμένα [g] ὡς κεχωρισμένα νοεῖ, [h] ὅταν νοῇ [i] ἐκεῖνα. Ὅλως δὲ
ὁ νοῦς ἐστὶν ὁ κατ' ἐνέργειαν τὰ πράγματα [k] νοῶν. Ἆρα
δ' ἐνδέχεται τῶν κεχωρισμένων τι νοεῖν [l] ὄντα αὐτὸν μὴ κεχω-
ρισμένον μεγέθους, ἢ οὔ, σκεπτέον ὕστερον.

8 Νῦν δὲ περὶ ψυχῆς τὰ λεχθέντα συγκεφαλαιώσαντες, εἴπωμεν πάλιν ὅτι ἡ ψυχὴ τὰ ὄντα πώς [m] ἐστι πάντα. Ἢ [n] γὰρ αἰσθητὰ [o] τὰ ὄντα ἢ νοητά, ἔστι [p] δ' ἡ ἐπιστήμη μὲν

[f] τὰ] τὸ S.T.V. [g] καὶ ἕν om. S.U.V.X. [h] δ' ante εἶναι om. X. [i] καὶ] κἂν S.U.V.X. [k] μὲν τὸ S.U.V.W.X. [l] τὸ ante γλυκὺ et λευκόν om. W. [m] ὥριστο U.X. et corr. S. [n] αἰσθ. ὂν ὅταν S.T.U.V.X, αἰσθ. ὢν ὅταν W. [o] κινῆται X. [p] φευκτὸν T.U.V.W.X. [q] βούλεται S. [r] ἡδὺ ἢ τὸ λυπηρὸν L, λυπηρὸν ἢ ἡδὺ W. [s] τὸ om. L. [t] καὶ] καὶ τῷ L.U.X, ἢ τῷ W. [v] τό L.S.X. [w] γε om. S.W. [x] ἐν om. S.T.U.X. [y] ἂν om. S.V.X. [z] alterum σιμὸν om. L. σιμότης X. [a] ᾗ δὲ κ.] εἰ δὲ καμπύλον X. [b] εἴ τις] εἴ τι L, om. X. [c] ἐννοεῖ S, ἐννόει V. [d] ἐννοῇ X. [e] ἐν ᾗ om. S.U.V. [f] κεχωρισμένων X. [g] ὡς κεχ.] ὡσεὶ κεχ. T, τῇ ὑποστάσει L, τῇ ὑποστάσει ὡς κεχ. W. [h] ὅτε νοεῖ W. [i] ἐκεῖνο X. [k] νοῶν om. L.U. et pr. E. [l] αὐτὸν ὄντα S.V.W.X. [m] ἐστι τὰ πάντα X. [n] γὰρ om. L, ante ἢ ponit E. [o] τὰ om. X. [p] δ'] δὴ E.L.

τὰ ἐπιστητά πως, ἡ δ' αἴσθησις τὰ αἰσθητά· πῶς δὲ τοῦτο,
[q] δεῖ ζητεῖν. [r] Τέμνεται οὖν ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ αἴσθησις [s] εἰς 2
τὰ πράγματα, ἡ μὲν δυνάμει εἰς [t] τὰ δυνάμει, ἡ δ' ἐντελεχείᾳ
εἰς [v] τὰ ἐντελεχείᾳ. Τῆς δὲ ψυχῆς τὸ αἰσθητικὸν καὶ [w] τὸ
ἐπιστημονικὸν δυνάμει [x] ταὐτόν ἐστι, τὸ μὲν [y] ἐπιστητὸν τὸ
δὲ [z] αἰσθητόν. Ἀνάγκη δ' ἢ αὐτὰ [a] ἢ τὰ εἴδη [b] εἶναι. Αὐτὰ 3
μὲν [c] γὰρ δὴ οὔ· οὐ γὰρ [d] ὁ λίθος ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ τὸ εἶ-
δος· ὥστε ἡ ψυχὴ ὥσπερ ἡ χείρ ἐστιν· καὶ γὰρ ἡ χεὶρ ὄρ-
γανόν ἐστιν ὀργάνων, καὶ ὁ [e] νοῦς [f] εἶδος εἰδῶν καὶ ἡ αἴσθησις
εἶδος αἰσθητῶν. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲ πρᾶγμα οὐθέν ἐστι παρὰ τὰ 4
[g] μεγέθη, ὡς δοκεῖ, τὰ αἰσθητὰ κεχωρισμένον, ἐν τοῖς εἴδεσι
τοῖς αἰσθητοῖς [h] τὰ νοητά ἐστι, τά τε [i] ἐν ἀφαιρέσει λεγό-
μενα, καὶ ὅσα τῶν αἰσθητῶν [k] ἕξεις καὶ πάθη. Καὶ διὰ 5
τοῦτο οὔτε μὴ [l] αἰσθανόμενος μηθὲν οὐθὲν ἂν μάθοι [m] οὐδὲ
[n] ξυνείη· ὅταν [o] τε θεωρῇ, ἀνάγκη [p] ἅμα [q] φάντασμά τι θεω-
ρεῖν· τὰ γὰρ φαντάσματα ὥσπερ αἰσθήματά ἐστι, πλὴν
ἄνευ ὕλης. Ἔστι δ' ἡ φαντασία ἕτερον φάσεως [r] καὶ ἀπο- 6
φάσεως· συμπλοκὴ γὰρ [s] νοημάτων ἐστὶ τὸ ἀληθὲς [t] ἢ ψεῦ-
δος. Τὰ δὲ πρῶτα νοήματα [v] τίνι διοίσει τοῦ μὴ [w] φαν-
τάσματα εἶναι; Ἢ οὐδὲ τἆλλα φαντάσματα, ἀλλ' οὐκ ἄνευ
φαντασμάτων.

Ἐπεὶ δὲ ἡ ψυχὴ κατὰ δύο ὥρισται δυνάμεις [x] ἡ τῶν ζῴων, 9
τῷ τε κριτικῷ, ὃ διανοίας ἔργον ἐστὶ καὶ αἰσθήσεως, καὶ ἔτι
τῷ κινεῖν τὴν κατὰ τόπον κίνησιν, περὶ μὲν αἰσθήσεως καὶ
νοῦ διωρίσθω τοσαῦτα, περὶ δὲ τοῦ κινοῦντος, τί ποτέ ἐστι

[q] ζητεῖν δεῖ U. [r] verbi τέμνεται litteras εται corr. E. [s] εἰς om. E.L. [t] τὰ δυνάμει] δυνάμεις L. et pr. E. [v] τὰ ἐντ.] ἐντελεχείας L. et pr. E, τὰς ἐντελεχείας S.X. [w] τὸ om. E.L.S.U.V.X. [x] ταῦτα S.T.U.V.W.X. [y] ἐπιστημονικὸν S.U.V. [z] αἰσθητικὸν S. [a] ἢ ante τὰ om. X. [b] εἶναι] ἐστίν X. [c] γὰρ ante δὴ om. L.V.W. et pr. E. [d] ὁ om. E.L. [e] νοῦς] νοῦς ἐστὶν S.V, νοῦς δὲ T.W. [f] εἶδος om. E. [g] μεγέθει S. [h] τὸ νοητόν X. [i] ἐν om. E.L.S.U.V. [k] ἕξις X. [l] αἰσθανόμενον L. [m] οὐδὲ] οὐδ' ἂν W. [n] ξυνίῃ L.S.X, ξυνίοι E.T.U.V.W.X. [o] δὲ T.U.V. [p] ἅμα] ἄρα U.X. [q] φαντάσματα θ. S.V.W.X. [r] καὶ ἀποφάσεως om. S.U.V. ἢ ἀποφάσεως margo W. [s] ἐστι νοημάτων S.U.V. [t] ἢ τὸ ψ. W. [v] τί S.T.U.V.W.X. [w] φάντασμα E. [x] ἡ ante τῶν om. E.L.

τῆς ψυχῆς, σκεπτέον, πότερον ἕν τι μόριον [y] αὐτῆς χωριστὸν
ὂν [z] ἢ μεγέθει ἢ λόγῳ, ἢ πᾶσα ἡ ψυχή, κἂν εἰ μόριόν τι,
πότερον ἴδιόν τι παρὰ τὰ εἰωθότα λέγεσθαι καὶ τὰ εἰρημένα,
2 ἢ τούτων ἕν τι. Ἔχει δὲ ἀπορίαν εὐθὺς πῶς [a] τε δεῖ μόρια
3 [b] λέγειν τῆς ψυχῆς καὶ πόσα. Τρόπον γάρ τινα ἄπειρα
φαίνεται, καὶ οὐ μόνον ἅ τινες [c] λέγουσι διορίζοντες, λογι-
στικὸν καὶ θυμικὸν καὶ ἐπιθυμητικόν, οἱ δὲ τὸ λόγον ἔχον
καὶ [d] τὸ ἄλογον· κατὰ γὰρ τὰς διαφορὰς δι' ἃς [e] ταῦτα χω-
ρίζουσι, καὶ ἄλλα [f] φανεῖται μόρια μείζω διάστασιν ἔχοντα
τούτων, περὶ ὧν [g] καὶ νῦν εἴρηται, τό [h] τε θρεπτικόν, [i] ὃ καὶ
τοῖς φυτοῖς ὑπάρχει καὶ πᾶσι τοῖς ζῴοις, καὶ [k] τὸ αἰσθητι-
κόν, [l] ὃ οὔτε ὡς ἄλογον οὔτε ὡς λόγον ἔχον [m] θείη ἄν τις
4 ῥᾳδίως. Ἔτι δὲ τὸ φανταστικόν, [n] ὃ [o] τῷ μὲν εἶναι πάντων
ἕτερον, τινὶ δὲ τούτων [p] ταὐτὸν ἢ ἕτερον, ἔχει πολλὴν ἀπο-
ρίαν, εἴ τις θήσει κεχωρισμένα μόρια τῆς ψυχῆς. Πρὸς δὲ
τούτοις τὸ [q] ὀρεκτικόν, ὃ καὶ λόγῳ καὶ δυνάμει ἕτερον ἂν
5 δόξειεν εἶναι [r] πάντων. [s] Καὶ ἄτοπον [t] δὴ [v] τοῦτο διασπᾶν·
ἔν τε τῷ λογιστικῷ γὰρ ἡ βούλησις γίνεται, καὶ ἐν τῷ [w] ἀλό-
γῳ ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ θυμός· εἰ δὲ τρία ἡ ψυχή, ἐν ἑκάστῳ
6 [x] ἔσται ὄρεξις. Καὶ δὴ καὶ περὶ οὗ [y] νῦν ὁ λόγος ἐνέστηκε,
τί τὸ κινοῦν κατὰ τόπον τὸ ζῷόν ἐστιν; Τὴν μὲν γὰρ κατ'
αὔξησιν καὶ φθίσιν κίνησιν, [z] ἅπασιν ὑπάρχουσαν, τὸ πᾶσιν
ὑπάρχον δόξειεν ἂν κινεῖν τὸ γεννητικὸν [a] καὶ θρεπτικόν·
περὶ δὲ ἀναπνοῆς καὶ ἐκπνοῆς [b] καὶ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως
ὕστερον ἐπισκεπτέον· ἔχει γὰρ καὶ ταῦτα πολλὴν ἀπορίαν.
7 Ἀλλὰ περὶ τῆς κατὰ τόπον κινήσεως, [c] τί τὸ κινοῦν τὸ ζῷον

[y] χωριστὸν αὐτῆς W. [z] ἢ post ὂν om. S.U.W. [a] τε] ποτε W, om. L. [b] λέγειν ψυχῆς X, ψυχῆς λέγειν S.T.U.V.W. [c] λέγοντες διορίζονται X. [d] τὸ post καὶ om. W. [e] ταύτας E.L. [f] φαίνεται T.U.W.X, φαίνονται L.S.V. [g] καὶ] γε W. [h] τε om. S.T.U.V.W.X. [i] ὃ om. S.U.V. [k] τὸ om. X. [l] ὃ om. U.V. [m] θῇ X. [n] ὃ om. E. [o] τῷ] τὸ E.L. [p] ταυτόν ἐστιν ἢ W. [q] ὀρεκτὸν X. [r] πάντων om. W. [s] καὶ om. T.U.V.W. [t] δὲ T.V, δὲ τὸ W, δὴ τὸ E. [v] τοῦτο φάναι διασπᾶν V.W. [w] ἀλόγῳ δὲ ἡ W. [x] ἐστιν X. [y] ὁ λόγος νῦν W. [z] ἅπασιν ὑπάρχουσαν] ἡ πᾶσιν ὑπάρχουσα W, αἳ πᾶσιν ὑπάρχουσι L.S.T. U.V.X. [a] καὶ θρεπτικόν om. E.L. [b] καὶ ante ὕπνου om. E. [c] τί om. E.

τὴν πορευτικὴν κίνησιν, [d] *σκεπτέον. Ὅτι μὲν οὖν οὐχ ἡ*
θρεπτικὴ δύναμις, δῆλον· ἀεί [e] *τε γὰρ ἕνεκά του ἡ κίνησις*
αὕτη, καὶ [f] *ἢ μετὰ φαντασίας ἢ ὀρέξεώς ἐστιν· οὐθὲν γὰρ μὴ*
ὀρεγόμενον ἢ φεῦγον κινεῖται ἀλλ' ἢ βίᾳ. Ἔτι [g] *κἂν τὰ* 8
φυτὰ κινητικὰ ἦν, κἂν εἶχέ τι μόριον ὀργανικὸν πρὸς τὴν
κίνησιν ταύτην. Ὁμοίως [h] *δὲ οὐδὲ τὸ αἰσθητικόν· πολλὰ*
γάρ ἐστι τῶν ζῴων ἃ αἴσθησιν μὲν ἔχει, μόνιμα [i] *δ' ἐστὶ καὶ*
ἀκίνητα διὰ τέλους. [k] *Εἰ οὖν* [l] *ἡ φύσις μήτε ποιεῖ μάτην* 9
μηθὲν μήτε ἀπολείπει [m] *τι τῶν ἀναγκαίων, πλὴν* [n] *ἐν τοῖς*
πηρώμασι καὶ [o] *ἐν τοῖς ἀτελέσιν· τὰ δὲ τοιαῦτα τῶν ζῴων*
τέλεια καὶ οὐ πηρώματά ἐστιν· σημεῖον δ' ὅτι [p] *ἔστι γεννη-*
τικὰ καὶ ἀκμὴν ἔχει καὶ [q] *φθίσιν· ὥστ' εἶχεν ἂν καὶ τὰ ὀρ-*
γανικὰ μέρη τῆς πορείας. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ [r] *λογιστικὸν* 10
καὶ ὁ καλούμενος νοῦς [s] *ἐστὶν ὁ* [t] *κινῶν· ὁ μὲν γὰρ θεωρητικὸς*
οὐθὲν [v] *νοεῖ* [w] *πρακτόν, οὐδὲ λέγει περὶ* [x] *φευκτοῦ καὶ διωκτοῦ*
οὐθέν, [y] *ἡ δὲ κίνησις ἢ φεύγοντός* [z] *τι ἢ διώκοντός τί ἐστιν.*
Ἀλλ' [a] *οὐδ' ὅταν θεωρῇ τι τοιοῦτον, ἤδη* [b] *κελεύει* [c] *φεύγειν* 11
ἢ διώκειν, οἷον πολλάκις διανοεῖται [d] *φοβερόν τι ἢ ἡδύ, οὐ*
κελεύει δὲ φοβεῖσθαι, ἡ [e] *δὲ καρδία κινεῖται, ἂν δ' ἡδύ, ἕτερόν*
τι μόριον. Ἔτι καὶ ἐπιτάττοντος τοῦ νοῦ καὶ λεγούσης
τῆς διανοίας φεύγειν τι ἢ διώκειν οὐ κινεῖται, ἀλλὰ κατὰ τὴν
ἐπιθυμίαν πράττει, οἷον [f] *ὁ* [g] *ἀκρατής. Καὶ ὅλως δὲ ὁρῶμεν* 12
ὅτι [h] *ὁ ἔχων* [i] *τὴν ἰατρικὴν οὐκ ἰᾶται, ὡς ἑτέρου τινὸς κυρίου*
ὄντος τοῦ ποιεῖν κατὰ τὴν ἐπιστήμην, ἀλλ' [k] *οὐ τῆς ἐπιστή-*
μης. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἡ ὄρεξις ταύτης κυρία τῆς κινήσεως·

[d] *σκεπτέον. ἔχει γὰρ καὶ ταῦτα πολλὴν ἀπορίαν. ὅτι* V. [e] *τε* om. L.S.U.V.W.X. [f] *ἢ* post *καὶ* om. S.W. [g] *κἂν*] *καὶ* S.U.X. [h] *δὴ* X. [i] *δὲ καὶ ἀκ. διατελεῖ* W. [k] *εἰ*] *ἡ* L. [l] *ἡ φύσις μήποτε ποιεῖ μάτην μηδὲν* X, *ἡ φύσις μήτε μηδὲν ποιεῖ μάτην* V, *μηδέν τι ἡ φύσις μάτην ποιεῖ* W, *μήτε μηδὲν ἡ φύσις ποιεῖ μάτην* S. [m] *τι* om. L.S.T.U.W.X. [n] *ἐν* om. X. [o] *ἐν* om. L.T.V. [p] *ἔστι* om. L S.T.U.V.W.X. [q] *φύσιν* V. [r] *λογ.*] *νοητικὸν* L. [s] *ἐστὶν* om. W. [t] *κινῶν*] *ἐκείνων* pr. E. [v] *νοεῖ*] *θεωρεῖ* E.L. [w] *πρακτικὸν* T. [x] *διωκτοῦ καὶ φευκτοῦ* U. [y] *ἡ δὲ*] *εἰ δὲ* E, *ἀεὶ δὲ ἡ* S.T.U.V.X. [z] *τι* ante *ἢ* om. E. [a] *οὐχ* W. [b] *κελεύῃ* X. [c] *διώκειν ἢ φεύγειν* E.L. [d] *τι φοβερὸν* T.U.V. [e] *καρδία δὲ* L. [f] *ὁ* om. S.T.U.X. [g] *ἀκρατεῖς* W, *ἀκροατὴς* T.X. [h] *ὁ* om. L. [i] *τὴν* om. T.W. [k] *οὐ μόνης τῆς* W.

οἱ γὰρ ἐγκρατεῖς ὀρεγόμενοι καὶ ἐπιθυμοῦντες οὐ πράττουσιν ὧν ἔχουσι τὴν ὄρεξιν, ἀλλ' ἀκολουθοῦσι τῷ νῷ.

Φαίνεται [l]δέ γε [m]δύο ταῦτα κινοῦντα, ἢ ὄρεξις [n]ἢ νοῦς,
εἴ τις τὴν φαντασίαν [o]τιθείη ὡς νόησίν τινα· πολλὰ γὰρ
[p]παρὰ τὴν ἐπιστήμην ἀκολουθοῦσι [q]ταῖς φαντασίαις, καὶ ἐν
τοῖς [r]ἄλλοις ζῴοις [s]οὐ νόησις [t]οὐδὲ λογισμός ἐστιν, ἀλλὰ
2 φαντασία. Ἄμφω ἄρα ταῦτα κινητικὰ [v]κατὰ τόπον, νοῦς
καὶ ὄρεξις. Νοῦς [w]δὲ ὁ ἕνεκά του λογιζόμενος καὶ ὁ πρα-
κτικός· διαφέρει δὲ τοῦ [x]θεωρητικοῦ τῷ τέλει. Καὶ ἡ ὄρεξις
ἕνεκά του πᾶσα· [y]οὗ γὰρ ἡ ὄρεξις, [z]αὕτη ἀρχὴ τοῦ πρακτι-
3 κοῦ νοῦ· τὸ δ' ἔσχατον ἀρχὴ τῆς πράξεως. Ὥστε εὐλόγως
[a]ταῦτα δύο φαίνεται [b]τὰ κινοῦντα, ὄρεξις καὶ [c]διάνοια
πρακτική· τὸ [d]ὀρεκτὸν γὰρ κινεῖ, καὶ διὰ τοῦτο ἡ διάνοια
κινεῖ, ὅτι ἀρχὴ [e]αὐτῆς ἐστὶ τὸ [f]ὀρεκτόν. Καὶ [g]ἡ φαντασία
δὲ ὅταν κινῇ οὐ [h]κινεῖ ἄνευ ὀρέξεως. Ἓν δή [i]τι τὸ κινοῦν
[k]τὸ [l]ὀρεκτόν. Εἰ γὰρ δύο, νοῦς καὶ ὄρεξις, [m]ἐκίνουν, κατὰ
4 κοινὸν ἄν τι [n]ἐκίνουν εἶδος. Νῦν δὲ ὁ μὲν νοῦς οὐ φαίνεται
κινῶν ἄνευ ὀρέξεως· ἡ γὰρ βούλησις ὄρεξις· ὅταν δὲ κατὰ
τὸν λογισμὸν κινῆται, καὶ κατὰ βούλησιν κινεῖται. Ἡ δ'
ὄρεξις κινεῖ [o]παρὰ τὸν λογισμόν· ἡ γὰρ ἐπιθυμία ὄρεξίς τις
ἐστίν. Νοῦς μὲν [p]οὖν πᾶς [q]ὀρθός· ὄρεξις δὲ καὶ φαντασία
5 καὶ ὀρθὴ καὶ οὐκ ὀρθή. [r]Διὸ ἀεὶ [s]κινεῖ μὲν τὸ [t]ὀρεκτόν,
ἀλλὰ τοῦτ' ἐστὶν ἢ τὸ ἀγαθὸν ἢ τὸ φαινόμενον ἀγαθόν.
Οὐ πᾶν δέ, ἀλλὰ τὸ [v]πρακτὸν ἀγαθόν. Πρακτὸν δ' ἐστὶ
τὸ ἐνδεχόμενον καὶ ἄλλως ἔχειν. Ὅτι μὲν οὖν ἡ τοιαύτη

[l] δέ om. S. [m] ταῦτα δύο E.L. [n] ἢ ὁ νοῦς U. [o] θείη W. [p] περὶ W. [q] ταῖς] ἐν ταῖς L. [r] ἄλλοις] ἀλόγοις W. [s] οὐ] οὐχ ἡ L, ἡ S.T.V.X. [t] οὐδὲ] οὐ T.V.X. et pr. E. [v] νοῦς καὶ ὄρεξις κατὰ τόπον S.V. [w] δὲ ὁ corr. E. [x] θεωρικοῦ E. [y] οὗ] οὐ L. [z] αὐτὴ X. [a] δύο ταῦτα S.T.U.V.X. [b] τὰ om. E. [c] δ. ἡ πρ. T.X. [d] ὀρεκτὸν E: ceteri ὀρεκτικόν. [e] ἐστὶν αὐτῆς X. [f] ὀρεκτὸν E.L: ceteri ὀρεκτικόν. [g] ἡ om. S.U. [h] κινεῖ om. pr. E. [i] τι τοίνυν τὸ W. [k] τὸ] κατὰ τὸ L.W. [l] ὀρεκτικὸν S.T.U.V.X. [m] ἐκίνει X. [n] εἶδος ἐκίνουν S.U.V.W.X. [o] περὶ W. [p] οὖν] γὰρ W. [q] ὀρθός ἐστιν· ὄρεξις S.T.U.V.W.X. [r] διὸ καὶ ἀεὶ W. [s] μὲν κινεῖ S.T.U.V.W.X. [t] ὀρεκτικὸν X. [v] πρακτικὸν ἀγ. L.

δύναμις [w]κινεῖ τῆς ψυχῆς ἡ καλουμένη ὄρεξις, φανερόν. Τοῖς 6
δὲ διαιροῦσι τὰ μέρη τῆς ψυχῆς, ἐὰν κατὰ τὰς δυνάμεις διαιρῶσι καὶ χωρίζωσι, πάμπολλα γίνεται, θρεπτικόν, [x]αἰσθητικόν, νοητικόν, βουλευτικόν, [y]ἔτι [z]ὀρεκτικόν· ταῦτα γὰρ [a]πλέον διαφέρει ἀλλήλων ἢ [b]τὸ ἐπιθυμητικὸν καὶ θυμικόν.
Ἐπεὶ [c]δ' ὀρέξεις [d]γίνονται ἐναντίαι ἀλλήλαις, τοῦτο δὲ συμ- 7
βαίνει [e]ὅταν ὁ λόγος καὶ ἡ ἐπιθυμία ἐναντίαι ὦσι, [f]γίνεται δ' ἐν τοῖς χρόνου αἴσθησιν ἔχουσιν (ὁ μὲν γὰρ νοῦς διὰ τὸ [g]μέλλον ἀνθέλκειν κελεύει, ἡ δ' ἐπιθυμία διὰ τὸ ἤδη· φαίνεται γὰρ τὸ [h]ἤδη ἡδὺ [i]καὶ ἁπλῶς ἡδὺ καὶ ἀγαθὸν ἁπλῶς, διὰ τὸ μὴ ὁρᾶν τὸ μέλλον), εἴδει [k]μὲν [l]ἓν ἂν εἴη τὸ [m]κινοῦν τὸ ὀρεκτικόν, [n]ᾗ [o]ὀρεκτικόν, πρῶτον δὲ πάντων τὸ ὀρεκτόν (τοῦτο γὰρ κινεῖ οὐ κινούμενον τῷ νοηθῆναι ἢ φαντασθῆναι), ἀριθμῷ δὲ πλείω τὰ κινοῦντα. [p]Ἐπειδὴ δ' ἐστὶ τρία, ἓν 8
[q]μὲν τὸ κινοῦν, δεύτερον δ' ᾧ κινεῖ, [r]τρίτον τὸ κινούμενον· τὸ δὲ κινοῦν διττόν, τὸ μὲν [s]ἀκίνητον, τὸ δὲ [t]κινοῦν καὶ κινούμενον· ἔστι δὲ τὸ μὲν ἀκίνητον τὸ πρακτὸν ἀγαθόν, τὸ δὲ κινοῦν καὶ κινούμενον [v]τὸ ὀρεκτικόν (κινεῖται γὰρ τὸ [w]κινούμενον ᾗ ὀρέγεται, καὶ [x]ἡ [y]κίνησις ὄρεξίς [z]τίς ἐστιν [a]ᾗ ἐνέργεια), τὸ δὲ κινούμενον τὸ ζῷον· ᾧ δὲ κινεῖ ὀργάνῳ [b]ἡ ὄρεξις, ἤδη τοῦτο σωματικόν ἐστιν· διὸ ἐν τοῖς κοινοῖς σώματος καὶ ψυχῆς ἔργοις θεωρητέον περὶ [c]αὐτοῦ. Νῦν δὲ ὡς [d]ἐν κεφα- 9
λαίῳ εἰπεῖν τὸ κινοῦν ὀργανικῶς, [e]ὅπου ἀρχὴ καὶ τελευτὴ τὸ αὐτό, οἷον ὁ [f]γιγγλυμός· ἐνταῦθα γὰρ τὸ κυρτὸν [g]καὶ κοῖλον τὸ μὲν τελευτὴ τὸ δ' ἀρχή· διὸ τὸ μὲν ἠρεμεῖ τὸ δὲ

[w] κινεῖ] κοινὴ W. [x] αἰσθ. ὀρεκτικὸν νοητ. X. [y] ἔτι] ἔτι δὲ S.T.U. V.W.X. [z] ὀρεκτόν X. [a] πλεῖον L.S.U, πλείω T.V.W.X. [b] τὸ om. L. [c] δὲ αἱ ὀρέξεις U. [d] γιν. καὶ ἐν. S.U.V. [e] ὅτε λόγος καὶ αἱ ἐπιθυμίαι E.W. [f] γίγνονται L. [g] μέλλειν X. [h] ἤδη om. E. [i] καὶ ἁπλῶς ἡδύ om. W. [k] μὲν] μὲν οὖν T.V.X, μὲν ὁ W. [l] ἂν εἴη ἓν S.U.W. [m] κινεῖ S. [n] ᾗ] ἢ τὸ S. [o] ὀρεκτικόν S.W. [p] ἐπεὶ E. [q] μὲν οὖν τὸ S. [r] τρίτον] ἔτι τρίτον L.S, καὶ ἔτι τρίτον T.X. [s] κινητὸν L. [t] κινεῖ S. κινοῦν καὶ om. E. [v] τὸ post κιν. om. E.L.S.U.V. [w] κινούμενον] ὀρεγόμενον T.X. [x] ἡ om. X. [y] ὄρεξις κίνησις S.T.U. V.W.X. [z] τις om. T.W.X. [a] ἡ E, ᾗ U. [b] ἡ om. S.V. [c] αὐτῶν L.U.V.W. [d] ἐν om. W. [e] ὅπου ἂν ἀρχὴ E.W. [f] γινγλυμός E, γιγλυμός X, γιγλυσμός S.T.V, γιγγλισμός U.W.X. [g] καὶ τὸ κοῖλον X.

κινεῖται, λόγῳ μὲν ἕτερα ὄντα, μεγέθει δ' ἀχώριστα· πάντα
10 γὰρ ὤσει καὶ ἕλξει κινεῖται. Διὸ δεῖ ὥσπερ ἐν κύκλῳ μένειν τι, καὶ ἐντεῦθεν ἄρχεσθαι τὴν κίνησιν. Ὅλως μὲν οὖν, ὥσ[h]περ εἴρηται, ᾗ ὀρεκτικὸν τὸ ζῷον, ταύτῃ [i]αὑτοῦ κινητικόν· ὀρεκτικὸν δὲ οὐκ ἄνευ φαντασίας· φαντασία δὲ πᾶσα ἢ λογιστικὴ ἢ αἰσθητική. Ταύτης μὲν οὖν καὶ τὰ ἄλλα ζῷα μετέχει.

11 Σκεπτέον δὲ [k]καὶ περὶ τῶν [l]ἀτελῶν, τί τὸ κινοῦν [m]ἐστίν, οἷς ἁφὴ μόνον ὑπάρχει [n]αἴσθησις, πότερον ἐνδέχεται φαντασίαν ὑπάρχειν τούτοις, ἢ οὔ, καὶ ἐπιθυμίαν. Φαίνεται γὰρ λύπη καὶ ἡδονὴ [o]ἐνοῦσα. Εἰ δὲ ταῦτα, καὶ ἐπιθυμίαν ἀνάγκη. Φαντασία δὲ πῶς ἂν [p]ἐνείη; [q]Ἢ ὥσπερ καὶ κινεῖται [r]ἀορί-
2 στως, [s]καὶ [t]ταῦτ' ἔνεστι μέν, ἀορίστως δ' ἔνεστιν. Ἡ μὲν οὖν αἰσθητικὴ φαντασία, ὥσπερ εἴρηται, καὶ ἐν τοῖς [v]ἄλλοις ζῴοις ὑπάρχει, ἡ δὲ βουλευτικὴ ἐν τοῖς [w]λογιστικοῖς· πότερον [x]γὰρ πράξει τόδε ἢ τόδε, λογισμοῦ [y]ἤδη ἐστὶν ἔργον· καὶ [z]ἀνάγκη ἑνὶ μετρεῖν· τὸ μεῖζον γὰρ διώκει. Ὥστε δύ-
3 ναται ἓν ἐκ [a]πλειόνων φαντασμάτων ποιεῖν. Καὶ αἴτιον τοῦτο τοῦ δόξαν μὴ δοκεῖν ἔχειν, ὅτι τὴν ἐκ συλλογισμοῦ οὐκ ἔχει, αὕτη δὲ ἐκείνην. Διὸ τὸ βουλευτικὸν οὐκ ἔχει ἡ ὄρεξις. Νικᾷ δ' ἐνίοτε καὶ κινεῖ [b]τὴν βούλησιν· ὁτὲ δ' ἐκείνη ταύτην, ὥσπερ σφαῖρα, ἡ ὄρεξις τὴν ὄρεξιν, ὅταν ἀκρασία [c]γένηται. Φύσει δὲ ἀεὶ ἡ ἄνω ἀρχικωτέρα καὶ κινεῖ, [d]ὥστε τρεῖς φορὰς ἤδη κινεῖσθαι. Τὸ δ' ἐπιστημονικὸν οὐ
4 [e]κινεῖται, ἀλλὰ μένει. Ἐπεὶ δ' ἡ μὲν καθόλου ὑπόληψις καὶ λόγος, ἡ δὲ τοῦ καθ' [f]ἕκαστα (ἡ μὲν γὰρ λέγει [g]ὅτι δεῖ τὸν τοιοῦτον τὸ τοιόνδε πράττειν, ἡ δὲ ὅτι τόδε [h]τὸ νῦν

[h] περ om. X. [i] ἑαυτοῦ V, δ' αὐτοῦ E.L. [k] καὶ om. E. [l] ἀτελῶν] ἄλλων L. [m] ἐστίν om. W. [n] αἴσθ.] ἡ αἴσθησις E, ἢ αἴσθησις L. [o] ἔχουσα E. [p] εἴη L.S.U.V.W. [q] ἢ om. E.S. [r] ἀόριστος L.T.U. V.W.X. [s] καὶ] ἢ W. καὶ—ἀορίστως om. S.V. [t] ταῦτ'] τούτοις L.X, ταύτας vel ταύταις E. [v] ἀλόγοις T.W. [w] λογικοῖς W.X. [x] γὰρ] δὲ W. [y] ἐστιν ἤδη L. [z] ἀνάγκη ἀεὶ μετρεῖν ἑνί W. [a] πλεόνων E. [b] τὴν βούλησιν om. S.V.W. [c] γένηται] ἐνῇ E.L. [d] ὡς S.V. [e] κινεῖ T.W.X. [f] ἕκαστον E. [g] ὅτι τοῦτον δεῖ τὸ S, ὅτι δεῖ τοῦτον τὸ U. δεῖ—τὸ om. X. [h] τὸ om. X, τὸ νῦν om. L.S.T.U.V.W.

τοιόνδε, [i] κἀγὼ δὲ τοιόσδε) ἤδη αὕτη κινεῖ ἡ δόξα, [k] οὐχ ἡ
καθόλου. Ἢ ἄμφω, ἀλλ' ἡ μὲν ἠρεμοῦσα μᾶλλον, ἡ δ' οὔ.

Τὴν μὲν οὖν θρεπτικὴν ψυχὴν ἀνάγκη πᾶν ἔχειν [l] ὅτι 12
περ ἂν ζῇ καὶ ψυχὴν [m] ἔχῃ [n] ἀπὸ γενέσεως [o] μέχρι φθορᾶς·
ἀνάγκη γὰρ τὸ γενόμενον αὔξησιν ἔχειν καὶ ἀκμὴν καὶ φθί-
σιν, ταῦτα δ' ἄνευ τροφῆς ἀδύνατον· ἀνάγκη ἄρα [p] ἐνεῖναι
τὴν θρεπτικὴν δύναμιν ἐν πᾶσι τοῖς φυομένοις καὶ φθίνουσιν.
Αἴσθησιν δ' οὐκ ἀναγκαῖον ἐν ἅπασι τοῖς ζῶσιν· οὔτε γὰρ 2
[q] ὅσων τὸ σῶμα ἁπλοῦν, [r] ἐνδέχεται ἁφὴν ἔχειν, οὔτε ἄνευ
ταύτης [s] οἷόν τε οὐθὲν εἶναι ζῷον· οὔτε [t] ὅσα μὴ δεκτικὰ τῶν
εἰδῶν ἄνευ τῆς ὕλης. Τὸ δὲ ζῷον ἀναγκαῖον [v] αἴσθησιν ἔχειν,
εἰ [w] μηθὲν μάτην ποιεῖ ἡ φύσις. Ἕνεκά του γὰρ [x] πάντα
ὑπάρχει τὰ φύσει, ἢ συμπτώματα ἔσται τῶν ἕνεκά του. Εἰ 3
οὖν πᾶν σῶμα πορευτικὸν μὴ ἔχον αἴσθησιν, φθείροιτο ἂν
καὶ εἰς τέλος οὐκ ἂν ἔλθοι, ὅ ἐστι φύσεως ἔργον· πῶς γὰρ
θρέψεται; Τοῖς μὲν γὰρ μονίμοις ὑπάρχει [y] τὸ [z] ὅθεν πεφύ-
κασιν· οὐχ οἷόν τε δὲ σῶμα ἔχειν [a] μὲν ψυχὴν καὶ νοῦν κρι-
τικόν, αἴσθησιν δὲ μὴ ἔχειν, μὴ [b] μόνιμον ὄν, γεννητὸν δέ.
˺Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἀγέννητον· διὰ τί [c] γὰρ ἕξει; Ἢ γὰρ τῇ 4
ψυχῇ βέλτιον ἢ τῷ σώματι. Νῦν [d] δ' οὐδέτερον· ἡ μὲν γὰρ
οὐ μᾶλλον νοήσει, [e] τὸ δ' οὐθὲν ἔσται μᾶλλον δι' ἐκεῖνο.
Οὐθὲν ἄρα ἔχει ψυχὴν σῶμα μὴ μόνιμον ἄνευ αἰσθήσεως.
˺Ἀλλὰ μὴν εἴγε αἴσθησιν [f] ἔχει, [g] ἀνάγκη τὸ σῶμα [h] εἶναι ἢ
ἁπλοῦν ἢ μικτόν. Οὐχ οἷόν τε δὲ ἁπλοῦν· ἁφὴν γὰρ οὐχ 5
ἕξει, ἔστι δὲ ἀνάγκη ταύτην [i] ἔχειν. Τοῦτο δὲ ἐκ τῶνδε δῆλον.
[k] ˺Ἐπεὶ γὰρ τὸ ζῷον σῶμα ἔμψυχόν ἐστι, σῶμα δὲ ἅπαν
ἁπτόν, ἁπτὸν δὲ τὸ αἰσθητὸν ἁφῇ, ἀνάγκη καὶ τὸ τοῦ ζῴου

[i] *κάτω* L. [k] *οὐχὶ κ.* S. [l] *ὅπερ* W. [m] *ἔχει* E.L.S.T.U.V.W. [n] *ἀπὸ γενέσεως* om. W. [o] *μέχρι*] *καὶ μέχρι* E.L.W, *ἕως* X; *καὶ* S. [p] *ἐν εἶναι* L. [q] *ὅσων*] *ὧν* E.L, *ὂν* X. [r] *ἁφὴν ἐνδέχεται* S.U.V. [s] *οὐθὲν οἷόν τε* L.T.W. [t] *ὅσα μὴ*] *δὲ ὅσα μὴ* T, *μηδ' ὅσα* X, *ὅσα μηδὲ* V. [v] *ἔχειν αἴσθησιν* W. [w] *μη-*] exit E. [x] *ἅπαντα* L.T.V.X. [y] *τὸ*] *ταῦτα* W, *τοῦτο* S.T.U.V.X. [z] *ὅθι* U, *ὅτι* S.V.X. [a] *μὲν τὴν ψ.* L. [b] *μόνιμον ὄν*] *μόνον* S.V. [c] *γὰρ οὐχ ἕξει* T.U.V.W. [d] *δ'* om. S. [e] *τὸ*] *τῷ* L.W. [f] *ἔχοι* L, om. S.U.V. [g] *ἀναγκαῖον* W. [h] *εἶναι* post *μικτόν* W. [i] *ἔχειν*] *εἶναι* T. [k] *ἐπειδὴ* T.

6 σῶμα ἁπτικὸν εἶναι, εἰ [l] μέλλει σώζεσθαι τὸ ζῷον. Αἱ γὰρ
ἄλλαι αἰσθήσεις δι' ἑτέρων αἰσθάνονται, οἷον ὄσφρησις ὄψις
ἀκοή· ἁπτόμενον δέ, εἰ μὴ ἕξει αἴσθησιν, οὐ δυνήσεται τὰ μὲν
φεύγειν τὰ δὲ λαβεῖν. Εἰ δὲ τοῦτο, ἀδύνατον [m] ἔσται σώ-
ζεσθαι τὸ ζῷον. Διὸ καὶ ἡ γεῦσίς ἐστιν ὥσπερ ἁφή [n] τις·
7 τροφῆς γάρ ἐστιν, ἡ δὲ τροφὴ τὸ σῶμα τὸ ἁπτόν. [o] Ψόφος
δὲ καὶ [p] χρῶμα καὶ ὀσμὴ οὐ τρέφει, οὐδὲ ποιεῖ οὔτ' αὔξησιν
οὔτε φθίσιν. Ὥστε καὶ τὴν γεῦσιν ἀνάγκη ἁφήν εἶναί τινα,
διὰ τὸ τοῦ ἁπτοῦ καὶ θρεπτικοῦ αἴσθησιν εἶναι. Αὗται μὲν
οὖν ἀναγκαῖαι τῷ ζῴῳ, καὶ φανερὸν ὅτι οὐχ οἷόν τε ἄνευ
8 ἁφῆς [q] εἶναι ζῷον. Αἱ δὲ ἄλλαι τοῦ [r] τε εὖ ἕνεκα καὶ γένει
ζῴων ἤδη οὐ τῷ τυχόντι, ἀλλὰ τισίν, οἷον τῷ πορευτικῷ
[s] ἀνάγκη ὑπάρχειν· εἰ [t] γὰρ [v] μέλλει σώζεσθαι, [w] οὐ [x] μόνον
δεῖ ἁπτόμενον [y] αἰσθάνεσθαι ἀλλὰ καὶ ἄποθεν. Τοῦτο δ' ἂν
εἴη, [z] εἰ διὰ τοῦ μεταξὺ αἰσθητικὸν εἴη τῷ ἐκεῖνο μὲν ὑπὸ τοῦ
9 αἰσθητοῦ πάσχειν καὶ κινεῖσθαι, αὐτὸ δ' ὑπ' ἐκείνου. Ὥσ[a]περ
γὰρ τὸ κινοῦν κατὰ τόπον μέχρι [b] τοῦ μεταβάλλειν ποιεῖ,
καὶ τὸ ὦσαν ἕτερον ποιεῖ ὥστε ὠθεῖν, καὶ ἔστι διὰ μέσου ἡ
κίνησις, [c] καὶ δὴ τὸ μὲν πρῶτον [d] κινοῦν ὠθεῖ οὐκ ὠθούμενον,
τὸ δ' ἔσχατον μόνον ὠθεῖται οὐκ [e] ὦσαν, τὸ δὲ μέσον ἄμφω,
πολλὰ δὲ μέσα, οὕτως ἐπ' ἀλλοιώσεως, πλὴν [f] ὅτι [g] μένοντος
ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ [h] ἀλλοιοῖ, οἷον [i] εἰ εἰς κηρὸν βάψειέ τις,
μέχρι [k] τούτου ἐκινήθη, [l] ἕως ἔβαψεν· λίθος δὲ οὐδέν, ἀλλ'
10 ὕδωρ μέχρι πόρρω. Ὁ δ' ἀὴρ ἐπὶ πλεῖστον κινεῖται καὶ ποιεῖ
καὶ πάσχει, ἐὰν [m] μένῃ καὶ εἷς ᾖ. Διὸ καὶ περὶ ἀνακλάσεως
βέλτιον ἢ τὴν ὄψιν ἐξιοῦσαν [n] κλᾶσθαι, τὸν ἀέρα πάσχειν
ὑπὸ τοῦ σχήματος καὶ χρώματος, μέχρι περ [o] οὗ ἂν εἷς ᾖ.

[l] μελλοι T. [m] ἐστι T.X. [n] τις] τῆς U. [o] ψόφοι U. [p] χρώματα W. [q] εἶναι τὸ ζ. L. [r] τε om. L. [s] ἀναγκαῖον W. [t] γὰρ] γε S. [v] μελλοι W. [w] οὐ] οὐδὲν T.U.X. [x] μόνον om. T.X. [y] αἰσθάνεσθαι] σώζεσθαι T.W.X. [z] εἰ om. X. [a] περ om. T.X. [b] τοῦ] τούτου S. [c] καὶ δὴ τὸ μὲν πρ.] καὶ μὲν δὴ τὸ πρ. S.U, καὶ τὸ μὲν πρ. W, καὶ τὸ πρ. μὲν T.X, τὸ δὲ πρ. L. [d] κινοῦν] κινεῖ καὶ L. [e] ὠθοῦν X. [f] ὅτε V. [g] μένοντα V.W.X. [h] ἀλλοιοῖ] ἀλλ' S. [i] εἰ om. S. [k] τοῦ U.X. [l] ἕως οὗ ἔβ. V. [m] μείνῃ S.U.X. [n] ἀνακλᾶσθαι L.W. [o] ἂν οὗ ᾖ εἷς L, οὗ ἂν ᾖ εἷς T.W.X.

Ἐπὶ δὲ τοῦ [p] λείου ἐστὶν εἶς· [q] διὸ [r] πάλιν οὗτος τὴν ὄψιν
[s] κινεῖ, ὥσπερ ἂν εἰ τὸ ἐν τῷ κηρῷ σημεῖον διεδίδοτο μέχρι
τοῦ πέρατος.

Ὅτι δ' οὐχ οἷόν τε [t] ἁπλοῦν εἶναι τὸ τοῦ ζῴου σῶμα, 13
φανερόν, [v] λέγω δ' οἷον πύρινον ἢ ἀέρινον. Ἄνευ μὲν γὰρ
ἁφῆς οὐδεμίαν [w] ἐνδέχεται ἄλλην αἴσθησιν ἔχειν· τὸ γὰρ σῶμα
ἁπτικὸν τὸ ἔμψυχον πᾶν, ὥσπερ εἴρηται. Τὰ δὲ ἄλλα ἔξω
γῆς [x] αἰσθητήρια [y] μὲν ἂν γένοιτο, [z] πάντα δὲ [a] τῷ δι' ἑτέρου
αἰσθάνεσθαι ποιεῖ τὴν αἴσθησιν καὶ διὰ τῶν μεταξύ. Ἡ δ' 2
ἁφὴ τῷ [b] αὐτῶν [c] ἅπτεσθαί ἐστιν, διὸ καὶ τοὔνομα τοῦτο
ἔχει. Καίτοι καὶ τὰ ἄλλα αἰσθητήρια ἁφῇ αἰσθάνεται,
ἀλλὰ δι' [d] ἑτέρου· αὕτη δὲ δοκεῖ μόνη δι' αὑτῆς. Ὥστε τῶν
μὲν τοιούτων στοιχείων οὐθὲν ἂν εἴη σῶμα τοῦ ζῴου. Οὐδὲ
δὴ γήϊνον. Πάντων γὰρ ἡ ἁφὴ τῶν ἁπτῶν ἐστὶν ὥσπερ 3
μεσότης, καὶ δεκτικὸν τὸ αἰσθητήριον οὐ μόνον ὅσαι διαφο-
ραὶ γῆς εἰσίν, ἀλλὰ καὶ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ τῶν ἄλλων
ἁπτῶν ἁπάντων. Καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ὀστοῖς καὶ ταῖς θριξὶ
καὶ τοῖς τοιούτοις μορίοις οὐκ αἰσθανόμεθα, ὅτι [e] γῆς ἐστίν.
Καὶ τὰ φυτὰ διὰ τοῦτο οὐδεμίαν [f] ἔχει αἴσθησιν, ὅτι [g] γῆς 4
[h] ἐστίν· ἄνευ δὲ ἁφῆς οὐδεμίαν [i] οἷόν τε ἄλλην ὑπάρχειν,
τοῦτο δὲ τὸ αἰσθητήριον οὐκ ἔστιν οὔτε γῆς οὔτε ἄλλου τῶν
στοιχείων οὐδενός. Φανερὸν τοίνυν ὅτι ἀνάγκη μόνης ταύ-
της στερισκόμενα τῆς [k] αἰσθήσεως τὰ ζῷα [l] ἀποθνήσκειν·
οὔτε γὰρ ταύτην [m] ἔχειν οἷόν τε μὴ ζῷον, οὔτε ζῷον [n] ὂν
ἄλλην ἔχειν ἀνάγκη πλὴν [o] ταύτης. Καὶ διὰ τοῦτο τὰ μὲν 5
ἄλλα αἰσθητὰ ταῖς ὑπερβολαῖς οὐ [p] διαφθείρει τὸ ζῷον, οἷον
χρῶμα καὶ ψόφος καὶ ὀσμή, ἀλλὰ μόνον τὰ αἰσθητήρια, [q] ἂν
μὴ [r] κατὰ συμβεβηκός, οἷον [s] ἂν ἅμα τῷ ψόφῳ ὦσις γένηται

[p] τελείου X. [q] διότι T. [r] πάλιν] πάλιν καὶ W, om. L. [s] ἐκίνει X. [t] ἁπλοῦν εἶναι post σῶμα L. [v] λέγομεν U. [w] ἄλλην ἐνδέχεται S.U.V. [x] αἰσθητικὰ V.W. [y] μὲν om. T.X. [z] πᾶν T.X. [a] τὸ X. [b] αὐτῶν] ἁπτῶν W. [c] ἅπτεσθαι τε ἐστι X. [d] ἑτέρων L.V. [e] γῇ S. [f] αἴσθησιν ἔχει L.W. [g] γῇ S. [h] εἰσίν T.V.X. [i] ἄλλην οἷόν τε V.W. [k] αἰσθήσεως ἁφῆς τὰ T.X. [l] ἀποθνήσκει L. [m] οἷόν τε μὴ ζῷον ὂν ἔχειν W. [n] ὂν om. S.U.V. [o] ταύτην U.X, ταύτην (supra posito ς) T. [p] διαφθ.] φέρει W. [q] ἂν μὴ om. T.X. [r] κατὰ] ἢ κατὰ L. [s] ἂν om. W.

καὶ πληγή, καὶ ὑπὸ ὁραμάτων καὶ ὀσμῆς ἕτερα κινεῖται, [t] *ἃ*
6 *τῇ ἁφῇ φθείρει.* Καὶ *ὁ χυμὸς* [v] *δὲ ᾗ ἅμα συμβαίνει ἁπτικὸν εἶναι, ταύτῃ φθείρει.* Ἡ *δὲ τῶν ἁπτῶν ὑπερβολή, οἷον* [w] *θερμῶν καὶ ψυχρῶν καὶ σκληρῶν, ἀναιρεῖ τὸ ζῷον· παντὸς μὲν γὰρ* [x] *αἰσθητοῦ ὑπερβολὴ ἀναιρεῖ τὸ αἰσθητήριον, ὥστε* [y] *καὶ τὸ ἁπτὸν τὴν ἁφήν, ταύτῃ δὲ* [z] *ὥρισται τὸ* [a] *ζῆν· ἄνευ*
7 *γὰρ ἁφῆς δέδεικται ὅτι ἀδύνατον* [b] *εἶναι ζῷον.* [c] Διὸ *ἡ τῶν ἁπτῶν ὑπερβολὴ οὐ μόνον τὸ αἰσθητήριον φθείρει, ἀλλὰ καὶ τὸ ζῷον, ὅτι ἀνάγκη* [d] *μόνην* [e] *ἔχειν ταύτην.* Τὰς *δ' ἄλλας αἰσθήσεις ἔχει τὸ ζῷον, ὥσπερ εἴρηται, οὐ τοῦ εἶναι ἕνεκα ἀλλὰ τοῦ εὖ, οἷον ὄψιν, ἐπεὶ* [f] *ἐν ἀέρι καὶ ὕδατι,* [g] *ὅπως* [h] *ὁρᾷ,* [i] *ὅλως δ' ἐπεὶ ἐν διαφανεῖ, γεῦσίν* [k] *τε διὰ τὸ ἡδὺ καὶ λυπηρόν, ἵνα αἰσθάνηται* [l] *τὸ ἐν τροφῇ καὶ ἐπιθυμῇ καὶ* [m] *κινῆται, ἀκοὴν δὲ ὅπως* [n] *σημαίνῃ τι αὐτῷ,* [o] *γλῶτταν δὲ ὅπως σημαίνῃ τι ἑτέρῳ.*

[t] *ἃ* om. L. [v] *δὲ* om. U. [w] *θερμὸν καὶ ψυχρὸν καὶ σκληρὸν* L. [x] *ὑπερβολὴ αἰσθητοῦ* L.W, *αἰσθητικοῦ ὑπερβολὴ* T.U.V. [y] *καὶ* om. W. [z] *διώρισται* S.T.U.X. [a] *ζῷον* T.X. [b] *εἶναι τὸ ζ.* W. [c] *διὸ καὶ ἡ* V. [d] *μόνον* U.X. [e] *ταύτην ἔχειν* W. [f] *ἐν* om. X. [g] *πῶς* L, om. S.U. [h] *ὁρᾷ* om. U. [i] *ὅλως*] *καὶ ὅλως* X. [k] *τε*] *δὲ* L.S.U.W. [l] *τὸ ἐν τροφῇ* om. W. [m] *κινεῖται* U. [n] *σημανῇ* T.U.X, *σημαίνηται* (omisso *τι*) L. [o] *γλῶτταν δὲ*] *καὶ γλῶτταν* L.

ΠΕΡΙ [a] ΑΙΣΘΗΣΕΩΣ ΚΑΙ [b] ΑΙΣΘΗΤΩΝ.

ΠΕΡΙ ΜΝΗΜΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΣ.
ΠΕΡΙ ΥΠΝΟΥ ΚΑΙ ΕΓΡΗΓΟΡΣΕΩΣ.
ΠΕΡΙ ΕΝΥΠΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΥΠΝΟΝ ΜΑΝΤΙΚΗΣ.
ΠΕΡΙ ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΒΡΑΧΥΒΙΟΤΗΤΟΣ.
ΠΕΡΙ ΝΕΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΓΗΡΩΣ.
ΠΕΡΙ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΥ.
ΠΕΡΙ ΑΝΑΠΝΟΗΣ.

[c] 1 ΕΠΕΙ δὲ περὶ ψυχῆς καθ' αὑτὴν διώρισται [d] καὶ περὶ
τῶν δυνάμεων ἑκάστης κατὰ μόριον αὐτῆς, ἐχόμενόν ἐστι
ποιήσασθαι τὴν ἐπίσκεψιν περὶ τῶν ζῴων καὶ τῶν ζωὴν
ἐχόντων ἁπάντων, τίνες εἰσὶν ἴδιαι καὶ τίνες κοιναὶ πράξεις
αὐτῶν. Τὰ μὲν οὖν εἰρημένα περὶ ψυχῆς ὑποκείσθω, περὶ
δὲ τῶν [e] λοιπῶν [f] λέγωμεν, καὶ πρῶτον περὶ τῶν πρώτων.
Φαίνεται δὲ τὰ μέγιστα, καὶ τὰ κοινὰ καὶ [g] τὰ ἴδια τῶν 2
ζῴων, κοινὰ [h] τῆς ψυχῆς ὄντα καὶ τοῦ σώματος, οἷον αἴσθη-
σις καὶ μνήμη καὶ θυμὸς καὶ ἐπιθυμία καὶ ὅλως ὄρεξις, καὶ
πρὸς τούτοις ἡδονή [i] τε καὶ λύπη· καὶ [k] γὰρ ταῦτα σχεδὸν
ὑπάρχει πᾶσι τοῖς ζῴοις. Πρὸς δὲ τούτοις τὰ μὲν πάντων 3
ἐστὶ τῶν μετεχόντων ζωῆς κοινά, τὰ δὲ τῶν ζῴων ἐνίοις.
Τυγχάνουσι [l] δὲ τούτων τὰ μέγιστα [m] τέτταρες [n] οὖσαι συ-
ζυγίαι τὸν [o] ἀριθμόν, οἷον ἐγρήγορσις καὶ ὕπνος, καὶ νεότης
καὶ γῆρας, [p] καὶ ἀναπνοὴ καὶ [q] ἐκπνοή, καὶ ζωὴ καὶ θάνατος·
περὶ ὧν θεωρητέον, τί τε ἕκαστον αὐτῶν, καὶ διὰ τίνας αἰτίας

Codices libri de sensu E.L.M.P.S.U.Y. Tit. [a] *αἰσθήσεων* E.M.S. [b] *αἰσθητῶν πρῶτον* i.l, *αἰσθητῶν βιβλία δύο* c. [c] *ἐπειδὴ* Y. [d] *καὶ*] *πρότερον καὶ* L.P.S.U. [e] *λοιπῶν*] *κοινῶν* M. [f] *λέγομεν* E.Y. [g] *τὰ* ante *ἴδια* om. L.P.S.U. [h] *τῆς τε ψυχῆς*. [i] *τε* om. L.P.S.U. [k] *γὰρ* om. S. [l] *δὴ* M. [m] *τέσσαρες* M.S. [n] *οὖσαι* om. E.M.Y. [o] *ἀριθμὸν μόναι οἷον* L.P.U. [p] *καὶ* ante *ἀν.* om. P. [q] *ἐμπνοὴ* Y.

4 [r] συμβαίνει. Φυσικοῦ δὲ καὶ περὶ ὑγιείας καὶ νόσου τὰς
πρώτας ἰδεῖν ἀρχάς· [s] οὔτε γὰρ ὑγίειαν οὔτε νόσον οἷόν τε
γίνεσθαι τοῖς ἐστερημένοις ζωῆς. Διὸ [t] σχεδὸν τῶν [v] τε περὶ
φύσεως οἱ πλεῖστοι καὶ τῶν ἰατρῶν οἱ [w] φιλοσοφωτέρως τὴν
τέχνην μετιόντες, οἱ μὲν τελευτῶσιν εἰς [x] τὰ περὶ ἰατρικῆς,
[y] οἱ δ' ἐκ τῶν περὶ φύσεως ἄρχονται περὶ [z] τῆς ἰατρικῆς.
5 Ὅτι [a] δὲ τὰ λεχθέντα κοινὰ τῆς τε ψυχῆς [b] ἐστὶ καὶ τοῦ
σώματος, οὐκ ἄδηλον. Πάντα γὰρ τὰ μὲν μετ' αἰσθήσεως
συμβαίνει, τὰ δὲ δι' αἰσθήσεως· ἔνια δὲ τὰ μὲν πάθη ταύτης
ὄντα τυγχάνει, τὰ δ' ἕξεις, τὰ δὲ φυλακαὶ καὶ [c] σωτηρίαι,
τὰ δὲ φθοραὶ καὶ στερήσεις. Ἡ δ' αἴσθησις ὅτι διὰ σώμα-
τος γίνεται τῇ ψυχῇ, δῆλον [d] καὶ διὰ τοῦ λόγου καὶ τοῦ
6 λόγου χωρίς. Ἀλλὰ περὶ μὲν αἰσθήσεως καὶ τοῦ αἰσθάνε-
σθαι, [e] τί ἐστι καὶ διὰ τί συμβαίνει τοῖς ζῴοις τοῦτο τὸ
πάθος, εἴρηται [f] πρότερον ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς. Τοῖς δὲ
ζῴοις, ᾗ μὲν ζῷον ἕκαστον, [g] ἀνάγκη ὑπάρχειν αἴσθησιν· τού-
7 τῳ γὰρ τὸ ζῷον εἶναι καὶ μὴ [h] ζῷον διορίζομεν. Ἰδίᾳ [i] δ'
ἤδη καθ' ἕκαστον ἡ μὲν ἁφὴ καὶ γεῦσις ἀκολουθεῖ πᾶσιν ἐξ
ἀνάγκης, ἡ μὲν ἁφὴ διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν ἐν [k] τοῖς περὶ
ψυχῆς, ἡ δὲ γεῦσις διὰ τὴν τροφήν· τὸ γὰρ ἡδὺ διακρίνει
καὶ τὸ λυπηρὸν [l] αὕτη [m] περὶ τὴν τροφήν, ὥστε τὸ μὲν
[n] φεύγειν τὸ δὲ διώκειν, καὶ ὅλως ὁ χυμός ἐστι τοῦ [o] θρεπτι-
8 κοῦ [p] μορίου [q] πάθος. Αἱ δὲ διὰ τῶν ἔξωθεν αἰσθήσεις
τοῖς πορευτικοῖς αὐτῶν, οἷον ὄσφρησις καὶ ἀκοὴ καὶ ὄψις,
πᾶσι μὲν τοῖς [r] ἔχουσι σωτηρίας [s] ἕνεκεν ὑπάρχουσιν, ὅπως
διώκωσί τε προαισθανόμενα τὴν τροφὴν καὶ τὰ φαῦλα καὶ
τὰ φθαρτικὰ φεύγωσι, τοῖς δὲ καὶ φρονήσεως τυγχάνουσι

[r] συμβαίνουσι L.P.S. [s] οὐ γ. L. [t] σχεδὸν om. L.P.S.U. [v] τε om. E.M.P.Y. [w] φιλοσοφώτερον P. [x] τὸ M. [y] οἱ—ἰατρικῆς om. S. [z] τῆς om. L.P.S. [a] δὲ πάντα τὰ L.P. [b] ἐστὶ om. P. [c] σωτηρία S.U, τὰ μὲν σωτηρία E.Y, τὰ μὲν σωτηρίαι M. [d] καὶ ante διὰ om. L. [e] τί ἐστι om. L. [f] πρότερον om. L.M. [g] ἀναγκαῖον P.S.U. [h] ζ. εἶναι διορ. L. [i] δ' ἤδη] δὲ L.S.U. [k] τοῖς] τῷ L. [l] αὐτῇ E.M.S.Y, αὕτη ante καὶ τὸ λυπηρὸν L. [m] παρὰ L. [n] φυγεῖν S. [o] γευστικοῦ L.U. [p] μορίου] μορίου τῆς ψυχῆς P, om. E.M.Y. [q] πάθους M. [r] ἔχουσι] ὑπάρχουσι E.M.Y. [s] ἕνεκα S.

τοῦ εὖ ἕνεκα· πολλὰς γὰρ εἰσαγγέλλουσι διαφοράς, ἐξ ὧν ἥ
τε τῶν [t] *νοητῶν ἐγγίνεται φρόνησις καὶ ἡ τῶν πρακτῶν.*
Αὐτῶν δὲ τούτων πρὸς μὲν τὰ ἀναγκαῖα [v] *κρείττων ἡ ὄψις* 9
[w] *καὶ καθ' αὑτήν, πρὸς δὲ νοῦν* [x] *καὶ κατὰ συμβεβηκὸς ἡ ἀκοή.*
Διαφορὰς [y] *μὲν γὰρ πολλὰς* [z] *εἰσαγγέλλει καὶ παντοδαπὰς* 10
[a] *ἡ τῆς ὄψεως δύναμις διὰ τὸ πάντα* [b] *τὰ σώματα μετέχειν*
χρώματος, ὥστε καὶ τὰ κοινὰ διὰ ταύτης αἰσθάνεσθαι μάλι-
στα (λέγω δὲ κοινὰ [c] *σχῆμα, μέγεθος,* [d] *κίνησιν, ἀριθμόν)·*
ἡ δ' ἀκοὴ [e] *τὰς τοῦ ψόφου διαφορὰς μόνον, ὀλίγοις δὲ καὶ*
[f] *τὰς τῆς φωνῆς. Κατὰ συμβεβηκὸς δὲ* [g] *πρὸς φρόνησιν* [h] *ἡ* 11
ἀκοὴ πλεῖστον συμβάλλεται μέρος. Ὁ γὰρ λόγος αἴτιός
ἐστι τῆς μαθήσεως ἀκουστὸς ὤν, οὐ καθ' αὑτὸν ἀλλὰ κατὰ
συμβεβηκός· ἐξ ὀνομάτων γὰρ σύγκειται, τῶν δ' ὀνομάτων
ἕκαστον σύμβολόν ἐστιν. Διόπερ φρονιμώτεροι τῶν ἐκ γε- 12
νετῆς ἐστερημένων εἰσὶν ἑκατέρας [i] *τῆς αἰσθήσεως οἱ τυφλοὶ*
τῶν [k] *ἐνεῶν καὶ κωφῶν. Περὶ μὲν οὖν τῆς δυνάμεως ἣν ἔχει*
τῶν αἰσθήσεων ἑκάστη, πρότερον εἴρηται.

Τοῦ δὲ σώματος ἐν οἷς [l] *ἐγγίγνεσθαι πέφυκεν αἰσθητη-* 2
ρίοις, [m] *ἔνιοι μὲν ζητοῦσι κατὰ τὰ στοιχεῖα τῶν σωμάτων·*
οὐκ εὐποροῦντες [n] *δὲ πρὸς τέτταρα πέντ' οὔσας συνάγειν,*
γλίχονται περὶ τῆς πέμπτης. Ποιοῦσι δὲ [o] *πάντες τὴν* 2
ὄψιν πυρὸς διὰ τὸ πάθους τινὸς ἀγνοεῖν τὴν αἰτίαν· θλι-
βομένου γὰρ καὶ κινουμένου τοῦ ὀφθαλμοῦ φαίνεται πῦρ
[p] *ἐκλάμπειν· τοῦτο δ' ἐν τῷ σκότει πέφυκε συμβαίνειν, ἢ*
τῶν βλεφάρων ἐπικεκαλυμμένων· γίνεται γὰρ καὶ [q] *τότε*
σκότος. Ἔχει δ' ἀπορίαν τοῦτο καὶ ἑτέραν. Εἰ [r] *γὰρ μὴ* 3
ἔστι λανθάνειν αἰσθανόμενον καὶ ὁρῶντα [s] *ὁρώμενόν τι,*

[t] *νοημάτων* S.U. [v] *κρείσσων* L. [w] *καὶ* om. E. [x] *καὶ* om. S.U. [y] *μὲν* om. L. [z] *εἰσαγγέλλει* ante *ἡ* U, post *ὄψεως* P. et, qui cum M. *ἀγγέλλει,* E.Y. [a] *ἡ*] *καὶ* Y. [b] *τὰ* om. L. [c] *σχῆμα καὶ μέγεθος* E.M.Y, *μέγεθος σχῆμα* P. [d] *κίνησιν στάσιν ἀριθμόν* L. [e] *τὰς* om. M. [f] *τὰ* Y. [g] *εἰς* L.S.U. [h] *πλεῖστον ἡ ἀκοὴ* L. [i] *τῆς* om. L. [k] *ἐννεῶν* nonnulli. [l] *γίγνεσθαι* M. [m] *ἔνιοι*] *νῦν* E.M.Y. [n] *δὲ* om. S. [o] *τὴν ὄψιν πάντες* P. [p] *ἐκλάμπον* L. [q] *τότ' ἐν σκότει* L.S.U. [r] *γὰρ καὶ μὴ* M. [s] *ὁρώμενόν τι*] *ὁρῴη μὲν ἀντία* P, om. S.U.

ἀνάγκη [t]ἄρ' αὐτὸν [v]ἑαυτὸν ὁρᾶν τὸν ὀφθαλμόν. Διὰ τί
οὖν ἠρεμοῦντι τοῦτ' [w]οὐ συμβαίνει; [x]Τὰ δ' αἴτια τούτου,
καὶ τῆς ἀπορίας καὶ τοῦ δοκεῖν πῦρ εἶναι τὴν ὄψιν, ἐντεῦθεν
4 ληπτέον. Τὰ γὰρ λεῖα πέφυκεν ἐν τῷ [y]σκότει λάμπειν, οὐ
μέντοι [z]φῶς γε [a]ποιεῖ, τοῦ δ' ὀφθαλμοῦ τὸ καλούμενον
μέλαν καὶ μέσον λεῖον [b]φαίνεται. Φαίνεται δὲ τοῦτο κινου-
μένου τοῦ ὄμματος διὰ [c]τὸ συμβαίνειν ὥσπερ δύο γίνεσθαι
τὸ ἕν. Τοῦτο δ' ἡ ταχυτὴς ποιεῖ τῆς κινήσεως, [d]ὥστε δοκεῖν
5 ἕτερον εἶναι τὸ ὁρῶν καὶ τὸ ὁρώμενον. Διὸ καὶ οὐ γίνεται,
[e]ἂν μὴ ταχέως καὶ ἐν σκότει τοῦτο συμβῇ· τὸ γὰρ λεῖον ἐν
τῷ σκότει πέφυκε λάμπειν, οἷον [f]κεφαλαὶ ἰχθύων [g]τινῶν
καὶ [h]ὁ τῆς σηπίας θολός· καὶ βραδέως μεταβάλλοντος τοῦ
ὄμματος οὐ [i]συμβαίνει ὥστε δοκεῖν ἅμα [k]ἓν καὶ δύο εἶναι τό
6 θ' ὁρῶν καὶ τὸ ὁρώμενον. [l]Ἐκείνως δ' [m]αὐτὸς [n]αὑτὸν ὁρᾷ
[o]ὁ ὀφθαλμός, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ ἀνακλάσει, ἐπεὶ εἴ γε πῦρ
ἦν, καθάπερ Ἐμπεδοκλῆς φησὶ καὶ ἐν τῷ Τιμαίῳ γέγρα-
πται, καὶ συνέβαινε τὸ ὁρᾶν ἐξιόντος ὥσπερ ἐκ λαμπτῆρος
7 τοῦ φωτός, διὰ τί οὐ καὶ ἐν τῷ σκότει ἑώρα ἂν ἡ ὄψις; Τὸ
δ' ἀποσβέννυσθαι φάναι ἐν τῷ σκότει ἐξιοῦσαν, ὥσπερ ὁ
Τίμαιος λέγει, κενόν ἐστι παντελῶς· [p]τίς γὰρ ἀπόσβεσις
φωτός ἐστιν; Σβέννυται γὰρ [q]ἢ ὑγρῷ ἢ ψυχρῷ τὸ θερμὸν
καὶ ξηρόν, οἷον δοκεῖ τό τ' ἐν τοῖς ἀνθρακώδεσιν εἶναι πῦρ
8 καὶ ἡ φλόξ, ὧν τῷ φωτὶ οὐδέτερον φαίνεται ὑπάρχον. Εἰ
δ' ἄρα ὑπάρχει μὲν ἀλλὰ διὰ τὸ ἠρέμα [r]λανθάνει ἡμᾶς, ἔδει
μεθ' ἡμέραν τε [s]καὶ ἐν τῷ ὕδατι ἀποσβέννυσθαι [t]τὸ φῶς,
καὶ ἐν τοῖς πάγοις [v]μᾶλλον γίνεσθαι σκότον· ἡ γοῦν φλὸξ
καὶ τὰ πεπυρωμένα σώματα πάσχει τοῦτο· νῦν δ' [w]οὐδὲν

[t] ἄρ'] γὰρ Y, γὰρ καὶ M. [v] ἑαυτὸν om. E.M.P.Y. [w] οὐ om. pr. S.
[x] τὸ δ' αἴτιον S.U. [y] σκότῳ E.M.Y. [z] γε φῶς M. [a] ποιεῖν L.P.S.U.
[b] φαίνεται om. P.S. [c] τὸ] τοῦ S. [d] ὥστε] τὸ U. [e] ἐὰν L.P.S.U.
[f] κεφαλαί τε ἰχθ. S.U. [g] τινὲς E.M.U.Y. [h] τὸ τῆς σ. θόλον M.P, τὸ
τῆς σ. ὅλον E.Y. [i] συμβαίνειν E.M.Y. [k] δύο καὶ ἓν L. [l] ἐκεῖνος
E.P.Y. [m] αὐτὸς om. E.M.Y. [n] αὐτὸν Y, αὐτῶν pr. E. [o] ὁ om. Y.
[p] τίς—ὕδατι] τί γάρ ἐστιν S.U. [q] ἢ ἐν ὑγρῷ L. [r] λανθάνειν E.P.
[s] καὶ om. P. [t] τὸ om. M. [v] μάλιστα L. [w] οὐθὲν P.

συμβαίνει τοιοῦτον. Ἐμπεδοκλῆς [x]δ' ἔοικε [y]νομίζοντι [z]ὁτὲ 9
μὲν ἐξιόντος τοῦ φωτός, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, βλέπειν·
λέγει [a]γοῦν [b]οὕτως.

> Ὡς δ' ὅτε τις [c]πρόοδον νοέων [d]ὡπλίσσατο λύχνον,
> χειμερίην διὰ νύκτα πυρὸς σέλας αἰθομένοιο,
> [e]ἅψας παντοίων ἀνέμων λαμπτῆρας [f]ἀμουργούς,
> [g]οἵτ' ἀνέμων [h]μὲν [i]πνεῦμα [k]διασκιδνᾶσιν ἀέντων,
> [l]φῶς δ' [m]ἔξω διαθρῶσκον, ὅσον ταναώτερον [n]ἦεν,
> [o]λάμπεσκεν κατὰ βηλὸν [p]ἀτειρέσιν [q]ἀκτίνεσσιν·
> ὣς δὲ [r]τότ' ἐν [s]μήνιγξιν [t]ἐεργμένον [v]ὠγύγιον πῦρ
> λεπτῇσιν [w]ὀθόνῃσι [x]λοχάζετο [y]κύκλοπα [z]κούρην·
> αἳ δ' ὕδατος [a]μὲν [b]βένθος ἀπέστεγον [c]ἀμφινάοντος,
> πῦρ δ' ἔξω [d]διαθρῶσκον, [e]ὅσον ταναώτερον ἦεν.

Ὁτὲ μὲν [f]οὖν οὕτως ὁρᾶν φησίν, ὁτὲ δὲ ταῖς [g]ἀπορροίαις 10
[h]ταῖς ἀπὸ τῶν ὁρωμένων. Δημόκριτος δ' ὅτι μὲν ὕδωρ
[i]εἶναί φησι, λέγει καλῶς, ὅτι δ' οἴεται τὸ ὁρᾶν εἶναι τὴν
ἔμφασιν, οὐ καλῶς· τοῦτο [k]μὲν γὰρ συμβαίνει ὅτι τὸ ὄμμα
λεῖον, καὶ ἔστιν οὐκ ἐν ἐκείνῳ ἀλλ' ἐν τῷ ὁρῶντι· ἀνάκλασις
γὰρ τὸ πάθος. Ἀλλὰ καθόλου περὶ τῶν ἐμφαινομένων καὶ 11
[l]ἀνακλάσεως [m]οὐδέν πω δῆλον [n]ἦν, ὡς ἔοικεν. [o]Ἄτοπον
δὲ καὶ τὸ μὴ ἐπελθεῖν αὐτῷ ἀπορῆσαι διὰ τί [p]ὁ ὀφθαλμὸς

[x] δ' om. L. [y] νομίζειν τι E.i. [z] τότε P, τὸ E.M.i, τῇ U, om. S. [a] οὖν i. [b] οὕτως om. P. [c] πρόσοδον pr. S.U. [d] ὡπλίσατο λ. L.V.W, ὡπλίσσ' αὐτολύχνον Ga. [e] αἶψα N.V. [f] ἀμοργοὺς M.l, ἀμοργοῦς Y, ἀμοργους (supra γ posito β) E. [g] αἶτ' E.M.P.Y.Ga. [h] μὲν om. N.V. [i] πνεύματα E.Y.Ga. [k] διασκεδνᾶσιν N, διασκεδᾶσιν f. [l] πῦρ E.M.P.Y.Ga. et supra posito ἢ φῶς i.l. [m] ἔξω διάνταται τρείατο θεσπεσίῃσιν ὀθόνῃσιν διαθρῶσκον P. [n] ἦ N.V. [o] λάμπεσκε nonnulli. [p] ἀπειρέσιν N.V, ἀτηρέσιν m. [q] ἀκτίνεσιν plerique. [r] τότ'] ὅτε S. [s] μήνιξιν U.Ga.l, μῆνι γοῦν N. [t] ἑργμένον L, ἐερμένον W, ἐελμένον E.M, ἐεκμένον Y, ἐκμένων Ga. [v] ὀγύγιον N. [w] ὀθόνοισιν X, γ' ὀθόνῃσιν corr. V, χθονίῃσι E.M.Y.Ga.i.l, χοανῇσιν P. [x] λοχάζετο E.M.Y.i.l, λοχάζεται Ga, ἐχείατο L, ἐχεύατο ceteri. [y] κύκλωπα Q.Ha.c.f.m. [z] κοῦρον Ga. [a] μὲν om. N.V. [b] βένθεος N.c. [c] ἀμφιναέντος vel ἀμφινάεντος E.N.P.S.U.V.W.Y.i.l, ἀμφὶ καέντος M. [d] διαθρῶσκον] διίεσκον P. [e] ὅσῳ U. [f] οὖν om. E.L.M.U.Y. [g] ἀπορροαῖς U. [h] ταῖς ἀπὸ] τῶν ἀπὸ M, om. S.U. [i] φησὶν εἶναι U, εἶναι φασὶν P. [k] μὲν om. L. [l] ἀνακλάσεων P.S.U. [m] οὐδέ E.L.M.S.Y. [n] ἦν] ἦν αὐτῷ L.M, ἦν ἀστῷ S. [o] ἄτομον M. [p] ὁ om. U

ὁρᾷ μόνον, τῶν δ' ἄλλων οὐδὲν ἐν οἷς ἐμφαίνεται τὰ εἴδωλα.
Τὸ μὲν [q] οὖν [r] τὴν ὄψιν εἶναι ὕδατος ἀληθὲς μέν, οὐ μέντοι
συμβαίνει τὸ ὁρᾶν ᾗ ὕδωρ ἀλλ' ᾗ διαφανές· ὃ καὶ ἐπὶ τοῦ
12 ἀέρος κοινόν ἐστιν. ⌜Ἀλλ' εὐφυλακτότερον καὶ [s] εὐπιλητό-
τερον τὸ ὕδωρ τοῦ [t] ἀέρος· διόπερ [v] ἡ κόρη καὶ τὸ ὄμμα
ὕδατός ἐστιν. [w] Τοῦτο δὲ καὶ ἐπ' [x] αὐτῶν τῶν ἔργων [y] δῆ-
λον· φαίνεται γὰρ [z] ὕδωρ τὸ ἐκρέον [a] διαφθειρομένων, καὶ ἔν
[b] γε τοῖς πάμπαν ἐμβρύοις τῇ [c] ψυχρότητι [d] ὑπερβάλλον
13 [e] καὶ τῇ λαμπρότητι. Καὶ τὸ [f] λευκὸν [g] τοῦ ὄμματος ἐν
τοῖς ἔχουσιν [h] αἷμα πῖον καὶ λιπαρόν· [i] ὅπερ διὰ τοῦτ' ἐστί,
πρὸς τὸ διαμένειν τὸ ὑγρὸν ἄπηκτον. Καὶ διὰ τοῦτο τοῦ
σώματος [k] ἀρριγότατον ὁ ὀφθαλμός ἐστιν· οὐδεὶς γάρ πω
[l] τὸ ἐντὸς τῶν [m] βλεφάρων ἐρρίγωσεν. Τῶν δ' ἀναίμων
[n] σκληρόδερμοι οἱ ὀφθαλμοί εἰσι, καὶ τοῦτο ποιεῖ τὴν σκέ-
14 πην. ⌜Ἄλογον δὲ ὅλως τὸ ἐξιόντι τινὶ τὴν ὄψιν ὁρᾶν, [o] καὶ
ἀποτείνεσθαι μέχρι τῶν ἄστρων, ἢ μέχρι τινὸς ἐξιοῦσαν
συμφύεσθαι, καθάπερ λέγουσί τινες. Τούτου μὲν γὰρ βέλ-
τιον τὸ [p] ἐν ἀρχῇ συμφύεσθαι [q] τοῦ ὄμματος. ⌜Ἀλλὰ καὶ
τοῦτο εὔηθες· τό [r] τε γὰρ συμφύεσθαι τί ἐστι φωτὶ πρὸς
φῶς; ⌜Ἢ πῶς οἷόν θ' [s] ὑπάρχειν; Οὐ γὰρ τῷ τυχόντι
15 συμφύεται τὸ τυχόν. [t] Τό τ' ἐντὸς τῷ ἐκτὸς πῶς; ⌜Ἡ
γὰρ μῆνιγξ μεταξύ ἐστιν. Περὶ μὲν [v] οὖν τοῦ ἄνευ φωτὸς
μὴ ὁρᾶν εἴρηται ἐν ἄλλοις· ἀλλ' εἴτε φῶς εἴτ' ἀήρ ἐστι τὸ
μεταξὺ [w] τοῦ ὁρωμένου καὶ τοῦ ὄμματος, ἡ διὰ τούτου κίνησίς
ἐστιν [x] ἡ ποιοῦσα τὸ ὁρᾶν. Καὶ εὐλόγως τὸ ἐντός ἐστιν

[q] οὖν om. Y. [r] εἶναι τὴν ὄψιν P. [s] εὐπειλητότερον P, εὐυποληπτότερον L.S.U. [t] ἀέρος] ἀέρος ἐστί P.S.U. [v] ἡ] καὶ ἡ P. [w] τοῦτο δὲ] καὶ τοῦτο ἐστι P.S.U. [x] αὐτῶν om. P. [y] δῆλον om. S.U. [z] τὸ ἐκρέον ὕδωρ S. [a] διαφθ. τῶν ὀφθαλμῶν καὶ L.P.S.U. [b] γε] τε P, om. E.M.Y. [c] λαμπρότητι L. [d] ὑπερβ.] ὑπερβ. ἐστὶ L.P.S. [e] καὶ τῇ λαμπρότητι ante ὑπερβάλλον S, καὶ τῇ στιλπνότητι L. [f] λευκὸν] λαμπρὸν S.U. [g] τοῦ] τὸ L. [h] πῖον αἷμα M, αἷμα πλεῖον E.M.Y. [i] ὅπερ om. P.U. [k] ἀρριγώτατον E.L.U.Y, ἀρριγωτότατον S, ἀριγώτερον M. [l] τὸ] τὰ P.U. [m] βλεφάρων] ὀμμάτων L. [n] σκληρότεροι S.U. [o] καὶ] καὶ ἢ P.S.U. [p] ἐν] ἐπ' P. [q] τοῦ—γὰρ συμφύεσθαι om. pr. S. [r] τε om. L. [s] ὑπάρχειν τοῦτο; οὐ S.U. [t] τῷ τ' ἐντὸς τὸ ἐκτὸς S.U, τῷ τ' ἐκτὸς τὸ ἐντὸς P. [v] οὖν om. S. [w] τοῦ ante ὁρ. om. Y. [x] ἡ om. S.U.

ὕδατος· διαφανὲς γὰρ τὸ ὕδωρ. Ὁρᾶται δὲ ὥσπερ καὶ ἔξω 16
οὐκ ἄνευ φωτός, οὕτω [y] καὶ ἐντός· διαφανὲς ἄρα δεῖ εἶναι.
[z] Καὶ ἀνάγκη ὕδωρ εἶναι, [a] ἐπειδὴ οὐκ ἀήρ. Οὐ γὰρ ἐπὶ
[b] τοῦ ἐσχάτου ὄμματος ἡ ψυχὴ [c] ἢ τῆς ψυχῆς τὸ [d] αἰσθη-
τήριόν ἐστιν, ἀλλὰ δῆλον ὅτι ἐντός· διόπερ ἀνάγκη διαφανὲς
εἶναι καὶ δεκτικὸν φωτὸς τὸ ἐντὸς τοῦ ὄμματος. Καὶ τοῦτο 17
καὶ ἐπὶ τῶν συμβαινόντων δῆλον· [e] ἤδη γάρ τισι πληγεῖσιν
ἐν [f] πολέμῳ παρὰ τὸν κρόταφον οὕτως ὥστ' [g] ἐκτμηθῆναι
τοὺς πόρους τοῦ ὄμματος, ἔδοξε [h] γενέσθαι σκότος ὥσπερ
λύχνου ἀποσβεσθέντος, διὰ τὸ οἷον λαμπτῆρά τινα ἀποτμη-
θῆναι τὸ διαφανές, τὴν καλουμένην κόρην. Ὥστ' εἴπερ [i] τού- 18
των τι συμβαίνει, καθάπερ λέγομεν, φανερὸν [k] ὡς δεῖ τοῦτον
τὸν τρόπον ἀποδιδόναι καὶ προσάπτειν ἕκαστον τῶν αἰσθη-
τηρίων ἑνὶ τῶν στοιχείων. Τοῦ μὲν ὄμματος τὸ ὁρατικὸν
ὕδατος ὑποληπτέον, ἀέρος δὲ τὸ τῶν ψόφων αἰσθητικόν,
πυρὸς δὲ τὴν ὄσφρησιν. Ὃ γὰρ [l] ἐνεργείᾳ ἡ ὄσφρησις, 19
τοῦτο δυνάμει τὸ ὀσφραντικόν· τὸ γὰρ αἰσθητὸν ἐνεργεῖν
ποιεῖ τὴν αἴσθησιν, ὥσθ' ὑπάρχειν [m] ἀνάγκη [n] αὐτὴν δυνάμει
πρότερον. Ἡ δ' ὀσμὴ [o] καπνώδης τίς ἐστιν ἀναθυμίασις, ἡ
δ' ἀναθυμίασις [p] ἡ καπνώδης [q] ἐκ πυρός. Διὸ καὶ [r] τῷ περὶ 20
τὸν ἐγκέφαλον τόπῳ [s] τὸ τῆς ὀσφρήσεως [t] αἰσθητήριόν ἐστιν
ἴδιον· δυνάμει γὰρ [v] θερμὴ ἡ τοῦ ψυχροῦ ὕλη ἐστίν. Καὶ
ἡ τοῦ [w] ὄμματος γένεσις τὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον· ἀπὸ τοῦ
ἐγκεφάλου γὰρ συνέστηκεν· οὗτος [x] γὰρ ὑγρότατος καὶ ψυ-
χρότατος τῶν ἐν τῷ σώματι μορίων ἐστίν. Τὸ δ' ἁπτικὸν 21
γῆς. Τὸ δὲ γευστικὸν εἶδός [y] τι ἁφῆς ἐστίν. Καὶ διὰ
τοῦτο πρὸς τῇ καρδίᾳ τὸ αἰσθητήριον αὐτῶν, τῆς [z] τε γεύ-

[y] καὶ τὸ ἐντός P. [z] καὶ ἀνάγκη] ἀνάγκη ἄρα P.S.U. [a] ἐπεὶ M. [b] τοῦ ἐσχάτου τοῦ ὄμματος S.U. [c] ἢ] καὶ L. [d] αἰσθητικόν M.P.S.U.Y. [e] ἤδη γάρ τισι] τισὶ γὰρ S.U. [f] πολέμοις Y, πόλεμοι E. [g] ἀποτμηθῆναι P.S.U. [h] γίνεσθαι P.U. [i] τούτων τι] ἐπὶ τούτων L.P.S.U. [k] ὡς εἰ δεῖ L.P.S.U. [l] ἐνεργείᾳ om. L. [m] ἀναγκαῖον E.L.M.Y. [n] αὐτὴν] αὐτὴν ὃ P.U, αὕτη ὃ S. [o] καπν. ἀναθ. ἐστίν E.M.U.Y. [p] ἡ om. S. et pr. U. [q] ἔμπυρος corr. P. [r] τῷ ante τόπῳ P.S.U. [s] τὸ] τῷ P. [t] ἴδιον αἰσθ. ἐστίν P. [v] θερμὸν M. [w] αἵματος E.Y. [x] γὰρ καὶ ὑγρότατος M. [y] τι] τῆς Y. [z] τε om. E.M.Y.

σεως καὶ τῆς ἁφῆς· ἀντίκειται γὰρ τῷ ἐγκεφάλῳ αὕτη, καὶ
ἔστι [a] θερμότατον τῶν μορίων. Καὶ περὶ μὲν τῶν αἰσθη-
τικῶν τοῦ σώματος μορίων ἔστω τοῦτον τὸν τρόπον διωρι-
σμένα.

3 Περὶ [b] δὲ τῶν αἰσθητῶν τῶν καθ' ἕκαστον αἰσθητήριον,
οἷον λέγω χρώματος καὶ ψόφου καὶ ὀσμῆς καὶ χυμοῦ καὶ
ἁφῆς, καθόλου μὲν εἴρηται ἐν [c] τοῖς περὶ ψυχῆς, τί [d] τὸ ἔρ-
γον αὐτῶν καὶ τί τὸ ἐνεργεῖν καθ' ἕκαστον τῶν αἰσθητηρίων·
τί δέ ποτε [e] δεῖ λέγειν ὁτιοῦν αὐτῶν, οἷον [f] τί χρῶμα ἢ [g] τί
ψόφον ἢ [h] τί ὀσμὴν ἢ χυμόν, ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ἁφῆς, [i] ἐπι-
2 σκεπτέον, καὶ πρῶτον περὶ χρώματος. Ἔστι μὲν οὖν ἕκα-
στον διχῶς λεγόμενον, τὸ μὲν ἐνεργείᾳ τὸ δὲ δυνάμει. Τὸ
μὲν οὖν ἐνεργείᾳ χρῶμα καὶ [k] ὁ ψόφος πῶς ἐστὶ τὸ αὐτὸ ἢ
ἕτερον ταῖς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεσιν, οἷον ὁράσει καὶ ἀκού-
σει, εἴρηται ἐν [l] τοῖς περὶ ψυχῆς· τί δὲ [m] ἕκαστον αὐτῶν ὂν
[n] ποιήσει τὴν αἴσθησιν καὶ τὴν ἐνέργειαν, [o] νῦν [p] λέγωμεν.
3 Ὥσπερ οὖν εἴρηται περὶ φωτὸς [q] ἐν ἐκείνοις, ὅτι ἐστὶ χρῶμα
τοῦ διαφανοῦς κατὰ συμβεβηκός· ὅταν γὰρ [r] ἐνῇ τι πυρῶ-
δες [s] ἐν διαφανεῖ, ἡ μὲν παρουσία φῶς, ἡ δὲ στέρησίς ἐστι
4 σκότος. Ὃ δὲ λέγομεν διαφανές, οὐκ ἔστιν ἴδιον [t] ἀέρος ἢ
ὕδατος οὐδ' [v] ἄλλου τῶν οὕτω λεγομένων σωμάτων, ἀλλά
[w] τίς [x] ἐστι [y] κοινὴ φύσις καὶ δύναμις, ἣ χωριστὴ μὲν οὐκ
ἔστιν, ἐν τούτοις δ' ἐστί, καὶ [z] τοῖς ἄλλοις σώμασιν ἐνυπάρ-
χει, τοῖς μὲν μᾶλλον τοῖς δ' ἧττον. Ὥσπερ οὖν καὶ τῶν
5 σωμάτων ἀνάγκη τι εἶναι ἔσχατον, καὶ ταύτης. Ἡ μὲν οὖν
τοῦ φωτὸς φύσις ἐν ἀορίστῳ [a] τῷ διαφανεῖ ἐστίν· τοῦ δ' ἐν
τοῖς σώμασι διαφανοῦς τὸ ἔσχατον, ὅτι μὲν εἴη [b] ἄν τι,

[a] θερμοτάτη L. [b] δὲ τῶν καθ' ἕκαστον αἰσθητηρίων αἰσθητῶν L. [c] τῷ M. [d] τὸ om. M. [e] δεῖ om. S.U. [f] τί] τὸ Y, τί τὸ L.S.U. [g] τί] τὸν L.S.U. [h] τί] τὴν L.U, om. P.S. [i] σκεπτέον L. [k] ὁ om. S.U. [l] τοῖς] τῷ L. [m] ὂν ἕκαστον αὐτῶν L. [n] ποιεῖ P. [o] νῦν om. P.S.U. [p] λέγομεν E.Y. [q] ἐν om. E.Y. [r] ἐνῇ] ᾖ P.S.U. [s] ἐν τῷ διαφανεῖ P.S. [t] ὕδ. ἢ ἀέρος P. [v] ἄλλων Y. [w] τις om. S.U. [x] ἐστι om. P. [y] καινὴ L. [z] τοῖς] ἐν τοῖς P.S.U, om. L. [a] τῷ om. L.P.S.U. [b] ἄν τι P. cum pr. S. et corr. U: ceteri παντί.

δῆλον, ὅτι δὲ τοῦτ' ἐστὶ τὸ χρῶμα, [c] ἐκ τῶν συμβαινόντων
φανερόν. [d] Τὸ γὰρ χρῶμα [e] ἢ ἐν τῷ πέρατί ἐστιν [f] ἢ πέ-
ρας· διὸ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι τὴν ἐπιφάνειαν [g] χροιὰν [h] ἐκά-
λουν. Ἔστι μὲν [i] γὰρ ἐν τῷ τοῦ σώματος πέρατι, ἀλλ' οὔ 6
[k] τι τὸ τοῦ σώματος πέρας, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν φύσιν δεῖ νομί-
ζειν, [l] ἥπερ καὶ ἔξω χρωματίζεται, ταύτην καὶ ἐντός. Φαί-
νεται δὲ [m] καὶ ἀὴρ καὶ ὕδωρ [n] χρωματιζόμενα· καὶ γὰρ ἡ
[o] αὐγὴ τοιοῦτόν ἐστιν. Ἀλλ' ἐκεῖ μὲν διὰ τὸ ἐν ἀορίστῳ οὐ 7
τὴν αὐτὴν ἐγγύθεν καὶ [p] προσιοῦσι καὶ πόρρωθεν ἔχει [q] χροιὰν
οὔθ' ὁ ἀὴρ οὔθ' ἡ θάλαττα· ἐν δὲ τοῖς σώμασιν ἐὰν μὴ τὸ
περιέχον ποιῇ [r] τὸ μεταβάλλειν, [s] ὥρισται καὶ ἡ φαντασία
τῆς χρόας. Δῆλον ἄρα ὅτι τὸ αὐτὸ κἀκεῖ [t] κἀνθάδε δεκτικὸν
[v] τῆς χρόας ἐστίν. [w] Τὸ ἄρα διαφανὲς καθ' ὅσον [x] ὑπάρχει 8
ἐν τοῖς σώμασιν (ὑπάρχει δὲ [y] μᾶλλον καὶ ἧττον ἐν πᾶσι)
χρώματος ποιεῖ μετέχειν. Ἐπεὶ δ' ἐν πέρατι ἡ χρόα, τού-
του ἂν [z] ἐν πέρατι εἴη. Ὥστε χρῶμα ἂν [a] εἴη τὸ τοῦ δια-
φανοῦς ἐν [b] σώματι ὡρισμένῳ πέρας. Καὶ αὐτῶν δὲ τῶν 9
διαφανῶν, οἷον ὕδατος καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον, καὶ [c] ὅσοις
[d] φαίνεται χρῶμα ἴδιον ὑπάρχειν κατὰ τὸ ἔσχατον, ὁμοίως
πᾶσιν ὑπάρχει. Ἔστι μὲν οὖν ἐνεῖναι ἐν τῷ διαφανεῖ τοῦθ'
ὅπερ καὶ ἐν τῷ ἀέρι ποιεῖ φῶς, ἔστι δὲ μή, ἀλλ' ἐστερῆσθαι.
Ὥσπερ [e] οὖν ἐκεῖ τὸ μὲν φῶς τὸ δὲ σκότος, οὕτως ἐν τοῖς
σώμασιν ἐγγίνεται τὸ λευκὸν καὶ [f] τὸ μέλαν. Περὶ δὲ τῶν 10
ἄλλων χρωμάτων ἤδη [g] διελομένους ποσαχῶς ἐνδέχεται γίγνε-
σθαι λεκτέον. Ἐνδέχεται μὲν [h] γὰρ παρ' ἄλληλα τιθέμενα
[i] τὸ [k] λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, ὥσθ' ἑκάτερον μὲν εἶναι [l] ἀόρατον

[c] ἐκ—γὰρ χρῶμα om. S. [d] τό τε γὰρ P.U. [e] ἢ om. P. [f] ἢ] ᾗ P. [g] χρόαν P.S.U. [h] καλοῦσιν γρ. E. [i] γὰρ] οὖν S.U. [k] τι om. P.S.U. [l] εἴπερ P. [m] καὶ post δὲ om. S. [n] χρωματιζόμενον P.S.U. [o] αὐγὴ τὸ τοιοῦτόν S.U. [p] προϊοῦσιν S. et pr. U. [q] χρόαν P.S.U. [r] τὸ ante μετ. om. P.S.U. [s] ὁρίζεται S.U. [t] δεκτικὸν κἀνθάδε U, καὶ ἐνταῦθα δεκτικὸν P. [v] τῆς om. pr. U. [w] τὸ δ' ἄρα M. [x] ἐνυπάρχει τοῖς L. [y] μᾶλλον καὶ] ἢ μᾶλλον ἢ P.S.U. [z] ἐν π.] πέρας τι P. [a] εἴκη Y. [b] χρώματι S. [c] ὅσων S.U. [d] φαίνεταί τι χρῶμα P. [e] οὖν] γὰρ M. [f] τὸ om. E.Y. [g] διελομένοις L. [h] γὰρ καὶ π. L. [i] τὸ] τό τε P.U. [k] μελαν καὶ τὸ λευκὸν P. [l] ἀόρατον ante εἶναι L, ante τὸ δ' P.

διὰ [m] σμικρότητα, τὸ δ' ἐξ ἀμφοῖν ὁρατὸν οὕτω γίνεσθαι.
11 Τοῦτο γὰρ οὔτε [n] λευκὸν οἷόν τε φαίνεσθαι οὔτε μέλαν·
ἐπεὶ δ' ἀνάγκη [o] μέν τι ἔχειν [p] χρῶμα, τούτων δ' οὐδέτερον
δυνατόν, ἀνάγκη μικτόν [q] τι εἶναι καὶ εἶδός τι χρόας ἕτερον.
12 Ἔστι μὲν οὖν οὕτως ὑπολαβεῖν πλείους εἶναι χρόας παρὰ τὸ
λευκὸν καὶ [r] τὸ μέλαν, πολλὰς δὲ τῷ λόγῳ· τρία γὰρ πρὸς
δύο, καὶ τρία πρὸς [s] τέτταρα, καὶ κατ' ἄλλους ἀριθμοὺς ἔστι
παρ' ἄλληλα κεῖσθαι, τὰ δ' ὅλως κατὰ μὲν λόγον μηδένα,
καθ' ὑπεροχὴν δέ τινα καὶ ἔλλειψιν ἀσύμμετρον, καὶ τὸν
αὐτὸν [t] δὴ τρόπον ἔχειν ταῦτα ταῖς συμφωνίαις· τὰ μὲν
[v] γὰρ ἐν ἀριθμοῖς εὐλογίστοις [w] χρώματα, καθάπερ ἐκεῖ τὰς
συμφωνίας, [x] τὰ ἥδιστα τῶν χρωμάτων εἶναι δοκοῦντα, οἷον
τὸ [y] ἁλουργὸν [z] καὶ φοινικοῦν [a] καὶ ὀλίγ' [b] ἄττα τοιαῦτα, δι'
ἥνπερ αἰτίαν [c] καὶ αἱ συμφωνίαι ὀλίγαι, τὰ δὲ μὴ ἐν ἀριθμοῖς
[d] τἆλλα χρώματα, ἢ [e] καὶ πάσας τὰς χρόας ἐν ἀριθμοῖς εἶναι,
τὰς [f] μὲν τεταγμένας τὰς δὲ ἀτάκτους, καὶ αὐτὰς ταύτας,
ὅταν μὴ καθαραὶ ὦσι, διὰ τὸ μὴ ἐν ἀριθμοῖς εἶναι [g] τοιαύτας
13 γίνεσθαι. Εἷς μὲν οὖν τρόπος τῆς γενέσεως τῶν χρωμάτων
οὗτος, εἷς δὲ [h] τὸ φαίνεσθαι δι' ἀλλήλων, οἷον ἐνίοτε οἱ [i] γραφῆς [k] ποιοῦσιν, ἑτέραν χρόαν ἐφ' [l] ἑτέραν [m] ἐναργεστέραν
ἐπαλείφουσιν, ὥσπερ ὅταν ἐν ὕδατί [n] τι ἢ [o] ἐν ἀέρι [p] βούλωνται ποιῆσαι φαινόμενον, [q] καὶ οἷον [r] ὁ ἥλιος καθ' αὐτὸν μὲν
14 λευκὸς φαίνεται, διὰ δ' ἀχλύος [s] καὶ καπνοῦ φοινικοῦς. Πολλαὶ δὲ καὶ οὕτως ἔσονται χρόαι τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ [t] πρότερον εἰρημένῳ· λόγος γὰρ ἂν εἴη τις τῶν ἐπιπολῆς [v] πρὸς

[m] μικρότητα P.S.U. [n] λ. οὔτε μελαν οἷόν τε γίνεσθαι L. [o] ἔχειν μέν τι L.S.U. [p] τὸ χρῶμα M. [q] τι εἶναι] τε εἶναι P.S.U. [r] τὸ alterum om. S. [s] τέσσαρα L. [t] δὴ] δεῖ M. [v] γὰρ om. S.U, post ἀριθμοῖς ponit P. [w] χρώματος E.M. [x] τὰ] ταῦτα δ' P, om. E.M.Y. [y] ἁλουργοῦν E.M.Y. [z] καὶ τὸ φ. P.S.U. [a] καὶ om. P. [b] ἄττα] δὲ τὰ P.S.U. [c] καὶ om. L.S.U. [d] τἆλλα—ἀριθμοῖς om. E.Y. [e] καὶ om. P. [f] μὲν om. P. [g] τοιαῦτα M. [h] τὸ] τῷ S.U, om. Y. [i] γραφῆς E: ceteri γραφεῖς. [k] ποιοῦσιν ante οἱ P. [l] ἑτέρα E.M.Y. [m] ἐνεργεστέραν E.Y. [n] τι om. S.U. [o] ἐν om. P.S. [p] βούλωνταί τι ποιῆσαι P.S.U. [q] καὶ om. U. [r] ὁ om. S.U. [s] καὶ om. P. [t] προτέρῳ L. [v] πρὸς L.

[w] τὰ ἐν βάθει, τὰ δὲ καὶ ὅλως οὐκ ἐν λόγῳ. Τὸ μὲν οὖν, 15
ὥσπερ [x] καὶ οἱ ἀρχαῖοι, [y] λέγειν [z] ἀπορροίας εἶναι [a] τὰς χροίας καὶ ὁρᾶσθαι διὰ τοιαύτην αἰτίαν ἄτοπον· [b] πάντως γὰρ δι' ἁφῆς ἀναγκαῖον [c] αὐτοῖς ποιεῖν τὴν αἴσθησιν, ὥστ' εὐθὺς κρεῖττον φάναι τῷ κινεῖσθαι [d] τὸ μεταξὺ τῆς αἰσθήσεως ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ γίνεσθαι τὴν αἴσθησιν, [e] ἁφῇ καὶ μὴ ταῖς ἀπορροίαις. Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν παρ' ἄλληλα κειμένων ἀνάγκη 16
ὥσπερ καὶ μέγεθος λαμβάνειν ἀόρατον, οὕτω καὶ χρόνον ἀναίσθητον, ἵνα [f] λάθωσιν αἱ κινήσεις ἀφικνούμεναι καὶ ἓν [g] δοκῇ εἶναι διὰ τὸ ἅμα φαίνεσθαι. Ἐνταῦθα δὲ οὐδεμία ἀνάγκη, ἀλλὰ τὸ ἐπιπολῆς χρῶμα [h] ἀκίνητον ὂν καὶ κινούμενον ὑπὸ τοῦ ὑποκειμένου οὐχ ὁμοίαν ποιήσει τὴν κίνησιν. [i] Διὸ καὶ ἕτερον [k] φαίνεται καὶ οὔτε λευκὸν οὔτε μέλαν. Ὥστ' εἰ μὴ ἐνδέχεται μηδὲν εἶναι μέγεθος ἀόρατον, [l] ἀλλὰ 17
πᾶν ἔκ τινος [m] ἀποστήματος ὁρατόν, καὶ αὕτη [n] τις ἂν εἴη [o] χρωμάτων μίξις. Κἀκείνως δ' οὐδὲν [p] κωλύει φαίνεσθαί τινα χρόαν [q] κοινὴν τοῖς πόρρωθεν· ὅτι [r] γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδὲν μέγεθος ἀόρατον, ἐν τοῖς ὕστερον ἐπισκεπτέον. Εἰ δ' ἐστὶ 18
μίξις τῶν σωμάτων μὴ μόνον τὸν τρόπον τοῦτον ὅνπερ οἴονταί [s] τινες, παρ' ἄλληλα τῶν ἐλαχίστων τιθεμένων, ἀδήλων δ' ἡμῖν διὰ τὴν αἴσθησιν, ἀλλ' ὅλως [t] πάντῃ [v] πάντως, ὥσπερ ἐν [w] τοῖς περὶ μίξεως εἴρηται καθόλου περὶ πάντων. Ἐκείνως 19
μὲν γὰρ μίγνυται [x] ταῦτα μόνον ὅσα ἐνδέχεται διελεῖν εἰς τὰ ἐλάχιστα, καθάπερ ἀνθρώπους [y] ἵππους ἢ τὰ σπέρματα· τῶν μὲν γὰρ ἀνθρώπων [z] ἄνθρωπος [a] ἐλάχιστος, τῶν δ' ἵππων [b] ἵππος· ὥστε τῇ τούτων παρ' ἄλληλα θέσει [c] τὸ πλῆθος

[w] τὸ ἐν S.U. [x] καὶ om. L.P.S.U. [y] λέγουσιν P. [z] ἀπόρροιαν S.U, ἀπορίαν P. [a] τὰς χρόας L, τῆς χρόας pr. S, τὴν χρόαν P.U. et rc. S. [b] ἁπάντων L.P.S.U. [c] αὐτοῖς post αἴσθησιν L. [d] τὸ] τῷ M. [e] ἁφῇ καὶ μὴ ταῖς] ἢ ἁφῇ καὶ ταῖς L, ἢ ἁφῇ καὶ S.U, ἡ ἁφὴ καὶ P. [f] λανθάνωσιν P.S.U. [g] δοκεῖ M. [h] κινητὸν E.M.Y. [i] διὸ καὶ] διὰ τὸ S.U, διὸ E.M.P. [k] φαίνεσθαι S.U, φανεῖται P. [l] ἀλλ' ἅπαν P. [m] διαστήματος L. [n] τι Y. [o] μίξις χρωμάτων U. [p] κωλύσει P.S.U. [q] κοινῇ S.U. [r] γὰρ οὐδέν ἐστι L. [s] τινες μόνον παρ' P. [t] παντὶ P.Y. [v] παντὸς P. [w] τῷ L. [x] ταῦτα μόνον] μόνως S.U. [y] ἵπποις P. [z] ἄνθρωπον E.M.Y. [a] ἐλάχιστον E.M.U. [b] ἵππον E.M.Y. [c] τὸ μὲν πλῆθος M.

[d] μέμικται τῶν συναμφοτέρων· ἄνθρωπον δὲ ἕνα [e] ἑνὶ ἵππῳ
20 οὐ λέγομεν μεμῖχθαι. Ὅσα δὲ μὴ διαιρεῖται εἰς τὸ ἐλάχι-
στον, [f] τούτων οὐκ ἐνδέχεται μίξιν γενέσθαι τὸν τρόπον τοῦ-
τον ἀλλὰ τῷ [g] πάντῃ μεμῖχθαι, ἅπερ καὶ μάλιστα [h] μίγνυ-
σθαι πέφυκεν. Πῶς δὲ [i] τοῦτο γίγνεσθαι δυνατόν, ἐν τοῖς
21 περὶ μίξεως εἴρηται πρότερον. [k] Ἀλλ' ὅτι ἀνάγκη μιγνυ-
μένων καὶ τὰς χρόας μίγνυσθαι, δῆλον, καὶ ταύτην τὴν [l] αἰ-
τίαν εἶναι κυρίαν [m] τοῦ πολλὰς εἶναι [n] χροίας, ἀλλὰ μὴ τὴν
ἐπιπόλασιν μηδὲ τὴν [o] παρ' ἄλληλα θέσιν· οὐ γὰρ πόρρωθεν
μὲν ἐγγύθεν δ' οὔ [p] φαίνεται μία χρόα τῶν [q] μεμιγμένων,
22 ἀλλὰ πάντοθεν. Πολλαὶ δ' ἔσονται χρόαι διὰ [r] τὸ κατὰ
πολλοὺς λόγους ἐνδέχεσθαι μίγνυσθαι ἀλλήλοις τὰ [s] μιγνύ-
μενα, καὶ τὰ μὲν ἐν ἀριθμοῖς τὰ δὲ καθ' ὑπεροχὴν μόνον.
23 Καὶ τἆλλα [t] δὴ τὸν αὐτὸν τρόπον ὅν[v]περ ἐπὶ τῶν παρ' ἄλ-
ληλα τιθεμένων χρωμάτων ἢ ἐπιπολῆς, ἐνδέχεται λέγειν καὶ
[w] περὶ [x] τῶν μιγνυμένων· διὰ τίνα δ' αἰτίαν εἴδη τῶν χρωμά-
των ἐστὶν ὡρισμένα καὶ οὐκ ἄπειρα, καὶ χυμῶν καὶ ψόφων,
ὕστερον [y] ἐροῦμεν.

4 Τί [z] μὲν οὖν [a] ἐστὶ χρῶμα καὶ διὰ τίν' αἰτίαν πολλαὶ
[b] χροιαί εἰσιν, εἴρηται· περὶ δὲ ψόφου καὶ φωνῆς εἴρηται πρό-
τερον ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς· περὶ δὲ ὀσμῆς καὶ χυμοῦ [c] νῦν λε-
κτέον. Σχεδὸν γάρ ἐστι τὸ αὐτὸ πάθος, οὐκ ἐν τοῖς [d] αὐτοῖς
2 δ' ἐστὶν ἑκάτερον αὐτῶν. Ἐναργέστερον δ' [e] ἐστὶν ἡμῖν τὸ τῶν
χυμῶν γένος ἢ τὸ τῆς ὀσμῆς. Τούτου δ' αἴτιον ὅτι χειρίστην
ἔχομεν τῶν [f] ἄλλων ζῴων τὴν [g] ὄσφρησιν καὶ τῶν ἐν ἡμῖν
αὐτοῖς αἰσθήσεων, τὴν δ' ἁφὴν ἀκριβεστάτην τῶν ἄλλων

[d] μέμικται τὸ τῶν P. [e] ἑνὶ] ἑνὶ δὲ S. [f] τούτων δὲ οὐκ P. [g] παντὶ E.Y, πᾶν παντὶ U, πάμπαν P, πάμπαν τι S. [h] πέφυκε μίγνυσθαι L. [i] τοῦτο μάλιστα γίγνεσθαι L. [k] ἀλλ' ὅτι] ἀλλὰ τίς E.L.M.Y, ἅμα δέ τις P. [l] αἰτίαν] οἰκείαν Y. et pr. E. [m] τοῦ] τοῦτο L. [n] χρόας L.P.S. [o] πρὸς S. [p] φανεῖται L.S.U. [q] μιγνυμένων L. [r] τὸ πολλοῖς λόγοις E.M.Y. [s] φαινόμενα L. [t] δὲ Y. [v] περ om. L. [w] περὶ μὲν τῶν μιγνυμένων καὶ ἐν ἄλλοις διώρισται, διὰ L. et pr. U. [x] τῶν om. L. [y] ἐροῦμεν] ἐπισκεπτέον P.S.U. [z] μὲν om. L. [a] χρῶμά ἐστι P. [b] χρόαι P.U. [c] νῦν om. P.S.U. [d] δ' αὐτοῖς δ' S. [e] ἡμῖν ἐστὶ L.P.S.U. [f] ἄλλων om. P.S.U. [g] ὄσφρησιν] αἴσθησιν ταύτην L.

ζῴων. ˈΗ δὲ γεῦσις ἁφή τις ἐστίν. ˈΗ μὲν οὖν τοῦ ὕδατος φύ- 3
σις βούλεται [h] ἄχυμος εἶναι· ἀνάγκη [i] δ' ἢ ἐν αὐτῷ τὸ ὕδωρ ἔχειν τὰ γένη τῶν χυμῶν ἀναίσθητα διὰ [k] μικρότητα, καθάπερ ˈΕμπεδοκλῆς φησίν, ἢ ὕλην τοιαύτην [l] ἐνεῖναι οἷον πανσπερμίαν χυμῶν, καὶ ἅπαντα μὲν ἐξ ὕδατος γίγνεσθαι, [m] ἄλλα δ' ἐξ ἄλλου μέρους, ἢ μηδεμίαν [n] ἔχοντος διαφορὰν τοῦ ὕδατος τὸ ποιοῦν αἴτιον εἶναι, οἷον εἰ τὸ θερμὸν καὶ τὸν ἥλιον
φαίη τις. Τούτων δ', ὡς μὲν ˈΕμπεδοκλῆς λέγει, λίαν εὐσύν- 4
οπτον τὸ ψεῦδος· ὁρῶμεν γὰρ μεταβάλλοντας ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τοὺς χυμοὺς ἀφαιρουμένων τῶν περικαρπίων εἰς τὸν ἥλιον καὶ [o] πυρουμένων, ὡς [p] οὐ τῷ ἐκ τοῦ ὕδατος ἕλκειν τοιούτους [q] γινομένους, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ περικαρπίῳ μεταβάλλοντας, καὶ [r] ἐξικμαζομένους δὲ καὶ [s] κειμένους, διὰ τὸν χρόνον, [t] αὐστηροὺς ἐκ γλυκέων καὶ πικροὺς [v] καὶ παντοδαποὺς γινομένους, καὶ ἑψομένους, [w] εἰς πάντα τὰ γένη τῶν χυμῶν
[x] ὡς εἰπεῖν μεταβάλλοντας. ˈΟμοίως δὲ καὶ τὸ [y] πανσπερ- 5
μίας [z] εἶναι τὸ ὕδωρ ὕλην ἀδύνατον· ἐκ τοῦ αὐτοῦ γὰρ ὁρῶμεν ὡς [a] ἐκ τῆς αὐτῆς τροφῆς γινομένους ἑτέρους χυμούς.
Λείπεται [b] δὴ τῷ πάσχειν τι τὸ ὕδωρ μεταβάλλειν. ˈΌτι 6
μὲν τοίνυν οὐχ ὑπὸ τῆς τοῦ [c] θερμοῦ δυνάμεως λαμβάνει ταύτην τὴν δύναμιν ἣν καλοῦμεν χυμόν, φανερόν· λεπτότατον γὰρ [d] τῶν πάντων ὑγρῶν τὸ ὕδωρ ἐστί, καὶ αὐτοῦ [e] τοῦ ἐλαίου. ˈΑλλ' ἐπεκτείνεται ἐπὶ [f] πλεῖον τοῦ ὕδατος τὸ ἔλαιον διὰ τὴν γλισχρότητα. Τὸ δ' ὕδωρ ψαθυρόν ἐστι· διὸ καὶ [g] χαλεπώτερον φυλάξαι ἐν τῇ χειρὶ [h] ὕδωρ ἢ ἔλαιον.
ˈΕπεὶ δὲ θερμαινόμενον οὐδὲν φαίνεται παχυνόμενον τὸ ὕδωρ 7
αὐτὸ μόνον, δῆλον ὅτι ἑτέρα τις ἂν εἴη αἰτία· οἱ γὰρ χυμοὶ

[h] χυμὸς P. [i] δ' ἢ] δ' εἰ P, δὴ E.M.Y. [k] σμικρότητα L. [l] εἶναι E.M.Y, δ' ἐνεῖναι S. [m] ἄλλο P.S.U. [n] ἔχοντας E. [o] πυρωμένων P. [p] οὐ τῷ] οὕτως Y. [q] γενομένους L.M. [r] ἐξικμασμένους S.U. [s] κινουμένους L.S.U. et pr. P. [t] αὐστηροτέρους S. [v] καὶ post πικροὺς om. P. [w] εἰς] καὶ εἰς P. [x] μεταβάλλοντας ὡς εἰπεῖν L. [y] πανσπερμίαν L.U.Y. [z] ὕλην εἶναι τὸ ὕδωρ P.S. [a] ἐκ τῆς αὐτῆς om. E.M.Y, αὐτῆς om. P. [b] δὲ E.M.P.S.U.Y. [c] θερμοῦ μόνον δυνάμεως L.P. [d] πάντων τῶν L.P.S.U. [e] τοῦ om. L. [f] πλέον L.M. [g] χαλεπώτερόν ἐστι φυλάξαι S.U. [h] ὕδωρ ἢ] τὸ ὕδωρ ἤπερ E.L.M.Y.

[k] πάντες πάχος ἔχουσι μᾶλλον· τὸ δὲ θερμὸν συναίτιον.
Φαίνονται δ' οἱ χυμοὶ ὅσοιπερ [l] καὶ ἐν [m] τοῖς περικαρπίοις,
8 [n] οὗτοι ὑπάρχοντες καὶ ἐν τῇ γῇ. Διὸ καὶ πολλοί φασι
τῶν ἀρχαίων φυσιολόγων τοιοῦτον εἶναι τὸ ὕδωρ δι' [o] οἵας
ἂν [p] γῆς πορεύηται. Καὶ τοῦτο δῆλόν ἐστιν ἐπὶ τῶν ἁλμυ-
ρῶν ὑδάτων [q] μάλιστα· οἱ γὰρ ἅλες γῆς [r] τι εἶδός [s] εἰσιν.
[t] Καὶ [v] τὰ διὰ τῆς τέφρας διηθούμενα πικρᾶς οὔσης πικρὸν
9 ποιεῖ τὸν [w] χυμόν. Εἰσί [x] τε κρῆναι [y] πολλαὶ αἱ μὲν πικραί,
αἱ δ' ὀξεῖαι, αἱ δὲ παντοδαποὺς [z] ἔχουσαι χυμοὺς ἄλλους.
[a] Εὐλόγως δ' ἐν τοῖς φυομένοις τὸ τῶν χυμῶν [b] γίνεται
γένος μάλιστα. Πάσχειν γὰρ πέφυκε τὸ ὑγρόν, ὥσπερ καὶ
τἆλλα, ὑπὸ τοῦ ἐναντίου· ἐναντίον δὲ τὸ ξηρόν. Διὸ καὶ
ὑπὸ τοῦ πυρὸς πάσχει τι· ξηρὰ γὰρ [c] ἡ τοῦ πυρὸς φύσις.
10 Ἀλλ' ἴδιον τοῦ πυρὸς τὸ θερμόν ἐστι, γῆς δὲ τὸ ξηρόν,
ὥσπερ εἴρηται ἐν τοῖς [d] περὶ στοιχείων. [e] Ἧι μὲν οὖν πῦρ
καὶ [f] ἡ γῆ, οὐδὲν πέφυκε ποιεῖν [g] ἢ πάσχειν, οὐδ' ἄλλο οὐδέν·
[h] ᾗ δ' [i] ὑπάρχει ἐναντιότης [k] ἐν ἑκάστῳ, ταύτῃ πάντα [l] καὶ
11 ποιοῦσι καὶ πάσχουσιν. Ὥσπερ οὖν οἱ ἐναποπλύνοντες [m] ἐν
τῷ ὑγρῷ [n] τὰ χρώματα καὶ τοὺς χυμοὺς [o] τοιοῦτον ἔχειν
ποιοῦσι τὸ ὕδωρ, οὕτω καὶ ἡ φύσις τὸ ξηρὸν καὶ [p] τὸ γεῶδες,
καὶ διὰ [q] τοῦ ξηροῦ [r] καὶ γεώδους διηθοῦσα [s] καὶ κινοῦσα τῷ
12 θερμῷ ποιόν τι τὸ ὑγρὸν παρασκευάζει. Καὶ ἔστι τοῦτο
χυμὸς τὸ [t] γιγνόμενον ὑπὸ τοῦ εἰρημένου [v] ξηροῦ πάθος ἐν
τῷ ὑγρῷ τῆς γεύσεως τῆς κατὰ δύναμιν ἀλλοιωτικὸν εἰς ἐνέρ-

[k] πάντες om. U. [l] καὶ om. L.P. [m] τῷ περικαρπίῳ L. [n] ὑπάρχοντες οὗτοι S.U. [o] οἵας] ἧς S.U. [p] πορεύηται γῆς L. [q] μάλιστα om. S.U. [r] τι om. U. [s] ἐστί E.M.P. [t] καὶ] διὸ καὶ L.S.U. [v] τὰ om. M. [w] χυμὸν καὶ τὰ διὰ τῶν ἄλλων (ἁλῶν corr. S.) ὁμοίως. εἰσί L.S. [x] τε] δὲ καὶ P.S.U. [y] πολλαί om. L. [z] ἔχουσι L. [a] εὐλόγως δὴ P, διὸ εὐλόγως L.S.U. [b] γίνεται μάλιστα γένος P, μάλιστα γίνεται γένος L, γένος γίνεται μάλιστα M. [c] ἡ φύσις τοῦ πυρός P. [d] περὶ τῶν στοιχείων P. [e] ᾗ] εἰ Y. [f] ἡ Y. [g] ἢ] καὶ E.M.Y, οὐδὲ P.U. et corr. S, δὲ pr. S. [h] ᾗ] εἰ Y. [i] ὑπάρχει] ὑπάρχει ἐν αὐτοῖς L.P. [k] ἐν om. S. [l] καὶ om. L. [m] ἐν om. P. [n] τὰ] καὶ τὰ P.S.U. [o] τοιοῦτον ποιοῦσιν ἔχειν L, ποιοῦσι τοιοῦτον ἔχειν P.S.U. [p] τὸ post καὶ om. P.S.U. [q] τοῦ om. Y. [r] καὶ τοῦ γεώδους L. [s] τῷ θερμῷ καὶ κινοῦσα P. [t] γενόμενον U. [v] ξηροῦ πάθους M, πάθος ξηροῦ L.

γειαν· ἄγει γὰρ τὸ αἰσθητικὸν εἰς τοῦτο δυνάμει προϋπάρ-
χον· οὐ [w] γὰρ κατὰ τὸ μανθάνειν ἀλλὰ κατὰ τὸ θεωρεῖν
ἐστὶ τὸ αἰσθάνεσθαι. Ὅτι δ' οὐ παντὸς ξηροῦ ἀλλὰ τοῦ 13
τροφίμου οἱ χυμοὶ ἢ πάθος εἰσὶν ἢ [x] στέρησις, δεῖ λαβεῖν
ἐντεῦθεν, ὅτι οὔτε τὸ ξηρὸν ἄνευ τοῦ ὑγροῦ [y] οὔτε τὸ ὑγρὸν
ἄνευ τοῦ ξηροῦ· τροφὴ γὰρ [z] οὐδὲν αὐτῶν τοῖς [a] ζῴοις, ἀλλὰ
[b] τὸ μεμιγμένον. Καὶ ἔστι τῆς προσφερομένης τροφῆς τοῖς 14
ζῴοις τὰ μὲν ἁπτὰ τῶν αἰσθητῶν αὔξησιν ποιοῦντα καὶ φθί-
σιν· τούτων [c] μὲν γὰρ αἴτιον [d] ᾗ θερμὸν [e] καὶ ψυχρὸν τὸ
προσφερόμενον· [f] ταῦτα γὰρ ποιεῖ καὶ αὔξησιν καὶ φθίσιν·
τρέφει δὲ ᾗ γευστὸν τὸ προσφερόμενον· πάντα γὰρ τρέ-
φεται τῷ γλυκεῖ, ἢ ἁπλῶς ἢ [g] μεμιγμένως. Δεῖ μὲν οὖν [h] διο- 15
ρίζειν περὶ τούτων ἐν [i] τοῖς περὶ γενέσεως, νῦν δ' ὅσον
ἀναγκαῖον ἅψασθαι αὐτῶν. Τὸ γὰρ [k] θερμὸν αὐξάνει καὶ
δημιουργεῖ τὴν τροφήν, [l] καὶ τὸ [m] μὲν κοῦφον ἕλκει, τὸ δ'
ἁλμυρὸν καὶ πικρὸν καταλείπει [n] διὰ βάρος. Ὃ δὴ ἐν τοῖς
ἔξω σώμασι ποιεῖ τὸ ἔξω θερμόν, [o] τοῦτο ἐν τῇ φύσει τῶν
ζῴων καὶ φυτῶν· διὸ τρέφεται τῷ γλυκεῖ. Συμμίγνυνται 16
δ' οἱ ἄλλοι χυμοὶ εἰς [p] τὴν τροφὴν τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ
ἁλμυρῷ καὶ ὀξεῖ, ἀντὶ ἡδύσματος. Ταῦτα δὲ διὰ τὸ [q] ἀντι-
σπᾶν [r] τῷ λίαν τρόφιμον εἶναι τὸ γλυκὺ [s] καὶ [t] ἐπιπολα-
στικόν. Ὥσπερ δὲ τὰ χρώματα [v] ἐκ λευκοῦ καὶ μέλανος
[w] μίξεώς ἐστιν, οὕτως [x] οἱ χυμοὶ ἐκ γλυκέος καὶ πικροῦ.
[y] Καὶ κατὰ λόγον δὴ [z] τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον [a] ἕκαστοί εἰσιν, 17

[w] γὰρ ante ἀλλὰ P. [x] στερήσεις P.S.U. [y] οὔτε—ξηροῦ om. M. [z] οὐδὲν αὐτῶν] οὐδ' αὐτοῖς E.M.Y, οὐχ ἓν U, οὐχ ἓν μόνον S, οὐδὲν αὐ-τοῖς ζώοις οὐχ ἓν μόνον (additis nihilo minus τοῖς ζώοις) P. [a] ζώοις] ζώοις οὐδὲ αὖ τοῖς φυτοῖς margo U. [b] τὸ μιγνύμενον L, τοῖς μεμιγμέ-νοις. οὐδὲ αὖ τοῖς φυτοῖς ἀλλὰ τοῖς μεμιγμένοις P. [c] μὲν γὰρ] γὰρ τὸ μὲν S.U. [d] ᾗ] ἡ U, εἰ Y, om. P. [e] καὶ] ἢ S.U, ἢ καὶ P. [f] ταῦτα—προσφερόμενον om. pr. U. [g] μεμιγμένῳ P.S.U. [h] περὶ τούτων διορί-ζειν P. [i] τῷ L. [k] θερμὸν ὃ αὐξάνει S.U. [l] καὶ τὸ] τῷ τὸ P, qui mox ἕλκειν et καταλείπειν. [m] μὲν om. E.P.S.U.Y. [n] διὰ τὸ βάρος L.P.U. [o] τοῦτο τὸ ἐν P.S.U. [p] τὴν om. L. [q] ἀντιπάν E, ἀντὶ πάν-των Y. [r] τῷ] τῶν M, om. E.Y. [s] καὶ τὸ ἐπ. L. [t] ἐπιπολαυστικόν Y. [v] ἐκ τῆς τοῦ λευκοῦ L. [w] ἐστι μίξεως L, μίξεώς εἰσι P. [x] οἱ] καὶ οἱ S. [y] καὶ post πικροῦ om. S. [z] τὸ Y. [a] ἕκαστός M.

εἴτε κατ' ἀριθμούς τινας τῆς μίξεως καὶ κινήσεις, εἴτε καὶ ἀορίστως. Οἱ δὲ τὴν ἡδονὴν ποιοῦντες μιγνύμενοι, [b] οὗτοι ἐν ἀριθμοῖς μόνον. Ὁ [c] μὲν οὖν λιπαρὸς τοῦ γλυκέος ἐστὶ χυμός, τὸ δ' ἁλμυρὸν καὶ πικρὸν σχεδὸν τὸ αὐτό, ὁ δὲ [d] αὐ-
18 στηρὸς καὶ δριμὺς καὶ στρυφνὸς καὶ ὀξὺς ἀνὰ μέσον. Σχεδὸν γὰρ ἴσα καὶ τὰ τῶν χυμῶν εἴδη [e] καὶ τὰ τῶν χρωμάτων ἐστίν. Ἑπτὰ γὰρ [f] ἀμφοτέρων εἴδη, [g] ἄν τις [h] τιθῇ, ὥσπερ εὔλογον, τὸ φαιὸν μέλαν τι εἶναι· λείπεται γὰρ τὸ ξανθὸν μὲν τοῦ λευκοῦ εἶναι ὥσπερ τὸ λιπαρὸν τοῦ γλυκέος, [i] τὸ φοινικοῦν δὲ καὶ [k] ἁλουργὸν καὶ [l] πράσινον καὶ κυανοῦν [m] μεταξὺ τοῦ λευκοῦ [n] καὶ μέλανος, τὰ δ' ἄλλα [o] μικτὰ ἐκ τούτων.
19 [p] Καὶ ὥσπερ τὸ μέλαν στέρησις ἐν τῷ διαφανεῖ τοῦ λευκοῦ, οὕτω τὸ ἁλμυρὸν [q] καὶ πικρὸν τοῦ γλυκέος ἐν τῷ τροφίμῳ ὑγρῷ. Διὸ καὶ ἡ τέφρα τῶν [r] κατακαομένων πικρὰ πάντων· ἐξίκμασται γὰρ τὸ πότιμον ἐξ αὐτῶν. Δημόκριτος δὲ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν φυσιολόγων, ὅσοι λέγουσι περὶ αἰσθήσεως, ἀτοπώτατόν [s] τι ποιοῦσιν· πάντα γὰρ τὰ [t] αἰσθητὰ ἁπτὰ
20 ποιοῦσιν. Καίτοι [v] εἰ [w] οὕτω τοῦτ' ἔχει, δῆλον [x] ὡς καὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων ἑκάστη ἁφή τις ἐστίν· τοῦτο δ' [y] ὅτι ἀδύνατον, οὐ χαλεπὸν συνιδεῖν. Ἔτι δὲ τοῖς κοινοῖς τῶν αἰσθήσεων πασῶν χρῶνται ὡς ἰδίοις· μέγεθος γὰρ καὶ σχῆμα καὶ τὸ τραχὺ καὶ [z] τὸ λεῖον, ἔτι [a] δὲ τὸ ὀξὺ [b] καὶ τὸ ἀμβλὺ τὸ [c] ἐν τοῖς ὄγκοις κοινὰ τῶν αἰσθήσεών ἐστιν, εἰ δὲ μὴ πασῶν,
21 ἀλλ' ὄψεώς [d] γε καὶ [e] ἁφῆς. Διὸ καὶ περὶ [f] μὲν τούτων [g] ἀπατῶνται, [h] περὶ δὲ τῶν ἰδίων οὐκ ἀπατῶνται, [i] οἷον ὄψις

[b] οὗτοι δ' ἐν L.P.S.U. [c] μόνος μὲν οὖν λιπαρὸς E.M.Y. [d] δριμὺς καὶ αὐστηρὸς L.P. [e] καὶ τὰ τῶν χρωμάτων—εἴδη om. P. [f] ἀμφοτέρων om. L. [g] ἐάν P. [h] θείη ὥστε εὔλογον τὸ φαιὸν λευκόν τι εἶναι· ἕπεται E.M.Y. [i] τὸ ante φοινικοῦν om. E.M.P.Y. [k] ἁλουργοῦν E.M.P.Y. [l] πρασιὸν Y, πράσιον E.M.P. [m] μεταξὺ] ἀναμέσον E.M.Y. [n] καὶ τοῦ μέλανος P.S. [o] μικτὰ ἐκ] μεταξὺ E.M.P. [p] καὶ om. U. [q] καὶ τὸ πικρὸν L.S.U. [r] κατακαιομένων L.U, καομένων E.M.P. [s] τι om. L.S.U. [t] ἁπτὰ αἰσθητὰ P. [v] εἰ] εἰ καὶ E.M.P. [w] τοῦτο οὕτως E.M.S.Y. [x] ὡς] ὅτι L.P.U. [y] ὅτι ἐστὶν ἀδύνατον L.S.U. [z] τὸ ante λεῖον om. L. [a] δὲ καὶ τὸ P. [b] καὶ] ἢ L. [c] ἐν om. M. [d] γε] τε E.M.S.Y. [e] ἀκοῆς E.M. [f] μὲν om. L.P.S.U. [g] ἀπαιτῶνται L. [h] περὶ—ἀπατῶνται om. M. [i] οἷον ἡ ὄψις π. χρ. καὶ ἡ ἀκοὴ E.M.Y.

περὶ χρώματος καὶ ἀκοὴ περὶ ψόφων. Οἱ δὲ τὰ ἴδια εἰς [k] ταῦτα ἀνάγουσιν, ὥσπερ Δημόκριτος· τὸ [l] γὰρ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν τὸ μὲν τραχύ φησιν εἶναι [m] τὸ δὲ λεῖον, εἰς δὲ τὰ σχήματα ἀνάγει τοὺς χυμούς. Καίτοι ἢ οὐδεμιᾶς ἢ μᾶλλον τῆς ὄψεως τὰ κοινὰ γνωρίζειν. Εἰ δ' [n] ἄρα τῆς γεύσεως 22
μᾶλλον, τὰ γοῦν ἐλάχιστα τῆς ἀκριβεστάτης ἐστὶν αἰσθήσεως διακρίνειν περὶ ἕκαστον γένος, ὥστε ἐχρῆν τὴν γεῦσιν καὶ τῶν ἄλλων κοινῶν [o] αἰσθάνεσθαι μάλιστα καὶ [p] τῶν σχημάτων εἶναι κριτικωτάτην. [q] Ἔτι τὰ μὲν αἰσθητὰ [r] πάντα 23
ἔχει ἐναντίωσιν, οἷον ἐν χρώματι τῷ μέλανι τὸ λευκὸν καὶ ἐν χυμοῖς [s] τῷ γλυκεῖ τὸ πικρόν· σχῆμα δὲ σχήματι οὐ δοκεῖ εἶναι ἐναντίον· [t] τίνι γὰρ τῶν πολυγώνων περιφερὲς ἐναντίον; Ἔτι ἀπείρων ὄντων τῶν σχημάτων ἀναγκαῖον καὶ τοὺς 24
χυμοὺς εἶναι ἀπείρους· διὰ τί γὰρ [v] ὁ [w] μὲν [x] ἂν [y] ποιήσειεν αἴσθησιν, [z] ὁ δ' οὐκ ἂν ποιήσειεν; Καὶ περὶ μὲν τοῦ [a] γευστοῦ καὶ χυμοῦ εἴρηται· τὰ γὰρ ἄλλα πάθη τῶν χυμῶν οἰκείαν ἔχει τὴν [b] σκέψιν ἐν τῇ φυσιολογίᾳ τῇ περὶ τῶν [c] φυτῶν.

Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον δεῖ νοῆσαι καὶ περὶ τὰς ὀσμάς· [d] ὅπερ 5
γὰρ ποιεῖ ἐν τῷ [e] ὑγρῷ τὸ ξηρόν, τοῦτο ποιεῖ ἐν ἄλλῳ γένει τὸ ἔγχυμον ὑγρόν, ἐν ἀέρι καὶ ὕδατι ὁμοίως. Κοινὸν δὲ κατὰ τούτων νῦν [f] μὲν λέγομεν τὸ διαφανές, ἔστι δ' ὀσφραντὸν οὐχ ᾗ διαφανές, ἀλλ' ᾗ πλυντικὸν [g] ἢ ῥυπτικὸν ἐγχύμου ξηρότητος· οὐ γὰρ μόνον [h] ἐν ἀέρι ἀλλὰ καὶ ἐν ὕδατι τὸ τῆς ὀσφρήσεώς ἐστιν. Δῆλον δ' ἐπὶ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν ὀστρα- 2
κοδέρμων· [i] φαίνονται γὰρ [k] ὀσφραινόμενα οὔτε ἀέρος ὄντος

[k] ταυτὰ P. [l] γὰρ] μὲν P. γὰρ ante τραχὺ ponunt E.M.Y. [m] τὸ δὲ λεῖον εἶναι P. [n] ἄρα] ἄλλα S. [o] μάλιστα αἰσθάνεσθαι L. [p] τῶν ἄλλων σχημάτων L.S. [q] ἔτι τὰ] ἑπτὰ P. [r] ἅπαντα S. [s] τὸ γλυκὺ τῷ πικρῷ L. [t] τίνι—ἐναντίον om. pr. S. [v] ὁ] ἂν τὸ P. [w] μὲν] μὲν τῶν χυμῶν L.S.U. [x] ἂν om. L.P.S.U. [y] αἴσθησιν ποιήσει L.S.U. [z] ὁ] τὸ P. [a] χυμοῦ καὶ γευστοῦ L. [b] σκέψιν] ἀπόδοσιν E.M.Y. [c] post φυτῶν Q.Y.G[a].c.f. ἀριστοτέλους περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν βιβλίον δεύτερον, l. et margo i. περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν δεύτερον, margo M. ἀρχὴ τοῦ δευτέρου, m. (qui incipit ab illis sect. 18. καὶ πράσινον) ἀρχὴ τοῦ β. [d] ὃ E.S. [e] ξηρῷ τὸ ὑγρὸν S. [f] μὲν om. P.Y. [g] ἢ] καὶ L.U. [h] ἐν ante ἀέρι om. P. [i] φαίνεται M. et pr. E.Y. [k] ὀσφραινόμενοι L.

ἐν τῷ ὕδατι (ἐπιπολάζει γὰρ [l] ὁ ἀήρ, ὅταν ἐγγένηται) οὔτ'
[m] αὐτὰ ἀναπνέοντα. Εἰ οὖν [n] τις θείη καὶ τὸν ἀέρα καὶ τὸ
ὕδωρ ἄμφω ὑγρά, εἴη ἂν ἡ ἐν ὑγρῷ τοῦ ἐγχύμου ξηροῦ φύσις
3 ὀσμή, καὶ ὀσφραντὸν τὸ τοιοῦτον. Ὅτι δ' [o] ἅπαν χυμοῦ
ἐστὶ τὸ πάθος, δῆλον ἐκ τῶν ἐχόντων [p] καὶ μὴ ἐχόντων
ὀσμήν· τά τε γὰρ στοιχεῖα ἄοσμα, οἷον πῦρ [q] ἀὴρ ὕδωρ [r] γῆ,
διὰ τὸ τά τε [s] ξηρὰ αὐτῶν καὶ τὰ ὑγρὰ ἄχυμα εἶναι, ἐὰν μή
4 τι μιγνύμενον ποιῇ. Διὸ καὶ ἡ θάλαττα ἔχει ὀσμήν· ἔχει
γὰρ χυμὸν καὶ ξηρότητα. Καὶ ἅλες μᾶλλον [t] λίτρου ὀσμώ-
δεις· δηλοῖ δὲ τὸ [v] ἐξικμαζόμενον ἐξ αὐτῶν ἔλαιον· τὸ δὲ
[w] λίτρον γῆς ἐστὶ μᾶλλον. [x] Ἔτι λίθος μὲν [y] ἄοσμον,
ἄχυμον γάρ, τὰ δὲ ξύλα ὀσμώδη, [z] ἔγχυμα γάρ· καὶ τούτων
5 τὰ ὑδατώδη ἧττον. [a] Ἔτι τῶν μεταλλευομένων χρυσὸς
ἄοσμον, ἄχυμον γάρ, ὁ δὲ χαλκὸς καὶ [b] ὁ σίδηρος [c] ὀσμώδη.
Ὅταν δ' ἐκκαυθῇ τὸ ὑγρόν, [d] ἀοσμότεραι αἱ σκωρίαι γίγνονται
πάντων. Ἄργυρος δὲ καὶ καττίτερος τῶν μὲν μᾶλλον
6 [e] ὀσμώδη τῶν δ' ἧττον· ὑδατώδη γάρ. Δοκεῖ [f] δ' ἐνίοις ἡ
καπνώδης ἀναθυμίασις εἶναι ὀσμή, οὖσα κοινὴ γῆς [g] τε καὶ
ἀέρος. ⌈Καὶ πάντες ἐπιφέρονται ἐπὶ τοῦτο περὶ ὀσμῆς·⌉ διὸ
καὶ Ἡράκλειτος οὕτως εἴρηκεν, ὡς εἰ πάντα τὰ ὄντα καπνὸς
7 [h] γένοιτο, ῥῖνες ἂν [i] διαγνοῖεν. [k] Ἐπὶ δὲ τὴν ὀσμὴν πάντες
ἐπιφέρονται οἱ μὲν ὡς ἀτμίδα, οἱ δ' ὡς ἀναθυμίασιν, οἱ δ' [l] ὡς
ἄμφω ταῦτα. Ἔστι δ' ἡ [m] μὲν ἀτμὶς ὑγρότης [n] τις, ἡ δὲ
καπνώδης ἀναθυμίασις, ὥσπερ εἴρηται, [o] κοινὸν ἀέρος καὶ γῆς·
[p] καὶ συνίσταται ἐκ μὲν ἐκείνης ὕδωρ, ἐκ δὲ ταύτης γῆς τι

[l] ὁ om. P. [m] αὐτοὶ ἀναπνέοντες L. [n] τι P. [o] ἅπαν χυμοῦ] ἀπ' ἐγχύμου L.P.S.U. [p] καὶ μὴ ἐχόντων om. P. [q] ἀὴρ post ὕδωρ P, om. L.S. [r] γῆ ante ὕδωρ E.M, om. Y. [s] ὑγρὰ καὶ ξηρὰ αὐτῶν E.M.S.Y. [t] νίτρου L.M.P.S.U. et rc. E.Y. [v] ἐξικμάζον E.M.P.Y. et pr. S. [w] νίτρον L.M.P.S.U. [x] ἔτι δὲ λίθος L. ἔτι λίθος μὲν om. pr. U. [y] ἄοσμος ἄχυμος L. [z] ἔγχυμα—σίδηρος ὀσμώδη om. pr. S. [a] ἔτι ἐπὶ τῶν E.M.U.Y. [b] ὁ om. P.U. et rc. S. [c] ὀσμώδης P, ὀσμώδεις U. [d] ἀοδμότεραι P. [e] ὀσμώδεις S.U. [f] δ'] γὰρ P. [g] τε om. L.P.S.U. [h] γένοιτο ὅτι ῥῖνες E.M.P.Y. [i] διαγνῶεν S.U. [k] ἐπεὶ E.M. [l] ὡς] καὶ L, om. E.M.S.U.Y. [m] μὲν om. U. [n] τις om. S.U. [o] κοινὴ L.S. [p] καὶ post γῆς om. M.

εἶδος. Ἀλλ' οὐδέτερον τούτων ἔοικεν· ἡ μὲν γὰρ ἀτμίς 8
ἐστιν ὕδατος, ἡ δὲ καπνώδης ἀναθυμίασις [q]ἀδύνατος [r]ἐν ὕδατι
γενέσθαι. Ὀσμᾶται δὲ καὶ τὰ ἐν [s]τῷ ὕδατι, [t]ὥσπερ εἴρη-
ται πρότερον. Ἔτι ἡ ἀναθυμίασις ὁμοίως λέγεται ταῖς
[v]ἀπορροίαις. Εἰ οὖν [w]μηδ' ἐκείνη καλῶς, οὐδ' αὕτη καλῶς.
Ὅτι μὲν οὖν ἐνδέχεται ἀπολαύειν τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ ἐν τῷ 9
πνεύματι καὶ τὸ ἐν [x]τῷ ὕδατι καὶ πάσχειν τι ὑπὸ τῆς ἐγ-
χύμου ξηρότητος, οὐκ ἄδηλον· καὶ γὰρ ὁ ἀὴρ [y]ὑγρὸν τὴν
φύσιν ἐστίν. [z]Ὅτι δ' ὁμοίως ἐν τοῖς ὑγροῖς ποιεῖ καὶ ἐν
τῷ ἀέρι οἷον ἀποπλυνόμενον τὸ ξηρόν, φανερόν. [a]Ἔτι δεῖ
ἀνάλογον εἶναι τὰς ὀσμὰς τοῖς χυμοῖς. Ἀλλὰ μὴν τοῦτό 10
γε ἐπ' ἐνίων συμβέβηκεν· καὶ γὰρ δριμεῖαι καὶ γλυκεῖαί εἰσιν
ὀσμαὶ καὶ αὐστηραὶ καὶ στρυφναὶ καὶ λιπαραί, καὶ [b]τοῖς
πικροῖς τὰς σαπρὰς ἄν τις ἀνάλογον [c]εἴποι. Διὸ ὥσπερ
[d]ἐκεῖνα δυσκατάποτα, τὰ σαπρὰ δυσανάπνευστά ἐστιν. Δῆ-
λον ἄρα [e]ὅτι ὅπερ ἐν τῷ ὕδατι [f]ὁ χυμός, τοῦτ' ἐν τῷ ἀέρι
[g]καὶ ὕδατι ἡ ὀσμή. Καὶ διὰ τοῦτο τὸ ψυχρὸν καὶ ἡ [h]πῆξις 11
[i]καὶ τοὺς χυμοὺς ἀμβλύνει καὶ τὰς ὀσμὰς ἀφανίζει· τὸ γὰρ
θερμὸν τὸ κινοῦν καὶ δημιουργοῦν ἀφανίζουσιν ἡ ψύξις καὶ
ἡ πῆξις. Εἴδη δὲ τοῦ ὀσφραντοῦ δύο [k]ἐστίν· οὐ γὰρ ὥσπερ
[l]τινές φασιν, οὐκ ἔστιν εἴδη τοῦ ὀσφραντοῦ, ἀλλ' ἔστιν.
Διοριστέον [m]δὲ πῶς ἔστι καὶ πῶς οὐκ ἔστιν· τὸ μὲν γάρ 12
ἐστι κατὰ τοὺς χυμοὺς [n]τεταγμένον αὐτῶν, ὥσπερ [o]εἴπομεν,
καὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρὸν κατὰ συμβεβηκὸς ἔχουσιν· διὰ
γὰρ τὸ [p]τοῦ θρεπτικοῦ [q]πάθη εἶναι, ἐπιθυμούντων μὲν
ἡδεῖαι [r]αἱ ὀσμαὶ τούτων εἰσί, πεπληρωμένοις δὲ καὶ [s]μηδὲν

[q] ἀδύνατον E.M. [r] γενέσθαι ἐν ὕδατι L. [s] τῷ om. L.U. [t] καθάπερ L.S.U. [v] ἀπορροαῖς U. [w] οὐδ'] μηδ' L.U. [x] τῷ om. Y. [y] ὑγρὸς S. [z] ὅτι δ'] ὅτι δέ περ E.Y, ἔτι δ' εἴπερ P.S.U, ἔτι δὲ εἰ L. [a] ὅτι L.P.S.U. [b] ταῖς πικραῖς E.M.Y. [c] εἰπεῖν S, εἴποιεν P. [d] ἐκεῖνοι δυσκατάποτοι L.S.U. [e] ὅτι om. M. [f] ὁ om. L.S. [g] καὶ τῷ ὕδατι P. [h] πῆξις] ψύξις L.U, ψύξις καὶ ἡ πῆξις S. [i] καὶ om. E.Y, καὶ τοὺς— πῆξις om. M. et pr. S. [k] εἰσίν L.P. [l] φασίν τινες L.U. [m] δὲ καὶ πῶς L. [n] τεταγμένων E.M.Y. [o] εἴπαμεν P. [p] τοῦ om. E.M.U.Y. et pr. S. [q] εἶναι πάθη P, εἶναι πάθος S, εἶναι πάθησιν L. [r] αἱ om. L.M. et pr. S. [s] μηδενὸς M, οὐθὲν P.

δεομένοις οὐχ ἡδεῖαι, οὐδ' [t] ὅσοις μὴ καὶ [v] ἡ τροφὴ ἡ ἔχουσα
13 τὰς [w] ὀσμὰς ἡδεῖα, οὐδὲ τούτοις. Ὥστε αὗται [x] μέν, [y] καθά-
περ εἴπομεν, [z] κατὰ συμβεβηκὸς ἔχουσι τὸ ἡδὺ [a] καὶ λυπηρόν,
διὸ καὶ πάντων εἰσὶ κοιναὶ τῶν ζῴων· αἱ δὲ καθ' αὑτὰς [b] ἡδεῖαι
τῶν ὀσμῶν εἰσίν, οἷον αἱ τῶν ἀνθῶν· οὐδὲν γὰρ μᾶλλον οὐδ'
ἧττον πρὸς τὴν τροφὴν παρακαλοῦσιν, οὐδὲ συμβάλλεται
πρὸς ἐπιθυμίαν οὐδέν, ἀλλὰ τοὐναντίον μᾶλλον· ἀληθὲς γὰρ
ὅπερ Εὐριπίδην [c] σκώπτων εἶπε [d] Στράττις,

ὅταν [e] φακῆν [f] ἕψητε, μὴ [g] ἐπιχεῖν μύρον.

14 Οἱ δὲ νῦν μιγνύντες εἰς τὰ πόματα τὰς τοιαύτας δυνάμεις
βιάζονται τῇ συνηθείᾳ τὴν ἡδονήν, ἕως ἂν ἐκ δυ' αἰσθήσεων
15 γένηται τὸ ἡδὺ ὡς [h] ἓν καὶ ἀπὸ μιᾶς. Τοῦτο μὲν οὖν τὸ
ὀσφραντὸν [i] ἴδιον ἀνθρώπου ἐστίν, ἡ δὲ κατὰ τοὺς χυμοὺς
τεταγμένη καὶ τῶν ἄλλων [k] ζῴων, ὥσπερ εἴρηται πρότερον·
κἀκείνων μέν, διὰ τὸ κατὰ συμβεβηκὸς ἔχειν τὸ ἡδύ, διῄρηται
τὰ εἴδη κατὰ τοὺς χυμούς, ταύτης δ' οὐκέτι, διὰ τὸ τὴν φύσιν
αὐτῆς [l] εἶναι καθ' αὑτὴν ἡδεῖαν ἢ λυπηράν. Αἴτιον δὲ τοῦ
ἴδιον εἶναι [m] ἀνθρώπου τὴν τοιαύτην ὀσμὴν διὰ τὴν [n] ψύξιν
16 τὴν περὶ τὸν ἐγκέφαλον. Ψυχροῦ γὰρ ὄντος [o] τὴν φύσιν
τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ τοῦ αἵματος τοῦ περὶ αὐτὸν ἐν τοῖς
φλεβίοις ὄντος λεπτοῦ μὲν καὶ καθαροῦ, εὐψύκτου δέ ([p] διὸ
καὶ ἡ [q] τῆς τροφῆς ἀναθυμίασις ψυχομένη [r] διὰ τὸν τόπον
τὰ [s] νοσηματικὰ ῥεύματα [t] ποιεῖ), τοῖς ἀνθρώποις πρὸς βοή-
θειαν ὑγιείας γέγονε τὸ τοιοῦτον εἶδος τῆς ὀσμῆς· οὐδὲν γὰρ
17 ἄλλο [v] ἔργον ἐστὶν αὐτῆς [w] ἢ τοῦτο. Τοῦτο δὲ ποιεῖ φανε-
ρῶς· ἡ μὲν γὰρ τροφὴ ἡδεῖα [x] οὖσα, καὶ [y] ἡ ξηρὰ καὶ ἡ ὑγρά,

[t] ὅσοις μὴ] αἱ ὀσμαὶ L.S. U. autem hæc ὅσοις μὴ super illa καὶ ἡ τροφὴ ponit. [v] ἡ om. E.M.Y. [w] ὀσμὰς οὐχ ἡδεῖα E.L.M.S.Y. [x] μέν] μὲν γὰρ E.M. [y] ὥσπερ L.P.S.U. [z] κατὰ] οὖν κατὰ M. [a] καὶ τὸ λυπηρὸν L.Y. [b] ἰδίαι M. [c] εἶπε σκώπτων L.S. [d] στράτις L.M.P.U. [e] φακὴ E.L.M. [f] ἕψηται L.P. et pr. S. [g] 'πιχεῖν M, πιχεῖν E.U.Y. [h] ἓν] ἂν E.M.Y. [i] ἴδιον τῶν ἀνθρώπων E.M.U.Y. [k] ζώων ἐστὶν ὥσπερ L. [l] καθ' αὑτὴν εἶναι L. [m] ἀνθρώπῳ E.M. [n] ἕξιν E.M.Y. [o] τοῦ ἐγκεφάλου τὴν φύσιν P. [p] διὸ om. E.M.Y. [q] τῆς om. P. [r] διὰ τὸ τὸν S. [s] ῥευματικὰ νοσήματα L. [t] ποιεῖν E.M. ποιεῖ ante ῥεύματα P. [v] ἐστὶν ἔργον P. [w] ἢ τοῦτο om. E.M.P.Y. [x] οὖσα om. L. [y] ἡ ante ξηρὰ et post καὶ om. E.M.Y.

πολλάκις [z] *νοσώδης ἐστίν, ἡ δ' ἀπὸ τῆς ὀσμῆς τῆς καθ'* [a] *αὐ-*
τὴν [b] *εὐώδους ὁπωσοῦν ἔχουσιν ὠφέλιμος ὡς εἰπεῖν ἀεί.* Καὶ 18
διὰ τοῦτο γίνεται διὰ τῆς ἀναπνοῆς, οὐ πᾶσιν ἀλλὰ τοῖς
ἀνθρώποις καὶ τῶν ἐναίμων οἷον τοῖς [c] *τετράποσι καὶ ὅσα*
μετέχει [d] *μᾶλλον τῆς τοῦ ἀέρος φύσεως· ἀναφερομένων γὰρ*
τῶν ὀσμῶν πρὸς τὸν ἐγκέφαλον διὰ τὴν [e] *ἐν αὐταῖς* [f] *τῆς θερ-*
μότητος κουφότητα, [g] *ὑγιεινοτέρως* [h] *ἔχει τὰ περὶ τὸν τόπον*
τοῦτον· ἡ γὰρ τῆς ὀσμῆς δύναμις θερμὴ τὴν φύσιν ἐστίν.
Κατακέχρηται *δ' ἡ φύσις τῇ ἀναπνοῇ ἐπὶ δύο, ὡς ἔργῳ μὲν* 19
ἐπὶ τὴν εἰς τὸν θώρακα βοήθειαν, ὡς παρέργῳ δ' ἐπὶ τὴν
ὀσμήν· [i] *ἀναπνέοντος γὰρ ὥσπερ* [k] *ἐκ παρόδου ποιεῖται διὰ*
τῶν μυκτήρων τὴν κίνησιν. Ἴδιον *δὲ τῆς τοῦ ἀνθρώπου φύ-* 20
σεώς [l] *ἐστι τὸ τῆς ὀσμῆς τῆς τοιαύτης γένος διὰ τὸ πλεῖ-*
στον [m] *ἐγκέφαλον καὶ ὑγρότατον ἔχειν* [n] *τῶν ζῴων ὡς κατὰ*
μέγεθος· διὰ γὰρ τοῦτο καὶ μόνον ὡς εἰπεῖν αἰσθάνεται τῶν
[o] *ζῴων ἄνθρωπος καὶ χαίρει* [p] *ταῖς τῶν ἀνθῶν καὶ ταῖς τῶν*
τοιούτων ὀσμαῖς· σύμμετρος γὰρ [q] *αὐτῶν ἡ θερμότης καὶ ἡ*
κίνησις πρὸς τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐν τῷ τόπῳ ὑγρότητος [r] *καὶ*
ψυχρότητός ἐστιν. Τοῖς *δ' ἄλλοις ὅσα* [s] *πλεύμονα ἔχει διὰ* 21
[t] *τὸ ἀναπνεῖν τοῦ ἑτέρου γένους τῆς ὀσμῆς τὴν αἴσθησιν*
[v] *ἀποδέδωκεν ἡ φύσις, ὅπως μὴ* [w] *δύο αἰσθητήρια ποιῇ· ἀπό-*
χρη γάρ, [x] *ἐπείπερ καὶ* [y] *ὡς ἀναπνέουσιν, ὥσπερ* [z] *τοῖς ἀν-*
θρώποις ἀμφοτέρων τῶν ὀσφραντῶν, τούτοις [a] *τῶν ἑτέρων*
μόνων ὑπάρχουσα ἡ αἴσθησις. Τὰ *δὲ μὴ ἀναπνέοντα ὅτι* 22
μὲν ἔχει αἴσθησιν τοῦ ὀσφραντοῦ, φανερόν· καὶ [b] *γὰρ ἰχθύες*

[z] *νοσώδεις εἰσίν* P.S.U. [a] *ἑαυτὴν* L.P.U. [b] *εὐώδους ἡδεῖα ὁπωσοῦν* L.S.U. [c] *τετράπουσι* M. [d] *μᾶλλον* post *ἀέρος* L.P. [e] *περὶ αὐτὰς* E.M.Y, om. P. [f] *κουφότητα τῆς θερμότητος* P. [g] *ὑγιεινότερα* corr. S. [h] *ἔχειν* E.Y. [i] *ἀναπνέοντες* E.Y. [k] *ἐν παρόδῳ* S.U. [l] *ἐστὶ* om. L.U. [m] *καὶ ὑγρότατον ἐγκέφαλον* L. [n] *τῶν ἄλλων ζῴων* E.M.Y. et rc. U. [o] *ζῴων ὁ ἄνθρωπος* L. [p] *ταῖς* om. E.M.Y. [q] *ἡ θερμότης αὐτῶν* L. [r] *καὶ*] *τε καὶ* rc. S: pr. enim *καὶ ψυχρότητος* om. [s] *πνεύμονα* L.M. P.S U.Y. [t] *τὸ*] *τοῦ* P.U. et pr. S. [v] *ἀπέδωκεν* P. [w] *αἰσθητήρια δύο* E.M.Y. [x] *ἐπείπερ* om. E.M.Y. et pr. S. [y] *ὡς* om. E.M.Y. [z] *τοῖς*] *ἐν τοῖς* L.S.U. [a] *μόνων τῶν ἑτέρων* U, *τῶν ἑτέρων μόνον* L.P. [b] *γὰρ οἱ ἰχθύες* P.

καὶ τὸ τῶν ἐντόμων γένος πᾶν ἀκριβῶς καὶ πόρρωθεν αἰσθά-
νεται, διὰ τὸ θρεπτικὸν εἶδος τῆς ὀσμῆς, ἀπέχοντα πολὺ τῆς
οἰκείας τροφῆς, οἷον αἵ τε μέλιτται [c]*ποιοῦσι πρὸς τὸ μέλι*
καὶ τὸ τῶν [d]*μικρῶν μυρμήκων γένος, οὓς καλοῦσί τινες* [e]*κνί-*
πας, καὶ τῶν θαλαττίων αἱ πορφύραι, καὶ πολλὰ τῶν ἄλλων
τῶν τοιούτων ζῴων ὀξέως αἰσθάνεται [f]*τῆς τροφῆς διὰ τὴν*
23 *ὀσμήν. Ὅτῳ δὲ αἰσθάνεται, οὐχ ὁμοίως φανερόν. Διὸ κἂν*
ἀπορήσειέ τις τίνι [g]*αἰσθάνονται τῆς ὀσμῆς, εἴπερ ἀναπνέουσι*
μὲν γίνεται τὸ ὀσμᾶσθαι μοναχῶς· τοῦτο γὰρ φαίνεται ἐπὶ
τῶν ἀναπνεόντων συμβαῖνον πάντων, ἐκείνων δ' [h]*οὐθὲν ἀναπνεῖ*
αἰσθάνεται μέντοι, εἰ μή τις παρὰ τὰς πέντε αἰσθήσεις ἑτέρα.
24 *Τοῦτο δ' ἀδύνατον· τοῦ γὰρ* [i]*ὀσφραντοῦ ὄσφρησις, ἐκεῖνα*
δὲ τούτου [k]*αἰσθάνονται, ἀλλ' οὐ τὸν αὐτὸν ἴσως τρόπον,*
ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀναπνέουσι τὸ πνεῦμα ἀφαιρεῖ τὸ ἐπικείμενον
ὥσπερ πῶμά τι (διὸ οὐκ αἰσθάνεται μὴ ἀναπνέοντα), τοῖς δὲ
μὴ ἀναπνέουσιν ἀφῄρηται τοῦτο, καθάπερ ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν
τὰ μὲν ἔχει βλέφαρα τῶν ζῴων, ὧν μὴ ἀνακαλυφθέντων οὐ
δύναται ὁρᾶν, τὰ δὲ σκληρόφθαλμα οὐκ ἔχει, διόπερ οὐ προσ-
δεῖται οὐδενὸς τοῦ ἀνακαλύψοντος, ἀλλ' [l]*ὁρᾷ ἐκ τοῦ δυ-*
25 *νατοῦ* [m]*ὁρᾶν* [n]*αὐτῷ εὐθύς. Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων*
ζῴων ὁτιοῦν οὐδὲν [o]*δυσχεραίνει τῶν καθ' αὑτὰ* [p]*δυσωδῶν τὴν*
ὀσμήν, ἂν μή τι τύχῃ φθαρτικὸν [q]*ὄν. Ὑπὸ τούτων δ' ὁμοίως*
[r]*φθείρεται καθάπερ καὶ οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τῆς τῶν ἀνθράκων*
ἀτμίδος καρηβαροῦσι καὶ φθείρονται πολλάκις· [s]*οὕτως ὑπὸ*
τῆς τοῦ θείου δυνάμεως καὶ τῶν ἀσφαλτωδῶν φθείρεται
26 [t]*τἆλλα ζῷα, καὶ φεύγει διὰ τὸ πάθος. Αὐτῆς δὲ* [v]*καθ'*
αὑτὴν τῆς [w]*δυσωδίας οὐδὲν φροντίζουσιν, καίτοι πολλὰ* [x]*τῶν*

[c] *ποιοῦσι πρὸς τὸ μέλι* om. E.M.Y. [d] *μακρῶν* L.U. et pr. S. [e] *σκνίπας* L.M.P.U, *σκίπας* vel *σκήπας* pr. S. [f] *τὴν τροφὴν* M. [g] *αἰσθάνεται* E.M.U.Y. [h] *οὐθὲν—τις*] *εἰ μὴ ἀναπνεῖ μὲν μηθέν, αἰσθάνεται δὲ μή τις ᾖ* P. [i] *ὀσφραντοῦ ἡ ὄσφρησις* S. [k] *αἰσθάνεται* E.M.Y. [l] *ὁρᾶται* U. et pr. S. [m] *ὁρᾶν*] *ὄντος* E.M.P.Y. [n] *αὐτοῦ* E.M.Y. [o] *δυσχερανεῖ* S. [p] *δυσωδῶς* L. [q] *ὄν* om. E.M.Y. [r] *φθαρεῖται* E, *θαρεῖται* M. [s] *οὕτως καὶ ὑπὸ* P. [t] *ἄλλα* L.S.U. [v] *τῆς καθ' αὑτὰ* P, *τῆς καθ' αὑτὸ* L.S.U. [w] *δυσώδους* L. [x] *τῶν φυομένων*] *φυόμενα* L.S.U.

φυομένων [y] *δυσώδεις ἔχει τὰς ὀσμάς,* [z] *ἐὰν μή τι* [a] *συμβάλ-*
ληται πρὸς τὴν γεῦσιν ἢ τὴν ἐδωδὴν αὐτοῖς. Ἔοικε δ' ἡ 27
αἴσθησις ἡ τοῦ ὀσφραίνεσθαι περιττῶν οὐσῶν τῶν αἰσθή-
σεων [b] *καὶ τοῦ ἀριθμοῦ ἔχοντος μέσον τοῦ περιττοῦ καὶ*
[c] *αὐτὴ μέση εἶναι τῶν τε ἁπτικῶν, οἷον ἁφῆς καὶ γεύσεως*
καὶ τῶν δι' ἄλλου αἰσθητικῶν, οἷον ὄψεως καὶ ἀκοῆς. Διὸ 28
καὶ τὸ ὀσφραντὸν [d] *τῶν θρεπτικῶν ἐστὶ πάθος τι (ταῦτα δ'*
ἐν τῷ [e] *ἁπτῷ γένει), καὶ τοῦ ἀκουστοῦ δὲ καὶ τοῦ ὁρατοῦ,*
διὸ καὶ ἐν ἀέρι καὶ [f] *ἐν ὕδατι ὀσμῶνται. Ὥστ' ἐστὶ τὸ*
ὀσφραντὸν κοινόν τι [g] *τούτων ἀμφοτέρων,* [h] *ὃ καὶ τῷ ἁπτῷ*
ὑπάρχει [i] *καὶ τῷ ἀκουστῷ καὶ* [k] *τῷ διαφανεῖ·* [l] *διὸ εὐλόγως*
παρείκασται ξηρότητος ἐν ὑγρῷ καὶ [m] *χυτῷ οἷον βαφή τις*
εἶναι καὶ πλύσις. Πῶς μὲν οὖν εἴδη δεῖ λέγειν καὶ πῶς οὐ 29
δεῖ τοῦ ὀσφραντοῦ, ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω. Ὃ δὲ λέγουσί
τινες τῶν Πυθαγορείων, οὐκ ἔστιν εὔλογον· τρέφεσθαι [n] *γάρ*
φασιν ἔνια [o] *ζῷα ταῖς ὀσμαῖς. Πρῶτον μὲν γὰρ ὁρῶμεν ὅτι* 30
τὴν τροφὴν δεῖ εἶναι [p] *σύνθετον· καὶ γὰρ τὰ τρεφόμενα οὐχ*
ἁπλᾶ ἐστίν, διὸ καὶ [q] *περιττώματα γίνεται τῆς τροφῆς,* [r] *ἢ*
ἐν αὐτοῖς ἢ ἔξω, ὥσπερ τοῖς φυτοῖς. Ἔτι δ' οὐδὲ τὸ ὕδωρ
[s] *ἐθέλει αὐτὸ μόνον ἄμικτον* [t] *ὂν τρέφειν· σωματῶδες γάρ τι*
[v] *δεῖ εἶναι τὸ συστησόμενον. Ἔτι πολὺ ἧττον εὔλογον τὸν*
ἀέρα σωματοῦσθαι. Πρὸς δὲ [w] *τούτοις, ὅτι πᾶσίν* [x] *ἐστι* 31
τοῖς ζῴοις τόπος δεκτικὸς [y] *τῆς τροφῆς, ἐξ οὗ* [z] *ἕλκον λαμ-*
βάνει τὸ σῶμα· τοῦ δ' ὀσφραντοῦ ἐν τῇ κεφαλῇ τὸ αἰσθη-
τήριον, καὶ μετὰ πνευματώδους εἰσέρχεται ἀναθυμιάσεως, ὥστ'
εἰς τὸν [a] *ἀναπνευστικὸν* [b] *βαδίζοι ἂν τόπον. Ὅτι μὲν οὖν* 32

[y] *δυσώδεις*] *δύο δυσώδεις* M. [z] *ἂν* L.P.S.U. [a] *συμβάληται* L. [b] *καὶ* om. E.M.Y. [c] *αὕτη* P. [d] *τῶν τε θρ.* P. [e] *ἁπτῷ*] *αὐτῷ* E.M.S.Y. [f] *ἐν* ante *ὕδατι* om. L.U. [g] *τούτων*] *τῶν* M. [h] *ὃ καὶ τῷ*] *καὶ τῷ τε* M, *καὶ τό τε* E.Y. [i] *καὶ* post *ὑπάρχει* om. E.Y. [k] *τῷ* ante *διαφ.* om. L.P.S.U. [l] *διὸ καὶ εὐλόγως* L.P.U. [m] *χυμῷ* Y. [n] *γάρ φασιν*] *φάσκοντες* L.P.S.U. [o] *ζῷα* om. L.U. [p] *συνθετὴν* E.M.P.S.U. [q] *περίττωμα* E.M.P.S.Y. [r] *ἢ—ἢ*] *ὁ μὲν—ὁ δὲ* E.M.Y. [s] *αὐτὸ μόνον ἐθέλει* P. [t] *ὂν* om. E.M.Y. [v] *εἶναι δεῖ* L. [w] post *τούτοις* locum litteris quinque U. [x] *τοῖς ζώοις ἐστὶ* S.U. [y] *τῆς* om. S.U. [z] *ἕλκον*] *ὅταν εἰσέλθῃ* E.M.P.Y, om. pr. U. [a] *ἀναπνευματικὸν* P. [b] *βιάζοι ἂν* Y, *ἂν βαδίζοι* L.P.S.U.

οὐ συμβάλλεται [c] εἰς τροφὴν τὸ ὀσφραντόν, ᾗ ὀσφραντόν, δῆλον· ὅτι μέντοι εἰς ὑγίειαν, καὶ ἐκ τῆς αἰσθήσεως καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων φανερόν, ὥστε ὅπερ ὁ χυμὸς ἐν τῷ θρεπτικῷ καὶ πρὸς τὰ τρεφόμενα, τοῦτ' ἐστὶ πρὸς ὑγίειαν τὸ ὀσφραντόν. Καθ' ἕκαστον μὲν οὖν αἰσθητήριον διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον.

6 Ἀπορήσειε δ' ἄν τις, εἰ πᾶν σῶμα εἰς [d] ἄπειρον διαιρεῖται, [e] ἆρα καὶ τὰ παθήματα τὰ αἰσθητά, οἷον χρῶμα καὶ χυμὸς καὶ ὀσμὴ καὶ [f] βάρος καὶ ψόφος καὶ [g] ψυχρὸν καὶ θερμὸν καὶ κοῦφον καὶ σκληρὸν καὶ μαλακόν; ἢ ἀδύνατον; ποιητικὸν γάρ ἐστιν ἕκαστον αὐτῶν τῆς αἰσθήσεως· [h] τῷ δύνασθαι γὰρ
2 [i] κινεῖν αὐτὴν λέγεται πάντα. Ὥστ' [k] ἀνάγκη τήν [l] τε αἴσθησιν εἰς ἄπειρα διαιρεῖσθαι καὶ πᾶν εἶναι μέγεθος αἰσθητόν· ἀδύνατον γὰρ λευκὸν μὲν ὁρᾶν, [m] μὴ ποσὸν δέ. Εἰ γὰρ μὴ οὕτως, ἐνδέχοιτ' ἂν εἶναί τι σῶμα μηδὲν ἔχον χρῶμα μηδὲ βάρος μηδ' ἄλλο [n] τι τοιοῦτον πάθος. Ὥστ' [o] οὐδ' αἰσθη-
3 τὸν [p] ὅλως· ταῦτα [q] γὰρ τὰ αἰσθητά. Τὸ ἄρ' αἰσθητὸν ἔσται συγκείμενον οὐκ ἐξ αἰσθητῶν. Ἀλλ' ἀναγκαῖον· οὐ γὰρ [r] δὴ ἔκ γε τῶν μαθηματικῶν. Ἔτι τίνι κρινοῦμεν ταῦτα ἢ γνωσόμεθα; [s] ἢ τῷ νῷ; Ἀλλ' οὐ νοητά, οὐδὲ νοεῖ ὁ νοῦς τὰ ἐκτὸς μὴ μετ' αἰσθήσεως [t] ὄντα. [v] Ἅμα δ' εἰ ταῦτ' ἔχει οὕτως, ἔοικε μαρτυρεῖν τοῖς τὰ ἄτομα ποιοῦσι μεγέθη· οὕτω
4 γὰρ ἂν λύοιτο ὁ λόγος. Ἀλλ' [w] ἀδύνατα· εἴρηται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν τοῖς λόγοις τοῖς περὶ κινήσεως. Περὶ δὲ τῆς λύσεως αὐτῶν ἅμα δῆλον ἔσται, καὶ [x] διὰ τί πεπέρανται τὰ εἴδη καὶ χρώματος καὶ χυμοῦ καὶ φθόγγων καὶ τῶν ἄλλων αἰσθητῶν. Ὧν μὲν γάρ ἐστιν ἔσχατα, [y] ἀνάγκη πεπεράνθαι τὰ
5 ἐντός· τὰ δ' ἐναντία ἔσχατα. Πᾶν δὲ τὸ αἰσθητὸν [z] ἔχει

[c] εἰς τὴν τροφὴν L.P. [d] ἄπειρα E.M.P.U.Y. [e] ἆρα om. pr. U. [f] ψόφος καὶ βάρος L.P. [g] ψυχρότης καὶ τὸ θερμὸν L.P.S.U. [h] τὸ P, τοῦ M. [i] κρίνειν E.Y. [k] ἀνάγκη εἰ ἡ δύναμις καὶ τὴν L.S.U. [l] τε om. L.U. [m] μὴ ποσὸν δέ] καὶ τοσόνδε M. [n] τι om. P. [o] οὐδ'] οὐκ P, εἰ μὴ L.S.U. [p] ὅλως—ἄρ' αἰσθητὸν] τὸ ὅλον L.S.U. [q] γὰρ om. pr. Y. [r] δὴ om. L.S.U. [s] ἢ] καὶ L.U. [t] ὄντα] ὢν U, om. E.M.P.Y. [v] ἅμα δ'] ἀλλ' L.P.S.U. [w] ἀδύνατον M.P. [x] διότι S.U. [y] ἀναγκαῖον E.M.Y. [z] ἔχειν E.M.

ἐναντίωσιν, οἷον ἐν χρώματι [a] τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, ἐν
[b] χυμῷ γλυκὺ καὶ πικρόν· καὶ [c] ἐν τοῖς ἄλλοις δὴ πᾶσίν ἐστιν
ἔσχατα [d] τὰ ἐναντία. Τὸ μὲν οὖν συνεχὲς εἰς ἄπειρα τέμνε-
ται [e] ἄνισα, εἰς δ' ἴσα πεπερασμένα· τὸ δὲ [f] μὴ καθ' αὑτὸ
συνεχὲς εἰς πεπερασμένα [g] εἴδη. Ἐπεὶ οὖν τὰ μὲν πάθη ὡς 6
εἴδη λεκτέον, ὑπάρχει [h] δὲ [i] συνέχεια [k] ἀεὶ ἐν τούτοις, ληπτέον
ὅτι τὸ δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ ἕτερον· καὶ διὰ τοῦτο [l] τὸ
[m] μυριοστημόριον λανθάνει [n] τῆς [o] κέγχρου [p] ὁρωμένης, καίτοι
ἡ ὄψις ἐπελήλυθεν, καὶ ὁ ἐν τῇ διέσει φθόγγος λανθάνει,
καίτοι συνεχοῦς ὄντος ἀκούει τοῦ μέλους παντός. Τὸ δὲ 7
διάστημα [q] τὸ τοῦ μεταξὺ πρὸς τοὺς ἐσχάτους λανθάνει.
Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις αἰσθητοῖς τὰ μικρὰ [r] πάμπαν·
δυνάμει γὰρ [s] ὁρατά, ἐνεργείᾳ [t] δ' οὔ, ὅταν [v] χωρισθῇ· καὶ
γὰρ ἐνυπάρχει [w] δυνάμει ἡ ποδιαία [x] τῇ δίποδι, ἐνεργείᾳ [y] δ'
ἤδη διαιρεθεῖσα. Χωριζόμεναι [z] δ' αἱ τηλικαῦται ὑπεροχαὶ 8
εὐλόγως μὲν ἂν [a] καὶ [b] διαλύοιντο εἰς τὰ περιέχοντα, [c] ὥσπερ
καὶ ἀκαριαῖος χυμὸς εἰς τὴν [d] θάλατταν [e] ἐκχυθείς. Οὐ μὴν 9
ἀλλ' ἐπειδὴ [f] οὐδ' ἡ τῆς αἰσθήσεως ὑπεροχὴ [g] καθ' αὑτὴν αἰ-
σθητὴ οὐδὲ χωριστή (δυνάμει γὰρ ἐνυπάρχει ἐν τῇ [h] ἀκριβε-
στέρᾳ ἡ ὑπεροχή), [i] οὐδὲ τὸ τηλικοῦτον αἰσθητὸν χωριστὸν
ἔσται ἐνεργείᾳ [k] αἰσθέσθαι, ἀλλ' ὅμως ἔσται αἰσθητόν· δυ-
νάμει τε γάρ ἐστιν ἤδη, καὶ ἐνεργείᾳ ἔσται προσγενόμενον.
Ὅτι μὲν οὖν ἔνια μεγέθη καὶ πάθη λανθάνει, καὶ διὰ τίν' 10
αἰτίαν, καὶ πῶς αἰσθητὰ καὶ πῶς οὔ, εἴρηται. Ὅταν δὲ [l] δὴ

[a] τὸ utrumque om. L.P.S.U. [b] χυμοῖς L.S.U. [c] ἐν om. M. [d] τὰ om. L.S.U. [e] ἄνισα] εἰς ἄνισα M. [f] μὴ post αὑτὸ E.M, utrobique Y. [g] ἤδη P. [h] δὲ] δ' ἐν P. [i] συνεχῆ S. [k] ἀεὶ] καὶ P, ἀεὶ καὶ L. [l] τὸ post τοῦτο om. E.M.Y. [m] μυριομόριον pr. S. [n] τοῦ E.S.U.Y. [o] κέντρου E.Y. [p] ὁρωμένου E.Y, ὁρώμενον L.P.S.U. [q] τὸ τοῦ] τοῦ P, τοῦτο τὸ pr. S. et corr. U. [r] πάνυ L.S.U. [s] ὁρατά] ὁρᾷ αὐτά L.P.S.U. [t] δ' οὔ] δέ L.S.U. [v] χωρισθῇ] μὴ χωρὶς ᾖ E.M.Y, μὴ χωρίσῃ P. [w] δυνάμει om. M. [x] τῇ δίποδι] τῷ ποδὶ E.M.Y. [y] δ' ἤδη] δὴ P, om. E.M.Y. [z] δὴ (δὲ M.) τηνικαῦθ' αἱ E.M.Y. [a] καὶ om. L. [b] διαδύοιντο P. [c] ὥσπερ εἰ καὶ ὁ ἀκ. L, ὥσπερ καὶ ὁ ἀκ. S.U. [d] θάλασσαν P.S. [e] ἐκχυθεὶς ἦν. οὐ L.S.U. [f] οὐδ' om. L, οὐδ' ἡ om. U. [g] καθ'] οὐ καθ' L.U. [h] ἀκριβεστέρᾳ ὑπεροχῇ S. [i] οὐδὲ] δὲ οὐδὲ M. [k] αἰσθάνεσθαι E.M.Y. [l] δὴ] ἤδη L.S.U, om. M.

[m] ἐνυπάρχοντα οὕτω πως ἄττα ᾖ ὥστε [n] καὶ ἐνεργείᾳ αἰσθητὰ εἶναι, καὶ μὴ [o] μόνον ἐν τῷ ὅλῳ ἀλλὰ καὶ χωρὶς [p] ᾖ πεπερασμένα, ἀνάγκη εἶναι [q] τὸν ἀριθμὸν καὶ χρώματα καὶ
11 χυμοὺς καὶ φθόγγους. ˹Ἀπορήσειε δ' ἄν τις, ἆρ' ἀφικνοῦνται ἢ τὰ αἰσθητὰ ἢ [r] αἱ κινήσεις [s] αἱ ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν, ὁποτέρως ποτὲ γίνεται ἡ αἴσθησις, ὅταν ἐνεργῶσιν, εἰς τὸ μέσον πρῶτον, [t] οἷον ἥ τε ὀσμὴ φαίνεται ποιοῦσα καὶ ὁ ψόφος· [v] πρότερον γὰρ [w] ὁ ἐγγὺς αἰσθάνεται τῆς ὀσμῆς, καὶ ὁ ψό-
12 φος [x] ὕστερον ἀφικνεῖται τῆς πληγῆς. ˹Ἆρ' οὖν οὕτω καὶ [y] τὸ ὁρώμενον καὶ τὸ φῶς; Καθάπερ [z] καὶ ˹Ἐμπεδοκλῆς φησὶν ἀφικνεῖσθαι πρότερον τὸ [a] ἀπὸ τοῦ ἡλίου φῶς εἰς
13 [b] τὸ μεταξὺ πρὶν πρὸς τὴν ὄψιν [c] ἢ ἐπὶ τὴν γῆν. [d] Δόξειε δ' ἂν εὐλόγως τοῦτο συμβαίνειν· τὸ γὰρ κινούμενον κινεῖταί ποθέν ποι, ὥστ' ἀνάγκη εἶναί τινα [e] καὶ χρόνον [f] ἐν ᾧ κινεῖται [g] ἐκ θατέρου πρὸς θάτερον· ὁ δὲ χρόνος [h] πᾶς διαιρετός, ὥστε ἦν ὅτε οὔπω ἑωρᾶτο [i] ἀλλ' ἔτ' ἐφέρετο ἡ ἀκτὶς ἐν τῷ
14 μεταξύ. Καὶ εἰ ἅπαν [k] ἅμα ἀκούει καὶ ἀκήκοε καὶ ὅλως αἰσθάνεται [l] καὶ [m] ᾔσθηται, καὶ μή ἐστι γένεσις αὐτῶν, ἀλλ' [n] εἰσὶν ἄνευ τοῦ γίνεσθαι ὅμως οὐδὲν ἧττον, ὥσπερ ὁ ψόφος
15 ἤδη γεγενημένης τῆς πληγῆς οὔπω πρὸς [o] τῇ ἀκοῇ. ˹Δηλοῖ δὲ τοῦτο καὶ ἡ τῶν γραμμάτων μετασχημάτισις, ὡς γιγνομένης τῆς [p] φορᾶς ἐν τῷ μεταξύ· οὐ γὰρ τὸ λεχθὲν [q] φαίνονται ἀκηκοότες διὰ τὸ μετασχηματίζεσθαι φερόμενον τὸν
16 ἀέρα.˺ ˹Ἆρ' οὖν οὕτω καὶ τὸ χρῶμα καὶ τὸ φῶς; Οὐ γὰρ [r] δὴ [s] τῷ πῶς ἔχειν τὸ μὲν ὁρᾷ τὸ δ' ὁρᾶται, ὥσπερ ἴσα ἐστίν·

[m] ἐνυπάρχοντα οὕτω ἤδη πρὸς αὐτὰ ᾖ (vel ᾗ) E.M.Y, ἐνυπάρχῃ τούτῳ τοσαῦτα L.S.U. [n] καὶ om. P. [o] μόνον ὅτι ἐν E.M.P.U.Y. [p] ᾖ om. L.P.S.U. [q] τὸν] τινα P. [r] αἱ κινήσεις] αἰσθήσεις Y. [s] αἱ om. S. et pr. U. [t] οἷον om. P. [v] πρότερος Y, πότερον pr. E. [w] ὁ post γὰρ om. P. [x] ὕστερος S. [y] τὸ om. Y. [z] καὶ post καθ. om. L.S.U. [a] ἀπὸ om. L.S.U. [b] τὸ] τὸν E.M. [c] ἢ om. pr. S. [d] δόξει L. [e] καὶ om. L.P. [f] ἐν ᾧ κινεῖται] εἰ κινοῖτο L.S, ἐν ᾧ ἐκινεῖτο corr. U. [g] ἐκ θατέρου] ἑκατέρου Y. [h] ἅπας U, ὁ πᾶς E.M.S.Y. [i] ἀλλ' ἐπεφέρετο ἀκτὶς S. [k] ἀκ. ἅμα L. [l] καὶ ᾔσθ.—γίν. om. Y. [m] ᾔσθηται] εἰ αἰσθητὰ E.M. [n] ἐστὶν U. [o] τὴν ἀκοὴν E.M.Y. [p] φθορᾶς E.Y. [q] φαίνεται P. [r] δὴ] δεῖ P. [s] τῷ] τὸ M.P.

οὐθὲν [t] γὰρ ἔδει που ἑκάτερον εἶναι· τοῖς γὰρ ἴσοις γινομέ-
νοις οὐδὲν διαφέρει ἢ ἐγγὺς ἢ πόρρω ἀλλήλων εἶναι. Ἢ 17
περὶ μὲν τὸν ψόφον καὶ τὴν ὀσμὴν τοῦτο συμβαίνειν εὔλο-
γον· ὥσπερ γὰρ [v] ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ὕδωρ συνεχῆ μέν, [w] ἀλλ'
ὅμως [x] μεμέρισται [y] ἀμφοτέρων [z] ἡ κίνησις. Διὸ καὶ ἔστι
μὲν ὡς τὸ [a] αὐτὸ ἀκούει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ὕστερος καὶ [b] ὀ-
σφραίνεται, ἔστι δ' ὡς οὔ. Δοκεῖ δέ τισιν [c] εἶναι ἀπορία καὶ 18
περὶ τούτων· ἀδύνατον γάρ φασί τινες ἄλλον ἄλλῳ τὸ αὐτὸ
ἀκούειν [d] ἢ ὁρᾶν καὶ ὀσφραίνεσθαι· [e] οὐ γὰρ οἷόν τ' [f] εἶναι
πολλοὺς καὶ χωρὶς ὄντας ἀκούειν [g] ἢ ὀσφραίνεσθαι· τὸ γὰρ
ἓν χωρὶς [h] ἂν αὐτὸ αὑτοῦ [i] εἶναι. Ἢ τοῦ μὲν κινήσαντος 19
[k] πρῶτον, οἷον τῆς κώδωνος ἢ λιβανωτοῦ ἢ πυρός, τοῦ αὐτοῦ
καὶ ἑνὸς [l] ἀριθμῷ αἰσθάνονται πάντες, τοῦ δὲ [m] δὴ ἰδίου [n] ἑτέ-
ρου ἀριθμῷ, εἴδει δὲ τοῦ αὐτοῦ, [o] διὸ [p] ἅμα πολλοὶ ὁρῶσι
καὶ ὀσμῶνται καὶ ἀκούουσιν. Ἔστι δ' οὔτε σώματα ταῦτα,
ἀλλὰ πάθος καὶ κίνησίς τις (οὐ γὰρ ἂν [q] τοῦτο συνέβαινεν),
[r] οὔτ' ἄνευ σώματος. Περὶ δὲ τοῦ φωτὸς ἄλλος λόγος· τῷ 20
[s] εἶναι γάρ [t] τι φῶς ἐστίν, ἀλλ' οὐ κίνησίς [v] τις. Ὅλως δὲ
οὐδὲ ὁμοίως ἐπί τε [w] ἀλλοιώσεως ἔχει καὶ φορᾶς· αἱ μὲν γὰρ
φοραὶ εὐλόγως εἰς τὸ μεταξὺ πρῶτον ἀφικνοῦνται (δοκεῖ δ'
ὁ ψόφος εἶναι φερομένου τινὸς κίνησις), ὅσα δ' ἀλλοιοῦται,
οὐκέτι ὁμοίως· ἐνδέχεται γὰρ ἀθρόον ἀλλοιοῦσθαι, καὶ μὴ τὸ
ἥμισυ πρότερον, οἷον τὸ ὕδωρ ἅμα [x] πᾶν πήγνυσθαι. Οὐ 21
μὴν [y] ἀλλ' [z] ἂν ᾖ πολὺ τὸ θερμαινόμενον ἢ πηγνύμενον, τὸ
ἐχόμενον ὑπὸ τοῦ ἐχομένου [a] πάσχει, τὸ δὲ πρῶτον ὑπ' αὐτοῦ

[t] γὰρ ἂν ἔδει E.M.Y, γὰρ ἂν ἐνδεῖ P. [v] ὁ ἀὴρ καὶ τὸ] πᾶν E.M.Y. [w] ἀλλ' ὅμως] ἄλλως P, om. E.M.Y. [x] μερισταὶ P. [y] ἀμφ.] δ' ἀμφ. E.M.Y, δι' ἀμφ. M. [z] αἱ κινήσεις P. [a] αὐτοῦ E.Y. [b] ὤσφρατο P. [c] εἶναι ἀπορίαν M, ἀπορίαν εἶναι L.S.U. [d] ἢ] καὶ E.M.Y. [e] οὐ— ὀσφραίνεσθαι om. M. [f] εἶναι om. L. [g] ἢ] καὶ E.M.P. [h] ἂν om. E.M.Y. [i] εἶναι] ἦν L.S. [k] πρώτου M.P.S.U, πρώτως Y. [l] ἀριθμοῦ Y. [m] δὴ] ἤδη L.P.S.U. [n] ἑτέρῳ omnes præter corr. P.U. [o] διὸ] διὸ καὶ E.M.Y. [p] πολλοὶ ἅμα L. [q] συνέβαινε τοῦτο L. [r] οὐδ' E.M.Y. [s] ἐνεῖναι P. [t] τι] τι τὸ L.P.S.U. [v] τις om. E.M.U.Y. [w] ἀλλοιώσεως ὡς ἔχει Y. [x] πᾶν om. L.S.U. [y] ἀλλ'] ἀλλ' ἐνίοτε L.S.U. [z] ἂν ᾖ πολὺ τὸ om. L. [a] πάσχειν E.M.

τοῦ [b]ἀλλοιοῦντος [c]μεταβάλλει, [d]καὶ οὐκ ἀνάγκη ἅμα ἀλλοι-
22 οῦσθαι καὶ ἀθρόον. Ἦν δ' ἂν καὶ τὸ γενέσθαι ὥσπερ ἡ ὀσμή, εἰ ἐν ὑγρῷ [e]ἦμεν καὶ πορρωτέρω [f]ἔτι πρὶν θιγεῖν αὐτοῦ ᾐσθανόμεθα. Εὐλόγως δ' ὧν [g]ἐστὶ μεταξὺ τοῦ αἰσθητηρίου, [h]οὐχ ἅμα [i]πάντα πάσχει, πλὴν ἐπὶ τοῦ φωτὸς διὰ τὸ εἰρημένον. Διὰ [k]τὸ αὐτὸ δὲ καὶ [l]ἐπὶ τοῦ ὁρᾶν· τὸ γὰρ φῶς ποιεῖ [m]τὸ ὁρᾶν.

7 Ἔστι δέ [n]τις ἀπορία καὶ ἄλλη τοιάδε [o]περὶ αἰσθήσεως, πότερον ἐνδέχεται [p]δυεῖν ἅμα [q]αἰσθάνεσθαι ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἀτόμῳ χρόνῳ, ἢ οὔ, εἰ [r]δὴ ἀεὶ ἡ μείζων κίνησις τὴν ἐλάττω ἐκκρούει· [s]διὸ ἐπιφερομένων ἐπὶ τὰ ὄμματα οὐκ αἰσθάνονται, [t]ἐὰν τύχωσι σφόδρα τι ἐννοοῦντες ἢ φοβούμενοι ἢ ἀκούοντες
2 πολὺν ψόφον. [v]Τοῦτο δὴ ὑποκείσθω, καὶ [w]ὅτι ἑκάστου μᾶλλον ἔστιν αἰσθάνεσθαι ἁπλοῦ ὄντος ἢ κεκραμένου, [x]οἷον οἴνου ἀκράτου ἢ κεκραμένου, καὶ μέλιτος, καὶ χρόας, καὶ τῆς νήτης μόνης ἢ ἐν [y]τῷ διὰ [z]πασῶν, διὰ τὸ ἀφανίζειν ἄλληλα.
3 Τοῦτο δὲ ποιεῖ ἐξ ὧν ἕν τι γίνεται. Εἰ δὴ [a]ἡ μείζων τὴν ἐλάττω κίνησιν ἐκκρούει, ἀνάγκη, ἂν ἅμα ὦσι, καὶ [b]αὐτὴν ἧττον αἰσθητὴν εἶναι ἢ εἰ [c]μόνη ἦν· [d]ἀφαιρεῖται γάρ [e]τι ἡ ἐλάττων μιγνυμένη, εἴπερ ἅπαντα [f]τὰ ἁπλᾶ μᾶλλον αἰσθητά [g]ἐστίν. [h]Ἐὰν ἄρα ἴσαι ὦσιν ἕτεραι οὖσαι, [i]οὐδετέρας ἔσται [k]αἴσθησις· [l]ἀφανιεῖ γὰρ [m]ἡ ἑτέρα ὁμοίως τὴν ἑτέ-

[b] ἀλλοιοῦντος] ποιοῦντος P. [c] μεταβάλλειν E.M.P. [d] καὶ post ἀνάγκη P, omisso cum L.S.U. οὐκ. [e] ἦμεν] ἡ μὲν U, εἰ μὲν E.Y. [f] ἔτι om. E.M.P.Y. [g] ἐστὶν ἀντίληψιν διά τινος μετ. P. [h] οὐχ] τοῦτο οὐχ P. [i] πᾶν P, om. L.S.U. [k] τὸ αὐτὸ] τοῦτο P. [l] ἐπὶ] περὶ L.P.S. et pr. U. [m] τὸ alterum om. L.U. [n] τις post ἄλλη L.S.U, utrobique P. [o] περὶ τὰς αἰσθήσεις L.P.U. [p] δυοῖν ἅμα M, ἅμα δύο L.P. [q] αἰσθάνεσθαι] δύνασθαι M, δύνασθαι αἰσθάνεσθαι E.Y. [r] δ' P. [s] διὸ τὸ ἐπιφερόμενον ἐπὶ E.M.Y, διὸ ὑποφερομένων ὑπὸ L.S.U, διὸ φερομένων ὑπὸ P. [t] ἂν L.P.U, γὰρ ἐὰν M. [v] τοῦτό γε δὴ P, τοῦτο δὲ δὴ E.Y. [w] ὅτι μᾶλλον ἕκαστός ἐστιν αἴσθεσθαι P. [x] οἷον—κεκραμένου om. L. [y] τῇ L.S.U. [z] πασῶν τὸ διὰ τὸ σαφηνίζειν pr. S. [a] ἡ om. Y. [b] ταύτην L.S.U. [c] μόνη ἦν] μόνην E.M.U. [d] ἀφῄρηται E.M.Y. [e] τι ἡ ἐλάττων] τὴν ἐλάττω P. [f] τὰ om. P. [g] εἰσιν P. [h] ἂν L.S.U, ἂν δ' P. [i] οὐδὲ τέτρας E.Y, οὐδ' ἑτέρα P.U. [k] αἰσθητή P. [l] ἀφανίζει L.S.U. [m] ὁμοίως ἡ ἑτέρα P.

ραν. [n] Ἁπλῆς δ' οὐκ ἔστιν [o] αἰσθάνεσθαι. Ὥστε ἡ οὐδε- 4
μία [p] ἔσται [q] αἴσθησις ἡ ἄλλη ἐξ ἀμφοῖν. Ὅπερ [r] καὶ γί-
νεσθαι δοκεῖ [s] ἐκ τῶν κεραννυμένων ἐν ᾧ ἂν μιχθῶσιν. [t] Ἐπεὶ 5
οὖν ἐκ μὲν ἐνίων γίνεταί τι, ἐκ δ' ἐνίων οὐ γίνεται, τοιαῦτα δὲ
τὰ ὑφ' ἑτέραν αἴσθησιν· [v] μίγνυνται γὰρ ὧν τὰ ἔσχατα [w] ἕν·
οὐκ ἔστι δ' ἐκ λευκοῦ καὶ ὀξέος ἓν [x] γενέσθαι ἀλλ' ἢ κατὰ
συμβεβηκός, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐξ ὀξέος καὶ βαρέος συμφωνία· οὐκ
ἄρα οὐδ' αἰσθάνεσθαι ἐνδέχεται αὐτῶν ἅμα. Ἴσαι μὲν γὰρ 6
[y] οὖσαι αἱ κινήσεις [z] ἀφανιοῦσιν ἀλλήλας, ἐπεὶ [a] μία οὐ γίνε-
ται ἐξ αὐτῶν. Ἐὰν δ' ἄνισοι, ἡ κρείττων αἴσθησιν [b] ἐμποιή-
σει, [c] ἐπεὶ μᾶλλον ἅμα [d] δυεῖν [e] αἴσθοιτ' ἂν ἡ ψυχὴ τῇ μιᾷ
αἰσθήσει ὧν μία αἴσθησις, οἷον ὀξέος καὶ βαρέος· μᾶλλον
γὰρ ἅμα ἡ κίνησις τῆς μιᾶς [f] ταύτης ἢ τοῖν δυοῖν, [g] οἷον ὄψεως
καὶ ἀκοῆς. Τῇ μιᾷ δὲ ἅμα [h] δυοῖν [i] οὐκ ἔστιν [k] αἰσθάνεσθαι 7
ἂν μὴ μιχθῇ· τὸ γὰρ μῖγμα ἓν βούλεται εἶναι, [l] τοῦ δ' ἑνὸς
μία αἴσθησις, ἡ δὲ μία ἅμα [m] αὐτῇ. Ὥστ' ἐξ ἀνάγκης τῶν
μεμιγμένων ἅμα αἰσθάνεται, ὅτι μιᾷ αἰσθήσει κατ' ἐνέργειαν
αἰσθάνεται· ἑνὸς μὲν γὰρ ἀριθμῷ ἡ κατ' ἐνέργειαν μία, εἴδει
δὲ ἡ κατὰ δύναμιν μία. Καὶ εἰ μία τοίνυν ἡ αἴσθησις ἡ κατ'
ἐνέργειαν, ἓν [n] ἐκεῖνα ἐρεῖ. Μεμῖχθαι ἄρα ἀνάγκη αὐτά. 8
Ὅταν ἄρα [o] μὴ ᾖ μεμιγμένα, δύο ἔσονται αἰσθήσεις αἱ κατ'
ἐνέργειαν. [p] Ἀλλὰ κατὰ μίαν δύναμιν καὶ ἄτομον [q] χρόνον
μίαν ἀνάγκη εἶναι τὴν ἐνέργειαν· μιᾶς [r] γὰρ εἰσάπαξ [s] μία
[t] κίνησις καὶ χρῆσις, μία δὲ ἡ δύναμις. Οὐκ ἄρα ἐνδέχεται

[n] ἁπλῶς E.Y. [o] αἴσθεσθαι P, αἰσθέσθαι S.U, ὁμοίως αἰσθέσθαι L. [p] ἔσται om. Y. [q] ἡ αἴσθησις pr. S. [r] καὶ om. L.S.U. [s] ἐκ] ἐπὶ L.S. [t] ἐπείπερ οὖν P. [v] μίγνυται L.S.U. [w] ἕν] ἐναντία L.P.S.U. [x] γίνεσθαι L.S.U.Y. [y] αἱ κινήσεις οὖσαι S.U, οὖσαι μὲν αἱ κινήσεις P. [z] ἀφανίζουσιν L.S.U. [a] οὐ μία L. [b] ποιήσει P, ποιεῖ E.M.Y. [c] ἐπεὶ] ἔτι L.S.U, ἔτι εἰ P. [d] δυοῖν L.M.P.S.U. [e] αἰσθάνοιτ' M. [f] ταύτης] αὔτη αὐτῆς P, αὐτὴ αὐτῆς L, αὐτὴ αὔτης S.U. [g] οἷον om. E.M.Y. [h] δυσὶν S.U. [i] οὐκ] μὴ E.M.P.S.U.Y. [k] αἴσθεσθαι ἐὰν P. [l] τοῦ δ' ἑνὸς] οὐδενὸς ἅμα E.M.Y, τοῦτο δ' ἑνὸς ἅμα P. [m] αὕτη E.P.Y, αὐτὴ L. [n] ἐκεῖνο P. [o] μὴ ᾖ μεμιγμένα] μεμιγμέναι E.M.Y. [p] ἀλλ' οὐ κατὰ δύναμιν E.M.Y. [q] χρόνον καὶ μ. S. [r] γὰρ] γὰρ ἡ L.P.S.U. [s] μία om. M. [t] χρῆσις καὶ κίνησις L.S, κίνησις καὶ χρῶσις E.M.Y, χρῆσις καὶ κίνησις μία P.

9 [v] δυεῖν ἅμα αἰσθάνεσθαι τῇ μιᾷ αἰσθήσει. Ἀλλὰ μὴν [w] εἰ
τὰ ὑπὸ τὴν αὐτὴν αἴσθησιν ἅμα ἀδύνατον, ἐὰν ᾖ δύο, [x] δῆλον
ὅτι ἧττον [y] ἔτι τὰ κατὰ δύο αἰσθήσεις ἐνδέχεται ἅμα αἰσθά-
νεσθαι, οἷον λευκὸν καὶ γλυκύ. Φαίνεται γὰρ [z] τὸ μὲν τῷ
ἀριθμῷ ἓν ἡ [a] ψυχὴ οὐδενὶ ἑτέρῳ λέγειν ἀλλ' ἢ τῷ ἅμα, τὸ
10 δὲ τῷ εἴδει ἓν τῇ κρινούσῃ αἰσθήσει καὶ τῷ τρόπῳ. Λέγω
δὲ τοῦτο, ὅτι [b] ἴσως τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, ἕτερον τῷ εἴδει
ὄν, ἡ αὐτὴ κρίνει, καὶ τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρόν, [c] ἡ αὐτὴ μὲν
ἑαυτῇ, ἐκείνης δ' ἄλλη, ἀλλ' ἑτέρως ἑκάτερον τῶν ἐναντίων,
ὡς δ' αὔτως ἑαυταῖς τὰ σύστοιχα, οἷον ὡς ἡ γεῦσις τὸ γλυκύ,
οὕτως ἡ ὄψις τὸ λευκόν· ὡς [d] δ' αὕτη τὸ μέλαν, οὕτως ἐκείνη
11 τὸ πικρόν. Ἔτι [e] εἰ αἱ τῶν ἐναντίων κινήσεις ἐναντίαι, ἅμα
δὲ τὰ ἐναντία ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἀτόμῳ οὐκ ἐνδέχεται ὑπάρχειν,
ὑπὸ δὲ τὴν αἴσθησιν τὴν μίαν ἐναντία ἐστίν, οἷον γλυκὺ [f] πι-
12 κρῷ, [g] τούτων οὐκ [h] ἂν ἐνδέχοιτο [i] αἰσθάνεσθαι ἅμα. Ὁμοίως
δὲ δῆλον ὅτι οὐδὲ τὰ μὴ ἐναντία· τὰ μὲν γὰρ τοῦ λευκοῦ τὰ
δὲ τοῦ μέλανός ἐστιν, καὶ ἐν τοῖς [k] ἄλλοις ὁμοίως, οἷον τῶν
χυμῶν οἱ [l] μὲν τοῦ γλυκέος οἱ δὲ τοῦ πικροῦ. Οὐδὲ τὰ με-
μιγμένα ἅμα· [m] λόγοι γάρ εἰσιν ἀντικειμένων, οἷον τὸ διὰ
13 πασῶν καὶ τὸ διὰ πέντε, [n] ἂν μὴ ὡς ἓν αἰσθάνηται. Οὕτως
δ' [o] εἷς λόγος [p] ὁ τῶν ἄκρων γίνεται, ἄλλως δ' οὔ· [q] ἔσται
γὰρ ἅμα ὁ μὲν πολλοῦ πρὸς ὀλίγον ἢ περιττοῦ πρὸς ἄρ-
τιον, [r] ὁ δ' ὀλίγου πρὸς [s] πολὺ [t] ἢ ἀρτίου πρὸς περιττόν.
14 Εἰ οὖν πλεῖον [v] ἔτι ἀπέχει ἀλλήλων καὶ διαφέρει τὰ συστοί-
χως μὲν λεγόμενα ἐν ἄλλῳ δὲ γένει τῶν ἐν τῷ αὐτῷ γένει
([w] λέγω δ' οἷον τὸ γλυκὺ καὶ τὸ λευκὸν [x] καλῶ σύστοιχα,
γένει δ' ἕτερα· τὸ γλυκὺ δὲ τοῦ μέλανος πλεῖον [y] ἔτι τῷ

[v] δυοῖν L.M.P.S. [w] εἰ] εἰς E.Y. [x] ἧττον δηλονότι U. [y] ἔτι om. L.S.U. [z] τὸ] τῷ S. et pr. U. [a] ψυχὴ ἐν οὐδενὶ L.U. [b] ἴσως καὶ τὸ E.M.P.Y. [c] ἡ αὐτὴ ἢ αὐτὴ μὲν M, ἡ αὐτὴ ἡ αὐτὴ μὲν E. [d] δ' om. L.U. [e] εἰ om. E.M.S.Y. [f] πικρὸν L. [g] τούτων om. E.M.P.Y. [h] ἂν om. S.U. [i] ἅμα αἰσθάνεσθαι P. [k] ἄλλοις οὖν ὁμοίως L. [l] μὲν γὰρ τοῦ rc. S. [m] λόγοις L.U. [n] ἐὰν E.P.S.U. [o] εἷς] εἷς ὁ P. [p] ὁ om. E.M.Y. [q] ἔστι S. [r] ὁ] οὐ Y. [s] πολὺν L.S. [t] ἢ om. S. [v] ἀπέχει ἔτι L.P.S. [w] λέγω δ'] λεγομένων E.M.Y. [x] καλῶ] ἀλλ' ὡς E.M.Y. [y] ἔστι P.

εἴδει διαφέρει ἢ [z] τὸ λευκόν), ἔτι ἂν ἧττον ἅμα ἐνδέχοιτο
αὐτὰ αἰσθάνεσθαι ἢ τὰ τῷ γένει [a] ταὐτά. Ὥστ' εἰ [b] μὴ 15
ταῦτα, οὐδ' ἐκεῖνα. Ὃ δὲ λέγουσί τινες τῶν περὶ τὰς συμ-
φωνίας, ὅτι οὐχ [c] ἅμα μὲν ἀφικνοῦνται οἱ ψόφοι, [d] φαίνον-
ται δέ, καὶ [e] λανθάνει, ὅταν ὁ χρόνος [f] ᾖ ἀναίσθητος, πότερον
[g] ὀρθῶς λέγεται ἢ οὔ; Τάχα [h] γὰρ ἂν φαίη τις καὶ νῦν 16
παρὰ τοῦτο δοκεῖν ἅμα ὁρᾶν καὶ [i] ἀκούειν, ὅτι οἱ μεταξὺ
χρόνοι λανθάνουσιν. Ἢ τοῦτ' οὐκ ἀληθές, οὐδ' ἐνδέχεται
χρόνον εἶναι ἀναίσθητον [k] οὐδένα οὐδὲ λανθάνειν, [l] ἀλλὰ παν-
τὸς [m] ἐνδέχεται αἰσθάνεσθαι. Εἰ γὰρ ὅτε αὐτὸς [n] αὑτοῦ 17
[o] τις αἰσθάνεται ἢ ἄλλου ἐν συνεχεῖ χρόνῳ, μὴ ἐνδέχεται τότε
λανθάνειν ὅτι ἐστίν, ἔστι δέ τις ἐν τῷ συνεχεῖ καὶ τοσοῦτος
[p] ὅσος [q] ὅλως ἀναίσθητός ἐστι, δῆλον ὅτι τότε λανθάνοι ἂν
εἰ ἔστιν αὐτὸς αὑτόν, καὶ [r] εἰ ὁρᾷ, καὶ [s] οὐκ αἰσθάνεται· καὶ
[t] εἰ αἰσθάνεται, ἔτι οὐκ ἂν εἴη οὔτε χρόνος οὔτε πρᾶγμα
οὐδὲν [v] ὃ αἰσθάνεται [w] ἢ ἐν ᾧ, [x] εἰ μὴ οὕτως, ὅτι ἐν [y] τούτου
τινὶ [z] ἢ ὅτι [a] τούτου τι ὁρᾷ, [b] εἴπερ ἔστι τι μέγεθος καὶ
χρόνου καὶ πράγματος ἀναίσθητον ὅλως διὰ μικρότητα· εἰ
γὰρ τὴν ὅλην ὁρᾷ, καὶ αἰσθάνεται τὸν [c] αὐτὸν συνεχῶς χρό-
νον, [d] οὐ τῶν νῦν τούτων τινί. [e] Ἀφῃρήσθω [f] ἡ τὸ Γ Β, ἐν 18
[g] ᾗ [h] οὐκ ᾐσθάνετο. Οὐκοῦν ἐν ταύτης τινὶ ἢ ταύτης τι,
ὥσπερ τὴν γῆν [i] ὁρᾷ ὅλην, ὅτι τοδὶ αὐτῆς, [k] καὶ ἐν τῷ ἐνιαυ-
τῷ βαδίζει, ὅτι ἐν τῷδε τῷ μέρει αὐτοῦ. Ἀλλὰ μὴν ἐν τῷ

[z] τοῦ λευκοῦ L.S.U. [a] ταὐτά om. P. [b] μὴ] μηδὲ P. [c] ἅμα μὲν om. S.U. [d] φαίνονται—πότερον om. Y. [e] λανθάνειν E.M. [f] ἀναίσθητος ᾖ P. [g] ἀληθῶς γρ. E. [h] γὰρ om. P. [i] ἀκούειν ἕν τι ὅτι L.S.U. [k] οὐδένα οὐδὲ] ἢ οὐδένα E.M.Y. [l] ἀλλὰ πάντως S.U, ἀλλ' ἅπανθ' ὅσα P. [m] ἐνδέχεται αἰσθέσθαι S, αἰσθέσθαι ἐνδέχεται U. [n] ἑαυτοῦ L.S.U.Y. [o] τι E.M. [p] ὃς E.M.Y. [q] ὅλος E. [r] εἰ om. L.P.S.U.Y. [s] οὐκ om. E.M.P.Y. [t] εἰ] ἢ E.M.Y. [v] ὃ] ὃ μὴ E.M.Y. [w] ἢ om. L.P. [x] εἰ om. E.L M.P.Y. [y] τούτοις S. [z] ἢ ὅτι om. L.S. et pr. U. [a] τούτου τι] τι τούτου S, τούτου pr. U, om. L. [b] εἴπερ—τούτων τινί om. Y. [c] αὐτὸν] ὅλον L, ὅλον αὐτὸν Y. [d] οὐ τῶν νῦν τούτων τινί] οὕτως τὸ ἐν τούτου τινί P, οὕτως ὅτι ἐν τούτου (τούτῳ S.) τινί. ἢ ὅτι (om. U.) τούτου τι ὁρᾷ (ὁρᾶν S.U.), εἴπερ ἔστι τι μέγεθος L.S.U. [e] ἀφαιρείσθω S.U. [f] ἡ] ἢ P, om. L.S.U. [g] ᾗ] ᾧ L.S.U. [h] οὐκ] μὴ P, om. S.U. [i] ὁρᾶν S.U. [k] καὶ om. S.

[l] Β Γ οὐδὲν αἰσθάνεται. [m] Τῷ ἄρα ἐν τούτου τινὶ τοῦ Α Β
[n] αἰσθάνεσθαι λέγεται τοῦ ὅλου αἰσθάνεσθαι [o] καὶ τὴν ὅλην.
19 Ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῆς Α Γ· [p] ἀεὶ γὰρ [q] ἐν τινὶ καὶ
τινός, ὅλου δ' οὐκ ἔστιν [r] αἰσθάνεσθαι. Ἅπαντα μὲν οὖν
αἰσθητά ἐστιν, ἀλλ' οὐ φαίνεται ὅσα ἐστίν· τοῦ γὰρ ἡλίου
τὸ μέγεθος [s] ὁρᾷ καὶ τὸ τετράπηχυ πόρρωθεν, ἀλλ' [t] οὐ
φαίνεται ὅσον, ἀλλ' ἐνίοτε ἀδιαίρετον, [v] ὁρᾷ δ' οὐκ ἀδιαίρε-
20 τον. Ἡ δ' αἰτία εἴρηται ἐν τοῖς ἔμπροσθεν περὶ τούτου.
Ὅτι μὲν οὖν [w] οὐθείς ἐστι χρόνος ἀναίσθητος, ἐκ [x] τούτων
φανερόν· περὶ δὲ τῆς πρότερον λεχθείσης ἀπορίας σκεπτέον,
πότερον ἐνδέχεται ἅμα πλειόνων αἰσθάνεσθαι ἢ οὐκ ἐνδέχε-
ται. Τὸ δ' ἅμα λέγω ἐν ἑνὶ καὶ ἀτόμῳ χρόνῳ πρὸς ἄλληλα.
21 Πρῶτον μὲν οὖν ἆρ' ὧδ' ἐνδέχεται, ἅμα μέν, ἑτέρῳ δὲ τῆς
ψυχῆς αἰσθάνεσθαι, καὶ [y] οὐ τῷ ἀτόμῳ, οὕτω δ' [z] ἀτόμῳ ὡς
[a] παντὶ ὄντι συνεχεῖ; Ἢ ὅτι πρῶτον μὲν [b] τὰ κατὰ τὴν μίαν
αἴσθησιν, οἷον λέγω ὄψιν, εἰ [c] ἔσται [d] ἄλλῳ αἰσθανομένη ἄλ-
λου καὶ ἄλλου χρώματος, πλείω τε μέρη [e] ἕξει [f] εἴδει [g] ταὐτά;
22 [h] Καὶ γὰρ [i] ἃ αἰσθάνεται, [k] ἐν τῷ αὐτῷ γένει [l] ἐστίν. Εἰ δὲ
[m] ὅτι ὡς [n] δύο ὄμματα φαίη τις, οὐδὲν [o] κωλύει, οὕτω καὶ ἐν
τῇ ψυχῇ, ὅτι ἴσως ἐκ μὲν τούτων ἕν τι γίνεται καὶ μία ἡ
ἐνέργεια [p] αὐτῶν· [q] ἐκεῖ δέ, εἰ μὲν ἓν τὸ ἐξ ἀμφοῖν, [r] ἐκεῖνο
23 τὸ αἰσθανόμενον ἔσται, εἰ δὲ χωρίς, οὐχ ὁμοίως ἕξει. [s] Ἔτι
αἰσθήσεις αἱ αὐταὶ πλείους ἔσονται, ὥσπερ εἴ τις ἐπιστήμας
[t] διαφόρους φαίη· οὔτε γὰρ ἡ ἐνέργεια ἄνευ τῆς καθ' [v] αὑτὴν
ἔσται δυνάμεως, οὔτ' ἄνευ ταύτης [w] ἔσται αἴσθησις. Εἰ δὲ

[l] γ β P. [m] τὸ M. [n] αἰσθάνεσθαι] αἰσθάνεται P. [o] καὶ] α β καὶ P. [p] ἀεὶ] δεῖ E.M.Y. [q] ἐν τινὶ] ἕν τι M. [r] αἰσθέσθαι S, αἰσθάνεσθαι α γ β P. [s] ὁρᾶται P. [t] οὐ] οὖν P. [v] ὁρᾷ δ' οὐκ ἀδιαίρετον om. L. [w] οὐθεὶς] οὐκ L.S.U. [x] τούτου L.S.U.Y. [y] οὐ τῷ ἀτόμῳ et mox δ' om. L.S.U. [z] ἄτομον E.Y, ἄτομα M. [a] ἅπαντι P, ἅπαν ἔτι E.M.Y. [b] τὰ om. L. [c] ἔστιν P. [d] ἄλλῳ] ἀλλ' οὐκ E.M.Y. [e] ἕξει] ἐξ P. [f] εἴδει] ἀεὶ E.M.Y. [g] ταῦτα E.M. [h] καὶ om. S. [i] ἃ] ὃ P, om. E.M.Y. [k] ἐν] πάλιν E.M.Y. [l] ἐστίν om. E.M.Y. [m] ὅτι ὡς] ὅτι καὶ P, καὶ ὅτι L.S.U. [n] ὄμματα δύο L.P. [o] κωλύειν L.M.P.S.U. [p] αὐτῷ E.Y. [q] ἐκεῖ δὲ εἰ] εἰ δὲ ᾖ E, εἰ δὲ ἡ M.Y. [r] ἐκεῖνο] ἓν καὶ E.M.Y. [s] ἔτι] ἔτι αἱ E.M.Y, ἔτι καὶ P. [t] ἀδιαφόρους P. [v] ἑαυτὴν P. [w] αἴσθησις ἔσται L.P.S.U.

[x] τούτων ἐν ἑνὶ καὶ ἀτόμῳ αἰσθάνεται, δῆλον ὅτι καὶ τῶν
ἄλλων· μᾶλλον γὰρ [y] ἐνεδέχετο τούτων ἅμα πλειόνων [z] ἢ
τῶν τῷ γένει ἑτέρων. Εἰ δὲ δὴ ἄλλῳ μὲν γλυκέος ἄλλῳ δὲ 24
λευκοῦ αἰσθάνεται ἡ ψυχὴ μέρει, ἤτοι τὸ ἐκ τούτων ἕν [a] τί
ἐστιν ἢ [b] οὐχ ἕν. Ἀλλ' ἀνάγκη [c] ἕν· ἓν γάρ τι τὸ αἰσθη-
τικόν ἐστι μέρος. Τίνος οὖν [d] ἐκεῖνο ἑνός; Οὐδὲν γὰρ ἐκ
τούτων [e] ἕν. Ἀνάγκη ἄρα ἕν τι εἶναι τῆς ψυχῆς, ᾧ [f] ἅπαντα
αἰσθάνεται, καθάπερ εἴρηται πρότερον, ἄλλο δὲ γένος δι'
ἄλλου. Ἆρ' οὖν ᾗ μὲν ἀδιαίρετόν ἐστι κατ' ἐνέργειαν, ἕν 25
[g] τί ἐστι τὸ αἰσθητικὸν γλυκέος καὶ λευκοῦ, ὅταν δὲ διαιρε-
τὸν γένηται κατ' ἐνέργειαν, ἕτερον; Ἢ ὥσπερ ἐπὶ τῶν
πραγμάτων [h] αὐτῶν ἐνδέχεται, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς. Τὸ
γὰρ αὐτὸ [i] καὶ ἓν ἀριθμῷ λευκὸν καὶ γλυκύ ἐστι, καὶ ἄλλα
πολλά, [k] εἰ μὴ χωριστὰ τὰ πάθη ἀλλήλων, ἀλλὰ τὸ εἶναι
ἕτερον ἑκάστῳ. Ὁμοίως τοίνυν θετέον καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς 26
τὸ αὐτὸ καὶ ἓν εἶναι ἀριθμῷ τὸ αἰσθητικὸν πάντων, [l] τῷ
μέντοι εἶναι ἕτερον καὶ ἕτερον τῶν μὲν γένει τῶν δὲ εἴδει.
Ὥστε καὶ αἰσθάνοιτ' ἂν ἅμα [m] τῷ αὐτῷ καὶ ἑνί, λόγῳ δ' οὐ
[n] τῷ αὐτῷ. Ὅτι δὲ τὸ αἰσθητὸν πᾶν ἐστὶ μέγεθος καὶ οὐκ
ἔστιν ἀδιαίρετον [o] αἰσθητόν, δῆλον. Ἔστι γὰρ ὅθεν μὲν 27
οὐκ ἂν ὀφθείη, ἄπειρον τὸ ἀπόστημα, ὅθεν δὲ ὁρᾶται, πεπε-
ρασμένον. Ὁμοίως δὲ καὶ [p] τὸ [q] ὀσφραντὸν [r] καὶ ἀκουστὸν
καὶ [s] ὅσων μὴ [t] αὐτῶν [v] ἁπτόμενοι αἰσθάνονται. Ἔστι [w] δέ
τι ἔσχατον τοῦ ἀποστήματος ὅθεν οὐχ ὁρᾶται, καὶ πρῶτον
ὅθεν ὁρᾶται. [x] Τοῦτο δὴ ἀνάγκη ἀδιαίρετον εἶναι, οὗ ἐν μὲν 28
τῷ ἐπέκεινα οὐκ ἐνδέχεται αἰσθάνεσθαι ὄντος, ἐν δὲ τῷ ἐπὶ
[y] ταδὶ ἀνάγκη αἰσθάνεσθαι. Εἰ δή τί [z] ἐστιν ἀδιαίρετον αἰ-

[x] τοῦτο E.P.S.Y. [y] ἐνδέχεται S.U. [z] ἢ om. L. [a] τί om. L. [b] οὐχ ἕν] οὐθέν E.P.S.Y. [c] ἕν ante ἓν om. P.S.U. [d] ἐκεῖνος E.Y. [e] ἕν post τούτων om. E.M.S.U.Y. [f] πάντα P. [g] τί om. E.M.Y. et fortasse P. [h] ἐνδέχεται αὐτῶν P. [i] καὶ ante ἓν om. E.M.Y. [k] εἰ γὰρ μὴ L.P.S.U. [l] τῷ] τὸ E.M.P.S.U.Y. [m] τὸ αὐτὸ καὶ ἕν E.M.Y. [n] τὸ αὐτό M. [o] αἰσθάνεσθαι E.M.Y. [p] τὸ om. L.P.S.U. [q] ἀκουστὸν καὶ ὀσφραντόν P. [r] καὶ om. L.S.U. [s] ὅσοι L. [t] ἁπτῶν M. [v] ἁπτόμενοι] λειπόμενοι L. [w] δή L.P.S. [x] τοῦτο] τοῦ P. [y] τάδε L.P.S.U. [z] ἔσται P.

σθητόν, ὅταν τεθῇ ἐπὶ τῷ ἐσχάτῳ ὅθεν ἐστὶν ὕστατον μὲν οὐκ αἰσθητὸν πρῶτον δ' αἰσθητόν, ἅμα συμβήσεται ὁρατὸν εἶναι καὶ ἀόρατον· τοῦτο δ' ἀδύνατον.

Περὶ μὲν οὖν τῶν αἰσθητηρίων καὶ τῶν αἰσθητῶν τίνα
τρόπον ἔχει καὶ κοινῇ καὶ καθ' ἕκαστον αἰσθητήριον εἴρηται·
τῶν δὲ λοιπῶν πρῶτον σκεπτέον περὶ μνήμης [a] καὶ τοῦ μνη-
1 μονεύειν, [b] τί ἐστι, καὶ διὰ [c] τίν' αἰτίαν γίγνεται, καὶ τίνι
τῶν τῆς ψυχῆς μορίων [d] συμβαίνει τοῦτο τὸ πάθος καὶ [e] τὸ
ἀναμιμνήσκεσθαι· οὐ γὰρ οἱ αὐτοί εἰσι μνημονικοὶ καὶ ἀνα-
μνηστικοί, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ [f] μνημονικώτεροι μὲν οἱ βρα-
2 δεῖς, [g] ἀναμνηστικώτεροι δὲ οἱ ταχεῖς καὶ εὐμαθεῖς. Πρῶτον
μὲν οὖν [h] ληπτέον ποῖά [i] ἐστι [j] τὰ μνημονευτά· πολλάκις γὰρ
[k] ἐξαπατᾷ τοῦτο. Οὔτε γὰρ τὸ μέλλον ἐνδέχεται μνημο-
νεύειν, ἀλλ' ἔστι δοξαστὸν καὶ ἐλπιστόν (εἴη δ' ἂν καὶ ἐπι-
στήμη τις ἐλπιστική, καθάπερ [l] τινές φασι τὴν μαντικήν),
οὔτε τοῦ παρόντος, ἀλλ' [m] αἴσθησις· ταύτῃ γὰρ οὔτε τὸ
μέλλον οὔτε τὸ γενόμενον γνωρίζομεν, ἀλλὰ τὸ παρὸν μό-
3 νον. Ἡ δὲ μνήμη τοῦ [n] γενομένου· τὸ δὲ παρὸν [o] ὅτε πά-
ρεστιν, οἷον [p] τοδὶ [q] τὸ λευκὸν ὅτε ὁρᾷ, οὐδεὶς ἂν φαίη μνη-
μονεύειν, οὐδὲ τὸ θεωρούμενον, [r] ὅτε θεωρῶν [r] τυγχάνει καὶ
[s] ἐννοῶν· ἀλλὰ τὸ μὲν αἰσθάνεσθαί φησι, τὸ δ' ἐπίστασθαι
μόνον· ὅταν δ' ἄνευ τῶν [t] ἐνεργειῶν [v] ἔχῃ τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν
αἴσθησιν, οὕτω μέμνηται τὰς τοῦ τριγώνου ὅτι [w] δύο ὀρθαῖς
ἴσαι, τὸ μὲν ὅτι ἔμαθεν ἢ ἐθεώρησεν, τὸ δὲ ὅτι ἤκουσεν ἢ

[a] καὶ τοῦ μνημονεύειν] καὶ ἀναμνήσεως καὶ ὕπνου P, om. L.S.U. [aa] Codices E.L.M.S.U.Y. Tit. καὶ ἀναμνήσεως] καὶ τοῦ μνημονεύειν M.S.U, καὶ ἀναμνήσεως. ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως καὶ τῆς καθ' ὕπνον μαντικῆς ἀριστοτέλους m. περὶ ὕπνου. περὶ τῆς καθ' ὕπνον μαντικῆς Y. [b] τί] περὶ μνήμης καὶ τοῦ μνημονεύειν λεκτέον τί E.L.S.U.Y. [c] τίνας αἰτίας M. [d] τοῦτο συμβαίνει M.S.U. [e] τὸ] τοῦ S.U. [f] μνημονικοὶ E.Y. [g] ἀναμνηστικοὶ E.Y. [h] σκεπτέον L.S.U. [i] εἰσι L. [j] τὰ om. L.S.U. [k] ἐξαπατᾶται E.Y. [l] φασί τινες U. [m] αἴσθησιν S. [n] λεγομένου Y. [o] ὅτι E.Y. [p] τοδὶ om. M. [q] τὸ om. S. [r] ὅτε et τυγχάνει om. L.S.U. [s] νοῶν L.M.S.U. [t] ἔργων L.S. [v] σχῇ L.S.U. [w] δυσὶν L.Y.

εἶδεν [x] ἢ [y] ὅ τι τοιοῦτον· [z] ἀεὶ γὰρ ὅταν ἐνεργῇ κατὰ τὸ
μνημονεύειν, οὕτως ἐν τῇ ψυχῇ [a] λέγει, ὅτι πρότερον τοῦτο
ἤκουσεν ἢ ᾔσθετο ἢ ἐνόησεν. Ἔστι μὲν οὖν ἡ μνήμη οὔτε 4
αἴσθησις οὔτε ὑπόληψις, ἀλλὰ τούτων τινὸς ἕξις ἢ πάθος,
ὅταν γένηται [b] χρόνος. Τοῦ δὲ νῦν ἐν τῷ νῦν οὐκ ἔστι
μνήμη, καθάπερ εἴρηται [c] καὶ πρότερον, [d] ἀλλὰ τοῦ μὲν πα-
ρόντος αἴσθησις, τοῦ δὲ μέλλοντος ἐλπίς, τοῦ δὲ γενομένου
μνήμη. Διὸ μετὰ [e] χρόνου πᾶσα μνήμη. Ὥσθ' [f] ὅσα χρό-
νου [g] αἰσθάνεται, ταῦτα μόνα [h] τῶν ζῴων μνημονεύει, καὶ
τούτῳ ᾧ αἰσθάνεται. Ἐπεὶ δὲ περὶ φαντασίας εἴρηται πρό- 5
τερον ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς, καὶ νοεῖν οὐκ ἔστιν ἄνευ φαντά-
σματος· συμβαίνει γὰρ τὸ αὐτὸ πάθος ἐν τῷ νοεῖν ὅπερ καὶ
ἐν τῷ διαγράφειν· ἐκεῖ τε γὰρ οὐθὲν προσχρώμενοι [i] τῷ τὸ
ποσὸν ὡρισμένον εἶναι τὸ τριγώνου, ὅμως γράφομεν ὡρισμέ-
νον κατὰ τὸ ποσόν· καὶ [k] ὁ νοῶν ὡσαύτως, κἂν μὴ ποσὸν
νοῇ, τίθεται πρὸ ὀμμάτων ποσόν, νοεῖ δ' οὐχ ᾗ ποσόν. Ἂν 6
δ' ἡ φύσις ᾖ τῶν ποσῶν, [l] ἀόριστον δέ, τίθεται μὲν ποσὸν
ὡρισμένον, νοεῖ δ' ᾗ ποσὸν μόνον. Διὰ τίνα μὲν οὖν αἰτίαν
οὐκ ἐνδέχεται νοεῖν [m] οὐδὲν ἄνευ [n] τοῦ [o] συνεχοῦς, οὐδ' ἄνευ
χρόνου [p] τὰ μὴ ἐν χρόνῳ ὄντα, [q] ἄλλος λόγος. Μέγεθος
[r] δ' ἀναγκαῖον γνωρίζειν καὶ κίνησιν ᾧ καὶ [s] χρόνον, καὶ τὸ
φάντασμα τῆς κοινῆς αἰσθήσεως πάθος ἐστίν. [t] Ὥστε φα- 7
νερὸν ὅτι τῷ πρώτῳ αἰσθητικῷ τούτων ἡ γνῶσίς ἐστιν. Ἡ
δὲ μνήμη καὶ ἡ τῶν νοητῶν οὐκ ἄνευ [v] φαντάσματός ἐστιν.
Ὥστε τοῦ νοουμένου κατὰ συμβεβηκὸς ἂν εἴη, καθ' αὑτὸ δὲ
τοῦ πρώτου αἰσθητικοῦ. Διὸ καὶ ἑτέροις τισὶν ὑπάρχει τῶν
ζῴων, καὶ οὐ μόνον [w] ἀνθρώποις καὶ τοῖς ἔχουσι δόξαν ἢ

[x] ἢ ante ὅ om. M. [y] ὅ τι] τι L.M.S.U. [z] ἀεὶ] δεῖ E.M.Y. [a] λέγειν E.M.Y. [b] χρόνιον Y. et rc. E. [c] καὶ πρότερον om. L.M.S.U. [d] ἀλλὰ] ἔστι γὰρ L.S.U. [e] χρόνον E.M.Y. [f] ὅσα τε χρ. E.Y. [g] αἰσθ. καὶ ᾧ ταῦτα E.M. [h] τῶν ζῴων μνημονεύει τῶν ζῴων καὶ M. [i] τῷ ante τὸ om. E.Y. [k] ὁ νοῶν] ὀνομάζομεν E.M.Y. [l] ἀορίστων L.M.S.U.Y. et corr. E. [m] οὐδὲν om. pr. E. [n] τοῦ om. L.M.S.U. [o] συνεχῶς E.Y. [p] τὰ γὰρ χρόνῳ μὴ ὄντα Y, om. E. [q] λόγος ἄλλος E.M.Y. [r] δ' om. E.Y. [s] χρόνος E. [t] ὥστε τοῦτο φανερὸν E.M.Y. [v] φαντάσματος] τῆς φαντασίας E.Y. [w] ἀνθρώπῳ L.S.U.

8 φρόνησιν. Εἰ δὲ τῶν νοητικῶν [x]τι μορίων ἦν, οὐκ ἂν ὑπῆρχε
πολλοῖς τῶν ἄλλων ζῴων, ἴσως δ᾽ οὐδενὶ τῶν θνητῶν, ἐπεὶ [y]οὐδὲ
νῦν πᾶσι διὰ τὸ μὴ [z]πάντα χρόνου αἴσθησιν ἔχειν· [a]ἀεὶ γὰρ
ὅταν ἐνεργῇ τῇ μνήμῃ, καθάπερ καὶ πρότερον εἴπομεν, ὅτι
εἶδε τοῦτο ἢ ἤκουσεν ἢ ἔμαθε, [b]προσαισθάνεται ὅτι πρότε-
9 ρον· τὸ δὲ πρότερον [c]καὶ ὕστερον ἐν χρόνῳ ἐστίν. Τίνος
μὲν οὖν τῶν τῆς ψυχῆς ἐστὶν [d]ἡ μνήμη, φανερόν, ὅτι οὗπερ
καὶ [e]ἡ φαντασία· [f]καὶ ἔστι μνημονευτὰ καθ᾽ αὑτὰ μὲν [g]ὅσα
ἐστὶ φανταστά, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ ὅσα [h]μὴ ἄνευ φαντα-
σίας. Ἀπορήσειε δ᾽ ἄν τις πῶς ποτὲ [i]τοῦ μὲν πάθους πα-
ρόντος τοῦ δὲ πράγματος ἀπόντος [k]μνημονεύεται τὸ μὴ
10 παρόν. Δῆλον γὰρ ὅτι δεῖ νοῆσαι [l]τοιοῦτον τὸ γινόμενον
διὰ τῆς αἰσθήσεως ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τῷ μορίῳ τοῦ σώματος
τῷ ἔχοντι αὐτήν, οἷον ζωγράφημά τι τὸ πάθος, οὗ φαμὲν
τὴν ἕξιν [m]μνήμην εἶναι· ἡ γὰρ γινομένη κίνησις ἐνσημαίνε-
ται οἷον τύπον τινὰ [n]τοῦ αἰσθήματος, καθάπερ οἱ σφραγι-
11 ζόμενοι τοῖς [o]δακτυλίοις. Διὸ καὶ τοῖς μὲν ἐν κινήσει πολ-
λῇ διὰ πάθος ἢ δι᾽ ἡλικίαν οὖσιν οὐ γίνεται μνήμη, καθάπερ
[p]ἂν εἰς ὕδωρ ῥέον ἐμπιπτούσης τῆς κινήσεως καὶ τῆς σφρα-
γῖδος· τοῖς δὲ διὰ τὸ [q]ψήχεσθαι, καθάπερ τὰ παλαιὰ τῶν
οἰκοδομημάτων, καὶ διὰ σκληρότητα τοῦ δεχομένου τὸ πάθος
12 οὐκ ἐγγίνεται ὁ τύπος. Διόπερ οἵ τε σφόδρα νέοι καὶ οἱ
γέροντες ἀμνήμονές εἰσιν· ῥέουσι γὰρ οἱ μὲν διὰ τὴν αὔξη-
σιν, οἱ δὲ διὰ τὴν φθίσιν. Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ λίαν ταχεῖς
καὶ [r]οἱ λίαν βραδεῖς [s]οὐδέτεροι φαίνονται μνήμονες· οἱ μὲν
γάρ εἰσιν ὑγρότεροι τοῦ δέοντος, οἱ δὲ σκληρότεροι· τοῖς
μὲν οὖν οὐ μένει τὸ φάντασμα ἐν τῇ ψυχῇ, [t]τῶν δ᾽ οὐχ

[x] τι om. M.Y. [y] οὐδὲν M. [z] πάντα] πάντων L. [a] ἀεὶ] δεῖ E.Y. [b] προαισθάνεσθαί τι πρότερον E.Y, ὅτι προαισθάνεται πρότερον S, πρότερον προαισθάνεται M. [c] καὶ] ἢ M. [d] ἡ om. L.S.U. [e] ἡ om. L.S. [f] καὶ—φανταστά om. M. [g] ὅσα μὴ ἐστι φανταστά E.Y, ὧν ἐστὶ φαντασία L.S.U. [h] μὴ ἄνευ] μετὰ M. [i] μὲν τοῦ M. [k] μνημονεύει L.S.U. [l] τοιοῦτο E, τοιοῦτό τι M, τοῦτον S. [m] εἶναι μνήμην L.S. [n] τὸ αἴσθημα M. [o] δακτύλοις M. [p] ἂν om. S. [q] ψύχεσθαι M.Y. [r] οἱ λίαν ante βρ. om. L.M.S.U. [s] οὐδέτεροι ὡσεπιτοπολὺ φ. μνημονικοὶ ὄντες οἱ M. [t] τῶν] τούτων M.

ἅπτεται. Ἀλλ’ εἰ δὴ τοιοῦτόν ἐστι τὸ συμβαῖνον περὶ τὴν 13
μνήμην, πότερον τοῦτο μνημονεύει τὸ πάθος, ἢ ἐκεῖνο ἀφ’ οὗ
ἐγένετο; Εἰ μὲν [v] γὰρ τοῦτο, τῶν [w] ἀπόντων οὐδὲν [x] ἂν
μνημονεύοιμεν· εἰ δ’ ἐκεῖνο, πῶς αἰσθανόμενοι [y] τούτου μνη-
μονεύομεν, οὗ μὴ αἰσθανόμεθα, τὸ ἀπόν; Εἴτ’ ἐστὶν ὅμοιον
ὥσπερ τύπος ἢ γραφὴ ἐν ἡμῖν, [z] τούτου αὐτοῦ ἡ αἴσθησις
διὰ τί ἂν εἴη μνήμη ἑτέρου, ἀλλ’ οὐκ αὐτοῦ τούτου; [a] Ὁ γὰρ 14
ἐνεργῶν τῇ μνήμῃ θεωρεῖ τὸ πάθος τοῦτο καὶ αἰσθάνεται τού-
του. Πῶς οὖν τὸ μὴ παρὸν [b] μνημονεύει; Εἴη γὰρ ἂν καὶ
ὁρᾶν τὸ μὴ παρὸν καὶ ἀκούειν. Ἢ ἔστιν ὡς ἐνδέχεται καὶ
συμβαίνει τοῦτο; Οἷον γὰρ τὸ ἐν [c] τῷ πίνακι γεγραμμένον 15
καὶ ζῷόν ἐστι καὶ εἰκών, [d] καὶ [e] τὸ αὐτὸ καὶ ἓν [f] τοῦτ’ ἐστὶν
ἄμφω, τὸ μέντοι εἶναι οὐ [g] ταὐτὸν ἀμφοῖν, καὶ ἔστι θεωρεῖν
καὶ ὡς ζῷον καὶ ὡς εἰκόνα, οὕτω καὶ [h] τὸ ἐν ἡμῖν φάντασμα
δεῖ ὑπολαβεῖν καὶ [i] αὐτό τι καθ’ αὑτὸ [k] εἶναι [l] θεώρημα καὶ
ἄλλου φάντασμα. Ἧι μὲν οὖν καθ’ [m] αὑτό, θεώρημα ἢ φάν-
τασμά [n] ἐστιν, ᾗ δ’ ἄλλου, οἷον εἰκὼν καὶ μνημόνευμα. Ὥστε 16
καὶ ὅταν ἐνεργῇ ἡ κίνησις αὐτοῦ, ἂν μὲν ᾗ καθ’ αὑτό ἐστι,
ταύτῃ [o] αἴσθηται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, οἷον νόημά τι ἢ φάντασμα
φαίνεται [p] ἐπελθεῖν· ἂν δ’ ᾗ [q] ἄλλου, ὥσπερ ἐν τῇ γραφῇ
ὡς εἰκόνα [r] θεωρεῖ, καὶ μὴ ἑωρακὼς τὸν Κορίσκον ὡς Κορί-
σκου· ἐνταῦθά [s] τε ἄλλο τὸ πάθος τῆς θεωρίας ταύτης καὶ
ὅταν ὡς ζῷον γεγραμμένον θεωρῇ, [t] ἔν τε τῇ ψυχῇ τὸ μὲν
γίνεται ὥσπερ νόημα μόνον, τὸ δ’ ὡς ἐκεῖ ὅτι [v] εἰκών, μνημό-
νευμα. Καὶ διὰ τοῦτο ἐνίοτ’ οὐκ ἴσμεν, [w] ἐγγινομένων ἡμῖν 17
ἐν τῇ ψυχῇ τοιούτων [x] κινήσεων ἀπὸ τοῦ [y] αἰσθέσθαι πρότε-

[v] γὰρ om. E.Y. [w] ἀπάντων M. [x] ἂν om. E.Y. [y] τοῦτο L.
[z] τούτου αὐτοῦ ἡ] ἡ τούτου αὐτοῦ M. et corr. U, εἰ τούτου αὐτοῦ L.S.
[a] ὁ γὰρ—τούτου om. L. [b] μνημονεύσει E.Y. [c] τῷ om. M.S.U.
[d] καὶ om. E.L.Y. [e] τὸ om. S. [f] τοῦτ’ ἐστὶν ἄμφω] αὐτό ἐστιν ἄμφω L.S, ἄμφω ταῦτ’ ἐστίν M. [g] ταυτόν ἐστιν ἀμφοῖν E.M.Y. [h] τὰ ἐν ἡμῖν φάσματα (corr. φαντάσματα) Y. [i] αὐτὸ καθ’ ἑαυτὸ E.Y. [k] εἶναι ante τι M.U. [l] θεώρημα om. L.S.U. [m] ἑαυτὸ E.M.Y. [n] ἐστιν om. M. [o] αἰσθάνηται L.S.U, αἰσθάνεται M. [p] ἐπελθόν L. [q] ἄλλου καὶ ὥσπερ S.U. [r] θεωρῇ L.M. [s] τε om. M. [t] ἔν τε] τὸ ἐν E.M.Y.
[v] εἰκὼν καὶ μν. Y. [w] γινομένων L.S. [x] κινήσεων εἰ ἀπὸ M. [y] αἰσθάνεσθαι E.L.M.Y.

ρον, [a] εἰ κατὰ τὸ ᾐσθῆσθαι συμβαίνει, καὶ [b] εἰ [c] ἔστι μνήμη
[d] ἢ [e] οὔ [f] διστάζομεν· ὁτὲ δὲ συμβαίνει ἐννοῆσαι καὶ ἀναμνη-
18 σθῆναι ὅτι ἠκούσαμέν τι πρότερον ἢ εἴδομεν. Τοῦτο δὲ
συμβαίνει, ὅταν θεωρῶν ὡς [g] αὐτὸ μεταβάλλῃ καὶ θεωρῇ ὡς
ἄλλου. Γίνεται [h] δὲ καὶ [i] τοὐναντίον, οἷον συνέβη Ἀντιφέ-
ροντι τῷ [k] Ὠρείτῃ καὶ ἄλλοις ἐξισταμένοις· τὰ γὰρ [l] φαν-
τάσματα ἔλεγον ὡς [m] γενόμενα καὶ ὡς μνημονεύοντες. Τοῦτο
19 δὲ γίνεται, ὅταν [n] τις τὴν μὴ εἰκόνα ὡς εἰκόνα θεωρῇ. Αἱ δὲ
μελέται τὴν μνήμην [o] σώζουσι τῷ ἐπαναμιμνήσκειν· τοῦτο δ'
ἐστὶν οὐδὲν ἕτερον ἢ τὸ θεωρεῖν πολλάκις ὡς εἰκόνα καὶ μὴ
ὡς καθ' αὑτό. Τί μὲν οὖν [p] ἐστὶ μνήμη καὶ τὸ μνημονεύειν,
εἴρηται, ὅτι [q] φαντάσματος, ὡς εἰκόνος οὗ φάντασμα, ἕξις,
καὶ τίνος μορίου τῶν ἐν ἡμῖν, ὅτι τοῦ πρώτου αἰσθητικοῦ, καὶ
[r] ᾧ χρόνου αἰσθανόμεθα.

2 Περὶ δὲ τοῦ ἀναμιμνήσκεσθαι λοιπὸν εἰπεῖν. Πρῶτον
μὲν οὖν ὅσα ἐν τοῖς ἐπιχειρηματικοῖς λόγοις [s] ἐστὶν ἀληθῆ,
2 δεῖ [t] τίθεσθαι ὡς ὑπάρχοντα. [v] Οὔτε γὰρ μνήμης ἐστὶν
ἀνάληψις [w] ἡ ἀνάμνησις οὔτε λῆψις· ὅταν γὰρ τὸ πρῶτον
[x] ἢ μάθῃ ἢ πάθῃ, οὔτ' ἀναλαμβάνει μνήμην οὐδεμίαν (οὐδεμία
γὰρ προγέγονεν) οὔτ' ἐξ ἀρχῆς λαμβάνει· ὅταν [y] δὲ [z] ἐγγέ-
νηται [a] ἡ ἕξις [b] καὶ τὸ πάθος, τότε [c] ἡ μνήμη ἐστίν. Ὥστε
3 μετὰ τοῦ πάθους ἐγγινομένου οὐκ ἐγγίνεται. [d] Ἔτι δ' ὅτε
τὸ πρῶτον [e] ἐγγέγονε τῷ [f] ἀτόμῳ καὶ ἐσχάτῳ, τὸ μὲν πά-
θος ἐνυπάρχει ἤδη τῷ παθόντι καὶ ἡ ἐπιστήμη, εἰ δεῖ καλεῖν
ἐπιστήμην τὴν ἕξιν ἢ τὸ πάθος (οὐθὲν δὲ κωλύει κατὰ συμ-

[a] εἰ] ἢ E.M.Y. [b] εἰ om. M. [c] ἔστιν ἡ μνήμη U, ἔστιν ἢ μνήμη S. [d] ἢ om. pr. E. [e] οὔ] οὗ οὐ Y. [f] διστάζομεν ὁτὲ δὲ] διστάζομεν ὁτὲ δὲ ἐνίοτε S, ἐνίοτε διστάζομεν ὁτὲ δὲ corr. U, ἐνίοτε ὅτε δὲ pr. U, ἐνίοτε δὲ M. [g] αὐτὸ μεταβάλῃ M, αὐτὸ μεταβάλλει U, αὐτόματα βάλλῃ Y. [h] δὲ ἐνίοτε καὶ M.S.U. [i] τοὐναντίον ἐνίοτε οἷον L. [k] ὀρείτῃ E.Y. [l] φαντάσματα] φανέντα αὐτοῖς M. [m] γινόμενα M. [n] τις τὴν μὴ] τὸ παρὰ τὴν E.Y, τις τὴν M. [o] σώζουσιν ἐν τῷ U. [p] ἐστὶν ἡ μνήμη S.U. [q] φάσματος L. [r] οὗ M, οὐ E.Y. [s] εἰσὶν S. [t] τιθέναι L.S.U. [v] οὐδὲ E. [w] ἢ Y. [x] ἢ ante μάθῃ om. E.M.Y. [y] δὲ] γὰρ L. [z] γένηται L.S. [a] ἢ S.U. [b] καὶ] ἢ L.S.U. [c] ἡ om. L.S.U. [d] ἔτι] ὅτι E.Y. [e] γέγονε Y, ἐγεγόνει ἐν L.S.U. [f] ἐσχάτῳ καὶ ἀτόμῳ L.

βεβηκὸς καὶ μνημονεύειν ἔνια ὧν ἐπιστάμεθα)· τὸ δὲ μνημο-
νεύειν καθ' αὑτὸ οὐχ [g]ὑπάρχει πρὶν χρονισθῆναι· μνημονεύει
γὰρ νῦν ὃ εἶδεν ἢ ἔπαθε πρότερον, οὐχ ὃ νῦν ἔπαθε, νῦν
μνημονεύει. [h]Ἔτι δὲ φανερὸν ὅτι μνημονεύειν ἐστὶ μὴ νῦν 4
ἀναμνησθέντα, [i]ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς [k]αἰσθόμενον [l]ἢ [m]παθόντα.
Ἀλλ' ὅταν [n]ἀναλαμβάνῃ ἣν πρότερον εἶχεν ἐπιστήμην ἢ
αἴσθησιν ἢ οὗ ποτὲ τὴν ἕξιν [o]ἐλέγομεν μνήμην, [p]τοῦτ' ἐστὶ
καὶ [q]τότε [r]τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι [s]τῶν εἰρημένων τι. Τὸ δὲ 5
μνημονεύειν συμβαίνει, καὶ [t]μνήμη ἀκολουθεῖ. Οὐδὲ δὴ ταῦ-
τα ἁπλῶς, ἐὰν ἔμπροσθεν [v]ὑπάρξαντα πάλιν [w]ἐγγένηται,
ἀλλ' ἔστιν ὥς, ἔστι δ' ὡς οὔ. Δὶς γὰρ μαθεῖν [x]καὶ εὑρεῖν
ἐνδέχεται [y]τὸν αὐτὸν τὸ αὐτό· δεῖ οὖν διαφέρειν τὸ ἀναμιμνή-
σκεσθαι τούτων, καὶ ἐνούσης πλείονος ἀρχῆς ἢ ἐξ ἧς [z]μαν-
θάνουσιν ἀναμιμνήσκεσθαι. Συμβαίνουσι δ' αἱ ἀναμνήσεις, 6
[a]ἐπειδὴ πέφυκεν [b]ἡ κίνησις ἥδε [c]γενέσθαι μετὰ τήνδε· εἰ
μὲν ἐξ ἀνάγκης, δῆλον ὡς ὅταν [d]ἐκείνη [e]κινηθῇ, [f]τήνδε κινη-
θήσεται· εἰ δὲ μὴ ἐξ ἀνάγκης ἀλλ' ἔθει, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ
κινηθήσεται. Συμβαίνει δ' [g]ἐνίους ἅπαξ ἐθισθῆναι [h]μᾶλλον 7
ἢ [i]ἄλλους πολλάκις κινουμένους· διὸ ἔνια [k]ἅπαξ ἰδόντες
μᾶλλον μνημονεύομεν ἢ [l]ἕτερα πολλάκις. Ὅταν οὖν ἀνα-
μιμνησκώμεθα, κινούμεθα τῶν [m]προτέρων τινὰ κινήσεων, ἕως
ἂν [n]κινηθῶμεν μεθ' ἣν ἐκείνη [o]εἴωθεν. Διὸ καὶ τὸ ἐφεξῆς 8
θηρεύομεν [p]νοήσαντες ἀπὸ τοῦ νῦν ἢ ἄλλου τινός, καὶ ἀφ'
ὁμοίου [q]ἢ ἐναντίου ἢ τοῦ σύνεγγυς. Διὰ τοῦτο γίνεται ἡ
ἀνάμνησις· αἱ γὰρ κινήσεις τούτων τῶν μὲν αἱ αὐταί, τῶν δ'

[g] ὑπάρξει E.M. [h] ἔτι δὲ φ. L.S. [i] ἀλλ' om. L.S.U. [k] αἰσθανόμενον E.M.Y. [l] ἢ] μὴ E.Y. [m] μαθόντα S, μαθόντα τί M. [n] ἀναλάβῃ M. [o] ἐλέγομεν εἶναι μν. M. [p] τοῦτ' ἐστί] τούτων μὲν E.Y. [q] τότε] τοῦτο S. [r] τὸ om. L.M.S.U. [s] τῶν] ἐστὶ τῶν E.M.Y. [t] μνήμην ἀκολουθεῖν L. [v] ὑπάρξασα E.Y. [w] ἐγγίνηται L.S.U. [x] ἐνδέχεται καὶ εὑρεῖν L. [y] τὸ αὐτὸ τὸν αὐτὸν M.S.U. [z] μανθάνει S. [a] ἐπειδὴ πέφυκεν ἡ κίνησις om. E.Y. [b] ἥδε ἡ κίνησις M.S.U. [c] γενέσθαι om. L.M.S.U. [d] ἐκείνην U. [e] βοηθῇ L. [f] τήνδε τὴν κίνησιν κινηθήσεται E.M.Y. [g] ἔνια γρ. U. [h] θᾶττον E.M. [i] ἑτέρους L.S.U, ἕτερα γρ. U. [k] ἰδόντες ἅπαξ L. [l] ἕτερον S.U, ἕτεροι E.Y. [m] πρότερον E.Y. [n] κινηθῶμεν] κινηθῇ M. [o] εἰώθει M. [p] νοήσαντες om. L. [q] ἢ ἐναντίου ἢ] καὶ ἐναντίου καὶ E.M.Y.

ἅμα, τῶν δὲ μέρος ἔχουσιν, ὥστε τὸ λοιπὸν μικρὸν [r]ὃ ἐκινήθη
9 μετ' ἐκεῖνο. Ζητοῦσι μὲν [s]οὖν οὕτω, καὶ μὴ ζητοῦντες δ' οὕτως ἀναμιμνήσκονται, ὅταν μεθ' ἑτέραν κίνησιν ἐκείνη [t]γένηται· ὡς δὲ τὰ πολλὰ ἑτέρων [v]γενομένων κινήσεων οἵων εἴπομεν, ἐγένετο ἐκείνη. Οὐδὲν δὲ δεῖ σκοπεῖν τὰ πόρρω, πῶς μεμνήμεθα, ἀλλὰ τὰ σύνεγγυς· δῆλον γὰρ [w]ὅτι ὁ αὐτός ἐστι τρόπος, [x]λέγω δὲ τὸ ἐφεξῆς, οὐ [y]προζητήσας οὐδ'
10 ἀναμνησθείς. Τῷ γὰρ ἔθει ἀκολουθοῦσιν αἱ κινήσεις [z]ἀλλήλαις, ἥδε μετὰ τήνδε. Καὶ ὅταν τοίνυν ἀναμιμνήσκεσθαι βούληται, τοῦτο [a]ποιήσει· [b]ζητήσει λαβεῖν ἀρχὴν κινήσεως, μεθ' ἣν ἐκείνη ἔσται. Διὸ [c]τάχιστα καὶ κάλλιστα γίνονται ἀπ' ἀρχῆς αἱ ἀναμνήσεις· ὡς γὰρ [d]ἔχουσι τὰ πράγματα
11 πρὸς ἄλληλα τῷ ἐφεξῆς, [e]οὕτω καὶ αἱ [f]κινήσεις. Καὶ ἔστιν [g]εὐμνημόνευτα ὅσα τάξιν τινὰ ἔχει, ὥσπερ τὰ μαθήματα· τὰ δὲ [h]φαύλως καὶ χαλεπῶς. Καὶ [i]τούτῳ διαφέρει τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι τοῦ πάλιν μανθάνειν, ὅτι δυνήσεταί πως δι' αὐτοῦ κινηθῆναι ἐπὶ τὸ μετὰ τὴν ἀρχήν. Ὅταν δὲ μή, ἀλλὰ
12 δι' ἄλλου, οὐκέτι μέμνηται. Πολλάκις δ' ἤδη μὲν ἀδυνατεῖ ἀναμνησθῆναι, [k]ζητεῖν δὲ δύναται καὶ εὑρίσκει. Τοῦτο δὲ γίνεται κινοῦντι πολλά, [l]ἕως ἂν τοιαύτην κινήσῃ κίνησιν [m]ᾗ ἀκολουθήσει τὸ πρᾶγμα. Τὸ γὰρ μεμνῆσθαί ἐστι τὸ ἐνεῖναι [n]δυνάμει τὴν κινοῦσαν· τοῦτο δέ, ὥστ' ἐξ αὑτοῦ καὶ ὧν ἔχει
13 κινήσεων κινηθῆναι, ὥσπερ εἴρηται. Δεῖ δὲ λαβέσθαι ἀρχῆς. Διὸ ἀπὸ τόπων δοκοῦσιν ἀναμιμνήσκεσθαι ἐνίοτε. Τὸ δ' αἴτιον ὅτι ταχὺ ἀπ' [o]ἄλλου ἐπ' [p]ἄλλο ἔρχονται, οἷον ἀπὸ γάλακτος ἐπὶ λευκόν, ἀπὸ λευκοῦ δ' ἐπ' ἀέρα, καὶ ἀπὸ τούτου

[r] ὃ om. E.Y. [s] οὖν om. M.S. [t] γίγνηται L.S.U. [v] γινομένων E.Y. [w] ὅτι] ὡς L.M.S.U. [x] λέγω δὲ] πως λέγει L.S.U. [y] προσζητήσας E. [z] ἀλλήλαις om. S.U. [a] ποιήσας M, ποιήσει καὶ Y, ambiguo E. [b] ζητεῖ M. [c] καὶ τάχιστα μάλιστα M, τάχιστα καὶ μάλιστα U. [d] ἔχει L. [e] οὕτω καὶ αἱ κινήσεις om. M. [f] κινήσεις πρὸς αὑτὰς τῷ ἐφεξῆς. καὶ S. [g] εὐμνημονευτότατα M. [h] φαύλως καὶ] φαῦλα E.M.Y. [i] τούτου E. [k] ζητῶν E.M.Y. [l] ἕως ἂν] ἐὰν E.M.S.U.Y. [m] ᾗ ἀκολουθήσῃ M. [n] δύναμιν L.S.U. [o] ἄλλου ἐπ' om. E. [p] ἄλλον ἔρχεται L.

[q]ἐφ' ὑγρόν, [r]ἀφ' οὗ ἐμνήσθη μετοπώρου, [s]ταύτην [t]ἐπιζητῶν
τὴν ὥραν. Ἔοικε [v]δὴ καθόλου [w]ἀρχὴ καὶ τὸ μέσον πάντων· 14
εἰ γὰρ μὴ πρότερον, ὅταν ἐπὶ τοῦτο ἔλθῃ, μνησθήσεται, [x]ἢ
οὐκέτ' [y]οὐδὲ ἄλλοθεν, οἷον εἴ τις νοήσειεν ἐφ' [z]ὧν Α Β Γ Δ
Ε Ζ Η Θ· εἰ γὰρ μὴ [a]ἐπὶ τοῦ Ε μέμνηται, ἐπὶ τοῦ [b]Ε Θ
ἐμνήσθη· ἐντεῦθεν γὰρ ἐπ' ἄμφω κινηθῆναι ἐνδέχεται, καὶ
ἐπὶ τὸ [c]Δ καὶ ἐπὶ τὸ Ε. Εἰ δὲ μὴ τούτων τι [d]ἐπιζητεῖ, 15
ἐπὶ τὸ Γ ἐλθὼν μνησθήσεται, [e]εἰ τὸ Η ἢ τὸ [f]Ζ [g]ἐπιζητεῖ.
[h]Εἰ δὲ μή, [i]ἐπὶ τὸ [k]Α· καὶ οὕτως ἀεί. [l]Τοῦ δ' ἀπὸ τοῦ
αὐτοῦ ἐνίοτε μὲν μνησθῆναι ἐνίοτε δὲ μή, αἴτιον [m]ὅτι ἐπὶ
[n]πλείω ἐνδέχεται κινηθῆναι ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς, οἷον ἀπὸ
τοῦ Γ ἐπὶ τὸ Ζ ἢ τὸ Δ. Ἐὰν οὖν [o]μὴ [p]διὰ παλαιοῦ [q]κι- 16
νῆται, [r]ἐπὶ τὸ συνηθέστερον κινεῖται· ὥσπερ γὰρ φύσις ἤδη
τὸ ἔθος. Διὸ [s]ἃ πολλάκις [t]ἐννοοῦμεν, ταχὺ ἀναμιμνησκό-
μεθα· ὥσπερ γὰρ φύσει τόδε μετὰ τόδε [v]ἐστίν, οὕτω καὶ
ἐνεργείᾳ· τὸ δὲ πολλάκις φύσιν ποιεῖ. Ἐπεὶ δ' [w]ὥσπερ 17
ἐν [x]τοῖς φύσει [y]γίνεται, καὶ παρὰ φύσιν καὶ ἀπὸ τύχης, ἔτι
μᾶλλον ἐν τοῖς [z]δι' ἔθος, οἷς ἡ φύσις [a]γε [b]μὴ ὁμοίως ὑπάρ-
χει· ὥστε κινηθῆναι ἐνίοτε κἀκεῖ [b]καὶ ἄλλως, ἄλλως τε [c]καὶ
ὅταν ἀφέλκῃ ἐκεῖθεν [d]αὐτόσε [e]πῃ. Διὰ τοῦτο [f]καὶ [g]ὅταν 18
[h]δέῃ ὄνομα μνημονεῦσαι, παρόμοιον [i]μέν, εἰς δ' ἐκεῖνο σολοι-
κίζομεν. Τὸ μὲν οὖν ἀναμιμνήσκεσθαι τοῦτον συμβαίνει τὸν
τρόπον. Τὸ δὲ μέγιστον, [k]γνωρίζειν δεῖ τὸν χρόνον, ἢ

[q] ἐφ' om. L.U. [r] ἐφ' M. [s] ταύτῃ E. [t] ἐπιζητῶν] εἰ ζητῶν S, δὲ ζητεῖ M. [v] δὴ τὸ καθ. L.S.U.Y. [w] ἀρχῇ S.U, ἡ ἀρχὴ E.Y. [x] ἢ] ἢ οὐδὲν ἢ M. [y] οὐδὲ] οἶδεν E.M.Y. [z] ᾧ S. [a] ἐπὶ τοῦ Ε μέμνηται om. E.M.Y. [b] Ε Θ] η θ Y, ν θ E, θ L. [c] Δ] α E.M. [d] ἐζήτει E.M.U.Y, ἐπεζήτει L. [e] εἰ] ἢ M, ἐπὶ E.Y. [f] Ζ] θ E.Y. [g] ἐπιζητεῖ om. E.M. [h] εἰ δὲ om. S. [i] ἐπί γε τὸ L.S.U. [k] Α] δ Y. [l] τοῦ δ'] τὸ δ' E.M.Y. [m] ὅτι] τὸ E.Y, om. M. [n] πλεῖον ἐνδέχεσθαι E.Y, πλείω ἔστι M. [o] μὴ om. E.M. [p] δι' ἃ πάλαι οὐ Y. [q] κινηθῇ E.M.Y. [r] ἐπὶ τὸ] ἐπεὶ E.Y. [s] ἃ om. Y, post πολλάκις ponunt E.M. [t] ἐννοούμεθα L.S.U. [v] ἐστίν] ἢ δυνάμει M. [w] ὥσπερ om. E.Y. [x] τοῖς] τῇ E.Y. [y] γίνεται ante ἐν L. [z] δι'] δὲ M. [a] γε om. L.S. [b] μὴ et mox καὶ ἄλλως om. E.M.Y. [c] καὶ ὅταν] κἂν E.Y. [d] αὐτός E.M.Y. et γρ. U. [e] πῃ] ἐπεὶ M, om. E.Y. [f] καὶ] γὰρ E.Y. et γρ. U. [g] ὅταν] ἐπειδὰν E.Y. et γρ. U. [h] δέῃ ὄνομα] ἐπείῃ μόνον E.Y. [i] μὲν εἰς δ'] ὡς μὲν εἰς E.M.Y. [k] γνωρίζειν μὲν δεῖ M.

19 *μέτρῳ ἢ* [l] *ἀορίστως.* Ἔστω *δέ* [m] *τι* [n] *ᾧ* [o] *κρίνει τὸν πλείω*
καὶ [p] *ἐλάττω· εὔλογον δ' ὥσπερ τὰ μεγέθη· νοεῖ γὰρ τὰ*
μεγάλα καὶ πόρρω οὐ τῷ ἀποτείνειν ἐκεῖ τὴν διάνοιαν, ὥσπερ
τὴν ὄψιν φασί τινες (καὶ γὰρ μὴ ὄντων [q] *ὁμοίως νοήσει),*
ἀλλὰ [r] *τῇ ἀνάλογον κινήσει· ἔστι γὰρ ἐν* [s] *αὐτῇ τὰ ὅμοια*
20 *σχήματα καὶ κινήσεις.* Τίνι *οὖν* [t] *διοίσει, ὅταν* [v] *τὰ μείζω*
νοῇ; [w] Ἢ *ὅτι ἐκεῖνα* [x] *νοεῖ, ἢ τὰ* [y] *ἐλάττω;* Πάντα *γὰρ τὰ*
ἐντὸς ἐλάττω, [z] *ὥσπερ ἀνάλογον καὶ τὰ ἐκτός.* Ἔστι [a] *δ'*
ἴσως ὥσπερ [b] *καὶ τοῖς εἴδεσιν ἀνάλογον λαβεῖν* [c] *ἄλλο ἐν*
21 *αὐτῷ, οὕτω* [d] *καὶ τοῖς ἀποστήμασιν.* Ὥσπερ *οὖν εἰ τὴν*
Α Β Β Ε *κινεῖται, ποιεῖ τὴν* [e] Α Δ· *ἀνάλογον γὰρ ἡ* Α Γ
καὶ [f] *ἡ* Γ Δ. Τί *οὖν μᾶλλον τὴν* Γ Δ [g] *ἢ τὴν* Ζ Η *ποιεῖ;*
Ἢ *ὡς ἡ* Α Γ *πρὸς* [h] *τὴν* Α Β *ἔχει, οὕτως ἡ* [i] *τὸ* Θ *πρὸς* [k] *τὴν*
Μ *ἔχει.* Ταύτας *οὖν* [l] *ἅμα κινεῖται.* Ἂν *δὲ τὴν* Ζ Η
βούληται νοῆσαι, τὴν [m] *μὲν* [n] Β Ε *ὁμοίως νοεῖ, ἀντὶ δὲ τῶν*
Θ Ι *τὰς* Κ [o] Λ *νοεῖ· αὗται γὰρ ἔχουσιν ὡς* Ζ Α [p] *πρὸς* Β Α.
22 Ὅταν *οὖν ἅμα ἥ τε τοῦ πράγματος* [q] *γίνηται κίνησις καὶ ἡ*
τοῦ χρόνου, τότε τῇ μνήμῃ ἐνεργεῖ. Ἂν *δ'* [r] *οἴηται μὴ*
ποιῶν, οἴεται μνημονεύειν· οὐθὲν γὰρ κωλύει διαψευσθῆναί
τινα καὶ δοκεῖν μνημονεύειν μὴ μνημονεύοντα. Ἐνεργοῦντα
δὲ τῇ μνήμῃ [s] *μὴ οἴεσθαι* [t] *ἀλλὰ λανθάνειν μεμνημένον οὐκ*
23 *ἔστιν· τοῦτο γὰρ ἦν αὐτὸ τὸ μεμνῆσθαι.* Ἀλλ' *ἐὰν ἡ τοῦ*
πράγματος γένηται χωρὶς [v] *τῆς τοῦ χρόνου* [w] *ἢ* [x] *αὕτη ἐκεί-*
νης, οὐ μέμνηται. Ἡ *δὲ τοῦ χρόνου* [y] *διττή ἐστιν· ὁτὲ μὲν*

[l] *ἀορίστοις* L. [m] *τι* om. M. [n] *ᾧ*] *ὅτῳ ποτὲ* M, om. S. [o] *κινεῖ* E.Y. [p] *ἐλάσσω* L. [q] *ὅμως* L. [r] *τῇ ἀνάλογον*] *τινα λόγον* L.S.U. [s] *αὐτοῖς* E.M.Y. [t] *διοίσει ἢ ὅταν* M. [v] *τὰ* om. L.S.U. [w] *ἢ* om. E.M.Y. [x] *νοῇ ἢ* M, *νοεῖν* L.S.U, *ἀνανοεῖν γρ.* U. [y] *ἐλάσσω* L.U. [z] *ὥσπερ*] *καὶ* L.M.S.U. [a] *δὴ* L.S. [b] *καὶ*] *καὶ ἐν* M, om. E.Y. [c] *ἀλλ'* L.U. [d] *καὶ ἐν τοῖς* M. [e] Α Δ] *γ δ* M. [f] *ἡ* post *καὶ* om. L.M.S.U. [g] *ἢ τὴν* om. E.M.Y. [h] *τὴν* om. S. [i] *τὸ*] *κ* Y, *ν* E, om. M. [k] *τὴν* M] *τὸ μ* L, *τὴν ι* E.M.Y. [l] *ἅμα καὶ κινεῖται* L.S.U. [m] *μὲν* om. E. [n] Β] *θ* M, om. Y. [o] Λ] *α* E.Y. [p] *πρὸς*] *ζ* M. [q] *γένηται* L. [r] *οἴεται* om. S.U. [s] *μὴ* om. E.M. [t] *ἀλλὰ*] *ἅμα* M, om. E.Y. [v] *τῆς* om. M. [w] *ἢ*] *ἡ* M. [x] *αὐτὴ* E.M.U.Y. [y] *δισσή* L.M.S.

γὰρ μέτρῳ οὐ μέμνηται [z] αὐτό, [a] οἷον ὅτι [b] τρίτην ἡμέραν
[c] ὁδήποτε [d] ἐποίησεν, ὁτὲ δὲ καὶ μέτρῳ· ἀλλὰ μέμνηται [e] καὶ
ἐὰν [f] μὴ μέτρῳ. [g] Εἰώθασι δὲ λέγειν ὅτι [h] μέμνηνται μέν, 24
πότε [i] μέντοι οὐκ ἴσασιν, ὅταν [k] τοῦ πότε μὴ γνωρίζωσι τὸ
ποσὸν μέτρῳ. Ὅτι μὲν [l] οὖν οὐχ οἱ αὐτοὶ μνημονικοὶ καὶ
ἀναμνηστικοί, [m] ἐν τοῖς πρότερον εἴρηται. Διαφέρει δὲ [n] τοῦ 25
μνημονεύειν τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι οὐ μόνον κατὰ τὸν χρόνον,
ἀλλ' ὅτι τοῦ μὲν μνημονεύειν καὶ τῶν ἄλλων ζῴων μετέχει
πολλά, τοῦ δ' ἀναμιμνήσκεσθαι οὐδὲν ὡς εἰπεῖν τῶν [o] γνωρι-
ζομένων ζῴων, πλὴν ἄνθρωπος. Αἴτιον δ' ὅτι τὸ ἀναμιμνή- 26
σκεσθαί ἐστιν οἷον συλλογισμός τις· ὅτι γὰρ πρότερον εἶδεν
ἢ ἤκουσεν ἤ τι τοιοῦτον ἔπαθε, συλλογίζεται ὁ ἀναμιμνησκό-
μενος, καὶ ἔστιν οἷον ζήτησίς τις. Τοῦτο δ' οἷς καὶ τὸ βου-
λευτικὸν ὑπάρχει, [p] φύσει μόνοις συμβέβηκεν· καὶ γὰρ τὸ
βουλεύεσθαι συλλογισμός τίς ἐστιν. Ὅτι [q] δὲ σωματικόν 27
[r] τι τὸ πάθος καὶ ἡ ἀνάμνησις ζήτησις ἐν τοιούτῳ [s] φαντά-
σματος, σημεῖον τὸ παρενοχλεῖν [t] ἐνίους, ἐπειδὰν μὴ δύνωνται
ἀναμνησθῆναι, καὶ [v] πάνυ [w] ἐπέχοντας τὴν διάνοιαν, καὶ [x] οὐκ-
έτ' ἐπιχειροῦντας ἀναμιμνήσκεσθαι οὐδὲν ἧττον, καὶ μάλι-
στα τοὺς μελαγχολικούς· τούτους γὰρ φαντάσματα κινεῖ
μάλιστα. Αἴτιον δὲ [y] τοῦ μὴ [z] ἐπ' αὐτοῖς εἶναι [a] τὸ ἀνα- 28
μιμνήσκεσθαι, [b] ὅτι καθάπερ τοῖς βάλλουσιν οὐκέτι ἐπ' αὐ-
τοῖς τὸ στῆσαι, οὕτω καὶ ὁ ἀναμιμνησκόμενος καὶ θηρεύων
σωματικόν [c] τι κινεῖ, [d] ἐν ᾧ [e] τὸ πάθος. Μάλιστα δ' [f] ἐνο- 29
χλοῦνται οἷς ἂν ὑγρότης τύχῃ ὑπάρχουσα περὶ τὸν αἰσθητι-

[z] αὐτόν S.U, αὐτῶν L.M. [a] οἷον om. E.Y. [b] τρίτῃ ἡμέρᾳ E.Y.b, τρίτης ἡμέρας M.i.l. [c] ὁδή] ὃ μέντοι U, ὅτι μέντοι L.S. [d] ποιῆσαι E.Y.b. [e] καὶ ἐὰν] κἂν M. [f] μὴ καὶ μέτρῳ E.Y. [g] εἴωθε L.m. [h] μέμνηται L.U. [i] μέντοι] δὲ L, δὲ μέντοι S. [k] τοῦ πότε μὴ γνωρίζωσι τὸ ποσὸν M.i.l, μὴ γνωρίζωσι τοῦτο πότε ποσὸν E.Y. et, qui πότε τῷ ποσῷ, L.S.U. [l] οὖν om. S. [m] ἐν τοῖς om. L.S. [n] τὸ μνημονεύειν τοῦ L.S.U. [o] γνωρίμων L.S.U. [p] φύσει om. L. [q] δὲ] δ' ἐστὶ E.M.Y. [r] τι om. E.M.S.Y. [s] φαντάσματι L. [t] ἐνίοις U. [v] πάνυ om. E.Y. [w] ἀπέχοντας M. [x] οὐκέτ' om. M. [y] τὸ Y. [z] ἐφ' ἑαυτοῖς E.M. [a] τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι om. E.Y. [b] ὅτι om. M. [c] τι] γὰρ Y, om. E. [d] ἐν ᾧ om. E.Y. [e] τὸ om. E.S.Y. [f] ἐνοχλεῖ M, ἐνυπάρχει E.Y.

κὸν τόπον· οὐ γὰρ ῥᾳδίως παύεται κινηθεῖσα, ἕως ἂν [g] ἐπέλθῃ τὸ ζητούμενον καὶ εὐθυπορήσῃ ἡ κίνησις. Διὸ καὶ [h] ὀργαὶ καὶ φόβοι, ὅταν [i] τι κινήσωσιν, ἀντικινούντων πάλιν τούτων
30 οὐ καθίστανται, ἀλλ' ἐπὶ [k] τὸ αὐτὸ [l] ἀντικινοῦσιν. Καὶ ἔοικε τὸ πάθος τοῖς ὀνόμασι καὶ μέλεσι καὶ λόγοις, ὅταν διὰ στόματος [m] γένηταί τι αὐτῶν [n] σφόδρα· παυσαμένοις γὰρ
31 καὶ οὐ βουλομένοις ἐπέρχεται πάλιν ᾄδειν ἢ λέγειν. Εἰσὶ δὲ καὶ οἱ τὰ ἄνω μείζω ἔχοντες καὶ [o] οἱ [p] νανώδεις ἀμνημονέστεροι τῶν ἐναντίων διὰ τὸ πολὺ βάρος ἔχειν ἐπὶ τῷ αἰσθητικῷ, καὶ μήτ' ἐξ ἀρχῆς τὰς κινήσεις δύνασθαι ἐμμένειν ἀλλὰ διαλύεσθαι, μήτ' ἐν τῷ ἀναμιμνήσκεσθαι ῥᾳδίως [q] εὐθυπορεῖν.
32 Οἱ δὲ πάμπαν νέοι καὶ λίαν γέροντες ἀμνήμονες διὰ τὴν κίνησιν· [r] οἱ μὲν γὰρ ἐν φθίσει, οἱ δ' ἐν αὐξήσει πολλῇ [s] εἰσίν· ἔτι [t] δὲ τά γε παιδία καὶ [v] νανώδη [w] ἐστὶ μέχρι πόρρω τῆς ἡλικίας.

Περὶ μὲν οὖν μνήμης καὶ τοῦ μνημονεύειν, τίς ἡ φύσις αὐτῶν καὶ [x] τίνι τῶν τῆς ψυχῆς μνημονεύει τὰ ζῷα, καὶ περὶ τοῦ ἀναμιμνήσκεσθαι, τί ἐστι καὶ πῶς γίνεται καὶ διὰ [y] τίν'
1 αἰτίαν, εἴρηται. Περὶ δὲ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως [z] σκεπτέον, τίνα τε τυγχάνει ὄντα, καὶ πότερον [a] ἴδια τῆς ψυχῆς ἢ τοῦ σώματος ἢ κοινά, [b] κἂν ᾖ κοινά, τίνος μορίου τῆς ψυχῆς ἢ τοῦ σώματος· καὶ διὰ τίν' αἰτίαν ὑπάρχει τοῖς ζῴοις· καὶ πότερον ἅπαντα [c] κεκοινώνηκεν [d] αὐτῶν ἀμφοτέρων, ἢ τὰ μὲν [e] ὕπνου τὰ δὲ θατέρου μόνον, ἢ τὰ μὲν οὐδετέρου τὰ δ' ἀμφοτέρων· πρὸς δὲ τούτοις τί ἐστι τὸ ἐνύπνιον, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν [f] οἱ [g] καθεύδοντες ὁτὲ μὲν [h] ὀνειρώττουσιν ὁτὲ δ' [i] οὔ·

[g] ἐπανέλθῃ E.M.Y. [h] φόβοι καὶ ὀργαὶ U. [i] τι κινήσωσιν] κινηθῶσιν S.U. [k] τὸ αὐτὸ] ταυτὰ L, ταῦτά S, et pr. U. [l] τι κινοῦσι S. et pr. U. [m] αὐτῶν γένηται τι U, τι αὐτῶν γένηται L.S, γένηταί τις E.Y. [n] σφόδρα] φορά E.Y. [o] οἱ ante νανώδεις om. L.U. [p] μανώδεις M. [q] εὐπορεῖν M. [r] οἱ μὲν—φθίσει om. M. [s] εἰσίν om. L.S.U. [t] δὲ om. E.Y. [v] μανώδη M. [w] εἰσὶ L. [x] τί E.Y. [y] τίνας αἰτίας E.M.Y. [z] ἐπισκεπτέον L.S.U. [a] ἴδια ἢ τῆς Y. [b] κἂν ᾖ] καὶ εἰ L.M.S.U. [c] κεκοινώνηκεν ἅπαντα U. [d] αὐτῶν post ἀμφοτέρων L.M.S.U, om. Y. [e] ὕπνου] θατέρου E.M.Y. [f] οἱ om. L.S.U. [g] καθεύδοντες post ὀνειρώττουσιν L. [h] ὀνειρώσσουσιν E.M.S.Y. [i] οὔ] οὐκ ὀνειρώσσουσιν E.M.Y.

ἢ συμβαίνει μὲν ἀεὶ [k] τοῖς καθεύδουσιν ἐνυπνιάζειν, ἀλλ' οὐ
μνημονεύουσιν· [l] καὶ εἰ τοῦτο [m] γίνεται, διὰ τίνα αἰτίαν γί-
νεται· [n] καὶ πότερον ἐνδέχεται τὰ μέλλοντα προορᾶν, ἢ οὐκ
ἐνδέχεται· καὶ τίνα τρόπον, εἰ ἐνδέχεται· καὶ πότερον τὰ
μέλλοντα ὑπ' [o] ἀνθρώπου πράσσεσθαι μόνον, ἢ καὶ ὧν τὸ
δαιμόνιον ἔχει τὴν αἰτίαν καὶ φύσει γίνεται ἢ [p] ἀπὸ ταὐτο-
μάτου. Πρῶτον μὲν [q] οὖν τοῦτό γε φανερόν, ὅτι τῷ αὐτῷ 2
[r] τοῦ ζῴου ἥ τε ἐγρήγορσις ὑπάρχει καὶ ὁ ὕπνος· [s] ἀντίκειν-
ται γάρ, καὶ φαίνεται στέρησίς τις ὁ ὕπνος τῆς ἐγρηγόρ-
σεως· ἀεὶ γὰρ τὰ [t] ἐναντία καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων καὶ ἐν τοῖς
[v] φυσικοῖς ἐν τῷ αὐτῷ [w] δεκτικῷ [x] φαίνεται γινόμενα καὶ τοῦ
αὐτοῦ ὄντα πάθη, λέγω δ' οἷον ὑγίεια [y] καὶ νόσος, [z] καὶ κάλλος
καὶ αἶσχος, καὶ ἰσχὺς καὶ ἀσθένεια, καὶ ὄψις καὶ τυφλότης, καὶ
ἀκοὴ καὶ κωφότης. Ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶνδε δῆλον. Ὧι γὰρ 3
τὸν ἐγρηγορότα γνωρίζομεν, τούτῳ καὶ τὸν [a] ὑπνοῦντα· [b] τὸν
γὰρ [c] αἰσθανόμενον ἐγρηγορέναι νομίζομεν καὶ τὸν ἐγρηγο-
ρότα πάντα ἢ τῶν ἔξωθέν τινος αἰσθάνεσθαι ἢ τῶν ἐν [d] αὐτῷ
κινήσεων. Εἰ τοίνυν τὸ ἐγρηγορέναι [e] ἐν μηδενὶ ἄλλῳ ἐστὶν 4
ἢ τῷ αἰσθάνεσθαι, δῆλον ὅτι ᾧπερ αἰσθάνεται, τούτῳ [f] καὶ
ἐγρήγορε τὰ ἐγρηγορότα καὶ καθεύδει τὰ καθεύδοντα. Ἐπεὶ 5
δ' οὔτε τῆς ψυχῆς ἴδιον τὸ αἰσθάνεσθαι οὔτε τὸ σώματος
([g] οὗ γὰρ ἡ δύναμις, τούτου καὶ ἡ ἐνέργεια· ἡ δὲ λεγομένη
αἴσθησις, ὡς [h] ἐνέργεια, κίνησίς τις διὰ τοῦ σώματος τῆς
ψυχῆς ἐστί), φανερὸν ὡς οὔτε τῆς ψυχῆς [i] τὸ πάθος ἴδιον,
οὔτ' ἄψυχον σῶμα δυνατὸν αἰσθάνεσθαι. Διωρισμένων δὲ 6
[k] πρότερον ἐν ἑτέροις περὶ τῶν λεγομένων ὡς μορίων τῆς

[k] τοῖς om. L.S.U. [l] καὶ] κἂν E.M.Y. [m] γίνηται E.L.Y. [n] καὶ οὐ πότερον S. [o] ἀνθρώπων πράττεσθαι L. [p] ἀπ' αὐτομάτου E.M.S.U. [q] οὖν om. S. [r] τοῦ ζῴου] ζῴῳ E.Y, τῶν τοῦ ζῴου M. [s] ἀντίκειται M. [t] ἔσχατα L.S.U. [v] φυσικοῖς καὶ ἐν E.M.Y. [w] δεκτικὰ M. [x] φαίνεται τὰ γινόμενα E.Y, φαίνεται γινομένῳ L. [y] καὶ post ὑγίεια om. E.M. [z] καὶ——κωφότης] καὶ locis omnibus om. E.M, primo et tertio quintoque et septimo om. Y. [a] καθυπνοῦντα E.M, καθ' ὕπνον S.U, κάθυπνον L. [b] τὸ S. [c] αἰσθανόμενον τοῦτον ἐγρηγορέναι E.M.Y. [d] αὐτῷ τινὸς κινήσεων L.S.U. [e] ἐν om. M. [f] καὶ post τούτῳ om. E.M.Y. [g] οὗ] ᾗ S. [h] ἐνεργείᾳ E. [i] ἴδιον τὸ πάθος L. [k] πρῶτον S. πρότερον ἐν ἑτέροις post ψυχῆς E.M.Y.

ψυχῆς, καὶ τοῦ [l] μὲν θρεπτικοῦ χωριζομένου τῶν ἄλλων ἐν
τοῖς ἔχουσι [m] σώμασι ζωήν, τῶν δ' ἄλλων οὐδενὸς ἄνευ [n] τού-
του, δῆλον ὡς ὅσα μὲν αὐξήσεως καὶ φθίσεως μετέχει [o] μόνον
τῶν ζώντων, ὅτι τούτοις οὐχ ὑπάρχει ὕπνος οὐδ' ἐγρήγορσις,
οἷον τοῖς φυτοῖς· οὐ γὰρ [p] ἔχουσι τὸ αἰσθητικὸν μόριον, οὔτ'
εἰ χωριστόν ἐστιν οὔτ' εἰ μὴ χωριστόν· τῇ γὰρ δυνάμει καὶ
7 [q] τῷ εἶναι χωριστόν ἐστιν. Ὁμοίως δὲ [r] καὶ ὅτι οὐδέν ἐστιν
ὃ ἀεὶ ἐγρήγορεν ἢ ἀεὶ καθεύδει, ἀλλὰ τοῖς αὐτοῖς ὑπάρχει
τῶν ζῴων [s] ἀμφότερα τὰ πάθη ταῦτα· [t] οὔτε γὰρ εἴ [v] τί ἐστι
ζῷον ἔχον αἴσθησιν, τοῦτ' ἐνδέχεται οὔτε καθεύδειν οὔτ'
ἐγρηγορέναι· ἄμφω γάρ [w] ἐστι τὰ πάθη ταῦτα [x] περὶ αἴσθη-
8 σιν τοῦ πρώτου αἰσθητικοῦ. [y] Οὐκ ἐνδέχεται δὲ οὐδὲ θάτε-
ρον τούτων ἀεὶ ὑπάρχειν τῷ αὐτῷ, οἷον ἀεί τι γένος ζῴων
καθεύδειν ἢ ἀεί [z] τι ἐγρηγορέναι. Ἔτι ὅσων ἐστί [a] τι ἔργον
κατὰ φύσιν, ὅταν [b] ὑπερβάλλῃ τὸν χρόνον [c] ᾧ δύναται χρόνῳ
τι ποιεῖν, ἀνάγκη ἀδυνατεῖν, οἷον τὰ ὄμματα ὁρῶντα καὶ
παύεσθαι τοῦτο ποιοῦντα, ὁμοίως δὲ καὶ χεῖρα καὶ ἄλλο πᾶν
9 οὗ ἐστί τι ἔργον. Εἰ δή τινός ἐστιν ἔργον τὸ αἰσθάνεσθαι,
[d] καὶ τοῦτο [e] ἂν ὑπερβάλλῃ ὅσον ἦν χρόνον δυνάμενον αἰσθά-
10 νεσθαι συνεχῶς, ἀδυνατήσει καὶ οὐκέτι τοῦτο ποιήσει. Εἰ
τοίνυν τὸ [f] ἐγρηγορέναι ὥρισται τῷ λελύσθαι τὴν αἴσθησιν,
τῶν δ' ἐναντίων [g] τὸ μὲν ἀνάγκη παρεῖναι τὸ δ' οὔ, [h] τὸ δ'
ἐγρηγορέναι [i] τῷ καθεύδειν ἐναντίον, καὶ [k] ἀναγκαῖον [l] παντὶ
θάτερον ὑπάρχειν, ἀναγκαῖον ἂν εἴη καθεύδειν. Εἰ οὖν τὸ
11 [m] τοιοῦτον πάθος ὕπνος, τοῦτο δ' ἐστὶν [n] ἀδυναμία δι' ὑπερ-

[l] μὲν om. E.Y. [m] σώμασι ζωήν] σῶμα L.S.U.Y. [n] τούτου ὄντος δῆλον U, τούτου ἢ δῆλον S. [o] μόνων M. [p] ἔχει L. [q] τὸ S. et pr. U. [r] ὅτι καὶ M.U. [s] ἀμφοτέρων ταῦτα τὰ πάθη L. [t] οὔτε] οὐ E.Y. [v] τι] οὔτι Y. [w] εἰσι Y. [x] περὶ τὴν αἴσθησιν M. [y] οὐκ ἐνδέχεται δὲ οὐδὲ θάτερον] οὔτε ἑκάτερον M. [z] τι ante ἐγρ. om. L.S.U. [a] τι] τὸ M. [b] ὑπερβάλῃ M.U. [c] ᾧ δύναται χρόνῳ] ἤ τί ὧν δύναται τῷ χρόνῳ L.M.S.U. [d] καὶ—δυν. αἰσθάνεσθαι om. L.S.U. [e] ἐὰν M. [f] ἐγρηγορέναι τούτῳ ὥρισται E.M. [g] τὸ μὲν ἀνάγκη παρεῖναι τὸ] τῶν μὲν ἀνάγκη θάτερον ἀεὶ παρεῖναι τῶν E.M.Y. [h] τῷ L.S. [i] τῷ] τὸ L, τοῦ M. [k] ἀναγκαῖον om. M. [l] πάντῃ M, ἅπαντι L.U, ἅπαντα S. [m] τοιοῦτο E. [n] ἀδυναμία τοῦ ἐγρ. δι' E.Y.

βολὴν [o] τοῦ ἐγρηγορέναι, ἡ δὲ τοῦ ἐγρηγορέναι ὑπερβολὴ
ὁτὲ μὲν νοσώδης ὁτὲ δ' ἄνευ νόσου γίνεται, ὥστε [p] καὶ ἡ ἀδυ-
ναμία καὶ ἡ διάλυσις ὡσαύτως ἔσται, ἀνάγκη πᾶν τὸ ἐγρη-
γορὸς ἐνδέχεσθαι καθεύδειν· ἀδύνατον γὰρ ἀεὶ ἐνεργεῖν.
Ὁμοίως δὲ οὐδὲ καθεύδειν οὐδὲν ἀεὶ ἐνδέχεται. Ὁ γὰρ ὕπνος 12
[q] τι τοῦ αἰσθητικοῦ μορίου [r] ἐστίν, οἷον δεσμὸς [s] καὶ ἀκι-
νησία τις, ὥστ' ἀνάγκη πᾶν τὸ καθεῦδον ἔχειν τὸ αἰσθητικὸν
μόριον. Αἰσθητικὸν δὲ τὸ δυνατὸν αἰσθάνεσθαι κατ' ἐνέρ-
γειαν· ἐνεργεῖν δὲ τῇ αἰσθήσει κυρίως καὶ ἁπλῶς ἀδύνατον
καθεῦδον ἅμα· διὸ ἀναγκαῖον ὕπνον πάντα [t] ἐγερτὸν εἶναι.
Τὰ μὲν οὖν ἄλλα σχεδὸν [v] πάντα δῆλα [w] κοινωνοῦνθ' ὕπνου, 13
καὶ πλωτὰ καὶ πτηνὰ [x] καὶ πεζά· καὶ γὰρ τὰ τῶν ἰχθύων
γένη πάντα καὶ τὰ τῶν μαλακίων ὦπται καθεύδοντα, καὶ
τἆλλα πάνθ' ὅσα[y]περ ἔχει ὀφθαλμούς· καὶ γὰρ τὰ [z] σκλη-
ρόφθαλμα φανερὰ καὶ τὰ ἔντομα κοιμώμενα· [a] βραχύυπνα
δὲ τὰ τοιαῦτα πάντα, διὸ καὶ λάθοι ἄν τινα πολλάκις πότε-
ρον [b] μετέχουσι τοῦ καθεύδειν ἢ οὔ. Τῶν δ' ὀστρακοδέρμων 14
κατὰ μὲν τὴν αἴσθησιν οὐδέ πω γέγονε φανερὸν [c] εἰ [d] καθεύ-
δουσιν· εἰ δέ τῳ πιθανὸς ὁ [e] λεχθεὶς λόγος, τούτῳ πεισθήσε-
ται. Ὅτι μὲν οὖν ὕπνου [f] κοινωνεῖ τὰ ζῷα πάντα, φανερὸν
ἐκ τούτων· τῷ γὰρ [g] αἴσθησιν ἔχειν ὥρισται τὸ ζῷον, τῆς δ'
αἰσθήσεως τρόπον [h] τινὰ τὴν μὲν ἀκινησίαν [i] καὶ οἷον δεσμὸν
τὸν ὕπνον [k] εἶναί φαμεν, τὴν δὲ λύσιν καὶ τὴν ἄνεσιν ἐγρή-
γορσιν. Τῶν δὲ φυτῶν [l] οὐδὲν οἷόν τε κοινωνεῖν οὐδετέρου 15
[m] τούτων τῶν παθημάτων. Ἄνευ μὲν γὰρ αἰσθήσεως οὐχ
ὑπάρχει [n] οὔθ' ὕπνος [o] οὔτ' ἐγρήγορσις· οἷς δ' αἴσθησις

[o] τοῦ ἐγρ. δὲ ἡ M. [p] καὶ ἀδυναμία καὶ ὕπνος ἡ δ. L. [q] τι] πάθος τι L, om. M.S. [r] ἐστίν] ἐστί τι M, ἐστί τι πάθος S, ἔστι καὶ L. [s] τις καὶ ἀκινησία L.S. [t] ἐνεργὸν M. [v] ἅπαντα L.S.U, quorum U. ἅπαντα δῆλα post ὕπνου. [w] κοινωνοῦνθ' ὕπνου] ὅτι κοινωνεῖ τοῦ καθεύδειν M. [x] καὶ πεζά om. L.S.U. [y] περ om. E.M.Y. [z] σκληρόδερμα M.S. [a] ταχύυπνα Y. [b] μετεχει L. [c] εἰ om. M. [d] καθεύδει L.S.U. [e] λεχθεὶς om. L. [f] κοινωνοῦσι L.S. [g] ἔχειν αἴσθησιν L. [h] τινὰ τὴν μὲν] μέν τινα L. [i] καὶ om. E.M.Y. [k] εἶναι om. E.U.Y, post φαμεν ponit M. [l] οὐδενὶ M. [m] τούτων om. E.Y, post παθημάτων ponit L. [n] οὔθ'] οὐχ S. [o] οὔτε ἡ ἐγρήγορσις U.

ὑπάρχει, καὶ τὸ λυπεῖσθαι καὶ [p] τὸ χαίρειν· οἷς δὲ ταῦτα,
καὶ [q] ἐπιθυμία. Τοῖς δὲ φυτοῖς οὐδὲν ὑπάρχει τούτων.
Σημεῖον δ' ὅτι καὶ τὸ ἔργον τὸ αὑτοῦ ποιεῖ τὸ θρεπτικὸν
μόριον ἐν τῷ καθεύδειν μᾶλλον ἢ ἐν τῷ ἐγρηγορέναι· τρέ-
φεται γὰρ καὶ αὐξάνεται τότε μᾶλλον, ὡς οὐδὲν [r] προσδεό-
μενα πρὸς ταῦτα τῆς αἰσθήσεως.
2 Διὰ τί δὲ καθεύδει καὶ ἐγρήγορε, καὶ διὰ [s] ποίαν τιν' αἴ-
2 σθησιν ἢ ποίας, [t] εἰ διὰ πλείους, σκεπτέον. Ἐπεὶ δ' ἔνια
μὲν [v] τῶν ζῴων ἔχει τὰς αἰσθήσεις πάσας, ἔνια δ' οὐκ [w] ἔχου-
σιν, [x] οἷον [y] ὄψιν, τὴν δ' ἁφὴν καὶ τὴν γεῦσιν ἅπαντ' [z] ἔχει,
πλὴν εἴ τι τῶν ζῴων ἀτελές (εἴρηται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν τοῖς
περὶ ψυχῆς), ἀδύνατον δ' ἐστὶν ἁπλῶς ὁποιανοῦν αἴσθησιν
αἰσθάνεσθαι τὸ καθεῦδον ζῷον, φανερὸν ὅτι [a] πᾶσιν ἀναγ-
καῖον ὑπάρχειν [b] ταὐτὸ πάθος ἐν τῷ καλουμένῳ ὕπνῳ· εἰ γὰρ
τῇ μὲν τῇ δὲ μή, ταύτῃ καθεῦδον αἰσθήσεται, τοῦτο δ' ἀδύ-
3 νατον. Ἐπεὶ δ' ὑπάρχει καθ' ἑκάστην αἴσθησιν τὸ μέν τι
ἴδιον τὸ δέ τι κοινόν, ἴδιον μὲν οἷον τῇ ὄψει τὸ ὁρᾶν, τῇ δ'
ἀκοῇ τὸ ἀκούειν, ταῖς δ' [c] ἄλλαις κατὰ τὸν αὐτὸν [d] τρόπον·
ἔστι δέ τις [e] καὶ κοινὴ δύναμις ἀκολουθοῦσα πάσαις, [f] ᾗ καὶ
[g] ὅτι ὁρᾷ καὶ ἀκούει [h] καὶ αἰσθάνεται· [i] οὐ γὰρ δὴ τῇ [k] γε
4 ὄψει ὁρᾷ ὅτι ὁρᾷ. Καὶ κρίνει δὴ καὶ δύναται κρίνειν ὅτι
ἕτερα τὰ γλυκέα τῶν λευκῶν, οὔτε γεύσει οὔτε ὄψει οὔτ'
ἀμφοῖν, ἀλλά τινι κοινῷ μορίῳ τῶν [l] αἰσθητηρίων [m] ἁπάν-
των. Ἔστι μὲν γὰρ μία αἴσθησις, καὶ τὸ [n] κύριον αἰσθη-
τήριον [o] ἕν· τὸ δ' εἶναι αἰσθήσει τοῦ γένους ἑκάστου ἕτερον,
5 οἷον ψόφου καὶ χρώματος. Τοῦτο δ' ἅμα τῷ ἁπτικῷ μά-
λισθ' ὑπάρχει· τοῦτο μὲν γὰρ χωρίζεται τῶν ἄλλων αἰσθη-
τηρίων, τὰ δ' ἄλλα τούτου ἀχώριστα. Εἴρηται δὲ περὶ

[p] τὸ ante χαίρειν om. S.U. [q] ἐπιθυμίαι M. [r] προσδεόμενον E.M.Y. [s] ποίαν om. E.M.Y. [t] εἰ διὰ] ἢ E.M.Y. [v] τῶν ζῴων om. E.M.U.Y. [w] ἔχουσιν] ἔχει Y. [x] οἷον om. L.M.S.U. [y] ὄψιν ἀκοήν, τὴν Y. [z] ἔχουσι M. [a] πάσαις M, πάσας E. [b] τὸ αὐτὸ E.L.S.Y. [c] ἄλλαις ἑκάστῃ κατὰ E.M.Y. [d] τρόπον] λόγον S, λόγον τρόπον U. [e] καὶ om. E.Y. [f] ᾗ M.S. [g] ὅτι] τι M.S, om. E.Y. [h] καὶ post ἀκούει om. L.U. [i] οὐδὲ γὰρ τῇ Y. [k] γε om. S.U. [l] αἰσθητικῶν L.S.U. [m] πάντων E.M.Y. [n] κυρίως E.Y. [o] ἓν om. M.

[p] αὐτῶν ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς θεωρήμασιν. Φανερὸν τοίνυν
ὅτι τούτου ἐστὶ πάθος ἡ ἐγρήγορσις καὶ ὁ ὕπνος. Διὸ καὶ
πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ζῴοις· καὶ γὰρ ἡ ἁφὴ μόνη πᾶσιν. Εἰ 6
γὰρ [q] τῷ πάσας τι πεπονθέναι τὰς αἰσθήσεις ἐγίνετο τὸ κα-
θεύδειν, ἄτοπον εἰ [r] αἷς οὔτ' ἀνάγκη οὔτε δυνατὸν [s] τρόπον
τινὰ ἐνεργεῖν ἅμα, [t] ταύτας ἀναγκαῖον ἀργεῖν ἅμα καὶ ἀκινη-
τίζειν· τοὐναντίον γὰρ εὐλογώτερον [v] συνέβαινεν [w] ἂν αὐταῖς
[x] τὸ μὴ ἅμα ἠρεμεῖν. Ὡς δὲ νῦν λέγομεν, εὐλόγως ἔχει καὶ 7
περὶ τούτων· τοῦ γὰρ κυρίου τῶν ἄλλων πάντων [y] αἰσθητη-
ρίου καὶ πρὸς ὃ συντείνει τἆλλα, πεπονθότος τι συμπάσχειν
ἀναγκαῖον καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, ἐκείνων δέ τινος [z] ἀδυνατοῦν-
τος οὐκ ἀνάγκη τοῦτ' ἀδυνατεῖν. Φανερὸν δ' ἐκ πολλῶν ὅτι 8
οὐκ ἐν τῷ τὰς αἰσθήσεις ἀργεῖν καὶ μὴ χρῆσθαι αὐταῖς ὁ
ὕπνος, οὐδ' ἐν τῷ μὴ δύνασθαι [a] αἰσθάνεσθαι. Καὶ γὰρ ἐν
ταῖς [b] λιποψυχίαις [c] τοιοῦτον συμβαίνει· ἀδυναμία γὰρ [d] αἰ-
σθήσεων ἡ λιποψυχία. Γίνονται δὲ καὶ [e] ἔκνοιαί τινες [f] τοι-
αῦται. Ἔτι δ' οἱ τὰς ἐν τῷ αὐχένι φλέβας καταλαμβανό-
μενοι ἀναίσθητοι γίνονται. Ἀλλ' ὅταν ἡ ἀδυναμία τῆς 9
χρήσεως μήτ' ἐν τῷ [g] τυχόντι αἰσθητηρίῳ μήτε δι' ἣν ἔτυχεν
αἰτίαν, ἀλλὰ καθάπερ εἴρηται νῦν, ἐν τῷ πρώτῳ ᾧ αἰσθά-
νεται πάντων· ὅταν μὲν [h] γὰρ τοῦτ' ἀδυνατήσῃ, ἀνάγκη καὶ
τοῖς αἰσθητηρίοις πᾶσιν ἀδυνατεῖν [i] αἰσθέσθαι· ὅταν δ' ἐκεί-
νων [k] τι, οὐκ ἀνάγκη τούτῳ. Δι' ἣν δ' αἰτίαν συμβαίνει τὸ
καθεύδειν, καὶ [l] ποῖόν τι τὸ πάθος ἐστί, λεκτέον. Ἐπεὶ δὲ 10
τρόποι πλείους τῆς αἰτίας (καὶ γὰρ τὸ τίνος [m] ἕνεκα, καὶ
ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, καὶ τὴν ὕλην καὶ τὸν λόγον αἴτιον
εἶναί φαμεν), πρῶτον μὲν [n] οὖν ἐπειδὴ λέγομεν τὴν φύσιν
ἕνεκά του ποιεῖν, τοῦτο δ' ἀγαθόν τι, τὴν δ' ἀνάπαυσιν παντὶ

[p] τούτων S.U. [q] τῷ] τὸ M. et pr. U. [r] αἷς οὔτ'] ἐν αἷς οὔτ' S.U, τοῦτ' E.Y, δ' οὐκ M. [s] τινα τρόπον S. [t] ταύτας] οὔτ' E.Y. [v] συμβαίνει U. [w] ἂν om. L.M.S.U. [x] τοῦ S. et corr. U. [y] αἰσθητηρίων S. [z] ἀδυνάτου ὄντος L. et pr. U. [a] αἰσθάνεσθαι om. E.Y. [b] λυποψυχίαις S, λειποψυχίαις L.M.U.Y. [c] τοιοῦτο U. [d] αἰσθήσεως E.M.Y. [e] ἔκπνοιαί Y, ἐκπνοαί E.M. [f] τοιαῦτα E. [g] τυχόντι om. E.M.S.U.Y. [h] γὰρ om. S.U. [i] αἰσθάνεσθαι E.M, om. Y. [k] τινί E.Y. [l] ποιεῖν M, τοῖον L. [m] ἕνεκεν S.U. [n] οὖν om. E.M.Y.

τῷ πεφυκότι κινεῖσθαι, μὴ δυναμένῳ δ' ἀεὶ καὶ συνεχῶς κινεῖσθαι μεθ' ἡδονῆς ἀναγκαῖον εἶναι καὶ [o] ὠφέλιμον, τῷ δ' ὕπνῳ [p] δι' αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν προσάπτουσι τὴν [q] μεταφορὰν ταύτην ὡς ἀναπαύσει ὄντι· ὥστε σωτηρίας ἕνεκα τῶν ζῴων
11 [r] ὑπάρχει. Ἡ δ' [s] ἐγρήγορσις τέλος· τὸ γὰρ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ φρονεῖν πᾶσι τέλος οἷς ὑπάρχει θάτερον αὐτῶν· βέλτιστα γὰρ ταῦτα, τὸ δὲ τέλος βέλτιστον. [t] Ὥστε ἀναγ-
12 καῖον ἑκάστῳ τῶν ζῴων ὑπάρχειν τὸν ὕπνον. Λέγω δ' ἐξ ὑποθέσεως τὴν ἀνάγκην, ὅτι εἰ ζῷον [v] ἔσται ἔχον τὴν αὑτοῦ φύσιν, ἐξ ἀνάγκης [w] τιν' ὑπάρχειν αὐτῷ δεῖ, καὶ τούτων ὑπαρχόντων ἕτερα ὑπάρχειν. Ἔτι δὲ ποίας κινήσεως καὶ πράξεως ἐν τοῖς σώμασι γιγνομένης συμβαίνει τό [x] τε ἐγρηγορέναι
13 καὶ τὸ καθεύδειν τοῖς ζῴοις, μετὰ ταῦτα λεκτέον. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ζῴοις [y] καθάπερ τοῖς [z] ἐναίμοις ὑποληπτέον εἶναι τὰ αἴτια [a] τοῦ πάθους, ἢ ταὐτὰ ἢ τὰ ἀνάλογον, τοῖς δ' ἐναίμοις ἅπερ τοῖς ἀνθρώποις· ὥστ' ἐκ τούτων [b] πάντα θεωρητέον. Ὅτι [c] μὲν οὖν ἡ τῆς αἰσθήσεως ἀρχὴ γίνεται ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ μέρους τοῖς ζῴοις ἀφ' οὗπερ καὶ ἡ τῆς κινήσεως,
14 διώρισται πρότερον ἐν ἑτέροις. [d] Αὕτη δ' ἐστὶ τριῶν [e] διωρισμένων τόπων ὁ μέσος κεφαλῆς καὶ τῆς κάτω κοιλίας. Τοῖς μὲν οὖν ἐναίμοις τοῦτ' ἐστὶ τὸ περὶ τὴν καρδίαν μέρος· [f] πάντα γὰρ τὰ ἔναιμα καρδίαν ἔχει, καὶ ἡ ἀρχὴ [g] τῆς κινήσεως καὶ
15 τῆς αἰσθήσεως τῆς κυρίας ἐντεῦθέν ἐστιν. Τῆς μὲν οὖν κινήσεως φανερὸν ὅτι καὶ ἡ τοῦ πνεύματος ἀρχὴ καὶ ὅλως [h] ἡ τῆς καταψύξεώς [i] ἐστιν ἐνταῦθα, καὶ [k] τὸ ἀναπνεῖν τε καὶ [l] τὸ ὑγρῷ καταψύχεσθαι πρός [m] γε σωτηρίαν τοῦ ἐν τούτῳ τῷ

[o] ὠφέλιμον τὴν ἀνάπαυσιν τῷ E.M.Y. [p] δι' αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν] αὐτῇ τῇ ἀληθείᾳ E.Y. [q] καταφορὰν E.M. [r] ὑπάρχειν E.M.Y. [s] ἐγρήγορσις τὸ τέλος M.S.U. [t] ὥστε] ἔτι δὲ L.S. [v] ἔσται τὸ ἔχον L.S.U. [w] ὑπάρχειν τιν' U. [x] τε om. L.S.U. [y] καθάπερ] οἷον L. [z] ἀναίμοις E.L.M.U.Y. [a] τοῦ πάθους om. E.Y. [b] πάντα] πότε M. [c] μὲν οὖν om. M. [d] αὐτὸ S.U. [e] ὡρισμένων E.M. [f] ἅπαντα L.S.U. [g] τῆς post ἀρχὴ om. S. [h] ἡ ante τῆς om. L.M.S. [i] ἐνταῦθά ἐστιν M. [k] τὸ ἀναπνέειν τε L, τὰ ἀναπνέοντα E.M.Y. [l] τῷ ὑγρῷ καταψύχεσθαι L, τὰ τῷ ὑγρῷ καταψυχόμενα E.M.Y. [m] γε] τε τὴν E.M.Y, om. S.U.

μορίῳ θερμοῦ ἡ φύσις [n] πεπόρικεν. Ῥηθήσεται δὲ περὶ
[o] αὐτῆς ὕστερον καθ' αὑτήν. Τοῖς δ' ἀναίμοις καὶ [p] τοῖς ἐν- 16
τόμοις καὶ μὴ δεχομένοις πνεῦμα ἐν τῷ ἀνάλογον τὸ [q] σύμ-
φυτον πνεῦμα ἀναφυσώμενον καὶ [r] συνιζάνον φαίνεται. Δῆλον
δὲ τοῦτο ἐπὶ τῶν ὁλοπτέρων, οἷον σφηκῶν καὶ μελισσῶν, καὶ
ἐν ταῖς μυίαις καὶ ὅσα τοιαῦτα. Ἐπεὶ δὲ κινεῖν μέν [s] τι ἢ 17
ποιεῖν ἄνευ ἰσχύος ἀδύνατον, ἰσχὺν δὲ ποιεῖ ἡ τοῦ πνεύματος
κάθεξις, τοῖς μὲν εἰσφερομένοις ἡ θύραθεν, τοῖς δὲ μὴ ἀναπνέ-
ουσιν ἡ σύμφυτος. Διὸ καὶ βομβοῦντα φαίνεται τὰ πτε-
ρωτά, ὅταν κινῆται, τῇ τρίψει τοῦ πνεύματος προσπίπτον-
τος πρὸς τὸ ὑπόζωμα τῶν ὁλοπτέρων. Κινεῖται δὲ [t] πᾶν 18
αἰσθήσεώς τινος [v] γινομένης, ἢ οἰκείας ἢ ἀλλοτρίας, ἐν τῷ
πρώτῳ αἰσθητηρίῳ. Εἰ δ' ἐστὶν ὁ ὕπνος καὶ ἡ ἐγρήγορσις
πάθη τοῦ μορίου τούτου, ἐν ᾧ μὲν τόπῳ καὶ ἐν ᾧ μορίῳ πρώ-
τῳ γίνεται ὁ ὕπνος καὶ ἡ ἐγρήγορσις, φανερόν. Κινοῦνται 19
δ' ἔνιοι καθεύδοντες καὶ ποιοῦσι πολλὰ ἐγρηγορικά, οὐ μέν-
τοι ἄνευ φαντάσματος καὶ αἰσθήσεώς τινος· τὸ γὰρ ἐνύπνιόν
ἐστιν αἴσθημα τρόπον τινά. Λεκτέον δὲ περὶ [w] αὐτῶν ὕστε-
ρον. Διότι δὲ τὰ μὲν ἐνύπνια μνημονεύουσιν ἐγερθέντες,
τὰς δ' ἐγρηγορικὰς πράξεις [x] οὐ μνημονεύουσιν, ἐν τοῖς προ-
βληματικοῖς εἴρηται.

Ἐχόμενον δὲ τῶν εἰρημένων ἐστὶν ἐπελθεῖν τίνων γινο- 3
μένων καὶ πόθεν ἡ ἀρχὴ τοῦ πάθους γίγνεται, τοῦ τ' ἐγρη-
γορέναι καὶ τοῦ καθεύδειν. Φανερὸν [y] δὴ ὅτι ἐπεὶ [z] ἀναγ- 2
καῖον τῷ ζῴῳ, ὅταν αἴσθησιν ἔχῃ, τότε πρῶτον τροφήν [a] τε
λαμβάνειν καὶ αὔξησιν, τροφὴ δ' ἐστὶ πᾶσιν [b] ἡ ἐσχάτη τοῖς
μὲν ἐναίμοις ἡ τοῦ αἵματος φύσις τοῖς δ' ἀναίμοις τὸ ἀνά-
λογον, τόπος [c] δὲ τοῦ αἵματος [d] αἱ φλέβες, τούτων δ' ἀρχὴ
ἡ καρδία· φανερὸν δὲ τὸ [e] λεχθὲν ἐκ τῶν ἀνατομῶν. Τῆς 3

[n] πεποίηκε E.Y, πεπόρηκε L. [o] αὐτῶν M. [p] τοῖς post καὶ om. E.M.U.Y. [q] συμφυὲς E.M, γὰρ σύμφυτον L. [r] συνίζον E.M, ξυνιζάνον Y. [s] τι post ποιεῖν S.U. [t] ἅπαν L.S.U. [v] γενομένης L.M.S.U. [w] αὐτοῦ M. [x] οὐ μνημονεύουσιν] ἀμνημονοῦσιν E.M.Y. [y] δ' U.Y. [z] ἀνάγκη M. [a] τε om. S.U. [b] ἡ om. L.S.U. [c] δὲ τοῦ] δ' E.M.Y. [d] αἱ] αἱ καλούμεναι M, om. L.S.U. [e] λεγόμενον L.S.

μὲν οὖν θύραθεν τροφῆς εἰσιούσης εἰς τοὺς δεκτικοὺς τόπους
γίνεται [f] ἡ ἀναθυμίασις εἰς τὰς φλέβας, ἐκεῖ δὲ μεταβάλ-
4 λουσα ἐξαιματοῦται καὶ πορεύεται ἐπὶ τὴν ἀρχήν. Εἴρηται
δὲ περὶ τούτων ἐν τοῖς περὶ τροφῆς· νῦν δ' ἀναληπτέον ὑπὲρ
αὐτῶν τούτου χάριν, ὅπως τὰς ἀρχὰς τῆς κινήσεως θεωρήσω-
μεν, καὶ τί πάσχοντος [g] τοῦ μορίου τοῦ αἰσθητικοῦ συμβαίνει
5 ἡ ἐγρήγορσις καὶ ὁ ὕπνος. Οὐ γάρ ἐστιν ὁ ὕπνος ἡτισοῦν
ἀδυναμία τοῦ αἰσθητικοῦ, καθάπερ εἴρηται· καὶ γὰρ [h] ἔκνοια
καὶ πνιγμός τις καὶ [i] λιποψυχία ποιεῖ τὴν τοιαύτην ἀδυνα-
μίαν. Ἤδη [k] δὲ γεγένηταί τισι καὶ [l] φαντασία [i] λιποψυ-
6 χήσασιν ἰσχυρῶς. Τοῦτο μὲν οὖν ἔχει τινὰ ἀπορίαν· εἰ
γὰρ ἐνδέχεται [m] καταδαρθεῖν τὸν [i] λιποψυχήσαντα, ἐνδέχοιτ'
ἂν ἐνύπνιον εἶναι [n] καὶ τὸ φάντασμα. Πολλὰ δ' ἐστὶν ἃ
λέγουσιν οἱ σφόδρα [i] λιποψυχήσαντες καὶ δόξαντες [o] τεθνά-
ναι· περὶ ὧν τὸν αὐτὸν λόγον ὑποληπτέον [p] εἶναι πάντων.
7 Ἀλλὰ γὰρ [q] ὥσπερ εἴπομεν, οὐκ ἔστιν ὁ ὕπνος ἀδυναμία
πᾶσα τοῦ αἰσθητικοῦ, ἀλλ' ἐκ τῆς περὶ τὴν τροφὴν ἀναθυ-
μιάσεως γίνεται τὸ πάθος τοῦτο· [r] ἀναγκαῖον γὰρ τὸ ἀνα-
θυμιώμενον μέχρι [s] του ὠθεῖσθαι, εἶτ' ἀντιστρέφειν καὶ μετα-
8 βάλλειν [t] καθάπερ εὔριπον. Τὸ δὲ θερμὸν ἑκάστου τῶν
ζῴων πρὸς τὸ ἄνω πέφυκε φέρεσθαι· ὅταν δ' ἐν τοῖς ἄνω
τόποις γένηται, ἀθρόον πάλιν ἀντιστρέφει καὶ καταφέρεται.
Διὸ μάλιστα γίνονται ὕπνοι ἀπὸ τῆς τροφῆς· ἀθρόον γὰρ
9 πολὺ τότε ὑγρὸν καὶ [v] τὸ σωματῶδες ἀναφέρεται. Ἱστά-
μενον [w] μὲν οὖν βαρύνει καὶ ποιεῖ νυστάζειν· ὅταν δὲ ῥέψῃ
κάτω καὶ ἀντιστρέψαν ἀπώσῃ τὸ θερμόν, τότε γίνεται ὁ
ὕπνος καὶ τὸ ζῷον καθεύδει. Σημεῖον δὲ τούτων καὶ τὰ
ὑπνωτικά· πάντα γὰρ [x] καρηβαρίαν ποιεῖ, καὶ τὰ ποτὰ καὶ

[f] ἡ om. S.U. [g] τοῦ αἰσθητικοῦ μορίου M, τοῦ μορίου τοῦ αἰσθητη-ρίου E. [h] ἔκπνοια E.M.Y, ἔννοια pr. S, ἄνοια rc. S. [i] λιπυψ. E: ceteri λειποψ. [k] δὲ om. S.U. [l] φαντασία τις τοῖς λ. M. [m] κατα-δραθεῖν E.Y. [n] καὶ om. L.S.U. [o] τεθνάναι φαντάσματα ὅταν κατα-στῶσι περὶ M. [p] πάντων εἶναι U. [q] οὐκ ἔστιν ὥσπερ εἴπομεν L. [r] ἀνάγκη L.S.U. [s] που E.M.S.U.Y. [t] καθάπερ om. S. [v] τὸ om. Y. [w] μὲν om. E.M.S.U.Y. [x] καρηβαρεῖν L.U.

τὰ [y] βρωτά, μήκων, μανδραγόρας, οἶνος, αἶραι. [z] Καὶ κατα- 10
φερόμενοι καὶ νυστάζοντες τοῦτο δοκοῦσι πάσχειν, καὶ ἀδυ-
νατοῦσιν αἴρειν τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ βλέφαρα. Καὶ μετὰ
[a] τὰ σῖτα μάλιστα τοιοῦτος ὁ ὕπνος· πολλὴ [b] γὰρ ἡ ἀπὸ
τῶν σιτίων ἀναθυμίασις. Ἔτι δ' ἐκ κόπων ἐνίων· ὁ μὲν
γὰρ κόπος συντηκτικόν, τὸ δὲ σύντηγμα γίνεται ὥσπερ τρο-
φὴ ἄπεπτος, ἂν μὴ ψυχρὸν ᾖ. Καὶ νόσοι δέ τινες ταὐτὸ 11
τοῦτο ποιοῦσιν, ὅσαι ἀπὸ περιττώματος ὑγροῦ καὶ θερμοῦ,
οἷον συμβαίνει τοῖς [c] πυρέττουσι καὶ ἐν τοῖς ληθάργοις. Ἔτι
δ' ἡ πρώτη ἡλικία· [d] τὰ γὰρ παιδία καθεύδει σφόδρα διὰ τὸ
τὴν τροφὴν ἄνω φέρεσθαι πᾶσαν. Σημεῖον δὲ τὸ ὑπερβάλ- 12
λειν τὸ μέγεθος τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω κατὰ τὴν πρώτην
ἡλικίαν, διὰ τὸ ἐπὶ ταῦτα γίνεσθαι τὴν αὔξησιν. Διὰ ταύ-
την δὲ τὴν αἰτίαν καὶ ἐπιληπτικὰ γίνεται· ὅμοιον γὰρ [e] ὁ
ὕπνος ἐπιλήψει, [f] καὶ ἔστι τρόπον τινὰ ὁ ὕπνος ἐπίληψις.
Διὸ καὶ συμβαίνει [g] πολλοῖς ἡ ἀρχὴ [h] τούτου τοῦ πάθους 13
καθεύδουσιν, καὶ καθεύδοντες μὲν ἁλίσκονται, ἐγρηγορότες δ'
οὔ· ὅταν γὰρ πολὺ φέρηται τὸ πνεῦμα [i] ἄνω, καταβαῖνον
πάλιν τὰς φλέβας ὀγκοῖ, [k] καὶ [l] συνθλίβει τὸν πόρον [m] δι'
οὗ ἡ ἀναπνοὴ γίνεται. Διὸ τοῖς παιδίοις οὐ συμφέρουσιν οἱ 14
οἶνοι, οὐδὲ ταῖς [n] τίτθαις (διαφέρει γὰρ [o] ἴσως οὐδὲν αὐτὰ
πίνειν ἢ τὰς [n] τίτθας), ἀλλὰ δεῖ πίνειν [p] ὑδαρῆ καὶ ὀλίγον·
[q] πνευματῶδες γὰρ ὁ οἶνος, καὶ τούτου μᾶλλον ὁ μέλας.
Οὕτω δὲ τὰ ἄνω πλήρη [r] τῆς τροφῆς τοῖς παιδίοις, ὥστε 15
πέντε μηνῶν οὐδὲ [s] στρέφουσι τὸν αὐχένα· ὥσπερ γὰρ τοῖς
σφόδρα μεθύουσιν, ὑγρότης ἀναφέρεται πολλή. Εὔλογον
δὲ [t] τοῦτ' εἶναι τὸ πάθος αἴτιον καὶ τοῦ ἠρεμεῖν ἐν ταῖς μή-
τραις τὰ ἔμβρυα τὸ πρῶτον. Καὶ [v] τὸ ὅλον δὲ φίλυπνοι οἱ 16

[y] βρώματα E.M.S.U.Y. [z] καὶ οἱ κατ. L.S. [a] τὰ σῖτα] σῖτον L.S, σῖτα E. [b] γάρ ἐστιν ἡ S. [c] πυρέσσουσι L.U. [d] τὰ μὲν γὰρ S. [e] ὁ om. S.U. [f] καὶ—ἐπίληψις om. M. [g] πολλοῖς] τισὶν E.M.Y. [h] τοῦ πάθους τούτου L. [i] ἄνω καὶ κατ. Y. [k] καὶ] αἷς L.M.S.U. [l] συνθλίβῃ Y. [m] δι' οὗ] δι' ὃν E.Y, ᾗ S.U, om. M. [n] τιτθαῖς et τιτθάς pr. E. [o] οὐδὲν ἴσως M. [p] ὑδαρὲς S.U.Y. [q] πνευματώδης L. [r] τῆς om. E.M.S.Y. [s] στρέφειν L. [t] εἶναι τοῦτο τὸ πάθος E.Y, εἶναι τὸ πάθος τοῦτο M.S, τοῦτ' εἶναι τὸ U. [v] τὸ ὅλον] ὅλως M.

ἀδηλόφλεβοι καὶ [w] οἱ [x] νανώδεις καὶ [y] οἱ μεγαλοκέφαλοι· τῶν
μὲν γὰρ αἱ φλέβες στεναί, ὥστ' οὐ ῥᾴδιον [z] διαρρεῖν κατιὸν
τὸ ὑγρόν, τοῖς δὲ [a] νανώδεσι καὶ μεγαλοκεφάλοις ἡ ἄνω ὁρμὴ
17 πολλὴ καὶ ἀναθυμίασις. Οἱ δὲ φλεβώδεις οὐχ ὑπνωτικοὶ δι'
εὔροιαν τῶν [b] φλεβῶν, ἂν μή τι ἄλλο πάθος ἔχωσιν ὑπεναν-
τίον. Οὐδ' οἱ μελαγχολικοί· κατέψυκται γὰρ ὁ εἴσω τό-
πος, ὥστ' οὐ γίνεται [c] πλῆθος αὐτοῖς ἀναθυμιάσεως. Διὰ
τοῦτο γὰρ καὶ βρωτικοὶ [d] σκληροὶ ὄντες· ὥσπερ γὰρ οὐδὲν
18 ἀπολελαυκότα διάκειται τὰ σώματα αὐτοῖς. Ἡ δὲ μέλαινα
χολὴ φύσει ψυχρὰ οὖσα καὶ τὸν θρεπτικὸν τόπον ψυχρὸν
ποιεῖ καὶ [e] τἆλλα μόρια, ὅπου ἂν [f] ὑπάρχῃ δυνάμει τὸ τοιοῦ-
τον [g] περίττωμα. Ὥστε φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι ὁ
ὕπνος ἐστὶ σύνοδός τις τοῦ θερμοῦ εἴσω καὶ ἀντιπερίστασις
19 φυσικὴ διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν. Διὸ [h] πολλὴ [i] ἡ κίνησις
τοῦ [k] ὑπνοῦντος. Ὅθεν δ' ἐκλείπει, καταψύχεται, καὶ διὰ
ψύξιν [l] καταπίπτει τὰ βλέφαρα. Καὶ τὰ μὲν ἄνω κατέ-
ψυκται καὶ τὰ ἔξω, τὰ δ' ἐντὸς καὶ τὰ κάτω θερμά, οἷον τὰ
20 περὶ τοὺς πόδας καὶ τὰ εἴσω. [m] Καίτοι τις ἀπορήσειεν ἄν,
ὅτι [n] μετὰ τὰ σιτία ἰσχυρότατος [o] ὁ ὕπνος γίνεται, καὶ ἔστιν
[p] ὑπνωτικὰ οἶνος καὶ ἄλλα [q] θερμότητας ἔχοντα [r] τοιαύτας.
Ἔστι δ' οὐκ εὔλογον τὸν μὲν ὕπνον εἶναι κατάψυξιν, τὰ δ'
21 αἴτια τοῦ καθεύδειν θερμά. Πότερον οὖν τοῦτο συμβαίνει
ὅτι ὥσπερ ἡ κοιλία κενὴ [s] μὲν οὖσα θερμή ἐστιν, ἡ δὲ πλή-
ρωσις [t] αὐτὴν καταψύχει διὰ τὴν [v] κίνησιν, οὕτω καὶ οἱ ἐν τῇ
κεφαλῇ πόροι [w] καὶ τόποι καταψύχονται ἀναφερομένης τῆς
[x] ἀναθυμιάσεως; [y] Ἢ ὥσπερ τοῖς [z] προσχεομένοις τὸ θερ-

[w] οἱ post καὶ om. L.S.U. [x] μανώδεις M. [y] οἱ om. L.S.U. [z] διαρρεῖν κατιὸν] καταρρεῖν E.M.Y. [a] μανώδεσι M. [b] πόρων L.S.U. [c] αὐτοῖς πλῆθος L. [d] σκεληφροὶ E.M. [e] τὰ ἄλλα nonnulli. [f] ὑπάρχοι L. [g] περίσσωμα L. [h] πολὺ Y. [i] ἡ om. E.M.Y. [k] νοοῦντος L. [l] συμπίπτει S.U, ἐμπίπτει L. [m] καίτοι τοῦτό τις E.Y. [n] μετὰ σῖτον L.S.U, μετὰ σιτία E. [o] ὁ om. E.S.U.Y. [p] ὑπνωτικὸν L, ὑπνωτικὸς U. [q] θερμότητα E.Y. [r] τοιαῦτα E.M.S.Y. [s] μὲν] μὴ S. [t] αὐτῆς M, om. L.S.U. [v] κίνησιν ἢ τὴν ἀκινησίαν οὕτω E.M. [w] καὶ οἱ τόποι L.S.U. [x] ἀναθυμήσεως S. [y] ἢ] καὶ E.M.Y. [z] προχεομένοις S.

μὸν ἐξαίφνης φρίκη γίνεται, κἀκεῖ ἀνιόντος τοῦ θερμοῦ ἀθροι-
ζόμενον τὸ ψυχρὸν καταψύχει, καὶ τὸ κατὰ φύσιν θερμὸν
ποιεῖ ἐξαδυνατεῖν καὶ ὑποχωρεῖν; [a]Ἔτι δὲ πολλῆς ἐμπι- 22
πτούσης τροφῆς, ἣν ἀνάγει τὸ θερμόν, ὥσπερ τὸ πῦρ ἐπιτι-
θεμένων τῶν ξύλων, καταψύχεται, ἕως ἂν καταπεφθῇ. Γί-
νεται γὰρ ὁ ὕπνος, ὥσπερ εἴρηται, τοῦ [b]σωματώδους ἀνα-
φερομένου ὑπὸ τοῦ θερμοῦ διὰ τῶν φλεβῶν πρὸς τὴν κεφα-
λήν. Ὅταν δὲ μηκέτι δύνηται, ἀλλὰ τῷ πλήθει [c]ὑπερβάλλῃ 23
τὸ [d]ἀναχθέν, πάλιν [e]ἀνταπωθεῖται καὶ κάτω ῥεῖ. Διὸ
[f]καταπίπτουσί [g]τε [h]ὑποσπωμένου τοῦ θερμοῦ τοῦ ἀνάγον-
τος [i]οἱ ἄνθρωποι (μόνον γὰρ [k]ὀρθὸν τῶν ζῴων), καὶ ἐπι-
πεσὸν μὲν [l]ἔκνοιαν ποιεῖ, ὕστερον δὲ φαντασίαν. Ἡ αἱ μὲν 24
νῦν λεγόμεναι [m]λύσεις ἐνδεχόμεναι [n]μέν εἰσι τοῦ γίνεσθαι
τὴν κατάψυξιν· οὐ μὴν ἀλλὰ [o]κύριός [p]γ' ἐστὶν ὁ τόπος [q]ὁ
περὶ τὸν ἐγκέφαλον, ὥσπερ ἐν ἄλλοις εἴρηται. Πάντων δ'
ἐστὶ τῶν ἐν τῷ σώματι [r]ψυχρότατον [s]ὁ ἐγκέφαλος, τοῖς δὲ
μὴ ἔχουσι τὸ ἀνάλογον [t]τούτῳ μόριον. Ὥσπερ οὖν τὸ 25
ἀπατμίζον ὑγρὸν ὑπὸ τῆς τοῦ ἡλίου [v]θερμότητος, ὅταν ἔλθῃ
εἰς τὸν ἄνω τόπον, διὰ τὴν ψυχρότητα αὐτοῦ καταψύχεται
καὶ συστὰν καταφέρεται γενόμενον πάλιν ὕδωρ, οὕτως ἐν τῇ
ἀναφορᾷ τοῦ θερμοῦ τῇ πρὸς τὸν ἐγκέφαλον ἡ μὲν [w]περιτ-
τωματικὴ ἀναθυμίασις εἰς [x]φλέγμα [y]συνέρχεται (διὸ καὶ οἱ
κατάρροι φαίνονται γιγνόμενοι ἐκ τῆς κεφαλῆς), ἡ δὲ τρόφι-
μος καὶ μὴ νοσώδης καταφέρεται συνισταμένη καὶ καταψύχει
τὸ θερμόν. Πρὸς δὲ τὸ καταψύχεσθαι καὶ μὴ δέχεσθαι 26

[a] ἔτι δὲ om. M.S.U. [b] σωματοειδοῦς E.M.Y. [c] ὑπερβάλλει S. [d] ἀνενεχθὲν L. [e] ἀνταπωθεῖ E.L.M.U.Y, ἀνταποθεῖ S. [f] καταπ.] καὶ πίπτουσι L.S.U. [g] γε L. [h] ὑποσπ. θερμοῦ τοῦ ἀνάγοντος U, ὑποσπ. τοῦ ἀνάγοντος θερμοῦ L.S. [i] οἱ ἄνθρωποι om. L. [k] τῶν ζῴων ὀρθόν S.U. [l] ἔκπνοιαν E.M, ἔκπνοιαν μὲν S. [m] λύσεις om. E.Y. [n] μέν om. E.Y. [o] κυρίως M.S.U.Y. [p] γ' om. L. [q] ὁ περὶ τὸν ἐγκέφαλον om. E.M.Y. [r] ψυχρότατος M.S.U. [s] ὁ ἐγκέφαλος om. L.S.U.Y. [t] τούτῳ μόριον om. S.U. [v] θέρμης E.Y. [w] περὶ σωματικὰ L. [x] φλέβα S. [y] συνίσταται L.S.U.

ῥᾳδίως τὴν ἀναθυμίασιν συμβάλλεται [z] καὶ ἡ λεπτότης καὶ ἡ στενότης τῶν περὶ τὸν ἐγκέφαλον φλεβῶν. Τῆς μὲν οὖν καταψύξεως τοῦτ' ἐστὶν αἴτιον, [a] καίπερ τῆς ἀναθυμιάσεως
27 ὑπερβαλλούσης τῇ θερμότητι. Ἐγείρεται δ', ὅταν πεφθῇ καὶ κρατήσῃ ἡ συνεωσμένη θερμότης ἐν ὀλίγῳ πολλὴ ἐκ τοῦ περιεστῶτος, καὶ διακριθῇ τό τε σωματωδέστερον αἷμα καὶ τὸ [b] καθαρώτατον. [c] Ἔστι δὲ λεπτότατον μὲν αἷμα καὶ καθαρώτατον τὸ ἐν τῇ κεφαλῇ, παχύτατον δὲ καὶ θολερώ-
28 τατον τὸ ἐν τοῖς κάτω μέρεσιν. Παντὸς δὲ τοῦ αἵματος ἀρχή, ὥσπερ εἴρηται καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐν ἄλλοις, ἡ καρδία. Τῶν δ' ἐν τῇ καρδίᾳ ἑκατέρας τῆς θαλάμης [d] κοινὴ ἡ μέση· ἐκείνων δ' ἑκατέρα δέχεται ἐξ ἑκατέρας τῆς φλεβός, τῆς [e] τε μεγάλης [f] καλουμένης καὶ τῆς ἀορτῆς· ἐν δὲ τῇ μέσῃ γίνεται
29 ἡ διάκρισις. Ἀλλὰ τὸ μὲν διορίζειν περὶ τούτων ἑτέρων ἐστὶ λόγων οἰκειότερον. Διὰ δὲ τὸ [g] γίνεσθαι [h] ἀδιακριτώτερον τὸ αἷμα μετὰ τὴν τῆς τροφῆς [i] προσφορὰν [k] ὁ ὕπνος γίνεται, [l] ἕως ἂν διακριθῇ τοῦ αἵματος τὸ μὲν [m] καθαρώτερον [n] εἰς [o] τὰ ἄνω, τὸ δὲ [p] θολερώτερον εἰς [q] τὰ κάτω· ὅταν δὲ τοῦτο συμβῇ, ἐγείρονται ἀπολυθέντα τοῦ ἐκ τῆς τροφῆς
30 βάρους. Τί μὲν οὖν [r] τὸ αἴτιον τοῦ καθεύδειν, εἴρηται, ὅτι [s] ἡ ὑπὸ τοῦ σωματώδους τοῦ ἀναφερομένου ὑπὸ τοῦ συμφύτου θερμοῦ ἀντιπερίστασις ἀθρόως ἐπὶ τὸ πρῶτον αἰσθητήριον· καὶ τί ἐστιν [t] ὁ ὕπνος, ὅτι τοῦ πρώτου αἰσθητηρίου κατάληψις πρὸς τὸ μὴ δύνασθαι ἐνεργεῖν, ἐξ ἀνάγκης μὲν [v] γινόμενος (οὐ γὰρ ἐνδέχεται ζῷον εἶναι μὴ συμβαινόντων τῶν ἀπεργαζομένων [w] αὐτό,) ἕνεκα δὲ σωτηρίας· σώζει γὰρ ἡ ἀνάπαυσις.

[z] καὶ ἡ λ.] δὲ ἡ λ. S, ἡ λ. E.M.Y. [a] καίπερ] καὶ περὶ E.S. [b] καθαρώτερον L. [c] ἔστι—καθαρώτατον om. M. [d] κενὴ Y. [e] τε om. S.U.Y. [f] καλουμένης om. E.Y. [g] γενέσθαι S. [h] ἀδιακριτικώτερον Y, μάλιστα L.S.U. [i] προσφ. ἀδιάκριτον ὁ S.U, προσφ. ἀδιακριτώτερον ὁ L. [k] ὁ om. E.M.Y. [l] ἕως ἂν] ἐὰν Y. [m] καθαρώτατον E.M. [n] εἰς om. M.U. [o] τὰ] τὸν E.Y, om. M.U. [p] θολερώτατον E.M.U. [q] τὰ] τὸ E.M.U, τὸν Y. [r] τὸ om. L.U. [s] ἡ om. M. [t] ὁ om. Y. [v] γινόμενον L.U, γινόμενα S. [w] αὐτῷ Y, αὐτῶν αὐτό S.

Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ [x] ἐνυπνίου ζητητέον, καὶ πρῶτον τίνι I
τῶν τῆς [y] ψυχῆς φαίνεται, καὶ πότερον τοῦ νοητικοῦ [z] τὸ
[a] πάθος ἐστὶ τοῦτο ἢ τοῦ αἰσθητικοῦ· [b] τούτοις γὰρ μόνοις
τῶν ἐν ἡμῖν γνωρίζομέν τι. [c] Εἰ [d] δὲ χρῆσις ὄψεως ὅρασις 2
καὶ ἀκοῆς τὸ ἀκούειν [e] καὶ [f] ὅλως αἰσθήσεως τὸ αἰσθάνεσθαι,
[g] κοινὰ δ' ἐστὶ τῶν αἰσθήσεων οἷον σχῆμα καὶ μέγεθος [h] καὶ
κίνησις καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα, [i] ἴδια δ' οἷον χρῶμα ψόφος
χυμός, ἀδυνατεῖ δὲ πάντα μύοντα καὶ καθεύδοντα ὁρᾶν, ὁμοίως
δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν, [k] δῆλον ὅτι οὐκ αἰσθανόμεθα [l] οὐδὲν ἐν
τοῖς ὕπνοις. Οὐκ ἄρα [m] γε τῇ αἰσθήσει [n] τὸ ἐνύπνιον αἰ- 3
σθανόμεθα. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῇ δόξῃ. Οὐ γὰρ μόνον τὸ
προσιόν φαμεν ἄνθρωπον ἢ ἵππον [o] εἶναι, ἀλλὰ [p] καὶ λευκὸν
[q] ἢ καλόν· ὧν ἡ δόξα ἄνευ αἰσθήσεως οὐδὲν [r] ἂν φήσειεν, οὔτ'
ἀληθῶς οὔτε ψευδῶς. Ἐν δὲ τοῖς ὕπνοις συμβαίνει τὴν ψυ- 4
χὴν τοῦτο ποιεῖν· ὁμοίως γὰρ ὅτι ἄνθρωπος καὶ ὅτι λευκὸς
ὁ προσιὼν δοκοῦμεν ὁρᾶν. Ἔτι [s] παρὰ τὸ ἐνύπνιον ἐννοοῦ-
μεν [t] ἄλλο τι, καθάπερ [v] ἐν τῷ ἐγρηγορέναι αἰσθανόμενοί
τι· περὶ οὗ γὰρ αἰσθανόμεθα, πολλάκις καὶ διανοούμεθά τι.
Οὕτω καὶ ἐν τοῖς ὕπνοις παρὰ τὰ φαντάσματα ἐνίοτε ἄλλα
ἐννοοῦμεν. Φανείη δ' ἂν [w] τῳ τοῦτο, εἴ τις [x] προσέχοι τὸν 5
νοῦν καὶ πειρῷτο μνημονεύειν ἀναστάς. Ἤδη δέ τινες καὶ
ἑωράκασιν ἐνύπνια τοιαῦτα οἷον οἱ δοκοῦντες κατὰ τὸ μνημο-
νικὸν παράγγελμα τίθεσθαι τὰ προβαλλόμενα· συμβαίνει
γὰρ αὐτοῖς [y] πολλάκις ἄλλο τι παρὰ τὸ ἐνύπνιον τίθεσθαι
πρὸ ὀμμάτων εἰς τὸν τόπον φάντασμα. [z] Ὥστε δῆλον ὅτι 6

[x] ἐνυπνίων U. [y] ψυχῆς τὸ ἐνύπνιον φαίνεται M. [z] τὸ om. L.U. [a] τοῦτο πάθος ἐστὶν U. [b] τοῖς γὰρ γενομένοις τῶν S. [c] εἰ] ἡ E.Y. [d] δὴ L.S.U. [e] καὶ om. M. [f] ὅλως δ' αἰσθήσεως L.M.S.U. [g] κοινὰ δ' ἐστὶ] ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ κοινὰ L.S.U. et omisso τὰ M. [h] καὶ κίνησις om. L.S.U. [i] ἴδια δ'] ἢ τὰ ἴδια L.M.S.U. [k] δῆλον] ὥστε δῆλον E.M.Y. [l] οὐδὲν] οὐδ' E.Y. [m] τῇ αἰσθήσει γε L.M. [n] τοῦ ἐνυπνίου M.S. [o] εἶναι om. E.M.Y. [p] καὶ om. U. [q] ἢ] καὶ S. [r] φήσειεν ἂν L, ἂν φαίνηται M, ἀποφαίνεται E.Y. [s] περὶ L. [t] τι ἄλλο L.S.U. [v] ἐν om. S. [w] τῳ τοῦτο] τούτω M. [x] προσέχει L.U. [y] πολλάκις om. L.U. [z] ὥστε—φάντασμα om. M.

οὔτε ἐνύπνιον πᾶν τὸ ἐν ὕπνῳ φάντασμα, καὶ ὅτι [a] ὃ ἐννοοῦ-
μεν τῇ δόξῃ [b] δοξάζομεν. Δῆλον δὲ περὶ τούτων [c] ἁπάντων
[d] τό γε τοσοῦτον, ὅτι τῷ αὐτῷ ᾧ καὶ ἐγρηγορότες ἐν ταῖς
νόσοις ἀπατώμεθα, [e] ὅτι τοῦτ' [f] αὐτὸ καὶ ἐν τῷ ὕπνῳ ποιεῖ
τὸ πάθος. Καὶ ὑγιαίνουσι δὲ καὶ εἰδόσιν ὅμως ὁ ἥλιος πο-
7 διαῖος εἶναι δοκεῖ. Ἀλλ' εἴτε δὴ ταὐτὸν εἴθ' ἕτερον τὸ φαν-
ταστικὸν τῆς ψυχῆς καὶ τὸ αἰσθητικόν, οὐδὲν ἧττον οὐ γί-
νεται ἄνευ τοῦ ὁρᾶν καὶ αἰσθάνεσθαί [g] τι· τὸ γὰρ παρορᾶν
καὶ παρακούειν ὁρῶντος ἀληθές [h] τι καὶ ἀκούοντος, οὐ [i] μέντοι
τοῦτο [k] ὃ οἴεται. Ἐν δὲ τῷ ὕπνῳ ὑπόκειται [l] μηδὲν ὁρᾶν
8 μηδ' ἀκούειν μηδ' ὅλως αἰσθάνεσθαι. Ἆρ' οὖν τὸ μὲν [m] μη-
δὲν ὁρᾶν ἀληθές, τὸ δὲ μηδὲν πάσχειν τὴν αἴσθησιν οὐκ ἀλη-
θές, ἀλλ' ἐνδέχεται [n] καὶ τὴν ὄψιν πάσχειν τι καὶ τὰς ἄλλας
αἰσθήσεις, ἕκαστον δὲ τούτων ὥσπερ [o] ἐγρηγορότος [p] προσ-
βάλλει μέν πως τῇ αἰσθήσει, οὐχ οὕτω δὲ [q] ὥσπερ ἐγρηγο-
ρότος· καὶ ὁτὲ μὲν ἡ δόξα λέγει ὅτι ψεῦδος [r] τὸ ὁρώμενον,
ὥσπερ [s] ἐγρηγορόσιν, ὁτὲ δὲ κατέχεται καὶ ἀκολουθεῖ τῷ
9 φαντάσματι. Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστι τοῦ δοξάζοντος οὐδὲ
τοῦ διανοουμένου τὸ πάθος τοῦτο ὃ καλοῦμεν ἐνυπνιάζειν φα-
νερόν. Ἀλλ' οὐδὲ τοῦ αἰσθανομένου ἁπλῶς· ὁρᾶν γὰρ [t] ἂν
ἦν καὶ ἀκούειν ἁπλῶς. Ἀλλὰ πῶς [v] δὴ καὶ τίνα τρόπον,
10 ἐπισκεπτέον. Ὑποκείσθω [w] δ', ὅπερ ἐστὶ [x] καὶ φανερόν, ὅτι
τοῦ αἰσθητικοῦ τὸ πάθος, [y] εἴπερ καὶ ὁ ὕπνος· οὐ γὰρ ἄλλῳ
μέν τινι τῶν ζῴων ὑπάρχει ὁ ὕπνος, ἄλλῳ [z] δὲ τὸ ἐνυπνιάζειν,
11 ἀλλὰ τῷ αὐτῷ. Ἐπεὶ δὲ περὶ φαντασίας ἐν τοῖς περὶ ψυ-
χῆς εἴρηται, καὶ ἔστι μὲν τὸ αὐτὸ τῷ αἰσθητικῷ τὸ φαντα-

[a] ὃ ἐννοοῦμεν] ἐννοοῦμεν ἃ L.S.U. [b] ἐδοξάζομεν L. [c] πάντων E.M.Y. [d] τό γε] εἰς L, om. S.U. [e] ὅτι om. L. [f] αὐτῷ E.Y. [g] τι om. E.M.Y. [h] τι ἐστι καὶ M. [i] μέντοι τοῦτο] τοῦτο δὲ E.Y. [k] ὃ om. E.Y. [l] μὴ δὲ S. [m] μὴ ὁρᾶν U, μὴ ὁρᾶν μηδὲν E.M.Y. [n] καὶ τὴν] κατὰ τὴν E.Y. [o] ἐγρηγορότως S. [p] προσβάλλειν L. [q] περ om. L. ὥσπερ—ὁρώμενον om. E.Y. [r] τὸ ὁρώμενον om. S. [s] ἐγρήγορσιν E.M.Y. [t] ἂν ᾖ U, ἀνάγκη E.Y, ἦν M. [v] δεῖ Y. [w] δ'] μὲν οὖν L.S.U. [x] καὶ om. E.M.S.Y. [y] εἴπερ] ἐκ τῆς φύσεως corr. U. [z] δέ τινι τὸ L.M.S.U.

στικόν, τὸ δ' εἶναι φανταστικῷ καὶ αἰσθητικῷ ἕτερον, ἔστι
[a] δὲ φαντασία [b] ἡ ὑπὸ τῆς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεως γινομένη
κίνησις, τὸ δ' [c] ἐνύπνιον φάντασμά τι φαίνεται εἶναι (τὸ γὰρ
ἐν ὕπνῳ φάντασμα ἐνύπνιον λέγομεν, εἴθ' ἁπλῶς εἴτε τρόπον
τινὰ [d] γινόμενον), φανερὸν ὅτι τοῦ αἰσθητικοῦ μέν ἐστι τὸ
ἐνυπνιάζειν, [e] τούτου [f] δ' ᾗ τὸ φανταστικόν.

Τί δ' ἐστὶ τὸ ἐνύπνιον καὶ πῶς γίνεται, ἐκ τῶν περὶ τὸν 2
ὕπνον συμβαινόντων μάλιστ' ἂν θεωρήσαιμεν. Τὰ γὰρ αἰ-
σθητὰ καθ' ἕκαστον αἰσθητήριον ἡμῖν [g] ἐμποιοῦσιν αἴσθησιν,
καὶ τὸ γινόμενον [h] ὑπ' αὐτῶν πάθος οὐ μόνον ἐνυπάρχει [i] ἐν
τοῖς αἰσθητηρίοις ἐνεργουσῶν τῶν αἰσθήσεων, ἀλλὰ καὶ
ἀπελθουσῶν. Παραπλήσιον γὰρ τὸ πάθος ἐπί τε τούτων
καὶ ἐπὶ τῶν φερομένων [k] ἔοικεν εἶναι. Καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν 2
[l] φερομένων τοῦ κινήσαντος οὐκέτι θιγγάνοντος κινεῖται· τὸ
γὰρ κινῆσαν ἐκίνησεν ἀέρα τινά, καὶ πάλιν οὗτος κινούμενος
ἕτερον. Καὶ τοῦτον δὴ τὸν τρόπον, [m] ἕως ἂν στῇ, ποιεῖται
τὴν κίνησιν καὶ ἐν ἀέρι καὶ ἐν [n] τοῖς ὑγροῖς. Ὁμοίως [o] δ'
ὑπολαβεῖν τοῦτο δεῖ καὶ ἐπ' ἀλλοιώσεως· τὸ γὰρ θερμανθὲν
ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τὸ πλησίον θερμαίνει, καὶ [p] τοῦτο [q] διαδίδω-
σιν ἕως τῆς ἀρχῆς. Ὥστε καὶ ἐν [r] ᾧ τὸ αἰσθάνεσθαι, ἐπειδή 3
ἐστιν ἀλλοίωσίς τις ἡ κατ' ἐνέργειαν αἴσθησις, ἀνάγκη τοῦτο
συμβαίνειν. Διὸ τὸ πάθος [s] ἐστὶν οὐ μόνον [t] ἐν [v] αἰσθανο-
μένοις τοῖς αἰσθητηρίοις, ἀλλὰ καὶ [w] ἐν [x] πεπαυμένοις, καὶ ἐν
βάθει καὶ ἐπιπολῆς. Φανερὸν δ' [y] ὅταν συνεχῶς αἰσθανώ- 4
μεθά τι· μεταφερόντων γὰρ τὴν αἴσθησιν ἀκολουθεῖ τὸ
πάθος, οἷον [z] ἐκ τοῦ ἡλίου εἰς τὸ σκότος· συμβαίνει γὰρ μη-

[a] δὲ] δ' ἡ E.L.M.Y. [b] ἡ om. M.S. [c] ἐνυπνιάζειν E.M.Y. [d] γενόμενον U. [e] τοῦτο L. [f] δ' ᾗ] δὴ M, δὴ τὸ E.Y. [g] ποιοῦσιν E.M.Y. [h] ἐν αὐτοῖς E.Y. [i] ἐν om. S.U. [k] ἔοικεν εἶναι om. L.U, ἔοικεν—φερομένων om. S. [l] φερομένων τοῦ κινήσαντος] κινουμένων τοῦ κινοῦντος L. [m] ἕως ἂν] μέχρι περ ἂν οὗ L.S.U. [n] τοῖς om. L. [o] δ' om. Y. [p] τοῦτο om. S.U. [q] δίδωσιν U. [r] ᾧ τὸ] τῷ E.Y. [s] ἐστὶν] ἐστὶν ὁ ὕπνος E.Y, om. M. [t] ἐν post αἰσθανομένοις L.U, utrobique S. [v] αἰσθομένοις ἐστὶ τοῖς M. [w] ἐν om. L.U. [x] πεπαυμένων L.S.U. [y] ὅτι συνεχῶς αἰσθανόμεθα E.M.Y. [z] ἔκ τε τοῦ E.Y.

δὲν ὁρᾶν διὰ τὴν [a] ἔτι [b] ὑποῦσαν κίνησιν ἐν τοῖς ὄμμασιν ὑπὸ τοῦ φωτός. Κἂν πρὸς [c] ἓν χρῶμα πολὺν χρόνον βλέψωμεν ἢ λευκὸν ἢ χλωρόν, [d] τοιοῦτον φαίνεται [e] ἐφ' ὅπερ ἂν τὴν
5 ὄψιν [f] μεταβάλωμεν. [g] Κἂν πρὸς τὸν ἥλιον βλέψαντες ἢ ἄλλο τι [h] λαμπρὸν μύσωμεν, [i] παρατηρήσασι [k] φαίνεται κατ' εὐθυωρίαν, [l] ᾗ συμβαίνει τὴν ὄψιν ὁρᾶν, πρῶτον μὲν [m] τοιοῦτον τὴν χρόαν, [n] εἶτα μεταβάλλει εἰς φοινικοῦν κἄπειτα πορφυροῦν, ἕως ἂν εἰς τὴν μέλαιναν [o] ἔλθῃ χρόαν καὶ ἀφανι-
6 σθῇ. Καὶ [p] αἱ ἀπὸ τῶν κινουμένων δὲ μεταβάλλουσιν, οἷον ἀπὸ [q] τῶν [r] ποταμῶν, μάλιστα δ' ἀπὸ τῶν τάχιστα ῥεόντων· φαίνεται γὰρ τὰ ἠρεμοῦντα κινούμενα. Γίνονται δὲ καὶ ἀπὸ τῶν μεγάλων ψόφων δύσκωφοι καὶ ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν [s] ὀσμῶν [t] δύσοσμοι, [v] καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων. [w] Ταῦτά γε δὴ
7 φανερῶς συμβαίνει τοῦτον τὸν τρόπον. Ὅτι δὲ ταχὺ τὰ αἰσθητήρια καὶ μικρὰς [x] διαφορὰς αἰσθάνεται, σημεῖον τὸ ἐπὶ τῶν ἐνόπτρων γινόμενον· περὶ [y] οὗ [z] καὶ αὐτοῦ ἐπιστήσας σκέψαιτό τις ἂν καὶ ἀπορήσειεν. Ἅμα [a] δ' [b] ἐξ αὐτοῦ δῆλον ὅτι ὥσπερ καὶ [c] ἡ ὄψις πάσχει, οὕτω καὶ ποιεῖ τι.
8 Ἐν γὰρ τοῖς ἐνόπτροις τοῖς σφόδρα καθαροῖς, ὅταν τῶν καταμηνίων ταῖς γυναιξὶ γινομένων [d] ἐμβλέψωσιν εἰς τὸ κάτοπτρον, γίνεται τὸ ἐπιπολῆς τοῦ ἐνόπτρου οἷον νεφέλη αἱματώδης· κἂν μὲν καινὸν ᾖ τὸ κάτοπτρον, οὐ ῥᾴδιον ἐκμά-
9 ξαι τὴν τοιαύτην κηλῖδα, [e] ἐὰν δὲ παλαιόν, ῥᾷον. Αἴτιον δ', ὥσ[f]περ εἴπομεν, ὅτι οὐ μόνον πάσχει [g] τι ἡ ὄψις ὑπὸ τοῦ ἀέρος, ἀλλὰ καὶ ποιεῖ τι καὶ κινεῖ, ὥσπερ καὶ τὰ λαμπρά·

[a] ἔτι om. E.Y. [b] ὑπεροῦσαν E.Y, ὑπομένουσαν M. [c] ἓν om. L.S.U. [d] τοιοῦτο E. [e] ὑφ' ᾧ ἂν E.Y. [f] μεταβάλλωμεν E.S. [g] κἂν] καὶ M. [h] λαμπρὸν ὂν μύσαντας M. [i] παρατηρήσαντι E.Y, παρατηρεῖν M. [k] φανεῖται M. [l] ᾗ] ἡμῖν ᾗ M. [m] τὴν χρόαν τοιοῦτον M. [n] ἔπειτα L.S.U. [o] ἔλθοι Y. [p] αἱ om. L.S. et in hiatu U. [q] τῶν om. L.S. [r] ποταμῶν ῥεύματος μάλιστα M. [s] ὀδμῶν U. [t] δύσοδμοι S.U. [v] καὶ ἐπὶ] τῶν ἐπὶ S, om. E.M.Y. [w] ταῦτά—τρόπον] φανερῶς δὲ συμβ. ταῦθ' (τοῦτ' M.) ὡς λέγομεν E.M.Y. [x] διαφθορὰς E.Y. [y] οὗ] ὧν E.M.Y. [z] κἂν αὐτοῦ U, κἂν καθ' αὑτὸν L.S.U. [a] δ' om. U. [b] ἐξ αὐτῶν δῆλον E.M.Y, δῆλον ἐξ αὐτοῦ S. [c] πάσχει ἡ ὄψις L.S. [d] ἐμβλ. καὶ εἰς S. [e] ἂν L. [f] περ om. L. [g] τι om. E.L.M.Y, post ὄψις ponit U.

καὶ γὰρ ἡ ὄψις τῶν λαμπρῶν καὶ ἐχόντων χρῶμα. Τὰ μὲν οὖν ὄμματα [h] εὐλόγως, ὅταν ᾖ τὰ καταμήνια, διάκειται, ὥσπερ καὶ ἕτερον μέρος [i] ὁτιοῦν· καὶ [k] γὰρ φύσει τυγχά-
νουσι [l] φλεβώδεις [m] ὄντες. Διὸ γινομένων τῶν καταμηνίων 10
διὰ ταραχὴν καὶ φλεγμασίαν αἱματικὴν ἡμῖν μὲν ἡ ἐν τοῖς ὄμμασι διαφορὰ ἄδηλος, ἔνεστι [n] δέ (ἡ γὰρ αὐτὴ φύσις σπέρματος καὶ καταμηνίων), ὁ δ' ἀὴρ κινεῖται ὑπ' αὐτῶν, καὶ τὸν [o] ἐπὶ [p] τῶν κατόπτρων [q] ἀέρα συνεχῆ ὄντα ποιόν τινα ποιεῖ [r] καὶ τοιοῦτον οἷον αὐτὸς πάσχει· ὁ δὲ τοῦ κατόπτρου τὴν ἐπιφάνειαν. Ὥσ[s]περ δὲ τῶν ἱματίων τὰ μά- 11
λιστα καθαρὰ τάχιστα [t] κηλιδοῦται· τὸ γὰρ καθαρὸν ἀκριβῶς δηλοῖ [v] ὅ τι ἂν δέξηται, [w] καὶ μάλιστα τὰς ἐλαχίστας κινήσεις. Ὁ δὲ χαλκὸς διὰ μὲν τὸ [x] λεῖος εἶναι ὁποιασοῦν ἁφῆς [y] μάλιστα αἰσθάνεται ([z] δεῖ δὲ νοῆσαι [a] οἷον τρῖψιν οὖσαν τὴν τοῦ ἀέρος ἁφὴν καὶ ὥσπερ [b] ἔκμαξιν καὶ [c] ἀνάπλυσιν), διὰ δὲ τὸ [d] καθαρὸν [e] ἔκδηλος γίνεται ὁπηλικηοῦν οὖσα.
Τοῦ δὲ μὴ [f] ἐξιέναι [g] ταχέως ἐκ τῶν καινῶν κατόπτρων αἴτιον 12
τὸ καθαρὸν εἶναι καὶ λεῖον· διαδύεται γὰρ διὰ τῶν τοιούτων καὶ εἰς βάθος καὶ πάντῃ, διὰ [h] μὲν τὸ καθαρὸν εἰς βάθος, διὰ δὲ τὸ λεῖον πάντῃ. Ἐν δὲ τοῖς παλαιοῖς οὐκ ἐμμένει, ὅτι οὐχ ὁμοίως [i] εἰσδύεται ἡ κηλὶς ἀλλ' [k] ἐπιπολαιότερον. Ὅτι 13
μὲν οὖν καὶ ὑπὸ τῶν μικρῶν διαφορῶν γίνεται κίνησις, καὶ ὅτι ταχεῖα ἡ αἴσθησις, [l] ἔτι δὲ ὅτι οὐ μόνον πάσχει ἀλλὰ καὶ ἀντιποιεῖ τὸ τῶν χρωμάτων αἰσθητήριον, φανερὸν ἐκ τούτων. Μαρτυρεῖ δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ τὰ περὶ τοὺς οἴνους καὶ τὴν μυρεψίαν συμβαίνοντα. [m] Τό τε γὰρ παρα- 14

[h] εὐλόγως ὅταν ᾖ τὰ καταμήνια om. E.M.Y. [i] ὁτιοῦν εὐλόγως τοῦ σώματος· καὶ E.M.Y. [k] γὰρ om. E.Y. [l] φλεβώδη M, φλεβῶδες E.Y. [m] ὄντα M. [n] δέ om. M. [o] ἀπὸ E.Y. [p] τῷ κατόπτρῳ M. [q] ἀέρα] ἀίδια S. [r] καὶ τὸ τοιοῦτον E.Y. [s] περ om. M. [t] κηλιδοῦνται L. [v] ὅτ' E.M.Y. [w] καὶ τὸ μ. E.L, καὶ τὰ (vel τῷ) μ. M. [x] λεῖος] καθαρὸς E.M.Y. [y] αἰσθάνεται μάλιστα E.L.Y. [z] δὲ δεῖ E.Y, δεῖ γὰρ M. [a] οἷον] ὅτι Y. [b] ἔκμασιν M. [c] ἀνάπλησιν M. et fortasse E. [d] καθαρὸς S. [e] ἔνδηλος L.U. [f] ἀπιέναι E.M.Y. [g] ταχέως] ῥαδίως L. [h] μὲν γὰρ τὸ E.M.U.Y. [i] ἐνδύεται L.S.U. [k] ἐπιπολεώτερον E, ἐπιπολῆς μᾶλλόν ἐστιν M. [l] ἔτι δὲ] ἔτι δὲ καὶ L.U, καὶ E.Y. [m] τό τε— ἔλαιον om. E.M.Y.

σκευασθὲν ἔλαιον [n] ταχέως λαμβάνει τὰς τῶν [o] πλησίον ὀσμάς, [p] καὶ οἱ οἶνοι τὸ αὐτὸ τοῦτο πάσχουσιν· οὐ γὰρ μόνον τῶν ἐμβαλλομένων ἢ [q] ὑποκιρναμένων, ἀλλὰ καὶ τῶν πλησίον τοῖς ἀγγείοις τιθεμένων ἢ πεφυκότων ἀναλαμβά-
15 νουσι τὰς ὀσμάς. Πρὸς δὲ τὴν ἐξ ἀρχῆς σκέψιν ὑποκείσθω ἓν μέν, ὅπερ ἐκ τῶν εἰρημένων φανερόν, ὅτι καὶ ἀπελθόντος τοῦ θύραθεν αἰσθητοῦ ἐμμένει τὰ [r] αἰσθήματα αἰσθητὰ ὄντα, πρὸς δὲ τούτοις ὅτι ῥᾳδίως ἀπατώμεθα περὶ τὰς αἰσθήσεις ἐν τοῖς πάθεσιν ὄντες, ἄλλοι δ' ἐν ἄλλοις, οἷον ὁ δειλὸς ἐν φόβῳ, ὁ δ' ἐρωτικὸς ἐν ἔρωτι, ὥστε δοκεῖν ἀπὸ μικρᾶς ὁμοιότητος τὸν μὲν τοὺς πολεμίους [s] ὁρᾶν, τὸν δὲ [t] τὸν ἐρώμενον· καὶ ταῦτα ὅσῳ ἂν [v] ἐμπαθέστερος ᾖ, τοσούτῳ ἀπ'
16 ἐλάσσονος ὁμοιότητος φαίνεται. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐν ὀργαῖς καὶ [w] ἐν πάσαις ἐπιθυμίαις εὐαπάτητοι γίνονται πάντες, καὶ μᾶλλον ὅσῳ ἂν μᾶλλον ἐν τοῖς πάθεσιν ὦσιν. Διὸ καὶ τοῖς [x] πυρέττουσιν ἐνίοτε φαίνεται [y] ζῷα ἐν τοῖς τοίχοις [z] ἀπὸ μικρᾶς ὁμοιότητος τῶν γραμμῶν συντιθεμένων.
17 Καὶ ταῦτ' ἐνίοτε συνεπιτείνει τοῖς πάθεσιν οὕτως ὥστ' [a] ἐὰν [b] μὲν μὴ σφόδρα κάμνωσι, μὴ λανθάνειν ὅτι ψεῦδος, [c] ἐὰν δὲ μεῖζον ᾖ τὸ πάθος, καὶ κινεῖσθαι πρὸς [d] αὐτά. Αἴτιον δὲ [e] τοῦ συμβαίνειν ταῦτα τὸ μὴ κατὰ τὴν αὐτὴν δύναμιν κρίνειν
18 τό [f] τε κύριον καὶ [f] ᾧ τὰ [g] φαντάσματα [h] γίνεται. Τούτου δὲ σημεῖον ὅτι φαίνεται μὲν ὁ ἥλιος ποδιαῖος, ἀντίφησι δὲ πολλάκις ἕτερόν [i] τι πρὸς τὴν φαντασίαν. [k] Καὶ τῇ [l] ἐπαλλάξει τῶν δακτύλων τὸ ἓν δύο φαίνεται, ἀλλ' ὅμως οὔ φαμεν
19 δύο· κυριωτέρα γὰρ τῆς [m] ἀφῆς ἡ ὄψις. Εἰ δ' ἦν ἡ ἀφὴ

[n] ταχέως γὰρ λ. E.M.Y. [o] πλησίων E. [p] καὶ οἱ—πάσχουσιν] καὶ τὸ ἔλαιον παρασκευασθὲν καὶ ὁ οἶνος E.M.Y. [q] ὑπερκιρναμένων U, ὑποκριναμένων c, ὑπερκριννναμένων E, ὑπερκρεμαννυμένων M. [r] αἰσθήματα om. S. [s] ὁρᾶν] ὁρᾶν, οἷον ἐὰν ἴδῃ ξύλα παραπλησίως ἑστῶτα ταῦτα ὡπλισμένους ἄνδρας ὁρᾶν οἴεται M.i.l. [t] τὴν ἐρωμένην E.Y, τὸν ἐρωτώμενον M. [v] ἐμπαθέστερον L.S.U. [w] ἐν ante πάσαις om. L.S.U. [x] πυρέσσουσιν L. [y] ζῷον U. [z] ἀπὸ] καὶ Y. [a] ἂν E.L.Y. [b] μὲν om. M.S.U. [c] ἂν E.L. [d] ταῦτα M. [e] τοῦ μὴ συμβαίνειν E.Y. [f] τε et ᾧ om. E.M.Y. [g] φάσματα S. [h] γίγνεσθαι E.M.Y. [i] τι] τὴν E.Y. [k] καὶ ἐν τῇ M. [l] ἀπαλλάξει Y. [m] ἀφῆς] φαντασίας E.M.

μόνη, κἂν ἐκρίνομεν τὸ ἓν δύο. Τοῦ δὲ [n] διεψεῦσθαι αἴτιον
ὅτι οὐ μόνον τοῦ αἰσθητοῦ κινουμένου φαίνεται ἀδήποτε,
ἀλλὰ καὶ τῆς αἰσθήσεως κινουμένης αὐτῆς, ἐὰν [o] ὡσαύτως
κινῆται ὥσπερ [p] καὶ [q] ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ· λέγω δ' οἷον ἡ
γῆ δοκεῖ τοῖς πλέουσι κινεῖσθαι κινουμένης τῆς ὄψεως ὑπ'
ἄλλου.

Ἐκ δὴ τούτων φανερὸν ὅτι οὐ μόνον ἐγρηγορότων αἱ κι- 3
νήσεις αἱ ἀπὸ τῶν [r] αἰσθημάτων γινόμεναι τῶν τε θύραθεν
καὶ τῶν ἐκ τοῦ σώματος ἐνυπαρχουσῶν, ἀλλὰ καὶ ὅταν γέ-
νηται τὸ πάθος τοῦτο ὃ καλεῖται ὕπνος, καὶ μᾶλλον τότε
φαίνονται. Μεθ' ἡμέραν [s] μὲν γὰρ ἐκκρούονται [t] ἐνεργουσῶν 2
τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς διανοίας, καὶ ἀφανίζονται ὥσπερ
παρὰ [v] πολὺ πῦρ [w] ἔλαττον καὶ λῦπαι καὶ ἡδοναὶ μικραὶ
παρὰ μεγάλας, παυσαμένων δ' ἐπιπολάζει καὶ τὰ μικρά·
νύκτωρ δὲ δι' ἀργίαν τῶν κατὰ μόριον αἰσθήσεων καὶ ἀδυνα-
μίαν τοῦ ἐνεργεῖν, διὰ [x] τὸ ἐκ τῶν ἔξω εἰς τὸ ἐντὸς γίνεσθαι
τὴν τοῦ θερμοῦ παλίρροιαν, ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τῆς αἰσθήσεως
καταφέρονται καὶ γίνονται φανεραὶ καθισταμένης τῆς ταρα-
χῆς. Δεῖ δ' ὑπολαβεῖν ὥσπερ τὰς μικρὰς δίνας τὰς ἐν τοῖς 3
ποταμοῖς [y] γινομένας, οὕτω τὴν κίνησιν ἑκάστην γίνεσθαι
συνεχῶς, πολλάκις μὲν [z] ὁμοίως, πολλάκις δὲ διαλυομένας εἰς
ἄλλα σχήματα διὰ τὴν ἀντίκρουσιν. Διὸ καὶ μετὰ τὴν 4
τροφὴν καὶ πάμπαν νέοις οὖσιν, οἷον τοῖς παιδίοις, οὐ γίνε-
ται ἐνύπνια· πολλὴ γὰρ ἡ κίνησις διὰ τὴν [a] ἀπὸ τῆς τροφῆς
θερμότητα. Ὥστε καθάπερ ἐν ὑγρῷ, ἐὰν σφόδρα κινῇ τις, 5
ὁτὲ μὲν οὐδὲν φαίνεται εἴδωλον ὁτὲ δὲ φαίνεται μὲν διε-
στραμμένον δὲ πάμπαν, ὥστε φαίνεσθαι ἀλλοῖον ἢ οἷόν
ἐστιν, ἠρεμήσαντος δὲ καθαρὰ καὶ φανερά, οὕτω καὶ ἐν τῷ
καθεύδειν τὰ φαντάσματα καὶ αἱ ὑπόλοιποι κινήσεις αἱ συμ-
βαίνουσαι ἀπὸ τῶν [b] αἰσθημάτων ὁτὲ μὲν ὑπὸ μείζονος οὔσης

[n] διαψεύδεσθαι L.S. [o] ὡσαύτως om. E.M.Y. [p] καὶ om. L.S.U. [q] ἐπὶ S.U. [r] αἰσθήσεων L. [s] μὲν om. M. [t] συνεργουσῶν E.M.Y. [v] πολλοῦ E.Y. [w] ἔλασσον L.U. [x] τὸ ἐκ om. M. [y] φερομένας L.S.U. [z] ὁμοίας L. [a] ἀπὸ om. M. [b] αἰσθήσεων L.

τῆς εἰρημένης κινήσεως ἀφανίζονται [c] πάμπαν, ὁτὲ δὲ τεταραγμέναι φαίνονται [d] αἱ ὄψεις καὶ τερατώδεις καὶ [e] οὐκ ἐρρωμένα τὰ ἐνύπνια, οἷον τοῖς μελαγχολικοῖς καὶ [f] πυρέττουσι καὶ οἰνωμένοις· πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα πάθη πνευματώδη
6 ὄντα πολλὴν [g] ποιεῖ κίνησιν καὶ ταραχήν. Καθισταμένου δὲ καὶ διακρινομένου τοῦ αἵματος ἐν τοῖς ἐναίμοις, σωζομένη τῶν αἰσθημάτων ἡ κίνησις ἀφ' [h] ἑκάστου τῶν [i] αἰσθητηρίων [k] ἐρρωμένα τε [l] ποιεῖ τὰ ἐνύπνια, καὶ φαίνεσθαί [m] τι καὶ δοκεῖν διὰ μὲν τὰ ἀπὸ τῆς ὄψεως καταφερόμενα ὁρᾶν, διὰ δὲ
7 τὰ ἀπὸ τῆς ἀκοῆς ἀκούειν. [n] Ὁμοιοτρόπως δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων αἰσθητηρίων· τῷ [o] μὲν γὰρ ἐκεῖθεν ἀφικνεῖσθαι τὴν κίνησιν πρὸς τὴν ἀρχὴν καὶ [p] ἐγρηγορὼς δοκεῖ [q] ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ αἰσθάνεσθαι, [r] καὶ διὰ τὸ τὴν ὄψιν ἐνίοτε [s] κινεῖσθαι δοκεῖν οὐ κινουμένην [t] ὁρᾶν φαμέν, [v] καὶ [w] τῷ τὴν ἁφὴν
8 δύο κινήσεις [x] εἰσαγγέλλειν [y] τὸ ἓν δύο [z] δοκεῖν. [a] Ὅλως [b] γὰρ [c] τὸ ἀφ' ἑκάστης αἰσθήσεώς [d] φησιν ἡ ἀρχή, ἐὰν μὴ [e] ἑτέρα [f] κυριωτέρα ἀντιφῇ. Φαίνεται μὲν οὖν πάντως, δοκεῖ δὲ οὐ πάντως τὸ φαινόμενον, [g] ἀλλ' [h] ἐὰν τὸ [i] ἐπικρῖνον κα-
9 τέχηται [k] ἢ [l] μὴ [m] κινῆται τὴν οἰκείαν κίνησιν. Ὥσπερ δ' εἴπομεν [n] ὅτι ἄλλοι δι' ἄλλο πάθος [o] εὐαπάτητοι, οὕτως ὁ καθεύδων διὰ τὸν ὕπνον καὶ τὸ κινεῖσθαι τὰ αἰσθητήρια καὶ τἆλλα τὰ συμβαίνοντα περὶ τὴν αἴσθησιν, ὥστε
10 [p] τὸ μικρὰν ἔχον ὁμοιότητα φαίνεται ἐκεῖνο. Ὅταν γὰρ καθεύδῃ, κατιόντος τοῦ πλείστου αἵματος ἐπὶ τὴν ἀρχὴν

[c] πάμπαν om. S. [d] αἱ om. E.Y. [e] οὐχερρωμένα Y, οὐχειρομένα E, χείρονα L.S.U. [f] πυρέσσουσι L. [g] ποιεῖται L.U. [h] ἑκάστης L. [i] αἰσθημάτων E.Y, αἰσθήσεων L.S.U. [k] εἰρόμενα E. [l] ποιεῖν Y. [m] τι] τε L. [n] ὁμοίως U. [o] μὲν om. L.U. [p] ἐγρηγόρως E.M.U. [q] ἀκούειν καὶ ὁρᾶν S. [r] καὶ ante διὰ om. L.S.U. [s] δοκεῖν κινεῖσθαι L. [t] ὁρᾶν] ὡς L.M.S.U. [v] καὶ om. S. [w] τὸ U. [x] ἀγγέλλειν M.Y. [y] τὸ] καὶ τὸ S.U. [z] δοκεῖ E.M.Y. [a] ὅλως] καὶ ὅλως E.Y. [b] γὰρ] δὲ U. [c] τὸ om. M. [d] φήσει E. [e] ἕτερα M.S.U. [f] κυριώτερα S, κυριώτατα M. [g] ἀλλ' om. S.U. [h] ἂν E.L. [i] ἐπικρῖνον μὴ κατέχηται S.U. [k] ἢ] ἢ εἰ L. [l] μὴ] καὶ S.U. [m] κινεῖται E.L.Y. [n] ὅτι] ὅτι οἱ U, om. E.M.Y. [o] εὐαπατητότεροι E.M.Y. [p] τὰ μικρὰν ἔχοντα ὁμοιότητα φάναι ἐκεῖνα εἶναι· ὅταν M.

συγκατέρχονται [q] αἱ ἐνοῦσαι κινήσεις, αἱ μὲν δυνάμει αἱ δὲ
ἐνεργείᾳ. Οὕτω δ' ἔχουσιν ὥστε [r] ἐν τῇ κινήσει τῃδὶ [s] ἥδε
ἐπιπολάσει ἐξ [t] αὐτοῦ ἡ κίνησις, ἂν δ' [v] αὕτη φθαρῇ, [w] ἥδε.
Καὶ πρὸς ἀλλήλας [x] δ' ἔχουσιν ὥσπερ οἱ πεπλασμένοι βά-
τραχοι οἱ [y] ἀνιόντες ἐν τῷ ὕδατι τηκομένου τοῦ [z] ἁλός. Οὕ- 11
τως ἔνεισι δυνάμει, [a] ἀνειμένου δὲ τοῦ κωλύοντος [b] ἐνεργοῦσιν·
καὶ [c] λυόμεναι ἐν ὀλίγῳ τῷ λοιπῷ αἵματι [d] τῷ ἐν τοῖς αἰσθη-
τηρίοις [e] κινοῦνται, [f] ἔχουσαι [g] ὁμοιότητα ὥσπερ τὰ ἐν τοῖς
νέφεσιν, [h] ἃ παρεικάζουσιν ἀνθρώποις καὶ κενταύροις [i] ταχέως
μεταβάλλοντα. Τούτων δὲ ἕκαστόν ἐστιν, ὥσπερ εἴρηται, 12
ὑπόλειμμα τοῦ ἐν τῇ ἐνεργείᾳ αἰσθήματος· καὶ ἀπελθόντος
[k] τοῦ αἰσθήματος [l] τοῦ ἀληθοῦς ἔνεστι, [m] καὶ ἀληθὲς [n] εἰπεῖν
ὅτι τοιοῦτον οἷον [o] Κορίσκος, [p] ἀλλ' οὐ Κορίσκος. Ὅτε
[q] δ' ᾐσθάνετο, οὐκ ἔλεγε Κορίσκον τὸ κύριον καὶ [r] τὸ ἐπι-
κρῖνον, ἀλλὰ διὰ [s] τοῦτο ἐκεῖνον Κορίσκον [t] τὸν ἀληθινόν.
[v] Οὗ δὴ καὶ [w] αἰσθανόμενον λέγει τοῦτο, [x] ἐὰν μὴ παντελῶς 13
κατέχηται ὑπὸ τοῦ αἵματος, ὥσπερ [y] μὴ αἰσθανόμενον [z] τοῦ-
το, κινεῖται ὑπὸ τῶν κινήσεων τῶν ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις. Καὶ
[a] δοκεῖ τὸ ὅμοιον [b] αὐτὸ [c] εἶναι ἀληθές. Καὶ τοσαύτη τοῦ
[d] ὕπνου ἡ δύναμις ὥστε [e] ποιεῖν τοῦτο λανθάνειν. Ὥσπερ 14
οὖν εἴ [f] τινα [g] λανθάνοι ὑποβαλλόμενος ὁ δάκτυλος τῷ
ὀφθαλμῷ, [h] οὐ μόνον φανεῖται ἀλλὰ καὶ δόξει εἶναι δύο τὸ ἕν,
ἂν δὲ μὴ λανθάνῃ, φανεῖται μὲν οὐ δόξει δέ, οὕτω καὶ ἐν τοῖς

[q] αἱ ἐνοῦσαι] καὶ κινοῦσαι αἱ ἐνοῦσαι S.U, καὶ ἐνοῦσαι L. [r] ἐν τῇ κινήσει τῃδὶ] ἐάν τι κινήσῃ τὸ αἷμα E.M.Y. [s] ἥδε] ἡδὶ L. [t] αὐτῆς L. [v] αὐτὴ S.U. [w] ἡδί L.S.U. [x] δὴ M.S.U, om. L. [y] ἀνιέντες Y. [z] ἁλός οὕτως] ὑλώδους οὕτω γὰρ M. [a] ἀνιεμένου L.M.U, om. S. [b] ἐνεργοῦσιν ante ἐν ὀλίγῳ L. [c] δυόμεναι M, λυομένου L.S.U. [d] τῷ ἐν] τῶν ἐν L.S.U. [e] κινοῦντι M, κινούντων L.S.U. [f] ἔχουσιν M. [g] ὁμοιώματα E.S.U, ὁμοιώματι M. [h] ἅπερ εἰκάζουσιν M.S, ἃ ἀπεικάζουσιν U. [i] μεταβάλλοντα ταχέως L. [k] τοῦ αἰσθήματος om. L.M.S.U. [l] τοῦ om. E.Y. [m] καὶ om. U. [n] λέγειν E.M.Y. [o] Κορίσκος—διὰ τοῦτο ἐκεῖνον om. Y. [p] ἀλλ' οὐ Κορίσκος om. S. [q] δ' οὐκ ᾐσθάνετο E.M. [r] τὸ post καὶ om. E.M. [s] τούτου S.U. [t] τὸ S. [v] ᾧ E.L.M.Y. [w] αἰσθανόμενος E.M.Y. [x] ἂν L.U, κἂν S. [y] μὴ post ὥσπερ om. E.M.S.U.Y. [z] τοῦτο om. M. [a] δοκῇ U. [b] αὐτῷ E.Y. [c] εἶναι τὸ ἀληθές M.S.U. [d] ἐνυπνίου E.Y. [e] ποιεῖ S.U.Y. [f] τινα] μὲν L. [g] λανθάνει S.U. et pr. Y. [h] οὐ μόνον οὐ φ. E.U.Y.

ὕπνοις, [i] ἐὰν μὲν αἰσθάνηται ὅτι καθεύδει, καὶ τοῦ πάθους ἐν
ᾧ [k] ἡ αἴσθησις τοῦ ὑπνωτικοῦ, [l] φαίνεται μέν, λέγει δέ τι ἐν
αὐτῷ ὅτι φαίνεται μὲν Κορίσκος, οὐκ ἔστι [m] δὲ Κορίσκος
(πολλάκις γὰρ [n] καθεύδοντος λέγει τι ἐν τῇ ψυχῇ ὅτι
ἐνύπνιον τὸ φαινόμενον)· ἐὰν δὲ λανθάνῃ ὅτι καθεύδει, οὐδὲν
15 [o] ἀντίφησι τῇ φαντασίᾳ. Ὅτι δ' ἀληθῆ λέγομεν καὶ εἰσὶ
κινήσεις φανταστικαὶ ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις, δῆλον, ἐάν τις
προσέχων πειρᾶται μνημονεύειν ἃ πάσχομεν καταφερόμενοί
τε καὶ ἐγειρόμενοι· ἐνίοτε γὰρ τὰ φαινόμενα εἴδωλα [p] καθεύ-
δοντι [q] φωράσει ἐγειρόμενος κινήσεις οὔσας ἐν τοῖς αἰσθητη-
ρίοις· [r] ἐνίοις γὰρ τῶν νεωτέρων καὶ πάμπαν διαβλέπουσιν,
[s] ἐὰν ᾖ σκότος, φαίνεται εἴδωλα πολλὰ κινούμενα, ὥστ' ἐγκα-
16 λύπτεσθαι πολλάκις φοβουμένους. Ἐκ δὴ τούτων ἁπάντων
[t] δεῖ [v] συλλογίσασθαι ὅτι ἐστὶ τὸ ἐνύπνιον φάντασμα μέν
τι καὶ ἐν ὕπνῳ· τὰ γὰρ ἄρτι λεχθέντα εἴδωλα οὐκ ἔστιν
ἐνύπνια, οὐδ' εἴ τι ἄλλο [w] λελυμένων τῶν αἰσθήσεων φαίνε-
17 ται· οὐδὲ [x] τὸ ἐν ὕπνῳ φάντασμα πᾶν. Πρῶτον μὲν γὰρ
ἐνίοις συμβαίνει [y] καὶ αἰσθάνεσθαί πῃ καὶ ψόφων καὶ φωτὸς
καὶ χυμοῦ καὶ ἁφῆς, ἀσθενικῶς μέντοι καὶ οἷον πόρρωθεν·
ἤδη γὰρ ἐν τῷ καθεύδειν [z] ὑποβλέποντες, ὃ ἠρέμα ἑώρων φῶς
[a] τοῦ λύχνου [b] καθεύδοντες, ὡς ᾤοντο, [c] ἐπεγερθέντες εὐθὺς
ἐγνώρισαν τὸ τοῦ λύχνου ὄν, καὶ ἀλεκτρυόνων καὶ κυνῶν φω-
18 νὴν ἠρέμα ἀκούοντες ἐγερθέντες σαφῶς ἐγνώρισαν. Ἔνιοι
δὲ καὶ ἀποκρίνονται ἐρωτώμενοι· ἐνδέχεται γὰρ [d] τοῦ ἐγρη-
γορέναι καὶ καθεύδειν ἁπλῶς θατέρου [e] ὑπάρχοντος θάτερόν
πῃ ὑπάρχειν. Ὧν οὐδὲν ἐνύπνιον φατέον. Οὐδ' ὅσαι δὴ ἐν
τῷ ὕπνῳ γίνονται ἀληθεῖς ἔννοιαι [f] παρὰ τὰ φαντάσματα.
19 Ἀλλὰ τὸ φάντασμα τὸ ἀπὸ τῆς κινήσεως τῶν αἰσθημάτων,

[i] ἂν L.U.Y. [k] ἡ om. E.M.S. [l] φανεῖται L. [m] δὲ ὁ κορίσκος E.L.M.Y. [n] καθεύδων τις λ. L.S.U.Y. [o] ἀντιφήσει E.Y. [p] καθεύδοντα M. [q] φοράσῃ E. [r] ἐνίοις γὰρ] καὶ ἐνίοις γε M.S, ἐνίοις δὲ L. [s] ἂν L.S. [t] δεῖ] ἔστι S. [v] συλλογίζεσθαι L. [w] τῶν αἰσθήσεων λελυμένων U. [x] τὸ ἐνύπνιον φ. E.M.Y. [y] καὶ om. L. [z] ὑποβλέποντες καὶ εὐθὺς ἐγερθέντες ὃ L.S.U. [a] τοῦ om. L.S.U. [b] καθεύδοντες—λύχνου om. M. [c] ἔπειτ' ἐγερθέντες E.M.Y. [d] τὸ E.Y. [e] ὑπάρχοντος καὶ θάτερόν S.U. [f] περὶ L.

ὅταν ἐν τῷ καθεύδειν ᾖ, [h] ᾗ καθεύδει, τοῦτ' ἐστὶν ἐνύπνιον. Ἤδη δέ τισι συμβέβηκεν [h] ὥστε μηδὲν ἐνύπνιον ἑωρακέναι κατὰ τὸν βίον. [i] Σπάνιον μὲν οὖν τὸ τοιοῦτόν ἐστι, συμ- 20
βαίνει δ' ὅμως. Καὶ τοῖς μὲν ὅλως διετέλεσεν, [k] ἐνίοις δὲ καὶ προελθοῦσι [l] πόρρω τῆς ἡλικίας ἐγένετο, πρότερον οὐδὲν ἐνύπνιον ἑωρακόσιν. Τὸ δ' αἴτιον τοῦ μὴ γίνεσθαι παρα- 21
πλήσιόν [m] τι δεῖ νομίζειν, ὅτι οὐδὲ μετὰ τὴν τροφὴν καθυπνώσασιν οὐδὲ τοῖς παιδίοις γίνεται ἐνύπνιον· ὅσοις γὰρ [n] τοῦτον τὸν τρόπον συνέστηκεν ἡ φύσις ὥστε πολλὴν [o] προσπίπτειν ἀναθυμίασιν πρὸς τὸν ἄνω τόπον, [p] ἣ πάλιν καταφερομένη ποιεῖ πλῆθος κινήσεως, εὐλόγως τούτοις οὐδὲν φαίνεται φάντασμα. Προϊούσης δὲ τῆς ἡλικίας οὐδὲν [q] ἄτοπον 22
φανῆναι ἐνύπνιον· μεταβολῆς γάρ τινος [r] γενομένης [s] ἢ καθ' ἡλικίαν ἢ κατὰ πάθος ἀναγκαῖον [t] συμβῆναι τὴν ἐναντίωσιν ταύτην.

Περὶ δὲ τῆς μαντικῆς τῆς ἐν τοῖς ὕπνοις γινομένης καὶ 1
λεγομένης συμβαίνειν ἀπὸ τῶν ἐνυπνίων, οὔτε καταφρονῆσαι ῥᾴδιον οὔτε πεισθῆναι. Τὸ μὲν [v] γὰρ πάντας ἢ πολλοὺς 2
ὑπολαμβάνειν ἔχειν τι [w] σημειῶδες τὰ ἐνύπνια παρέχεται πίστιν ὡς ἐξ ἐμπειρίας λεγόμενον, καὶ τὸ περὶ ἐνίων εἶναι τὴν μαντικὴν ἐν τοῖς [x] ἐνυπνίοις οὐκ ἄπιστον· ἔχει γάρ τινα λόγον, διὸ καὶ περὶ τῶν ἄλλων [y] ἐνυπνίων ὁμοίως ἄν τις οἰηθείη. Τὸ δὲ μηδεμίαν [z] αἰτίαν εὔλογον ὁρᾶν, καθ' ἣν ἂν 3
γίνοιτο, [a] τοῦτο διαπιστεῖν ποιεῖ· τό τε γὰρ θεὸν εἶναι τὸν πέμποντα, πρὸς τῇ ἄλλῃ ἀλογίᾳ, καὶ τὸ μὴ τοῖς βελτίστοις καὶ φρονιμωτάτοις ἀλλὰ τοῖς τυχοῦσι πέμπειν ἄτοπον.

[h] ᾗ et mox ὥστε om. E.Y. [i] σπάνιον—ἑωρακόσι] τοῖς δὲ πόρρω που προσελθούσης τῆς ἡλικίας ἰδεῖν πρότερον μὴ ἑωρακόσιν E.M.Y. [k] ἐνίοις—ἑωρακόσι] τοῖς δὲ πόρρω που προσελθούσης τῆς ἡλικίας ἰδεῖν πρότερον μὴ ἑωρακόσι i. [l] πόρρω] πολλῷ L.S.U.m. [m] τι δεῖ—ἐνύπνιον] φαίνεται τῷ ἐπὶ τῶν παιδίων καὶ μετὰ τὴν τροφὴν E.M.c.i.m. et omisso καὶ Y. [n] τοῦτον τὸν τρόπον om. E.M.Y.i. [o] προσεμπίπτειν L.m, om. E.M.Y, qui post τὸν ἄνω τόπον addunt ἀναφέρεσθαι. [p] ἡ πάλιν καταφερομένην ποιεῖν E.M.Y. [q] ἄτοπον τὸ φανῆναι L.S. [r] γινομένης E.M.Y. [s] ἢ ante καθ' om. E.M. [t] συμβαίνειν S. [v] γὰρ σχεδὸν πάντας M. [w] σημεῖον δ. εἰς τὰ E.M.Y. [x] ὕπνοις S. [y] ἐνυπνίων πάντων ὁμοίως M. [z] εὔλογον αἰτίαν L. [a] τοῦτο om. E.M.Y.

4 Ἀφαιρεθείσης δὲ τῆς [b] ἀπὸ τοῦ θεοῦ αἰτίας οὐδεμία τῶν
ἄλλων εὔλογος [c] εἶναι φαίνεται [d] αἰτία· τὸ γὰρ περὶ τῶν
ἐφ' Ἡρακλείαις στήλαις ἢ τῶν ἐν [e] Βορυσθένει προορᾶν
[f] τινάς, ὑπὲρ τὴν ἡμετέραν εἶναι [g] δόξειεν ἂν σύνεσιν εὑρεῖν
5 [h] τούτων τὴν ἀρχήν. Ἀνάγκη δ' οὖν τὰ ἐνύπνια [i] ἢ αἴτια
εἶναι ἢ σημεῖα τῶν γιγνομένων ἢ [k] συμπτώματα, ἢ πάντα ἢ
6 ἔνια τούτων ἢ ἓν μόνον. Λέγω δ' αἴτιον μὲν [l] οἷον τὴν
[m] σελήνην τοῦ ἐκλείπειν τὸν [n] ἥλιον καὶ τὸν κόπον τοῦ πυρε-
τοῦ, σημεῖον δὲ τῆς ἐκλείψεως τὸ τὸν ἀστέρα εἰσελθεῖν, τὴν
δὲ τραχύτητα τῆς [o] γλώττης τοῦ [p] πυρέττειν, σύμπτωμα δὲ
τὸ βαδίζοντος [q] ἐκλείπειν τὸν ἥλιον· οὔτε γὰρ σημεῖον τοῦ
ἐκλείπειν τοῦτ' ἐστὶν οὔτ' αἴτιον, οὔθ' ἡ ἔκλειψις τοῦ βαδί-
7 ζειν. Διὸ τῶν συμπτωμάτων [r] οὐδὲν οὔτ' ἀεὶ γίνεται οὔθ'
ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Ἆρ' οὖν [s] ἐστὶ τῶν ἐνυπνίων τὰ μὲν [t] αἴ-
τια, [v] τὰ δὲ σημεῖα, οἷον τῶν περὶ τὸ σῶμα συμβαινόντων;
Λέγουσι γοῦν καὶ τῶν ἰατρῶν οἱ χαρίεντες ὅτι δεῖ [w] σφόδρα
προσέχειν τοῖς ἐνυπνίοις· εὔλογον δ' οὕτως ὑπολαβεῖν καὶ
τοῖς [x] μὴ τεχνίταις [y] μέν, σκοπουμένοις δέ τι καὶ φιλοσο-
8 φοῦσιν. Αἱ γὰρ μεθ' ἡμέραν γινόμεναι κινήσεις, [z] ἂν μὴ
σφόδρα [a] μεγάλαι ὦσι καὶ ἰσχυραί, λανθάνουσι [b] παρὰ μεί-
ζους τὰς ἐγρηγορικὰς κινήσεις. Ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὐναν-
9 τίον· καὶ γὰρ αἱ μικραὶ μεγάλαι δοκοῦσιν εἶναι. Δῆλον δ'
ἐπὶ τῶν συμβαινόντων κατὰ τοὺς ὕπνους πολλάκις· οἴονται
γὰρ κεραυνοῦσθαι καὶ βροντᾶσθαι μικρῶν ἤχων ἐν τοῖς [c] ὠσὶ
γινομένων, καὶ μέλιτος καὶ [d] γλυκέων χυμῶν ἀπολαύειν ἀκα-
ριαίου [e] φλέγματος [f] καταρρέοντος, καὶ βαδίζειν διὰ πυρὸς
καὶ θερμαίνεσθαι σφόδρα μικρᾶς θερμασίας περί τινα μέρη

[b] ὑπὸ τοῦ θείου L. [c] εἶναι om. E.M.Y. [d] αἰτία om. E.M.Y. [e] βωρυσθένει Y. [f] τινα S.U. [g] δοκεῖ, omisso ἄν, E.M.Y. [h] τούτων om. E.Y. [i] ἢ ante αἴτια om. E.M.Y. hinc incipit recentior U. manus. [k] σύμπτωμα M. [l] οἷον om. E.Y. [m] σελήνην] μήνην L. [n] ἥλιον] αἴτιον M. [o] γλώσσης L.M. [p] πυρέσσειν L. [q] ἐκλιπεῖν M. [r] οὐδὲν om. L. [s] εἰσὶ L. [t] αἴτια] αἴτια εἶναι Y, αἰτιά ἐστιν E. [v] τὰ δὲ] καὶ S.U, τὰ L. [w] σφόδρα om. E.Y. [x] μὴ om. L. [y] μέν om. E.Y. [z] ἐὰν E.M.Y. [a] μεγάλαι om. S. [b] περὶ L.U. [c] ὠτίοις U. [d] χυμῶν γλυκέων M. [e] φθέγματος S. [f] ἀπορρέοντος L.

γιγνομένης. Ἐπεγειρομένοις δὲ ταῦτα φανερὰ τοῦτον 10
ἔχοντα τὸν [g] τρόπον. Ὥστ' ἐπεὶ μικραὶ πάντων αἱ ἀρχαί,
δῆλον ὅτι καὶ τῶν νόσων καὶ τῶν ἄλλων παθημάτων τῶν ἐν
τοῖς σώμασι μελλόντων γίνεσθαι. Φανερὸν οὖν ὅτι ταῦτα
ἀναγκαῖον ἐν τοῖς [h] ὕπνοις εἶναι καταφανῆ μᾶλλον ἢ ἐν τῷ
ἐγρηγορέναι. Ἀλλὰ μὴν [i] καὶ ἔνιά γε τῶν καθ' ὕπνον φαν- 11
τασμάτων αἴτια εἶναι τῶν οἰκείων [k] ἑκάστῳ πράξεων οὐκ
ἄλογον· ὥσπερ γὰρ [l] μέλλοντες [m] πράττειν καὶ ἐν ταῖς
πράξεσιν ὄντες [n] ἢ πεπραχότες πολλάκις εὐθυονειρίᾳ τούτοις
σύνεσμεν καὶ [o] πράττομεν ([p] αἴτιον δ' ὅτι [q] προωδοποιημένη
τυγχάνει ἡ κίνησις ἀπὸ τῶν μεθ' ἡμέραν ἀρχῶν), οὕτω πάλιν
ἀναγκαῖον καὶ τὰς καθ' ὕπνον κινήσεις [r] πολλάκις [s] ἀρχὴν
εἶναι τῶν μεθ' ἡμέραν πράξεων διὰ τὸ [t] προωδοποιῆσθαι
[v] πάλιν καὶ [w] τούτων τὴν διάνοιαν ἐν τοῖς φαντάσμασι τοῖς
νυκτερινοῖς. Οὕτω μὲν οὖν ἐνδέχεται [x] τῶν ἐνυπνίων ἔνια 12
[y] καὶ σημεῖα καὶ αἴτια εἶναι. Τὰ δὲ πολλὰ [z] συμπτώμασιν
ἔοικε, μάλιστα [a] δὲ τά [b] τε ὑπερβατὰ πάντα καὶ ὧν μὴ ἐν
αὐτοῖς ἡ ἀρχὴ ἀλλὰ περὶ ναυμαχίας καὶ τῶν πόρρω συμβαι-
νόντων ἐστίν· περὶ γὰρ [c] τούτων τὸν αὐτὸν [d] τρόπον ἔχειν
[e] εἰκὸς οἷον ὅταν μεμνημένῳ [f] τινὶ περί τινος τύχῃ τοῦτο
[g] γινόμενον· τί γὰρ κωλύει καὶ ἐν τοῖς ὕπνοις οὕτως; Μᾶλ-
λον δ' εἰκὸς πολλὰ τοιαῦτα συμβαίνειν. Ὥσπερ οὖν οὐδὲ 13
τὸ [h] μνησθῆναι περὶ τοῦδε σημεῖον οὐδ' αἴτιον τοῦ [i] παραγε-
νέσθαι αὐτόν, οὕτως οὐδ' ἐκεῖ [k] τοῦ ἀποβῆναι τὸ ἐνύπνιον τῷ

[g] τρόπον καὶ ὥστ' M. [h] ὑγροῖς Y. [i] καὶ om. L. [k] ἑκάστων M. [l] μέλλον E. [m] πράττει Y, πράσσειν L.M.S.U. [n] ἢ] οἱ S.U. [o] πράσσομεν L.U. [p] αἴτιον—ἀρχῶν om. E.Y. [q] προοδοπεποιημένη M.U. προωδοπεποιημένη—διὰ τὸ om. S. [r] πολλάκις om. E.Y, post προωδοποιῆσθαι πάλιν ponit M. [s] ἀρχὰς E.M.Y. [t] προοδοποιεῖσθαι S.U, προοδοπεποιῆσθαι E.M.Y. [v] πᾶσι L. [w] τούτοις M. [x] τὸ ἐνυπνίων E, τὸ ἐνύπνιον Y. [y] καὶ post ἔνια om. E.M.Y. [z] συμπτώματα M. [a] δὲ] οἷον E.M.Y. [b] τε om. L.S.U. [c] τούτων—ἔχειν] τῶν—ἐχόντων M. [d] ἔχειν τρόπον U. [e] εἰκὸς] εἰκον ἐστιν M, εἰκός ἐστιν U. [f] τινὶ om. L.S.U. [g] γενόμενον L.S. [h] μεμνῆσθαι L. [i] περιγενέσθαι M. [k] τοῦ—ἰδόντι] τὸ ἀποβῆναι μετὰ τὸ ἐνύπνιον τῷ ἰδόντι E.Y, τῷ ἀποβῆναι τῷ ἰδόντι μετὰ τὸ ἐνύπνιον M, μετὰ τὸ ἀποβῆναι τὸ ἐνύπνιον τῷ ἰδόντι U, μὴ τὸ ἀποβῆναι τὸ ἐνύπνιον τῷ δ' ὄντι S.

ἰδόντι οὔτε σημεῖον οὔτ' αἴτιον, ἀλλὰ σύμπτωμα. Διὸ καὶ πολλὰ τῶν ἐνυπνίων οὐκ ἀποβαίνει· [l] τὰ γὰρ συμπτώματα οὔτ' ἀεὶ οὔθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίνεται.

2 [m] Ὅλως δ' ἐπεὶ καὶ τῶν ἄλλων ζῴων ὀνειρώττει τινά, [n] θεόπεμπτα μὲν οὐκ ἂν εἴη τὰ ἐνύπνια, οὐδὲ γέγονε [o] τούτου χάριν, [p] δαιμόνια μέντοι· ἡ γὰρ φύσις [q] δαιμονία, [r] ἀλλ' οὐ
2 θεία. Σημεῖον δέ· πάνυ γὰρ εὐτελεῖς ἄνθρωποι προορατικοί εἰσι καὶ εὐθυόνειροι, ὡς οὐ θεοῦ πέμποντος, ἀλλ' [s] ὅσων ὥσπερ [t] ἂν εἰ λάλος ἡ φύσις [v] ἐστὶ καὶ [w] μελαγχολική, παντοδαπὰς ὄψεις [x] ὁρῶσιν· [y] διὰ [z] γὰρ τὸ πολλὰ καὶ παντοδαπὰ κινεῖσθαι ἐπιτυγχάνουσιν [a] ὁμοίοις θεωρήμασιν, ἐπιτυχεῖς ὄντες ἐν τούτοις ὥσπερ ἔνιοι [b] ἄρτια μερίζοντες· ὥσπερ γὰρ [c] καὶ λέγεται

ἂν πολλὰ [d] βάλλῃς, ἄλλοτ' ἀλλοῖον [e] βαλεῖς,

3 καὶ ἐπὶ τούτων [f] τοῦτο συμβαίνει. Ὅτι δ' οὐκ ἀποβαίνει πολλὰ τῶν ἐνυπνίων, οὐδὲν ἄτοπον· οὐδὲ γὰρ τῶν ἐν τοῖς σώμασι σημείων καὶ τῶν οὐρανίων, οἷον τὰ τῶν ὑδάτων καὶ [g] τὰ τῶν πνευμάτων· [h] ἂν γὰρ ἄλλη κυριωτέρα ταύτης συμβῇ κίνησις, ἀφ' ἧς μελλούσης ἐγένετο τὸ σημεῖον, οὐ γίνεται.
4 Καὶ πολλὰ βουλευθέντα καλῶς τῶν πραχθῆναι δεόντων διελύθη δι' ἄλλας κυριωτέρας ἀρχάς. Ὅλως γὰρ οὐ πᾶν γίνεται τὸ [i] μελλῆσαν, οὐδὲ ταὐτὸ τὸ ἐσόμενον καὶ τὸ μέλλον· ἀλλ' ὅμως ἀρχάς [k] τε [l] λεκτέον εἶναι, ἀφ' ὧν οὐκ [m] ἐπετελέ-
5 σθη, καὶ σημεῖα πέφυκε ταῦτα τινῶν οὐ [n] γενομένων. Περὶ [o] δὲ τῶν μὴ τοιαύτας ἐχόντων ἀρχὰς ἐνυπνίων [p] οἵας εἴπομεν,

[l] τὸ γὰρ σύμπτωμα E.M.Y. [m] ὅμως E.M.S.Y. [n] θεόπεμπτος μὲν οὐκ ἂν εἴη τῶν ἐνυπνίων ἡ φύσις οὐδὲ γεγενημένη M. [o] τούτου χάριν] τοῦτο E.Y. [p] δαιμόνιον M. [q] δαιμόνιον E.M.Y. [r] ἀλλ' om. L.S.U. [s] ὅσον Y. [t] ἂν om. S.U. [v] ἐστι ante παντοδ. U. [w] μελαγχολικοὶ E, μελαγχολικώτεροι τυγχάνουσιν ὄντες ὥστε M. [x] ὁρᾶν M, ὁρῶσα U. [y] διὰ—ἐπιτυγχάνουσιν om. Y. [z] γὰρ] δὲ L.S. [a] ὁμοίως Y. [b] ἄρτια μερίζοντες] ἁρπάζουσιν ἐρίζοντες U. malim ἀρτιάζοντες. [c] καὶ om. L. [d] βάλῃς S. [e] βάλλεις E.M.Y. [f] τοῦτο om. E.M.Y. [g] τὰ post καὶ om. S. [h] ἂν γὰρ] ἀλλ' ὅμως ἂν E.M.Y. [i] μελῆσαν M.S. [k] τε] γε Y, γέ τινας E.M. [l] εἶναι λεκτέον U, λεκτέον ἐνίας E.M.S. [m] ἐτελέσθη E.M.Y. [n] γινομένων E.M.S.Y. [o] δὲ om. U. [p] οἵας εἴπομεν om. L.S.U.

ἀλλ' ὑπερορίας ἢ τοῖς χρόνοις ἢ τοῖς τόποις ἢ τοῖς μεγέθεσιν, ἢ τούτων μὲν μηδέν, μὴ μέντοι [q] γε ἐν αὑτοῖς ἐχόντων τὰς ἀρχὰς τῶν ἰδόντων τὸ ἐνύπνιον, εἰ μὴ [r] γίνεται τὸ [s] προορᾶν ἀπὸ συμπτώματος, τοιόνδ' ἂν εἴη [t] μᾶλλον ἢ ὥσπερ λέγει Δημόκριτος εἴδωλα καὶ [v] ἀπορροὰς αἰτιώμενος.
[v] Ὥσπερ γὰρ ὅταν [w] κινήσῃ τι τὸ ὕδωρ ἢ τὸν ἀέρα, [x] τοῦθ' 6
ἕτερον ἐκίνησε, καὶ [y] παυσαμένου [z] ἐκείνου συμβαίνει τὴν [a] τοιαύτην κίνησιν προϊέναι μέχρι τινός, τοῦ κινήσαντος οὐ παρόντος, [b] οὕτως οὐδὲν κωλύει κίνησίν τινα καὶ αἴσθησιν ἀφικνεῖσθαι πρὸς τὰς ψυχὰς τὰς ἐνυπνιαζούσας, ἀφ' ὧν ἐκεῖνος τὰ εἴδωλα [c] ποιεῖ καὶ τὰς [d] ἀπορροίας, καὶ [e] ὅπῃ δὴ ἔτυχεν [f] ἀφικνουμένας [g] μᾶλλον αἰσθητὰς εἶναι νύκτωρ διὰ τὸ μεθ' ἡμέραν φερομένας διαλύεσθαι μᾶλλον ([h] ἀταραχωδέστερος γὰρ ὁ [i] ἀὴρ τῆς νυκτὸς διὰ τὸ [k] νηνεμωτέρας εἶναι τὰς νύκτας), καὶ ἐν [l] τῷ σώματι ποιεῖν αἴσθησιν διὰ τὸν ὕπνον, [m] διὰ τὸ καὶ τῶν μικρῶν κινήσεων τῶν ἐντὸς αἰσθάνεσθαι καθεύδοντας μᾶλλον ἢ ἐγρηγορότας. Αὗται δ' αἱ κινήσεις 7
φαντάσματα ποιοῦσιν, ἐξ ὧν προορῶσι τὰ [n] μέλλοντα περὶ τῶν τοιούτων. Καὶ διὰ [o] ταῦτα συμβαίνει τὸ πάθος τοῦτο τοῖς τυχοῦσι καὶ οὐ τοῖς φρονιμωτάτοις. Μεθ' ἡμέραν τε 8
γὰρ ἐγίνετ' ἂν καὶ τοῖς σοφοῖς, [p] εἰ θεὸς ἦν ὁ πέμπων· οὕτω δ' εἰκὸς τοὺς τυχόντας προορᾶν· ἡ γὰρ διάνοια τῶν τοιούτων οὐ φροντιστικὴ ἀλλ' ὥσπερ ἔρημος καὶ [q] κενὴ πάντων, καὶ κινηθεῖσα κατὰ τὸ κινοῦν ἄγεται. [r] Καὶ τοῦ ἐνίους τῶν 9
ἐκστατικῶν προορᾶν αἴτιον [s] ὅτι αἱ οἰκεῖαι κινήσεις οὐκ ἐνοχλοῦσιν [t] ἀλλ' ἀπορραπίζονται· τῶν ξενικῶν οὖν μάλιστα

[q] γε om. E.M.Y. [r] γένηται L. [s] ὁρᾶν E.Y. [t] μᾶλλον] τὸ μέλλον E.M.Y. [v] ἀπορροίας E.M. [w] κινήσῃ τις E.Y, τι κινήσῃ L, κινήσῃ U. [x] τοῦθ'] οὐθ' E.M.Y. [y] παυσαμένου δ' ἐκείνου L. [z] ἐκείνου om. U. [a] αὐτὴν L. [b] οὕτως om. S. [c] ποιεῖ om. L.U. [d] ἀπορροὰς L.Y. [e] ὅποι U, ὅπου S, ὁποῖα M, ἐπεὶ E.Y. [f] ἀφικνούμενα E. [g] μᾶλλον om. L. [h] ἀταρ. γὰρ] τότε γὰρ ταραχωδέστερος M. [i] ἀὴρ] ἢ τῆς M. [k] ἠρεμαιοτέρας E.M.Y. [l] τῷ om. L. [m] διὰ τὸ] διὸ L.M.S.U. [n] μέλλοντα καὶ περὶ E.Y. [o] τοῦτο L. [p] εἰ] εἰ ὁ L, ὁ Y. [q] κοινὴ U. [r] καὶ τοῦ] τοῦ δ' E.M.Y. [s] ὅτι om. E.Y. [t] ἀλλ' ἀπορριπίζονται M.S.U, ἀλλὰ πορίζονται E.Y.

10 αἰσθάνονται. Τὸ δέ τινας εὐθυονείρους εἶναι καὶ [v] τὸ τοὺς
γνωρίμους [w] περὶ τῶν γνωρίμων μάλιστα προορᾶν συμβαίνει
διὰ τὸ μάλιστα τοὺς γνωρίμους ὑπὲρ ἀλλήλων φροντίζειν·
ὥσπερ γὰρ πόρρω ὄντων [x] τάχιστα γνωρίζουσι καὶ [y] αἰσθά-
νονται, οὕτω καὶ τῶν κινήσεων· αἱ γὰρ τῶν γνωρίμων γνωρι-
11 μώτεραι [z] κινήσεις. Οἱ δὲ μελαγχολικοὶ διὰ τὸ [a] σφόδρα,
ὥσπερ βάλλοντες πόρρωθεν, εὔστοχοί εἰσιν. Καὶ διὰ τὸ
[b] μεταβλητικὸν ταχὺ τὸ ἐχόμενον [c] φαντάζεται αὐτοῖς·
ὥσπερ γὰρ τὰ [d] Φιλαιγίδου ποιήματα καὶ οἱ ἐμμανεῖς ἐχό-
μενα τοῦ ὁμοίου [e] λέγουσι καὶ διανοοῦνται, οἷον [f] Ἀφροδί-
12 την, καὶ [g] οὕτω συνείρουσιν εἰς τὸ πρόσω. Ἔτι δὲ διὰ τὴν
σφοδρότητα οὐκ ἐκκρούεται αὐτῶν ἡ κίνησις ὑφ' ἑτέρας κινή-
σεως. Τεχνικώτατος [h] δ' ἐστὶ κριτὴς ἐνυπνίων [i] ὅστις δύνα-
ται τὰς ὁμοιότητας θεωρεῖν· τὰς γὰρ εὐθυονειρίας κρίνειν
παντός ἐστιν. Λέγω δὲ τὰς ὁμοιότητας, ὅτι παραπλήσια
συμβαίνει [k] τὰ φαντάσματα τοῖς ἐν τοῖς ὕδασιν εἰδώλοις,
13 καθάπερ καὶ πρότερον εἴπομεν. Ἐκεῖ δέ, ἂν πολλὴ [l] γίνη-
ται ἡ κίνησις, οὐδὲν ὁμοία γίνεται ἡ ἔμφασις καὶ τὰ εἴδωλα
τοῖς ἀληθινοῖς. Δεινὸς δὴ τὰς ἐμφάσεις κρίνειν [m] εἴη ἂν ὁ
δυνάμενος [n] ταχὺ [o] διαισθάνεσθαι [p] καὶ συνορᾶν [p] τὰ διαπε-
φορημένα καὶ διεστραμμένα τῶν εἰδώλων, ὅτι ἐστὶν ἀνθρώ-
14 που [q] ἢ ἵππου ἢ [r] ὁτουδήποτε. Κἀκεῖ δὴ [s] ὁμοίως [t] τι δύνα-
ται τὸ ἐνύπνιον [v] τοῦτο· [w] ἡ γὰρ κίνησις ἐκκόπτει τὴν εὐθυο-
νειρίαν. Τί μὲν οὖν ἐστιν ὕπνος [x] καὶ ἐνύπνιον, καὶ διὰ τίν'
αἰτίαν ἑκάτερον αὐτῶν γίνεται, ἔτι δὲ περὶ τῆς ἐκ τῶν ἐνυπνίων
[y] μαντικῆς [z] εἴρηται.

[v] τὸ ante τοὺς om. S. [w] ὑπὲρ E.M.Y. [x] μάλιστα E.M.Y. [y] αἰσθάνονται οἱ συνήθεις οὕτω E.M.Y. [z] κινήσεις om. E.M.Y. [a] σφοδρὸν L.U. [b] μελητικὸν E.Y, μὴ μελητικὸν M. [c] αὐτοῖς φαντάζεται L. [d] φιλαινγίδου L, φιλιππίδου E.M.Y. [e] λέγονται L. [f] ἀφροδίτην φροδίτην καὶ E.M.U. [g] οὕτω] τοῦτο L. [h] δ' om. E.Y. [i] ὃς δ. M. [k] τὰ om. E.M.Y. [l] γένηται L.M, γίνονται E. [m] ἂν εἴη S. [n] ταχὺ om. E.Y. [o] συναισθάνεσθαι E.M.Y. [p] καὶ et τὰ om. E.Y. [q] ἢ ante ἵππου om. E.M.Y. [r] ὁπουδήποτε M. [s] ὅμοιον L.M. [t] τι om. S.U. [v] τοῦτο om. L. [w] γὰρ ἡ E.Y. [x] καὶ τί ἐνύπνιον E.M.Y. [y] μαντείας L.M.S.Y. [z] εἴρηται] εἴρηται περὶ πάσης E.M.Y.l.

Περὶ δὲ τοῦ τὰ μὲν εἶναι μακρόβια τῶν ζῴων τὰ δὲ βρα- 1
χύβια, καὶ περὶ ζωῆς ὅλως μήκους καὶ βραχύτητος ἐπι-
σκεπτέον τὰς αἰτίας. Ἀρχὴ δὲ τῆς σκέψεως ἀναγκαία
πρῶτον ἐκ τοῦ διαπορῆσαι περὶ αὐτῶν. Οὐ γάρ ἐστι δῆλον 2
πότερον [a]*ἕτερον ἢ τὸ αὐτὸ αἴτιον πᾶσι* [b]*τοῖς ζῴοις καὶ φυ-*
τοῖς τοῦ τὰ μὲν εἶναι μακρόβια τὰ δὲ βραχύβια· καὶ γὰρ
τῶν φυτῶν τὰ μὲν ἐπέτειον τὰ δὲ πολυχρόνιον ἔχει τὴν
ζωήν. Ἔτι [c]*δὲ πότερον ταὐτὰ μακρόβια καὶ τὴν φύσιν* 3
ὑγιεινὰ τῶν φύσει συνεστώτων, ἢ κεχώρισται καὶ τὸ βρα-
χύβιον καὶ τὸ νοσῶδες, ἢ κατ' ἐνίας μὲν νόσους ἐπαλλάττει
τὰ νοσώδη τὴν φύσιν σώματα τοῖς βραχυβίοις, κατ' ἐνίας
δ' οὐδὲν κωλύει νοσώδεις εἶναι μακροβίους ὄντας. Περὶ μὲν 4
[d]*οὖν ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως εἴρηται πρότερον,* [e]*περὶ δὲ*
ζωῆς καὶ θανάτου λεκτέον ὕστερον, [f]*ὁμοίως δὲ καὶ περὶ νόσου*
καὶ ὑγιείας, [g]*ὅσον ἐπιβάλλει τῇ φυσικῇ φιλοσοφίᾳ· νῦν*
δὲ περὶ [h]*τῆς αἰτίας τοῦ τὰ μὲν εἶναι μακρόβια τὰ δὲ βρα-*
χύβια, καθάπερ εἴρηται πρότερον, θεωρητέον. Ἔστι δ'
ἔχοντα τὴν διαφορὰν ταύτην ὅλα τε πρὸς ὅλα γένη, καὶ τῶν
ὑφ' ἓν εἶδος ἕτερα πρὸς ἕτερα. Λέγω δὲ κατὰ γένος μὲν 5
διαφέρειν οἷον ἄνθρωπον πρὸς ἵππον (μακροβιώτερον [i]*γὰρ*
τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ἢ τὸ τῶν ἵππων), κατ' εἶδος [k]*δ' ἄν-*
θρωπον πρὸς ἄνθρωπον· εἰσὶ γὰρ [l]*καὶ ἄνθρωποι οἱ μὲν μα-*
κρόβιοι οἱ δὲ [m]*βραχύβιοι* [n]*ἕτεροι καθ' ἑτέρους τόπους*
[o]*διεστῶτες· τὰ μὲν γὰρ ἐν τοῖς θερμοῖς τῶν ἐθνῶν μακρο-*
βιώτερα, τὰ δ' ἐν τοῖς ψυχροῖς βραχυβιώτερα. Καὶ τῶν 6
τὸν αὐτὸν δὲ τόπον οἰκούντων [p]*διαφέρουσιν ὁμοίως τινὲς*
[q]*ταύτην πρὸς ἀλλήλους τὴν διαφοράν.*

Δεῖ [r]*δὴ λαβεῖν τί τὸ εὔφθαρτον ἐν τοῖς φύσει συνεστῶσι* 2
καὶ τί τὸ οὐκ εὔφθαρτον. Πῦρ [s]*γὰρ καὶ ὕδωρ καὶ τὰ* [t]*τού-*
τοις συγγενῆ, οὐκ ἔχοντα τὴν αὐτὴν δύναμιν, τυγχάνει γενέ-

Codices L.M.P.S.Z. [a] *ἕτερον ἢ*] *δῆλον καὶ* M, *καὶ* Z. [b] *τοῖς* om. M.P.S. [c] *δὲ* om. M.Z. [d] *οὖν* om. S. [e] *περὶ—ὕστερον* om. M.Z. [f] *ὅμως* M. [g] *ὃς* M. [h] *τὰς* M.Z. [i] *γὰρ*] *δὲ* M.Z. [k] *δ' ἄνθρωπος* L.P. [l] *καὶ* om. L. [m] *βραχύτεροι* M. [n] *ἕτεροι* om. M.Z. [o] *καθεστῶτες* M.Z. [p] *διαφέρει* L. [q] *ταύτην τὴν πρὸς ἀλλ. δ.* M.Z. [r] *δὴ*] *δὲ* M.Z. [s] *γὰρ*] *δὴ* L, om. S. [t] *τούτων* M.Z.

σεως καὶ φθορᾶς αἴτια [v] ἀλλήλοις, ὥστε καὶ τῶν ἄλλων
[w] ἕκαστον [x] ἐκ τούτων ὄντα καὶ συνεστῶτα μετέχειν τῆς τού-
των φύσεως εὔλογον, ὅσα μὴ συνθέσει ἐκ πολλῶν ἐστίν, οἷον
2 οἰκία. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων [y] ἕτερος λόγος· εἰσὶ γὰρ
ἴδιαι [z] φθοραὶ πολλοῖς τῶν ὄντων, οἷον ἐπιστήμῃ καὶ [a] ὑγι-
είᾳ καὶ [b] νόσῳ· ταῦτα γὰρ φθείρεται καὶ μὴ φθειρομένων
τῶν δεκτικῶν ἀλλὰ σῳζομένων, οἷον [c] ἀγνοίας μὲν φθορὰ
ἀνάμνησις καὶ μάθησις, ἐπιστήμης [d] δὲ λήθη καὶ ἀπάτη.
3 Κατὰ συμβεβηκὸς δ' ἀκολουθοῦσι τοῖς φυσικοῖς [e] αἱ τῶν
ἄλλων φθοραί· φθειρομένων γὰρ τῶν ζῴων φθείρεται καὶ ἡ
4 ἐπιστήμη καὶ [f] ἡ ὑγίεια ἡ ἐν τοῖς ζῴοις. Διὸ καὶ περὶ ψυ-
χῆς [g] συλλογίσαιτ' [h] ἄν τις ἐκ τούτων· εἰ γάρ ἐστι μὴ φύσει
ἀλλ' ὥσπερ [i] ἐπιστήμη ἐν ψυχῇ, οὕτω [k] καὶ ψυχὴ ἐν σώματι,
εἴη ἄν [l] τις αὐτῆς καὶ ἄλλη φθορὰ παρὰ τὴν [m] φθορὰν [n] ἣν
φθείρεται φθειρομένου τοῦ σώματος. Ὥστ' ἐπεὶ οὐ φαί-
νεται [o] τοιαύτη οὖσα, ἄλλως ἂν ἔχοι πρὸς τὴν τοῦ σώματος
κοινωνίαν.

3 Ἴσως δ' ἄν τις ἀπορήσειεν εὐλόγως, ἆρ' ἔστιν οὗ ἄφθαρ-
τον [p] ἔσται τὸ φθαρτόν, οἷον τὸ πῦρ ἄνω, [q] οὗ [r] μή [s] ἐστι τὸ
ἐναντίον. Φθείρεται γὰρ τὰ μὲν ὑπάρχοντα τοῖς ἐναντίοις
κατὰ συμβεβηκός, τῷ ἐκεῖνα φθείρεσθαι· ἀναιρεῖται γὰρ
τἀναντία ὑπ' ἀλλήλων· κατὰ συμβεβηκὸς δ' οὐθὲν τῶν ἐν
ταῖς οὐσίαις ἐναντίων φθείρεται, διὰ τὸ μηθενὸς ὑποκειμένου
2 κατηγορεῖσθαι τὴν οὐσίαν. Ὥσθ' [t] ᾧ μή ἐστιν ἐναντίον καὶ
[v] ὅπου μή ἐστιν, ἀδύνατον ἂν εἴη φθαρῆναι· τί γὰρ ἔσται τὸ
φθεροῦν, εἴπερ ὑπ' [w] ἐναντίων μὲν φθείρεσθαι [x] συμβαίνει
μόνων, τοῦτο δὲ μὴ ὑπάρχει, [y] ἢ ὅλως ἢ ἐνταῦθα; Ἢ τοῦτο

[v] ἀλλήλοις] τοῖς ἄλλοις L.P, τῶν ἄλλων M.Z. [w] ἕκαστα P. [x] ἐκ τούτων ὄντα] ὥστε M.Z. [y] ἕτερος ἔστω λόγος· εἰσὶ γὰρ καὶ ἴδιαι P. [z] πολλοῖς τῶν ὄντων φθοραὶ S. [a] ὑγίεια M. [b] νόσος L.M.Z. [c] ἀγνείας P. [d] δὲ om. S. [e] αἱ om. M. [f] ἡ post καὶ om. S. [g] λογίσαιτ' M.P.Z. [h] τις ἂν L.S. [i] ἐπιστήμη ἐν ψυχῇ om. pr. Z, ἐπιστήμη om. M. [k] καὶ om. M.Z. [l] τις om. M.P.Z. [m] φθορὰν] φύσιν M. [n] ᾗ L. [o] οὖσα τοιαύτη Z. [p] ἐστὶ S. [q] οὐ M.Z. [r] μὴν M.S.Z. [s] ἔστι] εἴ τι M.Z. [t] ᾧ] εἰ M.Z. [v] ὅπου τε μή M.Z. [w] ἐναντίου Z. [x] ξυμβαίνει μόνον M.S.Z. [y] ἢ ante ὅλως om. S.

τῇ μὲν ἀληθές ἐστι τῇ δ' οὔ· ἀδύνατον γὰρ τῷ ὕλην ἔχοντι
μὴ ὑπάρχειν πως τὸ [z] ἐναντίον. Πάντῃ μὲν γὰρ ἐνεῖναι τὸ 3
θερμὸν ἢ τὸ εὐθὺ ἐνδέχεται, [a] πᾶν δ' εἶναι ἀδύνατον ἢ θερμὸν
ἢ εὐθὺ ἢ λευκόν· [b] ἔσται γὰρ τὰ πάθη κεχωρισμένα. Εἰ
οὖν, [c] ὅταν ἅμα ᾖ τὸ ποιητικὸν καὶ [d] τὸ παθητικόν, [e] ἀεὶ τὸ
μὲν ποιεῖ τὸ δὲ πάσχει, ἀδύνατον μὴ μεταβάλλειν. Ἔτι 4
καὶ εἰ ἀνάγκη περίττωμα ποιεῖν, τὸ δὲ περίττωμα ἐναντίον·
ἐξ [f] ἐναντίου γὰρ ἀεὶ ἡ μεταβολή, τὸ δὲ περίττωμα [g] ὑπό-
λειμμα τοῦ προτέρου. Εἰ δὲ πᾶν ἐξελαύνει τὸ ἐνεργείᾳ
[h] ἐναντίον, κἂν ἐνταῦθ' [i] ἄφθαρτον [k] ἂν εἴη. Ἢ οὔ, ἀλλ'
ὑπὸ τοῦ περιέχοντος φθείρεται. Εἰ μὲν οὖν ἱκανόν, ἐκ τῶν 5
εἰρημένων· εἰ δὲ μή, ὑποθέσθαι δεῖ ὅτι [l] ἔνεστί τι [m] ἐνεργείᾳ
[n] ἐναντίον, καὶ περίττωμα γίνεται. Διὸ ἡ ἐλάττων φλὸξ
κατακάεται ὑπὸ τῆς πολλῆς κατὰ συμβεβηκός, ὅτι ἡ τροφὴ
[o] ἣν ἐκείνη ἐν πολλῷ χρόνῳ [p] ἀναλίσκει τὸν καπνόν, ταύτην ἡ
πολλὴ φλὸξ ταχύ. [q] Διὸ πάντα ἀεὶ ἐν κινήσει ἐστί, καὶ
γίνεται [r] ἢ φθείρεται. Τὸ δὲ περιέχον ἢ συμπράττει ἢ 6
ἀντιπράττει. Καὶ διὰ τοῦτο μετατιθέμενα πολυχρονιώτερα
μὲν γίνεται καὶ ὀλιγοχρονιώτερα τῆς φύσεως, [s] ἀΐδια δ' οὐ-
δαμοῦ, [t] ὅσοις ἐναντία ἐστίν· εὐθὺς γὰρ ἡ ὕλη τὸ ἐναντίον
ἔχει. Ὥστ' εἰ [v] μὲν τοῦ ποῦ, κατὰ τόπον μεταβάλλει, εἰ
δὲ τοῦ ποσοῦ, κατ' αὔξησιν [w] καὶ φθίσιν· εἰ δὲ [x] πάθους, ἀλ-
λοιοῦται.

Ἔστι δ' οὔτε τὰ μέγιστα ἀφθαρτότερα (ἵππος γὰρ ἀν- 4
θρώπου [y] βραχυβιώτερον) οὔτε τὰ μικρά (ἐπέτεια γὰρ [z] τὰ
πολλὰ τῶν ἐντόμων) οὔτε τὰ φυτὰ ὅλως τῶν ζῴων (ἐπέτεια

[z] ἐναντίον. εὐθὺς γὰρ δυνάμει ἐνυπάρχει τὸ ἐναντίον τῇ παθητικῇ ὕλῃ. πάντῃ M.Z.i. [a] πᾶν—λευκόν om. M.Z. [b] ἔσται] εἴτε M.Z. [c] ὅταν ἅμα] ὅτε ἂν M, ἅμα ὅταν corr. Z. [d] τὸ post καὶ om. L.M. et pr. Z. [e] τὸ μὲν ἀεὶ L. [f] ἐναντίων P. [g] ὑπολείμματος προτέρου M. [h] ἐναντίον] ἐνίοτε M. [i] φθαρτὸν M. [k] ἂν εἴη] ᾖ S. [l] ἔστι M.Z. [m] ἐνεργείᾳ τι τὸ P. [n] ἐναντία L. [o] ἣν] ἡ ἐν M.Z. [p] καταναλίσκει P. [q] διὸ καὶ πάντα L. [r] ἢ] καὶ M.Z. [s] ἄδεια M. et pr. Z. [t] ὅσα M. [v] μὲν τὸ ποῦ κατὰ τὸ ποῦ μετ. M.Z. [w] καὶ] ἢ Z. [x] πάθος P.Z, εὐπαθὲς M. [y] βραχυβιώτερος L.P. [z] τῶν ἐντόμων τὰ πολλὰ M.Z.

γὰρ ἔνια [a] τῶν φυτῶν) οὔτε τὰ ἔναιμα (μέλιττα γὰρ [b] πολυ-
χρονιώτερον ἐνίων ἐναίμων) [c] οὔτε τὰ ἄναιμα (τὰ γὰρ μαλά-
κια ἐπέτεια μέν, ἄναιμα δέ) οὔτε τὰ ἐν τῇ γῇ (καὶ γὰρ φυτὰ
ἐπέτειά ἐστι καὶ ζῷα πεζά) οὔτε τὰ ἐν τῇ [d] θαλάττῃ· καὶ
γὰρ ἐκεῖ βραχύβια [e] καὶ τὰ ὀστρακηρὰ καὶ τὰ μαλάκια.
2 Ὅλως [f] δὲ τὰ μακροβιώτατα ἐν τοῖς φυτοῖς ἐστίν, οἷον [g] ὁ
φοῖνιξ· εἶτ' ἐν τοῖς ἐναίμοις ζῴοις μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς ἀναίμοις,
καὶ [h] ἐν τοῖς πεζοῖς ἢ ἐν τοῖς ἐνύδροις. Ὥστε καὶ συνδυα-
σθέντων ἐν τοῖς ἐναίμοις καὶ πεζοῖς τὰ μακροβιώτατα τῶν
3 ζῴων ἐστίν, οἷον ἄνθρωπος καὶ ἐλέφας. Καὶ δὴ καὶ [i] τὰ
μείζω ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰπεῖν τῶν ἐλαττόνων μακροβιώτερα·
καὶ γὰρ [k] καὶ τοῖς ἄλλοις συμβέβηκε τοῖς [l] μακροβιωτάτοις
μέγεθος, ὥσπερ καὶ τοῖς εἰρημένοις.

5 Τὴν δ' αἰτίαν περὶ τούτων ἁπάντων ἐντεῦθεν ἄν τις θεω-
ρήσειεν. Δεῖ γὰρ λαβεῖν ὅτι τὸ ζῷόν ἐστι φύσει ὑγρὸν
καὶ θερμόν, καὶ τὸ ζῆν τοιοῦτον, τὸ δὲ γῆρας [m] ψυχρὸν καὶ
ξηρόν, καὶ τὸ τεθνηκός· φαίνεται γὰρ οὕτως. Ὕλη δὲ τῶν
σωμάτων τοῖς [n] οὖσι ταῦτα, τὸ [o] θερμὸν καὶ [p] τὸ ψυχρόν,
2 καὶ τὸ ξηρὸν [q] καὶ [r] τὸ ὑγρόν. Ἀνάγκη τοίνυν γηράσκοντα
ξηραίνεσθαι. Διὸ [s] δεῖ μὴ εὐξήραντον εἶναι τὸ ὑγρόν. Καὶ
διὰ τοῦτο τὰ λιπαρὰ ἄσηπτα. Αἴτιον δ' ὅτι ἀέρος· ὁ δ'
ἀὴρ πρὸς τἆλλα [t] πῦρ· πῦρ δ' οὐ γίνεται σαπρόν. Οὐδ' αὖ
ὀλίγον δεῖ εἶναι τὸ ὑγρόν· εὐξήραντον γὰρ καὶ τὸ ὀλίγον.
3 Διὸ καὶ τὰ μεγάλα [v] καὶ ζῷα καὶ φυτὰ ὡς [w] ὅλως εἰπεῖν μα-
κροβιώτερα, καθάπερ ἐλέχθη πρότερον· εὔλογον γὰρ τὰ
μείζω [x] πλέον ἔχειν ὑγρόν. Οὐ μόνον δὲ διὰ τοῦτο [y] μα-
κροβιώτερα· δύο γὰρ τὰ αἴτια, τό τε ποσὸν καὶ τὸ ποιόν,

[a] τῶν om. M. [b] πολυχρονιωτέρα S. [c] οὔτε] οὐ L. [d] θαλάσσῃ L. [e] καὶ τὰ ὀστρακηρὰ om. S. [f] δὲ μακροβιώτατον M. [g] ὁ om. L. [h] ἐν τοῖς et ἢ ἐν τοῖς—πεζοῖς om. M.Z. [i] τὰ μὲν μείζω P.S. [k] καὶ ante τοῖς om. M.Z. [l] μακροβιωτέροις L. [m] ξηρὸν καὶ ψυχρὸν M.Z. [n] οὖσι] ζώοις M.Z. [o] ψυχρὸν καὶ τὸ θερμὸν P. [p] τὸ om. P.S. [q] καὶ] δὲ M. [r] τὸ om. P.S. [s] δεῖ] δὴ P.S. [t] πῦρ post ἀὴρ M.Z, om. L. [v] καὶ post μεγ. om. P. [w] ἁπλῶς Z, ὅλος λόγος M. [x] πλεῖον Z. [y] μακροβιώτατα L.P.Z.

[a] ὥστε δεῖ μὴ μόνον [b] πλῆθος εἶναι ὑγροῦ, ἀλλὰ τοῦτο καὶ
θερμόν, ἵνα μήτε εὔπηκτον μήτε εὐξήραντον ᾖ. Καὶ διὰ 4
τοῦτο ἄνθρωπος [c] μακρόβιον μᾶλλον [d] ἐνίων μειζόνων· μακρο-
βιώτερα [e] γὰρ τὰ λειπόμενα τῷ πλήθει τοῦ ὑγροῦ, ἐὰν [f] πλεί-
ονι λόγῳ ὑπερέχῃ κατὰ τὸ [g] ποιὸν ἢ λείπεται κατὰ [h] τὸ
[i] ποσόν. Ἔστι δ' ἐνίοις μὲν τὸ θερμὸν [k] τὸ λιπαρόν, ὃ ἅμα
ποιεῖ τό τε μὴ εὐξήραντον καὶ τὸ [l] μὴ εὔψυκτον· ἐνίοις δ'
ἄλλον ἔχει χυμόν. Ἔτι [m] δεῖ τὸ μέλλον εἶναι μὴ εὔφθαρ- 5
τον μὴ περιττωματικὸν εἶναι. Ἀναιρεῖ γὰρ τὸ τοιοῦτον ἢ
νόσῳ ἢ φύσει· ἐναντία [n] δ' ἡ τοῦ περιττώματος δύναμις καὶ
φθαρτικὴ ἡ μὲν τῆς φύσεως ἡ δὲ μορίου. [o] Διὸ τὰ ὀχευτικὰ
καὶ πολύσπερμα γηράσκει ταχύ· τὸ γὰρ σπέρμα περίττωμα,
καὶ ἔτι ξηραίνει ἀπιόν. Καὶ διὰ τοῦτο ἡμίονος [p] μακροβιώ- 6
τερος ἵππου καὶ ὄνου, ἐξ ὧν ἐγένετο, καὶ τὰ θήλεα τῶν ἀρ-
ρένων, ἐὰν ὀχευτικὰ ᾖ τὰ ἄρρενα· [q] διὸ οἱ στρουθοὶ οἱ ἄρρενες
βραχυβιώτεροι τῶν θηλειῶν. Ἔτι δὲ καὶ ὅσα πονητικὰ τῶν
ἀρρένων, καὶ διὰ τὸν πόνον γηράσκει μᾶλλον· ξηραίνει γὰρ ὁ
πόνος, τὸ δὲ γῆρας ξηρόν ἐστιν. Φύσει δὲ [r] καὶ ὡς ἐπὶ [s] τὸ 7
πᾶν εἰπεῖν τὰ ἄρρενα τῶν θηλειῶν μακροβιώτερα· [t] αἴτιον δ'
ὅτι θερμότερον [v] ζῷον τὸ ἄρρεν [w] ἐστὶ τοῦ θήλεος. Τὰ δ'
αὐτὰ [x] ἐν τοῖς [y] ἀλεεινοῖς μακροβιώτερά ἐστιν ἢ ἐν τοῖς ψυ-
χροῖς τόποις, διὰ τὴν [z] αὐτὴν αἰτίαν δι' ἥνπερ [a] τὰ μείζω.
Καὶ μάλιστ' ἐπίδηλον τὸ μέγεθος τῶν [b] τὴν φύσιν ψυχρῶν 8
ζῴων· διὸ οἵ τ' ὄφεις καὶ [c] αἱ σαῦραι καὶ τὰ φολιδωτὰ με-
γάλα ἐν τοῖς θερμοῖς τόποις, καὶ [d] ἐν τῇ θαλάττῃ τῇ ἐρυθρᾷ
τὰ ὀστρακόδερμα· τῆς τε γὰρ αὐξήσεως ἡ θερμὴ ὑγρότης

[a] ὥστε δεῖ] ὡς εἰ M, ὡς Z. [b] εἶναι πλῆθος P. πλ. τοῦ ὑγροῦ ἀλλὰ καὶ τοῦ θερμοῦ M.Z. [c] μακρόβιον καὶ μ. M.Z. [d] ἐνίων ζῴων μ. P. [e] γὰρ τὰ om. M.Z. [f] πλέονι Z. [g] ποσὸν M. [h] τὸ om. Z. [i] ποιὸν M. [k] τὸ ante λιπαρόν om. Z. [l] μὴ post τὸ om. P. [m] δεῖ] δὴ P. [n] δ'] γὰρ P. [o] διὸ καὶ τὰ M.Z. [p] μακρ. καὶ ἵππου καὶ M.Z. [q] διὸ καὶ οἱ L. [r] καὶ om. S. [s] τὸ om. M.Z. [t] αἴτιον corr. Z, ἔτι M. [v] ζῷον om. M.Z, τὸ ζῷον P. [w] ἐστὶ om. M.P.Z. [x] ἐν] καὶ ἐν Z. [y] ἀλεεινοῖς καὶ μακρ. M.Z. [z] αὐτὴν δ' αἰτίαν P. [a] τὰ μείζω om. M.Z, καὶ μείζω P, καὶ ταχὺ μείζω L. [b] ψυχρῶν τὴν φύσιν L. [c] οἱ σαῦροι P. [d] ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ L.

9 *αἰτία καὶ τῆς ζωῆς. Ἐν δὲ τοῖς* [e] *ψυχροῖς τόποις ὑδατωδέστερον τὸ ὑγρὸν τὸ ἐν τοῖς ζῴοις ἐστίν· διὸ εὔπηκτον, ὥστε τὰ μὲν οὐ γίνεται ὅλως τῶν ζῴων τῶν ὀλιγαίμων* [f] *ἢ ἀναίμων ἐν τοῖς πρὸς τὴν ἄρκτον τόποις, οὔτε τὰ πεζὰ ἐν τῇ γῇ οὔτε τὰ ἔνυδρα ἐν τῇ* [g] *θαλάττῃ, τὰ δὲ* [h] *γίνεται μέν, ἐλάττω δὲ καὶ βραχυβιώτερα· ἀφαιρεῖται γὰρ ὁ πάγος τὴν*
10 *αὔξησιν. Τροφὴν* [i] *δὲ μὴ λαμβάνοντα καὶ τὰ* [k] *φυτὰ καὶ τὰ ζῷα* [l] *φθείρονται· συντήκει γὰρ* [m] *αὐτὰ ἑαυτά· ὥσπερ* [n] *γὰρ ἡ πολλὴ φλὸξ κατακαίει καὶ φθείρει τὴν ὀλίγην τῷ τὴν τροφὴν ἀναλίσκειν, οὕτω τὸ φυσικὸν θερμὸν τὸ πρῶτον*
11 [o] *πεπτικὸν ἀναλίσκει τὴν ὕλην ἐν ᾗ ἐστίν. Τὰ δ' ἔνυδρα τῶν πεζῶν ἧττον μακρόβια οὐχ ὅτι ὑγρὰ ἁπλῶς, ἀλλ' ὅτι ὑδατώδη· τὸ δὲ τοιοῦτον ὑγρὸν εὔφθαρτον, ὅτι ψυχρὸν καὶ εὔπηκτον. Καὶ* [p] *τὸ ἄναιμον διὰ τὸ αὐτό, ἐὰν μὴ μεγέθει ἀπαμύνηται· οὔτε γὰρ λίπος οὔτε γλυκὺ ἔχει. Ἐν* [q] *γὰρ ζῴῳ τὸ λιπαρὸν γλυκύ· διὸ αἱ μέλιτται μακροβιώτεραι ἑτέρων μειζόνων ζῴων.*

6 *Ἐν δὲ τοῖς φυτοῖς* [r] *ἐστὶ τὰ μακροβιώτατα, καὶ μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς ζῴοις, πρῶτον μὲν* [s] *ὅτι ἧττον ὑδατώδη, ὥστ' οὐκ εὔπηκτα· εἶτ' ἔχει λιπαρότητα καὶ γλισχρότητα,* [t] *καὶ ξηρὰ*
2 *καὶ γεώδη ὄντα ὅμως οὐκ εὐξήραντον* [v] *ἔχει τὸ ὑγρόν. Περὶ δὲ τοῦ πολυχρόνιον εἶναι τὴν τῶν δένδρων φύσιν δεῖ λαβεῖν τὴν αἰτίαν· ἔχει γὰρ ἰδίαν πρὸς τὰ ζῷα, πλὴν πρὸς τὰ* [w] *ἔντομα. Νέα γὰρ ἀεὶ τὰ φυτὰ γίνεται· διὸ πολυχρόνια. Ἀεὶ γὰρ ἕτεροι οἱ πτόρθοι,* [x] *οἱ δὲ γηράσκουσιν. Καὶ αἱ*
3 *ῥίζαι ὁμοίως.* [y] *Ἀλλ' οὐχ ἅμα, ἀλλ'* [z] *ὁτὲ μὲν* [a] *μόνον τὸ στέλεχος καὶ οἱ κλάδοι ἀπώλοντο, ἕτεροι δὲ παρεφύησαν· ὅταν δ' οὕτως* [b] *ὦσιν, αἱ ῥίζαι* [c] *ἄλλαι ἐκ τοῦ ὑπάρχοντος*

[e] *ψυχροῖς*] *ὑγροῖς* M.Z. [f] *ἢ ἄναιμα* S, om. M.Z. [g] *θαλάσσῃ* L. [h] *γίνεται ἐλάττω μὲν καὶ βρ.* M.Z. [i] *δὲ τὰ μὴ* M.Z. [k] *ζῶα καὶ τὰ φυτὰ* S. [l] *φθείρεται* M.Z. [m] *αὐτὸ αὐτά* P, *αὐτὸ αὑτὸ* L.S. [n] *γὰρ* om. M.Z. [o] *πεπτικὸν καὶ οὗ ἔστιν ἡ πέψις ἀναλ.* M.P.Z. [p] *τὰ ἄναιμα* P. [q] *γὰρ τῷ ζῴῳ* L. [r] *εἰσὶ* L. [s] *ὅτι*] *οὗ* M. [t] *καὶ ξηρὰ*] *διὸ ξηρὰ* P, *διὸ καὶ ξηρὰ* M.Z. [v] *ἔχουσι* M.P.S.Z. [w] *ἄτομα* L. [x] *οἱ δὲ*] *οὐδὲ* M. [y] *ἀλλ'* ante *οὐχ* om. M. [z] *ὅταν* M. [a] *τὸ στέλεχος μόνον* P. [b] *ποιῶσιν* M.Z. [c] *ἀλλ'* S.

γίνονται, καὶ οὕτως ἀεὶ διατελεῖ τὸ μὲν φθειρόμενον τὸ δὲ γινόμενον· διὸ καὶ [d] μακρόβια. Ἔοικε δὲ τὰ [e] φυτὰ τοῖς 4
ἐντόμοις, ὥσπερ εἴρηται [f] πρότερον· διαιρούμενα γὰρ ζῇ, καὶ δύο καὶ πολλὰ γίνεται ἐξ ἑνός. Τὰ δ' ἔντομα μέχρι μὲν τοῦ ζῆν ἦλθεν, πολὺν δ' οὐ δύναται χρόνον· οὐ γὰρ ἔχει ὄργανα, οὐδὲ δύναται ποιεῖν αὐτὰ ἡ ἀρχὴ ἡ ἐν ἑκάστῳ. Ἡ δ' ἐν τῷ φυτῷ δύναται· πανταχῇ γὰρ ἔχει καὶ ῥίζαν καὶ καυλὸν δυνάμει. Διὸ ἀπὸ ταύτης ἀεὶ προέρχεται τὸ μὲν νέον τὸ δὲ 5
γηράσκον, μικρόν τι διαφέροντα [g] τῷ εἶναι μακρόβια, οὕτως ὥσπερ τὰ ἀποφυτευόμενα. Καὶ γὰρ ἐν τῇ ἀποφυτείᾳ τρόπον τινὰ φαίη ἄν τις [h] ταῦτα συμβαίνειν· μόριον γάρ τι τὸ ἀποφυτευθέν. Ἐν μὲν οὖν τῇ ἀποφυτείᾳ χωριζομένων συμβαίνει τοῦτο, ἐκεῖ δὲ διὰ [i] τοῦ συνεχοῦς. Αἴτιον δ' ὅτι ἐνυ- 6
πάρχει [k] πάντῃ ἡ ἀρχὴ δυνάμει ἐνοῦσα. Συμβαίνει δὲ ταὐτὸ ἐπί τε [l] τῶν [m] ζῴων καὶ φυτῶν. Ἔν τε γὰρ τοῖς ζῴοις τὰ ἄρρενα μακροβιώτερα [n] ὡς ἐπὶ τὸ πολύ· τούτων δὲ τὰ ἄνω μείζω ἢ τὰ κάτω ([o] νανωδέστερον γὰρ τοῦ θήλεος τὸ ἄρρεν), ἐν δὲ τῷ ἄνω τὸ θερμόν, καὶ [p] τὸ ψυχρὸν ἐν τῷ [q] κάτω· καὶ [r] τῶν φυτῶν τὰ [s] κεφαλοβαρῆ μακροβιώτερα. Τοιαῦτα δὲ 7
τὰ μὴ ἐπέτεια ἀλλὰ δενδρώδη· τὸ γὰρ ἄνω τοῦ φυτοῦ καὶ κεφαλὴ ἡ ῥίζα ἐστί, τὰ δ' ἐπέτεια ἐπὶ [t] τὸ κάτω καὶ τὸν καρπὸν λαμβάνει τὴν αὔξησιν. Ἀλλὰ περὶ μὲν [v] τούτου καὶ 8
καθ' αὐτὰ ἐν τοῖς περὶ φυτῶν διορισθήσεται· νῦν δὲ περὶ τῶν ἄλλων ζῴων εἴρηται τὸ αἴτιον περί τε μεγέθους ζωῆς [w] καὶ βραχυβιότητος. Λοιπὸν δ' ἡμῖν θεωρῆσαι περί τε νεότητος καὶ γήρως καὶ ζωῆς καὶ θανάτου· τούτων γὰρ διορισθέντων τέλος ἂν ἡ περὶ τῶν ζῴων [x] ἔχοι μέθοδος.

[d] *μακρόβιον* P. [e] *φυτὰ ἐν τοῖς* M. [f] *πρότερον* om. M.Z. [g] *τῷ*] *τὸ* S, *τῷ ἀεὶ* M.Z. [h] *ταῦτα* L. [i] *τὸ συνεχές* P. [k] *παντὶ* M.Z. [l] *τῶν* om. L. [m] *ζῴων τε καὶ τῶν φυτῶν* M. [n] *ὥσπερ ἐπὶ* M. [o] *μανωδέστερον* M. [p] *τὸ* post *καὶ* om. S. [q] *κάτω ὥσπερ γὰρ καὶ* M.Z. [r] *τῶν* om. M.S. [s] *κεφαλῇ* M. [t] *τὰ κάτω λαμβάνει καὶ τοὺς καρποὺς καὶ ἐπὶ τὴν* M.Z. [v] *τούτων* M.Z. [w] *καὶ περὶ βρ.* L.P. [x] *ἔχῃ* L.

1 Περὶ δὲ νεότητος καὶ γήρως καὶ [y] περὶ ζωῆς καὶ θανάτου [z] λεκτέον νῦν· ἅμα δὲ καὶ περὶ ἀναπνοῆς ἀναγκαῖον ἴσως τὰς αἰτίας εἰπεῖν· ἐνίοις γὰρ τῶν ζῴων διὰ [a] τοῦτο συμβαίνει τὸ
2 ζῆν καὶ τὸ μὴ ζῆν. Ἐπεὶ δὲ περὶ ψυχῆς ἐν ἑτέροις διώρισται, καὶ δῆλον ὅτι οὐχ οἷόν τ' εἶναι σῶμα τὴν οὐσίαν αὐτῆς, ἀλλ' [b] ὅμως ὅτι γ' ἔν τινι τοῦ σώματος ὑπάρχει μορίῳ, φανερόν, καὶ ἐν τούτῳ τινὶ τῶν ἐχόντων δύναμιν ἐν τοῖς μορίοις.
3 Τὰ μὲν οὖν ἄλλα τῆς ψυχῆς [c] ἢ μόρια ἢ δυνάμεις, ὁποτέρως ποτὲ δεῖ [d] καλεῖν, ἀφείσθω [e] τὰ νῦν· ὅσα δὲ ζῷα λέγεται καὶ ζῆν, ἐν μὲν [f] τοῖς ἀμφοτέρων τούτων τετυχηκόσι (λέγω δ' ἀμφοτέρων τοῦ τε ζῷον εἶναι καὶ τοῦ ζῆν) ἀνάγκη ταὐτὸν εἶναι καὶ ἓν μόριον καθ' ὅ [g] τε ζῇ καὶ καθ' ὃ προσαγορεύομεν
4 αὐτὸ ζῷον. Τὸ μὲν γὰρ ζῷον [h] ᾗ ζῷον, ἀδύνατον μὴ ζῆν· ᾗ δὲ ζῇ, ταύτῃ ζῷον ὑπάρχειν οὐκ [i] ἀναγκαῖον· τὰ γὰρ φυτὰ ζῇ μέν, οὐκ ἔχει δ' αἴσθησιν, [k] τῷ δ' αἰσθάνεσθαι τὸ ζῷον πρὸς τὸ μὴ ζῷον διορίζομεν. Ἀριθμῷ μὲν οὖν [l] ἀναγκαῖον ἓν εἶναι καὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο [m] τὸ μόριον, τῷ δ' εἶναι πλείω καὶ [n] ἕτερα· οὐ γὰρ ταὐτὸ [o] τὸ [p] ζῴῳ [q] τε εἶναι καὶ τὸ ζῆν.
5 [r] Ἐπεὶ οὖν τῶν ἰδίων αἰσθητηρίων ἕν [s] τι κοινόν ἐστιν αἰσθητήριον, εἰς ὃ τὰς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεις ἀναγκαῖον ἀπαντᾶν, τοῦτο δ' ἂν εἴη μέσον τοῦ [t] πρόσθεν καλουμένου καὶ ὄπισθεν (ἔμπροσθεν μὲν γὰρ λέγεται ἐφ' [v] ὅ ἐστιν ἡμῖν ἡ αἴσθησις, ὄπισθεν δὲ τὸ ἀντικείμενον), ἔτι δὲ διῃρημένου τοῦ σώματος τῶν [w] μὲν [x] ζώντων πάντων [y] τῷ τ' ἄνω καὶ κάτω (πάντα γὰρ ἔχει τὸ ἄνω καὶ [z] τὸ κάτω, ὥστε καὶ τὰ φυτά), δῆλον ὅτι τὴν θρεπτικὴν [a] ἀρχὴν ἔχοι ἂν ἐν μέσῳ τούτων·

[y] περὶ post καὶ om. L.P. [z] νῦν λεκτέον L. [a] τούτου συμβαίνει καὶ τὸ Z. [b] ὅμως om. L.M.Z. [c] ἢ post ψυχῆς om. L.Z. [d] βαλεῖν L. [e] τὸ S. [f] τοῖς ζῴοις ἀμφ. M.Z, omissis τούτων—ἀμφοτέρων. [g] τε] γε M. [h] ᾗ ζῷον om. M.Z. [i] ἀνάγκη S. [k] τῷ] τὸ P. [l] ἓν ἀναγκαῖον εἶναι τὸ αὐτὸ S, ἀναγκαῖον εἶναι ἓν καὶ αὐτὸ P. [m] τὸ ante μόριον om. M.S. [n] ἕτερον L.P.S. [o] τὸ om. M.P.S. [p] ζῷον pr. L. [q] τε om. L.M.Z. [r] ἐπειδὴ M.Z. [s] τι om. M.Z. [t] πρόσθε Z. [v] ὅ] ᾧ L, ὧν M. [w] μὲν om. L.P.S. [x] ζώων τῶν πάντων M. [y] τῷ] τό Z. [z] τὸ om. Z. [a] ἂν ἔχοιεν ἀρχὴν L.

καθ' ὃ μὲν γὰρ [b] εἰσέρχεται μόριον ἡ τροφή, ἄνω καλοῦμεν,
πρὸς αὐτὸ βλέποντες [c] ἀλλ' οὐ πρὸς τὸ περιέχον ὅλον, κάτω
δὲ καθ' ὃ τὸ περίττωμα ἀφίησι τὸ πρῶτον. Ἔχει δ' ἐναν- 6
τίως τοῖς φυτοῖς τοῦτο καὶ τοῖς ζῴοις· τῷ μὲν γὰρ ἀνθρώπῳ
διὰ τὴν ὀρθότητα μάλιστα ὑπάρχει τοῦτο τῶν [d] ζῴων, τὸ
ἔχειν τὸ ἄνω μόριον πρὸς τὸ τοῦ παντὸς ἄνω, τοῖς δ' ἄλλοις
μεταξύ· τοῖς δὲ φυτοῖς ἀκινήτοις οὖσι καὶ λαμβάνουσιν ἐκ
[e] τῆς γῆς [f] τὴν τροφὴν ἀναγκαῖον [g] ἀεὶ κάτω τοῦτ' ἔχειν τὸ
μόριον. Ἀνάλογον γάρ εἰσιν αἱ ῥίζαι τοῖς φυτοῖς καὶ τὸ 7
καλούμενον στόμα τοῖς ζῴοις, δι' οὗ τὴν τροφὴν τὰ μὲν ἐκ
τῆς γῆς [h] λαμβάνει, τὰ δὲ δι' αὑτῶν.

Τριῶν [i] δὲ μερῶν ὄντων εἰς ἃ διαιρεῖται πάντα τὰ τέλεια 2
τῶν ζῴων, ἑνὸς μὲν ᾗ δέχεται [k] τὴν τροφήν, ἑνὸς δ' ᾗ τὸ
περίττωμα προΐεται, τρίτου δὲ [l] τοῦ μέσου τούτων, τοῦτο ἐν
μὲν τοῖς μεγίστοις τῶν ζῴων καλεῖται [m] στῆθος, ἐν δὲ τοῖς
ἄλλοις τὸ ἀνάλογον, διήρθρωται δὲ μᾶλλον [n] ἑτέροις ἑτέρων.
Ὅσα δ' αὐτῶν ἐστὶ πορευτικά, [o] πρόσκειται καὶ μόρια [p] τὰ 2
πρὸς ταύτην τὴν ὑπηρεσίαν, οἷς τὸ πᾶν οἴσουσι κύτος, σκέλη
τε καὶ πόδες καὶ τὰ τούτοις ἔχοντα τὴν αὐτὴν δύναμιν. Ἀλλ' 3
ἥ [q] γε τῆς θρεπτικῆς [r] ἀρχὴ [s] ψυχῆς ἐν [t] τῷ μέσῳ τῶν τριῶν
μορίων [v] καὶ κατὰ τὴν αἴσθησιν οὖσα φαίνεται καὶ κατὰ τὸν
λόγον· πολλὰ γὰρ [w] τῶν [x] ζῴων [y] ἀφαιρουμένου [z] ἑκατέρου
τῶν μορίων, τῆς τε καλουμένης κεφαλῆς καὶ τοῦ δεκτικοῦ τῆς
τροφῆς, [a] ζῇ μεθ' οὗπερ ἂν ᾖ τὸ μέσον. Δῆλον δ' [b] ἐπὶ τῶν 4
ἐντόμων, οἷον σφηκῶν τε καὶ [c] μελιττῶν, τοῦτο συμβαῖνον·
καὶ τῶν μὴ ἐντόμων δὲ πολλὰ διαιρούμενα δύναται ζῆν διὰ
τὸ θρεπτικόν. Τὸ δὲ τοιοῦτον μόριον ἐνεργείᾳ μὲν ἔχει ἕν,

[b] εἰσέρχεται—βλέποντες] ἄνω M, om. Z. [c] ἀλλ' οὐ om. M.S. [d] ζῴων τὸ ἄνω ἔχειν μόριον M. [e] τῆς om. M. [f] τὴν—δι' οὗ om. M.Z. [g] ἀεὶ] εἴη P. [h] λαμβάνειν τὰ δὲ διὰ τῶν αὐτῶν M.Z. [i] δὲ om. M.S.Z. [k] τὴν om. M. [l] τούτων τοῦ μέσου L. [m] τυτθὸς M. [n] ἑτέροις] ἕτερα M.Z. [o] πρόκειται M. [p] τὰ om. P. [q] τε M.Z. [r] ἀρχῆς M.Z. [s] ψυχὴ M.S.Z. [t] τῷ om. S. [v] καὶ post μορίων om. P. [w] τῶν om. L.S. [x] ζῷα L. [y] ἀφαιρουμένων M.P.S.Z. [z] ἑκατέρων P. [a] ζῇ—φυτὰ διαιρούμενα om. M.Z. [b] ἐπεὶ L. [c] μελισσῶν P.

δυνάμει δὲ πλείω· τὸν αὐτὸν γὰρ συνέστηκε τοῖς φυτοῖς τρό-
πον· καὶ γὰρ τὰ φυτὰ διαιρούμενα [d] ζῇ χωρίς, καὶ γίνεται
5 πολλὰ ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς δένδρα. Δι' ἣν δ' αἰτίαν [e] τὰ μὲν οὐ
δύναται διαιρούμενα ζῆν, τὰ δ' [f] ἀποφυτεύεται τῶν φυτῶν,
ἕτερος [g] ἔσται λόγος. Ἀλλ' [h] ὁμοίως ἔχει κατά γε τοῦτο
τά [i] τε φυτὰ καὶ τὸ τῶν ἐντόμων γένος. Ἀνάγκη δὲ καὶ
τὴν θρεπτικὴν ψυχὴν ἐνεργείᾳ μὲν ἐν τοῖς ἔχουσιν εἶναι μίαν,
6 δυνάμει δὲ πλείους. Ὁμοίως δὲ καὶ τὴν αἰσθητικὴν [k] ἀρχήν·
φαίνεται γὰρ [l] ἔχοντα αἴσθησιν τὰ διαιρούμενα αὐτῶν. Ἀλλὰ
πρὸς τὸ σώζεσθαι τὴν φύσιν, τὰ μὲν φυτὰ δύναται, ταῦτα δ'
οὐ δύναται διὰ τὸ μὴ ἔχειν ὄργανα πρὸς σωτηρίαν, [m] ἐνδεᾶ
[n] τ' εἶναι τὰ μὲν τοῦ ληψομένου τὰ δὲ τοῦ δεξομένου τὴν
7 τροφήν, [o] τὰ δ' ἄλλων τε καὶ τούτων ἀμφοτέρων. Ἐοίκασι
γὰρ τὰ τοιαῦτα τῶν ζῴων πολλοῖς ζῴοις συμπεφυκόσιν· τὰ
δ' [p] ἄριστα συνεστηκότα [q] τοῦτ' οὐ πάσχει τῶν ζῴων διὰ τὸ
εἶναι τὴν φύσιν αὐτῶν ὡς ἐνδέχεται μάλιστα μίαν. Διὸ καὶ
μικρὰν αἴσθησιν ἔνια ποιεῖ [r] διαιρούμενα τῶν μορίων, ὅτι
ἔχει τι ψυχικὸν πάθος· [s] χωριζομένων γὰρ τῶν σπλάγχνων
ποιεῖται κίνησιν, [t] οἷον καὶ αἱ χελῶναι τῆς καρδίας [v] ἀφῃρη-
μένης.

3 Ἔτι [w] δὲ [x] ἐπί τε τῶν φυτῶν δῆλον καὶ ἐπὶ τῶν ζῴων, τῶν
μὲν φυτῶν τήν [y] τ' ἐκ τῶν σπερμάτων γένεσιν ἐπισκοποῦσι
2 καὶ τὰς [z] ἐμφυτείας [a] τε καὶ [b] τὰς ἀποφυτείας. Ἡ [c] τε [d] γὰρ
τῶν σπερμάτων γένεσις συμβαίνει [e] πᾶσιν [f] ἐκ τοῦ μέσου·
διθύρων γὰρ ὄντων πάντων, ᾗ συμπέφυκεν [g] ἔχεται, καὶ τὸ
μέσον ἐστὶν ἑκατέρου τῶν μορίων· ἐντεῦθεν [h] γὰρ ὅ τε καυ-
λὸς [i] ἐκφύεται καὶ ἡ ῥίζα τῶν φυομένων, ἡ δ' ἀρχὴ τὸ μέσον

[d] ζῆν M. [e] οὐ δύναται τὰ μὲν P. [f] ἀποφυτεύεσθαι L. et pr. Z. [g] ἔστω P.Z, ἴσος M. [h] ὅμως M.Z. [i] τε] γε M.Z, om. P. [k] ἀρχήν om. M.Z. [l] αἴσθησιν ἔχοντα καὶ τὰ δ' M.Z. [m] ἐνδεᾶ] ἐνδέχεται M. et pr. Z. [n] τ'] δ' M.S. [o] τὰ δ'] τῶν δ' M. [p] ἀριστερὰ P. [q] τούτων Z. [r] διαιρουμένων L. [s] χωριζόμενον M. [t] οἷον καὶ χελώνη M, οἷον χελώνη Z. [v] ἀφηρημένη M. [w] δὲ om. M.Z. [x] ἐπὶ om. L. [y] τ'] γε P. [z] ἐκφυτείας M, ἐκφύσεις Z. [a] τε] αὐτῶν P. [b] τὰς om. L. [c] τε] μὲν M.S.Z. [d] γὰρ ἐκ τῶν L.M.Z. [e] πᾶσα P. [f] ἐκ τοῦ μέσου om. M.Z. [g] ἔχεται om. L. [h] γὰρ om. M.P.S.Z. [i] ἐκφυτεύεται M.Z.

αὐτῶν ἐστίν. Ἔν τε ταῖς [k] ἐμφυτείαις [l] καὶ ταῖς ἀποφυ- 3
τείαις [m] μάλιστα [n] τοῦτο συμβαίνει περὶ τοὺς ὄζους· ἔστι
γὰρ ἀρχή τις ὁ ὄζος τοῦ κλάδου, ἅμα δὲ καὶ μέσον, ὥστε [o] ἢ
[p] τοῦτο ἀφαιροῦσιν ἢ [q] εἰς τοῦτο ἐμβάλλουσιν, ἵνα ἢ [r] ὁ κλά-
δος ἢ αἱ ῥίζαι ἐκ τούτων [s] γίνωνται, ὡς οὔσης τῆς ἀρχῆς ἐκ
τοῦ μέσου [t] καυλοῦ καὶ ῥίζης. Καὶ τῶν ζῴων τῶν ἐναίμων ἡ 4
καρδία γίνεται πρῶτον. Τοῦτο δὲ δῆλον ἐξ ὧν ἐν τοῖς ἐνδε-
χομένοις [v] ἔτι γιγνομένοις ἰδεῖν τεθεωρήκαμεν. Ὥστε καὶ
ἐν τοῖς [w] ἀναίμοις ἀναγκαῖον [x] τὸ ἀνάλογον τῇ καρδίᾳ γίνε-
σθαι πρῶτον. Ἡ δὲ καρδία ὅτι ἐστὶν ἀρχὴ τῶν φλεβῶν, 5
ἐν τοῖς περὶ τὰ μέρη τῶν ζῴων εἴρηται πρότερον· καὶ ὅτι τὸ
αἷμα τοῖς ἐναίμοις ἐστὶ τελευταία τροφή, ἐξ οὗ γίνεται [y] τὰ
μόρια. Φανερὸν τοίνυν ὅτι μίαν μέν τινα ἐργασίαν ἡ τοῦ 6
στόματος λειτουργεῖ δύναμις, ἑτέραν δ' ἡ τῆς κοιλίας περὶ
τὴν τροφήν. Ἡ δὲ καρδία κυριωτάτη, καὶ τὸ τέλος ἐπιτί-
θησιν. Ὥστ' ἀνάγκη [z] καὶ τῆς αἰσθητικῆς καὶ τῆς θρεπτικῆς 7
ψυχῆς ἐν τῇ καρδίᾳ τὴν ἀρχὴν εἶναι τοῖς ἐναίμοις· τὰ γὰρ
τῶν ἄλλων μορίων ἔργα περὶ τὴν τροφὴν τοῦ ταύτης ἔργου
χάριν ἐστί· δεῖ [a] γὰρ τὸ κύριον πρὸς [b] τὸ οὗ ἕνεκα διατελεῖν,
ἀλλ' [c] οὐκ ἐν τοῖς τούτου ἕνεκα, οἷον ἰατρὸς πρὸς τὴν [d] ὑγί-
ειαν. Ἀλλὰ [e] μὴν τό γε κύριον τῶν αἰσθήσεων ἐν ταύτῃ 8
τοῖς ἐναίμοις πᾶσιν· [f] ἐν τούτῳ [g] γὰρ ἀναγκαῖον [h] εἶναι τὸ
πάντων [i] τῶν αἰσθητηρίων κοινὸν αἰσθητήριον. Δύο δὲ φα-
νερῶς ἐνταῦθα συντεινούσας ὁρῶμεν, τήν τε γεῦσιν καὶ τὴν
ἁφήν, ὥστε καὶ τὰς ἄλλας ἀναγκαῖον· [k] ἐν τούτῳ [l] μὲν γὰρ

[k] ἐμφ. μάλιστα καὶ P. [l] καὶ ταῖς ἀποφυτείαις om. M.Z, ταῖς om. S. [m] μάλιστα] ἀμφότερα M.Z. [n] συμβαίνει τοῦτο S, συμβαίνει ταῦτα M.P.Z. [o] ἢ] εἰ P. [p] τοῦτον M.Z. [q] εἰς om. M. [r] ὁ κλάδος] κλάδου μέρος M, κλαδούμενος Z. [s] γένωνται P. [t] κλάδου M.Z. [v] ἔτι γιγνομένοις] ἐπιγιγνομένοις M.Z. [w] ἐναίμοις P. [x] τὸ om. L.S. [y] τὰ] τἄλλα M.Z. [z] καὶ τῆς αἰσθητικῆς post θρεπτικῆς P, om. M. [a] γὰρ] μὲν γὰρ L, μέντοι M.Z. [b] τὸ οὗ] τῷ οὗ L. [c] οὐκ ἐν τοῖς] ἐνίοις M.Z. [d] ὑγίειαν, οἱ δ' ὑπηρέται πρὸς τοῖς πρὸς τὴν ὑγίειαν. ἀλλὰ M.Z.i.l. [e] μὴν om. M.Z. [f] ἐν τούτῳ] τοῦτο P.S. [g] γάρ ἐστιν ἀναγκαῖον M.S.Z. [h] εἶναι om. S. [i] τῶν om. L. [k] ἐν τούτῳ] εἶναι τούτων M.Z. [l] μὲν om. P.

τοῖς ἄλλοις αἰσθητηρίοις ἐνδέχεται ποιεῖσθαι τὴν κίνησιν,
9 ταῦτα δ' οὐδὲν συντείνει πρὸς τὸν ἄνω τόπον. Χωρὶς δὲ
τούτων, εἰ τὸ ζῆν ἐν τούτῳ τῷ μορίῳ πᾶσίν ἐστι, δῆλον ὅτι
καὶ τὴν αἰσθητικὴν ἀρχὴν ἀναγκαῖον· ᾗ μὲν γὰρ ζῷον, ταύτῃ
καὶ ζῆν φαμέν, ᾗ δ' αἰσθητικόν, ταύτῃ τὸ σῶμα ζῷον εἶναι
10 λέγομεν. [m] Διὰ τί δ' αἱ μὲν τῶν αἰσθήσεων φανερῶς συν-
τείνουσι πρὸς τὴν καρδίαν, αἱ δ' εἰσὶν ἐν τῇ κεφαλῇ (διὸ καὶ
δοκεῖ τισὶν αἰσθάνεσθαι τὰ ζῷα διὰ τὸν ἐγκέφαλον), τὸ
11 αἴτιον [n] τούτων ἐν ἑτέροις εἴρηται χωρίς. Κατὰ μὲν οὖν τὰ
φαινόμενα δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων ὅτι ἐν τούτῳ τε καὶ ἐν
τῷ μέσῳ τοῦ σώματος [o] τῶν τριῶν μορίων ἥ τε τῆς αἰσθητι-
κῆς [p] ἀρχὴ ψυχῆς ἐστὶ καὶ [q] ἡ τῆς αὐξητικῆς καὶ [r] τῆς θρε-
πτικῆς.

4 Κατὰ δὲ τὸν λόγον, ὅτι τὴν φύσιν ὁρῶμεν ἐν πᾶσιν [s] ἐκ
τῶν δυνατῶν ποιοῦσαν [t] τὸ κάλλιστον. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς
οὐσίας [v] τῆς ἀρχῆς οὔσης ἑκατέρας μάλιστα [w] μὲν [x] ἀποτελεῖ
τῶν μορίων ἑκάτερον τὸ αὑτοῦ ἔργον, τό τε κατεργαζόμενον
τὴν ἐσχάτην τροφὴν καὶ τὸ δεκτικόν· πρὸς [y] ἑκατέρῳ γὰρ
αὐτῶν οὕτως ἔσται, καὶ ἔστιν ἡ τοῦ τοιούτου [z] μέση χώρα
12 ἄρχοντος χώρα. Ἔτι τὸ χρώμενον καὶ ᾧ [a] χρῆται, δεῖ
διαφέρειν. Ὥσπερ [b] δὲ τὴν δύναμιν, οὕτως [c] ἂν [d] ἐνδέχοιτο
καὶ τὸν [e] τρόπον, [f] ὥσπερ οἵ τ' αὐλοὶ καὶ τὸ κινοῦν [g] τοὺς
αὐλούς, ἡ χείρ. Εἴπερ οὖν τὸ ζῷον ὥρισται [h] τῷ τὴν αἰ-
σθητικὴν ἔχειν ψυχήν, τοῖς μὲν ἐναίμοις ἀναγκαῖον ἐν τῇ
καρδίᾳ ταύτην ἔχειν τὴν ἀρχήν, τοῖς δ' ἀναίμοις ἐν τῷ ἀνά-
13 λογον [i] μορίῳ. Πάντα δὲ τὰ μόρια καὶ πᾶν τὸ σῶμα τῶν
ζῴων ἔχει τινὰ σύμφυτον θερμότητα φυσικήν· διὸ ζῶντα
μὲν φαίνεται θερμά, τελευτῶντα δὲ καὶ στερισκόμενα τοῦ

[m] διότι P. [n] τούτων om. L. [o] τῶν om. M.Z. [p] ἀρχὴ ψυχῆς] ἀρχῆς M.Z, ψυχῆς ἀρχὴ L. [q] ἡ om. L. [r] τῆς post καὶ om. M.P.S.Z. [s] ἐν τῷ δυνατῷ M. [t] τὸ om. L. [v] τῆς ἀρχῆς om. S. [w] μὲν] ἂν M.Z. [x] ἀποτελοῖ Z, ἀποτελῇ M. [y] ἑκατέρων M. [z] μέσου L.P.S μέρους M.Z. [a] χρῆται τὸ χρώμενον διαφέρει M.Z. [b] δὲ καὶ τὴν M.Z. [c] αν om. S. [d] ἐνδέχεται S.Z, ἐνδέχηται M.P. [e] τόπον L.Z. [f] ὥσπερ om. M. [g] τοὺς—ὥρισται om. M.Z. [h] τῶν τὴν αἰσθητικὴν ἐχόντων M.Z. [i] μορίῳ om. M.Z.

ζῆν τοὐναντίον. ⁴Ἀναγκαῖον [k]δὴ [l]ταύτης τὴν ἀρχὴν τῆς 4
θερμότητος ἐν τῇ καρδίᾳ τοῖς ἐναίμοις [m]εἶναι, τοῖς δ' ἀναίμοις ἐν τῷ ἀνάλογον· ἐργάζεται γὰρ καὶ πέττει τῷ φυσικῷ θερμῷ [n]τὴν τροφὴν πάντα, μάλιστα δὲ τὸ κυριώτατον. Διὸ 5
τῶν μὲν ἄλλων μορίων ψυχομένων ὑπομένει τὸ ζῆν, τοῦ δ' ἐν ταύτῃ φθείρεται πάμπαν, διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν ἐντεῦθεν τῆς θερμότητος ἠρτῆσθαι πᾶσι, [o]καὶ τῆς ψυχῆς ὥσπερ [p]ἐμπεπυρευμένης [q]ἐν τοῖς μορίοις [r]τούτοις, τῶν μὲν ἀναίμων ἐν τῷ ἀνάλογον, ἐν δὲ τῇ καρδίᾳ τῶν ἐναίμων. ⁴Ἀνάγκη τοί- 6
νυν ἅμα τό τε ζῆν ὑπάρχειν καὶ τὴν τοῦ θερμοῦ τούτου σωτηρίαν, καὶ τὸν καλούμενον θάνατον [s]εἶναι [t]τὴν τούτου φθοράν.

⁴Ἀλλὰ μὴν πυρός γε δύο ὁρῶμεν φθοράς, μάρανσίν τε καὶ 5
σβέσιν. Καλοῦμεν δὲ τὴν μὲν [v]ὑφ' αὑτοῦ [w]μάρανσιν, τὴν δ' [x]ὑπὸ τῶν ἐναντίων σβέσιν, τὴν [y]μὲν γήρᾳ, τὴν δὲ βίαιον. Συμβαίνει δ' ἀμφοτέρας διὰ ταὐτὸ γίνεσθαι [z]τὰς φθοράς· [a]ὑπολειπούσης γὰρ τῆς τροφῆς, οὐ δυναμένου λαμβάνειν τοῦ θερμοῦ τὴν τροφήν, φθορὰ γίνεται τοῦ πυρός. Τὸ μὲν γὰρ 2
ἐναντίον παῦον τὴν πέψιν κωλύει τρέφεσθαι· ὁτὲ [b]δὲ μαραίνεσθαι [c]συμβαίνει, [d]πλείονος ἀθροιζομένου θερμοῦ διὰ τὸ μὴ ἀναπνεῖν μηδὲ καταψύχεσθαι· ταχὺ γὰρ [e]καὶ οὕτω καταναλίσκει τὴν τροφὴν πολὺ συναθροιζόμενον τὸ θερμόν, καὶ φθάνει [f]καταναλίσκον πρὶν ἐπιστῆναι τὴν ἀναθυμίασιν. Διόπερ οὐ 3
μόνον [g]μαραίνεται τὸ ἔλαττον παρὰ [h]τὸ πλεῖον πῦρ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ καθ' [i]αὑτὴν [k]ἡ τοῦ λύχνου φλὸξ [l]ἐντιθεμένη πλείονι φλογὶ [m]κατακάεται, καθάπερ ὁτιοῦν ἄλλο τῶν καυστῶν. Αἴτιον δ' ὅτι τὴν μὲν οὖσαν ἐν τῇ φλογὶ τροφὴν φθάνει

[k] δὴ] δ' εἶναι L. [l] ταύτην M.Z. [m] εἶναι om. S. [n] πάντα τὴν τροφήν L. [o] καὶ τῆς] καὶ τοῖς P. [p] ἐμπεπυρευμένοις S. [q] ἐν om. M.S.U. [r] τούτοις—καρδίᾳ om. M.Z. [s] εἶναι om. M.Z. [t] τὴν om. S. [v] ἐφ' ἑαυτοῦ L, om. M.Z. [w] μάρανσιν τὴν δ' om. M.Z. [x] ὑπὸ τῶν ἐναντίων] ὑπ' ἄλλου M, incerto Z. [y] μὲν ἐν γήρᾳ M.Z. [z] τὰς om. M.Z. [a] ὑπολιπούσης L. [b] δὲ] τε M. [c] ξυμβαίνει M.Z. [d] πλείονα S. [e] καὶ om. P. [f] καταναλίσκειν Z. [g] μαραίνεται ἀεὶ τὸ M. [h] τὸ πλέον πῦρ L.S, τοῦ πλείονος πυρὸς M.Z. [i] ἑαυτὴν M.S.Z. [k] ἡ] οἷον ἡ M.Z. [l] ἐντιθεμένη ἐν πλείονι P. [m] κατακαίεται M.P.S.Z.

λαμβάνουσα ἡ μείζων φλὸξ πρὶν ἐπελθεῖν ἑτέραν, τὸ δὲ πῦρ
ἀεὶ διατελεῖ γινόμενον καὶ ῥέον ὥσπερ ποταμός, ἀλλὰ λαν-
4 θάνει διὰ τὸ τάχος. Δῆλον τοίνυν ὡς εἴπερ δεῖ σώζεσθαι
τὸ θερμόν (τοῦτο δ' ἀναγκαῖον, εἴπερ μέλλει ζῆν), δεῖ γίνε-
5 σθαί τινα τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐν τῇ ἀρχῇ κατάψυξιν. Παρά-
δειγμα [n] δὲ τούτου [o] λαβεῖν ἔστι τὸ συμβαῖνον ἐπὶ τῶν
καταπνιγομένων ἀνθράκων· ἂν μὲν [p] γὰρ ὦσι [q] περιπεπωμα-
σμένοι τῷ καλουμένῳ πνιγεῖ συνεχῶς, ἀποσβέννυνται ταχέως·
[r] ἂν δὲ παρ' ἄλληλά τις ποιῇ πυκνὰ τὴν ἀφαίρεσιν καὶ τὴν
6 ἐπίθεσιν, μένουσι [s] πεπυρωμένοι πολὺν χρόνον. Ἡ [t] δ'
ἔγκρυψις σώζει τὸ πῦρ· [v] οὔτε γὰρ ἀποπνεῖν κωλύεται διὰ
μανότητα τῆς τέφρας, [w] ἀντιφράττει τε τῷ πέριξ ἀέρι
[x] πρὸς τὸ μὴ σβεννύναι τῷ πλήθει τῆς ἐνυπαρχούσης [y] αὐτῷ
7 θερμότητος. Ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς αἰτίας ταύτης, ὅτι τὸ
ἐναντίον συμβαίνει τῷ [z] ἐγκρυπτομένῳ καὶ [a] καταπνιγομένῳ
πυρί (τὸ μὲν γὰρ μαραίνεται, τὸ δὲ διαμένει πλείω χρόνον),
[b] εἴρηται ἐν τοῖς προβλήμασιν.

6 Ἐπεὶ δὲ πᾶν ζῷον ἔχει ψυχήν, [c] αὐτὸ δ' οὐκ ἄνευ [d] φυσι-
κῆς ὑπάρχει θερμότητος, ὥσπερ εἴπομεν, τοῖς μὲν φυτοῖς ἡ
διὰ [e] τῆς τροφῆς καὶ τοῦ περιέχοντος ἱκανὴ γίνεται βοήθεια
2 πρὸς τὴν τοῦ φυσικοῦ θερμοῦ σωτηρίαν. Καὶ γὰρ ἡ τροφὴ
ποιεῖ κατάψυξιν [f] εἰσιοῦσα, καθάπερ καὶ τοῖς ἀνθρώποις τὸ
πρῶτον [g] προσενεγκαμένοις· αἱ δὲ νηστεῖαι θερμαίνουσι καὶ
[h] δίψας ποιοῦσιν· ἀκίνητος γὰρ ὢν ὁ ἀὴρ ἀεὶ θερμαίνεται,
τῆς δὲ τροφῆς εἰσιούσης [i] καταψύχει κινούμενος, [k] ἕως ἂν
3 λάβῃ τὴν πέψιν. [l] Ἐὰν δὲ [m] ἢ τὸ περιέχον [n] ὑπερβάλλῃ
ψυχρότητι διὰ τὴν ὥραν, ἰσχυρῶν [o] γινομένων πάγων, ἐξαυ-

[n] δὲ] τε M.Z. [o] λαμβάνειν S. [p] γὰρ om. Z. [q] παραπεπωμασμένοι L. [r] ἐὰν P. [s] πεπυρωμένα L. [t] δὲ κρύψις L.S. [v] ὅτε γὰρ ἀποπνεῖ M.Z. [w] ἀντιφράττειν τῷ πέριξ M. [x] πρὸς τὸ μὴ] διὰ τὸ M.Z. [y] αὐτοῦ S. [z] ἐκκρυπτομένῳ S. [a] ἀποπνιγομένῳ L. [b] εἴρηται καὶ ἐν M.P.S. [c] τοῦτο M.Z, αὐτὴ S. [d] φύσεως P.S. [e] τῆς τροφῆς] γῆς M.Z, τροφῆς P. [f] εἰσιοῦσα—ἀνθρώποις om. M.P.S.Z. [g] εἰσενεγκαμένοις L. [h] δίψαν M. [i] καταψύχεται L. [k] ἕως om. Z. [l] ἂν L. [m] ἢ om. M.Z. [n] ὑπερβάλῃ S.Z. [o] γενομένων P.

αίνεται, [p] ἢ τοῦ θέρους ἰσχυρὰ συμβαίνῃ καύματα καὶ μὴ
δύνηται τὸ σπώμενον ἐκ τῆς γῆς ὑγρὸν καταψύχειν, φθείρε-
ται μαραινόμενον τὸ θερμόν, καὶ λέγεται σφακελίζειν καὶ
[q] ἀστρόβλητα γίνεσθαι τὰ δένδρα περὶ τοὺς καιροὺς τούτους.
Διὸ καὶ γένη τινὰ λίθων ταῖς ῥίζαις [r] ὑποβάλλουσι καὶ ὕδωρ 4
ἐν ἀγγείοις, ὅπως αἱ ῥίζαι ψύχωνται τῶν φυτῶν. Τῶν δὲ
ζῴων ἐπεὶ τὰ μέν ἐστιν ἔνυδρα τὰ δ' ἐν τῷ ἀέρι ποιεῖται τὴν
δίαιταν, [s] ἐκ τούτων καὶ διὰ τούτων πορίζεται τὴν κατάψυξιν,
τὰ μὲν τῷ ὕδατι τὰ δὲ τῷ ἀέρι. Τίνα δὲ τρόπον καὶ πῶς,
λεκτέον [t] ἐπιστήσασι τὸν [v] λόγον [w] μᾶλλον.

Περὶ [x] γὰρ ἀναπνοῆς ὀλίγοι μέν τινες τῶν [y] πρότερον 1
φυσικῶν εἰρήκασιν· [z] τίνος μέντοι χάριν ὑπάρχει τοῖς ζῴοις,
οἱ μὲν οὐδὲν ἀπεφήναντο, οἱ δὲ εἰρήκασι μέν, οὐ καλῶς δ'
εἰρήκασιν ἀλλ' ἀπειροτέρως τῶν συμβαινόντων. Ἔτι δὲ
πάντα τὰ ζῷά φασιν ἀναπνεῖν· τοῦτο δ' οὐκ ἔστιν ἀληθές.
Ὥστ' ἀναγκαῖον περὶ τούτων [a] πρῶτον ἐπελθεῖν, [b] ὅπως μὴ 2
δοκῶμεν ἀπόντων [c] κενὴν κατηγορεῖν. Ὅτι μὲν οὖν ὅσα
[d] πλεύμονα ἔχει τῶν ζῴων, ἀναπνεῖ πάντα, φανερόν. Ἀλλὰ
καὶ [e] τούτων αὐτῶν ὅσα μὲν ἄναιμον ἔχει [f] τὸν πλεύμονα καὶ
σομφόν, ἧττον δέονται τῆς ἀναπνοῆς· διὸ πολὺν χρόνον [g] ἐν
τοῖς ὕδασι [h] δύνανται [i] διαμένειν παρὰ τὴν τοῦ σώματος
ἰσχύν. Τὸν δὲ πλεύμονα σομφὸν ἔχει πάντα τὰ ᾠοτοκοῦν- 3
τα, οἷον τὸ τῶν βατράχων γένος. Ἔτι δὲ [k] αἱ [l] ἐμύδες τε
[m] καὶ [n] χελῶναι πολὺν χρόνον μένουσιν ἐν τοῖς ὑγροῖς· ὁ γὰρ
πλεύμων ὀλίγην ἔχει θερμότητα· ὀλίγαιμον [o] γὰρ [p] ἔχουσιν
[o] αὐτόν· ἐμφυσώμενος οὖν αὐτὸς τῇ κινήσει καταψύχει καὶ

[p] ἡ τοῦ θερμοῦ ἰσχύς. ἂν δὲ συμβαίνει M.Z. [q] ἀπρόβλητα γίνεται M.Z. [r] ὑπερβάλλουσι S. [s] ἐκ τούτων διὰ τοῦτο π. M.Z. [t] ἐπίστασιν S. [v] τρόπον M. [w] μᾶλλον om. P. [x] γὰρ] οὖν S. [y] προτέρων L. [z] τίνος μέντοι χάριν] καὶ τοῦ χάριν οὐδὲν M.Z, τίνος δὲ χάριν L. [a] πρῶτον om. S. [b] ὅπως] ὡς L. [c] κενῶς L, μόνον M.Z. [d] πλεύμ—hic et posthac Z: nam L.M.P.S. πνεύμ—. [e] τούτῳ καὐτῶν P. [f] καὶ σομφὸν τὸν πνεύμονα S. [g] ἐν τοῖς ὕδασι om. L.P.S. [h] δύναται L. [i] μένειν περὶ S. [k] αἱ om. M.Z. [l] μύδες L.M.P, μύες S. [m] καὶ αἱ χ. S. [n] χελῶναι καὶ ὕδροι π. M.Z. [o] γὰρ et αὐτόν om. S. [p] ἔχει L.

4 ποιεῖ διαμένειν πολὺν χρόνον. Ἐὰν [q] μέντοι βιάζηταί τις
λίαν [r] κατέχων πολὺν χρόνον, ἀποπνίγονται πάντα· οὐδὲν
γὰρ τῶν τοιούτων δέχεται [s] τὸ ὕδωρ ὥσπερ οἱ [t] ἰχθῦς. Τὰ
δ' ἔναιμον ἔχοντα [v] τὸν πλεύμονα [w] πάντα μᾶλλον δεῖται τῆς
ἀναπνοῆς διὰ τὸ πλῆθος τῆς θερμότητος· τῶν δ' ἄλλων ὅσα
μὴ ἔχει πλεύμονα, οὐδὲν ἀναπνεῖ.

2 Δημόκριτος [x] μὲν οὖν ὁ Ἀβδηρίτης καί τινες ἄλλοι τῶν
[y] περὶ ἀναπνοῆς εἰρηκότων οὐδὲν περὶ τῶν ἄλλων διωρίκασι
ζῴων, ἐοίκασι μέντοι λέγειν ὡς πάντων ἀναπνεόντων· Ἀνα-
ξαγόρας δὲ καὶ Διογένης, πάντα φάσκοντες ἀναπνεῖν, περὶ
τῶν ἰχθύων καὶ τῶν [z] ὀστρείων λέγουσι τίνα τρόπον ἀναπνέ-
2 ουσιν. Καί φησιν Ἀναξαγόρας [a] μέν, ὅταν ἀφῶσι τὸ ὕδωρ
διὰ τῶν βραγχίων, [b] τὸν ἐν τῷ στόματι γινόμενον ἀέρα ἕλ-
κοντας ἀναπνεῖν τοὺς ἰχθῦς· οὐ γὰρ [c] εἶναι κενὸν οὐδέν·
Διογένης δ' ὅταν ἀφῶσι τὸ ὕδωρ διὰ τῶν βραγχίων, ἐκ τοῦ
περὶ τὸ στόμα περιεστῶτος [d] ὕδατος ἕλκειν τῷ κενῷ τῷ [e] ἐν
τῷ στόματι τὸν ἀέρα, ὡς ἐνόντος ἐν τῷ ὕδατι ἀέρος. Ταῦτα
3 δ' ἐστὶν ἀδύνατα. Πρῶτον μὲν γὰρ τὸ ἥμισυ τοῦ πράγμα-
τος ἀφαιροῦσι, διὰ τὸ τὸ κοινὸν ἐπὶ θατέρου λέγεσθαι [f] μό-
νον. Ἀναπνοὴ γὰρ καλεῖται, ταύτης δὲ τὸ μὲν [g] ἐκπνοή
ἐστι τὸ δ' εἰσπνοή· περὶ ἧς οὐθὲν λέγουσι, τίνα τρόπον
4 ἐκπνέουσι τὰ τοιαῦτα [h] τῶν ζῴων. Οὐδ' ἐνδέχεται αὐτοῖς
εἰπεῖν· ὅταν γὰρ [i] ἀναπνεύσωσι, ταύτῃ ᾗ ἀνέπνευσαν πάλιν
δεῖ ἐκπνεῖν, καὶ τοῦτο [k] ποιεῖν ἀεὶ [l] παραλλάξ, ὥστε [m] συμ-
βαίνει ἅμα δέχεσθαι τὸ [n] ὕδωρ κατὰ [o] τὸ στόμα καὶ ἐκπνεῖν.

[q] μέντοι] οὖν M.Z, οὖν μέντοι S. [r] πολὺν χρόνον κατέχων P. [s] τὸ om. S. [t] ἰχθύες M.P.Z. [v] τὸν om. M.P.Z. [w] πάντα om. L. [x] μὲν οὖν] δὲ L. [y] περὶ τῆς ἀναπνοῆς M.P.Z. [z] ὀστρέων M.Z. [a] μέν om. M.Z. [b] τῶν P. τὸν—βραγχίων om. M.Z. [c] κενὸν οὐδὲν εἶναι P. [d] ὕδατος om. M.Z. [e] ἐν] ἐπὶ P. [f] μόνου S. [g] ἐστιν εἰσπνοὴ τὸ δ' ἐκπνοή Z. ἐστι om. L. [h] τῶν ζῴων om. P. [i] ἀναπν.—καὶ] ἀναπνεύσωσιν πάλιν ταύτῃ ἀναπνεύσαντα διεκπνεῖ καὶ M.Z. [k] ποιεῖ ἀεὶ Z, ἀεὶ ποιεῖν M. [l] παραλλὰξ καὶ ποιοῦσιν ὥστε L.S, παραλλὰξ ἅμα δὲ ἀφέντας ἀνάγκη τὸ ὕδωρ διὰ τῶν βραγχίων δέχεσθαι τὸ θύραθεν καὶ ταύτησ (ταύτηι Z, ταύτῃ εἰ i.) παραλλὰξ ποιοῦσιν ὥστε M.Z.i. [m] συμβαίνειν M.Z. [n] ὕδωρ καὶ κατὰ M. [o] τὸ om. S.Z.

Ἀνάγκη δ' [p] ἀπαντῶντα ἐμποδίζειν θάτερον θατέρῳ. Εἶτα 5
ὅταν [q] ἀφῶσι τὸ ὕδωρ, τότε ἐκπνέουσι κατὰ [r] τὸ στόμα ἢ κατὰ τὰ βράγχια, ὥστε συμβαίνει ἅμα ἐκπνεῖν καὶ ἀναπνεῖν· τότε γάρ φασιν αὐτὸ ἀναπνεῖν. Ἅμα δ' [s] ἀναπνεῖν καὶ ἐκπνεῖν ἀδύνατον. Ὥστ' εἰ ἀνάγκη τὰ ἀναπνέοντα ἐκπνεῖν καὶ εἰσπνεῖν, ἐκπνεῖν δὲ μὴ ἐνδέχεται μηδὲν αὐτῶν, φανερὸν ὡς οὐδ' [t] ἀναπνεῖ [v] αὐτῶν οὐδέν.

Ἔτι δὲ τὸ φάναι τὸν ἀέρα ἕλκειν ἐκ τοῦ στόματος [w] ἢ 3
ἐκ τοῦ ὕδατος διὰ τοῦ στόματος ἀδύνατον· οὐ γὰρ [x] ἔχουσιν ἀρτηρίαν διὰ τὸ πλεύμονα μὴ ἔχειν, ἀλλ' εὐθὺς [y] ἡ κοιλία πρὸς τῷ στόματί ἐστιν, ὥστ' ἀναγκαῖον τῇ κοιλίᾳ ἕλκειν. Τοῦτο δὲ κἂν [z] τἆλλα ἐποίει ζῷα· νῦν δὲ οὐ ποιοῦσιν. Κἂν ἐκεῖνα δ' ἔξω τοῦ ὑγροῦ ὄντα ἐπιδήλως ἂν [a] αὐτὸ ἐποίει· φαίνεται δ' οὐ ποιοῦντ' αὐτό. Ἔτι πάντων τῶν ἀναπνεόντων 2
καὶ ἑλκόντων [b] τὸ πνεῦμα ὁρῶμεν γινομένην [c] κίνησίν τινα τοῦ μορίου τοῦ ἕλκοντος, ἐπὶ δὲ τῶν ἰχθύων οὐ [d] συμβαῖνον· οὐδὲν γὰρ φαίνονται κινοῦντες τῶν περὶ τὴν κοιλίαν, ἀλλ' [e] ἢ τὰ βράγχια μόνον, καὶ ἐν τῷ ὑγρῷ καὶ εἰς τὸ ξηρὸν [f] ἐκπεσόντες, ὅταν [g] σπαίρωσιν. Ἔτι ὅταν ἀποθνήσκῃ πνιγόμενα 3
[h] ἐν τοῖς ὑγροῖς πάντα τὰ ἀναπνέοντα, γίνονται πομφόλυγες τοῦ πνεύματος ἐξιόντος βιαίως, οἷον ἐάν τις βιάζηται χελώνας ἢ βατράχους ἤ [i] τι ἄλλο τῶν τοιούτων γενῶν· ἐπὶ δὲ τῶν ἰχθύων οὐ συμβαίνει πειρωμένοις πάντα τρόπον, ὡς οὐκ ἐχόντων [k] πνεῦμα θύραθεν οὐθέν. Ὅν τε τρόπον [l] λέγουσι γίνε- 4
σθαι τὴν ἀναπνοὴν αὐτοῖς, ἐνδέχεται καὶ τοῖς ἀνθρώποις οὖσιν ἐν τῷ ὑγρῷ [m] συμβαίνειν· εἰ γὰρ καὶ οἱ ἰχθύες ἕλκουσιν ἐκ τοῦ πέριξ ὕδατος [n] τῷ στόματι, [o] διὰ τί τοῦτο οὐκ ἂν

[p] ἀπάντων τὸ M. [q] ἀφίωσι M.Z. [r] τὰ στόματα L.P, στόματος S. [s] ἀναπνέειν καὶ ἐκπνέειν Z. [t] ἀναπνεῖν M.P.S.Z. [v] οὐθὲν αὐτῶν P. [w] ἢ—στόματος om. M.Z. [x] ἔχει L. [y] ἡ om. L. [z] τἆλλα] πόλλ' Z. [a] αὐτὰ M.P. [b] τὸν πνεύμονα P. [c] τινὰ κίνησιν M.P.Z. [d] συμβαίνει P. [e] ἢ om. M.Z. [f] ἐμπεσόντες L.M.P.Z. [g] ἀσπαρίζωσιν L.P.S. [h] ἐν om. M.Z. [i] ἄλλο τι L.P. [k] πνεῦμα—λέγουσι] πνεῦσιν M.Z. [l] λέγουσι διὰ τοῦτο οὐ γίνεσθαι S. [m] συμβαίνει M.Z, omisso εἰ. [n] τῷ στόματι om. M.Z. [o] διὰ τί τοῦτο οὐκ ἂν] τοῦτο κἂν Z, κἂν M.S.

[p] ποιοῖμεν καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τἆλλα ζῷα; Καὶ τὸν ἐκ τοῦ
5 στόματος δ' ἂν [q] ἕλκοιμεν ὁμοίως τοῖς ἰχθύσιν. Ὥστ' εἴπερ
κἀκεῖνα ἦν δυνατά, καὶ ταῦτ' [r] ἂν ἦν· ἐπεὶ δ' οὐκ ἔστι, δῆλον
ὡς οὐδ' ἐπ' ἐκείνων ἐστίν. Πρὸς δὲ τούτοις διὰ τίν' αἰτίαν
ἐν τῷ ἀέρι ἀποθνήσκουσι [s] καὶ [t] φαίνονται ἀσπαρίζοντα ὥσπερ
τὰ πνιγόμενα, [v] εἴπερ ἀναπνέουσιν; Οὐ γὰρ [w] δὴ τροφῆς γε
6 ἐνδείᾳ τοῦτο πάσχουσιν. Ἣν [x] γὰρ λέγει Διογένης αἰτίαν,
εὐήθης· φησὶ γὰρ ὅτι τὸν ἀέρα πολὺν ἕλκουσι λίαν ἐν τῷ
ἀέρι, ἐν δὲ τῷ ὕδατι μέτριον, [y] καὶ διὰ τοῦτ' ἀποθνήσκειν.
Καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν πεζῶν ἔδει δυνατὸν εἶναι τοῦτο συμβαίνειν·
νῦν δ' [z] οὐδὲν τῷ σφόδρα ἀναπνεῦσαι ἀποπνίγεται [a] πεζὸν
7 ζῷον. Ἔτι δ' εἰ πάντα ἀναπνεῖ, [b] δῆλον ὅτι καὶ τὰ ἔντομα
τῶν ζῴων ἀναπνεῖ· φαίνεται δ' αὐτῶν [c] πολλὰ διατεμνόμενα
ζῆν, οὐ μόνον εἰς δύο μέρη ἀλλὰ καὶ εἰς πλείω, οἷον αἱ κα-
λούμεναι σκολόπενδραι· [d] ἃ πῶς ἢ [e] τίνι ἐνδέχεται ἀναπνεῖν;
8 Αἴτιον δὲ μάλιστα τοῦ μὴ λέγεσθαι περὶ αὐτῶν καλῶς τό
[f] τε τῶν μορίων ἀπείρους εἶναι τῶν ἐντός, [g] καὶ μὴ λαμβάνειν
ἕνεκά τινος τὴν φύσιν [h] πάντα ποιεῖν· ζητοῦντες γὰρ τίνος
ἕνεκα ἡ ἀναπνοὴ τοῖς ζῴοις ὑπάρχει, καὶ ἐπὶ τῶν μορίων
τοῦτ' ἐπισκοποῦντες, οἷον ἐπὶ [i] βραγχίων καὶ πλεύμονος, εὗρον
ἂν θᾶττον τὴν αἰτίαν.

4 Δημόκριτος δ' ὅτι μὲν ἐκ τῆς ἀναπνοῆς συμβαίνει τι τοῖς
ἀναπνέουσι [k] λέγει, φάσκων κωλύειν ἐκθλίβεσθαι τὴν ψυχήν·
οὐ μέντοι ὡς τούτου γ' ἕνεκα [l] ποιήσασαν τοῦτο τὴν φύσιν
οὐθὲν εἴρηκεν· ὅλως γὰρ ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι φυσικοί, καὶ
2 οὗτος οὐθὲν ἅπτεται τῆς τοιαύτης αἰτίας. Λέγει δ' ὡς ἡ
ψυχὴ καὶ τὸ θερμὸν ταὐτόν, τὰ πρῶτα σχήματα τῶν σφαι-
ροειδῶν. [m] συγκρινομένων οὖν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ περιέχοντος

[p] ποιοῦμεν M.Z. [q] ἕλκομεν M, ἕλκοιεν L.P. et corr. Z. [r] ἂν om. L. [s] καὶ] καὶ οὐ M. [t] φαίνεται L.S. [v] ἅπερ S. εἴπερ—πάσχουσιν om. L. [w] δὴ om. P. [x] λέγει γὰρ P, γὰρ τέγουν S. [y] καὶ ante διὰ om. M.Z. [z] οὐδὲν ἐν τῷ M.Z. [a] ζῷον πεζόν P. [b] δῆλον ὅτι post ζῴων P. [c] διατεμνόμενα πολλὰ P. [d] ἃ πῶς] ὅπως M.Z. [e] τίσιν L. [f] τε om. L.P.S. [g] καὶ τὸ μὴ M.Z. [h] πάντα ποιεῖν om. M.Z. [i] βραγχίου L. [k] φάσκει λέγων P. [l] τοῦτο ποιήσασαν S. [m] ἐκκρινομένων L.

ἐκθλίβοντος, βοήθειαν γίνεσθαι τὴν ἀναπνοήν φησιν. Ἐν 3
γὰρ τῷ ἀέρι πολὺν ἀριθμὸν εἶναι τῶν τοιούτων ἃ καλεῖ ἐκεῖ-
νος νοῦν καὶ ψυχήν· [n] ἀναπνέοντος οὖν καὶ εἰσιόντος τοῦ
ἀέρος [o] συνεισιόντα [p] ταῦτα, καὶ [q] ἀνείργοντα [r] τὴν θλίψιν,
[s] κωλύειν τὴν ἐνοῦσαν ἐν τοῖς ζῴοις διιέναι ψυχήν. Καὶ διὰ 4
τοῦτο [t] ἐν τῷ ἀναπνεῖν καὶ ἐκπνεῖν εἶναι τὸ ζῆν καὶ [v] τὸ ἀπο-
θνήσκειν· ὅταν γὰρ κρατῇ τὸ περιέχον συνθλῖβον, καὶ μη-
κέτι θύραθεν εἰσιὸν [w] δύνηται [x] ἀνείργειν, μὴ [y] δυναμένου
ἀναπνεῖν, [z] τότε συμβαίνειν τὸν θάνατον τοῖς ζῴοις· εἶναι
γὰρ τὸν θάνατον τὴν τῶν τοιούτων [a] σχημάτων ἐκ τοῦ σώ-
ματος ἔξοδον ἐκ [b] τῆς τοῦ περιέχοντος ἐκθλίψεως. Τὴν δ' 5
αἰτίαν διὰ τί ποτε πᾶσι μὲν ἀναγκαῖον [c] ἀποθανεῖν, οὐ μέν-
τοι ὅτε ἔτυχεν ἀλλὰ κατὰ φύσιν μὲν γήρᾳ, βίᾳ [d] δὲ παρὰ
φύσιν, οὐθὲν δεδήλωκεν. [e] Καίτοι ἐχρῆν, ἐπεὶ ὁτὲ μὲν φαί-
νεται τοῦτο γινόμενον, ὁτὲ δ' οὐ φαίνεται, [f] πότερον τὸ
αἴτιον ἔξωθέν ἐστιν ἢ ἐντός. Οὐ λέγει [g] δὲ οὐδὲ περὶ τῆς 6
ἀρχῆς τοῦ ἀναπνεῖν τί τὸ αἴτιον, πότερον [h] ἔσωθεν ἢ ἔξωθεν·
[i] οὐ γὰρ δὴ ὁ [k] θύραθεν νοῦς τηρεῖ τὴν βοήθειαν, ἀλλ' ἔσωθεν
ἡ ἀρχὴ τῆς ἀναπνοῆς γίνεται καὶ τῆς κινήσεως, οὐχ ὡς βια-
ζομένου τοῦ περιέχοντος. [l] Ἄτοπον δὲ καὶ τὸ ἅμα τὸ
περιέχον συνθλίβειν καὶ [m] εἰσιὸν διαστέλλειν. Ἃ μὲν οὖν
εἴρηκε [n] καὶ ὥς, σχεδὸν ταῦτ' ἐστίν. Εἰ δὲ δεῖ νομίζειν 7
ἀληθῆ εἶναι τὰ πρότερον λεχθέντα καὶ μὴ πάντα τὰ ζῷα
ἀναπνεῖν, οὐ περὶ παντὸς θανάτου τὴν αἰτίαν ὑποληπτέον
εἰρῆσθαι ταύτην, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ τῶν ἀναπνεόντων. Οὐ μὴν
οὐδ' ἐπὶ τούτων καλῶς. Δῆλον δ' ἐκ τῶν συμβαινόντων καὶ
τῶν τοιούτων ὧν ἔχομεν πάντες πεῖραν. [o] Ἔν γὰρ ταῖς 8

[n] ἀναπνέοντες P. [o] συνιόντα P. [p] ταῦτα om. Z. [q] συνθλίβοντα M, συνει ροντα Z. [r] τῇ θλίψει M.Z. [s] κωλύει L.M.P.S.Z. [t] ἐν τῷ] ἐκ τοῦ L. [v] τὸ post καὶ om. M.Z. [w] δύναται M.S.Z. [x] ἐνεργεῖν M.Z. [y] δυναμένου δ' ἀναπνεῖν M.S.Z. [z] τότε συμβαίνει L, τότε ξυμβαίνειν S, ξυμβαίνειν τότε M.Z. [a] σωμάτων M.Z. [b] τῆς om. M.Z. [c] ἀποθνήσκειν Z. [d] δὲ παρὰ] δ' οὐ κατὰ P. [e] καίτοι γ' ἐχρῆν L. [f] πότερον δὲ τὸ P. [g] δὲ om. P. [h] ἔξωθεν ἢ ἔνδοθεν M.Z. [i] οὐδὲ γὰρ δὴ M.Z, οὐδὲ γὰρ L.P. [k] θύραζε L. [l] ἄτοπον—περιέχον om. M.Z. [m] ἴσον M, εἴσω Z. [n] καὶ ὥς om. L. [o] ἔν τε γὰρ M.S.Z.

ἀλέαις θερμαινόμενοι μᾶλλον [p] καὶ τῆς ἀναπνοῆς μᾶλλον δεόμεθα καὶ [q] πυκνότερον ἀναπνέομεν πάντες· ὅταν δὲ [r] τὸ πέριξ ᾖ ψυχρὸν καὶ συνάγῃ καὶ συμπηγνύῃ τὸ σῶμα, κατέ-
9 χειν συμβαίνει τὸ πνεῦμα. Καίτοι τότ' ἐχρῆν [s] τὸν θύραθεν εἰσιόντα κωλύειν τὴν σύνθλιψιν. Νῦν δὲ γίνεται τοὐναντίον· ὅταν γὰρ πολὺ λίαν ἀθροισθῇ τὸ θερμὸν μὴ ἐκπνεόντων, τότε [t] δέονται τῆς ἀναπνοῆς· ἀναγκαῖον [v] δ' εἰσπνεύσαντας ἀναπνεῖν. Ἀλεάζοντες δὲ πολλάκις ἀναπνέουσιν, ὡς ἀναψύξεως χάριν ἀναπνέοντες, [w] ὅτε τὸ λεγόμενον ποιεῖ πῦρ ἐπὶ πῦρ.

5 Ἡ δ' ἐν τῷ Τιμαίῳ γεγραμμένη περίωσις περί τε τῶν ἄλλων ζῴων οὐδὲν διώρικε τίνα τρόπον αὐτοῖς ἡ τοῦ θερμοῦ γίνεται σωτηρία, πότερον τὸν αὐτὸν ἢ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν· εἰ μὲν γὰρ μόνοις τὸ τῆς ἀναπνοῆς ὑπάρχει τοῖς πεζοῖς, [x] λεκτέον τὴν αἰτίαν τοῦ μόνοις· εἰ δὲ [y] καὶ τοῖς ἄλλοις, ὁ δὲ τρόπος ἄλλος, [z] καὶ περὶ τούτου διοριστέον, εἴπερ δυνατὸν
2 [a] ἀναπνεῖν πᾶσιν. Ἔτι δὲ καὶ πλασματώδης ὁ τρόπος τῆς αἰτίας. Ἐξιόντος γὰρ [b] ἔξω τοῦ θερμοῦ διὰ τοῦ στόματος, τὸν περιέχοντα ὠθούμενον [c] ἀέρα φερόμενον [d] ἐμπίπτειν [e] εἰς τὸν αὐτὸν τόπον φησὶ διὰ μανῶν οὐσῶν τῶν σαρκῶν, ὅθεν τὸ ἐντὸς ἐξῄει θερμόν, διὰ τὸ μηδὲν εἶναι κενὸν ἀντιπεριισταμένων ἀλλήλοις· θερμανθέντα δὲ πάλιν ἐξιέναι κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον, καὶ περιωθεῖν εἴσω διὰ τοῦ στόματος τὸν ἀέρα τὸν ἐκπίπτοντα θερμόν· καὶ τοῦτο [f] δὴ διατελεῖν ἀεὶ ποιοῦντας,
3 ἀναπνέοντάς τε καὶ ἐκπνέοντας. Συμβαίνει δὲ τοῖς οὕτως οἰομένοις πρότερον τὴν [g] ἐκπνοὴν γίνεσθαι τῆς εἰσπνοῆς. [h] Ἔστι δὲ τοὐναντίον. Σημεῖον δέ· γίνεται μὲν γὰρ ἀλλήλοις ταῦτα παρ' ἄλληλα, τελευτῶντες δὲ [i] ἐκπνέουσιν, ὥστ'
4 ἀναγκαῖον εἶναι τὴν ἀρχὴν [k] εἰσπνοήν. Ἔτι δὲ τὸ τίνος

[p] καὶ ante θερμ. M.Z. [q] πυκνότερα S. [r] τὸ om. S. [s] τὸ θύραθεν εἰσνὸν M.Z. [t] δέον P. [v] δ' ἔστι νεύσαντας M.Z. [w] ὅτε καὶ τὸ L. [x] τεκτέον S. [y] καὶ om. M.Z. [z] καὶ τὸ περὶ M.Z. [a] ἀναπνεῖν om. L. [b] ἔξω om. L. [c] ἀέρα φερ.] ἀναφερ. S. [d] ἐπιπίπτειν Z. [e] φησὶν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον L. [f] δὴ om. L. [g] εἰσπνοὴν γίν. τῆς ἐκπνοῆς L.S. [h] ἔστι δὲ τοὐναντίον om. L.P.S. [i] ἐνπνέουσιν S, ἀναπνέουσιν M.Z. [k] ἐκπνοήν M.Z.

ἕνεκα ταῦθ' ὑπάρχει τοῖς ζῴοις (λέγω δὲ [l] *τὸ ἀναπνεῖν καὶ τὸ ἐκπνεῖν) οὐθὲν εἰρήκασιν οἱ τοῦτον τὸν τρόπον λέγοντες, ἀλλ' ὡς περὶ συμπτώματός τινος ἀποφαίνονται μόνον.* Καίτοι *γε κύρια ταῦθ' ὁρῶμεν τοῦ ζῆν καὶ τελευτᾶν· ὅταν γὰρ ἀναπνεῖν μὴ δύνωνται, τότε συμβαίνει γίνεσθαι τὴν φθορὰν τοῖς ἀναπνέουσιν.* Ἔτι *δὲ ἄτοπον τὸ τὴν μὲν τοῦ* 5
θερμοῦ διὰ τοῦ στόματος ἔξοδον καὶ πάλιν εἴσοδον [m] *μὴ λανθάνειν ἡμᾶς, τὴν δ' εἰς τὸν θώρακα τοῦ πνεύματος εἴσοδον καὶ πάλιν θερμανθέντος ἔξοδον λανθάνειν.* Ἄτοπον *δὲ καὶ τοῦ θερμοῦ τὴν ἀναπνοὴν εἴσοδον εἶναι.* Φαίνεται *γὰρ τοὐ-* 6
ναντίον· τὸ [n] *μὲν γὰρ ἐκπνεόμενον* [o] *εἶναι θερμόν, τὸ δ' εἰσπνεόμενον ψυχρόν.* Ὅταν *δὲ θερμὸν ᾖ, ἀσθμαίνοντες ἀναπνέουσιν· διὰ γὰρ τὸ μὴ καταψύχειν ἱκανῶς τὸ εἰσιὸν* [p] *πολλάκις τὸ πνεῦμα συμβαίνει σπᾶν.*

Ἀλλὰ *μὴν οὐδὲ τροφῆς* [q] *γε χάριν ὑποληπτέον γίνεσθαι* 6
τὴν ἀναπνοήν, ὡς τρεφομένου τῷ πνεύματι τοῦ ἐντὸς πυρός, καὶ ἀναπνέοντος μὲν ὥσ[r]*περ ἐπὶ πῦρ ὑπέκκαυμα ὑποβάλλεσθαι, τραφέντος δὲ* [s] *τοῦ πυρὸς γίνεσθαι τὴν ἐκπνοήν.* Ταῦτὰ 2
γὰρ ἐροῦμεν πάλιν καὶ πρὸς τοῦτον τὸν λόγον [t] *ἅπερ πρὸς τοὺς ἔμπροσθεν· καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζῴων ἐχρῆν τοῦτο συμβαίνειν ἢ τὸ ἀνάλογον τούτῳ· πάντα γὰρ ἔχει θερμότητα ζωτικήν.* Ἔπειτα *καὶ τὸ γίνεσθαι* [v] *τὸ θερμὸν ἐκ τοῦ* 3
πνεύματος τίνα [w] *χρὴ τρόπον λέγειν, πλασματῶδες* [x] *ὄν· μᾶλλον* [y] *γὰρ ἐκ τῆς τροφῆς τοῦτο γινόμενον ὁρῶμεν.* [z] Συμ*βαίνει* [a] *τε κατὰ* [b] *ταὐτὸ δέχεσθαι τὴν τροφὴν καὶ τὸ περίττωμα* [c] *ἀφιέναι· τοῦτο δ' ἐπὶ τῶν ἄλλων οὐχ ὁρῶμεν γινόμενον.*

Λέγει *δὲ περὶ ἀναπνοῆς καὶ* Ἐμπεδοκλῆς, *οὐ μέντοι τίνος* 7
γ' ἕνεκα, οὐδὲ περὶ πάντων τῶν ζῴων οὐδὲν ποιεῖ δῆλον, εἴτε

[l] *τό τε ἀν.* L. [m] *μὴ—εἴσοδον* om. M.Z. [n] *μὲν* om. M.S.Z. [o] *εἶναι* om. M. [p] *πολλ. πνεῦμα συμβαίνει πᾶν* P. [q] *τε* M.Z. [r] *περ* om. M. [s] *τοῦ πυρὸς* om. M.Z. [t] *ἅπερ καὶ πρὸς* M.Z. [v] *τὸ* ante *θ.* om. L.M.Z. [w] *τρόπον χρὴ* M.Z. [x] *ὄν* om. L.P.S. [y] *γὰρ* om. P. [z] *συμβαίνειν* P.S. [a] *τε*] *τὸ* L, *δὲ* M.P.Z. [b] *τοῦτο* L.P.S. [c] *ἀφιέναι· τοῦτο γὰρ γιγνόμενον ὁρῶμεν· τοῦτο* M.Z.

ἀναπνέουσιν εἴτε μή. Καὶ περὶ τῆς διὰ τῶν μυκτήρων ἀναπνοῆς [d] λέγων οἴεται καὶ περὶ τῆς κυρίας λέγειν ἀναπνοῆς.
2 Ἔστι γὰρ [e] καὶ διὰ τῆς ἀρτηρίας [f] ἐκ τῶν στηθῶν [g] ἡ ἀναπνοή, καὶ ἡ διὰ τῶν μυκτήρων· αὐτοῖς δὲ χωρὶς ἐκείνης οὐκ ἔστιν ἀναπνεῦσαι τοῖς μυκτῆρσιν. Καὶ τῆς μὲν διὰ τῶν μυκτήρων [h] γινομένης [i] ἀναπνοῆς στερισκόμενα τὰ ζῷα [k] οὐδὲν πάσχουσι, τῆς δὲ κατὰ τὴν ἀρτηρίαν ἀποθνήσκουσιν.
3 Καταχρῆται γὰρ ἡ φύσις ἐν παρέργῳ τῇ διὰ τῶν μυκτήρων ἀναπνοῇ πρὸς τὴν ὄσφρησιν [l] ἐν ἐνίοις τῶν ζῴων· διόπερ ὀσφρήσεως μὲν σχεδὸν μετέχει πάντα [m] τὰ ζῷα, [n] ἔστι δ' οὐ πᾶσι τὸ αὐτὸ αἰσθητήριον. Εἴρηται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν ἑτέροις σαφέστερον.
4 Γίνεσθαι δέ φησι τὴν ἀναπνοὴν καὶ ἐκπνοὴν διὰ τὸ φλέβας εἶναί τινας, ἐν αἷς [o] ἔνεστι μὲν αἷμα, οὐ μέντοι πλήρεις εἰσὶν αἵματος, ἔχουσι δὲ πόρους εἰς τὸν ἔξω ἀέρα, τῶν μὲν τοῦ σώματος μορίων ἐλάττους, τῶν δὲ τοῦ ἀέρος μείζους· [p] διὸ τοῦ αἵματος πεφυκότος [q] κινεῖσθαι ἄνω καὶ κάτω, [r] κάτω μὲν φερομένου εἰσρεῖν τὸν ἀέρα καὶ γίνεσθαι ἀναπνοήν, [s] ἄνω δ' ἰόντος [t] ἐκπίπτειν θύραζε καὶ γίνεσθαι τὴν ἐκπνοήν, παρεικάζων τὸ συμβαῖνον ταῖς κλεψύδραις.

5 Ὧδε δ' ἀναπνεῖ [v] πάντα καὶ ἐκπνεῖ. Πᾶσι [w] λίφαιμοι
σαρκῶν σύριγγες πύματον κατὰ σῶμα τέτανται,
καί σφιν [x] ἐπὶ στομίοις [y] πυκναῖς τέτρηνται [z] ἄλοξιν
ῥινῶν ἔσχατα [a] τέρθρα διαμπερές, ὥστε [b] φόνον [c] μὲν
κεύθειν, αἰθέρι δ' [d] εὐπορίην [e] διόδοισι τετμῆσθαι.
Ἔνθεν ἔπειθ' [f] ὁπόταν μὲν [g] ἀπαΐξῃ [h] τέρεν αἷμα,

[d] λέγων—μυκτήρων om. M.Z. [e] καὶ om. P.S. [f] ἐκ] διὰ S. [g] ἡ om. S. [h] γενομένης M. [i] ἀναπνοῆς] ἧς M. et fortasse Z. [k] οὐ M.S.Z. [l] ἐν om. L.P.S. [m] τὰ om. S. [n] ἔστι] ἐπεὶ M.Z. [o] ἔστι L. [p] διὸ] καὶ διὰ M.Z. [q] κινεῖσθαι ἅμα καὶ κάτω καὶ ἄνω M.Z. [r] ἄνω M.S.Z. [s] κάτω M.S.Z. [t] ἐκπνεῖν M.Z. [v] πάντως V. [w] λείφαιμοι N.V.n, δίαιμοι M.i.l. [x] ἐπιστομίοις L.N.P.Q.Ga.Ha, ἐπιστομίαις M.Z.i.l. [y] πυκναῖς M.Z.i.l, πυκινοῖς L.Q.Ga.Ha.f.m.o: ceteri πυκνοῖς. [z] ἄλεξι V, δόναξι M.i.l. [a] τέρθρα L.Ga.Ha. et corr. m.o, lacunam M: ceteri τέθρα, ambiguo V. [b] φόνον M.i.l: ceteri φανόν. [c] μὲν κεύθειν, αἰθέρι] μέν γ' ἐνθεῖναι θέρει M, μέν γ' αἰθέρι i.l. [d] εὐπορίην L.Q.Ha.f, εὔπνοιαν pr. Z: ceteri εὐπορίαν. [e] διόδρισι S, διόδεσι n. [f] ὅταν L.X.Ga.f. [g] ἀπαΐξῃ L.X.Ga.Ha.m.o, ἐπαΐξοι corr. i, ἐπάξοι pr. i, ἐπάξειε l, ἐπάξῃ M. et pr. Z: ceteri ἐπαΐξῃ. [h] τέραν S.

αἰθὴρ παφλάζων [i] καταβήσεται [k] οἴδματι [l] μάργῳ,
εὖτε δ' ἀναθρώσκει, [m] πάλιν ἐκπνεῖ, ὥσ[n]περ ὅταν [o] παῖς
[p] κλεψύδρην [q] παίζησι [r] δι' εὐπετέος χαλκοῖο.
Εὖτε μὲν αὐλοῦ πορθμὸν ἐπ' [s] εὐειδεῖ [t] χερὶ [v] θεῖσα
[w] εἰς ὕδατος βάπτῃσι [x] τέρεν δέμας [y] ἀργυφέοιο,
[z] οὐδ' ὅγ' [a] ἐς [b] ἄγγος [c] δ' ὄμβρος [d] ἐσέρχεται, ἀλλά [e] μιν [f] εἴργει
ἀέρος ὄγκος [g] ἔσωθε πεσὼν [h] ἐπὶ τρήματα πυκνά,
[i] εἰσόκ' ἀποστεγάσῃ [k] πυνικὸν ῥόον· [l] αὐτὰρ [m] ἔπειτα
πνεύματος [n] ἐλλείποντος [o] ἐσέρχεται [p] αὔξιμον ὕδωρ.
Ὡς δ' αὔτως ὅθ' ὕδωρ μὲν ἔχει κατὰ [q] βένθεα χαλκοῦ
πορθμοῦ [r] χωσθέντος [s] βροτέῳ [t] χροῒ ἠδὲ [v] πόροιο,
αἰθὴρ δ' [w] ἐκτὸς [x] ἔσω [y] λελιημένος ὄμβρον ἐρύκει
ἀμφὶ πύλας [z] ἰσθμοῖο δυσηχέος, [a] ἄκρα [b] κρατύνων,
εἰσόκε χειρὶ [c] μεθῇ· [d] τότε δ' αὖ πάλιν, ἔμπαλιν ἢ πρίν,
πνεύματος [e] ἐμπίπτοντος [f] ὑπεκθέει [g] αὔξιμον ὕδωρ.
Ὡς δ' αὔτως τέρεν αἷμα [h] κλαδασσόμενον [i] διὰ γυίων
ὁππότε [k] μὲν παλίνορσον [l] ἐπαΐξειε μυχόνδε,

[i] *καταΐσσεται* L.Q.G[a].H[a].f. [k] *ὕδατι* S. et pr. o. [l] *μαργῷ* P.S.i.l, *μαρθρῷ* n. [m] *πᾶσιν* H[a]. [n] *περ* om. n. [o] *ταῖς* N, incerto V. [p] *κλεψύδρην* L.M.P.Q.S.X.Z.G[a].H[a].f.i.l.m.o: ceteri *κλεψύδραις.* [q] *παίζησι* i.l, *παίζουσι* M.Z: ceteri *παίζουσα.* [r] *διιπετέος* M.Z.i.l, *δι' εὐπετέοις* S, *δι' εὐπαγέος* P. [s] *εὐϊδεῖ* i.l, *ἀειδεῖ* M. [t] *χειρὶ* M.N.P.V.Z.m.o. [v] *θεὶς* M. et pr. Z. et postposito *χερὶ* i.l. [w] *ἐς* f, *ἅλις* M.i.l. [x] *τέραν* N.n. [y] *ἀργυφαιοῖο* M.Z, *ἀργυφαοῖο* i.l. [z] *οὐδ' ὅτ'* i.l. et corr. Z, *οὐδ' ὅτι* M. et pr. Z, *οὐδετ'* L.N.P.Q.S.V.X.G[a].H[a].f.m.n.o. [a] *εἰς* M. et pr. Z. [b] *ἄγκος* f, *ἄργος* M. et pr. Z. [c] *δ'* M.N.Q S.V.G[a].H[a].f.i.l.m.n.o, om. P: vulgo *ἔτ'.* [d] *εἰσέρχεται* M.N.P.Q.X.Z.G[a].H[a].f.l.m.n.o. [e] *μὴν* M. et pr. Z. [f] *ἔργει* V. [g] *ἔσωθε* M.i.l, *ἔσωθεν* L.N.Q.S.V.X.Z.G[a].H[a].f.n.o, *ἔσωθι* P. [h] *ἐπεὶ* M. [i] *εἰσόκ' ἀποστεγάσει* P.f.m.o, *εἰς ὅκ' ἀναστεγάσῃ* i.l, *εἰς ὁσακαναστεγάσῃ* M. et pr. Z. [k] *πυκνὸν* Q.Z.H[a].f. [l] *ἀτὰρ* n. [m] *ἐπεὶ* Z, *ἐπὶ* M. [n] *ἐκλείποντος* M.Z.i.l. [o] *εἰσέρχεται* L.M.N.P.Q.X.Z.G[a].f.i.l.o. [p] *αὔξιμον* L.M.Q.Z.G[a].H[a].f.i.l: ceteri *αἴσιμον.* [q] *βένθεος* V. [r] *χρωσθέντος* M.N.P.S.V.Z.i.l.m.n.o. [s] *βροτέο* o, *βροτέα* P. [t] *χρωὶ ἠδὲ* f, *χροιῆδε* N.P.V.n.o, *χροιήνδε* M.Z, *χροίηνε δὲ* i.l, *χερὶ ἠδὲ* X. [v] *πόρους* M.i.l. [w] *ἔκτ* ante lacunam n, *ἐκ τῶν* N.V. [x] *ἔσσω* M, *ἔσωθι* i.l. [y] *λελιμμένος* M.Z, *λελειμμένος* i.l. [z] *ἠθμοῖο* P.S.X.Z. [a] *ἄηρος* V. [b] *κραταίνων* S, *κρατ.* ante lacunam n, *τιταίνων* M.Z.i.l. [c] *μεθίῃ* N.V. [d] *τότε*] *τῇ* n. [e] *ἐκπίπτοντος* M.Z.G[a].i.l.n. [f] *ὑπεκθέει* M.Z.i.l: ceteri *ὑπεκθεῖ.* [g] *αἰγῖμον* V: ceteri *αἴσιμον.* [h] *κλαδασσώμενον* G[a], *κλα σόμενον* V, *κλαδασσομένων* Z.i.l. [i] *διὰ γυίων* i.l, *διὰ γύων* M, *διὰ γυῶν* n: ceteri *δι' ἀγυιῶν.* [k] *μιν* V.Z.m.n, om. P. [l] *ἐπάξειεν* M.Z.

[m] αἰθέρος εὐθὺς ῥεῦμα [n] κατέρχεται [o] οἴδματι θῦον,
εὖτε δ' [p] ἀναθρώσκῃ, [q] πάλιν ἐκπνεῖ ἶσον [r] ὀπίσσω.

6 Λέγει μὲν οὖν ταῦτα περὶ τοῦ ἀναπνεῖν, ἀναπνεῖ δ', ὥσπερ
εἴπομεν, τὰ φανερῶς ἀναπνέοντα διὰ τῆς ἀρτηρίας, διά [s] τε
τοῦ στόματος ἅμα καὶ [t] διὰ τῶν μυκτήρων. Ὥστ' εἰ μὲν
περὶ ταύτης λέγει τῆς ἀναπνοῆς, ἀναγκαῖον [v] ζητεῖν πῶς
ἐφαρμόσει ὁ εἰρημένος [w] λόγος τῆς αἰτίας· φαίνεται γὰρ
7 τοὐναντίον συμβαῖνον. Ἄραντες μὲν γὰρ τὸν τόπον, καθά-
περ τὰς φύσας ἐν τοῖς χαλκείοις, ἀναπνέουσιν· αἴρειν δὲ τὸ
θερμὸν [x] εὔλογον, ἔχειν δὲ τὸ αἷμα τὴν τοῦ θερμοῦ χώραν·
[y] συνιζάνοντες δὲ καὶ [z] καταπνίγοντες, ὥσπερ ἐκεῖ τὰς φύσας,
ἐκπνέουσιν. Πλὴν ἐκεῖ μὲν [a] οὐ [b] κατὰ ταὐτὸν εἰσδέχονταί
[c] τε τὸν ἀέρα καὶ πάλιν ἐξιᾶσιν, οἱ δ' ἀναπνέοντες [d] κατὰ
8 ταὐτόν. Εἰ δὲ περὶ τῆς κατὰ [e] τοὺς μυκτῆρας [f] λέγει μόνης,
πολὺ διημάρτηκεν· οὐ γάρ ἐστιν ἀναπνοὴ μυκτήρων [g] ἴδιος,
ἀλλὰ [h] παρὰ τὸν αὐλῶνα τὸν [i] περὶ τὸν γαργαρεῶνα, ᾗ τὸ
ἔσχατον τοῦ ἐν τῷ στόματι οὐρανοῦ, συντετρημένων τῶν
μυκτήρων [k] χωρεῖ τὸ μὲν ταύτῃ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ διὰ
τοῦ στόματος, ὁμοίως [l] εἰσιόν τε καὶ ἐξιόν. Τὰ μὲν οὖν
παρὰ τῶν ἄλλων εἰρημένα περὶ τοῦ ἀναπνεῖν τοιαύτας καὶ
τοσαύτας [m] ἔχει δυσχερείας.

8 Ἐπεὶ δὲ εἴρηται πρότερον ὅτι τὸ ζῆν καὶ ἡ τῆς ψυχῆς
ἕξις μετὰ θερμότητός τινός ἐστιν· οὐδὲ γὰρ ἡ πέψις, δι' ἧς
ἡ τροφὴ γίνεται τοῖς ζῴοις, οὔτ' ἄνευ ψυχῆς οὔτ' ἄνευ θερ-
2 μότητός ἐστιν· [n] πυρὶ γὰρ ἐργάζεται πάντα. Διόπερ ἐν ᾧ

[m] *αἰθέρος* M.Z.i.l: ceteri *ἕτερον*. [n] *κατέρπεται* O. [o] *οἴδματι θετὸν* V, *οἶδμα τιταῖνον* M.Z.i.l. [p] *ἀναθρώσκῃ* M.S.Z, *ἀναθρώσκοι* i.l: ceteri *ἀναθρώσκει*. [q] *πάλιν πνεῖ ἶσον* Z, *πάλιν ἶσον* M, *παλίνορσον ἵκετ'* i.l. [r] *ὀπίσω* P.f. [s] *τε*] *δὲ* M.Z. [t] *διὰ* om. L. [v] *ζητεῖν*] *ἐστι* M. et nescio an Z. [w] *τῆς αἰτίας λόγος* M.Z. [x] *ἔλεγον* M.Z. [y] *συνίζοντες* P.S. [z] *καταπλήττοντες* M.Z, *καταπνέοντες* L. [a] *οὐ* om. M.Z. [b] *καταυτὸν* Z, *κατὰ ταυτὸ* M. [c] *τε* om. S. [d] *κατὰ ταυτόν*] *οὐ κατὰ ταυτὸν* M.S, *οὐ καταυτὸν* Z, *κατὰ ταῦτα* L. [e] *τὸν μακτῆρα* M.Z. [f] *λέγοι* M. [g] *ἴδιος—τῶν μυκτήρων* om. M.Z. [h] *περὶ* L. [i] *παρὰ* L.P.S. [k] *χωρείτω μὲν ταύτῃ τὸ τοῦ* M.S. [l] *ἐξιόν τε καὶ εἰσιόν* L, *ἐξιόν τε* S, *ἐξιόν* M.Z. [m] *ἔχει τὰς δυσχερείας* Z. [n] *πῦρ* M.Z.

*πρώτῳ τόπῳ τοῦ σώματος καὶ ἐν ᾧ πρώτῳ [o] τοῦ τόπου τού-
του μορίῳ τὴν ἀρχὴν ἀναγκαῖον εἶναι [p] τὴν τοιαύτην, ἐνταῦθα
καὶ [q] τὴν πρώτην [r] τὴν θρεπτικὴν ψυχὴν ἀναγκαῖον ὑπάρ-
χειν. Οὗτος δ' ἐστὶν ὁ μέσος τόπος τοῦ [s] τε δεχομένου τὴν
τροφὴν [t] καὶ καθ' ὃν ἀφίησι τὸ περίττωμα. Τοῖς μὲν [v] οὖν
ἀναίμοις ἀνώνυμον, τοῖς δ' ἐναίμοις ἡ καρδία τοῦτο [w] τὸ μό-
ριόν ἐστιν. Ἡ τροφὴ μὲν γὰρ ἐξ ἧς ἤδη γίνεται τὰ μόρια* 3
*τοῖς ζῴοις, ἡ τοῦ αἵματος φύσις ἐστίν. Τοῦ δ' αἵματος καὶ
τῶν φλεβῶν τὴν [x] αὐτὴν ἀρχὴν ἀναγκαῖον εἶναι· θατέρου
γὰρ ἕνεκα θάτερόν ἐστιν, ὡς ἀγγεῖον καὶ δεκτικόν. Ἀρχὴ
δὲ τῶν φλεβῶν ἡ καρδία τοῖς ἐναίμοις· οὐ γὰρ διὰ ταύτης,
ἀλλ' ἐκ ταύτης ἠρτημέναι πᾶσαι τυγχάνουσιν. Δῆλον δ'* 4
*ἡμῖν τοῦτο ἐκ τῶν ἀνατομῶν. Τὰς μὲν οὖν ἄλλας δυνάμεις
τῆς ψυχῆς ἀδύνατον ὑπάρχειν ἄνευ τῆς θρεπτικῆς (δι' ἣν δ'
αἰτίαν, εἴρηται πρότερον ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς), ταύτην δ' ἄνευ
τοῦ φυσικοῦ πυρός· ἐν τούτῳ γὰρ ἡ φύσις [y] ἐμπεπύρευκεν
αὐτήν. Φθορὰ δὲ πυρός, ὥσ[z]περ εἴρηται πρότερον, [a] σβέσις
καὶ μάρανσις. [b] Σβέσις μὲν ἡ ὑπὸ τῶν ἐναντίων· διό[c]περ* 5
*ἀθρόον [d] τε ὑπὸ [e] τῆς τοῦ περιέχοντος ψυχρότητος, καὶ
θᾶττον [f] ὅτι [g] σβέννυται διασπώμενον. Αὕτη μὲν οὖν ἡ
φθορὰ βίαιος ὁμοίως ἐπὶ τῶν ἐμψύχων [h] καὶ τῶν ἀψύχων
ἐστίν· καὶ γὰρ ὀργάνοις διαιρουμένου τοῦ ζῴου, καὶ πηγνυ-
μένου διὰ ψῦχος ὑπερβολήν, ἀποθνήσκουσιν. Ἡ δὲ μά-* 6
*ρανσις διὰ [i] πλῆθος θερμότητος· καὶ γὰρ ἂν ὑπερβάλλῃ τὸ
πέριξ θερμόν, καὶ τροφὴν [k] ἐὰν μὴ λαμβάνῃ, φθείρεται τὸ
[l] πυρούμενον, [m] οὐ ψυχόμενον [n] ἀλλὰ μαραινόμενον. Ὥστ'
ἀνάγκη γίνεσθαι κατάψυξιν, εἰ [o] μέλλει τεύξεσθαι σωτηρίας·
τοῦτο γὰρ βοηθεῖ πρὸς ταύτην τὴν φθοράν.*

[o] *τοῦ μορίου τήν*, omissis *τόπου τούτου*, M.Z. [p] *τὴν* ante *τ.* om. M.Z. [q] *τὴν* om. S. [r] *τὴν* om. M.P.S.Z. [s] *τε* om. M.P.S.Z. [t] *καὶ* om. S. [v] *οὖν—δ'* om. M.Z. [w] *τὸ* om. P. [x] *αὐτὴν* om. M.Z. [y] *ἐκπεπύρωκεν*, super *ω* posita *ευ*, L. [z] *περ* om. M. [a] *σβέσις καὶ μάρανσις* om. M.Z. [b] *ἡ μὲν σβέσις* S. [c] *περ* om. M.Z. [d] *τε* om. L. [e] *τοῦ περιέχοντος τῆς* P. [f] *ὅτι* om. M.Z. [g] *ἀποσβέννυται* Z. [h] *καὶ τῶν ἀψύχων* om. M.Z. [i] *πλῆθους* S. [k] *ἂν* L. [l] *πῦρ οὐ μόνον* M.Z. [m] *οὐ* om. M.S.Z. [n] *ἀλλὰ καὶ μαρ.* M.Z. [o] *μέλλοι* S.

9 Ἐπεὶ δὲ τῶν ζῴων τὰ μὲν ἔνυδρα, τὰ δ' ἐν [p] τῇ γῇ ποιεῖται τὴν διατριβήν, τούτων τοῖς μὲν [q] μικροῖς πάμπαν καὶ τοῖς ἀναίμοις ἡ γινομένη ἐκ τοῦ περιέχοντος ἢ ὕδατος ἢ ἀέρος ψύξις ἱκανὴ πρὸς [r] τὴν βοήθειαν τῆς φθορᾶς ταύτης· μικρὸν γὰρ ἔχοντα τὸ θερμὸν μικρᾶς δέονται [s] τῆς βοηθείας. Διὸ καὶ βραχύβια σχεδὸν πάντα τὰ τοιαῦτ' ἐστίν· ἐπ' ἀμ-
2 φότερα γὰρ [t] μικρᾶς ὄντα τυγχάνει ῥοπῆς. Ὅσα δὲ μακροβιώτερα τῶν ἐντόμων (ἄναιμα γάρ ἐστι πάντα τὰ ἔντομα), τούτοις [v] ὑπὸ τὸ διάζωμα διέσχισται, [w] ὅπως διὰ [x] λεπτοτέρου ὄντος τοῦ ὑμένος ψύχηται· μᾶλλον γὰρ ὄντα θερμὰ πλείονος δεῖται τῆς καταψύξεως, οἷον αἱ μέλιτται (τῶν γὰρ μελιττῶν ἔνιαι ζῶσι καὶ ἑπτὰ ἔτη) καὶ τἆλλα δὲ ὅσα [y] βομ-
3 βεῖ, [z] οἷον σφῆκες καὶ μηλολόνθαι καὶ τέττιγες. Καὶ γὰρ τὸν ψόφον ποιοῦσι πνεύματι, [a] οἷον ἀσθμαίνοντα· ἐν αὐτῷ γὰρ τῷ ὑποζώματι, [b] τῷ ἐμφύτῳ πνεύματι αἴροντι καὶ [c] συνίζοντι, συμβαίνει [d] πρὸς τὸν ὑμένα γίνεσθαι τρῖψιν· κινοῦσι γὰρ τὸν τόπον τοῦτον, ὥσπερ τὰ ἀναπνέοντα ἔξωθεν τῷ
4 πλεύμονι καὶ οἱ ἰχθύες τοῖς βραγχίοις. Παραπλήσιον γὰρ συμβαίνει [e] κἂν εἴ τίς [f] τινα τῶν ἀναπνεόντων πνίγοι, τὸ στόμα κατασχών· καὶ γὰρ ταῦτα ποιήσει τῷ πλεύμονι τὴν ἄρσιν ταύτην. Ἀλλὰ τούτοις μὲν [g] οὐχ ἱκανὴν ἡ τοιαύτη
5 [h] ποιεῖ κίνησις κατάψυξιν, ἐκείνοις δ' ἱκανήν. Καὶ τῇ τρίψει τῇ [i] πρὸς τὸν ὑμένα ποιοῦσι τὸν βόμβον, ὥσπερ [k] λέγομεν, οἷον διὰ τῶν καλάμων τῶν τετρυπημένων [l] τὰ παιδία, ὅταν ἐπιθῶσιν ὑμένα λεπτόν. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τῶν τεττίγων οἱ ᾄδοντες ᾄδουσιν· θερμότεροι γάρ εἰσι, καὶ ἔσχισται αὐτοῖς ὑπὸ τὸ ὑπόζωμα· τοῖς δὲ μὴ ᾄδουσι τοῦτ' [m] ἐστὶν ἄσχιστον.

[p] τῇ om. M.P.S.Z. [q] μικρὰ M. [r] τὴν om. L. [s] τῆς om. L. [t] μικρὰ ὄντα μικρᾶς τυγχ. M.Z. [v] ὑπὸ τὸ διάζωμα] ὑποδιασχιζόμενα M.Z. [w] ὅπως] ἵν' ὥσπερ M.Z. [x] λεπτοτέρως S, λεπτομεροῦς M, λεπτοῦ μέρους Z. [y] βομβοῖ M. [z] οἷον αἱ σφῆκες M.Z. [a] οἷον τὰ ἀσθμαίνοντα M.Z. [b] τῷ ἐμφ. πν. αἴροντι om. M.Z. [c] συνίζοντι πρὸς τὸν αὐχένα συμβαίνει M. [d] πρὸς] κατὰ S. et pr. L. πρὸς τὸν ὑμένα om. M. [e] κἂν om. M.Z. [f] τινι M.Z. [g] οὐδ' M.Z. [h] ποιεῖ ante ἡ S, post κίνησις L. [i] πρὸς] κατὰ L. [k] λέγομεν οἷον] οἱ λεγόμενοι M.Z. [l] τὰ] καὶ τὰ M.Z. [m] ἐστὶν αὐτοῖς ἄσχιστον M.

Καὶ τῶν ἐναίμων δὲ [n] καὶ πλεύμονα ἐχόντων, [o] ὀλίγαιμον δ᾽ 6
ἐχόντων καὶ σομφόν, ἔνια [p] διὰ τοῦτο πολὺν χρόνον [q] δύναν-
ται [r] ἀπνευστὶ ζῆν, ὅτι ὁ πλεύμων ἄρσιν ἔχει πολλήν, ὀλίγον
ἔχων τὸ [s] αἷμα καὶ τὸ ὑγρόν· ἡ γὰρ οἰκεία κίνησις ἐπὶ πο-
λὺν χρόνον διαρκεῖ καταψύχουσα. [t] Τέλος δ᾽ οὐ δύναται, 7
ἀλλ᾽ ἀποπνίγεται μὴ ἀναπνεύσαντα, καθάπερ εἴρηται καὶ
πρότερον· τῆς γὰρ μαράνσεως ἡ διὰ τὸ μὴ ψύχεσθαι φθορὰ
καλεῖται [v] πνίξις, καὶ [w] τὰ οὕτω φθειρόμενα ἀποπνίγεσθαί
φαμεν. [x] Ὅτι δ᾽ οὐκ ἀναπνεῖ τὰ ἔντομα τῶν ζῴων, εἴρη- 8
ται μὲν καὶ πρότερον, φανερὸν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν μικρῶν [y] ἐστὶ
ζῴων, οἷον [z] μυιῶν καὶ μελιττῶν· ἐν γὰρ τοῖς ὑγροῖς πολὺν
χρόνον [a] ἀνανήχεται, ἂν μὴ λίαν ᾖ θερμὸν ἢ ψυχρόν. Καί-
τοι τὰ μικρὰν ἔχοντα [b] δύναμιν πυκνότερον ζητεῖ ἀναπνεῖν.
Ἀλλὰ φθείρεται [c] ταῦτα καὶ λέγεται ἀποπνίγεσθαι [d] πλη- 9
ρουμένης τῆς κοιλίας καὶ φθειρομένου τοῦ ἐν τῷ ὑποζώματι
[e] ὑγροῦ. Διὸ καὶ [f] ἐν τῇ τέφρᾳ χρονισθέντα ἀνίσταται.
Καὶ τῶν ἐν τῷ ὑγρῷ δὲ [g] ζώντων ὅσα ἄναιμα, πλείω χρόνον 10
ζῇ ἐν τῷ ἀέρι [h] τῶν ἐναίμων καὶ δεχομένων τὴν [i] θάλατταν,
οἷον τῶν ἰχθύων· διὰ γὰρ τὸ ὀλίγον ἔχειν τὸ θερμὸν [k] ὁ ἀὴρ
ἱκανός ἐστιν ἐπὶ πολὺν χρόνον [l] καταψύχειν, οἷον τοῖς τε
μαλακοστράκοις καὶ τοῖς [m] πολύποσιν. Οὐ μὴν εἰς τέλος 11
γε διαρκεῖ πρὸς τὸ [n] ζῆν, διὰ τὸ ὀλιγόθερμα εἶναι, ἐπεὶ
καὶ τῶν ἰχθύων οἱ πολλοὶ ζῶσιν ἐν τῇ γῇ, ἀκινητίζοντες
μέντοι, καὶ εὑρίσκονται ὀρυττόμενοι. Ὅσα γὰρ [o] ἢ μηδ᾽
ὅλως [p] ἔχει πλεύμονα ἢ ἄναιμον, [q] ἐλαττονάκις δεῖται κατα-
ψύξεως.

[n] καὶ τῶν πν. L, καὶ τὸν πν. S. [o] ὀλίγον M.Z. [p] διὰ τοῦτο] δὲ τούτων S, δὴ τούτων P, om. L. [q] δύναται L.S. [r] ἀπνευτὶ S, om. M.Z. [s] αἷμα] πνεῦμα M.Z. [t] τελέως Z. [v] μίξις S, ψύξις M.Z. [w] τὰ] ταῦτα M.Z. [x] ὅτι—ἔντομα om. M.Z. [y] ἐστὶ ζῴων] ζώων ἐστὶ M.Z, τούτων ζώων P. [z] μυῶν M.P. [a] ἀνέχεται M.Z, ἀνανήχεται καὶ ἀνέχεται S. [b] δύναμιν τοῦ συνίστασθαι καὶ ζῆν χωρὶς τοῦ ἀναπνεῖν πυκνότερον P. [c] ταῦτα om. P. [d] πνιγομένης M.S.Z. [e] θερμοῦ M.Z. [f] ἐν ante τῇ om. P. [g] ζώων M. [h] τῶν ἐναίμων om. M. [i] θήλαιλαν M. [k] ὁ om. M. [l] καταψύχων M.Z. [m] πολύπουσιν M. [n] ζῆν διὰ τὸ om. M.Z. [o] ἢ μηδ᾽ ὅλως] ἢ μὴ ὅλώς M, μὴ ὅλως P.S, μὴ L. [p] ἔχοντα M. [q] ἐλαττονάκις δὲ δεῖται L.S.

10 Περὶ μὲν οὖν τῶν ἀναίμων, ὅτι τοῖς μὲν ὁ περιέχων ἀὴρ τοῖς δὲ [r] τὸ ὑγρὸν βοηθεῖ [s] πρὸς τὴν ζωήν, [t] εἴρηται· τοῖς δ' ἐναίμοις καὶ τοῖς ἔχουσι καρδίαν, ὅσα [v] μὲν ἔχει πλεύμονα, πάντα δέχεται τὸν ἀέρα καὶ τὴν κατάψυξιν ποιεῖται
2 [w] διὰ τοῦ ἀναπνεῖν [x] καὶ ἐκπνεῖν. Ἔχει δὲ [y] πλεύμονα τά τε ζῳοτοκοῦντα ἐν αὑτοῖς καὶ μὴ θύραζε μόνον (τὰ [z] γὰρ σελάχη ζῳοτοκεῖ μέν, ἀλλ' οὐκ ἐν αὑτοῖς) καὶ τῶν ᾠοτοκούντων τά τε [a] πτερυγωτά, οἷον ὄρνιθες, καὶ τὰ φολιδωτά, οἷον
3 [b] χελῶναι καὶ σαῦραι καὶ ὄφεις. Ἐκεῖνα μὲν οὖν [c] ἔναιμον, τούτων δὲ τὰ πλεῖστα τὸν πλεύμονα ἔχει σομφόν. Διὸ καὶ τῇ ἀναπνοῇ χρῆται μανότερον, [d] ὥσπερ εἴρηται καὶ πρότε-
4 ρον. Χρῆται δὲ πάντα καὶ ὅσα διατρίβει καὶ [e] ποιεῖται τὸν βίον ἐν τοῖς ὕδασιν, οἷον τὸ τῶν ὕδρων γένος καὶ βατράχων καὶ κροκοδείλων καὶ [f] ἐμύδων [g] καὶ χελῶναι αἵ τε θαλάττιαι καὶ [h] αἱ χερσαῖαι [i] καὶ φῶκαι· [k] ταῦτα γὰρ πάντα καὶ τὰ τοιαῦτα καὶ τίκτει ἐν τῷ ξηρῷ, [l] καὶ καθεύδει [m] ἢ ἐν τῷ ξηρῷ, ἢ ἐν τῷ ὑγρῷ ὑπερέχοντα [n] τὸ στόμα διὰ τὴν ἀνα-
5 πνοήν. Ὅσα δὲ βράγχια ἔχει, πάντα [o] καταψύχεται δεχόμενα τὸ ὕδωρ· ἔχει δὲ βράγχια τὸ τῶν [p] καλουμένων σελαχῶν γένος καὶ τῶν ἄλλων ἀπόδων. Ἄποδες δ' οἱ ἰχθύες πάντες· καὶ γὰρ ἃ [q] ἔχει, καθ' ὁμοιότητα τῶν [r] πτερυγίων [s] ἔχουσιν. Τῶν δὲ πόδας ἐχόντων [t] ἓν ἔχει βράγχιον [v] μόνον
6 τῶν τεθεωρημένων [w] ὁ καλούμενος [x] κορδύλος. Ἅμα δὲ πλεύμονα καὶ βράγχια οὐδὲν ὦπταί πω ἔχον. Αἴτιον δ' ὅτι ὁ μὲν πλεύμων τῆς ὑπὸ τοῦ πνεύματος καταψύξεως ἕνεκέν ἐστιν (ἔοικε δὲ [y] καὶ τοὔνομα εἰληφέναι ὁ πνεύμων διὰ τὴν τοῦ

[r] τὸ om. M.Z. [s] πρὸς om. Z. [t] εἴρηται πρότερον τοῖς M.Z. [v] μὲν αὐτῶν ἔχει P. [w] διά τε τοῦ S. [x] καὶ ἐκπνεῖν om. M.Z. [y] πλείονα M.Z. [z] γὰρ] δὲ S. [a] πτερωτὰ L. [b] σαῦραι χελῶναι L, χελῶναι καὶ σαῦροι M.Z. [c] ἔναιμα M.Z, ἔνεμα S. [d] ὥσπερ—πρότερον om. M.Z. [e] ποιεῖ L. [f] ἐμύδων M.Z, αἱμύδων L.P, αἰμύδων S. [g] καὶ αἱ χελῶναι αἱ θ. L.P.S. [h] αἱ om. M.Z. [i] καὶ αἱ φῶκαι L.P.S. [k] πάντα γὰρ ταῦτα καὶ L.P, πάντα γὰρ S. [l] καὶ καθεύδει om. L, καὶ καθ.—ξηρῷ om. S, καθ.—ξηρῷ ἢ om. P. [m] ἢ om. M.S.Z. [n] τὸ στόμα om. M.Z. [o] καταψύξεως M. [p] καλουμένων] πλατέων L. [q] ἔχειν M.Z. [r] πτερύγων L.M.P.S. [s] λέγουσι M.P.S.Z, λέγεται L. [t] ἓν om. L. [v] μόνον om. S. [w] ὁ] νῦν ὁ M.Z. [x] σκορδύλος P. [y] καὶ om. S.

*πνεύματος ὑποδοχήν), τὰ δὲ βράγχια πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ
ὕδατος κατάψυξιν· ἓν δ' ἐφ' ἓν* [z] *ὄργανον χρήσιμον, καὶ
μία κατάψυξις ἱκανὴ πᾶσιν. Ὥστ' ἐπεὶ μάτην οὐδὲν ὁρῶμεν* 7
ποιοῦσαν τὴν φύσιν, [a] *δυοῖν δ' ὄντοιν θάτερον ἂν ἦν μάτην,
διὰ τοῦτο* [b] *τὰ μὲν ἔχει βράγχια τὰ δὲ πνεύμονα, ἄμφω δ'
οὐδέν.*

Ἐπεὶ δὲ πρὸς [c] *μὲν τὸ εἶναι τροφῆς δεῖται τῶν ζῴων* 11
*ἕκαστον, πρὸς δὲ τὴν σωτηρίαν τῆς καταψύξεως, τῷ αὐτῷ
ὀργάνῳ χρῆται* [d] *πρὸς ἄμφω ταῦτα ἡ φύσις, καθάπερ ἐνίοις
τῇ γλώττῃ πρός τε τοὺς χυμοὺς καὶ πρὸς τὴν ἑρμηνείαν,
οὕτω τοῖς ἔχουσι τὸν πλεύμονα* [e] *τῷ καλουμένῳ στόματι
πρός τε τὴν τῆς τροφῆς ἐργασίαν καὶ τὴν ἐκπνοὴν καὶ τὴν
ἀναπνοήν. Τοῖς* [f] *δὲ μὴ ἔχουσι πνεύμονα μηδ' ἀναπνέουσι τὸ* 2
μὲν στόμα πρὸς [g] *τὴν ἐργασίαν τῆς τροφῆς,* [h] *πρὸς δὲ τὴν
κατάψυξιν τοῖς δεομένοις καταψύξεως ἡ τῶν βραγχίων*
[i] *ὑπάρχει φύσις. Πῶς μὲν οὖν ἡ τῶν εἰρημένων ὀργάνων
δύναμις ποιεῖ τὴν κατάψυξιν, ὕστερον ἐροῦμεν. Πρὸς δὲ* 3
[k] *τὸ τὴν τροφὴν μὴ διακωλύειν παραπλησίως τοῖς τ' ἀνα-
πνέουσι συμβαίνει καὶ τοῖς δεχομένοις τὸ ὑγρόν· οὔτε* [l] *γὰρ
ἀναπνέοντες ἅμα καταδέχονται τὴν* [m] *τροφήν· εἰ δὲ μή, συμ-
βαίνει πνίγεσθαι* [n] *παρεισιούσης τῆς τροφῆς ἢ τῆς* [o] *ὑγρᾶς
ἢ τῆς ξηρᾶς ἐπὶ τὸν πνεύμονα διὰ τῆς ἀρτηρίας·* [p] *πρότερον
γὰρ κεῖται ἡ ἀρτηρία τοῦ οἰσοφάγου, δι' οὗ ἡ τροφὴ πο-
ρεύεται εἰς τὴν καλουμένην κοιλίαν. Τοῖς μὲν οὖν τετράποσι* 4
*καὶ ἐναίμοις ἔχει ἡ ἀρτηρία οἷον πῶμα τὴν ἐπιγλωττίδα·
τοῖς δ' ὄρνισι καὶ τῶν τετραπόδων τοῖς ᾠοτόκοις οὐκ* [q] *ἔπε-
στιν, ἀλλὰ τῇ συναγωγῇ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν· δεχόμενα γὰρ
τὴν τροφὴν τὰ μὲν συνάγει, τὰ δ' ἐπιτίθησι τὴν ἐπιγλωτ-
τίδα. Προελθούσης δὲ τὰ μὲν ἐπαίρει, τὰ δὲ* [r] *διοίγει καὶ* 5

[z] *χρήσιμον ὄργανον* L.M.S.Z. [a] *δυεῖν* Z. [b] *τὸ μὲν—τὸ δὲ* M.Z. [c] *μὲν—δὲ τὴν* om. M.Z. [d] *πρὸς* om. M. [e] *τῷ*] *ἐν τῷ* M.Z. [f] *δ' ἢ μὴ* S. [g] *τὴν* om. L. [h] *πρὸς δὲ τὴν κατάψυξιν τοῖς δεομένοις*] *τοῖς δεομένοις δὲ* M.Z. [i] *ὑπερέχει* M. [k] *τὸ* om. Z. [l] *γὰρ τὰ ἀναπνέοντα* L. [m] *τροφήν, οὔτε ἐκπνέοντες. εἰ δὲ μή, συμβαίνει καὶ τοῖς δεχομένοις τὸ ὑγρὸν πνίγεσθαι* P. [n] *εἰσιούσης* M.Z. [o] *ξηρᾶς ἢ τῆς ὑγρᾶς* L.P.S. [p] *προτέρα* L.Z. [q] *ἔνεστιν* L.P.S. [r] *διάγει* L.M.S.Z.

καταδέχεται τὸ πνεῦμα πρὸς τὴν κατάψυξιν. Τὰ [s] δ' ἔχοντα βράγχια, ἀφέντα διὰ τούτων τὸ ὑγρόν, διὰ τοῦ στόματος καταδέχεται τὴν τροφήν· [t] ἀρτηρίαν μὲν γὰρ οὐκ ἔχουσιν, ὥστε ταύτῃ μὲν οὐθὲν ἂν [v] βλάπτοιντο ὑπὸ τῆς τοῦ ὑγροῦ
6 παρεμπτώσεως, ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν εἰσιόντος. Διὸ ταχεῖαν ποιεῖται τὴν ἄφεσιν καὶ τὴν λῆψιν τῆς τροφῆς, καὶ τοὺς ὀδόντας ὀξεῖς ἔχουσι, [w] καὶ [x] καρχαρόδοντες σχεδὸν [y] πάντες [z] εἰσίν· οὐ γὰρ ἐνδέχεται λεαίνειν τὴν τροφήν.

12 Περὶ δὲ τὰ κητώδη τῶν ἐνύδρων ἀπορήσειεν ἄν τις, ἔχει [a] δὲ [b] κἀκεῖνα κατὰ λόγον, οἷον περί τε τοὺς δελφῖνας καὶ τὰς φαλαίνας, καὶ τῶν ἄλλων ὅσα ἔχει τὸν καλούμενον αὐλόν. Ταῦτα γὰρ ἄποδα μέν ἐστιν, ἔχοντα δὲ πνεύμονα δέχεται τὴν θάλατταν. Αἴτιον δὲ τούτου τὸ νῦν [c] εἰρημέ-
2 νον· οὐ γὰρ καταψύξεως [d] ἕνεκεν δέχεται τὸ ὑγρόν. Τοῦτο [e] μὲν γὰρ γίνεται αὐτοῖς ἀναπνέουσιν· [f] ἔχουσι γὰρ πλεύμονα. Διὸ [g] καὶ καθεύδουσιν ὑπερέχοντα τὸ στόμα, καὶ ῥέγχουσιν οἵ [h] γε δελφῖνες. Ἔτι δὲ [i] κἂν ληφθῶσι τοῖς δικτύοις, ταχὺ ἀποπνίγονται διὰ τὸ μὴ ἀναπνεῖν· [k] καὶ ἐπιπολάζοντα φαίνεται τὰ τοιαῦτα ἐπὶ τῆς θαλάττης διὰ τὴν
3 ἀναπνοήν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἀναγκαῖον ποιεῖσθαι τὴν τροφὴν [l] ἐν ὑγρῷ, ἀναγκαῖον δεχόμενα τὸ ὑγρὸν ἀφιέναι, καὶ διὰ τοῦτ' ἔχουσι πάντα τὸν αὐλόν· δεξάμενα γὰρ τὸ ὕδωρ, ὥσπερ [m] οἱ ἰχθύες κατὰ [n] τὰ βράγχια, ταῦτα κατὰ τὸν
4 αὐλόν, ἀνασπᾷ τὸ ὕδωρ. Σημεῖον δὲ καὶ ἡ θέσις τοῦ αὐλοῦ· πρὸς οὐθὲν γὰρ περαίνει τῶν ἐναίμων, ἀλλὰ πρὸ τοῦ ἐγκεφάλου τὴν θέσιν ἔχει, καὶ ἀφίησι τὸ ὕδωρ. Διὰ [o] ταὐτὸ δὲ τοῦτο δέχεται καὶ τὰ μαλάκια [p] τὸ ὕδωρ [q] καὶ τὰ [r] μαλακόστρακα, λέγω [s] δ' οἷον τοὺς καλουμένους καράβους καὶ τοὺς
5 καρκίνους. Καταψύξεως μὲν γὰρ αὐτῶν οὐδὲν τυγχάνει δεό-

[s] τ' L. [t] ἀρτηρίας L. [v] βλάπτοιτο Z. [w] καὶ om. M. [x] καρχαρόδοντας Z, καρχαρόδοντα P.S. [y] πάντ' P.S. [z] ἐστίν P.S, om. M.Z. [a] δὲ] γὰρ S. [b] κἀκεῖ L.P. [c] ῥηθησόμενον P. [d] ἕνεκα M.S. [e] μὲν om. P. [f] ἔχουσι γὰρ] ἔχουσι μὲν γὰρ M.Z. [g] καὶ ante καθεύδουσιν om. M. [h] γε om. M.Z. [i] ἂν ληφθῶσιν ἐν τοῖς M.Z. [k] καὶ] διὸ καὶ M.Z. [l] ἐν τῷ ὑγρῷ P. [m] οἱ om. M.Z. [n] τὰ om. L. [o] ταὐτὰ P. [p] τὸ] καὶ P. [q] καὶ τὰ] τὰ δὲ M.Z. [r] μαλάκια Z. [s] δ' om. M.Z.

μενον· ὀλιγόθερμον γάρ ἐστι καὶ ἄναιμον ἕκαστον αὐτῶν, ὥσθ' ἱκανῶς καταψύχεται ὑπὸ τοῦ περιέχοντος ὑγροῦ· ἀλλὰ διὰ τὴν τροφήν, ὅπως μὴ ἅμα δεχομένοις [t] εἰσρέῃ τὸ ὑγρόν.
Τὰ μὲν οὖν μαλακόστρακα, [v] οἷον οἵ τε καρκίνοι καὶ οἱ κάρα- 6
βοι, παρὰ τὰ δασέα ἀφιᾶσι τὸ ὕδωρ διὰ τῶν [w] ἐπιπτυγμάτων, σηπίαι δὲ καὶ πολύποδες διὰ τοῦ κοίλου τοῦ ὑπὲρ τῆς καλουμένης κεφαλῆς. Γέγραπται δὲ περὶ [x] αὐτῶν δι' ἀκρι- 7
βείας μᾶλλον ἐν [y] ταῖς περὶ [z] τῶν ζῴων [a] ἱστορίαις. Περὶ μὲν οὖν τοῦ [b] δέχεσθαι τὸ ὑγρόν, εἴρηται ὅτι συμβαίνει διὰ κατάψυξιν καὶ διὰ τὸ δεῖν δέχεσθαι τὴν τροφὴν ἐκ τοῦ ὑγροῦ [c] τὰ τὴν φύσιν ὄντα τῶν ζῴων [d] ἔνυδρα.

Περὶ δὲ τῆς καταψύξεως, τίνα γίνεται τρόπον τοῖς τ' 13
ἀναπνέουσι καὶ τοῖς ἔχουσι βράγχια, μετὰ ταῦτα λεκτέον. Ὅτι μὲν οὖν ἀναπνέουσιν ὅσα [e] πνεύμονα τῶν ζῴων ἔχουσι, [f] πρότερον εἴρηται. Διὰ τί δὲ τοῦτο τὸ μόριον ἔχουσιν 2
ἔνια, καὶ διὰ τί [g] τὰ ἔχοντα δεῖται τῆς ἀναπνοῆς, αἴτιον τοῦ μὲν ἔχειν ὅτι τὰ τιμιώτερα τῶν ζῴων πλείονος [h] τετύχηκε θερμότητος· ἅμα γὰρ ἀνάγκη καὶ ψυχῆς τετυχηκέναι τιμιωτέρας· τιμιώτερα γὰρ [i] τὰ τοιαῦτα τῆς φύσεως τῆς τῶν φυτῶν. Διὸ καὶ τὰ μάλιστα ἔναιμον ἔχοντα τὸν πνεύμονα καὶ 3
θερμὸν μείζονά [k] τε τοῖς μεγέθεσι, καὶ [l] τό γε [m] καθαρωτάτῳ καὶ πλείστῳ [n] κεχρημένον αἵματι τῶν ζῴων [o] ὀρθότατόν ἐστιν [p] ὁ ἄνθρωπος, καὶ τὸ ἄνω πρὸς τὸ τοῦ ὅλου ἄνω ἔχει μόνον διὰ τὸ τοιοῦτον ἔχειν [q] τοῦτο τὸ μόριον. Ὥστε τῆς οὐσίας καὶ τούτῳ καὶ τοῖς ἄλλοις θετέον αἴτιον [r] αὐτό, καθάπερ ὁτιοῦν ἄλλο τῶν μορίων. Ἔχει μὲν οὖν [s] ἕνεκα τούτου. 4
Τὴν δ' ἐξ ἀνάγκης καὶ τῆς κινήσεως αἰτίαν [t] καὶ τὰ [v] τοιαῦτα

[t] εἰσρῇ M.Z. [v] οἷον οἵ τε] καὶ οἷον οἱ M.Z. [w] ἐπιπυγμάτων S. [x] τούτων M.Z. [y] τοῖς L.P.S. [z] τῶν om. L. [a] ἱστορίας L.P.S. [b] δέχεσθαι—δεῖν om. M.Z. [c] τὰ om. M. [d] ἔνυδρα] ἔνυδρα τοσαῦτα εἰρήσθω M.Z. [e] ἔχουσι τῶν ζῴων πνεύμονα S, τῶν ζῴων πνεύμονα ἔχουσι Z. [f] εἴρηται πρότερον L.P. [g] τὰ om. M.S.Z. [h] τετύχηκε τῆς θερμότητος L. [i] τὰ τοιαῦτα] ταῦτα M.S.Z. [k] τε om. Z. [l] τότε L, τῶν γε M.Z. [m] καθαρώτατον S. [n] κεχρημένων M.Z. [o] ὀρθότητός S. [p] ὁ om. M.P.Z. [q] τὸ μόριον τοῦτο M. [r] αὐτοῦ M.Z. [s] ἕνεκά του M.Z. [t] καὶ om. P. [v] τοιαῦτα δεῖ νομίζειν L.

νομίζειν [w] *συνεστάναι ζῷα,* [x] *καθάπερ καὶ μὴ τοιαῦτα πολλὰ συνέστηκεν· τὰ μὲν γὰρ ἐκ* [y] *γῆς πλείονος* [z] *γέγονεν, οἷον τὸ τῶν φυτῶν γένος, τὰ δ' ἐξ ὕδατος, οἷον* [a] *τὸ τῶν ἐνύδρων· τῶν* [b] *δὲ πτηνῶν καὶ πεζῶν τὰ μὲν ἐξ ἀέρος τὰ δ' ἐκ πυρός. Ἕκαστα* [c] *δ' ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις ἔχει τὴν* [d] *τάξιν αὐτῶν.*

14 *Ἐμπεδοκλῆς δ' οὐ καλῶς τοῦτ' εἴρηκε, φάσκων τὰ* [e] *θερμότατα καὶ πῦρ ἔχοντα πλεῖστον τῶν ζῴων ἔνυδρα εἶναι,* [f] *φεύγοντα τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐν τῇ φύσει θερμότητος, ὅπως ἐπειδὴ τοῦ ψυχροῦ καὶ τοῦ ὑγροῦ* [g] *ἐλλείπει, κατὰ τὸν τόπον* [h] *ἀνασώζηται ἐναντία* [i] *ὄντα· θερμὸν γὰρ εἶναι τὸ ὑγρὸν*
2 *ἧττον τοῦ ἀέρος. Ὅλως μὲν οὖν ἄτοπον πῶς ἐνδέχεται* [k] *γενόμενον ἕκαστον αὐτῶν ἐν τῷ ξηρῷ μεταβάλλειν τὸν τόπον εἰς τὸ ὑγρόν· σχεδὸν γὰρ* [l] *καὶ ἄποδα τὰ πλεῖστα αὐτῶν ἐστίν. Ὁ δὲ τὴν ἐξ ἀρχῆς αὐτῶν σύστασιν λέγων γενέσθαι μὲν ἐν τῷ ξηρῷ φησί, φεύγοντα δ' ἐλθεῖν εἰς τὸ*
3 [m] *ὑγρόν. Ἔτι δ' οὔτε φαίνεται* [n] *θερμότερα ὄντα τῶν πεζῶν· τὰ μὲν γὰρ ἄναιμα* [o] *πάμπαν, τὰ δ' ὀλίγαιμα αὐτῶν ἐστίν. Ἀλλὰ ποῖα μὲν δεῖ λέγειν θερμὰ καὶ ψυχρά, καθ' αὑτὰ τὴν ἐπίσκεψιν εἴληφεν· περὶ δ' ἧς αἰτίας εἴρηκεν Ἐμπεδοκλῆς,* [p] *τῇ μὲν ἔχει τὸ ζητούμενον λόγον, οὐ μὴν* [q] *ὅ γε*
4 *φησὶν ἐκεῖνος ἀληθές. Τῶν μὲν γὰρ ἕξεων* [r] *τὰς ὑπερβολὰς* [s] *ἔχοντας οἱ ἐναντίοι* [t] *τόποι καὶ ὧραι σώζουσιν, ἡ δὲ φύσις ἐν τοῖς οἰκείοις σώζεται* [v] *μάλιστα τόποις. Οὐ γὰρ ταὐτὸν ἥ θ' ὕλη τῶν ζῴων ἐξ ἧς ἐστὶν ἕκαστον, καὶ* [w] *αἱ ἕξεις* [x] *καὶ*
5 *διαθέσεις αὐτῆς. Λέγω δ'* [y] *οἷον εἴ τι ἐκ κηροῦ συστήσειεν*

[w] *συνιστάναι* M.P.Z, *συνεστάναι τὰ* L. [x] *καθάπερ καὶ τὰ τοιαῦτα μὴ πολλὰ* S, *καὶ μὴ καθάπερ πολλὰ τοιαῦτα* M.Z. [y] *πλ. γῆς* P, *τοῦ πλείονος* M. [z] *γέγονεν*] *συνέστηκεν* M.Z. [a] *τὰ* L.M. [b] *πτηνῶν δὲ* P. [c] *δὲ τοῖς οἰκείοις ἔχει τόποις* M.Z. [d] *αὔξησιν* S. [e] *θερμότατα μάλιστα καὶ* L.P.Z. [f] *φυγόντα τὴν ὑπεροχὴν* M.Z. [g] *ἐκλείπει* M. [h] *ἀνασώζῃ τὰ* M.Z, *ἀνισάζῃ τὰ* L. [i] *ὄντα*] *εἶναι* M.Z. [k] *γινόμενον* S. [l] *καὶ* ante *γὰρ* P, om. Z. [m] *ὕδωρ* M.Z. [n] *θερμότερον* L. [o] *πάντῃ* M, *πάντα* Z. [p] *πῇ* rc. L. [q] *τό γέ φησιν ἐκεῖνο* M.Z. [r] *τὰς*] *τοὺς τὰς* M.P.Z. [s] *ἔχοντες* S. [t] *τόποι καὶ αἱ ὧραι σώζουσιν* P, *σώζουσι τόποι καὶ ὧραι* L. [v] *μάλιστα* om. M.Z. [w] *αἱ* om. P. [x] *καὶ αἱ διαθέσεις* M.Z. [y] *οἷον* om. M.Z.

ἡ φύσις, οὐκ [z] ἂν ἐν θερμῷ θεῖσα διέσωσεν, οὐδ' εἴ τι ἐκ κρυ-
στάλλου· ἐφθάρη γὰρ ἂν ταχὺ διὰ τοὐναντίον· τήκει γὰρ
τὸ θερμὸν τὸ ὑπὸ τοῦ ἐναντίου συστάν. Οὐδ' εἴ τι ἐξ ἁλὸς
ἢ νίτρου [a] συνέστησεν, οὐκ ἂν εἰς ὑγρὸν φέρουσα κατέθηκεν·
φθείρει γὰρ τὰ ὑπὸ [b] θερμοῦ καὶ ξηροῦ συστάντα τὸ ὑγρόν.
Εἰ [c] οὖν ὕλη πᾶσι τοῖς σώμασι [d] τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ ξηρόν, 6
εὐλόγως τὰ μὲν ἐξ ὑγροῦ καὶ ψυχροῦ συστάντα ἐν ὑγροῖς
ἐστί, καὶ εἰ ψυχρά, [e] ἔσται ἐν ψυχρῷ, τὰ [f] δ' ἐκ ξηροῦ ἐν
ξηρῷ. Διὰ τοῦτο τὰ δένδρα οὐκ ἐν ὕδατι φύεται, ἀλλ' ἐν
[g] τῇ γῇ. Καί[h]τοι τοῦ αὐτοῦ λόγου [i] ἐστὶν εἰς τὸ ὕδωρ, διὰ 7
τὸ εἶναι [k] αὐτὰ ὑπέρξηρα, ὥσπερ τὰ ὑπέρπυρά φησιν ἐκεῖνος·
οὐ γὰρ διὰ τὸ ψυχρὸν ἦλθεν εἰς [l] αὐτό, ἀλλ' ὅτι ὑγρόν.
Αἱ μὲν [m] οὖν φύσεις τῆς ὕλης, ἐν [n] οἵῳπερ τόπῳ εἰσί, τοιαῦ-
ται οὖσαι τυγχάνουσιν, αἱ μὲν ἐν ὕδατι ὑγραί, αἱ δ' ἐν τῇ γῇ
ξηραί, αἱ δ' ἐν τῷ ἀέρι [o] θερμαί. Αἱ μέντοι ἕξεις αἱ μὲν 8
ὑπερβάλλουσαι θερμότητι ἐν ψυχρῷ, αἱ δὲ τῇ ψυχρότητι ἐν
θερμῷ τιθέμεναι σώζονται μᾶλλον· ἐπανισοῖ γὰρ [p] εἰς τὸ
μέτριον [q] ὁ τόπος τὴν τῆς ἕξεως ὑπερβολήν. Τοῦτο μὲν
[r] οὖν δεῖ ζητεῖν ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις [s] ἑκάστης ὕλης, [t] καὶ
κατὰ τὰς μεταβολὰς τῆς κοινῆς ὥρας· τὰς μὲν γὰρ ἕξεις
ἐνδέχεται τοῖς [v] τόποις ἐναντίας εἶναι, τὴν δ' ὕλην ἀδύνατον.
[v]Ὅτι μὲν οὖν οὐ διὰ θερμότητα τῆς φύσεως τὰ μὲν ἔνυδρα τὰ 9
δὲ πεζὰ τῶν ζῴων ἐστί, καθάπερ [w] Ἐμπεδοκλῆς φησίν, το-
σαῦτ' εἰρήσθω, καὶ διότι τὰ μὲν οὐκ ἔχει πνεύμονα τὰ δὲ
ἔχει.

Διὰ τί δὲ τὰ ἔχοντα [x] δέχεται τὸν ἀέρα καὶ [y] ἀναπνέουσι, 15
καὶ μάλιστ' αὐτῶν ὅσα [z] ἔχουσιν ἔναιμον, αἴτιον τοῦ μὲν ἀνα-

[z] ἂν ἐκθερμανθεῖσα δ. M.Z. [a] συνέστηκεν Z, συνεστηκὸς M. [b] ξηροῦ καὶ θερμοῦ L.P, τοῦ ξηροῦ Z, ξηροῦ M. [c] γοῦν P. [d] τὸ ὑγρὸν om. M. [e] ἔσται] δ' S. [f] δ' ἐκ] δὲ καὶ M. [g] τῇ om. P.S. [h] τοι om. M.Z. [i] ἐστὶν] εἶναι L. [k] ταῦτα Z. [l] αὐτὸ ἀλλ' ὅτι] ὕδωρ ἄλλο τι Z, ὑπ' ἄλλο τι M. [m] οὖν om. M.Z. [n] ᾧπερ L.M.S.Z. [o] θερμαί] ψυχραί M.Z. [p] εἰς τὸ μέτρον pr. P, πρὸς τὸ μέτρον Z, καὶ τὸ μέτρον M. [q] ὁ] καὶ M. [r] οὖν δεῖ] δὴ S. [s] ἑκάστης ὕλης om. M.Z. [t] καὶ om. L.S. [v] τόποις καὶ ἐναντίας M. [w] φησὶν ἐμπεδοκλῆς L. [x] δέχεταί τε τὸν P. [y] ἀναγγέλουσι S. [z] ἔχει ἔναιμον L, ἔναιμον ἔχουσιν M.Z.

πνεῖν ὁ πνεύμων σομφὸς ὢν καὶ συρίγγων πλήρης. Καὶ
ἐναιμότατον [a] δὴ μάλιστα τοῦτο τὸ μόριον τῶν καλουμένων
2 σπλάγχνων. Ὅσα [b] δὴ ἔχει ἔναιμον αὐτό, ταχείας [c] μὲν
[d] δεῖται τῆς καταψύξεως διὰ τὸ μικρὰν εἶναι τὴν ῥοπὴν τοῦ
ψυχικοῦ πυρός, [e] εἴσω δ' εἰσιέναι διὰ παντὸς διὰ τὸ πλῆθος
τοῦ αἵματος καὶ τῆς θερμότητος. Ταῦτα δ' ἀμφότερα ὁ
μὲν ἀὴρ δύναται ῥᾳδίως ποιεῖν· διὰ γὰρ τὸ λεπτὴν ἔχειν
[f] τὴν φύσιν διὰ παντός τε καὶ ταχέως διαδυόμενος διαψύχει·
3 τὸ δ' ὕδωρ τοὐναντίον. Καὶ διότι δὴ μάλιστ' ἀναπνέουσι
τὰ ἔχοντα [g] τὸν πνεύμονα ἔναιμον, ἐκ [h] τούτων δῆλον· τό τε
γὰρ θερμότερον πλείονος δεῖται [i] τῆς καταψύξεως, ἅμα δὲ
καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς θερμότητος τῆς ἐν τῇ καρδίᾳ πο-
ρεύεται τὸ πνεῦμα ῥᾳδίως.

16 Ὃν δὲ τρόπον ἡ καρδία τὴν [k] σύντρησιν ἔχει πρὸς τὸν
πλεύμονα, δεῖ θεωρεῖν ἔκ τε τῶν ἀνατεμνομένων καὶ τῶν
ἱστοριῶν τῶν περὶ τὰ ζῷα [l] γεγραμμένων. Καταψύξεως
μὲν οὖν ὅλως ἡ τῶν ζῴων δεῖται φύσις διὰ τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ
τῆς ψυχῆς [m] ἐμπύρωσιν. Ταύτην δὲ ποιεῖται διὰ τῆς ἀνα-
πνοῆς, ὅσα μὴ μόνον ἔχουσι καρδίαν ἀλλὰ καὶ πνεύμονα τῶν
2 ζῴων. Τὰ δὲ καρδίαν μὲν ἔχοντα, πνεύμονα δὲ μή, καθάπερ
οἱ ἰχθύες διὰ τὸ ἔνυδρον [n] αὐτῶν τὴν φύσιν εἶναι, τῷ ὕδατι
ποιοῦνται τὴν κατάψυξιν διὰ τῶν βραγχίων. Ὡς δ' ἡ θέσις
ἔχει τῆς καρδίας πρὸς τὰ βράγχια, [o] πρὸς μὲν τὴν ὄψιν ἐκ
τῶν ἀνατομῶν δεῖ θεωρεῖν, [p] πρὸς δ' ἀκρίβειαν ἐκ τῶν ἱστο-
ριῶν· ὡς δ' ἐν κεφαλαίοις εἰπεῖν καὶ [q] νῦν, ἔχει τόνδε τὸν
3 τρόπον. Δόξειε μὲν γὰρ [r] ἂν [s] οὐχ ὡσαύτως ἔχειν τὴν θέσιν
ἡ καρδία τοῖς [t] τε πεζοῖς τῶν ζῴων καὶ τοῖς ἰχθύσιν, [v] ἔχει
δ' ὡσαύτως. Ἧι γὰρ νεύουσι τὰς [w] κεφαλάς, ἐνταῦθ' ἡ καρ-

[a] δὴ om. M.Z. [b] δὲ ἔχουσιν L. [c] μὲν om. Z. [d] δέονται L. [e] ἔσω δ' εἶναι M.Z. [f] διὰ παντὸς τὴν φύσιν P. [g] τὸν om. Z. [h] τούτου L. [i] τῆς om. M. [k] συντήρησιν M.Z. [l] γενομένων L. [m] ἐμπύρευσιν M.Z. [n] εἶναι αὐτῶν τὴν φύσιν M.Z. [o] πρὸς μὲν] κατὰ μὲν L. [p] πρὸς] κατὰ L. [q] νῦν δ' ἔχει τοῦτον τὸν S. [r] ἂν libris deest. [s] οὐχ—καρδίᾱ om. M.Z. [t] τε] δὲ P. [v] ἔχει—ἰχθύσι om. M.Z. [w] κεφαλὰς πᾶσιν ἐνταῦθ' P.

δία τὸ ὀξὺ ἔχει. Ἐπεὶ δὲ οὐχ ὡσαύτως αἱ κεφαλαὶ νεύουσι
τοῖς τε πεζοῖς τῶν ζῴων καὶ τοῖς ἰχθύσι, πρὸς τὸ στόμα ἡ
καρδία τὸ ὀξὺ [x] ἔχει. Τείνει δ' ἐξ ἄκρου τῆς καρδίας αὐλὸς 4
φλεβονευρώδης εἰς τὸ μέσον, ᾗ συνάπτουσιν ἀλλήλοις πάντα
τὰ βράγχια. Μέγιστος μὲν [y] οὖν οὗτός ἐστιν, [z] ἔνθεν δὲ
καὶ ἔνθεν τῆς καρδίας [a] καὶ ἕτεροι τείνουσιν εἰς ἄκρον ἑκάστου
τῶν βραγχίων, δι' ὧν ἡ κατάψυξις γίνεται πρὸς τὴν καρ-
δίαν, διαυλωνίζοντος ἀεὶ τοῦ ὕδατος διὰ τῶν βραγχίων.
Ὡσαύτως [b] δὲ τοῖς ἀναπνέουσιν ὁ θώραξ ἄνω καὶ κάτω κινεῖ- 5
ται πολλάκις δεχομένων τὸ πνεῦμα καὶ [c] ἐξιέντων, ὡς τὰ
βράγχια τοῖς ἰχθύσιν. Καὶ τὰ μὲν ἀναπνέοντα ἐν [d] ὀλίγῳ
ἀέρι καὶ τῷ αὐτῷ ἀποπνίγονται· ταχέως γὰρ [e] ἑκάτερον
αὐτῶν γίνεται θερμόν· θερμαίνει γὰρ ἡ τοῦ αἵματος θίξις
ἑκάτερον. Θερμὸν δ' ὂν τὸ αἷμα κωλύει τὴν κατάψυξιν· καὶ 6
μὴ δυναμένων κινεῖν τῶν μὲν ἀναπνεόντων τὸν πνεύμονα τῶν
δ' ἐνύδρων τὰ βράγχια [f] διὰ πάθος ἢ διὰ γῆρας, τότε [g] συμ-
βαίνειν τὴν τελευτήν.

Ἔστι μὲν οὖν πᾶσι τοῖς ζῴοις κοινὸν γένεσις [h] καὶ θάνα- 17
τος, οἱ δὲ τρόποι διαφέρουσι τῷ εἴδει· οὐ γὰρ [i] ἀδιάφορος ἡ
φθορά, ἀλλ' ἔχει τι κοινόν. Θάνατος δ' ἐστὶν ὁ μὲν βίαιος
ὁ δὲ κατὰ φύσιν, βίαιος μὲν ὅταν ἡ ἀρχὴ [k] ἔξωθεν ᾖ, κατὰ
φύσιν δ' ὅταν ἐν αὐτῷ. Καὶ ἡ τοῦ μορίου σύστασις [l] ἐξ
ἀρχῆς τοιαύτη, ἀλλὰ μὴ ἐπίκτητόν τι πάθος. Τοῖς μὲν οὖν 2
φυτοῖς αὔανσις, ἐν δὲ τοῖς [m] ζῴοις καλεῖται τοῦτο γῆρας.
[n] Ἔστι δὲ θάνατος [o] καὶ ἡ φθορὰ πᾶσιν ὁμοίως τοῖς μὴ
ἀτελέσιν· τούτοις δὲ [p] παρομοίως μέν, ἄλλον δὲ τρόπον.
Ἀτελῆ δὲ λέγω οἷον τά τε ᾠὰ καὶ τὰ σπέρματα τῶν φυτῶν,
ὅσα ἄρριζα. Πᾶσι μὲν οὖν ἡ φθορὰ γίνεται διὰ θερμοῦ

[x] ἔχειν M.Z. [y] οὖν om. M. [z] ἐνθένδε καὶ ἐνθένδε M.Z. [a] τείνουσι καὶ ἕτεροι S. [b] δὲ ἀναπνέουσιν ὧν ὁ Z. [c] ἐξιόντων L.M.Z. [d] ὀλίγῳ τῷ ἀέρι L. [e] ἑκάτερον om. L. [f] διά τι πάθος ἢ γῆρας M.Z. [g] συμβαίνει S. [h] καὶ θάνατος om. M.Z. [i] ἀδιάφθορος S. [k] ἔξω M.P.S. [l] ἐξ ἀρχῆς τοιαύτης L.S, τοιαύτη ἐξ ἀρχῆς M.Z. [m] ζῴοις] φυτοῖς M. [n] ἔστι δ' ὁ θ. P, οἷς δ' ἐστι θ. Z. [o] καὶ] τούτοις καὶ Z, τοῦτο καὶ M. [p] παρόμοιος S.

τινὸς ἔκλειψιν, τοῖς δὲ τελείοις, ἐν ᾧ τῆς οὐσίας ἡ ἀρχή.
3 Αὕτη δ' ἐστίν, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, ἐν ᾧ τό τε ἄνω καὶ
τὸ κάτω συνάπτει, τοῖς [q] μὲν φυτοῖς μέσον βλαστοῦ καὶ
ῥίζης, τῶν δὲ ζῴων τοῖς μὲν ἐναίμοις ἡ καρδία, [r] τοῖς δ' ἀναί-
μοις τὸ ἀνάλογον. Τούτων [s] δ' ἔνια δυνάμει πολλὰς ἀρχὰς
4 [t] ἔχουσιν, οὐ μέντοι γε ἐνεργείᾳ. Διὸ καὶ τῶν ἐντόμων ἔνια
διαιρούμενα [v] ζῶσι, καὶ τῶν ἐναίμων ὅσα [w] μὴ ζωτικὰ λίαν
εἰσί, πολὺν [x] χρόνον ζῶσιν ἐξῃρημένης τῆς καρδίας, οἷον αἱ
χελῶναι καὶ [y] κινοῦνται τοῖς ποσίν, [z] ἐπόντων τῶν [a] χελωνίων,
διὰ τὸ μὴ συγκεῖσθαι τὴν φύσιν αὐτῶν εὖ, παραπλησίως [b] δὲ
5 τοῖς ἐντόμοις. Ἡ [c] δ' ἀρχὴ τῆς [d] ζωῆς ἐκλείπει τοῖς ἔχου-
σιν, ὅταν μὴ [e] καταψύχηται [f] τὸ θερμὸν τὸ [g] κοινωνοῦν αὐ-
τῆς. Καθάπερ [h] γὰρ εἴρηται πολλάκις, συντήκεται [i] αὐτὸ
6 ὑφ' αὑτοῦ. [k] Ὅταν οὖν τοῖς μὲν ὁ πλεύμων τοῖς δὲ τὰ
βράγχια σκληρύνηται, διὰ χρόνου μῆκος [l] ξηραινομένων τοῖς
μὲν τῶν βραγχίων τοῖς δὲ τοῦ πλεύμονος, καὶ γινομένων
γεηρῶν, οὐ [m] δύναται ταῦτα τὰ μόρια κινεῖν οὐδ' αἴρειν καὶ
συνάγειν. Τέλος δὲ [n] γινομένης ἐπιτάσεως καταμαραίνεται
7 τὸ πῦρ. Διὸ καὶ μικρῶν παθημάτων ἐπιγινομένων [o] ἐν τῷ
γήρᾳ ταχέως τελευτῶσιν· διὰ γὰρ τὸ ὀλίγον εἶναι τὸ θερ-
μόν, ἅτε τοῦ πλείστου διαπεπνευκότος ἐν τῷ πλήθει τῆς
ζωῆς, [p] ἥτις ἂν [q] ἐπίτασις [r] γένηται τοῦ μορίου, ταχέως ἀπο-
σβέννυται· [s] ὥσπερ γὰρ ἀκαριαίας καὶ μικρᾶς ἐν αὐτῷ φλο-
8 γὸς ἐνούσης διὰ μικρὰν κίνησιν ἀποσβέννυται. Διὸ καὶ ἄλυ-
πός [t] ἐστιν ὁ ἐν τῷ γήρᾳ θάνατος· οὐδενὸς γὰρ [v] βιαίου
πάθους αὐτοῖς συμβαίνοντος τελευτῶσιν, ἀλλ' ἀναίσθητος ἡ

[q] *μὲν οὖν φ.* L. [r] *τῶν δ' ἀναίμων* P.S. [s] *δέ τινα* L.P.S. [t] *ἔχει* L. [v] *ζῶσι καὶ τῶν*] *ζῶσι τῶν δ'* M. [w] *μὴ ζωτικὰ λίαν εἰσὶ* rc. Z. [x] *ζῶσι χρόνον* S. [y] *κινεῖται* P. [z] *ἔτι ὄντων* L.P.S. [a] *χελωνιδίων διὰ τὸ μὴ κινεῖσθαι* M.Z. [b] *δὲ* om. L.P.S. [c] *δ'*] *τε* M.Z. [d] *ζωῆς*] *ἀρχῆς* M. [e] *καταψυχῇ καὶ* M.Z. [f] *τὸ θερμὸν* om. M.S.Z. [g] *κοινωνὸν* P. [h] *γὰρ* om. P. [i] *αὐτὸ* om. M.Z. [k] *ὅταν μὲν οὖν* M.Z. [l] *ξηραινομένων*] *σκληραινομένων* M.Z. [m] *δύνανται* M.S, *δυναμένων* Z. [n] *γινομένης τῆς ἐπιτάσεως* M.Z. [o] *ἐν τῷ γήρᾳ* om. L. [p] *ἥτις ἂν*] *ἄν τις* P. [q] *ἐπί-στασις* S. [r] *γίνηται* L. [s] *ὥσπερ—ἀποσβέννυται* om. M.Z. [t] *ἐστιν* post *θάνατος* P. [v] *βιαίου*] *ἐναντίου* L.

τῆς ψυχῆς ἀπόλυσις γίνεται παντελῶς. Καὶ τῶν νοσημά- 9
των ὅσα [w] ποιοῦσι τὸν πνεύμονα σκληρὸν ἢ φύμασιν ἢ πε-
ριττώμασιν [x] ἢ θερμότητος [y] νοσηματικῆς ὑπερβολῇ, καθά-
περ ἐν τοῖς πυρετοῖς, πυκνὸν τὸ πνεῦμα ποιοῦσι διὰ τὸ μὴ
δύνασθαι τὸν πνεύμονα μακρὰν αἴρειν ἄνω καὶ συνίζειν.
Τέλος δ', ὅταν [z] μηκέτι δύνωνται κινεῖν, τελευτῶσιν ἀπο-
πνεύσαντες.

Γένεσις μὲν οὖν ἐστὶν ἡ πρώτη μέθεξις ἐν τῷ θερμῷ τῆς 18
θρεπτικῆς ψυχῆς, ζωὴ δ' ἡ μονὴ ταύτης. Νεότης δ' ἐστὶν ἡ
τοῦ πρώτου καταψυκτικοῦ μορίου αὔξησις, γῆρας δ' ἡ τούτου
φθίσις, ἀκμὴ δὲ [a] τὸ τούτων μέσον. Τελευτὴ δὲ καὶ φθορὰ 2
βίαιος μὲν ἡ τοῦ θερμοῦ σβέσις καὶ μάρανσις· φθαρείη [b] γὰρ
ἂν δι' ἀμφοτέρας ταύτας τὰς αἰτίας, ἡ δὲ κατὰ φύσιν τοῦ
αὐτοῦ τούτου μάρανσις διὰ χρόνου μῆκος [c] γινομένη καὶ [d] τε-
λειότητα. Τοῖς μὲν οὖν φυτοῖς αὔανσις, ἐν δὲ τοῖς ζῴοις 3
καλεῖται θάνατος. [e] Τούτου δ' ὁ μὲν ἐν γήρᾳ θάνατος μά-
ρανσις τοῦ μορίου δι' ἀδυναμίαν τοῦ καταψύχειν ὑπὸ γήρως.
Τί μὲν οὖν ἐστὶ γένεσις καὶ ζωὴ καὶ θάνατος, καὶ διὰ τίνας
αἰτίας ὑπάρχουσι τοῖς ζῴοις, εἴρηται.

Δῆλον δ' ἐκ τούτων καὶ διὰ τίν' αἰτίαν τοῖς μὲν ἀνα- 19
πνέουσι τῶν ζῴων [f] ἀποπνίγεσθαι συμβαίνει ἐν τῷ ὑγρῷ, τοῖς
δ' ἰχθύσιν ἐν τῷ ἀέρι· τοῖς μὲν γὰρ διὰ τοῦ ὕδατος [g] ἡ κα-
τάψυξις γίνεται, τοῖς δὲ διὰ τοῦ ἀέρος, ὧν [h] ἑκάτερα [i] στερί-
σκεται μεταβάλλοντα τοὺς [k] τόπους. Ἡ δ' αἰτία τῆς κινή- 2
σεως τοῖς μὲν τῶν βραγχίων τοῖς δὲ τοῦ πνεύμονος, ὧν αἰρο-
μένων καὶ συνιζόντων τὰ μὲν ἐκπνέουσι [l] καὶ εἰσπνέουσι τὰ
δὲ δέχονται τὸ ὑγρὸν καὶ [m] ἐξιᾶσιν, ἔτι δ' ἡ σύστασις τοῦ
ὀργάνου, τόνδ' ἔχει τὸν τρόπον.

[n] Τρία ἐστὶ τὰ συμβαίνοντα περὶ τὴν καρδίαν, ἃ δοκεῖ 20

[w] τὸν πνεύμονα ποιοῦσι P. [x] ἢ ante θερμότητος om. M.Z. [y] νοσηματικοῦ L. [z] μηκέτι] μηδὲν L. [a] τὸ] ἡ MZ. [b] γὰρ] δ' S. [c] γενομένη L. [d] τελειοτάτη M.Z. [e] τούτου—θάνατος om. M.Z. [f] καταπνίγεσθαι L. [g] ἡ om. P. [h] ἑκατέρας L. [i] στερίσκονται L.S. [k] τόπους] exit S. [l] καὶ εἰσπνέουσι om. M.Z. [m] ἀφιᾶσιν Z. [n] τρία δ' ἐστὶ L.P.S.

τὴν αὐτὴν φύσιν ἔχειν, ἔχει δ' οὐ τὴν αὐτήν, πήδησις [o] καὶ
2 [p] σφυγμὸς καὶ [q] ἀναπνοή. Πήδησις μὲν οὖν ἐστὶ σύνωσις
τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐν αὐτῇ διὰ κατάψυξιν περιττωματικὴν ἢ
συντηκτικήν, οἷον ἐν τῇ νόσῳ τῇ καλουμένῃ [r] παλμῷ, καὶ ἐν
ἄλλαις δὲ νόσοις, καὶ [s] ἐν τοῖς φόβοις δέ· καὶ γὰρ οἱ [t] φο-
βούμενοι καταψύχονται τὰ ἄνω, τὸ δὲ θερμὸν ὑποφεῦγον
καὶ συστελλόμενον ποιεῖ τὴν πήδησιν, εἰς μικρὸν συνωθούμε-
νον οὕτως ὥστ' ἐνίοτ' ἀποσβέννυσθαι τὰ ζῷα καὶ ἀποθνήσκειν
3 διὰ φόβον καὶ διὰ πάθος [v] νοσηματικόν. Ἡ δὲ συμβαίνουσα
σφύξις [w] τῆς καρδίας, ἣν ἀεὶ φαίνεται ποιουμένη συνεχῶς,
[x] ὁμοία φύμασίν ἐστιν, ἣν [y] ποιοῦνται κίνησιν μετ' ἀλγηδόνος
διὰ τὸ παρὰ φύσιν εἶναι τῷ αἵματι τὴν μεταβολήν. Γί-
4 νεται δὲ [z] μέχρι οὗ ἂν [a] πυωθῇ πεφθέν. Ἔστι δ' ὅμοιον
ζέσει [b] τοῦτο τὸ πάθος· ἡ γὰρ ζέσις γίνεται πνευματου-
μένου τοῦ ὑγροῦ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ· αἴρεται γὰρ διὰ τὸ πλείω
γίνεσθαι τὸν ὄγκον. [c] Παῦλα δ' ἐν μὲν τοῖς [d] φύμασιν, ἐὰν
μὴ διαπνεύσῃ, [e] παχυτέρου γινομένου τοῦ ὑγροῦ, σῆψις, τῇ
5 [f] δὲ ζέσει ἡ ἔκπτωσις διὰ τῶν [g] ὁριζόντων. Ἐν δὲ τῇ καρ-
δίᾳ ἡ τοῦ ἀεὶ προσιόντος [h] ἐκ [i] τῆς τροφῆς ὑγροῦ διὰ τῆς
θερμότητος ὄγκωσις ποιεῖ σφυγμόν, [k] αἰρομένη πρὸς τὸν
ἔσχατον [l] χιτῶνα τῆς καρδίας. Καὶ τοῦτ' ἀεὶ γίνεται συνε-
χῶς· [m] ἐπιρρεῖ γὰρ ἀεὶ τὸ ὑγρὸν συνεχῶς, ἐξ οὗ γίνεται
ἡ τοῦ αἵματος [n] φύσις· [o] πρῶτον γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ δημιουρ-
6 γεῖται. Δῆλον δ' ἐν τῇ γενέσει ἐξ ἀρχῆς· οὔπω γὰρ διωρι-
σμένων τῶν φλεβῶν φαίνεται ἔχουσα αἷμα. Καὶ διὰ τοῦτο
σφύζει μᾶλλον τοῖς νεωτέροις τῶν πρεσβυτέρων· γίνεται

[o] καὶ utrumque om. MZ. [p] σφαγμὸς L, σφύξις M.Z. [q] τὸ τῆς ἀναπνοῆς L. [r] πάλλῃ M, πάλλειν Z. [s] ἐν om. P. [t] φοβούμενοι] φόβοι M.Z. [v] νοσημάτων P. [w] τῇ καρδίᾳ Z. [x] ὁμοία τοῖς ἐμφύμασιν Z, ὁμοία τοῖς ἐμφυσήμασιν M. [y] ποιεῖται M. [z] μέχρις M.Z. et omisso οὗ L. [a] ποιωθῇ M.Z. [b] τὸ πάθος τοῦτο P. [c] πολλὰ M.Z. [d] φυσήμασιν L. [e] παχύτερον γινόμενον, omissis τοῦ ὑγροῦ, M.Z. [f] δὲ om. M. [g] ἀφριζόντων M.Z. [h] ἐκ] καὶ ἐκ M.Z. [i] τῆς τροφῆς] τοῦ L. [k] αἰρομένη] διαιρον Z, διερὸν M. [l] τῇ καρδίᾳ χιτῶνα L. [m] ἐπιρρεῖ—συνεχῶς om. M.Z. [n] σφύξις M.Z. [o] πρῶτον—δημιουργεῖται om. M.Z.

γὰρ ἡ ἀναθυμίασις πλείων τοῖς νεωτέροις. Καὶ σφύζουσιν
αἱ φλέβες πᾶσαι, καὶ ἅμα ἀλλήλαις, διὰ τὸ ἠρτῆσθαι [p] ἐκ
τῆς καρδίας. [q] Κινεῖ δ' ἀεί· ὥστε κἀκεῖναι αἰεί, [r] καὶ ἅμα ἀλ-
λήλαις, [s] ὅτε κινεῖ. Ἀναπήδησις μὲν οὖν [t] ἐστὶν ἡ γινομένη
ἄντωσις πρὸς τὴν τοῦ ψυχροῦ [v] σύνωσιν, σφύξις δ' ἡ τοῦ
ὑγροῦ θερμαινομένου πνευμάτωσις.

Ἡ δ' ἀναπνοὴ γίνεται αὐξανομένου τοῦ θερμοῦ, ἐν ᾧ ἡ 21
ἀρχὴ ἡ θρεπτική. Καθάπερ γὰρ καὶ τἆλλα δεῖται τροφῆς,
[w] κἀκεῖνο, καὶ τῶν ἄλλων [x] μᾶλλον· καὶ γὰρ τοῖς ἄλλοις
[y] ἐκεῖνο τῆς τροφῆς αἴτιόν ἐστιν. Ἀνάγκη [z] δὴ [a] πλέον γινό-
μενον αἴρειν τὸ ὄργανον. Δεῖ δ' ὑπολαβεῖν τὴν σύστασιν 2
τοῦ ὀργάνου παραπλησίαν μὲν εἶναι ταῖς φύσαις ταῖς [b] ἐν
τοῖς χαλκείοις· οὐ πόρρω γὰρ οὔθ' ὁ πνεύμων οὔθ' ἡ [c] καρ-
δία πρὸς τὸ δέξασθαι σχῆμα τοιοῦτον· διπλοῦν δ' εἶναι τὸ
τοιοῦτον· δεῖ γὰρ ἐν τῷ μέσῳ τὸ θρεπτικὸν εἶναι τῆς φυσι-
κῆς δυνάμεως. Αἴρεται μὲν οὖν [d] πλεῖον [e] γενόμενον, αἰρο-
μένου δ' ἀναγκαῖον αἴρεσθαι καὶ τὸ περιέχον [f] αὐτὸ μόριον.
Ὅπερ φαίνονται ποιεῖν οἱ ἀναπνέοντες· αἴρουσι γὰρ τὸν 3
θώρακα διὰ τὸ τὴν ἀρχὴν τὴν [g] ἐνοῦσαν αὐτῷ τοῦ τοιούτου
μορίου ταὐτὸ τοῦτο ποιεῖν· αἰρομένου [h] γάρ, καθάπερ εἰς τὰς
[i] φύσας, ἀναγκαῖον [k] εἰσφέρειν τὸν ἀέρα τὸν θύραθεν, [l] καὶ
ψυχρὸν ὄντα καὶ [m] καταψύχοντα σβεννύναι τὴν [n] ὑπεροχὴν
[o] τὴν τοῦ πυρός. Ὥσπερ [p] δ' [q] αὐξανομένου ἤρετο τοῦτο τὸ 4
μόριον, καὶ φθίνοντος ἀναγκαῖον συνίζειν, καὶ συνίζοντος
ἐξιέναι τὸν ἀέρα τὸν [r] εἰσελθόντα πάλιν, εἰσιόντα μὲν ψυ-
χρὸν ἐξιόντα δὲ θερμὸν διὰ τὴν ἀφὴν τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐνόντος
ἐν τῷ μορίῳ τούτῳ, καὶ μάλιστα τοῖς [s] τὸν πνεύμονα [t] ἐναι-

[p] ἐκ] μὲν ἐκ M. [q] κινεῖται δ' ἀεί, ὥστε κἀκείνη M.Z. [r] καὶ πᾶσαι ἅμα L. [s] ὅτι M.P. [t] ἐστὶν om. L. [v] σύνωσιν] ὕπνωσιν M. et fortasse Z. [w] κἀκεῖνο—τῆς τροφῆς om. M.Z. [x] μᾶλλον] μόνον L. [y] κακεῖνο P. [z] δὲ M.Z. [a] πλέον P, om. M. [b] ἐν om. M. [c] καρδία προσδέξασθαι M.P.Z. [d] πλέον M.Z. [e] γινόμενον P. [f] μόριον αὐτό M.Z. [g] ἐνοῦσαν ἐν αὐτῷ P.Z, ἐνοῦσαν ἐν αὐτῇ M. [h] γὰρ] δὲ L. [i] φύσσας P. [k] an εἰσφρεῖν? [l] καὶ ante ψυχρὸν om. M.Z. [m] καταψύχεσθαι M.Z. [n] ὑπερβολὴν M.Z. [o] τὴν om. L. [p] δ'—τὸ om. M.Z. [q] αὐξομένου L. [r] εἰσιόντα P. [s] τὸν om. P. [t] ἔχουσιν ἔναιμον P, ἔχουσιν ἄναιμον M.

*μον ἔχουσιν· εἰς πολλοὺς γὰρ οἷον αὐλῶνας τὰς σύριγγας
[v] ἐμπίπτειν τὰς ἐν τῷ [w] πνεύμονι, ὧν παρ' ἑκάστην [x] παρα-
τέτανται φλέβες, ὥστε δοκεῖν ὅλον εἶναι τὸν πνεύμονα πλήρη
5 αἵματος. Καλεῖται δ' ἡ μὲν εἴσοδος τοῦ ἀέρος ἀναπνοή, ἡ
δ' ἔξοδος ἐκπνοή. Καὶ ἀεὶ δὴ τοῦτο γίνεται συνεχῶς, ἕως
[y] περ ἂν ζῇ καὶ [z] κινῇ τοῦτο τὸ μόριον συνεχῶς. Καὶ διὰ
τοῦτο ἐν τῷ ἀναπνεῖν καὶ ἐκπνεῖν ἐστὶ τὸ ζῆν. Τὸν αὐτὸν
δὲ τρόπον [a] καὶ τοῖς ἰχθύσιν ἡ κίνησις γίνεται τῶν βραγ-
6 χίων. Αἰρομένου [b] μὲν γὰρ τοῦ θερμοῦ τοῦ ἐν τῷ αἵματι
διὰ [c] τῶν μορίων αἴρονται καὶ τὰ βράγχια, καὶ διιᾶσι τὸ
ὕδωρ· κατιόντος δὲ πρὸς τὴν καρδίαν διὰ τῶν πόρων καὶ
καταψυχομένου συνίζουσι, καὶ [d] ἀφιᾶσι τὸ ὕδωρ. Ἀεὶ δ' αἰ-
ρομένου τοῦ ἐν [e] τῇ καρδίᾳ, ἀεὶ δέχεται πάλιν καταψυχο-
μένου. Διὸ κἀκείνοις τοῦ ζῆν καὶ μὴ ζῆν [f] τὸ τέλος [g] ἐστὶν
ἐν τῷ ἀναπνεῖν, καὶ τούτοις ἐν τῷ δέχεσθαι τὸ ὑγρόν.*

7 *Περὶ μὲν [h] οὖν ζωῆς καὶ θανάτου καὶ τῶν συγγενῶν ταύ-
της τῆς σκέψεως, σχεδὸν εἴρηται περὶ [i] πάντων. Περὶ δὲ
ὑγιείας καὶ νόσου οὐ μόνον ἐστὶν ἰατροῦ ἀλλὰ καὶ τοῦ φυσι-
κοῦ μέχρι [k] του τὰς αἰτίας εἰπεῖν. Ἧι δὲ διαφέρουσι καὶ ᾗ
διαφέροντα [l] θεωροῦσιν, οὐ δεῖ λανθάνειν, [m] ἐπεὶ ὅτι γε σύνο-
ρος ἡ πραγματεία μέχρι τινός ἐστι, μαρτυρεῖ τὸ γινόμενον·
τῶν τε γὰρ ἰατρῶν ὅσοι κομψοὶ [n] ἢ περίεργοι, λέγουσί [o] τι
[p] περὶ φύσεως καὶ τὰς ἀρχὰς ἐκεῖθεν ἀξιοῦσι λαμβάνειν, καὶ
τῶν περὶ φύσεως πραγματευθέντων οἱ χαριέστατοι σχεδὸν
τελευτῶσιν [q] εἰς τὰς ἀρχὰς τὰς ἰατρικάς.*

[v] *ἐμπίπτειν τὰς* om. M.Z. [w] *πνευμονίῳ παρ'* M, *πνεύμονι παρ'* Z. [x] *παρατέτανται*] *σύριγγα τέτανται* Z, *σύριγγά τε πάντη* M. [y] *περ* om. M.Z. [z] *κινεῖ* Z. [a] *καὶ ἐν τοῖς* L. [b] *μὲν* om. L.M.Z. [c] *τοῦ μορίου* L. [d] *ἀφανίζουσι* M.Z. [e] *τῇ* om. M.P.Z. [f] *τὸ* om. M. [g] *ἐστὶ ζῆν ἐν* P, *ἐστὶ τοῦ ζῆν ἐν* L. [h] *οὖν* om. L. [i] *ἁπάντων* L. [k] *τοῦ*] *που* L.M.P. [l] *θεωροῦσιν*] *κοινωνοῦσιν* P. [m] *ἐπεὶ δὲ ὅτι* Z. [n] *ἢ*] *καὶ* M.Z. [o] *τε* L.P. [p] *παρὰ φύσιν* M. [q] *εἰς τὰς ἰατρικὰς ἀρχάς* L.

ΠΕΡΙ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ.

ΤΙΣ ἡ τοῦ ἐμφύτου πνεύματος [a] διαμονή, καὶ τίς ἡ αὔ-
ξησις; Ὁρῶμεν γὰρ ὅτι πλέον καὶ ἰσχυρότερον γίνεται καὶ
καθ' ἡλικίας μεταβολὴν καὶ [b] κατὰ διάθεσιν σώματος. Ἢ
ὡς τἆλλα [c] μέρη, προσγινομένου τινός. Προσγίνεται δὲ
τροφὴ τοῖς ἐμψύχοις, ὥστε ταύτην σκεπτέον ποία τε καὶ
πόθεν. Δύο δὴ τρόποι δι' ὧν γίνεται, ἢ διὰ τῆς ἀναπνοῆς, 2
ἢ διὰ τῆς κατὰ τὴν τῆς τροφῆς προσφορὰν πέψεως, καθά-
περ τοῖς ἄλλοις. Τούτων ἴσως οὐχ ἧττον ἂν οὐχ οὕτω
[d] δόξειεν διὰ τῆς τροφῆς· σῶμα γὰρ ὑπὸ σώματος τρέφεται,
τὸ δὲ πνεῦμα σῶμα. Τίς οὖν ὁ τρόπος; Ἢ δῆλον ὡς ἐκ
τῆς φλεβὸς ὁλκῇ τινὶ καὶ πέψει. Τὸ γὰρ αἷμα ἡ ἐσχάτη 3
τροφὴ καὶ ἡ [e] αὐτὴ πᾶσιν. Ὥσπερ οὖν καὶ εἰς τὸ ἀγγεῖον
αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ περιεχόμενον λαμβάνει τροφὴν εἰς τὸ θερ-
μόν. Ἄγει δ' ὁ ἀὴρ τὴν ἐνέργειαν ποιῶν, τήν τε πεπτικὴν
αὐτὸς αὑτῷ προστιθεὶς αὔξει καὶ τρέφει. Οὐδὲν δ' ἴσως
ἄτοπον αὐτό γε τοῦτο, ἀλλὰ γενέσθαι τὸ πρῶτον ἐκ τῆς
τροφῆς. Καθαρώτερον γὰρ ὃ τῇ ψυχῇ συμφυές, εἰ μὴ 4
καὶ τὴν ψυχὴν ὕστερον [f] λέγοι γίνεσθαι, διακρινομένων τῶν
σπερμάτων καὶ εἰς φύσιν ἰόντων. Εἴτε περίττωμα πάσης
τροφῆς ἐστί, ποίᾳ διαπέμπεται [g] τοῦτο; Κατὰ μὲν γὰρ τὴν
ἐκπνοὴν οὐκ εὔλογον· ἀντιλαμβάνει γὰρ εὐθύς. Λοιπὸν δὲ
δῆλον ὅτι διὰ τῶν τῆς ἀρτηρίας πόρων. Τὸ δ' ἐκκρινόμενον 5
ἤτοι λεπτότερον ἢ παχύτερον. Ἀμφοτέρως δ' ἄτοπον, εἰ
τοῦτο πάντων ἔσται καθαρώτατον. Εἰ δὲ παχύτερον, ἔσον-

Codices L.P.Q.Z.B[a]. [a] διαμονὴν Q. [b] κατὰ om. L.P.Q.B[a]. [c] μείνῃ Q. [d] δόξει Z, δόξῃ P.Q.B[a]. et pr. L. [e] αὐτή ἐστι πᾶσιν L.P.Q.B[a]. [f] λέγει L.P.Q.B[a]. [g] τούτων L.P.Q.

ταί τινες πόροι μείζους. Εἰ δ' ἄρα κατὰ τοὺς αὐτοὺς λαμ-
βάνει καὶ ἐκπέμπει, τοῦτ' [h] αὐτὸ παράλογον καὶ ἄτοπον.
Ἡ μὲν οὖν ἐκ τῆς τροφῆς αὔξησις καὶ διαμονὴ σχεδὸν
ταῦτα.

2 Ἡ δ' ἐκ τῆς ἀναπνοῆς, ὥσπερ Ἀριστογένης οἴεται ([i] τρο-
φὴν γὰρ οἴεται καὶ τὸ πνεῦμα πεττόμενον, οὐ τοῦ ἀέρος ἐν
τῷ πνεύματι· τοῦτο δ' εἰς τὰ ἀγγεῖα διαδίδοσθαι, τὸ πε-
ρίττωμα πάλιν ἐκπέμπεσθαι) πλείους ἔχει τὰς ἀπορίας.
Ἥ τε γὰρ πέψις ὑπὸ τίνος; Εἰκὸς μὲν γὰρ ὑπ' αὐτοῦ, κα-
2 θάπερ καὶ τῶν ἄλλων. Αὐτὸ δὲ τοῦτ' ἄτοπον, εἰ μὴ δια-
φέρει τοῦ ἔξω ἀέρος· οὕτω δ' ἡ θερμότης ἂν πέττοι. Καὶ
μὴν καὶ παχύτερον αὐτὸν εὔλογον εἶναι μεθ' [k] ὑγρότητος τῆς
ἀπὸ τῶν ἀγγείων [l] ὄντα καὶ τῶν ὅλων ὄγκων, ὥσθ' ἡ πέψις
ἂν εἰς τὸ σωματῶδες εἴη. Τὸ δὲ περίττωμα, εἴπερ γίνεται
3 λεπτότερον, οὐ πιθανόν. Ἄλογος δὲ καὶ ἡ [m] ταχυτὴς τῆς
πέψεως. Εὐθὺς γὰρ μετὰ τὴν εἰσπνοὴν ἡ ἐκπνοή. Τί οὖν
τὸ οὕτω ταχὺ μεταβάλλον καὶ ἀλλοιοῦν; Ὑπολάβοι γὰρ
ἄν τις μάλιστα τὸ θερμόν, [n] καὶ μαρτυρεῖ οὕτως ἡ αἴσθησις·
4 ὁ γὰρ ἐκπνεόμενος θερμός. Ἔτι δ' εἰ μὲν ἐν τῷ πνεύμονι
καὶ τῇ ἀρτηρίᾳ τὸ πεττόμενον, ἡ τοῦ θερμοῦ δύναμις ἐν τού-
τοις· ὅπερ οὔ φασιν, ἀλλ' ἐν τῇ κινήσει τῇ τοῦ πνεύματος
ἐκθερμαίνεσθαι τὴν τροφήν. Εἰ δ' ἐξ ἑτέρου τινὸς οἷον ἐπι-
σπᾶται ἢ [o] καὶ κινοῦντος δέχεται, τοῦτ' ἐστὶ θαυμασιώτερον.
5 Ἅμα δὲ καὶ οὐκ αὐτὸ [p] τὸ πρῶτον κινοῦν. Ἔτι δ' ἡ μὲν
ἀναπνοὴ μέχρι τοῦ πνεύμονος, ὥσπερ λέγουσιν αὐτοί, τὸ δὲ
πνεῦμα δι' ὅλου τὸ σύμφυτον. Εἰ δ' ἀπὸ τούτου [q] διαδίδο-
ται καὶ πρὸς τὰ κάτω καὶ πρὸς τὰ ἄλλα, πῶς ἡ πέψις οὕτω
ταχεῖα; Θαυμασιώτερον γὰρ τοῦτο καὶ μεῖζον· οὐ γὰρ δια-
πέμπει τοῦτό γ' εὐθὺς πεττόμενον τὸν ἀέρα [r] τοῖς κάτω.
6 Καίτοι τὸ μὲν [s] δόξειεν ἂν ἀναγκαῖον εἶναι [t] τοῦτο τῆς πέ-

[h] αὐτὸ—ἢ] αὐτῇ P.Q.B[a], αὐτὴ L. [i] τροφὴν γὰρ οἴεται om. L.P.Q.B[a]. [k] ὑγρότητα B[a]. [l] ὂν Q.B[a]. [m] παχύτης L.P.Q.Z.B[a]. [n] καὶ ὡς μαρτ. Z. [o] καὶ om. P.B[a]. [p] πρῶτον τὸ Z. [q] διαδίδωται Z, διαδίδωσι L.Q. [r] τοῖς κάτω] τοῖς ἄλλοις L, om. Q. [s] δόξειεν ἂν] δόξειεν Z, δόξει L.P.Q.B[a]. [t] τῆς πέψεως τοῦτο L.P.Q.B[a].

ψεως γινομένης ἐν τῷ πνεύμονι, τῆς τ' ἀναπνοῆς κοινωνούν-
των καὶ τῶν κάτω. Μεῖζον δ' οὕτως [v] ἔτι καὶ παραδοξότε-
ρον τὸ συμβαῖνον· οἷον γὰρ διόδῳ καὶ θίξει γίνεται μόνον
ἡ πέψις. Ἄλογον δὲ καὶ τουτὶ καὶ [w] λογοδέστερον, εἰ ὁ
αὐτὸς [x] λόγος τῆς τροφῆς καὶ τοῦ περιττώματος. Εἰ δὲ 7
δι' ἄλλου τινὸς τῶν ἐντός, οἱ αὐτοὶ λόγοι [y] οἳ καὶ πρότερον,
εἰ μὴ τοῦτο [z] λέγοι τις, ὡς οὐ πάσης τῆς τροφῆς οὐδὲ πᾶσι
γίνεται περίττωμα, καθάπερ οὐδὲ τοῖς φυτοῖς, ἐπεὶ οὐδὲ τῶν
τοῦ σώματος μερῶν ἑκάστου λαβεῖν ἔστιν. Εἰ [a] δὲ μή, [b] οὔτι
γε παντός. Ἀλλ' ἄρα γε [c] ἡ μὲν ἀγγείων αὔξησις ἡ αὐτὴ 8
καὶ τῶν ἄλλων μορίων, εὐρυνομένων δὲ καὶ διισταμένων τού-
των [d] πλείων ὁ ἀὴρ ὁ εἰσρέων καὶ ἐκρέων. Εἰ δέ τι ἀναγ-
καῖον [e] ἐνυπάρχει, τοῦτο αὐτὸ ζητεῖται, τίς ὁ φυσικὸς καὶ πῶς
οὗτος πλείων ὑγιῶς, [f] ἐκ τούτου φανερὸν ἂν εἴεν. Τοῖς δὲ 9
δὴ μὴ ἀναπνευστικοῖς τίς ἡ τροφὴ τοῦ [g] συμφύτου καὶ τίς ἡ
αὔξησις; Οὐ γὰρ ἔτι τούτοις ἀπὸ τοῦ ἔξωθεν. Εἰ δ' ἀπὸ
τῶν ἐντὸς καὶ τῆς κοινῆς τροφῆς, εὔλογον κἀκείνοις· ἀπὸ
γὰρ τῶν αὐτῶν τὰ ὅμοια, καὶ ὡσαύτως. Εἰ μὴ ἄρα καὶ 10
τούτοις ἀπὸ τοῦ ἐκτός, ὥσπερ καὶ τῶν ὀσμῶν αἰσθάνονται.
Ἀλλ' [h] οὕτω γ' οἷον ἀναπνοὴ γίνεται. Περὶ οὗ κἂν ἀπορή-
σειέ τις, εἰ κατὰ ἀλήθειάν ἐστιν, αὐτό τε τοῦτο [i] προφέρων
καὶ τὴν ἐπίσπασιν τῆς τροφῆς (ὁλκὴ γὰρ ἅμα πνεύματος),
ἔτι δ' ὑπὲρ τῆς καταψύξεως [k] ἀντιλέγων, ὡς κἀκείνων δεο-
μένων. Εἰ δὲ διὰ τοῦ ὑποζώματος αὐτοῖς γίνεται, [l] ταύτῃ 11
δῆλον ὅτι καὶ ἡ τοῦ ἀέρος εἴσοδος· ὥσθ' ὅμοιόν τι τῇ ἀνα-
πνοῇ. Πλὴν οὐκ ἀφορίζεται τίς ὁλκὴ καὶ ὑπὸ τίνος. Ἢ
εἰ μὴ ὁλκή, πῶς ἡ εἴσοδος; εἰ μὴ ἄρα αὐτομάτως. Τοῦτο
μὲν οὖν ἔχει καὶ αὐτὸ καθ' αὑτὸ σκέψιν. Τοῖς δὲ [m] δὴ ἐνύ- 12
γροις τίς ἡ τροφὴ καὶ αὔξησις τοῦ συμφύτου; Χωρὶς γὰρ

[v] ἔτι om. L.P.Q.Ba. [w] λογοδέστερον Z, ἀλογωδέστερον L.P.Q.Ba. [x] λόγος] λέγει L.Q. [y] καὶ οἱ L.Q. [z] λέγει Ba. [a] δὲ om. P.Ba. [b] ὅτι γε πάντως L.P.Q.Ba. [c] ἡ μὲν] εἰ μὲν Z. [d] ὁ ἀὴρ πλείων L.Q. [e] ὑπάρχει Ba. [f] ἐν τούτοις L.P.Q.Ba. [g] ἐμφύτου P.Q. [h] οὕτω] οὗτοι L.P.Ba, οὔτι Q. [i] προσφέρων P.Q. [k] ἀντιλέγειν L.Q. [l] τοιαύτῃ L.Q. [m] δὴ] μὴ Q.

τοῦ μὴ ἀναπνεῖν οὐδ' ἐνυπάρχειν ὅλως ἐν τῷ ὑγρῷ φαμὲν
[n] ἀέρα. Λοιπὸν ἄρα διὰ τῆς τροφῆς, ὡς οὐχ ὁμοίως πᾶσιν,
ἢ κἀκεῖνα διὰ τῆς τροφῆς τὰ ἔνυγρα· τριῶν γὰρ τούτων
ἀναγκαῖον ἕν. Καὶ ταῦτα μὲν ὡς περὶ τὴν αὔξησιν καὶ τρο-
φὴν [o] τοῦ πνεύματος.

3 Περὶ δὲ ἀναπνοῆς οἱ μὲν οὐ λέγουσι τίνος χάριν, ἀλλὰ
μόνον ὃν τρόπον γίνεται, καθάπερ Ἐμπεδοκλῆς καὶ Δημό-
κριτος· οἱ δ' οὐδὲ τὸν τρόπον [p] ὅλως λέγουσιν, ἀλλ' ὡς φα-
νερῷ χρῶνται. Δεῖ δὲ καὶ εἰ καταψύξεως [q] χάριν, αὐτὸ
τοῦτο διασαφῆσαι. Εἰ γὰρ ἐν τοῖς [r] ἄνω τὸ θερμόν, οὐκ
2 ἂν ἔτι [s] δέοιτο κάτω. Τὸ δὲ σύμφυτον πνεῦμα δι' ὅλου, καὶ
[t] ἀρχὴ ἀπὸ τοῦ πνεύμονος. Δοκεῖ δὲ καὶ [u] τὸ τῆς ἀναπνοῆς
εἰς πάντα [v] διαδίδοσθαι κατὰ συνέχειαν, ὥστε τοῦτο δεικτέον
ὡς οὐκ ἔστιν. Ἄτοπον δὲ εἰ μὴ δεῖταί τινος κινήσεως καὶ
3 οἷον τροφῆς. Εἰ δὲ διαπνεῖ πρὸς πᾶν, οὐκέτι καταψύξεως
εἴη χάριν. Ἀλλὰ [w] μὴν καὶ ἡ διάδοσις ἄλλως τ' ἀναίσθη-
τος, καὶ τὸ τάχος αὐτῆς. Καὶ πάλιν τὸ τῆς παλιρροίας,
εἴπερ ἀπὸ πάντων, θαυμαστόν, πλὴν [x] εἰ ἄλλον τρόπον ἀπὸ
4 τῶν ἐσχάτων. Τὸ δὲ πρώτως καὶ κυρίως ἀπὸ τῶν περὶ τὴν
καρδίαν. Ἐν πολλοῖς δ' οὕτω [y] τὸ τῶν ἐνεργειῶν καὶ τῶν
δυνάμεων. Ἄτοπον οὖν [z] ὅμως εἰ καὶ εἰς τὸ ὀστοῦν διαδίδο-
5 ται· καὶ γὰρ δὴ τοῦτό φασιν ἐξ ἀρτηριῶν. Διό, καθάπερ
εἴρηται, σκεπτέον περὶ ἀναπνοῆς, καὶ τίνος ἕνεκα καὶ ποίοις
μέρεσι καὶ πῶς. [a] Ἔτι οὐδ' ἐπιφορὰ τῆς τροφῆς [b] φαίνεται
πᾶσι δι' ἀρτηριῶν, οἷον αὐτοῖς [c] τε τοῖς ἀγγείοις καὶ ἄλλοις
τισὶ τῶν μερῶν· ζῇ δὲ τὰ φυτὰ καὶ τρέφεται. Ταῦτα μὲν
[d] οἰκειότερά πως [e] τοῖς περὶ τὰς τροφάς.

4 Ἐπεὶ δὲ τρεῖς αἱ κινήσεις τοῦ ἐν τῇ ἀρτηρίᾳ πνεύματος,
ἀναπνοή, σφυγμός, τρίτη δ' ἡ τὴν τροφὴν ἐπάγουσα καὶ

[n] ἀέρα ὅτι διὰ τῆς τροφῆς ἡ τοῦ πνεύματος γένεσις. λοιπὸν L.P.Q.B[a].
[o] τοῦ] καὶ τοῦ P.Z.B[a]. [p] ὅλως] αὐτῆς L.P.Q.B[a]. [q] χάριν om. Q.
[r] ἄνω τὸ] ἄνωθεν L.P.Q.B[a]. [s] δέοιτο] οἱ L.P.Q.B[a]. [t] ἀρχὴν P.B[a].
[u] τὸ] τὰ L.P.Q.B[a]. [v] διάδοσθαι Q. [w] μὴ Q. [x] εἰ om. P.Q. [y] τὸ om. L.Q. [z] ὁμοίως L.Q. [a] ἔτι δὲ οὐδ' L.P.Q.B[a]. [b] φέρεται L.P.Q.B[a]. [c] τε] τῶν Q. [d] οἰκειότερον Q. [e] τῶν L.Q.

κατεργαζομένη, λεκτέον ὑπὲρ ἑκάστης καὶ ποῦ καὶ πῶς καὶ
τίνος χάριν. Τούτων δ' ἡ μὲν τοῦ σφυγμοῦ [f] καὶ τῇ αἰσθή- 2
σει [g] φανερὰ καθ' ὁτιοῦν μέρος ἁπτομένοις, ἡ δὲ τῆς ἀνα-
πνοῆς μέχρι μέν του [h] φανερά, τὸ δὲ πλέον κατὰ λόγον, ἡ
δὲ τῆς τροφῆς ἅπασα κατὰ λόγον ὡς εἰπεῖν, ὡς ἐκ τῶν
συμβαινόντων δὲ κατὰ τὴν αἴσθησιν. Ἡ μὲν οὖν ἀναπνοὴ 3
δῆλον ὡς ἀπὸ τοῦ ἐντὸς ἔχει τὴν ἀρχήν, εἴτε ψυχῆς δύνα-
μιν εἴτε ψυχὴν δεῖ λέγειν ταύτην, εἴτε καὶ ἄλλην τινὰ σω-
μάτων μίξιν, ἣ δι' αὐτῶν ποιεῖ τὴν τοιαύτην ὁλκήν. Ἡ 4
δὲ θρεπτικὴ [i] δόξειεν ἂν ἀπὸ τῆς ἀναπνοῆς· αὕτη γὰρ ἀντα-
ποδίδοται, καὶ ὁμοία τῷ ἀληθεῖ. Εἰ δὲ μή, πᾶν ὁμαλίζει
τοῖς χρόνοις τὸ σῶμα κατὰ τὴν τοιαύτην κίνησιν. Ἢ
εἰ μηδὲν διαφέρει τὸ ἅμα, πάντα τὰ μέρη σκεπτέον. Ὁ 5
δὲ σφυγμὸς ἴδιός τις [k] παρ' αὐτάς, τῇ μὲν ἂν δοκῶν [l] εἶναι
κατὰ συμβεβηκός, εἴπερ, ὅταν ἐν ὑγρῷ πλῆθος ᾖ θερμό-
τητος, ἀνάγκη τὸ ἐκπνευματούμενον διὰ τὴν [m] ἐναπόληψιν
ποιεῖν σφυγμόν, ἐν τῇ ἀρχῇ δὲ καὶ πρῶτον, εἴπερ τοῖς
πρώτοις σύμφυτον· [n] ἐν γὰρ τῇ καρδίᾳ μάλιστα καὶ πρῶτον,
ἀφ' ἧς καὶ τοῖς ἄλλοις. Τάχα δὲ πρὸς τὴν ὑποκειμένην 6
οὐσίαν τοῦ ζῴου [o] τὴν ἐκ τῆς ἐνεργείας ἀνάγκη τοῦτο [p] πα-
ρακολουθεῖν. Ὅτι δ' οὐδὲν πρὸς τὴν ἀναπνοὴν ὁ σφυγμός,
σημεῖον· ἐάν τε γὰρ πυκνὸν ἐάν τε ὁμαλὸν ἐάν τε σφοδρὸν
ἢ [q] πρᾶον ἀναπνέῃ τις, ὅ [r] γε σφυγμὸς ὅμοιος καὶ [s] ὁ αὐτός,
ἀλλ' ἡ ἀνωμαλία γίνεται καὶ ἐπίτασις ἔν τε σωματικοῖς τισὶ
πάθεσι καὶ ἐν τοῖς τῆς ψυχῆς φόβοις ἐλπίσιν [t] ἀγωνίαις.
Εἰ δὲ καὶ ἐν ταῖς ἀρτηρίαις ὁ σφυγμός, καὶ ὁ αὐτὸς ὢν 7
[v] ῥυθμῷ καὶ ὁμαλὸς ᾖ, σκεπτέον· οὐκ ἔοικε δέ γε τοῖς μακρὰν
ἀπηρτημένοις. Ἥκιστα δ' ἕνεκά του φαίνεται γίνεσθαι,
καθάπερ εἴρηται. Τὸ γὰρ αὖ τῆς ἀναπνοῆς καὶ τῆς ἐπα-

[f] καὶ τῇ αἰσθήσει om. L. [g] φανερὸν L. [h] φανεροῦ L.Q. [i] δόξειεν —γὰρ] lacunam litterarum sex P.Q, undecim L, quindecim B[a]. [k] παρὰ ταύτας πῇ L.P.Q.B[a]. [l] εἶναι] τις Q, τῆς L. [m] ἐναπόλυσιν P.B[a], ἀναπόληψιν L.Q. [n] ἐν γὰρ—ἄλλοις om. L.P.Q.B[a]. [o] τὴν] τῆς L.P.Q.B[a]. [p] παρακολουθεῖ L. [q] πραέον Z.B[a]. et corr. P. [r] γε] τε L.P.Q.Z.B[a]. [s] ὁ om. L.Q. [t] ἀγω εἰ Q. [v] ῥυθμῷ] ἐν θυμῷ L.Q.

γωγῆς, εἴθ' ὡς [w] ἕτερα πάμπαν ἀλλήλων εἴθ' ὡς θάτερον πρὸς θάτερον, ἕνεκά του φαίνεται καὶ ἔχει τινὰ λόγον.
8 Τριῶν δ' οὐσῶν πότερον εὔλογον εἶναι τήν [x] γε σφυγμώδη καὶ τὴν ἀναπνευστικήν; ʽἩ γὰρ τροφὴ προϋπάρχοντος. ʽἪ οὔ; Τὸ μὲν γὰρ ἀναπνεῖν, ὅταν ἀπολυθῇ τῆς κυούσης, ἡ δ' ἐπιφορὰ καὶ [y] ἡ τροφὴ καὶ ξυνισταμένου καὶ ξυνεστηκότος, ὁ δὲ σφυγμὸς εὐθὺς ἐν τῇ ἀρχῇ ξυνισταμένης τῆς καρ-
9 δίας, καθάπερ ἐν τοῖς [z] ᾠοῖς γίνεται φανερόν. ʽὭστε αὕτη [a] πρώτη, καὶ ἔοικεν ἐνεργείᾳ τινὶ καὶ οὐκ [b] ἐναπολήψει πνεύματος, εἰ μὴ ἄρα τοῦτο πρὸς τὴν ἐνέργειαν. Τὸ [c] δὲ πνεῦμα τὸ ἐκ τῆς ἀναπνοῆς φέρεσθαι μὲν εἰς τὴν κοιλίαν, [d] οὐ διὰ τοῦ στομάχου (τοῦτο μὲν γὰρ ἀδύνατον), [e] ἀλλὰ πόρον εἶναι παρὰ τὴν ὀσφύν, δι' οὗ [f] τὸ πνεῦμα τῇ ἀναπνοῇ [g] φέρεσθαι ἐκ τοῦ [h] βραγχίου εἰς τὴν κοιλίαν καὶ πάλιν ἔξω· τοῦτο δὲ
2 τῇ αἰσθήσει φανερόν. ʽἜχει δ' ἀπορίαν καὶ τὰ περὶ τὴν αἴσθησιν. Εἰ γὰρ ἡ ἀρτηρία μόνον αἰσθάνεται, [i] πότερα τῷ πνεύματι τῷ δι' αὐτῆς, ἢ τῷ ὄγκῳ, ἢ τῷ σώματι; ʽἊ εἴπερ ὁ ἀὴρ πρῶτον ὑπὸ [k] τὴν ψυχήν, τῷ κυριωτέρῳ τε καὶ [l] προτέρῳ; Τί οὖν ἡ ψυχή; Δύναμίν [m] φασι τὴν αἰτίαν τῆς κι-
3 νήσεως τῆς τοιαύτης. ʽἪ δῆλον ὡς οὐκ ὀρθῶς ἐπιτιμήσεις τοῖς τὸ [n] λογιστικὸν καὶ θυμικόν· καὶ γὰρ οὗτοι ὡς [o] δυνάμεις λέγουσιν. ʽἈλλ' εἰ δὴ ἡ ψυχὴ ἐν τῷ ἀέρι τούτῳ, οὗτός γε κοινὸς ἢ πάσχων γέ [p] τι καὶ ἀλλοιούμενος, εὐλόγως ἂν εὔψυχον [q] ἡ ψυχή, πρὸς τὸ συγγενὲς φέρεται, καὶ τῷ ὁμοίῳ
4 τὸ ὅμοιον αὔξεται. ʽἪ οὔ; Τὸ γὰρ ὅλον οὐκ ἀήρ, ἀλλὰ συμβαλλόμενόν [r] τι πρὸς ταύτην τὴν δύναμιν ὁ ἀήρ, ἢ οὐ τὸ ταύτην ποιοῦν, καὶ τὸ ποιῆσαν τοῦτ' ἀρχὴ καὶ ὑπόθεσις. Τοῖς [s] δὲ μὴ ἀναπνέουσιν, ἵνα ἀνεπίμικτος τῷ ἔξω. ʽἪ οὔ,

[w] ἕτερον σύμπαν L.Q. [x] γε om. L.Q. [y] ἡ addidit Z. [z] ᾠοῖς om. Q. [a] πρώτερον Q. [b] ἐν ἀπολύσει P.B[a]. [c] δ' ἐκ τῆς ἀναπνοῆς πνεῦμα L.Q. [d] οὐ—ἀδύνατον add. Z. [e] ἀλλ' ἄπορον L.P.Q.B[a]. [f] τὸ πνεῦμα post φέρεσθαι P.B[a]. [g] φέρεται Z. [h] βρογχίου Z. [i] πότερον L.Q. [k] τὴν om. Z. [l] πρότερον L.Q. [m] φασι] φανερὸν L. [n] λογικὸν L.P.Q.B[a]. [o] δυνάμει L.P.Q.B[a]. [p] τι] τε L.Q. [q] ἡ] ἢ P.B[a]. [r] τε L.Q. [s] δὴ L.

ἀλλὰ κατ' ἄλλον τρόπον μιγνύμενος; Τίς οὖν ἡ διαφορὰ
τοῦ ἐν τῇ ἀρτηρίᾳ πρὸς τὸν ἔξω; Διαφέρειν γὰρ εὔλογον,
τάχα δὲ καὶ ἀναγκαῖον, λεπτότητι. Ἀλλ' ἔτι δὲ καθ' [t] αὑ- 5
τὸν θερμὸς ἢ ὑφ' ἑτέρου; Φαίνεται γὰρ ὁ ἔσω καθά[v]περ ὁ
ἔξω· βοηθεῖται δὲ τῇ καταψύξει. [w] Πότερα δέ; Ἔξω μὲν
γὰρ πραΰς, ἐμπεριληφθεὶς δὲ πνεῦμα, καθάπερ [x] πυκνωθεὶς
καὶ διαδοθείς πως. Ἡ μίξιν τινὰ [y] ἀνάγκη λαμβάνειν, ἐν 6
ὑγρότητί τε καὶ σωματικοῖς ὄγκοις ἀναστρεφόμενον; Οὐκ
ἄρα [z] λεπτότατος, εἴπερ μέμικται. Καὶ μὴν εὔλογόν [a] γε
[b] τὸ πρῶτον δεκτικὸν ψυχῆς, εἰ μὴ ἄρα καὶ [c] ἡ ψυχὴ τοιοῦ-
τον, καὶ οὐ καθαρόν τι καὶ ἀμιγές, τὴν ἀρτηρίαν μόνον εἶναι
[d] δεκτικὴν πνεύματος, τὸ δὲ νεῦρον οὔ. Διαφέρει δὲ καὶ ὅτι 7
τὸ μὲν νεῦρον ἔχει τάσιν, ἡ δ' ἀρτηρία ταχὺ διαρρήγνυται,
καθάπερ καὶ ἡ φλέψ. Τὸ δὲ δέρμα ἐκ φλεβὸς [e] καὶ νεύρου
καὶ ἀρτηρίας, ἐκ φλεβὸς μὲν ὅτι κεντηθὲν αἷμα ἀναδίδωσιν,
ἐκ νεύρου δὲ ὅτι [f] τάσιν ἔχει, ἐξ ἀρτηρίας δὲ ὅτι διαπνοὴν
ἔχει. Μόνον γὰρ δεκτικὸν πνεύματος ἡ ἀρτηρία. Τὰς δὲ 8
φλέβας ἔχειν πόρους, ἐν αἷς τὸ θερμὸν ὂν ὥσπερ ἐν [g] χαλ-
κείῳ θερμαίνειν τὸ αἷμα· φύσει γὰρ οὐκ εἶναι θερμόν, ἀλλ'
ὥσπερ [h] τὰ τηκτὰ καταδιαχεῖσθαι· [i] διὸ καὶ πήγνυσθαι τὴν
ἀρτηρίαν, καὶ ἔχειν ὑγρότητα [k] καὶ ἐν αὐτῇ καὶ [l] ἐν τοῖς
χιτῶσι τοῖς περιέχουσι τὸ κοίλωμα. Φανερὸν [m] δ' ἔκ τε 9
τῶν [n] ἀνατομῶν εἶναι, καὶ ὅτι εἰς τὸ ἔντερον καὶ [o] εἰς τὴν
κοιλίαν αἵ τε φλέβες καὶ [p] αἱ ἀρτηρίαι συνάπτουσιν, ἃς εἰκὸς
εἶναι τὴν τροφὴν ἕλκειν. Ἐκ δὲ τῶν φλεβῶν εἰς τὰς σάρκας
διαδίδοσθαι τὴν τροφήν, οὐ κατὰ τὰ πλάγια ἀλλὰ κατὰ τὸ
στόμα, καθάπερ σωλῆνας. Ἀποτείνει γὰρ ἐκ τῶν πλαγίων 10
φλεβῶν φλέβια λεπτὰ ἐκ τῆς μεγάλης φλεβὸς καὶ τῆς ἀρ-

[t] ἑαυτὸν L.Q. [v] περ add. Z. [w] ποτέρα B[a], πότερον L.Q. [x] πυκνωθὲν Q. [y] ἀναγκαῖον L.Q. [z] λεπτότητος B[a]. [a] τε P.B[a]. [b] τὸ πρῶτον om. L. [c] ἡ om. Q. [d] δεκτικὸν L.Q. [e] καὶ νεύρου om. L.Q.B[a]. [f] τάσιν ἔχει] τείνεται L.Q. [g] χαλκείοις L.P.Q.B[a]. [h] τὰ τηκτὰ] ταύτῃ L.P.Q.B[a]. [i] καὶ διὸ L.P.Q.B[a]. [k] καὶ ante ἐν om. L.Q. [l] ἐν add. Z. [m] δ' add. Z. [n] ἀτόμων Q. [o] εἰς om. Q. [p] ἡ ἀρτηρία P.B[a].

τηρίας παρ' ἑκάστην πλευράν, καὶ [q] ἀρτηρίαν καὶ φλέβα παρακεῖσθαι· καὶ τὰ ὀστέα δὲ καθάπτειν τὰ νεῦρα καὶ τὰς φλέβας [r] καὶ εἰς [s] μέσα καὶ εἰς τὰς συμβολὰς τῶν κεφαλῶν, δι' ὧν τὴν τροφὴν δέχεσθαι τοὺς ἰχθύας καὶ ἀναπνεῖν· εἰ δὲ μὴ
11 ἀνέπνεον, ἐξαιρεθέντας ἂν ἐκ τοῦ ὑγροῦ εὐθὺς θνήσκειν. Τὰς δὲ φλέβας καὶ τὰς ἀρτηρίας συνάπτειν εἰς ἀλλήλας καὶ τῇ αἰσθήσει φανερὸν εἶναι. Τοῦτο δ' οὐκ ἂν συμβαίνειν, εἰ μὴ ἐδεῖτο καὶ τὸ ὑγρὸν πνεύματος καὶ τὸ πνεῦμα ὑγροῦ, [t] τῷ θερμὸν εἶναι ἐν νεύρῳ καὶ ἀρτηρίᾳ καὶ φλεβί, θερμότατον δὲ
12 καὶ οἷον φλεβωδέστατον τὸ ἐν τῷ νεύρῳ. Ἄτοπον οὖν τῇ τοῦ πνεύματος χώρᾳ τὸ θερμόν, ἄλλως τε καὶ καταψύξεως χάριν. Εἰ δὲ ποιεῖ καὶ οἷον ἀναζωπυρεῖ θερμῷ τὸ θερμόν, γίγνοιτ' ἄν. Ἔτι πάντων τῶν ἐχόντων θερμότητα σύμφυτόν πως ἡ διαμονή, μηδενὸς ἀντικειμένου μηδὲ καταψύχοντος.
13 Ὅτι γὰρ πάντα δεῖται καταψύξεως, σχεδὸν φανερὸν [v] τῷ αἷμα κατέχειν ἐν τῇ φλεβὶ τὸ θερμὸν οἷον ἀποστέγον· διὸ καὶ ὅταν ἐκρυῇ, μεθιέναι τε καὶ [w] ἀποθνήσκειν, τῷ τὸ ἧπαρ οὐκ ἔχειν οὐδεμίαν ἀρτηρίαν.

6 Πότερον δὲ τὸ σπέρμα διὰ τῆς ἀρτηρίας ὡς καὶ συνθλιβόμενον, καὶ ἐν τῇ προέσει μόνον; Ἐν οἷς δὴ φαίνεται καὶ ἡ ἐξ αἵματος μεταβολὴ τῷ τὰ νεῦρα ἀπὸ τῶν ὀστῶν τρέφεσθαι· [x] καθάπτει γὰρ αὐτά. Ἢ οὔτε τοῦτ' ἀληθές· καὶ γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ νεῦρον, καὶ νεῦρα δὲ ἐκ τῶν ὀστῶν ἠρτημένα. Οὐ συνάπτει δὲ ἐν ἑτέρῳ, ἀλλ' εἰς σάρκα ἀποτελευ-
2 τᾷ. Ἢ τοῦτό γ' οὐθέν· εἴη γὰρ ἂν οὐθὲν ἧττον ἀπὸ τοῦ ὀστοῦ ἡ τροφή. Αὐτοῖς δ' ἀπὸ τοῦ νεύρου τοῖς ὀστοῖς μᾶλλον τὴν τροφήν. Ἄτοπον γὰρ καὶ τοῦτο ξηρὸν φύσει καὶ οὐκ ἔχον πόρους ὑγρούς· ἡ τροφὴ δ' ὑγρόν. Σκεπτέον δὲ πότερον, εἴπερ ἀπὸ τῶν ὀστῶν, τίς ἡ τοῦ ὀστοῦ τροφή, ἢ [y] φέρουσι πόροι [z] καὶ ἐκ τῆς φλεβὸς καὶ ἐκ τῆς ἀρτηρίας εἰς

[q] φλέβα καὶ ἀρτηρίαν L.P.Q.B[a]. [r] καὶ post φλέβας om. L.Q. [s] τὰς συμβολὰς καὶ εἰς μέσα P.B[a], τὰς συμβολὰς καὶ εἰς μέγα L.Q. [t] τῷ] τὸ B[a]. [v] τὸ B[a]. [w] θνήσκειν Z. [x] καθάπερ L.P.Q.B[a]. [y] φέρουσα πόρον L. [z] καὶ om. P.B[a].

αὐτόν. Καὶ ἐν πολλοῖς μὲν [a] εὔδηλοι, μάλιστα δ' εἰς τὴν 3
ῥάχιν. Τὰς δ' ἀπὸ τῶν ὀστῶν [b] γίνεσθαι συνεχεῖς, ὥσπερ
ταῖς πλευραῖς· τούτους δ' ἀπὸ τῆς κοιλίας τίνα τρόπον, ἢ πῶς
τῆς ὁλκῆς γινομένης. Ἢ τὰ πολλὰ ἄχονδρα, καθάπερ ἡ 4
ῥάχις· ἀλλ' [c] οὔτι πρὸς τὴν κίνησιν, ἢ συνάψεως χάριν.
Δεῖ δέ, καὶ εἰ ἀπὸ τοῦ νεύρου τὸ ὀστοῦν τρέφεται, τὴν τοῦ
νεύρου τροφὴν εἰδέναι. Ἡμεῖς δέ φαμεν ἐκ τῆς ὑγρότητος
[d] γλίσχρας οὔσης τῆς περὶ τὸ αὐτό. Πόθεν δ' αὐτὴ καὶ 5
πῶς, λεκτέον. Τὸ [e] ἐκ φλεβὸς καὶ ἀρτηρίας τὴν σάρκα,
ὅτι πανταχόθεν αἷμα τῇ κεντήσει, ψεῦδος ἐπί γε τῶν ἄλλων
ζῴων, οἷον ὀρνίθων [f] καὶ ὄφεων καὶ ἰχθύων ἢ ὅλως τῶν ᾠοτό-
κων· ἀλλὰ τῶν πολυαίμων τοῦτ' ἴδιον, [g] ἐπεὶ τῶν [h] ὀρνιθίων
γε καὶ τεμνομένων τὸ στῆθος ἰχώρ, οὐχ αἷμα. Ἐμπεδοκλῆς 6
δὲ ἐκ νεύρου τὸν ὄνυχα τῇ πήξει. Ἆρ' οὖν οὕτω καὶ δέρμα
πρὸς σάρκα; Ἀλλὰ τοῖς ὀστρακοδέρμοις καὶ μαλακοστρά-
κοις πῶς ἀπὸ τῶν ἐκτὸς ἡ τροφή; Τοὐναντίον γὰρ δοκεῖ
μᾶλλον ἀπὸ τῶν ἐντὸς ἢ τῶν ἐκτός. Ἔτι δὲ ποία καὶ διὰ 7
τίνων ἡ [i] ἐκ τῆς κοιλίας δίοδος; Καὶ πάλιν ἡ ἐκείνων ἀνα-
στροφὴ [k] πρὸς τὴν σάρκα, καίπερ ἄλογος οὖσα. Πολὺ γάρ
τι θαυμαστὸν φαίνεται καὶ ἀδύνατον ὅλως. Ἆρα γε ἄλλοις
ἄλλη τροφή, καὶ οὐ πᾶσι τροφὴ τὸ αἷμα· πλὴν ἐκ τούτου
τἆλλα.

Τὴν τῶν ὀστῶν φύσιν ἄρα σκεπτέον ἢ πρὸς κίνησιν ἢ πρὸς 7
ἔρεισμα, καὶ πρὸς τὸ [l] στέγειν καὶ περιέχειν, ἔτι δ' εἰ ὥσπερ
ἀρχαὶ ἔνια, καθάπερ ὁ [m] πόλος. Λέγω δὲ πρὸς μὲν κίνησιν,
οἷον [n] ποδὸς ἢ χειρὸς ἢ σκέλους ἢ ἀγκῶνος, ὁμοίως τήν τε
καμπτικὴν καὶ τὴν κατὰ τόπον· οὐδὲ γὰρ τὴν τοπικὴν οἷόν
τε ἄνευ κάμψεως. Σχεδὸν δὲ καὶ τὰ ἐρείσματα ἐν τούτοις. 2
Τὴν δὲ τοῦ [o] στέγειν καὶ περιέχειν, οἷον τὰ ἐν τῇ κεφαλῇ

[a] ἄδηλον L.Q. [b] συνεχεῖς γίνεσθαι P.B^a. [c] οὔτοι Q.Z. [d] γλιαρᾶς P.B^a, χλιαρᾶς L.Q. [e] ἐκ τῆς φλεβὸς L.Q. [f] καὶ utrumque om. Z. [g] ἐπεὶ καὶ τῶν L.P.Q.B^a. [h] ὀρνίθων Q. [i] ἐκ τῆς] ἐκτὸς Z, τῆς L.Q. [k] πρὸς—ἄλλη τροφὴ om. Q. [l] στένειν P.B^a, στέ Q. [m] πῶλος pr. Z. [n] χειρὸς ἢ ποδὸς L.Q. [o] στένειν L.P.Q.B^a.

τὸν ἐγκέφαλον, καὶ [p] ὅσοι δὴ τὸν μυελὸν [q] ἄρχειν. Αἱ δὲ πλευραὶ τοῦ συγκλείειν. Ἀρχὴ δὲ καὶ μένον ἡ ῥάχις, ἀφ'
3 ἧς καὶ αἱ πλευραὶ πρὸς τὴν σύγκλεισιν. Ἀνάγκη γὰρ εἶναί τι τοιοῦτον· ἅπαν γὰρ τὸ κινούμενον ἐξ ἠρεμοῦντος. Ἅμα δὲ καὶ [r] δεῖ γε εἶναι τὸ οὗ ἕνεκα. Ἐν ᾧ δὴ καὶ τὴν ἀρχὴν ἔνιοι, τόν τε ῥαχίτην καὶ τὸν ἐγκέφαλον. Ἔτι δὲ παρὰ ταῦτ' [s] ἐπὶ συναφῆς καὶ συγκλείσεως χάριν, οἷον ἡ κλείς·
4 ὅθεν ἴσως καὶ τοὔνομα. Πρὸς δὲ τὴν χρείαν ἕκαστον καλῶς. Οὔτε γὰρ ἡ κάμψις, οὔτε τοῦ ὅλου οὔτε τῶν μερῶν, εἰ μὴ τοιαῦτα, οἷον ῥάχις, πούς, ἀγκών. Εἴσω γὰρ δεῖ τὴν κάμψιν πρὸς τὴν χρείαν. Ὁμοίως δὲ καὶ τὴν τοῦ ποδὸς καὶ
5 τῶν ἄλλων τοιαύτην. [t] Ἅπαντα δὲ ἕνεκά του, καὶ τὰ ἐν τούτοις ὀστᾶ, οἷον ἡ ἐν τῷ ἀγκῶνι κερκὶς ἕνεκα τῆς [v] στροφῆς τοῦ ἀγκῶνος καὶ τῆς χειρός. Οὐ γὰρ [w] ἐδυνάμεθα πρηνῆ καὶ [x] ὑπτίαν κινεῖν ἄνευ ταύτης, οὐδὲ τοὺς πόδας ἐπαίρειν καὶ κάμπτειν, εἰ μὴ δύο [y] αἱ ἐν τῇ κινήσει κερκίδες. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ ἄλλα σκεπτέον, οἷον [z] ἡ τοῦ τραχήλου κίνησις, εἰ ἓν
6 τὸ ὀστοῦν. Δεῖ δὲ καὶ ὅσα πρὸς κατάληψιν ἢ σύνδεσμον, οἷον ἡ μύλη ἡ ἐπὶ τῷ γόνατι. Ἀλλὰ καὶ διὰ [a] τί τοῖς ἄλλοις οὔ. Ὅσα μὲν οὖν κινητικά, πάντα [b] μὲν μετὰ νεύρων, ἴσως δ' ὅσα πρακτικῶς μάλιστα, οἷον τὰ περὶ ἀγκῶνα καὶ
7 σκέλη καὶ [c] χεῖρας καὶ πόδας. Τὰ δ' ἄλλα συνδέσμου [d] χάριν, ὅσα δεῖται. Ἐνίοις γὰρ [e] ἴσως οὐδὲν ἢ ἐπ' ὀλίγον, οἷον ἡ ῥάχις· ἀλλ' ἡ κάμψις. Καὶ γὰρ ἡ πρὸς ἄλληλα κόλλησις ἰχώρ ἐστι καὶ ὑγρότης μυξώδης. Τὰ δὲ καὶ συνδεῖται νεύροις, οἷον τὰ περὶ τὰ ἄρθρα.

8 Πάντων δ' ἐστὶ λόγος ὁ βελτίων ὡς καὶ νῦν ζητεῖν· ἀλλὰ τὰς ἀρχὰς ἐφ' ἱκανόν, ὧν χάριν, σκεπτέον. Οὐκ ἂν [f] δόξειε κινήσεως ἕνεκα τὰ ὀστᾶ, ἀλλὰ μᾶλλον τὰ νεῦρα ἢ τὰ [g] ἀνά-

[p] ὅση L.Q. [q] ἀρχὴν P.Q.Z. [r] δεῖ] δή P.B[a]. [s] ἐπεὶ L.P.Q.Z.B[a]. [t] πάντα L. [v] τροφῆς L.P.Q.Z.B[a]. [w] δυνάμεθα L, ἡ δύναμις Q. [x] ὑπτίαν ταύτην κινεῖν L.P.Q.B[a]. [y] αἱ om. Q. [z] ἡ] εἰ Z. [a] τί] τὸ L.P.Q.B[a]. [b] μὲν om. L.P.Q.B[a]. [c] χεῖρα Q. [d] χάριν καὶ ὅσα P.B[a]. [e] ἴσως ante οἷον L.P.Q.B[a]. [f] δόξει P.B[a]. [g] ἀνάλογα B[a].

λογον, ἐν ᾧ πρώτῳ τὸ πνεῦμα [h]τὸ κινητικόν, ἐπεὶ καὶ ἡ
κοιλία κινεῖται καὶ ἡ καρδία νεῦρα ἔχει· τὰ δ' οὐ πᾶσιν, ἀλλ'
ἐνίοις, ἀνάγκη καὶ πρὸς τὴν τοιαύτην κίνησιν νεῦρα [i]ἔχειν, ἢ
εἰς τὸ [k]. . . . ὁ γὰρ πολύπους ἐπ' ὀλίγον καὶ κακῶς βαδίζει. 2
Δεῖ γὰρ τοῦτο λαβεῖν ὥσπερ ἀρχήν, ὅτι πᾶσιν, ἢ ἄλλου
τινὸς χάριν· ἀλλὰ [l]πρὸς τὴν κίνησιν τὴν οἰκείαν, οἷον τοῖς
μὲν πεζοῖς πόδας, καὶ τοῦτο τοῖς μὲν ὀρθοῖς δύο, τοῖς δὲ
παντελῶς ἐπὶ τῆς γῆς πλείους, ὅσοις ἡ ὕλη γεωδεστέρα καὶ
ψυχροτέρα. Τὰ δὲ καὶ ἄποδα ὅλως ἐγχωρεῖ. Βίᾳ γὰρ 3
οὕτω κινεῖσθαι τοῖς πτηνοῖς πτέρυγας, καὶ τούτων τὴν μορ-
φὴν οἰκείαν [m]τῇ φύσει. Διάφορα δὲ τοῖς [n]πτητικωτέροις
καὶ [o]βραχυτέροις. Πόδας δὲ τροφῆς χάριν καὶ ἀναστάσεως, 4
πλὴν τῆς νυκτερίδος· διὸ καὶ τὴν τροφὴν ἐκ τοῦ ἀέρος. Καὶ
μὴ δεῖσθαι [p]διαναπαύσεως· οὐ δέονται [q]γὰρ δι' [r]ἄλλων.
Τὰ δὲ ὀστρακόδερμα τῶν ἐνύδρων ὑπόποδα διὰ τὸ βάρος.
Καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τὴν κατὰ τόπον ἀλλαγήν· ὅσα δὲ πρὸς 5
τὴν ἄλλην χρείαν, ὥσπερ ὑφηγεῖται καὶ ἑκάστου τὰ ἴδια,
καὶ εἴ τι μὴ προφανές, οἷον διὰ τί τὰ πολύποδα βραδύτατα,
καίτοι τὰ τετράποδα θάττω τῶν διπόδων· πότερον ὅτι [s]ἐπὶ
γῆς ὅλα τὰ σώματα; ἢ ὅτι φύσει ψυχρὰ [t]καὶ δυσκίνητα;
ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν;

Οἱ [v]ἀναιροῦντες ὡς οὐ τὸ θερμὸν τὸ ἐργαζόμενον ἐν τοῖς 9
σώμασιν, ἢ ὅτι μία τις φορὰ καὶ δύναμις ἡ τμητικὴ τοῦ
πυρός, οὐ καλῶς λέγουσιν. Οὐδὲ γὰρ ὅλα τοῖς ἀψύχοις
[w]ταὐτὸ ποιεῖ πᾶσιν, ἀλλὰ τὰ μὲν [x]πυκνοῖ, τὰ δὲ μανοῖ καὶ
τήκει, τὰ δὲ πήγνυσιν. Ἐν δὲ [y]δὴ τοῖς ἐμψύχοις οὕτως 2
ὑποληπτέον, ὥσπερ φύσεως πῦρ [z]ζητοῦντα, καθάπερ τέχνης·
καὶ γὰρ ἐν ταῖς τέχναις ἕτερον τὸ χρυσοχοϊκὸν καὶ τὸ

[h] τὸ ante κιν. om. Ba. [i] ἔχει L.P.Q.Z.Ba. [k] post τὸ locum litteris quinque P, sex Z, septem L.Q.Ba. [l] πρὸς τὴν οἰκείαν κίνησιν L.Q. [m] τὴν φύσιν P.Ba. [n] πτηκωτέροις P.Ba. [o] βραχύτερον P. [p] δι' ἀναπαύσεως L. [q] γὰρ om. P.Z.Ba. [r] ἀλλήλων L. [s] ἐπὶ τὰ τῆς γῆς Ba, ἐπὶ τῆς γῆς P. [t] καὶ om. Z.Ba. [v] ἀναιρουντ Q. [w] ταυτὸν Ba, ταυτὰ L.P.Q. [x] ἐκπυκνοῖ L.P.Ba, ἐκπνοῖ Q. [y] δὴ add. Z. [z] ζητοῦντες L.

χαλκευτικὸν καὶ τὸ τεκτονικὸν πῦρ ἀποτελεῖ, καὶ τὸ μα-
3 γειρικόν. Ἴσως δ' ἀληθέστερον ὅτι αἱ τέχναι· χρῶνται γὰρ ὥσπερ ὀργάνῳ μαλάττουσαι καὶ τήκουσαι καὶ ξηραίνουσαι, ἔνια δὲ καὶ ῥυθμίζουσαι. Τὸ αὐτὸ [a] δὲ τοῦτο καὶ αἱ φύσεις·
4 ὅθεν δὴ καὶ πρὸς ἄλληλα [b] διαφοραί. Διὸ γελοῖον πρὸς τὸ ἔξω κρίνειν· εἴτε γὰρ διακρῖνον εἴτε λεπτῦνον εἴθ' ὁτιδήποτ' ἐστὶ τὸ θερμαίνεσθαι καὶ πυροῦσθαι, διαφορὰν ἕξει τὰ ἔργα τοῖς χρωμένοις. Ἀλλ' αἱ μὲν τέχναι ὡς ὀργάνῳ χρῶνται,
5 ἡ δὲ φύσις ἅμα καὶ ὡς ὕλῃ. Οὐ δὴ τοῦτο χαλεπόν, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ τὴν φύσιν αὐτὴν νοῆσαι τὴν χρωμένην, ἥτις ἅμα τοῖς αἰσθητοῖς πάθεσι καὶ τὸν ῥυθμὸν ἀποδώσει. Τοῦτο γὰρ οὐκέτι πυρὸς οὐδὲ πνεύματος. Τούτοις δὴ καταμεμῖχθαι τοιαύτην δύναμιν θαυμαστόν. Ἔτι δὲ τοῦτο θαυμαστὸν
6 ταὐτὸν καὶ περὶ ψυχῆς· ἐν τούτοις γὰρ ὑπάρχει. Διόπερ οὐ κακῶς εἰς ταὐτόν, ἢ ἁπλῶς ἢ μόριόν τι τὸ δημιουργοῦν, καὶ τὸ τὴν κίνησιν ἀεὶ τὴν ὁμοίαν ὑπάρχειν ἐνέργειαν· καὶ γὰρ ἡ φύσις, ἀφ' ἧς καὶ ἡ γένεσις. Ἀλλὰ δὴ τίς ἡ διαφορὰ τοῦ καθ' ἕκαστον θερμοῦ; εἴθ' ὡς ὄργανον εἴθ' ὡς ὕλην εἴθ' ὡς ἄμφω. Πυρὸς γὰρ διαφοραὶ κατὰ τὸ μᾶλλον
7 καὶ ἧττον. Τοῦτο δὲ σχεδὸν ὥσπερ ἐν μίξει καὶ ἀμιξίᾳ· τὸ γὰρ [c] καθαρώτερον μᾶλλον. Ὁ αὐτὸς δὲ λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἁπλῶν. Ἀνάγκη γάρ, ἐπεί[d]περ ἕτερον ὀστοῦν καὶ σὰρξ ἡ ἵππου [e] καὶ ἡ βοός, ἢ [f] τῷ ἐξ ἑτέρων εἶναι ἢ τῇ χρήσει διαφέρειν. Εἰ μὲν οὖν [g] ἕτερα, τίνες αἱ διαφοραὶ ἑκά-
8 στου τῶν ἁπλῶν; καὶ τίς; Ταύτας γὰρ ζητοῦμεν. Εἰ δὲ ταὐτά, τοῖς [h] λόγοις ἂν διαφέροι. Ἀνάγκη γὰρ δυοῖν θάτερον, καθάπερ ἐν τοῖς ἄλλοις· οἴνου μὲν γὰρ καὶ μέλιτος [i] κρᾶσιν διὰ τὸ ὑποκείμενον, οἴνου δ' αὐτοῦ, εἴπερ ἕτερα, διὰ τὸν λόγον. Διὸ καὶ Ἐμπεδοκλῆς αἰτίαν ἁπλῶς τὴν τοῦ ὀστοῦ [k] φύσιν, εἴπερ ἅπαντα τὸν αὐτὸν λόγον ἔχει τῆς μί-

[a] δὲ τοῦτο] δὴ τοῦτο L.P.Q.Bª. [b] διαφοράν L.Q. [c] καθαριώτερον P.Bª, καθαρώτατον L. [d] περ om. L.Q. [e] καὶ ἡ] ἢ L.Q. [f] τῷ] τὸ L.P.Q.Z.Bª. [g] ἑτέρα Bª, ἕτεραι L, ἑτέρῳ Q. [h] λόγοις ἂν διαφέροι] ἐν τοῖς ἄλλοις L.P.Q.Bª. [i] κρᾶσις Z. [k] post φύσιν locum litteris septem Z.

ξεως, ἀδιάφορα ἐχρῆν ἵππου καὶ λέοντος καὶ ἀνθρώπου [l]εἶναι.
Νῦν δὲ διαφέρει [m]σκληρότητι, μαλακότητι, [n]πυκνότητι, 9
τοῖς ἄλλοις. [o]Ὁμοίως καὶ σὰρξ καὶ τὰ ἄλλα μόρια. Ἔτι
δὲ τὰ ἐν τῷ αὐτῷ ζῴῳ διαφέρουσι [p]πυκνότητι καὶ μανότητι
καὶ τοῖς ἄλλοις, ὥστ᾽ οὐχ ἡ αὐτὴ κρᾶσις. Ταχὺ μὲν γὰρ
[q]καὶ λεπτὸν καὶ μέγα καὶ μικρὸν εἴη ἐν τῷ ποσῷ, σκληρὸν
δὲ καὶ πυκνὸν καὶ τὰ ἐναντία τούτοις ἐν τῷ ποιῷ τῷ τῆς μί-
ξεως. Ἀναγκαῖον δὲ τοῖς οὕτω λέγουσιν [r]εἰδέναι πῶς τὸ 10
δημιουργοῦν ἕτερον [s]εἴη ἄν. Καίτοι τοῦτο πλέον ἢ ἔλατ-
τον εἶναι, καὶ τῷ καθ᾽ [t]αὑτὸ καὶ [v]τῷ μεμιγμένῳ, ἢ ἐν ἄλλῳ
πυροῦσθαι καθάπερ τὰ ἑψόμενα καὶ ὀπτώμενα. [w]Ὅπερ 11
ἴσως ἀληθές· ἅμα γὰρ ἐγκαταμίγνυται καὶ ποιεῖ τὸ τῆς
φύσεως. Ἆρα ὁ αὐτὸς καὶ περὶ σαρκὸς [x]λόγος· καὶ γὰρ
αἱ αὐταὶ διαφοραί. Σχεδὸν [y]δὲ καὶ περὶ φλεβὸς καὶ ἀρτη-
ρίας καὶ τῶν λοιπῶν. Ὥστε [z]δυεῖν θάτερον, ἢ οὐχ εἷς ὁ
λόγος τούτων κατὰ τὴν μίξιν, ἢ οὐ σκληρότητι καὶ πυκνότητι
καὶ τοῖς ἐναντίοις τοὺς λόγους [z]ληπτέον.

[l] εἶναι om. Z. [m] σκληρότητα καὶ μαλακότητα Q, σκληρότατα καὶ μαλακώτατα L. [n] πυκνότητι add. Z. [o] ὁμοίως δὲ καὶ L.Q. [p] πυκνότητα καὶ μανότητα Q, πυκνότατα καὶ μανότατα L. [q] καὶ post γὰρ om. L.P.Q.B[a]. [r] εἰδέναι add. Z. [s] ἂν εἴη L.Q. [t] αὑτὸ] αὑτῷ L.Q.Z. [v] τῷ om. L.P.Q.Z.B[a]. [w] ὅπερ] ὅπως Q. [x] λέγει L.Q. [y] δὲ add Z. [z] δυοῖν et mox ὑποληπτέον L.P.Q.B[a].

INDEX VERBORUM

QUÆ IN TOMO TERTIO EXPLICANTUR,

AUT ALIOQUI NOTATU DIGNA SUNT.

N. B. *Literæ,* M. *Meteorologica*—Mu. *De Mundo*—A. *De Anima*—S. *De Sensu et Sensili*—Me. *De Memoria et Reminiscentia*—So. *De Somno et Vigilia*—I. *De Insomniis*—D. *De Divinatione per Somnum*—L. *De Longitudine et Brevitate Vitæ*—J. *De Juventute et Senectute, Vita et Morte*—R. *De Respiratione*—Sp. *De Spiritu tractatus designant. Numerus Romanus librum; Arabicus prior caput, alter sectionem indicat.*

P.

INDEX

RERUM MEMORABILIORUM.

ARISTOTELIS

OPERA

EX RECENSIONE

IMMANUELIS BEKKERI.

ACCEDUNT

INDICES SYLBURGIANI.

TOMUS IV.

OXONII,

E TYPOGRAPHEO ACADEMICO.

MDCCCXXXVII.

ARISTOTELIS

HISTORIA ANIMALIUM,

EX RECENSIONE

IMMANUELIS BEKKERI.

OXONII,

E TYPOGRAPHEO ACADEMICO.

MDCCCXXXVII.

INDEX CODICUM.

P. Vaticanus 1339.
Q. Marcianus 200.
A^a. Marcianus 208.
C^a. Laurentianus 87 4.
D^a. Vaticanus 262.
E^a. Vaticanus 506.
F^a. Marcianus 207.
G^a. Marcianus 212.
m. Parisiensis 1921.
n. Urbinas 39.

[a] ΠΕΡΙ ΤΑ ΖΩΙΑ ΙΣΤΟΡΙΩΝ Α.

ΤΩΝ ἐν τοῖς ζῴοις μορίων τὰ μέν ἐστιν [b] ἀσύνθετα, ὅσα
διαιρεῖται εἰς ὁμοιομερῆ, οἷον σάρκες εἰς σάρκας, τὰ δὲ σύν-
θετα, ὅσα εἰς ἀνομοιομερῆ, οἷον [c] ἡ χεὶρ οὐκ εἰς χεῖρας διαι-
ρεῖται οὐδὲ [c] τὸ πρόσωπον εἰς [d] πρόσωπα. Τῶν δὲ τοιού-
των ἔνια οὐ μόνον μέρη ἀλλὰ καὶ μέλη καλεῖται. Τοιαῦτα 2
[e] δ' ἐστὶν ὅσα τῶν μερῶν ὅλα ὄντα ἕτερα μέρη ἔχει ἐν [f] αὑ-
τοῖς, οἷον κεφαλὴ καὶ σκέλος καὶ χεὶρ καὶ ὅλος ὁ βραχίων
καὶ [g] ὁ θώραξ· ταῦτα γὰρ αὐτά τέ ἐστι μέρη ὅλα, καὶ ἔστιν
αὐτῶν ἕτερα μόρια. Πάντα δὲ τὰ ἀνομοιομερῆ σύγκειται 3
ἐκ τῶν ὁμοιομερῶν, οἷον χεὶρ ἐκ σαρκὸς καὶ νεύρων καὶ ὀστῶν.
Ἔχει δὲ τῶν ζῴων ἔνια μὲν πάντα τὰ μόρια [h] ταὐτὰ ἀλ-
λήλοις, ἔνια δ' ἕτερα. [i] Ταὐτὰ [k] δὲ τὰ μὲν [l] εἴδει τῶν 4
μορίων ἐστίν, οἷον ἀνθρώπου ῥὶς καὶ [m] ὀφθαλμὸς ἀνθρώπου
ῥινὶ καὶ ὀφθαλμῷ, καὶ σαρκὶ σὰρξ καὶ ὀστῷ ὀστοῦν· τὸν
αὐτὸν δὲ τρόπον [n] καὶ ἵππου καὶ τῶν ἄλλων [o] ζῴων, ὅσα
τῷ εἴδει ταὐτὰ λέγομεν ἑαυτοῖς· ὁμοίως γὰρ ὥσπερ τὸ
ὅλον ἔχει πρὸς τὸ ὅλον, καὶ τῶν μορίων ἔχει ἕκαστον πρὸς
ἕκαστον. Τὰ δὲ ταὐτὰ μέν ἐστιν, διαφέρει δὲ καθ' ὑπερο- 5
χὴν καὶ ἔλλειψιν, [p] ὅσων τὸ γένος ἐστὶ ταὐτόν. [q] Λέγω δὲ
γένος οἷον ὄρνιθα καὶ ἰχθύν· τούτων γὰρ ἑκάτερον ἔχει δια-
φορὰν [r] κατὰ [s] τὸ γένος, καὶ ἔστιν εἴδη πλείω ἰχθύων καὶ
ὀρνίθων. Διαφέρει δὲ σχεδὸν τὰ [t] πλεῖστα τῶν μορίων ἐν 6

Codices P.A^a.C^a.D^a. Tit. [a] *τῶν περὶ τὰ ζῷα ἱστοριῶν βιβλίον α* D^a, *περὶ ζώων ἱστορίας α* P.C^a, *τῶν περὶ ζώων ἱστορίας βιβλίον πρῶτον* A^a, sed rc. [b] *σύνθετα οἷον ὅσα* A^a. [c] *ἡ* et *τὸ* om. P.D^a. [d] *πρόσωπον* A^a. [e] *δ'* om. pr. A^a. [f] *αὐτοῖς ἴδια οἷον* P.D^a. [g] *ὁ* post *καὶ* om. P.D^a. [h] *τὰ αὐτὰ* A^a.C^a. [i] *ταῦτα* A^a. [k] *δὲ* om. C^a. et pr. A^a. [l] *εἴδη* D^a. [m] *ὀφθ. ἀνθρώπων* P. [n] *καὶ* post *τρόπον* om. A^a. [o] *ζῴων* om. D^a. [p] *ὅσον* P. [q] *λέγεται δὲ γένος οἷον ὄρνιθος καὶ ἰχθύος* P. [r] *κατὰ*] *καὶ πρὸς* A^a, om. D^a. [s] *τοῦ γένους* P. [t] *πλείω* C^a.

αὐτοῖς παρὰ τὰς τῶν παθημάτων ἐναντιώσεις, οἷον χρώματος
καὶ σχήματος, τῷ τὰ μὲν μᾶλλον [v] αὐτὰ πεπονθέναι τὰ δὲ
ἧττον, ἔτι δὲ πλήθει καὶ ὀλιγότητι καὶ μεγέθει καὶ [w] σμι-
7 κρότητι καὶ ὅλως ὑπεροχῇ καὶ ἐλλείψει. Τὰ μὲν γάρ [w] ἐστι
[x] μαλακόσαρκα [y] αὐτῶν τὰ δὲ [z] σκληρόσαρκα, καὶ τὰ μὲν
μακρὸν [a] ἔχει τὸ [b] ῥύγχος τὰ δὲ βραχύ, καὶ τὰ μὲν πολύπτερα
τὰ δ' ὀλιγόπτερά ἐστιν. Οὐ μὴν ἀλλ' ἔνιά γε καὶ ἐν τού-
τοις ἕτερα ἑτέροις μόρια ὑπάρχει, [c] οἷον τὰ μὲν ἔχει πλῆ-
8 κτρα τὰ δ' οὔ, καὶ τὰ μὲν λόφον ἔχει τὰ δ' [d] οὐκ ἔχει. Ἀλλ'
ὡς εἰπεῖν [e] τὰ πλεῖστα καὶ ἐξ ὧν μερῶν ὁ πᾶς ὄγκος [f] συνέ-
στηκεν, ἢ ταὐτά ἐστιν ἢ διαφέρει [g] τοῖς ἐναντίοις [h] καὶ καθ'
[i] ὑπεροχὴν καὶ ἔλλειψιν· τὸ γὰρ μᾶλλον καὶ ἧττον [i] ὑπερο-
9 χὴν ἄν τις καὶ ἔλλειψιν θείη. Ἔνια δὲ τῶν ζῴων οὔτε εἴδει
τὰ μόρια [k] ταὐτὰ ἔχει οὔτε καθ' ὑπεροχὴν καὶ ἔλλειψιν,
ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν, οἷον πέπονθεν ὀστοῦν πρὸς ἄκανθαν
καὶ ὄνυξ πρὸς ὁπλὴν καὶ χεὶρ πρὸς χηλὴν καὶ πρὸς πτερὸν
λεπίς· ὃ γὰρ ἐν [l] ὄρνιθι πτερόν, τοῦτο [m] ἐν ἰχθύϊ ἐστὶ λεπίς.
10 [n] Κατὰ μὲν οὖν μόρια [o] ἃ ἔχουσιν ἕκαστα τῶν ζῴων, τοῦτόν
τε τὸν τρόπον ἕτερά ἐστι καὶ [p] ταὐτά, καὶ ἔτι [q] τῇ θέσει τῶν
μερῶν· πολλὰ γὰρ τῶν ζῴων ἔχει μὲν [p] ταὐτὰ μέρη, ἀλλὰ
κείμενα οὐχ ὡσαύτως, οἷον μαστοὺς τὰ μὲν ἐν τῷ στήθει τὰ
11 δὲ [r] πρὸς τοῖς μηροῖς. Ἔστι δὲ τῶν ὁμοιομερῶν τὰ μὲν
μαλακὰ καὶ ὑγρά, τὰ δὲ ξηρὰ καὶ [s] στερεά, ὑγρὰ μέν, ἢ ὅλως
ἢ ἕως ἂν ᾖ ἐν τῇ φύσει, οἷον αἷμα, ἰχώρ, πιμελή, στέαρ,
μυελός, γονή, χολή, γάλα ἐν τοῖς ἔχουσι, σάρξ τε καὶ τὰ
τούτοις [t] ἀνάλογον, ἔτι ἄλλον τρόπον τὰ περιττώματα, οἷον

[v] ταῦτα D^a, τὰ αὐτὰ P. [w] μικρότητι et mox εἰσι P.D^a. [x] μαλακόστρακα P. [y] αὐτῶν om. P.D^a. [z] σκληρόδερμα C^a, ὀστρακόδερμα P.D^a. [a] ἴσχει D^a. [b] ῥύγχος ὥσπερ αἱ γέρανοι τὰ A^a. [c] οἷον] ὧν P.D^a. [d] οὐκ ἔχει] οὔ P.D^a. [e] τὰ δὲ πλεῖστα P. [f] συνίσταται A^a. [g] τοῖς τε ἐναντίοις C^a. [h] καὶ om. P.D^a. [i] ὑπερβολὴν A^a. [k] τὰ αὐτὰ A^a.C^a. [l] ὄρνιθί ἐστι πτερὸν P.C^a.D^a. [m] ἐν τῷ ἰχθύϊ P.C^a.D^a. [n] κατὰ] τὰ P.D^a. [o] ἃ] ὅσα P.D^a. [p] τὰ αὐτὰ A^a.C^a. [q] τῇ om. C^a. et pr. A^a. [r] πρὸς] ἐν P.D^a. [s] στερεὰ οἷον ὑγρὰ μὲν ἃ ὅλως μένει ἕως P.D^a. [t] ἀνάλογον P: ceteri eo compendio ut ἀνάλογον an ἀνάλογα velint nescias.

φλέγμα, καὶ τὰ ὑποστήματα τῆς κοιλίας καὶ κύστεως· ξηρὰ δὲ καὶ στερεὰ [v] οἷον νεῦρον, δέρμα, φλέψ, θρίξ, ὀστοῦν, χόνδρος, ὄνυξ, κέρας (ὁμώνυμον γὰρ [w] πρὸς τὸ γένος, ὅταν τῷ σχήματι καὶ τὸ ὅλον λέγηται κέρας), ἔτι ὅσα [x] ἀνάλογον τούτοις.

Αἱ δὲ διαφοραὶ τῶν ζῴων εἰσὶ κατά τε τοὺς βίους καὶ τὰς 12
πράξεις καὶ τὰ ἤθη καὶ τὰ μόρια, περὶ ὧν τύπῳ μὲν [y] εἴπωμεν πρῶτον, ὕστερον δὲ περὶ ἕκαστον γένος ἐπιστήσαντες ἐροῦμεν. Εἰσὶ δὲ διαφοραὶ κατὰ [z] μὲν τοὺς βίους [a] καὶ τὰ 13
ἤθη καὶ τὰς πράξεις αἱ τοιαίδε, ᾗ τὰ μὲν ἔνυδρα αὐτῶν ἐστὶ τὰ δὲ χερσαῖα, ἔνυδρα δὲ [b] διχῶς, τὰ μὲν ὅτι τὸν βίον καὶ τὴν τροφὴν ποιεῖται ἐν τῷ ὑγρῷ, καὶ δέχεται τὸ ὑγρὸν καὶ ἀφίησι, τούτου δὲ στερισκόμενα οὐ δύναται ζῆν, οἷον [c] πολλοῖς συμβαίνει τῶν ἰχθύων· τὰ δὲ τὴν μὲν τροφὴν ποιεῖται καὶ τὴν διατριβὴν ἐν τῷ ὑγρῷ, οὐ μέντοι δέχεται τὸ ὕδωρ ἀλλὰ τὸν ἀέρα, καὶ γεννᾷ ἔξω. Πολλὰ δ' ἐστὶ τοιαῦτα καὶ 14
πεζά, ὥσπερ [d] ἐνυδρὶς καὶ λάταξ καὶ κροκόδειλος, καὶ πτηνά, οἷον αἴθυια καὶ [e] κολυμβίς, καὶ ἄποδα, οἷον ὕδρος. Ἔνια δὲ τὴν μὲν τροφὴν ἐν τῷ ὑγρῷ ποιεῖται καὶ οὐ δύναται ζῆν ἐκτός, οὐ μέντοι δέχεται οὔτε τὸν ἀέρα οὔτε τὸ ὑγρόν, οἷον ἀκαλήφη καὶ τὰ ὄστρεα. Τῶν δ' ἐνύδρων τὰ μέν ἐστι [f] θα- 15
λάττια, [g] τὰ δὲ ποτάμια, τὰ δὲ λιμναῖα, τὰ δὲ τελματιαῖα, οἷον βάτραχος καὶ [h] κορδύλος. Τῶν δὲ χερσαίων τὰ μὲν δέχεται τὸν ἀέρα καὶ ἀφίησιν, ὃ καλεῖται ἀναπνεῖν καὶ ἐκπνεῖν, οἷον ἄνθρωπος καὶ [i] πάντα ὅσα πνεύμονα ἔχει τῶν χερσαίων· τὰ δὲ τὸν ἀέρα μὲν οὐ δέχεται, ζῇ δὲ καὶ τὴν τροφὴν ἔχει ἐν τῇ γῇ, [k] οἷον [l] σφὴξ καὶ μέλιττα καὶ [m] τὰ ἄλλα ἔντομα. Καλῶ δ' ἔντομα ὅσα ἔχει κατὰ τὸ σῶμα ἐντομάς, 16

[v] *οἷον* om. P.Da. [w] *πρὸς τὸ γένος* Da. et *γρ.* Aa, *πρὸς τὸ μέρος* P.Ca, *τὸ μέρος* Aa. [x] *ἀνάλογα* Aa.Da. [y] *ἔπιμεν* Da. et pr. P. [z] *μὲν* om. P.Da. [a] *καὶ τὰ ἤθη* post *πράξεις* Aa. [b] *διχῇ* Da. [c] *πολλοὺς* Aa. [d] *ἔνυδρος* P. [e] *κόλυμβος* P. [f] *θαλάσσια* Da. [g] *τὰ δὲ ποτάμια* post *τελματιαῖα* Aa. [h] *κορδύλης* Aa. addit Camotiana *καὶ τῶν θαλαττίων τὰ μὲν πελάγια, τὰ δὲ αἰγιαλώδη, τὰ δὲ πετραῖα.* ea codices infra (sect. 31.) ponunt. [i] *πάντα* om. Da. [k] *οἷον* om. P.Da. [l] *σφὶγξ* pr. Aa. [m] *ἄλλα τὰ* P.

ἢ ἐν τοῖς ὑπτίοις ἢ ἐν τούτοις [n] τε καὶ τοῖς πρανέσιν. Καὶ
τῶν μὲν χερσαίων [o] πολλά, ὥσπερ εἴρηται, ἐκ τοῦ ὑγροῦ τὴν
τροφὴν πορίζεται, τῶν δ' ἐνύδρων καὶ δεχομένων τὴν θάλατ-
17 ταν οὐδὲν ἐκ τῆς γῆς. Ἔνια δὲ τῶν ζῴων τὸ μὲν πρῶτον
ζῇ ἐν τῷ ὑγρῷ, ἔπειτα μεταβάλλει εἰς ἄλλην μορφὴν καὶ ζῇ
ἔξω, οἷον [p] ἐπὶ τῶν [q] ἐν τοῖς ποταμοῖς [r] ἐμπίδων· [s] γίνεται
γὰρ ἐξ αὐτῶν ὁ οἶστρος. [t] Ἔτι τὰ μέν ἐστι μόνιμα [v] τῶν
ζῴων, τὰ δὲ μεταβλητικά. Ἔστι δὲ τὰ μόνιμα ἐν τῷ ὑγρῷ·
18 τῶν δὲ χερσαίων οὐδὲν [w] μόνιμον. Ἐν δὲ τῷ ὑγρῷ πολλὰ
[x] τῷ προσπεφυκέναι ζῇ, οἷον γένη ὀστρέων πολλά. Δοκεῖ
δὲ καὶ ὁ σπόγγος ἔχειν τινὰ αἴσθησιν· σημεῖον δὲ ὅτι χαλε-
πώτερον ἀποσπᾶται, [y] ἂν μὴ γένηται λαθραίως ἡ κίνησις,
ὥς φασιν. Τὰ δὲ καὶ προσφύεται καὶ ἀπολύεται, οἷόν [z] ἐστι
γένος τι τῆς καλουμένης ἀκαλήφης· τούτων γάρ τινες νύκτωρ
19 [a] ἀπολυόμεναι νέμονται. Πολλὰ δ' ἀπολελυμένα μέν ἐστιν
ἀκίνητα δέ, οἷον ὄστρεα καὶ τὰ καλούμενα ὁλοθούρια. Τὰ
δὲ νευστικά, οἷον [b] ἰχθύες καὶ τὰ μαλάκια καὶ τὰ μαλακό-
στρακα, οἷον κάραβοι. Τὰ δὲ πορευτικά, οἷον τὸ τῶν καρ-
κίνων γένος· τοῦτο γὰρ ἔνυδρον ὂν [c] τὴν φύσιν πορευτικόν
20 ἐστιν. Τῶν δὲ χερσαίων ἐστὶ τὰ μὲν πτηνά, ὥσπερ [d] ὄρ-
νιθες καὶ μέλιτται, καὶ ταῦτ' ἄλλον [e] τρόπον ἀλλήλων, τὰ
δὲ πεζά. Καὶ τῶν πεζῶν τὰ μὲν πορευτικά, τὰ δ' [f] ἑρπυ-
στικά, τὰ δὲ [g] ἰλυσπαστικά. Πτηνὸν δὲ μόνον οὐδέν ἐστιν,
ὥσπερ νευστικὸν μόνον ἰχθύς· [h] καὶ γὰρ τὰ δερμόπτερα πε-
ζεύει, καὶ [i] νυκτερίδι πόδες εἰσί, [k] καὶ τῇ φώκῃ κεκολοβωμένοι
21 πόδες. Καὶ τῶν ὀρνίθων εἰσί τινες κακόποδες, οἳ διὰ τοῦτο
καλοῦνται ἄποδες· ἔστι δὲ εὔπτερον τοῦτο τὸ ὀρνίθιον. Σχε-
δὸν δὲ καὶ τὰ ὅμοια [l] αὐτῷ εὔπτερα μὲν κακόποδα δ' ἐστίν,

[n] τε om. P. [o] ὥσπερ εἴρηται πολλὰ P.D^a. [p] ἐπὶ om. D^a. [q] ἐν om. A^a. [r] ἀσπίδων C^a, ἐμπίδων corr. A^a. [s] γίνονται—οἱ οἶστροι P.D^a. [t] ἔτι δὲ τὰ P. [v] τῶν ζῴων om. P.D^a. [w] μόνιμόν ἐστιν. ἐν D^a. [x] ζῇ τῷ προσπεφυκέναι D^a. [y] ἐὰν P.D^a. [z] ἐστι om. P.D^a. [a] ἀποδυόμεναι P. [b] ἰχθύδια P.D^a. [c] τῇ φύσει P.D^a. [d] ὄρνις καὶ μελιττα A^a. [e] τρόπον διαφέρει ἀλλήλων P.D^a. [f] ἑρπηστικὰ P. et pr. A^a. [g] δυτικὰ P, εἰλητικὰ D^a. [h] καὶ γὰρ καὶ τὰ P.D^a. [i] νυκτερίδες δίποδες D^a. [k] καὶ] ὡς καὶ P.D^a. [l] αὐτῶν C^a.

οἷον χελιδὼν καὶ δρεπανίς· [m] ὁμοιότροπά τε γὰρ καὶ ὁμοι-
όπτερα [n] πάντα ταῦτα, καὶ τὰς ὄψεις [o] ἐγγὺς ἀλλήλων.
Φαίνεται δ' ὁ μὲν ἄπους πᾶσαν ὥραν, ἡ δὲ δρεπανὶς ὅταν ὕσῃ 22
τοῦ θέρους· τότε [p] γὰρ ὁρᾶται καὶ ἁλίσκεται, [q] ὅλως δὲ καὶ
σπάνιόν ἐστι τοῦτο τὸ ὄρνεον. Πορευτικὰ δὲ καὶ νευστικὰ
πολλὰ τῶν ζῴων ἐστίν.

Εἰσὶ δὲ καὶ αἱ τοιαίδε διαφοραὶ κατὰ τοὺς βίους καὶ τὰς 23
πράξεις. Τὰ μὲν γὰρ [r] αὐτῶν ἐστιν ἀγελαῖα τὰ δὲ [s] μονα-
δικά, [t] καὶ πεζὰ καὶ πτηνὰ καὶ πλωτά, τὰ δ' ἐπαμφοτερίζει.
Καὶ τῶν ἀγελαίων καὶ τῶν μοναδικῶν τὰ μὲν πολιτικὰ τὰ δὲ
[v] σποραδικά ἐστιν. [w] Ἀγελαῖα μὲν οὖν οἷον ἐν τοῖς πτηνοῖς 24
τὸ τῶν περιστερῶν γένος καὶ γέρανος καὶ κύκνος (γαμψώνυ-
χον δ' οὐδὲν ἀγελαῖον), καὶ τῶν πλωτῶν πολλὰ γένη [x] τῶν
ἰχθύων, οἷον οὓς καλοῦσι δρομάδας, θύννοι, πηλαμύδες, [y] ἄμι-
αι· ὁ δ' ἄνθρωπος ἐπαμφοτερίζει. Πολιτικὰ δ' ἐστὶν ὧν 25
ἕν τι καὶ κοινὸν γίνεται πάντων τὸ ἔργον· ὅπερ οὐ πάντα
ποιεῖ τὰ ἀγελαῖα. Ἔστι δὲ τοιοῦτον ἄνθρωπος, μέλιττα,
[z] σφήξ, μύρμηξ, γέρανος. Καὶ τούτων τὰ μὲν ὑφ' [a] ἡγεμόνα
ἐστὶ τὰ δ' ἄναρχα, οἷον [b] γέρανος μὲν καὶ τὸ τῶν μελιττῶν
γένος ὑφ' [a] ἡγεμόνα, μύρμηκες δὲ καὶ μυρία ἄλλα ἄναρχα.
Καὶ τὰ μὲν ἐπιδημητικὰ [c] καὶ τῶν ἀγελαίων καὶ τῶν μονα- 26
δικῶν, τὰ δὲ ἐκτοπιστικά. Καὶ τὰ μὲν σαρκοφάγα, [d] τὰ δὲ
καρποφάγα, τὰ δὲ παμφάγα, τὰ δὲ ἰδιότροφα, οἷον τὸ τῶν
μελιττῶν γένος καὶ τὸ τῶν ἀραχνῶν· τὰ μὲν γὰρ [e] μέλιτι
καί τισιν ἄλλοις [f] ὀλίγοις τῶν γλυκέων χρῆται τροφῇ, οἱ δ'
ἀράχναι ἀπὸ τῆς τῶν μυιῶν θήρας ζῶσιν, τὰ δ' ἰχθύσι χρῶν-
ται τροφῇ. Καὶ τὰ μὲν θηρευτικά, τὰ δὲ θησαυριστικὰ τῆς 27
τροφῆς ἐστί, τὰ δ' οὔ. Καὶ τὰ μὲν οἰκητικὰ τὰ δὲ ἄοικα,

[m] ὁμότροπά τε γὰρ καὶ ὁμόπτερα P. [n] ταῦτα πάντα Aa. [o] ἀλλήλων ἐγγύς P.Da. [p] γὰρ καὶ ὁρᾶται καὶ P.Da. [q] ἄλλως P. [r] αὐτῶν om. P.Da. [s] μονωτικὰ P.Aa.Ca. [t] καὶ πεζὰ post πτ. Ca, post πλ. P.Da. [v] σποραδικά] πορευτικά P. [w] ἔστι δὲ ἀγελαῖα μὲν οἷον P.Da. [x] τῶν] καὶ τῶν Aa.Ca, om. P.Da. [y] ἀμίαι Aa.Ca. [z] σφὶγξ pr. Aa. [a] ἡγεμόνας P.Da. [b] γέρανοι P.Da. [c] καὶ ante τῶν om. P.Da. [d] τὰ δὲ καρποφάγα post παμφάγα Aa. [e] μέλιτι ἢ καί P. [f] ὀλίγοις ante ἄλλοις P, om. Da.

οἰκητικὰ μὲν οἷον [g] ἀσπάλαξ, μῦς, [h] μύρμηξ, μέλιττα, ἄοικα
δὲ πολλὰ τῶν ἐντόμων καὶ τῶν τετραπόδων. Ἔτι τοῖς τό-
ποις τὰ μὲν τρωγλοδυτικά, οἷον [i] σαύρα, ὄφις, τὰ δ' ὑπέρ-
28 γεια, οἷον ἵππος, κύων. Καὶ τὰ μὲν [k] τρηματώδη τὰ δ'
ἄτρητα. Καὶ τὰ μὲν νυκτερόβια, οἷον γλαύξ, νυκτερίς, τὰ
δ' ἐν τῷ φωτὶ ζῇ. Ἔτι δὲ ἥμερα καὶ ἄγρια, [l] καὶ τὰ μὲν
ἀεί, οἷον ἄνθρωπος καὶ ὀρεὺς ἀεὶ ἥμερα, τὰ [m] δ' ἄγρια, ὥσπερ
πάρδαλις καὶ λύκος· τὰ δὲ καὶ ἡμεροῦσθαι [n] δύναται ταχύ,
29 οἷον ἐλέφας. Ἔτι ἄλλον τρόπον· [o] πάντα γὰρ ὅσα ἥμερά
ἐστι γένη, καὶ ἄγριά ἐστιν, οἷον [p] ἵπποι, [q] βόες, ὕες, [r] πρό-
βατα, αἶγες, κύνες. Καὶ τὰ μὲν ψοφητικά, τὰ δὲ ἄφωνα,
τὰ δὲ φωνήεντα, καὶ τούτων τὰ μὲν διάλεκτον ἔχει τὰ δὲ
ἀγράμματα, καὶ τὰ μὲν κωτίλα τὰ δὲ [s] σιγηλά, τὰ δ' ᾠδικὰ
τὰ δ' ἄνῳδα· [t] πάντων δὲ κοινὸν τὸ περὶ τὰς ὀχείας μάλιστα
30 ᾄδειν καὶ λαλεῖν. Καὶ τὰ μὲν ἄγροικα, ὥσπερ φάττα, τὰ
δ' ὄρειᾳ, ὥσπερ ἔποψ, τὰ δὲ συνανθρωπίζει, οἷον περιστερά.
Καὶ τὰ μὲν [v] ἀφροδισιαστικά, οἷον τὸ τῶν περδίκων καὶ
ἀλεκτρυόνων γένος, τὰ δὲ [w] ἁγνευτικά, οἷον τὸ τῶν κορακοει-
δῶν ὀρνίθων γένος· ταῦτα γὰρ [x] σπανίως [y] ποιεῖται τὴν ὀχεί-
31 αν. Καὶ τῶν θαλαττίων τὰ μὲν πελάγια, τὰ δὲ αἰγιαλώδη,
τὰ δὲ πετραῖα. Ἔτι τὰ μὲν ἀμυντικὰ τὰ δὲ φυλακτικά·
ἔστι [z] δ' ἀμυντικὰ μὲν ὅσα ἢ ἐπιτίθεται ἢ ἀδικούμενα ἀμύνε-
ται, φυλακτικὰ δὲ ὅσα πρὸς τὸ μὴ παθεῖν [a] τι [b] ἔχει ἐν αὑτοῖς
[c] ἀλεωρήν.

32 Διαφέρουσι δὲ [d] καὶ ταῖς τοιαῖσδε διαφοραῖς κατὰ τὸ
ἦθος. Τὰ μὲν γάρ ἐστι [e] πρᾶα καὶ δύσθυμα καὶ οὐκ ἐνστα-
τικά, οἷον βοῦς, τὰ δὲ θυμώδη καὶ ἐνστατικὰ καὶ ἀμαθῆ, οἷον

[g] ἀσπάλαγξ A^a. [h] μύρμηξ μυῖα μέλιττα P.D^a. [i] σαῦραι ὄφεις τὰ δ' ὑπέργαια P.D^a. [k] τρημώδη τὰ δ' ἄτρημα P. [l] καὶ τὰ] ἔστι δὲ ἥμερα καὶ ἄγρια P.D^a. [m] δ'] δ' ἀεὶ P.D^a. [n] ταχὺ δύναται P.D^a. [o] ἅπαντα P.D^a. [p] ἵπποι post ὕες P.D^a. [q] βόες post κύνες P.D^a. [r] πρόβατα] ἄνθρωποι πρόβατα P.C^a.D^a. [s] σιγηλὰ] σιγηλὰ τὰ δὲ λάλα A^a. [t] ἁπάντων P.D^a. [v] ἀφροδιτιαστικὰ pr. A^a. [w] ἀτρευτικὰ pr. A^a, ἀγονευτικὰ D^a. [x] σπανίως] πάντα C^a. [y] τὴν ὀχείαν ποιεῖται A^a. [z] δ' om. P. [a] τι om. D^a. [b] ἔχει τινὰ ἐν ἑαυτοῖς P.D^a. [c] ἀλεωράν P. [d] καὶ om. A^a.C^a. [e] πραέα P.D^a.

ὗς ἄγριος, τὰ δὲ φρόνιμα καὶ δειλά, οἷον [f] ἔλαφος, δασύπους,
τὰ δὲ ἀνελεύθερα καὶ ἐπίβουλα, [g] οἷον οἱ ὄφεις, τὰ δὲ [h] ἐλευ-
θέρια καὶ ἀνδρεῖα καὶ εὐγενῆ, οἷον λέων, τὰ δὲ γενναῖα καὶ
ἄγρια καὶ ἐπίβουλα, οἷον λύκος· εὐγενὲς μὲν γάρ ἐστι τὸ
ἐξ ἀγαθοῦ γένους, γενναῖον δὲ τὸ μὴ [i] ἐξιστάμενον ἐκ τῆς
[k] αὑτοῦ φύσεως. Καὶ τὰ μὲν [l] πανοῦργα καὶ κακοῦργα, οἷον 33
ἀλώπηξ, τὰ δὲ [m] θυμικὰ καὶ φιλητικὰ καὶ θωπευτικά, οἷον
κύων, τὰ δὲ [n] πρᾶα καὶ τιθασσευτικά, οἷον ἐλέφας, τὰ δ'
αἰσχυντηλὰ καὶ φυλακτικά, οἷον χήν, τὰ δὲ φθονερὰ καὶ φι-
λόκαλα, οἷον ταώς. Βουλευτικὸν δὲ [o] μόνον ἄνθρωπός ἐστι 34
τῶν ζῴων. Καὶ μνήμης μὲν καὶ διδαχῆς πολλὰ κοινωνεῖ,
ἀναμιμνήσκεσθαι δὲ οὐδὲν ἄλλο δύναται [p] πλὴν ἄνθρωπος.
Περὶ ἕκαστον δὲ τῶν γενῶν τά τε περὶ τὰ ἤθη καὶ τοὺς
βίους ὕστερον λεχθήσεται [q] δι' ἀκριβείας μᾶλλον.

Πάντων δ' ἐστὶ τῶν ζῴων κοινὰ μόρια, ᾧ δέχεται τὴν τρο- 2
φὴν καὶ εἰς ὃ δέχεται· ταῦτα δ' ἐστὶ ταὐτὰ καὶ ἕτερα κατὰ
τοὺς εἰρημένους τρόπους, [r] ἢ κατ' [s] εἶδος ἢ καθ' ὑπεροχὴν ἢ
κατ' ἀναλογίαν ἢ τῇ θέσει διαφέροντα. Μετὰ δὲ ταῦτα 2
ἄλλα κοινὰ μόρια ἔχει τὰ πλεῖστα τῶν ζῴων πρὸς τούτοις,
ᾗ ἀφίησι τὸ περίττωμα τῆς τροφῆς καὶ ᾗ λαμβάνει· οὐ γὰρ
πᾶσιν ὑπάρχει τοῦτο. Καλεῖται δ' ᾗ μὲν λαμβάνει, στόμα,
εἰς ὃ [t] δὲ [v] δέχεται, κοιλία· τὸ δὲ λοιπὸν πολυώνυμόν ἐστιν.
Τοῦ δὲ περιττώματος ὄντος διττοῦ, ὅσα μὲν ἔχει [w] δεκτικὰ 3
μόρια τοῦ ὑγροῦ περιττώματος, ἔχει καὶ τῆς ξηρᾶς τρο-
φῆς, ὅσα δὲ ταύτης, ἐκείνης οὐ πάντα. [x] Διὸ ὅσα [y] μὲν
κύστιν ἔχει, καὶ κοιλίαν ἔχει, ὅσα δὲ κοιλίαν ἔχει, οὐ πάντα
κύστιν ἔχει. Ὀνομάζεται γὰρ τὸ μὲν τῆς ὑγρᾶς περιτ-
τώσεως [z] δεκτικὸν μόριον κύστις, κοιλία δὲ τὸ τῆς ξηρᾶς.

[f] ἔλαφος λαγωὸς δασύπους Aa. [g] οἷον ὄφις P.Da. [h] ἐλευθέρια Schneiderus: codices ἐλεύθερα. [i] ἐξανιστάμενον P. [k] ἑαυτοῦ P.Da. [l] κακοῦργα καὶ πανοῦργα P.Da. [m] θυμωτικὰ P.Da. [n] πραέα P.Da. [o] μόνον οἷον ἄνθρωπος P. [p] πλὴν ὁ ἄνθρωπος P.Da. [q] δι'] μετὰ P.Da. [r] ἢ ante κατ' om. in lacuna P. [s] εἶδος ἢ] εἶδος καὶ Da. [t] δὲ om. pr. Aa. [v] ἐνδέχεται Da. [w] δεικτικὰ pr. Aa. [x] διὸ] δὲ Aa.Ca. [y] μὲν om. Ca. [z] δεικτικὸν pr. Aa.

3 Τῶν δὲ λοιπῶν πολλοῖς ὑπάρχει ταῦτά τε τὰ μόρια καὶ ἔτι
ᾗ τὸ σπέρμα [a]ἀφιᾶσιν· καὶ τούτων [b]ἐν οἷς [c]μὲν ὑπάρχει γέ-
2 νεσις ζῴων τὸ μὲν εἰς αὑτὸ ἀφιέν, τὸ δὲ εἰς ἕτερον. Καλεῖται
δὲ τὸ μὲν εἰς [d]αὑτὸ ἀφιὲν θῆλυ, τὸ δ' εἰς [e]τοῦτο ἄρρεν. [f]Ἐν
ἐνίοις δ' οὐκ ἔστι τὸ ἄρρεν [g]καὶ θῆλυ· [h]ᾗ καὶ τῶν μορίων
τῶν πρὸς τὴν δημιουργίαν ταύτην διαφέρει τὸ εἶδος· τὰ μὲν
3 γὰρ ἔχει ὑστέραν τὰ δὲ τὸ ἀνάλογον. Ὅσα μὲν οὖν [i]ἀναγ-
καιότατα μόρια τοῖς ζῴοις τὰ μὲν πᾶσιν ἔχειν συμβέβηκε τὰ
δὲ τοῖς πλείστοις, [k]ταῦτ' ἐστίν.

Πᾶσι δὲ τοῖς ζῴοις αἴσθησις μία ὑπάρχει [l]κοινὴ μόνη ἡ
ἁφή, ὥστε [m]καὶ ἐν ᾧ [n]αὕτη μορίῳ [o]γίνεσθαι πέφυκεν, [p]ἀνώ-
νυμόν ἐστιν· τοῖς μὲν γὰρ ταὐτὸ τοῖς δὲ τὸ ἀνάλογόν ἐστιν.
4 Ἔχει δὲ καὶ ὑγρότητα πᾶν ζῷον, ἧς στερισκόμενον ἢ [q]φύσει
ἢ βίᾳ φθείρεται. [r]Ἔτι ἐν ᾧ γίγνεται, τοῦτο ἄλλο. Ἔστι
δὲ τοῦτο τοῖς μὲν αἷμα [s]καὶ φλέψ, τοῖς δὲ τὸ ἀνάλογον
τούτων· ἔστι δ' ἀτελῆ ταῦτα, οἷον τὸ μὲν [t]ἶς τὸ δ' ἰχώρ.
2 Ἡ μὲν οὖν ἁφὴ ἐν ὁμοιομερεῖ [v]ἐγγίνεται μέρει, οἷον ἐν
σαρκὶ ἢ τοιούτῳ τινί, καὶ ὅλως ἐν τοῖς αἱματικοῖς, ὅσα ἔχει
αἷμα· τοῖς δ' ἐν τῷ ἀνάλογον, πᾶσι [w]δ' ἐν τοῖς ὁμοιομερέ-
σιν. Αἱ δὲ ποιητικαὶ δυνάμεις ἐν τοῖς ἀνομοιομερέσιν, οἷον
ἡ τῆς τροφῆς ἐργασία ἐν στόματι καὶ ἡ τῆς κινήσεως τῆς
κατὰ τόπον ἐν ποσὶν ἢ πτέρυξιν ἢ τοῖς ἀνάλογον.

3 Πρὸς δὲ τούτοις τὰ μὲν ἔναιμα τυγχάνει ὄντα, οἷον ἄν-
θρωπος καὶ ἵππος καὶ πάνθ' ὅσα ἢ ἄποδά ἐστι τέλεα ὄντα ἢ
δίποδα ἢ τετράποδα, τὰ δ' ἄναιμα, οἷον μέλιττα καὶ [x]σφὴξ
καὶ τῶν θαλαττίων σηπία καὶ κάραβος καὶ πάνθ' ὅσα [y]πλείους
5 [z]πόδας ἔχει τεττάρων. Καὶ τὰ μὲν ζῳοτόκα τὰ δὲ ᾠοτόκα

[a] ἀφίησιν P.D[a]. [b] ἐν οἷς] ἐνίοις P.D[a]. [c] μὲν post ὑπάρχει P, om. D[a]. [d] ἑαυτὸ P.D[a]. [e] τοῦτο] ἕτερον P.D[a]. [f] ἐν om. P.D[a]. [g] καὶ τὸ θῆλυ P.D[a]. [h] ᾗ] ἢ A[a], om. P.D[a]. [i] ἀναγκ. τὰ μόρια P. [k] ταὐτά P.D[a]. [l] κοινὴ μόνη pr. A[a], μόνη κοινὴ P.D[a]. [m] καὶ om. D[a]. [n] αὕτη om. A[a], post μορίῳ ponit C[a]. [o] πέφυκε γίνεσθαι P.D[a]. [p] ἀνώνυμον δ' ἔστι P. [q] βίᾳ ἢ φύσει P.D[a]. [r] ἔτι] ὅτι rc. A[a]. [s] καὶ Gaza: codices τοῖς δὲ. [t] ἶς Gaza: codices ἰὸς. [v] γίνεται P.D[a]. [w] δ' om. P.D[a]. [x] σφὶγξ A[a]. [y] πλείω P. [z] πόδας ἔχει τῶν τεττάρων P.D[a], ἔχει τεττάρων πόδας A[a].

τὰ δὲ σκωληκοτόκα, ζῳοτόκα μὲν οἷον ἄνθρωπος καὶ ἵππος καὶ φώκη καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἔχει τρίχας, καὶ τῶν ἐνύδρων τὰ κητώδη, οἷον δελφίς, καὶ τὰ [a] καλούμενα σελάχη. Τούτων 2
δὲ τὰ μὲν αὐλὸν ἔχει, βράγχια δ' οὐκ ἔχει, οἷον δελφὶς καὶ [b] φάλαινα (ἔχει δ' ὁ μὲν δελφὶς τὸν αὐλὸν διὰ τοῦ νώτου, ἡ δὲ [b] φάλαινα ἐν τῷ μετώπῳ), τὰ δὲ ἀκάλυπτα βράγχια, οἷον τὰ σελάχη, [c] γαλεοί τε καὶ βάτοι. Καλεῖται δ' ᾠὸν μὲν τῶν 3
κυημάτων τῶν τελείων, ἐξ οὗ γίγνεται τὸ γινόμενον ζῷον, ἐκ μορίου τὴν ἀρχήν, τὸ δ' ἄλλο τροφὴ τῷ γινομένῳ ἐστίν· σκώληξ δ' [d] ἐστὶν ἐξ οὗ [e] ὅλου ὅλον γίνεται τὸ ζῷον, διαρθρουμένου καὶ αὐξανομένου τοῦ κυήματος. Τὰ μὲν οὖν ἐν [f] αὐτοῖς 4
ᾠοτοκεῖ τῶν ζῳοτόκων, οἷον τὰ σελάχη, τὰ δὲ ζῳοτοκεῖ ἐν αὐτοῖς, οἷον ἄνθρωπος καὶ ἵππος· εἰς δὲ τὸ φανερὸν τῶν μὲν τελεωθέντος τοῦ κυήματος ζῷον ἐξέρχεται, τῶν δ' ᾠόν, τῶν δὲ σκώληξ. Τῶν δ' ᾠῶν τὰ μὲν ὀστρακόδερμά ἐστι καὶ δί- 5
χροα, [g] οἷον τὰ τῶν ὀρνίθων, τὰ δὲ μαλακόδερμα καὶ μονόχροα, [h] οἷον τὰ τῶν σελαχῶν. Καὶ τῶν σκωλήκων οἱ μὲν εὐθὺς κινητικοὶ οἱ δ' ἀκίνητοι. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν τοῖς περὶ γενέσεως δι' ἀκριβείας ὕστερον [i] ἐροῦμεν.

Ἔτι δὲ τῶν ζῴων τὰ μὲν ἔχει πόδας τὰ δ' ἄποδα, καὶ 6
τῶν ἐχόντων τὰ μὲν δύο πόδας ἔχει, οἷον ἄνθρωπος καὶ ὄρνις μόνα, τὰ δὲ τέτταρας, οἷον [k] σαύρα καὶ κύων, τὰ δὲ πλείους, οἷον σκολόπενδρα καὶ μέλιττα· πάντα δ' ἀρτίους ἔχει [l] πόδας. Τῶν δὲ νευστικῶν ὅσα ἄποδα, τὰ μὲν πτε- 7
ρύγια ἔχει, ὥσπερ ἰχθύς, καὶ τούτων οἱ μὲν τέτταρα πτερύγια, δύο μὲν ἄνω ἐν τοῖς πρανέσι, δύο δὲ [m] κάτω ἐν τοῖς ὑπτίοις, οἷον χρύσοφρυς καὶ λάβραξ, τὰ δὲ δύο μόνον, ὅσα προμήκη καὶ λεῖα, οἷον ἔγχελυς καὶ γόγγρος· τὰ δ' [n] ὅλως οὐκ ἔχει, οἷον σμύραινα [o] καὶ ὅσα ἄλλα χρῆται τῇ [p] θαλάττῃ ὥσπερ [q] οἱ ὄφεις τῇ γῇ, καὶ ἐν τῷ ὑγρῷ ὁμοίως

[a] καλούμενα om. Da. [b] φάλλαινα Aa. [c] γαλέοι Aa. [d] ἐστὶν om. P. [e] ὅλου om. pr. Aa. [f] ἑαυτοῖς Da. [g] οἷα P.Da. [h] οἷα Da. [i] λεκτέον A.Ca. [k] σαῦραι P. [l] πόδας, ὅσαπερ ἔχει πόδας. τῶν P.Da. [m] κάτωθεν P.Da. [n] ὅλως] ὡς ἄλλος P. [o] καὶ ὅσα ἄλλα] ἀλλὰ P.Da. [p] θαλάττῃ καὶ ὥσπερ Aa. [q] οἱ ὄφεις] ὄφις P.Da.

8 [r] νέουσιν. Τῶν δὲ σελαχῶν ἔνια μὲν οὐκ ἔχει [s] πτερύγια, οἷον τὰ πλατέα καὶ κερκοφόρα, ὥσπερ βάτος καὶ τρυγών, ἀλλ' αὐτοῖς νεῖ τοῖς [t] πλάτεσιν· βάτραχος δ' ἔχει, καὶ ὅσα τὸ
9 πλάτος μὴ ἔχει ἀπολελεπτυσμένον. Ὅσα δὲ δοκεῖ πόδας ἔχειν, καθάπερ [v] καὶ τὰ μαλάκια, [w] τούτοις νεῖ καὶ τοῖς πτερυγίοις, καὶ θᾶττον ἐπὶ [x] κύτος, οἷον σηπία καὶ τευθὶς καὶ πολύπους· βαδίζει δὲ τούτων [y] οὐδέτερον, ὥσπερ πολύ-
10 πους. Τὰ δὲ σκληρόδερμα, οἷον [z] κάραβος, τοῖς οὐραίοις νεῖ, [a] τάχιστα δ' ἐπὶ τὴν κέρκον τοῖς ἐν ἐκείνῃ πτερυγίοις· καὶ ὁ κορδύλος τοῖς ποσὶ καὶ τῷ οὐραίῳ· ἔχει δ' ὅμοιον [b] γλάνει τὸ οὐραῖον, ὡς μικρὸν εἰκάσαι μεγάλῳ. Τῶν δὲ πτηνῶν τὰ μὲν πτερωτά ἐστιν, οἷον ἀετὸς καὶ ἱέραξ, τὰ δὲ πτιλωτά, οἷον μέλιττα καὶ μηλολόνθη, τὰ δὲ δερμόπτερα, οἷον ἀλώπηξ
11 καὶ νυκτερίς. Πτερωτὰ μὲν οὖν ἐστὶν ὅσα ἔναιμα, καὶ δερμόπτερα ὡσαύτως· πτιλωτὰ δὲ ὅσα ἄναιμα, οἷον τὰ ἔντομα. Ἔστι δὲ τὰ μὲν πτερωτὰ καὶ δερμόπτερα [c] δίποδα πάντα ἢ ἄποδα· λέγονται γὰρ εἶναί [d] τινες ὄφεις τοιοῦτοι περὶ Αἰθιοπίαν. Τὸ μὲν οὖν πτερωτὸν γένος τῶν ζῴων ὄρνις καλεῖ-
12 ται, τὰ δὲ λοιπὰ δύο ἀνώνυμα [e] ἑνὶ ὀνόματι. Τῶν δὲ πτηνῶν μὲν ἀναίμων δὲ τὰ μὲν κολεόπτερά ἐστιν (ἔχει γὰρ ἐν ἐλύτρῳ τὰ πτερά, οἷον αἱ μηλολόνθαι καὶ οἱ κάνθαροι), τὰ δ' ἀνέλυτρα, καὶ τούτων τὰ μὲν δίπτερα τὰ δὲ τετράπτερα, τετράπτερα μὲν ὅσα μέγεθος ἔχει ἢ ὅσα ὀπισθόκεντρά ἐστι, [f] δίπτερα δὲ ὅσα [g] ἢ μέγεθος μὴ ἔχει ἢ ἐμπροσθόκεντρά ἐστιν.
13 Τῶν δὲ κολεοπτέρων οὐδὲν ἔχει κέντρον. Τὰ δὲ δίπτερα ἔμπροσθεν ἔχει [h] τὰ κέντρα, οἷον μυῖα καὶ μύωψ καὶ οἶστρος καὶ ἐμπίς. Πάντα δὲ τὰ ἄναιμα ἐλάττω [i] τὰ μέγεθη ἐστὶ τῶν ἐναίμων ζῴων· πλὴν ὀλίγα ἐν τῇ [k] θαλάττῃ μείζονα

[r] ναίουσι Aa. [s] πτέρυγας P.Da. [t] πλατέσι Aa.Ca.Da. [v] καὶ om. Ca, καὶ τὰ om. Aa. [w] τούτοις] καὶ τούτοις μὲν P. [x] κῆτος Aa, τοῖς τοιούτοις Da, τοῖς τοιούτοις τὸ κύτος P. [y] ἑκάτερον Aa.Ca. [z] super κάραβος rc. Aa. οἶμαι ὁ ἀστακός. [a] τάχιστα τὰ δ' Aa.Ca, τάχιστα δὲ τὰ Da. [b] γλανὶ Da, γλανεῖ P.Aa.Ca. [c] δίποδα δ' ἅπαντα Aa.Ca. [d] τοιοῦτοί τινες ὄφεις Da. [e] ἑνὶ] ἐν ἑνὶ Aa.Ca.Da. [f] δίπτερα—ἐστιν om. Da. [g] ἢ om. P. [h] τὸ κέντρον P.Da. [i] τῷ μεγέθει P.Da. [k] θαλάσσῃ P.Aa.

ἄναιμά ἐστιν, [l] οἷον τῶν μαλακίων ἔνια. [m] Μέγιστα δὲ γίνε-
ται ταῦτα τὰ γένη αὐτῶν ἐν τοῖς [n] ἀλεεινοτάτοις, καὶ ἐν τῇ
θαλάττῃ μᾶλλον ἢ ἐν τῇ γῇ καὶ ἐν τοῖς γλυκέσιν ὕδασιν.
Κινεῖται δὲ [o] τὰ κινούμενα πάντα [p] τέτταρσι σημείοις ἢ 14
πλείοσι, τὰ [q] μὲν ἔναιμα [r] τέτταρσι μόνον, οἷον ἄνθρωπος μὲν
χερσὶ δυσὶ καὶ ποσὶ δυσίν, [s] ὄρνις δὲ πτέρυξι δυσὶ καὶ ποσὶ
δυσί, τὰ δὲ τετράποδα καὶ ἰχθύες τὰ μὲν [t] τέτταρσι ποσίν,
οἱ δὲ [t] τέτταρσι πτερυγίοις. Ὅσα δὲ δύο ἔχει πτερύγια ἢ 15
ὅλως μή, οἷον ὄφις, [v] τέτταρσι σημείοις οὐθὲν ἧττον· αἱ γὰρ
[w] καμπαὶ [x] τέτταρες, ἢ δύο σὺν τοῖς πτερυγίοις. Ὅσα δ' 16
ἄναιμα ὄντα πλείους [y] πόδας ἔχει, εἴτε πτηνὰ εἴτε πεζά,
σημείοις κινεῖται πλείοσιν, οἷον τὸ καλούμενον ζῷον ἐφήμερον
[z] τέτταρσι [a] καὶ ποσὶ καὶ πτεροῖς· [b] τούτῳ γὰρ οὐ μόνον
κατὰ τὸν βίον [c] συμβαίνει [d] τὸ ἴδιον, ὅθεν καὶ τὴν ἐπω-
νυμίαν ἔχει, ἀλλ' [e] ὅτι καὶ πτηνόν ἐστι τετράπουν ὄν.
Πάντα δὲ κινεῖται ὁμοίως, τὰ τετράποδα καὶ πολύποδα· 17
κατὰ διάμετρον γὰρ κινεῖται. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα ζῷα δύο
τοὺς ἡγεμόνας ἔχει πόδας, ὁ δὲ καρκίνος μόνος τῶν ζῴων
τέτταρας.

Γένη [f] δὲ μέγιστα [g] τῶν ζῴων, εἰς ἃ διῄρηται τἆλλα 6
[h] ζῷα, τάδ' ἐστίν, ἓν μὲν ὀρνίθων, ἓν δ' ἰχθύων, ἄλλο δὲ
[i] κήτους. Ταῦτα μὲν οὖν πάντα ἔναιμά ἐστιν. Ἄλλο δὲ 2
γένος ἐστὶ τὸ τῶν ὀστρακοδέρμων, ὃ καλεῖται ὄστρεον· ἄλλο
[k] τὸ τῶν μαλακοστράκων, ἀνώνυμον ἑνὶ ὀνόματι, οἷον κάραβοι
καὶ γένη [l] τινὰ καρκίνων καὶ ἀστακῶν· ἄλλο τὸ τῶν μαλα-
κίων, οἷον τευθίδες τε καὶ [m] τεῦθοι καὶ σηπίαι· [n] ἕτερον τὸ
τῶν ἐντόμων. Ταῦτα δὲ πάντα μέν ἐστιν ἄναιμα, ὅσα δὲ 3

[l] οἷον τὰ τῶν P.D^a. [m] μείζονα P.D^a. [n] ἀλεεινοτέροις A^a. [o] πάντα τὰ κινούμενα A^a. [p] τέτρασι P.D^a. [q] μὲν γὰρ ἔναιμα A^a.C^a. [r] τέτρασι P.A^a.C^a.D^a. [s] ὄρνις] καὶ ὄρνις A^a.C^a. [t] τέσσαρσι D^a, τέταρσι P, τέτρασι A^a.C^a. [v] τέταρσι P, τέτρασι A^a.C^a. [w] καμπταὶ A^a. [x] τέτταρσιν D^a, τέταρσιν P. [y] ἔχει πόδας P. [z] τέταρσι P, τέτρασι A^a.C^a. [a] καὶ om. P.D^a. [b] τούτῳ Gaza : τοῦτο P.A^a.C^a.D^a. [c] σημαίνει A^a.C^a. [d] τὸ] τὸν P. [e] καὶ ὅτι P.D^a. [f] δ' ἐστὶ μέγιστα D^a. [g] τῶν om. P. [h] ζῷα ἀφ' ὧν τάδ' P.D^a. [i] κῆτος A^a.C^a. [k] τὸ post ἄλλο om. P. [l] τινὰ om. P.D^a. [m] τευθοὶ P. [n] ἕτερον] καὶ ἕτερον P.D^a.

*πόδας ἔχει, πολύποδα· τῶν δ' ἐντόμων ἔνια καὶ πτηνά ἐστιν.
Τῶν δὲ λοιπῶν ζῴων [o] οὐκέτι τὰ γένη μεγάλα· οὐ γὰρ πε-
ριέχει πολλὰ εἴδη ἓν εἶδος, ἀλλὰ τὸ μέν ἐστιν ἁπλοῦν αὐτὸ
οὐκ ἔχον [p] διαφορὰν τὸ εἶδος, οἷον ἄνθρωπος, τὰ δ' ἔχει μέν,
4 ἀλλ' ἀνώνυμα τὰ εἴδη. [q] Ἔστι γὰρ τὰ [r] τετράποδα καὶ [s] μὴ
πτερωτὰ ἔναιμα μὲν πάντα, ἀλλὰ τὰ μὲν ζῳοτόκα τὰ δ'
ᾠοτόκα αὐτῶν. Ὅσα μὲν οὖν ζῳοτόκα, [t] οὐ πάντα τρίχας
ἔχει, ὅσα δ' ᾠοτόκα, [v] φολίδας ἔχει· ἔστι δ' ἡ φολὶς ὅμοιον
χώρᾳ λεπίδος. [u] Ἄπουν δὲ φύσει ἐστὶν ἔναιμον πεζὸν τὸ τῶν
5 ὄφεων γένος· ἔστι δὲ τοῦτο [w] φολιδωτόν. Ἀλλ' οἱ μὲν
ἄλλοι ᾠοτοκοῦσιν [x] ὄφεις, ἡ δ' ἔχιδνα μόνον ζῳοτοκεῖ. Τὰ μὲν
γὰρ ζῳοτοκοῦντα οὐ πάντα τρίχας ἔχει· καὶ γὰρ τῶν ἰχθύων
τινὲς ζῳοτοκοῦσιν· ὅσα μέντοι [y] ἔχει τρίχας, [z] πάντα ζῳοτο-
6 κεῖ. Τριχῶν γάρ τι εἶδος θετέον καὶ τὰς ἀκανθώδεις τρίχας,
οἵας [a] οἱ χερσαῖοι ἔχουσιν ἐχῖνοι καὶ οἱ ὕστριχες· τριχὸς γὰρ
χρείαν παρέχουσιν, ἀλλ' οὐ ποδῶν, ὥσπερ [b] οἱ τῶν θαλατ-
7 τίων. Τοῦ δὲ γένους τοῦ τῶν τετραπόδων ζῴων καὶ ζῳοτό-
κων εἴδη μέν ἐστι [c] πολλά, ἀνώνυμα [d] δέ· [e] ἀλλὰ καθ' ἕκα-
στον [f] αὐτῶν ὡς εἰπεῖν, ὥσπερ ἄνθρωπος εἴρηται, [g] λέων, ἔλα-
φος, ἵππος, κύων καὶ τἆλλα τοῦτον τὸν τρόπον, ἐπεί ἐστιν
ἕν τι γένος καὶ ἐπὶ [h] τοῖς λοφούροις καλουμένοις, οἷον ἵππῳ
καὶ ὄνῳ καὶ ὀρεῖ καὶ [i] γίννῳ καὶ [k] ἴννῳ καὶ [l] ταῖς ἐν Συρίᾳ
καλουμέναις ἡμιόνοις, αἳ καλοῦνται ἡμίονοι δι' ὁμοιότητα, οὐκ
οὖσαι ἁπλῶς τὸ αὐτὸ εἶδος· καὶ γὰρ ὀχεύονται καὶ γεννῶνται
ἐξ ἀλλήλων. Διὸ [m] καὶ χωρὶς [n] λαμβάνοντας ἀνάγκη θεω-
ρεῖν ἑκάστου τὴν φύσιν αὐτῶν.*

[o] *οὐκέτι ἐστὶ τὰ* P.D^a. [p] *διαφορὰς* P.D^a. [q] *ἔστι γὰρ*] *ἔτι* A^a.C^a. [r] *τετράποδα εἴδη καὶ* P. [s] *μὴ*] *οὐ* P.D^a. [t] *οὐ* om. C^a. et pr. A^a. [v] *φολίδα*, omisso *ἔχει*, A^a.C^a. [w] *φολιδωτὸν μὲν ἀλλ'* P. [x] *ὄφιες* D^a. [y] *τρίχας ἔχει* P.D^a. [z] *ἅπαντα* A^a.C^a. [a] *οἵ γε χ.* P, *οἵ τε χ.* D^a. [b] *αἱ* P.D^a. [c] *πολλά* om. C^a. [d] *δέ* om. C^a. [e] *ἄλλα δὲ καθ'* A^a.C^a. [f] *αὐτῶν* om. P.D^a. [g] *καὶ λέων καὶ ἵππος καὶ ἔλαφος καὶ κύων* D^a, *καὶ λέων καὶ ἵππος ἔλαφος κύων* P. [h] super *τοῖς λοφούροις* rc. A^a. *τοῖς ἔχουσι χαίτην. λοφούροις* post *καλουμένοις* P.D^a. [i] *γιννῷ* C^a. et pr. A^a. [k] *ἰννῷ* C^a. et pr. A^a, *ἴνῳ* P.D^a. [l] *τοῖς ἐν Συρίᾳ καλουμένοις* P. [m] *καὶ* om. A^a.C^a. [n] *λαμβάνοντα* D^a.

Ταῦτα μὲν οὖν τοῦτον τὸν τρόπον εἴρηται νῦν ὡς [o] ἐν 8
τύπῳ, γεύματος χάριν περὶ ὅσων καὶ ὅσα θεωρητέον· δι'
ἀκριβείας δ' ὕστερον ἐροῦμεν, ἵνα πρῶτον τὰς ὑπαρχούσας
διαφορὰς καὶ τὰ συμβεβηκότα πᾶσι [p] λάβωμεν. Μετὰ δὲ
τοῦτο τὰς αἰτίας τούτων πειρατέον εὑρεῖν. Οὕτω γὰρ κατὰ 9
φύσιν ἐστὶ ποιεῖσθαι τὴν μέθοδον, ὑπαρχούσης τῆς ἱστορίας
τῆς περὶ ἕκαστον· περὶ ὧν τε γὰρ καὶ ἐξ ὧν εἶναι δεῖ τὴν
ἀπόδειξιν, ἐκ τούτων [q] γίνεται φανερόν. Ληπτέον [r] δὲ [s] πρῶ-
τον τὰ μέρη τῶν ζῴων ἐξ ὧν συνέστηκεν. Κατὰ γὰρ ταῦτα 10
μάλιστα καὶ πρῶτα διαφέρει καὶ τὰ ὅλα, ἢ τῷ τὰ μὲν ἔχειν
τὰ δὲ μὴ ἔχειν, ἢ τῇ θέσει καὶ τῇ τάξει, ἢ [t] καὶ κατὰ τὰς
εἰρημένας πρότερον διαφοράς, εἴδει καὶ ὑπεροχῇ καὶ ἀναλο-
γίᾳ καὶ [v] τῶν παθημάτων ἐναντιότητι. Πρῶτον δὲ τὰ τοῦ 11
ἀνθρώπου μέρη ληπτέον· ὥσπερ γὰρ τὰ νομίσματα πρὸς
τὸ αὑτοῖς [w] ἕκαστοι γνωριμώτατον δοκιμάζουσιν, οὕτω δὴ
καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις· ὁ [x] δ' ἄνθρωπος τῶν ζῴων γνωριμώτατον
ἡμῖν ἐξ ἀνάγκης ἐστίν. Τῇ μὲν οὖν αἰσθήσει οὐκ ἄδηλα τὰ 12
μόρια· ὅμως δ' [y] ἕνεκεν τοῦ μὴ παραλιπεῖν τε τὸ ἐφεξῆς καὶ
τοῦ λόγον ἔχειν μετὰ τῆς αἰσθήσεως, λεκτέον τὰ μέρη πρῶ-
τον [z] μὲν τὰ ὀργανικά, εἶτα τὰ ὁμοιομερῆ.

Μέγιστα μὲν οὖν ἐστὶ τάδε τῶν [a] μερῶν εἰς ἃ διαιρεῖται 7
τὸ σῶμα τὸ σύνολον, κεφαλή, αὐχήν, θώραξ, [b] βραχίονες
δύο, σκέλη δύο, τὸ ἀπ' αὐχένος [c] μέχρι αἰδοίων κύτος, ὃ κα-
λεῖται θώραξ. Κεφαλῆς μὲν οὖν μέρη τὸ μὲν τριχωτὸν
κρανίον καλεῖται. Τούτου δὲ μέρη τὸ μὲν [d] πρόσθιον βρέ- 2
γμα, ὑστερογενές (τελευταῖον γὰρ τῶν ἐν τῷ σώματι πήγνυ-
ται ὀστῶν), τὸ δ' ὀπίσθιον ἰνίον, μέσον δ' ἰνίου καὶ βρέγμα-
τος κορυφή. Ὑπὸ μὲν οὖν τὸ βρέγμα ὁ ἐγκέφαλός ἐστιν,
τὸ δ' ἰνίον κενόν. [e] Ἔστι δὲ τὸ κρανίον ἅπαν ἀραιὸν 3
ὀστοῦν, στρογγύλον, ἀσάρκῳ δέρματι περιεχόμενον. Ἔχει

[o] ἐν om. P.C^a.D^a. [p] λαμβάνωμεν A^a.C^a. [q] γίνεσθαι A^a. [r] δὴ P.A^a. [s] πρῶτον μὲν τὰ P.D^a. [t] καὶ ante κατὰ om. P.D^a. [v] τὰ παθήματα pr. A^a. [w] ἕκαστον P.A^a.D^a. [x] δ' om. D^a. [y] ἕνεκα P.D^a. [z] μὲν om. P.A^a.C^a. [a] μελῶν A^a.C^a. [b] βραχίονες—θώραξ om. pr. C^a. [c] μέχρις D^a. [d] ἐμπρόσθιον P.D^a. [e] ἐστιν. τὸ δὲ A^a.C^a.

δὲ ῥαφὰς τῶν μὲν γυναικῶν μίαν κύκλῳ, τῶν δ' ἀνδρῶν τρεῖς
εἰς ἓν συναπτούσας ὡς ἐπὶ τὸ πολύ· [f] ἤδη δ' ὠμμένη ἐστὶ
4 κεφαλὴ ἀνδρὸς οὐδεμίαν ἔχουσα ῥαφήν. Τοῦ δὲ κρανίου
κορυφὴ καλεῖται τὸ μέσον [g] λίσσωμα τῶν τριχῶν. Τοῦτο
δ' ἐνίοις διπλοῦν ἐστίν· γίνονται γάρ τινες δικόρυφοι, οὐ τῷ
ὀστῷ ἀλλὰ τῇ [h] τῶν τριχῶν [i] λισσώσει.

8 Τὸ δ' ὑπὸ τὸ κρανίον ὀνομάζεται πρόσωπον ἐπὶ μόνου
τῶν ἄλλων ζῴων ἀνθρώπου· ἰχθύος γὰρ καὶ βοὸς οὐ λέγεται
πρόσωπον. Προσώπου δὲ τὸ μὲν ὑπὸ τὸ βρέγμα μεταξὺ
τῶν ὀμμάτων [k] μέτωπον. Τοῦτο δὲ οἷς μὲν μέγα, βραδύ-
τεροι, οἷς δὲ μικρόν, εὐκίνητοι· καὶ οἷς μὲν πλατύ, ἐκστατι-
9 κοί, οἷς δὲ περιφερές, [l] θυμικοί. Ὑπὸ δὲ τῷ μετώπῳ ὀφρύες
διφυεῖς· ὧν αἱ μὲν εὐθεῖαι μαλακοῦ ἤθους σημεῖον, αἱ δὲ πρὸς
τὴν ῥῖνα τὴν καμπυλότητ' ἔχουσαι στρυφνοῦ, αἱ δὲ πρὸς
τοὺς κροτάφους [m] μωκοῦ καὶ εἴρωνος, [n] αἱ δὲ κατεσπασμέναι
φθόνου. Ὑφ' [o] αἷς ὀφθαλμοί. Οὗτοι κατὰ φύσιν δύο.
2 Τούτων μέρη ἑκατέρου βλέφαρον τὸ ἄνω καὶ κάτω. Τούτου
τρίχες αἱ ἔσχαται βλεφαρίδες. Τὸ [p] δ' ἐντὸς τοῦ ὀφθαλ-
μοῦ, [q] τὸ μὲν ὑγρόν, [r] ᾧ βλέπει, κόρη, τὸ δὲ περὶ τοῦτο
μέλαν, τὸ δ' ἐκτὸς τούτου λευκόν. Κοινὸν δὲ τῆς βλεφαρί-
δος μέρος τῆς ἄνω καὶ κάτω κανθοὶ δύο, [s] ὁ μὲν πρὸς τῇ ῥινί,
[t] ὁ δὲ πρὸς τοῖς κροτάφοις· οἳ [v] ἂν [w] μὲν ὦσι μακροί, [x] κα-
κοηθείας σημεῖον, [y] ἐὰν δ' οἷον οἱ κτένες κρεώδες ἔχωσι [z] τὸ
3 πρὸς τῷ μυκτῆρι, πονηρίας. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα [a] γένη πάντα
τῶν ζῴων πλὴν τῶν ὀστρακοδέρμων [b] καὶ εἴ τι ἄλλο ἀτελές,
ἔχει ὀφθαλμούς· τὰ δὲ ζῳοτόκα πάντα πλὴν ἀσπάλακος.
Τοῦτον [c] δὲ τρόπον μέν τιν' ἔχειν ἂν θείη τις, ὅλως δ' [d] οὐκ

[f] ἡ δ' ἡνωμένη A^a. [g] ἀλίσσωμα P. [h] τῶν om. C^a. et pr. A^a. [i] ἀλισσώσει P. [k] πρόσωπον pr. A^a. [l] θυμικοί] εὔκοι A^a, εὔϊκοι C^a. [m] μώκου A^a.C^a. [n] αἱ δὲ κατ. φθ.] hæc post (sect. 4.) ἐπιφυομένου τοῦ δέρματος ponunt P.A^a.C^a.D^a, αἱ δὲ mutatis in αἱ δ' ὀφρύες αἱ. [o] αἷς οἱ ὀφθαλμοί. δύο κατὰ φύσιν οὗτοι. τούτου ἑκατέρου μέρη P.D^a. [p] ἐντὸς δὲ P. [q] τῷ μὲν ὑγρῷ A^a. [r] ᾧ] ὃ P.D^a. [s] ὁ] ὃς C^a, om. P.D^a. [t] ὁ] δύο P.D^a. [v] ἐὰν D^a. [w] μὲν οὖν ὦσι P. [x] κακοήθους A^a. [y] ἂν A^a.C^a. [z] τὸ] οἱ P.D^a. [a] πάντα γένη P.D^a, γένη πάντων C^a. [b] καὶ] κἂν P.D^a. [c] δὲ τὸν τρόπον τιν' P.D^a. [d] οὐκ ἔχει A^a.

ἔχειν. Ὅλως μὲν γὰρ οὔθ' ὁρᾷ οὔτ' ἔχει εἰς τὸ φανερὸν +
δήλους ὀφθαλμούς· ἀφαιρεθέντος [e] δὲ τοῦ δέρματος ἔχει τήν
τε χώραν τῶν ὀμμάτων καὶ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ μέλανα [f] κατὰ
τὸν [g] τόπον καὶ τὴν χώραν τὴν φύσει τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑπάρ-
χουσαν ἐν τῷ ἐκτός, ὡς ἐν τῇ γενέσει [h] πηρουμένων καὶ [i] ἐπι-
φυομένου τοῦ δέρματος. Ὀφθαλμοῦ δὲ τὸ μὲν λευκὸν 10
[k] ὅμοιον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πᾶσιν, τὸ δὲ καλούμενον μέλαν δια-
φέρει· τοῖς μὲν γάρ ἐστι μέλαν, τοῖς δὲ σφόδρα γλαυκόν,
τοῖς δὲ χαροπόν, ἐνίοις δὲ αἰγωπόν, [l] ὃ ἤθους [m] βελτίστου
σημεῖον καὶ πρὸς ὀξύτητα ὄψεως κράτιστον. Μόνον [n] δ' ἢ 2
μάλιστα τῶν ζῴων ἄνθρωπος πολύχρους τὰ ὄμματά ἐστιν·
τῶν δ' ἄλλων ἓν εἶδος· ἵπποι δὲ γίνονται [o] γλαυκοὶ ἔνιοι.
Τῶν δ' ὀφθαλμῶν οἱ μὲν μεγάλοι, οἱ δὲ μικροί, [p] οἱ δὲ μέσοι·
οἱ μέσοι βέλτιστοι. Καὶ ἢ ἐκτὸς σφόδρα ἢ ἐντὸς ἢ μέσως·
τούτων [q] οἱ ἐντὸς μάλιστα ὀξυωπέστατοι ἐπὶ παντὸς ζῴου,
τὸ δὲ μέσον ἤθους βελτίστου σημεῖον. Καὶ ἢ σκαρδαμυκτι- 3
κοὶ ἢ ἀτενεῖς ἢ μέσοι· [r] βελτίστου δὲ ἤθους οἱ μέσοι, ἐκείνων
δ' [s] ὁ μὲν ἀναιδὴς ὁ δ' ἀβέβαιος.

[t] Ἔτι δὲ κεφαλῆς μόριον, δι' οὗ ἀκούει, ἄπνουν, τὸ οὖς· 11
Ἀλκμαίων γὰρ οὐκ ἀληθῆ λέγει, φάμενος ἀναπνεῖν τὰς αἶ-
γας [v] κατὰ τὰ ὦτα. Ὠτὸς δὲ μέρος τὸ μὲν [w] ἀνώνυμον, τὸ
δὲ λοβός. Ὅλον δ' ἐκ χόνδρου καὶ σαρκὸς σύγκειται. Εἴσω
δὲ τὴν μὲν φύσιν ἔχει οἷον οἱ στρόμβοι, τὸ δ' ἔσχατον
ὀστοῦν ὅμοιον τῷ ὠτί, εἰς ὃ ὥσπερ ἀγγεῖον ἔσχατον ἀφι-
κνεῖται ὁ ψόφος. Τοῦτο δ' εἰς μὲν τὸν ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει 2
πόρον, εἰς δὲ τὸν τοῦ στόματος οὐρανόν· καὶ ἐκ τοῦ ἐγκε-
φάλου φλὲψ τείνει εἰς [x] αὐτό. Περαίνουσι δὲ καὶ οἱ ὀφθαλ-

[e] δὲ] γὰρ A^a.C^a. [f] κατὰ] καὶ P.D^a. [g] τρόπον P. [h] τηρουμένων D^a, πληρουμένων A^a.C^a. [i] ἐπιφερομένου P.D^a. [k] ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὅμοιον P.D^a. [l] ὃ] τοῦτο A^a.C^a. [m] βέλτιστον pr. A^a. [n] δ' ἢ μᾶλλον A^a, ἢ μᾶλλον C^a. [o] ἑτερόγλαυκοι Schneiderus. [p] οἱ δὲ μέσοι. οἱ μέσοι] οἱ μέσοι δὲ P.D^a. [q] οἱ δ' ἐντὸς A^a.C^a. [r] βελτίστου δὲ ἤθους οἱ μέσοι om. C^a. et pr. A^a. βελτίστου ἤθους σημεῖον οἱ μέσοι rc. A^a. [s] οἱ μὲν ἀναιδεῖς οἱ δ' ἀβέβαιοι P. [t] ἔστι codices. [v] κατὰ om. P. [w] ἀνώνυμον] ἄνω πτέρυξ D^a. [x] αὐτό] ἑκάτερον P.D^a.

μοὶ εἰς τὸν ἐγκέφαλον, καὶ κεῖται [y] ἐπὶ φλεβίου ἑκάτερος.
Ἀκίνητον δὲ τὸ οὖς ἄνθρωπος ἔχει [z] μόνος τῶν ἐχόντων τοῦ-
3 το τὸ μόριον. Τῶν γὰρ ἐχόντων ἀκοὴν τὰ μὲν ἔχει ὦτα,
τὰ δ' οὐκ ἔχει, ἀλλὰ τὸν πόρον φανερόν, οἷον ὅσα πτερωτὰ
ἢ φολιδωτά. Ὅσα δὲ ζῳοτοκεῖ, ἔξω [a] φώκης καὶ δελφῖνος
καὶ τῶν ἄλλων ὅσα οὕτω κητώδη, πάντα [b] ἔχει ὦτα· ζῳοτο-
4 κεῖ γὰρ καὶ τὰ σελάχη· ἀλλὰ μόνον ἄνθρωπος οὐ κινεῖ. Ἡ
μὲν οὖν φώκη πόρους [c] ἔχει φανεροὺς [d] ᾗ ἀκούει· ὁ δὲ [e] δελ-
φὶς ἀκούει μέν, οὐκ ἔχει δ' ὦτα. Τὰ δ' ἄλλα κινεῖ πάντα.
[f] Κεῖται δὲ τὰ ὦτα ἐπὶ τῆς αὐτῆς περιφερείας τοῖς ὀφθαλ-
μοῖς, καὶ οὐχ ὥσπερ ἐνίοις τῶν τετραπόδων ἄνωθεν. Ὤτων
δὲ τὰ μὲν ψιλά, τὰ δὲ δασέα, τὰ δὲ μέσα· βέλτιστα δὲ τὰ
5 μέσα πρὸς ἀκοήν, ἦθος δ' οὐδὲν σημαίνει. Καὶ ἢ μεγάλα [g] ἢ
μικρὰ ἢ μέσα, ἢ ἐπανεστηκότα σφόδρα ἢ οὐθὲν ἢ μέσον· τὰ
[h] δὲ μέσα βελτίστου ἤθους σημεῖον, τὰ δὲ μεγάλα καὶ ἐπα-
νεστηκότα μωρολογίας [i] καὶ ἀδολεσχίας. [j] Τὸ δὲ μεταξὺ
ὀφθαλμοῦ καὶ ὠτὸς καὶ κορυφῆς καλεῖται κρόταφος.
6 Ἔτι προσώπου μέρος τὸ μὲν [k] ὂν τῷ πνεύματι [l] πόρος
ῥίς· καὶ γὰρ ἀναπνεῖ καὶ [m] ἐκπνεῖ ταύτῃ, καὶ ὁ πταρμὸς διὰ
[n] ταύτης γίνεται, πνεύματος ἀθρόου ἔξοδος, σημεῖον οἰωνι-
7 στικὸν καὶ ἱερὸν μόνον τῶν πνευμάτων. [o] Ἅμα δ' ἡ ἀνά-
πνευσις [p] καὶ ἔκπνευσις γίνεται εἰς τὸ στῆθος, καὶ ἀδύνατον
χωρὶς τοῖς μυκτῆρσιν ἀναπνεῦσαι ἢ ἐκπνεῦσαι, διὰ τὸ ἐκ [q] τοῦ
στήθους εἶναι τὴν ἀναπνοὴν καὶ ἐκπνοὴν κατὰ τὸν γαργα-
ρεῶνα, καὶ μὴ ἐκ τῆς κεφαλῆς τινὶ μέρει· ἐνδέχεται [r] δὲ καὶ
8 μὴ χρώμενον ταύτῃ ζῆν. [s] Ἡ δ' ὄσφρησις γίνεται διὰ τού-
του τοῦ μέρους· αὕτη δ' ἐστὶν [t] ἡ αἴσθησις ὀσμῆς. Εὐκίνη-

[y] ὑπὸ Aa.Ca. [z] μόνον P.Da. [a] φώκης τε καὶ—οὕτω τε κητώδη Aa.Ca. [b] ἔχει τὰ ὦτα Aa. post ὦτα Aa. ἀκοὴν ἔχει καὶ πόρους (omissis ζῳοτοκεῖ—φώκη), P.Ca.Da. ἀκοὴν ἔχοντα καὶ πόρους φανερούς. ζῳοτοκεῖ—. [c] φανεροὺς ἔχει Aa. [d] οἷς Aa.Ca. [e] δελφὶν P.Da. [f] κεῖνται Ca, κινεῖται Aa. [g] ἢ μέσα ἢ μικρά P.Da. [h] δὲ om. P. [i] καὶ ἀδ.] ἢ ἀδ. Da. [j] τὰ P.Da. [k] ὂν om. P.Da. [l] πόρος ἐστὶ ῥίς P. [m] ἐκπνεῖ] εἰσπνεῖ Da. [n] τούτου Da, τοῦτο P. [o] ἅμα δ' ἡ] ἀλλὰ δὴ Aa.Ca. [p] καὶ ἡ ἔκπνευσις Da, καὶ ἡ ἔμπνευσις P. [q] τοῦ om. Aa. [r] δὲ] γὰρ P.Da. [s] ἡ δ'] καὶ P, καὶ ἡ Da. [t] ἡ om. Da.

τος δ' ὁ μυκτήρ, καὶ οὐχ ὥσπερ τὸ οὖς ἀκίνητον κατ' ἰδίαν.
Μέρος δ' αὐτοῦ τὸ μὲν διάφραγμα χόνδρος, τὸ δ' ὀχέτευμα
κενόν· ἔστι [v] γὰρ ὁ μυκτὴρ διχότομος. Τοῖς δὲ ἐλέφασιν ὁ 9
μυκτὴρ γίνεται μακρὸς καὶ ἰσχυρός, καὶ χρῆται αὐτῷ ὥσπερ
χειρί· προσάγεταί [w] τε γὰρ καὶ λαμβάνει τούτῳ καὶ εἰς τὸ
στόμα προσφέρεται τὴν τροφήν, καὶ τὴν ὑγρὰν καὶ [x] τὴν
ξηράν, μόνον τῶν ζῴων.

Ἔτι δὲ σιαγόνες δύο· τούτων τὸ πρόσθιον γένειον, τὸ δ' 10
ὀπίσθιον γένυς. [y] Κινεῖ δὲ πάντα τὰ ζῷα τὴν [z] κάτωθεν
[a] γένυν, πλὴν τοῦ [b] ποταμίου κροκοδείλου· οὗτος δὲ [c] τὴν ἄνω
μόνον. Μετὰ δὲ τὴν ῥῖνα χείλη δύο, σὰρξ εὐκίνητος. Τὸ
δ' ἐντὸς [d] στόμα σιαγόνων καὶ χειλῶν. Τούτου μέρη τὸ μὲν
[e] ὑπερῷα τὸ δὲ φάρυγξ. Τὸ δ' αἰσθητικὸν χυμοῦ γλῶττα· 11
ἡ δ' αἴσθησις [f] ἐν τῷ ἄκρῳ· ἐὰν δὲ ἐπὶ τὸ πλατὺ ἐπιτεθῇ,
ἧττον. Αἰσθάνεται δὲ καὶ ὧν ἡ [g] ἄλλη σὰρξ πάντων, οἷον
σκληροῦ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καθ' ὁτιοῦν μέρος, ὥσπερ καὶ
χυμοῦ. Αὕτη δὲ ἢ πλατεῖα ἢ στενὴ ἢ μέση· ἡ [h] μέση δὲ
βελτίστη [i] καὶ σαφεστάτη. [k] Καὶ ἢ λελυμένη ἢ καταδεδε-
μένη, ὥσπερ τοῖς ψελλοῖς καὶ τοῖς τραυλοῖς. [l] Ἔστι δ' ἡ 12
γλῶττα σὰρξ μανὴ καὶ [m] σομφή. Ταύτης [n] τι μέρος ἐπι-
γλωττίς. [o] Καὶ τὸ μὲν διφυὲς τοῦ στόματος παρίσθμιον,
τὸ δὲ πολυφυὲς οὖλον· σάρκινα δὲ ταῦτα. Ἐντὸς δ' ὀδόν-
τες ὀστέϊνοι. [p] Ἔσω δ' ἄλλο μόριον σταφυλοφόρον, κίων
[q] ἐπίφλεβος· ὃς ἐὰν ἐξυγρανθεὶς [r] φλεγμήνῃ, σταφυλὴ κα-
λεῖται καὶ πνίγει.

Αὐχὴν [s] δὲ τὸ μεταξὺ προσώπου καὶ θώρακος. Καὶ τούτου 12
τὸ μὲν πρόσθιον [t] μέρος λάρυγξ, τὸ δ' ὀπίσθιον στόμαχος.

[v] γὰρ] δὲ Ca. [w] τε om. P.Da. [x] τὴν ante ξηράν om. Aa.Ca.
[y] κινεῖται Aa.Ca. [z] κάτω Da. [a] σιαγόνα P.Da. [b] ποταμείου Aa.
[c] μόνον τὴν ἄνω Da, μόνος τὴν ἄνω P. [d] στόμα om. Da. [e] ὑπερώα
Da. [f] ἐν om. P.Ca. et pr. Aa. [g] ἄλλη om. P.Da. [h] μέση ante δὲ
om. P.Da. [i] καὶ] καὶ ἡ Aa, καὶ ἡ Ca. [k] καὶ ἢ] ἡ Aa, καὶ ἡ Ca.
[l] ἔστι om. P.Da. [m] σομφός P.Da. [n] τι om. P.Da. [o] οἶμαι τὸ φά-
τνωμα τῶν ὀδόντων λέγει, ἢ τὰ χείλη, ὃ καὶ κρεῖττον Aa. super versum.
[p] εἴσω Aa. [q] ἐπὶ φλεβός P.Da. [r] φλεγμάνῃ Aa.Ca, φλεγμαίνῃ P.
[s] τὸ δὲ μεταξὺ πρ. καὶ θ. αὐχὴν P. [t] μέρος om. Aa.Ca.

Τούτου δὲ τὸ μὲν χονδρῶδες καὶ πρόσθιον, δι' οὗ ἡ φωνὴ καὶ
[v] ἡ ἀναπνοή, ἀρτηρία· τὸ δὲ σαρκῶδες στόμαχος, [w] ἐντὸς πρὸ
τῆς ῥάχεως. Τὸ δ' ὀπίσθιον αὐχένος [x] μόριον ἐπωμίς. Ταῦτα
μὲν οὖν τὰ μόρια μέχρι τοῦ θώρακος.
2 Θώρακος δὲ μέρη τὰ μὲν πρόσθια τὰ δ' ὀπίσθια. Πρῶ-
τον μὲν μετὰ τὸν αὐχένα ἐν τοῖς [y] προσθίοις στῆθος διφυὲς
[z] μαστοῖς. Τούτων ἡ θηλὴ διφυής, δι' ἧς τοῖς θήλεσι τὸ
γάλα διηθεῖται· ὁ δὲ μαστὸς μανός. Ἐγγίνεται δὲ [a] καὶ
τοῖς ἄρρεσι γάλα· ἀλλὰ πυκνὴ ἡ σὰρξ [b] τοῖς ἄρρεσι, ταῖς
δὲ γυναιξὶ σομφὴ καὶ πόρων μεστή.
13 Μετὰ δὲ τὸν θώρακα ἐν τοῖς προσθίοις γαστήρ, καὶ ταύ-
της ῥίζα ὀμφαλός· ὑπόρριζον δὲ τὸ μὲν διφυὲς λαγών, τὸ
δὲ μονοφυὲς τὸ μὲν ὑπὸ τὸν ὀμφαλὸν [c] ἦτρον (τούτου δὲ τὸ
ἔσχατον [d] ἐπίσιον), τὸ δ' ὑπὲρ τὸν ὀμφαλὸν ὑποχόνδριον, τὸ
2 δὲ [e] κοινὸν ὑποχονδρίου καὶ λαγόνος χολάς. Τῶν δ' ὄπισθεν
διάζωμα μὲν ἡ ὀσφύς, ὅθεν καὶ τοὔνομ' ἔχει (δοκεῖ γὰρ
[f] εἶναι [g] ἰσοφυές), τοῦ δὲ διεξοδικοῦ τὸ μὲν οἷον [h] ἐφέδρανον
3 [i] γλουτός, τὸ δ' ἐν ᾧ στρέφεται ὁ μηρός, κοτυληδών. Τοῦ δὲ
θήλεος [j] ἴδιον μέρος ὑστέρα, καὶ τοῦ ἄρρενος αἰδοῖον, ἔξωθεν
ἐπὶ [k] τῷ τέλει τοῦ θώρακος, διμερές, τὸ μὲν ἄκρον σαρκῶδες
[l] καὶ λεῖον ὡς εἰπεῖν ἴσον, ὃ καλεῖται βάλανος, τὸ δὲ περὶ αὐ-
τὴν ἀνώνυμον δέρμα, ὃ ἐὰν διακοπῇ, οὐ συμφύεται, οὐδὲ
γνάθος οὐδὲ βλεφαρίς. Κοινὸν δὲ τούτου καὶ τῆς βαλάνου
4 [m] ἀκροποσθία. Τὸ δὲ λοιπὸν μέρος χονδρῶδες, [n] εὐαυξές, καὶ
[o] ἐξέρχεται καὶ εἰσέρχεται ἐναντίως ἢ τοῖς λοφούροις. Τοῦ
δ' αἰδοίου ὑποκάτω ὄρχεις δύο. Τὸ δὲ πέριξ δέρμα, [p] ὃ κα-
λεῖται [q] ὄσχεος. Οἱ δ' ὄρχεις οὔτε ταὐτὸ σαρκὶ οὔτε πόρρω
σαρκός· ὃν τρόπον δ' ἔχουσιν, ὕστερον δι' ἀκριβείας λεχθή-

[v] ἡ om. $A^a.C^a$. [w] ἐντὸς] ἐν τοῖς pr. A^a. [x] μέρος $A^a.C^a$. [y] ἐμπροσθίοις P. [z] μαστοί $P.D^a$. [a] καὶ ἐν τοῖς $A^a.C^a$. [b] τοῖς ἄρρεσι] τούτοις $P.D^a$. [c] ἶτρον P. [d] ἐπίσειον A^a. [e] κοῖλον $P.D^a$. [f] εἶναι om. P. [g] ἰσοφυές] τις ὀσφύς $A^a.C^a$. [h] ἐφ' ἕδραν ὃν $A^a.C^a$, ἐφέδρα D^a, ἐφ' ἕδρα P. [i] γλωττὸς P. [j] ἴδιον om. D^a. [k] τῷ om. C^a. et pr. A^a. [l] καὶ ἀεὶ λεῖον $A^a.C^a$, καὶ ἄνισον (omisso mox ἴσον) $P.D^a$. [m] ἀκροπισθία pr. A^a. [n] εὔαυξες P. [o] εἰσέρχεται καὶ ἐξέρχεται $P.D^a$. [p] ὃ om. D^a. [q] ὀσχέα $P.D^a$.

σεται καθόλου περὶ πάντων [r]τῶν τοιούτων μορίων. Τὸ δὲ 14
τῆς γυναικὸς αἰδοῖον ἐξ ἐναντίας τῷ τῶν ἀρρένων· κοῖλον γὰρ
τὸ ὑπὸ τὴν ἥβην καὶ οὐχ ὥσπερ τὸ τοῦ ἄρρενος ἐξεστηκός.
Καὶ οὐρήθρα [s]ἔξω τῶν ὑστερῶν, δίοδος τῷ σπέρματι [t]τῷ
τοῦ ἄρρενος, τοῦ δ' ὑγροῦ περιττώματος ἀμφοῖν ἔξοδος.

Κοινὸν δὲ μέρος αὐχένος καὶ στήθους σφαγή, πλευρᾶς 2
δὲ καὶ βραχίονος καὶ ὤμου μασχάλη, μηροῦ δὲ καὶ [v]ἤτρου
βουβών. Μηροῦ δὲ καὶ γλουτοῦ τὸ ἐντὸς [w]περίνεος, μηροῦ
δὲ καὶ [x]γλουτοῦ τὸ ἔξω ὑπογλουτίς.

Θώρακος δὲ περὶ [y]μὲν τῶν ἔμπροσθεν εἴρηται, τοῦ δὲ
[z]στήθους τὸ ὄπισθεν νῶτον. Νώτου δὲ [a]μέρη ὠμοπλάται 15
δύο καὶ ῥάχις, [b]ὑποκάτω δὲ κατὰ τὴν γαστέρα τοῦ θώρακος
ὀσφύς. Κοινὸν δὲ τοῦ ἄνω καὶ κάτω πλευραί, [c]ἑκατέρωθεν
ὀκτώ· περὶ γὰρ [d]Λιγύων τῶν καλουμένων ἑπταπλεύρων [e]οὐ-
θενός πω ἀξιοπίστου ἀκηκόαμεν.

Ἔχει δ' ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω, [f]καὶ πρόσθια
καὶ ὀπίσθια, καὶ δεξιὰ καὶ ἀριστερά. Τὰ μὲν οὖν δεξιὰ καὶ 2
ἀριστερὰ ὅμοια σχεδὸν [g]ἐν τοῖς μέρεσι καὶ [h]ταὐτὰ πάντα,
πλὴν ἀσθενέστερα τὰ ἀριστερά· τὰ δ' ὀπίσθια τοῖς προ-
σθίοις ἀνόμοια, καὶ τὰ κάτω τοῖς ἄνω, πλὴν [i]ὧδε ὅμοια, τὰ
[k]κάτω τοῦ ἤτρου οἷον τὸ πρόσωπον εὐσαρκίᾳ καὶ ἀσαρκίᾳ,
καὶ τὰ σκέλη πρὸς τοὺς βραχίονας ἀντίκειται· καὶ οἷς
βραχεῖς οἱ ἀγκῶνες, καὶ οἱ μηροὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, καὶ [l]οἷς οἱ
πόδες μικροί, καὶ αἱ χεῖρες.

Κώλου δὲ τὸ μὲν διφυὲς βραχίων· βραχίονος δὲ ὦμος, 3
[m]ἀγκών, [n]ὠλέκρανον, πῆχυς, χείρ· χειρὸς δὲ θέναρ, δάκτυλοι
πέντε· [o]δακτύλου δὲ τὸ μὲν καμπτικὸν κόνδυλος, τὸ δ' ἄκαμ-
πτον φάλαγξ. Δάκτυλος δ' ὁ μὲν μέγας μονοκόνδυλος, οἱ δ'

[r] τῶν om. pr. A^a. [s] ἔξωθεν P. [t] τῷ ante τοῦ om. A^a.C^a. [v] ἴτρου P. [w] περίνεον A^a.C^a. [x] γλωττοῦ P. [y] μὲν om. D^a. [z] στήθους ὄπισθεν νῶτα P.D^a. [a] μέρος A^a. [b] ὑποκάτωθεν A^a.C^a. [c] ἑκατέρωσε P.C^a.D^a. [d] λιγύων γρ. A^a, αἰγύων A^a, αἰγίων C^a, λιγνύων P.D^a. [e] οὐθενὸς τῶν ἀξιοπίστων P.D^a. [f] καὶ τὰ ἔμπροσθεν καὶ τὰ ὀπίσθια A^a.C^a. [g] ἐν om. P.D^a. [h] ταῦτα D^a, τὰ αὐτὰ A^a.C^a. [i] ὅμοια ὧδε A^a. [k] κάτω τοῖς ἄνω τοῦ D^a. [l] ὅσοις P.D^a. [m] ἀγκῶνος C^a. et pr. A^a. [n] ὀλέκρανον C^a. [o] δακτύλων D^a. et fortasse P.

4 ἄλλοι δικόνδυλοι. Ἡ δὲ κάμψις καὶ τῷ βραχίονι καὶ τῷ
[p]δακτύλῳ [q]εἴσω πᾶσιν· [r]κάμπτεται δ' [s]ὁ βραχίων κατὰ τὸ
[t]ὠλέκρανον. Χειρὸς δὲ τὸ [u]μὲν ἐντὸς θέναρ, σαρκῶδες καὶ
[v]διῃρημένον [w]ἄρθροις, τοῖς μὲν μακροβίοις ἑνὶ ἢ δυσὶ δι' ὅλου,
τοῖς δὲ βραχυβίοις δυσὶ καὶ [x]οὐ δι' ὅλου. [y]Ἄρθρα δὲ χειρὸς
καὶ βραχίονος καρπός. Τὸ δὲ ἔξω τῆς χειρὸς νευρῶδες καὶ
ἀνώνυμον.

5 Κώλου δὲ διμερὲς ἄλλο σκέλος. Σκέλους δὲ τὸ μὲν ἀμ-
φικέφαλον [z]μηρός, τὸ δὲ [a]πλανησίεδρον [b]μύλη, τὸ δὲ [c]διό-
στεον κνήμη, καὶ ταύτης τὸ μὲν πρόσθιον ἀντικνήμιον, τὸ δ'
ὀπίσθιον γαστροκνημία, σὰρξ νευρώδης ἢ φλεβώδης, τοῖς μὲν
ἀνεσπασμένη ἄνω πρὸς τὴν [d]ἰγνύν, ὅσοι μεγάλα τὰ ἰσχία
ἔχουσι, τοῖς δ' [e]ἐναντίως κατεσπασμένη· τὸ δ' ἔσχατον ἀντι-
6 κνημίου σφυρόν, διφυὲς ἐν ἑκατέρῳ τῷ σκέλει. Τὸ δὲ πολυ-
όστεον τοῦ σκέλους πούς. Τούτου δὲ τὸ μὲν ὀπίσθιον μέρος
[f]πτέρνα, τὸ δ' ἐμπρόσθιον τοῦ ποδὸς τὸ μὲν ἐσχισμένον
[g]δάκτυλοι πέντε, τὸ δὲ σαρκῶδες [h]κάτωθεν στῆθος, τὸ δ'
7 ἄνωθεν ἐν τοῖς πρανέσι νευρῶδες καὶ ἀνώνυμον. Δακτύλου δὲ
τὸ μὲν ὄνυξ, τὸ δὲ καμπή· πάντων δὲ [i]ὁ ὄνυξ ἐπ' ἄκρῳ· [k]μο-
νόκαμπτοι δὲ πάντες οἱ κάτω δάκτυλοι. Τοῦ δὲ ποδὸς [l]ὅσοις
τὸ ἐντὸς παχὺ καὶ μὴ κοῖλον, ἀλλὰ βαίνουσιν ὅλῳ, πανοῦρ-
γοι. [m]Κοινὸν δὲ μηροῦ καὶ κνήμης γόνυ [n]καμπή.

8 Ταῦτα μὲν οὖν τὰ μέρη κοινὰ καὶ [o]ἄρρενος καὶ θήλεος. Ἡ
[p]δὲ θέσις τῶν μερῶν πρὸς τὸ ἄνω καὶ κάτω καὶ πρόσθιον καὶ
ὀπίσθιον καὶ δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν ὡς ἔχει, φανερὰ μὲν ἂν
εἶναι δόξειε τὰ ἔξωθεν κατὰ τὴν αἴσθησιν, οὐ μὴν [q]ἀλλὰ διὰ
τὴν αὐτὴν αἰτίαν λεκτέον δι' ἥνπερ καὶ τὰ πρότερον [r]εἰρήκα-

[p] κονδύλῳ P.D^{a}. [q] ἴσως P.D^{a}, ἐντὸς A^{a}. [r] κάμπτεται. κάμπτεται δὲ P.D^{a}. [s] ὁ om. A^{a}.C^{a}. [t] ὀλέκρανον A^{a}.C^{a}. [u] μὲν om. D^{a}. [v] διηρθρωμένον P.D^{a}. [w] ἄρθρῳ P.D^{a}. [x] οὐ] μὴ C^{a}, om. pr. A^{a}. [y] ἄρθρον P.D^{a}. [z] μικρός, γρ. μηρός, A^{a}. [a] πλάνης ἕδρον P.D^{a}. [b] μύλα P. [c] διόστρεον pr. A^{a}. [d] ἰγνύην P. [e] ἐναντίοις P.D^{a}. [f] πτέρνα] περόνη P. [g] δακτύλοις P.D^{a}. [h] κάτω A^{a}. [i] ὁ om. P.D^{a}. [k] μόνω καμπτοὶ D^{a}, μόνω καμποὶ P. [l] ὅσοις μὲν τὸ A^{a}.C^{a}. [m] κοινοῦ A^{a}. [n] καμπή om. D^{a}. [o] θήλεος καὶ ἄρρενος A^{a}.C^{a}. [p] θέσις δὲ P.D^{a}. [q] ἀλλὰ καὶ διὰ P.D^{a}. [r] εἰρημένα P.

μεν, ἵνα περαίνηται τὸ ἐφεξῆς, [s]καὶ καταριθμουμένων ὅπως
ἧττον λανθάνῃ τὰ μὴ τὸν αὐτὸν ἔχοντα τρόπον ἐπί τε τῶν
ἄλλων ζῴων καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. Μάλιστα δ' ἔχει διω- 9
ρισμένα πρὸς τοὺς κατὰ φύσιν τόπους τὰ [t]ἄνω καὶ κάτω ἄν-
θρωπος τῶν ἄλλων ζῴων· τά τε γὰρ ἄνω καὶ κάτω πρὸς τὰ
τοῦ παντὸς ἄνω καὶ κάτω τέτακται. Τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ
τὰ πρόσθια καὶ [u]τὰ ὀπίσθια καὶ τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερὰ
κατὰ φύσιν ἔχει. Τῶν δ' ἄλλων ζῴων τὰ μὲν οὐκ ἔχει, τὰ 10
δ' ἔχει μὲν συγκεχυμένα δ' [v]ἔχει μᾶλλον. Ἡ μὲν οὖν
κεφαλὴ πᾶσιν [w]ἄνω πρὸς τὸ σῶμα τὸ [x]ἑαυτῶν· ὁ δ' ἄν-
θρωπος μόνος, ὥσπερ εἴρηται, πρὸς τὸ τοῦ ὅλου τελειωθεὶς
[y]ἔχει τοῦτο τὸ μόριον. Μετὰ δὲ τὴν κεφαλήν ἐστιν [z]ὁ
αὐχήν, εἶτα στῆθος καὶ [a]νῶτον, τὸ μὲν ἐκ τοῦ πρόσθεν τὸ δ'
ἐκ τοῦ ὄπισθεν. Καὶ ἐχόμενα τούτων γαστὴρ καὶ ὀσφὺς καὶ 11
αἰδοῖον καὶ [b]ἰσχίον, εἶτα μηρὸς καὶ κνήμη, τελευταῖον δὲ πόδες.
Εἰς [c]τὸ πρόσθεν δὲ καὶ τὰ σκέλη τὴν κάμψιν ἔχει, [d]ἐφ' ὃ
καὶ ἡ πορεία, καὶ τῶν ποδῶν τὸ κινητικώτερον μέρος καὶ ἡ
κάμψις· ἡ δὲ πτέρνα ἐκ τοῦ ὄπισθεν· τῶν δὲ σφυρῶν ἑκάτερον
[e]κατὰ τὸ οὖς. Ἐκ δὲ τῶν πλαγίων τῶν δεξιῶν καὶ [f]τῶν 12
ἀριστερῶν οἱ βραχίονες, τὴν κάμψιν ἔχοντες εἰς [g]τὸ ἐντός,
ὥστε τὰ κυρτὰ τῶν σκελῶν καὶ τῶν βραχιόνων πρὸς ἄλληλα
εἶναι ἐπ' ἀνθρώπου μάλιστα. Τὰς δ' αἰσθήσεις καὶ τὰ αἰ- 13
σθητήρια, ὀφθαλμοὺς καὶ [h]μυκτῆρας καὶ γλῶτταν, ἐπὶ ταὐτὸ
καὶ εἰς τὸ πρόσθιον ἔχει· τὴν δ' ἀκοὴν καὶ τὸ αἰσθητήριον
[i]αὐτῆς [j]καὶ [k]τὰ ὦτα ἐκ [l]τοῦ πλαγίου μέν, ἐπὶ τῆς αὐτῆς [m]δὲ
περιφερείας τοῖς ὄμμασιν. Τὰ δ' ὄμματα [n]ἐλάχιστον κατὰ 14
μέγεθος διέστηκεν [o]ἀνθρώπῳ τῶν ζῴων. Ἔχει δὲ ἀκριβε-

[s] καὶ om. P.Da. [t] ἄνω τε καὶ P.Da. [u] τὰ ὀπίσθια καὶ om. P, τὰ om. Aa.Ca. [v] ἔχει ante μᾶλλον om. P.Da. [w] ἄνω πρὸς om. Ca. et pr. Aa. [x] αὐτῶν Ca. [y] ἔχει καὶ τοῦτο P.Da. [z] ὁ om. P.Da. [a] νῶτος Aa. [b] ἰσχία P.Da. [c] τὰ Da. [d] ἐφ'—ὄπισθεν om. Ca. [e] κατὰ] ᾗ P.Da. et γρ. Aa. [f] τῶν post καὶ om. P.Da. [g] τὸ] τὰ Da. [h] μυκτῆρα Aa. [i] αὐτῶν P.Da. [j] καὶ om. P.Da. [k] τὰ ὦτα] ταῦτα Aa. [l] τοῦ om. Aa.Ca. [m] δὲ om. Da. et pr. Aa. [n] ἐλάχιστα κατὰ τὸ μέγεθος Aa. [o] ἄνθρωπος P.Da.

στάτην ἄνθρωπος [p]τῶν αἰσθήσεων τὴν ἁφήν, [q]δευτέραν δὲ
[r]τὴν γεῦσιν· ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις λείπεται πολλῶν.
16 Τὰ μὲν οὖν μόρια τὰ πρὸς τὴν ἔξω ἐπιφάνειαν τοῦτον
[s]τέτακται τὸν τρόπον, [t]καὶ καθάπερ ἐλέχθη, [u]διωνόμασταί τε
μάλιστα καὶ γνώριμα διὰ τὴν συνήθειάν ἐστιν· τὰ δ' ἐντὸς
τοὐναντίον. Ἄγνωστα γάρ ἐστι μάλιστα [v]τὰ τῶν ἀνθρώ-
πων, ὥστε δεῖ πρὸς τὰ τῶν ἄλλων [w]μόρια ζῴων [x]ἀνάγοντας
2 σκοπεῖν, οἷς ἔχει παραπλησίαν τὴν φύσιν. Πρῶτον μὲν οὖν
τῆς κεφαλῆς κεῖται τὴν θέσιν ἐν τῷ [y]πρόσθεν ἔχων [z]ὁ [a]ἐγκέ-
φαλος. Ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις, ὅσα ἔχει τοῦτο
τὸ μόριον· ἔχει δὲ [b]ἅπαντα ὅσα ἔχει αἷμα, [c]καὶ ἔτι τὰ μα-
λάκια· κατὰ μέγεθος δ' [d]ὁμοίως ἔχει ἄνθρωπος πλεῖστον ἐγ-
3 κέφαλον καὶ ὑγρότατον. Ὑμένες δὲ [e]αὐτὸν δύο περιέχουσιν,
ὁ μὲν περὶ τὸ ὀστοῦν ἰσχυρότερος, ὁ δὲ περὶ αὐτὸν τὸν ἐγ-
κέφαλον ἧττων ἐκείνου. Διφυὴς δ' [f]ἐν πᾶσίν ἐστιν ὁ ἐγκέ-
φαλος. Καὶ ἐπὶ τούτου ἡ καλουμένη παρεγκεφαλὶς [g]ἔσχα-
τον, ἑτέραν ἔχουσα τὴν μορφὴν καὶ κατὰ τὴν ἁφὴν καὶ
4 κατὰ τὴν ὄψιν. Τὸ δ' ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς κενὸν καὶ κοῖλον
πᾶσιν, ὡς ἑκάστοις ὑπάρχει μεγέθους. Ἔνια μὲν γὰρ μεγάλην
ἔχει τὴν κεφαλήν, τὸ δ' ὑποκείμενον τοῦ προσώπου μόριον
[h]ἔλαττον, ὅσα στρογγυλοπρόσωπα· τὰ [i]δὲ τὴν μὲν κεφαλὴν
μικράν, τὰς δὲ σιαγόνας μακράς, οἷον τὸ τῶν λοφούρων γένος
5 πᾶν. Ἄναιμος δ' ὁ ἐγκέφαλος ἅπασι, καὶ οὐδεμίαν ἔχων ἐν
αὑτῷ φλέβα, καὶ θιγγανόμενος κατὰ φύσιν [k]ψυχρός. Ἔχει
δ' ἐν τῷ μέσῳ ὁ τῶν πλείστων πᾶς κοῖλόν τι [l]μικρόν. Ἡ δὲ
περὶ αὐτὸν [m]μῆνιγξ [n]φλεβώδης· ἔστι δ' ὑμὴν δερματικὸς ἡ
6 μῆνιγξ ὁ περιέχων τὸν ἐγκέφαλον. [o]Ὑπὲρ δὲ τὸν ἐγκέ-

[p] τὴν ἁφὴν τῶν αἰσθήσεων P. [q] δεύτερον C^a. [r] τὴν om. C^a. et pr. A^a. [s] τὲ κτᾶται P. [t] καὶ om. D^a. [u] ὠνόμασται P.D^a. [v] τὰ om. A^a.C^a. [w] μόρια om. A^a.C^a. [x] ἀνάγοντα P.D^a. [y] ἐμπροσθίῳ D^a. [z] ὁ om. P.D^a. [a] ἐγκέφαλον P. [b] πάντα P.D^a. [c] καὶ ἔτι τὰ μαλάκια] καὶ ἔστιν ἔναιμα D^a. [d] ὁμοίως om. D^a. [e] αὐτὸ P. [f] ἐστὶν ἐν πᾶσιν P.D^a. [g] ἔσχατον δὲ ἑτέραν A^a. [h] ἐλάττω P.D^a. [i] δὲ κεφαλὴν μὲν P.D^a. [k] ψυχρός om. pr. A^a. [l] μικρὸν] κορόν P. [m] μῆνιξ A^a. [n] φλ. ἐστίν· ἔστι δ' ὁ μ. ὑμὴν δερμ. A^a. [o] ὑπὲρ δὲ τοῦ ἐγκεφάλου A^a.C^a.

φαλον λεπτότατον ὀστοῦν καὶ ἀσθενέστατον τῆς κεφαλῆς
ἐστίν, ὃ καλεῖται βρέγμα. Φέρουσι δ' ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ
τρεῖς πόροι εἰς τὸν ἐγκέφαλον, ὁ μὲν μέγιστος καὶ ὁ μέσος
εἰς τὴν παρεγκεφαλίδα, ὁ δ' ἐλάχιστος εἰς [p] αὐτὸν τὸν ἐγκέ-
φαλον· ἐλάχιστος δ' ἐστὶν ὁ πρὸς τῷ μυκτῆρι μάλιστα.
Οἱ μὲν οὖν μέγιστοι [q] παρ' ἀλλήλους εἰσὶ καὶ οὐ συμπίπτου- 7
σιν, οἱ δὲ μέσοι συμπίπτουσι (δῆλον δὲ τοῦτο μάλιστα ἐπὶ
τῶν ἰχθύων)· καὶ [r] γὰρ ἐγγύτερον οὗτοι τοῦ ἐγκεφάλου ἢ
οἱ μεγάλοι· οἱ δ' ἐλάχιστοι πλεῖστόν τε ἀπήρτηνται ἀλλή-
λων καὶ οὐ [s] συμπίπτουσιν. Ἐντὸς δὲ τοῦ αὐχένος ὅ τε 8
[t] οἰσοφάγος καλούμενός ἐστιν, ἔχων τὴν ἐπωνυμίαν ἀπὸ τοῦ
μήκους καὶ τῆς στενότητος, καὶ ἡ ἀρτηρία. Πρότερον δὲ
τῇ θέσει ἡ ἀρτηρία κεῖται τοῦ οἰσοφάγου ἐν πᾶσι τοῖς
ἔχουσιν αὐτήν· ἔχει δὲ ταύτην πάντα ὅσαπερ [v] καὶ πνεύμονα
[w] ἔχει. Ἔστι δ' ἡ μὲν ἀρτηρία χονδρώδης τὴν φύσιν καὶ 9
[x] ὀλίγαιμος, [y] πολλοῖς λεπτοῖς φλεβίοις περιεχομένη, κεῖται
δ' ἐπὶ μὲν [z] τὰ ἄνω πρὸς τὸ στόμα κατὰ τὴν [a] ἐκ τῶν μυκτή-
ρων σύντρησιν εἰς τὸ στόμα, ᾗ καὶ ὅταν πίνοντες ἀνασπά-
σωσί τι τοῦ ποτοῦ, χωρεῖ ἐκ [b] τοῦ στόματος διὰ τῶν μυκτή-
ρων ἔξω. Μεταξὺ δ' ἔχει τῶν τρήσεων τὴν ἐπιγλωττίδα 10
καλουμένην, [c] ἐπιπτύσσεσθαι δυναμένην [d] ἐπὶ τὸ τῆς ἀρτηρίας
τρῆμα τὸ εἰς τὸ στόμα τεῖνον. Ταύτῃ δὲ τὸ πέρας συνήρ-
τηται τῆς γλώττης. Ἐπὶ δὲ θάτερα καθήκει εἰς τὸ μεταξὺ
τοῦ [e] πλεύμονος, εἶτ' ἀπὸ τούτου σχίζεται εἰς ἑκάτερον τῶν
μερῶν τοῦ [f] πλεύμονος. Θέλει γὰρ εἶναι διμερὴς ὁ [g] πλεύμων 11
ἐν ἅπασι τοῖς ἔχουσιν αὐτόν· ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς ζῳοτόκοις οὐχ
ὁμοίως ἡ διάστασις φανερά, ἥκιστα δ' ἐν ἀνθρώπῳ. Ἔστι
δ' [h] οὐ [i] πολυσχιδὴς ὁ τοῦ ἀνθρώπου, ὥσπερ ἐνίων ζῳοτόκων,

[p] τὸν αὐτὸν A^{a}. [q] παράλληλοί $A^{a}.C^{a}$. [r] γὰρ ἐγγύτερον] ἐγγύτεροι P.D^{a}. [s] συμπίπτουσιν ἐντός. ἐντὸς P. [t] καλούμενος οἰσοφάγος P.D^{a}. [v] καὶ om. $A^{a}.C^{a}$. [w] ἔχει om. P. [x] ὀλιγόαιμος $A^{a}.C^{a}$. [y] πολλοῖς om. P.D^{a}. [z] τὸ ἄνω C^{a}, τῇ ἄνω A^{a}. [a] ἐκ om. D^{a}. [b] τοῦ om. $A^{a}.C^{a}$. [c] ἐπιπτύττεσθαι P. [d] ἐπὶ τὸ τρ. τῆς ἀρτ. τὸ P.$C^{a}.D^{a}$. [e] πλεύμονος D^{a}: ceteri πν—. [f] πλεύμονος D^{a}. et corr. P. [g] πλ— P.D^{a}. hic et posthac. [h] οὐ] οὐδὲ P. [i] πολυσχεδὴς P.D^{a}.

12 οὐδὲ λεῖος, ἀλλ' ἔχει [k] ἀνωμαλίαν. Ἐν δὲ τοῖς [l] ᾠοτόκοις,
οἷον ὄρνισι καὶ τῶν τετραπόδων ὅσα ᾠοτόκα, πολὺ τὸ μέρος
ἑκάτερον ἀπ' ἀλλήλων ἔσχισται, ὥστε δοκεῖν δύο ἔχειν πλεύ-
μονας· καὶ ἀπὸ μιᾶς δύο ἐστὶ μόρια τῆς ἀρτηρίας, εἰς ἑκά-
τερον τὸ μέρος τείνοντα τοῦ πλεύμονος. Συνήρτηται δὲ καὶ
13 τῇ μεγάλῃ φλεβὶ καὶ τῇ ἀορτῇ καλουμένῃ. Φυσωμένης δὲ
τῆς ἀρτηρίας διαδίδωσιν εἰς τὰ κοῖλα [m] μέρη τοῦ πλεύμονος
τὸ πνεῦμα. Ταῦτα δὲ διαφύσεις ἔχει χονδρώδεις εἰς ὀξὺ
[n] συνηκούσας· ἐκ δὲ τῶν διαφύσεων τρήματα διὰ παντός
[o] ἐστι τοῦ πλεύμονος, [p] ἀεὶ ἐκ μειζόνων εἰς ἐλάττω διαδιδό-
14 μενα. Συνήρτηται δὲ καὶ ἡ καρδία τῇ ἀρτηρίᾳ πιμελώδεσι
καὶ χονδρώδεσι [q] καὶ ἰνώδεσι δεσμοῖς· ᾗ δὲ συνήρτηται, κοῖ-
λόν ἐστιν. Φυσωμένης δὲ τῆς ἀρτηρίας ἐν ἐνίοις μὲν οὐ κατά-
δηλον ποιεῖ, ἐν δὲ τοῖς μείζοσι τῶν ζῴων δῆλον ὅτι εἰσέρχε-
15 ται τὸ πνεῦμα εἰς αὐτήν. Ἡ μὲν οὖν ἀρτηρία τοῦτον ἔχει
τὸν τρόπον, καὶ δέχεται μόνον τὸ πνεῦμα καὶ ἀφίησιν, ἄλλο
δ' οὐθέν, οὔτε ξηρὸν οὔθ' ὑγρόν, ἢ πόνον παρέχει, [r] ἕως ἂν
16 [s] ἐκβήξῃ τὸ κατελθόν. Ὁ δὲ στόμαχος ἤρτηται μὲν ἄνωθεν
ἀπὸ τοῦ στόματος, [t] ἐχόμενος τῆς ἀρτηρίας, συνεχὴς ὢν πρός
τε τὴν ῥάχιν καὶ τὴν ἀρτηρίαν [v] ὑμενώδεσι δεσμοῖς, τελευτᾷ
δὲ διὰ τοῦ [w] διαζώματος εἰς τὴν κοιλίαν, [x] σαρκοειδὴς ὢν τὴν
17 φύσιν, καὶ τάσιν [y] ἔχων καὶ ἐπὶ μῆκος καὶ ἐπὶ πλάτος. Ἡ
δὲ κοιλία [z] ἡ τοῦ ἀνθρώπου ὁμοία τῇ κυνείᾳ ἐστίν· οὐ πολλῷ
γὰρ τοῦ ἐντέρου μείζων, ἀλλ' ἐοικυῖα οἱονεὶ [a] ἐντέρῳ εὖρος
[b] ἔχοντι· εἶτα ἔντερον [c] ἁπλοῦν εἰλιγμένον, [d] εἶτα ἔντερον
ἐπιεικῶς πλατύ. Ἡ δὲ κάτω κοιλία ὁμοία τῇ ὑείᾳ· πλατεῖά
[e] τε γάρ ἐστι, καὶ τὸ ἀπὸ ταύτης πρὸς τὴν ἕδραν [f] παχὺ καὶ
18 βραχύ. Τὸ δ' [g] ἐπίπλοον ἀπὸ μέσης τῆς κοιλίας ἤρτηται,

[k] ἀνωμαλίας P.Da. [l] ζωοτόκοις et mox ζωοτόκα pr. Aa. [m] μέρη om. Ca. et pr. Aa. [n] διηκούσας Aa.Ca. [o] ἔτι P. [p] ἀεὶ] ᾗ P, om. Da. [q] καὶ ἰνώδεσι om. Da. [r] ὡς Ca. [s] ἐκρήξῃ Ca. et pr. Aa. [t] ἐρχόμενος pr. Aa. [v] ἰνώδεσι Da. [w] ζώματος Ca, στόματος Aa. [x] σαρκωειδὴς P, σαρκώδης Ca. [y] ἔχον ἐπὶ μῆκος καὶ πλάτος Da. [z] ἡ ante τοῦ om. P.Aa. [a] ἐντέρῳ] ἔντερον P.Da, ἐντέρῳ ἑνὶ Ca, ἐντέρῳ τινὶ Aa. [b] ἔχον P. [c] ἁπλοῦν] πλατὺ Aa. [d] εἶτα ἔντερον] εἶτα ἔντερον εὖρος ἔχον P.Da, om. Aa. [e] τε om. P.Da. [f] βραχὺ καὶ παχύ P.Da. [g] ἐπίπλον Ca, ἔπιπλον Aa.

ἔστι δὲ τὴν φύσιν ὑμὴν πιμελώδης, ὥσπερ καὶ τοῖς ἄλλοις
τοῖς μονοκοιλίοις καὶ [h] ἀμφώδουσιν. Ὑπὲρ δὲ τῶν ἐντέρων
τὸ μεσεντέριόν [i] ἐστιν· ὑμενῶδες [k] δ' ἐστὶ [l] τοῦτο καὶ [m] πλα-
τύ, καὶ πῖον γίνεται. [n] Ἐξήρτηται δὲ ἐκ τῆς μεγάλης φλε- 19
βὸς καὶ τῆς ἀορτῆς, [o] καὶ [p] δι' αὐτοῦ φλέβες πολλαὶ καὶ
πυκναί, [q] κατατείνουσαι πρὸς τὴν τῶν ἐντέρων [r] θέσιν, ἄνωθεν
ἀρξάμεναι μέχρι κάτω. Τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν στόμαχον [s] καὶ
τὴν ἀρτηρίαν οὕτως ἔχει, καὶ τὰ περὶ τὴν κοιλίαν.

Ἡ δὲ καρδία ἔχει μὲν τρεῖς κοιλίας, κεῖται δ' ἀνωτέρω τοῦ 17
πλεύμονος κατὰ τὴν σχίσιν τῆς ἀρτηρίας, ἔχει δ' ὑμένα πι-
μελώδη καὶ παχύν, ᾗ προσπέφυκε τῇ φλεβὶ τῇ μεγάλῃ καὶ
τῇ ἀορτῇ. Κεῖται δὲ [t] ἐπὶ τῇ ἀορτῇ κατὰ τὰ ὀξέα. [t] Κεῖ-
ται δὲ τὰ ὀξέα κατὰ τὸ στῆθος [v] ὁμοίως ἁπάντων τῶν ζῴων,
ὅσα ἔχει στῆθος. Πᾶσι δ' ὁμοίως καὶ τοῖς ἔχουσι καὶ τοῖς 2
μὴ ἔχουσι τοῦτο τὸ μόριον εἰς τὸ πρόσθεν ἔχει ἡ καρδία τὸ
ὀξύ· λάθοι δ' ἂν πολλάκις διὰ τὸ μεταπίπτειν [w] διαιρουμέ-
νων. Τὸ δὲ κυρτὸν αὐτῆς ἐστὶν ἄνω. Ἔχει δὲ τὸ ὀξὺ
σαρκῶδες ἐπὶ πολὺ καὶ πυκνόν, καὶ ἐν τοῖς κοίλοις [x] αὐτῆς
νεῦρα ἔνεστιν. Κεῖται δὲ τὴν θέσιν ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις κατὰ 3
μέσον [y] τὸ στῆθος, ὅσα ἔχει στῆθος, τοῖς δ' ἀνθρώποις ἐν
τοῖς ἀριστεροῖς μᾶλλον, μικρὸν τῆς διαιρέσεως τῶν μαστῶν
ἐγκλίνουσα εἰς τὸν ἀριστερὸν μαστὸν ἐν τῷ ἄνω μέρει τοῦ
στήθους. Καὶ οὔτε μεγάλη, τό τε ὅλον αὐτῆς εἶδος οὐ
πρόμηκές ἐστιν ἀλλὰ στρογγυλώτερον· πλὴν τὸ [z] ἄκρον εἰς
ὀξὺ συνῆκται. Ἔχει δὲ κοιλίας τρεῖς, ὥσπερ εἴρηται, μεγί- 4
στην μὲν [a] τὴν ἐν τοῖς δεξιοῖς, ἐλαχίστην δὲ τὴν ἐν τοῖς ἀρι-
στεροῖς, μέσην δὲ μεγέθει τὴν [b] ἀνὰ μέσον· [c] καὶ εἰσὶν εἰς τὸν
πνεύμονα τετρημέναι πᾶσαι. Ἀμφοτέρας δὲ [d] ἔχει τὰς δύο

[h] ἀμφόδουσιν P.D^{a}. [i] ἐστίν om. P.D^{a}. [k] δ' ἐστὶ] δ' ἐστὶ καὶ C^{a}, om. P.D^{a}. [l] καὶ τοῦτο A^{a}. [m] πλ. γίνεται καὶ πῖον D^{a}, πλ. γίνεται πῖον P. [n] ἐξήρτηνται P.D^{a}. [o] καὶ ante δι' om. P. [p] φλέβες πολλαὶ δι' αὐτοῦ P.D^{a}. [q] κατατείνουσι D^{a}, καὶ κατατείνουσαι A^{a}.C^{a}. [r] φύσιν P.D^{a}. [s] οὕτως ἔχει καὶ τὴν ἀρτηρίαν P.D^{a}. [t] ἐπὶ et mox κεῖται—κατὰ om. P.D^{a}. [v] ἁπάντων ὁμοίως P.D^{a}. [w] διαιρούμενον P.D^{a}. [x] αὐτοῖς P.D^{a}. [y] τοῦ στήθους P.D^{a}. [z] εἰς ἄκρον A^{a}.C^{a}. [a] τὴν om. A^{a}. [b] ἀνὰ] ἐν τοῖς ἀνὰ P.D^{a}. [c] καὶ—ἀμφοτέρας om. A^{a}.C^{a}. [d] ἔχει ante δὲ A^{a}.C^{a}, om. P.D^{a}.

μικράς, [e] καὶ εἰς τὸν πλεύμονα τετρημένας [f] ἁπάσας. Κατά-
δηλον δὲ κατὰ μίαν τῶν κοιλιῶν [g] κάτωθεν ἐκ τῆς προσφύ-
5 σεως. Κατὰ μὲν τὴν μεγίστην κοιλίαν ἐξήρτηται τῇ [h] με-
γίστῃ φλεβί, πρὸς ἣν καὶ τὸ μεσεντέριόν ἐστι, κατὰ δὲ τὴν
μέσην τῇ ἀορτῇ. Φέρουσι δὲ καὶ εἰς τὸν πλεύμονα πόροι
ἀπὸ τῆς καρδίας, καὶ σχίζονται τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ ἡ
ἀρτηρία, κατὰ πάντα τὸν πλεύμονα παρακολουθοῦντες τοῖς
6 ἀπὸ τῆς ἀρτηρίας. Ἐπάνω δ' εἰσὶν οἱ ἀπὸ τῆς [i] καρδίας
πόροι· οὐδεὶς δ' ἐστὶ κοινὸς πόρος, ἀλλὰ διὰ τὴν σύναψιν
δέχονται τὸ πνεῦμα καὶ τῇ καρδίᾳ διαπέμπουσιν· φέρει γὰρ
ὁ μὲν [k] εἰς [l] τὸ δεξιὸν κοῖλον τῶν πόρων, ὁ δ' εἰς [m] τὸ [n] ἀρι-
στερόν. Περὶ δὲ τῆς φλεβὸς τῆς μεγάλης καὶ τῆς ἀορτῆς
7 κατ' αὐτὰς κοινῇ περὶ ἀμφοτέρων [o] ἐροῦμεν ὕστερον. Αἷμα
δὲ πλεῖστον μὲν ὁ πλεύμων ἔχει τῶν ἐν τοῖς ζῴοις μορίων
[p] τοῖς ἔχουσί τε πνεύμονα καὶ ζῳοτοκοῦσιν ἐν αὑτοῖς τε καὶ
ἐκτός· ἅπας μὲν γάρ ἐστι σομφός, παρ' ἑκάστην δὲ [q] τὴν
σύριγγα πόροι φέρουσι τῆς μεγάλης φλεβός. Ἀλλ' οἱ
νομίζοντες εἶναι κενὸν διηπάτηνται, θεωροῦντες τοὺς [r] ἐξῃρη-
μένους [s] ἐκ τῶν διαιρουμένων τῶν ζῴων, ὧν [t] εὐθέως ἐξελήλυθε
τὸ αἷμα ἀθρόον. Τῶν δ' ἄλλων σπλάγχνων ἡ καρδία [v] μό-
8 νον ἔχει αἷμα. Καὶ ὁ μὲν πλεύμων οὐκ ἐν [w] αὑτῷ ἀλλ' ἐν
ταῖς φλεψίν, ἡ δὲ καρδία ἐν αὑτῇ· ἐν ἑκάστῃ γὰρ [x] ἔχει αἷμα
τῶν κοιλιῶν, λεπτότατον δ' ἐστὶ τὸ ἐν τῇ μέσῃ. Ὑπὸ δὲ
τὸν πνεύμονά ἐστι τὸ διάζωμα [y] τὸ τοῦ θώρακος, αἱ καλού-
μεναι [z] φρένες, πρὸς μὲν τὰ πλευρὰ καὶ τὰ ὑποχόνδρια καὶ
τὴν ῥάχιν συνηρτημέναι, ἐν μέσῳ δ' ἔχει τὰ λεπτὰ καὶ ὑμε-
9 νώδη. Ἔχει δὲ [a] δι' αὐτοῦ καὶ φλέβας τεταμένας· εἰσὶ δ' αἱ

[e] καὶ om. P. [f] πάσας Aa.Ca. [g] κάτωθεν δ' ἐκ P.Da. [h] μεγάλῃ Aa.Ca. [i] καρδίας· πόρος δ' οὐθείς ἐστι κοινός Aa.Ca. [k] εἰς] ἐπὶ P.Da. [l] τὸ Aa. [m] τὸν Aa.Da. τὸ—ἀμφοτέρον om. Ca. [n] ἀριστερὸν πόρον. περὶ Aa. [o] ὕστερον ἐροῦμεν Da. [p] τοῖς τ' ἔχουσί τε Aa.Ca. [q] τὴν om. P.Da. [r] ἐξαιρουμένους P.Da. [s] ἐκ—ὧν] ἐξ ὧν διαιρουμ. τῶν ζώων Ca. [t] εὐθὺς Aa.Ca. [v] μόνη Aa. [w] ἑαυτῷ et ἡ καρδία δὲ P.Da. [x] αἷμα ἔχει P.Da. [y] τὸ ante τοῦ om. P.Da. [z] φλέβες pr. Aa. [a] καὶ δι' ἑαυτοῦ P.Da.

τοῦ ἀνθρώπου [b] φλέβες [c] παχεῖαι ὡς κατὰ λόγον [d] τοῦ σώ-
ματος. Ὑπὸ δὲ τὸ διάζωμα ἐν μὲν τοῖς δεξιοῖς κεῖται τὸ
ἧπαρ, ἐν δὲ τοῖς ἀριστεροῖς ὁ σπλήν, ὁμοίως ἐν ἅπασι τοῖς
ἔχουσι ταῦτα τὰ μόρια κατὰ φύσιν καὶ μὴ τερατωδῶς· ἤδη
γὰρ ὦπται μετηλλαχότα τὴν τάξιν ἔν τισι τῶν τετραπόδων.
Συνήρτηται δὲ τῇ [e] κάτω κοιλίᾳ κατὰ τὸ [f] ἐπίπλοον. Τὴν 10
δ' ὄψιν ἐστὶν ὁ τοῦ ἀνθρώπου σπλὴν στενὸς καὶ μακρός,
[g] ὅμοιος τῷ ὑείῳ. Τὸ δ' ἧπαρ ὡς μὲν ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἐν
τοῖς πλείστοις οὐκ ἔχει χολήν, ἐπ' ἐνίοις δὲ ἔπεστιν. Στρογ-
γύλον δ' ἐστὶ τὸ [h] τοῦ ἀνθρώπου ἧπαρ [i] καὶ ὅμοιον τῷ βοείῳ.
Συμβαίνει δὲ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἱερείοις, οἷον ἐν μὲν τόπῳ 11
τινὶ τῆς ἐν Εὐβοίᾳ [k] Χαλκιδικῆς οὐκ ἔχει τὰ πρόβατα χο-
λήν, ἐν δὲ Νάξῳ πάντα σχεδὸν τὰ τετράποδα τοσαύτην
ὥστ' ἐκπλήττεσθαι τοὺς θύοντας τῶν ξένων, οἰομένους [l] αὐ-
τῶν [m] ἴδιον εἶναι τὸ σημεῖον, ἀλλ' οὐ φύσιν αὐτῶν εἶναι ταύ-
την. Προσπέφυκε [n] δὲ τῇ μεγάλῃ φλεβὶ τὸ ἧπαρ, τῇ δ' 12
[o] ἀορτῇ οὐ κοινωνεῖ· διὰ γὰρ τοῦ ἥπατος διέχει ἡ ἀπὸ τῆς
μεγάλης φλεβὸς φλέψ, [p] ᾗ αἱ καλούμεναι [q] πύλαι εἰσὶ τοῦ
ἥπατος. Συνήρτηται δὲ καὶ ὁ σπλὴν τῇ μεγάλῃ φλεβὶ
μόνον· τείνει γὰρ ἀπ' αὐτῆς φλὲψ εἰς τὸν σπλῆνα. Μετὰ 13
δὲ ταῦτα οἱ νεφροὶ πρὸς αὐτῇ τῇ ῥάχει κεῖνται, [r] ὅμοιοι τὴν
φύσιν ὄντες τοῖς βοείοις. Ἀνώτερος δὲ ὁ δεξιός ἐστιν ἐν
πᾶσι τοῖς ζῴοις τοῖς ἔχουσι νεφρούς· καὶ ἐλάττω δὲ πιμελὴν
ἔχει τοῦ ἀριστεροῦ καὶ αὐχμηρότερος ὁ [s] δεξιός. Ἐν [t] πᾶσι
δ' ἔχει ὁμοίως τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτο. Φέρουσι δὲ εἰς αὐτοὺς 14
πόροι ἔκ τε τῆς μεγάλης φλεβὸς καὶ τῆς ἀορτῆς, πλὴν οὐκ
εἰς τὸ κοῖλον. Ἔχουσι γὰρ οἱ νεφροὶ ἐν μέσῳ κοῖλον, οἱ
μὲν μεῖζον οἱ δ' ἔλαττον, πλὴν οἱ τῆς φώκης· οὗτοι δ' ὅμοιοι

[b] φρένες Ca. [c] παχεῖαι κατὰ τὸ ἀνάλογον Aa.Ca. [d] τοῦ ἀνθρωπείου σώματος. ὑπὲρ P.Da. [e] κάτω om. Aa.Ca. [f] ἔπιπλον Aa.Ca. [g] ὁμοίως Aa.Ca. [h] ἧπαρ τοῦ ἀνθρώπου P.Da. [i] καὶ post ἧπαρ om. P. [k] χαλδαϊκῆς P. [l] αὐτοὺς P. [m] ἴδιον om. Aa. [n] δὲ om. P. [o] ἀρτηρίᾳ P.Aa.Ca.Da. [p] ᾗ αἱ] αἳ Aa, αἱ Ca. [q] πολαί P. [r] ὅμοιοι post βοείοις P.Da. [s] δεξιός ἐστιν ἐν πᾶσι τοῖς ζώοις τοῖς ἔχουσι νεφρούς. ἐν Aa. [t] ἵπασι δ' ἔχει καὶ τοῦτο ὁμοίως τοῖς ἄλλοις. φέρουσί τε P.Da.

15 τοῖς βοείοις ὄντες [v]στερεώτατοι πάντων εἰσίν. Οἱ δὲ πόροι οἱ τείνοντες εἰς αὐτοὺς εἰς τὸ σῶμα καταναλίσκονται τῶν νεφρῶν· σημεῖον δ' [w]ὅτι οὐ περαίνουσι [x]τὸ μὴ ἔχειν αἷμα μηδὲ πήγνυσθαι ἐν αὐτοῖς. Ἔχουσι δὲ κοιλίαν, ὥσπερ εἴρηται, μικράν. Ἐκ δὲ τοῦ κοίλου τῶν νεφρῶν φέρουσιν εἰς τὴν κύστιν πόροι [y]δύο νεανικοί, καὶ ἄλλοι ἐκ τῆς ἀορτῆς
16 ἰσχυροὶ καὶ συνεχεῖς. Ἐκ μέσου δὲ τῶν νεφρῶν ἑκατέρου φλὲψ κοίλη καὶ νευρώδης ἐξήρτηται, τείνουσα παρ' αὐτὴν τὴν ῥάχιν διὰ τῶν [z]στενῶν· εἶτα εἰς ἑκάτερον τὸ ἰσχίον ἀφανίζονται, καὶ πάλιν δῆλαι γίνονται [a]τεταμέναι πρὸς τὸ ἰσχίον. Αὗται δ' αἱ ἀποτομαὶ τῶν [b]φλεβίων εἰς τὴν κύστιν
17 καθήκουσιν. Τελευταία γὰρ ἡ κύστις κεῖται, τὴν [c]μὲν ἐξάρτησιν ἔχουσα τοῖς ἀπὸ τῶν νεφρῶν [d]τεταμένοις πόροις παρὰ τὸν [e]καυλὸν τὸν ἐπὶ τὴν οὐρήθραν τείνοντα, καὶ σχεδὸν πάντῃ κύκλῳ λεπτοῖς καὶ ἰνώδεσιν ὑμενίοις ἐστὶ [f]προσειλημμένη, παραπλησίοις οὖσι [g]τρόπον τινὰ τῷ διαζώματι τοῦ θώρα-
18 κος. Ἔστι δ' ἡ τοῦ ἀνθρώπου κύστις ἐπιεικῶς ἔχουσα μέγεθος. Πρὸς δὲ τὸν καυλὸν τὸν τῆς κύστεως συνήρτηται τὸ αἰδοῖον, τὸ μὲν ἐξωτάτω τρῆμα συνερρωγὸς [h]εἰς ταὐτό, μικρὸν δ' ὑποκάτω. Τὸ μὲν [i]οὖν εἰς τοὺς ὄρχεις φέρει τῶν τρημάτων, τὸ [k]δ' εἰς τὴν κύστιν, [l]νευρῶδες καὶ χονδρῶδες
19 ὄν. [m]Τούτου δ' ἐξήρτηνται οἱ ὄρχεις τοῖς ἄρρεσι, περὶ ὧν ἐν τοῖς [n]κοινῇ [o]λεγομένοις διορισθήσεται πῶς ἔχουσιν. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐν τῷ θήλει πάντα πέφυκεν· διαφέρει γὰρ οὐθενὶ τῶν ἔσω πλὴν ταῖς ὑστέραις, ὧν ἡ μὲν ὄψις θεωρείσθω ἐκ τῆς διαγραφῆς τῆς ἐν ταῖς ἀνατομαῖς, ἡ δὲ θέσις
20 ἐστὶν ἐπὶ τοῖς ἐντέροις· ἐπὶ δὲ [p]τῆς ὑστέρας ἡ κύστις. Λε-

[v] στερεώτεροι Da. [w] ὅτι οὐ περαίνουσι om. Da. [x] τῷ Aa.Ca. [y] νεανικοὶ δύο Da. [z] σκελῶν Aa.Ca, στενῶν σκελῶν P. [a] τεταγμέναι Aa.Ca. [b] φλεβῶν P.Da. [c] μὲν om. P.Da. [d] τεταγμένοις Aa.Ca. [e] αὐλὸν P.Da. [f] προσειλημμένη om. Da. [g] τινα τρόπον Da. [h] εἰς] ἐπὶ P.Da. [i] οὖν om. Aa.Ca. [k] δὲ πρὸς P.Da. [l] νευρῶδες καὶ χονδρῶδες ὄν] hæc post αἰδοῖον ponit Schneiderus. [m] τούτῳ Da. [n] κοινοῖς Aa.Ca. [o] λεγομένοις ἅμα καὶ περὶ τούτων ὕστερον διορισθήσεται P.Da. [p] τῇ ὑστέρᾳ Aa.

κτέον δὲ καὶ περὶ ὑστερῶν κοινῇ πασῶν ἐν τοῖς ἐπομένοις· οὔτε γὰρ ὅμοιαι πᾶσιν οὔθ' ὁμοίως ἔχουσιν.

Τὰ μὲν οὖν μόρια καὶ τὰ ἐντὸς καὶ τὰ ἐκτὸς τοῦ ἀνθρώπου ταῦτα [q] καὶ τοιαῦτα, καὶ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον.

Β.

Τῶν δ' ἄλλων ζῴων τὰ μόρια τὰ μὲν κοινὰ [r] πάντων ἐστίν, 1
ὥσπερ εἴρηται πρότερον, τὰ δὲ γενῶν τινῶν. [s] Ταὐτὰ [t] δὲ
καὶ ἕτερά ἐστιν ἀλλήλων τὸν ἤδη πολλάκις εἰρημένον τρό-
πον. Σχεδὸν γὰρ ὅσα γ' ἐστὶ [v] γένει [w] ἕτερα τῶν ζῴων, 2
καὶ τὰ πλεῖστα τῶν μερῶν ἔχει ἕτερα τῷ εἴδει, καὶ τὰ μὲν
κατ' ἀναλογίαν ἀδιάφορα μόνον, τῷ γένει δ' ἕτερα, τὰ δὲ
τῷ γένει μὲν ταὐτὰ τῷ εἴδει δ' ἕτερα· πολλὰ δὲ τοῖς μὲν
ὑπάρχει, τοῖς δ' [x] οὐχ ὑπάρχει. Τὰ μὲν οὖν τετράποδα καὶ 3
[y] ζῳοτόκα κεφαλὴν μὲν ἔχει καὶ αὐχένα καὶ τὰ ἐν τῇ κεφαλῇ
μόρια [z] ἅπαντα, διαφέρει δὲ τὰς μορφὰς τῶν μορίων ἕκαστον.
Καὶ ὅ [a] γε λέων τὸ τοῦ αὐχένος [b] ἔχει ἓν ὀστοῦν, [c] σφονδύ-
λους δ' οὐκ ἔχει· τὰ δὲ ἐντὸς ἀνοιχθεὶς ὅμοια [d] πάντ' ἔχει
κυνί. Ἔχει δὲ τὰ τετράποδα ζῷα καὶ ζῳοτόκα ἀντὶ τῶν 4
βραχιόνων σκέλη πρόσθια, πάντα μὲν τὰ τετράποδα, μά-
λιστα δὲ ἀνάλογον ταῖς χερσὶ τὰ [e] πολυσχιδῆ αὐτῶν· χρῆ-
ται γὰρ πρὸς πολλὰ ὡς χερσίν. Καὶ τὰ ἀριστερὰ δ' ἧττον 5
ἔχει ἀπολελυμένα [f] τῶν ἀνθρώπων, πλὴν ἐλέφαντος· οὗτος
δὲ τά τε περὶ τοὺς δακτύλους [g] ἀδιαρθρωτότερα ἔχει τῶν
ποδῶν, καὶ τὰ πρόσθια σκέλη πολλῷ μείζω. Ἔστι δὲ πεν-
ταδάκτυλον, καὶ πρὸς τοῖς ὀπισθίοις σκέλεσι σφυρὰ ἔχει
βραχέα. Ἔχει δὲ μυκτῆρα [h] τοιοῦτον καὶ τηλικοῦτον ὥστε 6
ἀντὶ χειρῶν ἔχειν αὐτόν· πίνει γὰρ καὶ ἐσθίει ὀρέγων [i] τούτῳ

[q] καὶ τὰ τοιαῦτα Da. [r] πάντ' P.Da. [s] τὰ αὐτὰ Aa.Ca. [t] δὴ Da, om. Aa.Ca. [v] γένη P.Aa.Da. [w] ἕτερα om. Da. [x] οὐχ ὑπάρχει] οὔ P.Da. [y] ζῳοτοκοῦντα Aa.Ca. [z] ἅπαντα om. Aa.Ca. [a] γε] μὲν P.Da. [b] ἓν ἔχει P. [c] σπονδύλους Da. [d] ἔχει ἅπαντα P.Da. [e] πολυσχεδῆ P.Da. [f] τῶν θηρίων πλὴν τοῦ ἐλέφαντος P.Da. [g] ἀδιαρθρώτερα P, ἀδιαρθρότερα Aa, ἀδιάρθρωτα Da. [h] τηλικοῦτον καὶ τοιοῦτον Aa.Ca. [i] τοῦτο P.Aa.Da.

εἰς τὸ στόμα, καὶ τῷ ἐλεφαντιστῇ [k] ἀνορέγει [l] ἄνω. Τούτῳ
καὶ δένδρα ἀνασπᾷ, καὶ διὰ τοῦ ὕδατος βαδίζων τούτῳ ἀνα-
φυσᾷ. Τῷ δ' ἄκρῳ ἐγκλίνει, οὐ κάμπτεται δέ· χονδρῶδες
7 γὰρ ἔχει. Μόνον δὲ καὶ ἀμφιδέξιον γίνεται τῶν ἄλλων
ζῴων ἄνθρωπος. [m] Τῷ δὲ στήθει τῷ τοῦ ἀνθρώπου πάντα
[n] τὰ ζῷα ἀνάλογον ἔχει τοῦτο τὸ μόριον, ἀλλ' οὐχ ὅμοιον·
ὁ μὲν γὰρ πλατὺ τὸ στῆθος, τὰ δ' ἄλλα στενόν. Μαστοὺς
[o] δ' οὐκ ἔχει οὐθὲν ἐν τῷ πρόσθεν [p] ἀλλ' ἢ ἄνθρωπος· ὁ δ'
ἐλέφας ἔχει [q] μὲν μαστοὺς δύο, ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ στήθει ἀλλὰ
πρὸς τῷ στήθει.

8 Τὰς δὲ κάμψεις τῶν κώλων καὶ τῶν ἔμπροσθεν καὶ τῶν
ὄπισθεν ὑπεναντίας ἔχουσι [r] καὶ ἑαυταῖς καὶ ταῖς τοῦ ἀνθρώ-
9 που καμπαῖς, πλὴν ἐλέφαντος. Τοῖς μὲν γὰρ ζῳοτόκοις
τῶν [s] τετραπόδων κάμπτεται τὰ μὲν πρόσθια εἰς [t] τὸ πρόσθεν
τὰ δ' ὀπίσθια εἰς [v] τοὔπισθεν, καὶ ἔχουσι τὰ [w] κοῖλα τῆς
περιφερείας πρὸς ἄλληλα [x] ἀντεστραμμένα· ὁ δ' ἐλέφας [y] οὐχ
ὡς [z] ἔλεγόν τινες, ἀλλὰ συγκαθίζει καὶ κάμπτει τὰ σκέλη,
πλὴν οὐ δύναται διὰ τὸ βάρος [a] ἐπ' ἀμφότερα ἅμα, ἀλλ'
ἀνακλίνεται ἢ ἐπὶ τὰ εὐώνυμα ἢ ἐπὶ τὰ δεξιά, καὶ καθεύδει ἐν
τούτῳ τῷ σχήματι, κάμπτει δὲ [b] τὰ ὀπίσθια σκέλη ὥσπερ
10 ἄνθρωπος. Τοῖς [c] ᾠοτόκοις δέ, [d] οἷον κροκοδείλῳ καὶ [e] σαύρᾳ
καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τοιούτοις ἅπασιν, ἀμφότερα τὰ σκέλη
καὶ τὰ [f] πρόσθια καὶ τὰ ὀπίσθια εἰς τὸ πρόσθεν κάμπτεται,
11 μικρὸν εἰς τὸ πλάγιον παρεγκλίνοντα. Ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς
ἄλλοις τοῖς πολύποσιν· πλὴν τὰ μεταξὺ τῶν ἐσχάτων ἀεὶ
ἐπαμφοτερίζει καὶ τὴν κάμψιν ἔχει εἰς τὸ πλάγιον μᾶλλον.

[k] ἂν ὀρέγει C^a. [l] ἄνω ante ἀνορέγει A^a, post τοῦτο (ita enim P.D^a). D^a. [m] τῷ τοῦ ἀνθρώπου δὲ στήθει D^a, τῷ στήθει δὲ τῷ τοῦ ἀνθρώπου C^a. [n] τὰ ζῷα om. D^a. [o] δ' οὐκ] γὰρ οὐκ D^a. [p] ἀλλ' ἢ ἄνθρωπος] πλὴν ἀνθρώπου P.D^a. [q] μὲν om. P. [r] καὶ ἑαυταῖς om. A^a.C^a. [s] τετραπόδων πλὴν ἐλέφαντος κάμπτεται A^a.C^a. [t] τοὔπισθεν P.D^a. [v] τοὔμπροσθεν P.D^a. [w] κῶλα P.D^a. [x] ἐστραμμένα D^a, ἐστρεμμένα P. [y] οὐχ οὕτως ὡς D^a, οὐχ οὕτως ὥσπερ P, οὐχ ὥσπερ A^a. [z] λέγουσί D^a. [a] ἅμα ἐπ' ἀμφότερα P.D^a. [b] τὰ σκελη τὰ ὀπίσθια D^a. [c] δὲ ᾠοτόκοις P.D^a. [d] ὥσπερ κροκόδειλος A^a, ὥσπερ κροκοδείλῳ C^a. [e] σαύρῳ P. [f] πρόσθεν καὶ τὰ ὄπισθεν P.

Ὁ δ' ἄνθρωπος ἄμφω τὰς καμπὰς τῶν κώλων ἐπὶ [g] ταὐτὸ
ἔχει καὶ ἐξ ἐναντίας· τοὺς μὲν [h] γὰρ βραχίονας εἰς τοὔπισθεν
κάμπτει, πλὴν μικρὸν [i] ἐβλαίσωται ἐπὶ τὰ πλάγια τὰ ἐντός,
τὰ δὲ σκέλη εἰς τοὔμπροσθεν. Εἰς [k] δὲ τὸ ὄπισθεν τά τε 12
πρόσθια καὶ [l] τὰ ὀπίσθια οὐθὲν [m] κάμπτει τῶν ζῴων. Ἐναν-
τίως δὲ τοῖς ἀγκῶσι καὶ [n] τοῖς προσθίοις σκέλεσιν ἢ τῶν
ὤμων ἔχει [o] καμπὴ πᾶσι, καὶ τῶν ὄπισθεν γονάτων ἢ τῶν
ἰσχίων, ὥστ' ἐπεὶ ὁ ἄνθρωπος [p] τοῖς πολλοῖς ἐναντίως κάμ-
πτει, καὶ [q] οἱ τὰ τοιαῦτ' ἔχοντες ἐναντίως. Παραπλησίους 13
δὲ τὰς καμπὰς ἔχει καὶ [r] ὁ ὄρνις τοῖς τετράποσι ζῴοις· δί-
πους [s] γὰρ ὢν τὰ μὲν σκέλη εἰς [t] τὸ ὄπισθεν κάμπτει, ἀντὶ
[v] δὲ βραχιόνων καὶ σκελῶν τῶν ἔμπροσθεν πτέρυγας ἔχει,
ὧν ἡ κάμψις ἐστὶν εἰς τὸ πρόσθεν. Ἡ δὲ φώκη ὥσπερ 14
πεπηρωμένον [w] ἐστὶ τετράπουν· εὐθὺς γὰρ ἔχει μετὰ [x] τὴν
ὠμοπλάτην τοὺς πόδας [y] ὁμοίους χερσίν, ὥσπερ καὶ οἱ τῆς
ἄρκτου· πενταδάκτυλοι γάρ εἰσι, καὶ ἕκαστος τῶν δακτύλων
καμπὰς ἔχει τρεῖς καὶ ὄνυχα [z] οὐ μέγαν· οἱ δ' ὀπίσθιοι πόδες
πενταδάκτυλοι μέν εἰσι, καὶ τὰς καμπὰς καὶ τοὺς ὄνυχας
ὁμοίους ἔχουσι τοῖς προσθίοις, τῷ δὲ σχήματι [a] παραπλήσιοι
ταῖς τῶν ἰχθύων οὐραῖς εἰσίν.

Αἱ δὲ κινήσεις τῶν ζῴων τῶν μὲν τετραπόδων καὶ πολυ- 15
πόδων κατὰ διάμετρόν εἰσι, καὶ [b] ἑστᾶσιν οὕτως· ἡ δ' ἀρχὴ
ἀπὸ τῶν δεξιῶν πᾶσιν. Κατὰ σκέλος δὲ βαδίζουσιν ὅ τε
λέων καὶ αἱ κάμηλοι ἀμφότεραι, αἵ τε [c] Βακτριαναὶ καὶ αἱ
Ἀράβιαι. Τὸ δὲ κατὰ σκέλος ἐστὶν [d] ὅτε οὐ προβαίνει τῷ
ἀριστερῷ τὸ δεξιόν, ἀλλ' ἐπακολουθεῖ.

Ἔχουσι δὲ τὰ τετράποδα ζῷα, ὅσα μὲν ὁ ἄνθρωπος μόρια 16
ἔχει ἐν τῷ πρόσθεν, κάτω ἐν τοῖς ὑπτίοις, τὰ δὲ ὀπίσθια ἐν

[g] ταῦτ' Aa.Ca, τὸ αὐτὸ P.Da. [h] γὰρ om. P. [i] βεβλαίσωται Aa.Ca. [k] δὲ τὰ ὄπισθεν Aa.Ca, τὸ ὄπισθεν δὲ Da. [l] τὰ om. Ca. [m] κάμπτεται P.Da. [n] τοῖς post καὶ om. P.D. [o] καμπτὴ Da. [p] τοῖς ἄλλοις ἐναντίως Aa.Ca, ἐναντίως τοῖς πολλοῖς Da. [q] οἱ τοιαῦτ' P, οἱ ταῦτ' Aa.Ca. [r] ὁ om. P.Da. [s] γὰρ] μὲν γὰρ Aa. [t] τὸ] τὰ Aa. [v] δὲ τῶν βραχ. Aa. [w] τετράπουν ἐστίν Aa.Ca. [x] τὴν] τὸν corr. Aa. [y] ὁμοίους μὲν χερσὶν P.Da. [z] οὐ om. Da. [a] παραπλήσιαι Aa. [b] ἱστᾶσιν P. [c] βακτρίαι P.Da. [d] ὅτι Aa.

τοῖς πρανέσιν. Ἔτι δὲ τὰ πλεῖστα κέρκον ἔχει· καὶ γὰρ ἡ φώκη μικρὰν ἔχει, ὁμοίαν τῇ τοῦ [e] ἐλάφου. Περὶ [f] δὲ τῶν πιθηκοειδῶν ζῴων ὕστερον διορισθήσεται.

17 Πάντα δ' ὅσα τετράποδα [g] καὶ ζῳοτόκα, δασέα ὡς εἰπεῖν ἐστί, καὶ οὐχ ὥσπερ [h] ὁ ἄνθρωπος ὀλιγότριχον καὶ μικρότριχον πλὴν τῆς κεφαλῆς, τὴν δὲ κεφαλὴν [i] δασύτατον τῶν ζῴων. [k] Ἔτι δὲ τῶν μὲν ἄλλων ζῴων τῶν ἐχόντων τρίχας τὰ πρανῆ δασύτερα, τὰ δ' ὕπτια ἢ λεῖα πάμπαν ἢ [l] ἧττον

18 δασέα· ὁ δ' ἄνθρωπος τοὐναντίον. Καὶ βλεφαρίδας ὁ μὲν ἄνθρωπος ἐπ' [m] ἄμφω ἔχει, καὶ ἐν μασχάλαις ἔχει τρίχας καὶ ἐπὶ τῆς ἥβης· τῶν δ' ἄλλων οὐθὲν οὔτε τούτων [n] οὐδέτερον [o] οὔτε τὴν [p] κάτω βλεφαρίδα, [q] ἀλλὰ κάτωθεν τοῦ

19 βλεφάρου ἐνίοις μαναὶ τρίχες πεφύκασιν. Αὐτῶν δὲ τῶν τετραπόδων καὶ τρίχας ἐχόντων τῶν μὲν ἅπαν τὸ σῶμα δασύ, [r] καθάπερ ὑὸς καὶ ἄρκτου καὶ κυνός· τὰ δὲ [s] δασύτερα τὸν αὐχένα ὁμοίως πάντῃ, οἷον ὅσα χαίτην ἔχει, ὥσπερ λέων· τὰ δ' ἐπὶ τῷ πρανεῖ τοῦ αὐχένος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μέχρι τῆς ἀκρωμίας, οἷον ὅσα [t] λοφιὰν ἔχει, ὥσπερ ἵππος καὶ ὀρεὺς καὶ

20 τῶν ἀγρίων [v] καὶ κερατοφόρων [w] βόνασος. Ἔχει δὲ καὶ ὁ ἱππέλαφος [x] καλούμενος ἐπὶ τῇ ἀκρωμίᾳ χαίτην καὶ τὸ θηρίον τὸ [y] πάρδιον ὀνομαζόμενον· ἀπὸ δὲ τῆς κεφαλῆς ἐπὶ τὴν ἀκρωμίαν λεπτὴν ἑκάτερον· ἰδίᾳ δὲ ὁ ἱππέλαφος πώγωνα

21 ἔχει κατὰ τὸν λάρυγγα. [z] Ἔστι δ' ἀμφότερα [a] κερατοφόρα καὶ [b] διχαλά· ἡ δὲ θήλεια ἱππέλαφος οὐκ ἔχει κέρατα. Τὸ δὲ μέγεθός ἐστι τούτου τοῦ ζῴου ἐλάφῳ προσεμφερές. Γίνονται δ' οἱ ἱππέλαφοι ἐν [c] Ἀραχώταις, οὗπερ καὶ οἱ βόες

22 οἱ ἄγριοι. Διαφέρουσι δ' οἱ ἄγριοι τῶν ἡμέρων ὅσον περ οἱ ὕες οἱ ἄγριοι [d] πρὸς τοὺς ἡμέρους· μέλανές τε γάρ εἰσι

[e] ἐλέφαντος Aa. [f] δὲ] γὰρ P.Da. [g] καὶ οὐ ζ. P. [h] ὁ om. Da. [i] δασύτατος P. [k] ἔστι P.Da. [l] δασέα ἧττον P.Da. [m] ἄμφω ἴσχει P. [n] οὐδετέρων Da, οὔθ' ἑτέρων P. [o] οὐδὲ P. [p] κάτωθεν P.Da. [q] ἀλλὰ τὴν κάτωθεν Aa. [r] ὥσπερ P.Da. [s] δασύτερον Aa. [t] λοφύαν P. [v] καὶ ante κερ. om. P. [w] βόνασσος P.Ca. [x] καλούμενος om. P.Da. [y] ἱππαρίδιον P. [z] ἔτι Aa.Ca. [a] κερατοφόρα—θήλεια] ὅ τε βόνασος (βόννασος Ca). καὶ ὁ Aa.Ca. [b] διχηλά Aa.Ca. [c] ἀραχώτοις P.Da. [d] πρὸς τοὺς ἡμέρους] τῶν ἡμέρων Da.

καὶ ἰσχυροὶ [e] τῷ εἴδει καὶ ἐπίγρυποι, τὰ δὲ κέρατα ἐξυπτιά-
ζοντα [f] ἔχουσι μᾶλλον· τὰ δὲ τῶν ἱππελάφων κέρατα παρα-
πλήσια τοῖς τῆς δορκάδος [g] ἐστίν. Ὁ δ' ἐλέφας ἥκιστα 23
δασύς ἐστι τῶν τετραπόδων. Ἀκολουθοῦσι δὲ κατὰ τὸ
σῶμα καὶ αἱ κέρκοι δασύτητι καὶ ψιλότητι, [h] ὅσων αἱ κέρκοι
μέγεθος ἔχουσιν· ἔνια γὰρ μικρὰν ἔχει πάμπαν.

Αἱ δὲ κάμηλοι ἴδιον ἔχουσι παρὰ [i] τἆλλα τετράποδα τὸν 24
καλούμενον ὕβον ἐπὶ τῷ νώτῳ. Διαφέρουσι δ' αἱ [k] Βάκτριαι
τῶν Ἀραβίων· αἱ μὲν γὰρ δύο ἔχουσιν ὕβους, αἱ δ' ἕνα μό-
νον, ἄλλον δ' ἔχουσιν ὕβον τοιοῦτον οἷον ἄνω ἐν τοῖς κάτω,
ἐφ' οὗ, ὅταν κατακλιθῇ εἰς γόνατα, ἐστήρικται τὸ ἄλλο
σῶμα. Θηλὰς [l] δ' ἔχει τέτταρας ἡ κάμηλος ὥσπερ βοῦς, καὶ 25
κέρκον ὁμοίαν ὄνῳ, [m] καὶ τὸ αἰδοῖον ὄπισθεν. Καὶ γόνυ δ'
ἔχει ἐν ἑκάστῳ [n] τῷ σκέλει ἕν, καὶ [o] τὰς καμπὰς οὐ πλείους,
ὥσπερ λέγουσί τινες, ἀλλὰ φαίνεται διὰ τὴν ὑπόστασιν τῆς
κοιλίας. Καὶ [p] ἀστράγαλον ὅμοιον μὲν βοΐ, [q] ἰσχνὸν δὲ
[r] καὶ μικρὸν ὡς κατὰ τὸ μέγεθος. Ἔστι δὲ [s] διχαλὸν καὶ 26
οὐκ ἄμφωδον, διχαλὸν δὲ ὧδε. Ἐκ [t] μὲν τοῦ ὄπισθεν μικρὸν
ἔσχισται μέχρι τῆς δευτέρας καμπῆς τῶν δακτύλων· [v] τὸ δ'
ἔμπροσθεν ἔσχισται μικρά, ὅσον ἄχρι τῆς πρώτης καμπῆς
τῶν δακτύλων ἐπ' [w] ἄκρῳ τέτταρα· καὶ ἔστι τι [x] καὶ διὰ
μέσου τῶν σχισμάτων, ὥσπερ τοῖς χησίν. Ὁ δὲ πούς ἐστι 27
[y] κάτωθεν σαρκώδης, ὥσπερ [z] καὶ οἱ ἄρκτων· διὸ καὶ τὰς εἰς
πόλεμον ἰούσας [a] ὑποδοῦσι [b] καρβατίναις, ὅταν ἀλγήσωσιν.

[c] Πάντα δὲ τὰ τετράποδα [d] ὀστώδη τὰ σκέλη ἔχει καὶ 28
νευρώδη καὶ ἄσαρκα· ὅλως δὲ καὶ τἆλλα ζῷα [e] ἅπαντα, ὅσα
ἔχει πόδας, ἐκτὸς ἀνθρώπου. [f] Ἔστι δὲ [g] καὶ ἀνίσχια· καὶ

[e] τὰ εἴδη Aa.Ca. [f] ἴσχουσι P. [g] εἰσίν Aa.Ca.Da. [h] ὅσον P.Da. [i] τὰ ἄλλα P.Da. [k] βακτρίαι τῶν ἀρραβίων Aa. [l] δ'] μὲν οὖν Ca. [m] καὶ τὸ] τὸ δ' Aa.Ca. [n] τῷ om. P.Da. [o] τὰς om. Da. [p] ἀστράγαλον δὲ ὅμοιον Da. [q] ἰσχίον P.Da. [r] καὶ om. Da. [s] δίχηλον P. [t] μὲν γὰρ τοῦ P.Da. [v] τὰ Aa.Ca. [w] ἄκρων P.Da. [x] καὶ post τι om. P.Da. [y] σαρκώδης κάτωθεν Da. [z] καὶ ante οἱ om. P.Da. [a] ὑποδύουσι P.Da. [b] κερβατίναις Ca, κερβατίνας pr. Aa. [c] ἅπαντα P.Da. [d] τὰ σκέλη ἔχει ὀστώδη Da. [e] πάντα Da. [f] ἔτι Ca. [g] καὶ om. Aa.Ca.

29 γὰρ οἱ ὄρνιθες ἔτι μᾶλλον τοῦτο πεπόνθασιν. Ὁ δ' ἄνθρω-
πος τοὐναντίον· σαρκώδη γὰρ ἔχει σχεδὸν μάλιστα τοῦ σώ-
ματος τὰ ἰσχία καὶ τοὺς μηροὺς καὶ τὰς κνήμας· αἱ γὰρ κα-
λούμεναι γαστροκνημίαι ἐν ταῖς κνήμαις εἰσὶ [h] σαρκώδεις.
30 Τῶν δὲ τετραπόδων καὶ ἐναίμων καὶ ζῳοτόκων τὰ μέν
ἐστι πολυσχιδῆ, ὥσπερ [i] αἱ τοῦ ἀνθρώπου χεῖρες καὶ [k] οἱ
πόδες (πολυδάκτυλα γὰρ ἔνιά ἐστιν, οἷον [l] κύων, λέων, πάρ-
δαλις), τὰ δὲ [m] δισχιδῆ, καὶ ἀντὶ τῶν ὀνύχων χηλὰς ἔχει,
ὥσ[n]περ πρόβατον καὶ αἲξ καὶ ἔλαφος καὶ [o] ἵππος ὁ ποτά-
μιος· τὰ δ' ἀσχιδῆ, οἷον τὰ μώνυχα, ὥσ[p]περ ἵππος καὶ ὀρεύς.
31 Τὸ δὲ τῶν ὑῶν γένος ἐπαμφοτερίζει· εἰσὶ γὰρ καὶ ἐν †Ἰλλυ-
ριοῖς καὶ ἐν [q] Παιονίᾳ καὶ ἄλλοθι [r] μώνυχες ὕες. Τὰ μὲν
οὖν [s] διχαλὰ δύο ἔχει σχίσεις ὄπισθεν· τοῖς δὲ [t] μώνυξι τοῦτ'
ἐστὶ συνεχές. [v] †Ἔστι δὲ καὶ τὰ μὲν κερατοφόρα [w] τῶν
32 ζῴων τὰ δ' ἄκερα. Τὰ μὲν οὖν [x] πλεῖστα τῶν ἐχόντων
κέρατα [y] διχαλὰ κατὰ φύσιν ἐστίν, οἷον βοῦς καὶ ἔλαφος καὶ
αἴξ· [z] μώνυχον δὲ καὶ δίκερων οὐθὲν [a] ἡμῖν ὦπται. [b] Μονο-
κέρατα δὲ καὶ μώνυχα ὀλίγα, οἷον ὁ †Ἰνδικὸς [c] ὄνος. Μονό-
33 κερων δὲ καὶ διχαλὸν [d] ὄρυξ. Καὶ ἀστράγαλον [e] δ' ὁ †Ἰν-
δικὸς ὄνος ἔχει τῶν μωνύχων [f] μόνον· ἡ γὰρ [g] ὗς, ὥσπερ
ἐλέχθη πρότερον, ἐπαμφοτερίζει, διὸ καὶ οὐ καλλιαστρά-
γαλόν ἐστιν. Τῶν δὲ διχαλῶν πολλὰ ἔχει [h] ἀστράγαλον.
Πολυσχιδὲς δὲ οὐθὲν ὦπται [i] τοιοῦτον ἔχον ἀστράγαλον,
ὥσπερ οὐδ' ἄνθρωπος, ἀλλ' ἡ [k] μὲν λὺγξ ὅμοιον [l] ἡμιαστρα-
γαλίῳ, ὁ δὲ λέων, [m] οἷόν περ πλάττουσι, [n] λαβυρινθώδη.

[h] σαρκώδεις ante εἰσὶ P.C^a, om. pr. A^a. [i] οἱ τοῦ ἀνθρώπου πόδες καὶ χεῖρες C^a. et (addito αἱ post καὶ) P. [k] οἱ om. A^a. [l] λέων κύων A^a.C^a. [m] πολυσχιδῆ P. [n] περ om. C^a. [o] ὁ ποτάμιος ἵππος P.D^a. [p] περ om. A^a.C^a. [q] παιωνίαις P.D^a. [r] μώνυχοι P.D^a. [s] δίχηλα A^a.C^a. [t] μονώνυξι P.D^a. [v] ἔστι—οὖν om. A^a. [w] τὰ δ' ἄκερα τῶν ζώων P.D^a. [x] πλεῖστα δὲ τῶν rc. A^a. [y] διχηλὰ C^a. [z] μονώνυχον D^a. [a] ἡμῖν om. A^a.C^a. [b] μονοκέρωτα P. [c] ὄνος μονόκερως. μονόκερων P.D^a. [d] ὄρυξ] οἷον ὄρυξ A^a.C^a. [e] δ' om. P. [f] μόνος A^a, μόνον ante τῶν μωνύχων D^a, om. P. [g] ὗς A^a. [h] ἀλλαστράγαλον D^a, ἀστράγαλον A^a.C^a. [i] τοιοῦτον om. P.D^a. [k] μὲν om. A^a.C^a. [l] ἡμιαστραγάλῳ P.C^a.D^a. [m] οἷον περιπλάττουσι P. [n] λαβυρινθῶδες P.D^a.

Πάντα δὲ τὰ ἔχοντα [o] ἀστράγαλον ἐν τοῖς ὄπισθεν ἔχει 34
σκέλεσιν. Ἔχει δ' [p] ὀρθὸν τὸν ἀστράγαλον ἐν τῇ καμπῇ,
τὸ μὲν πρανὲς ἔξω, τὸ δ' ὕπτιον [q] εἴσω, καὶ τὰ μὲν [r] κῷα
ἐντὸς ἐστραμμένα πρὸς ἄλληλα, τὰ δὲ [r] χῖα καλούμενα ἔξω,
καὶ τὰς κεραίας ἄνω. Ἡ μὲν οὖν θέσις τῶν ἀστραγάλων 35
τοῖς ἔχουσι πᾶσι τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. [s] Διχαλὰ δ' ἅμα
καὶ χαίτην [t] ἔχοντα καὶ κέρατα δύο κεκαμμένα εἰς αὑτά ἐστιν
ἔνια τῶν ζῴων, οἷον ὁ βόνασος, ὃς γίνεται [u] περὶ τὴν Παιο-
νίαν καὶ [v] τὴν [w] Μαιδικήν. Πάντα δὲ ὅσα [x] κερατοφόρα, 36
τετράποδά ἐστιν, εἰ μή τι κατὰ μεταφορὰν λέγεται ἔχειν
κέρας καὶ λόγου χάριν, ὥσπερ τοὺς περὶ Θήβας ὄφεις οἱ
Αἰγύπτιοί φασιν, ἔχοντας ἐπανάστασιν ὅσον προφάσεως
χάριν. Τῶν δ' ἐχόντων κέρας δι' ὅλου μὲν ἔχει στερεὸν μό-
νον ἔλαφος, τὰ δ' ἄλλα κοῖλα μέχρι [y] τινός, τὸ δ' ἔσχατον
στερεόν. Τὸ μὲν οὖν κοῖλον ἐκ τοῦ δέρματος πέφυκε μᾶλ- 37
λον· [z] περὶ δὲ τοῦτο περιήρμοσται τὸ στερεὸν ἐκ τῶν [a] ὀστῶν,
οἷον τὰ κέρατα τῶν βοῶν. Ἀποβάλλει δὲ τὰ κέρατα μόνον
ἔλαφος κατ' ἔτος, ἀρξάμενος ἀπὸ διετοῦς, καὶ πάλιν φύει·
τὰ δ' ἄλλα συνεχῶς ἔχει, ἐὰν μή τι βίᾳ πηρωθῇ.

Ἔτι [b] δὲ περί [c] τε τοὺς μαστοὺς ὑπεναντίως ἐν τοῖς ἄλλοις 38
ζῴοις ὑπάρχει πρὸς αὑτά τε καὶ πρὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ
περὶ τὰ ὄργανα τὰ χρήσιμα πρὸς τὴν ὀχείαν. Τὰ μὲν γὰρ
ἔμπροσθεν ἔχει τοὺς μαστοὺς ἐν τῷ στήθει ἢ πρὸς τῷ στήθει,
καὶ δύο μαστοὺς καὶ δύο θηλάς, ὥσπερ ἄνθρωπος [d] καὶ ἐλέ-
φας, καθάπερ [e] εἴρηται πρότερον. Καὶ γὰρ ὁ ἐλέφας [f] ἔχει 39
τοὺς μαστοὺς δύο [g] περὶ τὰς μασχάλας· ἔχει δὲ [h] καὶ ἡ θή-
λεια τοὺς μαστοὺς μικροὺς παντελῶς καὶ οὐ κατὰ λόγον τοῦ
σώματος, ὥστ' ἐκ τοῦ πλαγίου μὴ πάνυ ὁρᾶν· ἔχουσι δὲ καὶ

[o] ἀστραγάλους Aa.Ca. [p] τὸν ἀστράγαλον ὀρθὸν P.Da. [q] ἔσω Da. [r] κῷα et mox χῖα Conr. Gesnerus: codices κῶλα et ἰσχία. [s] διχαλὸν pr. Aa. [t] ἔχον pr. Aa. [u] παρὰ P. [v] τὴν om. Aa.Ca. [w] Μαιδικήν Sylburgius: codices μηδικήν. [x] κέρατα Aa.Ca.Da. [y] τινὸς μᾶλλον τὸ Aa. [z] παρὰ Da. [a] ὠτῶν Ca. et pr. Aa, ὤτων corr. Aa. [b] δὲ] τε Aa.Ca. [c] τε om. Ca. [d] καὶ ὁ ἐλέφας P.Da. [e] ἔμπροσθεν εἴρηται P.Da. [f] τοὺς μαστοὺς ἔχει P.Da. [g] παρὰ P. et fortasse Ca. [h] καὶ om. Aa.Ca.

οἱ ἄρρενες μαστούς, ὥσπερ αἱ θήλειαι, μικροὺς παντελῶς.
40 Ἡ δ' ἄρκτος [i] τέτταρας. Τὰ δὲ δύο μὲν μαστοὺς ἔχει, ἐν
τοῖς μηροῖς [k] δ' ἔχει, καὶ τὰς θηλὰς δύο, ὥσπερ πρόβατον·
τὰ δὲ [l] τέτταρας θηλάς, ὥσπερ βοῦς. Τὰ δ' οὔτ' ἐν τῷ
στήθει ἔχει τοὺς μαστοὺς οὔτ' ἐν τοῖς μηροῖς, ἀλλ' ἐν τῇ
γαστρί, οἷον κύων καὶ ὗς, καὶ πολλούς, οὐ πάντας δ' ἴσους.
41 Τὰ μὲν οὖν ἄλλα πλείους ἔχει, [m] ἡ δὲ πάρδαλις τέτταρας ἐν
τῇ γαστρί, [n] ἡ δὲ λέαινα δύο ἐν τῇ γαστρί. Ἔχει δὲ καὶ
ἡ κάμηλος μαστοὺς δύο [o] καὶ θηλὰς τέτταρας, [p] ὥσπερ ὁ βοῦς.
Τῶν δὲ μωνύχων τὰ ἄρρενα οὐκ ἔχουσι μαστούς, πλὴν ὅσα
ἐοίκασι τῇ μητρί, ὅπερ συμβαίνει ἐπὶ τῶν ἵππων.
42 Τὰ δ' αἰδοῖα τῶν μὲν ἀρρένων τὰ μὲν ἔξω ἔχει, οἷον ἄν-
θρωπος καὶ ἵππος καὶ ἄλλα πολλά, τὰ δ' ἐντός, ὥσπερ δελ-
φίς· καὶ τῶν ἔξω [q] δ' ἐχόντων τὰ μὲν [r] εἰς τὸ πρόσθεν, ὥσπερ
[s] καὶ τὰ εἰρημένα, καὶ τούτων τὰ μὲν ἀπολελυμένα καὶ τὸ
αἰδοῖον καὶ τοὺς ὄρχεις, [t] ὥσπερ ἄνθρωπος, τὰ δὲ πρὸς τῇ
γαστρὶ [v] καὶ τοὺς ὄρχεις καὶ τὸ αἰδοῖον, καὶ τὰ μὲν μᾶλλον
τὰ δ' ἧττον ἀπολελυμένα· οὐ γὰρ ὡσαύτως ἀπολέλυται κά-
43 πρῳ καὶ ἵππῳ τοῦτο τὸ μόριον. Ἔχει δὲ καὶ ὁ ἐλέφας [w] τὸ
αἰδοῖον ὅμοιον μὲν ἵππῳ, μικρὸν δὲ καὶ [x] οὐ [y] κατὰ λόγον
τοῦ σώματος, τοὺς δ' ὄρχεις οὐκ ἔξω φανερούς, ἀλλ' ἐντὸς
περὶ τοὺς νεφρούς· διὸ καὶ ἐν τῇ ὀχείᾳ ἀπαλλάττεται [z] τα-
44 χέως. Ἡ δὲ θήλεια [a] τὸ αἰδοῖον ἔχει ἐν [b] ᾧ τόπῳ τὰ οὔθατα
τῶν προβάτων [c] ἐστίν. ὅταν δ' [d] ὀργᾷ ὀχεύεσθαι, ἀνασπᾷ
ἄνω καὶ ἐκτρέπει πρὸς [e] τὸν [f] ἔξω τόπον, ὥστε ῥᾳδίαν εἶναι
[g] τῷ ἄρρενι τὴν ὀχείαν· ἀνέρρωγε δὲ ἐπιεικῶς ἐπὶ πολὺ τὸ

[i] τέσσαρας P.Dª. [k] δ' ἔχει om. P.Dª. [l] τέτταρας τὰς θηλὰς P.Dª. [m] αἱ δὲ παρδάλεις Aª.Cª. [n] ἡ δὲ λέαινα δύο ἐν τῇ γαστρί om. P.Dª. [o] καὶ om. Aª.Cª. [p] ὥσπερ βοῦς Aª, ἐν τῇ γαστρί. ἡ δὲ λέαινα δύο ἐν τῇ γαστρί P.Dª. [q] δ' om. P.Dª. [r] εἰς τὸ πρόσθεν] ἔμπροσθεν P.Dª. [s] καὶ ante τὰ om. P.Dª. [t] ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος Dª. [v] καὶ τοὺς ὄρχεις καὶ om. Aª.Cª. [w] τὸ om. Aª.Cª. [x] οὐκ ἀνάλογον Aª.Cª. [y] κατὰ] παρὰ P. [z] post ταχέως codices καὶ τὰ μὲν ἀπολελυμένους ἔχει τοὺς ὄρχεις, ὥσπερ ἵππος, τὰ δ' οὐκ ἀπολελυμένους, ὥσπερ κάπρος. [a] τὰ αἰδοῖα P.Dª. [b] τόπῳ οὗ τὰ Cª. [c] ἐστίν om. Aª.Cª. [d] δ' ὀχεύωνται Aª.Cª. [e] τὸν om. P. [f] ἔξω] ἐκτὸς P.Dª. [g] τὴν ὀχείαν τῷ ἄρρενι Aª.Cª.

αἰδοῖον. Τοῖς μὲν οὖν πλείστοις αὐτῶν τὰ αἰδοῖα τοῦτον 45
ἔχει τὸν τρόπον· ἔνια δ' ὀπισθουρητικά [h] *ἐστιν, οἷον λὺγξ*
καὶ λέων καὶ κάμηλος καὶ δασύπους. Τὰ μὲν οὖν ἄρρενα
ὑπεναντίως ἔχει ἀλλήλοις, καθάπερ εἴρηται, τὰ δὲ θήλεα
[i] *πάντα ὀπισθουρητικά* [k] *ἐστιν· καὶ γὰρ ὁ θῆλυς ἐλέφας ἔχει*
τὰ αἰδοῖα ὑπὸ [l] *τοῖς μηροῖς, καθάπερ* [m] *καὶ τἆλλα. Τῶν δ'* 46
αἰδοίων διαφορὰ πολλή ἐστιν. Τὰ μὲν γὰρ ἔχει χονδρῶδες
τὸ αἰδοῖον [n] *καὶ σαρκῶδες, ὥσπερ ἄνθρωπος· τὸ μὲν οὖν σαρ-*
κῶδες οὐκ [o] *ἐμφυσᾶται, τὸ δὲ χονδρῶδες ἔχει αὔξησιν. Τὰ*
δὲ νευρώδη, οἷον καμήλου καὶ ἐλάφου, τὰ δ' [p] *ὀστώδη, ὥσπερ*
ἀλώπεκος καὶ λύκου καὶ [q] *ἰκτίδος καὶ γαλῆς· καὶ γὰρ ἡ* [r] *γα-*
λῆ ὀστοῦν ἔχει τὸ αἰδοῖον.

Πρὸς δὲ τούτοις ὁ μὲν ἄνθρωπος τελεωθεὶς τὰ ἄνω ἔχει 47
ἐλάττω τῶν [s] *κάτωθεν, τὰ δ' ἄλλα ζῷα, ὅσα ἔναιμα, τοὐναν-*
τίον. Λέγομεν δὲ ἄνω τὸ ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι τοῦ μορίου
ᾗ ἡ τοῦ περιττώματός ἐστιν ἔξοδος, κάτω δὲ [t] *τὸ ἀπὸ τούτου*
λοιπόν. Τοῖς μὲν οὖν ἔχουσι πόδας τὸ ὀπίσθιόν ἐστι σκέλος
τὸ κάτωθεν μέρος πρὸς τὸ μέγεθος, τοῖς δὲ μὴ ἔχουσιν [v] *οὐ-*
ραὶ καὶ [w] *κέρκοι καὶ τὰ τοιαῦτα.* [x] *Τελεούμενα μὲν οὖν τοι-* 48
αῦτ' ἐστίν, ἐν δὲ τῇ αὐξήσει διαφέρει· ὁ μὲν γὰρ ἄνθρωπος
μείζω τὰ ἄνω ἔχει νέος ὢν ἢ τὰ κάτω, αὐξανόμενος δὲ μετα-
βάλλει τοὐναντίον (διὸ [y] *καὶ μόνον οὐ τὴν αὐτὴν* [z] *ποιεῖται*
κίνησιν τῆς πορείας [a] *νέος ὢν καὶ* [b] *τελεωθείς, ἀλλὰ τὸ πρῶτον*
παιδίον [c] *ὂν ἕρπει τετραποδίζον),* [d] *τὰ δ' ἀνάλογον* [e] *ἀποδί-*
δωσι τὴν αὔξησιν, οἷον κύων. [f] *Ἔνια δὲ τὸ πρῶτον* [f] *ἐλάττω* 49
τὰ ἄνω, τὰ δὲ [g] *κάτω μείζω ἔχει, αὐξανόμενα δὲ τὰ ἄνω γί-*
νεται μείζω, ὥσπερ τὰ [h] *λοφοῦρα· τούτων γὰρ οὐδὲν* [i] *γίνε-*
ται μεῖζον ὕστερον τὸ ἀπὸ τῆς ὀπλῆς μέχρι τοῦ ἰσχίου.

[h] *εἰσιν* P.D[a]. [i] *ἅπαντα* P.D[a]. [k] *εἰσιν* D[a]. [l] *τοὺς μηροὺς* P.D[a]. [m] *καὶ* om. P.D[a]. [n] *καὶ σαρκῶδες* ante *τὸ αἰδοῖον* P.D[a]. [o] *ἐμφύεται* P. [p] *ὀστῶδες* C[a]. [q] *ἴκτιδος* D[a]. [r] *γαλῆ τοιοῦτον ὀστοῦν* P. [s] *κάτω* P.D[a]. [t] *τὸ*] *τὰ* P.D[a]. [v] *οὐρὰ* A[a].C[a]. [w] *κέρκη* D[a]. [x] *τελειούμενα* P.D[a], *τελούμενα* pr. A[a]. [y] *καὶ* om. D[a]. [z] *κίνησιν ποιεῖται* A[a].C[a]. [a] *νέον ὂν* A[a].C[a]. [b] *τελειωθεὶς* P.D[a], *τελεωθὲν* A[a].C[a]. [c] *ὂν* om. P. [d] *τὰ*] *τὸ* C[a]. [e] *δίδωσι* D[a]. [f] *τὰ ἄνω ἐλάττω* D[a]. [g] *κ. μείζονα* D[a], *κ. μείζον'* P. [h] *ὀλοφούρια* P.D[a]. [i] *μείζω γίν.* A[a].

50 Ἔστι δὲ καὶ περὶ τοὺς ὀδόντας πολλὴ διαφορὰ τοῖς ἄλλοις ζῴοις καὶ πρὸς αὑτὰ καὶ πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Ἔχει μὲν γὰρ πάντα ὀδόντας ὅσα τετράποδα καὶ ἔναιμα καὶ ζῳοτόκα, ἀλλὰ πρῶτον τὰ μέν ἐστιν ἀμφώδοντα τὰ δ' [k] οὔ. [l] Ὅσα μὲν γάρ ἐστι κερατοφόρα, οὐκ ἀμφώδοντά ἐστιν· οὐ γὰρ ἔχει τοὺς προσθίους ὀδόντας ἐπὶ τῆς ἄνω σιαγόνος.
51 Ἔστι δ' ἔνια οὐκ ἀμφώδοντα καὶ ἀκέρατα, οἷον κάμηλος. Καὶ τὰ μὲν [m] χαυλιόδοντας ἔχει, ὥσπερ οἱ ἄρρενες ὕες, τὰ δ' οὐκ ἔχει. Ἔτι [n] δὲ τὰ μέν ἐστι καρχαρόδοντα αὐτῶν, οἷον λέων καὶ πάρδαλις καὶ κύων, τὰ δὲ ἀνεπάλλακτα, οἷον ἵππος καὶ βοῦς· καρχαρόδοντα γάρ ἐστιν ὅσα ἐπαλλάττει
52 τοὺς ὀδόντας τοὺς ὀξεῖς. [o] Ἅμα δὲ [p] χαυλιόδοντα [q] καὶ κέρας οὐδὲν ἔχει ζῷον, οὐδὲ [r] καρχαρόδουν καὶ τούτων θάτερον. Τὰ δὲ πλεῖστα τοὺς προσθίους ἔχει ὀξεῖς, τοὺς δ' ἐντὸς πλατεῖς. Ἡ δὲ φώκη [s] καρχαρόδουν ἐστὶ πᾶσι τοῖς [t] ὀδοῦσιν, ὡς ἐπαλλάττουσα τῷ γένει τῶν ἰχθύων· οἱ γὰρ ἰχθύες πάντες σχεδὸν [v] καρχαρόδοντές εἰσιν. Διστοίχους δὲ ὀδόν-
53 τας οὐδὲν ἔχει [w] τούτων τῶν γενῶν. Ἔστι δέ τι, εἰ δεῖ πιστεῦσαι Κτησίᾳ· ἐκεῖνος γὰρ [x] τὸ ἐν Ἰνδοῖς θηρίον, ᾧ ὄνομα εἶναι [y] μαρτιχόραν, τοῦτ' ἔχειν ἐπ' ἀμφότερά φησι τριστοίχους [z] τοὺς ὀδόντας· εἶναι δὲ μέγεθος μὲν [a] ἡλίκον λέοντα καὶ [b] δασὺ ὁμοίως, καὶ πόδας ἔχειν ὁμοίους, πρόσωπον [c] δὲ [d] καὶ ὦτα ἀνθρωποειδές, [e] τὸ δ' ὄμμα γλαυκόν, τὸ [f] δὲ χρῶμα [g] κινναβάρινον, τὴν δὲ κέρκον ὁμοίαν τῇ τοῦ σκορπίου τοῦ χερσαίου, ἐν ᾗ κέντρον [h] ἔχειν καὶ τὰς [i] ἀποφυάδας ἀπακοντίζειν, φθέγγεσθαι [k] δ' ὅμοιον φωνῇ [l] ἅμα σύριγγος καὶ σάλπιγγος, ταχὺ δὲ θεῖν οὐχ ἧττον τῶν ἐλάφων, καὶ εἶναι

[k] οὔ] *οὐκ ἀμφώδοντα* Aa.Ca. [l] *ὅσα—ἐστιν* om. Aa, *ἐστιν* om. Ca. [m] *χαυλιώδοντας* Ca, *χαυλιόδοντα* P. [n] *δὲ* om. Da. [o] *ἅμα*] *ὁμοῦ. ἅμα* P.Da. [p] *χαυλιώδοντα* Ca. [q] *καὶ*] *τε καὶ* Aa. [r] *καρχαρόδον τε καὶ* Ca. [s] *καρχαρόδων* Ca. [t] *ὀδ.*] *ζώοις* Aa. [v] *καρχαρώδοντες* Ca. [w] *τούτων* om. Da. [x] *ἐν ἰνδοῖς τὸ* P.Da. [y] *μαρτιοχώραν* P, *μαντιχώραν* Da. [z] *τοὺς* om. Aa. [a] *ἡλίκον τὸν λ.* Da. [b] *δασὺν* P.Da. [c] *δὴ* Aa, *δὲ δὴ* Ca. [d] *καὶ τὰ ὦτα* Ca, *καὶ τὰ ὄμματα* Aa. [e] *τὰ δ' ὄμματα* Ca, *τό τ' ὄμμα* P.Da. [f] *δὲ* om. Aa. [g] *κιναβάρινον* Da. [h] *ἔχει* Aa.Ca. [i] *ὑποφυάδας ἀκοντίζειν* P.Da. [k] *δὲ φωνῇ ὁμοίᾳ* P.Da. [l] *ἅμα* om. P.Da.

ἄγριον καὶ ἀνθρωποφάγον. Ἄνθρωπος μὲν οὖν βάλλει 54
τοὺς ὀδόντας, βάλλει δὲ καὶ ἄλλα τῶν ζῴων, οἷον ἵππος καὶ ὀρεὺς καὶ ὄνος. Βάλλει δ' ἄνθρωπος τοὺς προσθίους, τοὺς δὲ γομφίους οὐθὲν βάλλει τῶν ζῴων. Ὗς δ' [m] ὅλως οὐθένα
βάλλει [n] τῶν ὀδόντων. Περὶ δὲ τῶν κυνῶν ἀμφισβητεῖται, 2
καὶ οἱ μὲν ὅλως οὐκ οἴονται βάλλειν [o] οὐθένα [p] αὐτούς, οἱ δὲ τοὺς κυνόδοντας μόνον· [q] ὦπται δ' ὅτι βάλλει καθάπερ [r] καὶ ἄνθρωπος, ἀλλὰ λανθάνει διὰ τὸ μὴ βάλλειν πρότερον [s] πρὶν
ὑποφυῶσιν ἐντὸς ἴσοι. Ὁμοίως [t] δὲ καὶ ἐπὶ [v] τῶν ἄλλων 2
τῶν ἀγρίων εἰκὸς συμβαίνειν, ἐπεὶ λέγονταί γε τοὺς κυνόδοντας μόνον βάλλειν. Τοὺς δὲ κύνας διαγινώσκουσι τοὺς [w] νεωτέρους καὶ πρεσβυτέρους [x] ἐκ τῶν ὀδόντων· οἱ μὲν γὰρ νέοι λευκοὺς ἔχουσι καὶ ὀξεῖς τοὺς ὀδόντας, οἱ [y] δὲ πρεσβύτε-
ροι μέλανας καὶ ἀμβλεῖς. Ἐναντίως δὲ πρὸς τἄλλα ζῷα 3
[z] καὶ ἐπὶ τῶν ἵππων συμβαίνει· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ζῷα πρεσβύτερα γινόμενα μελαντέρους ἔχει τοὺς ὀδόντας, ὁ δ' ἵππος λευκοτέρους. Ὁρίζουσι δὲ τούς τε ὀξεῖς καὶ [a] τοὺς πλατεῖς οἱ καλούμενοι κυνόδοντες, ἀμφοτέρων μετέχοντες τῆς μορ-
φῆς· [b] κάτωθεν μὲν γὰρ πλατεῖς, ἄνωθεν δ' [c] εἰσὶν ὀξεῖς.
Ἔχουσι δὲ πλείους οἱ ἄρρενες τῶν θηλειῶν ὀδόντας καὶ ἐν 2
ἀνθρώποις καὶ ἐπὶ προβάτων καὶ αἰγῶν καὶ ὑῶν· ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων οὐ τεθεώρηταί [d] πω. Ὅσοι δὲ πλείους ἔχουσι, μακροβιώτεροι ὡς ἐπὶ τὸ πολύ εἰσιν, οἱ δ' ἐλάττους καὶ [e] ἀραιό-
δοντες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ βραχυβιώτεροι. Φύονται δ' [f] οἱ τε- 4
λευταῖοι τοῖς ἀνθρώποις [g] γόμφιοι, οὓς καλοῦσι [h] κραντῆρας, περὶ τὰ εἴκοσιν ἔτη καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξίν. Ἤδη δέ τισι γυναιξὶ καὶ ὀγδοήκοντα ἐτῶν οὔσαις [i] ἔφυσαν γόμφιοι ἐν

[m] ὅλως om. P. [n] τῶν ὀδόντων] ὀδόντα P.Da. [o] ἕνα P. [p] αὐτῶν Da. [q] ὦπται βάλλειν μόνον, omissis δ' ὅτι, P.Da. [r] καὶ om. P.Da. [s] πρὶν] πρὶν ἢ P.Da. [t] δὲ om. P.Da. [v] τῶν post ἐπὶ om. P. [w] πρεσβυτέρους τε καὶ νεωτέρους P.Da. [x] ἐκ] καὶ ἐκ Aa.Ca. [y] πρεσβύτεροι δὲ Aa.Ca. [z] καὶ—πρεσβύτερα om. pr. Aa. [a] τοὺς om. P.Da. [b] ἄνωθεν μὲν γάρ εἰσι πλατεῖς, κάτωθεν Aa.Ca. [c] ὀξεῖς εἰσίν Da. [d] πω] τῷ P. [e] ἀνόδοντες P.Da. [f] τοῖς ἀνθρώποις οἱ τελευταῖοι P.Da. [g] γομφίοι P. [h] κρατῆρας P. [i] ἐφύησαν P.

τοῖς ἐσχάτοις, πόνον [k] παρασχόντες ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἀν-
δράσιν ὡσαύτως· τοῦτο δὲ συμβαίνει ὅσοις ἂν μὴ ἐν τῇ ἡλικίᾳ
5 ἀνατείλωσιν οἱ κραντῆρες. Ὁ δ' ἐλέφας ὀδόντας μὲν ἔχει
τέτταρας ἐφ' ἑκάτερα, οἷς κατεργάζεται τὴν τροφήν (λεαίνει
δ' ὥσπερ κριμνά), χωρὶς δὲ τούτων ἄλλους δύο [l] τοὺς μεγά-
λους. Ὁ μὲν οὖν ἄρρην τούτους ἔχει μεγάλους [m] τε καὶ
[n] ἀνασίμους, ἡ δὲ θήλεια μικροὺς καὶ ἐξ ἐναντίας τοῖς ἄρρεσιν·
κάτω [o] γὰρ οἱ ὀδόντες [p] βλέπουσιν. Ἔχει δ' ὁ ἐλέφας εὐθὺς
[q] γενόμενος ὀδόντας, τοὺς μέντοι μεγάλους ἀδήλους τὸ πρῶ-
6 τον. Γλῶτταν [r] δὲ ἔχει μικράν [s] τε σφόδρα καὶ ἐντός, ὥστε
ἔργον [t] εἶναι ἰδεῖν.
7 Ἔχουσι δὲ τὰ ζῷα καὶ τὰ μεγέθη διαφέροντα τοῦ στό-
ματος. [v] Τῶν μὲν γάρ ἐστι τὰ στόματα ἀνερρωγότα,
ὥσπερ κυνὸς καὶ λέοντος καὶ πάντων τῶν καρχαροδόντων, τὰ
δὲ μικρόστομα, ὥσπερ ἄνθρωπος, [w] τὰ δὲ μεταξύ, [x] ὥσπερ τὸ
2 τῶν ὑῶν γένος. Ὁ δ' ἵππος ὁ ποτάμιος ὁ ἐν Αἰγύπτῳ χαί-
την μὲν ἔχει ὥσπερ ἵππος, διχαλὸν δ' ἐστὶν ὥσπερ βοῦς, τὴν
δ' ὄψιν σιμός. Ἔχει δὲ καὶ ἀστράγαλον ὥσπερ τὰ διχαλά,
καὶ [y] χαυλιόδοντας ὑποφαινομένους, κέρκον δ' ὑός, φωνὴν δ'
ἵππου· μέγεθος δ' ἐστὶν [z] ἡλίκον ὄνος. Τοῦ δὲ δέρματος τὸ
πάχος ὥστε δόρατα ποιεῖσθαι ἐξ αὐτοῦ. Τὰ δ' ἐντὸς ἔχει
ὅμοια ἵππῳ καὶ ὄνῳ.
8 Ἔνια δὲ τῶν ζώων ἐπαμφοτερίζει τὴν φύσιν τῷ τ' ἀν-
θρώπῳ καὶ τοῖς τετράποσιν, οἷον πίθηκοι καὶ κῆβοι καὶ κυνο-
κέφαλοι. Ἔστι δ' ὁ μὲν κῆβος πίθηκος ἔχων οὐράν. Καὶ
οἱ κυνοκέφαλοι [a] δὲ τὴν αὐτὴν ἔχουσι μορφὴν τοῖς πιθήκοις,
πλὴν μείζονές τ' εἰσὶ καὶ ἰσχυρότεροι καὶ τὰ πρόσωπα ἔχον-
τες κυνοειδέστερα, ἔτι δ' [b] ἀγριώτερά [c] τε τὰ ἤθη καὶ τοὺς
2 ὀδόντας ἔχουσι [d] κυνοειδεστέρους καὶ [e] ἰσχυροτέρους. Οἱ δὲ

[k] παρέχοντες Aa. [l] τοὺς om. P.Da. [m] τε om. Da. [n] ἀνασήμους Aa.Ca, ἀνωσίμους P.Da. [o] γὰρ] δὲ Ca. [p] βλέπουσιν] ἔχουσιν P.Da. [q] γεννώμενος P.Da. [r] δὲ] τε P. [s] τε om. P.Da. [t] εἶναι] ἐστιν Ca. [v] τῶν] τοῖς Ca. [w] τὸ Ca. [x] ὥσπερ] οἷον P.Aa. [y] χαυλιώδοντας Ca. [z] ἡλίκος Da. [a] δὲ om. Aa. [b] ἀγριώτεροί P. [c] τά τε P.Da. [d] κυνωδεστέρους Da, κυνοδεστέρους P. [e] ἰσχυρούς Aa.Ca.

πίθηκοι δασεῖς μέν εἰσι τὰ πρανῆ ὡς ὄντες τετράποδες, καὶ
τὰ ὕπτια [f] δὲ ὡσαύτως [g] ὡς ὄντες ἀνθρωποειδεῖς (τοῦτο γὰρ
ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ἐναντίως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν τετραπόδων,
καθάπερ [h] ἐλέχθη πρότερον)· πλὴν ἥ [i] τε θρὶξ παχεῖα, καὶ
δασεῖς ἐπ' ἀμφότερα σφόδρα εἰσὶν οἱ πίθηκοι. Τὸ δὲ πρόσ- 3
ωπον ἔχει πολλὰς ὁμοιότητας τῷ τοῦ ἀνθρώπου· καὶ γὰρ
μυκτῆρας καὶ ὦτα παραπλήσια ἔχει, καὶ ὀδόντας ὥσπερ [k] ὁ
ἄνθρωπος, καὶ τοὺς προσθίους καὶ τοὺς γομφίους. Ἔτι δὲ 4
βλεφαρίδας τῶν ἄλλων τετραπόδων ἐπὶ θάτερα οὐκ ἐχόντων
οὗτος ἔχει μὲν [l] λεπτὰς δὲ σφόδρα, καὶ μᾶλλον τὰς κάτω,
καὶ [m] μικρὰς πάμπαν· τὰ γὰρ [n] ἄλλα τετράποδα ταύτας
οὐκ ἔχει. [o] Ἔχει δ' ἐν τῷ στήθει δύο θηλὰς μαστῶν [p] μι-
κρῶν. Ἔχει δὲ καὶ βραχίονας ὥσπερ ἄνθρωπος, πλὴν δα- 5
σεῖς· καὶ κάμπτει καὶ τούτους καὶ τὰ σκέλη ὥσπερ ἄνθρω-
πος, τὰς περιφερείας [q] πρὸς ἀλλήλας ἀμφοτέρων τῶν κώλων.
Πρὸς δὲ τούτοις χεῖρας καὶ δακτύλους καὶ ὄνυχας [r] ὁμοίους
ἀνθρώπῳ, πλὴν [s] πάντα ταῦτα ἐπὶ τὸ θηριωδέστερον. Ἰδί- 6
ους δὲ τοὺς πόδας· εἰσὶ γὰρ οἷον χεῖρες μεγάλαι, καὶ οἱ
δάκτυλοι ὥσπερ οἱ τῶν χειρῶν, ὁ μέσος [t] μακρότατος, καὶ
τὸ κάτω τοῦ ποδὸς χειρὶ ὅμοιον, πλὴν ἐπὶ [v] τὸ μῆκος τὸ
τῆς χειρὸς ἐπὶ τὰ ἔσχατα τεῖνον, καθάπερ θέναρ· τοῦτο
δὲ [w] ἐπ' ἄκρου σκληρότερον, κακῶς καὶ ἀμυδρῶς μιμούμενον
πτέρνην. Κέχρηται δὲ τοῖς [x] ποσὶν ἐπ' ἄμφω, καὶ ὡς χερσὶ 7
καὶ ὡς ποσί, [y] καὶ συγκάμπτει ὥσπερ χεῖρας. Ἔχει δὲ τὸν
ἀγκῶνα καὶ τὸν μηρὸν [z] βραχεῖς ὡς [a] πρὸς τὸν βραχίονα καὶ
τὴν κνήμην. Ὀμφαλὸν δ' ἐξέχοντα μὲν οὐκ ἔχει, σκληρὸν 8
δὲ [b] τὸ κατὰ τὸν τόπον [c] τοῦ ὀμφαλοῦ. Τὰ δ' ἄνω τοῦ

[f] δὲ ὡσαύτως om. Aa.Ca. [g] ὡς om. P. [h] ἐλέχθη τὸ πρότερον Aa. [i] γε P.Da. [k] ὁ om. P.Da. [l] λεπτοὺς Da. [m] μακρὰς Da, μακρὰν P. [n] ἄλλα om. Aa.Ca. [o] ἔχει δ'] ἔτι δ' Aa.Ca. [p] μικρῶν om. Da. μικρὰς, idque ante μαστῶν, P. [q] ἀμφοτέρας πρὸς ἀλλήλας Ca, ἀμφοτέρων πρὸς ἀλλήλας corr. Aa. [r] ὁμοίως Aa, ὁμοίως τῷ Ca. [s] ταῦτα πάντα Da. [t] μακρότερος P.Da. [v] τὸ secundum om. P.Da, tertium om. Da. [w] ἀπ' Aa. [x] ποσὶ καὶ ὡς χερσί P.Da. [y] καὶ οὐ κάμπτει P. [z] βραχέα Aa.Ca. [a] πρὸς] περ P.Ca.Da. [b] τὸ] καὶ Ca, om. Da. [c] τοῦ ὀμφ.] τοῦτον τοῦ ὀμφ. Aa.Ca.

κάτω πολὺ μείζονα ἔχει, ὥσπερ τὰ τετράποδα· σχεδὸν γὰρ
9 [d] ὡς [e] πέντε πρὸς τρία ἐστί. Καὶ διά τε ταῦτα καὶ διὰ τὸ
τοὺς πόδας ἔχειν ὁμοίους χερσὶ καὶ [f] ὡσπερανεὶ συγκειμένους
ἐκ χειρὸς καὶ ποδός, ἐκ μὲν ποδὸς κατὰ τὸ τῆς πτέρνης
ἔσχατον, ἐκ [g] δὲ χειρὸς τἆλλα μέρη· [h] καὶ γὰρ οἱ δάκτυλοι
10 ἔχουσι τὸ καλούμενον θέναρ. Διατελεῖ δὲ τὸν πλείω χρόνον
τετράπουν [i] ὂν μᾶλλον ἢ ὀρθόν· καὶ οὔτ᾽ ἰσχία ἔχει ὡς τετράπουν [k] ὂν οὔτε κέρκον ὡς δίπουν, πλὴν μικρὰν τὸ ὅλον,
ὅσον σημείου χάριν. Ἔχει δὲ καὶ τὸ αἰδοῖον ἡ θήλεια
9 ὅμοιον [l] γυναικί, ὁ δ᾽ ἄρρην κυνωδέστερον [m] ἢ ἄνθρωπος. Οἱ
δὲ κῆβοι, καθάπερ εἴρηται πρότερον, ἔχουσι κέρκον. Τὰ
δ᾽ ἐντὸς διαιρεθέντα ὅμοια ἔχουσιν ἀνθρώπῳ πάντα τὰ τοιαῦτα.

Τὰ μὲν οὖν [n] τῶν εἰς [o] τὸ ἐκτὸς ζῳοτοκούντων μόρια τοῦ-
10 τον ἔχει τὸν τρόπον. Τὰ δὲ τετράποδα μὲν [p] ᾠοτόκα δὲ
καὶ ἔναιμα (οὐδὲν δὲ ᾠοτοκεῖ χερσαῖον καὶ ἔναιμον μὴ τετράπουν ὂν ἢ ἄπουν) κεφαλὴν μὲν ἔχει καὶ αὐχένα καὶ νῶτον καὶ
τὰ πρανῆ καὶ [q] τὰ ὕπτια τοῦ σώματος, ἔτι δὲ σκέλη πρόσθια
καὶ ὀπίσθια καὶ τὸ ἀνάλογον τῷ στήθει, ὥσπερ τὰ ζῳοτόκα
τῶν τετραπόδων, καὶ κέρκον τὰ μὲν πλεῖστα μείζω, ὀλίγα
2 δ᾽ ἐλάττω. Πάντα δὲ πολυδάκτυλα καὶ πολυσχιδῆ ἐστὶ τὰ
τοιαῦτα. Πρὸς δὲ τούτοις [r] τὰ αἰσθητήρια καὶ γλῶτταν
πάντα, πλὴν ὁ ἐν Αἰγύπτῳ κροκόδειλος. Οὗτος δὲ [s] παραπλησίως τῶν ἰχθύων τισίν· ὅλως μὲν γὰρ οἱ ἰχθύες ἀκανθώδη
καὶ οὐκ ἀπολελυμένην ἔχουσι τὴν γλῶτταν, ἔνιοι δὲ πάμπαν
λεῖον καὶ ἀδιάρθρωτον τὸν τόπον μὴ [t] ἐγκλίναντι σφόδρα τὸ
3 χεῖλος. Ὦτα δ᾽ οὐκ ἔχουσιν ἀλλὰ τὸν πόρον τῆς ἀκοῆς
μόνον πάντα τὰ τοιαῦτα· οὐδὲ μαστούς, οὐδ᾽ αἰδοῖον, οὐδ᾽
[v] ὄρχεις ἔξω φανεροὺς ἀλλ᾽ ἐντός, οὐδὲ [w] τρίχας, ἀλλὰ πάντ᾽

[d] ὡς] ὥσπερ Da, om. Aa.Ca. [e] πέντε] πάντα pr. Ca, om. Aa.
[f] ὡσπερεὶ corr. Da. [g] χειρὸς δὲ P.Da. [h] καὶ γὰρ οἱ] οἱ γὰρ P.Da.
[i] ὂν om. P.Da. [k] ὂν om. P. [l] γυναικός P. [m] ἢ ὁ ἄνθρωπος Aa.Ca,
ἢ ἀνθρώπου P.Da. [n] τῶν post ἐκτὸς Aa.Ca. [o] τὸ] τὰ P. [p] ζῳοτόκα
pr. Aa. [q] τὰ om. P.Da. [r] τὰ] καὶ τὰ Aa. [s] παραπλήσιος P.Da.
[t] ἐκλίναντι P. [v] ἔξω ὄρχεις P. [w] τρίχα Da.

ἐστὶ φολιδωτά. [x] Ἔτι δὲ καρχαρόδοντα [y] πάντα. Οἱ δὲ 4
κροκόδειλοι οἱ ποτάμιοι ἔχουσιν [z] ὀφθαλμοὺς μὲν ὑός, ὀδόν-
τας δὲ μεγάλους καὶ [a] χαυλιόδοντας καὶ ὄνυχας ἰσχυροὺς καὶ
δέρμα ἄρρηκτον φολιδωτόν· βλέπουσι δ' ἐν μὲν τῷ ὕδατι
φαύλως, ἔξω δ' ὀξύτατον. Τὴν μὲν οὖν ἡμέραν ἐν [b] τῇ γῇ
[c] τὸ πλεῖστον διατρίβει, τὴν δὲ νύκτα ἐν τῷ ὕδατι· ἀλεεινό-
τερον γάρ ἐστι τῆς αἰθρίας.

Ὁ δὲ χαμαιλέων ὅλον μὲν τοῦ σώματος ἔχει τὸ σχῆμα 11
σαυροειδές, τὰ δὲ πλευρὰ κάτω καθήκει συνάπτοντα πρὸς τὸ
ὑπογάστριον, καθάπερ τοῖς ἰχθύσι, καὶ ἡ ῥάχις ἐπανέστηκεν
ὁμοίως τῇ τῶν ἰχθύων. Τὸ δὲ πρόσωπον ὁμοιότατον τῷ 2
τοῦ χοιροπιθήκου. Κέρκον δ' ἔχει [d] μακρὰν σφόδρα, εἰς
λεπτὸν καθήκουσαν καὶ [e] συνελιττομένην ἐπὶ πολύ, καθάπερ
ἱμάντα. Μετεωρότερος δ' ἐστὶ τῇ ἀπὸ τῆς γῆς ἀποστάσει 3
τῶν [f] σαύρων, τὰς δὲ καμπὰς τῶν σκελῶν καθάπερ οἱ σαῦροι
[g] ἔχει. Τῶν δὲ ποδῶν ἕκαστος αὐτοῦ [h] διχῇ διῄρηται εἰς
μέρη θέσιν ὁμοίαν πρὸς αὐτὰ ἔχοντα [i] οἵανπερ ὁ μέγας ἡμῶν
δάκτυλος πρὸς τὸ λοιπὸν τῆς χειρὸς ἀντίθεσιν ἔχει. Ἐπὶ 4
βραχὺ δὲ καὶ τούτων τῶν μερῶν ἕκαστον διῄρηται εἴς τινας
δακτύλους, τῶν [j] μὲν ἔμπροσθεν ποδῶν τὰ μὲν πρὸς [k] αὐτὸν
[l] τρίχα, τὰ δ' ἐκτὸς δίχα, τῶν δ' ὀπισθίων τὰ μὲν πρὸς
[m] αὐτὸν [n] δίχα, τὰ δ' ἐκτὸς τρίχα. Ἔχει δὲ καὶ ὀνύχια ἐπὶ
τούτων ὅμοια τοῖς τῶν γαμψωνύχων. Τραχὺ δ' ἔχει [o] ὅλον 5
τὸ σῶμα, καθάπερ ὁ κροκόδειλος. Ὀφθαλμοὺς [p] δ' ἔχει ἐν
κοίλῳ τε κειμένους καὶ μεγάλους σφόδρα [q] καὶ στρογγύλους
καὶ δέρματι ὁμοίῳ [r] τῷ λοιπῷ σώματι περιεχομένους. Κατὰ
μέσους δ' αὐτοὺς διαλέλειπται μικρὰ τῇ ὄψει χώρα, δι' ἧς
ὁρᾷ· οὐδέποτε δὲ τῷ δέρματι ἐπικαλύπτει τοῦτο. Στρέφει 6

[x] ἔστι P.C^a.D^a. [y] πάντα om. P. [z] μὲν ὀφθαλμοὺς P.D^a. [a] χαυλιώδοντας C^a. [b] τῇ om. A^a.C^a. [c] τὸ πλεῖστον ante ἐν P. [d] μικρὰν A^a.C^a. [e] συνειλιττομένην P. [f] σαυρῶν C^a.D^a. [g] ἔχουσι A^a.C^a. [h] δίχα C^a.D^a. [i] οἷόνπερ C^a.D^a. [j] μὲν γὰρ πρόσθε C^a. [k] αὐτῷ P.C^a.D^a. [l] τριχῇ τὰ δ' ἐκτὸς διχᾶ P. [m] αὐτῷ P.C^a.D^a. [n] διχᾶ τὰ δ' ἐκτὸς τριχᾶ P. [o] τὸ ὅλον P. [p] δ'] τε P. [q] καὶ post σφόδρα om. P.D^a. [r] τοῦ λοιποῦ σώματος A^a, τῷ τοῦ λοιποῦ σώματος C^a.

δὲ τὸν ὀφθαλμὸν κύκλῳ καὶ τὴν ὄψιν ἐπὶ πάντας τοὺς τό-
πους μεταβάλλει, καὶ οὕτως ὁρᾷ ὃ βούλεται. Τῆς δὲ [s] χροιᾶς
ἡ μεταβολὴ ἐμφυσωμένῳ αὐτῷ γίγνεται· [t] ἔχει δὲ καὶ [v] μέ-
λαιναν ταύτην, οὐ πόρρω τῆς τῶν κροκοδείλων, καὶ ὠχρὰν
καθάπερ οἱ σαῦροι, μέλανι ὥσπερ τὰ παρδάλια [w] διαπεποι-
7 κιλμένην. Γίνεται δὲ καθ' ἅπαν τὸ σῶμα [x] αὐτοῦ ἡ τοιαύτη
μεταβολή· καὶ γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ συμμεταβάλλουσιν ὁμοίως
τῷ λοιπῷ σώματι καὶ ἡ κέρκος. Ἡ δὲ [y] κίνησις αὐτοῦ νωθὴς
[z] ἰσχυρῶς [a] ἐστί, καθάπερ ἡ τῶν χελωνῶν. Καὶ ἀποθνήσκων
[b] τε ὠχρὸς γίνεται, καὶ τελευτήσαντος αὐτοῦ ἡ χροιὰ τοιαύτη
8 ἐστίν. Τὰ δὲ περὶ τὸν στόμαχον καὶ τὴν ἀρτηρίαν ὁμοίως
ἔχει τοῖς σαύροις κείμενα. Σάρκα δ' οὐδαμοῦ ἔχει [c] πλὴν
πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ ταῖς [d] σιαγόσιν ὀλίγα σαρκία, καὶ περὶ
9 ἄκραν τὴν τῆς κέρκου πρόσφυσιν. Καὶ αἷμα [e] δ' ἔχει περί
[f] τε τὴν καρδίαν μόνον [g] καὶ τὰ ὄμματα καὶ τὸν ἄνω τῆς καρ-
δίας τόπον, καὶ ὅσα ἀπὸ τούτων φλέβια ἀποτείνει· ἔστι δὲ
καὶ ἐν τούτοις βραχὺ παντελῶς. Κεῖται δὲ καὶ ὁ ἐγκέφαλος
ἀνώτερον μὲν [h] ὀλίγῳ τῶν ὀφθαλμῶν, συνεχὴς δὲ τούτοις.
10 Περιαιρεθέντος δὲ τοῦ ἔξωθεν δέρματος τῶν ὀφθαλμῶν περι-
έχει [i] τι διαλάμπον διὰ τούτων, οἷον κρίκος χαλκοῦς λεπτός.
[k] Καθ' ἅπαν δὲ αὐτοῦ τὸ σῶμα σχεδὸν διατείνουσιν ὑμένες
πολλοὶ καὶ ἰσχυροὶ καὶ πολὺ [l] ὑπερβάλλοντες τῶν περὶ τὰ
11 λοιπὰ ὑπαρχόντων. Ἐνεργεῖ δὲ καὶ τῷ πνεύματι ἀνατετμη-
μένος ὅλος ἐπὶ πολὺν χρόνον, [m] βραχείας ἰσχυρῶς ἔτι κινή-
σεως ἐν αὐτῷ περὶ τὴν καρδίαν οὔσης, καὶ συνάγει [n] διαφε-
ρόντως μὲν τὰ περὶ τὰ πλευρά, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ
μέρη τοῦ σώματος. Σπλῆνα δ' οὐδαμοῦ ἔχει φανερόν. Φω-
λεύει δὲ καθάπερ οἱ σαῦροι.

[s] χρόας P.D^a. [t] ἴσχει A^a.C^a. [v] μελαινα A^a. [w] διαπεποικιλμένα D^a. [x] αὐτῶν A^a. [y] κίνησις αὐτοῦ] κίνηαυ P. [z] ἰσχυρα pr. A^a. [a] ἐστί om. P. [b] τε] δὲ A^a. [c] πλὴν] εἰ μὴ P.D^a. [d] σιαγόσιν. ἄσαρκα δὲ παντελῶς ἐστὶ καὶ ταῖς σιαγόσιν ὀλίγα D^a. [e] δ' om. A^a.C^a. [f] τε om. D^a. [g] καὶ περὶ τὰ P. [h] ὀλίγον P.D^a. [i] διαλάμπον τι (διλάμποντι P.) αὐτῶν οἷον P.D^a. [k] καθ'] καὶ A^a. [l] ὑπερβάντες C^a. [m] βραχείας δὲ ἰσχυρῶς A^a. [n] μὲν διαφερόντως P.D^a.

Ὁμοίως δ᾽ ἔνια μόρια καὶ οἱ ὄρνιθες τοῖς εἰρημένοις ἔχουσι 12
ζῴοις· καὶ γὰρ κεφαλὴν καὶ αὐχένα πάντ᾽ ἔχει καὶ νῶτον καὶ
τὰ ὕπτια [o] τοῦ σώματος καὶ τὸ ἀνάλογον τῷ στήθει· σκέλη
δὲ δύο καθάπερ ἄνθρωπος μάλιστα τῶν ζῴων· πλὴν κάμπτει
εἰς [p] τοὔπισθεν ὁμοίως τοῖς τετράποσιν, ὥσπερ εἴρηται πρό-
τερον. Χεῖρας δ᾽ οὐδὲ πόδας προσθίους ἔχει, ἀλλὰ πτέρυ- 2
γας ἴδιον πρὸς τὰ ἄλλα ζῷα. Ἔτι δὲ τὸ ἰσχίον ὅμοιον
μηρῷ [q] μακρὸν καὶ προσπεφυκὸς [r] μέχρι ὑπὸ μέσην τὴν γα-
στέρα, ὥστε δοκεῖν διαιρούμενον μηρὸν εἶναι, τὸν [s] δὲ μηρὸν
μεταξὺ τῆς κνήμης, ἕτερόν τι μέρος. Μεγίστους δὲ τοὺς 3
μηροὺς ἔχει τὰ γαμψώνυχα τῶν ὀρνίθων, καὶ τὸ στῆθος
ἰσχυρότερον τῶν ἄλλων. Πολυώνυχοι δ᾽ [t] εἰσὶ πάντες οἱ
ὄρνιθες, ἔτι δὲ πολυσχιδεῖς τρόπον τινὰ πάντες· τῶν μὲν
γὰρ πλείστων διήρηνται οἱ δάκτυλοι, τὰ δὲ πλωτὰ στεγανό-
ποδά [u] ἐστι, διηρθρωμένους δ᾽ [v] ἔχει καὶ χωριστοὺς δακτύ-
λους. Εἰσὶ δ᾽ [w] ὅσοι αὐτῶν μετεωρίζονται πάντες τετρα- 4
δάκτυλοι· τρεῖς μὲν γὰρ εἰς τὸ [x] ἔμπροσθεν ἕνα δ᾽ εἰς τὸ
ὄπισθεν κείμενον [y] ἔχουσιν οἱ [z] πλεῖστοι ἀντὶ πτέρνης· ὀλίγοι
δέ τινες δύο μὲν ἔμπροσθεν δύο δ᾽ ὄπισθεν, οἷον ἡ καλουμένη
ἴυγξ. Αὕτη δ᾽ ἐστὶ μικρῷ μὲν [a] μείζων σπίζης, τὸ δ᾽ εἶδος 5
ποικίλον, [b] ἴδια δ᾽ ἔχει τά [c] τε περὶ τοὺς δακτύλους καὶ τὴν
γλῶτταν [d] ὁμοίαν τοῖς ὄφεσιν· ἔχει γὰρ ἐπὶ μῆκος ἔκτασιν
[e] καὶ ἐπὶ τέτταρας δακτύλους, καὶ πάλιν συστέλλεται εἰς
ἑαυτήν. Ἔτι δὲ περιστρέφει τὸν τράχηλον εἰς τοὐπίσω
τοῦ λοιποῦ σώματος ἠρεμοῦντος, καθάπερ οἱ ὄφεις. Ὄνυχας 6
δ᾽ ἔχει μεγάλους μὲν [f] ὁμοίως [g] μέντοι πεφυκότας τοῖς τῶν
[h] κολοιῶν· τῇ δὲ φωνῇ τρίζει. Στόμα δ᾽ οἱ ὄρνιθες ἔχουσι
[i] μὲν ἴδιον δέ· οὔτε γὰρ χείλη οὔτ᾽ ὀδόντας [k] ἔχουσιν, ἀλλὰ

[o] τοῦ] καὶ τοῦ Aa. [p] τοὔμπροσθεν P.Da. [q] μακρῷ Ca. [r] μέχρις Ca. [s] δὲ om. Aa. [t] πάντες εἰσὶ P.Da. [u] ἔστι om. P. [v] ἔχει om. P. [w] αὐτῶν ὅσοι P.Da. [x] πρόσθεν P.Da. [y] ἔχουσιν om. P.Da. [z] πλεῖστοι δ᾽ ἀντὶ Aa. [a] μεῖζον Aa. [b] ἰδία P.Ca.Da. [c] τε om. P.Da. [d] ὁμοίως P.Da. [e] καὶ ante ἐπὶ om. P.Da. [f] ὁμοίους Aa.Ca. [g] μέντοι] δὲ P.Da. [h] κοιλιῶν Aa. [i] μὲν et δέ om. P.Da. [k] ἔχουσιν om. P.

ῥύγχος, [l] οὔτ᾽ ὦτα [m] οὔτε μυκτῆρας, ἀλλὰ τοὺς πόρους [n] τού-
των τῶν αἰσθήσεων, τῶν μὲν μυκτήρων ἐν τῷ ῥύγχει, τῆς δ᾽
7 ἀκοῆς ἐν τῇ κεφαλῇ. Ὀφθαλμοὺς δὲ πάντες καθάπερ καὶ
τἆλλα ζῷα δύο, [o] ἄνευ βλεφαρίδων. Μύουσι δ᾽ οἱ βαρεῖς
τῷ κάτω βλεφάρῳ, [p] σκαρδαμύττουσι δ᾽ ἐκ τοῦ κανθοῦ δέρ-
ματι ἐπιόντι πάντες, οἱ δὲ γλαυκώδεις τῶν ὀρνίθων καὶ τῷ
8 ἄνω βλεφάρῳ. Τὸ δ᾽ αὐτὸ τοῦτο ποιοῦσι καὶ τὰ φολιδωτά,
οἷον [q] οἱ σαῦροι καὶ τἆλλα τὰ ὁμοιογενῆ τούτοις τῶν ζῴων·
μύουσι γὰρ τῇ κάτω βλεφαρίδι πάντες, οὐ μέντοι σκαρδα-
μύττουσί γε ὥσπερ οἱ ὄρνιθες. Ἔτι δ᾽ οὔτε φολίδας οὔτε
τρίχας ἔχουσιν, ἀλλὰ πτερά· τὰ δὲ πτερὰ [r] ἔχει καυλὸν
9 [s] ἅπαντα. Καὶ οὐρὰν μὲν οὐκ ἔχουσιν, ὀρροπύγιον [t] δέ, οἱ
μὲν μακροσκελεῖς καὶ στεγανόποδες βραχύ, οἱ δ᾽ ἐναντίοι
μέγα. Καὶ οὗτοι μὲν πρὸς τῇ γαστρὶ τοὺς πόδας [v] ἔχοντες
πέτονται, οἱ δὲ [w] μικρορροπύγιοι ἐκτεταμένους. Καὶ γλῶτ-
ταν ἅπαντες, ταύτην δ᾽ ἀνομοίαν· οἱ μὲν γὰρ μακρὰν οἱ δὲ
10 πλατεῖαν. Μάλιστα δὲ τῶν ζῴων μετὰ τὸν ἄνθρωπον γράμ-
ματα φθέγγεται ἔνια τῶν ὀρνίθων [x] γένη· τοιαῦτα δ᾽ ἐστὶ
τὰ [y] πλατύγλωττα αὐτῶν μάλιστα. Τὴν δ᾽ ἐπιγλωττίδα
ἐπὶ τῆς ἀρτηρίας οὐθὲν τῶν ᾠοτοκούντων ἔχει, ἀλλὰ συνάγει
καὶ [z] διοίγει τὸν πόρον ὥστε μηθὲν [z] καθεῖναι τῶν ἐχόντων
11 βάρος ἐπὶ τὸν [a] πλεύμονα. Γένη δ᾽ ἔνια τῶν ὀρνίθων ἔχει
καὶ πλῆκτρα· γαμψώνυχον δ᾽ ἅμα καὶ πλῆκτρον ἔχον οὐθέν.
Ἔστι δὲ τὰ μὲν γαμψώνυχα τῶν πτητικῶν, τὰ δὲ πληκτρο-
φόρα τῶν βαρέων. Ἔτι δ᾽ ἔνια τῶν ὀρνέων λόφον ἔχουσι,
τὰ μὲν αὐτῶν τῶν πτερῶν ἐπανεστηκότα, ὁ δ᾽ ἀλεκτρυὼν
μόνος ἴδιον· [b] οὔτε γὰρ σάρξ ἐστιν οὔτε [c] πόρρω σαρκὸς
[d] τὴν φύσιν.

[l] οὐδ᾽ Aa.Ca. [m] οὔτε] καὶ Da. [n] τούτων om. Aa.Ca. [o] ἄνευ δὲ βλ. Ca. [p] καρδαμύττουσι Aa. [q] οἱ om. Aa.Ca. [r] ἔχει καὶ καυλὸν Aa, καυλὸν ἔχει P.Da. [s] πάντα Da. [t] δὲ καὶ οἱ P. [v] ἔχουσιν ὅταν πέτωνται Aa.Ca. [w] μικρουροπύγιοι corr. Ca, μικροουρροπύγιοι Aa, μικρὸν ὀρροπύγιον P. [x] γένη om. Aa.Ca. [y] πλατύγλωσσα P.Da. [z] διάγει et κατιέναι Aa.Ca. [a] πνεύμονα Aa.Ca. [b] οὔτε γὰρ] ὁ οὔτε P.Da. [c] πόρος pr. Aa. [d] τὴν φύσιν om. pr. Aa. post φύσιν Ca. ἀριστοτέλους περὶ ζώων ἱστορίας γ.

Τῶν δ' ἐνύδρων ζῴων τὸ τῶν ἰχθύων γένος ἓν ἀπὸ τῶν 13
ἄλλων ἀφώρισται, πολλὰς περιέχον ἰδέας. Κεφαλὴν μὲν
γὰρ ἔχει καὶ τὰ πρανῆ καὶ τὰ ὕπτια, ἐν ᾧ τόπῳ ἡ γαστὴρ
καὶ τὰ σπλάγχνα· καὶ ὀπίσθιον οὐραῖον συνεχὲς ἔχει καὶ
ἄσχιστον· τοῦτο δ' οὐ πᾶσιν ὅμοιον. Αὐχένα δ' οὐδεὶς ἔχει 2
ἰχθύς, οὐδὲ κῶλον οὐθέν, [e] οὐδ' ὄρχεις ὅλως, οὔτ' ἐντὸς οὔτ'
ἐκτός, [f] οὐδὲ μαστούς. Τοῦτο μὲν οὖν ὅλως οὐδ' ἄλλο οὐθὲν
τῶν μὴ ζῳοτοκούντων, οὐδὲ τὰ ζῳοτοκοῦντα πάντα, ἀλλ' ὅσα
εὐθὺς ἐν αὑτοῖς ζῳοτοκεῖ [g] καὶ μὴ ᾠοτοκεῖ πρῶτον. Καὶ γὰρ
ὁ δελφὶς ζῳοτοκεῖ, διὸ ἔχει μαστοὺς δύο, οὐκ ἄνω δ' ἀλλὰ
πλησίον τῶν ἄρθρων. Ἔχει δ' οὐχ ὥσπερ τὰ τετράποδα 3
ἐπιφανεῖς θηλάς, ἀλλ' οἷον ῥύακας δύο, ἑκατέρωθεν ἐκ τῶν
πλαγίων ἕνα, ἐξ [h] ὧν τὸ γάλα ῥεῖ· καὶ θηλάζεται ὑπὸ τῶν
τέκνων παρακολουθούντων· καὶ τοῦτο [i] ὦπται ἤδη ὑπό τινων
φανερῶς. Οἱ δ' ἰχθύες, ὥσπερ εἴρηται, οὔτε μαστοὺς ἔχουσιν
οὔτε αἰδοίων πόρον ἐκτὸς οὐθένα φανερόν. Ἴδιον δ' ἔχουσι τό 4
τε τῶν βραγχίων, ᾗ τὸ ὕδωρ ἀφιᾶσι δεξάμενοι κατὰ τὸ στόμα,
καὶ τὰ πτερύγια, οἱ μὲν πλεῖστοι [k] τέτταρα, οἱ δὲ προμήκεις
δύο, οἷον ἐγχέλυς, [l] ὄντα πρὸς τὰ βράγχια. Ὁμοίως [m] δὲ καὶ
κεστρεῖς, [n] οἷον ἐν Σιφαῖς [o] οἱ ἐν τῇ λίμνῃ, δύο, καὶ ἡ καλου-
μένη ταινία ὡσαύτως. Ἔνια δὲ τῶν προμήκων οὐδὲ πτερύγια 5
ἔχει, οἷον [p] σμύραινα, οὐδὲ τὰ βράγχια διηρθρωμένα ὁμοίως
τοῖς ἄλλοις ἰχθύσιν. Αὐτῶν δὲ τῶν ἐχόντων [q] βράγχια τὰ
μὲν [r] ἔχει [s] ἐπικαλύμματα τοῖς βραγχίοις, τὰ δὲ σελάχη
πάντα ἀκάλυπτα. Καὶ τὰ μὲν ἔχοντα καλύμματα πάντα ἐκ 6
πλαγίου ἔχει τὰ βράγχια, τῶν δὲ σελαχῶν τὰ [t] μὲν πλατέα
κάτω ἐν τοῖς ὑπτίοις, οἷον νάρκη καὶ βάτος, τὰ δὲ [v] προμήκη
ἐν τοῖς πλαγίοις, [w] οἷον πάντα τὰ [x] γαλεώδη. Ὁ δὲ [y] βά- 7
τραχος ἐκ πλαγίου μὲν ἔχει, καλυπτόμενα δ' [z] οὐκ ἀκανθώδει

[e] οὐδ'] οὔτε P.Dª. [f] οὐδὲ] οὔτε P. [g] καὶ μὴ] μὴ δὲ Cª. [h] ὧν] οὗ P. [i] ἤδη ὦπται P.Dª. [k] τέσσαρα P.Dª. [l] ὄντα om. Aª.Cª. [m] δὲ om. P.Dª. [n] οἷον] οἱ P. et pr. Aª. [o] οἱ] οἷον pr. Aª. [p] σμύραιναι Aª. [q] βράγχια] τὰ βράγχια Cª.Dª. [r] ἔχει—τὰ μὲν om. P. [s] ἐπικάλυμμα Aª.Cª. [t] μὲν om. Aª. [v] προμήκη διαφόρως ἔχει ἐν Aª.Cª. [w] οἷον om. P. [x] ἀλεώδη P. [y] βάτος margo Dª. [z] οὐκ om. P.

καλύμματι ὥσπερ οἱ [a]μὴ σελαχώδεις, ἀλλὰ δερματώδει. Ἔτι δὲ τῶν ἐχόντων βράγχια τῶν μὲν ἁπλᾶ ἐστὶ τὰ βράγχια, τῶν δὲ διπλᾶ· [b]τὸ δ' ἔσχατον πρὸς τὸ σῶμα [c]πάντων ἁπλοῦν. Καὶ πάλιν τὰ μὲν ὀλίγα βράγχια ἔχει,
8 τὰ δὲ πλῆθος βραγχίων· ἴσα δ' ἐφ' ἑκάτερα [d]πάντες. Ἔχει δ' ὁ ἐλάχιστα ἔχων ἓν ἐφ' ἑκάτερα βράγχιον, διπλοῦν δὲ τοῦτο, [e]οἷον κάπρος· οἱ δὲ δύο ἐφ' ἑκάτερα, τὸ μὲν ἁπλοῦν τὸ δὲ διπλοῦν, οἷον γόγγρος καὶ σκάρος· οἱ δὲ τέτταρα ἐφ' ἑκάτερα ἁπλᾶ, οἷον [f]ἔλλοψ, [g]συναγρίς, σμύραινα, ἐγχέλυς· οἱ δὲ τέτταρα μὲν δίστοιχα δὲ πλὴν τοῦ ἐσχάτου, οἷον
9 κίχλη καὶ πέρκη καὶ γλάνις καὶ κυπρῖνος. Ἔχουσι δὲ καὶ οἱ [h]γαλεώδεις διπλᾶ πάντες, καὶ πέντ' ἐφ' ἑκάτερα· ὁ δὲ ξιφίας ὀκτὼ διπλᾶ. Περὶ μὲν οὖν [i]πλήθους βραγχίων [k]ἐν
10 τοῖς ἰχθύσι τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. Ἔτι δὲ πρὸς τἆλλα ζῷα οἱ ἰχθύες διαφέρουσι πρὸς τῇ διαφορᾷ τῇ περὶ τὰ βράγχια· οὔτε γὰρ ὥσπερ τῶν πεζῶν ὅσα ζῳοτόκα ἔχει τρίχας, [l]οὔθ' ὥσπερ ἔνια τῶν ᾠοτοκούντων τετραπόδων [m]φολίδας, [n]οὔθ' ὡς τὸ τῶν ὀρνέων γένος πτερωτόν, ἀλλ' οἱ μὲν πλεῖστοι αὐτῶν [o]λεπιδωτοί εἰσιν, ὀλίγοι δέ τινες τραχεῖς,
11 ἐλάχιστον δ' ἐστὶ πλῆθος αὐτῶν τὸ λεῖον. Τῶν μὲν οὖν σελαχῶν τὰ μὲν τραχέα ἐστὶ τὰ δὲ λεῖα, [p]γόγγροι δὲ καὶ [q]ἐγχέλυες καὶ [r]θύννοι τῶν λείων. Καρχαρόδοντες δὲ πάντες οἱ ἰχθύες [s]ἔξω τοῦ σκάρου· καὶ πάντες ἔχουσιν ὀξεῖς τοὺς ὀδόντας καὶ πολυστοίχους, καὶ ἔνιοι ἐν τῇ γλώττῃ. Καὶ γλῶτταν σκληρὰν καὶ ἀκανθώδη ἔχουσι, καὶ προσπεφυκυῖαν
12 οὕτως ὥστ' ἐνίοτε μὴ δοκεῖν ἔχειν. Τὸ δὲ στόμα [t]οἱ μὲν ἀνερρωγός, ὥσπερ ἔνια τῶν [v]ζῳοτόκων καὶ τετραπόδων. Τῶν δ' αἰσθητηρίων τῶν μὲν ἄλλων οὐθὲν ἔχουσι φανερὸν

[a] μὴ om. Ca.Da. [b] τὸ δ'] τῶν δ' Ca. [c] ἁπλοῦν πάντων. καὶ τὰ P.Da. [d] πάντες—ἑκάτερα om. Ca. et pr. Aa. [e] οἷον ὁ κάπρος P.Ca.Da. [f] ἔλωψ P. [g] σύναγρις P.Da. [h] γαλιώδεις P. [i] πλῆθος P. [k] ἐν om. P.Da. [l] οὔθ'] οὐδ' P. [m] φολίδα Aa.Ca. [n] οὐδ' P.Da. [o] εἰσὶ λεπιδωτοί Aa. [p] γόγγρος Aa. [q] ἐγχέλυς Aa, ἔγχελυς Ca. [r] θύννος Aa. [s] ἐκτὸς σκάρου P.Da. [t] οἱ μὲν om. P.Da. [v] ζῳοτοκούντων Aa.Ca.

οὔτ' αὐτὸ οὔτε τοὺς πόρους, οὔτ' ἀκοῆς οὔτ' ὀσφρήσεως·
ὀφθαλμοὺς δὲ πάντες ἔχουσιν ἄνευ βλεφάρων, οὐ σκληρό-
φθαλμοι [w]ὄντες. Ἔναιμον μὲν οὖν [x]ἐστὶν ἅπαν τὸ τῶν 13
ἰχθύων γένος, εἰσὶ δ' αὐτῶν οἱ μὲν ᾠοτόκοι οἱ δὲ ζῳοτόκοι,
οἱ μὲν [y]λεπιδωτοὶ πάντες ᾠοτόκοι, τὰ δὲ σελάχη πάντα
ζῳοτόκα πλὴν [z]βατράχου.

Λοιπὸν δὲ τῶν ἐναίμων ζῴων τὸ τῶν ὄφεων γένος. Ἔστι 14
δὲ κοινὸν ἀμφοῖν· τὸ μὲν γὰρ πλεῖστον αὐτῶν χερσαῖόν
ἐστιν, ὀλίγον δὲ τὸ τῶν ἐνύδρων ἐν τοῖς [a]ποτίμοις ὕδασι
διατελεῖ. Εἰσὶ δὲ [b]καὶ θαλάττιοι ὄφεις, παραπλήσιοι τὴν
μορφὴν τοῖς χερσαίοις τἆλλα· [c]πλὴν τὴν κεφαλὴν ἔχουσι
γογγροειδεστέραν. Γένη δὲ πολλὰ τῶν θαλαττίων ὄφεών 2
ἐστι, καὶ [d]χρόαν ἔχουσι παντοδαπήν· οὐ γίγνονται δ' οὗτοι
ἐν τοῖς σφόδρα βαθέσιν. Ἄποδες δ' εἰσὶν οἱ ὄφεις ὥσπερ
τὸ τῶν ἰχθύων γένος. Εἰσὶ δὲ καὶ σκολόπενδραι [e]θαλάττιαι,
παραπλήσιαι [f]τὸ εἶδος ταῖς χερσαίαις, τὸ δὲ μέγεθος μικρῷ
ἐλάττους· γίγνονται δὲ περὶ τοὺς πετρώδεις τόπους. Τὴν 3
δὲ χροιάν εἰσιν ἐρυθρότεραι καὶ πολύποδες μᾶλλον καὶ λε-
πτοσκελέστεραι τῶν χερσαίων. Οὐ γίγνονται δ' [g]οὐδ' αὗται,
ὥσπερ οὐδ' οἱ ὄφεις, ἐν τοῖς βαθέσι σφόδρα. Ἔστι δ' 4
ἰχθύδιόν [h]τι τῶν πετραίων, ὃ καλοῦσί τινες ἐχενηΐδα, καὶ
χρῶνταί τινες αὐτῷ πρὸς δίκας καὶ φίλτρα· ἔστι δὲ ἄβρωτον·
τοῦτο δ' ἔνιοί φασιν ἔχειν πόδας οὐκ ἔχον, ἀλλὰ φαίνεται
διὰ τὸ τὰς πτέρυγας [i]ὁμοίας ἔχειν ποσίν.

Τὰ μὲν οὖν ἔξω μόρια, καὶ [k]πόσα καὶ ποῖα τῶν ἐναίμων
ζῴων, καὶ τίνας ἔχει πρὸς ἄλληλα διαφοράς, εἴρηται. Τὰ 15
δ' ἐντὸς [l]πῶς ἔχει, λεκτέον ἐν τοῖς ἐναίμοις ζῴοις πρῶτον·
[m]τούτῳ γὰρ διαφέρει τὰ μέγιστα γένη πρὸς τὰ λοιπὰ τῶν
ἄλλων ζῴων, [n]τῷ τὰ [o]μὲν ἔναιμα τὰ δ' ἄναιμα εἶναι. Ἔστι 2

[w] ὄντες. βλέφαρα δὲ οὐκ ἔχουσιν. ἔναιμον P.Da. [x] ἅπαν ἐστὶν P. [y] λεπιδωτοί εἰσι πάντες Aa.Ca. [z] βατράχων P.Da. [a] ποταμίοις P.Da. [b] καὶ οἱ θαλάττιοι Aa. [c] πλὴν τῆς κεφαλῆς· ἔχουσι γὰρ αὐτὴν γογγροειδεστέραν P. [d] χροιὰν Da. [e] θαλάσσιαι Aa. [f] τῷ εἴδει P.Da. [g] οὐδ' post δ' om. Aa.Ca. [h] τι πετραῖον P.Da. [i] ἔχειν ὁμοίας P. [k] ποῖα καὶ πόσα P.Da. [l] ὡς P.Da. [m] τοῦτο P.Aa. [n] τὸ P. [o] μὲν λοιπὰ ἔναιμα Aa.Ca.

δὲ ταῦτα ἄνθρωπός τε καὶ τὰ ζῳοτόκα τῶν τετραπόδων,
[p]ἔτι δὲ καὶ τὰ ᾠοτόκα τῶν τετραπόδων καὶ ὄρνις καὶ ἰχθὺς
καὶ κῆτος, καὶ εἴ τι ἄλλο ἀνώνυμόν ἐστι διὰ τὸ μὴ εἶναι
γένος ἀλλ' ἁπλοῦν τὸ εἶδος [q]ἐπὶ τῶν καθ' [r]ἕκαστον, οἷον
3 ὄφις καὶ κροκόδειλος. Ὅσα μὲν οὖν ἐστὶ τετράποδα καὶ
ζῳοτόκα, [s]στόμαχον [t]μὲν καὶ ἀρτηρίαν πάντ' ἔχει, καὶ
κείμενα τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ ἐν τοῖς ἀνθρώποις· ὁμοίως
δὲ καὶ ὅσα [v]ᾠοτοκεῖ τῶν τετραπόδων, καὶ [w]ἐν τοῖς ὄρνισιν·
4 ἀλλὰ τοῖς εἴδεσι τῶν μορίων τούτων [x]διαφέρουσιν. Ὅλως
δὲ πάντα ὅσα τὸν ἀέρα [y]δεχόμενα ἀναπνεῖ καὶ ἐκπνεῖ, πάντ'
ἔχει πνεύμονα καὶ ἀρτηρίαν καὶ στόμαχον, καὶ τὴν θέσιν τοῦ
στομάχου καὶ τῆς ἀρτηρίας ὁμοίως, ἀλλ' οὐχ ὅμοια, τὸν δὲ
5 [z]πλεύμονα οὔθ' ὅμοιον [a]οὔτε τῇ θέσει ὁμοίως ἔχοντα. Ἔτι
δὲ καρδίαν [b]ἅπαντ' ἔχει [c]ὅσα αἷμα ἔχει, καὶ τὸ διάζωμα, ὃ
[d]καλοῦνται φρένες· ἀλλ' ἐν τοῖς μικροῖς διὰ λεπτότητα καὶ
[e]σμικρότητα οὐ φαίνεται ὁμοίως, πλὴν ἐν τῇ [f]καρδίᾳ. Ἴδιον
δ' ἐστὶν ἐπὶ τῶν βοῶν· ἔστι γάρ τι γένος βοῶν, ἀλλ' οὐ
6 πάντες, ὃ ἔχει ἐν τῇ καρδίᾳ ὀστοῦν. [g]Ἔχει δὲ καὶ ἡ τῶν
ἵππων καρδία ὀστοῦν. [h]Πλεύμονα δ' οὐ [i]πάντα, οἷον
[k]ἰχθὺς οὐκ ἔχει, οὐδ' [l]εἴ τι ἄλλο τῶν [m]ζῴων ἔχει βράγχια.
Καὶ ἧπαρ [n]ἅπαντ' ἔχει ὅσαπερ αἷμα. Σπλῆνα δὲ τὰ
7 πλεῖστα ἔχει ὅσαπερ καὶ αἷμα. Τὰ δὲ πολλὰ τῶν μὴ
[o]ζῳοτόκων ἀλλ' [p]ᾠοτόκων μικρὸν ἔχει τὸν σπλῆνα οὕτως
ὥστε λανθάνειν ὀλίγου τὴν αἴσθησιν, [q]ἔν τε τοῖς ὄρνισι τοῖς
πλείστοις, οἷον [r]ἐν [s]περιστερᾷ καὶ ἰκτίνῳ καὶ ἱέρακι καὶ
8 γλαυκί· ὁ δ' αἰγοκέφαλος [t]ὅλως οὐκ ἔχει. Καὶ ἐπὶ τῶν ᾠο-

p ἔτι δὲ καὶ τὰ ᾠοτόκα τῶν τετραπόδων om. D^a. q ἐπὶ] περὶ pr. C^a. r ἕκαστα P.D^a. s στόμα P. t μὲν] μὲν ἔχουσι, omisso mox ἔχει, P.D^a. v ζωοτοκεῖ A^a.C^a. w ἐν om. C^a. et pr. A^a. x διαφέρει A^a. y δεχόμενα om. D^a. z πνεύμονα A^a.C^a. a οὐδὲ P. b ἔχει πάντα P.D^a. c ὅσα αἷμα ἔχει om. A^a. d καλεῖται P.D^a. e μικρότητα C^a. f καρδίᾳ ἴδιόν τι ἐστὶν Schneiderus. g ἔχει—ὀστοῦν] hæc post sect. 7. γλαυκί ponit P. h πνεύμονα A^a.C^a. i πάντα ἔχει οἷον A^a.C^a. k ἰχθύες (οἱ ἰχθύες D^a.) οὐκ ἔχουσιν P.D^a. l εἰ om. A^a.C^a. m ζώων ὃ ἔχει corr. A^a. n πάντα P.D^a. o ζωοτοκούντων D^a. p ᾠοτοκούντων P.D^a. q ἔν τε om. A^a.C^a. r ἐν om. A^a.C^a. s περιστεραῖς P.D^a. t ὅλως om. P.D^a.

τόκων [v]δὲ καὶ τετραπόδων τὸν αὐτὸν τρόπον ἔχει· μικρὸν
[w]γὰρ πάμπαν ἔχουσι καὶ ταῦτα, οἷον χελώνη, [x]ἐμύς, φρύνη,
[y]σαῦρος, [z]κροκόδειλος, βάτραχος. Χολὴν δὲ τῶν ζῴων τὰ
μὲν ἔχει τὰ δ' οὐκ ἔχει ἐπὶ τῷ ἥπατι. Τῶν μὲν ζῳοτόκων 9
καὶ τετραπόδων ἔλαφος οὐκ ἔχει οὐδὲ πρόξ, [a]ἔτι δὲ ἵππος,
ὀρεύς, ὄνος, φώκη καὶ τῶν [b]ὑῶν ἔνιοι. Τῶν δ' ἐλάφων [c]αἱ
[d]Ἀχαΐναι [e]καλούμεναι δοκοῦσιν [f]ἔχειν ἐν τῇ κέρκῳ χολήν·
ἔστι δ' ὃ [g]λέγουσι τὸ μὲν χρῶμα ὅμοιον [h]χολῇ, οὐ μέντοι
[i]ὅλον ὑγρὸν οὕτως, ἀλλ' ὅμοιον τῷ τοῦ σπληνὸς τὰ ἐκτός.
Σκώληκας [k]μέντοι πάντες ἔχουσιν ἐν τῇ κεφαλῇ ζῶντας· ἐγ- 10
γίνονται δὲ ὑποκάτω τοῦ ὑπογλωττίου ἐν τῷ κοίλῳ καὶ περὶ
τὸν σφόνδυλον, ᾗ ἡ κεφαλὴ προσπέφυκε, τὸ μέγεθος οὐκ
ἐλάττους ὄντες τῶν μεγίστων εὐλῶν· ἐγγίνονται δ' ἀθρόοι
καὶ συνεχεῖς, τὸν ἀριθμὸν δ' εἰσὶ μάλιστα περὶ εἴκοσι.
Χολὴν μὲν [l]οὖν οὐκ ἔχουσιν οἱ ἔλαφοι, ὥσπερ εἴρηται· τὸ δ' 11
ἔντερον αὐτῶν ἐστὶ πικρὸν οὕτως ὥστε μηδὲ τοὺς κύνας ἐθέ-
λειν ἐσθίειν, [m]ἂν μὴ σφόδρα πίων ᾖ ὁ ἔλαφος. Ἔχει δὲ καὶ
ὁ ἐλέφας τὸ ἧπαρ ἄχολον μέν, [n]τεμνομένου μέντοι περὶ τὸν
τόπον οὗ τοῖς ἔχουσιν ἐπιφύεται ἡ [o]χολή, ῥεῖ ὑγρότης χο-
λώδης [p]ἢ πλείων ἢ ἐλάττων. Τῶν δὲ δεχομένων [q]τὴν θά- 12
λατταν καὶ ἐχόντων πλεύμονα δελφὶς οὐκ ἔχει χολήν. Οἱ
δ' ὄρνιθες καὶ [q]οἱ ἰχθύες πάντες [r]ἔχουσι, καὶ τὰ ᾠοτόκα καὶ
τετράποδα, καὶ ὡς ἐπίπαν εἰπεῖν [s]ἢ πλείω ἢ ἐλάττω· ἀλλ' οἱ
μὲν πρὸς τῷ ἥπατι τῶν ἰχθύων, οἷον οἵ τε γαλεώδεις καὶ
γλάνις καὶ ῥίνη καὶ [t]λειόβατος καὶ νάρκη καὶ τῶν μακρῶν
ἐγχέλυς καὶ βελόνη καὶ ζύγαινα. Ἔχει δὲ καὶ ὁ καλλι- 13
ώνυμος ἐπὶ τῷ ἥπατι, ὅσπερ ἔχει μεγίστην τῶν ἰχθύων ὡς

[v] δὲ om. P. [w] γὰρ om. Cª. [x] ἐμὺς interpretes veteres: codices μῦς.
[y] σαῦρα Aª. σαῦρος ante φρύνη Dª. [z] καὶ κροκόδειλος καὶ βατράχος P.Dª.
[a] ἔτι δὲ] ἑπτὰ δὲ τάδε P.Dª. [b] μυῶν P. et γρ. Aª, μυιῶν Dª.
[c] οἱ P. [d] ἀχαειναὶ P.Dª. [e] καλούμενοι P. [f] ἐν τῇ κέρκῳ ἔχειν P.Dª.
[g] λέγω Aª. et fortasse Cª. [h] χολῆς P. [i] ὅλον om. Aª.Cª. [k] μὲν Cª.
[l] οὖν om. Aª.Cª. [m] ἐὰν P.Dª. [n] τεμνόμενον Cª. [o] χολὴ καὶ ῥεῖ P.
[p] ἢ ante πλείων om. P.Dª. [q] τὴν et mox οἱ post καὶ om. Aª.Cª.
[r] ἔχουσι χολὴν καὶ τὰ ᾠοτόκα καὶ τὰ τετράποδα P.Dª. [s] ἢ ante πλείω om. P.Dª. [t] λιόβατος Aª.

κατὰ μέγεθος. Οἱ δὲ πρὸς τοῖς ἐντέροις ἔχουσιν, ἀποτετα-
14 μένην ἀπὸ τοῦ ἥπατος [v] πόροις ἐνίοις πάνυ λεπτοῖς. Ἡ μὲν
οὖν [w] ἀμία παρὰ τὸ ἔντερον παρατεταμένην ἰσομήκη ἔχει,
πολλάκις δὲ καὶ ἐπαναδίπλωμα· οἱ δ' ἄλλοι πρὸς τοῖς [x] ἐν-
τέροις, οἱ [y] μὲν πορρώτερον οἱ δ' ἐγγύτερον, οἷον βάτραχος,
[z] ἔλλοψ, συναγρίς, σμύραινα, [a] ξιφίας. Πολλάκις δὲ καὶ τὸ
αὐτὸ γένος ἐπ' ἀμφότερα φαίνεται ἔχον, οἷον [b] γόγγροι οἱ
15 μὲν πρὸς τῷ ἥπατι, οἱ δὲ κάτω ἀπηρτημένην. Ὁμοίως δ'
ἔχει τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ὀρνίθων· ἔνιοι γὰρ πρὸς τῇ κοιλίᾳ
ἔχουσιν, οἱ δὲ πρὸς τοῖς ἐντέροις τὴν χολήν, οἷον περιστερά,
κόραξ, ὄρτυξ, χελιδών, στρουθός. Ἔνιοι δ' ἅμα πρὸς τῷ
ἥπατι [c] ἔχουσι καὶ πρὸς τῇ κοιλίᾳ, οἷον αἰγοκέφαλος, οἱ δ'
ἅμα πρὸς τῷ ἥπατι καὶ τοῖς [d] ἐντέροις, οἷον ἱέραξ καὶ ἰκτῖνος.
16 Νεφροὺς [e] δὲ καὶ κύστιν τὰ μὲν ζῳοτόκα τῶν τετραπόδων
πάντ' ἔχει· ὅσα δὲ ᾠοτοκεῖ, τῶν μὲν ἄλλων οὐθὲν ἔχει, οἷον
οὔτ' ὄρνις οὔτ' ἰχθύς, τῶν [f] δὲ τετραπόδων [g] μόνη χελώνη ἡ
θαλαττία μέγεθος κατὰ λόγον τῶν ἄλλων μορίων. [h] Ὁμοίους
δ' ἔχει τοὺς νεφροὺς ἡ θαλαττία χελώνη τοῖς βοείοις· ἔστι δ'
ὁ τοῦ βοὸς οἷον ἐκ πολλῶν μικρῶν εἷς συγκείμενος. Ἔχει
δὲ καὶ ὁ βόνασος [i] τὰ ἐντὸς ἅπαντα ὅμοια βοΐ.
17 Τῇ δὲ θέσει, ὅσα ἔχει [k] ταῦτα τὰ μόρια, ὁμοίως κείμενα
ἔχει, τήν τε καρδίαν περὶ τὸ μέσον, πλὴν ἐν ἀνθρώπῳ· οὗτος
δ' ἐν τῷ ἀριστερῷ μᾶλλον μέρει, καθάπερ ἐλέχθη πρότερον.
Ἔχει δὲ καὶ τὸ ὀξὺ ἡ καρδία πάντων εἰς τὸ πρόσθεν· πλὴν
ἐπὶ τῶν ἰχθύων οὐκ ἂν δόξειεν· οὐ γὰρ πρὸς τὸ στῆθος ἔχει
2 τὸ ὀξύ, ἀλλὰ πρὸς τὴν κεφαλὴν [l] καὶ τὸ στόμα. Ἀνήρτη-
ται δ' [m] αὐτῶν τὸ ἄκρον [n] ᾗ συνάπτει τὰ βράγχια ἀλλήλοις
τὰ δεξιὰ καὶ [o] τὰ ἀριστερά. Εἰσὶ δὲ [p] καὶ ἄλλοι πόροι

[v] πόροις λεπτοῖς πάνυ, omisso ἐνίοις, P.D[a]. [w] ἄμια P, ἄμυια D[a]. [x] ἐντέροις τὴν χολὴν οἱ A[a]. [y] μέντοι C[a]. [z] ἔλωψ P, ἔλοψ D[a]. [a] ξιφίας χελιδὼν στρουθός. πολλάκις P.D[a]. [b] γόγγρος P.D[a]. [c] καὶ τῇ κοιλίᾳ ἔχουσιν P.D[a]. [d] ἐντέροις τὴν χολὴν οἷον A[a].C[a]. [e] δὲ om. pr. A[a]. [f] δὲ om. pr. A[a]. [g] μόνου P.D[a]. [h] ὁμοίως A[a]. [i] πάντα τὰ ἐντὸς P.D[a]. [k] τὰ μόρια ταῦτα D[a]. [l] καὶ πρὸς τὸ A[a].C[a]. [m] αὐτῷ P.D[a], αὐτῆς interpretes veteres. [n] ᾗ] εἰς ὃ P.D[a]. [o] τὰ post καὶ om. A[a].C[a]. [p] καὶ om. A[a].

τεταμένοι ἐξ αὐτῆς εἰς ἕκαστον τῶν βραγχίων, μείζους μὲν
τοῖς μείζοσιν, ἐλάττους δὲ τοῖς ἐλάττοσιν· ὁ δ' ἐπ' ἄκρας
τῆς καρδίας τοῖς μεγάλοις αὐτῶν σφόδρα παχὺς αὐλός ἐστι
καὶ λευκός. Στόμαχον δ' ὀλίγοι ἔχουσι τῶν ἰχθύων, οἷον 3
γόγγρος καὶ ἔγχελυς, καὶ οὗτοι μικρόν. Καὶ τὸ ἧπαρ τοῖς
ἔχουσι τοῖς μὲν ἀσχιδὲς ἔχουσιν ἐν τοῖς δεξιοῖς [q] ἐστὶν ὅλον,
τοῖς δὲ ἐσχισμένον ἀπ' ἀρχῆς τὸ μεῖζον ἐν τοῖς δεξιοῖς.
Ἐνίοις γὰρ ἑκάτερον τὸ μόριον ἀπήρτηται καὶ οὐ συμπέ- 4
φυκεν ἡ ἀρχή, οἷον τῶν τε ἰχθύων τοῖς γαλεώδεσι, καὶ δασυ-
πόδων τι [r] γένος ἐστὶ καὶ ἄλλοθι καὶ [s] περὶ τὴν λίμνην τὴν
[t] Βόλβην ἐν τῇ καλουμένῃ [v] Συκίνῃ, οὓς ἄν τις [w] δόξειε δύο
ἥπατα ἔχειν διὰ τὸ πόρρω τοὺς πόρους συνάπτειν, ὥσπερ
καὶ ἐπὶ τοῦ τῶν ὀρνίθων πλεύμονος. Καὶ ὁ σπλὴν δ' ἐστὶ 5
πᾶσιν ἐν τοῖς ἀριστεροῖς κατὰ φύσιν, καὶ οἱ νεφροὶ τοῖς
ἔχουσι κείμενοι τὸν [x] αὐτὸν τρόπον· ἤδη δὲ διανοιχθέν τι
τῶν τετραπόδων ὤφθη ἔχον τὸν σπλῆνα μὲν ἐν [y] τοῖς δεξιοῖς,
τὸ δ' ἧπαρ ἐν τοῖς ἀριστεροῖς· ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα ὡς τέρατα
κρίνεται. Τείνει δ' ἡ μὲν ἀρτηρία πᾶσιν εἰς τὸν πλεύμονα 6
(ὃν δὲ τρόπον, ὕστερον ἐροῦμεν), ὁ δὲ στόμαχος εἰς τὴν κοι-
λίαν διὰ τοῦ διαζώματος, ὅσα ἔχει στόμαχον· οἱ γὰρ ἰχθύες,
ὥσπερ εἴρηται [z] πρότερον, οἱ πλεῖστοι οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ'
[a] εὐθὺς πρὸς τὸ στόμα συνάπτει ἡ κοιλία, διὸ πολλάκις ἐνίοις
τῶν μεγάλων διώκουσι τοὺς ἐλάττους [b] προπίπτει ἡ κοιλία
εἰς τὸ στόμα. Ἔχει δὲ κοιλίαν [c] πάντα τὰ εἰρημένα, καὶ 7
κειμένην ὁμοίως (κεῖται γὰρ ὑπὸ τὸ διάζωμα εὐθύς), καὶ τὸ
[d] ἔντερον ἐχόμενον καὶ τελευτῶν πρὸς τὴν ἔξοδον τῆς τροφῆς
καὶ τὸν καλούμενον ἀρχόν. Ἀνομοίας δ' ἔχουσι τὰς κοι-
λίας. Πρῶτον μὲν γὰρ τῶν τετραπόδων καὶ ζῳοτόκων ὅσα 8
μή ἐστιν ἀμφώδοντα τῶν κερατοφόρων, τέτταρας ἔχει τοὺς
τοιούτους πόρους· ἃ δὴ καὶ λέγεται [e] μηρυκάζειν. Διήκει

[q] ἐστὶν ante ἐν A^a.C^a. [r] γένος ὅ ἐστι P.A^a.D^a. [s] παρὰ P.D^a. [t] βολβὴν A^a, βόρβην P. [v] συκινῇ A^a. [w] δόξῃ A^a. [x] αὐτὸν ἔχουσι τρόπον P. [y] τοῖς om. A^a. [z] πρότερον om. P. [a] εὐθὺ P. [b] προσπίπτει P.C^a. [c] πάντα μὲν τὰ A^a.C^a. [d] ἕτερον pr. A^a. [e] μηρυκιάζειν P.

γὰρ ὁ μὲν στόμαχος ἀπὸ τοῦ στόματος ἀρξάμενος ἐπὶ [f] τὰ
κάτω [g] παρὰ τὸν πλεύμονα, ἀπὸ τοῦ διαζώματος [h] ἐπὶ τὴν
κοιλίαν τὴν μεγάλην· αὕτη δ' ἐστὶ τὰ ἔσω τραχεῖα καὶ διει-
9 λημμένη. Συνήρτηται δ' αὐτῇ πλησίον τῆς τοῦ στομάχου
[i] προσβολῆς ὁ καλούμενος κεκρύφαλος ἀπὸ τῆς ὄψεως· ἔστι
γὰρ τὰ μὲν ἔξωθεν ὅμοιος τῇ κοιλίᾳ, τὰ δ' ἐντὸς ὅμοιος τοῖς
πλεκτοῖς κεκρυφάλοις· μεγέθει δὲ πολὺ ἐλάττων ἐστὶν ὁ
10 κεκρύφαλος τῆς κοιλίας. Τούτου δ' ἔχεται ὁ ἐχῖνος, τὰ
ἐντὸς ὢν τραχὺς καὶ πλακώδης, τὸ δὲ μέγεθος παραπλήσιος
[k] τῷ κεκρυφάλῳ. Μετὰ δὲ τοῦτον τὸ καλούμενον ἤνυστρόν
ἐστι, τῷ μὲν μεγέθει τοῦ ἐχίνου μεῖζον, τὸ δὲ σχῆμα προ-
μηκέστερον· ἔχει δ' ἐντὸς πλάκας πολλὰς καὶ μεγάλας καὶ
11 λείας. Ἀπὸ δὲ [l] τούτου τὸ ἔντερον ἤδη. Τὰ μὲν οὖν κερα-
τοφόρα καὶ μὴ ἀμφώδοντα τοιαύτην ἔχει τὴν κοιλίαν, δια-
φέρει δὲ πρὸς ἄλληλα τοῖς σχήμασι καὶ [m] τοῖς μεγέθεσι
[n] τούτων καὶ τῷ τὸν στόμαχον εἰς μέσην ἢ πλαγίαν τείνειν
τὴν κοιλίαν. Τὰ δ' ἀμφώδοντα μίαν ἔχει κοιλίαν, οἷον ἄν-
12 θρωπος, [o] ὗς, κύων, ἄρκτος, λέων, λύκος. Ἔχει δὲ καὶ ὁ θὼς
πάντα τὰ ἐντὸς ὅμοια λύκῳ. Πάντα μὲν οὖν ἔχει [p] μίαν
κοιλίαν, καὶ μετὰ ταῦτα τὸ ἔντερον· ἀλλὰ τὰ μὲν ἔχει μείζω
τὴν κοιλίαν, ὥσπερ ὗς καὶ ἄρκτος (καὶ ἥ γε τῆς ὑὸς ὀλίγας
ἔχει λείας πλάκας), τὰ δὲ πολὺ ἐλάττω καὶ οὐ [q] πολλῷ [r] μεί-
13 ζω τοῦ ἐντέρου, καθάπερ [s] κύων καὶ λέων καὶ ἄνθρωπος. Καὶ
τῶν ἄλλων [t] δὲ τὰ εἴδη διέστηκε πρὸς τὰς τούτων κοιλίας·
τὰ μὲν γὰρ ὑῒ ὁμοίαν ἔχει τὰ δὲ κυνί, καὶ τὰ μείζω καὶ τὰ
ἐλάττω τῶν ζῴων ὡσαύτως. Διαφορὰ δὲ καὶ ἐν τούτοις
κατὰ τὰ μεγέθη καὶ τὰ σχήματα καὶ πάχη καὶ λεπτότητας
ὑπάρχει [v] τὰς τῆς κοιλίας, καὶ κατὰ τοῦ στομάχου τῇ θέσει
14 τὴν σύντρησιν. Διαφέρει δὲ καὶ ἡ τῶν ἐντέρων φύσις ἑκα-
τέροις τῶν εἰρημένων ζῴων, τοῖς τε μὴ ἀμφώδουσι καὶ τοῖς

[f] τὸ P.D[a]. [g] περὶ D[a]. [h] εἰς P.D[a]. [i] προβολῆς A[a]. [k] τῷ om. P.D[a]. [l] τούτων A[a].C[a]. [m] τοῖς om. P.D[a]. [n] τούτῳ P.D[a], τούτῳ τε A[a].C[a]. [o] κύων ὗς P.D[a]. [p] μίαν om. C[a]. [q] πολλῷ] πολὺ D[a]. [r] μεῖζον A[a]. [s] λέων καὶ κύων A[a].C[a]. [t] δὲ om. A[a]. [v] τὰς om. P.D[a].

ἀμφώδουσι, [w] τῷ μεγέθει καὶ πάχει καὶ ταῖς ἐπαναδιπλώ-
σεσιν. Πάντα δὲ μείζω τὰ τῶν μὴ ἀμφωδόντων ἐστίν· καὶ 15
γὰρ αὐτὰ πάντα μείζω· μικρὰ μὲν γὰρ ὀλίγα, πάμπαν δὲ
μικρὸν οὐθέν ἐστι κερατοφόρον. Ἔχουσι δ' ἔνια καὶ ἀπο-
φυάδας τῶν ἐντέρων, εὐθυέντερον [x] δ' οὐθέν ἐστι μὴ ἀμφώ-
δουν. Ὁ δ' ἐλέφας ἔντερον ἔχει συμφύσεις ἔχον, ὥστε φαί- 16
νεσθαι τέτταρας κοιλίας ἔχειν. Ἐν τούτῳ καὶ ἡ τροφὴ
ἐγγίνεται, χωρὶς δ' οὐκ ἔχει ἀγγεῖον. Καὶ τὰ [y] σπλάγχνα
ἔχει παραπλήσια τοῖς ὑείοις, πλὴν τὸ μὲν ἧπαρ τετραπλά-
σιον τοῦ βοείου καὶ τἆλλα, τὸν δὲ σπλῆνα ἐλάττω [z] ἢ κατὰ
λόγον. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον [a] ἔχει τὰ περὶ τὴν κοιλίαν 17
καὶ τὴν τῶν ἐντέρων φύσιν καὶ τοῖς τετράποσι μὲν τῶν
[b] ζῴων ᾠοτόκοις δέ, οἷον χελώνῃ χερσαίᾳ καὶ χελώνῃ θαλατ-
τίᾳ καὶ σαύρᾳ καὶ τοῖς κροκοδείλοις ἀμφοῖν καὶ πᾶσιν [c] ὁμοίως
τοῖς τοιούτοις· ἁπλῆν τε γὰρ ἔχουσι καὶ μίαν τὴν κοιλίαν,
καὶ τὰ μὲν ὁμοίαν τῇ ὑείᾳ, τὰ δὲ τῇ τοῦ κυνός. Τὸ δὲ τῶν 18
ὄφεων γένος ὅμοιόν ἐστι καὶ ἔχει [d] παραπλήσια σχεδὸν πάν-
τα τῶν πεζῶν καὶ ᾠοτόκων τοῖς σαύροις, εἴ τις μῆκος [e] αὐτοῖς
ἀποδοὺς ἀφέλοι τοὺς πόδας. Φολιδωτόν [f] τε γάρ ἐστι, καὶ
τὰ πρανῆ καὶ τὰ ὕπτια παραπλήσια τούτοις ἔχει· πλὴν
ὄρχεις οὐκ ἔχει, ἀλλ' ὥσπερ ἰχθὺς δύο πόρους εἰς ἓν συνά-
πτοντας καὶ τὴν ὑστέραν μακρὰν καὶ δικρόαν. Τὰ δ' ἄλλα 19
τὰ ἐντὸς τὰ αὐτὰ τοῖς σαύροις, πλὴν ἅπαντα διὰ τὴν
στενότητα καὶ τὸ μῆκος στενὰ καὶ μακρὰ τὰ σπλάγχνα,
ὥστε [g] καὶ [h] λανθάνειν διὰ τὴν [i] ὁμοιότητα τῶν σχημάτων·
τήν τε γὰρ ἀρτηρίαν ἔχει σφόδρα μακράν, ἔτι δὲ μακρό-
τερον τὸν στόμαχον. Ἀρχὴ δὲ τῆς ἀρτηρίας πρὸς αὐτῷ 20
ἐστὶ τῷ στόματι, ὥστε δοκεῖν ὑπὸ ταύτην εἶναι τὴν γλῶτ-
ταν. [k] Προέχειν [l] δὲ δοκεῖ τῆς γλώττης ἡ ἀρτηρία διὰ τὸ
συσπᾶσθαι τὴν γλῶτταν καὶ μὴ μένειν ὥσπερ τοῖς ἄλλοις.

[w] τῷ τε μεγέθει P.Dª. [x] δ' ante οὐθέν om. pr. Aª. [y] σπλάγχνα δ' ἔχει P.Dª. [z] ἢ om. P.Dª. [a] ἔχει καὶ τὰ Aª. [b] ζῴων] ζωοτόκων Dª. [c] ὅλως Cª. [d] παραπλησίαν P, παραπλήσιον Dª. [e] ἀποδοὺς αὐτοῖς Aª.Cª. [f] τε om. Cª. [g] καὶ post ὥστε om. P.Dª. [h] λανθάνει Aª. [i] ἀνομοιότητα P.Dª. [k] προσέχειν pr. Aª. [l] δὲ] τε Dª.

Ἔστι δ' ἡ γλῶττα λεπτὴ καὶ μακρὰ καὶ μέλαινα, καὶ
21 [m]ἐξέρχεται μέχρι πόρρω. Ἴδιον δὲ παρὰ τὰς τῶν ἄλλων [n]γλώττας ἔχουσι καὶ [o]οἱ ὄφεις καὶ οἱ σαῦροι τὸ δικρόαν αὐτῶν εἶναι τὴν γλῶτταν ἄκραν, πολὺ δὲ μάλιστα οἱ ὄφεις· τὰ γὰρ ἄκρα αὐτῶν ἐστὶ λεπτὰ ὥσπερ τρίχες. Ἔχει δὲ
22 καὶ ἡ φώκη ἐσχισμένην τὴν γλῶτταν. Τὴν δὲ κοιλίαν [p]ὁ ὄφις ἔχει οἷον ἔντερον εὐρυχωρέστερον, ὁμοίαν τῇ τοῦ κυνός· εἶτα τὸ ἔντερον [q]μακρὸν καὶ λεπτὸν καὶ μέχρι [r]τοῦ τέλους ἕν. Ἐπὶ δὲ [s]τοῦ φάρυγγος ἡ καρδία, [t]μικρὰ [v]δὲ καὶ νεφροειδής· διὸ δόξειεν ἂν ἐνίοτε οὐ πρὸς τὸ στῆθος ἔχειν τὸ ὀξύ. Εἶθ' ὁ πλεύμων ἁπλοῦς, ἰνώδει πόρῳ διηρθρωμένος καὶ
23 μακρὸς σφόδρα καὶ πολὺ ἀπηρτημένος τῆς καρδίας. Καὶ τὸ ἧπαρ μακρὸν καὶ ἁπλοῦν, σπλῆνα δὲ [w]μικρὸν καὶ στρογγύλον, ὥσπερ καὶ οἱ σαῦροι. Χολὴν δ' ἔχει ὁμοίως τοῖς ἰχθύσιν· οἱ μὲν γὰρ ὕδροι [x]ἐπὶ τῷ ἥπατι ἔχουσιν, οἱ δ' ἄλλοι πρὸς τοῖς ἐντέροις ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Καρχαρόδοντες δὲ πάντες εἰσίν. Πλευρὰς δ' ἔχουσιν [y]ἴσας ταῖς ἐν τῷ μηνὶ
24 ἡμέραις· τριάκοντα γὰρ ἔχουσιν. Λέγουσι δέ τινες συμβαίνειν περὶ τοὺς ὄφεις τὸ αὐτὸ ὅπερ καὶ περὶ τοὺς νεοττοὺς [z]τοὺς τῶν χελιδόνων· ἐὰν γάρ τις ἐκκεντήσῃ τὰ ὄμματα τῶν ὄφεων, φασὶ φύεσθαι πάλιν. Καὶ [a]αἱ κέρκοι δὲ ἀποτεμνό-
25 μεναι τῶν τε σαύρων καὶ τῶν ὄφεων φύονται. Ὡσαύτως δὲ καὶ τοῖς ἰχθύσιν ἔχει τὰ περὶ τὰ ἔντερα καὶ τὴν κοιλίαν· μίαν γὰρ καὶ ἁπλῆν ἔχουσι, [b]διαφέρουσαν τοῖς σχήμασιν. Ἔνιοι γὰρ πάμπαν [c]ἐντεροειδῆ ἔχουσιν, οἷον ὃν καλοῦσι σκάρον, ὃς δὴ καὶ [d]δοκεῖ μόνος ἰχθὺς [e]μηρυκάζειν. Καὶ τὸ τοῦ ἐντέρου δὲ μέγεθος ἁπλοῦν, καὶ [f]ἀναδίπλωσιν ἔχει, [g]ὃ
26 ἀναλύεται εἰς ἕν. Ἴδιον [h]δὲ [i]τῶν ἰχθύων ἐστὶ καὶ τῶν

[m] ἐξέλκεται P.Da. [n] γλώσσας Ca, γλῶσσας Aa. [o] οἱ ante ὄφεις om. Aa.Ca. [p] ὁ om. P. [q] μακρὸν καὶ om. Aa.Ca. [r] τοῦ om. Ca. [s] τῇ φάρυγγι P.Da. [t] μικρὰ] μικρὰ μακρὰ P.Da, μικρὰ καὶ μακρὰ Aa.Ca. [v] δὲ om. Aa.Ca. [w] μικρὸν] μακρὸν P.Da. [x] πρὸς Aa.Ca. [y] ἴσας om. P. [z] τοὺς ante τῶν om. Aa.Ca.Da. [a] αἱ om. Da. [b] διαφορὰν Aa.Ca. [c] ἑτεροειδῆ Aa.Ca.Da. [d] μόνος ἰχθὺς δοκεῖ Aa. [e] μηρυκιάζειν P. [f] ἀναδίπλωσιν ἔχει ὃ om. Da. [g] ὃ] καὶ P. [h] δὲ om. P. [i] ἐστὶ τῶν ὀρνίθων καὶ τῶν ἰχθύων P.Da.

ὀρνίθων τῶν πλείστων τὸ ἔχειν ἀποφυάδας· ἀλλ' οἱ μὲν
ὄρνιθες κάτωθεν καὶ ὀλίγας, οἱ δ' [k] ἰχθύες ἄνωθεν περὶ τὴν
κοιλίαν, καὶ ἔνιοι πολλάς, οἷον [l] κωβιός, γαλεός, πέρκη, σκορ-
πίος, [m] κίθαρος, τρίγλη, [n] σπάρος· ὁ δὲ κεστρεὺς ἐπὶ μὲν
θάτερα τῆς κοιλίας πολλάς, ἐπὶ [o] δὲ θάτερα μίαν. Ἔνιοι 27
δ' ἔχουσι μὲν ὀλίγας δέ, οἷον [p] ἥπατος, γλαῦκος· ἔχει δὲ καὶ
ὁ [q] χρύσοφρυς ὀλίγας. Διαφέρουσι δὲ καὶ αὐτοὶ αὐτῶν,
οἷον χρύσοφρυς [r] ὁ μὲν πλείους ἔχει ὁ δ' ἐλάττους. Εἰσὶ
δὲ καὶ οἳ ὅλως οὐκ ἔχουσιν, οἷον οἱ πλεῖστοι τῶν σελαχωδῶν·
τῶν δ' ἄλλων οἱ μὲν ὀλίγας, οἱ δὲ καὶ πάνυ πολλάς. Πάν- 28
τες δὲ παρ' αὐτὴν ἔχουσι τὴν κοιλίαν τὰς ἀποφυάδας οἱ
ἰχθύες. Οἱ δ' ὄρνιθες ἔχουσι καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς
τἆλλα ζῷα περὶ τὰ ἐντὸς μέρη διαφοράν. Οἱ μὲν γὰρ
ἔχουσι πρὸ τῆς κοιλίας πρόλοβον, οἷον ἀλεκτρυών, [s] φάττα,
περιστερά, πέρδιξ· ἔστι δ' [t] ὁ πρόλοβος δέρμα κοῖλον καὶ
μέγα, ἐν ᾧ ἡ τροφὴ πρώτη εἰσιοῦσα ἄπεπτός ἐστιν. Ἔστι 29
δ' αὐτόθι μὲν ἀπὸ τοῦ στομάχου [v] στενώτερος, ἔπειτα εὐρύ-
τερος, ᾗ δὲ καθήκει [w] πάλιν πρὸς τὴν κοιλίαν, λεπτότερος.
Τὴν δὲ κοιλίαν σαρκώδη καὶ [x] στιφρὰν οἱ πλεῖστοι ἔχουσι,
καὶ [y] ἔσωθεν δέρμα [z] ἰσχυρὸν ἀφαιρούμενον ἀπὸ τοῦ σαρκώ-
δους. Οἱ δὲ πρόλοβον μὲν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' ἀντὶ τούτου 30
τὸν στόμαχον εὐρὺν καὶ πλατύν, ἢ δι' ὅλου ἢ [a] τὸ πρὸς τὴν
κοιλίαν [b] τεῖνον, οἷον κολοιὸς καὶ κόραξ καὶ κορώνη. Ἔχει
δὲ καὶ ὁ ὄρτυξ τοῦ στομάχου τὸ πλατὺ κάτω, καὶ ὁ αἰγοκέ-
φαλος μικρὸν [c] εὐρύτερον τὸ κάτω καὶ ἡ γλαύξ. Νῆττα δὲ 31
καὶ χὴν καὶ [d] λάρος καὶ [e] καταρράκτης καὶ [f] ὠτὶς τὸν στόμα-
χον εὐρὺν καὶ πλατὺν ὅλον, καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ τῶν ὀρνί-
θων ὁμοίως. Ἔνιοι δὲ [g] τῆς κοιλίας αὐτῆς τι ἔχουσιν ὅμοιον

[k] ἰχθύες πλείους ἄνωθεν P.D[a]. [l] κωβιὸς καὶ γαλεὸς A[a]. [m] κιθαρίς A[a], κιθαρές C[a]. [n] σκάρος A[a]. [o] θάτερα δὲ P.C[a].D[a]. [p] ἥπατος καὶ γλαῦκος D[a]. [q] χρυσόφρυς C[a]. [r] ἔχει ὁ μὲν πλείους A[a].C[a]. [s] φάσσα D[a]. [t] ὁ om. C[a]. [v] στενοτέρα A[a]. [w] πάλιν om. D[a]. [x] στρυφνὰν A[a].C[a]. [y] ἔσωθεν ἐν δέρμα P.D[a]. [z] ἰσχυρὸν καὶ ἀφαιρούμενον A[a].C[a]. [a] τὸ om. D[a]. [b] τείνοντα A[a].C[a]. [c] εὐρύτερος P. [d] γλάρος A[a]. [e] καταράκτης P. [f] ὅτις P.D[a]. [g] τὴν κοιλίαν αὐτὴν ἔχουσιν ὁμοίαν P.D[a]. et corr. A[a].

προλόβῳ, οἷον ἡ [h] κεγχρηΐς. Ἔστι δὲ ἃ οὐκ ἔχει οὔτε τὸν
στόμαχον οὔτε τὸν πρόλοβον εὐρύν, ἀλλὰ τὴν κοιλίαν μα-
κράν, ὅσα μικρὰ τῶν ὀρνίθων, οἷον χελιδὼν καὶ στρουθός.
32 Ὀλίγοι δ' οὔτε [i] τὸν πρόλοβον ἔχουσιν οὔτε τὸν στόμαχον
εὐρύν, ἀλλὰ σφόδρα μακρόν, ὅσοι τὸν αὐχένα μακρὸν ἔχου-
σιν, οἷον πορφυρίων· σχεδὸν δ' οὗτοι καὶ τὸ περίττωμα
33 ὑγρότερον τῶν ἄλλων προΐενται πάντες. Ὁ δ' ὄρτυξ ἰδίως
[k] ἔχει ταῦτα πρὸς τοὺς ἄλλους· ἔχει γὰρ καὶ πρόλοβον καὶ
πρὸ τῆς γαστρὸς τὸν στόμαχον εὐρὺν καὶ πλάτος ἔχοντα·
διέχει [l] δ' ὁ πρόλοβος τοῦ πρὸ τῆς γαστρὸς στομάχου
συχνὸν ὡς κατὰ μέγεθος. Ἔχουσι δὲ καὶ λεπτὸν τὸ ἔντερον
34 οἱ πλεῖστοι καὶ ἁπλοῦν ἀναλυόμενον. Τὰς δ' [m] ἀποφυάδας
ἔχουσιν οἱ ὄρνιθες, καθάπερ εἴρηται, ὀλίγας, καὶ οὐκ ἄνωθεν
ὥσπερ οἱ ἰχθύες, ἀλλὰ κάτωθεν κατὰ τὴν τοῦ ἐντέρου τελευ-
τήν. Ἔχουσι δ' οὐ πάντες ἀλλ' [n] οἱ πλεῖστοι, οἷον ἀλε-
κτρυών, πέρδιξ, νῆττα, νυκτικόραξ, [o] λόκαλος, ἀσκάλαφος, χήν,
[p] κύκνος, [q] ὠτίς, γλαύξ. Ἔχουσι δὲ καὶ τῶν μικρῶν [r] τινές,
ἀλλὰ [s] μικρὰ πάμπαν, οἷον στρουθός.

[t] Γ.

Περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων μορίων τῶν ἐντὸς εἴρηται, καὶ
πόσα καὶ ποῖ' ἄττα, καὶ τίνας ἔχει πρὸς ἄλληλα διαφοράς·
λοιπὸν δὲ περὶ τῶν εἰς τὴν γένεσιν συντελούντων μορίων
εἰπεῖν. [v] Ταῦτα γὰρ τοῖς μὲν θήλεσι πᾶσιν ἐντός ἐστι, τὰ
2 δὲ τῶν ἀρρένων [w] διαφορὰς ἔχει πλείους. Τὰ μὲν γὰρ ὅλως
τῶν ἐναίμων ζῴων οὐκ ἔχει ὄρχεις, τὰ δ' ἔχει μὲν ἐντὸς δ'
ἔχει, καὶ τῶν ἐντὸς ἐχόντων τὰ μὲν πρὸς τῇ ὀσφύϊ ἔχει
[x] περὶ τὸν τῶν νεφρῶν τόπον, τὰ δὲ πρὸς τῇ γαστρί, τὰ δ'
3 ἐκτός. Καὶ τὸ αἰδοῖον τούτων τοῖς μὲν συνήρτηται πρὸς

[h] κεγχρίς P.C^a.D^a. [i] τὸν ante πρόλοβον om. C^a. [k] ταῦτα ἔχει πρὸς ὅλους A^a. [l] δ'] γὰρ C^a. [m] ἀποφυάδας ἀπολελυμένας ἔχουσιν C^a, ἀποφυάδας ἀπολεμμένας ἔχουσιν A^a. [n] οἱ om. D^a. [o] λόκαλος om. A^a. [p] κύκνος] κυκλάμινος A^a.C^a. [q] ὅτις P.D^a. [r] τινὲς] ἔνιοι C^a. [s] σμικρὰ P.D^a. [t] Γ.] δ̅ C^a. [v] ταῦτα] πάντα C^a. [w] πολλὰς ἔχει διαφοράς P.D^a. [x] περὶ] πρὸς D^a.

τὴν γαστέρα, τοῖς δ' ἀφεῖται καθάπερ καὶ οἱ ὄρχεις· πρὸς
δὲ τὴν γαστέρα συνήρτηται ἄλλως [y] τοῖς τ' ἐμπροσθουρητι-
κοῖς καὶ τοῖς ὀπισθουρητικοῖς. Τῶν μὲν οὖν ἰχθύων οὐθεὶς
ὄρχεις ἔχει, οὐδ' εἴ τι ἄλλο ἔχει βράγχια, οὐδὲ τὸ τῶν
ὄφεων γένος ἅπαν, οὐδ' ὅλως ἄπουν οὐδέν, ὅσα μὴ [z] ζῳοτοκεῖ
ἐν αὑτοῖς. Οἱ δ' ὄρνιθες [a] ἔχουσι μὲν ὄρχεις, ἔχουσι δ' ἐντὸς 4
πρὸς τῇ ὀσφύϊ. Καὶ τῶν τετραπόδων ὅσα ᾠοτοκεῖ, τὸν αὐτὸν
ἔχει τρόπον, οἷον [b] σαύρα καὶ χελώνη καὶ κροκόδειλος, καὶ τῶν
ζῳοτόκων ἐχῖνος. Τὰ δὲ τῶν ἐντὸς ἐχόντων πρὸς τῇ γαστρὶ
ἔχει, οἷον τῶν ἀπόδων [c] μὲν δελφίς, τῶν δὲ τετραπόδων καὶ
ζῳοτόκων ἐλέφας· τὰ δ' ἄλλα φανεροὺς ἔχει. Ἡ δ' ἐξάρ- 5
τησις ἡ πρὸς τὴν κοιλίαν καὶ τὸν τόπον τὸν συνεχῆ τίνα
διαφορὰν ἔχει, πρότερον εἴρηται· τοῖς μὲν γὰρ [d] ἐκ τοῦ
ὄπισθεν συνεχεῖς καὶ οὐκ ἀπηρτημένοι εἰσίν, οἷον τῷ γένει
[e] τῷ τῶν ὑῶν, τοῖς δ' ἀπηρτημένοι, καθάπερ τοῖς ἀνθρώποις.
Οἱ μὲν οὖν ἰχθύες ὄρχεις μὲν οὐκ ἔχουσιν, [f] ὥσπερ εἴρηται 6
πρότερον, οὐδ' οἱ ὄφεις· πόρους δὲ δύο ἔχουσιν ἀπὸ τοῦ
ὑποζώματος ἠρτημένους ἐφ' ἑκάτερα τῆς ῥάχεως, συνάπτον-
τας εἰς [g] ἕνα πόρον [h] ἄνωθεν [i] τῆς τοῦ περιττώματος ἐξόδου·
[k] τὸ δ' ἄνωθεν [l] λέγομεν τὸ πρὸς τὴν ἄκανθαν. Οὗτοι δὲ 7
γίνονται περὶ τὴν ὥραν τῆς ὀχείας [m] θοροῦ πλήρεις, καὶ
θλιβομένων ἐξέρχεται τὸ σπέρμα λευκόν. Αὐτοὶ δὲ πρὸς
αὑτοὺς ἣν ἔχουσι διαφοράν, ἔκ τε τῶν ἀνατομῶν [n] δεῖ θεωρεῖν
καὶ ὕστερον λεχθήσεται ἐν τοῖς περὶ [o] ἕκαστον [p] αὐτῶν
[q] ἰδίοις ἀκριβέστερον. Ὅσα δ' ᾠοτοκεῖ ἢ δίποδα ὄντα ἢ 8
τετράποδα, πάντ' ἔχει ὄρχεις πρὸς τῇ ὀσφύϊ κάτωθεν τοῦ
διαζώματος, [r] τὰ μὲν λευκοτέρους τὰ δ' ὠχροτέρους, λεπτοῖς
πάμπαν φλεβίοις περιεχομένους. Καὶ ἀφ' ἑκατέρου τείνει

[y] τοῖς ἔμπροσθεν οὐρητικοῖς P.D[a]. [z] ἐν αὐτοῖς (ἐν ἑαυτοῖς D[a].) ζῳοτοκεῖ P.D[a]. [a] μὲν ἔχουσι P. [b] σαῦρα P.A[a].C[a]. [c] μὲν om. P. [d] πρὸς τοὔπισθεν P.D[a]. [e] τῷ ante τῶν om. A[a]. [f] καθάπερ A[a]. [g] ἓν C[a]. [h] ἄνωθεν ante πόρον ponit C[a], om. P. [i] τῆς] ἄχρι τῆς A[a].C[a]. τῆς τοῦ περιττώματος ἐξόδου post ἄκανθαν P. [k] τὰ—τὰ A[a].C[a]. [l] λεγόμενον P. [m] θόρου D[a]. et pr. A[a]. [n] θεωρεῖν δεῖ A[a].C[a]. [o] ἑκάστου A[a]. [p] αὐτῶν om. P.D[a]. [q] ἰδίως P. [r] τοὺς μὲν λευκοτέρους τοὺς D[a].

πόρος συνάπτων εἰς [s] ἕνα, καθάπερ [t] καὶ τοῖς ἰχθύσιν, ὑπὲρ
9 τῆς τοῦ περιττώματος ἐξόδου. Τοῦτο δ' ἐστὶν αἰδοῖον. ὃ
τοῖς μὲν μικροῖς ἄδηλον, ἐν δὲ τοῖς μείζοσιν, οἷον [v] ἐν χηνὶ
καὶ τοῖς τηλικούτοις, φανερώτερον γίνεται, ὅταν [w] ἡ ὀχεία
πρόσφατος [x] ᾖ. Οἱ δὲ πόροι καὶ τοῖς ἰχθύσι καὶ τούτοις
προσπεφύκασι πρὸς τῇ ὀσφύϊ ὑποκάτω τῆς κοιλίας καὶ τῶν
ἐντέρων, μεταξὺ τῆς μεγάλης φλεβός, ἀφ' ἧς τείνουσι πόροι
10 εἰς ἑκάτερον τῶν ὄρχεων. Ὥσπερ δὲ τοῖς ἰχθύσι περὶ μὲν
[y] τὴν ὥραν τῆς ὀχείας [z] θορός τε φαίνεται ἐνὼν καὶ οἱ πόροι
σφόδρα δῆλοι, ὅταν δὲ παρέλθῃ ἡ ὥρα, ἄδηλοι καὶ οἱ πόροι
ἐνίοτε, οὕτω καὶ τῶν ὀρνίθων οἱ ὄρχεις· πρὶν μὲν ὀχεύειν, οἱ
μὲν μικροὺς οἱ δὲ πάμπαν ἀδήλους ἔχουσιν, ὅταν δὲ ὀχεύωσι,
11 σφόδρα μεγάλους [a] ἴσχουσιν. Ἐπιδηλότατα δὲ [b] τοῦτο
συμβαίνει ταῖς φάτταις καὶ τοῖς πέρδιξιν, ὥστ' [c] ἔνιοι οἴον-
ται οὐδ' ἔχειν τοῦ χειμῶνος ὄρχεις αὐτά. Τῶν δ' ἐν τῷ
ἔμπροσθεν ἐχόντων τοὺς ὄρχεις οἱ μὲν ἐντὸς ἔχουσι πρὸς τῇ
γαστρί, καθάπερ δελφίς, οἱ δ' ἐκτὸς ἐν τῷ φανερῷ πρὸς τῷ
12 τέλει τῆς γαστρός. Τούτοις δὲ τὰ μὲν ἄλλα [d] ἔχει τὸν
αὐτὸν τρόπον, διαφέρουσι δὲ ὅτι οἱ μὲν [e] αὐτῶν ἔχουσι καθ'
αὑτοὺς τοὺς ὄρχεις, οἱ δ' ἐν τῇ καλουμένῃ [f] ὀσχέᾳ, ὅσοι ἔξω-
θεν. Αὐτοὶ δ' οἱ ὄρχεις ἐν [g] πᾶσι τοῖς πεζοῖς καὶ ζῳοτόκοις
13 τόνδ' ἔχουσι τὸν τρόπον. Τείνουσιν ἐκ τῆς ἀορτῆς πόροι
φλεβικοὶ μέχρι τῆς κεφαλῆς ἑκατέρου τοῦ ὄρχεως, καὶ [h] ἄλ-
λοι ἀπὸ τῶν νεφρῶν δύο· εἰσὶ δ' οὗτοι μὲν αἱματώδεις, οἱ δ'
14 ἐκ τῆς ἀορτῆς ἄναιμοι. Ἀπὸ δὲ τῆς κεφαλῆς πρὸς αὐτῷ
τῷ ὄρχει πόρος ἐστὶ πυκνότερος ἐκείνου καὶ νευρωδέστερος,
ὃς ἀνακάμπτει πάλιν ἐν ἑκατέρῳ τῷ ὄρχει πρὸς τὴν κεφαλὴν
τοῦ ὄρχεως· ἀπὸ δὲ τῆς κεφαλῆς [i] ἑκάτεροι πάλιν εἰς ταὐτὸ
15 συνάπτουσιν εἰς τὸ πρόσθεν ἐπὶ τὸ αἰδοῖον. Οἱ δ' ἐπανα-
κάμπτοντες πόροι καὶ προσκαθήμενοι τοῖς ὄρχεσιν [k] ὑμένι

[s] ἓν Aa.Ca. [t] καὶ om. P.Da. [v] ἐν post οἷον om. pr. Ca. [w] ἡ om. Ca. [x] ᾖ post ὅταν P.Da. [y] τὴν om. Aa. [z] θόρος Da. [a] ἔχουσιν Aa.Ca. [b] συμβαίνει τοῦτο P. [c] οἴονται ἐνίοτε P.Da. [d] τὸν αὐτὸν ἔχει Aa. [e] αὐτῶν] αὐτοὺς Aa.Ca. [f] ὀχεῖα P. [g] ἅπασι P.Da. [h] ἄλλοι δ' ἀπὸ P.Da. [i] ἑκατέρας Aa.Ca. [k] ὑμένι] οἱ μὲν P.Da.

περιειλημμένοι εἰσὶ τῷ αὐτῷ, ὥστε δοκεῖν ἕνα εἶναι πόρον,
ἐὰν μὴ διέλῃ τὸν ὑμένα τις. Ὁ μὲν οὖν προσκαθήμενος
πόρος ἔτι αἱματῶδες ἔχει τὸ ὑγρόν, ἧττον μέντοι τῶν ἄνω
τῶν ἐκ τῆς ἀορτῆς· ἐν δὲ τοῖς ἐπανακάμπτουσιν εἰς τὸν
καυλὸν τὸν ἐν τῷ αἰδοίῳ λευκή ἐστιν ἡ ὑγρότης. Φέρει δὲ 16
καὶ ἀπὸ τῆς κύστεως πόρος, καὶ συνάπτει ἄνωθεν [l] εἰς τὸν
καυλόν· περὶ [m] τοῦτον δὲ οἷον κέλυφός ἐστι τὸ καλούμενον
αἰδοῖον. Θεωρείσθω δὲ τὰ εἰρημένα ταῦτα [n] ἐκ τῆς ὑπογρα-
φῆς [o] τῆσδε. Τῶν πόρων [p] ἀρχὴ [q] τῶν ἀπὸ τῆς ἀρτηρίας, 17
ἐφ' οἷς [r] Α· κεφαλαὶ τῶν ὄρχεων καὶ οἱ καθήκοντες πόροι,
ἐφ' οἷς Κ· οἱ ἀπὸ τούτων πρὸς τῷ ὄρχει [s] προσκαθήμενοι,
ἐφ' οἷς τὰ ΩΩ· οἱ δ' ἀνακάμπτοντες, ἐν οἷς ἡ ὑγρότης ἡ
λευκή, ἐφ' οἷς [t] τὰ ΒΒ· αἰδοῖον Δ, [v] κύστις Ε, ὄρχεις δ'
[w] ἐφ' οἷς τὰ ΨΨ. Ἀποτεμνομένων δ' ἢ ἀφαιρουμένων τῶν 18
ὄρχεων αὐτῶν ἀνασπῶνται οἱ πόροι ἄνω. Διαφθείρουσι δ'
οἱ μὲν [x] ἔτι νέων ὄντων τρίψει, οἱ δὲ [y] καὶ ὕστερον [z] ἐκ-
τέμνοντες· συνέβη δ' [a] ἤδη ταῦρον ἐκτμηθέντα καὶ εὐθὺς ἐπι-
βάντα ὀχεῦσαι καὶ γεννῆσαι. Τὰ μὲν οὖν περὶ τοὺς ὄρχεις 19
[b] τοῖς ζῴοις τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. Αἱ δ' ὑστέραι τῶν
ἐχόντων ὑστέρας ζῴων οὔτε τὸν αὐτὸν τρόπον ἔχουσιν οὔθ'
ὅμοιαι πάντων εἰσίν, ἀλλὰ διαφέρουσι καὶ τῶν ζῳοτοκούντων
πρὸς ἄλληλα καὶ τῶν ᾠοτοκούντων. Δίκροαι μὲν [c] οὖν εἰσὶν 20
[d] ἁπάντων τῶν πρὸς τοῖς ἄρθροις ἐχόντων τὰς ὑστέρας, καὶ
τὸ μὲν αὐτῶν ἐν τοῖς δεξιοῖς μέρεσι, τὸ δ' ἕτερον ἐν τοῖς
ἀριστεροῖς ἐστίν· [e] ἡ δ' ἀρχὴ μία καὶ τὸ στόμα ἕν, οἷον καυ-
λὸς σαρκώδης σφόδρα καὶ χονδρώδης τοῖς πλείστοις καὶ
μεγίστοις. Καλεῖται δὲ τούτων [f] τὰ μὲν ὑστέρα καὶ [g] δελ- 21
φύς (ὅθεν καὶ ἀδελφοὺς προσαγορεύουσι), μήτρα δ' ὁ καυ-

[l] εἰς] πρὸς $A^a.C^a$. [m] τοῦτο $P.D^a$. [n] ἐκ] καὶ ἐκ D^a. [o] τῆς δὲ τῶν πόρων ἀρχῆς C^a. [p] ἡ ἀρχὴ A^a. [q] τῶν om. $A^a.C^a$. [r] Α κεφαλαὶ] ἡ κεφαλὴ P, ἡ κεφαλὴ α D^a. [s] καθήμενοι pr. A^a. [t] τὰ om. $P.D^a$. [v] κύστεις A^a. [w] ἐφ' Schneiderus: codices ἐν. [x] νέων ἔτι $P.D^a$. [y] καὶ om. $P.D^a$. [z] ἐκτέμνονται $A^a.C^a$. [a] ἤδη om. $P.D^a$. [b] τῶν ζῴων $P.D^a$. [c] οὖν om. A^a. [d] πάντων $P.D^a$. [e] ἡ δ'] καὶ τούτων A^a. [f] τὸ C^a. [g] δελφὶς $A^a.C^a$.

22 λὸς καὶ τὸ στόμα τῆς ὑστέρας. Ὅσα μὲν οὖν ἐστὶ ζῳοτόκα
καὶ δίποδα [h] ἢ τετράποδα, τούτων μὲν ἡ ὑστέρα πάντων ἐστὶ
κάτω τοῦ ὑποζώματος, οἷον ἀνθρώπῳ καὶ κυνὶ [i] καὶ ὑῒ καὶ
ἵππῳ καὶ βοΐ· καὶ τοῖς κερατοφόροις ὁμοίως ταὐτά [k] γ' ἔχει
πᾶσιν. Ἐπ' [l] ἄκρων δὲ αἱ ὑστέραι τῶν καλουμένων κερα-
23 τίων [m] εἰλιγμὸν ἔχουσιν αἱ τῶν πλείστων. Τῶν δ' ᾠοτο-
κούντων εἰς τοὐμφανὲς οὐχ ὁμοίως ἁπάντων ἔχουσιν, ἀλλ' αἱ
μὲν τῶν ὀρνίθων πρὸς τῷ ὑποζώματι, αἱ δὲ τῶν ἰχθύων κάτω,
καθάπερ [n] αἱ τῶν ζῳοτοκούντων διπόδων καὶ τετραπόδων,
πλὴν λεπταὶ καὶ ὑμενώδεις καὶ [o] μακραί, ὥστ' ἐν τοῖς σφόδρα
μικροῖς τῶν ἰχθύων δοκεῖν ἑκατέραν ᾠὸν [p] εἶναι ἕν, ὡς δύο
ἐχόντων ᾠὰ τῶν ἰχθύων τούτων, ὅσων λέγεται [q] τὸ ᾠὸν εἶναι
ψαθυρόν· ἔστι γὰρ οὐχ ἓν ἀλλὰ πολλά, διόπερ διαχεῖται
24 εἰς πολλά. Ἡ δὲ τῶν ὀρνίθων ὑστέρα κάτωθεν μὲν ἔχει
τὸν καυλὸν σαρκώδη καὶ [r] στιφρόν, [s] τὸ δὲ πρὸς τῷ ὑποζώ-
ματι ὑμενῶδες καὶ λεπτὸν πάμπαν, ὥστε δόξαι ἂν ἔξω τῆς
ὑστέρας εἶναι τὰ ᾠά. Ἐν μὲν οὖν τοῖς μείζοσι τῶν ὀρνίθων
δῆλος [t] ὁ ὑμήν ἐστι μᾶλλον, καὶ φυσώμενος διὰ τοῦ καυλοῦ
αἴρεται καὶ [v] κολποῦται· ἐν δὲ τοῖς μικροῖς ἀδηλότερα [w] πάντα
25 ταῦτα. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἔχει ἡ ὑστέρα καὶ ἐν τοῖς
τετράποσι μὲν τῶν ζῴων [x] ᾠοτόκοις δέ, οἷον χελώνῃ καὶ
σαύρᾳ καὶ βατράχοις καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τοιούτοις· ὁ μὲν
γὰρ [y] καυλὸς κάτωθεν εἷς καὶ σαρκωδέστερος, ἡ δὲ [z] σχίσις
26 καὶ τὰ ᾠὰ ἄνω πρὸς τῷ ὑποζώματι. Ὅσα δὲ τῶν ἀπόδων
εἰς τὸ φανερὸν μὲν ζῳοτοκεῖ ἐν [a] αὑτοῖς δ' ᾠοτοκεῖ, οἷον οἵ
τε γαλεοὶ καὶ τἆλλα τὰ καλούμενα σελάχη (καλεῖται δὲ σέ-
λαχος ὃ [b] ἂν ἄπουν ὂν καὶ βράγχια ἔχον ζῳοτόκον ᾖ), τού-
των [c] δὴ δικρόα μὲν ἡ ὑστέρα, ὁμοίως [c] δὲ καὶ πρὸς τὸ ὑπό-

[h] ἢ] καὶ A^a. [i] καὶ ὑῒ om. D^a. [k] γ' om. P.D^a. [l] ἄκρον A^a.
[m] εἰλιγμὸν C^a, εἴλιγμα δ' P, εἴλιγμα δ' D^a. [n] αἱ post καθάπερ om.
P.D^a. [o] μακραί] μικραί pr. A^a. [p] εἶναι om. P. [q] τὸ ᾠὸν εἶναι
om. P. [r] στριφνόν C^a, στεριφόν A^a. [s] τὰ δὲ πρὸς τῷ ὑποζώματι
ὑμενώδη καὶ λεπτὰ A^a.C^a. [t] ἐστιν ὁ ὑμὴν A^a.C^a. [v] κολφοῦται C^a,
κολποῦται ὁ ὑμήν P.D^a. [w] πάντα om. P.D^a, post ταῦτα ponit A.
[x] ᾠοτόκων A^a. [y] σαῦρος P. [z] σχέσις A^a. [a] δ' αὑτοῖς P.D^a. [b] ἂν]
ἄν τι P.D^a. [c] δὴ et mox δὲ om. P.D^a.

ζωμα τείνει, καθάπερ [d] καὶ τῶν ὀρνίθων. Ἔτι δὲ διὰ μέσου 27
τῶν δικρόων κάτωθεν ἀρξαμένη μέχρι πρὸς τὸ ὑπόζωμα τεί-
νει, καὶ τὰ ᾠὰ ἐνταῦθα γίνεται καὶ ἄνω ἐπ' ἀρχῇ τοῦ ὑποζώ-
ματος· [e] εἶτα [f] προελθόντα εἰς τὴν εὐρυχωρίαν ζῷα γίνεται
ἐκ τῶν ᾠῶν. Αὐτῶν δὲ τούτων πρὸς ἄλληλά τε καὶ πρὸς
τοὺς ἄλλους ἰχθῦς ἡ διαφορὰ τῶν ὑστερῶν ἀκριβέστερον ἂν
θεωρηθείη τοῖς σχήμασιν ἐκ τῶν ἀνατομῶν. Ἔχει δὲ καὶ 28
τὸ τῶν ὄφεων γένος πρός τε ταῦτα καὶ πρὸς ἄλληλα [g] δια-
φοράν. Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα γένη τῶν ὄφεων [h] ᾠοτοκεῖ, ἔχις
δὲ ζῳοτοκεῖ μόνον, [i] ᾠοτοκήσας ἐν αὑτῷ πρῶτον· διὸ παρα-
πλησίως ἔχει τὰ περὶ τὴν ὑστέραν τοῖς σελάχεσιν. Ἡ δὲ 29
τῶν ὄφεων ὑστέρα μακρά, καθάπερ τὸ σῶμα, τείνει κάτωθεν
ἀρξαμένη ἀφ' ἑνὸς πόρου συνεχής, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ἀκάν-
θης, οἷον πόρος ἑκάτερος ὤν, μέχρι πρὸς τὸ ὑπόζωμα, ἐν ᾗ
τὰ ᾠὰ κατὰ [k] στοῖχον ἐγγίνεται, καὶ ἐκτίκτει οὐ καθ' [l] ἓν
ἀλλὰ συνεχές. Ἔχει δὲ τὴν ὑστέραν, ὅσα μὲν ζῳοτοκεῖ καὶ 30
ἐν αὑτοῖς καὶ εἰς τοὐμφανές, [m] ἄνωθεν [n] τῆς κοιλίας, ὅσα δ'
ᾠοτοκεῖ, πάντα κάτωθεν πρὸς τῇ ὀσφύϊ. Ὅσα δ' εἰς τὸ
φανερὸν μὲν ζῳοτοκεῖ ἐν αὑτοῖς δ' ᾠοτοκεῖ, [o] ἐπαμφοτερίζει·
τὸ μὲν γὰρ [p] κάτωθεν πρὸς τὴν ὀσφὺν αὐτῆς μέρος ἐστίν,
[q] ἐν ᾧ τὰ ᾠά, τὸ δὲ περὶ τὴν ἔξοδον ἐπάνω τῶν ἐντέρων. Ἔτι
δὲ διαφορὰ [r] καὶ [s] ἥδε πρὸς [t] ἀλλήλας ἐστὶ τῶν ὑστερῶν. Τὰ 31
μὲν [v] γὰρ κερατοφόρα καὶ [w] μὴ ἀμφώδοντα ἔχει κοτυληδόνας
ἐν τῇ ὑστέρᾳ, ὅταν ἔχῃ τὸ ἔμβρυον, καὶ τῶν ἀμφωδόντων
οἷον δασύπους καὶ μῦς καὶ νυκτερίς· τὰ δ' ἄλλα [x] τὰ ἀμφώ-
δοντα καὶ ζῳοτόκα καὶ ὑπόποδα πάντα λείαν ἔχει τὴν ὑστέ-
ραν, καὶ ἡ τῶν ἐμβρύων ἐξάρτησις ἐξ αὐτῆς ἐστὶ τῆς ὑστέρας,
ἀλλ' οὐκ ἐκ κοτυληδόνος.

[d] καὶ ante τῶν om. Ca. [e] post εἶτα pr. Aa. iterum ἐπ' ἀρχῇ τοῦ ὑποζώματος. [f] προσελθόντα P. [g] διαφέροντα Aa.Ca. [h] ᾠοτοκεῖ πάντα, ὁ δὲ ἔχις Aa.Ca. [i] ᾠοτοκῆσαν P.Aa.Ca. [k] στοιχεῖον Ca. [l] ἕνα Ca. [m] ἄνωθεν] ἄδηλον pr. Aa. [n] τῆς κεφαλῆς κοιλίας P. [o] ἐπαμφοτερίζεται P. [p] κάτωθεν καὶ πρὸς P.Da. [q] ἐν ᾗ περιττὰ ᾠά, τὰ δὲ P.Da. [r] καὶ om. P.Da. [s] ἥδε P. ἥδε ante ἐστι Da. [t] ἄλληλα Aa. [v] γὰρ om. Ca. [w] μὴ om. pr. Aa. [x] τὰ post ἄλλα om. P.Da.

Τὰ μὲν οὖν ἀνομοιομερῆ ἐν τοῖς ζῴοις μέρη τοῦτον ἔχει
2 τὸν τρόπον, καὶ τὰ [y] ἐκτὸς καὶ τὰ ἐντός. Τῶν δ' ὁμοιομερῶν
κοινότατον μέν ἐστι τὸ αἷμα πᾶσι τοῖς ἐναίμοις ζῴοις καὶ τὸ
μόριον ἐν ᾧ πέφυκεν ἐγγίνεσθαι (τοῦτο [z] δὲ καλεῖται φλέψ),
ἔπειτα δὲ τὸ ἀνάλογον τούτοις, ἰχὼρ καὶ ἶνες, [a] καὶ ὃ μάλιστα
δή ἐστι τὸ σῶμα τῶν ζῴων, ἡ σὰρξ καὶ [b] τὸ [c] τούτῳ ἀνάλογον
ἐν ἑκάστῳ μόριον, ἔτι ὀστοῦν καὶ τὸ [d] ἀνάλογον τούτῳ, οἷον
ἄκανθα [e] καὶ χόνδρος· ἔτι δὲ δέρμα, ὑμήν, νεῦρα, [f] τρίχες,
ὄνυχες, καὶ τὰ ὁμολογούμενα τούτοις· πρὸς δὲ τούτοις πι-
μελή, στέαρ καὶ τὰ περιττώματα· ταῦτα δ' ἐστὶ κόπρος,
2 [g] φλέγμα, χολὴ ξανθὴ καὶ μέλαινα. Ἐπεὶ [h] δ' ἀρχῇ ἔοικεν
ἡ τοῦ αἵματος φύσις καὶ ἡ τῶν φλεβῶν, πρῶτον περὶ τούτων
λεκτέον, ἄλλως τε ἐπειδὴ καὶ τῶν [i] πρότερον εἰρηκότων τινὲς
[k] οὐ καλῶς λέγουσιν. Αἴτιον δὲ τῆς ἀγνοίας τὸ δυσθεώρη-
3 τον αὐτῶν. Ἐν μὲν γὰρ τοῖς τεθνεῶσι τῶν ζῴων ἄδηλος ἡ
φύσις τῶν κυριωτάτων φλεβῶν διὰ τὸ συμπίπτειν εὐθὺς ἐξιόν-
τος τοῦ αἵματος μάλιστα ταύτας (ἐκ τούτων γὰρ ἐκχεῖται
ἀθρόον ὥσπερ ἐξ ἀγγείου· καθ' αὑτὸ γὰρ οὐδὲν ἔχει αἷμα,
πλὴν ὀλίγον ἐν τῇ καρδίᾳ, ἀλλὰ πᾶν ἐστὶν ἐν ταῖς φλεψίν),
ἐν δὲ [l] τοῖς ζῶσιν ἀδύνατόν [m] ἐστι θεάσασθαι πῶς ἔχουσιν·
4 ἐντὸς γὰρ ἡ φύσις αὐτῶν. Ὥσθ' οἱ μὲν ἐν τεθνεῶσι καὶ
διῃρημένοις τοῖς ζῴοις θεωροῦντες τὰς μεγίστας ἀρχὰς οὐκ
ἐθεώρουν, οἱ δ' ἐν τοῖς λελεπτυσμένοις σφόδρα ἀνθρώποις ἐκ
τῶν [n] τότε ἔξωθεν φαινομένων τὰς ἀρχὰς τῶν φλεβῶν διώ-
ρισαν, [o] Συέννεσις μὲν ὁ Κύπριος ἰατρὸς τόνδε τὸν [p] τρόπον.
5 Αἱ φλέβες αἱ παχεῖαι ὧδε πεφύκασιν, ἐκ τοῦ [q] ὀμφαλοῦ παρὰ τὴν
[r] ὀσφὺν διὰ τοῦ νώτου [s] παρὰ τὸν πλεύμονα ὑπὸ τοὺς μαστούς, ἡ
μὲν ἐκ τοῦ δεξιοῦ εἰς τὰ ἀριστερά, ἡ δ' ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ [t] εἰς τὸ

[y] ἐντὸς καὶ τὰ ἐκτός P.D^a. [z] δὲ om. pr. A^a. [a] καὶ ante ὃ om. C^a. [b] τὸ post καὶ om. P. [c] τούτων P.C^a.D^a. [d] τούτῳ ἀνάλογον A^a. [e] καὶ om. P. [f] ὄνυχες τρίχες C^a.D^a. [g] φλέγμα καὶ χολὴ A^a. [h] δ'] δὴ P. [i] προτέρω A^a. [k] οὐκ ἀληθῶς P. [l] τοῖς ζῶσιν] ζῶντι P. [m] ἐστι] εἶναι P.A^a.C^a. [n] τότε om. D^a. [o] συένεσις A^a, συένησις P. [p] τρόπον λέγει. αἱ A^a.C^a. [q] ὀφθαλμοῦ P.D^a. [r] ὀφρὺν P.C^a.D^a. et pr. A^a. [s] περὶ P.D^a. [t] εἰς τὸ δεξιόν—ἀριστεροῦ om. P.

δεξιόν, ἡ [v] μὲν ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ διὰ τοῦ ἥπατος εἰς [w] τὸν νεφρὸν
καὶ εἰς τὸν ὄρχιν, ἡ δ' ἐκ τοῦ δεξιοῦ εἰς τὸν σπλῆνα καὶ νεφρὸν καὶ
ὄρχιν, ἐντεῦθεν δὲ εἰς τὸ αἰδοῖον. Διογένης δὲ ὁ Ἀπολλωνιάτης 6
τάδε λέγει. Αἱ [x] δὲ φλέβες ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ὧδ' ἔχουσιν. [y] Εἰσὶ
δύο μέγισται· αὗται τείνουσι διὰ τῆς κοιλίας παρὰ τὴν νωτιαίαν ἄκαν-
θαν, ἡ μὲν ἐπὶ [z] δεξιὰ ἡ δ' ἐπ' [z] ἀριστερά, εἰς τὰ [a] σκέλη ἑκατέρα [b] τὰ
παρ' ἑαυτῇ, καὶ ἄνω εἰς τὴν κεφαλὴν [c] παρὰ τὰς κλεῖδας διὰ τῶν σφα-
γῶν. Ἀπὸ δὲ τούτων καθ' ἅπαν τὸ [d] σῶμα φλέβες [e] διατείνουσιν, ἀπὸ 7
μὲν τῆς δεξιᾶς [f] εἰς τὰ δεξιά, ἀπὸ δὲ τῆς ἀριστερᾶς [g] εἰς τὰ ἀριστε-
ρά, μέγισται μὲν δύο εἰς τὴν καρδίαν περὶ αὐτὴν τὴν νωτιαίαν ἄκαν-
θαν, ἕτεραι δ' ὀλίγον [h] ἀνωτέρω διὰ τῶν [i] στηθῶν ὑπὸ τὴν μασχάλην
εἰς ἑκατέραν τὴν χεῖρα τὴν παρ' ἑαυτῇ· καὶ καλεῖται ἡ μὲν σπλη-
νῖτις, ἡ δὲ ἡπατῖτις. Σχίζεται δ' αὐτῶν [k] ἄκρα ἑκατέρα, ἡ μὲν ἐπὶ 8
τὸν μέγαν δάκτυλον, ἡ δ' ἐπὶ τὸν ταρσόν· [l] ἀπὸ δὲ τούτων λεπταὶ
καὶ πολύοζοι ἐπὶ τὴν [m] ἄλλην χεῖρα καὶ δακτύλους. Ἕτεραι δὲ
λεπτότεραι ἀπὸ τῶν πρώτων φλεβῶν [n] τείνουσιν, ἀπὸ μὲν τῆς δε-
ξιᾶς εἰς τὸ ἧπαρ, ἀπὸ δὲ τῆς ἀριστερᾶς εἰς τὸν σπλῆνα [o] καὶ τοὺς
νεφρούς. Αἱ δὲ εἰς τὰ σκέλη τείνουσαι σχίζονται κατὰ τὴν πρόσ- 9
φυσιν, καὶ διὰ παντὸς τοῦ μηροῦ τείνουσιν. Ἡ δὲ μεγίστη αὐτῶν
ὄπισθεν τείνει τοῦ μηροῦ, καὶ [p] ἐκφαίνεται παχεῖα· [q] ἑτέρα δὲ [r] εἴσω
τοῦ μηροῦ, [s] μικρὸν ἧττον παχεῖα ἐκείνης. Ἔπειτα παρὰ τὸ γόνυ 10
τείνουσιν εἰς τὴν κνήμην [t] τε καὶ τὸν πόδα, καθάπερ [v] καὶ εἰς τὰς
χεῖρας· καὶ ἐπὶ τὸν ταρσὸν τοῦ ποδὸς [w] καθήκουσι, καὶ ἐντεῦθεν
ἐπὶ τοὺς δακτύλους [x] διατείνουσιν. Σχίζονται [y] δὲ [z] καὶ ἐπὶ τὴν
κοιλίαν [a] καὶ τὸ πλευρὸν πολλαὶ ἀπ' αὐτῶν καὶ λεπταὶ φλέβες.
Αἱ δ' εἰς τὴν κεφαλὴν τείνουσαι διὰ τῶν σφαγῶν φαίνονται ἐν τῷ 11
αὐχένι μεγάλαι· ἀφ' ἑκατέρας δ' αὐτῶν, ᾗ τελευτᾷ, σχίζονται εἰς
τὴν κεφαλὴν πολλαί, αἱ μὲν ἐκ τῶν δεξιῶν εἰς τὰ ἀριστερά, [b] αἱ δ'

[v] μὲν οὖν ἐκ C[a]. [w] τὸ νεφρὸν A[a]. [x] δὲ om. A[a].C[a]. [y] εἰσὶ δὲ δύο αἱ C[a], εἰσὶν αἱ δύο P.D[a]. [z] δεξιᾷ et ἀριστερᾷ P. [a] σκελη θ' ἑκάτερα C[a]. [b] τὰ om. P.C[a]. et corr. A[a]. [c] περὶ D[a]. [d] σῶμα αἱ φλέβες P.D[a]. [e] διατείνουσαι P. [f] εἰς] ἐπὶ P.A[a]. [g] εἰς] ἐπὶ A[a]. [h] ἄνωθεν A[a]. [i] στηθίων P. [k] ἑκατέρα ἄκρα P.D[a]. [l] ἀπὸ δὲ] καὶ ἀπὸ P.D[a]. [m] ὅλην P.D[a]. [n] τείνουσαι P. [o] καὶ εἰς τοὺς A[a].C[a]. [p] ἐμφαίνεται A[a]. [q] ἑτέρα—ἧττον παχεῖα om. C[a]. [r] ἔσω P.D[a]. [s] παχεῖα μικρὸν ἧττον A[a]. [t] γε C[a]. [v] καὶ εἰς] αἱ εἰς C[a], om. καὶ A[a]. [w] καθήκουσαι A[a]. [x] διατείνουσαι P. [y] δὲ—sect. 11. σχίζονται om. P. [z] καὶ om. A[a]. [a] καὶ ἐπὶ τὸ A[a]. [b] αἱ δ' ἐκ] ἐκ δὲ A[a].

ἐκ τῶν ἀριστερῶν εἰς τὰ δεξιά· τελευτῶσι δὲ παρὰ τὸ οὖς ἑκάτεραι.
12 Ἔστι δ' ἑτέρα φλὲψ ἐν τῷ τραχήλῳ παρὰ τὴν μεγάλην ἑκατέρωθεν, ἐλάττων ἐκείνης ὀλίγον, εἰς ἣν αἱ πλεῖσται ἐκ τῆς κεφαλῆς [d] συνέχουσιν [e] αὐτῆς· καὶ αὗται τείνουσι διὰ τῶν σφαγῶν εἴσω, καὶ ἀπ' αὐτῶν ἑκατέρας ὑπὸ [f] τὴν ὠμοπλάτην τείνουσι καὶ εἰς τὰς χεῖρας.
13 Καὶ φαίνονται [g] παρά τε τὴν σπληνῖτιν καὶ τὴν ἡπατῖτιν ἕτεραι [h] ὀλίγον ἐλάττους, ἃς [i] ἀποσχῶσιν, [k] ὅταν τι ὑπὸ τὸ δέρμα λυπῇ· [l] ἂν [m] δέ τι περὶ τὴν κοιλίαν, τὴν ἡπατῖτιν καὶ [n] τὴν σπληνῖτιν. Τείνουσι δὲ καὶ [o] ὑπὸ τοὺς μαστοὺς ἀπὸ τούτων [p] ἕτεραι. Ἕτεραι δ' εἰσὶν [q] αἱ ἀπὸ ἑκατέρας τείνουσαι [r] διὰ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ εἰς
14 τοὺς ὄρχεις, λεπταί. Ἕτεραι δ' ὑπὸ τὸ δέρμα καὶ διὰ τῆς σαρκὸς τείνουσιν εἰς τοὺς νεφρούς, καὶ τελευτῶσιν εἰς τοὺς ὄρχεις τοῖς
15 ἀνδράσι, ταῖς δὲ γυναιξὶν εἰς τὰς ὑστέρας. Αἱ δὲ φλέβες αἱ μὲν πρῶται ἐκ τῆς κοιλίας εὐρύτεραί εἰσιν, [s] ἔπειτα λεπτότεραι γίγνονται, ἕως ἂν [t] μεταβάλωσιν ἐκ τῶν δεξιῶν εἰς [v] τὰ ἀριστερὰ καὶ ἐκ τούτων εἰς τὰ δεξιά· αὗται δὲ [w] σπερματίτιδες καλοῦνται. Τὸ δ' αἷμα τὸ μὲν παχύτατον ὑπὸ τῶν [x] σαρκῶν [y] ἐγγίνεται· ὑπερβάλλον δὲ εἰς τοὺς τόπους τούτους λεπτὸν καὶ θερμὸν καὶ ἀφρῶδες γίνεται.

3 [z] Συέννεσις μὲν οὖν καὶ Διογένης οὕτως εἰρήκασιν, [a] Πόλυβος δὲ ὧδε. Τὰ δὲ τῶν φλεβῶν τέτταρα [b] ζεύγη ἐστίν, ἓν μὲν ἀπὸ τοῦ [c] ἐξόπισθεν τῆς κεφαλῆς διὰ τοῦ αὐχένος ἔξωθεν [d] παρὰ τὴν ῥάχιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν μέχρι τῶν ἰσχίων εἰς τὰ σκέλη, ἔπειτα διὰ τῶν [e] κνημῶν εἰς τὸ ἔξω τῶν σφυρῶν καὶ [f] εἰς τοὺς πόδας· διὸ [g] καὶ τὰς φλεβοτομίας ποιοῦνται τῶν περὶ τὸν νῶτον ἀλγημάτων καὶ [h] ἰσχίου
2 ἀπὸ τῶν ἰγνύων καὶ [i] τῶν ἔξωθεν σφυρῶν. Ἕτεραι δὲ φλέβες ἐκ τῆς κεφαλῆς [k] παρὰ τὰ ὦτα διὰ τοῦ αὐχένος, [l] αἳ καλοῦνται [m] σφαγί-

[d] συντείνουσιν P.D[a]. [e] αὐταῖς A[a].C[a]. [f] τὸν P.D[a], τῷ A[a], qui ὠμοπλάτῃ. [g] περί D[a]. [h] ὀλίγαι D[a], ὀλίγον πολλάκις C[a]. [i] ἀποσπῶσιν P, ἀποσχίζουσιν αἱ ὑπερέχουσαι C[a], ὑποσχίζουσιν αἱ ὑπερέχουσαι A[a]. [k] ὅταν ὑποδράμῃ λύπη A[a].C[a]. [l] ἂν] αἱ A[a].C[a], ἐῶν P. [m] δ' ἔτι καὶ περὶ A[a], δέ τι καὶ περὶ C[a]. [n] τὴν om. P.C[a].D[a]. [o] ὑπὸ] εἰς P.D[a]. [p] ἑκάτεραι C[a]. [q] αἱ—τείνουσι A[a]. [r] διὰ] ἃ δὴ P. [s] ἔπειτα ἔτι λεπτότεραι A[a].C[a]. [t] μεταβάλλωσιν P.D[a]. [v] τἀριστερὰ C[a]. [w] σπερματίδες A[a]. [x] σαρκωδῶν P.C[a].D[a]. [y] ἐκπίνεται P.D[a]. [z] συένεσις A[a]. [a] πολύβιος A[a]. [b] γένη D[a]. [c] ἐξόπισθε C[a]. [d] περὶ C[a].D[a]. [e] κνημῶν ἐκ τῶν σφυρῶν εἴς τ' ἔξω καὶ A[a].C[a]. [f] εἰς om. P.D[a]. [g] καὶ om. A[a].C[a]. [h] ἰσχίων P.A[a].C[a]. [i] σφυρῶν τῶν ἔξωθεν D[a], τῶν σφυρῶν ἔξωθεν A[a]. [k] περὶ D[a]. [l] αἳ] καὶ A[a].C[a]. [m] σφυσίτιδες pr. A[a].

τιδες, ἔνδοθεν [n] παρὰ τὴν ῥάχιν ἑκάτεραι [o] φέρουσαι [p] παρὰ τὰς
[q] ψοιὰς εἰς τοὺς ὄρχεις καὶ [r] εἰς τοὺς μηρούς, [s] καὶ διὰ τῶν ἰγνύων
[t] τοῦ ἔνδοθεν μορίου καὶ διὰ τῶν κνημῶν ἐπὶ τὰ σφυρὰ τὰ εἴσω καὶ
τοὺς πόδας· διὸ καὶ τὰς φλεβοτομίας ποιοῦνται τῶν περὶ τὰς [v] ψοιὰς
καὶ τοὺς ὄρχεις ἀλγημάτων ἀπὸ τῶν ἰγνύων καὶ τῶν σφυρῶν. Τὸ 3
δὲ τρίτον ζεῦγος ἐκ τῶν κροτάφων διὰ τοῦ αὐχένος ὑπὸ [w] τὰς [x] ὠμο-
πλάτας εἰς τὸν πλεύμονα ἀφικνοῦνται, αἱ μὲν ἐκ τῶν δεξιῶν εἰς τὰ
ἀριστερὰ ὑπὸ τὸν μαστὸν καὶ εἰς τὸν σπλῆνά τε καὶ εἰς τὸν νεφρόν,
αἱ δ' ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν εἰς τὸν δεξιὸν ἐκ τοῦ πνεύμονος [y] ὑπὸ τὸν
μαστὸν καὶ ἧπαρ [z] καὶ εἰς τὸν νεφρόν· ἄμφω δὲ τελευτῶσιν εἰς τὸν
[a] ὄρχιν. Αἱ δὲ τέταρται ἀπὸ τοῦ ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν 4
ὀφθαλμῶν ὑπὸ τὸν αὐχένα καὶ τὰς [b] κλεῖς· ἐντεῦθεν δὲ [c] τείνουσι
διὰ τῶν βραχιόνων ἄνωθεν εἰς τὰς καμπάς, εἶτα διὰ τῶν [d] πήχεων
ἐπὶ τοὺς καρποὺς καὶ τὰς συγκαμπάς, καὶ διὰ τῶν βραχιόνων τοῦ
κάτωθεν μορίου [e] εἰς τὰς μασχάλας, καὶ ἐπὶ τῶν πλευρῶν ἄνωθεν,
ἕως ἡ μὲν ἐπὶ τὸν σπλῆνα ἡ δ' ἐπὶ τὸ ἧπαρ ἀφίκηται· [f] εἶθ' ὑπὲρ
τῆς γαστρὸς εἰς τὸ αἰδοῖον ἄμφω τελευτῶσιν.

Τὰ μὲν οὖν ὑπὸ τῶν ἄλλων εἰρημένα σχεδὸν ταῦτ' ἐστίν· 5
εἰσὶ δὲ καὶ τῶν [g] περὶ [h] φύσιν οἳ τοιαύτην μὲν [i] οὐκ [k] ἐπρα-
γματεύθησαν ἀκριβολογίαν περὶ τὰς φλέβας, πάντες δ'
ὁμοίως τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἐκ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ ἐγκεφάλου
ποιοῦσι, λέγοντες οὐ καλῶς. Χαλεπῆς δ' οὔσης, ὥσπερ 6
[l] εἴρηται, τῆς θεωρίας ἐν μόνοις τοῖς [m] ἀποπεπνιγμένοις τῶν
ζῴων προλεπτυνθεῖσιν ἔστιν ἱκανῶς καταμαθεῖν, εἴ τινι περὶ
τῶν τοιούτων ἐπιμελές. Ἔχει δὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἡ τῶν
φλεβῶν φύσις. Δύο φλέβες εἰσὶν ἐν τῷ θώρακι κατὰ τὴν 7
[n] ῥάχιν ἐντός, ἔστι δὲ κειμένη αὐτῶν ἡ μὲν μείζων ἐν τοῖς
[o] ἔμπροσθεν, ἡ δ' ἐλάττων ὄπισθεν ταύτης, καὶ ἡ μὲν μείζων
ἐν τοῖς δεξιοῖς μᾶλλον, ἡ δ' ἐλάττων ἐν τοῖς ἀριστεροῖς, ἣν

[n] περὶ Aa.Ca. [o] φέρουσι P.Da. [p] περὶ Aa. [q] ψύας Aa, ψυάς Ca. [r] εἰς om. Aa.Ca. [s] καὶ διὰ] ἤδη P. [t] ἔνδοθεν τοῦ P.Da. [v] ψυὰς καὶ ὄρχεις Aa.Ca. [w] τοὺς Aa. [x] ὠμοπλατίας P. [y] ὑπὸ] εἰς P.Da. [z] καὶ εἰς τὸν νεφρόν om. Aa.Ca. [a] ἀρχόν Aa.Ca. [b] κλεῖδας Aa.Ca. [c] τείνουσι om. P.Da. [d] πηχέων Ca, παχέων P. [e] εἰς] ὑπὸ Aa. [f] εἶθ'] αἱ δ' Aa.Ca. [g] παρὰ P. [h] φύσεως Aa. [i] οὐκέτ' P.Da. [k] ἐπραγματεύθημεν pr. Aa. [l] εἴρηται πρότερον τῆς Aa.Ca. [m] ἀποπνιγομένοις Da. [n] ῥάχιν μὲν ἐντὸς δὲ κείμεναι ταύτης ἡ P.Da. [o] πρόσθεν P.Da.

[p] καλοῦσί τινες ἀορτὴν ἐκ τοῦ τεθεᾶσθαι καὶ ἐν τοῖς τεθνεῶσι
8 τὸ νευρῶδες αὐτῆς μόριον. Αὗται δ' ἔχουσι τὰς ἀρχὰς ἀπὸ
τῆς καρδίας· διὰ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων σπλάγχνων, ᾗ τυγχά-
νουσι τείνουσαι, ὅλαι δι' αὐτῶν διέρχονται σῳζόμεναι καὶ
οὖσαι φλέβες, ἡ δὲ καρδία ὥσπερ μόριον αὐτῶν ἐστί, καὶ
μᾶλλον τῆς [q] ἐμπροσθίας καὶ μείζονος, [r] διὰ τὸ ἄνω μὲν καὶ
κάτω τὰς φλέβας εἶναι ταύτας, ἐν μέσῳ δ' αὐτῶν τὴν καρ-
9 δίαν. Ἔχουσι δ' αἱ [s] καρδίαι πᾶσαι μὲν [t] κοιλίας ἐν αὑταῖς,
ἀλλ' αἱ μὲν τῶν σφόδρα μικρῶν ζῴων μόλις φανερὰν τὴν
μεγίστην ἔχουσι, τὰ δὲ μέσα τῷ μεγέθει τῶν ζῴων καὶ τὴν
10 ἑτέραν, τὰ δὲ μέγιστα [v] τὰς τρεῖς. [w] Ἔστι δὲ τῆς καρ-
δίας τὸ ὀξὺ ἐχούσης εἰς τὸ πρόσθεν, καθάπερ εἴρηται [x] πρό-
τερον, [y] ἡ μεγίστη μὲν κοιλία ἐν τοῖς δεξιοῖς καὶ ἀνωτάτω
[z] αὐτῆς, ἡ δ' ἐλαχίστη ἐν τοῖς ἀριστεροῖς, ἡ δὲ μέση μεγέθει
τούτων ἐν τῷ μέσῳ ἀμφοῖν· ἀμφότεραι [a] δὲ [b] πολλῷ ἐλάτ-
11 τους εἰσὶ τῆς μεγίστης. Συντέτρηνται μέντοι [c] πᾶσαι αὗ-
ται πρὸς τὸν πλεύμονα, ἀλλ' ἄδηλοι διὰ [d] σμικρότητα τῶν
πόρων πλὴν μιᾶς. Ἡ μὲν οὖν μεγάλη φλὲψ ἐκ τῆς [e] μεγί-
στης ἤρτηται κοίλιας τῆς ἄνω καὶ ἐν τοῖς δεξιοῖς, εἶτα διὰ
τοῦ κοίλου τοῦ μέσου [f] τείνεται πάλιν φλέψ, ὡς οὔσης τῆς
12 κοιλίας μορίου τῆς φλεβὸς ἐν ᾧ λιμνάζει τὸ αἷμα. Ἡ δὲ
ἀορτὴ ἀπὸ τῆς μέσης· πλὴν οὐχ οὕτως ἀλλὰ κατὰ στενω-
τέραν σύριγγα [g] πολλῷ κοινωνεῖ. Καὶ ἡ μὲν φλὲψ διὰ τῆς
13 καρδίας, εἰς δὲ τὴν ἀορτὴν ἀπὸ τῆς καρδίας τείνει. Καὶ
ἔστιν ἡ μὲν μεγάλη φλὲψ ὑμενώδης καὶ δερματώδης, ἡ δ'
ἀορτὴ στενωτέρα μὲν ταύτης, σφόδρα δὲ νευρώδης· καὶ ἀπο-
τεινομένη πόρρω [h] πρός τε τὴν κεφαλὴν καὶ πρὸς τὰ κάτω
14 μόρια στενή τε γίνεται καὶ νευρώδης πάμπαν. Τείνει δὲ
πρῶτον [i] μὲν ἄνω ἀπὸ τῆς καρδίας τῆς μεγάλης [k] φλεβὸς

[p] τινὲς καλοῦσιν P. [q] προσθίας Ca. [r] διὰ τὸ] ὥστε P.Da. [s] πᾶσαι μὲν καρδίαι P.Da. [t] κοιλίαν P.Aa.Ca.Da. [v] τὰς] πάσας τὰς P.Da. [w] ἔτι Aa.Ca. [x] πρότερον om. P. [y] ἡ om. Aa.Ca. [z] ταύτης P.Da. [a] δὲ] δὲ αἱ δύο P.Da. [b] πολλῷ] πολλαὶ P. [c] αὗται πᾶσαι Da. [d] μικρότητα Ca. [e] μεγίστης] μεγάλης Aa. [f] γίνεται P.Ca.Da. [g] πολλῶν Aa. [h] πρὸς om. Aa. [i] μὲν om. Aa.Ca. [k] φλεβὸς—μεγάλη om. P.

μόριον πρὸς τὸν πλεύμονα καὶ τὴν σύναψιν τῆς ἀορτῆς,
ἄσχιστος καὶ μεγάλη οὖσα φλέψ. Σχίζεται δ' [l] ἀπ' αὐτῆς
μόρια δύο, τὸ μὲν ἐπὶ τὸν πλεύμονα, τὸ δ' ἐπὶ τὴν ῥάχιν καὶ
τὸν ὕστατον τοῦ τραχήλου σφόνδυλον. Ἡ μὲν οὖν ἐπὶ τὸν 15
πλεύμονα τείνουσα φλὲψ εἰς διμερῆ ὄντ' αὐτὸν διχῇ σχί-
ζεται πρῶτον, εἶτα παρ' ἑκάστην σύριγγα καὶ ἕκαστον τρῆ-
μα τείνει, [m] μείζων μὲν [n] παρὰ τὰ μείζω, ἐλάττων δὲ [n] παρὰ
τὰ ἐλάττω, οὕτως ὥστε μηδὲν εἶναι μόριον λαβεῖν ἐν ᾧ οὐ
[o] τρῆμά τ' ἔνεστι καὶ φλέβιον· τὰ γὰρ τελευταῖα τῷ μεγέ-
θει ἄδηλα διὰ [p] τὴν μικρότητά ἐστιν, [q] ἀλλὰ πᾶς ὁ πλεύμων
φαίνεται μεστὸς [r] ὢν αἵματος. Ἐπάνω δ' οἱ ἀπὸ τῆς φλε- 16
βός εἰσι πόροι τῶν ἀπὸ τῆς ἀρτηρίας συρίγγων τεινουσῶν.
Ἡ δ' ἐπὶ τὸν σφόνδυλον τοῦ τραχήλου τείνουσα φλὲψ καὶ
τὴν ῥάχιν πάλιν παρὰ τὴν ῥάχιν τείνει· ἣν καὶ Ὅμηρος ἐν
τοῖς ἔπεσιν εἴρηκε ποιήσας

ἀπὸ δὲ φλέβα πᾶσαν ἔκερσεν,
[s] ἥ τ' ἀνὰ νῶτα θέουσα [t] διαμπερὲς αὐχέν' [v] ἱκάνει.

Ἀπὸ δὲ ταύτης τείνουσι παρά τε τὴν πλευρὰν [w] ἑκάστην 17
φλέβια καὶ πρὸς ἕκαστον [x] τὸν σφόνδυλον, κατὰ δὲ τὸν
ὑπὲρ τῶν νεφρῶν σφόνδυλον σχίζεται διχῇ. Ταῦτα μὲν
[y] οὖν τὰ μόρια [z] ἀπὸ τῆς μεγάλης φλεβὸς [a] τοῦτον ἔσχισται
τὸν τρόπον· ὑπεράνω δὲ τούτων ἀπὸ τῆς ἐκ τῆς καρδίας
τεταμένης πάλιν ἡ ὅλη σχίζεται εἰς δύο τόπους. Αἱ μὲν 18
γὰρ φέρουσιν εἰς τὰ πλάγια καὶ τὰς κλεῖδας, κἄπειτα διὰ
τῶν μασχαλῶν τοῖς μὲν ἀνθρώποις εἰς τοὺς βραχίονας, τοῖς
δὲ τετράποσιν εἰς τὰ πρόσθια σκέλη τείνουσι, τοῖς δὲ ὄρνι-
σιν εἰς τὰς πτέρυγας, τοῖς δ' ἰχθύσιν εἰς τὰ πτερύγια τὰ
πρανῆ. Αἱ δ' ἀρχαὶ τούτων τῶν φλεβῶν, ᾗ σχίζονται τὸ 19
πρῶτον, καλοῦνται [b] σφαγίτιδες· ᾗ δὲ σχίζονται εἰς τὸν

[l] ἀπὸ ταύτης P.Dᵃ. [m] μείζω Aᵃ. [n] περὶ τὰ pr. Aᵃ, παρὰ τὴν corr., idque utrobique. [o] τρήματα ἔνεστι P.Dᵃ. [p] τὴν om. P.Dᵃ. [q] ἀλλ' ὁ ἅπας Aᵃ.Cᵃ. [r] αἵματος ὢν P.Dᵃ. [s] ἥ τ' ἀνὰ] ἢ διὰ P.Dᵃ. [t] διαμπαρὲς P. [v] ἵκανεν P.Dᵃ. [w] ἑκάστη pr. Aᵃ. [x] τὸν post ἕκαστον om. P.Dᵃ. [y] οὖν om. P. [z] ἀπὸ om. P.Dᵃ. [a] ἔσχισται τοῦτον Dᵃ. [b] σφραγίτιδες P.

αὐχένα ἀπὸ τῆς μεγάλης φλεβός, [c] παρὰ τὴν ἀρτηρίαν τεί-
νουσι [d] τὴν τοῦ [e] πλεύμονος· ὧν ἐπιλαμβανομένων ἐνίοτε
ἔξωθεν ἄνευ πνιγμοῦ καταπίπτουσιν οἱ ἄνθρωποι μετ' ἀναι-
σθησίας, τὰ βλέφαρα [f] συμβεβληκότες. Οὕτω δὲ τείνουσαι,
καὶ μεταξὺ λαμβάνουσαι τὴν ἀρτηρίαν, φέρουσι [g] μέχρι τῶν
21 ὤτων, ᾗ συμβάλλουσιν αἱ γένυες τῆς κεφαλῆς. Πάλιν δ'
ἐντεῦθεν εἰς τέτταρας σχίζονται φλέβας, ὧν μία μὲν ἐπανα-
κάμψασα καταβαίνει διὰ τοῦ τραχήλου καὶ τοῦ ὤμου, καὶ
συμβάλλει τῇ πρότερον ἀποσχίσει τῆς φλεβὸς κατὰ τὴν
τοῦ βραχίονος καμπήν, τὸ δ' ἕτερον μόριον εἰς τὴν χεῖρα
τελευτᾷ καὶ τοὺς δακτύλους· μία δ' ἑτέρα ἀφ' ἑκατέρου τοῦ
τόπου τοῦ περὶ τὰ ὦτα ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον τείνει, καὶ σχί-
ζεται εἰς πολλὰ καὶ λεπτὰ φλέβια εἰς τὴν καλουμένην μή-
22 νιγγα τὴν περὶ τὸν ἐγκέφαλον. Αὐτὸς δ' ὁ ἐγκέφαλος
ἄναιμος πάντων ἐστί, καὶ οὔτε [h] μικρὸν οὔτε μέγα φλέβιον
τελευτᾷ εἰς αὐτόν. Τῶν δὲ λοιπῶν τῶν ἀπὸ τῆς φλεβὸς
ταύτης σχισθεισῶν φλεβῶν αἱ μὲν τὴν κεφαλὴν κύκλῳ περι-
λαμβάνουσιν, αἱ δ' εἰς τὰ αἰσθητήρια [i] ἀποτελευτῶσι καὶ
4 τοὺς ὀδόντας λεπτοῖς πάμπαν φλεβίοις. Τὸν [k] δ' αὐτὸν
τρόπον καὶ [l] τὰ τῆς ἐλάττονος φλεβός, καλουμένης δ' ἀορ-
τῆς, ἔσχισται μέρη, συμπαρακολουθοῦντα τοῖς τῆς μεγάλης·
πλὴν ἐλάττους οἱ πόροι καὶ τὰ φλέβια πολλῷ [m] ἐλάττω
[n] ταῦτ' ἐστὶ τῶν τῆς μεγάλης φλεβός.

2 Τὰ μὲν οὖν ἄνωθεν τῆς καρδίας τοῦτον ἔχουσι τὸν τρόπον
αἱ φλέβες· τὸ δ' [o] ὑποκάτω τῆς καρδίας [p] μέρος τῆς μεγά-
λης φλεβὸς τείνει μετέωρον διὰ τοῦ ὑποζώματος, συνέχεται
δὲ καὶ πρὸς τὴν ἀορτὴν καὶ πρὸς τὴν ῥάχιν πόροις ὑμενώδεσι
καὶ χαλαροῖς. Τείνει δ' ἀπ' αὐτῆς [q] μία μὲν διὰ τοῦ ἥπατος
φλέψ, βραχεῖα μὲν πλατεῖα δέ, ἀφ' ἧς πολλαὶ καὶ λεπταὶ

[c] περὶ Aa. [d] τὴν τοῦ] τὰ τοῦ pr. Aa. [e] πνεύματος Ca. [f] συμβεβηκότες pr. Aa. [g] μέχρι] μεταξὺ P.Da. [h] μέγα οὔτε μικρὸν φλεβίον ἐντελευτᾷ P.Da. [i] ἀποτελευτᾷ pr. Aa. [k] αὐτὸν δὲ P.Ca.Da. [l] τὰ om. Aa. [m] ἐλάττω om. P.Da. [n] ταύτης Aa. [o] ὑποκάτω] εἰς τὸ κάτω P.Da. [p] μέρος] μέγεθος P. [q] μὲν μία Aa.

εἰς τὸ ἧπαρ ἀποτείνουσαι ἀφανίζονται. Δύο δ' ἀπὸ τῆς 3
[r] διὰ τοῦ ἥπατος φλεβὸς ἀποσχίσεις εἰσίν, ὧν ἡ μὲν εἰς τὸ
ὑπόζωμα τελευτᾷ καὶ τὰς καλουμένας φρένας, ἡ δὲ πάλιν
ἐπανελθοῦσα διὰ τῆς μασχάλης εἰς τὸν βραχίονα τὸν δεξιὸν
[s] συμβάλλει ταῖς ἑτέραις φλεψὶ κατὰ τὴν ἐντὸς καμπήν·
διὸ [t] ἀποσχαζόντων τῶν ἰατρῶν ταύτην ἀπολύονται τινῶν
πόνων περὶ τὸ ἧπαρ. Ἐκ δὲ τῶν ἀριστερῶν αὐτῆς μικρὰ 4
μὲν παχεῖα δὲ φλὲψ τείνει εἰς τὸν σπλῆνα, καὶ ἀφανίζεται
τὰ ἀπ' αὐτῆς φλέβια εἰς τοῦτον. Ἕτερον δὲ μέρος ἀπὸ
τῶν ἀριστερῶν τῆς μεγάλης φλεβὸς ἀποσχισθὲν τὸν αὐτὸν
τρόπον ἀναβαίνει [v] εἰς τὸν ἀριστερὸν βραχίονα· πλὴν ἐκείνη
μὲν ἡ διὰ τοῦ ἥπατός ἐστιν, αὕτη δ' ἑτέρα τῆς εἰς τὸν
σπλῆνα τεινούσης. Ἔτι δ' ἄλλαι ἀπὸ τῆς μεγάλης φλε- 5
βὸς ἀποσχίζονται, ἡ μὲν ἐπὶ τὸ [w] ἐπίπλοον, ἡ δ' ἐπὶ τὸ
καλούμενον [x] πάγκρεας. Ἀπὸ δὲ ταύτης πολλαὶ φλέβες
διὰ τοῦ μεσεντερίου τείνουσιν. Πᾶσαι δ' αὗται εἰς μίαν
φλέβα [y] τελευτῶσι μεγάλην, [z] παρὰ πᾶν τὸ ἔντερον καὶ τὴν
κοιλίαν μέχρι τοῦ στομάχου τεταμένην. Καὶ περὶ ταῦτα 6
τὰ μόρια πολλαὶ ἀπ' αὐτῶν σχίζονται φλέβες. Μέχρι μὲν
οὖν τῶν νεφρῶν μία οὖσα ἑκατέρα τείνει, καὶ ἡ ἀορτὴ καὶ ἡ
μεγάλη φλέψ· ἐνταῦθα δὲ πρός τε τὴν [a] ῥάχιν μᾶλλον
[b] προσπεφύκασι, καὶ σχίζονται εἰς δύο [c] ὡσπερεὶ [d] λάβδα
[e] ἑκάτερα, καὶ γίνεται εἰς [f] τοὔπισθεν μᾶλλον ἡ μεγάλη
φλὲψ τῆς ἀορτῆς. Προσπέφυκε δ' ἡ ἀορτὴ μάλιστα τῇ 7
ῥάχει περὶ τὴν καρδίαν· ἡ δὲ πρόσφυσίς ἐστι φλεβίοις νευ-
ρώδεσι καὶ μικροῖς. Ἔστι δ' ἡ ἀορτὴ ἀπὸ μὲν τῆς καρδίας
ἀγομένη εὖ μάλα κοίλη, προϊοῦσα δ' [g] ἐπιστενωτέρα καὶ
[h] νευρωδεστέρα. Τείνουσι δὲ [i] καὶ ἀπὸ τῆς ἀορτῆς εἰς τὸ 8
μεσεντέριον φλέβες ὥσπερ αἱ ἀπὸ τῆς μεγάλης φλεβός,

[r] διὰ om. Aa. [s] συμβαίνει Aa. [t] ἀποσχιζόντων Ca. et pr. Aa. [v] ἐπὶ Aa.Ca. [w] ἔπιπλον Ca. [x] πᾶν κρέας Aa, παυκρέας P. [y] τελευτῶσι μεγάλαι P, μεγάλην τελευτῶσι Aa.Ca. [z] παρ' ἅπαν Ca. [a] ῥάχιν] ἀρχὴν P.Da. [b] πεφύκασι Ca. [c] ὥσπερ εἰς Ca.Da. [d] λάμβδα Aa.Ca.Da. [e] ἑκάτεραι P.Ca. [f] τοὔπισθε Da. [g] ἐπιστενότερα P, ἐπὶ στενότερα Da, ἔτι στενο(vel ω)τέρα Aa.Ca. [h] νευρωδέστερα P.Da. [i] καὶ om. Aa.

πλὴν πολλῷ λειπόμεναι τῷ μεγέθει· στεναὶ γάρ εἰσι καὶ
ἰνώδεις· λεπτοῖς γὰρ καὶ [k] κοίλοις καὶ ἰνώδεσι τελευτῶσι
φλεβίοις. Εἰς δὲ τὸ ἧπαρ καὶ τὸν σπλῆνα οὐδεμία τείνει
9 ἀπὸ τῆς ἀορτῆς φλέψ. Αἱ δὲ σχίσεις ἑκατέρας τῆς φλε-
βὸς τείνουσιν εἰς τὸ ἰσχίον ἑκάτερον, καὶ καθάπτουσιν εἰς τὸ
ὀστοῦν ἀμφότεραι. Φέρουσι δὲ καὶ εἰς τοὺς νεφροὺς ἀπό
τε τῆς μεγάλης φλεβὸς καὶ τῆς ἀορτῆς φλέβες· πλὴν οὐκ
εἰς τὸ κοῖλον ἀλλ' εἰς τὸ σῶμα καταναλίσκονται τῶν νε-
10 φρῶν. Ἀπὸ μὲν οὖν τῆς ἀορτῆς ἄλλοι δύο πόροι φέρουσιν
εἰς τὴν κύστιν, ἰσχυροὶ καὶ συνεχεῖς, καὶ ἄλλοι ἐκ τοῦ κοίλου
11 τῶν νεφρῶν, [l] οὐδὲν κοινωνοῦντες τῇ μεγάλῃ φλεβί. Ἐκ
μέσου δὲ τῶν νεφρῶν ἑκατέρου φλὲψ κοίλη καὶ νευρώδης
ἐξήρτηται, τείνουσα παρ' αὐτὴν τὴν ῥάχιν διὰ τῶν [m] φλε-
βῶν· εἶτα εἰς ἑκάτερον τὸ ἰσχίον ἀφανίζεται ἑκατέρα πρῶ-
τον, ἔπειτα [n] δῆλαι γίγνονται πάλιν διατεταμέναι πρὸς τὸ
12 ἰσχίον. Καθάπτουσι [o] δὲ πρὸς τὴν κύστιν καὶ τὸ αἰδοῖον
τὰ πέρατα αὐτῶν ἐν τοῖς ἄρρεσιν, ἐν δὲ τοῖς θήλεσι πρὸς
τὰς ὑστέρας. Τείνει δ' ἀπὸ μὲν [p] τῆς μεγάλης φλεβὸς
οὐδεμία εἰς τὰς ὑστέρας, ἀπὸ δὲ τῆς ἀορτῆς πολλαὶ καὶ
13 πυκναί. Τείνουσι δ' [q] ἀπὸ τῆς ἀορτῆς καὶ τῆς μεγάλης
φλεβὸς [r] ἀπὸ τῶν σχιζομένων καὶ ἄλλαι, [s] αἱ μὲν ἐπὶ τοὺς
βουβῶνας πρῶτον μεγάλαι καὶ κοῖλαι, ἔπειτα διὰ τῶν σκε-
λῶν τελευτῶσιν εἰς τοὺς πόδας [t] καὶ τοὺς δακτύλους· καὶ
πάλιν ἕτεραι διὰ τῶν βουβώνων καὶ τῶν μηρῶν φέρουσιν
ἐναλλάξ, ἡ μὲν [v] ἐκ τῶν ἀριστερῶν εἰς τὰ δεξιά, ἡ δ' [w] εἰς τὰ
ἀριστερὰ ἐκ τῶν δεξιῶν· καὶ συνάπτουσι περὶ τὰς ἰγνύας ταῖς
ἑτέραις φλεψίν.
14 Ὃν μὲν οὖν τρόπον ἔχουσιν αἱ φλέβες καὶ πόθεν ἤρτην-
ται τὰς ἀρχάς, φανερὸν ἐκ τούτων. Ἔχει δ' ἐν ἅπασι μὲν

[k] κοίλοις] ποικίλοις Aa.Ca. [l] οὐδὲ pr. Aa. [m] νευρῶν Aa. [n] γίγνονται δῆλαι P.Da. [o] δὲ πάλιν πρὸς P.Da. [p] τῆς φλεβὸς τῆς μεγάλης P.Da. [q] ἀπό τε τῆς P.Da. [r] ἀπὸ τῶν σχ.] ἀποσχιζομένων interpretes veteres. [s] αἱ om. P.Da. [t] καὶ εἰς τοὺς Aa.Ca. [v] εἰς τὰ δεξιὰ ἐκ τῶν ἀριστερῶν Ca, ἐκ τῶν δεξιῶν εἰς τὰ ἀριστερά Aa. [w] ἐκ τῶν ἀριστερῶν εἰς τὰ δεξιά Aa.

οὕτω τοῖς ἐναίμοις ζῴοις τὰ περὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς μεγίστας φλέβας ([x] τὸ γὰρ ἄλλο πλῆθος τῶν φλεβῶν οὐχ ὡσαύτως ἔχει πᾶσιν· οὐδὲ γὰρ τὰ μέρη τὸν αὐτὸν τρόπον ἔχουσιν, οὐδὲ [y] ταῦτα πάντα ἔχουσιν), [z] οὐ [a] μὴν οὐδ' ὁμοίως ἐν [b] ἅπασίν ἐστι φανερόν, ἀλλὰ μάλιστα ἐν τοῖς [c] μάλιστα πολυαίμοις καὶ μεγίστοις. Ἐν γὰρ τοῖς μικροῖς καὶ μὴ πολυαίμοις ἢ διὰ φύσιν ἢ διὰ [d] πιότητα τοῦ σώματος οὐχ ὁμοίως ἔστι καταμαθεῖν· τῶν μὲν γὰρ οἱ πόροι συγκεχυμένοι καθάπερ ὀχετοί τινες ὑπὸ πολλῆς ἰλύος εἰσίν, [e] οἱ δ' ὀλίγας καὶ ταύτας ἶνας ἀντὶ φλεβῶν ἔχουσιν. Ἡ δὲ μεγάλη φλὲψ ἐν πᾶσι μάλιστα διάδηλος, καὶ τοῖς μικροῖς.

Τὰ δὲ νεῦρα τοῖς ζῴοις ἔχει [f] τόνδε τὸν τρόπον. Ἡ μὲν 5
ἀρχὴ καὶ τούτων ἐστὶν [g] ἐκ τῆς καρδίας· καὶ γὰρ ἐν αὐτῇ [h] ἡ
καρδία ἔχει νεῦρα ἐν τῇ μεγίστῃ κοιλίᾳ, καὶ ἡ καλουμένη
ἀορτὴ νευρώδης ἐστὶ φλέψ, τὰ μὲν τελευταῖα καὶ παντελῶς
αὐτῆς· [i] ἄκοιλα γάρ ἐστι, καὶ τάσιν ἔχει τοιαύτην οἵαν περ
τὰ νεῦρα, [k] ᾗ τελευτᾷ πρὸς τὰς καμπὰς τῶν ὀστῶν. Οὐ μὴν 2
ἀλλ' οὐκ ἔστι συνεχὴς ἡ τῶν νεύρων φύσις ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς,
ὥσπερ αἱ φλέβες. Αἱ μὲν γὰρ φλέβες, ὥσπερ ἐν τοῖς γρα- 3
φομένοις [l] κανάβοις, τὸ τοῦ σώματος ἔχουσι σχῆμα παντὸς
οὕτως ὥστ' ἐν τοῖς σφόδρα [m] λελεπτυσμένοις πάντα τὸν
ὄγκον φαίνεσθαι πλήρη φλεβίων (γίνεται γὰρ ὁ αὐτὸς τό-
πος λεπτῶν μὲν ὄντων φλέβια, παχυνθέντων δὲ σάρκες), τὰ
δὲ νεῦρα διεσπασμένα περὶ τὰ ἄρθρα καὶ τὰς τῶν ὀστῶν ἐστὶ
κάμψεις. Εἰ δ' ἦν συνεχὴς ἡ φύσις αὐτῶν, ἐν τοῖς λελεπτυ- 4
σμένοις ἂν καταφανὴς [n] ἐγίνετο ἡ συνέχεια πάντων. Μέ-
γιστα δὲ μέρη τῶν νεύρων τό τε περὶ τὸ μόριον τὸ τῆς ἅλ-
σεως κύριον (καλεῖται δὲ τοῦτο ἰγνύα), καὶ ἕτερον [o] νεῦρον

[x] τὸ μὲν γὰρ D^{a}. [y] τὰ αὐτὰ πάντα C^{a}, πάντα τὰ αὐτὰ P.D^{a}. [z] οὐ] οὐδὲ ταῦτα A^{a}, οὐδὲ P.D^{a}. [a] μὴν om. P.D^{a}. [b] πᾶσίν P.D^{a}. [c] μάλιστα post τοῖς om. D^{a}. [d] ποιότητα P. [e] δὲ οἱ P.D^{a}. [f] τόνδε] τοῦτον D^{a}. [g] ἐκ] ἀπὸ A^{a}.C^{a}. [h] ἡ καρδία νεῦρα ἔχει A^{a}, ἔχει νεῦρα ἡ καρδία P.D^{a}. [i] ἀκοιλία C^{a}. [k] ἡ A^{a}. [l] καράβοις A^{a}.C^{a}. [m] λεπτυνομένοις A^{a}.C^{a}. [n] ἐγένετο P. [o] νεῦρον] νεῦρόν ἐστι A^{a}, τὸ νεῦρον C^{a}.

διπτυχές, [p] ὁ τένων, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἰσχὺν βοηθητικά, ἐπί-
5 τονός τε καὶ [q] ὠμιαία. Τὰ δ' ἀνώνυμα περὶ τὴν τῶν ὀστῶν ἐστὶ κάμψιν· πάντα γὰρ τὰ ὀστᾶ, ὅσα [r] ἁπτόμενα πρὸς ἄλληλα σύγκειται, [s] συνδέδενται νεύροις, καὶ περὶ πάντα ἐστὶ τὰ ὀστᾶ πλῆθος νεύρων. [t] Πλὴν ἐν τῇ κεφαλῇ οὐκ ἔστιν οὐδέν, ἀλλ' αἱ ῥαφαὶ [v] αὐταὶ τῶν ὀστῶν συνέχουσιν
6 αὐτήν. Ἔστι δ' ἡ τοῦ νεύρου φύσις σχιστὴ [w] κατὰ μῆκος, κατὰ δὲ πλάτος ἄσχιστος καὶ τάσιν ἔχουσα πολλήν. Ὑγρότης δὲ περὶ [x] ταῦτα μυξώδης γίνεται, λευκὴ καὶ κολλώδης, ᾗ τρέφεται καὶ ἐξ ἧς γιγνόμενα φαίνεται. Ἡ μὲν οὖν φλὲψ δύναται [y] πυροῦσθαι, νεῦρον δὲ πᾶν φθείρεται πυρωθέν· κἂν
7 διακοπῇ, οὐ συμφύεται πάλιν. Οὐ λαμβάνει δ' οὐδὲ νάρκη, ὅπου μὴ νεῦρόν ἐστι τοῦ σώματος. Πλεῖστα δ' ἐστὶ νεῦρα [z] περὶ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας [a] καὶ πλευρὰς καὶ ὠμοπλάτας καὶ περὶ τὸν αὐχένα καὶ [b] τοὺς βραχίονας. Ἔχει δὲ νεῦρα πάντα [c] ὅσα ἔχει αἷμα· ἀλλ' ἐν οἷς μή εἰσι καμπαὶ ἀλλ' ἄποδα καὶ ἄχειρά [d] ἐστι, λεπτὰ καὶ ἄδηλα· διὸ τῶν [e] ἰχθύων μάλιστά ἐστι δῆλα πρὸς τοῖς πτερυγίοις.

6 Αἱ δὲ ἶνές εἰσι μεταξὺ νεύρου καὶ φλεβός. Ἔνιαι δ' αὐτῶν ἔχουσιν ὑγρότητα τὴν τοῦ ἰχῶρος, καὶ διέχουσιν ἀπό τε τῶν νεύρων πρὸς τὰς φλέβας καὶ ἀπ' ἐκείνων πρὸς τὰ νεῦρα. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλο γένος ἰνῶν, ὃ γίνεται μὲν ἐν αἵματι, οὐκ ἐν ἅπαντος δὲ ζῴου αἵματι· ὧν ἐξαιρουμένων ἐκ τοῦ αἵματος
2 οὐ πήγνυται τὸ αἷμα, ἐὰν δὲ μὴ ἐξαιρεθῶσι, πήγνυται. Ἐν μὲν οὖν τῷ τῶν πλείστων [f] αἵματι ζῴων [g] ἔνεισιν, ἐν δὲ τῷ τῆς ἐλάφου καὶ προκὸς καὶ βουβαλίδος καὶ ἄλλων τινῶν οὐκ [g] ἔνεισιν ἶνες· διὸ καὶ οὐ πήγνυται αὐτῶν τὸ αἷμα ὁμοίως τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ τὸ [h] μὲν τῶν ἐλάφων παραπλησίως τῷ τῶν

[p] ὁ τένων om. P.D[a]. [q] ὠμιδία C[a]. [r] ἅπτονται ἢ πρὸς P.D[a]. [s] συνδέδεται A[a]. [t] πλὴν ἐν] ἐν δὲ A[a].C[a]. [v] αὐταὶ] αὐτῶν P.C[a].D[a]. [w] κατὰ τὸ μ. κατὰ δὲ τὸ πλ. A[a].C[a]. [x] αὐτὰ A[a].C[a]. [y] πυρροῦσθαι A[a]. [z] περί τε τοὺς A[a]. [a] καὶ πλευρὰ A[a], om. P.D[a]. [b] τοὺς] περὶ τοὺς A[a].C[a]. [c] ὅσαπερ ἔχει C[a]. [d] ἐστι καὶ λεπτὰ D[a]. [e] ἰχθύων καὶ μάλιστά P.D[a]. [f] ζῴων αἵματι D[a]. [g] εἰσὶν P.D[a]. [h] μὲν] μὲν τὸ P.

δασυπόδων (ἔστι δ' ἀμφοτέρων αὐτῶν ἡ πῆξις οὐ [i] στιφρά,
καθάπερ ἡ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ πλαδῶσα, καθάπερ [k] ἡ τοῦ γά-
λακτος, ἄν τις εἰς αὐτὸ τὸ πῆγμα [l] μὴ [m] ἐμβάλλῃ), τὸ δὲ
τῆς βουβαλίδος πήγνυται μᾶλλον· παραπλησίως γὰρ συνί-
σταται ἢ μικρῷ ἧττον τοῦ τῶν προβάτων.

Περὶ μὲν οὖν φλεβὸς καὶ [n] νεύρου καὶ [o] ἰνὸς τοῦτον ἔχει
τὸν τρόπον. Τὰ δ' ὀστᾶ τοῖς ζῴοις ἀφ' ἑνὸς πάντα [p] συνηρ- 7
τημένα ἐστὶ καὶ συνεχῆ ἀλλήλοις ὥσπερ αἱ φλέβες· αὐτὸ δὲ
καθ' αὑτὸ οὐδέν ἐστιν ὀστοῦν. Ἀρχὴ δὲ ἡ ῥάχις ἐστὶν ἐν
πᾶσι τοῖς ἔχουσιν [q] ὀστᾶ. Σύγκειται δ' ἡ ῥάχις ἐκ σφον-
δύλων, τείνει δ' ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μέχρι πρὸς τὰ ἰσχία. Οἱ 2
μὲν οὖν σφόνδυλοι πάντες τετρημένοι εἰσίν, ἄνω δὲ τὸ τῆς
κεφαλῆς ὀστοῦν συνεχές ἐστι τοῖς ἐσχάτοις σφονδύλοις, ὃ
καλεῖται κρανίον. Τούτου δὲ τὸ πριονωτὸν μέρος [r] ῥαφή.
Ἔστι δὲ οὐ πᾶσιν ὁμοίως ἔχον τοῦτο τοῖς ζῴοις· τὰ μὲν 3
γὰρ ἔχει μονόστεον τὸ κρανίον, [s] ὥσπερ κύων, τὰ δὲ [t] συγ-
κείμενον, ὥσπερ ἄνθρωπος, καὶ τούτου τὸ μὲν θῆλυ κύκλῳ
ἔχει τὴν ῥαφήν, τὸ δ' ἄρρεν τρεῖς ῥαφὰς ἄνωθεν συναπτού-
σας, τριγωνοειδεῖς· ἤδη δ' ὤφθη καὶ ἀνδρὸς κεφαλὴ οὐκ
ἔχουσα ῥαφάς. Σύγκειται δ' ἡ κεφαλὴ οὐκ ἐκ τεττάρων 4
ὀστῶν, ἀλλ' [v] ἐξ ἕξ· ἔστι δὲ δύο [w] τούτων περὶ τὰ ὦτα,
μικρὰ [x] πρὸς τὰ λοιπά. Ἀπὸ [y] δὲ τῆς κεφαλῆς αἱ σιαγόνες
τείνουσιν ὀστᾶ. Κινεῖται δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις ζῴοις ἅπασιν
ἡ κάτωθεν σιαγών· ὁ δὲ κροκόδειλος ὁ ποτάμιος μόνος τῶν
[z] ζῴων κινεῖ τὴν σιαγόνα τὴν ἄνωθεν. Ἐν δὲ ταῖς σιαγόσιν 5
[a] ἔνεστι τὸ τῶν ὀδόντων γένος, ὀστοῦν τῇ μὲν ἄτρητον τῇ
δὲ τρητόν, καὶ ἀδύνατον γλύφεσθαι τῶν ὀστῶν μόνον. Ἀπὸ
δὲ τῆς ῥάχεως ἥ τε [b] περόνη ἐστὶ καὶ αἱ [c] κλεῖς καὶ αἱ πλευ-

[i] στρυφνὰ A^a, στρυφρὰ C^a. [k] ἡ ante τοῦ om. C^a. [l] μὴ] αἷμα P.D^a. et corr. A^a. [m] ἐμβάλῃ C^a.D^a. [n] νεύρων A^a.C^a. [o] ἰνῶν A^a. [p] συνήρτηται καὶ συνεχῆ ἐστιν P.D^a. [q] ὀστοῦν A^a. [r] ῥαφίς P.D^a. [s] ὥσπερ εἴρηται ἔχειν ὁ κύων D^a. [t] συγκείμενα A^a. [v] ἐξ] ἐν P. [w] τούτων om. A^a. [x] πρὸς] περὶ P. πρὸς τὰ λοιπά om. A^a. [y] τῆς κεφαλῆς δὲ D^a. [z] ζώων οὐ κινεῖ P.D^a. [a] ἐστὶ A^a.C^a. [b] περωνίς A^a.C^a. et rc. P, qui pr. περώνη. [c] κλεῖδες A^a.C^a.

6 ραί. Ἔστι δὲ καὶ τὸ στῆθος ἐπὶ πλευραῖς κείμενον· ἀλλ'
αὗται μὲν συνάπτουσιν, αἱ δ' ἄλλαι ἀσύναπτοι· [d] οὐδὲν γὰρ
ἔχει ζῷον ὀστοῦν περὶ τὴν κοιλίαν. [e] Ἔτι δὲ τά τ' ἐν τοῖς
ὤμοις ὀστᾶ, καὶ αἱ καλούμεναι ὠμοπλάται, καὶ τὰ τῶν βρα-
χιόνων ἐχόμενα, [f] καὶ τούτων [g] τὰ ἐν ταῖς χερσίν. Ὅσα δ'
ἔχει σκέλη πρόσθια, καὶ ἐν τούτοις τὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον.
7 Κάτω δ' ᾗ περαίνει, μετὰ τὸ ἰσχίον ἡ κοτυληδών ἐστι καὶ τὰ
τῶν σκελῶν ἤδη ὀστᾶ, τά τ' ἐν τοῖς μηροῖς καὶ κνήμαις, [h] οἳ
καλοῦνται [i] κωλῆνες, ὧν [k] μέρος τὰ σφυρά, καὶ τούτων τὰ
καλούμενα πλῆκτρα ἐν τοῖς ἔχουσι σφυρόν· καὶ τούτοις
8 συνεχῆ τὰ ἐν τοῖς ποσίν. Ὅσα μὲν οὖν τῶν ἐναίμων καὶ
πεζῶν ζῳοτόκα ἐστίν, οὐ πολὺ διαφέρει τὰ ὀστᾶ, ἀλλὰ κατ'
ἀναλογίαν [l] μόνον σκληρότητι καὶ μαλακότητι καὶ μεγέθει.
Ἔτι δὲ τὰ μὲν ἔχει μυελὸν τὰ δ' οὐκ ἔχει τῶν ἐν τῷ αὐτῷ
9 ζῴῳ ὀστῶν. Ἔνια δὲ ζῷα οὐδ' [m] ἂν ἔχειν [n] δόξειεν ὅλως
μυελὸν ἐν τοῖς ὀστοῖς, οἷον λέων, διὰ τὸ πάμπαν ἔχειν μικρὸν
καὶ λεπτὸν καὶ ἐν ὀλίγοις· ἔχει [o] γὰρ ἐν τοῖς μηροῖς καὶ
βραχίοσιν. Στερεὰ δὲ [p] πάντων μάλιστα ὁ λέων ἔχει τὰ
ὀστᾶ· οὕτω γάρ ἐστι σκληρὰ ὥστε συντριβομένων ὥσπερ ἐκ
λίθων ἐκλάμπειν πῦρ. Ἔχει [q] καὶ ὁ δελφὶς ὀστᾶ, ἀλλ' οὐκ
10 ἄκανθαν. Τὰ δὲ τῶν ἄλλων ζῴων τῶν ἐναίμων τὰ μὲν μικρὸν
παραλλάττει, οἷον τὰ τῶν ὀρνίθων, τὰ δὲ τῷ ἀνάλογόν ἐστι
[r] ταὐτά, οἷον ἐν τοῖς ἰχθύσι· τούτων γὰρ τὰ μὲν ζῳοτο-
κοῦντα χονδράκανθά ἐστιν, οἷον τὰ καλούμενα σελάχη, τὰ δ'
ᾠοτοκοῦντα ἄκανθαν ἔχει, ἥ ἐστιν [s] ὥσπερ τοῖς τετράποσιν ἡ
11 ῥάχις. Ἴδιον δὲ [t] ἐν τοῖς ἰχθύσιν, ὅτι [v] ἐν ἐνίοις εἰσὶ κατὰ
τὴν σάρκα κεχωρισμένα ἀκάνθια λεπτά. Ὁμοίως δὲ καὶ [v] ὁ
ὄφις ἔχει τοῖς ἰχθύσιν· ἀκανθώδης γὰρ ἡ ῥάχις αὐτοῦ ἐστίν.
Τὰ δὲ τῶν τετραπόδων μὲν ᾠοτοκούντων δὲ τῶν μὲν μειζό-

[d] οὐδὲ pr. A^a. [e] ἔστι $A^a.C^a$. [f] καὶ om. P. [g] τὰ] ὅσα A^a. [h] ὅσοι $A^a.C^a$. [i] κατῆνες P. [k] τὰ σφυρὰ μέρος A^a. [l] μόνον] μᾶλλον $A^a.C^a$. [m] ἔχειν ἂν $P.C^a.D^a$. [n] δόξειεν οὐδ' ὅλως P. [o] γὰρ καὶ ἐν C^a. [p] μάλιστα ὁ λέων πάντων ἔχει τὰ ὀστέα $P.D^a$. [q] καὶ] δὲ καὶ A^a. [r] ταῦτα $P.D^a$. [s] ὥσπερ ἐν τοῖς $A^a.C^a$. [t] ἐν—ὄφις ἔχει om. C^a. [v] ἐν et mox ὁ om. $P.D^a$.

νων ὀστωδέστερά ἐστι, τῶν δ' ἐλαττόνων [w] ἀκανθωδέστερα. Πάντα δὲ τὰ ζῷα ὅσα ἔναιμά ἐστιν, ἔχει ῥάχιν [x] ἢ ὀστώδη 12
ἢ ἀκανθώδη· τὰ δ' ἄλλα μόρια τῶν [y] ὀστῶν ἐνίοις μέν ἐστιν, ἐνίοις δ' οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ὡς ὑπάρχει τοῦ ἔχειν τὰ μόρια, οὕτω καὶ τοῦ ἔχειν τὰ ἐν τούτοις ὀστᾶ. Ὅσα γὰρ μὴ ἔχει σκέλη 13
καὶ βραχίονας, οὐδὲ κωλῆνας ἔχει, οὐδ' ὅσα ταὐτὰ μὲν ἔχει μόρια, μὴ ὅμοια δέ· καὶ γὰρ ἐν τούτοις ἢ [z] τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον διαφέρει ἢ [z] τῷ ἀνάλογον.

Τὰ μὲν οὖν περὶ [a] τὴν τῶν ὀστῶν [a] φύσιν τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον τοῖς ζῴοις· ἔστι δὲ καὶ ὁ χόνδρος τῆς αὐτῆς φύσεως 8
τοῖς ὀστοῖς, ἀλλὰ [b] τῷ μᾶλλον διαφέρει καὶ ἧττον. Καὶ ὥσπερ οὐδ' ὀστοῦν οὐδ' ὁ χόνδρος αὐξάνεται, ἂν ἀποκοπῇ. Εἰσὶ δ' ἐν μὲν τοῖς χερσαίοις καὶ ζῳοτόκοις τῶν ἐναίμων 2
ἄτρητοι [c] οἱ χόνδροι, καὶ οὐ γίνεται ἐν αὐτοῖς [d] ὥσπερ ἐν τοῖς ὀστοῖς μυελός· ἐν δὲ τοῖς [e] σελάχεσιν (ταῦτα γάρ ἐστι χονδράκανθα) [f] ἔνεστιν αὐτῶν ἐν τοῖς πλατέσι τὸ κατὰ τὴν ῥάχιν ἀνάλογον τοῖς ὀστοῖς [g] χονδρῶδες, ἐν οἷς ὑπάρχει ὑγρότης μυελώδης. [h] Τῶν ζῳοτοκούντων δὲ πεζῶν περί [i] τε τὰ ὦτα χόνδροι εἰσὶ καὶ [k] τοὺς μυκτῆρας καὶ περὶ ἔνια ἀκρωτήρια τῶν ὀστῶν.

Ἔτι δ' ἐστὶν ἄλλα γένη μορίων, οὔτε τὴν αὐτὴν ἔχοντα 9
φύσιν τούτοις οὔτε πόρρω τούτων, οἷον ὄνυχές τε καὶ ὁπλαὶ καὶ χηλαὶ καὶ κέρατα, καὶ [l] ἔτι παρὰ ταῦτα ῥύγχος, οἷον ἔχουσιν [m] οἱ ὄρνιθες, ἐν οἷς ὑπάρχει ταῦτα τὰ μόρια τῶν ζῴων. Ταῦτα μὲν γὰρ καὶ καμπτὰ καὶ σχιστά, ὀστοῦν δ' οὐδὲν [n] καμπτὸν οὐδὲ σχιστόν, ἀλλὰ θραυστόν. Καὶ τὰ 2
χρώματα [o] τῶν κεράτων καὶ [p] τῶν ὀνύχων καὶ χηλῆς καὶ ὁπλῆς κατὰ τὴν τοῦ δέρματος [q] καὶ τῶν τριχῶν ἀκολουθεῖ

[w] ἀκανθ. ἐστί. πάντα A^a. [x] ἢ om. C^a. [y] ὀστ. ἐν ἐνίοις μέν ἐστιν ἐν ἐνίοις $A^a.C^a$. [z] τὸ P. [a] τὴν et φύσιν om. P.D^a. [b] τὸ P. [c] οἱ] καὶ οἱ D^a. [d] ὥσπερ] οἷον $A^a.C^a$. [e] σελαχώδεσι $A^a.C^a$. [f] ἔνεστι δ' αὐτῶν $A^a.C^a$. [g] χονδρῶδες] τοῖς χονδρώδεσιν $A^a.C^a$. [h] τῶν δὲ ζωοτόκων (—ούντων C^a.) καὶ τῶν πεζῶν $A^a.C^a$. [i] τε om. D^a. [k] τῶν μυκτήρων pr. A^a. [l] παρὰ ταῦτα ἔτι A^a. [m] οἱ om. $A^a.C^a$. [n] σχιστὸν οὐδὲ καμπτόν P.D^a. [o] τῶν] καὶ τῶν P. [p] τῶν om. A^a. [q] καὶ τὴν τῶν $A^a.C^a$.

χρόαν. Τῶν [r] τε γὰρ [s] μελανοδερμάτων μέλανα τὰ κέρατα
καὶ [t] αἱ χηλαὶ καὶ [t] αἱ ὁπλαί, ὅσα χηλὰς ἔχει, καὶ τῶν λευ-
3 κῶν [v] λευκά, μεταξὺ δὲ [w] τὰ τῶν ἀνὰ μέσον. Ἔχει δὲ καὶ
περὶ τοὺς ὄνυχας τὸν αὐτὸν τρόπον. Οἱ δὲ ὀδόντες κατὰ
τὴν τῶν ὀστῶν εἰσὶ φύσιν. Διόπερ τῶν μελάνων ἀνθρώπων,
ὥσπερ Αἰθιόπων καὶ τῶν τοιούτων, οἱ μὲν ὀδόντες λευκοὶ
καὶ τὰ ὀστᾶ, οἱ δ' ὄνυχες μέλανες, ὥσ[x]περ καὶ τὸ πᾶν δέρμα.
4 Τῶν δὲ κεράτων τὰ μὲν πλεῖστα [y] κοῖλά [z] ἐστιν ἀπὸ τῆς
προσφύσεως περὶ τὸ ἐντὸς ἐκπεφυκὸς ἐκ τῆς κεφαλῆς ὀστοῦν,
ἐπ' ἄκρου δ' ἔχει [a] τὸ στερεόν, καὶ ἔστιν ἁπλᾶ· τὰ δὲ τῶν
5 ἐλάφων μόνα δι' ὅλου στερεὰ καὶ [b] πολυσχιδῆ. Καὶ τῶν
μὲν ἄλλων τῶν ἐχόντων κέρας [c] οὐδὲν ἀποβάλλει τὰ κέρατα,
ἔλαφος δὲ [d] μόνον καθ' ἕκαστον ἔτος, ἐὰν μὴ ἐκτμηθῇ· περὶ
δὲ τῶν [e] ἐκτετμημένων ἐν τοῖς ὕστερον λεχθήσεται. Τὰ δὲ
κέρατα προσπέφυκε [f] μᾶλλον τῷ δέρματι ἢ τῷ ὀστῷ· διὸ
[g] καὶ ἐν Φρυγίᾳ εἰσὶ βόες καὶ [h] ἄλλοθι [i] κινοῦσαι τὰ κέρατα
6 ὥσπερ τὰ ὦτα. Τῶν δ' ἐχόντων ὄνυχας (ἔχει δ' ὄνυχας
ἅπαντα ὅσαπερ δακτύλους, δακτύλους δ' ὅσα πόδας, πλὴν
ἐλέφας· οὗτος δὲ καὶ δακτύλους ἀσχίστους καὶ ἠρέμα διηρ-
θρωμένους καὶ ὄνυχας ὅλως οὐκ ἔχει) τῶν δ' ἐχόντων τὰ μέν
[k] ἐστιν [l] εὐθυώνυχα, ὥσπερ ἄνθρωπος, τὰ δὲ γαμψώνυχα, ὥσ-
περ καὶ τῶν πεζῶν λέων καὶ τῶν πτηνῶν [m] ἀετός.

10 Περὶ [n] δὲ τριχῶν καὶ τῶν ἀνάλογον [o] καὶ δέρματος τόνδ'
ἔχει τὸν τρόπον. Τρίχας μὲν ἔχει τῶν ζῴων ὅσα πεζὰ καὶ
ζῳοτόκα, φολίδας δ' ὅσα πεζὰ καὶ [p] ᾠοτόκα, λεπίδας δ'
ἰχθύες [q] μόνοι, ὅσοι ᾠοτοκοῦσι τὸ [r] ψαθυρὸν ᾠόν· τῶν γὰρ
μακρῶν γόγγρος [s] μὲν οὐ τοιοῦτον ἔχει ᾠόν, οὐδ' ἡ μύραινα,

[r] τε] μὲν P.D^a, om. C^a. [s] μελάνων δερμάτων P.D^a. [t] αἱ utrobique om. A^a.C^a. [v] λευκὰ καὶ μεταξὺ A^a.C^a. [w] τὰ om. P. [x] περ om. P.D^a. [y] κοῖλόν P. [z] ἐστι τὸ ἀπὸ P.D^a. [a] τὰ στερεὰ A^a. [b] πολυσχεδῆ A^a. [c] οὐδὲ pr. A^a. [d] μόνος A^a.C^a. [e] ἐκτεμνομένων C^a. [f] τῷ δέρματι μᾶλλον ἢ τὸ ὀστοῦν P.D^a. [g] καὶ οἱ ἐν A^a. [h] ἄλλοθεν pr. A^a. [i] οἳ κινοῦσι A^a.C^a. [k] εἰσι P.D^a. [l] εὐθυόνυχα P.C^a.D^a. [m] αἰετός D^a. [n] τριχῶν δὲ P.D^a. [o] καὶ τοῦ δέρματος ἔχει τόνδε A^a. [p] ᾠοτόκα] ζωοτόκα pr. A^a. [q] μόνον A^a.C^a. [r] ψαδυρὸν P.D^a. [s] μὲν om. A^a.C^a.

ἐγχέλυς δ' ὅλως οὐκ ἔχει. Τὰ δὲ [t]πάχη τῶν τριχῶν καὶ [v]αἱ 2
λεπτότητες καὶ τὰ μεγέθη διαφέρουσι κατὰ τοὺς τόπους, ἐν
οἷς ἂν ὦσι τῶν μερῶν, καὶ ὁποῖον [w]ἂν ᾖ τὸ δέρμα· ὡς γὰρ
ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν τοῖς παχυτέροις δέρμασι σκληρότεραι αἱ
τρίχες καὶ [x]παχύτεραι, πλείους δὲ καὶ μακρότεραι ἐν τοῖς
κοιλοτέροις καὶ ὑγροτέροις, ἄνπερ ὁ τόπος [y]ᾖ τοιοῦτος οἷος
ἔχειν τρίχας. Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν λεπιδωτῶν ἔχει καὶ 3
[z]τῶν φολιδωτῶν. Ὅσα μὲν οὖν μαλακὰς ἔχει τὰς τρίχας,
[a]εὐβοσίᾳ [b]χρώμενα [c]σκληροτέρας ἴσχει, ὅσα δὲ σκληράς,
μαλακωτέρας καὶ ἐλάττους. Διαφέρουσι δὲ καὶ κατὰ τοὺς 4
τόπους τοὺς [d]θερμοτέρους καὶ ψυχροτέρους, οἷον αἱ τῶν
ἀνθρώπων τρίχες ἐν μὲν τοῖς θερμοῖς σκληραί, ἐν δὲ τοῖς
ψυχροῖς μαλακαί. [e]Εἰσὶ δ' [f]αὖ αἱ μὲν εὐθεῖαι μαλακαί, αἱ
δὲ [g]κεκαμμέναι σκληραί. Ἡ δὲ φύσις [h]τῆς τριχός ἐστι 11
σχιστή. [i]Τῷ μᾶλλον δὲ καὶ ἧττον διαφέρουσι πρὸς [k]ἀλ-
λήλας. Ἔνιαι δὲ [l]τῇ σκληρότητι μεταβαίνουσαι κατὰ μι-
κρὸν οὐκέτι θριξὶν ἐοίκασιν ἀλλ' ἀκάνθαις, οἷον [m]αἱ τῶν
ἐχίνων τῶν χερσαίων, παραπλησίως τοῖς ὄνυξιν· καὶ γὰρ τὸ
τῶν ὀνύχων γένος [n]ἐν ἐνίοις τῶν ζῴων οὐδὲν διαφέρει [o]διὰ
τὴν σκληρότητα τῶν ὀστῶν. Δέρμα δὲ πάντων [p]λεπτό- 2
τατον ἄνθρωπος ἔχει κατὰ λόγον τοῦ μεγέθους. Ἔνεστι
δ' ἐν τοῖς δέρμασι πᾶσι γλισχρότης μυξώδης, ἐν μὲν τοῖς
ἐλάττων ἐν δὲ τοῖς πλείων, οἷον ἐν τοῖς τῶν βοῶν, ἐξ ἧς
ποιοῦσι τὴν κόλλαν· ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ἐξ ἰχθύων ποιοῦσι κόλ-
λαν. Ἀναίσθητον δὲ τὸ δέρμα τεμνόμενόν ἐστι καθ' αὑτό· 3
μάλιστα δὲ τοιοῦτον τὸ ἐν τῇ κεφαλῇ, διὰ τὸ [q]τὸ μεταξὺ
ἀσαρκότατον εἶναι πρὸς τὸ ὀστοῦν. Ὅπου δ' ἂν ᾖ καθ'

[t] παχέα P. [v] αἱ om. P[a]. [w] ἂν τ' ᾖ C[a]. [x] παχύτεραι καὶ πλείους δὲ P.D[a]. [y] ᾖ τοιοῦτος] οὗτος A[a]. [z] τῶν post καὶ om. A[a]. [a] εὐθοσίᾳ P, εὐδίᾳ pr. A[a]. [b] χρωμένας P, χρωμένους D[a], om. pr. A[a]. [c] σκληρότερα P.D[a]. [d] ψυχροτέρους καὶ θερμοτέρους P.C[a].D[a]. [e] εἰσὶ—μαλακαί om. A[a]. [f] αὖ om. C[a]. [g] κεκαυμέναι A[a]. [h] τῶν τριχῶν D[a]. [i] τὸ P, om. A[a]. [k] ἀλλήλους P. [l] τῇ om. C[a]. [m] αἱ τῶν χερσαίων ἐχίδνων P. [n] ἐν om. P.D[a]. [o] διὰ om. A[a].C[a]. [p] χαλεπώτατον pr. A[a]. [q] τὸ alterum om. P.A[a].D[a].

αὐτὸ δέρμα, ἂν διακοπῇ, οὐ συμφύεται, οἷον γνάθου τὸ
4 λεπτὸν καὶ [r] ἀκροποσθία καὶ βλεφαρίς. Τῶν συνεχῶν [s] δὲ
τὸ δέρμα ἐν ἅπασι τοῖς ζῴοις, καὶ ταύτῃ διαλείπει ᾗ [t] καὶ οἱ
κατὰ φύσιν πόροι ἐξικμάζονται, [v] καὶ κατὰ [w] τὸ στόμα καὶ
ὄνυχας. Δέρμα μὲν οὖν [x] πάντ' ἔχει τὰ ἔναιμα ζῷα, τρίχας
5 δ' οὐ πάντα, ἀλλ' ὥσπερ [y] εἴρηται πρότερον. Μεταβάλ-
λουσι δὲ τὰς [z] χρόας γηρασκόντων καὶ λευκαίνονται ἐν ἀν-
θρώπῳ· τοῖς δ' ἄλλοις γίνεται μέν, οὐκ ἐπιδήλως δὲ σφόδρα,
πλὴν ἐν ἵππῳ. Λευκαίνεται δὲ καὶ ἀπ' ἄκρας ἡ θρίξ. Αἱ
δὲ πλεῖσται [a] εὐθὺς φύονται λευκαὶ τῶν πολιῶν. Ἧι καὶ
δῆλον ὅτι [b] οὐχ αὐότης [c] ἐστὶν ἡ πολιότης, ὥσπερ τινές
6 φασιν· [d] οὐδὲν γὰρ φύεται εὐθὺς αὖον. Ἐν δὲ τῷ ἐξανθή-
ματι ὃ καλεῖται λεύκη, πᾶσαι πολιαὶ γίγνονται· ἤδη δέ τισι
κάμνουσι μὲν πολιαὶ [e] ἐγένοντο, [f] ὑγιασθεῖσι δὲ ἀπορρυεισῶν
μέλαιναι ἀνεφύησαν. Γίνονταί [g] τε μᾶλλον πολιαὶ σκεπα-
ζομένων τῶν τριχῶν ἢ διαπνεομένων. [h] Πρῶτον δὲ πολι-
οῦνται οἱ κρόταφοι τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰ πρόσθια [i] πρό-
7 τερα τῶν [k] ὀπισθίων· τελευταῖον δ' ἡ ἥβη. Εἰσὶ δὲ τῶν
τριχῶν αἱ μὲν συγγενεῖς, αἱ δ' ὕστερον κατὰ τὰς ἡλικίας
γινόμεναι ἐν ἀνθρώπῳ μόνῳ τῶν ζῴων, συγγενεῖς μὲν αἱ ἐν
τῇ κεφαλῇ [l] καὶ ταῖς βλεφαρίσι καὶ ταῖς ὀφρύσιν, ὑστερο-
γενεῖς δὲ αἱ ἐπὶ τῆς ἥβης πρῶτον, [m] ἔπειτα αἱ ἐπὶ τῆς
μασχάλης, τρίται δ' αἱ ἐπὶ τοῦ γενείου· ἴσοι γὰρ [n] οἱ τόποι
εἰσὶν ἐν οἷς [o] αἱ τρίχες ἐγγίνονται αἵ τε συγγενεῖς καὶ [p] αἱ
8 ὑστερογενεῖς. Λείπουσι δὲ καὶ ῥέουσι κατὰ τὴν ἡλικίαν αἱ
ἐκ τῆς κεφαλῆς καὶ μάλιστα [q] καὶ πρῶται. Τούτων [r] δὲ αἱ
ἔμπροσθεν μόναι· [s] τὰ γὰρ ὄπισθεν οὐδεὶς γίνεται φαλα-

[r] ἀκροπισθία $\mathrm{A^a.C^a}$. [s] δ' ἐστὶ τὸ $\mathrm{A^a.C^a}$. [t] καὶ] τε $\mathrm{P.D^a}$. [v] καὶ οἱ κατὰ $\mathrm{A^a}$. [w] τὸ om. $\mathrm{P.D^a}$. [x] ἄπαντ' ἔχει $\mathrm{A^a.C^a}$, ἔχει πάντα $\mathrm{D^a}$. [y] διήρηται $\mathrm{P.D^a}$. [z] χροιὰς γηρασκόντων καὶ λευκότεροι γίνονται ἐν ἀνθρώποις $\mathrm{P.D^a}$. [a] εὐθὺ $\mathrm{C^a}$. [b] οὐ χαυνότης $\mathrm{P.A^a.C^a.D^a}$: correctum ex intpp. [c] ἡ πολιότης ἐστίν $\mathrm{A^a.C^a}$. [d] οὐδὲ pr. $\mathrm{A^a}$. [e] γίγνονται $\mathrm{A^a}$. [f] ὑγιανθεῖσι $\mathrm{P.D^a}$. [g] τε om. pr. $\mathrm{A^a}$. [h] πρότερον $\mathrm{D^a}$. [i] πρότερα om. $\mathrm{D^a}$. [k] ὄπισθεν $\mathrm{A^a.C^a}$. [l] καὶ ἐν ταῖς $\mathrm{D^a}$. [m] ἔπειτα δὲ αἱ $\mathrm{A^a.C^a}$. [n] οἱ om. $\mathrm{P.D^a}$. [o] αἱ τρίχες om. $\mathrm{A^a.C^a}$. [p] αἱ om. $\mathrm{P.A^a}$. [q] καὶ πρ.] αἱ πρ. $\mathrm{C^a}$. [r] δὲ] γὰρ pr. $\mathrm{A^a}$. [s] τὸ $\mathrm{A^a.C^a}$.

κρός. Ἡ μὲν [t] *οὖν κατὰ κορυφὴν λειότης φαλακρότης καλεῖται, ἡ δὲ κατὰ τὰς* [v] *ὀφρῦς* [w] *ἀναφαλαντίασις· οὐδέτερον δὲ τούτων συμβαίνει* [x] *οὐδενὶ πρὶν ἢ ἀφροδισιάζειν ἄρξηται. Οὐ γίνεται δ' οὔτε παῖς φαλακρὸς οὔτε γυνὴ* [y] *οὔτε* 9
οἱ ἐκτετμημένοι· ἀλλ' ἐὰν μὲν ἐκτμηθῇ πρὸ ἥβης, οὐ φύονται αἱ ὑστερογενεῖς, ἐὰν δ' ὕστερον, αὗται μόναι ἐκρέουσι, πλὴν τῆς ἥβης. Γυνὴ δὲ τὰς ἐπὶ τῷ γενείῳ οὐ φύει τρίχας· πλὴν [z] *ἐνίαις γίγνονται ὀλίγαι, ὅταν τὰ καταμήνια* [a] *στῇ, καὶ οἷον ἐν Καρίᾳ ταῖς ἱερείαις, ὃ δοκεῖ συμβαίνειν σημεῖον τῶν μελλόντων. Αἱ δ' ἄλλαι γίγνονται μέν, ἐλάττους δέ. Γίγνον-* 10
ται δὲ καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐκ γενετῆς ἐνδεεῖς τῶν ὑστερογενῶν τριχῶν [b] *ἅμα καὶ ἄγονοι, ὅσοιπερ ἂν καὶ ἥβης στερηθῶσιν. Αἱ μὲν οὖν ἄλλαι τρίχες* [c] *αὔξονται κατὰ λόγον ἢ* [d] *πλέον ἢ ἔλαττον, μάλιστα μὲν* [e] *αἱ ἐν τῇ κεφαλῇ, εἶτα πώγωνι, καὶ οἱ λεπτότριχοι μάλιστα. Δασύνονται δέ τισι* 11
καὶ [f] *αἱ ὀφρύες γινομένοις πρεσβυτέροις, οὕτως ὥστ' ἀποκείρεσθαι, διὰ τὸ ἐπὶ συμφύσει ὀστῶν κεῖσθαι, ἃ γηρασκόντων διστάμενα* [g] *διίησι πλείω* [h] *ὑγρότητα. Αἱ δ' ἐν ταῖς βλεφαρίσιν οὐκ* [i] *αὔξονται, ῥέουσι δέ, ὅταν ἀφροδισιάζειν ἄρξωνται, καὶ μᾶλλον τοῖς μᾶλλον ἀφροδισιαστικοῖς· πολιοῦνται δὲ βραδύτατα αὗται. Ἐκτιλλόμεναι δ' αἱ τρίχες* 12
μέχρι τῆς ἀκμῆς ἀναφύονται, εἶτα [k] *οὐκέτι. Ἔχει δὲ πᾶσα θρὶξ ὑγρότητα πρὸς τῇ ῥίζῃ γλίσχραν, καὶ ἕλκει εὐθὺς ἐκτιλθεῖσα τὰ κοῦφα θιγγάνουσα. Ὅσα δὲ ποικίλα τῶν ζῴων κατὰ τὰς* [l] *τρίχας, τούτοις καὶ ἐν* [m] *τῷ δέρματι προϋπάρχει ἡ ποικιλία καὶ ἐν τῷ τῆς γλώττης δέρματι. Περὶ* 13
δὲ τὸ γένειον τοῖς μὲν συμβαίνει [n] *καὶ τὴν ὑπήνην καὶ τὸ γένειον δασὺ ἔχειν, τοῖς δὲ ταῦτα μὲν λεῖα τὰς σιαγόνας δὲ*

[t] *οὖν* om. A[a]. [v] *ὀφρὺς* C[a], *ὀφρύας* P.D[a]. [w] *ἀναφαλανθίασις* P.C[a].D[a]. [x] *οὐδενὶ*] *οὐδὲν* A[a]. [y] *οὐδὲ* P.D[a]. [z] *ὀλίγαι γίγνονται ἐνίαις* P.D[a]. [a] *στῶσι* A[a].C[a]. [b] *ἅμα*] *ἀλλὰ* A[a].C[a]. [c] *αὐξάνονται* A[a].C[a], *αἴρονται* D[a]. [d] *πλεῖον* P.D[a]. [e] *αἱ* om. C[a]. [f] *αἱ* om. A[a]. [g] *διιᾶσι* C[a]. [h] *ὑγρότητι* A[a]. [i] *αὐξάνονται* A[a].C[a]. [k] *οὐκέτι*] *οὐκ ἔχει* pr. A[a]. [l] *τρίχας ἐν τούτοις* P.D[a]. [m] *τοῖς δέρμασι* A[a]. [n] *καὶ* ante *τὴν* om. P.C[a].

δασείας· ἧττον δὲ γίγνονται φαλακροὶ [o] οἱ μαδιγένειοι.
14 Αὔξονται δ' αἱ τρίχες ἔν τε νόσοις τισίν, οἷον [p] ἐν ταῖς
[q] φθίσεσι μᾶλλον, καὶ ἐν γήρᾳ καὶ τεθνεώτων, καὶ σκληρό-
τεραι γίγνονται ἀντὶ μαλακῶν· τὰ δ' αὐτὰ ταῦτα συμβαίνει
καὶ περὶ τοὺς ὄνυχας. Ῥέουσι [r] δὲ μᾶλλον αἱ τρίχες τοῖς
ἀφροδισιαστικοῖς αἱ συγγενεῖς· αἱ δ' ὑστερογενεῖς γίνονται
15 θᾶττον. Οἱ δ' [s] ἰξίαν ἔχοντες ἧττον φαλακροῦνται, κἂν
ὄντες φαλακροὶ λάβωσιν, ἔνιοι δασύνονται. Οὐκ αὐξάνεται
δὲ θρὶξ ἀποτμηθεῖσα, ἀλλὰ κάτωθεν ἀναφυομένη γίνεται
μείζων. Καὶ αἱ λεπίδες [t] δὲ τοῖς ἰχθύσι σκληρότεραι [v] γί-
νονται καὶ παχύτεραι, τοῖς δὲ λεπτυνομένοις καὶ [w] τοῖς γηρά-
16 σκουσι σκληρότεραι. Καὶ τῶν τετραπόδων δὲ γινομένων
πρεσβυτέρων τῶν μὲν αἱ τρίχες τῶν δὲ τὰ ἔρια βαθύτερα
μὲν γίνεται, ἐλάττω δὲ τῷ πλήθει· καὶ τῶν μὲν αἱ ὁπλαὶ
τῶν δ' αἱ χηλαὶ γίνονται [x] γηρασκόντων μείζους, καὶ τὰ
ῥύγχη τῶν ὀρνίθων. [y] Αὔξονται δὲ καὶ αἱ χηλαί, ὥσπερ
12 καὶ οἱ ὄνυχες. Περὶ δὲ [z] τὰ πτερωτὰ τῶν ζῴων, οἷον τοὺς
ὄρνιθας, κατὰ μὲν [a] τὰς ἡλικίας οὐδὲν μεταβάλλει, πλὴν
γέρανος· αὕτη δ' [b] οὖσα τεφρὰ μελάντερα γηράσκουσα τὰ
πτερὰ ἴσχει· διὰ δὲ τὰ πάθη τὰ γιγνόμενα κατὰ τὰς ὥρας,
οἷον ὅταν ψύχη [c] γίγνηται μᾶλλον, ἐνίοτε γίνεται τῶν
μονοχρόων ἐκ [d] μελάνων τε καὶ [e] μελαντέρων [f] λευκά, οἷον
κόραξ τε καὶ στρουθὸς καὶ χελιδόνες· ἐκ δὲ τῶν λευκῶν
2 γενῶν οὐκ ὦπται εἰς μέλαν μεταβάλλον. Καὶ κατὰ τὰς
ὥρας δὲ οἱ πολλοὶ τῶν ὀρνίθων [g] μεταβάλλουσι τὰς χρόας,
ὥστε λαθεῖν ἂν τὸν μὴ συνήθη. Μεταβάλλουσι [h] δ' ἔνια
τῶν ζῴων τὰς χρόας τῶν τριχῶν [i] κατὰ τὰς τῶν ὑδάτων

[o] οἱ μὴ διγένειοι P.D[a]. et corr. A[a], ὁμαδηγένειοι C[a]. [p] ἐν] ἔν τε C[a], om. P.D[a]. [q] φθισικαῖς P.D[a]. [r] δὲ om. C[a]. [s] ὀξεῖαν P.D[a]. [t] δὲ om. A[a].C[a]. [v] καὶ παχύτεραι γίνονται P.D[a]. [w] τοῖς om. P.D[a]. [x] γηρασκόντων γίνονται D[a]. [y] αὐξάνονται A[a].C[a]. [z] τὰ πτερα τὰ τῶν A[a].C[a]. [a] τῆς ἡλικίας οὐδὲ pr. A[a]. [b] οὖσα τέφρα A[a].C[a], ὡς τεθεώρηται P.D[a]. [c] γίνεται P.D[a]. [d] μελαίνων A[a]. [e] μελανωτέρων A[a].C[a], μελαντέρων ἢ λευκοτέρων D[a]. [f] λευκά] καὶ P. [g] μεταβάλλουσιν ante οἱ P.D[a]. [h] δέ τινα A[a].C[a]. [i] κατὰ] καὶ pr. A[a], καὶ κατὰ corr.

μεταβολάς· ἔνθα μὲν γὰρ λευκὰ [k] γίγνονται, ἔνθα δὲ [l] μέ-
λανα ταὐτά. [m] Καὶ περὶ τὰς ὀχείας [n] δ' [o] ἐστὶν ὕδατα 3
[p] πολλαχοῦ τοιαῦτα, ἃ πιόντα καὶ ὀχεύσαντα μετὰ τὴν
πόσιν [q] τὰ πρόβατα μέλανας γεννῶσι [r] τοὺς ἄρνας, οἷον
[s] καὶ ἐν τῇ Χαλκιδικῇ [t] τῇ ἐπὶ τῆς Θρᾴκης ἐν τῇ [v] †Ἀσσυρί-
τιδι ἐποίει ὁ καλούμενος [w] ποταμὸς Ψυχρός. Καὶ ἐν [x] τῇ
[y] †Ἀντανδρίᾳ δὲ δύο ποταμοί εἰσιν, ὧν ὁ μὲν λευκὰ ὁ δὲ
μέλανα ποιεῖ τὰ πρόβατα. Δοκεῖ δὲ καὶ ὁ Σκάμανδρος 4
ποταμὸς ξανθὰ τὰ πρόβατα ποιεῖν· διὸ καὶ τὸν Ὅμηρόν
φασιν ἀντὶ Σκαμάνδρου Ξάνθον προσαγορεύειν αὐτόν. Τὰ
μὲν οὖν ἄλλα ζῷα οὔτ' ἐντὸς ἔχει τρίχας, τῶν τ' ἀκρωτηρίων
ἐν τοῖς πρανέσιν ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς ὑπτίοις· ὁ δὲ δασύπους
μόνος καὶ ἐντὸς ἔχει τῶν γνάθων τρίχας [z] καὶ ὑπὸ τοῖς ποσίν.
Ἔτι δὲ καὶ ὁ [a] μῦς τὸ κῆτος ὀδόντας μὲν ἐν τῷ στόματι οὐκ 5
ἔχει, τρίχας δὲ ὁμοίας ὑείαις. Αἱ μὲν οὖν τρίχες αὐξάνονται
ἀποτμηθεῖσαι κάτωθεν, ἄνωθεν δ' οὔ· τὰ δὲ πτερὰ οὔτ'
[b] ἄνωθεν οὔτε κάτωθεν, ἀλλ' ἐκπίπτει. Οὐκ ἀναφύεται δὲ
ἐκτιλθὲν [c] οὔτε τῶν μελιττῶν τὸ πτερὸν [d] οὔθ' ὅσα [e] ἄλλα
ἔχει ἄσχιστον τὸ πτερόν· οὐδὲ τὸ κέντρον, ὅταν ἀποβάλλῃ
ἡ μέλιττα, [f] ἀλλὰ θνήσκει.

Εἰσὶ δὲ καὶ ὑμένες ἐν τοῖς ζῴοις ἅπασι τοῖς ἐναίμοις. 13
[g] Ὅμοιος δ' ἐστὶν ὁ ὑμὴν δέρματι [h] πυκνῷ καὶ λεπτῷ, ἔστι δὲ
τὸ γένος ἕτερον· οὔτε γάρ ἐστι σχιστὸν οὔτε [i] τατόν. Περὶ
ἕκαστον δὲ τῶν ὀστῶν καὶ περὶ ἕκαστον τῶν σπλάγχνων [k] ὁ
ὑμήν ἐστι [k] καὶ ἐν τοῖς μείζοσι καὶ ἐν τοῖς ἐλάττοσι ζῴοις·
ἀλλ' [l] ἄδηλοι ἐν τοῖς ἐλάττοσι διὰ τὸ πάμπαν εἶναι λεπτοὶ

[k] γίνεται P.Da. [l] μέλαινα Aa. [m] καὶ] δὲ Ca, δὲ καὶ Da. [n] δ' om. Ca.Da. et pr. Aa. [o] εἰσιν ὕδατα Ca, ὕδατά εἰσι Aa. [p] πολλαχῇ Aa. [q] τὰ πρόβατα om. P.Aa.Ca.Da. [r] τὰς pr. Aa. [s] καὶ om. Da. [t] τῇ ἐπὶ om. P.Da. [v] ἀσυρίτιδι Aa, ἀσυρρίτιδι Ca, ἀσσηρίτιδι P. [w] ψυχρὸς ποταμός Aa. [x] τῇ om. P. [y] ἀτανδρίᾳ Aa, ἀνταδρίᾳ Da. [z] καὶ ὑπὸ τοῖς ποσίν om. P.Da. [a] μυστόκητος P.Aa.Da. [b] κάτωθεν οὔτε ἄνωθεν P.Da. [c] οὐδὲ P.Da. [d] οὐδ' Aa. [e] ἄλλα τοιαῦτα ἄσχιστον ἔχει P.Da. [f] ἀλλ' ἔκτοτε ἀποθνήσκει P.Da. [g] ὁμοιόν ἐστιν pr. Aa. [h] λεπτῷ καὶ πυκνῷ Da. [i] τιλτόν P.Da. [k] ὁ et καὶ post ἐστι om. Da. [l] ἄδηλα Ca.

2 καὶ μικροί. [m]Μέγιστοι δὲ τῶν ὑμένων εἰσὶν οἵ τε περὶ τὸν ἐγκέφαλον δύο, ὧν ὁ περὶ τὸ ὀστοῦν ἰσχυρότερος καὶ παχύτερος τοῦ περὶ τὸν ἐγκέφαλον, ἔπειθ' ὁ περὶ τὴν καρδίαν [n]ὑμήν. Διακοπεὶς δὲ οὐ συμφύεται ψιλὸς ὑμήν, ψιλούμενά τε τὰ ὀστᾶ τῶν ὑμένων σφακελίζει.

14 Ἔστι δὲ καὶ τὸ [o]ἐπίπλουν ὑμήν. Ἔχει δ' [o]ἐπίπλουν [p]πάντα τὰ ἔναιμα· ἀλλὰ τοῖς μὲν πῖον τοῖς δ' ἀπίμελόν ἐστιν. Ἔχει δὲ [q]καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἐξάρτησιν ἐν τοῖς ζῳοτόκοις καὶ ἀμφώδουσιν ἐκ μέσης τῆς κοιλίας, [r]ᾗ ἐστὶν οἷον ῥαφή τις αὐτῆς· καὶ τοῖς μὴ ἀμφώδουσι δὲ ἐκ τῆς μεγάλης κοιλίας ὡσαύτως.

15 Ἔστι δὲ καὶ ἡ κύστις ὑμενοειδὴς μέν, ἄλλο δὲ γένος ὑμένος· ἔχει δὲ κύστιν οὐ πάντα, ἀλλὰ τὰ μὲν ζῳοτόκα πάντα, τῶν δ' ᾠοτόκων ἡ χελώνη μόνον. Διακοπεῖσα δὲ [s]οὐδ' ἡ κύστις συμφύεται ἀλλ' ἢ παρ' αὐτὴν τὴν ἀρχὴν τοῦ οὐρητῆρος, εἰ μή τι πάμπαν σπάνιον· γέγονε γάρ τι [t]ἤδη
2 τοιοῦτον. Τεθνεώτων μὲν οὖν οὐδὲν [v]διίησιν ὑγρόν, ἐν δὲ τοῖς ζῶσι καὶ [w]ξηρὰς συστάσεις, ἐξ ὧν οἱ λίθοι γίγνονται τοῖς κάμνουσιν. Ἐνίοις δ' ἤδη καὶ τοιαῦτα συνέστη ἐν τῇ κύστει ὥστε [x]μηδὲν δοκεῖν διαφέρειν κογχυλίων.

3 Περὶ μὲν οὖν φλεβὸς καὶ νεύρου καὶ δέρματος, καὶ περὶ ἰνῶν καὶ ὑμένων, ἔτι δὲ [y]καὶ περὶ τριχῶν καὶ ὀνύχων καὶ χηλῆς καὶ ὁπλῆς καὶ κεράτων καὶ ὀδόντων καὶ ῥύγχους καὶ χόνδρου καὶ ὀστῶν καὶ τῶν ἀνάλογον [z]τούτοις τοῦτον ἔχει
16 τὸν τρόπον. Σὰρξ δὲ καὶ τὸ παραπλησίαν ἔχον τὴν [a]φύσιν τῇ σαρκὶ ἐν τοῖς ἐναίμοις [b]πᾶσίν ἐστι μεταξὺ [c]τοῦ δέρματος καὶ τοῦ ὀστοῦ καὶ τῶν ἀνάλογον τοῖς ὀστοῖς· ὡς γὰρ ἡ ἄκανθα ἔχει πρὸς τὸ ὀστοῦν, οὕτω καὶ τὸ σαρκῶδες πρὸς
2 τὰς σάρκας ἔχει τῶν ἐχόντων ὀστᾶ καὶ ἄκανθαν. Ἔστι δὲ

[m] μέγιστοι] καὶ μέγιστοι P. [n] ὑμήν om. P.Dª. [o] ἐπίπλοον utroque loco P.Dª, ἐπίπλους ὁ priore Cª. [p] ἅπαντα Aª.Cª. [q] καὶ post δὲ om. P.Dª. [r] ᾗ Aª. [s] οὔτε Pª. [t] ἤδη om. Aª. [v] δίεισιν Aª. [w] ξηρὰ σύστασις Aª.Cª. [x] μηδὲ pr. Aª. [y] καὶ post δὲ om. Aª.Cª. [z] τούτοις ἔχει τόνδε τὸν Aª, τοῦτον ἔχει τὸν P.Dª. [a] φύσιν ἐν τῇ P. [b] πᾶσιν] ἐν πᾶσιν P.Aª.Cª.Dª. [c] τοῦ τε δέρματος Aª.

διαιρετὴ ἡ σὰρξ πάντῃ, καὶ οὐχ ὥσπερ τὰ νεῦρα καὶ αἱ φλέβες ἐπὶ μῆκος μόνον. Λεπτυνομένων [d] μὲν οὖν τῶν ζῴων ἀφανίζονται, καὶ γίγνονται φλέβια καὶ ἶνες· [e] εὐβοσίᾳ δὲ πλείονι χρωμένων πιμελὴ ἀντὶ σαρκῶν. Εἰσὶ δὲ τοῖς μὲν 3
ἔχουσι [f] τὰς σάρκας πολλὰς [g] αἱ φλέβες ἐλάττους καὶ τὸ αἷμα ἐρυθρότερον καὶ [h] τὰ σπλάγχνα [i] καὶ κοιλία μικρά· τοῖς δὲ τὰς φλέβας ἔχουσι μεγάλας καὶ τὸ αἷμα μελάντερον καὶ σπλάγχνα μεγάλα καὶ [k] κοιλία μεγάλη, αἱ δὲ σάρκες ἐλάττους. [l] Γίνονται δὲ κατὰ σάρκα πίονα τὰ [m] τὰς κοιλίας ἔχοντα μικράς. Πιμελὴ δὲ καὶ στέαρ διαφέρουσιν ἀλλήλων. 17
Τὸ μὲν γὰρ στέαρ ἐστὶ θραυστὸν πάντῃ καὶ πήγνυται ψυχόμενον, ἡ δὲ πιμελὴ χυτὸν καὶ ἄπηκτον· καὶ οἱ μὲν ζωμοὶ οἱ τῶν πιόνων οὐ πήγνυνται, [n] οἷον ἵππου καὶ ὑός, οἱ δὲ τῶν στέαρ ἐχόντων [o] πήγνυνται, οἷον προβάτου καὶ αἰγός. Δια- 2
φέρουσι δὲ καὶ τοῖς τόποις· ἡ μὲν γὰρ πιμελὴ γίνεται μεταξὺ δέρματος καὶ σαρκός, στέαρ δ' οὐ γίνεται ἀλλ' [p] ἢ ἐπὶ τέλει τῶν σαρκῶν. Γίγνεται δὲ καὶ τὸ [q] ἐπίπλοον τοῖς μὲν πιμελώδεσι πιμελῶδες, τοῖς δὲ στεατώδεσι στεατῶδες. Ἔχει δὲ τὰ μὲν ἀμφώδοντα πιμελήν, τὰ δὲ μὴ ἀμφώδοντα στέαρ.
Τῶν δὲ σπλάγχνων [r] τὸ ἧπαρ [s] ἐν ἐνίοις τῶν ζῴων γίνεται 3
πιμελῶδες, οἷον τῶν ἰχθύων ἐν τοῖς σελάχεσιν· ποιοῦσι γὰρ ἔλαιον ἀπ' αὐτῶν, ὃ γίνεται τηκομένων· αὐτὰ δὲ τὰ σελάχη ἐστὶν [t] ἀπιμελώτατα καὶ κατὰ σάρκα καὶ κατὰ κοιλίαν κεχωρισμένη [v] πιμελῇ. Ἔστι δὲ [w] καὶ τὸ τῶν ἰχθύων [x] στέαρ πιμελῶδες, καὶ οὐ πήγνυται. [y] Πάντα δὲ τὰ ζῷα 4
τὰ μὲν κατὰ σάρκα ἐστὶ πίονα τὰ δὲ ἀφωρισμένως. Ὅσα δὲ μὴ ἔχει κεχωρισμένην τὴν [z] πιότητα, ἧττόν ἐστι πίονα

[d] μὲν om. Aa.Da. [e] εὐοσίᾳ Aa. [f] τὰς om. Aa.Ca. [g] αἱ] καὶ P. [h] τὰ om. P.Ca.Da. [i] καὶ κοιλία μικρά om. Da. [k] κοιλίαν μεγάλην Aa. [l] γίγνεται δὲ καὶ τὰ σαρκία πίονα Aa.Ca. [m] τῆς Aa. [n] οἷον—οὐ πήγνυνται om. Ca. [o] πήγνυται Aa. [p] ἢ om. pr. Aa. [q] ἐπίπλοιον Aa.Ca. [r] τὸ ἧπαρ om. P. [s] ἐν om. P.Ca.Da. [t] ἀπιμέλωτα P.Da. [v] πιμελή Aa.Ca. [w] καὶ om. P. [x] στέαρ] γένος Aa. [y] πάντα] καὶ πάντα P.Da. [z] πιότητα] πιμελήν P.Da.

κατὰ κοιλίαν καὶ [a] ἐπίπλοον, [b] οἷον ἐγχέλυς· [c] ὀλίγον [d] γὰρ
στέαρ ἔχουσι περὶ τὸ [a] ἐπίπλοον. Τὰ δὲ πλεῖστα γίνεται
[e] πίονα κατὰ τὴν γαστέρα, καὶ μάλιστα τὰ μὴ ἐν κινήσει
5 ὄντα τῶν ζῴων. Οἱ [f] δ' ἐγκέφαλοι τῶν μὲν πιμελωδῶν
λιπαροί, οἷον ὑός, τῶν δὲ [g] στεατωδῶν αὐχμηροί. Τῶν δὲ
σπλάγχνων περὶ τοὺς νεφροὺς μάλιστα πίονα γίνεται τὰ
ζῷα· ἔστι δ' [h] ἀεὶ ὁ δεξιὸς ἀπιμελώτερος, κἂν σφόδρα πίονες
6 ὦσιν, ἐλλείπει τι ἀεὶ κατὰ [i] τὸ μέσον. Περίνεφρα δὲ γίνε-
ται τὰ [k] στεατώδη μᾶλλον, καὶ μάλιστα τῶν ζῴων πρόβα-
τον· τοῦτο γὰρ ἀποθνήσκει τῶν νεφρῶν [l] πάντῃ καλυφθέν-
των. Γίνεται δὲ περίνεφρα δι' [m] εὐβοσίαν, οἷον τῆς Σικε-
λίας περὶ Λεοντίνους· διὸ καὶ ἐξελαύνουσιν [n] ὀψὲ τὰ πρό-
βατα τῆς ἡμέρας, ὅπως ἐλάττω λάβωσι [o] τὴν τροφήν.
18 Πάντων δὲ τῶν ζῴων κοινόν ἐστι τὸ περὶ τὴν κόρην ἐν τοῖς
ὀφθαλμοῖς· [p] ἔχουσι γὰρ τοῦτο τὸ μόριον στεατῶδες πάντα
ὅσα ἔχουσι [q] τὸ τοιοῦτον μόριον ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ μή
εἰσι σκληρόφθαλμα. Ἔστι δ' [r] ἀγονώτερα [s] τὰ πιμελώδη
καὶ ἄρρενα καὶ [t] θήλεα. Πιαίνεται δὲ πάντα [v] πρεσβύτερα
μᾶλλον ἢ νεώτερα ὄντα, μάλιστα δ' [w] ὅταν καὶ τὸ πλάτος
καὶ τὸ μῆκος [x] ἔχῃ τοῦ μεγέθους καὶ εἰς βάθος [y] αὐξάνηται.
19 Περὶ [z] δὲ αἵματος ὧδε ἔχει· τοῦτο γὰρ [a] πᾶσιν ἀναγ-
καιότατον καὶ κοινότατον τοῖς ἐναίμοις, καὶ οὐκ ἐπίκτητον,
ἀλλ' ὑπάρχει πᾶσι τοῖς μὴ φθειρομένοις. Πᾶν δ' αἷμά
ἐστιν ἐν ἀγγείῳ, ἐν ταῖς καλουμέναις φλεψίν, [b] ἐν ἄλλῳ δὲ
2 οὐδενὶ πλὴν ἐν τῇ καρδίᾳ μόνον. Οὐκ ἔχει δὲ [c] αἴσθησιν τὸ

[a] ἐπίπλοιον A^a.C^a. [b] οἷον αἱ ἐγχέλυς C^a. [c] ὀλίγον] ὅλαι P. [d] γὰρ om. A^a. [e] πίονα] πλείονα A^a. [f] δ'] δέ γε A^a. [g] στεατικῶν A^a, σταθητῶν C^a. [h] ὁ δεξιὸς ἀεὶ D^a. [i] τὸ om. P.C^a.D^a. [k] στεατώδη μᾶλλον] ὀστεώδη A^a. [l] πάντῃ τῶν καλυφθέντων P. [m] εὐοσίαν A^a. [n] ὀψέ ποτε τὰ A^a.C^a. [o] τὴν τρ.] τῆς τροφῆς A^a.C^a. [p] γὰρ ἔχουσι P.D^a. [q] τὸ τοιοῦτον] τοῦτο τὸ A^a.C^a. [r] ἀτονώτερα P. [s] τὰ] πάντα τὰ A^a.C^a. [t] θήλεια A^a. [v] πρεσβύτερα om. P. [w] ὅταν καὶ] ὄντα A^a.C^a. [x] ἔχει P.A^a.C^a. [y] αὐξάνεται C^a, αὔξεται A^a. [z] δὲ] δὲ τοῦ D^a. [a] ἅπασιν P.C^a. et post ἐναίμοις D^a. [b] ἐν ante ἄλλῳ om. D^a. [c] τὸ αἷμα αἴσθησιν C^a.

αἷμα ἁπτομένων ἐν οὐδενὶ τῶν ζῴων, ὥσπερ οὐδ' ἡ [d]περίττω-
σις ἡ [e]ἐν τῇ κοιλίᾳ· οὐδὲ δὴ [f]ὁ ἐγκέφαλος οὐδ' [g]ὁ μυελὸς
[h]οὐκ ἔχει αἴσθησιν ἁπτομένων. Ὅπου δ' ἄν τις διέλῃ [i]τὴν
σάρκα, γίνεται αἷμα ἐν ζῶντι, ἐὰν μὴ [k]ᾖ διεφθαρμένη ἡ σάρξ.
Ἔστι δὲ τὴν φύσιν τὸ αἷμα τόν τε χυμὸν ἔχον γλυκύν, ἐάν 3
περ ὑγιὲς ᾖ, καὶ τὸ χρῶμα ἐρυθρόν· τὸ δὲ χεῖρον ἢ φύσει
ἢ νόσῳ μελάντερον. Καὶ οὔτε λίαν παχὺ οὔτε λίαν λεπτὸν
τὸ βέλτιστον, ἐὰν μὴ χεῖρον [l]ᾖ διὰ φύσιν ἢ διὰ νόσον.
Καὶ ἐν μὲν τῷ ζῴῳ [m]ὑγρὸν καὶ θερμὸν ἀεί, ἐξιὸν δὲ ἔξω 4
πήγνυται πάντων πλὴν ἐλάφου καὶ προκὸς καὶ εἴ τι ἄλλο
τοιαύτην ἔχει τὴν φύσιν· τὸ δ' ἄλλο αἷμα πήγνυται, ἐὰν
μὴ ἐξαιρεθῶσιν αἱ ἶνες. [n]Τάχιστα δὲ πήγνυται τὸ τοῦ
ταύρου αἷμα πάντων. Ἔστι δὲ [o]τῶν ἐναίμων ταῦτα πολυαι- 5
μότερα [p]τὰ καὶ ἐν αὑτοῖς καὶ ἔξω ζῳοτόκα [καὶ] τῶν ἐναί-
μων μὲν ᾠοτοκούντων δέ. Τὰ δὲ εὖ ἔχοντα ἢ [q]φύσει ἢ τῷ
ὑγιαίνειν οὔτε πολὺ λίαν ἔχει, ὥσπερ τὰ πεπωκότα πόμα
πρόσφατον, οὔτ' ὀλίγον, ὥσπερ τὰ πίονα λίαν· τὰ γὰρ
πίονα καθαρὸν μὲν ἔχει ὀλίγον δὲ τὸ αἷμα, καὶ γίνεται
πιότερα γινόμενα [r]ἀναιμότερα· ἄναιμον γὰρ τὸ πῖον. Καὶ 6
[s]τὸ μὲν πῖον ἄσηπτον, τὸ [t]δ' αἷμα καὶ τὰ ἔναιμα τάχιστα
σήπεται, καὶ τούτων τὰ περὶ τὰ ὀστᾶ. Ἔχει δὲ λεπτότα-
τον μὲν αἷμα καὶ καθαρώτατον ἄνθρωπος, παχύτατον δὲ καὶ
[v]μελάντατον τῶν ζῳοτόκων ταῦρος καὶ ὄνος. Καὶ ἐν τοῖς
κάτω δὲ μορίοις ἢ ἐν τοῖς ἄνω παχύτερον τὸ αἷμα γίνε-
ται καὶ μελάντερον. Σφύζει δὲ τὸ αἷμα ἐν ταῖς φλεψὶν 7
[w]ἐν ἅπασι πάντῃ ἅμα τοῖς ζῴοις, καὶ ἔστι [x]τῶν ὑγρῶν
[y]μόνον καθ' ἅπαν τε τὸ σῶμα τοῖς ζῴοις καὶ ἀεί, ἕως ἂν
ζῇ, τὸ αἷμα μόνον. Πρῶτον δὲ γίνεται τὸ αἷμα [z]ἐν τῇ

[d] *περίττωσις τῶν ζῴων ἡ* P.D^{a}. [e] *ἐν τῇ κοιλίᾳ] τῆς κοιλίας* A^{a}.C^{a}. [f] *ὁ* om. P.D^{a}. [g] *ὁ* om. P.C^{a}.D^{a}. [h] *οὐκ* om. P.D^{a}. [i] *τὴν* om. A^{a}. [k] *ᾖ* post *σάρξ* A^{a}.C^{a}. [l] *ᾖ διὰ φύσιν ἢ διὰ νόσον ᾖ. καὶ* P.D^{a}. [m] *θερμὸν καὶ ὑγρὸν* A^{a}. [n] *τάχα* A^{a}. [o] *τῶν] τῶν μὲν* C^{a}. [p] *τὰ] ἃ* C^{a}. [q] *φύσεως* A^{a}. [r] *ἐναιμότερα* P. [s] *τὰ μὲν πίονα ἄσηπτον τὸ αἷμα ἔχει, τὸ* P.D^{a}. [t] *δ'* om. C^{a}. [v] *μελαν* P. [w] *ἐν* om. A^{a}.C^{a}. [x] *τῶν] δὲ τῶν* P.D^{a}. [y] *μόνον] μὲν* C^{a}. [z] *ἐν τοῖς ζώοις ἐν τῇ καρδίᾳ* A^{a}.

καρδίᾳ τοῖς ζῴοις, καὶ [a] *πρὶν ὅλον διηρθρῶσθαι τὸ σῶμα.*
8 *Στερισκομένου δ' αὐτοῦ καὶ ἀφιεμένου ἔξω πλείονος* [b] *μὲν*
ἐκθνήσκουσι, πολλοῦ δ' ἄγαν ἀποθνήσκουσιν. Ἐξυγραινο-
μένου δὲ λίαν νοσοῦσιν· γίνεται γὰρ ἰχωροειδές, καὶ [c] *διορ-*
ροῦται οὕτως ὥστε ἤδη τινὲς ἴδισαν αἱματώδη ἱδρῶτα. Καὶ
ἐξιὸν ἐνίοις οὐ πήγνυται παντελῶς ἢ διωρισμένως καὶ χωρίς.
9 *Τοῖς δὲ καθεύδουσιν ἐν τοῖς ἐκτὸς μέρεσιν ἔλαττον γίνεται*
τὸ αἷμα, ὥστε καὶ κεντουμένων μὴ ῥεῖν ὁμοίως. Γίνεται δὲ
[d] *πεττόμενον ἐξ* [e] *ἰχῶρος μὲν αἷμα, ἐξ αἵματος δὲ πιμελή·*
[f] *νενοσηκότος δ' αἵματος αἱμορροῒς ἥ τ' ἐν ταῖς ῥισὶ καὶ ἡ*
[g] *περὶ τὴν ἕδραν, καὶ* [h] *ἰξία.* [i] *Σηπόμενον* [k] *δὲ γίνεται τὸ*
10 *αἷμα ἐν τῷ σώματι* [l] *πύον, ἐκ δὲ τοῦ πύου* [m] *πῶρος. Τὸ δὲ*
τῶν [n] *θηλειῶν πρὸς τὸ τῶν ἀρρένων διαφέρει·* [o] *παχύτερόν*
τε γὰρ καὶ μελάντερόν [p] *ἐστιν ὁμοίως ἐχόντων πρὸς* [q] *ὑγί-*
ειαν καὶ ἡλικίαν ἐν [r] *τοῖς θήλεσιν, καὶ* [s] *ἐπιπολῆς μὲν ἔλαττον*
11 [t] *ἐν* [v] *τοῖς θήλεσιν, ἐντὸς δὲ πολυαιμότερον. Μάλιστα δὲ*
καὶ τῶν [w] *θηλέων* [x] *ζῴων γυνὴ πολύαιμον, καὶ τὰ καλούμενα*
καταμήνια γίνεται πλεῖστα τῶν ζῴων [y] *ἐν ταῖς γυναιξίν.*
Νενοσηκὸς δὲ τοῦτο τὸ αἷμα καλεῖται ῥοῦς. Τῶν δ' ἄλλων
τῶν νοσηματικῶν ἧττον μετέχουσιν αἱ γυναῖκες. Ὀλίγαις
δὲ γίνεται ἰξία καὶ αἱμορροῒς καὶ ἐκ ῥινῶν ῥύσις· ἐὰν δέ [z] *τι*
12 *συμβαίνῃ τούτων,* [a] *τὰ καταμήνια χείρω γίνεται. Διαφέρει*
δὲ [b] *καὶ κατὰ τὰς ἡλικίας πλήθει καὶ εἴδει τὸ αἷμα· ἐν μὲν*
γὰρ τοῖς πάμπαν νέοις [c] *ἰχωροειδές ἐστι καὶ* [d] *πλεῖον, ἐν δὲ*
τοῖς γέρουσι παχὺ καὶ μέλαν καὶ ὀλίγον, ἐν ἀκμάζουσι δὲ
μέσως· καὶ πήγνυται [e] *ταχὺ τὸ τῶν γερόντων, κἂν ἐν τῷ*
σώματι ᾖ ἐπιπολῆς· τοῖς δὲ νέοις οὐ γίνεται [f] *τοῦτο. Ἰχὼρ*

[a] *πρινὴ* P.Dª. [b] *μὲν οὐ θνήσκουσι* Aª.Cª. [c] *διοροῦται* P.Dª, *διορθοῦται* pr. Aª. [d] *πεττομένων* P.Cª.Dª. [e] *ἰχώρων* P.Dª. [f] *νενοσηκότα* Aª. [g] *παρὰ* P. [h] *ἰξύα* P. [i] *σηπτόμενον* Aª. [k] *δὲ* om. Aª.Cª. [l] *πύος* P.Dª. [m] *πόρος* P.Cª.Dª, *σπόρος* Aª. [n] *θηλειῶν αἷμα πρὸς* Aª. [o] *παχύτατον γὰρ* Aª. [p] *ἐστιν* om. P. [q] *ὑγεῖαν* Aª. [r] *ταῖς* Aª. [s] *ἐπὶ πολλοῖς* Dª. [t] *ἐν*] *μὲν ἐν* P.Cª.Dª. [v] *ταῖς* Aª. [w] *θηλειῶν* Aª. [x] *ζώων ἡ γυνὴ* P.Dª. [y] *ἐν* om. Aª.Cª. [z] *τισι* Aª. [a] *γίγνεται χείρω τὰ καταμήνια* Aª. [b] *καὶ* om. Aª. [c] *ἴχθω ἀφροειδές ἐστι πλεῖον* P. [d] *πλέον* Aª.Cª. [e] *παχὺ* P.Cª. et pr. Aª. [f] *τοιοῦτον* Aª.Cª.

δ' ἐστὶν ἄπεπτον αἷμα, ἢ τῷ μήπω πεπέφθαι ἢ τῷ [g] διωρ-
ρῶσθαι.

Περὶ δὲ μυελοῦ· καὶ γὰρ τοῦτο ἐν τῶν ὑγρῶν ἐνίοις τῶν 20
ἐναίμων ὑπάρχει ζῴων. Πάντα δὲ ὅσα φύσει ὑπάρχει [h] ὑγρὰ
ἐν τῷ σώματι, ἐν ἀγγείοις ὑπάρχει, ὥσπερ καὶ αἷμα ἐν φλεψὶ
καὶ μυελὸς ἐν ὀστοῖς, τὰ δὲ ἐν ὑμενώδεσι, καὶ [i] δέρμασι καὶ
κοιλίαις. Γίνεται δὲ ἐν μὲν τοῖς νέοις αἱματώδης πάμπαν ὁ 2
μυελός, πρεσβυτέρων δὲ [k] γενομένων ἐν μὲν τοῖς πιμελώδεσι
πιμελώδης, ἐν δὲ τοῖς στεατώδεσι στεατώδης. Οὐ πάντα δ' 3
ἔχει [l] τὰ ὀστᾶ μυελόν, ἀλλὰ τὰ κοῖλα, καὶ [m] τούτων ἐνίοις
οὐκ ἔνεστιν· τὰ γὰρ τοῦ λέοντος ὀστᾶ τὰ μὲν οὐκ [n] ἔχει, τὰ
δ' [o] ἔχει πάμπαν μικρόν, διόπερ ἔνιοι οὔ φασιν ὅλως ἔχειν
μυελὸν τοὺς λέοντας, ὥσπερ [p] εἴρηται πρότερον. Καὶ ἐν
τοῖς ὑείοις δ' ὀστοῖς ἐλάττων [q] ἐστίν, ἐνίοις δ' αὐτῶν πάμπαν
οὐκ ἔνεστιν.

Ταῦτα μὲν οὖν τὰ ὑγρὰ σχεδὸν ἀεὶ [r] σύμφυτά [s] ἐστι τοῖς 4
ζῴοις, ὑστερογενῆ δὲ γάλα [t] τε καὶ γονή. Τούτων δὲ τὸ
[v] μὲν ἀποκεκριμένον ἅπασιν, ὅταν ἐνῇ, [w] ἔνεστι, [x] τὸ γάλα·
ἡ δὲ γονὴ οὐ πᾶσιν ἀλλ' [y] ἐνίοις οἱ καλούμενοι θοροὶ τοῖς
ἰχθύσιν. Ἔχει δέ, ὅσα ἔχει τὸ γάλα, ἐν τοῖς μαστοῖς. 5
Μαστοὺς δ' ἔχει ὅσα [z] ζῳοτοκεῖ καὶ ἐν αὑτοῖς καὶ ἔξω, οἷον
ὅσα τε [a] τρίχας ἔχει, [b] ὥσπερ ἄνθρωπος καὶ ἵππος, καὶ τὰ
κήτη, οἷον δελφὶς καὶ φώκη καὶ φάλαινα· καὶ γὰρ ταῦτα
μαστοὺς ἔχει καὶ [c] γάλα. Ὅσα δ' ἔξω ζῳοτοκεῖ μόνον ἢ
ᾠοτοκεῖ, οὐκ ἔχει οὔτε μαστοὺς οὔτε γάλα, οἷον [d] ἰχθὺς καὶ
ὄρνις. Πᾶν δὲ γάλα ἔχει ἰχῶρα ὑδατώδη, ὃ καλεῖται [e] ὀρρός, 6
καὶ σωματῶδες, ὃ καλεῖται τυρός· ἔχει δὲ πλείω τυρὸν τὸ
παχύτερον τῶν γαλάκτων. Τὸ μὲν οὖν τῶν μὴ ἀμφωδόντων

[g] διορῶσθαι P.D^a, διωρίσθαι A^a.C^a. [h] ἐν τῷ σώματι ὑγρά P.D^a. [i] δέρματι καὶ κοιλίᾳ A^a. [k] γιγνομένων A^a. [l] τὰ ὀστᾶ om. P. [m] τούτων ἐν ἐνίοις A^a.C^a. [n] ἔχει] ἔχει πάμπαν A^a.C^a. [o] ἔχει om. P.D^a. [p] εἴρηται καὶ πρότερον P.A^a. [q] ἐστίν, ἐν ἐνίοις A^a.C^a. [r] σύμφυλλα A^a. [s] τοῖς ζώοις ἐστί P.C^a.D^a. [t] τε om. A^a.C^a. [v] μὲν καὶ ἀποκεκριμένον P.D^a. [w] ἐστι A^a.C^a. [x] τὸ om. A^a. [y] ἐνίοις οἷον οἱ κ. θ. ἐν ἰχθύσιν P.D^a. [z] ζωοτόκα P. [a] ἔχει τρίχας P.D^a. [b] ὥσπερ] οἷον D^a. [c] γάλα] τἆλλα A^a. [d] ἰχθύες καὶ ὄρνιθες P.D^a. [e] ὀρός C^a.

γάλα πήγνυται (διὸ καὶ τυρεύεται τῶν [f] ἡμέρων), τῶν δ' ἀμ-
φωδόντων [g] οὐ πήγνυται, ὥσπερ οὐδ' ἡ πιμελή, καὶ ἔστι
7 λεπτὸν καὶ γλυκύ. Ἔστι δὲ λεπτότατον μὲν γάλα καμή-
λου, δεύτερον δ' ἵππου, τρίτον δὲ ὄνου· [h] παχύτατον δὲ τὸ
βόειον. Ὑπὸ μὲν οὖν τοῦ ψυχροῦ οὐ πήγνυται τὸ γάλα,
ἀλλὰ [i] διορροῦται μᾶλλον· ὑπὸ δὲ τοῦ πυρὸς πήγνυται καὶ
παχύνεται. Οὐ γίνεται δὲ γάλα, πρὶν [k] ἢ ἔγκυον γένηται,
8 οὐδενὶ τῶν ζῴων ὡς ἐπὶ [l] τὸ πολύ. Ὅταν δ' ἔγκυον ᾖ, γί-
νεται μέν, ἄχρηστον δὲ [m] τὸ πρῶτον καὶ ὕστερον. Μὴ
ἐγκύοις δ' οὔσαις [n] ὀλίγον μὲν ἀπ' ἐδεσμάτων τινῶν, οὐ μὴν
ἀλλὰ καὶ [o] βδαλλομέναις ἤδη πρεσβυτέραις προῆλθε, καὶ
9 τοσοῦτον ἤδη τισὶν ὥστ' [p] ἐκτιτθεῦσαι [q] παιδίον. Καὶ [r] οἱ
περὶ [s] τὴν [t] Οἴτην δέ, ὅσαι ἂν μὴ [u] ὑπομένωσι τὴν ὀχείαν
τῶν αἰγῶν, λαμβάνοντες [v] κνίδην τρίβουσι τὰ οὔθατα βίᾳ
διὰ τὸ ἀλγεινὸν εἶναι· τὸ μὲν οὖν πρῶτον αἱματῶδες ἀμέλ-
γονται, εἶθ' ὑπόπυον, τὸ δὲ τελευταῖον γάλα ἤδη οὐδὲν ἔλατ-
10 τον τῶν ὀχευομένων. Τῶν δ' [w] ἀρρένων ἔν τε τοῖς ἄλλοις
ζῴοις καὶ ἐν ἀνθρώπῳ [x] ἐν οὐδενὶ μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίνεται
γάλα, [y] ὅμως δὲ γίνεται ἔν τισιν, ἐπεὶ καὶ ἐν Λήμνῳ [z] αἲξ ἐκ
τῶν [a] μαστῶν, οὓς ἔχει δύο ὁ ἄρρην παρὰ τὸ αἰδοῖον, γάλα
ἠμέλγετο τοσοῦτον ὥστε γίνεσθαι [b] τροφαλίδα, καὶ πάλιν
11 ὀχεύσαντος τῷ ἐκ τούτου γενομένῳ συνέβαινε ταὐτόν. Ἀλλὰ
τὰ μὲν τοιαῦτα ὡς σημεῖα [c] ὑπολαμβάνουσιν, ἐπεὶ καὶ τῷ ἐν
Λήμνῳ ἀνεῖλεν ὁ θεὸς [d] μαντευσαμένῳ ἐπίκτησιν ἔσεσθαι
[e] χρημάτων. Ἐν δὲ τοῖς ἀνδράσι μεθ' ἥβην ἐνίοις ἐκθλί-
βεται ὀλίγον· βδαλλομένοις δὲ καὶ πολὺ ἤδη τισὶ προῆλθεν.
Ὑπάρχει δ' ἐν τῷ γάλακτι λιπαρότης, [f] ἣ καὶ ἐν τοῖς πεπη-

[f] ἡμετέρων Ca. [g] οὐ] γάλα οὐ P. [h] παχύτερον P.Da. [i] διοροῦται Aa.Ca. [k] ἢ] μὴ Aa.Ca. [l] τὸ om. Aa. [m] τὸ om. P.Da. [n] ὀλίγα P.Aa.Da. [o] βαλλομέναις P. [p] ἐκτιθεῦσαι Aa. [q] τὸ παιδίον Aa.Ca. [r] οἱ om. P.Da. [s] τὴν om. Da. [t] Οἴτην om. P. [u] ὑπομείνωσι P. [v] κνείδην P. [w] ἀρσένων P.Da. [x] ἐν οὐδενὶ μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ] ὡς μὲν ἐπὶ τὸ πολὺ οὐ P.Da. [y] ὅμως—τισιν] ἔν τισι δὲ γίγνεται P.Da. [z] αἰγὶ Aa.Ca. [a] μασθῶν Da. [b] τροφαλίδας P.Da. et corr. Aa. [c] ὑπολαμβάνει pr. Aa. [d] μαντευομένῳ Aa.Ca. [e] κτημάτων Aa.Ca. [f] ὃ Ca.

γόσι γίνεται [g] ἐλαιώδης. Εἰς δὲ τὸ προβάτειον ἐν Σικελίᾳ, 12
καὶ ὅπου [h] πλεῖον, αἴγειον μιγνύουσιν. Πήγνυται [i] δὲ [k] μά-
λιστα οὐ μόνον τὸ τυρὸν ἔχον πλεῖστον, ἀλλὰ καὶ τὸ [l] αὐ-
χμηρότερον ἔχον. Τὰ μὲν οὖν [m] πλέον ἔχει γάλα [n] ἢ ὅσον 13
[o] εἰς τὴν ἐκτροφὴν τῶν τέκνων, καὶ χρήσιμον εἰς τύρευσιν καὶ
ἀπόθεσιν, μάλιστα μὲν τὸ [p] προβάτειον καὶ τὸ αἴγειον,
ἔπειτα τὸ βόειον· τὸ δ' ἵππειον καὶ [q] τὸ ὄνειον μίγνυται εἰς
τὸν Φρύγιον τυρόν. [r] Ἔνεστι δὲ τυρὸς πλείων ἐν τῷ βοείῳ 14
ἢ ἐν τῷ αἰγείῳ· γίνεσθαι γάρ φασιν [s] οἱ νομεῖς ἐκ μὲν [t] ἀμ-
φορέως αἰγείου γάλακτος τροφαλίδας [v] ὀβολιαίας μιᾶς δεού-
σης εἴκοσιν, ἐκ δὲ βοείου τριάκοντα. Τὰ δ' ὅσον τοῖς τέκνοις
ἱκανόν, πλῆθος δ' οὐδὲν οὔτε χρήσιμον εἰς τύρευσιν, οἷον
πάντα τὰ πλείους ἔχοντα μαστοὺς δυοῖν· οὐδενὸς γὰρ τούτων
οὔτε πλῆθός ἐστι γάλακτος οὔτε τυρεύεται τὸ γάλα. Πή- 15
γνυσι δὲ τὸ γάλα ὀπός [w] τε συκῆς καὶ πυετία. Ὁ μὲν οὖν
ὀπὸς εἰς [x] ἔριον ἐξοπισθείς, ὅταν ἐκπλυθῇ πάλιν τὸ ἔριον εἰς
γάλα ὀλίγον· τοῦτο γὰρ κεραννύμενον πήγνυσιν. Ἡ δὲ
πυετία γάλα ἐστίν· τῶν γὰρ ἔτι θηλαζόντων [y] ἐστὶν ἐν τῇ
κοιλίᾳ. Γίνεται οὖν ἡ πυετία γάλα ἔχον ἐν [z] ἑαυτῷ τυρόν· 21
ἐκ δὲ τῆς τοῦ ζῴου θερμότητος πεττομένου τοῦ γάλακτος
γίνεται. Ἔχει δὲ πυετίαν τὰ μὲν μηρυκάζοντα πάντα, τῶν
δ' ἀμφωδόντων δασύπους. [a] Βελτίων δ' ἐστὶν ἡ πυετία [b] ὅσῳ
ἂν ᾖ παλαιοτέρα· συμφέρει γὰρ πρὸς τὰς διαρροίας ἡ τοιαύ-
τη μάλιστα καὶ ἡ τοῦ δασύποδος· ἀρίστη δὲ πυετία [c] ἡ τοῦ
νεβροῦ. Διαφέρει δὲ [d] τὸ [e] πλέον [f] ἱμᾶσθαι γάλα ἢ ἔλαττον 2
τῶν ἐχόντων γάλα ζῴων κατά τε τὰ μεγέθη τῶν σωμάτων
[g] καὶ τὰς τῶν [h] ἐδεσμάτων διαφοράς, οἷον ἐν [i] Φάσει μέν ἐστι

[g] ἐλαιῶδες A^a. [h] πῖον $A^a.C^a$. [i] δὲ om. C^a. [k] οὐ μάλιστα τὸ, omisso μόνον, A^a. [l] αὐχμηρότατον P, αὐχμηρότατον πλέον D^a. [m] πλεῖον P.$A^a.C^a$. [n] ἢ om. P. [o] εἰς τροφὴν P.D^a. [p] προβάτειον ἔπειτα δὲ τὸ βόειον $A^a.C^a$. [q] τὸ post καὶ om. P.A^a. [r] ἔστι $A^a.C^a$. [s] οἱ om. P. [t] ἀμφορέος A^a. [v] ὀβελιαίας μιᾶς δὲ οὔσας P. [w] τε om. P.D^a. [x] ἔρια $A^a.C^a$. [y] ἐστὶν] τοῦτο γὰρ P. [z] αὐτῷ πῦρ ὃ ἐκ τῆς P.D^a. [a] βέλτιον $A^a.C^a$. [b] ὅσον P.D^a. [c] ἡ τοῦ post πυετία om. C^a. [d] τῷ C^a. [e] πλεῖον $A^a.D^a$. [f] ἱμ. γ. ἢ ἔλ.] ἢ ἔλαττον βδάλλεσθαι γάλα P.D^a. [g] καὶ] κατὰ A^a. [h] ἐδεσμάτων] σώματων P. [i] φάσι P.

[k] βοίδια μικρὰ ὧν ἕκαστον βδάλλεται γάλα πολύ, αἱ δ'
†Ἠπειρωτικαὶ βόες [l] αἱ μεγάλαι [m] βδάλλονται [n] ἑκάστη ἀμ-
φορέα καὶ τούτου [o] τὸ ἥμισυ κατὰ τοὺς δύο μαστούς· ὁ δὲ
βδάλλων ὀρθὸς [p] ἕστηκεν, μικρὸν ἐπικύπτων, διὰ τὸ μὴ δύ-
3 νασθαι ἂν [q] ἐφικέσθαι καθήμενος. Γίνεται [r] δ' ἔξω ὄνου καὶ
τἆλλα μεγάλα ἐν τῇ †Ἠπείρῳ τετράποδα, μέγιστοι δ' [s] οἱ
βόες καὶ οἱ κύνες. Νομῆς δὲ δέονται τὰ μεγάλα πλείονος·
ἀλλ' ἔχει πολλὴν [t] ἡ χώρα τοιαύτην εὐβοσίαν, καὶ καθ' ἑκά-
στην ὥραν ἐπιτηδείους τόπους. [v] Μέγιστοι δ' οἵ τε βόες
εἰσὶ καὶ τὰ πρόβατα τὰ καλούμενα [w] Πυρρικά, [x] τὴν ἐπωνυ-
4 μίαν ἔχοντα ταύτην ἀπὸ Πύρρου τοῦ βασιλέως. Τῆς δὲ
τροφῆς ἡ μὲν σβέννυσι τὸ γάλα, οἷον ἡ Μηδικὴ πόα, καὶ
μάλιστα τοῖς μηρυκάζουσιν· ποιεῖ δὲ πολὺ ἕτερα, οἷον κύ-
τισος καὶ ὄροβοι, πλὴν κύτισος [y] μὲν ὁ ἀνθῶν οὐ συμφέρει
(πίμπρησι γάρ), οἱ δὲ ὄροβοι [z] ταῖς κυούσαις οὐ συμφέρουσι
5 (τίκτουσι γὰρ χαλεπώτερον). Ὅλως δὲ τὰ φαγεῖν δυνά-
μενα τῶν τετραπόδων, ὥσπερ [a] καὶ πρὸς τὴν [b] κύησιν συμφέ-
ρει, καὶ βδάλλεται [c] πολὺ τροφὴν ἔχοντα. [d] Ποιεῖ δὲ γάλα
[e] καὶ τῶν φυσωδῶν ἔνια προσφερόμενα, οἷον καὶ κυάμων πλῆ-
θος [f] ὂϊ καὶ αἰγὶ καὶ βοῒ καὶ χιμαίρᾳ· ποιεῖ γὰρ καθιέναι τὸ
6 οὖθαρ. [g] Σημεῖον δὲ τοῦ γάλα [h] πλεῖον [i] γενήσεσθαι, ὅταν
πρὸ τοῦ τόκου τὸ οὖθαρ [k] βλέπῃ κάτω. Γίνεται δὲ πολὺν
χρόνον [l] γάλα [m] πᾶσι τοῖς ἔχουσιν, ἂν ἀνόχευτα διατελῇ καὶ
τὰ ἐπιτήδεια ἔχωσι, μάλιστα δὲ τῶν τετραπόδων [n] πρόβα-
τον· ἀμέλγεται [o] γὰρ μῆνας ὀκτώ. [p] Ὅλως δὲ τὰ μηρυκά-
7 ζοντα γάλα πολὺ καὶ χρήσιμον εἰς τυρείαν ἀμέλγεται. Περὶ

[k] βοΐδια P.Aa.Ca. [l] αἱ μεγάλαι om. Aa.Ca. [m] βδάλλεται P.Da. [n] ἕκαστος P. [o] τὸ om. Aa.Ca. [p] ἕστηκεν ἢ μικρὸν P.Da. [q] ἐφικνεῖσθαι Aa.Ca. [r] δ' ἔξω ὄνου] δὲ ζῶα οὗ P.Da. [s] οἱ om. P. [t] ἡ τοιαύτη χώρα εὐοσίαν Aa. [v] μεστοὶ P. [w] πυρικὰ Aa. [x] τὴν] τὰ τὴν P.Da. [y] μὲν om. P.Da. [z] ταῖς] καὶ ταῖς P.Da. [a] καὶ τὰ πρὸς Aa. [b] κύστιν Aa, κτῆσιν P.Da. [c] πολλὴν Aa.Ca. [d] πολὺ δὲ γάλα ποιεῖ P.Da. [e] καὶ om. Aa.Ca. [f] ὂϊ] οἷον ὂϊ Ca, ὀλίγον ὂϊ P.Da. [g] σημεῖον—οὖθαρ om. P. [h] πλέον Da. [i] ἱμήσασθαι Aa.Ca. [k] βδάλλῃ P. [l] γάλα post ἔχουσιν Aa.Ca. [m] πᾶσι] παρὰ P.Ca, om. Da. [n] πρόβατα P, τὰ πρόβατα Da. [o] γὰρ μῆνας] μῆνας καὶ Ca. [p] ὅμως Aa.

δὲ Τορώνην [q] αἱ βόες ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ τόκου διαλείπουσι, τὸν δ' ἄλλον χρόνον πάντα ἔχουσι γάλα. Τῶν [r] δὲ γυναικῶν τὸ [s] πελιδνότερον γάλα βέλτιον τοῦ λευκοῦ τοῖς [t] τιτθευομένοις· καὶ αἱ [v] μέλαιναι τῶν λευκῶν ὑγιεινότερον ἔχουσιν. [w] Τροφιμώτατον μὲν οὖν τὸ πλεῖστον ἔχον τυρόν, ὑγιεινότερον δὲ τοῖς παιδίοις τὸ ἔλαττον.

Σπέρμα δὲ προΐενται [x] πάντα τὰ ἔχοντα αἷμα. Τί δὲ συμ- 22
βάλλεται εἰς τὴν γένεσιν καὶ [y] πῶς, ἐν ἄλλοις λεχθήσεται. Πλεῖστον δὲ κατὰ τὸ σῶμα ἄνθρωπος προΐεται. Ἔστι δὲ τῶν μὲν ἐχόντων τρίχας γλίσχρον, τῶν δ' ἄλλων ζῴων οὐκ ἔχει γλισχρότητα. Λευκὸν δὲ πάντων· ἀλλ' Ἡρόδοτος διέψευσται γράψας τοὺς Αἰθίοπας προΐεσθαι μέλαιναν [z] τὴν γονήν. Τὸ δὲ σπέρμα ἐξέρχεται μὲν [a] λευκὸν καὶ παχύ, ἂν ᾖ [b] ὑγιει- 2
νόν, θύραζε δ' ἐλθὸν λεπτὸν γίνεται καὶ μέλαν. Ἐν δὲ τοῖς πάγοις οὐ πήγνυται, ἀλλὰ γίνεται πάμπαν λεπτὸν καὶ ὑδατῶδες καὶ τὸ χρῶμα καὶ τὸ πάχος· ὑπὸ [c] δὲ τοῦ θερμοῦ πήγνυται καὶ παχύνεται. Καὶ ὅταν ἐξίῃ χρονίσαν ἐν τῇ ὑστέ- 3
ρᾳ, παχύτερον ἐξέρχεται, ἐνίοτε δὲ ξηρὸν καὶ συνεστραμμένον. Καὶ τὸ μὲν γόνιμον ἐν τῷ ὕδατι χωρεῖ κάτω, τὸ δ' ἄγονον διαχεῖται. Ψευδὲς δ' ἐστὶ καὶ [d] ὃ Κτησίας γέγραφε περὶ τῆς γονῆς τῶν ἐλεφάντων.

[e] Δ.

Περὶ μὲν οὖν τῶν ἐναίμων ζῴων, ὅσα τε κοινὰ ἔχουσι μέρη καὶ ὅσα ἴδια ἕκαστον γένος, καὶ τῶν ἀνομοιομερῶν καὶ τῶν ὁμοιομερῶν, καὶ ὅσα [f] ἐντὸς καὶ ὅσα ἐκτός, εἴρηται πρότερον· περὶ δὲ τῶν ἀναίμων [g] ζῴων [h] νυνὶ λεκτέον. Ἔστι δὲ 2
[i] γένη πλείω, ἓν μὲν τὸ τῶν καλουμένων μαλακίων· ταῦτα δ'

[q] οἱ Aa. [r] δὲ om. Aa. [s] πελιώτερον Aa.Ca. [t] τιθευομένοις pr. Aa. [v] μέλανες P.Da. [w] τροφιμώτερον Ca, τρόφιμον Aa. [x] ἅπαντα τὰ ἔχοντα αἷμα Ca, τὰ ἔχ. αἷμα ἅπαντα Aa. [y] ὅπως P.Da. [z] τὴν om. Aa.Ca. [a] λεπτὸν Aa. [b] ὑγιαῖνον Aa.Ca. [c] τοῦ θερμοῦ δὲ P.Da. [d] ὃ] ὃ ὁ Aa.Ca, ὅπερ Da. [e] Δ.] ε~'. Ca. [f] ἐκτὸς καὶ ὅσα ἐντός Aa.Ca. [g] ζῴων om. Aa.Ca. [h] νῦν Aa.Ca. [i] γένη ταῦτα πλείω Aa, γένη αὐτῶν πλείω Ca.

ἐστὶν ὅσα ἄναιμα ὄντα ἐκτὸς ἔχει τὸ σαρκῶδες, ἐντὸς δ' [k] εἴ τι
ἔχει στερεόν, καθάπερ καὶ τὰ [l] ἔναιμα, οἷον τὸ τῶν σηπιῶν
3 γένος. [m] Ἓν δὲ τὸ τῶν μαλακοστράκων· ταῦτα δ' ἐστὶν
[n] ὅσων ἐκτὸς τὸ στερεόν, ἐντὸς δὲ [o] τὸ μαλακὸν καὶ σαρκῶδες·
τὸ δὲ σκληρὸν αὐτῶν ἐστὶν οὐ θραυστὸν ἀλλὰ [p] θλαστόν,
οἷόν ἐστι τό [q] τε τῶν [r] καράβων γένος καὶ τὸ τῶν καρκίνων.
4 [s] Ἔτι δὲ τὰ ὀστρακόδερμα· τοιαῦτα δ' ἐστὶν ὧν ἐντὸς μὲν τὸ
σαρκῶδές [t] ἐστιν, ἐκτὸς δὲ τὸ στερεόν, θραυστὸν ὂν καὶ κατα-
κτόν, ἀλλ' οὐ [u] θλαστόν· τοιοῦτον [v] δὲ [w] τὸ τῶν [x] κοχλιῶν γένος
καὶ τὸ τῶν ὀστρέων ἐστίν. Τέταρτον δὲ τὸ τῶν ἐντόμων, ὃ πολ-
5 λὰ καὶ ἀνόμοια [y] περιείληφε εἴδη ζῴων. Ἔστι δ' ἔντομα ὅσα
κατὰ τοὔνομα ἐστὶν ἐντομὰς ἔχοντα ἢ ἐν τοῖς ὑπτίοις ἢ ἐν τοῖς
πρανέσιν ἢ ἐν ἀμφοῖν, καὶ οὔτε ὀστῶδες ἔχει [z] ἓν κεχωρισμένον
οὔτε σαρκῶδες, ἀλλὰ μέσον [a] ἀμφοῖν· τὸ σῶμα γὰρ ὁμοίως
6 καὶ ἔσω καὶ ἔξω σκληρόν ἐστιν αὐτῶν. Ἔστι δ' ἔντομα καὶ
ἄπτερα, οἷον ἴουλος καὶ σκολόπενδρα, καὶ πτερωτά, οἷον μέ-
λιττα καὶ [b] μηλολόνθη καὶ σφήξ· [c] καὶ ταὐτὸ δὲ [d] γένος ἐστὶ
καὶ πτερωτὸν καὶ ἄπτερον, οἷον μύρμηκές εἰσι καὶ πτερωτοὶ
7 καὶ ἄπτεροι, καὶ αἱ καλούμεναι [e] πυγολαμπίδες. Τῶν μὲν οὖν
μαλακίων καλουμένων τὰ μὲν ἔξω μόρια [f] τάδ' ἐστίν, ἓν μὲν οἱ
ὀνομαζόμενοι πόδες, δεύτερον δὲ τούτων ἐχομένη [g] ἡ κεφαλή,
τρίτον δὲ τὸ κύτος, ὃ περιέχει [h] τἀντὸς, καὶ καλοῦσιν αὐτὸ
[i] κεφαλήν τινες, οὐκ ὀρθῶς καλοῦντες· [k] ἔτι δὲ πτερύγια κύκλῳ
περὶ τὸ κύτος. Συμβαίνει δ' ἐν πᾶσι τοῖς μαλακίοις μεταξὺ
8 τῶν ποδῶν καὶ τῆς γαστρὸς εἶναι τὴν κεφαλήν. Πόδας μὲν

[k] ὅτι ἔχει C^a, ἔχει τὸ P, τὸ D^a. [l] ἔναιμα τῶν ζώων οἷον καὶ τὸ A^a.C^a. [m] ἓν δὲ τῶν μαλακοστράκων P, τὰ δὲ μαλακόστρακα A^a C^a. [n] ὅσα τὸ μὲν (μὲν τὸ P.) στερεὸν ἐκτὸς ἔχουσιν P.D^a. [o] τὸ om. A^a.C^a. [p] φλαστόν D^a, φλαυστόν P. [q] τε om. A^a. [r] καρκίνων γένος καὶ τὸ τῶν καράβων P.D^a. [s] ἓν δὲ τῶν ὀστρακοδέρμων P.D^a. [t] ἐστιν om. C^a. [u] φλαστόν D^a, φλαυστόν P. [v] δὴ D^a. [w] τὸ] καὶ τὸ A^a, τό τε P.D^a. [x] κόχλων καὶ τὸ τῶν ὀστρέων γένος P.C^a.D^a. [y] εἴδη περιείληφε P.D^a. [z] ἓν] ἐγ P.D^a, om. A^a.C^a. [a] ἀμφοῖν ἔχει. τὸ P.D^a. [b] μηλολόνθα A^a. [c] καὶ post σφήξ om. P.D^a. [d] γένος αὐτῶν ἐστι A^a.C^a. [e] πυγ.] πτερόποδες P.D^a. [f] ταῦτα P.D^a. [g] ἡ om. A^a.C^a. [h] τὰ ἐντὸς A^a, πᾶν τὸ σῶμα P.D^a. [i] κέφαλόν D^a. [k] ἔστι P.D^a.

οὖν ὀκτὼ [l]πάντ' ἔχει, καὶ τούτους δικοτύλους πάντα, πλὴν ἑνὸς γένους πολυπόδων. Ἰδίᾳ δ' ἔχουσιν [m]αἵ τε σηπίαι καὶ αἱ [n]τευθίδες καὶ οἱ [o]τεῦθοι δύο [p]προβοσκίδας μακρὰς ἐπ' ἄκρων, τραχύτητα ἐχούσας δικότυλον, αἷς προσάγονταί τε καὶ λαμβάνουσιν εἰς τὸ στόμα τὴν τροφήν, καὶ ὅταν [q]χειμὼν ᾖ, [r]βαλλόμεναι πρός τινα πέτραν ὥσπερ [s]ἀγκύρας ἀποσαλεύουσιν. Τοῖς [t]δ' ὥσπερ πτερυγίοις, οἷς ἔχουσι [v]περὶ τὸ 9
κύτος, νέουσιν. Ἐπὶ δὲ τῶν ποδῶν αἱ κοτυληδόνες ἅπασιν εἰσίν. Ὁ μὲν οὖν πολύπους καὶ ὡς [w]ποσὶ καὶ ὡς χερσὶ χρῆται ταῖς πλεκτάναις. [x]Προσάγεται [y]μὲν οὖν ταῖς δυσὶ ταῖς 10
ὑπὲρ τοῦ στόματος· τῇ δ' ἐσχάτῃ τῶν πλεκτανῶν, ἥ ἐστιν ὀξυτάτη τε καὶ μόνη [z]παράλευκος αὐτῶν καὶ ἐξ ἄκρου δικρόα (ἔστι δ' [a]αὕτη ἐπὶ τῇ ῥάχει· καλεῖται δὲ ῥάχις τὸ λεῖον, οὗ πρόσω αἱ κοτυληδόνες εἰσίν), ταύτῃ [b]δὲ τῇ πλεκτάνῃ χρῆται ἐν ταῖς ὀχείαις. Πρὸ τοῦ κύτους δ' ὑπὲρ τῶν πλεκτανῶν 11
ἔχουσι κοῖλον αὐλόν, ᾧ τὴν [c]θάλατταν ἀφιᾶσι [d]δεξάμενοι τῷ κύτει, ὅταν τι τῷ στόματι [e]λαμβάνωσιν. Μεταβάλλει δὲ [f]τοῦτον ὁτὲ μὲν εἰς τὰ δεξιὰ ὁτὲ δὲ εἰς τὰ [g]εὐώνυμα· [h]ἀφιᾶσι [i]δὲ καὶ τὸν θολὸν ταύτῃ. Νεῖ δὲ [k]πλάγιος, ἐπὶ τὴν καλου- 12
μένην κεφαλὴν [l]ἐκτείνων τοὺς πόδας· οὕτω δὲ νέοντι συμβαίνει προορᾶν μὲν εἰς τὸ [m]πρόσθεν (ἐπάνω γάρ εἰσιν οἱ ὀφθαλμοί), τὸ δὲ στόμα ἔχει ὄπισθεν. Τὴν δὲ κεφαλήν, ἕως ἂν ζῇ, σκληρὰν ἔχει καθάπερ ἐμπεφυσημένην. Ἅπτεται δὲ καὶ κα- 13
τέχει ταῖς πλεκτάναις ὑπτίαις, καὶ ὁ μεταξὺ [n]τῶν ποδῶν ὑμὴν διατέταται πᾶς· ἐὰν δ' εἰς τὴν ἄμμον [o]ἐμπέσῃ, οὐκέτι δύναται κατέχειν. Ἔχουσι δὲ [p]διαφορὰν οἵ τε πολύποδες καὶ 14

[l] πάντα] πάντας A[a], ἅπαντα D[a]. om. P. [m] ἥ τε σηπία P.D[a]. [n] super τευθίδες rc. A[a]. δοκεῖ εἶναι τὰ καλαμάρια. [o] τευθοὶ P.D[a]. [p] προβ. καὶ μ. P. [q] χειμῶνι, omisso ᾖ, P. [r] βαλλόμενα A[a]. [s] ἄγκυραν P.D[a]. [t] δὲ πτερυγίοις ἃ P.D[a]. [v] παρὰ P. [w] ποσὶ καὶ χερσὶ P, χερσὶ καὶ ποσὶ D[a]. [x] προσάγει P.D[a]. [y] μὲν οὖν] δὲ A[a].C[a]. [z] περίλευκος A[a].C[a]. [a] αὕτη ἡ ἐπὶ P. [b] δὴ D[a], om. A[a].C[a]. [c] θάλασσαν P.D[a]. [d] δεξάμενα A[a]. [e] λάβωσι A[a]. [f] τοῦτο P.D[a]. [g] ἀριστερά A[a].C[a]. [h] ἀφίησι A[a]. [i] δ' ἕκαστον θορὸν A[a].C[a]. [k] πλαγίως C[a], πελαγίως A[a]. [l] ἐκτεῖνον A[a]. [m] ἔμπροσθεν A[a]. [n] τῶν om. D[a]. [o] πέσῃ P.D[a]. [p] διαφορὰς A[a].

τὰ εἰρημένα τῶν [q]μαλακίων· τῶν μὲν γὰρ πολυπόδων τὸ [r]μὲν κύτος μικρόν, οἱ δὲ πόδες μακροί εἰσι, τῶν δὲ τὸ [s]μὲν κύτος μέγα, οἱ δὲ πόδες βραχεῖς, ὥστε μὴ πορεύεσθαι [t]ἐπ' αὐτοῖς. Αὐτῶν δὲ πρὸς αὐτά, τὸ μὲν [v]μακρότερόν [w]ἐστιν ἡ
15 [x]τευθίς, ἡ δὲ σηπία πλατύτερον. Τῶν δὲ τευθίδων οἱ τεῦθοι καλούμενοι [y]ἐπὶ πολὺ μείζους· [z]γίγνονται γὰρ [a]καὶ πέντε πήχεων τὸ μέγεθος. Γίγνονται δὲ καὶ σηπίαι ἔνιαι διπήχεις, καὶ πολυπόδων πλεκτάναι τηλικαῦται καὶ μείζους [b]ἔτι τὸ
16 μέγεθος. Ἔστι δὲ [c]τὸ γένος ὀλίγον τῶν τεύθων. [d]Διαφέρουσι δὲ τῷ σχήματι τῶν τευθίδων οἱ τεῦθοι· πλατύτερον γάρ ἐστι τὸ ὀξὺ τῶν τεύθων, ἔτι δὲ τὸ κύκλῳ πτερύγιον περὶ [e]ἅπαν ἐστὶ τὸ κύτος· τῇ δὲ τευθίδι [f]ἐλλείπει. Ἔστι δὲ [g]πελάγιον, ὥσπερ [h]καὶ ἡ τευθίς. Μετὰ δὲ τοὺς πόδας ἡ κεφαλή [i]ἐστιν ἁπάντων ἐν μέσῳ τῶν ποδῶν τῶν καλουμένων πλεκτα-
17 νῶν. Ταύτης δὲ τὸ μέν ἐστι στόμα, ἐν ᾧ [k]εἰσὶ δύο ὀδόντες· ὑπὲρ δὲ τούτων ὀφθαλμοὶ [l]μεγάλοι δύο, ὧν τὸ μεταξὺ μικρὸς χόνδρος ἔχων ἐγκέφαλον μικρόν. Ἐν δὲ τῷ στόματί ἐστι μικρὸν σαρκῶδες· γλῶτταν δ' οὐκ ἔχει αὐτῶν οὐδέν, ἀλλὰ τούτῳ χρῆται ἀντὶ γλώττης. Μετὰ δὲ τοῦτο ἔξωθεν μὲν
18 [m]ἔστιν ἰδεῖν τὸ φαινόμενον κύτος. Ἔστι δ' αὐτοῦ ἡ σὰρξ σχιστή, οὐκ εἰς εὐθὺ μέν[n]τοι ἀλλὰ κύκλῳ· δέρμα δ' ἔχουσι πάντα τὰ μαλάκια περὶ ταύτην. Μετὰ δὲ τὸ [o]στόμα ἔχουσιν οἰσοφάγον [p]μακρὸν καὶ στενόν, ἐχόμενον δὲ τούτου πρόλοβον μέγαν καὶ [q]περιφερῆ ὀρνιθώδη. Τούτου δ' ἔχεται ἡ κοιλία οἷον ἤνυστρον· τὸ δὲ σχῆμα [r]ὅμοιον τῇ ἐν τοῖς κήρυξιν [s]ἑλίκῃ.
19 Ἀπὸ δὲ ταύτης ἄνω πάλιν φέρει πρὸς τὸ στόμα ἔντερον λεπτόν· παχύτερον δ' [t]ἐστὶ τοῦ στομάχου τὸ ἔντερον.

[q] μαλακίων τὰ τῶν πολυποδίων· τῶν P. [r] μὲν om. P. [s] κύτος μὲν Da. [t] ἐν αὐτοῖς τούτοις. αὐτῶν Aa.Ca. [v] μακρότατόν Ca. [w] ἐστιν οἷον ἡ P. [x] τεφθίς Aa. [y] ἔτι πολὺ Ca. πολλῷ Aa. [z] γίγνεται Aa. [a] καὶ om. P. [b] ἔτι] ἐπὶ P.Da. [c] τὸ om. Da. [d] διαφέρει δὲ τὸ σχῆμα τῶν τ. ὁ τεῦθος Aa.Ca. [e] πᾶν P.Da. [f] ἐλλείπει] ἔλασσον P.Da. [g] πλάγιον Aa.Ca. [h] καὶ om. P.Da. [i] ἐστιν om. Aa. [k] ἔνεισι Aa.Ca. [l] δύο μεγάλοι P.Da. [m] ἔστιν om. P.Da. [n] τοι om. P. [o] σῶμα P. [p] στενὸν καὶ μακρόν P.Da. [q] παρεμφερῆ ὄρνιθι P.Da. [r] ὁμοία P.Da. [s] ἕλικι Aa.Ca. [t] ἐστὶ om. P.

Σπλάγχνον δ' οὐδὲν ἔχει τῶν μαλακίων, ἀλλ' ἣν καλοῦσι
[v] μύτιν, καὶ ἐπὶ ταύτῃ [w] θολόν. [x] Τοῦτον [y] δὲ πλεῖστον [z] αὐ-
τῶν καὶ μέγιστον ἡ σηπία ἔχει· ἀφίησι μὲν οὖν ἅπαντα, ὅταν
φοβηθῇ, μάλιστα δὲ ἡ σηπία. Ἡ μὲν οὖν [v] μύτις κεῖται ὑπὸ 20
τὸ στόμα, καὶ [a] δι' αὐτῆς τείνει ὁ στόμαχος· ᾗ [b] δὲ τὸ [c] ἔντε-
ρον ἀνατείνει, κάτωθεν ὁ [d] θολός, [e] καὶ τῷ αὐτῷ ὑμένι περιε-
χόμενον ἔχει τὸν [f] πόρον τῷ ἐντέρῳ, καὶ ἀφίησι κατὰ [g] ταὐ-
τὸν τόν τε [h] θολὸν καὶ τὸ περίττωμα· ἔχουσι δὲ καὶ τριχώδη
ἄττα ἐν τῷ σώματι. Τῇ μὲν οὖν σηπίᾳ καὶ τῇ τευθίδι καὶ τῷ 21
τεύθῳ ἐντός ἐστι τὰ στερεὰ ἐν τῷ πρανεῖ τοῦ σώματος, ἃ
καλοῦσι τὸ μὲν [i] σήπιον τὸ δὲ ξίφος. [k] Διαφέρει δέ· τὸ μὲν
γὰρ [i] σήπιον ἰσχυρὸν καὶ πλατύ [l] ἐστι, μεταξὺ ἀκάνθης καὶ
ὀστοῦ, ἔχον ἐν αὑτῷ [m] ψαθυρότητα σομφήν, τὸ δὲ τῶν τευθί-
δων λεπτὸν καὶ χονδρωδέστερον. Τῷ δὲ σχήματι διαφέρου- 22
σιν ἀλλήλων ὥσπερ καὶ τὰ κύτη. Οἱ δὲ πολύποδες οὐκ ἔχουσιν
[n] ἔσω στερεὸν [o] τοιοῦτον οὐδέν, ἀλλὰ περὶ τὴν κεφαλὴν χον-
δρῶδες, ὃ γίνεται, [p] ἐὰν τις αὐτῶν παλαιωθῇ, σκληρόν. Τὰ δὲ 23
θήλεα τῶν ἀρρένων διαφέρουσιν· οἱ μὲν γὰρ ἄρρενες ἔχουσι
πόρον ὑπὸ τὸν στόμαχον, ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου τείνοντα πρὸς
[q] τὰ κάτω τοῦ κύτους· ἔστι δὲ [r] πρὸς ὃ τείνει, ὅμοιον μαστῷ·
[s] ἐν δὲ ταῖς θηλείαις δύο [t] τε ταῦτ' ἐστὶ καὶ ἄνω. [v] Ἀμφοτέ-
ροις δ' ὑπὸ ταῦτα ἐρυθρὰ [w] ἄττα [x] σωμάτια πρόσεστιν. Τὸ 24
δ' ᾠὸν ὁ μὲν πολύπους ἓν καὶ ἀνώμαλον [y] ἔξωθεν καὶ μέγα
[z] ἴσχει· ἔσω δὲ τὸ ὑγρόν, [a] ὁμόχρουν ἅπαν καὶ λεῖον, χρῶμα
[b] δὲ λευκόν· τὸ δὲ πλῆθος τοῦ ᾠοῦ τοσοῦτον ὥστε [c] πληροῦν
ἀγγεῖον μεῖζον τῆς τοῦ [d] πολύποδος κεφαλῆς. Ἡ δὲ [e] σηπία

[v] μύστιν et mox μύστις Aa. [w] θόλον Da, θορόν Aa.Ca. [x] τοῦτο P.Ca. [y] δ' ἐπὶ πλεῖστον P.Da. [z] αὐτῷ P. [a] διὰ ταύτης Aa.Ca. [b] δὲ εἰς τὸ P.Da, τὸ Ca. [c] ἕτερον P. [d] θορός Aa.Ca, θόλος Da. [e] καὶ om. P.Da. [f] θορόν Aa.Ca. [g] τὰ αὐτὰ P.Da. [h] θόλον Da, θορόν Aa.Ca. [i] σηπίειον Ca.Da. σηπύειον Aa. utroque loco. [k] διαφέρει γὰρ ὅτι τὸ μὲν σ. P.Da. [l] ἐστι καὶ μ. P. [m] ψαδυρότητα P.Da. [n] εἴσω Aa.Ca. [o] τοιοῦτον om. P.Da. [p] ἂν P.Da. [q] τὰ] τὸ Aa. [r] πρὸς om. Aa.Ca. [s] ἐν δὲ ταῖς] ταῖς δὲ P.Da. [t] τε om. Aa. [v] ἀμφ.] καὶ ἀμφ. Ca. [w] ἄττα] δὲ τὰ Ca. [x] σώματα P. [y] ἔξω δὲ καὶ P.Da. [z] ἔχει Da. [a] ὁμόχροον Aa, ὁμίχροον Ca. [b] δὲ om. P.Da. [c] πληροῦν τὸ ἀγγεῖον P. [d] πολύπου P.Da. [e] σηπυία Aa.

δύο τε τὰ κύτη καὶ πολλὰ ᾠὰ ἐν τούτοις, χαλάζαις ὅμοια
25 λευκαῖς. [f]Ἕκαστα δὲ τούτων ὡς κεῖται τῶν μορίων, θεω-
ρείσθω ἐκ τῆς ἐν ταῖς ἀνατομαῖς διαγραφῆς. Πάντα δὲ τὰ
ἄρρενα ταῦτα τῶν θηλειῶν διαφέρει, καὶ μάλιστα ἡ σηπία·
τά τε γὰρ πρανῆ τοῦ κύτους [g]πάντα μελάντερα τῶν ὑπτίων
τραχύτερά [h]τε ἔχει ὁ ἄρρην τῆς θηλείας, καὶ διαποίκιλα
26 ῥάβδοις, καὶ τὸ [i]ὀρροπύγιον ὀξύτερον. Ἔστι δὲ γένη [k]πλείω
πολυπόδων, ἓν μὲν τὸ μάλιστ' ἐπιπολάζον καὶ μέγιστον αὐ-
τῶν (εἰσὶ δὲ πολὺ μείζους οἱ πρόσγειοι τῶν πελαγίων), ἔτι δ'
27 ἄλλοι μικροί, ποικίλοι, οἳ οὐκ ἐσθίονται. [l]Ἄλλα [m]τε δύο,
ἥ τε καλουμένη [n]ἐλεδώνη, μήκει τε διαφέρουσα [o]τῷ τῶν πο-
δῶν καὶ τῷ μονοκότυλον εἶναι [p]μόνην τῶν μαλακίων (τὰ γὰρ
ἄλλα πάντα δικότυλά [q]ἐστι), καὶ ἣν καλοῦσιν οἱ μὲν βολί-
28 ταιναν οἱ δ' ὄζολιν. Ἔτι δ' ἄλλοι δύο ἐν ὀστρείοις, ὅ τε
καλούμενος ὑπό τινων [r]ναυτίλος καὶ [s]ποντίλος, ὑπ' ἐνίων [t]δ'
ᾠὸν πολύποδος· τὸ δ' ὄστρακον αὐτοῦ ἐστὶν οἷον κτεὶς [v]κοῖ-
λος καὶ οὐ συμφυής. Οὗτος [w]νέμεται πολλάκις παρὰ τὴν
γῆν, εἶθ' ὑπὸ τῶν κυμάτων ἐκκλύζεται εἰς τὸ ξηρόν, καὶ [x]πε-
ριπεσόντος τοῦ ὀστρέου ἁλίσκεται καὶ ἐν τῇ γῇ [y]ἀποθνήσκει.
29 Εἰσὶ δ' [z]οὗτοι μικροί, [a]τὸ εἶδος ὅμοιοι ταῖς βολιταίναις.
Καὶ ἄλλος ἐν ὀστράκῳ οἷον κοχλίας, ὃς οὐκ ἐξέρχεται ἐκ τοῦ
ὀστράκου, ἀλλ' [b]ἔνεστιν ὥσπερ ὁ κοχλίας, καὶ ἔξω ἐνίοτε [c]τὰς
πλεκτάνας προτείνει. Περὶ μὲν οὖν τῶν μαλακίων εἴρηται.

2 Τῶν δὲ μαλακοστράκων ἓν μέν [d]ἐστι γένος τὸ τῶν καρά-
βων, καὶ [e]τούτῳ παραπλήσιον ἕτερον τὸ τῶν καλουμένων
ἀστακῶν· οὗτοι δὲ διαφέρουσι τῶν καράβων τῷ ἔχειν χηλὰς
καὶ ἄλλας τινὰς διαφορὰς οὐ πολλάς. Ἓν δὲ τὸ τῶν καρί-

[f] ἕκαστον C^a. [g] πάντα] ὄντα $A^a.C^a$. [h] τε] τε πάντα D^a, om. P. [i] οὐροπύγιον A^a. [k] πλείω τῶν πολ. P.D^a. [l] ἄλλοι P, ἄλλο D^a. [m] τε δύο] δὲ P.D^a. [n] ἐλεαώνη C^a, ἐλετόνη A^a. [o] τῷ τῶν om. $A^a.C^a$. [p] μόνον P.$A^a.D^a$. [q] ἐστι] εἶναι P. [r] ναυτῖ C^a. [s] ποντίλος] ναυτικὸς P, ὁ ναυτικὸς D^a. [t] δ' ᾠὸν πολύποδος] ἔστι δ' οἷον πολύπους $A^a.C^a$. [v] κοῖλον καὶ ἀσυμφυές A^a. [w] νέμεται δὲ πολλάκις P.D^a. [x] παραπεσόντος D^a. [y] ἀποθνήσκουσιν A^a. [z] αὐτοὶ C^a. [a] τῷ δὲ εἴδει P.D^a. [b] ἔστιν $A^a.C^a$. [c] προτείνει τὰς πλεκτάνας A^a. [d] ἐστι τὸ γένος τὸ P.D^a. [e] τούτων P.D^a.

δων, καὶ ἄλλο τὸ τῶν καρκίνων. Γένη δὲ [f] πλείω τῶν καρί- 2
δων ἐστὶ καὶ τῶν καρκίνων, τῶν [g] μὲν καρίδων αἵ τε [h] κυφαὶ
καὶ αἱ [i] κράγγονες καὶ τὸ μικρὸν γένος (αὗται γὰρ οὐ γίνον-
ται μείζους), τῶν δὲ καρκίνων παντοδαπώτερον [k] τὸ γένος καὶ
οὐκ εὐαρίθμητον. Μέγιστον μὲν οὖν ἐστὶν ἃς [l] καλοῦσι μαίας, 3
δεύτερον δὲ οἵ τε πάγουροι καὶ [m] οἱ Ἡρακλεωτικοὶ καρκίνοι,
ἔτι δ' οἱ ποτάμιοι· οἱ δ' ἄλλοι ἐλάττους καὶ ἀνωνυμώτεροι.
Περὶ δὲ τὴν Φοινίκην γίνονται ἐν τῷ αἰγιαλῷ οὓς καλοῦσιν
[n] ἱππεῖς διὰ τὸ οὕτως ταχέως θεῖν ὥστε μὴ ῥᾴδιον [o] εἶναι κατα-
λαβεῖν· ἀνοιχθέντες δὲ κενοὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν νομήν. Ἔστι 4
δὲ καὶ ἕτερον γένος μικρὸν μὲν ὥσπερ [p] οἱ καρκίνοι, τὸ δὲ εἶ-
δος ὅμοιον [q] τοῖς ἀστακοῖς. Πάντα μὲν οὖν ταῦτα, καθάπερ
εἴρηται πρότερον, τὸ μὲν στερεὸν καὶ ὀστρακῶδες ἐκτὸς ἔχει
ἐν τῇ χώρᾳ τῇ τοῦ δέρματος, τὸ δὲ σαρκῶδες ἐντός, τὰ δ' ἐν
τοῖς ὑπτίοις πλακωδέστερα, εἰς ἃ καὶ ἐκτίκτουσιν αἱ θήλειαι.
Πόδας δ' οἱ μὲν κάραβοι [r] ἐφ' ἑκάτερα ἔχουσι πέντε σὺν ταῖς 5
ἐσχάταις χηλαῖς· ὁμοίως δὲ καὶ οἱ καρκίνοι δέκα τοὺς πάντας
σὺν ταῖς χηλαῖς. Τῶν δὲ καρίδων αἱ μὲν κυφαὶ πέντε μὲν
ἐφ' ἑκάτερα ἔχουσιν, ὀξεῖς τοὺς πρὸς τῇ κεφαλῇ, ἄλλους δὲ
πέντε ἐφ' ἑκάτερα κατὰ τὴν γαστέρα, [s] τὰ ἄκρα ἔχοντας
πλατέα· πλάκας δ' ἐν τοῖς ὑπτίοις οὐκ ἔχουσι, τὰ δ' ἐν τοῖς
πρανέσιν ὅμοια τοῖς καράβοις. Ἡ δὲ [t] κραγγὼν [v] τὸ ἀνά- 6
παλιν· τοὺς πρώτους γὰρ ἔχει τέτταρας ἐφ' ἑκάτερα, εἶτ'
ἄλλους [w] ἐχομένους λεπτοὺς τρεῖς ἐφ' ἑκάτερα, τὸ δὲ λοιπὸν
πλεῖον μόριον τοῦ σώματος ἄπουν ἐστίν. Κάμπτονται δ' οἱ 7
μὲν πόδες πάντων εἰς [x] τὸ πλάγιον, ὥσπερ καὶ τῶν ἐντόμων,
αἱ [y] δὲ χηλαί, ὅσα ἔχει χηλάς, εἰς τὸ ἐντός. Ἔχει δ' ὁ κά-
ραβος καὶ κέρκον, [z] πτερύγια δὲ πέντε· καὶ ἡ καρὶς ἡ [a] κυφὴ
τὴν οὐρὰν [b] καὶ πτερύγια [c] τέτταρα. Ἔχει δὲ καὶ ἡ [d] κραγγὼν 8

[f] πλείω τὸ τῶν Aa. [g] μὲν] μὲν γὰρ P.Da. [h] κῆφαι Aa. [i] κραγόνες P.Ca. [k] τὸ om. Aa. [l] καλοῦμεν Aa. [m] οἱ om. P.Da. [n] ἵππους P.Aa.Ca. [o] εἶναι ταχέως κατ. P.Da. [p] οἱ om. Aa.Ca. [q] τοῖς om. Da. [r] ἔχουσιν ἐφ' ἑκάτερα Da. [s] τἄκρα P. [t] κράγγη P.Da. [v] τὸ om. Aa.Ca. [w] ἐχόμενα Aa. [x] τὸ om. Aa. [y] χηλαὶ δὲ Da. [z] πτ. δὲ] καὶ πτ. P.Da. [a] κύφη Da. [b] καὶ om. Aa.Ca. [c] τέσσαρα P.Da. [d] κράγγη P.Da.

πτερύγια ἐφ᾽ ἑκάτερα ἐν τῇ οὐρᾷ· τὸ δὲ μέσον αὐτῶν [e]ἀμφότεραι ἀκανθῶδες, πλὴν [f]αὗται μὲν πλατύ, ἡ δὲ κυφὴ ὀξύ. ˈὉ δὲ καρκίνος μόνος τῶν τοιούτων [g]ἀνορροπύγιον· καὶ τὸ σῶμα [h]τὸ μὲν τῶν [i]καρίδων καὶ τῶν καράβων πρόμηκες, τὸ
9 δὲ τῶν καρκίνων στρογγύλον. Διαφέρει δ᾽ ὁ κάραβος ὁ ἄρρην [k]τῆς θηλείας· τῆς μὲν γὰρ θηλείας ὁ πρῶτος ποὺς δίκρους ἐστί, τοῦ δ᾽ ἄρρενος [l]μῶνυξ, καὶ τὰ πτερύγια τὰ ἐν τῷ ὑπτίῳ ἡ μὲν θήλεια μεγάλα ἔχει [m]καὶ ἐπαλλάττοντα πρὸς τῷ τραχήλῳ, ὁ δ᾽ ἄρρην ἐλάττω καὶ οὐκ [n]ἐπαλλάττοντα· ἔτι τοῦ μὲν ἄρρενος ἐν τοῖς τελευταίοις ποσὶ μεγάλα καὶ ὀξέα ἐστὶν ὥσπερ πλῆκτρα, τῆς δὲ θηλείας [o]ταῦτα μικρὰ καὶ λεῖα.
10 [p]ˈὉμοίως δ᾽ ἔχουσιν ἀμφότερα κεραίας δύο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μεγάλας καὶ τραχείας, καὶ ἄλλα [q]κεράτια μικρὰ ὑποκάτω λεῖα. Τὰ δ᾽ ὄμματα [r]πάντων τούτων ἐστὶ σκληρόφθαλμα, καὶ κινεῖται καὶ [s]ἐντὸς καὶ ἐκτὸς [t]καὶ εἰς τὸ πλάγιον· ὁμοίως
11 δὲ καὶ τοῖς καρκίνοις τοῖς πλείστοις, καὶ ἔτι μᾶλλον. ˈὉ δ᾽ ἀστακὸς τὸ μὲν ὅλον [v]ὑπόλευκον ἔχει τὸ χρῶμα, μέλανι δὲ [w]διαπεπασμένον. ˈἜχει δὲ τοὺς μὲν ὑποκάτω πόδας τοὺς ἄχρι τῶν μεγάλων ὀκτώ, μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς μεγάλους πολλῷ μείζους καὶ ἐξ ἄκρου πλατυτέρους ἢ ὁ κάραβος, [x]ἀνωμάλους δ᾽ αὐτούς· ὁ μὲν γὰρ δεξιὸς τὸ [y]πλατὺ τὸ ἔσχατον πρόμηκες ἔχει καὶ λεπτόν, ὁ δ᾽ ἀριστερὸς παχὺ καὶ στρογ-
12 γύλον. ˈἘξ ἄκρου δ᾽ ἑκάτερος ἐσχισμένος ὥσπερ σιαγὼν ὀδόντας ἔχων [z]καὶ κάτωθεν καὶ ἄνωθεν, πλὴν ὁ μὲν δεξιὸς μικροὺς ἅπαντας καὶ [a]καρχαρόδοντας, ὁ δ᾽ ἀριστερὸς ἐξ ἄκρου μὲν [b]καρχαρόδοντας, τοὺς [c]δ᾽ ἐντὸς ὥσπερ γομφίους,

[e] ἀκανθῶδες ἀμφότεραι P.Da. [f] αὗται ἄμφω μὲν Aa.Ca. [g] ἀνουροπύγιον Aa, ἀνουρροπύγιον Ca, ἂν ὀρροπύγιον P. [h] τὸ μὲν τῶν] τῶν μὲν P. [i] καράβων καὶ καρίδων P.Da. [k] τῆς θήλεος Aa. [l] μονώνυξ P.Ca.Da. [m] καὶ ἐπ᾽ ἔλαττον τὰ πρὸς P.Ca.Da. [n] ἐπαλλ.] ἐπ᾽ ἐλάττονα Da. [o] μικρὰ ταῦτα καὶ λεῖα Da, μικρὰ καὶ ταῦτα λεῖα P. [p] ὅμως Da. [q] κέρατα Aa.Ca. [r] τούτων ἁπάντων P.Da. [s] ἐκτὸς καὶ ἐντὸς Aa.Ca. [t] καὶ om. Aa. [v] ὑπόλευκον] λαμπρὸν P.Da. [w] διαπεπλασμένον Aa.Ca. [x] ἀνώμαλος δὲ αὐτοῖς P.Da. [y] πλατὺ καὶ τὸ Ca. [z] καὶ post ἔχων om. Ca. [a] καρχαρόδους P.Da. [b] καρχαρόδους P.Aa.Da. et corr. Ca. [c] δ᾽ ἐντὸς] δὲ μέσους Aa.Ca.

ἐκ μὲν τοῦ [d]κάτω μέρους τέτταρας καὶ συνεχεῖς, ἄνωθεν
δὲ τρεῖς καὶ οὐ συνεχεῖς. Κινοῦσι δὲ τὸ ἄνω μέρος ἀμφό- 13
τεροι, καὶ προσπιέζουσι πρὸς τὸ κάτω· βλαισοὶ δ' ἀμφό-
τεροι [e]τῇ θέσει, καθάπερ [f]πρὸς τὸ λαβεῖν καὶ πιέσαι πεφυ-
κότες. Ἐπάνω δὲ τῶν μεγάλων [g]ἄλλοι δύο δασεῖς, μικρὸν
ὑποκάτω τοῦ [h]στόματος, [i]καὶ ὑποκάτω τούτων τὰ [k]βραγ-
χιώδη τὰ περὶ τὸ στόμα, δασέα καὶ πολλά. Ταῦτα δ' ἀεὶ 14
διατελεῖ κινῶν· κάμπτει δὲ καὶ [l]προσάγεται τοὺς δύο πόδας
[m]πρὸς τὸ στόμα τοὺς δασεῖς. Ἔχουσι δὲ καὶ παραφυάδας
λεπτὰς οἱ πρὸς τῷ στόματι πόδες. Ὀδόντας δ' ἔχει δύο κα- 15
θάπερ ὁ κάραβος, ἐπάνω δὲ τούτων τὰ κέρατα [n]μακρά, βρα-
χύτερα [o]δὲ καὶ λεπτότερα [p]πολὺ ἢ ὁ κάραβος, καὶ ἄλλα
τέτταρα τὴν μὲν μορφὴν ὅμοια τούτοις, [q]βραχύτερα δὲ καὶ
λεπτότερα. Τούτων δ' ἐπάνω τοὺς ὀφθαλμοὺς μικροὺς καὶ
[r]βραχεῖς, οὐχ ὥσπερ ὁ κάραβος μεγάλους. Τὸ δ' ἐπάνω τῶν 16
ὀφθαλμῶν ὀξὺ καὶ τραχύ, [s]καθαπερανεὶ μέτωπον, [t]μεῖζον
[v]ἢ ὁ κάραβος. Ὅλως δὲ τὸ μὲν πρόσωπον ὀξύτερον, τὸν δὲ
θώρακα εὐρύτερον ἔχει πολὺ τοῦ καράβου, καὶ τὸ ὅλον σῶ-
μα σαρκωδέστερον καὶ μαλακώτερον. Τῶν δ' ὀκτὼ ποδῶν οἱ
μὲν τέτταρες ἐξ ἄκρου δίκροοί [w]εἰσιν, οἱ δὲ τέτταρες οὔ. [x]Τὰ 17
δὲ περὶ τὸν τράχηλον καλούμενον [y]διῄρηται μὲν ἔξωθεν [z]πεν-
ταχῇ, καὶ ἕκτον ἐστὶ τὸ πλατὺ [a]καὶ ἔσχατον, πέντε πλάκας
ἔχον· τὰ δ' [b]ἐντός, εἰς ἃ [c]προεντίκτουσιν αἱ θήλειαι, δασέα
[d]τέτταρα. Καθ' ἕκαστον δὲ τῶν εἰρημένων πρὸς τὰ ἔξω ἄκαν-
θαν ἔχει βραχεῖαν καὶ ὀρθήν. Τὸ δ' ὅλον σῶμα καὶ τὰ περὶ 18
τὸν θώρακα [e]λεῖα [f]ἔχει, οὐχ ὥσπερ ὁ κάραβος [g]τραχύς·

[d] κάτωθεν P.Da. [e] τῇ κάτω θέσει P.Da. [f] πρὸς τὸ λαβεῖν] προτείνειν P.Da. [g] δύο ἄλλοι P.Da. [h] σώματος Aa. [i] καὶ μικρὸν ὑποκάτω P.Da. [k] βραγχία δὴ P.Da. [l] προσάγεται τὸ λεῖχον τοὺς Aa. [m] τοὺς δασεῖς πρὸς τὸ στόμα P.Da. [n] μακρά interpretes veteres, μικρά Aa.Ca. nam P.Da. om. [o] δὲ om. P.Da. [p] πολὺ ἢ] ἢ Da, ἀπολύει corr. P. [q] λεπτότερα δὲ καὶ βραχύτερα P.Da. [r] παχεῖς P.Da. [s] καθαπερεὶ Aa.Ca. [t] μείζων P.Da. [v] ᾗ P. [w] εἰσίν om. Aa.Ca. [x] τὸ Ca. [y] διῄρηνται Da. [z] πάντα καὶ ἐκτός P.Da. [a] καὶ ἔσχ.] τὸ ἔσχ. Aa.Ca. [b] ἐκτὸς P.Da. [c] προσεντίκτουσιν Da. [d] τέσσαρα P.Da. [e] λεῖον Da. [f] ἔχει om. Aa.Ca. [g] τραχύ P.Da.

ἀλλ' ἐν τοῖς μεγάλοις ποσὶ [h] τὰ ἔξωθεν ἀκάνθας ἔχει μείζους.
Τῆς δὲ θηλείας πρὸς τὸν ἄρρενα οὐδεμία διαφορὰ φαίνεται·
καὶ γὰρ ὁ ἄρρην καὶ ἡ θήλεια ὁποτέραν [i] ἂν τύχῃ τῶν χη-
λῶν ἔχουσι μείζω, ἴσας μέντοι ἀμφοτέρας [k] οὐδέτερος οὐδέ-
19 ποτε. Τὴν δὲ θάλατταν δέχονται μὲν παρὰ [l] τὸ στόμα πάν-
τα τὰ τοιαῦτα, [m] ἀφιᾶσι δ' [n] ἐπιλαμβάνοντα μικρὸν τούτου
μόριον οἱ καρκίνοι, οἱ δὲ κάραβοι παρὰ τὰ [o] βραγχιοειδῆ·
20 ἔχουσι δὲ τὰ [p] βραγχιοειδῆ πολλὰ οἱ κάραβοι. Κοινὸν δὲ
πάντων τούτων ἐστίν· ὀδόντας τε [q] πάντ' ἔχει δύο (καὶ γὰρ
οἱ κάραβοι τοὺς πρώτους δύο ἔχουσι) καὶ [r] τὸ στόμα σαρκω-
δέστερον ἀντὶ γλώττης, εἶτα κοιλίαν τοῦ [s] στόματος ἐχομένην
εὐθύς, πλὴν οἱ κάραβοι μικρὸν στόμαχον πρὸ τῆς κοιλίας,
21 εἶτ' ἐκ ταύτης [t] ἔντερον εὐθύ. Τελευτᾷ δὲ τοῦτο τοῖς μὲν κα-
ραβοειδέσι καὶ καρίσι κατ' εὐθυωρίαν πρὸς τὴν οὐράν, ᾗ τὸ
περίττωμα ἀφιᾶσι καὶ τὰ ᾠὰ ἐκτίκτουσιν, τοῖς δὲ καρκί-
νοις, ᾗ τὸ [v] ἐπίπτυγμα ἔχουσι, κατὰ μέσον [w] τὸ [v] ἐπίπτυ-
γμα. Ἐκτὸς [x] δὲ καὶ οὗτοι, ᾗ τὰ ᾠὰ ἐκτίκτουσιν. Ἔτι τὰ θή-
22 λεα αὐτῶν παρὰ τὸ ἔντερον τὴν τῶν ᾠῶν χώραν ἔχουσιν. Καὶ
τὴν καλουμένην δὲ [y] μύτιν ἢ [z] μήκωνα πλείω ἢ ἐλάττω [a] πάντ'
ἔχει ταῦτα. Τὰς δὲ ἰδίας [b] ἤδη διαφορὰς καθ' ἕκαστον δεῖ θεω-
ρεῖν. Οἱ μὲν οὖν κάραβοι, ὥσπερ εἴρηται, δύο ἔχουσιν ὀδόν-
τας μεγάλους καὶ [c] κοίλους, ἐν οἷς ἔνεστι χυμὸς ὅμοιος τῇ
23 [d] μύτιδι, μεταξὺ δὲ τῶν ὀδόντων σαρκίον γλωττοειδές. Ἀπὸ
δὲ τοῦ στόματος ἔχει οἰσοφάγον βραχὺν καὶ κοιλίαν τούτου
ἐχομένην ὑμενώδη, ἧς πρὸς τῷ στόματι ὀδόντες εἰσὶ τρεῖς, οἱ
μὲν δύο [e] κατ' ἀλλήλους, ὁ δὲ εἷς ὑποκάτω. Τῆς δὲ κοιλίας
ἐκ τοῦ πλαγίου ἔντερόν [f] ἐστιν ἁπλοῦν καὶ [g] ἰσοπαχὲς δι'

[h] τὰ] τὰς P.D^a. [i] ἂν om. P.D^a. [k] οὐδέποτε οὐδέτερος P.D^a. [l] τῷ στόματι P.D^a. [m] ἀφίησι P.D^a. [n] ἐπιλαμβάνοντα κατὰ μικρὸν A^a.C^a. [o] βράγχια δῆ P, βραγχοειδῆ A^a.C^a. [p] βραγχοειδῆ A^a.C^a. [q] πάντ' ἔχειν δύο P.A^a, ἔχει δύο πάντα D^a. [r] τὸ στόμα] ἐν τῷ στόματι P.D^a. [s] στόματος Gaza: codices στομάχου. [t] εὐθὺς ἔντερον P.D^a. [v] ἐπίπυγμα D^a. utrobique. [w] τὸ ἐπίπτυγμα om. A^a.C^a. [x] δὲ om. P. [y] μύτην P, μύστιν A^a. [z] μήκονα P.D^a. [a] ἔχει πάντα P. [b] ἤδη om. A^a. [c] κοιλίας D^a, κοιλίαν P. [d] μύστιδι A^a.C^a. [e] καταλλήλως A^a. [f] ἐστιν ante ἔντερον D^a, om. A^a.C^a. [g] ἰσόπαχες P.

ὅλου μέχρι πρὸς τὴν ἔξοδον τοῦ περιττώματος. [h] Ταῦτα 24
μὲν οὖν [i] πάντα ἔχουσι καὶ οἱ κάραβοι καὶ αἱ καρίδες καὶ οἱ καρκίνοι· [k] καὶ γὰρ ὀδόντας δύο ἔχουσιν οἱ καρκίνοι. Ἔτι δ' [l] οἵ γε κάραβοι πόρον [m] ἔχουσι ἀπὸ τοῦ στήθους ἠρτημένον μέχρι πρὸς τὴν ἔξοδον τοῦ περιττώματος· οὗτος δ' ἐστὶ [n] τῇ μὲν θηλείᾳ ὑστερικός, τῷ δ' ἄρρενι θορικός. Ἔστι δ' ὁ πό- 25
ρος οὗτος πρὸς τῷ κοίλῳ τῆς σαρκός, ὥστε μεταξὺ εἶναι τὴν σάρκα· τὸ μὲν γὰρ ἔντερον πρὸς τῷ κυρτῷ ἐστίν, ὁ δὲ πόρος πρὸς τῷ κοίλῳ, ὁμοίως ἔχοντα ταῦτα ὥσπερ τοῖς τετράποσιν. Διαφέρει δ' οὐθὲν ὁ τοῦ ἄρρενος ἢ [o] τῆς θηλείας· 26
ἀμφότεροι γάρ εἰσι λεπτοὶ καὶ λευκοὶ καὶ ὑγρότητα ἔχοντες ἐν αὐτοῖς ὠχράν, ἔτι δ' ἠρτημένοι ἀμφότεροι ἐκ τοῦ στήθους. Ἔχουσι δ' [p] οὕτω τὸ ᾠὸν καὶ αἱ καρίδες καὶ τὰς [q] ἕλικας. Ἴδια δ' ἔχει ὁ ἄρρην πρὸς τὴν θήλειαν ἐν [r] τῇ σαρκὶ κατὰ τὸ 27
στῆθος δύο λεύκ' ἄττα καθ' αὑτά, ὅμοια τὸ χρῶμα καὶ τὴν σύστασιν [s] ταῖς τῆς σηπίας [t] προβοσκίσιν· εἰλιγμένα δ' ἐστὶ ταῦτα ὥσπερ ἡ τοῦ κήρυκος μήκων. Ἡ δ' ἀρχὴ τούτων ἐστὶν ἀπὸ τῶν κοτυληδόνων, αἵ εἰσιν ὑποκάτω τῶν ἐσχάτων ποδῶν. Ἔχει δὲ καὶ ἐν τούτῳ σάρκα ἐρυθρὰν καὶ αἱματώδη 28
τὴν χρόαν, [v] τῇ δ' ἁφῇ γλίσχραν καὶ οὐχ ὁμοίαν τῇ σαρκί. Ἀπὸ δὲ [w] τοῦ περὶ τὰ στήθη [x] κηρυκώδους ἄλλος ἐστὶν ἑλιγμός, ὥσπερ ἁρπεδόνη τὸ πάχος· [y] ὧν ὑποκάτω δύο ἄττα [z] ψαθυρά ἐστι προσηρτημένα τῷ ἐντέρῳ θορικά. Ταῦτα 29
μὲν οὖν ὁ ἄρρην ἔχει· ἡ δὲ θήλεια [a] ᾠὰ [b] ἴσχει τὸ χρῶμα [c] ἐρυθρά, ὧν ἡ πρόσφυσίς ἐστι πρὸς τῇ κοιλίᾳ καὶ τοῦ ἐντέρου [d] ἑκατέρωθι [e] μέχρι εἰς [f] τὰ σαρκώδη, ὑμένι λεπτῷ περιεχόμενα. Τὰ μὲν οὖν μόρια ὅσα ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ἔχουσι, ταῦτά ἐστιν.

[h] ταῦτα—περιττώματος om. P. [i] πάντες Ca.Da. [k] καὶ γὰρ—καρκίνοι om. Da. [l] γε οἱ Da. [m] ἔχουσιν om. Ca.Da. [n] τῆς μὲν θηλείας ὑστερικὸς τοῦ δ' ἄρρενος P.Da. [o] τῆς om. Ca. [p] οὗτοι Aa.Ca. [q] ἕλικας. ἰδία Aa. [r] τῇ om. Aa. [s] ταῖς] τῇ Aa. [t] προβοσκήσει corr. Aa. [v] τὴν δ' ἀφὴν Da. [w] τοῦ] τούτου Aa.Ca. [x] κηρυκώδης Ca. [y] ὢν Ca. [z] ψαδυρά P.Da. [a] ᾠὸν Da. [b] ἔχει Aa.Ca. [c] ἐρυθρόν P.Da. [d] ἑκατέρου Aa.Ca. [e] μέχρις Da. [f] τὸ σαρκῶδες Aa.Ca.

3 Συμβέβηκε δὲ τῶν [g]μὲν ἐναίμων τὰ ἐντὸς [h]μόρια ὀνόματα ἔχειν· πάντα [i]γὰρ σπλάγχνα [k]ἔχει τὰ ἔσωθεν· τῶν δ' ἀναίμων οὐδέν, ἀλλὰ [l]κοινὸν τούτοις καὶ ἐκείνοις πᾶσι κοιλία καὶ
2 στόμαχος καὶ [m]ἔντερον. Οἱ δὲ καρκίνοι, περὶ μὲν τῶν χηλῶν καὶ [n]τῶν ποδῶν, ὅτι ἔχουσι καὶ πῶς ἔχουσιν, εἴρηται πρότερον· ὡς δ' ἐπὶ τὸ πολὺ πάντες [o]τὴν δεξιὰν ἔχουσι μείζω χηλὴν καὶ ἰσχυροτέραν. Εἴρηται δὲ πρότερον καὶ περὶ
3 ὀφθαλμῶν, ὅτι εἰς τὸ πλάγιον βλέπουσιν οἱ πλεῖστοι. Τὸ δὲ κύτος τοῦ σώματος [p]ἕν ἐστιν ἀδιόριστον, [q]ἔτι δὲ κεφαλή, καὶ [r]εἴ τι ἄλλο μόριον. Ἔχουσι δ' ὀφθαλμοὺς οἱ μὲν ἐκ τοῦ πλαγίου ἄνω ὑπὸ τὸ πρανὲς εὐθὺς [s]πολὺ [t]διεστῶτας, ἔνιοι δ' ἐν μέσῳ καὶ ἐγγὺς ἀλλήλων, οἷον [v]οἱ Ἡρακλεωτικοὶ
4 καὶ αἱ μαῖαι. Ὑποκάτω δὲ τὸ στόμα τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἐν αὐτῷ ὀδόντας δύο ὥσπερ ὁ κάραβος, πλὴν οὐ στρογγύλοι οὗτοι ἀλλὰ μακροί. Καὶ ἐπὶ τούτων ἐπικαλύμματά ἐστι δύο, ὧν μεταξύ ἐστιν οἷάπερ ὁ κάραβος ἔχει πρὸς τοῖς ὀδοῦ-
5 σιν. Δέχεται μὲν οὖν τὸ ὕδωρ [w]παρὰ τὸ στόμα, ἀπωθῶν τοῖς ἐπικαλύμμασιν, [x]ἀφίησι δὲ κατὰ τοὺς ἄνω πόρους τοῦ στόματος, ἐπιλαμβάνων τοῖς ἐπικαλύμμασιν, ᾗ εἰσῆλθεν· οὗτοι δ' εἰσὶν [y]εὐθὺς ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμούς· καὶ ὅταν δέξηται τὸ ὕδωρ, ἐπιλαμβάνει τὸ στόμα τοῖς [z]ἐπικαλύμμασιν ἀμφοτέ-
6 ροις, ἔπειθ' οὕτως [a]ἀποπυτίζει τὴν θάλατταν. Ἐχόμενος δὲ τῶν ὀδόντων ὁ στόμαχος [b]βραχὺς πάμπαν, ὥστε δοκεῖν εὐθὺς εἶναι μετὰ [c]τὸ στόμα [d]τὴν κοιλίαν. Καὶ κοιλία τούτου ἐχομένη δικρόα, ἧς ἐκ μέσης μὲν τὸ ἔντερόν ἐστιν ἁπλοῦν καὶ λεπτόν· τελευτᾷ δὲ τὸ ἔντερον ὑπὸ τὸ ἐπικάλυμμα τὸ
7 ἔξω, ὥσπερ εἴρηται [e]καὶ πρότερον. Ἔχει δὲ [f]τὸ μεταξὺ

[g] μὲν om. P.Dᵃ. [h] μόρια καὶ ἐκτὸς ὀνόμ. P.Dᵃ. [i] γὰρ τὰ σπλ. Dᵃ. [k] ἔχειν Aᵃ. [l] κοινὰ P.Dᵃ. [m] ἔντερον ἐστιν. οἱ P.Dᵃ. [n] τῶν om. Cᵃ. [o] μείζω ἔχουσι τὴν δεξιὰν P.Dᵃ. [p] ἕν ἐστίν] ἔνεστιν codices. [q] ἔτι δὲ] ἤ τε P.Dᵃ. [r] εἴ τι om. P.Dᵃ. [s] πολλὰ P. [t] διεστῶτάς πως. ἔνιοι Dᵃ. [v] οἱ om. pr. Aᵃ. [w] περὶ τὸ στόμα ἀπωθοῦν Aᵃ.Cᵃ. [x] ἀφίησι—ᾗ om. pr. Aᵃ. [y] εὐθὺς om. Dᵃ. [z] ἐπικαλ. ἐστιν ἀμφ. Aᵃ. [a] ἀποπτύει Aᵃ.Cᵃ. [b] βραχὺ Cᵃ. [c] τὸ om. Cᵃ. [d] τὴν κοιλίαν ante μετὰ P.Dᵃ. [e] καὶ om. P.Dᵃ. [f] τὰ Cᵃ, om. P.Dᵃ.

τῶν ἐπικαλυμμάτων, οἷάπερ ὁ κάραβος, [g] πρὸς τοῖς ὀδοῦσιν.
Ἐν δὲ τῷ κύτει ἔσω χυμός ἐστιν ὠχρός, καὶ μίκρ' ἄττα προ-
μήκη [h] λευκά, καὶ ἄλλα [i] πυρρὰ [k] διαπεπασμένα. Διαφέρει 8
δ' ὁ ἄρρην [l] τῆς θηλείας [m] τῷ μεγέθει καὶ τῷ [n] πλάτει καὶ
τῷ ἐπικαλύμματι· μεῖζον γὰρ [o] τοῦτο ἔχει ἡ θήλεια, καὶ
πλέον ἀφεστηκὸς καὶ [p] συνηρεφέστερον, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν
θηλειῶν καράβων.

Τὰ μὲν οὖν τῶν μαλακοστράκων μόρια τοῦτον ἔχει τὸν
τρόπον. Τὰ δ' ὀστρακόδερμα τῶν ζῴων, [q] οἷον οἵ τε [r] κο- 4
χλίαι καὶ οἱ κόχλοι καὶ πάντα τὰ καλούμενα ὄστρεα, ἔτι δὲ
τὸ τῶν ἐχίνων γένος, τὸ μὲν σαρκῶδες, ὅσα σάρκας ἔχει,
ὁμοίως ἔχει τοῖς μαλακοστράκοις (ἐντὸς γὰρ ἔχει), τὸ δ'
ὄστρακον ἐκτός, ἐντὸς δ' οὐθὲν σκληρόν. Αὐτὰ δὲ πρὸς
[s] αὐτὰ διαφορὰς ἔχει πολλὰς καὶ κατὰ τὰ [t] ὄστρακα καὶ
[v] κατὰ τὴν σάρκα τὴν ἐντός. Τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν οὐκ ἔχει 2
σάρκα οὐδεμίαν, [w] οἷον ἐχῖνος, τὰ δ' ἔχει μέν, ἐντὸς δ' ἔχει
τὴν σάρκα ἀφανῆ πᾶσαν πλὴν τῆς κεφαλῆς, οἷον οἵ τε χερ-
σαῖοι κοχλίαι καὶ τὰ καλούμενα ὑπό τινων [x] κοκάλια καὶ τῶν
ἐν τῇ θαλάττῃ αἵ τε πορφύραι καὶ οἱ κήρυκες καὶ ὁ κόχλος
καὶ τἆλλα τὰ στρομβώδη. Τῶν δ' ἄλλων τὰ μέν ἐστι δί- 3
θυρα τὰ δὲ [y] μονόθυρα· λέγω δὲ δίθυρα τὰ δυσὶν ὀστράκοις
περιεχόμενα, μονόθυρα δὲ τὰ ἑνί· [z] τὸ δὲ σαρκῶδες [a] ἐπιπο-
λῆς, οἷον ἡ [b] λεπάς. Τῶν δὲ διθύρων [c] τὰ μέν ἐστιν [d] ἀνάπτυ- 4
χα, οἷον [e] οἱ κτένες καὶ οἱ μύες· ἅπαντα γὰρ τὰ τοιαῦτα τῇ
μὲν συμπέφυκε τῇ δὲ [f] διαλέλυται, ὥστε συγκλείεσθαι καὶ
ἀνοίγεσθαι. Τὰ δὲ δίθυρα μέν ἐστιν, ὁμοίως δὲ συγκέκλει-
σται ἐπ' ἀμφότερα, οἷον οἱ σωλῆνες. Ἔστι δ' ἃ ὅλα περι- 5

[g] παρὰ Aa.Ca. [h] λεπτὰ Ca.Da. [i] πυρὰ Aa.Da. [k] διαπεπλασμένα Aa.Ca. [l] τῆς om. P. [m] τῷ τε μεγ. P.Ca.Da. [n] πάχει P.Aa.Da. [o] ἔχει τοῦτο P.Da. [p] συνηρρεφέστερον Ca. [q] οἷον om. P. [r] κόχλοι καὶ οἱ κοχλίαι P.Da. [s] ἑαυτὰ Aa. [t] ὀστᾶ Aa, ὀστὰ Ca. [v] κατὰ om. Da. [w] οἷον ὁ ἐχῖνος Aa. [x] κοκκάλια Ca, κωκάλια Da. [y] μονόθυρα—δίθυρα om. pr. Aa.Ca. [z] τὰ δὲ σαρκώδη P.Da. [a] ἐπὶ πολλῆς Aa. [b] λοπὰς Aa.Ca. [c] ἐστὶ τὰ μὲν P.Da. [d] ἀνάπτυκτα Aa.Ca. [e] οἵ τε κτένες Aa.Ca. [f] διαλύεται P.Da.

έχεται τῷ ὀστράκῳ καὶ οὐδὲν τῆς σαρκὸς ἔχει εἰς τὸ ἔξω γυμνόν, οἷον τὰ καλούμενα [g] τήθυα. Ἔτι δ' αὐτῶν τῶν
6 ὀστράκων διαφοραὶ πρὸς ἄλληλά εἰσιν. Τὰ μὲν γὰρ [h] λειόστρακά [i] ἐστιν, ὥσπερ σωλὴν καὶ μύες καὶ κόγχαι ἔνιαι αἱ καλούμεναι ὑπό τινων [k] γάλακες, τὰ δὲ [l] τραχυόστρακα, οἷον τὰ [m] λιμνόστρεα καὶ [n] πίννα καὶ γένη κόγχων ἔνια καὶ κήρυκες· καὶ τούτων τὰ μὲν ῥαβδωτά [o] ἐστιν, οἷον κτεὶς καὶ κόγχων τι γένος, [p] τὰ δ' ἀρράβδωτα, οἷον αἵ τε πίνναι καὶ
7 κόγχων τι γένος. Καὶ πάχει δὲ καὶ λεπτότητι τῶν ὀστράκων διαφέρουσιν, ὅλων τε τῶν ὀστράκων καὶ κατὰ μέρος, οἷον περὶ τὰ χείλη· τὰ μὲν γὰρ [q] λεπτοχειλῆ ἐστίν, οἷον [r] οἱ
8 μύες, τὰ δὲ [s] παχυχειλῆ, οἷον τὰ [t] λιμνόστρεα. Ἔτι τὰ μὲν κινητικὰ [v] αὐτῶν ἐστίν, οἷον [w] ὁ κτείς (ἔνιοι γὰρ καὶ [x] πέτεσθαι λέγουσι τοὺς κτένας, ἐπεὶ καὶ ἐκ τοῦ ὀργάνου ᾧ θηρεύονται ἐξάλλονται πολλάκις), τὰ δ' ἀκίνητα [y] ἐκ τῆς [z] προσφυῆς, οἷον ἡ [a] πίννα. Τὰ δὲ στρομβώδη πάντα κι-
9 νεῖται καὶ ἕρπει· νέμεται δ' ἀπολυομένη καὶ ἡ [b] λεπάς. Κοινὸν δὲ [c] καὶ τούτων καὶ τῶν ἄλλων τῶν [d] σκληροστράκων τὸ λεῖον εἶναι ἐντὸς τὸ ὄστρακον. Τὸ δὲ σαρκῶδες τοῖς μὲν μονοθύροις καὶ διθύροις προσπέφυκε τοῖς ὀστράκοις, ὥστε βίᾳ ἀποσπᾶσθαι, τοῖς δὲ στρομβώδεσιν ἀπολέλυται μᾶλλον.
10 Ἴδιον δὲ τούτοις κατὰ τὸ ὄστρακον ὑπάρχει πᾶσι τὸ ἑλίκην ἔχειν τὸ ὄστρακον τὸ ἔσχατον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς. Ἔτι δ' [e] ἐπίπτυγμα [f] πάντ' ἔχει ἐκ γενετῆς. Ἔτι δὲ πάντα τὰ στρομβώδη τῶν ὀστρακοδέρμων [g] δεξιά, καὶ κινεῖται οὐκ ἐπὶ
11 τὴν ἑλίκην ἀλλ' [h] ἐπὶ τὸ καταντικρύ. Τὰ μὲν οὖν ἔξωθεν

[g] τήθεα Ca, τίθεα Aa. [h] λειόσαρκά P. [i] ἐστι ante λ. Aa.Ca. [k] γαλάδες P.Da. [l] τραχέα P.Da. [m] λημνόστρεα Aa, λιμόστρεα P.Da. [n] πίνναι Ca. [o] ἐστιν om. P.Da. [p] τὰ—γένος om. P.Aa. [q] λεπτόχειλα P.Da. [r] οἱ om. P. [s] παχύχειλα P.Da. [t] λειμόστρεα Aa.Ca, λιμόστρεα P.Da. [v] ἐστιν αὐτῶν P.Da. [w] ὁ om. P.Da. οἱ κτεῖς Aa. [x] πετᾶσθαι Aa.Ca, πέττεσθαι P.Da. [y] ἐκ] ἐστιν ἐκ Aa.Ca. [z] προσφύσεως P.Da. [a] πίννη Aa.Ca. [b] λοπάς Aa.Ca. [c] καὶ post δὲ om. Aa. [d] σκληροσάρκων P.Da. [e] ἐπίπυγμα Aa. [f] ἔχει πάντα P.Da. [g] δεξιᾷ κεκίνηται P.Da. [h] ἐπὶ τὴν ἀντικρύ P.Da.

[i] μόρια τούτων τῶν ζῴων τοιαύτας ἔχει τὰς διαφοράς· τῶν
δ' ἐντὸς τρόπον μέν τινα [k] παραπλήσιος ἡ φύσις ἐστὶ πάν-
των, καὶ μάλιστα τῶν [l] στρομβωδῶν (μεγέθει γὰρ ἀλλήλων
διαφέρει καὶ τοῖς καθ' ὑπεροχὴν πάθεσιν), οὐ πολὺ δὲ δια-
φέρει οὐδὲ τὰ μονόθυρα καὶ δίθυρα, [m] συγκλειστὰ δέ· διαφο-
ρὰν [n] γὰρ ἔχει πρὸς ἄλληλα [o] μὲν μικράν, πρὸς δὲ τὰ ἀκί-
νητα πλείω. Τοῦτο δ' ἔσται φανερὸν ἐκ τῶν ὕστερον μᾶλ- 12
λον. Ἡ δὲ φύσις τῶν στρομβοειδῶν ἁπάντων ὁμοίως ἔχει,
διαφέρει δ' ὥσπερ [p] εἴρηται, καθ' ὑπεροχήν (τὰ μὲν γὰρ
μείζω [q] μέρη καὶ ἐνδηλότερα ἔχει αὐτῶν, τὰ δ' ἐλάττω τοὐ-
ναντίον), ἔτι δὲ [r] σκληρότητι καὶ μαλακότητι καὶ τοῖς ἄλλοις
τοῖς τοιούτοις πάθεσιν. Ἔχει γὰρ πάντα [s] τὴν μὲν ἐξω- 13
τάτω ἐν τῷ στόματι τοῦ ὀστράκου σάρκα [t] στιφράν, τὰ μὲν
μᾶλλον τὰ δ' ἧττον. Ἐκ μέσου δὲ τούτου ἡ κεφαλὴ καὶ
[v] κεράτια δύο· ταῦτα δ' ἐν μὲν τοῖς μείζοσι μεγάλα, ἐν δὲ
τοῖς [w] ἐλάττοσι [x] πάμπαν μικρά ἐστιν. Ἡ δὲ κεφαλὴ 14
ἐξέρχεται πᾶσι τὸν αὐτὸν τρόπον· [y] κἄν τι φοβηθῇ, συσπᾶ-
ται πάλιν εἰς τὸ ἐντός. Ἔχει δὲ στόμα καὶ ὀδόντας ἔνια,
οἷον ὁ κοχλίας, ὀξεῖς [z] καὶ μικροὺς καὶ λεπτούς. Ἔχουσι 15
δὲ καὶ προβοσκίδας, ὥσπερ [z] καὶ αἱ μυῖαι· τοῦτο δ' ἐστὶ
γλωττοειδές. Ἔχουσι δὲ καὶ [a] οἱ κήρυκες τοῦτο καὶ αἱ
πορφύραι [b] στιφρόν, καὶ ὥσπερ οἱ [c] μύωπες καὶ οἱ οἶστροι
τὰ δέρματα διατρυπῶσι τῶν τετραπόδων, [d] ὅτι τὴν ἰσχὺν
τοῦτ' ἐστὶ [e] σφοδρότατον· τῶν γὰρ δελεάτων τὰ ὄστρακα
διατρυπῶσιν. Τοῦ δὲ στόματος [f] ἔχεται εὐθὺς ἡ κοιλία.
Ὁμοία δ' ἐστὶν ἡ κοιλία προλόβῳ ὄρνιθος [g] ἡ τῶν κόχλων.

[i] μόρια] τῶν μορίων $A^a.C^a$. [k] παραπλησία ἐστὶν ἡ φύσις αὐτῶν καὶ $P.D^a$. [l] στρομβοειδῶν $P.D^a$. [m] συγκλειστὰ] τὰ πλεῖστα $A^a.C^a$. [n] γὰρ] μὲν C^a. [o] μὲν om. C^a. [p] εἴρηται καὶ καθ' ὑπεροχήν D^a, εἴρηται καθάπερ ὁ χήν C^a. [q] μόρια $A^a.C^a$. [r] σκληρότατον καὶ μαλακώτατον A^a. [s] τὸ μὲν ἐξώτατον A^a. [t] στρυφνὴν A^a, στρυφνὰν C^a. [v] κέρατα A^a. [w] ἐλάττοσι] μικροῖς $A^a.C^a$. [x] πάντα μικρά. ἡ P. [y] κἄν τι] καὶ ὅταν $P.D^a$. [z] καὶ post ὀξεῖς et mox post ὥσπερ om. $P.D^a$. [a] οἱ om. pr. A^a. [b] στυφρόν D^a, στρυφνόν $A^a.C^a$. [c] οἶστροι καὶ οἱ μύωπες D^a. [d] ὅτι] ἔτι $A^a.C^a$. [e] σφοδρότερον $A^a.C^a$. [f] εὐθὺς ἔχεται ἡ $P.D^a$, ἔχεται εὐθὺς καὶ ἡ A^a. [g] ἡ] ᾗ A^a, ὁμοία οὖσα $P.D^a$.

16 Κάτω δ' ἔχει δύο λευκὰ [i] στιφρά, [k] ὅμοια μαστοῖς, οἷα
ἐγγίνεται καὶ ἐν ταῖς σηπίαις, πλὴν [i] στιφρὰ ταῦτα μᾶλλον.
Ἀπὸ δὲ τῆς κοιλίας στόμαχος [l] ἁπλοῦς μακρὸς μέχρι τῆς
17 [m] μήκωνος, ἥ ἐστιν ἐν τῷ πυθμένι. Ταῦτα μὲν [n] οὖν δῆλα
καὶ ἐπὶ τῶν πορφυρῶν καὶ [o] τῶν κηρύκων ἐστὶν ἐν [p] τῇ ἑλίκῃ
τοῦ ὀστράκου. Τοῦ δὲ στομάχου τὸ ἐχόμενόν ἐστιν ἔντε-
ρον· [q] συνεχὲς δὲ ὅ τε στόμαχος καὶ τὸ ἔντερον, καὶ ἅπαν
18 ἁπλοῦν μέχρι τῆς ἐξόδου. Ἡ δ' ἀρχὴ τοῦ ἐντέρου περὶ τὴν
ἑλίκην τῆς [m] μήκωνος, καὶ [r] ταύτῃ ἐστὶν εὐρύτερον (ἔστι γὰρ
ἡ μήκων [s] οἱονεὶ περίττωμα πᾶσι τοῖς ὀστρακηροῖς τὸ πολὺ
αὐτῆς), [t] εἶτα ἐπικάμψαν ἄνω φέρεται πάλιν πρὸς τὸ σαρ-
κῶδες, καὶ ἡ τελευτὴ τοῦ ἐντέρου [v] παρὰ τὴν κεφαλήν ἐστιν,
ᾗ [w] ἀφιᾶσι τὸ περίττωμα, πᾶσιν ὁμοίως τοῖς [x] στρομβώδεσι
19 καὶ τοῖς χερσαίοις καὶ τοῖς [y] θαλαττίοις. Παρύφανται δ'
ἀπὸ τῆς κοιλίας [z] τῷ στομάχῳ ἐν τοῖς μεγάλοις κόχλοις
συνεχόμενος [a] ὑμενίῳ μακρὸς [b] πόρος καὶ λευκός, ὅμοιος τὴν
χρόαν τοῖς ἄνω μαστοειδέσιν· ἔχει δ' ἐντομὰς ὥσπερ τὸ ἐν
τῷ καράβῳ ᾠόν, πλὴν τὴν χρόαν τὸ μὲν λευκόν, ἐκεῖνο δ'
20 ἐρυθρόν. Ἔχει δ' οὐδεμίαν ἔξοδον τοῦτο οὐδὲ πόρον, ἀλλ'
[c] ἐν ὑμένι ἐστὶ [d] λεπτῷ, κοιλότητα ἔχον ἐν [e] αὐτῷ στενήν.
Ἀπὸ δὲ τοῦ ἐντέρου κάτω [f] παρατείνει [g] μέλανα καὶ τραχέα
συνεχῆ, οἷα καὶ ἐν ταῖς χελώναις, πλὴν ἧττον [h] μέλανα.
Ἔχουσι δὲ καὶ οἱ [i] θαλάττιοι κόχλοι ταῦτα [k] καὶ τὰ λευκά,
21 πλὴν ἐλάττω οἱ ἐλάττους. Τὰ δὲ μονόθυρα καὶ δίθυρα [l] τῇ
μὲν ὁμοίως ἔχει [m] τούτοις [l] τῇ δ' ἑτέρως. Κεφαλὴν μὲν γὰρ
καὶ κεράτια καὶ στόμα ἔχουσι καὶ τὸ γλωττοειδές· ἀλλ' ἐν

[i] στριφνὰ C^a, στρυφνὰ A^a. [k] ὅμοια—στιφρὰ om. P. [l] διπλοῦς P.D^a. [m] μήκονος D^a. [n] οὖν ἐστὶ δῆλα A^a. [o] τῶν] ἐπὶ τῶν P. [p] τῇ ἕλικι C^a, τῷ ἕλικι A^a. [q] συνεχὲς—ἔντερον om. A^a.C^a. [r] ταύτης A^a.C^a. [s] οἱονεὶ] οἷον κοιλίας A^a.C^a. [t] εἶτα] ᾗ δ' A^a.C^a. [v] παρὰ] περὶ A^a.C^a. [w] ἀφίησι τὸ π. π. ὁμοίως καὶ τοῖς P.D^a. [x] στρομβοειδέσι A^a.C^a. [y] θαλασσίοις D^a. [z] τοῦ στομάχου C^a. τῷ στομάχῳ post κόχλοις P.D^a. [a] ὑμένι ᾧ P, ὑμὴν ᾧ D^a. [b] καὶ λευκὸς πόρος P.D^a. [c] ἐν om. A^a. [d] λεπτῷ καὶ κοιλότητα P.A^a.C^a. [e] ἑαυτῷ A^a.C^a. [f] κατατείνει A^a.C^a. [g] μελαινα καὶ τραχεῖα A^a. [h] μελαινα A^a. [i] θαλάσσιοι C^a, ἄλλοι P.D^a. [k] καὶ om. D^a. [l] πῇ P.D^a. [m] τούτους pr. A^a.

μὲν τοῖς ἐλάττοσι διὰ [n] μικρότητα αὐτῶν ἄδηλα, τὰ δὲ καὶ
ἐν τεθνεῶσιν ἢ μὴ κινουμένοις [o] οὐ δῆλα. Τὴν δὲ [p] μήκωνα 22
[q] πάντα ἔχει, ἀλλ' οὐκ ἐν [r] τῷ αὐτῷ οὐδὲ ἴσην οὐδ' ὁμοίως
φανεράν, ἀλλ' αἱ μὲν [s] λεπάδες κάτω ἐν τῷ βάθει, τὰ δὲ
δίθυρα ἐν τῷ [t] γιγγλυμώδει. Καὶ τὰ τριχώδη πᾶσιν ὑπάρ-
χει κύκλῳ τούτοις, οἷον καὶ τοῖς [v] κτεσίν. Καὶ τὸ λεγό- 23
μενον ᾠὸν τοῖς ἔχουσιν, ὅταν [w] ἔχωσιν, ἐν [x] τῷ ἐπὶ θάτερα
κύκλῳ τῆς περιφερείας ἐστίν, ὥσπερ [y] καὶ τὸ λευκὸν τοῖς
κόχλοις· καὶ γὰρ [z] ἐκείνοις τοῦτο ὅμοιον ὑπάρχει. Ἀλλὰ
[a] πάντα τὰ τοιαῦτα μόρια, ὥσπερ εἴρηται, ἐν μὲν τοῖς μεγά-
λοις δῆλά ἐστιν, ἐν δὲ τοῖς μικροῖς ἢ οὐδὲν ἢ μόλις. Διὸ 24
μάλιστα ἐν τοῖς μεγάλοις [b] κτεσὶ φανερά ἐστιν· οὗτοι δ'
εἰσὶν οἱ τὴν ἑτέραν θυρίδα πλατεῖαν ἔχοντες, οἷον [c] ἐπίθεμα.
Ἡ δὲ τοῦ περιττώματος ἔξοδος τοῖς μὲν ἄλλοις [d] ἐστὶν ἐκ
πλαγίου· ἔστι γὰρ [e] πόρος ᾗ πορεύεται ἔξω· ἡ γὰρ μήκων
ὥσπερ εἴρηται, περίττωμά ἐστι πᾶσιν ἐν ὑμένι. Τὸ δὲ 25
καλούμενον ᾠὸν οὐκ ἔχει πόρον ἐν οὐθενί, ἀλλ' αὐτῆς τῆς
σαρκὸς ἐπανοιδεῖ· ἔστι δ' [f] οὐκ ἐπὶ [g] ταὐτὸν τῷ ἐντέρῳ, ἀλλὰ
τὸ μὲν ᾠὸν ἐν τοῖς δεξιοῖς, τὸ δ' [h] ἔντερον ἐν τοῖς ἀριστεροῖς.
Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις τοιαύτη [i] ἡ ἔξοδος τῆς περιττώσεως, τῇ 26
δ' ἀγρίᾳ [j] λεπάδι, ἣν τινες καλοῦσι θαλάττιον οὖς, [k] ὑποκάτω
τοῦ ὀστράκου ἡ περίττωσις ἐξέρχεται· τετρύπηται γὰρ τὸ
ὄστρακον. [l] Φανερὰ δὲ καὶ ἡ κοιλία μετὰ τὸ στόμα οὖσα
ἐν ταύτῃ καὶ τὰ ᾠοειδῆ. Πάντα δὲ ταῦτα τίνα τρόπον
[m] τῇ θέσει ἔχει, ἐκ τῶν ἀνατομῶν θεωρείσθω. Τὸ δὲ κα- 27
λούμενον καρκίνιον [n] τρόπον τινὰ κοινόν ἐστι τῶν τε μαλα-

[n] σμικρότητα A^a. [o] οὐ δῆλα] εὔδηλα P.D^a. et corr. A^a. [p] μήκονα P.D^a. [q] πάντα om. A^a.C^a. [r] ταὐτῷ P. [s] λεπίδες A^a. [t] γιγλυμώδει P.D^a. et rc. A^a, γιγνυμώδει pr. A^a. [v] κτεισί A^a.C^a. [w] ἔχουσιν A^a. [x] τῷ κύκλῳ τῆς περιφερείας τῷ ἐπὶ θάτερα A^a. [y] καὶ ante τὸ om. C^a. [z] ἐκεῖνο τούτοις ὁμοίως A^a.C^a. [a] πάντα om. D^a. [b] κτεισί A^a.C^a. [c] ἐπίθημα A^a.C^a. [d] ἐστὶν om. A^a.C^a. [e] πόρος ᾗ] πρὸς ᾗ A^a, πρὸς ᾧι C^a. [f] οὐκ ἐπὶ] οὐκέτι D^a. [g] ταὐτὸ A^a.C^a. [h] ἔντερον] ἕτερον A^a, om. P.D^a. [i] ἡ om. P.A^a.D^a. [j] λοπάδι A^a.C^a. [k] κάτω A^a.C^a. [l] φανερῶς A^a. [m] ἔχει τῇ φύσει A^a.C^a. [n] τρόπον μέν τινα A^a.C^a.

κοστράκων καὶ τῶν ὀστρακοδέρμων. Αὐτὸ μὲν [o] γὰρ τὴν φύσιν ὅμοιον τοῖς καραβοειδέσι, καὶ γίνεται αὐτὸ καθ' [p] αὑτό, [q] τῷ δ' εἰσδύεσθαι καὶ ζῆν ἐν [r] ὀστράκῳ ὅμοιον τοῖς ὀστρα-
28 κοδέρμοις, ὥστε διὰ ταῦτα ἔοικεν ἐπαμφοτερίζειν. Τὴν δὲ μορφὴν ὡς μὲν ἁπλῶς εἰπεῖν ὅμοιόν ἐστι [s] τοῖς ἀράχναις, πλὴν τὸ κάτω τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ θώρακος μεῖζον ἔχει
29 [t] ἐκείνου. Ἔχει δὲ κεράτια δύο λεπτὰ πυρρά, καὶ ὀφθαλμοὺς ὑποκάτω τούτων [v] δύο μακρούς, οὐκ εἰσδυομένους οὐδὲ [w] κατακλινομένους ὥσπερ οἱ τῶν καρκίνων ἀλλ' ὀρθούς, ὑποκάτω δὲ τούτων τὸ στόμα καὶ περὶ αὐτὸ καθαπερεὶ τριχώδη ἄττα πλείω, τούτων δ' ἐχομένους δύο πόδας δικρόους, οἷς προσάγεται, καὶ ἄλλους ἐφ' ἑκάτερα δύο, καὶ τρίτον μικρόν.
30 Τὸ δὲ κάτω τοῦ θώρακος μαλακὸν ἅπαν ἐστὶ καὶ διοιγόμενον [x] ὠχρὸν ἔνδοθεν. Ἀπὸ δὲ τοῦ στόματος πόρος εἷς ἄχρι τῆς κοιλίας· τῆς δὲ περιττώσεως [y] οὐ δῆλος ὁ πόρος. Οἱ δὲ πόδες καὶ ὁ θώραξ σκληρὰ μέν, ἧττον δ' [z] ἢ τῶν καρκίνων. Πρόσφυσιν δ' οὐκ ἔχει πρὸς τὰ ὄστρακα [a] ὥσπερ αἱ πορφύ-
31 ραι καὶ οἱ κήρυκες, ἀλλ' [b] εὐαπόλυτόν ἐστιν. Προμηκέστερα δ' ἐστὶ τὰ ἐν τοῖς στρόμβοις τῶν ἐν τοῖς [c] νηρείταις. Ἕτερον δὲ γένος ἐστὶ τὸ τῶν [c] νηρειτῶν, τὰ μὲν ἄλλα παραπλήσιον, τῶν δὲ [d] δικρόων ποδῶν τὸν μὲν δεξιὸν ἔχει μικρὸν τὸν δ' ἀριστερὸν μέγαν, καὶ ποιεῖται τὴν βάδισιν μᾶλλον ἐπὶ
32 [e] τούτῳ. Λαμβάνεται δὲ [f] καὶ ἐν ταῖς [g] κόγχαις τοιοῦτον, ὧν ἐστὶν ἡ πρόσφυσις παραπλησία, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις. Τοῦτον [h] δὲ καλοῦσι [i] κύλλαρον. Ὁ δὲ [c] νηρείτης τὸ μὲν ὄστρακον ἔχει λεῖον καὶ [k] μέγα καὶ στρογγύλον, τὴν δὲ μορφὴν παραπλησίαν τοῖς κήρυξι, πλὴν οὐχ ὥσπερ ἐκεῖνοι τὴν [l] μήκωνα μέλαιναν ἀλλ' ἐρυθράν· προσπέφυκε δὲ νεανι-

[o] γὰρ τὴν φύσιν om. Da. [p] ἑαυτό P.Da. [q] τὸ Da. [r] ὀστράκοις Aa. [s] ταῖς Aa.Ca. [t] ἐκεῖνος Ca. [v] δύο om. Aa.Ca. [w] κατακλειομένους P.Da. [x] ἔνδοθεν ὠχρόν ἐστιν Aa.Ca. [y] οὐ δῆλος] εὔδηλος Da. [z] ἢ om. P. [a] ὥσπερ καὶ αἱ P. [b] εὐαπόδυτόν P. [c] νηρίταις, mox νηριτῶν, et sect. 32. νηρίτης P.Da. [d] δίκρων P. [e] τούτου P. [f] καὶ om. Aa. [g] κρόκαις τούτων ὧν ἐστι πρ. Aa.Ca. [h] δὲ καὶ καλ. Aa.Ca. [i] σκύλλαρον Da. [k] μελαν Aa.Ca. [l] μήκονα P.Da.

κῶς κατὰ τὸ μέσον. Ἐν μὲν οὖν ταῖς εὐδίαις ἀπολυόμενα 33
νέμεται ταῦτα, πνευμάτων δ' ὄντων τὰ μὲν καρκίνια ἡσυ-
χάζει πρὸς τοῖς λίθοις, οἱ δὲ [m] νηρεῖται [n] προσέχονται κα-
θάπερ αἱ [o] λεπάδες· [p] ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ αἱμορροΐδες καὶ πᾶν
τὸ τοιοῦτον γένος. Προσφύονται δὲ ταῖς πέτραις, ὅταν 34
ἀποκλίνωσι τὸ ἐπικάλυμμα· τοῦτο γὰρ ἔοικεν εἶναι [q] ὥσπερ
[r] πῶμα· [s] ὃ γὰρ τοῖς διθύροις ἄμφω, τοῦτο τοῖς [t] στρομ-
βώδεσι τὸ ἕτερον μέρος. Τὸ δ' ἐντὸς σαρκῶδές [v] ἐστι, καὶ
ἐν τούτῳ τὸ στόμα. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἔχει ταῖς [w] αἱ-
μορροΐσι καὶ ταῖς πορφύραις καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις. Ὅσα 35
δ' ἔχει μείζω τὸν ἀριστερὸν πόδα, ταῦτα ἐν μὲν τοῖς στρόμ-
βοις οὐκ ἐγγίνεται, ἐν δὲ τοῖς [m] νηρείταις ἐγγίνεται. Εἰσὶ
δέ τινες [x] κόχλοι οἳ ἔχουσιν ἐν αὑτοῖς ὅμοια ζῷα τοῖς ἀστα-
κοῖς τοῖς μικροῖς, [y] οἳ γίνονται καὶ ἐν τοῖς ποταμοῖς· διαφέ-
ρουσι δ' αὐτῶν τῷ μαλακὸν ἔχειν [z] τὸ ἔσω τοῦ ὀστράκου.
Τὴν δ' ἰδέαν οἷοί εἰσιν, ἐκ τῶν ἀνατομῶν θεωρείσθωσαν.

Οἱ δ' ἐχῖνοι τὸ μὲν σαρκῶδες οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' ἴδιον 5
αὐτῶν τοῦτ' ἐστίν· ἐστέρηνται γὰρ πάντες, καὶ οὐκ ἔχουσι
σάρκα ἐντὸς οὐδεμίαν· τὰ δὲ μέλανα πάντες. Ἔστι δὲ
[a] γένη πλείω τῶν ἐχίνων, ἓν μὲν τὸ ἐσθιόμενον· τοῦτο δ'
ἐστὶν ἐν ᾧ τὰ καλούμενα ᾠὰ μεγάλα [b] ἐγγίνεται καὶ ἐδώ-
διμα, ὁμοίως ἐν [c] μείζοσι καὶ ἐλάττοσιν· καὶ γὰρ εὐθὺς [d] ἔτι
μικροὶ ὄντες ἔχουσι ταῦτα. Ἄλλα [e] δὲ δύο γένη τό τε 2
[f] τῶν [g] σπατάγγων καὶ [h] τὸ τῶν καλουμένων [i] βρύσσων· γί-
νονται δ' οὗτοι πελάγιοι καὶ σπάνιοι. Ἔτι αἱ [k] ἐχινομῆ-
τραι καλούμεναι, μεγέθει πάντων μέγισται. Πρὸς δὲ τού-
τοις ἄλλο γένος [l] μεγέθει μὲν μικρόν, [m] ἀκάνθας δὲ μεγάλας

[m] *νηρῖται*, et sect. 35. *νηρίταις* P.Da. [n] *προσέρχονται* Ca. et pr. Aa, *προσέχονται μὲν* Da. [o] *λοπάδες* Aa.Ca. [p] *ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ αἱμ.*] *καὶ αἱ ἀπορραΐδες* P.Da. [q] *ὡσπερεὶ* Aa.Ca. [r] *πόμα* Aa. [s] *ὃ γὰρ*] *οἷον* Ca. [t] *στρομβοειδέσι* Aa. [v] *ἐστι* om. Aa.Ca. [w] *ἀπορραΐσι* P.Da. [x] *κοχλίαι* Aa.Ca. [y] *ἃ* P.Da. [z] *τὸ* om. P.Da. [a] *πλείω τῶν ἐχίνων γένη* P.Da. [b] *γίνεται* P.Da. [c] *μείζονι καὶ ἐλάσσ(ττ* Ca.)*ονι* Aa.Ca. [d] *ἔτι*] *καὶ* P, om. Da. [e] *δὲ* om. pr. Aa. [f] *τῶν* om. P. [g] *σπαταγίων* Aa.Ca. [h] *τὸ* om. Aa. [i] *βυρσῶν* Aa, *βυρσσῶν* Ca. [k] *χηνομήτραι* pr. Aa. [l] *μεγέθος μὲν* Ca, om. P.Da. [m] *ἀκάνθας ἔχον μεγάλας* P.Da.

ἔχει καὶ σκληράς, γίνεται δ᾽ ἐκ τῆς θαλάττης ἐν πολλαῖς
3 ὀργυιαῖς, ᾧ χρῶνται πρὸς τὰς στραγγουρίας τινές. Περὶ
δὲ Τορώνην εἰσὶν ἐχῖνοι λευκοὶ θαλάττιοι καὶ τὰ ὄστρακα καὶ
τὰς ἀκάνθας καὶ τὰ ᾠά, μείζους δὲ τῶν ἄλλων εἰς μῆκος· ἡ δ᾽
ἄκανθα οὐ μεγάλη οὐδὲ ἰσχυρὰ ἀλλὰ μαλακωτέρα, τὰ δε μέ-
λανα τὰ ἀπὸ τοῦ στόματος πλείω, καὶ πρὸς μὲν τὸν ἔξω πό-
ρον [n]συνάπτοντα πρὸς ἑαυτὰ δὲ ἀσύναπτα· τούτοις δ᾽ ὥσπερ
4 διειλημμένος ἐστίν. Κινοῦνται δὲ μάλιστα καὶ πλειστάκις οἱ
ἐδώδιμοι αὐτῶν· καὶ σημεῖον δέ [o] τι ἔχουσιν ἐπὶ ταῖς ἀκάν-
θαις. Ἔχουσι μὲν [p] οὖν ἅπαντες ᾠά, ἀλλ᾽ ἔνιοι πάμπαν
μικρὰ καὶ [q] οὐκ ἐδώδιμα. Συμβαίνει δὲ τὴν [q] μὲν λεγομένην
κεφαλὴν καὶ τὸ στόμα τὸν ἐχῖνον κάτω ἔχειν, ᾗ δ᾽ ἀφίησι
5 τὸ περίττωμα, ἄνω. [r] Ταὐτὸν δὲ τοῦτο συμβέβηκε τοῖς τε
στρομβώδεσι πᾶσι καὶ ταῖς [s] λεπάσιν· ἡ γὰρ νομὴ ἐκ τῶν
κάτωθεν, ὥστε τὸ μὲν στόμα πρὸς [t] τῇ νομῇ, τὸ δὲ περίτ-
τωμα ἄνω πρὸς τοῖς πρανέσι τοῦ ὀστράκου. Ἔχει δ᾽ ὁ
ἐχῖνος ὀδόντας πέντε κοίλους ἔνδοθεν, ἐν μέσῳ δὲ τούτων
6 σῶμα σαρκῶδες ἀντὶ γλώττης. Τούτου δ᾽ ἔχεται ὁ στόμα-
χος, εἶτα ἡ κοιλία εἰς πέντε μέρη διῃρημένη, πλήρης περιτ-
τώματος· συνέχουσι δὲ πάντες οἱ κόλποι αὐτῆς [v] εἰς ἓν πρὸς
τὴν [w] ἔξοδον τῆς περιττώσεως, ᾗ τετρύπηται [x] τὸ ὄστρακον.
Ὑπὸ δὲ τὴν κοιλίαν ἐν ἄλλῳ ὑμένι τὰ καλούμενα ᾠά ἐστιν,
ἴσα [y] τὸν ἀριθμὸν ὄντα ἐν [z] πᾶσιν· [a] πέντε γάρ ἐστι [b] τὸ
7 πλῆθος [c] καὶ περιττά. Ἄνω δὲ τὰ μέλανα [d] ἀπὸ τῆς ἀρχῆς
τῶν ὀδόντων ἤρτηται, ἅ ἐστι πικρὰ καὶ οὐκ ἐδώδιμα. Ἐν
πολλοῖς δὲ τῶν [e] ζῴων [f] τὸ τοιοῦτόν ἐστιν ἢ τὸ ἀνάλογον·
καὶ γὰρ ἐν ταῖς χελώναις καὶ [g] ἐν [h] φρύναις καὶ [g] ἐν βατρά-
χοις καὶ ἐν τοῖς στρομβώδεσι [i] καὶ τοῖς [k] μαλακίοις· [l] ἀλλὰ

[n] συνάπτονται Aa. [o] τι] τι ἂν P, τι ἀεὶ Da. [p] οὖν om. Aa. [q] οὐκ et mox μὲν om. Aa. [r] ταὐτὸ Aa.Ca. [s] λοπάσιν Aa.Ca. [t] τὴν νομὴν P.Da. [v] εἰς ἓν om. Da. [w] ἔξωθεν pr. Aa. [x] τὸ om. P. [y] τῷ ἀριθμῷ P.Da. [z] ἅπασι Aa.Ca. [a] πέντε] πάντα P. [b] τὸ πλῆθος om. P.Da. [c] καὶ om. P. [d] ἀπὸ δὲ τῆς Da. [e] ᾠῶν P.Da. [f] ἐστι τὸ τοιοῦτον Da. [g] ἐν secundam et tertiam om. Aa.Ca. [h] φρύνοις Aa. [i] καὶ τοῖς] καὶ ἐν τοῖς Ca, καὶ Aa. [k] μαλακοῖς P.Da. [l] ἀλλ᾽ ἐν τῷ Aa.Ca.

τῷ χρώματι διαφέρει, καὶ ἄβρωτά ἐστιν [m] ἐν πᾶσι τὰ τοι-
αῦτα ἢ πάμπαν ἢ μᾶλλον. Κατὰ μὲν οὖν [n] τὴν ἀρχὴν καὶ 8
τελευτὴν συνεχὲς [o] τὸ σῶμα τοῦ ἐχίνου ἐστί, κατὰ [p] δὲ τὴν
ἐπιφάνειαν οὐ συνεχὲς ἀλλ' ὅμοιον λαμπτῆρι μὴ ἔχοντι τὸ
κύκλῳ δέρμα. Ταῖς δ' ἀκάνθαις ὁ ἐχῖνος [q] χρῆται ὡς ποσίν·
ταύταις γὰρ [r] ἀπερειδόμενος καὶ κινούμενος μεταβάλλει τὸν
τόπον.

Τὰ [s] δὲ καλούμενα [t] τήθυα τούτων πάντων ἔχει τὴν φύσιν 6
περιττοτάτην. Κέκρυπται γὰρ αὐτῶν μόνων τὸ σῶμα ἐν τῷ
ὀστράκῳ πᾶν, τὸ δ' ὄστρακόν ἐστι μεταξὺ δέρματος καὶ
ὀστράκου, διὸ καὶ τέμνεται ὥσπερ βύρσα σκληρά. Προσπέ- 2
φυκε μὲν οὖν ταῖς πέτραις [v] τῷ ὀστράκῳ, δύο [w] δ' ἔχει πόρους
ἀπέχοντας [x] ἀπ' ἀλλήλων, πάμπαν μικροὺς καὶ οὐ ῥᾳδίους
ἰδεῖν, ᾗ [y] ἀφίησι καὶ δέχεται τὸ ὑγρόν· περίττωμα γὰρ οὐ-
δὲν ἔχει φανερόν, ὥσπερ τῶν ἄλλων ὀστρέων τὰ [z] μὲν ὥσπερ
ἐχῖνος, τὰ δὲ τὴν καλουμένην μήκωνα. Ἀνοιχθέντα δ' ἔσωθεν 3
πρῶτον μὲν ὑμένα ἔχει νευρώδη [a] περὶ τὸ ὀστρακῶδες· ἐν δὲ
τούτῳ [b] αὐτό ἐστι τὸ σαρκῶδες τοῦ [c] τηθύου, [d] οὐδενὶ ὅμοιον
τῶν ἄλλων· [e] αὐτὴ μέντοι ἡ σὰρξ πᾶσιν ὁμοία. Προσπέφυκε 4
δὲ τοῦτο κατὰ δύο τόπους τῷ ὑμένι καὶ τῷ δέρματι [f] ἐκ πλα-
γίου· καὶ ᾗ προσπέφυκε, ταύτῃ ἐστὶ [g] στενώτερον ἐφ' ἑκά-
τερα, οἷς τείνει πρὸς τοὺς πόρους τοὺς ἔξω διὰ τοῦ ὀστράκου
φέροντας, ᾗ ἀφίησι καὶ δέχεται τὴν τροφὴν [h] καὶ τὸ ὑγρόν,
ὡς ἂν εἰ τὸ μὲν στόμα εἴη, τὸ δὲ τῇ περιττώσει ἔξοδος· καὶ
ἔστιν αὐτῶν τὸ μὲν παχύτερον τὸ δὲ λεπτότερον. Ἔσω δὲ 5
κοῖλον ἐφ' [i] ἑκάτερα, καὶ διείργει μικρόν τι συνεχές· ἐν θα-
τέρῳ [k] δὲ τῶν κοίλων ἡ ὑγρότης ἐγγίνεται. Ἄλλο δ' οὐδὲν

[m] ἐν πᾶσι om. P.D^a. [n] τὴν om. P. [o] τὸ σῶμα ἐστὶ τοῦ ἐχ. D^a, τοῦ ἐχ. τὸ στόμα ἐστί A^a.C^a. [p] δὲ om. pr. A^a. [q] χρῆται ὁ ἐχῖνος A^a.C^a. [r] ἐπερειδόμενος C^a. [s] δὲ om. C^a. [t] τήθεα πάντων ἔχει τὴν φύσιν τούτων A^a.C^a. [v] τὸ ὀστρακῶδες A^a.C^a. [w] δ' om. C^a. [x] ἀπ' om. A^a. [y] ἀφίασι A^a. [z] μὲν] μὲν οὖν A^a. [a] παρὰ A^a. [b] ἐστὶν αὐτὸ P.D^a. [c] τηθέου A^a.C^a. [d] οὐδενὶ δ' ἐστὶν ὅμοιον P.D^a. [e] αὕτη μέντοι ἡ σὰρξ πᾶσα A^a.C^a. [f] ἐκ τοῦ πλαγίου A^a.C^a. [g] στενότερον, ut solet, A^a. [h] καὶ ante τὸ om. C^a. [i] ἑκάτερον A^a.C^a. [k] δὲ] γὰρ A^a.C^a.

ἔχει μόριον οὔτε ὀργανικὸν οὔτε αἰσθητήριον, οὔτε, ὥσπερ
ἐλέχθη πρότερον ἐν τοῖς ἄλλοις, τὸ περιττωματικόν. Χρῶ-
μα δὲ τοῦ [k]τηθύου ἐστὶ τὸ μὲν ὠχρὸν τὸ δ' ἐρυθρόν.
6 ‖Ἔστι δὲ καὶ τὸ τῶν [l]ἀκαληφῶν γένος ἴδιον· προσπέφυκε
[m]μὲν γὰρ ταῖς πέτραις ὥσπερ ἔνια τῶν ὀστρακοδέρμων,
[n]ἀπολύεται δ' ἐνίοτε. Οὐκ ἔχει δ' ὄστρακον, ἀλλὰ σαρκῶδες
τὸ [o]σῶμα πᾶν ἐστὶν αὐτῆς. Αἰσθάνεται δὲ καὶ συναρπάζει
προσφερομένης τῆς χειρὸς καὶ [p]προσέχεται, καθάπερ ὁ πο-
λύπους ταῖς πλεκτάναις, [q]οὕτως ὥστε τὴν σάρκα ἐπανοιδεῖν.
7 ‖Ἔχει δὲ τὸ στόμα ἐν μέσῳ, καὶ ζῇ ἀπὸ τῆς πέτρας ὥσπερ
[r]ἀπ' ὀστρέου. [s]Κἄν τι προσπέσῃ τῶν μικρῶν [t]ἰχθυδίων,
ἀντέχεται [v]ὥσπερ τῆς χειρός· οὕτω κἄν [w]τι προσπέσῃ αὐτῇ
ἐδώδιμον, [x]κατεσθίει. Καὶ ἀπολύεται δὲ γένος τι αὐτῶν, ὃ
8 [y]ἐάν τι προσπέσῃ κατεσθίει καὶ ἐχίνους καὶ κτένας. Πε-
ρίττωμα δὲ [z]οὐδὲν παντελῶς φαίνεται ἔχουσα, ἀλλ' ὁμοία
κατὰ τοῦτο τοῖς φυτοῖς ἐστίν. [a]Γένη δὲ τῶν [b]ἀκαληφῶν
[c]ἐστὶ δύο, αἱ μὲν ἐλάττους καὶ ἐδώδιμοι μᾶλλον, αἱ δὲ μεγά-
9 λαι καὶ σκληραί, [d]οἷαι γίνονται καὶ περὶ Χαλκίδα. Τοῦ μὲν
οὖν χειμῶνος τὴν σάρκα [e]στιφρὰν ἔχουσι (διὸ καὶ θηρεύονται
καὶ ἐδώδιμοί εἰσι), τοῦ δὲ θέρους ἀπόλλυνται· γίνονται γὰρ
μαδαραί, καὶ ἄν τις θίγῃ, διασπῶνται ταχέως καὶ [f]ὅλαι οὐ
δύνανται [g]ἀφαιρεῖσθαι, πονοῦσαί τε ταῖς [h]ἀλέαις εἰς τὰς
πέτρας [i]εἰσδύονται μᾶλλον.

Περὶ μὲν οὖν τῶν μαλακίων καὶ [k]τῶν μαλακοστράκων
καὶ τῶν ὀστρακοδέρμων, ὅσα [l]τε ἔχουσιν [m]ἐκτὸς μέρη καὶ
7 ὅσα ἐντός, εἴρηται· περὶ δὲ τῶν ἐντόμων λεκτέον τὸν αὐτὸν

[k] τηθέου $A^a.C^a$. [l] ἀκαλύφων D^a, ἀκαλίφων P. [m] μὲν γὰρ δὲ] $A^a.C^a$. [n] ἀπολύονται $A^a.C^a$. [o] σῶμα πᾶν] στόμα $A^a.C^a$. [p] προσδέχεται A^a, προσέρχεται C^a. [q] οὕτως] οὔτε pr. A^a. [r] ἀπὸ στερεοῦ $A^a.C^a$. [s] καὶ ἂν P.D^a. [t] ἰχθύων D^a. [v] ὥσπερ] γὰρ ὥσπερ καὶ $A^a.C^a$. [w] τι om. P.D^a. [x] κατεσθίει om. $A^a.C^a$. [y] ἂν P.D^a. [z] παντελῶς οὐδὲν C^a, φανερὸν οὐδὲν A^a. [a] ἔστι δὲ γένη P.D^a. [b] ἀκαλίφων D^a, ἀκαλύφων P. [c] ἐστὶ om. P.D^a. [d] αἱ $A^a.C^a$. [e] στρυφνὰν A^a, στριφνὰν C^a. [f] ὅλα A^a, ὅλως P.D^a. [g] ἀφαιρεῖσθαι οὐ δύνανται $A^a.C^a$. [h] ἀλεαῖς A^a. [i] ἐνδύονται P.D^a. [k] τῶν post καὶ om. P.D^a. [l] τε om. P.D^a. [m] μέρη ἐκτὸς $A^a.C^a$.

τρόπον. Ἔστι δὲ [n] τὸ γένος τοῦτο πολλὰ ἔχον εἴδη ἐν
[o] αὑτῷ, καὶ ἐνίοις πρὸς ἄλληλα [p] συγγενικοῖς οὖσιν οὐκ ἐπέ-
ζευκται κοινὸν ὄνομα οὐδέν, οἷον ἐπὶ μελίττῃ καὶ [q] ἀνθρήνῃ
καὶ σφηκὶ καὶ [r] τοῖς τοιούτοις, καὶ πάλιν ὅσα τὸ πτερὸν ἔχει
ἐν κολεῷ, οἷον μηλολόνθη καὶ κάραβος καὶ [s] κανθαρὶς καὶ ὅσα
[t] τοιαῦτα. Πάντων μὲν οὖν κοινὰ μέρη ἐστὶ τρία, κεφαλή τε 2
καὶ τὸ περὶ τὴν [v] κοιλίαν κύτος καὶ τρίτον τὸ μεταξὺ τούτων,
οἷον τοῖς ἄλλοις τὸ στῆθος καὶ [w] τὸ νῶτον [x] ἐστίν. Τοῦτο 3
δὲ τοῖς μὲν πολλοῖς [y] ἕν ἐστιν· ὅσα δὲ μακρὰ καὶ πολύποδα,
σχεδὸν ἴσα ταῖς ἐντομαῖς ἔχει [z] τὰ μεταξύ. Πάντα δ' ἔχει
διαιρούμενα ζωὴν τὰ ἔντομα, πλὴν [a] ὅσα ἢ λίαν κατέψυκται
ἢ διὰ μικρότητα ταχὺ [b] καταψύχεται, ἐπεὶ καὶ οἱ σφῆκες
διαιρεθέντες ζῶσιν. Μετὰ μὲν οὖν τοῦ μέσου [c] καὶ ἡ κεφαλὴ 4
καὶ ἡ κοιλία ζῇ, ἄνευ δὲ τούτου ἡ κεφαλὴ [d] οὐ ζῇ. Ὅσα δὲ
μακρὰ καὶ πολύποδά [e] ἐστι, πολὺν χρόνον ζῇ διαιρούμενα, καὶ
κινεῖται τὸ ἀποτμηθὲν ἐπ' ἀμφότερα τὰ ἔσχατα· καὶ γὰρ
ἐπὶ τὴν τομὴν πορεύεται καὶ ἐπὶ τὴν οὐράν, οἷον ἡ καλουμένη
[f] σκολόπενδρα. Ἔχει δ' ὀφθαλμοὺς μὲν ἅπαντα, ἄλλο δ' αἰ- 5
σθητήριον οὐδὲν φανερόν, πλὴν ἔνια [g] οἷον [h] γλῶτταν· ἣν καὶ
τὰ ὀστρακόδερμα [i] ἔχει πάντα, [k] ᾗ καὶ γεύεται [l] καὶ εἰς [m] αὑτὸ
τὴν τροφὴν ἀνασπᾷ. Τοῦτο δὲ τοῖς μὲν μαλακόν [n] ἐστι,
τοῖς δ' ἔχει ἰσχὺν πολλήν, ὥσπερ ταῖς πορφύραις. Καὶ οἱ 6
μύωπες [n] δὲ καὶ οἱ οἶστροι ἰσχυρὸν τοῦτ' ἔχουσι, καὶ τἆλλα
σχεδὸν τὰ πλεῖστα· ἐν [o] πᾶσι γὰρ τοῖς μὴ ὀπισθοκέντροις
τοῦτο ὥσπερ ὅπλον ἔχει ἕκαστον. Ὅσα δ' ἔχει τοῦτο, ὀδόν-
τας οὐκ ἔχει, [p] ἔξω ὀλίγων τινῶν, ἐπεὶ καὶ αἱ μυῖαι [q] τούτῳ
θιγγάνουσαι αἱματίζουσι καὶ οἱ κώνωπες τούτῳ κεντοῦσιν.

[n] τοῦτο τὸ γένος πολλὰ εἴδη ἔχον A^a.C^a. [o] ἑαυτῷ C^a. [p] γενικοῖς A^a. [q] ἀνθρίνῃ D^a, ἀρθρίνῃ C^a. [r] τοῖς] πᾶσι τοῖς A^a.C^a. [s] κάνθαρος C^a. [t] τοιαῦτα ἄλλα. πάντων A^a.C^a. [v] κοιλ.] κεφαλὴν P. [w] τὸ post καὶ om. A^a.C^a. [x] ἐστίν om. C^a. [y] ἔνεστιν· ὅσα δὲ μικρὰ A^a. [z] τὸ A^a. [a] ὅσα] ἃ P.D^a. [b] ψύχεται A^a. [c] καὶ post μέσου om. A^a.C^a. [d] οὐ om. pr. A^a. [e] ἐστι καὶ πολὺν P. [f] σκολόπεδρα A^a. [g] οἷον om. P.D^a. [h] γλῶττα A^a.C^a. [i] ἔχει om. D^a. [k] ᾧ C^a. [l] καὶ ante εἰς om. A^a. [m] αὐτὴν A^a. [n] ἐστι et sect. 6. δὲ om. P.D^a. [o] ἅπασι P.D^a. [p] ἐξ P. [q] τοῦτο P.

7 Ἔχουσι δ᾽ ἔνια τῶν ἐντόμων καὶ κέντρα. Τὸ δὲ κέντρον τὰ
μὲν ἔχει ἐν αὐτοῖς, οἷον αἱ μέλιτται καὶ οἱ σφῆκες, τὰ δ᾽ ἐκ-
τός, οἷον [r] σκορπίος· καὶ μόνον δὴ [s] τῶν ἐντόμων τοῦτο [t] μα-
κρόκεντρόν ἐστιν. [v] Ἔτι δὲ χηλὰς ἔχει τοῦτό [w] τε καὶ τὸ ἐν
τοῖς βιβλίοις γινόμενον σκορπιῶδες. Τὰ δὲ πτηνὰ αὐτῶν
8 πρὸς τοῖς ἄλλοις μορίοις καὶ πτερὰ ἔχει. Ἔστι δὲ τὰ μὲν
δίπτερα αὐτῶν, ὥσπερ αἱ μυῖαι, τὰ δὲ τετράπτερα, ὥσπερ αἱ
μέλιτται· οὐθὲν δ᾽ [x] ἐστὶν [y] ὀπισθόκεντρον δίπτερον μόνον.
Ἔτι δὲ τὰ μὲν ἔχει τῶν πτηνῶν ἔλυτρον τοῖς πτεροῖς, ὥσπερ
[z] ἡ μηλολόνθη, τὰ δ᾽ ἀνέλυτρά ἐστιν, ὥσπερ ἡ μέλιττα·
[a] ἀνορροπύγιος δὲ ἡ πτῆσις αὐτῶν [b] πάντων ἐστί, καὶ τὸ
9 πτερὸν οὐκ ἔχει καυλὸν οὐδὲ σχίσιν. Ἔτι κεραίας πρὸ τῶν
[c] ὀμμάτων [d] ἔχει ἔνια, οἷον αἵ τε ψυχαὶ καὶ [e] οἱ κάραβοι.
Ὅσα δὲ πηδητικὰ αὐτῶν ἐστί, τούτων τὰ μὲν ἔχει τὰ ὄπισθεν
σκέλη μείζω, τὰ δὲ πηδάλια καμπτόμενα εἰς τοὔπισθεν ὥσ-
περ τὰ τῶν τετραπόδων σκέλη. Πάντα δ᾽ ἔχει τὰ πρανῆ
10 πρὸς τὰ ὕπτια [f] διάφορα, ὥσπερ καὶ [g] τἆλλα ζῷα. Ἡ δὲ
τοῦ σώματος σὰρξ οὔτε ὀστρακώδης ἐστὶν οὔθ᾽ οἷον τὸ ἐντὸς
τῶν ὀστρακωδῶν, [h] οὕτω σαρκώδης, ἀλλὰ μεταξύ. Διὸ [i] καὶ
οὔτ᾽ ἄκανθαν ἔχουσιν οὔτ᾽ ὀστοῦν οὔθ᾽ οἷον [k] σήπιον οὔτε
κύκλῳ ὄστρακον· αὐτὸ γὰρ αὐτὸ τὸ σῶμα διὰ τὴν σκληρότη-
11 τα σώζει, καὶ [l] οὐ προσδεῖται ἑτέρου ἐρείσματος. Δέρμα δ᾽
ἔχουσι μέν, πάμπαν δὲ τοῦτο λεπτόν. Τὰ μὲν οὖν ἔξωθεν
[m] αὐτῶν μόρια [n] ταῦτα καὶ τοιαῦτ᾽ ἐστίν, ἐντὸς δὲ εὐθὺς μετὰ
τὸ στόμα [o] ἔντερον τοῖς μὲν πλείστοις εὐθὺ καὶ ἁπλοῦν μέχρι
τῆς ἐξόδου [p] ἐστίν, ὀλίγοις δ᾽ [q] ἑλιγμὸν ἔχει. Σπλάγχνον δ᾽
οὐδὲν ἔχει τῶν τοιούτων οὐδὲ πιμελήν, ὥσπερ οὐδ᾽ ἄλλο τῶν

[r] σκορπίοι P, δὴ σκορπίος C^{a}. [s] τοῦτο τῶν ἐντόμων A^{a}.C^{a}. [t] μακρόκερκόν P. [v] ὅτι τε A^{a}. [w] τε om. A^{a}. [x] ἐστὶ om. A^{a}.C^{a}. [y] δίπτερον ὀπισθόκεντρον, omisso μόνον, P.D^{a}. [z] ἡ] καὶ D^{a}. [a] ἀνουροπύγιος A^{a}, ἀνουρροπύγιος C^{a}. [b] ἁπάντων A^{a}.C^{a}. [c] ὀλυμάτων P. [d] ἔχει om. P.C^{a}.D^{a}. [e] οἱ] αἱ D^{a}. [f] διαφορά A^{a}, διαφοράν C^{a}, διαφοράς P.D^{a}. [g] τὰ ἄλλα P.D^{a}. [h] οὕτω σαρκώδης] οὔτε σαρκῶδες A^{a}.C^{a}. [i] καὶ om. A^{a}. [k] σηπίειον C^{a}. [l] οὐδὲν δεῖται A^{a}.C^{a}. [m] μόρια αὐτῶν D^{a}. [n] ταῦτα καὶ τοῦτον ἔχουσι τὸν τρόπον. ἐντὸς δὲ τοῦ κύτους μετὰ P.D^{a}. [o] ἔντερόν ἐστι τοῖς D^{a}. [p] ἐστίν om. D^{a}. [q] ἑλ. ἔχον A^{a}.

ἀναίμων οὐδέν. Ἔνια δ' ἔχει καὶ [r] κοιλίαν, καὶ ἀπὸ ταύτης 12
τὸ λοιπὸν ἔντερον [s] ἢ ἁπλοῦν ἢ [t] εἱλιγμένον, ὥσπερ [v] αἱ ἀκρί-
δες. Ὁ δὲ τέττιξ μόνον τῶν τοιούτων καὶ τῶν [w] ἄλλων ζῴων
στόμα οὐκ ἔχει, ἀλλ' οἷον τοῖς [x] ὀπισθοκέντροις τὸ γλωτ-
τοειδές, τοῦτο μακρὸν καὶ συμφυὲς καὶ ἀδιάσχιστον, δι' οὗ
τῇ δρόσῳ τρέφεται μόνον· ἐν δὲ τῇ κοιλίᾳ οὐκ ἴσχει περίτ-
τωμα. Ἔστι δ' αὐτῶν πλείω εἴδη, καὶ διαφέρουσι [y] μεγέθει 13
καὶ [z] μικρότητι καὶ τῷ τοὺς μὲν καλουμένους [a] ἀχέτας ὑπὸ τὸ
[b] διάζωμα διῃρῆσθαι καὶ ἔχειν ὑμένα φανερόν, τὰ δὲ τεττιγό-
νια μὴ ἔχειν.

Ἔστι δ' ἔνια ζῷα περιττὰ καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ, ἃ διὰ τὸ 14
σπάνια εἶναι οὐκ ἔστι θεῖναι εἰς γένος. Ἤδη γάρ [c] φασί τι-
νες τῶν ἐμπειρικῶν ἁλιέων οἱ μὲν ἑωρακέναι ἐν τῇ θαλάττῃ
ὅμοια [d] δοκίοις, [e] μέλανα, στρογγύλα [f] τε καὶ ἰσοπαχῆ·
ἕτερα δὲ [g] καὶ ἀσπίσιν ὅμοια, τὸ μὲν χρῶμα ἐρυθρά, πτε-
ρύγια δ' ἔχοντα πυκνά· καὶ ἄλλα ὅμοια αἰδοίῳ ἀνδρὸς τό
τε εἶδος καὶ τὸ μέγεθος, πλὴν ἀντὶ τῶν ὄρχεων [h] πτερύγια
[i] ἔχειν δύο, καὶ λαβέσθαι ποτὲ [k] τοιοῦτον τοῦ πολυαγκίστρου
τῷ [l] ἄκρῳ.

Τὰ μὲν οὖν μέρη τῶν ζῴων [m] πάντων τά τ' ἐντὸς καὶ τὰ
ἐκτὸς περὶ ἕκαστον γένος καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ τοῦτον ἔχει τὸν
τρόπον. Περὶ δὲ τῶν αἰσθήσεων νῦν λεκτέον· οὐ γὰρ ὁμοίως 8
[n] πᾶσιν [o] ὑπάρχουσιν, ἀλλὰ τοῖς μὲν πᾶσαι τοῖς δ' [p] ἐλάττους.
Εἰσὶ δ' [q] αἱ πλεῖσται, καὶ παρ' ἃς οὐδεμία φαίνεται ἴδιος
ἑτέρα, πέντε τὸν ἀριθμόν, ὄψις, ἀκοή, ὄσφρησις, γεῦσις,
ἁφή. Ἄνθρωπος μὲν οὖν καὶ τὰ ζῳοτόκα καὶ πεζά, [r] πρὸς 2
δὲ τούτοις καὶ ὅσα ἔναιμα καὶ ζῳοτόκα, πάντα φαίνεται

[r] κοιλίας P. [s] ἢ utrumque om. $A^a.C^a$. [t] ἐλιγμένον A^a. [v] αἱ om. A^a. [w] ἄλλων δὲ ζώων D^a. [x] ἔμπροσθεν κέντροις $A^a.C^a.D^a$. [y] μεγ.] καὶ μεγ. D^a. [z] σμικρότητι A^a. [a] ἀσχέτας A^a. [b] ὑπόζωμα P.D^a. [c] τινές φασι τῶν ἐμπορικῶν P.D^a. [d] δοκοῖς D^a. δοκίοις—ὅμοια om. P. [e] ἀμέλανα C^a. [f] τε] δὲ $A^a.C^a$. [g] καὶ om. P.D^a. [h] πτέρυγας P.D^a. [i] ἔχει A^a. [k] τοιοῦτον om. $A^a.C^a$. [l] ἄκρῳ] ἄκρῳ αὐτοῦ $A^a.C^a$. [m] ἁπάντων τά τ' ἐκτὸς καὶ τὰ ἐντὸς καὶ περὶ ἕκαστον γένος ἰδίᾳ $A^a.C^a$. [n] ἅπασιν C^a. [o] ὑπάρχει A^a. [p] ἐλάττους εἰσίν. εἰσὶ C^a. [q] αἱ om. P.D^a. [r] πρὸς δὲ] καὶ ἔτι πρὸς P.D^a.

ἔχοντα ταύτας πάσας, πλὴν εἴ τι πεπήρωται γένος [s] ἕν, οἷον
3 τὸ τῶν ἀσπαλάκων. Τοῦτο γὰρ ὄψιν οὐκ ἔχει· ὀφθαλμοὺς
[t] γὰρ ἐν μὲν τῷ φανερῷ οὐκ ἔχει, ἀφαιρεθέντος δὲ τοῦ δέρ-
ματος ὄντος παχέος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς κατὰ τὴν χώραν τὴν
[v] ἔξω τῶν ὀμμάτων [w] ἔσωθέν εἰσιν οἱ ὀφθαλμοὶ διεφθαρμένοι,
[x] πάντ' ἔχοντες ταὐτὰ τὰ μέρη τοῖς ἀληθινοῖς· ἔχουσι γὰρ
τό τε μέλαν καὶ τὸ ἐντὸς τοῦ μέλανος, τὴν καλουμένην κόρην,
καὶ τὸ κυκλώπιον, ἐλάττω μέντοι ταῦτα [y] πάντα [z] τῶν φανε-
4 ρῶν ὀφθαλμῶν. Εἰς δὲ τὸ [a] ἔξω [b] οὐδὲν σημαίνει τούτων
διὰ τὸ τοῦ δέρματος πάχος, ὡς [c] ἐν τῇ γενέσει [d] πηρουμένης
τῆς φύσεως· εἰσὶ γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου, ᾗ συνάπτει τῷ
[e] μυελῷ, δύο πόροι νευρώδεις καὶ ἰσχυροὶ παρ' αὐτὰς τείνοντες
τὰς ἕδρας τῶν ὀφθαλμῶν, τελευτῶντες δ' εἰς τοὺς ἄνω [f] χαυ-
5 λιόδοντας. Τὰ δ' ἄλλα καὶ τῶν χρωμάτων αἴσθησιν ἔχει
καὶ τῶν ψόφων, ἔτι [g] δ' ὀσμῆς καὶ χυμῶν. Τὴν δὲ πέμπτην
αἴσθησιν τὴν ἁφὴν καλουμένην [h] καὶ τἆλλα πάντ' ἔχει ζῷα.
Ἐν μὲν οὖν ἐνίοις καὶ τὰ αἰσθητήρια φανερώτατα [i] ἐστί, τὰ
6 μὲν τῶν ὀμμάτων καὶ μᾶλλον. Διωρισμένον γὰρ ἔχει τὸν
τόπον τῶν ὀφθαλμῶν καὶ [k] τὸν τῆς ἀκοῆς· ἔνια μὲν γὰρ ὦτα
ἔχει, ἔνια δὲ τοὺς πόρους φανερούς. Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ
ὀσφρήσεως· τὰ μὲν γὰρ ἔχει μυκτῆρας, τὰ δὲ τοὺς πόρους
[l] τοὺς τῆς ὀσφρήσεως, οἷον τὸ τῶν ὀρνίθων γένος. Ὁμοίως
7 δὲ καὶ τὸ τῶν χυμῶν αἰσθητήριον τὴν [m] γλῶτταν. Ἐν δὲ
τοῖς ἐνύδροις, καλουμένοις δὲ ἰχθύσι, τὸ μὲν τῶν χυμῶν αἰ-
σθητήριον, [n] τὴν γλῶτταν, ἔχουσι μέν, ἔχουσι δ' ἀμυδρῶς·
ὀστώδη [o] γὰρ καὶ οὐκ ἀπολελυμένην [p] ἔχουσιν. Ἀλλ' ἐνίοις
τῶν ἰχθύων [q] ὁ οὐρανός ἐστι σαρκώδης, οἷον τῶν ποταμίων ἐν

[s] ἕν om. P.Da. [t] μὲν γὰρ ἐν P.Da. [v] ἔξωθεν P.Da. [w] εἰσιν ἔσωθεν Da. [x] πάντες ἔχοντες ταῦτα Aa. [y] πάντα om. P.Da. [z] τῶν ὀφθαλμῶν τῶν φανερῶν Aa. [a] ἔξωθεν Aa.Ca. [b] τούτων οὐδὲν σημαίνει Da. [c] ἐν om. Aa.Ca. [d] πυρουμένης P, πληρουμένης Aa.Ca. [e] μυελῷ] νεύρῳ P.Da. [f] χαυλιώδοντας Ca. [g] δ'] δὲ καὶ P.Da. [h] καὶ ante τἆλλα om. Da. [i] εἰσί P.Da. [k] τὸν om. P.Da. [l] τοὺς ante τῆς om. Aa.Ca. [m] γλῶτταν ἔχουσιν. ἐν P.Da. [n] τὴν γλῶτταν om. Aa.Ca. [o] γὰρ] τε γὰρ P.Da. [p] ἔχουσιν om. P.Da. [q] ὁ om. P.

τοῖς [r] κυπρίνοις, ὥστε τοῖς [s] μὴ σκοπουμένοις ἀκριβῶς δοκεῖν
[t] ταύτην εἶναι γλῶτταν. Ὅτι δ' αἰσθάνονται γευόμενα, φα- 8
νερόν· ἰδίοις τε γὰρ [v] πολλὰ χαίρει χυμοῖς, καὶ τὸ τῆς ἀμίας
λαμβάνουσι [w] μάλιστα δέλεαρ καὶ [x] τὸ τῶν πιόνων ἰχθύων,
ὡς χαίροντες [y] ἐν τῇ γεύσει [z] καὶ ἐδωδῇ τοῖς τοιούτοις δελέα-
σιν. Τῆς δ' ἀκοῆς καὶ τῆς ὀσφρήσεως οὐδὲν ἔχουσι φανερὸν 9
αἰσθητήριον· [a] ὃ γὰρ ἂν τισιν εἶναι δόξειε κατὰ τοὺς τόπους
τῶν μυκτήρων, οὐδὲν περαίνει πρὸς τὸν ἐγκέφαλον, ἀλλὰ τὰ μὲν
τυφλά, τὰ δὲ φέρει μέχρι τῶν βραγχίων. Ὅτι δὲ καὶ ἀκού- 10
ουσι καὶ ὀσφραίνονται, φανερόν· τούς τε γὰρ ψόφους [b] φεύ-
γοντα φαίνεται τοὺς μεγάλους, οἷον τὰς εἰρεσίας τῶν τριή-
ρων, ὥστε λαμβάνεσθαι ῥᾳδίως ἐν ταῖς θαλάμαις· καὶ γὰρ
ἂν μικρὸς ᾖ ὁ ἔξω ψόφος, [c] ὅμως τοῖς ἐν τῷ ὑγρῷ τὴν ἀκοὴν
ἔχουσι χαλεπὸς καὶ μέγας καὶ βαρὺς φαίνεται πᾶσιν. Ὃ 11
συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῆς τῶν δελφίνων θήρας· ὅταν γὰρ [d] ἀθρόως
περικυκλώσωσι τοῖς μονοξύλοις, ψοφοῦντες ἐξ αὐτῶν ἐν τῇ
θαλάττῃ ἀθρόους ποιοῦσιν [e] ἐξοκέλλειν φεύγοντας εἰς τὴν
γῆν, καὶ λαμβάνουσιν ὑπὸ τοῦ ψόφου [f] καρηβαροῦντας.
Καίτοι οὐδ' οἱ δελφῖνες τῆς ἀκοῆς οὐδὲν [g] φανερὸν ἔχουσιν
αἰσθητήριον. Ἔτι δ' ἐν ταῖς θήραις τῶν ἰχθύων ὅτι μάλι- 12
στα εὐλαβοῦνται ψόφον ποιεῖν ἢ κώπης ἢ δικτύων οἱ περὶ
τὴν θήραν ταύτην ὄντες· ἀλλ' ὅταν κατανοήσωσιν ἔν τινι
τόπῳ πολλοὺς ἀθρόους ὄντας, ἐκ τοσούτου τόπου τεκμαιρό-
μενοι [h] καθιᾶσι τὰ δίκτυα, ὅπως μήτε κώπης μήτε [i] τῆς ῥύμης
τῆς ἁλιάδος ἀφίκηται πρὸς τὸν τόπον ἐκεῖνον ὁ ψόφος·
παραγγέλλουσί τε πᾶσι τοῖς ναύταις ὅτι μάλιστα σιγῇ
πλεῖν, μέχρι περ ἂν [k] συγκυκλώσωνται. Ἐνίοτε δ' ὅταν 13

[r] κυπρίοις Aa.Ca. [s] μὴ] μὲν P.Aa.Da. [t] εἶναι ταύτην Da. [v] πολλοῖς Ca, πολλὰ rc. Aa. [w] μᾶλλον Ca. [x] τὸ πῖον τῶν ἰχθύων P.Da. [y] ἐν om. P.Da. [z] καὶ ἐν τῇ ἐδωδῇ P.Da. [a] ἃ γὰρ ἄν τις Ca, ἃ γάρ τις Aa. [b] φαίνεται φεύγοντα Da. [c] ὁμοίως P.Da. [d] ἀθρόους Ca, ἀθρόον P.Da. [e] ἐξοκείλειν Ca, ἐξωκείλειν Aa. [f] καρηβαρῶντας Aa.Ca, καρηβαροῦντες P. [g] φανερὸν ante οὐδὲν Aa.Ca, post ἔχουσι Da. [h] τὰ δίκτυα καθιᾶσιν Aa.Ca. [i] τῆς post μήτε om. P.Da. [k] κυκλώσωσιν Aa.Ca.

βούλωνται συνδραμεῖν, [l] ταὐτὸν ποιοῦσιν ὅπερ ἐπὶ τῆς τῶν
δελφίνων θήρας· [m] ψοφοῦσι γὰρ [n] λίθοις, ἵνα φοβηθέντες
συνθέωσιν εἰς ταὐτὸ καὶ τοῖς δικτύοις οὕτω [o] περιβάλλωνται.
14 Καὶ πρὶν μὲν συγκλεῖσαι, καθάπερ εἴρηται, κωλύουσι ψοφεῖν,
[p] ὅταν δὲ κυκλώσωσι, κελεύουσιν ἤδη βοᾶν καὶ ψοφεῖν· τὸν
γὰρ ψόφον καὶ τὸν θόρυβον ἀκούοντες ἐμπίπτουσι διὰ τὸν
15 φόβον. Ἔτι δ' ὅταν ἴδωσιν οἱ ἁλιεῖς ἐκ πάνυ πολλοῦ νεμο-
μένους ἀθρόους πολλοὺς ἐν ταῖς γαλήναις καὶ [q] εὐδίαις ἐπι-
πολάζοντας, καὶ βουληθῶσιν ἰδεῖν τὰ μεγέθη καὶ τί τὸ γένος
αὐτῶν, ἂν μὲν ἀψοφητὶ προσπλεύσωσι, λανθάνουσι καὶ κατα-
λαμβάνουσιν ἐπιπολάζοντας ἔτι, ἐὰν δέ τις [r] τύχῃ ψοφήσας
16 πρότερον, [s] φανεροί [t] εἰσι φεύγοντες. Ἔτι δ' ἐν τοῖς ποταμοῖς
εἰσὶν ἰχθύδια [v] ἅττα ἃ καλοῦσί τινες [w] κόττους· ταῦτα θη-
ρεύουσί τινες διὰ τὸ ὑπὸ ταῖς πέτραις ὑποδεδυκέναι [x] κόπτον-
τες τὰς πέτρας λίθοις· τὰ δ' [y] ἐκπίπτει [z] παραφερόμενα ὡς
17 ἀκούοντα καὶ καρηβαροῦντα ὑπὸ τοῦ ψόφου. Ὅτι μὲν οὖν
ἀκούουσιν, ἐκ τῶν τοιούτων ἐστὶ φανερόν· εἰσὶ δέ τινες οἵ
φασι καὶ μάλιστα [a] ὀξυηκόους εἶναι τῶν ζῴων τοὺς [b] ἰχθῦς,
ἐκ τοῦ διατρίβοντας περὶ τὴν θάλατταν ἐντυγχάνειν τοιού-
18 τοις πολλοῖς. Μάλιστα δ' [c] εἰσὶ τῶν ἰχθύων ὀξυήκοοι κε-
στρεύς, [d] χρέμψ, λάβραξ, [e] σάλπη, [f] χρομίς, καὶ ὅσοι ἄλλοι
τοιοῦτοι τῶν ἰχθύων· οἱ δ' ἄλλοι τούτων ἧττον, διὸ [g] μᾶλ-
λον πρὸς τῷ ἐδάφει τῆς θαλάττης ποιοῦνται τὰς διαγωγάς.
19 Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ὀσφρήσεως [h] ἔχει. Τοῦ τε γὰρ μὴ
προσφάτου δελέατος [i] οὐκ ἐθέλουσιν ἅπτεσθαι [k] οἱ πλεῖστοι
τῶν ἰχθύων, τοῖς [l] τε δελέασιν οὐ τοῖς αὐτοῖς ἁλίσκονται

[l] ταυτὸ Ca. [m] ψοφῶσι P.Da. [n] λίθους Aa. [o] περιβάλλονται P. [p] ἐπὰν P.Da. [q] εὐδίας pr. Aa. [r] ψοφήσας τύχῃ P.Da. [s] φανερὸν P. [t] φεύγοντές εἰσιν P.D. [v] ἅττα] ὑπὸ ταῖς πέτραις P.Da. [w] κοίτους καὶ ταῦτα P.Da. [x] κόμπτοντες ταῖς πέτραις Aa. [y] ἐσπίπτει Da, ἐμπίπτει P. [z] περιφερόμενα Aa. [a] ὀξυκόους Da, ὀξηκόους corr. Aa. [b] ἰχθύας, λέγειν δὲ τοῦτο τοὺς διατρίβοντας περὶ τὴν θάλατταν διὰ τὸ ἐντυγχάνειν P.Da. [c] τῶν ἰχθύων εἰσὶν Aa.Ca. [d] χρὲψ P, om. Aa.Ca. [e] σάρπη Aa. [f] χρέμις Aa, χρενὶς Ca. [g] μάλιστα Aa. [h] ἔχει om. Aa.Ca. [i] οὐ θέλουσιν Aa.Ca. [k] τῶν ἰχθύων οἱ πλεῖστοι P.Da. addunt Aa.Ca. οἱ δ' ἄλλοι τούτων ἧττον. [l] δελέασί τε P.Da.

πάντες ἀλλὰ ἰδίοις, διαγινώσκοντες τῷ ὀσφραίνεσθαι· ἔνια
γὰρ [m] δελεάζεται τοῖς δυσώδεσιν, ὥσπερ [n] ἡ σάλπη τῇ κό-
πρῳ. Ἔτι δὲ πολλοὶ [o] τῶν ἰχθύων διατρίβουσιν ἐν σπη- 20
λαίοις, οὓς ἐπειδὰν βούλωνται [p] προκαλέσασθαι [q] πρὸς τὴν
θήραν [r] οἱ ἁλιεῖς, τὸ στόμα τοῦ σπηλαίου περιαλείφουσι
ταριχηραῖς ὀσμαῖς, πρὸς ἃς [s] ἐξέρχονται ταχέως. Ἁλίσκε- 21
ται [t] δὲ καὶ ἡ ἔγχελυς τοῦτον τὸν τρόπον· τιθέασι [v] γὰρ
τῶν ταριχηρῶν τι κεραμίων, ἐνθέντες εἰς τὸ στόμα τοῦ κερα-
μίου τὸν καλούμενον [w] ἠθμόν. Καὶ ὅλως δὲ πρὸς τὰ κνι-
σώδη [x] πάντες φέρονται μᾶλλον. Καὶ τῶν [y] σηπιῶν [z] δὲ τὰ
σαρκία σταθεύσαντες ἕνεκα τῆς ὀσμῆς δελεάζουσι τούτοις·
[a] προσέρχονται γὰρ μᾶλλον. Τοὺς δὲ πολύπους φασὶν 22
[b] ὀπτήσαντες εἰς τοὺς κύρτους ἐντιθέναι οὐδενὸς ἄλλου χάριν
ἢ [c] τῆς κνίσης. Ἔτι δ' οἱ ῥυάδες ἰχθύες, ὅταν ἐκχυθῇ τὸ
[d] πλύμα τῶν ἰχθύων, ἢ τῆς ἀντλίας ἐκχυθείσης, φεύγουσιν
[e] ὡς ὀσφραινόμενοι τῆς ὀσμῆς [f] αὐτῶν. Καὶ τοῦ αὐτῶν [g] δὲ 23
αἵματος [h] ταχὺ ὀσφραίνεσθαί φασιν αὐτούς· δῆλον δὲ ποι-
οῦσι φεύγοντες καὶ ἐκτοπίζοντες μακράν, ὅταν [i] γένηται
αἷμα ἰχθύων. Καὶ ὅλως δὲ [k] ἐὰν μὲν σαπρῷ τις δελέατι
δελεάσῃ [l] τὸν κύρτον, οὐκ ἐθέλουσιν εἰσδύνειν οὐδὲ πλησιά-
ζειν, ἐὰν δὲ νεαρῷ δελέατι καὶ [m] κεκνισωμένῳ, εὐθὺς φερό-
μενοι πόρρωθεν εἰσδύνουσιν. Μάλιστα δὲ φανερόν ἐστι 24
περὶ τῶν εἰρημένων ἐπὶ τῶν δελφίνων· οὗτοι [n] γὰρ τῆς
ἀκοῆς αἰσθητήριον μὲν οὐδὲν ἔχουσι φανερόν, ἁλίσκονται
[o] δὲ διὰ τὸ καρηβαρεῖν ὑπὸ τοῦ ψόφου, καθάπερ εἴρηται

[m] δελεάζονται Aa. [n] οἱ σάλποι P.Da. [o] τῶν ἰχθύων om. P. [p] προκαλέσασθαι corr. Aa: ceteri προσκαλέσασθαι. [q] πρὸς τὴν θήραν] εἰς ἄγραν P.Da. [r] οἱ om. pr. Aa. [s] ἐξέρχεται P.Da. [t] δὲ] τε P. [v] γὰρ] δὲ Aa. [w] ἰθμόν Da, ἰσθμόν Ca. [x] φέρονται π. θᾶττον Aa.Ca. [y] σηπύων Aa. [z] δὲ om. Ca. [a] προσέρχομαι Aa. [b] ὀπτήσαντας P.Aa.Ca. [c] τῆς om. Aa.Ca. [d] πήλυσμα P.Da, πόλισμα γρ. Aa. [e] ὡς om. Ca. [f] αὐτῶν—c. 10. sect. 2. γένος] hæc post E. c. 1. sect. 7. κοινωνίας ponit Ca, post ἄρρενας Fa; Aa. folio 106 v—111 v, non, ut par erat, 101 r, ubi in margine ἐλλείπει ἐνταῦθα περὶ φύλλα δ. ζήτει τὸ ἐλλεῖπον μετὰ φύλλα ἕξ, ὅπου σημεῖον. [g] δὴ Aa.Ca. [h] τάχιστα Aa.Ca. [i] αἷμα γένηται Aa.Ca. [k] μὲν ἐὰν P.Da. [l] τὸν] εἰς τὸν P.Da. [m] κεκνισσαμένῳ P. [n] γὰρ ἐπὶ τῆς Aa.Ca. [o] δὲ om. P.

πρότερον. Οὐδὲ δὴ τῆς ὀσφρήσεως [p] αἰσθητήριον οὐδὲν
ἔχει φανερόν, ὀσφραίνεται δ' ὀξέως.
25 Ὅτι μὲν οὖν πάσας τὰς αἰσθήσεις [q] ταῦτα [r] ἔχει τὰ ζῷα,
φανερόν· τὰ δὲ λοιπὰ γένη τῶν ζῴων [s] ἔστι μὲν τέτταρα
[t] διῃρημένα εἰς γένη, ἃ περιέχει τὸ πλῆθος τῶν λοιπῶν ζῴων,
τά τε μαλάκια καὶ τὰ μαλακόστρακα [v] καὶ τὰ ὀστρακόδερμα
καὶ ἔτι τὰ ἔντομα, [w] τούτων δὲ τὰ μὲν μαλάκια καὶ τὰ μα-
λακόστρακα καὶ τὰ ἔντομα ἔχει πάσας τὰς αἰσθήσεις· καὶ
26 γὰρ ὄψιν ἔχει καὶ ὄσφρησιν [x] καὶ γεῦσιν. Τά τε γὰρ ἔν-
τομα [y] ὄντα πόρρω συναισθάνεται, καὶ τὰ πτερωτὰ καὶ [z] τὰ
ἄπτερα, οἷον [a] αἱ μέλιτται καὶ [b] οἱ κνῖπες τοῦ μέλιτος· ἐκ
πολλοῦ γὰρ [c] αἰσθάνονται ὡς τῇ ὀσμῇ γινώσκοντα. Καὶ
27 ὑπὸ τῆς [d] τοῦ θείου ὀσμῆς πολλὰ [e] ἀπόλλυται. Ἔτι δ' οἱ
μύρμηκες ὑπ' ὀριγάνου καὶ θείου περιπαττομένων [f] λείων ἐκ-
λείπουσι [g] τὰς μυρμηκίας, καὶ ἐλαφείου κέρατος [h] θυμιωμένου
τὰ πλεῖστα φεύγει τῶν τοιούτων· μάλιστα δὲ φεύγουσι
28 [h] θυμιωμένου τοῦ [i] στύρακος. [k] Αἵ τε [l] σηπίαι καὶ οἱ πολύ-
ποδες καὶ οἱ κάραβοι τοῖς δελέασιν ἁλίσκονται· καὶ οἵ γε
πολύποδες οὕτω μὲν [m] προσέχονται ὥστε μὴ [n] ἀποσπᾶσθαι
ἀλλ' ὑπομένειν [o] τεμνόμενοι, ἐὰν δέ τις [p] κόνυζαν προσενέγκῃ,
29 [q] ἀφιᾶσιν εὐθέως ὀσμώμενοι. Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ γεύ-
σεως· [r] τήν τε γὰρ τροφὴν ἑτέραν διώκουσι, καὶ οὐ τοῖς αὐ-
τοῖς πάντα χαίρει χυμοῖς, οἷον ἡ μέλιττα πρὸς οὐδὲν [s] προσ-
ιζάνει σαπρὸν ἀλλὰ πρὸς τὰ γλυκέα, ὁ δὲ κώνωψ πρὸς
οὐδὲν γλυκὺ ἀλλὰ πρὸς τὰ ὀξέα. Τὸ δὲ τῇ ἁφῇ αἰσθάνε-

[p] οὐδὲν αἰσθητήριον Ca, οὐδὲ αἰσθητήριον Aa. [q] ταύτας P. [r] ἔχει ante τὰς Da, ante ταῦτα Aa.Ca. [s] ἔστι] ἐπὶ P.Da. [t] διῃρημένα εἰσὶν εἰς γένη ἅπερ ἔχει τὸ P.Da. [v] καὶ τὰ ὀστρακόδερμα—μαλακόστρακα om. P. [w] τούτων—ἔντομα om. Aa. [x] καὶ γεῦσιν om. Aa.Ca. [y] ὄντα] πεζὰ ὄντα Aa.Ca. [z] τὰ om. P.Da. [a] αἱ] αἵ τε P.Da. [b] αἱ P. [c] αἰσθάνεται Aa. [d] τοῦ om. Ca. [e] ἀπόλλυνται Da. [f] λείων om. Ca. [g] τοὺς μυρμηκυίας Aa. [h] θυμιουμένου Aa. [i] στόρακος Ca. [k] αἵ τε] ἔτι δὲ αἱ Aa.Ca. [l] σηπυῖαι Aa. [m] προσέχονται interpres vetus: codices προσέρχονται. [n] ἀποσπασθῆναι P.Da. [o] ἀποτεμνόμενοι P.Da. [p] κόρυζαν Aa. [q] ἀφιᾶσιν εὐθέως ὀσμώμενοι] ὥς φασιν εὐθὺς ὀσφραινόμενοι ἀφιᾶσιν P.Da. [r] τήν τε γὰρ] τήν τε Aa, ἐνίοτε γὰρ τήν τε P.Da. [s] προστρέχει σαπρὸν ἀλλὰ πρὸς γλυκέα. οἱ δὲ κώνωπες P.Da.

σθαι, [t]ὅπερ καὶ πρότερον εἴρηται, πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ζῴοις.
Τὰ δ' ὀστρακόδερμα ὄσφρησιν μὲν [v]καὶ γεῦσιν ἔχει, φανε- 30
ρὸν δ' ἐκ τῶν [w]δελεασμῶν, οἷον ἐπὶ τῆς πορφύρας· αὕτη γὰρ
δελεάζεται τοῖς σαπροῖς, καὶ προσέρχεται πρὸς τὸ τοιοῦτον
δέλεαρ ὡς αἴσθησιν ἔχουσα πόρρωθεν. Καὶ τῶν χυμῶν δὲ 31
ὅτι αἴσθησιν ἔχει, φανερὸν [x]ἐκ τῶν αὐτῶν· πρὸς ἃ γὰρ διὰ
τὰς ὀσμὰς [y]προσέρχεται [z]κρίνοντα, τούτων χαίρει [a]καὶ τοῖς
χυμοῖς [b]ἕκαστα. Ἔτι δὲ ὅσα ἔχει [c]στόμα, χαίρει καὶ
λυπεῖται τῇ τῶν χυμῶν ἅψει. Περὶ δ' ὄψεως καὶ ἀκοῆς 32
βέβαιον μὲν οὐθέν ἐστιν οὐδὲ λίαν φανερόν, δοκοῦσι δ' οἵ τε
σωλῆνες, ἄν [d]τις ψοφήσῃ, καταδύεσθαι, καὶ φεύγειν κατω-
τέρω, ὅταν αἴσθωνται τὸ σιδήριον [e]προσιόν ([f]ὑπερέχει γὰρ
αὐτῶν μικρόν, τὸ δ' ἄλλο ὥσπερ ἐν θαλάμῃ ἐστίν), καὶ οἱ
κτένες, ἐάν τις προσφέρῃ τὸν δάκτυλον, χάσκουσι καὶ συμ-
μύουσιν [g]ὡς ὁρῶντες. Καὶ τοὺς [h]νηρείτας δ' οἱ θηρεύοντες 33
οὐ κατὰ πνεῦμα [i]προσιόντες θηρεύουσιν, ὅταν [k]θηρεύσωσιν
αὐτοὺς εἰς τὸ δέλεαρ, [l]οὐδὲ φθεγγόμενοι ἀλλὰ σιωπῶντες
[m]ὡς ὀσφραινομένων καὶ ἀκουόντων· ἐὰν δὲ φθέγγωνται,
φασὶν ὑποφεύγειν αὐτούς. Ἥκιστα δὲ τὴν ὄσφρησιν [n]τῶν
ὀστρακοδέρμων φαίνεται ἔχειν τῶν μὲν πορευτικῶν ἐχῖνος,
τῶν δ' ἀκινήτων [o]τήθυα [p]καὶ βάλανοι.

Περὶ μὲν [q]οὖν τῶν αἰσθητηρίων τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον
τοῖς ζῴοις πᾶσιν, περὶ δὲ φωνῆς τῶν ζῴων ὧδ' ἔχει. [r]Φωνὴ 9
καὶ ψόφος ἕτερόν ἐστι, καὶ τρίτον [s]τούτων διάλεκτος.
Φωνεῖ μὲν [t]οὖν οὐδενὶ τῶν ἄλλων μορίων οὐδὲν πλὴν τῷ
φάρυγγι· διὸ ὅσα μὴ ἔχει [v]πνεύμονα, [w]οὐδὲ φθέγγεται·

[t] ὥσπερ Aa.Ca. [v] ἔχει καὶ γεῦσιν Da. [w] δελεασμάτων Da. et corr. P. [x] ἐκ] διὰ P.Da. [y] προσέρχονται Aa.Ca. [z] κρίναντα Aa. [a] καὶ om. Aa. [b] ἕκαστον Ca. [c] στόματα Aa.Ca. [d] τις] τι Aa.Ca. [e] προσφερόμενον P.Da. [f] ὑπάρχει Ca. [g] ὡς] προσ Aa. [h] νειρείτας Aa, νηρίτας P.Da. [i] προσιόντας Aa.Ca. [k] θηρεύσωσιν] θηρεύωσιν Da, θηρεύουσιν Aa.Ca. [l] οὐδὲ] οὐ Ca. [m] ὡς om. Aa.Ca. [n] φαίνεται τῶν ὀστρακοδέρμων Aa.Ca. [o] τήθεα Aa.Ca, οἷον τὰ τήθυα P.Da. [p] καὶ οἱ βάλανοι P.Da. [q] οὖν om. Aa. [r] φωνὴ δὲ καὶ P.Da. [s] τούτων ante τρίτον Aa.Ca, om. P. [t] οὖν om. Ca. [v] πνεῦμα P.Da. [w] οὐδὲν P.Ca.Da.

διάλεκτος δ' ἡ τῆς φωνῆς ἐστι [x] τῇ γλώττῃ διάρθρωσις.
2 Τὰ μὲν οὖν φωνήεντα ἡ φωνὴ καὶ ὁ λάρυγξ ἀφίησιν, [y] τὰ
δ' ἄφωνα ἡ γλῶττα καὶ τὰ χείλη· ἐξ ὧν ἡ διάλεκτός ἐστιν.
Διὸ ὅσα γλῶτταν μὴ ἔχει [z] ἢ μὴ ἀπολελυμένην, [a] οὔτε φωνεῖ
3 οὔτε διαλέγεται· ψοφεῖν δ' ἔστι καὶ ἄλλοις μορίοις. Τὰ
μὲν οὖν ἔντομα οὔτε φωνεῖ οὔτε διαλέγεται, ψοφεῖ δὲ τῷ
ἔσω πνεύματι, οὐ τῷ θύραζε· οὐθὲν γὰρ ἀναπνεῖ αὐτῶν,
ἀλλὰ τὰ μὲν [b] βομβεῖ, οἷον μέλιττα καὶ τὰ πτηνὰ αὐτῶν,
τὰ δ' ᾄδειν λέγεται, οἷον [c] οἱ τέττιγες. Πάντα δὲ ταῦτα
ψοφεῖ τῷ ὑμένι τῷ ὑπὸ τὸ ὑπόζωμα, [d] ὅσων διῄρηται, [e] οἷον
4 τῶν τεττίγων τι γένος τῇ τρίψει τοῦ πνεύματος. Καὶ [f] αἱ
μυῖαι δὲ καὶ αἱ μέλιτται καὶ τἆλλα πάντα, τῇ [g] πτήσει
[h] αἴροντα καὶ συστέλλοντα· ὁ γὰρ ψόφος τρίψις [i] ἐστι τοῦ
ἔσω πνεύματος. Αἱ δ' ἀκρίδες τοῖς πηδαλίοις τρίβουσαι
ποιοῦσι τὸν ψόφον. [k] Οὐδὲ [l] δὴ τῶν μαλακίων οὐδὲν οὔτε
φθέγγεται οὔτε ψοφεῖ οὐδένα φυσικὸν ψόφον, οὐδὲ τῶν
5 μαλακοστράκων. Οἱ δ' ἰχθύες ἄφωνοι μέν εἰσιν (οὔτε γὰρ
πνεύμονα οὔτε ἀρτηρίαν καὶ φάρυγγα ἔχουσι), ψόφους δέ
τινας ἀφιᾶσι καὶ [m] τριγμοὺς οὓς λέγουσι [n] φωνεῖν, οἷον λύρα
καὶ [o] χρομίς (οὗτοι γὰρ ἀφιᾶσιν ὥσπερ [p] γρυλισμόν) καὶ ὁ
κάπρος ὁ ἐν τῷ Ἀχελῴῳ, ἔτι δὲ χαλκὶς [q] καὶ κόκκυξ· [r] ἡ
μὲν γὰρ ψοφεῖ οἷον [s] συριγμόν, ὁ [t] δὲ παραπλήσιον τῷ
6 κόκκυγι ψόφον, ὅθεν καὶ τοὔνομα ἔχει. Πάντα δὲ ταῦτα
τὴν δοκοῦσαν φωνὴν ἀφιᾶσι τὰ μὲν τῇ τρίψει τῶν βραγ-
χίων (ἀκανθώδεις γὰρ οἱ τόποι), τὰ δὲ τοῖς ἐντὸς τοῖς περὶ
τὴν κοιλίαν· πνεῦμα γὰρ ἔχει τούτων ἕκαστον, [v] ὃ προστρί-
βοντα καὶ κινοῦντα ποιεῖ τοὺς ψόφους. Καὶ τῶν σελαχῶν

[x] τῇ γλώττῃ] καὶ ἡ τῆς γλώττης A^a. [y] τὰ] ὅσα P.D^a. [z] ἢ om. D^a. [a] οὔτε φωνεῖ—ἔντομα om. A^a. [b] βομβεῖν P.C^a. [c] οἱ om. D^a. [d] ὅσον P.A^a.D^a. [e] οἷον τὸ τῶν τεττίγων γένος P.D^a. [f] αἱ ante μυῖαι om. P. [g] πτήσει] τρίψει D^a. [h] αἴρονται καὶ συστέλλονται A^a.D^a. [i] ἔστι post πνεύματος P.A^a.C^a. [k] οὐδὲ] οὐ γὰρ pr. C^a, οὕτω corr. A^a, οὕτω P, οὔτε D^a. [l] δὲ D^a. [m] τρισμοὺς P.D^a. [n] φωνὴν A^a. [o] χρῶμις A^a. [p] γρυλλισμὸν D^a, τρυλλισμὸν A^a.C^a. [q] καὶ ὁ κ. P.D^a. [r] ὁ C^a. [s] τριγμὸν D^a. et corr. A^a, στρειγμὸς P. [t] δὲ om. pr. A^a. [v] ὧι C^a.

δ' ἔνια δοκεῖ τρίζειν. Ἀλλὰ ταῦτα [w] φωνεῖν μὲν οὐκ ὀρθῶς 7
ἔχει φάναι, ψοφεῖν δέ. Καὶ γὰρ οἱ κτένες ὅταν [x] φέρωνται
[y] ἀπερειδόμενοι τῷ ὑγρῷ, ὃ καλοῦσι [z] πέτεσθαι, ῥοιζοῦσι, καὶ
αἱ χελιδόνες αἱ θαλάττιαι [a] ὁμοίως· καὶ γὰρ αὗται πέτονται
μετέωροι, οὐχ ἁπτόμεναι τῆς θαλάττης· τὰ γὰρ πτερύγια
ἔχουσι πλατέα καὶ μακρά. Ὥσπερ οὖν τῶν ὀρνίθων [b] πετο- 8
μένων ὁ γινόμενος [c] ταῖς πτέρυξι ψόφος οὐ [d] φωνή [e] ἐστιν,
οὕτως οὐδὲ τῶν τοιούτων [f] οὐδενός. Ἀφίησι δὲ καὶ ὁ δελφὶς
τριγμὸν καὶ μύζει, ὅταν [g] ἐξέλθῃ, ἐν τῷ ἀέρι, οὐχ ὁμοίως
[h] δὲ τοῖς εἰρημένοις· [i] ἔστι γὰρ τούτῳ φωνή· ἔχει γὰρ καὶ
πλεύμονα καὶ ἀρτηρίαν, ἀλλὰ τὴν γλῶτταν οὐκ ἀπολελυ-
μένην [k] οὐδὲ χείλη ὥστε ἄρθρον τι τῆς φωνῆς ποιεῖν. Τῶν 9
δ' ἐχόντων γλῶτταν καὶ πλεύμονα ὅσα μὲν ᾠοτόκα ἐστὶ καὶ
τετράποδα, [l] ἀφίησι [m] μὲν φωνήν, ἀσθενῆ [n] μέντοι, καὶ τὰ
μὲν συριγμόν, ὥσπερ οἱ ὄφεις, τὰ δὲ λεπτὴν καὶ [o] ἀσθενῆ
φωνήν, τὰ δὲ [o] σιγμὸν μικρόν, ὥσπερ αἱ χελῶναι. Ὁ δὲ 10
βάτραχος ἰδίαν ἔχει τὴν γλῶτταν· τὸ μὲν γὰρ ἔμπροσθεν
προσπέφυκεν ἰχθυωδῶς, [p] ὃ τοῖς ἄλλοις ἀπολέλυται, [q] τὸ δὲ
πρὸς τὸν φάρυγγα ἀπολέλυται καὶ [r] πέπτυκται, ᾧ τὴν ἰδίαν
ἀφίησι [r] φωνήν. Καὶ τὴν ὀλολυγόνα δὲ τὴν γινομένην ἐν 11
τῷ ὕδατι οἱ βάτραχοι οἱ ἄρρενες ποιοῦσιν, ὅταν ἀνακαλῶν-
ται τὰς θηλείας πρὸς τὴν ὀχείαν· εἰσὶ γὰρ ἑκάστοις τῶν
ζῴων ἴδιαι φωναὶ πρὸς τὴν ὁμιλίαν καὶ τὸν πλησιασμόν,
[s] οἷον καὶ [t] ὑσὶ καὶ τράγοις καὶ προβάτοις. Ποιεῖ δὲ τὴν 12
ὀλολυγόνα, ὅταν ἰσοχειλῆ τὴν κάτω σιαγόνα ποιήσας ἐπὶ τῷ
ὕδατι περιτείνῃ τὴν ἄνω. Δοκεῖ δὲ διαλαμπουσῶν τῶν σια-
γόνων ἐκ τῆς ἐπιτάσεως [v] ὥσπερ λύχνοι φαίνεσθαι οἱ ὀφθαλ-

[w] μὲν φωνὴν Aa. [x] φαίνωνται P.Da. [y] ἐπερειδόμενοι Aa. [z] πέτ-τεσθαι Aa. [a] ὁμοίως om. P.Ca.Da. [b] πετ.] τῶν πετ. Aa.Ca. [c] ταῖς πτέρυξι om. Aa. [d] φωνεῖ Aa. [e] ἐστιν om. Aa.Ca. [f] οὐδὲν Da, οὐδενὸς ἃ ἀφίησιν P. [g] ἔλθῃ Aa. [h] δὲ om. Aa.Ca. [i] ἔτι γὰρ τοῦτο φωνῆεν ἔχει καὶ P.Da. [k] οὐδὲ τὰ χείλη Aa. [l] ἀφιᾶσι Aa.Ca. [m] μὲν om. P.Da. [n] μέντοι] μὲν P, δὲ Aa.Ca. [o] ἀσθενὴν et συριγμὸν Aa. [p] ὃ] ᾗ Da. [q] τὸ] τὰ P.Ca.Da. [r] ἐπέπτυκται et φωνὴν ἀεί. καὶ P.Da. [s] οἷον] τοῦτον P. [t] τράγοις καὶ ὑσὶ Aa.Ca. [v] ὥσπερ οἱ λύχνοι Ca.

13 μοί· ἡ γὰρ ὀχεία τὰ πολλὰ [w]γίγνεται νύκτωρ. Τὸ δὲ τῶν
ὀρνίθων γένος ἀφίησι φωνήν· καὶ μάλιστα ἔχει διάλεκτον
[x]ὅσοις ὑπάρχει [y]μετρίως ἡ γλῶττα πλατεῖα, καὶ [z]ὅσοι
ἔχουσι λεπτὴν τὴν γλῶτταν αὐτῶν. Ἔνια μὲν οὖν [a]τὴν
αὐτὴν ἀφιᾶσι φωνὴν τά τε θήλεα καὶ τὰ ἄρρενα, ἔνια δ'
14 ἑτέραν. Πολύφωνα δ' ἐστὶ καὶ λαλίστερα τὰ ἐλάττω τῶν
μεγάλων· καὶ μάλιστα περὶ τὴν ὀχείαν [b]ἕκαστον γίνεται
τῶν ὀρνέων τοιοῦτον, καὶ τὰ μὲν [c]μαχόμενα φθέγγεται, οἷον
ὄρτυξ, τὰ δὲ πρὸ τοῦ μάχεσθαι [d]προκαλούμενα, ἢ νικῶντα,
15 οἷον ἀλεκτρυόνες. Ἄιδουσι δ' ἔνια μὲν ὁμοίως τὰ ἄρρενα
τοῖς θήλεσιν, οἷον [e]καὶ ἀηδὼν ᾄδει [f]καὶ ὁ ἄρρην καὶ ἡ θήλεια,
πλὴν ἡ θήλεια παύεται ὅταν ἐπῳάζῃ καὶ τὰ νεόττια ἔχῃ· ἐνίων
[g]δὲ τὰ ἄρρενα μᾶλλον, οἷον ἀλεκτρυόνες [h]καὶ ὄρτυγες, αἱ δὲ
16 θήλειαι οὐκ ᾄδουσιν. Τὰ δὲ ζῳοτόκα καὶ [i]τετράποδα ζῷα
ἄλλο ἄλλην [k]ἀφίησι φωνήν, διάλεκτον δ' οὐδὲν ἔχει, ἀλλ'
ἴδιον [l]τοῦτ' ἀνθρώπου ἐστίν· ὅσα μὲν γὰρ διάλεκτον ἔχει,
καὶ φωνὴν ἔχει, ὅσα δὲ φωνήν, οὐ πάντα διάλεκτον. Ὅσοι
δὲ [m]κωφοὶ γίνονται [n]ἐκ γενετῆς, πάντες καὶ ἐνεοὶ γίνονται·
17 φωνὴν μὲν οὖν [o]ἀφιᾶσι, διάλεκτον δ' οὐδεμίαν. Τὰ δὲ παιδία
ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων μορίων οὐκ ἐγκρατῆ ἐστίν, οὕτως οὐδὲ
τῆς γλώττης τὸ πρῶτον, καὶ ἔστιν ἀτελῆ, καὶ ἀπολύεται
ὀψιαίτερον, ὥστε ψελλίζουσι καὶ [p]τραυλίζουσι τὰ πολλά.
Διαφέρουσι δὲ [q]κατὰ τόπους καὶ αἱ φωναὶ καὶ [r]αἱ διάλεκτοι.
18 Ἡ μὲν οὖν φωνὴ ὀξύτητι καὶ βαρύτητι μάλιστα ἐπίδηλος,
τὸ δ' εἶδος οὐδὲν διαφέρει τῶν αὐτῶν γενῶν· ἡ δ' ἐν τοῖς
ἄρθροις, ἣν ἄν τις ὥσπερ διάλεκτον [s]εἴπειεν, καὶ τῶν ἄλλων

[w] φαίνεται νύκτωρ οὖσα. τὸ P.Da. [x] οἷς P. [y] μετρίως om. Aa.Ca. [z] ὅσα ἔχουσι τὴν γλῶτταν αὐτῶν λεπτήν Aa.Ca. [a] ἀφίησι τὴν αὐτὴν P.Da. [b] γίνεται ἕκαστον Da. [c] φθεγγόμενα μάχεται Aa.Ca. [d] προσκαλούμενα P.Da. [e] καὶ ἡ ἀηδὼν P.Da. [f] καὶ ἄρρην καὶ θῆλυς Aa. [g] δὲ καὶ τὰ P.Da. [h] καὶ] τε καὶ P.Da. [i] καὶ τὰ τετράποδα P. [k] φωνὴν ἀφίησι Aa.Ca. [l] τοῦτο τοῦ ἀνθρώπου P.Da. [m] γίνονται κωφοὶ Aa.Ca. [n] πάντες ἐκ γενετῆς Da. [o] ἀφίησι P.Da. [p] τραυλίζονται P. [q] κατὰ τοὺς τόπους Ca. κατὰ τόπους post φωναὶ P.Da. [r] ἡ διάλεκτος Aa.Ca. [s] εἴποιε Aa, εἴποι Ca, εἴποιεν P.Da.

[t] ζῴων διαφέρει καὶ τῶν ἐν ταὐτῷ γένει ζῴων [v] κατὰ τόπους, οἷον [w] τῶν περδίκων οἱ μὲν [x] κακκαβίζουσιν οἱ δὲ τρίζουσιν. Καὶ τῶν μικρῶν [y] ὀρνιθίων ἔνια οὐ τὴν αὐτὴν [z] ἀφίησι φωνὴν 19 ἐν τῷ ᾄδειν τοῖς γεννήσασιν, ἂν [a] ἀπότροφα γένωνται [b] καὶ ἄλλων [c] ἀκούσωσιν [d] ὀρνίθων ᾀδόντων. Ἤδη δ' ὦπται καὶ ἀηδὼν νεοττὸν προδιδάσκουσα, [e] ὡς οὐχ [f] ὁμοίας φύσει [g] τῆς διαλέκτου οὔσης καὶ τῆς φωνῆς, ἀλλ' ἐνδεχόμενον πλάττεσθαι. Καὶ οἱ ἄνθρωποι φωνὴν μὲν τὴν αὐτὴν ἀφιᾶσι, διά- 20 λεκτον δ' οὐ τὴν αὐτήν. Ὁ δ' ἐλέφας φωνεῖ [h] ἄνευ μὲν τοῦ μυκτῆρος αὐτῷ τῷ στόματι πνευματῶδες ὥσπερ [i] ὅταν ἄνθρωπος ἐκπνέῃ καὶ αἰάζῃ, μετὰ δὲ τοῦ μυκτῆρος ὅμοιον σάλπιγγι [k] τετραχυσμένῃ.

Περὶ δὲ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως τῶν ζῴων, ὅτι [l] μὲν ὅσα 10 πεζὰ καὶ ἔναιμα πάντα καθεύδει καὶ [m] ἐγρήγορεν, φανερὸν ποιοῦσι κατὰ τὴν αἴσθησιν. Πάντα γὰρ ὅσα ἔχει [n] βλε- 2 φαρίδας, μύοντα ποιεῖται τὸν ὕπνον. Ἔτι δ' ἐνυπνιάζειν φαίνονται οὐ μόνον ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ ἵπποι καὶ κύνες καὶ βόες, ἔτι δὲ πρόβατα καὶ αἶγες καὶ πᾶν τὸ τῶν ζῳοτόκων καὶ τετραπόδων γένος· δηλοῦσι δ' οἱ κύνες τῷ ὑλαγμῷ. Περὶ δὲ τῶν ᾠοτοκούντων τοῦτο μὲν ἄδηλον, ὅτι [o] δὲ καθεύδουσι, φανερόν. Ὁμοίως δὲ [p] καὶ τὰ ἔνυδρα, οἷόν οἵ τε 3 ἰχθύες καὶ τὰ [q] μαλάκια καὶ τὰ μαλακόστρακα κάραβοί τε καὶ τὰ τοιαῦτα. Βραχύυπνα μὲν οὖν [r] ἐστὶ [s] ταῦτα πάντα, [t] φαίνεται δὲ καθεύδοντα. Σημεῖον δὲ κατὰ μὲν τὰ ὄμματα [v] οὐκ ἔστι λαβεῖν ([w] οὐδὲν γὰρ ἔχει [x] βλέφαρα αὐτῶν), ἀλλὰ

[t] ζῴων om. P. [v] κατὰ τοὺς τόπους Aa.Ca. [w] τῶν] τῶν τε Da, τε τῶν P, τὸ τῶν (addito γένος post περδίκων) Aa.Ca. [x] κακαβίζουσιν οἱ δὲ τρίβουσι P. [y] ὀρνίθων P.Ca.Da. [z] φωνὴν ἀφιᾶσιν Aa.Ca. [a] ἀπόστροφα Ca. [b] καὶ τῶν ἄλλων Da. [c] ἀκούωσιν P.Da. [d] ᾀδόντων ὀρνίθων P.Ca.Da. [e] ὡς om. Aa. [f] ὁμοίως P.Da. [g] οὔσης τῆς διαλέκτου Da. [h] μὲν ἄνευ Aa.Ca, ἄνευ μέντοι P.Da. [i] ὅτ' ἄνθρωπος ἐκπνέει καὶ λαλεῖ P.Da. [k] τετραχυμένῃ Aa. [l] μὲν] δὴ Ca, om. P.Da. [m] ἐγρηγορεῖ P.Da. [n] βλεφαρίδα P.Aa. [o] δὲ om. P. [p] καὶ post δὲ om. Ca. [q] μαλακόστρακα καὶ τὰ μαλάκια καὶ καραβοί τε Aa. [r] εἰσὶ Ca. [s] πάντα ταῦτα Ca, πάντα τὰ τοιαῦτα Da, ἅπαντα τὰ τοιαῦτα P. [t] φαίνονται Aa.Ca. [v] λαβεῖν οὐκ ἔστιν P.Da. [w] οὐδὲ Aa. [x] βλέφαρον αὐτῶν Ca, τούτων βλέφαρον Da, βλέφαρον P.

4 ταῖς ἀτρεμίαις. Ἁλίσκονται [y] γὰρ οἱ ἰχθύες, [z] εἰ μὴ διὰ τοὺς φθεῖρας καὶ [a] τοὺς καλουμένους ψύλλους, κἂν ὥστε τῇ χειρὶ [b] λαμβάνειν ῥᾳδίως· νῦν δ', ἂν [c] χρονίζωσιν, οὗτοι τῆς νυκτὸς κατεσθίουσι προσπίπτοντες, πολλοὶ τὸ πλῆθος ὄντες.
5 Γίνονται δ' ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάττης, καὶ τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ὥστε καὶ τὸ δέλεαρ, [d] ὅ τι ἂν ἰχθύος ᾖ, ἐὰν χρονίσῃ ἐπὶ τῆς γῆς, κατεσθίουσιν· καὶ ἀνέλκουσι πολλάκις οἱ ἁλιεῖς [e] περὶ τὸ δέλεαρ ὥσπερ σφαῖραν [f] συνεχομένων αὐτῶν.
6 Ἀλλ' ἐκ τῶν [g] τοιῶνδε [h] μᾶλλον ἔστι τεκμήρασθαι ὅτι καθεύδουσιν· πολλάκις γὰρ ἔστιν [i] ἐπιπεσόντα [k] τοῖς ἰχθύσι λαθεῖν οὕτως ὥστε [l] καὶ τῇ χειρὶ λαβεῖν ἢ πατάξαντα λαθεῖν· ὑπὸ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον ἠρεμοῦσι σφόδρα, καὶ κινοῦσιν
7 οὐθὲν πλὴν ἠρέμα τὸ οὐραῖον. [m] Δῆλον δὲ γίνεται ὅτι [n] καθεύδει καὶ ταῖς φοραῖς, ἄν τι κινηθῇ [o] ἡσυχαζόντων· φέρεται γὰρ ὥσ[p]περ ἐξ ὕπνου ὄντα. Ἔτι δ' ἐν ταῖς [q] πυρίαις
8 ἁλίσκονται διὰ τὸ καθεύδειν. Πολλάκις δὲ [r] καὶ οἱ [s] θυννοσκόποι περιβάλλονται καθεύδοντας· δῆλον δ' ἐκ τοῦ ἡσυχάζοντας καὶ τὰ λευκὰ ὑποφαίνοντας ἁλίσκεσθαι. Καθεύδουσι δὲ τῆς νυκτὸς μᾶλλον ἢ τῆς ἡμέρας οὕτως [t] ὥστε βαλλόντων
9 μὴ κινεῖσθαι. Τὰ δὲ πλεῖστα [v] καθεύδουσι τῆς γῆς ἢ τῆς ἄμμου ἢ λίθου τινὸς ἐχόμενοι ἐν τῷ βυθῷ, ἢ ἀποκρύψαντες [w] ὑπὸ πέτραν ἢ θῖνα ἑαυτούς, οἱ δὲ πλατεῖς ἐν τῇ ἄμμῳ· γινώσκονται δὲ τῇ σχηματίσει τῆς ἄμμου, καὶ λαμβάνονται
10 τυπτόμενοι τοῖς [x] τριώδουσιν. Λαμβάνονται δὲ καὶ [y] λάβραξ καὶ χρύσοφρυς καὶ κεστρεὺς καὶ ὅσοι τοιοῦτοι [x] τριώ-

[y] γὰρ] μὲν γὰρ Da. [z] εἰ μὲν μὴ P.Da. [a] τοὺς καλουμένους ψύλους Aa, τοὺς λεγομένους ψύλλους Da, τὰς ψύλας P. [b] λαβεῖν Da, λαμβάνῃ Aa. [c] χρονίσωσιν Da, χρονίσουσιν P. [d] ὅταν ἰχθύος ᾖ ἂν P.Da. [e] παρὰ Aa. [f] συνεχομένην P.Aa. [g] τοιούτων P.Da. [h] ἔστι τεκμαίρεσθαι μᾶλλον Da, μᾶλλον ἔστι τεκμαίρεσθαι P. [i] ἐπιπεσόντες pr. Aa. [k] τοὺς ἰχθῦς Da. [l] καὶ om. Aa.Ca. [m] δῆλα P. [n] καθεύδουσι fortasse Ca. [o] ἡσυχαζόντων αὐτῶν· φέρεται Aa.Ca. [p] περ om. Da. [q] πέτραις P.Da. [r] καὶ om. Da. [s] θυνοσκόποι P. [t] ὥστε om. P. [v] καθεύδουσιν ἢ τῆς ἄμμου ἢ τῆς γῆς P.Da. [w] ὑπὸ τὴν πέτραν Aa. [x] τριόδουσι et mox τριόδοντι P.Da. [y] λάβρακες καὶ χρυσόφρυες καὶ κεστρεῖς P.Da.

δοντι ἡμέρας πολλάκις διὰ τὸ καθεύδειν· εἰ δὲ μή, οὐθὲν
δοκεῖ τῶν τοιούτων [z]ληφθῆναι ἂν τριώδοντι. Τὰ δὲ σελάχη
οὕτω καθεύδει ἐνίοτε ὥστε καὶ λαμβάνεσθαι τῇ χειρί. [a]Δελ- 11
φὶς δὲ [b]καὶ [c]φάλαινα, καὶ ὅσα αὐλὸν ἔχει, ὑπερέχοντα [d]τὸν
αὐλὸν καθεύδει τῆς θαλάττης, δι' οὗ [e]καὶ ἀναπνέουσιν ἠρέμα
κινοῦντες τὰς πτέρυγας· καὶ δελφῖνός [f]γε καὶ [g]ῥέγχοντος
ἤδη ἠκρόανταί [h]τινες. Καθεύδει δὲ καὶ τὰ μαλάκια τὸν
αὐτὸν τρόπον ὅνπερ [i]οἱ ἰχθύες· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ μαλακό-
στρακα τούτοις. Καὶ τὰ ἔντομα δὲ τῶν ζῴων ὅτι τυγχάνει 12
ὕπνου, διὰ τοιούτων σημείων ἐστὶ φανερόν· ἡσυχάζουσί τε
γὰρ καὶ ἀκινητίζουσιν ἐπιδήλως. [k]Μάλιστα δ' ἐπὶ τῶν
μελιττῶν τοῦτο δῆλον· ἠρεμοῦσί [l]τε γὰρ καὶ παύονται
βομβοῦσαι τῆς νυκτός. Δῆλον δὲ καὶ ἐπὶ τῶν [m]ἐν ποσὶ 13
μάλιστα τῶν τοιούτων· οὐ γὰρ μόνον διὰ τὸ μὴ ὀξὺ βλέπειν
ἡσυχάζουσι τῆς νυκτός (ἅπαντα γὰρ ἀμυδρῶς [n]βλέπουσι τὰ
σκληρόφθαλμα), ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ φῶς [o]τὸ τῶν λύχνων
ἡσυχάζοντα [p]φαίνονται οὐδὲν ἧττον. Ἐνυπνιάζει δὲ τῶν
ζῴων μάλιστα ἄνθρωπος. Καὶ νέοις μὲν οὖσι καὶ παιδίοις 14
ἔτι πάμπαν οὐ γίνεται ἐνύπνιον, ἀλλ' [q]ἄρχεται τοῖς πλεί-
στοις περὶ τέτταρα ἔτη ἢ πέντε· [r]ἤδη δὲ γεγόνασι καὶ
ἄνδρες καὶ γυναῖκες οἳ [s]ὅλως οὐθὲν πώποτε ἐνύπνιον εἶδον.
Συνέβη δέ τισι τῶν τοιούτων προϊούσης τῆς ἡλικίας ἰδεῖν
ἐνύπνιον, καὶ μετὰ ταῦτα γενέσθαι περὶ τὸ σῶμα [t]μεταβολὴν
τοῖς μὲν εἰς θάνατον τοῖς δ' εἰς ἀρρωστίαν.

Περὶ μὲν [v]οὖν αἰσθήσεως καὶ ὕπνου καὶ [w]ἐγρηγόρσεως
τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον· τὸ δ' ἄρρεν καὶ θῆλυ τοῖς μὲν II
[x]ὑπάρχει τῶν ζῴων, τοῖς δ' οὐχ [x]ὑπάρχει, ἀλλὰ καθ' ὁμοιό-
τητά τινα καὶ τίκτειν λέγονται καὶ κύειν. Ἔστι δ' οὐθὲν

[z] ἂν ληφθῆναι ἐν τῷ τριόδοντι D^a, ληφθῆναι ἂν τῷ τριόδοντι P. [a] ὁ δὲ δελφὶς D^a, ὁ δελφὶς δὲ P. [b] καὶ om. A^a. [c] φάλλαινα A^a.C^a. [d] τὸν αὐλὸν] τὸν αὐτὸν A^a. [e] καὶ om. A^a.C^a. [f] τε P, δὲ D^a. [g] ῥέγκοντος D^a. [h] τινος P. [i] οἱ] καὶ οἱ P.D^a. [k] μάλιστα] καὶ μάλιστα P. [l] τε om. P.C^a.D^a. [m] ἐν om. C^a. [n] βλέπουσι] βλέπει P. [o] τὸ ante τῶν om. A^a.C^a. [p] φαίνεται P. [q] ἄρχονται A^a.C^a. [r] ἤδη γεγονόσιν. εἰσὶ δὲ καὶ P.D^a. [s] ὅλως om. P.D^a. [t] μεταβολὴ D^a. [v] οὖν om. P. [w] ἐγρηγόρσεως καὶ ὕπνου D^a. [x] ὑπάρχουσι A^a.

ἄρρεν καὶ θῆλυ ἐν τοῖς μονίμοις, οὐδ᾽ ὅλως ἐν τοῖς ὀστρακο-
2 δέρμοις. [y] Ἐν δὲ τοῖς μαλακίοις καὶ τοῖς μαλακοστράκοις
ἔστι τὸ μὲν θῆλυ τὸ δ᾽ ἄρρεν, καὶ ἐν τοῖς πεζοῖς καὶ ἐν τοῖς
δίποσι καὶ [z] τετράποσι καὶ [a] πᾶσιν ὅσα ἐκ συνδυασμοῦ τίκτει
3 ζῷον ἢ ᾠὸν ἢ σκώληκα. Ἐν μὲν οὖν τοῖς ἄλλοις [b] γένεσιν
[c] ἁπλῶς [d] ἢ ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν, οἷον ἐν μὲν τοῖς τετράποσι
[e] πᾶσιν ἔστι τὸ μὲν θῆλυ τὸ δ᾽ ἄρρεν, ἐν δὲ τοῖς ὀστρακοδέρμοις
οὐκ ἔστιν, ἀλλ᾽ ὥσπερ ἐν φυτοῖς τὰ μὲν [f] εὔφορά ἐστι τὰ
4 [g] δ᾽ ἄφορα, οὕτω καὶ ἐν [h] τούτοις. Ἐν δὲ τοῖς ἐντόμοις καὶ
[i] τοῖς ἰχθύσιν ἐστὶ τὰ μὲν [k] ὅλως οὐκ ἔχοντα ταύτην τὴν
διαφορὰν ἐπ᾽ οὐδέτερον, [l] οἷον ἐγχέλυς οὔτε ἄρρεν ἐστὶν οὔτε
θῆλυ, οὐδὲ γεννᾷ ἐξ [m] αὑτῆς οὐδέν, ἀλλ᾽ οἱ [n] μὲν [o] λέγοντες
ὅτι τριχώδη καὶ ἑλμινθώδη [p] προσπεφυκότ᾽ ἔχουσαί ποτέ
τινες φαίνονται, οὐ [q] προσθεωρήσαντες τὸ ποῦ ἔχουσιν
5 ἀσκέπτως λέγουσιν. Οὔτε γὰρ ζῳοτοκεῖ ἄνευ ᾠοτοκίας
οὐδὲν [r] τῶν τοιούτων, ᾠὸν δ᾽ οὐδεμία πώποτε ὦπται ἔχουσα·
ὅσα τε ζῳοτοκεῖ, ἐν τῇ ὑστέρᾳ ἔχει [s] καὶ προσπεφυκότα,
ἀλλ᾽ οὐκ ἐν τῇ γαστρί· ἐπέττετο γὰρ [t] ἂν ὥσπερ ἡ τροφή.
6 Ἣν δὲ λέγουσι διαφορὰν [v] ἄρρενος ἐγχέλυος καὶ θηλείας
[w] τῷ τὸν μὲν μείζω κεφαλὴν [x] ἔχειν καὶ μακροτέραν, τὴν δὲ
θήλειαν [y] μικρὰν καὶ σιμοτέραν, οὐ τοῦ θήλεος [z] ἢ [a] ἄρρενος
7 λέγουσιν, ἀλλὰ τοῦ γένους. Εἰσὶ δέ τινες ἰχθύες οἳ κα-
λοῦνται [b] ἐπιτραγίαι, γίνονται δὲ [c] τῶν ποταμίων τοιοῦτοι
κυπρῖνος καὶ [d] βάλαγρος· οὐκ ἔχουσι δὲ οἱ τοιοῦτοι οὔτε ᾠὸν
οὔτε θορὸν οὐδέποτε, ἀλλ᾽ ὅσοι στερεοί εἰσι καὶ πίονες,

[y] ἐν δὲ] οὐ δὲ P. [z] τετρ.] ἐν τοῖς τετρ. P.D^a. [a] πᾶσιν om. D^a, ἐν πᾶσιν P. [b] γένεσιν] ζώοις P.D^a. [c] ἁπλοῦν P.C^a.D^a. [d] ἢ ante ἔστιν om. D^a. [e] ἅπασιν P.D^a. [f] φορᾶ P. [g] δ᾽] δ᾽ ἀλλ᾽ A^a.C^a. [h] τοῖς τοιούτοις A^a. [i] τοῖς ἰχθ.] ἐν τοῖς ἰχθ. P. [k] οὐκ ἔχοντα ὅλως A^a. [l] οἷον ἡ ἐγχέλυς A^a.C^a. [m] αὑτοῦ A^a.C^a.D^a, αὑτῷ P. [n] μὲν om. P.D^a. [o] φάσκοντες A^a.C^a. [p] προσπεφυκότ᾽] πρασώδη τ᾽ A^a.C^a. [q] προθεωρήσαντες D^a. [r] τῶν—ὦπται] ᾠὸν δ᾽ οὐδεμία τούτων πώποτε ὦπται A^a. [s] καὶ τάγε οὐ προσπεφ. ἐν P.D^a. [t] ἂν om. P. [v] ἄρρενός τε καὶ θηλείας ἐγ. P.D^a. [w] τῷ] τὸ P. [x] καὶ μακροτέραν ἔχειν P.D^a. [y] μικρὰν καὶ om. P.D^a, καὶ σιμοτέραν om. C^a. [z] ἢ] καὶ P.D^a. [a] ἄρρενα P.D^a. [b] ἐπιτραγέαι P.D^a. [c] τοιοῦτοι τῶν ποταμίων P.C^a.D^a. [d] βάλλαγρος C^a, βαρῆνος D^a, κάρινος P.

[e] ἔντερον μικρὸν ἔχουσι, καὶ [f] δοκοῦσιν [g] ἄριστοι οὗτοι εἶναι.
[h] Ἔτι δ' ἔνια, καθάπερ ἐν τοῖς ὀστρακοδέρμοις καὶ φυτοῖς 8
τὸ μὲν τίκτον ἐστὶ [i] καὶ γεννῶν, τὸ δ' ὀχεῦον οὐκ ἔστιν, οὕτω
[k] καὶ ἐν τοῖς ἰχθύσι τὸ τῶν ψηττῶν γένος καὶ τὸ τῶν [l] ἐρυ-
θρίνων καὶ αἱ χάνναι· [m] πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα ᾠὰ φαίνεται
ἔχοντα. Ἐν μὲν οὖν τοῖς πεζοῖς καὶ ἐναίμοις τῶν ζῴων 9
[n] ὅσα μὴ ᾠοτοκεῖ, τὰ πλεῖστα μείζω καὶ μακροβιώτερα τὰ
ἄρρενα τῶν θηλειῶν [o] εἰσί, πλὴν ἡμίονος, τούτων δ' αἱ θήλειαι
μακροβιώτεραι καὶ μείζους· ἐν [p] δὲ τοῖς ᾠοτόκοις καὶ τοῖς
σκωληκοτόκοις, οἷον ἔν [q] τε τοῖς ἰχθύσι καὶ ἐπὶ τῶν ἐντόμων,
μείζω τὰ θήλεα τῶν ἀρρένων ἐστίν, [r] οἷον ὄφεις καὶ φαλάγ-
για καὶ ἀσκαλαβῶται [s] καὶ βάτραχοι. Καὶ ἐπὶ τῶν ἰχθύων δ' 10
ὡσαύτως, οἷον τά τε σελάχη τὰ μικρὰ καὶ τῶν ἀγελαίων τὰ
πλεῖστα, [t] τὰ δὲ πετραῖα πάντα. Ὅτι δὲ [v] μακροβιώτεροι
τῶν ἰχθύων αἱ θήλεις τῶν ἀρρένων, δῆλον ἐκ τοῦ [w] παλαιότερα
ἁλίσκεσθαι τὰ θήλεα τῶν ἀρρένων. Ἔστι δὲ τὰ μὲν ἄνω καὶ 11
πρόσθια πάντων τῶν ζῴων [x] τὰ ἄρρενα κρείττω καὶ ἰσχυρότερα
[y] καὶ εὐοπλότερα, τὰ δ' ὡς ἂν ὀπίσθια καὶ κάτω [z] λεχθέντα τῶν
[a] θηλέων. [b] Τοῦτο δὲ καὶ ἐπ' ἀνθρώπων καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων
ζῴων τῶν πεζῶν καὶ ζῳοτόκων πάντων [c] ἔχει τὸν αὐτὸν τρό-
πον. Καὶ ἀνευρότερον [d] δὲ καὶ [e] ἀναρθρότερον τὸ θῆλυ μᾶλ- 12
λον, καὶ λεπτοτριχώτερον, [f] ὅσα τρίχας ἔχει· τὰ δὲ μὴ τρί-
χας ἔχοντα [g] κατὰ τὸ ἀνάλογον. Καὶ [h] ὑγροσαρκότερα δὲ
τὰ θήλεα τῶν ἀρρένων καὶ [i] γονυκροτώτερα, καὶ [k] αἱ κνῆμαι
λεπτότεραι· τοὺς δὲ πόδας γλαφυρωτέρους, ὅσα [l] τὰ μόρια

[e] ἕτερον P. [f] δοκοῦσιν] εἰσὶν P.D^a, omisso mox εἶναι. [g] οὗτοι ἄριστοι C^a. [h] ἔστι A^a.C^a. [i] καὶ τὸ γεννῶν A^a. [k] καὶ om. A^a.C^a. [l] ἐρυθρινῶν nonnulli. [m] πάντα γὰρ] καὶ πάντα P.D^a. [n] ὅσα μὴ ᾠοτοκεῖ] ἅμα ζῳοτοκεῖ P.D^a. [o] ἐστί A^a.C^a. [p] δὲ] μὲν A^a. [q] τε om. P.D^a. [r] οἷον ὁ ὄφις A^a. [s] καὶ οἱ βάτραχοι C^a, καὶ οἱ βατράχων A^a. [t] τὰ δὲ] τά τε A^a.C^a. [v] μακρ. εἰσι τῶν P.D^a. [w] παλαιοτέρου A^a. [x] τὰ ἄρρενα om. P.D^a. [y] καὶ ἐκπλευρότερα P, om. D^a. [z] λεχθέντα] ἔνια A^a.C^a. [a] θηλειῶν A^a.C^a, θηλείων D^a. [b] τοῦτο δὲ] ταὐτὸν A^a.C^a. [c] τοῦτον ἔχει τὸν P.D^a. [d] δὲ] τε P.D^a, om. A^a. [e] ἄναρθρον C^a, ἀνανδρότερον A^a. [f] ὅσον D^a. [g] κατὰ om. P.D^a. [h] ὑγροσαρκότερον δὲ τὸ θῆλυ A^a. [i] γονυκροτώτερον A^a. [k] αἱ om. A^a.C^a. [l] ἔχει ταῦτα τὰ μόρια D^a, ταῦτα ἔχει τὰ μόρια P.

13 ταῦτ᾽ ἔχει τῶν ζῴων. Καὶ περὶ φωνῆς [m] δέ, πάντα τὰ
θήλεα λεπτοφωνότερα καὶ ὀξυφωνότερα, πλὴν βοός, ὅσα
ἔχει φωνήν· οἱ δὲ βόες [n] βαρύτερον φθέγγονται [o] αἱ θήλειαι
14 τῶν ἀρρένων. Τὰ δὲ πρὸς ἀλκὴν ἐν τῇ φύσει ὑπάρχοντα
[p] μόρια, οἷον ὀδόντες καὶ [q] χαυλιόδοντες καὶ κέρατα [r] καὶ πλῆ-
κτρα καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα μόρια, [s] ἐν ἐνίοις μὲν γένεσιν
ὅλως τὰ μὲν ἄρρενα ἔχει τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἔχει, οἷον [t] κέρατα
ἔλαφος θήλεια οὐκ ἔχει καὶ τῶν ὀρνίθων [v] τῶν πλῆκτρα ἐχόν-
των ἐνίων αἱ θήλειαι ὅλως πλῆκτρα οὐκ ἔχουσιν· ὁμοίως δὲ
15 καὶ [w] χαυλιόδοντας [x] αἱ θήλειαι οὐκ ἔχουσι τῶν [y] ὑῶν. Ἐν
ἐνίοις δὲ ὑπάρχει μὲν ἀμφοῖν, ἀλλὰ [z] κρείττω καὶ μᾶλλον
τοῖς ἄρρεσιν, οἷον τὰ κέρατα τῶν ταύρων [a] ἰσχυρότερα τῶν
θηλειῶν βοῶν.

E.

[b] Ὅσα μὲν οὖν ἔχουσι μόρια τὰ ζῷα πάντα [c] καὶ τῶν ἐν-
τὸς καὶ τῶν ἐκτός, ἔτι δὲ περί [d] τε [e] τῶν αἰσθήσεων καὶ φω-
νῆς καὶ ὕπνου, καὶ ποῖα θήλεα καὶ ποῖα ἄρρενα, πρότερον
εἴρηται περὶ [f] πάντων· [g] περὶ δὲ [h] τῶν γενέσεων αὐτῶν λοιπὸν
2 διελθεῖν, καὶ πρῶτον περὶ τῶν [i] πρώτων. Εἰσὶ δὲ πολλαὶ
καὶ πολλὴν ἔχουσαι ποικιλίαν, [k] καὶ τῇ μὲν [l] ἀνόμοιοι, [m] τῇ
δὲ τρόπον τινὰ προσεοίκασιν ἀλλήλαις. Ἐπεὶ δὲ διῄρηται
τὰ γένη [n] πρῶτον, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ νῦν πειρατέον ποι-
εῖσθαι τὴν θεωρίαν· πλὴν τότε μὲν τὴν ἀρχὴν ἐποιούμεθα
σκοποῦντες περὶ τῶν μερῶν ἀπ᾽ ἀνθρώπου, νῦν δὲ περὶ τού-
του τελευταῖον λεκτέον διὰ τὸ πλείστην ἔχειν πραγματείαν.
3 Πρῶτον δ᾽ [o] ἀρκτέον ἀπὸ τῶν ὀστρακοδέρμων, μετὰ δὲ ταῦτα

[m] δέ om. Aa.Ca. [n] βαρύτερα Aa. [o] αἱ δὲ θήλειαι Aa. [p] μόριά ἐστιν οἷον Aa.Ca. [q] χαυλιώδοντες Ca. [r] καὶ τὰ πλῆκτρα Aa.Ca.P. [s] ἐν om. P.Da. [t] ἔλαφος κέρατα Aa. [v] τῶν τὰ πλ. Da. [w] χαυλιώδοντας Ca. [x] οὐκ ἔχουσιν αθήλειαι Da. [y] ὑῶν] ἐνίων Aa. [z] κρείττω μᾶλλον τοῖς ἄρρεσι P.Da. [a] ἰσχ. ἢ τὰ τῶν P.Da. [b] ὅσα—λοιπὸν διελθεῖν] hæc libro quarto dat Ca, utrique m. [c] καὶ τῶν ἐντὸς om. Aa. [d] τε om. Aa. [e] τῶν om. Da. [f] ἁπάντων Aa.Ca. [g] περὶ δὲ] τὸ δὲ περὶ P. [h] τὰς γενέσεις P.Da. [i] πρώτων λεκτέον. εἰσὶ P. [k] καὶ τῇ] πῇ P.Da. [l] ἀνόμοια Aa.Ca. [m] πῇ P.Da. [n] πρότερον Ca. [o] ἀρκτέον] λεκτέον Aa.

περὶ τῶν μαλακοστράκων, καὶ τὰ ἄλλα [p] δὲ τοῦτον τὸν τρό-
πον [q] ἐφεξῆς· ἔστι δὲ τά τε μαλάκια καὶ τὰ ἔντομα, καὶ μετὰ
ταῦτα τὸ τῶν ἰχθύων γένος, τό τε ζῳοτόκον καὶ τὸ ᾠοτόκον
αὐτῶν, εἶτα τὸ τῶν ὀρνίθων· μετὰ δὲ ταῦτα [r] περὶ τῶν [s] πε-
ζῶν λεκτέον, ὅσα τε [t] ζῳοτόκα καὶ [v] ὅσα ᾠοτόκα. Ζῳοτόκα 4
δ' [w] ἐστὶ τῶν τετραπόδων ἔνια, καὶ ἄνθρωπος τῶν διπόδων
μόνον. Κοινὸν μὲν οὖν συμβέβηκε καὶ ἐπὶ τῶν ζῴων, ὥσπερ
καὶ ἐπὶ τῶν φυτῶν· τὰ μὲν γὰρ ἀπὸ σπέρματος ἑτέρων φυ-
τῶν, τὰ δ' αὐτόματα γίνεται, [x] συστάσης τινὸς τοιαύτης ἀρ-
χῆς, καὶ τούτων τὰ μὲν ἐκ τῆς γῆς λαμβάνει τὴν τροφήν, τὰ
δ' ἐν ἑτέροις ἐγγίνεται φυτοῖς, ὥσπερ εἴρηται ἐν τῇ θεωρίᾳ
τῇ [y] περὶ φυτῶν. Οὕτω καὶ τῶν ζῴων τὰ μὲν ἀπὸ ζῴων 5
γίνεται κατὰ συγγένειαν τῆς μορφῆς, τὰ δ' αὐτόματα [z] καὶ
οὐκ ἀπὸ συγγενῶν, καὶ τούτων τὰ μὲν [a] ἐκ γῆς σηπομένης
καὶ φυτῶν, ὥσπερ πολλὰ συμβαίνει τῶν ἐντόμων, τὰ δ' ἐν
τοῖς ζῴοις αὐτοῖς [b] ἐκ τῶν ἐν τοῖς μορίοις περιττωμάτων.
Τῶν [c] δὴ τὴν γένεσιν ἐχόντων ἀπὸ συγγενῶν ζῴων [d] ἐν οἷς 6
μὲν αὐτῶν ἐστὶ τὸ θῆλυ καὶ τὸ ἄρρεν, ἐκ συνδυασμοῦ [e] γί-
νονται· ἐν δὲ τῷ τῶν ἰχθύων γένει ἔνια γίνεται οὔτε [f] ἄρρενα
οὔτε θήλεα, τῷ γένει μὲν ὄντα ἑτέροις τῶν ἰχθύων τὰ αὐτά,
τῷ [g] εἴδει δ' ἕτερα, ἔνια δὲ καὶ πάμπαν ἴδια. Τὰ δὲ θήλεα 7
μέν ἐστιν, ἄρρενα δ' [h] οὐκέτι· ἐξ ὧν γίνεται ὥσπερ ἐν τοῖς
ὄρνισι τὰ ὑπηνέμια. Τὰ μὲν οὖν τῶν ὀρνίθων [i] ἄγονα πάντα
[k] ἐστὶ [l] ταῦτα ([m] μέχρι γὰρ τοῦ [n] ᾠοῦ γέννησιν δύναται ἡ
φύσις αὐτῶν ἐπιτελεῖν), ἐὰν μή τις αὐτοῖς συμβῇ τρόπος
ἄλλος τῆς κοινωνίας πρὸς τοὺς ἄρρενας· περὶ ὧν ἀκριβέστερον
ἔσται δῆλον ἐν τοῖς ὕστερον. Τῶν δὲ ἰχθύων ἐνίοις, ὅταν 8

[p] δὴ Aa. [q] ἑξῆς Aa. [r] περί τε τῶν Ca. [s] πεζῶν καὶ λεκτέον P.Da. [t] ᾠοτόκα Aa.Ca. [v] ὅσα ζωοτόκα Aa.Ca, ᾠοτόκα ὅσα Da. [w] ἐστὶ om. Aa. [x] συστραφείσης Aa.Ca. [y] περὶ τῶν φ. P.Da. [z] καὶ om. Aa. [a] ἐκ τῆς γῆς Aa.Ca. [b] ἐκ] καὶ Da, καὶ ἐκ P. [c] δὲ Aa.Ca. [d] ἐν οἷς] ὅσοις P.Da. [e] γίνεται P.Da. [f] θήλεα οὔτε ἄρρενα P.Da. [g] δ' εἴδει P.Da. [h] οὐκέτι] οὔ Aa.Ca. [i] ἄγονα πάντα] ἅπαντα Aa.Ca. [k] εἰσὶ P.Da. [l] ταῦτα] δῆλα Aa.Ca. [m] μέχρι γὰρ] ἀλλὰ μέχρι P.Da. [n] ᾠὸν γεννῆσαι Aa, ᾠοῦ γεννῆσαι Ca.

αὐτόματα γεννήσωσιν ᾠά, συμβαίνει ἐκ τούτων καὶ ζῷα γί-
νεσθαι, πλὴν τῶν μὲν καθ' αὑτά, τῶν δ' οὐκ ἄνευ [o] *ἄρρενος·*
ὃν δὲ τρόπον, καὶ περὶ τούτων ἐν τοῖς [p] *ἐχομένοις ἔσται φα-*
νερόν· σχεδὸν γὰρ [q] *παραπλήσια συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν ὀρ-*
9 *νίθων. Ὅσα* [r] *δ' ἀπὸ* [s] *ταὐτομάτου γίνεται* [t] *ἐν ζῴοις* [v] *ἢ*
γῇ ἢ φυτοῖς ἢ τοῖς τούτων μορίοις, ἔχουσι δὲ τὸ ἄρρεν καὶ
[w] *τὸ θῆλυ, ἐκ τούτων συνδυαζομένων γίνεται μέν* [x] *τι,* [y] *οὐ*
ταὐτὸ δ' ἐξ οὐθενὸς ἀλλ' ἀτελές, οἷον ἔκ [z] *τε τῶν φθειρῶν*
ὀχευομένων αἱ καλούμεναι κονίδες καὶ ἐκ τῶν [a] *μυιῶν σκώληκες*
καὶ ἐκ τῶν [b] *ψυχῶν σκώληκες ᾠοειδεῖς, ἐξ ὧν οὔτε τὰ γεννή-*
σαντα γίνεται οὔτε ἄλλο οὐθὲν ζῷον, ἀλλὰ [c] *τὰ τοιαῦτα*
10 *μόνον. Πρῶτον* [d] *μὲν οὖν περὶ τῆς ὀχείας λεκτέον,* [e] *ὅσα*
ὀχεύεται, εἶτα μετὰ ταῦτα περὶ τῶν ἄλλων ἐφεξῆς, τά τε
καθ' ἕκαστα καὶ [f] *τὰ κοινῇ συμβαίνοντα* [g] *περὶ αὐτῶν.*

2 *Ὀχεύεται μὲν οὖν ταῦτα τῶν ζῴων ἐν οἷς ὑπάρχει τὸ θῆλυ*
καὶ τὸ ἄρρεν, εἰσὶ δ' αἱ ὀχεῖαι οὔθ' ὅμοιαι πᾶσιν οὔθ' ὁμοίως
2 *ἔχουσαι. Τὰ μὲν γὰρ ζῳοτόκα καὶ πεζὰ τῶν ἐναίμων ἔχει*
μὲν ὄργανα [h] *πάντα τὰ ἄρρενα πρὸς τὴν πρᾶξιν τὴν γεννη-*
τικήν, οὐ μὴν ὁμοίως γε [i] *πάντα πλησιάζουσιν, ἀλλὰ τὰ μὲν*
ὀπισθουρητικὰ [k] *συνιόντα πυγηδόν, οἷον λέοντες* [l] *καὶ δασύ-*
ποδες καὶ [m] *λύγκες·* [n] *τῶν δὲ δασυπόδων καὶ πολλάκις ἡ θή-*
3 *λεια προτέρα ἀναβαίνει ἐπὶ τὸν ἄρρενα. Τῶν δ' ἄλλων τῶν*
μὲν πλείστων ὁ αὐτὸς τρόπος· τὸν ἐνδεχόμενον [o] *γὰρ ποι-*
οῦνται συνδυασμὸν τά [p] *τε πλεῖστα τῶν τετραπόδων, ἐπι-*
βαίνοντος ἐπὶ τὸ θῆλυ τοῦ ἄρρενος, καὶ τὸ τῶν ὀρνίθων ἅπαν
4 *γένος οὕτω τε καὶ μοναχῶς. Εἰσὶ* [q] *δὲ διαφοραί τινες καὶ*

[o] *ἀρρένων* $A^a.C^a$. [p] *δεχομένοις ἔσται φανερώτερον* A^a. [q] *παραπλησίως* A^a. [r] *δ'* om. A^a. [s] *τοῦ αὐτομάτου* $P.D^a$. [t] *ἐν τοῖς ζῴοις* P. [v] *ἢ ἐν γῇ ἢ ἐν φυτοῖς ἢ ἐν τοῖς* $P.D^a$. [w] *τὸ* om. P. [x] *τι*] *τοι* D^a. [y] *οὐ ταὐτὸ*] *τοῦτο αὐτὸ* $P.D^a$. et corr. A^a. [z] *τε* om. $A^a.C^a$. [a] *μυῶν* $P.A^a$. [b] *ψυλῶν* P, *ψυλλῶν* D^a. [c] *τὰ* om. $P.D^a$. [d] *μὲν* om. A^a. [e] *πόσα* D^a. [f] *τὰ* om. $P.D^a$. [g] *περὶ*] *τά τε περὶ* A^a. [h] *πρὸς τὴν τοιαύτην πρᾶξιν (πρόσαξιν* P.) *ἅπαντα τὰ ἄρρενα τὴν γ.* $P.D^a$. [i] *πάντα* om. D^a. [k] *ἀνιόντα* C^a. [l] *καὶ*] *τε καὶ* $A^a.C^a$. [m] *λύγγες* $P.A^a.C^a.D^a$. [n] *τῶν δασυπόδων δὲ πολλάκις* $P.D^a$. [o] *γὰρ ἕνα ποιοῦνται* P. [p] *τε* om. $P.D^a$. [q] *δὲ*] *δὲ καὶ* $A^a.C^a$.

περὶ τοὺς ὄρνιθας· τὰ μὲν γὰρ συγκαθείσης τῆς θηλείας ἐπὶ
τὴν γῆν ἐπιβαίνει τὸ ἄρρεν, ὥσπερ αἱ [r] ὠτίδες καὶ [s] οἱ ἀλε-
κτρυόνες, τὰ [t] δ' οὐ συγκαθείσης τῆς θηλείας, οἷον [v] αἱ γέ-
ρανοι· ἐν τούτοις γὰρ ὁ ἄρρην [w] ἐπιπηδῶν ὀχεύει τὴν θήλειαν,
καὶ συγγίνεται ὥσπερ [x] καὶ τὰ στρουθία ὀξέως. Τῶν δὲ 5
τετραπόδων αἱ ἄρκτοι παρακεκλιμέναι τὸν αὐτὸν τρόπον
ὅνπερ [y] τἆλλα ἐπὶ τῶν ποδῶν [z] ποιούμενα τὴν ὀχείαν, πρὸς
τὰ πρανῆ τῶν θηλειῶν τὰ ὕπτια τῶν ἀρρένων· οἱ δὲ χερσαῖοι
ἐχῖνοι ὀρθοὶ τὰ ὕπτια πρὸς ἄλληλα ἔχοντες. Τῶν δὲ ζῳο- 6
τόκων καὶ [a] μέγεθος ἐχόντων οὔτε τοὺς ἄρρενας ἐλάφους αἱ
θήλειαι [b] ὑπομένουσιν, εἰ μὴ ὀλιγάκις, οὔτε τοὺς ταύρους αἱ
βόες διὰ τὴν τοῦ αἰδοίου συντονίαν, ἀλλ' [c] ὑπάγοντα τὰ
[d] θήλεα [e] δέχονται τὴν γονήν· [f] καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν [g] ἐλάφων
ὦπται τοῦτο συμβαῖνον, τῶν [h] γε τιθασσῶν. Λύκος [i] δ' 7
ὀχεύει [k] καὶ ὀχεύεται τὸν αὐτὸν τρόπον [l] ὅνπερ καὶ κύων.
Οἱ δ' αἴλουροι οὐκ ὄπισθεν συνιόντες, ἀλλ' ὁ μὲν ὀρθός, ἡ
δὲ θήλεια [m] ὑποτίθησιν [n] ἑαυτήν· εἰσὶ δὲ [o] τῇ φύσει αἱ θή-
λειαι ἀφροδισιαστικαί, καὶ προσάγονται τοὺς ἄρρενας εἰς
τὰς ὀχείας, καὶ [p] συνοῦσαι κράζουσιν. Αἱ δὲ κάμηλοι ὀχεύ- 8
ονται τῆς θηλείας καθημένης· περιβεβηκὼς [q] δὲ ὁ ἄρρην ὀχεύει
οὐκ ἀντίπυγος, ἀλλὰ καθάπερ καὶ [r] τὰ ἄλλα τετράποδα· καὶ
διημερεύει τὸ μὲν ὀχεῦον τὸ δ' ὀχευόμενον. Ἀποχωροῦσι δ'
εἰς ἐρημίαν, ὅταν ποιῶνται τὴν ὀχείαν, καὶ οὐκ ἔστι πλησιά-
σαι ἀλλ' ἢ τῷ βόσκοντι. Τὸ δ' αἰδοῖον ἔχει ὁ κάμηλος 9
[s] νεῦρον οὕτως ὥστε καὶ νευρὰν [t] ἐκ τούτου ποιεῖσθαι τοῖς
τόξοις. Οἱ δ' ἐλέφαντες ὀχεύονται μὲν ἐν ταῖς ἐρημίαις,
μάλιστα δὲ περὶ τοὺς ποταμοὺς καὶ οὗ διατρίβειν εἰώθασιν·

[r] νεοτίδες P, νεόττιδες D^a. [s] οἱ om. A^a.C^a. [t] δὲ οὐδὲ καθείσης A^a. [v] αἱ] καὶ αἱ C^a, καὶ οἱ P.D^a. [w] ἐπὶ ποδῶν editiones primæ. [x] καὶ om. P.C^a.D^a. [y] τἆλλα] καὶ τὰ ἄλλα P.D^a. [z] ποιοῦσι A^a.C^a. [a] μεγέθη D^a. [b] ὑπομένωσιν A^a. [c] ὑποπεσόντα A^a.C^a. [d] θήλεια A^a. [e] δέχεται C^a. [f] καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ A^a.C^a. [g] ἐλεφάντων A^a. [h] γε om. A^a.C^a. [i] δ' om. P. [k] καὶ ὀχεύεται om. D^a. [l] ὅνπερ καὶ] ὥσπερ P.D^a. [m] ὑποτιθεῖσα P.D^a. [n] αὑτήν C^a. [o] τὴν φύσιν A^a.C^a. [p] συνιοῦσαι κολάζουσιν P.D^a. [q] δὲ om. A^a.C^a. [r] τὰ ἄλλα τὰ τ. C^a. [s] νευρῶδες Camotiana. [t] ποιοῦνται ἐκ τούτου A^a.C^a.

ὀχεύεται δ' ἡ μὲν θήλεια [v] συγκαθιεῖσα καὶ διαβαίνουσα, ὁ δ' ἄρρην [w] ἐπαναβαίνων ὀχεύει. Ὀχεύεται δὲ καὶ ἡ φώκη καθάπερ τὰ ὀπισθουρητικὰ τῶν ζῴων, καὶ συνέχονται [x] ἐν τῇ ὀχείᾳ πολὺν χρόνον, ὥσπερ [y] καὶ [z] αἱ κύνες· ἔχουσι [a] δὲ τὸ αἰδοῖον [b] μέγα οἱ ἄρρενες.

3 Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τῶν πεζῶν τὰ τετράποδα καὶ ᾠοτόκα [c] ποιεῖται τὴν ὀχείαν. Τὰ μὲν γὰρ ἐπιβαίνοντα καθάπερ τὰ ζῳοτόκα, οἷον χελώνη καὶ ἡ θαλαττία καὶ ἡ χερσαία. Ἔχουσι δέ τι εἰς ὃ οἱ πόροι συνάπτουσιν καὶ ᾧ ἐν τῇ ὀχείᾳ πλησιάζουσιν, οἷον τρυγόνες καὶ βάτραχοι καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον γένος.

4 Τὰ δ' ἄποδα καὶ μακρὰ τῶν ζῴων, οἷον [d] ὄφεις τε καὶ σμύραιναι, [e] περιπλεκόμενοι τοῖς ὑπτίοις πρὸς τὰ ὕπτια. Οὕτω [f] δὲ σφόδρα [g] οἱ ὄφεις περιελίττονται [h] ἀλλήλοις, ὥστε δοκεῖν ἑνὸς ὄφεως [i] δικεφάλου [k] εἶναι τὸ σῶμα ἅπαν. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὸ τῶν [l] σαύρων γένος· [m] ὁμοίᾳ γὰρ περιπλοκῇ ποιοῦνται τὴν ὀχείαν.

5 Οἱ δ' ἰχθύες [n] πάντες, ἔξω τῶν πλατέων σελαχῶν, παραπίπτοντες τὰ ὕπτια πρὸς τὰ ὕπτια ποιοῦνται τὸν [o] συνδυασμόν. Τὰ δὲ πλατέα καὶ [p] κερκοφόρα, οἷον βάτος καὶ τρυγὼν καὶ τὰ τοιαῦτα, οὐ μόνον [q] παραπίπτοντα ἀλλὰ καὶ ἐπιβαίνοντα τοῖς ὑπτίοις ἐπὶ τὰ πρανῆ τῶν θηλειῶν, [r] ὅσοις μὴ ἐμποδίζει τὸ οὐραῖον οὐθὲν [s] ἔχον [t] πάχος. Αἱ δὲ [v] ῥῖναι, καὶ ὅσοις τῶν τοιούτων πολὺ τὸ οὐραῖον, παρατριβόμενα μόνον [w] ὀχεύεται τὰ ὕπτια πρὸς τὰ ὕπτια. Εἰσὶ δέ τινες οἳ ἑωρακέναι φασὶ καὶ συνεχόμενα τῶν σελαχῶν ἔνια [x] ὄπισθεν, ὥσπερ τοὺς [y] κύνας. Ἔστι [z] δ' ἐν πᾶσι τοῖς σελαχώ-

[v] συγκαθεῖσα Aa. [w] ἐπάνω βαίνων Aa. [x] ἐπὶ Aa. [y] καὶ om. Aa.Ca. [z] οἱ Da. [a] δὲ καὶ τὸ Aa.Ca. [b] μέγα οἱ ἄρνες P, οἱ ἄρρενες μέγα Aa.Ca. [c] ποιεῖ Aa. [d] ὄφις τε καὶ μύραινα Da. et corr. Ca. [e] περιπλεκόμεναι Aa. [f] τε Da. [g] οἱ] οἵ τε Aa, οἵ γε Ca. [h] ἀλλήλους Ca, ἀλλήλων Aa. [i] δικέφαλον P. [k] τὸ σῶμα εἶναι Aa.Ca. [l] σαυρῶν Aa. [m] ὁμοίαν γὰρ τῇ π. Aa.Ca. [n] ἅπαντες Aa.Ca. [o] συνδοιασμόν Aa. [p] κερωφόρα P. [q] ἐπιπίπτοντα P.Da. [r] ὅσοις ἂν μὴ ἐμποδίζῃ P.Da. [s] ἔχουσι Aa. [t] πάθος P.Da. [v] ῥῖνες Aa. [w] ὀχεύονται Ca. [x] ὄπισθεν ante συνεχόμενα P.Da. [y] κύνας φασίν. ἔστι P.Ca.Da. [z] δ'] γὰρ Ca.

δεσι [a] μεῖζον τὸ θῆλυ τοῦ ἄρρενος· σχεδὸν δὲ καὶ ἐν τοῖς
ἄλλοις ἰχθύσι τὰ θήλεα μείζω τῶν ἀρρένων. Σελάχη δ'
ἐστὶ τά [b] τε εἰρημένα καὶ βοῦς καὶ λάμια καὶ [c] ἀετὸς καὶ
νάρκη καὶ βάτραχος καὶ πάντα τὰ [d] γαλεώδη. Τὰ μὲν οὖν 4
σελάχη πάντα [e] τεθεώρηται ὑπὸ πολλῶν τούτους ποιούμενα
τοὺς τρόπους τὴν ὀχείαν· χρονιωτέρα γὰρ ἡ συμπλοκὴ πάν-
των τῶν ζῳοτόκων [f] ἢ τῶν ᾠοτόκων. Καὶ δελφῖνες δὲ καὶ
πάντα τὰ κητώδη τὸν αὐτὸν τρόπον· παραπίπτοντα γὰρ
ὀχεύει [g] παρὰ τὸ θῆλυ τὸ ἄρρεν, καὶ χρόνον οὔτε ὀλίγον
οὔτε λίαν πολύν. Διαφέρουσι δ' ἔνιοι τῶν [h] σελαχωδῶν 5
ἰχθύων οἱ ἄρρενες τῶν θηλειῶν τῷ τοὺς μὲν ἔχειν [i] ἀποκρε-
μώμενα [k] ἄττα δύο περὶ τὴν ἔξοδον τῆς περιττώσεως, τὰς
δὲ θηλείας ταῦτα μὴ ἔχειν, οἷον ἐν τοῖς γαλεώδεσιν· ἐπὶ γὰρ
τούτων ὑπάρχει πάντων τὸ εἰρημένον. Ὄρχεις μὲν οὖν οὔτε 6
[l] ἰχθὺς οὔτε ἄλλο τῶν ἀπόδων ἔχει οὐθέν, πόρους δὲ δύο καὶ
[m] οἱ ὄφεις καὶ οἱ ἰχθύες οἱ ἄρρενες ἔχουσιν, οἳ γίνονται [n] θο-
ροῦ πλήρεις περὶ τὴν τῆς ὀχείας ὥραν, καὶ προΐενται ὑγρό-
τητα γαλακτώδη πάντες. Οὗτοι δ' οἱ πόροι εἰς ἓν συνάπτου- 7
σιν, ὥσπερ καὶ τοῖς ὄρνισιν· οἱ γὰρ ὄρνιθες ἐντὸς ἔχουσι τοὺς
ὄρχεις, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὅσα ᾠοτοκεῖ πόδας ἔχοντα. Τοῦτο
[o] δὴ συμπεραίνει καὶ ἐπεκτείνεται εἰς τὴν τοῦ θήλεος χώραν
καὶ ὑποδοχήν. Ἔστι δὲ τοῖς μὲν ζῳοτόκοις καὶ πεζοῖς ὁ 8
αὐτὸς πόρος τοῦ [p] τε σπέρματος καὶ τῆς τοῦ ὑγροῦ περιτ-
τώσεως ἔξωθεν, [q] ἔσωθεν δ' ἕτερος πόρος, ὥσπερ ἐλέχθη [r] καὶ
πρότερον ἐν τῇ διαφορᾷ τῇ τῶν μορίων. Τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι
κύστιν ὁ αὐτὸς καὶ τῆς ξηρᾶς περιττώσεως πόρος ἔξωθεν·
[s] ἔσωθεν δὲ σύνεγγυς ἀλλήλων. Ὁμοίως δὲ ταῦτα ἔχει 9
τοῖς θήλεσιν αὐτῶν καὶ τοῖς ἄρρεσιν· οὐ γὰρ ἔχουσι κύστιν

[a] μείζων ὁ θῆλυς P.D^a. [b] τε om. A^a.C^a. [c] αἰετὸς P.D^a. [d] γαλο-
ειδῆ A^a, γαλεοειδῆ C^a. [e] τεθεώρηται μᾶλλον ὑπὸ P.D^a. [f] ἢ] ἐστὶν ἢ
A^a.C^a. [g] παρὰ om. A^a.C^a. [h] σελαχοειδῶν D^a. [i] ἀποκρεμόμενα D^a,
ἀποκρεμμόμενα P.A^a. [k] ἄττα] τὰ μόρια τὰ A^a.C^a. [l] ἰχθύες A^a. [m] οἱ
ante ὄφεις om. A^a. [n] θόρου τε πλ. A^a, καὶ θόρου πλ. P.D^a. [o] δὲ
A^a.C^a. [p] τε om. P.A^a.D^a. [q] εἴσωθεν δ' ἕτερος ὥσπερ A^a.C^a. [r] καὶ
om. P.D^a. [s] ἔσωθεν om. A^a.

πλὴν [t] ἐπὶ χελώνης, τούτων δ' ἡ θήλεια ἕνα πόρον ἔχει, καίτοι κύστιν [v] ἔχουσα· αἱ χελῶναι δὲ τῶν [w] ᾠοτόκων εἰσίν. Ἡ δὲ τῶν [w] ᾠοτόκων ἰχθύων ὀχεία ἧττον γίνεται κατάδηλος· διόπερ οἱ πλεῖστοι νομίζουσι πληροῦσθαι τὰ [x] θήλεα τῶν
10 ἀρρένων [y] ἀνακάπτοντα [z] τὸν θορόν. Τοῦτο γὰρ πολλάκις ὁρᾶται γινόμενον· περὶ [a] μὲν γὰρ τὴν τῆς ὀχείας ὥραν αἱ θήλειαι τοῖς ἄρρεσιν ἑπόμεναι τοῦτο δρῶσι, καὶ κόπτουσιν ὑπὸ τὴν γαστέρα τοῖς στόμασιν, οἱ δὲ θᾶττον προΐενται καὶ μᾶλλον· κατὰ δὲ τὸν τόκον οἱ ἄρρενες τοῖς θήλεσι, [b] καὶ ἀποτικτουσῶν δ' [y] ἀνακάπτουσι τὰ ᾠά· ἐκ δὲ τῶν παραλει-
11 πομένων γίνονται οἱ ἰχθύες. Περὶ δὲ τὴν Φοινίκην καὶ θήραν ποιοῦνται δι' ἀλλήλων· ἄρρενας [c] μὲν γὰρ ὑπάγοντες κεστρέας τὰς θηλείας περιβάλλονται συνάγοντες, θηλείας δὲ
12 τοὺς ἄρρενας. Τοῦτο μὲν [d] οὖν διὰ τὸ πολλάκις ὁρᾶσθαι τὴν δόξαν ἐποίησε τῆς ὀχείας [e] ταύτην, ποιεῖ δὲ [f] τοῦτο καὶ τὰ τετράποδα τῶν ζῴων· περὶ γὰρ τὴν ὥραν τῆς ὀχείας ἀπορραίνουσι καὶ τὰ ἄρρενα καὶ τὰ θήλεα, καὶ τῶν [g] αἰδοίων
13 ὀσμῶνται ἀλλήλων. [h] Αἱ δὲ πέρδικες ἂν κατὰ [i] ἄνεμον στῶσιν αἱ θήλειαι τῶν ἀρρένων, ἔγκυοι γίνονται· πολλάκις δὲ καὶ τῆς φωνῆς, ἐὰν ὀργῶσαι τύχωσι, καὶ ὑπερπετομένων ἐκ τοῦ καταπνεῦσαι τὸν ἄρρενα· χάσκει δὲ καὶ ἡ θήλεια καὶ ὁ ἄρρην, καὶ τὴν γλῶτταν ἔξω ἔχουσι περὶ τὴν τῆς ὀχείας
14 ποίησιν. Ἡ δὲ ἀληθινὴ σύνοδος τῶν ᾠοτόκων ἰχθύων ὀλιγάκις ὁρᾶται διὰ τὸ ταχέως ἀπολύεσθαι [k] παραπεσόντας, ἐπεὶ ὦπται [l] καὶ ἡ ἐπὶ τούτων ὀχεία γινομένη [m] τὸν εἰρημένον τρόπον.

6 Τὰ δὲ μαλάκια, [n] οἷον [o] οἱ πολύποδες καὶ σηπίαι καὶ τευθίδες, τὸν αὐτὸν τρόπον [p] πάντα πλησιάζουσιν ἀλλήλοις·

[t] ἐπὶ om. D^a. [v] ἔχουσαι D^a, ἔχουσιν A^a. [w] ᾠοτοκούντων utrobique P.C^a.D^a. [x] θήλεα τὸν δὲ τῶν C^a. [y] ἀνακάπτοντα intpp: codices ἀνακάμπτοντα. perinde sect. 10. [z] τὸν om. C^a. [a] μὲν om. P.D^a. [b] καὶ et δ' om. P.D^a. [c] μὲν om. A^a.C^a. [d] οὖν om. D^a. [e] ταύτης P.D^a. [f] τοῦτο] τὸ τοιοῦτον A^a.C^a. [g] ἄρθρων A^a.C^a. [h] οἱ P.D^a. [i] ἀνέμων P. [k] παραπεσόντα C^a. [l] ἡ ὀχεία καὶ ἐπὶ τούτων A^a.C^a. [m] τὸν εἰρημένον] τοῦτον τὸν P.D^a. [n] οἷον om. P.A^a.C^a. [o] οἱ om. A^a.C^a.D^a. [p] πλησιάζουσι πάντα D^a.

κατὰ [q] τὸ στόμα γὰρ συμπλέκονται, τὰς πλεκτάνας πρὸς τὰς πλεκτάνας [r] συναρμόττοντες. Ὁ μὲν οὖν πολύπους 2
ὅταν τὴν λεγομένην κεφαλὴν ἐρείσῃ πρὸς [s] τὴν γῆν καὶ διαπετάσῃ τὰς πλεκτάνας, ἅτερος ἐφαρμόττει ἐπὶ τὸ πέτασμα τῶν πλεκτανῶν, καὶ συνεχεῖς [t] ποιοῦνται τὰς κοτυληδόνας πρὸς ἀλλήλας. Φασὶ δέ τινες καὶ τὸν ἄρρενα ἔχειν αἰδοιῶδές 3
τι ἐν μιᾷ τῶν πλεκτανῶν, ἐν ᾗ δύο [v] αἱ μέγισται κοτυληδόνες εἰσίν· εἶναι δὲ τὸ τοιοῦτον ὥσπερ νευρῶδες, μέχρι εἰς μέσην τὴν πλεκτάνην προσπεφυκὸς ἅπαν, [w] ᾗ ἐσπιφράναι εἰς τὸν μυκτῆρα τῆς θηλείας. Αἱ δὲ [x] σηπίαι καὶ αἱ τευθίδες νέου- 4
σιν ἅμα συμπεπλεγμέναι, τὰ στόματα καὶ τὰς πλεκτάνας [y] ἐφαρμόττουσαι καταντικρὺ [z] ἀλλήλαις, νέουσαι ἐναντίως· ἐναρμόττουσι δὲ καὶ τὸν καλούμενον μυκτῆρα εἰς τὸν μυκτῆρα. Τὴν δὲ νεῦσιν ἡ μὲν ἐπὶ τὸ ὄπισθεν [a] ἡ δ' ἐπὶ τὸ στόμα ποιεῖται. [b] Ἐκτίκτει δὲ κατὰ τὸν φυσητῆρα καλούμενον, καθ' ὃν ἔνιοι καὶ ὀχεύεσθαί φασιν αὐτάς.

Τὰ δὲ μαλακόστρακα ὀχεύεται, οἷον κάραβοι καὶ ἀστακοὶ 7
καὶ καρίδες καὶ τὰ τοιαῦτα, [c] ὥσπερ καὶ τὰ ὀπισθουρητικὰ τῶν τετραπόδων, ὅταν ὁ μὲν ὑπτίαν [d] ὁ δ' ἐπὶ [e] ταύτης ποιήσῃ τὴν κέρκον. Ὀχεύεται δὲ [f] τοῦ [g] ἔαρος [h] ἀρχομένου πρὸς τῇ γῇ (ἤδη γὰρ ὦπται ἡ ὀχεία πάντων τῶν τοιούτων), ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ὅταν τὰ σῦκα [i] ἄρχηται πεπαίνεσθαι. Τὸν 2
αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ οἱ ἀστακοὶ καὶ αἱ καρίδες ὀχεύονται. Οἱ δὲ καρκίνοι κατὰ τὰ πρόσθια ἀλλήλων συνδυάζονται, τὰ ἐπικαλύμματα [k] τὰ πτυχώδη πρὸς ἄλληλα συμβάλλοντες. Πρῶτον δ' [l] ὁ καρκίνος ἀναβαίνει ὁ ἐλάττων ἐκ 3
[m] τοῦ ὄπισθεν· ὅταν δ' ἀναβῇ οὗτος, ὁ μείζων [n] πλάγιος ἐπιστρέφει. [o] Ἄλλῳ μὲν οὖν [p] οὐδενὶ ἡ θήλεια τοῦ ἄρρενος

[q] τὸ om. P.Da. [r] προσαρμόττοντες P.Ca. [s] τῇ γῇ Da. [t] ποιοῦσι Aa.Ca. [v] αἱ om. Aa.Ca. [w] ἣν ἐσπιφράναι Ca, ᾗ εἰσπιφράναι Aa, om. P.Da. [x] σηπυίαι Aa. [y] ἐναρμόττουσαι Aa. [z] ἀλλήλοις νέοντες P.Da. [a] ὁ δ' Ca. [b] ἐκτείνει δὲ καὶ τὸν Aa.Ca. [c] ὥσπερ—τετραπόδων om. Ca. [d] ὁ δ'] ὅ τε Aa. [e] ταύτην Aa.Ca. [f] τοῦ om. Da. [g] ἔαρος post γῇ P.Da. [h] ἐρχομένου Ca. [i] ἄρξηται Ca. [k] τὰ om. Aa.Ca. [l] δ' ὅ τε καρκίνος Aa.Ca. [m] τῶν P.Da. [n] πλαγίως P.Da. [o] ἄλλα P.Ca.Da. [p] οὐθὲν P.Ca.Da. et rc. Aa: pr. om.

διαφέρει· τὸ δ' ἐπικάλυμμα μεῖζόν [q] ἐστι τὸ τῆς θηλείας καὶ μᾶλλον ἀφεστηκὸς καὶ συνηρεφέστερον, [r] εἰς ὃ ἐκτίκτουσι καὶ ᾗ τὸ περίττωμα ἐξέρχεται. Μόριον δ' οὐθὲν προΐεται θάτερον εἰς θάτερον.

8 Τὰ δ' ἔντομα συνέρχεται μὲν ὄπισθεν, εἶτ' ἐπιβαίνει τὸ
ἔλαττον ἐπὶ τὸ μεῖζον· τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ἄρρεν. [s] Ἐναφίησι δὲ τὸν [t] πόρον κάτωθεν τὸ θῆλυ εἰς [v] τὸ ἄρρεν τὸ
ἐπάνω, ἀλλ' οὐ τὸ ἄρρεν εἰς τὸ θῆλυ, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων.
2 Καὶ τοῦτο τὸ μόριον ἐπὶ μὲν ἐνίων [w] καὶ φαίνεται μεῖζον ὂν
ἢ [x] κατὰ λόγον [y] τοῦ ὅλου σώματος, καὶ πάνυ μικρῶν ὄντων,
ἐπ' ἐνίων δ' ἧττον. Τοῦτο δ' ἐστὶ φανερόν, ἐάν τις [z] διαιρῇ
3 τὰς ὀχευομένας μυίας. Ἀπολύονται δ' ἀπ' ἀλλήλων μόλις·
πολὺν γὰρ χρόνον ὁ συνδυασμός ἐστι τῶν τοιούτων. Δῆλον
δ' ἐπὶ τῶν ἐν ποσίν, οἷον [a] μυιῶν τε καὶ κανθαρίδων. Πάντα
δὲ [b] τὸν τρόπον τοῦτον [c] ὀχεύεται, αἵ τε μυῖαι καὶ αἱ κανθαρίδες καὶ αἱ [d] σπονδύλαι καὶ τὰ φαλάγγια, [e] καὶ εἴ τι
4 ἄλλο τοιοῦτόν ἐστι τῶν ὀχευομένων. Ποιοῦνται δὲ τὰ φαλάγγια [f] τὴν ὀχείαν τόνδε τὸν τρόπον, [g] ὅσα γε ὑφαίνει ἀράχνια· ὅταν ἡ θήλεια σπάσῃ τῶν ἀποτεταμένων ἀραχνίων [h] ἀπὸ τοῦ μέσου, πάλιν ὁ ἄρρην ἀντισπᾷ· τοῦτο δὲ ποιήσαντα πολλάκις οὕτω [i] συνέρχεται καὶ συμπλέκεται [k] ἀντίπυγα· διὰ γὰρ [l] τὴν περιφέρειαν τῆς κοιλίας οὗτος ἁρμόττει ὁ συνδυασμὸς αὐτοῖς.

5 Ἡ μὲν οὖν ὀχεία τῶν ζῴων τοῦτον [m] γίνεται τὸν τρόπον [n] πάντων, ὧραι δὲ καὶ ἡλικίαι [o] τῆς ὀχείας ἑκάστοις εἰσὶν [p] ὡρισμέναι τῶν ζῴων. Βούλεται μὲν [q] οὖν ἡ φύσις τῶν

[q] ἐστι τὸ τῆς θηλείας post ἀφεστηκὸς P.Ca. et omisso τὸ Da. [r] εἰς ὃ ἐκτίκτουσι καὶ om. Ca. [s] ἀφίησι P.Da. [t] πόρον τὸ κάτωθεν Aa.Ca. [v] τὸν ἄρρενα τὸν P.Da. [w] καὶ om. Da. [x] κατὰ τὸν λόγον Aa.Ca. [y] ὅλου τοῦ Aa. [z] διαιρῆται P.Ca.Da. [a] μυῶν τε καὶ ἀκανθαρίδων P. [b] τοῦτον τὸν τρόπον Aa. [c] ὀχεύονται Da. [d] σφονδύλαι P.Da. [e] καὶ εἴ] κἂν εἴ Aa.Ca. [f] τοῦτον τὸν τρόπον τὴν ὀχείαν P.Da. [g] ὅσα ὑφαίνει τὸ ἀράχνιον Aa.Ca. [h] ἀπὸ τοῦ μέσου om. P.Da. [i] συμπλέκεται καὶ συνέρχεται Aa. [k] ἀντίπυγα om. pr. Aa. [l] τὴν om. P. [m] γίνεται] ἔχει Aa.Ca. [n] πάντων ante τοῦτον Da. [o] ἑκάστοις τῆς ὀχ. P.Da. [p] διωρισμέναι Aa.Ca. [q] οὖν om. Aa.

πλείστων περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ποιεῖσθαι τὴν ὁμιλίαν ταύ-
την, ὅταν ἐκ τοῦ χειμῶνος [r] μεταβάλλῃ πρὸς τὸ θέρος· αὕτη
δ' ἐστὶν ἡ τοῦ ἔαρος ὥρα, ἐν ᾗ τὰ πλεῖστα καὶ πτηνὰ καὶ
πεζὰ καὶ πλωτὰ ὁρμᾷ [s] πρὸς συνδυασμόν. Ποιεῖται δ' ἔνια 6
τὴν ὀχείαν καὶ τὸν τόκον καὶ μετοπώρου καὶ χειμῶνος, οἷον
τῶν τ' ἐνύδρων [t] γένη ἄττα καὶ τῶν πτηνῶν· ἄνθρωπος δὲ
μάλιστα πᾶσαν ὥραν, καὶ τῶν συνανθρωπευομένων [v] ζῴων
πολλὰ διὰ τὴν [w] ἀλέαν καὶ εὐτροφίαν, ὅσων [x] καὶ αἱ κυήσεις
[y] ὀλιγοχρόνιοί εἰσιν, οἷον ὑὸς καὶ κυνός, καὶ τῶν πτηνῶν ὅσα
πλεονάκις ποιοῦνται τοὺς τόκους. Πολλὰ δὲ καὶ πρὸς τὰς 7
ἐκτροφὰς τῶν τέκνων στοχαζόμενα [z] ποιοῦνται τὸν συν-
δυασμὸν ἐν τῇ ἀπαρτιζούσῃ ὥρᾳ. Ὀργᾷ [a] δὲ πρὸς τὴν
ὁμιλίαν [b] τῶν ἀνθρώπων τὸ μὲν ἄρρεν ἐν τῷ χειμῶνι μᾶλλον,
τὸ δὲ θῆλυ ἐν τῷ θέρει. Τὸ δὲ τῶν ὀρνίθων γένος, ὥσπερ 8
εἴρηται, τὸ πλεῖστον περὶ τὸ ἔαρ ποιεῖται καὶ ἀρχομένου
τοῦ θέρους τὴν [c] ὀχείαν καὶ τοὺς τόκους, πλὴν ἀλκυόνος. Ἡ
δὲ ἀλκυὼν τίκτει περὶ τροπὰς [d] τὰς χειμερινάς. Διὸ καὶ 9
καλοῦνται, ὅταν εὔδιειναὶ [e] γένωνται αἱ τροπαί, [f] ἀλκυόνειοι
ἡμέραι ἑπτὰ μὲν πρὸ τροπῶν, ἑπτὰ δὲ [g] μετὰ τροπάς, καθά-
περ καὶ Σιμωνίδης ἐποίησεν

> ὡς ὁπόταν [h] χειμέριον κατὰ μῆνα
> [i] πινύσκῃ Ζεὺς ἤματα [k] τεσσαρακαίδεκα,
> [l] λαθάνεμόν τέ μιν ὥραν
> καλέουσιν ἐπιχθόνιοι, ἱερὰν
> παιδοτρόφον ποικίλας [m] ἀλκυόνος.

Γίνονται δ' εὔδιειναί, ὅταν συμβῇ νοτίους [n] γίνεσθαι τὰς 10
τροπάς, τῆς Πλειάδος [o] βορείου [p] γενομένης. Λέγεται δ'

[r] μεταβάλῃ A^a. [s] πρὸς τὸν συνδυασμόν P.C^a.D^a. [t] ἄττα γένη P.D^a. [v] ζώων πεζῶν πολλὰ P.D^a. [w] ἀλέαν καὶ εὐτραφίαν ὅσον A^a. [x] καὶ om. A^a.C^a. [y] ὀλιγοχρόνιαί P.D^a. [z] ποιεῖται C^a. [a] δὲ] γὰρ C^a. [b] τῶν] καὶ τῶν P. [c] ὀχείαν ποιεῖται καὶ A^a. [d] τὰς om. P.D^a. [e] γίνωνται P.D^a. [f] ἀλκυώνειαι P, ἀλκυονίδες A^a.C^a. [g] μετὰ τὰς τροπάς A^a. [h] κατὰ μῆνα χειμέριον A^a.C^a. [i] πινύσκει A^a, τιτύσκῃ Schneiderus. [k] τεσσαρεσκαίδεκα P.D^a. [l] λανθάνεμόν P.C^a.D^a. [m] ἀλκυόνας A^a. [n] γενέσθαι A^a.C^a. [o] μορείου P. [p] γινομένης A^a.

ἐν ἑπτὰ μὲν ἡμέραις ποιεῖσθαι τὴν [q] νεοττίαν, [r] ἐν δὲ ταῖς
λοιπαῖς ἑπτὰ ἡμέραις τίκτειν [s] τὰ νεόττια καὶ ἐκτρέφειν.
11 Περὶ μὲν [t] οὖν τοὺς ἐνταῦθα τόπους οὐκ [v] ἀεὶ συμβαίνει
γίνεσθαι ἀλκυονίδας ἡμέρας περὶ [w] τὰς τροπάς, ἐν δὲ τῷ
Σικελικῷ πελάγει σχεδὸν [x] ἀεί. Τίκτει δ' ἡ ἀλκυὼν περὶ
9 πέντε ᾠά. Ἡ δ' [y] αἴθυια καὶ οἱ λάροι τίκτουσι μὲν ἐν ταῖς
[z] περὶ θάλατταν πέτραις, τὸ μὲν πλῆθος δύο ἢ τρία· ἀλλ'
ὁ μὲν λάρος τοῦ θέρους, ἡ δ' [y] αἴθυια ἀρχομένου τοῦ ἔαρος
εὐθὺς ἐκ τροπῶν, καὶ ἐπικαθεύδει ὥσπερ αἱ ἄλλαι ὄρνιθες.
2 Οὐδέτερον δὲ [a] φωλεύει τούτων τῶν ὀρνέων. [b] Πάντων δὲ
σπανιώτατον ἰδεῖν [c] ἀλκυόνα ἐστίν· σχεδὸν γὰρ περὶ
Πλειάδος δύσιν καὶ τροπὰς ὁρᾶται μόνον, καὶ ἐν τοῖς ὑφόρ-
μοις [d] πρῶτον ὅσον [e] περιπταμένη περὶ τὸ πλοῖον ἀφανί-
ζεται εὐθύς, διὸ [f] καὶ Στησίχορος τοῦτον τὸν τρόπον ἐμνή-
3 σθη περὶ αὐτῆς. Τίκτει [g] δὲ καὶ ἡ ἀηδὼν τοῦ θέρους ἀρχο-
μένου, τίκτει [h] δὲ πέντε καὶ ἓξ ᾠά· [a] φωλεύει δὲ ἀπὸ τοῦ
μετοπώρου μέχρι τοῦ ἔαρος. Τὰ δὲ ἔντομα καὶ τοῦ χειμῶ-
νος ὀχεύεται καὶ γίνεται, ὅταν εὐημερίαι [i] γένωνται καὶ νότια,
ὅσα μὴ [a] φωλεύει αὐτῶν, οἷον [k] μυῖαι καὶ μύρμηκες. Τίκτει
δ' ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὰ πολλὰ τῶν ἀγρίων, ὅσα μὴ ἐπικυΐ-
σκεται ὥσπερ δασύπους.
4 Ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἰχθύων οἱ πλεῖστοι ἅπαξ, οἷον οἱ
[l] χυτοί (καλοῦνται [m] δὲ χυτοὶ οἱ τῷ δικτύῳ [n] περιεχόμενοι),
θύννος, πηλαμύς, κεστρεύς, χαλκίδες, [o] κοχλίαι, [p] χρόμις, ψῆτ-
τα [q] καὶ τὰ τοιαῦτα, πλὴν ὁ λάβραξ· οὗτος δὲ δὶς τούτων
μόνος, γίνεται δ' [r] ὁ τόκος αὐτῷ ὁ ὕστερος ἀσθενέστερος.

[q] νεοττείαν C^a. [r] ἐν ταῖς λοιπαῖς δὲ A^a. [s] καὶ ἐκτρέφειν τὰ νεόττια C^a.D^a, καὶ ἐκτρέφει τὰ νεόττια P. [t] οὖν om. C^a. [v] αἰεὶ P.D^a. [w] τὰς om. P.D^a. [x] αἰεί P.C^a. [y] αἴθυα A^a. [z] περὶ τὴν θάλασσαν πέτραις. τὸ δὲ πλῆθος P.D^a. [a] φωλεῖ A^a. et fortasse C^a. [b] πάντων] ὀρνίθων A^a.C^a. [c] ἀλκυόνας P. [d] πρῶτον om. A^a.C^a. [e] περιπταμένη A^a. [f] καὶ ὁ στησίχορος ἐμνήσθη τοῦτον τὸν τρόπον A^a. [g] δὲ καὶ om. P. [h] δὲ] δὲ καὶ P. [i] γίνωνται καὶ νοτίαι P.D^a. [k] μύες A^a. [l] χυταῖοι P. [m] δὲ] δὲ οἱ P.A^a.C^a. [n] περιεχόμενοι οἷον θύννος πηλαμίς D^a. [o] κολίαι intpp: κοχλίαι P.D^a, κτ'. κόλλαιναι C^a, κοιλίαι κόλλαιναι A^a. [p] χρομὶς ψῆτται P.D^a. [q] καὶ τὰ τοιαῦτα om. A^a. [r] αὐτῷ ὁ τόκος P.D^a.

Καὶ ὁ τριχίας δὲ καὶ τὰ πετραῖα [s] δίς, ἡ δὲ τρίγλη [t] μόνη τρίς. 5
Τεκμαίρονται δ' ἐκ τοῦ γόνου· τρὶς γὰρ φαίνεται ὁ γόνος περί [v] τινας τόπους. Ὁ δὲ σκορπίος τίκτει δίς. Τίκτει δὲ [w] καὶ ὁ [x] σάργος δίς, ἔαρος καὶ μετοπώρου· ἡ δὲ [y] σάλπη μετοπώρου ἅπαξ. Ἡ δὲ θυννὶς ἅπαξ τίκτει, ἀλλὰ διὰ τὸ τὰ μὲν [z] πρώϊα 6
τὰ δ' ὄψια προΐεσθαι δὶς δοκεῖ τίκτειν· ἔστι δ' ὁ μὲν πρῶτος τόκος περὶ τὸν Ποσειδεῶνα πρὸ τροπῶν, ὁ δ' ὕστερος τοῦ ἔαρος. Διαφέρει δ' ὁ θύννος ὁ ἄρρην τοῦ θήλεος, ὅτι ἡ μὲν ἔχει ὁ δ' οὐκ ἔχει ὑπὸ τῇ γαστρὶ πτερύγιον, ὃ καλοῦσιν
[a] ἀφαρέα. Τῶν δὲ σελαχῶν ἡ ῥίνη μόνη τίκτει δίς· τίκτει 10
γὰρ [b] καὶ ἀρχομένου τοῦ φθινοπώρου καὶ περὶ Πλειάδος δύσιν, εὐημερεῖ δ' ἐν τῷ φθινοπώρῳ μᾶλλον· ὁ δ' εἷς τόκος γίνεται περὶ ἑπτὰ ἢ ὀκτώ. Δοκοῦσι δ' ἔνιοι τῶν γαλεῶν, οἷον [c] ὁ ἀστερίας, δὶς τοῦ μηνὸς τίκτειν· τοῦτο δὲ συμβαίνει, ὅτι
[d] οὐχ ἅμα πάντα λαμβάνει τελέωσιν τὰ ᾠά. Ἔνια δὲ τίκτει 2
πᾶσαν ὥραν, οἷον [e] ἡ [f] σμύραινα. Τίκτει δ' αὕτη ᾠὰ πολλά, καὶ [g] ἐκ [h] μικροῦ ταχεῖαν τὴν αὔξησιν λαμβάνουσι [i] τὰ [k] γενόμενα, ὥσπερ καὶ τὰ τοῦ ἱππούρου· καὶ γὰρ ταῦτα ἐξ ἐλαχίστου μέγιστα γίνεται τάχιστα, πλὴν ἡ μὲν [l] σμύραινα πᾶ-
σαν ὥραν τίκτει, ὁ δ' ἵππουρος ἔαρος. Διαφέρει δ' ὁ [m] σμῦ- 3
ρος καὶ ἡ σμύραινα· ἡ μὲν γὰρ [n] σμύραινα ποικίλον καὶ ἀσθενέστερον, ὁ δὲ σμῦρος [o] ὁμόχρους καὶ ἰσχυρός, καὶ τὸ χρῶμα [p] ἔχει ὅμοιον τῇ [q] πίτυϊ, καὶ ὀδόντας ἔχει καὶ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν. Φασὶ δ' ὥσπερ καὶ τἆλλα, τὸν μὲν ἄρρενα τὴν δὲ θήλειαν εἶναι. [r] Ἐξέρχεται δὲ ταῦτα εἰς [s] τὴν ξηράν, καὶ λαμβά-
νονται πολλάκις. Συμβαίνει μὲν οὖν σχεδὸν πᾶσι ταχεῖαν 4
γίνεσθαι τὴν αὔξησιν τοῖς ἰχθύσιν, οὐχ ἥκιστα δὲ κορακίνῳ

[s] δίς, ἡ δὲ τρίγλη] δὴ τρίγλα P, δὴ τρίγλα δὲ Da, ἡ δὲ τρίγλη Aa.Ca. [t] μόνον Aa.Ca. [v] τινας τοὺς τόπους Aa. [w] καὶ om. pr. Aa. [x] σαργὸς Aa.Ca. [y] σάλπη τοῦ μ. Ca, σάλπιγξ τοῦ μ. Aa. [z] πρώϊμα τὰ δ' ὄψιμα ποιεῖσθαι P.Da. [a] ἀφορέα Aa. [b] καὶ om. P. [c] οἱ ἀστερίαι P.Da. [d] οὐχ ἅπαντα λαμβάνει τελείωσιν P.Da. [e] ἡ] καὶ ἡ Aa.Ca. [f] μύραινα Ca.Da. [g] ἐκ om. Ca. et pr. Aa. [h] μικρῇ pr. Aa. [i] τὰ om. Aa.Ca. [k] γεννώμενα ὥσπερ καὶ τὸ P.Da. [l] μύραινα P.Ca.Da. [m] σμύρος P.Aa.Da. [n] μύραινα διαφόρως ποικίλον Da. [o] ὁμόχροος P, ὁμόχρως Aa. [p] ὅμοιον ἔχει P.Da. [q] πιτύϊ P. [r] ἐξέρχονται Ca. [s] τὸ ξηρόν Aa.Ca.

[t] τῶν μικρῶν· τίκτει δὲ πρὸς τῇ γῇ [v] καὶ βρυώδεσι καὶ δασέ-
5 σιν. Ταχὺ δὲ καὶ ὁ [w] ὀρφῶς ἐκ μικροῦ γίνεται μέγας. Αἱ δὲ πηλαμύδες καὶ οἱ θύννοι τίκτουσιν ἐν τῷ Πόντῳ, [x] ἄλλοθι δ' οὔ· [y] κεστρεῖς δὲ καὶ χρυσόφρυες καὶ λάβρακες μάλιστα οὗ [z] ἂν ποταμοὶ ῥέωσιν· οἱ δ' ὄρκυνες καὶ [a] σκορπίδες καὶ ἄλλα πολ-
11 λὰ γένη ἐν τῷ πελάγει. Τίκτουσι δ' οἱ πλεῖστοι τῶν ἰχθύων ἐν [b] μησὶ τρισί, [c] Μουνυχιῶνι, [d] Θαργηλιῶνι, Σκιρροφοριῶνι· μετοπώρου δ' [e] ὀλίγοι, οἷον σάλπη καὶ [f] σάργος καὶ [g] ὅσα ἄλλα τοιαῦτα μικρὸν πρὸ ἰσημερίας τῆς φθινοπωρινῆς, καὶ
2 νάρκη καὶ [h] ῥίνη. Τίκτει δ' ἔνια καὶ χειμῶνος καὶ θέρους, ὥσπερ ἐλέχθη πρότερον, [i] οἷον χειμῶνος μὲν λάβραξ κεστρεὺς [k] βελόνη, θέρους δὲ περὶ τὸν Ἑκατομβαιῶνα [l] θυννίς, περὶ τροπὰς θερινάς· τίκτει δὲ θυλακοειδές, ἐν ᾧ [m] πολλὰ ἐγγίνεται καὶ μικρὰ ᾠά. Καὶ οἱ [n] ῥυάδες τοῦ θέρους τίκτουσιν.
3 Ἄρχονται [o] δὲ [p] κύειν τῶν κεστρέων οἱ μὲν [q] χελῶνες τοῦ Ποσειδεῶνος καὶ ὁ [r] σάργος καὶ ὁ [s] σμύξων καλούμενος καὶ ὁ κέφαλος· [t] κύουσι δὲ τριάκοντα ἡμέρας. Ἔνιοι δὲ τῶν κεστρέων οὐ γίνονται ἐκ συνδυασμοῦ, ἀλλὰ φύονται ἐκ τῆς
4 ἰλύος [v] καὶ τῆς [w] ἄμμου. Ὡς μὲν οὖν ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦ ἔαρος τὰ πλεῖστα κυΐσκεται, οὐ μὴν ἀλλά, [x] καθάπερ εἴρηται, καὶ θέρους ἔνια καὶ φθινοπώρου καὶ χειμῶνος· ἀλλ' οὔτε ἅπασιν ὁμοίως τοῦτο συμβαίνει οὔθ' ἁπλῶς οὔτε καθ' ἕκαστον [y] γένος, ὥσπερ τοῖς πλείστοις τοῦ ἔαρος· οὐδὲ δὴ κύουσι πολλὰ κυή-
5 ματα [z] ὁμοίως ἐν τοῖς ἄλλοις χρόνοις. Ὅλως δὲ δεῖ μὴ λεληθέναι ὅτι, ὥσπερ [a] καὶ τῶν φυομένων καὶ τῶν ζῴων τῶν

[t] τῷ μικρῷ Da, μικρῷ Aa.Ca. [v] καὶ πρὸς τοῖς βρ. P.Da. [w] ὀρφὸς P.Da. [x] ἄλλοθεν Aa. [y] οἱ δὲ κεστρεῖς καὶ οἱ χρυσόφρυες καὶ οἱ λάβρακες P.Da. [z] ἂν] ἄν ποτε P.Da. [a] σκομβρίδες Aa.Ca. [b] τρισὶ μησὶ P.Da. [c] μουνυχίωνι P. [d] θαργηλιῶνι σκιροφοριῶνι Da, θαργηλίωνι σκιροφορίωνι P, καὶ σκιρροφοριῶνι θαργηλιῶνι Aa.Ca. [e] ὀλίγη σάλπη P, omisso οἷον. [f] σαργὸς Ca, σαρὼς Aa. [g] ὅσα om. P.Da. [h] ῥίνα Da. [i] οἷον om. Da. [k] βελώνη P, βελλόνη δὲ Aa. [l] θυννίδες Aa.Ca, θυννὶς δὲ P.Da. [m] πολλὰ ἐγγίνεται μικρὰ Aa.Ca, μικρὰ γίνεται καὶ πολλὰ P.Da. [n] ῥοάδες Ca. [o] δὲ] δὲ καὶ P.Da. [p] τίκτειν Aa. [q] χάλωνες P.Da. [r] σαργὸς Aa.Ca. [s] σμύζων Ca, μύξων P.Da. [t] μύουσι Aa. [v] καὶ ἐκ τῆς Aa. [w] ψάμμου ὡς μὲν ἐπὶ P.Da. [x] καθὼς P.Da. [y] γένος οὔτε τοῖς πλείστοις ὥσπερ Aa.Ca. [z] ὅμοια Aa. [a] καὶ post ὥσπερ om. P.Da.

τετραπόδων πολλὴν αἱ χῶραι ποιοῦσι διαφορὰν οὐ μόνον
πρὸς τὴν ἄλλην τοῦ σώματος εὐημερίαν ἀλλὰ καὶ πρὸς [b] τὸ
πλεονάκις ὀχεύεσθαι καὶ γεννᾶν, οὕτω καὶ περὶ τοὺς [c] ἰχθῦς
πολλὴν ποιοῦσι τὴν διαφορὰν [d] αὐτοὶ οἱ τόποι οὐ μόνον
κατὰ μέγεθος καὶ εὐτροφίαν ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς τόκους καὶ
τὰς ὀχείας, τοῦ ἔνθα μὲν πλεονάκις ἔνθα δ' ἐλαττονάκις γεν-
νᾶν τὰ αὐτά.

Τίκτει δὲ καὶ τὰ μαλάκια τοῦ ἔαρος, καὶ ἐν τοῖς πρώτοις 12
[e] τίκτει τῶν θαλαττίων ἡ [f] σηπία. Τίκτει δὲ πᾶσαν ὥραν,
ἀποτίκτει δ' ἐν ἡμέραις [g] πέντε καὶ δέκα. Ὅταν [h] δὲ τέκῃ
τὰ ᾠά, ὁ ἄρρην [i] παρακολουθῶν καταφυσᾷ τὸν [k] θολόν, καὶ
γίνεται [l] στιφρά. Βαδίζουσι δὲ κατὰ ζυγά· ἔστι δὲ ὁ ἄρρην
τῆς θηλείας ποικιλώτερος καὶ μελάντερος τὸν νῶτον. Ὁ δὲ 2
πολύπους [m] ὀχεύεται τοῦ χειμῶνος, τίκτει [n] δὲ τοῦ ἔαρος,
[o] ὅτε καὶ [p] φωλεύει περὶ δύο μῆνας. Τίκτει δὲ τὸ ᾠὸν καθά-
περ βοστρύχιον, ὅμοιον τῷ τῆς λεύκης καρπῷ. Ἔστι δὲ
πολύγονον τὸ ζῷον· ἐκ γὰρ τοῦ ἀποτικτομένου ἄπειρον γί-
νεται τὸ πλῆθος. Διαφέρει δ' ὁ ἄρρην τῆς θηλείας τῷ τε τὴν 3
κεφαλὴν ἔχειν προμηκεστέραν καὶ τὸ καλούμενον ὑπὸ τῶν
ἁλιέων αἰδοῖον ἐν τῇ πλεκτάνῃ λευκόν. Ἐπῳάζει δέ, ὅταν
τέκῃ· διὸ καὶ χείριστοι γίνονται· οὐ γὰρ νέμονται κατὰ
[q] τοῦτον τὸν χρόνον. Γίνονται δὲ καὶ αἱ πορφύραι [r] περὶ τὸ
ἔαρ, καὶ οἱ κήρυκες λήγοντος τοῦ χειμῶνος. Καὶ ὅλως τὰ 4
ὀστρακόδερμα ἔν τε τῷ ἔαρι [s] φαίνεται τὰ καλούμενα ᾠὰ
ἔχοντα καὶ ἐν τῷ μετοπώρῳ, πλὴν τῶν ἐχίνων τῶν ἐδωδίμων·
οὗτοι δὲ μάλιστα [t] μὲν [v] ἐν ταύταις ταῖς ὥραις, οὐ μὴν ἀλλὰ
καὶ ἀεὶ ἔχουσι, καὶ μάλιστα ταῖς πανσελήνοις καὶ ταῖς ἀλεει-
ναῖς ἡμέραις, πλὴν τῶν ἐν τῷ εὐρίπῳ τῶν [w] Πυρραίων· ἐκεῖνοι
δὲ ἀμείνους τοῦ χειμῶνος. Εἰσὶ δὲ μικροὶ μέν, πλήρεις δὲ τῶν 5

[b] τὸ om. Ca. [c] ἰχθύας Ca. [d] αὐτοῖς Aa.Ca. [e] τίκτει δὲ τῶν P.Da. [f] σηπύα Aa, σιπύα Ca. [g] δέκα πέντε P.Da. [h] δ' ἐπιτέκῃ P. [i] κατακολουθῶν Aa.Ca [k] θορόν Aa. [l] στρυφνά Aa, στριφνά Ca. [m] ὀχεύει Aa.Da. [n] δὲ τοῦ—τίκτει om. P. [o] ὅτε om. Da. [p] φωλεῖ Aa. [q] τὸν καιρὸν τοῦτον Aa.Ca. [r] περὶ om. P.Da. [s] φαίνονται Aa.Da. [t] μὲν om. Aa. [v] ἐν om. P.Da. [w] πυρέων Aa.Ca, πυρείων P.

ᾠῶν. [x] Κύοντες δὲ φαίνονται καὶ οἱ κοχλίαι πάντες ὁμοίως τὴν αὐτὴν ὥραν.

13 Τῶν δ' [y] ὀρνέων τὰ μὲν ἄγρια, ὥσπερ εἴρηται, ἅπαξ [z] ὀχεύεται καὶ τίκτει τὰ πλεῖστα, χελιδὼν δὲ δὶς τίκτει [a] καὶ [b] κόττυφος. Τὰ μὲν οὖν πρῶτα τοῦ κοττύφου ὑπὸ χειμῶνος ἀπόλλυται ([c] πρωϊαίτατα γὰρ τίκτει [d] τῶν ὀρνέων ἁπάντων),
2 τὸν δ' ὕστερον τόκον εἰς τέλος ἐκτρέφει. Ὅσα [e] δὲ ἥμερα ἢ ἡμεροῦσθαι δύναται, ταῦτα [f] δὲ πλεονάκις, οἷον αἱ περιστεραὶ [g] καθ' ἅπαν τὸ θέρος, καὶ τὸ τῶν ἀλεκτορίδων γένος· ὀχεύουσι [h] γὰρ οἱ ἄρρενες καὶ [i] ὀχεύονται αἱ θήλειαι τῶν ἀλεκτορίδων καὶ τίκτουσιν ἀεί, πλὴν [k] τῶν [l] ἐν χειμῶνι τροπικῶν
3 ἡμερῶν. Τῶν δὲ περιστεροειδῶν [m] πλείω τυγχάνει [n] ὄντα γένη· ἔστι γὰρ ἕτερον [o] περιστερὰ καὶ πελειάς. Ἐλάττων μὲν οὖν ἡ πελειάς, τιθασσὸν δὲ γίνεται μᾶλλον ἡ περιστερά· ἡ δὲ πελειὰς καὶ μέλαν καὶ μικρὸν καὶ ἐρυθρόπουν καὶ
4 τραχύπουν, διὸ καὶ οὐθεὶς τρέφει. Μέγιστον μὲν οὖν τῶν τοιούτων [p] ἡ φάττα ἐστί, δεύτερον δὲ ἡ οἰνάς· αὕτη δὲ [q] μικρῷ μείζων ἐστὶ τῆς περιστερᾶς· ἐλάχιστον δὲ τῶν τοιούτων [r] ἡ τρυγών. Τίκτουσι δ' αἱ περιστεραὶ πᾶσαν ὥραν καὶ ἐκτρέφουσιν, ἐὰν τόπον ἔχωσιν ἀλεεινὸν καὶ τὰ ἐπιτήδεια· εἰ δὲ μή, τοῦ θέρους μόνον. Τὰ δ' [s] ἔκγονα [t] τοῦ ἔαρος βέλτιστα [v] καὶ τοῦ φθινοπώρου· τὰ δὲ τοῦ θέρους καὶ [w] ἐν ταῖς θερμημερίαις χείριστα.

14 Διαφέρουσι δὲ [x] καὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν τὰ ζῷα πρὸς τὴν ὀχείαν. Πρῶτον μὲν οὖν οὐχ ἅμα τοῖς πολλοῖς ἄρχεταί [y] τε τὸ σπέρμα ἐκκρίνεσθαι καὶ γεννᾶν δύναται, ἀλλ' ὕστερον· [z] τὸ

[x] κύονες P, ποιοῦντες Da. [y] ὀρνίθων P.Da. [z] τίκτει καὶ ὀχεύεται P.Aa.Ca. [a] καὶ] καὶ ὁ P.Aa.Da. [b] κότυφος P.Da. [c] πρώτιστα P.Da. [d] πάντων τῶν ὀρνέων Da, τῶν ὀρνέων πάντων P. [e] δὲ] δὲ ἢ Ca. [f] δὲ om. P. [g] κατὰ παντὸς τοῦ θέρους Da. et omisso τοῦ P. [h] γὰρ] δὲ Ca, γὰρ καὶ P.Da. [i] ὀχεύονται om. P.Da. [k] τῶν post χειμῶνι P.Da. [l] ἐν] ἐν τῷ P.Ca.Da. [m] τυγχάνει πλείω P.Aa.Da. [n] ὄντα τὰ γένη P.Da. [o] πελειὰς καὶ περιστερά P.Da. [p] ἡ om. Da. [q] μικρὸν μεῖζόν Aa. [r] ἡ om. Aa.Ca. [s] ἔγγονα P.Aa.Ca. [t] βέλτιστα τοῦ ἔαρος P.Ca.Da. [v] καὶ] ἢ Da. [w] ἐν om. Aa.Ca. [x] καὶ om. Aa. [y] τό τε P.Da. [z] τὰ Ca.

γὰρ τῶν νέων ἐν πᾶσι τοῖς ζῴοις τὸ [a] μὲν πρῶτον [b] ἄγονον,
γονίμων δ' ὄντων ἀσθενέστερα καὶ ἐλάττω τὰ [c] ἔκγονα. Τοῦ- 2
το δὲ μάλιστα δῆλον ἐπί τε [d] τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζῳοτό-
κων τετραπόδων καὶ ἐπὶ τῶν ὀρνίθων· τῶν μὲν γὰρ τὰ [c] ἔκ-
γονα ἐλάττω, τῶν δὲ τὰ ᾠά. Αἱ δ' ἡλικίαι [e] τοῖς ὀχεύουσιν
αὐτοῖς μὲν πρὸς [f] αὐτοὺς τοῖς γένεσι τοῖς πλείστοις σχεδὸν
κατὰ τὸν αὐτὸν γίνονται χρόνον, ἐὰν μή τι [g] προτερῇ διά τι
τερατῶδες [h] πάθος ἢ διὰ βλάβην τῆς φύσεως. Τοῖς μὲν οὖν 3
ἀνθρώποις ἐπισημαίνει κατά τε τὴν τῆς φωνῆς μεταβολὴν καὶ
τῶν αἰδοίων οὐ μόνον μεγέθει ἀλλὰ καὶ εἴδει, καὶ ἐπὶ τῶν
[i] μαστῶν ὡσαύτως, μάλιστα δὲ τῇ τριχώσει τῆς ἥβης. Ἄρ-
χεται [k] δὲ φέρειν τὸ σπέρμα περὶ τὰ δὶς ἑπτὰ ἔτη, [l] γεννητι-
κὸς δὲ περὶ τὰ τρὶς ἑπτά. Τοῖς δ' ἄλλοις ζῴοις ἥβη μὲν οὐ 4
γίνεται (τὰ μὲν γὰρ ὅλως οὐκ ἔχει τρίχας, τὰ δ' οὐκ ἔχει ἐν
τοῖς ὑπτίοις, ἢ ἐλάττους τῶν ἐν τοῖς πρανέσιν), ἡ δὲ φωνὴ
[m] μεταβάλλουσα ἐν ἐνίοις ἐπίδηλός ἐστιν· τοῖς δ' ἕτερα τοῦ
σώματος μόρια ἐπισημαίνει τήν [n] τ' ἀρχὴν [o] τοῦ σπέρμα ἔχειν
καὶ [p] τοῦ τὸ γόνιμον [p] ἤδη. Τὴν [q] δὲ φωνὴν [r] ὅλως ἔχει τὸ 5
θῆλυ [s] ἐν τοῖς πλείστοις ὀξυτέραν, καὶ τὰ νεώτερα τῶν [t] πρε-
σβυτέρων, [v] ἐπεὶ καὶ οἱ ἔλαφοι οἱ ἄρρενες τῶν θηλειῶν φθέγ-
γονται [w] βαρύτερον. Φθέγγονται δ' οἱ μὲν ἄρρενες, ὅταν ἡ
ὥρα τῆς ὀχείας ᾖ, αἱ δὲ θήλειαι, ὅταν φοβηθῶσιν. Ἔστι δ' 6
ἡ μὲν τῆς θηλείας φωνὴ βραχεῖα, ἡ δὲ τοῦ ἄρρενος ἔχει μῆ-
κος. Καὶ ἡ τῶν κυνῶν δὲ γηρασκόντων γίνεται βαρυτέρα
φωνή. Καὶ τῶν ἵππων δὲ διαφέρουσιν αἱ φωναί· εὐθὺς [x] μὲν 7
γὰρ [y] γενόμεναι [z] ἀφιᾶσι φωνὴν [a] λεπτὴν καὶ μικρὰν αἱ θή-

[a] μὲν γὰρ πρῶτον Ca. [b] ἄγονα Ca, ἀγῶνα Aa. [c] utrobique ἔγγονα P.Aa. [d] τῶν post τε om. Ca. [e] τοῖς om. Aa. [f] αὑτοῖς Aa.Ca. [g] προτερῇ ἢ διά P. [h] πάθος] πρᾶγμα P.Da. [i] μασθῶν ὁμοίως Aa. [k] δὲ φέρειν] διαφέρειν Da. [l] γεννητικὸς Sylburgius: codices γεννητικά. [m] μεταβάλλουσα ἐνίοις ἔνδηλός P.Da. [n] τ' om. Da. [o] τοῦ] τὸ P.Da. [p] τοῦ et ἤδη om. P.Da. [q] δὲ om. P. [r] ὅλως om. P.Da. [s] ὀξυτέραν ἐν τοῖς πλείστοις Aa. [t] πρεσβυτέρων] ὀξυτέρων Aa. [v] ἐπεὶ—ἄρρενες] καὶ οἱ ἄρρενες ἔλαφοι Da. [w] τραχύτερον Ca. [x] μὲν om. P.Aa.Da. [y] γινόμεναι Aa.Ca, γεννώμεναι Da, γεννώμενα P. [z] ἀφίησι P. [a] μικρὰν καὶ λεπτὴν Ca.

λειαι, οἱ δ' ἄρρενες μικρὰν μέν, μείζω [b] μέντοι γε καὶ βαρυ-
τέραν τῆς θηλείας· τοῦ δὲ χρόνου [c] προϊόντος μείζονα· [d] διε-
τὴς δ' ἐπειδὰν γένηται καὶ τῆς ὀχείας ἄρξηται, φωνὴν ἀφίη-
σιν ὁ μὲν ἄρρην μεγάλην καὶ βαρεῖαν, ἡ δὲ θήλεια μείζω καὶ
λαμπροτέραν ἢ τέως, ἄχρι ἐτῶν εἴκοσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολύ· μετὰ
μέντοι τὸν χρόνον τοῦτον ἀσθενεστέραν ἀφιᾶσι καὶ οἱ ἄρρενες
8 καὶ αἱ [e] θήλειαι. Ὡς μὲν [f] οὖν ἐπὶ τὸ πολύ, καθάπερ εἴπομεν,
διαφέρει ἡ φωνὴ τῶν ἀρρένων καὶ τῶν θηλειῶν [g] ἐν τῷ βαρύ-
τερον φθέγγεσθαι τὰ ἄρρενα τῶν θηλειῶν, [h] ὅσων ἐστὶν [i] ἀπό-
τασις τῆς φωνῆς· οὐ μὴν ἐν πᾶσί [k] γε τοῖς ζῴοις, ἀλλ' ἐνίοις
τοὐναντίον, οἷον ἐπὶ τῶν βοῶν· ἐπὶ γὰρ τούτων τὸ θῆλυ τοῦ
ἄρρενος βαρύτερον φθέγγεται, καὶ οἱ μόσχοι τῶν τελείων.
9 Διὸ καὶ τὰς φωνὰς τὰ ἐκτεμνόμενα μεταβάλλουσιν ἐναντίως·
εἰς τὸ θῆλυ γὰρ μεταβάλλουσι τὰ ἐκτεμνόμενα.

10 Οἱ δὲ χρόνοι τῆς ὀχείας κατὰ τὴν ἡλικίαν ἔχουσιν ὧδε
τοῖς ζῴοις. Πρόβατον μὲν καὶ αἲξ αὐτοετὲς [l] ὀχεύεται καὶ
κύει, μᾶλλον δὲ ἡ αἴξ· καὶ οἱ ἄρρενες δ' ὀχεύουσιν ὡσαύτως.
Τὰ δ' [m] ἔκγονα τῶν ἀρρένων διαφέρει ἐπὶ τούτων καὶ τῶν
ἄλλων· οἱ γὰρ ἄρρενες βελτίους [n] γίνονται [o] ἢ τῷ ὕστερον
11 [p] ἔτει, ὅταν [q] γηράσκωσιν. Ὗς δ' [r] ὀχεύει μὲν καὶ ὀχεύεται
πρῶτον ὀκτάμηνος, τίκτει δ' [s] ἡ θήλεια [t] μὲν [v] ἐνιαυσία (οὕτω
γὰρ συμβαίνει ὁ χρόνος τῆς κυήσεως), ὁ δ' ἄρρην γεννᾷ μὲν
12 ὀκτάμηνος, φαῦλα μέντοι πρὶν γενέσθαι ἐνιαύσιος. Οὐ παν-
ταχοῦ δέ, ὥσπερ εἴρηται, [w] ὁμοίως συμβαίνουσιν αἱ ἡλικίαι·
ἐνιαχοῦ [x] μὲν γὰρ [y] αἱ [z] ὕες ὀχεύονται μὲν καὶ ὀχεύουσι τετρά-
μηνοι, ὥστε δὲ γεννᾶν καὶ ἐκτρέφειν ἑξάμηνοι, ἐνιαχοῦ δ' οἱ
κάπροι δεκάμηνοι ἄρχονται ὀχεύειν, [a] ἀγαθοὶ δὲ μέχρι [b] ἐπὶ
13 [c] τριετές. Κύων δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ [d] μὲν ὀχεύεται [e] ἐνιαυσία

[b] μέντοι γε] δὲ Aa. [c] περιόντος Aa. [d] διέτης Aa. [e] θήλεις Da. [f] οὖν om. P.Da. [g] ἐν—θηλειῶν om. Aa.Ca. [h] ὅσον P.Aa. [i] ἀπόστασις P.Da, ἀπότασίς τις Ca. [k] τε Da. [l] ὀχεύονται P.Da. [m] ἔγγονα P.Aa. [n] γίνεται Aa. [o] ἢ om. Aa.Ca. [p] ἔτι P. [q] γηράσωσιν Aa. [r] ὀχεύεται μὲν καὶ ὀχεύει Aa. [s] ἡ om. P.Da. [t] μὲν om. Aa.Ca. [v] hic et sect. 13, et 16. ἐνιαύσια P.Da. [w] ὁμοίως om. P.Da. [x] μὲν om. P.Ca.Da. [y] οἱ Ca, om. P.Da. [z] ὗς Da. [a] ἀγαθὴ Aa. [b] ἐπὶ om. P.Da. [c] τριετίας P.Ca.Da. [d] μὲν om. Aa.Ca. [e] ἐνιαύσια P.Da.

καὶ ὀχεύει ἐνιαύσιος, ἐνίοτε δὲ συμβαίνει ταῦτα καὶ ὀκταμή-
νοις· μᾶλλον δὲ [f] τοῦτο γίνεται ἐπὶ τῶν [g] ἀρρένων ἢ τῶν θη-
λειῶν. Κύει δ' ἑξήκοντα καὶ μίαν ἢ [h] καὶ δύο [i] ἢ τρεῖς ἡμέρας
τὸ μακρότατον· [k] ἔλαττον δ' οὐ φέρει τῶν [l] ἑξήκονθ' ἡμερῶν,
ἀλλ' ἄν τι [m] καὶ γένηται, οὐκ ἐκτρέφεται εἰς τέλος. Τεκοῦ- 14
σα δὲ πάλιν ὀχεύεται ἕκτῳ μηνί, καὶ οὐ πρότερον. Ἵππος δ'
ὀχεύειν ἄρχεται [n] διετὴς καὶ [o] ὀχεύεσθαι, ὥστε καὶ γεννᾶν·
τὰ μέντοι [p] ἔκγονα [q] τὰ κατὰ τούτους τοὺς χρόνους ἐλάττω
καὶ ἀσθενικώτερα. Ὡς δ' ἐπὶ τὸ πλεῖστον [r] τριετὴς ὀχεύει καὶ
ὀχεύεται. Καὶ ἐπιδίδωσι δ' ἀεὶ ἐπὶ [s] τὸ [t] βελτίω τὰ [p] ἔκγονα
[v] γεννᾶν μέχρι ἐτῶν εἴκοσιν. Ὀχεύει δ' ὁ ἵππος ὁ ἄρρην 15
[w] μέχρι ἐτῶν τριάκοντα [x] καὶ τριῶν, ἡ δὲ θήλεια ὀχεύεται
[y] μέχρι τετταράκοντα ἐτῶν, ὥστε συμβαίνει σχεδὸν διὰ βίου
γίνεσθαι τὴν ὀχείαν· ζῇ γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁ μὲν ἄρρην
περὶ [z] πέντε καὶ τριάκοντα ἔτη, ἡ δὲ θήλεια [a] πλείω τῶν
[b] τετταράκοντα· ἤδη δέ τις ἐβίωσεν ἵππος [c] ἔτη ἑβδομήκοντα
καὶ πέντε. Ὄνος δὲ τριακοντάμηνος ὀχεύει καὶ ὀχεύεται. Οὐ 16
μέντοι γεννῶσί γε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ [d] ἀλλ' ἢ τριετὴς ἢ διετὴς
καὶ ἑξάμηνος. Ἤδη δὲ καὶ [e] ἐνιαυσία ἐκύησεν ὥστε καὶ [f] ἐκτρα-
φῆναι. [g] Καὶ βοῦς ἐνιαυσία ἔτεκεν ὥστε [h] καὶ ἐκτραφῆναι·
καὶ τὸ μέγεθος ηὐξήθη ὅσον ἔμελλε, καὶ οὐκέτι. Αἱ μὲν οὖν
ἀρχαὶ τοῖς ζῴοις τούτοις τῆς [i] γεννήσεως τοῦτον ἔχουσι τὸν
τρόπον. Γεννᾷ [k] δ' [l] ἄνθρωπος [m] μὲν τὸ ἔσχατον μέχρι ἑβδο- 17
μήκοντα ἐτῶν ὁ ἄρρην, γυνὴ [n] δὲ μέχρι πεντήκοντα. Ἀλλὰ
τοῦτο μὲν [o] σπάνιον· ὀλίγοις γὰρ [p] γεννᾶται ἐν ταύταις ταῖς

[f] ταῦτα P.Da. [g] θηλειῶν ἢ τῶν ἀρρένων P.Da. [h] καὶ ante δύο om. P.Da. [i] ἢ] ἢ καὶ Aa.Ca. [k] ἔλαττον om. pr. Aa. [l] ἑξηκονθημέρων Aa. [m] καὶ om. P.Da. [n] διέτης Ca. [o] ὀχεύεται P.Da. [p] ἔγγονα utrobique P.Aa. [q] τὰ om. P.Da. [r] τριέτης P.Ca, καὶ τριέτης Aa. [s] τὰ Aa.Ca. [t] βέλτιον Da. [v] γεννᾳ δὲ μέχρι Aa.Ca, γεννᾶν ἄχρι P. [w] ἄχρι P. [x] καὶ om. P. [y] ἄχρι ἐτῶν τεσσαράκοντα P.Da. [z] τριάκοντα πέντε P.Da. [a] πλέον Aa. [b] τεσσαράκοντα P.Da. [c] καὶ ἑβδομήκοντα πέντε ἔτη P.Da, ἔτη ἑβδομήκοντα πέντε Ca. [d] ἀλλὰ διετεῖς ἢ καὶ τριετεῖς καὶ ἑξάμηνοι P.Da. [e] ἐνιαύσια P.Da. [f] τραφηναι Aa. [g] καὶ βοῦς—ἐκτραφῆναι om. Aa. [h] καὶ post ὥστε om. P. [i] γενέσεως Aa.Ca. [k] δ'] δὲ ὁ P.Ca. [l] ἄνθρωπος] ἄρρην Ca, omissis mox ὁ ἄρρην. [m] μὲν] μετὰ Ca, om. P.Da. [n] δὲ] δὲ τὸ Da. [o] σπάνιον γίνεται. ὀλίγοις P. [p] γεγένηται P.Da.

ἡλικίαις [q] τέκνα· ὡς δ' ἐπὶ τὸ πολὺ τοῖς μὲν πέντε καὶ ἑξή-
18 κοντα ὅρος, [r] ταῖς δὲ πέντε καὶ [s] τετταράκοντα. Πρόβατον
δὲ τίκτει μέχρι ἐτῶν ὀκτώ, ἐὰν δὲ θεραπεύηται καλῶς, καὶ
μέχρι ἕνδεκα· σχεδὸν [t] δὲ διὰ βίου [v] συμβαίνει ὀχεύειν καὶ
ὀχεύεσθαι [w] ἀμφοτέροις. Οἱ δὲ τράγοι πίονες ὄντες ἧττον
γόνιμοί εἰσιν (ἀφ' ὧν καὶ τὰς ἀμπέλους, ὅταν μὴ φέρωσι,
[x] τραγᾶν καλοῦσιν), ἀλλὰ [y] παρισχναινόμενοι δύνανται [z] ὀχεύ-
19 οντες γεννᾶν. ˈὈχεύουσι δ' οἱ κριοὶ [a] τὰς πρεσβυτάτας πρῶ-
τον, τὰς δὲ νέας [b] οὐ διώκουσιν. Τίκτουσι δ', ὥσπερ εἴρηται
ἐν τοῖς [c] πρότερον, αἱ νέαι ἐλάττω τὰ [d] ἔκγονα τῶν πρεσβυ-
τέρων. Κάπρος δ' ἀγαθὸς μὲν [e] ὀχεύειν μέχρι ἐπὶ [f] τριε-
τές, τῶν δὲ πρεσβυτέρων χείρω τὰ ἔκγονα· οὐ γὰρ ἔτι γί-
20 νεται αὐτῷ [g] ἐπίδοσις οὐδὲ ῥώμη. ˈὈχεύειν δ' εἴωθε χορ-
τασθεὶς καὶ [h] μὴ προβιβάσας ἄλλην· εἰ δὲ μή, [i] ὀλιγοχρονιω-
τέρα ἡ ὀχεία γίνεται καὶ μικρότερα τὰ [k] ἔκγονα. Τίκτει δ'
ἐλάχιστα μὲν ὗς, ὅταν [l] ᾖ πρωτοτόκος· δευτεροτόκος δ' οὖσα
ἀκμάζει· γηράσκουσα δὲ τίκτει μὲν ὁμοίως, ὀχεύεται δὲ βρα-
δύτερον· ὅταν δὲ πεντεκαιδεκαετεῖς ὦσιν, οὐκέτι γεννῶσιν ἀλ-
21 λὰ [m] γραῖαι γίνονται. ˈἘὰν δ' [n] εὐτραφὴς ᾖ, θᾶττον ὁρμᾷ
πρὸς τὰς ὀχείας καὶ νέα καὶ γηράσκουσα· ἔγκυος δ' οὖσα ἐὰν
πιαίνηται σφόδρα, ἔλαττον [o] ἴσχει τὸ γάλα μετὰ τὸν τόκον.
Τὰ δ' ἔκγονα κατὰ μὲν τὴν ἡλικίαν βέλτιστα ἐν ἀκμῇ, κατὰ
δὲ τὰς ὥρας, ὅσα τοῦ χειμῶνος ἀρχομένου γίνεται· χείριστα
22 δὲ τὰ θερινά· καὶ γὰρ [p] μικρὰ καὶ λεπτὰ καὶ ὑγρά. ˈὉ δ'
ἄρρην, ἐὰν μὲν [n] εὐτραφὴς ᾖ, πᾶσαν ὥραν ὀχεύειν δύναται,
καὶ μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ· εἰ δὲ μή, μάλιστα τό [q] γ' ἕωθεν·

[q] τέκνον Cᵃ. [r] ταῖς] τοῖς Aᵃ, τῶν P. [s] τεσσαράκοντα Cᵃ.Dᵃ, σαράκοντα P. [t] δὲ καὶ διὰ Dᵃ. [v] ὀχεύειν συμβαίνει Aᵃ, συμβαίνει καὶ ὀχεύειν P. [w] ἀμφότερα Cᵃ. [x] τράγαν Aᵃ. [y] παρισχραινόμενοι Cᵃ. [z] ὀχεύεσθαι καὶ γ. Aᵃ.Cᵃ. [a] τὰς πρεσβυτέρας Aᵃ, ταῖς πρεσβυτάταις P.Dᵃ. [b] οὐ om. P.Dᵃ. [c] προτέροις Cᵃ. [d] ἔγγονα P. [e] ὀχεύει Aᵃ.Cᵃ. [f] τριετοῦς P.Dᵃ. [g] ἐπίρρωσις Cᵃ. [h] μὴ om. P.Dᵃ. [i] ὀλίγον χρονιωτέρα P. et γρ. Aᵃ, ὀλιγοχειροτέρα Cᵃ, ὀλιγοχοιροτέρα Aᵃ. [k] ἔγγονα Aᵃ. [l] ᾖ πρωτότοκος Cᵃ, πρωτότοκος ᾖ P, πρωτόγονος ᾖ Dᵃ. [m] γραῖα γίνονται Cᵃ, ἀγριαίνονται P.Dᵃ. [n] εὐτροφήσῃ Aᵃ.Cᵃ. [o] ἔχει Dᵃ. [p] μικρὰ καὶ om. Dᵃ. [q] γ' om. P.Dᵃ.

καὶ γηράσκων ἧττον ἀεί, ὥσπερ εἴρηται καὶ πρότερον. Πολ- 23
λάκις δ' οἱ ἀδύνατοι [r] ἢ διὰ τὴν ἡλικίαν ἢ [s] δι' ἀσθένειαν, οὐ
δυνάμενοι ταχέως [t] ὀχεύειν, κατακλινομένης τῆς θηλείας διὰ τὸ
κάμνειν τῇ [v] στάσει συγκατακλιθέντες πλησιάζουσιν. Κυΐ-
σκεται δὲ μάλιστα [w] ἡ ὗς, ἐπειδὰν θυῶσα καταβάλλῃ τὰ ὦτα·
εἰ δὲ [x] μή, [y] ἀναθυᾷ πάλιν. [z] Αἱ δὲ κύνες ὀχεύονται οὐ διὰ βίου 24
ἀλλὰ μέχρι [a] ἀκμῆς τινός· ὡς [b] μὲν ἐπὶ τὸ πολὺ μέχρι ἐτῶν
δώδεκα αἵ τ' ὀχεῖαι συμβαίνουσι καὶ αἱ κυήσεις αὐτῶν· οὐ μὴν
ἀλλ' ἤδη τισὶ καὶ ὀκτωκαίδεκα ἔτη [c] γεγονόσι καὶ εἴκοσι [d] συν-
έβη καὶ θηλείαις [e] ὀχευθῆναι καὶ ἄρρεσι γεννῆσαι. Ἀφαιρεῖ- 25
ται δὲ καὶ τὸ γῆρας ὥστε μὴ γεννᾶν μηδὲ τίκτειν, καθάπερ
[f] καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Ἡ δὲ κάμηλος ἔστι μὲν [g] ὀπισθουρητι-
κόν, καὶ ὀχεύεται ὥσπερ εἴρηται πρότερον· τῆς δ' ὀχείας ὁ
χρόνος ἐν τῇ [h] Ἀραβίᾳ κατὰ τὸν Μαιμακτηριῶνα μῆνα. Κύει
δὲ δώδεκα μῆνας, τίκτει δὲ ἕν· ἔστι γὰρ μονοτόκον. Ἄρχεται 26
δὲ τῆς ὀχείας ἡ θήλεια τριετὴς οὖσα καὶ ὁ ἄρρην τριετὴς [i] ὤν·
μετὰ δὲ τὸν τόκον ἓν ἔτος διαλιποῦσα ὀχεύεται ἡ θήλεια. Ὁ
δ' ἐλέφας ἄρχεται μὲν βαίνεσθαι ὁ μὲν νεώτατος δέκ' ἐτῶν,
ὁ δὲ πρεσβύτατος πεντεκαίδεκα· ὁ δ' ἄρρην βαίνει [k] πεντέτης
ὢν ἢ ἑξέτης. Χρόνος δὲ τῆς ὀχείας τὸ ἔαρ. Πάλιν δὲ βαίνει 27
μετὰ τὴν ὀχείαν διὰ τρίτου ἔτους· ὃν δ' ἂν ἐγκύμονα ποιήσῃ,
τούτου πάλιν οὐχ ἅπτεται. Κύει δ' ἔτη δύο, τίκτει δ' ἕν·
ἔστι γὰρ μονοτόκον· τὸ δ' ἔμβρυον γίνεται [l] ὅσον μόσχος
δίμηνος ἢ τρίμηνος.

Περὶ μὲν οὖν τῆς ὀχείας τῶν ζῴων τῶν ὀχευομένων τοῦτον
ἔχει τὸν τρόπον· Περὶ δὲ τῆς γενέσεως [m] καὶ τῶν ὀχευομένων 15
καὶ τῶν ἀνοχεύτων λεκτέον, καὶ πρῶτον περὶ τῶν ὀστρακοδέρ-
μων· τοῦτο γάρ ἐστιν ἀνόχευτον μόνον ὡς εἰπεῖν [n] ὅλον τὸ

[r] ἢ ante διὰ om. P.Da. [s] δι' om. P.Da. [t] ὀχεύειν διὰ τὴν ἀδυναμίαν κατ' P. [v] συστάσει P.Da. [w] ἡ om. Aa.Ca. [x] μή] μὴ ὅταν Aa.Ca, μὴ οὖ P, μὴ οὖ ἀλλ' Da. [y] ἀναθυμιᾷ P.Da. [z] οἱ Ca. [a] τινὸς ἀκμῆς Aa.Ca. [b] μὲν οὖν ἐπὶ Ca. [c] γεγόνασι Ca. [d] συμβέβηκε θηλείαις Aa.Ca. [e] κυῆσαι Da. [f] καὶ post καθάπερ om. Aa.Ca. [g] ὀπισθουρητικὴ Aa. [h] ἀρραβίᾳ P.Aa.Da. [i] ὤν om. Da. [k] πέντε ἢ καὶ ἓξ ἐτῶν ὢν Da, πέντε ἐτῶν ἢ καὶ ἓξ ὤν P. [l] οἷον Aa. [m] καὶ om. P.Da. [n] ὅλον] ἄνω Aa.

γένος. Αἱ μὲν οὖν πορφύραι τοῦ ἔαρος συναθροιζόμεναι εἰς
2 ταὐτὸ ποιοῦσι τὴν καλουμένην [o] μελίκηραν. Τοῦτο δ' ἐστὶν
οἷον κηρίον, πλὴν οὐχ οὕτω [p] γλαφυρόν, ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἰ ἐκ
λεπυρίων [q] ἐρεβίνθων λευκῶν πολλὰ [r] συμπαγείη. Οὐκ ἔχει δ'
ἀνεῳγμένον πόρον οὐθὲν τούτων, οὐδὲ γίνονται ἐκ τούτων
αἱ πορφύραι, ἀλλὰ φύονται καὶ [s] αὗται καὶ [t] τἆλλα τὰ
3 ὀστρακόδερμα ἐξ ἰλύος καὶ [v] συσσήψεως. Τοῦτο δὲ συμ-
βαίνει ὥσπερ ἀποκάθαρμα καὶ ταύταις καὶ [w] τοῖς κήρυξιν·
κηριάζουσι γὰρ καὶ οἱ κήρυκες. Γίνονται μὲν οὖν καὶ τὰ
κηριάζοντα τῶν ὀστρακοδέρμων τὸν αὐτὸν τρόπον [x] τοῖς
ἄλλοις ὀστρακοδέρμοις, οὐ μὴν ἀλλὰ μᾶλλον ὅταν προϋ-
4 πάρχῃ τὰ [y] ὁμοιογενῆ. Ἀφιᾶσι γὰρ ἀρχόμενα κηριάζειν
γλισχρότητα μυξώδη, ἐξ [z] ἧς τὰ λεπυριώδη συνίσταται. Ταῦ-
τα μὲν οὖν [a] ἅπαντα διαχεῖται, ἀφίησι δ' ὃ εἶχεν εἰς τὴν
γῆν· καὶ ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ γίνεται ἐν τῇ γῇ συστάντα
πορφύρια μικρά, ἃ ἔχουσαι ἁλίσκονται αἱ πορφύραι [b] ἐπ'
5 αὐτῶν, ἔνια δ' οὔπω διηκριβωμένα τὴν μορφήν. Ἐὰν δὲ
πρὶν ἐκτεκεῖν ἁλῶσιν, ἐνίοτε ἐν ταῖς φορμίσιν [c] οὐχ ὅπου
[d] ἔτυχον [e] ἐκτίκτουσιν, ἀλλ' εἰς ταὐτὸ ἰοῦσαι, ὥσπερ [f] καὶ ἐν
τῇ θαλάττῃ, [g] καὶ διὰ τὴν στενοχωρίαν [h] γίνονται [i] οἱονεὶ
6 βότρυς. Εἰσὶ δὲ τῶν πορφυρῶν γένη [k] πλείω, καὶ ἔνιαι μὲν
μεγάλαι, οἷον [l] αἱ περὶ τὸ Σίγειον καὶ Λεκτόν, αἱ δὲ μικραί,
οἷον ἐν τῷ Εὐρίπῳ καὶ περὶ τὴν [m] Καρίαν, καὶ αἱ μὲν ἐν τοῖς
κόλποις μεγάλαι καὶ τραχεῖαι, καὶ τὸ ἄνθος αὐτῶν αἱ μὲν
πλεῖσται μέλαν [n] ἔχουσιν, ἔνιαι δ' ἐρυθρὸν [o] καὶ μικρόν· γί-
νονται δ' ἔνιαι τῶν μεγάλων καὶ [p] μναῖαι· αἱ δ' ἐν τοῖς αἰγια-
λοῖς καὶ περὶ τὰς ἀκτὰς τὸ μὲν μέγεθος γίνονται μικραί, τὸ

[o] μελικήραν P, μελικηράν Da. [p] γλαφυρόν. ὥσπερ γὰρ εἰ Aa. [q] ἐρεβινθίων Aa, ἐρεβινθίνων Ca. [r] συκπλακεῖεν P.Da. [s] αὐταὶ P, αὐτὰ Da. [t] τὰ ἄλλα ὀστρακόδερμα P.Da. [v] σήψεως P.Da. [w] ταῖς Aa. [x] τοῖς] καὶ τοῖς Aa.Ca. [y] ὁμογενῆ. ἀφίησι Aa.Ca. [z] ἧς] ὧν P.Ca.Da. [a] διαχεῖται ἅπαντα Da. [b] ἐπ' om. P. [c] οὐχ om. P.Da. [d] ἔτυχεν Aa.Ca.Da. [e] ἐκτίκτουσιν ἅλις ἐν τῷ αὐτῷ οὖσαι P.Da. [f] καὶ om. P.Da. [g] καὶ διὰ] ἀλλὰ διὰ Aa.Ca, καὶ P. [h] γίνεται Aa. [i] οἷον Aa.Ca. [k] πολλὰ P.Da. [l] αἱ ante περὶ om. Aa.Ca. [m] καρέαν P. [n] ἔχουσαι P.Ca. [o] καὶ om. P.Da. [p] μναῖαι Aa.Ca.

δ' ἄνθος ἐρυθρὸν ἔχουσιν. Ἔτι δ' ἐν [q] μὲν τοῖς [r] προσβο- 7
ρείοις μέλαιναι, ἐν δὲ τοῖς νοτίοις ἐρυθραὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον
εἰπεῖν. Ἁλίσκονται δὲ τοῦ ἔαρος, ὅταν κηριάζωσιν· ὑπὸ
κύνα δ' οὐχ ἁλίσκονται· οὐ γὰρ νέμονται, ἀλλὰ κρύπτουσιν
ἑαυτὰς καὶ [s] φωλεύουσιν. Τὸ δ' ἄνθος ἔχουσιν ἀνὰ μέσον 8
τῆς μήκωνος καὶ τοῦ τραχήλου· τούτων δ' ἐστὶν ἡ σύμφυσις
πυκνή, τὸ [t] δὲ χρῶμα ἰδεῖν ὥσπερ ὑμὴν λευκός, [v] ὃν ἀφαι-
ροῦσιν· θλιβόμενος δὲ βάπτει καὶ ἀνθίζει τὴν χεῖρα. Δια-
τείνει δ' [w] αὐτὴν [x] οἷον φλέψ· τοῦτο δὲ δοκεῖ εἶναι τὸ ἄνθος.
Ἡ δ' ἄλλη [y] φύσις οἷον στυπτηρία. Ὅταν δὲ κηριάζωσιν 9
αἱ πορφύραι, τότε χείριστον ἔχουσι τὸ ἄνθος. Τὰς μὲν οὖν
μικρὰς μετὰ τῶν ὀστράκων κόπτουσιν· οὐ γὰρ ῥᾴδιον ἀφε-
λεῖν· τῶν δὲ μειζόνων περιελόντες τὸ ὄστρακον ἀφαιροῦσι
τὸ ἄνθος. Διὸ καὶ χωρίζεται ὁ τράχηλος καὶ ἡ μήκων· 10
μεταξὺ γὰρ τούτων τὸ ἄνθος, ἐπάνω τῆς καλουμένης κοιλίας·
ἀφαιρεθέντος [z] οὖν ἀνάγκη διῃρῆσθαι. Σπουδάζουσι δὲ ζώ-
σας κόπτειν· ἐὰν [a] γὰρ πρότερον ἀποθάνῃ, συνεξεμεῖ τὸ
ἄνθος· διὸ καὶ φυλάττουσιν ἐν [b] τοῖς [c] κύρτοις, [d] ἕως ἂν
[e] ἀθροίσωσι καὶ σχολάσωσιν. Οἱ μὲν οὖν ἀρχαῖοι πρὸς 11
τοῖς δελέασιν οὐ καθίεσαν οὐδὲ προσῆπτον τοὺς [f] κύρτους,
ὥστε [g] συνέβαινεν ἀνεσπασμένην ἤδη πολλάκις ἀποπίπτειν·
οἱ δὲ νῦν προσάπτουσιν, ὅπως ἐὰν ἀποπέσῃ, μὴ [h] ἀπολλύη-
ται. Μάλιστα δ' [i] ἀποπίπτει, ἐὰν πλήρης ᾖ· κενῆς δ' οὔσης
[k] καὶ [l] ἀποσπάσαι χαλεπόν. Ταῦτα μὲν οὖν τὰ συμβαί-
νοντα ἴδια περὶ τὰς πορφύρας ἐστίν. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον 12
[m] γίνονται ταῖς πορφύραις καὶ οἱ κήρυκες, καὶ τὴν αὐτὴν
ὥραν. Ἔχουσι δὲ καὶ τὰ ἐπικαλύμματα κατὰ ταὐτὰ ἀμ-
φότερα, καὶ τἆλλα [n] τὰ στρομβώδη, ἐκ γενετῆς [o] ἅπαντα·

[q] τοῖς μὲν P.Da. [r] προσβορρείοις Ca. [s] φωλοῦσιν Aa.Ca. [t] χρῶμα δὲ P.Da. [v] ὃν] ὃν ἂν P.Da. [w] αὐτη Aa.Ca. [x] ὥσπερ φλέβα P.Da. [y] σύμφυσις οἷον στυπτηρίας P.Da. [z] οὖν] τοίνυν P. [a] γὰρ πρὶν κόπτειν πρότερον P.Da. [b] τοῖς om. Aa.Ca. [c] κυρτοῖς P.Da. [d] ἕως ἂν] ἐὰν Aa. [e] ἀθροισθῶσιν P.Da. [f] κυρτοὺς P.Da. [g] συμβαίνειν Aa.Ca. [h] ἀπολύηται P.Da. [i] ἀποπίπτουσιν ὅταν Aa.Ca. [k] καὶ om. P.Da. [l] ἀποσπᾶσθαι P.Ca.Da. [m] ἐγγίνονται P.Da. [n] τὰ om. P. [o] πάντα P.Da.

νέμονται δ' [p] ἐξαίροντα τὴν καλουμένην γλῶτταν ὑπὸ τὸ κά-
13 λυμμα. Τὸ δὲ μέγεθος τῆς γλώττης ἔχει ἡ πορφύρα μεῖζον
δακτύλου, ᾧ νέμεται καὶ [q] διατρυπᾷ τὰ κογχύλια καὶ τὸ αὐ-
τῆς ὄστρακον. Ἔστι δὲ [r] καὶ ἡ πορφύρα καὶ ὁ κῆρυξ ἀμ-
φότερα μακρόβια· ζῇ γὰρ ἡ πορφύρα περὶ ἔτη ἕξ, καὶ καθ'
ἕκαστον ἐνιαυτὸν φανερά ἐστιν ἡ αὔξησις τοῖς διαστήμασι
τοῖς ἐν τῷ ὀστράκῳ τῆς ἕλικος. Κηριάζουσι δὲ καὶ οἱ μύες.
14 Τὰ δὲ [s] λιμνόστρεα καλούμενα, ὅπου ἂν βόρβορος ᾖ, ἐνταῦθα
συνίσταται πρῶτον αὐτῶν ἡ ἀρχή. Αἱ δὲ κόγχαι καὶ [t] αἱ
χῆμαι καὶ [t] οἱ σωλῆνες καὶ [t] οἱ κτένες ἐν τοῖς ἀμμώδεσι λαμ-
15 βάνουσι τὴν σύστασιν. Αἱ δὲ [v] πίνναι ὀρθαὶ φύονται ἐκ τοῦ
βυσσοῦ ἐν τοῖς ἀμμώδεσι καὶ βορβορώδεσιν. Ἔχουσι δ' ἐν
αὑταῖς [w] πιννοφύλακα, [x] αἱ μὲν καρίδιον αἱ δὲ καρκίνιον· οὗ
16 στερισκόμεναι διαφθείρονται θᾶττον. Ὅλως δὲ πάντα τὰ
ὀστρακώδη γίνεται καὶ αὐτόματα ἐν τῇ ἰλύϊ, κατὰ τὴν [y] δια-
φορὰν τῆς ἰλύος [z] ἕτερα, ἐν μὲν τῇ βορβορώδει τὰ ὄστρεα,
ἐν δὲ τῇ ἀμμώδει κόγχαι καὶ τὰ εἰρημένα, περὶ δὲ τὰς σή-
ραγγας τῶν [a] πετριδίων [b] τήθυα καὶ βάλανοι καὶ τὰ ἐπιπο-
17 λάζοντα, οἷον αἱ [c] λεπάδες καὶ οἱ [d] νηρεῖται. Ἅπαντα μὲν
οὖν τὰ τοιαῦτα τὴν αὔξησιν ἔχει ταχεῖαν, μάλιστα δ' αἵ τε
[e] πορφύραι καὶ οἱ κτένες· ταῦτα γὰρ [f] ἐν ἐνιαυτῷ γίνεται
τέλεια. Ἐμφύονται δ' [f] ἐν ἐνίοις τῶν ὀστρακοδέρμων καρ-
κίνοι [g] λευκοί, τὸ μέγεθος μικροὶ πάμπαν, πλεῖστοι μὲν ἐν
τοῖς μυσὶ τοῖς [h] πυελώδεσιν, ἔπειτα καὶ ἐν ταῖς [i] πίνναις οἱ
18 καλούμενοι [k] πιννοτῆραι. Γίνονται δὲ καὶ ἐν τοῖς [l] κτεσὶ καὶ
ἐν τοῖς [m] λιμνοστρέοις· αὔξησιν δ' [n] οὐδεμίαν οὗτοι ἐπίδηλον
λαμβάνουσιν. Φασὶ δ' [o] αὐτοὺς οἱ ἁλιεῖς ἅμα συγγίνεσθαι

[p] ἐξεγείροντα P.Da. [q] διατρύπτει P. [r] καὶ ante ἡ om. Da. [s] λιμόστρεα P.Aa.Ca.Da. [t] αἱ ante χ. et οἱ utrobique om. P.Da. [v] πίναι D. [w] πινοφύλακα P.Da. [x] αἱ μὲν] καὶ αἱ μὲν Aa.Ca. [y] διαφθορὰν Aa. [z] ἕτερα δὲ ἐν P.Da. [a] πετρίδων Ca. [b] τήθυαι Ca, τηθύα Da, τιθύα P. [c] λεπίδες Aa. [d] νηρῖται Da, νηρέται P. [e] πορφύρες Aa. [f] ἐν priorem om. Da, alteram om. Aa.Ca. [g] λεπτοί Da. [h] πυλώδεσιν Aa.Ca. [i] πίναις P.Da. [k] πιννοθῆραι Aa.Ca, πινοθῆραι P.Da. [l] κτένεσι P.Da. et corr. Aa. [m] λιμοστρέοις P.Da. [n] ἐπίδηλον οὐδεμίαν οὗτος Aa.Ca. [o] αὐτοῖς P, αὐτὸν Aa.

γινομένοις. Ἀφανίζονται δέ τινα χρόνον ἐν τῇ ἄμμῳ καὶ
οἱ κτένες, ὥσπερ καὶ αἱ πορφύραι. [p] Φύεται μὲν οὖν τὰ 19
ὄστρεα καθάπερ εἴρηται, [p] φύεται [q] δ' αὐτῶν τὰ μὲν ἐν τοῖς
[r] τενάγεσι, [s] τὰ δ' ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς, τὰ δ' ἐν τοῖς [t] σπιλώ-
δεσι τόποις, ἔνια δ' ἐν τοῖς σκληροῖς καὶ [v] τραχέσι, τὰ δ' ἐν
τοῖς ἀμμώδεσιν. Καὶ τὰ μὲν μεταβάλλει [w] τοὺς τόπους,
τὰ δ' οὔ. Τῶν δὲ μὴ μεταβαλλόντων αἱ μὲν [x] πίνναι ἐρρι- 20
ζωνται, οἱ δὲ σωλῆνες καὶ αἱ κόγχαι [y] ἀρρίζωτοι διαμένουσιν·
ὅταν δ' ἀνασπασθῶσιν, οὐκέτι δύνανται ζῆν. Ὁ δὲ καλού-
μενος ἀστὴρ [z] οὕτω θερμός ἐστι τὴν φύσιν, ὥσθ' ὅ τι ἂν
λάβῃ, παραχρῆμα ἐξαιρούμενον δίεφθον εἶναι. Φασὶ δὲ καὶ
[a] σίνος [b] μέγιστον εἶναι τοῦτο ἐν τῷ εὐρίπῳ τῷ τῶν Πυρ-
ραίων. Τὴν δὲ μορφὴν [c] ὅμοιόν ἐστι τοῖς γραφομένοις. 21
Γίνονται δὲ καὶ οἱ καλούμενοι [d] πλεύμονες [e] αὐτόματοι. Ὧι
δ' οἱ γραφεῖς [f] ὀστρέῳ χρῶνται, πάχει τε [g] πολὺ ὑπερβάλλει,
καὶ ἔξωθεν τοῦ ὀστράκου τὸ ἄνθος ἐπιγίνεται· εἰσὶ δὲ τὰ
τοιαῦτα μάλιστα περὶ τοὺς τόπους τοὺς [h] περὶ Καρίαν. Τὸ 22
δὲ καρκίνιον γίνεται μὲν τὴν ἀρχὴν ἐκ τῆς γῆς καὶ ἰλύος, εἶτ'
εἰς τὰ κενὰ τῶν ὀστράκων εἰσδύεται, καὶ αὐξανόμενον [i] με-
τεισδύνει πάλιν εἰς ἄλλο μεῖζον ὄστρακον, οἷον εἴς τε τὸ τοῦ
[k] νηρείτου καὶ [l] τὸ τοῦ στρόμβου [m] καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοι-
ούτων, πολλάκις [n] δ' εἰς τοὺς κήρυκας τοὺς μικρούς. Ὅταν
δ' [o] εἰσδύσῃ, [p] συμπεριφέρει τοῦτο καὶ ἐν τούτῳ [q] τρέφεται
πάλιν· καὶ αὐξανόμενον [r] πάλιν εἰς ἄλλο [s] μετεισδύνει μεῖ-
ζον.

16 Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον γίνονται τοῖς ὀστρακοδέρμοις καὶ

[p] φύονται utrobique Aa. [q] δ' αὐτῶν ἃ μὲν P.Da, δὲ τὰ μὲν αὐτῶν Aa.Ca. [r] στενάγεσι Aa. [s] τὰ δ' ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς om. P.Da. [t] πηλώδεσι Ca, πυελώδεσι P, σπιλαδώδεσι Da. [v] τραχώδεσι P.Da. [w] τὸν τόπον Aa. [x] πίναι P.Da. [y] ἀρρίζωτα Aa. [z] οὗτος P. [a] σῖννος Aa, σίννος Ca, σίνος τι P.Da. [b] τοῦτο (τούτῳ Da.) τῷ εὐρίπῳ τῷ (τῶν Da.) πυρραίων μέγιστον εἶναι P.Da. πυρραίνων Aa. [c] ὅμοιόν ἐστι] ὁμοίαν Aa.Ca. [d] πνεύμονες Aa.Ca. [e] αὐτόματα Aa. [f] ὀστρείῳ Aa, ὀστρίῳ P. [g] πολλῷ Aa.Ca. [h] περὶ τὴν καρίαν Da. [i] μετενδύνει Ca. [k] νηρίτου P.Da. [l] τὸ om. Aa. [m] καὶ τὸ τῶν P.Aa.Ca. [n] δ' εἰς] δὲ καὶ εἰς P.Da. [o] εἰσδύῃ P, εἰσδύῃ ᾗ Ca, εἰς δύο ᾗ Aa, εἰς δύο Da. [p] συμπεριφέρῃ Da, συμπεριφέρει καὶ Aa.Ca. [q] στρέφεται P.Aa.Ca. [r] πάλιν] πλὴν P. [s] μεταδύνει Aa.Ca.

τὰ μὴ ἔχοντα [t] *ὄστρακα,* [v] *οἷον αἵ τε κνῖδαι καὶ οἱ σπόγγοι*
ἐν ταῖς σήραγξι τῶν πετρῶν. [w] *Ἔστι δὲ τῶν κνιδῶν δύο*
γένη· αἱ μὲν οὖν ἐν τοῖς κοίλοις οὐκ ἀπολύονται [x] *τῶν πε-*
τρῶν, αἱ δ' [y] *ἐπὶ τοῖς λείοις καὶ πλαταμώδεσιν ἀπολυόμεναι*
2 *μεταχωροῦσιν. Καὶ αἱ λεπάδες δὲ ἀπολύονται καὶ μεταχω-*
ροῦσιν. Τῶν δὲ σπόγγων ἐν ταῖς θαλάμαις γίνονται [z] *πιν-*
νοφύλακες. [a] *Ἔπεστι δ' οἷον ἀράχνιον ἐπὶ τῶν θαλαμῶν,*
[b] *ὃ διοίγοντες καὶ συνάγοντες θηρεύουσι τὰ ἰχθύδια τὰ μικρά,*
[c] *πρὸς μὲν τὸ εἰσελθεῖν διοίγοντες αὐτά, ὅταν δ' εἰσέλθῃ,*
3 *συνάγοντες. Ἔστι δὲ τῶν σπόγγων τρία γένη, ὁ μὲν μα-*
νός, ὁ δὲ πυκνός, [d] *τρίτος δ' ὃν καλοῦσιν* [e] *Ἀχίλλειον* [f] *λε-*
πτότατος καὶ πυκνότατος καὶ ἰσχυρότατος· ὃν ὑπὸ τὰ κράνη
καὶ τὰς κνημῖδας ὑποτιθέασι καὶ ἧττον ἡ πληγὴ [g] *ψοφεῖ.*
Σπανιώτατος δὲ γίνεται οὗτος. Τῶν δὲ πυκνῶν οἱ σκληροὶ
4 *σφόδρα καὶ τραχεῖς τράγοι καλοῦνται. Φύονται δ' ἢ πρὸς*
[h] *πέτρᾳ πάντες ἢ* [i] *ἐν ταῖς θισί, τρέφονται δ' ἐν τῇ ἰλύϊ.*
Σημεῖον δέ· ὅταν γὰρ ληφθῶσι, φαίνονται μεστοὶ ἰλύος·
ὅπερ [k] *συμβαίνει καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς φυομένοις ἀπὸ τῆς*
προσφύσεως οὖσα ἡ τροφή. Ἀσθενέστεροι δ' εἰσὶν οἱ πυκνοὶ
5 *τῶν μανῶν διὰ τὸ τὴν πρόσφυσιν εἶναι* [l] *κατ' ἔλαττον. Ἔχει*
δὲ καὶ αἴσθησιν, ὡς φασίν. Σημεῖον δέ· [m] *ἐὰν γὰρ μέλλον-*
τος ἀποσπᾶν αἴσθηται, [n] *συνάγει ἑαυτὸν καὶ χαλεπὸν* [o] *ἀφε-*
λεῖν ἐστίν. Ταὐτὸ δὲ τοῦτο ποιεῖ καὶ ὅταν ᾖ πνεῦμα πολὺ
καὶ κλύδων, πρὸς τὸ μὴ ἀποπίπτειν. Εἰσὶ δέ τινες οἳ περὶ
6 *τούτου ἀμφισβητοῦσιν, ὥσπερ οἱ ἐν Τορώνῃ.* [p] *Τρέφει δ'*
ἐν [q] *ἑαυτῷ ζῷα, ἕλμινθάς τε καὶ ἕτερ'* [r] *ἄττα,* [s] *ἃ ὅταν ἀπο-*
σπασθῇ, τὰ ἰχθύδια τὰ πετραῖα [t] *κατεσθίει, καὶ τὰς ῥίζας*

[t] *ὄστρακον* Aa.Ca. [v] *οἷον* om. P. [w] *ἔστι δὲ τῶν*] *τῶν δὲ* P.Da. [x] *τῶν*] *ἐκ τῶν* Aa.Ca. [y] *ἐπὶ τοῖς μείζοσι καὶ ἐπὶ τοῖς πλ.* P.Da. [z] *πινοφύλακες* P.Da. [a] *ἔστι* P.Da. [b] *ἃ* Aa.Ca. [c] *πρὸς μὲν τὸ*] *πρὶν μὲν* P.Da. [d] *τρίτον* P.Da. [e] *ἀγχίλλιον* P. [f] *λεπτότατον καὶ πυκνότατον καὶ ἰσχυρότατον* Aa. [g] *ψοφεῖ*] *ποιεῖ ψόφον* P.Da. [h] *πέτραν* P.Da. [i] *ἐν*] *πρὸς* P.Da. [k] *σημαίνει* P.Da. [l] *κατ' ἔλαττον*] *κατελθοῦσαν* P.Da. [m] *ἐὰν γὰρ*] *ὅταν γὰρ ληφθῶσιν ἐὰν* Aa. [n] *συνάγεται καὶ χ.* P.Da. [o] *ἀποσπᾶν* Ca. [p] *τρέφει δ'*] *φασὶ γὰρ τρέφειν* P.Da. [q] *αὐτῷ* Ca. [r] *ἄττα*] *τοιαῦτα* P.Da. [s] *ἃς* P, om. Aa.Ca. [t] *κατεσθίει* ante *ὅταν* Aa.Ca.

τὰς ὑπολοίπους· ἐὰν δ' ἀπορραγῇ, φύεται πάλιν ἐκ τοῦ
καταλοίπου καὶ ἀναπληροῦται. Μέγιστοι μὲν οὖν [v] γί-
γνονται οἱ [w] μανοί, καὶ πλεῖστοι περὶ τὴν Λυκίαν, [x] μαλα-
κώτατοι δ' οἱ πυκνοί· οἱ γὰρ Ἀχίλλειοι [y] στιφρότεροι τού-
των εἰσίν. Ὅλως δ' [z] οἱ ἐν τοῖς βαθέσι καὶ εὐδιεινοῖς μαλα- 7
κώτατοί εἰσιν· τὸ γὰρ πνεῦμα καὶ ὁ χειμὼν σκληρύνει, κα-
θάπερ καὶ τἆλλα τὰ φυόμενα, καὶ ἀφαιρεῖται τὴν αὔξησιν·
διὸ καὶ οἱ ἐν Ἑλλησπόντῳ τραχεῖς εἰσὶ καὶ πυκνοί, καὶ
[a] ὅλως οἵ τ' ἐπέκεινα Μαλέας καὶ οἱ [b] ἐντὸς διαφέρουσι μα-
λακότητι καὶ σκληρότητι. Δεῖ δὲ μηδ' ἀλέαν εἶναι σφόδρα· 8
σήπεται γάρ, ὥσπερ τὰ φυόμενα. Διὸ οἱ πρὸς ταῖς ἀκταῖς
εἰσὶ κάλλιστοι, ἂν ὦσιν [c] ἀγχιβαθεῖς· εὖ γὰρ [d] κέκρανται
πρὸς ἄμφω διὰ τὸ βάθος. Ἄπλυτοι δ' ὄντες καὶ ζῶντες
[e] ἰδεῖν μὲν [f] εἰσι μέλανες. Ἡ δὲ πρόσφυσίς ἐστιν οὔτε
καθ' ἓν οὔτε κατὰ πᾶν· μεταξὺ γάρ εἰσι πόροι κενοί. Πε- 9
ριτέταται δ' ὥσπερ ὑμὴν περὶ [g] τὰ κάτω· [h] κατὰ πλείω δ'
ἐστὶν ἡ πρόσφυσις. Ἄνωθεν δ' οἱ μὲν ἄλλοι πόροι [i] συγ-
κεκλεισμένοι, φανεροὶ δ' εἰσὶ [k] τέτταρες ἢ πέντε· διό φασιν
ἔνιοι τούτους εἶναι καθ' οὓς δέχεται τὴν τροφήν. Ἔστι δ' 10
ἄλλο γένος ὃ καλοῦσιν ἀπλυσίας διὰ τὸ μὴ δύνασθαι πλύ-
νεσθαι· τοῦτο δὲ τοὺς μὲν μεγάλους πόρους ἔχει, τὸ δ' ἄλλο
πυκνόν ἐστι πᾶν· [l] διατμηθὲν δὲ πυκνότερόν [m] ἐστι καὶ γλι-
σχρότερον τοῦ σπόγγου, καὶ τὸ σύνολον [n] πλευμονῶδες.
[o] Ὁμολογεῖται δὲ μάλιστα παρὰ πάντων τοῦτο τὸ γένος
αἴσθησιν ἔχειν καὶ πολυχρόνιον εἶναι. Διάδηλοι δ' εἰσὶν ἐν 11
τῇ θαλάττῃ πρὸς τοὺς [p] σπόγγους [q] τῷ τοὺς σπόγγους
[r] μὲν εἶναι λευκοὺς ἐφιζούσης τῆς ἰλύος, τούτους δ' ἀεὶ μέ-
λανας. Τὰ μὲν οὖν περὶ τοὺς σπόγγους καὶ τὴν τῶν ὀστρα-
κοδέρμων γένεσιν τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον.

[v] γίγνονται om. P.Da. [w] μακροί P. [x] μαλακώτεροι Ca. [y] στριφνότεροι Aa.Ca.Da. [z] οἱ om. Ca. [a] οἵ τ' ἐπέκεινα ὅλως P. [b] ἐντὸς] ἐν τοῖς P.Aa.Ca.Da. [c] ἄγαν βαθεῖς Da. [d] κέκραται Aa.Ca. [e] ἰδεῖν μέν om. P.Da. [f] μελανές εἰσι Aa.Ca. [g] τὸ Aa.Ca. [h] κατὰ om. Aa.Ca. [i] συγκεκλιμένοι Aa.Ca. [k] τέσσαρες P.Da. [l] διατμηθὲν] οὐθὲν P.Da. [m] καὶ γλισχρότερόν ἐστι Da. [n] πνευμονῶδες Aa.Ca. [o] ὡμολόγηται P. [p] σπόγγους—περὶ τοὺς om. pr. Aa. [q] τὸ P. [r] μὲν om. Ca.

17 Τῶν δὲ μαλακοστράκων οἱ κάραβοι μετὰ τὴν ὀχείαν
κύουσι καὶ ἴσχουσι τὰ ᾠὰ περὶ τρεῖς μῆνας, [s] Σκιρροφοριῶνα
καὶ [t] Ἑκατομβαιῶνα καὶ [v] Μεταγειτνιῶνα· [w] μετὰ δὲ ταῦτα
προστίκτουσιν ὑπὸ τὴν κοιλίαν εἰς τὰς πτύχας, καὶ αὐξάνε-
2 ται αὐτῶν τὰ ᾠὰ ὥσπερ οἱ σκώληκες. Τὸ [x] δ' αὐτὸ τοῦτο
καὶ ἐπὶ τῶν μαλακίων [y] ἐστὶ καὶ τῶν ἰχθύων, [z] ὅσοι ᾠοτο-
κοῦσιν· αὐξάνεται γὰρ πάντων τὸ ᾠόν. Τὸ μὲν οὖν ᾠὸν
γίνεται [a] ψαθυρὸν τῶν καράβων, διῃρημένον εἰς ὀκτὼ μοίρας.
3 Καθ' ἕκαστον γὰρ τῶν ἐπικαλυμμάτων τῶν ἐκ τοῦ πλαγίου
πεφυκότων ἐστὶ χονδρῶδές τι πρὸς [b] ὃ περιφύεται, καὶ τὸ
ὅλον γίνεται ὥσπερ βότρυς· σχίζεται γὰρ ἕκαστον εἰς
4 πλείω τῶν χονδρωδῶν. Ταῦτα δὲ διαστέλλοντι μὲν γίνεται
[c] φανερά, προσβλέποντι δὲ συνεστηκός τι φαίνεται· καὶ
γίνεται [d] δὲ μέγιστα οὐ τὰ πρὸς [e] τῷ πόρῳ ἀλλὰ [f] τὰ κατὰ
μέσον, ἐλάχιστα δὲ τὰ ἔσχατα. Τὸ δὲ μέγεθος [g] τῶν ᾠῶν
5 τῶν μικρῶν ἐστὶν ἡλίκον [h] κεγχραμίς. [i] Οὐκ εὐθὺς δ' ἐστὶν
ἐχόμενα τοῦ πόρου, ἀλλὰ κατὰ μέσον· ἑκατέρωθεν γὰρ ἀπὸ
τῆς κέρκου καὶ ἀπὸ τοῦ θώρακος δύο διαστήματα [k] μάλιστα
ἀπέχει· οὕτω γὰρ καὶ τὰ ἐπικαλύμματα πέφυκεν. Αὐτὰ
μὲν οὖν τὰ ἐκ [l] τοῦ πλαγίου οὐ δύναται συμπεριλαμβάνειν,
τοῦ δ' ἄκρου [m] προσεπιτεθέντος καλύπτει πάντα, καὶ γίνεται
6 [n] τοῦτ' αὐτοῖς οἷον πῶμα. Ἔοικε δὲ τὰ ᾠὰ τίκτουσα
προσάγειν πρὸς τὰ χονδρώδη [o] τῷ πλάτει τῆς κέρκου [p] προσ-
αναπτυττομένης, καὶ προσπιέσασα εὐθὺς καὶ κεκαμμένη
[q] ἀποτίκτειν. Τὰ δὲ χονδρώδη κατὰ τοὺς καιροὺς τούτους
[r] αὐξάνεται καὶ δεκτικὰ γίνεται τῶν [r] ᾠῶν· πρὸς τὰ χονδρώδη
γὰρ ἀποτίκτουσι, καθάπερ αἱ [s] σηπίαι πρὸς τὰ [t] κλήματα

[s] σκιροφοριῶνα Aa.Da, σκιροφορίωνα P. [t] ἑκατομβαίωνα P. [v] μεταγειτνιῶντα Aa, μεταγειτνίονα P. [w] μετὰ δὲ] καὶ μετὰ P.Da. [x] αὐτὸ δὲ Aa.Ca. [y] εἰσὶ Aa. [z] ὅσα P.Da. [a] ψαδυρὸν P.Da. [b] ᾧ Aa.Ca. [c] φανερόν Da. [d] δὲ post γίνεται om. P.Da. [e] τὸ πόρρω Aa.Ca. [f] τὰ om. P.Da. [g] τῶν μικρῶν ὠῶν P.Da. [h] κεχραμίς Da. [i] οὐκ ἔστι δ' εὐθὺς Aa.Ca. [k] ἐπέχει μάλιστα Aa.Ca. [l] τοῦ om. Aa. [m] προσεπιτιθέντος Aa.Ca. [n] τοῦτ' om. P.Da. [o] τῷ πλάτει om. P.Da. [p] προσαναπτυσσομένης καὶ συμπιέσασα δὲ εὐθὺς P.Da. [q] ἀποτίκτει P.Da. [r] αὐξάνει et ζώων P.Da. [s] σηπύαι Aa. [t] κλίματα corr. P.

καὶ τὸν φορυτόν. Ἀποτίκτει μὲν οὖν τοῦτον τὸν τρόπον, 7
συμπέψασα δ' ἐνταῦθα μάλιστα [v] ἐν εἴκοσιν ἡμέραις ἀπο-
βάλλει συνεστηκὸς καὶ ἀθρόον, ὥσπερ φαίνεται καὶ ἐκτός·
εἶτ' ἐκ τούτων γίνονται οἱ κάραβοι ἐν ἡμέραις μάλιστα πεν-
τεκαίδεκα, καὶ λαμβάνονται πολλάκις ἐλάττους ἢ δακτυ-
λιαῖοι. [w] Προεκτίκτει μὲν οὖν πρὸ ἀρκτούρου, μετὰ δ' 8
ἀρκτοῦρον ἀποβάλλει τὰ ᾠά. Τῶν δὲ [x] κυφῶν καρίδων ἡ
κύησίς ἐστι περὶ τέτταρας μῆνας. Γίνονται δ' οἱ μὲν κάρα-
βοι [y] ἐν τοῖς [z] τραχέσι καὶ πετρώδεσιν, οἱ δ' ἀστακοὶ ἐν τοῖς
λείοις· ἐν δὲ τοῖς πηλώδεσιν οὐδέτεροι· διὸ καὶ ἐν Ἑλλησ-
πόντῳ μὲν καὶ περὶ Θάσον ἀστακοὶ γίνονται, περὶ δὲ τὸ
Σίγειον καὶ τὸν [a] Ἄθων κάραβοι. Διασημαίνονται δὲ τοὺς 9
τόπους οἱ ἁλιεῖς τούς τε τραχεῖς καὶ τοὺς πηλώδεις ταῖς τε
ἀκταῖς καὶ [b] τοῖς ἄλλοις [b] τοῖς τοιούτοις σημείοις, ὅταν βού-
λωνται ἐν τῷ πελάγει ποιεῖσθαι τὴν θήραν. Γίνονται δ' ἐν
μὲν τῷ [c] χειμῶνι καὶ τῷ ἔαρι πρὸς τῇ γῇ μᾶλλον, τοῦ δὲ
θέρους ἐν τῷ πελάγει, [d] διώκοντα ὁτὲ μὲν τὴν ἀλέαν ὁτὲ δὲ
τὸ ψῦχος. Τοῖς δὲ χρόνοις παραπλησίως [e] καὶ αἱ καλού- 10
μεναι ἄρκτοι τίκτουσι τοῖς καράβοις· διὸ καὶ τοῦ χειμῶνος
καὶ πρὶν ἐκτεκεῖν τοῦ ἔαρος ἄρισταί εἰσιν, ὅταν δ' ἐκτέκωσι,
χείρισται. Ἐκδύνουσι δὲ τὸ κέλυφος τοῦ [f] ἔαρος, ὥσπερ οἱ
ὄφεις τὸ καλούμενον γῆρας, καὶ εὐθὺς [g] γινόμενοι καὶ ὕστερον
καὶ οἱ κάραβοι καὶ οἱ καρκίνοι. Εἰσὶ δ' οἱ κάραβοι μακρό-
βιοι πάντες.

Τὰ δὲ μαλάκια ἐκ τοῦ [h] συνδυασμοῦ καὶ τῆς ὀχείας ᾠὸν 18
ἴσχει λευκόν· τοῦτο δὲ γίνεται τῷ χρόνῳ, ὥσπερ τὰ τῶν
σκληροδέρμων, ψαθυρόν. Καὶ ἀποτίκτει ὁ μὲν [i] πολύπους
εἰς τὰς θαλάμας ἢ εἰς [k] κεράμιον ἤ τι ἄλλο κοῖλον ὅμοιον

[v] ἐν] δ' ἐν Aa. [w] προεκτίκτουσι P.Da. [x] φύκων ἡ κύνησίς ἐστι καρίδιον περὶ τέσσαρας P.Da. [y] ἐν] πρὸς Da. [z] τραχώδεσι P.Da. [a] ἄθω P.Da. [b] τοῖς utrobique om. P.Da. [c] ἔαρι καὶ τῷ χειμῶνι P.Da. [d] διώκουσι δ' ὁτὲ Da. [e] καὶ om. Ca, καὶ αἱ καλούμεναι ἄρκτοι post καράβοις ponit Da. [f] ἀέρος Aa. [g] γενόμενοι καὶ ὕστερον καὶ οἱ καρκίνοι καὶ οἱ κάραβοι Aa.Ca. [h] συνδοιασμοῦ Aa. [i] πολύπους ἢ εἰς P.Da. [k] κεράμειον P.

βοστρυχίοις [l] οἰνάνθης καὶ λεύκης καρπῷ, καθάπερ εἴρηται
2 πρότερον. [m] Ἐκκρεμάννυνται [n] δὲ περὶ τὴν θαλάμην τὰ ᾠά,
ὅταν ἐκτέκῃ. Τὸ δὲ πλῆθος [o] ἔχει τοσαῦτα ᾠὰ ὥστ᾽ ἐξαι-
ρεθέντων ἐμπίπλαται ἀγγεῖον πολλῷ μεῖζον τῆς κεφαλῆς,
3 ἐν [p] ᾗ ἔχει τὰ ᾠά. Τὰ μὲν οὖν τῶν πολυπόδων μεθ᾽ [q] ἡμέρας
[r] μάλιστα πεντήκοντα γίνεται [s] ἐκ τῶν ἀπορραγέντων [t] πο-
λυπόδια, καὶ ἐξέρπει, ὥσπερ τὰ φαλάγγια, πολλὰ τὸ πλῆ-
θος· ὧν ἡ μὲν καθ᾽ ἕκαστα φύσις τῶν μελῶν οὔπω διάδηλος,
ἡ δ᾽ ὅλη μορφὴ φανερά. Διὰ δὲ τὴν μικρότητα καὶ τὴν
4 ἀσθένειαν φθείρεται τὸ πλῆθος αὐτῶν. [v] Ἤδη δ᾽ ὦπται
καὶ οὕτω πάμπαν μικρὰ ὥστ᾽ [w] ἀδιάρθρωτα μὲν εἶναι, ἁπτο-
μένων δὲ κινεῖσθαι. Αἱ δὲ [x] σηπίαι ἀποτίκτουσι, καὶ γίνεται
ὅμοια [y] μύρτοις μεγάλοις [z] καὶ [a] μέλασιν· καὶ ἀλλήλων ἐχό-
μενά ἐστιν, [b] οἷον βότρυς τὸ πᾶν, περιπεπλεγμένα [c] ἐνί τινι,
5 καὶ οὐκ εὐαπόσπαστα ἀλλήλων. [d] Ἐπαφίησι γὰρ ὁ ἄρρην
ὑγρότητά τινα μυξώδη· ὃ τὴν γλισχρότητα [e] παρέχει. Καὶ
αὐξάνεται δὲ [f] ταύτῃ τὰ ᾠά, καὶ εὐθὺς μέν ἐστι λευκά, ὅταν
[g] δ᾽ ἀφῇ τὸν [h] θολόν, καὶ μείζω [i] καὶ μέλανα. Ὅταν δὲ
[k] σηπίδιον γένηται, ὅλον ἐκ τοῦ λευκοῦ [l] γενόμενον ἔσω,
6 [m] τούτου περιρραγέντος ἐξέρχεται. Γίνεται [n] δ᾽ ἂν τὸ πρῶ-
τον ἀπορράνῃ ἡ θήλεια, [o] οἷον χάλαζα· ἐκ γὰρ τούτου τὸ
[k] σηπίδιον [p] φύεται [q] ἐπὶ κεφαλήν, ὥσπερ οἱ ὄρνιθες κατὰ
τὴν κοιλίαν προσηρτημένοι. Ποία δέ τίς ἐστιν ἡ πρόσφυ-
σις ἡ ὀμφαλώδης, οὔπω ὦπται, πλὴν ὅτι αὐξανομένου τοῦ
σηπιδίου ἀεὶ ἔλαττον γίνεται τὸ λευκόν, καὶ τέλος, ὥσπερ
7 τὸ ὠχρὸν τοῖς ὄρνισι, τούτοις τὸ λευκὸν ἀφανίζεται. Μέ-

[l] οἰδυάνθης C^a. [m] ἐκκρεμάννυνται A^a. [n] δὲ] μὲν P. [o] ἴσχει P. [p] ᾧ P.A^a.C^a.D^a. [q] ἡμέραν A^a. [r] μάλιστα περὶ πεντήκοντα A^a.C^a. [s] ἐκ] ἀπὸ P.D^a. [t] πολυπόδων C^a, πολύποια D^a, πολύπεια P. [v] ἠδ᾽ pr. A^a. [w] ἀδιάπτωτα D^a. [x] σηπύαι A^a, ut solet. [y] μυρτοῖς P. [z] καὶ om. A^a.C^a. [a] μέλεσιν C^a. addit P. ἐπαφιεῖ γὰρ τὸν θόλον, D^a. ἐπαφίησι γὰρ τὸν θόρον. [b] οἷον ὁ βότρυς P. [c] τινὶ ἑνὶ A^a.C^a. [d] ἀφίησι P.D^a. [e] παρέπεται D^a. [f] ταῦτα A^a. [g] δ᾽ om. C^a. [h] θορὸν A^a.C^a, θόρον P.D^a. [i] καὶ om. A^a.C^a. [k] σηπύδιον A^a. [l] γινόμενον A^a.C^a.D^a. [m] τούτου] τότε P.D^a. [n] δὲ τὸ ἔσω πρῶτον ὅταν ἀπορρύνῃ P.D^a. [o] οἷον ἡ χάλαζα A^a.C^a. [p] φαίνεται C^a. [q] ἐπὶ τὴν κεφαλὴν A^a.

γιστοι δὲ φαίνονται πρῶτον, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις, καὶ
ἐν τούτοις οἱ ὀφθαλμοί. Ὠιὸν ἐφ' οὗ τὸ Α, ὀφθαλμοὶ ἐφ'
[r] ὧν τὸ ΒΓ, τὸ σηπίδιον [s] αὐτὸ ἐφ' οὗ Δ. Κύει δὲ τοῦ
ἔαρος, ἀποτίκτει δ' ἐν ἡμέραις πεντεκαίδεκα· ὅταν δ' ἀπο-
τέκῃ τὰ ᾠά, γίνεται ἐν ἄλλαις πεντεκαίδεκα ἡμέραις οἷον
ῥάγες βότρυος, [t] ὧν περιρραγέντων ἐκδύεται ἔσωθεν τὰ ση-
πίδια. Ἐὰν δέ τις [v] περισχίσῃ πρότερον ἤδη τετελειωμέ- 8
νων, προΐενται κόπρον τὰ σηπίδια, καὶ τὸ χρῶμα μεταβάλ-
λει ἐρυθρότερον γινόμενον ἐκ λευκοῦ διὰ τὸν φόβον. Τὰ 9
μὲν οὖν μαλακόστρακα αὐτὰ [w] ὑφ' αὐτὰ θέμενα τὰ ᾠὰ
ἐπῳάζει, ὁ δὲ πολύπους καὶ ἡ σηπία καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα
ἐκτεκόντα, [x] οὗ ἂν τὰ κυήματα αὐτῶν ᾖ, μάλιστα μὲν ἡ
σηπία· πολλάκις γὰρ ὑπερφαίνεται πρὸς τῇ γῇ τὸ [y] κύτος
αὐτῆς. Ὁ δὲ πολύπους ὁ θῆλυς ὁτὲ μὲν ἐπὶ τοῖς ᾠοῖς ὁτὲ
δ' ἐπὶ τῷ στόματι [z] προκάθηται τῆς θαλάμης, τὴν πλεκτά-
νην [a] ἐπέχων. Ἡ δὲ σηπία πρὸς τὴν γῆν ἐκτίκτει περὶ τὰ 10
[b] φυκία καὶ τὰ [c] καλαμώδη, κἄν τι ᾖ [d] τοιοῦτον ἐκβεβλημέ-
νον, [e] οἷον ὕλη, κλήματα ἢ λίθοι· καὶ οἱ ἁλιεῖς δὲ [f] κληματί-
δας τιθέασιν ἐπίτηδες· καὶ πρὸς ταῦτα ἐκτίκτει μακρὸν καὶ
συνεχὲς ἐκ τῶν ᾠῶν, οἷον τὸ τῶν βοστρύχων. Ἀποτίκτει 11
δὲ καὶ ἀπορραίνει ἐξ [g] ἀναγωγῆς, ὡς μετὰ πόνου γινομένης
τῆς [h] προέσεως. Αἱ δὲ τευθίδες [i] πελάγιαι ἀποτίκτουσιν·
τὸ δ' ᾠόν, ὥσπερ ἡ σηπία, ἀποτίκτει συνεχές. Ἔστι δὲ
καὶ ὁ τεῦθος καὶ ἡ σηπία βραχύβιον· οὐ γὰρ διετίζουσιν, εἰ
μή τινες [k] ὀλίγαι αὐτῶν· ὁμοίως δὲ καὶ οἱ πολύποδες. Γίνε- 12
ται δ' ἐξ ἑνὸς ᾠοῦ ἓν σηπίδιον· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τευθί-
δων ἔχει. Διαφέρει δ' [l] ἡ ἄρρην [m] τευθὶς τῆς θηλείας· ἔχει

[r] ὧν] οὗ P.Da. [s] αὐτὸ ε̄· τὸ δ' ἐφ' οὗ τὸ δ̄ P, αὐτὸ τὸ ε̄ Da. [t] ὧν] ἐλάσσους ὧν P.Da. [v] περισχισθῇ Aa.Ca. [w] ὑφ' αὐτὰ] καὶ ὑπ' αὐτὰ Aa.Ca. [x] οὗ—μὲν] οὐ ταὐτὰ κυήματα αὐτῶν μάλιστα δὲ P.Da. [y] κῆτος Aa. [z] προσκάθηται Da. [a] ὑπερέχων P.Da. [b] φύκια P.Da, φυλακία Aa.Ca. [c] καλαμύνδια P. [d] τοιαῦτα ἐκβεβλημένα P. [e] οἷον οἷς ὕλη Aa. [f] κλήματα Ca, κλίματα Aa. [g] ἐναγωγῆς Ca. [h] προθέσεως P, προσθέσεως corr. Aa. [i] πλάγιαι P.Da. [k] ὀλίγοι Pa. [l] ὁ P.Ca.Da. [m] τευθὸς P.Da.

γὰρ ἡ θήλεια, ἐάν τις διαστείλας [n] θεωρήσῃ τὴν κόμην εἴσω,
[o] ἐρυθρὰ δύο οἷον μαστούς, ὁ δ' ἄρρην οὐκ ἔχει. ˈΗ δὲ σηπία
τοῦτό τ' ἔχει διάφορον, καὶ ὅτι [p] ποικιλώτερός ἐστιν ὁ ἄρρην
τῆς θηλείας, καθάπερ εἴρηται πρότερον.

19 [q] Τὰ δ' ἔντομα τῶν ζῴων ὅτι μὲν ἐλάττω ἐστὶ τὰ ἄρρενα
τῶν θηλειῶν καὶ ἐπιβαίνει ἄνωθεν, καὶ πῶς ποιεῖται τὴν
ὀχείαν, καὶ ὅτι διαλύεται μόλις, εἴρηται πρότερον· ὅταν δ'
ὀχευθῇ, ταχέως [r] ποιεῖται [s] τὰ πλεῖστα τὸν [t] τόκον ὅσα ὀχεύ-
2 εται. Τίκτει δὲ πάντα [v] σκώληκας πλὴν γένος τι ψυχῶν·
αὗται δὲ σκληρόν, ὅμοιον [w] κνήκου σπέρματι, ἔσω δὲ [x] χύμα.
ˈΕκ δὲ τῶν σκωλήκων οὐκ ἐκ μέρους τινὸς γίνεται [y] τὸ ζῷον,
[z] ὥσπερ ἐκ τῶν ᾠῶν, ἀλλ' [a] ὅλον αὐξάνεται καὶ διαρθρούμενον
3 γίνεται [b] τὸ ζῷον. Γίνεται δὲ αὐτῶν τὰ μὲν ἐκ ζῴων τῶν συγ-
γενῶν, οἷον φαλάγγιά [b] τε καὶ ἀράχνια ἐκ φαλαγγίων καὶ
ἀραχνίων, καὶ ἀττέλαβοι καὶ ἀκρίδες καὶ τέττιγες· τὰ δ'
οὐκ ἐκ ζῴων ἀλλ' αὐτόματα, τὰ [c] μὲν ἐκ τῆς δρόσου τῆς ἐπὶ
τοῖς φύλλοις [d] πιπτούσης, κατὰ φύσιν μὲν [e] ἐν τῷ [f] ἔαρι,
πολλάκις [g] δὲ καὶ τοῦ χειμῶνος, ὅταν εὐδία καὶ [h] νοτία [i] γέ-
νηται πλείω χρόνον· τὰ δ' ἐν βορβόρῳ [k] καὶ κόπρῳ [l] σηπο-
μένοις, τὰ δ' ἐν ξύλοις, τὰ μὲν φυτῶν, τὰ δ' [m] ἐν αὔοις ἤδη,
τὰ δ' ἐν θριξὶ ζῴων, [n] τὰ δὲ ἐν σαρκὶ τῶν ζῴων, τὰ δ' ἐν
[o] τοῖς περιττώμασι, καὶ τούτων τὰ μὲν [p] ἐκκεχωρισμένων, τὰ
δ' [q] ἔτι ὄντων ἐν τοῖς ζῴοις, οἷον αἱ καλούμεναι ἕλμινθες.
4 ˈΕστι δ' αὐτῶν γένη τρία, [r] ἥ τε ὀνομαζομένη πλατεῖα, καὶ
[s] αἱ στρογγύλαι, καὶ [t] τρίται αἱ [u] ἀσκαρίδες. ˈΕκ μὲν οὖν

[n] θεωρῇ P.D^a. [o] ἐρυθρὰ] ἔντερα P.D^a. [p] ποικιλώτερόν D^a. [q] Τὰ—πρότερον om. pr. A^a. [r] προΐεται D^a. [s] τὰ om. P.D^a. [t] τρόπον P. [v] σκώληκα P.D^a. [w] κνίκου P.A^a.C^a.D^a. [x] χῦμα A^a, ἔγχυμα P.D^a. [y] τὸ om. P.D^a. [z] ὥσπερ—ζῷον om. C^a. [a] ὅλον] ὡς A^a. [b] τὸ et mox τε om. P.D^a. [c] μὲν] δὲ P. [d] ἐπιπιπτούσης P.D^a. [e] ἐν] ἐν οὖν A^a, om. P.D^a. [f] ἀέρι A^a. [g] δὲ γίνεται καὶ D^a. [h] νότια C^a. [i] γίνηται P. [k] καὶ] τὰ δ' ἐν A^a.C^a. [l] σηπομένῳ P, σηπομένῃ D^a. [m] ἐν αὔοις Basileensis: ἐν αὐτοῖς A^a.C^a, ἑαυτοῖς P.D^a. [n] τὰ δ' ἐν σαρκὶ τῶν ζῴων om. P.D^a. [o] τοῖς] τισι P. [p] ἐγκεχωρισμένων A^a, ἐκκεχρωσμένων P, ἐκκεχεσμένων γρ. A^a. [q] ἔτι ὄντων] ἐκ τῶν P.D^a. [r] αἵ τε ὀνομαζόμεναι πλατεῖαι C^a. [s] αἱ om. P. [t] τρίται αἱ] αἱ τρίται καλοῦνται P.D^a. [u] ἀκαρίδες A^a.C^a.

τούτων ἕτερον [v] οὐθὲν γίνεται· ἡ [w] δὲ πλατεῖα προσπέφυκέ
[x] τε μόνη τῷ ἐντέρῳ καὶ ἀποτίκτει [y] οἷον σικύου σπέρμα, ᾧ
γινώσκουσι σημείῳ οἱ ἰατροὶ τοὺς ἔχοντας αὐτήν. Γίνονται 5
δ' αἱ μὲν καλούμεναι ψυχαὶ ἐκ τῶν [z] καμπῶν, [a] αἳ γίνονται
ἐπὶ τῶν φύλλων τῶν χλωρῶν, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῆς ῥαφάνου,
[b] ἣν καλοῦσί τινες κράμβην, πρῶτον μὲν ἔλαττον κέγχρου,
[c] εἶτα μικροὶ [d] σκώληκες αὐξανόμενοι, ἔπειτα ἐν τρισὶν ἡμέραις
κάμπαι μικραί· μετὰ δὲ ταῦτα αὐξηθεῖσαι ἀκινητίζουσι, καὶ
μεταβάλλουσι τὴν μορφήν, καὶ καλοῦνται [e] χρυσαλλίδες, καὶ
σκληρὸν ἔχουσι τὸ κέλυφος, ἁπτομένου δὲ κινοῦνται. [f] Προσ- 6
έχονται δὲ πόροις ἀραχνιώδεσιν [g] οὔτε στόμα ἔχουσαι οὔτ'
ἄλλο τῶν μορίων [h] διάδηλον οὐθέν. Χρόνου δ' [i] οὐ πολλοῦ
διελθόντος περιρρήγνυται τὸ κέλυφος, καὶ [k] ἐκπέτεται ἐξ αὐ-
τῶν πτερωτὰ ζῷα, ἃς καλοῦμεν ψυχάς. Τὸ μὲν οὖν πρῶ- 7
τον, ὅταν ὦσι κάμπαι, τρέφονται καὶ [l] περίττωμα ἀφιᾶσιν·
ὅταν δὲ γένωνται [e] χρυσαλλίδες, [m] οὐθενὸς οὔτε γεύονται
οὔτε προΐενται περίττωμα. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τἆλλα
ὅσα γίνεται ἐκ σκωλήκων, καὶ [n] ὅσοι ἐκ [o] συνδυασμοῦ γίνονται
ζῴων σκώληκες, καὶ ὅσοι ἄνευ ὀχείας. Καὶ γὰρ [p] οἱ τῶν 8
μελιττῶν καὶ [q] ἀνθρηνῶν καὶ σφηκῶν ὅταν μὲν νέοι σκώληκες
ὦσι, τρέφονταί [r] τε καὶ κόπρον ἔχοντες φαίνονται· ὅταν δ'
ἐκ τῶν σκωλήκων εἰς τὴν διατύπωσιν ἔλθωσι, καλοῦνται [s] μὲν
νύμφαι τότε, οὐ λαμβάνουσι δὲ τροφὴν οὐδὲ κόπρον [t] ἔτ'
ἔχουσιν, ἀλλὰ [v] περιειργμένοι ἀκινητίζουσιν ἕως ἂν αὐξηθῶ-
σιν· τότε δ' ἐξέρχονται [w] διακόψαντες ᾧ [x] καταλήλειπται ὁ
κύτταρος. Γίνονται δὲ καὶ τὰ [y] ὕπερα καὶ τὰ πηνία ἔκ τινων 9

[v] οὐθέν τι γίνεται P. [w] πλατεῖα δὲ Aa.Ca. [x] τε μόνη] μόνῳ P.Da. [y] οἷον] τι οἷον P.Da. [z] κάμπων Aa. [a] αἱ δὲ γίνονται ἐκ P.Da. [b] ἣν καὶ καλ. Da. [c] ἔπειτα Aa.Ca. [d] σκ. καὶ αὐξ. Da. [e] hic et sect. 6. χρυσαλίδες Aa. [f] περιέχονται P.Da. [g] οὔτε δὲ στόμα ἔχουσιν P, οἱ οὔτε στόμα ἔχουσιν Da. [h] οὐθὲν διάδηλον Da. [i] οὐ om. P.Da. [k] ἐκπέττεται Aa, ἐκπέττονται P, ἐκπέτονται Da. [l] περιττώματα Ca. [m] οὐθὲν P.Da. [n] ὅσα P.Da. [o] συνδυασμῶν Aa. [p] οἱ] ἐκ Ca, om. Aa. [q] ἀνθρινῶν P. [r] τε] μὲν P.Da. [s] μὲν οὖν νύμφαι P.Ca. [t] ἔτ' om. P.Da. [v] περιειργμέναι ἀκινητίζουσιν μέχρις Da. [w] διακόψασαι P.Da. [x] καταλέληπται P, καταλέλειπται Da. [y] πηνία καὶ τὰ ὕπερα P.Da, ὕπερα καὶ τὰ ὑπήνια Aa.Ca.

[z] τοιούτων ἄλλων, αἳ κυμαίνουσι τῇ πορείᾳ καὶ [a] προβᾶσαι τῷ ἑτέρῳ κάμψασαι ἐπιβαίνουσιν· ἕκαστον δὲ τῶν [a] γιγνο-
10 μένων τὸ οἰκεῖον χρῶμα λαμβάνει ἀπὸ τῆς κάμπης. Ἐκ δέ τινος σκώληκος μεγάλου, ὃς ἔχει οἷον κέρατα καὶ διαφέρει τῶν ἄλλων, [b] γίνεται [c] πρῶτον μὲν μεταβαλόντος τοῦ σκώληκος κάμπη, ἔπειτα [d] βομβύλιος, ἐκ δὲ τούτου [e] νεκύδαλος· [f] ἐν ἓξ
11 δὲ μησὶ μεταβάλλει ταύτας τὰς μορφὰς πάσας. Ἐκ δὲ [g] τούτου τοῦ ζῴου καὶ τὰ βομβύκια ἀναλύουσι τῶν γυναικῶν τινὲς ἀναπηνιζόμεναι, κἄπειτα ὑφαίνουσιν· πρώτη δὲ λέγεται
12 [h] ὑφῆναι ἐν Κῷ [i] Παμφίλη [k] Πλάτεω θυγάτηρ. Ἐκ δὲ τῶν σκωλήκων τῶν ἐν τοῖς ξύλοις τοῖς αὔοις οἱ [l] κάραβοι γίνονται τὸν αὐτὸν τρόπον· [m] πρῶτον μὲν [n] ἀκινητισάντων τῶν σκωλήκων, εἶτα περιρραγέντος τοῦ κελύφους ἐξέρχονται οἱ [l] κάραβοι. Ἐκ δὲ τῶν [o] καράβων γίνονται [p] αἱ [q] πρασοκουρίδες·
13 [r] ἴσχουσι δὲ πτερὰ καὶ αὗται. Ἐκ δὲ τῶν ἐν τοῖς ποταμοῖς πλατέων ζωδαρίων τῶν ἐπιθεόντων [s] οἱ οἶστροι· διὸ καὶ οἱ πλεῖστοι περὶ τὰ ὕδατα γίνονται [t] οὗ τὰ τοιαῦτά [v] ἐστὶ ζῷα.
14 Ἐκ δὲ [w] μελαινῶν τινῶν καὶ δασειῶν οὐ μεγάλων καμπῶν πρῶτον γίνονται [x] πυγολαμπίδες, οὐχ αἱ [y] πετόμεναι· αὗται δὲ πάλιν μεταβάλλουσι, καὶ γίνονται πτερωτὰ ζῷα [z] ἐξ αὐτῶν, οἱ καλούμενοι βόστρυχοι. Αἱ δ' ἐμπίδες γίνονται ἐκ τῶν ἀσκαρίδων. Αἱ δ' ἀσκαρίδες γίνονται ἔν τε τῇ ἰλύϊ τῶν φρεάτων καὶ ὅπου ἂν [a] σύρρευσις γένηται ὕδατος [b] γεώδη
15 ἔχουσα ὑπόστασιν. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον [c] αὐτὴ ἡ ἰλὺς σηπο-

[z] τοιούτων ἄλλων] καμπῶν τοιούτων P.D[a]. [a] προσβᾶσαι et mox γενῶν P.C[a].D[a]. [b] γίνεται δὲ πρ. P. [c] πρῶτον μεταβάλλοντος A[a].C[a]. [d] βομβυλὶς A[a].C[a]. [e] νεκύδαλλος D[a], σκύδαλλος P. [f] ἐξ μησὶ μεταβάλλει δὲ, omissa ἐν, P. [g] τοῦ ζώου τούτου D[a]. [h] ὑφᾶναι P.D[a]. [i] πασαφίλη D[a]. [k] πλατέω C[a], λατούω P, λατώου D[a]. [l] utrobique καράβιοι A[a], καράμβιοι C[a]. [m] πρῶτον μὲν om. D[a]. [n] ἀκινητισάντων—τοῦ] ὑμήν τις ἀκινητ. τῶν σκ. νοεῖται. περιρραγέντος δὲ τοῦ P.D[a]. [o] κραμβῶν Scaliger, σίμβλων A[a], σίμδων C[a]. [p] αἱ om. A[a].C[a]. [q] πρασουκαρίδες C[a]. [r] ἔχουσι P.D[a]. [s] οἱ οἶστροι om. P.D[a]. [t] οὗ] καὶ P.D[a]. [v] ζῶα ἔστι A[a].C[a]. [w] μελαίνων τινῶν καὶ δασέων P.A[a].C[a].D[a]. [x] πυρολαμπίδες P.D[a]. [y] πεττόμεναι P. [z] ἐξ αὐτῶν] ἐξ αὐτῶν δὲ C[a], καὶ ἐξ αὐτῶν P.D[a]. [a] σύρρεισις P, συρρύασις C[a]. [b] γαιώδη ἔχουσαν A[a]. [c] αὔτη A[a].C[a].

μένη χρῶμα λαμβάνει λευκόν, εἶτα μέλαν, τελευτῶσα δ' αἱ-
ματῶδες· ὅταν δὲ τοιαύτη γένηται, φύεται ἐξ αὐτῆς ὥσπερ
τὰ φυκία μικρὰ σφόδρα καὶ ἐρυθρά· ταῦτα δὲ χρόνον [c] μέν
τινα κινεῖται [d] προσπεφυκότα, ἔπειτ' ἀπορραγέντα φέρεται
κατὰ τὸ ὕδωρ, αἱ καλούμεναι ἀσκαρίδες. Μεθ' ἡμέρας δ' 16
ὀλίγας ἵστανται ὀρθαὶ ἐπὶ τοῦ ὕδατος ἀκινητίζουσαι καὶ
σκληραί, κἄπειτα περιρραγέντος [e] τοῦ κελύφους ἡ ἐμπὶς ἄνω
ἐπικάθηται, ἕως [f] ἂν ἥλιος ἢ πνεῦμα κινήσῃ· τότε [g] δ' ἤδη
[h] πέτεται. Πᾶσι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις [i] σκώληξι καὶ τοῖς ζῴοις 17
τοῖς ἐκ τῶν σκωλήκων περιρρηγνυμένοις ἡ [k] ἀρχὴ γίγνεται
τῆς γενέσεως ὑφ' ἡλίου ἢ ὑπὸ πνεύματος. Μᾶλλον δὲ καὶ
θᾶττον γίνονται αἱ ἀσκαρίδες ἐν τοῖς ἔχουσι παντοδαπὴν ὑπό-
στασιν, οἷον [l] Μεγαροῖ τε γίνεται καὶ ἐν τοῖς ἔργοις· σήπε-
ται γὰρ [m] τὰ τοιαῦτα θᾶττον. [n] Καὶ μετοπώρου δὲ γίνονται 18
μᾶλλον· τότε γὰρ [o] τὸ ὑγρὸν συμβαίνει [p] εἶναι ἔλαττον. Οἱ
δὲ [q] κρότωνες γίνονται ἐκ τῆς ἀγρώστεως, αἱ δὲ μηλολόνθαι
ἐκ τῶν σκωλήκων τῶν ἐν τοῖς [r] βολίτοις καὶ τῶν ὀνίδων. [s] Οἱ
δὲ κάνθαροι ἣν κυλίουσι κόπρον, ἐν ταύτῃ [t] φωλεύουσί τε τὸν
χειμῶνα καὶ [v] ἐντίκτουσι [w] σκωλήκια, ἐξ ὧν γίνονται [x] κάν-
θαροι. Γίνονται δὲ καὶ ἐκ τῶν σκωλήκων τῶν [y] ἐν τοῖς 19
[z] ὀσπρίοις πτερωτὰ ζῷα ὁμοίως τοῖς εἰρημένοις. Αἱ δὲ μυῖαι
ἐκ τῶν σκωλήκων τῶν ἐν τῇ κόπρῳ τῇ χωριζομένῃ κατὰ μέ-
ρος· διὸ καὶ οἱ περὶ ταύτην τὴν ἐργασίαν ὄντες μάχονται
χωρίζειν τὴν ἄλλην τὴν μεμιγμένην, καὶ λέγουσι [a] τότε κα-
τειργάσθαι τὴν κόπρον. Ἡ δ' ἀρχὴ τῶν [b] σκωληκίων μικρά· 20
πρῶτον [c] μὲν γὰρ καὶ ἐνταῦθα ἐρυθραίνεται καὶ ἐξ ἀκινησίας

[c] τινὰ μὲν P. [d] προσπεφυκότα intpp: codices πεφυκότα. [e] τοῦ om. Aa.Ca. [f] ἂν] ἢ ἂν Aa. [g] δ' ἤδη] ἤδη Aa, δὴ P.Da. [h] πέταται Ca, πετᾶται P, πέπαυται Aa. [i] ζώοις καὶ σκώληξι Aa. [k] ἀρχὴ φαίνεται γίνεσθαι τῆς γενέσεως ἢ ὑφ' P.Da. [l] Μεγαροῖ] μὲν γὰρ οἱ P. [m] τὰ τοιαῦτα] ταῦτα Aa.Ca. [n] καὶ] τοῦ Da. καὶ—ἔλαττον om. P. [o] τὸ om. Da. [p] εἶναι] μᾶλλον εἶναι Aa. [q] κρότονες P. [r] βολετοῖς P, βολβίτοις Aa.Ca. [s] αἱ P.Da. [t] φωλοῦσί P.Da. [v] ἐκτίκτουσι P.Da. [w] σκώληκα P, σκώληκας Da. [x] σκάνθαροι P. [y] ἐν om. Aa.Ca. [z] κυπρίοις P. [a] κατεργάσθαι τότε Da, κατεργάσασθαι τότε P. [b] σκωλήκων Aa. [c] μὲν γὰρ καὶ] γὰρ Aa.Ca.

λαμβάνει κίνησιν οἷον πεφυκότα· εἶτα σκωλήκιον ἀποβαίνει ἀκίνητον· εἶτα κινηθὲν ὕστερον γίνεται ἀκίνητον πάλιν· ἐκ δὲ τούτου μυῖα [d] ἀποτελεῖται, καὶ κινεῖται πνεύματος ἢ ἡλίου
21 [e] γενομένου. Οἱ δὲ μύωπες γίνονται ἐκ τῶν ξύλων. Αἱ δὲ [f] ὀρσοδάκναι ἐκ τῶν [g] σκωληκίων μεταβαλλόντων· τὰ δὲ σκω-
22 λήκια ταῦτα [h] γίνεται ἐν τοῖς καυλοῖς τῆς κράμβης. Αἱ δὲ κανθαρίδες ἐκ τῶν πρὸς ταῖς συκαῖς καμπῶν καὶ ταῖς ἀπίοις καὶ ταῖς πεύκαις (πρὸς πᾶσι γὰρ τούτοις γίνονται σκώληκες) καὶ ἐκ τῶν ἐν τῇ κυνακάνθῃ· ὁρμῶσι δὲ καὶ [i] πρὸς τὰ δυσώδη
23 διὰ τὸ ἐκ τοιαύτης γεγονέναι ὕλης. Οἱ δὲ κώνωπες ἐκ [k] σκωλήκων οἳ γίνονται ἐκ τῆς περὶ τὸ ὄξος ἰλύος· καὶ γὰρ ἐν τοῖς δοκοῦσιν [l] ἀσηπτοτάτοις [m] εἶναι ἐγγίγνονται ζῷα, οἷον ἐν [n] χιόνι τῇ [o] παλαιᾷ. Γίνεται [p] δ' ἡ [q] παλαιὰ ἐρυθροτέρα, διὸ καὶ οἱ σκώληκες τοιοῦτοι καὶ δασεῖς· [r] οἱ δ' ἐκ τῆς ἐν [s] Μηδίᾳ [t] χιόνος μεγάλοι καὶ λευκοί· δυσκίνητοι δὲ πάντες.
24 Ἐν δὲ Κύπρῳ, [v] οὗ ἡ [w] χαλκῖτις λίθος καίεται, ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας [x] ἐμβαλλόντων, ἐνταῦθα γίνεται θηρία ἐν τῷ πυρί, τῶν μεγάλων [y] μυιῶν μικρόν τι μείζονα, ὑπόπτερα, ἃ [z] διὰ
25 τοῦ πυρὸς [a] πηδᾷ καὶ βαδίζει. Ἀποθνήσκουσι δὲ καὶ οἱ σκώληκες καὶ ταῦτα χωριζόμενα τὰ μὲν τοῦ πυρός, [b] οἱ δὲ τῆς χιόνος. Ὅτι δ' ἐνδέχεται [c] μὴ [d] κάεσθαι συστάσεις [e] τινὰς ζῴων, ἡ σαλαμάνδρα ποιεῖ φανερόν· αὕτη γάρ, ὡς φασί,
26 [f] διὰ πυρὸς βαδίζουσα κατασβέννυσι τὸ πῦρ. Περὶ δὲ τὸν [g] Ὕπανιν ποταμὸν τὸν περὶ Βόσπορον τὸν [h] Κιμμέριον ὑπὸ τροπὰς θερινὰς καταφέρονται [i] ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ οἷον θύλακοι μείζους [k] ῥαγῶν, ἐξ ὧν ῥηγνυμένων ἐξέρχεται ζῷον πτε-

[d] ἀποτελευτᾷ Aa.Ca. [e] γινομένου P.Da. [f] ὀρεοδάκναι Aa.Ca. [g] σκωλήκων P.Da. [h] γίνονται P.Da. [i] πρὸς om. Ca. [k] σκωληκίων Aa.Ca. [l] ἀσαιποτάτοις Ca. [m] εἶναι om. P.Da. [n] χιόνι τε τῇ Aa, βραχιόνι τε τῇ Ca. [o] παλαιᾷ σκώληκες. γίνεται P.Da. [p] δ' om. Ca. [q] παλαιὰ] πᾶσα Aa. [r] οἱ δ' ἐκ τῆς] ἐν δὲ τῇ Aa.Ca. [s] Μηδίᾳ] εὐδίᾳ Da, εὐδρίᾳ Pa. [t] χιόνι Aa.Ca. [v] οὗ om. Aa. [w] χαλκήτης P. [x] ἐμβαλόντων P.Da. [y] μυῶν P.Aa.Da. [z] κατὰ P.Da. [a] βαδίζει καὶ πηδᾷ P.Da. [b] οἱ δὲ] τὰ δὲ Aa. [c] μὴ] καὶ μὴ Aa.Ca. [d] καίεσθαι P.Aa.Ca. [e] τινῶν P.Da. [f] διὰ τοῦ πυρὸς P.Aa.Da. [g] ὑπάνην P.Da. [h] κιμμερικὸν Da, καὶ μέχρι καὶ P. [i] ἐπὶ P.Da. [k] ῥογῶν Aa, ῥωγῶν P.Da.

ρωτὸν τετράπουν· ζῇ δὲ καὶ [l] πέτεται μέχρι δείλης, κατα-
φερομένου δὲ τοῦ ἡλίου ἀπομαραίνεται, καὶ ἅμα δυομένου ἀπο-
θνήσκει [m] βιῶσαν [n] ἡμέραν μίαν, διὸ [o] καὶ καλεῖται ἐφήμερον.
Τὰ πλεῖστα δὲ τῶν γινομένων [p] ἔκ τε καμπῶν καὶ σκωλήκων 27
ὑπὸ ἀραχνίων [q] κατέχεται τὸ πρῶτον. Ταῦτα μὲν οὖν γίνε-
ται τοῦτον τὸν τρόπον· οἱ δὲ [r] σφῆκες οἱ [s] ἰχνεύμονες καλού- 20
μενοι (εἰσὶ δ' ἐλάττους τῶν ἑτέρων) τὰ φαλάγγια ἀποκτεί-
ναντες φέρουσι πρὸς [t] τειχίον ἤ τι τοιοῦτον τρώγλην ἔχον,
καὶ πηλῷ [v] προσκαταλείψαντες [w] ἐντίκτουσιν ἐνταῦθα, καὶ
γίνονται ἐξ αὐτῶν [x] οἱ σφῆκες [x] οἱ [s] ἰχνεύμονες. Ἔνια δὲ 2
τῶν κολεοπτέρων καὶ μικρῶν καὶ ἀνωνύμων ζῴων τοῦ πηλοῦ
τρώγλας ποιοῦνται μικρὰς ἢ πρὸς τάφοις [y] ἢ τειχίοις, καὶ
ἐνταῦθα [z] τὰ σκωλήκια [a] ἐντίκτουσιν. Ὁ δὲ χρόνος τῆς γε- 3
νέσεως ἀπὸ μὲν τῆς ἀρχῆς μέχρι [b] τοῦ τέλους σχεδὸν τοῖς
πλείστοις ἑπτάσι μετρεῖται τρισὶν ἢ [c] τέτταρσιν. Τοῖς μὲν
[d] οὖν [e] σκώληξι καὶ τοῖς σκωληκοειδέσι τοῖς πλείστοις τρεῖς
γίνονται ἑπτάδες, τοῖς δὲ [f] ᾠοτοκοῦσι [g] τέτταρες ὡς ἐπὶ τὸ
πολύ. Τούτων δ' ἀπὸ μὲν τῆς ὀχείας ἐν ταῖς ἑπτὰ ἡ σύστα- 4
σις γίνεται, ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς τρισὶν ἐπῳάζουσι καὶ [h] ἐκλέ-
πουσιν ὅσα γόνῳ [i] τίκτεται, οἷον ὑπ' [k] ἀράχνου ἢ ἄλλου
[l] τινὸς τοιούτου. Αἱ δὲ μεταβολαὶ γίνονται τοῖς πλείστοις
κατὰ τριήμερον ἢ τετραήμερον, ὥσπερ καὶ [m] αἱ τῶν νόσων
συμβαίνουσι κρίσεις.

Τῶν μὲν οὖν ἐντόμων οὗτος ὁ τρόπος [n] ἐστὶ τῆς γενέσεως· 5
φθείρονται δ' [o] ἐρρικνωμένων τῶν μορίων, ὥσπερ γήρᾳ τὰ
μείζω τῶν ζῴων· ὅσα δὲ πτερωτά, καὶ τῶν [p] πτερῶν συσπω-

[l] πέταται Aa, πετᾶται P. [m] βιοῦν P.Da. [n] ἡμέραν μίαν διὸ] ἡμέρας δύο P. [o] καὶ om. Aa.Ca. [p] ἔκ τε καμπῶν καὶ] καμπῶν ἐκ τῶν P.Da. [q] περιέχεται P.Da. [r] σφῆκες καὶ οἱ Aa. [s] ἰσχνούμονες utrobique P. [t] τειχίον ἤ] τῇ χιόνι P.Da. [v] καταχρίσαντες P.Da. [w] ἐκτίκτουσιν P.Ca.Da. [x] οἱ utrumque om. Aa.Ca. [y] ἢ τειχίοις] καὶ τειχίοις P. [z] τὰ om. P. [a] ἐκτίκτουσιν P.Da. [b] τοῦ om. P.Da. [c] τέσσαρσι Da. [d] οὖν om. Aa.Ca. [e] σκόλωψι P, κώνωψι Aa.Ca.Da. [f] ζῳοτοῦσι P.Aa.Ca.Da. [g] τέσσαρες Aa. [h] ἐκλείπουσιν P.Da. [i] τήκεται P. [k] ἀραχνίου Aa.Ca. [l] τοιούτου τινὸς P.Da. [m] αἱ om. Ca. [n] τῆς γενέσεώς ἐστιν Aa. [o] ἐρικνουμένων Aa.Ca, ῥικνωμένων P. [p] πτερωτῶν οὐ σπωμένων P.

μένων περὶ τὸ μετόπωρον· [q] οἱ δὲ μύωπες καὶ τῶν ὀμμάτων [r] ἐξυδρωπιώντων.

21 Περὶ δὲ τὴν γένεσιν [s] τὴν τῶν μελιττῶν οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον πάντες ὑπολαμβάνουσιν. Οἱ μὲν γάρ φασιν οὐ τίκτειν οὐδ' ὀχεύεσθαι τὰς μελίττας, ἀλλὰ φέρειν τὸν γόνον, καὶ φέρειν οἱ μὲν [t] ἀπὸ τοῦ ἄνθους τοῦ καλλύντρου, οἱ δ' ἀπὸ τοῦ ἄνθους τοῦ καλάμου, ἄλλοι δ' ἀπὸ τοῦ ἄνθους τῆς ἐλαίας· καὶ σημεῖον [v] λέγουσιν [w] ὅτι ἂν ἐλαιῶν φορὰ γένηται,
2 τότε καὶ ἐσμοὶ ἀφίενται πλεῖστοι. Οἱ δέ φασι τὸν μὲν τῶν [x] κηφήνων [y] γόνον αὐτὰς φέρειν ἀπό τινος ὕλης τῶν [z] προειρημένων, τὸν δὲ τῶν μελιττῶν τίκτειν τοὺς ἡγεμόνας. Τῶν δ' ἡγεμόνων ἐστὶ γένη δύο, ὁ μὲν βελτίων πυρρός, ὁ δ' ἕτερος μέλας καὶ ποικιλώτερος, τὸ δὲ μέγεθος διπλάσιος τῆς χρηστῆς μελίττης· [a] καὶ τὸ κάτω τοῦ διαζώματος ἔχουσιν ἡμιόλιον μάλιστα τῷ μήκει, καὶ καλοῦνται ὑπό τινων μητέρες ὡς
3 γεννῶντες. Σημεῖον δὲ [b] λέγουσιν ὅτι ὁ μὲν τῶν [c] κηφήνων ἐγγίνεται γόνος κἂν [d] μὴ ἐνῇ ἡγεμών, ὁ δὲ τῶν μελιττῶν οὐκ ἐγγίνεται. Οἱ δέ φασιν ὀχεύεσθαι, καὶ εἶναι ἄρρενας μὲν
4 [e] τοὺς κηφῆνας, θηλείας δὲ τὰς μελίττας. Ἔστι δὲ τῶν μὲν ἄλλων ἡ γένεσις ἐν τοῖς κοίλοις τοῦ κηρίου, οἱ δέ [f] γ' ἡγεμόνες γίνονται κάτω πρὸς τῷ κηρίῳ, ἀποκρεμάμενοι χωρίς,
5 [g] ἓξ ἢ ἑπτά, ἐναντίως τῷ [h] ἄλλῳ γόνῳ πεφυκότες. Κέντρον δ' αἱ μὲν μέλιτται ἔχουσιν, οἱ δὲ κηφῆνες οὐκ ἔχουσιν· οἱ δὲ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνες ἔχουσι μὲν κέντρον, ἀλλ' οὐ τύπτουσι,
22 διὸ ἔνιοι [i] οὐκ οἴονται ἔχειν αὐτούς. Εἰσὶ δὲ γένη τῶν μελιττῶν, ἡ μὲν ἀρίστη [k] μικρὰ καὶ στρογγύλη καὶ [l] ποικίλη, ἄλλη δὲ [m] μακρά, ὁμοία τῇ [n] ἀνθρήνῃ, τρίτος δ' ὁ φὼρ καλούμενος

[q] αἱ P.D^a. [r] ἐξυδροπιώντων A^a, ἐξ ὑδροπιόντων P. [s] τὴν ante τῶν om. P.D^a. [t] ἀπὸ—οἱ δ' om. P.D^a. [v] λέγειν A^a. [w] ὅτι ἂν] ὅταν C^a, ὅτι ὅταν D^a. [x] κηφίνων A^a. [y] φέρειν αὐτὰς γόνον P, αὐτὰς φέρειν γόνον D^a, φέρειν αὐτὰς A^a. [z] εἰρημένων P.D^a. [a] καὶ τὸ] τὸ δὲ A^a.C^a. [b] λέγεται A^a. [c] κηφίνων A^a. [d] μὴ om. C^a. [e] τοὺς] τὰς A^a. [f] γ' om. P.D^a. [g] ἓξ ἢ ἑπτὰ] καὶ ἐξῆπται P.D^a. [h] ἄλλῳ om. P.D^a. [i] οὐκ] μὲν οὐκ P.D^a. [k] μακρὰ D^a. [l] ποικίλη] κοίλη A^a. [m] μικρὰ D^a. [n] ἀρθρήνῃ C^a, ἀρθρινῇ P.D^a.

(οὗτος δ' ἐστὶ [o] μέλας καὶ πλατυγάστωρ), τέταρτος δ' [p] ὁ
κηφήν, μεγέθει μὲν μέγιστος [q] πάντων, ἄκεντρος [r] δὲ καὶ νω-
θρός· διὸ [s] καὶ πλέκουσί τινες περὶ τὰ σμήνη ὥστε τὰς [t] μὲν
μελίττας εἰσδύεσθαι, τοὺς δὲ κηφῆνας μὴ διὰ τὸ εἶναι [v] αὐ-
τοὺς μείζους. ‘Ηγεμόνων δὲ [w] γένη δύο ἐστίν, ὥσπερ εἴ- 2
ρηται καὶ πρότερον. Εἰσὶ δὲ [x] πλείους ἐν ἑκάστῳ [y] σμήνει
ἡγεμόνες, καὶ οὐχ εἷς μόνος· ἀπόλλυται δὲ τὸ σμῆνος, [z] ἐάν
τε ἡγεμόνες μὴ ἱκανοὶ [a] ἐνῶσιν (οὐχ [b] οὕτω διὰ τὸ [c] ἄναρχοι
εἶναι, ἀλλ' ὡς φασίν, ὅτι συμβάλλονται εἰς τὴν γένεσιν [d] τὴν
τῶν μελιττῶν) ἐάν τε πολλοὶ [e] ὦσιν οἱ ἡγεμόνες· διασπῶσι
γάρ. Ὅταν μὲν οὖν ἔαρ [f] ὄψιον γένηται, καὶ ὅταν [g] αὐχμοὶ 3
καὶ ἐρυσίβη, [h] ἐλάττων γίνεται [i] ὁ γόνος· ἀλλ' αὐχμοῦ μὲν
ὄντος μέλι ἐργάζονται μᾶλλον, ἐπομβρίας δὲ γόνον, διὸ καὶ
ἅμα συμβαίνει ἐλαιῶν φορὰ καὶ ἑσμῶν. ‘Εργάζονται δὲ 4
πρῶτον μὲν τὸ κηρίον, εἶτα τὸν γόνον [k] ἐναφιᾶσιν, [l] ὡς [m] μὲν
ἔνιοι λέγουσιν, ἐκ τοῦ στόματος, [n] ὅσοι φέρειν φασὶν [o] ἄλλο-
θεν, εἶθ' οὕτω τὸ μέλι [p] τροφὴν τὴν μὲν τοῦ θέρους τὴν δὲ
τοῦ μετοπώρου· ἄμεινον δ' ἐστὶ τὸ μετοπωρινὸν μέλι. Γί- 5
νεται δὲ κηρίον μὲν ἐξ [q] ἀνθέων, κήρωσιν δὲ [r] φέρουσιν ἀπὸ
τοῦ δακρύου τῶν δένδρων, μέλι δὲ τὸ πῖπτον ἐκ τοῦ ἀέρος,
καὶ μάλιστα [s] ἐν ταῖς τῶν ἄστρων ἐπιτολαῖς, καὶ ὅταν κατα-
σκήψῃ [t] ἡ ἶρις· ὅλως δ' οὐ γίνεται μέλι πρὸ Πλειάδος ἐπι-
τολῆς. [v] Τὸν μὲν οὖν κηρὸν ποιεῖ, ὥσπερ εἴρηται, ἐκ τῶν 6
ἀνθέων· τὸ [w] δὲ μέλι ὅτι [x] οὐ ποιεῖ ἀλλὰ [y] φέρει [z] τὸ πί-

[o] μέγας Aa.Ca. [p] ὁ om. Aa.Ca. [q] ἁπάντων Aa.Ca. [r] δὲ] τε Ca. [s] καὶ πλέκουσί] πλέκουσι μὲν P.Da. [t] μελίττας μὲν P. [v] αὐτοὺς om. Aa.Ca. [w] γένη δύο εἰσίν P, δύο γένη εἰσίν Da. [x] πλείους ante ἡγεμόνες P.Da. [y] γένει Ca. [z] ἐὰν ἡγεμόνες ἱκανοὶ μὴ P.Da. [a] ὦσιν Aa.Ca. [b] οὕτω δὲ διὰ Da. [c] ἄναρχα Da, ἄναρχαι P. [d] τὴν ante τῶν om. Aa. [e] ὦσιν ἡγεμόνες Ca, ἡγεμόνες ὦσι P.Da. [f] ὄψιμον P.Da. [g] αὐχμαὶ P. [h] ἐλάττω Aa. [i] ὁ γόνος] λόγος Aa, incerto Ca. [k] ἐναφίησιν P. [l] ὡς] δ' ὡς Da. [m] μὲν] μὲν οὖν Aa.Ca. [n] ὅσοι] οἱ δὲ Da, διὸ P. [o] ἄλοθεν εἰς τοῦ τῷ μ. P. τὸ om. Da. [p] τρέφειν P.Da. [q] ἀνθῶν P.Aa. [r] φέρωσιν Aa. [s] ἐν ταῖς om. P, ταῖς om. Da. [t] ἡ ἶρις] σίριος Da, ἶρις Aa. [v] τὸ μὲν οὖν κηρίον, omissis ποιεῖ ὥσπερ εἴρηται, Aa.Ca. [w] δὲ ante τῶν P.Da. [x] οὐ] δ' οὐ Da. [y] διαφέρει Aa. [z] τὸ πῖπτον] πλεῖστον μόρον P, πλεῖστον μόνον Da.

πτον, σημεῖον· [a] ἐν μιᾷ γὰρ ἢ δυσὶν ἡμέραις πλήρη εὑρίσκουσι
τὰ σμήνη οἱ [b] μελιττουργοὶ μέλιτος. Ἔτι δὲ τοῦ μετο-
πώρου ἄνθη [c] μὲν γίνεται, [d] μέλι δ' οὔ, ὅταν ἀφαιρεθῇ.
7 [e] Ἀφῃρημένου οὖν ἤδη τοῦ γενομένου μέλιτος, καὶ τροφῆς
[f] ἢ οὐκ ἐνούσης ἔτι ἢ σπανίας, [g] ἐνεγίνετο ἄν, εἴπερ ἐποίουν ἐκ
τῶν [h] ἀνθέων. [i] Συνίσταται δὲ τὸ μέλι πεττόμενον· ἐξ ἀρ-
χῆς γὰρ οἷον ὕδωρ γίνεται, καὶ ἐφ' ἡμέρας μέν τινας ὑγρόν
ἐστι (διὸ κἂν [k] ἀφαιρεθῇ ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις, οὐκ [l] ἔχει
8 πάχος), ἐν εἴκοσι δὲ [m] μάλιστα συνίσταται. Δῆλον δ' ἐστὶν
εὐθέως τὸ ἀπὸ [n] τοῦ [o] χυμοῦ· διαφέρει γὰρ τῇ γλυκύτητι
καὶ τῷ πάχει. Φέρει δ' ἀπὸ πάντων ἡ μέλιττα ὅσα [q] ἐν
κάλυκι ἀνθεῖ, καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων [r] δὲ ὅσα ἂν γλυκύτητα
ἔχῃ, οὐθένα βλάπτουσα καρπόν· τοὺς δὲ χυμοὺς [s] τούτων τῷ
9 ὁμοίῳ τῇ γλώττῃ ἀναλαμβάνουσα κομίζει. [t] Βλίττεται δὲ
τὰ σμήνη, ὅταν ἐρινεὸν σῦκον [v] φανῇ· [w] σχάδονας δ' ἀρίστας
ποιοῦσιν, ὅταν μέλι ἐργάζωνται. Φέρει δὲ κηρὸν μὲν καὶ
ἐριθάκην περὶ τοῖς σκέλεσι, τὸ [x] δὲ μέλι ἐμεῖ εἰς τὸν κύττα-
10 ρον. Τὸν δὲ γόνον ὅταν ἀφῇ, ἐπῳάζει ὥσπερ ὄρνις. Ἐν
δὲ τῷ κηρίῳ τὸ σκωλήκιον μικρὸν μὲν ὂν κεῖται πλάγιον,
ὕστερον δ' ἀνίσταται αὐτὸ ὑφ' ἑαυτοῦ καὶ τρέφεται, πρὸς δὲ
τῷ [y] κηρίῳ ἔχεται ὥστε καὶ ἀντειλῆφθαι. Ὁ δὲ γόνος ἐστὶ
τῶν μελιττῶν καὶ τῶν κηφήνων λευκός, ἐξ οὗ τὰ σκωλήκια
[z] γίνεται· [a] αὐξανόμενα [b] δὲ γίνονται μέλιτται καὶ κηφῆνες.
11 Ὁ δὲ τῶν βασιλέων γόνος τὴν χρόαν γίνεται ὑπόπυρρος,
τὴν δὲ λεπτότητά [c] ἐστιν [d] οἷον μέλι παχύ· [e] τὸν δ' ὄγκον
εὐθέως ἔχει παραπλήσιον τῷ [f] γιγνομένῳ ἐξ [g] αὐτοῦ. Σκώ-

[a] ἐν μιᾷ γὰρ ἢ] ἔνια γὰρ ἐν P. [b] μελιτουργοὶ P. [c] γίνεται μὲν P.Da. [d] μέλι δ' οὔ] δύο P. [e] ἀφαιρουμένου Da. [f] ἢ ante οὐκ om. P.Da. [g] ἐγίνετο P.Da. [h] ἀνθῶν P.Aa.Ca. [i] συνίεται P. [k] ὑφαιρεθῇ ἐν ταύταις P.Da. [l] ἴσχει P.Da. [m] μᾶλλον P. [n] τοῦ om. Da. [o] χυμοῦ μάλιστα. διαφέρει P.Da. [q] ἐν κάλυκι ἀνθεῖ] ἔχει ἐν κάλυκι ἄνθη P.Ca.Da. [r] δέ om. Aa.Ca. [s] τούτους Aa.Ca. [t] βολίττεται Aa, βολίτεται Ca, εἰλίττεται P.Da. [v] φάγῃ P.Da. [w] σχάδωνας Da, σχάνδοντας P. [x] μέλι δὲ P.Da. [y] κηρίῳ οὐ προσέρχεται Aa.Ca. [z] γίνονται Da.
[a] αὐξανομένων Ca. [b] δὲ] δὲ ὀλίγα Aa, δὲ ὀλι γ' Ca. [c] ἐστιν om. Aa. [d] οἷον om. P. [e] τὸν ὄγκον δ' P.Da. [f] γενομένῳ P.Aa.Ca.Da. [g] αὐτοῦ] ὀλίγου P.

ληξ [h] δ' οὐ γίνεται πρότερον [i] ἐκ τούτου, ἀλλ' εὐθέως ἡ μέ-
λιττα, [k] ὥς φασιν. Ὅταν δὲ τέκῃ ἐν τῷ κηρίῳ, μέλι ἐκ τοῦ
ἀπαντικρὺ γίνεται. Φύει δ' [l] ἡ [m] σχάδων πόδας καὶ πτερά, 12
ὅταν [n] καταλειφθῇ· ὅταν δὲ λάβῃ τέλος, [o] τὸν ὑμένα [p] περιρ-
ρήξας [q] ἐκπέτεται. Κόπρον δὲ προΐεται, [r] ἕως ἂν ᾖ σκωλή-
κιον, ὕστερον δ' οὐκέτι, πλὴν ἐὰν μὴ ἐξέλθῃ, ὥσπερ ἐλέχθη
πρότερον. [s] Ἐὰν δέ τις [t] ἀφέλῃ τὰς κεφαλὰς τῆς [v] σχά- 13
δονος [w] πρὶν πτερὰ ἔχειν, ἐξεσθίουσιν [x] αὐτὰ αἱ μέλιτται·
[y] καὶ [z] κηφῆνος πτερὸν [a] ἂν [b] ἀποκνίσας ἀφῇ τις, τῶν λοιπῶν
[c] αὐταὶ τὰ πτερὰ ἀπεσθίουσιν. Βίος δὲ τῶν μελιττῶν ἔτη
ἕξ· ἔνιαι [d] δ' ἑπτὰ ζῶσιν. Σμῆνος δ' ἂν διαμείνῃ ἔτη ἐννέα
ἢ δέκα, εὖ δοκεῖ διαγεγενῆσθαι. Ἐν δὲ τῷ Πόντῳ εἰσί 14
[e] τινες μέλιτται λευκαὶ σφόδρα, [f] αἳ τὸ μέλι [g] ποιοῦσι [h] δὶς
τοῦ μηνός. [i] Αἱ δ' ἐν [k] Θεμισκύρᾳ περὶ τὸν [l] Θερμώδοντα
ποταμὸν ἐν τῇ γῇ καὶ [m] ἐν τοῖς σμήνεσι [n] ποιοῦνται κηρία
οὐκ ἔχοντα κηρὸν [o] πολὺν ἀλλὰ πάνυ [p] σμικρόν, μέλι δὲ
παχύ· τὸ δὲ κηρίον λεῖον καὶ ὁμαλόν ἐστιν. Οὐκ ἀεὶ δὲ 15
[q] τοῦτο ποιοῦσιν, ἀλλὰ τοῦ χειμῶνος· ὁ γὰρ κιττὸς πολὺς
ἐν τῷ [r] τόπῳ ἐστίν, ἀνθεῖ δὲ ταύτην τὴν ὥραν, ἀφ' οὗ φέ-
ρουσι τὸ μέλι. Κατάγεται δὲ καὶ εἰς [s] Ἀμισὸν [t] μέλι ἄνω-
θεν λευκὸν καὶ παχὺ σφόδρα, ὃ ποιοῦσιν αἱ μέλιτται ἄνευ
κηρίων πρὸς τοῖς δένδρεσιν· γίνεται δὲ [v] καὶ ἄλλοθι τοιοῦτον
ἐν τῷ Πόντῳ. Εἰσὶ δὲ καὶ μέλιτται αἳ ποιοῦσι [w] κηρία 16
τριπλᾶ ἐν τῇ γῇ· ταῦτα δὲ μέλι μὲν ἴσχει, [x] σκώληκας δ'

[h] δ' om. P. [i] ἐκ] δὲ ἐκ P. [k] ὥς φασίν] φαίνεται P.D^a. [l] ἡ om. P.D^a. [m] ἰσχάδων P. [n] καταληφθῇ A^a.C^a.D^a. [o] τὸν μὲν ὑμένα P.D^a. [p] περιρρήξαν A^a. [q] ἐκπετᾶται P, ἐκποτᾶται D^a. [r] ἕως ἂν ᾖ] ὡσανεὶ P.D^a. [s] ἐὰν] εἰ A^a. [t] ἀφέληται P.C^a.D^a. [v] σχάδωνος D^a. [w] πλὴν πτερὰ ἔχει ἐξ. ἐσθίουσιν P. [x] αὐταὶ C^a, αὗται A^a. [y] κἂν D^a. [z] κηφῆνες. ὕπεβρον P. [a] ἐὰν P, om. D^a. [b] ἀποκινήσας P. [c] αὐτῶν D^a. [d] δ' ἑπτὰ] δὲ τῶν μελιττῶν καὶ ἑπτὰ ἔτη P.D^a. [e] μελιτταί τινες P.D^a. [f] αἳ μέλι D^a, ἀπόμελι P. [g] ποιοῦσαι P. [h] διὰ A^a. [i] αἱ δ' ἐν] ἐν δὲ A^a. [k] θεμισκόραι P. [l] θερμόδοντα P.D^a. [m] ἐν ante τοῖς om. D^a. [n] ποιοῦσι C^a. [o] πολὺ P. [p] μικρόν P.C^a.D^a. [q] τοιοῦτον D^a. [r] τόπῳ] πόντῳ C^a. [s] ἀμισσὸν C^a, ἄβυσσον A^a. [t] ἄνωθεν μέλι P.D^a. [v] καὶ ἄλλοθεν τοιοῦτον A^a, τοιοῦτον καὶ ἄλλοθι P.D^a. [w] τριπλᾶ κηρία P.D^a. [x] σκώληκα P.D^a.

οὐκ [y]ἴσχει. Ἔστι δ' οὔτε τὰ κηρία πάντα τοιαῦτα, οὔτε πᾶσαι αἱ μέλιτται τοιαῦτα ποιοῦσιν.

23 Αἱ δ' [z]ἀνθρῆναι καὶ οἱ σφῆκες ποιοῦσι κηρία τῷ γόνῳ, ὅταν [a]μὲν μὴ ἔχωσιν ἡγεμόνα ἀλλ' ἀποπλανηθῶσι καὶ μὴ εὑρίσκωσιν, αἱ μὲν [z]ἀνθρῆναι ἐπὶ μετεώρου τινός, οἱ δὲ σφῆ-
2 κες ἐν [b]τρώγλαις, ὅταν δ' ἔχωσιν [c]ἡγεμόνα, ὑπὸ γῆν. Ἑξάγωνα μὲν [d]οὖν [e]πάντα ἐστὶ τὰ κηρία [f]αὐτῶν, ὥσπερ καὶ τὰ τῶν μελιττῶν, σύγκειται δ' οὐκ ἐκ [g]κηροῦ ἀλλ' ἐκ φλοιώδους καὶ [h]ἀραχνώδους ὕλης τὸ κηρίον· γλαφυρώτερον δὲ πολλῷ τὸ τῶν [i]ἀνθρηνῶν ἐστὶν ἢ τὸ τῶν σφηκῶν κηρίον. Ἐναφιᾶσι δὲ γόνον, ὥσπερ [k]αἱ μέλιτται, ὅσον σταλαγμὸν εἰς τὸ πλά-
3 γιον τοῦ κυττάρου, καὶ [l]προσέχεται τῷ τοίχῳ. Οὐχ ἅμα [m]δὲ πᾶσι τοῖς κυττάροις [n]ἔνεστι γόνος, ἀλλ' ἐνίοις μὲν ἤδη μεγάλα ἔνεστιν ὥστε καὶ [o]πέτεσθαι, ἐνίοις δὲ νύμφαι, ἐν τοῖς δὲ σκώληκες ἔτι. Κόπρος δὲ μόνον [p]περὶ τοῖς σκώληξιν, ὥσπερ [q]καὶ ταῖς μελίτταις. Καὶ [r]ἔστ' ἂν νύμφαι ὦσιν,
4 ἀκινητίζουσι καὶ [s]ἐπαλήλιπται ὁ κύτταρος. Καταντικρὺ δ' ἐν τῷ κυττάρῳ [t]τοῦ γόνου ὅσον σταλαγμὸς [v]ἐγγίνεται μέλιτος ἐν τοῖς τῆς ἀνθρήνης κηρίοις. Γίνονται [w]δ' αἱ [x]σχάδονες οὐκ ἐν τῷ [y]ἔαρι τούτων, ἀλλ' ἐν τῷ μετοπώρῳ· τὴν δ' αὔξησιν ἐπίδηλον [z]λαμβάνουσι μάλιστ' ἐν ταῖς [a]πανσελήνοις. Ἔχεται δὲ καὶ ὁ γόνος καὶ οἱ σκώληκες οὐ κάτωθεν τοῦ κυττάρου, ἀλλ' ἐκ [b]τῶν πλαγίων.

24 Ἔνια δὲ τῶν [c]βομβυκίων πρὸς λίθῳ ἢ τοιούτῳ [d]τινὶ ποιοῦσι πήλινον ὀξύ, [e]ὥσπερ οἱ ἅλες [f]καταλείφονται· τοῦτο δὲ

[y] ἔχει Aa.Ca. [z] ἀρθρῆναι utrobique P.Da. [a] μὲν om. Aa.Ca.Da. [b] τρώγλῃ P.Da. [c] ἡγεμόνας P.Da. [d] οὖν] οὐ P. [e] ἐστὶ πάντα Aa.Ca. [f] αὐτῶν] καὶ τὰ τούτων P.Da. [g] κηρίων Aa.Ca. [h] ἀμμώδους Aa.Ca. [i] ἀρθρηνῶν P.Da. [k] ἡ μέλιττα Aa.Ca. [l] ἔρχονται πρὸς Aa.Ca. [m] δὲ] δ' ἐν P.Da. [n] ἔνεστιν ὁ γόνος P.Da. [o] πέττεσθαι P.Aa. [p] περὶ] ὕπεστι P.Da. [q] καὶ ante ταῖς om. P.Da. [r] ὅτ' ἂν Ca, ὅτε Aa. [s] ἐπαλήλειπται Ca, ἀπαλήλιπται P.Da. [t] τοῦ γόνου] τοῦτον οἷον Ca, τοῦ γόνου οὗ corr. Aa. [v] μέλιτος ἐγγίνεται P.Ca.Da. [w] δ' αἱ] δὲ P.Da. [x] σχάδωνες Da, σχάδοντες P. [y] ἀέρι Aa. [z] λαμβάνει Aa. [a] πανσελήναις Aa. [b] τοῦ πλαγίου Aa.Ca. [c] βομβυκοειδῶν Aa.Ca. [d] τινὶ πηλινῷ ὀξεῖ P. [e] ὥσπερ] καὶ ὥσπερ Da, ὥσπερ ἐν ἄλλοις Ca. [f] καταλείπονται Da.

[g] σφόδρα παχὺ καὶ σκληρόν· [h] λόγχη γὰρ μόλις διαιροῦσιν.
ʽΕνταῦθα [i] δὲ τίκτουσι, καὶ [k] γίνεται [l] σκωλήκια λευκὰ ἐν
ὑμένι μέλανι. Χωρὶς δὲ τοῦ ὑμένος ἐν τῷ πηλῷ [m] ἐγγίνεται
κηρός· οὗτος δ' ὁ κηρὸς πολύ [n] ἐστιν [o] ὠχρότερος τοῦ τῶν
μελιττῶν.

ʽΟχεύονται δὲ καὶ οἱ μύρμηκες καὶ τίκτουσι σκωλήκια, [p] ἃ 25
οὐ προσπέφυκεν [q] οὐδενί· αὐξανόμενα δὲ ταῦτα ἐκ μικρῶν
καὶ στρογγύλων τὸ πρῶτον μακρὰ [r] γίνεται καὶ διαρθροῦται·
ἡ δὲ γένεσίς ἐστι τούτοις τοῦ ἔαρος. Τίκτουσι δὲ καὶ οἱ 26
σκορπίοι οἱ χερσαῖοι [s] σκωλήκια ᾠοειδῆ πολλά, καὶ [t] ἐπῳά-
ζουσιν. ʽΟταν δὲ τελειωθῇ, ἐκβάλλονται, ὥσπερ οἱ ἀράχναι,
καὶ ἀπόλλυνται ὑπὸ τῶν τέκνων· πολλάκις [v] γὰρ γίγνονται
περὶ ἕνδεκα [w] τὸν ἀριθμόν.

Τὰ δ' ἀράχνια ὀχεύεται [x] μὲν πάντα τὸν εἰρημένον τρό- 27
πον, γεννᾷ δὲ σκωλήκια μικρὰ πρῶτον· [y] ὅλα γὰρ μετα-
βάλλοντα [z] γίνεται [a] ἀράχνια, [b] καὶ οὐκ ἐκ μέρους, [c] ἐπεὶ
στρογγύλα ἐστὶ κατ' ἀρχάς· ὅταν δὲ τέκῃ, ἐπῳάζει τε καὶ
ἐν τρισὶν ἡμέραις διαρθροῦται. Τίκτει δὲ πάντα μὲν [d] ἐν 2
ἀραχνίῳ, ἀλλὰ τὰ μὲν ἐν λεπτῷ καὶ μικρῷ, τὰ δ' ἐν παχεῖ,
καὶ τὰ μὲν ὅλως ἐν [e] κύτει στρογγύλῳ, τὰ δὲ μέχρι τινὸς
περιέχεται ὑπὸ τοῦ ἀραχνίου. Οὐχ ἅμα δὲ πάντα ἀράχνια
γίνεται· πηδᾷ δ' εὐθὺς καὶ ἀφίησιν ἀράχνιον. ʽΟ δὲ χυμὸς 3
ὅμοιος ἐν τοῖς σκώληξι [f] θλιβομένοις καὶ ἐν αὐτοῖς νέοις οὖσι,
παχὺς καὶ λευκός. Αἱ δὲ λειμώνιαι ἀράχναι προαποτίκτου-
σιν εἰς ἀράχνιον, οὗ τὸ μὲν ἥμισυ πρὸς αὐταῖς ἐστί, τὸ δ'
ἥμισυ ἔξω· καὶ ἐν τούτῳ ἐπῳάζουσαι [g] ζῳοποιοῦσιν. Τὰ δὲ 4

[g] σφόδρα καὶ παχὺ καὶ A[a].C[a]. [h] λ. γὰρ μ. δ.] τοῦτο δὲ (γὰρ C[a]) μόλις καὶ λόγχη διαπίπτει διαιροῦσιν A[a].C[a]. [i] δὲ] ἐν P.D[a]. [k] γίνονται A[a].C[a]. [l] σκώληκες λευκοὶ A[a]. [m] γίνεται P.D[a]. [n] ἐστιν] τι P.D[a]. [o] ὠχρότερον A[a], ὠχρότερος γίνεται P.D[a]. [p] ἃ] δὲ P.D[a]. [q] οὐδενί] πρὸς οὐθὲν P.D[a]. [r] γίνονται καὶ διαρθροῦνται P.D[a]. [s] σκωλήκια ὠιοδῆ C[a], σκωληκώδη P.D[a]. [t] σπάζουσιν P. [v] δὲ γίνεται P.D[a]. [w] τὸν om. D[a]. [x] μὲν om. P. [y] ὅλον γὰρ μεταβάλλον A[a].C[a]. [z] γίνονται D[a]. [a] ἀράχνιον A[a].C[a]. [b] καὶ om. A[a]. [c] ἐπεὶ στρογγύλα] ἐπιστρόγγυλα δὲ P.D[a]. [d] ἓν ἀράχνιον ἀλλὰ τὰ μὲν ἓν λεπτὸν καὶ μικρόν, τὰ δ' ἓν παχύ P.D[a]. [e] κύτῳ P.D[a]. [f] φθειρομένοις P.D[a]. [g] ζῶα ποιοῦσι A[a].C[a].

φαλάγγια [h] τίκτει εἰς γύργαθον πλεξάμενα παχύν, [i] ἐφ' ᾧ
ἐπῳάζουσιν. Τίκτουσι δ' αἱ μὲν γλαφυραὶ ἐλάττω τὸ πλῆ-
θος, τὰ δὲ φαλάγγια [k] πολὺ πλῆθος· καὶ αὐξηθέντα περιέχει
[l] κύκλῳ [m] τὸ φαλάγγιον, καὶ [n] ἀποκτείνει τὴν τεκοῦσαν [o] ἐκ-
βάλλοντα, πολλάκις δὲ καὶ τὸν [p] ἄρρενα, [q] ἐὰν λάβωσιν· συνε-
5 πῳάζει γὰρ τῇ θηλείᾳ. [r] Ἐνίοτε δὲ τὸ πλῆθος [s] γίνονται
καὶ τριακόσια περὶ ἓν φαλάγγιον. Ἐκ δὲ μικρῶν τέλειοι
[t] οἱ ἀράχναι γίνονται [v] περὶ τὰς ἑπτάδας τὰς τέτταρας.

28 Αἱ δ' ἀκρίδες ὀχεύονται [w] μὲν τὸν αὐτὸν τρόπον τοῖς ἄλ-
λοις ἐντόμοις, ἐπιβαίνοντος τοῦ ἐλάττονος ἐπὶ [x] τὸ μεῖζον
(τὸ γὰρ ἄρρεν ἔλαττόν ἐστι), τίκτουσι δ' εἰς τὴν γῆν [y] κατα-
πήξασαι τὸν πρὸς τῇ κέρκῳ [z] καυλόν, ὃν οἱ ἄρρενες οὐκ ἔχου-
σιν. [a] Ἀθρόαι δὲ τίκτουσι καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν [b] τόπον,
2 ὥστε εἶναι [c] καθαπερεὶ κηρίον. Εἶθ' ὅταν τέκωσιν, ἐνταῦθα
γίνονται σκώληκες ᾠοειδεῖς, οἳ περιλαμβάνονται ὑπό τινος γῆς
λεπτῆς [d] ὥσπερ ὑμένος· ἐκ ταύτης δ' [e] ἐκπέττονται. Γίνεται
δὲ μαλακὰ τὰ κυήματα οὕτως ὥστ' ἄν τις ἅψηται συνθλίβε-
σθαι. Ταῦτα δ' οὐκ ἐπιπολῆς ἀλλὰ μικρὸν ὑπὸ [f] γῆς ἐστίν.
3 Ὅταν δὲ [g] πεφθῶσιν, ἐκδύνουσιν ἐκ τοῦ [h] γεοειδοῦς τοῦ πε-
ριέχοντος ἀκρίδες μικραὶ καὶ μέλαιναι· εἶτα [i] περιρρήγνυται
[k] αὐταῖς τὸ δέρμα, καὶ γίνονται [l] εὐθὺς μείζους. Τίκτουσι δὲ
λήγοντος τοῦ θέρους, καὶ τεκοῦσαι ἀποθνήσκουσιν· ἅμα γὰρ
4 [m] τικτούσαις σκώληκες ἐγγίνονται περὶ τὸν τράχηλον. Καὶ
οἱ ἄρρενες [n] δὲ ἀποθνήσκουσι περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον. Ἐκ-
δύνουσι δ' ἐκ [o] τῆς γῆς τοῦ ἔαρος. Οὐ γίνονται [p] δ' ἀκρίδες

[h] τίκτουσιν P. [i] ἐφ'] ἐν P.D[a]. [k] πολὺ τὸ πλῆθος A[a].C[a]. [l] κύκλῳ om. P.D[a]. [m] τὸ] τὸ δὲ P.D[a]. [n] ἀποτίκτει P.D[a]. [o] ἐκβ.] καὶ ἐκβάλλονται A[a].C[a]. [p] ἄρσενα P.D[a]. [q] ἐὰν λάβωσιν] ἀναλαμβάνουσιν P. [r] ἐνίοτε. τὸ δὲ P.C[a].D[a]. [s] γίνεται P.D[a]. [t] οἱ om. P.D[a]. [v] ἐπὶ τὰς τέσσαρας ἑπτάδας D[a]. [w] μὲν om. P.D[a]. [x] τὸν μείζονα P.D[a]. [y] πήξασαι A[a].C[a]. [z] αὐλόν. οἱ δὲ ἄρρενες P.D[a]. [a] ἀθρόως P.D[a]. [b] τρόπον P.C[a]. [c] καθάπερ ἂν εἰ κηρίον P, καθάπερ ἂν ᾖ κηρίον D[a]. [d] ὥσπερ ὑφ' ὑμένος ἐν ταύτῃ P.D[a]. [e] ἐκπέτονται D[a]. [f] γῆν A[a]. [g] πεφθῶσιν] ἐκπευθῶσιν P, ἐκτέκωσιν D[a]. [h] γαιοειδοῦς D[a]. [i] περιρρήγνυνται A[a]. [k] αὐτῶν D[a]. [l] εὐθὺς] δ' εὐθὺς C[a]. [m] τικτούσαις] τέκωσι P.D[a]. [n] δὲ om. D[a]. [o] τῆς γῆς om. P. [p] δ'] δὲ αἱ P.D[a].

[q] οὔτ' ἐν τῇ ὀρεινῇ [r] οὔτ' ἐν τῇ λυπρᾷ, ἀλλ' ἐν τῇ πεδιάδι καὶ κατερρωγυίᾳ· ἐν ταῖς [s] ῥωγμαῖς γὰρ [t] ἐκτίκτουσιν. Διαμένει δὲ τὰ ᾠὰ τὸν χειμῶνα ἐν τῇ γῇ· ἅμα [v] δὲ τῷ [w] θέρει γίνονται ἐκ τῶν περυσινῶν κυημάτων ἀκρίδες.

29 Ὁμοίως δὲ τίκτουσι καὶ οἱ [x] ἀττέλαβοι, καὶ τεκόντες ἀποθνήσκουσιν. Φθείρεται δ' αὐτῶν τὰ ᾠὰ ὑπὸ τῶν μετοπωρινῶν ὑδάτων, ὅταν πολλὰ γένηται· ἂν δ' αὐχμὸς συμβῇ, [y] τότε γίνονται [z] μᾶλλον πολλοὶ οἱ [x] ἀττέλαβοι διὰ [a] τὸ μὴ φθείρεσθαι ὁμοίως, ἐπεὶ ἄτακτός γε δοκεῖ ἡ [b] φθορὰ αὐτῶν, καὶ γίνεσθαι ὅπως ἂν τύχῃ.

30 Τῶν δὲ τεττίγων γένη μέν ἐστι δύο, οἱ μὲν μικροί, οἳ πρῶτοι φαίνονται καὶ τελευταῖοι ἀπόλλυνται, οἱ δὲ [c] μεγάλοι, οἱ ᾄδοντες, [d] οἳ καὶ ὕστερον γίνονται καὶ πρότερον ἀπόλλυνται. Ὁμοίως δ' ἔν τε τοῖς μικροῖς [e] καὶ τοῖς μεγάλοις [f] οἱ μὲν διῃρημένοι εἰσὶ τὸ ὑπόζωμα, [g] οἱ ᾄδοντες, οἱ δὲ [h] ἀδιαίρετοι, οἱ οὐκ [i] ᾄδοντες. Καλοῦσι δέ [k] τινες τοὺς μὲν 2
μεγάλους καὶ ᾄδοντας ἀχέτας, τοὺς δὲ μικροὺς [l] τεττιγόνια· ᾄδουσι δὲ μικρὸν καὶ τούτων οἱ διῃρημένοι. Οὐ γίνονται δὲ τέττιγες [m] ὅπου [n] μὴ δένδρα ἐστίν· διὸ καὶ ἐν Κυρήνῃ οὐ γίνονται ἐν τῷ πεδίῳ, περὶ δὲ τὴν πόλιν πολλοί, μάλιστα δ' οὗ ἐλαῖαι· [o] οὐ γὰρ γίνονται παλίνσκιοι. Ἐν γὰρ τοῖς ψυχροῖς οὐ 3
γίνονται τέττιγες. διὸ οὐδ' ἐν τοῖς [p] συσκίοις ἄλσεσιν. Ὀχεύονται δ' [q] ὁμοίως οἱ μεγάλοι ἀλλήλοις καὶ οἱ μικροί, ὕπτιοι συνδυαζόμενοι πρὸς ἀλλήλους· ἐναφίησι [r] δ' ὁ ἄρρην εἰς τὴν θήλειαν, ὥσπερ καὶ τἆλλα ἔντομα. Ἔχει δὲ [s] καὶ ἡ θήλεια αἰδοῖον ἐσχισμένον· [t] θήλεια δ' ἐστὶν εἰς ἣν ἀφίησιν ὁ [v] ἄρρην.

[q] οὔτ' pr. om. P.D[a]. [r] οὐδ' ἐν τῇ λέπρᾳ P.D. [s] ῥωχμαῖς C[a]. [t] ἐντίκτουσιν P. [v] δὲ] δ' ἐν P.D[a]. [w] θέρει] ἔαρι D[a], θανεῖν P. [x] ἀττέλαφοι P. [y] ποτὲ P. [z] μᾶλλον ἀττ. πολλοί P.D[a]. [a] τὸ αὐτὰ μὴ P.D[a]. [b] φορὰ C[a]. [c] μεγάλοι οἱ] τελευταῖοι A[a].C[a]. [d] οἳ καὶ ὕστερον] ὕστερόν τε D[a]. οἱ—οὐκ ᾄδοντες om. C[a]. [e] καὶ ἐν τοῖς P.D[a]. [f] μὲν οἱ P. [g] οἱ ante ᾀδ. om. A[a]. [h] ἀδιαίρετοι οἳ C[a], ἀδιαίρετον ἔχοντες P.D[a]. [i] ᾄδουσι P.C[a].D[a]. [k] τινες om. A[a].C[a]. [l] τριγόνια A[a].C[a]. [m] ὅποι A[a]. [n] δένδρα μή P.D[a]. [o] οὐ γίνονται πολύσκιοι P.D[a]. [p] συκίοις C[a], εὐσκίοις P.D[a]. [q] οἱ μεγάλοι ὁμοίως P.D[a]. [r] δ'] γὰρ C[a]. [s] καὶ om. P.D[a]. [t] ἡ δὲ θήλειά ἐστιν ἐν ᾗ ἐναφίησιν P.D[a]. [v] ἄρρην τι. τίκτουσι P.

4 Τίκτουσι [w] δ' ἐν τοῖς [x] ἀργοῖς, [y] τρυπῶντες ᾧ ἔχουσιν ὄπι-
σθεν [z] ὀξεῖ, καθάπερ καὶ οἱ [a] ἀττέλαβοι· [b] καὶ γὰρ οἱ [a] ἀτ-
τέλαβοι τίκτουσιν [c] ἐν τοῖς ἀργοῖς, διὸ πολλοὶ ἐν τῇ [d] Κυρη-
ναίᾳ γίνονται. Ἐντίκτουσι δὲ καὶ ἐν τοῖς καλάμοις ἐν οἷς
ἱστᾶσι [e] τὰς ἀμπέλους· διατρυπῶντες [f] τοὺς καλάμους, καὶ
5 ἐν τοῖς τῆς [g] σκίλλης καυλοῖς. Ταῦτα δὲ τὰ κυήματα [h] κα-
ταρρεῖ εἰς τὴν γῆν. Γίνονται δὲ πολλοὶ ὅταν ἐπομβρία
γένηται. [i] Ὁ δὲ σκώληξ αὐξηθεὶς ἐν τῇ [k] γῇ γίνεται τετ-
τιγομήτρα· καὶ εἰσὶ τότε ἥδιστοι, πρὶν περιρραγῆναι τὸ
6 κέλυφος. Ὅταν δ' ἡ ὥρα ἔλθῃ περὶ τροπάς, [l] ἐξέρχονται νύ-
κτωρ, καὶ εὐθὺς ῥήγνυταί [m] τε τὸ κέλυφος καὶ γίνονται τέτ-
τιγες ἐκ τῆς τεττιγομήτρας, [n] καὶ γίνονται μέλανες καὶ
σκληρότεροι εὐθὺς καὶ μείζους, καὶ ᾄδουσιν. Εἰσὶ δ' ἄρρενες
μὲν οἱ ᾄδοντες ἐν ἀμφοτέροις τοῖς γένεσι, θήλεις δ' οἱ ἕτεροι.
7 Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἡδίους οἱ ἄρρενες, μετὰ δὲ τὴν ὀχείαν αἱ
θήλειαι· ἔχουσι γὰρ ᾠὰ λευκά. [o] Ἀναπετόμεναι δ' ὅταν
[p] σοβήσῃ τις, ἀφιᾶσιν ὑγρὸν [q] οἷον ὕδωρ, ὃ λέγουσιν οἱ
γεωργοὶ ὡς κατουρούντων καὶ ἐχόντων περίττωμα καὶ τρε-
8 φομένων τῇ δρόσῳ. Ἐὰν δέ τις κινῶν τὸν δάκτυλον προσίῃ
[r] ἀπ' [s] ἄκρου ἐπικάμπτων τε καὶ ἐκτείνων [t] πάλιν, μᾶλλον
ὑπομένουσιν [v] ἢ ἐὰν [w] εὐθὺς ἐκτείνας, καὶ ἀναβαίνουσιν ἐπὶ τὸν
δάκτυλον· διὰ τὸ ἀμυδρῶς [x] γὰρ ὁρᾶν ὡς [y] ἐπὶ φύλλον ἀνα-
βαίνουσι κινούμενον.

31 1 Τῶν δ' ἐντόμων ὅσα σαρκοφάγα μὲν [z] μή [a] ἐστι, ζῇ δὲ

[w] δὲ τοῖς Ca, δὲ τοῖς μὲν pr. Aa, δὲ ἐν μὲν τοῖς corr. Aa. [x] ἀγροῖς P.Da. et corr. Aa. [y] τρυπῶντες—ὀξεῖ] ὡς ἔχουσιν P. [z] ὀξύ Aa. [a] ἀττέλαφοι utrobique P. [b] καὶ γὰρ οὗτοι οἱ ἀττέλαφοι P. καὶ γὰρ οἱ ἀττέλαβοι om. Aa.Ca. [c] ἐν τοῖς ἀγροῖς corr. Aa, ἐν τοῖς σαργοῖς Da, ἓν P. [d] κυρήνῃ P.Da. [e] τὰς] τοὺς Aa.Ca. [f] τοὺς] τὰς P.Da. [g] σκέλλης P, κίκλης Aa.Ca, σκύλλης corr. Aa. [h] κάτω ῥεῖ P. [i] ὅταν δὲ σκώληξ αὐξηθῇ Aa. [k] γῇ τότε γίνεται Da. [l] ἐξέρχεται Da. [m] τε om. P.Da. [n] καὶ γίνονται] γίνονται δὲ P.Da. [o] ἀναπεττόμεναι P, ἀναπεπταμέναι Aa.Ca. [p] συμβῇ P.Da. [q] οἷον ὡς ὕδωρ Aa.Ca. [r] ἐπ' P. [s] ἄκρου ἤ τι κάμπτων καὶ P.Da. [t] μᾶλλον πάλιν P. [v] ἢ—φύλλον ἀναβαίνουσι om. P. [w] εὐθὺς ἐκτείνῃ, ἀναβαίνουσι δ' Da. [x] γὰρ om. Da. [y] ἐπὶ τὸ φύλλον ἀναβαίνοντες Da. [z] μή om. Da. [a] εἰσὶ Aa.Ca.

χυμοῖς σαρκὸς ζώσης, οἷον οἵ [b]τε φθεῖρες [c]καὶ αἱ ψύλλαι
καὶ κόρεις, ἐκ μὲν τῆς ὀχείας πάντα γεννᾷ τὰς καλουμένας
κόνιδας, ἐκ δὲ τούτων [d]ἕτερον οὐθὲν γίνεται πάλιν. Αὐτῶν δὲ 2
γίνονται τούτων αἱ μὲν ψύλλαι ἐξ ἐλαχίστης σηπεδόνος (ὅπου
[e]γὰρ [f]ἂν κόπρος ξηρὰ γένηται, ἐνταῦθα συνίστανται), [g]αἱ δὲ
κόρεις ἐκ τῆς ἰκμάδος τῆς ἀπὸ τῶν ζῴων συνισταμένης ἐκτός,
[h]οἱ δὲ φθεῖρες ἐκ τῶν σαρκῶν. Γίνονται δ' ὅταν μέλλωσιν,
οἷον ἴονθοι μικροί, οὐκ ἔχοντες [i]πύον· τούτους [k]ἄν τις [l]κεντήσῃ,
ἐξέρχονται φθεῖρες. ⊣Ἐνίοις δὲ [m]τοῦτο συμβαίνει τῶν ἀνθρώ- 3
πων νόσημα, ὅταν ὑγρασία πολλὴ ἐν τῷ σώματι ᾖ· καὶ διε-
φθάρησάν τινες [n]ἤδη τοῦτον τὸν τρόπον, ὥσπερ ⊣Ἀλκμᾶνά
[n]τέ φασι [o]τὸν ποιητὴν καὶ Φερεκύδην τὸν [p]Σύριον. Καὶ ἐν
νόσοις δέ τισι [q]γίνεται [r]πλῆθος φθειρῶν. ⊣Ἔστι [s]δὲ γένος 4
φθειρῶν οἳ καλοῦνται ἄγριοι, καὶ σκληρότεροι τῶν ἐν τοῖς
πολλοῖς γιγνομένων· εἰσὶ δ' οὗτοι καὶ δυσαφαίρετοι ἀπὸ
τοῦ [t]χρωτός. Παισὶ μὲν [v]οὖν οὖσιν αἱ κεφαλαὶ [w]γίνονται
φθειρώδεις, τοῖς δ' ἀνδράσιν ἧττον. Γίνονται δὲ καὶ [x]αἱ γυ-
ναῖκες τῶν ἀνδρῶν μᾶλλον φθειρώδεις. [y]⊣Ὅσοις δ' ἂν [z]ἐγγί- 5
νωνται [a]ἐν τῇ κεφαλῇ, ἧττον πονοῦσι τὰς κεφαλάς. ⊣Ἐγγί-
νονται δὲ καὶ τῶν ἄλλων [b]ζῴων ἐν πολλοῖς φθεῖρες. Καὶ
γὰρ [c]οἱ [d]ὄρνιθες ἔχουσι, καὶ [e]οἱ καλούμενοι φασιανοὶ ἐὰν μὴ
κονιῶνται, [f]διαφθείρονται ὑπὸ τῶν φθειρῶν. Καὶ τῶν ἄλλων
δὲ ὅσα πτερὰ ἔχει, [g]τῶν ἐχόντων καυλὸν καὶ τῶν ἐχόντων
τρίχας. Πλὴν ὄνος οὐκ ἔχει οὔτε φθεῖρας οὔτε [h]κρότωνας. 6
Οἱ δὲ βόες ἔχουσιν ἄμφω· τὰ δὲ πρόβατα καὶ αἶγες [h]κρότω-
νας, φθεῖρας δ' οὐκ ἔχουσιν· καὶ [i]αἱ ὕες φθεῖρας μεγάλους καὶ

[b] τε om. Aa.Ca. [c] καὶ ψύλλοι Da, καὶ ψύλοι P. [d] οὐδὲν ἕτερον Da.
[e] γὰρ] δ' Aa.Ca. [f] ἂν om. P.Da. [g] οἱ Ca. [h] αἱ Da. [i] ποιόν P.Da.
[k] ἐάν Ca. [l] κεντήσῃ ἐκ τούτων ἐξέρχεται Aa.Ca. [m] τοῦτο om. P.Da.
[n] ἤδη et τέ om. Aa.Ca. [o] τὸν ποιητὴν om. Ca. [p] ἀσσύριον Aa.Ca.
[q] γίνονται Aa.Ca. [r] πλήθη Aa. [s] δέ τι γένος Ca. [t] χρωτός] σώματος P.Da.
[v] οὖν om. P. [w] φθειρώδεις γίνονται P.Da. [x] αἱ om. P. [y] ὅσοι Da.
[z] ἐγγίνηται Aa.Ca. [a] ἐν om. P.Da. [b] ζῴων om. Aa. [c] οἱ om. Aa.Ca.
[d] ὄρνεις P. [e] οἵ γε καλούμενοι P.Da. [f] φθείρονται ὑπὸ φθειρῶν Ca.
[g] τὸ ἔχον P.Aa.Ca.Da. [h] κρότονας utrobique P. [i] αἱ om. P.Ca.Da.

σκληρούς. Ἐν δὲ τοῖς κυσὶν οἱ καλούμενοι γίνονται [k]κυνοραῖσται. Πάντες δ' οἱ φθεῖρες ἐν τοῖς ἔχουσιν ἐξ αὐτῶν γίνονται
7 [l]τῶν ζῴων. Γίνονται δ' οἱ φθεῖρες [m]μᾶλλον ὅταν μεταβάλλωσι [n]τὰ ὕδατα οἷς λούονται, ὅσα ἔχει τῶν λουομένων φθεῖρας. Ἐν δὲ τῇ θαλάττῃ γίνονται μὲν ἐν τοῖς ἰχθύσι φθεῖρες, οὗτοι δ' οὐκ ἐξ αὐτῶν τῶν ἰχθύων ἀλλ' ἐκ τῆς ἰλύος· εἰσὶ δὲ τὰς ὄψεις ὅμοιοι τοῖς [o]ὄνοις τοῖς [p]πολύποσι, πλὴν τὴν οὐρὰν
8 ἔχουσι [q]πλατεῖαν. Ἓν [r]δ' εἶδός ἐστι τῶν φθειρῶν τῶν θαλαττίων, καὶ γίνονται πανταχοῦ, [s]μάλιστα δὲ περὶ τὰς τρίγλας. Πάντα [t]δὲ πολύποδα [v]ταῦτ' ἐστὶ καὶ [w]ἄναιμα [x]τὰ ἔντομα. [y]Ὁ δὲ τῶν θύννων οἶστρος γίνεται μὲν [z]περὶ τὰ πτερύγια, ἔστι δ' ὅμοιος τοῖς σκορπίοις, καὶ τὸ μέγεθος
9 [a]ἡλίκος ἀράχνης. Ἐν δὲ τῇ θαλάττῃ τῇ ἀπὸ Κυρήνης πρὸς Αἴγυπτον ἔστι περὶ τὸν δελφῖνα ἰχθὺς ὃν καλοῦσι φθεῖρα· ὃς γίνεται πάντων πιότατος διὰ τὸ ἀπολαύειν τροφῆς ἀφθόνου θηρεύοντος τοῦ δελφῖνος.

32 Γίνεται δὲ καὶ ἄλλα [b]ζῳδάρια, ὥσπερ ἐλέχθη [c]καὶ πρότερον, τὰ μὲν ἐν ἐρίοις καὶ ὅσα ἐξ ἐρίων [d]ἐστίν, οἷον [e]οἱ σῆτες, [f]οἳ ἐμφύονται μᾶλλον ὅταν κονιορτώδη [g]ᾖ τὰ ἔρια, μάλιστα δὲ γίνονται ἂν ἀράχνης συγκατακλεισθῇ· ἐκπίνων
2 γάρ, ἐάν τι ἐνῇ [h]ὑγρόν, ξηραίνει. Γίνεται δὲ [i]καὶ ἐν [k]χιτῶνι ὁ σκώληξ οὗτος. Καὶ [l]ἐν κηρῷ δὲ γίνεται παλαιουμένῳ, ὥσπερ ἐν ξύλῳ ζῷον, ὃ δὴ δοκεῖ ἐλάχιστον εἶναι τῶν
3 ζῴων πάντων καὶ καλεῖται [m]ἀκαρί, λευκὸν καὶ μικρόν. Καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις ἄλλα γίνεται, τὰ μὲν ὅμοια [n]τοῖς ἐν τοῖς ἱματίοις, τὰ δὲ [o]τοῖς σκορπίοις ἄνευ τῆς οὐρᾶς, μικρὰ πάμπαν· καὶ ὅλως ἐν πᾶσιν ὡς εἰπεῖν, ἔν τε τοῖς ξηροῖς ὑγραινο-

[k] κυνορέσται P, κυνοραϊσταί Da. [l] τῶν om. P. [m] μάλιστα P.Da. [n] τὰ om. P.Da. [o] ὀνίοις Ca. [p] παχύποσι Aa. [q] παχεῖαν Aa. [r] δ' om. pr. Aa. [s] δὲ μάλιστα Aa. [t] δὲ τὰ πολύποδα Ca. [v] ταῦτ' εἰσὶ Aa.Ca, ἐστὶ ταῦτα P.Da. [w] ἔναιμα Aa.Ca. [x] τὰ] κτὰ P, καὶ Aa.Ca. [y] ὁ] οἱ Ca, τισὶ P.Da. [z] παρὰ Aa. [a] ἡλίκον Da. [b] ζώαρια Aa. [c] καὶ πρότερον om. P.Da. [d] εἰσὶν Aa.Da. [e] οἱ om. Aa.Ca. [f] οἳ om. P. [g] τὰ ἔρια ᾖ Aa.Ca. [h] ὑγροῦ Aa.Ca. [i] καὶ om. P.Da. [k] χιόνι Ca. [l] ἐν] ἐπὶ Aa.Ca. [m] ἀκαρῆ Aa.Ca. [n] τοῖς ἐν] τῶν ἐν P. [o] τοῖς om. P.Da.

μένοις καὶ ἐν τοῖς ὑγροῖς ξηραινομένοις, ὅσα ἔχει αὐτῶν
ζωήν. [p]Ἔστι δέ τι σκωλήκιον ὃ καλεῖται ξυλοφθόρον,
οὐθενὸς ἧττον [q]ἄτοπον τῶν ζῴων. Ἡ [r]μὲν γὰρ κεφαλὴ 4
ἔξω τοῦ κελύφους [s]προέρχεται [t]ποικίλη, καὶ οἱ πόδες ἐπ'
[v]ἄκρου, ὥσπερ τοῖς ἄλλοις σκώληξιν, ἐν χιτῶνι [w]δὲ τὸ ἄλλο
σῶμα [x]ἀραχνιώδει, καὶ περὶ αὐτὸ κάρφη, ὥστε δοκεῖν προσ-
έχεσθαι βαδίζοντι· ταῦτα δὲ [y]σύμφυτα τῷ χιτῶνί [z]ἐστιν,
ὥσπερ [a]κοχλίᾳ τὸ ὄστρακον, οὕτω τὸ ἅπαν [b]τῷ σκώληκι,
καὶ οὐκ ἀποπίπτει ἀλλ' ἀποσπᾶται ὥσπερ προσπεφυκότα·
καὶ ἐάν [c]τις τὸν χιτῶνα περιέλῃ, ἀποθνήσκει καὶ γίνεται
ὁμοίως ἀχρεῖος ὥσπερ ὁ κοχλίας περιαιρεθέντος τοῦ ὀστρά-
κου. Χρόνου δὲ προϊόντος γίνεται καὶ οὗτος ὁ σκώληξ 5
χρυσαλλὶς ὥσπερ [d]αἱ κάμπαι, καὶ ζῇ ἀκινητίζων· [e]ὅ τι [f]δ'
ἐξ αὐτοῦ γίνεται τῶν πτερωτῶν ζῴων, οὔπω συνῶπται. [g]Οἱ
δ' ἐρινεοὶ [h]οἱ ἐν τοῖς [i]ἐρινεοῖς ἔχουσι [k]τοὺς καλουμένους
[l]ψῆνας. Γίνεται δὲ [m]τοῦτο πρῶτον σκωλήκιον, εἶτα [n]πε- 6
ριρραγέντος τοῦ δέρματος [o]ἐκπέτεται τοῦτο [p]ἐγκαταλιπὼν
[q]ὁ ψήν, καὶ [r]εἰσδύεται εἰς τὰ τῶν συκῶν [s]ἐρινά, καὶ διὰ
[t]στομάτων ποιεῖ μὴ ἀποπίπτειν τὰ [s]ἐρινά· διὸ περιάπτουσί
[v]τε τὰ ἐρινὰ πρὸς τὰς [w]συκᾶς οἱ γεωργοί, καὶ φυτεύουσι
πλησίον ταῖς συκαῖς ἐρινεούς.

Τῶν δὲ τετραπόδων καὶ ἐναίμων καὶ ᾠοτόκων αἱ μὲν 33
γενέσεις εἰσὶ τοῦ ἔαρος, ὀχεύεται δ' οὐ [x]πάντα τὴν αὐτὴν
ὥραν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἔαρος τὰ δὲ θέρους τὰ δὲ περὶ τὸ μετό-
πωρον, ὡς ἑκάστοις [y]πρὸς τὴν γένεσιν τῶν ἐκγόνων ἢ ἐπι-

[p] ἔτι C^a. [q] ἄτοπον] ἀπὸ τούτων P.D^a. [r] μὲν om. D^a. [s] προσέχεται P.D^a. [t] ποικίλη] τῇ κοίλῃ A^a. [v] ἄκρον A^a, ἄκρων C^a. [w] δὲ] καὶ P.D^a. [x] ἀραχνιώδει post δὲ A^a, ἀραχνιῶδες P.D^a. [y] συμφυᾶ C^a. [z] εἰσιν A^a.C^a. [a] κοχλίαις A^a. [b] τῷ om. P. [c] τὸν χιτῶνά τις A^a.C^a. [d] αἱ] καὶ αἱ P.D^a. [e] ὅ τι] ὃ P.D^a. [f] δ' ἐξ αὐτῶν C^a, δὲ ταὐτοῦ P. [g] οἱ δὲ ῥῖνες P.D^a. [h] οἱ om. A^a. [i] ἐρίνοις D^a, ἔρνοις P. [k] τὰς καλουμένας P. [l] ψῆρας P.D^a. [m] τοῦτο πρῶτον] πρῶτον τὸ A^a.C^a. [n] ἐμπεριρραγέντος P.D^a, περιαιρεθέντος C^a. [o] ἐκπέταται A^a.C^a, ἐκπέττεται P. [p] ἐγκαταλεῖπον P.D^a. [q] ὁ ψήν] ὄψιν P.A^a.C^a.D^a. [r] ἐνδύεται A^a.C^a. [s] ἐρινεὰ utrobique A^a.C^a. [t] στόματος A^a. [v] τά τε P.D^a. [w] συκέας A^a.C^a. [x] πάντα] κατὰ A^a.C^a. [y] πρὸς] περὶ A^a.C^a.

2 οὖσα ὥρα συμφέρει. Ἡ [z] μὲν οὖν χελώνη τίκτει ᾠὰ σκλη-
ρόδερμα καὶ [a] δίχροα ὥσπερ τὰ τῶν ὀρνίθων, τεκοῦσα δὲ
κατορύττει καὶ τὸ ἄνω ποιεῖ ἐπίκροτον· ὅταν δὲ τοῦτο
ποιήσῃ, φοιτῶσα ἐπῳάζει [b] ἄνωθεν· ἐκλέπεται δὲ τὰ ᾠὰ τῷ
3 ὑστέρῳ ἔτει. Ἡ δ' [c] ἑμὺς ἐξιοῦσα ἐκ τοῦ ὕδατος τίκτει,
ὀρύξασα βόθυνον πιθώδη, καὶ [d] ἐντεκοῦσα καταλείπει· ἐάσασα
δ' ἡμέρας [e] ἐλάττους ἢ τριάκοντα ἀνορύττει καὶ [f] ἐκλέπει
ταχύ, καὶ ἀπάγει τοὺς νεοττοὺς [g] εὐθὺς εἰς τὸ ὕδωρ. Τί-
κτουσι δὲ καὶ αἱ θαλάττιαι χελῶναι ἐν τῇ γῇ [h] ᾠὰ ὅμοια
τοῖς ὄρνισι τοῖς [i] ἡμέροις, καὶ κατορύξασαι ἐπῳάζουσι [k] τὰς
4 νύκτας. Τίκτουσι [l] δὲ πολὺ πλῆθος ᾠῶν· καὶ γὰρ [m] εἰς
ἑκατὸν τίκτουσιν ᾠά. Τίκτουσι δὲ [n] καὶ σαῦροι καὶ κροκό-
δειλοι οἱ χερσαῖοι καὶ οἱ ποτάμιοι εἰς τὴν γῆν. [o] Ἐκλέ-
πεται δὲ τὰ τῶν [p] σαύρων αὐτόματα ἐν τῇ γῇ· οὐ γὰρ διε-
τίζει ὁ σαῦρος· λέγεται γὰρ [q] ἔκμηνος εἶναι βίος σαύρας.
5 Ὁ δὲ ποτάμιος κροκόδειλος τίκτει μὲν ᾠὰ [r] πολλά, τὰ πλεῖ-
στα περὶ ἑξήκοντα, λευκὰ τὴν χρόαν, καὶ ἐπικάθηται [s] δ'
ἡμέρας ἑξήκοντα (καὶ γὰρ [t] καὶ βιοῖ [v] χρόνον πολύν), ἐξ
ἐλαχίστων δ' ᾠῶν [w] ζῷον μέγιστον γίνεται ἐκ τούτων· τὸ
μὲν γὰρ ᾠὸν [x] οὐ μεῖζόν ἐστι [y] χηνείου, καὶ ὁ νεοττὸς [z] τού-
του κατὰ λόγον, αὐξανόμενος δὲ γίνεται [a] καὶ ἑπτακαίδεκα
πήχεων. Λέγουσι δέ τινες [b] ὅτι καὶ αὐξάνεται ἕως [c] ἂν ζῇ.

34 Τῶν δὲ ὄφεων ὁ μὲν ἔχις [d] ζῳοτοκεῖ ἔξω, ἐν αὑτῷ πρῶτον ᾠοτοκήσας· τὸ δ' ᾠόν, ὥσπερ τῶν ἰχθύων, [e] μονόχρουν ἐστὶ καὶ μαλακόδερμον. Ὁ δὲ νεοττὸς [f] ἄνω ἐπιγίνεται, καὶ οὐ

[z] μὲν οὖν] δὲ D[a]. [a] δίκροα P.D[a]. [b] ἄνω A[a]. [c] ἐμὶς C[a]. [d] ἐκτεκοῦσα D[a]. [e] ἐλάττους ἢ om. P.D[a]. [f] ἐκλείπει P, ἐκκλέπτει corr. D[a]. [g] εὐθὺς ante τοὺς P.D[a], om. C[a]. [h] ᾠὰ om. P.D[a]. [i] ἡμετέροις A[a].C[a]. [k] ταῖς νύκταις A[a]. [l] δὲ τὸ πλῆθος πολὺ P, δὲ πλῆθος πολὺ D[a]. [m] εἰς om. P.D[a]. [n] καὶ αἱ σαῦραι καὶ οἱ κροκόδειλοι A[a].C[a]. [o] ἐκλίπεται P. [p] σαυρῶν C[a]. [q] ἐξαμηνόβιος εἶναι ὁ σαῦρος P.D[a]. [r] πολλὰ τὰ πλεῖστα om. P.D[a]. [s] δ' om. P.D[a]. [t] καὶ post γὰρ om. P.D[a]. [v] πολὺν χρόνον D[a]. [w] μέγιστον ζῶον P.D[a]. [x] ἐστιν οὐ μεῖζον P.D[a]. [y] χηνίου καὶ νεοττοῦ P. [z] τούτου] τοῦ P, om. D[a]. [a] καὶ om. A[a]. [b] ὅτι καὶ] ὡς καὶ P.D[a], καὶ ὡς C[a]. [c] ἂν] οὗ A[a]. [d] ἔξω ζωοτοκεῖ ἐν D[a], ζωοτοκεῖ ἐξ ὧν C[a]. [e] μονόχροόν C[a]. [f] ἄνωθεν περιγίνεται P.D[a].

περιέχει φλοιὸς ὀστρακώδης, ὥσπερ οὐδὲ τὰ τῶν ἰχθύων. Τίκτει [g] δὲ [h] μικρὰ ἐχίδια ἐν ὑμέσιν, οἳ περιρρήγνυνται τρι- 2
ταῖοι· ἐνίοτε δὲ καὶ [i] τὰ ἔσω διαφαγόντα αὐτὰ [k] ἐξέρχεται. Τίκτει δ' ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ καθ' ἕν, τίκτει δὲ [l] πλείω ἢ εἴκοσιν· [m] οἱ δ' ἄλλοι ὄφεις ᾠοτοκοῦσιν ἔξω, τὰ δ' ᾠὰ ἀλλήλοις συνεχῆ ἐστὶν ὥσπερ αἱ τῶν γυναικῶν [n] ὑποδερίδες· ὅταν δὲ τέκῃ εἰς τὴν γῆν, ἐπῳάζει. Ἐκλέπεται [o] δὲ [p] καὶ ταῦτα τῷ [q] ὑστέρῳ ἔτει.

Ζ.

[r] Αἱ μὲν οὖν τῶν ὄφεων καὶ τῶν ἐντόμων γενέσεις, ἔτι [s] δὲ τῶν [t] τετραπόδων καὶ ᾠοτόκων, τοῦτον ἔχουσι τὸν τρόπον. Οἱ δ' ὄρνιθες ᾠοτοκοῦσι μὲν [v] ἅπαντες, ἡ δ' ὥρα τῆς ὀχείας καὶ οἱ τόκοι [w] οὐ πᾶσιν ὁμοίως ἔχουσιν. Τὰ μὲν 2
γὰρ [x] καὶ ὀχεύεται καὶ τίκτει κατὰ πάντα τὸν χρόνον ὡς εἰπεῖν, οἷον ἀλεκτορὶς καὶ περιστερά, ἡ μὲν ἀλεκτορὶς ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν [y] ἔξω [z] δύο μηνῶν τῶν ἐν τῷ χειμῶνι τροπικῶν. Πλῆθος δὲ τίκτουσιν ἔνιαι καὶ [a] τῶν γενναίων πρὸ ἐπῳασμοῦ καὶ ἑξήκοντα· καίτοι ἧττον πολυτόκοι [b] αἱ γενναῖαι τῶν ἀγεννῶν εἰσίν. Αἱ δὲ [c] Ἀδριαναὶ ἀλεκτορίδες εἰσὶ μὲν μι- 3
κραὶ τὸ μέγεθος, τίκτουσι δ' ἀν' ἑκάστην ἡμέραν· εἰσὶ δὲ χαλεπαί, καὶ κτείνουσι τοὺς νεοττοὺς πολλάκις· χρώματα δὲ παντοδαπὰ ἔχουσιν. Τίκτουσι δὲ [d] καὶ οἰκογενεῖς ἔνιαι δὶς τῆς ἡμέρας· ἤδη δέ τινες λίαν πολυτοκήσασαι ἀπέθανον διὰ [e] ταχέων. Αἱ μὲν οὖν ἀλεκτορίδες τίκτουσιν, ὥσπερ 4
εἴρηται, συνεχῶς· περιστερὰ δὲ καὶ φάττα καὶ τρυγὼν καὶ [f] οἰνὰς διτοκοῦσι μέν, ἀλλ' [g] αἱ περιστεραὶ καὶ δεκάκις [h] τοῦ

[g] δὲ] δὲ καὶ Aa. [h] μικρὰ ἐχίδνια Aa, μικρὸν ἐχίδνιον Ca. [i] τὰ ἔσω] ἔσωθεν P.Da. [k] ἐξέρχονται Aa. [l] πλέον Aa. [m] αἱ P. [n] ὑποδέριδες P. [o] δὲ om. Da. [p] καὶ om. Aa. [q] ἑτέρῳ Ca.

Codices P.Aa.Ca.Da. et capp. 1, 2, 3. Ea. [r] Αἱ] Εἰ Da. Αἱ—τρόπον] hæc proximo quoque libro dat P. [s] δὲ] δὲ καὶ P, δὲ καὶ τῶν ζώων Da. [t] τετραπόδων ζώων καὶ ὠοτοκούντων P. [v] ἅπαντα Aa. [w] οὐ] ἐν P. [x] καὶ om. Aa.Ca. [y] ἔξω] πλὴν Da. [z] δυοῖν Aa.Ca. [a] τῶν ἐννέων προεπωσμοῦ P.Ea. [b] αἱ γ.] καὶ αἱ γ. P.Ea. [c] ἀδριανικαὶ P.Da.Ea. [d] καὶ om. Aa.Ca. [e] ταχέος Da. [f] οἴασκαι P.Ea. [g] αἱ] ὡς P.Da.Ea. [h] τοῦ] μὲν τοῦ P.Ea.

ἐνιαυτοῦ τίκτουσιν. Οἱ δὲ πλεῖστοι τῶν ὀρνίθων τίκτουσι
τὴν ἐαρινὴν ὥραν, καὶ εἰσὶν οἱ μὲν πολύγονοι αὐτῶν, πολύ-
γονοι δὲ διχῶς, [i] οἱ μὲν τῷ πολλάκις, ὥσπερ αἱ περιστεραί,
5 [i] οἱ δὲ τῷ πολλά, ὥσπερ αἱ ἀλεκτορίδες. Τὰ [k] δὲ γαμψώ-
νυχα πάντα [l] ὀλιγόγονά ἐστιν, ἔξω κεγχρίδος· αὕτη δὲ
[m] πλεῖστα τίκτει τῶν γαμψωνύχων. Ὦπται μὲν οὖν καὶ
τέτταρα ἤδη, τίκτει δὲ [n] καὶ πλείω. Τίκτουσι δὲ τὰ μὲν
ἄλλα ἐν [o] νεοττιαῖς, τὰ δὲ μὴ [p] πτητικὰ οὐκ ἐν νεοττιαῖς,
οἷον αἵ τε πέρδικες καὶ οἱ ὄρτυγες, [q] ἀλλ' ἐν τῇ [r] γῇ, [s] ἐπη-
λυγαζόμενα ὕλην. Ὡσαύτως δὲ καὶ [t] κόρυδος καὶ τέτριξ.
6 Ταῦτα μὲν [v] οὖν ὑπηνέμους ποιεῖται τὰς νεοττεύσεις· ὃν δ' οἱ
[w] Βοιωτοὶ καλοῦσιν [x] εἴροπα, εἰς τὰς ὀπὰς ἐν τῇ γῇ κατα-
δυόμενος νεοττεύει μόνος. Αἱ δὲ κίχλαι [y] νεοττιὰν μὲν
[z] ποιοῦνται ὥσπερ αἱ χελιδόνες ἐκ πηλοῦ ἐπὶ τοῖς ὑψηλοῖς
τῶν δένδρων, ἐφεξῆς δὲ ποιοῦσιν ἀλλήλαις καὶ ἐχομένας, ὥστ'
7 εἶναι διὰ τὴν συνέχειαν ὥσπερ [a] ὁρμαθὸν [b] νεοττιῶν. Ὁ δ'
[c] ἔποψ μόνος οὐ ποιεῖται [d] νεοττιὰν τῶν καθ' [e] ἑαυτὰ νεοτ-
τευόντων, ἀλλ' εἰσδυόμενος εἰς τὰ στελέχη ἐν τοῖς κοίλοις
αὐτῶν τίκτει, οὐδὲν συμφορούμενος· Ὁ δὲ [f] κόκκυξ [g] καὶ ἐν
οἰκίᾳ νεοττεύει καὶ ἐν πέτραις. Ἡ δὲ [h] τέτριξ, ἣν [i] καλοῦσιν
Ἀθηναῖοι οὔραγα, οὔτ' ἐπὶ τῆς γῆς νεοττεύει οὔτ' ἐπὶ τοῖς
δένδρεσιν, [k] ἀλλ' ἐπὶ τοῖς χαμαιζήλοις φυτοῖς.
2 Τὸ δ' ᾠὸν ἁπάντων ὁμοίως τῶν ὀρνίθων σκληρόδερμόν
[l] τ' ἐστίν, ἐὰν γόνῳ γένηται καὶ μὴ διαφθαρῇ (ἔνια γὰρ
μαλακὰ τίκτουσιν αἱ ἀλεκτορίδες), καὶ δίχροα τὰ ᾠὰ [m] τὰ

[i] αἱ utrobique P.D[a].E[a]. [k] δὲ post τὰ om. P.E[a]. [l] ὀλιγογόνια P.E[a]. [m] πλεῖστα τίκτει P. [n] καὶ om. P.E[a]. [o] νεοττίαις D[a], νεοττείαις P.E[a]. utrobique. [p] πτητικὰ ἐν νεοττιαῖς οὐδαμῶς οἷον οἵ A[a].C[a]. [q] ἀλλ'] τίκτει δὲ D[a]. [r] γῇ om. A[a]. [s] ἐπηλυγαζομένη ὕλῃ A[a].C[a], ἐπιλαζόμενα ὕλης P.E[a]. [t] κόρυδες P.D[a].E[a]. [v] οὖν om. C[a]. [w] βοιώτιοι P.D[a].E[a]. [x] μέροπα P.D[a].E[a], ἀέροπα Schneiderus. [y] νεοττίαν P.D[a], νεοττείαν E[a]. [z] ποιοῦσιν A[a].C[a]. [a] ὄρμαθη P, ὁρμαθῇ D[a]. [b] νεοττείαν P.D[a].E[a]. [c] ἔπωψ P. [d] νεοττείαν P.D[a].E[a]. [e] ἑαυτὰ Ambrosianus, ἑαυτὸν A[a].D[a].E[a], ἑαυτῶν C[a], αὐτὸν P. [f] κίρκος D[a]. [g] καὶ post κ. om. A[a].C[a]. [h] τέτιξ E[a]. [i] καλοῦσιν οἱ ἀθηναῖοι P.D[a].E[a]. [k] ἀλλ' ἐν τοῖς D[a]. [l] τ' om. A[a].C[a]. [m] τὰ alterum om. A[a].C[a].D[a].

τῶν ὀρνίθων, ἐκτὸς μὲν τὸ λευκόν, ἐντὸς δὲ τὸ ὠχρόν. Δια- 2
φέρουσι δὲ [n] καὶ τὰ τῶν περὶ ποταμοὺς καὶ λίμνας γινομέ-
νων ὀρνέων πρὸς τὰ τῶν [o] ξηροβατικῶν· [p] πολλαπλάσιον
γὰρ ἔχει [q] τὰ τῶν ἐνύδρων κατὰ λόγον τὸ ὠχρὸν πρὸς τὸ
λευκόν. Καὶ τὰ χρώματα δὲ τῶν ᾠῶν διαφέρει κατὰ [r] τὰ 3
γένη τῶν ὀρνίθων· τῶν μὲν γὰρ λευκά [s] ἐστι τὰ ᾠά, οἷον
περιστερᾶς [t] καὶ πέρδικος, τῶν δ' ὠχρά, οἷον [v] τῶν περὶ τὰς
λίμνας, [w] τῶν δὲ κατεστιγμένα, οἷον τὰ τῶν [x] μελεαγρίδων
καὶ φασιανῶν· τὰ δὲ τῆς κεγχρίδος ἐρυθρά [y] ἐστιν ὥσπερ
μίλτος. Ἔχει δὲ τὸ ᾠὸν διαφοράν· τῇ μὲν γὰρ [z] ὀξὺ τῇ 4
δὲ πλατύτερόν ἐστιν· ἐξιόντος δ' ἡγεῖται τὸ πλατύ. Ἔστι
δὲ τὰ μὲν μακρὰ καὶ ὀξέα τῶν ᾠῶν θήλεα, τὰ δὲ στρογγύλα
καὶ περιφέρειαν ἔχοντα κατὰ τὸ ὀξὺ ἄρρενα. [a] Ἐκπέττε- 5
ται μὲν οὖν ἐπῳαζόντων τῶν ὀρνίθων, οὐ μὴν [b] ἀλλὰ καὶ
αὐτόματα ἐν τῇ γῇ ὥσπερ ἐν Αἰγύπτῳ, κατορυττόντων
[c] εἰς τὴν κόπρον· καὶ ἐν [d] Συρακούσαις δὲ φιλοπότης τις
[e] ὑποτιθέμενος ὑπὸ τὴν ψίαθον εἰς τὴν γῆν τοσοῦτον [f] ἔπινεν,
ὥς φασί, χρόνον συνεχῶς, [g] ἕως [h] ἐκλέποι τὰ ᾠά. Ἤδη δὲ 6
καὶ κείμενα ἐν ἀγγείοις ἀλεεινοῖς [i] ἐξεπέφθη καὶ [k] ἐξῆλθεν
[l] αὐτόματα. Ἡ μὲν οὖν γονὴ πάντων τῶν ὀρνίθων λευκή,
ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ζῴων· ὅταν δ' ὀχευθῇ, ἄνω πρὸς τὸ
ὑπόζωμα λαμβάνει ἡ θήλεια. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον [m] μικρὸν 7
καὶ λευκὸν φαίνεται, ἔπειτα ἐρυθρὸν καὶ αἱματῶδες, αὐξανό-
μενον δὲ ὠχρὸν καὶ ξανθὸν ἅπαν· ὅταν δ' ἤδη [n] γίγνηται
ἀδρότερον, διακρίνεται, καὶ ἔσω μὲν τὸ ὠχρὸν ἔξω δὲ τὸ
λευκὸν περιίσταται. Ὅταν δὲ τελειωθῇ, ἀπολύεταί [o] τε καὶ 8

[n] καὶ post δὲ om. A[a].C[a]. [o] ξηροβιωτικῶν E[a], ξηρὰ βιωτικῶν P. [p] πολλὰ πλεῖον P.E[a]. [q] τὸ P.C[a].D[a].E[a]. [r] τὰ om. P.D[a].E[a]. [s] εἰσι A[a]. [t] καὶ πέρδικος om. A[a].C[a]. [v] τῶν post οἷον om. pr. A[a]. [w] τῶν] τὰ D[a]. [x] μελεαπίδων P, μελεασπίδων E[a]. [y] εἰσιν A[a]. [z] ὀξύτητι πλατύτερόν P.E[a]. [a] ἐκπέτεται P, ἐκπέμπεται D[a], ἐκλέπεται A[a].C[a]. [b] ἀλλὰ om. A[a].C[a]. [c] εἰς τὴν γῆν εἰς τὴν κόπρον P.E[a]. [d] συρρακούσαις C[a].E[a]. [e] ὑποθέμενος D[a]. [f] χρόνον ἔπινε, omissis ὡς φασί, A[a].C[a]. [g] ἕως] ἕως ἂν A[a]. [h] ἐκλέπῃ A[a].C[a], ἐκλαπείη P.D[a].E[a]. [i] ἐξεπέμφη P.D[a].E[a]. [k] ἐξῆλθον D[a]. [l] αὐτομάτως P.D[a].E[a]. [m] λευκὸν καὶ μικρὸν A[a].C[a]. [n] γένηται A[a].C[a]. [o] τε om. P.D[a].E[a].

[p] ἐξέρχεται οὕτω [q] τῷ καιρῷ ἐκ τοῦ μαλακὸν εἶναι [r] μετα-
βάλλον [s] ἐπὶ τὸ σκληρόν, ὥστ' ἐξέρχεται μὲν οὔ[t]πω πεπη-
γός, [v] ἐξελθὸν δ' [w] εὐθέως πήγνυται καὶ γίνεται σκληρόν,
9 ἐὰν μὴ [x] ἐξίῃ νενοσηκός. Ἐφάνη δ' ἤδη, [y] οἷον ἔν τινι καιρῷ
γίνεται τὸ ᾠόν ([z] ἅπαν γὰρ ὠχρὸν ὁμοίως ἐστίν, ὥσπερ
ὕστερον ὁ νεοττός), τοιαῦτα καὶ ἐν [a] ἀλεκτρυόνι [b] διαιρου-
μένῳ ὑπὸ τὸ ὑπόζωμα, οὗπερ αἱ θήλειαι ἔχουσι τὰ ᾠά, τὸ
μὲν εἶδος ὠχρὰ ὅλα, τὸ δὲ μέγεθος ἡλίκα ᾠά· [c] ἃ ἐν τέρατος
10 λόγῳ τιθέασιν. Οἱ δὲ λέγοντες ὅτι ὑπολείμματά [d] ἐστι τὰ
ὑπηνέμια τῶν ἔμπροσθεν ἐξ ὀχείας γινομένων, οὐκ [e] ἀληθῆ
λέγουσιν· ὦπται γὰρ ἱκανῶς ἤδη ἀνόχευτοι νεοττίδες ἀλεκτο-
11 ρίδων καὶ χηνῶν [f] τίκτουσαι ὑπηνέμια. Τὰ [g] δ' ᾠὰ τὰ [h] ὑπηνέ-
μια ἐλάττω μὲν τῷ μεγέθει [i] γίνεται καὶ ἧττον ἡδέα καὶ
ὑγρότερα τῶν [k] γονίμων, πλήθει [l] δὲ πλείω· ὑποτιθεμένων
δὲ τῇ ὄρνιθι οὐθὲν παχύνεται [m] τὸ ὑγρόν, ἀλλὰ τό τε ὠχρὸν
διαμένει καὶ [n] τὸ λευκὸν [o] ὅμοια ὄντα. Γίνεται δ' ὑπηνέμια
πολλῶν, οἷον [p] ἀλεκτορίδος, πέρδικος, περιστερᾶς, ταῶνος,
12 [q] χηνός, χηναλώπεκος. Ἐκλέπεται δ' ἐπῳαζουσῶν ἐν τῷ
θέρει [r] θᾶττον ἢ ἐν τῷ χειμῶνι· ἐν ὀκτωκαίδεκα γὰρ ἡμέραις
αἱ ἀλεκτορίδες ἐν τῷ θέρει ἐκλέπουσιν, [s] ἐν δὲ τῷ χειμῶνι
ἐνίοτ' [t] ἐν πέντε καὶ εἴκοσιν. Διαφέρουσι μέντοι [v] καὶ ὄρνιθες
ὀρνίθων τῷ ἐπῳαστικώτεραι εἶναι ἕτεραι ἑτέρων. Ἐὰν δὲ
13 βροντήσῃ ἐπῳαζούσης, [w] διαφθείρεται τὰ ᾠά. Τὰ δὲ κα-
λούμενα ὑπό τινων κυνόσουσα καὶ [x] οὔρια γίνεται τοῦ θέρους

[p] ἐξέρχεται πεπηγὸς οὕτως Aa.Ca. [q] τῷ incertum Ca. [r] μεταβάλλοντος P, μεταβαλόντος Da.Ea. [s] ἐπὶ] πρὸς P.Da.Ea. [t] πω om. Aa.Ca. [v] ἐξερχόμενον Da, ἐξερχομένου P.Ea. [w] εὐθὺς Aa.Ca. [x] ἐξίῃ] ᾖ P.Da.Ea. [y] οἷον] ᾠὸν P.Aa. [z] ἅπαντα γὰρ ὠχρὰ ὁμοίως Ea, ἅπαντα ὁμοίως γὰρ ὠχρὸν P. [a] ἀλέκτορι Da, ἀλεκτορίδι P.Ea. [b] αἱρουμένῳ Ea, αἱρουμένου P. [c] ἃ om. P.Da.Ea. [d] εἰσὶ Aa. [e] ἀληθῶς Aa. [f] τεκοῦσαι P.Da.Ea. [g] δ'] γὰρ Ca. [h] ὑπηνέμια τῶν ἔμπροσθεν ἐξ ὀχείας γινομένων ἐλάττω Aa. [i] γίγνονται Aa. [k] μονίμων πλήθη Ea. [l] δὲ πλείω om. P.Ea. [m] τῷ ὑγρῷ P.Ea. [n] τὰ λευκὰ Aa.Ca. [o] ὅμοιον P. [p] ἀλεκτορίδες πέρδικες περιστεραὶ ταὼν P.Ea. [q] χὴν Ea. [r] θᾶττον] ἔλαττον P.Ea. [s] τῷ χειμῶνι δὲ, omissa ἐν, Ca. [t] ἐν om. P.Da.Ea. [v] καὶ] καὶ οἱ Da.Ea. [w] φθείρεται Aa. [x] οὔρινα Da.Ea.

μᾶλλον. Ζεφύρια δὲ καλεῖται [y] τὰ ὑπηνέμια ὑπό τινων, ὅτι
ὑπὸ τὴν [z] ἐαρινὴν ὥραν φαίνονται [a] δεχόμεναι τὰ πνεύματα
[b] αἱ ὄρνιθες· τοιοῦτον δὲ ποιοῦσι καὶ τῇ χειρί πως [c] ψηλα-
φώμεναι. Γίνεται δὲ τὰ ὑπηνέμια γόνιμα καὶ τὰ ἐξ ὀχείας 14
[d] ἐνυπάρχοντα ἤδη μεταβάλλει τὸ γένος εἰς ἄλλο γένος, ἐὰν
πρὶν [e] μεταβαλεῖν ἐκ τοῦ ὠχροῦ εἰς τὸ [f] λευκὸν ὀχεύηται ἡ
τὰ ὑπηνέμια ἔχουσα ἢ τὰ [g] γόνῳ εἰλημμένα ἐξ ἑτέρου ὄρνι-
θος· καὶ γίνεται τὰ μὲν ὑπηνέμια γόνιμα, τὰ δὲ προϋπάρ-
χοντα κατὰ τὸν ὕστερον ὀχεύοντα ὄρνιθα. [h] Ἂν δ' ἤδη 15
[i] μεταβαλλόντων εἰς τὸ λευκόν, οὐθὲν [k] μεταβάλλει οὔτε τὰ
ὑπηνέμια ὥστε γίνεσθαι γόνιμα, οὔτε τὰ γόνῳ κυούμενα
ὥστε [l] μεταβάλλειν εἰς τὸ τοῦ ὀχεύοντος γένος. Καὶ ἐὰν
ὑπαρχόντων δὲ [m] μικρῶν [n] διαλείπῃ ἡ ὀχεία, οὐθὲν [o] ἐπαυ-
ξάνεται τὰ προϋπάρχοντα· ἐὰν δὲ πάλιν ὀχεύηται, ταχεῖα
γίνεται [p] ἡ ἐπίδοσις [p] εἰς τὸ μέγεθος. Ἔχει δὲ φύσιν τοῦ 16
ᾠοῦ [q] τὸ [r] ὠχρὸν καὶ τὸ λευκὸν [s] ἐναντίαν οὐ μόνον τῷ χρώ-
ματι ἀλλὰ καὶ τῇ δυνάμει· τὸ μὲν γὰρ ὠχρὸν ὑπὸ [t] τοῦ
[u] ψύχους πήγνυται, τὸ [v] δὲ λευκὸν οὐ πήγνυται ἀλλ' ὑγραί-
νεται μᾶλλον· ὑπὸ δὲ τοῦ πυρὸς τὸ μὲν λευκὸν πήγνυται, τὸ
[w] δ' ὠχρὸν οὐ πήγνυται ἀλλὰ μαλακὸν διατελεῖ, ἂν μὴ κατα-
καυθῇ, καὶ μᾶλλον [x] ἑψομένου ἢ πυρουμένου συνίσταται καὶ
ξηραίνεται. Ἑκάτερον δὲ [y] χωρὶς ὑμένι διείληπται ἀπ' ἀλ- 17
λήλων. Αἱ δὲ πρὸς τῇ ἀρχῇ τοῦ ὠχροῦ χάλαζαι οὐθὲν
συμβάλλονται πρὸς τὴν γένεσιν, ὥσπερ τινὲς ὑπολαμβά-
νουσιν· εἰσὶ δὲ δύο, ἡ μὲν κάτωθεν ἡ δ' ἄνωθεν. Συμβαίνει 18
δὲ περὶ τὸ ὠχρὸν καὶ τὸ λευκόν, καὶ ὅταν ἐξαιρεθέντα [z] συν-

[y] ὑπό τινων τὰ ὑπηνέμια Da. [z] εἰαρινὴν Aa.Ca, ἀερινὴν Ea. [a] δεχόμενοι Da, δεχόμενα P.Aa. [b] οἱ Da. [c] ψηλαφώμενα Aa. [d] ἤδη ἐνυπάρχοντα P.Da.Ea. [e] μεταβάλλειν P.Ca.Ea. [f] περίλευκον Aa.Ca. [g] γόνῳ εἰλημένα Da, γονοειρημένα P.Ea. [h] ἐὰν Ca. [i] μεταβάλλον P.Ea. [k] μεταβαλλόντων P, μεταβαλόντων Ea. [l] μεταβαλεῖν Aa.Ca. [m] μικρὸν Ea. [n] διαλίπῃ Ca. [o] ἐπαυράνεται Ea. [p] ἡ et εἰς om. P.Ea. [q] τὸ] τότε Da, οὔτε P, οὔτε τὸ Ea. [r] λευκὸν καὶ τὸ ὠχρὸν P.Da.Ea. [s] ἐναντία P.Ea. [t] τοῦ om. Ca. [u] ψυχροῦ P.Ea. [v] λευκὸν δὲ P.Ea. [w] ὠχρὸν δὲ Da. [x] ἑπομένου P. [y] χωρὶς ἐν ὑμένι διείληπται ὑπ' P.Da.Ea. [z] συγκράσῃ P, συγκεράσῃ Da.Ea, συνερανίσῃ Aa.Ca.

ἐράσῃ τις πλείω τοιαῦτα [a] *εἰς κύστιν καὶ ἕψῃ* [b] *μαλακῶς*
καὶ μὴ [c] *συντόνῳ τῷ πυρί, τὸ ὠχρὸν εἰς τὸ μέσον συνέρχεται*
19 *πᾶν,* [d] *κύκλῳ δὲ τὸ λευκὸν* [e] *περιίσταται. Τῶν δ' ἀλεκτο-*
ρίδων αἱ νεοττίδες [f] *πρῶτον τίκτουσιν εὐθὺς ἀρχομένου τοῦ*
ἔαρος, καὶ πλείω [g] *τίκτουσιν* [h] *ἢ αἱ πρεσβύτεραι· ἐλάττω δὲ*
[i] *τῷ μεγέθει τὰ ἐκ τῶν νεωτέρων. Ὅλως δὲ ἐὰν* [k] *μὴ ἐπῳά-*
20 *ζωσιν αἱ ὄρνιθες, διαφθείρονται καὶ κάμνουσιν. Ὀχευθεῖσαι*
δὲ αἱ [l] *μὲν ὄρνιθες φρίττουσί τε καὶ ἀποσείονται καὶ πολ-*
λάκις κάρφος περιβάλλονται (ποιοῦσι δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο καὶ
τεκοῦσαι ἐνίοτε), αἱ δὲ περιστεραὶ ἐφέλκουσι τὸ [m] *ὀρροπύ-*
21 *γιον, οἱ δὲ χῆνες κατακολυμβῶσιν. Αἱ δὲ κυήσεις καὶ* [n] *αἱ*
τῶν ὑπηνεμίων ᾠῶν συλλήψεις ταχεῖαι γίνονται ταῖς πλεί-
σταις τῶν ὀρνίθων, οἷον καὶ τῇ πέρδικι, ὅταν ὀργᾷ πρὸς τὴν
ὀχείαν· ἐὰν γὰρ [o] *κατὰ πνεῦμα στῇ τοῦ ἄρρενος, κυΐσκεται*
καὶ εὐθὺς [p] *ἄχρηστος γίνεται πρὸς* [q] *τὰς θήρας· ὄσφρησιν*
22 *γὰρ δοκεῖ ἔχειν ἐπίδηλον ὁ πέρδιξ. Ἡ δὲ τοῦ* [r] *ᾠοῦ γένεσις*
μετὰ τὴν ὀχείαν καὶ ἐκ τοῦ ᾠοῦ πάλιν [s] *συμπεττομένου* [t] *ἡ*
τοῦ νεοττοῦ γένεσις οὐκ ἐν ἴσοις χρόνοις συμβαίνει πᾶσιν,
ἀλλὰ διαφέρει κατὰ [v] *τὰ μεγέθη τῶν γεννώντων. Συνί-*
σταται δὲ τὸ τῆς ἀλεκτορίδος ᾠὸν μετὰ τὴν ὀχείαν καὶ
τελειοῦται [w] *ἐν* [x] *δέχ' ἡμέραις ὡς ἐπὶ τὸ πολύ· καὶ τῆς περι-*
23 *στερᾶς δ' ἐν μικρῷ ἐλάττονι. Δύνανται δ' αἱ περιστεραὶ*
[y] *ἤδη τοῦ ᾠοῦ* [z] *ἐν ὠδῖνι ὄντος κατέχειν· ἐὰν γάρ τι ἐνο-*
χληθῇ ὑπό τινος ἢ περὶ τὴν νεοττείαν ἢ [a] *πτερὸν ἐκτιλθῇ ἢ*
ἄλλο τι [b] *πονήσῃ* [c] *καὶ δυσαρεστήσῃ, κατέχει καὶ οὐ τίκτει*

[a] *εἰς τὴν κύστιν* $A^a.C^a$. [b] *μαλακῷ* P.$D^a.E^a$. [c] *συντόνως τῷ* A^a, *συντόνῳ* P.$D^a.E^a$. [d] *κύκλῳ τὸ δὲ λευκὸν* P.E^a, *κύκλῳ δὲ τὸ λευκὸν κύκλῳ* D^a. [e] *περιτέταται* $A^a.C^a$. [f] *πρῶται τίκτουσιν* A^a, *τίκτουσι πρῶτον* P.$D^a.E^a$. [g] *τίκτουσιν*] *τε τίκτουσιν* C^a, *δὲ τίκτουσιν* P.$D^a.E^a$. [h] *ἢ* om. P.$D^a.E^a$. [i] *τὰ μεγέθη* P.E^a. [k] *μήπω* P.$D^a.E^a$. [l] *μὲν* om. $A^a.C^a$. [m] *οὐροπύγιον* A^a. [n] *αἱ* post *καὶ* om. P.C^a. et pr. A^a. [o] *καταπνευσθῇ τοῦ* P.E^a. [p] *ἄχρηστον* $A^a.C^a$. [q] *τῆς* A^a. [r] *ᾠοῦ*] *νεοττοῦ* P.E^a. [s] *συμπεττομένη* A^a. [t] *ἡ τοῦ νεοττοῦ γένεσις* om. P.E^a. [v] *τὰ* om. P.$C^a.D^a.E^a$. [w] *ἐν*] *τὸ ᾠὸν ἐν* P.$A^a.C^a.E^a$. [x] *δέχ'*] *δέ* ante lacunam quattuor litterarum P. [y] *ἤδη*] *καὶ ἤδη* $A^a.C^a$. [z] *ἐν ὠδῖνι ὄντες* P.E^a, *ἐνωδίνοντος* $A^a.C^a$. [a] *πτερὸν ἤ τι ἕτερον ἐκτιλθῇ* $A^a.C^a$. [b] *πονῇ* E^a, *πονεῖ* P. [c] *καὶ δ.*] *ἢ καὶ δ.* P.$D^a.E^a$.

[d] μελλήσασα. [e] Ἴδια δὲ περὶ τὰς περιστερὰς συμβαίνει καὶ τάδε περὶ τὴν ὀχείαν. [f] Κυνοῦσί τε γὰρ ἀλλήλας, ὅταν 24
μέλλῃ ἀναβαίνειν ὁ [g] ἄρρην, ἢ οὐκ ἂν ὀχεύσειεν, ὁ μὲν πρεσβύτερος [h] τὸ πρῶτον· ὕστερον μέντοι ἀναβαίνει καὶ μὴ κύσας· οἱ δὲ νεώτεροι [i] ἀεὶ τοῦτο ποιήσαντες ὀχεύουσιν. Τοῦτό τε 25
[k] δὴ ἴδιον ποιοῦσι, καὶ ἔτι αἱ θήλειαι ἀλλήλαις ἀναβαίνουσιν, [l] ὅταν ἄρρην μὴ παρῇ, [m] κύσασαι ὥσπερ [n] οἱ ἄρρενες· καὶ οὐθὲν προϊέμεναι εἰς ἀλλήλας τίκτουσιν ᾠὰ πλείω [o] ἢ τὰ γόνῳ [p] γινόμενα, ἐξ ὧν οὐ γίνεται νεοττὸς [q] οὐθείς, ἀλλ' ὑπηνέμια πάντα τὰ τοιαῦτά ἐστιν.

3 Ἡ δὲ [r] γένεσις ἐκ τοῦ ᾠοῦ [s] τοῖς ὄρνισι συμβαίνει μὲν τὸν αὐτὸν τρόπον πᾶσιν, οἱ δὲ χρόνοι διαφέρουσι τῆς τελειώσεως, [t] καθάπερ εἴρηται. Ταῖς μὲν οὖν ἀλεκτορίσι τριῶν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν παρελθουσῶν ἐπισημαίνει τὸ πρῶτον, ταῖς δὲ μείζοσιν αὐτῶν ὄρνισιν [v] ἐν πλείονι χρόνῳ, ταῖς δ' ἐλάττοσιν ἐν ἐλάττονι. Γίνεται δ' [w] ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ [w] ἤδη [x] ἄνω 2
τὸ ὠχρὸν [y] προσεληλυθὸς πρὸς τὸ ὀξύ, ᾗπερ [z] ἐστὶν ἡ ἀρχή [z] τε τοῦ ᾠοῦ καὶ ἐκλέπεται τὸ ᾠόν, καὶ ὅσον στιγμὴ αἱματίνη ἐν τῷ λευκῷ ἡ καρδία. Τοῦτο δὲ τὸ [a] σημεῖον πηδᾷ καὶ κινεῖται ὥσπερ ἔμψυχον, καὶ ἀπ' αὐτοῦ δύο πόροι φλεβικοὶ ἔναιμοι [b] ἑλισσόμενοι φέρουσιν αὐξανομένου εἰς ἑκάτερον τῶν χιτώνων τῶν περιεχόντων. Καὶ ὑμὴν δ' αἱματικὰς 3
ἶνας ἔχων [c] ἤδη περιέχει τὸ λευκὸν κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον [d] ἀπὸ τῶν πόρων τῶν φλεβικῶν. Ὀλίγον δ' ὕστερον καὶ τὸ σῶμα [e] ἤδη ἀποκρίνεται, μικρὸν [f] τὸ [g] πρῶτον πάμπαν

[d] μελήσασα Aa.Ca.Da. [e] ἰδίᾳ P. [f] κύουσί Aa.Ca. [g] ἄρρην οὐκ ἂν ὀχεύσῃ P.Ea. [h] τὸ] ἂν μὴ τὸ Da, ἐὰν μὴ κύσῃ Aa.Ca. [i] τοῦτο ἀεὶ Aa.Ca. [k] δὴ om. P.Da.Ea. [l] ὅταν ὁ ἄρρην Da. [m] κυήσασαι Ea, κυνήσασαι P.Da. [n] οἱ om. Ca. [o] ἢ τὰ] εἶτα P.Da.Ea. [p] γενόμενα P.Da, γεννώμενα Aa.Ca. [q] οὐδὲ εἷς Da, εἷς P.Ea. [r] γέννησις Aa. [s] τοῖς] συμβαίνει τοῖς Da. [t] καθάπερ εἴρηται om. Da. [v] ἐν πλείοσι ταῖς δ' ἐλάττοσιν ἐλάττονα P.Da.Ea. [w] ἐν et ἤδη om. Aa.Ca. [x] ἄνω τὸ ὠχρὸν] τό τε ἄνω ὠχρόν Ca, τό τε ὠχρὸν ἄνω Aa, ἄνω P.Da.Ea. [y] προεληλυθὸς Da, πρὸς τὸ ἐληλυθὸς P.Ea. [z] ἐστὶν et τε om. P.Da.Ea. [a] σήμερον P.Ea. [b] λελισσωμένοι Aa.Ca, ἑλισσόμενοι οἱ P.Da.Ea. [c] περιέχει ἤδη Da. [d] ὑπὸ P.Da.Ea. [e] ἤδη] ἤδη καὶ P.Ea. [f] τὸ om. P.Ca.Da.Ea. [g] πρῶτον ante μικρὸν Da.

[h] καὶ λευκόν. [i] Δήλη δ' ἡ κεφαλή, καὶ ταύτης οἱ ὀφθαλμοὶ
μάλιστ' ἐμπεφυσημένοι· καὶ τοῦτο μέχρι πόρρω [k] διατελεῖ·
4 ὀψὲ γάρ ποτε μικροὶ γίνονται καὶ συμπίπτουσιν. Τοῦ δὲ
σώματος τὸ κάτω μέρος οὐθὲν φαίνεται μόριον πρὸς τὸ ἄνω
τὸ πρῶτον. Τῶν δὲ πόρων τῶν ἐκ τῆς καρδίας τεινόντων ὁ
μὲν φέρει εἰς τὸ κύκλῳ περιέχον, [l] ὁ δ' εἰς τὸ ὠχρὸν [m] ὥσπερ
5 ὀμφαλὸς ὤν. Ἡ μὲν οὖν ἀρχὴ τοῦ νεοττοῦ ἐστὶν ἐκ τοῦ
λευκοῦ, ἡ δὲ τροφὴ διὰ τοῦ ὀμφαλοῦ ἐκ τοῦ ὠχροῦ. Δεκα-
ταίου δ' ἤδη ὄντος ὁ νεοττὸς ὅλος [n] διάδηλος καὶ τὰ μέρη
πάντα. Ἔχει δ' [o] ἔτι τὴν κεφαλὴν μείζω τοῦ [p] ἄλλου σώ-
ματος, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς κεφαλῆς, οὐκ ἔχοντάς [q] πω
6 ὄψιν. Γίνονται δ' οἱ ὀφθαλμοὶ περὶ τὸν χρόνον τοῦτον
ἐξαιρόμενοι μείζους κυάμων καὶ μέλανες· ἀφαιρουμένου δὲ τοῦ
δέρματος ὑγρὸν ἔνεστι λευκὸν καὶ ψυχρόν, σφόδρα στίλβον
7 πρὸς τὴν αὐγήν, [r] στερεὸν δ' οὐθέν. Τὰ μὲν οὖν περὶ τὰ
ὄμματα καὶ τὴν κεφαλὴν τοῦτον [s] διάκειται τὸν τρόπον,
ἔχει δ' ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ καὶ τὰ σπλάγχνα ἤδη φανερὰ
καὶ τὰ περὶ τὴν κοιλίαν καὶ τὴν τῶν ἐντέρων φύσιν, καὶ αἱ
φλέβες αἱ ἀπὸ τῆς καρδίας φαινόμεναι τείνειν πρὸς τῷ ὀμ-
8 φαλῷ ἤδη γίγνονται. Ἀπὸ δὲ τοῦ ὀμφαλοῦ τέταται φλὲψ
ἡ μὲν πρὸς τὸν ὑμένα τὸν περιέχοντα τὸ [t] ὠχρόν (τὸ δ'
ὠχρὸν ἐν [v] τῷ χρόνῳ τούτῳ ὑγρόν ἐστιν ἤδη, καὶ πλεῖον ἢ
τὸ κατὰ φύσιν), ἡ δ' ἑτέρα εἰς τὸν ὑμένα τὸν περιέχοντα
ὅλον [w] τόν τε ὑμένα ἐν ᾧ ὁ νεοττός, καὶ τὸν τοῦ ὠχροῦ ὑμένα
9 καὶ τὸ μεταξὺ τούτων ὑγρόν. Αὐξανομένου γὰρ τοῦ νεοτ-
τοῦ κατὰ μικρὸν τοῦ ὠχροῦ τὸ μὲν ἄνω γίνεται τὸ δὲ κάτω,
ἐν μέσῳ δὲ [x] τὸ λευκὸν ὑγρόν· τοῦ δὲ κάτω ὠχροῦ [x] τὸ λευ-
κὸν κάτωθεν, ὥσπερ τὸ πρῶτον ὑπῆρχεν. Δεκαταίου δ' ὄν-

[h] καὶ τὸ λευκόν P.D^{a}.E^{a}. [i] δήλη δ' ἡ] δηλοῖ δ' ἡ D^{a}, δὲ ἤδη P.E^{a}. [k] διαπλεῖ P.E^{a}. [l] ὁ δ' εἰς τὸ ὠχρὸν] δὲ ὡς τῷ ὠχρῷ P.E^{a}. [m] ὅπερ C^{a}. [n] ἄδηλος pr. C^{a}, εὔδηλος corr. [o] ἔτι om. P.D^{a}.E^{a}. [p] ἄλλου] ὅλου A^{a}. [q] πως C^{a}. [r] στερεὸν] ὕστερον P.D^{a}.E^{a}. [s] διάκεινται A^{a}. [t] ὠχρόν] ὑγρόν A^{a}. τὸ ὠχρόν—περιέχοντα om. P.E^{a}. [v] τούτῳ τῷ χρόνῳ ὑγρὸν ἤδη ἐστὶ P.C^{a}.D^{a}.E^{a}. [w] τόν τε om. P.E^{a}, τε om. D^{a}. [x] τὸ utrumque om. A^{a}.C^{a}.

τος τὸ λευκὸν ἔσχατον γίνεται, ὀλίγον ἤδη ὂν καὶ γλίσχρον καὶ παχὺ καὶ ὕπωχρον. Τέτακται γὰρ τῇ θέσει ἕκαστα τόνδε τὸν τρόπον. [y] Πρῶτος μὲν καὶ ἔσχατος πρὸς τὸ 10
ὄστρακον [z] ὁ τοῦ ᾠοῦ ὑμήν, οὐχ ὁ τοῦ ὀστράκου, ἀλλ' ὑπ' ἐκεῖνον. Ἐν δὲ τούτῳ λευκὸν ἔνεστιν ὑγρόν, [a] εἶτα ὁ νεοττός, [b] καὶ περὶ αὐτὸν ὑμὴν χωρίζων, ὅπως μὴ [c] ᾖ ἐν ὑγρῷ ὁ νεοττός· ὑπὸ δὲ τὸν νεοττὸν τὸ ὠχρόν, [d] εἰς ὃ τῶν φλεβῶν ἔφερεν ἡ ἑτέρα, ἡ δ' ἑτέρα εἰς τὸ περιέχον λευκόν. Τὸ δὲ 11
πᾶν περιέχει ὑμὴν μετὰ ὑγρότητος ἰχωροειδοῦς. Εἶτ' ἄλλος ὑμὴν περὶ αὐτὸ ἤδη τὸ ἔμβρυον, ὥσπερ εἴρηται, χωρίζων πρὸς [e] τὸ ὑγρόν. Ὑποκάτω δὲ [f] τούτου τὸ ὠχρὸν ἐν ἑτέρῳ ὑμένι περιειλημμένον, [g] εἰς ὃ τείνει [h] ὀμφαλὸς ὁ ἀπὸ τῆς καρδίας καὶ τῆς μεγάλης φλεβὸς φέρων, ὥστε μὴ εἶναι τὸ ἔμβρυον ἐν [i] μηδετέρᾳ τῶν ὑγροτήτων. Περὶ δὲ τὴν εἰκοστὴν 12
[k] ἤδη φθέγγεταί τε κινούμενος ἔσωθεν, [l] ἐάν τις κινῇ διελών, καὶ ἤδη δασὺς γίνεται, ὅταν ὑπὲρ τὰς εἴκοσιν [m] ἡ ἐκκόλαψις γίγνηται τῶν ᾠῶν. Ἔχει δὲ τὴν κεφαλὴν [n] ὑπὲρ τοῦ δεξιοῦ 13
σκέλους ἐπὶ τῇ λαγόνι, τὴν δὲ πτέρυγα ὑπὲρ [o] τῆς κεφαλῆς· καὶ [p] φανερὸς κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ὅ τε [q] χοριοειδὴς ὑμὴν ὁ μετὰ τὸν τοῦ ὀστράκου ὑμένα τὸν ἔσχατον, εἰς ὃν [r] ἔτεινεν ὁ ἕτερος τῶν ὀμφαλῶν (καὶ ὁ νεοττὸς ἐν τούτῳ [s] δὴ γίνεται [t] τότε ὅλος), καὶ ὁ ἕτερος ὑμὴν [q] χοριοειδὴς ὤν, [v] ὁ περὶ τὸ ὠχρὸν εἰς ὃ [w] ἔτεινεν ὁ ἕτερος ὀμφαλός· ἄμφω [x] δ' ἤστην ἀπό τε τῆς καρδίας καὶ τῆς φλεβὸς τῆς μεγάλης. Ἐν δὲ 14
τούτῳ τῷ χρόνῳ ὁ μὲν [y] πρὸς τὸ ἔξω χόριον ὀμφαλὸς τείνων ἀπολύεται τοῦ ζῴου [z] συμπεπτωκώς, ὁ δὲ εἰς τὸ ὠχρὸν φέρων

[y] πρώτως μὲν καὶ ἔσχατον P.Da.Ea. [z] ὁ] τὸ Aa, om. Ca. [a] εἶτ' ἔνεστιν ὁ Aa.Ca. [b] καὶ ὁ περὶ P.Da.Ea. [c] ᾖ post νεοττὸς Ca. [d] εἰς ὃ] εἴσω P.Da.Ea. [e] τῷ ὑγρῷ Ea. [f] τοῦτο ὠχρὸν P.Da.Ea. [g] εἰς ὃ] ἐν ᾧ P.Da.Ea. [h] ὁ ὀμφαλὸς ἀπὸ Aa. [i] οὐδετέρᾳ P.Ea, οὐδετέρῳ Da. [k] ἤδη] ᾗ Aa. [l] ἄν τις κινῇ Da, ἀντικινεῖ P.Ea. [m] ἡ ἐκκόλαψις γίνεται Aa, γίγνηται ἡ ἐκκόλαψις P.Da.Ea. [n] ὑπὲρ] ὑπὸ Aa. [o] τῆς om. Aa.Ca. [p] φανερῶς Da.Ea. [q] utrobique χοριώδης P.Ea, χορειώδης Da, χοιροειδὴς Ca. [r] ἐνέτεινεν Aa. [s] δὴ] ἤδη Aa. [t] τότε ὅλος] τὸ τέλος Ca. [v] ὁ om. Aa.Ca. [w] ἐτείνετο Aa.Ca. [x] δ' ἤσθην P, δή ἐστιν Aa.Ca, incerto Ea. [y] ἔξω πρὸς τὸ Aa.Ca. [z] συμπεπτωκός P, συμπεπτωκότος Aa.Ca.

[a] συνήρτηται τοῦ νεοττοῦ πρὸς τὸ ἔντερον τὸ λεπτόν, καὶ
ἔσω τοῦ ὠχροῦ πολὺ ἤδη γίνεται ἐν τῷ νεοττῷ, καὶ ὑπό-
15 στημα ἐν τῇ κοιλίᾳ ὠχρόν. Καὶ περίττωμα δ' [b] ἀφίησι
[c] περὶ τὸν χρόνον τοῦτον πρὸς τὸ ἔξω [d] χόριον, καὶ ἐν τῇ
κοιλίᾳ [e] ἔχει· λευκὸν δὲ καὶ τὸ ἔξω περίττωμα, καὶ ἔσω τι
16 ἐγγίνεται λευκόν. Τέλος δὲ [f] τὸ [g] ὠχρὸν ἀεὶ ἔλαττον γινό-
μενον καὶ προϊὸν ἀναλίσκεται πάμπαν καὶ ἐμπεριλαμβάνεται
ἐν τῷ νεοττῷ, ὥστ' ἤδη [h] ἐκκεκολαμμένου δεκαταίου, ἄν τις
ἀνασχίσῃ, [i] ἔτι πρὸς τῷ ἐντέρῳ μικρόν τι τοῦ ὠχροῦ λείπε-
ται, ἀπὸ [k] δὲ τοῦ ὀμφαλοῦ ἀπολέλυται, καὶ οὐθὲν [l] γίνεται
17 μεταξὺ [m] ἀλλ' ἀνήλωται πᾶν. Περὶ δὲ τὸν χρόνον τὸν
πρότερον ῥηθέντα καθεύδει μὲν ὁ νεοττός, ἐγείρεται δὲ καὶ
ἀναβλέπει κινούμενος καὶ φθέγγεται· καὶ ἡ καρδία ἅμα τῷ
ὀμφαλῷ [n] ἀναφυσᾷ ὡς ἀναπνέοντος. Ἡ μὲν οὖν γένεσις [o] ἐκ
18 τοῦ ᾠοῦ τοῖς ὄρνισι τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. [p] Τίκτουσι δ'
αἱ ὄρνιθες ἔνια ἄγονα τῶν ᾠῶν καὶ τὰ ἐξ ὀχείας γινόμενα,
καὶ ἐπῳαζουσῶν οὐθὲν γίνεται ἔκγονον· τεθεώρηται δὲ τοῦτο
μάλιστα ἐπὶ τῶν περιστερῶν. Τὰ δὲ δίδυμα τῶν ᾠῶν δύ'
ἔχει [q] λεκίθους, ὧν [r] τὰ μὲν διείργει [s] τοῦ μὴ εἰς ἄλληλα συγ-
κεχύσθαι τὰ ὠχρὰ τοῦ λευκοῦ λεπτὴ [t] διάφυσις, τὰ δ' οὐκ
19 ἔχει ταύτην τὴν διάφυσιν, ἀλλὰ συμψαύουσιν. Εἰσὶ δ'
[v] ἔνιαι ἀλεκτορίδες αἳ πάντα δίδυμα τίκτουσιν, [w] καὶ ἤδη ἐπὶ
τούτων ὦπται [x] τὸ περὶ τὴν [y] λέκιθον συμβαῖνον· ὀκτωκαί-
δεκα γάρ τις τεκοῦσα ἐξέλεψε δίδυμα, πλὴν ὅσα [z] οὔρια ἐγέ-
νετο. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα γόνιμα, πλὴν [a] ὅτι τὸ μὲν μεῖζον
τὸ δ' [b] ἔλαττον γίνεται τῶν διδύμων, [c] τὸ δὲ [d] τελευταῖον τε-
ρατῶδες.

[a] συναρτεῖται P.E^a. [b] ἀφιᾶσι A^a.C^a. [c] περὶ τὸν χρόνον τοῦτον post χόριον A^a. [d] χωρίον D^a. [e] ἔχει] δὲ ἔχει P. [f] τὸ om. P.E^a. [g] ἀεὶ ὠχρὸν E^a. [h] ἐκκεκολαμένου A^a.C^a, ἐκκεκαλυμμένον P.D^a.E^a. [i] ἔτι] τὰ A^a.C^a. [k] τοῦ ὀμφαλοῦ δὲ P. [l] γίγνεται τῷ μεταξὺ A^a. [m] ἄλλο P.E^a, omissis ἀνήλωται πᾶν. [n] ἀναφῦσα E^a. [o] ἐκ om. P.E^a. [p] τίκτουσαι C^a. [q] λεκύθους P.D^a. [r] τὰ] τὸ A^a.C^a. [s] τοῦ] τὸ A^a. [t] διάθεσις P.E^a. [v] ἔνιαι αἱ ἀλ. A^a. [w] καὶ ἤδη] ὡς P.D^a.E^a. [x] τὸ om. A^a.C^a [y] λέκυθον P.E^a. [z] οὔρινα P.C^a.D^a.E^a. [a] ὅτι Conr. Gesnerus: codices ὅσα. [b] ἔλασσον A^a. [c] τὸ] ὁτὲ P.E^a. [d] τελευτᾷ E^a.

Τίκτουσι δὲ πάντα μὲν τὰ περιστεροειδῆ δύο, οἷον φάττα 4
καὶ τρυγὼν ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τὰ δὲ πλεῖστα τρία τρυγὼν καὶ
φάττα. Τίκτει δ' ἡ μὲν περιστερά, ὥσπερ εἴρηται, πᾶσαν 2
ὥραν, τρυγὼν δὲ καὶ φάττα ἐν τῷ ἔαρι, [e] οὐ πλεονάκις ἢ δίς·
τίκτει δὲ τὰ δεύτερα, ὅταν τὰ [f] πρότερον γεννηθέντα διαφθα-
ρῇ· [g] πολλαὶ γὰρ διαφθείρουσιν αὐτὰ τῶν ὀρνίθων. Τίκτει 3
μὲν [h] οὖν, ὥσπερ εἴρηται, καὶ [i] τρία ποτέ· ἀλλ' [k] ἐξάγει
οὐδέποτε [l] δυοῖν [m] πλέον νεοττοῖν, ἐνίοτε [n] δὲ καὶ ἕνα μόνον·
τὸ δ' ὑπολειπόμενον τῶν ᾠῶν ἀεὶ [o] οὔριόν ἐστιν. Τῶν δὲ
πλείστων ὀρνέων οὐδὲν αὐτοετὲς γεννᾷ. Ἅπαντες δ' οἱ ὄρ-
νιθες, ἐπειδὰν [p] ἅπαξ ἄρξωνται τίκτειν, διὰ τέλους ὡς εἰπεῖν
[q] ἔχουσιν ᾠά, ἀλλ' [r] ἐν ἐνίοις διὰ μικρότητα οὐ ῥᾴδιον ἰδεῖν.
Ἡ δὲ περιστερὰ [s] ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄρρεν καὶ θῆλυ, καὶ τού- 4
των ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πρότερον τὸ ἄρρεν τίκτει· καὶ τεκοῦσα
μίαν [t] ἡμέραν διαλείπει [v] τὰ πολλά, εἶτα πάλιν τίκτει θά-
τερον. Ἐπῳάζει δὲ καὶ ὁ ἄρρην ἐν τῷ [w] μέρει τῆς ἡμέρας,
τὴν δὲ νύκτα ἡ θήλεια. [x] Ἐκπέττεταί τε καὶ ἐκλέπεται 5
ἐντὸς εἴκοσιν ἡμερῶν τὸ [y] γενόμενον πρότερον τῶν ᾠῶν· τι-
τρώσκει δὲ τὸ ᾠὸν τῇ [z] προτεραίᾳ [a] ᾗ ἐκλέπει. Καὶ συνθερ-
μαίνουσι τοὺς νεοττοὺς ἀμφότεροι ἐπὶ [b] χρόνον τὸν αὐτὸν
ὅνπερ καὶ τὰ ᾠά. Χαλεπωτέρα [c] δὲ ἡ θήλειά ἐστι [d] περὶ
τὴν [e] τεκνοτροφίαν τοῦ ἄρρενος, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα ζῷα
μετὰ τὸν τόκον. Τίκτουσι δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ δεκάκις, ἤδη 6
δέ [f] τινες καὶ ἑνδεκάκις, αἱ δ' ἐν Αἰγύπτῳ καὶ δωδεκάκις.
[g] Ὀχεύει δὲ καὶ ὀχεύεται ἡ περιστερὰ [h] ἐντὸς ἐνιαυτοῦ· καὶ

[e] οὐ om. P.Da. [f] πρότερα P.Da, πρῶτα Ca. [g] πολλοὶ Aa, πολλὰ P. [h] οὖν] οὖν οὕτως Da, οὕτως P. [i] τρίς P. [k] ἐξάγει τε οὐδέποτε P.Ca.Da. [l] δυσὶ P.Da. [m] πλέω Aa, πλείων Ca. [n] δὲ καὶ ἕνα] δ' ἐν Aa.Ca. [o] οὔρινόν Da. [p] ἅπαξ] ἅπαντες Da, ἀπ Aa.Ca, om. P. [q] ἔχουσι φύσει ᾠά P. [r] ἐν om. P.Aa.Da. [s] ὡς μὲν ἐπὶ Aa.Ca. [t] ἡμέραν οὐ διαλείπει P. [v] τὰ πολλά om. Aa.Ca. [w] μέρει] θέρει P.Da. [x] ἐκπέτεται Da. [y] γεννώμενον P.Da. [z] προτέρᾳ P.Ca.Da. [a] ᾗ] ἧς Aa.Ca, ᾗ P.Da. [b] χρόνον τινὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ὅνπερ Ca, χρόνον τινὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον ὅνπερ Aa. [c] δὲ καὶ ἡ P.Da. [d] ἐπὶ Aa.Ca. [e] τεκνοφορίαν Aa. [f] τις Da. [g] ὀχεύεται δὲ καὶ ὀχεύει Aa. [h] ἐντὸς τοῦ ἐνιαυτοῦ Da.

γὰρ [i] ἔκμηνος ὀχεύει καὶ ὀχεύεται. Τὰς δὲ φάττας καὶ τὰς τρυγόνας ἔνιοί φασιν ὀχεύεσθαι καὶ γεννᾶν καὶ τρίμηνα ὄντα,
7 σημεῖον ποιούμενοι τὴν πολυπλήθειαν αὐτῶν. [k] Ἔγκυα δὲ γίνεται δέκα καὶ τέτταρας ἡμέρας, καὶ ἐπῳάζει ἄλλας τοσαύτας· ἐν ἑτέραις δὲ δέκα καὶ [l] τέτταρσι [m] πτεροῦνται οὕτως [n] ὥστε μὴ ῥᾳδίως καταλαμβάνεσθαι. Βιοῖ δὲ φάττα, ὥς φασί, καὶ τετταράκοντα ἔτη· καὶ αἱ πέρδικες δὲ πλείω [o] ἢ ἔτη ἑκκαίδεκα. Τίκτει [p] δὲ ἡ περιστερὰ ἀπονεοττεύουσα πάλιν ἐν τριάκονθ' ἡμέραις.

5 Ὁ δὲ γὺψ νεοττεύει μὲν ἐπὶ πέτραις ἀπροσβάτοις· διὸ σπάνιον ἰδεῖν [q] νεοττιὰν γυπὸς καὶ νεοττούς. Καὶ διὰ τοῦτο [r] καὶ [s] Ἡρόδωρος [t] ὁ [v] Βρύσωνος τοῦ σοφιστοῦ [w] πατὴρ φησὶν εἶναι τοὺς γῦπας ἀφ' [x] ἑτέρας γῆς, [y] ἀδήλου ἡμῖν, τοῦτό τε λέγων τὸ σημεῖον, ὅτι οὐδεὶς ἑώρακε γυπὸς [q] νεοττιάν, καὶ ὅτι [z] πολλοὶ ἐξαίφνης φαίνονται ἀκολουθοῦντες τοῖς [a] στρα-
2 τεύμασιν. Τὸ δ' ἐστὶ χαλεπὸν [b] μὲν ἰδεῖν, ὦπται δ' ὅμως. Τίκτουσι δὲ δύο ᾠὰ [c] οἱ γῦπες. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα ὅσα σαρκοφάγα οὐκ ὦπται πλεονάκις ἢ ἅπαξ τίκτοντα, ἡ δὲ χελιδὼν δὶς νεοττεύει [d] μόνον τῶν σαρκοφάγων· τῶν [e] δὲ νεοττῶν ἄν τις [f] ἔτι νέων ὄντων τῆς χελιδόνος τὰ ὄμματα ἐκκεντήσῃ, γίνονται ὑγιεῖς καὶ [g] βλέπουσιν ὕστερον.

6 Ὁ δ' ἀετὸς ᾠὰ μὲν τίκτει τρία, ἐκλέπει δὲ τούτων τὰ δύο, ὥσπερ ἐστὶ καὶ [h] ἐν τοῖς Μουσαίου λεγομένοις ἔπεσιν,

Ὃς τρία μὲν τίκτει, δύο ἐκλέπει, ἓν [i] δ' ἀλεγίζει.

Ὡς μὲν οὖν τὰ πολλὰ οὕτω συμβαίνει, ἤδη δὲ καὶ [k] τρεῖς νεοττοὶ ὠμμένοι εἰσίν. Ἐκβάλλει δ' αὐξανομένων τὸν ἕτερον
2 [l] τῶν νεοττῶν ἀχθόμενος [m] τῇ ἐδωδῇ. Ἅμα δὲ [n] καὶ λέγεται

[i] ἐξάμηνον Ca, ἓξ μηνῶν P.Da. [k] ἔγγυα Aa. [l] τέσσαρσι Aa. [m] πτεροῦται Ca, περαιοῦται Aa. [n] ὥστε καὶ ῥαδίως μὴ κατ βιοῖ P. [o] ἔτη ἢ P.Da. [p] δὲ καὶ ἡ P.Da. [q] νεοττείαν utrobique P.Da. [r] καὶ om. P.Da. [s] ἡρόδοτος P.Ca.Da. [t] ὁ om. P. [v] βρύσσωνος Ca, βρίσσωνος Da, ἀρίσσωνος P. [w] πατέρας P.Da. [x] ἐφ' P.Ca.Da. [y] ἀδήλους P.Da. [z] πολλοῖς P. [a] στρατευομένοις Aa. [b] μὲν om. P.Da. [c] οἱ om. P. [d] μᾶλλον Ca. [e] δὲ νεοττῶν om. P. [f] ἔτι om. P.Ca.Da. [g] βλέποντες P. [h] ἐπὶ τοῖς λεγομένοις μουσαίου P.Da. [i] δ' ἀλεγίζει] δὲ λεπίζει P. [k] τρὶς Da. [l] τῶν νεοττῶν νεοττὸν Da. [m] τῆς ἐδωδῆς Ca. [n] καὶ om. P.Da.

ἐν τῷ χρόνῳ [o] τούτῳ [p] ἄπαστος γίνεσθαι, [q] ὅπως μὴ ἁρπάζῃ
τοὺς τῶν θηρίων σκύμνους· οἵ τε [r] οὖν ὄνυχες [s] αὐτοῦ [t] διαστρέ-
φονται ὀλίγας ἡμέρας, καὶ τὰ πτερὰ [v] λευκαίνεται, ὥστε
καὶ τοῖς τέκνοις τότε γίνονται χαλεποί. Τὸν δ' ἐκβληθέντα
δέχεται καὶ [w] ἐκτρέφει ἡ φήνη. Ἐπῳάζει δὲ [x] περὶ τριάκονθ' 3
ἡμέρας. Καὶ τῶν ἄλλων δὲ τοῖς μεγάλοις [y] ὁ χρόνος τοσοῦ-
τός ἐστι τῆς ἐπῳάσεως, οἷον [z] χηνὶ καὶ ὠτίδι· τοῖς δὲ μέσοις
περὶ εἴκοσιν, οἷον ἰκτίνῳ [a] καὶ ἱέρακι. Τίκτει δὲ ὁ ἰκτῖνος τὰ
μὲν πλεῖστα δύο, ἐνίοτε δὲ καὶ τρεῖς ἐξάγει νεοττούς· ὁ [b] δ'
αἰτώλιος καλούμενος ἔστιν ὅτε καὶ τέτταρας. Τίκτει δὲ καὶ 4
ὁ κόραξ οὐ μόνον δύο, ὥσπερ φασί τινες, ἀλλὰ καὶ πλείω·
[c] ἐπῳάζει δὲ [d] περὶ εἴκοσιν ἡμέρας καὶ ἐκβάλλει τοὺς νεοτ-
τοὺς ὁ κόραξ. Ποιεῖ δὲ καὶ ἄλλα τῶν [e] ὀρνέων τὸ αὐτὸ τοῦτο·
πολλάκις γάρ, ὅσα πλείω τίκτει, ἕνα ἐκβάλλουσιν. Οὐ πάν- 5
τα δὲ τὰ τῶν ἀετῶν γένη ὅμοια περὶ τὰ τέκνα, ἀλλ' ὁ
πύγαργος χαλεπός, οἱ δὲ μέλανες εὔτεκνοι περὶ τὴν τρο-
φήν εἰσιν, ἐπεὶ πάντες [f] γε ὡς εἰπεῖν οἱ γαμψώνυχες, [g] ὅτε
θᾶττον οἱ νεοττοὶ [h] δύνανται [i] πέτεσθαι, ἐκβάλλουσι τύπτον-
τες ἐκ τῆς [k] νεοττιᾶς. Καὶ τῶν ἄλλων δέ, ὥσπερ εἴρηται, 6
σχεδὸν οἱ πλεῖστοι τοῦτο δρῶσι καὶ [l] θρέψαντες οὐδεμίαν
ἐπιμέλειαν ποιοῦνται [m] τὸ λοιπόν, πλὴν κορώνης· αὕτη δ' ἐπί
τινα χρόνον ἐπιμελεῖται· καὶ γὰρ ἤδη [n] πετομένων σιτίζει
[o] παραπετομένη.

Ὁ δὲ κόκκυξ λέγεται μὲν ὑπό τινων ὡς μεταβάλλει ἐξ 7
ἱέρακος, διὰ τὸ ἀφανίζεσθαι τὸν ἱέρακα [p] περὶ τοῦτον τὸν
χρόνον, [q] ᾧ ὅμοιός ἐστιν· σχεδὸν δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἱέρακας

[o] τούτῳ] τῷ αὐτῷ A^a.C^a. [p] ἐπάετος C^a, ἑπτάετος A^a. [q] ὅπως εἰ μὴ P. [r] οὖν om. A^a, post ὄνυχες ponunt P.C^a.D^a. [s] αὐτῷ D^a. [t] διαφέρονται A^a.C^a. [v] λευκαίνονται D^a. [w] τρέφει P.D^a. [x] περὶ om. D^a. [y] ὁ om. P. [z] χηνὸς καὶ ὠτίδος A^a.C^a. [a] καὶ om. P. [b] δὲ γώλιος P. [c] ἐπῳάζει δὲ] καὶ ἐπωάζει καὶ C^a, καὶ ἐπωάζει P.D^a. [d] περὶ om. A^a. [e] ὀρνίθων C^a. [f] γε] τὲ P, om. C^a.D^a. [g] ὅτι C^a, ὅταν P.D^a. [h] δύνωνται P.C^a.D^a. [i] πέττεσθαι A^a. [k] νεοττείας P.D^a. [l] ἐκτρέψαντες P, ἐπικάμψαντες D^a. [m] τὸ om. A^a.C^a. [n] πετομένη P.D^a. [o] παραπετομένους P.A^a.D^a. [p] περὶ] καὶ περὶ P. [q] ᾧ ὅμοιος] ὅμοιος δ' A^a.C^a.

οὐκ ἔστιν ἰδεῖν, [r] ὅτε θᾶττον φθέγγεται ὁ κόκκυξ, πλὴν ὀλί-
γας ἡμέρας. Ὁ δὲ κόκκυξ φαίνεται [s] ἐπ' ὀλίγον χρόνον τοῦ
2 θέρους, τὸν δὲ χειμῶνα ἀφανίζεται. Ἔστι δ' ὁ μὲν ἱέραξ
γαμψώνυχος, [t] ὁ δὲ κόκκυξ οὐ γαμψώνυχος. Ἔτι δὲ [v] οὐδὲ
τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν ἔοικεν ἱέρακι, ἀλλ' ἄμφω [w] ταῦτα πε-
ριστερᾷ μᾶλλον· ἀλλ' ἢ κατὰ τὸ χρῶμα μόνον προσέοικεν
ἱέρακι. πλὴν τοῦ μὲν ἱέρακος [x] τὰ ποικίλα οἷον γραμμαί εἰσι,
3 τοῦ δὲ κόκκυγος οἷον στιγμαί. Τὸ μέντοι μέγεθος καὶ ἡ
πτῆσις παραπλησία τῷ ἐλαχίστῳ τῶν ἱεράκων, ὃς κατὰ τὸν
χρόνον τοῦτον ἀφανής ἐστιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ [y] ὃν φαίνεται [z] ὁ
κόκκυξ. ἐπεὶ ἤδη γε ὠμμένοι εἰσὶν ἄμφω. Καὶ κατεσθιόμενος
δ' ὦπται κόκκυξ ὑπὸ ἱέρακος· καίτοι οὐθὲν ποιεῖ τοῦτο τῶν
4 [a] ὁμογενῶν ὀρνέων. Νεοττοὺς δὲ κόκκυγος [b] λέγουσιν ὡς
οὐδεὶς ἑώρακεν· ὁ δὲ τίκτει μέν, ἀλλ' οὐ ποιησάμενος [c] νεοτ-
τιάν, ἀλλ' ἐνίοτε μὲν ἐν τῇ τῶν ἐλαττόνων ὀρνίθων ἐντίκτει
[d] καταφαγὼν τὰ ᾠὰ τὰ ἐκείνων, μάλιστα δ' ἐν ταῖς τῶν
[e] φαβῶν [f] νεοττιαῖς, καταφαγὼν καὶ τὰ τούτων ᾠά. Τίκτει
5 δ' ὀλιγάκις μὲν δύο, τὰ δὲ πλεῖστα ἕν. [g] Ἐντίκτει δὲ καὶ
[h] τῇ τῆς [i] ὑπολαΐδος [k] νεοττιᾷ· ἡ δ' [l] ἐκπέττει καὶ ἐκτρέφει.
Γίνεται [m] δὲ πίων καὶ ἡδύκρεως κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν μά-
λιστα. Γίνονται δὲ καὶ τῶν ἱεράκων [n] οἱ νεοττοὶ ἡδύκρεῳ
σφόδρα καὶ πίονες. Νεοττεύει δὲ γένος τι αὐτῶν πόρρω καὶ
ἐν ἀποτόμοις πέτραις.

8 Ἐπῳάζει δὲ τὰ πολλὰ τῶν [o] ὀρνέων, ὥσπερ εἴρηται περὶ τῶν περιστερῶν, διαδεχόμενα [p] τὰ ἄρρενα τοῖς θήλεσι, τὰ δὲ τοσοῦτον χρόνον ὅσον ἀπολείπει τὸ θῆλυ τροφὴν αὐτῷ πο-ριζόμενον. Τῶν δὲ χηνῶν αἱ [q] θήλειαι ἐπῳάζουσι μόναι, καὶ

[r] ὅταν θᾶττον φθέγγηται P.C^a.D^a. [s] ἐπ'] μὲν ἐπ' D^a. [t] ὁ δὲ κόκκυξ οὐ] καὶ ὁ κόκκυξ P. [v] οὔτε P.C^a. [w] τὰ αὐτὰ π. μᾶλλον ἢ ἱέρακι ἀλλὰ κ. A^a.C^a. [x] τὰ om. A^a.C^a. [y] ὃν] ὧν P. [z] ὁ om. A^a.C^a. [a] ὁμοιογενῶν P.C^a.D^a. [b] λέγει A^a. [c] νεοττείαν D^a, νοττείαν P. [d] κ. τὰ τούτων ᾠά μ. A^a. [e] φάβων D^a, φλάβων A^a.C^a, φαττῶν P. [f] νεοττείαις P.D^a. [g] τίκτει P.C^a.D^a. [h] τῇ] ὑπὸ τῇ P.D^a. [i] ὑλαίδος pr. D^a. [k] νεοττείᾳ D^a, νεοττείας P. νεοττιᾷ—καιρὸν om. C^a. [l] ἐκλέπει D^a. [m] πῖον καὶ ἡδύκρεων A^a. [n] οἱ] οἷον A^a.C^a. [o] ὀρνίθων P.D^a. [p] τὰ] τὸν D^a. [q] θήλειαί τε ἐπ. P.C^a.D^a.

[r] διαμένουσι διὰ παντὸς [s] ἐφεδρεύουσαι, ὅτανπερ ἄρξωνται
τοῦτο ποιεῖν. Πρὸς δὲ [t] τόποις [v] ἑλώδεσί τε καὶ πόαν ἔχουσι 2
πάντων τῶν λιμναίων ὀρνίθων αἱ [w] νεοττιαὶ γίνονται· διόπερ
καὶ ἡσυχίαν ἔχοντες ἐπὶ τῶν ᾠῶν δύνανται [x] τροφὴν [y] αὑτοῖς
πορίζεσθαι καὶ μὴ παντάπασιν ἄσιτοι εἶναι. Ἐπῳάζουσι δὲ 3
καὶ τῶν κορωνῶν αἱ θήλειαι μόναι, καὶ [z] διατελοῦσιν ἐπ' αὐ-
τῶν οὖσαι διὰ παντός· τρέφουσι δ' αὐτὰς οἱ ἄρρενες κομίζον-
τες τὴν τροφὴν αὐταῖς καὶ σιτίζοντες. Τῶν δὲ [a] φαβῶν ἡ
μὲν θήλεια ἀπὸ δείλης ἀρξαμένη τήν τε [b] νύχθ' ὅλην ἐπῳάζει
καὶ ἕως ἀκρατίσματος ὥρας, ὁ δ' ἄρρην τὸ λοιπὸν τοῦ χρόνου.
Οἱ δὲ πέρδικες δύο ποιοῦνται τῶν ᾠῶν σηκούς, καὶ ἐφ' [c] ᾧ 4
μὲν ἡ θήλεια [d] ἐπὶ δὲ θατέρῳ ὁ ἄρρην ἐπῳάζει, καὶ ἐκλέψας
ἐκπέμπει ἑκάτερος ἑκάτερα· καὶ τοὺς νεοττοὺς ὅταν πρῶτον
ἐξάγῃ, ὀχεύει αὐτούς.

Ὁ δὲ ταὼς ζῇ μὲν περὶ [e] πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη, γεννᾷ 9
δὲ [f] τριέτης μάλιστα, [g] ἐν οἷς καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν πτερῶν
ἀπολαμβάνει· [h] ἐκλέπει δ' ἐν τριάκονθ' ἡμέραις ἢ μικρῷ
πλείοσιν. Ἅπαξ δὲ τοῦ ἔτους [i] μόνον τίκτει· τίκτει δ' ᾠὰ 2
δώδεκα ἢ μικρῷ ἐλάττω· τίκτει δὲ [k] διαλείπων δύο ἢ τρεῖς
ἡμέρας καὶ οὐκ ἐφεξῆς· αἱ δὲ πρωτοτόκοι μάλιστα [l] περὶ
ὀκτὼ ᾠά. Τίκτουσι δ' οἱ [m] ταῲ [n] ὑπηνέμια. Ὀχεύονται δὲ
περὶ τὸ ἔαρ· γίνεται δὲ καὶ ὁ τόκος εὐθέως μετὰ τὴν ὀχείαν.
Πτερορρυεῖ δὲ ἅμα [o] τοῖς πρώτοις τῶν δένδρων καὶ ἄρχεται 3
αὖθις ἀπολαμβάνειν τὴν πτέρωσιν ἅμα τῇ τούτων βλαστή-
σει. [p] Ἀλεκτορίδι δ' ὑποτιθέασιν αὐτῶν τὰ ᾠὰ ἐπῳάζειν
[q] οἱ τρέφοντες διὰ [r] τὸ τὸν ἄρρενα τῆς θηλείας τοῦτο δρώσης
ἐπιπετόμενον συντρίβειν· διὰ ταύτην [s] δὲ τὴν αἰτίαν καὶ τῶν

[r] διαμένουσι om. P.D[a]. [s] ἐφεδρεύουσιν P. [t] τόποις] τοῖς A[a].C[a]. [v] ὑλώδεσί D[a]. [w] νεοτταὶ A[a].C[a], νεοττείαι P.D[a]. [x] τροφὴν] τροφήν τινα P.D[a]. [y] αὐταῖς D[a]. [z] διαμένουσιν P.D[a]. [a] φάβων P.C[a].D[a], φλάβων A[a]. [b] νύκτα P.D[a]. [c] ᾧ] ὧν C[a]. [d] ἐπὶ θατέρῳ δὲ P.C[a], ἐπὶ θατέρου D[a]. [e] εἴκοσι πέντε P.D[a]. [f] τριετὴς D[a]. [g] ἐφ' A[a].C[a]. [h] ἐκλέπει δ'] καὶ ἐκλέπει P.D[a]. [i] τίκτει μόνον P.D[a]. [k] διαλιπὼν P.D[a]. [l] περὶ τὰ ὀκτὼ C[a]. [m] ταῶνες A[a], ταόνες C[a], ταὼ τὰ ᾠὰ καὶ τὰ P.D[a]. [n] ὑπηνέμια] υτηνεμυ P. [o] ταῖς πρώταις P. [p] αἱ δ' ἀλεκτορίδες ὑπ. [q] οἱ τρέφοντες om. P.D[a]. [r] τὸ] τοῦ P. [s] δὴ P.D[a].

ἀγρίων ἔνιοι ὀρνίθων ἀποδιδράσκοντες τοὺς ἄρρενας τίκτουσι
4 καὶ ἐπῳάζουσιν. ˈὙποτίθεται [t] δὲ [v] τοῖς ὄρνισι μάλιστα δύο
ᾠά· τοσαῦτα γὰρ [w] μόνα δύναται [x] ἐπῳάζουσα ἐξάγειν.
[y] ˈἘπιμελοῦνται δ' ὅπως μὴ καταβαίνουσα [z] διαλίπῃ τὸν
ἐπῳασμόν, παρατιθέντες τροφήν. Οἱ δ' ὄρνιθες περὶ τὴν
ὀχείαν τοὺς ὄρχεις μείζους [a] ἴσχουσιν [b] ἐπιδήλως, οἱ μὲν
μᾶλλον ὀχευτικοὶ [c] καὶ μᾶλλον [d] ἐπιδήλως, οἷον ἀλεκτρυόνες
καὶ πέρδικες, οἱ δὲ μὴ συνεχῶς ἧττον.

Περὶ μὲν [e] οὖν τῆς τῶν ὀρνίθων [f] κυήσεως καὶ γενέσεως τοῦ-
τον ἔχει τὸν τρόπον, οἱ δ' ἰχθύες ὅτι [g] μὲν οὐ πάντες ᾠοτο-
κοῦσιν, εἴρηται πρότερον. Τὰ μὲν γὰρ σελάχη ζῳοτοκεῖ,
[h] τὸ δὲ τῶν ἄλλων [i] γένος ἰχθύων ᾠοτοκεῖ. [k] Ζῳοτοκεῖ δὲ
τὰ σελάχη [l] πρότερον ᾠοτοκήσαντα [m] ἐν αὑτοῖς, καὶ ἐκτρέ-
2 φουσιν ἐν αὑτοῖς, πλὴν βατράχου. ˈἜχουσι δὲ καὶ τὰς ὑστέ-
ρας, ὥσπερ [n] ἐν τοῖς ἄνω ἐλέχθη, διαφόρους οἱ [o] ἰχθύες· τὰ
μὲν γὰρ ᾠοτοκοῦντα δικρόας ἔχει καὶ κάτω, τὰ δὲ σελάχη
ὀρνιθωδεστέρας. Διαφέρει δὲ τῆς τῶν ὀρνίθων ὑστέρας, ὅτι
οὐ πρὸς τῷ ὑποζώματι ἐνίοις συνίσταται τὰ ᾠά, ἀλλὰ με-
ταξὺ κατὰ τὴν ῥάχιν, ἐκεῖθεν δ' αὐξανόμενα μεταβαίνει.
3 Τὸ δ' ᾠὸν γίνεται πάντων τῶν ἰχθύων οὐ [p] δίχρων ἀλλὰ
[q] μονόχρων, λευκότερον δ' ἢ ὠχρότερον, καὶ πρότερον καὶ
ὅταν [r] ἐνῇ ὁ νεοττός. Διαφέρει δ' ἡ γένεσις ἡ ἐκ τοῦ ᾠοῦ
[s] τοῦ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν ὀρνίθων, ᾗ οὐκ ἔχει τὸν ἕτερον ὀμ-
φαλὸν τείνοντα πρὸς τὸν ὑμένα τὸν ὑπὸ τὸ [t] ὄστρακον· τὸν
δ' εἰς τὸ ὠχρὸν τοῖς ὄρνισι τείνοντα πόρον, τοῦτον ἔχει
4 τοῖν δυοῖν [v] μόνον. ˈἩ δ' ἄλλη γένεσις ἤδη πᾶσα ἡ αὐτὴ

[t] δὲ om. P. [v] μάλιστα τοῖς ὄρνισι Da. [w] μόνα δύνανται Aa, δύναται μόνα P, δύνανται μόνα Da. [x] ἐπωάζουσαι Aa.Ca. [y] ἐπιμελῶνται Aa. [z] διαλείπῃ P.Da, ἀπολίπῃ Aa. [a] ἔχουσιν P.Da. [b] ἐπειδὴ ὅλως οἱ μὲν ἔλαττον ὀχ. P. [c] καὶ μᾶλλον] καὶ ἀεὶ Ca, καὶ αἱ δὲ Aa. [d] ἐπιδήλους Aa. [e] οὖν om. Aa. [f] γενέσεως καὶ κυήσεως P.Da. [g] μὲν om. Aa. [h] τὸ—δὲ τὰ σελάχη om. P. [i] ἰχθύων γένος Da. [k] ζῳοτοκεῖ δὲ τὰ] τὰ δὲ Aa.Ca. [l] πρῶτον P.Aa.Ca. [m] ἐν αὑτοῖς om. Aa.Ca. [n] ἐν] καὶ ἐν Da. [o] ἰχθύς P. [p] δίχροον Aa, δίχρουν P. [q] μονόχροον Aa, ὁμόχρων Da, ὅμοχρον P. [r] ἐπῇ Aa.Ca. [s] τοῦ τῶν] τῆς τῶν P.Da. [t] ὄστρακον] ὑπόζωμα Aa.Ca. [v] μόνοιν Aa.

[w] ἡ ἐκ τοῦ ᾠοῦ τῶν [x] τε ὀρνίθων καὶ τῶν ἰχθύων· ἐπ' [y] ἄκρῳ
[z] τε γὰρ τούτου γίνεται, καὶ αἱ φλέβες ὁμοίως τείνουσιν ἐκ
τῆς καρδίας πρῶτον, καὶ ἡ κεφαλὴ καὶ τὰ ὄμματα καὶ
τὰ ἄνω [a] μέγιστα ὁμοίως τὸ πρῶτον· [b] αὐξανομένου δ' ἀεὶ
ἔλαττον γίνεται τὸ ᾠόν, καὶ τέλος ἀφανίζεται καὶ εἰσδύεται
[c] ἔσω, καθάπερ [d] ἐν τοῖς ὄρνισιν ὁ νεοττὸς καλούμενος. Προσ- 5
πέφυκε δὲ καὶ [e] ὁ ὀμφαλὸς μικρὸν κατώτερον τοῦ [f] στόμα-
τος τῆς γαστρός. Ἔστι δὲ νέοις μὲν οὖσιν [g] ὁ ὀμφαλὸς
[h] μακρός, αὐξανομένοις δ' ἐλάττων, καὶ τέλος μικρός, [i] ἕως
ἂν εἰσέλθῃ, καθάπερ ἐλέχθη ἐπὶ τῶν ὀρνίθων. Περιέχεται 6
[k] δὲ τὸ ἔμβρυον καὶ τὸ ᾠὸν ὑμένι κοινῷ· ὑπὸ δὲ [l] τοῦτον ἄλ-
λος ἐστὶν ὑμήν, ὃς περιέχει [m] ἰδίᾳ τὸ ἔμβρυον· μεταξὺ δὲ τῶν
ὑμένων ἔνεστιν ὑγρότης. Καὶ ἡ τροφὴ δ' ὁμοία γίνεται τοῖς
[n] ἰχθυδίοις ἐν τῇ κοιλίᾳ ὥσπερ τοῖς τῶν ὀρνίθων νεοττοῖς, ἡ
μὲν λευκὴ ἡ δ' ὠχρά. Τὸ μὲν οὖν [o] σχῆμα τῆς ὑστέρας ὡς 7
ἔχει, ἐκ τῶν ἀνατομῶν θεωρείσθω· διαφορὰ δ' [p] ἐστὶν αὐτοῖς
πρὸς αὐτούς, οἷον τοῖς γαλεώδεσι καὶ πρὸς αὐτοὺς καὶ πρὸς
τὰ πλατέα. Ἐνίοις μὲν γὰρ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὑστέρας περὶ
τὴν ῥάχιν προσπέφυκε τὰ ᾠά, ὥσπερ εἴρηται, οἷον τοῖς [q] σκυ-
λίοις· αὐξανόμενα δὲ [r] περιέρχεται. Οὔσης δὲ δικρόας τῆς 8
ὑστέρας καὶ προσπεφυκυίας πρὸς τῷ ὑποζώματι, ὥσπερ καὶ
τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, [r] περιέρχεται εἰς ἑκάτερον τὸ μέρος.
Ἔχει δ' ἡ ὑστέρα καὶ [s] αὕτη καὶ ἡ [t] τῶν ἄλλων τῶν γαλεοειδῶν
μικρὸν [v] προελθόντι ἀπὸ τοῦ ὑποζώματος οἷον μαστοὺς λευ-
κούς, [w] οἳ κυημάτων [x] μὴ ἐνόντων οὐκ ἐγγίνονται. Τὰ μὲν 9
[y] σκύλια καὶ αἱ βατίδες [z] ἴσχουσι τὰ ὀστρακώδη, [a] ἐν οἷς ἐγγί-

[w] ἡ post αὐτὴ om. P.D^{a}. [x] τε om. A^{a}.C^{a}. [y] ἄκρου D^{a}, ἀκρότερα P. [z] τε om. P. [a] μέγιστα γίγνεται τὸ πρῶτον ὁμοίως A^{a}.C^{a}, μέγιστα ὁμοίως πρῶτον P.D^{a}. [b] δ' αὐξανομένου ἀεὶ A^{a}. [c] εἴσω A^{a}. [d] ἐν] καὶ P.A^{a}.C^{a}. [e] ὁ om. A^{a}. [f] σώματος A^{a}.C^{a}. [g] ὁ om. C^{a}. [h] μικρὸς A^{a}.C^{a}. [i] ἕως ἂν] ἐὰν A^{a}.C^{a}. [k] δὲ καὶ τὸ A^{a}. [l] τοῦτο P. [m] ἰδίᾳ] διὰ P. [n] ἰχθύσιν A^{a}. [o] χρῶμα P. [p] ἐστὶν ἐν αὐτοῖς P.D^{a}. [q] σκυλλίοις A^{a}, σκύλλοις C^{a}. [r] περιέχεται utrobique P.D^{a}. [s] αὐτὴ P.D^{a}. [t] τῶν γαλεοειδῶν τῶν ἄλλων A^{a}. [v] προσελθόντι P. [w] οἳ] οἷον A^{a}. [x] μὴ ὄντων C^{a}, μὲν ὄντων A^{a}. [y] σκύλλια καὶ λιβατίδες A^{a}.C^{a}. [z] ἔχουσι D^{a}. [a] ἐν οἷς] ἐνίοις P.

νεται [b] ᾠώδης ὑγρότης· τὸ δὲ σχῆμα τοῦ ὀστράκου ὅμοιον
ταῖς τῶν [c] αὐλῶν γλώτταις, καὶ πόροι τριχώδεις [d] ἐγγίνον-
10 ται τοῖς ὀστράκοις. Τοῖς μὲν οὖν [e] σκυλίοις, οὓς καλοῦσί
τινες [f] νεβρίας γαλεούς, ὅταν περιρραγῇ καὶ [g] ἐκπέσῃ τὸ
ὄστρακον, γίνονται οἱ νεοττοί· [h] ταῖς δὲ [i] βατίσιν, ὅταν ἐκτέ-
11 κωσι, τοῦ ὀστράκου περιρραγέντος ἐξέρχεται ὁ νεοττός. Ὁ
δ' ἀκανθίας γαλεὸς [k] πρὸς τῷ ὑποζώματι [l] ἴσχει τὰ ᾠὰ ἄνω-
θεν τῶν μαστῶν· ὅταν [m] δὲ καταβῇ τὸ ᾠόν, [n] ἐπὶ τούτῳ
ἀπολελυμένῳ γίνεται ὁ νεοττός. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον συμ-
12 βαίνει ἡ γένεσις καὶ ἐπὶ τῶν ἀλωπέκων. Οἱ δὲ καλούμενοι
[o] λεῖοι τῶν γαλεῶν τὰ μὲν ᾠὰ ἴσχουσι μεταξὺ τῶν [p] ὑστερῶν
ὁμοίως τοῖς [q] σκυλίοις, περιστάντα [r] δὲ ταῦτα εἰς ἑκατέραν
τὴν δικρόαν τῆς ὑστέρας καταβαίνει, καὶ τὰ ζῷα γίνεται τὸν
ὀμφαλὸν ἔχοντα πρὸς τῇ ὑστέρᾳ, ὥστε ἀναλισκομένων τῶν
ᾠῶν ὁμοίως [s] δοκεῖν [t] ἔχειν τὸ ἔμβρυον τοῖς τετράποσιν.
13 Προσπέφυκε δὲ μακρὸς ὢν ὁ ὀμφαλὸς τῆς μὲν ὑστέρας πρὸς
τῷ κάτω μέρει, ὥσπερ ἐκ κοτυληδόνος [v] ἕκαστος ἠρτημένος,
τοῦ δ' ἐμβρύου [w] κατὰ τὸ μέσον, ᾗ τὸ ἧπαρ. Ἡ δὲ τρο-
φὴ ἀνατεμνομένου, κἂν [x] μηκέτ' ἔχῃ τὸ ᾠόν, ᾠώδης. [y] Χόριον
δὲ καὶ ὑμένες ἴδιοι περὶ ἕκαστον [z] γίνονται τῶν ἐμβρύων, κα-
14 θάπερ ἐπὶ τῶν τετραπόδων. Ἔχει δὲ τὰ ἔμβρυα τὴν κεφα-
λὴν νέα μὲν ὄντα ἄνω, [a] ἁδρυνόμενα δὲ καὶ [b] τέλεα [c] ὄντα κά-
τω. [d] Ἐγγίνεται δὲ καὶ [e] ἐν τῇ ἀριστερᾷ ἄρρενα καὶ ἐν τῇ
δεξιᾷ θήλεα, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ [f] ἅμα θήλεα καὶ ἄρρενα. Καὶ τὰ
[g] ἔμβρυα διαιρούμενα, ὁμοίως ὥσπερ ἐπὶ τῶν τετραπόδων,

[b] ᾠοειδὴς D^a. [c] ἄλλων P.C^a. [d] προσγίνονται C^a, προσεγγίγνονται A^a. [e] σκυλλίοις A^a.C^a. [f] νεβρίας] νευρίους P.D^a. [g] ἐμπέσῃ P. [h] τοῖς P.D^a. [i] βάτοισιν P. [k] πρὸς] ἐν P. [l] ἔχει A^a.C^a. [m] δὴ P. [n] ἀπολελυμένων ἐπὶ τούτῳ D^a, ἐπὶ τούτου ἀπολυομένων P. [o] λεοὶ C^a. [p] ἐντέρων P. [q] σκυλλίοις περιόντα A^a.C^a. [r] δὲ τὰ τοιαῦτα P.D^a. [s] δοκεῖ A^a, om. D^a. [t] ἔχειν τὸ] ἓν ἔχειν A^a.C^a. [v] ἕκαστος ἐνηρτημένος A^a, ἠρτημένος ἕκαστος D^a, [w] κατὰ τὸ μέσον ᾗ] ἢ P. [x] μὴ ἔχῃ τὸ ᾠόν, ᾠοειδής P.D^a. [y] χόριον—sect. 15. ἔμβρυα ἤδη] hæc post c. 13. sect. 9. πάλιν ponit F^a. [z] γίγνεται A^a. [a] ἀνδρυνόμενα D^a. [b] τελεια P.D^a. [c] ὄντα om. P. [d] ἐγγίνονται P.D^a. [e] ἐν post δὲ καὶ om. P. [f] ἅμα] ἅμα καὶ D^a. [g] ἔμβρυα] ἔγκυα A^a, ἔγγυα C^a.

ἔχει τῶν σπλάγχνων ὅσα ἔχει μεγάλα, οἷον τὸ ἧπαρ, [h] καὶ
αἱματώδη. Πάντα δὲ τὰ σελαχώδη [i] ἅμα ἔχουσιν ἄνω μὲν 15
[k] πρὸς τῷ ὑποζώματι ᾠά, τὰ μὲν μείζω τὰ δ' ἐλάττω, πολ-
λά, κάτω δ' ἔμβρυα ἤδη· [l] διὸ [m] πολλοὶ κατὰ μῆνα τίκτειν
καὶ ὀχεύεσθαι [n] οἴονται τοὺς τοιούτους τῶν ἰχθύων, ὅτι οὐχ
ἅμα πάντα προΐενται, ἀλλὰ πολλάκις καὶ πολὺν χρόνον.
Τὰ δὲ [o] κάτω [p] ἐν τῇ ὑστέρᾳ [q] ἅμα πέττεται καὶ [r] τελεσιουρ- 16
γεῖται. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι γαλεοὶ καὶ ἐξαφιᾶσι καὶ δέχονται
εἰς ἑαυτοὺς τοὺς νεοττούς, καὶ αἱ ῥῖναι καὶ αἱ νάρκαι (ἤδη δ'
[s] ὤφθη νάρκη μεγάλη περὶ ὀγδοήκοντα ἔχουσα ἐν [t] ἑαυτῇ
ἔμβρυα), ὁ δ' ἀκανθίας [v] οὐκ εἰσδέχεται μόνος τῶν γαλεῶν διὰ
τὴν ἄκανθαν. Τῶν δὲ πλατέων τρυγὼν καὶ βάτος οὐ δέχον- 17
ται διὰ τὴν τραχύτητα τῆς κέρκου. Οὐκ εἰσδέχεται δ' οὐδὲ
βάτραχος τοὺς νεοττοὺς διὰ τὸ μέγεθος τῆς κεφαλῆς καὶ τὰς
ἀκάνθας· οὐδὲ γὰρ ζῳοτοκεῖ μόνος τούτων, ὥσπερ εἴρηται
πρότερον. Αἱ μὲν οὖν πρὸς ἄλληλα διαφοραὶ τοῦτον ἔχουσι
τὸν τρόπον αὐτῶν, καὶ ἡ γένεσις [w] ἡ ἐκ τῶν ᾠῶν· οἱ δὲ ἄρ- 11
ρενες περὶ τὸν [x] χρόνον τῆς ὀχείας τοὺς πόρους ἔχουσι [y] θο-
ροῦ πλήρεις οὕτως ὥστε θλιβομένων [z] ἔξω ῥεῖν τὸ σπέρμα
λευκόν. Εἰσὶ δ' [a] οἱ πόροι δίκροοι, [b] ἀπὸ τοῦ ὑποζώματος
[c] καὶ τῆς μεγάλης φλεβὸς ἔχοντες τὴν ἀρχήν. Περὶ μὲν οὖν 2
τὸν χρόνον τοῦτον [d] ἤδη διάδηλοι [e] πρὸς τὴν τῶν θηλειῶν
ὑστέραν εἰσὶν οἱ πόροι τῶν ἀρρένων, ὅταν δὲ μὴ αὐτὴ ἡ [f] ὥρα,
ἧττον [g] διάδηλοι τῷ μὴ συνήθει· [h] πάμπαν γὰρ [i] ἐν ἐνίοις
καὶ ἐνίοτε ἄδηλοι γίνονται, ὥσπερ ἐλέχθη περὶ τῶν ὄρχεων
ἐν τοῖς ὄρνισιν. Ἔχουσι δὲ διαφορὰς καὶ ἄλλας μὲν πρὸς 3

[h] καὶ τὰ αἱματώδη Aa.Ca, καὶ αἱματώδης P. [i] αἷμα P. et corr. Aa. [k] περὶ τὸ ὑπόζωμα—δὲ τὰ ἔμβρυα ἤδη in margine Aa.Ga. [l] διὸ—c. 13. sect. 9. πάλιν post librum decimum ponit Ga, om. Aa. [m] πολλὰ P.Da. [n] οἰόντε P.Da. [o] κάτωθεν P.Da. [p] ἐν om. P. [q] ἅμα πέττεσθαι Da, ἀναπέττεσθαι P. [r] τελεσιουργεῖσθαι Da. [s] ὦπται P. [t] αὐτῇ P.Da. [v] μόνος οὐκ εἰσδέχεται P.Da. [w] ἡ ante ἐκ om. Ca. [x] χρόνον τοῦτον τῆς P.Da. [y] πλήρεις θοροῦ P, πλήρεις θόρου Da. [z] ῥεῖν ἔξω P.Da. [a] οἱ om. Ca. [b] ἀπὸ] καὶ ἀπὸ Ca. [c] καὶ om. P.Da. [d] ἤδη om. Ca. [e] πρὸς—ἧττον διάδηλοι om. P. [f] ὥρα κα.. ἧττον P. [g] διαδηλοῖ Da. [h] πάμπαν—γίνονται om. Da. [i] ἐν om. P.

ἄλληλα οἵ τε θορικοὶ πόροι καὶ οἱ ὑστερικοί, καὶ ὅτι οἱ μὲν προσπεφύκασι τῇ ὀσφύϊ, οἱ δὲ τῶν θηλειῶν [k] πόροι εὐκίνητοί εἰσι καὶ λεπτῷ ὑμένι προσειλημμένοι. Θεωρείσθωσαν δὲ καὶ οἱ τῶν ἀρρένων πόροι, ὡς ἔχουσιν, ἐκ τῶν [l] ἐν ταῖς ἀνατομαῖς
4 διαγεγραμμένων. Ἐπικυΐσκεται δὲ τὰ σελάχη, καὶ κύει τοὺς πλείστους μῆνας ἕξ. Πλειστάκις δ' [m] ἀποτίκτει [n] ὁ καλούμενος τῶν γαλεῶν [o] ἀστερίας· ἀποτίκτει γὰρ δὶς τοῦ μηνός. Ἄρχονται δ' ὀχεύεσθαι μηνὸς Μαιμακτηριῶνος. Οἱ δ' ἄλλοι γαλεοὶ δὶς τίκτουσι, πλὴν τοῦ [p] σκυλίου· οὗτος δ' ἅπαξ τοῦ
5 ἐνιαυτοῦ. Τίκτουσι δὲ [q] τὰ μὲν τοῦ ἔαρος αὐτῶν, ῥίνη δὲ καὶ τοῦ μετοπώρου πρὸς δύσιν Πλειάδος [r] χειμερινὴν [s] τὸ ὕστερον, τὸ δὲ πρῶτον τοῦ ἔαρος· [t] εὐθηνεῖ δ' αὐτῆς μάλιστα μὲν ὁ γόνος [v] ὁ ὕστερος· αἱ δὲ νάρκαι περὶ τὸ φθινόπωρον.
6 Ἐκτίκτει δὲ τὰ σελάχη πρὸς τὴν γῆν [w] ἐκ τοῦ πελάγους καὶ τῶν βαθέων [x] ἐπανιόντα διά [y] τε τὴν ἀλέαν καὶ διὰ τὸ φο-
7 βεῖσθαι περὶ τῶν τέκνων. Τῶν μὲν οὖν ἄλλων ἰχθύων παρὰ τὰς συγγενείας οὐθὲν ὦπται συνδυαζόμενον, ῥίνη δὲ [z] δοκεῖ μόνη τοῦτο ποιεῖν καὶ βάτος· ἔστι γάρ τις ἰχθὺς ὃς καλεῖται ῥινόβατος· ἔχει γὰρ τὴν μὲν κεφαλὴν καὶ τὰ ἔμπροσθεν βάτου, τὰ δ' ὄπισθεν ῥίνης, ὡς γινόμενος ἐξ ἀμφοτέρων [a] τού-
8 των. Οἱ μὲν οὖν γαλεοὶ καὶ [b] οἱ γαλεοειδεῖς, οἷον ἀλώπηξ καὶ κύων, καὶ οἱ πλατεῖς [c] ἰχθύες, [d] νάρκη καὶ βάτος καὶ [e] λειόβατος καὶ τρυγών, τὸν εἰρημένον τρόπον ζῳοτοκοῦσιν
12 ᾠοτοκήσαντες, δελφὶς δὲ καὶ φάλαινα καὶ τὰ ἄλλα κήτη, ὅσα μὴ ἔχει βράγχια ἀλλὰ [f] φυσητῆρα, ζῳοτοκοῦσιν, ἔτι δὲ [g] πρίστις καὶ [h] βοῦς· οὐδὲν γὰρ τούτων φαίνεται ἔχον ᾠά, ἀλλ' εὐθέως κύημα, ἐξ οὗ διαρθρουμένου γίνεται τὸ ζῷον, κα-

[k] εὐκίνητοι πόροι Ca. [l] ἐν ταῖς ἀν.] ἀνατομῶν P.Da. [m] ἀποτίκτει om. P. [n] οἱ καλούμενοι P. [o] ἀστερίας ἀπο om. P. [p] σκυλλίου Ca. [q] τὰ μὲν] πάντες P, πάντα Da. [r] χειμερινῆς Ca, om. P. [s] τὸ ὕστερον τὸ δὲ πρῶτον] τὰ δὲ περὶ τὸν P. [t] ἀσθενεῖ Ca. [v] ὁ ὕστερος] ὕστερον P.Da. [w] ἐκ δὲ τοῦ P. [x] ἐπανιόντα om. in lacuna P. [y] τε om. Ca. [z] μόνη δοκεῖ P.Da. [a] τούτων τῶν ἰχθύων. οἱ P.Da. [b] οἱ γαλεοειδεῖς] ὁ P. [c] ἰχθῦς P. [d] νάρκοι καὶ βάτοι P.Da. [e] ῥινόβατος Da. [f] φυσητῆρας Ca. [g] πρίστης P.Da. [h] ἔβους P.

θάπερ ἄνθρωπος καὶ τῶν τετραπόδων τὰ ζῳοτόκα. Τίκτει 2
δ' ὁ [i] μὲν δελφὶς τὰ [k] μὲν [l] πολλὰ ἕν, ἐνίοτε δὲ καὶ δύο· ἡ δὲ
[m] φάλαινα ἢ δύο τὰ πλεῖστα [n] καὶ πλεονάκις, ἢ ἕν. ῾Ομοίως
δὲ [o] τῷ δελφῖνι καὶ ἡ [p] φώκαινα· καὶ γάρ ἐστιν ὅμοιον δελ-
φῖνι μικρῷ, γίνεται δ' ἐν τῷ Πόντῳ. Διαφέρει δὲ [q] φώκαινα 3
δελφῖνος· ἔστι γὰρ τὸ μέγεθος ἔλαττον, εὐρύτερον δ' ἐκ τοῦ
νώτου· τὸ χρῶμα [r] ἔχει κυανοῦν. [s] Πολλοὶ δὲ [t] δελφίνων τι
γένος εἶναί φασι τὴν φώκαιναν. [v] ᾿Αναπνεῖ δὲ πάντα ὅσα
ἔχει φυσητῆρα, [w] καὶ δέχεται τὸν ἀέρα· [x] πλεύμονα γὰρ
ἔχουσιν. Καὶ ὅ γε δελφὶς ὦπται, ὅταν καθεύδῃ, ὑπερέχων 4
τὸ ῥύγχος, καὶ ῥέγχει [y] καθεύδων. ῎Εχει δ' ὁ [z] δελφὶς καὶ ἡ
φώκαινα γάλα, καὶ θηλάζονται· καὶ εἰσδέχονται [a] δὲ τὰ
τέκνα [b] μικρὰ ὄντα. Τὴν δ' αὔξησιν τὰ τέκνα τῶν δελφίνων
[c] ποιοῦνται ταχεῖαν· ἐν ἔτεσι γὰρ δέκα μέγεθος [d] λαμβάνουσι
[e] τέλεον. Κύει δὲ δέκα μῆνας. Τίκτει δ' ὁ δελφὶς ἐν τῷ 5
θέρει, ἐν ἄλλῃ δ' ὥρᾳ οὐδεμιᾷ· συμβαίνει δὲ καὶ ἀφανίζεσθαι
αὐτὸν ὑπὸ κύνα περὶ τριάκονθ' ἡμέρας. Παρακολουθεῖ δὲ τὰ
τέκνα πολὺν χρόνον, καὶ ἔστι τὸ ζῷον φιλότεκνον. Ζῇ δ' ἔτη 6
πολλά· δῆλοι γὰρ ἔνιοι γεγόνασι βιοῦντες οἱ [f] μὲν πέντε
καὶ εἴκοσιν ἔτη, οἱ δὲ τριάκοντα· ἀποκόπτοντες γὰρ ἐνίων τὸ
οὐραῖον οἱ ἁλιεῖς ἀφιᾶσιν, ὥστε τούτῳ [g] γνωρίζεσθαι τοὺς
χρόνους αὐτῶν. ῾Η δὲ φώκη ἔστι [h] μὲν τῶν ἐπαμφοτεριζόντων 7
ζῴων· οὐ δέχεται μὲν γὰρ τὸ ὕδωρ, ἀλλ' ἀναπνεῖ καὶ καθεύδει
καὶ τίκτει ἐν τῇ γῇ μέν, [i] πρὸς αἰγιαλοῖς δέ, ὡς οὖσα τῶν πε-
ζῶν, διατρίβει [k] δὲ τοῦ χρόνου [l] τὸν πολὺν καὶ τρέφεται ἐκ τῆς
[m] θαλάττης, διὸ μετὰ τῶν ἐνύδρων περὶ αὐτῆς λεκτέον. [n] Ζῳ- 8

[i] μὲν om. Ca. [k] μὲν om. Da. [l] πλεῖστα ἕν, ἐνίοτε καὶ Ca. [m] φάλαινα δύο τὰ πλεῖστα μέντοι ἕν Aa.Ca. [n] καὶ om. Da. [o] τῷ δελφῖνι ante καὶ γὰρ Ca. [p] φώκη P. [q] φώκη P, τοῦ Ca. [r] ἔχει om. Da. [s] πολλοὶ—εἶναι] οἱ δελφῖνοι P. [t] δελφῖνος Ca. [v] ἀναπνεῖ δὲ] ἀνὰ P. [w] καὶ om. P. [x] πνεύμονα Ca.Da. [y] καθεῦδον P. [z] δελφὶν Da, δελφῖνος Ca. [a] δὲ om. Ca.Da. [b] μικρὰ δὲ ὄντα τὴν αὔξησιν Ca. [c] ποιεῖται Ca. [d] λαμβάνει Ca. [e] τέλειον P.Da. [f] μὲν] μὲν πλείω ἔτη ἢ Ca. [g] γνωρίζουσι P.Ca. [h] μὲν om. Ca. [i] πρὸς τοῖς αἰγιαλοῖς P.Da. [k] δὲ om. Aa.Ca. [l] τὸ πολὺ P.Da. [m] θαλάσσης P.Da. [n] ᾠοτοκεῖ P.

οτοκεῖ μὲν οὖν εὐθὺς ἐν αὐτῇ, καὶ τίκτει ζῷα, καὶ [o] χόριον καὶ
[p] τἆλλα προΐεται ὥσπερ πρόβατον. Τίκτει δ' ἓν ἢ δύο, τὰ
[q] δὲ πλεῖστα τρία. Καὶ μαστοὺς [r] δ' ἔχει δύο, καὶ θηλάζε-
ται ὑπὸ τῶν τέκνων καθάπερ τὰ τετράποδα. Τίκτει δ'
[s] ὥσπερ ἄνθρωπος πᾶσαν ὥραν τοῦ ἔτους, μάλιστα δ' ἅμα
9 ταῖς πρώταις [t] αἰξίν. Ἄγει δὲ περὶ δωδεκαταῖα ὄντα τὰ
τέκνα εἰς τὴν θάλατταν πολλάκις τῆς ἡμέρας, συνεθίζουσα
κατὰ μικρόν· τὰ δὲ κάταντη φέρεται, ἀλλ' οὐ βαδίζει, διὰ
τὸ μὴ δύνασθαι ἀπερείδεσθαι τοῖς ποσίν. Συνάγει δὲ καὶ
συστέλλει [v] ἑαυτήν· σαρκῶδες γάρ ἐστι καὶ μαλακόν, καὶ
10 ὀστᾶ χονδρώδη ἔχει. Ἀποκτεῖναι δὲ φώκην χαλεπὸν βιαίως,
[w] ἐὰν μή τις πατάξῃ [x] παρὰ τὸν κρόταφον· τὸ γὰρ σῶμα
σαρκῶδες [y] αὐτῆς. Ἀφίησι δὲ [z] φωνὴν ὁμοίαν βοΐ. Ἔχει
δὲ καὶ τὸ αἰδοῖον ἡ θήλεια ὅμοιον βατίδι, [a] πάντα δὲ τἆλλα
γυναικί.

Περὶ μὲν [b] οὖν τῶν ἐνύδρων καὶ [c] ζῳοτοκούντων ἢ ἐν αὐτοῖς
ἢ ἔξω ἡ γένεσις καὶ τὰ περὶ τὸν τόκον τοῦτον ἔχει τὸν τρό-
13 πον· οἱ δ' ᾠοκοκοῦντες τῶν ἰχθύων τὴν μὲν ὑστέραν δικρόαν
ἔχουσι καὶ κάτω, καθάπερ ἐλέχθη πρότερον (ᾠοτοκοῦσι δὲ
πάντες οἵ τε λεπιδωτοί, οἷον [d] λάβραξ κεστρεὺς κέφαλος
[e] ἐτελίς, καὶ οἱ [f] λευκοὶ καλούμενοι πάντες, καὶ οἱ λεῖοι πλὴν
2 [g] ἐγχέλυος), ᾠὸν [h] δ' [i] ἴσχουσι ψαθυρόν. Τοῦτο δὲ φαίνεται
διὰ τὸ τὴν ὑστέραν εἶναι πλήρη πᾶσαν ᾠῶν, ὥστ' ἔν γε τοῖς
μικροῖς τῶν [k] ἰχθύων δοκεῖν ᾠὰ μόνον εἶναι δύο· διὰ τὴν μι-
κρότητα γὰρ καὶ τὴν λεπτότητα ἄδηλος ἐν αὐτοῖς ἡ ὑστέρα.
Περὶ μὲν οὖν τῆς ὀχείας πάντων τῶν ἰχθύων εἴρηται πρότε-
3 ρον. Εἰσὶ δὲ τῶν ἰχθύων οἱ μὲν πλεῖστοι ἄρρενες καὶ

[o] χωρίον Da. [p] τὰ ἄλλα P, γάλα Da. [q] δὲ πλεῖστα] πλεῖστα ἢ P. [r] δ' ἔχει δύο] ἔχει διὸ Ca. [s] ὥσπερ ὁ ἄνθρωπος Ca. [t] αἰξίν] ἐξείσι πρὸς τῇ πόᾳ Ca. [v] αὐτήν Ca. [w] ἂν μὴ πατάξῃ τις P, τις ἂν μὴ πατάξῃ Da. [x] περὶ Da. [y] αὐτῆς ἐστίν. ἀφίησι Ca. [z] ὁμοίαν φωνὴν βοΐ P, ὁμοίαν βοΐ φωνήν Da. [a] ἅπαντα δὲ τὰ τοιαῦτα ὅμοια γυναικί P.Da. [b] οὖν om. P. [c] ζωοτοκούντων δὲ ἐν ἑαυτοῖς ἢ ἔξω γένεσις Ca. [d] λάβρακες P. [e] ἔτελις Da, εὐτελεῖς Ca. [f] καλούμενοι λευκοὶ Ca. [g] ἐγχέλεως Da. [h] δ'] γὰρ P, om. Ca. [i] τίκτουσι ψαθυρόν Ca, ἴσχουσι τὸ ψαδυρόν P.Da. [k] ἰχθυδίων δοκεῖ Ca.

θήλεις, περὶ δ' ἐρυθρίνου καὶ [l] χάννης ἀπορεῖται· πάντες γὰρ
ἁλίσκονται κυήματα ἔχοντες. Συνίσταται μὲν οὖν καὶ
[m] ὀχευομένων ᾠὰ τοῖς συνδυαζομένοις τῶν ἰχθύων, ἴσχουσι
δὲ καὶ ἄνευ ὀχείας. Δηλοῦσι δ' ἔνιοι τῶν ποταμίων· εὐθὺς
γὰρ [n] γεννώμενοι ὡς εἰπεῖν καὶ μικροὶ ὄντες οἱ [o] φοξῖνοι
κυήματ' ἔχουσιν. Ἀπορραίνουσι δὲ τὰ ᾠά, καὶ καθάπερ 4
λέγεται, τὰ μὲν πολλὰ [p] ᾠὰ οἱ ἄρρενες [q] ἀνακάπτουσι, τὰ
δ' ἀπόλλυται ἐν τῷ ὑγρῷ· ὅσα δ' ἂν ἐκτέκωσιν εἰς τοὺς
τόπους [r] εἰς οὓς ἐκτίκτουσι, ταῦτα σώζεται· εἰ γὰρ πάντα
ἐσώζετο, παμπληθὲς [s] ἂν τὸ γένος ἦν [t] ἑκάστων. Καὶ τού- 5
των δ' οὐ γίνεται τὰ πολλὰ γόνιμα, ἀλλ' ὅσα ἂν [v] ἐπιρράνῃ
ὁ ἄρρην τῷ [w] θορῷ· ὅταν γὰρ ἐκτέκῃ, παρεπόμενος ὁ ἄρρην
ἐπιρραίνει ἐπὶ τὰ ᾠὰ [x] τὸν θορόν, καὶ ὅσα [y] μὲν ἂν ἐπιρραν-
θῇ, ἐκ πάντων γίνεται ἰχθύδια, ἐκ δὲ τῶν [z] ἄλλων ὅπως ἂν
τύχῃ. Ταὐτὸ δὲ [a] συμβαίνει τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν μαλακίων· 6
ὁ γὰρ ἄρρην τῶν [b] σηπιῶν, ὅταν ἐκτέκῃ ἡ θήλεια, ἐπιρραίνει
τὰ ᾠά. [c] Ὅπερ εὔλογον [d] συμβαίνειν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων
μαλακίων, ἀλλ' ἐπὶ τῶν [b] σηπιῶν ὦπται ἐν τῷ παρόντι μό-
νον. Ἐκτίκτουσι δὲ πρὸς τῇ γῇ, οἱ μὲν [e] κωβιοὶ πρὸς τοῖς 7
λίθοις, πλὴν πλατὺ καὶ [f] ψαθυρὸν τὸ ἀποτικτόμενόν ἐστιν.
Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἄλλοι· ἀλεεινά τε γάρ ἐστι τὰ περὶ τὴν
γῆν, καὶ τροφὴν ἔχει μᾶλλον, καὶ πρὸς τὸ μὴ κατεσθίεσθαι
ὑπὸ τῶν μειζόνων τὰ κυήματα. Διὸ καὶ ἐν τῷ Πόντῳ περὶ 8
τὸν [g] Θερμώδοντα ποταμὸν οἱ πλεῖστοι τίκτουσιν· [h] νήνεμος
γὰρ ὁ τόπος καὶ ἀλεεινὸς καὶ ἔχων ὕδατα γλυκέα. Τίκτουσι
δ' οἱ μὲν ἄλλοι [i] τῶν ᾠοτόκων ἰχθύων ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ,
πλὴν τῶν μικρῶν [j] φυκίδων· αὗται δὲ δίς. Διαφέρει δ' ὁ

[l] χάνης Ca. [m] ᾠὰ ὀχευομένων Da. [n] γινόμενοι Ca. [o] φοξίνοι Ca, φοξινοὶ P.Da. [p] ᾠὰ post πολλὰ om. Ca. [q] ἀνακάμπτουσι P.Ca.Da. [r] εἰς post τόπους om. P.Da. [s] ἂν] ἄν τι Da, om. P. [t] ἑκάστῳ Ca. [v] ἐπιρραίνῃ Ca, περιρράνῃ P.Da. [w] θόρῳ ὅταν γὰρ ἐκτίκτῃ P.Da. [x] τὸν θορὸν] ἐκ τοῦ θοροῦ Ca. [y] μὲν] περ P. [z] ἄλλων] αὐτῶν P. [a] τοῦτο συμβαίνει Da. [b] σηπίων utrobique Ca. [c] ἅπερ Ca. [d] συμβαίνειν post ἄλλων μαλακίων Ca. [e] κηβωτίοις πρὸς λίθοις P. [f] ψαδυρὸν P.Da. [g] θερμόδοντα P.Da. [h] νήν.] ἄνεμος P. [i] τῶν ἰχθύων τῶν ᾠοτόκων Da. [j] φυκιδίων P.Ca.Da.

ἄρρην φύκης τῆς θηλείας τῷ [k] μελάντερος εἶναι καὶ μείζους
9 ἔχειν τὰς λεπίδας. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ἰχθύες ἐν γόνῳ τί-
κτουσι καὶ τὰ ᾠὰ ἀφιᾶσιν· ἣν δὲ καλοῦσί τινες βελόνην,
ὅταν [l] ἤδη ὥρα ᾖ τοῦ τίκτειν, διαρρήγνυται, καὶ οὕτω τὰ ᾠὰ
ἐξέρχεται. Ἔχει γάρ [m] τινα ὁ ἰχθὺς οὗτος διάφυσιν ὑπὸ
τὴν γαστέρα καὶ τὸ [n] ἦτρον, ὥσπερ [o] οἱ [p] τυφλῖναι ὄφεις·
10 ὅταν δ' [q] ἐκτέκῃ, συμφύεται ταῦτα πάλιν. Ἡ δὲ γένεσις ἐκ
τοῦ ᾠοῦ [r] ὁμοίως συμβαίνει ἐπί τε τῶν ἔσω ᾠοτοκούντων καὶ
ἐπὶ τῶν [s] ἔξω· ἐπ' ἄκρου [t] τε γὰρ γίνεται καὶ ὑμένι περιέχε-
ται, καὶ πρῶτον διάδηλοι οἱ ὀφθαλμοὶ μεγάλοι καὶ σφαι-
11 ροειδεῖς ὄντες. Ἧι καὶ δῆλον ὅτι οὐχ ὥσπερ τινές φασιν,
ὁμοίως γίνονται τοῖς ἐκ τῶν σκωλήκων γινομένοις· τοὐναντίον
[v] γὰρ συμβαίνει ἐπ' ἐκείνων, τὰ [w] κάτω μείζω πρῶτον, οἱ δ'
12 ὀφθαλμοὶ καὶ ἡ κεφαλὴ ὕστερον. [x] Ὅταν δ' ἀναλωθῇ τὸ
ᾠόν, γίνονται [y] γυρινώδεις, καὶ τὸ μὲν πρῶτον οὐδεμίαν τρο-
φὴν λαμβάνοντα αὐξάνονται ἐκ τῆς ἀπὸ τοῦ ᾠοῦ [z] ἐγγιγνο-
μένης ὑγρότητος, ὕστερον δὲ τρέφονται ἕως ἂν αὐξηθῶσι τοῖς
ποταμίοις [a] ὕδασιν. Τοῦ δὲ [b] Πόντου καθαιρομένου ἐπιφέ-
ρεταί τι κατὰ τὸν Ἑλλήσποντον ὃ καλοῦσι φῦκος· ἔστι δ'
13 ὠχρὸν τοῦτο. Οἱ δέ [c] τινές φασι τοῦτο ἄνθος εἶναί [d] τι
φυσικὸν τὸ φυκίον. Ἀρχομένου δὲ γίνεται τοῦ θέρους.
Τούτῳ τρέφεται [e] καὶ τὰ ὄστρεα καὶ τὰ ἰχθύδια τὰ ἐν τοῖς
τόποις τούτοις. Φασὶ δέ τινες τῶν θαλαττίων καὶ τὴν πορ-
φύραν ἴσχειν ἀπὸ τούτου [f] τὸ ἄνθος.

14 Οἱ δὲ λιμναῖοι καὶ [g] οἱ ποτάμιοι τῶν ἰχθύων [h] κυήματα
μὲν ἴσχουσι [i] πεντάμηνοι τὴν ἡλικίαν ὄντες ὡς ἐπὶ τὸ [k] πολύ,

[k] μελαντέρα Da. [l] ἤδη om. Ca. [m] τινα ἔσω ὁ Da. [n] ἧπαρ Ca. [o] αἱ Da. [p] τυφλίαι Ca. [q] ἐκτέκῃ ζῇ καὶ συμφύεται πάλιν ταῦτα (ταυτά P) P.Da. [r] ὁμοίως om. P.Da. [s] ἔξω ζωοτοκούντων. ἐπ' P.Da. [t] τε om. Ca. [v] γὰρ οὐ συμβαίνει Aa. [w] κάτω] κάτω καὶ Ca, κατὰ τῶν Aa. [x] ὅταν om. P. in lacuna. [y] πυρινώδεις P.Da. [z] ἐγγενομένης P. [a] ὑδατίοις Aa.Ca. [b] ποτοῦ P.Da. [c] τινές om. P.Da. [d] τι φυσικὸν τὸ φυκίον] τοῦ φύκου ἀφ' οὗ τὸ φυκίον εἶναι P.Da. et partim corr. Aa. [e] καὶ om. Ca.Da. [f] τοῦ ἄνθους P.Da. [g] οἱ post καὶ om. P.Da. [h] κύημα P. [i] πέντε μῆνας τὴν ἡλικίαν ἔχοντες P.Da. [k] πολὺ εἰπεῖν τίκτουσι P.Da.

τίκτουσι δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ [l] περιιόντος ἅπαντες· ὥσπερ [m] δὲ
καὶ οἱ θαλάττιοι, καὶ οὗτοι οὐκ ἐξαφιᾶσιν οὐδέποτε ἅμα
πᾶν, οὔτε αἱ θήλειαι τὸ ᾠὸν οὔτε οἱ ἄρρενες τὸν θορόν,
[n] ἀλλ' ἔχουσιν ἀεὶ πλείω ἢ ἐλάττονα [o] αἱ μὲν ᾠὰ οἱ δὲ θορόν.
Τίκτουσι δ' ἐν τῇ καθηκούσῃ ὥρᾳ κυπρῖνος μὲν πεντάκις ἢ 2
ἑξάκις· [p] ποιεῖται δὲ τὸν τόκον μάλιστα ἐπὶ τοῖς ἄστροις·
[q] χαλκὶς δὲ τίκτει τρίς, οἱ δ' ἄλλοι ἅπαξ [r] ἐν τῷ ἐνιαυτῷ.
[s] Τίκτουσι δὲ πάντες ἐν ταῖς [t] προλιμνάσι τῶν ποταμῶν καὶ
τῶν λιμνῶν πρὸς τὰ καλαμώδη, οἷον οἵ τε [v] φοξῖνοι καὶ [w] αἱ
[x] πέρκαι. Οἱ δὲ γλάνεις καὶ αἱ πέρκαι συνεχὲς ἀφιᾶσι τὸ 3
κύημα, [y] ὥσπερ οἱ βάτραχοι· οὕτω δὲ συνεχές ἐστι τὸ κύημα
περιειλιγμένον, ὥστε [z] τό γε τῆς πέρκης διὰ πλατύτητα
ἀναπηνίζονται ἐν ταῖς λίμναις οἱ ἁλιεῖς [a] ἐκ τῶν καλάμων.
Οἱ μὲν οὖν μείζους τῶν [b] γλανίων ἐν τοῖς [c] βαθέσι [d] ἐκτί- 4
κτουσιν, [e] ἔνιοι καὶ κατ' ὀργυιᾶς τὸ βάθος, οἱ δ' ἐλάττους
αὐτῶν ἐν τοῖς βραχυτέροις, μάλιστα [f] πρὸς ῥίζαις ἰτέας ἢ
ἄλλου τινὸς δένδρου, καὶ πρὸς τῷ καλάμῳ δὲ καὶ πρὸς τῷ
[g] βρύῳ. Συμπλέκονται δὲ πρὸς ἀλλήλους ἐνίοτε καὶ [h] πάνυ 5
μέγας πρὸς μικρόν· καὶ [i] προσαγαγόντες τοὺς πόρους πρὸς
ἀλλήλους, οὓς καλοῦσί τινες ὀμφαλούς, ᾗ τὸν γόνον ἀφιᾶσιν,
[k] ὁ μὲν τὸ ᾠὸν [l] ὁ δὲ τὸν θορὸν [m] ἐξίησιν. Ὅσα δ' ἂν τῷ
θορῷ μιχθῇ τῶν ᾠῶν, εὐθύς τε λευκότερα φαίνεται καὶ μείζω
ἐν ἡμέρᾳ ὡς εἰπεῖν. Ὕστερον [n] δ' ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ δῆλά 6
ἐστι τὰ ὄμματα [o] τοῦ ἰχθύος· τοῦτο γὰρ ἐν πᾶσι τοῖς
ἰχθύσιν, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζῴοις, ἐπιδηλότατόν ἐστιν
εὐθὺς καὶ φαίνεται μέγιστον. Ὅσων δ' ἂν [p] ᾠῶν ὁ θορὸς

[l] περιόντος Aa.Ca. [m] δὲ om. P. [n] ἀλλ'—δὲ θορόν om. Aa.Ca. [o] οἱ P. [p] ποιοῦνται Ca. [q] χάλκης P. [r] ἐν om. P.Da. [s] τίκτουσι πάντες δ' Ca, πάντες δὲ τίκτουσι Da. [t] προλιμνᾶσι Ca, πρὸς λιμνάσι P.Da. [v] φορξῖνοι P. [w] αἱ om. P.Aa.Ca. [x] πέρσαι Aa. [y] ὥσπερ—κύημα om. P.Aa. [z] τότε Ca, P.Da. [a] ἐκ om. Aa.Ca. [b] γλανιῶν Aa, γλανέων P.Ca.Da. [c] βάθεσιν Aa.Ca. [d] ἐντίκτουσιν Ca. [e] ἔνιοι δὲ καὶ Aa.Ca. [f] πρὸς ταῖς ῥίζαις Da. [g] βρίῳ Aa. [h] πάνυ om. P.Da. [i] προσάγοντες Aa.Ca. [k] οἱ P.Da. [l] οἱ P.Ca.Da. [m] ἐξιᾶσιν P.Da. [n] δὲ ὀλίγον χρόνον P.Da. [o] τῶν ἰχθύων P.Da. [p] ᾠῶν om. P.

μὴ θίγῃ, καθάπερ καὶ [q] ἐπὶ τῶν θαλαττίων, ἀχρεῖον [r] τὸ
7 ᾠὸν τοῦτο καὶ ἄγονόν ἐστιν. Ἀπὸ δὲ τῶν γονίμων ᾠῶν
αὐξανομένων τῶν [s] ἰχθυδίων ἀποκαθαίρεται οἷον κέλυφος·
τοῦτο δ' ἐστὶν ὑμὴν [t] ὁ περιέχων τὸ ᾠὸν καὶ τὸ ἰχθύδιον.
8 Ὅταν δὲ μιγῇ τῷ ᾠῷ ὁ θορός, σφόδρα γίνεται [v] κολλῶδες
τὸ συνεστηκὸς ἐξ αὐτῶν πρὸς ταῖς ῥίζαις [w] ἢ ὅπου ἂν ἐκτέ-
κωσιν. [x] Οὗ δ' ἂν πλεῖστον τέκωσιν, ᾠοφυλακεῖ ὁ ἄρρην,
9 ἡ δὲ θήλεια ἀπέρχεται τεκοῦσα. Ἔστι δὲ βραδυτάτη μὲν
ἐκ τῶν ᾠῶν [y] ἡ [z] τῶν γλανίων αὔξησις, διὸ προσεδρεύει ὁ
ἄρρην καὶ [a] τετταράκοντα καὶ πεντήκοντα ἡμέρας, ὅπως μὴ
κατεσθίηται ὁ γόνος ὑπὸ τῶν παρατυχόντων [b] ἰχθυδίων·
δευτέρα δὲ [c] βραδυτῆτι [d] ἡ τοῦ κυπρίνου γένεσις, [e] ὅμως δὲ
10 ταχέως καὶ τούτων ὁ [f] σωζόμενος διαφεύγει γόνος. Τῶν δ'
ἐλαττόνων ἐνίων καὶ τριταίων [g] ὄντων ἤδη ἰχθύδιά ἐστιν.
Λαμβάνει δ' αὔξησιν τὰ ᾠά, ὧν ἂν ἐπιψαύσῃ ὁ θορός, καὶ
αὐθημερὸν καὶ [h] ὕστερον ἔτι. [i] Τὸ μὲν [k] οὖν τοῦ [l] γλάνιος
[m] γίνεται ὅσον ὄροβος, τὰ δὲ τῶν κυπρίνων καὶ τῶν τοιούτων
11 [n] ὅσον κέγχρος. Ταῦτα μὲν οὖν τοῦτον τὸν τρόπον τίκτει
καὶ γεννᾷ, [o] χαλκὶς δὲ τίκτει ἐν τοῖς [p] βαθέσιν ἀθρόα καὶ
[q] ἀγελαῖα, ὃν δὲ καλοῦσι [r] τίλωνα, πρὸς τοῖς αἰγιαλοῖς ἐν
12 [s] ὑπηνέμοις· ἀγελαῖος δὲ καὶ οὗτος. Κυπρῖνος δὲ καὶ [t] βά-
λερος καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ὡς εἰπεῖν [v] ὠθοῦνται μὲν [w] εἰς τὰ
βραχέα πρὸς τὸν τόκον, μιᾷ δὲ θηλείᾳ πολλάκις ἀκολου-
θοῦσιν ἄρρενες καὶ τρισκαίδεκα καὶ τεσσαρεσκαίδεκα· τῆς θη-
λείας δ' [x] ἀφιείσης τὸ ᾠὸν καὶ ὑποχωρούσης ἐπακολουθοῦντες
13 ἐπιρραίνουσι τὸν θορόν. Ἀπόλλυται δὲ τὰ πλεῖστ' αὐτῶν·

[q] ἐπὶ om. Aa.Ca. [r] τὸ ᾠὸν om. Aa.Ca. [s] ἰχθύων P.Da. [t] ὁ om. Aa.Ca. [v] κοιλιῶδες Aa, σφοδρῶδες P. [w] ἢ om. Aa.Ca. [x] οὗ—τέκωσιν om. P. ἐκτέκωσιν Da. [y] ἡ] ἡ ἐκ P. [z] τοῦ γλανίος Aa, τῶν γλανέων Da. [a] τεσσαράκοντα P. [b] ἰχθύων P.Da. [c] βραχύτητι Ca, βραδυτάτη Aa. [d] ἡ om. P. [e] ὁμοίως Aa.Ca. [f] ὀζόμενος P. [g] ὄντων ἤδη] ἐν τῷ εἴδει Aa.Ca. [h] ἔτι ὕστερον P.Da. [i] τὰ Aa, ὁ P.Da. [k] οὖν om. P. [l] γλάνεως Ca. [m] γίνεται ὅσον] ὃς γίνεται P. [n] ὅσα P. [o] χάλκις P. [p] βάθεσιν Aa.Ca. [q] ἀγελαῖος P, ἀγελαίως Aa.Ca. [r] τύλωνα Aa.Ca, ψίλωνα P, ψύλωνα Da. [s] ὑπηνεμίοις Aa.Ca.Da. [t] βαλῖνος P.Da. [v] ὀχοῦνται P. [w] εἰς] πρὸς P.Da. [x] ἀφιούσης Aa.

διά τε γὰρ τὸ ὑποχωροῦσαν τίκτειν τὴν θήλειαν σκεδάννυται
τὸ ᾠόν, [y] ὅ τι ἂν ὑπὸ ῥεύματος ληφθῇ καὶ μὴ προσπέσῃ πρὸς
[z] ὕλην· καὶ γὰρ [a] οὐδ' ᾠοφυλακεῖ τῶν ἄλλων ἔξω [b] γλάνιος
οὐθείς, πλὴν [c] ἐὰν ἀθρόῳ γόνῳ ἑαυτοῦ περιτύχῃ [d] ὁ κυπρῖνος·
τοῦτον δέ φασιν ᾠοφυλακεῖν. Θορὸν δὲ [e] πάντες ἔχουσιν [f] οἱ 14
ἄρρενες πλὴν [g] ἐγχέλυος· αὕτη δ' [h] οὐδέτερον [i] οὔτ' ᾠὸν οὔτε
θορόν. Οἱ μὲν οὖν κεστρεῖς ἐκ τῆς θαλάττης ἀναβαίνουσιν
εἴς [k] τε τὰς λίμνας καὶ τοὺς ποταμούς, [l] αἱ δ' ἐγχέλυς τοὐ-
ναντίον ἐκ τούτων εἰς τὴν [m] θάλατταν.

Οἱ μὲν οὖν πλεῖστοι, [n] ὥσπερ εἴρηται, τῶν ἰχθύων γίνον- 15
ται ἐξ ᾠῶν. Οὐ μὴν ἀλλ' ἔνιοι καὶ ἐκ τῆς ἰλύος καὶ ἐκ τῆς
ἄμμου γίνονται, καὶ τῶν τοιούτων γενῶν ἃ [o] γίνεται [p] ἐκ συν-
δυασμοῦ [q] καὶ ᾠῶν, ἐν τέλμασιν ἄλλοις τε, καὶ [r] οἷον περὶ
Κνίδον φασὶν εἶναί ποτε, [s] ὃ [t] ἐξηραίνετο μὲν ὑπὸ [v] κύνα καὶ
[w] ἡ ἰλὺς ἅπασα [x] ἐξηρεῖτο, ὕδωρ δ' ἤρχετο ἐγγίνεσθαι ἅμα
τοῖς πρώτοις γιγνομένοις. Ἐν [y] τούτῳ ἰχθύδια ἐνεγίνετο 2
[z] ἀρχομένου τοῦ ὕδατος. Ἦν δὲ κεστρέων τι γένος τοῦτο, [a] ὃ
οὐδὲ γίνεται ἐξ ὀχείας, μέγεθος [b] ἡλίκα μαινίδια μικρά· ᾠὸν
δὲ τούτων [c] εἶχεν οὐδὲν [d] οὐδὲ θορόν. Γίνεται δὲ καὶ ἐν ποτα-
μοῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ, [e] οὐ διαρρέουσιν [f] εἰς τὴν θάλατταν, ἰχθύδια
μικρά, [g] ἡλίκοι [h] ἑψητοί, ἕτερα τὸν αὐτὸν τρόπον τούτοις.
Ἔνιοι δὲ καὶ ὅλως φασὶ τοὺς κεστρεῖς φύεσθαι πάντας, οὐκ 3
ὀρθῶς λέγοντες· ἔχουσαι γὰρ φαίνονται καὶ ᾠὰ αἱ θήλειαι
αὐτῶν καὶ [i] θορὸν οἱ ἄρρενες. Ἀλλὰ γένος τί [k] ἐστιν αὐτῶν

[y] ὅ τι ἂν] ὅταν P.D^a. [z] ἰλύν C^a. [a] οὐδὲν P.D^a. [b] γλανίος A^a, γλανίως C^a, γλάνιδος P. [c] ἐὰν ἀθρόῳ] ἐν ἄρθρου P. [d] ὁ om. P. [e] ἔχουσι πάντες D^a. [f] οἱ om. P. [g] ἐγχέλεως D^a. [h] οὐδέτερον om. P.D^a. [i] οὔτε θορὸν οὔτε ᾠὸν P.D^a. [k] τε om. P.C^a.D^a. [l] οἱ δ' ἐγχέλεις P, αἱ δ' ἐγχέλυες A^a. [m] θάλασσαν P. [n] τῶν ἰχθύων ὥσπερ εἴρηται D^a. [o] γίνονται D^a. [p] ἐκ] καὶ P. [q] καὶ ante ᾠῶν om. P. [r] οἵοις P.D^a. [s] ἃ D^a, δὲ P, om. A^a. [t] ξηραίνεται P. [v] κύμμα C^a. [w] ἡ om. A^a.C^a. [x] ἐξήρει τὸ ὕδωρ ἤρχετο δ' A^a.C^a. [y] τούτῳ δὲ ἰχθ. P.D^a. [z] ἀρχομένοις A^a. [a] ὃ οὐ γίνεται A^a, ὃ γίνεται μὲν P, οὐ γίνεται μὲν D^a. [b] ἡλίκα μαινίδια] ἡλικία P. [c] οὐθὲν ἔχει A^a.C^a. [d] οὐ θορὸν A^a, οὐδὲ τὸν θορόν τι P. [e] οὐ] ὅπου P.D^a. [f] εἰς θάλασσαν P.D^a. [g] ἡλίκα D^a. [h] ἑψητὸν C^a, ἑψητοῦ P.D^a. [i] θόρου D^a. [k] ἐστιν om. P.

τοιοῦτον, ὃ [l] φύεται ἐκ τῆς ἰλύος καὶ τῆς ἄμμου. Ὅτι [m] μὲν
οὖν γίνεται αὐτόματα [n] ἔνια οὔτ' ἐκ ζῴων οὔτ' ἐξ ὀχείας, φα-
4 νερὸν ἐκ τούτων. Ὅσα δὲ μήτ' ᾠοτοκεῖ μήτε ζῳοτοκεῖ,
[o] πάντα γίνεται τὰ μὲν ἐκ τῆς ἰλύος τὰ δ' ἐκ τῆς ἄμμου καὶ
τῆς ἐπιπολαζούσης σήψεως, οἷον καὶ τῆς ἀφύης ὁ καλούμενος
ἀφρὸς γίνεται ἐκ τῆς ἀμμώδους γῆς· καὶ ἔστιν αὕτη ἡ ἀφύη
[p] ἀναυξὴς καὶ [q] ἄγονος, καὶ ὅταν [r] πλείων γένηται χρόνος,
ἀπόλλυται, [s] ἄλλη δὲ πάλιν ἐπιγίνεται, διὸ ἔξω χρόνου τινὸς
ὀλίγου πᾶσαν ὡς εἰπεῖν τὴν ἄλλην [t] γίνεται ὥραν· διαμένει
γὰρ [v] ἀρξαμένη ἀπὸ [w] ἀρκτούρου μετοπωρινοῦ μέχρι τοῦ ἔα-
5 ρος. Σημεῖον δ' ὅτι [x] ἐνίοτ' ἐκ τῆς γῆς ἀνέρχεται· ἁλιευο-
μένων γάρ, ἐὰν [y] μὲν ᾖ ψῦχος, οὐχ ἁλίσκεται, ἐὰν δ' [z] ᾖ εὐ-
δία, ἁλίσκεται, ὡς ἐκ τῆς γῆς ἀνιοῦσα πρὸς τὴν ἀλέαν. Καὶ
[a] ἑλκόντων καὶ ἀναξυομένης τῆς γῆς [b] πλεονάκις πλείων γί-
νεται καὶ βελτίων. Αἱ δ' ἄλλαι ἀφύαι χείρους διὰ τὸ [c] τα-
6 χὺ λαμβάνειν αὔξησιν. Γίνονται δ' ἐν τοῖς ἐπισκίοις καὶ
[d] ἑλώδεσι τόποις, ὅταν εὐημερίας [e] γενομένης ἀναθερμαίνηται
ἡ γῆ, οἷον [f] περὶ Ἀθήνας ἐν Σαλαμῖνι καὶ πρὸς τῷ Θεμιστο-
κλείῳ καὶ ἐν Μαραθῶνι· ἐν γὰρ [g] τούτοις τοῖς τόποις γίνεται
7 ὁ ἀφρός. Φαίνεται δ' ἐν μὲν τόποις τοιούτοις καὶ εὐημερίαις
τοιαύταις, γίνεται [h] δ' ἐνιαχοῦ καὶ ὁπόταν ὕδωρ [i] πολὺ [k] ἐξ
οὐρανοῦ γένηται, ἐν τῷ ἀφρῷ [l] τῷ γιγνομένῳ ὑπὸ τοῦ ὀμ-
βρίου ὕδατος, διὸ καὶ καλεῖται ἀφρός· καὶ ἐπιφέρεται ἐνίοτε
[m] ἐπιπολῆς τῆς θαλάττης, [n] ὅταν εὐημερία ᾖ, ἐν ᾧ συστρέφε-
ται, οἷον ἐν τῇ κόπρῳ [o] τὰ σκωλήκια, οὕτως ἐν τούτῳ ὁ

[l] φύεσθαι P. [m] μὲν οὖν] δὲ P. [n] ἔνια καὶ οὔτ' Da. [o] ἅπαντα P.Da. [p] ἄναυξις P.Aa.Ca. [q] ἄρρενος Ca. [r] πλείω Ca. [s] ἀλλ' ἤδη πάλιν Aa.Ca. [t] ὥραν γίνεται P. [v] ἀρξάμενος P.Aa.Ca.Da, [w] ἄρκτου Ca. [x] ἐνίοτ' om. Aa. [y] ᾖ ψύχος μὲν P.Da. [z] ᾖ om. P.Ca.Da. [a] ἑλκομένη Ca. [b] πλείω πλεονάκις γίνεται καὶ βελτίω P. πλεονάκις om. Aa. [c] λαμβάνειν αὔξησιν ταχύ Da. [d] ἑλώδεσι] ἀλεεινοῖς Da, ἐν εὐέλοις P. [e] γινομένης Aa. [f] ἐν ἀθήναις περὶ σαλαμῖνα Aa.Ca. [g] τοῖς τοιούτοις Aa.Ca. [h] δ'] δὲ καὶ P. [i] πολὺ om. Aa.Ca. [k] ἐκ τοῦ οὐρανοῦ γένηται P, γένηται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Da. [l] τῷ alterum om. Aa.Ca. [m] ἐπὶ πολλῆς utrobique Aa. [n] ὅταν] ὅταν μὴ Ca. [o] τὰ μικρὰ σκωλήκια P, τὰ σκωλήκια μικρὰ Da.

ἀφρός, ὅπου ἂν συστῇ [o] ἐπιπολῆς· [p] διὸ πολλαχοῦ προσφέ-
ρεται ἐκ τοῦ πελάγους ἡ ἀφύη αὕτη. Καὶ [q] εὐθηνεῖ δὲ καὶ 8
ἁλίσκεται [r] πλείστη, [s] ὁπόταν ἔνυγρον καὶ [t] εὐδιεινὸν γένηται
τὸ ἔτος. Ἡ δ' ἄλλη ἀφύη γόνος ἰχθύων ἐστίν, [w] ἡ μὲν κα- 9
λουμένη κωβῖτις κωβιῶν τῶν μικρῶν καὶ φαύλων, οἳ καταδύ-
νουσιν εἰς τὴν γῆν· ἐκ δὲ τῆς [x] φαληρικῆς γίγνονται [y] μεμ-
βράδες, ἐκ δὲ τούτων τριχίδες, ἐκ δὲ τῶν τριχίδων τριχίαι, ἐκ
[z] δὲ μιᾶς ἀφύης, [a] οἷον τῆς ἐν τῷ Ἀθηναίων λιμένι, οἱ [b] ἐγκρα-
σίχολοι καλούμενοι. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλη ἀφύη, ἣ γόνος ἐστὶ 10
μαινίδων καὶ [c] κεστρέων. Ὁ δ' ἀφρὸς ὁ ἄγονος ὑγρός ἐστι
καὶ διαμένει ὀλίγον χρόνον, καθάπερ εἴρηται πρότερον·
τέλος γὰρ λείπεται [d] κεφαλὴ καὶ ὀφθαλμοί. Πλὴν νῦν εὕ-
ρηται τοῖς ἁλιεῦσι πρὸς τὸ διακομίζειν· ἁλιζομένη γὰρ
[e] πλείω [f] μένει χρόνον.

Αἱ δ' [g] ἐγχέλυς οὔτ' ἐξ ὀχείας γίνονται οὔτ' ᾠοτοκοῦσιν, 16
[h] οὐδ' ἐλήφθη [i] πώποτε οὔτε θορὸν ἔχουσα οὐδεμία οὔτ' [k] ᾠά,
οὔτ' [l] ἀνασχισθεῖσαι [m] ἐντὸς θορικοὺς πόρους οὔθ' ὑστερικοὺς
[n] ἔχουσιν· ἀλλὰ τοῦτο ὅλον τὸ γένος τῶν ἐναίμων οὐ γίνεται
οὔτ' ἐξ ὀχείας [o] οὔτ' ἐξ ᾠῶν. Φανερὸν δ' ἐστὶν ὅτι οὕτως ἔχει· 2
[p] ἐν ἐνίαις γὰρ τελματώδεσι λίμναις τοῦ τε ὕδατος παντὸς
ἐξαντληθέντος καὶ τοῦ πηλοῦ [q] ξυσθέντος γίνονται πάλιν, [r] ὅταν
ὕδωρ γένηται ὄμβριον· ἐν δὲ τοῖς αὐχμοῖς οὐ γίνονται, οὐδ' ἐν
ταῖς διαμενούσαις λίμναις· καὶ γὰρ ζῶσι καὶ τρέφονται ὀμβρίῳ
ὕδατι. Ὅτι μὲν οὖν οὔτ' ἐξ ὀχείας οὔτ' [s] ἐξ ᾠῶν γίνονται, 3
φανερόν ἐστιν· δοκοῦσι δέ [t] τισι γεννᾶν, ὅτι ἐν ἐνίαις τῶν [v] ἐγ-

[o] ἐπὶ πολλῆς Aa. [p] διὸ—πλείστη om. Ca. [q] εὐσθενεῖ Da. [r] πλεῖστον Aa. [s] ὅταν Ca. [t] εὐδιηνὸν Da, εὔυλον P. [w] ἡ μὲν καλουμένη κωβῖτις Sylburgius: codices ὁ μὲν καλούμενος κωβίτης. [x] φλιαρικῆς Aa. [y] βεμβράδες Aa, μὲν ἄραδες P.Da. [z] δὲ μιᾶς] δ' ἐνίας Aa.Ca. [a] οἷον—γόνος ἐστὶ om. Ca. [b] ἐν κρασὶ χόλοι Da, ἐν κρασὶ χολοὶ P, ἐν κρασίᾳ ὄχοι Aa. [c] κεστρῶν Aa. [d] κεφαλαὶ Aa. [e] πλεῖον P. [f] διαμένει Da. [g] ἐγχέλεις P.Da. [h] οὔτ' Aa.Ca. [i] πώ om. Da. [k] οὔτ' ᾠὸν Da, om. P. [l] ἀνασχισθεῖσα P.Aa.Da. [m] ἐντὸς] τοὺς Aa. [n] ἔχουσα P.Aa.Da. [o] οὔτε ζώων Da, οὔτ' ἐκ ζώων P. [p] ἐν om. Da. [q] ἐξοσθέντος P, ἐξοισθέντος Da. [r] ὅταν] οὗ ἂν P. [s] ἐκ ζώων P.Da. [t] τινες Ca. [v] ἐγχελίων P, ἐγχέλεων Da.

χελύων ἑλμίνθια [w] ἐγγίνεται· ἐκ τούτων [x] γὰρ οἴονται [y] γί-
4 νεσθαι ἐγχέλυς. Τοῦτο δ' ἐστὶν οὐκ ἀληθές, ἀλλὰ γίγνονται
ἐκ τῶν καλουμένων γῆς ἐντέρων, ἃ αὐτόματα [z] συνίσταται ἐν
τῷ πηλῷ καὶ ἐν τῇ γῇ τῇ ἐνίκμῳ. Καὶ ἤδη εἰσὶν ὠμμέναι αἱ
μὲν [a] ἐκδύνουσαι [b] ἐκ τούτων, αἱ δ' ἐν διακνιζομένοις καὶ διαι-
5 ρουμένοις γίνονται φανεραί. Καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ [c] δὲ καὶ
[d] ἐν τοῖς ποταμοῖς [e] γίνονται τὰ τοιαῦτα, ὅταν ᾖ μάλιστα
σῆψις, τῆς μὲν [f] θαλάττης πρὸς τοῖς τοιούτοις τόποις [g] οὗ
ἂν ᾖ φῦκος, τῶν δὲ ποταμῶν καὶ λιμνῶν [h] περὶ τὰ χείλη· ἐν-
ταῦθα γὰρ ἡ ἀλέα [i] ἰσχύουσα σήπει. Περὶ μὲν οὖν τῆς τῶν ἐγ-
χελύων γενέσεως τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον.

17 Τοὺς δὲ τόκους οὔτε πάντες οἱ ἰχθύες ποιοῦνται τὴν αὐτὴν
ὥραν οὔθ' ὁμοίως, οὔτε κύουσι τὸν ἴσον χρόνον. Πρὸ μὲν
[k] οὖν τῆς ὀχείας [l] ἀγέλαι γίνονται ἀρρένων καὶ θηλειῶν· ὅταν
2 δὲ περὶ τὴν ὀχείαν [m] καὶ τοὺς τόκους ὦσι, συνδυάζονται. Κύ-
ουσι δὲ τούτων ἔνιοι [n] μὲν οὐ πλείους τριάκονθ' ἡμερῶν, οἱ δὲ
ἐλάττω χρόνον, [o] πάντες δ' ἐν χρόνοις [p] διαιρουμένοις εἰς τὸν
τῶν ἑβδομάδων ἀριθμόν. Κύουσι [q] δὲ πλεῖστον χρόνον [r] οὓς
3 καλοῦσί τινες [s] μαρίνους. [t] Σάργος δὲ κυΐσκεται μὲν περὶ
τὸν Ποσειδεῶνα μῆνα, κύει δ' ἡμέρας τριάκοντα· καὶ ὃν κα-
λοῦσι [u] δέ τινες [v] χελῶνα [w] τῶν κεστρέων, [x] καὶ ὁ μύξων
[y] τὴν αὐτὴν ὥραν καὶ ἴσον χρόνον κύουσι [z] τῷ [a] σάργῳ. Πο-
νοῦσι [b] δὲ τῇ κυήσει πάντες, διὸ μάλιστα τὴν ὥραν ταύτην ἐκ-
4 πίπτουσιν· φέρονται [c] γὰρ [d] οἰστρῶντες πρὸς τὴν γῆν. Καὶ
ὅλως ἐν κινήσει περὶ τὸν χρόνον τοῦτον διατελοῦσιν ὄντες,

[w] ἐγγίνονται P.Da. [x] γὰρ ante τούτων Da, om. Ca. [y] ἐγγίνεσθαι, Ca.Da. [z] συνίστανται P. [a] ἐκλυόμεναι Ca. [b] ἐκ τῶν τοιούτων Aa. [c] δὲ om. P.Ca. [d] ἐν om. Da. [e] γίγνεται Ca. [f] θαλάσσης P.Da. [g] οὗ om. P. [h] παρὰ P.Ca. [i] ἴσχουσα P.Aa.Da. [k] οὖν om. Aa. [l] αἱ ἀγέλαι Da, αἱ ἀγελαῖαι Aa.Ca. [m] ὦσι καὶ τοὺς τόκους Da. [n] μὲν om. P. [o] πάντα P.Aa.Ca. [p] διαιρούμενα Aa. [q] δέ τινες πλεῖστον Aa. [r] ὃν P. [s] μαρίνου P. [t] σαργὸς Aa.Ca. [u] δέ om. Aa.Ca. [v] χέλλωνα Aa.Ca. [w] τῶν κεστρέων om. P. [x] καὶ μύξωνα Da, καὶ μύξωνα δὲ P. [y] τὴν—χρόνον] τὸν αὐτὸν καὶ ἴσον χρόνον P, τὸν αὐτὸν χρόνον Da. [z] τῇ Aa. [a] σαργῷ Aa.Ca.Da. [b] δ' ἐν τῇ Aa.Ca. [c] γὰρ] δ' Aa.Ca. [d] οἱ σύροντες P.

ἕως ἂν ἐκτέκωσιν· καὶ μάλιστα ὁ κεστρεὺς τοῦτο ποιεῖ τῶν
ἰχθύων· ὅταν δ' ἐκτέκωσιν, ἡσυχάζουσιν. Πολλοῖς δὲ τῶν
ἰχθύων πέρας ἐστὶ τοῦ τίκτειν, ὅταν ἐγγένηται σκωλήκια ἐν
τῇ γαστρί· ἐγγίνεται γὰρ μικρὰ καὶ ἔμψυχα, ἃ ἐξελαύνει
τὰ κυήματα. Οἱ δὲ τόκοι γίνονται τοῖς μὲν ῥυάσι τοῦ [e] ἔαρος, 5
καὶ τοῖς πλείστοις δὲ περὶ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν· [f] τοῖς [g] δ'
ἄλλοις οὐχ ἡ αὐτὴ ὥρα τοῦ ἔτους, ἀλλὰ τοῖς μὲν [h] τοῦ θέρους,
τοῖς δὲ περὶ τὴν [i] φθινοπωρινὴν ἰσημερίαν. Τίκτει δὲ πρῶ- 6
τον τῶν τοιούτων [k] ἀθερίνη (τίκτει δὲ πρὸς τῇ γῇ), κέφαλος
δὲ ὕστατος· δῆλον δ' ἐκ τοῦ πρῶτον [l] ταύτης φαίνεσθαι τὸν
γόνον, [m] τοῦ δ' ὕστατον. Τίκτει δὲ καὶ κεστρεὺς ἐν τοῖς
πρώτοις, καὶ σάλπη τοῦ θέρους ἀρχομένου [n] ἐν τοῖς πλείστοις,
ἐνιαχοῦ [o] δὲ μετοπώρου. Τίκτει δὲ καὶ [p] ὁ [q] αὐλωπίας, ὃν 7
καλοῦσί [r] τινες ἀνθίαν, τοῦ θέρους. Μετὰ δὲ [s] τούτους χρύ-
σοφρυς καὶ λάβραξ καὶ [t] μόρμυρος καὶ ὅλως οἱ καλούμενοι
δρομάδες. Ὕστατοι δὲ τῶν ἀγελαίων τρίγλη καὶ κορακῖνος·
τίκτουσι δὲ [v] οὗτοι περὶ τὸ μετόπωρον. Τίκτει δ' [w] ἡ τρίγλη
[x] ἐπὶ τῷ πηλῷ, διὸ ὀψὲ τίκτει· πολὺν γὰρ χρόνον ὁ πηλὸς
ψυχρός ἐστιν. Ὁ δὲ κορακῖνος ὕστερον τῆς τρίγλης ἐπὶ τῶν 8
[y] φυκίων ἐκπορευόμενος, διὰ τὸ [z] βιοτεύειν ἐν τοῖς πετραίοις
χωρίοις· [a] κύει δὲ πολὺν χρόνον. Αἱ δὲ μαινίδες τίκτουσι
μετὰ τροπὰς χειμερινάς. Τῶν [b] δ' ἄλλων ὅσοι πελάγιοι, οἱ
πολλοὶ θέρους τίκτουσιν· σημεῖον δ' ὅτι οὐχ ἁλίσκονται τὸν
χρόνον τοῦτον. Πολυγονώτατον δ' ἐστὶ τῶν ἰχθύων [c] μαι- 9
νίς, τῶν δὲ σελαχῶν βάτραχος· ἀλλὰ σπάνιοί εἰσι διὰ τὸ
ἀπόλλυσθαι ῥᾳδίως· τίκτει γὰρ ἀθρόα [d] καὶ πρὸς τῇ γῇ.

[e] ἀέρος P.Aa.Ca. [f] τοῖς δ' — ἰσημερίαν om. P. [g] ἄλλοις δ' Aa. [h] τοῦ ante θ. om. Aa.Ca. [i] μετοπωρινὴν P, ἐαρινὴν Da. [k] ἀνθερίνη Da. [l] αὐτῆς φαίνεσθαι Ca, φαίνεσθαι ταύτης Aa. [m] τοῦ] τὸ P. [n] ἐν τοῖς πλείστοις om. P. [o] δὲ καὶ μετ. P. [p] ὁ] κεστρεὺς ὁ Aa, om. Ca. [q] αὐλοπίας P.Da. [r] τινες om. P.Da. [s] ταῦτα ὁ P.Da. [t] μόρμυρος] ὀσμῦλος Aa.Ca. [v] αὐτοὶ Aa.Ca. [w] ἡ om. P. [x] ἐν Da. [y] φυσικῶν Ca. [z] βιωτεύειν P. [a] καὶ κύει δὲ P.Da. [b] δ' ἄλλων] πολλῶν δὲ P. [c] ἡ μαινίς P.Da. [d] καὶ] ἅμα P, καὶ ἅμα Da.

Ὅλως δ' [e] ὀλιγογονώτερα μέν ἐστι τὰ σελάχη διὰ τὸ ζωο-
10 τοκεῖν, σώζεται δὲ μάλιστα ταῦτα διὰ τὸ μέγεθος. Ὀψί-
γονον δ' ἐστὶ καὶ ἡ καλουμένη βελόνη, καὶ αἱ πολλαὶ αὐτῶν
πρὸ τοῦ τίκτειν διαρρήγνυνται ὑπὸ τῶν ᾠῶν· ἴσχει δ' οὐχ
οὕτω πολλὰ ὡς μεγάλα. Καὶ ὥσπερ τὰ φαλάγγια δέ,
[f] περικέχυνται καὶ περὶ τὴν βελόνην· ἐκτίκτει γὰρ πρὸς
11 [g] αὐτῇ, κἄν τις θίγῃ, φεύγουσιν. Ἡ δ' ἀθερίνη τίκτει τρί-
βουσα τὴν κοιλίαν πρὸς τὴν ἄμμον. Διαρρήγνυνται δὲ καὶ
οἱ [h] θύννοι ὑπὸ τῆς πιμελῆς, ζῶσι δ' ἔτη δύο. Σημεῖον δὲ
τούτου ποιοῦνται οἱ ἁλιεῖς· [i] ἐκλιπουσῶν γάρ [k] ποτε τῶν
[l] θυννίδων ἐνιαυτόν, τῷ [m] ἐχομένῳ ἔτει καὶ οἱ θύννοι ἐξέλιπον.
Δοκοῦσι δ' [n] ἐνιαυτῷ εἶναι πρεσβύτεροι τῶν πηλαμύδων.
12 Ὀχεύονται [o] δ' [p] οἱ θύννοι καὶ [q] οἱ σκόμβροι περὶ τὸν Ἐλα-
φηβολιῶνα φθίνοντα, τίκτουσι δὲ περὶ τὸν Ἑκατομβαιῶνα
13 ἀρχόμενον· τίκτουσι δὲ οἷον ἐν θυλάκῳ τὰ ᾠά. Ἡ δ' αὔξη-
σίς ἐστι τῶν θυννίδων ταχεῖα· ὅταν γὰρ τέκωσιν οἱ ἰχθύες
ἐν τῷ Πόντῳ, γίγνονται ἐκ τοῦ ᾠοῦ ἃς καλοῦσιν οἱ μὲν
[r] σκορδύλας, [s] Βυζάντιοι δ' αὐξίδας διὰ τὸ ἐν ὀλίγαις [t] αὐξά-
νεσθαι ἡμέραις, καὶ ἐξέρχονται [v] μὲν τοῦ φθινοπώρου ἅμα
ταῖς [w] θυννίσιν, εἰσπλέουσι δὲ τοῦ ἔαρος ἤδη οὖσαι πηλα-
14 μύδες. Σχεδὸν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἰχθύες ταχεῖαν [x] λαμ-
βάνουσι τὴν αὔξησιν, [y] πάντες δ' ἐν τῷ Πόντῳ θᾶττον· παρ'
15 ἡμέραν γὰρ καὶ [z] αἱ [a] ἅμιαι [b] πολὺ ἐπιδήλως [c] αὔξονται. Ὅλως
δὲ δεῖ νομίζειν τοῖς αὐτοῖς ἰχθύσι μὴ ἐν τοῖς αὐτοῖς τόποις
μήτε [d] τῆς ὀχείας καὶ τῆς κυήσεως εἶναι τὴν αὐτὴν ὥραν μήτε
τοῦ τόκου καὶ τῆς εὐημερίας, ἐπεὶ καὶ οἱ καλούμενοι [e] κορα-
κῖνοι ἐνιαχοῦ τίκτουσι περὶ τὸν [f] πυραμητόν· ἀλλὰ τοῦ ὡς

[e] ὀλιγόγονα D^a, ὀλιγοτόκα P. [f] περικέχυνται δὲ A^a.C^a. [g] αὐτὴν P.D^a. [h] θύνοι D^a. [i] ἐκλειπουσῶν A^a.C^a. [k] τότε D^a. [l] θυνίδων D^a, θυνῶν P. [m] ἐρχομένῳ A^a. [n] ἐνιαυτὸν P. [o] δ'] γὰρ P. [p] οἱ om. P. [q] οἱ om. P.A^a.C^a. [r] σκορόδυλας P.D^a. [s] οἱ δὲ βυζάντιοι A^a. [t] ἡμέραις αὐξάνεσθαι P.D^a. [v] μὲν ἐκ τοῦ P. [w] θύνναις P.D^a. [x] λαμβάνωσι A^a. [y] πάντα P.A^a.C^a. [z] αἱ om. P.D^a. [a] ἀμίαι A^a. [b] πολλαὶ P.D^a. [c] αὐξάνονται P.D^a. [d] τῆς κυήσεως καὶ τῆς ὀχείας A^a.C^a. alterum τῆς om. P.D^a. [e] καρκῖνοι P. [f] πυράμητον A^a.C^a, πυραμηγόν P.

ἐπὶ τὸ πολὺ γιγνομένου ἐστόχασται τὰ εἰρημένα. Ἴσχουσι 16
δὲ καὶ οἱ γόγγροι κυήματα· ἀλλ' οὐκ ἐν πᾶσι τοῖς τόποις ὁμοίως τοῦτο ἐπίδηλον, οὐδὲ τὸ κύημα σφόδρα φανερὸν διὰ τὴν πιμελήν· ἴσχει γὰρ μακρόν, ὥσπερ καὶ οἱ ὄφεις. Ἀλλ' ἐπὶ τὸ πῦρ τιθέμενον διάδηλον ποιεῖ· ἡ μὲν γὰρ πιμελὴ θυμιᾶται καὶ τήκεται, τὰ δὲ πηδᾷ καὶ ψοφεῖ [g] ἐκθλιβόμενα.
Ἔτι δ' ἄν τις ψηλαφᾷ καὶ τρίβῃ τοῖς δακτύλοις, τὸ μὲν 17
στέαρ λεῖον φαίνεται, τὸ δ' ᾠὸν [h] τραχύ. Ἔνιοι μὲν οὖν γόγγροι στέαρ μὲν ἔχουσιν ᾠὸν δ' οὐδέν, οἱ δὲ τοὐναντίον στέαρ [i] μὲν οὐθέν, ᾠὸν δὲ τοιοῦτον οἷον [k] εἴρηται νῦν.

Περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ζῴων καὶ [l] πλωτῶν καὶ πτηνῶν, 18
καὶ περὶ τῶν πεζῶν ὅσα ᾠοτοκεῖ, σχεδὸν εἴρηται περὶ πάντων, περί [m] τε ὀχείας καὶ κυήσεως [n] καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὁμοιοτρόπων τούτοις· περὶ [o] δὲ τῶν πεζῶν ὅσα ζῳοτοκεῖ καὶ περὶ [p] ἀνθρώπου λεκτέον τὰ συμβαίνοντα τὸν αὐτὸν τρόπον. Περὶ μὲν οὖν ὀχείας [q] εἴρηται καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ κατὰ πάντων.
[r] Πάντων δὲ κοινὸν τῶν ζῴων τὸ περὶ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν 2
ἡδονὴν ἐπτοῆσθαι τὴν ἀπὸ τῆς ὀχείας μάλιστα. Τὰ μὲν οὖν θήλεα χαλεπώτατα, ὅταν ἐκτέκωσι πρῶτον, οἱ δ' ἄρρενες περὶ τὴν ὀχείαν. Οἵ τε γὰρ ἵπποι δάκνουσι τοὺς ἵππους 3
[s] καὶ καταβάλλουσι καὶ διώκουσι τοὺς [t] ἱππέας, καὶ οἱ ὕες οἱ ἄγριοι χαλεπώτατοι, καίπερ [v] ἀσθενέστατοι περὶ τὸν καιρὸν τοῦτον ὄντες, διὰ τὴν ὀχείαν, καὶ πρὸς ἀλλήλους [w] μὲν ποιοῦνται μάχας θαυμαστάς, θωρακίζοντες [x] ἑαυτοὺς καὶ ποιοῦντες τὸ δέρμα ὡς παχύτατον ἐκ παρασκευῆς, πρὸς τὰ δένδρα [y] τρίβοντες καὶ τῷ πηλῷ μολύνοντες πολλάκις καὶ ξηραίνοντες [z] ἑαυτούς· μάχονται δὲ πρὸς ἀλλήλους, ἐξελαύνοντες

[g] ἐκθλιβόμενον P. [h] παχύ P.Dᵃ. [i] μὲν] μόνον P.Dᵃ. [k] εἴρηταί μοι νῦν P.Dᵃ. [l] πτηνῶν καὶ πλωτῶν Aᵃ.Cᵃ. [m] τε] τῆς Aᵃ.Cᵃ. [n] καὶ τῶν] καὶ γενέσεως καὶ τῶν P.Dᵃ. [o] δὲ πεζῶν ὅσα ᾠοτοκεῖ Aᵃ.Cᵃ. [p] ἀνθρώπων P.Dᵃ. [q] εἴρηται ταδὶ κατὰ Cᵃ, εἴρηται καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ κατὰ Dᵃ. [r] πάντων δὲ κοινὸν τῶν ζῴων] δὲ τῶν ζῴων κοινὸν P.Dᵃ. [s] καὶ καταβάλλουσι—ἱππέας om. P. [t] ἱππεῖς Aᵃ.Cᵃ. [v] ἀσθενέστεροι Cᵃ. [w] μὲν] δὲ Aᵃ, om. Dᵃ. [x] ἑαυτοὺς] ἀλλήλους αὐτοὺς Aᵃ.Cᵃ. [y] διατρίβοντες P.Dᵃ. [z] αὐτούς Cᵃ, αὐτῆς Aᵃ.

ἐκ τῶν [a] συοφορβίων, οὕτω σφοδρῶς ὥστε πολλάκις ἀμφότεροι ἀποθνήσκουσιν.
4 Ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ταῦροι καὶ οἱ κριοὶ καὶ οἱ τράγοι· πρότερον γὰρ ὄντες σύννομοι ἕκαστοι περὶ τοὺς καιροὺς τῆς ὀχείας μάχονται διιστάμενοι πρὸς ἀλλήλους. Χαλεπὸς δὲ καὶ ὁ κάμηλος περὶ τὴν ὀχείαν ὁ ἄρρην, ἐάν [b] τε ἄνθρωπος ἐάν τε κάμηλος πλησιάζῃ· ἵππῳ μὲν γὰρ ὅλως ἀεὶ
5 πολεμεῖ. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἀγρίων· καὶ γὰρ ἄρκτοι καὶ λύκοι καὶ λέοντες χαλεποὶ τοῖς πλησιάζουσι γίνονται [c] περὶ τὸν καιρὸν τοῦτον, πρὸς ἀλλήλους δ' ἧττον μάχονται διὰ τὸ μὴ ἀγελαῖον εἶναι μηθὲν τῶν τοιούτων ζῴων. Χαλεπαὶ δὲ [d] καὶ αἱ θήλειαι ἄρκτοι ἀπὸ τῶν σκύμνων, ὥσπερ
6 καὶ αἱ κύνες ἀπὸ τῶν σκυλακίων. Ἐξαγριαίνονται δὲ καὶ οἱ ἐλέφαντες περὶ τὴν ὀχείαν, διό[e]περ φασὶν οὐκ ἐὰν αὐτοὺς ὀχεύειν τὰς θηλείας τοὺς [f] τρέφοντας ἐν τοῖς Ἰνδοῖς· ἐμμανεῖς γὰρ γινομένους ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις [g] ἀνατρέπειν τὰς οἰκήσεις [h] αὐτῶν ἅτε φαύλως [i] ᾠκοδομημένας, καὶ ἄλλα πολλὰ
7 ἐργάζεσθαι. Φασὶ δὲ καὶ τὴν τῆς [k] τροφῆς δαψίλειαν πραοτέρους αὐτοὺς παρέχειν· καὶ προσάγοντες [l] δ' αὐτοῖς ἑτέρους [m] κολάζουσι καὶ [n] δουλοῦνται προστάττοντες τύπτειν [o] τοῖς προσαγομένοις. Τὰ δὲ πολλάκις ποιούμενα [p] τὰς ὀχείας καὶ μὴ κατὰ μίαν ὥραν, οἷον τὰ συνανθρωπευόμενα, [q] ὕές τε καὶ κύνες, [r] ἧττον τοιαῦτα [s] ποιοῦντα φαίνεται διὰ τὴν ἀφθο-
8 νίαν τῆς ὁμιλίας. Τῶν δὲ θηλειῶν ὁρμητικῶς ἔχουσι πρὸς τὸν συνδυασμὸν μάλιστα μὲν ἵππος, ἔπειτα βοῦς. Αἱ μὲν οὖν ἵπποι αἱ θήλειαι ἱππομανοῦσιν· ὅθεν καὶ ἐπὶ τὴν βλασφημίαν τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐπιφέρουσιν ἀπὸ μόνου τῶν ζῴων
9 [t] τὴν ἐπὶ τῶν ἀκολάστων περὶ τὸ ἀφροδισιάζεσθαι. Λέγονται δὲ καὶ ἐξανεμοῦσθαι περὶ τὸν καιρὸν τοῦτον· [v] διὸ ἐν

[a] συοφορβείων Dᵃ. [b] τε ὁ ἄνθρωπος Aᵃ. [c] περὶ] πρὸς Aᵃ. [d] καὶ om. Aᵃ. [e] περ om. Dᵃ. [f] στρέψαντας P. [g] ἀναστρέφειν P. [h] αὐτῶν οὔτε P, αὐτά τε Aᵃ.Cᵃ. [i] οἰκοδομουμένας P.Dᵃ. [k] τροφῆς ἀδηλίαν παρ' αὐτοῖς ἔχειν· καὶ P. [l] δ' om. P. [m] κολάζονται P.Dᵃ. [n] δουλεύονται Aᵃ, δουλεύουσι Cᵃ. [o] τοὺς προσαγομένους Dᵃ, τοὺς προσταττομένους P. [p] τὴν ὀχείαν Aᵃ.Cᵃ. [q] ὕες] οἷον ὕες P. [r] ἧττον τὰ τ. P.Dᵃ. [s] ποιοῦντα om. Pᵃ.Cᵃ. [t] τὴν] τούτου τὴν Cᵃ, om. P. [v] διὸ καὶ ἐν Dᵃ.

Κρήτῃ οὐκ ἐξαιροῦσι τὰ ὀχεῖα ἐκ τῶν θηλειῶν. Ὅταν δὲ 10
τοῦτο πάθωσι, θέουσιν ἐκ τῶν ἄλλων ἵππων. Ἔστι δὲ τὸ
πάθος [w] ὅπερ ἐπὶ [x] τῶν ὑῶν λέγεται τὸ καπρίζειν. Θέουσι
δὲ οὔτε πρὸς ἕω οὔτε πρὸς δυσμάς, ἀλλὰ πρὸς ἄρκτον ἢ
νότον. Ὅταν δ' ἐμπέσῃ τὸ πάθος, [y] οὐδένα ἐῶσι πλησιά-
ζειν, ἕως ἂν ἢ ἀπείπωσι διὰ τὸν [z] πόνον ἢ πρὸς [a] θάλατταν
ἔλθωσιν· τότε δ' ἐκβάλλουσί τι. Καλοῦσι δὲ καὶ τοῦτο,
ὥσπερ ἐπὶ τοῦ τικτομένου, ἱππομανές· ἔστι δ' οἷον ἡ καπρία,
καὶ ζητοῦσι τοῦτο μάλιστα πάντων [b] αἱ περὶ τὰς φαρμα-
κείας. Περὶ δὲ τὴν ὥραν τῆς ὀχείας [c] συγκύπτουσί τε πρὸς 11
ἀλλήλας μᾶλλον ἢ πρότερον, καὶ τὴν κέρκον κινοῦσι πυκνά,
καὶ τὴν φωνὴν ἀφιᾶσιν ἀλλοιοτέραν ἢ κατὰ τὸν [d] ἄλλον
χρόνον· [e] ῥεῖ δ' αὐταῖς ἐκ τοῦ αἰδοίου ὅμοιον γονῇ, λεπτό-
τερον δὲ πολὺ ἢ τὸ τοῦ ἄρρενος· [f] καὶ καλοῦσι [g] τοῦτό τινες
ἱππομανές, ἀλλ' [h] οὐ τὸ ἐπὶ τοῖς πώλοις ἐπιφυόμενον· ἐρ-
γῶδες δ' εἶναί φασι [i] λαβεῖν· κατὰ μικρὸν γὰρ [k] ῥεῖν. Καὶ 12
οὐροῦσι δὲ πολλάκις, ὅταν [l] σκυζῶσι, καὶ πρὸς αὑτὰς [m] παί-
ζουσιν. Τὰ μὲν οὖν περὶ [n] τοὺς ἵππους τοῦτον ἔχει τὸν
τρόπον, αἱ δὲ βόες [o] ταυρῶσιν· οὕτω δὲ σφόδρα κατακώχιμαι
τῷ πάθει γίνονται, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτῶν κρατεῖν μηδὲ
[p] λαμβάνεσθαι τοὺς βουκόλους. Δῆλαι δ' εἰσὶ καὶ αἱ ἵπποι 13
καὶ [q] αἱ βόες, ὅταν ὀργῶσι πρὸς τὴν ὀχείαν, καὶ τῇ ἐπάρσει
τῶν αἰδοίων, καὶ τῷ πυκνὰ οὐρεῖν αἱ βόες ὥσπερ [r] αἱ ἵπποι.
Ἔτι [s] δ' αἵ γε βόες ἐπὶ τοὺς ταύρους ἀναβαίνουσι, καὶ παρα-
κολουθοῦσιν ἀεί, καὶ [t] παρεστᾶσιν. Πρότερα δὲ τὰ νεώτερα 14
ὀργᾷ πρὸς τὴν ὀχείαν καὶ ἐν [v] τοῖς ἵπποις καὶ ἐν [v] τοῖς βου-
σίν· καὶ ὅταν εὐημερίαι γίνωνται καὶ τὰ σώματα εὖ ἔχωσι,
μᾶλλον ὀργῶσιν. Αἱ μὲν οὖν ἵπποι ὅταν ἀποκείρωνται,

[w] ὥσπερ $\mathrm{A^a.C^a}$. [x] τῶν ὑῶν] τινῶν P, ὑῶν $\mathrm{D^a}$. [y] οὐδὲν P. [z] πόθον $\mathrm{C^a}$. [a] θάλασσαν $\mathrm{A^a}$. [b] οἱ $\mathrm{P.C^a.D^a}$. [c] συγκόπτουσί P. [d] ἄλλον om. $\mathrm{A^a.C^a}$. [e] ἐκρεῖ $\mathrm{P.D^a}$. [f] καὶ καλοῦσι] καλοῦσι δὲ P. [g] τινες τοῦτο $\mathrm{A^a.C^a}$. [h] οὐ τοῦτο ἐπὶ τοῖς πολλοῖς $\mathrm{A^a.C^a}$. [i] λαμβάνειν $\mathrm{A^a.C^a}$. [k] ῥεῖ $\mathrm{P.D^a}$. [l] σκύζωσι plerique. [m] παίζωσι $\mathrm{P.A^a.C^a.D^a}$. [n] τοὺς] τὰς $\mathrm{D^a}$. [o] ταυριῶσιν $\mathrm{A^a.C^a}$. [p] λαμβάνειν $\mathrm{A^a.C^a}$. [q] οἱ β. $\mathrm{A^a}$. [r] αἱ ἵπποι] καὶ ἵπποι P. [s] δ' om. $\mathrm{A^a.C^a}$. [t] παριστᾶσι P. [v] ταῖς utrobique $\mathrm{D^a}$.

ἀποπαύονται τῆς ὁρμῆς μᾶλλον καὶ γίνονται [w] κατηφέστε-
15 ραι. Οἱ δ' ἄρρενες ἵπποι διαγινώσκουσι τὰς θηλείας τὰς
συννόμους ταῖς ὀσμαῖς, κἂν ὀλίγας ἡμέρας [x] ἅμα γένωνται
πρὸ τῆς ὀχείας· [y] κἂν ἀναμιχθῶσιν [z] ἀλλήλοις, ἐξελαύνουσι
δάκνοντες, καὶ νέμονται χωρίς, ἕκαστοι τὰς ἑαυτῶν ἔχοντες.
16 Διδόασι δ' ἑκάστῳ [a] περὶ τριάκοντα ἢ μικρῷ πλείους. Ὅταν
δὲ προσίῃ [b] τις ἄρρην, συστρέψας εἰς [c] ταὐτὸ καὶ περιδραμὼν
κύκλῳ, προσελθὼν μάχεται· κἄν τις κινῆται, δάκνει καὶ κω-
λύει. Ὁ δὲ ταῦρος, ὅταν ὥρα τῆς ὀχείας ᾖ, τότε γίνεται
σύννομος καὶ μάχεται τοῖς ἄλλοις, τὸν δὲ [d] πρότερον χρόνον
μετ' ἀλλήλων [e] εἰσίν, ὃ καλεῖται [f] ἀτιμαγελεῖν· πολλάκις
17 γὰρ οἵ [g] γ' ἐν τῇ Ἠπείρῳ οὐ φαίνονται τριῶν μηνῶν. Ὅλως
[h] δὲ [i] τὰ [k] ἄγρια [l] πάντα ἢ τὰ πλεῖστα οὐ [m] συννέμονται
[n] τοῖς θήλεσι πρὸ τῆς ὥρας τοῦ ὀχεύειν, ἀλλ' ἐκκρίνονται,
ὅταν εἰς ἡλικίαν ἔλθωσι, καὶ χωρὶς βόσκονται τὰ ἄρρενα τῶν
θηλειῶν. Καὶ αἱ ὕες δ' ὅταν ἔχωσι πρὸς τὴν ὀχείαν [o] ὁρμη-
τικῶς, ὃ καλεῖται [p] καπρᾶν, ὠθοῦνται καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώ-
18 πους. Περὶ δὲ τὰς κύνας τὸ τοιοῦτον πάθος καλεῖται σκυ-
ζᾶν. Ἔπαρσις μὲν οὖν τοῖς θήλεσιν [q] ἐγγίνεται τῶν αἰ-
δοίων, ὅταν πρὸς τὴν ὀχείαν [r] ὀργῶσι, [s] καὶ ὑγρασία περὶ
τὸν τόπον· αἱ δ' ἵπποι καὶ ἀπορραίνουσι λευκὴν ὑγρότητα
19 περὶ τὸν καιρὸν τοῦτον. Καθάρσεις δὲ γίνονται [t] μὲν κατα-
μηνίων, οὐ μὴν [v] ὅσαι [w] γε ταῖς γυναιξὶν οὐθενὶ τῶν ἄλλων
ζῴων. Τοῖς μὲν οὖν προβάτοις καὶ αἰξίν, ἐπειδὰν [x] ὥρα ᾖ
ὀχεύεσθαι, ἐπισημαίνει πρὸ τοῦ ὀχεύεσθαι· καὶ ἐπειδὰν ὀχευ-
θῶσι, [y] γίνεται τὰ σημεῖα, εἶτα διαλείπει, [z] μέχρι οὗ ἂν [a] μέλ-
20 λωσι τίκτειν. Τότε δ' ἐπισημαίνει, καὶ οὕτω γινώσκουσιν

[w] κατωφερέστεροι Ca. [x] ἅμα] ἀλλαχόθεν ἅμα P, ἀλλαχόθι ἅμα Da. [y] κἂν] καὶ Aa.Ca.Da. [z] ἀλλήλαις Ca, τὰς ἄλλας Da. [a] περὶ om. P. [b] τις om. P. [c] αὐτὸ Aa. [d] πρότερον μὲν χρόνον P. [e] εἰσίν om. P. [f] ἀτιμαγέλειν Da. [g] γ'] τε P. [h] δὲ] τε P.Aa.Ca. [i] τάγε P. [k] ἀγριώτερα Aa.Ca. [l] πάντων Aa. [m] συννέμεται Aa.Ca. [n] ταῖς P.Da. [o] ὁρμητικῶς ante πρὸς Da, post καλεῖται P. [p] καπριᾶν Aa.Ca.Da. [q] γίγνεται Ca, γίγνονται Aa. [r] ὁρμῶσι P.Ca.Da. [s] καὶ om. Aa.Ca. [t] μὲν om. P. [v] ὅσα Aa.Ca. [w] τε Aa. [x] ᾖ ὥρα Ca. [y] γίνονται P.Da. [z] μέχρις Aa.Ca.Da. [a] θέλωσι Aa.

ὅτι [b] ἐπίτοκοι οἱ ποιμένες. Ἐπειδὰν δὲ τέκῃ, κάθαρσις γί-
νεται πολλή, τὸ μὲν πρῶτον οὐ σφόδρα αἱματώδης, ὕστερον
μέντοι σφόδρα. Βοῒ δὲ καὶ ὄνῳ καὶ ἵππῳ πλείω μὲν τού-
των διὰ τὸ [c] μέγεθος, ἐλάττω [d] δὲ κατὰ λόγον [e] πολλῷ.
Ἡ μὲν οὖν βοῦς ὅταν ὀργᾷ πρὸς τὴν [f] ὀχείαν ἡ θήλεια, 21
[g] καθαίρεται κάθαρσιν βραχεῖαν ὅσον ἡμικοτύλιον ἢ μικρῷ
[h] πλέον· [i] καιρὸς δὲ γίνεται τῆς ὀχείας μάλιστα περὶ τὴν
κάθαρσιν. Ἵππος δὲ τῶν τετραπόδων ἁπάντων εὐτοκώτατον
καὶ λοχίων καθαρώτατον, καὶ ἐλαχίστην προΐεται αἵματος
[k] ῥύσιν, ὡς κατὰ τὸ τοῦ σώματος [l] μέγεθος. Μάλιστα δὲ 22
καὶ ταῖς βουσὶ καὶ ταῖς ἵπποις τὰ καταμήνια [m] ἐπισημαίνει
[n] διαλείποντα [o] δίμηνον καὶ [p] τετράμηνον καὶ ἑξάμηνον· ἀλλ'
οὐ [q] ῥᾴδιον γνῶναι μὴ παρεπομένῳ μηδὲ συνήθει σφόδρα, διὸ
ἔνιοι οὐκ οἴονται γίνεσθαι αὐτοῖς. Τοῖς δ' ὀρεῦσι τοῖς θή-
λεσιν οὐθὲν γίνεται καταμήνιον, ἀλλὰ τὸ οὖρον παχύτερον
τὸ τῆς θηλείας. Ὅλως μὲν οὖν τὸ τῆς κύστεως περίττωμα 23
τοῖς τετράποσι παχύτερον ἢ [r] τὸ τῶν ἀνθρώπων, [s] τὸ δὲ τῶν
προβάτων καὶ [t] τῶν αἰγῶν τῶν θηλειῶν παχύτερον [v] ἔτι ἢ τὸ
τῶν ἀρρένων· ὄνου δὲ λεπτότερον τὸ τῶν θηλειῶν, βοὸς [w] δὲ
δριμύτερον τὸ τῆς θηλείας. Μετὰ δὲ τοὺς τόκους ἁπάντων 24
τῶν τετραπόδων παχύτερον τὸ οὖρον γίνεται, καὶ μᾶλλον
τῶν ἐλάττω προϊεμένων κάθαρσιν. Τὸ δὲ γάλα γίνεται,
ὅταν ὀχεύεσθαι ἄρχωνται, πυοειδές· χρήσιμον δὲ γίνεται,
ἐπειδὰν τέκωσιν ὕστερον. Κύοντα δὲ [x] καὶ πρόβατα καὶ 25
αἶγες [y] πιότερα γίνονται καὶ ἐσθίουσι μᾶλλον· καὶ βόες δὲ
ὡσαύτως καὶ τἆλλα [z] τὰ τετράποδα πάντα. Ὁρμητικώ-
τατα μὲν [a] οὖν ὡς ἐπὶ τὸ [b] πᾶν εἰπεῖν πρὸς τὴν ὀχείαν τὴν

[b] ἐπίτοκά εἰσιν οἱ Dª. [c] μέγεθος γίνεται ἔλαττον P.Dª. [d] δὴ P.Aª. [e] πολλῷ. ἡ] πολλῶν Aª.Cª. [f] ὀχείαν] γῆν P. [g] καθαίρεται] καὶ καθαίρεται καὶ P. [h] πλεῖον Dª, πλείω P. [i] γίνεται δὲ καιρὸς Dª. [k] ῥύσιν] ὦσιν P. [l] μέγεθος om. P. in lacuna. [m] σημαίνει Dª, συμβαίνει P. [n] διαλιπόντα P.Dª. [o] δὲ μόνον P. [p] τρίμηνον Dª. [q] ῥᾴδιον] δυνατὸν P.Dª. [r] τὸ om. P. [s] τὸ δὲ τῶν] τῶν δὲ Aª. [t] τῶν ante αἰγ. om. P.Aª.Cª. [v] ἔτι om. Aª.Cª.Dª. [w] δὲ καὶ δρ. Dª. [x] καὶ πρ.] τὰ πρ. P.Dª. [y] πιότεραι P. [z] τὰ om. P.Cª.Dª. [a] οὖν] οὖν ἐστὶν Dª, om. Aª. [b] πᾶν] πολὺ P.Dª.

ἐαρινὴν ὥραν [c] ἐστίν· οὐ μὴν [d] τὰ πάντα γε ποιεῖται τὸν
αὐτὸν καιρὸν τῆς ὀχείας, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐκτροφὴν τῶν τέ-
26 κνων ἐν τοῖς καθήκουσι καιροῖς. Αἱ μὲν οὖν [e] ἥμεροι ὗες κύ-
ουσι τέτταρας μῆνας, [f] τίκτουσι δὲ τὰ πλεῖστα εἴκοσιν· πλὴν
ἂν πολλὰ τέκωσιν, οὐ δύνανται ἐκτρέφειν πάντα. Γηρά-
σκουσαι δὲ τίκτουσι μὲν ὁμοίως, ὀχεύονται δὲ βραδύτερον·
κυΐσκονται [g] δ' ἐκ μιᾶς ὀχείας, ἀλλὰ πολλάκις [h] ἐπιβιβάσκουσι
διὰ τὸ ἐκβάλλειν μετὰ τὴν ὀχείαν τὴν καλουμένην ὑπό τινων
27 καπρίαν. Τοῦτο μὲν οὖν συμβαίνει πάσαις, ἔνιαι δ' ἅμα
τούτῳ καὶ τὸ σπέρμα προΐενται. Ἐν [i] δὲ τῇ κυήσει ὃ ἂν
[k] βλαφθῇ τῶν τέκνων καὶ τῷ μεγέθει πηρωθῇ, καλεῖται μετά-
χοιρον· τοῦτο δὲ γίνεται ὅπου ἂν [l] τύχῃ τῆς ὑστέρας. Ὅταν
28 δὲ γεννήσῃ, τῷ πρώτῳ τὸν πρῶτον παρέχει [m] μαστόν. [n] Θυ-
ῶσαν δ' οὐ δεῖ [o] εὐθὺς [p] βιβάζειν, πρὶν [q] ἂν μὴ τὰ ὦτα [r] κατα-
βάλῃ· εἰ δὲ μή, [s] ἀναθυᾷ πάλιν· [t] ἂν δ' ὀργῶσαν βιβάσῃ,
μία ὀχεία, ὥσπερ εἴρηται, ἀρκεῖ. Συμφέρει δ' ὀχεύοντι μὲν
τῷ κάπρῳ παρέχειν κριθάς, τετοκυίᾳ δὲ τῇ ὑῒ κριθὰς ἑφθάς.
29 Εἰσὶ δὲ τῶν ὑῶν αἱ μὲν εὐθὺς καλλίχοιροι μόνον, αἱ δ' ἐπαυ-
ξανόμεναι τὰ τέκνα καὶ τὰς δέλφακας χρηστὰς γεννῶσιν.
Φασὶ δέ τινες, ἐὰν τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν [v] ἐκκοπῇ ἡ ὗς, ἀπο-
θνήσκειν διὰ ταχέων ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Ζῶσι δ' αἱ πλεῖσται
μὲν περὶ ἔτη πεντεκαίδεκα, ἔνιαι δὲ καὶ τῶν εἴκοσιν ὀλίγον
ἀπολείπουσιν.

19 Τὰ δὲ πρόβατα [w] κυΐσκεται μὲν ἐν τρισὶν ἢ [x] τέτταρσιν ὀχείαις, [y] ἂν δ' ὕδωρ ἐπιγένηται μετὰ τὴν ὀχείαν, ἀνακυΐσκει· ὁμοίως δὲ καὶ [z] αἱ αἶγες. Τίκτουσι [a] δὲ τὰ μὲν πλεῖστα δύο, ἐνίοτε δὲ [b] καὶ τρία [c] ἢ τέτταρα. Κύει δὲ πέντε μῆνας καὶ

[c] ἐστίν om. Da. [d] τὰ om. Aa.Ca. [e] ἥμεραι Aa.Ca. [f] τίκτουσι] κύουσι pr. Aa. [g] δ' οὐκ ἐκ P.Da. et corr. Aa. [h] ἐπιβάλλουσι P, ἐπιβόσκουσι Aa. [i] δ' ἐπικυήσει P. [k] βλαβῇ Aa. [l] γένηται Aa.Ca. [m] μασθόν P. [n] ὀργῶσαν corr. Ca. [o] εὐθέως P. [p] λαμβάνειν Aa.Ca. [q] ἂν om. Aa.Ca. [r] καταβάλλῃ P.Da, καταλάβῃ Aa.Ca. [s] ἀναθυμιᾷ P.Aa.Ca. [t] ἐὰν Ca. [v] ἐκκοπῇ ὗς ἀποθνήσκει Aa.Ca. [w] κυΐσκουσι Da. [x] τέτρασιν Aa. [y] ἐὰν Ca. [z] αἱ om. P.Aa.Ca. [a] δὲ] μὲν Ca. [b] καὶ om. Ca. [c] ἢ] ἤδη δὲ καὶ P.Da.

πρόβατον καὶ αἴξ· διὸ [d] ἐν ἐνίοις τόποις, ὅσοι ἀλεεινοί εἰσι
καὶ ἐν οἷς εὐημεροῦσι καὶ τροφὴν ἄφθονον ἔχουσι, δὶς τίκτου-
σιν. Ζῇ [e] δ᾽ αἲξ μὲν περὶ ἔτη ὀκτώ, πρόβατον δὲ δέκα, τὰ 2
δὲ [f] πλεῖστα ἐλάττω, πλὴν οἱ ἡγεμόνες τῶν προβάτων· οὗτοι
δὲ καὶ πεντεκαίδεκα. Ἐν ἑκάστῃ [g] δὲ ποίμνῃ κατασκευά-
ζουσιν ἡγεμόνα τῶν ἀρρένων, ὃς ὅταν ὀνόματι κληθῇ ὑπὸ
τοῦ ποιμένος προηγεῖται· συνεθίζουσι [h] δὲ τοῦτο δρᾶν ἐκ
νέων. Τὰ δὲ περὶ τὴν Αἰθιοπίαν πρόβατα ζῇ καὶ δώδεκα 3
καὶ [i] τριακαίδεκα ἔτη, καὶ αἶγες δὲ [k] καὶ δέκα καὶ ἕνδεκα.
Ὀχεύει δὲ καὶ ὀχεύεται, ἕως ἂν ζῇ, καὶ πρόβατον καὶ αἴξ.
Διδυμοτοκοῦσι δὲ καὶ πρόβατα καὶ αἶγες διά τε εὐβοσίαν,
καὶ ἐὰν ὁ κριὸς ἢ [l] ὁ [m] τράγος ᾖ διδυμοτόκος ἢ ἡ μήτηρ.
Θηλυγόνα δέ, [n] τὰ δ᾽ ἀρρενογόνα γίνεται διά τε τὰ ὕδατα 4
(ἔστι γὰρ τὰ μὲν θηλυγόνα τὰ δὲ ἀρρενογόνα) [o] καὶ διὰ
[p] τὰς ὀχείας ὡσαύτως, καὶ [q] βορείοις μὲν ὀχευόμενα ἀρρενο-
τοκεῖ μᾶλλον, νοτίοις δὲ θηλυτοκεῖ. Μεταβάλλει δὲ καὶ τὰ
θηλυτοκοῦντα καὶ ἀρρενοτοκεῖ· δεῖ δ᾽ ὁρᾶν ὀχευόμενα πρὸς
βορέαν. Τὰ δ᾽ εἰωθότα [r] πρωῒ ὀχεύεσθαι, [s] ἐὰν [t] ὀψὲ [v] ὀχεύῃ 5
τις, οὐχ ὑπομένουσι τοὺς κριούς. Λευκὰ δὲ τὰ [w] ἔκγονα γί-
νεται καὶ μέλανα, ἐὰν ὑπὸ τῇ τοῦ κριοῦ γλώττῃ λευκαὶ φλέ-
βες ὦσιν [x] ἢ μέλαιναι, λευκὰ μὲν ἐὰν λευκαί, [y] μέλανα δ᾽ ἐὰν
μέλαιναι· ἐὰν δ᾽ [z] ἀμφότεραι, [a] ἀμφότερα· πυρρὰ δ᾽ [b] ἐὰν
πυρραί. Τὰ δὲ τὸ ἁλυκὸν ὕδωρ πίνοντα πρότερον ὀχεύεται· 6
δεῖ δ᾽ ἁλίζειν πρὶν τεκεῖν καὶ ἐπειδὰν τέκῃ, καὶ ἔαρος αὖθις.
Αἰγῶν δ᾽ ἡγεμόνα οὐ καθιστᾶσιν οἱ νομεῖς διὰ τὸ μὴ μόνιμον
εἶναι τὴν φύσιν αὐτῶν, ἀλλ᾽ ὀξεῖαν καὶ εὐκίνητον. Τῶν δὲ 7
προβάτων ἐὰν μὲν τὰ πρεσβύτερα ὁρμᾷ πρὸς τὴν ὀχείαν
κατὰ τὴν τεταγμένην [c] ὥραν, φασὶν [d] οἱ ποιμένες σημεῖον

[d] ἐν om. Ca. [e] δὲ καὶ αἲξ Aa. [f] πλείστω Aa. [g] δὲ] γὰρ P. [h] δὲ post συνεθ. om. Aa.Ca. [i] τρισκαίδεκα P.Da. [k] καὶ δέκα om. P. [l] ὁ post ἢ om. P.Aa.Ca. [m] τράγος] ταῦρος Aa.Ca. [n] τὰ δ᾽] καὶ P.Da. [o] καὶ om. P. [p] τὰ ὀχεῖα Aa.Ca. [q] βορρείοις Ca. [r] πρωῒ] τῷ πρωῒ Aa. [s] ἐὰν] δὶς ἐὰν Ca. [t] ὀψὲ om. Aa.Ca. [v] ὀχευθῇ P. [w] ἔγγονα P.Aa.Ca. [x] ἢ] καὶ P. [y] ἐὰν δὲ μελαιναι μελανα Aa.Ca. [z] ἀμφότερα Aa. [a] ἄμφω Aa.Ca. [b] ἂν Ca.Da. [c] φασὶν ὥραν P.Aa.Ca. [d] οἱ ποιμένες om. P.

εὐετηρίας εἶναι τοῖς προβάτοις, ἐὰν δὲ τὰ νεώτερα, [e] κακο-
θηνεῖν τὰ πρόβατα.
20 Τῶν δὲ κυνῶν ἔστι μὲν γένη πλείω, ὀχεύει δὲ [f] κύων ἡ Λα-
κωνικὴ [g] μὲν ὀκτάμηνος [h] καὶ [i] ὀχεύεται· καὶ τὸ σκέλος δ'
αἴροντες [k] οὐροῦσιν ἤδη ἔνιοι περὶ τὸν χρόνον τοῦτον. Κυΐ-
σκεται δὲ κύων ἐκ μιᾶς ὀχείας· δῆλον δὲ τοῦτο γίνεται μά-
λιστα [l] ἐν τοῖς κλέπτουσι τὰς ὀχείας· ἅπαξ γὰρ ἐπιβάντες
2 πληροῦσιν. Κύει δ' ἡ μὲν Λακωνικὴ ἕκτον μέρος τοῦ ἐνιαυ-
τοῦ (τοῦτο δ' ἐστὶν [m] ἡμέραι ἑξήκοντα), κἂν ἄρα μιᾷ ἢ δυσὶν
ἢ [n] τρισὶ [o] πλείονας ἡμέρας καὶ ἐλάττους μιᾷ. Τυφλὰ δὲ
γίνεται αὐτῇ τὰ σκυλάκια, [p] ὅταν τέκῃ, δώδεκα [q] ἡμέρας.
Τεκοῦσα δὲ πάλιν ὀχεύεται [r] ἕκτῳ μηνί, καὶ οὐ πρότερον.
3 [s] Ἔνιαι δὲ κύουσι [t] τῶν κυνῶν [v] τὸ πέμπτον μέρος τοῦ ἐνι-
αυτοῦ (τοῦτο δ' ἐστὶν ἡμέραι ἑβδομήκοντα καὶ δύο), τυφλὰ
δὲ γίνεται τὰ σκυλάκια τούτων τῶν κυνῶν ἡμέρας [w] δεκα-
τέτταρας. Ἔνιαι δὲ κύουσι μὲν τέταρτον μέρος τοῦ ἐνιαυ-
τοῦ (τοῦτο δ' ἐστὶ τρεῖς μῆνες ὅλοι), τυφλὰ [x] δὲ τὰ σκυλά-
4 κια τούτων γίνεται ἑπτακαίδεχ' ἡμέραις. Δοκεῖ δὲ σκυζᾶν
τὸν ἴσον χρόνον [y] κύων. Τὰ δὲ καταμήνια ταῖς κυσὶν [z] ἑπτὰ
ἡμέραις γίνεται· συμβαίνει δ' ἅμα καὶ ἔπαρσις αἰδοίου. Ἐν
δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ οὐ [a] προσίενται ὀχείαν, ἀλλ' [b] ἐν ταῖς
μετὰ [c] ταύτας [d] ἑπτὰ ἡμέραις· τὰς γὰρ πάσας δοκεῖ [e] σκυζᾶν
ἡμέρας τέτταρας καὶ δέκα ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, οὐ μὴν ἀλλά τισι
5 καὶ περὶ ἑκκαίδεχ' ἡμέρας γεγένηται τοῦτο τὸ πάθος. Ἡ
δ' ἐν τοῖς τόκοις κάθαρσις γίνεται ἅμα τοῖς σκυλακίοις τικτο-
μένοις, ἔστι δ' αὕτη παχεῖα καὶ φλεγματώδης· καὶ τὸ [f] πλῆ-

[e] κακοηθυνεῖν C^a. [f] κύων] πλεῖον A^a.C^a. [g] μὲν om. A^a.C^a. [h] καὶ] καὶ ἡ θήλεια δὲ ὡσαύτως A^a.C^a. [i] ὀχεύοντες P. [k] οὐρῶσιν P. [l] ἐν] δὴ A^a.C^a. [m] ἡμέρας C^a. [n] τρισὶ om. A^a. [o] πλείοσιν ἡμέραις ἢ ἐλάττω A^a.C^a. [p] ὅταν δὲ τέκῃ P. [q] ἡμέραις A^a. [r] ὀκτὼ μησὶ P. [s] ἔνιοι P. [t] τῶν κυνῶν om. A^a. [v] τὸ om. P.A^a.C^a. [w] δεκατέσσαρας nonnulli. [x] δὲ γίνεται τούτων τὰ σκυλάκια D^a, καὶ τούτοις γίνεται τὰ σκυλάκια P. [y] κύων ὅσον κύει. τὰ P.D^a. [z] ἑπτὰ ἡμέρας P, ἡμέραις ἑπτὰ D^a. [a] προΐεται A^a.C^a. [b] ἐν om. P. [c] ταῦτα A^a.C^a. [d] ἑπτὰ ἡμέραις] ἐν ἑπτὰ ἑτέραις P. [e] κυνᾶν A^a.C^a, κυνῶν P. [f] πλῆθος ὅταν τέκωσιν P.D^a.

θος δ', ὅταν ἐκτέκωσιν, ἀπισχναίνεται [g] ἔλαττον ἢ κατὰ τὸ
σῶμα. Τὸ δὲ γάλα αἱ κύνες ἴσχουσι πρὸ τοῦ τεκεῖν ὡς ἐπὶ
τὸ πολὺ ἡμέρας πέντε· οὐ μὴν ἀλλ' ἐνίαις [h] καὶ ἑπτὰ [i] γί-
νεται πρότερον καὶ τέτταρσιν. Χρήσιμον δ' εὐθύς [k] ἐστι τὸ 6
γάλα, ὅταν τέκωσιν. Ἡ δὲ Λακωνικὴ μετὰ τὴν ὀχείαν
τριάκονθ' [l] ἡμέραις [m] ὕστερον. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον παχύ
ἐστι, χρονιζόμενον δὲ γίνεται λεπτότερον. Διαφέρει δὲ
παχύτητι τὸ κύνειον [n] τῶν ἄλλων ζῴων μετὰ τὸ ὕειον καὶ
δασυπόδειον. Γίνεται δὲ σημεῖον καὶ ὅταν ἡλικίαν ἔχωσι 7
τοῦ ὀχεύεσθαι· ὥσπερ γὰρ τοῖς ἀνθρώποις, ἐπὶ ταῖς [o] θηλαῖς
τῶν [p] μαστῶν ἐπιγίνεται ἀνοίδησίς τις καὶ χόνδρον ἴσχουσιν·
οὐ μὴν ἀλλ' ἔργον μὴ συνήθει ὄντι ταῦτα καταμαθεῖν· οὐ
γὰρ [q] ἔχει μέγεθος οὐθὲν τὸ σημεῖον. Τῇ μὲν οὖν θηλείᾳ
τοῦτο συμβαίνει, [r] τῷ δ' ἄρρενι οὐθὲν τούτων. Τὸ δὲ σκέλος 8
αἴροντες οὐροῦσιν οἱ ἄρρενες ὡς μὲν ἐπὶ [s] τὸ πολὺ ὅταν ἑξά-
μηνοι ὦσιν· [t] ποιοῦσι δέ τινες [v] τοῦτο καὶ ὕστερον, ἤδη ὀκτά-
μηνοι ὄντες, καὶ πρότερον [w] ἢ ἑξάμηνοι· ὡς γὰρ ἁπλῶς εἰπεῖν,
ὅταν [x] ἰσχύειν ἄρξωνται, αὐτὸ ποιοῦσιν. Αἱ δὲ θήλειαι πᾶσαι
καθεζόμεναι οὐροῦσιν· ἤδη δέ τινες καὶ τούτων ἄρασαι τὸ
σκέλος οὔρησαν. Τίκτει [y] δὲ κύων σκυλάκια [z] τὰ πλεῖστα 9
δώδεκα, ὡς δ' ἐπὶ τὸ πολὺ πέντε ἢ ἕξ· ἤδη δὲ καὶ ἓν ἔτεκέ
τις· αἱ δὲ Λακωνικαὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ [a] ὀκτώ. Ὀχεύονται
δ' αἱ θήλειαι καὶ ὀχεύουσιν οἱ ἄρρενες ἕως ἂν ζῶσιν. Ἴδιον
δ' ἐπὶ τῶν Λακωνικῶν συμβαίνει πάθος· πονήσαντες γὰρ
μᾶλλον δύνανται ὀχεύειν ἢ [b] ἀργοῦντες. Ζῇ [c] δ' ἡ μὲν Λα- 10
κωνικὴ κύων ὁ μὲν ἄρρην [d] περὶ ἔτη δέκα, ἡ δὲ θήλεια περὶ
ἔτη δώδεκα, τῶν δ' ἄλλων κυνῶν αἱ [e] μὲν πλεῖσται περὶ ἔτη

[g] ἔλαττον ἢ] καὶ ἔλαττον P.D^a. [h] καὶ ἐν ἑπτὰ P. [i] γίνεται καὶ πρότερον καὶ τέσσαρσι A^a.C^a. [k] ἐστι om. P. [l] ἡμέρας C^a. [m] ὕστερον ante μετὰ τὴν A^a.C^a. [n] τῶν] πρὸς τὸ (τὰ P.) τῶν P.D^a. [o] θηλείαις A^a.C^a. [p] μασθῶν P.D^a. [q] ἴσχει P.D^a. [r] τὸ δ' ἄρρεν A^a.C^a. [s] τὸ om. A^a. [t] ποιοῦσι—ἑξάμηνοι om. P. [v] τοῦτο καὶ ὕστερον] καὶ ἕτεροι τοῦτο P.D^a. [w] ἢ] οἱ A^a.C^a. [x] ἰσχύειν] ὀχεύειν P.D^a. [y] δὲ] δὲ καὶ D^a. [z] δώδεκα τὰ πλεῖστα P.D^a. [a] ὀκτώ] καὶ ὀκτώ P, ὀκτὼ καὶ A^a.C^a. [b] ὀργοῦντες corr. A^a. [c] δὲ τῶν λακωνικῶν κυνῶν P.D^a. [d] περὶ om. P.D^a. [e] μὲν om. P.C^a.D^a.

[f] τετταρακαίδεκα [g] ἢ πεντεκαίδεκα, ἔνιαι δὲ καὶ εἴκοσιν· διὸ καὶ Ὅμηρον [h] οἴονταί τινες ὀρθῶς ποιῆσαι τῷ εἰκοστῷ ἔτει
11 ἀποθανόντα τὸν κύνα τοῦ Ὀδυσσέως. Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν Λακωνικῶν διὰ τὸ πονεῖν τοὺς ἄρρενας μᾶλλον μακροβιώτεραι αἱ θήλειαι τῶν ἀρρένων· ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων λίαν μὲν οὐκ ἐπίδηλον, μακροβιώτεροι δ' ὅμως οἱ ἄρρενες τῶν θηλειῶν εἰσίν. Ὀδόντας δὲ κύων οὐ βάλλει πλὴν τοὺς καλουμένους [i] κυνόδοντας· τούτους δ' ὅταν [k] ὦσι τετράμηνοι, ὁμοίως αἵ τε
12 θήλειαι καὶ οἱ ἄρρενες. Διὰ δὲ τὸ τούτους μόνους βάλλειν ἀμφισβητοῦσί τινες· οἱ μὲν γὰρ διὰ [l] τὸ δύο μόνους βάλλειν ὅλως οὔ φασι (χαλεπὸν γὰρ ἐπιτυχεῖν τούτοις), οἱ δ' ὅταν ἴδωσι τούτους, ὅλως οἴονται βάλλειν καὶ τοὺς ἄλλους. Τὰς δ' ἡλικίας ἐκ τῶν ὀδόντων σκοποῦσιν· οἱ μὲν γὰρ νέοι λευκοὺς καὶ ὀξεῖς ἔχουσιν, οἱ δὲ πρεσβύτεροι μέλανας καὶ ἀμβλεῖς.

21 Βοῦς δὲ πληροῖ μὲν ὁ ἄρρην ἐκ μιᾶς ὀχείας, βαίνει δὲ [m] σφοδρῶς ὥστε [n] συγκάμπτεσθαι [o] τὴν βοῦν· ἐὰν δ' ἁμάρτῃ τῆς ὁρμῆς, [p] εἴκοσιν ἡμέρας διαλείπουσα προσίεται πάλιν ἡ θήλεια τὴν ὀχείαν. Οἱ μὲν οὖν πρεσβύτεροι τῶν ταύρων οὐδ' ἀναβαίνουσι πλεονάκις ἐπὶ τὴν αὐτὴν τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ἐὰν μὴ ἄρα [q] διαλιπόντες· οἱ δὲ νεώτεροι καὶ τὴν αὐτὴν βιάζονται πλεονάκις καὶ ἐπὶ πολλὰς ἀναβαίνουσι διὰ τὴν ἀκμήν.
2 Ἥκιστα [r] δὲ λάγνον [s] τῶν ἀρρένων ἐστὶ βοῦς. Ὀχεύει δ' ὁ νικῶν τῶν ταύρων· ὅταν δ' ἐξαδυνατήσῃ διὰ τὴν λαγνείαν, ἐπιτίθεται ὁ ἡττώμενος, καὶ κρατεῖ πολλάκις. Ὀχεύει δὲ τὰ ἄρρενα καὶ ὀχεύεται τὰ θήλεα ἐνιαύσια ὄντα πρῶτον, ὥστε [t] καὶ γεννᾶν· οὐ [v] μὴν ἀλλὰ τό γ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐνιαύσιοι καὶ ὀκτάμηνοι, τὸ δὲ μάλισθ' ὁμολογούμενον [w] διε-
3 τεῖς. Κύει δ' ἐννέα μῆνας, δεκάτῳ δὲ τίκτει· ἔνιοι δὲ δισχυ-

[f] τεσσαρεσκαίδεκα Da. [g] ἢ πεντεκαίδεκα om. Aa.Ca. [h] τινες οἴονται P.Da. [i] κυνώδοντας P. [k] εἰσὶ Aa. [l] τὸ] τε Ca. [m] σφόδρα Aa. [n] συγκάπτεσθαι P.Aa.Ca. [o] τὸν βοῦν· ἐὰν διαμάρτῃ Aa.Ca. [p] εἴκοσι δ' ἡμέρας Aa.Ca. [q] διαλείποντες Aa.Ca. [r] δὲ λαινὸν τῶν pr. P, δ' ἐλαυνόντων corr. [s] τῶν ἀρρένων ante λάγνον Aa.Ca. [t] καὶ post ὥστε om. Aa. [v] μὴν δ' ἀλλὰ Aa.Ca. [w] διέτεις Aa, διέτης Ca, διετές P.

ρίζονται δέκα μῆνας κύειν [x] ἡμερολεγδόν. [y] Ὅ τι δ' ἂν ἔμπροσθεν ἐξενεχθῇ τῶν εἰρημένων χρόνων, [z] ἐκβόλιμόν ἐστι [a] καὶ [b] οὐ θέλει ζῆν· [c] μαλακαὶ γὰρ καὶ ἀτελεῖς γίνονται αἱ [d] ὁπλαί. Τίκτει δ' ἓν τὰ πλεῖστα, ὀλιγάκις δὲ δύο· καὶ τίκτει καὶ [e] ὀχεύει ἕως ἂν [f] ζῇ. Ζῶσι δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ περὶ πεντε- 4
καίδεκα ἔτη [g] αἱ θήλειαι· καὶ οἱ ἄρρενες δ', [h] ἐὰν ἐκτμηθῶσιν. [i] Ἔνιοι δὲ ζῶσι καὶ εἴκοσιν ἔτη [k] καὶ ἔτι πλείω, ἐὰν εὔφορον ἔχωσι τὸ σῶμα· καὶ γὰρ τῶν βοῶν [l] τοὺς τομίας ἐθίζουσι, καὶ καθιστᾶσι [m] τῶν βοῶν ἡγεμόνας ὥσπερ τῶν προβάτων, καὶ ζῶσιν οὗτοι πλείω χρόνον τῶν ἄλλων διά τε τὸ [n] μὴ πονεῖν καὶ διὰ τὸ νέμεσθαι ἀκέραιον νομήν. Ἀκμάζει δὲ 5
μάλιστα [o] πεντέτης ὤν, διὸ καὶ Ὅμηρόν φασι πεποιηκέναι τινὲς ὀρθῶς ποιήσαντα

ἄρσενα πενταέτηρον

καὶ τὸ

βοὸς [p] ἐννεώροιο·

δύνασθαι γὰρ ταὐτόν. Τοὺς δ' ὀδόντας βάλλει βοῦς [q] διετής, καὶ οὐκ [r] ἀθρόους [s] ἀλλ' ὥσπερ ἵππος· τὰς δ' ὁπλάς, ὁπόταν ποδαγρᾷ, οὐκ ἀποβάλλει, ἀλλ' οἰδεῖ μόνον σφόδρα τοὺς πόδας. Τὸ δὲ γάλα, ὅταν τέκῃ, χρήσιμον γίνεται· 6
[t] ἔμπροσθεν δ' οὐκ ἔχει γάλα. Τὸ δὲ πρῶτον γινόμενον γάλα ὅταν παγῇ, οὕτω γίνεται [v] σκληρὸν ὥσπερ λίθος· τοῦτο δὲ συμβαίνει, ἐὰν μή τις [w] μίξῃ ὕδατι. [x] Νεώτεραι δ' ἐνιαυσίων οὐκ [y] ὀχεύονται, πλὴν ἐάν τι τερατῶδες [z] ᾖ· ἤδη δέ τινες καὶ τετράμηνοι ὠχεύθησαν [z] καὶ ὤχευσαν. Ἄρ- 7
χονται δὲ τῆς ὀχείας περὶ τὸν [a] Θαργηλιῶνα μῆνα καὶ τὸν

[x] ἡμερολεγδῶν Da, ἡμερολιδών P. [y] ὅ τι] ὅταν P. [z] ἐμβόλιμον Da. [a] καὶ om. P. [b] οὐ θέλει] οὐ ζῇ ἔτι κἂν μικρὸν προτερήσῃ τῷ τόκῳ οὔτε θέλει P.Da. [c] μάλα P.Aa.Ca.Da. [d] ἁπλαί Aa.Ca. [e] ἀργεύει Aa. [f] ζῇ P. [g] αἱ] καὶ P. [h] ἂν Ca. [i] ἔνιαι Da. [k] καὶ ἔτι om. Ca. [l] τοὺς —ἡγεμόνας] εἰσιν ἡγεμόνες Aa.Ca. [m] ἡγεμόνας τῶν βοῶν Da. [n] μὴ addidit intp. vetus. [o] πενταετὴς P.Da. [p] ἐννεώτεροι ὀδυνᾶσθαι P. [q] διέτης Aa. [r] ἀθρόως Ca. [s] ἀλλ' om. Aa.Ca. [t] ἔμπροσθεν—γίνεται om. P. [v] σκληρὸν γὰρ ὥσπερ P. [w] μίξῃ] συμμίξῃ Aa.Ca. [x] νεώτερα P. [y] ὀχεύεται P.Aa.Ca. [z] ᾖ et καὶ ὤχευσαν om. P.Da. [a] θαρταλίωνα P.

[b] Σκιρροφοριῶνα αἱ πλεῖσται· οὐ μὴν ἀλλ' ἔνιαι καὶ μέχρι
τοῦ μετοπώρου [c] κυΐσκονται. Ὅταν δὲ [d] πολλαὶ κύωσι καὶ
[e] προσδέχωνται τὴν ὀχείαν, σφόδρα δοκεῖ σημεῖον εἶναι καὶ
χειμῶνος καὶ ἐπομβρίας. Αἱ δὲ συνήθειαι γίνονται μὲν [f] ταῖς
βουσὶν ὥσπερ [f] ταῖς ἵπποις, ἧττον δέ.

22 [g] Ἵππος δ' ἄρχεται ὀχεύειν ὁ μὲν ἄρρην διέτης, καὶ ἡ
θήλεια διέτης ὀχεύεσθαι· ταῦτα μέντοι ὀλίγα ἐστί, καὶ τὰ
[h] ἔκγονα τούτων ἐλάττω καὶ ἀσθενικώτερα· ὡς δ' ἐπὶ τὸ
πολὺ ἄρχονται ὀχεύειν τριετεῖς ὄντες, καὶ [i] αἱ ἵπποι ὀχεύε-
σθαι, καὶ ἐπιδιδόασι δ' ἀεὶ πρὸς τὸ [k] βελτίω τὰ [l] ἔκγονα
2 γίνεσθαι μέχρι [m] ἐτῶν εἴκοσιν. Κύει δ' ἕνδεκα μῆνας, δωδε-
κάτῳ δὲ τίκτει. Πληροῖ δ' ὁ ἵππος οὐκ ἐν τεταγμέναις
ἡμέραις, ἀλλ' ἐνίοτε [n] μὲν ἐν μιᾷ ἢ δυσὶν ἢ τρισίν, ἐνίοτε
[o] δ' ἐν πλείοσιν· θᾶττον δὲ [p] πληροῖ ἐπιβαίνων ὄνος [q] ἢ
ἵππος. Ἡ δ' ὀχεία οὐκ ἐπίπονος τῶν ἵππων, ὥσπερ ἡ τῶν
βοῶν. [r] Λαγνίστατον [s] δὲ καὶ τῶν θηλειῶν καὶ τῶν ἀρρέ-
3 νων [t] μετ' ἄνθρωπον ἵππος ἐστίν. Ἡ δὲ τῶν νεωτέρων
ὀχεία γίνεται παρὰ τὴν ἡλικίαν, ὅταν εὐβοσία καὶ ἀφθονία
γένηται τροφῆς. Ἔστι μὲν οὖν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ [v] μονοτό-
κος, τίκτει μέντοι ποτὲ καὶ δύο τὰ πλεῖστα. Καὶ [w] ἡμιό-
4 νους δ' [x] ἤδη ἔτεκέ τις δύο· ἃ κρίνουσιν ἐν [y] τέρασιν. Ὀχεύει
μὲν οὖν ἵππος καὶ [z] τριακοντάμηνος· ὥστε δὲ καὶ γεννᾶν
ἀξίως, ὅταν [a] παύσηται βάλλων. Ἤδη δέ τινες καὶ βάλ-
λοντες ἐπλήρωσαν, ὡς φασίν, [b] ἂν μὴ φύσει [c] ἄγονοι τυγχά-
5 νωσιν ὄντες. Ἔχει μὲν οὖν ὀδόντας [d] τετταράκοντα, βάλ-
λει δὲ τοὺς μὲν πρώτους [e] τέτταρας τριακοντάμηνος, τοὺς

[b] σκηροφορίωνα P, σκιροφορίωνα D^a. [c] κυΐσκεται A^a. [d] πολλαὶ intp: codices πολλὰ. [e] προσδέχονται A^a. [f] τοῖς utrobique P.D^a. [g] ὁ ἵππος ἄρχεται δ' P. [h] ἔγγονα A^a, ἥττονα P. [i] οἱ D^a. [k] βέλτιον P.D^a. [l] ἔγγονα P, δ' ἔγγονα A^a.C^a. [m] τῶν P. [n] μὲν om. A^a. [o] δ' ἐν] δὲ P.D^a. [p] ἐπιβαίνων πληροῖ D^a, ἐπιβαίνει πληρῶν P. [q] ἢ ἵππος] ἵππῳ A^a. [r] λαγνίαστον C^a, ἀλλ' ἁγνίστατον P.D^a. [s] δὲ om. D^a. [t] ἵππος μετ' ἄνθρωπον D^a. [v] μονότοκον vel μονοτόκον P.A^a.C^a. [w] ἡμιόνους intpp: codices ἡμίονος. [x] ἤδη om. A^a.C^a. [y] τέσσαρσιν A^a. [z] τριακονταμήνειος, omisso ὥστε, P. [a] παύηται A^a.C^a. [b] ἐὰν C^a. [c] ἀπόγονοι τύχωσιν A^a.C^a. [d] τεσσαράκοντα P.D^a, μεγάλους C^a. [e] τέτταρας καὶ τρ. P.

μὲν δύο ἄνωθεν [f] τοὺς δὲ δύο κάτωθεν· [g] ἐπειδὰν δὲ γένηται
ἐνιαυτός, βάλλει τὸν αὐτὸν τρόπον τέτταρας, δύο μὲν ἄνω-
θεν δύο δὲ κάτωθεν, καὶ πάλιν ὅταν ἄλλος ἐνιαυτὸς γένηται,
ἑτέρους τέτταρας τὸν αὐτὸν τρόπον· τεττάρων δ' ἐτῶν πα-
ρελθόντων καὶ ἓξ μηνῶν οὐκέτι βάλλει οὐδένα. Ἤδη δέ τις 6
[h] τὸ πρῶτον εὐθὺς ἅμα [i] πάντας ἐξέβαλε, καὶ ἄλλος ἅμα
τοῖς τελευταίοις ἅπαντας· [k] ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα γίνεται ὀλι-
γάκις. Ὥστε σχεδὸν συμβαίνει, [l] ὅταν τεττάρων ἐτῶν [m] ᾖ
καὶ ἓξ μηνῶν, χρήσιμον εἶναι πρὸς τὴν [n] γέννησιν μάλιστα.
Εἰσὶ δ' οἱ πρεσβύτεροι τῶν ἵππων γονιμώτεροι, καὶ οἱ ἄρρενες
τῶν ἀρρένων καὶ αἱ θήλειαι τῶν θηλειῶν. Ἀναβαίνουσι δὲ καὶ 7
ἐπὶ τὰς μητέρας οἱ ἵπποι καὶ [o] ἐπὶ τὰς θυγατέρας· καὶ τότε
δοκεῖ [p] τέλεον εἶναι τὸ ἱπποφόρβιον, ὅταν ὀχεύωσι [q] τὰ ἑαυτῶν
ἔκγονα. Οἱ δὲ Σκύθαι ἱππεύουσι ταῖς κυούσαις ἵπποις, ὅταν
θᾶττον στραφῇ τὸ ἔμβρυον, καὶ φασὶ γίνεσθαι αὐτὰς [r] εὐ-
τοκωτέρας. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα τετράποδα [s] κατακείμενα 8
τίκτει, διὸ καὶ πλάγια προέρχεται τὰ ἔμβρυα πάντων· [t] ἡ
δ' ἵππος ἡ θήλεια ὅταν ἤδη πλησίον ᾖ τῆς ἀφέσεως, [v] ὀρθὴ
στᾶσα προΐεται τὸ [w] ἔκγονον. Ζῶσι δὲ τῶν ἵππων οἱ [x] μὲν
πλεῖστοι περὶ ὀκτωκαίδεκα ἔτη καὶ εἴκοσιν, [y] ἔνιοι [z] δὲ πεντε-
καιείκοσι καὶ τριάκοντα· ἐὰν δέ τις [a] ἐπιμελῶς θεραπεύῃ,
[b] ἐκτείνει καὶ πρὸς τὰ πεντήκοντα. Ὁ δὲ μακρότατος βίος 9
τῶν [c] πλείστων ἐστὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ [d] τριακοντέτης· ἡ δὲ
θήλεια ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη, ἤδη δέ τινες
καὶ [e] τετταράκοντα ἔτη βεβιώκασιν. [f] Ἐλάττω δὲ χρόνον
βιοῦσιν οἱ ἄρρενες τῶν θηλειῶν διὰ τὰς ὀχείας, καὶ [g] οἱ ἰδίᾳ

[f] τοὺς δὲ δύο] δύο δὲ P.Da. [g] ἐπειδὰν—κάτωθεν om. P. [h] εὐθὺς τὸ πρῶτον Da. [i] πάντας ἐξέβαλλε P, ἐξέβαλε πάντας Aa.Ca. [k] ἀλλὰ τοιαῦτα γίνεται σχεδὸν ὀλιγάκις Aa.Ca. [l] ὅταν δὲ τεττάρων Ca. [m] ᾖ καὶ] ᾖ Aa, ἢ Ca. [n] γένεσιν P.Da. [o] ἐπὶ om. Aa.Ca. [p] τέλειον Da, τὸ τέλειον P. [q] αὐτῶν τὰ P. [r] ἐντοκωτέρας P. [s] τίκτει κατακείμενα P.Da. [t] ἡ δὲ θήλεια ἵππος P. [v] ὀρθήσασα πρ. P. [w] ἔγγονον P.Aa. [x] μὲν om. P. [y] ἔνιοι—εἴκοσι om. P. [z] δὲ] δὲ καὶ Da. [a] ἐπιμελῶς om. P.Da. [b] ἐκτείνεται Aa. [c] πλειόνων Ca, ἵππων Da. [d] τριακονταέτης Ca, τριάκοντα ἐννέα ἔτη Da. τριακοντέτης—πολὺ om. P. [e] τεσσαράκοντα P. [f] ἔλαττον Aa.Ca. [g] οἱ om. P.Da, ἰδίᾳ om. Aa.Ca.

10 [h] τρεφόμενοι τῶν ἐν τοῖς ἱπποφορβίοις. Ἡ μὲν οὖν θήλεια
πέντ' ἐτῶν τέλος λαμβάνει μήκους καὶ ὕψους, ὁ δ' ἄρρην ἓξ
ἐτῶν· μετὰ δὲ ταῦτα ἐν ἄλλοις [i] ἓξ ἔτεσι τὸ πλῆθος λαμ-
βάνει τοῦ σώματος, καὶ ἐπιδίδωσι [k] μέχρι ἐτῶν εἴκοσιν.
11 [l] Ἀποτελειοῦται δὲ τὰ θήλεα τῶν ἀρρένων ἔμπροσθεν, ἐν
[m] δὲ τῇ γαστρὶ τὰ ἄρρενα τῶν [n] θηλειῶν, καθάπερ καὶ ἐπὶ
τῶν ἀνθρώπων· ταὐτὸ δὲ τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων
ζῴων ὅσα πλείω τίκτει. Θηλάζειν δέ φασι τὸν μὲν ἡμίονον
[o] ἑξάμηνον, εἶτ' οὐκέτι [p] προσίεσθαι διὰ τὸ [q] σπᾶσθαι καὶ
12 πονεῖν· τὸν δ' ἵππον πλείω χρόνον. Ἀκμάζει δὲ καὶ ἵππος
καὶ ἡμίονος μετὰ τοὺς βόλους· ὅταν δὲ [r] πάντας ὦσι βε-
βληκότες, οὐ ῥᾴδιον γνῶναι τὴν ἡλικίαν. Διὸ καὶ [s] λέγουσι
γνώμην ἔχειν, ὅταν [t] ἄβολος ᾖ· ὅταν [v] δὲ βεβληκώς, οὐκ
13 ἔχειν. [w] Ὅμως δὲ μάλιστα γνωρίζεται ἡ ἡλικία μετὰ τοὺς
βόλους τῷ κυνόδοντι· τῶν μὲν γὰρ [x] ἱππαστῶν γίνεται
[y] μικρὸς διὰ τὴν τρίψιν (κατὰ τοῦτον γὰρ [z] ἐμβάλλεται ὁ
χαλινός), τῶν δὲ μὴ [x] ἱππαστῶν μέγας μὲν ἀλλ' ἀπηρτημέ-
14 νος, τῶν [a] δὲ νέων ὀξὺς καὶ [b] μικρός. Ὀχεύει δ' ὁ μὲν ἄρρην
πᾶσάν [c] τε ὥραν καὶ [d] ἕως ζῇ· καὶ ἡ θήλεια δ' ὀχεύεται ἕως
ἂν ζῇ, [e] οὔπω δὲ πᾶσαν ὥραν, [f] ἐὰν μή τις [g] δεσμὸν ἢ ἄλλην
τινὰ προσενέγκῃ [h] ἀνάγκην· ὥρα δ' οὐκ ἀφαιρεῖται οὐδεμία
τεταγμένη [i] τοῦ [k] ὀχεύεσθαι καὶ ὀχεύειν. Οὐ μέντοι γε ὅτ'
ἔτυχε γενομένης τῆς ὀχείας δύνανται [l] ἃ ἂν γεννήσωσιν ἐκτρέ-
15 φειν. Ἐν Ὀποῦντι [m] δ' ἐν ἱπποφορβίῳ ἵππος ἐγένετο ὃς
ὤχευεν ἐτῶν [n] ὢν [o] τετταράκοντα· ἔδει δὲ τὰ [p] πρόσθια σκέλη

[h] τρεφόμεναι P.Dᵃ. [i] ἓξ ἔτεσι] ἔξεσι Aᵃ. [k] μέχρις Dᵃ. [l] ἀποτελειοῦται] καὶ ἀποτελοῦνται· τελειοῦνται Dᵃ. et omissa καὶ P. [m] δὲ post τὰ Cᵃ. [n] θηλειῶν ὕστερον καθάπερ Aᵃ.Cᵃ. [o] ἑξάμηνον om. P. [p] προΐεσθαι Aᵃ.Cᵃ, προσίεται P.Dᵃ. [q] ἀποσπᾶσθαι Aᵃ.Cᵃ. [r] πάντες Aᵃ.Cᵃ. [s] λέγεται γνώριμα Aᵃ.Cᵃ. [t] βόλος Aᵃ.Cᵃ. [v] δὲ] ἐκ P. [w] ὅλως Aᵃ.Cᵃ. [x] utrobique ἑπταετῶν P.Dᵃ. et corr. Aᵃ. [y] μακρὸς Aᵃ.Cᵃ. [z] ἐκβάλλεται Aᵃ. [a] δὲ om. Aᵃ.Cᵃ. [b] μακρός P.Cᵃ. [c] τε] τὴν Aᵃ. [d] ἕως ἂν ζῇ P.Dᵃ. [e] οὕτω Cᵃ. et pr. Aᵃ. [f] ἐὰν μή] ἕως ἂν Cᵃ. et pr. Aᵃ. [g] δεσμῶν Aᵃ. [h] ἀνάγκην om. Aᵃ.Cᵃ. [i] τοῦ om. P. [k] ὀχεύειν καὶ ὀχεύεσθαι Aᵃ. [l] ἃ] ὅτ' Aᵃ.Cᵃ. [m] δ'—ὃς] δὲ ὁ φορβίου ἵππος Aᵃ. [n] ὢν om. Aᵃ. [o] τεσσαράκοντα P.Cᵃ.Dᵃ. [p] πρόσθεν Aᵃ.

συνεπαίρειν. Ἄρχονται δ' ὀχεύεσθαι [q] αἱ ἵπποι τοῦ ἔαρος. Ὅταν δὲ τέκῃ [r] ἡ ἵππος, οὐκ εὐθὺς [s] μετὰ τοῦτο πίμπλαται ἀλλὰ διαλείπει χρόνον, καὶ τίκτει [t] ἀμείνω τετάρτῳ ἢ πέμπτῳ ἔτει μετὰ τὸν τόκον. [v] Ἕνα δ' ἐνιαυτὸν καὶ πάμπαν 16
ἀνάγκη διαλείπειν καὶ ποιεῖν ὥσπερ [w] νειόν. Ἵππος μὲν οὖν διαλείπουσα τίκτει, ὥσπερ εἴρηται, [x] ὄνος δὲ συνεχῶς. Γίνονται δὲ τῶν ἵππων αἱ μὲν καὶ ἄτεκνοι ὅλως, [y] αἱ δὲ συλλαμβάνουσι μέν, οὐ δύνανται δ' ἐκφέρειν· σημεῖον δὲ τῶν τοιούτων [z] λέγουσιν εἶναι, τὸ ἔμβρυον [a] ἀνασχιζόμενον ἔχειν [b] ἄλλα νεφροειδῆ περὶ τοὺς νεφρούς, ὥστε [c] δοκεῖν τέτταρας [d] ἔχειν νεφρούς. Ὅταν δὲ τέκῃ [e] ἡ ἵππος, τό τε [f] χόριον εὐ- 17
θὺς κατεσθίει, καὶ ἀπεσθίει τοῦ πώλου ὃ ἐπιφύεται ἐπὶ τοῦ μετώπου [g] τῶν πώλων, [h] καλεῖται δὲ ἱππομανές· ἔστι δὲ τὸ μέγεθος ἔλαττον [i] μικρῷ ἰσχάδος, τὴν δ' ἰδέαν πλατύ, περιφερές, μέλαν. [k] Τοῦτο ἐάν τις φθῇ λαβὼν καὶ ὄσφρηται ἡ 18
ἵππος, ἐξίσταται καὶ [l] μαίνεται πρὸς τὴν ὀσμήν· διὸ καὶ [m] τοῦτο αἱ φαρμακίδες ζητοῦσι καὶ συλλέγουσιν. [n] Ἐὰν δ' [o] ὠχευμένην ἵππον ὑπὸ ἵππου ὄνος ὀχεύσῃ, διαφθείρει τὸ ἔμβρυον [p] τὸ [q] ἐνυπάρχον. Ἵππων δ' ἡγεμόνα οὐ καθιστᾶσιν οἱ [r] ἱπποφορβοὶ [s] ὥσπερ βοῶν, διὰ τὸ μὴ μόνιμον εἶναι τὴν φύσιν αὐτῶν ἀλλ' ὀξεῖαν καὶ εὐκίνητον.

Ὄνος δ' ὀχεύει μὲν καὶ ὀχεύεται τριακοντάμηνος, καὶ βάλ- 23
λει τοὺς πρώτους ὀδόντας· τοὺς δὲ δευτέρους ἕκτῳ μηνί, καὶ τοὺς τρίτους καὶ τοὺς τετάρτους ὡσαύτως· τούτους δὲ [t] γνώμονας καλοῦσι, τοὺς τετάρτους. Ἤδη δὲ καὶ ἐνιαυσία ὄνος ἐκύησεν ὥστε καὶ ἐκτραφῆναι. [v] Ἐξουρεῖ δ', ὅταν ὀχευθῇ, 2

[q] αἱ om. Aa.Ca. [r] ἡ] ὁ P.Da, om. Ca. et pr. Aa. [s] μετὰ τοῦτο om. P.Da. [t] ἄμεινον Aa.Ca. [v] ἕνα] ἔνια P.Ca. [w] νέον P.Da. [x] ὄνος Gaza, ἡμίονος P.Aa.Ca.Da. [y] αἱ δὲ σ. μέν om. P, μέν om. Aa.Ca. [z] λέγει Aa. [a] ἀνεσχημένον P. [b] ἀλλὰ P.Da. [c] δοκεῖ Aa. [d] ἔχειν] εἶναι P.Da. [e] ἡ om. Aa. [f] χορίον P. [g] τῶν πολλῶν Aa, τούτων τῶν πωλίων P.Da. [h] καλεῖται δὲ] ὃ καλ. P.Da. [i] μικρᾶς Da, μικρὸν P. [k] τοῦτο δὲ ἐάν τις ὀφθῇ Aa.Ca. [l] ἐκμαίνεται Aa.Ca. [m] τοῦτο om. P.Da. [n] ἐπὰν P.Aa. [o] ὀχευομένην P.Aa.Ca. [p] τὸ post ἔμβρυον om. P. [q] ὑπάρχον P.Aa.Ca. [r] ἱπποφορβεῖς Aa. [s] ὥσπερ τῶν βοῶν Aa.Ca. [t] γνῶμα Aa.Ca, γνώμας P.Da. [v] ἐξουρεῖ] φέρει Aa.

τὴν γονήν, ἐὰν μὴ κωλύηται· διὸ τύπτουσι μετὰ τὴν ὀχείαν
[w] εὐθὺς καὶ διώκουσιν. Τίκτει δὲ δωδεκάτῳ μηνί. Τίκτει δὲ
τὰ μὲν πολλὰ ἕν· μονοτόκον γάρ ἐστι φύσει· τίκτει δ' ἐνίοτε
3 καὶ δύο. Ὁ μὲν οὖν ὄνος ἐπαναβὰς διαφθείρει τὸ τοῦ ἵππου
ὄχευμα, ὥσπερ εἴρηται· ὁ δ' ἵππος τὸ τοῦ ὄνου οὐ διαφθεί-
ρει, ὅταν [x] ᾖ ὠχευμένη ἡ ἵππος ὑπὸ τοῦ ὄνου. Ἴσχει δὲ γάλα
κύουσα δεκάμηνος οὖσα. [y] Τεκοῦσα δὲ βιβάζεται ἑβδόμῃ
ἡμέρᾳ, καὶ μάλιστα [z] δέχεται τὸ [a] πλῆσμα ταύτῃ [b] βιβασθεῖ-
4 σα τῇ ἡμέρᾳ, λαμβάνει δὲ καὶ ὕστερον. Ἐὰν δὲ μὴ τέκῃ πρὶν
[c] τὸ γνῶμα [d] λιπεῖν, οὐκέτι λαμβάνει πλῆσμα οὐδὲ κυΐσκεται
τοῦ λοιποῦ βίου παντός. Τίκτειν δ' οὐ θέλει οὔτε ὁρωμένη
ὑπὸ ἀνθρώπου οὔτ' ἐν τῷ φωτί, ἀλλ' εἰς τὸ σκότος ἀπάγου-
σιν, ὅταν μέλλῃ τίκτειν. Τίκτει δὲ διὰ βίου, ἐὰν τέκῃ πρὶν
[c] τὸ γνῶμα [d] λιπεῖν. Βιοῖ δ' ὄνος [e] πλείω τριάκοντ' ἐτῶν,
5 καὶ [f] ἡ θήλεια τοῦ ἄρρενος πλείω [g] ἔτη. Ὅταν δ' ἵππος
[h] ὀχεύσῃ ὄνον ἢ ὄνος ἵππον, πολὺ μᾶλλον ἐξαμβλοῖ ἢ ὅταν
τὰ ὁμογενῆ ἀλλήλοις μιχθῇ, οἷον ἵππος ἵππῳ [i] ἢ ὄνος ὄνῳ.
Ἀποβαίνει δὲ καὶ ὁ τῆς κυήσεως χρόνος, ὅταν μιχθῇ ἵππος
καὶ ὄνος, κατὰ τὸ ἄρρεν, λέγω δ' ἐν ὅσῳ χρόνῳ τοῦτο γίνεται
6 ἐξ ὁμογενῶν γινόμενον. Τὸ δὲ μέγεθος τοῦ σώματος καὶ τὸ
εἶδος καὶ ἡ ἰσχὺς μᾶλλον τῷ θήλει ἀφομοιοῦται τοῦ [k] γενο-
μένου. [l] Ἂν δὲ συνεχῶς [m] μίσγηται καὶ μὴ [n] διαλείπῃ χρό-
νον τινὰ οὕτως ὀχευόμενα, ταχέως [o] ἄγονον τὸ θῆλυ γίνεται·
διὸ συνεχῶς οὐ μίσγουσιν [p] οὕτως οἱ περὶ ταῦτα πραγματευ-
7 όμενοι, ἀλλὰ διαλείπουσί τινα χρόνον. Οὐ [q] προσδέχεται δ'
οὔτε ἡ ἵππος τὸν ὄνον οὔτε ἡ ὄνος τὸν ἵππον, ἐὰν μὴ τύχῃ
τεθηλακὼς ὁ ὄνος ἵππον· ὑποβάλλουσι γὰρ ἐπίτηδες οὓς κα-

[w] εὐθὺ Ca. [x] ᾖ ὀχευομένη ἡ Ca, ἡ ὀχευομένη ᾖ Aa. [y] τίκτουσα P.Da. [z] δέχεται] δὲ δέχεται P. [a] πλησίασμα Aa.Ca. [b] τῇ ἡμέρᾳ βιβασθεῖσα P.Da. [c] τὸ γνωμην utrobique P. [d] λείπειν utrobique P.Da. [e] πλεῖον Aa. [f] ἡ om. P. [g] ἔτι P. [h] ὀχεύνῃ P.Da. [i] ἢ] οἷον Da. [k] γινομένου Aa. [l] ἐὰν Ca. [m] μίγνυται Aa. [n] διαλίπῃ Aa.Ca.Da. [o] τὸ θῆλυ ἄγονον P.Da. [p] οὕτως οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα Da, οἵ τε περὶ ταῦτα P. [q] προσδέχονται Aa.Ca.

λοῦσιν [r] ἱπποθήλας. Οὗτοι δ' ὀχεύουσιν ἐν τῇ [s] νομῇ βίᾳ
κρατοῦντες, ὥσπερ οἱ ἵπποι.

Ὁ δ' ὀρεὺς ἀναβαίνει μὲν καὶ ὀχεύει μετὰ τὸν πρῶτον 24
βόλον, [t] ἑπταετὴς δ' ὢν καὶ πληροῖ, καὶ ἤδη ἐγένετο [v] γίννος
ὅταν [w] ἀναβῇ ἐφ' ἵππον θήλειαν· ὕστερον δ' οὐκέτι ἀναβαί-
νει. Καὶ ὁ θῆλυς δ' ὀρεὺς ἤδη ἐπληρώθη, οὐ μέντοι [x] γε
ὥστ' ἐξενεγκεῖν διὰ τέλους. [y] Αἱ δ' ἐν τῇ [z] Συρίᾳ τῇ ὑπὲρ 2
Φοινίκης ἡμίονοι καὶ ὀχεύονται καὶ τίκτουσιν· ἀλλ' ἔστι [a] τὸ
γένος ὅμοιον μὲν ἕτερον δέ. Οἱ δὲ καλούμενοι [b] γίννοι γί-
νονται ἐξ [c] ἵππου, ὅταν νοσήσῃ ἐν τῇ κυήσει, ὥσπερ [d] ἐν μὲν
τοῖς ἀνθρώποις οἱ [e] νάνοι, ἐν δὲ τοῖς ὑσὶ τὰ μετάχοιρα· καὶ
ἴσχει δέ, ὥσπερ οἱ [e] νάνοι, ὁ [f] γίννος τὸ αἰδοῖον μέγα. Ζῇ [g] δ' 3
ἡμίονος ἔτη πολλά· ἤδη γάρ τις βεβίωκεν ἔτη [h] καὶ ὀγδοή-
κοντα, οἷον Ἀθήνησιν ὅτε τὸν νεὼν [i] ᾠκοδόμουν· [k] ὃς καὶ
ἀφειμένος ἤδη διὰ [l] τὸ γῆρας συναμπρεύων [m] καὶ [n] παρα-
πορευόμενος παρώξυνε τὰ [o] ζεύγη πρὸς τὸ ἔργον, ὥστ' ἐψη-
φίσαντο μὴ ἀπελαύνειν αὐτὸν τοὺς [p] σιτοπώλους ἀπὸ τῶν
[q] τηλιῶν. Γηράσκει δὲ βραδύτερον ὁ θῆλυς ὀρεὺς τοῦ ἄρρε- 4
νος. Λέγουσι δ' ἔνιοι ὅτι ἡ μὲν καθαίρεται οὐροῦσα, ὁ δ'
ἄρρην διὰ τὸ ὀσφραίνεσθαι τοῦ οὔρου [r] γηράσκει θᾶττον.

Τούτων μὲν οὖν τῶν ζῴων αἱ γενέσεις τοῦτον ἔχουσι τὸν
τρόπον. Τὰ δὲ νέα καὶ τὰ παλαιὰ τετράποδα διαγινώσκου- 25
σιν οἱ περὶ τὰς θεραπείας [s] ὄντες αὐτῶν· ἐὰν μὲν ἀπὸ τῆς
γνάθου τὸ δέρμα [t] ἐφελκόμενον [v] ταχὺ ἐπίῃ, νέον τὸ τετρά-
πουν, ἐὰν δὲ πολὺν χρόνον [w] μένῃ ἐρρυτιδωμένον, παλαιόν.

[r] ἱπποθῆρας Aa.Ca. [s] νομῇ βίᾳ] νεομηνίᾳ Aa.Ca. [t] ἑπτέτης Da, ἐπιτριέτης Ca. [v] γῖννος Aa.Ca, ἴννος P.Da. [w] ἀναβαίνῃ Aa.Ca. [x] γε om. Aa.Ca. [y] αἱ μὲν ἐν P, ἐν δὲ Aa. [z] οὐρίαι τῇ ὑπὲρ φοινίκην Ca. [a] τὸ om. Aa. [b] γῖννοι P.Aa.Da. [c] ἵππων Aa. [d] ἐν μὲν om. Aa.Ca. [e] νάννοι utrobique P.Aa.Ca.Da. [f] γῖνος Aa.Ca, γῖννος Da. [g] δ'] δ' ὁ Da, δ' ἡ P.Ca. [h] καὶ om. Da. [i] οἰκοδόμουν Da. [k] ὃς καφήμενος P. [l] τὸ om. P.Ca.Da. [m] καὶ om. P.Da. [n] περιπορευόμενος Aa.Ca. [o] ζυγὰ Aa.Ca. [p] σιτοπώλας P.Da. [q] τηλίων P.Da, τηλείων Aa, θηλειῶν Ca. [r] γηράσκει μᾶλλον θᾶττον P.Da. [s] αὐτῶν ὄντες Aa.Ca. [t] ἀφελκόμενον Da. [v] παχὺ P.Aa.Ca. [w] μένῃ ἐρρυτιδούμενον Aa, ἐρρυτιδωμένον μένῃ P.Da.

26 Ἡ δὲ κάμηλος κύει μὲν δέκα μῆνας, τίκτει δ' ἀεὶ ἓν μόνον· μονοτόκον γάρ ἐστιν. Ἐκκρίνουσι δ' ἐκ τῶν καμήλων ἐνιαύσιον τὸ [x]ἔκγονον. Ζῇ δὲ χρόνον [y]πολύν, πλείω ἢ πεντήκοντα ἔτη. Τίκτει δὲ τοῦ ἔαρος, καὶ γάλα ἔχει μέχρι οὗ ἂν ἐν γαστρὶ λάβῃ. Ἔχει δὲ καὶ τὰ κρέα καὶ τὸ [z]γάλα ἥδιστα πάντων· πίνουσι δὲ [a]τὸ γάλα δύο καὶ ἕνα ἢ τρία καὶ ἕνα πρὸς ὕδωρ κεράσαντες.

27 Ὁ δ' ἐλέφας ὀχεύει καὶ ὀχεύεται [b]πρῶτον εἴκοσιν ἐτῶν. Ὅταν δ' ὀχευθῇ ἡ θήλεια, φέρει ἐν γαστρί, ὡς μέν τινές φασιν, ἐνιαυτὸν καὶ ἓξ μῆνας, ὡς δ' ἕτεροι, τρί' ἔτη· τοῦ δὲ μὴ ὁμολογεῖσθαι τὸν χρόνον αἴτιον [c]τὸ μὴ [d]εὐθεώρητον εἶναι τὴν ὀχείαν. Τίκτει δ' ἡ θήλεια συγκαθίσασα ἐπὶ τὰ ὄπισθεν, καὶ ἀλγοῦσα δήλη ἐστίν. Ὁ δὲ σκύμνος ὅταν γένηται, θηλάζει τῷ στόματι [e]καὶ οὐ τῷ μυκτῆρι, καὶ βαδίζει καὶ βλέπει εὐθὺς [f]γεννηθείς.

28 Αἱ δ' [g]ὕες αἱ ἄγριαι τοῦ χειμῶνος [h]ἀρχομένου ὀχεύονται, τίκτουσι δὲ τοῦ [i]ἔαρος ἀποχωροῦσαι εἰς τοὺς δυσβατωτάτους τόπους καὶ [k]ἀποκρήμνους μάλιστα καὶ φαραγγώδεις καὶ συσκίους. Διατρίβει δ' ὁ ἄρρην ἐν ταῖς ὑσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡμέρας τριάκοντα. Τὸ δὲ πλῆθος τῶν τικτομένων καὶ ὁ χρόνος τῆς κυήσεως ὁ [l]αὐτὸς καὶ ἐπὶ τῶν ἡμέρων ὑῶν ἐστίν.
2 Τὰς δὲ φωνὰς [m]παραπλησίους ἔχουσι [n]τοῖς ἡμέροις, πλὴν μᾶλλον ἡ θήλεια φωνεῖ, ὁ δ' ἄρρην σπανίως. Τῶν δ' ἀρρένων [o]καὶ ἀγρίων οἱ τομίαι μείζους γίνονται καὶ χαλεπώτεροι, ὥσπερ καὶ Ὅμηρος ἐποίησεν

> [p]θρέψεν ἐπὶ χλούνην σῦν ἄγριον· οὐδὲ ἐῴκει
> θηρί γε σιτοφάγῳ, [q]ἀλλὰ ῥίῳ ὑλήεντι.

3 Γίνονται δὲ τομίαι διὰ τὸ νέοις οὖσιν ἐμπίπτειν νόσημα

[x] ἔγγονον P. [y] πολύ Ca. [z] γάλα μέχρι οὗ ἂν ἐν γαστρὶ λάβῃ ἥδιστα Da. [a] τὸ om. P. [b] πρῶτον] πρὸ τῶν P.Da. [c] τὸ δὲ μὴ Aa. [d] εὐθεώρητον εἶναι] θεωρεῖσθαι P. [e] καὶ ante οὐ om. P.Da. [f] γεννώμενος P.Da. [g] ὗς Aa.Ca. [h] ἀρχόμεναι Aa. [i] ἀέρος Aa. [k] ἀποκρημνοτάτους μάλιστα Aa.Ca. [l] αὐτός τε ὡς καὶ P. [m] παραπλησίας Aa, παραπλησίως P.Ca. [n] ταῖς Da. [o] καὶ ἀγρίων om. Aa.Ca. [p] θρίψιν P. [q] ἀλλ' ἀγρίῳ corr. Da.

[r]κνησμὸν εἰς τοὺς ὄρχεις· εἶτα ξυόμενοι πρὸς τὰ δένδρα ἐκ-
θλίβουσι τοὺς ὄρχεις.

[s]Ἡ δ' ἔλαφος τὴν μὲν ὀχείαν ποιεῖται, [t]καθάπερ ἐλέχθη 29
πρότερον, [v]τὰ πλεῖστα μὲν ἐξ ὑπαγωγῆς (οὐ γὰρ ὑπομένει ἡ
θήλεια τὸν ἄρρενα πολλάκις διὰ τὴν συντονίαν), οὐ μὴν ἀλλὰ
καὶ ὑπομένουσαι ἐνίοτε ὀχεύονται, καθάπερ τὰ πρόβατα· καὶ
ὅταν ὀργῶσι, [w]παρεκκλίνουσιν ἀλλήλας. [x]Μεταλλάττει δ' 2
ὁ ἄρρην καὶ οὐ [y]πρὸς μιᾷ διατρίβει, ἀλλὰ [z]διαλιπὼν βραχὺν
χρόνον πλησιάζει [a]ἄλλαις. Ἡ δ' ὀχεία γίνεται μετ' ἀρ-
κτοῦρον περὶ τὸν Βοηδρομιῶνα καὶ Μαιμακτηριῶνα. Κύει δ'
ὀκτὼ μῆνας· κυΐσκεται δ' ἐν ὀλίγαις ἡμέραις, καὶ ὑφ' ἑνὸς
πολλαί. Τίκτει δ' ὡς μὲν [b]ἐπὶ τὸ πολὺ ἕν, ἤδη δέ τινες ὠμ- 3
μέναι εἰσὶν ὀλίγαι καὶ δύο. Καὶ ποιεῖται τοὺς τόκους παρὰ
τὰς ὁδοὺς διὰ τὸν πρὸς τὰ θηρία φόβον. Ἡ δ' αὔξησις [c]τα-
χεῖα τῶν νεβρῶν. Κάθαρσις δὲ κατ' ἄλλους μὲν χρόνους [d]οὐ
συμβαίνει ταῖς ἐλάφοις· ὅταν δὲ [e]τίκτωσι, γίνεται φλε-
γματώδης αὐταῖς κάθαρσις. Εἴθισται δ' [f]ἄγειν τοὺς νεβροὺς 4
ἐπὶ τοὺς σταθμούς· ἔστι δὲ τοῦτο τὸ χωρίον αὐταῖς καταφυ-
γή, πέτρα [g]περιρραγεῖσα μίαν ἔχουσα εἴσοδον, οὗ καὶ ἀμύ-
νεσθαι [h]εἴωθεν ἤδη τοὺς ἐπιτιθεμένους. Περὶ δὲ τῆς ζωῆς
μυθολογεῖται μὲν ὡς [i]ὂν μακρόβιον, οὐ [k]φαίνεται δ' οὔτε τῶν
μυθολογουμένων οὐθὲν [l]σαφές, ἥ τε κύησις καὶ ἡ αὔξησις τῶν
νεβρῶν συμβαίνει οὐχ ὡς μακροβίου τοῦ ζῴου ὄντος. Ἐν 5
δὲ τῷ ὄρει τῷ [m]Ἐλαφώεντι καλουμένῳ, ὅ ἐστι τῆς Ἀσίας ἐν
τῇ [n]Ἀργινούσῃ, οὗ [o]ἐτελεύτησεν Ἀλκιβιάδης, [p]αἱ ἔλαφοι
[q]πᾶσαι τὸ οὖς ἐσχισμέναι εἰσίν, ὥστε κἂν [r]ἐκτοπίσωσι [s]γι-
νώσκεσθαι τούτῳ· καὶ τὰ ἔμβρυα [t]δ' [v]ἐν τῇ γαστρὶ ὄντα εὐ-

[r] κνισμὸν Ca, κνισμῶν P. [s] ὁ P.Ca. [t] καθὼς Aa. [v] τὰ] τὰ δὲ Aa.Ca. [w] παρεγκλίνουσιν Ca. [x] μεταβάλλει Aa.Ca. [y] προσδιατρίβει, omisso μιᾷ, Aa.Ca. [z] διαλείπων P. [a] ἀλλήλαις Aa.Ca. [b] ἐπὶ om. P.Da. [c] ταχεῖα μὲν τῶν Aa.Ca. [d] οὐ om. Aa.Ca. [e] τέκωσι P.Da. [f] ἀλγεῖν Aa.Ca. [g] περιδοχμία corr. Ca. [h] εἴωθε τοῖς ἐπιτιθεμένοις Aa.Ca. [i] ὂν] ἐστι corr. Ca. [k] φαίνονται δὲ τῶν Aa.Ca. [l] σαφές] ὀμφαῖς Ca. [m] ἐλαφόεντι Aa, ἐλατάεντι P.Da. [n] ἀργιννούσῃ Aa.Ca. [o] τετελεύτηκεν P.Da. [p] αἱ om. P.Da. [q] πᾶσαι] ἱστᾶσαι P. [r] ἐκτοπίσωσι] εἰς τοὐπίσω Aa.Ca. [s] γινώσκεται τοῦτο P, γίνεσθαι τούτῳ καταφανεῖς Da. [t] δ' om. P. [v] εὐθὺς ἔχει ἐν τῇ γαστρὶ, omisso ὄντα, Aa.Ca.

θὺς ἔχει τοῦτο τὸ σημεῖον. Θηλὰς [w] δ' ἔχουσιν [x] αἱ θήλειαι
6 τέτταρας ὥσπερ αἱ [y] βόες. Ἐπειδὰν δὲ [z] πλησθῶσιν αἱ
θήλειαι, ἐκκρίνονται οἱ ἄρρενες καθ' ἑαυτούς, καὶ διὰ τὴν [a] ὁρ-
μὴν τὴν τῶν ἀφροδισίων ἕκαστος μονούμενος βόθρους ὀρύττει,
καὶ [b] βρωμᾶται ὥσπερ οἱ τράγοι· καὶ τὰ πρόσωπα διὰ τὸ
ῥαίνεσθαι μέλανα γίνεται [c] αὐτῶν, ὥσπερ [d] τῶν τράγων.
Οὕτω δὲ διάγουσιν, [e] ἕως ἂν ὕδωρ γένηται· μετὰ δὲ ταῦτα
7 τρέπονται πρὸς τὴν νομήν. Ταῦτα δὲ ποιεῖ τὸ ζῷον διὰ τὸ
φύσει λάγνον εἶναι καὶ διὰ τὴν παχύτητα· ὑπερβάλλουσα
γὰρ γίνεται τοῦ θέρους αὐτῶν, διὸ καὶ οὐ δύνανται θεῖν, ἀλλ'
ἁλίσκονται ὑπὸ τῶν πεζῇ διωκόντων ἐν τῷ δευτέρῳ [f] δρόμῳ
καὶ τρίτῳ, καὶ φεύγουσι διὰ τὸ καῦμα καὶ τὸ ἆσθμα εἰς τὸ
8 ὕδωρ. Καθ' ὃν δὲ χρόνον [g] ὀχεύουσι, τὰ κρέα γίνεται [h] φαῦλα
καὶ δυσώδη, καθάπερ [i] καὶ τῶν τράγων. Ἐν μὲν οὖν τῷ
χειμῶνι γίνονται λεπτοὶ καὶ ἀσθενεῖς, πρὸς [k] δ' ἔαρ μάλιστ'
9 ἀκμάζουσι πρὸς τὸ δραμεῖν. Ἐν δὲ τῷ φεύγειν ἀνάπαυσιν
ποιοῦνται τῶν δρόμων, καὶ [l] ὑφιστάμενοι μένουσιν ἕως ἂν
πλησίον ἔλθῃ ὁ διώκων· τότε δὲ πάλιν φεύγουσιν. Τοῦτο
δὲ δοκοῦσι ποιεῖν διὰ τὸ πονεῖν τὰ ἐντός· τὸ γὰρ ἔντερον
ἔχει λεπτὸν καὶ ἀσθενὲς οὕτως ὥστ' ἐὰν ἠρέμα τις πατάξῃ,
διακόπτεται τοῦ δέρματος ὑγιοῦς ὄντος.

30 Αἱ δ' ἄρκτοι τὴν [m] μὲν ὀχείαν ποιοῦνται, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, οὐκ ἀναβαδὸν ἀλλὰ κατακεκλιμέναι ἐπὶ τῆς γῆς. Κύει δ' ἄρκτος τριάκονθ' [n] ἡμέρας. Τίκτει δὲ [o] καὶ ἓν καὶ δύο, τὰ δὲ πλεῖστα πέντε. Ἐλάχιστον δὲ τίκτει τὸ ἔμβρυον τῷ μεγέθει ὡς κατὰ τὸ σῶμα τὸ [p] ἑαυτῆς· [q] ἔλαττον μὲν γὰρ γαλῆς τίκτει, [q] μεῖζον δὲ μυός, καὶ ψιλὸν καὶ τυφλόν,

[w] δ'] τ' P. [x] αἵτε θ. Aa.Ca. [y] βοῦς P.Da. [z] δ' ἐμπλησθῶσιν αἱ θηλαί P.Da. [a] ὀσμὴν Aa.Ca. [b] βρωμᾶται γρ. Aa, βρῶμα P, βρομᾷ Da, βρομεῖ Aa.Ca. [c] αὐτοῖς Da. [d] τῶν] τὰ τῶν P.Da. [e] ὡς P. [f] καὶ τρίτῳ δρόμῳ Da. [g] ὀχεύονται corr. Aa, ἔχουσι Ca. [h] δυσώδη καὶ φαῦλα Da, καὶ φαῦλα καὶ δυσώδη Aa.Ca. [i] καὶ om. Aa.Ca. [k] δ'] δὲ τὸ P.Da. [l] ὑφ. μὲν μένουσιν Aa, ὑφ. μὲν ναίουσιν Ca. [m] μὲν om. Da. [n] ἡμέραις P.Ca.Da. [o] καὶ post δὲ om. Ca. [p] αὐτῆς P.Da. [q] ἐλάττους et mox μείζους P.Aa.Ca.

καὶ σχεδὸν ἀδιάρθρωτα τὰ σκέλη καὶ τὰ πλεῖστα τῶν μορίων. Τὴν δ' ὀχείαν ποιεῖται τοῦ μηνὸς τοῦ [r] Ἐλαφηβο- 2
λιῶνος, τίκτει δὲ περὶ τὴν ὥραν τὴν τοῦ [s] φωλεύειν. Γίγνονται [t] μὲν οὖν περὶ τὸν χρόνον τοῦτον καὶ ἡ θήλεια καὶ ἡ ἄρρην [v] πιότατοι· ὅταν δ' [w] ἐκθρέψῃ τρίτῳ μηνί, [x] ἐκφαίνουσιν ἤδη τοῦ [y] ἔαρος. Καὶ [z] ἡ [a] ὕστριξ δὲ [b] φωλεύει καὶ κύει ἴσας ἡμέρας, καὶ τἆλλα ὡσαύτως τῇ ἄρκτῳ. Κύουσαν δ' ἄρκτον ἔργον ἐστὶ [c] λαβεῖν.

Λέων δ' ὅτι μὲν ὀχεύει ὄπισθεν καὶ ἔστιν ὀπισθουρητικόν, 31
εἴρηται πρότερον· ὀχεύει δὲ καὶ τίκτει οὐ πᾶσαν ὥραν, καθ' ἕκαστον μέντοι τὸν ἐνιαυτόν. Τίκτει μὲν οὖν τοῦ ἔαρος, τίκτει δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δύο, τὰ μέντοι πλεῖστα ἕξ· τίκτει δ' ἐνίοτε καὶ ἕν. Ὁ δὲ λεχθεὶς μῦθος περὶ τοῦ ἐκβάλλειν 2
τὰς ὑστέρας τίκτοντα ληρώδης ἐστί, συνετέθη δ' ἐκ τοῦ σπανίους εἶναι τοὺς λέοντας, ἀποροῦντος τὴν αἰτίαν τοῦ τὸν μῦθον [d] συνθέντος· σπάνιον γὰρ τὸ γένος [e] τὸ τῶν λεόντων ἐστὶ καὶ [f] οὐκ ἐν πολλῷ γίνεται τόπῳ, ἀλλὰ τῆς Εὐρώπης ἁπάσης ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ Ἀχελῴου καὶ τοῦ [g] Νέσσου ποταμοῦ. Τίκτει δὲ καὶ ὁ λέων πάνυ μικρὰ οὕτως ὥστε δίμηνα ὄντα μόλις [h] βαδίζειν. Οἱ δ' ἐν Συρίᾳ λέοντες τίκτουσι 3
πεντάκις, τὸ πρῶτον πέντε, εἶτ' ἀεὶ ἑνὶ ἐλάττονα· μετὰ δὲ [i] ταῦτα [k] οὐκέτι οὐδὲν τίκτουσιν, ἀλλ' ἄγονοι διατελοῦσιν. Οὐκ ἔχει δὲ ἡ λέαινα [l] χαίτην, ἀλλ' ὁ ἄρρην λέων. Βάλλει δὲ ὁ λέων [m] τῶν ὀδόντων τοὺς κυνόδοντας καλουμένους τέτταρας [n] μόνους, δύο μὲν ἄνωθεν δύο δὲ κάτωθεν· βάλλει δ' [o] ἑξάμηνος ὢν τὴν ἡλικίαν.

Ἡ δὲ ὕαινα [p] τῷ μὲν χρώματι [q] λυκώδης ἐστί, δασυτέρα 32

[r] ἐλαφηβωλέωνος P. [s] φωλεῖν Da, ὀχεύειν P. [t] μὲν οὖν] δὲ Aa.Ca. [v] πιότατος P.Da. [w] θρέψῃ P. [x] ἐκφαίνεται Aa, ἐκφέρεται Ca. [y] ἀέρος Aa.Ca. [z] ὁ Aa, om. P. [a] ἀστρὶξ Ca, στρὶξ Aa. [b] φωλεύει rc. Aa, φωλεῖται P.Aa.Ca.Da. [c] ληφθῆναι Aa.Ca. [d] συντεθέντος P.Ca. [e] τὸ post γένος om. Aa. [f] οὐχ ἐν Aa.Ca. [g] νέσου Aa.Ca, νεοστοῦ P. [h] βαδίζει Aa.Ca. [i] ταῦτα] χρόνον τινὰ Aa.Ca. [k] οὐδὲν οὐκέτι P. [l] χαίτην] καὶ τὴν ante lacunam P. [m] τῶν ὀδόντων om. P.Da. [n] μόνον Ca. [o] δεκάμηνος P. [p] τὰ μὲν χρώματα P. [q] λευκώδης ἐστί Da, ἐστι λευκώδης Aa.Ca.

[r] δέ, καὶ λοφιὰν ἔχει δι' ὅλης τῆς ῥάχεως· περὶ δὲ τῶν αἰδοίων ὃ λέγεται, ὡς ἔχει ἄρρενος καὶ θηλείας, ψεῦδός ἐστιν.
2 Ἀλλ' ἔχει τὸ μὲν τοῦ [s] ἄρρενος ὅμοιον τῷ τῶν λύκων [t] καὶ τῶν κυνῶν, τὸ δὲ δοκοῦν θηλείας εἶναι ὑποκάτω μὲν ἔχει τῆς κέρκου, παραπλήσιον δ' ἐστὶ τῷ σχήματι [v] τῷ τοῦ θήλεος, οὐκ ἔχει μέντοι οὐδένα πόρον· ὑποκάτω δ' [w] ἐστὶν αὐτοῦ ὁ
3 τῆς περιττώσεως πόρος. Ἡ δὲ θήλεια [x] ὕαινα ἔχει μὲν [y] καὶ τὸ ὅμοιον τῷ τῆς θηλείας λεγομένῳ αἰδοίῳ, ἔχει δ' ὥσπερ ὁ ἄρρην [z] αὐτὸ ὑποκάτω τῆς κέρκου, [a] πόρον δ' οὐδένα ἔχει· μετὰ [b] δὲ [c] τοῦτο ὁ τῆς περιττώσεώς ἐστι πόρος, ὑποκάτω δὲ τούτου τὸ ἀληθινὸν αἰδοῖον. Ἔχει [d] δ' ἡ ὕαινα ἡ θήλεια καὶ ὑστέραν, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα ζῷα τὰ θήλεα, ὅσα ἐστὶ τοιαῦτα. Σπάνιον δ' ἐστι λαβεῖν [e] θήλειαν ὕαιναν· [f] ἐν ἕνδεκα γοῦν κυνηγός [g] τις μίαν ἔφη λαβεῖν.

33 Οἱ δὲ δασύποδες ὀχεύονται [h] μὲν συνιόντες ὄπισθεν, ὥσπερ εἴρηται πρότερον (ἔστι γὰρ ὀπισθουρητικόν), ὀχεύονται δὲ καὶ τίκτουσι πᾶσαν ὥραν, καὶ ἐπικυΐσκονται ὅταν [i] κύωσι, καὶ τίκτουσι κατὰ [k] μῆνα. Τίκτουσι δ' οὐκ ἀθρόα, ἀλλὰ
2 διαλείπουσιν ἡμέρας [l] ὅσας ἂν τύχωσιν. Ἴσχει δ' ἡ θήλεια γάλα πρότερον ἢ τεκεῖν, καὶ τεκοῦσα εὐθὺς ὀχεύεται, καὶ συλλαμβάνει ἔτι θηλαζομένη· τὸ δὲ γάλα παχύτητι ὅμοιόν ἐστι τῷ ὑείῳ. Τίκτει [m] δὲ τυφλά, ὥσπερ τὰ πολλὰ τῶν πολυσχιδῶν.

34 Ἡ δ' ἀλώπηξ [n] ὀχεύει μὲν ἀναβαίνουσα, τίκτει [o] δ' ὥσπερ [p] ἡ ἄρκτος, καὶ ἔτι μᾶλλον ἀδιάρθρωτον. Ὅταν δὲ μέλλῃ τίκτειν, ἐκτοπίζει οὕτως ὥστε [q] σπάνιον εἶναι [r] τὸ ληφθῆναι

[r] δέ] τε P.Da. [s] ἄρρενος] ἄρρενος ἑνὸς Aa, θήλεος ἑνὸς Ca. [t] καὶ] καὶ τῷ Ca. [v] τῷ post σχήματι om. P.Da. [w] αὐτοῦ ἐστὶν Ca, αὐτῆς ἐστὶν Aa. [x] ὕαινα] ἕνα P. [y] καὶ τὸ] τοι P. [z] αὐτὸ] οὐ τὸ Ca. [a] πόρον δ' οὐδένα ἔχει] παραπλήσιον δ' ἐστὶ τῷ σχήματι τῷ τοῦ θήλεος, οὐκ ἔχει μέντοι οὐδένα πόρον Aa. [b] δὲ om. Ca. [c] τοῦτον Aa.Ca. [d] δ'] δὲ καὶ Ca. [e] ὕαιναν θήλειαν P.Da. [f] ἐν om. Aa. [g] τις] τὴν P. [h] μὲν] μὲν οὖν P. [i] κύωσι] τέκωσι Da. [k] μῆνας Ca. [l] ὁπόσας P.Da. [m] δέ] δ' οὐ Aa.Ca. [n] ὀχεύεται P.Aa.Ca. [o] δ'] δ' οὐ τυφλὰ Aa. [p] ἡ] ὁ P.Ca, om. Aa. [q] σπάνιόν τι εἶναι P. [r] τὸ—ἐκτέκῃ om. Aa.Ca.

κύουσαν. Ὅταν δ᾽ ἐκτέκῃ, τῇ γλώττῃ [s] λείχουσα ἐκθερ-
μαίνει καὶ συμπέττει. Τίκτει δὲ τέτταρα τὰ πλεῖστα.

Λύκος δὲ [t] κύει μὲν καὶ τίκτει καθάπερ κύων τῷ χρόνῳ 35
καὶ τῷ πλήθει τῶν γιγνομένων, καὶ τυφλὰ τίκτει ὥσπερ
κύων· ὀχεύει δὲ καὶ ὀχεύεται κατὰ μίαν ὥραν, καὶ τίκτει
ἀρχομένου τοῦ θέρους. Λέγεται δέ τις περὶ τοῦ τόκου
λόγος πρὸς μῦθον συνάπτων· φασὶ γὰρ [v] πάντας τοὺς λύ-
κους ἐν δώδεχ᾽ ἡμέραις τοῦ ἐνιαυτοῦ τίκτειν. Τούτου [w] δὲ 2
τὴν αἰτίαν ἐν μύθῳ [x] λέγουσιν, ὅτι ἐν τοσαύταις ἡμέραις
[y] τὴν Λητὼ [z] παρεκόμισαν ἐξ [a] Ὑπερβορέων εἰς Δῆλον,
[b] λύκαιναν φαινομένην διὰ τὸν τῆς Ἥρας [c] φόβον. Εἰ δ᾽
ἐστὶν ὁ χρόνος οὗτος τῆς κυήσεως ἢ [d] μή ἐστιν, οὐδέν πω
συνῶπται μέχρι [e] γε τοῦ νῦν, ἀλλ᾽ ἢ ὅτι λέγεται μόνον.
Οὐκ ἀληθὲς [f] δὲ φαίνεται [g] ὂν οὐδὲ τὸ λεγόμενον [h] ὡς ἅπαξ
[i] ἐν τῷ βίῳ τίκτουσιν οἱ λύκοι.

Οἱ δ᾽ αἴλουροι καὶ [k] οἱ ἰχνεύμονες τίκτουσιν ὅσαπερ [l] καὶ 3
[m] οἱ κύνες, καὶ τρέφονται τοῖς αὐτοῖς· ζῶσι δὲ περὶ ἔτη ἕξ.
Καὶ ὁ [n] πανθὴρ δὲ τίκτει [o] τυφλὰ ὥσπερ λύκος, τίκτει δὲ τὰ
πλεῖστα [p] τέτταρα [q] τὸν ἀριθμόν. Καὶ οἱ θῶες δ᾽ [r] ὁμοίως
κυΐσκονται τοῖς κυσί, καὶ τίκτουσι τυφλά· τίκτουσι δὲ καὶ
δύο καὶ τρία καὶ τέτταρα τὸν ἀριθμόν. Ἔστι δὲ τὴν ἰδέαν
ἐπ᾽ [s] οὐρὰν μὲν μακρός, τὸ δ᾽ ὕψος [t] βραχύτερος. Ὁμοίως
δὲ ταχυτῆτι διαφέρει, [v] καίπερ τῶν σκελῶν ὄντων βραχέων,
[w] διὰ τὸ ὑγρὸς εἶναι, καὶ πηδᾷ πόρρω.

Εἰσὶ δ᾽ ἐν Συρίᾳ οἱ καλούμενοι ἡμίονοι, ἕτερον γένος τῶν 36
ἐκ συνδυασμοῦ γινομένων ἵππου καὶ ὄνου, [x] ὅμοιοι δὲ τὴν
ὄψιν, ὥσπερ καὶ οἱ ἄγριοι [y] ὄνοι πρὸς τοὺς ἡμέρους, ἀπό

[s] ἐκλείχουσα θερμαίνει P. [t] κύει] ὀχεύει P. [v] ἅπαντας P.D^a. [w] δὴ P. [x] λέγει A^a. [y] τῇ P. [z] ἐκόμισεν A^a.C^a. [a] ὑπερβοραίων P. [b] λύκαινα φαινομένη A^a.C^a. [c] φόβον] χρόνον A^a. [d] μή] αἰεὶ A^a, αὐϛ̀ C^a. [e] γε om. A^a.C^a. [f] δὲ om. A^a.C^a. [g] ὂν] οἷον P.D^a. [h] ὡς] δὴ P, om. A^a.C^a. [i] ἐν τῷ βίῳ om. P. [k] οἱ post καὶ om. P.D^a. [l] καὶ om. D^a. [m] οἱ om. A^a.C^a. [n] πάνθηρ D^a. [o] τυφλὰ] ταυτὰ P. [p] τέσσαρα A^a.D^a. [q] τὸν ἀριθμόν om. A^a.C^a. [r] κυΐσκονται ὁμοίως D^a. [s] οὐρὰν] σειρὰν P. [t] βραχύτερος] μακρότερος P.D^a. [v] καὶ περὶ σκελῶν pr. A^a. [w] διὰ] ἀλλὰ διὰ P.D^a. [x] ὅμοιον D^a. [y] ὄνοι om. P.

τινος ὁμοιότητος λεχθέντες. [z] Εἰσὶ δ' ὥσπερ οἱ ὄνοι οἱ
2 ἄγριοι καὶ αἱ ἡμίονοι, τὴν ταχυτῆτα διαφέροντες. Αὗται
[a] αἱ ἡμίονοι γεννῶσιν ἐξ ἀλλήλων. Σημεῖον δέ· ἦλθον γάρ
τινες εἰς Φρυγίαν ἐπὶ Φαρνάκου τοῦ Φαρναβάζου πατρός,
καὶ διαμένουσιν ἔτι. Εἰσὶ δὲ νῦν μὲν τρεῖς, τὸ παλαιὸν δ'
ἐννέα [b] ἦσαν, ὡς φασίν.

37 Ἡ δὲ τῶν μυῶν γένεσις θαυμασιωτάτη παρὰ τἆλλα ζῷά
ἐστι τῷ πλήθει καὶ τῷ τάχει. Ἤδη γάρ ποτε [c] ἐναπολη-
φθείσης τῆς θηλείας κυούσης ἐν ἀγγείῳ [d] κέγχρου, μετ' [e] ὀλί-
γον ἀνοιχθέντος τοῦ ἀγγείου ἐφάνησαν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι
2 μύες τὸν ἀριθμόν. Ἀπορεῖται δὲ καὶ ἡ τῶν ἐπιπολαζόντων
[f] γένεσις μυῶν ἐν ταῖς χώραις καὶ ἡ [g] φθορά· πολλαχοῦ γὰρ
[h] εἴωθε [i] πλῆθος γίνεσθαι [k] ἀμύθητον τῶν ἀρουραίων, ὥστ'
ὀλίγον [l] λείπεσθαι τοῦ σίτου παντός. Γίνεται δ' οὕτω
ταχεῖα ἡ [g] φθορά, ὥστ' ἔνιοι τῶν μὴ μεγάλας γεωργίας
ἐργαζομένων, τῇ [m] προτεραίᾳ ἰδόντες ὅτι θερίζειν ὥρα, τῇ
[n] ὑστεραίᾳ ἕωθεν [o] ἄγοντες τοὺς θεριστὰς καταβεβρωμένα
3 ἅπαντα [p] καταλαμβάνουσιν. Ὁ δ' ἀφανισμὸς οὐ κατὰ λό-
γον ἀποβαίνει· ἐν ὀλίγαις γὰρ ἡμέραις ἀφανεῖς πάμπαν
γίγνονται· καίτοι ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις οὐ κρατοῦσιν
[q] οἱ ἄνθρωποι [r] ἀποθυμιῶντες [s] καὶ ἀνορύττοντες, [t] ἔτι δὲ
θηρεύοντες καὶ τὰς ὗς ἐμβάλλοντες· αὗται γὰρ ἀνορύττουσι
4 [v] τὰς μυωπίας. Θηρεύουσι δὲ καὶ [w] αἱ ἀλώπεκες αὐτούς, καὶ
αἱ [x] γαλαῖ [y] αἱ ἄγριαι μάλιστα ἀναιροῦσιν, ὅταν [z] ἐπιγέ-
νωνται· ἀλλ' οὐ κρατοῦσι τῆς πολυγονίας καὶ [a] τῆς [b] ταχυ-
γονίας, οὐδ' ἄλλ' οὐθὲν [c] πλὴν οἱ ὄμβροι, ὅταν ἐπιγένωνται·

[z] εἰσὶν ὥσπερ οἱ ὄνοι ἄγριοι καὶ ἡμίονοι P.Dª. [a] αἱ] δὲ Aª.Cª. [b] ὡς φασὶν ἦσαν Aª.Cª. [c] ἐναπολειφθείσης Aª.Dª. [d] κέγχρων Aª, κέχρων Cª. [e] ὀλίγον χρόνον ἀνοιχθέντος P.Dª. [f] γένεσις μυιῶν Aª, μυῶν γένεσις P.Dª. [g] φορά utrobique Dª. [h] εἰώθει Aª. [i] γίνεσθαι πλῆθος P.Cª.Dª. [k] ἀμύητον τῶν οὐραίων ὥστε ὅλον P. [l] φαίνεσθαι Aª, ἕπεσθαι Cª. [m] προτέρᾳ P.Dª. [n] ὑστέρᾳ Dª. [o] ἄγοντας Aª. [p] καταλαμβάνειν Aª.Cª. [q] οἱ ἄνθρωποι om. Cª. [r] ἀναθυμιῶντες P.Dª. [s] καὶ—θηρεύοντες om. Aª.Cª, ἔτι δὲ θηρεύοντες om. Dª. [t] ἔτι] τί P. [v] τοὺς μύωπας Aª. [w] οἱ Aª.Cª, om. P. [x] γαλίαι Aª. [y] αἱ om. P. [z] ἔτι γεννῶνται P. [a] τῆς post καὶ om. Aª.Cª. [b] ταχυτῆτος P.Dª. [c] πλὴν οἷον νεύροις ὅταν ἐπιγεννῶνται P.

τότε [d] δ' ἀφανίζονται [e] ταχέως. Τῆς δὲ Περσικῆς ἔν τινι 5
τόπῳ [f] ἀνασχιζομένης τῆς θηλείας τῶν ἐμβρύων τὰ θήλεα
[g] κύοντα [h] φαίνεται. Φασὶ δέ τινες καὶ [i] ἰσχυρίζονται [k] ὅτι
ἂν [l] ἅλα λείχωσιν, ἄνευ ὀχείας γίνεσθαι ἐγκύους. Οἱ δ' ἐν
Αἰγύπτῳ [m] μύες σκληρὰν ἔχουσι τὴν [n] τρίχα ὥσπερ οἱ χερ-
σαῖοι ἐχῖνοι. [o] Εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι οἳ βαδίζουσιν [p] ἐπὶ τοῖς 6
δυσὶ ποσίν· τὰ γὰρ [q] πρόσθια μικρὰ ἔχουσι, τὰ δ' [q] ὀπίσθια
μεγάλα· [r] γίνονται δὲ πλήθει πολλοί. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα
γένη [s] μυῶν πολλά.

Η.

Περὶ δ' [t] ἀνθρώπου γενέσεως τῆς τε πρώτης [v] τῆς ἐν τῷ
θήλει καὶ τῆς ὕστερον μέχρι γήρως, ὅσα συμβαίνει διὰ τὴν
φύσιν τὴν [w] οἰκείαν, τόνδ' ἔχει τὸν [x] τρόπον. Ἡ μὲν δια- 2
φορὰ τοῦ ἄρρενος πρὸς [y] τὸ θῆλυ καὶ τὰ μόρια πρότερον
εἴρηται, [z] φέρειν δὲ σπέρμα [a] πρῶτον ἄρχεται τὸ ἄρρεν ὡς
ἐπὶ [b] τὸ πολὺ ἐν τοῖς ἔτεσι τοῖς δὶς ἑπτὰ τετελεσμένοις· ἅμα
δὲ [c] καὶ τρίχωσις τῆς ἥβης ἄρχεται, καθάπερ καὶ [d] τὰ φυτὰ
μέλλοντα [e] σπέρμα φέρειν [f] ἀνθεῖν πρῶτον· Ἀλκμαίων [g] φη-
σὶν ὁ Κροτωνιάτης. Περὶ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον [h] τοῦτον 3
ἥ τε φωνὴ μεταβάλλειν ἄρχεται ἐπὶ τὸ [i] τραχύτερον καὶ
ἀνωμαλέστερον, οὔτ' ἔτι ὀξεῖα οὖσα οὔτε πω βαρεῖα, οὔτε
πᾶσα [k] ὁμαλή, ἀλλ' ὁμοία [l] φαινομένη ταῖς παρανενευρισμέ-
ναις καὶ τραχείαις χορδαῖς· ὃ καλοῦσι τραγίζειν. Γίνεται 4

[d] δ' om. C^a. [e] ταχέως om. P. [f] ἀνασχιζομένων, omissis τῆς θηλείας, P.D^a. [g] ἀκούοντα P. [h] φαίνονται C^a, φαίνεσθαι P. [i] δυσχυρίζονται P.D^a. [k] ὅτι ἂν] καὶ ἐὰν A^a.C^a. [l] ἄλλας λείχουσιν C^a, ἀναλείχωσιν D^a, ἀναλίχωσιν P. [m] μύες καὶ σκ. A^a.C^a. [n] τρίχαν A^a, τρίχα σχεδὸν P. [o] εἰσὶ—βαδίζουσιν] βαδίζουσι δὲ A^a.C^a. [p] ἐπὶ] καὶ ἐν A^a. [q] ἔμπροσθεν et mox ὀπίσω A^a.C^a. [r] γίνονται δὲ πλ. πολλοί om. P. [s] πολλὰ μυῶν A^a, addito libri octavi principio τὰ μὲν οὖν περὶ τὴν ἄλλην φύσιν τῶν ζώων καὶ τὴν γένεσιν τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. octavum enim et A^a. subjungit et P.Q.C^a.D^a.E^a.F^a.G^a.m.n, septimo in noni locum depresso. [t] ἀνθρώπων D^a. [v] τῆς ante ἐν om. P.D^a. [w] οἰκίαν A^a. [x] τρόπον ἡμῖν. διάφορα C^a. [y] τῷ θήλει A^a. [z] φέρειν] φανερὸν P. [a] πρότερον D^a. [b] τὸ post ἐπὶ om. P.D^a. [c] καὶ] καὶ ἡ D^a. [d] τὰ φυτὰ τὰ μ. D^a. [e] φέρειν τὸ σπέρμα P.C^a.D^a. [f] ἀνθεῖ D^a. [g] φησὶν ante πρῶτον D^a, utrobique A^a. [h] τούτων A^a.C^a. [i] βαρύτερον D^a. [k] ὁμαλὴς P, ὁμαλὶς A^a. [l] φαινομένη om. D^a.

δὲ τοῦτο μᾶλλον τοῖς πειρωμένοις ἀφροδισιάζειν· τοῖς γὰρ περὶ ταῦτα προθυμουμένοις καὶ μεταβάλλουσιν αἱ φωναὶ εἰς τὴν τῶν ἀνδρῶν φωνήν, [m] ἀπεχομένοις δὲ τοὐναντίον· [n] ἐὰν δὲ [o] καὶ συναποβιάζωνται ταῖς ἐπιμελείαις, ὅπερ ποιοῦσιν ἔνιοι τῶν περὶ τὰς χορείας σπουδαζόντων, καὶ μέχρι πόρρω
5 [p] διαμένει καὶ τὸ πάμπαν μικρὰν λαμβάνει μεταβολήν. Καὶ [q] μαστῶν ἔπαρσις γίνεται καὶ αἰδοίων, οὐ μεγέθει μόνον ἀλλὰ καὶ εἴδει. Συμβαίνει δὲ περὶ τοῦτον τὸν χρόνον τοῖς τε πειρωμένοις τρίβεσθαι περὶ τὴν τοῦ σπέρματος πρόεσιν οὐ μόνον ἡδονὴν γίνεσθαι τοῦ σπέρματος ἐξιόντος, ἀλλὰ καὶ
6 λύπην. Περὶ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον καὶ τοῖς θήλεσιν ἥ τ' ἔπαρσις [r] γίνεται τῶν [s] μαστῶν καὶ τὰ καταμήνια καλούμενα καταρρήγνυται· τοῦτο δ' ἐστὶν αἷμα οἷον νεόσφακτον. Τὰ δὲ λευκὰ καὶ παιδίοις [t] γίνεται νέοις οὖσι πάμπαν, [v] μᾶλλον δ' ἂν ὑγρᾷ χρῶνται τροφῇ· καὶ κωλύει τὴν [w] αὔξην, καὶ τὰ
7 σώματα [x] ἰσχναίνει τῶν παιδίων. Τὰ δὲ καταμήνια γίνεται ταῖς πλείσταις ἤδη τῶν [y] μαστῶν ἐπὶ δύο δακτύλους ἠρμένων. Καὶ ἡ φωνὴ δὲ καὶ [z] ταῖς παισὶ μεταβάλλει [a] περὶ τὸν χρόνον τοῦτον ἐπὶ τὸ βαρύτερον. Ὅλως μὲν γὰρ γυνὴ ἀνδρὸς [b] ὀξυφωνότερον, αἱ δὲ νέαι τῶν πρεσβυτέρων, ὥσπερ καὶ [c] οἱ παῖδες τῶν ἀνδρῶν· ἀλλ' ἔστιν [d] ἡ φωνὴ ὀξυτέρα [e] ἡ τῶν θηλειῶν παίδων ἢ τῶν ἀρρένων, καὶ ὁ παρθένιος αὐλὸς
8 τοῦ παιδικοῦ ὀξύτερος. Μάλιστα δὲ καὶ φυλακῆς δέονται περὶ τὸν χρόνον τοῦτον· μάλιστα γὰρ ὁρμῶσι πρὸς [f] τὴν τῶν ἀφροδισίων χρῆσιν ἀρχομένων αὐτῶν, ὥστε ἂν [g] μὴ διευλαβηθῶσι μηθὲν ἐπὶ [h] πλεῖον [i] κινῆσαι [k] οὗ αὐτὰ τὰ σώματα [l] μεταβάλλει μηθὲν χρωμένων ἀφροδισίοις, ἀκολουθεῖν

[m] τοῖς δ' ἀπεχομένοις Da. [n] ἂν Aa. [o] καὶ om. Da. [p] διαμένειν Aa. [q] μασθῶν P.Da. [r] γίνεσθαι Aa. [s] μασθῶν P. [t] οὖσι γίνεται νέοις Aa.Da. [v] μᾶλλον] πάνυ P. [w] αὔξιν Ca, αὔξησιν Aa.Da. [x] ἰσχαίνει Aa. [y] μασθῶν P. [z] ταῖς] τοῖς Da. [a] περὶ om. Aa. [b] ὀξυφωνέστερον Ca. [c] οἱ om. P.Aa.Ca. [d] ὀξυτέρα ἡ φωνὴ Da. [e] ἡ om. P.Da. [f] τὴν—αὐτῶν] τὸν ἀφροδισιασμόν P. [g] μὴ διευλ.] ἤδη εὐλ. P.Aa.Ca. [h] πλέον Aa. [i] κινεῖσθαι Aa, κινεῖν P.Da. [k] οὗ] ἕως οὗ Aa, ἢ ὅσον P.Da. [l] μεταβάλῃ Aa.

εἴωθεν εἰς τὰς ὕστερον ἡλικίας. Αἵ τε γὰρ νέαι πάμπαν 9
ἀφροδισιαζόμεναι ἀκολαστότεραι γίνονται καὶ οἱ ἄρρενες,
ἐάν τ᾽ ἐπὶ θάτερα ἐάν τ᾽ ἐπ᾽ ἀμφότερα ἀφυλακτήσωσιν· οἵ
τε γὰρ [m] πόροι ἀναστομοῦνται, καὶ ποιοῦσιν εὔρουν τὸ σῶμα
ταύτῃ· καὶ ἅμα ἡ τότε μνήμη τῆς συμβαινούσης ἡδονῆς ἐπι-
θυμίαν ποιεῖ τῆς τότε γινομένης ὁμιλίας. Γίνονται δέ τινες 10
ἄνηβοι ἐκ γενετῆς καὶ ἄγονοι διὰ τὸ πηρωθῆναι περὶ [n] τὸν
τόπον τὸν γόνιμον· ὁμοίως δὲ καὶ γυναῖκες γίνονται ἄνηβοι
ἐκ γενετῆς. Μεταβάλλουσι δὲ καὶ τὰς ἕξεις καὶ τὰ ἄρρενα 11
καὶ τὰ θήλεα περί [o] τε τὸ ὑγιεινότερα εἶναι [p] καὶ νοσερώτερα,
καὶ περὶ τὴν τοῦ σώματος ἰσχνότητα καὶ παχύτητα καὶ
[q] εὐτροφίαν· μετὰ γὰρ τὴν ἥβην οἱ μὲν ἐξ ἰσχνῶν παχύνον-
ται καὶ ὑγιεινότεροι γίνονται, οἱ δὲ τοὐναντίον· ὁμοίως δὲ
τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν παρθένων. Ὅσοι μὲν γὰρ 12
παῖδες ἢ ὅσαι παρθένοι [r] περιττωματικὰ τὰ σώματα εἶχον,
συναποκρινομένων τῶν τοιούτων τοῖς μὲν ἐν τῷ σπέρματι
[s] ταῖς δ᾽ ἐν τοῖς καταμηνίοις ὑγιεινότερα τὰ σώματα γίνεται
καὶ εὐτραφέστερα, ἐξιόντων τῶν ἐμποδιζόντων τὴν ὑγίειαν
καὶ τὴν τροφήν· [t] ὅσοι δὲ τοὐναντίον, ἰσχνότερα καὶ [v] νοσε-
ρώτερα τὰ σώματα γίνεται· ἀπὸ γὰρ τῆς φύσεως καὶ τῶν
καλῶς ἐχόντων ἡ ἀπόκρισις γίνεται τοῖς μὲν ἐν τῷ σπέρματι
ταῖς δ᾽ ἐν τοῖς καταμηνίοις. Ἔτι δὲ ταῖς [w] γε παρθένοις 13
καὶ τὰ περὶ [x] τοὺς μαστοὺς γίνεται διαφερόντως [y] ἑτέραις
πρὸς ἑτέρας· αἱ μὲν γὰρ πάμπαν [z] μεγάλους ἴσχουσιν, αἱ
δὲ μικρούς. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ συμβαίνει τοῦτο, ὅσαι ἂν 14
παῖδες [a] οὖσαι περιττωματικαὶ ὦσιν· μελλόντων γὰρ καὶ
οὔπω γινομένων τῶν γυναικείων, ὅσῳ ἂν πλείων [b] ἡ ὑγρότης
[c] ᾖ, τοσούτῳ μᾶλλον ἀναγκάζει αἴρεσθαι ἄνω, ἕως ἂν καταρ-

[m] σπόροι Aa. [n] τὸν τρόπον τὸν γόνιμον Aa, τὸν γόνιμον τόπον P. [o] τε om. Da. [p] καὶ περὶ τὸ νοσερώτερα P.Ca, καὶ περὶ τὸ νοσώτερον Aa. [q] εὐτραφίαν Aa. [r] περιττωματικὰ intp: codices περιττώματα κατὰ. [s] τοῖς P.Ca. [t] ὅσοις Aa.Ca.Da. [v] νοσακερώτερα Ca. [w] γε] τε Aa, om. Da. [x] τοὺς μασθοὺς P, τοῦ μασθοῦ pr. Aa, τοῦ μασθοῦ Ca. [y] ἑτέραις] ἕτερα P. [z] μεγάλως ἔχουσιν Aa. [a] οὖσαι] ὦσι P.Ca. οὖσαι περιττωματικαὶ om. pr. Aa. [b] ἡ om. Da. [c] ᾖ om. P.Aa.Ca.

ῥαγῇ· ὥστε [d] τότε λαβόντες ὄγκον οἱ [e] μαστοὶ διαμένουσι
15 καὶ εἰς τὸ ὕστερον. Καὶ τῶν ἀρρένων δὲ ἐπιδηλότεροι γί-
νονται καὶ γυναικικώτεροι [f] οἱ μαστοί, καὶ νεωτέροις καὶ
πρεσβυτέροις οὖσι, τοῖς ὑγροῖς καὶ λείοις καὶ μὴ φλεβώδεσι,
16 καὶ τούτων μᾶλλον τοῖς μέλασιν [g] ἢ λευκοῖς. Μέχρι μὲν οὖν
τῶν [h] τρὶς ἑπτὰ ἐτῶν [i] τὸ μὲν πρῶτον ἄγονα τὰ σπέρματά
ἐστιν· ἔπειτα [k] γόνιμα μὲν μικρὰ δὲ καὶ ἀτελῆ γεννῶσι καὶ
οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζῴων τῶν
πλείστων. Συλλαμβάνουσι μὲν [l] οὖν αἱ νέαι θᾶττον· ἐὰν
17 δὲ συλλάβωσιν, ἐν τοῖς τόκοις [m] πονοῦσι μᾶλλον. Καὶ τὰ
σώματα δ' αὐτῶν ἀτελέστερα γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ
γηράσκει θᾶττον, τῶν τ' ἀφροδισιαστικῶν ἀρρένων καὶ τῶν
γυναικῶν τῶν τοῖς τόκοις χρωμένων πλείοσιν· δοκεῖ γὰρ οὐδ'
18 ἡ αὔξησις ἔτι γίνεσθαι μετὰ τοὺς τρεῖς τόκους. Καθίσταν-
ται δὲ καὶ σωφρονίζονται μᾶλλον ὅσαι τῶν γυναικῶν ἀκό-
λαστοι πρὸς τὴν ὁμιλίαν εἰσὶ τὴν τῶν ἀφροδισίων, ὅταν
[n] τοῖς τόκοις χρήσωνται πολλοῖς. Μετὰ δὲ τὰ τρὶς ἑπτὰ
ἔτη αἱ μὲν γυναῖκες πρὸς τὰς τεκνογονίας ἤδη εὐκαίρως ἔχου-
19 σιν, οἱ δ' ἄνδρες ἔτι ἔχουσιν ἐπίδοσιν. Ἔστι δὲ τὰ μὲν
λεπτὰ τῶν σπερμάτων ἄγονα, τὰ δὲ χαλαζώδη γόνιμα καὶ
[o] ἀρρενογόνα μᾶλλον· τὰ δὲ λεπτὰ καὶ μὴ θρομβώδη [o] θηλυ-
γόνα. Καὶ [p] τοῦ γενείου δὲ τρίχωσις συμβαίνει [q] τοῖς ἄρρεσι
περὶ τὴν ἡλικίαν ταύτην.

2 Ἡ δὲ τῶν γυναικείων ὁρμὴ γίνεται περὶ φθίνοντας τοὺς
μῆνας· διὸ φασί τινες τῶν σοφιζομένων καὶ τὴν σελήνην
εἶναι θῆλυ, ὅτι ἅμα συμβαίνει ταῖς μὲν ἡ κάθαρσις τῇ δ' ἡ
φθίσις καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν καὶ τὴν φθίσιν ἡ πλήρωσις
ἀμφοῖν. Καὶ ταῖς μὲν συνεχῶς καθ' ἕκαστον ὀλιγάκις τὰ
καταμήνια φοιτᾷ, παρὰ [r] δὲ μῆνα τρίτον ταῖς πλείσταις.
2 Ὅσαις μὲν οὖν ὀλίγον χρόνον γίνεται, δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας,

[d] λαβόντες ὄγκον τότε Da. [e] μασθοὶ P.Aa. [f] οἱ μασθοὶ P, om. Da. [g] ἢ om. Aa.Ca. [h] δὶς Da. [i] τὰ μὲν πρῶτα P. [k] γόνιμα] ἔγγονα P. [l] οὖν om. Aa. [m] πονοῦσι—sect. 17. τόκοις om. pr. Aa. [n] τοῖς om. Da. [o] ἀρρενόγονα et θηλύγονα P.Ca. [p] τοῦ om. Aa.Da. [q] τοῖς ἄρρεσι om. Ca.Da. [r] μῆνα δὲ P.Ca.Da.

[s] ἀπαλλάττουσι [t] ῥᾷον, ὅσαις δὲ [v] πολλάς, χαλεπώτερον.
Πονοῦσι γὰρ τὰς ἡμέρας ταύτας· ταῖς μὲν γὰρ [w] ἀθρόα [x] ἡ
κάθαρσις γίνεται ταῖς δὲ κατ' ὀλίγον, τὸ δὲ σῶμα βαρύνεται
πάσαις, ἕως ἂν ἐξέλθῃ. Πολλαῖς δὲ καὶ ὅταν ὁρμᾷ τὰ 3
καταμήνια καὶ μέλλῃ [y] ῥήγνυσθαι, πνιγμοὶ γίνονται καὶ ψό-
φος ἐν ταῖς ὑστέραις, ἕως ἂν ῥαγῇ. Φύσει μὲν οὖν ἡ σύλ-
ληψις γίνεται μετὰ τὴν τούτων ἀπαλλαγὴν ταῖς γυναιξίν·
καὶ ὅσαις μὴ γίνεται ταῦτα, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄτεκνοι διατε-
λοῦσιν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μὴ γινομένων τούτων ἔνιαι συλ- 4
λαμβάνουσιν, [z] ὅσαις συναθροίζεται ἰκμὰς τοσαύτη ὅση ταῖς
[a] γειναμέναις ὑπολείπεται μετὰ τὴν κάθαρσιν, ἀλλὰ μὴ ὥστε
καὶ θύραζε [b] ἐξιέναι. Καὶ γινομένων ἔτι ἔνιαι συλλαμβά-
νουσιν· ὕστερον δ' οὐ συλλαμβάνουσιν, ὅσαις [c] εὐθὺς μετὰ
τὴν κάθαρσιν αἱ ὑστέραι συμμύουσιν. Γίνεται δ' ἐνίαις καὶ 5
κυούσαις διὰ τέλους τὰ γυναικεῖα· συμβαίνει μέντοι [d] ταύ-
ταις φαῦλα τίκτειν, καὶ ἢ μὴ σώζεσθαι εἰς αὔξην ἢ ἀσθενῆ
τὰ [e] ἔκγονα γίγνεσθαι. Πολλαῖς δὲ καὶ διὰ τὸ δεῖσθαι τῆς 6
συνουσίας ἢ διὰ τὴν νεότητα καὶ τὴν ἡλικίαν, ἢ διὰ τὸ χρόνον
ἀπέχεσθαι πολύν, καταβαίνουσιν αἱ ὑστέραι κάτω, καὶ τὰ
γυναικεῖα γίνεται πολλάκις τρὶς τοῦ μηνός, ἕως ἂν συλλά-
βωσιν· [f] τότε δ' [g] ἀπέρχονται πάλιν εἰς τὸν ἄνω τόπον τὸν
οἰκεῖον. Ἐνίοτε δὲ [h] κἂν συμβῇ ἔχουσα, τύχῃ δ' ὑγρὰ οὖσα, 7
ἀποφυσᾷ τοῦ σπέρματος τὸ ὑγρότερον. Πάντων δὲ τῶν
ζῴων, ὥσπερ εἴρηται καὶ πρότερον, ταῖς γυναιξὶ μᾶλλον
τῶν ἄλλων θηλειῶν ἡ κάθαρσις γίνεται πλείστη. Τοῖς μὲν 8
[i] γὰρ [k] μὴ ζῳοτοκοῦσιν οὐθὲν τοιοῦτον [l] ἐπισημαίνει διὰ τὸ
τὴν περίττωσιν ταύτην τρέπεσθαι εἰς τὸ σῶμα (μείζω τε
γὰρ ἔνια τῶν ἀρρένων ἐστί, καὶ ἔτι τοῖς μὲν εἰς φολίδας τοῖς
δ' εἰς [m] λεπίδας τοῖς δ' εἰς τὸ τῶν πτερῶν [n] ἀναλίσκεται

[s] ἀπαλλάττουσι—ἡμέρας om. P. [t] ῥᾴδιον Aa. [v] πολλαῖς Aa.Ca. [w] ἀθρόως Aa.Ca. [x] γίνεται ἡ κάθαρσις Da. [y] ῥήγνυσθαι] γίγνεσθαι Da. [z] ὅσαις—ἔνιαι συλλαμβάνουσιν om. Aa. [a] γιγνομέναις Ca. [b] ἐξιόντων καὶ γεινομένων Da. [c] εὐθὺ P.Aa.Ca. [d] αὐταῖς P.Da. [e] ἔγγονα P. [f] τότε] ὅταν Aa.Ca. [g] ἀπέρχωνται Aa. [h] καὶ P, κἂν μὴ Da. [i] γὰρ om. Aa.Ca. [k] μὴ om. P.Aa.Ca. [l] ἐπισυμβαίνει Ca.Da. [m] λοπίδας P. [n] ἁλίσκεται Aa.Ca.

πλῆθος), τοῖς δὲ πεζοῖς καὶ ζῳοτόκοις εἴς τε τὰς τρίχας καὶ τὸ σῶμα (λεῖον γὰρ ἄνθρωπός ἐστι [o] μόνον) καὶ εἰς τὰ οὖρα (παχεῖαν γὰρ τὰ πλεῖστα καὶ πολλὴν τὰ τοιαῦτα ποιεῖται τὴν ἔκκρισιν)· ταῖς δὲ γυναιξὶν ἀντὶ τούτων τρέπεται
9 τὸ περίττωμα εἰς τὴν κάθαρσιν. Ὁμοίως δ' ἔχει [p] τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἀρρένων· πλεῖστον γὰρ ὡς κατὰ τὸ μέγεθος ἀφίησι σπέρμα τῶν ἄλλων ζῴων ἄνθρωπος (διὸ καὶ [q] λειότατον τῶν ζῴων [r] ἐστὶν ἄνθρωπος), καὶ αὐτῶν δ' οἱ ὑγρότεροι τὰς φύσεις καὶ μὴ [s] πολύσαρκοι λίαν, καὶ οἱ λευκότεροι
10 δὲ τῶν μελάνων. Καὶ ἐπὶ γυναικῶν δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον· ταῖς γὰρ εὐσάρκοις πορεύεται εἰς τὴν τροφὴν τοῦ σώματος τὸ πολὺ τῆς ἐκκρίσεως. Καὶ ἐν ταῖς ὁμιλίαις δὲ τῶν ἀφροδισίων αἱ λευκότεραι τὴν φύσιν ἐξικμάζουσι μᾶλλον τῶν [t] μελαινῶν. [v] Ποιεῖ δὲ τῆς τροφῆς τὰ ὑγρὰ καὶ δριμέα τοιαύτην τὴν ὁμιλίαν μᾶλλον.

3 Γίνεται δὲ σημεῖον τοῦ συνειληφέναι ταῖς γυναιξίν, ὅταν εὐθὺς γένηται μετὰ τὴν ὁμιλίαν ὁ τόπος ξηρός. Ἂν μὲν οὖν [w] λεῖα τὰ χείλη ᾖ τοῦ στόματος, οὐ θέλει [x] συλλαμβάνειν (ἀπολισθαίνει γάρ), οὐδ' ἂν παχέα· ἂν δ' ἁπτομένῳ τῷ δακτύλῳ τραχύτερα ᾖ καὶ ἀντέχηται, καὶ [y] ἂν λεπτὰ τὰ
2 χείλη, τότε εὐκαίρως ἔχει πρὸς τὴν σύλληψιν. Πρὸς μὲν οὖν τὸ συλλαμβάνειν τοιαύτας δεῖ κατασκευάζειν τὰς ὑστέρας, πρὸς δὲ τὸ μὴ συλλαμβάνειν τοὐναντίον· [z] ἂν γὰρ ᾖ λεῖα τὰ χείλη, οὐ συλλαμβάνει· διὸ [a] ἔνιαι [b] τῆς μήτρας πρὸς ὃ πίπτει τὸ σπέρμα, ἀλείφουσιν ἐλαίῳ κεδρίνῳ ἢ [c] ψι-
3 μυθίῳ ἢ [d] λιβανωτῷ, διέντες ἐλαίῳ. Ἐὰν δὲ ἑπτὰ ἐμμείνῃ ἡμέρας, φανερὸν ὅτι εἴληπται· αἱ γὰρ καλούμεναι [e] ἐκρύσεις ἐν ταύταις γίνονται ταῖς ἡμέραις. Αἱ δὲ καθάρσεις φοιτῶσι ταῖς πλείσταις ἐπί τινα χρόνον συνειληφυίαις, ἐπὶ μὲν τῶν

[o] μᾶλλον Aa. [p] τούτοις Da. [q] τελειότατον P.Aa.Ca. [r] ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος P. [s] π. λεῖοι καὶ λευκότεροι τῶν Da. [t] μελάνων Aa.Ca. [v] ποιεῖται Aa. [w] λεῖα om. pr. Aa. [x] post συλλαμβάνειν Ca. λεπτὰ δὲ οὐκ εὔχρηστα, Aa. λευκὰ οὐκ εὔχρηστα. [y] ἐὰν Ca. [z] ἐὰν Ca. [a] ἔνιοι Aa.Ca.Da. [b] τῆς—πίπτει] διὰ τὸ τῆς μήτρας πρόσω προσπίπτειν P.Aa.Ca. [c] ψιμμυθίῳ P. [d] λιβωτῷ Aa. [e] ἐκκρίσεις P.

θηλειῶν τριάκονθ' [f] ἡμέρας μάλιστα, περὶ [g] δὲ τετταράκοντα
ἐπὶ τῶν ἀρρένων. Καὶ μετὰ τοὺς τόκους δ' [h] αἱ καθάρσεις 4
βούλονται τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν ἀποδιδόναι [i] τοῦτον, οὐ μὴν
ἐξακριβοῦσί γε πάσαις ὁμοίως. Μετὰ δὲ τὴν σύλληψιν
[k] καὶ τὰς ἡμέρας τὰς εἰρημένας οὐκέτι κατὰ φύσιν, ἀλλ' εἰς
τοὺς [l] μαστοὺς τρέπεται καὶ γίνεται γάλα. Ἐπισημαίνει
δὲ τὸ πρῶτον μικρόν [m] τε καὶ ἀραχνιῶδες τὸ γάλα ἐν τοῖς
[l] μαστοῖς. Ὅταν δὲ συλλάβωσιν, αἴσθησις μάλιστα [n] ἐγγί- 5
νεται ἔν τε ταῖς λαγόσιν· ἐνίαις γὰρ γίνονται πληρέστεραι
εὐθύς· μᾶλλον δ' ἐπιδήλως τοῦτο συμβαίνει ταῖς ἰσχναῖς.
Καὶ [o] ἐν τοῖς βουβῶσιν ἐπὶ [p] μὲν τῶν ἀρρένων ὡς ἐπὶ τὸ
πολὺ ἐν τῷ δεξιῷ μᾶλλον περὶ τὰς τετταράκοντα γίνεται ἡ
κίνησις, τῶν δὲ θηλειῶν ἐν τῷ ἀριστερῷ περὶ [q] ἐνενήκονθ'
ἡμέρας. Οὐ μὴν ἀλλ' ἀκρίβειάν γε τούτων οὐδεμίαν ὑπο- 6
ληπτέον· πολλαῖς γὰρ θηλυτοκούσαις ἡ κίνησις ἐν τῷ δεξιῷ
γίνεται, καὶ ταῖς ἐν τῷ ἀριστερῷ ἄρρεν· ἀλλὰ [r] καὶ ταῦτα
καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα διαφέρει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ [s] τῷ μᾶλλον
[t] καὶ ἧττον. Περὶ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον [v] καὶ σχίζεται τὸ
κύημα· [w] τὸν δ' ἔμπροσθεν ἄναρθρον συνέστηκε κρεῶδες.
Καλοῦνται δ' [x] ἐκρύσεις μὲν αἱ μέχρι τῶν ἑπτὰ ἡμερῶν δια- 7
φθοραί, ἐκτρωσμοὶ δ' αἱ μέχρι τῶν τετταράκοντα· καὶ πλεῖ-
στα διαφθείρεται τῶν κυημάτων ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις.
Τὸ μὲν οὖν ἄρρεν ὅταν ἐξέλθῃ [y] τετταρακοσταῖον, ἐὰν μὲν 8
εἰς ἄλλο τι ἀφῇ τις, διαχεῖταί τε καὶ ἀφανίζεται, ἐὰν δ' εἰς
ψυχρὸν ὕδωρ, συνίσταται οἷον ἐν ὑμένι· τούτου δὲ [z] διακνι-
σθέντος φαίνεται τὸ ἔμβρυον τὸ μέγεθος ἡλίκον μύρμηξ
τῶν μεγάλων, τά τε [a] μέλη δῆλα, τά τε ἄλλα πάντα καὶ

[f] *ἡμέραις* A^{a}. [g] *τετταράκοντα δὲ* P.C^{a}.D^{a}. [h] *αἱ* om. P.C^{a}. [i] *τοῦτον* Schneiderus: codices *τούτων*. [k] *καὶ τὰς εἰρημένας ἡμέρας* P. [l] *μασθοὺς* et mox *μασθοῖς* P.A^{a}. [m] *τε*] *τι* A^{a}. [n] *γίνεται ἐν ταῖς* D^{a}. [o] *ἐν*] *ἐπὶ* P.D^{a}. [p] *μὲν οὖν τῶν* D^{a}. [q] *ἐννενήκονθ'* C^{a}. [r] *καὶ* ante *ταῦτα* om. D^{a}. [s] *τῷ*] *κατὰ τὸ* D^{a}, *καὶ τὸ* P, *καὶ τῷ* A^{a}. [t] *καὶ τὸ ἧττον* D^{a}. [v] *καὶ σχίζεται*] *οὐχίζεται* A^{a}. [w] *τὸν*] *τὸ* A^{a}.C^{a}. [x] *ἐκκρίσεις* P. [y] *τετταρακοστιαῖον* A^{a}, *τεσσαρακοσταῖον* C^{a}. [z] *διακυηθέντος* C^{a}, *διαχυθέντος* P, *διασχισθέντος* A^{a}. [a] *μέρη* C^{a}.D^{a}.

τὸ αἰδοῖον, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζῴων
9 μέγιστοι. Τὸ δὲ θῆλυ, ὅ τι μὲν ἂν διαφθαρῇ ἐντὸς τῶν
[b] τριῶν μηνῶν, ἀδιάρθρωτον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φαίνεται· ὅ τι
δ' ἂν ἐπιλάβῃ τοῦ τετάρτου μηνός, γίνεται ἐσχισμένον καὶ
10 διὰ ταχέων λαμβάνει τὴν ἄλλην διάρθρωσιν. [c] Τέως μὲν
οὖν πᾶσαν τὴν τελείωσιν τῶν μορίων βραδύτερον [d] ἀπολαμβάνει τὸ θῆλυ τοῦ ἄρρενος, καὶ δεκάμηνα γίνεται μᾶλλον τῶν ἀρρένων· [e] ὅταν δὲ γένηται, θᾶττον τὰ θήλεα τῶν ἀρρένων καὶ νεότητα καὶ ἀκμὴν λαμβάνει καὶ γῆρας, καὶ μᾶλλον αἱ [f] πλείοσι χρώμεναι τόκοις, ὥσπερ εἴρηται πρότερον.

4 Ὅταν δὲ συλλάβῃ ἡ ὑστέρα τὸ σπέρμα, εὐθὺς συμμύει ταῖς πολλαῖς, μέχρι γένωνται ἑπτὰ μῆνες· τῷ δ' ὀγδόῳ χάσκουσιν· καὶ τὸ ἔμβρυον, ἐὰν ᾖ γόνιμον, προκαταβαίνει
2 τῷ ὀγδόῳ μηνί. Τὰ δὲ μὴ γόνιμα ἀλλ' [g] ἀποπεπνιγμένα ὀκτάμηνα ἐν τοῖς τόκοις [h] οὐκ ἐκφέρουσιν ὀκτάμηναι αἱ γυναῖκες, οὔτε προκαταβαίνει κάτω τὰ ἔμβρυα τῷ ὀγδόῳ μηνί, οὔτε αἱ ὕστεραι ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ χάσκουσιν· ἀλλὰ σημεῖον ὅτι οὐ γόνιμον, ἐὰν γένηται μὴ [i] συμπεσόντων τῶν
3 εἰρημένων. Μετὰ δὲ τὰς συλλήψεις αἱ γυναῖκες βαρύνονται τὸ σῶμα πᾶν, καὶ [k] σκότοι πρὸ τῶν ὀμμάτων καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ γίνονται πόνοι. Ταῦτα δὲ ταῖς μὲν θᾶττον καὶ σχεδὸν [l] δεκαταίαις γίνεται, ταῖς δὲ [m] βραδύτερον, ὅπως ἂν τύχωσιν οὖσαι τῷ περιττωματικαὶ εἶναι μᾶλλον καὶ ἧττον.
4 Ἔτι δὲ ναυτίαι καὶ [n] ἔμετοι λαμβάνουσι τὰς πλείστας, καὶ μάλιστα τὰς τοιαύτας, ὅταν αἵ τε καθάρσεις στῶσι καὶ μήπω εἰς τοὺς [o] μαστοὺς τετραμμέναι ὦσιν. Ἔνιαι μὲν οὖν ἀρχόμεναι μᾶλλον πονοῦσι τῶν γυναικῶν, ἔνιαι δ' ὕστερον, ἤδη τοῦ κυήματος ἔχοντος αὔξησιν μᾶλλον· πολλαῖς δὲ καὶ
5 πολλάκις [p] καὶ στραγγουρίαι γίνονται τὸ τελευταῖον. Ὡς μὲν οὖν ἐπὶ τὸ πολὺ ῥᾷον ἀπαλλάττουσιν αἱ τὰ ἄρρενα κύ-

[b] τριῶν om. Dᵃ. [c] τέως Camotiana, ἕως P.Aᵃ.Cᵃ, ἐν ᾧ Dᵃ. [d] ἀπολαμβάνῃ Cᵃ. [e] ὅταν—ἀρρένων om. Cᵃ. [f] χρώμεναι πλείοσι P.Dᵃ. [g] ἀποπνιγμένα P, ἀποπνιγόμενα Dᵃ. [h] οὐκ] μὴ A.P, ἃ μὴ Cᵃ. [i] πεσόντων Aᵃ. [k] σκότος Cᵃ. [l] δακετίαις Aᵃ. [m] βαρύτερον P.Aᵃ. [n] ἐμετοὶ Aᵃ.Cᵃ. [o] μασθοὺς P.Aᵃ. [p] καὶ alterum om. Dᵃ.

ουσαι καὶ μᾶλλον [q] μετ' εὐχροίας διατελοῦσιν, ἐπὶ δὲ τῶν
θηλειῶν τοὐναντίον· ἀχρούστεραί [r] τε γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ,
καὶ βαρύτερον διάγουσι, καὶ πολλαῖς περὶ τὰ σκέλη οἰδή-
ματα καὶ ἐπάρσεις γίνονται τῆς σαρκός· οὐ μὴν [s] ἀλλ' ἐνίαις
γίνεται καὶ τἀναντία τούτων. Εἰώθασι δὲ ταῖς κυούσαις 6
[t] αἱ ἐπιθυμίαι γίνεσθαι παντοδαπαὶ καὶ μεταβάλλειν ὀξέως,
ὃ καλοῦσί τινες κισσᾶν· καὶ ἐπὶ τῶν θηλειῶν ὀξύτεραι μὲν
αἱ ἐπιθυμίαι, [v] παραγινομένων δὲ ἧττον δύνανται ἀπολαύειν.
Ὀλίγαις δέ τισι συμβαίνει [w] βέλτιον ἔχειν τὸ σῶμα κυού-
σαις. Μάλιστα δὲ ἀσῶνται, ὅταν ἄρχωνται τὰ παιδία τρί-
χας [x] ποιεῖν. Αἱ δὲ τρίχες ταῖς μὲν κυούσαις αἱ μὲν συγγε- 7
νεῖς γίνονται ἐλάττους καὶ [y] ῥέουσιν, ἐν οἷς δὲ [z] μὴ εἰώθασιν
ἔχειν τρίχας, ταῦτα δασύνεται μᾶλλον. Καὶ κίνησιν δὲ
παρέχεται ἐν τῷ σώματι μᾶλλον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ ἄρρεν
τοῦ θήλεος, καὶ τίκτεται θᾶττον, τὰ δὲ θήλεα βραδύτερον.
Καὶ ὁ πόνος ἐπὶ μὲν τοῖς θήλεσι συνεχὴς καὶ νωθρότερος, 8
ἐπὶ δὲ τοῖς ἄρρεσιν ὀξὺς μέν, πολλῷ δὲ χαλεπώτερος. Αἱ
δὲ πλησιάζουσαι πρὸ τῶν τόκων τοῖς [a] ἀνδράσι θᾶττον
τίκτουσιν. Δοκοῦσι δ' ὠδίνειν αἱ γυναῖκες ἐνίοτε οὐ γινο-
μένης ὠδῖνος, ἀλλὰ διὰ τὸ τὴν κεφαλὴν στρέφειν τὸ ἔμβρυον
φαίνεται ὠδῖνος ἀρχὴ τοῦτο γίνεσθαι. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα 9
ζῷα μοναχῶς ποιεῖται τὴν τοῦ τόκου τελείωσιν· εἷς γὰρ
ὥρισται τοῦ τόκου χρόνος πᾶσιν· ἀνθρώπῳ δὲ πολλοὶ μόνῳ
τῶν ζῴων· καὶ γὰρ ἑπτάμηνα καὶ ὀκτάμηνα καὶ ἐννεάμηνα
γίνεται, καὶ δεκάμηνα τὸ [b] πλεῖστον· ἔνιαι δ' ἐπιλαμβάνουσι
καὶ τοῦ ἑνδεκάτου μηνός. Ὅσα μὲν οὖν [c] γίνεται πρότερα 10
τῶν ἑπτὰ μηνῶν, [d] οὐδὲν οὐδαμῇ δύναται ζῆν· τὰ δ' ἑπτά-
μηνα γόνιμα γίνεται πρῶτον, ἀσθενῆ δὲ τὰ πολλά (διὸ καὶ
σπαργανοῦσιν ἐρίοις αὐτά), πολλὰ δὲ καὶ τῶν πόρων [e] ἐνίους
ἔχοντα ἀσχίστους, οἷον ὤτων καὶ μυκτήρων· ἀλλ' ἐπαυξανο-

q διατελοῦσι μετ' εὐχροίας A^a. r τε] τὸ P.A^a.C^a, om. D^a. s ἀλλὰ καὶ ἐνίαις τε γίνεται P.A^a.C^a. t αἱ om. D^a. v περιγιγνομένων A^a. w βελτίω P.A^a.C^a. x ποιεῖν] φύειν D^a. y ἐκρέουσιν D^a. z μὴ om. C^a. a ἄρρεσι C^a. b πλεῖον P. c γίνεται πρότερον P, πρότερον γίνεται D^a. d οὐδὲ A^a. e ἐνίοις A^a.

μένοις διαρθροῦται, καὶ βιοῦσι πολλὰ καὶ τῶν τοιούτων.
11 Τὰ δ' ὀκτάμηνα περὶ μὲν Αἴγυπτον καὶ ἐν ἐνίοις τόποις,
ὅπου εὐέκφοροι αἱ γυναῖκες καὶ φέρουσί τε πολλὰ ῥᾳδίως
καὶ τίκτουσι, καὶ [f] γενόμενα δύναται ζῆν, κἂν τερατώδη γέ-
νηται, ἐνταῦθα μὲν ζῇ τὰ ὀκτάμηνα καὶ ἐκτρέφεται, ἐν δὲ
τοῖς περὶ τὴν Ἑλλάδα τόποις ὀλίγα πάμπαν σώζεται, τὰ
δὲ πολλὰ ἀπόλλυται· καὶ διὰ τὴν ὑπόληψιν, κἂν σωθῇ τι,
νομίζουσιν οὐκ ὀκτάμηνον εἶναι τὸ [g] γεγενημένον, ἀλλὰ λα-
12 θεῖν ἑαυτὰς αἱ γυναῖκες [h] συλλαβοῦσαι πρότερον. Πονοῦσι
δ' αἱ γυναῖκες μάλιστα τὸν μῆνα τὸν τέταρτον καὶ τὸν
ὄγδοον, καὶ ἐὰν διαφθείρωσι τετάρτῳ ἢ ὀγδόῳ μηνί, δια-
φθείρονται καὶ [i] αὐταὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ὥστ' οὐ μόνον τὰ
ὀκτάμηνα [k] οὐ ζῇ, ἀλλὰ καὶ διαφθειρομένων αἱ τίκτουσαι
13 κινδυνεύουσιν. Τὸν αὐτὸν [l] δὲ τρόπον δοκεῖ λανθάνειν καὶ
ὅσα φαίνεται τίκτεσθαι πολυχρονιώτερα τῶν [m] ἕνδεκα μη-
νῶν· καὶ γὰρ τούτων ἡ τῆς συλλήψεως ἀρχὴ λανθάνει τὰς
γυναῖκας· πολλάκις γὰρ πνευματικῶν [n] γενομένων ἔμπροσθεν
τῶν ὑστερῶν, μετὰ ταῦτα πλησιάσασαι καὶ συλλαβοῦσαι
ἐκείνην οἴονται τὴν ἀρχὴν εἶναι τῆς συλλήψεώς, δι' ἣν ἐχρή-
σαντο τοῖς σημείοις [o] ὁμοίοις.

14 Τὸ δὲ δὴ πλῆθος τῶν τόκων τῆς τελειώσεως [p] παρὰ τἆλλα
ζῷα τοῖς ἀνθρώποις ταύτην ἔχει τὴν διαφοράν· καὶ τῶν μὲν
μονοτόκων ὄντων τῶν δὲ πολυτόκων, ἐπαμφοτερίζει τὸ γένος
[q] τὸ τῶν ἀνθρώπων. Τὸ μὲν γὰρ πλεῖστον καὶ παρὰ τοῖς
πλείστοις ἓν τίκτουσιν αἱ γυναῖκες, πολλάκις δὲ καὶ πολλα-
15 χοῦ δίδυμα, οἷον καὶ περὶ Αἴγυπτον. Τίκτουσι δὲ καὶ τρία
καὶ τέτταρα, περὶ ἐνίους μὲν καὶ σφόδρα τόπους, ὥσπερ
[r] εἴρηται πρότερον. Πλεῖστα δὲ τίκτεται πέντε τὸν ἀρι-
θμόν· ἤδη γὰρ ὦπται [s] τοῦτο καὶ ἐπὶ πλειόνων συμβεβηκός.

[f] γεννώμενα P.C^{a}.D^{a}. [g] γεγεννημένον A^{a}. [h] ξυμβάλλουσαι D^{a}. συλλαβοῦσαι—γυναῖκες om. A^{a}.C^{a}, συλλαβοῦσαι—μάλιστα om. P. [i] αὗται plerique. [k] οὐ ante ζῇ om. C^{a}. [l] δὲ om. C^{a}. [m] ἑνδεκαμήνων P, δεκαμήνων D^{a}. [n] γινομένων P.D^{a}. [o] ὁμοίοις om. D^{a}. [p] περὶ A^{a}. [q] τὸ ante τῶν om. A^{a}. [r] εἴρηται καὶ πρ. D^{a}. [s] καὶ ἐπὶ πλ. τοῦτο D^{a}.

Μία δέ τις ἐν τέτταρσι τόκοις [t] ἔτεκεν εἴκοσιν· ἀνὰ πέντε
γὰρ ἔτεκε, καὶ τὰ πολλὰ αὐτῶν ἐξετράφη. Ἐν μὲν οὖν 16
τοῖς ἄλλοις ζῴοις, κἂν ᾖ τὰ δίδυμα ἄρρεν καὶ θῆλυ, οὐθὲν
ἧττον ἐκτρέφεται [v] γενόμενα καὶ σώζεται τῶν ἀρρένων ἢ
θηλειῶν· ἐν δὲ τοῖς ἀνθρώποις ὀλίγα σώζεται τῶν διδύμων,
ἐὰν ᾖ τὸ μὲν θῆλυ τὸ δ' ἄρρεν. Δέχεται δ' ὀχείαν κύοντα 17
μάλιστα τῶν ζῴων [w] γυνὴ καὶ ἵππος· τὰ δ' ἄλλα ὅταν πλη-
ρωθῇ, φεύγει τοὺς ἄρρενας, ὅσα μὴ πέφυκεν ἐπικυΐσκεσθαι,
καθάπερ δασύπους. Ἀλλ' ἵππος μὲν ἂν συλλάβῃ τὸ πρῶ-
τον, οὐκ ἐπικυΐσκεται πάλιν, ἀλλ' ἓν τίκτει μόνον ὡς ἐπὶ τὸ
πολύ· ἐπ' ἀνθρώπῳ δ' ὀλίγα μέν, γέγονε δέ ποτε. Τὰ μὲν 18
οὖν ὕστερον πολλῷ χρόνῳ συλληφθέντα [x] οὐδὲν λαμβάνει
τέλος, ἀλλὰ πόνον παρασχόντα συνδιαφθείρει τὸ προϋπάρ-
χον (ἤδη γὰρ συνέβη γενομένης διαφθορᾶς καὶ δώδεκα [y] ἐκ-
πεσεῖν τὰ ἐπικυηθέντα)· ἐὰν δ' ἐγγὺς ἡ σύλληψις ἐγένετο,
[z] τὸ ἐπικυηθὲν ἐξήνεγκαν, καὶ τίκτουσιν ὥσπερ [a] δίδυμα γόνῳ,
καθάπερ καὶ τὸν [b] Ἰφικλέα καὶ τὸν Ἡρακλέα [c] μυθολογοῦ-
σιν. Γέγονε [d] γὰρ καὶ τοῦτο φανερόν· μοιχευομένη γὰρ 19
τις τὸ [e] μὲν τῶν τέκνων τῷ ἀνδρὶ ἐοικὸς ἔτεκε, τὸ δὲ τῷ
μοιχῷ. Ἤδη δὲ καὶ δίδυμα κύουσά τις ἐπεκύησε τρίτον,
γενομένου δὲ τοῦ χρόνου τοῦ καθήκοντος τὰ μὲν [f] τελεόγονα
[g] τῷ [h] χρόνῳ ἔτεκε, [i] τὸ δὲ πεντάμηνον· καὶ τοῦτ' ἀπέθανεν
εὐθύς. Καὶ ἑτέρᾳ δέ τινι συνέβη τεκούσῃ πρῶτον μὲν ἑπτά- 20
μηνον, ὕστερον δὲ δύο [k] τελεόμηνα τεκεῖν· καὶ τούτων τὸ μὲν
ἐτελεύτησε, [l] τὰ δὲ ἐβίωσεν. Καὶ ἐκτιτρώσκουσαι δέ τινες
συνέλαβον ἅμα, καὶ τὸ μὲν [m] ἐξέβαλον τὸ δ' ἔτεκον. Ταῖς 21
δὲ πλείσταις, ἐὰν [n] συγγένωνται κυούσαις μετὰ τὸν ὄγδοον
μῆνα, [o] περίπλεων μυξώδους τὸ παιδίον [p] ἐξέρχεται γλισχρό-
τητος. Καὶ τῶν ἐδεσμάτων δὲ τῶν προσφερομένων περί-

[t] ἔτεκεν] τέτοκεν Aa. [v] γινόμενα P.Da. [w] ἡ γυνὴ P.Aa.Ca. [x] οὐδὲ λαμβάνει τὸ τέλος Aa. [y] ἐμπεσεῖν P.Aa. [z] τὸ om. P.Ca.Da. et pr. Aa. [a] δίδυμοι Aa. [b] ἐφικλέα P. [c] καθομολογοῦσι Aa. [d] γὰρ] δὲ Ca. [e] μὲν ἐν τῶν Da. [f] τελεόγονα] γέγονώ Ca, om. Aa. [g] τῷ om. P.Aa.Ca. [h] γόνῳ P.Aa. [i] τὰ Aa.Ca. [k] τελειόμηνα Ca. [l] τὸ Aa. [m] ἐξέβαλλον P. [n] συγγίγνωνται P.Aa.Ca. [o] περίπλεον P. [p] ἐξέρχεσθαι Da.

πλεων [q] φαίνεται πολλάκις. Καὶ τῷ ἁλὶ δαψιλεστέρῳ χρη-
σαμένων οὐκ ἔχοντα γίνεται τὰ παιδία ὄνυχας.

5 Τὸ δὲ γάλα τὸ γινόμενον πρότερον τῶν ἑπτὰ μηνῶν
ἄχρηστόν ἐστιν· ἀλλ' ἅμα τά τε παιδία γόνιμα καὶ τὸ
γάλα χρήσιμον. Τὸ δὲ πρῶτον καὶ ἁλμυρόν, ὥσπερ τοῖς
προβάτοις. Μάλιστα δ' ἐν [r] ταῖς κυήσεσι τοῦ οἴνου αἰσθά-
νονται αἱ πλεῖσται· διαλύονταί τε γάρ, ἐὰν [s] πίωσι, καὶ ἀδυ-
2 νατοῦσιν. Ἀρχὴ δὲ ταῖς γυναιξὶ [t] τοῦ τεκνοῦσθαι καὶ τοῖς
ἄρρεσι [t] τοῦ τεκνοῦν, καὶ παῦλα ἀμφοτέροις, τοῖς μὲν ἡ τοῦ
σπέρματος πρόεσις ταῖς δ' ἡ τῶν καταμηνίων, πλὴν οὔτ' ἀρ-
χομένων γόνιμα εὐθὺς οὔτ' ἔτι ὀλίγων γιγνομένων καὶ ἀσθε-
3 νῶν. Ἡλικία δὲ τῆς μὲν ἀρχῆς εἴρηται· παύεται δὲ ταῖς
γυναιξὶ ταῖς μὲν πλείσταις τὰ καταμήνια περὶ τετταράκοντα
ἔτη, αἷς δ' ἂν [v] ὑπερβάλῃ τὸν χρόνον τοῦτον, διαμένει μέχρι
[w] τῶν πεντήκοντα ἐτῶν, καὶ ἤδη [x] τινὲς ἔτεκον· πλείω δὲ
6 χρόνον οὐδεμία. Οἱ [y] δ' ἄνδρες οἱ [z] μὲν πλεῖστοι γεννῶσι
[a] μέχρι ἑξήκοντα ἐτῶν, ὅταν δ' [b] ὑπερβάλῃ ταῦτα, [c] μέχρι
ἑβδομήκοντα· καὶ ἤδη [d] τινὲς γεγεννήκασιν ἑβδομήκοντα ἐτῶν
ὄντες. Συμβαίνει δὲ πολλοῖς καὶ πολλαῖς γυναιξὶ καὶ ἀν-
δράσι μετ' ἀλλήλων μὲν συνεζευγμένοις μὴ δύνασθαι τεκνο-
2 ποιεῖσθαι, διαζευχθεῖσι δέ. Τὸ δ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ περὶ
ἀρρενογονίας καὶ θηλυγονίας· ἐνίοτε [e] γὰρ καὶ γυναῖκες καὶ
ἄνδρες μετ' ἀλλήλων [f] μὲν ὄντες θηλυγόνοι εἰσὶν ἢ ἀρρενο-
γόνοι, διεζευγμένοι δὲ γίνονται τοὐναντίον. Καὶ κατὰ τὴν
ἡλικίαν δὲ μεταβάλλουσιν· νέοι μὲν ὄντες μετ' ἀλλήλων
θήλεα γεννῶσι, πρεσβύτεροι δ' ἄρρενα· τοῖς δὲ καὶ ἐπὶ τού-
3 των συμβαίνει τοὐναντίον. Καὶ ἐπὶ τοῦ γεννᾶν δ' ὅλως τὸ
αὐτό· νέοις μὲν οὖσιν οὐθὲν γίνεται, πρεσβυτέροις δέ· οἱ δὲ
τὸ πρῶτον, ὕστερον [g] δὲ γεννῶσιν οὐδέν. Εἰσὶ δὲ καὶ τῶν

[q] φαίνεται om. pr. Aa. [r] τοῖς κύνδεσι Aa. [s] πίνωσι Da. [t] τὸ—τὸ Aa. [v] ὑπερβάλλῃ P.Da. [w] τῶν om. Da. [x] τινὲς] δέ τινες P.Ca. [y] δ' om. P.Aa.Ca. [z] μὲν om. Da. [a] μέχρις Ca. [b] ὑπερβάλλῃ P.Da. [c] μέχρις Ca. [d] τινὲς] δέ τινες P.Da. [e] γὰρ] δὲ Ca. [f] μὲν ὄντες] μένοντες P.Aa.Ca. [g] δὲ γεννῶσιν οὐδέν] οὐδὲ γεννῶσιν Aa, οὐδὲν γεννῶσιν Ca.

γυναικῶν τινὲς αἳ μόλις μὲν [h] συλλαμβάνουσιν, ἐὰν δὲ συλλά-
βωσιν, ἐκφέρουσιν· αἱ δὲ τοὐναντίον συλλαμβάνουσι μὲν ῥᾳ-
δίως, οὐ δύνανται δ' ἐκφέρειν. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄνδρες θηλυγόνοι 4
καὶ γυναῖκες ἀρρενογόνοι, οἷον καὶ κατὰ τοῦ Ἡρακλέους
μυθολογεῖται, ὃς ἐν δύο καὶ ἑβδομήκοντα τέκνοις [i] θυγατέρα
μίαν ἐγέννησεν. Αἱ δὲ μὴ δυνάμεναι συλλαμβάνειν ἐὰν ἢ
διὰ θεραπείαν συλλάβωσιν ἢ δι' ἄλλην τινὰ σύμπτωσιν, ὡς
ἐπὶ τὸ πολὺ θηλυτοκοῦσι μᾶλλον ἢ ἀρρενοτοκοῦσιν. Πολ- 5
λοῖς δὲ συμβαίνει καὶ τῶν [k] ἀνδρῶν δυναμένοις γεννᾶν ὕστε-
ρον [l] μὴ δύνασθαι, καὶ πάλιν καθίστασθαι εἰς αὐτό. Γίνονται
δὲ καὶ ἐξ ἀναπήρων ἀνάπηροι, οἷον ἐκ χωλῶν χωλοὶ καὶ τυ-
φλῶν τυφλοί, καὶ ὅλως τὰ παρὰ φύσιν ἐοικότες πολλάκις,
καὶ σημεῖα ἔχοντες συγγενῆ, οἷον [m] φύματα καὶ οὐλάς. Ἤδη 6
δ' ἀπέδωκε τῶν τοιούτων τι καὶ διὰ τριῶν, οἷον ἔχοντός τινος
στίγμα ἐν τῷ βραχίονι ὁ μὲν υἱὸς οὐκ ἐγένετο ὁ δ' [n] υἱιδοῦς
ἔχων ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ συγκεχυμένον μέλαν. Ὀλίγα μὲν
οὖν γίνεται τὰ τοιαῦτα, τὰ δὲ [o] πλεῖστα γίνεται ὁλόκληρα
ἐκ κολοβῶν, καὶ οὐθὲν ἀποτέτακται [p] τούτων. Καὶ ἐοικότες
δὲ τοῖς γεννήσασιν ἢ τοῖς ἄνωθεν γονεῦσιν, ὁτὲ δ' οὐδὲν οὐ-
δενί. Ἀποδίδωσι δὲ καὶ διὰ πλειόνων γενῶν, οἷον [q] ἐν Σικε- 7
λίᾳ [r] ἡ τῷ Αἰθίοπι μοιχευθεῖσα· ἡ μὲν γὰρ θυγάτηρ ἐγένετο
οὐκ Αἰθίοψ, τὸ δ' ἐκ ταύτης. Καὶ ὡς μὲν ἐπὶ τὸ πολὺ [s] τὰ
θήλεα ἔοικε τῇ μητρὶ μᾶλλον, τὰ δ' ἄρρενα τῷ πατρί· γί-
νεται δὲ [t] καὶ τοὐναντίον, τὰ μὲν θήλεα τῷ πατρί, τὰ δ' ἄρ-
ρενα τῇ μητρί. Καὶ κατὰ [v] μέρη δὲ γίνονται ἐοικότα [w] ἄλλα
μέρη ἑκατέρων. Τὰ δὲ δίδυμα ἤδη μὲν ἐγένετο καὶ οὐκ ἐοι- 8
κότα ἀλλήλοις, τὰ [x] δὲ πλεῖστα καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐοικότα,
ἐπεὶ καὶ μετὰ τὸν τόκον τις ἑβδομαία συγγενομένη καὶ [y] συλ-
λαβοῦσα ἔτεκε τὸ ὕστερον τῷ [z] προτέρῳ ἐοικός, ὥσπερ δίδυ-

[h] συλλαμβάνουσαι A[a]. [i] μίαν θυγατέρα P, θυγατέρα μὲν A[a]. [k] ἀνδρῶν μὴ δυναμένοις C[a]. [l] μὴ] μὲν C[a]. [m] φῦμα A[a].C[a]. [n] ὑγιδοὺς P. [o] πλεῖστα οὐ γίνεται ἀλλ' ὁλ. D[a]. [p] τοῦτο P.A[a].C[a]. [q] ἐν Σικελίᾳ] ἔνια διὰ C[a]. [r] ἡ ante τῷ om. A[a].C[a]. [s] ἔοικε τὰ θήλεα A[a]. [t] καὶ om. C[a]. [v] μέρος δὲ γίνονται τὰ ἐοικότα A[a]. [w] ἀλλὰ C[a]. [x] δὲ] μὲν P.C[a], μέντοι D[a]. [y] συλλαμβάνουσα P.D[a]. [z] πρώτῳ A[a].

μον. Εἰσὶ δὲ καὶ γυναῖκες [a] *ἐοικότα* [b] *αὑταῖς γεννῶσαι, αἱ δὲ τῷ ἀνδρί,* [c] *ὥσπερ ἡ ἐν Φαρσάλῳ ἵππος ἡ Δικαία καλουμένη.*

7 *Ἐν δὲ τῇ τοῦ σπέρματος ἐξόδῳ πρῶτον μὲν* [d] *ἡγεῖται πνεῦμα (δηλοῖ δὲ* [e] *καὶ ἡ ἔξοδος ὅτι γίνεται ὑπὸ πνεύματος· οὐθὲν γὰρ ῥιπτεῖται πόρρω ἄνευ βίας πνευματικῆς)· ὅταν δὲ* [f] *λάβηται τὸ σπέρμα τῆς ὑστέρας καὶ ἐγχρονισθῇ, ὑμὴν πε-*
2 *ριίσταται. Φαίνεται γάρ, ὅταν πρὶν διαρθρωθῆναι ἐξέλθῃ, οἷον ᾠὸν ἐν ὑμένι περιεχόμενον ἀφαιρεθέντος τοῦ ὀστράκου· ὁ δ' ὑμὴν φλεβῶν μεστός. Πάντα δὲ* [g] *τὰ πλωτὰ καὶ* [h] *πτηνὰ καὶ πεζά, εἴτε ζῳοτοκεῖται* [i] *ἢ ᾠοτοκεῖται, ὁμοίως γίνεται· πλὴν* [k] *τὸν ὀμφαλὸν τὰ μὲν πρὸς τὴν ὑστέραν ἔχει* [l] *τὰ ζῳοτοκούμενα, τὰ δὲ πρὸς τῷ ᾠῷ, τὰ δ' ἀμφοτέρως, οἷον*
3 *ἐπὶ γένους τινὸς ἰχθύων. Καὶ τὰ μὲν περιέχουσιν* [m] *οἷον ὑμένες, τὰ δὲ* [n] *χόρια· καὶ πρῶτον μὲν τοῦ ἐσχάτου ἐντὸς γίνεται τὸ ζῷον, εἶθ' ὑμὴν περὶ τοῦτον ἄλλος, τὸ μὲν πλεῖστον* [o] *προσπεφυκὼς τῇ μήτρᾳ, τῇ δ' ἀφεστὼς καὶ ὕδωρ ἔχων. Μεταξὺ* [p] *δ' ὑγρότης* [q] *ὑδατώδης ἢ* [r] *αἱματώδης, ὁ καλούμενος ὑπὸ τῶν γυναικῶν πρόφορος.*

8 *Αὐξάνεται δὲ τὰ ζῷα πάντα, ὅσα ἔχει ὀμφαλόν, διὰ τοῦ ὀμφαλοῦ. Ὁ δ' ὀμφαλός, ὅσα μὲν κοτυληδόνας ἔχει, πρὸς* [s] *τῇ κοτυληδόνι προσπέφυκεν, ὅσα δὲ λείαν ἔχει τὴν ὑστέραν,*
2 *πρὸς τῇ ὑστέρᾳ ἐπὶ φλεβός. Σχῆμα δ' ἔχει ἐν τῇ ὑστέρᾳ τὰ μὲν τετράποδα πάντα ἐκτεταμένα, καὶ τὰ ἄποδα* [t] *πλάγια, οἷον ἰχθύς, τὰ δὲ δίποδα συγκεκαμμένα, οἷον ὄρνις καὶ ἄνθρωπος* [v] *συγκεκαμμένος·* [w] *ῥῖνα μὲν μεταξὺ τῶν* [x] *γονά-*
3 *των, ὀφθαλμοὺς δ' ἐπὶ τοῖς γόνασιν, ὦτα δ' ἐκτός. Ἔχει*

[a] *ἐοικότα*] *αἱ ἐοικότα* Ca, *αἱ ἐοικότες* Aa. [b] *ἑαυταῖς* Ca. [c] *ὥσπερ εἴρηται ἡ* Ca. [d] *ἡγοῦνται* Aa. [e] *καὶ* om. P. [f] *λάβῃ* Aa.Ca. [g] *τὰ*] *καὶ* P.Aa.Ca. [h] *πεζὰ καὶ πτηνὰ* P. [i] *ἢ ᾠοτοκεῖται* om. P. [k] *τῶν ὀμφαλῶν* Aa. [l] *τὰ* post *ἔχει* om. Ca. [m] *οἷον* om. P.Da. [n] *χορίῳ περιέχονται· καὶ πρῶτον μὲν τοῦ ἐσχάτου χορίου ἐντὸς* P.Da. [o] *προσπέφυκεν* Da. [p] *δ'*] *δὲ ἡ* P.Aa. [q] *ὑδατώδης καὶ ἰχωρώδης ἢ* P.Da. [r] *αἱματώδης καὶ ὠμματώδης ὁ* P. [s] *τῇ* om. P. [t] *πλάγιον* Aa. [v] *συγκεκαμμένως* P. [w] *ῥῖνα*] *καὶ ῥῖνα* Da. [x] *γονάτων ἔχουσιν ὀφθαλμοὺς* Da.

δ' ὁμοίως πάντα τὰ ζῷα τὴν κεφαλὴν ἄνω τὸ πρῶτον· αὐξα-
νόμενα δὲ καὶ πρὸς τὴν ἔξοδον ὁρμῶντα κάτω περιάγεται,
καὶ ἡ [y] γένεσίς ἐστιν ἡ κατὰ φύσιν πᾶσιν ἐπὶ κεφαλήν· [y] συγ-
κεκαμμένα δὲ καὶ ἐπὶ πόδας γίνεται παρὰ φύσιν. Τὰ δὲ 4
τῶν τετραπόδων ἔχει καὶ περιττώματα, ὅταν ἤδη [z] τέλεια ᾖ,
καὶ ὑγρὸν καὶ [a] σφυράδας, [b] τὰς μὲν [c] ἐν τῷ ἐσχάτῳ τοῦ ἐν-
τέρου, ἐν δὲ τῇ κύστει οὖρον. Τοῖς δ' ἔχουσι κοτυληδόνας
ἐν τῇ μήτρᾳ τῶν ζῴων ἀεὶ ἐλάττους γίνονται αἱ κοτυληδόνες
αὐξανομένου τοῦ ἐμβρύου, καὶ τέλος ἀφανίζονται. Ὁ δ' 5
ὀμφαλός ἐστι κέλυφος περὶ φλέβας, ὧν ἡ ἀρχὴ ἐκ τῆς ὑστέ-
ρας ἐστί, τοῖς [d] μὲν ἔχουσι [e] τὰς κοτυληδόνας ἐκ τῶν κοτυ-
ληδόνων, τοῖς δὲ μὴ ἔχουσιν ἀπὸ φλεβός. Εἰσὶ δὲ τοῖς μὲν
μείζοσιν, οἷον τοῖς τῶν βοῶν ἐμβρύοις, τέτταρες αἱ φλέβες,
τοῖς δ' ἐλάττοσι δύο, τοῖς δὲ πάμπαν μικροῖς, οἷον ὄρνισι,
μία φλέψ. Τείνουσι δ' εἰς τὰ ἔμβρυα αἱ μὲν δύο διὰ τοῦ 6
ἥπατος, ᾗ αἱ καλούμεναι [f] πύλαι εἰσί, πρὸς τὴν φλέβα τὴν
μεγάλην, αἱ δὲ δύο πρὸς τὴν ἀορτήν, [g] ᾗ σχίζεται καὶ γίνε-
ται ἡ ἀορτὴ δύο ἐκ μιᾶς. Εἰσὶ δὲ περὶ τὴν συζυγίαν [h] ἑκα-
τέραν τῶν φλεβῶν ὑμένες, περὶ [i] δὲ τοὺς ὑμένας ὁ ὀμφαλὸς
οἷον ἔλυτρον. Αὐξανομένων δ' ἀεὶ μᾶλλον συμπίπτουσιν 7
[k] αὗται αἱ φλέβες. Τὸ δ' ἔμβρυον ἁδρυνόμενον εἴς τε τὰ
κοῖλα ἔρχεται, καὶ ἐνταῦθα δῆλόν ἐστι κινούμενον, καὶ ἐνίοτε
κυλινδεῖται περὶ τὸ αἰδοῖον.

Ὅταν δ' ὠδίνωσιν αἱ γυναῖκες, εἰς πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα 9
ἀποστηρίζονται αὐτοῖς οἱ πόνοι, ταῖς δὲ πλείσταις εἰς ὁπό-
τερον ἂν τύχῃ τῶν [l] μηρῶν. Ὅσαις δ' ἂν περὶ τὴν κοιλίαν
σφοδρότατοι [m] γένωνται πόνοι, αὗται τάχιστα τίκτουσιν· καὶ
[n] ὅσαι μὲν τὴν ὀσφὺν [o] προαλγοῦσι, μόλις τίκτουσιν, [p] ὅσαι δὲ
τὸ ἦτρον, ταχύ. Ἂν μὲν οὖν ἀρρενοτοκῇ, [q] προέρχονται οἱ 2

[y] γέννησίς et συγκεκαμμένη Aa. [z] τέλειον P.Aa.Ca. [a] σφυράδας om. Da. [b] τὰ Aa.Ca.Da. [c] τῶν ἐσχάτων, omissa ἐν, P.Aa.Ca. [d] μὲν] μὲν οὖν P.Ca.Da. [e] τὰς om. Da. [f] πύλαι αἵ εἰσι P.Aa.Ca. [g] ᾗ σχίζεται] σχίζονται Da. [h] ἑκατέρων Ca. [i] δὲ om. Ca. [k] αὗται] αὐτῶν P.Aa, om. Ca. [l] μερῶν Aa. [m] γίνονται Da. [n] ὅσαις P.Ca. [o] περιαλγοῦσι Ca. [p] ὅσαις P.Aa.Ca. [q] προσέρχονται Aa.Ca.

ἰχῶρες ὑδαρεῖς ὕπωχροι, ἐὰν δὲ θηλυτοκῇ, αἱματώδεις, ὑγροὶ
δὲ καὶ οὗτοι· ἐνίαις μέντοι συμβαίνει περὶ τὰς ὠδῖνας καὶ οὐ-
3 δέτερα τούτων. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ζῴοις οὐκ ἐπίπονοι γίνον-
ται οἱ τόκοι, ἀλλὰ μετριωτέρως ἐπίδηλά ἐστιν ἐνοχλούμενα
ὑπὸ τῆς ὠδῖνος· ταῖς δὲ γυναιξὶ συμβαίνουσιν οἱ [r] πόνοι
ἰσχυρότεροι, καὶ μάλιστα ταῖς ἑδραίαις καὶ ὅσαι μὴ εὔπλευ-
4 ροι μηδὲ δύνανται τὸ πνεῦμα κατέχειν. Δυστοκοῦσι δὲ
μᾶλλον καὶ ἐὰν μεταξὺ ἀποπνεύσωσιν ἀποβιαζόμεναι τῷ
πνεύματι. Πρῶτον μὲν [s] οὖν ὕδρωψ ἐξέρχεται γινομένου
τοῦ ἐμβρύου καὶ ῥηγνυμένων τῶν ὑμένων, ἔπειτα τὸ ἔμβρυον,
στρεφομένων μὲν τῶν ὑστερῶν, καὶ τοῦ ὑστέρου τὰ ἔσω
10 ἐκτὸς ἴσχοντος. Καὶ τῆς μαίας ἡ ὀμφαλοτομία μέρος ἐστὶν
οὐκ ἀστόχου διανοίας· οὐ γὰρ [t] μόνον περὶ τὰς δυστοκίας
τῶν γυναικῶν τῇ εὐχερείᾳ δύνασθαι δεῖ βοηθεῖν, ἀλλὰ καὶ
πρὸς τὰ συμβαίνοντα ἀγχίνουν εἶναι καὶ περὶ τὴν τοῦ ὀμ-
2 φαλοῦ ἀπόδεσιν τοῖς παιδίοις. [v] Ἐὰν μὲν γὰρ καὶ τὸ
ὕστερον συνεκπέσῃ, [w] ἐρίῳ ἀποδεῖται ἀπὸ τοῦ ὑστέρου ὁ
ὀμφαλός, καὶ ἀποτέμνεται ἄνωθεν· [x] ᾗ δ' ἂν [y] ἀποδεθῇ,
συμφύεται, τὸ δὲ συνεχὲς ἀποπίπτει. Ἐὰν δὲ [z] λυθῇ τὸ
ἅμμα, ἀποθνήσκει τοῦ αἵματος ἐκρυέντος τὸ ἔμβρυον. Ἐὰν
δὲ μὴ συνεξέλθῃ εὐθὺς τὸ ὕστερον, ἔσω ὄντος αὐτοῦ, τοῦ
παιδίου [a] δ' ἔξω, ἀποτέμνεται ἀποδεθέντος τοῦ ὀμφαλοῦ.
3 Πολλάκις δ' ἔδοξε [b] τεθνεὸς τίκτεσθαι τὸ παιδίον, ὅταν
ἀσθενικοῦ ὄντος, πρὶν ἀποδεθῆναι τὸν ὀμφαλόν, τὸ αἷμα
ἔξω εἰς τὸν ὀμφαλὸν καὶ τὸ πέριξ τύχῃ ἐξερρυηκός· ἀλλὰ
τεχνικαί τινες ἤδη τῶν μαιῶν γενόμεναι ἀπέθλιψαν εἴσω ἐκ
τοῦ ὀμφαλοῦ, καὶ εὐθὺς τὸ παιδίον, [c] ὥσπερ ἔξαιμον γενό-
4 μενον πρότερον, πάλιν ἀνεβίωσεν. Γίνεται δέ, καθάπερ
ἐλέχθη πρότερον, κατὰ φύσιν ἐπὶ κεφαλὴν καὶ τἆλλα ζῷα,
τὰ δὲ παιδία καὶ τὰς χεῖρας [d] παρατεταμένας παρὰ τὰς

[r] πόροι A[a]. [s] οὖν] οὖν ὁ A[a]. [t] μόνον τὰ περὶ P.C[a]. [v] ἐὰν μὴ γὰρ P.A[a].C[a], ἵνα γὰρ μὴ D[a]. [w] ἐρεῖον C[a]. [x] ᾗ δ' ἂν Camotiana: εἰ δὲ P.A[a].C[a].D[a]. [y] ἀποδοθῇ A[a]. [z] λυθῇ—συνεξέλθῃ om. C[a]. [a] δ' om. A[a]. [b] τίκτεσθαι τεθνεὸς D[a]. [c] ὥσπερ om. P. [d] παρατεταμένα Sylburgius.

πλευράς. ‘Ἐξελθόντα δ᾽ εὐθὺς φθέγγεται, καὶ προσάγει
πρὸς τὸ στόμα τὰς χεῖρας. ‘Ἀφίησι δὲ καὶ περιττώματα 5
τὰ μὲν εὐθὺς τὰ δὲ διὰ ταχέων, πάντα δ᾽ ἐν ἡμέρᾳ· καὶ
[e] τοῦτο [f] τὸ [g] περίττωμα πλέον ἢ [g] τοῦ παιδὸς κατὰ μέγε-
θος· ὃ καλοῦσιν αἱ γυναῖκες μηκώνιον. Χρῶμα [h] δὲ [i] τούτου
αἱματῶδες καὶ σφόδρα μέλαν, καὶ [k] πιττῶδες, μετὰ [l] δὲ
τοῦτο ἤδη γαλακτῶδες· σπᾷ γὰρ εὐθὺς καὶ τὸν [m] μαστόν.
Πρὶν δ᾽ ἐξελθεῖν οὐ φθέγγεται τὸ παιδίον, [n] κἂν [o] δυστο- 6
κούσης τὴν κεφαλὴν μὲν [p] ὑπερέχῃ, τὸ δ᾽ ὅλον σῶμα [q] ἔχῃ
ἐντός. ‘Ὅσαις δ᾽ ἂν ἐν ταῖς ἀποκαθάρσεσι [r] προεξορμήσωσιν
οἱ καθαρμοί, δυσαπαλλακτότεραι γίνονται τῶν ἐμβρύων.
‘Ἐὰν [s] δὲ καθάρσεις μετὰ τὸν τόκον ἐλάττους [t] γένωνται, 7
καὶ ὅσων [v] μόνον αἱ πρῶται, καὶ μὴ διατελέσωσιν εἰς τὰς
[w] τετταράκοντα, ἰσχύουσί τε μᾶλλον αἱ γυναῖκες καὶ συλ-
λαμβάνουσι θᾶττον. Τὰ δὲ παιδία ὅταν γένωνται, [x] τῶν 8
τετταράκοντα ἡμερῶν ἐγρηγορότα μὲν οὔτε γελᾷ οὔτε δα-
κρύει, νύκτωρ δ᾽ ἐνίοτε ἄμφω· οὐδὲ κνιζόμενα τὰ πολλὰ
αἰσθάνεται, τὸ δὲ πλεῖστον καθεύδει τοῦ χρόνου. Αὐξανό- 9
μενον δ᾽ ἀεὶ εἰς τὸ ἐγρηγορέναι μεταβάλλει μᾶλλον· καὶ
ἐνυπνιαζόμενον δῆλον [y] μὲν γίνεται, μνημονεύει δ᾽ ὀψὲ τὰς
φαντασίας. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ζῴοις οὐδεμία [z] διαφορὰ
τῶν ὀστῶν, ἀλλὰ πάντα τετελεσμένα γίνεται· τοῖς δὲ
παιδίοις τὸ βρέγμα [a] μαλακόν, καὶ ὀψὲ πήγνυται. Καὶ τὰ 10
μὲν ἔχοντα γίνεται ὀδόντας, τὰ δὲ παιδία ἑβδόμῳ μηνὶ
ἄρχονται ὀδοντοφυεῖν· φύει δὲ πρῶτον τοὺς προσθίους, καὶ
τὰ μὲν τοὺς ἄνωθεν πρότερον, τὰ δὲ τοὺς κάτωθεν. Πάντα
δὲ θᾶττον φύουσιν, [b] ὅσων αἱ τίτθαι θερμότερον ἔχουσι τὸ
γάλα.

[e] τοῦτο om. Ca. [f] τὸ om. Aa. [g] περίττωμα et τοῦ παιδὸς om. Aa.Ca. [h] δὲ] ἐκ δὲ Da. [i] τοῦτο Aa. [k] ἠττῶδες Aa.Ca. [l] δὲ om. Aa. [m] μασθόν P.Aa. [n] κἂν] οὐκ ἂν Aa.Ca. [o] δυστοκοῦσι Aa. [p] ὑπερέχει Aa. [q] ἔχει Aa.Ca. [r] προσεξορμήσωσιν Aa. [s] δὲ αἱ καθάρσεις Da. [t] γίνωνται Ca. [v] μόνων Da. et pr. P. [w] τεσσαράκοντα Da. [x] τῶν] πρὸ P, μέχρι τῶν Da. [y] μὲν om. P.Aa.Ca. [z] διαφθορὰ Ca.Da. [a] μαλακὸν Scaliger: P.Aa.Ca.Da. λευκόν. [b] ὅσον P.Aa.

11 Μετὰ δὲ τοὺς [c] τόκους καὶ τὰς καθάρσεις ταῖς γυναιξὶ
τὸ γάλα πληθύνεται, καὶ ἐνίαις ῥεῖ οὐ μόνον κατὰ τὰς [d] θη-
λὰς ἀλλὰ πολλαχῇ τοῦ [e] μαστοῦ, ἐνίαις δὲ καὶ κατὰ τὰς
μασχάλας· καὶ διαμένουσιν εἰς τὸν ὕστερον χρόνον στραγ-
γαλίδες, ὅταν μὴ [f] ἐκπεφθῇ μηδὲ ἐξέλθῃ ὑγρότης, ἀλλὰ
πληρωθῇ· ἅπας γὰρ ὁ [e] μαστὸς [g] σομφός ἐστιν οὕτως, ὥστε
κἂν ἐν τῷ [h] πόματι λάβωσι τρίχα, πόνος [i] ἐγγίνεται ἐν τοῖς
[e] μαστοῖς (ὃ καλοῦσι [k] τριχιᾶν), ἕως ἂν ἢ αὐτομάτη ἐξέλθῃ
2 θλιβομένη ἢ μετὰ τοῦ γάλακτος ἐκθηλασθῇ. Τὸ δὲ γάλα
ἔχουσιν ἕως ἂν [l] πάλιν συλλάβωσιν· τότε δὲ παύεται καὶ
σβέννυται ὁμοίως ἐπ' ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζῳοτόκων
καὶ τετραπόδων. Τοῦ γάλακτος δ' ἐξιόντος οὐ γίνονται αἱ
καθάρσεις ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, [m] ἐπεὶ ἤδη τισὶ θηλαζομέναις
3 ἐγένετο κάθαρσις. [n] Ὅλως δ' ἅμα πολλαχῇ [n] οὐ [o] συμβαί-
νει [p] ἡ ὁρμὴ [q] τῆς ὑγρότητος, οἷον ταῖς ἐχούσαις [r] αἱμορροΐ-
δας χείρους αἱ καθάρσεις ἐπιγίνονται. Ἐνίαις δὲ καὶ διὰ
τῶν [s] ἰσχίων, ὅταν ἀπὸ τῆς ὀσφύος ἐκκριθῇ, πρὶν ἐλθεῖν εἰς
τὰς ὑστέρας. Καὶ ὅσαις δ' ἂν μὴ γινομένων τῶν [t] καθάρσεων
αἷμα συμπέσῃ ἐμέσαι, οὐθὲν βλάπτονται.

12 Εἴωθε δὲ τὰ παιδία τὰ πλεῖστα σπασμὸς ἐπιλαμβάνειν,
καὶ μᾶλλον τὰ εὐτραφέστερα καὶ γάλακτι χρώμενα [v] πλείονι
ἢ παχυτέρῳ καὶ [w] τίτθαις εὐσάρκοις. Βλαβερὸν δὲ πρὸς
τὸ πάθος καὶ ὁ οἶνος [x] ὁ μέλας [y] μᾶλλον τοῦ λευκοῦ, καὶ [z] ὁ
μὴ ὑδαρής, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν φυσωδῶν, καὶ ἐὰν ἡ κοιλία
2 στῇ. Τὰ πλεῖστα [z] δ' ἀναιρεῖται πρὸ τῆς ἑβδόμης· διὸ καὶ
τὰ ὀνόματα τότε τίθενται, ὡς πιστεύοντες ἤδη μᾶλλον τῇ
σωτηρίᾳ. Καὶ ἐν ταῖς πανσελήνοις [a] δὲ μᾶλλον πονοῦσιν.

c τοκετοὺς D^{a}. d θηλείας A^{a}. e μασθοῦ, et mox μασθὸς et infra μασθοῖς P.A^{a}. f ἐκπεμφθῇ A^{a}.C^{a}. g σομφώδης D^{a}. h πώματι C^{a}. i γίνεται P. k τριχίαν plerique. l πάλιν om. P.A^{a}.C^{a}. m ἐπειδὴ A^{a}. n ὅμως et οὐθὲν P.A^{a}.C^{a}. o ξυμβαίνει D^{a}. p ἡ om. A^{a}. q τῆς ὑγρότητος οἷον om. C^{a}. r αἱμορραΐδας P.C^{a}.D^{a}. s ἰξιῶν Scaliger. t καθάρσεων Schneiderus, αἷμα Coraes: codices καθαρσίων ἅμα. v πλείονι καὶ παχυτέρῳ ἢ τ. P.C^{a}.D^{a}, πλ. καὶ π. καὶ ἢ A^{a}. w τιτθοῖς P.A^{a}. x ὁ post οἶνος om. C^{a}. y μᾶλλον om. P.A^{a}.C^{a}. z ὁ et mox δ' om. C^{a}. a δὲ om. A^{a}.

[a]Ἐπικίνδυνον δὲ καὶ ὅσοις τῶν παιδίων οἱ σπασμοὶ ἐκ τοῦ νώτου [b] ἄρχονται.

Θ.

Τὰ μὲν οὖν περὶ τὴν ἄλλην φύσιν τῶν ζῴων καὶ τὴν γένεσιν τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον· αἱ δὲ πράξεις καὶ οἱ βίοι κατὰ τὰ ἤθη [c]καὶ τὰς τροφὰς διαφέρουσιν. [a]Ἔνεστι γὰρ ἐν 2
τοῖς πλείστοις καὶ τῶν ἄλλων ζῴων ἴχνη τῶν περὶ τὴν ψυχὴν τρόπων, ἅπερ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ἔχει φανερωτέρας τὰ [d] διαφοράς· καὶ γὰρ ἡμερότης καὶ ἀγριότης, καὶ πραότης καὶ χαλεπότης, καὶ [e] ἀνδρία καὶ δειλία, καὶ φόβοι καὶ θάρρη, καὶ θυμοὶ καὶ πανουργίαι καὶ τῆς περὶ τὴν διάνοιαν συνέσεως ἔνεισιν ἐν πολλοῖς αὐτῶν ὁμοιότητες, καθάπερ ἐπὶ τῶν μερῶν ἐλέγομεν. Τὰ μὲν γὰρ τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον διαφέρει 3
πρὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὁ ἄνθρωπος πρὸς πολλὰ τῶν ζῴων (ἔνια γὰρ τῶν τοιούτων ὑπάρχει μᾶλλον [f] ἐν [g] ἀνθρώπῳ, ἔνια δ' ἐν τοῖς ἄλλοις ζῴοις μᾶλλον), τὰ δὲ τῷ ἀνάλογον διαφέρει· ὡς [h] γὰρ ἐν ἀνθρώπῳ τέχνη καὶ σοφία καὶ σύνεσις, οὕτως ἐνίοις τῶν ζῴων ἐστί τις [i] ἑτέρα τοιαύτη φυσικὴ δύναμις. [k] Φανερώτατον δ' ἐστὶ τὸ τοιοῦτον ἐπὶ [l] τὴν τῶν παί- 4
δων ἡλικίαν βλέψασιν· ἐν τούτοις γὰρ τῶν μὲν ὕστερον ἕξεων ἐσομένων ἔστιν ἰδεῖν οἷον ἴχνη καὶ σπέρματα, διαφέρει δ' οὐθὲν [m] ὡς εἰπεῖν ἡ ψυχὴ τῆς τῶν θηρίων ψυχῆς κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον, ὥστ' οὐδὲν ἄλογον εἰ τὰ μὲν ταὐτὰ τὰ δὲ παραπλήσια τὰ δ' ἀνάλογον ὑπάρχει [n] τοῖς ἄλλοις ζῴοις. Οὕτω δ' ἐκ τῶν ἀψύχων εἰς τὰ ζῷα μεταβαίνει κατὰ μικρὸν 5
ἡ φύσις, ὥστε τῇ συνεχείᾳ [o] λανθάνειν τὸ μεθόριον αὐτῶν καὶ τὸ μέσον [p] ποτέρων ἐστίν. Μετὰ γὰρ τὸ τῶν ἀψύχων γένος τὸ τῶν φυτῶν [q] πρῶτόν ἐστιν· καὶ τούτων ἕτερον

[b] ἄρχονται] addunt P.A[a].C[a]. προϊούσης δὴ τῆς ἡλικίας, quod est initium libri decimi.

Codices P.A[a].C[a].D[a]. et passim E[a].

[c] καὶ κατὰ τὰς A[a]. [d] διατριβάς P.E[a]. [e] ἀνδρεία A[a]. [f] ἐν om. P. [g] ἀνθρώποις A[a]. [h] γὰρ] περ A[a].C[a]. [i] τοιαύτη ἑτέρα A[a].C[a]. [k] φανερὸν δὲ περὶ ὧν λέγομεν ἐστὶν ἐπὶ A[a].C[a]. [l] τῇ et mox ἡλικίᾳ P. τὴν om. pr. A[a]. [m] ὡς εἰπεῖν om. A[a].C[a]. [n] τοῖς ἄλλοις] πολλοῖς A[a].C[a]. [o] λανθάνει A[a]. [p] προτέρων A[a]. [q] πρότερόν P.

πρὸς ἕτερον διαφέρει τῷ μᾶλλον δοκεῖν μετέχειν ζωῆς, ὅλον
δὲ τὸ γένος πρὸς μὲν τἆλλα σώματα φαίνεται σχεδὸν
6 ὥσπερ ἔμψυχον, πρὸς δὲ τὸ [r] τῶν ζῴων ἄψυχον. Ἡ δὲ
μετάβασις ἐξ αὐτῶν εἰς τὰ ζῷα συνεχής ἐστιν, ὥσπερ ἐλέχθη
πρότερον. Ἔνια γὰρ τῶν ἐν τῇ θαλάττῃ διαπορήσειεν ἄν
τις πότερον ζῷόν [s] ἐστιν ἢ φυτόν· προσπέφυκε γάρ, καὶ
χωριζόμενα πολλὰ διαφθείρεται τῶν τοιούτων, [t] οἷον αἱ μὲν
πίνναι [v] προσπεφύκασιν, [w] οἱ δὲ σωλῆνες ἀνασπασθέντες οὐ
7 δύνανται ζῆν. Ὅλως δὲ πᾶν τὸ γένος [x] τὸ τῶν ὀστρακο-
δέρμων φυτοῖς ἔοικε πρὸς τὰ πορευτικὰ [y] τῶν ζῴων. Καὶ
περὶ αἰσθήσεως, τὰ μὲν αὐτῶν [z] οὐδὲ ἓν σημαίνεται, τὰ δ'
ἀμυδρῶς. Ἡ δὲ τοῦ σώματος ἐνίων σαρκώδης ἐστὶ φύσις,
οἷον τά τε καλούμενα [a] τήθυα καὶ τὸ τῶν [b] ἀκαληφῶν γένος·
8 ὁ δὲ σπόγγος παντελῶς ἔοικε τοῖς φυτοῖς. Ἀεὶ δὲ κατὰ
μικρὰν διαφορὰν ἕτερα [c] πρὸ ἑτέρων [d] ἤδη φαίνεται μᾶλλον
ζωὴν ἔχοντα καὶ κίνησιν. Καὶ κατὰ τὰς τοῦ βίου [e] δὲ πρά-
ξεις τὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον. Τῶν τε γὰρ φυτῶν [f] ἔργον
οὐδὲν ἄλλο φαίνεται πλὴν οἷον αὐτὸ ποιῆσαι πάλιν ἕτερον,
[g] ὅσα γίνεται διὰ σπέρματος· ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ζῴων [h] ἐνίων
9 παρὰ τὴν γένεσιν οὐδὲν ἔστιν [i] ἄλλο λαβεῖν ἔργον. Διόπερ
αἱ μὲν τοιαῦται πράξεις κοιναὶ πάντων εἰσί· [k] προσούσης
δ' αἰσθήσεως ἤδη, περί [l] τε τὴν ὀχείαν διὰ τὴν ἡδονὴν διαφέ-
ρουσιν αὐτῶν οἱ βίοι, καὶ περὶ τοὺς τόκους καὶ τὰς ἐκτροφὰς
10 τῶν τέκνων. Τὰ μὲν οὖν [m] ἁπλῶς, ὥσπερ φυτά, κατὰ [n] τὰς
ὥρας ἀποτελεῖ τὴν οἰκείαν γένεσιν· τὰ δὲ καὶ περὶ τὰς τρο-
φὰς [o] ἐκπονεῖται τῶν τέκνων, ὅταν δ' ἀποτελέσῃ, χωρίζονται
καὶ κοινωνίαν οὐδεμίαν ἔτι ποιοῦνται· τὰ δὲ συνετώτερα καὶ

[r] τῶν ζῴων] ζῶον P.D[a]. [s] ἢ φυτόν ἐστι P.D[a]. [t] οἷον αἱ μὲν] αἱ μὲν γὰρ P.D[a]. [v] προσπεφύκασιν Gaza, πεφύκασιν P.A[a].C[a].D[a]. [w] αἱ δὲ σωλῆνες ἀνασπασθεῖσαι P. [x] τὸ ante τῶν om. A[a].C[a]. [y] τῶν] καὶ τῶν P. [z] οὐδὲν P.D[a]. [a] τηθῦα A[a], τίθυα P. [b] ἀκαλήφων A[a], ἀκαλύφων P.D[a]. [c] πρὸς P. [d] εἴδη C[a]. [e] δὲ] τε A[a].C[a]. [f] οὐδὲν ἄλλο ἔργον A[a], ἔργον ἄλλο οὐδὲν P.D[a]. [g] ὅσον A[a].C[a]. [h] ἐνίων γὰρ παρὰ P, ἐνίοις γὰρ παρὰ D[a]. [i] ἄλλο λαλεῖν ἔργον A[a], λαβεῖν ἔργον ἕτερον P.D[a]. [k] προϊούσης pr. A[a]. [l] τε om. A[a].C[a]. [m] ἁπλῶς ὥσπερ φυτά] περὶ τὴν ἄλλην φύσιν A[a].C[a]. [n] τὰς] τῆς pr. A[a]. [o] ἐκπνεῖται A[a].

*κοινωνοῦντα [p] μνήμης ἐπὶ [q] πλέον καὶ [r] πολιτικώτερον χρῶν-
ται τοῖς [s] ἀπογόνοις. [u] Ἓν μὲν οὖν μέρος [t] τῆς ζωῆς αἱ περὶ* 11
*τὴν τεκνοποιίαν εἰσὶ πράξεις αὐτοῖς, [v] ἔτι δ' ἕτερον αἱ περὶ
τὴν [w] τροφήν· περὶ γὰρ δύο τούτων αἵ τε σπουδαὶ τυγχά-
νουσιν οὖσαι [x] πᾶσαι καὶ ὁ βίος. [y] Αἱ δὲ τροφαὶ διαφέ-
ρουσι μάλιστα κατὰ τὴν ὕλην ἐξ οἵας συνεστήκασιν. Ἡ
γὰρ αὔξησις ἑκάστοις γίνεται κατὰ φύσιν ἐκ [z] ταύτης.
Τὸ δὲ κατὰ φύσιν ἡδύ· διώκει δὲ πάντα τὴν κατὰ φύσιν
ἡδονήν.*

Διῄρηνται δὲ κατὰ τοὺς τόπους· τὰ μὲν γὰρ πεζὰ τὰ 2
*δ' ἔνυδρα τῶν ζῴων ἐστίν. Διχῶς [a] δὲ λεγομένης ταύτης
τῆς διαφορᾶς, τὰ [b] μὲν τῷ δέχεσθαι τὸν ἀέρα, τὰ δὲ τῷ τὸ
ὕδωρ, λέγεται τὰ μὲν πεζὰ τὰ δ' ἔνυδρα· τὰ δ' οὐ δεχόμενα
μέν, [c] πεφυκότα [d] μέντοι [e] πρὸς τὴν κρᾶσιν τῆς ψύξεως τὴν
ἐφ' ἑκατέρου [f] τούτων ἱκανῶς, τὰ [g] μὲν πεζὰ τὰ δ' ἔνυδρα
καλεῖται, οὔτ' [h] ἀναπνέοντα οὔτε δεχόμενα τὸ ὕδωρ, [i] τῷ δὲ
τὴν τροφὴν ποιεῖσθαι καὶ διαγωγὴν ἐν ἑκατέρῳ τούτων.
Πολλὰ γὰρ δεχόμενα τὸν ἀέρα, καὶ τοὺς τόκους ἐν τῇ γῇ* 2
*ποιούμενα, τὴν τροφὴν [k] ἐκ τῶν [l] ἐνύδρων ποιεῖται τόπων
καὶ διατρίβει τὸν πλεῖστον ἐν ὕδατι χρόνον· [m] ἅπερ ἔοικεν
[n] ἐπαμφοτερίζειν μόνα τῶν ζῴων· καὶ γὰρ ὡς πεζὰ καὶ [o] ὡς
ἔνυδρά τις ἂν θείη. Τῶν δὲ δεχομένων τὸ ὑγρὸν οὐθὲν [p] οὔτε
πεζὸν [q] οὔτε πτηνόν, οὐδὲ τὴν τροφὴν ἐκ τῆς γῆς ποιεῖται,
τῶν δὲ πεζῶν καὶ δεχομένων τὸν ἀέρα πολλά. Καὶ τὰ μὲν* 3
*οὕτως ὥστε μηδὲ ζῆν δύνασθαι χωριζόμενα τῆς τοῦ ὕδατος
φύσεως, οἷον αἵ τε καλούμεναι θαλάττιαι χελῶναι καὶ [r] κρο-
κόδειλοι καὶ ἵπποι ποτάμιοι καὶ φῶκαι καὶ τῶν ἐλαττόνων*

[p] *μνήμης*] *καὶ μνήμης* Aa. [q] *πλεῖον* P.Da. [r] *πολιτικώτερον γρ.* Aa, *ποικιλώτερον* Aa.Ca, *πολιτικωτέροις* P.Da. [s] *ἀπογόνοις*] *ἀπὸ ἀγώνων* Aa.Ca. [t] *τῆς* om. Da. [v] *ἔτι*] *ἓν* P.Da. [w] *τροπήν* Aa. [x] *πᾶσι* P.Aa.Da. [y] *αἱ*] *πᾶσαι* P.Da. [z] *τῆς αὐτῆς* P.Da. [a] *δὲ*] *μὲν* Aa. [b] *μὲν γὰρ τῷ* Aa.Ca. [c] *παραπεφυκότα* Aa. [d] *μέντοι*] *δέ τοι* Da. [e] *περὶ* Aa. [f] *τούτων*] *τῶν* P. [g] *μὲν γὰρ π.* Ca. [h] *ἀνάπνεα* Aa.Ca. [i] *τῷ δὲ*] *τὰ δὲ τῷ* Ca. [k] *ἐκ τῶν*] *αὐτῶν* P. [l] *ὑδαρῶν* Aa. [m] *ἅπερ*] *ἅπερ ὡς* Da, *ἅπερ ὥσπερ* Ca. [n] *ἐπαμφοτερίζουσι* P.Da. [o] *ὡς* om. Aa. [p] *οὔτε*] *αὐτῶν* Aa.Ca. [q] *οὔτε πτηνόν* om. Aa.Ca. [r] *κροκόδειλος* Aa.

ζῴων οἷον αἵ [s] τ᾽ ἐμύδες καὶ τὸ τῶν βατράχων γένος· ταῦτα
γὰρ ἅπαντα μὴ διά τινος ἀναπνεύσαντα χρόνου ἀποπνίγε-
4 ται. Καὶ [t] τίκτει δὲ καὶ ἐκτρέφει ἐν τῷ ξηρῷ· [v] τὰ δὲ πρὸς
τῷ ξηρῷ, διάγει δ᾽ ἐν τῷ ὑγρῷ. [w] Περιττότατα δὲ πάντων
[x] ὁ δελφὶς [y] ἔχει τῶν ζῴων, καὶ εἴ τι [z] ἄλλο τοιοῦτόν ἐστι
καὶ τῶν ἐνύδρων καὶ τῶν [a] ἄλλων κητωδῶν ὅσα, [b] τοῦτον ἔχει
τὸν τρόπον, οἷον [c] φάλαινα καὶ ὅσ᾽ ἄλλ᾽ αὐτῶν ἔχει αὐλόν.
5 Οὐ γὰρ [d] ῥᾴδιον οὔτ᾽ ἔνυδρον [e] θεῖναι μόνον τούτων ἕκαστον
οὔτε πεζόν, εἰ πεζὰ μὲν τὰ δεχόμενα τὸν [f] ἀέρα θετέον, τὰ
δὲ τὸ ὕδωρ ἔνυδρα [g] τὴν φύσιν. Ἀμφοτέρων γὰρ μετεί-
ληφεν· καὶ γὰρ τὴν θάλατταν δέχεται καὶ ἀφίησι κατὰ τὸν
6 αὐλόν, καὶ τὸν ἀέρα τῷ [h] πλεύμονι. Τοῦτο γὰρ ἔχουσι τὸ
μόριον, καὶ ἀναπνέουσιν· διὸ καὶ λαμβανόμενος ὁ δελφὶς ἐν
τοῖς δικτύοις ἀποπνίγεται ταχέως διὰ τὸ μὴ ἀναπνεῖν. Καὶ
ἔξω δὲ ζῇ πολὺν χρόνον μύζων καὶ στένων, ὥσπερ καὶ [i] τἆλλα
τῶν ἀναπνεόντων ζῴων· ἔτι δὲ καθεύδων ὑπερέχει τὸ ῥύγχος,
7 ὅπως ἀναπνέῃ. [k] Τὰ δ᾽ αὐτὰ τάττειν εἰς ἀμφοτέρας τὰς
διαιρέσεις ἄτοπον, [l] ὑπεναντίους οὔσας· ἀλλ᾽ ἔοικεν εἶναι τὸ
ἔνυδρον ἔτι προσδιοριστέον. Τὰ μὲν γὰρ δέχεται τὸ ὕδωρ
καὶ ἀφίησι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν δι᾽ ἥνπερ τὰ ἀναπνέοντα
τὸν ἀέρα, καταψύξεως χάριν, τὰ δὲ διὰ [m] τὴν τροφήν·
ἀνάγκη γὰρ ἐν ὑγρῷ [n] λαμβάνοντα ταύτην καὶ τὸ ὑγρὸν
ἅμα δέχεσθαι, καὶ [o] δεχόμενα ὄργανον [p] ἔχειν [q] ᾧ ἐκπέμψει.
8 Τὰ μὲν οὖν ἀνάλογον τῇ ἀναπνοῇ χρώμενα τῷ [r] ὑγρῷ βράγ-
χια ἔχει, τὰ δὲ διὰ τὴν τροφὴν αὐλὸν τῶν ἐναίμων ζῴων.
Ὁμοίως δὲ τά τε μαλάκια καὶ τὰ μαλακόστρακα· καὶ γὰρ
9 ταῦτα δέχεται τὸ ὑγρὸν διὰ τὴν τροφήν. [s] Ἔνυδρα δ᾽ ἐστὶ

[s] τε μῦδες P.Aa.Da. [t] τίκτει δὲ] ἐκτίκτει Aa.Ca. [v] τὰ δὲ πρὸς τῷ ξηρῷ om. P. [w] περιττότερα Ca. [x] ἡ Aa. [y] ὀχεῖ Ca. [z] ἄλλο τῶν τοιούτων P.Da. [a] ἄλλων om. P. [b] ἔχει τοῦτον Da. [c] φάλλαιναι Aa.Ca. [d] ῥᾴδιον] ἴδιον P.Da. [e] μόνον θεῖναι P. [f] ἀέρα] ἄρρενα P. [g] τὴν om. Aa.Ca. [h] πνεύμονι Aa.Ca. [i] ἄλλα Aa.Ca, τὰ ἄλλα Da. [k] τὸ δ᾽ αὖ Aa. [l] ὑπεναντίας Da. [m] τὴν om. Aa. [n] λαμβάνειν P.Da. [o] δεχόμεναι Ca, δεχόμενον Aa, τὸ δεχόμενον P.Da. [p] ἔχει P.Da. [q] ἢ ἐκπέμπει P. [r] ὑγρῷ] θερμῷ Aa.Ca. [s] ἔνυγρα P.Da.

τὸν ἕτερον τρόπον, διὰ τὴν τοῦ σώματος κρᾶσιν καὶ τὸν βίον, ὅσα δέχεται μὲν τὸν ἀέρα ζῇ δ' ἐν τῷ ὑγρῷ, [t] ἢ ὅσα δέχεται μὲν τὸ ὑγρὸν καὶ ἔχει βράγχια, πορεύεται δ' εἰς τὸ ξηρὸν καὶ λαμβάνει τροφήν. [u] Ἓν δὲ μόνον νῦν ὦπται τοι- 10
οῦτον, ὁ καλούμενος [v] κορδύλος· οὗτος γὰρ [w] πλεύμονα μὲν οὐκ ἔχει ἀλλὰ [x] βράγχια, τετράπουν δ' ἐστὶν ὡς καὶ πεζεύειν πεφυκός. Τούτων δὲ πάντων [y] ἔοικεν ἡ φύσις [z] ὡσπερανεὶ [a] διεστράφθαι, καθάπερ τῶν [b] τε ἀρρένων ἔνια γίνεται θη-
λυκὰ καὶ τῶν [c] θηλέων ἀρρενωπά. Ἐν μικροῖς γὰρ μορίοις 11
λαμβάνοντα τὰ ζῷα διαφορὰν μέγα διαφέρειν [d] φαίνονται κατὰ τὴν τοῦ ὅλου σώματος φύσιν. Δηλοῖ δ' ἐπὶ τῶν ἐκτεμνομένων· μικροῦ γὰρ μορίου πηρωθέντος εἰς τὸ θῆλυ μεταβάλλει τὸ ζῷον, ὥστε δῆλον ὅτι καὶ ἐν τῇ ἐξ ἀρχῆς συστάσει ἀκαριαίου τινὸς μεταβάλλοντος τῷ μεγέθει, ἐὰν ᾖ ἀρχοειδές, γίνεται τὸ μὲν θῆλυ τὸ δ' ἄρρεν, ὅλως δ' ἀναι-
ρεθέντος οὐδέτερον. Ὥστε καὶ τὸ πεζὸν καὶ [e] τὸ ἔνυδρον 12
εἶναι κατ' ἀμφοτέρους τοὺς τρόπους. ἐν μικροῖς μορίοις [f] γινομένης τῆς μεταβολῆς [g] συμβαίνει γίνεσθαι τὰ μὲν πεζὰ τὰ δ' ἔνυδρα τῶν ζῴων. Καὶ τὰ μὲν οὐκ [h] ἐπαμφοτερίζει, [i] τὰ δ' ἐπαμφοτερίζει, διὰ τὸ μετέχειν [k] τι τῆς ὕλης ἐν τῇ συστάσει τῆς γενέσεως, ἐξ οἵας ποιεῖται τὴν τροφήν· προσφιλὲς γὰρ ἑκάστῳ τῶν ζῴων τὸ κατὰ φύσιν, ὥσπερ εἴρηται καὶ πρότερον.

Διῃρημένων δὲ τῶν ζῴων εἰς [l] τὸ ἔνυδρον καὶ πεζὸν τρι- 13
χῶς, [m] τῷ δέχεσθαι [n] τὸν ἀέρα ἢ τὸ ὕδωρ, καὶ τῇ κράσει τῶν σωμάτων, τὸ δὲ τρίτον ταῖς τροφαῖς, ἀκολουθοῦσιν οἱ βίοι κατὰ ταύτας τὰς διαιρέσεις· τὰ μὲν γὰρ κατὰ τὴν κρᾶσιν

[t] ἢ—ὑγρὸν om. P. [v] κόρδυλος γρ. Aa, κροκόδειλος Aa.Ca.Da. [w] πνεύμονα P.Aa.Ca. [x] βράγχια, πορεύεται δ' εἰς τὸ ξηρὸν καὶ λαμβάνει τροφήν, τετρ. Aa.Ca. [y] ἔοικεν] πέφυκεν P. [z] ὡσπερεὶ Da, ὥσπερ ἀεὶ Ca. [a] διεψεῦσθαι Aa.Ca. [b] τε om. P.Da. [c] θηλείων P, θηλυκῶν Aa.Ca. [d] φαίνεται Aa.Ca. [e] τὸ alterum om. P.Da. [f] γενομένης τῆς μ. P, τεινομένης τῆς μ. Aa, τῆς μ. γινομένης Da. [g] συμβ.] διὸ συμβαίνει Aa.Ca. [h] ἐπαμφοτερίζει utrobique Ca. [i] τὰ δ' ἐπαμφοτερίζει om. P. [k] τι om. Aa.Ca. [l] τὸ om. Aa.Ca. [m] τὸ P.Da, τῷ τε Aa.Ca. [n] τὸ ὕδωρ ἢ τὸν ἀέρα Da.

[o]καὶ τὴν τροφὴν ἀκολουθοῦσι, καὶ κατὰ τὸ δέχεσθαι τὸ ὕδωρ
14 ἢ τὸν ἀέρα, τὰ δὲ τῇ κράσει καὶ τοῖς βίοις μόνον. Τῶν μὲν
οὖν ὀστρακοδέρμων ζῴων [p]τὰ μὲν [q]ἀκινητίζοντα τρέφεται
τῷ ποτίμῳ· διηθεῖται [r]γὰρ [s]διὰ τῶν πυκνῶν διὰ τὸ λεπτό-
τερον εἶναι τῆς [t]θαλάττης [v]συμπεττομένης, ὥσπερ καὶ τὴν
ἐξ ὑπαρχῆς λαμβάνει [w]γένεσιν. Ὅτι δ' ἐν τῇ θαλάττῃ
πότιμον [x]ἔνεστι καὶ τοῦτο διηθεῖσθαι δύναται, φανερόν
ἐστιν· ἤδη γὰρ εἰληφέναι [y]τούτου [z]συμβέβηκε πεῖραν.
15 Ἐὰν γάρ τις κήρινον πλάσας λεπτὸν ἀγγεῖον καὶ περιδή-
σας καθῇ εἰς τὴν [a]θάλατταν κενόν, ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ λαμ-
βάνει ὕδατος πλῆθος, καὶ τοῦτο φαίνεται πότιμον. Αἱ δ'
[b]ἀκαλῆφαι τρέφονται [c]ὅ τι ἂν προσπέσῃ ἰχθύδιον. Ἔχει
δὲ τὸ στόμα ἐν μέσῳ· δῆλον δὲ τοῦτο μάλιστ' ἐστὶν ἐπὶ
τῶν μεγάλων. Ἔχει [d]δ' ὥσπερ τὰ ὄστρεα, ᾗ ὑποχωρεῖ
16 [e]ἔξω ἡ τροφή, πόρον. Ἔστι δ' [f]οὗτος ἄνω· ἔοικε γὰρ ἡ
[b]ἀκαλήφη ὥσπερ τὸ ἔσω εἶναι τῶν ὀστρέων τὸ σαρκῶδες,
τῇ δὲ πέτρᾳ χρῆσθαι ὡς [g]ὀστρέῳ. Καὶ αἱ λεπάδες δ'
[h]ἀπολυόμεναι μεταχωροῦσι καὶ τρέφονται. Ὅσα δὲ [i]κινη-
τικά, τὰ μὲν ζῳοφαγοῦντα τρέφεται τοῖς μικροῖς ἰχθυδίοις,
οἷον ἡ πορφύρα· σαρκοφάγον γάρ ἐστι, διὸ καὶ δελεάζεται
[k]τοῖς τοιούτοις· τὰ δὲ καὶ τοῖς ἐν [l]τῇ θαλάττῃ φυομένοις.
17 Αἱ δὲ χελῶναι [m]αἱ θαλάττιαι τά τε κογχύλια νέμονται
(ἔχουσι γὰρ τὸ στόμα ἰσχυρότερον πάντων· ὅτου γὰρ ἂν ἐπι-
λάβηται, ἢ λίθου ἢ ἄλλου ὁτουοῦν, ἀπεσθίει καὶ κατάγνυσιν),
καὶ ἐξιοῦσα τὴν πόαν νέμεται. Πονοῦσι δὲ καὶ [n]ἀπόλλυν-
ται πολλάκις, ὅταν ἐπιπολάζουσαι [o]ξηρανθῶσιν ὑπὸ τοῦ

[o] καὶ τὴν τροφὴν ἀκολουθοῦσι om. P. [p] τὰ] ἔνια A^a.C^a. [q] κινητίζοντα C^a. [r] γὰρ] δὲ A^a. [s] διὰ] ἰδίᾳ P. [t] θαλάσσης A^a. [v] συμπεττομένων P. [w] κίνησιν P. [x] ἔστι καὶ ταύτῃ δ. P. [y] τούτῳ P, τοῦτο A^a.C^a. [z] συμβέβηκέ τισι π. P.D^a. [a] θάλασσαν P.D^a. [b] ἀκαλύφαι et mox ἀκαλύφη D^a. [c] ὅταν A^a.C^a. [d] δ'] δὲ καὶ A^a.C^a. [e] τροφὴ ἔξω, omisso ἡ, A^a.C^a. [f] οὕτως A^a, αὐτὸς P.D^a, οὗτος αἶνος C^a. [g] ὀστρέα P. [h] ἀποδυόμεναι A^a.C^a. [i] κινητικὰ μὲν ζωοφαγοῦντα δὲ τρέφεται A^a.C^a. [k] τοῖς om. P.C^a. [l] τῇ om. A^a.C^a. [m] αἱ om. P. [n] ἀπολλύονται A^a.C^a. [o] ὑπερξηρανθῶσιν P.D^a.

ἡλίου· καταφέρεσθαι γὰρ [p] πάλιν οὐ δύνανται ῥᾳδίως. Τὸν 18
αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὰ μαλακόστρακα· καὶ γὰρ ταῦτα
[q] παμφάγα· καὶ γὰρ λίθους καὶ [r] ἰλὺν καὶ φυκία [s] νέμονται
καὶ [t] κόπρον, οἷον οἱ πετραῖοι τῶν καρκίνων, καὶ σαρκοφα-
γοῦσιν. [v] Οἱ δὲ κάραβοι κρατοῦσι μὲν [w] καὶ τῶν μεγάλων 19
ἰχθύων, καί τις συμβαίνει περιπέτεια τούτων ἐνίοις· τοὺς μὲν
γὰρ καράβους οἱ πολύποδες κρατοῦσιν, ὥστε κἂν [x] ὄντας
πλησίον ἐν ταὐτῷ δικτύῳ [y] αἴσθωνται, ἀποθνήσκουσιν οἱ
κάραβοι διὰ τὸν φόβον· οἱ δὲ κάραβοι τοὺς γόγγρους· διὰ
γὰρ τὴν [z] τραχύτητα οὐκ ἐξολισθαίνουσιν αὐτῶν· οἱ δὲ
γόγγροι τοὺς πολύποδας [a] κατεσθίουσιν· οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς
διὰ τὴν λειότητα [b] δύνανται χρῆσθαι. Τὰ δὲ μαλάκια 20
πάντα σαρκοφάγα [c] ἐστίν. Νέμονται δ' οἱ κάραβοι τὰ
ἰχθύδια θηρεύοντες [d] παρὰ τὰς θαλάμας· καὶ γὰρ ἐν τοῖς
[e] πελάγεσιν ἐν τοῖς τοιούτοις γίνονται τόποις [f] οἳ ἂν ὦσι
τραχεῖς καὶ λιθώδεις· ἐν [g] τούτοις γὰρ ποιοῦνται [h] καὶ τὰς
θαλάμας· ὅ τι [i] δ' ἂν λάβῃ, προσάγεται πρὸς τὸ στόμα
τῇ [k] δικρόᾳ χηλῇ καθάπερ οἱ καρκίνοι. Βαδίζει δὲ κατὰ 21
φύσιν μὲν εἰς [l] τοὔμπροσθεν, ὅταν ἄφοβος ᾖ, [m] καταβαλὼν
τὰ κέρατα πλάγια· ὅταν δὲ φοβηθῇ, φεύγει ἀνάπαλιν καὶ
μακρὰν ἐξακοντίζει. Μάχονται δὲ πρὸς ἀλλήλους ὥσπερ
οἱ κριοὶ τοῖς κέρασιν, ἐξαίροντες καὶ τύπτοντες· ὁρῶνται δὲ
μετ' ἀλλήλων [n] καὶ ἀθρόοι πολλάκις ὥσπερ ἀγέλη.

Τὰ μὲν οὖν μαλακόστρακα [o] τοῦτον ζῇ τὸν τρόπον, τῶν δὲ 22
μαλακίων [p] αἱ τευθίδες καὶ αἱ σηπίαι κρατοῦσι καὶ τῶν με-
γάλων ἰχθύων. Οἱ δὲ πολύποδες [q] μάλιστα κογχύλια συλ-
λέγοντες, [r] ἐξαιροῦντες τὰ σαρκία τρέφονται τούτοις· διὸ

[p] οὐ δύνανται πάλιν P.Da. [q] πάμφαγα P. [r] ἰλὺν] ὕλην P.Da. [s] νέμεται P. [t] κόπριον Aa. [v] αἱ Aa. [w] καὶ] κατὰ P. [x] ὄντα P.Aa.Ca. [y] αἰσθάνωνται Aa.Ca. [z] τραχυτῆτα P. [a] κατεσθίουσιν] οὐκ ἐσθίουσιν Aa. [b] δύναται P.Aa.Ca. [c] εἰσί Aa. [d] περὶ Aa. [e] πελ. ἐν] πελ. μὲν Aa.Ca. [f] οἷοι P.Aa.Da. [g] τούτοις] τοῖς τοιούτοις P.Da. [h] καὶ om. P.Da. [i] δὲ post ἂν Aa.Ca, om. P. [k] δίκρα P. [l] τὸ πρόσθεν P.Da. [m] καταβάλλων P.Aa.Da. [n] πολλάκις καὶ ἀθρόοι P.Da. [o] τοιοῦτον Ca. [p] αἱ τευθίδες καὶ σηπίαι Aa, αἱ σηπίαι καὶ αἱ τευθίδες Da. [q] μάλιστα τὰ κογχ. Aa. Ca. [r] ἐξαίροντες P.Da.

καὶ τοῖς ὀστράκοις οἱ θηρεύοντες γνωρίζουσι τὰς θαλάμας
αὐτῶν. [s] Ὃ δὲ λέγουσί τινες, ὡς αὐτὸς αὐτὸν ἐσθίει, [t] ψεῦ-
δός ἐστιν· ἀλλ' [v] ἀπεδηδεμένας ἔχουσιν ἔνιοι τὰς πλεκτάνας
ὑπὸ τῶν γόγγρων.
23 Οἱ δ' ἰχθύες τοῖς μὲν κυήμασι τρέφονται πάντες, ὅταν οἱ
χρόνοι καθήκωσιν οὗτοι, τὴν δ' ἄλλην τροφὴν οὐ τὴν αὐτὴν
24 ποιοῦνται πάντες. Οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν εἰσὶ σαρκοφάγοι
[w] μόνον, οἷον τά τε σελάχη καὶ οἱ γόγγροι καὶ αἱ χάνναι
καὶ οἱ θύννοι καὶ λάβρακες καὶ [x] σινόδοντες καὶ [y] ἄμιαι καὶ
[z] ὀρφοὶ [a] καὶ μύραιναι· αἱ δὲ τρίγλαι [b] καὶ φυκίοις τρέφονται
[c] καὶ ὀστρέοις καὶ βορβόρῳ καὶ σαρκοφαγοῦσιν· [d] κέφαλοι
δὲ τῷ βορβόρῳ, ὁ δὲ [e] δάσκιλλος τῷ βορβόρῳ καὶ [f] κόπρῳ,
σκάρος δὲ καὶ [g] μελάνουρος φυκίοις, ἡ δὲ σάλπη τῇ κόπρῳ
καὶ φυκίοις· [h] βόσκεται δὲ καὶ τὸ [i] πράσιον, θηρεύεται δὲ
25 καὶ [k] κολοκύνθῃ μόνη τῶν ἰχθύων. Ἀλληλοφαγοῦσι δὲ
πάντες μὲν πλὴν κεστρέως, μάλιστα δ' οἱ γόγγροι. Ὁ δὲ
κέφαλος καὶ [l] ὁ κεστρεὺς ὅλως μόνοι οὐ σαρκοφαγοῦσιν·
σημεῖον δέ, οὔτε γὰρ ἐν τῇ κοιλίᾳ [m] πώποτ' [n] ἔχοντες εἰ-
λημμένοι εἰσὶ τοιοῦτον οὐδέν, οὔτε δελέατι χρῶνται [o] πρὸς
αὐτοὺς ζῴων σαρξὶν ἀλλὰ μάζῃ. [p] Τρέφεται δὲ πᾶς κε-
26 στρεὺς [q] φυκίοις καὶ ἄμμῳ. Ἔστι δ' ὁ μὲν κέφαλος, ὃν
καλοῦσί τινες χελῶνα, [r] πρόσγειος, ὁ δὲ [s] περαίας οὔ· βό-
σκεται δ' ὁ [s] περαίας τὴν ἀφ' αὐτοῦ μύξαν, διὸ καὶ νῆστίς
ἐστιν [t] ἀεί. Οἱ δὲ κέφαλοι νέμονται τὴν [v] ἰλύν, διὸ καὶ βα-
ρεῖς καὶ [w] βλεννώδεις εἰσίν, [x] ἰχθὺν δ' ὅλως οὐκ ἐσθίουσιν·

[s] ὃ] ὅτι C^a. [t] ψευδές $A^a.C^a$. [v] περιεδηδεσμένας D^a, πέδη δεσμίας E^a, incerto P. [w] μόνον om. P. [x] συνόδοντος $A^a.C^a$. [y] ἀμίαι $C^a.D^a$, ἄμειαι P, ἄμυιαι E^a. [z] ὀρφὸς P.E^a. [a] καὶ μύραιναι post θύννοι $A^a.C^a$. [b] καὶ ante φ. om. P.D^a. [c] καὶ ὀστρέῳ καὶ βορβόρῳ τρέφονται $A^a.C^a$. [d] κέφαλοι δὲ τῷ βορβόρῳ om. P.D^a. [e] δασκῖλλος A^a. [f] καρπῷ $A^a.C^a$. [g] μελανοῦρος P.D^a. [h] βόσκεται δὲ—δὲ om. P. [i] βράσιον $A^a.C^a$. [k] κολοκύντῃ P.D^a. [l] ὁ post καὶ om. P. [m] πώ om. P.D^a. [n] ἔχουσιν $A^a.C^a$. [o] ζώων σαρξὶ πρὸς αὐτῶν P.D^a. [p] τρέφεται δὲ] τρέφεται δὲ καὶ $A^a.C^a$, ἀλλὰ τρέφεται P. [q] φυκίῳ C^a, φύκῃ P.D^a. [r] πρόσγηρος P, πρόσγηρως D^a. [s] παρέας utrobique $A^a.C^a$. [t] ἀεί om. P. [v] ὕλην P.D^a. [w] βλενώδεις et mox βλένος P.D^a. [x] ἰχθὺς C^a.

διά [y] τε τὸ ἐν [z] τῇ ἰλύϊ διατρίβειν ἐξανακολυμβῶσι πολλάκις,
ἵνα [a] περιπλύνωνται τὸ [w] βλέννος. Τὸν δὲ γόνον αὐτῶν 27
οὐδὲν ἐσθίει τῶν θηρίων, διὸ γίγνονται πολλοί· ἀλλ' ὅταν
αὐξηθῶσι, τότε κατεσθίονται ὑπό [b] τε τῶν ἄλλων ἰχθύων
καὶ μάλιστα ὑπὸ τοῦ [c] ἀχάρνου. Λαίμαργος δὲ μάλιστα
τῶν ἰχθύων [d] ὁ κεστρεύς ἐστι καὶ ἄπληστος, διὸ ἡ κοιλία
περιτείνεται, καὶ ὅταν [e] ᾖ μὴ νῆστις, φαῦλος· ὅταν δὲ φο-
βηθῇ, κρύπτει τὴν κεφαλὴν ὡς ὅλον τὸ σῶμα κρύπτων.
Σαρκοφαγεῖ δὲ καὶ ὁ [f] σινόδων, καὶ τὰ μαλάκια κατεσθίει. 28
Πολλάκις δὲ καὶ οὗτος καὶ ἡ [g] χάννα ἐκβάλλουσι τὰς κοιλίας
διώκοντες τοὺς ἐλάττους [h] ἰχθῦς, διὰ τὸ πρὸς τῷ στόματι
τὰς κοιλίας τῶν ἰχθύων εἶναι καὶ στόμαχον μὴ ἔχειν. Τὰ 29
μὲν οὖν, ὥσπερ εἴρηται, σαρκοφάγα μόνον ἐστίν, οἷον δελφὶς
καὶ [f] σινόδων καὶ χρύσοφρυς καὶ [i] οἱ σελαχώδεις [k] τῶν ἰχθύων
καὶ τὰ μαλάκια· τὰ δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ νέμονται μὲν τὸν
πηλὸν καὶ τὸ φῦκος καὶ τὸ βρύον καὶ τὸ καλούμενον καυλίον
καὶ τὴν φυομένην ὕλην, οἷον [l] φυκὶς καὶ κωβιὸς καὶ οἱ πε-
τραῖοι· [m] ἡ δὲ φυκὶς ἄλλης μὲν σαρκὸς οὐχ [n] ἅπτεται, τῶν
δὲ καρίδων. Πολλάκις [o] δὲ καὶ ἀλλήλων ἅπτονται, [p] καθά- 30
περ εἴρηται, καὶ τῶν ἐλαττόνων οἱ μείζους. Σημεῖον δ' ὅτι
σαρκοφαγοῦσιν· ἁλίσκονται γὰρ τοιούτοις δελέασιν. Καὶ
[q] ἅμια δὲ καὶ [r] θυννὶς καὶ λάβραξ τὰ μὲν πολλὰ [s] σαρκοφα-
γοῦσιν, ἅπτονται δὲ καὶ φυκίων. Ὁ δὲ [t] σάργος [v] ἐπινέ- 31
μεται [w] τῇ τρίγλῃ, καὶ ὅταν ἡ [x] τρίγλη κινήσασα τὸν πηλὸν
ἀπέλθῃ (δύναται γὰρ ὀρύττειν), ἐπικαταβὰς νέμεται καὶ τοὺς
ἀσθενεστέρους ἑαυτοῦ κωλύει [y] συνεπιβαίνειν. Δοκεῖ δὲ τῶν

[y] τε] δὲ Ca, om. Aa. [z] ταῖς ἰλύσι Da. [a] περιπλανῶνται P. [b] τε om. Aa.Ca. [c] ἀρχάνου P.Da, ἀθαρίνου Aa.Ca. [d] ἔστιν ὁ κεστρεὺς P.Da. [e] ᾖ μὴ] μὲν ᾖ Da, ᾖ μὲν P. [f] συνόδων utrobique Aa.Ca. [g] χάννη P.Da. [h] ἰχθύας P.Da. [i] οἱ om. P. [k] τῶν] δὲ τῶν Aa. [l] φύκις Aa, φώκις Ca. [m] ἡ δὲ φύκις Aa, οἱ δὲ φύκες P.Ca. [n] ἅπτονται P. [o] δὲ post πολλ. om. P. [p] καθάπερ εἴρηται om. Aa.Ca. [q] ἀμία Da, ἄμμεια P, ἄμυια Ea. [r] θύννος Aa.Ca. [s] σαρκοφαγοῦσιν. ἁλίσκονται γὰρ τοιούτοις δελέασιν. ἅπτονται Aa. [t] σαργὸς Aa.Ca. [v] ἐπιλέγεται P.Ea. [w] τὴν τρίγλαν P.Da. [x] τρίγλα Aa.Ca. [y] συνεπινεῖν Aa.Ca.

ἰχθύων [z] ὁ καλούμενος σκάρος μηρυκάζειν ὥσπερ τὰ τετρά-
32 ποδα μόνος. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἰχθύσιν ἡ θήρα τῶν ἡττό-
νων [a] καταντικρὺ γίνεται [b] τοῖς στόμασιν, ὅνπερ πεφύκασι
τρόπον [c] νεῖν· οἱ [d] δὲ σελαχώδεις καὶ [e] οἱ δελφῖνες καὶ πάντες
οἱ κητώδεις ὕπτιοι [f] ἀναπίπτοντες λαμβάνουσιν· κάτω γὰρ
33 τὸ στόμα ἔχουσιν. Διὸ σώζονται μᾶλλον οἱ ἐλάττους· εἰ
δὲ μή, πάμπαν ἂν [g] ὀλίγοι δοκοῦσιν εἶναι· καὶ γὰρ [h] ἡ τοῦ
δελφῖνος ὀξύτης καὶ δύναμις [i] τοῦ φαγεῖν δοκεῖ εἶναι θαυμα-
34 στή. Τῶν δ' [k] ἐγχελύων τρέφονται ὀλίγαι μέν τινες καὶ
ἐνιαχοῦ καὶ τῇ ἰλύϊ καὶ σιτίοις, [l] ἄν τις [m] παραβάλλῃ, αἱ
μέντοι [n] πλεῖσται τῷ ποτίμῳ ὕδατι· καὶ τοῦτο τηροῦσιν οἱ
[o] ἐγχελυοτρόφοι ὅπως ὅτι μάλιστα καθαρὸν ᾖ, ἀπορρέον
ἀεὶ καὶ ἐπιρρέον ἐπὶ [p] πλαταμώνων· [q] ἢ [r] κονιῶνται τοὺς ἐγ-
35 χελεῶνας. Ἀποπνίγονται γὰρ ταχύ, ἐὰν μὴ καθαρὸν ᾖ τὸ
ὕδωρ· ἔχουσι γὰρ τὰ βράγχια μικρά. Διόπερ ὅταν θη-
ρεύωσι, ταράττουσι τὸ ὕδωρ· [s] καὶ ἐν τῷ [t] Στρυμόνι δὲ περὶ
[v] Πλειάδας ἁλίσκονται· τότε γὰρ ἀναθολοῦται τὸ ὕδωρ καὶ
ὁ πηλὸς ὑπὸ πνευμάτων γινομένων ἐναντίων· εἰ δὲ μή, συμ-
36 φέρει ἡσυχίαν ἔχειν. Ἀποθανοῦσαι δ' αἱ [w] ἐγχέλυς οὐκ
[x] ἐπιπολάζουσιν οὐδὲ φέρονται ἄνω, ὥσπερ οἱ πλεῖστοι τῶν
ἰχθύων· ἔχουσι γὰρ τὴν κοιλίαν μικράν. Δημὸν δ' ὀλίγαι
μὲν ἔχουσιν, αἱ [y] δὲ πλεῖσται οὐκ ἔχουσιν. [z] Ζῶσι δ' ἐκ τοῦ
ὑγροῦ ἀφαιρούμεναι ἡμέρας καὶ πέντε καὶ [a] ἕξ, καὶ βορείων
37 μὲν ὄντων πλείους, νοτίων δ' ἐλάττους. Καὶ μεταβαλλό-
μεναι τοῦ θέρους εἰς τοὺς [b] ἐγχελυῶνας ἐκ τῶν λιμνῶν ἀποθνή-
σκουσι, χειμῶνος δ' οὔ. Καὶ τὰς μεταβολὰς δ' οὐχ ὑπομέ-

[z] ὁ] καὶ ὁ P.D^a. [a] καταντικρὺς P. [b] τοῦ στόματος A^a.C^a. [c] νεῖν] νῦν D^a, om. A^a.C^a. [d] δὲ] μὲν οὖν ἄλλοι A^a. [e] οἱ om. P.D^a. [f] ἀναπίπτοντες] ἅπαντες P.D^a. [g] ὀλίγοι δοκῶσιν C^a, δοκοῦσιν ὀλίγοι P.D^a. [h] ἡ] ἦτε A^a.C^a. [i] τοῦ ante φαγεῖν om. P. [k] ἐγχέλεων τρέφονται μὲν ὀλίγαι D^a. [l] ἐάν C^a. [m] παραβάλῃ A^a.C^a. [n] πλεῖσται om. P. [o] ἐγχελεοτρόφοι D^a, ἐγχελοτρόφοι A^a.C^a. [p] πλαταμόνων P, πλατάμων A^a.C^a. [q] ᾖ A^a.C^a. [r] κονιῶνται rc. A^a, κονιῶν τὲ P.E^a, κονιῶντες A^a.C^a.D^a. [s] καὶ αἱ ἐν C^a. [t] στρύμονι A^a. [v] πλειάδα P.D^a. [w] ἐγχέλεις P.D^a. [x] ἐπιπολάζονται A^a. [y] πλεῖσται δ' A^a.C^a. [z] ζωὴν P.D^a. [a] ἓξ] ἓξ ζῶσι P.D^a. [b] ἐγχελεῶνας A^a.C^a.D^a.

νουσι τὰς ἰσχυράς, οἷον καὶ [c] τοῖς φέρουσιν ἐὰν βάπτωσιν εἰς
ψυχρόν· ἀπόλλυνται γὰρ ἀθρόαι πολλάκις. Ἀποπνίγονται
δὲ [d] καὶ ἐὰν ὀλίγῳ ὕδατι τρέφωνται. Τὸ δ' αὐτὸ [e] τοῦτο 38
καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων συμβαίνει ἰχθύων· [f] ἀποπνίγονται [g] γὰρ
ἐν [h] τῷ αὐτῷ ὕδατι καὶ [i] ὀλίγῳ ἀεὶ ὄντες, ὥσπερ καὶ τὰ
ἀναπνέοντα, [k] ἐὰν περιπωμασθῇ ὀλίγος ἀήρ. Ζῶσι δ' ἔνιαι
[l] ἐγχέλυς καὶ ἑπτὰ καὶ ὀκτὼ ἔτη. Τροφῇ δὲ καὶ οἱ ποτά- 39
μιοι χρῶνται [m] ἀλλήλους τ' ἐσθίοντες καὶ βοτάνας καὶ ῥίζας,
κἄν τι ἐν τῷ βορβόρῳ λάβωσιν. Νέμονται δὲ μᾶλλον τῆς
νυκτός, τὴν δ' ἡμέραν εἰς τὰ βαθέα ὑποχωροῦσιν.

Τὰ μὲν οὖν περὶ τὴν τῶν ἰχθύων τροφὴν τοῦτον ἔχει τὸν
τρόπον. Τῶν δ' ὀρνίθων [n] ὅσοι μὲν [o] γαμψώνυχες, σαρκο- 3
φάγοι πάντες εἰσί, σῖτον δ' οὐδ' [p] ἐάν τις ψωμίζῃ δύνανται
[q] καταπιεῖν, οἷον τά τε τῶν ἀετῶν γένη πάντα [r] καὶ ἰκτῖνοι
καὶ ἱέρακες ἄμφω, ὅ τε [s] φαβοτύπος καὶ ὁ [t] σπιζίας (διαφέ-
ρουσι δ' [v] οὗτοι τὸ μέγεθος πολὺ ἀλλήλων), καὶ [w] ὁ τριόρ-
χης· ἔστι δ' ὁ τριόρχης τὸ μέγεθος [x] ὅσον ἰκτῖνος, καὶ φαί-
νεται οὗτος διὰ παντός. [y] Ἔτι φήνη καὶ γύψ· ἔστι δ' ἡ 2
μὲν φήνη τὸ μέγεθος ἀετοῦ μείζων, [z] τὸ δὲ χρῶμα σποδοει-
δές, [a] τῶν δὲ γυπῶν δύο [b] ἐστὶν εἴδη, ὁ μὲν μικρὸς καὶ [c] ἐκ-
λευκότερος, ὁ δὲ μείζων καὶ [d] σποδοειδέστερος. [e] Ἔτι τῶν
νυκτερινῶν ἔνιοι γαμψώνυχές εἰσιν, οἷον νυκτικόραξ, γλαύξ,
[f] βρύας. Ἔστι δ' ὁ βρύας τὴν μὲν ἰδέαν [g] ὅμοιος γλαυκί,
τὸ δὲ μέγεθος ἀετοῦ οὐδὲν [h] ἐλάττων. Ἔτι δ' ἐλεὸς καὶ 3
αἰγώλιος καὶ σκώψ. Τούτων δ' ὁ μὲν ἐλεὸς μείζων ἀλεκτρυ-

[c] τοῖς] τότε Aa.Ca. [d] καὶ ἐὰν ἐπ' ὀλίγῳ Ca, ἐὰν καὶ ἐν ὀλίγῳ P.Da. [e] τοῦτο om. Aa.Ca. [f] ἀποπνίγεται Aa. [g] γὰρ om. P. [h] ταυτῷ P. [i] ὀλίγοι P.Da. [k] ἐάνπερ πωμασθῇ P.Da. [l] ἐγχέλεις Da, ἐγχελίδες P. [m] ἀλλήλους κατεσθίοντες, omissis καὶ βοτάνας καὶ ῥίζας, Aa. [n] ὅσοι] οἱ Aa.Ca. [o] γαμψώνυχοι P.Da. [p] ἄν Ca. [q] καταπίνειν Ca, καταδίνειν Aa. [r] καὶ οἱ ἰκτῖνοι καὶ οἱ ἱέρακες Aa. [s] φοβότυπος P, βαφότυπος Aa, βαφοτύπος Ca. [t] σπηζίας P, στιγξίας Aa.Ca. [v] τὸ μέγεθος οὗτοι P.Da. [w] ἔστι δ' ὁ τριόρχης om. P. [x] ὅσον] ὡς Aa.Ca. [y] ἔτι δὲ φήνη Da. [z] τὸ χρῶμα δὲ πογγοειδέστερον Aa, τὸ δὲ χρῶμα πολυοειδέστερον Ca. [a] τῶν—σποδοειδέστερος om. P. [b] εἰσὶν Aa.Ca. [c] λεπτότερος Aa.Ca. [d] πολυειδέστερος Aa.Ca. [e] ἔτι δὲ τῶν Ca. ἔτι—βρύας om. pr. Aa. [f] βύας utrobique P.Da. [g] ὅμοιον P.Aa.Ca. [h] ἔλαττον P.Aa.Ca.

ὄνος, ὁ δ' αἰγώλιος παραπλήσιος, ἀμφότεροι δὲ θηρεύουσι
τὰς κίττας· ὁ δὲ σκὼψ ἐλάττων γλαυκός· πάντα δὲ ταῦτα
τρία ὄντα [i] ὅμοια τὰς ὄψεις καὶ σαρκοφάγα [k] πάντα. Εἰσὶ
δὲ καὶ τῶν [l] μὴ γαμψωνύχων ἔνιοι σαρκοφάγοι, οἷον ἡ χελι-
4 δών. Τὰ δὲ σκωληκοφάγα, οἷον σπίζα, στρουθός, [m] βατίς,
χλωρίς, [n] αἰγιθαλός. Ἔστι δὲ τῶν αἰγιθαλῶν εἴδη τρία, ὁ
μὲν σπιζίτης μέγιστος (ἔστι γὰρ ὅσον [o] σπίζα), ἕτερος [p] δ'
ὀρεινὸς διὰ τὸ διατρίβειν ἐν τοῖς ὄρεσιν, οὐραῖον μακρὸν ἔχων·
ὁ δὲ τρίτος ὅμοιος μὲν τούτοις, διαφέρει δὲ κατὰ τὸ μέγεθος·
5 ἔστι [q] γὰρ ἐλάχιστος. Ἔτι [r] δὲ [s] συκαλίς, μελαγκόρυφος,
[t] πυρρούλας, [u] ἐρίθακος, [v] ἐπιλαΐς, οἶστρος, τύραννος· οὗτος
τὸ μέγεθος μικρῷ μείζων ἀκρίδος, [w] ἔστι δὲ [x] φοινικοῦν λό-
φον [y] ἔχων, καὶ ἄλλως [z] εὔχαρι τὸ ὀρνίθιον καὶ [a] εὔρυθμον.
Ἄνθος· οὗτος τὸ μέγεθος ὅσον σπίζα. [b] Ὀρόσπιζος· οὗ-
τος σπίζῃ ὅμοιος καὶ τὸ μέγεθος παραπλήσιος, πλὴν [c] ἔχει
6 τὸν αὐχένα κυανοῦν, καὶ διατρίβει ἐν τοῖς ὄρεσιν. Ἔτι βασι-
λεύς, σπερμολόγος. Ταῦτα μὲν οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα τὰ μὲν
ὅλως τὰ δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σκωληκοφάγα, τὰ δὲ τοιάδε ἀκαν-
θοφάγα, ἀκανθίς, [d] θραυπίς, [e] ἔτι ἡ καλουμένη [f] χρυσομή-
τρις. Ταῦτα γὰρ πάντα ἐπὶ τῶν ἀκανθῶν νέμεται, σκώληκα
δ' οὐδὲν οὐδ' ἔμψυχον οὐδέν· ἐν ταὐτῷ [g] δὲ καθεύδει καὶ νέμε-
7 ται ταῦτα. Ἄλλα δ' ἐστὶ σκνιποφάγα, ἃ τοὺς σκνῖπας
θηρεύοντα ζῇ [h] μάλιστα, [i] οἷον πιπὼ [k] ἥ τε μείζων καὶ ἡ
ἐλάττων· καλοῦσι δέ [l] τινες [m] ἀμφότερα ταῦτα δρυοκολά-
πτας· ὅμοια δ' ἀλλήλοις, καὶ φωνὴν ἔχουσιν ὁμοίαν, πλὴν

[i] ὁμοίας P. [k] πάντα εἰσίν. εἰσὶ P.Da. [l] μὴ om. Ca. [m] βατίος Ca, βάπος Aa. [n] αἰγίθαλος P. [o] ἔσπιζα Aa.Ca. [p] δ' om. P.Da. [q] γὰρ] δ' Aa.Ca. [r] δὲ om. P. [s] συκαλλὶς P.Da, καλὶς pr. Aa. [t] πυρρουρὰς P, πυρρουρᾶς γρ. Aa, πυρουλὰς Da, πυρρὸς ὕλας Aa.Ca. [u] ἐριθακὸς Aa.Ca. [v] ἐπίλαϊς Aa. [w] ἔτι P. [x] φοινικιοῦν Aa.Ca. [y] ἔχον rc. Aa. [z] εὐχάριτον ὀρνίθιον Aa.Ca, εὔχαρι τὸ ὄρνεον P.Da. [a] εὔρυθμον. ὁ δὲ λεγόμενος ἄνθος Da. [b] ὀρόσπιζος Ea, ὀρέσπιζος P, ὀερόσπιζος Da, ὀνεόσπιζος Ca, ὁ νεόσπιζος Aa. [c] ἔχει περὶ τὸν P.Aa.Ca. [d] θλυπίς Ca. [e] ἔτι δὲ ἡ Aa.Ca. [f] ῥυσομῆτρις P.Da. [g] δὲ om. P. [h] μᾶλλον Aa. [i] οἷον πίπα Ca, πτοιεῖται P, δὲ πτοεῖται Da.Ea. [k] ἥ τε om. P.Ea. [l] τινες] καὶ Aa. [m] ἄμφω AaCa.

μείζω τὸ μεῖζον· [n] νέμεται δ' ἀμφότερα ταῦτα πρὸς τὰ
ξύλα [o] προσπετόμενα. Ἔτι [p] κελεός· [q] ἔστι δ' ὁ κελεὸς τὸ 8
μέγεθος ὅσον τρυγών, τὸ δὲ χρῶμα [r] χλωρὸς ὅλος· ἔστι δὲ
ξυλοκόπος [s] σφόδρα, καὶ νέμεται ἐπὶ τῶν ξύλων τὰ πολλά,
φωνήν [t] τε μεγάλην ἔχει· γίνεται δὲ μάλιστα τὸ ὄρνεον
τοῦτο [v] περὶ Πελοπόννησον. Ἄλλος ὃς καλεῖται [w] κνιπο- 9
λόγος, [x] τὸ μέγεθος [y] μικρὸς ὅσον [z] ἀκανθυλλίς, τὴν δὲ
χρόαν σποδοειδὴς καὶ κατάστικτος· φωνεῖ δὲ μικρόν· ἔστι
δὲ [a] καὶ τοῦτο ξυλοκόπον. Ἄλλα [b] δ' ἔστιν ἃ ζῇ καρπο-
φαγοῦντα [c] καὶ ποοφαγοῦντα, οἷον [d] φάψ, [e] φάττα, περι-
στερά, [f] οἰνάς, τρυγών. [g] Φάττα μὲν [h] οὖν καὶ περιστερὰ 10
ἀεὶ φαίνονται, τρυγὼν δὲ τοῦ θέρους· τοῦ γὰρ χειμῶνος
ἀφανίζεται· [i] φωλεῖ γάρ. Οἰνὰς δὲ τοῦ φθινοπώρου [k] καὶ
φαίνεται μάλιστα καὶ ἁλίσκεται· ἔστι δὲ τὸ μέγεθος ἡ οἰνὰς
[l] μείζων μὲν περιστερᾶς, [l] ἐλάττων δὲ φαβός· ἡ δ' [m] ἅλωσις
αὐτῆς γίνεται μάλιστα [n] καπτούσης τὸ ὕδωρ. Ἀφικνοῦνται 11
δ' εἰς τοὺς τόπους [o] τούτους [p] ἔχουσαι νεοττούς· τὰ δ' ἄλλα
πάντα τοῦ θέρους [q] ἀφικνούμενα νεοττεύει ἐνταῦθα, καὶ
[r] ἐκτρέφει τὰ πλεῖστα ζῴοις, πλὴν τῶν περιστεροειδῶν.
Πάντων δ' ὡς εἰπεῖν τῶν ὀρνίθων οἱ μὲν πεζεύουσι περὶ τὴν 12
τροφήν, οἱ δὲ περὶ ποταμοὺς καὶ λίμνας βιοτεύουσιν, οἱ δὲ
περὶ τὴν θάλατταν, [s] ὅσοι μὲν στεγανόποδες, [t] ἐν αὐτῷ τῷ
ὕδατι ποιούμενοι τὴν πλείστην διατριβήν, ὅσοι δὲ σχιζό-
ποδες, περὶ αὐτὸ τὸ ὕδωρ· καὶ τούτων ἔνιοι [v] διὰ τῶν [w] δυο-
μένων [x] τρεφόμενοι, ὅσοι μὴ σαρκοφάγοι, οἷον περὶ [y] μὲν

[n] νέμονται P. [o] προτρεπόμενα C^a. [p] κελιός P, καλιός D^a, κολιός C^a. [q] ἔστι δ' ὁ κελεὸς om. P.E^a. [r] χλωρὸς ὅλος] χλωρόγολος P.E^a. [s] σφόδρα] ὅλως σφόδρα P, ὅλος σφόδρα E^a. [t] δὲ C^a. [v] παρὰ P. [w] κνιδολόγος C^a, κνιδολος A^a. [x] τὸ δὲ μέγεθος A^a.C^a. [y] μικρὸν C^a. [z] ἀκανθαλὶς A^a.C^a. [a] καὶ om. C^a. [b] δ' εἰσὶν ἃ A, δέ τινα P. [c] καὶ ποιοφαγοῦντα D^a, om. P. [d] φάψ om. A^a.C^a. [e] φάττα om. D^a. [f] οἰνὰς τρυγών] οἰνατρυγών P, ὀνατρυγών E^a. [g] φὰψ P.D^a. [h] οὖν] οὖν φάττα P.E^a. [i] φωλεύει D^a. [k] καὶ om. P. [l] μεῖζον et mox ἔλαττον C^a. [m] ὅρασις P.E^a. [n] καμπτούσης A^a.C^a.D^a. [o] τούτους] τούσδε P.A^a, τοὺς D^a. [p] ἔχοντας P.D^a. [q] ἀφικνοῦνται A^a.C^a. [r] ἐκτρέφεται A^a. [s] ὅσοι] οἱ A^a.C^a. [t] ἐν—σχιζόποδες om. P. [v] δι' αὐτῶν A^a.C^a. [w] φαινομένων D^a. [x] τρέφονται A^a.C^a. [y] μὲν] τε P.D^a.

τὰς λίμνας καὶ [z] τοὺς ποταμοὺς ἐρωδιὸς καὶ ὁ [a] λευκερωδίος·
ἔστι δ' [b] οὗτος τὸ μέγεθος ἐκείνου ἐλάττων, καὶ ἔχει τὸ
13 ῥύγχος πλατὺ καὶ μακρόν. [c] Ἔτι πελαργὸς καὶ λάρος· ὁ
δὲ λάρος τὸ χρῶμα σποδοειδής. Καὶ [d] σχοινίλος καὶ [e] κίγ-
κλος καὶ [f] πύγαργος· [g] οὗτος μέγιστος τῶν ἐλαττόνων
τούτων· ἔστι γὰρ [h] ὅσον [i] κίχλη. Πάντες δ' [k] οὗτοι τὸ
οὐραῖον κινοῦσιν. Ἔτι [l] σκαλίδρις· ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ὄρνεον
ποικιλίαν ἔχον, τὸ δ' ὅλον σποδοειδές. Καὶ τὸ τῶν ἀλκυό-
14 νων δὲ γένος πάρυδρόν ἐστιν. Τυγχάνει δ' αὐτῶν ὄντα
[m] δύο εἴδη, καὶ ἡ [n] μὲν φθέγγεται, [o] καθιζάνουσα ἐπὶ τῶν
δονάκων, ἡ δ' ἄφωνος· ἔστι δ' [p] αὕτη μείζων· τὸν δὲ νῶτον
[q] ἀμφότεραι κυανοῦν ἔχουσιν. Καὶ [r] τροχίλος. Περὶ [s] δὲ
τὴν θάλατταν καὶ ἀλκυὼν καὶ [t] κήρυλος. Καὶ αἱ κορῶναι
δὲ νέμονται ἁπτόμεναι τῶν ἐκπιπτόντων ζῴων· παμφάγον
γάρ ἐστιν. Ἔτι [v] δὲ λάρος ὁ λευκὸς καὶ [w] κέπφος, αἴθυια,
15 χαραδριός. Τῶν δὲ στεγανοπόδων τὰ μὲν βαρύτερα [x] περὶ
ποταμοὺς καὶ λίμνας ἐστίν, οἷον [y] κύκνος, νῆττα, [z] φαλαρίς,
κολυμβίς, [a] ἔτι βόσκας, ὅμοιος μὲν νήττῃ, τὸ δὲ μέγεθος
ἐλάττων, καὶ ὁ καλούμενος κόραξ· οὗτος δ' ἐστὶ τὸ μὲν μέ-
γεθος οἷον πελαργός, πλὴν τὰ σκέλη ἔχει ἐλάττω, στεγα-
νόπους δὲ καὶ νευστικός, τὸ δὲ χρῶμα μέλας· καθίζει δὲ
οὗτος ἐπὶ τῶν δένδρων καὶ νεοττεύει ἐνταῦθα μόνος τῶν τοι-
16 ούτων. Ἔτι χήν, καὶ ὁ μικρὸς [b] χὴν ὁ ἀγελαῖος, καὶ χηνα-
λώπηξ [c] καὶ αἲξ καὶ [d] πηνέλοψ. Ὁ δ' [e] ἁλιαίετος καὶ περὶ

[z] τοὺς om. Aa. [a] λευκορώδιος Ca, λευκορόδιος P.Ea. [b] τὸ μέγεθος οὗτος P. [c] ἔτι δὲ πελαργὸς Da. [d] σχοινῖλος Aa, σχοινιλὸς Ca, σχοίνικλος P, σχοινίκλος Da. [e] κίχλος Aa, κίγχλος C. [f] πύγαργος] ὁ τρύγγας P.Da. [g] οὗτος δὲ μέγιστος Da. [h] οἷον P.Da. [i] κίγχλη Ca. [k] τὸ οὐραῖον οὗτοι Aa.Ca. [l] σκαλίδρες Ea, σκανδρὶς Aa.Ca, ὁ καλίδρις Da. [m] δύο εἴδη] δυσειδῆ P.Ea. [n] μὲν αὐτῶν φθέγγεται Aa.Ca. [o] καθινάζουσα Ca. [p] αὐτὴ Aa. [q] κυανοῦν ἔχουσιν ἀμφότεραι Da. [r] τροχῖλος Ca, τρόχηλος P, τράχηλον Ea. [s] δὲ om. Aa.Ca. [t] κηρύλλος Aa. [v] δὲ om. P. [w] κίπφος P, γεῖφος Ca. [x] περὶ τοὺς ποταμοὺς P. [y] νῆττα καὶ κύκνος Aa.Ca. [z] φαληρὶς Da, φαραλὶς P. [a] ἔτι βάσκας ὅμοιος Aa.Ca, ἔτι δὲ βόσκας ὅμοιος Da, ἔτιβος καθ' ὁμῖος P, ἔτιβος καθόμοιος Ea. [b] χὴν ὁ ἀγελαῖος καὶ om. P.Ea. [c] καὶ αἲξ om. P.Ea. [d] πινέλοψ Ca. [e] ἁλιαιοτὸς P.Ea.

τὴν θάλατταν διατρίβει καὶ [f] τὰ λιμναῖα κόπτει. Πολλοὶ
δὲ καὶ παμφάγοι τῶν ὀρνίθων εἰσίν. Οἱ [g] δὲ γαμψώνυχοι 17
καὶ τῶν ἄλλων ἅπτονται ζῴων, ὅσων ἂν κρατῶσι, καὶ τῶν
ὀρνέων· πλὴν οὐκ [h] ἀλληλοφάγοι τοῦ γένους τοῦ οἰκείου
εἰσίν, ὥσπερ οἱ ἰχθύες ἅπτονται πολλάκις καὶ [i] ἑαυτῶν.
Ἔστι δὲ τὸ τῶν [k] ὀρνίθων γένος [l] πᾶν μὲν ὀλιγόποτον, οἱ
δὲ [m] γαμψώνυχες καὶ ἄποτοι πάμπαν, εἰ μή [n] τι ὀλίγον
γένος καὶ ὀλιγάκις. Μάλιστα δὲ τοιοῦτον ἡ κεγχρίς. Καὶ
ἰκτῖνος ὀλιγάκις μέν, ὦπται δὲ πίνων.

Τὰ δὲ φολιδωτὰ τῶν ζῴων, [o] οἷον [p] σαῦρός τε καὶ [q] τὰ 4
τετράποδα τἆλλα καὶ οἱ ὄφεις, [r] παμφάγα ἐστίν· καὶ γὰρ
σαρκοφάγα, καὶ πόαν ἐσθίουσιν. Οἱ δ' ὄφεις καὶ [s] λιχνό-
τατοι τῶν ζῴων εἰσίν. Ἔστι μὲν οὖν ὀλιγόποτα καὶ ταῦτα
[t] καὶ τἆλλα ὅσα ἔχει τὸν [v] πλεύμονα σομφόν· ἔχουσι δὲ
σομφὸν τὰ [w] ὀλίγαιμα πάντα καὶ τὰ ᾠοτόκα. Οἱ δ' ὄφεις 2
καὶ πρὸς τὸν οἶνόν εἰσιν ἀκρατεῖς, διὸ θηρεύουσί τινες καὶ
τοὺς [x] ἔχεις εἰς ὀστράκια [y] διατιθέντες [z] οἶνον εἰς τὰς αἱμα-
σιάς· λαμβάνονται [a] γὰρ μεθύοντες. Σαρκοφάγοι δ' ὄντες
οἱ ὄφεις, ὅ τι ἂν [b] λάβωσι ζῷον, ἐξικμάζοντες ὅλα κατὰ τὴν
ὑποχώρησιν προΐενται. Σχεδὸν δὲ καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα, 3
οἷον [c] οἱ ἀράχναι· [d] ἀλλ' ἔξω οἱ ἀράχναι [e] ἐκχυμίζουσιν, οἱ
δ' ὄφεις ἐν τῇ κοιλίᾳ. Λαμβάνει μὲν οὖν [f] ὁ ὄφις ὅθεν ἂν
τύχῃ τὸ διδόμενον (ἐσθίει [g] γὰρ καὶ ὀρνίθια καὶ θηρία, καὶ
[h] ᾠὰ καταπίνει), λαβὼν δ' ἐπανάγει, ἕως ἂν ἐπὶ τὸ ἄκρον
[i] ἐλθὼν εἰς εὐθὺ καταστήσῃ, κἄπειθ' οὕτω συνάγει [k] ἑαυτὸν
καὶ συστέλλει εἰς μικρὸν ὥστ' ἐκταθέντος κάτω γίνεσθαι τὸ

[f] τὰς λίμνας διακόπτει Aa.Ca. [g] δὲ om. P. [h] ἀλληλοφαγοῦσι, omisso mox εἰσίν, P.Ea. [i] αὐτῶν P. [k] ὀρνέων Aa.Ca.Da. [l] πᾶν μὲν] πάμπαν Ca. [m] γαμψώνυχοι Aa. [n] τι] ὅτι P. [o] οἷον om. Aa. [p] σαῦροί Aa.Ca. [q] τὰ om. P.Aa. [r] παμφάγα εἰσὶ καὶ σαρκοφάγα Aa. [s] λιχνότατοι—sect. 2. ὄφεις καὶ om. Ca. [t] καὶ τἆλλα] ἀλλ' P.Ea. [v] πνεύμονα Aa.Ea. [w] ὀλιγόαιμα Da. et corr. Aa. [x] ὄφεις εἰς ὀστράκινα Aa.Ca. [y] διὰ τὸ τιθέναι P.Da. [z] οἶον Aa.Ca. [a] γὰρ] δὲ Da. [b] λαμβάνωσι P.Da. [c] αἱ P.Ea, καὶ οἱ Da. [d] ἀλλ' ἔξω οἱ ἀράχναι om. P. [e] ἐκχυμάζουσιν Aa.Ca. [f] ὁ ὄφις om. P. [g] γὰρ καὶ] γὰρ τὰ Da, γὰρ P. [h] καταπίνει ᾠά P. [i] ἔλθωσιν εὐθὺ P.Ea. [k] αὐτὸν Ca.

4 [l] καταποθέν. Ταῦτα δὲ ποιεῖ διὰ τὸ τὸν στόμαχον εἶναι λεπτὸν καὶ μακρόν. Δύναται δ' ἄσιτα καὶ τὰ φαλάγγια καὶ οἱ ὄφεις πολὺν χρόνον ζῆν· ἔστι δὲ τοῦτο θεωρῆσαι ἐκ τῶν παρὰ τοῖς [m] φαρμακοπώλαις τρεφομένων.

5 Τῶν δὲ τετραπόδων καὶ [n] ζωοτόκων τὰ μὲν ἄγρια καὶ καρχαρόδοντα πάντα σαρκοφάγα· πλὴν τοὺς λύκους φασίν, ὅταν πεινῶσιν, ἐσθίειν τινὰ γῆν, μόνον δὴ [o] τοῦτο τῶν ζῴων· πόας δ' ἄλλοτε μὲν οὐχ ἅπτονται, ὅταν δὲ κάμνωσι, καθάπερ καὶ αἱ [p] κύνες [q] ἐσθίουσαι ἀνεμοῦσι καὶ καθαίρονται.
2 Ἀνθρωποφαγοῦσι δ' οἱ μονοπεῖραι τῶν λύκων μᾶλλον [αὐτῶν] ἢ τὰ κυνηγέσια. Ὃν δὲ καλοῦσιν οἱ μὲν [r] γλάνον οἱ δ' ὕαιναν, ἔστι [s] μὲν τὸ μέγεθος οὐκ [t] ἐλάττων λύκου, [v] χαίτην δ' ἔχει ὥσπερ [w] ἵππος, καὶ ἔτι σκληροτέρας καὶ βαθυτέρας τὰς τρίχας, καὶ [x] καθ' ὅλης τῆς ῥάχεως· ἐπιβουλεύει δὲ καὶ θηρεύει τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς δὲ κύνας καὶ [y] ἐμοῦσα θηρεύει ὥσπερ οἱ ἄνθρωποι· καὶ τυμβωρυχεῖ δὲ ἐφιέμενον τῆς [z] σαρκοφαγίας [a] τῆς τοιαύτης. Ἡ δ' ἄρκτος
3 παμφάγον ἐστί. Καὶ γὰρ καρπὸν ἐσθίει, καὶ ἀναβαίνει ἐπὶ τὰ δένδρα διὰ τὴν ὑγρότητα τοῦ σώματος, καὶ τοὺς καρποὺς τοὺς [b] χέδροπας· ἐσθίει [c] δὲ καὶ [d] μέλι τὰ σμήνη καταγνύουσα, καὶ καρκίνους καὶ [e] μύρμηκας, καὶ σαρκοφαγεῖ.
4 Διὰ [f] γὰρ τὴν ἰσχὺν ἐπιτίθεται [g] οὐ μόνον [h] τοῖς ἐλάφοις ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀγρίοις ὑσίν, [i] ἐὰν δύνηται λαθεῖν ἐπιπεσοῦσα, καὶ [k] τοῖς ταύροις· [l] ὁμόσε χωρήσασα γὰρ τῷ ταύρῳ κατὰ πρόσωπον ὑπτία καταπίπτει, καὶ τοῦ ταύρου τύπτειν ἐπιχειροῦντος τοῖς μὲν [m] βραχίοσι [n] τὰ κέρατα περιλαμβάνει,

[l] καταποθέν] κάτωθεν Aa.Ca. [m] φαρμακοπώλοις P.Aa. [n] ζωοτοκούντων P.Da. [o] τούτων Aa. [p] κύνες] κύνες ὅταν κάμνωσιν P.Da. [q] ἐσθίουσαι ἀναιμοῦσι Ca, ἐσθίουσιν ἀνεμοῦσαι Ea, ἐσθίουσιν ἀναιμοῦνσαι P. [r] γάνον Da. [s] μὲν om. P.Da. [t] ἐλάττων Schneiderus: codices ἔλαττον. [v] χαῖτιν Aa. [w] ἵππου P, λύκον ἵππος Ea. [x] καθ'] δι' P.Da. [y] νέμουσα P.Ea. [z] σαρκοφάγου Aa. [a] τῆς τοιαύτης] τῶν ἀνθρώπων P.Da. [b] χεδροπούς Aa.Ca. [c] δὲ om. P. [d] μελιττῶν P.Aa.Ca.Ea. [e] μύρμηκας ἐσθίει καὶ P. [f] γὰρ om. P. [g] οὐ] δὲ οὐ P. [h] ταῖς ἐλ. Da. [i] ἂν Ca. [k] τοὺς ταύρους Aa. [l] ὁμόσε γὰρ χωρήσασα Da, ὅμως ἐγχωρήσασα Da. [m] βραχέσι P.Ea. [n] τὰ] τοῦ ταύρου τὰ P.Da.

τῷ δὲ στόματι τὴν ἀκρωμίαν [o] δακοῦσα καταβάλλει τὸν
ταῦρον. Βαδίζει δ' ἐπί τινα χρόνον ὀλίγον καὶ τοῖν δυοῖν
ποδοῖν ὀρθή. Τὰ δὲ κρέα πάντα κατεσθίει [p] προσήπουσα
πρῶτον. Ὁ δὲ λέων σαρκοφάγον μέν ἐστιν, ὥσπερ καὶ
τἆλλα ὅσα ἄγρια καὶ καρχαρόδοντα, τῇ δὲ βρώσει χρῆται
λάβρως, καὶ καταπίνει πολλὰ [q] ὅλα οὐ διαιρῶν, [r] εἶθ' ἡμέρας
δύο ἢ τρεῖς ἀσιτεῖ· δύναται γὰρ διὰ [s] τὸ ὑπερπληροῦσθαι.
Ὀλιγόποτον δ' ἐστίν. Τὸ δὲ περίττωμα προΐεται σπανίως· 6
διὰ τρίτης γὰρ ἢ ὅπως ἂν τύχῃ προχωρεῖ, καὶ τοῦτο [t] ξηρὸν
καὶ [v] ἐξικμασμένον, [w] ὅμοιον κυνί. Προΐεται δὲ καὶ τὴν φῦ-
σαν [x] σφόδρα δριμεῖαν καὶ τὸ οὖρον [y] ἔχον ὀσμήν, διόπερ οἱ
κύνες ὀσφραίνονται τῶν δένδρων· οὐρεῖ γὰρ αἴρων τὸ σκέλος
ὥσπερ οἱ κύνες. Ἐμποιεῖ δὲ καὶ ὀσμὴν βαρεῖαν ἐν τοῖς 7
ἐσθιομένοις καταπνέων· καὶ γὰρ ἀνοιχθέντος αὐτοῦ τὰ ἔσω
ἀτμίδα ἀφίησι βαρεῖαν. Ἔνια δὲ τῶν τετραπόδων καὶ
ἀγρίων ζῴων ποιεῖται τὴν τροφὴν περὶ λίμνας καὶ ποτα-
μούς· περὶ δὲ τὴν [z] θάλατταν οὐδὲν ἔξω φώκης. Τοιαῦτα 8
δ' [z] ἐστὶν ὅ τε καλούμενος κάστωρ καὶ τὸ [a] σαθέριον καὶ τὸ
σατύριον καὶ ἐνυδρὶς καὶ [b] ἡ καλουμένη λάταξ· ἔστι δὲ τοῦτο
πλατύτερον τῆς ἐνυδρίδος, καὶ ὀδόντας ἔχει ἰσχυρούς· ἐξιοῦσα
γὰρ νύκτωρ πολλάκις τὰς [c] περὶ τὸν ποταμὸν κερκίδας
ἐκτέμνει τοῖς ὀδοῦσιν. Δάκνει δὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἡ 9
ἐνυδρίς, καὶ οὐκ ἀφίησιν, [d] ὡς λέγουσι, [e] μέχρι ἂν [f] ὀστοῦ
[g] ψόφον ἀκούσῃ. Τὸ δὲ τρίχωμα ἔχει ἡ λάταξ σκληρόν,
καὶ τὸ εἶδος μεταξὺ τοῦ τῆς φώκης τριχώματος καὶ τοῦ τῆς
ἐλάφου.

Πίνει δὲ τῶν ζῴων τὰ μὲν καρχαρόδοντα λάπτοντα· 6
ἔνια δὲ [h] καὶ τῶν μὴ καρχαροδόντων, οἷον [i] οἱ μύες. Τὰ δὲ

[o] δάκνουσα P.D[a]. [p] προσειποῦσα P.E[a]. [q] ὅλα om. P.D[a]. [r] εἶθ'] ἐπὶ δ' A[a].C[a]. [s] τοῦ πεπληρῶσθαι C[a]. [t] σκληρὸν A[a].C[a]. [v] ἐξικμασάμενον P.E[a]. [w] ὅμοιον] καὶ ὅμοιον A[a].C[a]. [x] σφόδρα] φύσει A[a].C[a]. [y] ἔχει A[a].C[a]. [z] θαλαττίαν et εἰσὶν A[a]. [a] σαθρίον καὶ τὸ σαπείριον A[a].C[a]. [b] ἡ om. A[a]. [c] παρὰ A[a].C[a]. [d] ὡς μὲν λέγεται A[a].C[a]. [e] μέχρις C[a].D[a]. [f] ὀστοῦ om. D[a]. [g] ἀκούσῃ ψόφον A[a], ψόφον ἀκοῦσαν P.E[a]. [h] καὶ om. P.E[a]. [i] αἱ A[a].C[a].

συνόδοντα σπάσει, οἷον [k] ἵπποι καὶ βόες. Ἡ δ' ἄρκτος οὔτε σπάσει οὔτε λάψει, ἀλλὰ κάψει. Καὶ τῶν ὀρνέων δὲ τὰ μὲν ἄλλα σπάσει, πλὴν τὰ μὲν [l] μακραύχενα διαλείποντα καὶ αἴροντα τὴν κεφαλήν, ὁ δὲ πορφυρίων μόνος κάψει.

2 Τὰ δὲ [m] κερατώδη τῶν ζῴων, καὶ ἥμερα καὶ ἄγρια, [n] καὶ ὅσα μὴ καρχαρόδοντα, πάντα καρποφάγα καὶ [o] ποηφάγα ἐστί, μὴ λίαν κατεχόμενα τῷ πεινῆν, ἔξω τῆς [p] ὑός· αὕτη δ' ἥκιστα [q] ποηφάγον καὶ [r] καρποφάγον [s] ἐστίν· ῥιζοφάγον δὲ μάλιστα ἡ ὗς ἐστὶ τῶν ζῴων διὰ τὸ εὖ πεφυκέναι τὸ ῥύγχος πρὸς τὴν ἐργασίαν ταύτην, καὶ εὐχερέστατον πρὸς
3 πᾶσαν τροφὴν τῶν ζῴων ἐστίν. Τάχιστα δὲ καὶ ἐπιδίδωσιν εἰς παχύτητα ὡς [t] κατὰ μέγεθος· πιαίνεται γὰρ ἐν ἑξήκοντα ἡμέραις· ὅσον δ' ἐπιδίδωσιν, [v] γινώσκουσιν οἱ περὶ ταῦτα πραγματευόμενοι νῆστιν [w] ἱστάντες. Πιαίνεται δὲ προλιμοκτονηθεῖσα ἡμέρας τρεῖς· σχεδὸν δὲ καὶ τἆλλα πάντα προλιμοκτονούμενα πιαίνεται. Μετὰ δὲ [x] τὰς τρεῖς ἡμέρας
4 εὐωχοῦσιν ἤδη οἱ πιαίνοντες τὰς ὗς. Οἱ δὲ Θρᾷκες πιαίνουσι τῇ μὲν πρώτῃ πιεῖν διδόντες, εἶτα διαλείπουσιν ἡμέραν μίαν τὸ πρῶτον, μετὰ δὲ [y] ταῦτα δύο, [z] εἶτα τρεῖς καὶ τέτταρας [a] μέχρι τῶν ἑπτά. Πιαίνεται δὲ τὸ ζῷον τοῦτο κριθαῖς, κέγχροις, σύκοις, [b] ἀκύλοις, ἀχράσι, [c] σικύοις. Μάλιστα δὲ καὶ ταῦτα καὶ τἆλλα τὰ ἔχοντα κοιλίαν [d] θερμὴν [e] ἡ ἀτρεμία
5 πιαίνει· [f] τὰς δ' ὗς καὶ τὸ [g] λούεσθαι ἐν πηλῷ. Νέμεσθαι δὲ βούλονται κατὰ τὰς ἡλικίας. Μάχεται δὲ ὗς καὶ λύκῳ. Ἀπογίνεται δ' ἀπὸ [h] τοῦ σταθμοῦ, ὅσον ἕλκει ζῶσα, τὸ ἕκτον μέρος εἰς τρίχας καὶ αἷμα καὶ τὰ τοιαῦτα. Θηλαζόμεναι δὲ

[k] ἵππος Ca. [l] μακραύχενα] μικρὰ οὐχ ἕνα P.Ea. [m] κρεατώδη P.Da.Ea. [n] καὶ ante ὅσα om.Da. [o] ποιοφάγα Aa.Ca. [p] ὑός] κυνός P.Da.Ea. [q] ποιοφάγον Aa.Ca.Da. [r] καρποφόρον Aa. [s] ἐστίν om. Aa.Ca. [t] κατὰ τὸ μ. Da. [v] γιν.] ἐπιγινώσκουσιν P.Da. [w] ἱστῶντές Da, [x] τὰς om. Aa.Ca. [y] τοῦτο Aa.Ca. [z] εἶτα] εἶτα καὶ Da. [a] μέχρι] καὶ μέχρι P.Ea. [b] ἀκοίλοις pr. Aa, ἀκύλαις corr. [c] σικύσι P.Ea, συκιοῖς Aa, συκινοῖς Ca. [d] θερμὴν] θερμὴν ἀγαθὴν Aa, ἀγαθὴν P.Ca.Da. [e] ἡ ἀτρεμίαν Aa.Ca. [f] τὰς δ' ὗς] δὲ τὰς ὗς Aa.Ca, τὰς νηδὺς P, τὰς νηδὺς Ea. [g] λούεσθαι] νέμεσθαι Ca. [h] τοὺς σταθμοὺς ὅσον ζῶσα ἕλκει P.

[i] καὶ αἱ ὕες καὶ τἆλλα πάντα λεπτότερα γίνεται. Ταῦτα μὲν οὖν τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. Οἱ δὲ βόες εἰσὶ μὲν καὶ καρ- 7
ποφάγοι καὶ [k] ποηφάγοι, πιαίνονται δὲ [l] τοῖς τε φυσητικοῖς, οἷον ὀρόβοις καὶ κυάμοις [m] ἐρηριγμένοις καὶ χλόῃ κυάμων, καὶ [n] ἐάν τις τὸ δέρμα [o] ἐντεμὼν φυσήσῃ καὶ μετὰ ταῦτα [p] παράσχῃ [q] τὴν τροφὴν τοῖς πρεσβυτέροις, ἔτι δὲ κριθαῖς καὶ [r] ἁπλῶς καὶ ἐπτισμέναις, καὶ τοῖς γλυκέσιν, οἷον σύκοις καὶ ἀσταφίσι καὶ οἴνῳ καὶ τοῖς φύλλοις τῆς πτελέας· μάλιστα δ' οἱ [s] ἥλιοι καὶ τὰ λουτρὰ [t] τὰ θερμά. Τὰ δὲ [v] κέρατα τῶν 2
νέων χλιαινόμενα τῷ κηρῷ ἄγεται ῥᾳδίως ὅπου ἄν τις [w] ἐθέλῃ· καὶ τοὺς πόδας [x] δ' ἧττον ἀλγοῦσιν, [y] ἐάν τις τὰ κέρατα [z] ἀλείφῃ κηρῷ [a] ἢ πίττῃ ἢ ἐλαίῳ. Πονοῦσι δ' [b] αἱ ἀγελαῖαι μᾶλλον ὑπὸ τῆς [c] πάχνης μετανιστάμεναι ἢ ὑπὸ χιόνος. Αὐ- 3
ξάνονται δὲ ὅταν πλείω ἔτη ἀνόχευτοι ὦσιν· διὸ οἱ ἐν τῇ Ἠπείρῳ τὰς καλουμένας Πυρρίχας βοῦς ἐννέα ἔτη [d] διατηροῦσιν ἀνοχεύτους καὶ καλοῦσιν ἀποταύρους, [e] ὅπως [f] αὐξάνωνται. Τούτων δὲ τὸ μὲν πλῆθος εἶναί φασι περὶ [g] τετρακοσίας, ἰδίους τῶν βασιλέων, [h] ἐν ἄλλῃ δὲ ζῆν χώρᾳ οὐ δύνασθαι· καίτοι πεπειρᾶσθαι τινάς. Ἵπποι δὲ καὶ ὀρεῖς καὶ ὄνοι [i] καρ- 8
ποφάγοι μέν εἰσι καὶ [k] ποηφάγοι, μάλιστα δὲ πιαίνεται τῷ [l] ποτῷ· ὡς γὰρ ἂν [m] πίνῃ τὰ ὑποζύγια τὸ ὕδωρ, οὕτω καὶ πρὸς τὴν ἀπόλαυσιν ἔχει τῆς τροφῆς, καὶ [n] ὅπου δ' ἂν ἧττον [o] δυσχεραίνῃ τὸ ποτόν, τοῦτο μᾶλλον εὔχορτόν ἐστιν. [p] Ἡ δὲ [q] κράστις [r] λειοτριχεῖν ποιεῖ, ὅταν ἔγκυος ᾖ· ὅταν δ' ἀθέ-

[i] καὶ post δὲ om. Aa.Ca. [k] ποιοφάγοι Aa.Ca.Da, ποοφάγοι P. [l] τοῖς φυσικοῖς P.Da. [m] ἐριριγμένοις P.Ea, ἠρεισμένοις Aa, ἠριγμένοις Ca, om. Da. [n] ἂν Ca. [o] ἐκτεμὼν Aa.Ca. [p] παρέχῃ P.Da. [q] τὴν om. Aa.Ca. [r] ἁπλαῖς Da. [s] ἥλιοι] ἠλεῖοι P.Ea. [t] τὰ post λουτρὰ om. P.Ea. [v] κεράτια P. [w] θέλῃ Aa.Ca. [x] δ' om. Aa. [y] ἂν Ca. [z] ἀλιφῇ Aa. [a] ἢ ἐλαίῳ ἢ πίττῃ Aa.Ca. [b] αἱ ἀγέλαι αἱ P.Ea, αἱ ἀγέλαι Aa.Da. [c] πάχνης] γαλήνης P.Ea. [d] διαφυλάττουσιν Aa.Ca. [e] ὅτε Da, ὅταν Ca.Ea. [f] αὔξωνται P.Da. [g] τετρακοσίους P.Ca, τριακοσίας Da. [h] ζῆν δὲ ἐν ἄλλῃ Aa.Ca. [i] καρποφάγα μέν ἐστι P.Da. [k] ποιοφάγοι Aa, ποηφάγα P.Da. [l] πότῳ Da, τόπῳ P. [m] πίνηται Aa. [n] ὅπου δ'] ὁποῖον P.Da. [o] δυσχεραίνῃ] ᾖ τὸ δυσχεραῖνον P.Ea. [p] ἡ om. P. [q] κράστις Sylburgius: κράσις Aa.Ca, κρατὶς Da.Ea, κρατὲς P. [r] λειοκρατεῖν P.Ea, πλειοτριχεῖν Aa.Ca.

2 ρας [s] ἔχῃ [t] σκληρούς, οὐκ ἀγαθή. Τῆς δὲ πόας τῆς Μη-
δικῆς ἥ τε πρωτόκουρος φαύλη, καὶ [v] ὅπου ἂν ὕδωρ δυσῶδες
ἐπάγηται· [w] ὄζει γὰρ τῆς πόας. Πίνειν δ' οἱ μὲν βόες ζη-
τοῦσι καθαρόν, οἱ δ' ἵπποι ὥσπερ [x] αἱ κάμηλοι· ἡ δὲ κάμηλος
πίνει ἥδιον θολερὸν καὶ παχύ, [y] οὐδ' ἀπὸ τῶν ποταμῶν πρό-
τερον πίνει ἢ [z] συνταράξαι. Δύναται δ' ἄποτος ἀνέχεσθαι
καὶ τέτταρας ἡμέρας· εἶτα μετὰ ταῦτα πίνει πολὺ πλῆθος.
9 [a] Ὁ δ' ἐλέφας ἐσθίει πλεῖστον μὲν μεδίμνους Μακεδονικοὺς
ἐννέα ἐπὶ μιᾶς ἐδωδῆς· ἐπικίνδυνον δὲ τὸ τοσοῦτον πλῆθος·
τὸ δ' ἐπίπαν ἓξ μεδίμνους ἢ ἑπτά, ἀλφίτων δὲ πέντε [b] με-
δίμνους καὶ οἴνου πέντε [c] μάρεις (ἔστι δ' ὁ [c] μάρις ἓξ κοτύ-
2 λαι). Ἤδη δέ τις ἔπιεν ἐλέφας μετρητὰς ὕδατος Μακεδονι-
κοὺς εἰσάπαξ δέκα [d] καὶ [e] τέτταρας, καὶ πάλιν τῆς δείλης ἄλ-
λους ὀκτώ. Ζῶσι δ' αἱ μὲν πολλαὶ τῶν καμήλων περὶ ἔτη
τριάκοντα, ἔνιαι δὲ πολλῷ πλείω· καὶ γὰρ εἰς ἔτη ἑκατὸν
ζῶσιν. Τὸν δ' ἐλέφαντα ζῆν [f] οἱ μὲν περὶ ἔτη διακόσιά φα-
σιν, οἱ δὲ τριακόσια.
10 Πρόβατα δὲ καὶ αἶγες εἰσὶ μὲν [g] ποηφάγα, τὴν δὲ νομὴν
ποιοῦνται τὰ μὲν πρόβατα [h] προσεδρεύοντα καὶ [i] μονίμως,
αἱ δ' αἶγες ταχὺ μεταβάλλουσαι καὶ τῶν ἄκρων ἁπτόμεναι
2 [k] μόνον. Πιαίνει δὲ μάλιστα τὸ πρόβατον τὸ ποτόν, διὸ
καὶ τοῦ θέρους διδόασιν ἅλας διὰ πέντε ἡμερῶν μέδιμνον τοῖς
ἑκατόν· γίνεται γὰρ οὕτως [l] ὑγιεινότερον [m] καὶ πιότερον τὸ
ποιμνίον. Καὶ τὰ πολλὰ [n] δὲ ἁλίζοντες διὰ τοῦτο προσ-
φέρουσιν, [o] οἷον ἔν τε τοῖς ἀχύροις ἅλας πολλούς (διψῶντα
γὰρ πίνει μᾶλλον) καὶ τοῦ μετοπώρου τὴν [p] κολοκύνθην ἁλὶ
3 πάττοντες· τοῦτο γὰρ [q] καὶ γάλα ποιεῖ πλεῖον. Καὶ κινού-

[s] ἔχειν A[a]. [t] σκληρούς om. P. [v] ὅπου ἂν] ὁπόταν P.E[a], ὅταν A[a].C[a]. [w] ὄζει γὰρ] ὅταν P, ὃ E[a]. [x] αἱ] καὶ αἱ P.D[a]. [y] οὐδὲ γὰρ ἀπὸ A[a]. [z] συνταράξει P.D[a]. [a] ὁ—τοσοῦτον πλῆθος om. C[a]. [b] μεδίμνους om. D[a]. [c] μαρεῖς et μαρὶς P.D[a]. [d] καὶ om. D[a]. [e] τέσσαρας P.A[a]. [f] φασὶν οἱ μὲν περὶ ἔτη τριακόσια, οἱ δὲ διακόσια P.D[a]. [g] ποιοφάγα A[a].C[a].D[a]. [h] προεδρεύοντα P. [i] νομίμως C[a]. [k] μόνων A[a].C[a]. [l] ὑγιεινὸν P.E[a]. [m] καὶ πιότερον om. A[a].C[a]. [n] δὲ ἁλίζοντες] δελεάζοντες P.E[a]. [o] οἷον om. D[a]. [p] κολοκύντην ἅλα P.D[a]. [q] καὶ post γὰρ om. P.

μεναι δὲ μεσημβρίας [r] πίνουσι μᾶλλον πρὸς [s] τὴν δείλην.
Πρός τε τοὺς τόκους ἀλιζόμεναι μείζω τὰ οὔθατα [t] καθιᾶσιν.
Πιαίνει δὲ τὰ πρόβατα [v] θαλλός, κότινος, ἀφάκη, [w] ἄχυρα
[x] ὁποῖα ἂν ᾖ· [y] ἅπαντα δὲ μᾶλλον πιαίνει ἅλμῃ [z] προσραν-
θέντα. Παχύνεται δὲ καὶ ταῦτα μᾶλλον [a] προλιμοκτονη-
θέντα τρεῖς ἡμέρας. Ὕδωρ δὲ [b] τοῖς προβάτοις τοῦ μετο- 4
πώρου τὸ βόρειον τοῦ νοτίου ἄμεινον, καὶ αἱ νομαὶ αἱ πρὸς
ἑσπέραν συμφέρουσιν, λεπτύνουσι δ' αἱ ὁδοὶ καὶ [c] αἱ ταλαι-
πωρίαι. Οἱ δὲ ποιμένες γινώσκουσι τὰς [d] ἰσχυούσας τῶν
[e] οἰῶν, ὅταν χειμὼν ᾖ, τῷ [f] ἔχειν πάχνην, [g] τὰς δὲ [h] μὴ ἔχειν·
διὰ γὰρ τὴν ἀσθένειαν κινούμεναι ἀποβάλλουσιν αἱ μὴ ἰσχύ-
ουσαι. Παντὸς δὲ τετράποδος τὰ κρέα χείρω, [i] ὅπου ἑλώδη 5
χωρία νέμονται ἢ ὅπου μετεωρότερα. Εἰσὶ δ' [k] εὐχειμερώ-
τεραι αἱ πλατύκερκοι [l] οἶες τῶν μακροκέρκων καὶ αἱ [m] κολέραι
τῶν [n] λασίων· δυσχείμεροι δὲ καὶ [o] αἱ [p] οὖλαι. Ὑγιεινότεραι
μὲν οὖν [q] αἱ [r] οἶες τῶν αἰγῶν, ἰσχύουσι δὲ μᾶλλον αἱ αἶγες
τῶν [s] οἰῶν. Τῶν δὲ [t] λυκοβρώτων προβάτων τὰ κώδια καὶ
τὰ ἔρια καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ἱμάτια φθειρωδέστερα γίνεται πολὺ
μᾶλλον τῶν ἄλλων.

Τῶν δ' ἐντόμων τὰ μὲν ἔχοντα ὀδόντας παμφάγα [v] ἐστί, 11
τὰ δὲ γλῶτταν μόνον τοῖς ὑγροῖς τρέφεται, [w] πάντοθεν
[x] ἐκχυλίζοντα [y] ταύτῃ. Καὶ τούτων τὰ μὲν παμφάγα (πάν-
των [z] γὰρ γεύεται [a] τῶν χυμῶν), οἷον αἱ μυῖαι, τὰ δ' αἱμο-
βόρα, καθάπερ μύωψ καὶ οἶστρος· τὰ δὲ φυτῶν καὶ καρ-

[r] πίνουσι δὲ μ. A^{a}. [s] τῇ δείλῃ P.D^{a}. [t] καθίησι A^{a}.C^{a}. [v] θαλὸς P. [w] ἀχύρα A^{a}. [x] ἂν ὁποία ᾖ A^{a}, καὶ πόα P, καὶ ποία E^{a}. [y] πάντα P.D^{a}. [z] προρρανθέντα P.D^{a}. [a] προσλιμοκτονηθέντα A^{a}. [b] τοῖς om. P.D^{a}. [c] αἱ post καὶ om. P.E^{a}. [d] ἰσχυρὰς P.D^{a}. [e] ὑῶν P.D^{a}, ὀΐων A^{a}.C^{a}. [f] πάχνην ἔχειν P.D^{a}. [g] τοὺς C^{a}. [h] μὴ] τῷ μὴ P.D^{a}. [i] ὅπου εἰς ἑλώδη P.D^{a}. [k] εὐχειμώτεροι οἱ A^{a}. [l] ὄϊες D^{a}, ὗες P.E^{a}, om. A^{a}.C^{a}. [m] κολοεραὶ C^{a}. [n] δασείων A^{a}.C^{a}. [o] αἱ om. P.E^{a}. [p] οὖλαι] αἶγες P.D^{a}. [q] αἱ om. P.D^{a}. [r] ὄϊες A^{a}.C^{a}.D^{a}, ὗες P.E^{a}. [s] ὀΐων A^{a}.C^{a}.D^{a}, ὑῶν P.E^{a}. [t] λευκοβρώτων A^{a}. [v] εἰσὶ A^{a}. [w] πανταχόθεν A^{a}. [x] ἐκχολίζοντα P.E^{a}. [y] ταύτην A^{a}.C^{a}. [z] γὰρ om. A^{a}.C^{a}. [a] τῶν om. P.D^{a}.E^{a}.

2 πῶν [b] ζῇ [c] χυλοῖς. Ἡ δὲ μέλιττα μόνον πρὸς οὐδὲν [d] προσ-
ίζει σαπρόν, [e] οὐδὲ χρῆται τροφῇ [f] οὐδεμιᾷ ἀλλ' ἢ τῇ γλυ-
κὺν ἐχούσῃ χυμόν· καὶ ὕδωρ δ' [g] ἥδιστα εἰς [h] ἑαυτὰς λαμβά-
νουσιν, ὅπου ἂν [i] καθαρὸν [k] ἀναπηδᾷ.

Τροφαῖς μὲν οὖν χρῶνται [l] τὰ γένη τῶν ζῴων ταῖς [m] εἰ-
12 ρημέναις. Αἱ δὲ πράξεις αὐτῶν ἅπασαι περί τε τὰς ὀχείας
καὶ [n] τὰς τεκνώσεις εἰσί, καὶ περὶ τὰς εὐπορίας τῆς τροφῆς,
[o] καὶ πρὸς τὰ ψύχη καὶ [p] τὰς ἀλέας πεπορισμέναι, καὶ πρὸς
2 [q] τὰς μεταβολὰς [r] τὰς τῶν ὡρῶν. Πάντα γὰρ τῆς κατὰ τὸ
[s] θερμὸν καὶ ψυχρὸν μεταβολῆς αἴσθησιν ἔχει σύμφυτον, καὶ
καθάπερ τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν εἰς τὰς οἰκίας τοῦ χειμῶνος με-
ταβάλλουσιν, οἱ δὲ πολλῆς χώρας κρατοῦντες θερίζουσι μὲν
ἐν τοῖς ψυχροῖς χειμάζουσι δ' ἐν τοῖς ἀλεεινοῖς, οὕτω καὶ
3 τῶν ζῴων τὰ δυνάμενα μεταβάλλειν τοὺς τόπους. Καὶ τὰ
μὲν ἐν αὐτοῖς τοῖς συνήθεσι τόποις εὑρίσκεται τὰς βοηθείας, τὰ
δ' ἐκτοπίζει, [t] μετὰ μὲν τὴν φθινοπωρινὴν ἰσημερίαν ἐκ τοῦ
Πόντου [v] καὶ τῶν ψυχρῶν [w] τόπων φεύγοντα τὸν ἐπιόντα
χειμῶνα, μετὰ δὲ τὴν ἐαρινὴν ἐκ τῶν [x] θερμῶν εἰς τοὺς τόπους
τοὺς ψυχροὺς φοβούμενα τὰ καύματα, τὰ [y] μὲν ἐκ τῶν ἐγγὺς
τόπων ποιούμενα τὰς μεταβολάς, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῶν ἐσχάτων
ὡς εἰπεῖν, οἷον αἱ γέρανοι ποιοῦσιν· [z] μεταβάλλουσι γὰρ ἐκ
τῶν Σκυθικῶν πεδίων εἰς τὰ ἕλη τὰ [a] ἄνω τῆς Αἰγύπτου,
ὅθεν ὁ Νεῖλος ῥεῖ· [b] οὗ καὶ λέγονται τοῖς Πυγμαίοις ἐπιχει-
ρεῖν· οὐ γάρ ἐστι τοῦτο μῦθος, ἀλλ' [c] ἔστι κατὰ τὴν ἀλή-

[b] ζῇ om. pr. A^a. [c] χυμοῖς P.E^a. et rc. A^a. [d] σαπρὸν προσίζει A^a.C^a, προσίζει σαθρὸν P. [e] οὐ χρῆται δὲ P. [f] οὐδεμία ἄλλη. τὰ δὲ γλυκὺν ἔχουσι A^a.C^a. [g] ἥδιστον P.D^a. [h] αὐτὰς C^a. [i] καθαρὸν om. P.D^a. [k] ἀναπηδίῃ P, ἀναπηδείῃ E^a. [l] τῶν ζώων τὰ γένη D^a. [m] προειρημέναις A^a.C^a. [n] τὰς post καὶ om. P.C^a.D^a. [o] καὶ πρὸς—πεπορισμέναι om. P.E^a. [p] τὰς] πρὸς τὰς A^a.C^a. [q] τὰς om. D^a. [r] τὰς om. A^a.C^a. [s] ψυχρὸν καὶ θερμὸν D^a. [t] μετὰ μὲν] μετὰ δὲ P.D^a.E^a, τὰ δὲ μετὰ μὲν A^a.C^a. [v] καὶ om. C^a. [w] τόπων om. P. [x] θερινῶν P. [y] μὲν καὶ ἐκ D^a. [z] μεταβάλλουσαι τὰ ἐκ P.E^a. [a] ἄνω om. A^a.C^a. [b] οὗ—ἐπιχειρεῖν] ἔστι δὲ ὁ τόπος οὗτος περὶ ὃν οἱ πυγμαῖοι κατοικοῦσιν P. et, qui κατέχουσιν, D^a.E^a. [c] κατὰ τὴν ἀλήθειαν ἔστι D^a.

θειαν [d] γένος μικρὸν [e] μέν, ὥσπερ λέγεται, καὶ αὐτοὶ καὶ [e] οἱ
ἵπποι, τρωγλοδύται δ' εἰσὶ τὸν βίον. Καὶ οἱ πελεκᾶνες δ' 4
ἐκτοπίζουσι, καὶ πέτονται ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος [f] ποταμοῦ ἐπὶ
τὸν Ἴστρον, κἀκεῖ τεκνοποιοῦνται· ἀθρόοι δ' ἀπέρχονται,
ἀναμένοντες οἱ [g] πρότεροι τοὺς [h] ὕστερον, διὰ τὸ ὅταν [i] ὑπερ-
πτῶνται τὸ ὄρος ἀδήλους γίνεσθαι [k] τοὺς προτέρους τοῖς
ὑστέροις. Καὶ οἱ ἰχθύες δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον οἱ μὲν ἐκ τοῦ 5
Πόντου [l] καὶ εἰς τὸν Πόντον μεταβάλλουσιν, οἱ δ' ἐν μὲν τῷ
χειμῶνι ἐκ τοῦ πελάγους [m] πρὸς τὴν [n] γῆν, τὴν ἀλέαν διώ-
κοντες, ἐν δὲ τῷ θέρει ἐκ τῶν προσγείων εἰς τὸ πέλαγος,
φεύγοντες τὴν ἀλέαν. Καὶ τὰ ἀσθενῆ [o] δὲ τῶν ὀρνέων ἐν 6
[p] μὲν τῷ χειμῶνι καὶ τοῖς πάγοις εἰς τὰ πεδία καταβαίνουσι
διὰ τὴν ἀλέαν, ἐν δὲ τῷ θέρει ἀποχωροῦσιν εἰς τὰ ὄρη ἄνω
διὰ [q] τὰ καύματα. Ποιεῖται δ' ἀεὶ [r] τὰ ἀσθενέστερα πρῶτα
τὴν μετάστασιν καθ' [s] ἑκατέραν τὴν ὑπερβολήν, [t] οἷον οἱ μὲν
[v] σκόμβροι τῶν θύννων, οἱ δ' ὄρτυγες τῶν γεράνων· τὰ μὲν
γὰρ μεταβάλλει τοῦ Βοηδρομιῶνος, τὰ δὲ τοῦ Μαιμακτη-
ριῶνος. Ἔστι δὲ πιότερα πάντα ὅταν ἐκ [w] τῶν ψυχρῶν 7
τόπων μεταβάλλῃ ἢ ὅταν ἐκ τῶν θερμῶν, οἷον [x] καὶ οἱ ὄρ-
τυγες [y] τοῦ φθινοπώρου μᾶλλον ἢ τοῦ ἔαρος. Συμβαίνει δ' ἐκ
τῶν ψυχρῶν τόπων ἅμα μεταβάλλειν καὶ ἐκ τῆς ὥρας τῆς
θερμῆς. Ἔχουσι δὲ [z] καὶ πρὸς τὰς ὀχείας ὁρμητικώτερον
κατὰ τὴν ἐαρινὴν ὥραν καὶ ὅταν μεταβάλλωσιν ἐκ τῶν θερ-
μῶν. Τῶν μὲν οὖν ὀρνέων [a] αἱ γέρανοι, καθάπερ εἴρηται 8
πρότερον, ἐκτοπίζουσιν εἰς τὰ ἔσχατα ἐκ τῶν ἐσχάτων.
Πέτονται δὲ πρὸς τὸ πνεῦμα. Τὸ δὲ περὶ τοῦ λίθου ψεῦδός
ἐστι· λέγεται γὰρ ὡς ἔχουσιν [b] ἕρμα λίθον, ὃς γίνεται χρή-

[d] γόνος P.Ea. [e] μέν et οἱ om. Aa.Ca. [f] ποταμοῦ om. P.Ca.Ea. [g] πρότερον P.Ea. [h] ὑστέρους Ea. [i] ὑπερπτῶσι Aa.Ca. [k] τοὺς ὑστέρους τοῖς προτέροις Da, τοὺς ὑστέρους τοῖς πρότερον P.Ea, τοῖς ὑστέροις τοὺς προτέρους Aa. [l] καὶ om. P.Da.Ea. [m] πρὸς] εἰς Ea. [n] γῆν τὴν ἀλέαν] ἀλέαν γῆν P. [o] δὲ om. P.Aa.Ca.Ea. [p] μὲν] δὲ P. [q] τὰ κύματα Aa τὸ κύημα Ca. [r] τὰ ἀσθ. πρῶτα τὴν μετάβασιν Da, τὰ πρῶτα τὴν μετάστασιν τὰ ἀσθ. P.Ea. [s] ἑτέραν P.Ca. [t] οἷον om. Aa. [v] σκόλαυροι Aa. [w] τῶν om. Da. [x] καὶ om. P. [y] τοῦ] ἐκ τοῦ P.Ea. [z] καὶ post δὲ om. Aa. [a] αἱ] αἵτε Aa.Ca. [b] ἑρμάλιθον P.Ea.

σιμος πρὸς τὰς τοῦ χρυσοῦ βασάνους, ὅταν [c] ἀνεμέσωσιν.
9 Ἀπαίρουσι δὲ καὶ [d] αἱ φάτται καὶ αἱ πελειάδες, καὶ οὐ χει-
μάζουσι, [e] καὶ αἱ χελιδόνες καὶ αἱ τρυγόνες· αἱ δὲ περιστεραὶ
καταμένουσιν. Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ὄρτυγες, ἐὰν μή τινες
ὑπολειφθῶσι καὶ τῶν [f] τρυγόνων καὶ τῶν ὀρτύγων ἐν [g] εὐεί-
λοις χωρίοις. Ἀγελάζονται δ' [h] αἵ τε φάτται καὶ αἱ τρυ-
γόνες, ὅταν τε [i] παραγίνωνται καὶ [k] πάλιν ὅταν ὥρα ᾖ πρὸς
10 τὴν ἀνακομιδήν. Οἱ δ' ὄρτυγες ὅταν [l] πέσωσιν, ἐὰν μὲν εὐδία
ᾖ βόρειον ᾖ, συνδυάζονταί [m] τε καὶ [n] εὐημεροῦσιν, ἐὰν δὲ
νότος, χαλεπῶς ἔχουσι διὰ τὸ μὴ εἶναι πτητικοί· ὑγρὸς γὰρ
καὶ βαρὺς ὁ ἄνεμος· διὸ καὶ οἱ θηρεύοντες [o] ἐπιχειροῦσι τοῖς
νοτίοις. Εὐδίας δ' οὐ πέτονται διὰ τὸ βάρος· πολὺ γὰρ τὸ
11 σῶμα, διὸ καὶ βοῶντες πέτονται· πονοῦσι γάρ. Ὅταν μὲν
οὖν ἐκεῖθεν [p] παραβάλλωσιν, οὐκ ἔχουσιν ἡγεμόνας· ὅταν δ'
ἐντεῦθεν [q] ἀπαίρωσιν, ἥ τε γλωττὶς συναπαίρει καὶ ἡ ὀρτυγο-
μήτρα καὶ ὁ [r] ὠτὸς καὶ ὁ [s] κύχραμος, ὅσπερ αὐτοὺς καὶ ἀνα-
καλεῖται [t] νύκτωρ· καὶ ὅταν τούτου τὴν φωνὴν ἀκούσωσιν οἱ
12 θηρεύοντες, ἴσασιν ὅτι οὐ καταμένουσιν. Ἡ δ' ὀρτυγομήτρα
παραπλήσιος τὴν μορφὴν τοῖς λιμναίοις ἐστί, καὶ ἡ γλωττὶς
γλῶτταν ἐξαγομένην ἔχουσα μέχρι πόρρω. Ὁ δ' [r] ὠτὸς
ὅμοιος ταῖς γλαυξὶ καὶ [v] περὶ τὰ ὦτα [w] πτερύγια ἔχων· ἔνιοι
δ' αὐτὸν νυκτικόρακα καλοῦσιν. [x] Ἔστι δὲ [y] κόβαλος καὶ
μιμητής, καὶ ἀντορχούμενος [z] ἁλίσκεται, [a] περιελθόντος θα-
13 τέρου τῶν [b] θηρευτῶν, καθάπερ [c] ἡ γλαύξ. Ὅλως δὲ τὰ
[d] γαμψώνυχα πάντα βραχυτράχηλα καὶ πλατύγλωττα καὶ
μιμητικά· καὶ γὰρ τὸ Ἰνδικὸν ὄρνεον ἡ [e] ψιττάκη, τὸ λεγό-

[c] ἂν ἐμέσωσιν Aa, ἐκπέσῃ P.Da. [d] αἱ ante φάτται om. Aa. [e] καὶ αἱ χελιδόνες om. Aa.Ca. [f] τριγώνων Aa. [g] εὐήλοις Ca, εὐηλίοις P.Da. [h] αἵ τε om. Aa.Ca. [i] παραγένωνται P.Aa.Ca. [k] ὅταν πάλιν P.Da. [l] ἐμπέσωσιν Aa.Ca. [m] τε om. Aa.Ca. [n] ἠρεμοῦσιν P.Da. [o] ἐπιχειροῦσι] οὐκ ἐπιχειροῦσι Aa.Ca. [p] παραβάλωσιν Ca. [q] ἀπάρωσιν P.Da. [r] ὦτος utrobique Aa.Ca. [s] κίχραμος Da, κέχραμος Aa, κεχράμος Ca. [t] νυκτός P.Ea. [v] παρὰ Ca.Da. [w] πτερύγιον Da. [x] ἔτι Aa. [y] κολοβὸς καὶ μιμητὴς P, μιμητὴς καὶ κολοβὸς Da. [z] ἁλίσκεται] ἁλίσκεται δὲ P.Aa.Ca.Ea. [a] περιελθὼν τοῦ θέρους τῶν P.Ea. [b] θηρευόντων Aa.Ca. [c] ἡ om. P.Da. [d] γαμψὰ P.Ea. [e] ψιτάκη Da, σιττακὴ Ca, σιτακὴ Aa.

μενον ἀνθρωπόγλωττον, τοιοῦτόν ἐστι· καὶ ἀκολαστότερον
[f] δὲ γίνεται, ὅταν [g] πίῃ οἶνον. Ἀγελαῖοι δὲ τῶν ὀρνίθων
εἰσὶ γέρανος, κύκνος, πελεκάν, χὴν ὁ μικρός.

Τῶν δ' ἰχθύων οἱ μέν, ὥσπερ εἴρηται, μεταβάλλουσι [h] πρὸς 13
τὴν γῆν ἐκ τοῦ πελάγους καὶ εἰς τὸ πέλαγος ἀπὸ τῆς γῆς,
φεύγοντες τὰς ὑπερβολὰς τοῦ ψύχους καὶ τῆς ἀλέας. Ἀμεί-
νους δ' εἰσὶν οἱ πρόσγειοι τῶν πελαγίων· πλείω γὰρ [i] καὶ
βελτίω νομὴν ἔχουσιν· ὅπου γὰρ [k] ἂν ὁ ἥλιος [l] ἐπιβάλλῃ,
[m] πλείω φύεται καὶ [n] βελτίω καὶ ἁπαλώτερα, οἷον ἐν κήποις.
Καὶ ὁ [o] θὶς ὁ [p] μέλας φύεται πρὸς τῇ γῇ, ὁ δ' ἄλλος ὅμοιός 2
ἐστι τοῖς ἀγρίοις. Ἔτι δὲ καὶ [q] κεκραμένοι τυγχάνουσι
καλῶς τῷ θερμῷ καὶ τῷ [r] ψυχρῷ οἱ τόποι οἱ πρόσγειοι τῆς
θαλάττης· διὸ καὶ [s] αἱ σάρκες [t] συνεστᾶσι μᾶλλον τῶν τοιού-
των ἰχθύων, τῶν δὲ πελαγίων ὑγραί εἰσι καὶ κεχυμέναι. Εἰσὶ 3
δὲ πρόσγειοι [v] σινώδων, κάνθαρος, ὀρφός, χρύσοφρυς, κε-
στρεύς, τρίγλη, [w] κίχλη, δράκων, καλλιώνυμος, [x] κωβιὸς καὶ
τὰ πετραῖα πάντα· [y] πελάγιοι δὲ τρυγὼν καὶ τὰ σελάχη καὶ
[z] γόγγροι οἱ λευκοί, χάννη, [a] ἐρυθρῖνος, γλαῦκος· [b] φάγροι
[c] δὲ καὶ σκορπίοι καὶ γόγγροι [d] οἱ μέλανες καὶ [e] μύραιναι καὶ
κόκκυγες ἐπαμφοτερίζουσιν. Εἰσὶ δὲ διαφοραὶ τούτων καὶ 4
κατὰ [f] τοὺς τόπους, οἷον περὶ Κρήτην οἱ κωβιοὶ καὶ τὰ πε-
τραῖα [g] πάντα πίονα γίνεται. Γίνεται δὲ καὶ ὁ θύννος ἀγαθὸς
[h] πάλιν μετ' Ἀρκτοῦρον· ἤδη γὰρ [i] οἰστρῶν παύεται ταύτην
τὴν ὥραν· διὰ γὰρ τοῦτο ἐν τῷ θέρει χείρων ἐστίν. Γίνονται 5
δὲ καὶ ἐν ταῖς λιμνοθαλάτταις πολλοὶ τῶν ἰχθύων, οἷον
[k] σάλπαι, χρύσοφρυς, [l] τρίγλη καὶ τῶν ἄλλων σχεδὸν οἱ

[f] τε P.E^{a}. [g] πίνῃ C^{a}. [h] πρὸς] εἰς P.D^{a}. [i] νομὴν καὶ βελτίω D^{a}. [k] ἂν ᾖ ὁ P. [l] ἐπιβάλῃ A^{a}. [m] πλείω γίνεται A^{a}.C^{a}, φύεται πλείω P.D^{a}. [n] βελτίω νομὴν ἔχουσι καὶ ἁπαλωτέραν E^{a}, βελτίω νομὴν ἔχουσι καὶ βέλτιον καὶ ἁπαλωτέραν P. [o] θεὶς A^{a}. [p] μέγας C^{a}. [q] κεκραμμένοι A^{a}. [r] ψυχρῷ οἱ πρόσγειοι τόποι D^{a}. [s] αἱ om. C^{a}. [t] συνιστᾶσι D^{a}. [v] συνώδων P.C^{a}.E^{a}, συνόδων καὶ A^{a}.C^{a}. [w] κίκλη P.D^{a}.E^{a}. [x] καρβιὸς A^{a}, βιὸς P, om. E^{a}. [y] πελάγια A^{a}.C^{a}. [z] οἱ γόγγροι λευκοί, χάννα A^{a}.C^{a}. [a] ἐρυθρινός P.D^{a}. [b] φαῦροι D^{a}. [c] τε C^{a}. [d] οἱ om. A^{a}.C^{a}. [e] μύραινα P.E^{a}. [f] τοὺς om. A^{a}. [g] πίονα πάντα P.E^{a}. [h] πάλιν] πλὴν C^{a}. [i] οἴστρῳ P.E^{a}. [k] σάρπη A^{a}.C^{a}. [l] τρίγλα P.

πλεῖστοι. Γίνονται δὲ καὶ [m] ἅμιαι, οἷον περὶ [n] Ἀλωπεκόννησον· καὶ ἐν τῇ [o] Βιστωνίδι λίμνῃ ἔνεστι τὰ [p] πλεῖστα γένη
6 τῶν ἰχθύων. Τῶν δὲ [q] κολιῶν [r] οἱ πολλοὶ εἰς μὲν [s] τὸν [t] Πόντον οὐκ ἐμβάλλουσιν, ἐν δὲ τῇ Προποντίδι θερίζουσι καὶ [v] ἐκτίκτουσι, χειμάζουσι δ' ἐν τῷ [w] Αἰγαίῳ. [x] Θυννίδες [y] δὲ καὶ πηλαμύδες καὶ [z] ἅμιαι εἰς τὸν Πόντον ἐμβάλλουσι τοῦ ἔαρος καὶ θερίζουσιν, σχεδὸν δὲ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν [a] ῥυάδων καὶ ἀγελαίων ἰχθύων. [b] Εἰσὶ δ' οἱ πλεῖστοι ἀγε-
7 λαῖοι. Ἔχουσι δ' οἱ ἀγελαῖοι [c] ἡγεμόνας πάντες. Εἰσπλέουσι δ' εἰς τὸν Πόντον διά τε τὴν τροφήν (ἡ γὰρ νομὴ καὶ πλείων καὶ βελτίων διὰ τὸ πότιμον), καὶ τὰ θηρία [d] δὲ τὰ μεγάλα [e] ἐλάττω· ἔξω γὰρ δελφῖνος καὶ φωκαίνης οὐδέν ἐστιν ἐν τῷ Πόντῳ, καὶ ὁ δελφὶς μικρός· [f] ἔξω δ' [g] εὐθὺς
8 [h] προελθόντι [i] μεγάλοι. Διά τε δὴ τὴν τροφὴν εἰσπλέουσι καὶ διὰ τὸν [k] τόκον· [l] τόποι γάρ εἰσιν ἐπιτήδειοι [m] ἐντίκτειν, καὶ τὸ πότιμον καὶ τὸ γλυκύτερον ὕδωρ ἐκτρέφει τὰ κυήματα. Ὅταν δὲ τέκωσι καὶ τὰ [n] γενόμενα αὐξηθῇ, ἐκπλέου-
9 σιν [o] εὐθὺς μετὰ [p] Πλειάδα. Ἂν μὲν οὖν νότιος ὁ χειμὼν ᾖ, βραδύτερον ἐκπλέουσιν, [q] ἂν δὲ βόρειος, θᾶττον διὰ τὸ [r] τὸ πνεῦμα συνεπουρίζειν· καὶ ὁ γόνος δὲ [s] τότε μικρὸς ἁλίσκεται περὶ Βυζάντιον [t] ἅτ' οὐ γενομένης [v] πολλῆς ἐν τῷ Πόντῳ
10 διατριβῆς. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι καὶ ἐκπλέοντες καὶ εἰσπλέοντες δῆλοί εἰσιν, οἱ δὲ [w] τριχίαι μόνοι εἰσπλέοντες μὲν ἁλίσκονται, ἐκπλέοντες δ' οὐχ ὁρῶνται, ἀλλὰ καὶ ὅταν ληφθῇ τις περὶ Βυζάντιον, οἱ ἁλιεῖς τὰ δίκτυα περικαθαίρουσι διὰ τὸ

[m] ἀμίαι Aa, αἱ ἄμειαι P. [n] ἀλωπεκόνησον P.Da.Ea, ἀλώπεκον νῆσον Ca. [o] βιστονίδι Da, βιστώνῃ P. [p] πλεῖστα om. P.Da. [q] κολοιῶν Aa.Ca, κοιλίων P. [r] οἱ μὲν πολλοὶ Aa.Ca. [s] τὸν om. Da. [t] τόπον Ca. [v] ἐντίκτουσι Aa.Ca.Da. [w] αἰγιαλῷ Aa.Ca. [x] θύννες P.Da, θυνῆδες Aa. [y] δὲ om. Aa. [z] ἄμειαι P. [a] ῥυαλῶν Aa. [b] δ' εἰσὶν P.Ea. [c] ἡγεμόνα. πάντες δὲ εἰσπλέουσιν P.Da. [d] δὲ om. P.Da. [e] ἐλάττω] βελτίω P.Ea. [f] ἔσω P.Ea. [g] εὐθὺ Aa.Ca. [h] προσελθόντι Aa, προσελθών τι P.Ea. [i] μεγάλω P.Ea. [k] ποτόν P.Ea. [l] τόποι τε γάρ Aa. [m] ἐντίκτειν] ἐν τῷ τίκτειν Aa, εἰς τὸ τίκτειν P.Da. [n] γεννώμενα P.Da. [o] εὐθὺ Ca. [p] πλειάδος P.Ea. [q] ὅταν Aa.Ca. [r] τὸ alterum om. Ca. [s] ὅτε μικρὸς Aa, ὅταμακρὸς Ca. [t] ἅτ' οὐ] αὐτοῦ P.Da. [v] ἐν τῷ πόντῳ πολλῆς P.Da. [w] τριχαῖοι μόνοι τῶν ἰχθύων εἰσπλέοντες P.Da.

μὴ εἰωθέναι ἐκπλεῖν. Αἴτιον δ' ὅτι οὗτοι μόνοι ἀναπλέουσιν
εἰς τὸν [x]Ἴστρον, [y]εἶθ' ᾗ σχίζεται, καταπλέουσιν εἰς τὸν
[z]Ἀδρίαν. Σημεῖον δέ, [a]ἐκεῖ [b]γὰρ συμβαίνει τοὐναντίον· 11
εἰσπλέοντες μὲν [c]γὰρ οὐχ ἁλίσκονται [d]εἰς τὸν [e]Ἀδρίαν,
ἐκπλέοντες δ' ἁλίσκονται. Εἰσπλέουσι δ' οἱ θύννοι ἐπὶ δεξιὰ
ἐχόμενοι τῆς γῆς, ἐκπλέουσι δ' ἐπ' ἀριστερά· τοῦτο δέ φασί
τινες ποιεῖν ὅτι τῷ δεξιῷ ὀξύτερον ὁρῶσι, [f]φύσει οὐκ ὀξὺ
βλέποντες. Τὴν μὲν [g]οὖν ἡμέραν οἱ ῥυάδες κομίζονται, τὴν 12
δὲ νύκτα ἡσυχάζουσι [h]καὶ νέμονται, [i]ἐὰν μὴ σελήνη ᾖ· τότε
δὲ κομίζονται καὶ οὐχ ἡσυχάζουσιν. Λέγουσι δέ τινες τῶν
περὶ τὴν θάλατταν ὡς ὅταν τροπαὶ χειμεριναὶ [k]γίνωνται,
οὐκέτι κινοῦνται ἀλλ' ἡσυχάζουσιν, ὅπου ἂν τύχωσι [l]κατα-
ληφθέντες, μέχρι ἰσημερίας. Οἱ μὲν οὖν [m]κολίαι εἰσπλέον- 13
τες ἁλίσκονται, ἐξιόντες δ' ἧττον· [n]ἄριστοι δ' εἰσὶν ἐν τῇ
Προποντίδι πρὸ τοῦ τίκτειν. Οἱ δ' ἄλλοι ῥυάδες ἐξιόντες
ἐκ τοῦ Πόντου [o]ἁλίσκονται μᾶλλον καὶ ἄριστοι τότε εἰσίν·
ὅταν δὲ [p]εἰσπλέωσιν, ἐγγύτατα τοῦ αἰγιαλοῦ πιότατοι ἁλί-
σκονται, ὅσα δ' ἀνωτέρω, ἀεὶ λεπτότεροι. Πολλάκις δὲ καὶ
ὅταν πνεῦμα ἀντικόψῃ νότιον [q]ἐκπλέουσι τοῖς [r]κολίαις
καὶ τοῖς σκόμβροις, κάτω ἁλίσκονται μᾶλλον ἢ περὶ Βυ-
ζάντιον.

Τοὺς μὲν οὖν ἐκτοπισμοὺς τοῦτον ποιοῦνται τὸν τρόπον. 14
Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει πάθος καὶ ἐπὶ τῶν χερσαίων
κατὰ τὴν φωλείαν· τοῦ μὲν γὰρ χειμῶνος ὁρμῶσι πρὸς τὴν
[s]φωλείαν, ἀπαλλάττονται δὲ κατὰ τὴν θερμοτέραν ὥραν.
Ποιοῦνται δὲ τὰ ζῷα [t]καὶ τὰς [u]φωλείας πρὸς τὴν βοήθειαν

[x] Ἴστρον—τὸν om. P.E^a. [y] εἶτ' ἤδη σχ. καὶ κ. A^a.C^a. [z] ἀνδρίαν P.A^a.C^a.E^a. [a] ἐκεῖ] καὶ P.D^a. [b] γὰρ] γὰρ εὖ P.E^a. [c] γὰρ om. A^a. [d] εἰς—ἁλίσκονται om. P.E^a. [e] ἀνδρίαν A^a.C^a. [f] φύσιν οὐκ ὀξεῖ A^a. [g] οὖν om. A^a. [h] καὶ νέμονται—ἡσυχάζουσιν om. P.E^a. [i] ἂν C^a, κἂν D^a. [k] γένωνται A^a.C^a. [l] καταλειφθέντες P.A^a.C^a.E^a. [m] κολιοὶ C^a, κολοιοὶ A^a, κόντες P, κόνες E^a. [n] ἄρισται P.E^a. [o] ἁλίσκονταί τε καὶ μᾶλλον ἄριστοι P.D^a. [p] εἰσπλέωσιν οἱ ἐγγύτατα τοῦ αἰγαίου A^a.C^a. [q] ἐκπνέουσι P.E^a, ἐκπλέουσι καὶ A^a.C^a. [r] κολίοις P.D^a, κολιοῖς C^a, κολοιοῖς A^a. [s] φώλην et sect. 15. φώλη E^a. [t] καὶ] κατὰ A^a. [u] φωλαίας P, φώλας E^a.

καὶ τὰς ὑπερβολὰς τῆς [v] ὥρας ἑκατέρας. [w] Φωλεῖ δὲ τῶν
15 μὲν ὅλον τὸ γένος, ἐνίων δὲ τὰ μὲν τὰ δ' οὔ. Τὰ μὲν γὰρ
ὀστρακόδερμα πάντα φωλεῖ, οἷον τά τε ἐν τῇ θαλάττῃ,
πορφύραι καὶ κήρυκες καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον γένος· ἀλλὰ τῶν
μὲν ἀπολελυμένων ἐπιδηλότερός ἐστιν ἡ [x] φωλεία (κρύπτουσι
γὰρ αὐτά, οἷον [y] οἱ κτένες, τὰ δ' ἴσχει ἐπιπολῆς ἐπικάλυμμα,
οἷον οἱ χερσαῖοι κοχλίαι), τῶν δ' [z] ἀναπολύτων ἄδηλος ἡ με-
16 ταβολή. Φωλοῦσι δ' οὐ τὴν αὐτὴν ὥραν, ἀλλ' οἱ μὲν κοχλίαι
τοῦ χειμῶνος, αἱ δὲ πορφύραι καὶ οἱ κήρυκες ὑπὸ κύνα περὶ
ἡμέρας τριάκοντα, καὶ οἱ κτένες περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον. Τὰ
δὲ πλεῖστα αὐτῶν φωλεῖ καὶ ἐν τοῖς σφόδρα ψύχεσι καὶ ἐν
14 ταῖς σφόδρα ἀλέαις. Τὰ δ' ἔντομα σχεδὸν [a] ἅπαντα φωλεῖ,
πλὴν [b] εἴ τι ἐν ταῖς [c] οἰκήσεσι συνανθρωπεύεται [d] αὐτῶν, καὶ
ὅσα φθείρεται καὶ μὴ διετίζει. Ταῦτα δὲ φωλεῖ τοῦ χει-
μῶνος. Φωλεῖ δὲ τὰ μὲν πλείους ἡμέρας, τὰ δὲ τὰς χειμερι-
2 ωτάτας, οἷον αἱ μέλιτται· καὶ γὰρ αὗται φωλοῦσιν. Ση-
μεῖον δ' ὅτι οὐδὲν [e] φαίνονται γευόμεναι τῆς παρακειμένης
τροφῆς· [f] κἄν τις αὐτῶν [g] ἐξερπύσῃ, φαίνεται [h] διαφανής,
καὶ οὐθὲν ἐν τῇ κοιλίᾳ ἐνὸν δῆλον. Ἡσυχάζει δ' ἀπὸ Πλει-
άδος δύσεως μέχρι τοῦ ἔαρος. [i] Ποιεῖται δὲ τὰ ζῷα τὰς φω-
λείας ἀποκρυπτόμενα ἐν ἀλεεινοῖς καὶ ἐν οἷς εἴωθε τόποις
15 [k] ἐπικοιτάζεσθαι. Φωλεῖ [l] δὲ καὶ τῶν ἐναίμων πολλά, οἷον
τά τε φολιδωτά, ὄφεις τε καὶ [m] σαῦραι καὶ ἀσκαλαβῶται
καὶ κροκόδειλοι οἱ ποτάμιοι, τέτταρας μῆνας τοὺς χειμεριω-
τάτους, καὶ οὐκ ἐσθίουσιν οὐδέν. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ὄφεις ἐν
τῇ γῇ [n] φωλοῦσιν, [o] αἱ δ' [p] ἔχιδναι ὑπὸ τὰς πέτρας [q] ἀπο-
2 κρύπτουσιν [r] ἑαυτάς. Φωλοῦσι δὲ πολλοὶ [s] καὶ τῶν ἰχθύων,

[v] ἑκατέρας ὥρας P. [w] φωλεῖ δὲ τῶν] φωλιδωτῶν Da, φολιδωτὰ P. [x] φώλη Ea. [y] οἱ om. P.Ea. [z] ἀπολύτων Ca. [a] πάντα Aa.Ca. [b] εἴ τι ἐν] εἰπεῖν P.Ea, εἰ τινὲς ἐν Aa.Ca. [c] οἰκήσεσιν εἴ τι σ. P.Ea. [d] αὐτῶν] δὲ αὐτῶν Aa.Ca. [e] φαίνονται γευόμεναι] γεύεται Aa.Ca. [f] καὶ ἐάν P.Da. [g] ἐξερπύσας Ea. [h] ἀφανής P. [i] ποιεῖ Aa.Ca. [k] ἐπηλυγάζεσθαι Aa, ἐπιλυγάζεσθαι Ca. [l] δὲ πολλὰ καὶ τῶν ἐναίμων P.Ea, δὲ καὶ τὰ πολλὰ τῶν ἐναίμων Da. [m] σαῦροι Aa.Ca. [n] et sect. 3. φωλεύουσιν P.Da. [o] οἱ P.Ca.Ea. [p] ἐχίναι P, ἐχῖνοι Ea. [q] κατακρύπτουσιν P.Da.Ea. [r] αὐτάς Ca, ἑαυτούς P.Ea. [s] καὶ om. P.

[t] ἐπιφανέστατα δ' [u] ἵππουρος καὶ κορακῖνος τοῦ χειμῶνος·
οὗτοι γὰρ [v] μόνοι οὐχ ἁλίσκονται οὐδαμοῦ πλὴν κατά τινας
χρόνους τακτοὺς καὶ τοὺς [w] αὐτοὺς ἀεί, τὰ δὲ λοιπὰ [x] πάντα
σχεδόν. [y] Φωλεῖ δὲ καὶ μύραινα καὶ ὀρφὸς καὶ γόγγρος.
Κατὰ συζυγίας [z] δ' οἱ πετραῖοι [a] φωλοῦσιν οἱ ἄρρενες τοῖς 3
θήλεσιν, ὥσπερ καὶ νεοττεύουσιν, οἷον [b] κίχλαι, κόττυφοι,
[c] πέρκαι. Φωλοῦσι δὲ καὶ οἱ θύννοι τοῦ χειμῶνος ἐν τοῖς
βάθεσι, καὶ γίνονται πιότατοι μετὰ τὴν φωλείαν, καὶ ἄρ-
χονται θηρεύεσθαι ἀπὸ Πλειάδος ἀνατολῆς [d] μέχρι Ἀρκτού-
ρου δύσεως τὸ ἔσχατον· τὸν δ' ἄλλον χρόνον ἡσυχίαν ἔχουσι
φωλοῦντες. Ἁλίσκονται δ' ἔνιοι περὶ τὸν χρόνον τῆς φω- 4
λείας καὶ τούτων καὶ τῶν ἄλλων τινὲς τῶν φωλούντων [e] κι-
νούμενοι, ἂν ἀλεεινὸς ᾖ ὁ τόπος καὶ [f] ἐπιγίνωνται εὐδῖαι
παράλογοι· ἀπὸ γὰρ τῆς θαλάμης [g] προέρχονται μικρὸν
ἐπὶ νομήν· καὶ [h] ταῖς πανσελήνοις. Εἰσὶ δ' οἱ πολλοὶ φω- 5
λοῦντες ἥδιστοι. Αἱ δὲ [i] πριμάδες κρύπτουσιν ἑαυτὰς ἐν τῷ
βορβόρῳ· σημεῖον δὲ τό [k] τε μὴ ἁλίσκεσθαι [l] καὶ ἰλὺν ἐχού-
σας [m] ἐπὶ τοῦ νώτου φαίνεσθαι πολλὴν καὶ τὰ πτερύγια ἐν-
τεθλιμμένα. Κατὰ δὲ τὴν [n] ἐαρινὴν ὥραν κινοῦνται καὶ 6
[o] προέρχονται πρὸς τὴν γῆν [p] ὀχευόμεναι καὶ τίκτουσαι, καὶ
ἁλίσκονται [q] κύουσαι· καὶ τότε [r] δοκοῦσιν ὡραῖοι εἶναι, οἱ δὲ
μετοπωρινοὶ καὶ χειμερινοὶ χείρους· ἅμα δὲ καὶ οἱ ἄρρενες
φαίνονται πλήρεις [s] ὄντες θοροῦ. Ὅταν μὲν οὖν μικρὰ τὰ
κυήματ' ἔχωσι, δυσάλωτοί εἰσιν, ὅταν δὲ μείζω, πολλοὶ ἁλί-
σκονται διὰ τὸ [t] οἰστρᾶν. Φωλεῖ δὲ τὰ μὲν ἐν τῇ ἄμμῳ τὰ 7
δ' ἐν τῷ πηλῷ, ὑπερέχοντα τὸ στόμα μόνον. Τὰ μὲν πλεῖ-

[t] ἐμφανέστατα P.D[a]. [u] ἱπποῦρος P.D[a], ἵππορός τε A[a]. [v] μόνον A[a]. [w] αὐτοὺς] ἄλλους C[a]. [x] πάντα φωλεῖ σχεδόν D[a]. [y] φωλοῦσι P.D[a].E[a]. [z] δὲ καὶ οἱ A[a].C[a]. [a] φωλεύουσιν P.D[a]. [b] κίχλοι P.E[a]. [c] πέρκαι] περι P.E[a]. [d] μέχρις A[a]. [e] κινούμενοι ἐν ἀλεεινοῖσι (ἀλεεινοῖς D[a].) τόποις P.D[a].E[a]. [f] ἐπιγίνονται C[a].D[a], ἐπιτείνονται αἱ P. [g] προέρχεται C[a]. [h] τοῖς P. [i] πριμαδίαι P.D[a]. [k] τε om. P.E[a]. [l] καὶ ἰλὺν δ' D[a], ἰλὺν δ' P. [m] ἐν τῷ νώτῳ P.D[a]. [n] ἐαρινὴν Gaza: codices εἰρημένην. [o] προσέρχονται A[a]. [p] ὀχευόμενοι καὶ τίκτοντες A[a].C[a]. [q] κύονες E[a], κύοντες P.A[a].C[a].D[a]. [r] ὡραῖοι δοκοῦσιν P.D[a]. [s] ὄντες θοροῦ] εἶναι θοροῦσι A[a]. [t] ὅστραν E[a], ὕστραν P.

στα φωλεῖ [v] μόνον τοῦ χειμῶνος, τὰ [w] δὲ μαλακόστρακα καὶ τῶν ἰχθύων οἱ πετραῖοι καὶ [x] βάτοι καὶ τὰ σελαχώδη τὰς χειμεριωτάτας [y] ἡμέρας· δηλοῖ δὲ τὸ μὴ ἁλίσκεσθαι ὅταν ᾖ
8 ψύχη. Ἔνιοι δὲ τῶν ἰχθύων φωλοῦσι καὶ τοῦ θέρους, [z] οἷον γλαῦκος· οὗτος γὰρ τοῦ θέρους φωλεῖ περὶ ἑξήκονθ' ἡμέρας. Φωλεῖ δὲ καὶ [a] ὁ ὄνος καὶ [b] ὁ χρύσοφρυς· σημεῖον δὲ δοκεῖ εἶναι τοῦ [c] τὸν ὄνον πλεῖστον φωλεῖν χρόνον τὸ διὰ πλεί-
9 στου [d] χρόνου ἁλίσκεσθαι. Τοῦ δὲ καὶ θέρους τοὺς ἰχθῦς φωλεῖν δοκεῖ σημεῖον εἶναι τὸ ἐπὶ τοῖς ἄστροις [e] γίνεσθαι τὰς ἁλώσεις, καὶ μάλιστα ἐπὶ κυνί· τηνικαῦτα γὰρ ἀνατρέπεσθαι τὴν θάλατταν. Ὅπερ ἐν τῷ Βοσπόρῳ [f] γνωριμώτατόν ἐστιν· ἡ γὰρ ἰλὺς ἐπάνω [g] γίνεται καὶ ἐπιφέρονται οἱ
10 ἰχθύες. Φασὶ δὲ [h] καὶ πολλάκις τριβομένου τοῦ βυθοῦ ἁλίσκεσθαι [i] πλείους ἐν [k] τῷ αὐτῷ βόλῳ τὸ δεύτερον ἢ τὸ πρῶτον. [l] Καὶ ἐπειδὰν ὄμβροι [m] γένωνται μεγάλοι, πολλὰ φαίνεται ζῷα τῶν πρότερον ἢ ὅλως οὐχ ἑωραμένων ἢ [n] οὐ πολ-
16 λάκις. Φωλοῦσι δὲ πολλοὶ καὶ τῶν ὀρνίθων, καὶ οὐχ ὥς τινες [o] οἴονται, εἰς ἀλεεινοὺς τόπους ἀπέρχονται πάντες· ἀλλ' οἱ μὲν πλησίον ὄντες τοιούτων τόπων, ἐν οἷς ἀεὶ διαμένουσι, καὶ ἰκτῖνοι καὶ χελιδόνες, ἀποχωροῦσιν ἐνταῦθα, οἱ δὲ [p] πορρωτέρω ὄντες τῶν τοιούτων οὐκ [q] ἐκτοπίζουσιν ἀλλὰ [r] κρύπτου-
2 σιν ἑαυτούς. Ἤδη γὰρ ὠμμέναι πολλαὶ χελιδόνες [s] εἰσὶν ἐν ἀγγείοις ἐψιλωμέναι πάμπαν, καὶ ἰκτῖνοι [t] ἐκ τοιούτων ἐκπετόμενοι χωρίων, ὅταν φαίνωνται [v] τὸ πρῶτον. Φωλοῦσι δ' οὐθὲν [w] διακεκριμένως καὶ τῶν γαμψωνύχων καὶ τῶν [x] εὐθυωνύχων· [y] φωλεῖ γὰρ καὶ πελαργὸς καὶ κόττυφος καὶ τρυγὼν

[v] μόνον om. P.Da. [w] δὲ] τε P.Ea. [x] βάτη Aa. [y] ἡμέρας] μόνον ἡμέρας Aa.Ca. [z] οἷον] οἷον ὁ Aa.Ca. [a] ὁ om. P.Ea. [b] ὁ om. Ea. [c] τὸν ὄνον] μόνον P.Ea. [d] ἁλίσκεσθαι χρόνου P.Da. [e] γενέσθαι Aa.Ca. [f] γνωριμώτερόν P.Da. [g] γίγνονται Aa. [h] καὶ post δὲ om. P.Ea. [i] πλείω Da. [k] ταὐτῷ P.Ea. [l] καὶ om. P. [m] μεγάλοι γένωνται P.Da. [n] οὐ om. Aa.Ca. [o] οἴονται ὀλίγοι ἢ εἰς P.Da. [p] πόρρω ὄντες τῶν τοιούτων τόπων οὐκ Aa.Ca. [q] ἐπιπίπτουσιν P.Ea. [r] ἀποκρύπτουσιν Ca, κατακρύπτουσιν Aa. [s] εἰσὶν om. P.Da. [t] ἐκ] ἐκ τῶν Aa. [v] τὸ om. Aa.Ca.Da. [w] διακεκριμένου Aa. [x] εὐθυονύχων P. [y] φωνεῖ Aa.

καὶ [z] κόρυδος, καὶ ἥ γε τρυγὼν [a] ὁμολογουμένως μάλιστα
πάντων· οὐθεὶς γὰρ ὡς εἰπεῖν λέγεται [b] τρυγόνα ἰδεῖν οὐ-
θαμοῦ [c] χειμῶνος. Ἄρχεται δὲ τῆς φωλείας σφόδρα πίειρα 3
οὖσα, καὶ πτερορρυεῖ μὲν ἐν τῇ φωλείᾳ, [d] παχεῖα μέντοι δια-
τελεῖ οὖσα. Τῶν δὲ [e] φασσῶν ἔνιαι μὲν φωλοῦσιν, ἔνιαι δ'
οὐ φωλοῦσιν, ἀπέρχονται δ' ἅμα ταῖς χελιδόσιν. Φωλεῖ δὲ
καὶ ἡ κίχλη [f] καὶ ὁ ψάρος, καὶ τῶν γαμψωνύχων ἰκτῖνος ὀλί-
γας ἡμέρας καὶ [g] ἡ γλαύξ. Τῶν δὲ ζῳοτόκων καὶ τετρα- 17
πόδων φωλοῦσιν [h] οἵ τε [i] ὕστριχες καὶ [k] αἱ ἄρκτοι. Ὅτι
μὲν οὖν φωλοῦσιν αἱ [l] ἄγριαι ἄρκτοι, φανερόν ἐστι, πότερον
δὲ διὰ ψῦχος ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν, ἀμφισβητεῖται. Γίνονται
γὰρ περὶ τὸν χρόνον τοῦτον οἱ ἄρρενες καὶ αἱ θήλειαι πιότα-
τοι, ὥστε μὴ εὐκίνητοι εἶναι. Ἡ δὲ θήλεια καὶ τίκτει περὶ 2
τοῦτον τὸν καιρόν, καὶ φωλεῖ ἕως ἂν ἐξάγειν ὥρα ᾖ τοὺς
σκύμνους· τοῦτο δὲ ποιεῖ τοῦ ἔαρος περὶ τρίτον μῆνα ἀπὸ
τροπῶν. Τὸ δ' ἐλάχιστον φωλεῖ περὶ τετταράκονθ' ἡμέ-
ρας· τούτων δὲ δὶς ἑπτὰ λέγουσιν ἐν αἷς οὐδὲν κινεῖται, ἐν δὲ
ταῖς πλείοσι ταῖς μετὰ ταῦτα φωλεῖ [m] μὲν κινεῖται δὲ καὶ
[n] ἐγείρεται. Κύουσα δ' ἄρκτος ἢ [o] ὑπ' οὐθενὸς ἢ πάνυ ὑπ' 3
ὀλίγων εἴληπται. Ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ φανερόν ἐστιν
ὅτι οὐθὲν ἐσθίουσιν· οὔτε γὰρ ἐξέρχονται, ὅταν [p] τε λη-
φθῶσι, κενὰ [q] φαίνεται ἥ τε κοιλία καὶ τὰ ἔντερα. Λέγεται 4
[r] δὲ καὶ διὰ τὸ μηδὲν προσφέρεσθαι τὸ [s] ἔντερον [t] ὀλίγου
[v] συμφύεσθαι αὐτῇ, καὶ διὰ τοῦτο [w] πρῶτον ἐξιοῦσαν γεύεσθαι
τοῦ ἄρου πρὸς τὸ [x] ἀφιστάναι τὸ ἔντερον καὶ [y] διευρύνειν.
Φωλεῖ δὲ καὶ ὁ [z] ἐλειὸς ἐν αὐτοῖς τοῖς δένδρεσι, καὶ γίνεται
[a] τότε [b] παχύτατος· καὶ ὁ μῦς ὁ [c] Ποντικὸς ὁ λευκός.

[z] κόρυλος C^a, κόρυλλος A^a. [a] ὁμολογουμένη πάντων μάλιστα A^a. [b] τρυγὼν ᾄδειν P.D^a.E^a. [c] χειμῶνος] τοῦ χειμῶνος C^a. [d] παχεῖα] ταχεῖα C^a, παχέα A^a. [e] τιθασσῶν P.D^a. [f] καὶ ὄψαρος D^a, καὶ ὀψάρῳ A^a. [g] ἡ om. A^a.C^a. [h] αἵ A. οἵ τε—φωλοῦσιν om. P.E^a. [i] ὕστριγγες C^a. [k] αἱ om. A^a.C^a. [l] ἄγριοι A^a.C^a. [m] μέν om. P.E^a. [n] ἀγείρεται A^a. [o] ὑπ' post πάνυ om. P.A^a.C^a E^a. [p] δὲ P.E^a. [q] ἤτε κοιλία φαίνεται D^a. [r] δὲ καὶ] δὲ καὶ ὡς C^a, δὲ P.E^a. [s] ἕτερον C^a. [t] ὀλίγον P.D^a.E^a. [v] προσφύεσθαι A^a.C^a. [w] πρώτου corr. A^a, ποῶν A^a.C^a. [x] ἀφιέναι A^a. [y] διερευνεῖν A^a, διεραύνειν P.E^a, διηρεμεῖν C^a. [z] ἐλιὸς A^a.C^a, λεῖος P.E^a. [a] ποτὲ A^a.C^a. [b] παχύτατον P.E^a. [c] πόντιος P.D^a.

5 Τῶν δὲ φωλούντων ἔνιοι τὸ καλούμενον [d] γῆρας ἐκδύνουσιν· ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἔσχατον δέρμα καὶ τὸ περὶ τὰς γενέσεις
6 κέλυφος. Τῶν μὲν οὖν πεζῶν καὶ ζῳοτόκων περὶ τῆς ἄρκτου ἀμφισβητεῖται ἡ αἰτία τῆς φωλείας, καθάπερ ἐλέχθη πρότερον· τὰ δὲ φολιδωτὰ φωλεῖ μὲν σχεδὸν τὰ πλεῖστα, ἐκδύνει δὲ τὸ γῆρας ὅσων τὸ δέρμα μαλακὸν μὴ ὀστρακῶδες ὥσπερ τῆς χελώνης (καὶ γὰρ ἡ χελώνη τῶν φολιδωτῶν ἐστὶ καὶ [e] ὁ ἐμύς), ἀλλ' οἷον ἀσκαλαβώτης τε καὶ σαῦρος καὶ μάλιστα πάντων οἱ ὄφεις· ἐκδύνουσι γὰρ καὶ τοῦ ἔαρος, ὅταν
7 [f] ἐξίωσι, καὶ τοῦ μετοπώρου [g] πάλιν. Ἐκδύνουσι δὲ καὶ οἱ ἔχεις τὸ γῆρας καὶ τοῦ ἔαρος καὶ τοῦ μετοπώρου, καὶ οὐχ ὥσπερ [h] φασί τινες τοῦτο τὸ γένος τῶν ὄφεων [i] μὴ [k] ἐκδύεσθαι μόνον. Ὅταν δὲ ἄρχωνται [l] ἐκδύνειν οἱ ὄφεις, ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν [m] ἀφίσταται πᾶσι πρῶτον, ὥστε δοκεῖν γίνεσθαι τυφλοὺς τοῖς μὴ [n] συννοοῦσι τὸ πάθος· μετὰ δὲ τοῦτο ἀπὸ
8 τῆς κεφαλῆς, [o] καὶ λευκὴ φαίνεται πάντων. Ἐν νυκτὶ δὲ σχεδὸν καὶ ἡμέρᾳ πᾶν ἀποδύεται τὸ γῆρας, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀρξάμενον μέχρι τῆς κέρκου. Γίνεται δὲ [p] ἐκδυομένου τὰ [q] ἐντὸς ἐκτός· ἐκδύεται γὰρ ὥσπερ τὰ ἔμβρυα ἐκ τῶν χορίων. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τῶν ἐντόμων [r] ἐκδύνει τὸ γῆρας ὅσα ἐκδύνει, οἷον [s] σίλφη καὶ [t] ἐμπὶς καὶ τὰ [v] κολεόπτερα, οἷον κάνθαρος.
9 Πάντα δὲ [w] μετὰ τὴν γένεσιν ἐκδύεται· ὥσπερ γὰρ τοῖς ζῳοτοκουμένοις [x] τὸ χόριον καὶ τοῖς σκωληκοτοκουμένοις περιρρήγνυται τὸ κέλυφος, ὁμοίως καὶ μελίτταις καὶ [y] ἀκρίσιν. Οἱ δὲ τέττιγες ὅταν ἐξέλθωσι, καθιζάνουσιν ἐπί [z] τε τὰς ἐλαίας καὶ καλάμους. Περιρραγέντος δὲ τοῦ κελύφους ἐξέρχονται ἐγκαταλιπόντες ὑγρότητα μικράν, καὶ [a] μετ' οὐ πολὺν

[d] ἐκδύνουσι γῆρας Aa.Ca, γῆρας ἐκδύουσιν P.Da. [e] ὁ μῦς Da, αἱ μῦς P.Ea. [f] ἐξιῶσι P.Ca.Ea. [g] πάλιν—μετοπώρου om. Aa.Ca. [h] τινές φασι P.Da. [i] μὴ] οὐκ Aa.Ca. [k] ἐνδύεσθαι Ca. [l] ἐκδύειν Aa.Ca. [m] ἀφίστασθαί φασι πρῶτον Aa.Ca, ἀφίστασθαι πρῶτόν φασι Da. [n] συνιοῦσι P.Da. [o] καὶ λευκὴ] κελυφὴ Aa.Ca. [p] φυομένου P.Ea. [q] ἐντὸς om. Ca. [r] ἐκδύει—ἐκδύει Aa.Ca. [s] σίφλη Aa. [t] ἀσπὶς P.Da. [v] κολεώτερα Aa. [w] μετὰ] τὰ μεγέθη P.Ea. [x] τὸ χόριον om. P.Da. [y] ἀγρίσιν Aa. [z] τε τὰς ἐλ. καὶ κ.] τινα πέτραν P.Ea. [a] οὐ μετὰ Aa.Ca.

χρόνον ἀναπέτονται καὶ [b] ᾄδουσιν. Τῶν δὲ θαλαττίων οἱ 10
κάραβοι καὶ ἀστακοὶ ἐκδύνουσιν ὁτὲ μὲν τοῦ ἔαρος ὁτὲ δὲ τοῦ
μετοπώρου μετὰ τοὺς τόκους. Ἤδη [c] δ' εἰλημμένοι [d] ἔνιοί
εἰσι τῶν καράβων τὰ [e] μὲν περὶ τὸν θώρακα μαλακὰ ἔχοντες
διὰ τὸ περιερρωγέναι τὸ ὄστρακον, τὰ δὲ κάτω σκληρὰ διὰ
τὸ μή[f]πω περιερρωγέναι· τὴν [g] γὰρ [h] ἔκδυσιν [i] ποιοῦνται
οὐχ ὁμοίαν τοῖς ὄφεσιν. Φωλοῦσι δ' οἱ κάραβοι περὶ πέντε 11
μῆνας. [k] Ἐκδύνουσι δὲ καὶ οἱ καρκίνοι τὸ γῆρας, οἱ μὲν μα-
λακόστρακοι ὁμολογουμένως, φασὶ δὲ [l] καὶ τοὺς ὀστρακοδέρ-
μους, οἷον τὰς [m] μαίας. Ὅταν δ' [n] ἐκδύνωσι, [o] μαλακὰ γί-
νεται πάμπαν τὰ ὄστρακα, καὶ οἵ γε καρκίνοι [p] βαδίζειν οὐ
σφόδρα δύνανται. Ἐκδύνει δὲ τὰ τοιαῦτα οὐχ ἅπαξ ἀλλὰ
πολλάκις.

Ὅσα μὲν [q] οὖν φωλεῖ καὶ πότε καὶ πῶς, ἔτι δὲ ποῖα καὶ
πότε ἐκδύνει τὸ γῆρας, εἴρηται. Εὐημεροῦσι δὲ τὰ ζῷα 18
κατὰ τὰς ὥρας οὐ τὰς αὐτάς, οὐδ' ἐν ταῖς ὑπερβολαῖς ὁμοίως
ἁπάσαις· ἔτι δ' [r] ὑγίειαι καὶ νόσοι [s] κατὰ τὰς ὥρας τοῖς [t] ἑτε-
ρογενέσιν ἕτεραι καὶ τὸ σύνολον οὐχ αἱ αὐταὶ πᾶσιν. Τοῖς 2
μὲν οὖν ὄρνισιν [v] οἱ αὐχμοὶ συμφέρουσι καὶ πρὸς τὴν ἄλλην
ὑγίειαν καὶ [w] πρὸς τοὺς τόκους, [x] καὶ οὐχ ἥκιστα ταῖς φάτ-
ταις, τοῖς δ' ἰχθύσιν ἔξω τινῶν ὀλίγων [y] αἱ ἐπομβρίαι. Ἀσύμ-
φορα δὲ τοὐναντίον ἑκατέροις, τοῖς [z] μὲν ὄρνισι τὰ [a] ἔπομβρα
ἔτη (οὐδὲ γὰρ ὅλως συμφέρει τὸ πολὺ πίνειν), [b] τοῖς δ'
ἰχθύσιν οἱ αὐχμοί. Τὰ μὲν οὖν γαμψώνυχα, καθάπερ εἴρη- 3
ται πρότερον, ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν ἄποτα πάμπαν ἐστίν (ἀλλ'
[c] Ἡσίοδος ἠγνόει τοῦτο· πεποίηκε γὰρ τὸν τῆς μαντείας

[b] αἰδοῦσι P, ἐδοῦσι E[a]. [c] δ' om. P.E[a]. [d] εἰσὶν ἔνιοι A[a].C[a]. [e] μὲν om. C[a]. [f] πω om. P.E[a]. [g] γὰρ] δὲ C[a]. [h] ἔκλυσιν A[a]. [i] οὐχ ὁμοίαν ποιοῦνται D[a]. [k] ἐκδύουσι A[a].C[a]. [l] καὶ om. A[a]. [m] μαίας τὰς γραῦς (γραὺς P.) ὅταν P.E[a]. [n] ἐκδύωσι D[a], ἐκδύσωσι P.E[a]. [o] γίνονται μαλακὰ D[a], γίνονται μαλακὰ καὶ P.E[a]. [p] οὐ σφόδρα δύνανται βαδίζειν D[a]. [q] οὖν om. P.E[a]. [r] ὑγεῖαι D[a]. [s] κατά γε τὰς A[a].C[a]. [t] ἑτέροις γένεσιν P.A[a].C[a].E[a]. [v] οἱ om. P.E[a]. [w] πρὸς om. A[a].C[a]. [x] καὶ om. A[a]. [y] αἱ] καὶ P.E[a]. [z] μὲν] μὲν οὖν C[a]. [a] ἐπόμβρια ἕλη P.E[a]. [b] τοῖς—αὐχμοί om. P. [c] ἡρόδοτος D[a].

[d] πρόεδρον ἀετὸν ἐν τῇ διηγήσει τῇ περὶ τὴν πολιορκίαν [e] τὴν
Νίνου πίνοντα)· τὰ δ' ἄλλα πίνει [f] μέν, οὐ πολύποτα δ'
[g] ἐστίν· ὁμοίως δ' οὐδ' ἄλλ' οὐθὲν τῶν πνεύμονα ἐχόντων
4 σομφὸν καὶ [h] ᾠοτόκων. Τῶν δ' ὀρνίθων ἐν ταῖς ἀρρωστίαις
ἐπίδηλος ἡ πτέρωσις γίνεται· ταράττεται γάρ, καὶ οὐ τὴν
αὐτὴν ἔχει κατάστασιν ἥνπερ ὑγιαινόντων.

19 Τῶν δ' ἰχθύων τὸ πλεῖστον γένος [i] εὐθηνεῖ μᾶλλον, [k] ὥσ-
περ εἴρηται πρότερον, ἐν [l] τοῖς ἐπομβρίοις ἔτεσιν· οὐ γὰρ
μόνον [m] τότε [n] πλείω τροφὴν [o] ἔχουσιν, ἀλλὰ καὶ ὅλως τὸ
[p] ὄμβριον συμφέρει, καθάπερ καὶ τοῖς ἐκ τῆς γῆς φυομένοις·
καὶ γὰρ τὰ λάχανα καίπερ ἀρδευόμενα ὅμως ἐπιδίδωσιν [q] ὑό-
2 μενα [r] πλέον. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ [r] κάλαμοι πάσχουσιν οἱ
πεφυκότες ἐν ταῖς λίμναις· οὐθὲν γὰρ ὡς εἰπεῖν αὐξάνονται
μὴ γινομένων ὑδάτων. Σημεῖον δὲ καὶ τὸ τοὺς πλείστους
τῶν ἰχθύων εἰς τὸν Πόντον ἐκτοπίζειν θεριοῦντας· διὰ γὰρ
τὸ πλῆθος τῶν ποταμῶν γλυκύτερον τὸ ὕδωρ, καὶ τροφὴν
3 [s] οἱ ποταμοὶ καταφέρουσι πολλήν. Ἔτι [t] δὲ καὶ εἰς τοὺς
ποταμοὺς ἀναπλέουσι πολλοὶ τῶν ἰχθύων, καὶ [v] εὐθηνοῦσιν ἐν
τοῖς ποταμοῖς καὶ ἐν ταῖς λίμναις, οἷον [w] ἄμια [x] καὶ κεστρεύς.
Γίνονται [y] δὲ καὶ οἱ κωβιοὶ [z] πίονες ἐν τοῖς ποταμοῖς· καὶ
4 ὅλως τὰ [a] εὔλιμνα τῶν χωρίων ἀρίστους ἔχει ἰχθῦς. Αὐτῶν
δὲ τῶν ὑδάτων οἱ θερινοὶ ὄμβροι [b] μᾶλλον συμφέρουσι τοῖς
πλείστοις ἰχθύσι, καὶ ὅταν τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος καὶ τὸ [c] φθι-
νόπωρον γένηται [d] ἔπομβρον, ὁ δὲ χειμὼν [e] εὐδιεινός. Ὡς
δ' εἰπεῖν [f] ὅλως ὅταν [g] καὶ κατὰ τοὺς ἀνθρώπους εὐετηρία ᾖ,
[g] καὶ τοῖς [h] πλείστοις ἰχθύσι συμβαίνει εὐημερεῖν. Ἐν δὲ

[d] πρόσεδρον P. [e] τὴν] τῆς D^a. [f] μέν om. P.E^a. [g] εἰσίν A^a.
[h] ᾠοτόκον E^a et rc. P. [i] εὐθενεῖ D^a, εὐσθενεῖ P.A^a.C^a.E^a. [k] ὥσπερ
εἴρηται πρότερον post ἔτεσιν D^a. [l] τοῖς om. A^a. [m] τότε om. P.E^a.
[n] πλείω om. P.D^a. [o] ἔχει A^a. [p] ἔμβριον P. ἔμβρυον A^a.E^a. [q] ὑό-
μενα] φυόμενα A^a.C^a. [r] πλείω et κάμηλοι P.E^a. [s] πολλὴν καταφέρουσιν
οἱ ποταμοί A^a.C^a. [t] δὲ om. A^a. [v] εὐθενοῦσιν A^a.D^a, εὐσθενοῦσιν P.
[w] ἄμεια P. [x] καὶ om. A^a.C^a. [y] δὲ om. A^a.C^a. [z] πλείονες A^a.
[a] εὐλίμενα P.D^a, et rc. A^a. [b] συμφέρουσι μᾶλλον P.D^a. [c] φθινοπωρι-
νὸν γίνηται P. [d] ἐπόμβριον C^a. [e] εὐδιεινότερος C^a, ἀδινότερος A^a.
[f] σύνολον P.D^a. [g] καὶ utrumque om. A^a.C^a. [h] πλείστοις om. A^a.C^a.

τοῖς ψυχροῖς τόποις οὐκ [i] εὐθηνοῦσιν. Μάλιστα δὲ πονοῦσιν 5
ἐν τοῖς χειμῶσιν οἱ ἔχοντες λίθον ἐν τῇ κεφαλῇ, οἷον [j] χρό-
μις, λάβραξ, [k] σκίαινα, φάγρος· διὰ γὰρ τὸν λίθον ὑπὸ
τοῦ ψύχους [l] καταπήγνυνται καὶ ἐκπίπτουσιν. Τοῖς μὲν
οὖν πλείστοις ἰχθύσι συμφέρει μᾶλλον, κεστρεῖ δὲ καὶ κεφά-
λῳ καὶ ὃν καλοῦσί τινες [m] μύρινον τοὐναντίον· ὑπὸ γὰρ τῶν
ὀμβρίων ὑδάτων [n] ἀποτυφλοῦνται οἱ πολλοὶ αὐτῶν θᾶττον,
ἂν [o] λίαν [p] ὑπερβάλλωσιν. Εἰώθασι γὰρ πάσχειν [q] αὐτὸ οἱ 6
κέφαλοι [r] ἐν τοῖς χειμῶσι μᾶλλον· [s] γίνεται γὰρ τὰ ὄμμα-
τα αὐτῶν λευκά, καὶ ἁλίσκονται τότε [t] λεπτοί, καὶ τέλος
ἀπόλλυνται πάμπαν. [u] Ἔοικε δ' οὐ διὰ τὴν [v] ὑπερομβρίαν 7
τοῦτο πάσχειν [w] μᾶλλον, ἀλλὰ διὰ τὸ ψῦχος· ἤδη γοῦν καὶ
ἄλλοθι καὶ [x] περὶ Ναυπλίαν τῆς Ἀργείας περὶ τὸ τέναγος
[y] πολλοὶ τυφλοὶ ἐλήφθησαν ἰσχυροῦ γενομένου ψύχους·
ἐλήφθησαν δὲ πολλοὶ καὶ λευκὴν ἔχοντες τὴν ὄψιν. Πονεῖ
δὲ τοῦ χειμῶνος καὶ [z] ὁ χρύσοφρυς, τοῦ δὲ θέρους ὁ [a] ἀχάρ-
νας, καὶ γίνεται λεπτός. Συμφέρει [b] δὲ τοῖς κορακίνοις ὡς 8
εἰπεῖν παρὰ τοὺς ἄλλους ἰχθῦς τὰ αὐχμώδη μᾶλλον τῶν ἐτῶν·
καὶ τούτοις δὲ διὰ τὸ συμβαίνειν ἀλέαν μᾶλλον ἐν τοῖς αὐ-
χμοῖς. Τόποι δ' [c] ἑκάστοις συμφέρουσι πρὸς [d] εὐθηνίαν, [e] ὅσα
μέν ἐστι φύσει [f] παράγεια ἢ πελάγια, [g] ἐν ἑκατέρῳ τούτων,
ὅσα δ' ἐπαμφοτερίζει, ἐν ἀμφοτέροις· εἰσὶ δέ τινες [h] καὶ
ἴδιοι τόποι [i] ἑκάστοις ἐν οἷς [k] εὐθηνοῦσιν. Ὡς δ' ἁπλῶς εἰ- 9
πεῖν οἱ φυκώδεις συμφέρουσιν· [l] πιότεροι γοῦν ἐν τοῖς [m] τοι-
ούτοις ἁλίσκονται, ὅσοι παντοδαποὺς νέμονται τόπους· οἱ

[i] εὐθενοῦσι Dª. [j] χρομὶς Cª, χρωμὶς P.Dª. [k] φάγρος σκίαινα Dª. [l] καταπήγνυται P.Dª.Eª, πήγνυται Aª.Cª. [m] μαρῖνον Aª.Cª. [n] οἱ πολλοὶ αὐτῶν ἀποτυφλοῦνται P.Dª. [o] λίαν om. P.Dª. [p] ὑπερβάλωσιν Aª. [q] αὐτὸ] ἑαυτοῖς P.Eª. [r] ἐν] καὶ ἐν P. [s] γίνονται γὰρ αὐτῶν τὰ ὄμματα P.Aª.Cª. [t] λευκοί Aª.Cª. [v] ἐπομβρίαν Aª.Cª. [w] ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ψῦχος μᾶλλον· ἤδη Dª. [x] περὶ τὴν ναυπλίαν Aª.Cª. [y] τυφλοὶ πολλοὶ P.Dª. [z] ὁ om. Aª.Cª. [a] ἀχαρνάς Aª. [b] δὲ καὶ τοῖς Aª.Cª. [c] ἕκαστοι P.Dª.Eª. [d] εὐθένειαν Cª, εὐσθένειαν P.Aª.Cª.Eª. [e] ὅσα μέν εἰσι Dª, ὅσοι μέν εἰσι P.Eª. [f] παράγεια ἡ πελαγία Dª, παράγει πρὸς τὴν εὐθηνίαν πελάγια Cª, παραγείαν πελαγίαν P.Eª. [g] ἐν] ἢ ἐν Aª.Cª. [h] καὶ om. Dª. [i] ἑκάστῳ Dª. [k] εὐθενοῦσιν Dª, εὐσθενοῦσιν P.Aª. [l] πρότερον P.Eª. [m] τοιούτοις τόποις ἁλ. Cª.

μὲν γὰρ φυκιοφάγοι τροφῆς εὐποροῦσιν, οἱ δὲ σαρκοφάγοι
10 πλείοσιν ἐντυγχάνουσιν ἰχθύσιν. Διαφέρουσι δὲ καὶ τὰ [n] βόρεια καὶ τὰ νότια· τὰ γὰρ [o] μακρὰ μᾶλλον [p] εὐθηνεῖ ἐν τοῖς βορείοις, καὶ τοῦ θέρους ἁλίσκονται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ χωρίου
11 [q] πλείους τοῖς βορείοις τῶν μακρῶν καὶ τῶν πλατέων. Οἱ δὲ θύννοι καὶ [r] οἱ [s] ξιφίαι οἰστρῶσι περὶ κυνὸς ἐπιτολήν· ἔχουσι γὰρ ἀμφότεροι τηνικαῦτα παρὰ τὰ πτερύγια οἷον σκωλήκιον τὸ καλούμενον οἶστρον, ὅμοιον μὲν σκορπίῳ, [t] μέγεθος δ' ἡλίκον ἀράχνης· ποιοῦσι δὲ ταῦτα πόνον τοιοῦτον ὥστ' ἐξάλλεσθαι [v] οὐκ ἔλαττον ἐνίοτε τὸν ξιφίαν τοῦ δελφῖ-
12 νος, διὸ καὶ τοῖς πλοίοις πολλάκις ἐμπίπτουσιν. Χαίρουσι δ' οἱ θύννοι μάλιστα τῶν ἰχθύων τῇ ἀλέᾳ, καὶ πρὸς τὴν ἄμμον τὴν πρὸς [w] τῇ γῇ [x] προσχωροῦσι τῆς ἀλέας ἕνεκεν, ὅτι θερμαίνονται, [y] καὶ ἄνω ἐπιπολάζουσιν. Τὰ δὲ μικρὰ τῶν [z] ἰχθυδίων σώζεται διὰ τὸ παροραςθαι· διώκουσι γὰρ τὰ
13 μείζω οἱ μεγάλοι. Τῶν δ' ᾠῶν καὶ [a] τοῦ γόνου διαφθείρεται τὸ πολὺ διὰ τὰς ἀλέας· οὗ γὰρ ἂν ἐφάψωνται, [b] πᾶν τοῦτο λυμαίνονται. Ἁλίσκονται δὲ μάλιστα οἱ ἰχθύες πρὸ ἡλίου ἀνατολῆς [c] καὶ μετὰ τὴν δύσιν, ὅλως δὲ περὶ δυσμὰς ἡλίου καὶ ἀνατολάς· οὗτοι γὰρ λέγονται εἶναι ὡραῖοι βόλοι, διὸ
14 καὶ τὰ δίκτυα ταύτην τὴν ὥραν [d] ἀναιροῦνται οἱ ἁλιεῖς. Μάλιστα γὰρ ἀπατῶνται οἱ ἰχθύες τῇ ὄψει κατὰ τούτους τοὺς καιρούς· τῆς μὲν γὰρ νυκτὸς ἡσυχάζουσι, πλείονος δὲ [e] γινο-
15 μένου τοῦ φωτὸς μᾶλλον ὁρῶσιν. [f] Νόσημα δὲ λοιμῶδες [g] μὲν [h] οὐδὲν [i] εἰς [k] τοὺς ἰχθῦς φαίνεται ἐμπῖπτον, οἷον ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων συμβαίνει πολλάκις καὶ τῶν ζῳοτόκων καὶ τετραπόδων εἰς ἵππους καὶ βοῦς, καὶ τῶν ἄλλων εἰς ἔνια καὶ

[n] νότια καὶ τὰ βόρεια Ca. [o] μικρὰ Da. [p] εὐσθενῆ Aa, εὐσθενεῖ Ca, εὐθενεῖ P. [q] πλεῖον Aa.Ca. [r] οἱ om. P.Da. [s] ξιφαῖοι P.Da.Ea. [t] μεγέθει Da. [v] ἐνίοτε οὐκ ἔλαττον P. [w] τῇ ante γῇ om. P.Ea. [x] προχωροῦσι Aa, χωροῦσι Ea. [y] καὶ om. P.Ea. [z] ἰχθύων P. [a] τοῦ γόνου] τούτων Da, τούτων οὐ P.Ea. [b] τοῦτο πᾶν P.Ea. [c] καὶ μετὰ— ἀνατολάς om. Aa.Ca. [d] αἱροῦνται Aa.Ca. [e] γενομένου Aa.Ca. [f] νοσήματα Ca. [g] μὲν om. P.Ea. [h] ἐν οὐδενὶ P.Da.Ea. [i] εἰς om. P.Ca.Da.Ea. [k] τοῖς ἰχθύοις P.Ea, τοῖς ἰχθύσι Da.

[l] ἥμερα καὶ ἄγρια· νοσεῖν μέντοι [m] γε δοκοῦσιν· [n] τεκμαίρονται
δ' οἱ ἁλιεῖς τῷ ἐνίους ἁλίσκεσθαι [o] λεπτοὺς καὶ ἠσθενηκόσιν
[p] ὁμοίους καὶ τὸ χρῶμα μεταβεβληκότας ἐν πολλοῖς καὶ πίοσιν
ἑαλωκότας καὶ τῷ γένει τῷ αὐτῷ. Περὶ μὲν οὖν τῶν θαλατ-
τίων τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον· [q] τοῖς δὲ ποταμίοις καὶ λι- 20
μναίοις λοιμῶδες μὲν οὐδὲ τούτοις οὐθὲν [r] γίνεται, ἐνίοις δ'
αὐτῶν ἴδια νοσήματα ἐμπίπτει, [s] οἷον γλάνις ὑπὸ κύνα μά-
λιστα διὰ τὸ [t] μετέωρος [v] νεῖν [w] ἀστροβλής τε γίνεται καὶ
ὑπὸ βροντῆς νεανικῆς καροῦται. Πάσχει δέ ποτε τοῦτο
[x] καὶ κυπρῖνος, ἧττον δέ. Οἱ δὲ γλάνεις ἐν τοῖς βραχέσι καὶ
ὑπὸ δράκοντος τοῦ ὄφεως τυπτόμενοι ἀπόλλυνται [y] πολλοί.
Ἐν δὲ τῷ [z] βαλλιρῷ καὶ [a] τίλωνι [b] ἑλμὶς ἐγγινομένη ὑπὸ κύ- 2
να [c] μετεωρίζει τε καὶ ἀσθενῆ ποιεῖ· μετέωρος δὲ γινόμενος
ὑπὸ τοῦ καύματος ἀπόλλυται. Τῇ δὲ χαλκίδι νόσημα ἐμ-
πίπτει νεανικόν· φθεῖρες ὑπὸ τὰ βράγχια γιγνόμενοι πολ-
λοὶ ἀναιροῦσιν. Τῶν δ' ἄλλων ἰχθύων οὐθενὶ οὐθὲν τοι- 3
οῦτόν ἐστι νόσημα. Ἀποθνήσκουσι δὲ οἱ [d] ἰχθῦς τῷ πλό-
μῳ· διὸ καὶ θηρεύουσιν οἱ μὲν ἄλλοι τοὺς ἐν τοῖς ποταμοῖς καὶ
λίμναις [e] πλομίζοντες, οἱ δὲ Φοίνικες καὶ τοὺς ἐν τῇ θα-
λάττῃ. Ποιοῦνται δέ τινες καὶ δύ' [f] ἄλλας θήρας τῶν
ἰχθύων. Διὰ γὰρ τὸ φεύγειν ἐν τῷ [g] χειμῶνι τὰ βαθέα ἐν 4
τοῖς ποταμοῖς (καὶ γὰρ ἄλλως τὸ πότιμον ὕδωρ ψυχρόν)
ὀρύττουσι τάφρον εἰς τὸν ποταμὸν διὰ ξηροῦ· εἶτα ταύτην
καταστεγάσαντες χόρτῳ καὶ λίθοις οἷον [h] γωλεὸν ποιοῦσιν,
[i] ἔκδυσιν ἔχοντα ἐκ τοῦ ποταμοῦ· καὶ ὅταν πάγος ᾖ, ἐκ
[k] τούτου κύρτῳ θηρεύουσι τοὺς ἰχθῦς. Καὶ ἄλλην δὲ θήραν 5

[l] ἄγρια καὶ ἥμερα A^a. [m] γε om. P.D^a. [n] οἱ ἁλιεῖς δὲ τεκμαίρονται A^a. [o] λεπτοῖς P.E^a. [p] ὁμοίως A^a. [q] τοῖς δὲ ποτίμοις καὶ λιμναίοις C^a, τοὺς δὲ ποταμίους καὶ λιμναίους P.E^a. [r] γίνεται] ἐγγίνεται E^a. [s] οἷον ὁ γλανὶς C^a. [t] μετεώρως D^a, μὴ μετέωρος P. [v] νεῖν] εἶναι A^a.C^a. [w] ἀστρόβλης P.E^a, οἰστροπλὴξ A^a.C^a. [x] καὶ ὁ κυπρῖνος A^a.C^a. [y] πολλοί om. P.D^a. [z] βαλλίρῳ P.D^a.E^a. [a] τριχῶνι vel τριλῶνι C^a, τιλλωνι P.D^a. [b] ἑλμὶνς C^a, ἕλμισσα A^a. [c] μετεωρίζεται καὶ A^a.C^a. [d] ἰχθύες τῷ πάγῳ A^a.C^a. [e] πλωΐζοντας A^a, πλωΐξοντας C^a. [f] ἄλλας τινὰς θ. A^a. [g] λειμῶνι P.E^a. [h] φωλεὸν D^a, γρώλεον P.E^a. [i] ἐκδύνουσιν P.E^a. [k] τούτων A^a.C^a.

ποιοῦνται ὁμοίως θέρους καὶ χειμῶνος· ἐν μέσῳ τῷ ποταμῷ
[l] φρυγάνοις καὶ λίθοις περιφράξαντες ὅσον στόμα καταλεί-
πουσιν· [m] ἐν τούτῳ κύρτον ἐνθέντες θηρεύουσιν, περιελόντες
τοὺς λίθους.

6 Τῶν δ' [n] ὀστρακοδέρμων συμφέρει τοῖς ἄλλοις τὰ ἔπομ-
βρα ἔτη, πλὴν ταῖς πορφύραις. Σημεῖον δέ· ὅταν [o] γὰρ τεθῇ
οὗ ποταμὸς [p] ἐξερεύγεται, καὶ [q] γεύσωνται τοῦ ὕδατος, ἀπο-
θνήσκουσιν αὐθημερόν. Καὶ ζῇ δ' ἡ πορφύρα, ὅταν θηρευθῇ,
περὶ [r] ἡμέρας πεντήκοντα. Τρέφονται δ' ὑπ' ἀλλήλων· ἐπι-
γίνεται γὰρ ἐπὶ τοῖς ὀστράκοις ὥσπερ φῦκός τι καὶ βρύον.
7 Ἃ δ' ἐμβάλλουσιν [s] εἰς τροφὴν αὐταῖς, τοῦ σταθμοῦ [t] φασὶ
χάριν εἶναι πρὸς τὸ [v] πλέον ἕλκειν. Τοῖς [w] δ' ἄλλοις [x] οἱ
αὐχμοὶ ἀσύμφοροι· ἐλάττω γὰρ καὶ χείρω γίνεται, καὶ οἱ
πυρροὶ τότε [y] γίνονται μᾶλλον κτένες. Ἐν [z] δὲ τῷ [a] Πυρ-
ραίῳ ποτ' εὐρίπῳ ἐξέλιπον οἱ κτένες οὐ μόνον διὰ τὸ ὄργανον
8 [b] ᾧ θηρεύοντες ἀνέξυον, ἀλλὰ [c] καὶ διὰ τοὺς [d] αὐχμούς. Καὶ
τοῖς ἄλλοις δ' ὀστρακοδέρμοις τὰ ἔπομβρα ἔτη συμφέρει διὰ
τὸ [e] γλυκυτέραν γίγνεσθαι τὴν θάλατταν. Ἐν δὲ τῷ Πόν-
τῳ διὰ τὸ ψῦχος οὐ [f] γίγνονται, οὐδ' ἐν τοῖς ποταμοῖς ἀλλ'
ἢ ὀλίγα τῶν διθύρων· τὰ δὲ μονόθυρα [g] μάλιστα ἐν τοῖς
πάγοις [h] ἐμπήγνυται.

Περὶ μὲν [i] οὖν τὰ ἔνυδρα τῶν ζῴων τοῦτον ἔχει τὸν τρό-
21 πον· τῶν δὲ τετραπόδων αἱ μὲν [k] ὕες νοσήμασι [l] μὲν κάμνουσι
τρισίν, ὧν [m] ἓν μὲν καλεῖται βράγχος, ἐν ᾧ μάλιστα [n] τὰ
[o] περὶ τὰ βράγχια καὶ τὰς σιαγόνας φλεγμαίνει. Γίνεται
δὲ καὶ ὅπου ἂν τύχῃ τοῦ σώματος· πολλάκις γὰρ [p] τοῦ ποδὸς

[l] γρυγάνοις A^a. [m] ἐν] καὶ ἐν A^a. [n] ὀστρακ. καὶ τοῖς ἄλλοις συμφέρει τὰ ἐπόμβρια P.D^a. [o] γὰρ τῇ γῇ ὁ ποταμὸς A^a.C^a. [p] ἐξερεύγηται A^a. ἐξέρχηται C^a. [q] γεύσονται P.D^a. [r] ἡμέρας καὶ π. C^a, ἡμέρας πέντε καὶ π. A^a. [s] πρὸς A^a.C^a. [t] χάριν εἶναί φασι P.D^a. [v] πλεῖον P.D^a. [w] ἄλλοις δ' C^a. [x] οἱ om. A^a.C^a. [y] μᾶλλον γίνονται P.D^a. [z] δὲ τῷ] τῷδε τῷ τὸ P.E^a. [a] πυρραίῳ C^a, πυραίῳ A^a, πυρραῖον P.E^a. [b] ᾧ] οἱ P.E^a, ὃ οἱ D^a. [c] καὶ om. P.E^a. [d] αὐχμούς. τοῖς δ' ἄλλοις P.D^a.E^a. [e] γλυκερὰν P.D^a. [f] γίνεται A^a. [g] μᾶλλον A^a. [h] ἐκπήγνυται A^a.C^a. [i] οὖν om. A^a. [k] ὕες om. A^a.C^a. [l] μὲν om. A^a. [m] ἓν] ὁ A^a.C^a. [n] τὰ om. A^a.C^a. [o] περὶ σιαγόνας καὶ τὰ βράγχια P.D^a.E^a. [p] τοὺς πόδας P.E^a.

λαμβάνεται, ὁτὲ δ' ἐν τῷ ὠτί. Γίνεται δὲ [q] σαπρὸν εὐθὺς καὶ τὸ ἐχόμενον, ἕως ἂν ἔλθῃ πρὸς τὸν [r] πλεύμονα· [s] τότε δ' ἀποθνήσκει. Ταχὺ δ' αὐξάνεται· καὶ οὐθὲν ἐσθίει, ὅταν ἄρ- 2
ξηται τὸ [t] πάθος κἂν ὁσονοῦν. † Ἰῶνται δ' οἱ [v] ὑοβοσκοί, ὅταν αἴσθωνται [w] μικρὸν ὄν, ἄλλον μὲν οὐθένα τρόπον, ἀποτέμνουσι δ' ὅλον. Δύο [x] δ' ἄλλ' ἐστί, λέγεται δὲ [y] κραυρᾶν ἄμφω· ὧν τὸ μὲν ἕτερόν ἐστι κεφαλῆς πόνος καὶ βάρος, ᾧ αἱ πλεῖσται ἁλίσκονται, τὸ δ' ἕτερον, ἡ κοιλία ῥεῖ. Καὶ τοῦτο μὲν δοκεῖ 3
εἶναι ἀνίατον, θατέρῳ δὲ βοηθοῦσιν [z] οἶνον προσφέροντες πρὸς τοὺς μυκτῆρας καὶ κλύζοντες τοὺς μυκτῆρας οἴνῳ. [a] Διαφυγεῖν δὲ καὶ τοῦτο χαλεπόν· [b] ἀναιρεῖ μὲν γὰρ ἐν ἡμέραις τρισὶν ἢ τέτταρσιν. Βραγχῶσι δὲ μάλιστα, ὅταν τὸ [c] θέρος ἐνέγκῃ [d] εὖ καὶ [e] πιόταται ὦσιν· βοηθεῖ δὲ τά [f] τε [g] συκάμινα διδόμενα καὶ τὸ λουτρὸν ἐὰν [h] ᾖ πολὺ καὶ θερμόν, καὶ ἐάν τις σχάσῃ ὑπὸ τὴν γλῶτταν. [i] Χαλαζώδεις δ' εἰσὶ τῶν ὑῶν αἱ ὑγρό- 4
σαρκοι τά τε περὶ τὰ σκέλη [k] καὶ τὰ περὶ τὸν τράχηλον καὶ τοὺς ὤμους, ἐν οἷς [l] μέρεσι καὶ πλεῖσται γίνονται χάλαζαι· κἂν μὲν ὀλίγας ἔχῃ, [m] γλυκυτέρα ἡ σάρξ, ἂν δὲ πολλάς, ὑγρὰ λίαν καὶ [n] διάχυλος γίνεται. Δῆλαι δ' εἰσὶν αἱ 5
χαλαζῶσαι· [o] ἔν τε γὰρ [p] τῇ γλώττῃ τῇ κάτω ἔχουσι [q] μάλιστα τὰς χαλάζας, καὶ ἐάν τις [r] τρίχας ἐκτίλλῃ ἐκ τῆς λοφιᾶς, ὕφαιμοι φαίνονται· ἔτι δὲ τὰ χαλαζῶντα τοὺς ὀπισθίους πόδας οὐ δύνανται ἡσυχάζειν. Οὐκ ἔχουσι δὲ χαλάζας, ἕως ἂν [s] ὦσι γαλαθηναὶ μόνον. † Ἐκβάλλουσι δὲ τὰς χαλάζας ταῖς [t] τιφαῖς· ὃ καὶ πρὸς τὴν τροφήν ἐστι χρήσιμον.
[v] † Ἄριστον δὲ πρὸς τὸ πιαίνειν καὶ τρέφειν οἱ ἐρέβινθοι καὶ 6
τὰ σῦκα, τὸ δ' ὅλον μὴ ποιεῖν ἁπλῆν τὴν τροφὴν ἀλλὰ

[q] εὐθὺς σαπρὸν P.Dᵃ. [r] πνεύμονα Aᵃ.Cᵃ. [s] τὸ P.Eᵃ. [t] βάθος P.Eᵃ. [v] βοσκοὶ Cᵃ. [w] μικρὸν ὂν] μένον σμικρὸν Dᵃ, ὅταν μένον σμικρὸν P, ὅταν μὲν ὂν σμικρὸν Eᵃ. [x] δ' om. P.Eᵃ. [y] κραυγᾶν P.Dᵃ. [z] οἷον Aᵃ. [a] διαφεύγειν Aᵃ.Cᵃ. [b] ἀναιρεῖται γὰρ P.Dᵃ.Eᵃ. [c] θέρος] ὄρος P.Eᵃ. [d] εὖ] σῦκα Aᵃ.Cᵃ. [e] πιότατα Cᵃ. [f] τε om. Aᵃ.Cᵃ. [g] συκαμίνια P.Eᵃ. [h] πολὺ ᾖ Aᵃ.Cᵃ. [i] χαλαζώδεις] γάλα. ὀξώδεις Cᵃ. [k] καὶ τὰ] τά τε Dᵃ. [l] μέλεσι Cᵃ. [m] γλυκερὰ P.Dᵃ. [n] ἄχυλος P.Dᵃ. [o] ἔν] αἵ Aᵃ. [p] τῆς γλώττης τῷ P.Dᵃ. [q] μάλιστα om. P.Dᵃ. [r] τρίχα Aᵃ.Cᵃ.Dᵃ. [s] ἔχωσι P.Eᵃ. [t] στιφαῖς P.Dᵃ.Eᵃ. [v] ἄριστοι Aᵃ.Cᵃ.

[w] ποικίλην· χαίρει γὰρ μεταβάλλουσα καθάπερ καὶ τἆλλα ζῷα, καὶ ἅμα φασὶ τὸ μὲν ἐμφυσᾶν τὸ δὲ σαρκοῦν τὸ δὲ πιαίνειν τῶν προσφερομένων, τὰς δὲ [x] βαλάνους ἡδέως μὲν ἐσθίειν, ποιεῖν δ' ὑγρὰν τὴν σάρκα· καὶ ἐὰν [y] κύουσαι πλείους ἐσθίωσιν, [z] ἐκβάλλουσιν ὥσπερ καὶ τὰ πρόβατα· ταῦτα γὰρ ἐπιδηλοτέρως τοῦτο πάσχει διὰ τὰς βαλάνους. [a] Χαλαζᾷ δὲ [b] μόνον τῶν ζῴων ὧν ἴσμεν ὗς.

22 Οἱ δὲ κύνες κάμνουσι νοσήμασι τρισίν· ὀνομάζεται δὲ ταῦτα [c] λύττα, κυνάγχη, ποδάγρα. Τούτων ἡ [c] λύττα ἐμποιεῖ μανίαν, καὶ ὅταν [d] δάκῃ, [c] λυττῶσιν ἅπαντα τὰ δηχθέντα πλὴν [e] ἀνθρώπου· [f] καὶ ἀναιρεῖ [g] δὲ τὸ νόσημα τοῦτο τάς [h] τε κύνας [i] καὶ [k] ἄν τι δηχθῇ ὑπὸ [c] λυττώσης πλὴν ἀνθρώπου.
2 Ἀναιρεῖ δὲ καὶ ἡ κυνάγχη τὰς κύνας· ὀλίγαι δὲ [l] καὶ ἐκ τῆς ποδάγρας [m] περιφεύγουσιν. Λαμβάνει [n] δ' ἡ λύττα καὶ τὰς καμήλους. Τοὺς δ' ἐλέφαντας πρὸς μὲν τὰ ἄλλα ἀρρωστήματα ἀνόσους εἶναί φασιν, [o] ἐνοχλεῖσθαι δ' ὑπὸ φυσῶν.

23 Οἱ δὲ βόες οἱ ἀγελαῖοι νοσοῦσι δύο νόσους, ὧν τὸ μὲν ποδάγρα τὸ δὲ κραῦρος καλεῖται. Ἐν μὲν οὖν τῇ ποδάγρᾳ τοὺς πόδας οἰδοῦσιν, οὐκ ἀποθνήσκουσι δ' [p] οὐδὲ τὰς ὁπλὰς ἀποβάλλουσιν· [q] βέλτιον δ' [r] ἴσχουσι τῶν κεράτων ἀλειφο-
2 μένων [s] πίσσῃ θερμῇ. Ὅταν δὲ [t] κραυρᾷ, τὸ πνεῦμα [v] γίνεται θερμὸν καὶ πυκνόν· καὶ ὅ ἐστιν [w] ἐν τοῖς ἀνθρώποις πυρετός, τοῦτό ἐστιν ἐν τοῖς βουσὶ τὸ κραυρᾶν. Σημεῖον δὲ τῆς ἀρρωστίας τὰ ὦτα καταβάλλουσι καὶ οὐ δύνανται ἐσθίειν. Ἀποθνήσκουσι δὲ ταχέως, καὶ ἀνοιχθέντων ὁ [x] πλεύμων φαίνεται σαπρός.

[w] ποικίλην· καὶ χαίρει P.E^a. [x] βαλάνους μόνον ἡδέως P.D^a.E^a. [y] ἐγκύουσαι P.D^a, ἔγγυοι οὖσαι E^a. [z] ἐκβάλλουσαι A^a. [a] χαλαζᾷ rc. A^a, χάλαζα A^a.C^a, χαλαζῶνται P.D^a.E^a. [b] τῶν ζώων μόνον D^a. [c] λύσσα utrobique et mox λυσσῶσιν et λυσσώσης A^a.C^a. [d] δάκῃ om. D^a. [e] ἀνθρώπου·] ἀνθρώπου ἀναιρεῖ· D^a. [f] καὶ om. P.D^a.E^a. [g] δὲ om. C^a. [h] τε om. D^a. [i] καὶ—ἀνθρώπου om. D^a. [k] ἐάν P.E^a. [l] καὶ ante ἐκ om. A^a. [m] περισώζονται P.D^a. [n] δ' ἡ λύττα] ταῦτα P.D^a. [o] ὀχλεῖσθαι A^a.C^a. [p] οὐδὲ τὰς] τὰς δ' P.D^a. [q] βελτίω P.D^a. [r] ἰσχύουσι P.A^a.C^a.E^a. [s] πίσσῃ θερμῇ om. P.A^a.C^a.E^a. [t] κραῦραι A^a. [v] γίνηται A^a. [w] ἐν om. A^a.C^a. [x] πνεύμων A^a.C^a.

Τῶν δ' ἵππων αἱ μὲν [y] φορβάδες [z] ἄνοσοι τῶν ἄλλων 24
ἀρρωστημάτων εἰσὶ πλὴν ποδάγρας, [a] ταύτην δὲ κάμνουσι,
καὶ ἐνίοτε ἀποβάλλουσι τὰς ὁπλάς· ὅταν δ' [b] ἀποβάλωσι,
πάλιν φύουσιν εὐθύς· γίνεται [c] γὰρ ἅμα τῆς ἑτέρας ὑπο-
φυομένης ἡ τῆς ἑτέρας ὁπλῆς ἀποβολή. Σημεῖον δὲ τῆς 2
ἀρρωστίας· [d] ὁ γὰρ ὄρχις ἅλλεται ὁ δεξιός, ἢ [e] κατὰ μέσον
ὀλίγον κάτωθεν τῶν μυκτήρων [f] ἔγκοιλον γίνεται καὶ ῥυτιδῶ-
δες. Οἱ δὲ τροφίαι ἵπποι πλείστοις ἀρρωστήμασι κάμνου-
σιν. Λαμβάνει γὰρ καὶ [g] εἰλεός· σημεῖον δὲ τῆς ἀρρωστίας
τὰ ὀπίσθια σκέλη [h] ἐφέλκουσιν ἐπὶ τὰ ἐμπρόσθια καὶ ὑποφέ-
ρουσιν, ὥστε [i] ὀλίγου [k] συγκρούειν. Ἐὰν δ' ἀσιτήσας τὰς 3
ἔμπροσθεν ἡμέρας εἶτα μανῇ, [l] αἷμα ἀφαιροῦντες βοηθοῦσι
καὶ [m] ἐκτέμνοντες. Λαμβάνει δὲ καὶ τέτανος· σημεῖον δ' αἱ
φλέβες τέτανται πᾶσαι [n] καὶ κεφαλὴ καὶ αὐχήν, καὶ [o] προ-
βαίνει εὐθέσι τοῖς σκέλεσιν. Γίγνονται δὲ καὶ ἔμπυοι [p] οἱ ἵπ-
ποι. Λαμβάνει δὲ καὶ ἄλλος αὐτοὺς πόνος, καλεῖται δὲ 4
τοῦτο [q] κριθιᾶν· σημεῖον δὲ τοῦ ἀρρωστήματος μαλακὸς γίνε-
ται ὁ οὐρανὸς καὶ θερμὸν πνεῖ. Ἀνίατα δέ, [r] ἐὰν μὴ αὐτό-
ματα [s] καταστῇ. [t] Τό τε [v] νυμφιᾶν καλούμενον, ἐν ᾧ συμ-
βαίνει κατέχεσθαι [w] ὅταν αὐλῇ τις, καὶ [x] κατωπιᾶν· καὶ ὅταν
[y] ἀναβῇ τις, τροχάζει, ἕως ἂν μέλλῃ [z] κατά τινας θεῖν· κατη-
φεῖ δ' ἀεί, [a] κἂν λυττήσῃ. Σημεῖον δὲ καὶ [b] τούτου τὰ ὦτα 5
καταβάλλει πρὸς τὴν χαίτην καὶ πάλιν προτείνει, καὶ ἐκλεί-
πει, καὶ [c] πνεῖ. [d] Ἀνίατα δὲ καὶ τάδε, ἐὰν καρδίαν ἀλγήσῃ
(σημεῖον δὲ [e] λαπαρὸς [f] ὢν ἀλγεῖ), καὶ ἐὰν ἡ κύστις [g] με-

[y] φοράδες P.Aa.Ca.Ea. [z] ἄνουσοι Aa. [a] ταύτῃ Aa.Ca. [b] ἀποβάλλωσι P.Aa.Da. [c] γὰρ om. Ca. [d] ὁ γὰρ—ἀρρωστίας om P.Ea. [e] κατὰ τὸ μέσον Ca. [f] ἐν κοῖλον Da, καὶ ἔγκοιλον Aa.Ca. [g] ἠλεός Aa.Ca. [h] ὑφέλκουσιν ὑπὸ Aa.Ca. [i] ὀλίγους Aa, ἀλλήλους P.Da.Ea. [k] συγκροτεῖν Aa.Ca. [l] αἷμα] αἱ μὲν Aa. [m] ἐκτέμνουσι Aa. [n] καὶ ἡ κεφαλὴ P. [o] προσβαίνει P.Da. [p] οἱ om. Aa.Ca. [q] κριθίαν P, κριθίας Da, κριθία Ea, ἠριθιᾶν Aa. [r] ἂν Ca. [s] κατέστη P.Ea. [t] τό τε] τὸ δὲ Aa.Ca, om. P.Ea. [v] νυμφίαν P.Da.Ea. [w] ὅταν] καὶ ὅταν Aa.Ca. [x] κατωπίαν P.Da.Ea, κατωπία Ca, κατωπιᾷ Aa. [y] λάβῃ Ca. [z] κατά τινας θεῖν] τις κατασχεῖν Aa.Ca. [a] καὶ ὅταν λυσσήσῃ Aa.Ca. [b] τοῦτο Aa. [c] πίνει P.Ea, τείνει Aa.Ca. [d] ἀνιᾶται Aa.Ca. [e] λαπάρας Ca.Da. λαπαρὸς—δὲ om. P. [f] ὢν om. Da. [g] μεταστῇ om. Ea.

ταστῇ (σημεῖον δὲ καὶ [h] τούτου τὸ μὴ [i] δύνασθαι οὐρεῖν, καὶ
6 τὰς ὁπλὰς καὶ τὰ ἰσχία ἐφέλκει). Καὶ [k] ἐὰν σταφύλινον
περιχάνῃ· τοῦτο δ' ἐστὶν ἡλίκον σφονδύλη. Τὰ δὲ δήγματα
τῆς [l] μυγαλῆς καὶ τοῖς ἄλλοις ὑποζυγίοις χαλεπά· γίνονται
δὲ [m] φλύκταιναι. Χαλεπώτερον δὲ [n] τὸ δῆγμα, ἐὰν [o] κύουσα
7 δάκῃ· ἐκρήγνυνται γὰρ αἱ [p] φλύκταιναι, εἰ δὲ μή, [q] οὔ. Ἀπο-
κτείνει δὲ δάκνουσα [r] ἢ σφόδρα ποιεῖ [s] ἀλγεῖν καὶ ἡ καλου-
μένη [t] χαλκὶς ὑπὸ τινῶν, ὑπὸ δ' ἐνίων [v] ζιγνίς· ἔστι δ' ὅμοιον
ταῖς μικραῖς σαύραις, τὸ δὲ χρῶμα τοῖς [w] τυφλίνοις ὄφεσιν.
Ὅλως δέ φασιν οἱ ἔμπειροι, σχεδὸν ὅσαπερ [x] ἀρρωστεῖ ἄν-
θρωπος ἀρρωστήματα, καὶ ἵππον ἀρρωστεῖν καὶ πρόβατον.
8 Ὑπὸ φαρμάκου δὲ διαφθείρεται καὶ ἵππος καὶ πᾶν ὑποζύγιον
σανδαράκης· δίδοται δ' [y] ἐν ὕδατι καὶ διηθεῖται. Καὶ ἐκβάλ-
λει δὲ κύουσα ἵππος ὀσμὴν λύχνου ἀποσβεννυμένου· συμβαίνει
9 δὲ τοῦτο καὶ γυναιξὶν ἐνίαις κυούσαις. Περὶ μὲν οὖν τὰς
νόσους [z] τῶν ἵππων τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, τὸ δ' ἱππομανὲς
καλούμενον ἐπιφύεται μέν, ὥσπερ [a] λέγεται, τοῖς [b] πώλοις,
αἱ δ' ἵπποι [c] περιλείχουσαι καὶ [d] καθαίρουσαι [e] ἀποτρώγουσιν
αὐτό· τὰ δ' [f] ἐπιμυθευόμενα πέπλασται μᾶλλον [g] ὑπὸ γυναι-
10 κῶν καὶ τῶν περὶ τὰς [h] ἐπῳδάς. Ὁμολογουμένως δὲ καὶ τὸ
καλούμενον [i] πώλιον [k] αἱ ἵπποι προεκβάλλουσι πρὸ τοῦ πώ-
λου. Γινώσκουσι δ' οἱ ἵπποι καὶ τὴν φωνὴν ἀκούοντες τῶν
ἵππων, οἷς ἂν μαχεσάμενοι τύχωσιν. Χαίρουσι δ' οἱ ἵπποι
τοῖς λειμῶσι καὶ τοῖς ἕλεσιν· καὶ γὰρ τῶν ὑδάτων τὰ θολερὰ

[h] τούτου τὸ] τοῦτο A[a].C[a]. [i] δύνεσθαι A[a]. [k] ἂν στ. π. C[a], ἐὰν σταφυλῖνον π. D[a], τυφλός· οἷονπερ ἡ χάνῃ P. et, qui χάννη, E[a]. [l] μυγδάλης A[a], μεγάλης P.C[a].E[a]. [m] φλεκταῖναι A[a], φλυκταῖναι. εἰ δὲ μή, οὐκ ἀποκτείνει C[a]. γίνονται δὲ φλύκταιναι om. P.E[a]. [n] τὸ om. A[a]. [o] κύουσαν P. [p] φλυκταῖναι C[a], φλεκτάναι A[a]. [q] οὐκ ἀποκτείνει. ἔτι δὲ A[a].C[a], οὔ. ἀποτείνει δὲ P.E[a]. [r] ἢ om. A[a].C[a]. [s] ἀλγεῖν] πονεῖν A.C[a]. [t] χάλκις D[a]. [v] ζίγνης A[a], ζιγνύς D[a], διγνύς P, δειμνύς E[a]. [w] τυφλοῖς A[a].C[a]. [x] ἀρρωστοῦσιν ἀνθρώποις ἀρρωστήματα E[a], ἀρρωστήματα ἀρρωστεῖ ἄνθρωπος A[a].C[a]. [y] ἐν ὕδατι] καὶ ἐν νυκτὶ P.E[a]. [z] τῶν ἵππων om. P.E[a]. [a] εἴρηται D[a]. [b] πωλίοις A[a].C[a]. [c] περιλείχουσι A[a].C[a]. [d] καθαιροῦσαι P.D[a], καθαίρουσιν A[a].C[a]. [e] ἀποτρώγουσαι A[a], περιτρώγουσιν P.D[a].E[a]. [f] μυθευόμενα A[a].C[a]. [g] ἀπὸ P.E[a]. [h] ἐπαϊδάς P, ἐπαιοιδάς E[a]. [i] πάλιον E[a]. [k] αἱ] οἱ A[a], om. C[a].

πίνουσι, κἂν ᾖ καθαρά, ἀνατρέπουσιν αὐτὰ οἱ ἵπποι ταῖς
ὁπλαῖς, εἶτα πιοῦσαι [l] λούονται. Καὶ γὰρ ὅλως ἐστὶ φι- 11
λόλουτρον τὸ ζῷον [m] καὶ φίλυδρον· διὸ καὶ ἡ τοῦ ποταμίου
[n] ἵππου φύσις οὕτω συνέστηκεν. Ὁ δὲ βοῦς τοὐναντίον τοῦ
ἵππου· ἂν γὰρ μὴ καθαρὸν [o] ᾖ τὸ ὕδωρ καὶ ψυχρὸν καὶ ἀκέ-
ραιον, οὐκ ἐθέλει [p] πιεῖν.

Οἱ δ' ὄνοι νοσοῦσι μάλιστα νόσον μίαν, ἣν καλοῦσι μη- 25
λίδα. Γίνεται δὲ περὶ τὴν κεφαλὴν πρῶτον, καὶ [q] ῥεῖ [r] φλέ-
γμα κατὰ τοὺς μυκτῆρας [s] παχὺ καὶ πυρρόν· ἐὰν δὲ πρὸς
τὸν [t] πλεύμονα καταβῇ, [v] ἀποκτείνει· τὰ [w] δὲ περὶ τὴν κεφα-
λὴν [x] πρῶτον οὐ θανάσιμα. Δυσριγότατον δ' ἐστὶ [y] τῶν
τοιούτων ζῴων· διὸ [z] καὶ περὶ τὸν Πόντον καὶ τὴν [a] Σκυθι-
κὴν οὐ γίνονται [b] ὄνοι.

Οἱ δ' ἐλέφαντες κάμνουσι τοῖς φυσώδεσι νοσήμασιν· [c] διὸ 26
οὔτε τὸ ὑγρὸν περίττωμα προΐεσθαι δύνανται οὔτε [d] τὸ τῆς
κοιλίας. [e] Καὶ ἐὰν γῆν ἐσθίῃ, μαλακίζεται, [f] ἐὰν μὴ συνε-
χῶς· [g] εἰ δὲ συνεχῶς, οὐδὲν βλάπτεται. Καταπίνει δὲ [h] καὶ
λίθους ἐνίοτε. Ἁλίσκεται δὲ καὶ διαρροίᾳ· ὅταν δ' [i] ἁλῷ, ἰα-
τρεύουσιν ὕδωρ θερμὸν διδόντες πίνειν, καὶ τὸν χόρτον εἰς
μέλι βάπτοντες διδόασιν ἐσθίειν, καὶ ἵστησιν ἑκάτερον τού-
των. Ὅταν δὲ [k] κοπιάσωσι διὰ τὸ μὴ κοιμηθῆναι, ἁλὶ τρι- 2
βόμενοι καὶ ἐλαίῳ καὶ ὕδατι [l] θερμῷ τοὺς ὤμους ὑγιάζονται.
Καὶ ὅταν τοὺς ὤμους ἀλγῇ, ὕεια [m] κρέα ὀπτήσαντες προστι-
θέασι, καὶ βοηθεῖ αὐτοῖς. Ἔλαιον δ' οἱ μὲν πίνουσιν οἱ δ' οὒ
τῶν ἐλεφάντων· [n] κἂν τύχῃ σιδήριόν [o] τι ἐν τῷ σώματι ἐνόν,

[l] λύονται Aa. [m] καὶ ἔτι φίλυδρον P.Da. [n] φύσις ἵππου Da. [o] ᾖ] ἔστι P.Ea. [p] πίνειν Aa. [q] ῥέει P.Da. [r] ῥεῦμα Da. [s] ταχὺ Aa.Ca. [t] πνεύμονα P.Aa.Ca. [v] ἀποθνήσκουσι Aa.Ca. [w] δὲ post κεφαλὴν P. [x] πρῶτον om. Aa.Ca. [y] τὸ τοιοῦτον ζῷον P.Da.Ea. [z] καὶ ante περὶ om. P.Ea. [a] σκυθίαν P.Da.Ea. [b] ὄνοι] οἱ ὄνοι P.Ea. [c] διὸ οὔτε] διὸ οὔτως Aa. [d] τὰ τῆς Aa.Ca. [e] καὶ ἐὰν γῆν] κἂν γὰρ Aa.Ca. [f] ἂν Ca. [g] εἰ] ἂν Aa.Ca. [h] καὶ om. P.Ea. [i] ἁλῶσιν Da. ἀνῶσιν Aa.Ca. [k] κοπιάσῃ P.Da.Ea. [l] θερμῷ] πολλῷ P.Ea. [m] κρέη P. [n] καὶ ἐὰν Ca. [o] τι om. Aa.Ca.

[p] τὸ ἔλαιον ἐκβάλλει, ὅταν [q] πίωσιν, ὡς φασί· τοῖς δὲ [r] μὴ
πίνουσι ῥίζαν ἐψήσαντες [s] ἐν ἐλαίῳ διδόασιν.
Περὶ μὲν οὖν τῶν τετραπόδων ζῴων τοῦτον ἔχει τὸν τρό-
27 πον, τῶν δ' ἐντόμων τὰ πλεῖστα [t] εὐθηνεῖ ἐν ᾗπερ ὥρᾳ καὶ
[v] γίνεται, ὅταν τοιοῦτον ᾖ τὸ [w] ἔτος οἷον τὸ ἔαρ, ὑγρὸν καὶ
2 ἀλεεινόν. Ταῖς δὲ μελίτταις ἐγγίνεται ἐν τοῖς σμήνεσι θη-
ρία ἃ λυμαίνεται τὰ κηρία, τό [x] τε σκωλήκιον τὸ [y] ἀραχνιοῦν
καὶ λυμαινόμενον τὰ κηρία (καλεῖται δὲ κλῆρος, οἱ δὲ [z] πυ-
ραύστην καλοῦσιν· [a] ὃς ἐντίκτει ἐν τῷ κηρίῳ ὅμοιον [b] ἑαυτῷ
οἷον ἀράχνιον, καὶ νοσεῖν ποιεῖ τὸ σμῆνος), καὶ ἄλλο θηρίον,
οἷον ὁ [c] ἠπίολος ὁ περὶ τὸν λύχνον [d] πετόμενος· οὗτος ἐντί-
κτει [e] τι χνοῦ [f] ἀνάπλεων, καὶ οὐ [g] κεντεῖται ὑπὸ τῶν μελιτ-
3 τῶν, ἀλλὰ [h] μόνον φεύγει [i] καπνιζόμενος. Ἐγγίνονται δὲ
καὶ κάμπαι ἐν τοῖς σμήνεσιν, [k] ἃς καλοῦσι τερηδόνας· ἃς οὐκ
ἀμύνονται αἱ μέλιτται. [l] Νοσοῦσι δὲ μάλιστα ὅταν ἐρυσι-
βώδη τὰ ἄνθη ἡ ὕλη ἐνέγκῃ, καὶ ἐν τοῖς αὐχμηροῖς ἔτεσιν.
Πάντα δὲ τὰ ἔντομα ἀποθνήσκει [m] ἐλαιούμενα· τάχιστα δ',
ἄν τις τὴν κεφαλὴν ἀλείψας ἐν τῷ ἡλίῳ θῇ.
28 [n] Διαφέρει δὲ τὰ ζῷα καὶ κατὰ τοὺς τόπους· ὥσπερ γὰρ
ἔν τισιν ἔνια οὐ [o] γίνεται παντάπασιν, οὕτως [p] ἐν ἐνίοις τόποις
[o] γίνεται μὲν ἐλάττω δὲ καὶ [q] ὀλιγοβιώτερα, καὶ οὐκ εὐημε-
ρεῖ. Καὶ ἐνίοτε ἐν τοῖς πάρεγγυς τόποις ἡ διαφορὰ γίνεται
τῶν τοιούτων, οἷον τῆς Μιλησίας ἐν τόποις γειτνιῶσιν ἀλ-

[p] ἐκβάλλει τὸ ἔλαιον $A^a.C^a$. [q] πίνωσιν $A^a.C^a$, πίῃ $P.E^a$. [r] μὴ πίνουσι] μὴ πίνουσι τὸν οἶνον A^a, πίνουσι τὸν οἶνον C^a, ὄνοις $P.D^a.E^a$. [s] ἐν om. $P.D^a.E^a$. [t] εὐθενεῖ D^a, εὐσθενῆ A^a, ᾖ C^a. [v] γίνονται $A^a.C^a$. [w] ἔπος A^a. [x] τε] δὲ $A^a.C^a$. [y] ἀράχνιον οὖν καὶ A^a. [z] πυραύτην D^a, πῦρ αὐτὴν $P.E^a$. [a] ὡς $A^a.C^a$. [b] ἑαυτῷ] ἐν αὐτῷ $A^a.C^a$. [c] ἠπιόλης A^a. et rc. C^a, ἠπιλιότης pr. C^a. [d] πεττόμενος A^a. [e] τι χνοῦ] χνοῦν C^a, χοῦν A^a. [f] ἀναπλέων D^a, ἀναπνέων $A^a.C^a$. [g] κεντᾶται $P.A^a.D^a$. [h] μόνος C^a. [i] καπνιόμενος $P.E^a$. [k] ἃς καλοῦσι τερηδόνας om. $A^a.C^a$, τερηδόνας om. E^a. et in lacuna P. [l] νοσοῦσι δὲ μάλιστα om. $P.D^a.E^a$. [m] ἡλιούμενα $P.E^a$. [n] ὅλως δὲ διαφέρει τὰ ζῷα κατὰ $P.D^a.E^a$. [o] γίνονται utrobique $P.D^a.E^a$. [p] ἐν om. $D^a.E^a$. [q] πολυχρονιώτερα $P.D^a.E^a$.

λήλοις ἔνθα μὲν γίνονται τέττιγες [r] ἔνθα δ' οὐ γίγνονται, καὶ ἐν Κεφαληνίᾳ ποταμὸς διείργει, [s] οὗ ἐπὶ τάδε μὲν γίγνονται τέττιγες, ἐπ' ἐκεῖνα δ' οὐ γίνονται. [t] Ἐν δὲ [v] Πορδοσελήνῃ 2
ὁδὸς [w] διείργει, ἧς ἐπ' ἐκεῖνα μὲν γαλῆ γίνεται, ἐπὶ θάτερα δ' οὐ γίνεται. Καὶ ἐν τῇ [x] Βοιωτίᾳ ἀσπάλακες περὶ μὲν [y] τὸν Ὀρχομενὸν πολλοὶ γίγνονται, ἐν δὲ τῇ [z] Λεβαδιακῇ γειτνιώσῃ οὐκ εἰσίν, [a] οὐδ' ἄν τις [b] κομίσῃ, [c] ἐθέλουσιν ὀρύττειν. Ἐν Ἰθάκῃ δ' οἱ δασύποδες, ἐάν τις ἀφῇ κομίσας, οὐ δύνανται 3
ζῆν, ἀλλὰ φαίνονται τεθνεῶτες [d] πρὸς τῇ θαλάττῃ [e] ἐστραμμένοι, [f] ᾗπερ ἂν εἰσαχθῶσιν. Καὶ ἐν μὲν [g] Σικελίᾳ [h] ἱππομύρμηκες οὐκ εἰσίν, ἐν δὲ Κυρήνῃ οἱ [i] φωνοῦντες βάτραχοι [k] πρότερον οὐκ ἦσαν. Ἐν δὲ Λιβύῃ [l] πάσῃ οὔτε [m] σῦς 4
ἄγριός [n] ἐστιν οὔτ' ἔλαφος οὔτ' αἶξ ἄγριος· [o] ἐν δὲ τῇ Ἰνδικῇ, ὥς φησὶ Κτησίας οὐκ ὢν ἀξιόπιστος, [p] οὔτ' ἄγριος οὔτε ἥμερος ὗς, τὰ δ' [q] ἄναιμα καὶ τὰ φωλοῦντα [r] πάντα μεγάλα. Καὶ ἐν μὲν τῷ Πόντῳ οὔτε [s] τὰ μαλάκια γίνεται οὔτε τὰ [t] ὀστρακόδερμα, [v] εἰ μὴ ἔν τισι τόποις [w] ὀλίγα· ἐν δὲ τῇ ἐρυθρᾷ θαλάττῃ ὑπερμεγέθη τὰ ὀστρακόδερμα πάντα. Ἐν [x] δὲ Συρίᾳ 5
τὰ πρόβατα τὰς οὐρὰς ἔχει τὸ πλάτος [y] πήχεως, τὰ δ' ὦτα αἱ αἶγες σπιθαμῆς καὶ παλαιστῆς, καὶ ἔνιαι συμβάλλουσι κάτω τὰ ὦτα [z] πρὸς τὴν γῆν· καὶ [a] οἱ βόες, ὥσπερ [b] αἱ κάμηλοι, [c] χαίτας ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ἀκρωμίων. Καὶ ἐν [d] Λυκίᾳ αἱ αἶγες κείρονται, ὥσπερ [e] τὰ πρόβατα παρὰ τοῖς ἄλλοις. Καὶ ἐν 6

[r] ἐπέκεινα δ' οὐ γίνεται Aa.Ca. [s] οὗ ἔπειτα γίνονται Aa.Ca. [t] ἐν] ἐὰν Aa. [v] πορρωσελήνῃ Da. [w] διείργῃ Aa. [x] βοιωτίδι Aa, βοιωτίδι οἱ Ca. [y] τὴν ὀρχομενίαν Ca, τὴν ὀρχωμανίαν Aa. [z] λεβαδιακῇ rc. Aa, λεβαδικῇ P.Da.Ea, λεβεδιακῇ Ca, λεβεσσιακῇ Aa. [a] οὐδ'] οὐ δ' P.Ea. [b] κομισθῇ P.Aa.Ca.Ea. [c] τελοῦσιν Ca, τενοῦσιν Aa. [d] πρὸς] καὶ πρὸς Aa.Ca, ἐν Da. [e] ἐστρεμμένοι Ea, ἠστρεμμένοι P. [f] ᾗπερ] οἳ Aa.Ca. [g] σικελίοις Da. [h] ἵπποις μύρμηκες Da, ἵππης μύρμηκες Ea, οἱ ἱππεῖς μύρμηκες Aa.Ca, μύρμηκες post lacunam P. [i] φθονοῦντες Aa.Ca. [k] οὐκ εἰσὶ πρότερον P.Da.Ea. [l] πάσῃ om. Aa.Ca. [m] σῦς om. P.Ea. [n] ἐστιν om. P in lacuna. [o] ἐν δὲ] οὐδ' ἐν Ca, οὔτ' ἐν Aa. [p] οὔτε ἥμερος οὔτ' ἄγριος P.Da. [q] ἔναιμα Ca, ἔνναιμα Aa. [r] πάντα om. P.Ea. [s] τὰ om. P. [t] ὀστρ.] ὀστρ. πάντα P.Da. [v] εἰ—πάντα om. P.Ea. [w] ὀλίγοις Ca.Da. [x] δὲ τῇ συρίᾳ Da. [y] πήχεος P.Ca.Da.Ea. [z] πρὸς τὴν γῆν] ἀλλήλαις P.Da. [a] αἱ Aa. [b] οἱ P.Da, καὶ αἱ Aa.Ca. [c] χαίτας] κάλας P.Da.Ea. [d] κιλικίᾳ P.Da. [e] τὰ] καὶ τὰ Aa.Ca.

μὲν Λιβύῃ εὐθὺς [f] γίνεται [g] κέρατα ἔχοντα [h] τὰ κερατώδη
τῶν [i] κριῶν, οὐ μόνον [k] οἱ [l] ἄρνες, ὥσπερ [m] Ὅμηρός φησιν,
ἀλλὰ καὶ τἆλλα· [n] ἐν δὲ τῷ Πόντῳ περὶ τὴν Σκυθικὴν τοὐ-
7 ναντίον· ἀκέρατα γὰρ γίνονται. Καὶ ἐν Αἰγύπτῳ τὰ [o] μὲν
ἄλλα μείζω ἢ ἐν τῇ [p] Ἑλλάδι, καθάπερ οἱ βόες καὶ τὰ πρό-
βατα, τὰ δ' ἐλάττω, οἷον [q] οἱ [r] κύνες καὶ λύκοι καὶ [s] λαγωοὶ
καὶ ἀλώπεκες καὶ κόρακες καὶ ἱέρακες, [t] τὰ δὲ παραπλήσια,
8 οἷον κορῶναι καὶ αἶγες. Αἰτιῶνται δὲ τὰς τροφάς, ὅτι τοῖς
μὲν [v] ἄφθονος τοῖς δὲ σπανία, οἷον τοῖς λύκοις [w] καὶ τοῖς
ἱέραξι, τοῖς δὲ σαρκοφάγοις [x] ὀλίγη· σπάνια γὰρ τὰ μικρὰ
ὄρνεα· τοῖς δὲ δασύποσι, καὶ ὅσα [y] μὴ σαρκοφάγα, ὅτι οὔτ'
9 ἀκρόδρυα [z] οὔτ' ὀπώρα χρόνιος. Πολλαχοῦ δὲ καὶ ἡ κρᾶσις
αἰτία, οἷον ἐν τῇ Ἰλλυρίδι [a] καὶ τῇ Θρᾴκῃ καὶ τῇ Ἠπείρῳ
[b] οἱ ὄνοι μικροί, ἐν δὲ τῇ [c] Σκυθικῇ καὶ Κελτικῇ ὅλως οὐ
γίγνονται· δυσχείμερα γὰρ [d] ταῦτα. Ἐν [e] δ' Ἀραβίᾳ [f] σαῦ-
ραι μείζους [g] πηχυαίων γίνονται [h] καὶ μύες [i] πολὺ μείζους τῶν
ἀρουραίων, τὰ μὲν [k] ἔμπροσθεν σκέλη ἔχοντες [l] καὶ σπιθαμῆς,
τὰ δ' ὀπίσθια ὅσον ἄχρι τῆς πρώτης καμπῆς τῶν δακτύλων.
10 Ἐν δὲ τῇ Λιβύῃ [m] τὸ τῶν ὄφεων [n] μέγεθος γίνεται [o] ἄπλα-
τον, ὥσπερ καὶ λέγεται· ἤδη γάρ [p] φασί τινες προσπλεύ-
σαντες ἰδεῖν ὀστᾶ βοῶν πολλῶν, [q] ἃ δῆλον γενέσθαι αὐτοῖς
ὅτι [r] ὑπ' ὄφεων ἦν [s] κατεδηδεσμένα· ἀναγομένων γὰρ [t] ταχὺ

[f] γίνονται Da. [g] κενὰ τὰ P.Ea. [h] τὰ om. Aa.Ca. [i] κριῶν] ζῴων Schneiderus. [k] οἱ] δ' οἱ Aa.Ca. [l] ἄρνες] codices ἄρρενες. [m] φησὶν ὅμηρος Aa.Ca. [n] ἐν δὲ] ἐν μὲν Ea, καὶ ἐν μὲν P. [o] μὲν] μὲν οὖν Aa.Ca. [p] λεβάδι Ca. [q] οἱ om. Da. [r] κύνες καὶ λύκοι] ὄνοι καὶ λύκοι P, λύκοι καὶ ὄνοι Da. [s] λαγοὶ P.Da.Ea. [t] τὰ δὲ] τά τε Aa.Ca.Da. [v] ἀφθόνως τοῖς δὲ σπανίως P.Da. [w] καὶ ἱέραξι. τοῖς μὲν γὰρ σαρκοφάγοις Aa.Ca. [x] ὀλίγη] ἡ ὕλη Da. [y] μὴ] οὐ P.Da. [z] οὔθ' ἡ ὀπώρα χρόνιος. πολλαχῇ Aa.Ca. [a] καὶ τῇ Θρ. καὶ] καὶ ἐν τῇ παροίκῃ καὶ ἐν Aa.Ca. [b] οἱ ὄνοι] οἷον οἱ Ea. οἱ P. [c] κελτικῇ καὶ σκυθικῇ Ca, κεντικῇ καὶ σκυθικῇ Aa. [d] ταῦτα] πάντα Aa.Ca. [e] δ' ἀρραβίᾳ Aa, δὲ τῇ ἀραβίᾳ Da. [f] σαῦροι Aa. [g] πηχέων Aa, πήχεων Ca. [h] καὶ] δὲ καὶ P.Da. [i] πολλοὶ Aa.Ca.Da.Ea. [k] πρόσθια Da. [l] καὶ om. Da. [m] τὸ om. P.Ea. [n] μέγεθος] γένος Da. [o] ἄπαλτον pr. Aa, ἄπλετον corr. [p] τινές φασιν P.Da. [q] ἃ δῆλον γενέσθαι] καὶ δῆλον ἦν P.Da. [r] ὑπ'] ὑπὸ τῶν Da. [s] κατεδηδομένα Aa. [t] διώκειν ταχὺ Aa.Ca.

διώκειν τὰς τριήρεις [v] αὐτούς, καὶ [w] ἐνίους αὐτῶν [x] ἐμβαλεῖν
[y] ἀνατρέψαντας τὴν τριήρη. Ἔτι [z] δὲ λέοντες [a] μὲν ἐν τῇ 11
Εὐρώπῃ μᾶλλον, καὶ τῆς Εὐρώπης ἐν τῷ μεταξὺ [b] τόπῳ [c] τοῦ
[d] Ἀχελῴου καὶ [e] Νέσσου· παρδάλεις δ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἐν δὲ τῇ
Εὐρώπῃ οὐ γίγνονται. Ὅλως δὲ τὰ μὲν ἄγρια ἀγριώτερα
ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἀνδρειότερα [f] δ' ἐν τῇ Εὐρώπῃ πάντα, [g] πολυ-
μορφότατα [h] δ' ἐν τῇ Λιβύῃ· καὶ λέγεται [i] δέ τις παροιμία,
ὅτι "ἀεὶ [k] Λιβύη φέρει τι [l] καινόν." Διὰ γὰρ τὴν ἀνομβρίαν 12
μίσγεσθαι δοκεῖ ἀπαντῶντα πρὸς τὰ [m] ὑδάτια καὶ τὰ μὴ
ὁμόφυλα, καὶ ἐκφέρειν ὧν οἱ χρόνοι [n] οἱ τῆς κυήσεως οἱ αὐτοὶ
καὶ τὰ μεγέθη μὴ πολὺ [o] ἀπ' ἀλλήλων· πρὸς ἄλληλα [p] δὲ
πραΰνεται διὰ τὴν τοῦ [q] ποτοῦ χρείαν. Καὶ γὰρ [r] καὶ δέον- 13
ται τοῦ πίνειν τοὐναντίον τῶν ἄλλων τοῦ χειμῶνος μᾶλλον ἢ
τοῦ θέρους· διὰ γὰρ τὸ μὴ εἰωθέναι ὕδατα γίνεσθαι τοῦ θέ-
ρους ἀσύνηθες αὐτοῖς τὸ πίνειν ἐστίν. Καὶ οἵ γε μύες ὅταν
[s] πίωσιν, ἀποθνήσκουσιν. Γίνεται δὲ καὶ ἄλλα ἐκ μίξεως μὴ
ὁμοφύλων, ὥσπερ καὶ ἐν Κυρήνῃ [t] οἱ λύκοι μίσγονται ταῖς
κυσὶ [v] καὶ γεννῶσι, [w] καὶ ἐξ ἀλώπεκος [x] καὶ κυνὸς οἱ Λα-
κωνικοί. Φασὶ δὲ καὶ ἐκ τοῦ [y] τίγριος καὶ κυνὸς γίνεσθαι 14
τοὺς Ἰνδικούς, οὐκ εὐθὺς δὲ ἀλλ' [z] ἐπὶ [a] τῆς τρίτης μίξεως·
τὸ γὰρ πρῶτον γεννηθὲν θηριῶδες γίνεσθαί φασιν. Ἄγον-
τες δὲ δεσμεύουσιν εἰς τὰς ἐρημίας [b] τὰς κύνας· καὶ πολλαὶ
κατεσθίονται, ἐὰν μὴ τύχῃ ὀργῶν πρὸς τὴν ὀχείαν τὸ θη-
ρίον.

[v] αὐτὰς Aa. [w] ἔνιοι Aa.Ca, ἐνίων P.Ea. [x] ἐμβάλλειν Da, ἐκβάλλειν P.Ea. [y] ἀνατρέψαντες Aa.Ca, ἀναστρέψαντα εἰς P.Ea, ἀναστρέψασαν Da. [z] δὲ om. Aa.Ca. [a] μὲν om. P.Ea. [b] τόπῳ om. P.Ea. [c] τοῦ] ἐν τοῖς τοῦ Aa.Ca. [d] ἀχελαίου Aa. [e] μέσσου Ea, μέσου P, νέσσου μόνον Da, νέσσου ποταμοῦ Aa.Ca. [f] δὲ πάντα τὰ ἐν τῇ εὐρώπῃ P.Da. [g] πολυμορφώτερα Aa. [h] δ'] δὲ τὰ P.Da.Ea. [i] δέ om. Aa. [k] φέρει τι ἡ λιβύη P.Da.Ea. [l] κενόν P. [m] ὕδατα Ca. [n] οἱ ante τῆς om. P.Da. [o] ἀπ' om. Aa.Da. [p] δὲ] τὰ δὲ P.Ea. [q] τόπου P.Ea, ποταμοῦ (omisso τοῦ) pr. Aa. [r] καὶ δέονται] ἐνδέονται Aa.Ca. [s] πίνωσιν Aa. [t] μίσγονται οἱ λύκοι τοῖς P.Da.Ea. [v] καὶ γεννῶσι om. P.Ea. [w] καὶ om. Aa.Ca. [x] καὶ κυνὸς] τινὸς P.Ea. [y] τίγριος καὶ] ἀγρίου P.Ea. [z] ἐπὶ] ἐκ Da. [a] τῆς om. P.Ea. [b] τοὺς Aa.

29 Ποιοῦσι [c] δ' οἱ τόποι διαφέροντα καὶ τὰ ἤθη, οἷον [d] οἱ ὀρεινοὶ καὶ τραχεῖς τῶν ἐν τοῖς [e] πεδινοῖς καὶ μαλακοῖς· καὶ γὰρ τὰς ὄψεις ἀγριώτερα καὶ ἀλκιμώτερα, καθάπερ καὶ οἱ ἐν τῷ Ἄθῳ [f] ὕες· τούτων γὰρ οὐδὲ τὰς θηλείας ὑπομέ-
2 νουσι τῶν κάτω οἱ ἄρρενες. Καὶ πρὸς τὰ δήγματα δὲ τῶν θηρίων μεγάλην ἔχουσιν αἱ χῶραι διαφοράν, οἷον περὶ μὲν Φάρον καὶ ἄλλους τόπους οἱ σκορπίοι οὐ χαλεποί, ἐν ἄλλοις δὲ τόποις καὶ ἐν τῇ [g] Καρίᾳ πολλοὶ καὶ μεγάλοι καὶ χαλεποὶ γίγνονται, [h] κἄν τινα πατάξωσιν ἄνθρωπον [i] ἢ θηρίον, [k] ἀποκτείνουσι, καὶ τὰς ὗς, αἳ ἥκιστα αἰσθάνονται τῶν ἄλλων δηγμάτων, καὶ τούτων τὰς μελαίνας μᾶλλον ἀποκτείνουσιν· [l] τάχιστα δ' ἀπόλλυνται αἱ ὕες πληγεῖσαι, ἐὰν εἰς ὕδωρ
3 [m] ἔλθωσιν. Τά τε τῶν ὄφεων δήγματα πολὺ διαφέρουσιν. Ἥ τε γὰρ ἀσπὶς ἐν Λιβύῃ γίνεται, [n] ἐξ οὗ ὄφεως ποιοῦσι τὸ σηπτικόν, καὶ ἄλλως [o] ἀνιάτως. Γίνεται δὲ καὶ ἐν τῷ [p] σιλφίῳ τι [q] ὀφείδιον, οὗ καὶ λέγεται ἄκος εἶναι λίθος [r] τις, ὃν λαμβάνουσιν ἀπὸ τάφου βασιλέως τῶν ἀρχαίων καὶ ἐν
4 οἴνῳ ἀποβάψαντες πίνουσιν. Τῆς δ' Ἰταλίας ἔν τισι τόποις καὶ τὰ τῶν [s] ἀσκαλαβωτῶν δήγματα θανάσιμά [t] ἐστιν. Πάντων δὲ χαλεπώτερά [t] ἐστι τὰ δήγματα τῶν ἰοβόλων, ἐὰν τύχῃ ἀλλήλων ἐδηδοκότα, οἷον [v] σκορπίον ἔχις. Ἔστι δὲ τοῖς πλείστοις αὐτῶν πολέμιον τὸ τοῦ ἀνθρώπου πτύε-
5 λον. Ἔστι δέ τι [w] ὀφείδιον μικρόν, ὃ καλοῦσί τινες [x] ἱερόν, ὃ οἱ πάνυ μεγάλοι ὄφεις φεύγουσιν· γίνεται δὲ τὸ [y] μέγιστον πηχυαῖον, καὶ δασὺ ἰδεῖν· ὅ τι δ' ἂν δάκῃ, εὐθὺς σήπεται [z] τὸ κύκλῳ. Ἔστι [a] δὲ καὶ ἐν τῇ Ἰνδικῇ [w] ὀφείδιόν [b] τι, οὗ μόνου φάρμακον οὐκ ἔχουσιν.

[c] δὲ καὶ οἱ τόποι διαφέροντα τὰ P.Da.Ea. [d] οἱ om. Aa. [e] πεδίοις P.Da.Ea. [f] ὗς Aa.Ca. [g] σκυθίᾳ Aa.Ca.Da. [h] καὶ ἐάν P.Da.Ea. [i] ἢ] ἤ τι ἄλλο Aa.Ca. [k] κτείνουσι P.Aa.Ca.Ea. [l] τάχιστα] μάλιστα P.Da.Ea. [m] ἀπέλθωσι Aa.Ca. [n] ἐξ ᾠοῦ ὄφεως ποιοῦσα Ca, ἔξω τοῦ ὄφεως ποιοῦσα Da. [o] ἀνίατος Aa.Ca.Da. [p] σιλφίῳ τι] σιλφιώδει P.Ea. [q] ὀφίδιον Da. [r] τις om. Aa.Ca. [s] σκαλαβωτῶν Aa. [t] εἰσὶ utrobique Aa. [v] σκορπίου rc. Aa, σκορπίος P.Ea. [w] ὀφίδιον utrobique Da. [x] ἱεράν P.Ea. [y] μέγιστον] μέγεθος τούτου Aa.Ca. [z] τὸ κύκλῳ om. P.Ea. [a] δὲ] δέ τι Aa. [b] τι om. P.Ea.

Διαφέρει δὲ τὰ ζῷα τῷ εὐημερεῖν ἢ τοὐναντίον καὶ περὶ 30 τὰς κυήσεις. Τὰ μὲν γὰρ ὀστρακόδερμα, οἷον κτένες καὶ [c] ἅπαντα τὰ ὀστρεώδη καὶ τὰ μαλακόστρακα, ἄριστά [c] ἐστιν ὅταν κύῃ, [d] οἷον τὰ καραβώδη. [e] Λέγεται [f] δὲ κύησις καὶ τῶν ὀστρακοδέρμων· τὰ μὲν γὰρ μαλακόστρακα καὶ ὀχευόμενα ὁρᾶται καὶ ἀποτίκτοντα, ἐκείνων δ' οὐθέν. Καὶ τὰ 2
μαλάκια δὲ κύοντα ἄριστα, οἷον τευθίδες τε καὶ σηπίαι καὶ πολύποδες. Οἱ δ' [g] ἰχθῦς ἀρχόμενοι μὲν [h] κυΐσκεσθαι σχεδὸν ἀγαθοὶ πάντες, προϊούσης δὲ τῆς κυήσεως οἱ μὲν οἱ δ' οὔ. Κύουσα μὲν οὖν ἀγαθὴ μαινίς· μορφὴ δὲ τῆς θηλείας 3
στρογγυλωτέρα, ὁ δ' [i] ἄρρην μακρότερος καὶ [k] πλατύτερος· συμβαίνει δ' ἀρχομένης κυΐσκεσθαι τῆς θηλείας τοὺς ἄρρενας μέλαν τὸ χρῶμα ἴσχειν καὶ ποικιλώτερον, καὶ [l] φαγεῖν χειρίστους εἶναι· καλοῦνται δ' ὑπ' ἐνίων τράγοι [m] περὶ τοῦτον τὸν χρόνον. Μεταβάλλουσι [n] δὲ καὶ οὓς καλοῦσι κοττύ- 4
φους καὶ κίχλας [o] καὶ ἡ καρὶς τὸ χρῶμα κατὰ τὰς [p] ὥρας, ὥσπερ ἔνια τῶν ὀρνέων· τοῦ μὲν γὰρ ἔαρος μέλανες γίνονται, [q] εἶτα ἐκ τοῦ ἔαρος λευκοὶ πάλιν. Μεταβάλλει δὲ καὶ ἡ φυκὶς τὴν χρόαν· τὸν μὲν γὰρ ἄλλον χρόνον λευκή ἐστι, τοῦ δ' ἔαρος ποικίλη· μόνη δ' [r] αὕτη τῶν θαλαττίων ἰχθύων [s] στιβαδοποιεῖται, ὥς φασί, καὶ τίκτει ἐν [t] τῇ στιβάδι. Μεταβάλλει δὲ καὶ ἡ μαινίς, ὥσπερ εἴρηται, καὶ ἡ [v] σμαρίς, 5
καὶ ἐκ λευκοτέρων [w] πάλιν ἐν τῷ θέρει καθίστανται καὶ γίνονται μέλανες· μάλιστα δ' ἐπίδηλός ἐστι περὶ τὰ πτερύγια καὶ τὰ βράγχια. Καὶ κορακῖνος δ' ἄριστός [x] ἐστι κύων, ὥσπερ καὶ ἡ μαινίς. Κεστρεὺς δὲ καὶ λάβραξ καὶ οἱ [y] λοιποὶ πλωτοὶ φαῦλοι κύοντες σχεδὸν πάντες. Ὅμοιοι δὲ

[c] πάντα et εἰσιν AaCa. [d] οἷον] ὡς λέγεται Aa.Ca. [e] βλέπεται P.Da.Ea. [f] δὲ ἡ κύησις Da. [g] ἰχθύες Ca.Da. [h] κύεσθαι Da. [i] ἄρσην P.Da.Ea. [k] παχύτερος P.Da.Ea. [l] φαγεῖν] φαγεῖν δὲ Aa.Ca. [m] περὶ] κατὰ Da. [n] δὲ] γὰρ Ea, om. P. [o] καὶ γὰρ ἡ Aa.Ca. [p] ὥρας μεταβάλλει ὥσπερ Aa.Ca. [q] εἶτα—πάλιν] ἐκ δὲ τοῦ ἔαρος λευκοὶ γίνονται πάλιν Aa.Ca. [r] αὕτη] αὕτη μόνη Aa. [s] στιβάδας ποιεῖται P.Da. [t] ταῖς στιβάσι Da. [v] καρὶς Aa.Ca. [w] ἐν τῷ θέρει πάλιν Da. [x] ἐστι om. Aa.Ca. [y] λοιποὶ πλωτοὶ] λεπιδωτοὶ P.Da.Ea.

6 κύοντες καὶ μὴ ὀλίγοι, οἷον γλαῦκος. Φαῦλοι δὲ καὶ οἱ
γέροντες τῶν ἰχθύων, [z] καὶ οἵ γε θύννοι καὶ εἰς [a] ταριχείας
[b] φαῦλοι οἱ γέροντες· πολὺ γὰρ συντήκεται τῆς σαρκός.
Τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων συμβαίνει ἰχθύων. Δῆλοι
[c] δ' οἱ γέροντες αὐτῶν τῷ μεγέθει τῶν λεπίδων καὶ [d] τῇ
7 σκληρότητι. Ἤδη δ' ἐλήφθη γέρων θύννος οὗ σταθμὸς μὲν
ἦν τάλαντα πεντεκαίδεκα, τοῦ δ' οὐραίου τὸ διάστημα [e] πέντε
πήχεων ἦν καὶ σπιθαμῆς. Οἱ δὲ [f] ποτάμιοι καὶ οἱ λιμναῖοι
ἄριστοι γίνονται μετὰ τὴν ἄφεσιν τοῦ κυήματος καὶ τοῦ
θοροῦ, ὅταν [g] ἀνατραφῶσιν· [h] κύοντες δ' ἔνιοι μὲν ἀγαθοί,
8 [i] οἷον σαπερδίς, ἔνιοι δὲ φαῦλοι, οἷον γλάνις. Οἱ μὲν οὖν
ἄλλοι πάντες ἀμείνους οἱ ἄρρενες [k] τῶν θηλειῶν, γλάνις δ'
[l] ὁ θῆλυς τοῦ ἄρρενος ἀμείνων. Καὶ ἐν [m] ταῖς ἐγχέλυσι δέ,
ἃς καλοῦσι θηλείας, ἀμείνους εἰσίν· οὐκ οὔσας δὲ θηλείας
καλοῦσιν, ἀλλὰ τῇ ὄψει [n] διαφόρους.

[o] I.

Τὰ δ' ἤθη τῶν ζῴων ἐστὶ τῶν μὲν ἀμαυροτέρων καὶ
βραχυβιωτέρων ἧττον ἡμῖν ἔνδηλα κατὰ τὴν αἴσθησιν, τῶν
δὲ μακροβιωτέρων ἐνδηλότερα. [p] Φαίνονται γὰρ ἔχοντά
τινα δύναμιν περὶ ἕκαστον τῶν [q] τῆς ψυχῆς παθημάτων
[r] φυσικήν, περί τε φρόνησιν καὶ [s] εὐήθειαν καὶ [t] ἀνδρίαν καὶ
δειλίαν, περί τε πραότητα καὶ χαλεπότητα καὶ τὰς ἄλλας
2 τὰς τοιαύτας ἕξεις. Ἔνια δὲ κοινωνεῖ τινὸς ἅμα καὶ μαθή-
σεως καὶ διδασκαλίας, τὰ μὲν [v] παρ' ἀλλήλων, τὰ δὲ [w] καὶ
παρὰ τῶν ἀνθρώπων, ὅσαπερ ἀκοῆς μετέχει, μὴ μόνον ὅσα
τῶν ψόφων, ἀλλ' [x] ὅσα καὶ τῶν σημείων [y] διαισθάνεται τὰς

[z] καὶ ante οἵ om. P. [a] ταριχείαν D^a, τὰς ταριχείας A^a.C^a. [b] φαῦλοι οἱ γέροντες om. A^a. [c] δ'] δὲ καὶ P. [d] τῇ om. A^a.C^a. [e] πέντε] δύο C^a. [f] ποτάμιοι καὶ λιμναῖοι C^a, λιμναῖοι καὶ ποτάμιοι A^a. [g] ἀναστραφῶσι A^a. [h] κυοῦντες P.D^a.E^a. [i] οἷον ὁ σ. A^a.C^a. [k] τῶν] τῶν ἰχθύων τῶν P. [l] ἡ θήλεια C^a. [m] τοῖς ἐγχέλεσι D^a. [n] διαφέρουσιν A^a.C^a. [o] I.] $\bar{\theta}$ E^a, $\bar{\eta}$ D^a, ὄγδοον P. [p] φαίνεται A^a. [q] τῶν ψυχῶν P. [r] ψυχικὴν A^a. [s] εὔνοιαν C^a. [t] δειλίαν καὶ ἀνδρείαν A^a. [v] παρ'] γὰρ παρ' rc. A^a, γὰρ P.C^a.D^a. [w] καὶ om. P.D^a. [x] καὶ ὅσα P.D^a. [y] αἰσθάνεται D^a.

διαφοράς. Ἐν πᾶσι δ' ὅσοις ἐστὶ [z] γένεσι τὸ θῆλυ καὶ τὸ
ἄρρεν, σχεδὸν ἡ φύσις ὁμοίως διέστησε τὸ ἦθος τῶν θηλειῶν
πρὸς τὸ τῶν ἀρρένων. Μάλιστα δὲ φανερὸν ἐπί τε τῶν 3
ἀνθρώπων καὶ τῶν μέγεθος ἐχόντων καὶ τῶν [a] ζῳοτόκων
τετραπόδων· μαλακώτερον [b] γὰρ τὸ ἦθός ἐστι [c] τὸ τῶν
θηλειῶν, καὶ τιθασσεύεται θᾶττον, καὶ προσίεται τὰς χεῖρας
μᾶλλον, καὶ [d] μαθητικώτερον, οἷον καὶ αἱ Λάκαιναι κύνες αἱ
θήλειαι εὐφυέστεραι τῶν ἀρρένων [e] εἰσίν. Τὸ δ' ἐν τῇ Μο- 4
λοττίᾳ γένος τῶν κυνῶν τὸ μὲν θηρευτικὸν οὐδὲν διαφέρει
πρὸς τὸ παρὰ τοῖς ἄλλοις, τὸ δ' ἀκόλουθον τοῖς προβάτοις
τῷ μεγέθει καὶ τῇ ἀνδρίᾳ τῇ πρὸς τὰ θηρία. Διαφέρουσι
δ' οἱ ἐξ ἀμφοῖν ἀνδρίᾳ καὶ φιλοπονίᾳ, οἵ τε ἐκ τῶν ἐν τῇ
Μολοττίᾳ γιγνομένων κυνῶν καὶ ἐκ τῶν Λακωνικῶν. Ἀθυ- 5
μότερα δὲ τὰ θήλεα πάντα τῶν ἀρρένων πλὴν [f] ἄρκτου καὶ
παρδάλεως· τούτων [g] δ' ἡ θήλεια δοκεῖ εἶναι ἀνδρειοτέρα.
Ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις γένεσι τὰ θήλεα μαλακώτερα καὶ [h] κα-
κουργότερα καὶ ἧττον ἁπλᾶ καὶ προπετέστερα καὶ περὶ τὴν
τῶν τέκνων τροφὴν φροντιστικώτερα, τὰ δ' ἄρρενα ἐναντίως
[i] θυμωδέστερα καὶ ἀγριώτερα καὶ ἁπλούστερα καὶ ἧττον
ἐπίβουλα. Τούτων δ' ἴχνη μὲν τῶν ἠθῶν [k] ἐστὶν ἐν πᾶσιν 6
ὡς εἰπεῖν, μᾶλλον δὲ [l] φανερώτερα ἐν τοῖς [m] ἔχουσι μᾶλλον
ἦθος καὶ μάλιστα ἐν ἀνθρώπῳ· τοῦτο γὰρ ἔχει τὴν φύσιν
ἀποτετελεσμένην, ὥστε καὶ ταύτας τὰς ἕξεις εἶναι φανερω-
τέρας ἐν αὐτοῖς. Διόπερ γυνὴ ἀνδρὸς ἐλεημονέστερον καὶ 7
ἀρίδακρυ μᾶλλον, ἔτι δὲ [n] φθονερώτερον [o] καὶ μεμψιμοιρό-
τερον, καὶ φιλολοίδορον μᾶλλον καὶ πληκτικώτερον. Ἔστι
δὲ καὶ δύσθυμον μᾶλλον τὸ θῆλυ τοῦ ἄρρενος καὶ [p] δύσελπι,
καὶ ἀναιδέστερον καὶ ψευδέστερον, εὐαπατητότερον [q] δὲ καὶ

[z] γένεσις Aa.Ca.Ea. [a] ζωοτοκούντων Da. [b] γὰρ] τε γὰρ P. [c] τὸ post ἐστι om. P.Aa.Da.Ea. [d] μαθηματικώτερον P.Aa.Ca.Da. [e] εἰσίν om. P.Da.Ea. [f] ἄρκτος καὶ πάρδαλις P.Da.Ea. [g] δ' om. Ea. [h] ἀκακουργότερα Da. [i] θυμωδέστερά τε καὶ Da. [k] εἰσὶν Aa. [l] φανερώτερον P. [m] μᾶλλον ἔχουσιν Aa. [n] φθονώτερον Ca. [o] καὶ] τε καὶ Da. καὶ μεμψιμοιρότερον om. Ea. [p] δύσελπον P.Ea. [q] δὲ καὶ] τε καὶ Da.

μνημονικώτερον, ἔτι [r] δὲ ἀγρυπνότερον καὶ ὀκνηρότερον καὶ
ὅλως ἀκινητότερον τὸ θῆλυ τοῦ ἄρρενος, καὶ τροφῆς ἐλάτ-
8 τονός ἐστιν. [s] Βοηθητικώτερον δέ, ὥσπερ ἐλέχθη, καὶ ἀν-
δρειότερον τὸ ἄρρεν τοῦ θήλεός ἐστιν, ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς
μαλακίοις, ὅταν τῷ [t] τριώδοντι πληγῇ ἡ σηπία, ὁ μὲν
ἄρρην βοηθεῖ τῇ θηλείᾳ, ἡ δὲ θήλεια φεύγει τοῦ ἄρρενος
πληγέντος.

9 Πόλεμος μὲν οὖν πρὸς ἄλληλα τοῖς ζῴοις ἐστίν, ὅσα
τούς αὐτούς [v] τε κατέχει τόπους καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ποιεῖται
τὴν ζωήν· ἐὰν γὰρ ᾖ σπάνιος ἡ τροφή, καὶ πρὸς ἄλληλα
τὰ ὁμόφυλα μάχεται. ἐπεὶ καὶ [w] τὰς φώκας φασὶ πολεμεῖν
τὰς περὶ τὸν αὐτὸν τόπον, καὶ ἄρρενι ἄρρενα καὶ θηλείᾳ
θήλειαν, ἕως ἂν ἀποκτείνῃ ἢ ἐκβληθῇ θάτερον ὑπὸ θατέρου·
10 καὶ τὰ σκυμνία ὡσαύτως πάντα. Ἔτι δὲ τοῖς ὠμοφά-
γοις ἅπαντα πολεμεῖ, καὶ ταῦτα τοῖς ἄλλοις· ἀπὸ γὰρ
τῶν ζῴων ἡ τροφὴ αὐτοῖς· [x] ὅθεν καὶ τὰς [y] διεδρίας καὶ τὰς
συνεδρίας οἱ μάντεις λαμβάνουσι, δίεδρα μὲν τὰ πολέμια
11 τιθέντες, σύνεδρα δὲ τὰ [z] εἰρηνοῦντα πρὸς ἄλληλα. Κιν-
δυνεύει δέ, εἰ ἀφθονία τροφῆς εἴη, πρός τε τοὺς ἀνθρώπους
ἂν ἔχειν [a] τιθασσῶς τὰ νῦν φοβούμενα αὐτῶν καὶ ἀγριαίνον-
12 τα, καὶ πρὸς ἄλληλα τὸν αὐτὸν τρόπον. Δῆλον δὲ ποιεῖ
τοῦτο ἡ περὶ Αἴγυπτον ἐπιμέλεια τῶν ζῴων· διὰ γὰρ [b] τὸ
τροφὴν ὑπάρχειν καὶ μὴ ἀπορεῖν μετ᾽ ἀλλήλων ζῶσι καὶ
αὐτὰ τὰ ἀγριώτατα· διὰ τὰς [c] ὠφελείας γὰρ ἡμεροῦται,
οἷον ἐνιαχοῦ τὸ τῶν κροκοδείλων γένος πρὸς τὸν ἱερέα διὰ
τὴν ἐπιμέλειαν [d] τὴν τῆς τροφῆς. Τὸ δ᾽ αὐτὸ τοῦτ᾽ ἔστιν
ἰδεῖν καὶ περὶ τὰς ἄλλας χώρας γινόμενον, καὶ κατὰ μόρια
13 τούτων. Ἔστι δ᾽ [e] ἀετὸς καὶ δράκων πολέμια· τροφὴν γὰρ
ποιεῖται τοὺς ὄφεις ὁ ἀετός. Καὶ ἰχνεύμων καὶ φάλαγξ·
θηρεύει γὰρ τοὺς φάλαγγας ὁ ἰχνεύμων. Τῶν δ᾽ ὀρνίθων

r δὲ] δὲ καὶ A^a. s βοηθικώτερον A^a. t τριόδοντι C^a.D^a. v τε] ὑπὸ A^a. w τοὺς φῶκας A^a. x ὅταν D^a. y διέδρας καὶ τὰς συνεδρίας A^a.C^a, διεδρίας καὶ τὰς συνεδρείας P.E^a, συνεδρείας καὶ τὰς διεδρείας D^a. z εἰρηνεύοντα D^a. a τιθασῶς P.E^a. b τὸ om. C^a. c ὠφελίας γὰρ ἡμεροῦσι C^a. d τὴν ante τῆς om. A^a.C^a.D^a. e αἰετὸς A^a.E^a.

ποικιλίδες καὶ κορυδῶνες καὶ [f] πίπρα καὶ χλωρεύς· τὰ γὰρ
ᾠὰ κατεσθίουσιν ἀλλήλων. Καὶ κορώνη καὶ γλαύξ· ἡ μὲν 14
γὰρ τῆς μεσημβρίας, διὰ τὸ μὴ ὀξὺ βλέπειν τὴν γλαῦκα τῆς
ἡμέρας, κατεσθίει ὑφαρπάζουσα αὐτῆς τὰ ᾠά, ἡ δὲ [g] γλαὺξ
τῆς νυκτὸς τὰ τῆς κορώνης, καὶ κρείττων ἡ μὲν τῆς ἡμέρας ἡ
δὲ τῆς νυκτός ἐστιν. Καὶ γλαὺξ δὲ καὶ ὄρχιλος πολέμια·
τὰ γὰρ ᾠὰ κατεσθίει καὶ οὗτος τῆς γλαυκός. Τῆς δὲ ἡμέ- 15
ρας καὶ τὰ ἄλλα ὀρνίθια τὴν γλαῦκα περιπέταται, ὃ καλεῖ-
ται θαυμάζειν, καὶ προσπετόμενα τίλλουσιν· διὸ οἱ ὀρνιθο-
θῆραι θηρεύουσιν αὐτῇ παντοδαπὰ ὀρνίθια. Πολέμιος δὲ
καὶ ὁ πρέσβυς καλούμενος καὶ γαλῆ καὶ κορώνη· τὰ γὰρ ᾠὰ
καὶ τοὺς νεοττοὺς κατεσθίουσιν αὐτῆς. Καὶ τρυγὼν καὶ
[h] πυραλλίς· τόπος γὰρ τῆς νομῆς καὶ βίος ὁ αὐτός. Καὶ 16
κελεὸς καὶ [i] λιβυός. Ἰκτῖνος δὲ καὶ κόραξ· ὑφαιρεῖται γὰρ
τοῦ κόρακος ὁ ἰκτῖνος ὅ τι ἂν ἔχῃ διὰ τὸ [k] κρείττων εἶναι
τοῖς ὄνυξι καὶ τῇ πτήσει, ὥστε ἡ τροφὴ [l] ποιεῖ πολεμίους
καὶ τούτους. Ἔτι οἱ ἀπὸ τῆς [m] θαλάττης ζῶντες ἀλλήλοις,
οἷον βρένθος καὶ λάρος καὶ ἅρπη. [n] Τριόρχης δὲ καὶ φρῦνος
καὶ ὄφις· κατεσθίει γὰρ ὁ [n] τριόρχης αὐτούς. Τρυγὼν δὲ καὶ 17
χλωρεύς· ἀποκτείνει γὰρ τὴν τρυγόνα ὁ χλωρεύς, καὶ ἡ κορώνη
τὸν καλούμενον τύπανον. Τὸν δὲ [o] κάλαριν ὁ [p] αἰγωλιὸς καὶ
οἱ ἄλλοι [q] γαμψώνυχες κατεσθίουσιν· ὅθεν ὁ πόλεμος αὐτοῖς.
Πόλεμος [r] δὲ καὶ ἀσκαλαβώτῃ καὶ ἀράχνῃ· κατεσθίει γὰρ
τοὺς ἀράχνας [s] ὁ ἀσκαλαβώτης. [t] Πίπῳ δὲ [v] καὶ ἐρωδιῷ·
τὰ γὰρ ᾠὰ κατεσθίει καὶ τοὺς [w] νεοττοὺς τοῦ ἐρωδιοῦ. [x] Αἰ- 18
γίθῳ δὲ καὶ ὄνῳ πόλεμος διὰ τὸ παριόντα τὸν ὄνον [y] κνή-
θεσθαι εἰς τὰς ἀκάνθας τὰ ἕλκη· διά [z] τε οὖν τοῦτο, κἂν
ὀγκήσηται, ἐκβάλλει τὰ ᾠὰ καὶ τοὺς νεοττούς· φοβούμενοι

[f] πιπρῶ Aa. [g] γλαῦξ Ca. [h] πυραλίς P.Da.Ea. [i] λιβιὸς Ea, λεβιὸς P, κίβιος Ca, κήβιος Aa. [k] κρεῖττον Aa. [l] ποιεῖ om. P. [m] θαλάσσης P.Da.Ea. [n] τρίορχις utrobique P.Aa.Ea. [o] κόλαριν Da. [p] αἰγώλιος P.Da.Ea. [q] γαμψώνυχοι Aa.Ca. [r] δὲ] γὰρ Aa.Ca. [s] ὁ] ὁ δὲ Aa. [t] πιπῷ Aa.Ca, ἵππῳ P.Da.Ea. [v] καὶ om. Aa.Ca. [w] νεοττοὺς φοβούμενοι τοῦ Aa. [x] αἰγιθῷ Aa. [y] ξύεσθαι P.Aa.Da.Ea. [z] τε] τοι Ca.

γὰρ [a] ἐκπίπτουσιν· ὁ δὲ διὰ τὴν βλάβην ταύτην κολάπτει
19 ἐπιπετόμενος τὰ ἕλκη αὐτοῦ. Λύκος δ' ὄνῳ καὶ ταύρῳ καὶ
ἀλώπεκι πολέμιος· ὠμοφάγος γὰρ ὢν ἐπιτίθεται τοῖς βουσὶ
καὶ [b] τοῖς ὄνοις καὶ τῇ ἀλώπεκι. [c] Καὶ ἀλώπηξ δὲ καὶ κίρκος
διὰ [d] τὴν αὐτὴν αἰτίαν· γαμψώνυχος γὰρ ὢν καὶ ὠμοφάγος
ἐπιτίθεται καὶ [e] ἕλκη ποιεῖ κόπτων. Καὶ κόραξ ταύρῳ καὶ
ὄνῳ πολέμιος διὰ τὸ τύπτειν ἐπιπετόμενος [f] αὐτοὺς καὶ τὰ
20 ὄμματα [g] κολάπτειν αὐτῶν. Πολεμεῖ δὲ καὶ [h] ἀετὸς καὶ
ἐρωδιός· γαμψώνυχος γὰρ ὢν ὁ [h] ἀετὸς ἐπιτίθεται, ὁ δ'
ἀποθνήσκει ἀμυνόμενος. Καὶ αἰσάλων δ' [i] αἰγυπιῷ πολέ-
μιος, καὶ κρὲξ [k] ἐλεῷ καὶ κοττύφῳ καὶ [l] χλωρίωνι, [m] ὃν ἔνιοι
μυθολογοῦσι γενέσθαι ἐκ πυρκαϊᾶς· καὶ γὰρ αὐτοὺς βλάπτει
21 καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν. Καὶ σίττη καὶ [n] τροχίλος [o] ἀετῷ
πολέμια· ἡ γὰρ σίττη καταγνύει τὰ ᾠὰ τοῦ ἀετοῦ, ὁ δ'
ἀετὸς [p] καὶ διὰ τοῦτο καὶ διὰ τὸ ὠμοφάγος εἶναι πολέμιός
22 ἐστι πᾶσιν. [q] Ἄνθος δ' ἵππῳ πολέμιος· ἐξελαύνει [q] γὰρ ὁ
ἵππος ἐκ τῆς νομῆς· πόαν γὰρ νέμεται ὁ ἄνθος, ἐπάργεμος
δ' ἐστὶ καὶ οὐκ ὀξυωπός· μιμεῖται [r] γὰρ τοῦ ἵππου τὴν φω-
νήν, καὶ φοβεῖ ἐπιπετόμενος καὶ ἐξελαύνει, ὅταν δὲ λάβῃ,
κτείνει αὐτόν. Οἰκεῖ δ' ὁ [s] ἄνθος παρὰ ποταμὸν καὶ ἕλη,
23 [t] χρόαν δ' ἔχει καλὴν καὶ [v] εὐβίοτος. [w] Κωλωτῇ δ' ὄνος
πολέμιος· κοιμᾶται γὰρ ἐν τῇ φάτνῃ αὐτοῦ, καὶ κωλύει ἐσθί-
ειν εἰς τοὺς μυκτῆρας ἐνδυόμενος. Τῶν δ' ἐρωδιῶν ἐστὶ τρία
γένη, ὅ τε πέλλος καὶ ὁ λευκὸς καὶ ὁ ἀστερίας καλούμενος.
Τούτων ὁ πέλλος χαλεπῶς [x] εὐνάζεται καὶ ὀχεύει· κράζει τε
γὰρ καὶ αἷμα, ὥς φασίν, ἀφίησιν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν ὀχεύων,
24 καὶ τίκτει φαύλως καὶ ὀδυνηρῶς. Πολεμεῖ δὲ τοῖς βλάπτου-

[a] ἐκπίπτουσι intpp: codices ἐκτίκτουσι. [b] τῷ ὄνῳ Da. [c] καὶ ante ἀλ. om. Aa. [d] τὴν αἰτίαν αὐτήν Aa. [e] ἕλκη ποιεῖ] ἐκλείποι εἰ P, ἐκλείπει εἰ Ea. [f] αὐτὸν Ca. [g] καλύπτειν Ca. [h] αἰετὸς utrobique P.Da.Ea. [i] αἰγυπτίῳ P.Aa.Ca.Ea. [k] ελ´ Ca, ἐλέῳ Aa. [l] χλωριῶνι Da, χλωριόνι Ca, χλωρειόνι P. [m] ὃν ἔνιοι] ἐνὶ. ὃν Ca. [n] τροχεῖλος P. [o] αἰετῷ P.Da.Ea. [p] καὶ διὰ τοῦτο om. Aa. [q] γὰρ αὐτὸν ὁ Da. [r] γὰρ] μὲν γὰρ Aa.Ca. [s] ἄκανθος Aa.Ca. [t] χρείαν Aa. [v] εὐβοίωτος Aa, εὐβίωτος Ca. [w] κολωτῇ P. [x] εὐνάζει Da, εὐνάζεταί τε Ca.

σιν, [y] ἀετῷ (ἁρπάζει γὰρ αὐτόν) καὶ ἀλώπεκι (φθείρει γὰρ
αὐτὸν τῆς νυκτός) καὶ [z] κορύδῳ (τὰ γὰρ ᾠὰ αὐτοῦ κλέπτει).
"Οφις δὲ γαλῇ καὶ ὑῒ πολέμιον, τῇ μὲν γαλῇ, κατ' οἰκίαν
ὅταν ὦσιν ἀμφότερα· ἀπὸ γὰρ τῶν αὐτῶν ζῶσιν· ἡ δ' [a] ὗς
ἐσθίει τοὺς ὄφεις. Καὶ αἰσάλων ἀλώπεκι πολέμιος· [b] τύπτει 25
γὰρ καὶ τίλλει αὐτήν, καὶ τὰ τέκνα ἀποκτείνει· γαμψώνυχος
γάρ ἐστιν. [c] Κόραξ δὲ καὶ ἀλώπηξ ἀλλήλοις φίλοι· πολε-
μεῖ γὰρ τῷ αἰσάλωνι ὁ κόραξ· διὸ βοηθεῖ τυπτομένῃ αὐτῇ.
Καὶ [d] αἰγυπιὸς δὲ καὶ αἰσάλων [e] πολέμιοι σφίσιν αὐτοῖς·
ἀμφότεροι γὰρ γαμψώνυχοι. Μάχεται δὲ καὶ ἀετῷ [f] αἰ- 26
γυπιὸς [g] καὶ [h] κύκνος· κρατεῖ δ' ὁ κύκνος πολλάκις· εἰσὶ [i] δ' οἱ
κύκνοι [k] καὶ ἀλληλοφάγοι μάλιστα τῶν ὀρνέων. "Εστι δὲ
τῶν θηρίων τὰ μὲν ἀεὶ πολέμια ἀλλήλοις, τὰ δ' ὥσπερ ἄν-
θρωποι, ὅταν τύχωσιν. "Ονος δὲ καὶ ἀκανθίδες πολέμιοι·
αἱ μὲν γὰρ [l] ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν βιοτεύουσιν, ὁ δ' ἁπαλὰς οὔ-
σας [m] κατεσθίει τὰς ἀκάνθας. Καὶ ἄνθος καὶ ἀκανθὶς καὶ 27
αἴγιθος· λέγεται δ' ὅτι αἰγίθου καὶ [n] ἄνθου αἷμα οὐ συμ-
μίγνυται ἀλλήλοις. Κορώνη δὲ [o] καὶ ἐρωδιὸς φίλοι, καὶ
σχοινίων καὶ κόρυδος, καὶ [p] λαεδὸς καὶ κελεός· ὁ μὲν γὰρ
κελεὸς παρὰ ποταμὸν οἰκεῖ καὶ λόχμας, ὁ δὲ [p] λαεδὸς πέτρας
καὶ ὄρη, καὶ φιλοχωρεῖ οὗ ἂν οἰκῇ. Καὶ [q] πίφιγξ καὶ ἅρπη 28
καὶ ἰκτῖνος φίλοι, καὶ ἀλώπηξ καὶ ὄφις (ἄμφω γὰρ [r] τρω-
γλοδύται), καὶ κόττυφος καὶ τρυγών. Πολέμιοι δὲ καὶ ὁ
λέων καὶ ὁ θὼς ἀλλήλοις· ὠμοφάγοι γὰρ ὄντες ἀπὸ τῶν αὐ-
τῶν ζῶσιν. Μάχονται δὲ καὶ ἐλέφαντες σφοδρῶς πρὸς ἀλ- 29
λήλους, καὶ τύπτουσι τοῖς ὀδοῦσι σφᾶς αὐτούς· ὁ δὲ ἡττη-
θεὶς δουλοῦται ἰσχυρῶς, καὶ οὐχ ὑπομένει τὴν τοῦ νικήσαντος
φωνήν. Διαφέρουσι δὲ καὶ τῇ ἀνδρίᾳ ἀλλήλων οἱ ἐλέφαντες

[y] αἰετῷ P.D^a.E^a. [z] κορυδῷ P.D^a.E^a. [a] ὑῒς A^a.C^a. [b] τίλλει γὰρ καὶ τύπτει P. [c] κόλαξ P. [d] αἰγύπτιος P.E^a. [e] πολεμίοις φησὶν A^a. [f] αἰγύπτιος P.E^a, ὁ αἰγυπιὸς C^a. [g] καὶ] καὶ ὁ C^a. [h] κύκνος·] κύκνος καὶ ὁ ἀετός (vel αἰετός) P.A^a.C^a.D^a.E^a. [i] δ'] δὲ καὶ C^a. [k] καὶ om. A^a.C^a. [l] ἐπὶ D^a. [m] ἐσθίει A^a. [n] ἄθου P. [o] καὶ post δὲ om. C^a. [p] utrobique λάεδος C^a, λαιδὸς E^a, λιβυὸς D^a. [q] πίφηξ P.D^a.E^a. [r] τρωγλοδυτεῖ fortasse P.

30 θαυμαστὸν ὅσον. Χρῶνται δ' οἱ Ἰνδοὶ πολεμιστηρίοις, καθάπερ τοῖς ἄρρεσι, καὶ ταῖς θηλείαις· εἰσὶ μέντοι καὶ ἐλάττονες αἱ θήλειαι καὶ ἀψυχότεραι πολύ. Τοὺς δὲ τοίχους καταβάλλει ὁ ἐλέφας [s] τοὺς ὀδόντας τοὺς μεγάλους προσβάλλων· τοὺς δὲ φοίνικας τῷ μετώπῳ, ἕως ἂν κατακλίνῃ,
31 ἔπειτα τοῖς ποσὶν ἐπιβαίνων κατατείνει ἐπὶ τῆς γῆς. Ἔστι δὲ καὶ ἡ θήρα τῶν ἐλεφάντων τοιάδε· ἀναβάντες ἐπί [t] τινας τῶν [v] τιθασσῶν [w] καὶ ἀνδρείων διώκουσι, καὶ ὅταν καταλάβωσι, τύπτειν προστάττουσι τούτοις, ἕως ἂν [x] ἐκλύσωσιν· τότε δ' ὁ ἐλεφαντιστὴς ἐπιπηδήσας κατευθύνει τῷ δρεπάνῳ. Ταχέως [y] δὲ μετὰ ταῦτα [z] τιθασσεύεταί [a] τε καὶ πειθαρχεῖ.
32 Ἐπιβεβηκότος μὲν [b] οὖν [c] τοῦ ἐλεφαντιστοῦ [d] ἅπαντες πραεῖς εἰσίν, ὅταν δ' ἀποβῇ, οἱ μὲν οἱ δ' οὔ· ἀλλὰ τῶν [e] ἐξαγριουμένων τὰ [f] ἐμπρόσθια σκέλη δεσμεύουσι σειραῖς, ἵν' ἡσυχάζωσιν. Ἔστι δ' ἡ θήρα καὶ μεγάλων ἤδη ὄντων καὶ πώλων. Αἱ μὲν οὖν φιλίαι καὶ οἱ πόλεμοι τοῖς θηρίοις τούτοις διὰ τὰς τροφὰς καὶ τὸν βίον συμβαίνουσιν.

2 Τῶν δ' ἰχθύων οἱ μὲν συναγελάζονται μετ' ἀλλήλων καὶ φίλοι εἰσίν, οἱ δὲ μὴ συναγελαζόμενοι πολέμιοι. Ἀγελάζονται δ' οἱ μὲν κυοῦντες, ἔνιοι δ' ὅταν ἐκτέκωσιν. Ὅλως δ' ἀγελαῖά ἐστι τὰ τοιάδε, θυννίδες, μαινίδες, [g] κωβιοί, [h] βῶκες, [i] σαῦροι, κορακῖνοι, [k] σινόδοντες, τρίγλαι, [l] σφύραιναι, ἀνθίαι, ἐλεγῖνοι, [m] ἀθερῖνοι, [n] σαργῖνοι, βελόναι, [o] τευθοί, ἰουλίδες,
2 πηλαμύδες, σκόμβροι, [p] κολίαι. Τούτων δ' ἔνιά ἐστιν οὐ μόνον ἀγελαῖα ἀλλὰ [q] καὶ σύζυγα· τὰ [r] γὰρ λοιπὰ συνδυάζεται μὲν ἅπαντα, τὰς δ' [s] ἀγέλας ποιοῦνται κατ' ἐνίους καιρούς, ὥσπερ εἴρηται, ὅταν κύωσιν, ἔνια δὲ καὶ ὅταν τέκωσιν.

[s] τοὺς μεγάλους ὀδόντας Dª. [t] τινὰ Aª.Eª. [v] τιθασῶν Eª. [w] καὶ τῶν ἀνδρ. Aª. [x] ἐκλύσσωσι Aª. [y] δὲ] δὲ καὶ Aª. [z] τιθασσεύεται P. [a] τε om. Aª. [b] οὖν om. Aª.Cª. [c] τοῦ om. P.Cª.Eª. [d] πραεῖς εἰσὶν ἅπαντες Dª. [e] ἐξαγριαινομένων Aª. [f] πρόσθια Cª. [g] κύβοι Eª, om. P.Cª.Dª. [h] βάκες P. [i] σαυροὶ Dª. [k] συνόδοντες P.Aª.Cª.Dª.Eª. [l] φύραιναι Aª.Cª. [m] ἀνθερῖνοι P. [n] βελόναι σαργῖνοι Cª, σαργῖνοι μηλόναι P. [o] τεῦθοι Aª. [p] κοιλίαι Aª. [q] καὶ om. Eª. [r] λοιπὰ γὰρ Dª. [s] ἀγελαίας Cª.

Λάβραξ δὲ καὶ κεστρεὺς πολεμιώτατοι ὄντες κατ' ἐνίους και- 3
ροὺς συναγελάζονται ἀλλήλοις· συναγελάζονται γὰρ πολ-
λάκις οὐ μόνον τὰ ὁμόγονα, ἀλλὰ καὶ οἷς ἡ αὐτὴ καὶ [t] ἡ
παραπλησιός ἐστι νομή, ἂν ᾖ ἄφθονος. Ζῶσι δὲ πολλάκις 4
ἀφῃρημένοι οἱ κεστρεῖς τὴν κέρκον καὶ οἱ γόγγροι μέχρι τῆς
ἐξόδου τῆς περιττώσεως· [v] ἀπεσθίεται δ' ὁ μὲν κεστρεὺς ὑπὸ
λάβρακος, ὁ δὲ γόγγρος ὑπὸ [w] μυραίνης. Ὁ δὲ πόλεμός
ἐστι τοῖς κρείττοσι πρὸς τοὺς ἥττους· κατεσθίει γὰρ ὁ
κρείττων. Καὶ περὶ μὲν τῶν θαλαττίων ταῦτα.

Τὰ δ' ἤθη τῶν ζῴων, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, διαφέρει 3
κατά τε δειλίαν καὶ πραότητα καὶ ἀνδρίαν καὶ ἡμερότητα καὶ
νοῦν τε καὶ [x] ἄνοιαν. Τό τε γὰρ τῶν προβάτων ἦθος, ὥσ- 2
περ λέγεται, εὔηθες καὶ ἀνόητον· πάντων γὰρ τῶν τετρα-
πόδων κάκιστόν ἐστι, καὶ [y] ἕρπει εἰς τὰς ἐρημίας πρὸς οὐδέν,
καὶ πολλάκις χειμῶνος ὄντος ἐξέρχεται ἔνδοθεν, καὶ ὅταν
[z] ὑπὸ νιφετοῦ ληφθῶσιν, ἂν μὴ κινήσῃ ὁ ποιμήν, οὐκ ἐθέλου-
σιν ἀπιέναι, ἀλλ' ἀπόλλυνται καταλειπόμενα, [a] ἐὰν μὴ ἄρ-
ρενας κομίσωσιν οἱ ποιμένες· τότε δ' ἀκολουθοῦσιν. Τῶν δ' 3
αἰγῶν ὅταν τις μιᾶς λάβῃ [b] τὸ ἄκρον τοῦ ἠρύγγου (ἔστι δ'
οἷον [c] θρίξ), αἱ ἄλλαι ἑστᾶσιν ὥσπερ [d] μεμωρωμέναι βλέπου-
σαι εἰς ἐκείνην. Ἐγκαθεύδειν δὲ ψυχρότεραι [e] ὄϊες αἰγῶν·
[f] αἱ γὰρ αἶγες μᾶλλον [g] ἡσυχάζουσι καὶ προσέρχονται πρὸς
τοὺς ἀνθρώπους· εἰσὶ δ' αἱ αἶγες [h] δυσριγότεραι τῶν [i] οἰῶν.
Διδάσκουσι δ' οἱ ποιμένες τὰ πρόβατα συνθεῖν ὅταν ψο- 4
φήσῃ· ἐὰν γὰρ [k] βροντήσαντος [l] ὑπολειφθῇ τις καὶ μὴ συν-
δράμῃ, ἐκτιτρώσκει, ἐὰν τύχῃ [m] κύουσα· διὸ ἐὰν [n] ψοφῇ, ἐν
τῇ οἰκίᾳ συνθέουσι διὰ τὸ ἔθος. Ἀπόλλυνται δὲ καὶ οἱ

[t] ἡ ante π. om. Aa. [v] κατεσθίεται Aa.Ca. [w] σμυραίνης Ea.
[x] ἄνοιαν Sylburgius: codices ἄγνοιαν. [y] ἔρρει P.Ea. [z] ὑπὸ τοῦ ν.
P.Da.Ea. [a] ἂν Ca. [b] τὸ ἄκρον τοῦ ἠρύγγου Sylburgius: τοῦ ὀρύγγου
τὸ ἄκρον Aa, τὸ ἄκρον τοῦ κρύγγου P.Ca.Da.Ea. [c] θρίξ om. pr. Aa,
super versum habet Ca. [d] μεμωραμέναι Da. [e] ὕες P.Ea. [f] αἱ om.
Aa.Ca. [g] μηρυκάζουσι Da. [h] δυσριγώτεραι Aa.Ca. [i] ὑῶν P.Ea.
[k] βροντήσας Aa.Ca. [l] ὑποληφθῇ P.Aa.Ca.Da. [m] κυοῦσα P.Ea.
[n] ψοφήσῃ Da.

ταῦροι, ὅταν ἀτιμαγελήσαντες ἀποπλανηθῶσιν, ὑπὸ θηρίων.
5 Κατάκεινται δ' αἱ ὄϊες καὶ [o] αἱ αἶγες ἀθρόαι κατὰ συγγέ-
νειαν· ὅταν δ' ὁ ἥλιος τραπῇ θᾶττον, φασὶν οἱ ποιμένες
οὐκέτι ἀντιβλεπούσας κατακεῖσθαι τὰς αἶγας, ἀλλ' ἀπε-
4 στραμμένας ἀπ' ἀλλήλων. Αἱ δὲ βόες καὶ νέμονται καθ'
[p] ἑταιρείας καὶ συνηθείας, κἂν μία ἀποπλανηθῇ, ἀκολουθοῦσιν
αἱ ἄλλαι· διὸ καὶ οἱ βουκόλοι, ἐὰν [q] μίαν [r] μὴ εὕρωσιν, εὐθὺς
πάσας ἐπιζητοῦσιν. Τῶν δ' ἵππων αἱ σύννομοι, ὅταν ἡ
ἑτέρα [s] ἀπόληται, ἐκτρέφουσι τὰ [t] πωλία ἀλλήλων. Καὶ
ὅλως γε δοκεῖ τὸ τῶν ἵππων γένος εἶναι φύσει φιλόστοργον.
Σημεῖον δέ· πολλάκις γὰρ αἱ [v] στέριφαι ἀφαιρούμεναι τὰς
μητέρας τὰ πωλία αὐταὶ στέργουσι, διὰ δὲ τὸ μὴ ἔχειν γάλα
διαφθείρουσιν.

5 Τῶν δ' ἀγρίων καὶ τετραπόδων ἡ ἔλαφος οὐχ ἥκιστα
δοκεῖ εἶναι [w] φρόνιμον, τῷ τε τίκτειν παρὰ τὰς ὁδούς (τὰ
γὰρ θηρία διὰ τοὺς ἀνθρώπους οὐ προσέρχεται), καὶ ὅταν
τέκῃ, ἐσθίει τὸ [x] χόριον πρῶτον. Καὶ ἐπὶ τὴν σέσελιν δὲ
τρέχουσι, καὶ φαγοῦσαι οὕτως ἔρχονται πρὸς τὰ τέκνα
2 πάλιν. [y] Ἔτι δὲ τὰ τέκνα ἄγει [z] ἐπὶ τοὺς σταθμούς, ἐθί-
ζουσα [a] οὗ δεῖ ποιεῖσθαι τὰς ἀποφυγάς· ἔστι δὲ τοῦτο πέ-
τρα ἀπορρώξ, μίαν ἔχουσα εἴσοδον, οὗ δὴ καὶ ἀμύνεσθαι ἤδη
φασὶν ὑπομένουσαν. Ἔτι δὲ ὁ ἄρρην ὅταν γένηται παχύς
(γίνεται δὲ σφόδρα πίων [b] ὀπώρας οὔσης), οὐδαμοῦ ποιεῖ
[c] αὑτὸν φανερὸν ἀλλ' ἐκτοπίζει ὡς διὰ τὴν παχύτητα εὐά-
3 λωτος ὤν. Ἀποβάλλουσι δὲ καὶ τὰ κέρατα ἐν τόποις
χαλεποῖς καὶ δυσεξευρέτοις· ὅθεν [d] καὶ ἡ παροιμία γέγονεν
"οὗ αἱ ἔλαφοι τὰ κέρατα ἀποβάλλουσιν·" ὥσπερ γὰρ
τὰ ὅπλα ἀποβεβληκυῖαι φυλάττονται ὁρᾶσθαι. Λέγε-
ται δ' ὡς τὸ [e] ἀριστερὸν κέρας οὐδείς πω ἑώρακεν· [f] ἀπο-

[o] αἱ om. P.Cᵃ.Eᵃ. [p] ἑταιρίας P.Eᵃ. [q] μίαν om. Aᵃ.Cᵃ. [r] μὴ om. P. [s] ἀπολεῖται P, ἀπόλλυται Aᵃ. [t] πωλί' ἀπ' ἀλλήλων Dᵃ. [v] στεριφαὶ P.Eᵃ, στερίφαι Dᵃ. [w] φρόνιμος P. [x] χωρίον Dᵃ. [y] ἔτι] ὅτε Cᵃ, ὅτι Aᵃ. [z] παρὰ Aᵃ. [a] οὗ] ποῦ Dᵃ. [b] ὀπώρας οὔσης om. P.Aᵃ.Cᵃ.Eᵃ. [c] ἑαυτὸν Aᵃ. [d] καὶ ante ἡ om. Aᵃ. [e] ἄριστον Aᵃ. [f] ἀποκρύπτει P.Eᵃ.

κρύπτειν γὰρ αὐτὸ ὡς ἔχον τινὰ φαρμακείαν. Οἱ μὲν οὖν 4
ἐνιαύσιοι οὐ φύουσι κέρατα, πλὴν ὥσπερ σημείου χάριν ἀρ-
χήν τινα· τοῦτο δ' ἐστὶ βραχὺ καὶ δασύ. Φύουσι δὲ διετεῖς
πρῶτον τὰ κέρατα εὐθέα, καθάπερ παττάλους· διὸ καὶ κα-
λοῦσι τότε [g] πατταλίας αὐτούς. Τῷ δὲ τρίτῳ ἔτει δίκρουν
φύουσι, τῷ δὲ τετάρτῳ τραχύτερον· καὶ τοῦτον τὸν τρόπον
ἀεὶ ἐπιδιδόασι μέχρι ἓξ ἐτῶν. Ἀπὸ τούτου δὲ ὅμοια ἀεὶ 5
ἀναφύουσιν, ὥστε μηκέτι ἂν γνῶναι τὴν ἡλικίαν τοῖς κέρα-
σιν, ἀλλὰ τοὺς γέροντας [h] γνωρίζουσι μάλιστα δυοῖν ση-
μείοιν· ὀδόντας τε γὰρ οἱ [i] μὲν οὐκ ἔχουσιν οἱ δ' ὀλίγους,
καὶ τοὺς ἀμυντῆρας οὐκέτι φύουσιν. Καλοῦνται δ' ἀμυν- 6
τῆρες τὰ προνενευκότα τῶν φυομένων κεράτων εἰς τὸ πρό-
σθεν, οἷς ἀμύνεται· ταῦτα δ' οἱ γέροντες οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ'
εἰς [k] τὸ ὀρθὸν γίνεται ἡ αὔξησις [l] αὐτοῖς τῶν κεράτων.
Ἀποβάλλουσι δ' [m] ἀνὰ ἕκαστον ἐνιαυτὸν τὰ κέρατα, [n] ἀπο-
βάλλουσι δὲ περὶ τὸν Θαργηλιῶνα μῆνα. Ὅταν δ' ἀπο- 7
βάλωσι, κρύπτουσιν [o] αὐτοὺς τὴν ἡμέραν, ὥσπερ εἴρηται·
κρύπτουσι δ' ἐν τοῖς [p] δασέσιν, εὐλαβούμενοι τὰς [q] μυίας.
Νέμονται δὲ τὸν χρόνον τοῦτον νύκτωρ, μέχριπερ ἂν ἐκφύ-
σωσι τὰ κέρατα. Φύεται δ' ὥσπερ ἐν δέρματι τὸ πρῶτον,
καὶ γίνονται δασέα· ὅταν δ' αὐξηθῶσιν, ἡλιάζονται, ἵν'
[r] ἐκπέψωσι καὶ ξηράνωσι τὸ κέρας. Ὅταν δὲ μηκέτι πο- 8
νῶσι πρὸς τὰ δένδρα κνώμενοι αὐτά, τότ' ἐκλείπουσι τοὺς
τόπους [s] τούτους διὰ τὸ θαρρεῖν ὡς ἔχοντες ᾧ [t] ἀμυνοῦνται.
[v] Ἤδη δ' εἴληπται [w] ἀχαΐνης ἔλαφος ἐπὶ τῶν κεράτων ἔχων
κιττὸν πολὺν πεφυκότα χλωρόν, ὡς ἁπαλῶν ὄντων τῶν
[x] κεράτων ἐμφύντα ὥσπερ ἐν ξύλῳ χλωρῷ. Ὅταν δὲ δη- 9
χθῶσιν αἱ ἔλαφοι [y] ὑπὸ φαλαγγίου ἤ τινος τοιούτου, τοὺς

[g] ἀτταλίας Da.Ea. [h] γνωρίζουσα Aa. [i] μὲν ὅλως οὐκ P.Da. [k] τὸ om. Da. [l] αὐτοῖς om. P.Ea. [m] ἀνὰ] ἕνα Aa.Ca. [n] ἀποβάλλωσι P.Aa.Ca.Da. [o] ἑαυτούς Aa. [p] δάσεσιν P.Ea. [q] μύας Aa. [r] ἐκπέμψωσι P.Aa.Ca.Da. [s] τούτους om. Ca. [t] ἀμυνοῦνται Sylburgius: codices ἀμύνονται. [v] εἴδη Aa. [w] ἀχαΐνης γρ. Aa, ἀχαίνης P.Ea, ἀχανῆς Aa, ἀχάννης Ca, ἀχαίτης Da. [x] κεράτων] ἐλάφων pr. Aa. [y] ἀπὸ P.Ca.Ea, ἀπὸ τοῦ Aa.

καρκίνους συλλέγουσαι ἐσθίουσιν· δοκεῖ δὲ καὶ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν εἶναι [z] τοῦτο πίνειν, ἀλλ' ἔστιν ἀηδές. Αἱ δὲ θήλειαι τῶν ἐλάφων ὅταν τέκωσιν, εὐθὺς κατεσθίουσι τὸ χόριον, καὶ οὐκ ἔστι [a] λαβεῖν· πρὸ γὰρ τοῦ χαμαὶ βαλεῖν [b] αὐταὶ ἅπτονται· δοκεῖ δὲ τοῦτ' εἶναι φάρμακον. Ἁλίσκονται δὲ θηρευόμεναι αἱ ἔλαφοι συριττόντων καὶ ᾀδόντων, [c] καὶ [d] κατακλίνονται ὑπὸ τῆς ἡδονῆς. Δύο δ' ὄντων ὁ μὲν φανερῶς ᾄδει ἢ συρίττει, ὁ δ' ἐκ τοῦ ὄπισθεν βάλλει, ὅταν οὗτος [e] σημήνῃ τὸν καιρόν. Ἐὰν μὲν οὖν τύχῃ ὀρθὰ τὰ [f] ὦτα ἔχουσα, ὀξὺ ἀκούει καὶ οὐκ ἔστι λαθεῖν· ἐὰν δὲ καταβεβληκυῖα τύχῃ, λανθάνει.

6 Αἱ δ' ἄρκτοι ὅταν [g] φεύγωσι, τὰ σκυμνία προωθοῦσι καὶ
ἀναλαβοῦσαι φέρουσιν· ὅταν [h] δ' ἐπικαταλαμβάνωνται, ἐπὶ
τὰ δένδρα ἀναπηδῶσιν. Καὶ ὅταν ἐκ τοῦ φωλεοῦ [i] ἐξέλ-
θωσι, πρῶτον τὸ [k] ἄρον ἐσθίουσιν, ὥσπερ εἴρηται πρότερον,
2 καὶ τὰ ξύλα [l] διαμασῶνται ὥσπερ ὀδοντοφυοῦσαι. Πολλὰ
δὲ καὶ τῶν ἄλλων ζῴων τῶν τετραπόδων ποιεῖ πρὸς βοή-
θειαν [m] αὑτοῖς φρονίμως, ἐπεὶ καὶ [n] ἐν Κρήτῃ φασὶ τὰς
αἶγας τὰς ἀγρίας, ὅταν τοξευθῶσι, ζητεῖν τὸ δίκταμνον·
δοκεῖ [o] δὲ τοῦτο ἐκβλητικὸν εἶναι τῶν τοξευμάτων ἐν τῷ
3 σώματι. Καὶ αἱ κύνες δ' ὅταν τι [p] πονῶσιν, ἔμετον [q] ποι-
οῦνται φαγοῦσαί τινα [r] πόαν. Ἡ δὲ πάρδαλις ὅταν φάγῃ
τὸ φάρμακον τὸ παρδαλιαγχές, ζητεῖ τὴν τοῦ ἀνθρώπου
κόπρον· βοηθεῖ γὰρ αὐτῇ. Διαφθείρει δὲ τοῦτο τὸ φάρμα-
4 κον καὶ λέοντας. Διὸ καὶ οἱ κυνηγοὶ [s] κρεμαννύουσιν ἐν
ἀγγείῳ ἔκ τινος δένδρου τὴν κόπρον, ὅπως μὴ ἀποχωρῇ μα-
κρὰν τὸ θηρίον· αὐτοῦ γὰρ [t] προσαλλομένη ἡ πάρδαλις καὶ
ἐλπίζουσα λήψεσθαι τελευτᾷ. Λέγουσι δὲ [v] καὶ κατανε-

[z] τοῦτο ante καὶ D^a, post πίνειν A^a. [a] βάλλειν A^a.C^a. [b] αὗται A^a.C^a.D^a. [c] καὶ κ.] ὥστε καὶ κ. D^a. [d] κατακηλοῦνται γρ. A^a. [e] σημαίνῃ A^a. [f] ᾠὰ A^a. [g] τύχωσι P.A^a.C^a.E^a, τέκωσι γρ. A^a. [h] δὲ ἢ καταλαμβάνωνται C^a. [i] ἐξάχθωσιν A^a. [k] ἄρρον P, ἄρρεν D^a.E^a. [l] διαμασσῶνται A^a.C^a. [m] ἑαυτοῖς A^a. [n] ἐν] ἐν τῇ A^a.C^a. [o] δὲ] γὰρ D^a. [p] πίνωσιν ἐμετὸν A^a. [q] ποιοῦσι D^a. [r] ποίαν A^a. [s] κρεμμανύουσιν A^a. [t] προσαλλομένου A^a. [v] καὶ om. C^a.

νοηκυῖαν τὴν πάρδαλιν ὅτι τῇ ὀσμῇ αὐτῆς χαίρουσι τὰ θηρία, ἀποκρύπτουσαν ἑαυτὴν θηρεύειν· προσιέναι γὰρ ἐγγύς, καὶ λαμβάνειν οὕτω [w] καὶ τὰς ἐλάφους. Ὁ δ' ἰχνεύμων ὁ 5
ἐν Αἰγύπτῳ ὅταν [x] ἴδῃ τὸν ὄφιν τὴν ἀσπίδα καλουμένην, οὐ πρότερον ἐπιτίθεται πρὶν [y] συγκαλέσῃ βοηθοὺς ἄλλους· πρὸς δὲ τὰς πληγὰς καὶ τὰ δήγματα πηλῷ καταπλάττουσιν ἑαυτούς· [z] βρέξαντες γὰρ ἐν τῷ ὕδατι πρῶτον, οὕτω καλινδοῦνται ἐν τῇ γῇ. Τῶν δὲ κροκοδείλων χασκόντων οἱ 6
τροχίλοι καθαίρουσιν εἰσπετόμενοι τοὺς ὀδόντας, καὶ αὐτοὶ μὲν τροφὴν λαμβάνουσιν, ὁ δ' ὠφελούμενος αἰσθάνεται καὶ οὐ βλάπτει, ἀλλ' ὅταν ἐξελθεῖν βούληται, κινεῖ τὸν αὐχένα, ἵνα [a] μὴ συνδάκῃ. Ἡ δὲ χελώνη ὅταν [b] ἔχεως φάγῃ, ἐπεσθίει [c] τὴν ὀρίγανον· καὶ τοῦτο ὦπται. Καὶ ἤδη κατιδών 7
τις τοῦτο πολλάκις ποιοῦσαν αὐτὴν καὶ [d] ὅτε σπάσαι τῆς ὀριγάνου πάλιν ἐπὶ [e] τὸν ἔχιν πορευομένην, [f] ἐξέτιλε τὴν ὀρίγανον· τούτου δὲ συμβάντος ἀπέθανεν ἡ χελώνη. Ἡ δὲ γαλῆ ὅταν ὄφει μάχηται, ἐπεσθίει τὸ πήγανον· πολεμία γὰρ ἡ ὀσμὴ τοῖς ὄφεσιν. Ὁ δὲ δράκων ὅταν ὀπωρίζῃ, τὸν 8
ὀπὸν τῆς πικρίδος ἐκροφεῖ, καὶ τοῦθ' ἑώραται ποιῶν. Αἱ δὲ κύνες ὅταν [g] ἑλμινθιῶσιν, ἐσθίουσι τοῦ σίτου τὸ λήϊον. [h] Οἱ δὲ πελαργοὶ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν ὀρνίθων, ὅταν ἑλκωθῇ [i] τι μαχομένοις, ἐπιτιθέασι τὴν ὀρίγανον. Πολλοὶ δὲ καὶ τὴν [k] ἀκρίδα ἑωράκασιν ὅτι, [l] ὅταν μάχηται τοῖς ὄφεσι, λαμβάνεται τοῦ τραχήλου τῶν ὄφεων. Φρονίμως δὲ δοκεῖ καὶ ἡ 9
γαλῆ [m] χειροῦσθαι τοὺς ὄρνιθας· σφάζει γὰρ ὥσπερ οἱ λύκοι τὰ πρόβατα. Μάχεται δὲ καὶ τοῖς ὄφεσι μάλιστα τοῖς [n] μυοθήραις διὰ τὸ καὶ αὐτὴν τοῦτο τὸ ζῷον θηρεύειν. Περὶ δὲ [o] τῆς τῶν ἐχίνων αἰσθήσεως συμβέβηκε πολλαχοῦ 10
τεθεωρῆσθαι ὅτι μεταβαλλόντων βορέων καὶ νότων οἱ μὲν

[w] καὶ post οὕτω om. Aa. [x] ἴδῃ om. P. [y] συγκαλέσει Aa. [z] βρέξαντας Aa. [a] μὴ om. Aa: Ca. an habeat, incertum. [b] ἔχιος Aa. [c] τὴν] τὸ P.Aa.Ca.Ea. [d] ὅταν ἔσπασε Aa, ὅτε ἔσπασε Ca, ὅταν ἐγκάψῃ Da, ὅταν ἔκαψεν P.Ea. [e] τὴν Da. [f] ἐξέτιλλε P.Da.Ea. [g] ἐκμινθιῶσιν Ea. [h] καὶ οἱ πελαργοὶ δὲ καὶ Da. [i] τις Aa. [k] ἀσπίδα Da. [l] ὅταν om. pr. Aa. [m] θηροῦσθαι Ca. [n] μυθήραις Ea. [o] τῆς om. Ea.

ἐν τῇ γῇ τὰς ὀπὰς αὐτῶν [p] μεταμείβουσιν, οἱ δ' ἐν ταῖς
οἰκίαις τρεφόμενοι μεταβάλλουσι πρὸς τοὺς τοίχους, ὥστ'
ἐν Βυζαντίῳ γέ τινά φασι προλέγοντα λαβεῖν δόξαν ἐκ τοῦ
11 κατανενοηκέναι ποιοῦντα ταῦτα τὸν ἐχῖνον. Ἡ δ' [q] ἴκτις
ἔστι μὲν τὸ μέγεθος ἡλίκον [r] Μελιταῖον κυνίδιον τῶν μικρῶν,
τὴν δὲ δασύτητα καὶ τὴν ὄψιν καὶ τὸ λευκὸν τὸ ὑποκάτω
καὶ τοῦ ἤθους τὴν κακουργίαν ὅμοιον γαλῇ, καὶ [s] τιθασσὸν
δὲ γίνεται σφόδρα, τὰ δὲ σμήνη κακουργεῖ· τῷ γὰρ μέλιτι
χαίρει. Ἔστι δὲ καὶ [t] ὀρνιθοφάγον ὥσπερ αἱ αἴλουροι.
Τὸ δ' αἰδοῖον αὐτῆς ἔστι μέν, ὥσπερ εἴρηται, ὀστοῦν, δοκεῖ
δ' εἶναι φάρμακον στραγγουρίας τὸ τοῦ ἄρρενος· διδόασι δ'
[v] ἐπιξύοντες.

7 Ὅλως δὲ περὶ τοὺς βίους πολλὰ ἂν θεωρηθείη μιμήματα
τῶν ἄλλων ζῴων τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, καὶ μᾶλλον ἐπὶ τῶν
ἐλαττόνων [w] ἢ μειζόνων ἴδοι τις ἂν τὴν τῆς διανοίας ἀκρί-
βειαν, οἷον πρῶτον ἐπὶ τῶν ὀρνίθων ἡ τῆς χελιδόνος σκηνο-
πηγία· τῇ γὰρ περὶ τὸν πηλὸν ἀχυρώσει τὴν αὐτὴν ἔχει
2 τάξιν. Συγκαταπλέκει γὰρ τοῖς κάρφεσι [x] πηλόν· κἂν
ἀπορῇται πηλοῦ, βρέχουσα αὑτὴν καλινδεῖται τοῖς πτεροῖς
πρὸς τὴν κόνιν. Ἔτι δὲ [y] στιβαδοποιεῖται καθάπερ οἱ ἄν-
θρωποι, τὰ σκληρὰ πρῶτα ὑποτιθεῖσα καὶ τῷ μεγέθει σύμ-
3 μετρον ποιοῦσα [z] πρὸς [a] αὑτήν. Περί τε τὴν τροφὴν τῶν
τέκνων [b] ἐκπονεῖται ἀμφότερα· δίδωσι δ' ἑκατέρῳ διατηροῦσά
τινι συνηθείᾳ τὸ προειληφός, ὅπως [c] μὴ δὶς λάβῃ. Καὶ τὴν
κόπρον τὸ [d] μὲν πρῶτον [e] αὐταὶ ἐκβάλλουσιν, ὅταν δ' αὐξη-
θῶσι, μεταστρέφοντας ἔξω διδάσκουσι τοὺς νεοττοὺς [f] προΐε-
4 σθαι. Περί τε τὰς περιστερὰς ἔστιν ἕτερα τοιαύτην ἔχοντα
τὴν θεωρίαν· οὔτε γὰρ [g] συνδυάζεσθαι θέλουσι [h] πλείοσιν,

[p] μετακινοῦσιν P.Da.Ea. [q] ἔκτις P. [r] μελιτταῖον P.Ca.Da.Ea. [s] τιθασὸν P.Da.Ea. [t] ὀρνιθοφόρον pr. Aa, ὀρνιθοφθόρον corr. [v] περιξύοντες Da. [w] ἢ ἐπὶ τῶν μειζόνων Da. [x] πηλόν] τὸν πηλόν Da. [y] στιβάδη ποιεῖται P. [z] πρὸς] περὶ P.Ea. [a] ἑαυτήν Ca. [b] ἐκποιεῖται Ca. [c] μὴ δὶς] μηδεὶς P.Ea. et pr. Aa. [d] μὲν om. P.Aa.Ca.Ea. [e] αὗται Aa. [f] προϊέναι Aa.Ca. [g] συναύξεσθαι P.Ea, συναυξάνεσθαι Aa.Ca. [h] πλειάσιν Ca. et pr. Aa, πελειάσιν corr. Aa.

οὔτε [i] προαπολείπουσι τὴν κοινωνίαν, πλὴν ἐὰν χῆρος ἢ χήρα γένηται. [j] Ἔτι [k] δὲ περὶ τὴν ὠδῖνα [l] δεινὴ ἡ τοῦ ἄρρενος θεραπεία καὶ συναγανάκτησις· ἐάν [m] τ' ἀπομαλακίζηται πρὸς τὴν εἴσοδον τῆς [n] νεοττιᾶς διὰ τὴν [o] λοχείαν, τύπτει καὶ ἀναγκάζει εἰσιέναι. Γενομένων δὲ τῶν [p] νεοττῶν τῆς 5
ἁλμυριζούσης μάλιστα γῆς [q] διαμασησάμενος [r] εἰσπτύει τοῖς νεοττοῖς [s] διοιγνὺς τὸ στόμα, [t] προπαρασκευάζων [v] πρὸς τὴν [w] τροφήν. Ὅταν δ' ἐκ τῆς [x] νεοττιᾶς ἐξάγειν μέλλῃ, πάντας ὁ ἄρρην ὀχεύει. Ὡς μὲν οὖν [y] ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦτον τὸν τρόπον στέργουσιν ἀλλήλας, παροχεύονται δέ ποτε καὶ τῶν τοὺς ἄρρενας ἐχουσῶν τινές. Ἔστι δὲ μάχιμον τὸ ζῷον, 6
καὶ ἐνοχλοῦσιν [z] ἀλλήλαις, καὶ εἰς τὰς [a] νεοττιὰς [b] παραδύονται τὰς ἀλλήλων, ὀλιγάκις μέντοι· καὶ γὰρ ἂν [c] ἄποθεν ἧττον ᾖ, ἀλλὰ παρά γε τὴν [d] νεοττιὰν διαμάχονται ἐσχάτως. Ἴδιον δὲ [e] ταῖς περιστεραῖς δοκεῖ συμβεβηκέναι καὶ ταῖς [f] φαψὶ καὶ [g] τρυγόσι τὸ μὴ ἀνακύπτειν [h] πινούσας, ἐὰν μὴ ἱκανὸν [i] πίωσιν. Ἔχει δὲ τὸν ἄρρενα ἡ τρυγὼν τὸν 7
αὐτὸν καὶ φάττα, καὶ ἄλλον οὐ [k] προσίενται· καὶ ἐπῳάζουσιν ἀμφότεροι καὶ ὁ ἄρρην καὶ ἡ θήλεια. Διαγνῶναι δ' οὐ ῥᾴδιον [l] τὴν θήλειαν καὶ τὸν ἄρρενα, ἀλλ' ἢ τοῖς ἐντός. Ζῶσι δ' [m] αἱ φάτται πολὺν χρόνον· καὶ γὰρ εἴκοσιν [n] ἔτη καὶ πέντε καὶ [o] τριάκοντα ὠμμέναι εἰσίν, ἔνιαι δὲ καὶ τετταράκοντα [p] ἔτη. Πρεσβυτέρων δὲ [q] γινομένων αὐτῶν οἱ ὄνυ- 8
χες αὐξάνονται· ἀλλ' [r] ἀποτέμνουσιν οἱ τρέφοντες. Ἄλλο

[i] ἀπολείπουσι D^a. [j] ἔστι D^a. [k] δὲ om. A^a. [l] δεινὴ om. P.A^a.C^a.E^a. [m] τ' ἀπομαλακίζηται] τόπῳ μαλακίζηται A^a.C^a, τὸ πόμα λακτίζηται P.E^a. [n] νεοττείας P.A^a.C^a.E^a. [o] ὀχείαν D^a. [p] νεοττῶν φροντίζει τῆς ἁρμοττούσης τροφῆς ἧς δ. D^a. [q] διαμασσησάμενος A^a. [r] εἰσπέμπει P.A^a.C^a.E^a. [s] διοιγεὶς A^a. [t] προσπαρασκευάζων A^a.C^a. [v] εἰς D^a. [w] στροφήν E^a. [x] νεοττείας P.A^a.C^a.D^a.E^a. [y] ἐπὶ] ὡς ἐπὶ P. [z] ἀλλήλας P.D^a.E^a. [a] νεοττείας P.A^a.D^a. [b] παραλύονται A^a.C^a. [c] ἧττον ἄποθεν D^a. [d] νεοττείαν P.D^a, νεοτείαν A^a. [e] δοκεῖ ταῖς περιστεραῖς D^a. [f] φαψί τε καὶ P.C^a.E^a. [g] τρυσὶ P.A^a.E^a. [h] πίνοντας P.A^a.C^a.E^a, πίνοντα D^a. [i] πίνωσιν P.A^a.C^a.E^a. [k] προσίεται D^a. [l] τὸν ἄρρενα καὶ τὴν θήλειαν D^a. [m] αἱ om. A^a.C^a. [n] καὶ πέντε ἔτη D^a. [o] τρ. ἔτη ὠμμ. C^a.D^a.E^a. [p] ἔτη om. D^a. [q] γενομένων P.D^a.E^a. [r] ἀποτείνουσιν P.A^a.C^a.E^a.

δ' οὐδὲν βλάπτονται ἐπιδήλως γηράσκουσαι. Καὶ αἱ τρυ-
γόνες δὲ καὶ [s] αἱ περιστεραὶ ζῶσι καὶ ὀκτὼ ἔτη [s] αἱ τετυ-
φλωμέναι ὑπὸ τῶν παλευτρίας [t] τρεφόντων αὐτάς. Ζῶσι
9 δὲ [v] καὶ οἱ πέρδικες περὶ πεντεκαίδεκ' ἔτη. Νεοττεύουσι δὲ
καὶ αἱ [w] φάβες καὶ αἱ τρυγόνες ἐν τοῖς αὐτοῖς τόποις ἀεί.
Πολυχρονιώτερα δ' ὅλως μέν ἐστι τὰ ἄρρενα τῶν [x] θηλέων,
ἐπὶ δὲ τούτων τελευτᾶν φασί τινες [y] πρότερον τὰ ἄρρενα
τῶν [z] θηλέων, τεκμαιρόμενοι ἐκ τῶν κατ' οἰκίαν τρεφομένων
10 παλευτριῶν. Λέγουσι δέ τινες καὶ [a] τῶν στρουθίων ἐνιαυ-
τὸν μόνον ζῆν τοὺς ἄρρενας, ποιούμενοι σημεῖον ὅτι τοῦ
ἔαρος οὐ φαίνονται ἔχοντες εὐθὺς τὰ περὶ τὸν πώγωνα μέ-
λανα, ὕστερον δ' ἴσχουσιν, ὡς οὐδενὸς σωζομένου τῶν προ-
τέρων· τὰς δὲ θηλείας μακροβιωτέρας εἶναι τῶν στρουθίων·
ταύτας γὰρ ἁλίσκεσθαι ἐν τοῖς νέοις, καὶ διαδήλας εἶναι τῷ
11 ἔχειν τὰ [b] περὶ τὰ χείλη σκληρά. Διάγουσι δ' αἱ μὲν τρυ-
γόνες τοῦ θέρους [c] ἐν τοῖς χειμερίοις, [d] τοῦ δὲ χειμῶνος ἐν
τοῖς ἀλεεινοῖς, αἱ δὲ [e] σπίζαι τοῦ μὲν θέρους ἐν τοῖς ἀλεεινοῖς,
τοῦ δὲ χειμῶνος ἐν τοῖς ψυχροῖς.

8 Οἱ δὲ βαρεῖς τῶν ὀρνίθων οὐ ποιοῦνται [f] νεοττιάς (οὐ συμ-
φέρει γὰρ μὴ πτητικοῖς οὖσιν), οἷον ὄρτυγες καὶ πέρδικες
καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα τῶν [g] ὀρνέων· ἀλλ' ὅταν ποιήσωνται
ἐν τῷ [h] λείῳ κονίστραν (ἐν ἄλλῳ γὰρ τόπῳ οὐθενὶ τίκτει),
[i] ἐπηλυγασάμενοι ἄκανθάν τινα καὶ [k] ὕλην τῆς περὶ τοὺς
ἱέρακας ἕνεκα καὶ τοὺς ἀετοὺς [l] ἀλεώρας, ἐνταῦθα τίκτουσι
2 καὶ ἐπῳάζουσιν. Ἔπειτα ἐκλέψαντες εὐθὺς ἐξάγουσι τοὺς
νεοττοὺς διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τῇ πτήσει πορίζειν αὐτοῖς τρο-
φήν. Ἀναπαύονται δ' ὑφ' ἑαυτοὺς ἀγόμενοι τοὺς νεοττοὺς
καὶ οἱ ὄρτυγες καὶ οἱ πέρδικες, ὥσπερ αἱ ἀλεκτορίδες. Καὶ

[s] *αἱ* secundum et tertium om. D^a. [t] *τρεφομένων* A^a. [v] *καὶ* ante *οἱ* om. P.A^a.C^a.E^a. [w] *φλάβες* C^a. [x] *θηλείων* P.D^a. [y] *τὸν ἄρρενα πρότερον* A^a. [z] *θηλειῶν* A^a.C^a.D^a. [a] *τὸν στρουθίον* A^a. [b] *παρὰ* A^a. [c] *ἐν* om. A^a.C^a. [d] *τοῦ δὲ—ἀλεεινοῖς* om. P.A^a.C^a.D^a.E^a. [e] *πίζαι* C^a. [f] *νεοττείας* P.C^a.D^a.E^a, *τὰς νεοττείας* A^a. [g] *ὀρνίθων* A^a.C^a. [h] *ἡλίῳ* A^a.C^a. [i] *ἐπηλυγισάμενοι* P, *ἐπιλυγισάμενοι* E^a. [k] *ἰλὺν* A^a. [l] *ἀλεωρῆς* A^a.C^a.E^a.

οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ τίκτουσι καὶ ἐπῳάζουσιν, ἵνα μή τις κατανοήσῃ τὸν τόπον πλείω χρόνον προσεδρευόντων. Ὅταν δέ 3
τις θηρεύῃ περιπεσὼν τῇ [m] νεοττιᾷ, προκυλινδεῖται ἡ πέρδιξ τοῦ θηρεύοντος ὡς ἐπίληπτος οὖσα, καὶ ἐπισπᾶται ὡς ληψόμενον [n] ἐφ' ἑαυτήν, ἕως ἂν διαδράσῃ τῶν νεοττῶν ἕκαστος· μετὰ δὲ ταῦτα ἀναπτᾶσα αὐτὴ ἀνακαλεῖται πάλιν. Τίκτει μὲν οὖν ᾠὰ [o] ἡ πέρδιξ οὐκ ἐλάττω ἢ δέκα, πολλάκις 4
[p] δ' ἑκκαίδεκα· ὥσπερ δ' εἴρηται, κακόηθες τὸ ὄρνεόν ἐστι καὶ πανοῦργον. Τοῦ δ' ἔαρος ἐκ τῆς ἀγέλης ἐκκρίνονται δι' ᾠδῆς καὶ μάχης κατὰ ζεύγη μετὰ θηλείας, ἣν ἂν λάβῃ ἕκαστος. Διὰ δὲ τὸ εἶναι [q] ἀφροδισιαστικοί, [r] ὅπως μὴ ἐπῳάζῃ 5
ἡ θήλεια, οἱ ἄρρενες τὰ ᾠὰ διακυλινδοῦσι καὶ συντρίβουσιν, ἐὰν εὕρωσιν· ἡ δὲ θήλεια ἀντιμηχανωμένη ἀποδιδράσκουσα τίκτει, καὶ πολλάκις διὰ τὸ ὀργᾶν τεκεῖν, ὅπου ἂν τύχῃ, ἐκβάλλει, ἂν [s] μὴ παρῇ ὁ ἄρρην· καὶ ὅπως σώζηται ἀθρόα, οὐκ ἔρχεται πρὸς αὐτά. Καὶ ἐὰν ὑπ' ἀνθρώπου ὀφθῇ, 6
ὥσπερ περὶ τοὺς νεοττούς, οὕτω καὶ ἀπὸ τῶν ᾠῶν [t] ὑπάγει, πρὸ ποδῶν φαινομένη [v] τοῦ ἀνθρώπου, ἕως ἂν [w] ἀπαγάγῃ. Ὅταν δ' [x] ἀποδρᾶσα [y] ἐπῳάζῃ, οἱ ἄρρενες κεκράγασι καὶ μάχονται συνιόντες· καλοῦσι δὲ τούτους χήρους. Ὁ δ' ἡττηθεὶς μαχόμενος [z] ἀκολουθεῖ [a] τῷ νικήσαντι, ὑπὸ τούτου ὀχευόμενος μόνου. Ἐὰν δὲ κρατηθῇ τις ὑπὸ τοῦ δευτέρου ἢ 7
[b] ὁποιουοῦν, [c] οὗτος λάθρᾳ ὀχεύεται ὑπὸ τοῦ κρατιστεύοντος. Γίνεται δὲ τοῦτο οὐκ ἀεί, ἀλλὰ καθ' ὥραν τινὰ τοῦ ἔτους· καὶ ἐπὶ τῶν ὀρτύγων ὡσαύτως. Ἐνίοτε δὲ συμβαίνει τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἀλεκτρυόνων· ἐν μὲν γὰρ τοῖς [d] ἱεροῖς, ὅπου ἄνευ θηλειῶν ἀνάκεινται, τὸν ἀνατιθέμενον πάντες εὐλόγως ὀχεύουσιν. Καὶ τῶν περδίκων [e] δ' οἱ [f] τιθασσοὶ τοὺς ἀγρί- 8

[m] νεοττείᾳ P.C^a.E^a, νεοττίᾳ A^a. [n] ἐφ' ἑαυτήν om. P.A^a.C^a. [o] ἡ] ὁ P.A^a.C^a.D^a.E^a. [p] δὲ καὶ ἑκκαίδεκα D^a. [q] ἀφροδισιαστικοὶ οἱ πέρδικες ὅπως D^a. [r] ὥσπερ μὴ ἐπωάζει C^a. [s] μὴ rc. C^a: ceteri om. [t] ἀπάγει D^a. [v] τὸν ἄνθρωπον P.D^a.E^a. [w] ὑπαγάγῃ A^a. [x] ἀποδράσῃ P.A^a.E^a. [y] ἐπωάζειν A^a.C^a, ἐπωάζει P.E^a. [z] ἀκολουθεῖ] ἀκολουθεῖ ὀχευόμενος A^a.C^a. [a] τῷ νικήσαντι ὑπὸ τούτου om. P.E^a. [b] ὁποιονοῦν A^a. [c] οὗτος om. A^a.C^a. [d] ἱεροῖς om. C^a. [e] δ' om. A^a.C^a. [f] τιθασοὶ P.D^a.E^a.

ους πέρδικας ὀχεύουσι καὶ ἐπικορίζουσι καὶ ὑβρίζουσιν.
Ἐπὶ δὲ τὸν θηρευτὴν πέρδικα ὠθεῖται τῶν ἀγρίων ὁ ἡγεμὼν
[g] ἀντάσας ὡς μαχούμενος. Τούτου δ' ἁλόντος ἐν ταῖς
πηκταῖς πάλιν προσέρχεται ἄλλος, [g] ἀντάσας τὸν αὐτὸν
9 τρόπον. Ἐὰν μὲν οὖν [h] ἄρρην ᾖ ὁ θηρεύων, τοῦτο ποιοῦσιν·
[i] ἐὰν δὲ θήλεια ἡ θηρεύουσα ᾖ καὶ ᾄδουσα, [g] ἀντάσῃ δ' ὁ
ἡγεμὼν αὐτῇ, οἱ ἄλλοι ἀθροισθέντες τύπτουσι [k] τοῦτον καὶ
ἀποδιώκουσιν ἀπὸ τῆς θηλείας, ὅτι ἐκείνῃ ἀλλ' οὐκ αὐτοῖς
10 [l] προσέρχεται. Ὁ δὲ πολλάκις διὰ ταῦτα σιωπῇ προσέρ-
χεται, ὅπως μὴ ἄλλος [m] τῆς φωνῆς ἀκούσας ἔλθῃ [n] μαχού-
μενος αὐτῷ. Ἐνίοτε δέ φασιν οἱ ἔμπειροι τὸν ἄρρενα
προσιόντα τὴν θήλειαν κατασιγάζειν, ὅπως μὴ ἀκουσάντων
τῶν ἀρρένων ἀναγκασθῇ διαμάχεσθαι πρὸς αὐτούς. Οὐ
μόνον δ' ᾄδει ὁ πέρδιξ, ἀλλὰ καὶ τριγμὸν ἀφίησι καὶ ἄλλας
11 φωνάς. Πολλάκις δὲ καὶ ἡ θήλεια ἐπῳάζουσα ἀνίσταται,
ὅταν τῇ θηρευούσῃ θηλείᾳ αἴσθηται προσέχοντα τὸν ἄρρενα,
καὶ [g] ἀντάσασα ὑπομένει, ἵν' ὀχευθῇ καὶ [o] ἀποσπάσῃ ἀπὸ τῆς
θηρευούσης. Οὕτω δὲ σφόδρα καὶ οἱ πέρδικες καὶ οἱ ὄρ-
τυγες ἐπτόηνται περὶ τὴν ὀχείαν, ὥστ' εἰς τοὺς θηρεύοντας
ἐμπίπτουσι καὶ πολλάκις καθιζάνουσιν ἐπὶ τὰς κεφαλάς.

12 Περὶ μὲν οὖν τὴν [p] ὀχείαν [q] καὶ θήραν τῶν περδίκων τοι-
αῦτα συμβαίνει, καὶ περὶ τὴν ἄλλην τοῦ ἤθους πανουργίαν.
Νεοττεύουσι δ' ἐπὶ τῆς γῆς, ὥσπερ εἴρηται, οἵ τε ὄρτυγες
καὶ οἱ πέρδικες καὶ τῶν ἄλλων ἔνιοι τῶν πτητικῶν. Ἔτι δὲ
τῶν τοιούτων ὁ μὲν [r] κόρυδος καὶ ὁ [s] σκολόπαξ καὶ ὄρτυξ
9 ἐπὶ δένδρου οὐ καθίζουσιν, ἀλλ' ἐπὶ [t] τῆς γῆς, [v] ὁ δὲ δρυοκο-
λάπτης οὐ καθίζει ἐπὶ [t] τῆς γῆς· κόπτει δὲ τὰς δρῦς τῶν
σκωλήκων καὶ [w] σκνιπῶν ἕνεκεν, ἵν' ἐξίωσιν. Αναλέγεται

[g] ἀντάσας ὡς μαχούμενος Schneiderus: codices ἀντιάσας ὡς μαχόμενος, qui perinde infra. [h] ἄρ.] ὁ ἄρρην A^a. [i] εἰ δὲ θήλεια ᾖ ἡ θηρεύουσα καὶ D^a. [k] καὶ ἀποδιώκουσι τοῦτον D^a. [l] προσέχει. ὁ Athenæus. [m] ἀκούσας τῆς φωνῆς D^a. [n] μαχόμενος P.D^a.E^a. [o] ἀποσπασθῇ P.A^a.C^a.E^a. [p] ὀχείαν] θήλειαν P.E^a. [q] καὶ θήραν om. A^a.C^a. [r] κορίανος A^a. [s] σκολόπωξ P. [t] τῇ γῇ utrobique A^a.C^a. [v] κόπτει δὲ τὰς δρῦς ὁ δρυοκολάπτης, omissis δὲ et οὐ καθίζει ἐπὶ τῆς γῆς, P.E^a. [w] κνιπῶν P.E^a.

γὰρ ἐξελθόντας αὐτοὺς τῇ γλώττῃ· πλατεῖαν δ᾿ ἔχει καὶ
μεγάλην. Καὶ πορεύεται ἐπὶ τοῖς δένδρεσι [x] ταχέως πάντα 2
τρόπον, καὶ ὕπτιος, καθάπερ οἱ ἀσκαλαβῶται. Ἔχει δὲ
καὶ τοὺς ὄνυχας βελτίους τῶν κολοιῶν πεφυκότας πρὸς τὴν
ἀσφάλειαν τῆς [y] ἐπὶ τοῖς δένδρεσιν ἐφεδρείας· τούτους γὰρ
ἐμπηγνὺς πορεύεται. Ἔστι δὲ τῶν δρυοκολαπτῶν ἓν μὲν 3
γένος ἔλαττον τοῦ κοττύφου, ἔχει δ᾿ [z] ὑπέρυθρα μικρά, ἕτε-
ρον δὲ γένος μεῖζον ἢ κόττυφος. Τὸ δὲ τρίτον [a] γένος
αὐτῶν οὐ πολλῷ ἔλαττόν ἐστιν ἀλεκτορίδος θηλείας. Νεοτ-
τεύει δ᾿ ἐπὶ τῶν δένδρων, ὥσπερ εἴρηται, ἐν ἄλλοις τε τῶν
δένδρων καὶ ἐν ἐλαίαις. Βόσκεται δὲ τούς τε μύρμηκας καὶ 4
τοὺς σκώληκας τοὺς ἐκ τῶν δένδρων. [b] Θηρεύοντα δὲ τοὺς
σκώληκας οὕτω σφόδρα φασὶ κοιλαίνειν, ὥστε καταβάλλειν
τὰ δένδρα. Καὶ [c] τιθασσευόμενος δέ [d] τις ἤδη ἀμύγδαλον
εἰς [e] ῥωγμὴν ξύλου ἐνθείς, ὅπως ἐναρμοσθὲν ὑπομείνειεν αὐτοῦ
τὴν πληγήν, ἐν τῇ τρίτῃ πληγῇ διέκοψε καὶ κατήσθιε [f] τὸ
[g] μαλακόν.

Φρόνιμα δὲ πολλὰ καὶ περὶ τὰς γεράνους δοκεῖ συμβαί- 10
νειν· ἐκτοπίζουσί τε γὰρ μακράν, καὶ [h] εἰς [i] ὕψος [k] πέτον-
ται πρὸς τὸ καθορᾶν τὰ πόρρω, καὶ ἐὰν ἴδωσι νέφη [l] καὶ
χειμέρια, καταπτᾶσαι ἡσυχάζουσιν. Ἔτι δὲ τὸ ἔχειν ἡγε-
μόνα [m] τε καὶ τοὺς ἐπισυρίττοντας ἐν τοῖς ἐσχάτοις, [n] ὥστε
κατακούεσθαι τὴν φωνήν. Ὅταν [o] δὲ καθίζωνται, αἱ μὲν 2
ἄλλαι ὑπὸ τῇ πτέρυγι τὴν κεφαλὴν [p] ἔχουσαι καθεύδουσιν
ἐπὶ ἑνὸς ποδὸς ἐναλλάξ, ὁ δ᾿ ἡγεμὼν γυμνὴν ἔχων τὴν κεφα-
λὴν [q] προορᾷ, καὶ ὅταν αἴσθηταί [r] τι, σημαίνει βοῶν. Οἱ δὲ
πελεκᾶνες οἱ ἐν τοῖς ποταμοῖς γινόμενοι καταπίνουσι τὰς
μεγάλας κόγχας καὶ λείας· ὅταν δ᾿ ἐν τῷ πρὸ τῆς κοιλίας

[x] πάντα τρ. ταχέως D^a. [y] περὶ τοῖς δένδροις ἐφεδρείοις A^a. [z] ὑπέρ-θυρα P.E^a. [a] γένος om. P.A^a.C^a.E^a. [b] θηρεύονται P.C^a, θηρεύοντας corr. A^a. [c] τιθασευόμενος D^a, τιθασσευόμενα P. [d] ἤδη τις D^a. [e] ῥώγμην C^a, ῥωγμὸν rc. A^a. [f] τὸ] αὐτοῦ τὸ A^a. [g] ἁπαλόν rc. A^a. [h] εἰς om. A^a.C^a. [i] ὕψος om. P.E^a. [k] αἴρονται D^a. [l] καὶ post νέφη om. E^a. [m] τε om. C^a. [n] ὥστ᾿ ἀκούεσθαι D^a. [o] δὲ om. A^a. [p] ἔχου-σαι—κεφαλὴν om. A^a. [q] προορῶν A^a.C^a. [r] τι om. P.A^a.C^a.E^a.

τόπῳ πέψωσιν, ἐξεμοῦσιν, ἵνα χασκουσῶν τὰ κρέα ἐξαιροῦντες
[s] ἐσθίωσιν.
11 Τῶν δ' ἀγρίων ὀρνέων αἵ τ' οἰκήσεις μεμηχάνηνται πρὸς
τοὺς βίους καὶ τὰς σωτηρίας τῶν τέκνων. Εἰσὶ δ' οἱ μὲν
εὔτεκνοι αὐτῶν καὶ ἐπιμελεῖς τῶν τέκνων, οἱ δὲ τοὐναντίον,
καὶ οἱ μὲν εὐμήχανοι πρὸς τὸν βίον, οἱ δ' ἀμηχανώτεροι.
2 Τὰς δ' οἰκήσεις οἱ μὲν περὶ τὰς χαράδρας [t] καὶ χηραμοὺς
ποιοῦνται καὶ πέτρας, οἷον ὁ καλούμενος χαραδριός· [v] ἔστι
δ' ὁ χαραδριὸς καὶ τὴν [w] χρόαν καὶ τὴν φωνὴν φαῦλος, φαί-
3 νεται δὲ νύκτωρ, ἡμέρας δ' ἀποδιδράσκει. Ἐν ἀποτόμοις δὲ
καὶ ὁ ἱέραξ νεοττεύει· ὠμοφάγος δ' ὤν, ὧν ἂν κρατήσῃ ὀρ-
νέων, τὴν καρδίαν οὐ κατεσθίει· καὶ τοῦτό τινες ἑωράκασι καὶ
ἐπ' ὄρτυγος καὶ ἐπὶ κίχλης καὶ ἕτεροι ἐφ' ἑτέρων. Ἔτι δὲ
καὶ περὶ τὸ θηρεύειν μεταβάλλουσιν· οὐ γὰρ ἁρπάζουσιν
4 ὁμοίως τοῦ θέρους. Γυπὸς δὲ λέγεται ὑπό τινων ὡς οὐδεὶς
ἑώρακεν [x] οὔτε νεοττὸν οὔτε [y] νεοττιάν· ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἔφη
Ἡρόδωρος ὁ [z] Βρύσωνος τοῦ σοφιστοῦ πατὴρ ἀπό τινος
αὐτὸν ἑτέρας εἶναι μετεώρου γῆς, τεκμήριον τοῦτο λέγων
καὶ τὸ φαίνεσθαι ταχὺ πολλούς, ὅθεν [a] δέ, μηδενὶ εἶναι δῆ-
λον. Τούτου δ' [b] αἴτιον ὅτι τίκτει ἐν πέτραις [c] ἀπροσβά-
5 τοις· ἔστι δ' οὐδὲ πολλαχοῦ ἐπιχώριος [d] ὁ ὄρνις. Τίκτει δ'
ἓν ᾠὸν ἢ δύο τὰ πλεῖστα. Ἔνιοι δὲ τῶν ὀρνίθων ἐν τοῖς
ὄρεσι καὶ τῇ ὕλῃ κατοικοῦσιν, οἷον [e] ἔποψ καὶ [f] βρένθος·
οὗτος δ' ὁ ὄρνις [g] εὐβίοτος καὶ [h] ᾠδικός. Ὁ δὲ [i] τροχίλος
[k] καὶ λόχμας καὶ τρώγλας οἰκεῖ· [l] δυσάλωτος δὲ καὶ δραπέ-
της καὶ τὸ ἦθος ἀσθενής, [g] εὐβίοτος δὲ καὶ τεχνικός. Κα-
λεῖται δὲ πρέσβυς καὶ βασιλεύς· διὸ καὶ τὸν ἀετὸν αὐτῷ
12 φασὶ πολεμεῖν. Εἰσὶ δέ τινες οἱ περὶ τὴν [m] θάλατταν βι-

[s] ἐσθίουσι Aa. [t] καὶ] οἱ δὲ Da. [v] ἔστι δ' ὁ χαραδριὸς om. P. [w] χροιὰν Ca. [x] οὔτε νεοττὸν οὔτε] νεοττὸν ἢ Da. [y] νεοττείαν P.Aa.Da.Ea. [z] βρύσσωνος Aa.Ca. [a] δέ] δὴ P, om. Aa.Ca. [b] αἴτιος P. [c] ἀπροσβάτως Aa. [d] ὁ om. P.Aa.Ca. [e] ἔποψος Aa. [f] βρίνθος P.Da. [g] εὐβίωτος utrobique P.Aa.Ca. [h] ἰνδικός P. [i] τροχῖλος P.Ca.Da.Ea. [k] καὶ ante λόχμας om. Da. [l] δύσαλος P.Aa.Ca.Da. [m] θάλασσαν P.Da.

οὖσιν, οἷον [n] κίγκλος. [o] Ἔστι δὲ τὸ ἦθος ὁ κίγκλος πανοῦρ-
γος καὶ δυσθήρατος, ὅταν δὲ ληφθῇ, [p] τιθασσότατος. Τυγ-
χάνει δ' ὢν καὶ [q] ἀνάπηρος· ἀκρατὴς γὰρ τῶν ὄπισθέν ἐστιν.
Ζῶσι δὲ [r] περὶ θάλατταν καὶ ποταμοὺς καὶ λίμνας οἱ μὲν 2
στεγανόποδες ἅπαντες· ἡ [s] γὰρ φύσις [t] αὐτὴ ζητεῖ τὸ πρόσ-
φορον· πολλοὶ δὲ καὶ τῶν σχιζοπόδων περὶ τὰ ὕδατα καὶ
τὰ ἕλη βιοτεύουσιν, οἷον [v] ἄνθος [w] περὶ τοὺς ποταμούς· ἔχει
δὲ τὴν χρόαν καλὴν καὶ ἔστιν [x] εὔβίοτον. Ὁ δὲ [y] καταρ- 3
ράκτης ζῇ μὲν [z] περὶ θάλατταν, ὅταν [a] δὲ καθῇ αὐτὸν εἰς τὸ
βαθύ, μένει χρόνον οὐκ ἐλάττονα [b] ἢ ὅσον πλέθρον διέλθοι
τις· ἔστι δ' ἔλαττον ἱέρακος τὸ ὄρνεον. Καὶ οἱ κύκνοι δ'
εἰσὶ μὲν τῶν στεγανοπόδων, καὶ βιοτεύουσι [c] περὶ λίμνας καὶ
ἕλη, [d] εὔβίοτοι δὲ καὶ εὐήθεις καὶ εὔτεκνοι καὶ εὔγηροι, καὶ
τὸν [e] ἀετόν, ἐὰν [f] ἄρξηται, ἀμυνόμενοι νικῶσιν, αὐτοὶ [g] δ' οὐκ
ἄρχουσι μάχης. Ὠιδικοὶ δέ, καὶ περὶ τὰς τελευτὰς μάλιστα 4
ᾄδουσιν· ἀναπέτονται γὰρ καὶ εἰς τὸ πέλαγος, καί τινες ἤδη
πλέοντες [h] παρὰ τὴν Λιβύην περιέτυχον ἐν τῇ θαλάττῃ πολ-
λοῖς ᾄδουσι φωνῇ γοώδει, καὶ τούτων ἑώρων ἀποθνήσκοντας
ἐνίους. Ἡ δὲ [i] κύμινδις ὀλιγάκις μὲν φαίνεται (οἰκεῖ γὰρ
ὄρη), ἔστι δὲ [k] μέλαν καὶ μέγεθος ὅσον ἱέραξ [l] ὁ [m] φασσο-
φόνος καλούμενος, καὶ τὴν ἰδέαν μακρὸς καὶ [n] λεπτός. [o] Κύ- 5
μινδιν δὲ καλοῦσιν [p] Ἴωνες [q] αὐτήν· ἧς καὶ Ὅμηρος μέμνηται
ἐν τῇ Ἰλιάδι εἰπὼν

Χαλκίδα κικλήσκουσι θεοί, ἄνδρες δὲ [r] κύμινδιν.

Ἡ δ' [s] ὑβρίς, φασὶ δέ τινες [t] εἶναι τὸν αὐτὸν τοῦτον ὄρνιθα

[n] *κίγχλος* $\mathrm{C^a}$, *κίχλος* $\mathrm{P.A^a}$, *κόχλος* $\mathrm{E^a}$. [o] *ἔστι δὲ τὸ ἦθος ὁ κίγκλος* om. $\mathrm{P.A^a.C^a.E^a}$. [p] *τιθασώτατος* P, *τιθασότατος* $\mathrm{D^a.E^a}$. [q] *ἀνάπειρος* $\mathrm{A^a}$. [r] *περὶ*] *περὶ τὴν* $\mathrm{A^a}$. [s] *γὰρ*] *δὲ* $\mathrm{E^a}$. [t] *αὐτῇ* $\mathrm{C^a}$. [v] *ἄνθους* $\mathrm{P.E^a}$. [w] *παρὰ* $\mathrm{P.A^a.C^a.E^a}$. [x] *εὐβίωτον* $\mathrm{P.C^a}$, *εὐβοίωτον* $\mathrm{A^a}$. [y] *καταράκτης* $\mathrm{P.C^a}$, *καταράκτος* $\mathrm{E^a}$. [z] *πρὸς* $\mathrm{A^a.C^a}$. [a] *δὲ* om. $\mathrm{P.E^a}$. [b] *ἢ ὅσον*] *εἰς ὃν* $\mathrm{A^a.C^a}$. [c] *περὶ*] *δὲ περὶ* $\mathrm{D^a}$. [d] *εὐβίωτοι* $\mathrm{P.A^a.C^a}$, qui ita solent. [e] *αἰετὸν* $\mathrm{P.D^a.E^a}$. [f] *ἄρξωνται* P. [g] *δ'* om. $\mathrm{E^a}$. [h] *περὶ* $\mathrm{A^a}$. [i] *κύβινδις* $\mathrm{P.A^a.D^a.E^a}$. [k] *μέλας* $\mathrm{C^a.D^a}$. [l] *ὁ* ante *καλούμενος* $\mathrm{A^a.C^a}$. [m] *φασσόφωνος* $\mathrm{P.D^a.E^a}$. [n] *λευκός* $\mathrm{P.A^a.C^a.E^a}$. [o] *κύβιν* $\mathrm{A^a}$. [p] *ἰόντες* P. [q] *αὐτόν* $\mathrm{P.C^a.E^a}$. [r] *κύβινδιν* $\mathrm{P.A^a.D^a.E^a}$. [s] *ὕβρις* $\mathrm{C^a.D^a.E^a}$. [t] *τὸν αὐτὸν εἶναι* $\mathrm{A^a}$.

τῷ [v] πτυγγί, οὗτος ἡμέρας μὲν οὖν φαίνεται διὰ τὸ μὴ βλέ-
πειν ὀξύ, τὰς δὲ νύκτας θηρεύει ὥσπερ οἱ ἀετοί· καὶ μάχονται
δὲ πρὸς τὸν ἀετὸν οὕτω σφόδρα ὥστ᾽ ἄμφω [w] λαμβάνεσθαι
6 πολλάκις ζῶντας ὑπὸ τῶν [x] νομέων. Τίκτει μὲν οὖν δύο ᾠά,
νεοττεύει δὲ καὶ οὗτος ἐν πέτραις καὶ σπηλαίοις. [y] Μάχιμοι
δὲ καὶ [z] αἱ γέρανοί εἰσι πρὸς [a] ἀλλήλας οὕτω σφόδρα ὥστε
καὶ λαμβάνεσθαι μαχομένας· ὑπομένουσι γάρ. Τίκτει [b] δὲ
13 γέρανος δύο ᾠά. Ἡ δὲ κίττα φωνὰς μὲν μεταβάλλει πλεί-
στας (καθ᾽ ἑκάστην γὰρ ὡς εἰπεῖν ἡμέραν ἄλλην ἀφίησι),
τίκτει δὲ περὶ ἐννέα ᾠά, ποιεῖται δὲ τὴν [c] νεοττιὰν ἐπὶ τῶν
δένδρων ἐκ τριχῶν καὶ ἐρίων· ὅταν δ᾽ ὑπολίπωσιν αἱ βάλανοι,
2 ἀποκρύπτουσα ταμιεύεται. Περὶ μὲν [d] οὖν τῶν πελαργῶν,
ὅτι [e] ἀντεκτρέφονται, [f] θρυλεῖται παρὰ πολλοῖς· φασὶ δέ
τινες καὶ τοὺς μέροπας ταὐτὸ τοῦτο ποιεῖν, καὶ ἀντεκτρέ-
φεσθαι ὑπὸ τῶν [g] ἐκγόνων οὐ μόνον γηράσκοντας ἀλλὰ καὶ
εὐθύς, ὅταν οἷοί τ᾽ ὦσιν· τὸν δὲ πατέρα καὶ τὴν μητέρα μένειν
3 ἔνδον. Ἡ δ᾽ ἰδέα τοῦ ὄρνιθος τῶν πτερῶν ἐστὶ τὰ μὲν ὑπο-
κάτω ὠχρόν, τὰ δὲ ἐπάνω ὥσπερ [h] τῆς ἀλκυόνος κυάνεον, τὰ δ᾽
ἐπ᾽ ἄκρων τῶν πτερυγίων ἐρυθρά. Τίκτει δὲ περὶ ἓξ ἢ ἑπτὰ
ὑπὸ τὴν ὀπώραν, ἐν τοῖς κρημνοῖς τοῖς μαλακοῖς· εἰσδύεται
4 δ᾽ [i] εἴσω καὶ τέτταρας πήχεις. Ἡ δὲ καλουμένη χλωρὶς διὰ
τὸ [k] τὰ κάτω ἔχειν ὠχρά, [l] ἔστι μὲν ἡλίκον κόρυδος, τίκτει δ᾽
ᾠὰ τέτταρα ἢ πέντε, τὴν δὲ νεοττιὰν ποιεῖται μὲν ἐκ τοῦ
συμφύτου [m] ἕλκουσα πρόσριζον, στρώματα δ᾽ ὑποβάλλει
τρίχας καὶ ἔρια. [n] Ταὐτὸ δὲ τοῦτο ποιεῖ καὶ ὁ κόττυφος
καὶ [o] ἡ κίττα, καὶ τὰ [p] ἐντὸς τῆς νεοττιᾶς ἐκ τούτων ποιοῦν-
5 ται. Τεχνικῶς δὲ καὶ ἡ τῆς [q] ἀκανθυλλίδος ἔχει νεοττιά·

[v] πτογγί P.E^{a}, πωγί A^{a}.C^{a}. [w] λαμβανέσθω πολλάκις A^{a}, πολλάκις λαμβάνεσθαι P.E^{a}. [x] νομίων E^{a}. [y] μάχιμον A^{a}. [z] οἱ P.C^{a}.D^{a}. [a] ἀλλήλους C^{a}. [b] δὲ] δὲ καὶ D^{a}. [c] νεοττείαν plerique. [d] οὖν om. A^{a}. [e] ἐκτρέφονται A^{a}.C^{a}. [f] θρυλλεῖται P.A^{a}.D^{a}.E^{a}. [g] ἐγγόνων P.A^{a}.C^{a}. [h] τῆς] τὸ τῆς D^{a}. [i] ἔσω D^{a}. [k] τὰ om. P.A^{a}.C^{a}. [l] ἔστι μὲν] μὲν ἔστι δ᾽ A^{a}.C^{a}. [m] ἕλκουσα πρόρριζον A^{a}.D^{a}. et (qui πρόριζον) C^{a}, ἕλους ἀπρόσριζον P.E^{a}. [n] ταυτὰ δὲ τούτω D^{a}. [o] ἡ κίστα A^{a}, ἥκιστα C^{a}. [p] ἐκτὸς C^{a}. [q] ἀκανθυλίδος D^{a}, ἀκανθιλίδος A^{a}.

[r] πέπλεκται γὰρ ὥσπερ σφαῖρα λινῆ, ἔχουσα τὴν εἴσδυσιν
μικράν. Φασὶ δὲ καὶ τὸ [s] κιννάμωμον [t] ὄρνεον εἶναι οἱ ἐκ
τῶν τόπων ἐκείνων, καὶ τὸ καλούμενον [v] κιννάμωμον [w] φέρειν
ποθὲν τοῦτο τὸ ὄρνεον, καὶ τὴν νεοττιὰν ἐξ αὐτοῦ ποιεῖσθαι.
Νεοττεύει δ' ἐφ' ὑψηλῶν δένδρων καὶ [x] ἐν τοῖς [y] θαλλοῖς τῶν 6
δένδρων· ἀλλὰ τοὺς ἐγχωρίους [z] μόλυβδον πρὸς τοῖς ὀϊστοῖς
[a] προσαρτῶντας τοξεύοντας καταβάλλειν, καὶ οὕτω συνάγειν
ἐκ τοῦ φορυτοῦ τὸ [v] κιννάμωμον.

Ἡ δ' ἀλκυὼν ἔστι μὲν οὐ πολλῷ μείζων στρουθοῦ, τὸ δὲ 14
χρῶμα καὶ κυανοῦν ἔχει καὶ χλωρὸν καὶ ὑποπόρφυρον· με-
μιγμένως δὲ τοιοῦτον τὸ σῶμα πᾶν καὶ αἱ πτέρυγες καὶ τὰ
περὶ τὸν τράχηλον, οὐ χωρὶς ἕκαστον τῶν χρωμάτων· τὸ δὲ
ῥύγχος ὑπόχλωρον μέν, μακρὸν δὲ καὶ λεπτόν. Τὸ μὲν οὖν 2
εἶδος ἔχει τοιοῦτον, ἡ δὲ νεοττιὰ παρομοία ταῖς σφαίραις
ταῖς θαλαττίαις ἐστὶ καὶ ταῖς καλουμέναις [b] ἁλοσάχναις,
πλὴν τοῦ χρώματος· τὴν δὲ χρόαν ὑπόπυρρον ἔχουσιν, τὸ
δὲ σχῆμα παραπλήσιον ταῖς σικύαις ταῖς ἐχούσαις τοὺς τρα-
χήλους μακρούς. Τὸ δὲ μέγεθος αὐτῶν ἐστὶ τῆς μεγίστης 3
[c] σπογγιᾶς μεῖζον· εἰσὶ γὰρ καὶ μείζους καὶ ἐλάττους· κατά-
στεγοι δέ, καὶ τὸ στερεὸν ἔχουσι συχνὸν καὶ τὸ κοῖλον. Καὶ
κόπτοντι μὲν [d] σιδηρίῳ ὀξεῖ οὐ ταχὺ διακόπτεται, ἅμα δὲ
κόπτοντι καὶ ταῖς χερσὶ θραύοντι ταχὺ [e] διαθραύεται, ὥσπερ
ἡ [b] ἁλοσάχνη. Τὸ δὲ στόμα στενὸν ὅσον εἴσδυσιν μικράν,
ὥστ' οὐδ' [f] ἂν ἀνατραπῇ ἡ θάλαττα, οὐκ εἰσέρχεται. Τὰ 4
δὲ κοῖλα παραπλήσια ἔχει τοῖς τῶν σπόγγων. Ἀπορεῖται
δ' ἐκ τίνος συντίθησι τὴν νεοττιάν, δοκεῖ δὲ μάλιστα ἐκ τῶν
ἀκανθῶν τῆς βελόνης· ζῇ γὰρ ἰχθυοφαγοῦσα. Ἀναβαίνει
δὲ καὶ [g] ἀνὰ τοὺς ποταμούς. Τίκτει δὲ περὶ πέντε μάλιστα
ᾠά. Λοχεύεται δὲ διὰ βίου, [h] ἄρχεται δὲ τετράμηνος.

[r] πλέκεται P. [s] κινάμωμον P.A[a].D[a].E[a]. [t] ὄρνεον—κιννάμωμον om. P.A[a].C[a].E[a]. [v] κινάμωμον utrobique D[a]. [w] ποθὲν φέρειν A[a]. [x] ἐν] ἐπὶ A[a]. [y] θαλοῖς A[a].C[a]. [z] μόλιβδον P.C[a].D[a].E[a]. [a] ἐξαρτῶντας A[a]. [b] ἁλὸς ἄχναις et mox ἁλὸς ἄχνη A[a].C[a]. [c] σπογγείας C[a]. [d] σιδηρείῳ ὀξεῖ οὐ ταχεῖ A[a]. [e] διαθραύεται] θραύονται P.A[a].C[a].E[a]. [f] ἂν om. pr. A[a]. [g] ἀνὰ] ἐπὶ D[a]. [h] ἄρχεται] λοχεύεται C[a].

15 Ὁ δ' [i] ἔποψ τὴν νεοττιὰν μάλιστα ποιεῖται ἐκ τῆς ἀν-
θρωπίνης κόπρου· τὴν δ' ἰδέαν μεταβάλλει τοῦ θέρους καὶ
τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἀγρίων τὰ πλεῖστα.
2 Ὁ δ' [k] αἰγίθαλος τίκτει μὲν ᾠὰ πλεῖστα, ὥς φασιν. Ἔνιοι
δὲ καὶ τὸν μελαγκόρυφον καλούμενόν φασι πλεῖστα τίκτειν
μετά γε [l] τὸν ἐν Λιβύῃ στρουθόν· ἑώραται [m] μὲν γὰρ καὶ
ἑπτακαίδεκα, τίκτει μέντοι [n] καὶ πλείω [o] ἢ εἴκοσιν. Τίκτει
[p] δ' ἀεὶ [q] περιττά, ὥς φασιν. Νεοττεύει δὲ καὶ οὗτος ἐν τοῖς
3 δένδρεσι, καὶ βόσκεται τοὺς σκώληκας. Ἴδιον δὲ [r] τούτῳ
καὶ ἀηδόνι [s] παρὰ [t] τοὺς ἄλλους ὄρνιθας [v] τὸ μὴ ἔχειν τῆς
γλώττης τὸ ὀξύ. Ὁ δ' [w] αἴγιθος [x] εὔβιοτος καὶ πολύτεκνος,
τὸν δὲ πόδα [y] χωλός ἐστιν. Χλωρίων δὲ μαθεῖν μὲν ἀγαθὸς
καὶ βιομήχανος, [z] κακοπέτης δέ, καὶ χρόαν ἔχει μοχθηράν.
16 Ἡ δ' [a] ἐλέα, ὥσπερ ἄλλος τις τῶν ὀρνίθων, [b] εὔβιοτος, καὶ
καθίζει θέρους μὲν ἐν προσηνέμῳ καὶ σκιᾷ, χειμῶνος δ' ἐν
[c] εὐηλίῳ καὶ [d] ἐπισκεπεῖ [e] ἐπὶ τῶν δονάκων περὶ τὰ ἕλη. Ἔστι
2 δὲ τὸ μὲν μέγεθος βραχύς, φωνὴν δ' ἔχει ἀγαθήν. [f] Καὶ ὁ
γνάφαλος καλούμενος τήν τε φωνὴν ἔχει ἀγαθὴν καὶ τὸ χρῶ-
μα καλός, καὶ βιομήχανος, καὶ τὸ εἶδος εὐπρεπής. Δοκεῖ δ'
εἶναι ξενικὸς ὄρνις· ὀλιγάκις γὰρ φαίνεται ἐν τοῖς μὴ οἰκείοις
17 τόποις. Ἡ δὲ κρὲξ τὸ μὲν ἦθος [g] μάχιμος, τὴν δὲ διάνοιαν
εὐμήχανος πρὸς τὸν βίον, ἄλλως δὲ κακόποτμος ὄρνις. Ἡ
δὲ καλουμένη [h] σίττη τὸ μὲν ἦθος [g] μάχιμος, τὴν δὲ διάνοιαν
[i] εὔθικτος καὶ εὐθήμων καὶ [k] εὐβίοτος, καὶ λέγεται φαρμά-
κεια εἶναι διὰ τὸ πολύιδρις εἶναι· πολύγονος δὲ καὶ εὔτεκνος,
2 καὶ ζῇ ὑλοκοποῦσα. [l] Αἰγωλιὸς δ' ἐστὶ νυκτινόμος καὶ ἡμέ-
ρας ὀλιγάκις φαίνεται, [m] καὶ οἰκεῖ καὶ οὗτος πέτρας καὶ σπή-

[i] ἔπωψ P. [k] αἰγιθαλὸς A^a, αἰγίθαλλος P. [l] τὴν A^a. [m] μὲν γὰρ] δὲ A^a. [n] καὶ om. P.A^a.C^a.E^a. [o] ἢ om. A^a.C^a. [p] δ' ἀεὶ] δὲ καὶ A^a.C^a. [q] περιστερά A^a. [r] τοῦτο P.A^a.C^a.D^a. [s] περὶ A^a. [t] τὰς ἄλλας C^a.E^a. [v] τῷ μὴ A^a.C^a. [w] αἰγίοθος P.D^a.E^a. [x] οὐ βιοτὸς A^a.C^a. [y] χλωρός P. [z] κακοπετὴς P.E^a. [a] ἐλαία A^a.C^a. [b] εὐβίωτος A^a. [c] ἡλίῳ E^a. [d] ἐπισκέπει E^a, ἐπὶ σκέπει P, ἐπισκοπεῖ A^a. [e] παρὰ P.E^a. [f] καὶ ὁ—ἀγαθὴν om. P.A^a.C^a.E^a. [g] μάχιμον utrobique P.A^a.C^a. [h] σίππη D^a. [i] εὔοικτος P.C^a.E^a, ἀνεύοιτος A^a. [k] εὐβίωτος A^a. [l] αἰγώλιος P.E^a. [m] καὶ ante οἰκεῖ om. P.

λυγγας· ἔστι γὰρ δίθαλλος, τὴν δὲ διάνοιαν βιωτικὸς καὶ εὐμήχανος. Ἔστι δέ [m] τι ὀρνίθιον μικρὸν ὃ καλεῖται κέρθιος· οὗτος τὸ μὲν ἦθος θρασύς, καὶ οἰκεῖ περὶ δένδρα, καὶ ἔστι θριποφάγος, τὴν δὲ διάνοιαν [n] εὐβίοτος, καὶ τὴν φωνὴν ἔχει λαμπράν. Αἱ δ' ἀκανθίδες [o] κακόβιοι [p] καὶ κακόχροοι, φωνὴν μέντοι λιγυρὰν ἔχουσιν.

Τῶν δ' ἐρωδιῶν ὁ μὲν πέλλος, ὥσπερ εἴρηται, ὀχεύει μὲν 18
χαλεπῶς, εὐμήχανος δὲ καὶ δειπνοφόρος καὶ ἔπαγρος, ἐργάζεται δὲ τὴν ἡμέραν· τὴν μέντοι [q] χρόαν ἔχει φαύλην καὶ τὴν κοιλίαν [r] ἀεὶ ὑγράν. Τῶν δὲ λοιπῶν δύο (τρία γὰρ γένη ἐστὶν αὐτῶν) ὁ μὲν λευκὸς τήν [s] τε χρόαν ἔχει καλήν, καὶ [t] ὀχεύει ἀσινῶς, καὶ νεοττεύει καὶ τίκτει καλῶς [v] ἐπὶ τῶν δένδρων, νέμεται [w] δ' [x] ἕλη καὶ [y] λίμνας καὶ πεδία καὶ λειμῶνας. Ὁ δ' ἀστερίας ὁ ἐπικαλούμενος [z] ὄκνος μυθολογεῖται μὲν γενέσθαι ἐκ δούλων τὸ ἀρχαῖον, ἔστι δὲ κατὰ τὴν ἐπωνυμίαν τούτων ἀργότατος.

Οἱ μὲν οὖν ἐρωδιοὶ τοῦτον [a] βιοῦσι τὸν τρόπον, ἡ δὲ καλουμένη [b] φῶϋξ ἴδιον ἔχει πρὸς τἆλλα· μάλιστα γάρ ἐστι ὀφθαλμοβόρος τῶν ὀρνίθων. Πολέμιος δὲ τῇ ἅρπῃ· καὶ γὰρ ἐκείνη [c] ὁμοιοβίοτος. Τῶν δὲ κοττύφων δύο γένη 19
ἐστίν, ὁ μὲν ἕτερος μέλας [d] καὶ πανταχοῦ ὤν, ὁ δ' ἕτερος [e] ἔκλευκος, τὸ δὲ μέγεθος ἴσος ἐκείνῳ, καὶ ἡ [f] φωνὴ παραπλησία ἐκείνῳ· ἔστι δ' οὗτος ἐν [g] Κυλλήνῃ τῆς Ἀρκαδίας, ἄλλοθι δ' οὐδαμοῦ. [h] Τούτων ὅμοιος τῷ μέλανι κοττύφῳ ἐστὶ [i] λαιός, [k] τὸ μέγεθος μικρῷ ἐλάττων· οὗτος ἐπὶ τῶν πετρῶν καὶ ἐπὶ τῶν κεράμων τὰς διατριβὰς ποιεῖται, τὸ δὲ ῥύγχος [l] οὐ φοινικοῦν ἔχει καθάπερ ὁ κόττυφος. Κιχλῶν 20

[m] τι] τὸ Aa.Ca. [n] εὐβίωτος Aa. [o] κακόβιοι] καὶ κωβιοὶ P.Aa.Ca.Ea. [p] καὶ om. P. [q] χροιὰν P.Da.Ea. [r] ἀεὶ] ἔχει Aa. [s] τε om. Aa.Ca. [t] ὀχεύουσιν ὡς καὶ P.Ca.Ea. [v] ἐπί τῳ τῶν Ca. [w] δ'] δ' ἐν P.Aa.Ca. [x] ἕλει Aa.Ca. [y] λίμναις καὶ πεδίῳ Aa. [z] ὀκνὸς P.Ea. [a] τὸν τρόπον βιοῦσιν P.Ca.Da.Ea. [b] φώϋξ P.Ca, θῶϋξ Da. [c] ὁμοιοβίωτος P.Ca, ὁμοιοβίωτον Ea, ὁμοιοβοίωτος Aa. [d] καὶ] τε καὶ Da. [e] λευκὸς Aa.Ca. [f] φώκη Aa. [g] κυλήνῃ Aa.Ca.Ea. [h] τούτων] τούτων δ' Aa. [i] λαιός] δὲ βαιός P.Da.Ea. [k] τὸ] τὸ δὲ Da. [l] οὐ om. Aa.

δ' εἴδη τρία, ἡ μὲν [m] ἰξοβόρος· αὕτη δ' οὐκ ἐσθίει ἀλλ' [n] ἢ
ἰξὸν καὶ [o] ῥητίνην, τὸ δὲ μέγεθος ὅσον κίττα ἐστίν. [p] Ἑτέ-
ρα τριχάς· αὕτη δ' ὀξὺ φθέγγεται, τὸ δὲ μέγεθος ὅσον
κόττυφος. [q] Ἄλλη δ' [r] ἣν καλοῦσί τινες ἰλιάδα, ἐλαχίστη
[s] τε τούτων καὶ ἧττον ποικίλη.
21 Ἔστι δέ τις πετραῖος ᾧ ὄνομα [t] κύανος· οὗτος ὁ ὄρνις [v] ἐν
Νισύρῳ μάλιστά ἐστι, ποιεῖται δ' ἐπὶ τῶν πετρῶν τὰς δια-
τριβάς. Τὸ δὲ μέγεθος κοττύφου μὲν [w] ἐλάττων, σπίζης
δὲ [x] μείζων μικρῷ. Μεγαλόπους δέ, καὶ πρὸς τὰς πέτρας
προσαναβαίνει. [y] Κυανοῦς ὅλος· τὸ δὲ ῥύγχος ἔχει [z] λεπτὸν
22 [a] καὶ μακρόν, σκέλη δὲ βραχέα [b] τῇ πίπῳ παρόμοια. Ὁ δὲ
χλωρίων χλωρὸς [c] ὅλος· οὗτος τὸν χειμῶνα οὐχ ὁρᾶται, περὶ
δὲ [d] τὰς τροπὰς τὰς θερινὰς φανερὸς μάλιστα γίνεται,
ἀπαλλάττεται δ' ὅταν Ἀρκτοῦρος ἐπιτέλλῃ. Τὸ δὲ μέ-
2 γεθός ἐστιν ὅσον τρυγών. Ὁ δὲ [e] μαλακοκρανεὺς ἀεὶ ἐπὶ
τὸ αὐτὸ καθιζάνει, καὶ ἁλίσκεται ἐνταῦθα. Τὸ δὲ εἶδος,
[f] κεφαλὴ μὲν μεγάλη χονδρότυπος, τὸ δὲ μέγεθος [w] ἐλάττων
κίχλης μικρῷ· στόμα δ' εὔρωστον, μικρόν, στρογγύλον· τὸ
δὲ χρῶμα σποδοειδὴς [g] ὅλος· [h] εὔπους δὲ καὶ κακόπτερος.
Ἁλίσκεται δὲ μάλιστα γλαυκί.
23 Ἔστι δὲ [i] καὶ [k] πάρδαλος. Τοῦτο δὲ τὸ ὄρνεόν ἐστιν
ἀγελαῖον ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, καὶ οὐκ ἔστι κατὰ ἕνα ἰδεῖν· τὸ
[l] δὲ χρῶμα σποδοειδὴς ὅλος, μέγεθος δὲ [m] παραπλήσιος
ἐκείνοις, εὔπους [n] δὲ καὶ οὐ κακόπτερος, φωνὴ δὲ πολλὴ καὶ
2 οὐ βαρεῖα. [o] Κολλυρίων δὲ τὰ αὐτὰ ἐσθίει τῷ κοττύφῳ· τὸ
δὲ μέγεθος καὶ τούτου ταὐτὸν τοῖς [p] πρότερον· ἁλίσκεται δὲ

[m] ἰξόβολος Aa. [n] ἢ om. Aa.Ca. [o] ῥυτίνην Da. [p] ἑτέρα τριχάς] ἄνευ τριχός Aa.Ca. [q] ἄλλην Ea. [r] ἣν] ἣν ἂν Aa. [s] τε τούτων om. Aa. [t] κυανός Aa. [v] ἐννὶ σύρῳ Aa, ἐν σκύρῳ Da. [w] ἔλαττον P.Aa.Ca.Da.Ea. et mox c. 22, 2. [x] μεῖζον μικρῷ P.Da, μικρῷ μεῖζον Ca, μικρῷ μὲν μεῖζον Aa. [y] κυανὸς Aa.Ca. [z] χαλεπὸν Ca. [a] καὶ μακρὸν om. Aa. [b] τῇ πίπῳ] τοῖς ἵπποις Aa.Ca. [c] ὅλος post οὗτος Aa, om. Da. [d] τὰς ante τρ. om. Ca. [e] μαλακοκρανὲς Ea. [f] κεφαλὴν μὲν μεγάλην P.Ea. [g] ὅλως P. [h] ἄπους Aa. εὔπους—σποδυειδὴς ὁλος om. Ca. [i] καὶ] καὶ ὁ Ca.Da. [k] παρδαλός Aa. [l] χρῶμα δὲ P. [m] παραπλήσιον P.Aa.Ca.Da. [n] δὲ ante καὶ om. P.Aa.Ea. [o] κορυλλίων Aa. [p] προτέροις Da.

κατὰ χειμῶνα μάλιστα. Ταῦτα δὲ πάντα [q]διὰ παντὸς φανερά ἐστιν. Ἔτι δὲ [r]τὰ κατὰ πόλεις εἰωθότα μάλιστα ζῆν, κόραξ καὶ κορώνη· καὶ γὰρ ταῦτ' [s]ἀεὶ φανερά, καὶ οὐ μεταβάλλει τοὺς τόπους οὐδὲ φωλεύει.

Κολοιῶν δ' ἐστὶν εἴδη τρία, ἓν μὲν ὁ κορακίας· οὗτος ὅσον 24
κορώνη, φοινικόρυγχος· ἄλλος [t]ὁ λύκος καλούμενος· [v]ἔτι [w]δ' ὁ μικρός, ὁ βωμολόχος. Ἔστι [x]δὲ καὶ [y]ἄλλο γένος κολοιῶν περὶ [z]τὴν Λυδίαν καὶ Φρυγίαν, ὃ στεγανόπουν
ἐστίν. [a]Κορυδάλων δ' ἐστὶ δύο γένη, ἡ μὲν ἑτέρα ἐπίγειος 25
καὶ λόφον [b]ἔχουσα, ἡ δ' ἑτέρα ἀγελαία καὶ οὐ [c]σποράς ὥσπερ ἐκείνη, τὸ μέντοι χρῶμα ὅμοιον τῇ ἑτέρᾳ ἔχουσα, τὸ δὲ μέγεθος [d]ἔλαττον· καὶ λόφον οὐκ ἔχει· ἐσθίεται δέ.
[e]Ἀσκαλώπας δ' ἐν τοῖς [f]κήποις ἁλίσκεται ἕρκεσιν· τὸ μέ- 26
γεθος ὅσον ἀλεκτορίς, [g]τὸ ῥύγχος μακρόν, τὸ χρῶμα ὅμοιον [h]ἀτταγῆνι· τρέχει δὲ ταχύ, καὶ φιλάνθρωπόν ἐστιν ἐπιεικῶς. Ὁ δὲ [i]ψάρος ἐστὶ ποικίλος· μέγεθος δ' [k]ἐστὶν ἡλί-
κον κόττυφος. Αἱ δ' ἴβιες [l]αἱ ἐν Αἰγύπτῳ εἰσὶ μὲν [m]διτ- 27
ταί, αἱ μὲν λευκαὶ αὐτῶν, αἱ δὲ [n]μέλαιναι. Ἐν μὲν οὖν τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ αἱ λευκαί εἰσι, πλὴν ἐν Πηλουσίῳ οὐ γίνονται· αἱ δὲ μέλαιναι ἐν τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ οὐκ εἰσίν, ἐν Πη-
λουσίῳ δ' εἰσίν. Σκῶπες δ' οἱ μὲν ἀεὶ πᾶσαν [o]ὥραν εἰσί, 28
καὶ καλοῦνται [p]ἀεισκῶπες, καὶ οὐκ ἐσθίονται διὰ τὸ ἄβρωτοι εἶναι· ἕτεροι δὲ γίνονται ἐνίοτε τοῦ φθινοπώρου, φαίνονται δ' ἐφ' ἡμέραν μίαν ἢ δύο τὸ πλεῖστον, καὶ εἰσὶν ἐδώδιμοι καὶ
σφόδρα εὐδοκιμοῦσιν. Καὶ διαφέρουσι τῶν ἀεισκωπῶν κα- 2
λουμένων οὗτοι [q]ἄλλῳ μὲν ὡς εἰπεῖν οὐδενί, τῷ δὲ πάχει· καὶ οὗτοι μέν εἰσιν ἄφωνοι, ἐκεῖνοι δὲ φθέγγονται. Περὶ

[q] διὰ] οὐ διὰ Da. [r] τὰ om. P.Aa.Ca.Ea. [s] ἀεὶ] εἰσὶ Aa. [t] ὁ] δὲ ὁ Aa.Ca. [v] ἔστι P.Ca.Ea. [w] δ' ὁ] ὁ Ea, om. P.Aa.Ca. [x] δὲ] δέ τι P.Ea. [y] ἄλλο] ἄλλο τι Da. [z] τὴν om. Ea. [a] κορυδάλλων P.Aa.Ca. [b] ἔχουσα] οὐκ ἔχουσα Aa.Ca. [c] σποράδην Aa.Ca. [d] ἐλάττων C. [e] ἀσκάλωπας P.Ea, ἀσκόλοπας Ca, ἀσκολόπας Aa. [f] κήπων rc. Aa, κόλποις P. [g] τὸ δὲ ῥύγχος Aa. [h] ἀτταλῆνι· τρέχει δὲ καὶ ταχύ Aa. [i] ψὰρ Da. [k] ἐστὶν om. Da. [l] αἱ ante ἐν om. Ea. [m] διττά Aa. [n] μέλανες P. [o] ὥραν] τὴν ὥραν Aa.Ca. [p] ἀεὶ σκῶπες Ca. [q] ἀλλ' ὁ μὲν ὡς εἰπεῖν οὐθὲν Aa.

δὲ γενέσεως αὐτῶν ἥτις ἐστίν, οὐθὲν ὦπται, πλὴν [r] ὅτι τοῖς ζεφυρίοις [s] φαίνονται· τοῦτο δὲ φανερόν.

29 Ὁ δὲ κόκκυξ, ὥσπερ εἴρηται ἐν ἑτέροις, οὐ ποιεῖ [t] νεοττιάν, ἀλλ' ἐν ἀλλοτρίαις τίκτει [t] νεοττιαῖς, μάλιστα μὲν ἐν ταῖς [v] τῶν [w] φαβῶν καὶ ἐν [x] ὑπολαΐδος καὶ κορύδου χαμαί, ἐπὶ δένδρου δ' [y] ἐν τῇ τῆς χλωρίδος καλουμένης [t] νεοττιᾷ.
2 Τίκτει μὲν οὖν ἓν ᾠόν, ἐπῳάζει δ' οὐκ αὐτός, ἀλλ' ἐν οὗ ἂν τέκῃ νεοττιᾷ, οὗτος ὁ ὄρνις [z] ἐκκολάπτει καὶ τρέφει, καὶ [a] ὥς φασίν, ὅταν αὐξάνηται ὁ τοῦ κόκκυγος νεοττός, ἐκβάλλει τὰ αὑτῆς, καὶ [b] ἀπόλλυνται οὕτως. Οἱ δὲ λέγουσιν ὡς [c] καὶ ἀποκτείνασα [c] ἡ τρέφουσα δίδωσι [d] καταφαγεῖν· διὰ [e] γὰρ τὸ καλὸν εἶναι τὸν [f] τοῦ κόκκυγος νεοττὸν ἀποδοκιμάζει τὰ
3 αὑτῆς. Τὰ μὲν οὖν πλεῖστα τούτων ὁμολογοῦσιν αὐτόπται γεγενημένοι τινές· περὶ δὲ τῆς φθορᾶς τῆς τῶν νεοττῶν τῆς ὄρνιθος οὐχ ὡσαύτως πάντες λέγουσιν, ἀλλ' οἱ μέν φασιν αὐτὸν ἐπιφοιτῶντα τὸν κόκκυγα κατεσθίειν τὰ τῆς ὑποδεξαμένης ὄρνιθος [g] νεόττια, οἱ δὲ διὰ τὸ τῷ μεγέθει ὑπερέχειν τὸν νεοττὸν τοῦ κόκκυγος [h] ὑποκάπτοντα τὰ προσφερόμενα φθάνειν, ὥστε λιμῷ τοὺς ἑτέρους ἀπόλλυσθαι νεοττούς, οἱ δὲ [i] κρείττω ὄντα [k] ἀποκτιννύναι συντρεφόμενον αὐτοῖς. Δοκεῖ δ' ὁ κόκκυξ φρόνιμον ποιεῖσθαι τὴν τέκνωσιν· διὰ γὰρ τὸ συνειδέναι αὑτῷ τὴν δειλίαν καὶ ὅτι οὐκ ἂν δύναιτο βοηθῆσαι, διὰ τοῦτο ὥσπερ ὑποβολιμαίους [l] ποιεῖ τοὺς ἑαυτοῦ νεοττούς, ἵνα σωθῶσιν. Τὴν γὰρ δειλίαν ὑπερβάλλει τοῦτο τὸ ὄρνεον· τίλλεται γὰρ ὑπὸ τῶν μικρῶν ὀρνέων, καὶ φεύγει αὐτά.

30 Οἱ δ' ἄποδες, οὓς καλοῦσί τινες [m] κυψέλους, ὅτι μὲν

[r] ὅτι] ἔτι P.A^a.C^a.E^a. [s] φαίνονται τοῦτο δὲ] φαίνεται δὲ τοῦτο A^a.C^a. [t] νεοττείαν et mox νεοττείαις et infra νεοττείᾳ A^a. [v] τῶν om. C^a. [w] φάβων P, βαφῶν A^a. [x] ὑπολλίδος P.E^a. [y] ἐν] ἐπὶ D^a. [z] ἐγκολάπτει E^a. [a] ὡς om. P.A^a.C^a.E^a. [b] ἀπόλλυται A^a.C^a. [c] καὶ et mox ἡ τρέφουσα om. P.A^a.C^a.E^a. [d] φαγεῖν D^a. [e] τὸ γὰρ P. [f] τοῦ om. C^a. [g] νεοττίᾳ P. [h] ὑποκάμπτοντα P.D^a.E^a, om. A^a. [i] κρείττον' C^a, κρεῖττον A^a. [k] ἀποτιννύναι P. [l] ποιεῖν A^a. [m] κυψέλλους et mox κυψελλίσιν A^a.

ὅμοιοι ταῖς χελιδόσιν εἰσίν, εἴρηται πρότερον· οὐ γὰρ ῥᾴδιον
γνῶναι πρὸς τὴν χελιδόνα, πλὴν τῷ τὴν κνήμην ἔχειν δα-
σεῖαν. Οὗτοι νεοττεύουσιν ἐν [m] κυψελίσιν ἐκ [n] πηλοῦ πε-
πλασμέναις [o] μακραῖς, ὅσον [p] εἴσδυσιν ἐχούσαις. Ἐν στεγνῷ 2
δὲ ποιεῖται τὰς [q] νεοττιὰς ὑπὸ πέτραις καὶ σπηλαίοις, ὥστε
καὶ τὰ θηρία καὶ τοὺς ἀνθρώπους διαφεύγειν. Ὁ δὲ κα-
λούμενος αἰγοθήλας ἔστι μὲν ὀρεινός, τὸ [r] δὲ μέγεθος κοτ-
τύφου [s] μὲν [t] μικρῷ [v] μείζων, κόκκυγος δ' [v] ἐλάττων. Τί-
κτει μὲν οὖν ᾠὰ δύο ἢ τρία τὸ πλεῖστον, τὸ δὲ ἦθός ἐστι
[w] βλακικός. Θηλάζει δὲ τὰς αἶγας προσπετόμενος, ὅθεν 3
καὶ τοὔνομ' εἴληφεν· φασὶ δ', ὅταν θηλάσῃ τὸν [x] μαστόν,
ἀποσβέννυσθαί τε καὶ τὴν αἶγα ἀποτυφλοῦσθαι. Ἔστι
δ' οὐκ [y] ὀξυωπὸς τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ τῆς νυκτὸς βλέπει. Οἱ 31 1
δὲ κόρακες ἐν τοῖς μικροῖς χωρίοις, καὶ ὅπου μὴ ἱκανὴ τρο-
φὴ πλείοσι, δύο [z] μόνοι γίνονται· καὶ τοὺς ἑαυτῶν νεοτ-
τούς, ὅταν οἷοί τ' ὦσιν ἤδη πέτεσθαι, τὸ μὲν πρῶτον ἐκ-
βάλλουσιν, ὕστερον δὲ καὶ ἐκ τοῦ τόπου [a] ἐκδιώκουσιν. Τί-
κτει δ' ὁ κόραξ καὶ τέτταρα καὶ πέντε. Περὶ δὲ τοὺς 2
χρόνους ἐν [b] οἷς ἀπώλοντο οἱ [c] Μηδίου ξένοι ἐν Φαρσάλῳ,
ἐρημία ἐν τοῖς τόποις τοῖς περὶ Ἀθήνας καὶ [d] Πελοπόννησον
ἐγένετο κοράκων, ὡς ἐχόντων αἴσθησίν [e] τινα τῆς παρ' ἀλλή-
λων [f] δηλώσεως.

Τῶν δ' ἀετῶν ἐστὶ πλείονα γένη, ἓν μὲν ὁ καλούμενος 32
πύγαργος· οὗτος κατὰ τὰ πεδία καὶ τὰ ἄλση καὶ περὶ τὰς
πόλεις γίνεται· ἔνιοι δὲ καλοῦσιν νεβροφόνον αὐτόν. [g] Πέ-
τεται δὲ καὶ εἰς τὰ ὄρη καὶ εἰς τὴν ὕλην διὰ τὸ θάρσος· τὰ
δὲ λοιπὰ γένη ὀλιγάκις εἰς πεδία καὶ εἰς ἄλση φοιτᾷ. Ἕτε- 2
ρον δὲ γένος [h] ἀετοῦ ἐστὶν ὃ [i] πλάγγος καλεῖται, δεύτερος

[n] πολλοῦ P. [o] μακρὰς Ca. [p] εἰσδύσεις Aa.Ca. [q] νεοττείας P.Aa.Da. [r] δὲ om. P. [s] μὲν om. P.Aa.Ca.Ea. [t] μικροῦ Ca. [v] μεῖζον et mox ἔλαττον Aa. [w] βαλακκικός P. [x] μασθὸν P.Aa. [y] ὀξυωπὸς P.Da. [z] μόνοι] μὲν οἷον Aa.Ca. [a] διώκουσι Da [b] ᾧ P.Da. [c] μηδείου P.Ea. [d] πελοπόνησον Da. [e] τινα om. Ea. [f] δηδώσεως Ea. [g] πέταται P, πετᾶται Aa.Ca. [h] αὐτοῦ P. [i] πλάνος Aa.

μεγέθει καὶ ῥώμῃ· οἰκεῖ δὲ [k] βήσσας καὶ [l] ἄγκη καὶ λίμνας,
ἐπικαλεῖται δὲ [m] νηττοφόνος καὶ [n] μορφνός· οὗ καὶ Ὅμηρος
μέμνηται ἐν τῇ τοῦ Πριάμου ἐξόδῳ. Ἕτερος δὲ μέλας τὴν
χρόαν καὶ μέγεθος ἐλάχιστος, [o] κράτιστος τούτων· οὗτος οἰ-
κεῖ ὄρη καὶ ὕλας, καλεῖται δὲ [p] μελανάετος καὶ [q] λαγωφόνος.
3 Ἐκτρέφει δὲ [r] μόνος [s] τὰ τέκνα οὗτος καὶ ἐξάγει. Ἔστι δὲ
ὠκυβόλος καὶ εὐθήμων καὶ ἄφθονος καὶ ἄφοβος καὶ μάχι-
μος καὶ εὔφημος· οὐ γὰρ μινυρίζει οὐδὲ [t] λέληκεν. [v] Ἔτι δ'
ἕτερον γένος [w] περκνόπτερος, [x] λευκὴ κεφαλή, μεγέθει δὲ μέ-
γιστος, πτερὰ δὲ βραχύτατα καὶ [y] οὐροπύγιον πρόμηκες, γυπὶ
4 ὅμοιος· [z] ὀρειπέλαργος καλεῖται καὶ [a] ὑπάετος. Οἰκεῖ δ' ἄλ-
ση, τὰ μὲν [b] κακὰ ταὐτὰ ἔχων τοῖς ἄλλοις, τῶν δ' ἀγαθῶν οὐ-
δέν· ἁλίσκεται γὰρ καὶ διώκεται ὑπὸ κοράκων καὶ τῶν ἄλλων·
βαρὺς γὰρ καὶ κακόβιος καὶ τὰ τεθνεῶτα φέρων, [c] πεινῇ δ'
[d] ἀεὶ καὶ [e] βοᾷ καὶ μινυρίζει. Ἕτερον δὲ γένος ἐστὶν ἀετῶν
5 οἱ καλούμενοι [f] ἁλιάετοι. Οὗτοι δ' ἔχουσιν αὐχένα τε μέγαν
καὶ παχὺν καὶ πτερὰ καμπύλα, [y] οὐροπύγιον δὲ πλατύ· οἰκοῦ-
σι δὲ περὶ θάλατταν καὶ ἀκτάς, ἁρπάζοντες δὲ καὶ οὐ δυνά-
μενοι φέρειν πολλάκις καταφέρονται εἰς βυθόν. Ἔτι δ'
6 ἄλλο γένος ἐστὶν [g] ἀετῶν οἱ καλούμενοι γνήσιοι. Φασὶ [h] δὲ
[i] τούτους μόνους καὶ τῶν ἄλλων ὀρνίθων γνησίους εἶναι· τὰ
γὰρ ἄλλα γένη [k] μέμικται καὶ μεμοίχευται ὑπ' ἀλλήλων, καὶ
τῶν [g] ἀετῶν καὶ [l] τῶν ἱεράκων καὶ τῶν ἐλαχίστων. Ἔστι
δ' οὗτος μέγιστος τῶν [g] ἀετῶν ἁπάντων, μείζων [m] τε τῆς
φήνης, τῶν δ' ἀετῶν καὶ ἡμιόλιος, χρῶμα ξανθός. Φαίνεται
7 δ' ὀλιγάκις, ὥσπερ [n] ἡ καλουμένη [o] κύμινδις. Ὥρα δὲ τοῦ

[k] βόσσας P. [l] ἄγγη D[a]. [m] νοττοφόνος E[a]. [n] μορφός vel μόρφος P.A[a].C[a].E[a]. [o] κράτιστος] καὶ κράτιστος D[a]. [p] μελαναετὸς P.E[a], μελαιναετὸς D[a]. [q] λαγοφόνος P.E[a]. [r] μόνον A[a]. [s] οὗτος τὰ τέκνα D[a]. [t] λελυκεν A[a]. [v] ἔστι P.A[a].D[a]. [w] περκόπτερος P.A[a].D[a].E[a]. [x] λευκῇ κεφαλῇ A[a].C[a]. [y] utrobique οὐρροπύγιον C[a], ὀρροπύγιον P.D[a].E[a]. [z] ὀρειπελαργὸς P.D[a]. [a] ὑπαιετός P.D[a]. [b] κατὰ P.C[a].E[a]. [c] πείνη C[a], πίνει A[a], πονεῖ P.D[a].E[a]. [d] ἂν E[a]. [e] βία A[a].C[a]. [f] ἁλιαετοὶ P.D[a].E[a], ἁλιαίετοι A[a].C[a]. [g] αἰετῶν P.D[a].E[a]. [h] δὲ om. E[a]. [i] τοὺς A[a]. [k] μικτὰ A[a].C[a]. [l] τῶν ante ἱερ. om. C[a]. [m] τε om. D[a]. [n] ἡ] καὶ ἡ D[a]. [o] κύβινδις P.C[a].D[a].E[a], κύβινδος A[a].

ἐργάζεσθαι ἀετῷ καὶ πέτεσθαι ἀπ' ἀρίστου μέχρι δείλης·
τὸ γὰρ ἕωθεν κάθηται μέχρι ἀγορᾶς πληθυούσης. Γηρά-
σκουσι δὲ τοῖς ἀετοῖς τὸ ῥύγχος αὐξάνεται τὸ ἄνω γαμψού-
μενον ἀεὶ μᾶλλον, καὶ τέλος λιμῷ ἀποθνήσκουσιν. [p]⌈Ἐπι-
λέγεται δέ τις καὶ μῦθος, ὡς τοῦτο πάσχει διότι ἄνθρωπός
ποτ' ὢν ἠδίκησε ξένον.⌉ Ἀποτίθεται δὲ τὴν περιττεύουσαν 8
τροφὴν τοῖς [q] νεοττοῖς· διὰ [r] γὰρ [s] τὸ μὴ εὔπορον [t] εἶναι καθ'
ἑκάστην ἡμέραν αὐτὴν πορίζεσθαι, ἐνίοτε οὐκ ἔχουσιν ἔξωθεν
κομίζειν. Τύπτουσι δὲ ταῖς πτέρυξι καὶ τοῖς ὄνυξιν ἀμύτ-
τουσιν, ἄν τινα λάβωσι σκευωρούμενον περὶ τὰς νεοττιάς.
Ποιοῦνται δ' αὐτὰς οὐκ ἐν πεδινοῖς τόποις ἀλλ' ἐν ὑψηλοῖς, 9
μάλιστα μὲν ἐν πέτραις ἀποκρήμνοις, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπὶ
δένδρων. Τρέφουσι δὲ τοὺς νεοττοὺς ἕως ἂν δυνατοὶ γένων-
ται πέτεσθαι· τότε δ' ἐκ τῆς νεοττιᾶς αὐτοὺς ἐκβάλλουσι
καὶ ἐκ τοῦ τόπου τοῦ περὶ [v] αὐτὴν παντὸς ἀπελαύνουσιν.
⌈Ἐπέχει γὰρ ἓν ζεῦγος ἀετῶν πολὺν τόπον· διό[w]περ οὐκ ἐᾷ
πλησίον [x] αὐτῶν ἄλλους αὐλισθῆναι. Τὴν δὲ θήραν [y] ποιεῖ- 10
ται οὐκ ἐκ τῶν σύνεγγυς τόπων τῆς νεοττιᾶς, ἀλλὰ συχνὸν
[z] ἀποπτάς. Ὅταν δὲ [a] κυνηγήσῃ καὶ ἄρῃ, τίθησι καὶ οὐκ εὐθὺς
φέρει, ἀλλ' [b] ἀποπειραθεὶς τοῦ βάρους ἀφίησιν. Καὶ τοὺς
δασύποδας δ' οὐκ εὐθὺς λαμβάνει, ἀλλ' εἰς τὸ πεδίον ἐάσας
προελθεῖν· καὶ καταβαίνει [c] δ' οὐκ εὐθὺς εἰς τὸ ἔδαφος, ἀλλ'
ἀεὶ ἀπὸ τοῦ μείζονος [d] ἐπὶ τὸ ἔλαττον κατὰ μικρόν.⌉ Ἄμφω 11
δὲ ταῦτα [e] ποιεῖ πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ μὴ ἐνεδρεύεσθαι. Καὶ
ἐφ' [f] ὑψηλῶν καθίζει διὰ τὸ βραδέως αἴρεσθαι ἀπὸ τῆς γῆς.
⌈Ὑψοῦ δὲ [g] πέτεται, ὅπως ἐπὶ πλεῖστον τόπον [h] καθορᾷ·
διόπερ θεῖον [i] οἱ ἄνθρωποί φασιν εἶναι μόνον τῶν ὀρνέων.

[p] λέγεται Da. [q] νεοττοῖς ἐν ταῖς νεοττείαις· διὰ Aa.Ca. [r] γὰρ om. Da. [s] μὴ τὸ P. [t] εἶναι καὶ καθ' Aa.Ca. [v] αὐτὸν P.Ca.Da.Ea, αὐτῶν Aa. [w] περ om. Aa. [x] αὐτοῦ ἄλλους ἁλισθῆναι Aa. [y] ποιοῦνται P.Aa.Ca.Da.Ea. [z] αὐτόπτας Aa, αὐτόπταις Ca. [a] κινήσῃ P.Aa.Ca.Ea. [b] προπειραθεὶς Ea. [c] δ' om. P.Ca.Da. [d] ἐπὶ] εἰς Aa.Ca. [e] ποιεῖ om. Da. [f] ὑψηλοῦ Da. [g] πετᾶται Ca. [h] καθορᾶται Ca. [i] φασιν οἱ ἄνθρωποι Aa.

12 Πάντες δ' οἱ γαμψώνυχοι [k]ἥκιστα [l]καθιζάνουσιν ἐπὶ [m]πέ-
τραις διὰ τὸ τῇ γαμψότητι ἐμπόδιον εἶναι τὴν σκληρότητα.
Θηρεύει δὲ [n]λαγὼς καὶ νεβροὺς καὶ ἀλώπεκας καὶ τὰ λοιπά,
ὅσων κρατεῖν οἷός [o]τ' ἐστίν. Μακρόβιος δ' ἐστίν· δῆ-
λον δὲ τοῦτο ἐκ [p]τοῦ τὴν νεοττιὰν τὴν [q]αὐτῶν [r]ἐπὶ πολὺ
διαμένειν.

33 Ἐν δὲ [s]Σκύθαις [t]ὀρνίθων γένος ἐστὶν [v]οὐκ ἔλαττον ὠτί-
δος· τοῦτο τίκτει δύο νεοττούς, οὐκ ἐπικάθηται δέ, ἀλλ' ἐν
δέρματι λαγωοῦ ἢ ἀλώπεκος ἐγκρύψαν ἐᾷ· ἐπ' ἄκρῳ δὲ
τῷ δένδρῳ φυλάττει, ὅταν μὴ τύχῃ θηρεύων· [w]κἄν τις ἀνα-
βαίνῃ, μάχεται καὶ τύπτει ταῖς πτέρυξιν, ὥσπερ οἱ ἀετοί.

34 Γλαῦκες δὲ καὶ νυκτικόρακες, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα τῆς ἡμέ-
ρας ἀδυνατεῖ βλέπειν, τῆς νυκτὸς μὲν θηρεύοντα τὴν τροφὴν
αὑτοῖς [x]πορίζεται, οὐ κατὰ πᾶσαν δὲ τὴν νύκτα τοῦτο ποιεῖ,
ἀλλ' [y]ἄχρι ἑσπερίου καὶ περὶ ὄρθρον· θηρεύει δὲ μῦς καὶ
2 σαύρας καὶ [z]σφονδύλας καὶ τοιαῦτ' ἄλλα ζῳδάρια. Ἡ δὲ
καλουμένη φήνη ἐστὶν εὔτεκνος καὶ [a]εὐβίοτος καὶ δειπνοφόρος
καὶ ἤπιος, καὶ τὰ τέκνα [b]ἐκτρέφει καὶ τὰ αὑτῆς καὶ [c]τὰ τοῦ
ἀετοῦ. Καὶ γὰρ ταῦθ' ὅταν [d]ἐκβάλλῃ [e]ἐκεῖνος, ἀναλαβοῦ-
σα τρέφει· ἐκβάλλει γὰρ ὁ ἀετὸς πρὸ ὥρας, ἔτι βίου δεό-
3 μενα καὶ οὔπω δυνάμενα πέτεσθαι. Ἐκβάλλειν δὲ δοκεῖ ὁ
ἀετὸς τοὺς νεοττοὺς διὰ φθόνον· φύσει γάρ ἐστι φθονερὸς
καὶ ὀξύπεινος, ἔτι δὲ ὀξυλαβής. Λαμβάνει δὲ μέγα, ὅταν
λάβῃ. Φθονεῖ οὖν τοῖς [f]νεοττοῖς ἁδρυνομένοις, ὅτι φαγεῖν
4 ἀγαθοὶ γίνονται, καὶ σπᾷ τοῖς ὄνυξιν. Μάχονται δὲ καὶ οἱ
νεοττοὶ [g]ἑαυτοῖς περὶ τῆς ἕδρας καὶ τῆς τροφῆς· ὁ δ' ἐκ-

[k] ἥκιστα] οὐχ ἥκιστα P. [l] καθίζουσιν Eᵃ. [m] πέτρᾳ P.Dᵃ. [n] λαγοὺς P. [o] τ' ἐστίν] τ' ᾖ Aᵃ, τ' ἦν Cᵃ, τ' ὢν P. [p] τοῦ πολὺν χρόνον τὴν Dᵃ. [q] αὐτὴν P.Dᵃ. [r] ἐπὶ πολὺ] δὴ P.Eᵃ, om. Dᵃ. [s] σκυθίαις P.Aᵃ.Cᵃ.Eᵃ. [t] γένος ἐστὶν ὀρνίθων Dᵃ. [v] οὐκ ἔλαττον ὠτίδος] αἱ ὠτίδες Eᵃ, αἱ ὀτίδες P. [w] κἄν] καὶ κἄν Cᵃ. [x] πορίζονται Dᵃ. [y] μέχρι Aᵃ.Cᵃ. Athenæus ἀλλὰ τὴν ἀρχέσπερον, Schneiderus ἀλλὰ τὴν ἀκρέσπερον. [z] σφοδύλας Eᵃ. [a] εὐβίωτος Aᵃ. [b] ἐκτρέφει] εὖ τρέφει Aᵃ. [c] τὰ om. Aᵃ. [d] ἐκβάλῃ Cᵃ. [e] ἐκείνη P.Aᵃ.Cᵃ.Eᵃ. [f] νεοττοῖς καὶ ἁδρ. P.Aᵃ.Cᵃ.Eᵃ. [g] ἑαυτοῖς rc. Aᵃ, καὶ ἑαυτοῖς Dᵃ, καὶ αὐτοῖς P.Eᵃ, καὶ αὐτοῖς Aᵃ.Cᵃ.

βάλλει καὶ κόπτει αὐτούς· οἱ δ' ἐκβαλλόμενοι βοῶσι. καὶ
[h] οὕτως ὑπολαμβάνει αὐτοὺς ἡ φήνη. [i] Ἡ δὲ φήνη ἐπάργεμός 5
τ' ἐστὶ καὶ πεπήρωται τοὺς ὀφθαλμούς· ὁ δ' [k] ἁλιάετος
[l] ὀξυωπέστατος μέν ἐστι, καὶ τὰ τέκνα ἀναγκάζει ἔτι ψιλὰ
ὄντα πρὸς τὸν ἥλιον βλέπειν, καὶ τὸν μὴ βουλόμενον κόπτει
καὶ στρέφει, [m] καὶ ὁποτέρου ἂν ἔμπροσθεν οἱ ὀφθαλμοὶ δα-
κρύσωσιν, τοῦτον ἀποκτείνει, τὸν δ' ἕτερον ἐκτρέφει. Διατρί- 6
βει δὲ περὶ [n] θάλατταν, καὶ ζῇ θηρεύων τοὺς περὶ τὴν [o] θά-
λατταν ὄρνιθας, ὥσπερ εἴρηται. Θηρεύει δ' ἀπολαμβάνων
καθ' ἕνα, παρατηρῶν ἀναδυόμενον ἐκ τῆς θαλάττης. Ὅταν
δ' ἴδῃ ὁ ὄρνις ἀνακύπτων τὸν ἁλιάετον, πάλιν φοβηθεὶς κα-
ταδύεται ὡς [p] ἑτέρᾳ ἀνακύψων· ὁ δὲ διὰ τὸ ὀξὺ ὁρᾶν ἀεὶ
πέτεται, ἕως ἂν ἀποπνίξῃ ἢ λάβῃ μετέωρον. Ἀθρόαις [q] γὰρ
οὐκ ἐπιχειρεῖ· [r] ῥαίνονται γὰρ ἀπερύκουσι ταῖς πτέρυξιν.

Οἱ δὲ [s] κέπφοι ἁλίσκονται τῷ ἀφρῷ· [t] κάπτουσι γὰρ 35
αὐτόν, διὸ προσραίνοντες θηρεύουσιν. Ἔχει δὲ τὴν μὲν
ἄλλην σάρκα εὐώδη, τὸ δὲ πυγαῖον μόνον [v] θινὸς ὄζει. Γί-
νονται δὲ πίονες.

Τῶν δ' ἱεράκων κράτιστος μὲν ὁ τριόρχης, δεύτερος [w] δ' 36
ὁ αἰσάλων, τρίτος ὁ [x] κίρκος. Ὁ δὲ ἀστερίας καὶ ὁ φασσο-
φόνος καὶ ὁ [y] πτέρνις ἀλλοῖοι. Οἱ δὲ [z] πλατύτεροι ἱέρακες
ὑποτριόρχαι καλοῦνται, ἄλλοι δὲ [a] πέρκοι καὶ σπιζίαι, οἱ δὲ
λεῖοι καὶ οἱ φρυνολόγοι· οὗτοι εὐβιώτατοι καὶ χθαμαλο-
πτῆται. Γένη δὲ τῶν ἱεράκων φασί τινες εἶναι οὐκ ἐλάττω 2
τῶν δέκα. διαφέρουσι [b] δ' ἀλλήλων· οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐπὶ
[c] τῆς γῆς καθημένην τύπτουσι τὴν περιστερὰν καὶ συναρπά-
ζουσι, πετομένης δ' οὐ θιγγάνουσιν· οἱ δ' ἐπὶ δένδρου μὲν ἤ
τινος ἄλλου καθημένην θηρεύουσιν, ἐπὶ τῆς γῆς δ' οὔσης ἢ με-

[h] οὕτως om. P.Aa.Ca.Ea. [i] ἡ δὲ φήνη ἐπάργεμος] πεπηρωμένος Aa.Ca. [k] ἀετὸς P.Da.Ea. [l] ὀξυπετέστατος Aa. [m] καὶ ὁπ.—ἐκτρέφει om. Ca. [n] θάλασσαν Da. [o] θάλασσαν P. [p] ἕτερα Ca. [q] γὰρ] δὲ Da. [r] νέουσαι Aa.Ca. [s] κέμφοι P.Aa.Ca.Ea. [t] κόπτουσι P.Da.Ea. [v] θῖνος Ca. [w] δὲ σάλων P.Aa.Ca.Ea. [x] κίρχος P. [y] πτερνὶς Aa.Ca, πτέρνης Ea. [z] πλατυτεροπτέρακες ὑπ. Aa. [a] πέρκαι καὶ σπίζαι Aa, [b] δ'] δὲ καὶ Aa. [c] τῆς om. Ea.

τεώρου οὐχ ἅπτονται· οἱ δ' οὔτ' ἐπὶ τῆς γῆς οὔτ' ἐπ' ἄλλου καθημένης θιγγάνουσιν, ἀλλὰ πετομένην πειρῶνται λαμβά-
3 νειν. Φασὶ δὲ καὶ τὰς περιστερὰς γινώσκειν ἕκαστον τούτων τῶν γενῶν, ὥστε [d] προσπετομένων, ἐὰν μὲν ᾖ τῶν μετεωροθήρων, μένειν ὅπου ἂν καθήμεναι τύχωσιν, ἐὰν δ' ᾖ τῶν χαμαιτύπων ὁ [e] προσπετόμενος, οὐχ ὑπομένειν ἀλλ' ἀναπέτε-
4 σθαι. Ἐν δὲ Θρᾴκῃ τῇ καλουμένῃ ποτὲ [f] Κεδρειπόλει ἐν τῷ ἕλει θηρεύουσιν οἱ ἄνθρωποι τὰ ὀρνίθια κοινῇ μετὰ τῶν ἱεράκων· οἱ μὲν γὰρ ἔχοντες ξύλα σοβοῦσι τὸν κάλαμον [g] καὶ τὴν ὕλην, ἵνα πέτωνται τὰ ὀρνίθια, οἱ δ' ἱέρακες ἄνωθεν ὑπερφαινόμενοι καταδιώκουσιν· ταῦτα δὲ φοβούμενα κάτω [h] πέτονται πάλιν πρὸς τὴν γῆν· οἱ δ' ἄνθρωποι τύπτοντες τοῖς ξύλοις λαμβάνουσι, [i] καὶ τῆς θήρας μεταδιδόασιν αὐ-
5 τοῖς· ῥίπτουσι γὰρ τῶν ὀρνίθων, οἱ δὲ ὑπολαμβάνουσιν. Καὶ περὶ τὴν Μαιῶτιν δὲ λίμνην τοὺς λύκους φασὶ συνήθεις εἶναι τοῖς ποιουμένοις τὴν θήραν τῶν ἰχθύων· ὅταν δὲ μὴ [k] μεταδιδῶσι, διαφθείρειν αὐτῶν τὰ δίκτυα ξηραινόμενα ἐν τῇ γῇ.

Τὰ μὲν οὖν περὶ [l] τοὺς ὄρνιθας τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον·
37 ἔστι δὲ καὶ ἐν τοῖς θαλαττίοις ζῴοις πολλὰ τεχνικὰ θεωρῆσαι πρὸς τοὺς ἑκάστων βίους. Τά τε γὰρ θρυλούμενα περὶ τὸν βάτραχον τὸν [m] ἁλιέα καλούμενόν ἐστιν ἀληθῆ, καὶ [n] τὰ περὶ
2 τὴν νάρκην. Ὁ μὲν γὰρ βάτραχος τοῖς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀποκρεμαμένοις, ὧν τὸ μὲν μῆκός ἐστι τριχοειδές, ἐπ' ἄκρου δὲ στρογγύλον, ὥσπερ προσκείμενον ἑκατέρῳ δελέατος χάριν· ὅταν [o] οὖν ἐν τοῖς ἀμμώδεσιν ἢ θολώδεσιν ἀναταράξας κρύψῃ ἑαυτόν, ἐπαίρει τὰ τριχώδη, κοπτόντων δὲ τῶν ἰχθυδίων
3 συγκατάγει μέχριπερ [p] ἂν πρὸς τὸ στόμα προσαγάγῃ. Ἥ τε νάρκη ναρκᾶν ποιοῦσα ὧν ἂν κρατήσειν μέλλῃ [q] ἰχθύων,

[d] προπετομένων P.Aa.Ca.Ea. [e] προπετόμενος Aa.Ca. [f] κέδρει πόλει Aa.Ca, κέδρει πόλιος Ea, κεδρειπόλιος P, κεδρειπολιὸς Da. [g] καὶ] κατὰ P.Aa.Ca.Ea. [h] πέταται P.Ca. [i] καὶ—ὑπολαμβάνουσιν om. P.Aa.Ca.Ea. [k] διδῶσι Ca.Ea, δίδωσι Aa. [l] τοὺς] τὰς Ca. [m] ἁλία Ca, ἀλία P. [n] τὰ om. P.Aa.Ca. [o] οὖν om. Da. [p] ἂν] ἂν οὗ P.Aa.Ca.Ea. [q] ἰχθυδίων Da.

τῷ τρόπῳ ὃν ἔχει ἐν τῷ στόματι λαμβάνουσα, τρέφεται
τούτοις, κατακρύπτεται δ' εἰς τὴν ἄμμον καὶ πηλόν, λαμβά-
νει δὲ τὰ ἐπινέοντα, ὅσα ἂν ναρκήσῃ ἐπιφερόμενα τῶν
ἰχθύων· καὶ τούτου αὐτόπται γεγένηνταί τινες. Κατακρύ- 4
πτει δὲ καὶ ἡ τρυγὼν [r] αὐτήν, πλὴν οὐχ ὁμοίως. Σημεῖον δ'
ὅτι τοῦτον τὸν τρόπον ζῶσιν· ἁλίσκονται γὰρ ἔχοντες κε-
στρέας πολλάκις [s] ὄντες αὐτοὶ βραδύτατοι, τὸν τάχιστον τῶν
ἰχθύων. Ἔπειτα ὁ [t] μὲν βάτραχος, ὅταν [v] μηκέτ' ἔχῃ τὰ ἐπὶ
ταῖς θριξίν, ἁλίσκεται λεπτότερος· ἡ δὲ νάρκη φανερά ἐστι
καὶ τοὺς ἀνθρώπους ποιοῦσα ναρκᾶν. Καθαμμίζουσι δ' [w] ἑαυ- 5
τὰ καὶ ὄνος καὶ [x] βάτος καὶ ψῆττα καὶ ῥίνη, καὶ ὅταν ποιήσῃ
ἑαυτὰ [y] ἄδηλα, εἶτα [z] ῥαβδεύεται τοῖς ἐν τῷ στόματι, ἃ κα-
λοῦσιν οἱ ἁλιεῖς ῥαβδία· [a] προσέρχονται δ' [b] ὡς πρὸς φυκία
ἀφ' ὧν τρέφονται. Ὅπου δ' ἂν ἀνθίας [c] ὁραθῇ, οὐκ ἔστι θη- 6
ρίον· ᾧ καὶ σημείῳ χρώμενοι κατακολυμβῶσιν οἱ σπογγεῖς, καὶ
καλοῦσιν ἱεροὺς ἰχθῦς τούτους· ἔοικε δὲ συμπτώματι, καθάπερ
ὅπου ἂν ᾖ κοχλίας, σῦς οὐκ ἔστιν οὐδὲ πέρδιξ· κατεσθίουσι
γὰρ [d] ἄμφω τοὺς κοχλίας. Ὁ δ' ὄφις ὁ θαλάττιος τὸ μὲν 7
χρῶμα παραπλήσιον ἔχει τῷ γόγγρῳ καὶ τὸ σῶμα, πλήν
ἐστιν [e] ἀμαυρότερος καὶ σφοδρότερος· ἐὰν δὲ [f] ληφθῇ καὶ
ἀφεθῇ, εἰς τὴν ἄμμον καταδύεται ταχὺ τῷ ῥύγχει διατρυπή-
σας· ἔχει δ' ὀξύτερον τὸ στόμα τῶν ὄφεων. Ἣν δὲ καλοῦσι 8
σκολόπενδραν, ὅταν καταπίῃ τὸ ἄγκιστρον, [g] ἐκτρέπεται τὰ
ἐντὸς ἐκτός, ἕως ἂν [h] ἐκβάλῃ τὸ ἄγκιστρον· εἶθ' οὕτως [i] εἰσ-
τρέπεται πάλιν ἐντός. Βαδίζουσι δ' αἱ σκολόπενδραι πρὸς
τὰ [k] κνισώδη, ὥσπερ καὶ αἱ χερσαῖαι. Τῷ μὲν οὖν στόματι
οὐ δάκνουσι, τῇ δὲ [l] ἅψει καθ' ὅλον τὸ σῶμα, ὥσπερ αἱ κα-
λούμεναι [m] κνῖδαι. Τῶν δ' ἰχθύων αἱ ὀνομαζόμεναι ἀλώπεκες 9

[r] ἑαυτὴν Da. [s] αὐτοὶ ὄντες Da. [t] μὲν om. Da. [v] μηκέτ' ἔχῃ τὰ] μὴ κατέχηται Aa.Ca. [w] αὑτὰ P.Ea, αὐτὰ Aa.Ca. [x] βάτος Plinius: codices βάτραχος. [y] δῆλα P.Ea. [z] ῥάβδεται Ca. [a] προσέρχονται δ'] τὰ δε μικρὰ ἰχθύδια προσέρχονται Da. [b] ὥσπερ πεφυκυῖαι Aa, ὡς προσπεφυκυῖαι Ca.Ea, ὡς προσπεφυκέναι P. [c] ὁραθῇ] ᾖ Da. [d] ἄμφω] πάντας rc. Aa, πάντες P.Aa.Ca.Ea. [e] μυουρότερος Da. [f] ληφθῇ Gaza, φοβηθῇ P.Aa.Ca.Da.Ea. [g] ἐντρέπεται Aa.Ca. [h] ἐκβάλλῃ P.Da. [i] ἐκτρέπεται P.Ea. [k] κνισσώδη Aa.Ca. [l] ἅψει Gaza: codices ὄψει. [m] κνίγαι P.Aa.Ea, κνεῖγαι Ca.

ὅταν αἴσθωνται [n] ὅτι τὸ ἄγκιστρον [o] καταπεπώκασι, βοη-
θοῦσι πρὸς τοῦτο ὥσπερ καὶ ἡ σκολόπενδρα· ἀναδραμοῦσαι
γὰρ ἐπὶ πολὺ [p] πρὸς τὴν ὁρμιὰν ἀποτρώγουσιν [q] αὐτῆς· [r] ἁλί-
σκονται [s] γὰρ περὶ ἐνίους τόπους πολυαγκίστροις ἐν ῥοώδεσι
10 καὶ βαθέσι τόποις. Συστρέφονται δὲ καὶ αἱ ἄμιαι, ὅταν τι
θηρίον ἴδωσι, καὶ κύκλῳ [t] αὐτῶν περινέουσιν αἱ μέγισται, κἂν
ἅπτηταί τινος, ἀμύνουσιν· [v] ἔχουσι δ' ὀδόντας ἰσχυρούς, καὶ
ἤδη ὦπται καὶ ἄλλα καὶ [w] λάμια ἐμπεσοῦσα καὶ καθελκω-
11 θεῖσα. Τῶν δὲ ποταμίων ὁ [x] γλάνις ὁ ἄρρην περὶ [y] τὰ τέκνα
ποιεῖται ἐπιμέλειαν πολλήν· ἡ [z] μὲν γὰρ θήλεια τεκοῦσα
ἀπαλλάττεται, ὁ δ' ἄρρην, οὗ ἂν πλεῖστον συστῇ τοῦ κυή-
ματος, ᾠοφυλακεῖ παραμένων, οὐδεμίαν ὠφέλειαν ἄλλην παρε-
χόμενος πλὴν ἐρύκων τἆλλα ἰχθύδια μὴ διαρπάσωσι τὸν γό-
νον· καὶ τοῦτο ποιεῖ ἡμέρας καὶ τετταράκοντα καὶ πεντή-
κοντα, ἕως ἂν αὐξηθεὶς ὁ γόνος δύνηται διαφεύγειν ἀπὸ τῶν
12 ἄλλων ἰχθύων. Γινώσκεται δ' ὑπὸ τῶν ἁλιέων οὗ ἂν τύχῃ
ᾠοφυλακῶν· ἐρύκων γὰρ τὰ ἰχθύδια ᾄττει καὶ ἦχον ποιεῖ καὶ
13 [a] μυγμόν. Οὕτω δὲ φιλοστόργως μένει πρὸς τοῖς ᾠοῖς,
ὥστε οἱ ἁλιεῖς ἑκάστοτε, ἐὰν [b] ἐν βαθείαις ῥίζαις τὰ ᾠὰ
προσῇ, ἀνάγουσιν ὡς ἂν δύνωνται εἰς βραχύτατον· [c] ὁ δ'
[d] ὁμοίως οὐκ ἀπολείπει τὸν γόνον, ἀλλ' ἐὰν μὲν τύχῃ, ταχέως
ὑπὸ τοῦ ἀγκίστρου ἑάλω διὰ τὸ ἁρπάζειν τὰ προσιόντα τῶν
[e] ἰχθυδίων, ἐὰν δ' ᾖ συνήθης καὶ ἀγκιστροφάγος, λείπει μὲν
οὐδ' ὣς τὸν γόνον, τῷ [f] δ' ὀδόντι τῷ σκληροτάτῳ συνδάκνων
14 [g] διαφθείρει τὰ ἄγκιστρα. [h] Ἅπαντα δὲ [i] καὶ τὰ [k] πλωτὰ
καὶ τὰ [l] μόνιμα τούτους νέμεται τοὺς τόπους ἐν οἷς ἂν φυῶσι,
καὶ τοὺς ὁμοίους τούτοις· ἡ γὰρ οἰκεία τροφὴ ἑκάστων ἐν
τούτοις [m] ἐστίν. Πλανᾶται δὲ μάλιστα τὰ σαρκοφάγα·

[n] ὅτι] διατί P.Aa.Ca.Ea, ὡς corr. Aa. [o] καταπεπτώκασι Ea. [p] πρὸς om. Ea. [q] αὐτό Ca. [r] ἁλώσκονται Aa. [s] γὰρ] δὲ Da. [t] αὐτὸ Da. [v] ἔχει P. [w] ἄμια Da. [x] γλανὶς Ca, γλανὴς Aa. [y] τὰ om. P.Aa.Ca. [z] μὲν om. P.Aa.Ca.Ea. [a] νυγμόν P.Ca.Ea, νηγμόν Aa. [b] ἐν om. Aa. [c] ὁ om. Aa. [d] ὅμως Sylburgius. [e] ἰχθύων Ca. [f] δὲ σκληροτάτῳ ὀδόντι σ. Da. [g] διαφέρει Aa. [h] πάντα Aa.Ca. [i] καὶ om. Ea. [k] πλοτὰ P, ποτὰ Ea. [l] νόμιμα Ea. [m] εἰσί Aa.

[n] πάντα δὲ σχεδόν ἐστι σαρκοφάγα πλὴν ὀλίγων, οἷον κε-
στρέως καὶ [o] σάλπης καὶ τρίγλης καὶ χαλκίδος. [p] Τῇ δὲ 15
καλουμένῃ [q] φωλίδι ἡ μύξα, ἣν ἀφίησι, περιπλάττεται περὶ
αὐτὴν καὶ γίνεται καθάπερ θαλάμη. Τῶν δ' ὀστρακοδέρμων
καὶ ἀπόδων ὁ κτεὶς μάλιστα καὶ πλεῖστον κινεῖται δι' [r] αὑτοῦ
πετόμενος· ἡ γὰρ πορφύρα ἐπὶ [s] μικρότατον προέρχεται,
καὶ τὰ ὅμοια ταύτῃ. Ἐκ δὲ τοῦ εὐρίπου [t] τοῦ ἐν [v] Πύρρᾳ 16
[w] οἱ ἰχθύες [x] χειμῶνος μὲν ἐκπλέουσιν ἔξω, πλὴν κωβιοῦ, διὰ
τὸ ψῦχος (ψυχρότερος γάρ [y] ἐστιν ὁ εὔριπος), ἅμα δὲ τῷ
ἔαρι πάλιν εἰσπλέουσιν. Οὐ γίνεται δ' ἐν τῷ εὐρίπῳ οὔτε
[z] σκάρος οὔτε [a] θρίττα οὔτε ἄλλο τῶν ἀκανθηροτέρων οὐθέν,
οὐδὲ γαλεοὶ οὐδὲ ἀκανθίαι οὐδὲ κάραβοι οὐδὲ πολύποδες οὐδὲ
[b] βολίταιναι οὐδ' ἄλλ' ἄττα· τῶν δ' ἐν τῷ εὐρίπῳ φυομένων
οὐκ ἔστι [c] πελάγιος ὁ λευκὸς κωβιός. Ἀκμάζουσι δὲ τῶν 17
ἰχθύων οἱ μὲν ᾠοφόροι τοῦ ἔαρος, μέχρι οὗ ἂν [d] ἐκτέκωσιν,
οἱ δὲ ζῳοτόκοι τοῦ μετοπώρου, καὶ πρὸς τούτοις κεστρεῖς
καὶ τρίγλαι καὶ τἆλλα [e] τὰ τοιαῦτα πάντα. [f] Περὶ δὲ τὴν
Λέσβον καὶ τὰ πελάγια [f] πάντα καὶ τὰ εὐριπώδη τίκτει ἐν
τῷ εὐρίπῳ· ὀχεύονται [g] μὲν γὰρ τοῦ μετοπώρου, τίκτουσι δὲ
τοῦ ἔαρος. Ἔστι δὲ καὶ τὰ σελάχη κατὰ μὲν τὸ μετόπωρον 18
ἀναμὶξ τὰ ἄρρενα τοῖς θήλεσι κατὰ τὴν ὀχείαν, τοῦ δ' ἔαρος
εἰσπλέουσι διακεκριμένα, μέχρι [h] οὗ ἂν ἐκτέκωσιν· κατὰ δὲ
τὴν ὀχείαν ἁλίσκεται πολλὰ [i] συνεζευγμένα. Τῶν δὲ μαλα- 19
κίων [k] πανουργότατον μὲν ἡ σηπία, καὶ [l] μόνον χρῆται τῷ
[m] θόλῳ κρύψεως χάριν, καὶ οὐ μόνον φοβουμένη· ὁ δὲ πολύ-
πους καὶ ἡ τευθὶς διὰ φόβον ἀφίησι τὸν θόλον. [n] Ἀφίησι
δὲ ταῦτα πάντα οὐδέποτε ἀθρόον τὸν θόλον· καὶ ὅταν ἀφῇ,

[n] πάντα—σαρκοφάγα om. Aa.Ca. [o] σάρπης P.Aa.Ca.Ea. [p] τὴν δὲ καλουμένην P Aa.Da.Ea. [q] φωλίδα P.Da.Ea. [r] ἑαυτοῦ Da. [s] μικρὸν Da. [t] τοῦ ἐν] τὰ ἐν Aa. [v] ἐκπυρίᾳ Aa.Ca, ἐκπυρὶ P, ἐκπῦρι Ea. [w] οἱ] οἷον Aa. [x] χειμῶνα Aa. [y] ἐστιν om. Ca. [z] σάργος Ca, σαργὸς Aa. [a] θρίσσα P.Da.Ea. [b] βολιταῖναι P.Da. [c] πελάγιον P.Aa.Ca.Ea. [d] τέκωσιν Aa.Ca. [e] τὰ om. Aa.Ca. [f] περὶ et τὴν Λέσβον et πάντα om. Da. [g] μὲν γὰρ] δὲ P.Aa.Ca.Ea. [h] οὗ om. Da. [i] συζευγνύμενα Aa.Ca. [k] πανουργότερον P. [l] μόνῳ Aa.Da. [m] θορῷ et mox θορόν Aa.Ca. [n] ἀφεῖ P. ἀφίησι—θόλον om. Aa.Ca.

20 αὔξάνεται πάλιν. Ἡ δὲ σηπία, ὥσ[o]περ εἴρηται, τῷ [p]τε
[q]θόλῳ [r]πολλάκις χρῆται κρύψεως χάριν, καὶ προδείξασα
εἰς τὸ πρόσθεν ἀναστρέφεται εἰς τὸν [s]θόλον· [t]ἔτι δὲ θη-
ρεύει τοῖς μακροῖς τοῖς ἀποτείνουσιν οὐ μόνον τὰ μικρὰ τῶν
21 ἰχθυδίων, ἀλλὰ [v]καὶ κεστρέας πολλάκις. Ὁ δὲ πολύπους
ἀνόητον μέν ἐστι (καὶ γὰρ πρὸς τὴν χεῖρα βαδίζει τοῦ ἀν-
θρώπου καθιεμένην), οἰκονομικὸς δ' ἐστίν· πάντα [w]γὰρ συλ-
λέγει μὲν εἰς τὴν θαλάμην, οὗ [x]τυγχάνει κατοικῶν, ὅταν δὲ
καταναλώσῃ τὰ χρησιμώτατα, ἐκβάλλει τὰ ὄστρακα καὶ τὰ
κελύφια τῶν καρκίνων καὶ κογχυλίων καὶ τὰς ἀκάνθας τῶν
ἰχθυδίων· καὶ θηρεύει τοὺς ἰχθῦς τὸ χρῶμα μεταβάλλων καὶ
22 ποιῶν ὅμοιον οἷς ἂν [y]πλησιάζῃ λίθοις. Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο
ποιεῖ καὶ φοβηθείς. Λέγεται δ' ὑπό τινων ὡς [z]καὶ ἡ σηπία
τοῦτο ποιεῖ· παρόμοιον γάρ φασι τὸ χρῶμα [a]ποιεῖν τὸ
αὐτῆς τῷ τόπῳ περὶ ὃν διατρίβει. Τῶν δ' ἰχθύων τοῦτο
ποιεῖ [b]μόνον ῥίνη· μεταβάλλει γὰρ τὴν χρόαν ὥσπερ ὁ
23 πολύπους. Τὸ μὲν οὖν πλεῖστον γένος τῶν πολυπόδων οὐ
διετίζει· καὶ γὰρ φύσει συντηκτικόν ἐστιν· σημεῖον δ' ἐστίν,
24 [c]πιλούμενος γὰρ ἀφίησιν ἀεί τι καὶ τέλος [d]ἀφανίζεται. Αἱ
[e]δὲ θήλειαι μετὰ τὸν τόκον τοῦτο πάσχουσι μᾶλλον, καὶ
γίνονται μωραί, καὶ οὔτε κυματιζόμεναι αἰσθάνονται, λαβεῖν
τε τῇ χειρὶ κατακολυμβήσαντα ῥᾴδιον· [f]βλεννώδεις τε γί-
νονται, καὶ οὐδὲ θηρεύουσιν ἔτι [g]προσκαθήμεναι. Οἱ δ' ἄρ-
25 ρενες [h]σκυτώδεις [i]τε γίνονται καὶ γλίσχροι. Σημεῖον δὲ
δοκεῖ εἶναι τοῦ μὴ διετίζειν, ὅτι μετὰ τὴν γένεσιν τῶν πολυ-
ποδίων ἔν γε τῷ θέρει [k]καὶ πρὸς τὸ φθινόπωρον μέγαν
[l]πολύπουν [m]οὐκέτι ῥᾴδιόν ἐστιν ἰδεῖν, μικρὸν δὲ πρὸ τούτου

[o] περ om. Aa. [p] τε om. Aa.Ca. [q] θορῷ Ca. [r] χρῆται πολλάκις Da. [s] θορόν Aa.Ca. [t] ὅτι P. [v] καὶ om. Ca. [w] μὲν γὰρ συλλέγει Da. [x] τυγχ. δὴ κατ. Aa.Ca. [y] πλησιάσῃ Aa. [z] καὶ ante ὡς P.Ca.Da.Ea, om. Aa. [a] ποιεῖ Aa.Ca. [b] μόνον ἡ ῥίνη Da. [c] πηλούμενος P.Ca.Da.Ea. [d] ἀφανίζεται] ἀφίησιν P.Aa.Ca.Ea. [e] δὲ] γὰρ Aa. [f] βλεννῶδές τε γίγνεται P.A.aCa.Ea. [g] προκαθήμεναι Ea. [h] κυτώδεις Aa.Ca, κητώδεις P.Ea. [i] τε om. Aa.Ca. [k] καὶ om. P.Aa.Ca.Ea. [l] πολύπουν om. Aa. [m] οὐκ ἔστι ῥᾴδιον ἰδεῖν P.Ca.

τοῦ καιροῦ μέγιστοί εἰσιν οἱ πολύποδες. Ὅταν δὲ τὰ ᾠὰ 26
ἐκτέκωσιν, οὕτω καταγηράσκειν καὶ ἀσθενεῖς γίνεσθαι ἀμφο-
τέρους φασὶν [n] ὥστε ὑπὸ τῶν ἰχθυδίων κατεσθίεσθαι καὶ ῥᾳ-
δίως ἀποσπᾶσθαι ἀπὸ τῶν [o] φωλεῶν· πρότερον δὲ [p] τοιοῦτον
οὐδὲν [q] πάσχειν. Ἔτι δὲ τοὺς μικροὺς καὶ νέους τῶν πολυ-
πόδων μετὰ τὴν γένεσιν [r] οὐθέν φασι τοιοῦτον πάσχειν, ἀλλ'
ἰσχυροτέρους εἶναι τῶν μειζόνων. Οὐ διετίζουσι δ' οὐδ' αἱ 27
σηπίαι. Εἰς δὲ τὸ [s] ξηρὸν [t] ἐξέρχεται μόνον τῶν μαλακίων
ὁ πολύπους· πορεύεται δ' ἐπὶ τοῦ τραχέος, τὸ δὲ λεῖον φεύ-
γει. Ἔστι δὲ τὰ μὲν ἄλλα ἰσχυρὸν τὸ ζῷον, τὸν δὲ τρά-
χηλον ἀσθενές, ὅταν [v] πιεσθῇ. Περὶ μὲν οὖν [w] τῶν μαλα- 28
κίων τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον· τὰς δὲ κόγχας φασὶ τὰς
λεπτὰς καὶ τραχείας ποιεῖσθαι περὶ [x] αὑτὰς οἷον θώρακα
σκληρόν, καὶ τοῦτον μείζονα, ὅταν γίνωνται μείζους, καὶ ἐκ
τούτου ἐξιέναι ὥσπερ ἐκ φωλεοῦ τινὸς [y] ἢ οἰκίας. Ἔστι δὲ 29
καὶ ὁ ναυτίλος πολύπους τῇ τε φύσει καὶ οἷς ποιεῖ [z] περιτ-
τός· [a] ἐπιπλεῖ γὰρ ἐπὶ τῆς θαλάττης, τὴν ἀναφορὰν ποιη-
σάμενος [b] κάτωθεν ἐκ τοῦ βυθοῦ, καὶ ἀναφέρεται μὲν κατε-
στραμμένῳ τῷ ὀστράκῳ, ἵνα ῥᾷόν γε ἀνέλθῃ καὶ [c] κενῷ ναυ-
τίλληται, ἐπιπολάσας δὲ μεταστρέφει. Ἔχει δὲ μεταξὺ 30
τῶν πλεκτανῶν ἐπί τι [d] συνυφές, ὅμοιον τοῖς στεγανόποσι
τὸ μεταξὺ τῶν δακτύλων· πλὴν ἐκείνοις μὲν παχύ, τούτοις δὲ
λεπτὸν τοῦτο καὶ [e] ἀραχνιῶδές ἐστιν. Χρῆται δ' αὐτῷ, ὅταν
[f] πνεῦμά τι ᾖ, ἱστίῳ· ἀντὶ πηδαλίων δὲ τῶν πλεκτανῶν παρα-
καθίησιν· [g] ἂν δὲ φοβηθῇ, καταδύνει τῆς θαλάττης μεστώσας
τὸ ὄστρακον. Περὶ δὲ γενέσεως καὶ [h] συναυξήσεως τοῦ ὀστρά- 31
κου ἀκριβῶς μὲν οὔπω ὦπται, δοκεῖ δ' οὐκ ἐξ ὀχείας γίνεσθαι,
ἀλλὰ φύεσθαι ὥσπερ τἆλλα κογχύλια. Οὐ δῆλον δέ πω
οὐδ' εἰ [i] ἀποδυόμενος δύναται ζῆν.

[n] ὥστε καὶ ὑπὸ D[a]. [o] πετρῶν D[a]. [p] τοιοῦτ' D[a].E[a]. [q] πάσχει C[a]. [r] οὐδένα D[a], ὅθεν P. [s] ξηρὸν] σηπίον A[a]. [t] ἐξέρχονται A[a].C[a], ἐξέρχεται μὲν P.D[a].E[a]. [v] πιασθῇ C[a]. [w] τὰ μαλάκια P.D[a].E[a]. [x] αὑταῖς C[a]. [y] ἢ] καὶ D[a]. [z] περιττῶς D[a]. [a] ἐπὶ πλεῖον A[a]. [b] κάποθεν P. [c] κυνῶν A[a]. [d] συνηφὲς A[a].C[a]. [e] ἀραχνῶδές P.D[a]. [f] πνευμάτιον ᾖ D[a]. [g] ἐὰν C[a]. [h] αὐξήσεως D[a]. [i] ἀπολυόμενος C[a].

38 Τῶν δ' ἐντόμων [k] ἐργατικώτατον ζῴων ἐστί, σχεδὸν δὲ
καὶ πρὸς τἆλλα [l] συγκρίνεσθαι πάντα, τό τε τῶν μυρμήκων
γένος καὶ [m] τὸ τῶν μελιττῶν, ἔτι δ' [n] ἀνθρῆναι καὶ σφῆκες
καὶ πάνθ' ὡς εἰπεῖν τὰ συγγενῆ τούτοις. Εἰσὶ δὲ καὶ τῶν
ἀραχνίων οἱ [o] γλαφυρώτατοι καὶ [p] λαγαρώτατοι καὶ [q] τεχνι-
2 κώτεροι περὶ τὸν βίον. Ἡ μὲν οὖν τῶν μυρμήκων ἐργασία
πᾶσίν ἐστιν ἐπιπολῆς ἰδεῖν, καὶ ὡς [r] ἀεὶ μίαν [s] ἀτραπὸν πάν-
τες βαδίζουσι, καὶ τὴν ἀπόθεσιν τῆς τροφῆς καὶ [t] ταμιείαν·
39 ἐργάζονται γὰρ καὶ [v] τὰς νύκτας τὰς πανσελήνους. Τῶν δ'
ἀραχνίων καὶ τῶν φαλαγγίων ἔστι [w] μὲν πολλὰ γένη, τῶν
[x] μὲν δηκτικῶν φαλαγγίων δύο, τὸ [y] μὲν ἕτερον ὅμοιον τοῖς
καλουμένοις λύκοις, μικρὸν καὶ ποικίλον καὶ ὀξὺ καὶ πηδητι-
κόν· καλεῖται δὲ ψύλλα· τὸ δ' ἕτερον μεῖζον, τὸ μὲν χρῶμα
μέλαν, [z] τὰ δὲ σκέλη τὰ πρόσθια μακρὰ ἔχον, καὶ τῇ κινήσει
2 νωθρὸν καὶ βαδίζον ἠρέμα καὶ οὐ κρατερὸν καὶ οὐ πηδῶν. Τὰ
δ' ἄλλα πάντα, ὅσα παρατίθενται οἱ [a] φαρμακοπῶλαι, τὰ
μὲν οὐδεμίαν τὰ δ' ἀσθενῆ ποιεῖ τὴν δῆξιν. Ἄλλο δ' ἐστὶ
τῶν καλουμένων λύκων γένος. Τοῦτο μὲν οὖν τὸ μικρὸν οὐχ
ὑφαίνει ἀράχνιον, τὸ δὲ μεῖζον [b] τραχὺ καὶ φαῦλον πρὸς τῇ
γῇ καὶ ταῖς αἱμασιαῖς· ἐπὶ τοῖς στομίοις δ' ἀεὶ ποιεῖ τὸ
ἀράχνιον, καὶ ἔνδον [c] ἔχον τὰς ἀρχὰς τηρεῖ, ἕως ἂν ἐμπεσόν
3 τι κινηθῇ· ἔπειτα προσέρχεται. Τὸ δὲ ποικίλον ὑπὸ τοῖς
δένδρεσι ποιεῖται μικρὸν καὶ φαῦλον ἀράχνιον. Ἄλλο δ'
ἐστὶ τρίτον τούτων σοφώτατον καὶ γλαφυρώτατον· ὑφαίνει
γὰρ πρῶτον μὲν διατεῖναν πρὸς τὰ [d] πέρατα πανταχόθεν,
εἶτα [e] στημονίζεται ἀπὸ τοῦ μέσου (λαμβάνει δὲ τὸ μέσον
ἱκανῶς), ἐπὶ δὲ [f] τούτοις ὥσπερ κρόκας ἐμβάλλει, εἶτα συνυ-

[k] *ζώων ἐργατικώτατα σχεδόν ἐστι καὶ* Da. *ἐργατικώτατα* etiam P.Ea. [l] *πάντα συγκρίνεσθαι* Da. [m] *τὸ* om. Da. [n] *ἀνθρῖναι* Da. [o] *γλαφυρώτεροι* Da. [p] *λαγαρώτεροι* Aa. [q] *τεχνικώτατοι* Da. [r] *ἀεὶ*] *ἂν* corr. Da. [s] *ἀτραπὸν πάντες*] *ἀνατρέποντες* Aa.Ca. [t] *ταμιεῖα* Ca, *τὰ ταμιεῖα* Aa. [v] *ταῖς νυξὶ ταῖς πανσελήνοις* Da. [w] *μὲν* om. Da. [x] *μὲν*] *δὲ* Ca. [y] *μὲν*] *δὲ* P.Ca.Ea. [z] *τὰ* om. Aa. [a] *φαρμακοπωλῖται* Aa, *φαρμακοπωλίται* Ca. [b] *παχὺ* Da. [c] *ἔχον*] *ἔχει* Aa.Ca. [d] *κέρατα* Aa.Ca. [e] *μονίζεται* post lacunam P. [f] *τούτοις* om. P. in lacuna.

φαίνει. Τὴν μὲν οὖν κοίτην καὶ τὴν ἀπόθεσιν τῆς θήρας [g]ἄλ- 4
λοθι ποιεῖται, τὴν δὲ [h]θήραν ἐπὶ τοῦ μέσου [i]τηροῦσα·
[k]κἄπειθ' ὅταν ἐμπέσῃ [l]τι, κινηθέντος τοῦ μέσου πρῶτον
[m]μὲν περιδεῖ καὶ περιελίττει τοῖς ἀραχνίοις, ἕως ἂν ἀχρεῖον
ποιήσῃ, μετὰ δὲ ταῦτ' [n]ἀπήνεγκεν ἀραμένη, καὶ ἐὰν μὲν τύχῃ
πεινῶσα, ἐξεχύλισεν (αὕτη γὰρ ἡ [o]ἀπόλαυσις), εἰ δὲ μή, πάλιν
ὁρμᾷ πρὸς τὴν θήραν, [p]ἀκεσαμένη πρῶτον τὸ διερρωγός·
ἐὰν δέ τι μεταξὺ ἐμπέσῃ, πρῶτον ἐπὶ τὸ μέσον βαδίζει,
κἀκεῖθεν ἐπανέρχεται πρὸς τὸ ἐμπεσὸν ὥσπερ ἀπ' ἀρχῆς.
†Ἐὰν δέ τις [q]λυμήνηται τοῦ ἀραχνίου, πάλιν ἄρχεται τῆς 5
ὑφῆς καταφερομένου τοῦ ἡλίου ἢ ἀνατέλλοντος διὰ τὸ μά-
λιστα ἐν ταύταις ταῖς ὥραις ἐμπίπτειν τὰ θηρία. †Ἐργά-
ζεται δὲ καὶ θηρεύει ἡ θήλεια· ὁ δ' ἄρρην συναπολαύει. Τῶν
δ' ἀραχνίων τῶν γλαφυρῶν καὶ ὑφαινόντων ἀράχνιον πυκνὸν
δύο [r]ἐστὶ γένη, τὸ μὲν μεῖζον τὸ δ' ἔλαττον. Τὸ μὲν οὖν 6
μακροσκελέστερον [s]κάτωθεν κρεμάμενον τηρεῖ, ὅπως ἂν μὴ
φοβούμενα τὰ θηρία εὐλαβῆται ἀλλ' [t]ἐμπίπτῃ ἄνω (διὰ
γὰρ τὸ μέγεθος οὐκ [v]εὐκρυφές ἐστι), τὸ δὲ συμμετρότερον
ἄνωθεν [w]ἐπηλυγισάμενον τοῦ ἀραχνίου ὀπὴν μικράν. [x]Δύ- 7
νανται δ' ἀφιέναι οἱ ἀράχναι τὸ ἀράχνιον εὐθὺς γενόμενοι,
[y]οὐκ ἔσωθεν [z]ὡς ὂν περίττωμα, καθάπερ [a]φησὶ Δημόκριτος,
ἀλλ' ἀπὸ τοῦ σώματος οἷον φλοιόν, [b]ἢ τὰ βάλλοντα ταῖς
θριξίν, οἷον αἱ [c]ὕστριχες. Περιτίθεται δὲ καὶ [d]περιελίτ-
τεται καὶ τοῖς μείζοσι ζῴοις, ἐπεὶ καὶ ταῖς [e]σαύραις ταῖς
μικραῖς ἐπιβάλλον περὶ τὸ στόμα περιθέον ἀφίησιν, ἕως ἂν
συλλάβῃ [f]τὸ στόμα· [g]τότε δ' ἤδη δάκνει [h]προσελθόν.

[g] ἀλλαχόθι A^a. [h] θύραν P. [i] τηροῦσα] τη P, om. E^a. [k] ἔπειθ' P.D^a. [l] τι om. C^a.E^a. [m] μὲν περιδ περιελίττει P. [n] ἤνεγκεν E^a, ἥνεγκεν P. [o] ἀπόλυσις P.A^a.C^a.E^a. [p] ἀκεσάμενον P.A^a.E^a. [q] λυμαίνηται A^a. [r] γένη ἐστί D^a. [s] κάτωθεν om. A^a. [t] ἐμπίπτει A^a. [v] εὔκρυφά D^a, εὐφυές A^a. [w] ἐπιλυγησάμενον P.C^a. [x] δύνανται] οὐ δύνανται D^a. [y] οὐκ] ᾧ οὐκ A^a.C^a, οὐδ' D^a. [z] ὡς ὂν] ὅσον D^a. [a] φησὶν ὁ δημόκριτος D^a. [b] ἢ τὰ βάλλοντα] μεταβάλλονται D^a, εἶτα βάλλονται A^a.C^a. [c] ὗς τρίχες A^a. [d] περιελίττει P.A^a.C^a.E^a. [e] αὔραις A^a.C^a. [f] τῷ στόματι A^a.C^a. [g] τὸ δ' ἤδη P.E^a, ὃ δὴ A^a.C^a. [h] προελθόν E^a.

Καὶ περὶ [i] μὲν [k] τούτων [l] τῶν ζῴων τοῦτον ἔχει τὸν τρό-
40 πον. Ἔστι δέ τι γένος τῶν ἐντόμων, ὃ ἑνὶ μὲν ὀνόματι
[m] ἀνώνυμόν ἐστιν, ἔχει δὲ [n] πάντα τὴν μορφὴν συγγενικήν·
ἔστι δὲ ταῦτα ὅσα κηριοποιά, οἷον [o] μέλιτται [p] καὶ τὰ παρα-
2 πλήσια τὴν μορφήν. Τούτων δ' ἐστὶ γένη ἐννέα, ὧν τὰ μὲν
ἓξ ἀγελαῖα, μέλιττα, [q] βασιλεῖς τῶν μελιττῶν, κηφὴν ὁ ἐν
ταῖς μελίτταις, σφὴξ ὁ ἐπέτειος, ἔτι δ' [r] ἀνθρήνη καὶ [s] τεν-
θρηδών· [t] μοναδικὰ δὲ τρία, [v] σειρὴν ὁ μικρός, [w] φαιός, ἄλλος
[v] σειρὴν ὁ μείζων, ὁ μέλας καὶ ποικίλος, τρίτος δ' ὁ καλού-
3 μενος βομβύλιος, μέγιστος τούτων. Οἱ μὲν οὖν μύρμηκες
θηρεύουσι μὲν οὐδέν, τὰ δὲ πεποιημένα συλλέγουσιν· οἱ δ'
ἀράχναι ποιοῦσι μὲν οὐδὲν οὐδ' ἀποτίθενται, θηρεύουσι δὲ
μόνον τὴν τροφήν· τῶν δ' ἐννέα γενῶν τῶν εἰρημένων περὶ
μὲν τῶν λοιπῶν ὕστερον λεχθήσεται, αἱ δὲ [x] μέλιτται θη-
ρεύουσι μὲν οὐδέν, [y] αὐταὶ δὲ ποιοῦνται καὶ ἀποτίθενται· ἔστι
4 γὰρ αὐταῖς τὸ μέλι τροφή. Δῆλον δὲ ποιοῦσιν, ὅταν τὰ
κηρία ἐπιχειρῶσιν οἱ [z] μελιττουργοὶ [a] ἐξαιρεῖν· θυμιώμεναι
[b] γὰρ καὶ σφόδρα πονοῦσαι ὑπὸ τοῦ καπνοῦ τότε μάλιστα
τὸ μέλι ἐσθίουσιν, ἐν δὲ τῷ ἄλλῳ χρόνῳ οὐ σφόδρα ὁρῶνται,
5 ὡς φειδόμεναι καὶ ἀποτιθέμεναι τροφῆς χάριν. Ἔστι δ'
[c] αὐταῖς καὶ ἄλλη τροφή, ἣν καλοῦσί τινες [d] κήρινθον· ἔστι
δὲ τοῦτο ὑποδεέστερον καὶ γλυκύτητα συκώδη ἔχον, κομί-
ζουσι δὲ [e] τοῦτο τοῖς σκέλεσι καθάπερ καὶ τὸν κηρόν. Ἔστι
[f] δὲ περὶ τὴν ἐργασίαν αὐτῶν καὶ τὸν [g] βίον πολλὴ ποικιλία.
6 Ἐπειδὰν γὰρ παραδοθῇ αὐταῖς καθαρὸν τὸ σμῆνος, οἰκοδο-
μοῦσι τὰ κηρία, φέρουσαι τῶν [h] τ' ἄλλων ἀνθέων καὶ ἀπὸ
τῶν δένδρων [i] τὰ δάκρυα, ἰτέας τε καὶ πτελέας καὶ ἄλλων

[i] μὲν] μὲν οὖν P.A^{a}. [k] τούτων om. A^{a}. [l] τῶν om. P. [m] ἀνώνυμον Gaza: P.A^{a}.C^{a}.D^{a}.E^{a}. ὁμώνυμον. [n] πᾶσαν C^{a}. [o] μέλιττα P. [p] καὶ— μέλιττα om. A^{a}. [q] βασιλεῖς τῶν μελιττῶν om. P.A^{a}.C^{a}.D^{a}.E^{a}. [r] ἀν-θρίνη P.D^{a}. [s] τῶν θρηδῶν A^{a}. [t] νομαδικὰ A^{a}.C^{a}. [v] εἴρην utrobique A^{a}.C^{a}. [w] φαλός P.D^{a}. [x] μέλισσαι P.A^{a}.D^{a}. [y] αὖται A^{a}. [z] μελι-τουργοὶ D^{a}.E^{a}. [a] ἐξαίρειν plerique. [b] γὰρ om. C^{a}. [c] ταύταις A^{a}.C^{a}. [d] κύρινθον C^{a}, κόριθον P. [e] τοῦτο om. E^{a}. [f] δὲ καὶ περὶ P. [g] βίον αὐτῶν πολυποικιλία A^{a}. [h] δ' A^{a}. [i] τὸ δάκρυον P.

*τῶν κολλωδεστάτων. Τούτῳ δὲ καὶ τὸ ἔδαφος [k] διαχρίουσι
τῶν ἄλλων θηρίων ἕνεκεν· καλοῦσι δ' οἱ [l] μελιττουργοὶ τοῦτο
[m] κόνισιν. Καὶ τὰς εἰσόδους δὲ παροικοδομοῦσιν, ἐὰν εὐρεῖαι
ὦσιν. Πλάττουσι [n] δὲ κηρία πρῶτον ἐν οἷς αὐταὶ γίνονται,* 7
*εἶτ' ἐν οἷς οἱ καλούμενοι βασιλεῖς καὶ τὰ κηφήνια. Τὰ μὲν
οὖν αὑτῶν ἀεὶ πλάττουσι, τὰ δὲ τῶν βασιλέων ὅταν ᾖ πολυ-
γονία, τὰ δὲ κηφήνια [o] ἐὰν μέλιτος [p] ἀφθονία ἐπισημαίνῃ.
Πλάττουσι δὲ τὰ μὲν τῶν βασιλέων πρὸς τοῖς αὑτῶν (μικρὰ* 8
*δ' ἐστὶ ταῦτα), τὰ δὲ κηφήνια πρὸς αὐτά· ἐλάττω δ' ἐστὶ
ταῦτα τῷ μεγέθει τῶν μελιττίων. Ἄρχονται δὲ τῶν ἱστῶν
ἄνωθεν ἀπὸ τῆς ὀροφῆς τοῦ σμήνους, καὶ κάτω [q] συνυφεῖς
ποιοῦσιν ἕως τοῦ ἐδάφους ἱστοὺς πολλούς. Αἱ δὲ θυρίδες* 9
*καὶ αἱ τοῦ μέλιτος καὶ τῶν σχαδόνων ἀμφίστομοι· περὶ γὰρ
μίαν βάσιν δύο θυρίδες εἰσίν, ὥσπερ ἡ τῶν ἀμφικυπέλλων, ἡ
μὲν ἐντὸς ἡ δ' ἐκτός. Αἱ δὲ περὶ τὰς ἀρχὰς τῶν κηρίων
πρὸς τὰ σμήνη [r] συνύφειαι, ὅσον ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς στίχους
κύκλῳ, βραχεῖαι καὶ κεναὶ μέλιτος· πληρέστερα δὲ τῶν κηρίων
τὰ μάλιστα τῷ κηρῷ καταπεπλασμένα. Περὶ δὲ τὸ στόμα* 10
*τοῦ σμήνους τὸ μὲν πρῶτον τῆς εἰσδύσεως περιαλήλιπται
[s] μίτυϊ· τοῦτο δ' ἐστὶ μέλαν ἱκανῶς, ὥσπερ ἀποκάθαρμ' αὐ-
ταῖς τοῦ κηροῦ, καὶ τὴν ὀσμὴν δριμύ, φάρμακον δ' ἐστὶ [t] τυμ-
μάτων καὶ τῶν τοιούτων [v] ἐμπυημάτων· ἡ δὲ συνεχὴς ἀλοιφὴ
τούτῳ πισσόκηρος, ἀμβλύτερον καὶ ἧττον φαρμακῶδες τῆς
[s] μίτυος. Λέγουσι δέ τινες τοὺς κηφῆνας κηρία μὲν πλάττειν* 11
*καθ' αὑτοὺς καὶ ἐν τῷ αὐτῷ σμήνει καὶ ἐν τῷ [w] ἑνὶ κηρίῳ
[x] μεριζομένους πρὸς τὰς μελίττας, [y] μελιττουργεῖν μέντοι
οὐθέν, ἀλλὰ τρέφεσθαι [z] τῷ τῶν μελιττῶν καὶ αὐτοὺς καὶ
τοὺς νεοττούς. Διατρίβουσι δ' οἱ κηφῆνες τὰ μὲν πολλὰ* 12

[k] *διαχρίουσαι* P. [l] *μελιτουργοὶ* Aa.Ea. [m] *κώνησιν* P, *κύνινσιν* Da, *κόμμωσιν* Plinius. [n] *δὲ*] *δὲ καὶ* Aa.Ca. [o] *ὅταν* Aa. [p] *ἀφθονία* Sylburgius: codices *ἀφθονίαν*. [q] *συνυφὲς* (*συνηφὲς* Aa.) *ποιοῦσί τε ἕως* (*ὡς* Aa.Ca.) P.Aa.Ca.Da.Ea. correxit Turnebus. [r] *συνυφεῖαι* P.Ca.Ea, *συνηφεῖαι* Aa, *συνυφυῖαι* Da. [s] *μήτυϊ* et mox *μήτυος* Aa.Ca. [t] *τριμμάτων* P. [v] *ἐμποιημάτων* Aa.Ca. [w] *ἑνὶ* om. Aa.Ca. [x] *μυριζομένους* P. [y] *μελιτουργεῖν* Da.Ea. [z] *τὸ* P.Da.

ἔνδον, ἐὰν δ' ἐκπετασθῶσι, προσφέρονται [a] ῥύβδην ἄνω πρὸς
τὸν οὐρανόν, ἐπιδινοῦντες αὐτοὺς καὶ ὥσπερ ἀπογυμνάζοντες·
ὅταν δὲ τοῦτο [b] δράσωσι, πάλιν εἰσελθόντες εὐωχοῦνται. Οἱ
δὲ βασιλεῖς οὐ πέτονται ἔξω, ἐὰν μὴ μετὰ ὅλου τοῦ ἐσμοῦ,
13 οὔτ' ἐπὶ βοσκὴν οὔτ' ἄλλως. Φασὶ δὲ καὶ ἐὰν ἀποπλανηθῇ
[c] ὁ ἀφεσμός, ἀνιχνευούσας [d] μεταθεῖν ἕως ἂν εὕρωσι τὸν ἡγε-
μόνα τῇ ὀσμῇ. Λέγεται δὲ καὶ φέρεσθαι [e] αὐτὸν ὑπὸ τοῦ
ἐσμοῦ, ὅταν πέτεσθαι μὴ δύνηται· καὶ ἐὰν [f] ἀπόληται, [g] ἀπόλ-
λυσθαι τὸν ἀφεσμόν· ἐὰν δ' ἄρα χρόνον τινὰ [h] διαμείνωσι
καὶ [i] κηρία ποιήσωσι, μέλι οὐκ ἐγγίνεσθαι καὶ αὐτὰς ταχὺ
14 [k] ἀπόλλυσθαι. Τὸν δὲ κηρὸν [l] ἀναλαμβάνουσιν αἱ μέλισσαι
[m] ἀριχώμεναι πρὸς τὰ βρύα ὀξέως [n] τοῖς [o] ἔμπροσθεν ποσί·
τούτους δ' [p] ἐκμάττουσιν εἰς τοὺς μέσους, τοὺς δὲ μέσους εἰς
τὰ [q] βλαισὰ τῶν ὀπισθίων· καὶ οὕτω [r] γεμισθεῖσαι ἀποπέ-
15 τονται, καὶ δῆλαί [s] εἰσι βαρυνόμεναι. Καθ' ἑκάστην [t] δὲ
πτῆσιν οὐ βαδίζει ἡ μέλιττα ἐφ' ἕτερα τῷ εἴδει ἄνθη, οἷον
ἀπὸ ἴου ἐπὶ ἴον, καὶ οὐ θιγγάνει ἄλλου γε, ἕως ἂν εἰς τὸ
σμῆνος [v] εἰσπετασθῇ. [v] Ὅταν δ' εἰς τὸ σμῆνος ἀφίκωνται,
[w] ἀποσείονται, καὶ παρακολουθοῦσιν [x] ἑκάστῃ τρεῖς ἢ τέττα-
16 ρες. Τὸ δὲ λαμβανόμενον οὐ ῥᾴδιόν ἐστιν ἰδεῖν· [y] οὐδὲ τὴν
ἐργασίαν [z] ὅντινα τρόπον ποιοῦνται, οὐκ ὦπται· τοῦ δὲ κη-
ροῦ ἡ ἀνάληψις τεθεώρηται ἐπὶ τῶν ἐλαιῶν, διὰ πυκνότητα
τῶν φύλλων ἐν ταὐτῷ διαμενουσῶν πλείω χρόνον. Μετὰ
[a] δὲ τοῦτο νεοττεύουσιν. Οὐθὲν δὲ κωλύει ἐν τῷ [b] αὐτῷ [c] κη-
17 ρίῳ εἶναι νεοττοὺς καὶ μέλι καὶ κηφῆνας. Ἐὰν μὲν οὖν ὁ
ἡγεμὼν ζῇ, χωρίς φασι τοὺς κηφῆνας γίγνεσθαι, εἰ δὲ μή,

[a] ῥύδην $A^a.C^a$. [b] δρῶσι A^a. [c] ὁ αὐτῶν ἐσμός $A^a.C^a$. [d] μεταθεῖναι ὡς A^a, μετανθεῖν ἕως E^a. [e] αὐτὴν D^a. [f] ἀπόλληται $A^a.D^a$. [g] ἀπολύεσθαι αὐτῶν τὸν ἐσμόν A^a, ἀπόλλυσθαι τὸν αὐτῶν ἐσμόν C^a. [h] διαμένωσι E^a. [i] κηρία οὐ π. D^a. [k] ἀπολύεσθαι A^a. [l] ἀναλαμβάνουσαι A^a. [m] ἀρχόμεναι $A^a.C^a$, ἀρυόμεναι D^a. [n] τοῖς] πρὸς τοῖς D^a. [o] ἔμπροσθε C^a. [p] αἱμάττουσιν D^a. [q] βλαισσὰ E^a. [r] χωσθεῖσαι D^a, σθεῖσαι P.E^a. [s] εἰσι] δέ εἰσι D^a. [t] δὲ om. E^a. [v] εἰσπετασθῇ. ὅταν δ' εἰς τὸ σμῆνος om. P.$A^a.C^a.E^a$. [w] ἀποσείοντα A^a. [x] ἑκάστοτε P. [y] οὐδὲ] οὗ δὲ $A^a.C^a$, ἢ D^a. [z] ὅντινα] τίνα D^a, ἢ τινὰ P.$A^a.C^a$. [a] τοῦτο δὲ A^a. [b] αὐτῷ om. P.E^a. [c] κηρίῳ intpp: κηρῷ P.$C^a.D^a$, καιρῷ A^a.

ἐν τοῖς τῶν μελιττῶν κυττάροις [d] γεννᾶσθαι ὑπὸ τῶν μελιτ-
τῶν, καὶ γίγνεσθαι τούτους θυμικωτέρους· διὸ καὶ καλεῖσθαι
κεντρωτούς, οὐκ ἔχοντας [e] κέντρον, ἀλλ' ὅτι βούλονται μὲν
οὐ δύνανται δὲ βάλλειν. Εἰσὶ δὲ μείζους οἱ τῶν κηφήνων 18
κύτταροι. Ἀναπλάττουσι δὲ ὁτὲ μὲν καὶ αὐτὰ καθ' αὑτὰ
τὰ κηρία [f] τὰ τῶν κηφήνων, ὡς [g] ἐπὶ τὸ πολὺ δ' ἐν τοῖς τῶν
μελιττῶν· διὸ καὶ ἀποτέμνουσιν. Εἰσὶ δὲ γένη τῶν μελιτ- 19
τῶν πλείω, καθάπερ εἴρηται πρότερον, [h] δύο μὲν ἡγεμόνων,
ὁ [i] μὲν βελτίων πυρρός, ὁ δ' ἕτερος μέλας καὶ ποικιλώτερος,
τὸ δὲ μέγεθος διπλάσιος τῆς χρηστῆς μελίττης· ἡ δ' ἀρίστη
μικρά, στρογγύλη καὶ ποικίλη, ἄλλη μακρά, ὁμοία τῇ [k] ἀν-
θρήνῃ. [l] Ἕτερος ὁ φὼρ καλούμενος, μέλας, πλατυγάστωρ. 20
[m] Ἔτι δ' ὁ κηφήν· οὗτος μέγιστος πάντων, ἄκεντρος δὲ καὶ
νωθρός. Διαφέρουσι δ' αἱ γινόμεναι τῶν μελιττῶν αἵτ' ἀπὸ
τῶν τὰ ἥμερα νεμομένων καὶ ἀπὸ τῶν τὰ ὀρεινά· εἰσὶ [n] γὰρ
αἱ ἀπὸ τῶν ὑλονόμων δασύτεραι καὶ ἐλάττους καὶ ἐργατι-
κώτεραι καὶ χαλεπώτεραι. [o] Αἱ μὲν οὖν χρησταὶ μέλιτται 21
ἐργάζονται τά τε κηρία ὁμαλὰ καὶ τὸ ἐπιπολῆς κάλυμμα
πᾶν λεῖον, [p] ἔτι δ' ἓν εἶδος τοῦ κηρίου, οἷον ἅπαν μέλι ἢ νεοτ-
τοὺς ἢ κηφῆνας· [q] ἂν δὲ συμβῇ ὥστ' ἐν τῷ αὐτῷ κηρίῳ ἅπαν-
τα ποιεῖν αὐτά, ἔσται ἐφεξῆς [r] ἓν εἶδος εἰργασμένον δι' ἀν-
τλίας. Αἱ δὲ [s] μακραὶ τά τε κηρία ποιοῦσιν ἀνώμαλα καὶ τὸ 22
κάλυμμα ἀνῳδηκός, ὅμοιον [t] τῷ τῆς [v] ἀνθρήνης, ἔτι δὲ τὸν
γόνον καὶ [w] τἆλλα οὐ τεταγμένα ἀλλ' ὡς ἂν τύχῃ· γίνονται
δ' ἐξ [x] αὐτῶν οἵ τε πονηροὶ ἡγεμόνες καὶ [y] κηφῆνες πολλοὶ
καὶ οἱ [z] φῶρες καλούμενοι, μέλι [a] δ' ἢ πάνυ βραχὺ ἢ οὐδέν.
Ἐπικάθηνται δ' [b] ἐπὶ τοῖς κηρίοις αἱ μέλιτται καὶ συμπέτ- 23
τουσιν· ἐὰν δὲ τοῦτο μὴ ποιῶσι, φθείρεσθαί φασι τὰ [c] κηρία

[d] γενέσθαι Aa.Ca. [e] κέντρον om. P.Aa.Ca.Ea. [f] τὰ ante τῶν om. Aa. [g] ἐπὶ om. Aa.Ca.Ea. [h] δύο ὁ μὲν ἡγεμὼν ὢν ὁ Aa.Ca. [i] μὲν] δὲ Aa. [k] ἀρθρήνῃ Ca. [l] ὁ ἕτερος ὁ Aa. [m] ἔτι om. Aa.Ca. [n] γὰρ] δὲ Aa.Ca. [o] αἱ om. Aa.Ca. [p] ἔστι P.Ca.Da.Ea. [q] ἐὰν Ca. [r] ἐνὶ Aa. [s] μικραὶ Da. [t] τὸ P. [v] ἀνθρίνης P.Da. [w] τἆλλα τεταγμένα ὡς P.Aa.Ca.Da.Ea. [x] αὐτῆς Aa. [y] πολλοὶ κηφῆνες P.Aa.Ca. [z] φλῶρες P. [a] δ' ἢ] δὴ Aa.Ca.Ea, δὲ P.Da. [b] ἐπὶ] ἐν Da. [c] θηρία Aa.

καὶ ἀραχνιοῦσθαι. Καὶ ἐὰν μὲν τὸ λοιπὸν δύνωνται κατέχειν
ἐπικαθήμεναι, τοῦθ' ὥσπερ ἔκβρωμα γίνεται, εἰ δὲ μή, [d] ἀπόλ-
λυται ὅλα. Γίνεται δὲ σκωλήκια ἐν τοῖς φθειρομένοις, ἃ
24 [e] πτερούμενα ἐκπέταται. Καὶ τὰ πίπτοντα [f] δὲ τῶν κηρίων
ὀρθοῦσιν αἱ μέλιτται, καὶ ὑφιστᾶσιν [g] ἐρείσματα, ὅπως [h] ἂν
δύνωνται ὑπιέναι· ὅταν γὰρ μὴ ἔχωσιν ὁδὸν ᾗ [i] προσπορεύ-
σονται, οὐ προσκαθίζουσιν, εἶτ' [k] ἀραχνιοῦται. Τοῦ δὲ φωρὸς
καὶ [l] κηφῆνος [m] γενομένων οὐδέν [n] ἐστιν ἔργον, τὰ δὲ τῶν
ἄλλων βλάπτουσιν. Ἁλισκόμενοι δὲ θνήσκουσιν ὑπὸ τῶν
25 χρηστῶν μελιττῶν. [o] Κτείνουσι δ' αὗται σφόδρα καὶ τῶν
ἡγεμόνων τοὺς πολλούς, καὶ μᾶλλον τοὺς πονηρούς, ἵνα [p] μὴ
[q] πολλοὶ ὄντες διασπῶσι τὸν ἑσμόν. Κτείνουσι δὲ μάλιστα,
ὅταν μὴ πολύγονον ᾖ τὸ σμῆνος μηδὲ ἀφέσεις μέλλωσι
γίγνεσθαι· ἐν γὰρ τούτοις τοῖς καιροῖς καὶ τὰ κηρία δια-
φθείρουσι τὰ τῶν βασιλέων, ἐὰν ᾖ παρεσκευασμένα, ὡς ἐξα-
26 γωγέων ὄντων. Διαφθείρουσι δὲ καὶ τὰ τῶν κηφήνων, [r] ἐὰν
[s] ὑποφαίνῃ [t] ἀπορία μέλιτος καὶ [v] μὴ εὐμελιτῇ τὰ σμήνη·
καὶ τοῖς ἐξαιροῦσι περὶ τοῦ μέλιτος τότε μάχονται μάλιστα,
καὶ τοὺς ὑπάρχοντας τῶν κηφήνων ἐκβάλλουσι, καὶ πολλάκις
27 ὁρῶνται ἐν τῷ τεύχει ἀποκαθήμεναι. Πολεμοῦσι δὲ σφόδρα
[w] αἱ μικραὶ τῷ γένει τῷ μακρῷ, καὶ πειρῶνται ἐκβάλλειν ἐκ
τῶν σμηνῶν· κἂν ἐπικρατήσωσι, τοῦτο δοκεῖ [x] ὑπερβολῇ
γίγνεσθαι ἀγαθὸν σμῆνος. Αἱ δ' ἕτεραι ἂν γένωνται αὐταὶ
ἐφ' [y] ἑαυτῶν, ἀργοῦσί τε καὶ τέλεως οὐθὲν ποιοῦσιν ἀγαθόν,
28 ἀπόλλυνται δὲ καὶ αὐταὶ πρὸ τοῦ φθινοπώρου. Ὅσας δὲ
κτείνουσιν αἱ χρησταὶ μέλιτται, πειρῶνται μὲν ἔξω τοῦ σμή-
νους τοῦτο πράττειν· ἐὰν δ' ἔσω τις ἀποθάνῃ, ἐξάγουσιν
ὁμοίως. Οἱ δὲ φῶρες καλούμενοι [z] κακουργοῦσι μὲν καὶ τὰ

[d] ἀπόλλυνται Dª. [e] πτεραιούμενα Aª. [f] δὲ τῶν δὲ κηρίων Aª. [g] ἐρύματα P.Aª.Cª.Eª. [h] ἂν om. P.Dª. [i] προσπορεύονται Dª. [k] ἀραχνι ται P. [l] κηφήνου Aª. [m] γενομένου Cª. [n] ἐστιν] δὴ Cª, δεῖ Aª. [o] κτείνουσαι Eª. [p] μὴ om. Cª. [q] πολλοὶ ὄντες] πονηροὶ ὦσι καὶ Aª. [r] ἂν P.Cª. [s] ὑποφαίνῃ] ᾖ Dª. [t] ἀπομοιρία Aª.Cª. [v] μὴ εὐμέλιττα σμήνη Cª, μὴ οὐ μέλιτα σμῆνα Aª, μὴ εὐμελιττῇ τὰ σμνήνη Dª. [w] αἱ om. Aª. [x] ὑπερβολῇ γίγνεσθαι] ὑπερβαλέσθαι Aª. [y] αὑτῶν P. [z] κακουργοῦσι] καὶ κακουργοῦσι Aª.Cª.

παρ' [a] αὐτοῖς κηρία, εἰσέρχονται δέ, ἐὰν λάθωσι, καὶ [b] εἰς
τὰ ἀλλότρια· ἐὰν δὲ [c] ληφθῶσι, θνήσκουσιν. Ἔργον δ' ἐστὶ 29
[d] λαθεῖν· ἐπί τε [e] γὰρ εἰσόδῳ ἑκάστῃ φύλακές εἰσιν, αὐτός
τε ἐὰν εἰσελθὼν λάθῃ, διὰ τὸ [f] ὑπερπεπλῆσθαι οὐ δύναται πέ-
τεσθαι, ἀλλὰ πρὸ τοῦ σμήνους κυλίεται, ὥστ' ἔργον ἐστὶν
αὐτῷ ἐκφυγεῖν. Οἱ δὲ βασιλεῖς αὐτοὶ μὲν οὐχ ὁρῶνται ἔξω
ἄλλως ἢ μετ' ἀφέσεως· ἐν δὲ ταῖς ἀφέσεσιν αἱ λοιπαὶ περὶ
τοῦτον συνεσπειραμέναι φαίνονται. Ὅταν δ' ἄφεσις μέλλῃ 30
γίγνεσθαι, φωνὴ μονῶτις καὶ ἴδιος γίνεται ἐπί τινας ἡμέρας,
καὶ πρὸ δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν ὀλίγαι πέτονται περὶ τὸ σμῆνος·
εἰ δὲ γίνεται καὶ ὁ βασιλεὺς ἐν ταύταις, οὐκ ὦπταί [g] πω
διὰ τὸ μὴ ῥᾴδιον εἶναι. Ὅταν δ' ἀθροισθῶσιν, [h] ἀποπέτον- 31
ται καὶ χωρίζονται καθ' ἕκαστον τῶν βασιλέων [i] αἱ ἄλλαι·
ἐὰν δὲ τύχωσιν ὀλίγαι πολλαῖς ἐγγὺς καθεζόμεναι, μετανί-
στανται αἱ ὀλίγαι πρὸς τὰς πολλάς, καὶ τὸν βασιλέα ὃν
ἀπέλιπον, ἐὰν συνακολουθήσῃ, διαφθείρουσιν. Τὰ μὲν οὖν
περὶ τὴν ἀπόλειψιν καὶ ἄφεσιν τοῦτον συμβαίνει γίνεσθαι
τὸν τρόπον. Εἰσὶ δ' αὐταῖς τεταγμέναι ἐφ' ἕκαστον τῶν 32
ἔργων, οἷον αἱ μὲν ἀνθοφοροῦσιν, [k] αἱ δ' ὑδροφοροῦσιν, αἱ δὲ
λεαίνουσι καὶ κατορθοῦσι τὰ κηρία. Φέρει δ' ὕδωρ, ὅταν
τεκνοτροφῇ. Πρὸς σάρκα δ' οὐθενὸς καθίζει, οὐδ' [l] ὀψοφα-
γεῖ. Χρόνος δ' αὐταῖς οὐκ ἔστιν εἰθισμένος ἀφ' ὅτου ἄρ- 33
χονται [m] ἐργάζεσθαι· ἀλλ' ἐὰν [n] τἀπιτήδεια [o] ἔχωσι καὶ [p] εὖ
διάγωσι, μᾶλλον ἐν ὥρᾳ τοῦ ἔτους ἐγχειροῦσι τῇ ἐργασίᾳ,
καὶ ὅταν εὐδία ᾖ, συνεχῶς ἐργάζονται. Καὶ εὐθὺς δὲ νέα
οὖσα, ὅταν [q] ἐκδύῃ, ἐργάζεται τριταία, ἐὰν ἔχῃ τροφήν.
Καὶ ὅταν ἑσμὸς προκάθηται, [r] ἀποτρέπονται ἔνιαι ἐπὶ τρο- 34
φήν, εἶτ' ἐπανέρχονται πάλιν. Ἐν δὲ τοῖς [s] εὐθηνοῦσι τῶν

[a] αὐτῶν A^a. [b] εἰς] καὶ εἰς D^a. [c] ληφθῶσιν] ληφθῶσιν εἰς τὰ ἀλλότρια P.D^a. [d] λαβεῖν D^a. [e] εἰσόδῳ γὰρ D^a. [f] ὑπερπλησθῆναι D^a. [g] πω] οὔπω P.A^a.C^a.D^a.E^a. [h] ἀποπέτανται P.A^a.C^a.E^a. [i] αἱ δ' ἄλλαι ἐὰν (κἂν A^a.) τύχωσιν A^a.C^a. [k] αἱ δὲ ὑδροφοροῦσιν om. P.D^a. [l] ὀψοφαγῇ A^a. [m] ἐνστάζεσθαι A^a.C^a. [n] τ' ἐπιτήδεια P. [o] ἔχῃ P.A^a.C^a.E^a. [p] εὖ διάγουσι P, εὐδίαι ὦσι D^a. [q] ἐκδοίη A^a. [r] ἀποπέτονται D^a. [s] εὐσθενοῦσι A^a.C^a.

σμηνῶν ἐκλείπει ὁ γόνος τῶν μελιττῶν περὶ τετταράκονθ'
35 ἡμέρας μόνον τὰς μετὰ χειμερινὰς τροπάς. [t]Ἐπειδὰν δ'
[v]ηὐξημένοι ὦσιν οἱ νεοττοί, τροφὴν αὐτοῖς παραθεῖσαι [w]κα-
ταχρίουσιν· ὅταν δ' ᾖ [x]δυνατός, αὐτὸς διελὼν τὸ κάλυμμα ἐξ-
έρχεται. Τὰ δὲ γινόμενα θηρία ἐν τοῖς σμήνεσι [y]καὶ λυ-
μαινόμενα τὰ κηρία αἱ μὲν χρησταὶ μέλιτται ἐκκαθαίρουσιν,
αἱ δ' ἕτεραι διὰ κακίαν περιορῶσιν ἀπολλύμενα τὰ [z]ἔργα.
36 Ὅταν δὲ τὰ κηρία ἐξαιρῶσιν οἱ [a]μελιττουργοί, ἀπολείπου-
σιν αὐταῖς τροφὴν διὰ [b]χειμῶνος, ἣ ἐὰν μὲν [c]διαρκὴς ᾖ, σώ-
ζεται τὸ σμῆνος, [d]εἰ δὲ μή, ἐὰν μὲν χειμὼν ᾖ, αὐτοῦ θνή-
σκουσιν, εὐδιῶν δ' οὐσῶν ἐκλείπουσι τὸ σμῆνος. Τροφῇ δὲ
χρῶνται μέλιτι καὶ θέρους καὶ χειμῶνος· τίθενται δὲ καὶ
ἄλλην τροφὴν ἐμφερῆ τῷ κηρῷ τὴν σκληρότητα, ἣν ὀνομά-
37 ζουσί τινες σανδαράκην. Ἀδικοῦσι δ' αὐτὰς μάλιστα [e]οἵ τε
σφῆκες καὶ οἱ [f]αἰγίθαλοι καλούμενοι τὰ ὄρνεα, ἔτι δὲ χελι-
δὼν καὶ μέροψ. Θηρεύουσι δὲ καὶ οἱ τελματιαῖοι βάτραχοι
πρὸς τὸ ὕδωρ αὐτὰς ἀπαντώσας· διόπερ καὶ τούτους οἱ με-
λισσεῖς ἐκ τῶν τελμάτων, ἀφ' ὧν ὑδρεύονται αἱ μέλιτται,
θηρεύουσι, καὶ τὰς σφηκίας καὶ τὰς χελιδόνας τὰς πλησίον
38 τῶν σμηνῶν ἐξαιροῦσι, καὶ τὰς τῶν μερόπων [g]νεοττιάς. Οὐ-
δὲν δὲ φεύγουσι τῶν ζῴων ἀλλ' ἢ ἑαυτάς. Ἡ δὲ μάχη
αὐτῶν ἐστὶ [h]καὶ πρὸς [i]αὐτὰς καὶ [k]πρὸς [l]τοὺς σφῆκας· καὶ
ἔξω μὲν οὔτε ἀλλήλας ἀδικοῦσιν οὔτε τῶν ἄλλων οὐθέν, [m]τὰ
39 δὲ πρὸς τῷ σμήνει ἀποκτείνουσιν, ὧν ἂν κρατήσωσιν. Αἱ δὲ
τύπτουσαι ἀπόλλυνται διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὸ κέντρον ἄνευ
τοῦ ἐντέρου ἐξαιρεῖσθαι· πολλάκις γὰρ σώζεται, ἐὰν ὁ πλη-
γεὶς ἐπιμελῆται καὶ τὸ κέντρον ἐκθλίψῃ· τὸ δὲ κέντρον
[n]ἀποβαλοῦσα [o]ἡ μέλιττα ἀποθνήσκει. Κτείνουσι δὲ βάλ-

[t] ἐὰν P.Ca. [v] αὐξημένοι Aa. [w] κατακλείουσιν Da. [x] ἀδύνατος P.Aa.Ca.Ea. [y] καὶ] καὶ τὰ P.Aa.Ca.Ea. [z] ἔργα αὐτῶν. ὅταν Aa.Ca. [a] μελιτουργοὶ Da. [b] χειμῶνα καὶ ἐὰν δ. Da. [c] διαρκὲς ᾖ P, διαρκέσῃ Aa.Ca. [d] εἰ] ἐὰν Aa. εἰ—σμῆνος om. Ea. [e] αἵ P.Aa.Ca. [f] αἰγιθαλοὶ Aa.Ca, αἰγίθαλλοι P. [g] νεοττείας P.Aa.Ca.Da.Ea. [h] καὶ om. P.Aa Ca.Ea. [i] ἑαυτὰς Da. [k] πρὸς om. P.A.Ca.Ea. [l] τὰς P. [m] τὰς Da. [n] ἀποβαλοῦσι Aa, ἀποβάλλουσα P.Da..Ea. [o] ἡ—βάλλουσαι om. Aa.Ca.

λουσαι τὰ μεγάλα τῶν ζῴων, [p] καὶ ἵππος ἤδη ἀπέθανεν ὑπὸ
μελιττῶν. Ἥκιστα δὲ [q] χαλεπαίνουσιν οἱ ἡγεμόνες καὶ 40
τύπτουσιν. Τὰς δ' ἀποθνησκούσας τῶν μελιττῶν ἐκκομί-
ζουσιν ἔξω. Καὶ τἆλλα δὲ [r] καθαριώτατόν ἐστι [s] τὸ ζῷον·
[t] διὸ καὶ τὸ περίττωμα πολλάκις [v] ἀφιᾶσιν ἀποπετόμεναι,
διὰ τὸ δυσῶδες εἶναι. Δυσχεραίνουσι δ', ὥσπερ εἴρηται, ταῖς
δυσώδεσιν ὀσμαῖς καὶ ταῖς τῶν μύρων· διὸ καὶ τοὺς χρωμένους
αὐτοῖς τύπτουσιν. Ἀπόλλυνται δὲ διά τε ἄλλα συμπτώ- 41
ματα, καὶ ὅταν οἱ ἡγεμόνες πολλοὶ γενόμενοι ἕκαστος αὐτῶν
μέρος [w] ἀπαγάγῃ. Ἀπόλλυσι δὲ καὶ ὁ φρῦνος τὰς μελίτ-
τας· ἐπὶ τὰς εἰσόδους γὰρ ἐλθὼν [x] φυσᾷ τε καὶ ἐπιτηρῶν
ἐκπετομένας κατεσθίει· ὑπὸ μὲν οὖν τῶν μελιττῶν οὐθὲν
[y] κακὸν δύναται πάσχειν, ὁ δ' [z] ἐπιμελόμενος τῶν σμηνῶν
κτείνει αὐτόν. [a] Τὸ δὲ γένος τὸ τῶν μελιττῶν ὃ εἴρηται ὅτι 42
πονηρόν [b] τε καὶ [c] τραχέα τὰ κηρία [d] ἐργάζεται, [e] εἰσί τινες
τῶν [f] μελιττουργῶν οἵ φασι [g] τὰς νέας μάλιστα τοῦτο ποιεῖν
δι' ἀνεπιστημοσύνην· νέαι δ' εἰσὶν αἱ ἐπέτειοι. Οὐχ ὁμοίως
[h] δ' οὐδὲ κεντοῦσιν αἱ νέαι· διὸ [i] οἱ ἑσμοὶ φέρονται· εἰσὶ γὰρ
νέων μελιττῶν. Ὅταν δ' ὑπολίπῃ τὸ μέλι, τοὺς κηφῆνας ἐκ- 43
βάλλουσι, καὶ παραβάλλουσι σῦκα καὶ τὰ γλυκέα αὐταῖς.
Τῶν δὲ [k] μελιττῶν αἱ μὲν πρεσβύτεραι [l] τὰ εἴσω ἐργάζονται,
καὶ δασεῖαί εἰσι διὰ τὸ εἴσω [m] μένειν, αἱ δὲ νέαι [n] ἔξωθεν φέ-
ρουσι καὶ εἰσὶ λειότεραι. Καὶ τοὺς κηφῆνας δὲ ἀποκτείνουσιν, 44
ὅταν μηκέτι χωρῇ αὐταῖς ἐργαζομέναις· εἰσὶ [o] δ' ἐν μυχῷ
τοῦ σμήνους. Ἤδη δὲ νοσήσαντός τινος σμήνους ἦλθόν τινες
ἐπ' ἀλλότριον, καὶ μαχόμεναι νικῶσαι ἐξέφερον τὸ μέλι· ἐπεὶ
δ' ἀπέκτεινεν ὁ [p] μελιττουργός, οὕτως [q] ἐπεξῄεσαν αἱ ἕτεραι

[p] καὶ] οἷον A^a.C^a.E^a, om. P. [q] λ παίνουσιν P. [r] καθαρειότατόν E^a, καθαρώτατόν P.A^a.C^a. [s] τῶν ζώων P.A^a.C^a.E^a. [t] διὸ καὶ] δι' οὓς A^a. [v] ἀφίησιν P.A^a.C^a. [w] ἀπαγάγῃ πῃ. ἀπόλλυσι P.C^a.E^a. [x] φύσαι A^a. [y] κακὸν] δεινὸν E^a. [z] ἐπιμελούμενος A^a. [a] τὸ δὲ] διὰ τὸ A^a.C^a. [b] τε om. E^a. [c] τραχεῖα A^a.C^a. [d] ἀπεργάζεται A^a. [e] εἰσὶ δέ τινες A^a.C^a. [f] μελιτουργῶν D^a E^a. [g] μάλιστα τὰς νέας P.C^a.D^a.E^a. [h] δ' οὐδὲ] δὲ D^a. [i] οἱ om. A^a. [k] μελισσῶν P.C^a.D^a.E^a. [l] τὰ εἴσω] ἔξω D^a. [m] μένειν] μὲν εἶναι A^a.C^a. [n] ἔξωθεν] ἔξωθεν μὲν A^a. [o] δ'] γὰρ P.C^a.D^a.E^a. [p] μελιτουργὸς E^a. [q] ἐπεξίεσαν P, ἐξίεσαν pr. E^a.

45 καὶ ἠμύνοντο, καὶ τὸν ἄνθρωπον οὐκ ἔτυπτον. Τὰ δὲ νοσή-
ματα [r] ἐμπίπτει [s] μάλιστα εἰς τὰ εὐθηνοῦντα τῶν σμηνῶν, ὅ
τε καλούμενος [t] κλῆρος· [v] τοῦτο γίνεται ἐν τῷ ἐδάφει σκωλή-
κια μικρά, ἀφ' ὧν [w] αὐξανομένων ὥσπερ ἀράχνια κατίσχει
ὅλον τὸ σμῆνος, καὶ σήπεται τὰ κηρία· ἄλλο δὲ νόσημα οἷον
ἀργία τις γίνεται τῶν μελιττῶν καὶ δυσωδία τῶν σμηνῶν.
46 Νομὴ δὲ [x] τῶν μελιττῶν τὸ θύμον· ἄμεινον δὲ τὸ λευκὸν τοῦ
ἐρυθροῦ. Τόπος δ' [y] ἐν τῷ πνίγει μὴ ἀλεεινός, [z] ἐν δὲ τῷ
χειμῶνι ἀλεεινός. Νοσοῦσι δὲ μάλιστα, ὅταν ἐρυσιβώδη ἐρ-
γάζωνται ὕλην. Ὅταν δ' ἄνεμος ᾖ μέγας, φέρουσι λίθον ἐφ'
47 [a] ἑαυταῖς ἕρμα πρὸς τὸ πνεῦμα. Πίνουσι δ', ἂν μὲν ᾖ πο-
ταμὸς πλησίον, [b] οὐδαμόθεν ἄλλοθεν ἢ ἐντεῦθεν, θέμεναι τὸ
ἄχθος πρῶτον· ἐὰν δὲ μὴ ᾖ, ἑτέρωθεν πίνουσαι [c] ἀνεμοῦσι
τὸ μέλι, καὶ [d] εὐθὺς ἐπ' ἔργον πορεύονται. Τῇ δὲ τοῦ μέ-
λιτος ἐργασίᾳ διττοὶ καιροί εἰσίν, ἔαρ καὶ μετόπωρον· ἥδιον
[e] δὲ καὶ λευκότερον καὶ τὸ σύνολον [f] κάλλιόν ἐστι τὸ ἐαρινὸν
48 τοῦ μετοπωρινοῦ. Μέλι δὲ [g] κάλλιον γίνεται [h] ἐκ νέου [i] κηροῦ
καὶ ἐκ μόσχου· τὸ δὲ πυρρὸν αἴσχιον διὰ τὸ κηρίον· δια-
φθείρεται γὰρ ὥσπερ οἶνος ὑπ' ἀγγείου· διὸ δεῖ ξηραίνειν
αὐτό. Ὅταν δὲ τὸ θύμον ἀνθῇ καὶ πλῆρες γίνηται τὸ κη-
ρίον, οὐ [k] πήγνυται τοῦτο. Ἔστι δὲ καλὸν τὸ χρυσοειδές·
τὸ δὲ λευκὸν οὐκ ἐκ θύμου εἰλικρινοῦς, ἀγαθὸν δὲ πρὸς [l] ὀφθαλ-
49 μοὺς καὶ ἕλκη. Τοῦ δὲ μέλιτος τὸ μὲν ἀσθενὲς [m] ἀεὶ ἄνω
ἐπιπολάζει, ὃ δεῖ ἀφαιρεῖν, τὸ δὲ καθαρὸν κάτω. Ὅταν δ'
ἡ ὕλη ἀνθῇ, κηρὸν ἐργάζονται· διὸ ἐκ τοῦ σίμβλου τότ' ἐξ-
αιρετέον τὸν κηρόν· ἐργάζονται γὰρ εὐθύς. Ἀφ' ὧν δὲ
φέρουσιν, ἔστι τάδε, [n] ἀτρακτυλλίς, μελίλωτον, [o] ἀσφόδελος,

[r] ἐκπίπτει C^a. [s] μᾶλλον εἰς τὰ εὐσθενοῦντα A^a. [t] κληρὸς C^a, σκληρὸς A^a, σκλῆρος $D^a.E^a$. et postposito καλούμενος P. [v] τοῦτο] τότε rc. A^a, τοῦτο δὲ $C^a.D^a$. [w] αὐξομένων D^a. [x] ταῖς μελίτταις $A^a.C^a$. [y] ἐν] ἔν τε D^a. [z] ἐν δὲ] καὶ ἐν $A^a.C^a.E^a$. ἐν—ἀλεεινός om. P. [a] ἑαυτοῖς A^a. [b] οὐδαμοῖς A^a. [c] ἀνιμοῦσι E^a. [d] ἐπ' ἔργον εὐθὺς D^a. [e] δὲ om. $A^a.C^a$. [f] κάλλιόν] καὶ λεῖόν C^a, λεῖόν A^a. [g] κάλλιστον D^a. [h] ἐκ] τὸ ἐκ A^a. [i] καιροῦ P. [k] πήγνυνται P.E^a. [l] ὀφθαλμὸν A^a. [m] ἀεὶ om. E^a. [n] ἀτρακοτυλίς A^a. [o] ἀσφοδελὸς $A^a.C^a$.

[p] μυρρίνη, φλεώς, ἄγνος, [q] σπάρτον. Ὅταν δὲ τὸ θύμον 50
ἐργάζωνται, ὕδωρ μιγνύουσι πρὶν τὸ κηρίον [r] καταλείφειν.
Ἀφοδεύουσι δ' [s] αἱ μέλιτται πᾶσαι ἢ ἀποπετόμεναι, ὥσπερ
εἴρηται, ἢ εἰς ἓν κηρίον. Εἰσὶ δ' αἱ μικραὶ ἐργάτιδες μᾶλλον
τῶν μεγάλων, ὥσπερ εἴρηται, ἔχουσι δὲ τὰ πτερὰ περιτε-
τριμμένα καὶ χροιὰν μέλαιναν, καὶ [t] ἐπικεκαυμέναι· αἱ δὲ
φαναὶ καὶ λαμπραί, ὥσπερ γυναῖκες ἀργαί. Δοκοῦσι δὲ 51
χαίρειν αἱ μέλιτται καὶ τῷ κρότῳ, διὸ καὶ [v] κροτοῦντές φασιν
ἀθροίζειν αὐτὰς εἰς τὸ σμῆνος ὀστράκοις τε καὶ [w] ψήφοις·
ἔστι μέντοι ἄδηλον ὅλως [x] εἰ ἀκούουσιν, καὶ πότερον δι' ἡδο-
νὴν τοῦτο ποιοῦσιν ἢ διὰ φόβον. Ἐξελαύνουσι [y] δὲ καὶ τὰς
ἀργὰς αἱ μέλιτται καὶ τὰς [z] μὴ φειδομένας. Διῄρηνται δὲ 52
τὰ ἔργα, ὥσπερ εἴρηται πρότερον, καὶ αἱ μὲν κηρία ἐργά-
ζονται, αἱ δὲ τὸ μέλι, αἱ δ' [a] ἐριθάκην· καὶ αἱ μὲν πλάττουσι
κηρία, αἱ δὲ ὕδωρ φέρουσιν εἰς τοὺς κυττάρους καὶ μιγνύουσι
τῷ μέλιτι, αἱ δ' ἐπ' ἔργον ἔρχονται. Ὄρθριαι δὲ σιωπῶσιν, 53
ἕως [b] ἂν μία ἐγείρῃ βομβήσασα δὶς ἢ [c] τρίς· τότε δ' ἐπ'
ἔργον ἀθρόαι πέτονται, καὶ ἐλθοῦσαι πάλιν θορυβοῦσι τὸ
πρῶτον, κατὰ μικρὸν [d] δ' ἧττον, ἕως ἂν μία περιπετομένη
βομβήσῃ, ὥσπερ σημαίνουσα καθεύδειν· εἶτ' ἐξαπίνης σιω-
πῶσιν. Διαγινώσκεται δ' ἰσχύειν τὸ σμῆνος τῷ [e] τὸν ψό- 54
φον εἶναι πολὺν καὶ κινεῖσθαι ἐξιούσας καὶ εἰσιούσας· τότε
γὰρ [f] σχαδόνας ἐργάζονται. [g] Πεινῶσι δὲ μάλισθ' ἡνίκ'
[h] ἂν ἄρχωνται ἐκ τοῦ χειμῶνος. Ἀργότεραι δὲ γίνονται,
ἐὰν πλεῖόν τις καταλίπῃ μέλι [i] βλίττων· ἀλλὰ δεῖ πρὸς τὸ
πλῆθος [k] καταλείπειν τὰ κηρία· [l] ἀθυμότερον δ' ἐργάζονται
κἂν ἐλάττω καταλειφθῇ. Ἀργότεραι δὲ γίνονται κἂν μέγα 55

[p] μυρίνη φλεὸς ἀγνός Aa. [q] σπάργον Ca. [r] καταληφθῇ Aa, καταλειφθείῃ Ca. [s] αἱ om. P.Da.Ea. [t] ἐπικεκαμμέναι P.Aa. [v] κροτοῦντα φησὶν P. [w] ψόφοις P.Aa.Da. [x] εἰ] εἴτε Ea, εἴ τι P. et corr. Aa, ἔτι Aa, ἄρα Ca. [y] δὲ] γὰρ Aa. [z] μὴ om. Ea. [a] ῥιθάκην plerique. [b] ἂν om. P.Ca.Ea. [c] τρεῖς. τὸ δ' Aa. [d] δ' ἧττον] διττὸν Aa.Ca. [e] τὸν om. P.Da.Ea. [f] σχαδόνες P, σχάλωνες Aa, σχάλωνας Ca, χλαδόνας pr. Ea. [g] πίνουσι P.Da.Ea, πονοῦσι Scaliger. [h] ἂν om. Ca. [i] βλήττων P.Da, βλῆττον Aa.Ca, βλάπτων Ea. [k] καταλιπεῖν P.Da. [l] ἀθυμότερον—κυψέλιον ᾖ om. Aa.

τὸ [m] κυψέλιον ᾖ· ἀθυμότερον [n] γὰρ πονοῦσιν. [o] Βλίττεται
δὲ σμῆνος [p] χοᾶ [q] ἢ τρία ἡμίχοα, τὰ δ' εὐθηνοῦντα δύο χοᾶς
56 ἢ πέντε ἡμίχοα· τρεῖς δὲ χοᾶς ὀλίγα. Πολέμιον δὲ [r] πρό-
βατον ταῖς μελίτταις, καὶ οἱ σφῆκες, ὥσπερ εἴρηται καὶ πρό-
τερον· θηρεύουσι δὲ τούτους καὶ οἱ [s] μελιττουργοί, λοπάδα
τιθέντες καὶ [t] κρέας εἰς αὐτὴν [v] ἐμβάλλοντες· ὅταν δὲ πολλοὶ
57 ἐμπίπτωσιν, [w] ἐπὶ τὸ πῦρ πωμάσαντες ἐπιτιθέασιν. Κη-
φῆνες δ' ὀλίγοι ἐνόντες ὠφελοῦσι τὸ σμῆνος· ἐργατικωτέρας
[x] γὰρ ποιοῦσι τὰς μελίττας. Προγινώσκουσι δὲ καὶ χει-
μῶνα καὶ ὕδωρ αἱ μέλιτται· σημεῖον δέ, οὐκ ἀποπέτονται
γὰρ ἀλλ' ἐν τῇ εὐδίᾳ αὐτοῦ ἀνειλοῦνται. [y] ᾧ γινώσκουσιν οἱ
58 [z] μελιττουργοὶ ὅτι χειμῶνα προσδέχονται. Ὅταν δὲ [a] κρέ-
μωνται ἐξ ἀλλήλων ἐν τῷ σμήνει, σημεῖον γίνεται τοῦτο ὅτι
ἀπολείψει τὸ σμῆνος. Ἀλλὰ καταφυσῶσι τὸ σμῆνος οἴνῳ
γλυκεῖ ὁ [z] μελιττουργοί, ὅταν τοῦτ' αἴσθωνται. Φυτεύειν
δὲ συμφέρει [b] περὶ [c] τὰ σμήνη ἀχράδας, κυάμους, πόαν Μηδι-
κήν, [d e] Συρίαν, ὤχρους, μυρρίνην, μήκωνα, [f] ἕρπυλλον, [g] ἀμυ-
59 γδαλῆν. Γινώσκουσι δέ τινες τῶν [z] μελιττουργῶν τὰς ἑαυτῶν
ἐν τῷ [h] νομῷ ἄλευρα [i] καταπάσαντες. Ἐὰν [k] δ' ἔαρ [l] ὄψιον
γένηται ἢ αὐχμός, καὶ ὅταν ἐρυσίβη, [m] ἔλαττον ἐργάζονται
αἱ μέλιτται τὸν γόνον.

Τὰ μὲν οὖν περὶ τὰς μελίττας τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον,
41 τῶν δὲ σφηκῶν ἐστὶ δύο γένη. Τούτων [n] δ' οἱ μὲν ἄγριοι
σπάνιοι, γίνονται δ' ἐν τοῖς [o] ὄρεσι, καὶ τίκτουσιν οὐ κατὰ
γῆς ἀλλ' ἐν ταῖς δρυσί, τὴν μὲν μορφὴν μείζους καὶ προμη-
κέστεροι καὶ [p] μελαγχρῶτες τῶν [q] ἑτέρων μᾶλλον, ποικίλοι

[m] κυψέλλιον Aa.Ca.Da. [n] γὰρ] δὲ Aa. [o] βλήττεται P.Aa.Ca.Da.Ea. [p] χοὰς Ea, χοαὶ P, χοαῖς Aa.Ca. [q] ἢ om. Aa.Ca. [r] πρόβατα P.Da, πρόβατι Aa. [s] μελιτουργοὶ Aa.Ea. [t] κρέα Aa. [v] ἐμβαλόντες Ca. [w] εἰς Aa.Da. [x] γὰρ] δὲ Aa. [y] ὁ P.Da.Ea. [z] utrobique μελιτουργοὶ, et mox μελιτουργῶν Ea. [a] κρέμμανται Ca. [b] παρὰ P.Da.Ea. [c] τὰ om. Aa. [d] Συρίαν] πόαν συρίαν Da. [e] Συρίαν ὤχρους] συρίαν ὤχρας Ea, συριανόχρους P. [f] ἑρπύλλωνα Aa. [g] ἀμυγδάλην P.Da, μυγάλην Aa.Ca. [h] νόμῳ P.Ea. [i] κατασπάσαντες P.Ca.Ea. [k] δ' om. Aa. [l] ὄψιμον P. [m] ἐλάττονα Da. [n] δ' om. Da. [o] ἄρρεσι Aa. [p] μελαγχρῶντες Ca, μελανοχρῶτες Aa. [q] ἐντέρων Aa.

δὲ καὶ ἔγκεντροι πάντες καὶ ἀλκιμώτεροι, καὶ τὸ πλῆγμα
ὀδυνηρότερον αὐτῶν ἢ ἐκείνων· καὶ [r]γὰρ τὸ κέντρον ἀνάλογον
μεῖζον τὸ τούτων. Οὗτοι μὲν οὖν διετίζουσι, καὶ [s]ὁρῶνται 2
[t]καὶ τοῦ χειμῶνος ἐκ δρυῶν κοπτομένων ἐκπετόμενοι, ζῶσι δὲ
[v]φωλοῦντες τὸν χειμῶνα· ἡ δὲ διατριβὴ ἐν τοῖς ξύλοις. Εἰσὶ δ'
αὐτῶν οἱ μὲν μῆτραι οἱ δ' ἐργάται, ὥσπερ καὶ τῶν ἡμερωτέ-
ρων· [w]τίς δ' ἡ φύσις τοῦ ἐργάτου καὶ τῆς μήτρας, ἐπὶ τῶν
ἡμερωτέρων ἔσται δῆλον. Ἔστι γὰρ καὶ τῶν ἡμέρων σφη- 3
κῶν [x]δύο γένη, οἱ μὲν ἡγεμόνες, οὓς καλοῦσι μήτρας, οἱ δ'
ἐργάται. Εἰσὶ δὲ μείζους οἱ ἡγεμόνες πολὺ καὶ πραότεροι.
Καὶ οἱ μὲν ἐργάται οὐ διετίζουσιν, ἀλλὰ πάντες ἀποθνή- 4
σκουσιν, ὅταν χειμὼν ἐπιπέσῃ (φανερὸν δ' ἐστὶ τοῦτο· τοῦ
γὰρ χειμῶνος ἀρχομένου μὲν μωροὶ γίνονται οἱ ἐργάται αὐ-
τῶν, περὶ [y]τροπὰς δ' οὐ φαίνονται ὅλως), οἱ δ' ἡγεμόνες οἱ
καλούμενοι μῆτραι ὁρῶνται δι' ὅλου τοῦ χειμῶνος καὶ κατὰ
γῆς φωλεύουσιν· ἀροῦντες γὰρ καὶ σκάπτοντες ἐν τῷ χει-
μῶνι μήτρας μὲν πολλοὶ ἑωράκασιν, ἐργάτας δ' οὐθείς. Ἡ 5
δὲ γένεσις τῶν σφηκῶν [z]ἐστὶ τοιάδε. Οἱ ἡγεμόνες ὅταν
λάβωσι τόπον [a]εὔσκοπον [b]ἐπιόντος τοῦ θέρους, πλάττονται
τὰ κηρία καὶ συνίστανται οὓς καλοῦσι σφηκωνεῖς τοὺς μι-
κρούς, οἷον τετραθύρους ἢ ἐγγὺς τούτων, ἐν οἷς σφῆκες γί-
νονται καὶ οὐ μῆτραι. Τούτων δ' αὐξηθέντων πάλιν μετὰ 6
τούτους ἄλλους [c]μείζους [d]συνίστανται, καὶ πάλιν τούτων
αὐξηθέντων ἑτέρους, ὥστε τοῦ μετοπώρου τελευτῶντος πλεῖ-
στα καὶ μέγιστα γίνεσθαι σφηκία, ἐν οἷς ὁ ἡγεμών, ἡ καλου-
μένη μήτρα, οὐκέτι σφῆκας γεννᾷ ἀλλὰ μήτρας. Γίνονται 7
δ' οὗτοι ἄνω ἐπὶ τοῦ σφηκίου ἐπιπολῆς μείζους σκώληκες ἐν
θυρίσι συνεχέσι [e]τέτταρσιν ἢ μικρῷ πλείοσιν, παραπλησίως
δ' ὥσπερ ἐν τοῖς κηρίοις τὰ τῶν ἡγεμόνων. Ἐπειδὰν δὲ 8
γένωνται οἱ ἐργάται σφῆκες ἐν τοῖς κηρίοις, οὐκέτι οἱ ἡγε-

[r] γὰρ om. Da. [s] ὁρῶνται] ὁρῶν P.Ea. [t] καὶ om. Da. [v] φωλεοῦν-τες Aa. [w] τίς—ἡμερωτέρων om. Aa.Ca. [x] γένη δύο Aa.Da. [y] δὲ τροπὰς Aa.Ca. [z] ἐστὶ om. P.Aa.Ca.Ea. [a] ἄσκοπον Aa. [b] εἰπόντες P.Ea, πονοῦντος Aa, πονοῦντες Ca. [c] μείζους] μείζους ἱστοὺς Da. [d] συνίσταται Ca. [e] τέσσαρσιν Da.

μόνες ἐργάζονται, ἀλλ' οἱ ἐργάται [f] αὐτοῖς τὴν τροφὴν εἰσφέρουσιν· φανερὸν δ' ἐστὶ [g] τοῦτο τῷ μηκέτι τοὺς ἡγεμόνας [h] ἐκπέτεσθαι τῶν ἐργατῶν, ἀλλ' ἔνδον [i] μένοντας
9 ἡσυχάζειν. Πότερον δ' οἱ [k] περυσινοὶ ἡγεμόνες, ὅταν νέους ποιήσωσιν ἡγεμόνας, ἀποθνήσκουσιν [l] ὑπὸ τῶν νέων σφηκῶν, καὶ τοῦθ' ὁμοίως συμβαίνει, ἢ καὶ πλείω χρόνον [m] δύνανται ζῆν, οὐδὲν ὦπταί πω· [n] οὐδὲ γῆρας [o] οὔτε μήτρας οὔτε τῶν ἀγρίων σφηκῶν οὐδείς πω ὦπται ἑωρακώς, οὐδ' ἄλλο [p] τοι-
10 οῦτον οὐδὲν πάθος. Ἔστι δ' ἡ μήτρα [q] πλατὺ καὶ βαρύ, καὶ [r] παχύτερον καὶ μεῖζον τοῦ σφηκός, καὶ πρὸς τὴν πτῆσιν διὰ τὸ βάρος οὐκ ἄγαν ἰσχυρόν· οὐδὲ δύνανται ἐπὶ τὸ πολὺ πέτεσθαι· διὸ [s] καὶ κάθηνται ἐν τοῖς σφηκίοις [t] ἀεί, συμπλάττουσαι καὶ διοικοῦσαι [v] τὰ ἔνδον. Ἐν δὲ τοῖς πλείστοις
11 [w] σφηκίοις [x] ἔνεισιν αἱ μῆτραι καλούμεναι. Ἀμφισβητεῖται δὲ πότερον ἔγκεντροί εἰσιν ἢ ἄκεντροι· ἐοίκασι δ', ὥσπερ [y] οἱ τῶν μελιττῶν ἡγεμόνες, ἔχειν μέν, οὐκ ἐξιέναι δὲ οὐδὲ βάλλειν. Τῶν δὲ σφηκῶν οἱ μὲν ἄκεντροί εἰσιν ὥσπερ κηφῆνες,
12 οἱ δ' ἔχουσι κέντρον. Εἰσὶ δ' [z] οἱ ἄκεντροι ἐλάττους καὶ ἀμενηνότεροι, καὶ οὐκ ἀμύνονται, οἱ δ' ἔχοντες τὰ κέντρα μείζους καὶ [a] ἄλκιμοι· καὶ καλοῦσι τούτους ἔνιοι μὲν ἄρρενας, τοὺς δ' ἀκέντρους θηλείας. Πρὸς δὲ τὸν χειμῶνα ἀποβάλλειν δοκοῦσι πολλοὶ τῶν ἐχόντων τὰ κέντρα· [b] αὐτόπτῃ δ' οὔπω
13 ἐντετυχήκαμεν. Γίνονται δ' οἱ σφῆκες μᾶλλον ἐν τοῖς αὐχμοῖς καὶ ἐν ταῖς χώραις ταῖς τραχείαις, γίνονται δ' ὑπὸ γῆν, καὶ τὰ κηρία πλάττουσιν ἐκ [c] φορυτοῦ καὶ γῆς, ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς ἕκαστον ὥσπερ ἀπὸ ῥίζης. Τροφῇ δὲ χρῶνται μὲν καὶ ἀπ' [d] ἀνθῶν τινῶν καὶ καρπῶν, τὴν δὲ πλείστην ἀπὸ ζῳο-
14 φαγίας. [e] Ὠμμένοι δ' εἰσὶν ὀχευόμενοι [f] ἤδη καὶ τῶν ἄλλων

[f] αὐτῶν A^a. [g] τούτῳ A^a. [h] ἐκπέτασθαι A^a.C^a.E^a. [i] μὲν ὄντας P.E^a. [k] περισυνοὶ A^a. [l] ἀπὸ P.A^a.C^a.E^a, μετὰ D^a. [m] δύναται A^a. [n] οὐδὲ] οὔτε D^a. [o] οὐδὲ A^a. [p] τοιοῦτ' P.E^a. [q] πλατὺς A^a. [r] παχυτέρα A^a. [s] καὶ] ἀεὶ A^a.C^a, ἂν P. [t] ἀεί om. P.A^a.C^a. [v] τὰ] κατὰ A^a. [w] σφηκείοις C^a, qui ita sæpe. [x] εἰσιν A^a. [y] οἱ—ὥσπερ om. A^a.C^a. [z] οἱ post δ' om. C^a. [a] ἀλκιμώτεροι A^a. [b] αὐτόπται D^a, αὐτύπη P. [c] φωρυτοῦ P.D^a. [d] ἀγαθῶν C^a. [e] ὠμμένοι] ὧν ὠμμένοι P.E^a. [f] ἤδη om. P.A^a.C^a.E^a.

τινές· [g] εἰ δ' ἄκεντροι ἄμφω ἢ κέντρα ἔχοντες, ἢ ὁ μὲν ὁ δ' οὔ, [h] οὔπω ὦπται. Καὶ τῶν ἀγρίων ὀχευόμενοι ὠμμένοι, [i] καὶ ὁ ἕτερος ἔχων κέντρον· περὶ θατέρου δ' οὐκ ὤφθη. Ὁ δὲ γόνος οὐ δοκεῖ ἐκ τοῦ [k] τόκου γίνεσθαι, ἀλλ' εὐθὺς [l] μείζων εἶναι ἢ ὡς σφηκὸς τόκος. Ἐὰν δὲ λάβῃ τις τῶν ποδῶν 15
σφῆκα καὶ τοῖς πτεροῖς ἐᾷ βομβεῖν, [m] προσπέτονται οἱ ἄκεντροι, οἱ δὲ τὰ κέντρα ἔχοντες οὐ προσπέτονται· ᾧ τινὲς τεκμηρίῳ χρῶνται ὡς τῶν μὲν ἀρρένων ὄντων τῶν δὲ θηλειῶν. Ἁλίσκονται δ' ἐν τοῖς σπηλαίοις τοῦ χειμῶνος καὶ ἔχοντες ἔνιοι κέντρα καὶ οὐκ ἔχοντες. Ἐργάζονται δ' οἱ μὲν μικρὰ 16
καὶ ὀλίγα [n] σφηκία, [o] οἱ δὲ πολλὰ καὶ μεγάλα. Αἱ δὲ μῆτραι καλούμεναι ἁλίσκονται [p] τραπείσης τῆς ὥρας, αἱ πολλαὶ περὶ τὰς πτελέας· συλλέγουσι γὰρ τὰ γλίσχρα [q] καὶ [r] κομμιώδη. Γεγένηται δέ που μητρῶν πλῆθος γενομένων τῷ ἔμπροσθεν ἔτει πολλῶν σφηκῶν καὶ ἐπομβρίας. Θηρεύονται δὲ περὶ τοὺς κρημνοὺς καὶ [s] τὰ ῥήγματα τῆς γῆς [t] τὰ εἰς ὀρθόν, καὶ πάντες φαίνονται ἔχοντες κέντρα.

Τὰ μὲν οὖν περὶ τοὺς σφῆκας τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, 42
αἱ δ' [v] ἀνθρῆναι ζῶσι μὲν οὐκ ἀνθολογούμεναι ὥσπερ αἱ μέλιτται, ἀλλὰ τὰ πολλὰ σαρκοφαγοῦσαι (διὸ καὶ περὶ τὴν κόπρον διατρίβουσιν· θηρεύουσι γὰρ τὰς μεγάλας μυίας, καὶ ὅταν καταλάβωσιν, ἀφελοῦσαι τὴν κεφαλὴν ἀποπέτονται φέρουσαι τὸ σῶμα τὸ λοιπόν), ἅπτονται δὲ καὶ τῆς γλυκείας ὀπώρας. Τροφῇ μὲν οὖν χρῶνται τῇ εἰρημένῃ, ἔχουσι 2
δ' [w] ἡγεμόνας ὥσπερ αἱ μέλιτται καὶ [x] οἱ σφῆκες· καὶ οἱ ἡγεμόνες οὗτοι μείζονές εἰσι τῷ μεγέθει κατὰ λόγον πρὸς τὰς [v] ἀνθρήνας ἢ [y] ὁ τῶν σφηκῶν πρὸς [z] τοὺς σφῆκας καὶ ὁ τῶν μελιττῶν πρὸς τὰς μελίττας. Διατρίβει δ' ἔσω καὶ

[g] εἰ] οἱ P.Aa.Ca.Da.Ea. [h] οὔπω] πω Ea, που P, om. Da. [i] καὶ ante ὁ om. Da. [k] τόκου] γόνου Da. [l] μείζω Aa. [m] προσπέτονται— οὐ om. P. [n] σφηκεῖα Ca. [o] οἱ δὲ πολλὰ καὶ μεγάλα om. P.Aa.Ca.Da.Ea. [p] περιούσης P.Ea, προϊούσης Da. [q] καὶ] καὶ τὰ Da. [r] κομώδη Da, μομμιώδη Ea, μομβιώδη P. [s] τὰ om. Ea. [t] τὰς Aa.Ca. [v] hic et sect. 3. et 6. ἀνθρῖναι, sect. 2. ἀνθρίνας, sect. 6. ἀνθρινῶν, c. 43. 2. ἀνθρίνη P.Ea. [w] ἡγεμόνα P.Ea. [x] οἱ σ.] αἱ σ. P. [y] ὁ om. Ca. [z] τοὺς] τὰς Da.

3 οὗτος, ὥσπερ [a] ὁ τῶν σφηκῶν ἡγεμών. Ποιοῦσι δὲ τὸ σμῆνος ὑπὸ γῆν αἱ [v] ἀνθρῆναι, ἐκφέρουσαι τὴν γῆν ὥσπερ οἱ μύρμηκες· [b] ἀφεσμὸς γάρ, ὥσπερ τῶν μελιττῶν, οὐ γίνεται οὔτε τούτων οὔτε τῶν σφηκῶν, ἀλλ' ἀεὶ ἐπιγινόμεναι νεώτεραι αὐτοῦ μένουσι καὶ τὸ σμῆνος μεῖζον ποιοῦσιν ἐκφέρουσαι
4 τὸν χοῦν. [c] Γίνεται [d] δὲ μεγάλα τὰ σμήνη· ἤδη γὰρ [e] εὐθηνοῦντος σμήνους κόφινοι τρεῖς καὶ τέτταρες ἐξῄρηνται κηρίων. Οὐδὲ τροφὴν [f] δ', ὥσπερ αἱ μέλιτται, ἀποτίθενται, ἀλλὰ φωλεύουσι τὸν χειμῶνα, αἱ δὲ πλεῖσται ἀποθνήσκου-
5 σιν· εἰ δὲ καὶ πᾶσαι, οὔπω δῆλον. Οἱ δ' ἡγεμόνες πλείους ἑνὸς οὐ γίνονται ἐν τοῖς σμήνεσιν, ὥσπερ ἐν τοῖς τῶν μελιττῶν, οἳ διασπῶσι τὰ σμήνη τῶν μελιττῶν. Ὅταν δὲ πλανηθῶσί τινες τῶν ἀνθρηνῶν ἀπὸ τοῦ σμήνους, συστραφεῖσαι πρός τινα ὕλην ποιοῦσι κηρία, [g] οἷάπερ [h] καὶ [i] ὁρᾶται [k] ἐπιπολῆς ὄντα πολλάκις, καὶ ἐν τούτῳ [l] ἐργάζονται ἡγεμόνα ἕνα· οὗτος δ' ἐπὰν ἐξέλθῃ καὶ αὐξήσῃ, ἀπάγει λαβὼν καὶ
6 κατοικίζει μεθ' αὑτοῦ εἰς σμῆνος. Περὶ δ' ὀχείας τῶν [v] ἀνθρηνῶν οὐδὲν ὦπταί πω, οὐδὲ πόθεν γίνεται ὁ γόνος. Ἐν μὲν οὖν ταῖς μελίτταις ἄκεντροί εἰσι καὶ οἱ κηφῆνες καὶ οἱ βασιλεῖς, [m] καὶ τῶν σφηκῶν ἔνιοι ἄκεντροί εἰσι, καθάπερ εἴρηται πρότερον· αἱ δ' [v] ἀνθρῆναι πᾶσαι φαίνονται κέντρον ἔχουσαι. Ἐπισκεπτέον δὲ μᾶλλον καὶ περὶ τοῦ ἡγεμόνος, εἰ κέντρον ἔχει ἢ μή.

43 Οἱ δὲ βομβύλιοι τίκτουσιν ὑπὸ πέτρας ἐπ' αὐτῆς τῆς γῆς, θυρίσι δυσὶν ἢ μικρῷ πλείοσιν· εὑρίσκεται δὲ καὶ μέ-
2 λιτος ἀρχὴ φαύλου τινὸς ἐν τούτοις. Ἡ δὲ τενθρηδὼν [n] προσεμφερὴς μέν ἐστι τῇ [v][o] ἀνθρήνῃ, ποικίλον δέ, καὶ τὸ πλάτος ὅμοιον τῇ μελίττῃ· λίχνον δ' [p] ὂν καὶ πρὸς τὰ μαγειρεῖα καὶ τοὺς ἰχθύας καὶ τὴν τοιαύτην ἀπόλαυσιν κατὰ

[a] ὁ] καὶ ὁ Dª. [b] ἀφεομὸς P, ἀφεθμὸς Eª. [c] γίνονται P. [d] δὲ] γὰρ Aª.Cª. [e] εὐσθενοῦντος Aª.Cª. [f] δ' om. Aª.Dª. [g] ἅπερ Dª. [h] καὶ om. P. [i] ὀργᾶται Aª.Cª. [k] ἐπιπολήσαντα π. P.Cª.Eª, ἐπιπολάσαντα π. Aª. [l] ἐνεργάζονται P. [m] καὶ ante τῶν om. Aª.Cª. [n] προσεμφερὲς Cª. [o] ἀνθρωπίνῃ Aª. [p] ὂν om. P.Aª.Cª.Eª.

μόνας [q] *προσπέταται· ἐκτίκτει δὲ κατὰ γῆς ὥσπερ οἱ* [r] *σφῆκες. πολύχουν δ' ἐστί, καὶ τὸ τενθρήνιον αὐτῶν πολὺ μεῖζον ἢ τῶν σφηκῶν καὶ προμηκέστερον.*

Τὰ *μὲν οὖν περὶ* [s] *τὴν τῶν μελιττῶν* [t] *καὶ τῶν σφηκῶν καὶ* [v] *τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ἐργασίαν καὶ τὸν βίον τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον.* Περὶ *δὲ τὰ* [w] *ἤθη τῶν ζῴων, ὥσπερ* 44 *εἴρηται* [x] *καὶ πρότερον, ἔστι θεωρῆσαι διαφορὰς πρὸς ἀνδρίαν* [y] *μὲν μάλιστα καὶ δειλίαν, ἔπειτα καὶ* [z] *πρὸς πραότητα καὶ ἀγριότητα καὶ αὐτῶν τῶν ἀγρίων.* Καὶ *γὰρ ὁ λέων ἐν* 2 *τῇ βρώσει μὲν χαλεπώτατός ἐστι, μὴ* [a] *πεινῶν δὲ καὶ βεβρωκὼς πραότατος.* Ἔστι *δὲ τὸ* [b] *ἦθος οὐχ ὑπόπτης οὐδενὸς* [c] *οὐδ' ὑφορώμενος οὐδέν, πρός τε τὰ σύντροφα καὶ συνήθη σφόδρα φιλοπαίγμων καὶ στερκτικός.* Ἐν *δὲ ταῖς* 3 *θήραις ὁρώμενος μὲν οὐδέποτε φεύγει οὐδὲ* [d] *πτήσσει, ἀλλ' ἐὰν καὶ διὰ πλῆθος ἀναγκασθῇ τῶν θηρευόντων* [e] *ὑπαγαγεῖν βάδην ὑποχωρεῖ καὶ κατὰ σκέλος, κατὰ βραχὺ* [f] *ἐπιστρεφόμενος· ἐὰν μέντοι ἐπιλάβηται δασέος, φεύγει ταχέως, ἕως ἂν καταστῇ εἰς φανερόν· τότε* [g] *δὲ πάλιν ὑπάγει βάδην.* Ἐν *δὲ* [h] *τοῖς ψιλοῖς ἐάν ποτ' ἀναγκασθῇ εἰς φανερὸν διὰ* 4 *τὸ πλῆθος φεύγειν, τρέχει* [i] *κατατείνας καὶ οὐ πηδᾷ.* Τὸ *δὲ* [k] *δρόμημα συνεχῶς ὥσπερ κυνός ἐστι* [l] *κατατεταμένον· διώκων μέντοι* [m] *ἐπιρρίπτει* [n] *ἑαυτόν, ὅταν ᾖ πλησίον.* Ἀληθῆ 5 *δὲ καὶ τὰ λεγόμενα, τό τε φοβεῖσθαι μάλιστα τὸ πῦρ, ὥσπερ καὶ* Ὅμηρος *ἐποίησεν*

[o] *καιόμεναί τε* [p] *δεταί, τάς τε* [q] *τρεῖ ἐσσύμενός περ,*

καὶ τὸ τὸν [r] *βαλόντα* [s] *τηρήσαντα* [t] *ἵεσθαι ἐπὶ τοῦτον· ἐὰν*

[q] *προσπετᾶται* Aa.Ca. [r] *δρῆκες* P. [s] *τὴν* om. P. [t] *καὶ*] *καὶ τὴν* Aa.Ea. [v] *τὴν ἄλλην* P.Aa.Da.Ea. [w] *ἔθη* Ca. [x] *καὶ* om. Da. [y] *μάλιστα μὲν* P. [z] *πρὸς* om. P.Aa.Ea. [a] *πίνων* Ca. [b] *εἶδος* Ca. [c] *οὐδ'* om. Aa.Ca. [d] *πτήσει* Ca. [e] *ὑπάγειν* Da. [f] *ὑποστρεφόμενος* Aa. [g] *δὴ* P.Aa.Ca. [h] *ταῖς φύλοις* Aa, *τοῖς φίλοις* P.Da, *τοῖς φύλλοις* Ca.Ea. [i] *κατακτείνας* Ea. [k] *δράμημα* Aa.Ca. [l] *κατατεταγμένον* Ea. [m] *ἐπιρρήτει* Aa. [n] *αὐτὸν* Ea, *αὐτὸν* P.Ca. [o] *καιομένας* Da, omisso in lacuna reliquo versu. [p] *δαῖτες* Aa, *δᾶδαι* Ca. [q] *τρεῖς* P.Ea, *δαῖτας τρεῖς* Aa. [r] *βάλλοντα* P.Aa.Ca.Da. [s] *τηρήσοντ'* Ca. [t] *αἰσθέσθαι* Aa.Ca.

δέ τις [v] βάλλῃ [w] μὲν μή, ἐνοχλῇ δὲ αὐτόν, ἐὰν ἐπαΐξας συλλάβῃ, ἀδικεῖ μὲν οὐδὲν οὐδὲ βλάπτει τοῖς ὄνυξι, σείσας δὲ
6 καὶ [x] φοβήσας ἀφίησι πάλιν. Πρὸς δὲ τὰς πόλεις [y] ἔρχονται μάλιστα καὶ τοὺς ἀνθρώπους [z] ἀδικοῦσιν, ὅταν γένωνται [a] πρεσβῦται, διά τε τὸ γῆρας ἀδύνατοι θηρεύειν ὄντες καὶ διὰ τὸ πεπονηκέναι τοὺς ὀδόντας. Ἔτη δὲ ζῶσι πολλά, καὶ ὁ ληφθεὶς λέων χωλὸς πολλοὺς τῶν ὀδόντων εἶχε κατεαγότας, ᾧ τεκμηρίῳ ἐχρῶντό τινες ὅτι πόλλ' ἔτη ζῶσιν·
7 τοῦτο γὰρ οὐκ ἂν [b] συμπεσεῖν [c] μὴ πολυχρονίῳ ὄντι. Γένη δ' [d] ἐστὶ λεόντων δύο· τούτων δ' ἐστὶ τὸ μὲν στρογγυλώτερον καὶ οὐλοτριχώτερον δειλότερον, τὸ δὲ μακρότερον καὶ [e] εὐθύτριχον ἀνδρειότερον. [f] Φεύγουσι δ' ἐνίοτε κατατείναντες τὴν κέρκον ὥσπερ κύνες. Ἤδη δ' ὦπται λέων καὶ ὑῒ ἐπιτίθεσθαι μέλλων, καὶ ὡς εἶδεν ἀντιφρίξαντα, φεύγων.
8 Ἔστι δὲ πρὸς [g] τὰς πληγὰς εἰς μὲν τὰ κοῖλα ἀσθενής, κατὰ δὲ τὸ ἄλλο σῶμα δέχεται πολλὰς καὶ κεφαλὴν ἔχει ἰσχυράν. Ὅσα δ' ἂν δάκῃ ἢ τοῖς ὄνυξιν ἑλκώσῃ, ἐκ τῶν ἑλκῶν ἰχῶρες ῥέουσιν ὠχροὶ σφόδρα καὶ ἐκ τῶν ἐπιδέσμων καὶ σπόγγων ὑπ' οὐδενὸς δυνάμενοι [h] ἐκκλύζεσθαι· ἡ δὲ θεραπεία ἡ αὐτὴ καὶ τῶν κυνοδήκτων ἑλκῶν.

9 Φιλάνθρωποι δ' εἰσὶ καὶ οἱ θῶες, καὶ οὔτ' ἀδικοῦσι τοὺς ἀνθρώπους οὔτε [i] φοβοῦνται σφόδρα, πολεμοῦσι δὲ τοῖς κυσὶ καὶ τοῖς λέουσιν· διὸ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ οὐ γίνονται.
10 Ἄριστοι δ' οἱ μικροὶ τῶν [k] θώων. Γένη δ' αὐτῶν οἱ μέν φασιν εἶναι δύο, οἱ δὲ τρία· οὐ δοκεῖ δὲ πλείω εἶναι, ἀλλ' ὥσπερ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν ὀρνέων καὶ τῶν τετραπόδων ἔνια, καὶ οἱ θῶες μεταβάλλουσι κατὰ τὰς ὥρας, καὶ τό τε χρῶμα ἕτερον τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ θέρους ἴσχουσι, καὶ τοῦ μὲν θέρους λεῖοι γίνονται τοῦ δὲ χειμῶνος δασεῖς.

[v] βάλῃ Ea. [w] μέν, μὴ ὀχλῇ Aa. [x] ἐκφοβήσας Aa. [y] εἰσέρχονται Aa. [z] διώκουσιν Da. [a] πρεσβύτεροι Ca. [b] συμπέσῃ Da. [c] μὴ] μὴ οὐ P.Ea. [d] ἐστι τῶν λ. Da. [e] εὔτριχον P.Aa.Ca.Da, εὔτριχον καὶ Ea. [f] φεύγ.] καὶ φεύγ. Da. [g] τὰς] μὲν τὰς Ea. [h] ἐκλύζεσθαι P.Ea. [i] σφόδρα φοβοῦνται Da. [k] θωῶν P.Ca.

Ὁ δὲ [l] βόνασος γίνεται μὲν ἐν τῇ [m] Παιονίᾳ ἐν τῷ ὄρει 45
τῷ [n] Μεσσαπίῳ, ὃ [o] ὁρίζει τὴν [m] Παιονικὴν καὶ τὴν [p] Μαι-
δικὴν χώραν, καλοῦσι δ' αὐτὸν οἱ [q] Παίονες μόναπον. Τὸ
δὲ μέγεθός ἐστιν ἡλίκον ταῦρος, καὶ ἔστιν ὀγκωδέστερον ἢ
βοῦς· οὐ γὰρ πρόμηκές ἐστιν. Τὸ δὲ δέρμα αὐτοῦ κατέχει
εἰς ἑπτάκλινον [r] ἀποταθέν. Καὶ τὸ ἄλλο [s] δὲ εἶδος ὅμοιον 2
βοΐ, πλὴν χαίτην ἔχει μέχρι τῆς ἀκρωμίας ὥσπερ ἵππος·
μαλακωτέρα δ' ἡ θρὶξ τῆς τοῦ ἵππου, καὶ [t] προσεσταλμένη
μᾶλλον. [v] Χρῶμα δ' ἔχει τοῦ τριχώματος [w] ξανθόν· βα-
θεῖα δὲ καὶ μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν καθήκουσα ἡ χαίτη ἐστὶ
[x] καὶ πυκνή. Τὸ δὲ χρῶμα ἔχει [y] τι μέσον [z] τεφροῦ καὶ 3
πυρροῦ, οὐχ οἷον αἱ [a] παρῶαι ἵπποι καλούμεναι, ἀλλ' [b] αὐ-
χμηροτέραν τὴν τρίχα, κάτωθεν ἐριώδη· μέλανες δ' [c] ἢ πυρροὶ
σφόδρα οὐ γίνονται. Φωνὴν δ' ὁμοίαν ἔχουσι βοΐ, κέρατα 4
δὲ [d] γαμψά, κεκαμμένα πρὸς ἄλληλα καὶ ἄχρηστα πρὸς τὸ
[e] ἀμύνεσθαι, τῷ μεγέθει σπιθαμιαῖα ἢ μικρῷ μείζω, πάχος
δ' [f] ὥστε χωρῆσαι μὴ πολλῷ ἔλαττον [g] ἡμίχουν ἑκάτερον· ἡ
δὲ μελανία καλὴ καὶ [h] λιπαρὰ τοῦ κέρατος. Τὸ δὲ προκό- 5
μιον καθήκει ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, ὥστ' εἰς τὸ πλάγιον
[i] παρορᾶν μᾶλλον ἢ εἰς τὸ πρόσθεν. Ὀδόντας δὲ τοὺς
ἄνωθεν οὐκ ἔχει, ὥσπερ οὐδὲ βοῦς οὐδ' ἄλλο τῶν κερατο-
φόρων οὐδέν, σκέλη δὲ δασέα· καὶ ἔστι [k] διχαλόν· κέρκον
δ' [l] ἐλάττω ἢ κατὰ [m] τὸ μέγεθος, ὁμοίαν τῇ τοῦ βοός. Καὶ
ἀναρρίπτει τὴν κόνιν καὶ ὀρύττει ὥσπερ [n] ταῦρος. Δέρμα
δ' ἔχει πρὸς τὰς πληγὰς ἰσχυρόν. Ἔστι δ' ἡδύκρεων, διὸ 6
καὶ θηρεύουσιν αὐτό. [o] Ὅταν δὲ πληγῇ, φεύγει, καὶ ὑπο-

[l] βώνασος A^a, βόνασσος P.C^a. [m] παιωνίᾳ et mox παιωνικὴν P.A^a.E^a. [n] μεσαπίῳ A^a.E^a. [o] ὁρίζει πρὸς τὴν A^a. [p] μηδικὴν A^a.C^a.D^a.E^a. [q] παίωνες A^a. [r] διαταθέν D^a. [s] δὲ om. A^a. [t] προεσταλμένη P. [v] χρῶμα om. E^a. [w] ξανθήν E^a. [x] καὶ] δὲ E^a. [y] μέσον τι P.D^a.E^a. [z] τέφρου A^a.C^a. [a] πάριαι A^a, παρίαι C^a. [b] αὐχμηρότεραι A^a. [c] ἢ] οἱ P.E^a. [d] γαμψά] γαμψὰ καὶ E^a. [e] ἀμύνασθαι D^a. [f] ὥστε] ὥσπερ P.A^a.C^a.D^a.E^a. [g] ἡμίχου D^a. [h] λιπαρὰ] αἱ παρὰ P.C^a.E^a, αἱ περὶ A^a. [i] παρορᾶν intp: codices παρορμᾶν. [k] διχηλόν D^a. [l] ἐλάττονα κατὰ C^a. [m] τὸ om. P.A^a. [n] ταῦρος] τ' αὐτὸς P. et corr. E^a. [o] ὅταν δὲ] καὶ ὅταν P.

μένει ὅταν [p] ἐξατονῇ. Ἀμύνεται δὲ [q] λακτίζων καὶ προσα-
φοδεύων καὶ εἰς τέτταρας ὀργυιὰς ἀφ' ἑαυτοῦ [r] ῥίπτων·
ῥᾳδίως δὲ χρῆται τούτῳ καὶ πολλάκις, [s] καὶ ἐπικαίει ὥστε
7 [t] ἀποψήχεσθαι τὰς τρίχας τῶν κυνῶν. Τεταραγμένου μὲν
οὖν καὶ φοβουμένου τοῦτο ποιεῖ ἡ κόπρος, ἀταράκτου δ' ὄντος
οὐκ ἐπικαίει. Ἡ μὲν οὖν ἰδέα τοῦ θηρίου καὶ ἡ φύσις τοιαύ-
τη [v] τίς ἐστιν· ὅταν δ' ὥρα ᾖ τοῦ τίκτειν, ἀθρόοι τίκτουσιν ἐν
τοῖς ὄρεσιν. Περὶ δὲ τὸν τόπον ἀφοδεύουσι πρότερον πρὶν
τεκεῖν, καὶ ποιοῦσιν [w] οἷον περίβολον· προΐεται γὰρ τὸ θηρίον
πολύ [x] τι πλῆθος [y] τούτου τοῦ περιττώματος.

46 Πάντων δὲ τιθασσότατον καὶ ἡμερώτατον τῶν ἀγρίων
ἐστὶν ὁ ἐλέφας· πολλὰ γὰρ καὶ παιδεύεται καὶ [z] ξυνίησιν,
ἐπεὶ καὶ προσκυνεῖν διδάσκονται τὸν βασιλέα. Ἔστι δὲ καὶ
[a] εὐαίσθητον καὶ τῇ συνέσει τῇ ἄλλῃ [b] ὑπερβάλλον. Ὃ δ'
ἂν ὀχεύσῃ καὶ ἔγκυον ποιήσῃ, τούτου πάλιν οὐχ ἅπτεται.
2 Ζῆν δέ φασι τὸν ἐλέφαντα οἱ μὲν [c] ἔτη διακόσια, οἱ δ' ἑκα-
τὸν εἴκοσι, καὶ τὴν θήλειαν ἴσα σχεδὸν τῷ ἄρρενι, ἀκμάζειν
δὲ περὶ ἔτη ἑξήκοντα, πρὸς δὲ τοὺς χειμῶνας καὶ τὰ ψύχη
δύσριγον εἶναι. Ἔστι δὲ τὸ ζῷον παραποτάμιον, οὐ ποτά-
3 μιον. Ποιεῖται δὲ καὶ διὰ τοῦ ὕδατος τὴν πορείαν, ἕως
[d] τούτου δὲ προέρχεται ἕως ἂν ὁ μυκτὴρ ὑπερέχῃ αὐτοῦ·
ἀναφυσᾷ γὰρ διὰ τούτου καὶ τὴν ἀναπνοὴν ποιεῖται. [e] Νεῖν
δ' οὐ πάνυ [f] δύναται διὰ τὸ τοῦ σώματος βάρος.

47 Οἱ δὲ κάμηλοι οὐκ ἀναβαίνουσιν ἐπὶ τὰς μητέρας, ἀλλὰ
κἂν βιάζηταί τις, οὐ θέλουσιν. Ἤδη γάρ ποτε [g] ἐπεὶ οὐκ
ἦν ὀχεῖον, ὁ [h] ἐπιμελητὴς [i] περικαλύψας τὴν μητέρα [k] ἐφῆκε
τὸν πῶλον· ὡς δ' ὀχεύσαντος ἀπέπεσε, τότε μὲν ἀπετέ-
λεσε τὴν συνουσίαν, μικρὸν δ' ὕστερον δακὼν τὸν καμηλίτην

[p] ἐξαδυνατῇ P.Cᵃ.Dᵃ. [q] λακτίζον καὶ προσαφοδεῦον Aᵃ. [r] ῥίπτον Aᵃ. [s] καὶ post πολλάκις om. P.Aᵃ.Cᵃ.Eᵃ. [t] ἀποψύχεσθαι Aᵃ.Dᵃ. [v] τίς om. Aᵃ. [w] οἷον om. Aᵃ. [x] τι] τὸ P.Eᵃ. [y] τούτου om. Cᵃ. [z] ξύνεισιν P.Eᵃ. [a] εὐσυναίσθητον P.Aᵃ.Cᵃ.Eᵃ. [b] ὑπερβάλλων Aᵃ. [c] ἔτη om. Aᵃ. [d] δὲ τούτου Cᵃ. [e] νεῖν] νῦν Aᵃ. [f] δύνανται P. [g] ἐπειδὴ Aᵃ. [h] ἐπιμελέτης P, ἐπὶ μελέτης Eᵃ. [i] περικύψας Aᵃ, παρακαλύψας Eᵃ. [k] ἀφῆκε Aᵃ.Eᵃ, ἔφη καὶ P.

ἀπέκτεινεν. Λέγεται δὲ καὶ [l] τῷ Σκυθῶν βασιλεῖ γενέσθαι 2
[m] ἵππον γενναίαν, ἐξ ἧς ἅπαντας ἀγαθοὺς [n] γίνεσθαι τοὺς
ἵππους· [o] τούτων ἐκ τοῦ ἀρίστου βουλόμενον γεννῆσαι ἐκ τῆς
μητρὸς [p] προσαγαγεῖν, ἵν' ὀχεύσῃ· [q] τὸν δ' οὐ θέλειν· περι-
καλυφθείσης δὲ [r] λαθόντα ἀναβῆναι· ὡς [s] δ' [t] ὀχεύσαντος
ἀπεκαλύφθη τὸ πρόσωπον [v] τῆς ἵππου, ἰδόντα τὸν ἵππον
φεύγειν καὶ ῥῖψαι ἑαυτὸν κατὰ [w] τῶν [x] κρημνῶν.

Τῶν δὲ [y] θαλασσίων πλεῖστα λέγεται σημεῖα περὶ τοὺς 48
δελφῖνας πραότητος καὶ ἡμερότητος, καὶ δὴ [z] καὶ πρὸς παῖδας
[a] ἔρωτες καὶ ἐπιθυμίαι καὶ περὶ [b] Τάραντα καὶ Καρίαν καὶ
ἄλλους τόπους. [c] Περὶ Καρίαν [d] γὰρ ληφθέντος δελφῖνος 2
καὶ [e] τραύματα λαβόντος ἀθρόον ἐλθεῖν λέγεται πλῆθος δελ-
φίνων εἰς τὸν λιμένα, μέχριπερ ὁ ἁλιεὺς ἀφῆκεν· τότε δὲ
πάλιν ἅμα πάντες ἀπῆλθον. Καὶ τοῖς μικροῖς δελφῖσιν
ἀκολουθεῖ τις [f] ἀεὶ τῶν μεγάλων φυλακῆς χάριν. Ἤδη δ' 3
ὦπται δελφίνων μεγάλων ἀγέλη ἅμα καὶ μικρῶν· τούτων
δ' ἀπολειπόμενοί τινες δύο οὐ [g] πολὺ [h] ἐφάνησαν δελφινίσκον
[i] μικρὸν τεθνηκότα, ὅτ' εἰς βυθὸν φέροιτο, [i] ὑπονέοντες καὶ
μετεωρίζοντες τῷ νώτῳ οἷον [k] κατελεοῦντες, ὥστε μὴ κατα-
βρωθῆναι ὑπό τινος τῶν ἄλλων θηρίων. Λέγεται δὲ καὶ περὶ 4
ταχυτῆτος ἄπιστα τοῦ ζῴου· ἁπάντων γὰρ δοκεῖ εἶναι [l] ζῴων
τάχιστον, καὶ τῶν ἐνύδρων καὶ τῶν χερσαίων, καὶ [m] ὑπεράλ-
λονται δὲ πλοίων μεγάλων ἱστούς. Μάλιστα δὲ τοῦτ' αὐ- 5
τοῖς συμβαίνει, ὅταν διώκωσί τινα ἰχθὺν τροφῆς χάριν· τότε
γάρ, ἐὰν ἀποφεύγῃ, συνακολουθοῦσιν εἰς βυθὸν διὰ τὸ [n] πει-

[l] τῶν P, τῷ τῶν Da. [m] ἵππον γενεάν pr. Aa, ἵππων γενεὰν corr. [n] γενέσθαι P.Aa.Ca.Ea. [o] τοῦτον P.Aa.Ca.Da.Ea. [p] προσάγειν P. Da.Ea, ἄγειν Aa.Ca. [q] τὴν P. [r] λαθόντος P.Ca.Ea, λαθόντως Aa. [s] δ' om. Ca. [t] ὀχεύσαντι Ea. [v] τῆς] τοῦ Aa, τῆς τοῦ P.Ea. [w] τῶν] τὸν P, om. Aa. [x] κρημνόν P. [y] θαλαττίων Ea. [z] καὶ post δὴ om. P.Aa.Ca.Ea. [a] ἐρωτικαὶ ἐπιθυμίαι Aa, ἐρωτικὴ ἐπιθυμίαι Ca. [b] τάρανταν καὶ καρίαν τὴν καὶ καρίαν Ca. [c] περὶ] καὶ περὶ P.Aa.Da.Ea. [d] γὰρ] δὲ P.Aa.Ca.Da.Ea. [e] τραύματος Aa. [f] τῶν μεγάλων ἀεὶ Aa. [g] πολλοὶ P.Ea. [h] ἐφάνη Aa. [i] τεθνηκότα μικρὸν et πονέοντες Aa.Ca. [k] κατελεοῦντα Aa. [l] ζῴων] τῶν ζῴων Da. [m] ὑπερβάλλονται P. [n] πίνειν P.

νῆν, ὅταν δ' αὐτοῖς [o] μακρὰ [p] γίνηται ἡ [q] ἀναστροφή, κατέ-
χουσι τὸ πνεῦμα ὥσπερ ἀναλογισάμενοι, καὶ συστρέψαντες
ἑαυτοὺς φέρονται ὥσπερ τόξευμα, τῇ ταχυτῆτι τὸ μῆκος δι-
ελθεῖν βουλόμενοι πρὸς τὴν ἀναπνοήν, καὶ [r] ὑπεράλλονται
6 τοὺς ἱστούς, ἐὰν παρατυγχάνῃ που πλοῖον. [s] Ταὐτὸν δὲ
ποιοῦσι καὶ οἱ κατακολυμβηταί, ὅταν εἰς βυθὸν ἑαυτοὺς ἀφῶ-
σιν· κατὰ τὴν ἑαυτῶν γὰρ δύναμιν καὶ οὗτοι ἀναφέρονται
συστρέψαντες. Διατρίβουσι δὲ μετ' ἀλλήλων κατὰ συζυ-
γίας οἱ ἄρρενες ταῖς θηλείαις. Διαπορεῖται δὲ περὶ αὐτῶν
διὰ τί ἐξοκέλλουσιν εἰς τὴν γῆν· ποιεῖν γάρ φασι τοῦτ' [t] αὐ-
τοὺς ἐνίοτε, ὅταν τύχωσι, δι' οὐδεμίαν αἰτίαν.

49 Ὥσπερ [v] δὲ [w] τὰς πράξεις κατὰ τὰ πάθη συμβαίνει ποιεῖ-
σθαι πᾶσι τοῖς ζῴοις, οὕτω πάλιν καὶ τὰ ἤθη μεταβάλλουσι
κατὰ τὰς πράξεις, πολλάκις δὲ καὶ τῶν μορίων ἔνια, οἷον
2 ἐπὶ τῶν ὀρνίθων συμβαίνει. Αἵ τε γὰρ ἀλεκτορίδες ὅταν
νικήσωσι τοὺς ἄρρενας, κοκκύζουσί [x] τε [y] μιμούμεναι τοὺς
ἄρρενας [z] καὶ ὀχεύειν ἐπιχειροῦσι, καὶ τό τε [a] κάλλαιον ἐξαί-
ρεται αὐταῖς καὶ τὸ [b] οὐροπύγιον, ὥστε μὴ ῥᾳδίως ἂν ἐπι-
γνῶναι ὅτι [c] θήλειαί εἰσιν· ἐνίαις δὲ καὶ πλῆκτρά [d] τινα μι-
3 κρὰ ἐπανέστη. Ἤδη δὲ καὶ τῶν ἀρρένων τινὲς ὤφθησαν
[e] ἀπολομένης τῆς θηλείας [f] αὐτοὶ περὶ τοὺς νεοττοὺς [g] τὴν
τῆς θηλείας [h] ποιούμενοι σκευωρίαν, περιάγοντές [i] τε καὶ ἐκ-
τρέφοντες οὕτως ὥστε μήτε κοκκύζειν ἔτι μήτ' ὀχεύειν ἐπι-
χειρεῖν. Γίνονται δὲ καὶ θηλυδρίαι ἐκ γενετῆς τῶν [k] ὀρνίθων
τινὲς οὕτως [l] ὥστε καὶ ὑπομένειν τοὺς [m] ἐπιχειροῦντας ὀχεύειν.

50 Μεταβάλλει δὲ τὰ ζῷα οὐ μόνον τὰς μορφὰς ἔνια καὶ τὸ

[o] μικρὰ Ca. [p] γένηται P. [q] ἀνατροφὴ Ca. [r] ὑπερβάλλονται Da. [s] ταυτὸ P.Aa.Da.Ea. [t] αὐτοῖς Ca.Ea. [v] δὲ intpp: γὰρ Ca, γὰρ καὶ P.Aa.Da.Ea. [w] τὰ πάθη κατὰ τὰς πράξεις Da. [x] τε om. Aa. [y] μιμουμένους Aa. [z] καὶ post ἄρρενας ante μιμούμεναι P.Aa.Ca.Ea. [a] κάλλιον Aa.Ca.Ea. [b] ὀρροπύγιον P.Ca.Da.Ea. [c] θήλειαι ἔνιαι εἰσίν. ἐνίοτε δὲ P.Aa.Ca.Ea. [d] τινα om. Aa.Ca. [e] ἀπολλομένης Aa. [f] αὐτοὶ] αὐτοὶ αὐτοῖς (vel αὑτοῖς) P.Aa.Ca.Ea. [g] τὴν τῆς θηλείας om. Aa.Ca. [h] πονούμενοι P.Ea, πονούμεναι Aa. [i] τε om. Ea. [k] ὀρνέων Da. [l] ὥστε μήτε (μηκέτι Aa.) κοκκύζειν ἔτι μήτε (μὴ Aa.) ὀχεύειν ἐπιχειρεῖν καὶ ὑπομένειν P.Aa.Ca.Ea. [m] ὀχεύειν ἐπιχειροῦντας Aa.

ἦθος κατὰ τὰς ἡλικίας [n] καὶ τὰς ὥρας, ἀλλὰ καὶ ἐκτεμνόμενα.
Ἐκτέμνεται δὲ τῶν ζῴων ὅσα ἔχει ὄρχεις. Ἔχουσι δ' οἱ
μὲν ὄρνιθες τοὺς ὄρχεις ἐντὸς καὶ τὰ ᾠοτόκα τῶν τετραπόδων
πρὸς τῇ ὀσφύϊ, τὰ δὲ ζῳοτόκα καὶ πεζὰ τὰ μὲν πλεῖστα
ἐκτός, τὰ δ' ἐντός, πάντα [o] δὲ πρὸς τῷ τέλει τῆς γαστρός.
Ἐκτέμνονται δ' οἱ μὲν [p] ὄρνιθες [q] κατὰ τὸ οὐροπύγιον, καθ' 2
ὃ [r] συμπίπτουσιν ὀχεύοντες· ἐνταῦθα γὰρ [s] ἐὰν [t] ἐπικαύσῃ τις
δυσὶν ἢ τρισὶ [v] σιδηρίοις, ἐὰν μὲν [w] ἤδη τέλειον ὄντα, τό τε
[x] κάλλαιον [y] ἔξωχρον [z] γίνεται καὶ οὐκέτι κοκκύζει οὐδ' ἐπι-
χειρεῖ ὀχεύειν, ἐὰν δ' ἔτι νεοττὸν ὄντα, οὐδὲ γίνεται τούτων
οὐδὲν αὐξανομένου. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ [a] ἀνθρώ- 3
πων· ἐὰν μὲν γὰρ παῖδας ὄντας πηρώσῃ τις, οὔτε αἱ ὑστερο-
γενεῖς ἐπιγίνονται τρίχες οὔτε ἡ φωνὴ μεταβάλλει, ἀλλ'
ὀξεῖα διατελεῖ· ἂν δ' ἤδη ἡβῶντας, αἱ μὲν ὑστερογενεῖς τρίχες
ἀπολείπουσι πλὴν τῶν ἐπὶ τῆς ἥβης (αὗται δ' ἐλάττους μέν,
μένουσι δέ), αἱ δ' ἐκ γενετῆς τρίχες οὐκ ἀπολείπουσιν· οὐδεὶς
γὰρ γίνεται εὐνοῦχος φαλακρός. Μεταβάλλει δὲ καὶ ἡ φω- 4
νὴ [b] ἐπὶ τῶν τετραπόδων [c] τῶν ἐκτεμνομένων [d] ἁπάντων εἰς τὸ
θῆλυ. Τὰ μὲν [e] οὖν ἄλλα τετράποδα ἐὰν [f] μὴ νέα ἐκτέμνη-
ται, διαφθείρεται· ἐπὶ δὲ τῶν κάπρων [g] μόνων οὐδὲν διαφέ-
ρει. Πάντα δὲ ἐὰν [h] μὲν [i] νέα ἐκτμηθῇ, μείζω γίνεται τῶν 5
ἀτμήτων καὶ γλαφυρώτερα, ἐὰν δὲ καθεστηκότα ἤδη, οὐκέτι
αὐξάνεται ἐπὶ πλεῖον. Οἱ δ' ἔλαφοι ἐὰν [k] μὲν [l] μή πω τὰ κέ-
ρατα ἔχοντες διὰ τὴν ἡλικίαν ἐκτμηθῶσιν, οὐκέτι φύουσι
κέρατα· ἐὰν δ' ἔχοντας [m] ἐκτέμῃ τις, τό [n] τε μέγεθος ταὐτὸν
μένει τῶν κεράτων, καὶ οὐκ ἀποβάλλουσιν. Οἱ μὲν οὖν μό- 6

[n] καὶ τὰς] καὶ κατὰ τὰς Ca. [o] δὲ om. P. [p] ὄρνιθες] ἄρρενες pr. Aa. [q] παρὰ Da. [r] συμπίπτοντες ὀχεύουσιν· ἐντεῦθεν P. [s] ἂν P.Ca.Da.Ea. [t] ἐπικλύσῃ P.Ea. [v] σιδήροις Aa.Ca. [w] ἴδῃ Ca. [x] κάλλιον P.Aa.Ca.Ea. [y] ἔξωχον P, ἔξω χρὴ Ea. [z] γίγνεσθαι Ea. [a] ἀνθρώπου P.Ca.Ea. [b] ἐπὶ] καὶ ἐπὶ Pa.Aa.Ca.Da. [c] τῶν δ' ἐκτεμνομένων P.Ea. [d] ἁπάντων ἢ πηρουμένων εἰς Da. [e] οὖν om. Ca.Ea. [f] μὴ] μὲν P.Aa.Ca.Ea. [g] μόνον οὐδὲν διαφθείρει P.Da.Ea. [h] μὲν] μὴ Ca. [i] νέα om. Aa.Ca. [k] μὲν om. P.Ca. [l] μή πω τὰ] πτηνωτὰ Aa. [m] ἐκτέμνῃ P. [n] τε om. Aa.Ca.

σχοι ἐκτέμνονται [o] ἐνιαύσιοι, [p] εἰ δὲ μή, αἰσχίους [q] γίνονται καὶ ἐλάττους· οἱ δὲ δαμάλαι ἐκτέμνονται τὸν τρόπον τοῦτον· κατακλίνοντες καὶ ἀποτέμνοντες [r] τῆς ὀσχέας κάτωθεν τοὺς ὄρχεις ἀποθλίβουσιν, εἶτα ἀναστέλλουσι τὰς ῥίζας ἄνω ὡς μάλιστα, καὶ τὴν τομὴν θριξὶ [s] βύουσιν, ὅπως ὁ ἰχὼρ ῥέῃ ἔξω· καὶ ἐὰν φλεγμαίνῃ, [t] κατακαύσαντες τὴν [v] ὀσχέαν [w] ἐπιπάτ-
7 τουσιν. Οἱ δ' ἐνόρχαι τῶν βοῶν ἐὰν ἐκτμηθῶσι, [x] τὸ φανερὸν [y] συγγεννῶσιν. Ἐκτέμνεται δὲ καὶ ἡ καπρία τῶν θηλειῶν ὑῶν, ὥστε μηκέτι δεῖσθαι ὀχείας ἀλλὰ πιαίνεσθαι ταχέως. Ἐκτέμνεται δὲ [z] νηστεύσασα δύο ἡμέρας, ὅταν κρεμάσωσι τῶν
8 ὀπισθίων σκελῶν. Τέμνουσι [a] δὲ [b] τὸ ἦτρον, [c] ᾗ τοῖς ἄρρεσιν οἱ ὄρχεις μάλιστα φύονται· ἐνταῦθα γὰρ ἐπὶ ταῖς μήτραις ἐπιπέφυκεν ἡ καπρία, ἧς μικρὸν ἀποτέμνοντες συρράπτουσιν. Ἐκτέμνονται [d] δὲ καὶ αἱ κάμηλοι αἱ θήλειαι, ὅταν εἰς πόλεμον
9 χρῆσθαι αὐταῖς βούλωνται, ἵνα μὴ ἐν γαστρὶ λάβωσιν. Κέκτηνται δ' ἔνιοι τῶν [e] ἄνω καμήλους καὶ τρισχιλίας· θέουσι δὲ θᾶσσον τῶν [f] Νισαίων ἵππων πολύ, [g] ἐὰν θέωσι, διὰ τὸ μέγεθος τοῦ [h] ὀρέγματος. Ὅλως δὲ μακρότερα [i] γίνεται τὰ ἐκτεμνόμενα ζῷα τῶν ἀτμήτων.

10 Ὠφελοῦνται δὲ τὰ ζῷα καὶ χαίρουσι, καὶ μηρυκάζουσιν ὥσπερ ἐσθίοντα ὅσα μηρυκάζει. Μηρυκάζει δὲ τὰ μὴ [k] ἀμφώδοντα, οἷον βόες καὶ πρόβατα καὶ αἶγες. Ἐπὶ δὲ τῶν ἀγρίων οὐδέν πω συνῶπται, ὅσα μὴ [l] συντρέφεται ἐνίοτε, οἷον
11 ἔλαφος· αὕτη δὲ μηρυκάζει. Πάντα δὲ κατακείμενα [m] μηρυκάζουσι [n] μᾶλλον. Μάλιστα δὲ τοῦ χειμῶνος μηρυκάζουσιν, τά τε κατ' οἰκίαν τρεφόμενα σχεδὸν ἑπτὰ μῆνας τοῦτο

[o] ἐνιαύσια Eᵃ. [p] εἰ] οἱ P. [q] καὶ ἐλάττους γίνονται P.Cᵃ.Dᵃ.Eᵃ. [r] τὰς ὀχείας pr. Aᵃ. [s] βίννουσιν P.Aᵃ.Cᵃ.Eᵃ. [t] κατακαύσαντα Aᵃ. [v] ὀχέαν Cᵃ. [w] ἐπιπλάττουσιν Cᵃ.Dᵃ. [x] τὸ] τὸν P.Eᵃ. [y] συγγενῶσιν Aᵃ, οὐ γεννῶσιν Dᵃ. [z] νηστευσάσης Dᵃ, νηστεύουσα P.Eᵃ. [a] δὲ om. P.Dᵃ.Eᵃ. [b] τὸ ἴτρον P.Eᵃ, τὸν τρόπον Aᵃ.Cᵃ. [c] ᾗ om. Aᵃ.Cᵃ. [d] δὲ om. Eᵃ. [e] ἄνω] ἀνθρώπων P.Dᵃ.Eᵃ. [f] νησσαίων Aᵃ, νησαίων Cᵃ.Dᵃ.Eᵃ, νησιβαίων P. [g] ἐὰν] ἐὰν εἰς πολὺ Dᵃ. [h] ὀρύγματος Aᵃ.Dᵃ. [i] γίνεται] γὰρ γίνεται Aᵃ. [k] ἀμφόδοντα Dᵃ. [l] συστρέφεται Aᵃ.Cᵃ. [m] μηρυκάζει Dᵃ. [n] μᾶλλον—μηρυκάζουσιν om. P.Aᵃ.Cᵃ.Eᵃ.

ποιεῖ· τὰ δ' ἀγελαῖα καὶ ἧττον καὶ ἐλάττονα χρόνον μηρυ-
κάζει διὰ τὸ νέμεσθαι ἔξω. Μηρυκάζει δὲ καὶ τῶν [n] ἀμφω- 12
δόντων ἔνια, οἷον οἵ τε μύες οἱ Ποντικοὶ καὶ οἱ ἰχθύες, καὶ ὃν
καλοῦσιν ἔνιοι ἀπὸ τοῦ ἔργου [o] μήρυκα. Ἔστι δὲ τὰ μὲν
μακροσκελῆ τῶν ζῴων ὑγροκοίλια, τὰ δ' εὐρυστήθη ἐμετικὰ
μᾶλλον, καὶ ἐπὶ τῶν τετραπόδων καὶ ἐπ' ὀρνίθων καὶ ἐπ' ἀν-
θρώπων ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.

Τῶν δ' ὀρνέων πολλὰ μεταβάλλουσι κατὰ τὰς ὥρας καὶ 49
τὸ χρῶμα καὶ τὴν φωνήν, οἷον ὁ κόττυφος ἀντὶ μέλανος B
[p] ξανθός, καὶ τὴν φωνὴν [q] ἴσχει [r] ἀλλοίαν· ἐν μὲν γὰρ [s] τῷ
θέρει [t] ᾄδει, τοῦ δὲ χειμῶνος παταγεῖ [v] καὶ φθέγγεται θορυ-
βῶδες. Μεταβάλλει δὲ καὶ ἡ κίχλη τὸ χρῶμα· τοῦ μὲν γὰρ 2
χειμῶνος [w] ψαρὰ τοῦ δὲ θέρους [x] ποικίλα [y] τὰ περὶ τὸν αὐ-
χένα [z] ἴσχει· τὴν μέντοι φωνὴν οὐδὲν μεταβάλλει. Ἡ δ'
ἀηδὼν ᾄδει μὲν συνεχῶς ἡμέρας καὶ νύκτας δεκαπέντε, ὅταν τὸ
ὄρος ἤδη δασύνηται· μετὰ δὲ ταῦτα ᾄδει μέν, συνεχῶς δ'
οὐκέτι. Τοῦ δὲ θέρους [a] προϊόντος ἄλλην ἀφίησι φωνὴν καὶ 3
οὐκέτι [b] παντοδαπὴν οὐδὲ τραχεῖαν καὶ ἐπιστρεφῆ ἀλλ' ἁπλῆν,
καὶ τὸ χρῶμα μεταβάλλει, καὶ ἔν [c] γε Ἰταλίᾳ [d] τὸ ὄνομα
ἕτερον καλεῖται περὶ τὴν ὥραν ταύτην. Φαίνεται δ' οὐ πο-
λὺν χρόνον· φωλεῖ γάρ. Μεταβάλλουσι [e] δὲ καὶ οἱ [f] ἐρίθα- 4
κοι καὶ οἱ καλούμενοι [g] φοινίκουροι ἐξ ἀλλήλων· ἔστι δ' ὁ μὲν
[f] ἐρίθακος χειμερινόν, οἱ δὲ [g] φοινίκουροι θερινοί, διαφέρουσι
δ' ἀλλήλων οὐθὲν ὡς εἰπεῖν ἀλλ' ἢ [h] τῇ χρόᾳ μόνον. Ὡσαύ-
τως δὲ καὶ αἱ [i] συκαλίδες καὶ οἱ μελαγκόρυφοι· καὶ γὰρ
οὗτοι μεταβάλλουσιν εἰς ἀλλήλους. Γίνεται δ' ἡ μὲν [i] συ- 5
καλὶς περὶ τὴν ὀπώραν, ὁ δὲ μελαγκόρυφος εὐθέως μετὰ

[n] ἀμφοδόντων D[a]. [o] μήρυκαν P, μηρυκᾶν A[a].C[a]. [p] ἔξανθος A[a].C[a]. [q] ἴσχει] ἴσχει δ' C[a], δ' ἴσχει A[a]. [r] ἀλλοίαν om. P.E[a]. [s] τοῦ θέρους P, τῷ χειμῶνι A[a]. [t] ᾄδει τοῦ χειμῶνος καὶ παταγεῖ C[a], πατταγεῖ ἐν δὲ τῷ θέρει ᾄδει A[a], om. P.E[a]. [v] καὶ om. E[a]. [w] ψάρα A[a].C[a]. [x] ποικιλία A[a]. [y] τὰ] τά τε P.E[a], τόν τε A[a]. [z] ἰσχία A[a].C[a]. [a] περιόντος A[a].C[a]. [b] παντοδαπῆ P. [c] γε om. A[a].C[a]. [d] τὸ] δὲ τὸ A[a]. [e] δὲ] γὰρ A[a]. [f] ἐριθακοὶ et mox ἐριθακὸς A[a]. [g] φοινικοῦροι utrobique P.D[a].E[a]. [h] τὸ χρῶμα P. [i] συκαλλίδες et mox συκαλλὶς P.C[a].D[a].E[a].

τὸ φθινόπωρον. Διαφέρουσι δὲ [k]καὶ οὗτοι οὐθὲν ἀλλήλων πλὴν τῇ χρόᾳ καὶ τῇ φωνῇ. Ὅτι δ' [l]ὁ αὐτός ἐστιν ὄρνις, ἤδη ὦπται περὶ τὴν μεταβολὴν [m]ἑκάτερον τὸ γένος τοῦτο, οὔπω δὲ τελέως [n]μεταβεβληκότα οὐδ' ἐν θατέρῳ εἴδει ὄντα.
6 Οὐδὲν δ' ἄτοπον εἰ ἐπὶ τούτων αἱ φωναὶ μεταβάλλουσιν ἢ τὰ χρώματα, ἐπεὶ καὶ ἡ φάττα τοῦ μὲν χειμῶνος οὐ φθέγγεται (πλὴν ἤδη ποτὲ εὐδίας ἐκ χειμῶνος σφοδροῦ [o]γενομένης ἐφθέγξατο καὶ [p]ἐθαυμαστώθη ὑπὸ τῶν ἐμπείρων), ἀλλ' ὅταν
7 ἔαρ γένηται, τότε ἄρχεται φωνεῖν. Τὸ δ' ὅλον τὰ ὄρνεα καὶ μάλιστα [q]καὶ πλείστας ἀφίησι φωνάς, [r]ὅταν ὦσι περὶ τὴν ὀχείαν. Μεταβάλλει δὲ καὶ ὁ κόκκυξ [s]τὸ χρῶμα καὶ τῇ φωνῇ οὐ σαφηνίζει, ὅταν μέλλῃ ἀφανίζεσθαι· ἀφανίζεται δ' ὑπὸ κύνα, φανερὸς δὲ γίνεται ἀπὸ τοῦ ἔαρος ἀρξά-
8 μενος μέχρι κυνὸς ἐπιτολῆς. Ἀφανίζεται δὲ καὶ ἣν καλοῦσί τινες οἰνάνθην ἀνίσχοντος τοῦ [t]σειρίου, δυομένου δὲ [v]φαίνεται· [w]φεύγει δὲ ὁτὲ μὲν τὰ ψύχη ὁτὲ δὲ τὴν ἀλέαν. Μεταβάλλει δὲ καὶ [x]ὁ ἔποψ τὸ χρῶμα καὶ τὴν ἰδέαν, ὥσπερ πεποίηκεν Αἰσχύλος [y]ἐν τοῖσδε.

9 [z]Τοῦτον δ' ἐπόπτην [a]ἔποπα τῶν αὑτοῦ κακῶν
πεποικίλωκε, κἀποδηλώσας ἔχει
[b]θρασὺν πετραῖον ὄρνιν ἐν [c]παντευχίᾳ,
[d]ὃς ἦρι μὲν [e]φαίνοντι [f]διαπάλλει πτερόν
[g]κίρκου [h]λεπάργου. Δύο [i]γὰρ οὖν μορφὰς [k]φανεῖ,
παιδός τε [l]χαὐτοῦ νηδύος μιᾶς [m]ἄπο.
Νέας [n]δ' ὀπώρας [o]ἡνίκ' ἂν ξανθῇ στάχυς,

[k] καὶ om. Eᵃ. [l] ὁ om. Aᵃ.Cᵃ. [m] ἑκάτερον γένος τούτων Aᵃ.Cᵃ. [n] μεταβεβληκότος P.Eᵃ. [o] γενομένου P.Aᵃ. [p] ἐθαυμάσθη P.Aᵃ.Dᵃ.Eᵃ. [q] καὶ post μάλιστα om. Aᵃ. [r] ὅταν ὦσι περὶ τὴν ὀχείαν om. Eᵃ. [s] τὸ] καὶ τὸ P.Aᵃ.Dᵃ.Eᵃ. [t] συρίου P. [v] φθέγγεται Eᵃ, φεύγεται P, φεύγει Aᵃ.Cᵃ. [w] φεύγει γὰρ ὁτὲ Dᵃ. [x] ὁ om. Eᵃ. [y] ἐν δὲ τοῖς Aᵃ, om. P.Eᵃ. [z] τοῦτον δ' om. Aᵃ. [a] ἔπονα Aᵃ.Cᵃ, ἔπ α P. [b] θρασὺν om. Cᵃ. [c] παντευχίᾳ ὃς] παντὶ εὐχίαιος Cᵃ, πατρὶ εὐχιαῖος Aᵃ. [d] ὃς—λεπάργου om. P.Eᵃ. [e] φαίνονται Aᵃ.Cᵃ. [f] διαβάλλει Aᵃ.Cᵃ.Dᵃ. [g] κέρβου Aᵃ. [h] λεπαργοῦ Aᵃ, δ' ἐπάγρου Dᵃ. [i] γὰρ om. Eᵃ. [k] φαίνει Aᵃ.Cᵃ.Dᵃ. [l] καὐτοῦ P.Aᵃ.Cᵃ.Dᵃ.Eᵃ. [m] ἄπο] δ' ἀπὸ Cᵃ. [n] δ'] ἐστιν Eᵃ, om. Cᵃ. [o] ἵνα καταξανθῇ P.Aᵃ.Cᵃ.Eᵃ.

[p] στικτή νιν αὖθις [q] ἀμφινωμήσει [r] πτέρυξ.
ἀεὶ δὲ [s] μίσει [t] τῶνδ' [v] ἄπ' ἄλλον εἰς τόπον
[w] δρυμοὺς ἐρήμους καὶ πάγους ἀποικίσει.

Εἰσὶ δὲ τῶν ὀρνίθων οἱ μὲν κονιστικοί, οἱ δὲ [x] λοῦσται, 10
οἱ δ' οὔτε κονιστικοὶ οὔτε [y] λοῦσται. Ὅσοι μὲν μὴ πτητικοὶ ἀλλ' ἐπίγειοι, κονιστικοί, οἷον [z] ἀλεκτορίς, πέρδιξ, [a] ἀτταγήν, [b] κορύδαλος, [c] φασιανός· τῶν δ' [d] εὐθυωνύχων ἔνιοι, καὶ ὅσοι περὶ ποταμὸν ἢ ἕλη ἢ [e] θάλασσαν διατρίβουσι, λοῦνται· οἱ δ' ἄμφω, καὶ [f] κονίονται καὶ λοῦνται, οἷον περιστερὰ καὶ στρουθός· τῶν δὲ γαμψωνύχων οἱ πολλοὶ οὐδέτερον. Ταῦ- 11
τα μὲν οὖν τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, ἴδιον δ' ἐνίοις συμβαίνει τῶν ὀρνιθίων τὸ ἀποψοφεῖν, οἷον καὶ ταῖς τρυγόσιν· ποιοῦνται δὲ καὶ περὶ τὴν ἕδραν κίνησιν οἱ τοιοῦτοι ἰσχυρὰν ἅμα τῇ φωνῇ.

Κ.

Προϊούσης δὲ τῆς ἡλικίας ἀνδρὶ καὶ γυναικί, [g] τοῦ [h] μὴ γεννᾶν ἀλλήλοις [i] συνόντας τὸ αἴτιον ὁτὲ μὲν ἐν ἀμφοῖν ἐστίν, ὁτὲ δ' ἐν θατέρῳ μόνον. Πρῶτον μὲν οὖν ἐπὶ τοῦ θήλεος δεῖ θεωρεῖν τὰ περὶ τὰς ὑστέρας ὅπως ἔχει, ἵν' εἰ μὲν ἐν ταύταις τὸ αἴτιον, αὗται τυγχάνωσι θεραπείας, εἰ δὲ μὴ ἐν ταύταις, περὶ ἕτερόν τι τῶν αἰτίων ποιῶνται τὴν ἐπιμέλειαν.
Ἔστι δ', ὥσπερ καὶ περὶ ἄλλο μέρος, φανερὸν εἰ 2

[p] στικτῆνι μανθεὶς A^a, στικτῆινιναααις C^a, τίκτει νῦν αὖθις E^a, τίκτειν ἵν' αὖθις P. [q] ἀμφινομήση $A^a.C^a$, ἀμφινωὔμηση $P.E^a$, ἀμφινομήσει D^a. [r] πτερύξαι εἰ δὲ μ. A^a, πτερύξαι εἶδε μ. C^a. [s] μισεῖ $P.A^a.D^a.E^a$. [t] τὸν δὲ $P.E^a$. [v] ἀπάλλου E^a, ἀσπάλλον P, ἁπαλῶν A^a. [w] δρυμὸς E^a. [x] λοῦνται $P.D^a.E^a$. [y] λοῦνται D^a, λούονται $P.E^a$. [z] ἀλέκτορες D^a. [a] ἀτταγὴς E^a, ἀτταγὶς $P.A^a.C^a.D^a$. [b] κορύδαλλος P, κορυδαλλός $C^a.D^a$. [c] φασσιανός $A^a.C^a$. [d] εὐθυονύχων C^a. [e] θάλατταν C^a. [f] κονιῶνται $A^a.C^a$.

Codices $D^a.F^a.G^a$. et capite primo Q, quorum G^a. libro septimo, qui ipsi nonus est, extremo σημείωσαι ὅτι ἐν τῷ λατινικῷ εὕρομεν καὶ δέκατον βιβλίον τῶν περὶ τὰ ζῶα ἱστοριῶν, οὗ ἡ ἀρχὴ "προϊούσης δὲ τῆς ἡλικίας ἡ τοῦ μὴ—θατέρῳ ἐστίν." οὐκ οἶδα εἰ τοῦτο τὸ βιβλίον εὑρίσκεται καὶ ἐν τῷ ἑλληνικῷ· μέχρι γὰρ τοῦ νῦν οὐκ ἐνέτυχον αὐτῷ. ubi manus recentior ἀλλὰ νῦν ἐνετύχομεν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ ἑλληνικῷ, κἀνταῦθα ἐνεγράψαμεν. Eadem paullo ante, ubi est τέλος τοῦ παρόντος βιβλίου, οὐ τοῦ καθόλου adscribit τῶν ἱστοριῶν βιβλίου, ἀλλὰ τοῦ ἐννάτου δηλονότι· εὕρηται γὰρ καὶ δέκατον. [g] τοῦ om. G^a. [h] μὴ om. D^a. [i] συνιόντας Q.

ὑγιαίνει, ὅταν τὸ ἔργον τὸ αὑτοῦ ἱκανῶς ἀποτελῇ καὶ ἄλυπόν
τε ᾖ καὶ μετὰ τὰς ἐργασίας ἄκοπον, οἷον ὀφθαλμὸς ὅταν λή-
μην τε μηδεμίαν ποιῇ καὶ ὁρᾷ καὶ μετὰ τὴν ὅρασιν μὴ τα-
3 ράττηται μηδ' ἀδυνατῇ ὁρᾶν πάλιν. Οὕτω καὶ ὑστέρα ἡ
πόνον τε μὴ παρέχουσα, καὶ ὃ ἐκείνης ἐστί, τοῦθ' ἱκανῶς
ἀπεργαζομένη, καὶ μετὰ τὰ ἔργα μὴ ἀδύνατος ἀλλ' ἄκοπος.
4 Λέγεται δὲ καὶ μὴ καλῶς ἔχουσαν τὴν ὑστέραν ὅμως πρὸς τὸ
ἔργον [k] τὸ [l] αὐτῆς [m] ἔχειν καλῶς καὶ ἀλύπως, ἂν μὴ ταύτης
χεῖρον τὸ ἔργον ἐστὶν αὐτῆς ἔχειν, ὥσπερ ὄμμα [n] οὐδὲν κωλύει
αὐτὸ ὁρᾶν ἀκριβῶς, μὴ ἔχοντος τοῦ ὀφθαλμοῦ [o] καλῶς πάντα
5 τὰ μόρια, ἢ εἰ [p] φῦμά τι ὄν. Ὁμοίως δὲ [q] καὶ ὑστέρα, εἰ εὖ
[r] ἔχει τοῦ ἐπικαίρου τόπου, οὐθὲν ἂν πρὸς τοῦτο βλάπτοι.
Δεῖ [s] δὴ τὴν ἔχουσαν καλῶς ὑστέραν πρῶτον μὲν τῷ τόπῳ
μὴ ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ εἶναι, ἀλλ' ὁμοίως τῇ θέσει· πλὴν
γίγνεσθαι τὸ πορρώτερον ἄνευ πάθους καὶ λύπης, καὶ μηδὲν
6 ἀναισθητοτέρας εἶναι θιγγανομένας. Τοῦτο δὲ κρίνειν οὐ
χαλεπόν. Ὅτι δὲ δεῖ τοιαύτας εἶναι, ἐκ τῶνδε φανερόν.
Εἴτε γὰρ μὴ πλησίον [t] προσίασιν, οὐκ ἔσονται ἅμα σπαστι-
καί· πόρρω γὰρ αὐταῖς ἔσται ὁ τόπος ὅθεν δεῖ ἀναλαβεῖν.
Εἰ δὲ μὴ πλησίον μένουσι καὶ μὴ [v] οἷαι ἐπανιέναι πορρωτέρω,
7 κωφότεραι ἔσονται. Διαθιγγάνεσθαι δ' ἀεί, ὥστε μὴ ταχὺ
ἀνοίγεσθαι, δεῖ τοῦτο σφόδρα ποιεῖν καὶ εὐηκόους εἶναι.
Ταῦτά τε οὖν χρὴ ὑπάρχειν, ὅσαις τε μὴ ὑπάρχει, αὗται θε-
ραπείας δέονται τινός· καὶ τὰ καταμήνια [w] γίνεσθαι καλῶς,
τοῦτο δ' ἐστὶ δι' ἴσων χρόνων καὶ μὴ πεπλανημένως, ὑγιαί-
8 νοντος τοῦ σώματος. Σημαίνει γὰρ οὕτω γινόμενα καλῶς
ἔχειν ἀνοίγεσθαι καὶ δέχεσθαι τὴν ἐκ τοῦ σώματος ὑγρότη-
τα, ὅταν τὸ σῶμα διδῷ. Ὅταν δὲ πλεονάκις ἢ ἐλαττονά-
κις ἢ πεπλανημένως ἀφιῶσι, τοῦ ἄλλου σώματος μὴ συναι-
τίου ὄντος ἀλλ' ὑγιαίνοντος, ἀνάγκη τοῦτο συμβαίνειν δι'

[k] τὸ post ἔργον om. Fa. [l] ἑαυτῆς Da. [m] ἔχει Fa. [n] οὐδὲν om. Da.Fa.Ga. [o] καλῶς om. Fa. [p] μά τι ὄν in lacuna om. Fa, τι om. Q. [q] καὶ] καὶ ἡ Fa. [r] ἔχοι Da. [s] δὲ Fa. [t] προσιᾶσιν Fa. [v] οἶναι Ga, εἶναι Q.Fa. [w] γίνεται Q.

αὐτάς. Καὶ διὰ κωφότητα οὐκ ἀνοίγονται δ᾽ ἐν τοῖς καιροῖς, 9
ὥστ᾽ ὀλίγα δέχονται, ἢ μᾶλλον ἐπισπῶνται τὸ ὑγρὸν διά
τινα φλεγμασίαν αὐτῶν, ὥστε θεραπείας σημαίνουσι δεόμε-
ναι, ὥσπερ καὶ ὀφθαλμοὶ καὶ κύστις καὶ κοιλία καὶ τἆλλα·
πάντες γὰρ οἱ τόποι φλεγμαίνοντες ἕλκουσιν ὑγρότητα τοι-
αύτην, ἣ πέφυκεν ἐκκρίνεσθαι εἰς ἕκαστον τόπον, ἀλλ᾽ οὐ
τοιαύτη ἢ τοσαύτη. Ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ὑστέρα πλείω ἀποδι- 10
δοῦσα σημαίνει φλεγματικόν τι πάθος, ἐὰν ὅμοια μὲν πλείω
δ᾽ ἀποδιδῷ. Ἐὰν δ᾽ [x] ἀνόμοια καὶ σεσημμένα μᾶλλον, οἷα
ταῖς ὑγιαινούσαις προέρχεται, τοῦτο μὲν ἤδη πάθος καὶ ἐπί-
δηλον γίνεται· ἀνάγκη γὰρ καὶ πόνους τινὰς ἐπισημαίνειν
[y] ἐχούσης ὡς οὐ δεῖ. Ταῖς δ᾽ ὑγιαινούσαις τὰ λευκὰ καὶ σε- 11
σημμένα προέρχεται, ταῖς μὲν καὶ ἀρχομένων, ταῖς δὲ πλεί-
σταις ληγόντων τῶν καταμηνίων. Ὅσαις μὲν οὖν σεσημμένα
μᾶλλον γίνεται ἢ ταῖς ὑγιαινούσαις, ἢ ἄτακτα, πλείω ἢ ἐλάτ-
τω, μᾶλλον δέονται θεραπείας ὡς ἐμποδιζόντων πρὸς τὴν
[z] τέκνωσιν. Ὅσαις δὲ τοῖς χρόνοις μόνον ἀνωμάλοις καὶ μὴ 12
δι᾽ ἴσου, ἧττον μὲν διακωλυτικὸν τὸ πάθος, διασημαίνει μέν-
τοι τῆς ὑστέρας τὴν ἕξιν [a] κινουμένην καὶ οὐκ ἀεὶ ὁμοίως μέ-
νουσαν. Ἔστι δὲ τοῦτο τὸ πάθος οἷον μὲν βλάψαι τὰς εὐ-
φυεῖς πρὸς τὴν σύλληψιν, οὐ μέντοι νόσος, ἀλλὰ τοιοῦτόν τι
πάθος οἷον καθίστασθαι καὶ ἄνευ θεραπείας, ἂν μή [b] τι προσ-
εξαμαρτάνῃ αὐτή. Ἐαν δὲ μεταβάλλωσι τῇ τάξει ἢ τῷ 13
πλήθει, τοῦ ἄλλου σώματος μὴ [c] ὁμοίως ἔχοντος ἀλλ᾽ ὁτὲ
μὲν ὑγροτέρου ὁτὲ δὲ ξηροτέρου, οὐθὲν αἴτιαι αἱ ὑστέραι,
ἀλλὰ δεῖ καὶ ἀκολουθεῖν αὐτὰς τῇ τοῦ σώματος ἕξει, δεχομέ-
νας καὶ ἀφιείσας κατὰ λόγον. Ἐὰν μὲν οὖν ὑγιαίνοντος τοῦ 14
σώματος μεταβάλλοντος δὲ τοῦτο ποιῶσιν, οὐθὲν αὐταὶ δέον-
ται θεραπείας· ἐὰν δὲ νοσοῦντος, ἢ ἐλάττω ἀποδίδωσι διὰ τὸ
ἄλλοθί που ἀναλίσκεσθαι τὸ περίττωμα, ἢ κάμνει τὸ σῶμα.
Ἐὰν δὲ πλείω ἀφιῶσι διὰ τὸ δεῦρο ἐξερεύγεσθαι τὸ σῶμα, 15

[x] ὅμοια Q.Da.Fa.Ga. [y] ἐχούσας Q.Fa. [z] τέκνωσιν] νέωσιν Q.Da.Fa.Ga. [a] κοινουμένην Ga. [b] τι] τε Fa. [c] ὁμοίου Fa.

οὐδὲ τοῦτο σημαίνει αὐτάς γε τὰς ὑστέρας δεῖσθαι θεραπείας,
ἀλλὰ τὸ σῶμα. Ὡς ὅσαις συμμεταβάλλει ταῖς ἕξεσι τοῦ
σώματος τὰ γυναικεῖα, δηλοῖ ὅτι οὐθὲν αἴτιον ἐν ταῖς ὑστέ-
16 ραις ἐστίν, ὅτι ὑγιαίνουσαι διατελοῦσιν. Αὗται δ' αὐτῶν
ὁτὲ μὲν ἀρρωστότεραι, ὁτὲ δὲ ἰσχύουσι μᾶλλον, καὶ ὁτὲ μὲν
ὑγρότεραι, ὁτὲ δὲ ξηρότεραι. Καὶ φοιτᾷ αὐταῖς, ὅταν μὲν
πλεῖον τὸ σῶμα αὐτοῦ, πλείω, ὅταν δ' ἔλαττον, ἐλάττω, καὶ
ἐὰν μὲν ὑγρόν, ὑδαρέστερα, ἐὰν δὲ ξηρόν, ἐναιμότερα. [d] Καὶ
ἄρχονται μὲν ἐκ λευκῶν γαλακτοειδῶν, ἀνόσμων μενουσῶν·
τὰ δὲ φοινικᾶ μέν, ἀπολήγοντα δὲ λευκότερα, ἐσχάτης [e] κα-
17 ταμίξεως. [f] Ὀσμὴν δ' ἔχει τὰ λευκὰ ταῦτα οὐ σηπεδόνος,
ἀλλὰ δριμυτέραν καὶ βαρυτέραν, οὔτε πύου· καὶ ἄνευ μὲν τή-
ξεως, μετὰ μέντοι θερμασίας, ὅταν οὗτος ᾖ ὁ τρόπος τῶν
σημείων. Ὅσαις μὲν [g] οὖν οὕτω συμβαίνει, ταύταις ἔχουσιν
ὡς δεῖ τὰ περὶ τὰς ὑστέρας πρὸς τὴν τέκνωσιν.
2 Καὶ πρῶτον ταῦτα σκεπτέον, εἰ καλῶς ἔχει, μετὰ δὲ
ταῦτα πῶς ἔχει τὸ [h] στόμα τῶν ὑστερῶν. Δεῖ γὰρ εἰς ὀρ-
θὸν ἔχειν· εἰ δὲ μή, οὐχ ἕλξουσιν εἰς αὐτὰς τὸ σπέρμα.
2 Εἰς τὸ πρόσθεν γὰρ αὐτῶν καὶ ἡ γυνὴ προΐεται, ὡς δῆλον,
ὅταν ἐξονειρώττωσιν αὗται τελέως· τότε γὰρ οὗτος ὁ τόπος
θεραπείας δεῖται αὐταῖς ὑγρανθείς, ὥσπερ εἰ ἀνδρὶ συνεγί-
νετο, ὡς προϊεμένων ἐνταῦθα καὶ τὸ παρὰ τοῦ ἀνδρός, εἰς
3 τὸν αὐτὸν τόπον καὶ οὐχὶ εἰς τὰς ὑστέρας εἴσω. Ἀλλ' ὅταν
ἐνταῦθα προΐωνται, ἐντεῦθεν σπῶσι τῷ πνεύματι, οἷον αἱ
ῥῖνες, καὶ αἱ ὑστέραι τὸ σπέρμα. Διὸ καὶ παντὶ σχήματι
συνοῦσαι κυΐσκονται, ὅτι εἰς τὸ πρόσθεν παντελῶς ἐχούσης
γίγνεται καὶ αὐταῖς καὶ τοῖς ἀνδράσιν ἡ πρόεσις τοῦ σπέρ-
ματος· εἰ δ' εἰς αὐτήν, οὐκ ἂν πάντως [i] συγγινόμεναι συνε-
4 λάμβανον. Ἐὰν δὲ μὴ εἰς ὀρθὸν βλέπωσιν αἱ ὑστέραι ἀλλ'
ἢ πρὸς τὰ ἰσχία ἢ πρὸς τὴν ὀσφὺν ἢ πρὸς τὸ ὑπογάστριον,

[d] καὶ—μενουσῶν om. Q.Fa.Ga. [e] καταλήξεως Q.Da.Fa.Ga. [f] οὐ μὴν Q.Fa. [g] οὖν om. pr. Q. [h] σῶμα Q.Da.Ga. [i] συγγενόμεναι Da.

ἀδύνατον συλλαβεῖν διὰ τὴν προειρημένην αἰτίαν, ὅτι ἀνε-
λέσθαι οὐκ ἂν δύναιτο τὸ σπέρμα. Ἐὰν μὲν οὖν ἰσχυρῶς 5
τῇ φύσει οὕτως ἔχωσιν ἢ ὑπὸ νόσου, ἀνίατον τὸ πάθος· ἐὰν
δ' ᾖ ῥῆγμα ἢ φύσει [k] ἢ ὑπὸ τῆς νόσου διὰ φλεγμασίαν συ-
σπασάσης, ἐπὶ θάτερα αὐτῇ τὸ πάθος. Ταῖς δὲ μελλούσαις
ἐγκύοις ἔσεσθαι δεῖ, καθάπερ εἴρηται, τὸ στόμα εἰς ὀρθὸν
εἶναι, καὶ πρὸς τούτοις ἀνοίγεσθαι καλῶς. Λέγω δὲ τὸ 6
καλῶς τοιοῦτον, ὅπως ὅταν ἄρχηται τὰ γυναικεῖα, θιγγανό-
μενον ἔσται τὸ στόμα μαλακώτερον ἢ πρότερον, καὶ μὴ διε-
στομωμένον φανερῶς. Ἀλλ' εἰ οὕτως ἔχοντος, τὰ πρῶτα
σημεῖα τὰ λευκὰ φοιτάτω. Ὅταν δὲ [l] σαρκικώτερα ᾖ τὴν 7
χρόαν τὰ σημεῖα, φανερῶς ἔσται ἀνεστομωμένη ἄνευ ἀλγή-
ματος, κἂν θιγγάνῃ [m] κἂν μὴ θιγγάνῃ, καὶ μήτε κωφότητα
μήτε στόμα ἀλλοιότερον αὐτὸ αὑτοῦ. Ληξάντων δὲ τῶν
γυναικείων διεστομωμένον ἔστω σφόδρα καὶ ξηρόν, ἀλλὰ μὴ
σκληρόν, ἡμέραν ὅλην καὶ ἡμίσειαν ἢ καὶ δύο ἡμέρας. Ταῦτα 8
γὰρ σημαίνει οὕτω γιγνόμενα ὅτι καλῶς ἔχουσιν αἱ ὑστέραι
καὶ ποιοῦσι τὸ αὑτῶν ἔργον, τῷ μὲν μὴ εὐθὺς ἀνεστομῶσθαι
ἀλλὰ μαλακὸν τὸ στόμα γίνεσθαι, ὅτι ἅμα τῷ ἄλλῳ σώ-
ματι λυομένῳ λύονται, καὶ οὐκ ἐμποδίζουσι, καὶ ἀφιᾶσι
πρῶτον τὰ [n] ἀπ' αὐτοῦ τοῦ στόματος, ὅταν δὲ πλείω τὸ
σῶμα [o] προΐηται, ἀναστομοῦνται· ὅπερ ἐστὶ στόματος ὑγιει-
νῶς ἔχοντος. Παυσαμένων δὲ τῶν σημείων τοῦ μὴ εὐθὺς 9
συμπίπτειν, σημαίνουσιν ὅτι, ἂν ἀπορήσῃ, κεναὶ καὶ ξηραὶ
γίνονται καὶ διψηραί, καὶ οὐκ ἔχουσι λείψανα περὶ τὴν
δίοδον. [p] Προσσπαστικαὶ οὖν οὖσαι σημαίνουσι καλῶς ἔχειν 10
πρὸς τὸ συλλαβεῖν πλησιάσαντος, ὅταν οὕτως ἔχωσιν ἄνευ
ἄλγους καὶ μετὰ ἀναισθησίας. Τό τε μὴ ἀλλοιότερον ἔχειν
τὸ σῶμα ἀγαθόν· καὶ γὰρ τοῦτο σημαίνει ὅτι οὐδέν ἐστιν ὃ
κωλύει μὴ συμμύειν αὐτὰς ὅταν δέῃ.

Περὶ μὲν οὖν τὸ στόμα τῶν ὑστερῶν ἐκ τούτων ἡ σκέψις 3

[k] ἢ ante ὑπὸ om. Q.Fa.Ga. [l] σαρκινώτερα Da. [m] κἂν μὴ θιγγάνῃ om. Da. [n] ἀφ' αὐτοῦ Da. [o] προΐενται ἀναστομοῦντα Q.Da.Fa.Ga: correxit Sylburgius. [p] προσπαστικαὶ Q.Fa.

ἐστίν, εἰ ἔχει ὡς δεῖ ἢ μή. Περὶ αὐτὴν δὲ τὴν ὑστέραν δεῖ συμβαίνειν τοιαῦτα μετὰ τὴν κάθαρσιν, πρῶτον μὲν ἐν τοῖς ὕπνοις ὡς συγγινομένην τῷ ἀνδρὶ καὶ προϊεμένην, ὡς ἂν εἰ παρεπλησίαζε, [q] ῥᾳδίως· ἂν τοῦτο φαίνηται πλεονάκις πά-
2 σχουσα, ἄμεινον. Καὶ ἀνισταμένην ὁτὲ μὲν δεῖσθαι θεραπείας οἵας ὅταν πλησιάσῃ ἀνδρί, ὁτὲ δὲ ξηρασίας· τὴν δὲ ξηρότητα ταύτην μὴ συνεχῆ, ἀλλ' ὕστερον μετὰ τὴν ἔγερσιν ἐξυγραίνεσθαι ὁτὲ μὲν θᾶττον ὁτὲ δ' ὀψιαίτερον καὶ ὅσον εἰς ἥμισυ τῆς ἡμέρας βραχείας προελθούσης. Ἡ δ' ὑγρότης
3 ἔστω τοιαύτη οἵα ὅταν [r] πλησιάσῃ τῷ ἀνδρί. Πάντα γὰρ ταῦτα σημαίνει δεκτικὴν τὴν ὑστέραν εἶναι τοῦ διδομένου, καὶ προσσπαστικὰς τὰς κοτυληδόνας, καὶ καθεκτικὰς ὧν λαμ-
4 βάνουσι, καὶ ἀκούσας ἀφιείσας. Ἔτι φύσας ἐγγίγνεσθαι ἄνευ πάθους, ὥσπερ ἡ κοιλία, καὶ ἀφιέναι, καὶ μεγάλας γινομένας καὶ ἐλάττους αὐτῶν, ἄνευ νόσου· καὶ γὰρ ταῦτ' ἀποδηλοῖ αὐτάς, ὅτι οὐδὲν στερεώτεραι τοῦ δέοντός εἰσιν, οὔτε κωφαὶ οὔτε φύσει οὔτε νόσῳ, ἀλλὰ δύνανται, ὡς ἂν δέξωνται, αὐξανομένῳ παρέχειν χώραν. Ἔχουσι δὲ καὶ διάτασιν.
5 Ὅταν δὲ τοῦτο μὴ γίγνηται, ἢ πυκνότεραί εἰσιν ἢ ἀναισθητότεραι ἢ φύσει ἢ νόσῳ. Διὸ καὶ οὐ δύνανται τρέφειν, ἀλλὰ καὶ διαφθείρουσι τὰ ἔμβρυα, ἐὰν μὲν σφόδρα τοιαῦται ὦσιν, ἔτι μικρὰ ὄντα, ἐὰν δ' ἧττον, μείζω· ἐὰν δὲ πάνυ ἠρέμα, φαυλότερα ἐκτρέφουσι [s] τὰ ἔκγονα καὶ οἷον ἐν ἀγ-
6 γείῳ φαύλῳ τραφέντα. Ἔτι δὲ θιγγανομένης τὰ ἐπὶ δεξιὰ καὶ τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ὁμαλὰ αὐτῆς εἶναι, καὶ τἆλλα τούτοις ὁμοίως. Καὶ ἐν τῇ πρὸς τὸν ἄνδρα συνουσίᾳ μεταξὺ ὑγραί-
7 νεσθαι, μὴ πολλάκις δὲ [t] μηδὲ σφόδρα. Ἔστι δὲ τοῦτο τὸ πάθος οἷον ἵδρωμα τοῦ τόπου, ὥσπερ καὶ τῷ στόματι σιάλου πολλαχοῦ μὲν καὶ πρὸς τὴν φορὰν τῶν σιτίων, καὶ ὅταν λαλῶμεν καὶ ἐργαζώμεθα αὐτοὶ πλέον· καὶ τοῖς ὄμμασι δακρύομεν πρὸς τὰ λαμπρότερα ὁρῶντες, καὶ ὑπὸ ψύχους καὶ θερμότητος ἰσχυροτέρας, ἧς κρατεῖ τὰ μόρια ταῦτα,

[q] ῥᾳδίως om. Ga. [r] πλησιάζῃ Fa. [s] τὰ] δὲ τὰ Q.Da.Fa.Ga.
[t] μηδὲ] μὴ Fa.

ὅταν τύχῃ ὑγροτέρως ἔχοντα. Οὕτω καὶ αἱ ὑστέραι ὑγραί- 8
νονται ἐργαζόμεναι, ὅταν τύχωσιν ὑγροτέρας διαθέσεως.
Πάσχουσι δὲ τοῦτο τὸ πάθος καὶ αἱ μάλιστα καλῶς πεφυ-
κυῖαι. Διὸ θεραπείας ἀεὶ δέονται αἱ γυναῖκες ἢ πλείονος ἢ
ἐλάττονος, ὥσπερ καὶ τὸ στόμα πτύσεως. Ἀλλ' ἐνίαις 9
τοσαύτη ὑγρασία γίνεται, ὥστε μὴ δύνασθαι καθαρὸν τὸ τοῦ
ἀνδρὸς ἀνασπάσαι διὰ τὴν σύμμιξιν τῆς γιγνομένης ἀπὸ τῆς
γυναικὸς ὑγρότητος. Πρὸς δὲ τούτοις τοῖς πάθεσι καὶ 10
τοσόνδε δεῖ κατανοεῖν, εἰ συμβαίνει, ὅταν δόξῃ ἐν τῷ ὕπνῳ
πλησιάσαι τῷ ἀνδρί, πῶς ἔχουσα ἐξανίσταται, οἷον εἰ ἀσθε-
νεστέρα, καὶ [v] εἰ ἀεί, μὴ ὁτὲ μὲν ὁτὲ δ' οὔ, ἢ ἐνίοτε καὶ
ἰσχυροτέρα· εἰ δὲ μὴ ξηροτέρα τὸ πρῶτον, εἶτα ἐφυγραίνε-
ται. Δεῖ γὰρ ταῦτα συμβαίνειν τῇ γονίμῳ γυναικί. Τὸ 11
μὲν γὰρ ἐκλύεσθαι σημαίνει [w] προετικὸν εἶναι τὸ σῶμα
σπέρματος ἀεί, τήν τε ποιοῦσαν ποιεῖ· καὶ σωματωδῶν δ'
οὐσῶν ἀθενεστέρα. Τὸ δ' ἀνόσως τοῦτο πάσχειν σημεῖον 12
ὅτι κατὰ φύσιν καὶ ὃν δεῖ τρόπον ἡ ἄφοδος τούτου γίνεται·
εἰ γὰρ μή, νοσώδης ἦν [x] ἡ ἀρρωστία. Τὸ δέ ποτε καὶ
ἰσχύειν μᾶλλον, καὶ ξηρὰν εἶναι τὴν ὑστέραν, εἶτ' ἐφυγραί-
νεσθαι, σημεῖον ὅτι πᾶν τὸ σῶμα λαμβάνει καὶ ἀφανίζει,
καὶ οὐ μόνον ἡ ὑστέρα καὶ τὸ σῶμα ἰσχύει. Πνεύματί τε 13
γὰρ ἕλκει ἡ ὑστέρα τὸ προσελθὸν ἔξωθεν αὐτῇ, ὥσπερ πρό-
τερον εἴρηται. Οὐ γὰρ εἰς αὐτὴν προΐεται, ἀλλ' οὗ καὶ [y] ὁ
ἀνήρ. [z] Ὅσα δὲ πνεύματι, πάντα ἰσχύϊ ἐργάζεται. Ὥστε
δῆλον ὅτι καὶ τὸ σῶμα προσσπαστικὸν τῆς τοιαύτης.

Εἰσὶ δέ τινες αἳ πάσχουσί τι τοιοῦτον ὃ καλοῦσιν ἐξανε- 14
μοῦσθαι· δεῖ δὴ καὶ τοῦτο μὴ πάσχειν. Ἔστι δὲ τὸ τοιοῦ-
τον [a] πάθος· ὅταν συγγένωνται τῷ ἀνδρί, οὔτε προϊέμεναι
[b] δῆλαι τὸ σπέρμα οὔτε κυΐσκονται, διὸ καὶ καλεῖται ἐξανε-
μοῦσθαι. Αἴτιον δὲ τοῦ πάθους ἡ ὑστέρα, ὅταν ᾖ λίαν 15
ξηρά· ἑλκύσασα γὰρ πρὸς αὐτὴν τὸ ὑγρὸν ἀφίησιν ἔξω· τὸ

[v] εἰ ante ἀεί om. Fa.Ga. [w] προεκτικὸν Fa. [x] ἡ post ἦν om. Da. [y] ὁ ἀνήρ om. Da. [z] ὅσαι Da. [a] πάθος om. Ga. [b] δῆλαι om. Fa.Ga.

δὲ κατασκελετεύεται, καὶ μικρόν τι γινόμενον ἐξ αὐτοῦ ἀπέ-
16 πεσέ τε καὶ ἔλαθε διὰ [c] μικρότητα ἐξιόν. Καὶ ὅταν μὲν
τοῦτο σφόδρα πάθῃ ἡ ὑστέρα καὶ γένηται ὑπέρξηρος, ταχύ
τε ἀπέβαλε καὶ ταχὺ δῆλον γίνεται ὅτι οὐ κύει· ἐὰν δὲ μὴ
σφόδρα ταχέως ταῦτα ποιῇ, ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ δοκεῖ κύειν,
17 ὃ [d] ἂν ἔχῃ αὐτὴ πρὸς αὑτήν, ἕως ἂν [e] ἀποβάλῃ. Καὶ ὅμοια
συμβαίνει ταχὺ ταύταις πάθη οἷα ταῖς ὀρθῶς κυούσαις, καὶ
ἐὰν γίγνηται πολὺς χρόνος, αἴρεται ἡ ὑστέρα, ὥστε φανερῶς
δοκεῖ κύειν, ἕως ἂν ἀποπέσῃ· τότε δ' ὁμοία ἐγένετο οἵα πρὸ
18 τοῦ ἦν. Ἀναφέρουσι δὲ τοῦτο τὸ πάθος εἰς τὸ δαιμόνιον·
ὅ ἐστι θεραπευτόν, ἐὰν μὴ φύσει τοιαύτη ᾖ σφόδρα πά-
σχουσα τὸ πάσχον. Σημεῖον δὲ τοῦ μὴ τοιαύτας εἶναι, ἐὰν
φαίνωνται μὴ προϊέμεναι, ὅταν λάβωσι παρὰ τοῦ ἀνδρὸς
4 καὶ μὴ συλλάβωσιν. [f] Κωλύονται δὲ καὶ ἐὰν σπάσμα ἔχω-
σιν αἱ ὑστέραι. Γίνονται δὲ σπάσματα ἐν ταῖς ὑστέραις ἢ
φλεγμασίᾳ διατεινομένης τῆς ὑστέρας, ἢ ἐν τῷ τόκῳ πληρώ-
ματος πολλοῦ ἐξαπίνης ἐπιπεσόντος καὶ μὴ ἀνοιγομένου τοῦ
2 στόματος· τότε ὑπὸ τῆς διατάσεως γίνεται σπάσμα. Ση-
μεῖον δὲ τοῦ μὴ ἔχειν σπάσμα, ἐὰν μὴ φαίνηται εἰς φλε-
γμασίαν ἀφικνουμένη ἐν τοῖς [g] αὐτῆς ἔργοις ἡ ὑστέρα· ἔχου-
σα γὰρ σπάσμα φλεγμαίνοι ἄν ποτε. Ἔτι δὲ ἐὰν φῦμα
ἐπὶ τοῦ στόματος ᾖ, πολλὰ ἑλκωθέντος, ἐμποδίζει πρὸς τὰς
3 συλλήψεις. Σημεῖον δὲ καὶ τοῦ ταῦτα μὴ ἔχειν, ἐὰν φαί-
νηται ἀνοιγομένη καλῶς ἡ ὑστέρα καὶ συμμύουσα, ὅταν
γένηται αὐταῖς τὰ γυναικεῖα καὶ αἱ πρὸς τὸν ἄνδρα χρήσεις.
Ἔτι ἔστιν αἷς [h] πως τὸ στόμα συμφύεται, ταῖς μὲν ἐκ
γενετῆς ταῖς δὲ διὰ νόσον. Γίνεται δὲ τοῦτο καὶ ἰατὸν καὶ
4 ἀνίατον. Οὐ χαλεπὸν δὲ τοῦτο γνῶναι, ἐὰν ᾖ· οὐ γὰρ οἷόν
τε οὔτε λαμβάνειν οὐθὲν ὧν δεῖ οὔτε προΐεσθαι. Ἐὰν οὖν
φαίνηται καὶ δεχομένη παρὰ τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἀφιεῖσα, δῆλον
5 ὅτι κἂν ἔλεγχος εἴη τῷ πάθει. Ὅσαις δὲ τούτων μηδὲν
ἐμπόδιον ᾖ, ἀλλ' ἔχουσιν ὃν τρόπον δὴ εἴρηται ἔχειν, ἂν μὴ

[c] σμικρότητα Fa. [d] ἂν—ἕως om. Fa.Ga. [e] ἀποβάλλῃ Fa. [f] κωλύωνται Ga. [g] αὐτοῖς Da.Fa.Ga. [h] πω Fa.

ὁ ἀνὴρ αἴτιος ᾖ τῆς ἀτεκνίας, ἢ ἀμφότεροι μὲν δύνωνται
τεκνοῦσθαι, πρὸς ἀλλήλους δὲ μὴ ὦσι σύμμετροι τῷ ἅμα
προΐεσθαι ἀλλὰ [i] πολὺ διαφωνῶσιν, [οὐκ] ἔσονται τέκνα
τούτοις. [k] Τοῦ μὲν οὖν [l] εἶναι τὰ τοῦ ἀνδρὸς αἴτια ἔστι
μὲν καὶ ἄλλα σημεῖα λαβεῖν· ἃ δὲ ῥᾴω μάλιστ' [m] ἂν φαί-
νοιτο, πρὸς ἄλλας πλησιάζων καὶ γεννῶν. [n] Τὸ δὲ πρὸς
[o] ἀλλήλους μὴ συνδρόμως ἔχειν, πάντων τῶν εἰρημένων ὑπαρ-
ξάντων [p] οὐ γεννῶσιν. Δηλοῖ γὰρ ὅτι τοῦτο αἴτιον μόνον.
Εἴπερ γὰρ καὶ ἡ γυνὴ συμβάλλεται εἰς τὸ σπέρμα καὶ τὴν 2
γένεσιν, δῆλον ὅτι δεῖ ἰσοδρομῆσαι παρ' ἀμφοῖν. Ἐὰν
[q] οὖν ὁ μὲν ταχὺ ἐκποιήσῃ ἡ δὲ μόλις (τὰ γὰρ πολλὰ αἱ
γυναῖκες βραδύτεραι), τοῦτο κωλύει· διὸ καὶ συζευγνύμενοι
γεννῶσι μετ' ἀλλήλων· οὐ γεννῶντες [r] δέ, ὅταν ἐντύχωσιν
ἰσοδρομοῦσι πρὸς τὴν συνουσίαν. Εἰ γὰρ ἡ μὲν ὀργῶσα 3
καὶ [s] παρεσκευασμένη εἴη καὶ ἐννοίας ἔχουσα ἐπιτηδείας, ὁ
δὲ προλελυπημένος καὶ κατεψυγμένος, ἀνάγκη τότε [t] ἰσο-
δρομῆσαι [v] αὐτοὺς ἀλλήλοις. [w] Ἔτι δ' ἐνίοτε γυναιξὶ καὶ
ἐξονειρωξάσαις καὶ ἀνδράσιν ἀφροδισιάσασι συμβαίνει εὐ-
ρωστοτέροις εἶναι, μὴ ἰσχύϊ ἀλλ' ὑγιείᾳ. Γίνεται δὲ τοῦ- 4
το, ὅταν πολὺ τὸ σπέρμα ᾖ ἠθροισμένον ἐπὶ τὸν τόπον
ὅθεν προΐενται. Ἐὰν οὖν τότε ἀπέλθῃ, οὐδὲν ἀσθενέστεραι
γίνονται· οὐ γὰρ ἀεὶ ἐκλύονται ἀπελθόντων, ὅταν ἱκανὰ
ᾖ τὰ λειπόμενα· οὐδ' ἂν εἰ ἐκεῖνα ἄχρηστα ᾖ ἅμα καὶ
[x] ῥᾴω, οἷον πλησμονῆς ἀπαλλαγέντα· διὸ οὐκ ἰσχύϊ εὐρω-
στότεραι ἀλλὰ κουφότητι γίνονται. Ἀλλ' ὅταν ἀπὸ τοσ- 5
ούτων ἐπίῃ ὧν τὸ σῶμα δεῖται, τότε ἀσθενεστέρας [y] ποιεῖ.
Παύεται δὲ ταχύ, ἂν ἄλλως τις ὑγιάνῃ τὸ σῶμα καὶ ἐν
ἡλικίᾳ ᾖ, ἢ ταχὺ σπερμοποιεῖ· τῶν γὰρ αὐξανομένων τοῦτ'
ἐστὶ ταχὺ καὶ τῶν αὐξητῶν. Καὶ λανθάνουσι τότε μάλιστα 6
κυΐσκόμεναι. Οὐ γὰρ [z] οἴονται συνειληφέναι, ἐὰν μὴ αἴσθων-

[i] πολλοὶ Fa. [k] τοῦ μὲν οὖν] τῷ μὲν Da. [l] εἶναι] εἰδέναι codices. [m] ἂν addidit Schneiderus. [n] τοῦ Da. [o] ἀλλήλους intp, ἄλλους Da, ἄλλας Fa.Ga. [p] οὐ] μὴ Da. [q] οὖν ὁ] οἱ Ga. [r] δέ om. Fa.Ga. [s] πεπερασμένη Fa. [t] ἰσοδραμῆσαι Fa. [v] ἀλλήλοις αὐτούς Da. [w] ὅτι Da.Fa.Ga. [x] ῥᾶον Da. [y] ποιεῖ] ἐποίει Da. [z] οἷόν τε Fa.

ται. Προϊέμεναι δὲ τυγχάνουσιν ὑπολαμβάνουσαι ὡς δεῖ ἀπ'
ἀμφοῖν συμπεσεῖν ἅμα, καὶ ἀπὸ τῆς γυναικὸς καὶ ἀπὸ τοῦ
7 ἀνδρός. Μάλιστα δὲ λανθάνει, ὅσαι οἴονται [a] ἀδύνατον εἶναι
συλλαβεῖν, ἐὰν μὴ [b] ξηρανθῶσι καὶ ἐπιδήλως ἀφανισθῇ τὸ
ἐλθέν. Συμβαίνει δ' ἐνίοτε πλέον [c] προΐεσθαι καὶ αὐτὴν καὶ
τὸν ἄνδρα οὗ ἂν [d] δύνηται ἀφανίσαι καὶ τοῦ ἱκανοῦ. Ὅταν
οὖν σπάσῃ μὲν ἱκανόν, [e] λειφθῇ δὲ πολύ, τότε [f] λανθάνουσι
8 κυϊσκόμεναι. Ὅτι δὲ τοιοῦτον ἐνδέχεται γίνεσθαι καὶ οὐκ
ἐξ ἅπαντος γίνεται τὸ πάθος, δηλοῖ ὅσα τῶν ζῴων ἀπὸ μιᾶς
ὀχείας πολλὰ τίκτει, καὶ ἡ τῶν διδύμων γένεσις, [g] ὅταν ἀπὸ
μιᾶς γένηται· δῆλον γὰρ ὅτι ἐξ [h] οὐχ ἅπαντος ἐγένετο,
ἀλλὰ [i] μέρος τι αὐτοῦ ἔλαβε τόπος, τὸ δὲ [k] περιελείπετο
9 πολλαπλάσιον. Ἔτι εἰ πολλὰ ἀπὸ μιᾶς ὀχείας γίνεται,
ὅπερ φαίνεται ἐπὶ τῶν ὑῶν καὶ τῶν διδύμων ἐνίοτε [l] γιγνό-
μενον, δῆλον ὅτι οὐκ ἀπὸ παντὸς ἔρχεται τὸ σπέρμα τοῦ
σώματος, ἀλλ' ἐφ' ἑκάστου εἴδους ἐμερίζετο. Ἀπὸ παντὸς
μὲν γὰρ ἐνδέχεται ἀποχωρισθῆναι, καὶ τὸ πᾶν εἰς πολλά.
10 Ὥστε ἅμα καὶ [m] κατὰ μέρος ἀδύνατον. Ἔτι ἡ γυνὴ προΐ-
εται εἰς τὸ πρόσθεν τοῦ στόματος τῶν ὑστερῶν, οὗ καὶ ὁ
ἀνήρ, ὅταν πλησιάσῃ. Ἐντεῦθεν γὰρ σπᾷ τῷ πνεύματι,
ὥσπερ τοῖς στόμασιν ἢ τοῖς μυκτῆρσιν. Πάντα γὰρ ὅσα
μὴ ὀργάνοις προσάγεται, ἢ [n] εἴσφυσιν ἔχει ἄνωθεν κοῖλα
ὄντα, ἢ πνεύματι [o] ἕλκονται ἐκ τούτου τοῦ τόπου. Διὸ ἐπι-
μελοῦνται ὅπως γένηται ξηρὸς [p] οὕτως, ὥσπερ πρὶν τοῦτο
11 [q] συμβαίνειν. Πέφυκε δ' οὕτως ἡ ὁδός, δι' ἧς ἔρχεται, ταῖς
γυναιξίν. Ἔχουσι καυλόν, ὥσπερ καὶ οἱ ἄνδρες τὸ αἰδοῖον.
Ἀλλ' ἐν τῷ [r] στόματι ἀποπνέουσι διὰ τοῦτο μικρῷ τε πόρῳ

[a] δυνατὸν Da.Fa.Ga. infra, libro extremo: ibi enim hæc *μάλιστα δὲ*—sect. 8. fin. *πολλαπλάσιον* iterum ponunt. [b] *ἀναξηρανθῶσι* Da.Fa.Ga. infra. [c] *προέσθαι* Da.Fa.Ga. infra. [d] *δύναιντο* Da.Fa.Ga. [e] *ληφθῇ* Da.Fa.Ga. et hic et infra. [f] *λανθ. καὶ κυϊσκ.* Da.Fa.Ga. infra. [g] *ὅταν*] *κἂν* Da.Fa.Ga. infra. [h] *οὐχ* om. Da. [i] *μέρος τοῦ αὐτοῦ ἔλαβέ τις τόπος* Da.Fa.Ga. utrobique. [k] *περιέλιπε* Da.Fa.Ga. hoc loco, *περιέλιπε τὸ* infra. [l] *γιγνόμενα* Da.Ga. [m] *μετὰ* Fa. [n] *εἴφυσιν* Ga, *εἰ φύσιν* Fa. [o] *ἕλκων ἢ ἐκ* Da.Fa.Ga. [p] *οὗτος* Da. [q] *συμβαίνει* Da. [r] *σώματι* Da.Fa.Ga.

ἀνωτέρω, ᾗ οὐροῦσιν αἱ γυναῖκες. Διὸ καὶ ὅταν ὀργῶσιν
ἀφροδισιασθῆναι, οὗτος ὁ τόπος οὐκ ἔχει ὁμοίως καὶ πρὶν
[s] ὀργᾶν. Ἀπὸ δὴ τούτου τοῦ καυλοῦ γίνεται ἔκπτωσις, καὶ 12
τὸ ἔμπροσθεν τῆς ὑστέρας πολλῷ μεῖζον ἢ καθ' ἣν εἰς ἐκεῖνον
τὸν τόπον ἐκπίπτει. Ὅμοιον δ' ἐστὶ τοῦτο κατὰ τοῦτο ταῖς
ῥισίν· καὶ γὰρ αἱ ῥῖνες ἔχουσιν εἴσω εἰς τὸν φάρυγγα πόρον
τινὰ καὶ εἰς τὸν ἔξω ἀέρα· οὕτω κἀκεῖνος καὶ ἔξω ἔχει πόρον
μικρόν τε πάνυ καὶ στενόν, ὅσον πνεύματι ἔξοδον, τὸν δ' εἰς
τὸ πρόσθεν τῆς ὑστέρας εὐρύχωρον, εὔρουν, ὥσπερ αἱ ῥῖνες
τὸν εἰς τὸν ἀέρα μείζω τοῦ εἰς τὸ στόμα καὶ φάρυγγα.
Ὁμοίως δὲ καὶ αἱ γυναῖκες μείζω τὸν εἰς τὸ ἔμπροσθεν τῶν 13
ὑστερῶν πόρον ἔχουσι, καὶ εὐρυχωρότερον τὸ ἔξω. Ὅ τι
συμβάλλεται, εἰς τοῦτο ποιεῖ τῶν αὐτῶν παθημάτων, ὅτι
καὶ ἡ γυνὴ γόνιμον προΐεται. Τὰ δ' αὐτὰ αἴτια ταῦτα συμ-
βαίνει. Καὶ γὰρ οἷς ἢ νόσου ἢ θανάτου δοκεῖ ἑτέρου τὸ
[t] αἴτιον, θεωροῦσι τὸ τελευταῖον ἐπὶ τὰς ἀρχάς, ὃ δεῖ ὁρᾶν.
[v] Ταῖς μὲν γὰρ [w] ταῦτα αἴτια τὰ πρῶτα, τοῖς δ' οὐδέν, τῶν 14
δὲ τὰ μὲν τὰ δ' οὔ. Ἀποδίδωσιν οὖν κατὰ λόγον καὶ τὰ
ἀποβαίνοντα· καὶ τοῖς μὲν διὰ πάντων συμβαίνει διελθεῖν
τῶν αὐτῶν παθημάτων, τοῖς δὲ διὰ πολλῶν, οἷς πολλά, τοῖς
δὲ δι' ὀλίγων, τοῖς δὲ δι' οὐθενός, ὅσοις μηδέν. Φανερὰ δὲ 6
τὰ ζῷά ἐστιν, ὅταν ὀχευθῆναι δέηται. Διώκει γὰρ τὰ ἄρ-
ρενα, οἷον αἱ ἀλεκτορίδες διώκουσι καὶ ὑφιζάνουσιν αὐταί,
ἐὰν μὴ ὀργᾷ ὁ ἄρρην. Τοῦτο δὲ ποιεῖ καὶ ἄλλα ζῷα. Εἰ
δὴ ταὐτὰ πάθη πᾶσι τοῖς ζῴοις φαίνεται ὄντα περὶ τὴν
συνουσίαν, δῆλον ὅτι καὶ τὰ αἴτια συμβαίνοντα. Ἀλλὰ μὴν 2
ἥ γε ὄρνις οὐ μόνον τοῦ λαβεῖν ἐπιθυμίαν [x] ἔχει, ἀλλὰ καὶ
τοῦ προέσθαι. Σημεῖον δὲ τούτου· ἐὰν γὰρ μὴ παρῇ [y] ὁ
ἄρρην, πίπτει ὑπ' αὐτὴν καὶ ἔγκυος γίγνεται καὶ τίκτει ὑπη-
νέμια, ὡς ἐπιθυμοῦσα καὶ τοῦ ἀφεῖναι τότε, καὶ ἀφεῖσα, ὅταν
καὶ τῷ ἄρρενι ἀνὴρ συνῇ. Ποιεῖ δὲ τοῦτο καὶ τἄλλα, ἐπειδὴ 3

[s] ὀργᾷ Da. [t] αἴτιον εἶναι θ. Da. [v] τοῖς Da.Ga. [w] ταὐτὰ Da.Fa.Ga.
[x] ἔχει om. Da.Ga. [y] ὁ om. Da.

καὶ τῶν ᾀδουσῶν ἀκρίδων ἤδη τις ἐπειράθη [z] τρέφουσα, ἔτι ἁπαλὰς λαβοῦσα· καὶ [a] ἐγένοντο αὐτόματοι ἔγκυοι. Ἐκ δὴ τούτων δῆλον ὅτι συμβάλλεται εἰς τὸ σπέρμα πᾶν τὸ θῆλυ, εἴ γε καὶ [b] ἐφ' ἑνὸς γένους φαίνεται τοῦτο γιγνόμενον. Οὐδὲν γὰρ διαφέρει τὸ ζῷον τὸ ὑπηνέμιον τούτου, ἀλλὰ τῷ
4 μὴ γεννᾶν ζῷον. Τοῦτο δ' ὅτι καὶ παρ' ἀμφοῖν ἦλθεν. Διὸ οὐδὲ τὰ ἀπὸ τοῦ ἄρρενος ἅπαντα γόνιμα φαίνεται, ἀλλ' ἔνια ἄγονα, ὅταν μὴ ἐξ ἀμφοῖν ὡς δεῖ συναρμοσθῇ. Ἔτι γυναῖκες ἐξονειρώττουσι, καὶ ταύταις [c] γίνεται, ὡς ὅταν συγγένωνται ἀνδρί, ταὐτὰ παθήματα μετὰ τὸν ὀνειρωγμόν, διά-
5 λυσις καὶ ἀδυναμία. Δῆλον τοίνυν, εἰ ἐν τῷ ἐξονειρωγμῷ φαίνονται προϊέμεναι, καὶ τότε συμβάλλονται, ὅτι μετὰ τοὺς ἐξονειρωγμοὺς ὁ αὐτὸς τόπος ἀφυγραίνεται, καὶ θεραπείας δέονται τῆς αὐτῆς αὐταὶ ὑφ' αὑτῶν, ὥσπερ ὅταν συγγένωνται ἀνδρί. Ὥστε φανερὸν ὅτι παρ' ἀμφοῖν γίνεται
6 πρόεσις [d] τοῦ σπέρματος, εἰ [e] μέλλει γόνιμον ἔσεσθαι. Προΐενται δ' οὐκ εἰς αὐτὰς αἱ ὑστέραι, [f] ἀλλ' ἔξω, οὗ καὶ ὁ ἀνήρ· εἶτ' ἐκεῖθεν ἕλκει εἰς αὐτάς· ὧν τὰ μὲν γεννᾷ ἀφ' αὑτῶν τὰ [g] θήλεα, οἷον ὄρνις [h] τὰ ὑπηνέμια, τὰ δ' οὐθέν, οἷον ἵπποι καὶ
7 πρόβατα. Ἢ ὅτι ἡ μὲν ὄρνις εἰς τὴν ὑστέραν προΐεται, καὶ οὐκ ἔστιν ἔξω τόπος εἰς ὃν ἀφίησιν, οὐδὲ ὁ ἄρρην· διὸ ἐὰν μὴ τύχῃ ὀχεύων, εἰς τὴν γῆν ἐκχεῖ· τοῖς δὲ τετράποσιν ἔστιν ἔξω τόπος ἄλλος, εἰς ὃν καὶ τὸ θῆλυ προΐεται καὶ τὸ ἄρρεν· ὅπερ τοῖς μὲν ἄλλοις μετὰ τῶν ἄλλων ὑγρῶν συγχεῖται, καὶ οὐ συνίσταται ἐν τῇ ὑστέρᾳ διὰ τὸ μὴ εἰσιέναι, ταῖς δ' ὄρνισι λαβοῦσα ἡ ὑστέρα [i] συμπέττει καὶ σῶμά τι ὅμοιον τἆλλα, πλὴν οὐ ζῷον· διὸ δεῖ ἐξ ἀμφοῖν τὸ ζῷον εἶναι.
7 Ἔστι δ' ἐνστῆναι εἰ ἀληθῆ λέγουσι φάσκουσαι, [k] ὅταν ἐξονειρώττωσι, ξηραὶ ἀνίστασθαι. Δῆλον γὰρ ὅτι ἕλκει ἡ ὑστέρα ἄνωθεν, ὥστε διὰ τί οὐ γεννᾷ αὐτὰ καθ' αὑτὰ τὰ θήλεα,

[z] τρέφουσαν F^a.G^a. [a] ἐγένοντο αὐξηθεῖσαι αὐτ. D^a. [b] ἀφ' F^a. [c] γίνεται om. F^a. [d] τοῦ om. D^a. [e] μέλλοι F^a. [f] ἀλλ' om. D^a.G^a. [g] θήλεια D^a.G^a. [h] τὰ δ' ὑπηνέμια D^a.F^a.G^a. [i] συμπέπτει G^a, συμπίπτει F^a. [k] ὅταν] ὅτι ἂν D^a.F^a.G^a.

ἐπείπερ καὶ μιχθὲν ἕλκει τὸ τοῦ ἄρρενος; Διὰ τί οὐχὶ καὶ
αἱ αἶγες τὸ αὐτῆς ἕλκει, ὅπερ εἰς τὸ ἔξω διατείνει; αἷς γί-
νεται τοῦτο τὸ πάθος κυούσαις ἔτη πολλά. Τίκτουσι γὰρ 2
ὃ καλοῦσι μύλην, οἷον συνέβη τινὶ γυναικί. Συγγενομένης
τῷ ἀνδρὶ καὶ δοξάσης συλλαβεῖν ὅ τ' ὄγκος ηὐξάνετο τῆς
ὑστέρας καὶ τἆλλα ἐγίγνετο [l] τὸ πρῶτον κατὰ λόγον.
Ἐπεὶ δ' ὁ χρόνος ἦν τοῦ τόκου, οὔτε ἔτικτεν οὔτε ὁ ὄγκος 3
ἐλάττων ἐγίγνετο, ἀλλ' ἔτη τρία ἢ τέτταρα οὕτω διετέ-
λεσεν, [m] ἕως δυσεντερίας γενομένης καὶ κινδυνευσάσης αὐτῆς
ἔτεκε σάρκα εὐμεγέθη, ἣν καλοῦσι μύλην. Ἐνίαις δὲ καὶ
συγκαταγηράσκει τὸ πάθος καὶ συναποθνήσκει. Πότερον 4
δὲ διὰ θερμότητα γίνεται τὸ πάθος τοῦτο, ὅταν τύχῃ ἡ
ὑστέρα θερμὴ [n] καὶ ξηρὰ οὖσα καὶ διὰ ταῦτα [o] σπαστικὴ
πρὸς αὑτήν, καὶ οὕτως ὥστ' ἔστιν ἀνελέσθαι καὶ φυλάξαι
πρὸς αὑτήν; Οὕτω γὰρ ἐχούσαις, ἐὰν μὴ μεμιγμένον ἐστὶ
τὸ ἀπ' ἀμφοῖν, ἀλλ' ὥσπερ τὸ ὑπηνέμιον ἐνδέξαιτο ἀπὸ
θατέρου, τότε γίνεται ἡ καλουμένη μύλη, οὔτε ζῷον, διὰ τὸ
μὴ παρ' ἀμφοῖν, οὔτε ἄψυχον, διὰ τὸ ἔμψυχον ληφθὲν εἶναι,
ὥσπερ τὰ ὑπηνέμια. Πολὺν δὲ χρόνον ἐμμένει διά τε τὴν 5
τῆς ὑστέρας διάθεσιν, καὶ διότι ἡ μὲν ὄρνις πολλὰ εἰς αὑτὴν
τίκτουσα, ὑπὸ τούτων γινομένης τῆς ὑστέρας, προσάγει καὶ
τίκτει· καὶ ὅταν ἅπαξ οἰχθῇ, καὶ [p] τὸ τελευταῖον ἐξέρχεται.
Οὐ γάρ ἐστι τὸ εἶργον, ἀλλὰ κατὰ σῶμα [q] προετικὸν γενό- 6
μενον, ὅτε ἐπληροῦτο οὐκέτι τὴν ὑστέραν ποιεῖ ἀντισπαστι-
κήν. Ὅσα δὲ ζῳοφορεῖ, διὰ τὸ μεταβάλλειν τὴν δύναμιν
αὐξανομένου καὶ ἄλλοτε ἀλλοίας δεῖσθαι τροφῆς, ἐπιφλε-
γμαίνουσά τι ἡ ὑστέρα ποιεῖ ταὐτὸν τόκον. Ἡ δὲ σάρξ, 7
διὰ τὸ μὴ ζῷον εἶναι, ἀεὶ τῶν ὁμαλῶν. Δεῖ γὰρ ὃ βαρύνει
τὴν ὑστέραν οὐδὲν οἷει φλεγμαίνειν. Ὡς ἐνίαις γε καὶ συνα-
ποθνήσκει τὸ πάθος, ἐὰν μὴ δι' εὐτύχημα ἀσθενήματος συμ-
βῇ, οἷον τῇ ληφθείσῃ ὑπὸ τῆς δυσεντερίας. Πότερον δ' 8

[l] τὸ πρῶτον] πρῶτα Fa. [m] ὡς Da.Fa.Ga. [n] οὖσα καὶ ξηρὰ Fa.
[o] σπαστικὴ οὖσα πρὸς Fa. [p] τὸ τ.] τότε τ. Fa. [q] προεκτικὸν Fa.

*ὥσπερ εἴρηται, διὰ θερμότητα γίνεται τὸ πάθος ἢ μᾶλλον
δι' ὑγρότητα, ὅτι καὶ ἔστι τὸ πλήρωμα οἷον μύει, ἢ ὅταν μὴ
οὕτως ᾖ ψυχρὰ ἡ ὑστέρα ὥστε ἀφεῖναι, μηδ' οὕτω θερμὴ
ὥστε πέψαι; Διὸ καὶ χρόνιον τὸ πάθος, ὥσπερ* [r] *καὶ τὰ ἐν*
9 *ἑψήσει πολὺν χρόνον διαμένει. Τὰ δ' ἑψόμενα πέρας ἔχει
καὶ ταχυτῆτα. Αἱ δὲ τοιαῦται ὑστέραι ἀκρόταται οὖσαι
τὸν χρόνον ποιοῦσι πολύν. Ἔτι δὲ τὸ μὴ ζῷον εἶναι* [s] *μὴ
κινούμενον οὐ ποιεῖ τὴν ὠδῖνα· ἡ γὰρ κίνησις τῶν συνδέσμων*
10 *ὠδίς ἐστιν, ἣν διὰ τὸ ζῆν προΐεσθαι τὸ ἔμβρυον. Καὶ ἡ
σκληρότης δ' ἡ γιγνομένη τοῦ πράγματος κωλύσεως ἔργον
ἐστίν. Οὕτω γὰρ γίνεται σκληρὸν ὥστε πελέκει οὐ δύνανται
διακόπτειν. Τὰ μὲν οὖν ἑφθὰ καὶ πάντα τὰ πεπεμμένα
μαλακὰ γίγνεται, τὰ δ' ἀπολελυμένα ἄπεπτα καὶ σκληρά.*
11 *Ὅτι πολλοὶ ἰατροὶ ἀγνοοῦντες δι' ὁμοιότητα μύλας εἶναι
τὸ πάθος* [t] *λέγουσιν, ἂν μόνον ἴδωσι τάς τε κοιλίας ἐπαιρο-
μένας ἄνευ ὕδρωπος καὶ τῶν ἐπιμηνίων σχέσιν, ὅταν χρονίζῃ
τοῦτο τὸ πάθος. Τὸ δ' οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ὀλιγάκις γίνονται*
12 *αἱ γιγνόμεναι μύλαι. Ἄλλοτε μὲν σύρρους γίνεται ψυχρῶν
καὶ ὑγρῶν περιττωμάτων καὶ ὑδαρῶν, ἄλλοτε δὲ παχυτέρων,
εἰς τὸν περὶ τὴν κοιλίαν τόπον, ἐὰν* [v] *τὴν φύσιν τοιαῦτα ᾖ*
[w] *ἢ τὴν* [x] *ἕξιν. Ταῦτα γὰρ οὔτε ὀδυνηρὰν παρέχει οὔτε θερ-*
13 *μότητα διὰ ψυχρότητα. Αὔξησιν δὲ λαβόντα τὰ μὲν μείζω
τὰ δ' ἐλάττω, οὐδεμίαν ἄλλην ἐπισπῶνται νόσον παρ' ἑαυτά,
ἀλλ' ὥσπερ πήρωμά τι ἡσυχάζει. Ἡ δ' ἀπόλειψις τῶν
καταμηνίων γίνεται διὰ τὸ δεῦρο καταναλίσκεσθαι τὰ πε-
ριττώματα, ὥσπερ καὶ ὅταν θηλάζωνται· καὶ γὰρ ταύταις*
14 *ἢ οὐ γίνεται ἢ ὀλίγα. Ἔστι δ' ὅτε καὶ εἰς τὸν μεταξὺ
τόπον τῆς ὑστέρας καὶ τῆς κοιλίας συρρέον ἐκ τῆς σαρκὸς
δοκεῖ μύλη εἶναι, οὐκ οὖσα. Ἔστι δ' οὐ χαλεπὸν γνῶναι,
ἂν μύλη θιγγάνουσα ᾖ τῆς ὑστέρας. Ἐὰν γὰρ ᾖ εὐσταλὴς
καὶ μὴ ἔχουσα αὔξησιν, δῆλον ὅτι οὐκ ἐν ἐκείνῃ τὸ πάθος.*

[r] *καὶ* om. Da. [s] *μὴ*] *οὐ* Da. [t] *λέγουσιν*] *πάσχουσιν* Da.Fa.Ga.
[v] *τοιαῦτα ᾖ τὴν φύσιν* Fa. [w] *ἢ* om. Da. [x] *ἕξιν ὦσιν. ταῦτα* Da.

Ἐὰν δὲ τοιαύτη ᾖ οἷον ὅτε παιδίον ἔχει μύλην, θερμή τε καὶ ψυχρὰ καὶ ξηρὰ ἔσται διὰ τὸ εἴσω τετράφθαι τὰ ὑγρά, καὶ τὸ στόμα τοιαύτη [y] οἷον ὅταν κύωσιν. Ἐὰν δέ τι ἄλλο ᾖ ὁ ὄγκος, ἔσται ψυχρὰ θιγγανομένη καὶ οὐ ξηρά, καὶ ἀεὶ τὸ στόμα ὅμοιον.

y οἷον] οἱ δ' D^a.E^a.F^a.

INDEX VERBORUM

QUÆ IN HIST. ANIMAL. EXPLICANTUR,

AUT ALIOQUI NOTATU DIGNA SUNT.

Numerus Romanus librum; Arabicus prior caput, alter sectionem indicat.

Γ.

Ξ.

O.

Π.

T.

Υ.

Ψ.

INDEX RERUM

QUÆ IN ANIMALIUM HISTORIA

VISÆ SUNT MEMORABILIORES.

D.

H.

I & J.

X.

PA
3890
A2
1837
t.3-4

Aristoteles
Opera

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

ERINDALE COLLEGE LIBRARY

